

NOTITIAE
ORBIS ANTIQUI,

2. Ed.

SIVE
GEOGRAPHIAE PLENIORIS
TOMUS ALTER,

ASIAM ET AFRICAM ANTIQUAM

exponens.

CHRISTOPHORUS CELLARIUS

Ex vetustis probatisque monumentis collegit,

& Novis Tabulis Geographicis, singulari cura & studio
delineatis illustravit.

Adjectus Index copiosissimus rerum & locorum.

AMSTELÆDAMI,

Excudi curavit CASPARUS FRITSCH.

M D C C V I.

SERENISSIMO ET REGIAE
DOMUS PRINCIPIS AC DOMINO,
D O M I N O
P H I L I P P O
W I L H E L M O,
PRINCIPIS BORUSSIAE,
MARCHIONI BRANDENBURGICO,
SUPREMI JURIS PRINCIPIS ARAUSIONENSI.
DUCI MAGDEBURGI, CLIVIAE, JULIACI,
MONTIUM, STETINI, POMERANIAE,
CASSUBIORUM, VINIDORUM,
ET IN SILESIA CROSNAE, BURGGRAVIO NORIMBERGENSI,
PRINCIPIS HALBERSTADII,
MINDAE ET CAMINI, COMITI HOHENZOLLERAE,
RUPINI, MARCAE,
RAVENSBERGAE, HOHENSTEINI,
LINGAE, MEURSAE, BURAE ET LEERDAMI,
MARCHIONI VEHRAE ET VLISSINGAE,
DYNASTAE IN RAVENSTEIN,
LAVENBURG, BUTOW, ARLAY ET BREDAM,
ET CETERA,
DUCATUS MAGDEBURGICI GUBERNATORI,
ET ACADEMIAE FREDERICIANAE
RECTORI MAGNIFICENTISSIMO,
DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME
PRINCEPS,
DOMINE CLEMENTISSIME,

Uintus annus fere circumactus est,
ex quo Notitiæ Orbis Antiqui To-
mum priorem SERENISSIMO
POTENTISSIMOQUE REGI
BORUSSIÆ, TUI amantissi-
mo FRATRI, meo DOMINO indulgen-
tissimo, tum primum ex Regno suo in Mar-
chiam revertenti, subjectissima devotione con-
secravi. Interea etiam alter Tomus, absolvens
illam Notitiam, sub manu crevit, & nunc ad
finem

D E D I C A T I O.

finem usque, Deo fortunante, perductus est. Deliberanti autem mihi, cui Heroi & illum Tomum dedicarem, ut lux inde ac fulgor operi, & auctoritas illustrior accederet; non occurrit sane, cujus potius hunc nomine nuncuparem, quam TUO, PRINCEPS SERENISSIME. Quemadmodum enim prior Tomus jure debebatur FRIDERICO REGI, CONDITORI FRIDERICIANAE, ut fructum ex sua Academia, tenuem quamvis, nec opimum, tamen aliquem perciperet: ita quum ex eadem prodit Tomus alter, prioris quasi frater; nemo illum potius, quam TU, PRINCEPS MAXIME, FRATER REGIS, sibi vindicare potest; praesertim quod ejusdem Academiae, ex qua nunc exit ille Tomus, RECTOR es MAGNIFICENTISSIMUS. Accedit mirificatio TUA in bonas litteras propensio, quæ, præter alia illustrissima documenta, præcipue ex pro-na voluntate, qua Academiae moderationem, tot gravioribus districtis curis, clementissime in TE suscepisti, elucet. Qua etiam in primis dignus es, neque id munus alienum ab rationibus TUIS. Quum enim Ducatum Magdeburgicum, FRATERNIS gubernes auspiciis; quid æquius, quid magis est conveniens, quam

D E D I C A T I O.

etiam Academiam, quæ in Ducatu illo est, curis TUIS & sapientissimis consiliis regi? Hujus delectaris studiis, hujus gaudes incrementis: quo ipso facis rem magno PRINCIPE dignam, quippe intelligunt HEROES, nulla re gloriam suam posteritati magis constantiusque, quam Musarum præconio & litterarum scriptis, commendari. Ego quoque, si quid ingenio possum aut longo usu, id omne in potentissimi REGIS, FRATRIS TUI; & serenissimi FILII, PRINCIPIS JUVENTUTIS, DOMINORUM meorum, gloria provehenda dudum collocavi: a quibus quod ipse proximus es, & æque de Academia bene mereris, TUARUM quoque laudum æternitas, ut universæ Academiæ, ita mihi cum primis curæ erit, ut nulla umquam ætas de laudibus VESTRIS conticescat. Habes hic MAGNE PRINCEPS, a me primitias cultus TUI, demississima reverentia oblatas, Tomum secundum Notitiæ Antiqui Orbis, quem spero comitem TUAE gloriæ per Orbem eruditum fore, & ubique meritorum TUORUM, qua bonæ litteræ patent, & forsan etiam seris posthac temporibus, prædicatorem. Deus TE servet, SERENISSIME PRINCEPS, & incolu-

D E D I C A T I O.

luminitatem TUAM augeat in firmitatem ac robur DOMUS REGIAE, & in præsidium ac decus FRIDERICIANAE, etiam in meum meorumque solatium.

SERENITATI TVAE

III

Halæ Nonis Januar.

CID ID CC VI.

Devotissimus Subiectissimusque

CHRISTOPHORUS CELLARIUS.

BENE

B E N E V O L O L E C T O R I
CHRISTOPHORUS CELLARIUS.

Lter nunc Tomus , qui reliquum Notitiæ Antiqui Orbis habet, hoc est ASIAM & AFRICAM, in lucem exit, utriusque faciem antiquam, quum Græci, Pœni, & Romani rerum potirentur, ex genuinis & antiquis auctoribus describens. Et quum prior Tomus librum primum & secundum Antiquitatis Geographicæ comprehendat; hic posterior tertium & quartum librum absolvit. Liber tertius agit de Asia, cujus pars citerior, in Persidem usque, a Græcis Romanisque scriptoribus, etiam a sacris & divinis celebrata est, sed ita, ut ubique vel supplenda, vel digerenda, vel explicanda multa reliquerint, quæ cuncta adjicere, disponere, ac illustrare non sane facillimi est laboris, quum ipsi antiqui scriptores per sæpe inter se dissentiant; multas urbes quidem & gentes nominent, sedem autem & positionem nequaquam ostendant. In Europa faciliores rationes erant, quod in illa explicanda non solum geographi veteres, sed nostra etiam ætati viri summi laboraverant, quemadmodum PHILIPPUS CLUVERIUS in Italia & Germania; HADRIANUS VALESIUS in Gallia; in Britannia GUILIELMUS CAMDENUS; in Græciæ parte JACOBUS PALMERIUS non exiguum labori levamentum attulerunt. In Asia autem & Africa hujus generis duces recentiores, qui viam per solitudines tantas, per tot barbaras & inauditas gentes præmonstrarent, nobis defuere. Nec veteres distincte ac clare, aut plene sua exposuerunt, solo forsan Ptolemæo excepto, neque hoc tamen semper pleno, nec ubique certæ fidei. Palæstinam quidem, seu sanctam Terram, videntur multi & verbis & delineatis tabulis descripsisse, quorum existimationi nihil equidem detractum volo: sed quam sæpe aberraverint a vero situ, ex ipsorum comparatione inter se, multis locis discrepantium, manifestum est, etiam ex nostro fortassis opere patebit, qui in sanctis illis regionibus, præter antiquos, vix duce alio sumus usi, quam JACOBO BONFRERIO, in Eu-

P R A E F A T I O A D L E C T O R E M.

Eusebii librum ab Hieronymo versum, item in Pentateuchum, Josuam & Judicum præclaris commentariis; & JOANNE LIGHTFOOTO in Horis per Evangelistas Talmudicis. Sed quantula hæc portio est universæ comparata Asiæ? Citerior quidem illa, Aegæo, Pontico, & Mediterraneo maribus inclusa, theatrum fuit rerum gestarum, tam civitatibus Græcis, quam Romanorum bellis illustratum; quam etiam alumnus Strabo diligentius per singulas fere partes enarravit: nec vero ex illo sunt plana & explicata omnia, sed multa aliunde, ubi dispersa latent, conquirenda, ut plenior fiat expositio. Quæ ulteriora sunt, plus difficultatis habent & operæ: extrema densis tenebris sunt involuta, luce historiarum deficiente; & vel sola Ptolemæi fide nuntur, nisi qua Alexandri expeditio tractum aliquem, ab illo peragratum, illustriorem reddit; quamquam & in hoc scriptores sæpe numero dissentiant. Africæ interiora sunt minus cognita, in quibus itidem Ptolemæo plurima debemus, dubii quam certo, quia in notioribus non raro diversus est a ceteris. Quæ in ripis Nili sunt aut ad oram Mediterranei maris, copiosius descripta invenimus, etiam multa illorum declarata sunt historiis: nec vero, ubi Romani res gesserunt suas, expedita & explicata sunt omnia, sed non pauca in dubiis & incertis relinquuntur. Tabulæ veteres Ptolemæi adjectæ Geographicis libris, sive ab Agathodæmone sunt, sive ab alio; fidem eandem merentur, quæ ipsius est Ptolemæi, ad quam ille sunt compositæ. Nos Tabulas octo Asiæ; quinque Africæ illustrandæ addidimus, studio nostro dispositas, nostraque manu delineatas: in quibus, LECTOR, mirari nolis, quod non nullis locis illæ convenire minus videantur. De industria illud factum est, maxime in Euphratis & Tigris decursu & anfractibus, aliorumque cum illis amnium, Chaboræ, verbi gratia, confluente: in quibus nec hodie tabularum conditores conveniunt. Qui enim in illis locis peregrinati sunt, nihil certi de fluminum ductu illorum tradiderunt. Unde est, quod in Syriæ tabula cum vulgo Euphratem delineavimus: in Mesopotamiæ, secundum Ptolemæum aut Agathodæmonem: quos ex recentioribus etiam clari viri adhuc imitati sunt. Posset error vel dubietas facile per Europæos negotiatores

P R A E F A T I O A D L E C T O R E M

corrigi, nisi major cura illorum in mercimoniis, quam in veritate geographica esset. Principio Orientem, qui post Syriam & Palæstinam est, tabula una complexus eram, quæ etiam in Armenia, Media, Perside, Parthia, finitimisque, & ab Alexandro percursa India sufficere potest, quod pauca illorum ex veterum monumentis sunt cognita. Quum vero id spatium non capiat quæ circa Euphratem sunt & Arabiam, singulares tabulas de iis adjeci, ut quæ Orientis tabula conspectu brevi exhibentur, his proponantur explicatiora. Ad-dita Tabula Scythiæ Sericæque, Ptolemæo potissimum auctore, quum desint alii; ut quantam veteres de iis cognitionem habuerint, etiam quodammodo intelligatur. Obscurissima quædam gentium & oppidorum nomina, sed gentium magis, a Plinio aut aliis memorata, prætermisimus, quia turbate sunt enarrata, nec ordinari aut sua disponi sede possunt: quo Notitiæ nostræ adeo nihil puto decedere, ut verear potius, ne tædio multis futurum sit lectoribus, similia nomina, de quibus nihil ex historiis constat, ex Ptolemæo me plurima attulisse. Sed nolui præterire, quibus idem auctor certum ipse locum adsignaverat: quod, quia in ceteris desideratur, utique excusatius illorum quædam, metu tædii adferendi & quod nullius usus erant ac incertæ positionis, à nobis sunt posthabita. Tandem etiam, quod uterque Tomus prodit, significatum monitumque volo iterum, me solam nunc antiquam Geographiam a principio imperiorum usque ad Constantini tempora exhibere. Sunt quidem ex medio etiam ævo non nulla ei inserta, sed partim quod itinera ita ferebant, Antonini maxime; partim quod oppidorum ætas incerta erat, quamquam ab antiquis non fuerant commemorata. In ipsis antiquis si dissentitur, illorum partes sequuti sumus, qui fidem habent probabiliorē: ubi concordia est, illam numquam deseruimus. Auctorum veterum testimonia, genuinis ubique verbis adposita, nos satis, spero, in omnibus tuebuntur. Vale, benevole LECTOR, nobisque & studiis nostris fave.

O R D O T A B U L A R U M T O M I S E C U N D I.

Libro III. siue in ASIA sunt Tabulae.

I. Asiae Minoris	Pag. 2
II. Bospori, Maotidis, Iberiae, Albaniae, Sarmatiae Asiaticae	216
III. Syriae	242
IV. Palaestinae siue Terrae Sanctae	283
V. Arabiae Petraeae & Desertae	410
VI. Mesopotamiae & Babyloniae	433
VII. Orientis	481
VIII. Scythae & Sericae.	541

Quod vero Tabulae quaedam pluribus Capitibus accommodatae sunt, quaedam etiam interruptis Capitibus usum praevent, visum est per singula id Capita indicare.

Capita VIII priora libri III. illustrantur. Tabula prima, quae Asiae est Minoris

Caput IX. & X. ex Tabula Bospori, Maotidis, Albaniae, Iberiae & Sarmatiae lucem suam accipiunt.

Capite XI. Armenia utraque explicatur: Majorem Tabula Orientis repraesentat; Minorem Tabula Asiae Minoris.

Capite XII. quod de Syria est, habet Tabulam propriam, quae & ipsa Syriae nomen praefert.

Caput XIII. etiam singulari Tabula Palaestinae seu Terrae Sanctae declaratur.

Capi-

ORDO TABULARUM.

Capitis XIV. *Arabia Petraea* & *Deserta* suam habent Tabulam: *Petraea* etiam, quanta in sacris memoratur, expressa est in Tabula *Palestinae*: Felix autem conspicitur in Tabula *Orientis*.

Capita XV. & XVI. sunt in Tabula *Mesopotamiae* & *Babyloniae*.

Capitis XVII. *Affricam* quare in eadem *Mesopotamia* Tabula: & uno conspectu in Tabula *Orientis*.

Capita XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII. eadem *Orientis* Tabula illustrat.

Caput XXIV. dilucidatur Tabula *Scythiae* & *Sericae*. Sarmatiam Asiaticam, eodem cap. descriptam, exponet Tabula *Bospori* & *Maotidis*, de qua supra ad cap. IX. & X. dictum est.

TABULAE LIBRI IV.

sive AFRICAE.

I. Tabula <i>Aegypti</i> & <i>Cyrenaice</i> , quae & <i>Marmaricam</i> & <i>Troglodyticam</i> continet	Pag. 3
II. <i>Delta</i> , pars <i>Aegypti</i> , & <i>Nili ostia</i>	14
III. <i>Africa Propria</i> , olim <i>Carthaginiensis</i>	85
VI. <i>Namidia</i> & <i>Mauretania</i> utraque	110
V. <i>Africa Interior</i> , id est <i>Gætulia</i> , <i>Libya</i> , <i>Aethiopia</i> .	142

H. Elond sculp.

GEOGRAPHIAE ANTIQUAE

LIBER III, DE ASIA.

Sia uti amplior est ceteris, quae olim notae fuerunt, terrarum orbis partibus; ita & aliis easdem, iisque eximiis dignitatibus antecellit. Praeter enim fertilitatis laudem, haec illa regio est, in qua conditum humanum genus, & orta regna sunt atque respublicae: &, quod praecipuum est, Deus in illa, delecto sibi populo, potentiam ac voluntatem suam declaravit, & FILIUS DEI in eadem HOMO natus perfecit omnia, quae salutis erant mortalium recuperandae. Limites Asiae tam ab Europa, in septentrione maxime, quam ab Africa circa Aegyptum distinguentes (nam clari sunt alibi) lib. I. cap. XI. exposuimus, unde repetendi sunt, ne bis idem narrare necesse habeamus.

CAPUT I, DE DIVISIONE ASIAE.

ASIA, *Asia* Graece, non uno modo dicitur. Primum enim partem orbis olim habitabilis sonat tertiam. Dionysius perieges. vers. 7.

— πῶς δὲ ἡ νῆπιος ἰσθμὸς
 Ἀσθενὺς ὑπερῶν ἐν ἡνίκασι δαδῶντο,
 Πῶς πᾶν δὲ Διὸς, πᾶν δὲ Εὐρώπης Ἀσίου τῆς,
 (A)

LIBER III.

Ter-

Terram, quamvis unam existentem, homines in tres continentes dividerunt, primo Africam, dein Europam Asiamque. Pomponius Mela lib. I, cap. I. *In tres partes universa [terra] dividitur. - - ab altero latere Africam vocamus; ab altero Europen: ad Nilum, Africam; ad Tanain, Europen: ultra quidquid est, Asia est.*

Totum hoc, quantumcumque est, vulgo in MINOREM & MAJOREM Asiam dispescunt, ut Minor sit quam hodie *Natoliam*, id est *ἀνατολικήν*, adpellamus, ab oriente Constantinopoli, unde nomen est, objacentem. Veteres aliter, nec, nisi mediaetate, Minoris Asiae mentionem invenimus. Paullus Orosius lib. I, cap. II. *Asia regio, vel ut proprie dicam, Asia Minor, absque orientali parte, qua ad Cappadociam Syriamque progreditur, undique circumdata est mari; a septentrione Ponto Euxino; ab occasu Propontide atque Hellesponto, a meridie mari nostro.* Auctor libelli de Locis Ebraicis in Actis Apostolorum (qui cum Hieronymiano de Locis Ebraicis conjunctus est) sub initium: *Asia regio, quae cognominatur Minor, absque orientali parte, qua ad Cappadociam Syriamque progreditur, undique circumdata est mari: cuius Provinciae sunt Phrygia, Pamphylia, Cilicia, Lycania, Galatia & aliae multae.* Constantinus Porphyrogenneta lib. I. de Thematibus seu Provinciis, Themate I, pag. 8. inscriptionem praefert, qua Iordanes quidam, sub Arcadio Imperatore, dicitur praefectus *ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΘΝΩΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΝ ΑΣΙΑΝ*, orientis & reliquarum sub Asia Minore gentium. *Ἀνατολῆς*, id est partis respectu Constantinopoleos ita dictae, qua ampliorem Asiam Minorem esse, & plures gentes continere, vox *λοιπῶν*, reliquarum arguit. Minoris huius respectu dicitur cetera Asia *μεγάλη*, Magna sive Major. Idem Porphyrogenneta pag. 4. de illo Themate: *πρὸς ἡμᾶς καὶ οὐκ ἔστι τὸ Βυζάντιον, καὶ τὴν τῆς Εὐρώπης γῆν λέγουσιν ἀνατολικήν. πρὸς δὲ τῆς καὶ οὐκ ἔστι τῆς Μεσοποταμίας, Συρίας καὶ τὴν μεγάλην Ἀσίαν, ἐν ἣ καὶ οὐκ ἔστι Ἰσραὴλ καὶ Αἰθίοπες καὶ Αἰγύπτιοι, λέγουσιν δυτικὸν μέρος καὶ Ἀσίαν μικράν.* Respectu nostrum, qui Byzantii habitamus & in Europa, dicitur [hoc thema] *Anatolicum* sive orientale: respectu vero eorum, qui Mesopotamiam, Syriam & Magnam Asiam habitant, in qua degunt Indi & Aethiopes & Aegyptii; dicitur occidentale & Asia Minor.

Sed quia haec adpellationes Antiquae Geographiae tempora transiliunt, ad vetustiora & propria instituti nostri revertimur. Veteres, etsi Minoris & Majoris nomina fortasse in Asia non agnoverunt; similiter tamen citeriorem ab ulteriore & magna distinxerunt. Varro lib. IV. de Lat. Ling. cap. III. *Ut Asia, sic caelum dicitur modis duobus. Nam & Asia, quae non Europa, in qua est Syria: & Asia dicitur prioris pars Asiae, in qua est Ionia & provincia nostra Cilicia.* Peninsulam multi dicunt hanc partem Asiae citeriorem. Strabo lib. XI. post principium: *χερσόνησος ταύτῃ ὁ διέγων ἰσθμὸς τὴν τε Ποντικὴν καὶ τὴν Κιλικίαν θάλασσαν, chersonesum facit isthmus, qui Ponticum Cilicumque mare dirimit.* Idem lib. XII, sub initium: *Ἔστι δ' ὥσπερ χερσόνησος μεγάλης ἰσθμὸς ὅς τ' ἐστι, σφίγγουμένη θάλασσαν δυοῖ, τῇ τε τῆς Ἰστικῆς κόλπου μέχρι τῆς Τραχίνας Κιλικίας, καὶ τῇ τῆς Εὐξείνης μετὰ τὴν Σινώπης τε καὶ τῆς τῶν Τιβαρηνῶν παραλίας ἐνὸς δὲ τῆς ἰσθμοῦ λέγομεν χερσόνησος τῇ προεστέρῃ τοῖς Καππάδοξι ἅπασαν.* Est haec portio tamquam isthmus magna peninsula, duobus constans partibus: una, quod est Issici sinus usque ad Ciliciam Asperam; altero, quod est Euxini usque ad Sinopen & oram Tibarenorum. Intra isthmum hunc peninsulam vocamus, quidquid regionum occasum versus est a Cappadocia. Cappadociam ergo & Ciliciam Campestram Strabo exclusit ab hac peninsula, quam definit linea ab Sinope ducta usque communem Ciliciae Asperae & Campestris terminum sive limitem.

Nec minus Latini eam Asiae portionem peninsulam vocant, saltem ei comparant. Plinius lib. VI, cap. II. *Ejusdem nominis [Sinopes] sinus tanti recessus, ut Asiam pene insulam faciat, cum millibus passuum, haud amplius, per continentem ad Issicum Cilicia sinum.* Et Curtius lib. III, cap. I. *Inter haec maria angustissimam Asia spatium esse comperimus, utroque in arctas fauces.*

ces compellente terram, quæ quia continenti adheret, sed magna parte cingitur fluctibus, speciem insulæ præbet: ac nisi tenue discrimen objiceret, maria, quæ nunc dividit, committeret. Aliam vero figuram hujus Asiæ partis oportet veteres formasse, quam hodie in tabulis habemus, aut in Agathodæmonis Ptolemaica, & Theodosiana Peutingeri. De Curtio non laboramus, sæpe in geographicis aberrante. Neque enim angustissimum illud spatium, aut discrimen est tenue, quod tria ampla regna Cilicium, Cappadocium & Ponticum in se continet. Nec Plinii CC millia sufficiunt, quia sex gradus Ptolemæus in hoc spatio numerat, hoc est CCC LX passuum millia. Amplior ergo hic isthmus fuit, quam solet alibi in chersonesibus. Sed veteres tam sinum Issicum, quam Sinopensem, in terras longius excurrere, quam Ptolemæus posuit, vel hodie locorum periti delineant, crediderunt.

Romani citeriorem Asiam Tauro monte terminabant, *Asiam cis Taurum* adpellantes. Livius lib. xxxvii, cap. xlv. oratione, qua Scipio Antiochi legatis publico nomine respondit: *Europa abstinete, Asiaque omni, quæ cis Taurum montem est, decedite.* Dixerunt etiam *Asiam intra Taurum.* Strabo lib. xiii, pag. 408. ὅτε πρῶτον Ῥωμαῖοι τῆς Ἀσίας ἐπέβησαν, καὶ ἐξέβαλον Ἀντίοχον τὸν μέγαν ἐκ τῆς ἐντὸς τοῦ Ταύρου, *quum primum Romani in Asiam venissent, eiecissentque Antiochum M. ex ea, quæ intra Taurum est.* Alio respectu, videlicet ipsius Antiochi & Sytorum, *intra Taurum Asia* est, quæ ultra Taurum sita in ortum solis ad Syriam usque vergit aut Euphratem. Eutropius lib. iv, cap. ii. in pacis, Antiocho ab Romanis datæ, conditionibus hanc ipsam, quam Livius ponit, sed alio respectu, repetit denominatam. *Iisdem, inquit conditionibus [pax] datur a senatu, quamquam victo, quibus ante offerebatur, ut ex Europa & Asia recederet, atque intra Taurum se contineret.* Et ASIA, quæ Romanis cis Taurum est: INTRA TAURUM, respectu Syriæ & orientis; ULTRA Taurum Romanis.

Partes & civitates illius Asiæ recenset Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. quæ, præter Ioniam & Cariæ civitates multas, quibus immunitatem Romani dederant, in his, quæ vacuæ factæ ab Antiocho, Eumeni, Pergameno regi, & Rhodiis donatæ sunt, intelliguntur. Regi, inquit, *Eumeni adjecerunt in Asia Phrygiam utramque, alteram ad Hellespontum; Majorem alteram vocant; & Mysiam, quam Prusias rex ademerat, ei restituerunt: & Lycaoniam, & Milyada, & Lydiam, & nominatim urbes Tralles atque Ephesum & Telmissum.* De Pamphylia disceptatum inter Eumenem & Antiochi legatos quum esset, quia pars ejus citra, pars ultra Taurum est; *integra res ad senatum rejicitur.* Videntur tamen Pamphyliæ civitates, quæ cis Taurum erant, etiam Eumenis regno adjectæ: quæ ultra, in libertatem adsertæ: post additæ proconsulari Ciliciæ; quæ sententia etiam summi viri Henr. Noris est Cenotaph. Pis. pag. 211. De Rhodiorum præmiis ibidem Livius: *Rhodiis adfirmata, quæ data priore decreto erant: Lycia & Caria datæ usque ad Meandrum amnem, præter Telmissum.* Hæc omnia Antiocho ademta, sub Asia cis Taurum continentur.

Eadem, quæ citra seu intra Taurum est Asia, Herodoto lib. i, cap. xxviii. est ἡ ἐντὸς Ἀλυῶ ποταμοῦ, *intra Halyn amnem sita Asia.* Consentit interpretationi Strabo lib. xii. sub initium: ἢ ἡ Ἡρόδοτος μὲν ἐντὸς Ἀλυῶ καλεῖ — οἱ δὲ νῦν τὴν ἐντὸς τοῦ Ταύρου καλεῖσι Ἀσίαν, *quam [peninsulam magnam inter Aegæum & Cappadoces] Herodotus intra Halyn vocat, eandem nunc intra Taurum vocant Asiam.* Idcirco utramque denominationem conjunxit Strabo lib. xvii, extremo: Ἀσίαν ἢ ἐντὸς Ἀλυῶ καὶ τοῦ Ταύρου, *Asia quæ intra Halyn & Taurum est.* Cræsi hæc fuit possessio, armis dilatata, quam Herodotus ibidem distribuit in Lydos, Mysos, Maryandynos, Chalybes, Paphlagones, Bithynos, Iones, Cares, Dores, Aeoles, Pamphyllos. Confirmat Strabo, in sua Asia intra Taurum, pag. 368. enumerans Paphlagones, Phryges, Lycaones: deinde Bithynos, Mysos, Epictetum: tum Troadem & Hellespontiam, & ad mare de Græcis Aeoles & Iones: de ceteris Cares & Lycos: in mediterraneis Lydos.

Est & Asia pars, quam Romani simpliciter *Asiam*, sine Tauri montis commemoratione adpellant: & hæc *Asia* illorum *Propria*, sive *proprie dicta*, quæ vero nec ipsa eandem habet apud omnes descriptionem. Plinius lib. v, cap. xxvii. *ATelmesso*, inquit, *Asiaticum mare*, sive *Carpathium*, & *quæ proprie vocatur Asia*. In duas eam partes Agrippa divisit. Unam inclusit ab oriente Phrygia & Lycaonia; ab occidente Aegeo mari; a meridie Aegypto; a septentrione Paphlagonia. Hujus longitudinem CCCCLXX millia passuum; latitudinem CCCXX M. fecit. Alteram determinavit ab oriente Armenia minore: ab occidente, Phrygia, Lycaonia, Pamphylia: a septentrione, Provincia Pontica: a meridie, mari Pamphylia: longam ICLXXV millibus passuum; latam CCCXXV millibus.

Verum hæc Agrippæ divisio neglecta fuit postea, nec ipsius tempore a multis adsumpta, sed omnes contenti fuere, priorem illius partem vocare *Asiam proprie dictam*, prætermissa posteriore: nisi quod in Missis Theodosianis duæ quidem partes & iisdem finibus constituuntur, repetitis ferme Plinianis verbis ac numeris; prior autem *citerior* ibidem vocatur, altera *superior*: de quibus Salmasius in Solinum cap. xl. ineunte potest consuli. Ipse Solinus autem, qui Plinium exscripsit ac sequutus est, alterius illius a Phrygia ad Armeniam nullam rationem habuit, nec verbo memoravit: neque Ptolemæus lib. v, cap. ii. quod præscripsit τῆς ἰδίας Ἀσίας διότις, *Positio proprie dictæ Asiæ*; & incepit ἡ ἰδία καλεσμένη Ἀσία περιέριζται, cetera; *Asia proprie dicta circumscribitur his finibus*, reliqua; nec plures regiones eo nomine comprehendit, quam Hellespontum, Aeolidem, Ioniam, Cariam, Lydiam, Phrygiam: exclusa Lycia & Galatia, quas singularibus tractavit capitibus. Nec Strabo, quum lib. xii, pag. 397. Apameam ad Marisyæ confluentem ἐμπορεῖον μέγα τῆς ἰδίας λεγομένης Ἀσίας, δευτέρου μὲν τὸ Ἐφεσον, *emporium Asiæ proprie dictæ maximum post Ephesum*, dixit, latiores fines illius ponit, quam *proprie* hoc nomine vult adpellatam. Cicero illam simpliciter vocat *Asiam*. Lib. ii, epist. xv. *fratrem meum trientium Asiæ præfuisse*. Et Nepos Attico cap. vi. *qui ne cum Q. Cicerone voluerit ire in Asiam, quum apud eum legati locum obtinere posset*. Fuit autem Quintus prætor Asiæ. Hanc provinciam M. Cicero pro Flacco cap. xxvii. his terminis videtur descripsisse: *Ut opinor, inquit, Asia vestra constat ex Phrygia, Mysia, Caria, Lydia*. Sed hæc gentes barbaricæ originis in hac provincia, quas orator exagitare constituerat, prætermittis Ionibus, Æolibus aliisque Græcis populis, qui eidem provinciæ adscripti erant. Sed de terminis infra dicturi sumus, quum hanc provinciam exponemus, quæ *proconsularis* ex Augusti constitutione dici cœpit, quum antea fuisset prætoria, nisi quando bellum, ex ea gerendum, proconsulem majoris auspicii causâ postularer.

Jacobus Usserius, illustri vir ingenio, arctiorem notionem *Asiæ*, præsertim a sacris scriptoribus, & qui sequuntur eos, habuisse se tradit, ut sola Lydia hoc nomine significaretur. Probat ex Actis Apost. cap. xvi, 6. ubi de Paulo & sociis dicitur: *Transientes Phrygiam & Galatiam regionem, vetiti sum à Spiritu sancto predicare verbum Dei in Asia. Quum venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam, & non permisit eos Spiritus Jesu. Quum autem pertransissent Mysiam, descenderunt Troadem*. Unde ait (pag. 38. de Asia Proconsulari) observari posse, *majorem Phrygiam, per quam profecti erant in Galatiam; Mysiamque Olympenam, quæ Bithyniæ adhaerebat; & Hellespontiadem, in qua erat Troas; quum singula partes essent illius Asiæ, quæ primum a Romanis sic proprie dicta est, & post diæceseos Asiaticæ quoque; expresse tamen distinguuntur ab Asia peculiari magis nomine sic appellata; ut & Cariam fortasse, in qua Miletus erat, Act. xx, 16. 17.* Sic auctor libelli de Locis Ebraicis in Apostolorum Actis, verbis supra productis addit continuo: *sed specialiter, ubi Ephesus civitas est, Asia vocatur*. An Asia Apocalypseos iisdem finibus contineatur, dubitari potest. Ait tamen Usserius, quia omnes illæ septem civitates in Lydia ab aliis aliisque censentur. Pergamum enim:

enim a Xenophonte lib. vii. Exped. Cyri: Sardes, Philadelphiam & Thyatira a Ptolemæo: Smyrnam & Ephesum a Scylace Caryandensi: & a Byzantio quoque Stephano Laodiceam, quæ longissime recedit, in ipsa Lydia collocari. Sed an diverſi illi ſcriptores eandem omnes & propriam Lydiam intelligant, æque incertum eſt ac dubium, quum *Lydia* etiam pro regno Lydorum, quod latius patebat, accipiebatur: probabiliusque ſit, ad Romanorum reſpici provinciam, cujus ſeptem civitates numerentur, non quod non plures habuerit inſignes urbes, ſed quod Chriſtianus ſtatus in illis præcipue floruerit, tunc vero emendatione indigeret: niſi plane myſticum aliquid in numero *ſeptenario* latet.

Eſt & anguſtior tractus circa Cayſtrum fluvium & Tmolum montem, *Asia* nomine antiquitus adpellatus, ubi palus *Asia*, & oppidum *Asia* ad illum montem. Homerus Iliad. B. verſ. 461.

Ασία ἐν λιμῶνι, Καῦσις ἀμφὶ ῥέεθρα,

Asia in prato, Caystri circa fluenta.

Et Euripides Bacchis verſ. 64.

Ασίας δὲ γὰρ ἱερὸν Τμῶλον

Ἀμύνεσσα,

Asia ex terra [profecta] sacrum Tmolum relinquens:

Virgilius Georgic. lib. i, verſ. 383.

- - - - quæ *Asia* circum

Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri.

Idem Aeneidos vii, verſ. 700. de cyncis:

Quum sese è pastu referunt, & longa canoros

Dant per colla modos: sonat amnis & Asia longe

Pulsa palus.

Byzantius chorographus: Ασία, πόλις Λυδίας, παρὰ τῷ Τμῶλῳ, *Asia: urbs Lydia, juxta Tmolum.* Et Suidas in Ασία: ἡ τεύχορος κιθάρα ἐν τῇ Ασίᾳ, πόλις τῆς Λυδίας, κειμένη ἐν Τμῶλῳ τῆς Λυδίας, πρῶτον ἐυρέθη, *cithara trium chordarum in Asia, oppido Lydiae, sito in Tmolo Lydiae, primum inventa.* Eadem de hoc oppido. ignoto geographis aliis, refert Eustathius ad Dionysii verſum 634. An ab hoc parvo tractu magna illa pars orbis nomen acceperit, non constat inter auctores, quum quidam a Lydo quodam homine, cui nomen *Asia* fuerit, illud deducant. Vide Eustathium jam dicto loco.

Aliam divisionem Asiae universae in quinque partes Strabo tradit lib. xi, sub initium: Prima pars est inter Tanaim flumen, Pontum & Oceanum: secunda supra Caspium mare usque ad Indis propinquos Scythas: tertiae sunt Media, Armenia, Cappadocia, & his interjectae regiones: quartae, quae intra Halyn flumen jacent, & in Tauro, & extra eum sunt, ac in peninsulam cadunt, quae supra Asia intra Taurum fuit adpellata: In reliquis, extra Taurum sitis, quae pars quinta est, ponit Indiam, Arianam, usque ad gentes, quae pertinent ad mare Persicum, sinum Arabicum, mare Aegyptium Issicumque. Sed privata haec est Strabonis divisio, minime in usum traducta ab aliis.

Herodotus divisit Asiam vel omnem, vel partem tantummodo, in superiorem & inferiorem. Lib. i, cap. xcv. Ασσυρίων ἀρχόντων τῆς ἀνω Ασίας ἐπ' ἑτα ἑικοσι καὶ πεντακοσία, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἡξάντη ἀπίσαντο. *Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinissent, primi Medi ab iis deficere coeperunt.* Si Assyriorum regnum, quod circa Tigrin superiorem & in Media fuit, ἡ ἀνω Ασία, superior Asia est; haud dubie inferior fuit circa Babylonem, quae caput regni erat ab Assyrio distincti. Congruunt bene rationes adpellationis. Superior enim & inferior regiones vel montium respectu, vel ratione fluminum mariumque ita adpel-

hantur. Utrumque hoc loco convenit. Montosæ enim regiones sunt Assyria & Media cum aliis, quæ Caspium mare prospiciunt: Babylonia vero depressa, plana & campestris est. Majora etiam flumina, ut Tigris est, & quæ ipsum alia comitantur, a septentrione in austrum, & ex Assyria in Babyloniæ aut vicinas regiones decurrunt, & in mare se Persicum effundunt.

Est quoque alia *inferioris Asiæ* denominatio, ab Herodoto suppeditata, quæ vero ad illam *Assyriæ superioris* referri non potest, aut cum illa comparari. Lib. I, cap. LXXII. quum gentes enumerasset, quas Halys adluat, id est Cilices, Matienos, Phryges, Cappadoces, Paphlagones; subjicit tandem: οὗτο ὁ Ἄλος πέραν ἀποτίμει χάθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν τὰ κατὰ τὴν Σαλαμίαν τῆς αἰῶνος κόρυς ἐς τὸν Εὐξείνῳ Πόντον. *Sec flumen Halys secat prope omnia Asiæ inferiora a mari, quod Cypro objectum est, ad Euxinum usque Pontum.* Latinus interpres habet *superiora Asiæ*, quasi τὰ αἰὼν legisset, non κατὰ: quod verbis, quæ statim sequuntur, videtur non male congruere. Addit enim continuo: ἐστὶ δὲ ἀρχὴ οὗτο τῆς χώρας ταύτης ἀπείρου, *est vero hæc certæ seu collatis totius illius regionis*, quibus peninsulam seu intra Taurum Asiam, quæ Herodoto eadem cis Halyn est, respicere videtur, quia Strabo etiam ab illa parte magnum isthmum, ut supra vidimus, illius peninsulæ constituit. Eodem libro I, cap. CLXXVII. Ioniæ, Cariæ, Lyciæ, maritimas oras, quas Harpagus subegerat, dux Cyri, vocat τὰ κατὰ τῆς Ἀσίας, *inferiora Asiæ*; mediterranea circa Sardes & viciniam, ubi Cyrus ipse agebat, τὰ αἰὼν αὐτῆς, *ejus superiora.*

C A P U T II,

D E

I N S U L I S A S I A E A D O R A M O C C I D E N T A L E M.

Geographorum est ab occasu in ortum procedere. Quum vero supra in Aegæo quædam insulæ, quæ Asiæ ob vicinitatem tribuuntur, relictæ fuerint, & ad Asiæ explicationem reservatæ; æquum est, ut illas prius illustrando absolvamus, quam in Asiæ continentem ingrediamur. Non autem Aegæi tantum insulas Asiaticas, sed alias etiam, quæ in eodem occidentis latere sunt, una perlustrabimus, incepturi a Ponti ostio, ut inde per oram ad Rhodum usque & vicinas progrediamur.

Insulæ *Cyanea*, seu petrae potius, in ostio Ponti, sive supra Bosporum Thracium sitæ, quarum altera in Europa, altera in Asia censetur, percurrente limite inter utramque, extremo libro II. qui de Europa agit, sunt declaratæ. Nec non ipse ibidem *Bosporus Thracius*, qui Asiam ab Europa discernit, una cum *Propontide*, hoc est mari ante Euxinum Pontum sito inter Hellespontum & Bosporum Thracium, capite de Thracia est expositus. Ad insulas ergo progrediendum.

In Propontidis ora Asiatica contra Cyzicum est *PROCONNESUS*, Προκόννησος, quam Ptolemæus & Zosimus diphthongo scribunt Προκόννησος, *Præconnesus*: ceteri omnes Scylax, Strabo, Stephanus, Meli, Plinius, sine diphthongo Προκόννησος, *Proconnesus*. Id vero peculiare est Stephani, quod & simplici scripsit Προκόννησος, *Proconnesus*; ceteri geminato Προκόννησος, *Proconnesus*, præter Zosimum, cujus infra verba proferemus. Malim tamen duplicare,

re, quia Strabo lib. xiii, pag. 425. observavit, συνδίδως, duplici littera hæc scribi, κατὰ ἵθους τοῦ Ν γράμματα πλεονάζουσιν ἐν τοῖς τοιούτοις, abundante in talibus N littera ex consuetudine, cuius exempla adfert Πελοπόννησος, Μορόνησος, Προκόννησος, Ἀλόννησος, Ἡκασιόννησοι, Peloponnesus, Myonnesus, Proconnesus, Halonnesus, Hecasionnesi. Potest etiam adversus diphthongum quorundam etymologia esse, quasi sit προκῶν νῆσος, cervorum insula, quam etiam Elaphonnesiam dici Plinius auctor est: de qua origine scholiastes Apollonii ad lib. ii, vers. 279. consultatur.

Ptolemæus Europæ adjicit, quasi in Thraciæ ora sitam. Falso. Nam clare Plinius lib. v, extremo, ante Cyzicum ait positam, unde & marmor Proconnesium dicit Cyzicenienses adpellari. Scylax quoque & Strabo in Asia referunt, ille itidem circa Cyzicum; hic ad Parium Mysiæ, quod vicinum est Cyzico. Stephanus non memoravit cui parti, Europæ an Asiæ, adiaceat: unam autem insularum Sporadum, (μῖαν τῶν Σποράδων ἐν τῇ Προποντίδι) in Propontide tamen, vocitat. Nimis dispergit suas Sporades, quum ceterorum ita dictæ in Aegæo mari omnes sint.

Plinius ait, Proconnesum etiam Elaphonnesium, hoc est cervorum insulam, a multitudine illius feri adpellari: Scylax vero distinguit, & duas facit insulas. κατὰ ταῦτα, inquit, νῆσός ἐστι καὶ πόλις Προκόννησος, καὶ ἰτίον νῆσος ἐνλίμνη Ελαφόννησος. Circa hæc insula est & oppidum Proconnesus: & alia insula portuosa Elaphonnesus. Nam simplici elemento scripsit, etiam Apollonii scholiastes; quod duplicatum est in libris Plinii. Isaacus Vossius tuetur Scylacem, & Plinium ex illo erroris arguit. Joannes vero Harduinus, ut Plinium excuset, utriusque sententiæ conciliationem ex Strabone instituit, qui inter veterem & novam Proconnesum distinxerit lib. xiii, pag. 405. Εἰ δὲ τῇ παρόπλῳ τῇ ἀπὸ Περσῶν εἰς Πελοπόννησον ἦτι παλαιὰ Προκόννησός ἐστι, καὶ ἡ νῦν Προκόννησος πόλις ἔχουσα, κινεῖται ἀπὸ Παρίου Πριαρίου ναυγιάται, Vetus est Proconnesus, iunctaque Nova, habens oppidum. Duas igitur hic insulas Proconnesos ponit, sed propinquas & quasi continuas, quarum Vetus desertior sit; Nova habitata & marmoris albi fodinis exercita: sic fieri potuit, ut altera discriminis causa Elaphonnesus, a cervorum multitudine, dicta fuerit. Adjuvat scholiastes Apollonii prædicto loco aliorum etymologiam adferens, καὶ πρότερον οὕτως νῆσος προσεχάσθη, quod, quæ prius insula esset, continenti fuerit aggere iuncta. Unde Προχόννησος, Prochonnesium scribendam iidem existiment. Sed non continenti Asiæ, verum alteri insulæ adgesto solo conjunctam fuisse, Harduinus interpretatur. Inde factum, ut aliis una, aliis duæ insulæ censeantur. Mela lib. ii, cap. vii. In Propontide tantum Proconnesos habitatur. Non negat plures forsan esse, sed unam tantum dicit habitari.

Laudatur marmoris proventu insula. Strabo dicto loco: ἡ νῦν Προκόννησος πόλις ἔχουσα καὶ αἰταλλοὶ μίγχα λευκοῦ λίθου σφίδρα ἱκανοῦμαισι. Nova Proconnesi oppidum habet & magnam lapicidiam albi marmoris valde laudatam. Plinius lib. xxxvi, cap. vi. Halicarnassî Mausoli domus Proconnesio marmore excelsa est, latericiis parietibus. Eadem Vitruvius lib. ii, cap. viii. Halicarnassî potentissimi regis Mausoli domus, quum Proconnesio marmore omnia haberet ornata, parietes habet latere struētos, qui ad hoc tempus egregiam præstant firmitatem, ita tectoris operibus expoliti, ut vitri perluciditatem videantur habere. Zosimus lib. ii, cap. xxx. Constantinum exornando foro in nova urbe, αἰψίδας μαρμαίρεν Προκοννησίον μαγίσαις, fornices maximos marmore Præconesio struxisse memorat.

Supra Proconnesum est Besbicus, parva insula inter Cyzicum & Rhyndaci ostia, seu ante ipsa ostia; sed minus hæc clara est. Strabo lib. xii, pag. 396. de Rhyndaco: ἐκβάλλουσιν ἐν τῇ Προποντίδι κατὰ Βισβικὸν νῆσον, effunditur in Propontidem juxta Besbicum insulam. Et Stephanus: Βισβικόν, ἡσίδιον πρὸς Κύζικον, Besbicus parva insula circa Cyzicum. Plinius lib. ii, cap. lxxxviii. inter insulas ponit, quæ olim continenti adhæserint, postea abruptæ fuerint: quod

quod non verius videtur, quam, quæ ibidem addit, exempla Siciliæ, Cypri, Eubœæ, quarum istam ab Italia, illam a Syria, hanc a Bœotia credit avulsam esse.

Si quæ aliæ insulæ Propontidis sunt, & minores & obscuræ omnes sunt, è quibus est illa *Antiochia*, quam Peutingeriana tabula sub ore Bospori, cujus quum nullam antiquiores rationem habeant, ad mediæ ætatis geographiam reservamus. Stephanus, in Βίεβυϑ, ex Diogene Cyziceno plures cum Proconneso & Besbico nominat, *Phæben*, *Alaen*, *Physiam*, *Ophioëssan*, *Gonimos*, *Liparas*; sed nominat: præter nomen de illis nihil habet.

Ex Propontide per Hellespontum egressis, circa Trojam multæ parvæ, sed eadem etiam ignobiles dicuntur occurrere, quas Plinius enumerat lib. v, cap. xxxi. *Ante Troada*, inquit, *Ascania*, *Platea* III. Dein *Lamia*, *Platanidæ*, *Plate*, *Scopeles*, *Gethone*, *Artheden*, *Cæle*, *Lagusse*, *Didymæ*.

Et major & clarior est TENEDOS, Τένεδος, itidem Trojano agro opposita insula. Virgilius *Aeneid.* lib. II, vers. 21.

Est in conspectu [Trojæ] Tenedos, notissima fama

Insula, dæves opacis, Priami dum regna manebant.

Strabo lib. XIII, pag. 415. refert, XL stadiis a continente abesse, LXXX ambitu completi: πάλω Λιλιόδα, urbem *Acolicam* habere & templum *Sminthei* Apollinis, quod etiam Homerus memoraverit. *Iliados* enim A, vers. 38.

- - - - Τένεδός τε ἵππ' ἀνίσταται

Σμινθῶ,

Tenedoque fortiter imperas Smintheu.

Non ignobilem urbem fuisse, vel nummi probant in ea percusi cum inscriptione ΤΗΝΕΔΩΝ, *Tenedos*, quales in thesauris antiquitatum supersunt. Urbis nomen idem quod insulæ. Ptolemæus lib. v, cap. II. πρὸς τὴν Ἑλλησπόντον, Τένεδος νῆσος καὶ πάλω ὁμώνυμος, *ad Hellespontum Tenedos insula & urbs eodem nomine.* Originem ad τένειν, *Tenem* quemdam sive *Tenem* referunt, qui a patre Cygno pulsus, in hanc insulam fato delatus, ejus rex factus, tandem etiam propter virtutes pro deo cultus fuerit. Diodorus Siculus sub finem libri v. id exposuit, indeque nomen insulæ deduxit, quod vero Bochartus lib. I. Geogr. S. cap. ix. impugnatur, ut, pro more suo, ex Phœnicum lingua nomen adferat. Vetus nomen insulæ *Leucophrys* fuisse fertur, ut non solum Diodorus ibidem tradit, sed Lycophron etiam vers. 346.

Τοῖς ἑς τὴν Λευκοφρυῶν ἐκπελεκισί,

Qui ad angustam Leucophrym navigaverunt:

ubi scholiastes, λέγει τὴν Τένεδον, *de Tenedo loquitur.* De deo *Tene* Cicero Verr. III. de prætoriana cap. XIX. *Tenedo Tenem ipsam, qui apud Tenedos sanctissimus deus habetur, qui urbem istam dicitur condidisse: cujus ex nomine Tenedus nominatur; hunc ipsum, inquam, Tenem, pulcherrime factum. quem quondam in comitio vidistis, abstulit [Verres] magno cum gemitu civium.* Et de Nat. deor. lib. III, cap. xv. *Jam vero in Græcia multos habent ex hominibus deos, Alibandum, Alibandis: Tenedus, Tenem.*

Circa Tenedum multæ parvæ sunt insulæ, e quibus Strabo duas, inter Tenedum & Leucum sitas, Καλύδνας, *Calydnas* vocari dicit, quamquam id vocabuli etiam aliis tributum nominum. Quæ vero sunt hujus loci, de iis Lycophron in *Alexandra* vers. 25.

Ἰππερ Καλύδνῳ λευκὰ φαίνονται πτεῖλα,

Ubi Calydne albas ostendentes alas.

ubi Tzetza scholiastes, Καλύδνα νῆσος Τροίας, ἀπὸ τινος Καλύδου, *Calydne insula Troadis, a Calydone pteridato vel ποτιδωτά.*

LESBOS INSULA.

LESBOS, sive Lesbos, Λέσβος Græce, Ἰσθμὸς Αἰολίς, ab *Aeolibus habitata*, ut Scylax refert: Tacito lib. VI, cap. III. *insula nobilis & amœna*: Plinio lib. V, cap. XXXI. *clarissima Lesbos*, antea *adpellata Lasia, Pelasgia, Aegira, Aethiope, Macaria*: quorum nominum nonnulla Diodorus Siculus lib. V, cap. LXXXII. interpretatur, *Pelasgiam* a Pelasgis, primis incolis dictam: *Macariam* a Macareo (Μακαρίης recto casu) Jovis nepote, qui habitaverit: *Lesbium*, a Lesbo, Aeoli nepote, Macarci genero & successore. Straboni lib. XII. longa est insula, a Sigrio septentrionali, ad Maliam australe promontorium, stadiis 101X: circuitus ejus 61010 stadiorum.

Sigrium, Σίγριον Strabonis; Σίγγριον Ptolemæi, in extremo septentrione insulæ Lesbi promontorium est: *Malia*, Μαλία, τὸ νοτιώτατον ἄκρον, *maxime australe promontorium*, ut Strabo descripsit. His longitudo insulæ supra indicata continetur. Plinius dicto loco dicit *novem oppidis inclusam*: sic in MSS. est; in editis octo. Herodotus lib. I, cap. CLI. præter subjugatam a Methymnæis Arisbam, πέντε, *quinque urbes*, puta liberas, numerat. Scylax quoque tantum quinque recenser, prætermittit Arisba: & Pomponius Mela lib. II, cap. VII. *In Troade Lesbos, & in ea quinque olim oppida, Antissa, Pyrrha, Ereffos, Arisba, Mytilene*. Certius sane aliquam everfarum præterisset, quam quod nobilem eximiamque *Methymnam* posthabuit.

De *Arisba* Herodotus jam dicto loco: ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκουμένην Ἀρίσβαν ὑπερπύδισαν Μεθυμνῆσι, *in Lesbo habitatam Arisbam Methymnæi sibi subjecerunt*. Stephanus in hac voce: ἰσθμὸς ἐν Λέσβῳ, *alia [Arisba] in Lesbo*, diversa ab illa, quæ in continente est Troadis. Sed, ut Plinius notavit, hæc *Arisbe terrarum motu subversa* est.

Pyrrha, Πύρρα Græcis, Straboni, Scylaci, Ptolemæo, Stephano: atque sic corrigenda est Thucydides Πύρρα lib. III, pag. 184. quemadmodum ab ipso pag. 193. Πύρρα duplicata littera scriptum est. Hæc quoque, quod Strabo notavit, κατὶςτραπτα, *eversa est*: προάστειον, *suburbium* autem habitabatur, instructum portu. Plinius modum interitus definiit. *Pyrrha*, inquit, *hausta est mari*. Sita fuit in parte occidua insulæ, centum stadiis a Malix promontorio, ut itidem Strabo observavit. Perierunt quoque *Hiera & Agamede*, Plinio referente. De altera Stephanus ex Nicolai Damasceni lib. IX, (in Excerpt. Vales. pag. 494.) Ἀγαμέδης τῆς περὶ Πύρραν τῆς Λέσβου, *Agamede locus est circa Pyrrham in insula Lesbo*. LOCUS quum dicitur, olim defuisse oppidum significatur.

Restat in hoc latere *Ereffus* sive *Erefus*: nam ambigue scribitur. Scylax, Strabo, Ptolemæus Ερεσσός, *Ereffus*, geminata sibilante: Thucydides lib. III, & Stephanus Ἐρεσός, littera simplici, etiam accentu retracto: quos & Latini sic diverse sequuntur, Mela *Ereffus* scribendo; Plinius *Erefus*. Ptolemæus inter Pyrrham & Maliam ponit: sed verius Strabo inter Pyrrham & Sigrium. Ab austro enim in septentrionem progrediens sic de situ scripsit: Ερεσσός ἐστι μετὰ τὴν Πύρραν, ἴδρυται δ' ἐπὶ λόφῳ, καθύκει τε ἐπὶ θάλατταν, *Ereffus Pyrrham sequitur, in colle sita & ad mare pertingit*. Patria Theophrasti philosophi fuit, qui Aristoteli in schola successit, ut Strabo & Stephanus prodiderunt. Thucydides, ut dixi, ejus meminit lib. III, pag. 184. αἰπῶλοι ἐπ' Ερεσσοῦ, *Erefum profecti sumi*: & pag. 193. Paches, dux Atheniensium, τὴν τε Πύρραν καὶ Ἐρεσον παρεστήσατο, & *Pyrrham & Erefum in deditionem redegit*.

In orientali latere post promontorium Sigrium fuit *Antissa*, Ἀντίσσα, Strabone ita disponente: Ἀντίσσα ἰφίξῃς ἐστὶ τῇ Σίγγριον πόλιν ἔχουσα λιμένα. ἑπὶ τῷ Μήθυμνῳ, *Antissa urbs est post Sigrium: acinde Methymna*. Idem lib. I, pag. 41. refert, esse qui prodant, *Antissam* olim separatam

exilio suo studiorum causa delegit. Cicero lib. IV, epist. VII. *cogitandum tibi, Roma ne & domi tua, cujusmodi res esset, an Mytilenis aut Rhodi mallet vivere.* Et Seneca ad Helviam cap. IX. *Brutus in eo libro, quem de Virtute composuit, ait, se vidisse Marcellum Mytilenis exsulantem, & quantum modo natura hominis pateretur, beatissime viventem, neque umquam bonarum artium cupidiorum, quam illo tempore.* Adversa etiam multa pertulit hæc præclara civitas, non solum Peloponnesio bello ab Atheniensibus, quæ fata Thucydides recenset lib. III, & VIII. verum etiam Mithridatico ab Romanis. Vellejus Paterculus lib. II, cap. XVIII. *Rhodiensium fidem Mytilenensium perfidia inflammavit, qui M. Aquillium aliosque Mithridati vinctos tradiderunt.* Accessit pertinacia ex metu poenarum, qua vero in graviores culpas incurrerunt. Epitoma Livii LXXXIX de Sullæ rebus: *Mytilene quoque in Asia, quæ sola urbs post victum Mithridatem arma retinebat, expugnata dirutaque fuit.* Brevi tamen opportunitate loci resurrexerunt, & magis quidem, reddita Pompeji beneficio libertate pristina. Vellejus dicto loco: *quibus [Mytilenæis] libertas in unius Theophrasti gratiam, postea a Pompejo restituta est.* Id quod a Plutarcho etiam Pompeji Vita comprobatur pag. 641. Confirmata fuit libertas a Cæsaribus, & de suo ævo Plinius: *libera Mytilene, annis circiter potens.* Auxit Trajanus ornamenta, & nomen suum addidit, quod ex nummo Mediceo elucet, quem summi viri Holstenius & Spanhemius ita descriptum exhibuerunt: ΟΥΛΠΙΑΣ ΚΕΟΥ ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ.

Fuit in Lesbo etiam locus *Hyperdexios* dictus, unde Jovi & Minervæ cognomina. Stephanus in hac voce: ΥΠΕΡΔΕΞΙΟΝ χωρίον Λέσβου, ἐν ᾧ Ζεὺς Ὑπερδῆξιος, καὶ Ὑπερδῆξια Ἀθηνᾶ, *Hyperdexium, regioncula Lesbi, in qua Juppiter Hyperdexius, & Hyperdexia Minerva.* Eodem teste Nicolaus Damascenus Ὑπερδῆξιους, *Hyperdexios* memoravit. Et hæcenus de Lesbo insula.

In freto inter Lesbum & Asiam sunt plures insulæ parvæ, quas alii XX, alii XL numerare dicuntur; vulgo Ἑκατόνησοι, *Hecatonnesi* ab Apolline, qui & Ἑκατὼ vocatur, cui sacræ sunt, adpellatæ. Quibus vicina Πορδωσέληνη, *Pordoselene*, aut obsceno nomine in honestius mutato, *Poroselene*, Πορδωσέληνη. Hæc ex Strabonis lib. XII, pag. 425. ex quo Stephanus *Hecatonnesos* repetiit: *Poroselenen* etiam Plinius lib. V, cap. XXXI. memoravit.

Prope Lesbum sunt etiam tres *Arginussa*, victoria Atheniensium Peloponnesiaco bello notæ. Strabo cxx stadiis a Mytilenis abesse tradit dicto libro. Ἀργινῦσαι, inquit, τρεῖς μὲν εἰσὶν οὐ μεγάλα ἴσσοι, πλησιάζουσαι δὲ τῇ ἡπείρῃ, περιεκύμινται δὲ ταῖς Κάνταις, *Arginussa tres sunt parvæ insule, prope continentem, Canis circumjectæ.* Et Diodorus Siculus lib. XII, cap. xcvi. de duce Atheniensium: τὰς καλυμμένας Ἀργινῦσας ἴσους συμπεριέλαβεν τῇ γαλλίᾳ, *Arginussas insulas, ut vocantur, complexus navibus, aciem extendit.* Thucydides lib. VIII, pag. 616. διπλοποιούντων ἐν Ἀργινῦσαις τῆς ἡπείρου ἐν τῇ ἀντιπώρῃ τῆς Μυτιλήνης, *cœnabant in Arginussis ad continentem, adversus Mytilenem.* Eodem plane modo Xenophon lib. I, Rer. Græc. pag. 261. Gr. οἱ Ἀθηναῖοι διπλοποιοῦμενοι ἐν ταῖς Ἀργινῦσαις: αὗται δ' εἰσὶν ἀπὸ τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλίᾳ ἄκρα ἀπὸ τῆς Μυτιλήνης, *Athenienses in Arginussis cœnabant. Hæ [insulæ] sitæ sunt ante Lesbum in Malea conspectæ, contra Mytilenem.* Plinius dicto loco unam *Arginussam* memorat, forsan illarum maximam. *Arginussa*, inquit, cum oppido. Stephanus quoque unam habet, eamque non *Arginussam*, ut ceteri, sed Ἀργινῦσαι, *Argenussam* scribit, quod nihil valet contra tot suffragia. Cicero, qui etiam illius prælii meminit, scripsit geminato sibilo *Arginussa*, lib. I, Offic. cap. xxiv. Plures alias addidit Plinius, de quibus post Chium dicturi sumus.

CHIOS clara inter Lesbum & Samum insula, peninsulæ, in qua Erythræ sunt & Clazomenæ, obversa, hodie Scio. Nomen alii a nymphea Chia, alii a χῖος, *nive* deducunt, ut Plinius notavit & Stephanus. Et *Macrin*, & *Pirysam* aliquando dictam, idem auctor est Plinius. Hic circuitum cxxv m. p. ponit: Strabo 10000 stadiūm, quæ fere cxi mil-

lia passuum conficiunt. Urbem ejusdem nominis, ambitu $\chi\iota$ stadiorum complexam, Strabo in ea memorat, & altissimum montem Παλαιόν, *Pelinaion*, & λατόμιοι μαρμαίρου λίθου, *foedimatis marmoreis*. Plinius quoque: *Montem habet Pellemenis: μαρμωρον Χίου*. Montem plures memorant. In παλαιόν Stephanus: ἔστι καὶ Παλληναῖον, ἔρ' Χίου, *Est etiam Pellemenis, mons Chii*. Et Dionysius vers. 535.

Καὶ Χί' ὑψίστη Παλληναῖος ὑπὸ πίζαν,

Et Chios altissimi Pellemeni sub pede.

Juppiter in eo cultus, & inde cognominatus. Hesychius: Παλαιὸν ὁ Ζὺς ἐν Χίῳ, *Pelinaion Juppiter in Chio*. Stephanus hunc montem Cariz adjudicat, & sub eo *Chion* ponit aliam. ἔστι καὶ, inquit ἰνὸς πύλος Καρίας Χί', ὑπὸ τὸ ἔρ' τὸ Παλληναῖον ὑπὸ πίζαν, *Est & alia Chios, urbs Carie, ad radices montis Pellemeni*. quæ Dionysii verba sunt, perperam ad Cariam translata: ideo vere Salmasius in Solinum pag. 607, *negatur Stephanus*. nemo quisquam enim ibi Chium aliquam aut montem hujus nominis observavit. Errorem putat inde manasse, quia forte Cares insulam prius tenuerint, quam Iones, pulsus illis, occuparent. nam, ut ipse Stephanus tradidit, Χί' ἰσθμοειδέης ἡν' Ἰόνων, ἔχουσα καὶ πύλον ὁμοειδῆ, *Chios clarissima insula Ionum est, urbens habens eodem nomine*. Et Mela lib. II, cap. VII. *In Ionia Chios, Samos*.

Vini quoque præstantissimi ferax Chios, ut supra in Lesbi *Methymna* ex Gellio ostendimus: præcipue in ea laudatur locus *Arnisia*, vel *Arnisia*, gignens vinum præ ceteris generosum. Strabo lib. XIV, pag. 444. de Chio: *Ἀρνισία χωρὶς ἵστος ἀέρος φέροντα, Arnisia ager, vinum optimum ferens*. Virgilio ecloga VII, vers. 71. *laudata Arnisia vina*. Et Plinius lib. XIV, cap. VII. de vinis transmarinis: *in summa gloria fuerunt Thajum & Chium: ex Chio, quod Arnisium vocant*. Silius Italicus lib. VII, vers. 210.

- - - *ambrosius Arnisia pocula succis.*

Alius mons & locus insulæ *Phanaeus* celebratur ob eandem vini præstantiam à Virgilio Georg. II, vers. 98. Ptolemæo est *Φανία ἀγὼς, Phanaa promontorium* in Chio: Livio *Phane* portus Chiorum lib. XXXVI, cap. XLIII. & promontorium, lib. XLIV, cap. XXVIII. Stephano *Φάνη ἀκρωτήριον τῆς Χίου*.

Minores insulæ circumjacent Chium, quas Plinius recenset lib. V, cap. XXXI. *Finitime sunt*, inquit, *Thallusa, quam alii Daphnusa scribunt: Oenussa, Elaphusis, Euryassa, Arginusa cum oppido*. De Arginusa supra dictum: ex ceteris sola Oenusa nobilior, quas alii *Oenusas* sive *Oenussas* pluraliter vocant. Thucydides lib. VIII, pag. 564. *ἐκ τῆς Οἰουσσῆς τῶν πρὸς Χίον ἡντι, & ex Oenussis insulis Chio præjacentibus*. Etiam Herodotus lib. I, cap. CLXV. plurativo *ἐκπλετο ταῖς ἡντις ταῖς Οἰουσσῆς καλαμῖνας, insulas, quæ Oenusse dicuntur*, vocat, & Chiorum fuisse tradit, qui licitantibus Phocæensibus noluerint vendere. Horum auctoritatem præferendam ducimus Byzantium Stephano, qui quidem etiam plurali numero Oenussas dicit, ut unam autem describit: *Οἰουσσα, ἡν' τῇ Χίῳ πρὸς τῇ, Oenussa sunt insula Chio adjacens*. Ceteræ sunt obscuræ & ignobiles. Inter Teon & Lebedum Straboni est insula *Ἀσπίς, Aspis*, lib. XIV, pag. 443.

Circa Ephesum Plinius ponit insulas, quæ *Pisistrati* vocentur. *Jam hæc*, inquit, *circa Ephesum, & quæ Pisistrati vocantur: Anthina, Myonnesos, Diarrhensa*. In utraque oppida intercidere. Myonnesum vero Strabo continenti adjungit in peninsula, lib. XIV, pag. 443. His magno numero alias subjunxit, quarum multæ forsan in Hecatonnesis supra expositis, quæ etiam Harduini sententia est, continentur. Cujusmodi sunt *Halone, Lepria, Bolbula, Phana, Priapos, Melane, Sidusa, Pela, Drynusa, Atydros, Syussa, Marathusa*, & aliæ ignobiles. Sed Stephano *Sidusa* urbs continentis est Ionæ. Thucydides quidem lib. VIII,

pag. 564. cum insulis conjungit, ἐκ τῆς Οἰνυαῖος τῶν πρὸς Χίῳ ἴσται, καὶ ἐκ Σιδύσσης καὶ ἐκ Πτελεῶ, ex *Oenussis ante Chium insulis*, & ex *Sidussa*, & ex *Pteleo*; sed exinde minus certum, insulam an litoralem urbem intelligat. Ibidem & *Phanas* memorat. ἐν Φαναῖς, inquit, αὐτοῖς ἄλλη μάχη ἐπικράσας, ad *Phanas iterum alio praelio vicerunt*. Straboni autem Φάνας, *Phana*, portus insulae Chii. Idem Livius sensit lib. xxxvi, cap. xliii. ab *Delo*, inquit, *Phanas portum Chiorum, in Aegaeum versum, petunt*. Insulas *Pelam* & *Marathusam*, quæ etiam in illis Plinianis sunt, mox in *Drymusa* explicamus.

DRYMUSA insula prope Clazomenas. Clazomeniis enim Romani, Antiochi victores, donaverunt. Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. *Clazomeniis, super immunitatem, & Drymusa insulam dono dederunt*. Thucydides lib. viii, pag. 569. αἱ δὲ ἄλλαι νῆες κατῆγον ἐς τὰς ἐπικειµέναις ταῖς Κλαζοµεναῖς νήσους, Μαργίθους, καὶ Πάδαν, καὶ Δρυµύσσαν, ceteræ autem naves adpulerunt ad insulas Clazomenis obiacentes, *Marathusam*, & *Pelam*, & *Drymussam*. Sic enim Thucydides ex Stephano, qui testimonio ejus usus est, corrigatur, ubi vulgo Δρυµύσσαν adhuc lectum fuerat. Et Polybius Excerpt. Legat. xxxvi. Δρυµύσσαν in eodem argumento, quod modo ex Livio cognoscebamur, adpellavit. Sic & *Pele* & *Marathusa* situm cognovimus, Thucydide auctore: ceteras Plinii, ut obscuras, præterimus.

SAMOS sequitur, non minus clara, quam Chios, insula, Epheso, urbi illustrissimæ objecta. Thucydides lib. viii, pag. 599. δίχην ὀλίγον ἢ Σάµου τῆς ἐπὶ τὴν Μυκάλην, distat *Samus* exiguo intervallo a continente, qua spectat *Mycalen*. Strabo lib. xiv, pag. 438. dicit, Posidium Sami promontorium & oppositam in Asia Mycalen, fretum ἑπταστάδιοι, septem stadiorum interfluere. Plinius lib. v, cap. xxxi. *Ionica ora habet Samon liberam, circum octoginta septem m. p. aut, ut Isidorus, centum. Partheniam primum adpellatam Aristoteles iradi; postea Dryusam; deinde Anthemusam. Aristocritus adjicit Melamphyllum; dein Cyparissiam: alii Parthenoarusam, Stephanen*. Strabo quoque refert quædam antiqua nomina, quum Cares insulam tenerent, quæ sunt *Parthenias*, (Παρθενιαῖς, ἰδὲ) *Anthemiús*, post, *Melamphylos*, tandem *Samos*. Promontorium, quod Ἀµπελῶ, *Ampelus* dicitur, Icariam spectat, vicinam insulam. Urbem Samos insula habet eodem, quo illa, nomine. Ptolemæus lib. v, cap. ii.

Τὸ Ποσίδιον,
Σάμου ἡ πόλις
Ἀµπελῶ ἄκρα,

Posidium,
Sami urbs
Ampelos promontorium.

Et Horatius lib. i, epistola xi incunte:

Quid concinna Samos? quid Cræsi regia Sardis?

Celebris etiam in hac insula Junonis cultus & templum cum famosa asylo. Notum illud Aeneidos principio, de Carthagine:

*Quam Juno fertur terris magis omnibus unam
Posthabita coluisse Samo.*

Strabo τὸ Ἡγεῖον αἰεχαιῶν ἱερὸν, *Heræum*, id est Junonium, vetus templum memorat. Tacitus annali iv, cap. xiv. Is quoque annus legationes Græcarum civitatum habuit, *Samiis Junonis, Cois Aesculapii delubro vetustum asylo jus ut firmaretur, petentibus*. Flumina Plinius in Samo *Imbrasum, Chesium, Ibeten* nominat: Strabo quoque Ἰμβρασοῖ ποταµὸν, *Imbrasum fluvium*. Inde dearum, Junonis & Dianæ, cognomina. Apollonius Argon. lib. i, vers. 187.

- - - Ἰµβρασίης ἰδὲ Ἥρης,

Imbrasia sedes Junonis. Et Callimachus in Dianam vers. 228.

Χυρία, Ἰµβρασίη, πρυτάνισσι,

Chefas, Imbrafia, prime sedis dea: quamquam scholiastes Callimachi Χάρις ἀρετῆς τῆς Σάμου. *Chefus promontorium Sami*, non fluvium, interpretatur. Auger laudem insulæ alumnus Pythagoras, qui, patria ab tyrannis oppressa, in Italiam libertatis causa secessit. Vini proventu minus felix Samus est, quod Strabo miratur, quum circumjacentes generosum omnes ferat; ἡ δὲ ἄλλα ἰδιώματα, ceteris cunctis abundat. Cum primis Samia vasa in fictilibus laudantur. Plinius xxxv, cap. xii. *Major pars hominum terrenis utitur vasis. Samia etiam in esculentis laudantur.*

Ante Samum parva insula *Naribecis* est. Strabo in Samo: πρόκειται αὐτοῦ νοτίῳ ἡ Ναρθήκῃς, ante ipsam [Sami promontorium Nasidium] jacet parva insula *Naribecis*. Et tres insulæ *Trogia* circa Samum sunt. Plinius dicto loco: *Ionie ora habet vicinas Mycale Trogias tres, Psila, Argenton, Sandalion.* Nomen commune habent a promontorio *Trogilio*, cujus Strabo meminit, ejusque situm ita describit: ἡ Τρογίλῳ ἄκρῃ πρόκειται τῆς Μυκάλης. *Trogilium promontorium est pes praeeminens [montis & saltus] Mycales.* De Lucæ *Trogyllo* Aët. xx, 15. infra in continente *Ionie* dicemus.

Samus proxima *ICARIA* five *ICAROS*, a qua nomen est *Icario mari*: ipsa nomen ab *Icaro* habet, *Dædali* filio, quem fugæ patris ex Creta comitem, quum alæ propinquo sole liquecerent, in hoc mare decidisse, in fabulis est. Strabo, Ptolemæus, Mela *Ικαρίω*, *Icariam*, quatuor syllabis vocant: aliis est *Ἰκαρῶς*, *Icarus*, syllabis tribus. Thucydides lib. i i i, pag. 190. προσηγορεύοντες τῇ Ἰκαρίῳ καὶ Μυκάλῳ, adpellentes ad *Icarum* & *Myconum* insulas. Scylax Periplo pag. 130. ἀπὸ Ἰκαίρου πλῆς εἰς Σάμον προσηγορεύει, ab *Icaro* in *Samum* navigatio autem meridiana. Plinius lib. iv, cap. xii. in Sporadibus: *Icarus*, quæ mari nomen dedit, tantumdem ipsa in longitudinem patens, cum oppidis duobus, tertio amisso: ante vocata *Doliche*, & *Macris*, & *Ichthyosia*. Europæ videtur adjudicare: at ipse lib. v, cap. xxxi. *Ionie ora habet Icaron.* Et Strabo & Ptolemæus scribunt in Asia, ubi est. Ambitus insulæ secundum Strabonem est ccc stadiorum: longitudo secundum Plinium lib. iv, cap. xii. decem & septem m. p. Quare castigandus est Scylax, qui dicto loco per ccc stadia definit *μῆκος*, longitudinem. non *μῆκος*, sed *περίμετρος*, cum Strabone scribendum erat. Ceterum de numero oppidorum convenit, & Scylax quoque pag. 50. dicit: *Ἰκαρῶς δὲ πόλις*, *Icarus* duo oppida habet. Strabo *πολιόματα*, oppidula vocat, quorum alteri sit nomen *Οἰνη*, *Oenoe*, alteri, *Δράκοντι*, *Draconum*, uti etiam promontorium, cui subjacet, vocabatur *Draconum*, Samo obversum, a qua octoginta abest stadiis. Sic olim fuerat: Strabonis ætate deserti insula. Lib. x, sub finem: ἡ μὲν Ἰκαρία ἱερὸς ἐστὶ, νομαὶς δ' ἔχει, καὶ χρεώται αὐταῖς Σάμοις, *Icaria* [nunc] *deserta est*: pascua vero habet, quibus *Sami* utuntur. Fuit præterea *Dianæ* templum in insula, cui *Ταυροπόλις*, *Tauropolium* nomen: ipsa *αἰώνιος*, quidem, siue capaci portu; ὑφ' ἑμῶς vero habet, & πρόσθεν, minores stationes navium, & adpellendi commodum locum. Hæc ex Strabone. Mare circumfluum *Icarium* vocatur. Ovidius IV Fastor. vers. 565.

Hinc mit *Aegæum*, quo Cycladas adspicit omnes,
Ioniæque rapax, *Icariumque* legit.

Et Horatius lib. i Carm. oda i.

Lactantem *Icariis* fluctibus *Africum*
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui.

PATMOS, five *PATHMOS*, in Sporadibus numeratur a Plinio lib. iv, cap. xii. *Patmos*, inquit, circumiit triginta m. p. Strabo sub finem libri x, ἐν αὐτῇ καὶ αὐτῇ, καὶ Σάμῳ, καὶ Κωῖ, καὶ αἱ ἄλλαι λεχθῆσαι Κερρονίαι, καὶ Πάτμος καὶ Λίρος, in quo [*Icario mari*] & ipsa [*Icaria*] sita est, & *Samos*, & *Cos*, ac modo dicta *Corassie*, & *Patmus*, & *Lernus*. Eustathius, quamquam

& hic Christianus, Thessalonicensis episcopus, rerum tamen profanarum scriptor, ad Dionysii vers. 530 τῶν Σποραδίων ἐστὶ καὶ Πάτμου περὶ τὸ Ἰκαρίου πέλαγος, ex *Sporadibus est etiam Patmos in Icario pelago*. præter hos vix aliquid in profanis monumentis de hac insula invenimus, quæ solo sancti Joannis exilio & apocalypsi est clarius facta. Is de se cap. 1. scripsit: ἐγὼ ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ, *Ego eram in insula, quæ Patmus vocatur*. Et Eusebius lib. 111 Hist. eccl. cap. xviii. de Joanne, Πάτμον οἰκίῃ καταδικασθῆναι, *in insulam Patmum relegatum fuisse*. Sic Græci omnes per τ Πάτμου scribunt, nemo, quod sciamus, per θ: an vero genuina illa scriptura sit, dubitant eruditi viri; immo quidam negant, inducti uno Severi nummo, quem Carolus Patinus pag. 285. inscriptum refert ΕΝ Π Α Θ Μ Ω Δ Α, quod legunt ἐν Πάτμῳ, recisis extremis litteris, tamquam aliud significantibus: nec vero tollunt omne dubium, quia ratio inscribendi nummos a populo aut loco ubique alia observatur, quam per ἐ, præpositionem.

Adjacet LEROS, Λέρου, parva insula, quam modo ex Strabonis verbis cognovimus. Memorat Plinius lib. iv, cap. xii. in Sporadibus. Et lib. v, cap. xxxi. *In Carie ora, quæ vocantur Argie, numero viginti: & Hyetussa, Lepsia, Leros*. Et rursus Strabo lib. xiv, pag. 437. Anaximenem Lampfacenum scripsisse refert, ὅτι καὶ Ἰκαροὶ τὴν νῆσον καὶ Λέρου Μιλήσιος ἐπὶ κλισίαν, *Icarum insulam & Lerum Milesiorum esse colonias*. Apud Herodotum, lib. v, extremo, Hecatæus bello Persico consilium dat, si Mileto ejicerentur, ἐν Λέρῳ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον, *monimentum in Lero insula edificatum esse*.

Supra Miletum, ὑπὲρ Μίλητον, ut ait Byzantius Stephanus, sita est insula Φαρμακῦσα. *Pharmacusa*, in qua Attalum occisum refert. Nobilior facta, quum ad eam Julius Cæsar adolescens a piratis caperetur. Suetonius cap. iv. *circa Pharmacusam insulam a prædonibus capius est*. Eadem Plutarchus sub initium Vitæ: αἰσκήσαι περὶ τὴν Φαρμακοῦσαν νῆσον ὑπὸ πιροχτῶν, *capitur circa Pharmacusam insulam a piratis*. Memorat & Plinius lib. iv, cap. xii. in insulis inter Cretam & Asiam positis.

Propior Mileto, seu ante ipsam urbem, est insula LADE, pluribus commemorata. Herodotus lib. vi, cap. vii. ἡ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος μικρὴ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίῳ κειμένη, *Lade est insula parva, supra urbem Milesiorum sita*. Thucydides lib. viii, pag. 561. *Athenienses, quum a Milesius non reciperentur, ἐν Λαδῇ τῇ ἐπικειμένῃ νήσῳ ἐφώρμου, in Ladam, objacentem [urbi Mileto] impetum fecerunt*. Strabo lib. xiv, pag. 437. de Mileto: περικειται ἡ Λαδὴ νῆσος πλησίον, *ante urbem Lade insula in propinquo sita est*. Et Pausanias Attic. cap. xxxv. ἐστὶ τοῖς Μιλησίοις περὶ τῆς πόλεως Λαδὴ νῆσος, ἀπὸ τῶν ἀπὸ αὐτῆς νηϊδῶν, *Milesiorum ante urbem est insula Lada, a qua parva alia quasi abrupta sunt, quas Strabo prædonum ἐφώρμους, stationes dicit habere*. Arrianus Expedit. Alex. lib. i, pag. 52. ἐν τῇ νήσῳ τῇ Λαδῇ. καίται δὲ αὕτη ἐπὶ τῇ Μιλητῷ, *in insula Lada: imminet autem hac Mileto*. Et Plinius lib. v, cap. xxxi. *Ionie ora habet Ladem, quæ prius Lade vocabatur, atque in cr ignobiles aliquot, duas Camelidas, Mileto vicinas*. Stephanus vocat νῆσον Αἰολίδου, *Aeolidis insulam*: sed Ioniam fuisse, vero est similis. Idem gentile Λαδῆν, *Ladens* format, quod illustrissimus vir Ez. Spanhemius ex vetere nummo, ΛΑΔΕΩΝ inscripto, ostendit esse Λαδῆν.

Inter Laden & Patmum est *Myrta* Ptolemæi: cujus Græca quidam (in quibus & Agathodæmon est) minus intellexerunt, hanc, & plures alias, pro oppidis unius Amorgi insulæ habentes. Nam in Myrtoo mari (quod secus ac Strabo in ora nominat Ptolemæus, ut lib. xi, cap. xiv. ostendimus) sunt Ptolemæο νῆσοι, *insula hoc ordine*:

Ἀμύργου πόλις,

Amorgus cum oppido:

Ἀρκεσίνη,

Arcesine,

Βελγιάλις,

Belgialis,

Μυρτιά,

Μουσία,

Κῶ ἢ πάλος

Ἀστευπαλίας ἢ πάλος,

Μινυία,

Cos cum urbe,

Astypalea cum urbe.

Quis non videt, quae inter Amorgum & Con interponuntur, separatas insulas, sed sine oppidis esse, non autem oppida Amorgi unius?

CARYANDA quoque est insula inter Myndum & Bargyliam sita, ut recte Strabo observavit lib. XIV, pag. 452. licet mendose ei adjectum sit, in continentis λίμνη, lacus esse posuitam. In sinu enim maris, qui inter dictas urbes excurrit, sita est. Ipse Caryandensis Scylax pag. 91. inter insulas marinas posuit: Καλύμνα νῆσος, Καρυάνδα νῆσος καὶ πάλος καὶ λιμὴν, ἴσται Κῆρος νῆσος καὶ πάλος καὶ λιμὴν πλαυτὴς. Calymna insula, Caryanda insula & oppidum & portus; Ceres incole: insula Cos & urbs cum portu clauso. Et Plinius lib. V, cap. XXXI. de insulis ante Asiam, post Nisyron: Hinc Caryanda cum oppido. Strabonis ergo λίμνη, lacus, vox pravata est, & λιμὴν, portus cum Scylace in locum ejus subficiendum: quod etiam Abr. Berkelio ad Steph. in hac voce visum est.

Cos, Κῶς, clara in primis insula. Plinius lib. V, cap. XXXI. *Nobilissima in eo sinu Cos, ab Halicarnasso quindecim M. P. distans, circum centum: ut plures existimant, Merope vocata: Cea, ut Staphylus: Meropis, ut Dionysius: dein Nymphaea.* Stephanus plura nomina addit, Κῆρος, Caris: item Κάως, Κάως, Κάως & Κάως: primo loco autem ἡ Μεροπὶς, Meropis posita, quod nomen modo, Plinio auctore, percepimus. Hinc, est, quod Thucydides utrumque nomen conjunxit lib. VIII, pag. 574. ἐς Κῶν τὴν Μεροπὶδα ἐν τῷ παρθύλλῳ ἀποβαίς, in Con Meropidem, quous praeternavigaret, descendens. Ad quem locum hoc scholion adpositum est: τὴν Μεροπὶδα περιστὰς προσέβαται. ὃ γὰρ ἐστὶ καὶ ἄλλα, ἀλλὰ μόνη αὐτῇ. Vocem Meropidem superflue adjecit: non enim alia etiam [Cos] est, sed haec est sola. At Stephanus etiam Aegypti quamdam urbem narrat, quae hoc nomine Κῶς, Cos, adpelletur: alii Κῆρος, non Κῶς, illam Aegyptiam dicendam, ex eodem Stephano in Κῆρος, Hecataei auctoritate uso, conjiciunt. Urbem habuit Cos insula, quae Straboni prius dicta fertur Astypalea, deinde communi cum insula vocabulo Κῶς, Cos. Olim αἰτίχης, sine muro fuit, ut Thucydides dicto loco refert: postea idem extremo lib. VIII de Alcibiade tradit, καὶ Κῶν ἐτίχισεν, etiam Con muro cinxit. Antiqua in primis urbs, ab Homero etiam laudata. Catalogo vers. 184.

Καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πάλος,

Et Cos Eurypylis urben.

Et alia forma Iliad. ε vers. 255. ac ο vers. 28.

Καὶ μὴ ἴκυστα Κῶν ὅ' ἰνταυομένην αἰτίχικας,

Et ipsam postea Coon bene habitam asportasti.

Scylax: νῆσος Κῶς, καὶ πάλος, καὶ λιμὴν πλαυτὴς, Insula Cos, & urbs, & portus clausus. Pomponius Mela lib. II, cap. VII. de insulis: In Caria Cos: in Lycia Rhodos. Urbs (quod Strabo lib. XIV adnotavit) non magna, sed καλλίστη πασῶν συντοκισμένη, optime condita: insula vero ἑυκατέα πῶσα, αὐτὴ δὲ αἰεία, τοιαῦτα quidem frugifera, optima autem generosi vini proveniunt, ut Chios & Lesbos, quibuscum Strabo comparat. Clarissimi alumnorum Hippocrates & Apelles, uterque artis princeps fuit. De Hippocrate Strabo XIV, pag. 452. de Apelle Plinius XXXV, cap. X. Ovidius III de Arte A. vers. 401. Et Aesculapii templum in suburbio nobilissimum, & donariis opulentum fuit, quod itidem Strabo ibidem descripsit. Etiam vestes Coe, tum tenuitate tum colore fuerunt laudatae. Horatius lib. IV, oda XII in Lycen:

Nec Coe referunt jam tibi purpurea

Nec clari lapides tempora.

Et

Et Propertius lib. I, elegia II.

Et tennes Coa veste movere sinus.

ac lib. IV, elegia II. *Indue me Cois.* Et Tibullus lib. II, elegia IV. *Coa puellis Vestis.* Et eodem libro elegia VI, vers. 35.

Ille gerat vestes tennes quas femina Coa

Texuit, auratas disposuitque vias.

Ab Co vel Coa insula abruptam quidam crediderunt esse *Nisyron*, insulam aliam, antea *Porphyrin* dictam. Strabo lib. X extremo : *Φασι τὴν Νίσυρον ἀπὸ Πόρφυρος εἶναι τῆς Κῆ, ἂν μὲν Νίσυρον fragmentum esse insula Co.* Et Plinius lib. V, cap. XXXI. *Nisyron abruptam illi [Co] putant, quae Porphyris antea dicta est.* Sed LX prope stadiis a Co diremta illa est, *Telon* versus sita, quæ ad *Carpathum* inclinatur; uti etiam *Casos*: de quibus quemadmodum etiam de *Chalce* sive *Chalcia*, quæ inter *Rhodum* & *Telon* est, quum in Europæ Aegæo, Strabone invitante, dictum sit, & jam nobis, & deinceps post *Carpathum*, licebit esse brevioribus. Vide interim supra lib. II, cap. XIV. pag. 1278. seq.

CARPATHUS per se non est tam memorabilis, quam mare, quod ab illa *Carpathium* nominatur. Plinius lib. V, cap. XXXI *Rhodiorum insula: Carpathus, quæ mari nomen dedit: Casos, Achne olim: Nisyros, distans ab Cnido XII millia IΩ, Porphyris antea dicta: & eodem tractu media inter Rhodum Cnidumque Syme.* Strabo lib. X extr. *Κάρπαθος, ἢ Κεῖραθος ἢ πρὸς Ὀμῆον, Carpathus, quam Homerus Crapathum dixit, metri haud dubie causa.* Verba sunt in navium catalogo vers. 183

Οἱ δ' ἄρα Νίσυρον τ' εἶχον, Κεῖραθόν τε, Κασὸν τε,

Qui vero Nisyrum colebant, Crapathumque, & Casum.

Addit Strabo, *τετρεπόλις ὑπῆρχε, quatuor oppida habuit, quorum vni nomen fuerit Nisyros, commune cum insula vicina: Scylax autem pag. 93 Κάρπαθος, αὐτὴ τετρεπόλις, Carpathus tria habet oppida.* Ptolemæus tantum unam urbem memorat *Ποσειδίον* nomine, hoc est *Posidium* sive *Neptunium*; & duo promontoria *Thoantheum* & *Ephialtium*. Ambitus insulæ secundum Strabonem est CC stadiorum: longitudo e secundum Scylacem Periplo extremo: distantia ab Rhodo itidem e stadia. Incolæ *Carpathii*; Golzii nummo ΚΑΡΠΑΘΙΩΝ. Hodie hæc insula vocatur *Scarpanto*. De mari *Carpathio* plures auctores. Horatius lib. I, od. XXXV.

Quicumque Buhyna laceffat

Carpathium pelagus carina.

Ovidius lib. II, Amor. elegia VIII.

Carpathium tepidos per mare ferre notos.

Et Propertius lib. II, elegia V.

Non ita Carpathie variant aquilonibus undæ.

Et Juvenalis satyra XIV, vers. 277.

- - - venet classis quocumque vocarit

Spes lucri: nec Carpathium Gatulaque tantum

Aequora transeat.

CASUS a Carpatho abest LXX stadiis: habet urbem ejusdem nominis, ut Strabo & Ptolemæus tradunt: cetera supra ex Homero & Plinio prædicta. Circumjacent plures parvæ, *Κασίαν ἢ ποὶ καλέμεται, quæ Casiorum insula*, ut Strabo lib. X extremo ait, vocantur. SYME, Σύμη, insula inter Cnidum & Loryma, secundum Strabonem lib. XIV, pag. 451. quo loco & Ptolemæus posuit. Plinius hincior, ut in Carpatho jam vidimus, inter Rhodum & Cnidum eam constituens. Memorat etiam Scylax in Caria. Et Thucydides lib. VI, pag. 575 *ἡ φυλακὴ τῆς Χαρμῖνος περὶ τὴν Σύμην καὶ Χάλκην καὶ Ρόδον ἦν, Charmino custodia [maris] circa*

Symen & Chalcen & Rhodum commissa erat. Et mox : *τρέπαιον ἐν τῇ Σύμῃ εἴσαντες πάλιν ἐξ τῆς Κνίδος καθυμνίσαντο, tropæo in Syma erecto, rursus Cnidum redierunt.* Et Herodotus lib. 1, cap. CLXXIV ἡ κατὰ Σύμῃν τε καὶ Ρόδον θάλασσα, *mare, quod circa Symen & Rhodum est.* Quam vero *Χάλκη*, *Chalcen* insulam vocat Thucydides, etiam Plinio est *Chalce* lib. v, cap. xxxi, ubi *Chalcia cum oppido* memoratur : alibi, lib. iv, cap. xii, idem *Chalcia* scripsit, quemadmodum etiam Strabo lib. x extremo in Sporadibus : *Ἀσπαλία, καὶ Τῆλος, καὶ Χαλκία, Ἀστυρ-
lea, & Telos, & Chalcia.* *TELÓS* autem, ut Herodotus lib. vii, cap. cliii observat *ἐπὶ Τροίᾳ κυμένη, Triopio objacet.* Plinius lib. iv, cap. xii *Telos unguento nobilis ; a Callima-
cho Agathussa adpellata.* *ARCONNESUS* insula ante Halicarnassum. Strabo lib. xiv, pag. 451 de Halicarnasso : *πρόκειται αὐτῆς ἡ Ἀρκόντησος, sita ante illam Arconnesus.* Plinius lib. v, cap. xxxi *In Arconneso oppidum Ceramus.* Si fuit *Ceramus* in insula, utique alia fuit a *Ceramo*, quam in continente Strabo & Ptolemæus ponunt. Ille *πολίχνην ὑπὲρ θαλάττης, oppidu-
lum super mare* vocat : hic lib. v, cap. ii in Doride hunc ordinem servat :

Ἀλικαρνασσός,

Halicarnassus,

Κέρμας,

Ceramus,

Κνίδος πόλις καὶ ἄκρον,

Cnidus urbs & promontorium.

Ab hac igitur *Ceramicus sinus* cognominatur, non ab illa, si qua fuit, insula. Scylax in Caria : *κατὰ ταῦτα Κέρμακος κόλπος τῆς Καρίας, juxta hæc [Halycarnassum, Calymnam, Cary-
andam & Con] est Ceramicus sinus Caria.* Mela lib. i, cap. xv i. *Cnidus in cornu peninsula,
interque eam & Ceramicum sinum in recessu posita Euthane.* Tum pergit de Halicarnasso lo-
qui. Ex quo adparet, *Ceramicum* sinum esse ante Con insulam, ipsumque, in cujus ex-
tremitate sita urbs Halicarnassus est. Quod contra Isaacum Vossium notare decet, qui ad
Dionysium : *Cave, inquit, putes, Con insulam vicinam huic sinui. Rhodo enim proximus si-
nus Ceramicus : Coos Triopio.* Nos vero Ptolemæum & Melam & ipsum Strabonem sequi-
mur, qui dicto loco ait : *κατὰ Κνίδος Κέρμας καὶ Βάργασα, πολίχνη ὑπὲρ θαλάττης, post Cnidon est
Ceramus & Bargasæ, oppidula supra mare.*

In hoc Ceramico sinu plures Plinius enumerat insulas, sed plerasque obscuras. *Non procul,
inquit, ab Halicarnasso Pidæus. In Ceramico autem sinu Priaponesos, Hipponesos, Psyra, Mya, Lamp-
semandus, Passala, Crusa, Pyrrhe, Sepiussa, Melæne.* Ex his *Hipponesus* Stephano est *πέλις Καρίας, urbs Caria* nulla habita insulae mentione : *Psyra, ἄρα ἐιδὲν Stephano ἥσος μικρὴ,
πλεῖστοι Χίοι, parva insula prope Chium,* cujus & Homerus nomine *ψυγίης* meminerit Odyss. i, vers. 171, quæ si ibi est, satis longe a sinu abest Ceramico. Puto autem, definisse chorographum ita illius sedem, quia proximis, quæ sequuntur, verbis de Chio & Mimante agit. *Pyrrhe* Ptolemæo est oppidum Caria prope Mæandrum, seu inter ostia ejus & Hera-
cleam. *Passala, Πάσσαλα*, Stephano est *Μυλασσίων ἐπίγειον, Mylassensium navale.* Cetera igno-
rantur.

R H O D U S I N S U L A.

De Rhodo Plinius præclare lib. v, cap. xxxi. *Pulcherrima & libera Rhodus circuitu cxxv
m passuum, aut si potius Isidoro credimus, ciii. Habitata urbibus Lindo, Camiro, Falyso ; nunc
Rhodo. - - - Vocata est antea Ophiusa, Asteria, Aethria, Trinacria, Corymbia, Pæcessa,
Atabyria ab rege : deinde Macaria & Oloessa.* Pomponius Mela lib. ii, cap. vii ita : *In
Ionia Chios & Samos, in Caria Cos ; in Lycia Rhodos. In illis singulae sunt iisdem nominibus
urbes : in Rhodo tres quondam erant, Lyndos, Camiros, Falyfos. Hæ etiam solæ a Ptolemæo
in hac insula numerantur, Κάμειρος, Λύδος, Ἰλυσσός, Camirus, Lindus, Falyssus, quas ma-
le*

le Ptolemæus; recte Strabo ita ordinat, ut *Lindus* in orientali latere sit, sed in austrum vergat, respiciatque Alexandream: *Camirus* sedeat in plaga occidentali: septentrionem teneat *Falysus*, ut vero non ultra LXXX stadia a nova Rhodiorum urbe recedat.

Originem harum urbium Diodorus Siculus ostendit lib. iv, cap. lx. Tlepolemum, Herculis filium, *τρεῖς ἐν αὐτῇ [Ῥόδῳ] καταστήσας πόλεις, Λίνδον, Ἰηλυσσόν, Κάμειρον*, tres in Rhodo condidisse urbes, *Lindum, Felysum, Camirum*: qui, constitutis illis, cum Agamemnone adversus Trojam projectus sit. Alii Heliadas, ut Strabo refert lib. xiv, pag. 450. condidisse tradunt, Homericis utentes versu catalog. 163.

Λίνδον, Ἰηλυσσόν τε, καὶ ἀρχιτέκτονα Κάμειρον,

Lindum, Felysumque, & splendidam Camirum.

Heliades autem, *Ἡλιάδαι*, dicuntur Solis nepotes, *Falysus, Camirus, Lindus*, singuli auctores suarum urbium, conditoris nomen referentium. Vide Cicer. lib. iii, de Nat. deor. cap. xxi, & ibi VCL, Jac. Gronovium interpretantem; & Pindarum Olymp. vii, vers. 135.

Has vero urbes exhaustit, ut decreverent, urbs nova ad promontorium in orientem verum, quæ commune insulae sibi nomen *Ῥόδος*, *Rhodus* vindicavit, exculta & bonis legibus instituta, iisque decorata ornamentis, ut *vix*, quæ cum illa conferretur, haberet. Strabo dicto loco: *ἡ γὰρ πόλις ἐκτίσθη κατὰ τὰ Πελοποννησιακὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀρχιτέκτονος, ὡς φασὶν, ὑφ' οὗ καὶ ὁ Περαιεύς, nova urbs [Rhodus] condita est circa Peloponnesiacum bellum, ab eodem architecto, ut ajunt, a quo etiam conditus Peræus fuit. Addit, prius Lindios, & Camirenses, & Jalyfios καὶ αὐτοὺς ἐπολιτεύοντο, quosque propriam rempublicam habuisse: μετὰ ταῦτα δὲ συνῆλθον ἅπαντες εἰς τὴν Ῥόδον, postea vero omnes in urbem Rhodum coivisse,*

Ut de *Lindo* incipiamus, ejus situm supra ex Strabone ostendimus, in austrum ab urbe Rhodo inclinare ita, ut ex Rhodo Lindum navigantibus, insula Rhodus a dextra sit. Hæc præ ceteris se conservavit, ne omnis ab nova urbe exhauriretur. Eustathius in Dionysii perieges. vers. 505. *ἡ Λίνδος καὶ μέχρι νῦν περιεδομένη, Lindus etiam nostro tempore laudata est. Nec hodieque defuit, quamlibet diminuta, sed Thevenotio, nobili peregrinatore, teste, est une petite ville, avec une fort bonne forteresse. Patria hæc fuit Cleobuli, qui in septem sapientibus laudatur. Minerva ibi adeo culta fuit, ut cognomen quoque ab urbe acciperet Lindia. Strabo prædicto loco: ἱερὸν δ' ἐστὶν Ἀθηνᾶς αὐτόθι ἐπιφανές, templum illustre ibidem est Minerva Lindia. Etiam Herculis sacra maledica ibidem celebrata. Lactantius lib. i, cap. xxxi. Apud Lindum, quod est oppidum Rhodi, Herculis sacra sunt, quorum a ceteris longe diversus est ritus: siquidem non εὐφημίας, ut Græci adpellant, sed maledictis & execratione celebrantur, eaque pro violatis habent, si quando inter solemnes ritus vel imprudenti alicui exciderit bonum verbum.*

Post Lindum Straboni sunt *Ἰξία χωρίον καὶ Μνασύριον, Ixia pagus & Mnasyrium*, quæ in austrum oportet cadere, aut in flexum insulae ad occidentem. Deinde est mons *Ἀτάβυρις, Atabyris*, præcellus, *ἐν ᾧ ἱερὸν Διὸς Ἀταβυρίας, in quo templum Jovis Atabyrii est. Et montis & Jovis Atabyrii, sed pravato vocabulo, in loco B posito, mentionem habet Diodorus Siculus lib. v, cap. lxx. qui propterea emendandus est. Recte autem id nomen refert Lactantius lib. i Instit. cap. xxii. Constituta sunt templa Jovi Atabyrio, Jovi Labrandeo: sed in eo dissentimus, quod Atabyrium hospitem Jovis & in bello adiutorem faciat: quemadmodum Plinius insulam ab rege Atabyriam dictam fuisse supra memoravit. A monte potius hoc nomen est, ut Strabo & Diodorus consentiunt. Quibus & Apollodorus lib. iii, cap. ii. accedit de Althemene, Minois nepote, dicens: ἀναβὰς δὲ ἐπὶ τὸ Ἀταβύριον καλέμενον ὄρεθ' - - - ἰσχύειτο βωμὸν Ἀταβυρίας Διὸς, conscenso monte Atabyrio, aram Jovis Atabyrii constituit. Venerat autem ex Creta in Rhodum. Et Pindarus Olymp. vii, vers. 159.*

- - - δ Ζῷ πύργῳ τοῦ
 τῶν Ἀταβυρίων
 Μελίων,

O *Juppiter pater jagis Atabyrii dominans*. Manavit religio in alias regiones. Polybius lib. ix, cap. xxi. de Agrigento Siciliae, Rhodiorum colonia: ἐπὶ τῆς κορυφῆς Ἀθηνᾶς ἰσθμὸν ἔκτισται καὶ διὰς Ἀταβυρίων, κατέστη καὶ παρὰ Ρόδου, ἐν ἑσπερίῳ vertex *Minervae templum exstructum*; & *Jovis Atabyrii, sicut apud Rhodios*.

Post Atabyrin montem in occidentali latere est urbs *Canirus*, Κάνιρος, ideoque ex Enidō solventes Lacedaemonii πρὸς τὴν Κάνιρον προέβησαν, *primum ad Canirum adpulerunt*, ut Thucydides lib. viii, pag. 576. observavit: qui tum ἀτύχισον, *sine munimentis* hanc urbem fuisse, adjecit. Stephanus, Κάνιρος scripsit sine diphthongo: cum ea, Κάνιρος, Homerus, Strabo, Ptolemæus, Thucydides, Diodorus, ut frivola Eustathii ad Dionysium vers. 505. sit ratio discriminandi, quasi Κάνιρος proprium viri nomen sit; Κάνιρος urbis. Quod enim hæc urbs ab illo Κάνιρον fertur condita, vero est simillimum, eodem etiam plane modo scribendam esse.

In septentrione fuit *Jalyfus*, Ἰάλυσος, quam ita Strabo scribit, & Diodorus Siculus, ac quod ad vocalem pertinet, chorographus Byzantius; & Latini, Plinius & Mela: Græci ceteri, Homerum Ionicum poetam plerumque sequuti, Ἰάλυσος, sive Ἰάλυσος, *Ielysus, Ielyssus*. Geminant sibilum Homerus, forte metri causa, & Ptolemæus cum Stephano. Strabo *Κάνιρος, Ρόδος*, non urbem vocat, quod forsan hanc plurimum nova urbs Rhodus, tantum lxxx stadiis disjuncta, exhauserat. Acropolin habuit, Strabone testante, cui a situ & munitione nomen *Οχύρμα. Ochyrma*. Circumjecta regio Ἰαλυσία, *Ialyfia*, vocatur. Diodorus lib. v, cap. lviii. οἱ δὲ λαοὶ τοῦ Ἠλίου παῖδες ἰσχυόμενοι ἐν τῇ Ρόδῳ, καὶ κατέκτισαν ἐν τῇ Ἰαλυσίᾳ, πόλιν καὶ πόλιν Ἀχαιῶν, ceteri Solis filii manserunt in Rhodo, & condentes urbem *Achaiam*, in *Ialyfia regione habitantem*. Athenæus lib. viii, cap. xvi. ἐν τῇ Ἰαλυσίᾳ πόλιν ἰσχυρότατον, τὴν Ἀχαιῶν καλεσμένην, urbem in *Jalyso munitissimam, Achaiam dictam* descripsit. Hæc urbs Rhodi antiquissima & omnium forte prima, cujus quod nulla posthac mentio existit, Meursio videtur lib. i, de Rhodo cap. ix. cum Jalyso postmodum coaluisse. Alii primos Rhodi incolas *Telchines*, Τελχῖνες dicunt. Idem Diodorus lib. v, cap. lv. τὴν ἑσπερίαν τὴν ὀνομαζομένην Ρόδον πρῶτοι κατέκτισαν οἱ προσηγορούμενοι Τελχῖνες, *insulam Rhodum primi coluerunt, qui Telchines adpellantur*: A quibus, tanquam inventoribus simulacrorum *Apollo Telchinius* apud Lindios, & *Juno Telchinea* apud Jalyfios, ut ibidem Diodorus tradit, cognominabantur. Ovidius lib. vii. *Metamorph.* vers. 365.

Phœbeamque Rhodum, & Jalyfios Telchinas.

Has urbes, ut supra ex Strabone ostendimus, urbs nova *Rhodos*, Peloponnesiaci belli tempore condita, ultro concedentibus incolis, exhausit, ut saltem decrescerent amitterentque priorem dignitatem. Diodorus Siculus lib. xiii, cap. lxxv. (Olympiadis xciii anno i) de trium harum urbium habitatoribus, μετακλιόμενοι εἰς μίαν πόλιν τὴν οὖν καλεσμένην Ρόδον, *translati sunt in unam urbem, que nunc vocatur Rhodus*. De splendore urbis supra diximus, quem colossus auxit, stupendæ magnitudinis statua, Soli dedicata, de qua ita Plinius lib. xxxiv, cap. vii. *Ante omnes fuit Solis colossus Rhodi, quem fecerat Chares Lindius, Lysippi discipulus. Septuaginta cubitorum altitudinis fuit. Hoc simulacrum post quinquagesimum sextum annum terra motu præτρίπτεον, sed jacens quoque miraculo est. Pauci pollicem ejus amplectuntur. Majores sicut dugui, quam pleraque statua. Vasti specus hiant defractis membris. Cælo mitissimo uti hanc insulam, ex eo quoque constare potest, quod de urbe Rhodo tradit Plinius lib. ii, cap. lxi. Rhodi & Syracusis nunquam tanta nebula obducitur, ut non aliqua hora Sol cernatur.* Quod

Solinus cap. xi. repetiit: *Namquam*, inquit, *ita calum nubilum est, ut in sole Rhodus non sit.*

Maxime vero studia militiæ navalis & universæ rei nauticæ, nec non litterarum, hoc est philosophiæ & eloquentiæ Rhodios commendabant. Cicero pro Lege Manil. cap. xviii. *Rhodiorum usque ad nostram memoriam disciplina navalis & gloria remansit.* De bellica virtute Romanorum testantur bella, quorum illi plerumque erant socii, ideoque magnis præmiis ornati, possessionibus in Asia Antiochi bello, quas Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. enarrat: & insulis a Sulla Mithridatis bello, Cicerone referente lib. i, ad Quintum fratrem epist. i, cap. xi. De litterarum studiis, eloquentia in primis, idem Tullius in Bruto cap. xiii & xc. consulatur: de philosophia & mathesi Vitruvius procæmio libri vi, Aristippi Socratici exemplo; & Livius epitoma lxi, de Numidico Metello.

Nummi Rhodiorum multi in cimeliis habentur, in quibus singularis est, quem vir illustris Ezech. Spanhemius pag. 784. produxit, cum effigie Solis radiati in una, Victoriæ in altera parte, inscriptum ΕΛΕΥΘ. ΡΟΔΙΩΝ, *Libertas Rhodiorum*, seu *Liberorum Rhodiorum*. Caput radiatum, quod Solis insigne est, sacratam huic numini urbem fuisse significat. De libertate, præter Plinium, quem supra adlegavimus, vere Tacitus lib. xii, cap. lviii. *Redditur Rhodis libertas, adempta sæpe aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi seditione deliquerant.* Ademerat paullo ante imperator Claudius, quod Romanos quosdam cives *ἐνσταλόντων, in crucem egerant*, ut Dio Cassius lib. lx, pag. 681. refert; quam mox reddidit, Suetonio testante cap. xxv. rursus postea ademit eam Vespasianus, ut Suetonius tradit cap. viii, & ex illo repetit Eutropius lib. vii, cap. xii.

CAPUT III.

D E

ASIAE CIS TAURUM ANTIQVO STATU IN PARTIBUS MARITIMIS.

ASIAM cis Taurum etiam ASIAM intra Hælyn adpellari, supra cap. i, libri huius iii, Strabone auctore, demonstratum est. Quanta illa fuerit, & quot complexa provincias ac regiones, idem Strabo lib. ii, pag. 89. declarat. ἡ ἐντὸς Ἑλίου χώρα λεγόμενη, *que intra Hælyn regio vocatur*, eam περιέχειν, *continere* dicit ad Pontum & Propontidem sitos *Παφλαγονες, Bithynos, Mysos*, καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγόμενην *Φρυγίαν*, ἥ ἐστι καὶ ἡ Τρωάς. & *Helleponticam Phrygiam*, *cujus pars & Troas est*: ad Aegæum mare *Aeolidem, Ioniam, Cariam, Lyciam*: in mediterraneis autem *Phrygiam magnam*, *cujus pars sit Gallogræcorum Galasia*, & *Epicietos*; & *Lycæones*, & *Lydi*. Nos, quæ sub Ponto sunt, ad aliud caput reservamus, a Propontide incipientes oram legere: inde ad Hellepontum & Aegæum progressuri, ut ad interiora tandem veniamus sive mediterranea. Primi igitur *Mysi* sunt Strabonis ordine, a κρτεντρione progredientis in austrum.

MYSIA UTRAQUE.

Geminam esse MYSIAM, clare demonstrat Strabo lib. xii, pag. 393. *Bithynis*, inquit,

Cyzicum, inquit, nobilis civitas, arce, muribus, portu, turribusque marmoreis Asiatica plage ora illustrat.

Modo recitatis Plinii verbis mentio erat montis *Dindymii*. Hic mons *Dindymus*, Δίνδυμος ὄρος, imminet urbi *Cyzico*, & templum Διδυμίας μητρός τῶν θεῶν, ἱδρυμα τῶν Ἀργοναυτῶν, *Dindymene Matris deæ* habet, ab *Argonautis* conditum, ut Strabo refert lib. xii, pag. 396. Et Apollonii scholiastes ad lib. i, vers. 985. Δίνδυμος ὄρος Κυζίκου, ἱερὸν τῆς Ῥέας, *Dindymus mons Cyzici, sacer Rheæ*. Non autem commiscendus est cum altero hujus nominis atque sacrorum in Phrygia, seu potius in Gallogræcia, qui, eodem Strabone auctore pag. 391. imminet urbi *Pessinunti*. Hoc tractu etiam Plinii *Esheleum* flumen est, quod lib. v, cap. xxxii. dicit antiquum *Troadis finem*, & *Mysia initium*: distinxitque ab *Aesepo*, qui Homero fuit terminus *Trojani regni*. Ortelio videtur Strabonis χίμαρῖος Αἰθαλοῦς, torrens *Aethaloës* esse lib. x, pag. 326. at hic circa *Hamaxitum* in parte *Troadis* australi est, ut ibidem exposuit.

Post *Cyzicum* Ptolemæus amnem Αἰσηπὸν; *Aesepum* in Propontidem deducit: in quo Strabonem lib. xii consentientem habet. Homero sæpæ nominatus est, v. gr. *Iliad.* Δ vers. 91.

Λαῶν, ὡς οἱ ἔποντο ἀπ' Αἰσηπὸς ῥοαίν.

Populorum, qui ipsum sequuti sunt ab Aesepi fluentis.

In hoc flumine videtur *Myſos* Homerus finire, & *Trojanam* incipere regionem. Strabo lib. xii, pag. 389. Καὶ τὸν Αἰσηπὸν τῶν Μυσηῶν ὄρει παραδίδωσιν αὐτὸς ὁ ποιητής, *Aesepum Mysorum terminum* ponit ipse Homerus. Et paullo ante, probabile esse dicit, τῆς Βιθυνίας μέσην καὶ τῆς ἐκβολῆς τῆς Αἰσηπὸς τῆς Μυσίας, ἀπτομένην τῆς θαλάττης καὶ διέκυσσιν μέχρι τοῦ Ὀλύμπου, *Mysiam medio loco* poni inter *Bithyniam* & *Aesepi ostia*, a mari ad *Olympum*: post excidium *Trojæ* *Myſos* & *Phryges* ea loca occupasse.

Deinde Ptolemæus *Parium* oppidum ponit: & ultra hoc *Granici* ostia: Strabo autem alio ordine *Granicum* ponit supra *Parium*, quem, ut hujus regionis peritiorem, sequemur. Lib. xiii, pag. 404. ait: τοῦ Αἰσηπὸς καὶ τοῦ Πελαίου μεταξὺ ὁ Γρανικὸς ποταμὸς, inter *Aesepum* & *Priapum* fuit *Granicus*. Post *Priapum*, ἐφεξῆς ὁμοῖος [χάρος] ἢ τῶν Πελαίων καὶ ἢ τῶν Λαμψακηνῶν, deinde regio est & *Parianorum* & *Lampsacenorum*. Ab *Aesepo* ergo primum *Granici* ostia ponit, deinde *Priapum*, postea *Parium*, denique *Lampsacum*. Et Plinius quoque in oppidorum ordine consentit lib. v, cap. xxxii. ab austro in septentrionem versus enumerans: *Percote oppidum*: & *Lampsacum*: *Parium colonia*: oppidum *Priapos*, amnis *Aesepus*: nam flumen *Granicum* mox separatim exposuit. Oppidum autem *Priapos* maritimum erat, nomen habens, ut Strabo quoque adnotavit, ab impurissimo monstro, quod ibi colebatur. Regio vocabatur *Adraſtea* καὶ *Adraſτείας πεδίον*, *Adraſtea* sive *Adraſtea campus*, ab urbe ejus nominis, quæ olim sita fuerat inter *Priapum* & *Parium*, eodem Strabone auctore: nisi ipsum fuit *Parium*, ut jam dicemus.

Parium nobilius erat oppidum, etiam portu, sed meliore, quam *Priapos*, instructum. Attalicis temporibus auctum *Priapenis* opibus. Vide Strabonem. Plinius prædicto loco: *Parium colonia, quam Homerus Adraſtiam appellavit*. Jam vero vidimus a Strabone distingui ab *Adraſtia* *Parium*. Nihil certum, quia si fuit *Adraſtia*, antiquissimis tum temporibus occidit: nisi in alia urbe aut sub alio nomine servata fuit. Coloniam fuisse *Parium*, Italici juris, Paullus lege viii de Centibus testatur: In provincia, inquit, *Asia* duæ sunt juris Italici, *Troas* & *Parium*. Et vetus inscriptio apud Sponium pag. 173. COL. JUL. PARIANA. Eadem in nummo imperatoris Marci leguntur: COL. PARI. JUL. AUG. Unde etiam auctorem coloniae cognoscimus. Inter *Lampsacum* & *Parium* fuit παισὸς πόλις, *Pasus urbs*, qua diruta *Pæſani* *Lampsacum* migraverunt. Homerus & παισὸν *Pasum*, & *Λπαιοι*, *Apsum* appellavit. Verba ejus Strabo refert.

Lam-

Lampſacus quoque urbs ἀνέλιος, memorabilis, secundum Strabonem, ἐν θάλαττῃ ἐνὶ ἐνλίμῳ, πρὸς τὸν ἰόνιον, & bonitate portus gaudet, sita e regione Callipolis in Chersoneso Thraciz. Vitifera regio, ideo Lampſacus Themistocli ab Artaxerxe donata, ut inde vinum sumeret, quod Nepos in Vita refert. Diodorus de eadem re lib. xi, cap. LVII. regem donasse dicit Λαμψάκων, ἀμπελόφυλον ἔχοντα χρόνον πολλόν, εἰς αὐτὸν, *Lampſacum* vineis prædixim, ad vinum. Obscenissimum Priapum colebat. Ovidius Trist. lib. i, eleg. xi.

Es te rusticola Lampſace tua deo.

In hac urbe finit Ptolemæus maritima Mysiæ Minoris, quæ florente Troja, ut Strabo coniecit, breviora fuerunt, ut supra de Aesepo flumine prædiximus. Interiora seu mediterranea minus sunt cognita. Cadunt inter Rhyndacum amnem & montem Idam: rigantur *Aesepo*, & *Grænico* & *Pæso* fluminibus: nam & hoc, Strabone auctore, cum oppido *Pæso* commune nomen habet; sed parvum fortasse, quia minus notum. Strabo ponit in Pario agro Περύσιον, Πύργιον, sitam sub pinifero monte, unde nomen: in Lampſaceno, Καίλωνας, *Colonas*, sed diversas a Colonis, quæ prope Ilium sunt. Milesiorum opus αἱ Καλῶνας, *Colone*. Fuit in Lampſaceno agro etiam τὸ πρὸς ἐνὶ ἀμπελῶν Γεργίθιον, locus vitibus bene confusus, *Gergeithium* nomine: τὸ δὲ πάλαι Γεργίθα: erat etiam oppidum *Gergeitha*: quod τὰ Γεργίθα, *Gergisethem* Xenophon Rer. Græc. lib. III. post principium vocat: an eodem loco, infra dispiciemus.

Hæc Strabo ex interiore Mysia. *Apolloniæm* addit Stephanus *super Rhyndacum* sitam. Nona enim ejus nominis ipsi est πάλαι Μυσίας ἐν Ρυνδάκῳ ποταμῷ, urbs Mysiæ ad Rhyndacum ἀπέναντον. At Ptolemæus lib. v, cap. II. in Phrygia Minore Ἀπολλωνίαν πρὸς Ρυνδάκῳ ποταμῷ, *Apolloniæm* ad Rhyndacum flumen posuit. Sed quia Pergamum & Trajanopolim in eadem ponit, videtur Mysiæ, quam Phrygiæ, ille tractus verius dicendus esse. Stephano igitur, quam Ptolemæo, malim hoc loco accedere. Strabo lib. XII, pag. 396. & Plinius lib. VI, cap. XXXIV. *Apolloniæm* *supra Rhyndacum* memorant, cui autem genti, Mysorum, an Phrygum adscribenda sit, non adjiciunt. Claram autem civitatem fuisse, nummi testantur, L. Veri, inscriptus ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΠΡΟΣ ΡΥΝΔΑΚΩ: & alius M. Aurelii, ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΡΥΝΔΑΚΟC. id est, *Apolloniæm* ad Rhyndacum: item, *Apolloniæm* Rhyndacus. Sita est ad lacum, quem inde λίμνη Ἀπολλωνιάων, *Apolloniæm paludem* Strabo vocitavit.

Haud longe ab illo tractu fuit etiam Μιλήσιος πόλις, *Miletropolis*, quam Stephanus describit πάλαι μετὰ Κυζίκου καὶ Βιθυνίας, πρὸς τὸν Ρυνδάκον, ἵκνεται inter *Cyzicum* & *Bithyniam* circa Rhyndacum. Strabo prædicto loco dicit sitam esse ad paludem, quæ inde Μιλησιόπολις, *Miletropolis* vocetur: Plinius lib. V, cap. XXXI. proprio nomine paludem designat, ejusque situm, quem magis australem ostendit, dum caput Rhyndaci amnis adpellavit. *Rhyndacus*, inquit, ἀπὸ Λύκου vocatus. Οὐκ ἔστιν ἐν σταγῶνι Ἀργυρία ἵκνεται Μιλησιόπολιν. Nummus Commodi apud Tristatum diphthongo scriptum habet ΜΕΛΗΤΟΠΟΛΙΤΩΝ.

Ptolemæus lib. V, cap. II. addit duas urbes: πόλις, inquit, ἐν τῇ μεσότητι, Μυσίας μὲν μικρῆς, τῇ δὲ ἐν Ἑλλεσποντίῳ, Σαλῆς, ἵκνεται Γερμῇ, *Oppida mediterranea: Minoris quidam Mysiæ, qua supra Hellespontum est, supra Scepsin & Hieram Germe*. Stephanus *Scepsin* vocat πάλαι Τρωίκην, *Trojanam* urbem, de qua in Troade, & antea in Mysia ad *Palaſcepsin* actum sumus.

De *Germa* autem sive *Hiera Germa* sic Stephanus: Γερμα, πόλις Ἑλλεσποντίας, πλησίον Κυζίκου, *Germa, urbs Hellespontia. prope Cyzicum*. Hellespontia, id est provinciæ Hellesponti: nec enim ad Hellespontum Cyzicus sita est, sed ad Propontidem: provinciæ vero Hellesponti, quæ in medii ævi Geographia est, prima urbs est & præcipua tam in Hierocli Notitia, quam alia Ecclesiastica ex regia bibliotheca Galliæ. In eadem provincia est *Germa*, quæ Hierocli scripta est Γερμα, *Germa*, pluraliter: ceteris singulare est. Socrates lib. IV Hist. Eccl. cap. XI. sub imperatore Valente; καὶ Γερμας τῆς Ἑλλεσποντίας τὰ πολλὰ μέρη ὑπὸ τῶν ἑσθίων σισιμοῦ

καρμύδα, & alio terra motu magna pars Germæ in provincia Hellesponto corruit. Sed satis de oppidis: de fluminibus hujus Mysiæ aliquid addendum restat.

De Rhyndaco, qui inter Cyzicum & Myrleam Apameam in Propontidem defertur, abunde jam est dictum: de Granico superest ut dicamus, quæ ab antiquis scriptoribus sunt tradita. Homerus pro dialecto sua Γρανικόν, *Granicus*, porrecta media, scripsit, quem in iis fluminibus, quæ ab Idæis montibus decurrunt, numeravit Iliad. m, vers. 21.

Γρανικὸς τε, καὶ Αἰσέπῳ, δῖος τε Σκαμάνδεσσι,

Granicus, & Aesepus, & divinus Scamander.

Ceteri Γρανικόν, *Granicum* vocant prima vocali. Hunc Alexandri victoria prima de Persis nobilitavit. Diodorus Siculus lib. xvii, cap. xviii. κατισεγοσιδύναται παρὰ τὸν Γρανικὸν ποταμὸν, *castra [Persæ] ad flumen Granicum posuerunt*, transitu prohibitori Alexandrum. Et mox cap. xix. ita Alexander hostibus exercitum opposuit, ὥς τε αὐτὸ μένει ἥτις τῶν παρεμβαλῶν τὸν Γρανικόν, *ut medius Granicus castra interfunderet*. Plutarchus in Alexandro de eodem prælio: *Darii duces aciem instruxerunt ἐπὶ τῇ διαβάσει τῷ Γρανικῷ, supra trajectum Granici*. Et Arrianus lib. i, pag. 37. Alexander προὐχόμενος ἐπὶ τὸν Γρανικὸν ποταμὸν, *processit ad Granicum fluvium*. Ad hunc amnem etiam Lucullus, quum Cyzicum obsidione liberaret, fugientis Mithridatis exercitum cecidit. Plutarchus in Vita Luculli pag. 498. πρὸς τὸν Γρανικὸν ποταμὸν, *ad Granicum fluvium, multis castris, casi viginti millia regionum*.

Altera MYSIA, quam circa Caicum & Pergamum Strabo lib. xii. locavit, quæ, si recte se habuit *Minoris* apud Ptolemæum adpellatio, utique *Major* est dicenda, licet magnitudinis rationes non satis sint perspectæ, quia, ut Pomponius tradit ac Plinius, Aeoles in locum illum invaserunt. Contenti ergo iis debemus esse, quæ circa Caicum sunt & Pergamum, Strabone præeunte. Henricus Valesius Adnotat. in Eusebii Hist. Eccl. lib. v, cap. xv. de utraque Mysia ita censet: *Duplex olim fuit Mysia, testante Strabone lib. xii. Alia Major, quam Olympenen vocat Strabo: alia Minor, quam Hellespontiam vocat Ptolemæus*. Non puto, Strabonis verbis, quæ supra sub initium capituli iii attulimus, Olympenen Hellespontiae Ptolemæi opponendam esse. Sic enim Hellespontia eadem foret, quæ Strabonis est altera ad Pergamum ad Caicum. At longe absunt Hellespontiae Ptolemæi oppida, Cyzicus, Parium, Lampfacus, a Pergameno agro & Caico, ut eadem potius Strabonis Olympena & Ptolemæi Hellespontia sit, quam diversæ & separatæ. Oppida nunc Caici inquirenda sunt.

Pergamum, ab ipso Strabone nominatum in hac altera Mysia primum occurrit. Strabo lib. xiii, pag. 429 παρὰ τῷ ὁ Κάϊκος καὶ τὸ Πέργαμον, *praeterfluit Caicus, etiam Pergamum*. Plinius propiores fluvios addit lib. v, cap. xxv. *Longe, inquit, clarissimum Asia Pergamum, quod inermat Selinus, praefluit Cetus, profusus Pindaso monte*. Regia fuit Attalorum & Eumenis. Livius lib. xxix, cap. xi. *legati Pergamum ad regem [Attalum] venerunt*, qui Magnæ deæ simulacrum peterent. Et lib. xxxv, cap. xiii. *legati Romani iussi prius Eumenum adire, Eleam cenare: inde Pergamum (ubi regia Eumenis fuit) adscenderunt*. Aesculapii antiquum delubrum ibi fuit. Tacitus ann. iii, cap. lxiii. *Consules, apud Pergamum Aesculapii compertum asylum, reverterunt*. Ornamentum Pergami bibliotheca fuit regia, Alexandrinæ comparanda. Plinius lib. xxxv, cap. ii. *Alexandria & Pergami reges bibliothecas magno certamine instituere ceperunt*. Strabo lib. xiii, pag. 429. id Eumeni regi tribuit. Plutarchus in Antonio pag. 943. *ducenta millia librorum numeravit*. Ibi etiam membranas, quæ *Pergamena* dicuntur, in usum librorum inventas fuisse, auctore Varrone refert Plinius lib. xiii, cap. xi.

Succedit Περπεριῶν, *Perperene*, quam Plinius quidem lib. v, cap. xxx. in Aeolide scribit, sed ad Mysiam, Strabonis finitione, reduci potest. Hic lib. xiii, pag. 417. ἐν τῇ μεσογείᾳ

in *mediterraneis* ponit, inter Adramyttium & Mytilenensem in continente agrum. In nummo aeneo Harduini : ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΠΕΡΠΕΡΗΝΩΝ, *praefectura Perperenorum*. Longius a mari abfuit, ideoque Ptolemæus, corrupto quamvis vocabulo, vestigia tamen, saltem in Palatino M.S. retinente, in principio Mæoniz sive Lydiæ collocavit. Quo tractu, orientem versus, & altera *Germæ* fuit, Antonini itinerario pag. 76, inter Pergamum & Thyatira in medio posita, cujus hic ordo est:

Pergamum

Germam

Thyatira

M. P. XXV.

M. P. XXXIII.

Atque ita aliam oportet esse ab ea, quam supra in Mysia altera, quæ sub Propontide est, descripsimus, dictam Hieran Germam a Ptolemæo.

Ad mare *Adramyttium*, sive *Adramyttion*, seu *Adramytteos*, nobilis urbs, laudata pluribus. Strabo, Scylax, Ptolemæus *Αδραμύττιον*, *Adramyttium* scripsere: Herodotus & Stephanus diphthongo *Αδραμύττιον*, *Adramyttion*: Latine itidem e portecto *Adramyteum* vel *Adramytteos*. Strabo lib. XIII, pag. 417. πλησίον εὐθὺς τὸ Αδραμύττιον, Ἀθηναίων ἀποικὸς πόλις, ἔκκεκα καὶ λιμένα καὶ ναυστάθμιον, *Statim post* [ea, quæ juxta Antandrum sunt] *est Adramyttium, Atheniensium colonia, portum habens & navale.* Herodotus lib. VII, cap. XLII διὰ Θήβης πεδὺν ἐπορεύετο [ερχέτες] Αδραμύττιον τε πόλιν καὶ Ἀγανῶν τῇ Πελασγίδι παρεμβόμηναι, *exercitus per Thebes campum iter faciebat tam Adramytteon urbem, quam Pelasgum Antandrum pratergrediens.* Stephanus: Αδραμύττιον πόλις τῆς κατὰ Καίικον Μυσίας, *Adramyttion urbs est Mysia illius, quæ juxta Caicum sita est.* Et Livius lib. XXXVII, cap. XIX Antiochus, pace nequidquam tentata, vastatis Eleensium primæ, deinde Pergamenorum agris, relicto ibi Seleuco filio, *Adramyttion, hostiliter itinere facto, petit: agrum opulentum, quem vocant Thebes campum, carmine Homeri nobilitatum.* - - - Eodem *Adramyttion*, ut urbi presidio essent, navibus circumvecti, Aemilius & Eumenes venerunt. Et Plinius lib. V, cap. XXX. Et in ora, quæ sinum cognominavit & conventum, *Adramytteos, olim Pedasus dicta.* Mela autem scripsit *Adramyttion*, ut Vossius & Gronovius ediderunt, lib. I, cap. XVIII. Gremio, inquit, interiore Campus, Thebe nomine, *Adramyttion, Astyram, Chrysam oppida continet.* Gentile *Adramyttenus.* Nummo Caracallæ Mediceo: ΑΔΡΑΜΥΤΤΗΝΩΝ, *Adramyttenorum*: & Act. Apost. XXVII, 2 ἐπιβάντες πλοῖον Αδραμυττηνῶν, *conscendentes navem Adramyttenam.*

Ex his intelligitur etiam, qui dictus fuerit *Thebes campus*, vel etiam *Thebe campus*. nam ipsum urbis nomen & campo hæsisse, auctor est Strabo lib. XIII, pag. 404. in *Adrastea*: ὅς τις ἔτι λεγέται τὸ αὐτὸ χωρίον διττῶς εἰς καὶ Θήβης καὶ Θήβης πεδῖον, *consuetudo fert, ut duo uni loco nomina sint, sicut Thebe & Thebes campus.* Cetera jam dicta ab Herodoto, Livio & Mela: & hujus lectionem Strabo verbis jam prolatis egregie ruetur. Nomen ab antiquo oppido *Thebe*, postea everso, quod Homerus memoravit Iliad. B vers. 691.

Λύρνησος διατροχέως καὶ τείχεα Θήβης,

Lyrnessum everrens & mœnia Thebe.

Stephani hæc est quarta Thebe, sita ἐν Κιλικίᾳ Ὑποπλακίᾳ πλησίον τῆς Τροίας, in *Cilicia Hypoplacia, prope Trojam.* Cilices enim & Leleges Homerus in illo tractu posuit, Mysorum portiones, quibus postea Aeolii successerunt. Auctori Etymologici Thebe hæc est Adramyttium: Straboni autem sunt distincta oppida: Plinio Adramytteos est Homeri Πήδαςος, *Pedasus*: at in Notitia Hieroclis, in Asia proconsulari, Lyrnessus est Adramyttion. Sic enim scriptum est: Αδραμύττιον, ἢ πόλις Λύρνησος, *Adramyttion quæ olim Lyrnessus dicebatur.* Adeo difficilis interpretationis sunt vetusta illa ex Trojano bello nomina! Minus audiendus Hesychius est, cui Λύρνησος ἡ Τένεδος, *Lyrnessus est Tenedus.* Non in insula, sed continente Straboposuit XII,

pag. 421. urbem Mynetis principis ex Homeri Iliad. τ, vers. 295. interpretans: ἡ τὴν Θήβην λέγουσιν, αὐτὴ γὰρ Ηετίωνος: ἀλλὰ τὴν Λυρνησσόν: ἀποφθεγγόμενοι ἦσαν ἐν τῷ κληθέντι μὲν ταῦτα Θήβης πεδίον, non intelligit Theben [Homērus;] hac enim Eetionis erat: sed Lyrnesson. Amba vero sita erant in illo, qui deinde Thebes campus dictus fuit.

An etiam Ἄσσος, Affus huc referenda sit, non omnino certum est. Plinius lib. 11, cap. xcvi. circa Affon Troadis. At idem lib. v, cap. xxx. Affos; eadem Apollonia. De Apollonia autem illa, distincta ab altera supra Rhyndacum, Stephanus in hac voce: ἡ, Μυσίας, θ, πόλις Μυσίας ἐπὶ Ρυνδάκῃ ποταμῷ, οὕτως Mysia: nona τῶν Μυσίας supra Rhyndacum fluvium. Quæ autem octava illa Mysiæ alia est, nisi Plinii est Apollonia, eademque Affos? Ptolemæo Ἄσσοι, Affum est neutro genere: ceteris femineo ἡ Ἄσσος vel Ἄσσος, Affos. Strabo lib. xiii, pag. 420. ἔστι δὲ ἡ Ἄσσος ἐν Μυσίᾳ ἐν τῇ εὐφρατῇ ἀπὸ θαλάσσης καὶ τῷ λιμένι, ὁρθίαν καὶ μακρὰν ἀνάβασιν ἔχουσα, natura & arte munita est Affos, a mari & portu rectam & longam adfensionem habens. S. Lucas Act. xx, 13. ἀνέχθημεν εἰς τὴν Ἄσσον, ferebamur Affum: & comm. 14. συνέβαλεν ἡμεῖς εἰς τὴν Ἄσσον.

Si itaque Affos fuit Mysiæ, etiam Antandrus fuit, posita inter illam & Adramyttion. Strabo xiii, pag. 417. ἐν δὲ ἡ Ἀντανδρός ἐστιν, ὑπερκείμενον ἔχουσα ὄρεσιν, ὃ καλεῖται Ἀλεξάνδρειαν, ὅπερ τὰς θεὰς κελεύει φασὶν ὑπὸ τῷ Πάριδι, Intus sita Antandrus est sub monte, cui nomen est Alexandria, ubi dicunt deas a Paride fuisse iudicatas. Ptolemæus autem in maritimis locavit, ut ἡ πόλις, intus, Strabonis sit fortassis in interiore sinu. Fuit urbs Lelegum populi, ut idem Strabo adnotavit. Plinius lib. v, cap. xxx. Intus mons Gargara, eodemque nomine oppidum. Rursus in litore Antandros, Edonis prius vocata, deinde Cimmericis: & Affos, eadem Apollonia. Antiqua illa nomina, Ἡδανὶς & Κερμερὶς, a Stephano explicantur, auctore Aristotele: de ipsa autem urbe ait Byzantius: Ἀντανδρός, πόλις ὑπὸ τὴν Ἰδὴν, πρὸς τῇ Μυσίᾳ τῆς Αἰολίδος, ἀπὸ Ἀντανδρὸς ἡγετοῦ Αἰολίων. Antandros, oppidum sub Ida juxta Mysiam Aeolidis, dictum ab Antandro Aeoliorum duce. Sub Ida monte sita, quia mons Strabonis Alexandria, in quo Alexander Paris de formis dearum iudicasse fertur, pars montis Idæ est, eo usque procurrentis. Ovidius Epistola Paridis de eadem fabula vers. 53.

Est locus in media nemorosis vallibus Idæ, cetera.

Servata Antandrus etiam posteriori ævo. Antonini, ut dicitur, Itinerario, itinere a Thracia in Asiam p. 76.

Abryo

Dardanium

M. P. IX.

Ilium

M. P. XII.

Troadem

M. P. XVI.

Antanarium

M. P. XXXV.

Adramyttium

M. P. XXXI.

Fuerunt præterea plura in eo tractu oppida, quæ ad Mysiam positionis ergo referre possis; Cisthena, Astyra, Chrysa, Gargara. Pomponius Mela lib. 1, cap. xviii. de sinu Adramyttino: Is primo parvis urbibus adpersus est, quarum clarissima est Cisthena. Gremio interiore Campus, Thebe nomine; Adramyttion, Astyra, Chrysa, oppida eodem, quo dicta sunt, ordine adjacentia continet: in altero latere Antandrum - - Sequens tractus tangit Gargara & Affon, Aeoliorum colonias. Ab austro adsurgit: nos a septentrione descendemus, primum de Gargaris acturi. Strabo lib. xiii, pag. 417. dicit sita τὰ Γάργαρες, oppidum Gargarā, in promontorio, quod sinum Adramyttinum ἰδὼς, proprie dictum a septentrione, sicut aliud Pyrrha ab austro, includit. Plinius lib. v, cap. xxx. Intus mons Gargara, eodemque nomine oppidum. Hesychius: Γάργαρον, ἀκρωτήριον ὄρεος Ἰδῆς, καὶ πόλις Τροίας, πλησίον Ἀντανδρῶν, Gargarum ver-

vertex montis *Idæ*, & urbs *Troje*, prope *Antandrum*. Sed omnium clarissime de his Macrobius lib. v, Saturn. cap. xx. qui etiam *Myſiæ*, non *Trojano* agro adſcribit. *Gargara*, inquit, ſunt in *Myſia*, quæ eſt *Helleſpontii* provincia. Sed ſignificatio nominis & loci duplex eſt: nam & cacumen montis *Idæ* & oppidum ſub eodem monte hoc nomine vocantur. De monte *Homerus* *Iliad.* 6 verſ. 47.

Ἰδὸν δ' ἴαμεν, πολυπηδῆα, μέγας δαΐων
Γάργαρον,

Hoc eſt: in montem *Idæum* venit, abundantem fontibus matrem ſerarum, [in] *Gargarum*. De ſubjacente oppido ejuſque agro fertiliffimo *Virgilius* *Georg.* lib. 1, verſ. 102.

- - - nullo tantum ſe *Myſia* cultus

ſactat, & ipſa ſuas mirantur *Gargara* meſſes.

Et *Seneca* *Tragicus* in *Phœniſſis* act. 1v, verſ. 608.

Hinc grata *Cereri* *Gargara*, & dives ſolum,
Quod *Xanthus* ambu nivibus *Idæis* iuvens.

Chryſa in eodem tractu. *Strabo* xiii, pag. 421. ἐν τῇ Ἀδραμυττανῇ ἐστὶ καὶ ἡ Χρύσα, καὶ ἡ Κίλλα, ἐν Ἀδραμυττιῇ ἐστὶ καὶ ἡ Κίλλα. *Plinius* dicto loco: *Inercidere* *Cane*, *Atarneæ*, *Carene*, *Cæſtène*, *Cilla*, *Thebe*, *Aſtyre*, *Chryſa*, *Paleſcepsis*, *Gergubos*. Et *Strabo* ibidem: ἡ Χρύσα ἐστὶ θηλάτιον πόλιν, *Chryſa* ſunt oppidulum ad mare. Templum habuit *Apolinis* *Sminthei*, ut *Strabo* refert lib. xiii, pag. 416. *Iliados* A, verſ. 37. etiam *Chryſa* oppidum memoratur, & v. 38. *Cilla*. Quam vero *Aſtyren* *Pomponius* dixit & *Plinius*, *Strabo* xiii, pag. 417. πόρτον, pagus dicit, ad quam lucus ſit *Dianæ*, inde *Aſtyrene* cognominata. Ἀστυρ, inquit, πόρτος ἐστὶ τῆς Ἀστυρὸς Ἀρτέμιδος ἁγίου, *Aſtyra* pagus & lucus *Aſtyrene* *Dianæ* ſacer. Hæc vero ab *Aſtyra* oppido prope *Abydum*, quod auri todinam habuit, diſtingui debet eodem monente pag. 407. noſtra autem eſt prope *Adramyttium*. *Cæſtēnen*, *Kæſtēnen*, *Strabo* deſertam dicit, portum autem habere lib. xiii, pag. 417.

Plinius addit *Paleſcepsin* & *Gergubon*. *Strabo* *Paleſcepsin* dicit juxta celſiſſimam *Idæ* partem fuiſſe: inde lx ſtadiis κατωτέρω deorſum tranſlatam, quæ ſimpliciter *Scepsis* vocatur. *Ptolemæus* *Scepsin* in mediterraneis *Myſiæ* Minoris, quæ ad *Helleſpontum* ſit, poſuit cum *Hiera* *Germæ*: at maritimas *Myſiæ*, *Cyzicum*, *Parium*, *Lampſacum*, omnes *Propontidis* urbes, nominavit. *Stephanus* etiam *Germæ* πλησίον Κιζίκου, prope *Cyzicum* locavit: *Scepsin* autem *Strabo* & *Plinius* ſinum verſus *Adramyttenum* deduxerunt, quos duces præſtat ſequi, quam *Ptolemæum*, qui quod nullius *Myſiæ* mentionem fecit, de minore etiam dubitare poſſis, an forſan reſpectu *Myſiæ*, *Myſiæ* (ſic Græci *Mœſiam* vocant) in Europa ita adpellaverit eam, quæ *Eufebio* lib. iii, *Hiſt. Eccl.* ἡ κατὰ Φρυγίαν Μυſία, *Myſia*, quæ juxta *Phrygiam* eſt, quam eodem reſpectu *Mœſiæ* opponi *Henricus* *Valeſius* ibidem adnotavit. *Gergubos* *Plinii* trans *Scamandrum* flumen in *Trojano* agro fuit, ut ex *Herodoti* lib. vii, cap. xlii, manifestum eſt. Addo *Andera*, τὰ Ἀνδύρα. *Strabo* xiii, pag. 419. μὴ δὲ Σκίψου Ἀνδύρα καὶ Πιονία, καὶ ἡ Γάργαρος. Poſt *Scepsin* ſunt *Andera*, & *Pionia*, & *Gargaris*. Neque hæc ſatis certa, quo loco, in litore an intus.

Agathodæmonis tabula habet inter *Antandrum* & *Adramyttion*, propius tamen *Antandro*, intus paullo, & non longe reductam a mari *Trajanopolim*, quæ ſit *Ptolemæi* *Τραϊανόπολις*, ſeu potius *Τραϊανούπολις*: quo loco nemo *Trajanopolim* memoravit. Quod vero ex *Ptolemæi* longitudinis numero aliquid excidiſſe conſtat, quum proxima oppida habeant gradus 37, 57; *Trajanopolis* tantum, 50, qui numerus in Europam recideret: non eſt quod dubitemus, 58. aut vicinum ejus fuiſſe numerum, ut in *Phrygiam* cadat majorem. An vero *Trajanopolis* *Notitiarum* ſit, in *Phrygia* diſputabimus.

In litore post Adramyttium, Ptolemæus *Poroselenen* ponit, de quo loco aliquid in *Lesbo* præfiximus. Non autem continentis oppidum, sed insula freti cum oppido inter *Lesbum* & continentem, huic vicina admodum, ideoque a Ptolemæo continentis oppidis adnumerata. Hefychius : Πορδοσελίη μεταξύ Λέσβου καὶ Μυσίας νῆσος, *Poroselene insula est inter Lesbum & Mysiam*. Sic enim olim vocabatur, etiam a Scylace in Lesbo, qui itidem νῆσος, *insulam*, quæ oppidum habeat, vocitavit. Post, obsceno nomine in auspiciatius mutato, *Poroselenen* dixerunt, quod Strabo explicavit. Et sic postea Plinius lib. v, cap. xxxi. de insulis Asiæ: *Poroselene cum oppido*. Plinii *Atarneæ* est Ἀταρνεύς, *Atarneus* Strabonis lib. xiii lineunte, quam urbem hic inter Adramyttium & Pitane enarrat hoc ordine : *A Lecto ad Caicum sunt Afios, Adramyttium, Atarneus, Pitane*.

Tandem ergo *Pitane*, correpta media, oppidum prope Caicum, a cuius ostiis triginta stadiis abesse Strabo lib. xiii, pag. 423. tradit : ipsam *Evenus*, Εὐηνος, præfluit, ex quo per aquæductus Adramyttini aquam petunt, quod Strabo narrat lib. xiii, pag. 422. Laertius Vita Arcesilai : Πιτανεύς τῆς Αἰολίδος, *Pitaneus fuit ex Aeolide*. Et Stephanus : Πιτανεύς Αἰολίδος, *Pitane, oppidum Aeolidis*. In ora sita Aeolidis, & forte etiam ab Acolibus condita : tractum vero illum bene jam Hefychius in *Poroselene Mysiam* vocavit. Ptolemæus inter *Poroselenen* & *Caici* ostia constituit. Meminit & Vitruvius lib. ii, cap. iii. in *Asia Pitane* : id est in provincia proconsulari Asia. Refert, ibi lateres coqui, qui in aqua nant, quod Strabo etiam jam dicto loco confirmat. Accentum docet Ovidius lib. vii *Metamorph.* vers. 357.

Aeoliam Pitane a leva parte relinquit.

Ipsæ amnis *Caicus*, ut Plinius ait lib. v, cap. xxx. *ex Mysia venit*. Non longe a fontibus *Mysiam* amnem accipit ex Temno monte profluentem. De utroque Aeschylus in *Myrmidonum* prologo, referente Strabone p. 424.

Ἰὼ Κάικε, Μυσίαι τ' ἐπὶ ῥέοι,

Io Caice, & Mysia fluenta.

Et Virgilius *Georgic.* lib. iv, vers. 370.

Saxosumque sonans Hypanis, Mususque Caicus.

Et Ovidius lib. ii *Metamorphos.* vers. 243.

- - - - *Teuthranteusque Caicus.*

Teuthranteus cognominatur a *Teuthranea* oppido & regione, in qua oriri Caicum refert Plinius lib. v, cap. xxx : oppidum, a quo nomen regioni, amplius lxx stadiis abest ab Pitana & Elai, Pergamum versus, ut Strabo xiii, pag. 423. notavit. Stephanus a Teuthrante rege ducit, quem Mysis & Cilicibus imperasse etiam Strabo ibidem tradit, addens fabulam ex Euripide, quam legas, si vacat. Populi præter *Cilices*, *Leleges* hoc loco memorantur etiam *Mysomacedones*, uti vocantur, ex Ptolemæi positione. Meminit & Plinius libro v, cap. xxix extr. Quod vero *Mysium* flumen sub fontibus suis in Caicum influere Strabo dixit, alii pro uno amne diversis nominibus habent. Ovidius lib. xv *Metamorph.* vers. 277.

Et Mysium capitisque sui ripaque prioris

Pœnitusse ferunt, alia nunc ire, Caicum.

Populi in hac ora præter *Cilices*, *Leleges* Strabonis, sunt etiam *Trimenothii* Ptolemæi : & hujus ac Plinii *Mysomacedones*, id est *Macedones Mysis* immixti, secundum Ptolemæum : alii ab illos deducunt. vide Plinium lib. v, cap. xxix extremo.

Sunt & aliæ divisiones Mysiæ præter illam majoris minorisque. Pars enim *Abrettea* dicta fuit, pars alia *Morena*. Strabo lib. xiii, pag. 395. sic de utraque : Cleon, antea prædonum

num dux, primum ab Antonio; deinde a Cæsare possessionibus auctus, *δυναστευε περιέθετο χῆμα* *ἑξῆς μὲν ἐν τοῦ Ἀβρεττηνοῦ Διὸς Μυσίᾳ Διῶ. μίεος δ' ἔχων ὑπάρχον τῆς Μωρητῆς. Μυσία δὲ ἐστὶ καὶ αὕτη, καθά-* *πιν ἡ Ἀβρεττινὴ: is dynaste habitum induit: pontifex quidem factus Abretteni Jovis, Mysiorum* *dei; partem vero Morena sibi subiectam possedit. Illa autem aequae est Mysia, ut Abrettene. Et* *insequenti pag. 396 situm Abrettenes regionis ita descripsit: Per hunc tractum Rhyndacus la-* *bitur fluvius, ortus in Azanide: προσλαβὼν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀβρεττηνῆς Μυσίας ἄλλας τε καὶ Μάκισον ἀπ'* *Ἀγκάρας τῆς Ἀβαστίδος ἐκκίδεται εἰς τὴν Προποντίδα. recipiens autem ex Abrettene Mysia cum aliis tum* *Macestum fluvium, ab Ancyra Abastidis fluentem, in Propontidem exit. Ex quibus cogno-* *scitur, Abrettenos inter Ancyram Phrygiæ & amnem Rhyndacum, eique adpositam Apol-* *loniam coluisse: eoque ducere Macestum fluvium. Plinius lib. v, cap. xxx. In Mysia Abret-* *tini. Ut vero sæpe pars pro toto dici solet; ita Abrettene aliquando pro tota est Mysia.* *Smidas in hac voce: Ἀβρεττινὴ χώρα ἡ λεγομένη Μυσία, Abrettane (lege Abrettene, ἢ pro α) re-* *gio est, quæ dicitur Mysia. Συνοδωχικῶς. nam ut Stephanus tradit, Ἀβρεττινὴ χώρα Μυσίας, Abret-* *tine Mysia regio est, non tota Mysia.*

T R O A S E T T R O J A N U M

R E G N U M.

TROAS propria ab utraque Mysia, adhuc explicata, tamquam conclusa continebatur, ideoque distincta ab regno Trojano & Priamicis possessionibus. Si enim Homero credimus, fere omnia utriusque Mysiæ, adhuc a nobis exposita, sub Trojanorum imperio fuere. Strabo sub initium libri XIII, *ὁ μὲν ποιητὴς ἀπὸ τῶν περὶ Αἴθης, καὶ τῶν περὶ τὴν νῦν Κυζικηνῶν χώρων* *ὑπαγεῖσι μάλιστα τὰς Τρῶας ἄρχει, καὶ μέχρι τοῦ Καϊκού ποταμοῦ, Poeta dicit, Trojanos ab Aesepo vi-* *cinis locis ὅς Cycicena, quæ nunc est, regioni Troas imperasse usque ad Caicum fluvium. Nos, quæ* *Mysiæ tribuuntur ab aliis, separamus, ut Troas propria, seu regio circa Trojam & Ilium ad* *explicandum nobis relinquatur.*

In Lampſaco finivimus Mysiam illam, quæ ad Propontidem & Hellesponti oram ex parte fuit. Proxima fuit *Περκάτη, Percote*, de qua Homerus Iliad. B sub finem:

Οἱ δ' αὖτε Περκάτην καὶ Περύκτιον ἀμφιέμελλοντο,

Qui item Percoten & Præctium circumcolebant.

Ordinem & situm ostendit Alexandri iter apud Arrianum lib. I, pag. 34. nam *ἐξ Ἰλίου εἰς Αἰό-* *βην ἔκω, ex Ilio Arisben venit: καὶ τῇ ὑστερίᾳ εἰς Περκάτην. τῇ δὲ ἄλλῃ Λάμψακον παραμίνψας πρὸς τὴν* *Περκακτίαν ποταμὸν ἐσφραγισμένον, & postera die in Percoten: deinde Lampſacum prætergressus ad* *Πρακτίον fluvium (sic legendum est cum Homero & Strabone XII, pag. 460. qui inter Aby-* *dum ponit & Lampſacon) confedit. Eundem ordinem servavit Plinius lib. v, cap. xxxi.* *Imperium deinde finem Hellespontus. - - Promontorium id adpellavimus Trapezam: ab eo decem* *m. passuum Abydum oppidum, ubi angustia septem stadiorum: deinde Percote oppidum: & Lam-* *psacum, antea Pityusa dictum: Parium colonia, cetera. Dubium ad mare fuerit, an nonnihil* *remotum. Stephanus addit olim Περκάτην, Percopen fuisse dictam, sicut etiam libri nostri* *Iliad. A vers. 229. scriptum habent: præter dictos vero etiam Strabo Περκάτην dixit, sive* *Percoten: Gentile Περκάτιον. Homerus Iliad. B, sub finem οὐκ ὄντα Μίεον Περκάτιον, duo filii* *Ἀντροπίου Περικωστί. Deinde Abydus, Ἀβυδὸν, ad fretum, ubi angustissime coarctatur, a Mi-* *lesii condita, e regione Sesti ad idem fretum oppositæ in Europa, medio loco inter Lam-* *psacum & Ilium. Vide Strabonem, & Eustathium ad Dionysii versum 516.*

Σαπὲς ὅπη καὶ Ἀβυδοῦ ἐναντίον ὄρμον ἔθεντο.

Sestus ubi & Abydos ex adverso stationem posuerunt.

Ovidius Tristium lib. 1, elegia 1x, vers. 28.

Seston Abydena separat urbe fretum.

Inter has urbes pons Xerxis supra Hellespontum stratus fuit, quia angustia septem tantum stadiorum est, ut ante paullo in *Percote* ex Plinio observavimus. Et Herodotus lib. vii, cap. xxxiv. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδια ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαιτίον, *est autem ex Abydo in ulteriorem continen-*
tem septem stadiorum trajetus. Et ibidem: ἐξ Ἀβύδου ὁρμειώμενοι ἰγυφύρου, *ab Abydo incipientes*
pontem fecerunt. Et Lucanus lib. 11, Pharsal. vers. 672.

Tales fama canit timidum super aquora Xerxem

Construxisse vias, multum quum pontibus ausus,

Europamque Asia, Sestonque admovit Abydo.

Famosa etiam est amoribus Leandri & Herus, a Musæo & aliis descriptis, quia Leander Abydenus fuit. Eos etiam nummus Harduini indicat, inscriptus, ΗΡΩ. ΑΗΑΝΔΡΟC. ΑΒΥΔΗΝΩΝ. *Abydenus* enim gentile ab Abydo est.

Intus paullo fuit Αἰσίβη, *Arisba*, oppidum, ut in *Percote* ex Arriani narratione monstravi-
mus. Ibi enim exercitum Alexander, quum trajecisset Hellespontum, congregari jusserat. Plinius lib. v, cap. xxx. *Extra sinum sunt Rhætea litora, Rhæteo & Dardanio & Arisbe oppi-*
dis habitata. Stephanus πόλιν τῆς Τρωάδος, Μιτυληναίων ἀποικον vocat, id est *Troadis oppidum,*
coloniam Mityleneorum: & Homerus Iliad. B. vers. 836. δῖα Αἰσίβην. Propius mare *Darda-*
nium & Rhæteum sequuntur, ut Plinius modo memoravit. Ordinem Herodotus lib. vii, cap. xlii. tradit: *a Priami Pergamo*, id est Trojæ ruderibus, *profecti, a leva strinxerunt*
Ροίτιον πόλιν καὶ Οφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἡπερ δὲ Ἀβύδω ὁμοῦρός ἐστι, *Rhætium oppidum, & Ophryneum,*
& Dardanium, finitimam Abydo. Hic *Dardanius*, ἡ Δάρδανος, formavit; & Strabo quoque pag. 409. ἡ πόλις ἡ Δάρδανος, *urbs Dardanius*, quam lxx stadiis ab Abydo distare dicit: at
Ptolemæus scripsit Δάρδανον, *Dardanium*, neutro genere: & Plinius *Dardanium*, oppidum subau-
diens. Sita urbs ad promontorium, quod *Dardanium* vocatur, Straboni Δαρδανίς ἀκρῆ: regiuncula
eidem Δαρδανία, *Dardania* dicta. Juxta Dardanium *Ophrynium* erat cum Hectoris luco, Strabone
referente p. 409. quod & Herodotus lib. vii, cap. xlii. ut modo vidimus, memoravit.

Rhætium, Ροίτιον, in litore excipit, de quo Strabo lib. xiii, pag. 409. Εἴτα Ροίτιον πόλις
ἐπὶ λόφῳ κειμένη, καὶ τῷ Ροίτιῳ συνεχὴς ἦν ἀλιτεῖας Αἰάντειον, ἐφ' ἣ μῆνυα καὶ ἰσθμὸν Ἀϊαντῶ, *Dein-*
de Rhæteum, urbs in colle sita: eique contiguus litoreæ arenæ tumulus Ajanteium, ubi sepulcrum
est Ajacis. Thucydides lib. iv, sine diplithongo scripsit pag. 286. αἰεῖσι Ροίτιον, *Rhætium ca-*
piunt: & lib. vii, pag. 617. *prætereuntes Lebtum, & Larissam, & Hamaxitum, & alia*
circum loca, ἀφικνῶνται ἐς Ροίτιον, veniunt in Rhætium. Adjecti modo *Rhætius* sæpe usurpatur.
Virgilius Aeneid. 111, vers. 108.

Teucrus Rhæteas primum est advectus in oras.

Et lib. vi Aeneid. vers. 505.

Tunc egomet tumulum Rhæteo in litore inanem

Constitui.

Scribitur etiam quatuor syllabis *Rhætius*, quod poetis interdum pro *Romanus* est, propter
originem ex Troja. Silius Italicus lib. 11, vers. 51.

- - - - - *Rhætius immo*

Imperet æternum - - - - -

Rhætius, id est *Romanus*. Adde lib. vii, vers. 431.

Hinc in *Sigeum* venit, promontorium, oppidum & portum. Strabo jam dicto
loco:

loco: μετὰ τὸ Γαίον ἐστὶ τὸ Σίγειον, καταπαρμένον πάλαι, καὶ τὸ ναυσταθμὸν. *post Rhœtæum est Sigæum, dirutum oppidum, & navale.* Plinius v, cap. xxx. *In promontorio quondam Sigæum oppidum.* Ptolemæus, Σίγειον ἄκρον, *Sigæum promontorium.* Strabo eodem loco vocat Σίγειον ἄκρον. Stephanus Σίγειον πάλαι Τρωάδου, *Sigæum oppidum Troje.* lx stadiis abest a Rhœteo per litus, ut Strabo notavit. Inde mare & alia cognominantur. Virgilius Aeneid. lib. 11, vers. 312.

- - - *Sigæa igni freta læta relucens.*

Ad urbem vel in promontorio, aut juxta illud Ἀχιλλεύς μνημα, *Achillis monumentum* fuit, ut Strabo nominavit. Cicero pro Archia cap. x. *Quem in Sigæo [Alexander] ad Achillis tumulum adstitisset, O fortunate, inquit, adolescens, qui me virtutis Homericæ præconem inven- ris!* Sunt qui etiam oppidum *Achillæum* memorent. Plinius lib. v, cap. xxx. *Fuit & Achil- læum, oppidum juxta tumulum Achillis, conditum a Mytilenæis, & mox Atheniensibus, ubi clas- sis ejus steterat in Sigæo.* Stephanus pariter: ἐστὶ καὶ πάλαι ἐν τῷ Σίγειῳ Ἀχιλλεύς, *est quoque oppidum in Sigæo Achillæum.* Dubium, an divertum sit ab oppido Sigæo: nisi forsitan ex ruinis in pro- ximo natum loco est.

A litore introrsus recessit *Troja* vetus & *Ilium*, nomina nobilissima. Stephana Τροία, χώρα Ἀσίας ἐν περὶ τὴν Ἰδία, *Troja, regio Asiæ, quæ prius Idea dicta.* Sic quoque Servius in princi- pium Aeneidos: *Troja regio est Asiæ: Ilium civitas est Troje.* Evaluit tamen consuetudo scribentium, ut *Troja* perinde urbem ac *Ilium* significet, immo sæpius hæc *Troja*, raro *Ilium*, vetus puta, adpelletur. Supervacaneum est, exemplis rem notam probare. Quo- ties legitur *Troja capta*, ut apud Livium principio Operis, & Horatium lib. 11, sat. 111, vers. 191? Nec vero *Ilium*, quamlibet usu rariore, est incognitum. Personat Maronis il- lud ex principio Aeneidos:

Ilium in Italiam portans:

& Horatii lib. 111, oda 111

- - - - - *Ilium, Ilium*

Fatalis incestusque iudex

Es mulier peregrina venit.

Quod vero postea *Ilium* dicebatur, triginta stadiis a veteri sede reductum ad mare versus fuit, & *Ilium* vetus, sive *Troja*, creditum in eo loco fuisse, ubi Strabo lib. x111, pag. 411. τὸ Ἰλίου κείμεν, *Ilienſium pagum* (sic dicebatur) observavit. Et novum *Ilium* olim pa- gus erat cum Minervæ fano, quo quum Alexander post prælium ad Granicum sacrificandi causa profectus esset, donariis locum ornavit, & πάλαι, *urbem* nominavit, utque amplifica- retur, in mandatis dedit. Auxit post mortem illius Lyſimachus, & muro xl stadiorum circumdedit. Vide Strab. x111, pag. 408. Fanum illud & posteri religiose coluerunt. Li- vius lib. xxv, cap. xl111. de rege Antiocho: *Ilium a mari adſcendit, ut Minerva sacrifi- caret.* Et lib. xxxv11, cap. ix. de Romano duce: *Inde [ex portu Achæorum] Ilium ad- ſcendit, sacrificioque Minervæ factio, legationes finitimas ab Eleunte & Dardano & Rhœteo, iradentes in fidem cruciatus suas, benigne audivit.* Justinus eodem Antiochi bello lib. xxx1, cap. viii. *Quem ingressi Asiæ Romanum Ilium venissent, magna gratulatio Ilienſium ac Κενταυρῶν fuit.* Amilla tum erant ornamenta ab Lyſimacho accepta, & pago quam urbi erat similis. Strabo x111, pag. 408. Ἰλίου, ὃ οὖν ἐστὶ, καὶ πόλις τις ἦν, ὅτε πρῶτοι Ῥωμαῖοι τῆς Ἀσίας ἐπὶ ἔεισαν. *Ilium novum, quem primum Romanum in Asiæ venissent, oppidum instar pagi fuit.* Ornatum rursus Romani, reddideruntque, immunitatem. Plinius v, cap. xxx. *Ilium im- mune.* Unde plures nummi ΙΛΙΕΩΝ. *Ilienſium* præ se ferunt. Tacitus annal. iv, cap. lv. *Ilienſes antiquitatis gloria poliebant.*

Circumiacent multa, quorum positionem vetustas obscuravit. Thucydides lib. viii,

pag. 617. scribens ex Lesbo cursum in Rhœteum, ait præteriri Λέκτον, καὶ Λάρισσας, καὶ Ἀμαξίον, *Lectum*, & *Larissam*, & *Hamaxitum*. Plinius dicto loco: *Troadis primus locus Hamaxitus: dein Cebrenia: ipsaque Troas, Antigoniam dicta, nunc Alexandria*. Stephanus: Ἀμαξίτος πόλις τῆς Τρωάδος, *Hamaxitus Troadis oppidulum*. Et quia in itinere fuit a Lecto in Rhœteum, inter Ilium & mare fuisse vero simile est. Primum autem Troadis locum a Lecto dixit Plinius, quia hic Lectum promontorium inter Troadem Aeolidemque terminum constituit. Plinius lib. v, cap. xxx. *Lecton determinans Aeolida & Troada*: quid? clare Strabo: ἡ Ἀμαξίτος ἢ τῷ Λέκτρῳ ὑποκειμένη συνεχής. *Hamaxitus continenter Lecto subjacet*. Regiuncula circumjacens ἡ Ἀμαξίτις, *Hamaxiria*, apud eundem lib. x, pag. 326.

Quam vero *Larissam* modo Thucydides dixit, Homero quoque est memorabilis sub finem libri 11.

Τῶν οἱ Λάρισσαι ἐραβόλακα καὶ τῶν Ἀσκαίων,

Eorum qui Larissam fertilem habitabant.

Chorographo quarta hujus nominis est τῆς Τρωάδος, in Troade. Strabo xiii, pag. 415. καὶ δὲ τῷ Ἀχαιοῦ συνεχής ἢτε Λάρισσα καὶ Κολώναι. *Erat autem Achæjo contigua Larissa, & Colona*: Achæjum autem ibidem dicit Alexandræ συνεχῇ, *continuat* esse: & paullo ante, Ἀχαιοὶ τῆς Τινιδίων περὶας, *Achæjum in continente Tenedo* opposita. Scribitur his locis diverse, Ἀχαιοὶ & Ἀχαιοὶ & Ἀχαιοί: Casaubonus probat postremum. *Colona* ibidem juxta insulam Tenedon sitæ. Pausanias Phoc. cap. xiv. de Cycno Neptuni filio: βασιλεύειν φασὶν ἐν Κολώναις, αἱ δὲ ἀκούτο ἐν τῇ τῇ Τρωάδι αἱ Κολώναι κατὰ τῆσιν κύμειναι Λεύκοφρυι, *Ajmon Colonis regnasse, quod oppidum in Troade est ad insulam Leucophrym*, quam mox dicit, a Tenne Tenedon deinde adpellatam esse. Thucydides lib. 1, pag. 86. Κολώνας τὰς Τρωάδας vocat. Nepos in Pausania cap. 111. *Colonas, qui locus in agro Troade est, se contulerat*. Est & alius locus xl stadiis ab Ilio, Λόφῳ τις, *collis quidam*, Καλλικολώνη, *Callicolona*, sive ἡ καλὴ Κολώνη, *pulchra Colona*, de qua Homerus Iliad. 1 vers. 51. Strabo xiii, p. 411.

Plinius supra cum Hamaxito conjungebat *Cebreniam*: at Scylax in Αἰολίδι χώρα, in *Aeolide* regione extra Troadem constituit. Αἰολίδης, inquit, πόλις ἐν αὐτῇ εἰσὶν ἐπὶ θαλάττῃ αἰδοί. Κεβρήνη, Σκῆψις, Νεάνδρεια, Πιτύεια, *Cebrene, Scepsis, Neandrea, Pityea*, quem tractum supra Mysiæ parti, quæ ad Caicum est, contribuimus. Est autem inter Lectum & Antandrum. Strabo p. 410. *Cebreniam* regionem distinguit a *Cebrene* urbe. Addit Cebreniam Scamandro distinguī ab agro Scepsio. *Polichna* prope Palæscepsin, quæ in celsissimo Idæ fuit vertice, ut Strabo tradit lib. xiii, pag. 417. Incolas Plinius *Polichneos* dixit. Memoratur etiam in Notitia Episcopatum πόλις, *Polichna*.

His *Marpessus* potest addi, unde Sibylla Erythræa aliquando cognominatur, quia ipsa carmine apud Pausaniam Phoc. cap. xii. dixit, *Marpessum* matri suæ patriam esse. Tibullus lib. 11, eleg. v. vers. 67.

Quidquid Amalthea, quidquid Marpessia dixit.

Hanc ibidem Pausanias πόλις ἐν τῇ Ἰδῇ τῇ Τρωϊκῇ, *oppidum in Troico monte Ida situm* dixit, quod cxxi stadiis distet a Troade Alexandria. Suidas, & Lactantii codices lib. 1, cap. vi. legunt *Marmessus*, quod & Salmasio in Solin. p. 55. placet. Idem (Suidas & Lactantius) circa *Gergitium* ponunt, quod Plinii lib. v, cap. xxx. *Gergithos* est, Plutarchi Γέργιθος, *Gergithos*: Herodotus lib. vii, cap. xlii. vel oppidum vel incolas τοὺς Γέργιθους *Gergithas* adpellat. Sed de hoc supra in Mysia actum fuit.

Hæc de Troja & quæ proxime ad eam: ad mare rursus revertimur. Post Sigeum, Ἀχαιοὶ λιμὴν, *Achæorum portus*, cujus Strabo meminit pag. 410. Plenior Plinius lib. v, cap. xxx. *In promontorio quondam Sigeum oppidum: dein portus Achæorum, in quem influit Xanthus*

Simoëni junctus, stagnumque prius faciens Palescamander. De fluminibus infra dispiciemus. Diximus supra etiam de *Colonis*, loco vel oppido, quæ inter Portum Achæorum & Alexandream videntur fuisse, quod tum auctores, qui mentionem fecere, cum aliis, quæ tractabamus, commemorarent.

Alexandrea, sive *Alexandria*, restat perlustranda in hoc litore, urbs clarissima, quæ inter xviii. quæ ab Alexandro nomen habuerunt, post Aegyptiacam, fuit præcipua, ideoque secundo loco a Stephano Byzantiorum chorographo numerata: sæpe regionis vocabulo, discriminis causa, *Ἀλεξάνδρεια ἡ Τρωάς*, *Alexandrea Troas*, cognominata. Sic plene Ptolemæus vocavit, in litore constituens inter Sigeum & Lectum promontoria. Et Strabo lib. xiii. incunte: ἀπὸ δὲ Ἀβύδου μέχρι Λεκτοῦ τὰ περὶ Ἴλιον καὶ Τένεδον καὶ Ἀλεξάνδρειαν τὴν Τρωίδα, ab *Abydo usque ad Lectum*, quæ circa *Ilium*, & *Tenedum*, & *Alexandream Troadem* sunt; ubi perperam Xylandri & Casauboni editione *Alexandrea ac Troas* Latine conversum est: verius antiquiore Guarini Veronensis sive aliorum, *Trojana Alexandria*. Et Livius lib. xxxv. cap. xlii. *Tres eum* [Antiochum] *civitates tenebant, Smyrna, & Alexandria Troas, & Lampisacus*, quas neque vi expugnare ad eam diem poterat, neque conditionibus in amicitiam perlicere. Aliis vero locis, ut sæpe sine cognomine *Alexandrea* sive *Alexandria* vocatur, (vide Strabonem in sequentibus) ita sæpius etiam *Troas* dicitur simpliciter, sine *Alexandrea* commemoratione. Plinius lib. v. cap. xxx. *Troadis primus locus Hamaexitus: dein Gebrenia: ipsaque Troas, Antigonis dicta, nunc Alexandria*. Priori loco regionis, posteriori urbis nomen est. Et sic in Apostolorum historia & epistolis *Troas* ipsa urbs est, non regio: nec cum Grotio facimus, qui Actor. xvi. regionem, seu *Phrygiæ partem maritimam* interpretatur; ipse vero cap. xx. dubitare coepit, num urbs eo nomine, an regio notetur. Gajus jurisconsultus lege vii Dig. de Cens. *Juris Italici sunt Τρωάς, Βήρυξ, Δυρράχιον*. Ibidem lege vii Paulus: *In provincia Asia decem sunt juris Italici, Troas & Parium*. Auctor Itinerarii, quod Antonino tribuitur, itinere per Asiam, pag. 76.

Abydo

Dardanium

M. P. IX.

Ilium

M. P. XII.

Troadem

M. P. XVI.

Alexandrium

M. P. XXXV.

Origo nominis *Alexandrea* ab Alexandro est, ut liquet: an a conditore sit, dubitatur. Ait quidem auctor Chronici Alexandrini pag. 398, in duodecim urbibus, quas Alexander condiderit, numerans etiam *Ἀλεξάνδρεια τὴν ἐπὶ Τρωάδος*, *Alexandriam in Troade*: verum ab Antigono fuisse conditam & *Antigoneiam* adpellatam; a Lyfimacho deinde in honorem Alexandri vocitatam *Alexandream*, Strabo, gravissimus auctor, lib. xiii. pag. 408 prodidit. Confirmat Plinius paullo ante citatis verbis: *ipsa Troas, Antigonis dicta, nunc Alexandria*. Et nummus Titi apud Golzium: COL. TROAS, ANTIGONIA. ALEXANDR. Utrobique *Antigonie* nomen, tamquam prius, præponitur alteri *Alexandriae*. Et hæc Alexandria plerisque aliis deletis, quod Strabo addit, συνίωσιν καὶ αὐξήσῃ ἔλαβε, *permansit & incrementum cepit*: præsertim quum Romanam accepisset coloniam, cujus actor haud dubie Augustus Cæsar fuit, quia jam Plinius scripserat, *Troas, Antigonio dicta, nunc Alexandria, colonia Romana*: & plures nummi AUG. adpositum habent, ut Antonini Pii COL. AUG. TROAD. & Juliae Domnae, ac Alexandri Severi, COL. ALEX. AUG. TRO. Adi Patinum. Et ex Harduini museo nummus COL. AUG. TROAS.

Tandem ad *Lectum* sive *Lecton* promontorium venimus, Lesbi insulae parti septentrionali abversum, situmque in angulo, quem curvatura maris facit. Hinc est, quod Strabo xiii. pag.

pag. 416. dixit, κάμψαντι δὲ τὸ Δέκλον, *ubi Lectum circumflexeris.* Adde Livii verba mox e lib. xxxvii, cap. xxxvii. proferenda. Eo loco etiam posuit Ptolemæus Δεκλὸν ἄκρον, *Lectum promontorium.* Homerus Iliados ɛ, vers. 283. de Junone & Somno:

Ἴδην δ' ἰκέσθην πολυπίδακα, μητέρω δ' ἑστῶν

Δεκλὸν, ὅθι πρῶτον λιπέτην ἄλυσιν.

In Idam venerunt fontibus abundantem, matrem ferarum Lecton, ubi primum reliquerunt mare. Ad quæ verba Strabo post initium libri xii. hæc adnotavit: οἰκείως τὸ ποιητὴ φερέζοντι τὸ Δεκλόν, καὶ γὰρ ὅτι τῆς Ἰδῆς ἐστὶ τὸ Δεκλόν, καὶ διότι πρῶτη ἀπόβασις ἐκ θαλάττης αὐτῇ τοῖς ἐπὶ τὴν Ἴδην αἰνῶσι, *proprie poeta Lectum describit, tum quod Ida pars est, tum quod è mari in Idam ituris ibi prima est exscensio.* Et paullo ante idem sub initium libri, ἡ Ἴδη τὸ ὅριον μέχρι Δεκτὸ καθέκασα, *Ida mons ad Lectum usque pertinet.* Livius lib. xxxvii, cap. xxxvii. Eumenes rex, conatus primo ab Hellesponto reducere classem in hiberna Eleam, adversis deinde ventis quum aliquot diebus superare Lecton promontorium non potuisset, in terram egressus, ne deesset principiis rerum, qua proximum fuit, in castra Romana cum parva manu contendit. Felicior ventus sequutus eos fuit, de quibus Thucydides lib. viii, pag. 617. παραπλεύσαντες Δεκλόν, ἀφικνοῦντο εἰς Ροίτιον, *prætervecti Lecton, venerunt Rhoetium.* Plinii verba supra ex lib. v, cap. xxx. protulimus: *Promontorium Lecton determinans Aeolida & Troada:* etiam qualis sit Aeolis illa, aliis Mysia, indicatum fuit.

Haftenus de ora Troadis, & quæ prope oram. Mediterranea leviter circa Ilium tacta: remotiora parum cognita, aut, si quæ sunt, incertum est, Phrygiæ Mysiæne, an Troadi propriæ adnumeranda sint. Trojanæ tamen regionis fuit urbs Ζέλεια, Zeleja, sive Zelia; cuius situm Homerus & Strabo non sinunt nos ignorare. Ille Iliad. ɛ, vers. 824.

Οἱ δὲ Ζέλειαν ἔκαιον ὑπὸ καὶ πόδα νείκελον Ἰδῆς,

Ἀφνειοὶ, πίνοντες ὕδωρ μέλαν Αἰσέπειοιο,

Qui dehinc Zelejam habitabant sub pedem iuxta Ida,

Divites, bibentes aquam nigram Aesepi.

Ibi ergo sita fuit Zeleja, ubi Ida in septemtrionem ad Aesepum vergit. Clarius id exponit Strabo post initium libri xii. Idam dicit multos habere προπόδας, *prominentes pedes*, quorum duo maxime procurrant, alter in Aegeum, quod Lecton promontorium dicatur; alter εἰς τὴν μεσογίαν, μικρὸν ὑπὲρ τῆς Κυζικηνῆς: καὶ δὴ καὶ ἐστὶ νῦν ἡ Ζέλεια τῶν Κυζικηνῶν, *alter, inquit, in mediterraneam regionem, paullo supra Cyzicenum agrum, ubi Zeleja sita est, quæ hodie est Cyzicenorum.* Et Plinius lib. v, cap. xxxii. amnem Aesepum & Zeliā conjungit. Stephanus: Ζέλειος πόλις Τρωάδου, *Zelia oppidum Troadis.* Gentile Ζελίτης. Arrianus lib. i, Exped. Alex. pag. 49. Ζελίτας δὲ ἀφῆκε τῆς αἰτίας, *Zelitis culpam remisit.*

Fuerunt & Colonaë aliæ, præter supra memoratas, sitas contra Tenedon. Diximus supra aliquid in Lampfaco ex Strabonis xii. de Colonis illis: nunc addimus Arrianum lib. i, pag. 35. de Alexandro dicentem, postquam ab Arisba Percoten & Lampfacum prætergressus fuerat, ἔλθει εἰς Ἐρμούιον ἀφίκετο, Κολώνας πόλιν παραμείψας, *inde Hermoium venit, Colonas urbem transgressus.* Tum demum ad Granicum perrexit. Supra in Mysiam illas, quæ ad Cyzicum fuerunt, transcripsimus, quia dubii limites sunt Troadis, & nonnullis ultra Aesepum proferuntur; aliis, etiam Scylaci, ab Abydo incipiunt. Hermoium autem Arriani ceteris inexplicatum est. Astyra Troadis, diversa a pago Mysiæ, prope Abydum τὰ Ἀσυρα, Strabonis ævo diruta, quæ olim auri fodinam habuisse dicebantur. Vide lib. xii, pag. 40. Et Gergithos, itinere Xerxis inter Scamandrum flumen & Abydum apud Herodotum vii, cap. xliii. qui Γεργίθους vocat incolas, supra est exposita. Ad Scamandrum Plinii Scamandria fuit. Inter Ilium & Lecton promontorium Neandria, supra Hamaxitum, secundum

dum Strabonem pag. 417. qui & xl. stadiis a Lecto *Polymedion* *πολύμηδιον* ponit, quæ Plinii *Polymedia civitas* est, dubium, Ilium versus an Asson, uti videtur, atque sic in Mysia.

Mons Troadis unus nomine, sed multiplex jugo & connexione, *Ida* est, Ἰδῆ, femineo genere. Virgilius Aen. 11 extr.

Fanque jugis summa surgebat Lucifer Ida.

Plura autem juga habere, non simplicem montem esse, ex eo adparet, quia sæpius plurali numero Homerus dixit αἱ Ἰδαίαι ὄρεα, a montibus *Idæis*, Iliad. θ, vers. 170, m vers. 19 & 153, & αἱ Ἰδαίαι ὄρεα Iliad. Α, vers. 196, ο vers. 79, & alibi. Et Virgilius Aeneid. 111, vers. 6.

- - - - - classenque sub ipsa

Autandro, & Phrygiæ molimur montibus Ida.

Strabo post initium lib. xiiii. Πάλλης δ' ἔχουσα προπόδες ἡ Ἰδῆ, καὶ σκολοπενδράδης οὖσα, πολλοὺς prominentes pedes *Ida* habet, & forma *scolopendram* refert. Et paullo ante, eodem auctore, demonstravimus, *Idam* a *Zeleja*, quæ sub agro *Cyziceno* est, ad *Lectum*, extremum *Troadis* promontorium, extendi.

Flumina pæne multa ex *Idæis* montibus decurrunt. Strabo lib. xiiii, pag. 414. auctore *Demetrio* *ἰωνορῆς*, ibidem nato, refert, collem quemdam *Idæ* supra *Scepsin* cxx stadiis esse, *Corylaus* nomine, ex quo tria nobiliora flumina, *Scamander*, *Granicus* & *Aesepus*, fontibus vicinis & intra xx stadia comprehensis, oriantur. *Aesepi* exitum plurimum distare a capite, 15 circiter stadiis. Et *Practium* flumen, de quo supra dictum, *Arrianus* Exped. Alex. lib. 1, pag. 34, corrupto quamvis vocabulo, etiam ab *Ida* derivat, ὅς μιν ἐκ ὄρεων τῶν Ἰδαίων, qui ex *Idæis* montibus decurrit. quod procul dubio etiam de obscuris illis, ab Homero Iliad. m, vers. 20 nominatis, intelligendum est, qui sunt

Ῥῆος δ', Ἑπταπόρος τε, Κάρες τε, Ροδῖος τε,

Rhesus, & Heptaporus, Carefusque ac Rhodius.

Strabo *Andrium* addit, qui *Scamandro* adfundatur, e *Caresena* regione, quam *Carefus* rigat, decurrentem. *Careseniam* autem describit montanam regiunculam, *Dardaniæ* adjacentem, usque ad loca *Zelejæ* & *Pityciæ* vicina. *Rhodium* ait inter *Abydum* & *Dardanum* in mare exire. Sed & *Xanthus* memorabilis fluvius est. Virgilius Aen. 1, vers. 473.

Pabula gustassem Trojæ, Xanthumque bibissem.

Et *Simois*, Σιμοῖς, non minus clarus. Ibidem vers. 618.

Alma Ixius Phrygiæ genui Simoentis ad undam.

Plinius lib. v, cap. xxx. *Scamander* annis navigabilis, & in promontorio quondam *Sigeum* oppidum. Deinde portus *Athæorum*, in quem infuit *Xanthus* *Simoëni* junctus: stagnumque prius faciens *Palæscamander*. Ceteri Homero celeberrimi, *Rhesus*, *Heptaporus*, *Carefus*, *Rhodius* vestigia non habent. *Granicus* diverso tractu in *Propontida* fluit. Hic *Xanthum* & *Simoënta* corrivat: *Scamandrum* scortum in mare deducit. Contra Strabo xiiii, pag. 410. συμπιόντες ὅτι Σιμοῖς καὶ ὁ Σκαμανδρὸς ἐν τῷ πεδίῳ, conflant in campo *Simois* & *Scamander*. Et pago insequenti refert, utrumque fluvium campos denominare, per quos ferantur; ille per *Simoisium*, hic per *Scamandrium*: & *Simoënta* quidem *Rhoeteo* adpropinquare, *Scamandrum* *Sigeo*, sed paullo ante *Ilium* novum coalescere, atque inde ad *Sigeum* in mare exire, quum prius limosas paludes & cacum ostium effecerint.

Quid vero de *Xantho* Plinii? Est *Xanthus* flumen *Troadis*, ut Virgilius dixit, & Strabo pag. 406. ἐπὶ τῇ πόλει ἐν Τροίᾳ, *Xanthus* fluvius in *Troja*; id est, in regione *Trojana*. Plures autem dicunt ipsum *Scamandrum* esse, in quo ducem Homerum habent Iliad. x, vers. 74.

Ὅν Ζανθὸν καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκαμάνδρον,

Quem Xanthum vocant dii, homines autem Scamandrum.

Repetit Maximus Tyrius Serm. xii. Aelianus autem lib. viii, de Animal. cap. xxi. missa fabula, ad naturam Fluminis novum & superadditum nomen refert. Qui ad Trojam, inquit, Scamander est, oves inde bibentes *φύλας* (ἐκείνας) efficit. Hinc τῷ Ἐκαμάνδρῳ ἐξ ἀρχῆς, ἄλλο ὄνομα ἢ τῶν προβάτων ἐπίκτητος χρεὶν ἔδειτο, *fluvio Scamandro antea dicto aliud nomen adsciticius evinct color imposuit*. Vibius Sequester de Fluminibus: *Xanthus Troje Ilio proximus, ex Ida monte defluens, Simoenti junctus in Propontidem funditur. Hunc Scamandrum incolae vocaverunt*. Lapsus est, Propontidem vocans, qui Hellespontus est, excipiens hæc cuncta flumina.

Strabo dicto loco addit duos amnes *Selleentem & Prætionem*. De *Prætio* notat, quod ἢ μεταξὺ Ἀβύδου καὶ Λαμψάκου, *fluat inter Abydum & Lampfacum*: de quo Homerus Iliad. v, sub finem,

- - - καὶ Πράξιον ἀμφιέμεστο,

& [qui] *Prætionem accoluerunt*:

cujus originem ex Ida monte supra ex Arriani lib. i monstravimus.

Alter, *Σελλήης*, *Selleis*, juxta Arisbam est, itidem Homero indicante sub finem Iliados v.

- - - ἐν Ἀρίσβῃ φέρον ἵπποι

Αἰθωνες, μεγάλοι, ποταμοῦ ἀπὸ Σελλήντος,

quem ex Arisba ferebant equi ferventes, magni, a fluvio Selleente. quos versus repetiit Iliados m. 96, 97. Alius ejusdem nominis in Græcia fluvius est, nec ipse ignotus Homero, ut ibi memoravimus. De Trojano autem plura non habemus.

Hæc de Troade, in cujus explicatione quod *Phrygium* sæpe est facta mentio, & *Phryges* ipsi Trojani sæpenumero Maroni dicti sunt; de Phrygiæ illa parte, quæ Trojanos vel tangit vel comprehendit, aliquid adjiciemus, cetera ad contemplationem Phrygiæ Magnæ, quæ in mediterraneis est, reservaturi. Strabo illam Magnam a μικρῇ. Πάρῳ, & ἐπικτήτῳ, *Epicteto*, & *Hellepontiacæ*, sive ὑφ' Ἑλλησπόντῳ *supra Hellespontum* sita, pluribus locis distinguit. De Epicteto, quanta sit & quibus finibus contineatur, quam Strabo nunc distinguit ab Hellepontiacæ, nunc eandem esse non obscure significavit, jam nolumus disputare: sed tantum de *Hellepontiacæ*, seu in ora Hellesponti sita, dicimus, vel eandem esse, quæ *Troas* est seu *regio Trojanorum*; vel Troadem partem illius Phrygiæ, quod Strabo etiam lib. xi, pag. 89. videtur judicasse. Quum enim regiones Asiæ intra Halyn enumerat, & ad Phrygiam illam maritimam venit, distincte & clare dicit, καὶ τὴν ὑφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην Φρυγίαν, ἥ ἐστὶ καὶ Τρωάς, & *Phrygiam Hellepontiacam*, ut vocant, cuius etiam *Troas* est. Utrum vero ante Trojana tempora ibi Phryges habitaverunt, an eversa Troja eas sedes occupaverint, explicari in tam obscura antiquitate non potest. Poetis *Phryges* Troes sunt, & *Phrygius*, Trojanus. exempli gratia Aeneid. i, vers. 467.

Hæc fugerent Graji, premeret Trojana juvenis:

Hæc Phryges, instaret curru cristatus Achilles.

Et eodem libro, vers. 181. - - - *Anthea si quæ*

Factant vento videat, Phrygiasque biremes.

AEOLIS sive AEOLIA.

Sequitur *AEOLIA*, ab Acolibus Græcis, qui in Asiam migrarunt, variis coloniis condita

dita. Laxe si sumitur, Troadem omnem & Hellesponti oram usque Propontidem complectebatur, quia in illis partibus multae erant Aeoliorum coloniae. Sed Troadem, celeberrimam regionem, separavimus, ut plerique fecerunt geographi, Strabo maxime & Plinius, praestantioribus ceteris. Aliis quoque angustior est Aeolia, licet de Troade forte dissentiat. Pomponius Mela haec illustrat lib. 1, cap. xviii. *Proxima, inquit, regio, ex quo ab Aeolis incolae caepit, Aeolis facta, ante Mysia, & qua Hellespontum attingit, Trojanis possidentibus, Troas fuit.* Plinius lib. v, cap. xxx. sequutus est. *Aeolis, inquit, proxima est, quondam Mysia adpellata, & qua Hellesponto adjacet, Troas.* Scylax Caryandensis *Aeolidem* ad superiora refert, Scepsin, Neandriam, Pityiam: quae in Troade supra exposuimus. Cetera quoque in hoc tractu nimis confusus turbatusque est, aut potius pravatus, ut vix aliquid certi de his regionibus ab ipso possimus expectare. Adi Vossium in illum.

Græce dicitur Αἰολία, Latine *Aeolis* & *Aeolia*. Græcum nomen Latinitate donarunt Plinius atque Pomponius, ut modo vidimus: altera forma idem Plinius dicto loco usus est. *Smyrnam, inquit, convectum magna pars Aeolia frequentat.* Livio autem Græcus casus placuit lib. xxxvii, cap. viii. de Antiocho dicenti: *filium Seleucum in Aeolide reliquerat cum exercitu ad maximas continendas urbes.* Populus, *Aeolis* dicuntur. Vellejus lib. 1, cap. iv. *Et mox Aeolis, eadem profecti Græcia, longissimisque acti erroribus non minus illustres obtinuerunt locos, claraeque urbes condiderunt, Smyrnam, Cymem, Larissam, Myrinam, Mitylenemque.* Herodotus lib. 1, cap. cxlix. ἰδιῶτα, undecim urbes Aeoliorum ἀρχαίας, antiquas nominatim numerat, Cymas, Larissas, Neon-Tichos, Temnon, Cillam, Notum, Aegiroessam, Pitana, Aegeam, Myrinam, Grynam. Plinius ex his plurimas memorat, & alias addit. Sic enim in Aeolide: *Ibi a Phocæa Alcanius portus. Dein fuerat Larissa: sunt Cyme, Myrina, qua Sebastopolim se vocat: iunus Aege, Atalia, Posidea, Neontichos, Temnos. In ora autem Titæus amnis & cretas ab eo cognominata. Fuit & Gryna, nunc tantum portus soli, insula adprehensa. Oppidum Elea, & ex Mysia veniens Cacus amnis. Oppidum Pitane, Canaius amnis. Intercidere Cune, Lysimachia, Atarneia, aliae, supra in Trojanis enumeratae.* Gracior nobis haec descriptio est, quia maritima a mediterraneis, & deleta ab iis, quae supererant, discernit. Quod vero & ei intermissa sunt, quae Troadi ab aliis sunt adscripta, commodissima delineatio Ptolemæi est, qui inter Caicum & Hermum amnes Aeolidem regionem concludit.

In ora post Caicum fluvium, xii stadiis ab illo, est *Elea*, Straboni Ελαία πόλις Αἰολικῆς. *Elea urbs Aeolica.* Eo situ etiam Mela ponit, quum dixit: *Cacus inter Eleam decurrit & Pitane.* Decurrit autem in proprium sinum, quem Strabo καλποὶ τοῦ Ελαϊτικῶν, *sinum Elaiticum* vocat, qui pars est Adramyrteni: regionem Ελαϊτικὴ, *Elaidem*, lib. xii, pag. 423. Addit *Eleam* navale (ἱπποῦς) Pergamenorum regum fuisse, a qua civitate cxx stadiis remota est. Pausanias Boeot. cap. v. in *Caici campo*, (πεδίῳ) sitam refert: & Frontinus lib. iv, cap. v. sect. 16. P. Crassum, bello Aristonici, *inter Eleam & Myrinam in hostium copias incidisse.* Sic enim legendum ibi, non *Aeliam*, ut editum, quae nulla apud Myrinam: & omnes quos laudavimus, *Eleam* sive Ελαίαν dixerunt; etiam Polybius in Excerpt. Legat. xxi. Plutarchus in Phocione pag. 50. & Ptolemæus. Et Livius, lib. xxxvi, cap. xlii. *Emmenes Eleam ad suam classem profectus.*

Hinc intra centum stadia; *Kana*, *Cune* est, promontorium Lecto oppositum; Adramyrtensem sinum, qui inde a Lecto Troadis patet, finiens. Strabo sic singulari numero vocat: plurali oppidulum non procul inde, aut sub ipso situm promontorio. Κανὰ δὲ, inquit, πόλιν Λακωνικῆν τῆν ἐν Κανῶν, κατὰ τὰ ἄκρα τῆς Αἰολίας τῆς ἰστιάταις. κίμνιοι ἐν τῇ Κανῶν, *Cune oppidulum fuit Laconicum ex Cyna, juxta meridiana extremi Lesbi, situm in regione Cunea, quae a*
pro-

promontorio nomen habet. Ex quibus non obscure perspicitur, non proximum contiguum-ve promontorio oppidulum fuisse. Plinius *intercidisse* dixit, ut minus de situ judicari possit. Livius quidem etiam *Canas* memoravit, sed incertum, oppidum an promontorium intellexerit. Lib. xxxvi, extremo: *Phocæam transmittunt. Ibi relictis ad presidium urbis quatuor quinqueremibus ad Canas classis venit.* Et lib. xxxvii, cap. viii. *Classis Romana, sicut ante dictum est, ad Canas hibernabat.* A promontorio magis, quam oppidulo non proximo, classis stationem denominari crediderim. Et ipse Strabo, de plurativo numero consentit: *ἔτι [αἴξ] τὸ ὄρεος ὄλον ἀπαράζον, ὃ οὖν Κάριν καὶ Κάνας λέγουσι, Sic [Αἴξ, Capella,] totus mons olim nominabatur, quem nunc Canam & Canas vocant.* Herodotus lib. vii, cap. xlii. *a Caico profectus, sinistram habuit Κάριν ὄρεος, Cane montem.* Pomponius Mela dicto loco: *Tum in promontorio est Canea oppidum: quod praetervectos sinus excipit, non pronus, sed longe ac molliter flexus retrahensque paullatim oras usque ad ima montis Ida.* Sed Strabo oppidum a promontorio separavit. Sinus autem ille est Adramyttenus, de quo diximus.

Grynium ex-ripit, Græce γρύνιον, xl stadiis secundum Strabonem disjunctum a Myrina. Plinius alia forma *Grynam* vocat. *Fuit, inquit, Grynia, nunc tantum portus soli, insula adprehensa.* Et Herodoto lib. i, cap. cxlix. est γρύνιον, *Grynea*, sive *Grynia*. Strabo dixit Myrinæorum πολίχνην, *oppidulum* fuisse, cum templo Apollinis & antiquo oraculo in sacro loco: unde *Grynae* Apollinis cognomen est. Virgilius ecloga vi.

*His tibi Grynaei nemoris dicatur origo,
Ne quis sit lucus, quo se plus jactet Apollo.*

Idem lib. iv Aeneidos vers. 345.

*Sed nunc Italiam magnam Grynaeus Apollo,
Italiam Lyciae jussere capeffere sortes.*

Non audiendus est Servius, qui apud Clazomenas hoc nemus Apollinis locavit: potior est Strabo, cui & ἱερόν Ἀπόλλωνος, καὶ παντῶν ἀρχαῖον, καὶ νεὸς πολυτελὸς λίθου λευκοῦ, *fanum Apollinis, vniuersæ oraculorum, & splendidum fanum ex albo lapide*, prope oppidum Grynium in Aeolide est. Lucus autem plerumque ad fana erat, & ubi oracula edebantur. Oppidum autem olim non minimum aut contemptum fuisse (quamvis suo ævo πολίχνην, *oppidulum* Strabo dixerit, & Plinius *fuisse*, id est *periisse* tradat) vel ex eo manifestum est, quia Parmenio, ut Diodorus lib. xvii, cap. vii. narrat, γρύνιον πόλιν ἔλκον κατὰ κράτος, *urbem Grynium vi & expugnatione cepit.* Et Xenophon lib. iii. *Res. Græc.* sub initium Μυρίναν καὶ Γρύνιον, *Myrinam & Grynium* non modo ut vicinas, verum etiam tamquam pares civitates coniunxit ita, ut minus dubitemus, ampliorem olim, quam tempore Strabonis, existisse. An idem sit Nepotis *Grynium*, Alcibiad. cap. ix. dubitatur, quia castrum vocat & in Phrygia collocat.

Inde post xi. stadia secundum Strabonem *Myrina* est, Αἰολὶς πόλις ἔχουσα λιμένα, *Aeolica civitas portum habens*, quam Ptolemæus etiam in Aeolicis numeravit. Plinius de ea lib. v, cap. xxx. *Myrina, quæ Sebastopolim se vocat.* Mela dicto loco in Aeolide: *Primam urbem a Myrino conditore Myrinam vocant.* Primam, ratione originis & antiquitatis: cui proximam d. inde Cymen ponit. Livius lib. xxxiii, cap. xxx. in urbibus Asiæ memorat, ex quibus Philippus, pacem accipiens ab Romanis, jubebatur præsidium deducere. Vicinitas Grynii & hanc aliquid de Apollinis religione contribuit. Martialis lib. ix, epigram. xlii.

campis dives Apollo sic Myrinus.

Myrini autem campi sunt apud Grynium, & ipsum Grynium Myrinæorum oppidum Strabo prædicto loco dixit. In illis etiam a Tacito annal. ii, cap. xlvii. *Myrina* numeratur, quas terræ motu concussas Tiberius Cæsar, in tempus remissis tributis, recreavit. Cicero etiam meminit lib. v, epist. xx. *Memini, inquit, mihi a te Myrina litteras esse a. l. as.* Accen-

centum vocabuli, producta media phaleucus Martialis modo recitatus docet, & nummi, Gordiani & Juliz Domnae, in quibus diphthongo scriptum est ΜΥΡΕΙΝΑΙΩΝ, *Myreinaurum*.

Sequitur *Cyme*, Κόμη, antiqua urbs, & pluribus laudata. Pomponius Mela: *Sequentem [urbem] Pelops stetit, victo Oenomaos reversus ex Graecia. Cymen nominavit, pulsus qui habitavit, dux Amazonum Cyme*. Recentes interpretes *Cuma* scribunt: veteres Latini Nepos Livius, Mela, Plinius, Tacitus *Cyme*, Græcam formam retinentes; atque ita etiam in basi marmorea Colossi, Tiberio a quassatis Asiæ civitatibus erecti, Latine CYME incisum legitur. Livii quædam editiones, a Gryphio, Grutero, aliis adornatæ lib. xxxvii, cap. xi. habent *Cyme* plurativo numero; Moguntina vero Scheferi *Cyma*, quod etiam in veteri suo libro Sigonius invenit: at Gronovius etiam hoc loco ad veterem Latinorum scripturam reduxit. *Selencus*, legit, *prodissem Phocæam porta una per custodes aperta, recepit, & Cyme, alique ejusdem oræ urbes ad eum metu defecerunt*. Hujus causa in invidiam Alcibiades, post primum exilium, incidit. Cornelius Nepos Alcib. cap. vii. *Classe in Asiam profectus, quod apud Cymen minus ex sententia rem gesserat, in invidiam recidit. - - nam corruptum a rege capere Cymen noluisse, arguebant*. Tetræ motu, ut diximus, cum aliis Asiæ civitatibus sub Tiberio concussa fuit. Tacitus annal. ii, cap. xlvii. *Myrinam, Cymen, Timolum levare idem in tempus tributis placuit*. Servata Plinii ævo, qui ab everfis distinguit ita: *dein fuerat Larissa: sunt Cyme, Myrina*. Et Ptolemæo Κόμη est in Aeolide inter Myrinam atque Phocæam. Et longo post tempore in Theodosiana Peutingeri tabula a Myrina ix millibus passuum sejuncta *Cyme* est. Incolæ Κομαῖοι, *Cymei*. Pluribus nummis exstat ΚΥΜΑΙΩΝ. Et Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. *Colophonius qui in Notio habitavit, & Cymais, & Mylasensis immunitatem [Romani] concesserunt*.

Inter Cymen & Phocæam *Larissa* fuit: quod ex Plinii & Strabonis positione clarum est. Ille lib. v, cap. xxx. *Ibi a Phocæa, Ascanius portus; dein fuerat Larissa: sunt Cyme, Myrina*: hic vero (Strabo) lib. xiii, pag. 427. ἀπὸ Λαρίσσης διαβαίνει τὸν Ἑρμῶν εἰς Κόμην, ἰσθμὸν ἔχουσα. ἰσθμὸς εἰς Μύριναν τετραγώνου, *transgresso Hermum a Larissa ad Cymen sunt septuaginta stadia: inde Myrinam, quadraginta*. Et quia deleta fuerat, testante Plinio, prætermisit Ptolemæus. Herodotus quoque Homeri Vita cap. xi. memoravit, ἀπὸ τοῦ Νέου τῆς Κόμης διὰ Λαρίσσης τὸ ποταμὸν περὶ τῆς πόλεως, *Cymen e Novo Muro proficiscens per Larissam iter fecit*.

Hæc Larissa cognominibus distinguitur ab altera, quam supra in Troade explicabamus. Aut enim Strabo lib. ix, sub finem, ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐστὶ Φρυγίᾳ [Λαρίσση] ἡ περὶ τῆς Κόμης καὶ ἡ κατὰ Ἀρκαδίαν τῆς Τρωάδος. *In Asia enim Larissa Phrygonis est prope Cymen: & alia juxta Hamaxition Troadis*. Illam lib. xiii. quoque aliquoties *Larissam* τὴν περὶ Κόμης, *que ad Cymen est*, vocavit: Xenophon vero lib. iii. *Ret. Græc.* post principium Λαρίσση τῆς Αἰγυπτίας καλεσμένη, *Larissam Aegyptiam cognominatam*, cujus munimenta laudat, quæ ab Lacedæmoniis non potuerunt expugnari. *Phrygonis* autem nomen illius tractus est, & ut mox ostendemus, Herodotus eam Cymen *Phrygonidem* cognominat lib. i, cap. cxlix. Fuit & tertia Larissa in Asia, quam Strabo τῆς Εἰφωπίας Λαρίσσης, *Ephesiam Larissam* lib. ix, sub finem; & κόμην τῆς Εἰφωπίας ἐν τῇ Καρδίᾳ ποταμῷ, *sicem Ephesia regionis in Caystri campo*, vocat, quam olim urbem fuisse tradunt templo *Apollinis Larissæi* nobilitatam.

Notus Muros autem, sive *Neontichos*, oppidum prope Hermum fuit, reductum a mari, colonia Cymæorum. Plinius: *Intus Aege, Attalia, Posidea, Neontichos, Temnos*. Vita Homeri cap. ix. αὐτὸς Σμύρναν Cymen profecturus poeta, sic iter fecisse dicitur: πορευόμενος διὰ τῆς Εἰφωπίας περὶ τῆς Κόμης εἰς Νέον τῆς Κόμης, *per Hermi campum iter faciens, venit in Ne-*

Neontichos, Cymeorum coloniam. Quem ordinem Herodotus etiam lib. i, cap. cxlix. servavit in urbibus Aeolidis: Κύμη, ἡ Φεικωνίς καλειομένη, Λήεσσαν, Νίον τειχῶν, Τῆμον, Cyme, *Phriconis cognominata, Larissa, Neontichos, Temnos.* Originem Strabo dicto loco memorat, Græcos ex *Phricio*, Locrorum supra Thermopylas monte, in Asiam profectos consedisse iis locis, ubi Cyme est, & quum Pelasgos Trojano bello adflictos offendissent, Larissam tenentes; adversus eos Νίον τειχῶν, *Νουμνὴν πεννιμένιον* xxx a Larissam stadiis exstruxisse, ac regionem illam *Φεικωνίδα, Phriconidem*, a veteri illorum in Locris sede adpellatam.

Ceterorum Plinii, quæ intus erant, Aeolidis oppida præcipua fuerunt *Aega & Temnos.* Strabo dicto lib. xiii. Ταῖς οὖν Αἰολικαῖς πόλεσιν ἔτι καὶ τὰς Αἰγὰς προσλαπτίον καὶ τὴν Τῆμον, *Aeolicis, quæ nunc sunt, urbibus addenda sunt Aega & Temnos.* Quas *Aegas* Plinius & Strabo vocant, Herodoto lib. i, cap. cxlix. sunt Αἰγαῖαι, *Aegæa*, quod nomen videtur etiam in Colossi, quem diximus, marmorea basi fuisse, ut ex spatio litterarum, quæ detritæ sunt, qui inspexere, judicarunt: è quibus Laur. Theod. Gronovius Αἰγαῖας etiam Straboni restituendum existimat. At Scylax etiam Αἶγαυ duabus syllabis: ὑπὲρ δὲ Κύμης, inquit, ἐν μεσογείᾳ πόλις Ἑλλη-
νιστὶν Αἶγαυ, *supra Cymen in mediterraneo tractu est urbs Græca Aega.* Gentile Αἰγαῖις, Herodoti lib. v, cap. lxxvii. & *Aegeata*, Taciti annal. ii, cap. xlvii. Αἰγαῖς Xenophontis lib. iv, *Rer. Græc.* p. 313.

Temnos, Τῆμον, etiam in mediterraneis Aeoliæ. Strabonis & Plinii testimonia modo adlata sunt in *Aegis & Νουο Μυρο.* Xenophon dicto libro iv, *Græc rer.* pag. 313. Τῆμον, ἡ μεγάλη πόλις, *Temnos non magna civitas.* De nomine fabulam Byzantius Stephanus narrat: vera addit, Τῆμον, πόλις τῆς Αἰολίδος: ὁ πολίτης Τημονίτης, *Temnus urbs Aeolidis: civis, Temnites.* Cicero pro Flacco cap. xviii. *Heraclides ille Temnites*, - - - *Temni usque ad illam asiaticam in senatum venire non potuit.* Et cap. xx. *Securus Hermippus Temnum profiscitur.* Et cap. xxi. *abduxisti Temno Apollonidem.* In nummis est ΤΗΜΝΕΙΤΩΝ, *Temniarum*, diphthongo. Eosdem Tacitus ii, cap. xlvii. *Temnios* vocavit. Situm quodammodo Pausanias Eliac. i, cap. xiii. describit, a Sipylo monte proficiscenti Temnum, transeundum Hermum amnem esse. Peutingeriana in Tabula (nam ad ejus tempora, seu Theodosii ætatem superfuit) xxviii m. p. Temnus a Cyme in ortum removetur. Quum vero Plinius paullo ante *in ore Hermi*, id est in ostio, fuisse Temnum aliam tradit, si umquam fuit, a mediterranea nostra diversa fuit, ignota ceteris, nec Plinii ætate superstes: nam, *fuit*, inquit, *in ore ejus [Hermi] oppidum Temnos.* Interjectis paucis alterius meminit. *Intus*, inquit, *Aega, Attalia, Posidea, Neontichos, Temnos.*

Addidit mediterraneis Plinius *Attaliam & Posideam*: hæc ignota est; illa videtur Stephani *Attalea Lydiæ*, Αττάλεια πόλις Λυδίας, quæ antea Αγρόιου, *Agroira*, seu Αλλοίρου, *Alloira* fuerat dicta. Vir doctissimus Abr. Berkelius non Lydiæ apud Stephanum, sed Λυκίας, *Lyciæ* putat legendum esse, quia Lyciæ urbs *Attalea* satis celebrata sit, etiam Act. Apost. xiv. 25. memorata. Quod vero provinciæ Lydiæ in Notitia Episcopatum etiam ὁ Αττάλειας, *Attalea* Episcopus est; non videtur Stephani scriptura sollicitanda esse. Condita fuit, quod Stephanus addit, ab Attalo Philadelpho.

I O N I A.

IONIA, ἰωνία, altera Græcorum magna colonia est, in Asiam deducta post Aeolicam, duodecim civitatibus distincta, quarum decem in continente, duæ in insulis, Samos & Chios erant. Hæc Strabo lib. xiv inuente. Enumerat τὰς δώδεκα πόλεις ἐν ἰωνίᾳ, *duodecim urbes Ionia etiam Aelianus Var. Hist. lib. viii, cap. v. hasce, Miletum, Ephesum, Erythras, Cla-*

zamenas, Prienum, Lebedum, Teon, Colophonem, Myum, Phocæam, Samum & Chium. Urbium hoc numero comprobato, fines ejus a Phocæa ad Miletum, utraque adnumerata, extenduntur. Ptolemæus fluminibus, Hermo & Mæandro, definit: quo fit, ut Phocæam Aeolidi, Miletum, Pyrrham, Heracleam Cariz adscribat. Quod vero Strabo, Plinius, Mela, & vetustior Herodotus lib. 1, cap. cxlii. Ioniam a Phocæa ad Miletum & ultra ducunt, quia tam late urbes, ab Ionibus conditæ, patent; cum iis potius, quam Ptolemæo, faciemus, quamvis ex ipsis, quos laudavi, auctores sint, qui Ioniz partem, ubi Myus & Miletus sunt, in Caria positam esse adfirment. Vide Herodotum jam dicto loco: verba infra proferemus: nunc incipiemus a finibus Aeolidis, hoc est a Phocæa.

Phocæam in Aeolide scripsit Ptolemæus, quia intra Hermum fluvium est, quem ipse terminum constituit. At Mela & Plinius Ioniz contribuant. Ille lib. 1, cap. xvii extremo: *Phocæa Ionia ultima*: hic lib. v, cap. xxix *finis Ionia Phocæa*. Et Stephanus: *Φόκαις, πόλις Ιωνίας, Phocæa urbs Ioniae*. Fuit quidem urbs Ionica, ideoque Ioniz tributa, quod ex Herodoti etiam lib. 1, cap. cxlii elucet: eodem tamen loco Miletus quoque & Myus & Priene Ioniz civitates vocantur, quia ab Ionibus conditæ erant: de quibus vero ipse addit Herodotus: *αὗται ἐν τῇ Καρίᾳ κατοικεῖται, hæc in Caria sita sunt*. Sic potest Ionica urbs inter Aeolicas & in solo Aeoliorum sita esse, ut origine Ioniz, situ Aeolidi adnumeretur, quod haud dubie Ptolemæus respexit, Phocæam in Aeolide recensens: ut naturalem limitem in flumine Hermo inter Ioniam Aeolidemque constitueret. Livius lib. xxxvii, cap. xxxi ejus situm describit ita: *Classis Romana ab Cho Phocæam trajecit. In sinu maris maritima posita hæc urbs est, oblonga forma, duum millium & quingenarium passuum spatium micus amplectitur: cui deinde ex utraque parte in æstiovem velut cuneum. Lampyrea ipsi adpellant. Mille & ducentos passus ibi latitudo patet: inde in altum lingua mille passuum excurrrens, medium fere suum velut nota distinguit. ubi coheret faucibus angustis, duos in utramque regionem versos portus tutissimos habet*. Multa præterea apud Livium eodem libro est mentio, cap. ix sequentibus, & xxxii: & apud Herodotum lib. v, cap. clxxviii. Vellejum 1. cap. iv. qui itidem in Ioniz urbibus numerant. Incolæ *Φοκαῖς, Phocæenses*: vide Livium dicto loco cap. xxxii. Possessivum *Phocæicus*. Lucanus lib. iii, pag. 583.

Phocæcis Romana ratis vallata carinis,

id est Massiliensibus, quia colonia Phocææ Massilia est: quamquam alibi eidem poetæ *Phocæicus* est *Ihocæus*, quod a Phocensibus, Helladis populo in Phocide, denominatur: ideoque a Salmasio in Solinum pag. 66. notatus fuit.

Post Phocæam *Leuca* erat, Straboni *Λεύκαι Leuca*, plurali numero, lib. xiv, pag. 445. *Κρόσσος*, inquit, *πρὸς Λεύκας ἐπιδημιῶν τὸν Ἰππικὸν ἐν μάχῃ*, Crassus [Mucianus pro consule in Aristonici bello, Vellej. ii, cap. iv.] *juxta Leucas insidus quorundam exceptus, cecidit in prælio*. Et mox: *μετὰ δὲ Λεύκας Φοκαῖα ἐν πέλαγῳ*, post Leucas Phocæa in sinu est. Ab austro earem progreditur ex Ionia in Aeolidem. *εἴτα*, addit, *εἰ οὖοι τῶν Ιωνῶν καὶ τῶν Αἰολῶν*, Deinde [post Phocæam] *termini sunt Ioniæ atque Aeolium*. nam Strabo utramque, Phocæam & Leucam, in Ionia posuit. Mela & Plinius singulari *Leuca*. Ille lib. 1, cap. xvii extr. *In sinu Smyrneni est Hermus amnis. & urbs Leuca: extra Phocæa Ionia ultima*: hic [Plinius] lib. v, cap. xxix. *Oppidum Leuce in promontorio, quod insula fuit; finisque Ionia Phocæa*.

Tandem fluvius *Hermus* est, *ὁ Ἑρμῶς*, e monte Dindymenæ sacro ortus, Mysiam attingit, & Combustam regionem perlapsus, per campos deinde usque in mare decurrit. Pæctolum defert, & Hyllum, & alios ignebiliores. Hæc Strabo lib. xiii, pag. 430. De eodem Plinius jam dicto loco: *A Smyrna Hermus campos facit, & nomini suo adaptat. Chætor juxta Doryleum Phrygiæ circumatam: multoque colligit fœtus, inter quos & krygem, qui*

nunc genti dato, a Caria eam determinat: *Hyllum & Cryon*, & ipsos *Phrygia*, *Mysia*, *Lydia* amnibus repletos. Prætermisit *Pactolum*, nobilissimum fluvium, quem & Strabo & Ptolemaeus *Hermo* adfundi referunt. Unde de campo, per quem delabitur *Hermus* post confluentem, *Silius* lib. 1, vers. 158.

- - - riuo perfunditur auro,
- - - atque illatis *Hermi* flavescit arenis.

Ideoque conjunxit *Claudianus* in *Eutrop.* lib. 1, vers. 214.

- - - eunacho fluere *Pactolus* & *Hermus*.

Quem *Phrygem* *Plinius* dicit, dubium, sitne diversus a *Phrygio* *Livii* lib. xxxvii, cap. xxxvii, & sequenti, ac *Appiani* *Syr.* pag. 171. *Straboni* lib. xiii, pag. 430. *Phrygius* est ipse *Hyllus*, quem *Plinius* a *Phryge* suo distinxit. καταφύεται, inquit, ὁ Πάκτωλος εἰς τὸν Ἑρμῶνις ὃν καὶ ὁ Ὑλλὸς ἐμβαίνει, Φρύγιον οὖν καλέμεν. Desertur *Pactolus* in *Hermum*, in quem & *Hyllus* infunditur, nunc *Phrygius* adpellatus.

Post flumen *Hermum* prima *Smyrna* est, ἡ Σμύρνα, non quidem ex xii Ionicis, in eam autem societatem postea adlecta. *Strabo* sub initium libri xiv: αὐτὰ μὲν δώδεκα Ἰωνικὰ πόλεις. προσελθὼν δὲ ὕστερον καὶ Σμύρνα εἰς Ἰωνικὸν, ἐγκατατίθεται τῶν Ἐφεσίων. Ha sunt xii Ionica urbes: postea etiam *Smyrna* in Ionicam societatem adsumpta est auctoribus *Ephesiis*. Nam antiquitus una habitabant, ut *Ephesus* etiam aliquando *Smyrna* adpellata fuerit. *Vellejus* *Paterculus* lib. 1, cap. iv. cum *Acolicis* urbibus numeravit, conditamque ab *Aeoliis* dixit. Confirmat *Herodotus* lib. 1, cap. cxlix. conditam quidem ab *Aeoliis* cum ceteris referens, sed dirutam postea ab *Ionis*, qui sibi agrum vindicaverint. Hinc esse puto, quod *Strabo* dixit, cum *Ephesiis* aliquamdiu habitasse. Non longo autem post tempore restitutam ab *Ionibus* fuisse, exinde est manifestum, quia *Herodotus* *Vita* *Homeri* cap. v. tradit, poetæ hujus ætate ἐμπορίον ἢ ἡ Σμύρνη emporium fuisse *Smyrnam*, unde plurimum frumenti, e vicinis agris conveкти, peregrini mercatores exportassent. Sed aliud post illa tempora subisse satum, *Plinius* lib. v, cap. xxix. memoravit. Ab *Amazone*, inquit, condita, restituta ab *Alexandro*, in ora *Smyrne*, ante *Melete* gaudens, non procul orio. Nullis fabulis *Amazonum*, *Alexandri* restitutionem ut propiorem, ita verisimiliorem judicamus. Forte voluit & jussit *Alexander* restitui, nec vero ipso superstite restituta est, quia, quod *Strabo* xiv, pag. 444. adnotavit, postquam cccc annos a *Lydorum* vastatione κομηδὸν, per pagos habitata fuit, ἀνέγειν αὐτὴν Ἀντίγονος καὶ μετὰ ταῦτα Λυσίμαχος, ἰνσταύρατι eam *Antigonus*, & postea *Lysimachus*, qui cœpta *Antigoni* perfecit & continuavit. Videntur alio loco a vetere xx stadiis remoto instaurasse, quod spatium itidem *Strabo* significavit, qui ibidem τὴν παλαιὰν Σμύρναν καὶ τὴν νῦν, veterem & novam *Smyrnam* tanto separavit intervallo. Crevit ex eo tempore, & cum primis *Asiæ* civitatibus & *Smyrna* censa fuit. *Cicero* *Agrar.* ii, cap. xv. Commodum erit, *Pergamum*, *Smyrnam*, *Tralles*, *Ephesum*, *Miletum*, *Cyzicum*, totam denique *Asiam*, populi *Romani* factam esse dicere. Splendorem etiam nummi plurimi sub imperatoribus augustis cusi, ostendunt, quibus inscriptum est ΣΜΥΡΝΙΩΝ. Etiam metropolis nominata, & prima & præstantissima *Asiæ*. In *Marmore* *Arundensi*, nunc *Oxonienſi*, quod *Humphridus* *Prideaux* pag. 47. vulgavit, scriptum est:

ΑΓΛΘΗ ΤΥΧΗ.

ΚΑΤΑ ΕΦΗΦΙΣΑΤΟ Η ΚΡΑΤΙΣΤΗ ΒΟΥΛΗ
ΓΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ
ΚΑΛΛΕΙ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΕΙ ΚΑΙ
ΑΑΜΠΡΟΤΑΤΗΣ ΚΑΙ ΜΗΤΡΟ
ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ

ΤΡΙΣ ΝΕΩΚΟΡΟΥ ΤΩΝ
ΣΕΒΑΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΔΟ
ΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΩΤΑΤΗΣ
ΣΥΝΚΛΗΤΟΥ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΜΥΡΝΑΙ
ΩΝ ΠΟΛΕΩΣ.

Quæ eodem codice Anglicano ita Latine conversa leguntur : *Bona Fortune. Ut decrevit præstantissimum concilium prima per Asiam pulchritudine & magnitudine, & splendidissima, & metropolis Asiae, & ter ædificata Augustalium secundum decretum sanctissimi senatus, & ornamenti Ionie Smyrnenarum civitatis.* Disputat in Notis clarissimus editor, qui prima Smyrna Asiæ & metropolis dici potuerit, quum postrema illarum, quas Iones habitaverunt, fuerit. Primum ipsa inscriptione explicatum est, non simpliciter primam Asiæ, sed primam pulchritudine & magnitudine fuisse. Alterum ex voce *πατρίου* interpretatur, quo nomine leguntur Asiæ civitates insignitæ, quando curatrices erant sacrorum aut ludorum, in honorem Cæsarum aut numinis institutorum, ut τὸ κοινὸν τῆς Ἀσίας, *Communis Asiae sollemnitas* tum apud ipsarum aliquam esset. quod quum fieret, *metropoleos* vice ea civitas fungebatur. Si nihil aliud, tamen magnitudinem urbis & splendorem ex illa inscriptione intelligimus.

Quod vero Plinius addit, *ante Melete gaudere Smyrnen*, ea non simplex mentio illius fluminis est, sed cum honore & singulari dignitate, quia Homerus ibi sua carmina composuisse ferebatur. Pausanias Achaic. cap. v. extremo Σμυρναίους ποταμὸς Μέλῃς ὕδωρ ἐστὶ καλλίστον, καὶ στήλαισι ἐπὶ ταῖς πύλαις, ἵνα Ὅμηρος ποιῇ τὰ ἴα λεγούσι, *Apud Smyrneos longe pulcherrimus est amnis Meles: ad ejus caput ædificatum, in quo Homerum tradunt sua carmina composuisse.* Quo Papinius Statius adlusit lib. ii Silv. carm. vii, vers. 34. de Lucani poetæ, Hispania Boetica oriundi, laudibus:

Grajo nobilibet Melete Batias.

Unde Tibullus lib. iv eleg. i, vers. 200. *Meleteas chartas* vocat Homericos libros. Fluvius autem prope muros decurrit. Strabo lib. xiv, pag. 444. ἢ πλεονὸν τοῦ τέλους ὁ Μέλῃς ποταμὸς, *prope muros Labitur Meles fluvius.* Adde Stat. iii Silv. iii, vers. 60. Fuit autem & Smyrna in iis urbibus, quæ de Homeri patria disceptaverunt. Cicero pro Archia cap. viii. *Homerum Smyrnenæ suam esse confirmant: itaque etiam delubrum ejus in oppido dedicaverunt.* Strabo dicto loco Ὅμηρος, *Homerum* illud delubrum vocat: & addit, fortius Smyrnenæ, quam ceteros, Homerum sibi vindicare. ἀντιτανοῦται, inquit, διαφέροντι τῷ ποιητοῦ: quod egregie cum Ciceronis verbis congruit. Adde Gellium lib. iii, cap. xi.

A Smyrna ad Clazomenas, Κλαζομενὰς, venimus, quas in xii Ionie oppidis antiquis Herodotus, Strabo, Aelianus, Vellejus, Plinius prædictis locis numerarunt: Strabo etiam & Ptolemæus situm ostendunt post Smyrnam in illo tractu primum atque proximum. Quibus Vellejus addi potest lib. i, cap. xvii. *Inde, inquit, latius abit in peninsula faciem. Super angustias hinc Teos, ilinc Clazomene.* Locus aliquando variatus est. Strabo lib. xiv, pag. 444. Χίμαια ἐστὶ τοῦτο, ἐν ᾧ πρότερον ὄνομα Κλαζομεναι. εἴθ' ἢ νῦν πόλις, ἧσιν ἔχουσιν προκείμενα ἐκ τῶν γειγνημένων, *Chymæ ille locus dicitur, in quo prius Clazomene erant posita: deinde nova urbs, quæ nunc est, cui ἔτι παρὰ μικρὰν ἰνσουλὰν præiacenti, quædam ager colitur.* Primum in continente fuerunt Clazomene, postea, ut Pausanias Achaic. cap. iii. refert, Clazomeni ἐς τὴν νῆσον μετακίνησαν κατὰ τὸ Περσῶν δέδιον. *metu Persarum in insulam [e regione sitam] transierunt:* Alexander vero, Philippi filius, χιμαίωνος Κλαζομενῶν ἐργαζέσθαι, χίματι ἐς τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἡπείρου, *Clazomenas peninsula fieri, ducto aggere in insulam ex continente, præcepit.* Atque sic in continente recensent Strabo, Ptolemæus, Plinius, alii. Romani & libertatem & insulam Dry-

masam

mulam donaverunt. Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. *Clazomeniis* [Romani] *super immunitatem & Drynufam insulam dono dederunt.* Thucydides quoque lib. viii, pag. 563. memoravit. ὁ πεζός, inquit, παρὶς ἐπὶ Κλαζομενῶν τε καὶ Κύμης, *pedatus abiit in Clazomenas & Cymen.* Claritatem civitatis etiam nummi testantur, inscripti ΚΛΑΖΟΜΕΝΙΩΝ, *Clazomeniorum.* Singularis est in Regis Galliæ cimelio, cum capite Augusti præferens ΚΛΑΖΟΜ. & ex averfa parte, ΘΕΑ ΛΙΒΙΑ, *Dea Livia*, uxor Augusti Cæsaris.

In peninsula longius recedunt, Chium versus, *Erythra*, Ερυθραί, etiam ex xii Ionis. Strabo lib. xiv, pag. 443. Ερυθραὶ πόλις Ἰωνική, λιμένα ἔχουσα καὶ ποταμὸς προκειμῖνας τέτταρες, Ἰππὺς καλουμένης, *Erythra urbs Ionica, portum habens & quatuor parvas insulas ante eam, quæ Hippus (id est Equus) adpellantur.* Strabo Erythras in peninsula tradit sitas esse: in postrema ejus parte, Ptolemæus. Confirmat Ammianus lib. xxxi, cap. xlii. dicens, *Erythraeo oppido suppositum montem Mimas, & Homerum scripsisse & Tullum, doctis referentibus, audiebat.* Mimatē vero montem poeta Chio insulæ opposuit Odyss. γ vers. 172.

Ἡ ὑπὲρθε Χίου, παρ' ἡμετέρας Μίμαντα,
An sub Chio, ad venosum Mimas.

Committunt nonnulli poetam & Marcellinum, tamquam pugnantes inter se: verum non pugnant, sed consentiunt, quia Erythras & Chium fretum interfuit, & illæ, freto adpositæ, Chium insulam prospectant: & forsā Tullius mentionem Erythrarum habuit. Sed de hoc monte postea: de Erythris nunc, quæ restant, adjicimus. A pluribus sunt memoratæ. Cicero in Verr. de Præt. urb. cap. xix. *Chio per vim signa pulcherrima dico abstulisse: item Erythris, & Halicarnasso.* Livius lib. xxxvii, cap. viii. *Mariusas urbes dūc a Pergamo Eumenes, hinc a Phocæa Erythrisque Romani sollicitabant.* Idem lib. xxxviii, cap. xxxix. *Chios quoque [Romani] & Smyrneos, & Erythraos pro singulari fide, quam eo bello præstiterunt, & agro donarunt, & in omni præcipuo honore habuerunt.* Et Tacitus lib. vi, cap. xii. post exustum sociali bello Capitolium, *quæsitis Samo, Ilio, Erythris; & per Africam etiam ac Siciliam & Italicas colonias carminibus Sibylla, cetera. nam Erythraeos Herophilē Sibyllam, quæ inde Erythraea cognominatur, vindicasse sibi, Pausanias refert Phoc. cap. xii. Herculis templo antiquo nobilitatæ Erythrae.* Pausanias Achaic. cap. v. *ἔστιν αὖ καὶ τῇ ἐν Ερυθραῖς Ἡρακλείῃ καὶ Ἀθηνᾷ ἐν Πριηνήνῃ: τέττα μὲν τοῦ ἀγάλματος ἑκά, Ἡρακλείῃ δὲ τὸ ἐν Ερυθραῖς κατὰ ἀρχαιότητα, cum voluptate spectes Erythris Hercules, & Priene Diana delubra: hæc propter deæ signum; illud propter antiquitatem.* Quibus nummus Elagabali explicatur, inscriptus ΕΡΥΘΡΑΙΩΝ, & templum ingens præferens, in cujus medio imago Herculis cum clava & pelle leonina adparet. Portus Erythraeorum *Cyffus*, Κυσσοῦς, vocatus fuit. Livius lib. xxvi, cap. xliii. *Classis ad Cyffuntum, prius Erythraeorum, tamquam ibi aptius expectaturæ hostem, contendit.* Et cap. insequenti: *ad Corycum portum, qui super Cyffuntē est, conati sunt transire.*

Erythris propinquus fuit *Mimas* mons altissimus, de quo jam ex Homero & Marcellino aliquid diximus. Strabo loco ante dicto: μεταξὺ τῶν Ερυθραίων καὶ τῆ ὑποκρημνῆς, Μίμας ἐστὶν ὄρος ὑψηλόν, ἐνδύον, πολυδάκρυον, *Iner Erythras & præcipiē illū locū est Mimas mons excelsus, ferax abundans & arboribus.* Plinius lib. v, cap. xxix. *Promontorium Coryceon, mons Mimas octo millia passuum excurrens, atque in continentibus campis residens. Quo in loco Magnus Alexander intercidi plantitum eam jussit, vii mill. id passus longitudine, ut duos sinus jungeret, Erythrasque cum Mimatē circumfunderet.* Addit Plinius: *Aleon fluvius, Corynaum Mimatē promontorium: quasi pars Mimatē excurrens id nominis habuerit.* At Melæ lib. i, cap. xvi. *Coryna est oppidum, ut videtur. In ipsa peninsula, inquit, est Coryna.* Ceterum mons Mimas in altissimis a poetis numeratur. Ovidius Metamorph. ii, vers. 222.

- - - - - *Cynthus & Othrys*

*Et tandem Rhodope nivibus caritura, Mimasque
Ossaque cum Pindo.*

Et Silius Italicus lib. III, vers. 494.

*Mixtus Athos Tauro, Rhodopeque adjuncta Mimanti,
Ossaque cum Pindo, cumque Hæmo cesserit Othrys.*

Est & ibi *Κόρυκος ὄρος ὑψηλόν*, *Corycus mons celsus*, quem Plinius *Coryceon*, quasi *Κορύκειον* dixit, obsessus prædonibus, a quorum insidiis clancularios observatores *Κορυκαίους*, *Coryceos* dici, Strabo ibidem adnotavit, qui cum Erythris conjungit: Stephanus *πλασίον Τίον τῆς Ιονίας καὶ Ερυθρίων*, *prope Teon Ionia & Erythras* esse, quasi inter utramque urbem mediam collocavit. Portum sub se habet. Livius lib. xxxvi, cap. xliv. *ad Corycum portum, qui super Cysianum est, conati sunt trajicere*. Portum hunc proprio nomine *Κασύστην*, *Casysten* Strabo vocavit, cui alium addit eodem, quo urbs, nomine *Erythras* dictum.

Teos, Τίος, in australi peninsulæ latere sita, etiam antiqua urbs Ionum fuit. Strabo ibidem: *καὶ ἡ Τίος ἐπὶ χερσονήσῳ ἰδρύται, λιμένα ἔχουσα*, *Et Teos in peninsula sita est, portum habens*. Patria hæc Anacreontis poetæ, & Hecatæi historici, qui fuerunt *Τίσι*, *Teii*. Anacreontis ætate Teji, non tolerantes Persarum contumelias, relicta Teo, Abderam, Thraciæ urbem, concesserunt: unde dictum manavit,

Ἀδὲρος καλὴ Τείων ἀποικία,

Abdera pulchra Tejorum colonia.

Postea vero quidam illorum in Asiam reverterunt & Teum incolere. Hæc Strabo dicto loco. Idem migratione hac Herodotus lib. I, cap. clxviii. refert laudatque Tejos, quod loco cedere maluerint, quam pati servitutem. Bene autem & postmodum *Teos* habitata fuit. Livius lib. xxxvii, cap. xxvii extremo: *naves Teum postero die accessere: & in portu, qui ab tergo urbis est (Gerastium ipsi adpellant) navibus constitutis prætor ad depopulandum circa urbem agrum milites emisit*. [cap. xxviii] *Teji quum in oculis populatio esset, oratores cum infulis & elamentis ad Romanum miserunt*, cetera. Testes etiam nummi sunt variorum principum, Augusti, Neronis, Domitiani, Commodi, Valeriani, qui omnes inscripti sunt *ΤΗΙΩΝ*, *Tejorum*. Primus additum habet *ΣΕΒΑΚΤΟΖ ΚΤΙΖΤΗΖ*, *Augustus conditor*, forte quod is nova ornamenta civitati attulerat. Non autem nobis Plinius audiendus est, qui contra ceterorum omnium consensionem lib. v, cap. xxxi. Teon in insulis numeravit. *Clara*, inquit, *in alto [insula] Teos cum oppido, a Chio lxxi mil. 10 passuum; tantumdem ab Erythris*. Aliter Mela, quem is plerumque sequutus est. *Inde, inquit, latius abit in peninsula faciem. Super angustias hinc Teos, illinc Clazomenæ*.

Vicinæ Teo fuerunt *Ἐρας*, *Eras*, oppidulum Tejis subiectum, vel ab iis conditum. Strabo xiv, pag. 282 Aldi, -42 Xylandri (nam Causauboni pag. 443. hic pravata est) *Ἐρας πολὺ μικρὸν ἵσθι Τίον*, *Eras oppidulum sunt Tejum vel Tejorum*. Thucydides lib. viii, pag. 562. *οἱ Χιοὶ Λεβίδου ἀπέστησαν: καὶ αὐτοὶ Ἐρας, ὅντινι Λεβίδου ἀδελφεὸς ἦν, ἐπὶ τῇ πόλει, ἀπέπλεον, περὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ τὴν πόλιν*, *Chii Lebedum ad defectionem induxerunt, & item Eras*. Et paucis interjectis: *Athenientis dux Ἰσπίαςτο Τίος ὡς διχίδια καὶ σφῆς. καὶ παρὰ πλείους ἱστῶσι*, *Eras, καὶ τὸν βασιλῆα ὅς ἐκ ἰδίου βασιλεὺς τοῦ πολέως, ἀπέπλεον, περὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ τὴν πόλιν*, *peripat cum Tejis, se & illis recepturum: & illinc profectus Eras, quem urbem adortus expugnare non posset, inde navigavit*. Ergo ad mare fuerunt, ac munitæ & majori dignitate, quam tempore Strabonis, qui *πολὺ μικρὸν*, *oppidulum*, dixit.

Succedit *Μυοντιεύς*, *Myontios*, inter Teum & Lebedum sita, non insula, sed mons seu promontorium, cuius pars habitata fuit. Livius lib. xxxvii, cap. xxvii. *præquam adpropinquaret clavis, Myontium perhingerunt*. Unde se a portu rursus abstrahunt naves, igni-

rus loci sequebatur prator. *Myonnesus* promontorium inter *Teum* *Samumque* est : ipse collis est in modum *meta* in acutum acumen a fundo satis lato fastigatus : a continente arcta semita aditum habet : a mari exesa fluctibus rupes claudunt , ita ut quibusdam locis superpendentia saxa plus in altum , quam quæ in statum sunt naues promineant. Strabo lib. xiv, pag. 443. ἡ Μυοννησὸς ἐφ' ὧς ὑψὺς χερρονησιώτερος κατοικῆται, *Myonnesus* in excelsa loco, peninsulam referente, habetur. Thucydides lib. iii, pag. 192. littera simplici scripsit, προσχὼν Μυονήσῃ Τῇ Τηίων, adpellens ad *Myonesum Tejorum*.

In Isthmo peninsulæ, aut prope illum, e regione *Smyrnæ*, fuit *Λέβηδος*, *Lebedus*, a *Colophone*, quæ extra peninsulam est, distans stadiis cxx secundum Strabonem : qui ibi ait, τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν, artificum circa *Bacchum* (*scenicorum* Latinus interpret vertit) conventum & habitationem ex omni *Ionía* fuisse, & annum certamen in honorem *Bacchi*. Herodotus, Strabo, Mela in xii antiquis *Ioníæ* oppidis numerarunt. Thucydides lib. viii, pag. 562. οἱ Χίοι Λέβηδον ἀνίστησαν, *Cni Lebedum* ad defectionem induxerunt. Plinius lib. v, cap. xxix. *Colophon Haleso* adfluente : inde *Apollinus Clarii* fanum, *Lebedos*. Nummus *Getæ* cum *Bacchi* effigie, ΛΕΒΕΔΙΩΝ. In *Peutingeriana* hic ordo est :

Smyrna xii. *Teos* xx. *Lebedos* xv. *Colophon* xx.

De *Smyrnæ* & *Tei* distantia dubites, si *Ptolemæum* sequaris, qui utique majorem postulat : in ceteris fere consentit. *Lyfimachus* evertit *Lebedum*, & incolas *Ephesium* deduxit, ut *Pausanias* tradit *Attic.* cap. ix. a quo tempore ægre surrexit, & vicus potius quam oppidum fuit. *Horatius* lib. i, epist. xi.

An venit in votum Attalicis ex urbibus una?

An Lebedum landas odio maris atque viarum?

Scis, Lebedus quam Gabus deseriior, atque

Fidens vicus.

Ptolemæus & *Peutingeriana* post *Lebedum* habent *Colophonem*. Strabo lib. xiv. ἡ Κολοφὼν περὶ τὴν Ἰωνίαν, *Colophon urbs Ionica*. Mela lib. i, cap. xvii. *Colophon*, quam *Mopsus*, ejusdem *Mantis* filius, statuit ad promontorium, quo sinus clauditur, quod altera parte alium, quem *Smyrnaum* vocant, efficit, angustisque cervicibus reliqua extendit. Plinius lib. v, cap. xxix. Ab *Epheso* *Manteum* aliud *Colophoniorum*, & minus ipsa *Colophon*, *Haleso* adfluente. Cur minus sitam dicit, quam *Ptolemæus* in maritimis posuit? & *Livius* lib. xxxvii, cap. xxviii. *Polyxemidas* cum regia classe a *Colophone* profectus. Videtur *Scylacem* sequutus *Plinius*, in cujus *Periplo* doctissimus *Palmerius* dispungit, Κολοφὼν ἐν μεσογαίᾳ, Νοτίον ἐξ ἡμῶν, *Colophon in mediterraneo, Notion & portus*. Suspectum ἐν μεσογαίᾳ, sive cum *Colophone* sive *Notio* conjungas : utrumque enim maritimum fuit. De *Notio* postea videbimus ex *Diodoro* & *Livio* : de *Colophone* testis *Ptolemæus*, uti dixi, atque itidem *Livius*. Hic etiam paullo ante, cap. xxvi. sedem urbis mutatam fuisse significat. *Notium*, inquit, abest a vetere *Colophone* duo ferme millia passuum. Si vetus, ergo etiam nova, utut propinqua veteri. Evertit enim veterem *Lyfimachus*, bellum cum *Antigono* gerens, ut *Ephesium* amplificaret : quod *Pausanias* cap. ix. *Attic.* refert. Ex eo videtur in alio & commodiore, propinquo tamen, loco restituta. Fuit & hæc in urbibus, quæ de patria *Homeri* certarunt, uti ex *Ciceronis* pro *Archia* constat : nam & ibi versatus est aliquamdiu, quod *Herodotus* in *Homeri Vita* cap. viii. narravit. Inde *Virgilius* in *Ciri*, seu quisquis auctor, vers. 65.

Qua Colophoniaco Scylla dicuntur Homero.

Proverbi, *Colophonem* addere, *Strabo* dicto loco hanc originem docet, ἐν ταῖς δυσκατάλοις πολέμοις, ὅτε τὸ ἵππεον τῶν Κολοφωνίων ἐπικερτοῖ, λύνει τὸν πόλεμον, in difficillimis bellis, quando *Colophonius* equitatus accessit, diremptam fuisse pugnam.

Colophoniorum fuit lucus & templum cum oraculo Apollinis *Clarii*. Strabo xiv, pag. 442. ὁ Καλοφών πόλις Ἰωνία, καὶ τὸ πρὸ αὐτῆς ἄλσος τοῦ Κλαρίου Ἀπόλλωνος, ἐν ᾗ καὶ μαντεῖον ἦν πότε παλαιόν, *Colophon urbs Ionica, & ante eam Clarii Apollinis lucus, in quo vetus quondam oraculum fuit.* Plinius lib. v, cap. xxix. *Intus ipsa Colophon Haleso adfluente. Inde Apollinis Clarii fanum, Lebedos.* Si se ordo recte habet, inter Lebedon & Colophonem *Claros* fuit, lucus cum fano, an etiam oppidum, incertum. Græci scribunt ἡ Κλάρος, femineo genere, qua forma πόλις, urbs, videri possit subaudiri. Thucydides lib. iii, pag. 192. αὐτὸν ἰδύσθαι ἐν τῇ Κλάρῃ, *videntes ipsum in Claro.* Et Pausanias Achaic. cap. iii. αἱ κατὰ τὴν Κλάρον ἐγένοντο, *quæ ad Clarum adpulsi sunt.* Et sine præpositione. Thucydides dicto loco: ἐπὶ περὶ Κλάρῃ ὄρμησιν, *adhuc ad Clarum naues tenens.* Et Pausanias Phoc. cap. xii. ἀφίκετο εἰς Κλάρον ἐν Καλοφωνίῃ, *venit Clarum Colophoniorum.* Ovidius Metamorph. i, vers. 515. sub Phœbi persona:

- - - - - *mibi Delphica tellus,*

Et Claros, & Tenedos, Pataraeque regia servit.

Postiores oppidum expresse vocabulo dicunt. Scholiastes Apollonii ad lib. i, vers. 303. Κλάρῃ πόλις πλησίον Καλοφώνῃ, ἰσθμὸς Ἀπόλλωνος, καὶ χειμαῖον τοῦ Διὸς, *Claros oppidum prope Colophonem, sacra Apollinis, ejusque oraculum.* Et Isaacius Tzetzes ad Lycophronis vers. 1464. Κλάρῃ, ἐξ ᾗ καὶ πόλις Ἀσίας, περὶ Καλοφώνῃ, ἀφ' ἧς καὶ Κλάρῃ ὁ Ἀπόλλων, *Claros, mons & oppidum Asia juxta Colophonem, unde Clarus Apollo dictus.* Servius in Æneid. iii, vers. 360. *Clarum oppidum est in finibus Colophoniorum, ubi Apollo colitur: unde Apollo Clarus.* De monte, cujus modo Tzetzes mentionem faciebat, consentit Vibius Sequester in Montibus: *Clarus Colophonis, a quo Apollo Clarus.* Nos vero contenti sumus lucum & fanum hujus nominis nosse: oppidum & montem quaerenda aliis relinquimus.

Notium, *Notion*, quoque vicinum fuit, oppidum an litus solum; item ab austro an septentrione, non perinde certum est. Straboni lib. xiv, pag. 444. *Νότιον ὕψωμας αἰγιαλὸς, Notium litus est portibus idoneum, quod Chium circumnavigantibus occurrat: nisi aliud Notium (nam commune nomen est, australe sonans) in ipsa insula Chio situm, geographo ibidem, uti videtur, curæ est.* Si enim continentis Ioniæ esset, supra Lebedum, longe a Colophone, cui ceteri conjungunt, situm foret. Suidas & Harpocrates *Notium* dicunt esse *χωρίον προκείμενον τῇ Καλοφωνίῃ πόλει*, id est, *locum vel oppidum* (nam utrumque *χωρίον* significat) *quod urbi Colophoniorum præiaceat.* Thucydides lib. iii, pag. 193. *παρεπλύνει πάλιν ἔχει ἐς Νότιον τὸ Καλοφώνιον, τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπιδωκίμης ὑπὸ Ἰταμένους, præternavigans rursus Notium Colophoniorum tenens, quod Colophonis inhabitabant, superiore urbe ab Itamene capta.* Juxta *Notium* Athenienses, absente Alcibiade, a Lyfandro victi. Diodorus Siculus lib. xiii, cap. lxxi. *ταῖς πολλὰς οὖν καθ' ἑμὲ περὶ Νότιον, πολλὰς ναυibus circa Notium adpulsi.* Inde digressus Clazomenas Alcibiades, quem ille classi præfecerat, interea victo, *πυθόμενος τὸ γινώσκον, διὰ σπυδῆς ἀνικαρόψιν εἰς τὸ Νότιον, αὐδιστα χυδαί, celeriter revertit in Notium.* Ex his autem, oppidum an litus fuerit, non aperte adparet. Oppidum autem alii dixerunt. Livius lib. xxxvii, cap. xvi. *Ipsē [Antiochus] copias ad Notion ducit: id oppidum Colophonum mari imminens, abest a vetere Colophone duo ferme millia passuum.* Plinius lib. v, cap. xxix. *Fuit & Notium oppidum.* Et Stephanus: *Νότιον πόλις Ἰωνίας, Notium urbs Ionia.* Et incolæ Colophonii fuerunt. Rustus Livius lib. xxviii, cap. xxxix. *Colophonis, qui in Noio habitant, [Romani] immixti sunt cœντοῖς:* quod a Polybio est, qui Legatione xxxvi. *Κολοφώνιους τὰς τὸ Νότιον αἰκιστάς* memoravit. Ex supra dictis clarum est, *Notium* in ora seu ad mare situm fuisse, neque Scylacem audiendum esse, apud quem vulgariter incisum est, *Καλοφών, ἐν μεσογαίᾳ Νότιον καὶ Λακωνίᾳ, Colophon, in mediterraneo Notium & portus.* Male sanus locus est, etiam si

in *μεσσηνίαν* ad Colophonem cum Palmerio referas, ut supra fuit demonstratum.

Inter Colophonem Ptolemæus & Ephesum *Caystri* fluminis ostia ponit, quod poetæ laudant ab oloribus, quos magno numero habeat. Ordinem sic etiam Scylax tenet, uti Ptolemæus. Fluvius Græce *Καῦστρου*, Latine *Cayster* & *Caystros* vocatur. Mela lib. i, cap. xvii. post Ephesum: *ibi Caystros amnis*. Plinius lib. v, cap. xxix. *Attollitur [Ephesus] monte Pime: adluitur Caystro, in Cilbianis jugis orto, multosque amnes deferente, & stagnum Pegaseum, quod Phyrices amnis expellit.* Ovidius lib. v, *Metamorph.* vers. 386.

- - - - - non illo plura Caystros
Carmina cygnorum labentibus audit in undis.

Et Martialis lib. i, epigrammate LIV.

*Sic niger, in ripis errat quum forte Caystri,
Iner Ledaos ridetur corvus olores.*

unde cygnus Ovidii *Trist.* lib. v, eleg. ix. vers. ii. *Caystrius ales* dictus est. Ex Homeri *Iliad.* ii, vers. 460. desumpta sunt:

- - - - - ἢ κύκνον δελυχοδίρην,
Λαίῳ ἐν λιμῶνι, Καῦστρου ἀμφὶ ῥίμβρῳ,

vel cygnorum longum collum habentium, *Asio* in prato, *Caystri* circa fluenta. Quæ Virgilius respexit lib. i, *Georgicor.* vers. 383.

*Fam varias pelagi volucres, & quæ Asia circum
Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri.*

A Caystro dictus *Καῦστρου πιδίον*, *Caystrius campus*, pars agri Ephesini. Strabo xiv, pag. 427. *Λάρισσα κώμη τῆς Εφισίας ἐν τῷ Καῦστρῷ πιδίῳ*, *Larissa pagus agri Ephesi in campo Caystrio*. Eustathius ad Dionysii vers. 837. *ἀπὸ τοῦ Καῦστρου καλεῖται ἡ πιδίον Καῦστρου*, a Caystro vocatur campus Caystrius. Et Stephanus: *Καῦστρου πιδίον τῆς Εφισίας*, ἀπὸ Καῦστρου ποταμοῦ, ὃς διὰ τὸ ἔχειν τὴν κατεκικαυμένην χώραν πλησίον, ἐκλήθη, *Caystrius campus Ephesie*, a Caystro fluvio ita nominatus, qui ex eo dictus est, quod *Combusta* regionis vicinus fuit.

Caystro proxima est *Ephesus*, "Εφισας, ut idein Stephanus dicit, πόλις Ἰωνίας ἐπιφανέστατη, *Ionie urbs illustrissima*. Herodoto lib. i, cap. cxlii. *Lydia* urbs est, quia Lydia olim fuerat, quæ a colonis vocata fuit *Ionía*: vel quia pars Lydorum regni fuit, licet non *Lydiae* propriae, quam in mediterraneo definivit Ptolemæus. Plinius lib. v, cap. xxix. *Lumen Asiae* dixit, & opus *Amazonum*. Splendorem addidit *Diane templum* toto orbe illustrissimum, situm inter urbem & portum, ut Strabo locum designat; cui Herodotum addas lib. i, cap. xxvi. Idem Plinius lib. xxxvi, cap. xiv. *Magnificencia vera admiratio exstat templum Ephesie Diane, ducentis virginis annis factum a tota Asia*. Recte, a tota Asia, seu pluribus Asiae civitatibus: quod etiam Livius lib. i, cap. xlv. confirmat. *Fam tum*, inquit, id est sub Servio rege, *inclusum Diane Ephesie fanum: id communiter a civitatibus Asiae factum fama ferebat*. Exustum fuit ab Herosttrato, sed ἄλλοι (νεῶν) ἀμείνων κατεσκεύασαν, aliud prestamini [templum] *edificaverunt* Asiatici, quod itidem Strabo dicto loco adnotavit, qui & sua ætate Ephesum fuisse dicit ἐμπορίων μέγιστον τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν τὴν ἐπὶ τοῦ Ταύρου, *emporium Asiae, eorum quæ sunt intra Taurum, maximum*. Incrementum mercaturæ Lyfandro debuit Lacedæmonio, de quo Plutarchus in Vita pag. 434. frequentiae populi, Lyfimacho, qui, ut Pausanias *Achaic.* cap. iiii. observavit, urbem Lebedum evertit, ut cresceret Ephesiorum civitas: etiam muros circumdedit, quod Strabo addit. Nummi civitatis plures exstant inscripti ΕΦΕΣΙΩΝ, in quibus unus Vespasiani maxime notabilis est, signatus hac epigraphe: ΕΦΕΣΙΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ, *Ephesiorum, qui primi Asiae, sacra [civitatis] & suis viventes legibus*.

Inter Ephesum & Mæandri ostia nihil ponit Ptolemæus, nisi Τρωγύλιον ἄκρον, *Trogilium promontorium*: quæ Strabonis est lib. xiv, pag. 438. ἡ Τρωγύλιος ἄκρα, simplici jota, *Trogilium promontorium*. S. Lucas Act. Apost. xx, commat. 15. scripsit Τρωγύλλιον, *Trogyllium*. Est & huius nominis parva insula ante promontorium sita. Strabo ibidem: τῆς Τρωγυλίου πέποιται ἡ παλαιὰ ἡμίτις, *ante Trogilium jacet parva insula ejusdem nominis*. Et hanc videtur facer scriptor, jam laudatus, indicasse verbis, μένοντας ἐν Τρωγυλλίῳ, *manentes in Trogilio*. Plinius tres nominat lib. v, cap. xxxi. *Mycale* [ora habet] *Trogilias tres*, *Psilon*, *Argennum*, *Sanalion*. Forſan scopuli circumjecti numerum augent. Sed ex insulis in continentem revertamur. Quod *Trogilium* vel *Trogylum* dictum est promontorium, pars est Mycales montis five litoris. Strabo ibidem: καὶ αὐτὴ ἡ Τρωγύλιος ἄκρα πρόκειται τῇ τῆς Μυκάλης ἐστὶ, *ipsam Trogilium promontorium quasi pes Mycales procurrens est*.

Ipsa autem *Mycale*, Μυκάλη, est tractus montanus, e regione Sami insulæ juxta Prienen urbem. Strabo ante dicto loco: *Post ostia Mæandri* [septentrionem versus] *est Prienense litus*, & *supra illud Priene*, καὶ ἡ Μυκάλη τὸ ὄρεον ἔνθηρον καὶ ἔνδιον. *Επὶκειται δὲ τῇ Σαμῷ, καὶ ποικίλους αἰτῆς, ἐπέκεινα τῆς Τρωγυλίου καλλυμένης ἄκρας, ἔστιν ἐκτετατόν πορθμὸν, & Mycale mons venationibus aptus atque arboribus. Imminet hic Samio agro, & adversus eum trans Trogilium promontorium facit fretum vii circiter latum stadia. Multis notus hic mons est & memoratus. Homerus Catalogo vers. 376.*

Μαιάνδρου τε ῥοᾶς, Μυκάλης τ' αἰπινὰ κάρηνα,

Meandrique fluenta, Mycalesque alta cacumina.

Herodorus lib. i, cap. cXLVIII. τὸ Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκάλης χῶρος ὡς πρὸς ἄρκτον τετραμυμῖον, *Panionium est Mycales locus sacer, a septentrione ejus*, de quo plura postea dicemus. Idem lib. ix, cap. CVI. ἐς τὰ ἄκρα τῆς Μυκάλης, *in cacumina Mycales*. Scylax in Lydia sua, quam ad mare duxit: πρὸ τῆς Μυκάλης Σάμος ἐστὶ νῆσον, *Ante Mycalen Samos insula sita*: & πον, *ἐπὶ τῆς Μυκάλης ἐστὶ πόλις Πριήνη, ad Mycalen urbs Priene est*. Thucydides lib. viii, pag. 599. *seditionem in Samio esse nuntiabatur*. Ergo Milesios καλεῖσθαι περὶ τῆς Μυκάλης παριέναι, ἔπλουν πρὸς τὴν Μυκάλην, *jubentes pedestri itinere ad Mycalen adesse, ipsi navigaverunt etiam ad Mycalen*. Græci hic, Leotychida & Xanthippo ducibus, Xerxis exercitum extensione facta vicerunt. Diodorus Siculus lib. xi, cap. xxxiv. *Persæ ex Samio moventes cum omnibus navibus, κατάρκτες ἐς Μυκάλην τῆς Ἰωνίας, adpulerunt ad Mycalen Ioniam*, ubi naves in terram subducunt, impares navali pugnae: Græci autem προεπλάτταντες τοῖς ἐν τῇ Μυκάλῃ βαρβάρους, *adversus barbaros, in Mycale castra habentes, cursam dirigunt*. Meminit etiam Cornelius Nepos Cimone cap. 11. *apud Mycalen Persarum classem divictam esse, sed confundit navale proelium apud Eurymedontem fluvium, quod Cimonis fuit, cum terrestri apud Mycalen, quod Xanthippi Atheniensis & Leotychidæ Lacedæmonii, tum sociorum*. Stephanus Mycalen urbem Cariae dicit: sed unde urbem fuisse probetur, non adparet: nec Cariae fuit, quia hæc Mæandrum non transgressa ad Ephesum usque agrum; sed fuit ceterorum consensu Ioniae. Agathemerus lib. i, cap. 1. in insulis scripsit Mycalen. Credo *Trogilium* Strabonis intellexisse, aut ex Plinii *Trogilis* unam.

A Trogilio in Samum sunt xl stadia secundum Strabonem, qui spatium illud, quod a freto ad Ephesum est, neglectum ab aliis, describendo complevit. *Quum a Samio*, inquit, *freto, quod ad Mycalen est, navigatur Ephesum, ad dextram est Ephesiorum ora; partem ejus habent etiam Samii*. *Primum in ora maritima illa est τὸ Πανιώνιον, τρεῖσι σταδίοις ὑπερκείμενον τῆς Σαλόντης, ὅπερ τὰ Πανώνια, κατὰ παλαιοὺς τῶν Ἰώνων, συντελεῖται τῷ Ἐλικωνίῳ Ποσειδῶνι*. *Panionium tribus stadiis super mare positum, ubi Panonia, id est solemnem panegyrim Iones agebant Neptuno Heliconio*. Adde quæ paullo ante ex Herodoti lib. i, cap. cXLVIII. de Panionio proferebamus,

bamus, qui *Mycales locum sacrum* a septentrione dixit adpositum. Sacris iis præsidebant Prienenses.

Post Panionii locum fuit *Neapolis*, Strabo XIV, pag. 440. εἴτα Νεάπολις, deinde *Neapolis* est, quæ ante Ephesiorum fuit, post Samiorum, qui tradito *Marathesio*, Μαραθησίῳ, quod oppidum etiam Plinius lib. V, cap. XXIX. memoravit, remotius permutaverunt cum propinquiore. εἴτα Πύργια πολύχριον, ἱερὸν ἔχον Ἀρτέμιδος Μυυχίας, Post, *Pygela est oppidulum cum templo Dianæ Myuychiæ*. Stephanus etiam Πύργια, *Pygela* scripsit: Mela autem lib. I, cap. XVI. & Plinius dicto loco *Phygela* scribunt, & a *fuga*, φύγη, derivant, quasi a fugitivis conditum. Strabo vero aliunde nomen deduxit, quem consulere licet. εἴτα λιμὴν Πάνορμου καλεῖται, ἔχων ἱερὸν τῆς Εἰφυσίας Ἀρτέμιδος. εἴτ' ἡ πόλις. Deinde portus *Panormus* est, qui templum *Ephesie Dianæ* habet: post id est ipsa urbs *Ephesus*.

His addenda est *Πριήνη*, *Priene*, vetus urbs Ionica, una cum Myunte condita, quarum originem habes apud Pausaniam Achaic. cap. II. Et Herodotus lib. I, cap. CXLII. in Ionicis civitatibus numerat, quæ in Cariae solo fuerint locatae. Ideo forsan in Caria Ptolemæus scripsit, quod excusari potest: non autem quod in Caria mediterranea. Omnes alii ad mare ponunt aut prope illud. Scylax Priensibus duos portus tribuit, & in iis unum clausum. Pausanias Arcad. cap. XXIV. θάλασσαν, mare memorat μεταξὺ Πριήνης καὶ Μιλήτου, inter *Prienen* & *Mileum*. Et Dionysius Perieges. vers. 825. de Mæandri exitu,

Μιλήτην τε μισηγὺ καὶ ἐννευχόροιο Πριήνης,
Mileum inter & spatiosam Prienen.

Strabo quidem lib. XIV, pag. 438. Μετὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μαιάνδρου ὁ κατὰ Πριήνην ἐστὶ ἀγριαλός. ὑπὲρ αὐτῆς δ' ἡ Πριήνη καὶ ἡ Μυκάλη τὸ ὄρεον, Post *Meandri ostia est Prienense litus: supra quod ipsa Priene & mons Mycale*, ubi ὑπὲρ, *supra*, interiorum locum videtur notare; non autem reductior potest a mari esse, quia locus Panionii Priensium fuit, qui tribus a mari stadiis distabat: & Priene sub Mycale monte sita, quem omnes in maritimis posuerunt; ideoque Didymus ad supra dictum Homeri locum (Catalog. V. 376.) Mycalen interpretatur ὄρεον Πριήνης, ἀντικεῖν Σάμου τῆς ἡσῆς, *montem Prienes, ex opposito Sami insule*. Pomponius Mela: Deinde rursus inflexa [Ionía] cingit urbem Prienen, & Gæsi fluminis ostium: moxque, ut majore circuitu, ita plura complectitur. Ibi est Panionium, sacra regio, & ob id eo nomine adpellata, quod eam communiter Iones colunt. Priensis fuit Bias, unus ex septem sapientibus, ut præter Strabonem & Laertium, etiam testis est Cicero Paradoxo I. Laudabo, inquit, sapientem illum, Biantem, qui numeratur in septem: cuius cum patriam Prienen cepisset hostis; nota cetera. Gentile Πριηνίους, *Prieneus*, tribus syllabis; unde Herodotus lib. I, cap. CLXX. Biantem vocat ἀνδρὰ Πριηνία.

Lustratis sic omnibus, quæ circa Ephesum in ora erant, venimus ad ostia Mæandri, fluminis nobilissimi, non lati, sed admodum profundi. Tortuosus & reflexus cursus maxime nobilitat. Plinius lib. V, cap. XXIX. Amnis *Meander* ortus è lacu in monte *Aulocrene*, plurimisque adfusus oppidis, & repletus fluminibus crebris, ita sinuosus flexibus, ut sæpe credatur reverti; *Apamenam* primum pervagatur, mox *Eumeneicam*, ac dein *Bargyleticos campos*: postremo *Cariam* placidus, omnesque eos agros fertilissimo rigans limo, ad decimum a Mileto stadium lenis illabitur mari. De distantia a Mileto infra dispiciemus. Ipsum Mæandrum, in flexibus suis mirandum, aliorum etiam relatione juvat cognoscere. Ovidius lib. VII, vers. 162. de flexibus labyrinthi:

Non secus ac liquidus Phrygiis Mæandros in arvis
Ludit, & ambiguo lapsu refluitque fluitque:
Occurrensque sibi venturas adspicit undas.

*Et nunc ad fontes, nunc in mare versus apertum
Incertas exerceat aquas.*

Et Seneca Hercule Furente vers. 683.

*- - - - qualis incerta vagus
Maander unda ludit, & cedit sibi,
Inflaque; dubius litus an fontem petat.*

De fonte etiam Livius lib. xxxviii, cap. xiii. *Maander ex arce summa Celenarum ortus, media urbe decurrens, per Caras primum, deinde per Icnas, in sinum maris editur, qui inter Prienen & Miletum est.* Arx illa vertex montis *Aulacrenes*, ut Plinius vocavit. Sinus, in quem exit Mæander, unus est inter Prienen & Miletum comprehensus, ut non modo ex his Livii verbis, sed Homeri etiam & Pausaniæ, supra paullo in *Priene* adlegatis, clarum est: quod contra vulgares tabulas, etiam Agathodæmonis Ptolemaicam, notandum est, quibus diversi sinus panduntur, alter in quem Mæander effluit; alter, cui adposita est *Miletus*.

Ptolemæus hic finit maritima Ioniæ Mæandri ostiis: etiam Scylax maritimam Lydiam, quæ ipsa est Ionia: quæ vero inde a Mæandro ad mare usque Rhodium sunt, uterque Cariae adsignat. Caræ sane ad Mæandrum usque coluerunt, & ipse Herodotus lib. i, cap. cxlii. non diffitetur, quum Ionicas urbes enumerat, Miletum, Myunta, Prienen (quavis hæc trans flumen erat) *in τῇ Καρίᾳ, in Caria* esse positas. Quod vero hæc ab Ionibus fuerunt conditæ, ut omnes consentiunt, & ad Panionii societatem pertinebant, Miletus etiam belli pacisque artibus inter Ionicas facile princeps erat; Strabo, Mela, Plinius in *Posideo* promontorio, quod ultra Miletum ad sinum Jassium est, terminum Ioniæ constituerunt.

Qui vero ordo locorum, & situs, & distantia inter Mæandri ostia & Miletum sit, maxima in eo dissensio geographorum est. Ptolemæus extendit spatium ad xx minuta gradus latitudinis, id est, quinque miliaria Germanica. Plinius contra paullo ante adductis verbis, decem tantummodo stadia habet inter Miletum & ostium Mæandri: quocum recenti peregrinatori Jacobo Sponio de Septem Ecclesiis Asiæ pag. 272. situm Mileti prope Mæandrum ponenti, *proche du Meandre*, convenire admodum videtur. Strabo autem, qui perinde, ut Ptolemæus, inter Mæandri ostia & Miletum duo oppida Heracleam & Pyrrham interponit, singulorum tradit distantias, quæ non ultra cx stadia conficiunt, utpote xxx a Mileto Heracleam, totidem fere ab Heraclea Pyrrham, & inde quinquaginta ad ostium. Hæc vero per rectam lineam, extra sinuum flexus ac curvaturam. Ex quo pronum est conijcere, excidisse centenarii notam apud Plinium, & cx stad. rescribendum: quem numerum sequendum putamus, quia cum cura Strabo intervalla illa dimensus est. Sponius autem deceptus est unica inscriptione, reperta in loco, qui Palatscha vocatur, in qua sit ΠΟΛΙΣ ΜΙΛΗΤΙΩΝ. Georgius autem Wheeler, ejusdem temporis peregrinator, a trajectu Mæandri duabus horis Palatscham profectus est, qui videns difficultatem, quam Strabonis rationes opinioni Sponianæ inferunt, ruinas illius loci ex Pyrrha Strabonis & Ptolemæi, quam ex Mileto esse, censet probabilius.

Isaacus Vossius, eruditus in Melam adnotationibus, Ptolemæum, & qui eum sequantur, reprehendit, *Mæandri ostium collocantes non inter Heracleam & Prienen, sed inter Ephesum & Pyrrham, unde quam longissime absit.* Verum non video, quid jure reprehendat, quum si numeri non fallunt, qui alii in Græco, alii in Latino sunt, satis longe Mæandrum ab Epheso in mare deduxit: nisi forte Agathodæmonis tabula imposuit, in qua propius id flumen ad urbem Ephesum accedit. Quod vero Prienen non tam prætermisit Ptolemæus, quam ad interiora paullisper reduxit, si id crimen est, tantum vix est, quantum quod Vossius postha-

buit

buit Pyrrham, & inter Prienen & Heracleam Mæandrum fluvium emisit, quum Heraclea octoginta stadiis a Mæandro secundum Strabonem absit.

Ab ostio Mæandri in sinistra sive austrum versus Mela primo loco *Hippum* habet, aliis ignotam. *Ionis*, inquit, cingit *Miletum*, - - - *Hippum*, amnis *Mæandri* exitum. Addit Vossius: *Hippus Pampenis* est oppidum illud, quod vulgo adpellatur *Gippo*, imminens *Mæandri* ostio. Videant alii de illo *Gippo*, quibus copia est inspiciendi hodiernam Asiam. Certior *Pyrrha* Strabonis & Ptolemæi in hac ora est, quinquaginta ab ostio stadiis remota, quam etiam Plinius in Caria lib. v, cap. xxix. agnoscit, sed turbato ordine positam in mediterraneis. Deinde *Heraclea* est sub *Latmo* monte, unde cognomen oppido. Strabo pag. 437. ἔστι δὲ Λατμικός κόλπος, ἐν ᾧ Ἡράκλεια ἢ ὑπὸ Λάτμῳ λεγόμενη, πόλις, ὅφρ' ἔχον, Deinde est sinus *Latmicus*, in quo *Heraclea* sub *Latmo* cognominata, oppidulum cum statione. Ptolemæo est Ἡράκλεια πρὸς Λάτμῳ, *Heraclea ad Latmum*. Plinius dicto loco: *Inde mons Latmus: oppida, Heraclea montis ejus cognominis*; reliqua. Et *Latmos*, sicut mons, cui subjacet, olim vocata fuit, Strabone teste: & Stephanus Alcmani poetæ ita adpellatam esse refert. Adde Apollonii scholiasten, mox producendum. De monte Pomponius Mela i, cap. xvii. *Ionis* cingit - - - *Latmum* montem *Endymionis*, a *Luna*, ut ferunt, adamati, fabula nobilem. Cicero fabulæ interpretes sit lib. i, Tuscul. cap. xxxviii. *Endymion*, inquit, si fabulas audire volumus, nescio quando in *Latmo* obdormivit, qui est mons *Caria*: nondum, opinor, est expectatus: num igitur eum curare censes, quum *Luna* laboret, a qua consopitus putatur, ut eum dormientem oscularetur? Ex eadem fabula *Endymion Latmus* heros Ovidio Trist. lib. ii, vers. 299. & *Latmus* venator Valerio Flacco lib. viii, vers. 28. dictus est. Tacemus poetas alios, in quibus etiam Apollonius est lib. iv, vers. 57. cujus scholiasten tantum, Λάτμων ἄνθρωπος Apollonii interpretantem, adjungo. Λάτμος, inquit, ὁρᾷ Καρίας, ἰδὼν ἴσιν αἰτέον, ἐν ᾧ δάτρεται Ἐνδυμίων: ἔστι δὲ καὶ πόλις, ἢ λεχθεῖσα Ἡράκλεια, *Latmus* mons est *Carie*, in cujus agro *Endymio* habitavit. Est & urbs eo nomine, alias dicta *Heraclea*.

Præstantissima autem in hac ora fuit *Μίλητος*, *Mileus*, urbs ex antiquissimis Ionicarum. Pomponius dicto loco *Miletum* vocat urbem quondam *Ionis* totius belli pacisque artibus principem. Plinius lib. v, cap. xxix. *Mileus Ionis* caput. Clara in primis fuit coloniis suis. Strabo xiv, pag. 437. de Mileto: πολλὰ τῆς πόλεως ἔργα ταύτης μίγισον δὲ τὸ πῆδες τῶν ἀποικῶν: ὅ, τι γὰρ Βυζαντίος Πόντος ὑπὸ τούτῳ συνάκισται πᾶς, καὶ ἡ Προποντίς, καὶ ἄλλοι πλείους τοιοῦτοι, *Multa* quidem hujus civitatis præclara opera: nullius auiem illustrius, quam multitudo coloniarum. nam & *Euxinum* Pontum colonis omnem implevit, & *Propontidem*, & multa loca alia. Hæc Alexandro urbs fere sola ex Ionicis restitit, nec nisi difficulter ab illo expugnata fuit: de quo Arrianus lib. i. Expedit. consulatur. Patria Thaletis, unius ex vii sapientibus, fuit, & Anaximandri physici. Cives *Μιλησιοί*, *Milesii*, ut, præter historias, etiam plures nummi testimonio sunt, ex quibus præcipuus facile est ille Augusti cum Apollinis, lyram tinentis, imagine inscriptus ΜΙΛΗΣΙΩΝ ΔΙΔΥΜΕΥΣ, *Milesiorum Didymeus*, de quo jam plura dicturi sumus.

Nam in Milesiorum agro oraculum fuit *Bramhidarum* antea, a familia sacerdotum ita dictum, Apollini sacrum, cujus templum quum Xerxes combussisset, Milesii, ut Strabo refert, μίγισον τῶν τῶν πάντων, templum omnium maximum condiderunt, cujus ambitus πᾶμυς, per amplitudinem æquaret. Mela lib. i, cap. xvii. Post *Basilicum* [sinum] *Ionis* aliquot ambagibus sinuat: & primum a *Posideo* promontorio flexum inchoans, cingit oraculum *Asprum*, dictum olim *Tramædas*, nunc *Didymæ*; *Miletum*, cetera. Plinius hunc sequutus ita expremit prædicto loco: *Ionis* ab *Asio* sinu incipiens, numerosere ambitu litorum flectitur. In ea primum sinus *Basilicus*, *Posideum* promontorium & oppidum; oraculum *Bramhidarum*

adpellantur, nunc Didymaei Apollinis, a litore stadiis viginti. Es inde omnium oliginea, Asi-
lectus Ioniae caput. Suspectus numerus cxxx: propius urbem hoc templum fuit. Posideum
Strabonis τριδών, incunte lib. xiv, & quidem τῶν Μιλησίων, Posideum Milesiorum, promon-
torium est & oppidum, ut Plinius jam referebat, inter Miletum & Jassum situm; termi-
nus Ioniae adversus Cariam, propter Miletum, Ionicam coloniam; alius in ipsa Caria; sicuti
etiam Miletus & Heraclea a multis in Caria censentur.

Intus nihil fere Iones condiderunt: omnia ad mare; nisi Myuntium mediterraneis, qui
xxx stadiis a Mari fuit, adnumeremus. Strabo saepe dicto loco: ἀναπλεύσαντι δ' ὑπερτετακ-
τάφισι τριάντα σταδίων, πάλιν Μυῶν. μία γὰρ ἰσθμὸς τῶν διδύμων, ἡ γὰρ δὲ ὀλίγη δὲ καὶ Μιλησίων συμπεπύ-
λωται. adverso [Meandro] flumine per stadia xxx audientius navigis si navigatur, urbs Myus
est, duodecim Ionicarum nava, nunc ab defectu hominum Milesus adjecta. Quod clarius
Vitruvius interpretatur lib. iv, cap. i. Myus, inquit, olim ab aqua est devorata, cuius sa-
cta & suffragium Milesus Iones attribuerunt. Adde Pausaniae Achaica cap. ii. Hanc urbem
Artaxerxes Themistochi ad obsonium dedit, quod praeter Graecos Thucydidem lib. i, pag.
92, & Diodorum xi cap. lvii, & Strabonem dicto loco, etiam Cornelius Nepos narra-
vit. Ei, inquit, rex donavit - - - Myuntium, ex qua obsonium haberet. Quam-
vis autem intus paullo reducta urbs Myus fuit, tamen maritimis Diodorus propter vicini-
tem adnumeravit. ait enim in historia illa Themistodis: Μυόντια εἰς ὄψιν, ἔχουσαι θάλατταν
ἰσχυρὰν, Myuntium (rex ei dono dedit) in obsonium, quia piscosum mare habet, Incola
Μυῶν, Myusi dicti, & Μυωνία χῆρος, Myusius ager, apud Pausaniam jam in-
dicto loco.

Ultra Myuntium ad idem flumen est clara urbs Magnesia, cognomento ad Meandrum,
ut a Lydiae sub Siplylo monte sita Magnesia discernatur. Ptolemæo dicta Μαγνησία ἡ πρὸ
Μαιάνδρου, Magnesia ad Meandrum. Et Diodorus Siculus lib. xi, cap. lvii, tres urbes tra-
dit ab Artaxerxe Themistochi datas, & in his Μαγνησία τὴν ἐπὶ τῷ Μαιάνδρῳ, Magnesium super
Meandro. Plinius in Ionia lib. v, cap. xxix. Supra hac Magnesia, Meandri cognomine in-
fignis, a Thessalica Magnesia οὐτά. Abest ab Epheso xv m. passuum: Trallibus, eo amplius
m m. Non autem proxime ad Meandrum fuit, sed amais Lethæus proprior. Strabo xiv,
pag. 445. Πρῶτη ἐστὶν ἐξ Εφεσσοῦ Μαγνησία πάλιν Αἰολίς, λεγομένη δὲ ἐπὶ Μαιάνδρῳ. Πλεστοὶ γὰρ αὐτὴν
ἰδρυμένην πάλιν δὲ παραλείπουσι ὁ Λαθαῖος ἰμβάλλων εἰς τὸν Μαιάνδρον, τὴν ἀρχὴν ἔχειν ἀπὸ Πακτίου τοῦ τῶν Εφε-
σίων ὄρους, Prima ab Epheso est Magnesia, Aeolica urbs, cognomento super Meandrum. Vi-
ctima est enim illi flumini: sed vicinior urbi amais Lethæus, qui ex monte Ephesiorum Pactya-
ontas, in Meandrum influit. Scylax vocat πάλιν Ἑλληνίδα, urbem Græcam: Paterculus lib.
i, cap. iv. coloniam Lacedæmoniam: Plinius modo dixit a Thessalis Magnetibus condi-
tam. an hi Aeolica dialecto consentiant, ut Aeolica urbs fuerit secundum Strabonem, non
est certissimum. Meminit in Homeri Vita Herodotus cap. i. tamquam urbem Homero an-
tiquiorem: nec vero in Aeolicis urbibus lib. i, cap. cxlix. ejus mentionem fecit. Quod
vero extra Aeolidem in solo Ionico sita & Græca fuit, Ioniae adnumeravimus, sequuti Pli-
nium, & forte ipsum etiam Strabonem, qui eam recenset ἐν τῇ μεσογαίᾳ τῆς Ἰωνικῆς παραλίης, ἡ
mediterraneis Ioniae μαρτυρία. Sæpe sine cognomento dicitur, quia illustrior est quam altera
ad Sipylum, quæ eo indiget. Atque ita etiam in nummis est, nostra videlicet sine cogno-
mine: illa numquam sine eo. Ex multis singularis est ille sub Gordiano percussus, & in-
scriptus ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΕΒΑΘΜΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ, Magnetum septima Asiae. Erat enim in
provinciis ordo civitatum, ut Sulmo tertia in Pelignis erat, apud Ovidium lib. ii, Amor.
eleg. xvi. Civis Μάγνης, Μάγνητες, Magnes, Magnetis, secundum Stephanum. Tacitus
annali iiii, cap. lxii. Μάγνητες κομιστῆς παρεβάνον. Et lib. iv, cap. lv. Laodicens &
Magnetibus.

Meandropolis Plinii secundum Stephanum fuit *Μαγνησίς πόλις*, in *Magnetum* regione: idcirco adungere visum fuit. Tandem Vitruvius lib. IV, cap. I, Ioníæ urbibus, quas enumerat, adjecit etiam *Melisen*, ab aliis prætermissam. Sed addit ipse: *Hæc Melise propter civium arrogantiam ab his [Ionicis, quas enumeraverat] civitatibus, bello indicto, communione confilio est sublata. cujus loco postea regis Attali & Arsinoes beneficio Smyrneorum civitas inter Ionas est recepta.* Quo loco fuerit, non est memoratum.

C A R I A.

Sicut Ioníæ fines propter urbes quasdam in Cariæ solo, Miletum & Myuntem, incerti erant; aut varii, dum alii Ioniam Mæandri ostio finiebant, Scylax Caryandensis (qui Lydiam dixit) & Ptolemæus; alii Posideum promontorium, ultra Miletum situm, terminum constituerunt, Strabo, Mela, Plinius: ita Cariæ fines etiam longius ab aliis proferuntur, ab aliis statuuntur angustiores. Plinius lib. V, cap. XXVIII. maritimam Cariam ab Jaso & Halicarnasso ad Calyndam & Lyciæ fines extendit. Mela eosdem fines statuit, quem Plinius sequutus est. Strabo consentit in limite circa Halicarnassum Jassumque: in altero, qui Lyciam versus est, separavit *continentem Rhodiorum*, τὴν Ρωδίων περὶαν, ἢς ὅριον τὰ Δαίδαλα, *usque ad terminum, oppidum Dadala.* Ptolemæus paucas urbes maritimæ dat Cariæ ex illis Plinii & Strabonis Jassum, Bargyliam, Myndum: addit vero superiores, ab aliis Ioníæ adscriptas, Pyrrham, Heracleam, Miletum. Largior in mediterraneis est, XXVI oppida Cariæ late parenti assignans. Et Scylax oram Cariæ ἀπὸ Μαιάνδρου ποταμοῦ ἐπὶ τὸν Κεφύγον, ὅστις Καρίας ἀκρωτήριον, a *Meandro fluvio ad Cragum, quod est Cariæ promontorium*, ad fines Lyciæ. Incolæ Cares, singulari *Cær*, apud Nepotem in Datame cap. I.

Ptolemæus Cariæ a Mæandri ostio tria oppida dat, inde in austrum versus sita, Pyrrham, Heracleam ad Latmon, & Miletum: Scylax Heracleam & Miletum. Hæc alii propter Miletum, ab Ionibus conditam, Ioníæ adjudicarunt, cum quibus supra etiam singula exposuimus. Post illa est prima *Jassus*, *Ἰασσοί*, geminata sibilante, Straboni, Polybio, Ptolemæo, & Stephano: e quibus Strabo XIX, pag. 453. *Ἰασσοί ἐπὶ τῇ ἡπείρῃ καὶ τῇ ἀπείρῃ*, *Jassus in insula sita est, præjacente continenti terra.* Et Stephanus, *Ἰασσοί τοῦς Καρίας, ἐν ὁμονύμῳ ἡπείρ καὶ ἀπείρῃ*, *Jassus oppidum Cariæ, in ejusdem nominis insula situm.* Insula autem illa continenti tam vicina & quasi contigua est, ut & Plinius & Ptolemæus in continente urbem censeant. Livius itidem duplici, lib. XXXII, cap. XXXIII. *postulabant præsidia deduci ab Jasso, & Bargyliis, & Euxromensium urbe.* Et lib. XXXVII, cap. XVII. *Jassum nuncupatum esse.* Plinius autem simplici elemento *Jassus* scripsit, & ipse ac Mela *simus Jassus*, cui adjacet oppidum *Jassus* sive *Jassus*. & nummus Golzii ΙΑΣΕΩΝ.

Bargylia sequuntur ad eundem sinum, *Βαργύλια* Græce plurali numero, ut Livius modo a *Bargyliis* dixit. Strabo: *πλησίον δ' ἐστὶ τῇ Βαργυλίῳ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν τῆς Μινδυάδος, prope Bargylia est templum Dianæ Mindyadæ.* Stephanus geminam formam habet, *Βάργυλα*, *Βαργύλια*, *Bargyla* neutro genere: & femineo, *Ἰατρίαι Βαργυλίας*, *condidit Bargyliam.* Livius lib. XXXIII, cap. XVIII. videtur *Bargylas* dixisse; sed dubitat de lectione Sigonius. Plinius in Caria, *Bargyla*, ut editum est: mss. teste Harduino, *Bargylia*. Mela lib. I, cap. XVI. CVI. *In Jasio [sinu] est Bargylos.* Gentile *Βαργυλιάτης*, *Bargyliaia*, apud Stephanum. Nummus Caji Cæsaris e Thesouro Golzii, ΒΑΡΓΥΛΙΑΤΩΝ: & alius Caracallæ, ΒΑΡΓΥΛΙΑΤΩΝ. Cicero lib. XIIII, epist. LVI. *Bargyleia*, nisi, ut in nummo, *Bargyleia* est legendum.

Myndus, *Μύνδος*, Ptolemæi & Strabonis ordine succedit, vicina Halicarnasso, idcircoque hanc

hanc oppugnans Alexander voluit etiam, ut Arrianus lib. 1, pag. 60. tradit, τὸ Μένδον, ἡ ἐπιθροῦς λαβὼν καταχθῆναι, *Myndum nocturna adgressione occupare*: nec vero subruta primo impetu turri una, potuit urbe potiri. Livius lib. xxxviii, cap. xvi. *Civitates, quas* [C. Livius] *praetervertus est* [Rhodum & in Lyciam iturus] *Miletus, Myndus, Halicarnassus, Cnidus, Cos.* Coloniam Troezeniorum fuisse, Pausanias Corinth. cap. xxx. narrat, cuius verba mox in *Halicarnassus* proferemus. Duas Cariae Myndos tradit Stephanus, ubi alterutro loco Ἀρκάδιος, *Arcadia*, Casaubonus Lect. Theocr. cap. 111. ex scholiis ad Theocriti idyll. 11, vers. 29. legendum censet: Berkelius autem antiquam Stephani lectionem defendi putat auctore Plinio, qui lib. v, cap. xxix. *Inde Myndos, & ubi fuit Palemyndus.* In nummo Severi ΜΥΝΔΑΙΟΝ, *Myndiorum.*

Post Myndum Ptolemæus suam *Doridem* inchoat ab Halicarnasso, & finit in Cauno. Herodotus lib. 1, cap. cxl. *pentapolim & hexapolim Doricam* memoravit, sed illa societas non ad omnes *Dores* in Asia, sed ad factorum quamdam communionem pertinebat, ut infra in *Cnido* dicturi sumus.

Inter Myndum autem & Halicarnassum, in limine Doridis, Ptolemæus ponit Σκοπίαν ἀκρῶν, *Scopiam summitatem* seu promontorium, in ultimo angulo sinus Jassii, cui an arx etiam aut oppidum hujus nominis adjectum fuerit, uti videtur, non est certum. Latinus interpres *Scopiam extremam* vertit.

Halicarnassus, princeps urbs Cariae, ab Argivis, ut fertur, condita, portu, arcibus, opibus instructa, quæ Alexandrum Macedonem, obsidionem tolerando, fatigavit, regum sedes olim, præsertim Mausoli, cuius monimento facta est illustrior. De situ Plinius v, cap. xxix. *Habitatur inter duos sinus, Ceramiceum & Jassium.* Strabo xiv, pag. 451. Ἀλικαρνασσὶς, τὸ βασίλειον τῶν τῆς Καρίας δυναστῶν, Ζεφύρου καλυμμένη πρότερον, *Halicarnassus regia dominorum Caria, quondam Zephyra dicta.* Pomponius Mela lib. 1, cap. xvi. *Halicarnassos Argæorum colonia est: & cur memoranda sit, præter conductores, Mausoleum efficit, regis Mausoli monumentum, unum de miraculis septem, Artemusie opus.* De conditoribus Strabo: οἱ περὶ αὐτῆς ἔγινον ἄλλοι τε καὶ Ἀἰθίης μετὰ Τρωζηνίων, *conductores urbis cum alii fuerunt, tum Anthemii Troezenis.* De Mausoleo idem: ἰταῦθα ἐστὶν ὃ, τὸ τῷ Μουσώλῳ τάφος, τῷ ἰταῖς διαμάρτυρος ἔργῳ, ὅτις Ἀρτεμισίᾳ τῇ αἰδῶνι κατακίναται, *Ibi Mausoli sepulcrum est, unum de septem spectaculis, quod Artemisia marito edificavit.* Et Pausanias Corinth. cap. xxx. ἐς ἀπαιτίαν ἐν Τρωζωνίᾳ Ἀλικαρνασσὸν ἐν τῇ Καρίᾳ, καὶ Μένδον ἀπὸ αἰτίας οἱ γεγενημένοι ἀπ' Ἀἰτίου τῷ Ἀἰθίᾳ: *qui ab Aëtio, Anthemio filio, originem ducebant, in coloniam missi, Halicarnassum & Myndum in Caria considerunt.* Obsidionis difficultatem Arrianus scripsit lib. 1. Expediit. Alexandri. Scylax portus laudat, alium *clausum*, κλειστὸν; alium *περὶ τὴν ἴσταν*, *circa insulam* adjacentem. Arces memorat Strabo: ἔχου δ' ἀκροπόλιν ἡ Ἀλικαρνασσὶς: περικύπτει δ' αὐτῇ ἡ Ἀρκονήσος. *Habet etiam arcem Halicarnassus: ante quam jacet Arconnesus.* Arrianus dicto libro pag. 66. de obsidione illa: αἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρὴν τὴν ἐν τῇ περὶ ἀποχόρῳσαν, αἱ δὲ ἐς τὴν Σαλμακίδην ἀκρὴν ἔτι καλυμμένην, [obsessum] *alii in arcem, quæ in insula est, refugerunt, alii in arcem Salmacidem, uti vocatur.* Hæc a fonte dicta fuit, cui nomen erat Σαλμακίς, *Salmacis*, infamis, quod bibentes *μαλακίζουσα*, *molles reddat*: quamquam Strabo censet, non ab aqua id vitium fuisse, sed a divitiis hominum & victus intemperantia. Vitruvius lib. 11, cap. viii. aliam rationem profert. *Veneris, inquit, & Mercurii fontem ad ipsum Salmacidis fontem.* Is autem falsa opinione *πεισθεὶς Veneris morbo implicare eos, qui ex eo biberunt.* Sed hæc opinio quætre per orbem terrarum *falso rumore sit peragata, non pigeat exponere.* Non enim, quod dicitur, molles & impudici ex ea aqua fieri, id potest esse: sed est ejus fontis potestas perlucida saporque egregius. Hanc autem ipse rationem addit, Græcos colonos ad fontem propter aquæ bonitatem tabernas ex-

struxisse, easque excercendo barbaros è montibus adlectasse, ut decurrentes in cœtus convenirent, & consuetudine *mollescerent*, hoc est, exuerent feros mores, & ad humanitatis leges, benignioresque ritus se componerent. Ovidius fabulam addit vulgari opinioni, de Salmacide nymp̃ha & Hermaphrodito, lib. iv, Metamorph. fab. xi. Unde idem lib. xv, Metamorph. vers. 319.

Cui non audita est obscena Salmacis unda?

Quasi ipse fons undam obscenam habeat, & efficiat obscenos. Quo & Ennius apud Ciceronem lib. i. Offic. cap. xviii. adlusit,

Salmaci, da spolia sine sudore & sanguine.

Adi interpretes, & Pompejum Festum in vocabulo *Salmacis*, qui etiam Ennianum versum adlegat, sed aliam rationem suppeditat.

Gentile *Ἀλικαρνασσὶς*, *Halicarnassens*, quinque syllabis, ut Dionysius historicus cognominatur, & Herodotus: Latine etiam *Halicarnassensis*. Livius lib. xxxiii, cap. xx. *Rhodi causa libertatis fuerunt Caunus, Myndis, Halicarnassensibus Samisque*. Nummus Severi: *ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΟΣ*, *Halicarnassensium metropolis*. Quo Harduinus refert, quod Plinius scripsit, *sex oppida contributa ei sunt a magno Alexandro, Theangela, Sibde, Medmassa, Euranius, Pedasium, Telmessum*. Vix credi de Alexandro potest, civitati huic magnopere infenso: & numerus cum eo convenit, quod Strabo lib. xiii, pag. 420. tradit, Mausolum sex oppida in unam Halicarnassum deduxisse. Alius nummus sub Geta percussus, *ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ*, *Halicarnassensium suis iuribus legibus*; testis est libertatis eorum, qua sub Romanis fruebantur.

Post Halicarnassum ad Ceramicum sinum est oppidum *Βάργασα*, *Bargasa*, cuius situm ita Strabo definivit pag. 451. *ἵτα μετὰ Κνίδον Κίραμος ἢ Βάργασα, πόλιν ὑπὲρ θαλάττης: εἰς Ἀλικαρνασσος*, *Deinde post Cnidum est Ceramus & Bargasa, oppida juxta mare: deinde Halicarnassus*. Sita itaque in peninsula, quam Ceramicus sinus cum mari Rhodio facit; & ad ipsum sinum Ceramicum. Quam vero Ceramum ad medium sinum Ptolemæus locet, sequitur, ut *Bargasa* illo spatio fuerit ad eundem sinum, quod est inter Ceramum & Halicarnassum. Stephanus: *Βάργασα πόλις Καρίας, τὸ ἰδιόθεν Βαργαστηός*. *Bargasa, oppidum Caria: gentile Bargasensis*. In Thesauro Golzii nummis Cominodi & Alexandri Severi, *ΒΑΡΓΑΣΗΝΩΝ*, *Bargasensium*, expressum est.

Deinde *Ceramus* ad medium sinum, quem denominat; Græce *Κέραμος*, Straboni & Ptolemæo, uti jam diximus. Pausanias Eliac. ii, cap. xiii. meminit *Κεράμου τῆς ἐν τῇ Θρακίᾳ Καρίας*, *Cerami in Thracia Caria*: Verum Isaacus Vossius ad Melæ lib. ii, cap. ii. ex Suida probat, non Cariam hic Asiaticam, sed *τὴν ἐν Θρακίᾳ Καρίαν*, *Cariam in Thracia sitam*, quæ & portum *Cariam* secundum Melam habet, intelligendam esse. Sinum a nostra *Cerami* nominant Scylax, Mela, Plinius.

Cnidus, *Κνίδος*, secundum Scylacem *πόλις Ἑλληνίς*, *urbs Græca*: secundum Melam, in cornu peninsula sita, hoc est, ut Ptolemæus posuit, in intimo peninsulæ recessu, ubi Ceramicus sinus ex Icario mari effunditur. Habet duos portus, & præjacentem insulam theatri formæ, quæ aggeribus continenti juncta Cnidum quasi *δίπολις*, *duas urbes*, ut Strabo ait, faciebat, quia magna pars Cnidiorum illam insulam habitarunt. Pausanias Attic. cap. i. Cononem Lacedæmoniorum classem vicisse refert *πρὸς Κνίδον τὴν ἐν Καρχηδονίᾳ*, *circa Cnidum, quæ in Carica chersoneso est*. Idem Eliac. i, cap. xxiv. *τὸ πλὸν*, *maiorē* urbis partem in continenti Caria sitam tradit, alteram in insula præjacente, *γέφυρα διαβατοῦ*, *ponte conjunctam continenti*. Plinii libris *Cnidus* per *c* expressum est, sed male; quia Græci constanter per *κ* scribunt, & in nummis *ΚΝΙΔΙΩΝ* castrat. id est *Cnidiorum*. De ipsa urbe Plinius: *Est in promontorio*

Cnidos libera, Triopia, dein Pegusa & Stadia adpellata. Ad promontorium posita, non in vertice ejus. Scylax Caryandensis in Caria: *ἀρετύλαι ἰσθμὸς Τριόπιον, Κνίδος πύλις Ἑλλήης, προ-
montorium sacrum Triopium, Cnidus urbs Græca.* Scholiastes Theocriti ad idyll. xvi, vers. 69. *Τριόπιον, Triopon promontorium illud vocat, in quo sacer conventus Dorienſium celebretur: ἄγεται, inquit, καὶ ὑπὸ τῶν Δωρῶν ἀγὰν ἐν Τριόπι Νύμφαι, Ἀπόλλων, Ποσειδῶν: καλεῖται δὲ Δωρῶν ὁ ἀγὼν. οἱ Ἀρετύδης φασί. Τὸ δὲ Τριόπιον ἀρετύλαι τῆς Κνίδος, διὰ Τριόπι τῷ Ἀβαντί. Ludi Nymphis, Apollini & Neptuno communiter a Dorienſibus in Triopo celebrantur, qui Ludi Dori adpellantur, ut Aristides ait. Triopon autem est promontorium Cnidi, a Triopa Abantis filio dictum.* Memorat hos ludos etiam Herodotus lib. i, cap. cxliv. vocatque τὸ Τριοπικὸν ἱερὸν, *Triopacum sacrum, & ἀγῶνα τοῦ Τριοπίου Ἀπόλλωνος, certamen Triopii Apollinis*, ad quod non omnes Dores admittiebantur, sed tantum *pentapolis*, antea *hexapolis Dorica*, quarum quatuor in insulis Rhodo & Co sunt, sola Cnidus in continente, antea etiam, quum *hexapolis* esset, *Halicarnassus*, postmodum exclusa a factorum communione. Conditorem Cnidi Pausanias Phoc. cap. xi. *Τριόπιον, Triopon* vocat: de cujus genere, ut ipse Diodorus Siculus fatetur, dissentiunt auctores. Id vero de illo tradit lib. v, cap. lxi. *venisse eis τὴν Κνίδον, ἐν ᾗ κτίσθη τὸ καλεῖται αἰσὶν αὐτῶν Τριόπιον, ἢ Κνιδίαν regionem seu peninsulam, in qua Triopium, a se nominatum, condiderit.* Eademne Cnidus & Triopia sive Triopium fuerit, ut Plinius censet, an Cnidus Triopium exhausserit, non certum est dicere. Præter hanc vero Apollinis vel Neptuni religionem, coluerunt Cnidii cum primis etiam Venerem, quæ inde *Cnidia* cognominatur, & *Doria*, ut Pausanias Attic. cap. i. refert. Ejus simulacrum, Praxitelis opus, tantæ admirationis erat, ut, quod Plinius lib. xxxvi, cap. v. narrat, *multi Cnidum, ut viderent, navigarent: & illo signo Praxiteles nobilitaverit Cnidum*, quamvis & ante in clavis earum urbibus numerata fuerat. Horatius quoque Veneris Cnidia mentionem fecit lib. i, oda xxviii. de Venere:

- - - - - que Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphon
Fœcibus visa olivibus.

A Cnido si Rhodum versus succedimus, in eadem chersoneso est *ὄρε γινώσκου ἀκρὰ, promontorium Onugnathos*, sive Asini maxilla, ut Ptolemæus vocat: cui proxima in eodem litore est *Λόρυμα, Loryma*, quia sine additamento positum est, pro oppido habitum, quemadmodum Stephano etiam *Λόρυμα, πύλις Καρίας, Loryma oppidum Carie* est. Et in Augustana Tabula *Loryma*, pravato quidem nomine, tamquam oppidum. Strabo lib. xiv, pag. 448. litus & maritimam oram vocat, sine oppidi mentione. *Λόρυμα*, inquit, *παρὰ τὴν ὄρεν, ἢ ὅς ἐστιν ἐφελύσσεται τῇ τῆς ὄρες ἰσθμῷ, ἢ ἄλλῃ δὲ φρεσὶ ὁμῶς τῇ ὄρει Φοίνιξ, Loryma est litus asperum, & pennis cernitur, quæ istæ sunt, altissimus: in summo autem castellum Phœnix.* Plinius verbis mox proferendis: *locus Loryma*, id est desertus locus sine oppido. Et Ptolemæo est *Φοινὴ χειρὶν, Phœnix locus vel castellum*: sed inter hoc & Lorymam *Κρῆσαι λιμένα, Cressam portum* interjicit. Plinius dicto cap. xxviii. *Portus Cressa, a quo Rhodus xx m. Locus Loryma.* Strabo subjicit insulam *Eleusam*, quatuor stadiis a litore, ambitu viii stadiorum.

Euthene Pomponii Melæ addenda, quem chersoneso prædictæ dat, incertum mediæ an in litore. *Inter Cnidum*, inquit, & *Ceramicum sinum in recessu posita Euthene.* Stephanus *Euthenas*, vocat. *Εὐθηναι, πύλις Καρίας, Euthene, oppidum Carie*: Plinius autem *Euthenen* Doridis in sinu, & *Euthenen* Carie distinguit.

PERAEA RHODIORUM.

Rhodiorum *Peræa* regiuncula est maritima, pars Cariae, insulae Rhodo in continenti obiecta, quam Rhodii ab antiquis temporibus suae ditionis factam possederunt. Meminisse jam Scylax Caryandensis videtur in Caria, ejus australem oram ita recensens: Καὶ δὲ πόλις ἑλληνική, καὶ χωρὶς ἡ Ροδία καὶ ἐν τῇ ἐπείρῃ Καῦν, Καρχηδὼν πόλις; quæ pravata videntur, ita fortassis restituenda: καὶ χωρὶς Ροδίων, ἡ ἐν ἡπείρῃ, καὶ Καῦν Καρχηδὼν πόλις, ut hic sensus sit: *Cnidus Græca civitas, & regio Rhodiorum in continenti, & Caunus urbs Carica.* Tanta Scylacis ævo fuit *Peræa*: Strabo etiam Caunum adjecit. Caunii enim ἀπέστησαν ποτὶ τοὺς Ροδίους, defecerant aliquando ab Rhodiis: a Romanis post redditi eisdem, ut lib. XIV ille, pag. 448. notavit. Ibidem, & pag. 458. τὰ Περæα τῶν Ροδίων, *Rhodiorum Peræam* vocat. Polybius Excerpt. Legat. LXVII. μὴδὲν ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τῆς τῶν Ροδίων Περæας, *suum esse in extremis sinibus Perææ Rhodiorum*, id est oppositæ continentis. Idem Excerptis libri XVII, cap. II. ὁ τῶν Ροδίων ναύαρχος τῆς μὲν Περæας ἐκέλευεν ἐκχωρεῖν τὸν Φίλιππον, *Rhodiorum navarchus Peræa excedere Philippum* iussit. Usus hoc nomine etiam Livius est lib. XXXIII, cap. XVIII. *Rhodii receperunt sese ad castra. Satis constat, si confestim victores Stratoniceam petissent, recipi eam urbem sine certamine potuisse. Prætermissa ejus rei occasio est, dum in castellis vicisque Perææ recipiendis tempus ternerent.*

Strabo pag. 448. totam hanc nobis *Peræam* hoc ordine descripsit, ut primum summam faceret, deinde singulas partes enarraret. Ἀρχὴ, inquit, τὰ Δαίδαλα τῆς Ροδίας χωρίον: πέρας δὲ τὸ καλούμενον ἔσθ' Φοινὴ, καὶ τὴν τοῦ Ροδίας, *Initium Rhodie continentis sunt Dadala locus vel vicus: finis mons Phoenix dictus, qui & ipse ad Rhodiam continentem pertinet.* Loco χωρίον, veteres libri, Casaubono teste, χωρὶς, id est *Rhodie regionis.* Ab ortu autem in occasum processit Strabo: nos versa vice ab occasu in ortum progrediemur. Initium ergo *Perææ Rhodie* nobis est *Phoenix* castellum, de quo ante paullo in *Loryma*, in quo litore situs est ille mons cum cognomine castello.

Deinde *Physcus*, Φύσκος, oppidum cum portu & luco Latonæ: quo Mylassii emporio utebantur, quia propius mare non habebant, ut idem Strabo adnotavit pag. 453. Ptolemæus Φύσκα, *Physca* scripsit. Post hanc *Calbis* fluvius, Straboni & Ptolemæo memoratus, ἔξωθεν ἡπείρου, *quo adverso naves possunt subvehi.* Ptolemæus longius hoc flumen a Cauno reduxit in occasum: Strabo propius conjunxit. ἔπειτα, inquit, Καῦν, καὶ ποταμὸς πλησίον Κάλβης, *Deinde Caunus est, & prope amnis Calbis.* Locum tamen, *Pisium* nomine, interjectum dicit. Plinius hunc amnem videtur *Indum* vocare lib. V, cap. XXVIII. incunte: at *Indus* est alius, a Livio lib. XXXVIII, cap. XIV. descriptus, cui id nomen Indus fecerit, ab elephanto dejectus. Hic a Cibyra delatus in Calbin effundi videtur: unde nominum confusio est Plinio.

Caunus ναῦς, *navale* habet, & portum. Supra oppidum est castellum *Imbrus*, Ἰμβρὸς. Hæc ex Strabone. Ptolemæus extremam habet suæ Doridis. Plinius lib. V, cap. XXVIII. oppidum *Caunos liberum*: αἰνὰς *Pynos*. Est *Fyrnus* etiam Stephano, tamquam πόλις Καρχηδὼν *Carica*, ignotum ceteris: *Caunus* autem nobilior. Scylax: Καῦν Καρχηδὼν πόλις, *Caunus urbs Carica*, quod ex linguæ genere seu dialecto probat Herodotus lib. I, cap. CLXXII. Thucydides lib. VII, pag. 574. ἐκ τῆς Καῦν παραγέρμεται ἡ γῆ, *a Cauno nunciatur*: & mox, ὡς ἐστὶν τῶν Καῦν, *Caunum* παραγέρμεται. Polybius Excerpt. Virtut. ex lib. XVIII, pag. 1450. εἰς τὸν τῶν Καῦν βορῶν, *Caunorum auxilium implorabat*: qui vero negarunt εἰς τὰ τάττεσθαι μετὰ τοῖς, *quia contribui locutus essent.* Livius lib. XIV, cap. XXV. *Sub idem tempus Caunus*

describere ab his, puta Rhodiis. Stephanus: Καῖνος τοῦ ἀδελφοῦ ἐστὶν, *Caunus mortis obnoxia*. Mela: secundum Calbin annem *Caunus oppidum, valetudine habitantium infame*. Strabo id calori & pomorum multitudini tribuit. Adagium, ὁ Καῖνος ἴσως, *Caunus amor*, id est infelix, aut illicitus, ut interpretantur Stephanus Byzantius & Suidas. Usus & Aristoteles lib. 11, Rhetor. cap. xxvii. hoc proverbio.

Post Caunum Straboni est Κάλυμνος πόλις, *Calytnna urbs*, quæ Ptolemæi Κάλυμνα, *Calinda*, Stephani Κάλυμνα, πόλις Καρίας, *Calynda urbs Caria*. In Herodoti libris ambigue scripta gentile & possessivum. Lib. 1, cap. clxxii. Caunii dicuntur externa sacra ex urbe profligasse μέχρι ὅπου τὸν Καλινδικὸν, *usque ad Calindicos montes*: at lib. viii, cap. lxxxvii. *navis Attica fugiens ἐπιβὰς τῇ φιλίᾳ, αἰσθῶν τε Καλινδικὸν, impiegit in navem sociam, quæ Calyndensium erat*. Dein rursus est *Lacus Latone*, & post eum *Artemisium* promontorium cum fano: tum *sinus Glaucus*, portuosus: tandem τὰ Δαίδαλα, *Dadala*, Perææ finis secundum Strabonem. Ptolemæo Δαίδαλα τόπος, *Daddala locus*, (ut supra *χεῖρον* Strabo dixit) inter quem & Caunum ei sunt interposita Αὐδά & Καρία, *Lyde & Caryæ*.

Sed hæc in litore. Intus quanta hæc Peræa fuerit, aut an in mediterranea adscenderit, non habemus cognitum: nisi forsitan, quæ Ptolemæus anni Calbi adponit, *Pythus, Thera, Idymus*, vel omnia, vel quædam Rhodiorum fuerunt. Hæc in Caria censuit Ptolemæus; at *Calindam, Lydas, Caryam, Dadala* in Lycia, sequutus suorum temporum geographiam, quibus defierat & libertas & possessio Rhodiorum in continente, & nova distributio provinciarum facta, idque a Vespasiani ætate, uti de Rhodo refert Suetonius cap. viii. Bello Antiochi confecto auxerunt Rhodios Romani, donantes iis Lyciam & Cariam usque Mæandrum, præter Telmissum, quæ Eumeni regi data fuit. Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. *Rhodiis adfirmata, quæ data priori decreto erant. Lycia & Caria data usque Mæandrum annem, præter Telmissum*. Exciderunt brevi post eximio dono, quum bello Macedonico secundo viderentur regis partibus magis, quam Romanorum, favisse, cessantes ab officio, quod proprium sociorum erat: ideoque, audita purgatione illorum, responsum legatis ita fuit, ut nec hostes fierent, nec socii permanerent, imperatumque, ex Lycia Cariaque deducere præfectos. Tum & Caunii desciverunt a Rhodiis. Hæc ex Livii xlv, cap. xx. sequentibus, maxime ex xxv. Restituti in gratiam, Caunum receperunt, & Sylla insulas eis attribuit, ut Cicero refert lib. 1, ad fratrem epist. 1, cap. xi. Ademit rursus libertatem Claudius, ut Dio narrat lib. lx; idemque reddidit ob poenitentiam delictorum, ut Suetonius cap. xxv. Vespasianus provinciæ formam imposuit, itidem testante Suetonio cap. viii.

C A R I A M E D I T E R R A N E A.

Late patebat Caria in mediterraneis, & Ptolemæus usque ad Mæandrum & ultra, seu alteram ripam produxit, multasque urbes in Caria censuit, quæ aliis vel Phrygiæ vel Lydiæ tribuuntur. Nos eas recensebimus, quas indubitato constat fuisse Caricas: ceteras quasque tunc genti, in qua sitæ videntur, relinquimus. Difficile est, hic situm invenire, Ptolemæum ergo ut plurimum sequemur, quia qui alius positionem monstraverit, non habemus. A Mæandro initium faciemus, & inde magis magisque in austrum progrediemur.

Ut ita ab occasu in ortum procedamus, circa Mæandrum fluvium post Pyrrham & Heracleam, maritima oppida, est *Harpasa* Ptolemæi ad flumen *Harpasum*, ubi Mæandro a lava ripa infunditur. Livius lib. xxxviii, cap. xiii. *Profecto ab Epheso consu-*

is ad *Magnesium* occurrit *Attalus*. - - - Consul, collaudato juvene, cum omnibus copiis ad *Meandrum* progressus, castra posuit. - - - Transgressi *Meandrum*, - - - aliteris castris ad *Harpasum* flumen ventum est. Et Plinius lib. v, cap. xxix. Præter hæc sunt [in Caria] *Coscinus*; *Harpasa*, adposita fluvio *Harpaso*, quo & *Trallicon*, quum fuit, aduebatur. Deinde est *Amyzon* Plinii, Ptolemæi Ἀμύζων, de qua nihil præterea constat. Ex Ptolemæi positione remotior est a flumine: etiam quæ huic vicina *Bargaza*, Βάργαζα, ejusdem Ptolemæi: distincta ab illa, quam Strabo & Stephanus in peninsula Dorica ponunt, supra enarratam, quæ per Σ scribitur Βάργαζα, *Bargasa*, inter Cnidum & Halicarnassum. Prope amnem *Meandrum* fuit *Orthosia* Plinii, Ptolemæi Ὀρθωσία, *Orthosias*, qua forma etiam in Notitia Ecclesiæ est inter Cariæ episcopos: Ὀρθωσιάδης, *Orthosiadis episcopus*. Et in Notitia Hieroclis Ὀρθωσία, *Orthosias*, etiam O brevi: Livius autem lib. xlv, cap. xxv. Ἀγλασσησες *Alabandenses* circa *Orthosiam* acie vicerunt. Et Strabo quoque lib. xiv, pag. 447. Ὀρθωσία, *Orthosia*, O magno. Postquam de Tralibus & Nyfa egerat, subdit: περιέκυνται ἀξιόλογοι καρυκία πρὸς τὸ Μαιάνδρου, Κοσκινία καὶ Ὀρθωσία, *Circumjacent trans Meandrum memorabiles pagæ, Coscinia & Orthosia*. Alter Plinio est *Coscinus* lib. v, cap. xxix.

Supra *Orthosiam* non longe ab eodem amne est Ptolemæi *Neapolis*, quæ an eadem ac illa sit, quam Pomponius Mela lib. i, cap. xvi. in maritimis Cariæ cum Myndo & Caryanda *Neapolin* circa Jasium sinum scripsit, dubitamus, quia longiore spatio hæc duo loca disjuncta sunt. In Notitia Ecclesiæ est etiam *Neapolis* circa *Meandrum*, cum *Orthosiade* conjuncta, quæ eadem est Ptolemæi.

Succedit ad idem flumen *Apollonia* Ptolemæi, cum cognomine πρὸς Λαμβάνω, *ad Lambanum*, quod vel montis vel minoris fluminis vocabulum est. Hinc Plinii sunt *Apollonias*. In Notitiis est Ἀπολλωνιάς, *Apollonias*, ejusque episcopus, ὁ Ἀπολλωνιάδης, *Apolloniadis qui est*. Adjacet alia *Heraclea*, Ptolemæo auctore, cum cognomine πρὸς Ἀλβάνω, *ad Albanum*, credo, montem: in Notitia Ecclesiæ corrupte Σαλαβαίνης: & supra hæc celebrior urbs *Aphrodisias* ejusdem Ptolemæi: inter Lydiam & Cariam Stephano sita, qui vero alibi in Μεγάλη πόλις, in ipsa locat Caria. διυτίρα, inquit, πόλις Καρίας, ἡ νῦν Ἀφροδισιάς, *Altera [Megalopolis] est urbs Carie, quæ nunc Aphrodisias vocatur*. Eadem Suidas in Νινὴ, qui & *Ninocen* illam quondam dicit vocitatam esse. In Notitia Hieroclis: μητρόπολις Ἀφροδισιάς, *metropolis Aphrodisias*. Cives Plinio *Aphrodisienses liberi*, lib. v, cap. xxix. Et Tacitus lib. iii Annal. cap. lxi. *Aphrodisienses posthac & Stratonicensis dictatoris Caesaris ob vetusta in partes merita, & recens de vi Augusti decretum attulere*.

Ultiora circa *Meandrum* superiorem sunt *Trapezopolis* & *Antiochia*, Cariæ etiam aliquando contributa. Ptolemæus enim Τραπεζοπολιν, *Trapezopolim* in Caria censet; etiam Plinius suos *Trapezopolitas*: at in Notitiis Episcopatum & provinciarum scribitur in Phrygia Pacanapa: & Socrates lib. vii, cap. xxxvi. Τραπεζόπολις τῆς Φρυγίας. De Cariæ *Antiochia* Ptolemæus, Ἀντιόχεια πρὸς Μαιάνδρου, *Antiochia ad Meandrum*. Notitia Episcopatum in Caria: ὁ Ἀντιόχειας τῆς Μαιάνδρου, *Antiochia ad Meandrum* thronus seu sedes episcopalis. Et Strabo lib. xiii, pag. 433. ἡ τῶν Ἀντιοχείων πόλις τῶν ἐπὶ Μαιάνδρου τῆς Καρίας ἡδὲ, *Antiochenorum urbs illorum, quæ super Meandrum sunt, nunc in Caria censet*. Si ἡδὲ, nunc, Strabonis ævo, in Caria fuit, extra illius limitem oportet antea fuisse, ab Romanis autem Cariæ contributam. Nummus Trajani Decii apud illustr. Spanhemium pag. 888. ANTIOΧΕΩΝ ΜΕΑΝΔΡΟC. Sic expressum est sine diphthongo pro Μαιάνδρῳ. Ait Harduinus, hanc *Meandri Antiochiam* eandem esse, quæ Plinii & Stephani simpliciter dicta *Antiochia Caria*: De Plinio res certior, quia ipse se explicat. Caria, inquit, interiorum nominum fama præcurret: quippe ibi sunt oppida, Mylasa libera; Antiochia, ubi fuerunt Seminethos & Cranaos oppida: nunc eam circumfluvium

Maander & Orflius. Fuit in eo tractu & *Maandropolis*: de Stephano autem dubitatur. Berkelius undecimam illius Antiochiam putat Alabandam esse, quia, eodem teste, Alabanda etiam Antiochia dicta fuerit. Sed quod undecima etiam *Pythopolis* eodem auctore dicta fuit, potius ad Nyssam videtur referenda. Ita enim idem: *πυθίαλις Καρίας πόλις ἡ μετὰ ταῦτα Νύσσα*, *Pythopolis Cariae urbs, quae postea vocata Nyssa*. At in *Αντιόχεια* dixerat: *ἡ καὶ καλεῖται Καρίας, ἡ τὴν αἰ Πυθίαλις καλεῖται*, *Undecima [Antiochia] est Cariae, quae etiam Pythopolis dicta fuit*. Ergo *Nyssa*, seu *Nysa*, & *Antiochia* Cariae est eadem, quia communi nomine *Pythopoli* conveniunt. Secundum Strabonem autem lib. xiv, pag. 447. illa *Νύσσα*, *Nysa* est prope *Tralles*.

Addo *Maandropolis* Plinii, cuius verba modo in *Antiochia* attulimus: quam Stephanus dixit *Μαγνητίας πόλις*, in *Magnesia*, quae ad *Maandrum* est, *territorio suam urbem*: nec *Μαυανδρόπολις*, *Maandropolis* tantum, verum etiam *Μαυανδρος*, *Maandrum* adpellari. Alia de situ non constant, ut ignoretur citra, ultra *Magnesium* fuisse, sive ab ortu illam, an occasu adspexerit. Nomen arguit prope flumen fuisse: & quia in *Caria*, ideo in ripa fluminis sinistra potius, quam dextra.

Hæc circa *Maandrum* oppida: in austrum vergunt *Alabanda*, *Stratonicea*, *Alinda*, *Mylassa*. Prima & propior *Maandro*, quam ceteræ insequentes, est *Alabanda*, *Αλάβανδα*, de qua Strabo, *Αλάβανδα δὲ καὶ αὐτὴ μὲν ὑπὸ κατὰ λόφους*, *Alabanda subjacet tumulis*, singulari numero, ut Plinius quoque & Stephanus. Tumuli illi figuram *aselli cliellis instrati* fecerunt, quod *Alabandenis* ab *Apollonio Malaco* facere fuit obiectum. Convenit jurisdictionis habuit sub Romanis. Plinius in *Caria*: *Alabanda libera, quae conventum eum cognominavit*. Felix civitas. Unde proverbium apud Stephanum: *Αλάβανδα Καρὸν ἰουτυχισμένη*, *Alabanda Carorum fortunatissima*. Livius dixit plurali numero lib. xxxiii, cap. xviii. *Alabanda, ubi hostes erant, ducere pergit*. Et Juvenalis Sat. iii, vers. 70.

- - - - *hic Trallibus aut Alabandis.*

Condita ab *Alabando*, quem ob id pro deo coluerunt. Cicero i i Nat. deor. cap. xv. *In Graecia multos habent ex hominibus deos: Alabandi, Alabandum; Tenedi, Tenem, cetera*. Et ibidem cap. xix. *Alabandenses sanctius Alabandem colunt, a quo est urbs illa condita, quam quicquam nobilium deorum*. Gentile varium, *Alabandi* & *Alabandenses*, ut jam Cicero utrumque dixit: & lib. xiii, epist. lvi. *Alabandis pecuniam Cluvio debent; Græca forma, Αλαβανδία*: & in nummis Augusti & Claudii ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ: etiam *Alabandis*; Livius lib. xlv, cap. xxv. *Mylassenses Alabandenosque acie vicerunt*.

Post *Alabandam* est *Stratonicea*, *Στρατονεία*, ut Strabo, Polybius, Stephanus scribunt: sive *Στρατονία*, *Stratonice*, ut Ptolemæus. Sed præstat prior forma, quam etiam Latini sequuti sunt, *Stratonicea* transcribentes. Strabo lib. xiv, pag. 454. *Στρατονεία δ' ἔστι κατὰ τὴν Μακεδονίαν, ἡ καλεῖται καὶ αὐτὴ κατὰ τὰς πόλεις ὑπὸ τῶν βασιλέων*, *Stratonicea est Macedonum colonia*. & ipsa præterea ἀπὸ τῆς ὀνόματι ἀβρεγῆς. Quorum autem Macedonum? puta Syrorum Macedonum seu Seleucidarum, quia, ut Stephanus tradit, nomen habet a *Stratonice* *Antiochi* Soteris uxore. Livius lib. xxxiii, cap. xviii. & ab ipsa *Stratonicea* *Thessalorum auxiliariis devocatis*, *Alabanda, ubi hostes erant, ducere pergit*. & mox: qui *Stratoniceam* *presidio obtinebant*. Et eodem libro cap. xxx. *Rhodiis Stratoniceam Caria dono datam*. Gentile *Στρατονείας* in nummo Getæ ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΕΩΝ: Latine *Stratoniceses*. Tacitus annali i i, cap. lxii. *Stratoniceses dictatoris Caesaris & duci Augusti decretum attulerunt*. Livius xxxiii, cap. xviii. in *Stratonicensi agro*. Ut Stephanus refert, ab *Hadriano* urbs instaurata fuit & *Ἀδριανούπολις*, *Hadrianopolis* vocata. Sed prævaluit vetus nomen, etiam in *Notitiis* *episcopatum* & *provinciarum*. Alia *Stratonicea*, Strabone tradente

te ad Taurum est, incertum autem quo loco, aut qua provincia. Tamen propter hanc Livius, verbis modo prolatis, dixit *Stratonicea Carie*, discriminationis causa, quia tertia, quam ex Ptolemæo aut depravato Stephano in Macedonia quidam quæsiiverunt, nulla est, ut Salmasius ad Solinum pag. 588, demonstravit. Prope Cariae Stratoniceam fuit sanum τοῦ χρυσαορέας Διὸς, *Jovis Chrysaorei*, commune Caribus, quod conventum Carum habuit, in quo etiam Stratonicenses fuerunt, quamquam non essent Cares genere, sed quia pagos Caricos possidebant. Fuit in agro illo etiam aliud *sanum Hecate* clarissimum, quod itidem πανηγυρεῖς, *conventus* celebriores habuit. Hæc ex Strabone.

In Stratonicensi agro fuerunt etiam castella. Unius nomen erat *Tendebe*, porrecta media. Livius lib. xxxiii, cap. xviii. *Cum his copiis Pausistratus Tendebe, in Stratonicensi agro locum peropportunitatem, occupavit.* Stephanus: Τένδεβα, πόλις Καρίας ἀρχαία, *Tendebe, vetus Carie oppidum.* Alterum *Astragon* fuit. Livius ibidem: *Diocletes, regius præfectus, recuperandi castelli causa castra ad ipsa Tendebe movit, inde ad alterum castellum, nem Stratonicensis agri: Astragon vocant.*

Sequitur meridiem versus oppidum *Alinda*, quod vocabulum in Plinii & Stephani libris corruptum fuit, ut ibi lib. v, cap. xxix. *Alidienses & Hydienses* legantur, qui debent esse *Alindienses*; hic Ἀλινᾶ, *Alina*, qui vero quod Gentile scripsit Ἀλιδῶς, non dubitandum, quin Ἀλινδα, *Alinda* legendum sit, ut bene Berkelius restituit. Pure nomen servavit Ptolemæus Ἀλινδα, *Alinda*: & Arrianus lib. i. Exped. Alexandri, qui plurali numero τα Ἀλινδα, formavit. De Ada Cariae regina dicit: Ἀδα δὲ Ἀλινδα μόνον κατέχευε, χρεῖον τῆς Καρίας οὐχ ὀλιγώτερον. *Ada vero unum oppidum Alinda tenebat, minimissimam Caria.* Et mox: Ἀλεξάνδρος τὰ τῆς Ἀλινδα ἀντὶ ἐπέτερεψε, *Alexander Alinda ei [Adæ] concessit.*

In eo tractu fuit etiam Ἰδυσσα, *Hydissa* Ptolemæi; Ἰδυσις, *Hydissus* Stephani: unde Plinii *Hydissenses* sunt. Fuit & Εὐρώμας, *Eurōmus*; quod oppidum Strabo inter mediterraneorum ignobiliora numerat, lib. xiv, pag. 453. & ante pag. 437. de situ dicit, a Milesio agro in ortum versus Euromum fuisse positam, ἀπὸ τῆς Μιλησίου πρὸς ἄνδρ' ἀπὸ τῆς Καρίας Μίχρα Εὐρώμαον. *Etsi autem Strabonis ævo ignobilior fortasse fuit; satis clara tamen olim fuerat, etiam sub tempus Macedonici belli, adeo, ut etiam oppida alia sibi subiecta possideret.* Livius lib. xxxiii, cap. xxx. *his, quæ in Asia essent, Euromo, Padasisque, & Bargyliis, & Jasso præsidia Philippus deduceret.* Et lib. xlv, cap. xxv. *Mylassenses Eurōmensium oppida occupaverunt*: & paucis interjectis: *Eurōmensium provincia adempta.* Hanc provinciam Eurōmensium Polybius Legat. xciii. vocat τὰς ἐν Εὐρώμῃ πόλεις, *oppida in Eurōmensi territorio.* Plinio hæc urbs est dicta *Eurōme* lib. v, cap. xxix.

Propius ad mare, quod ab occasu est, accedunt *Mylasa* sive *Mylassa*, disjuncta a mari & navali suo octoginta stadiis, ut Pausanias Arcad. cap. x. notavit, qui plurali numero id nomen enuntiat, Καρῶν οἱ Μύλασσαι ἔχοντες, *qui Cares Mylasa tenent*: etiam Strabo xiv, pag. 453. τὰ Μύλασσα ἰδρυται ἐν πεδῇ σφόδρ' εὐδαίμωνι, *Mylassa jacet in opulento campo*: & Herodorus lib. i, cap. clxxi. ἐν Μυλάσσοισι Διὸς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον, *in [urbe] Mylassis antiquum Jovis Carii sanum est.* Urbs nobilis, templis & porticibus ornata, quam ibidem Strabo inter Cariae mediterraneæ tres ἀξιολόγους, *memorabiles* numeravit: ceteræ sunt Stratonicea & Alabanda. Plinius in Caria: *Mylasa libera*, Romanis concedentibus. Cives Μυλασσίαις Pausanias dicto loco: Livio lib. xlv, *Mylassenses.* Scripserunt simplici littera Μύλασσα, *Mylassa*, Pausanias, Stephanus, Plinius & Hierocles, in Notitia: gemina, Μύλασσα, *Mylassa*, Herodotus, Strabo, Livius, Ptolemæus. Sed præstat simplici, quia sic nummi etiam habent, Augusti, ΣΕΒΑΣΤΩ ΜΥΛΑΣΣΕΩΝ: & alius Augusti ΜΥΛΑΣΣΕΩΝ: item Hadriani & Ceteræ, ΜΥΛΑΣΣΕΩΝ: ex quibus Strabo, Livius, Ptolemæus, si placet, possunt emenda-

ri. In urbe templum fuit *Jovis*, quem *Oſogo* vocant indigenæ, ut Strabo XIV, pag. 453. nominat, ſive *Ογία*, *Ogoa*, ut Pausanias Arcad. cap. x: extra urbem in monte ad vicum *Labrandam*, templum *Jovis Labrandeni*, cum ſimulacro *Διὸς Στρατίου*, *Jovis Stratii* ſeu *Militaris*. Sic ibidem Strabo: at Lactantius lib. I Divin. Inſt. cap. XXI. a *Labrandeo*, hoſpitem *Jovis* & in bello adiutore, nomen deducit. Forſan is etiam *Labrandam* καίμην vicum condidit, aut nomine inſignivit. Adde modo dictum *Jovis Carii* templum ex Herodoto: quod Straboni *τρίτον ἱερόν*, *tertium templum Jovis* eſt apud Mylaſenſes.

In Halicarnaffenſi agro fuerunt τὰ Πήδασα, *Pedaſa*, & tractus circa ea Πήδασις, *Pedaſis* dictus. Hæc Strabo lib. XIII, pag. 420. qui notanter dicit τὰ Πήδασα ἦν πόλις, *Pedaſa fuerunt oppidum*, ſed decreverant Strabonis ævo. Addit, Πήδασαι δὲ καὶ ἐν τῇ νῦν Στρατονικίῳ πολίχνιον ἔστι, *Pedaſum autem etiam nunc in Stratoniceſi agro oppidulum eſt*. Non diverſa *Pedaſa* & *Pedaſum*: ſed quæ olim *Pedata* fuerant Halicarnaffenſium, poſt in vicum redacta & Stratoniceſibus contributa mutato nomine in ſingulare. Plinius V, cap. XIX. tradit, Halicarnaffo ab Alexandro ſex oppida fuiſſe contributa, quæ ſunt *Theangela*, *Sibde*, *Medmaſſa*, *Eſtranium*, *Pedaſum*, *Telmeſſum*. Polybius Legat. IX. in ſenatus conſulto de pace cum Philippo ineunda: Εὐρώμων, καὶ Πήδαſα, καὶ Βαργύλια, καὶ τὴν Ἰαſοῖν πόλιν ἰλευθέρως ἀφῆναι, τὰς φράγας δὲ αὐτῶν μεταſησάμενοι, *Eſtronium* & *Pedaſa*, & *Bargylia*, & *Jaſſum*, deductis inde præſidiis, liberæ eſſe ſinat. Quæ Livius lib. XXXIII, cap. XXX. vertit: præſidia Philippus deduceret *Eſtrono*, *Padaſisque*, & *Bargyliis*, & *Jaſſo*: eas quoque placere liberæ eſſe. P A D A S I S libri habent: legendum *Pedaſis*, ut Polybius, quem Livius ſequutus eſt, ſcripſerat. Corrupte Ptolemæus Βαδηſσός, *Badeffus*. Incolentes Πηδαſῆς, *Pedaſenſes*. Herodotus lib. VI, cap. XX. *Agrium Mileſium urbi circumjectum atque planitiem ipſi Perſæ obtinuerunt*: ὑπεράχρεια ἔδουσαν Καρὶ Πηδαſεῦσι ἐκτῆσαι; *montana Caribus Pedaſenſibus poſſidenda dederunt*. E quibus de ſitu ſimul judicari poteſt, haud longe ab agro Mileſiorum abſuiſſe.

Cetera, quæ Plinius dixit, ab Alexandro civitati Halicarnaffenſi tributa oppida, ſunt pleraque obſcuriora. *Theangela*, etiam Stephano nota, cui Θεάγγελος πόλις Καρίας, *Theangela Caria oppidum* ſunt. Videtur nomen a ludorum & ſpectaculorum præconio eſſe, quod proprium ſorte huic civitati, ut ipſa præconis vice fungeretur, & τὸ κοινὸν ſocietatem ad communem panegyrim convocaret. Gentile habet Athenæus lib. VI, cap. XX. Φίλιππος ὁ Θεαγγελὲς ἐν τῷ περὶ Καρῶν καὶ Λιγυῶν ſυγγραμμάτι, *Philippus Theangelenſis in Opere de Caribus & Lelegibus*. De oppido *Sibde* nihil eſt quod referamus, niſi quod Stephanus, Σίβδα πόλις Καρίας, *Sibda, urbs Carie*: nec plura de *Madmaſſa*, niſi quod idem, Μάδμαſſα, πόλις Καρίας, *Medmaſa, oppidum Carie*. Nihil autem omnino de Cariae *Eſtranio*, præter Plinii memoratiōem, inuenimus.

Telmeſſum ſuperreſt ex Plinianis, quod Stephano *Telmeſſus*, Τελμειſσός ſcribitur, urbs multis eadem viſa, quæ Lyciæ *Telmeſſus* vel *Telmeſſus*, quaſi ſit in limite provinciæ utriusque. At duas oportet eſſe, quia Lyciæ *Telmeſſus* juxta Patara eſt ſita; Cariae, in agro Halicarnaffenſi, aut non longe ab illa urbe. Suidas dijudicet controverſiam: Τελμειſῆς, ἵν' αὖτε οἰκοῦνται ἐν Καρίᾳ, ἀπέχοντες ἑξ ἑκάſτια Ἀλικαρναſſοῦ, ὡς Πολέμων. Τελμειſσός δὲ πόλις ἐν Λυκίᾳ *Telmeſenſes*. Iſti habitant in Caria diſtantes ſexaginta ſtadiis ab Halicarnaffo, ut Polemo tradidit: *Telmeſſus autem eſt urbs Lyciæ*. Cariae ergo oppidum ſimplici littera ſecundum Suidam: Lycio autem duplicata ſcribendum eſt.

L Y C I A.

Ultima maritimarum regionum cis Taurum eſt LYCIA, inter Cariam ab occaſu, Pamphy-

phyliamque ab ortu contenta. Ptolemæus in septemtrione amplificat, *Milyadem* & *Cabaliam* regiones adjiciens: alii arctiores fines in illo tractu faciunt, & *Milyadem* sane *Cabaliam*que ipse Strabo excludit, & alia quoque, quæ in Lyciæ mediterraneis ponit Ptolemæus, Pisidiæ vindicantur. Ab occasu in ora Ptolemæus quædam ex Caria adscripsit suæ Lyciæ, quæ Caribus aliorum consilio reliquimus, & supra cum Cariae exposuimus oppidis. Plinius lib. v, cap. xxvii. triginta sex oppida Lyciis attribuit: Strabo lib. xiv, pag. 457. tantummodo τρεῖς καὶ ἑκοσὶν *viginti tria*, & in iis sex numerat, quas cum Artemidoro dicit μεγίσται πόλεις, *maximas urbes*, quæ erant *Xanthus*, *Patara*, *Pinara*, *Olympus*, *Myra*, *Tlos*. Harum civitatum & totius Lyciæ laudat ibidem æquitatem & rempublicam, ac cum primis in piratico tumultu abstinentiam, quia meruerint, ut libertatem illis Romani confirmarent.

Prima euntibus ex Caria in litore est *Telmessus* sive *Telmessus*, de qua Pomponius Mela lib. i, cap. xv. *mons Cragus*, & quæ Lyciam finit, *urbs Telmessos*. Repetiit Plinius lib. v, cap. xxvii. quæ Lyciam finit, *urbs Telmessus*. Uterque ab ortu processit in occasum, unde finem vocant, quod nobis est principium. Uterque etiam vocali secunda scripsit in medio, ut etiam Ptolemæus Τελμισσός, *Telmessus*. Ceteri tertia vocali *Telmessus* expresseverunt. Strabo lib. xiv, pag. 457. Τελμισσὸς πόλις καὶ λιμένας ἔχουσα, *Telmessus oppidum Lyciorum, cum promontorio ejusdem nominis & portu*. Scylax eodem modo scripserat, uti ex reliquiis adparet, quamquam prima syllaba apud ipsum est depravata. Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. ter memoravit: *Consul Q. Fabio Labeoni, qui classi præerat, scripsit, ut Patara extemplo proficisceretur, quæque ibi naves regiæ essent, concideret cremaretque. Profectus ab Epheso, quinquaginta rectas naves aut concidit aut incendit. Telmesium eadem expeditione, territis subito adventu classis oppidanis, recepit. Ex Lycia protinus per insulas in Græciam trajecit. Et paucis interjectis: Rhodius Lycia & Caria data, præter Telmesium. Et mox: Eumeni nominatim urbes [adjecerunt] Tralles, atque Ephesum, & Telmesium*. Nitida quidem Gronoviorum editione loco primo *Telmessus* exscriptum est, secus ac posterioribus, sed errore. Veteri Moguntina Scheferi, quæ facile prima in Germania fuit, omnia tribus locis est *Telmessus* vocali tertia. Etiam in SC. quod Livius lib. xxxviii, cap. lvi. recenset, bis *Telmessus* scriptum est, & *castra Telmesium*. Strabo refert, *Telmesium urbem, Eumeni tum donatam, recepisse Lycios, regno illius in formulam provinciæ redacta*. Cives sunt Τελμισσῆες, *Telmessenses*. Arrianus *Exped. Alex.* lib. i, pag. 69. εἰσβαλὼν ἐς Λυκίαν, Τελμισσῆες μὲν ὁμολογίᾳ προσηγέγετο, *Lyciam ingressus, Telmessenses pacto sibi conciliavit*. Quod testimonium iis accedit, quod de media vocali i seu jota jam attulimus, cujus sic facile major in hoc vocabulo est auctoritas, quia Scylax, Strabo, Livius, Arrianus, Stephanus, & forte etiam Herodotus, in ea conveniunt. Nam hic lib. i, cap. lxxviii. tradit, Cræsum consuluisse τὰς ἐξηγητίας Τελμισσέων, *conjectores Telmessensium*, de quibus ibidem agit tamquam præcipuis divinis & haruspicibus Asiæ. Tres autem hujus nominis urbes sunt, in Caria, prope Halicarnassum, de qua supra: in Lycia, prope flumen Xanthum, de qua jam agimus: & in Pisidia, quæ etiam nomine leviter mutato *Termessus* vocatur. Cicero lib. i, de *Divinat.* cap. xli. *Telmessus in Caria est: qua in urbe excellit haruspicum disciplina*. De prima Cariae, utpote obscuriori, vix intelligi tanta fama & disciplinæ nobilitas potest: neque de tertia, qui longius abest a Caria: relinquitur ergo, ut de media interpretemur, sita in Cariae Lyciæque confinio: quemadmodum etiam Stephanus *Telmesium*, quam ipse Καρίας πόλις, *Cariae urbem* describit, a Strabone dicit Lyciæ adsignari. Adde Holstenii ad Steph. annotationes, quibus plane nobiscum vir summus ille consentit. A *Telmisso sinus Telmessicus* nominatur, qui uno latere Cariam, altero Lyciam contingit, ut Livius descripsit lib. xxxviii, cap. xvi.

Sequitur *Xanthus* fluvius, *Ξάνθος*, olim *Sirbes* dictus secundum Strabonem. Ptolemæus post *Telmessus*, *Ξάνθου ἱερὸν*, *Xanthi ostia*. Arrianus dicto loco: *πρὸς τὸν Ξάνθου ποταμὸν, trajecto Xantho fluvio*. De urbe *Xantho*, ad hunc fluvium posita, dicemus infra in mediterraneis.

Post flumen sunt *Patara*, *πάταρος*, *caput gemis*, ut Livius vocat lib. xxxvi, cap. xv. urbs nobilis, & oraculo Apollinis clara, qui inde *Παταρίος*, *Patareus*, tribus syllabis, cognominatur. Pomponius Mela lib. i, cap. xv. de Lycia: *ut multa oppida, sic, præter Patara, non illustria. Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus & oraculo fide Delphico simile*. Lycophron vers. 920.

Ἐξ ἧς Ἀλαίᾳ Παταρίῳ ἀνακτόρων,
E regione ieropolitum Alas Patarci.

Et Horatius lib. iii. Carminum oda iv.

- - - qui Lycia tenet
Dumetia, natalemque situm,
Delus & Patareus Apollo.

Oraculum autem hibernis mensibus erat Pataris: æstivis apud Delum. Virgilius *Aeneid.* iv, vers. 143.

- - ubi hibernam Lyciam, Xanthique fluentia
Deserit, ac Delum maternam utvisit Apollo.

Servius ibi: *Constat Apollinem sex mensibus hiemus apud Pataram, Lycie civitatem, dare responsa, unde Patareus Apollo dicitur; & sex mensibus æstivis apud Delum. Hæ Lycia illæ sortes, quas Virgilius Aeneid. iv, vers. 346. dixit,*

Italiam Lycie jussere capessere sortes.

Atque hæc de oraculo. De urbe & portu Livius lib. xxxiii, cap. xli. *oram Asiae* [Antiochus] *legens, pervenit in Lyciam, Patarisque cognito vivere Ptolemæum, navigandi in Aegyptum opussum consilium est*. Et lib. xxxvii, cap. xvi. *Omissa, Patara amplius remandi, spe, Rhodu domum dimissi sunt*. Et cap. xvii. *Actulius vocatos Rhodios quum percontatus esset, utrumnam Pataris universa classis in portu stare posset, cetera*. Idem lib. xxxviii, cap. xxxix. *Consul Labeoni, qui classi præerat, scripsit, ut Patara extemplo profisceretur, quæque ibi naves regia essent, consideret cremaretque*. Sita urbs in peninsula, quam *Λυκίων χερσόνησος*, *Lyciorum chersonesus* Stephanus vocat, qui etiam de urbis nomine ejusque origine agit. Nummus Gordiani apud Patin. p. 375. *ΠΑΤΑΡΕΩΝ*, *Patarensium*, cum Apollinis imagine. *Παταρίος* enim cives sunt: *Παταρίῳ*, *Patariis*, possessivum, auctore Stephano: & inde femininum *Παταρίς* apud Dionysium perieg. vers. 507. de Chelidoniis insulis,

Τρεῖς ἡσσοί, μεγάλης Παταρίδῃ ἰδοῦσι ἄρκος.

Tres insule magnam intra Patareidem summisatem:

potius enim de *summitate* circa portum, quam de procurrente promontorio interpretandum censet Samalius in Solin. pag. 550. Ptolemæus Philadelphus hanc urbem quum auxisset, ab *uxoris* nomine, quod Strabo adnotavit, *Ἀρσινόη ἐκάλεσε τὴν ἐν τῇ Λυκίᾳ: ἐπικερίττει δὲ τὸ ἔλαχον ἰσθμὸς*. *Antiphen Lycia denominatur: utrum antiquum nomen obtinuit, nec novum illud in usum venit*.

Post Patara in Ptolemæi serie est *Antiphellus*, *Ἀντίφειλλος*, ad mare, cui intus opponitur *Phellus*, sive ut Plinius ait, *in recessu Phellus*: recedit enim a litore, ubi Antiphellus est, in interiora & mediterranea. Scylax etiam Phello portum tribuit, qui an Antiphellus sit, incertum. Videant alii. Strabo quidem utrumque in mediterraneis videtur censere: *ἡ δὲ μισσηρὰ Φειλλὸς καὶ Ἀντίφειλλος, in mediterraneo Phellus & Antiphellus*: sed de Phello est interpretandum, cui cognationis causa Antiphellus adjungitur. Utriusque etiam meminit

Stephanus de Urbibus, & auctor Notit. Episcopatum. Plura interponit Ptolemæus inter Patara & Limyri amnis ostia, videlicet *Andriacen* & *Aperras*. Utriusque etiam Plinius mentionem ita habet: *Andriaca crustas, Myra: oppida, Apyre, Antiphellos, quæ quondam Habessus; atque in recessu Phellus*. Ptolemæi *Απίρρα, Απερρα*, sunt Plinii *Apyre*.

Strabo a Pataris ad *Myra* & *Limyra* progreditur: tum demum ad Phellum & Antiphellum. Ptolemæo *Myra* & *Limyra* sunt mediterranea: quod vero utrumque Strabo tantum viginti stadiis a mari abesse dixit; nihil obstabit, quo minus etiam in litore ac maritimis censere possimus: si modo numerus in *Limyris* satis certus est, qui quod idem in *Myris* est, suspectior adparere possit, tamquam repetitus ex priore. De *Myris* autem res certa est. Strabo: *ἔτα Μύρα, ἐν ἑκατοσάδοις ὑπὲρ τῆς θαλάττης ἐπὶ μεταώρῳ λόφῳ, Deinde Myra sunt, viginti stadiis supra mare in excelsa colle*. Portum vero ad mare habuit, in quo Paullus Alexandrinæ navi fuit impositus. Act. apost. xxv 11, 5. *Emensi mare Calicium & Pamphylium*, κατέλαβον τὴν Μύραν τῆς Λυκίας, *venimus in Myra Lycia*. Suidas: *Μύρα, τόπος τῆς Λυκίᾳ ἐπαρχίας, Myra, locus est provincia Lycia*. At minime obscurus locus erat, sed in sex *μαγίσαις, maximis* Lyciæ civitatibus numeratur a Strabone, ut supra percepimus: & in Notitia Eccles. ὁ Μύρας, *Myrorum* Episcopus memoratur. Nummus quoque Gordiani ΜΥΡΕΩΝ præfert inscriptione, quia *Myrius* gentile est secundum Stephanum, id est *Myrensis*.

Post *Myra* Strabo habet ostia *Lymiri* amnis, & super illa viginti per stadia oppidum τὰ Λίμυρα, *Limyra*. Plinius: *Juxta mare, Limyra cum amne, in quem Arycandus influit*. Sic ergo etiam in maritimis ponit, ut minus dubitari possit de Strabonis numero: αἰθ' ἢ ἐκβολὴ τῷ Λίμυρου ποταμοῦ, καὶ ἀνιστὶ περὶ ἑκατοσάδοις ἑκατοσ, τὰ Λίμυρα πόλιν, *Deinde, inquit Strabo, est ostium amnis Limyri, & si terra stadiis xx inde adscenderis, oppidum Limyra*. Dicit περὶ, *pedestri itinere*, sive terra, quia fluvius inter oppidum & ostia tortuosus forsan est & longioris ambitus: per rectam vero lineam citius pervenitur in oppidum. Prope mare fuisse, confirmat etiam Paterculus lib. 11, cap. c11. tradens, Cajum Cæsarem, quum ex vulnere, in Armenia accepto, ægrotaret, ἐς Λυκίαν ἐν Ὀλυμπί, quod Zonaras addit pag. 157. *in Lyciam tractorio navi pervectum, Limyris diem obiisse*. Haud longe ergo a mare fuit, ut ibi descendere navigantes potuerint. *Inuius*, inquit Vellejus, *revertens in Italiam, in urbe Lyciæ (Limyram nominant) morbo obiit*. Sic Lipsius, Vossius, Bœclerus singulari numero: vetus liber *Limyra* plurali forma, quam in *Limyran* Nic. Heinsius mutavit, quod consueverit Vellejus calus Græcos sequi. At *Limyra* illius vetusti exemplaris sunt itidem Græce dicta τὰ Λίμυρα Strabonis. Sed dixerit Vellejus singulariter, quia & Ovidius eo numero usus est lib. 1x Metamorph. vers. 645.

Jam Cragon, & Limyren, Xanthique reliquerat undas.

Inde Ptolemæo proxima est ἱερὰ ἀκρὰ, id est *Sacrum promontorium*, quod ita etiam Strabo, Chelidoniis objectum, nominavit: de quo non dubitat Salmasius ad Solin. pag. 551. quin *Tauri promontorium* sit, & *Chelidonium*, quod Latini vocant geographi. Pomponius lib. 1, cap. xv. *Lycia Side portu & Tauri promontorio grandem sinum claudit*. Et Plinius dicto cap. xv 11. *Junctum ei [Pamphyliæ] mare Lycium est, gensque Lycia: unde vastum sinum Tauris mons, ab Eois veniens litoribus, Chelidonio promontorio distinguitur*. Igitur idem est *Tauri promontorium* & *Chelidonium* & *Sacrum*, quia ab nonnullis ex eo putabatur Taurus initium habere.

Excipit *Olympus* urbs nobilis, cum monte ejusdem nominis. Strabo prædicto loco: Ὀλυμπος, πόλις μεγάλη καὶ ὄρος ὁμώνυμον, ὃ καὶ Φοινικὴς καλεῖται. *Olympus urbs magna, & mons eodem nomine, qui & Phœnicus nuncupatur*. Ante paullo in sex maximis Ciliciæ numeraverat. Servilius Isauricus expugnavit. Cicero in Verrem de Præt. Urb. cap. xxi. P.

Servilius, vir clarissimus, Olympum vi, copius, consilio, virtute cepit, urbem antiquam, & omnibus rebus auctam & ornata. Et Eutropius lib. vi, cap. iiii. *Servilius Lycia urbes clarissimas oppugnavit & cepit; in his Phaselidem, Olympum, Corycum.* Ab eo tempore decrevit, & tandem castellum superfuit. Plinius: *Oppidum Olympus ibi fuit; qua formula intercidisse urbem significatur.* Clarius Solinus cap. xxxix. *Olympos quoque inter alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercidit: nunc castellum est, infra aqua regia ob insigne fluminis spectaculo sanctis visentibus.* Illud castellum in monte Olympo erat, separatum ab urbe, quæ ad mare videtur fuisse. Strabo lib. xiv, pag. 462. *κατὰ τὰς ἀκρῆς τοῦ Ταύρου, τὸ Ζηικέτι πρυτανεῖον ἐστὶν ὁ Ὀλύμπου, ὅθεν τε καὶ φερέται ὀνόματι, ἀφ' ἧς κατοπτρίζεται πᾶσα Λυκία, καὶ Παμφυλία καὶ Πισιδία.* *Ad montis Tauri extrema Olympus est mons, & castellum Zeniceta prædonis arx: unde omnis Lycia, Pamphylia & Pisidia conspiciunt.* Urbem autem evertit Isauricus, de quo Florus lib. iii, cap. vi. *Phaselin & Olympum everit.* Non memoratur, instauratam esse: certe Plinii ætate nulla fuit.

Ptolemæus nihil inter Olympum & Phaselidem interponit: Strabo autem *Corycum litus*: sicut ante Olympum posuit *Crambusam*, alius ignotam in Lycia. Hunc enim ordinem habet a Sacro promontorio: *Crambusa, Olympus* - - - *ἔτι καὶ Κόρυκος Αἰγιαλός. ἔτι Φασελίς. deinde Corycum litus: & ultra, Phaselis.* Et interjectis quibusdam pag. 462. de Zeniceta prædore: *ταῦτα γὰρ καὶ ὁ Κόρυκος, καὶ ὁ Φασελίς, καὶ πολλὰ τῶν Παμφύλων χωρία, Ἡμῶς quoque fuit Corycus, & Phaselis, & multa loca Pamphyliae.* Eutropius, dicto loco, inter oppida refert, sed male tribuit Ciliciæ, cum cuius Coryco confudit, quasi unus locus esset. *Servilius, inquit, Ciliciam subegit, Lycia urbes clarissimas oppugnavit, & cepit: in his Phaselidem, Olympum, Corycum Ciliciæ.* Sed neque is Ciliciam propriam, ab Isauria distinctam, subegit, neque Corycum Ciliciæ cepit, sed Lyciæ; inde etiam cum Lyciæ oppidis ibidem componitur: sive litus fuit vicinim habitatum; sive etiam oppidum, quemadmodum Dionysius vers. 855. inter *πολλὰς, oppida*, æque ut Eutropius numeravit.

Tandem *Phaselis, Φασελίς*, urbs ultima est Lyciæ ad fines Pamphyliae, secundum Scylacem, Strabonem & Ptolemæum: quam Mela, & hunc sequutus Plinius in Pamphylia censent. Ille enim lib. i, cap. xiv. *Phaselis, a Mopso condita, finis Pamphyliae*: hic lib. v, cap. xxvii. in Pamphylia: *ultima ejus ora Phaselis.* Sed major nobis est Græcorum Asiaticorum Scylacis & Strabonis, quibuscum & Ptolemæus facit, probata fides & auctoritas, præsertim de antiquis si judicandum sit temporibus: quibus & Cicero accedit Verrina vi, cap. x. verbis mox proferendis: deinde postea fieri potuit, ut Lyciæ provinciæ adempta contribueretur Pamphyliae: atque de eo tempore interpretandi sunt Mela, Plinius, Stephanus, & ipse Dionysius periegeta vers. 854.

Ἄλλαι δ' αἰτίαι Παμφυλίδος εἰσὶν πολλαί,

Κόρυκος, Πέργη τε, καὶ ἱερωίσσα Φασελίς.

Alia autem deinceps Pamphyliae sunt urbes,

Corycus, & Perge, & cœnis exposita Phaselis.

Hic Corycum etiam in Pamphyliae oppidis numeravit, ut Lyciæ terminus urbs Olympus ei fuerit. Causa discrepantiæ & mutationis fuit, quia Phaselis in limite utriusque provinciæ erat. Livius lib. xxxvii, cap. xxi. *In confinio Lyciæ & Pamphyliae Phaselis est: prominet penitus in Ælium, conspiciuntque prima territoria Rhodum a Cilicia petentibus, & præcipuum patitur præspectum.* Græca civitas, & Dorica genere, quod Herodotus prodidit lib. ii, cap. cxxxviii. Isauricus hanc etiam cepit, ut ex Floro & Eutropio supra in Olympo cognovimus. Confirmat Cicero Verrina vi. de Signis cap. x. & causam bellietum describit. *Phaselis illa, inquit, quam cepit P. Servilius, non fuerat urbs ante Cilicem æ-*

que prædonum: Lycii illam, Græci homines, incolebant. Sed quod erat ejusmodi loco, atque
na projecta in altum, ut & exeuntes e Cilicia prædones sæpe ad eam necessario devenirent:
& quum ex hisce se locis reciperent, eodem deferrentur; adsciverunt illud sibi oppidum pira-
te primo commercio, deinde etiam societate. Sic magna antea & florens civitas propter præ-
donum societatem fuit capta, delata, saltem ita adflicta, ut rara postmodum & ægre habita-
tur. Lucanus lib. viii, vers. 249. de Pompeji fuga:

- - - - - Pamphylia puppi

Occurrit tellus: nec se committere muris

Ausus adhuc ullus; te primum, parva Phaselis,

Diagnus adit. nam te metui vetat incola rarus,

Exhaustaque domus populus: majorque carine,

Quam tua, turba fuit.

Apud Phaselidem est mons Climax, ὄρε Κλίμαξ καλῶμενον, quasi scala dictus, Pamphylio
muni imminens, faciensque angustias ad mare, per quas Alexander exercitum, hiberna tem-
pestate mari exundante, traduxit tam periculose, ut milites *μίχες ὁμφαλῷ βαπτίζονται*, usque
ad umbilicum immersi iter facerent: quod Strabo scripsit lib. xiv, pag. 458. eumque locum
περὶ Φασηλίδου, circa Phaselin esse dixit: ideoque cum urbe illa & nobis hic mons commemo-
randus erat. Est ejus quoque mentio apud Polybium lib. v, cap. lxxxi. οἱ Σελγηὶς συνόντες
τῇ τοῦ Σελγῆος τῆς βοηθείας, προκατελάβοντο τὰ εἰνὰ τὰ περὶ τὴν καλυμένην Κλίμακα τῷ πλείονι μέρει τῆς ἑαυτῶν
ἐπικυρίας, Selgenses ut adventare auxilia senserunt, majore copiarum suarum parte fauces ad
Climacem, quam vocant, occuparunt. Sunt autem hæ fauces inter duos montes, prope ur-
bem Selgen, atque ita aliæ atque diversæ ab ejusdem montis faucibus maritimis, quæ inter
montem Climacem & mare apud Phaselidem sunt. Claudius Salmastius utrasque descripsit in
Solin. pag. 551. Mons autem Climax est a Phaselide in ortum, & Phaselidem transgressus
Alexander venit in illas angustias. Plutarchus Vita ejus pag. 674. Alexander in epistolis suis
ὁδοποιῶν φησὶν τὴν λεγομένην Κλίμακα καὶ διελθεῖν ὁρμήσας ἐκ Φασηλίδος, iter αὐτῶν fecisse se per ita
viam Climacem, atque ex Phaselide progressum eam peragrasse.

Eodem circa Phaselidem tractu aut paullo citra eam fuit Marmarensium rupes, inexpugna-
bilis visâ, quam Alexander oppugnavit. Diodorus Siculus lib. xvii, cap. xxviii. τῆς
Λικίας περὶ τὰς ἰσχυρίας πέτρας μεγάλην ὀχυρότητι διαφύρουσαν ἔχουν οἱ Μαρμαρῆς ὀνομαζόμενοι, Inextremis
locis subus magnam quamdam & insigniter munitam petram incolebant Marmarenses, qui
quum transeuntes Macedonas adflixissent, rex rupem oppugnavit aliquot diebus. Obsessi
desperantes rebus suis, igni subiecto domibus, noctu erumpentes per media castra evaserunt
in montes circumjectos.

Antequam ex litore decedamus, de initio Tauri montis, quod plurimi in Lycia ponunt,
quidam in Caria, alii in Pamphylia, nobis disquirendum est. Strabo lib. xi, pag. 358. de
Tauris: Τὸ ὄρε τῆτο ἀρχεται ἀπὸ τῆς Καρίας καὶ Λυκίας, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν ἐτε πλάττει ἔτε ὑψοῦ ἀξιολό-
γηται. ἰσχυρὸν δὲ πολὺ πρῶτον κατὰ τὰς Χελιδονίας. Hic mons a Caria & Lycia incipit: sed
neque latitudine ibi, neque altitudine insigni spectatur. Primum adsurgit alie apud Chelido-
neis insulas. Idem lib. xix, pag. 458. de Sacro promontorio, quod Chelidoneis objectum
est: ἰσχυρὸν τομίζουσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν τὸν Ταῦρον, διὰ τε τὴν ἄκραν ὑψηλὴν οὖσαν καὶ καθήκον
αὐτῶν Πισιδικῶν ὄρεων τῶν ὑπερκειμένων τῆς Παμφυλίας. Hinc plerique putant Taurum incipere, quia
& pulcherrimus est promontorii vertex, & producit a Pysidiis montibus supra Pamphyliam.
Addit mox: Τοῦ δ' ἀρχαῖος ἀπὸ τῆς Ρωδίου πελάγους ἐπὶ τὰ πρὸς Πισιδίαν μέρη συνεχὴς ἐστὶν ἡ ὁρίων. Sed re
vera continui sunt montes e continente Rhodiorum usque ad Pysidiam, qui & ipsi nomen Tau-
ri habent. Et Pomponius Mela lib. i, cap. xv. Lycia Side portu & Tauri promontorio gran-
dem

dem suum claudit. Taurus ipse ab Eois litoribus exsurgens vaste satis attollitur, cetera. Plinius hæc imitatus dicto loco, Functum, inquit, Pamphylia mare Lycium est; gensque Lycia, unde vastum suum Taurus mons, ab Eois veniens litoribus, Chelidonio promontorio determinatur.

Hi consentiunt in eo, quod a Sacro sive Chelidonio promontorio mons Taurus initium suum habeat, quamvis per Cariam ad Rhodi usque Peræam continua illa juga sint, non autem tam alta & vasta, ut ingentis *Tauri* nomine satis digna videantur. Livius autem lib. xxxviii, cap. xxxix. in Pamphylia caput Tauri montis videtur constituisse. *De Pamphylia*, inquit, *disceptatum inter Eummenem & Antiochu legatos quum esset, quia pars ejus citra, pars ultra Taurum est; integra res ad senatum rejicitur.* Si ad litus usque divisio illa facta fuit, aliud initium Tauri, quam in Chelidonio promontorio, quærendum est, in ipsa videlicet Pamphylia: si transversim divisam intelligit hoc monte Pamphyliam, potuit initium idem esse, quasi tantum superior & septentrionalis pars in dubium vocata fuerit. Sed Pisidia imminet, cujus montes etiam cum Tauro connexi sunt, quæ vix majorem latitudinem, & secundum illam, divisionem provinciæ concedet. Difficile igitur in continuis his montibus definitur, quinam sint Tauri, & qui tantummodo eidem coherentes.

LYCIA MEDITERRANEA.

Pauciora de *mediterraneis Lycia*, quam de maritimis certo constant, nec facile quidquam memorari potest, quam nomina ex geographis; situs ex Ptolemæo maxime: historici & alii scriptores fere silent. Secatur Xantho fluvio in duas quasi partes diremta, quarum una ex flumen est; trans illud altera.

Ab austro in septentrionem si adscendimus, in Carum limite est primum oppidum *Araxa*, *Ἀράξα*, Ptolemæo collocante: cujus etiam Stephanus ex Alexandro, scriptore τῶν Λυκικῶν, *Reverent Lyciacarum*, mentionem fecit; nec non Notitia episcopatum. Deinde πύαρος, *Pinara*, una ex sex maximis Lyciæ secundum Strabonem, qui & mox de illa: ὑπὸ τοῦ Κράγῳ Πύαρος ἐν μισογαίᾳ τῶν μεγίστων οὐρα πόλιν ἐν τῇ Λυκίᾳ. *Infra Cragum montem jacens Pinara, una de Lycia maximis urbibus in mediterraneo.* Stephanus prave *Cibicia* exscripsit pro *Lycia*. De Crago convenit, nisi quod ὑπερκύβητος, *super montem* vel *in monte* dicit positam: etiam alibi in voce *Ἀρτυμητος*, partem Xanthiorum ait: ἐν τῷ ὄρει λοφοὶ στρογγυλοὶ κατακλῦται, καὶ καλεῖται τὸ πᾶν Πινάρην, *in monte collem rotundum inhabitasse, vocasseque urbem Pinaram* nam πύαρος *rotunda* lingua Lyciorum sonant. Credo in radice montis Cragi, & inferiore quodam colle fuisse positam, ut tamen etiam ὑπὸ, *sub* summo Crago fuerit. Fuit quidem in *Crago* oppidum, sed ejusdem nominis, id est *Cragus* dictum, Strabone auctore: magnam autem urbem *Pinaram* in eo sitam fuisse, credibile non est.

Ceterum mons *Cragus* ex vastis & silvosis est montibus, ἔχει ἄκρας ὀκτὼ, *octo vertices habens*, & urbem cognominem: ut modo ex Strabone cognovimus. Scylax *Cragum ἀκροῦ εἶναι*. Plinius *promontorium* vocat; at Strabo & Ptolemæus ponunt in mediterraneis. Salmasius, cui Vossius consentit, apud Scylacem Κάσος legit, non Κράγος: & Plinium voce ἀκρος deceptum fuisse judicat, quæ sæpe quidem *promontorium* sonat: sed nec raro *verticem* aut *summitatem*, quales octo in Crago fuisse jam dictum fuit. Horatius lib. i. oda xxi.

Silvis, aut viridis Cragi.

Ad Chimææ fabulam quod attinet, ea tergeminum monstrum fingitur, ex leone, capra & dracone concretum. Notus Hesiodi versus 323, ex Theogonia:

quem Lucretius lib. v, num. 903. ita Latine vertit:

Mons Lyciae est ignivomus, cui hæc fabula adfingitur. Servius ad illud Virgilii Aeneidos, vi, vers. 288.

Re vera mons est Lycia, cujus hodieque ardet cacumen, juxta quod sunt leones: media autem pascua sunt, quæ capris abundant: ima vero montis serpentibus plena. Sic verus editio: recens Batava Sicilia. At non modo geographi omnes, verum etiam Ovidius lib. ix Metamorph. vers. 646. Chimæram in Lycia posuit:

Pectus & ora lea, candam serpenis habebat.

Hæc de Chimæra in Crægo, vel prope illum. Strabo ex eo jugum aliud deducit, quod, ut daret, occasum versus procurrat, quod vocat *Antixugon*, *Anticragum*, sicut Antiaurum in Cappadocia, Antilibanon in Syria, excursionem sunt montium ex sui nominis majoribus in aliam plagam productæ. Post Dædalorum & Teimissi explicationem sic infit:

αὐτὸς ἔξ ὧν Ἀντικραγὸς, ὁρῶν ὄρεα, ἐφ' ᾧ Καρμυλεσσὸς χεῖρην, ἐν φρεσὶ γὰρ κίμηναι, καὶ μετὰ τούτοις ὁ Κράγος, deinde *Anticragus*, princeps montis, in quo oppidulum *Carmylessus* in parva valle situm est: & post hunc ipse *Cragus*. Quia ab occasu procedit ortum versus, utique *Anticragus* Cariae propior est quam *Cragus*, seu in occasum versus ab ipso *Crago* proprie dicto procedit: oppidum autem *Carmylessus* a nemine praeterea, quantum scimus, est memoratum.

Circa *Cragum* & alia oppida a Ptolemaeo sunt exposita *Sidyra*, & *Tlos*, & *Symbra*. Plinius, in monte, *Sidyra*. Stephanus, Σιδύρα, πόλις Λυκίας, *Sidyra*, oppidum Lyciae. Quod vero Epiphanius Hæres. lxxiii pag. 874. in inscriptionibus memorat. Εὐστάθιον ἐπισκοπῶν Πιναρῶν καὶ Διδύμων, episcopatus *Pinarorum* & *Didymorum*; & Hierocles in Lycia Διδύμα, sive Διδύμα, *Didyma* oppidum recenset; sunt nonnulli, qui etiam apud Ptolemaeum censuerunt Διδύμα, non Σιδύμα legendum esse, ac Holstenius etiam ad Ortelium in voce *Pinara* tere creperat de Ptolemaeo dubitare. Quum vero non Ptolemaeus tantum, sed Plinius quoque & Stephanus *Sidyra* legant, & in Notitia ecclesiae sit in Lycia ὁ Σιδύμων, *Sidyra* episcopatus; ac in ms. Hieroclis Σιδύμα quoque legatur; idem Holstenius in *Sidyra* ejus vocis uel lectionem confirmavit, ut adeo vel ab Epiphanio erratum fuerit, vel episcopus ille aliquid innovavit adlusionis causa in ecclesiae suae nuncupatione. Addit Harduinus in Emendat. Plin. lxxviii, libri v. subscriptionem in Concilio Quinisexto, Ζεμαρχί ἐπισκοπὴ πόλεως Σιδύμων ἐπαρχίας Λυκαονίας, civitatis *Sidyra* in provincia *Lycaonia*: lege *Lyca*, quia Notitiae nihil hujus nominis in *Lycaonia* habent; utique vero in *Lycia*.

De *Tlo*, τλῶ, altera Ptolemaei circa *Cragum* urbe, etiam Strabo præclare sentit, numerans cum Artemidoro inter sex maximas provinciae Lyciae civitates: situm etiam quodammodo ostendit, sitam κατὰ τὴν διέσιν τὴν εἰς Κίβυρον, in positione, qua in *Cibyram* versus casus. Rectus casus est τλῶς, *Tlos*, apud Plinium & Stephanum & Ptolemaeum: apud Hieroclem τλῶ, *Tlo*: in Notitia veteri ὁ τλῶν, scilicet Episcopus vel thronus, quod Latina versio, quasi plurale sit, *Tlorum* exponit. Strabo quartum casum format τλῶν, *Tlon*; Porphyrogenetus lib. i. them. xiv. τὸ τλῶ, *Tlo*, cum Hierocle vocabuli casu consentiens. Oppidum *Symbra*, Σύμβρα, Ptolemaei, nescimus an ab alio commemoratum sit.

In occasum seu Cariae limitem eidem Ptolemaeo inclinant *Comba* & *Oclapolis*. De priorē, quæ Κομβά est, hoc solum habemus, quod in Notitia ὁ Κομβαν, *Combarum* episcopatus in Lycia censetur: de *Oclapoli* minus nobis est cognitum. In septentrionem adsurgit *Cyda*, κῶδα, & ipsa soli Ptolemaeo, quantum constat, memorata: nisi Plinii sint *Cyanea*, quod Harduino videtur, non autem vero est simile. In Notitia Eccles. ὁ Κυανιαν, *Cyanearum* Episcopus. Et *Telamæus* Plinii in hoc tractu fuit, quia Τελαμόδες suam Stephanus attribuit Cariae.

Trans flumen Xanthum Ptolemaeus, praeter *Myra*, *Limyra*, *Phellum*, quæ in maritimis, quod brevi spatio a mari aberant, explicavimus; *Arendas* ponit (Pal. cod. *Trebendas*), ut incertas lectione, sic etiam alibi ignotas: deinde *Rhodium*, ῥῶδιαν, *Rhodium* forte coloniam, quæ etiam Stephano ῥῶδια, *Rhodia* dicta, & in Lycia censa: Plinio autem eadem est *Rhodiopolis*: in Notitia, ῥῶδια πόλις, *Rhodiapolis*, quasi separatim ῥῶδια πόλις scriptum ab auctore fuerit. In montanis sitam esse, Plinius prodit. Nunc, inquit, sunt montana, *Gaza*, *Corydalla*, *Rhodia*, &c.

Reliquarum primum sunt *Gaza*. Hieroclis Notitia, γάζα, *Gaza*. An Scylax etiam mentionem fecerit, non liquidissimum est. Videtur tamen Vossio, qui corruptam ejus vocem Ἀζαζα τὴν ῥῶδιαν ad γάζαζα πάλιν. At *Corydalla* Plinii sunt Ptolemaei Κορυδάλλαι, & *Corydalla*.

Cyrodallus : Notitiæ, ὁ Κυροδάλλων, *Cyrodallorum* Episcopatus, transpositis errore elementis. Mons quoque *Massycus* ex Plinii positione, quam contra Ptolemæum Salmasius tueretur, huc pertinet. *Juxta mare*, inquit, *Limyra cum amne, in quem Arycandus influit* : & mons *Massycus*. De Ptolemæi autem sententia, qui *Μασίκυς*, *Masicytus* scripsit, & terminum Lyciæ ad Pamphyliam fecit, infra sub finem hujus capituli disputabimus. Dum vero *Arycandus* fluvium in Limyrum influere dixit Plinius, oppidi etiam *Arycanda*, a fluvio nominati, & haud dubie ad eundem positi, mentionem facere non alienum est. Stephanus: *Αρυκανδα, πῖλος Λυκίας, Arycanda, oppidum Lyciæ*. Et Pindari scholiastes ad Olymp. vii, vers. 35. *ἡ Λυκία ἴσιν πῖλος Ἀρυκανδα καλεῖται, in Lycia urbs est Arycanda dicta*.

Addit Ptolemæus *Sagalassum*, sed, ceterorum judicio, loco alieno. Plinius enim lib. v, cap. xxvii. Strabo lib. xii, Arrianus lib. i, & Stephanus, etiam Ecclesiæ Notitia, in Pisidia locant, longe ab loco Ptolemæi : nec credibile, duas hujus nominis fuisse urbes, quia ejus, quæ in Lycia sit, nemo, præter Ptolemæum, mentionem facit : & quam alii omnes in Pisidia ponunt, quum illam provinciam ipse recenseret, prætermisit.

Uteriora sunt *Simena* Plinii, Σίμωνα, Græce apud Stephanum. *In Lycia*, inquit Plinius, *a promontorio ejus [Tauri] oppidum Simena, mons Chimæra*. A promontorio, puta introrsum, ubi ipse Chimæram montem ponit : non litore, quod accurate ab aliis expositum nullam hujus oppidi mentionem habet. Deinde Plinio in hoc tractu laudata *Canis*, quasi *Κανίς*, ad Græce ; in Notitia ὁ Κανὶ, *Canis* Episcopatus : Ignoti situs sunt ejusdem Plinii *Ascan-dalus, Amelas, Noscopium*. Tandem *Massycus* mons est Plinii, qui *Μασίκυς*, *Masicytus* Ptolemæi, quem hic terminum ponit inter Lyciam & Pamphyliam ; Plinius autem citeriorem facit. *Juxta mare*, inquit, *Limyra cum amne, in quem Arycandus influit* : & mons *Massycus* : *Andriaca civitas, Myra*. Quod vero ultimum illum montem Lyciæ ad Pamphyliæ oram Strabo non *Masycium*, sed *Climacem* lib. xiv. vocat, ut supra ostensum est ; etiam Polybius lib. v, cap. lxxii. inde Salmasius in Solin. pag. 552. erroris incusat Ptolemæum, & montem illum cum Plinio ad citeriora revocat.

Adjungit Ptolemæus mediterraneæ Lyciæ duas regiunculas, *Milyadem & Cabaliæ*, quarum illa pars maxime septentrionalis est Lyciæ ab occasu seu Cariæ finibus : hæc inde magis ortum versus ad Pisidiam, & septentrionalem Pamphyliam est porrecta : quas dubitarem ad Lyciam referendas esse, nisi oppida illarum & Plinius & auctor Notitiæ Episcopatum inter Lyciæ urbes recenserent : Strabo autem lib. xii, extremo, quidquid utriusque nominis est, a Lycia separavit.

CABALIÆ Ptolemæus tria oppida dat, quæ sunt *Bubon, Oenoanda, Balbura*, Græce Βυβων, Οἰνοάνδα, Βάλβυρα ; quartum unde nomen sit regiunculæ, prætermisit, quod Straboni sub finem lib. xiii. est *Καβαλὶς, Cabalis*, ut Stephanus nomen illud conservavit : nam pravatam apud Strabonem est *Καβαλλίς*, & mox *Καβαλαίς* : Stephanus autem ad Strabonem provocat, ejusque utitur auctoritate. Addit chorographus : ἡ γέννη *Καβαλίδος*, *genitum Cabalidis*. Commune ergo nomen regionis & urbis est. Strabo priori loco : *μὲχρι τῆς Κιβυρατίδος καὶ τῆς Καβαλίδος, usque ad Cibyridem & Cabalidem* ; ubi regionem significat : altero loco, *τὰ δὲ περὶ τὸν ἡ Κιβυρὸς ἴσιν ἡ μεγάλη, καὶ ἡ Σίνδα, καὶ ἡ Καβαλὶς, μὲχρι τοῦ Ταύρου καὶ τῆς Λυκίας, meridies versus sunt Cibra magna, Sinda, Cabalis, usque ad Taurum & Lyciam* : hic urbis nomen est. Forlan urbs interciderat, quia nec Plinius ejus rationem habet in Cabaliæ descriptione lib. v, cap. xxvii. *Comprehendit*, inquit, *[Lycia] in mediterraneis Cabaliæ, cujus tres urbes, Oenoanda, Balbura, Bubon*. Convenit ergo cum Plinio Ptolemæus, & ad horum consensionem utique Strabo lib. xii extremo corrigendus est. Ait Cibyris esse tres finitimas urbes, quæ ipsæ sunt, quas Plinius & Ptolemæus tribuerint Cabaliæ : προσγενομένης,

τρεῖς πόλεις ὁμόρου, Βαβόνιον, Βαλβέριον, Οἰνοάνδρον, τετράπολις τὸ σύστημα ἐκλήθη: lege cum Casaubono, Βαλβόνιον, Οἰνοάνδρον. unde sic vertendum: *accedentibus* [ad Cibyram] *tribus finitimis urbibus, Bubone, Balburiis, Oenoandis, convenienti huic nomen Tetrapolis est factum.*

Primum oppidum Ptolemæi *Bubon* est, quod præter Plinium, etiam Stephanus agnoscit. Βαβόνιον, inquit, πόλις Λυκίας, *Bubon oppidum Lyciæ.* Exstat etiam in Notitia, quæ Hierocli tribuitur: in alia corrupte *Bobus*, ὁ Βόβη, obliquo casu. *Oenoanda*, ut Plinius & Stephanus scripserunt; sive *Oeneanda*, ut Ptolemæus; in dicta Notitia *Ηἰνάνδα*, corrupta prima littera; notiora sunt. Livius lib. xxxviii, cap. xxxvii. *A Perga L. Manlio fratre cum quatuor millibus militum Oenoanda ad reliquum pecunie ex eo, quod pepigerant, exigendum misso, ipse Apameam exercitum reduxit.* Vulgo lectum *Oroanda*: sed verum nomen Sigonius, duce Stephano, indagavit, quod in textum recepit Gronovius. Postrema Βάλβυρα, *Balbura*, sunt Plinii, Ptolemæi & Stephani: in prædicta Notitia excidit littera dum Βάλβυρα, scriptum est pro *Balbura*.

Milyas regiuncula ita descripta est a Strabone lib. xlii extremo: *Μιλυάς δ' ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς κατὰ Τερμεσσοῦν σινοῦ, καὶ τῆς εἰς τὸ ἐπὶ τῷ Τάυρῳ ὑπερδίοσις δι' αὐτῶν ἐπὶ Σύνδα παρατίνυσσα ὁρίων μέχρι Σαλασσοῦ καὶ τῆς Απαμείων χώρας.* *Milyas* est, quæ ab angustias apud *Termessum* & transitum *Tauri* ad interiora per eas angustias porrigitur ad *Sindam*, montana regio, usque ad *Sagalassum* & *Apamea* territorium. Et paullo ante: ἀπὸ Πισιδίας καὶ τῆς ὁμόρου Μιλυάδου ἕως Λυκίας, a *Pisidia* & contermina ei *Milyade* usque ad *Lyciam*: nam Strabo, ut supra diximus, & *Cabalia* & *Milyadem* Lycia propria separavit, quum utramque alii in ipsa Lycia comprehendant. Stephanus: *Μιλυάδι, οἱ πρότεροι Σόλυμοι, καὶ ἡ χώρα Μιλυάς: λέγονται καὶ Μίλυες, Milyæ, antea Solymi dicebantur* (teste Timagene) & regio *Milyas*: adpellantur etiam *Milyes*.

Oppida, quæ Ptolemæus attribuit, sunt primum *Podalia*, uno lamda, ut Plinius & Stephanus scribunt, ille *Podalia*, quocum Notitiæ Ecclesiarum consentiunt, itidem *Ποδαλία*, præferentes; hic [Stephanus] *Ποδάλεια, Podaleia*: Ptolemæus autem *Ποδαλλία, Podallia*. Situm dat prope Xanthi fontes in summo septemtrione hujus regionis: eique in austrum paullo vergentem subdit *Nisam*, Νίσκη; & *Choma*, Χῶμα, obliquo Χώματι; de quo Plinius in Lycia: *Podalia, Choma, præfluente Adefa.* Notitia vetus, ὁ Χώματι, *Chomatis* Episcopatus. In ortum magis & austrum simul reduxit Ptolemæus *Κόνδυβα, Condyba*. Stephanus, *Κάνδυβα, ἐνδετήριος, πόλις Λυκίας, Candyba, neutro genere, oppidum Lyciæ.* Et Plinius dicto loco: *Candyba, ubi laudatur Oenium nemus.* Et Hierocles *Κάνδυβα, Candyba*, prima vocali: quo consensu efficitur, ut Ptolemæi *Κόνδυβα*, vocali o, vitiatum esse minus dubitemus.

Hæc de utraque regiuncula, *Cabalia* & *Milyade* ex Ptolemæi positione: de qua omnino est, quod possumus dubitare. Strabo enim sub finem libri xlii. *Cabalidem* regionem cum *Cibyratide* conjungit: & *Milyadem* cum *Pisidia*. Jam vero *Cibyra* occidentalis est: *Pisidia*, ex ipso Ptolemæi positu, ab enarratis *Milyadis* oppidis longe admodum in ortum remota. Livius quoque lib. xxxviii, cap. xxxix. quasi ab ortu in occasum progrediens, & *Lycoriam*, & *Milyada*, & *Lydiam* enumerat, *Eumeni* ab Romanis dono datas, *Antiocho* devicto. Nec Polybius aliter *Milyadem* regionem collocavit lib. v, cap. lxxii. de duce *Garfyere* dicens: ἐμβλέψας εἰς τὴν Μιλυάδα, καὶ καταστροφωπιδένουςας περὶ τὴν καλουμένην Κρητῶν πόλιν, ingressus *Milyadem*, castra admovit ἑαυτῷ, quam *Cretopolin* vocant. *Cretopolin* autem ipse Ptolemæus in *Pamphylia* ora posuit. Et ejusdem libri cap. lxxvii. *Ἀχαιοὶ δὲ πειρασάμενοι ὅψιν αὐτοῖς τὴν Μιλυάδα καὶ τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Παμφυλίας ἀνίστασθαι, Ἀχαιοὶ, quum Milyadem & partem Pamphylia maximam sui juris fecisset, inde discessit.* Clarius hæc explicantur a Strabone lib. xiv, pag. 458. ὑπέρκειται δ' αὐτῆς [Φασηλίδου] τὰ Σόλυμα ὄρη, καὶ Τερμεσσοῦ Πισιδικῆ πόλις, ἐπικείμενα τοῖς σινοῖς δι' ἃ ὑπέρβασίς ἐστι εἰς τὴν Μιλυάδα. *Supra Phaselidem est mons Solyma, & Termessus*

Pisidica urbs, posita super fauces, per quas transitur in Milyadem. Hæ fauces sunt inter montes ad septemtrionalem partem montis Climacis, sicut inter ejusdem latus australe sunt aliæ fauces, ibidem a Strabone descriptæ. De prioribus etiam Polybius intelligendus est, quum lib. v, cap. LXXII. dixit, οἱ Σελγῆς προκατελάβοιτο τὰ εἰνὰ τὰ περὶ τὴν καλυμένην Κλίμακα, *Selgenses occuparunt fauces montis, qui Climax vocatur.* Agitur enim ibi de expeditione mediterranea, non maritima. Consuli etiam de utrisque Salmasius potest in Solin. pag. 551.

Ex quibus conficitur, Ptolemæum alieno loco circa Xanthum posuisse *Milyadem*, quæ potius ad fines Pisidarum & Pamphyliorum erat proferenda. Nec Herodotus Ptolemæum juvat, qui lib. I, cap. CLXXIII. scripsit: τὴν νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τοπαλαῖον ἦν Μιλυάς. *Quam nunc Lycii [νῦν, regionem] tenent, olim erat Milyas.* Non credibile, totam Lyciam fuisse *Milyadem*; neque id Ptolemæus dixit. Si de parte loquitur Herodotus, illa ad orientem potius, quam ad occidentem Lyciæ plagam fuit, quia addit, *Milyas* olim *Solymos* vocatos fuisse. *Solymi* autem ad ortum, non ad occasum fuere, Plinio in *Pisidia*; mons *Solyma* Straboni super *Phaselidem*. Male ergo in citeriore Lycia Ptolemæus posuit *Milyadem*, quæ potius ad fines Pisidarum Pamphyliorumque in extrema Lycia constituenda erat. Nihilominus Ptolemæi quoque urbes *Milyadicas*, etiam *Cabaliæ* omnes exposuimus, quia Stephanus illas, & auctores *Notitiarum*, & ex parte majori etiam Plinius in Lycia censuerunt.

CAPUT IV,

D E

ASIAE CIS TAURUM ANTIQVO
STATU IN MEDITERRANEIS.

HActenus de Asia cis Taurum, quæ ad mare est: nunc de mediterraneis regionibus, quæ ad mare non excurrunt, nobis dicendum est, in quibus sunt Lydia Propria, & Phrygia, & Galatia, & Lycaonia: quod non solum ex situ cis Halym constat, quem cap. I. descripsimus; verum etiam ex bello Antiochi, cui Phrygia, Lydia & Lycaonia ab Romanis fuere ademta & Eumeni donata: ipsi vero intra Taurum permissum fuit regnare. Polybius Legat. xxxvi. & Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. quæ hujus loci sunt, clarissime exposuerunt. Primum itaque de Lydia; deinde de ceteris singulis partibus agemus.

LYDIA five M AE O N I A.

Consentiunt fere veteres, *Maoniam*, five *Meoniam*, & *Lydiam* esse eandem regionem: & quos Homerus Μήονας, *Meonas*, dixerit, ipsos esse *Lydos*. Herodotus lib. I, cap. vii. βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρας ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τῷ Ἀτυῷ, ἀπὸ τευ ὁ δῆμος Λυδίῳ ἐκλήθη, ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μήων καλεῖσθαι, qui in ea regione regnaverant, oriundi erant a Lydo, Atys filio, a quo totus is populus cognominatus est *Lydius*, quum *Meon* antea vocaretur. Et lib. vii, cap. LXXIV. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλεῖοντο πάλαι, *Lydi olim Meones vocabantur.* Et Stephanus: Μαίονία, ἢ Λυδία, *Maonia est Lydia*: nam etiam per αι, ae, diphthongum scribitur, sicut vetustiores per η, diphthongum impropriam, & η simplicem vocalem. Strabo lib. xiii, pag. 430. τὰς Λυδοὺς ὁ ποιητὴς καλεῖ Μήονας, οἱ δ' ὕστερον Μαίονας, *Lydos Homerus Meones vocat; posteriores, Maones.* Ali-

quando tamen distinctos Meonas a Lydis fuisse vir illustris Ezech. Spanhemius observavit ad Callimachi Hymnum in Delum vers. 250. Meoniam propriam olim dictam superiorem Lydiam, (Pausaniz Attic. cap. xxxv. Λαδία τῇ ἄνω) in qua mons Tmolus, & defluens inde Pactolus amnis, ideo Μηῖος Πάκτωλος, *Meonius Pactolus* a Callimacho dictus: & Homerum a Tmolo duxisse Meonas Catalog. vers. 373.

Οἱ καὶ Μηῖος υἱοὶ ὑπὸ Τρῳάδ' ἑγενήσαντο,

Qui ex Meonas adduxerunt sub Tmolo natos:

Addo Dionysium periegetam, qui vers. 830.

Μηῖα δ' ἐπὶ τῇσιν ἐπ' ἀντολίῃσι τεταίνεσθαι

Τρῳάδ' ὑπ' ἡγεμῶντι,

Meonia post has urbes orientis versus porrecta est

Tmolo sub venoso:

Inferiorem vero partem & ad mare vergentem Lydos incoluisse. Sic Herodotus lib. 1, cap. cxlii. de Epheso, Colophone, Lebedo, αὐτὴ ἡ τῇ Λαδίῃ, *hae vero [urbes] in Lydia sunt.*

Sic antiquissimis temporibus fuerat, licet haud constanter, & *Meones* etiam inferiorem partem colentes adpellati fuerint, *Lydi* contra, qui tenebant superiorem: postea Ionum colonia prevalente, & *Meoniam* nomine sensim oblitterato, pars illa inferior *Ionia* dicta fuit: superiori mansit nomen *Lydiae*, idque per tempora Graecorum Romanorumque ita servatum fuit, etiam in Notitiis Ecclesiae atque episcopatum. Nec vero haec Lydia, ab Ionia distincta, est regnum Lydorum, praesertim posteriorum regum, quod utique latius inter Halyn & mare Aegaeum patebat. Darius ad Alexandrum epistola apud Curtium lib. 1v, cap. xi. *Halys amnis, qui Lydiam terminat.* Croesus etiam Iones, Aeoles, Doros subegit, ut Herodotus narrat lib. 1, cap. xxvi. & xxviii. Lydiae autem nostrae hos terminos constituit Plinius lib. v, cap. xxix. *Lydia persusa flexuosi amnis Maeandri recursum super Ioniam praecedis, Phrygia ab exortu solis vicina, ad septentrionem Mysiae, meridiana parte Cariam amplectens, Meonia ante adpellata.* Ad quem modum etiam Ptolemæus finit, & Notitia episcopatum.

Prima urbium Lydiae, ac praecipua, & olim sedes regum fuerunt *Sardes*, Σάρδεις, ut plurimum plurali nomine significatae, rarius singulari *Sardis*: sitae sub *Tmolo* monte ex quo *Pactolus* decurrit, qui urbem interluit. Strabo lib. xiii, pag. 430. αἱ Σάρδεις πόλις ἐπὶ μεγάλῃ, πατρίᾳ μὲν τῶν Τρῳάδων, ἀρχαία δ' ὄραος, ἄκραν ἑνερῶν ἔχουσα, βασιλικοὶ δ' ὑπάρχει τῶν Λυδῶν. *Sardes fuit urbs magna, post Trojana tempora quidem condita, satis tamen antiqua, ac ceteris habens probe munimenta, & regia fuit Lydorum.* Herodotus lib. 1, cap. ci. Πάκτωλος ὁ ποταμὸς ψήγματι χρυσῷ καταφορεῖται ἐκ τοῦ Τρῳάδου, διὰ μίσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, *Pactolus, qui ramenta auris ex monte Tmolo fert, per medium forum [urbis Sardium] finit.* Plinius lib. v, cap. xxix. *Lydia celebratur maxime Sardibus in latere Tmoli montis, qui antea Tmolus adpellatur.* Praeter Strabonem, Herodotum (cujus dicto loco est αἰρεῖται Σάρδεις, *Sardes capiamur*) & Plinium, etiam alii pluraliter id nomen ediderunt. Xenophon l. o. vii, Paed. pag. 106. ἐπὶ Σάρδεις ἦγον ὁ Κροῖσος, *Croesus Sardes duxit exercitum*: δμοχ, ἡ Σαρδισ, *Sardibus*. Et Polybius lib. v, cap. lxxviii. αἱ Σαρδεις, quod etiam sic legitur Apocalyp. 1, comm. 11. & Notitiis episcopatum. Et Cicero de Senect. cap. xvii. *quoniam Lydum Lacedaemonius venisset ad eum [Cyrum] Sardes.* Et Livius lib. xxxvii cap. xlii. *Abacochus fugiens media ferme nocte Sardes concessit.* Ovidius lib. xi Metamorph. vers. 137.

Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus annem.

Contra Σάρδεις, Sardis, singulariter Ptolemæus scripsit. Et Horatius 1, epist. xi ineunte:

- - - - quid Cræsi regia Sardis?

Smyrna quid, & Colophon?

Accedit Seguini nummus, in quo ΣΑΡΔΙΕ est, nisi Ionice pluralis is numerus est, ut Herodoti lib. 1, cap. xc1. ἐς Σάρδεις, in Sardes. Gentile Σαρδιαῖος, Sardianus. Jam laudato Seguini nummo, facie altera ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. Tacitus annal. 11, cap. xlvii. *Asperissima in Sardianos lues, plurimum in eosdem misericordiae traxit.* An eadem quæ Homeri *Hyde*, ut videtur Plinius sensisse? negat Strabo, & Homeri versum *Ἰδύμης* accusans, plane dicit *Ἰδύμης ἐν Λυδίᾳ* Ἰδὺ ἐν τοῖς Λυδοῖς, nulla invenitur *Hyda* in *Lydis*.

Mons *Tmolus*, Τμῶλϙ, in cujus latere Sardes erant, a pluribus est memoratus. Homerus ventosum propter altitudinem dixit, ut paullo ante ex versu ejus cognovimus: aliis laudatus a vini feracitate. Virgilius Georg. 11, vers. 97.

Sunt etiam Amminea vites, firmissima vina,

Tmolus & adsurgit quibus, & rex ipse Phœneus.

Ovidius lib. vi Metamorph. vers. 15.

Deservere sui nympha vineta Tmoli.

Timoli, id est *Tmoli*. nam sic etiam tribus syllabis vocabatur. Plinius dicto loco: *Celebratur [Lydia] maxime Sardibus in latere Tmoli, qui antea Timolus adpellabatur, vitibus consitus.* Seneca Phœnissis vers. 602.

Hinc nota Baccho Tmolus attollit iuga.

In hoc monte Tmolo fons est, ex quo *Pactolus* defluit, amnis aurifer, Πακτωλός, Græce, adrecta media, de quo Plinius: *Lydia celebratur Sardibus in latere Tmoli montis: & ex eo proficiente Pactolo eodemque Chrysorrhœa; ac fonte Tarne.* Strabo lib. xiii, pag. 430. οὗ ὁ Πακτωλὸς ἀπὸ τοῦ Τμῶλου, καταφέρει τοπικαῖον χρυσὸν ψῆγμα πολὺ, fluit ex Tmolo *Pactolus*, qui olim *ramenta auri* deferbat multa, unde Cræsi divitiæ creduntur fuisse: de sua ætate autem Strabo: οὗ δ' ἐκλείπει τὸ ψῆγμα, nunc vero defecerunt illa *ramenta*. Interluit Sardes, indeque evolutus, non per se in mare exit, sed καταφύεται εἰς τὸν Ἑρμῶν, in *Hermum* deferitur, qui apud Phocæam mari Aegæo infunditur: ut supra post initium Ionæ monstratum fuit. Multæ ejus laudes apud poetas. Virgilius lib. x, vers. 142.

- - - - *Pactolusque irrigat auro.*

Tragicus poeta in Phœnissis vers. 604.

Et qua trahens opulenta Pactolus vada

Inundat auro rura.

Et Juvenalis sat. xiv, vers. 298.

Sed cujus votis modo non suffecerat aurum,

Quod Tagus & rusla voluit Pactolus arena.

nam etiam Hispaniæ idem quondam fluminibus tribuerunt. Silius Italicus lib. 1, vers. 234.

Hic certant, Pactole, tibi Durusque Tagusque.

A flumine nymphæ ejus *Pactolides* vocantur. Ovidius Metamorphos. lib. vi, vers. 16.

Deservere suas nympha Pactolides undas.

In monte, vel juxta illum, etiam oppidum fuit ejusdem nominis, *Tmolus*, quod quidam negatum ivere, convinci autem vel solo marmore Neapolitano possunt, (quæ basis Tiberiam colosse fuit) in quo Asiæ urbium, terræ motu concussarum & a Tiberio restitutarum, quarta numero est ΤΜΟΛΥΣ, claris apicibus exscripta. Confirmant aut illustrant, qui illam cladem urbium, & ex ruinis restitutionem scripserunt, Corn. Tacitus, Eusebius Hie-

ronymianus, Nicephorus Callistus, qui omnes *Tmolus* in conlapsis oppidis numeraverunt. Iste annali 11, cap. XLVII. *Hierocesaream, Myriam, Cymen, Tmolus* levare tributis placuit; ille in Chronico ad annum v Tiberii: *terra motu ceciderunt Ephesus - - - Philadelphia, Tmolus, Temnus*, ceterae: hic, Nicephorus, lib. 1, cap. XVII. de eadem clade, *Φιλαδέλφεια, Τρῳάδα*. Et Herodotus quoque non obscure huius urbis mentionem fecit lib. 1, cap. LXXXIV. [urbis Sardium τὸ ἄρμενον, inexpugnabilis pars] ἐπὶ πρὸς τῷ Τρῳάδῳ τετραγώνῳ τῆς πόλεως, οὕτως ἐστὶν ὁππῶς Τμολο. Frustra ergo adversus tot testes Freinshemius, V. C. ad Tacitum adlegat Strabonis silentium. Videtur *Μεσσηνία*, *Mesotimolus* Notitiarum esse, a quo Plinio quoque in Lydia sunt *Mesotimolia*, quasi in medio Timolo, qui Tmolus est, habitantes. Strabo vero in vertice Tmoli *σκῆπτρον*, speculans albi lapidis, opus Persarum, tantummodo memoravit.

Prope Sardes fuit *Alyatis*, qui pater Croesi fuit, *σῆμα, sepulcrum*, ambitu sex stadiorum moles, *χωρὸς γῆς, adgestio terra* in lapideo fundamento: ut Herodotus descripsit lib. 1, cap. XCIII. qui addit, continuum illi moli *Gygæus lacus* esse, quem Strabo intra quadragesimum stadium ab urbe Sardiana posuit. Homero quoque præcone gaudet, qui Catalogo vers. 372, & Iliad. 1, vers. 391. *λίμνην Γυγαίαν, Gygæus lacus* nominavit. Plinius dicto loco Hyden *claram stagno Gyge* dixit, sive *Hyde* ipsæ Sardes, sive aliquid est illis proximum.

Ab altero Tmoli latere, a Sardibus averso, oppidum erat *Hypera*, *ὑπαισα*, cuius situm Ovidius docet *Metamorphos.* lib. XI, vers. 150.

- - - - *riget ardens alto*

*Tmolus in adscensu: clivusque extensus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hyperis.*

Exiguum oppidum fuisse, ex eo constare potest, quia & alibi *parva* Ovidius dixit lib. VI, *Metamorph.* vers. 13.

Orta domo parva, parvis habitabat Hyperis.

Strabo XIII, pag. 431. *ὑπαισα πόλις ἐπὶ καταβάσει ἀπὸ τοῦ Τρῳάδου πρὸς τὸ Καῦτον πῖδον, Hypera sunt oppidum, qua descenditur a Tmolo ad Caystri campum.* Ptolemæus quoque in *Mæonia* sua, seu Lydia, habet *ὑπαισα, Hypera*: & Pausanias lib. 1, *Eliac.* sub finem, *Lydorum*, cognomine Persicorum, peregrina sacra ἐν ὑπαίσει, *Hyperis*. Plinio incolæ dicti *Hyperæi*, lib. V, cap. XXIX, extremo. Nummi Juliae Domnae *ΥΠΑΙΠΗΝΩΝ*.

Quæ circumjacent metropolim Sardes, difficulter ordinantur, nisi ex dispositione Ptolemæi, quæ aliquot in hac Lydia locis manifesto falsa est; & itinerario quod Antonini dicitur pag. 76, ubi a Callipoli Abydum, inde per Troadem ad Pergamum, Sardes, Philadelphiam, Laodiceam hoc ordine ducitur:

<i>Pergamum</i>	- - -
<i>German</i>	M. P. XXV.
<i>Thyatira</i>	M. P. XXXIII.
<i>Sardeis</i>	M. P. XXXIII.
<i>Philadelphiam</i>	M. P. XXVIII.
<i>Tripolim</i>	M. P. XXXIII.
<i>Hierapolim</i>	M. P. XII.
<i>Laodiciam</i>	M. P. VI.

Expediit res omnis foret, si tuto stare hisce numeris possemus, qui verò triplici repetitione ejusdem, nec dissimili, qui interjectus est, suspicionem pravatae scripturae præbent ut vix aliud, quam ordinem fortassis, non certum modum distantiarum, exinde possumus discere.

Igitur

Igitur a Sardibus in septentrionem, Pergamum versus sunt *Thyatira*, *Θυάτιρα*, quem situm Strabo comprobavit lib. xiii, pag. 430. dicens, euntibus Pergamo Sardes, *ἐν αἰετρεῇ Θυάτιρῃ*, in sinistra *Thyatira* esse. Polybius Excerpt. Vales. pag. 69. *ἐπὶ Θυάτιρῃ ὄρεσσι*, *Thyatira* versus profectus est. Atque ita etiam in sancta Apocalypsi *ἐν Θυάτιρῃ*, cap. i comm. 11. & *ἐν Θυάτιρῃ*, cap. 11 comm. 18. Hi plurali numero. At Plinius lib. v. cap. xxix. *Intus & Thyatira adluitur Lyco, Pelopia aliquando & Enhippa cognominata*. Hic forma singulari usus est. Quis autem adluens ille *Lycus*? sane non potest esse, qui Laodiceam adluit, & apud Colossas adfunditur *Mæandro*: sed longe alius, nisi erratum est in nomine. Livius quoque singulari numero lib. xxxvii, cap. xliv. *Legati ab Thyatira & a Magnesia ad Sipylum ad dedendas urbes venerunt*. Alibi idem Livius pluraliter. Lib. eodem xxxvii, cap. viii. *ex hostium agro, qui circa Thyatira esset*: & cap. xxi. *Inde per Thyatira Sardes rediit*: & cap. xxxvii. *regia castra circa Thyatira erant*. Stephanus decidat de numero disceptationem: *ἰδυδουλῶς οὐκ ἔστιν ἰδυδουλῶς φασὶν*, oportebat genere feminino dici; sed nunc neutro effertur. quo usitatiorem pluralem hujus nominis, quam singularem, significat. Strabo refert, *κατοικίαν Μακεδόνων*, *Macedonum coloniam* esse, quod eo pronius ad fidem est, quia etiam Stephanus tradit, nomen a Seleuco Nicanore habuisse. Addit Strabo: *Μυσῶν ἐσχάτην τινὲς φασὶν*, quidam dicunt] *Thyatira* esse ultimam *Mysorum urbem*; quod male Stephanus tamquam cognomen interpretatus est. Id vero exinde non incertum est, quosdam *Mysiae* contribuisse, quia ad fines illorum sita sunt. Plinius vero, Ptolemæus, & Stephanus cum auctoribus *Notitiarum* in Lydia censuerunt. Gentile *Θυατιρενός*, *Thyatirenus*. In nummis est *ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ*: & in ipso loco (*Ak-hissar* nunc vocatur) Sponius lapidem descripsit: cui incisum est *Η ΚΡΑΤΙΣΤΗ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΒΟΥΛΗ*, venerabilis *Thyatirenorum senatus*.

Thyatiris ab occasu, ad fines *Aeolidis*, Ptolemæus *Hierocæsaream*, *Ἱεροκαισαρεία*, opponit, a Tacito etiam memoratam, non solum in conlapsarum urbium catalogo lib. ii. cap. xlvii. verum etiam lib. iii, annal. cap. lxi. ubi *Hierocæsarienses* dicit Romæ, quum de asylis judicaretur, *exposuisse Persicam apud se Dianam, delubrum rege Cyro dictum*. Ab illo fano nomen sanctitatis est: quod vero prius nomen oppidi, ante quam *Cæsarea* ab novis ornamentis diceretur, non meminimus esse proditum. Forsan tantummodo *Ἀρτέμιδος ἱερόν*, *Diana fanum* dictum fuit, quemadmodum in eadem Lydia plura ejusmodi delubra oppidis nomina dederunt, ut *Διὸς ἱερόν*, Fanum Jovis apud Ptolemæum: *Ἀπόλλωνος ἱερόν*, Fanum *Apollinis*; utrumque ab *Dianæ* fano distinctum & diversum. Mirum, præteritum a Plinio fuisse: quum vero id nominis jam sub Tiberio, quando urbes *Asiæ* motu terræ quassarentur, testibus Tacito, Hieronymo, Nicephoro, qui ruinam illam scripsere, habuerit. Major testis est nummus ille, quem ex regio thesauro Harduinus produxit, inscriptus *ΙΕΡΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΠΕΡΣΙΚΗ*, *Hierocæsarensium Persica*, intellige, *Diana*, ut ante paullo ex Taciti verbis cognovimus: cui nunc Pausaniam adjungimus, *Eliac. i, cap. xxvii*. dicentem: *ἐν Λυδίῃ ἐπὶ κλησὶ Περσικῆς ἱερᾶ, ἢ τοῖς Ἱεροκαισαρείᾳ καλεσμένη πόλει, καὶ ἐν ὑπαίθρῳ*, *Sunt in Lydis, cognomento Persicæ, sacra [Persica,] tam in urbe, quæ Hierocæsarea vocatur, quam Hypæris*. Est & alius nummus, hunc persimilis ab illustri Spanhemio exhibitus pag. 897. *ΙΕΡΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΚΟΜΑΝΩΝ*, *Hierocæsarensium [&] Comanorum*, puta, communio sive *ἀμείνοια*, quæ vox in multis nummis subauditur. Nec enim alia, præter *Lydiam*, *Hierocæsarea*, iudice laudatissimo viro, hujus nummi causa quærenda est. Addo colossi basin, in qua inter urbium nomina, a Tiberio restitutarum, postremo loco incisum legitur *Η ΑΕΣΑΡΕΑ*, id est, si suppleas ex Tacito detritas, *HIEROCAESAREA*. Episcopum sub Christianis habuit, quem-

quemadmodum in Notitia, quam Carolus a S. Paulo ex regia bibliotheca cum Geographia Sacra vulgavit, legitur ὁ Ἱεροκαλαστίδας, *Hierocafariensis* in Lydia episcopatus: quod etiam in aliis reperitur.

Circa Thyatira etiam fuit *Campus Hyrcanus*, & in eo oppidum *Hyrcania*. Livius lib. xxxvii, cap. xxxviii. *Consul circa Thyatira regem esse ratus, continuis itineribus quinto die ad Hyrcanum campum descendit.* Strabo lib. xiii, pag. 432. *Cassiano campo, qui medio loco inter mediterranea & Tmolum incidit, orientem versus conterminus est Calbianus campus: εἴτα τὸ Ἰερκάνιον πεδῖον, Περσῶν ἐποικισθέντων, καὶ ἱππάρχους ἀγαγόντων ἐκείθεν: deinde Hyrcanius campus est, quem sic Perse nominaverunt a colonis ex Hyrcania eo adductis.* Et Stephanus: ἔστι καὶ Ἰερκάνιον πεδῖον τῆς Λυδίας, ὅς ἐστιν Ἐρετροδίνης. *Est quoque Hyrcanius campus Lydiae, ut Eratosthenes refert.* Habitatores *Hyrcani* dicti, &, quo discernantur ab Hyrcanis sub mari Caspio, *Macedones Hyrcani*, quia Hyrcani coloni Macedonicis in hoc tractu permixti erant. Plinius v, cap. xxix. *Smyrnae conventum magna pars Aeoliae frequentat: praeterque, Macedones Hyrcani cognominati, & magnetes a Sippho.* Et Tacitus annal. ii, cap. xlvii. *Temnios, Philadelphenos, Aegeatas, Apollonidenses, quique Mosteni aut Macedones Hyrcani vocantur, levare tributis placuit.* De oppido illius campi, *Hyrcana* sive *Hyrcania*, silent veteres geographi aequae ut historici: aliis ergo ex monumentis probandum defendendumque est. Jac. Sponius Itiner. pag. 446. nummum profert cum capite mulieris turrato, quod urbium insigne est, & inscriptione ἸΡΚΑΝΗ: in averſa parte ἸΡΚΑΝΩΝ. Subjungit interpretationis causa ad vocem Ἰερκάνιον: par lequel il ne faut pas entendre les peuples de l'Hyrcanie proche de Perse, mais les habitants d'un lieu dans la Lydie de ce nom, a qui Stephanus ne donne pas a la verite le nom de ville, mais seulement d'une compagnie, ἔστι καὶ Ἰερκάνιον πεδῖον τῆς Λυδίας: la tête couronnée de tours, nous enseigne, qu'il y a en la-même une ville. In saepe dicto colossi fundamento urbs numero undecima est HYRCANIA - - - quod Laur. Theod. Gronovius supplet HYRCANIA. Posterioris autem aetatis scriptores utique ejus rationem habent in cladis Asiaticae recensione, Hieronymus in Chron. *Hyrcania*; Nicephorus, praedicto loco, Ἰερκάνια, cum aliis urbium nominibus referentes.

In eodem campo, aut prope illum, fuerunt etiam *Mosteni*, quorum oppidum *Μοσσηνοί*, communi nomine, *Mosteni*; vel *Μοσσην*, *Mostena*. Tacitus vicinitatem Mostenorum Hyrcanorumque ostendit: *quique, inquit, Mosteni aut Macedones Hyrcani vocantur: AUT* prope eosdem fuisse demonstrat, aut ita vicinos & permixtos, ut aegre discernerentur, quamvis oppida distincta tenuerint. Verum nomen gentis ex nummo Gallieni, in regio Gallorum cimelio, cognoscitur, in cujus altera facie est: ΜΟΣΤΗ. ΕΠΙ ΣΤΡ. Μ. ΑΥΡ. ΖΕΥΞΙΔΟΣ Κ. ΛΟΥΤΥΛΛΙΟΥ: hoc est, *Μοσσηνῶν, ἐπὶ στρατηγῶν Μάρκου Αυρηλίου Ζεύξειδου καὶ Λουκίου Τυλλίου, Mostenorum sub praetoribus Marco Aurelio Zeuxide & Lucio Tullio.* Nec aliud oppidi nomen apud Ptolemaeum est, quam *Μοσσηνοί, Mosteni*, plurali numero, ut gentis & urbis commune nomen fuerit. Aliis vero est femininum & singulare, Hieronymo *Mosthene*: Nicephoro, *Μωσσην* Hierocli *Μωσσην* & *Μωσσην*, manifesto errore, voce quae in margine adnotata forte fuit, in textum recepta, quasi distinctarum urbium nomina essent: in ceteris Notitiis *Μοσσην*. Omnia prave. Corriganur ex nummo ita, *Μοσσην, Mostene* sive *Μόσσηνα*, sine adspiratione, quam perperam Hieronymo adiecit: cum o brevi, & e longo in media. Atque ita hoc nomen sincere expressum in basi est colossica ΜΟΣΤΗΝΕ, urbs ejus monimenti duodecima. Athenaeus memorat lib. ii, cap. xii. nucum genus, quas *Μόσσηνα κάρυα, Mostenas nices* vocat forte quod Mostenorum agerillarum feracior, ita adpellatas.

Hinc Helmo trajecto, circa quem Ptolemaeus suam *Nacrasam*, obscurum oppidum posuerat, nisi *Ἀκρᾶς, Acras*, Notitiarum est; venimus ad *Sipylum* montem, & ei adjacentem urbem *Μόσσηνα* cum cognomine montis. Strabo lib. xiii, pag. 427. postquam de

Aegis & Temno egerat, sitae sunt, inquit, eae urbes ad montana, quae supra agrum Cumma-
num, Phocaeum & Smyrnaeum jacent, per quem Hermes fuit. Οὐκ ἄπωθεν δὲ τῶν πόλεων ἡ
Μαγνησία πόλις ἐστίν, ἡ ὑπὸ Σιπύλῳ, ἐλευθέρα ὑπὸ Ῥωμαίων κεκαμμένη. *Haud procul ab his oppidis est Ma-
gnesia, quae sub Sipulo dicitur, ab Romanis libera judicata.* Appianus B. Mithridat. pag. 355.
civitates enumerans, quibus vel in auxilii praemium, vel in solatium eorum, quae passae fue-
rant, libertatem Romani concesserint, memorat etiam Μαγνησίαν, *Magnesium*, non addita
discriminis nota, utrum illam ad Mæandrum, an hanc sub Sipulo intelligat. Nobiliorem
hanc fecerat & ipsum *Sipylum* montem victoria Romanorum & clades regis Antiochi. Li-
vius lib. xxxvii, cap. xxxvii. *Antiochus recepit se transgressus Phrygium amnem: circaque
Magnesium, quae ad Sipylum est, posuit castra.* Dein describit munitiones castrorum, quae
regis ultima in illo bello fuerunt. Appianus Alexandrinus Syriacis pag. 171. Ἀντίοχος μετα-
στρεφόμενος ἀμφὶ τὸ ὄρεον τὸ Σίπυλον: τεῖχον δὲ κρατερὸν τὸ στρατοπέδον περιτείχιζε, καὶ τὸν Φρυγίον ποτα-
μὸν ἐν προβολῇ τοῖς πολεμίοις ἐτίθετο. *Antiochus transtulit castra sua ad montem Sipylum, eaque vallo
muniit, hostibus Phrygio amne objecto.* Sub Tiberio mota terra etiam hanc urbem graviter
concussit. Quamvis enim Hieronymus & Nicephorus simpliciter *Magnesium* nominarint,
nec vestigia in basi colossica plus litterarum ibi fuisse ostendant; tamen Tacitus clare illam
cladem Magnesiæ Sipyli adscripsit. *Asperissima, inquit, in Sardianos lues plurimum in eosdem
misericordiae traxit. - - - Magnetes a Sipulo proximi damno ac remedio habiti.* Et Strabo
lib. xii extremo, καὶ οὖν τὴν Μαγνησίαν τὴν ὑπ' αὐτῷ [Σιπύλῳ] κατέβαλον σεισμοί, & nostra aetate *Ma-
gnesium, quae sub Sipulo est, dejecerunt terra motus: ideoque τὴν ἀνατροπὴν αὐτῆς, subversionem
[oppidi] Sipyli, quae olim tradita fuerat, non pro fabulis habendam esse judicat.* Non
enim mons subversus, sed oppidum ejus nominis sub monte Sipulo. Plinius lib. v, cap. xxix.
*Intierere intus Daphnūs & Hermesia, & Sipylum, quod ante Tantalus vocabatur, caput Maeoniae
ubi nunc est stagnum Sale.* Obiit & *Archaeopolis substituta Sipulo, & inde illi Colpe, & hinc
Lebade.*

Sed ad *Magnesium*: cujus civitatis plures exstant nummi, sub variis cusi principibus,
Nerva, Marco, Caracalla, Gordiano, Philippo in quibus est ΜΑΓΝΗΤΩΝ CIP. aut ΜΑΓΝΗ-
ΤΩΝ CIPY. quidam plene, ut ille Marci, ΜΑΓΝΗΤΩΝ CIPYΛΟΥ, *Magnetium Sipyli.* Histo-
rici & geographi praepositionem adjiciunt AD, SUB, A. Ptolemæus, Μαγνησία πρὸς Σιπύλῳ, ut
Livius xxxvii, cap. XLIV. *legati ab Thyatira, & a Magnesia ad Sipylum, ad dedendas urbes
veniunt.* Plinius lib. v, cap. xxix. *Magnetes a Sipulo, perinde ac Tacitus supra: Strabonis
πρὸς, sub, jam ante vidimus.*

Media via inter Pergamum & Sardes, utrimque ccc stadiorum intervallo, secundum
Strabonem lib. xiii, pag. 430. est Ἀπολλωνίς, *Apollonis*, ad dextram, quodammodo eunti-
bus a Perganio, inclinans. Nisi me omnia fallunt, hæc illa est, quæ in colossi Tiberiani
fundamento dicitur APOLLONIDEA, quod nomen Hieronymi Chronico Scaligeriano male
disjunctum est *Apollonia, Dia*, quasi duæ urbes fuissent; pejus veteri editione sequenti ad-
jectum, *Apollonia, Diabyrcania*: inepte quoque a Nicephoro disjectum, *Apollonia, Hyrcā-
na, Dia.* Confirmat nos Cicero pro Flacco cap. xxi. *abduxisti Temno Apollonidem*: quæ
ipsa Strabonis forma est, Græce Ἀπολλωνίδα, ex recto Ἀπολλωνίς. nisi legendum, una littera ad-
jecta, *Apollonideam.* Et ibidem cap. xxix. *Cur unus in Apollonidenses, amantissimos populi
Romani fidelissimosque socios, miseros habes, quam aut Mithridates, aut etiam pater tuus ha-
buere nunquam?* & cap. xxxii. *Quid? hæc Apollonidenses, occasione facta, ad Flaccum detra-
herunt?* & mox: *legati Apollonidenses: item, convicti ab Apollonidensibus.* Et ad Quintum
fratrem lib. i, epist. ii, cap. iii. *misisse ad Apollonidenses, ne de bonis, quæ Octavii fuissent,
diminui paterentur.* Sic Palat. codices: Lambinus *Apollonidenses*: ut Plinius lib. v, cap. xxx.

Apollonienses, aliaque inhonora civitates. In Notitiis episcopatum est ὁ Ἀπολλωνιάδης, quasi rectus *Apollonada*, prave: in alia, ὁ Ἀπολλωνιάδης, *Apollonias* recto: neque ita bene. Distinguunt eadem Notitiæ a *Fano Apollinis*, quod Græce dicitur Ἀπῶλλον ἱερόν, inter oppida Lydiæ numeratum. Unde Plinii sunt *Apollonis hierica*, lib. v, cap. xxix.

Sardibus ab ortu est *Philadelphica* sive *Philadelphæa*; nam Græce est Φιλαδέλφεια. In sæpe dicta colossi basi scriptum est PHILADELPHÆA. Strabo lib. xiii. sub finem videtur in Mysia ponere. Μετὰ Λυδίαν, inquit, εἰσὶ οἱ Μυσοὶ, καὶ πόλις Φιλαδέλφεια, συνεχῶς πλήρης. *Post Lydos sunt Mysii, & urbs Philadelphæa, terra motibus obnoxia.* Sed bene res habet, & ipse ibidem Strabo dixit, *quæ in meridiem vergant, ad Taurum usque, Phrygia, Lydia, Caria, Mysia parietes, ἐπὶ ἑκάστη ἐῖς ἑαυτήν, περὶ τὰς ἐξέσεις εἰς ἄλλα, difficulter discerni, & invicem limitibus misceri.* Philadelphiam autem in Lydia locant Ptolemæus, Stephanus, & omnes Notitiæ episcopatum. Idem Strabo lib. xii, fere extremo: ἡ Κατακαρυμνία ὑπὸ Λυδῶν καὶ Μυσῶν κατέχεται - - ἡ τε Φιλαδέλφεια ἡ πρὸς αὐτῇ πόλις, οὐδὲ τὰς ταύχους ἔχει πύλας, *Combusta quæ dicitur regio, a Lydis parietes & Mysii habitantur, juxta quam Philadelphæa, neque parietes tuos habet.* Ecclesiam antiquam habuit, unaque est ex septem illis, quas in Asia Joannes Apocalypsi descripsit. Nomen habet ab Attalo Philadelpho, Eumenis fratre. Stephanus: Φιλαδέλφεια πόλις Λυδίας, Ἀττάλου κτίσμα τῷ Φιλαδέλφῳ, *Philadelphæa urbs Lydia, ab Attalo Philadelpho condita.* Gentile Φιλαδέλφειος, *Philadelphens*; & Φιλαδέλφηνος, *Philadelphenus*. In nummis est prior forma ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ: posteriori usi sunt Plinius atque Tacitus prædictis locis, uterque *Philadelphenus* ejus urbis cives vocitantes. Ludorum solemnitate etiam insignis hæc civitas erat. Georgius Wheler, Itinerarii pag. 525. inscriptionem adfert, qua hæc inter alia plura leguntur.

Κ Ο Ι Ν Α Α Σ Ι Α Σ Ε Ν

Φ Ι Λ Α Δ Ε Λ Φ Ε Ι Α.

hoc est, *communis Asia festa* (sive solemnes conventus atque ludi) *Philadelphæa.*

A Philadelphiam in ortum circa Caystrum flumen Ptolemæus posuit Διὸς ἱερόν, *Jovis sanum.* Hinc sunt Plinii *Dioscuria* lib. v, cap. xxix extremo. Nummus Harduini, ΔΙΟΚΙΕΡΕΙΤΩΝ. Nec procul hinc fuit *Meonia*, oppidum in regione hujus nominis, cum qua id cave ne confundas. Sita fuit, si Plinio fides, ad radices Tmoli, sed alio ex latere ab illo, quod Sardes habet. Sic enim ille sæpe dicto cap. xxix. *Sardiana nunc adpellatur ea jurisdictio. Conventum in eam Macedones Caduæni, Philadelpheni; & ipsi in radice Tmoli Cogamo finitimi adposui Meoni, Tripolitani.* Oppidani Maxonii, ut Philadelpheni. In Notitia Hieroclis, & alia Episcopatum, in Lydia est civitas Meonia. *Meonia*: in alia, Μαίονια, *Meonia*, Quos hic Plinius *Macedones Caduænos* dixit, illorum oppidum Κάδου, *Cadi* sunt Ptolemæi, quod ipse vero in Phrygiæ finibus posuit, Lydis a septentrione. Notitiarum Κάδου, *Cadi* oppidum sunt Phrygiæ Pacatianæ. Plura ergo in Phrygia dicentur.

Circa Caystrum amnem sunt *Caystriani campi*: & in ortum magis, *Calbiani*. Strabo lib. xiii. τῇ δὲ Καύστρου πύλῃ μετὰ τὴν πόλιν εἰσὶ τὴν μεσογείνην, καὶ τῷ Τμώλῳ, συνεχῶς πρὸς ἑαυτὴν. Καὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν πόλιν, πολλοὶ τε καὶ συνεχόμενοι εἰν, καὶ χώραν ἔχον στυδαῖαν: ἔτα το Γεγάριον τὴν Καύστρου μέγαντα, *qui medio loco inter mediterranea & Tmolum incidit, orientem usque conterminatus est Calbianus campus magnus & bene habitatus, agrique fertilis.* Sequitur Hyrcani campus: de quo supra dictum est. Eustathius ad Dionysii vers. 837. ἀπὸ τοῦ Καύστρου καλεῖται το π.δ.ον Καύστρου, τὸ καὶ Καύστρινος: ὁ συνεχὲς τὸ Καύστρινος. *A Caystro nominatur Caystrinus campus qui & Caystrinus dicitur: cui conterminus est Calbianus sive Calbianus*: nam excidit forte littera Caystrinus per se notus est, utpote patens ad flumen suum: *Calbianus* magis indiget, ut curatius a nobis perflueretur. Ad Caystri fontes pertinet. Plinius lib. v, cap. xxix. *Ephesus* at

in Cœstro, in Cilbianis jugis orto, multosque amnes deferente, & stagnum Pegaseum, quod amnis expellit. Ibidem, post paullo distinguit Cilbianos populos in superiores, qui jugis montium Cilbianorum fuere propinquiore: & inferiores, in campis & demissioribus locis habitantes. Ephesum, inquit, alterum lumen Asia, remotiores conveniunt, Casarienses, Metropolitæ, Cilbiani inferiores & superiores; Mysomacedones, Mastærenses. Sic bene interpunxit Harduinus. Vulgaris lectio Mysomacedones in superiores inferioresque divisit. id quod nunciamus Juliæ Domnæ, quo expressum est ΚΙΛΒΙΑΝΩΝ ΤΩΝ ΑΝΩ, Cilbianorum superiorum, refutatur. Alius, sub Caracalla percussus, hanc epigraphen habet: ΚΙΛΒΙΑΝΩΝ ΝΙΚΑΕΩΝ, ad inferiores ab Harduino refertur, cui oppidum illorum Nicopolis fuisse videtur, quam Notitia episcopatum non in Asia provincia, ut ipse dicit, sed in Phrygia Salutari, parte provinciae Romanorum proconsularis, posuit.

Utra Philadelphiam est Tripolis ad Mæandrum quam Cariae primam urbem recenset Ptolemæus: etiam Stephanus in Caria ponit: Notitiæ vero episcopatum & provinciarum in Lydia. Et Plinius in expositione Lydiæ: *Philadelphiam, & ipsi in radice Tmolis Cogamo flumina adpositi Maconus, Tripolitani: uidem, & Antomopolitæ Mæandro adfluntur.* Si de incisione dubitas, an ad Tripolim etiam Mæander pertineat; summus vii Ezech. Spanhemius pag. 888. nummo firmat inscripto ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΜΑΙΑΝΔΡ. *Tripolitarum Mæandri, sive ad Maconum.* Episcopalem fuisse jam dictum, quum ad Notitias provocabamus; in quibus est ἡ Τετραλις: Hierocli, qui urbes simpliciter nominat, in Lydiæ eparchia sub consulari, Τετραλις, Tripolis, loco tertio.

Australi partem Lydiæ, citerioremque ad Mæandrum, aut prope illum, Tralles tenent atque Nyssa, quibus Ptolemæus etiam Metropolim adjecit. Ex his Tralles nobilissimæ, frequentius plurali numero, quam singulari dictæ. Trallis singulariter est Plinii, Ptolemæi, Stephani: ceteri multitudinis numero Τεγάλλεις, Tralles. Strabo lib. xiv, pag. 446. Μικαὶ Μαγνησίαν ἢ ἐπὶ Τεγάλλεις εἰς τὴν ὁδόν: ἐν ἀεριστῇ τῇ Μιτογίδα ἔχουσιν, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὁδῷ καὶ ἐν δεξιᾷ τὸ Μαίανδρον ποταμὸν. *Post Magnesium [Mæandri] via Tralles ferens, ad levam habet Mesogidem montem, a dextra Mæandri campum.* Laudat deinde a situ, qui natura undique sit munitus: deinde a frequentia & opibus: συνοικεῖται δὲ καλῶς ἢ τις ἄλλη τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ ἰσχυρῶν ἀνθρώπων, *si qua alia civitas Asia, hac frequens est, ab opulentis viris habitata.* Cicero etiam plurativo numero, lib. iii, epist. v. ad Appium: *Tralles veni a. d. vi. Kalend. Sextiles.* Et pro Flacco cap. xxix. *Verum esto: negotiari libet: cur non Pergami? Smyrna? Trallibus?* Cæsar lib. iii. B. Civ. cap. cv. *Trallibus in templo Victoria, ubi Cæsaris statuam consecraverant, palma per eos dies inter coagmenta lapidum ex pavimento exstuisse ostendebatur.* Repetit eadem Valerius Max. lib. i, cap. vi. & Trallibus quoque contigisse demonstrat. Et Livius lib. xxxvii, cap. xlv. *Sub idem fere tempus & ab Trallibus & a Magnesia, quæ super Mæandrum est, & ab Epheso, legati ad dedendas urbes venerunt.* Polybius, Legat. xxxvi. Eumeni Romanos victo Antiocho, dedisse dicit Λυκαονίαν, Μιλυάδα, Λυδίαν, Τεγάλλεις, Ἐφεσον, Τελμισσον: quæ Livius lib. xxxviii, cap. xxxix. vertit, *Lycæoniam, & Milyadæ, & Lydiam, & nominatim videt, Tralles, atque Ephesum, Telmissum.* Et Juvenalis sat. iii. vers. 70.

Hic Andro, ille Samo; hic Trallibus aut Alabandis.

De situ his est. Stephanus, Τεγάλλεις παλὴς Λυδίας πρὸς τῷ Μαίανδρῳ ποταμῷ, *Trallis urbs Lydiæ ad Mæandrum fluvium.* De Mæandro dubites an adluerit, quia Strabo positionem curatius describens, etiam τὰ κύκλα, quæ in circuitu, fluminis nullam mentionem fecit: quin potius viam, quæ a Magnesia Tralles ferat, campum Mæandri, id est non mediocre spatium, a dextra habere dicit, quod inter flumen sit & viam. Nihilominus chorographum falsi accurate abstinemus, si πρὸς illius interp. eteris prope, quia Whelerus pag. 288. nummum profert,

fert, qui signum fluminis habet cum litteris ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ, quod argumento sit, flumini urbem memorabili adpositam esse, vel prope illud sitam; quod haud aliud quam. dri potest esse. Addit doctissimus peregrinator, etiam clarissimi Smithii adjutus testimonio, ruinas urbis hujus conspici *sur une montagne, qui est a une demie lieue du Meandre sur le chemin de Laodicee a Epheſe*, quæ cum Strabone conveniunt, qui etiam in editiore loco, tamquam in *trapezio*, ut ait, posuit. Et quia *une demie lieue*, dimidia leuga abest a flumine, omnino potest urbibus, ad flumen illud sitis, adnumerari. Amcenitatem loci cetera nomina, seu cognomina ostendunt. Plinius sæpe indicato lib. v, cap. xxix. *Trallis, eadem Evamhia, & Selencia, & Antiochia dicta*. Stephanus: ἡ προτιγρη λεγομένη Ἀνθία, ὅτι τὸ πολλὰ ἀνθὰ ἐκτὸς τῆς πόλεως, prius dicta est *Anthia*, quod *multi flores ibi nascerentur*. Ceteris Plinii nominibus ornamenta abregibus data significantur. Stephanus addit nomen *Eumenia*, quod suspectum Berklio, *Εὐμηνία, Eumenia* legendum, quia urbs Eumeni ab Romanis fuit dono data: & alibi (in *χαράξ*) ipsum nomen *Χαράξ, Charax*: quod situm urbis a Strabone descriptum, & τὰ περὶ ἱερὰς ἰσχυρῶς, *circumtus bene munimentum* confirmat. Gentile Stephanus unum *Τραλλιανῶν, Trallianus*. Sic in nummis pluribus ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ, & Strabo dicto loco, *Τραλλιανῶν πόλις, Trallianorum urbs*. Tacitus annal. iv, cap. lv. *Hypapen Trallianique Laodiceus & Magnetibus simul transmissi, ut parum validi*: ideoque templo Tiberii, de quo disceptabatur, minus digni.

Nysa urbs vicina Trallibus, sub *Mesogide* monte. Strabo lib. xiv, pag. 447 Νύσα ἰδρυται πρὸς τὴν Μεσογίαν, τοτὸν τὴν ὄρει προσκείμενη, *Nysa sita est ad Mesogidem, majorem partem monti acclinata*. Adjicit, quasi ἐτελῶν, *duplicem urbem esse, convalle & torrente alveo directam*. Ptolemæus Νύσα, *Nysa*, scripsit duplici, & in Caria posuit: etiam Plinius in Caria: *Nysa, Trallis, eadem Evamhia*, quæ conjunctio vicinitatem arguit. Item Stephanus in Caria censuit, & sparsis locis alia ejus nomina significavit. *Pythopolim, Abiochiam, Atymltram*. Postremo loco, seu in voce *Αβυμβρον* dicit, sitam esse πρὸς Μανδρῶν, *ad vel prope Meandrum*. In Caria autem scribunt, quia quidam ultra Meandri ripam fines Cariae protendunt: verius autem in veteri Lydia fuit, quam amnis ille terminabat, præsertim mare versus. Ante laudatus Whelerus cum Smithio dicit esse *un petit village environné a trois heures de distance de Trallis*. Addit nummum, quem huc refert, inscriptum ΝΥΚΕΩΝ, in aliis nummis ΝΥΚΑΕΩΝ, quia secundum Stephanum gentile est varium Νυκίης, Νυκαίου, & Νυκαίου. Strabo pag. 446 Πυθόδωρος ἀπὸ Νυκαίου, *Pythodorus Nysæ natius*, Pompeii amicus, cujus filia *Pythodoris* in Ponto postea regnavit. In via inter Tralles & Nysam pagus est *Acharaca*, in quo Πλευτώνιον, *Plutonium*, & πᾶς Πλούτωνος, *Plutonis templum*: & *Χαρωνίον ἀντικιον*, ubi ex somnis curationes morborum petebantur. Tringenta a Nysa stadiis locus est *Λιμναίον*, id est *Praium*, ubi conventus agebatur: quem putabant Homeri *Λιμναία Ἀργεία, Aiam praia* esse, inter Meandrum atque Caystrum. Hæc ex Strabone pag. 447. Adde de *Charoneio* quæ idem sub finem libri xii scripsit, plura in illo Asiae tractu *Χαρόνεια, Charoneia*, esse, τὸ τε ἐν ἱερῇ πόλει, & τὸ ἐν Ἀχαρόνικος τῆς Νυκαίου, & τὸ περὶ Μανδρῶν καὶ Μυδῶνα, *vicum Hierapoli*, aliud ad Nysæ regionis *Acharace*, *indemque ad Magnetiam & Myndum*.

Superiunt nonnulla obscuriora, aut quorum sedes est incertior. Stephanus in *Μετροπόλιν* ἀπὸ *Λυδίας*, *tertia hujus nominis est Lydia*. Hæc illa *Metropolis* est, quam Ptolemæus inter Colophonem & Prienen circa Caystrum posuit, itidemque in Lydis numeravit, earumque fecit ultimum. *Aegæa* Ptolemæi incognita aliis: nisi forte *Αἰγᾶα* sive *Αἰγαῖα, Aegæa*, *Aeolidis* est, eadem quæ *Αἰγᾶ* Strabonis: de quibus supra in fine Aeolidis actum fuit. Nec notior *Juleagordus, Ἰουλαγόρδον*, Ptolemæi, quam inter Hermum amnem & Sipylum

montem ponit : haud dubie γόρδις vel γόρδι, *Gordus*, *Gordi*, Notitiarum in Lydia, cum *Julia* adiuncto cognomine. Hierocles γόρδος, *Gordus* : ceteræ Notitiæ, ὁ γόρδαν, *Gordum* episcopatus. Secrates lib. vii, cap. xxxvi. ἀπὸ γόρδε τῆς Λυδίας, a *Gordo Lydia* episcopum in Proconnesum translatum dicit.

Plinii *Antiochopolita* Mæandro adfluuntur : qui sint, ignotum, aut incertum. Eiusdem *Hermocapelia* lib. v, cap. xxx. videntur etiam ad Lydiam pertinere, qui in Notitiis Lydia oppidi nomen est Ἑρμοκατηλία, *Hermocapelia* : sed ubi ejus positio sit, nusquam, quod sciam, proditum est. *Polychalandus* episcopalis urbs Epiphonio, qui Hæresi lxxiii, pag. 874 memorat Phœbum quemdam, ἐπίσκοπον Πολυχάνδου τῆς Λυδίας, *episcopum Polychandi in Lydia*. In tribus Notitiis Lydia est ὁ Βαλάνδου, *Balandi* episcopus, quæ vox autem nimis ab illa videtur abesse.

Mastaura & *Brinla* seu *Brinlla* addenda sunt. In Notitiis, quod mirandum, inter Asia & Lyciæ episcopatus ὁ Μάσαυρον, *Mastaurorum* qui est, refertur; nam plurale *Mastaurorum* ait Stephanus, Μάσαυρον πόλις Λυδίας, *Mastaura urbs Lydia*. Et Plinius lib. v, cap. xxi. extremo; *Mysomacedones*, *Mastaurenses*, *Brinlita*, *Hypætem*, *Dioshierite*, atque ita cum Lydis conjuncti. Strabo lib. xiv, pag. 447. clarius illustrat. Post Nyxæ Lydiæ explicationem tenuit : *Circumjacent trans (τέραν) Mæandrum memorabiles κατοικίαι, sive vici, Cosma & Orthosia*; ἐπὶ δὲ Βοιωλᾷ, Μάσαυρον, Ἀχάρακα, καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν τῷ ὄρει τὰ Ἀρώματα, *Cinara zero* [fluvium] *Brinla*, *Mastaura*, *Acharaca*, & *supra urbem* [Nyxam] *in monte Aromata*. Intra ergo Mæandrum circa Tialles atque Nyxam *Mastaura* fuerunt, e regione Orthosiæ in Caria explicatæ. Et hæc *Mastaura* in provincia Asiæ Notitiæ habent : altera earundem, puto in Lyciam errore esse intrusâ, quia in Notitia Hieroclis tantum in provincia Asia sunt Μάσαυρον, *Mastaura*; in Lycia, nulla. *Brinla*, Βρίνλα, apud Strabonem legendum est, quod Plinii *Brinlita*, sive ut in MSS. est, *Brinlita* probant, & Notitiarum in provincia Asia ὁ Βρίνλαν, *Brinlorum* episcopus. Jam dicta civilis Notitia, Hierocli tributa, habet in eadem provincia περίουλλα, *Prinlla*, quod in prima littera corrigendum est. *Acharaca* supra vidimus. *Aromata*, o brevi, Strabone ipso monitore, generosi vini proventus commendavit, quod inde etiam cognominatur. Strabo dicto loco : Ἄριστος Μισωγίτης, ὁ δὲ Ἀρωμαίος. *opimum de vinis Mesogiticis Aromense*. Forte scribendum *Aromatense*, Ἀρωματίως, quia loci nomen plurativum eidem Straboni est. Montana illa vini feracia, quæ circa Nyxam sunt, dicuntur mons *Mesogis*, ὁ Μισωγίς, uti recto casu apud Strabonem est lib. xiv, pag. 438. ἢ τε Μισωγίς, inquit, καὶ ὁ Τρωῶλος, καὶ ἡ κατακτεταμένη διαφόροις χρησιν οὖσιν, *Et Mesogis, & Tmolus, & Combusta regio excellunt generoso vino*. Et pag. 447. ὑπερβαίνει Τρωῶλον τὸ ὄρος καὶ τὴν Μισωγίδα, *superantibus Tmolum montem & Mesogidem*. Stephanus geminata littera : Μισσωγίς ὄρος Λυδίας, *Messogis mons Lydia*. Ptolemæus hoc tractu montem locavit, qui vocatur Μισσηίς, *Misæis*, quod corruptum ex Μισωγίς, *Mesogis*, videtur. De vino *Mesogita*, Μισωγίτη, jam modo ex Strabone dictum est.

PHRYGIA.

Phryges ut antiquissima gens intra Taurum & Halyn; ita etiam maxima facile & amplissime possessionis fuit. Plinius lib. v, cap. xxxii *Phrygia Troadi superjecta populisque a promontorio Lecto ad flumen Eubœum prædictis, septentrionali sui parte Galatia contermina : metiastina Lyconia, Pisidia, Mygdoniaque : ab oriente Cappadociam attingit*. Nec vero Plinius omnem Phrygiam comprehendit, quia Hellepontiacam, quæ Troadis pars major erat, non penitus exponit; neque Mygdoniam, quæ Stephano μείζων Φρυγίας τῆς μεγάλης, *pars Phrygie*

gie *Magna* est; licet Epicteto Strabonis, quam attingit, forte rectius possis adscribere. Lapsus enim est Plinius, quum in australi termino Phrygiae constituendo Mygdoniam hanc cum Lycaonia Pisidiaque conjungit, qui ipse antea cap. xxx. *Mygdones* ad superiora loca reduxerat. Sane Strabo lib. xii, pag. 395. *Μύγδοις*, *Mygdones*, in iis populis numerat, qui Olympum Mysorum montem circumcoluerunt. Turbatus igitur est ordo Plinii, vel ab ipso negligentius tractatus, vel pravatus a describentibus.

Duplex autem *Phrygia* est veteribus, *Major* & *Minor*, quas ideo Livius lib. xxxvii, cap. liv. in Rhodiorum oratione, & cap. lvi in senatus consulto *Phrygiam utramque* vocat, & lib. xxxviii, cap. xxxix. eas nominatim interpretatur. De iis, quæ Romani, Antiocho adempta, Eumeni dono dederunt, *Adjecerunt*, inquit, in *Asia Phrygiam utramque; alteram ad Hellespontum; Majorem alteram vocant*. Strabo & Ptolemæus alteram quoque τὴν μεγάλην Φρυγίαν, *Magnam Phrygiam* nominant; in alterius adpellatione corruptus Ptolemæus, rursus μεγάλην vocans, quæ μικρὴ minor seu *parva* dicenda erat: Strabo verius est, Minorem nunc *Hellespontiacam* dicens, nunc *Επίκτητος*, *Epictetum* Phrygiam, id est adquisitam, quæ duo nomina aliquando distinguere videtur, aliquando pro iisdem habere: aliquando Epictetum Magnæ attribueret. Libro ii, pag. 89. *Regio iura Halyn quæ δίκνυται, κομίσσεται* - - - Βιθυνίης, καὶ Μυσίας, καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην Φρυγίαν. ἥς ἐστὶ καὶ Τρωάς. - - - ἐν τῇ μεσογείᾳ τῷ τε Φρυγίᾳ, ἥς ἐστὶ μέρος ἢ τε τῷ Γαλλογραίκῳ λεγομένῳ Γαλατίᾳ, καὶ Ἐπίκτῳ, καὶ Λυκαίοις καὶ Λυδοῖς. *Bithynos, Mæsos, & Phrygiam quæ super Hellesponso est, cuius & Tros est*. - - - *In mediterraneis autem eam Phrygiam, cuius pars Gallogræcorum nunc dicta Galatia est, & Epictetus, & Lycaones, & Lydi*. Hic Strabo nimis extendit Magnam Phrygiam, ut Lydos quoque & Lycaones complectatur, quos ceteri a Phrygibus discernunt, ut supra Plinium discrevisse vidimus. De Gallogræcis verum est partem Phrygiæ occupasse. Epictetum, quam Strabo hic Magnæ adjudicavit Phrygiæ, alibi cum Minore comprehendit, seu ea quæ ad Hellespontum est. Libro enim xii pag. 374 ἡ ποταμὸς Γάλλος, ἐκ Μόδρων τὰς ἀρχὰς ἔχει. τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας: αὐτὴ δ' ἐστὶν ἡ αὐτὴ τῇ Ἐπίκτῳ. *Gallus fluvius oritur apud Modra in Phrygia, quæ ad Hellespontum est. Hæc ipsa est, quæ Epictetus δίκνυται*. Et eodem libro pag. 388. τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας, - - - ἥ ἐστὶν ἡ μὲν πρότερον ἐκάλουν μικρὴν Φρυγίαν, ἐκάλουν δ' Ἐπίκτητος ἀπὸρασιν, *Phrygia super Hellesponso, quam priores Minorem vocaverunt, hæc vero [Attalici] Epictetum*. Et ibidem pag. 392. Φρυγία ἡ μὲν καλεῖται μεγάλη, ἐστὶν Μίδως ἡ βασιλεύσας, καὶ ἥς μέρος οἱ Γαλάται κατέχουσιν. ἡ δὲ μικρὴ, ἡ ἐφ' Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἡ περὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἡ καὶ Ἐπίκτητος λεγομένη. *Phrygia alia vocatur Magna, cuius rex fuit Midas, & cuius pars Galata occupatur: alia Parva, quæ Hellesponso imminet, & circa Olympum est, atque etiam Epictetus dicitur*.

Ex quibus adparet, Parvam seu Minorem duas partes habuisse; unam, quæ Hellesponso erat propior, ab illo etiam denominata: alteram, quæ sub Bithynia circa Olympum, remotior ab Hellesponso, antea sub Prusæ ditione, post κατὰ συνθήκην, ex παῖσι concessa Attalæ, sive Eumeni, ab his *ἐπίκτητος*, *adquisita* fuit adpellata, unde proprium deinde nomen factum Phrygiæ *Epicteti*. Est ergo *Epictetus*, laxè sumpta, eadem quæ Minor: strictim, ab Hellesponti Phrygia distincta, & Olympo, monti Mysiæ ad Bithynorum fines subiecta.

Eustathius ad Dionysii vers. 810. τρεῖς Φρυγίας, *tres Phrygias* distinguit, *Magnam*, *Midas* regnum, usque *Pisidiam*: οὕτως δὲ ἴτερά Φρυγία ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ καὶ περὶ Ὀλύμπου. καὶ τρίτη λεγομένη Ἐπίκτητος, *altera Phrygia est Minor, quæ ad Hellespontum & circa Olympum*: & τέτταρτη, *quæ δίκνυται Epictetus*, in cuius urbibus nominandis ad Strabonis auctoritatem provocat. Non mala hæc tripartita distinctio, quia Epictetus Strabonis ab Hellesponso longius remotus

mota est, quamquam in eo falsus Eustathius videtur, quod, quæ sub Olympo monte, cum Hellespontia conjungit, ab Epicteto separat, quum tamen, secundum Strabonem, hæc sub Olympo est & Epictetus sint eadem: in quod ex oppidis cluet, quæ suæ adsignat Epicteto Phrygiæ.

Sub finem enim libri xii, pag. 396. ita Strabo Epictetum Phrygiam distribuit: *τῆς δ' ἑπιστάτου Φρυγίας Ἀζανὶ τὴν εἰς, καὶ Νακολίαν, καὶ Κορυαίον, καὶ Μιδάιον καὶ Δορύλαιον, καὶ Κάδοι, Epicteti Phrygia sunt* [hæc oppida:] *Azani, Nacolea, Coraeum, Midajum, Dorylaum, & Cadi.* Sed hæc oppida Ptolemæus in Phrygia Magna numeravit. Inde videlicet est, quod minus ipse sibi Strabo constare videatur, quia situs ejusmodi est, ut Majori Phrygiæ conveniat magis, quam oriæ Hellesponti, ideoque libro ii Majori etiam attribuit. Quia vero pars nova erat, & pacto adquisita, cum Minore alibi & Hellespontia conjunxit: a qua vero satis longo intervallo diremta est. Non ergo errant, qui *tres Phrygias* cum Eustathio constituunt, Epicteto separatam partem adsignantes, quæ vero ita dicatur sub Olympo esse, aut juxta illum montem ut nequaquam sit illi contigua (Myfi enim propius accedunt ex hoc latere) sed e regione illius post intervallum posita; nec tota, sed ex parte forsan circa Dorylaum. Quod vero de Hellesponti Phrygia in Trojano regno, cujus illa fuerat, satis supra actum fuit; jam de Epicteto proprie dicta incipimus enarrare.

PHRYGIA EPICTEOS.

Non est quod mireris, lector, nos *Phrygia Minoris*, Græce *μικρῆς*, nullam habere rationem. Habemus utique, & jam habuimus, referendo veterum divisiones, quibus quod non eadem, neque recentibus est Phrygia Minor, sed aliis sola illa, quæ ad Hellespontum est, Trojanus olim ager aut regnum, aut pars regni: alius Epictetum, quæ procul inde in ortum sita est, includit; Hellesponti partem, tamquam supra explicatam nunc prætermittimus: quæ reliqua est *Epictetos propria*, (nam laxè aliquando dicta Hellesponti etiam partem comprehendit) jam unice explicamus, & titulo etiam præscripsimus. Situm autem & numerum oppidorum, quia, Strabone docente, modo cognovimus; sola oppidorum in hac parte nobis superest explicatio.

Prima urbium, a Strabone memoratarum in Epicteto, sunt *Ἀζανὶ, Azani*, plurali forma: unde regio dicta *Ἀζανίτις, Azanitis*: ex qua Rhyndacus fluvius oritur. Strabo ibidem pag. 396. *οἱ δὲ αὖτε χειρὶν Ρυινδακὸς ποταμὸς, τὰς ἀρχὰς ἔχει ἐκ τῆς Ἀζανίτιδος.* Per has regiones delabitur *Rhyndacus fluvius, ortus ex Azanitide.* Oppidi nomen Ptolemæo, si sanus est locus, *Ἀζανίς, Azanis* dictum: sed ex eo clarum est, mendo hanc vocem non carere, quia integriorem posteriores conservaverunt. Stephanus: *Ἀζανὶ, Φρυγίας πόλις, Azani, Phrygia oppidum.* Notitia Leonis, & altera regiæ Gallorum bibliothecæ, *ὁ Ἀζανίτης, Azanorum episcopus.* Hierocles, *Ἀζανί.* Gentile *Ἀζανίται, Azanite*, teste Stephano.

Deinde, Strabonis ordine, est *Nacolea, Νακολία*, uti etiam vocem hanc diphthongo Ptolemæus, & Zosimus, & Leo in Notitia scripserunt: Stephanus & Hierocles *Νακολία, Nacolia.* Leo & Suidas etiam cum *ω*, o magno: ceteri, brevi. Addit Suidas: *ἔνθα καὶ εἰσὶν τὰ Νακολία, invenitur etiam neutro genere plurali Nacolea, orum.* Ad hanc urbem Procopius tyrannus a Valente oppressus est. Ammianus Marcellinus lib. xxvii, cap. xxvii. *Qua successus alacritate Valens castra promovebat ad Phrygiam, & prope Nacoliā collatis magnis partium dux in ancipiti Agilo rem excursum prodidit repentino.* - - - Hoc præter spem omnium viso Procopius, saluti intercluso suffugio, versus in pedes circumjectorum armatum secreta & montium fovebat. Et Zosimus lib. iv, cap. viii. de eadem re: *ὁ δὲ*

μετὰ τῇ ταῖς Σάρδεσι ἐπιδημίᾳς, κατέβη ἐπὶ Φρυγίαν ἐλάσας, εὐρὼν δὲ τὸν Προκόπιον ἐν Νακολίᾳ τῇ πόλει. Is [Valens] post victoriam Sardes ingressus, & inde profectus in Phrygiam in oppido Nacolia Procopio potius est. Et Idatius Chronico sub Valentiniano & Valente: Ipso anno idem hostis publicus & prado intra Phrygiam Salutare & in Nacoliensium campis ab augusto Valente oppressus atque extinctus est. Memoratur idem a Socrate lib. iv, cap. v. cui urbis nomen est Νακόλεια: & Sozomeno lib. iv, cap. viii. apud quem est Νακόλεια, Nacolea, o brevi.

Sequitur *Coryaeum*, Κορυαῖον, ut Strabo, Ptolemæus & Stephanus scribunt: *Coryaium*, ut Plinius lib. v, cap. xxxi. Socrates quoque, ut Strabo, lib. iv, cap. xxviii. ὁ Κορυαῖος, *Coryaei* episcopus. Non ergo caussa satis est, quod ordo alphabeti ita postulet, ut Berkelius Κορυαῖον ubique scribendum censeat, quia non semel litterarum ordo apud Stephanum turbatus est, cujus hic etiam in MSS. & olim excusis est Κορυαῖον cum γ, littera Pythagorica. Eustathius corrupte Καρρυαῖον, pro Κορυαῖον, in Dionys. vers. 810.

Post hanc Strabo ponit *Midaium*, Μηδαῖον, quod Ptolemæi est Μηδαῖον, *Midacium*: quæ etiam Dionis, loco mox ostendendo. & Stephani scriptura est: Plinius autem, ut Strabo, *Midaiou*. Hierocles Μηδαῖον, *Medaium*: Notitiæ episcopatum, ὁ τῷ Μηδαίου, *Medei Episcopus*; utrumque prave. Dio Cassius lib. xlix, pag. 403. refert, Sextum Pompejum, Magni filium, ab Octaviano victum fugatumque in hoc oppido a Titio Furnioque, Antonii ducibus, captum, & postea jussu Antonii interfectum esse. ἔν τε, inquit, Μηδαίῳ τῇ Φρυγίᾳ κατέλαβον, καὶ περικύκτοντες ἐξώρυσσαν, in Phrygiæ oppido Midacio deprehenderunt, vivumque in potestatem redegerunt.

Succedit *Doryleum*, Δορύλλιον Strabonis: Δορύλλιον, *Doryleum* Ptolemæi: Δορυλλάιον, *Dorylucium* Stephani. Eustathius dicto loco omnes hos scribendi modos repetit, dicitque κατὰ τὴν ὀρθογραφικὴν τέχνην, secundum artem orthographicam scribendum esse Δορύλλιον, *Dorylleium*. Gentile *Dorylleus*. Plinius lib. v, cap. xxix. *Eucarpeni*, *Dorylei*, *Midai*. Et latina forma *Dorylenis*. Cicero pro Flacco cap. xvii. *Venio nunc ad Dorylensium testimonium*.

Tandem *Cadi*, Κάδοι, a Strabone ad Phrygiam Epictetum adjunguntur. Dubitare posses, an oppidum fuerit. Dixit enim *Azani*, Nacolea, *Coryaeum*, *Midaiou*, & *Doryleum* πόλεις κτλ; καὶ Κάδοι, & *Cadi*. Quod vero Plinius inde Caduenos ducit, quasi *Cadienos*; & Κάδοι, *Cadi* in Phrygia oppidum Hierocli est; ac ipse Ptolemæus in oppidis Mæoniæ numeravit; minus dubitare licet, ejus nominis oppidum in Phrygiæ, Lydiæ & Mysiæ confinio quondam fuisse. In confinio dixi, quia Strabo & ecclesiastici in Phrygia ponunt: Ptolemæus in Mæonia, id est Lydia: addit Strabo, Mysiæ quosdam tribuere. τὰς καὶ Κάδους, inquit, εἶναι τῆς Μυσίας φασί, & *Cados* quidam dicunt in Mysia sitos esse: quos Stephanus sequutus est, Κάδοι πόλις Μυσίας, *Cadi* oppidum Mysiæ. Notitiæ episcopatum in Pacatiana Phrygia ὁ Ακάδης habent in vulgatis libris: sed Harduinus ad Plinii *Caduenos*, emendavit ex Quinifexto concilio ὁ Κάδων. Est enim in subscriptione: Philippus episcopus πόλιος Κάδων τῆς Πακατιανῆς. An in nummis etiam urbs memoretur, lis est. Patinus pag. 169 in illo Domitiæ Domitiani legit ΚΑΛΟΗΝΩΝ, contra Harduinus ΚΑΔΟΗΝΩΝ, quia Caloë, quo refert ille, non urbs, sed lacus sit Lydiæ, ipsa palus Gygæa secundum Strabonem: Holstenius etiam ad Georg. Sæct. 140 ΚΑΔΟΗΝΩΝ, legit, & ad urbem *Cados* refert.

P H R Y G I A M A G N A.

Phrygia Magna, ἡ Μεγάλη Φρυγία, nobis non ea est, quam Ptolemæus definit, comprehensens etiam Epicteton jam explicatam: sed ut Strabo distinguit, sine Epicteto, & quibusdam

dam oppidis gentibus que ejus tractum atque limites describit lib. xii, pag. 397. Ὑπὲρ τῆς Ἐπικτή-
του πρὸς γότον εἰσὶν ἡ μεγάλη Φρυγία λιπεύσα ἐν ἀνατολῇ Πισσινοῦντα - - - ἐν δεξιᾷ δὲ Μαίονας καὶ Λυδὸς καὶ Κά-
ρας, ἐν ᾗ εἰσὶν ἢ τε παρῳρεῖσθαι λεγομένη Φρυγία, καὶ ἡ πρὸς Πισιδίαν καὶ τὰ περὶ Ἀμόριον καὶ Εὐμενίαν καὶ Σύνναδα·
ἢ τε Ἀπάμεια Κιβωτὸς λεγομένη, καὶ Λαοδίκεια, αἵ τε ἔστι μέγιστα τῶν κατὰ τὴν Φρυγίαν πόλεις. *Supra Epi-*
dictum, meridiem versus, est Phrygia Magna, Pessinunte ad sinistram relictā; - - - ad de-
xtram Maeonibus. In hac est etiam Paroeia Phrygia, id est Montana dicta, et quae ad Pisidi-
am est, et regio circa Amorium Eumeniamque, et Synnada: deinde Apamea cognomento Cibo-
ios, et Laodicea, quae sunt maxime urbium Phrygiarum. Quae has urbes circumjacent, op-
pida minora sunt, e quibus etiam recenset potiora. Quod vero situm ex Ptolemæi positione
debemus petere, quum pauca de eo aliunde nobis constent; ejus ordine & ratione a septem-
trione incipiemus, & in meridiem progrediemur.

Prima igitur est Ptolemæi Σύνναθ, *Synaos*. Hæc autem non est Strabonis Σαναός, *Sanaus*,
quam ille cum australibus conjungit, Aphrodisiade, Colossis, Themisonio, ceteris, ut a-
deo *Sinaus* Strabonis & Hieroclis sit potius Ptolemæi Σανίς, *Sanis*, quam *Synaos*, ejusdem.
Qui vero alius, præter Ptolemæum, *Synaum* memoraverit, nobis non succurrit.

In austrum subjacet *Ancyra*, Ptolemæi Ἀγκυρὰ Φρυγίας, *Ancyra Phrygiae*: Strabonis Ἀγκυρὰ
τῆς Ἀβασίτιδος, *Ancyra Abasitidis* regionis, ab oppido forsan *Abasa* vel *Abaso* dictæ, lib. xii,
sub finem: in Notitia episcopatum ὁ Ἀγκυροσυνισοῦ, prave, quod legunt & emendant Ἀγκυρὰς
Συναίς, *Ancyra Synai*, propter vicinitatem. Plinius lib. v, cap. ult. *Oppida ibi* [in Phrygia]
celeberrima, Ancyra, Andria, Celene, cetera. Stephanus male confundit cum *Ancyra Gal-*
lograeie.

A Synao Ptolemæi in ortum procedentibus occurrit ejusdem *Tricomia*, Τριχωμία, locus
aliunde vix aut minime notus: & ulterius *Amorium*, Ἀμόριον, circa Sangarium amnem.
Præter Ptolemæum memorat etiam Strabo dicto loco τὰ περὶ Ἀμόριον, *regionem circa Amorium*,
& quidem in Phrygiæ urbibus majoris. Notitia episcopatum in Galatia Secunda, ὁ τοῦ
Ἀμωρίου scriptum est: in Peutingeriana Tabula *Amurium*.

Hinc in austrum ordinatim sibi succedunt *Abrostola*, *Prymnesia*, *Docimaum*. Prima, *Ab-*
rostola, Ἀβρόστολα, parum cognita. Ptolemæus habet, & Tabula Peutingeriana, in qua etiam
scriptum *Abrostola*, xxi i i millibus ab Amurio. In Notitia episcopatum est Phrygiæ Sa-
lutaris ὁ Ἀβροκλῶν, *Abroclensis*, ignoto nomine, quod nescio an scripturæ compendio ex
Ἀβροστολῶν, pravatum sit. Altera, huic subjacens urbs, est *Prymnesia*, Πρυμνησία Ptolemæi:
in jam dicta Notitia ὁ τῆς Πρυμνησίας, corrupte: in Hieroclis Notitia ejusdem provinciae Πρύμνησος,
Prymnesius, Tertium oppidum, magis in austrum vergens, *Docimaum*, Δοκίμαιον, ut Ptole-
mæus scripsit: Stephano Δοκίμειον, *Docimeum*: aliis sine diphthongo, Hierocli Δοκίμιον, *Do-*
imium: Straboni Δοκιμία κόμη, *Docimia*, vicus, prope Synnada: Stephano autem πόλις Φρυ-
γίας, *oppidum Phrygiae*: in Peutingeriana *Docymeum*, xxx i i millibus ab Synnadis, spatio sa-
tis longo; nec minori apud Ptolemæum: Strabo autem propinquius videtur posuisse lib. xii,
pag. 397. Σύνναδα, inquit, ἔστιν ἡ μεγάλη πόλις: πρόκειται δ' αὐτῇ ἐλαίωφυτον πεδίον, ὅσον ἐξήκοντα σταδίους·
ἔτι καὶ δ' ἐστὶ Δοκιμία κόμη, καὶ το λατόμιον τοῦ Συναδικοῦ λίθου: ἔτι μὲν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν: οἱ δ' ἐπιχώριοι
δοκιμῆτι καὶ Δοκιμύϊαι. *Synnada sunt non magnum oppidum, cui campus oleis confusus præjacet lxx*
stadiis: ab altera parte est Docimia pagus, et lapicidina Synnadici lapidis: sic enim
locum vocant: incolæ autem Docimiten et Docimaum. Quum itaque idem marmor *Docima-*
um vocetur & *Synadicum*; liquido adparet, non posse loca illa magno spatio esse sejuncta.
Et quia nec Ptolemæus, neque Peutingerianæ auctor quidquam Synnadis & Docimæo in-
terposuerunt; non potest alia Strabonis Docimia, aliud Docimaum Ptolemæi, sive Tabulae
Docymeum esse. Idem marmor *metallum Docimenum* dicitur lege ix & xi Cod. Theod.

de indulgentiis debitorum: utrobique conjungitur cum Proconnessi & Troadensi. Proconnessi autem *marmor* laudatur, non fusile metallum: quod Strabo prædictis verbis illustrat, cui *ἀδο*. *Lapis* est, quod apud Docimiam eruitur.

Synnada, *Σύνδα*, jam ex parte, Strabone auctore, descripta sunt, *πόλις ἡ μεγάλη, non magna urbs*; vicina Docimiae sive Docimeo. Marmor etiam *Synnadicum* laudatum fuit ejusdem testimonio Strabonis. Est utriusque numeri: maxime ac sæpius pluralivi. Strabo item ante dictis verbis: *πρὸς Εὐανδρὸς καὶ Σύνδα, circa Ennemiā & Synnada*. Atque ita etiam Ptolemæus & Stephanus, *Σύνδα*, id est *τὰ Σύνδα, hæc Synnada*. Livius lib. XLV, cap. XXXIV. *jamque Synnada pervenerant*. Et mox: *Romanum ducem Gallorum Synnadis ad locum*. Atque sic etiam posteriores. Notitia Ecclesiæ, *ἡ Σύνδα, Synad-rum episcopatus*: & Tzetzes ad Hesiodum pag. 71. *ἐκ Σύνδα, e Synadis*: Eusebius Hist. Eccl. lib. VI, cap. XIX. *ἐκ Σύνδα*: nisi quod hi male & simplici scripserunt, quod duplicandum erat, quia a *συναίω*, hoc est *συναίω*, *cohabitare* est, docente Stephano, quod Græci coloni cohabitarunt cum Phrygibus. Scripturam confirmat & coloniam illustrat egregius nummus Caracallæ, inscriptus *CYNNAΔΕΩΝ ΔΩΡΙΕΩΝ ΙΩΝΩΝ*, quem Henr. Valesius ad dictum Eusebii locum interpretatur, laudante & adprobante illustri Spanhemio pag. 883. Alios nummos præbet Harduinus, iidem signatos *CYNNAΔΕΩΝ*, duplicato elemento. Et in Marm. Arundell. pag. 93. *ΚΕΙΟΝΑΣ ΣΥΝΝΑΔΙΟΥΣ, columnas Synnadias*. Singularis forma *Σύνδα, ἀδο*, *Synnas*, adis, est. Martialis lib. IX, epigram. LXXVI.

*De marmore omni, quod Carysti invenit,
Quod Phrygia Synnas, Afra quod Nomias mittit.*

Et Prudentius adv. Symmachum lib. II, vers. 246.

*Et quæ saxa Paros secas, & quæ Punica rupes,
Quæ viridis Lacedæmon habet, maculosæque Synnas.*

Et Statius lib. I. Silvar. carm. V. vers. 36.

*Sola nunc flavis Nomadum decisa metallis
Purpurea, sola cavo Phrygia quæ Synnados antro
Ipse cruentavit maculis lucemibus Alys.*

Idem lib. II. carm. II. vers. 87.

*Synnade quod mæstæ Phrygiæ fodere secures
Per Cybeles lugentis agros.*

Ex quibus simul intelligitur, divitem urbem marmore fuisse, eoque maculoso, id est candido, rubris interfectionibus variato, ut Salmasius in Plin. Exerc. p. 394. interpretatur Phanus lib. XXXV, cap. I. *in purpurea distinguereur* [lapis] *Synnadicus*. Sed ad generis formam in nomine revertamur. In Peutingeriana Tabula: *a Synnade*, ut Papinius. Sed etiam forma superest, *Synnada*, singularis & feminea. Plinius lib. V, cap. XXIX. *Alie continens a Synnada accipit nomen*: nisi *Synnade* legendum est. Si conventum habuit ad perpetuandum: utique non fuit urbs exigua aut contemnenda, licet non fuerit amplissima, ut aliæ in Phrygia majores: atque ita Strabonis verba, *πόλις ἡ μεγάλη, urbs non magna*, sunt intelligenda. Neque enim Romani jurisdictionem urbibus aliis, quam celebrioribus, tribuebant. Imitati posteriores, aut urbem *Synnada* caput Phrygiæ Salutaris constituentes, & Ecclesiæ in illa provincie facientes eam metropolim.

Circa Synnada ab ortu sunt, ad Galatiæ fines, Ptolemæi *Μελίτρα, Melitæra*, & *Julio-
polis, Ιουλιόπολις*, utrique obscura & incognita, nisi quod Plinius in Cibyratice conventu citat *Julienjēs* numerat: notior autem Julihopolis ad Bithyniam pertinet. Ab occasu Synnad Ptolemæi positio obijacet *Εκκέρεια, Ekkertia*, quam Strabo in mediocribus ponit, & cui

Peltus, Tabus, Lyfiade conjungit. In Notitia episcopatum Phrygiæ Salutaris est undecimus : *Ευκαρπίας, Eucarpensis* : quem proxime insequitur *Ἰουσιᾶδος, Lyfiadis* episcopatus. *Lyfiad* autem, jam etiam a Strabone memorata, & a Plinio lib. v, cap. xxix. cui *Lyfiad oppidum* est ; ratione situs a Ptolemæo Eucarpiae ad septentrionem opponitur, nullo interjecto oppido : & ulterius *Tribana, Τρίβαννα, & Docela, Δόκκλα*, quæ nescio an *Διοκλία, Dioclia*, Hieroclis sit. Dubium me facit, quod *Docela* in septentrione posita : *Dioclia* in austrum magis videatur vergere, iis conjuncta, quæ spectant provinciæ meridiem. Inde paullo occasum versus Ptolemæi *Coma* est, *Κόμη*, quæ Notitiæ *Κόνι, Cone* videtur, aut Hieroclis *Κονίωπολις, Coniopolis* : quæ etiam situ differunt, *Cone* in Salutari ; *Coniopolis* in Pacatiana. Inter Synnada & Apameam Peutingeriana Tabula habet *Εμφορβίον*, sive *Euphorbium*, unde Plinio *Euphorbeni* sunt lib. v, cap. xxix.

Ab Eucarpia in meridiem est Ptolemæi *Δρυῶζον, Dryzæon* sive *Drysum* : dein *Ευμενία, Eumeneia*, ab Eumene conditore nominata. Eutropius lib. iv, cap. ii. *Auxilio fuit Romanus in ea pugna [adversus Antiochum] Eumenes, Attali regis frater, qui Eumeniam in Phrygia condidit.* Strabo lib. xii, pag. 397. *τὰ περὶ Ἀμορίου καὶ Εὐμενίας*, quæ Latine vertuntur, regio circa *Amorium Eumeniamque*, quæ si Ptolemæum sequemur, diviso sensu intelligantur, & regio circa *Amorium*, & [alia] regio circa *Eumeniam* : nam longo ille intervallo hæc oppida sejunxit. Plinius lib. v, cap. xxix. *Est Eumenia Cludro flumini adposita.* Caystro an Mæandro hoc flumen infundatur, ignotum est. In Notitia Ecclesiæ : *Εὐμενίας, Eumeneie* (diphthongo scriptum est) episcopus memoratur : at in Hieroclis Notitia est sine diphthongo *Ευμενία*. Hinc possessivum *Eumeneicus*. Plinius lib. v, cap. xxix. *Eumeneica regio.*

Prope Eumeniam, itidem austrum versus, posita Ptolemæi *Τιβεριόπολις, Tiberiopolis*, quam Notitia etiam in episcopatibus Pacatianæ Phrygiæ secundo loco recenset. Socrates lib. vii, Hist. Eccles. cap. xlv. *ἡ Τιβεριόπολις τῆς Φρυγίας, Tiberiopolis Phrygiæ.* Inde in austrum paullo *Acmonia* recedit, *Ἀκμονία*, quæ Hieroclis Notitia est *Ἀκμῶνα, Acmona*, corrupte forsan : in Peutingeriana Tabula, *Agmonia*. Gentile *Acmonensis* apud Ciceronem, & ipsa *Acmonia* civitas *Acmonensis*. Pro Flacco cap. xv. *Adgrediar jam ad singulas civitates : ex quibus sit sane nobis prima civitas Acmonensis. Citat præco voce maxima legatos Acmonenses. - - - - - existant Acmonensium litora. - - - - - laudationem, quam nos ab Acmonensibus Flacco datam proferebamus, falsam esse dicebat.* Et Plinius lib. v, cap. xxix. *Ex hoc conventu [Apameno] debeat nominare Metropolitæ, Dionysopolitæ, Euphorbenos, Acmonenses, Pelienos, Silbianos.*

Prope Mæandro, Ptolemæi ordine, sunt *Βλεάνδρῳ, Bleandrus* ; & *Sectorium* ut vetus interpretes, & Agathodæmon in Tabula vocat ; in Græco jam legitur *Ἰστορίον, Istorium*. De *Bleandro* sive *Bleandro* nihil novimus aliunde, quam quod Chalcedonensi consilio episcopus *Bleandri* subscripsit : *Sectorium* quin nomen genuinum sit, non est quod dubitemus, quia Notitia Leonis in Salutari Phrygia est *Ἰστοριεύς, Sectorienus* episcopus, cujus etiam in Chalcedonensi concilio mentio habetur : & quod Hollstenius ad C. de S. Paulo pag. 144. refert, in Ptolemæi codice MS. Barberiano *Στεκτορίον* legitur, ubi vulgatis est *Ἰστορίον*.

Circa Mæandrum sunt Phrygiæ, ut adverso flumine cum Ptolemæo ob occasu in ortum egrediamur, prima *Laodicea*, cognomine *Λαοδικεία ἐπὶ Λυκῷ, Laodicea super Lyco* flumine, & Ptolemæus vocat, quamquam is Carie illam, non Phrygiæ, adscribit : Strabo autem lib. xii sub finem scripsit *Ἀπαμεινὴν & Λαοδικεάν* esse *μαγίσας τῶν κατὰ τὴν Φρυγίαν πόλεων, maximas urbium Phrygiæ* : eandemque post paullo tradit *τὴν πρὸς τῷ Λυκῷ Λαοδικεάν λέγεσθαι, ac Lycom quam Laodiceam vocitari*. Describit ibidem *αὐξήσιον, incrementum* ejus, quod sua ipsius & patrum memoria habuerit ; nam antea *μικρὰ, exigua* exstiterat. Plinius lib. v, cap. xxix. *celeberrima urbe Laodicea. Imposita est Lyco flumini, litora adluentibus Ἀφο-*

po & Capro, adpellata prius Diospolis, dein Rhoas. Stephanus, qui propter confinia Lydiæ tribuit, nominis novi docet originem: ἱστὶς Λυδίας, Ἀντιόχου κτίσμα τῷ παιδὶ τῆς Στρωτονίης. τῇ γὰρ γυναικὶ αὐτοῦ ὄνομα Λαοδία, Altera [ex celebribus Laodicea] est Lydia, opus Antiochi, Stratonice filii, cuius uxor Laodice adpellabatur. Altera dicitur, ad discrimen celeberrimæ in Syria ad mare, cui nomen fuit a Laodice, matre Seleuci. Sacra ejus est memoria, quippe in septem illis civitatibus fuit, quas divino spiritu Joannes in apocalypsi vel monuit vel castigavit. Etiam Paulus laudavit ecclesiam ejus, Coloss. 11, comm. 1, & cap. 14 comm. 13, 15, 16. Et Cicero eam memoravit, lib. 11, epist. xvii, & lib. 111, epist. v. Utroque loco descripsit tamquam insignem urbem & emporium, uti pecunia permutaretur: & lib. v, epist. xx. vocat *Laodicensem civitatem*. Tacitus quoque lib. xiv, cap. xxvii. laudavit. Eodem, inquit, anno ex illustribus Asiae urbibus Laodicea tremore terre prolapsa, nullo a nobis remedio, propriis opibus revaluit. Gentile in nummis perquam multis ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ; vide Harduinum: etiam urbis nomen fluminibus suis distinctum in Commodi nummo, ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ ΛΥΚΟΣ ΚΑΠΡΟΣ. Et gentile Latinum ex Græco formatum, *Laodicensis*. Tacitus annal. 14. cap. 15 *Hypætem Trallianique Laodicens & Magnetibus simul transiit*. Quamquam vero ad Lycum urbs sita est, tamen ad Mæandri regionem referimus, quia non procul inde Mæandro Lycus adfunditur.

Lycus autem non exiguus amnis est, sed ποταμὸς ἐνμεγέθης, juxta magnitudinis fluvius, ut Strabo sub finem lib. xii tradit; qui apud Colossas in Mæandrum exit. Ortus supra Laodiceam ex monte Cadmo, ἐκ τοῦ ὄρους, ὡς αἰκινύας, mergitur aliquando & emergit. Plinius lib. 11, cap. ciii. *Subeunt terras rursusque reddenitur Lycus in Asia, Erasinus in Argolica, Tigris in Misyotamia*. Curtius lib. 111, cap. 1. Lycum cum Marlya confundit, quasi unus fluvius sit, aliter aliterque adpellatus, quod falsum esse Strabo & Plinius evincunt. Adi & Salmasium in Solin. pag. 582. Alter amnis Κάπρος, Capet sive Caprus, qui adluit Laodiceam, præter Plinii antea productum testimonium, ex Strabonis verbis dicto loco clarus est: ἱσταῖθα καὶ ὁ Κάπρος, καὶ ὁ Λυκος συμβαλλὲς τῷ Μαίανδρῳ, Ibidem & Caprus & Lycus in Mæandrum incidunt: Liquidiores facit nummus Commodi paullo ante ostensus, (cujus nitidam figuram exhibet & explicat vir doctissimus Andr. Morellius Speciminis Tabula xii) cum Laodicæ nomine, & genio, duo ejus flumina nominatim referens ΛΥΚΟΣ, ΚΑΠΡΟΣ. Tertius fluvius, Plinii Ἰσφῆς, itidem Laodiceam adluens, minus est perspicuus.

Ad idem flumen Lycum sita etiam urbs Colossæ, Κολοσσαί, ad cujus cives apostolica exstat epistola. Strabo lib. xii sub finem: *Apamea cognomine Cibotos, & Laodicea sunt maxime Phrygiæ metropoles*. τρεῖς αἰσθάνονται δὲ τὰνταυτὰ πόλεις, Ἀφραδισίης, Κολοσσαί, Θιμισαίων, Σαταῖς, Μιτροπόλιν, Ἀπολλωνίαν. His circumpositὰ sunt oppida Aphrodisias, Colossæ, Thymisonium, Σαταῖς, Μετροπόλις, Ἀπολλωνίς. Herodotus situm propius demonstrat lib. vii, cap. xxx. Prætergressus urbem Phrygiæ Anavam, ἀπὸ τοῦ Κολοσσῆς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐκχέεται, ὅθεν ἰσβαλλὰς ἀφαιζέται. ἵτι τε διασπῶν ὡς μάστιγα καὶ τὴν ἀναφανομένην ἐκδοῖ καὶ ὅτος ἐς τὸν Μαίανδρον περὶ τὴν Colossas, Phrygiæ oppιδιον ἐκκινῶν, ὅθεν Lycus amnis βαίνειν τὴν γῆν, ἀπὸ τῆς πόλεως ποτὶ πρὸς ὅσον ἵσθια ἐμμεγέθης, ἐλαβὼν & ἑαυτὸς ἐν Μæανδρῳ. Summatim ut dicam, prope exitum Lyci in Mæandrum sitæ erant Colossæ, urbs haud exigua. Memoravit etiam Xenophon lib. i. Expedit. Cyri post initium: *Sardibus motu: inde per Lydiam castris tribus, παραστάς αὐτῇ τὴν ad Μæανδρῳν ποταμὸν: τῶν δὲ διαβαίειν ἐξελάνουσι διὰ Φρυγίης καὶ τὴν ὁδὸν, παρασάγγας ἑκτὴς ἐς Κολοσσῆς πόλιν οἰκισμένην: ἰσθμὸς καὶ μεγάλη. Hoc amne trajecto per Phrygiæ castris tribus, παραστάς οὐκ, τὴν Colossas urbem celebrem, magnam & opulentiam*. Et Plinius lib. v, cap. ultimo: *Oppida [Phrygiæ] Ancyra, Andria, Celene, Colossæ*

Colonia, Caryaion. Carolus de S. Paulo Geograph. S. pag. 241 in Pacatiana: *Colossa* Strabon. lib. XII. vulgo *Chone*. Ad quæ verba Holstenius pag. 141, *Colossa*. *Colassa*, inde *Colassenses*, ad quos exstat S. Pauli epistola, quorum nomen postea corruptum fuit in *Colassenses*, quasi a *Colosso* fuisset deductum. Codex Græcus admiranda vinctus in bibliotheca Vaticana LXX Interpp. & alius codex parvulus ΚΟΛΑΣΣΕΙΣ recte scribunt, & sic in vulgatis omnino reponi debuisset. Non est in Notitia ecclesiæ, quam idem Carolus ex Regio codice edidit cum Geographia sua, repetitque Jacobus Goarus Codini editor: utique vero reperitur in Dispositione orientalis imperii ex MS. Vaticano edita, & Hierochi tributa, qua inter Pacatianæ urbes legitur sexta Κολάσα, *Colasa*, itidem prima vocali in medio, quod cum Holstenii observatione congruit. Gentile apud Strabonem dicto loco Κολασσηνός, *Colassenus*. οἱ Κολασσηνοὶ, inquit, πλεῖστον οἰκοῦντες, *Colasseni prope* [Laodiceam] *habitarent*.

Sequitur superiori flumine, Ptolemæo duce, *Hierapolis*, de qua Stephanus: *Ἱεραπολὶς μεταξὺ Φρυγίας καὶ Λυδίας πόλις, θερμῶν ὑδάτων πολλὰν πλῆθυσιν, ἀπὸ τῆς θερμότητος πολλὰ ἔχει, Hierapolis inter Phrygiam & Lydiam sita urbs, aquis calidis abundans, a multitudine templorum pro adpellata.* Quod inter Phrygiam Lydiamque dicit positam, in eo dissentiunt ceteri plerique. Ptolemæus enim & Notitia ecclesiæ in Phrygia habent; & Plinius *Hierapolis* cum Laodiceis in Cibyratico Phrygiæ conventu scribit: & Vitruvius thermas illius laudans lib. VIII, cap. III, *Hierapolis Phrygiæ*, inquit, *effervet aqua calida multitudo, ex qua circum hortos & vineas fossis auctis immittitur.* Apulejus de Mundo cap. IV. *videt & ipse apud Hierapolim Phrygiæ.* Aristoteles, quem ille expressit, ἐν Φρυγίᾳ, generatim. Et Photicus cod. CXLII, ex Isidori Vita, pag. 560. ἐν Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας, *Hierapolis Phrygiæ*. Non ergo dubitemus, quin Phrygiæ fuerit Hierapolis. Mæandro adpositam fuisse, antiquæ lapidis inscriptione, ab Holstenio ad Stephanum producta, facile probatur. ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΗΣ ΠΡΟΣ ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ ΠΟΤΑΜΟΝ, hoc est, *Mæander Hierapoli ad Mæandrum oriundus.* Nominis originem modo Stephanus monstravit, *multitudinem sacrorum.* Sed cui deo præcipue devota hæc civitas fuerit, incertum est: nummi varias figuras referunt Apollinis, Dianæ Ephesiæ, Aesculapii, Hygeiæ sive Solutis: & Plinius lib. II, cap. XCIII, etiam Deæ Magnæ mentionem fecit. Aquas calidas & salubres etiam Strabo, præter Vitruvium Stephanumque, laudavit lib. XIII sub finem: *αὐτὴν Λαοδικείας Ἱεραπόλις, ὅπου τὰ θερμὰ ὕδατα καὶ τὸ Πλῆθύνον. ἄμφω παρὰ ὁξέλογον τινα ἔχοντα, ex diverso Laodicea est Hierapolis, ubi aqua calida & Plutonium sunt; utraque res admiranda.* Plutonium, quod lib. XII extremo *Χαλκόνιον ἐν Ἱεραπόλει*, *Chalconium in Hierapoli* dicit, licet distinguat alibi, ut in *Nysa* Lydiæ monstratum est. Plinius intepres sit jam dicto loco: *Spiracula vocant, alii Charonæas scrobes, mortiferum spiritum exhalantes.* Apulejus itidem prædicto loco: *Videt & ipse apud Hierapolim Phrygiæ non adeo ardui montis cunivum laus nativæ oris hiatu referatur, & tenuis, neque eductæ marginis ambitu circumdatur, nec illa, ut poeta volumus, Divis spiracula discenda sunt, seu mortiferos anhelitus eos videri prior ratio est. Proxima quæque animalia, & in alvum prona atque projecta venenati spiritus contagione corripunt, & veruice circumacta interimunt.* Eadem refert ex Dione Xiphilinus in Trajano, quem pestiferum locum dicit esse ἐν Ἱεραπόλει τῆς Ἀσίας, *apud Hierapolim Asiæ.* Refert etiam Photius cod. CXLII, ex Isidori Vita, ἐν Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας Ἱερόν ἢ Ἀπὸλλωνίου, *ὅπο δὲ τὸν κατὰ βύσσιν ὑπὸ καὶ τοῦ θανάσιμου ἀναπνοῆς περιχρῆται.* *Hierapolis in Phrygiæ templum esse Apollinis, & sub illo lacum seu fontem, mortiferos præbentem exhalationes, ut nullum animal sine periculo, & ne volando quidem pertransire possit.* Sed satis de spiraculo. Urbis etiam mentio in sacris est scripturis Coloss. IV, 13, ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ,

ἐν τῇ ἐν Ἱερὰ πόλει, id est *Hieropolitarum*, ut Plinius supra dixit, sive *Hierapolitanorum*. In nummis est ἹΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ.

Ante dictum nobis ordinem si sequimur, trans Mæandrum est *Cibyra*, Κίβυρα, nobilis civitas, quam μεγάλη, *magnam* Strabo lib. xiiii extremo dixit. Post Antiocheam ad Mæandrum, quam in Caria exposuimus, πρὸς νότον ἡ Κίβυρα ἐστὶν ἡ μεγάλη, *in meridiem versus sita est Cibyra magna*: a qua Romani conventum jurisdictionis denominaverunt. Quo situ factum, ut quidam in Caria censuerint, etiam Notitia episcopatum. Phrygiæ vero vindicamus auctoritate Plinii & Ptolemæi; hic Κίβυρρα, scripsit in Phrygia: ille lib. v, cap. xxix ineunte: *Mediterraneas jurisdictiones indicasse conveniat. Una adpellatur Cibyratica, Ipsum oppidum Phrygiæ. Conveniunt eo xxv civitates celeberrima urbe Laodicea.* Et alio tempore Laodiceæ Cibyraticus conventus fuit habitus. Cicero lib. v ad Attic. epist. ultima, *Quæ die has litteras dedi, forum institueram agere Laodiceæ Cibyraticum*. Et motu terræ hæc urbs Tiberii temporibus, quassata fuit & labefacta. Tacitus annali iv, cap. xiiii. *Facta auctore eo senatus consulta, ut civitati Cibyratica apud Asiam, Aegirensi apud Achajam, motu terre labefactis, subveniretur remissione tributi in triennium.* Ideo colossi Tiberiani basi, quæ Neapoli superest, inter restitutas civitates Asiæ numero septima est CIBYRA, quæ scriptura refutatur Ptolemæi duplicatio Κίβυρρα, *Cibyrta*: etiam ex nummis id confirmatur, præferentibus ΚΙΒΥΡΑΤΩΝ, *Cibyrtarum*, quod gentile est etiam Latinorum. Cicero Verrina vi, cap. xiiii. *Cibyrtæ sunt fratres quidam, Tlepolemus & Hiero. - - Hosce opinor Cibyræ, quum in suspicionem venissent suis civibus, sanum expilasse Apollinis, veritos pœnam iudicii ac legis, domo profugisse.* His Strabo extremo lib. xiiii quatuor linguas tribuit, Pisidiam, Solymorum, Græcam atque Lydiam. Possessivum *Cibyrticus*, ut *forum Cibyraticum*, Cic. v Attic. ep. xxi: *jurisdictio Cibyratica*, Plin. v, cap. xxix pr.

In eo tractu est etiam *Themisonium*, Θεμισώνιον Ptolemæi. Strabo quoque lib. xii, pag. 397. Κολοσσαί, Θεμισώνιον, Σανὰς, *Colosse, Themisonium, Sanaus*. Hieroclis Notitia imperii orientalis in Pacatiana, Θεμισώνιος, pravatis litteris. A quo in austrum plura obscuriora oppida usque ad Lyciam in Phrygia numerantur, *Sanis*, de qua supra in *Sanaus* dictum: *Sala, Phylaceum, & Gazena*, Γάζηνα Græce, terminus Phrygiæ ad Lyciam. In occasum ab hisce fuerunt *Carura*, Κάρουρα, Strabonis lib. xii extremo, quam urbem ipse ὅμοι τῇ Φρυγίας καὶ Καρίας, *terminum inter Phrygiam Cariamque* dixit. Idem lib. xiv, pag. 456. situm propius ostendit ita ab Epheso iter in orientem definiens: ἐπὶ μὲν τὰ Κάρουρα τῆς Καρίας ὁμοίαν πρὸς τὴν Φρυγίαν διὰ Μερησιῶν, καὶ Τραλλῶν, Νύσης, Ἀντιοχείας ὁδὸς ἑπτακοσίαι τετρακόνητα σταδία, *Ad Carura, qui Caria limes ad Phrygiam est, per Magnesium, Tralles, Nysam, Antiocheam via [ab Epheso] est 1000 xl stadiorum.* Augustana Feutingeri Tabula.

Antiochea.

Carura xx Laudium Pylicum.

Quod ultimum nomen corruptum est ex *Laodicea epi Lycum*, id est ἐπὶ Λύκῳ fluvio; ut bene Holstenius ad Stephanum Adnotationibus coniecit. Inter hoc oppidum & Laodiceam fuit ἱερὸν Μηνὸς Κάρε καλεῖσθαι, *sanum*, ut Latinus intepres vertit, *Mensis Cari*, si modo mens adpellativum, non proprium est. Strabonis ætate fuit ibi διδασκαλεῖον Ἡεροφίλειον ἰατρῶν, *magna schola medicorum sectæ Herophilæ.*

A limite ad Mæandrum regressis ordine Ptolemæi occurrat *Diocæsarea*, cuius nomen urbem in Phrygia quis alius præter Ptolemæum memoraverit, ignotum est. Quamobrem Salmasio in Solin. pag. 582. *Diocæsarea* hæc videtur ipsa *Laodicea* esse, una urbe a Ptolemæo in duas ex nominibus diversis divisa & distracta. Quod enim, tamquam Jovis monitu condita, fuit etiam *Diocæsarea*, & Polemo sub Augusto ornamenta addidit, id Plinio, lib.

Strabone testante ; credibile plane Salmasio videtur , in Augusti honorem Polemonem ex Diſpoli feciſſe nomen *Dioceſaream*. Lucas Holſtenius autem in Ortel. pag. 69. ejus nomen putat *Κερετάπων*, ab Hierocle in Pacatiana Phrygia poſitam fuiſſe , quia in Commodi nummo ſit ΔΙΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ: niſi forſan concordia & fœdus duarum civitatum ſignificatur.

Proxima eſt *Apamea*, inſignis urbs , cognomine *Cibotos* , ſecundum Agathodæmonis tabulam redactior a Mæandro: Tiberii autem nummo , ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ, *Apameæ ad Mæandrum* inſcripto , eidem propinqua. Ptolemæo eſt Απάμεια Κιβωτός, *Apamea Cibotos*, o brevi: at Strabo ſub finem libri xii. Απάμεια ἡ Κιβωτός, longo o editionibus Aldi, Henrici Petri, Xylandri, Caſauboni. Nummorum illuſtratores variant: ὁ πᾶν Spanhemius, ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΑΡΣΙΑΣ ΚΙΒΟΤΟΣ. at Harduinus Hadriani nummum ſic exſcripſit , ΑΠΑΜΕΩΝ ΚΙΒΩΤΟΣ ΜΑΡΣΙΑΣ. Placet o mega Salmaſio, ut Κιβωτός, *arca* urbs dicta fuerit, quia emporium erat & quaſi mercium *arca* & receptaculum. Hanc enim & Laodiceam dicit Strabo *μεγίστη τῶν κατὰ Φρυγίαν πόλεων*, *maximas Phrygiarum civitatum eſſe*; & Apameam quidem *ἰσχυροῦν μέγα τῇ ἰδίᾳ λεγομένης Ασίας, δεύτερου μετὰ τὴν Ἐφεσον, emporium magnum Aſiæ proprie dictæ, ſecundum ab Epheſo*. Sita eſt, ut idem Strabo tradit ad amnis Marſyæ, qui urbem inteluit, confluentem. Is enim extra urbem infunditur Mæandro. Nomen habet ab *Apame* ſemina, quam Strabo dicit matrem conditoris Antiochi Soteris fuiſſe, Seleuci Nicatoris uxorem, filiam Artabazi. Stephanus aberrat, qui Seleuci matrem dicit, cujus uxor fuerat: nec non Livius, cui ſoror eſt Seleuci regis, loco jam indicando.

Origo *Apameæ*, ſaltem incrementum, ex ruinis Celænarum fuit. *Celene* caput quondam Phrygiæ ad Marſyam amnem, & fontes Mæandri. Livius lib. xxxviii, cap. xiii. quidquid huius rei eſt, clariffime expoſuit: *Conſul*, inquit, *ad Antiochiam ſuper Mæandrum amnem poſuit caſtra*. Huius amnis fontes Celanis oriuntur. *Celene* urbs, caput quondam Phrygiæ fuit: *migratum inde haud procul veteribus Celanis, novæque urbi Apameæ nomen inditum*, ab *Apamea* ſorore Seleuci regis. *Marſyas* amnis haud procul a Mæandri fontibus oriens, in Mæandrum cadit. *Famaque ita tenet, Celanis Marſyam cum Apolline libarum cantu certaffe*. *Mæander* ex arce ſumma Celænarum ortus media urbe decurrens per Caras primum, deinde Ionas, in ſinum maris editur, qui inter Prienen & Miletum eſt. Et Plinius lib. v, cap. xxix. de eadem re: *Tertius* [Aſiæ conventus] *Apamiam vadit, antea adpellatam Celenas, dein Ciboton*. *Sita eſt in radice montis Signæ, circumſuſa Marſya, Obrima, Orga fluminibus in Mæandrum cadentibus*. *Marſyas* ibi redditur oriens, ac paulo mox conditus: *ubi certavit tibiarum cantu cum Apolline, Autocremis: ita vocatur convallis xiii. paſſuum ab Apamia Phrygiam petentibus*. Stephano quoque eadem urbs eſt *Apamea* & *Celene*. *ἔστι δὲ*, inquit, *τῆς μεγάλης Φρυγίας* [Απάμειαν] *ἣτις ἑκαλεῖτο Κελαινάι*. *Eſt etiam magna Phrygiæ Apamea, quæ prius vocabatur Celene*. At vero propiora, quæ Livius tradit, *haud procul a veteribus Celanis eſſe Apameam*. Et Strabo: *ἐντεῦθεν ἀναſτήσας τοὺς αἰετῶντες ὁ Σωτὴρ Ἀντίοχος εἰς τὴν οὖν Απάμειαν*, *Inde* [Celanis] *cives tranſtulit in eam, quæ nunc eſt, Apameam*. Diverſæ igitur urbes fuerunt, Celæna & Cibotos, ſed vicinæ, & utraque ad Marſyam. Celænarum cives Cibotum traducti, & hæc tum aliis ornamentis ab Antiocho aucta, tum nomine illuſtri Apameæ. Vetus nomen *Cibotos* ſæpe discriminis cauſa adpreſſitur, ſicut in Mauretania *Cæſarea ſol*: atque ita etiam poſteriori ævo in Peutingeri Tabula legitur *Apamea Ciboton*. Gentile Απαμειῶς Græce, idque in nummis expreſſum ΑΠΑΜΕΩΝ: Latine *Apamienſes*. Tacitus lib. xii, cap. lviii. *Tributum Apamienſibus, terræ motu convulſis, in quinquennium remiſſum*. De Celanis etiam Curtius conſulatur lib. iiii, ineunte: qui vero cum Marſya Lycum amnem confundit.

Mæandri & Marfyæ ortum paullo aliter, ac Livius, descripsit Maximus Tyrius Dissertatione XXXV I I I, Φρύγες οἱ περὶ Κελαινὰς νεμόμενοι τιμῶσι ποταμὸς δύο, Μαρσύαι καὶ Μάϊαιδραν. εἶδον τοὺς ποταμούς. ἀφῆκον αὐτὰς πηγὴ μία, ἣ προσελθῆσα ἐπὶ τὸ ὄρη, ἀφανίζεται κατὰ ῥάτου τῆς πόλεως, καὶ οὐδὲς ἐκ τῶν ἐκ τῆς ἀσπίδος, διελθῶσα τοῖς ποταμοῖς καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ ὀνόματα. *Phryges, qui circa Celenas habitant venerantur duos amnes, Marsyam & Meandrum. Vidi ipsos fluvios: unus fons illos emittit, qui ad montem accedens, contra dorsum urbis, mergitur, & rursus emergit ex urbe, fluminibus & aquas & nomina distribuens.* Et Herodotus VII, cap. XXVI. Mæandri fontem ad Celænas ponit, & alium amnem, qui Marfyas est, ab impetu *Calaraeten* dictum, inde deducit.

Hic Apameæ situs, a Livio Plinioque descriptus, a Ptolemæi numeris, & Agathodæmonis tabula nimium quantum recedit, quod magno intervallo illi, & vel integro gradu circuli majore, Celænarum tumulum & Mæandri fontem ab Apamea Ciboto sejungunt; & interjecto spatio, productoque Mæandri alveo, aliquot oppida constituunt Metropolim, Sibbium, Philmelium, Pelten. Adco incerta sunt hæc mediterranea. Nihilominus deserendum putamus Ptolemæum: sequendum Livium, qui ducem habuit Xenophontem. Hic lib. I, Exped. Cyri post initium: ἐντεῦθεν ἐξελεύσεται σαβῶν τρεῖς, παρασάγγας ἑκοσιν εἰς Κελαινὰς τὴν Φρυγίαν, πόλιν οἰκισμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρου βασιλεία ἦν καὶ παραδείσου μέγας, ἀρχὴ θηρίων πλήρης, - - - διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μάϊαιδρος ποταμός, αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῆς βασιλείας. ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλον Βασιλέως Βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνά, ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει. ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μάϊαιδρον. *Inde [a Colossis] tertius castris viginti parasangas progressus venit Celenas, urbem Phryga bene habitam, magnam & felicem. Ibi Cyrus regiam habebat & magnum paradisum, plenam agrestium ferarum. Per medium paradisum fluit Maander amnis, cujus fontes in regia sunt. Fluit vero etiam per urbem Celenas. Est vero regis magni in Celenis regis situs edito munita, super fontes Marsye amnis, sub arce. Et hic amnis per urbem labitur, & exit in Meandrum.* Ex quibus intelligimus, distantiam Celænarum & Apameæ Ptolemæicam defendi non posse, quia a Colossis Celænas viginti parasangas habet Xenophon. Ptolemæo autem a Lyci confluenta ad Mæandri fontem in Celænarum colle, sunt circiter parasangæ quadraginta. Sit ergo Apamea Ptolemæi loco non alieno, nisi quod reductione Mæandro est: Celænarum autem collis, quo oritur Mæander, & ubi veteres Celænae fuerant, a Ptolemæi positione per multas parasangas revocandus est, quia Plinius dicto loco *Aulacrenas* (sic vocat montem, ex quo nascitur Mæander) ab Apamea per convallem x. m. passuum, id est duarum & dimidiæ parasangarum, sejunxit, quum Ptolemæo sint proximæ parasangæ viginti. Adi & Salmasium in Solin. p. 587.

Urbes tamen Ptolemæi, illo tractu positas, sed sine flumine, persequemur. Prima illarum est *Metropolis*, Phrygiæ cognomento, quia ejusdem nominis alia Lydiæ sive Ioniæ est alia Thessaliæ. Stephanus duas Metropoles adscribit Phrygiæ, sed errat, Ionicam, quæ eadem & Lydia est vel separans, vel de loco suo movens. Et Plinius duarum tantum *Metropolitan* lib. V, cap. XXIX. in Asia memorat, hos in Ephesinum conventum, illos in Apameum transscribens. Quæ vero propria Phrygiæ est, eam Stephanus dicit, Alexandrum historicum secutus, ἀπὸ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν οἰκισθεῖσαν, a *Matre decorum conditam*, quod Salmasio & Barkelio incredibile videtur, qui legi malunt ἐκ τῆς τιμηθείσης, ibi *cultam* Matrem magnam fuisse. Sane de cultu ejus in hac urbe testatur nummus, quem Holstenius in Stephanum profert, habens turratum Matris decorum caput, parteque altera inscriptus ἐστὶν ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ἹΕΡΗΣ, *Metropoleos sancta*. Memoravit etiam Strabo sæpe dicto loco, hoc ordine: Ἀκρόπολις, Κελαινὰι, Θιαισάνειαι, Σαρπὲς, Μητροπολὶς, Ἀπολλωνιάς. Perperam Lammius in:

interpres adpellative vertit: & *Apollonias metropolis*. divise vertendum erat: *Metropolis*, *Apollonias*. Mentio hujus urbis est etiam apud Athenæum lib. xiii, cap. iv. ubi Alcibiadis sepulcrum in pago *Melissa* describit. ἐκκεῖθεν ἐν Μελίσσῃ κώμῃ τῆς Φρυγίας ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζε. ἔδοξεν δὲ καὶ ἡμῖς τὸ ἐν Μελίσσῃ τῇ Ἀλκιβιάδου μνήμῃ ἐκ Συναδῶν εἰς Μητρόπολιν ἀφικτούμενοι. Funeratus est in vico Phrygiae *Melissa*, postquam insidiis a Pharnabazo peremptus fuerat. Videmus ipsimet sepulcrum Alcibiadis in *Melissa*, quum ex Synnadis Metropolim proficiscerentur.

Deinde est Ptolemæi Σίλβιον, *Silbium*, unde Plinii sunt *Silbiani* lib. v, cap. xxix. Hierocli est Σιβλία, *Siblia*, transpositis litteris: ac in Ecclesiæ Notitia pluraliter ὁ Σιβλίων, *Sibliorum* episcopatus. Tractus hic est, quem Strabo nominat Παρῳρειον λεγομένην Φρυγίαν, *Parorcion Phrygiam*, id est ad montes sitam, seu in radicibus illorum. Huic tribuit *Philomelum*, Φιλομήλιον, Ptolemæo inter *Silbium* & *Pelten* situm. Cicero quatuor syllabis, si recte codices habent, *Philomelum* dixit. Sæpe usus est patrio casu *Philomeli*, quem putares contractum in fine esse, ut quum lib. iii, epist. viii. scripsit, quum *Philomeli*, quum *Iconii* essem: & mox: meus convectus erat *Apameæ*, *Synnadis*, *Philomeli*; tuus *Tarsi*. At lib. xv, epist. iv. ut in optimis libris est, non solum scripsit, *triduum Synnadis*, *totidem dies Philomeli*; verum mox etiam alio casu, quum cohortes apud *Philomelum* confedissent. Ceteri omnes augent syllaba, Φιλομήλιον, *Philomelum* scribentes, Strabo, Ptolemæus, Stephanus; & *Philomelienses* Plinius lib. v, cap. xxvii.

Ultima urbium, quas ante Celænas Ptolemæus posuit, sunt *Pelta*, πέλτα. Absunt decem parasangis ab horto Celænarum. Xenophon lib. i Exped. Cyri post initium: Μιλις Γρακος Κύριος ἱστράνεν ἐν τῷ παραδείσῳ, in horto juxta Celænas. ἐπεὶ οὖν ἐξελάυνει σαθρὸς εἶς, παρασάγγας δέκα, εἰς Πέλτας πόλιν οἰκισμένην, Inde profectus est castris, decem parasangis *Peltæ*, bene cultum oppidum. In Notitia episcopatum est ὁ Πελτῶν, *Peltarum* episcopatus in Pacatiana. Gentile *Pelteni* apud Plinium lib. v, cap. xxvii & xxix. In hoc tractu inter Celænas & Colossas fuit oppidum Ἀναῖα, *Anaya*, sive, ut interpres scripsit, *Anava*, quod Herodotus lib. vii, cap. xxx. in Xerxis itinere ita collocavit: cujus non memini ab alio fieri mentionem.

A Mæandro & vicino tractu in orbem nunc per Galatiæ limitem ad superiora & Sangarium fluvium redimus. Sunt in illo limite, quæ situs ratione ad Phrygiam referri possint, *Cinna*, *Dictis*, *Petenisus*, *Carima*; a Ptolemæo vero tribuuntur Gallogræciæ, in qua etiam, ne turbemus ejus ordinem, explicaturi sumus. Circa Sangarium dicitur *Gordium*, vetus Phrygum regia fuisse, sed maxime in situ signando dissentiunt auctores. Curtius lib. xii, cap. i. ait, interlui Sangario amne: Arrianus lib. i extremo, καὶ τὰ ἐπὶ τῇ Σαγγαρίῳ ποταμῷ. jacet [Gordium] ad Sangarium fluvium. At dubitant recentes de situ ad Sangarium, immo negant quidam fortiter. Vossius ad Justinum lib. xi, cap. vii. Alii [Gordium] in Phrygia minore ad Sangarium ponunt: sed inepte. Sequitur hunc ducem Abr. Berkelius ad Stephanum: Illi a vero aberrant, qui censent ad Sangarium amnem in minore Phrygia collocandam, & cum Sardibus eandem faciendam. Velim distinctius hæc vir doctissimus proposuisset. Aberrant utique, qui Sardes & Gordium urbem eandem putant, quod ex Orosii lib. iii, cap. xvi. hauserunt; neque recte in Minore Phrygia statuitur, quam *Sangarius* non attingit, sed ortus in majore, ejusque partem perlapsus, per Bithyniam in Pontum exit; non in Propontidem, ut Livius errabundus tradidit lib. xxxviii, cap. xviii. Quæ vero de Minore Phrygia dicuntur, ab Arriani errore sunt, qui de Gordio urbe dicto loco scripsit, ἐστὶ μὲν τῆς Φρυγίας τῆς ἐν τῷ Ἑλλήσποντῳ, est Phrygia illius, quæ super Hellesponto jacet. Verius dixisset Phrygia Magnæ. Propior quidem vero, sed non proximus Justinus est, cum tradit: Post hæc Gordium

dium urbem petit, quæ posita est inter Phrygiam Majorem & Minorem. Ut vero hi in occasum nimis hanc urbem reducunt; ita justo longius videntur alii in ortum versus proferte. Stephanus Byzantius: Γορδίου πόλις τῆς μεγάλης Φρυγίας, πρὸς τῇ Καππαδοκίᾳ, *Gordicium* (sic vocat quod alii Gordion) *urbs est Phrygiæ Magnæ ad Cappadociam*: Hoc auctore confisi, Vossius & sequaces, negant ad Sangarium fuisse. At Strabo quoque lib. xi i, pag. 391. *Prope montem Dindymum Sangarius amnis defluit*: ἐπὶ δὲ τούτῳ τὰ παλαιὰ τῶν Φρυγῶν οἰκητήρια Μίδου, καὶ ἵππερες Γορδίου, καὶ ἄλλων τινῶν, οὐδ' ἔχθη σῶζοντα, ἀλλὰ καί μιν, μικρὰ μάλιστα τῶν ἄλλων: οἷον ἐστὶ τὸ Γορδίου, cetera. *Ad hunc fluvium sunt Phrygum vetera domicilia, Mide, & eo prioris Gordii, aliorumque nullorum; ne vestigia quidem servantia, sed pagi, aliis paullo majores.* De his est *Gordium*, reliqua. In quo ergo Strabo, Arrianus, Curtius consentiunt, hoc est in situ Gordii ad flumen Sangarium; id non temere rejiciendum est. Neque situs ad Cappadociæ fines, quem Stephanus tradit, probari potest, quia iter Alexandri a Celænis Gordium, inde Ancyram Galatiæ, & in Paphlagoniam, tum demum ad Cappadociam Ciliciamque aliud docet. Vide Curtii, Arriani, Plutarchi narrationes, quorum illi a Gordio Phrygiæ Ancyram, quæ Gallogræcorum est, deducunt regem; hic pag. 674. in Paphlagonas, atque ex iis in Cappadoces duxit in Ciliciam. Medium ergo, quod certius est, cum Livio teneamus, qui lib. xxxviii, cap. xviii. ita de Gordii positione tradidit: *postero die [consul] ad Gordium pervenit. Id haud magnum quidem oppidum est, sed plus quam mediterraneum celebre & frequens emporium. Tria maria pari ferme distantia intervallo habet, Hellespontum, ad Sinopen, & alterius oræ litora, qua Cilices maritimi colunt: multarum magnarumque præterea gentium fines contingit, quarum commercium in eum maxime locum mutui usus contraxerunt.* Sed ex hoc ipso loco Livii constare putat Berkelius, Gordium alibi, quam ad Sangarium situm fuisse, quia originem fluminis ad ostium usque ibidem Livius describat, tum demum addat de Gordio quæ recitavimus. At vero nihil de Sangario Livius, nisi in Phrygia oriri, & per Bithyniam in mare ferri: silens de oppidis, quæ eidem sint adposita. Consulem autem Romanum ab Alyattis Bithyniæ, & Cuballo Gallogræciæ castello, profectum, Sangario ponte trajecto, ad Gordium pervenisse: quod propter magnos amnis & capacissimos anfractus ita esse potest, ut alia fluvium transierit, alia & ex altera ripa adierit urbem Gordium. De famoso *Nodo Gordio* consulantur Plutarchus, Curtius, Justinus.

Quæ reliqua sunt in Phrygia Magna, incertæ positionis sunt. *Agdumia* talis est. Scitantes lib. vii, cap. xxxvi. Ὀπτιμῶν, ὁ ἀπὸ Ἀγδαμίας τῆς Φρυγίας, μετὰ τὴν εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, *Optimus, episcopus Agdamensis in Phrygia, transfugus est Antiochiam Pisidiæ.* Repetens Nicephorus lib. xvi, cap. xxxix. Deinde *Gordiumichos* est & *Tabæ*, quæ Livius conjungit lib. xxxviii, cap. xiii. *Inde, inquit [ab Antiochia] ad Gordiumichos, quod vocant, processum est ex eo loco ad Tabas tertius castris pervenimus: in finibus Pisidarum posita est urbs, in u parte, quæ vergit ad Pamphylium mare*; Stephanus in Lydia *Tabas* ponit, Τάβας πόλις Λυδίας *Tabæ urbs Lydiæ.* Non enim apud Strabonem lib. xii. corruptum est, pag. 392. Τάβας, & pag. 397. Τάβας, nisi forsitan diversa sunt, quia hæc junguntur cum mediæ Phrygiæ oppidis, Pelus. Uterque in Lydiæ: illa describitur ut in Cariæ Pisidiæque sita finibus, quod Livio ut videmus, est contrarium: ἐπὶ, inquit, τοῖς Φρυγῶν ὁμοῦσι, καὶ τῇ Καρίᾳ, Τάβας, καὶ Σινδα, καὶ Ἀμβλάδα. *Phrygiæ Agdum & Cariæ Tabæ & Sinde & Amblada*: lege *Tabæ*. Notum hic, quod est Τάβας, *Tabæ* in Galatia Prima, sed hæc aliena. Τάβην πεδίον, *Tabenum campum* cum Pelusio conjunxit Strabo lib. xiii, ad finem.

Alterum oppidum Livii est *Gordiumichos*, etiam Stephano Γορδιουχῶν πόλις Μίδου, *Gordiumichos urbs Mide.* An eadem *Gordiumcorne* Strabonis ac Plinii? Non videtur, quia hæc est *Jukopole*, Bithyniæ a Phano altero vindicata lib. x, epist. lxxxii. Tamen & Gordiumichos tribus castris adiacet a Tabis, ut ex Livio observavimus.

Fuit quoque *Appia* oppidum hujus Phrygiæ. Notitia Ecclesiæ in Pacatiana, ὁ Ἀππία, *Appia episcopus*. Hieroclis Dispositione Imperii in eadem provincia, Ἀπία, *Appia*, simplici elemento. Gentile *Appiani*. Cicero lib. III, epist. VII. ad Appium Pulchrum: *Legati Appiani mihi volumen a te, plenum querelæ iniquissimæ, reddiderunt*. Et epist. IX. ejusdem libri: *Quas ad me litteras misisti, unas de legatis a me prohibitis proficisci, alteras de Appianorum adificatione impedita; legi perirruitus*. Fuerunt in conventu Synnadenſi. Plinius lib. V, cap. XXIX. *Alter conventus a Synnada accipit nomen. Conveniunt Lycaones, Appiani, Eucarpini, Dorylei, Midei, Julienses*.

Qui vero *Lycaones* hoc loco a Plinio commemorantur, videri possunt gens esse *Lycaonia*, præsertim quod idem Plinius lib. V, cap. XXVI. prædixerat, *Lycaonia in Asiaticam jurisdictionem versa; cum qua conveniunt Philomelienses, Tymbriani, Leucolibi, Pelteni, Tyrienses*: atque ita *Lycaones* cap. XXIX. Harduinus interpretatur. Quod vero hi *Lycaones* in Synnadenſem conventum cap. XXIX. scribuntur, in quo alii, atque cap. XXVI. nominati sunt, censentur; non de iisdem *Lycaonibus* utroque loco videtur Plinius egisse. Accedit, quod in Notitia episcopatum in Salutari provincia narratur ὁ Λυκαόν, *Lycaonis episcopus*, quod certe locum singularem sive oppidum, ut ceteri episcopatus, arguit. Nec obest, cap. XXIX. in conventus Synnadenſis descriptione, post enumeratos claros populos adjici, & reliqui ignobiles; sub quibus ii, quos cap. XXVI. nominavit, intelligi fortasse possint. Sed nihil proficitur. Haudquaquam enim Pelteni & Philomelienses patientur, in ignobiliorum se censum populorum referri, qui nullis Phrygum claritate facile concedunt. Esto; *Lycaoniam* præfide proprio caruisse, & nunc Ciliciensi proconsuli, ut ante civile bellum; nunc Asiatico, post illius belli tempora & sub Cæsaribus fuisse subiectam; non tamen inde conficitur, alteros Plinii *Lycaones*, & Notitiæ τὸν Λυκαόν, eodem etiam referendos esse.

Ignoto situ etiam est *Pepuza*, unde Phryges hæretici, illum locum cum primis colentes, nominantur. Epiphanius Hæresi XLVIII, sect. XIV. Τιμῶσι οἱ τοιοῦτοι καὶ τόποι τινὰ ἔρημον ἐν τῇ Φρυγίᾳ, Πίπουζαν ποτε καλουμένην πόλιν, ἣν δὲ ἡδαφισμένην. *Iidem illi desertum quendam locum in Phrygia venerantur, ubi Pepuza quondam oppidum fuit, quod solo nunc æquatur est*. In Notitia Orientis, Hierocli tributa, Capatiana Phrygiæ urbs decima octava est Πίπουζα, *Pepuza*, sive *Pepusa*. Nec certior ratio est *Erizæ* apud Livium lib. XXXVI, cap. XIV. De Tabis in finibus Pisidarum sita urbe egerat. Tercio inde die ad Chaum amnem perventum: inde profecti *Erizam urbem* primo impetu ceperunt. Ad Thabusion castellum, imminens flumini Indo, centum est: cui fecerat nomen *Indus*, ab elephante dejectus. Haud procul a Cibra aberant. Cibræ situm vidimus supra in finibus Cariae, cui in Notitiis adscribitur. Et quia *Tabæ* in Pisidiæ finibus, medio loco inter *Tabas* & *Cibyram* oportet *Erizam* esse cum *Thabusio* castello & fluminibus *Chao* ac *Indo*. Concilio Quinisexto, ἐπίσκοπος πόλεως τῶν Ερίζων τῆς Καρίας ἱεραρχίας, *episcopus urbis Erizorum provinciae Cariae*, Magnus nomine: & in Constantinopolitano III. Joannes ἐπίσκοπος πόλεως Ερίζων, *episcopus urbis Erizorum* subscripsit. Hæc propiora sunt ad Livii descriptionem, quam *Erezii* Pliniani lib. V, cap. XXX. quos cum Apolloniatis ab Rhyndaco, & Miletopolitis Plinius conjunxit.

Plinii *Andria* Phrygiæ lib. V, cap. XXXI. ignota est; etiam *Cerane*: neque notior ejusdem *Carina*, nisi ejecta littera legatur *Caria*, quod oppidum fuit in Phrygum finibus, aut in Pacatiana, in qua Notitiis est ὁ Καρίας, *Cariae urbis episcopatus*: Stephano Καρίας, *Caris*, τῆς Φρυγίας, *Phrygia urbs*. An eadem *Caria* Livii, quæ *Hydrela* cognominatur? Videtur Oratio, qui pro urbe, non pro regione habet: & sane inter oppidorum castellorumque nomina est constituta, ab regionum separata nominibus. Verba historici sunt lib. XXXVI, cap. LVI. De summa rerum sensus constitui, *Lycaoniam omnem & Phrygiam utramque &*

Myſiam, regias ſilvas & *Lydiae* *Ioniaeque*, extra ea oppida quæ libera fuiſſent quo die cum reg. *Antiocho* pugnatum eſt; & nominatim *Magneſiam* ad *Sipylam*, & *Cariam*, quæ *Hydrela* adpellatur, agrumque *Hydrelatarum* ad *Phrygiam* vergentem, & caſtella vicofque ad *Maandrum* amnem & oppida, niſi quæ libera ante bellum fuiſſent; *Telmiſſum* nem nominatim, & caſtra *Telmiſſum* præter agrum qui *Ptolemæi* *Telmiſſi* fuiſſet; hæc omnia, quæ ſupra ſcripta ſunt, regi *Eumenedori*

Circa *Cibyram* ſunt etiam, quæ certo loco poni nequeunt. *Moagetes*, *Cibyrae* tyrannus, ditionis ſuæ illa fecerat. *Livius* lib. xxxviii, cap. xiv. Poſtero die in caſtra tyranni venit. - - - erant ſub eo, præter *Cibyram*, *Syleum*, & quæ *Alimne* adpellatur. *Sileum* etiam a *Stephano* eſt memoratum: Σίλειον, πόλις Φρυγίας, *Sileium* oppidum *Phrygiae*. *Notitia* Ἀλυσίου, in *Pacatiana*, an de *Alimne* *Livii* ſit, nescimus. In eadem hiſtoria capite inſequente xv memoravit *Livius* in *Phrygia* *Obrimam* & *Alandrum* fluvios: *Dinias*, *Beudos*, *Anabura* & *Abaffum* oppida memoravit. *Plinius* lib. v, cap. xxix. ad *Celænas* & *Apameam* *Ciboræ* *Obrimam* flumen ducit. & cum *Marfya* conjungit, quæ ambo cum *Orga* montem *Signum* circumfundant, indeque cadant in *Maandrum*. Huius *Obrimæ* fontes in *Piſidarum* finibus oſtendit *Livius* prædicto loco. Progreſſus inquit, inde [conſul ex agro *Sagalaffeno* *Piſidia* ad *Obrimæ* fontes, ad vicum, quem *Aporidos* comen vocant, poſuit caſtra. - - - Inde proſectus eo die in *Metropolitanum* campum: poſtero die *Dinias* *Phrygiae* proceſſit: inde *Synnada* venit, metu omnibus circa oppidis deſertis: quarum jam præda grave agmen trahens vix quinque millium die toto itinere perfecto ad *Beudos*, quod vicus adpellant, pervenit: ad *Anabura* inde, & altero die ad *Alandri* fontes, tertio ad *Abaffum* poſuit caſtra. Ibi plures dies ſtativa habuit, quia perventum erat ad *Toliſtoboiorum* fines. Ex quibus intelligimus, *Dinias* fuiſſe inter *Metropolim* & *Synnada*, notas urbes *Phrygiae*, utraſque a *Ptolemæo* designatas. A *Synnadis* inde, uſque ad *Toliſtoboiorum* fines, qui ad ſeptentrionem ſunt *Galatiæ*, cetera oppida ordine ponenda, *Beudi* veteres, & *Anabura*, & *Abaffus*; & inter hæc & *Anaburam*, *Alandri* fontes. Et *Stephani* *Mandropolis* Φρυγίας πόλις, urbs *Phrygiae*, quam *Sigonius* *Livio* xxxviii, cap. xv. vult reſtituendam. Nummus *Titi*, ΜΑΝΔΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΜΕΛΙΕΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Mandropolitæ* & *Phil-meliensium* concordia. Sed hæc ignoto ſitu: etiam *Grynum* *Phrygiae* caſtrum, apud *Nepotem* *Alcibiade* cap. xi. quod quidam *Grynum* *Acolidis* putant eſſe, de quo ſuo loco diximus. Sed videntur diverſa, quia illud caſtrum, hoc oppidum: illud in *Phrygia*, hoc in *Acolide*: niſi in regionis nomine *Nepot* *Cornelius* aberravit.

Plura ſunt *Notitiarum* in *Phrygia*, nec vero iis, quæ jam diximus, poſitionis ratione certiora, quorum vero nec nomina ſunt prætereunda: quæ num omnia tam antiqua ſint, ut ad veterem geographiam pertineant; an quædam medio ævo ſuperaddita, non habemus jam dicere. Forte in geographia mediæ ævi plus dabitur occaſionis in illorum antiquitatem inquirendi. In *Pacatiana*, quam mediis illis temporibus partem dixere, hæc urbium nomina, ſuper illa antea expoſita, occurrunt:

Cydiſus, Κυδιςσος, ut ex *MS.* *Hieroclem*, apud quem editum eſt Κιδυσσης, *Holſtenius* emendat: unde ſunt Κυδιςσες, *Cydiſſenſes*, populus *Ptolemæi* in *Phrygia*, quod itidem vocabulum ex *Barberino* codice laudatus *Holſtenius* reſtituit, pro quo vulgatum erat Κυδοιςσες. *Cydiſes*. Ipſe πρὸς τὴν Βιθυνίαν, juxta *Buthyniam* ponit: *Agathodæmon* in *Tabula* inter *Mædum* & *Nacoleiam*.

Deinde eſt *Trianopolis*, quam *Carolus* de *S. Paulo* *Geogr. Sacr.* pag. 240. *Trianopolim* contractione nominis eſſe exiſtimat: *Lucas Holſtenius* autem in eam *Adnotationibus* pag. 140. nihil de nomine plenius habet; utique autem Τριανουπόλεως, episcopum *Synodice* *Gennadii* ſubſcripiſſe refert, perinde ut in *Notitia* episcopatum eſt ὁ Τριανουπόλεως, *Trianopolitanus*. In

Ortelium vero Adnotatis idem Holstenius pag. 24 scripsit: AUGUSTA TRAJANA legitur in nummo Severi apud Tristandum, in quo Cybele turrita leone vehitur. Unde hanc Trajanopolim Phrygiæ recte intelligit. Ptolemæus quidem Trajanopolim inter Antandrium & Ad amyttium paullo intus reductam habet, sed falso loco, ut in Mysia ostendimus: eaque in ortum magis est proferenda, quo in maiorem cadat Phrygiam. Sic omnino fieri potuit, ut Trajanopolis in Tranopolis posteriore ævo, quemadmodum Grenoble ex Gratianopoli, a vulgo contraheretur.

Dionysopolis etiam in hunc censum incertæ positionis referenda videtur. Stephanus: *Διοῦσα πόλις ἐν Φρυγίᾳ, κτίσιμα Ἀττάλου καὶ Εὐμενῶς, ἑοῶτον ἐνέγονταν Διονύσῃ περὶ τοὺς τόπους.* Dionysopolis aliter est Phrygiæ (prima ad Pontum est) opus Attali & Eumenis, qui circa illa Bactri simulacrum invenerant. Cives ejus *Dionysopolitæ* dicti. Plinius lib. v, cap. xxix. Ex hoc Apameno] conventu deceat nominare Metropolitæ, Dionysopolitæ, Euphorbenos, Acmones, Peltenos, Silbianos. Et Cicero lib. i. ad Quintum fratrem epist. 11, cap. 11, de provincia Asiæ: *Dionysopolitæ, qui erant inimicissimi mei, lenivi: quorum principem Hermyppum nunc solum sermone meo, sed etiam familiaritate devinxi.* Et nummus Golzi: ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, quem Harduinus ex signis certis huic Phrygiæ Dionysopoli vindicat: cujus, quod nequit dubitari, & alter est, inscriptus, ΔΙΟΝΥΣΟ. Κ. ΜΗΤΡΟΠ. ΕΠΙ ΑΡΧ. ΑΥΓΗ. ΚΙΛΙΑΝΩΝ ΤΩΝ ΑΝΩ, quæ idem sic explet Harduinus: *Διονυσοπολιτῶν καὶ Μητροπολιτῶν ἐπὶ ἀρχιερείᾳ Αὐγελίου, Κιλικιῶν τῶν ἄνω.* Triumf societatem, Dionysopolitarum, Metropolitæ & Cilbianorum superiorum, significat.

Succedit in eadem Notitia *ὁ Τίμνιος θηρῶν, Timeni venationes*, quod vertunt: utrumque falso. Nam sæpe laudatus vir summus, Lucas Holstenius, ex nummis Valeriani & Gallienii, (Harduinus Salonini & Gordiani addit,) quibus inscriptum est ΤΗΜΕΝΟΘΥΡΕΥΣΙΝ, verum nomen restituit *Τημενοθύραι, Temenothyræ*, quod divisum legitur in Concil. Chalced. act. vi. *ὁ Τίμνιος θηρῶν.* Pausanias Attic. cap. xxxv. adscribit Lydiæ, unde conjicitur, in finibus Lydiæ & Phrygiæ fuisse. *Λυδίας, inquit, τῆς ἄνω πόλεως εἶναι ὃν μεγάλην Τημενοθύραν, Ἰγυῶν ὑπεριώτης non magna urbs est, quæ Temeni thyræ (sive portæ) vocatur: ibi gigantis ossa stupende magnitudinis detecta prodit.*

Sunt præterea *Κερατάπαι Hieroclis*, unde qui in nummo Antonini Pii leguntur ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ, *Ceratapensium*. Concilio Ephesino subscripsit episcopus *τῆς Κερατάπων ἐκκλησίας, Ceratapensis ecclesiæ*, a pro i in medio. Sed certior ratio nummorum est Hieroclis. Hujus incerti generis *Ἀττάδα, Attada*, & *Μασίνα, Masina* Hieroclis: & Leonis Notitiæ *Σεβαστὴ ac Αὐτανάσσης*; quarum singuli episcopi Chalcedonenſi synodo subscripserunt. *Sebasten* etiam Hierocles habet: præterea *Μόλτιν, Clafum, Ηλυσίαν, Ilyssan*.

Atque hæc in Pacatiana incerti situs oppida: non minus sunt eadem conditione multa in Phrygia: quæ dicitur *Salutaris*, altera Magnæ Phrygiæ provincia. Prima hujusmodi urbem fit *Πολύβοτος, Polybotus*, ut in Chalcedonenſi subscriptum est: & apud Procopium *Ἀρχαῖ Hist. cap. xvi. Πολύβοτος ἢ ἐν Φρυγίᾳ, Polybotus Phrygiæ.* Hierocles corrupte *Πολύγωται, Polygotus*. Deinde in Notitia est *ὁ Αὐγουσπολίτης, Augustopolitanus*. Suidas in *Εὐγενίῳ, Εὐγενίᾳ Αὐγουσπολίᾳ τῆς ἐν Φρυγίᾳ γραμματικῆς, Eugenius grammaticus Augustopoli in Phrygia.* Holstenius huc refert Epiphani *Ἀγουσάδα, Augustada*. Hæresi enim lxxiii, lect. xxvi, est *Philicadus ἐπίσκοπος Αὐγουσάδων Φρυγίας ἐπαρχίας, episcopus Augustadorum Phrygiæ provincίας.*

Nec cognitum habemus, ubi *Οἰρῖον* vel *Oirus* in hac provincia fuerit. In Notitia est *ὁ Οἰρεῶν, Oiri episcopus*. Haud dubie is locus est, de quo Plutarchus in Lucullo pag. 47. *ἐν Φρυγίᾳ περὶ τὰς λεγόμενας Οἰρεῖας in Phrygia circa Oiryas, quas vocant.* Erat & *Με-*

rus, *Μερεῖς*, oppidum in hac parte, unde ὁ *Μηρεῖς*, *Meri* episcopus in Notitiis: quod nomen Henr. Valesius Sozomeno lib. v, cap. xi. restituit. Vide Adnotationes pag. 133. *Cinaborium*, præter Notitiam, Concilium Chalcedonense habet: *Phyteia* & *Nicopolis* Phrygum ignotæ, nisi quod in Notitia leguntur: *Ipsus* sive *Hipsus*, Ἴψος, ibidem, & apud Hieroclem, & in Concilio Chalcedonensi. Et Appianus Alexandrinus Bello Syriaco pag. 197 Seleucum dicit prælio certasse cum Antigono περὶ Ἰψοῦ τῆς Φρυγίας, circa *Ipsum Phrygiæ oppidum*. Sed quo loco Phrygiæ situm fuerit, non est nobis compertum.

Montes nobiliores Phrygiæ sunt *Sipylos* & *Mesogis*, de quibus supra diximus: & *Sigma*, in cujus radice Plinius lib. v, cap. xxix. dicit Apameam Ciboton sitam. Verba supra etiam produximus. *Dindymus* mons, & plurali numero *Dindyma*, Phrygiæ a pluribus tribuitur. Vibius Sequester de Montibus: *Dindyma Phrygiæ*. Et Hesychius: Δινδυμένη, μήτηρ θεῶν ἐν Δινδυμῶν ὄρεσιν τῆς Φρυγίας, *Dindymene, mater deorum*, a *Dindymis montibus Phrygiæ* adpellata. Strabo lib. xii. duos montes habet *Dindymos*, unum in Mysia apud Cycicum, in quo cum illo Plinius & Apollonii scholiastes consentiunt, sicut ad *Cycicum* demonstravimus: alterum in Gallogræcia ad Pessinuntem: in Phrygia Magna nullum. Ptolemæus autem longe jugā Διδύμων, *Didymus* montis (sic scribit, eliso x) a Trojanis finibus, per Phrygiam in Gallogræciam usque producit, lib. v, cap. ii. ejus τὰ δυτικὰ, occidentales partes ponit gradibus longitudinis 57, minut. 40; τὰ ἀνατολικὰ, orientales partes grad. 61, sine minutis: & cap. iv. de Galatia, τὰ ἀνατολικὰ, orientalia *Didymi* montis grad. 62, 62. qui locus in Galatiam incidit. Quamvis ergo duo montes essent, qui proprie *Dindymi* vocarentur, uterque sacer deorum Matri, neuter autem in Phrygia majore: tamen quævis montana atque colles, quibus hæc diva fuit culta, quorum per Phrygiam fuerunt plurima, *Dindyma* in universum adpellabantur. Scholiastes Apollonii ad lib. i, vers. 985. de hac ipsa Magna dea: εὐμπαρεῖα ἐν Φρυγίᾳ ἡρετὶ τῇ θεῇ, *tota Phrygia huic deæ sacrata est*. Hinc factum, ut Phrygiæ etiam montes a paritate religionis etiam *Dindymi* vocarentur, quo Ptolemæus haud dubie respexit, & poætæ, in Phrygia hæc sacra *Dindyma* constituentes. Accedit quod religiosissimus locus ad Pessinuntem fuit, & in *Dindymo* monte juxta illam urbem, quæ in Gallogræcia postea censa fuit, quum antea esset Phrygiæ, quia omnis Gallogræcia pars Phrygiæ fuit, & Pessinus in ora atque limite Gallorum ad Phrygiam Magnam, quæ postmodum definiebatur, ut infra ostendemus, fuit posita.

Stephanus Troadi hunc montem adscribit. Διδύμων, inquit, ὄρεθ τῆς Τρωάδος, ἀφ' ἧς Δινδυμένη ἢ Ρέα, *Dindyma, montes Troadis, unde Rhea Dindymena dicitur*. Eadem ratio, quæ & Phrygia Magna jam ex Ptolemæi sententia fuit proposita. Variis locis hæc dea colebatur, & ab iis cognomina habebat, quæ permutata inter se postmodum fuerunt. Strabo lib. x pag. 323. οἱ Φρυγες, καὶ τῶν Τρώων οἱ περὶ τὴν Ἰδὴν κατοικοῦντες, Ρέα μὲν καὶ αὐτοὶ τιμῶσι, *Phryges & Trojanorum illi, qui circa Idam habitant, ipsi quoque Rheam colunt*. Unde eadem *Idæa* quoque adpellata fuit: nam quod Strabo addit, nominant eam ἀπὸ τόπων Ἰδαίαν, καὶ Δινδυμένην, καὶ Πυλῆν, καὶ Πισσινυρτίδα, καὶ Κυβέλην, a locis *Idæam*, & *Dindymenen*, & *Pylenen*, & *Pissinuretem*, & *Cybelen*. Hæc de *Dindymo*. Unum exemplum pluralis poeticum juxta adjungere. Virgilius lib. ix, vers. 618.

O vere Phrygiæ, neque enim Phryges; ite per alta
Dindyma, ubi adjectis biforem dat tibia cantum.

Mon. quoque *Berecynius* Phrygiæ huic deæ sacer dicitur fuisse: unde cognomen ejus *Berecynia*. Vibius Sequester de Montibus: *Berecynus Phrygiæ: unde mater deum Berecynia*. Servius ad Aeneid. ix, vers. 82. *Berecynia: Mater deum, cujus ultima syllaba caret adjectione*. Male igitur valgo scribunt *Berecynthus*, *Berecynia*. Strabo autem lib. x, pag. 323.

a populo cultore id deæ cognomen ducit. οἱ Βερέκυντες Φρύγιαν τι Φῦλον, *Berecyntes genus quoddam Phrygum*. Subdit verba paullo ante prolata, Phryges & Trojanos Rheam venerari. Hesychius: Βερεκύνται Φρυγῶν τι γένος, καὶ πρότερον Βερεκυντία ἢ Φρυγία. *Berecynthe, Phrygum genus, & olim Phrygia dicta fuit Berecynthe*. Ubi vero hi Berecyntes coluerint, obscurum est & incertum. Strabo extremo libro XI I. λέγεται τινὰ φύλα Φρύγια οὐδαμῶς δεικνύμενα, ὥσπερ οἱ Βερέκυντες, nationes quædam Phrygum nominantur, nusquam hodie exstantes; ut sunt Berecyntes. Plinius lib. v, cap. xxix. non montem, sed tractum dixit Berecynthium, & cum oppidis coniunxit, quæ circa Mæandrum sunt. *Lysias*, inquit, oppidum, & *Orthosia*, Berecynthius tractus, *Nysi*, *Trallis*.

Tandem videtur *Cybele* etiam montis nomen in Phrygia fuisse, nam Strabo lib. x, pag. 323. & *Cybeles* deæ nomen ἀπὸ τόπων, a loco ducit, quem Ovidius IV Fastor. vers. 363. designat, quum Gallum amnem dicit labi inter

- - - viridem *Cybelen* altasque *Celenas*.

Adiectum, *viride*, est montium nemorumque: & inter duo loca meare, vicinitatem illorum arguit, & *Cybelen* haud longissime a *Celænis* abfuisse. Strabo XI I, pag. 391. *Κύβηλα*, *Cybela*, pluraliter locum vocat: ἀπὸ τῶν Κυβέλων ἢ Κυβέλη, a *Cybelis* *Cybele* nominata.

Flumina nobiliora Phrygiæ sunt *Mæander*, quem supra in Ionia circa ostia exposuimus: *Ixus*, *Caprus*, & *Marsyas*, quos recipit Mæander, itidem antea declarati. Dicitur postremus recto casu ὁ Μαρσύας, *Marsyas*, atque ita Strabo, Livius, Plinius, quorum verba supra protulimus: & *Marsya*, Latina forma, poetis maxime. Ovidius *Metamorphos.* lib. vi, vers. 400.

Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis.

Et Claudianus lib. II, in Eutrop. vers. 264.

Icarium pelagus Mycalaïque litora jacenti

Marsya Mæanderque petunt: sed Marsya velox,

Dum suus est, fixique carcus: jam summine mistus

Mollitur, Mæandre, tuo.

Sangarius, qui & *Sagaris*, ex Galatia per Phrygiam in Bithyniam delabens, a Strabone lib. VII, pag. 374. ita descriptus est: Σαγγάριος, οὗ μέγιστα καὶ ὁ ποιητής. ἔχει δὲ τὰς πηγὰς κατὰ Σαγγαρίαν καὶ ἀπ' ἑκατὸν καὶ πεντήκοντά που σταδίων τοῦ Πεισινοῦτος. Διέξεισι δὲ τῆς Εὐκλειδοῦ Φρυγίας τὴν πλείω, καὶ εἰς τὴν Βιθυνίαν. *Sangarius* ejus & *Homerus* meminit. *Fontes* habet apud *Sangianum* CL. stadiis distantem a *Pessinunte*. Perlabitur *Epieteti* Phrygiæ majorem partem: partem etiam aliquam *Bithyniæ*. De ostiis ejus in *Bithynia* dicemus. Dicitur etiam *Sagaris*. Plinius lib. vi, cap. I. *Sagaris* fluvius ex *incolis*: oritur in *Phrygia*: accipit vastos amnes, inter quos *Tembrogium* & *Gallum*: idem *Sangarius* a plerisque dictus. In nummo quoque Juliae Piae ΝΙΚΕΩΝ ΣΑΓΑΡΙΩΣ expressum est, uti post alios illustris refert *Spanhemius*. Nec novum nomen *Sangarius*. *Homerus* *Iliad.* II, vers. 719.

*Ὁς Φρυγίην νάισκε ῥοῆς ἐπὶ Σαγγαρίῳ,

Qui Phrygiam habitabat fluentia ad Sangarii.

Et id postmodum quoque nomen præ altero invaluit. *Solinus* cap. XLIII, *Sagaris* fluvius oritur in *Phrygia*, dictusque a plerisque *Sangarius*. Et *Livius* lib. XXXVIII, cap. XVIII. *Sangarius* ex *Adoreo* monte per *Phrygiam* fluens miscetur ad *Bithyniam* *Thymbri* fluvio. Inde major jam geminatis aquis per *Bithyniam* fertur, & in *Pontum* (sic legendum: non *Propontidem*) sese effundit. *Claudianus* dicto II in Eutrop. vers. 261.

- - - *Dindyma* fundunt

Sangarium, vitrei puro qui gurgite *Galli*

Amictus, Amazonii deferunt ad ostia Ponti.

Quo Gallus amnis referendus sit, non conveniunt inter se auctores. Plinius lib. v, cap. xxxii. Galatiæ transcribit. *Flumina, inquit, sunt in ea [Galatia] præter jam dicta, Sangarium & Gallus, a quo nomen traxere Matris deum sacerdotes.* Et Herodianus lib. i, cap. xi. ἐν τῇ Περσικῇ πάλαι Φρύγες ὠργιάζον ἐπὶ τῷ ποταμῷ Γάλλῳ παρθήριοντι, ἀφ' οὗ τὴν ἐπωνυμίαν φέρουσιν οἱ τῇ θεῷ τομιά ἐξωμένοι. *Pessinuntie Phryges olim orgia colebant ad Gallum fluvium, qui præterfluit urbem, a quo evirati deæ sacerdotes cognominantur.* At Stephanus: Γάλλῳ, ποταμὸς Φρυγίας, Gallus est Phrygiæ fluvius. Addit prius vocatum Τηρίαν, Terian. Et Ovidius Fastor. lib. iv, vers. 363.

Inter, ait, viridem Cybelen altæque Celænas

Annis it insana, nomine Gallus, aqua.

Celænx autem sunt in media Phrygia. Cur insana aqua Galli, mox statim his Ovidius interpretatur,

Qui bibit inde, furit.

An autem Gallus prope Celænas fluat, jam dispiciemus. Strabo prædicto lib. xii, pag. 374. dicit, ubi Sangarius Nicomediæ a trecentis stadiis proximus est, συμβάλλει ποταμὸς αὐτῷ Γάλλῳ, ἐκ Μόδρων τὰς ἀρχὰς ἔχων τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας. αὕτη δ' ἐστὶν αὐτῇ τῇ Εὐκλήτῳ, infunditur in eum Gallus fluvius, ortus apud Modra in Phrygia ad Hellepontum sita, quæ & Epietius est eadem. Nec vero distinctior positio τῶν Μόδρων, *Modrorum*, nobis est cognita. De amne Gallo ergo cum Strabone facimus: Plinium, Herodianum & Ovidium deferendos esse censemus: nisi olim Pessinuntius amnis etiam Gallus vocatus fuit; & Strabo de eo tantum loquitur, qui sua id nomen ætate ferebat.

Denique sæpenumero supra est mentio geminæ Phrygiæ facta, *Pacatiana* (quæ & *Carpatica* scribitur) & *Salutaris*; nec vero divisio illa manifesto explicata; quod eo consilio ita factum fuit, quia illa nomina mediæ ævi sunt, & ad illius temporis geographiam pertinent: jam vero ideo tantummodo memorata aliquando sunt, ut ex qua parte Notitiarum aliquid desumptum esset, quod forte adlegabamus, obscurum nemini esset, omnibusque clare ac distincte constaret.

G A L L O G R A E C I A

five

G A L A T I A.

Phrygiæ pars septentrionalis a Gallis occupata, novo nomine *Galatia* dicta fuit, & quæ inter Græcas colonias sita erat, & ipsa Græcis permixta, *Gallogræcia*. Plinius lib. v, cap. xxxii. vocat *Galatiam*, quia quæ Latine *Gallia* est, Græcis est γαλατία. Atque ita etiam Tacitus lib. xiii, cap. xxxv. *Habiti per Galatiam ac Cappadociam delectus.* Livius autem vocat *Gallogræciam* lib. xxxvii, cap. viii. & lib. xxxviii, cap. xvi. Strabo utroque nomine usus est: lib. ii, pag. 89. τῆς Φρυγίας ἐστὶ μέγεθος ἡ τῶν Γαλλογραίκων λεγομένη Γαλατία Phrygiæ pars est, quæ Gallogræcorum dicitur Galatia. Idem lib. xii, pag. 390. παρ' ἡμετέρας τῆς ἐν Βιθυνίᾳ καὶ Γαλλογραίκων λεγομένης, volentibus tandem [Attalicis & Bithynis] κατεργασθῆναι, quæ nunc Bithynia dicitur & Gallogræcia. Hinc duplex etiam incolarum nomen, *Galææ*, & *Galegræci*. Tacitus lib. xv, cap. vi. *Galatarum Cappadociæque auxilium.* Et Florus lib. ii, cap. xi. *gens Gallogræcorum.* Livius in bello Gallogræco fere semper:

cat Gallos communi cum Europæis Gallis nomine. Vide lib. xxxviii, cap. xvi, xxi. sequentibus : raro Gallogræcos, ut lib. xxxvii, cap. xxxviii. *mille ferme equites : maxima pars Gallogræci erant.*

Utriusque formæ vocabula in antiquis monumentis quoque leguntur. Gruterus pag. 402. num. 4. GALATIAE PROC. Et pag. 415. ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΩΝ ΓΑΛΑΤΩΝ: (quod etiam in nummo Neronis est ΚΟΙΝΟΝ ΓΑΛΑΤΩΝ) & paucis interjectis ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΩΝ ΓΑΛΑ. ΓΑΛΑ. ΤΑΡΧΗΝ. Et pag. 602. num. 9.

D I O C L E S T I. C A E S A R I S

M I N I S T E R G E R M A N I C I A N U S

N A T I O N E G A L L O G R A E C.

V. A. XXXV.

Hæc Galatia posterioribus Græcis dicta aliquando est Γαλατία ἡ μικρῇ, *Gallia parva*, discriminis causa, ut a magna Transalpina distingueretur, quia utraque Græce γαλατία nominatur. Socrates lib. vi. Hist. Eccles. cap. xviii. Λέοντι ἐπίσκοπῳ Ἀγκύρας τῆς μικρῆς Γαλατίας, *Leontius episcopus Ancyra, quæ est in minore Galatia sive Gallia.* Eadem & Gallia Græci dicta, quod cum Latinorum composito Gallogræcia convenit. Themistius Orat. xxi, pag. 299. ἡ Γαλατία τῇ Ἑλληνίδι, *in Gallia Græcanica.* Unde Galatæ dicuntur Ἑλληνογαλάται, apud Suidam in voce Ἀγκυρα, id est Gallogræci seu Græcogalli.

Limites Galatarum sunt inter Phrygiam, Cappadociam, Paphlagoniam Bithyniamque. Strabo lib. xii, pag. 390. πρὸς νότον εἰς τοὺς Παφλαγόσι Γαλάται, *Galatæ Paphlagonibus ab austro adjacent.* Plinius lib. v, cap. xxxi. post Phrygiæ descriptionem : *Simul dicendum videtur de Galatia, quæ superposita agros majori ex parte Phrygiæ tenet, caputque quondam ejus Gordium.* Qui partem eam insedere Gallorum, Tolistobogi, & Voürri, & Ambitui vocantur : qui Mæonia & Paphlagonia regionem, Trocmi : prædicitur Cappadocia a septentrione & solis ortu, cujus uberrimam partem occupavere Tectosages & Tentobodiaci. Et post paullo : *Attingit Galatia & Pamphylia Cabaliæ : & Mylias, qui circa Barin sunt, & Cyllanticum, & Oroandicum Pisidia tractum : item Lycaonia partem Obigenen.*

Ignoti sunt Voürri & Ambitui Pliniani : etiam Ptolemæi, quos vocat, Προσελεμενιτæ, & Βεζεμ, nisi quod hi cum Lycaonibus apud ipsum cohærent, aut ipsis interfunt. Strabo tantummodo tres gentes Galatarum, Τεταῖται, numerat, quarum duæ a ducibus nominantur, Τεταῖται & Τετασοβῶγοι, Trocmi & Tolistobogi ; tertia a Celtica gente Τεκτοσάγες, Tectosages, qui Ptolemæo scripti sunt Τεκτοσάται, Tectosacæ : nam in Gallia Narbonensi etiam sunt Tectosages. Livius etiam lib. xxxviii, cap. xvi. tres tantum numerat gentes, & illud Tolistobogorum vocabulum propius ad originem ducit, dum Tolistoboios nominat. Boiorum vero gens nota in Gallis. Quam tres, inquit, essent gentes, Tolistoboi, Trocmi, Tectosagi ; in tres partes, quæ cuque populorum suorum vectigalis Asia esset, diviserunt. Ibidem & originem illorum & ex Transalpina migrationem describit, & per quas gentes tandem in Asiam penetraverint. Secundum tres hos populos etiam oppida distribuuntur, cuilibet genti sua, quantum de iis sciri potest : reliqua promiscue ac sine cura ordinis subjungemus. Quod vero Tectosages metropolin Galatiæ tenebant, etiam magis in occasum solis, unde initium est geographis, inclinaverunt ; ab iis initium facturi sumus enarrationis. Id vero præmonere necessarium etiam visum fuit, cum Strabone ac Plinio & historicis nos potius, quam cum Ptolemæo sentire, qui ad maris oram etiam Galatas profert, & Paphlagoniam in Galatia includit, quas ceteri omnes separaverunt, & nos infra quoque separatim de Paphlagonibus, quum oram Ponti perlustraturi sumus, agemus.

Sint itaque ΤΕΚΤΟΣΑΓΕΣ, ut Strabo & Plinius vocant, & in patria Transalpina vocati fuerant ;

rant; five *Tectosagi*, ut Livius adpellat, prima nobis gens ad explicandum. Singularis *Τεκτοσάγης*, Stephani est Byzantii: Ptolemæi adpellatio *Τεκτοσάκαι*, haud dubie pravata est. Horum fuit *Ancyra*, caput gentis & princeps totius Galatiæ. Livius lib. xxxviii, cap. xxiv. *Supererat bellum integrum cum Tectosagis. Ad eos profectus consul tertiis castris Ancyram, nobilem in illis locis urbem, pervenit.* Et Plinius urbes præcipue memorabiles in gente qualibet enumerans, *Oppida, inquit, Tectosagum, Ancyra: Trocmorum, Tavium: Tolistobogorum, Pessinæ.* Et Ptolemæus lib. v, cap. iv. in Tectosagis suis primo loco sic posuit: *Ἀγκυρα, μητροπόλις*: Palatinus codex additum habet *ἐπίσημη*, *Ancyra metropolis insignis.* Miramur ergo cum Casaubono, Strabonem tam levem hujus urbis mentionem fecisse, ut tantum *φρούριον, castellum* vocet Ancyram Galatarum: quam tamen Augustus ornamentis tantis honoravit, ut quasi conditor illius urbis vetustæ habitus fuerit. Tzetzes Chiliad. i, vers. 131.

Τὴν Ἀγκύραν δ' ἢ ἔφημεν, τῆς Γαλατίας, εὖρον
Κτίσας τὸν Οὐκταχίδος Καίσαρα τὸν Ρωμαῖον,
*Ancyram autem, quam diximus, Galatiæ, inveni
Condidisse Octavianum Cæsarem Romanum.*

Testis est marmor seu monumentum illud, quod inde *Ancyranum* adpellatur, quò Augusti res gestæ atque merita enarrantur. Testis & inscriptio, quam Romæ exstare dicit Casaubonus,

Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΤΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ
ΑΝΚΥΡΑ.

Cui similis est illa apud Gruterum pag. 415. num. 1. ex qua supra aliquid excerpimus: nam & ibi est *ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΝΚΥΡΑΣ*: quæ arguunt servatam illam dignitatem sub Cæsaribus fuisse. Id quod plures illorum nummi confirmant, Commodi, Getæ, Caracallæ Gallieni, Saloninæ, quibus omnibus *ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ* Ancyra vocitatur, quæ Galatiæ est; ne Phrygiæ, quam vere Strabo *πολίτην, oppidum* tantummodo vocat: nostram vero etiam Lilius orat. xxvi. dixit *πρώτην & μεγίστην Γαλατῶν πόλιν, primariam & maximam Galatarum urbem.* Et in Ecclesiæ Notitiis etiam metropolitanam dignitatem conservavit. A Midacoe ditam ajunt, & nomen ab ancora reperta habere. Vide Pausan. Attic. cap. iv. & Tetzze dicto carm. 11. de Mida: qui simul situm hoc versu vult designare:

Καὶ κτίσαι πόλιν Ἀγκυραν Γαλατικὴν πρὸς Ἁλυν,

Et condidisse [Midam] urbem Ancyram Galaticam ad Halyn.

cui flumini adpositam fuisse, nemo, præter Tetzem, quod sciamus, dixit. Ptolemæus sine longius reduxit: etiam Antonini itinerario pag. 31. aliquot oppida inter Ancyram Carpadociæ fines ponuntur: & si Tectosagum Ancyra fuit, non potuit proxima ab *Halyn* esse, Trocmis eam partem obtinentibus. Strabo: *Τεκτοσάγης τὰ πρὸς τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ ἔχουσι. Τεκτοσάγης magnam Phrygiam attingunt.* Nec vero longius ab Ancyra *Halyn* fuisse, ex prælio Romanorum cum Tectosagis constat auctore Livio lib. xxxviii. *Romani ad Ancyram stativa habebant, cap. xxv ineunte: elusi a Gallis colloquium simulantibus, postero die omnibus copiis ad hostem perveniunt; ibidem sine capitis. Fit prælium: Magna monte: Galli fugiunt: consul protinus ad sequendos hostes misit: per aliquam diem sequenti octo milia hominum in fuga ceciderunt: reliqui flumen Halyn trajecerunt: & xxviii.* Vides hinc, quantum intervallum sit inter Ancyram atque Halyn. Ut tacemus diurnum *Ἀγκυρῆς* sive *Ἐγκυρῆς*, quod, nomine prodente, pro veteri Ancyra habent, & modico spatio ab *Halyn* flumine retractum esse.

Plinius in Galatia habet etiam *Sebastenos*, ab urbe *Sebaſte* dictos, quam in Tectosagum regione fuisse inſcriptio vetus probat apud Gruterum pag. 427, num. 8.

Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ

ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ

ΤΕΚΤΟΣΑΓΩΝ.

Nihil præterea de hac Sebaſte nobis ſuppetit. Neque enim Sebaſte, quam Notitia in Phrygia Pıcatiana ponit, huc facile referri poterit. In eodem Tectosagum tractu eſt etiam mons *Magaba*, medio fere loco inter Ancyram & Halyn amnem, ut ante paullo de prælio & fuga Tectosagum monſtravimus. Livius lib. xxxviii, cap. xix. *Certiora Oenoandensium legati attulerunt: Tolistobojorum civitatem Olympum montem cepiſſe: diverſos Tectosagos alium montem, qui Magaba dicatur, petiſſe.* Et cap. xxvi. *omnibus copiis [Romani] ad hostem perveniunt. Biduum natura montis per ſe ipſum exploranda, ne quid ignoti eſſet, abſumſit conſul: tertio die in quatuor partes diviſas copias educit: duas ut medio monte duceret, duas ab lateribus ut adverſus cornua Gallorum erigeret.* Rufus Feſtus Livium expreſſit cap. xi. *Manlius*, inquit, *Galatas perſequutus eſt; & conſugientes partim in Olympum, partim in Magabam montem, qui nunc Modiacus dicitur, de arduis eos in plana detruxit.* Tolistobogi ergo in Olympo: Tectosages in Magaba victi ſunt.

In Ptolemæi Tectofacis eſt inter oppida recto caſu propoſita etiam Κορβεύντη, *Corbeuntis*, qui potius eſt patrius ab recto Κορβεῖος, *Corbens*, ut aliquid excidiſſe videatur, quod regat genitivum. Strabo lib. xii, pag. 391. nominantem caſum prodidit: οἶον ἐς τὸ Γόρδιον καὶ Γορβεῖος, *quale [regium domicilium] eſt Gordium, & Gorbejūs.* Videtur quidem Sangario adponere, quod de Gordio verum ſit; non autem de Gorbejunte, cujus ſitum ita finivit Antoninus itinere a Conſtantinopoli Antiochiam pag. 31.

Dadaſtana

Juliopolim

M. P. XXVI.

Laganeos

M. P. XXIV.

Minizum

M. P. XXI II.

Manegordum

M. P. XXVIII.

Ancyram

M. P. XXIV.

Corbeunta

M. P. XX. [pag. 45. Corbeum]

Rosologiacum

M. P. XII.

Aſponam

M. P. XXXI.

In libris prave *Corbeunca*, item *Corbeneunca* ſcriptum: Hieroſolymitano Itinerario ejusdera ætatis pag. 148. *Curveunta*, v pro b poſito, quod tolerabilius eſt: ſed nemo non veram cecionem ex Strabone & Ptolemæo perſpicit. Videmus etiam ex hoc itinere, quam propinquum Corbeunti ſit *Rosologiacum*, quæ ipſa Ptolemæi Ρεσολογία, eſt, itidem ab illo in Tectofacis, quos vocat, ſcripta. Nec dubitamus, quin *Minizus* Itinerarii Tectosagum fuerit, itineris ita ratione ferente, quia infra Tolistobojos eſt; citra Trocmos, & ipſam citra Ancyram, poſt Juliopolim & Dadaſtanam, terminos Bithyniæ ad Gallogræcos. Locum non ignobilem fuiſſe, ex eo non incertum eſt, quia Arcadius auguſtus, aliquando ibi comoratus, leges dedit in utroque codice exſtantes. Varie in iis ſcribitur, tribus ſyllabis *Minizus*, lege xxxiii. Cod. Theod. de Episcopis, & Antonini Itinerario pag. 31. & contra *Minzus*, lege iiii ejusdem codicis, de his qui ad Eccleſias; & lege lvi de Appellationibus, qua, in Juſtiniano codice num. xxix. ejusdem tituli repetita, ſcriptum eſt *Minz*, ſexto caſu; etiam Hieroſolymitano Itinerario *Minizos*: & littera Græca *Minzus* lege xvi. C. Th. de Pœnis, & lege vi. Cod. Juſtin. de Episcopali audientia. Sed

quoquo modo scribatur *Minizus*, *Mnizus*, *Mnifus*, seu *Mnyzus*, idem locus est, & qui-
dem in Oriente, quia Comitatus orientis in iis mentio est, ipsæque leges ejusdem argumenti
quasi avulsæ: & eodem anno, mense, die, omnes datæ, præter illam, quæ ex titulo de E-
piscopis erat, triduo posteriorem, quamvis & Gothofredus eam ad ceterarum diem censet
reducendam esse. Non ergo dubium superest, *Minizum* Antonini Galaticam esse, ubi
hæ leges datæ fuerunt. Concilio Chalcedonenfi etiam act. vi. memoratur episcopus *Μνίζης*
Μνιζι. Hieroclis Dispositione in Galatia consulari legitur oppidum *Ρεγέμνηζος*, *Regemni-*
zus, quæ haud dubie nostra *Mnizus* est. In Peutingeriana exstat *Mizago* inter Laganian
ab occasu, & metropolim sine nomine pictam multis turribus, quæ Ancyra est; hæc, in
quam, *Mizagus* tabulæ ipsa *Mnizus* est, prave corrupteque scripta, quod ordo & distan-
tia locorum probat. *Lagania*, quæ præcedit in tabula, sunt *Laganci* in Itinerario.

Alio itinere a Dorylæo Ancyram, intercedunt ante metropolim *Vindia* & *Papyra*, quæ
Vindia, *Οὐνδία* Ptolemæi est, sed in Tolistobogis posita: de quibus infra dicturi sumus.
Rursus alio itinere ab Ancyra Taviam, sequuntur proxime metropolim *Bolelasgum* & *Sar-*
malium, quorum alterum est Ptolemæi *Σαρμαλία*, *Sarmalia* in Tectosacis. Cetera Ptole-
mæi in eadem gente, *Ὀλένης*, *Olenus*; *Ἀγρίζαλα*, *Agrizala*; *Οὐντζελα*, *Vincela*; *Λανδούσα*
Landosia; *Δικτίς*, *Dictis*; *Κάρμα*, *Carima*; minus sunt nobis cognita.

Sequuntur GALATÆ TOLISTOBOII sive TOLISTOBOGI, quibus etiam sua oppida, quæ scimus fuisse, attribuemus. Livius scripsit *Tolistoboi* lib. xxxvii
cap. xix, quasi a *Bois*, nota Gallorum etiam gente, non tantum Germanorum, vocabu-
lum ducatur: Strabonis codicibus una pagina libri xii. *Τολισοβῶι* & *Τολισοβῶγιοι* scribuntur
altero haud dubie corrupto, redundante syllaba, quia Plinius lib. v, cap. xxxii, & Flavius
lib. ii, cap. xi. habent *Tolistobogi*: Ptolemæus etiam *Τολισοβόγιοι*, aut cum o magno, in
Palatino est. Vergunt in occasum & septentrionem. Strabo pag. 390. *Τολισοβῶγιοι*
ἐμμεσσι Βιθυνίοις εἰσὶ, καὶ τῇ Ἐπιχτήτῃ καλουμένῃ Φρυγίᾳ, *Tolistobogi contermini sunt Bithynis & Phry-*
giæ Epicteto. Metropolis secundum Plinium fuit *Pessinus*. Sic enim ille dicto loco: *Oppi-*
da, Tectosagum, Ancyra: Troctorum Tavium: Tolistobogorum, Pessinus. Ptolemæo autem
prima est *Γερμα κολοῖα*, *Germa colonia*; deinde *Πεσσινῶς*, *Pessinus*: quia post Plinii tempe-
colonia forsitan deducta fuit, ideoque Germa Pessinunti prælata. Pessinus Straboni:
ἐμπορεῖον τῶν ταύτης μερῶν, *emporium illa regione maximum*. Pausanias Attic. cap. iv. scri-
psit etiam *Πεσσινῶς*, simplici Σ, ut Plinius: at Strabo, Ptolemæus, Herodianus, Amma-
nus *Πεσσινῶς*, *Pessinus*, littera geminata: quæ utique scriptura vera est, quia in numis
apud Harduinum *ΠΕΣΣΙΝΟΥΝΤΙΩΝ*. Situm ita notavit Pausanias dicto loco: *ταύτης*
τῆς Ἀγκυρᾶς ἔλπει, καὶ Πεσσινῶντα ὑπὸ τὸ ὄρος τῆς Ἀγίδειν, ἧθα καὶ τὸν Ἄττυν τετράφθαλμον λέγουσι. *Hanc A-*
ncyram [Galli] ceterum, & Pessinuntem sub monte Agdisti, ubi Atys dicitur sepultum esse.
Strabo pag. 391. *ἔστι δὲ καὶ ὄρεα ἐπεκειμένη τῆς πόλεως τὸ Δινδύμειον, ἀφ' οὗ ἡ Δινδύμητις*, *Imminet ei-*
mons Dindymus ubi [Pessinunti] inde Dindymene dea dicta est. An idem mons sit de-
his nominibus, nescimus: saltem conjunctos ac vicinos oportet fuisse, quia uterque urbi
citur imminere. Strabo refert, ipsam deam ab indigenis vocari *Ἀγιδίειν*, *Agdistis*, ut
forsitan contractum apud Pausaniam montis nomen. Addit idem: *πλησίον δὲ Σαγγάριος ποτα-*
μός τετις τῆς πόλεως, ὅπου [Pessinuntem] Sangarius amnis defluit. Iter Antonini a Pessinunte A-
ncyram:

Pessinunte

German

Vindiam

Papyram

Ancyram

M. P. XVI.

M. P. XXI III.

M. P. XXX II.

M. P. XXV II.

Clara fuit antiquo fano Deæ Magnæ, sive Cybeles, cujus simulacrum inde Romani Punico 11 bello expetierunt. Herodianus lib. 1, cap. xi. αὐτὸ τὸ ἀγάλμα διόπετες, ὡς λέγεται. - - - τοῦτο δὲ πάλαι μὲν ἐξ ἔργου κατενεχθῆναι λόγος εἰς τινὰ τῆς Φρυγίας χώρας. Περσινεὺς δὲ ὀνομα αὐτῆς τὰ εἰ προσηγασίαν λαβεῖν τὸν τόπον ἐκ τοῦ πεσόντος ἀγάλματος, καὶ πρῶτον ἐκείσε ὀφθῆναι. *Ipsū simulacrum cœlitus, ut ajunt, demissum est. - - - Fama est, hoc quondam de cœlo deferri in locum quemdam Phrygiæ, cui nomen Pessinuntī est a casu simulacri de cœlo, quod primum ibidem visum fuit.* Ammianus Marcellinus idem de origine nominis & antiqua religione refert lib. xxii, cap. xxii [Vales. cap. ix] *Per Nicaam [Julianus] venit ad Gallogræciæ fines: unde, dextrorsus itinere declinato, Pessinuntia convertit, visurus vetusta Matris Magnæ delubra: a quo oppido, bello Punico secundo, carmine Cumano monente, per Scipionem Asiaticam simulacrum translatum est Romam. - - - Quam autem ob rem hac nomine oppidum sit appellatum, variant rerum scriptores. Quidam enim figmento deæ cœlitus lapso ἀπο τοῦ πείν, quod cadere nos dicimus, urbem adseruere cognominatam.* Alii, quod Herodianus, quem sequitur Marcellinus, supplet, a pugna Ili Phrygis & Tanti Lydi eo in loco commissa, dictam putant, διὰ τὸ ἐκατέρωθεν πείν ἰκανοὺς, quod multi utraque parte cecidissent. Sed utraque ratio fabulosa est & nihili facienda. Historia transportati simulacri est apud Livium lib. xxix, cap. x. seq. & ibidem e carmine Sibyllino hæc verba referuntur: *Quandoque hostis alienigenæ terræ Italiæ bellum intulisset, eum pelli Italia vincique posse, si mater Idæa a Pessinunte Romam advecta foret.* Prope fuit *Murus Megaleus*, in cujus templo simulacrum deæ fuit, quod Romam est devectum, teste Varrone LL. lib. v, cap. iii.

Ptolemæi prima, tamquam metropolis in hac gente, est Γέρμα κολώνια, *Germa colonia*, prælatæ veteri metropoli propter coloniæ dignitatem. Sed non mansit diu ille honos, verum in Notitia Ecclesiæ Peiliniis rursus primo loco constituitur; Γερμα κολώνια vero, seu *Germecolonia*, composito vocabulo, loco demum sexto Galatiæ secundæ sive Salutaris. A quo deducta fuerit colonia, disceptatur in nummo Commodi explicando, hanc præferente inscriptionem: IMP. M. AUR. COM. ANTONINUS: & in adversa: COL. AUG. I. GERMEVO. id est, *Colonia Augusti Felix Germanorum*, ut Vaillantius interpretatur, qui auctorem putat Octavianum Cæsarem fuisse, *Augustæ* cognomine persuasus. Quum vero id omnium imperatorum, cognomen fuerit, non dubitat Holstenius in Stephanum adnotationibus, Vespasiano aut filiis tribuere, præsertim quod littera F in eo nummo videatur generis Flaviæ signum esse, unde ipsa colonia cognominetur *Flavia*. Dubitamus & ipsi, Augusti auspiciis deductam esse, aut veteranis datam illo tempore militibus. nam signa militaria cum aquila in altero nummo ejusdem Commodi expressa sunt, inscripto COL. GERMAN. Non enim videtur fieri posse, si Augusti esset, ut nulla ejus mentio ante Ptolemæum & Commodum facta sit. Quapropter auctor illius inter Plinium & Ptolemæum videtur querendus esse, & vel ipse Commodus est, vel aliquis prope antecedentium. Quod enim Suidas Ptolemæum sub Marco Antonino floruisse tradit, potuit utique sub Commodi Geographiam scripsisse, cujus Suidas nullam mentionem facit, sed in καὶ ἄλλα, & *alia*, tamquam ultimum opus intelligit.

Inter Germanam & Ancyram est *Vindia*, uti ex Antonini itinere supra vidimus; Ptolemæi οὐνδία, *Vindia*. Post quam eodem itinere est *Papyra*, deinde Ancyra. Parum a cetera *Papyra*, & dubitanter huc Ortelius το Παπυρίου λεγόμενον φερέσκει, *Papyri Castrum* refert: cujus meminit Evagrius lib. iii. Hist. eccles. cap. xxvii, in quod Verina augusta, Antonine genero in Ciliciam relegata, regressa fuerit, Illo tyrannidem occupante, ibidemque mortua. Sed nihil certo definiri potest, quia non addit auctor, cujus provinciæ fue-

rit. In austrum a Pessinunte deducta Ptolemæi Τολάστα χώρα, *Tolasta regio*, & media fere inter ea loca *Anarus*: & in ortum a Tolasta regione *Vetefrum*, ut in Palatino codice legitur, pro *Vegisto* vulgato. Strabo Tolistobogis φρούρα, *castella* duo addit, haud dubie munitissima, τό, τε Βλαύκιον, καὶ τὸ Πήϊον, ὧν τὸ μὲν ἦν βασιλεῖον Δηϊοτάρεον, τὸ ἄλλο γαζοφυλάκειον, *Blacium* & *Pejum*, quorum illud *arx regia* & *sedes Dejotari* fuit; hoc *gazophylacium*, seu *præsidium thesaurorum*. Sed neutrum certo loco adsignari potest: Casaubonus auctor est, prius in MSS. non Βλάκιον, sed Βλαύβιον, *Blubium* per B scriptum esse.

Tolistobogorum fuit etiam haud dubie mons *Olympus*, quem Romano bello hæc gens infederat, sicut Tectosages Magabam, suæ, regionis montem. Vide quæ Livius lib. xxxviii cap. xix & xx de hoc monte ejusque situ tradidit.

TROCMI, Τρέκμοι, tertia gens, orientem versus & ad Halyn colentes, sive, ut Strabo definit, τὰ πρὸς τῷ Πόντῳ καὶ τῇ Καππαδοκίᾳ, ea quæ ad Pontum vergunt & ad Cappadociam possidentes. Idem, φρούρα αὐταῖς τετίχισαι τέσσα, *trii eis castella sunt bene munita*, quæ sunt *Tavium*, *Mithridatium*, & *Danala*. De primo ait: Ταοῦιον ἐμπορεῖον τῶν ταύτη, *Tavium emporium ejus regionis*. Plus ergo quam castellum fuit. Plinio Trocmorum primum est *Tavium*. Etiam Ptolemæo in oppidis primo loco, tamquam metropolis Trocmorum. In Notitia ecclesiæ & Hieroclis est Ταβία, *Tabia*: in Antonini Itinerario *Tavia*, cujus hoc iter est ab Ancyra Taviam:

<i>Ancyra</i>	- - -
<i>Bolelasium</i>	M. P. XXIIII.
<i>Sarmalium</i>	M. P. XXIIII.
<i>Eubrogium</i>	M. P. XX.
<i>Adapera</i>	M. P. XXIIII.
<i>Taviam</i>	M. P. XXIIII.

Inde iter est a Tavia Sebastiam Cappadociæ, unde tractus quodammodo, quo situm fuerit, cognosci potest: Ptolemæus citra Halyn posuit, nec vero longe ab eo, latitudine paulo minore, quam Ancyrae. Gentile *Tavianus* est. Holstenius in Ἀγκυρæ Stephani: Mediceos nummos profert, quorum alter inscriptus est ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ, *Tavianorum*; alter, ΣΕΤΡΟΤΑΟΥΙΑΝΩΝ, quod in tres voces ille dispefcit hoc modo: CE. ΤΡΟ. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ, id est, *Severiani Trocmi Taviani*.

Strabonis *Mithridatium* ignotum aliis: *Danala*, ut idem descripsit, locus est, ubi Lucullus & Pompejus convenerunt, quum ille huic provinciam cum exercitu traderet. Plutarchus Lucullo pag. 516. συνελθεῖν ἐν κάμῳ τῇ τῆς Γαλατίας, *in vico quodam Galatiæ congressi sum*. De situ, silentibus aliis, nihil constat. Ptolemæus præterea Trocmis plura oppida adsignat. *Lascoriam*, *Androsiam*, *Claudiopolim*, *Carissam*, *Phuibagiam*, *Duduam*, *Saralum*, *Ucenam*, *Rastiam*, sed pleraque obscura: solum nomen clarius *Claudiopoleos*, quam vero nemo alius in Galatia nominavit, ut valde verear eandem esse, quam idem etiam Bithyniæ lib. v, cap. i. adscripsit his verbis: Κλαυδιόπολις, ἢ καὶ Βιθυνίον, *Claudiopolis, quæ & Bithynium*: cujus nummi præ se ferunt ΚΛΑΥΔΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, & ΚΛΑΥΔΙΟΠΟΛΕΩΣ, apud Harduinum. Sita enim in mediterraneis Bithyniæ non longe a finibus Galatarum. Sed esto diversas esse, & hanc ad Halyn sitam, uti ex Ptolemæi numeris Agathodæmon posuit; nobilem vero fuisse, nemo facile persuaserit, ubi ceteri omnes tacent. Ad Halyn præterea posuit Ptolemæus infra *Claudiopolim*, *Anarogium*; supra illam, *Carissam*, *Saralum*, *Rastiam*: citra flumen, a Tavo in septentrionem, *Lascoriam*: in austrum, *Phuibagiam*, *Duduam*, *Ucena*, Ὀυκίνα. Illa *Phuibagina*, in Peutingeriana est *Evagina*; & *Saralus*, *Saralum*, hoc ordine in ortum hibernum:

Tavio XVI Evagina XXIV Saralio.

Trocmorum videtur etiam *Aspona* sive *Aspuna* fuisse, quia prope Cappadociæ fines fuit: quam antiqua, non adparet, quippe a posterioribus tantum memorata. Ammianus lib. xxv. sub finem *municipium Galatiæ* dixit. *Post quæ, inquit, ut videbatur expedire disposita, apud Aspuna Galatiæ municipium breve Gallicani milites visi [Joviano] principi, ingressique consistorium post audita gratanter, quæ pertulerant, munerati redire jubentur ad signa.* Deinde eodem itinere scribit principem venisse ab Aspunis Ancyram: ab Ancyra Dadaſtanam, ubi mortuus est. Hic situs probatur etiam Antonini itinere ab Ancyra, per Nyſſam, Cæsaream:

<i>Ancyra</i>	- - -
<i>Gorbeum</i>	M. P. XXIV.
<i>Rosolodiacum</i>	M. P. XVIII.
<i>Asponam</i>	M. P. XX.
<i>Parnassum</i>	M. P. XXI.
<i>Nyſſam.</i>	M. P. XXIV.

In Notitia episcopatum est ὁ Ἀσπόνης, *Asponæ* episcopus: & Hieroclis, recto casu Ἀσπονᾶ. Socrates Hist. eccl. lib. vii, cap. xxxvi. Παλλάδιος δὲ τὸ Ἐλενπόλεως μετενήχθη Ἀσπουνα, *Palladius, Helenopolitanus episcopus, translatus est Aspuna.* Utrouque ergo numero invenitur nomen, plurali apud Socratem & Ammianum: singulari apud Antonium & in Notitiis. *Trocmorum* sive *Trogmorum* nomen videtur in Ciceronis *Troginorum* II Divinat. cap. xxxvi. sub mendo latere.

Dubia sunt cujus gentis fuerint, *Cuballum Gallogracia* castellum, Livii lib. xxxviii, cap. xviii. & *Orcistus* Notitiæ episcopatum: & Strabonis Δρυνάμετον, *Drynemetum*, locus judicii & conventus Galatarum. Ptolemæus addit gentem *Bezenorum*, cujus fuit Petenessus, sive Petenesis, quæ etiam in Notitiis visitur: & *Ciana*, Κίαινα, Hieroclis *Cina*, Κίνα; unde ὁ Κίης: *Cana* episcopus in Notitia. Sitæ hæc ad austrum, in Phrygiæ magnæ finibus, prope *Laodicam Combustam*, quam Ptolemæus etiam Bezenis dat; alii ipsam in Phrygiam transferunt. Plinius plures populos adnumerat, *Attalenses, Arasenses, Comenses, Dioshiemitas, Lystrenos, Neapolitanos, Seleucenses, Timoniacenses, Tebasenos*: sed plerique extra Galatiam positi sunt propriam, ut Lystreni & Tebaseni in Lycaonia, Seleucenses in Pisidia, Neapolitani in Isauria, Timoniacenses in Paphlagonia: & præteritis ignotis, *Attalenses* suspecti Harduino, qui *Adadenses* Pisidas substituendos autumat. Verum & Attalorum aliquid in Galatia fuit, quia ab Attalo, Pergameno rege, simulacrum Matris Magnæ, quod Romanum deportatum fuit, impetraverunt, ut Varro de L L. lib. v, cap. xxi. & Livius lib. xvix, cap. xi. tradiderunt. Sane is locum illum sacrum magnifice ornaverant, quod Strabo lib. xii, pag. 390. descripsit. Sic potuit in honorem regis etiam oppidum aliquod *Attaleu* vocari, veteri nomine, ut solemne erat, novo & honorationi cedente.

P I S I D I A.

PISIDIA, Πισιδία, regio est inter Lydiam, Phrygiam, Pamphyliam, Cariam in montibus majorem partem posita, & in ipsis Tauri extremitatibus. Plinius lib. v. cap. xxvi. *In hacem verticem Pisidæ.* Et Strabo lib. xii, pag. 392. τὸ πλεον αὐτῶν [Πισιδῶν] μέρος τὰς ἀκρωτίας τοῦ Ταύρου κατέχει, quæ Latinus interpres vertit, *major Pisidarum pars extremitates Tauri monti tenet.* Potius & *summitates Tauri* vertere. Hesychius: ἀκρωτίας, ταῖς ἀκραις τοῦ ὄρους item, ἀκρωτία μὲν ἐστὶ ἡ κορυφή. Etsi enim ἀκρεα, quando promontorium significat, in-

incidit in extremitatem; per se tamen vertex potius & summitas est, quam aliquid extremum. Ibidem Strabo oppidis enarratis: *τούτων οἱ μὲν εἰς τὴν τελευτὴν ὄρειοι, οἱ δὲ καὶ μέχρι τῶν ὑπερῶν παρῆκοντες ἐφ' ἑκάτερον, ἐπὶ τὴν Περμφυλίαν καὶ τὴν Μιλυάδα καθήκοντες Φρυγίᾳ καὶ Λυδοῖς καὶ Καρσίῳ ὁμοῖν. *Horum alii plane sunt montani; alii utrinque usque ad radices montium pertinent, Pamphyliam versus & Milyadem, finitimi Phrygiis, Lydis & Caribus.**

Difficilis hinc quaestio subnascitur, quorsum referenda sit Pisidia, utrum ad partem Asiae quae intra Taurum est, an quae extra illum posita. Sic enim pacificatione cum Antiocho ab Romanis Asia dividebatur, ut, quae citra Taurum erant, iis omnibus rex Antiochus abstineret: quae ultra montem, regi relinquerentur. Dubitandi rationem ipsi Romani nobis dederunt, nullam Pisidiae mentionem in senatus consulto facientes, quo partes cis Taurum, Antiocho auferendae, designantur. Livius lib. xxxvii, cap. lvi. ex illo recitavit, quae de summa rerum senatus constituerat: neque in ipsa transactione divisioneque terrarum, quae cis Taurum relinquerentur, Pisidia est memorata lib. xxxviii, cap. xxxix. sed quum ad partes illas ventum est, tum modo narratur, *Lyciam & Cariam usque ad Maandrum Rhodum datas: regi Eumeni, Phrygiam utramque, & Mysiam, & LycONIAM, & Milyada, & Lydiam.* Nihilominus Rhodiorum legati in senatu apud eundem Livium lib. xxxvii, cap. liv. *Pisidiam* nominatim dicunt illo bello Antiocho ereptam. *Lycaonia*, inquiunt, & *Phrygia* utraque, & *Pisidia* omnis, & *Chersonesus*, quaeque circumjacent *Europe*, in vestra sunt potestate, quarum unaquaelibet regi adjecta, multiplicare regnum Eumenis potest: omnes vero datae, maximis eum regibus aequare. Ex Polybii legatione xxv desumpta sunt, ubi etiam τῆς Πισιδίης est mentio. Rursus quidem dubitare licet de Polybii interpretatione: Græca ejus sunt: καὶ γὰρ Λυκαονίαν, καὶ Φρυγίαν, τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ τὴν Πισιδίην, πρὸς δὲ ταύτας Χερσόνησον, καὶ τὰ προσκοῦντα ταύταις τῆς Ευρώπης ἔχουσιν ὑμῶν, αἷς ἂν βέλτερον, δωρεῖσθαι, quae vertenda videntur: nam & *Lycaoniam*, & *Phrygiam* tam *Hellepontiacam*, quam *Pisidicam*; adhuc *Chersonesum* & *adjacentia in Europa*, licet vobis, quibus volueritis, donare: ut *Phrygia* *Pisidica* sit *Magna*, *Pisidiam* attingens. Sed insolens hæc adpellatio, utut verborum ordo videatur postulare: & Casaubonus quoque interpretatus est, *Lycaoniam* enim, *Phrygiam* ad *Hellepontum*, *Pisidiam*, item *Chersonesum*, cetera: neque aliter Græca intellexit Livius. Et alibi Polybius *Pisidiam* dixit τὴν Πισιδίην. Lib. v, cap. lxxii. τοὺς τὴν Πισιδίην κατοικοῦντας, *Pisidicam incolentes*, ut ita potius excidisse aliquid, Livio iudice, qui *Phrygia* utraque vertit, videatur, ac plene legendum: καὶ Φρυγίαν τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντου καὶ τὴν μεγάλην καλουμένην, καὶ τὴν Πισιδίην. Sed quoque modo se Livii interpretatio habet, videtur res ex eo non incerta, quia *Lycaonia*, quae ultra *Pisidiam* est, in partibus cis Taurum ab Romanis fuit censa, & revera Antiocho ademta, donataque regi Eumeni, ut supra ex Livii lib. xxxviii dictum est. Fuerit ad Taurum, fuerit in Tauro: tamen non ultra illum fuit, ideoque cum partibus cis Taurum positis a nobis etiam explicatur.

Incolæ sunt *Pisidæ*, ut Plinius dixit, *Insident verticem Pisidæ*: quos *Solymos* quondam adpellatos, addit. Herodotus lib. i, cap. clxxiii. Μίλῃας αἶτ' ὀλίμ' *Solymos* dictos esse, quod minus Straboni placet lib. xii, pag. 394. quia sic in Lycia fuissent, a qua disjunctus Homerus, apud quem Iliad. 2 vers. 184. Βελλεροφόντης ὤρεσθ' ἐκ τῆς Λυκίας.

- - - Σολυμαῖσι μάχισσάτο κυδαλίμοισι,

Bellerophonis, e Lycia profectus,

- - - Solymis arma intulerit gloriæ.

Ipsæ vero Strabo lib. i, pag. 23. perinde ac Plinius dixit Σολέμους τοὺς ἐν Πισιδίᾳ, *Solymos in Pisidia*: & mox, εἰ Πισιδίαι, puta Σολυμαῖ, *Pisidici Solymi*, non a Μίλῃσι aut *Lyciis*, sed aliis, quos per similitudinem ita Homerus dixerit Odyss. 6 vers. 282. distincti. Adde in Lycia ante dicta, & quæ mox in *Termessus*, *Pisidiae* urbe, dicturi sumus.

Oppida Pisidarum ex Artemidoro hæc recenset: *Selgam, Sagalassum, Petnelissum, Adadatem, Briadem, Cremnam, Pityassum, Ambladem, Anabura, Sinda, Aarassum, Tarbassum, Termessum*. Ptolemæus lib. v, cap. iv. post Galatiam exponit etiam *Πισιδίας μέρος*, *Pisidia partem*, in qua sunt *Antiochia, Apollonia, Amblada & Neapolis*: & cap. v. post Pamphyliæ expositionem reliquum *Πισιδίας, Pisidie* enarrat, in quo *Selge, Petnelissus, Cremna, Antiochia, Selencia*, & alia obscuriora. *Sagalassum* autem Lyciæ partibus adscriperat. Notitia ecclesiæ, etiam Hieroclis, *Antiochiam*, quasi metropolim Pisidarum, primo loco habet: & alia oppida addit supra enarratis, *Laodiceam Combustam, Cibyrum, Paralain, Metropolim, Pappa*, reliqua. Nos ordinem sequemur a septentrione & Phrygiæ finibus institutum, & sicut Galatia ab latere adposita Phrygiæ erat, ita nunc alterum latus, quod in austrum vergit a Phrygia, hoc est Pisidiam ad perlustrandum ingredimur.

Incipimus ergo ab *Antiochea* sive *Antiochia*, metropoli in Notitiis, quæ *Pisidia* cognomen tum habet. Strabo lib. xii, pag. 397. *Ἀντιόχεια ἡ πρὸς Πισιδίαν καλουμένη, Antiochia, ad Pisidiā quæ cognominatur*: Ptolemæus lib. v, cap. iv. *Ἀντιόχεια Πισιδίας, Antiochia Pisidia*: Stephanus in hac voce: *τετάρτη Πισιδίας, quarta hujus nominis urbs, est Pisidia*: Aelianus lib. xvi, de Animal. cap. vii. *περὶ τὴν Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίας, circa Antiochiam illam Pisidie*. Et S. Lucas Act. xiii, 14. *παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, profecti sunt Antiochiam illam, quæ Pisidie est*. Plinius lib. v, cap. xxvii. *Insident verticem Pisidæ, quondam Solymi appellati: quorum colonia Cæsarea, eadem Antiochia*. Coloniam fuisse, etiam aliunde clarum est. Strabo dicto loco: *ἔχουσα ἀποικίαν Ῥωμαίων, Romanorum coloniam habet* illa ad Pisidiam Antiochia. Auctorem prodit ætas Strabonis, & novum nomen *Cæsarea*, Augustum fuisse Cæsarem. Fuit Italici juris. Paullus lege vii Digest. de Censibus: *In Pisidia ejusdem juris [Italice] est colonia Antiochensum*. Confirmant nummi epigraphen ferentes, *COL. CAES. ANTIOCHIA*, qui ad aliam Antiochiam, quam Pisidicam, non possunt referri, utpote solam, quantum constat, Cæsareæ illustri nomine, Plinio testante, ornatam: quod Holstenius ad Steph. contra Tristandum, qui Alexandri similem, signatum *COL. CAES. ANTIOCH.* de Syriæ Antiochia interpretatus est. Ptolemæus duas Antiochias in Pisidia, unam in septentrione regionis prope Lydiæ & Phrygiæ Magnæ fines: alteram in meridiem paullo inde remotam, circa Seleuciam; ceteri omnes unam tantum in hac provincia agnoscunt. ideoque alterutra Ptolemæi suspecta videri possit, quasi Stephani Antiochiam Lydiæ, sive Strabonis illam ad Mæandrum, cum Pisidica confuderit, indeque orta sit geminatio. Verum superior in septentrionali limite Ptolemæo cum cognomine est *Ἀντιόχεια Πισιδίας*, & illam recte locatam esse ex Strabonis jam indicato loco elucet, quo Philomelio vicina dicitur, uti etiam apud Ptolemæum est: & non tam in Pisidia, sed *πρὸς, ad* illam, in extremo limite posita: qua loquendi formula & ante de Amynta usus fuerat pag. 391. *τὴν Ἀντιόχειαν ἔχουσαν πρὸς τὴν Πισιδίαν, Antiochiam possidens quæ ad Pisidiā est*. Integra verba prioris loci hæc sunt: *Phrygia montane dorso utrimque campis subjacet, καὶ πόλις πλησίον αὐτῆς, πρὸς ἄρκτον μὲν Φιλομελίον, ἐκ θατέρου δὲ μέρους Ἀντιόχεια ἡ πρὸς Πισιδίαν καλουμένη, ἣν utrimque urbs etiam prope illam [ἰσχυρὸν ὄρεϊν, montanum dorsum] septentrionem versus Philomelium; ἣν in meridiem, Antiochea ad Pisidiā quæ vocatur*. Plane hæc conveniunt cum Ptolemæi positione prioris Antiochiæ, quam *Πισιδίας, Pisidie* cognomento notaverat.

Huic Antiochiæ ab ortu sunt *Orondici* apud Ptolemæum, populus ab urbe *Orondis* vel *Oroandis*, forte tum deleta dictus. Carolus Sigonius ad Livii lib. xxxviii, cap. xxxvii. non ex veteri codice, sed suo ingenio, ubi Livius Schefferi *CIJCIXVIII* excusus *Oronda*: Gryphii & Gruteri *Oroanda* habet; vertit in *Oenoanda*, hanc tradens castigationis suæ rationem,

nem : *Oenoanda* urbs est *Pamphylia* auctore *Stephano*. *Strabo* mendum habet lib. XIII extremo, Οἰνάνδῳ τε, quum sit legendum Οἰνάνδῳ τε. *Appianus* lib. IV Οἰνάνδης, nominat. Quum autem hic *Pamphylia* alia *Lyciae* oppida nominentur ; profecto *Oenoanda* legendum, non *Oroanda*, quae inter *Gallogræcos* esse supra traditum est. Bis lapsus doctissimus vir in hisce verbis : primum, quum *Stephanum* *Oenoanda* dicit *Pamphyliae* tribuisse, cui vero est πάλαι Λυκίας, urbs *Lyciae* : deinde quum *Oroanda* ponit in *Gallogræcia*, ubi nulla hujus nominis est. Error tertius, quod mutari vult nomen, ubi nulla causa mutationis, & repugnat *Polybius*. *Livii* enim verba hæc sunt : a *Perga* L. *Manlio* cum quatuor millibus militum *Oroanda* ad reliquum pecunie, ex eo quod pepigerant, exigendum misso, ipse [consul] *Asiatum* exercitum reduxit. *Livius*, ut pleraque sua, accepit a *Polybio*, cujus legat. excerpt. xxxv. hæc sunt verba : ὁ δὲ Γναῖος, προσπεσέσης αὐτῷ τῆς τούτων παρουσίας, Λεύκιον μὲν τὸν ἀδελφὸν μετὰ τετρακισχίλων ἑκατὶς μίλι πρὸς τῆς Οροανδῆς πεδαιάγκης ἔχοντας ἀπέδωκεν, χάριν τῇ κομισαμένῃ τὰ τε σφειδόμενα τῶν ἐμολογούμενων χρημάτων. Hoc est : *Cneus*, audito illorum adventu, fratrem *Lucium* cum quatuor millibus militum ad *Oroandenses* misit, ad reliquum pecunie ex eo, quod pepigerant, accipiendum. Quis non videt eandem *Polybii* & *Livii* historiam esse, & hunc ex illo *Oroanda*, non *Oenoanda*, exscripsisse ? Quod ad pactionem pecunie attinet, illi eodem *Livii* libro, cap. xviii memoratur, ubi dicuntur legati *Oroandensium* ad consulem *Manlium* venisse. Miror, summum virum *Jo. Fr. Gronovium* cap. xviii *Oroandensium* reliquisse, at cap. xxxvi & xxxix, a *Sigonio* persuasum, *Oenoanda*, quod falsum est, in contextum recepisse. *Oroanda* ergo & his locis *Livio* restituimus. Nec cap. xviii alia urbs, *Oroanda*, *Galatiæ* forsan, si æque diis placet ut *Sigonio*, intelligitur, sed idem nomen est, eadem historia, eadem pactio pecuniarum : licet in *Gallogræcos* expeditio ibidem describatur. Legati enim aliunde advenerunt ex *Pisidarum* finibus, quibus quod transeundum per *Galatiam* fuerat, consuli de *Gallogræcorum* apparatu nuntiaverunt cap. xix. Neque enim erat, ut *Oroandensium* nomen cap. xviii servatum, statim cap. xix mutaretur in *Oenoandensium*, ut *Gronoviana* editione factum est, quamvis nihil ibi *Sigonius* præceperat. *Oroanda* autem plurali numero, quo *Livius* dixit, *Pisidiæ* fuisse urbem, etiam auctore *Plinio* manifestum est. *Pisidarum*, inquit, colonia *Cæsarea*, eadem *Antiochia* : oppida, *Oroanda*, *Sagalassos*. Hinc sunt *Oroandici*, sive *Orondici*, populus *Ptolemæi*, etiam *Hardum* iudicio : & *Plinii* *Oroandicus* *Pisidiæ* tractus, lib. v, cap. xxxi.

Orondicus, quod metropolis haud dubie deleta erat, *Ptolemæus* duo, quæ superabant, dat oppida, *Mysium* & *Pappa*, quorum alterum, *Mysium*, ignotum : alterum, *Pappa* etiam *Hierocles* in *Pisidia* posuit : & in *Notitia* episcopatum, ὁ πάππῳ, *Papporum* episcopus.

Supra *Orondicos*, septentrionem versus, est ex positione *Ptolemæi* Λαοδικεῖα κατὰ χερσὶν. *Laodicea Combusta*, quam ipse in *Bezenis*, *Galatiæ* adjuncto populo & *Lycaoniæ*, recenset. *Hierocles* autem & *Notitarum* ecclesiæ auctores, quibus est ὁ Λαοδικεῖας τῆς κατωμένης, in *Pisidia* : Atque hinc *Socrates* illustratur, quum lib. vi, cap. xviii. scripsit : Ἀρχιεπίσκοπος τῆς κατωτρῆς Γαλιτίας : Ἀρχιεπίσκοπος Λαοδικεῖας τῆς ἐν Πισιδίᾳ, *Leontius* episcopus *Ancyra* in *Μεγάλη* Ὀρδονία : Ἀρχιεπίσκοπος Λαοδικεῖας ἰλίου, quæ in *Isydia* est. Eadem enim est ipsa, quæ *Combusta*, a solo ignibus micante & terræ motibus tremante, ut *Mysia Combusta* & regio circa *Palladelphiam*, de quibus supra diximus, cognominata. Sed alii in *Lycaonia* ponunt, ut infra videbimus.

Ab *Antiochia* in occasum hibernum est *Apollonia* *Ptolemæi*, prope *Amblada*, quibus : septentrione adjacet. *Stephanus* chorographus in Ἀπολλωνία : ἔξ, Πισιδίας, ἢ περὶ τῆς Μεγάλῃς Ἀπολλωνίας ἀκτὸς περὶ τῆς Ποιδίας, cui prius nomen *Mordiam* fuit.

Quæ propinque subjacent, "Αμβλαδα, *Amblada*, a Strabone memorantur, &, quem is sequitur, Artemidoro, Pisidiæ tributa: etiam a Ptolemæo in Palatino codice: nam vulgatus corruptus est. Stephanus: "Αμβλαδα πόλις Πισιδίας, *Amblada urbs Pisidia*. Plurali numero τὰ "Αμβλαδα. Philostorgius lib. v, cap. 11. de Aëtii exilio: εἰς "Αμβλαδα τοῦτον μεθελοθῆναι παροχλευσέναι, hunc *Amblada jussit* [Constantius] *relegari*. Idem incolis τὸ βάεβαρον καὶ μισάνθρωπον, barbaros & inhumanos mores tribuit. Strabo ait Phrygiæ & Cariæ ὁμορον, finitima esse, & loci vinum laudat medicinæ idoneum. ὁ Αμβλαδῆς, inquit, αἰνέει πρὸς διαταίς ἰατρικαῖς ἰσχυρῶς, *Ambladense vinum curationibus medicis est uile*. Unde etiam gentile Αμβλαδῆς simul cognoscitur.

Inter Amblada & Pappa est *Neapolis* Ptolemæi, unde Plinio sunt *Neapolitani* lib. v, cap. xxxi. in extremis finibus Galatiæ. Neque situs repugnat Ptolemæo, qui & ipse de Galatiæ capite enarrat, & superioribus Cariæ & Lycaoniæ partibus adjungit: nam eo usque Galatiam suam extendit. *Lystreni*, inquit, *Neapolitani*, *Oeandenses*, *Selencenses*.

Antequam ex septemtrione recedamus, de *Apamea* Pisidiæ aliquid dicendum est. In Notitia episcopatum provinciae Pisidiæ est etiam ὁ Απαμείας, *Apamensis*, quod nomen apud Hieroclem in eadem provincia prævatum Οπαμεία est, ut tamen non difficilis ex vestigiis sit restitutio. Nemo præterea in Pisidia propria habet Apameam. Quod vero Notitiæ illæ Pisidicam provinciam nimis in septemtrionem promovent, & Laodiceam Combustam quoque ac Philomelium, & Metropolim, quæ in Phrygia censentur aliis, aut partim in Lydia, sub ea comprehendunt; minus dubitare licet de *Apamea Ciboto* hanc Pisidicam intelligendam esse, in quo non tantum Carolus de S. Paulo in Geographia Sacra pag. 251, consentientem habemus, sed Octavium etiam Falconerium in docta de nummo Apamensi dissertatione id acriter pag. 176 propugnantem. Quod si, inquit, quispiam *Apameas* a scriptoribus aliquando confusas minime largiatur, ego contra non sex tantum *Apameas*, sed vel septem aut octo ex diversis auctorum locis evincam. Nam, præter celebrem illam Phrygiæ, aliam quoque cognomento Ciboton ex Ptolemæo, & Græca Episcopatum Notitia in Pisidia ostendam, quæ tamen in ea provincia nulla fuit, solaque Ptolemæo imp suis regionum vicinitas. Phrygia enim, quæ Straboni παρώρειον seu pedemontana, Pisidia erat contermina.

Inde paullum in meridiem digressis occurrunt *Beudos* *veius*, *Seleucia*, & *Antiochia* alia, eodem sic a Ptolemæo tractu posita, id est ab occasu in ortum, latitudine fere æquali. *Beudos Veijs*, Παλαιὸν Βεῦδος, memoratur etiam a Livio lib. xxxviii, cap. xv. *Beudos* quod *Veijs* appellant: sed situ quodammodo alio ac Ptolemæus posuit. Nam non capio, qua ratione Livius in Tolistobojos Galatas, qui Bithyniam Paphlagoniamque contingebant, a Synnadis per Beudos & Anabura ducat. Ambages magnæ sunt, nisi in australi etiam Galatia sedes aliquas Tolistoboji habuerunt, aut erratum in nomine gentis est a Livio. Verba ejus sunt: *Itaque Synnada venit, metu omnibus circa oppidis desertis: quorum jam praeda grave agmen trahebat, cum quinque millium die toto itinere perfecto, ad Beudos, quod Veijs appellant, pervenit: ad Anabura inde, & altero die ad Alandri fontes, tertio ad Abbatsum posuit castra: ibi plures dies stativa habuit, quia perventum erat ad Tolistobojorum fines. Ad Phrygiam alii hæc nomina referunt, quos supra pæne sequuti eramus, itinere a Synnadis in Tolistobojorum fines ita ducente, quasi in ortum æstivum illa oppida Synnadenfibus fuerint sita. At rectam positionem Ptolemæi esse, ex eo nunc certi sumus, quia & Strabo cum Artemidoro in Pisidia *Anabura* ponunt, quæ Livius cum Βεῦδι, Vetere, ut proxima, coniungit.*

Seleucia, quæ apud Ptolemæum in ortum versus adjacet, ab eodem discriminis causa confirmatur Σελενκία Πισιδίας, *Seleucia Pisidia*. Et quia Pisidia ad Taurum est, Seleucia quoque

que hæc a Tauro cognominatur. Theodoretus lib. v. Hist. Eccles. cap. xxvi. Σελευκίαις τὴν πρὸς τῷ Ταύρῳ Μαξίμῳ, *Seleucia, que ad Taurum est, Maximus* erat episcopus. In Notitia episcopatum, & quæ Hieroclis esse dicitur, Pisidiæ Seleucia cognominatur *Ferrea*, Σελευκίαις ἢ σιδηρῇ, an a metalli fodinis, non possum adfirmare. Ortelius hanc cum Pamphiliæ confundit, tamquam una fuerit, ideoque ab Holstenio notatur, quia Niceno concilio utriusque antistites subscripserunt. Non enim contrahendæ sunt, quasi paucæ exstiterint, quæ Seleucus Nicator diversis provinciis urbes a suo nomine insignivit. Appianus Syriacis pag. 201. ἰνὴν ἱπποκράτους, ἰαυτῷ τῷδε ὀνόματι, *novem urbes de suo nomine Seleucias adpellatas coniecit.*

Sequitur *Antiochia* Ptolemæi altera, Seleuciæ ab ortu solis objecta. De hac silent alii, neque in Notitiis adparet: eamque extra locum celebrioris Antiochiæ, a Pisidia denominatæ, esse, supra Strabonis testimonio probatum fuit. An ergo alia Antiochia, præter illam superiorem exstiterit in Pisidia, pro certo adfirmare non possumus, quia sola Ptolemæi fides vix sufficit nobis ad probandum: nam & alibi multiplicavit aliquando, quæ una erant, ut doctis adhuc viris fuit observatum, & exemplis illustratum pluribus.

Prope Beudos est *Baris*: inde in austrum magis, *Lyſima, Cormaſa*. Hæc Ptolemæus: quibus *Baris* etiam in Notitiis adparet tamquam episcopale oppidum: Lyſinia & Cormaſa etiam apud Livium lib. xxxviii, cap. xv. Consul, inquit, profectus inde cunctis minentibus itineribus ad *Cormaſam* urbem pervenit. *Darſa* proxima urbs erat: eam meti incolarum æjectionem, plenam omnium rerum copia invenit. Progredienti præter paludes, legati ab *Lyſimæ*, dedentes civitatem, venerunt. Inde in agrum *Sagalassenum* venium est. Eadem Polybius Legat. xxxi leguntur, unde hausit Livius: nec *Lyſima*, ut Ptolemæus, sed, ut Livius, ἢ Λυſινος, ἢ *Lyſinoe*: at pro *Cormaſa* ibidem est Κυρμασσα expressum, & quidem pluraliter. Κυρμασσα τὰς λαβύνας. Inter *Barin* & *Pergam* Ptolemæo est *Comana*, quæ in Notitia est Κομανε, ἢ Κομάνης, quæ verior scriptura videtur. *Darſa*, proxima *Cormaſæ*, aliunde nobis, quam ex hoc Livii loco, non est conspicua.

A Seleucia in austrum paullo est Ptolemæi *Proſtama*, deinde ortum versus *Adada* & *Dyrzela*. Ignota *Proſtama*, nisi quod Attalus *Proſtamenſis* in Pisidia antistes subscripsit Concilio primo Constantinopolitano. Et *Adada* Ptolemæi sunt, & in Notitia episcopatum ἢ *Adadæ* *Adadorum* episcopatus. Adadentis episcopus fuit etiam in dicto primo Constantinopolitano. Apud Hieroclem corrupte legitur ὀδῶδα, id est ἰδαδα. Sed Ptolemæi Δυρζηλα, *Dyrzela* obscura est, nisi Ζεζῶλα, *Zozela*, Hieroclis, sive Ζαεζῆλα, Notitia huc referas, quippe in provincia Pisidia ibi est ἢ Ζαεζῆλα, *Zirzelorum* episcopus. His subjacent, itidem austrum versus, Ptolemæi *Olbaſa*, (in Agathodæmonis tabula *Olbaſa*, cuius nominis Ciliciæ alia est & *Olbaſſa*, & hæc ad Lyciæ Pamphyliaque limites propendens: sed utraque aliunde minus cognita, nisi quod Hierocles etiam in Pamphylia habet *Olbaſa*.)

Notia *Cremna* colonia, Κρήνια κολωνία Ptolemæi, a Strabone cum Artemidoro etiam in Pisidiæ oppidis numerata, quam ἡτοιμασμένοι ἔχουσιν, *Romani coloni teneant.* Idem eodem lib. xii, pag. 292. ὁ δ' Ἀντωνίας τῆς τοῦ Κρήνιαις ἑλάν, *Antynias autem Cremnam cepit*, inde ad versus Hieroclem profectus. Zosimus lib. i, cap. lxi. Lyciæ Cremnam tribuit: et maior utriusque geographi auctoritas, quorum alter etiam in tractu Pisidiæ a Lyciorum finibus remota, ponit: interim situm bene, quod etiam nomen indicat, descripsit. Lydius, inquit, Κρήνιας κτίστα δὲ τῶν τῶν ἑσπέρων Λυκίας, ἢ ἀπὸ Κρήνης τε κτιώμενη, καὶ κατὰ μὲν τὴν ἑσπέραν δὲ τὴν ἑσπέραν. *Cremnam occupavit, oppidum Lyciæ, situm in præcipuo loco, quæ parte ὅλης προσηνέσθης μινυμένη.* In Notitia episcopatum Pamphylia ἢ Κρήνιαις, & maiora ἢ Κρήνιαις pluraliter

Prope afuit in ortum versus Strabonis Πετιελισσός, *Petnelissus*, Ptolemæi Πετεμισσός, *Petemis-*
issus, in Palatino MS. Πετεμισσός, *Petemisissus*, quod nomen etiam Plinius habet, sed in Pam-
 phylia, de qua lib. v, cap. xxvii. *Oppida ejus: Side, & in monte Aspendum, Pletemissum,*
Teiga. Sic Haiduinus edidit, quia cum Palatino codice, jam laudato, etiam Parisiensis Pto-
 lemæi consentiat, quam ideo putat veram Plinii scripturam, vulgatæ *Platanistus* longe
 præterendam. Videtur ergo urbs binominis fuisse, *Pletemisissus* & *Petnelissus*, quas non diver-
 sas fuisse, situs quoque idem potest demonstrare. Plinius cum Aspendo conjungit: & Stra-
 bo lib. xiv, pag. 459. ὑπὲρκατα ταύτης [Ασπίνδου] Πετιελισσός. *supra Aspendum sita Petnelissus*
est. In Pamphylia ergo confinio fuit ita, ut in Pisidia proprie & a Strabone lib. xii. & a
 Ptolemæo lib. v, cap. v. censeretur. Gentile Πιδηλιισσιῶν, *Pednelissenses*, Polybii lib. v, cap.
 lxxii. seq.

Antequam in australem limitem Pisidarum veniemus, prope quem nobiles *Termessus* &
Sagalassus sunt; de urbe *Sagalasso* dicendum est, male a Ptolemæo ad Lyciam reducta, quia ce-
 teri omnes in Pisidia scribunt, Artemidorus, quem Strabo sequitur prædicto loco libri xii.
 & Plinius, cui est *Sagaleffus*: Notitia item Ecclesiæ; & Hierocles, quamquam apud hunc,
 elapsa littera, ἀγαλασσός, *Agalassus* legatur: præterea Arrianus, Suidas, Livius, quorum
 verba mox proferemus: & Stephanus, Σαγαλασσός πόλις Πισιδίας, *Sagalassus urbs Pisidia.* O-
 mnes hi *Sagalassus* scribunt, præter Suidam, cui est Σαγαλλήτος πόλις Πισιδίας, *Sagalleus urbs Pi-*
sidiæ: & Plinium, cuius est *Sagaleffus*, ut diximus: & Arrianus Σαλαγασσός, *Salagassus*,
 transpositis litteris: Strabo qui etiam Σαγαλασσόν, *Sagalassum*, aliquoties dixit, addidit,
 καὶ ὁ αὐτὴν καὶ Σελγησσόν, *vocant autem illam etiam Selgessum.* Primam tamen scripturam, *Sa-*
galassus, esse veram & optimam, etiam Vespasiani nummo probatur, qui præfert ΣΑΓΑΛΑΣ-
 ΣΕΝΩΝ, *Sagalassenorum.* Nunc de situ disquirendum. Ptolemæus errat, qui nimis in oc-
 calem retrahit: nec latitudo ejus, quam vulgo retinent, probata: minor enim gradu inte-
 gro quam illa Selgæ & Termessi. At vero Strabo dicit, *Sagalassum distare Apamea ἡμίστοις*
ἡμέραις, unius diei itinere, quo non potest, quin magis in septentrionem referatur, quia Apamea
 illa haud dubie est Phrygiæ Cibotos Apamea. Alexander a Perga in Phrygiam moturus
 Termessum rei habuit, deinde Sagalassum, ut Arrianus lib. i, pag. 78. tradit, qui & Pi-
 sidia vult esse: ἡ δὲ αὐτὴ ἐν μικρῇ πόλει Πισιδίᾳ καὶ ταύτῃ ὄρει: *erat autem illa, inquit, non par-*
va urbs, quam Pisida vocabant. Livius lib. xxxviii, cap. xv. iter consulis Cn. Manli ex
 Pamphylia in Phrygiam describens, hunc ordinem servavit: *Ex Pamphylia rediens ad sum-*
um primo die, postero ad Xylinen, quam vocant, Comen posuit castra. Prose-
ctus inde continetibus itineribus ad Cormassam urbem pervenit. Daris proxima urbs erat
eam, metu incolarum desertam, plenam omnium rerum copia invenit, Progredienti præ-
ter paludes, legati ab Lyimoe, aedentes circumvenit venerunt. Inde in agrum Sagalef-
sum, ubi creta ferulemque omni genere singulorum ventum est. Cuncti Piside, longe primi
belio regionis ejus cum ea res animis facit, tum agri fecunditas & multitudo hominum,
& una inter paucas munita urbis. - - - *Progressus inde ad Obrima fontes, ad vi-*
um quem Aporidos comen vocant, posuit castra. Eo Schævus ab Apamea postero die ve-
nit. Aegros inde & inutilia impedimenta quoniam Apameam dimiserat, duobus iterum ab
Schævo acceptis, projectus eo die in Metropolitani campum. Quibus intelligitur non
 longissime Sagalassum ab Apamea distasse. Sic conjungit eodem Strabo verbis ex eodem libri
 xii. μικρὰ Σαγαλασσὸν καὶ τῆς Απαμειᾶς χάριν, *usque ad Sagalassum & Apamensem regionem.*
 Distinctius Strabo situm notavit saepe dicto lib. xii, pag. 392. εἰς Σαγαλασσόν τε καὶ ἐν τῇ
 τῇ τῇ Μελιδίᾳ, *Sagalassenses sunt introsum ad Melidem.* In occalum ergo vergunt & ad li-
 mitem Caria, cuius pars censeatur *Milyas.*

Inter Cremnam & Sagalassum situm erat *Sandalium*, ut Strabo disponit, quod Stephanus dicit *Πισιδίας χωρίον*, locum *Pisidiae*, quem *regionem* interpretatur Ortelius, & qui Latine vertit Stephanum, *regiunculam*. Malim *castellum* sive *oppidum*: nam hoc quoque aliquando *χωρίον*, sonat. Strabo enim, quum dixisset, *Amyntam πολλὰ χωρία ἐξέilen, ἀπέρθητα πρότερον ὄντα, ὡς καὶ Κρήνη, multa castella seu oppida expugnasse, inexpugnabilia prius visa a quibus & Cremna fuit*; addit, *τὸ δὲ Σανδάλιον οὐδ' ἐνεχείρησε βίᾳ προσάγειν, μετὰ δὲ κείμενον τῆς τε Κρήνης καὶ Σαγαλασσῶ, Sandalium vero non tentavit vi adgredi, situm inter Cremnam & Sagalassum*. Ex quo satis elucet, munitissimum vel castellum fuisse, vel oppidum, non regionem. Confirmat nummus, cui inscriptum est *ΣΑΝΔΑΛΙΕΩΝ*, quo etiam oppidum potius quam castellum fuisse comprobatur. Urbium enim est procudere nummos, non castellorum.

In australi plaga Pisidiae sunt duae urbes ceteris omnibus fere nobiliores, *Termessus* & *Selga*. Prior variis modis scribitur *Termessus*, *Termissus*, *Termesus*, & *Termisos*: sed prima forma *Τερμησσός*. *Termessus* Straboni diversis locis, & Ptolemæo, & Livio probata, confirmatur nummo Mediceo epigraphen ferente *ΤΕΡΜΗΣΣΕΩΝ*, & in altera parte *COΛΥΜΟΣ*, quod herois nomen est, a quo *Solymi* dicti Pisidiae, praecipue Termessenses. Strabo lib. XIII extremo, *καὶ αὐτοὶ οἱ Τερμησσῶες Σόλυμοι καλοῦνται, ipsi Termessenses etiam Solyimo vocantur*. Et post paullo in ipsa libri extremitate, *ἡ Μιλυάς ἐστὶν ἀπὸ τῶν κατὰ Τερμησσὸν εἰσῶν, Milyas est ab angustis iuxta Termessum*. Idem lib. XI, pag. 392. cum Artemidoro urbes Pisidiae enumerans, *Τερμησσὸν, Termessum quoque in iis numerat*. Et lib. XIV, pag. 458. *ὑπάρχειται αὐτῆς [Φασηλίδος] τὰ Σόλυμα ὄρος, καὶ Τερμησσός, Πισιδικὴ πόλις, ἐπικειμένη τοῖς εἰσοῖς, δι' ἣν ὑπὲρ βασις ἐστὶν τῇ Μιλυάδι, Supra Phaselidem mons est Solyma, & Termessus Pisidica urbs angustis montium adposita, per quas est transitus in Milyadem*. Sic Basileensis Xylandri, & prior illa Henr. Petri, ut negligentia sit, quod in Casauboniana *Τερμισσός* legatur, secus ac in illa lib. XI, & XIII. scriptum editumque fuerat. Livius lib. XXXVIII, cap. XV. *Termessenses eo tempore Ijiondensium arcem urbe capta oppugnabant*. Et mox: *Termesso [consul] pacem dedit*. Ptolemæus in sua Carbalia, quam Pamphyliæ adnectit, *Τερμησσός*. At Dionysius Characenus *Τερμησσός* scripsit vers. 858.

Τοῖς δ' ἐπὶ, Πισιδίαν λιπαρὸν πέδον. ἦρχε πόλεις

Τερμησσός, Λύρβη τε, καὶ ἣν ἐπολίισατο λαός

Περὶ ποτ' Ἀμυκλαίων, μεγαλόφυμος ἐν χθονὶ Σέλην.

Hos vero post, *Pisidarum pingue solium: ubi urbes*

Termissus, Lyrbaque, & , quam condidit populus

Olim aliquando Amycleorum, magni nominis in terra Selge.

Et Stephanus: *Τερμησσός* πόλις Πισιδίας, *Termissus* urbs *Pisidiae*. In Notitiis episcopatum uno Σ scriptum est *Τερμησσός* & *Τερμισός*. Nec contemnenda illa ratio est, quia Harduinus ex regio cimelio numisma produxit, cui inscriptum est *ΤΕΡΜΙΣΣΙΩΝ*, & adversa facie aequae *COΛΥΜΟΣ*, ut in nummo erat Mediceo. Eadem urbs vocatur etiam *Telmessus*, apud Artianum praefectum lib. I. Exped. Alexandri, quod male in auctore hoc, ut insignem errorem, quidam reprehendunt: quum alii, etiam ante ipsum, ita adpellaverint. Quae enim Livius lib. XXXVIII, cap. XV. de *Termesso* tradit, ea ita in Polybi fragmentis Legatione XXXI. leguntur: *ὁ δὲ Γαῖος συνεργὸς τῇ Τελμισσῶ, πρὸς μὲν τούτους συνέθετο φίλων λαβὴν ἰτάλαστα, ὡς Τελμισσῶ. Cui. Manlius adpropinquavit, acceptis quinquaginta talentis, amicitiam cum illis perigit*. Et Eustathius ad Dionys. vers. 859 postquam de *Termesso* ex Strabone egerat, subiungit: *ταῖς δὲ τῆς Λύρβης φωνῇ Τελμισσός. - - - σημείωσα δὲ, ὅτι κρείττων ἡ δικαία προσκτεθείσα γράφη. quidam hoc nomini per L scribunt: - - - nota vero, meliorem scripturam*

primam esse per R, ut a Cariæ & Lyciæ urbibus distinguatur. Videtur ergo & hæc binomialis fuisse, ab aliis hoc, ab aliis alio sono vocabuli adpellata. Situs quodammodo ex supra dictis, maxime Strabonis verbis patuit. Addimus ex lib. XI I I. extremo ejusdem auctoris: τῆς Τερμύσσης ἀκρὸς ὁ ὑπερκείμενος λόφος καλεῖται Σόλυμος, quod vetus interpres vertit, collis qui *Termissi promontorio imminet*: Xylander, quem & Casaubonus sequutus est, *imminet qui supra Termessium jacet promontorium*. Sed ubi promontorium urbis mediterraneæ? maiorem summmitatem, verticem, ἀκρὸς interpretari. Idem verbis modo ex lib. XIV. prolatis: *Supra Phaselidem τὰ Σόλυμα ὄρος καὶ Τερμύσσης Πισιδικὴ πόλις, mons Solyma & Termessus urbs Phasica*: qui mons haud dubie est ille ante dictus λόφος, collis Solymus. urbem autem ad Myadis angustum aditum dicit sitam esse, & tamen ἔγγιστα ὑπερκειμένη τῆς Κυβύρας, *proxime imminentem Cabyrae*, puta magnæ, quam ibidem lib. XI I I. extr. descripserat. Hanc autem Ptolemæus in Phrygia circa Mæandrum posuit, quam si etiam a situ Ptolemæi deduxeris, non tamen licebit ad Phaselidem usque, in ora maris sitam urbem, deferre. Ecclesiæ autem Notitia Cabyram Pisidiæ adscripsit. Minus autem sibi Strabo videtur constare, ex cujus discrepantibus si medius locus teneatur, forte propius ad id, quod tradendum erat, acceditur.

Hinc in ortum magis & ad Pamphyliæ limitem est Selga, Σέλγη, urbs μεγαλώνυμος, *magni nominis*, ut supra Dionysius illam laudavit: Lacedæmoniorum colonia, ut Strabo tradit & Stephanus, qui *Amyclæ Periegetæ* sunt, a vicino Spartæ loco ita adpellati. Urbs frequens & valida, ita ut aliquando δισμουριάνθος, *viginti millia virorum habuisse* perhibeatur, ut idem Strabo lib. XI I, pag. 392. narravit. & ex eo repetiit ad Dionysium Eustathius. Arrianus lib. I, pag. 76. ἐνταῦθα ἀφικνῶνται παρ' αὐτὸν Σελγίων πρίσβεις. οἱ δ' εἰσι καὶ αὐτοὶ Πισιδῶν βάρβαροι, καὶ πολλὰν μεγάλην οἰκῶσι, *Ibi legati Selgensium ad eum [Alexandrum] veniunt. Sunt autem & in Piside barbari, & magnam urbem inhabitant*. Non pugnat hoc cum origine ex Spartanis, quæ exigua fuit: incrementa habuit ab accolis barbaris ἐκ τῆς πολιτεύεσθαι νομίμως, *propter bonam reipublicæ administrationem*, quam utique conditoribus Spartanis imputavit. Livius lib. XXXV, cap. XI I I. dixit *Pisidas qui circa Selgam incolunt*, ad quos oppugnandos Antiochus profectus sit. Bellicosi fuerunt, eorumque res quasdam Polybius lib. V, cap. LXVI, descripsit. Strabo dicto loco: οἱ Σελγῆες εἰσὶν ἀξιολογώτατοι τῶν Πισιδῶν, *Selgenses sunt nobilissimi Pisidarum*. Nummi quoque reperiuntur signati CEΛΓΕΩΝ, & unus Decii, qui siue cum conditoribus continuatum significat hac formula: ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ CEΛΓΕΩΝ ΕΝΟΜΟΝΟΙΑ, *Lacedæmoniorum Selgeniūmq; concordia*. Urbs sita in colle. Zosimus lib. V, cap. XV. Οὐαλεντίνος τις τὴν Σίλγην οἰκῶν. πολίχνη δ' αὕτη Περμοφυλίας ἐστίν, ἐπὶ λόφῳ κειμένη, *Valentinus quidam Selgæ habitans: oppidum Pamphylia est in colle situm cetera. πολίχνη, oppidulum* dicit, quia Zosimi ævo decreverat: unde etiam in quibusdam Notitiis negligitur: in Hierocles, vitiose scribitur Σίλπη. Selpe, pro Selge, itidemque in Pamphylia, quia inferiora Pisidiæ posteriori ævo Pamphyliæ contributa sunt, uti ex iisdem Notitiis manifestum est.

Selgensibus finitimi erant Κατενῆες, Strabone referente lib. XI I, pag. 392. id est *Catennenses*, tamquam a *Catenna* dicti, sed nihil de iis præterea nobis notum est. In Artemidori catalogo sunt etiam *Brias, Pityassus, Sindæ, Carassus, Tarbassus*: sed de omnibus his nihil cognitum habemus: neque quidquam Strabo addit de iis; nuda tantum ex Artemidoro nomina recensuit. *Sindæ* quidem postpaullo cum Ambladis & Tabis conjunguntur, & cum illis ὁμοῦ τῇ Κερύα, *Cariæ finitima* dicuntur: Hierocles autem Σίνδα, *Sindæ* in Pamphylia scripsit, & Ἰσινδα, *Ijindæ* utroque loco quidam legi volunt; Strabonis, Berkellius in *Atelida* Stephani; Hieroclis, Holstenius ad Geogr. Sacr. pag. 151, qui etiam *Pisindæ* Pto-

lemæi ad hunc modum emendanda censet. An eadem *Isionda*, *Isionda* Polybii Legat. xxxi. unde Livio etiam lib. xxxviii, cap. xv. restitutum ab Sigonio? non est quod dubitemus quia consensus in nomine, etiam quodammodo in loco & sede: quamvis *Isionda* Livii interpreti propriam & antiquam Pamphyliam fuisse adparet. In Notitia episcopatum Pamphylia est ἰσιονδῆ, *Isiondensis*.

Ptolemæus addit *Cressopolim*, *Uranapolim*, *Ariaßum*. Prima in Palatino Κρητιπολις, in vi. editis Κρητιπολις, *Cressopolis*; a Polybio lib. v, cap. lxxxi. Κρητῶν πόλις, *Cretensium* oppidum, divisè scribitur. Garfyeres, inquit, ἰμβαλὼν εἰς τὴν Μιλήδα καὶ καταστρεφτοπιδύνας πειρατείας, in *Milyadem* irrupit & castra sua ad *Cretensium* urbi admovit. Et quod probatur, in Milyade regione hoc oppidum situm fuisse. Ptolemæus quidem Lyciam Milyadem adnecit, sed Strabo distinguit ac inter Pisidiam Lyciamque ponit mediam, quæ sit, ut quædam Milyadis Lyciæ, quædam Pisidiæ tribuantur, quia veri limites Milyadis non sunt penitus cogniti, nec Ptolemæi fines ad eam terminandam sufficiunt. Idem Ptolemæus in Carbalia sua, quæ videtur ipsa Carbalia esse, quam cum Lycia lib. v, cap. lxxi. collocabat, ponit etiam urbem *Milyadem* cum Corbasa & Termesso, quæ nomen videtur regioni dedisse, fortasse sita ad Pisidiæ terminum, ut ad utramque referri possit, sic Carbaliam ipsam quidem in capite iv. de Pamphylia exponit, sed tamquam mediam inter Pisidicas urbes ejus capitis, & Pamphylias mediterraneas.

Ariaßus Ptolemæi est quoque in Notitia Pamphylia, quia in mediterraneis Ptolemæi posuerat, cuius pars, ut diximus, Pamphylia, postea contributa fuit. Finitima sunt *Uranopolis* & *Corbasa*, sed aliunde fere in hoc tractu incognita. *Pogla* Ptolemæi sunt *Pugla* Notitiæ, quæ in Pamphylia τῶν Πουγλων, *Puglorum* episcopatum memorat. *Lyrba* Dionysii quam cum Selga & Termesso vers. 859. componit, sic Λυβρα editione Rob. Stephani, apud Eustathium scribitur: at Λύβρα, *Lybra* editione Guil. Hilli Londinensis, quod sphauma putem typographi, nisi Hieroclis Notitia Pamphylia etiam Λύβρα scriptum inveniat. In Notitia autem ecclesiæ altera provinciæ ejusdem pag. 45. est ἡ Λύβρας, *Lirba* episcopatus Leonis autem Notitia, editione Goari, ἡ Λύβρας, *Lyrba*. Nec constat, ubi *Tyrus* Stephani sita fuerit. Aut enim in hac voce: ἔστι καὶ [Τυρὸς] περὶ τὴν Ἰνδίαν, καὶ Λυδίας, καὶ Πισιδίας, *Est Tyrus oppidum Indiæ, & Lydiæ, & Pisidiæ*. Ab hoc sunt *Tyrienses* Plinii lib. v, cap. xvi. vindicati ab Harduino ex MSS. & primis editionibus, quos male Hermolaus in Hyrieis qui nulli in hoc tractu sunt, mutaverat.

L Y C A O N I A.

Lycaonia inter Pamphyliam, Cappadociam, Pisidiam, Phrygiamque contenta est. Ptolemæus quidem lib. v, cap. i. in Phrygiæ dispositione habet etiam δήμοι παρὰ τῇ Λυκαονίᾳ, καὶ ὁνομασθέντες, *populum apud Lyciam Lycaones*: sed hi alieni situ sunt, quos idem cap. vi sub Cappadocia posuit & in oppida sua divisit. Nomen quidam a flumine *Lycos* ducunt, sed quoniam nam, quum plura ejusdem vocabuli sint, Cappadociæ an Phrygiæ, (nam cetera remota sunt) incertum est, quum neutrum Lycaoniam propriam attingat. Alii ex Arcadia ducunt, ubi notum & nobile nomen Lycaonis fuit. Eustathius ad Dionysii vers. 860. λέγονται Λυκαῖοι ἀπὸ Λυκαῶνος τοῦ ἐκ τῆς Ἀρκადίας, πολὺν αἰτῶσι πιστάτος κατὰ χρόνον, *Lycaones dicuntur a quodam Lycaone Arcadiæ, qui urbem ibi [in Lycaonia] condidit monitus oraculo*. Sed hoc quoque incertum est, nisi plane fabulosum. Relicta ergo nominis originis regionem ipsam explicamus, quæ Λυκαονία, *Lycaonia* dicitur, & incolæ Λυκαῖοι, *Lycaei* Dionysius Characenus jam dicto loco post Pamphylias enarratas urbes scripsit:

Τῶν δὲ πρὸς ἀντολίῃ μισάτῃ χθόνα καὶ σπάνει

ἰδοῖς ἐν πολέμοισι Λυκάονες ἀγκυλότοχοι.

Ad orientem harum mediam terram habitant periti in bellis Lycaones curvis utentes arcibus. quamquam non tam ab ortu quam ad septentrionem, Lycaones sunt Pamphylus.

Hæc quoque regio *Lycaonia*, quamlibet Tauro proxima, & ex parte in Tauro sita, & Aliam intra Taurum ab Romanis referebatur, & Antiochi ita bello fuit habita. Livius lib. xlv. ii, cap. lvi. oratione Rhodiorum in senatu: & *Lycaonia*, & *Phrygia* utraque, & *Pisidia* omnis in vestra sunt potestate: Ademerant autem Antiocho quæ intra Taurum erant. Et lib. xxxviii, cap. xxxviii. in pacis legibus: *Excedito urbibus, agris, vicis, castellis cis Taurum montem usque ad Halyn amnem, & a valle Tauri usque ad iuga, quæ in Lycaoniam vergit.* Quamvis autem hæc verba Lycaoniam excludere videantur, non tamen ita intelligenda esse eventus probat, quo Lycaonia Antiocho ademta regi Eumeni ab Romanis donata fuit. Livius ibidem cap. xxxix. *Adjecerunt* [Romani donatis in Europa Eumeni] in Asia *Phrygiam* utramque, alteram ad *Hellepontum*, majorem alteram vocant; & *Asiam*, quam *Prusias* rex ademerat ei, restituerunt: & *Lycaoniam*, & *Milyadam*, & *Lydi- am*. Eustathius ad Dionysii vers. 620. confirmat: Ἀσία, inquit, ἡ ἐντὸς τοῦ Ταύρου περὶ μέγιστον Ἀσίαν, Κῶρας, Λυκάονας, Παφλαγονας, Ἴωνας, Αἰολίους, καὶ ἄλλους, *Asia*, quæ intra Taurum est, comprehenditur *Lydos*, *Cares*, *Lycaones*, *Paphlagones*, *Iones*, *Aeolis*, & ceteros.

Dividitur Lycaonia in certas partes, quarum aliquam Plinius lib. v, cap. xxvii. vocat *tetrarchiam* ex Lycaonia, qua parte Galatia contermina est. Hanc ait xiv civitatum esse, in quibus *Iconium* celeberrima. In Phrygiæ confinio Strabo aliquam partem vocat *Λυκαονίαν ὀρεπίδια ψυχρὰ καὶ ψιλὰ καὶ ἀναγερότα*, colles planos Lycaonia, frigidos nudos, & agrestibus agris abundantes. Ibidem *Isauriam* quoque partem facit. τῆς Λυκαονίας, inquit, ἡ καὶ ἰσαυρικὴ πρὸς αὐτῇ τῇ Ταύρῳ, *Lycaonia* est etiam *Isaurica* ad ipsum Taurum. Quod vero Ciliciæ conjuncta est: quamquam in Tauro sita, cum Cilicia extra Taurum explicabimus. Præter has Plinius memorat etiam urbes alias Lycaoniæ quasi propriæ. Postquam enim de tetrarchia ex Lycaonia, & Iconio principe ejus partis urbe dixerat, addit: *Ipsi Lycaonia celebrantur Thebasa in Tauro; Hyde in confinio Galatiæ & Cappadociæ.*

Strabo pauca in Lycaonia memorat: unam urbem, *Iconium*: unam καὶ πόλιν, viciniam in-
ter oppida, *Soura* videlicet: & unum vicum *Coropassum*. Præterea *Garsabora*, nec vero explicat, vicus fuerit an oppidum; in Lycaonia, an extra illam. De *Iconio* parce sentit, ἵταῦτα τοῖς Ἰκονοῖς ἐστὶν, πολὺ χινοὶ εὐ συναισθημένοι, *Ibi est Iconium*, parvum oppidum, bene tamen ad-
mirum. Contra Plinius: *urbs celeberrima Iconium*. Et Hierocles: Ἰκονοὶ μητρόπολις, *Iconium metropolis*. Et in Notitis episcopatum Lycaoniæ primo loco ponitur ὁ Ἰκονοῦ, *Iconensis*, tamquam metropolitanus. At Ptolemæus lib. v, cap. vi. tertiam numero Lycaoniæ urbem *Iconium* constituit. In Apostolorum historia etiam, ut urbs magna & frequens, describitur Act. xix, 1, quæ πολὺ πλῆθος Ἰσδαῶν τε καὶ Ἑλλήνων, *magnam multitudinem Judæorum & Græcorum* habuerit: & comm. 4. ἐξέστη τοῦ πλῆθους τῆς πόλεως, reliqua. Stephanus: Ἰκονοὶ πόλις Λυκαονίας, πρὸς τοῖς ὄρεσι τῷ Ταύρῳ, *Iconium urbs Lycaonia ad terminos Tauri*. Xenophon lib. i. & Cyrenæ pag. 147. in Phrygia ponit, sed proximum Lycaoniæ. Inde, inquit, ἵταῦτα ἡ Ἰκονοὶ τῆς Φρυγίας πόλις ἐξάτην. ἵταῦτα ἔμμεν τῆς νείας. ἵταῦτα ἐξέλκοντι διὰ τῆς Λυκαονίας καὶ τῆς Φρυγίας, παραγγαί τελευτα, προαίσχυνται *Iconium*, extremam Phrygiæ urbem, ubi tri-
centis annis ante Christum memoratus est: nam per Lycaoniam quintis castris triginta parasangarum iter fecit. Nunc cum alius noster in Lycaonia numeramus. Faulose nomen ab εἰκόν, *imago*, ducunt, quod cum aliter in Prometheus & Minerva ex luto imagines fecissent, quibus vita ab Jove restituta, indeque humanum genus reparatum. Sed sic diphthongo Εἰκόνος scribendum fuit.

fuiſſet, quod etiam Stephanus adnotavit. Situm loci Ptolemæi tabula ostendit, etiam recentior Natoliæ, si qua accuratior haberi potest, quia hodie superest, & *Cogni* vocatur, sedes præfecti Turcici, sicut ante sæcula aliquot etiam Sultani fuerat.

Propinquæ Iconio a septentrione *Lystra* sunt, ab austro *Derbe*. Strabo posthabuit *Lystra*: nec Ptolemæus clare posuit, nisi quod lib. v, cap. iv. in Isauria habet *Λύστρα* in Palatino, *Lystra* (vulgatus enim corruptior est) putant nonnulli *Lystra* legendum esse, atque ideo etiam in tabulas ejus sunt *Lystra* conjecta. At si situs a Ptolemæo designatus sese recte habet, in Lycaonia potius quam Isauria sunt censenda: Iconio Lycaonia oppido interjecto Eriam Hierocles in Lycaonia *Λύστρα*, *Lystra* posuit; & in Notitia episcopatum *ὁ Λύστρων* *Lystrorum episcopus* ab Iconiensi est proximus in Lycaonia. Et in Apostolorum Actibus cap. xiv. *ὁ κατεφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας, Λύστραν καὶ Δέρβην, fugerunt in Lycaonia urbes Lystram & Derben.* Singulari hic numero in libris scribitur: at mox commate 8. *ἐν Λύστραις* *Lystris* pluraliter, ut dubitare liceat, an prior locus non *Λύστρα*, *Lystra*, eodem numero habuerit. Fatum divini Pauli, in hoc oppido lapidibus obruti, ex Actis illis notum est Oppidani *Lystreni* Plinio dicti lib. v, cap. xxxi. qui Galatiæ eos adjungit, cujus fines ut supra diximus, in austrum ille nimis quantum protendit.

Derbe, *Δέρβη*, Stephano *φρούριον Ἰσαυρίας, munimentum Isauriæ*. Et Strabo Isauriæ dat sed a latere tantum, Cappadociam versus. Sic enim lib. xii, pag. 391. *τῆς δ' Ἰσαυρικῆς ἐστὶν ἡ Δέρβη, ἡ δὲ Δέρβη, μάλιστα τῇ Καππαδοκίᾳ ἐπιπεφυκὴς το τοῦ Ἀντιπάτρου τυραννίου τῇ Δέρβητι, In latere Isauriæ est Derbe, sedes Antipatri Derbetis, maxime adherens Cappadociæ.* Nihilominus sacri scriptor, ut modo in Lystris vidimus, *πόλιν τῆς Λυκαονίας, Lycaoniæ urbem*, munitam puta quia etiam *φρούριον* dixit Stephanus, censebat: & in Notitia ecclesiæ *ὁ Δέρβης, Derbes* episcopatus in Lycaonia scribitur: Hierocli sunt *Δέρβης, Derbe*, multitudinis numero, itidem in Lycaonia. Qui tenebat Antipater tyrannus, amicus Ciceronis proconsulis fuit. Lib. xlii, epist. lxxiii. ad Q. Philippum: *Cum Antipatro Derbete mihi non solum bespium verum etiam summa familiaritas intercedit.* Ptolemæus *Derben* in *Antiochiæ* potius quæ qualis regio sit, & unde nomen acceperit, non est liquidum. Conjungit vero eam Lycaonia lib. v, cap. vi.

Laodiceæ quoque *Combusta*, ab aliis Pisidiæ vel Phrygiæ tributa, in Lycaonia a nonnullis ponitur. Stephanus in *Laodiceæ*: *ἐστὶ καὶ ἄλλη Λυκαονίας, Est & alia hujus nominis in Lycaonia*: quæ situ ratione alia esse non potest, quam quæ *Combusta* cognominatur. Scribo lib. xiv, pag. 456. de via Epheso in orientem ferente: *ἐπὶ ὁ Λυκαονία μὲν ἐστὶ Κορυθαῖος ὁ καλεῖται τῆς ἐκτακτικῆς, ἐκτακτικῆς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς.* Inde *Lycaonia* est usque ad *Coropassum* per *Laodiceam Combustam*, 100000 stadia. Quo posito, non potest Laodicea illa non in eadem Lycaoniam cadere. Ptolemæus quidem lib. v, cap. iv. sub Galatia in Bezenis censentur: sed vero illos cum Lycaoniæ parte conjungit. Sic enim disposuit: *ἐπὶ τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας, ἐν αἷς τὴν αὐτῆς.* Sub his *Bezen* sunt & pars *Lycaoniæ*, in quibus & cetera quæ ordine enarrat, & in his quoque *Laodiceam Combustam*. Adde quæ de eadem Laodicea paullo ante in Pisidia diximus.

Et *Paralus* in Lycaonia præter Iconium, habet *Paralus*, *Corna*, *Cinnam*, *Cabum*, & cetera, e quibus tantum *Paralus* & *Corna* aliunde nota sunt, & illa quidem *Parus* quoque scribitur & *Parlaos*: pravius *Paralla*. Ptolemæus *παρολλίς, Paralus*: nomen *Μακ. Παρολλίς, PARLAIS COL.* id est *Parlus coloma*, de cujus deductione aut etiam antea præterea notum est: Notitia episcopatum in Pisidia, *ὁ παρολλίς, Parlus* episcopus: alia vitiis, *ὁ παρολλίς, episcopus Paralla*. Et *Corna*, *Κορνά*, est etiam apud Hieroclem: cetera solum citantur auctoritate ac fide Ptolemæi.

Plinius præter *Iconium*, quam urbem celeberrimam laudavit, duo oppida Lycaoniæ adnumerat. *Ipsius*, inquit, *Lycaonia celebrantur Thebasa in Tauro: Hyde in conjunio Galatiae atque Cappadociae*. Parum cognita *Thebasa*, ut in MSS. & ante Frobenium editis, qui *Tembasa* intrusit, vocatur: *Hyde* paullo notior, qui in Notitia ecclesiæ in Lycaonia est *Ἰδης*, *Hyde* episcopatus, five episcopus.

Ptolemæi Antiochiana, quam cum Lycaonia lib. v, cap. vi. habet præter *Derben*, etiam *Laranda* & *Olbasa*. Prior urbs, *Laranda*, non incelebris est, a quibusdam nominatim Lycaoniæ adscripta, ab aliis dubie in Pisidiæ & Isauriæ confinio, quod Lycaoniam simul attingit, posita. Stephanus: *Λάρανδα πόλις Λυκαονίας*, *Laranda sunt urbs Lycaoniae*. Et Hierocles in Lycaonia habet *Λάρανδα*, *Laranda*, pag. 28. Strabo lib. xii, pag. 391, ubi Antipatrum tyrannum Derbæ sedem habuisse dixit, subdit, *τοῦ δ' ἦν καὶ τὰ Λάρανδα*, *hujus & Laranda fuerunt*: nam plurali vox numero etiam aliis formata, ut Eusebio lib. vi. Hist. eccl. cap. xix. *ἐν Λαράνδοις*, *Larandis*. Diodorus Siculus lib. xviii, cap. xxii. *Larandæcorum urbem* dixit. *Perdiccas*, inquit, *& rex Philippus*, *ἔχοντες ἐκ τῆς Καππαδοκίας καταστράτες δὲ εἰς τὴν Πισιδίαν ἐκρίναν ἀναστάντας ποιῆσαι δύο πόλεις, τὴν τε τῶν Λαράνδαιων, καὶ τὴν τῶν Ἰσαυρῶν*, *excesserunt ex Cappadocia, & in Pisidiam profecti, duas urbes, unam Larandæcorum, Isauricam alteram, evertere decreverunt*. Et Ammianus lib. iv, cap. vii. *venere prope oppidum Laranda*. Tractum autem describit ibidem, qui in Isauriam vergit vel pars illius est, sicut Diodorus in Pisidiæ finibus eandem urbem collocabat. Aegre enim a veteribus illi fines distinguuntur, & pro temporibus diversis ipsi quoque mutati sæpe fuerunt, ut alii unam urbem huic, alii finitimæ provinciæ adscribant. Quam autem *Olbasa* hoc loco Ptolemæus ponit, ignota est aliis: nec notiora cetera duo ejusdem nominis oppida, quæ in Pisidia & Cilicia ponit, quamvis Pisidicum non *Olbasa*, sed *Ὀβασα*, *Obas*, secus ac vulgo profertur, in libris scriptum reperiatur.

In Notitiis adduntur Lycaoniæ, *Onasada*, *Mistheia*, *Sabura*, *Barate*, *Ilistra*, *Perte*. Hierocles *Ὠνάσαδα*, in Notitia, *ὁ Ὠνοσάδης*. Observavit autem Hollstenius pag. 153. in MS. Hieroclis codice esse *Ὠνάσαδα*, *Ἰνσάδα*, & in Chalcedonensi concilio æt. vi. *ὁ Ὠνοσάδης*, *Ἰνσάδης* episcopus, una elapsa littera. *Σάβουρα*, plurale est, & episcopus *ὁ Σαζάτρων*, *Sabatronum*. Ne dubites, Strabonis *Soatra* esse, in collibus Lycaoniæ (*ὄροπέδια* vocat) posita. *ὁ Σατρεὺς τιτρώσκειται τὸ ὕδωρ*, *Soatris*, inquit lib. xii, pag. 391. *tanta penuria aquæ est, ut eam pretio vendantur*. Minus nota *Mistheia*, *μιθία* Hierocli, & sic in Chalced. æt. vi. Ammianus *μιθίας*, *Mistheia* subscripsit. *Barate*, *βαράτε* Hieroclis, MS. *βάρετα*, *Barata*; in Notitia est *ὁ Βερέτης*, *Bereta* episcopus. *Ilistra*, five *Elistra*, *Ilestra*; nam varie in Notitiis *Ἰλίστρα*, *ἑλίστρα*, & *ὁ Ἰλίστρων*: Hierocli *Λίστρα*, *Listra*, distincta a *Lystris* ejusdem provinciæ: sed haud dubie intercidit prima littera, & Hollstenius quoque *Ilistra* adlegat ex suo Hierocli. *Perte*, seu *Pertia* potius: unde *ὁ Πέρτης*, in Notitia & Chalced. æt. vi. sub Iconiensi, episcopus *Periorum*.

In eadem Lycaoniæ Notitia pravatum nomen est *Ὀνομαδάδων*, *Onomadorum*; in alia, *Ὀνομαδαίων*, *Onomadiorum*, & apud Hieroclem *Ὠνομάδα*, *Ὠνομάδα*. Omnia prave. Verum nomen *Ὀνομάδα*, *Honomada*, & in Notitiis legendum *ὁ Ὠνομάδης*, *Homonadum*, ut Hieroclis ex concilio citat Constantinopolitano. Strabo lib. xii. populum *Ὠνομαδεῖς*, *Honomadenes* vocat: & lib. xiv, pag. 467. jungit cum iis, *ὁ συνάπτοντες τοῖς Πισιδίαις*, *qui Pisidiæ coniunguntur*. Plinius lib. v, cap. xxvii. *Contermina illi [Isauricæ] gens est Homonadum*, *Ὠνομαδῶν* oppidum *Homona*. Cetera castella xiv inter asperas convallcs latent. Videtur pravum nomen *Homona*, cuiusque loto *Homonada* legendum: unde gentile *Ὠνομαδεὺς* plur. *Ὠνομαδεῖς* apud Strabonem, qui Tacito sunt *Homonadenes*. Annali enim i, cap. xlvii.

mani heredes facti liberam Asiam esse iusserunt: quem statum Aristonicus turbavit, cui quod Asiani saverant, illo victo, tota hereditas in provinciae formam redacta fuit. Livius *et Roma LIX. Aristonicus, regis Eumenis filius, Asiam occupavit, quum testamento Attaliregis legum populo Romano, libera esse deberet.*

Hinc illa Asia, Romanorum provincia, simpliciter illis Asia dicta, rectaque a pratoribus, nisi bellum ex ea gerendum consulare imperium postularer. Cujus ordinis Licinius Crassus fuit, ab Aristonico captus: ejusque successores M. Perperna & M. Aquilius, omnes pro consulibus. Pacatae autem provinciae praetores imponebantur, ut Mucius Scævola Ciceronis ore lib. 1, de Oratore cap. xvi. dicit, *quum ego prator Rhodum venissem.* Rursus Mithridatico bello proconsules Asiam regebant, Sulla, Lucullus, alii; eoque finito, praetores, in quibus & Q. Cicero fuit, Marci frater; & Thermus, ad quem Ciceronis est epistolae libro xiii. Tandem Augustus Caesar constituit, ut haec & Africa perpetuo essent proconsulares, & in populi potestate: a quo tempore dicta fuit *Asia proconsularis*, ut supra cap. 1. demonstratum est.

Fines hujus provinciae non iidem semper erant, sed additum, demtum pro temporum ratione. Carolus Sigonius lib. 1, de Jure provinciar. cap. x. ut primum constituta fuit, his limitibus definit: *Asia, quam rex Pergami Attalus, cognomento Philometor, a majoribus suis acceptam, populo Rom. testamentis reliquit; Mysiam, Phrygiam, Aeolidem, Ioniā, Cariam, Doriā, Lydiam, Lycaoniam & Pisidiam comprehendit, quae regiones in magna quidem Chersesore, sed cis Taurum omnes fuerunt.* Bithynia excepta, & Galatia, & Lycia, quae cis Taurum quidem, at extra hanc provinciam fuerint. Bithynia enim, & huic contermina Paphlagonia, tum suos reges habuerunt, quibus extinctis, provincia quidem ibidem constituta, sed separata ab Asiatica. Gallograecia suis tetrarchis permessa: Lycia eodem tempore Rhodiis.

Idem quidem Sigonius cap. xi. adscribit *Lyciam* regionibus illis, quae trans Taurum sitae erant. *Cariam, inquit, trans Taurum Lycia, Pamphylia ac Cilicia sequebatur.* Et paucis interpositis: *Has regiones, Lyciam, Pamphyliam, Isauriam & Ciliciam trans Taurum suas reges Syriae post Alexandrum M. obtinuerunt.* Forte ad Strabonis verba respexit, quibus Taurum lib. xi. pag. 358. dicit a Caria & Lycia incipere; ἀρχεται δὲ τῆς Καρίας καὶ Λυκίας: sed ipse addit ibi, neque latitudinem neque ἀψίδος, altitudinem memorandam habere: nec citat loco ἀδελφίδας, exioli, nisi contra Chelidonias insulas, quae κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Παμφυλίας παρὰ τὸν Τάυρον, contra initium ora Pamphyliorum sint. Non de Lycia, sed de Pamphylia fuit disputatum ab Antiochi legatis, litte tota trans Taurum censenda nec ne, quod Livius lib. xxxviii. cap. xxxix. tradidit: de Lycia autem numquam in disceptationem venit, quae quae ab Romanis Antiocho adempta, & illi intra Taurum regnare est permissum; haud dubie extra Taurum Lyciam Romani censuerunt.

An vero Lycia alterutrus pars provinciae, Asiae Ciliciae, fuerit, quaestione alia dubitatur. Non fuit, sed ex quo in potestatem Romanorum venit, Antiocho erepta, Rhodiis tempore auxiliorum praemium donata est, quod Livius praedicto loco prodidit. Persarum autem Macedonico victo, cui Rhodii studuerant, julii in senatus decreto praefectos ex Lycia & Caria adnecere, ut Livius refert lib. xlv. esp. xxv. Tum libera facta Lycia, non autem Cilicia penitus. De libero Lyciae statu Strabo apud lib. xiv. p. 457. quem Sulla confirmavit, quum in Asia adversus Mithridatem bellum gereret, ut Appianus eodem bello p. 2. 355. seq. narravit. Non autem immutatum fuisse ex iis: Valeriana Ciceronis de urbana p. 1. 2. 3. xxxviii. constare videtur. Vnde etiam, Diabellae status & pro quaestore, dicitur Lyciam, Pamphyliam, Lydiam, Phrygiā, & Cariam provinciam imperiale, ajimando

6-11-68

epist. LIII ad Thermum praetorem Asiae: *si quid* [Genucilius] *habeat cum aliquo Helespontio controversia, ut in illam ducere rejicias.* Sic etiam Sigonius lib. I, cap. x. de Jur. Provinciarum interpretatur. *Nonus Pergamenus* est apud Plinium. *Pergamena*, inquit *vocatur ejus tractus jurisdictio. Ad eam conveniunt Thyasireni, Mygdones, Mossyni, reliqui: item Hermocapeliae, Apollonienses.*

Hi sunt novem illi juridici in Asia conventus, quorum sparsim Plinius mentionem fecit. An plures aliquando fuerint, non omnino certum. Cicero pro Flacco cap. xxix videtur *Trallibus* etiam jus idem eandemque dignitatem tribuisse. *Negotiari*, inquit, *libet: cur in Pergamum? Smyrna? Trallibus? ubi et multi cives Romani sunt, et jus a nostro magistratu dicitur?* Plinius autem Trallenses in Alabandensem conventum transcripsit. Etiam de Lycaonia dubitaveris, de qua item Plinius lib. v, cap. xxvii. *Lycaonia in Asiaticam jurisdictiorem versa, cum qua conveniunt Phlomeienses, Tymbriani, Leucolibi, Pelti, Tymnes.* Si versa fuit jurisdictio, ergo prius ad aliam, Ciliciensem puta, provinciam pertinet. Cicero sine proconsul Ciliciae Iconii decem dies moratus fuit, non modo ut exercitum in castra habentem lustraret, verum etiam ut jus diceret: nam lib. v, epist. xx. Attico scripsit *idem Iconi decem diebus fecimus: nihil ea jurisdictione aequabilis, nihil lenius, nihil gravior.* Mutari autem pro temporum ratione jurisditiones poterant, & alio alioque, prout commodum erat praesidibus, aut ipsae provinciae mutatae fuerunt, quod de Asia factum aliquando transferri, aut plures contrahi in unam.

AMYNTAE REGNUM.

Multa quoque in illa cis Taurum Asia in *Amyntae* gratiam sunt immutata. Fuerat enim Dejotari Galatiae tetrarchae, post regis γραμματικός, *scriba*, id est scrinii magister, atque etiam *εξοργιστής*, *dux malus*, qui Dejotari auxilia Philippensi bello M. Bruto addixit, ab eo autem ad Antonium & Caesarem transiit. Auctor Dio Cassius lib. xlvii, pag. 355. Ideo post Dejotari mortem Antonius illum Galatiae principem constituit. Idem Dio lib. xlix, pag. 411. *ὁ Ἀντώνιος δυνάστηας, Ἀμύντα μὲν Γαλατίας, καί τινα γραμματῶν τῷ Διοτάρῳ γενόμενον, ἰδοὺ Λυκαονίας Περμεσσίας τε τινὰ αὐτῷ προσέδωκε. Ἀρχιλάῳ δὲ Καππαδοκίας, ἐκβαλὼν τὸν Ἀλεμάρβην. Ἀπὸ τῆς Ἀμύντης, Dejotari quondam scriba, Galatiae principatum dedit, Lycaoniae Pamphyliaeque partibus adjectis: Archelio autem Cappadociae, expulso Ariarathae. Nec tantum dynastam constituit, & datam ei regionem δυνάστηας dixit, sed regium etiam nomen & regni dignitatem concessit. Appianus enim lib. v. Civil. pag. 1135. Amyntam Πισιδῶν βασιλῆα, *Fisidarum regem* ab Antonio tradit factum esse, quod quatuor ante annis, quam Galatiam eidem daret, factum esse, ex hujus scriptoris & Dionis chronologia vir summus Henr. Noris Cenotaph. Pis. pag. 209. existimat constare. Unde est, quod Vellejus Paterculus lib. ii, cap. lxxxiv. Actiacorum ipsum regem vocat. *Rex Amyntas*, inquit, *meliora & utiliora sequutus, transfusus* [ab Antonio] *ad Caesarem*: & Strabo lib. xii, pag. 392. τῶν Ἀμύντου βασιλείαν, *Amyntae regnum* aperte dicit.*

Grata illa defectio Augusto Caesari fuit, nec solum firmavit Amyntae regnum, & Antonio acceptum, sed auxit etiam adjecta Cilicia Aspera, quam Antonius C. patre donaverat. Strabo lib. xiv, pag. 461. *Ἀρχιλάῳ λαβὰς τὴν Τερχάτην Κιλικίαν τὸν Σελευκῆα καὶ ἐν πρώτῳ καὶ ὁ Ἀμύντας προτέρον εἶχε, καὶ ἔτι προτέρον Κλισοπατρίαν, Ἀρχελίῳ δὲ Ἀσπεράν Κιλικίαν ὅλην: quemadmodum ante ipsum Amyntas habuerat, & ante eum C. patris.* Non est dubium, quin eodem Augusti beneficio etiam Iauriam Amyntas, huius Ciliciae connexam accepit, nam & haec pars ejus regni fuit. Strabo item lib. xii, pag. 392. καὶ τὴν Ἰαυρίαν καὶ τὴν Ἀσπερίαν. Ἀμύντας εἶχε, ἰπὸ Σελευκῆος τῷ Διοτάρῳ, καὶ αὐτῷ. τὰ δ' Ἰσταντα παρὰ

παυλίαν ἰλῶν. *mea aetate & Isaura & Derben Amyntas tenet, qui [Antipatrum] Derbetem viduus interfecit: Isaura autem ab Romanis accepit.* Adjecit multa ipse in Tauro, excindens tyrannos, ipsorumque occupans castella. Strabo ibidem πολλά χωρία ἐξῆλκεν ἀπόρρητα πρότερον, ὡς καὶ Κρημνα, *multa castella cepit, nunquam ante expugnata.* Quibus expeditionibus tandem vitam amisit, quum adversus Homonadenses bellum gereret, non tam hostium virtute, quam dolo uxoris tyranni Homonadensium, quem occiderat, & captus & interfectus. Hæc Strabone auctore, lib. xii, pag. 392.

Ex quibus amplitudo nunc regni Amyntæ intelligitur, quod complexum fuit omnem Gallograciam, omnemque Pisidiam & Lycaoniam cum partibus Pamphyliæ, forte iis quæ cis Taurum erant: nec non Isauriam & totam Ciliciam Tracheam, cum multis aliis in Tauro oppidis & castellis, quæ tyrannis, qui tenebant, victis captisque, sua fecerat pacis publicæ causa, quam tyranni illi, plerique prædones, saltem finitima infestantes, nimio opere interturbarant.

Non diu stetit hoc regnum, sed ut cœpit in Amynta Antonii liberalitate; ita cum eodem etiam desit, quum durasset annos undecim. Dio Cassius, qui per consules omnia accurate signavit, initium ponit L. Gellio & M. Coccejo Nerva consulibus, id est anno urbis 1000xvii; cuius verba ex lib. xlix supra protulimus: finem, Augusto ix & M. Silano consulibus, hoc est anno 1000xxviii. Sic enim prodit lib. liii, pag. 514. τοῦ δ' Ἀμύντου τιθένταί τε, οὐ τοῖς πασι αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπέτεψεν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπὸ ῥωμαίων ἐσθλάγη. καὶ ἔτι καὶ ἡ Γαλατία μετὰ τοῖς Ἀσκασίαις Ῥωμαίων ἀρχόντα ἔσχε. τὰ τε χωρία τὰ ἐκ τῆς Παμφυλίας, πρότερον τῷ Ἀμύντῃ προσεμμενέμενα, τῷ ἰδ. ἀπιδόθη, *Amynta mortuo, regnum [Augustus] filius ejus non tradidit, sed provinciam populi Romani fecit: atque exinde Gallogracia cum Lycaonia Romanum habere præsidium cepit: oppida Pamphyliæ, quæ prius sub Amynta fuerant, libertati sunt restituta.* Cilicia Trachea, & forsitan etiam Isauria, quod supra ex Strabonis libro xiv exposuimus, Archelao Cappadoci adjecta fuit. Quid vero de Pisidia factum? Et hanc cum Lycaonia provinciæ formam accepisse, unamque provinciam cum Galatia factam esse, non obscure Strabo urbis inter Pisidicas in primis claræ, Sagalassî, exemplo significavit sæpe dicto libro liii, pag. 392. Σαγαλασσοῦς, inquit, ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἡγεμόνι τῶν Ῥωμαίων, ὑφ' οὗ καὶ ἡ Ἀμύντου βασιλεία πᾶσα, *Sagalassus sub eo Romanorum est præfecto, qui Amyntæ regnum gubernat universum.* Et post paullo pag. 393. de Selgensibus itidem nobili Pisidarum civitate, quæ diu libertatem suam defenderat: οὐ δὲ ὑπὸ τοῖς τελευτῶσι γεγόνασι, καὶ εἰσὶν ἐν τῇ ὑπὸ Ἀμύντῃ τεταγμένη πεντηκονταετία, *nunc plene sunt subiecti [Romanis] censenturque in provincia, quæ Amyntæ ante nunc erat.*

Sic nova provincia ex Galatia & adjectis regionibus facta, primusque eam M. Lollius pro prætore administravit, quod Eutropius lib. vii, cap. v. observat. Posteriores principes pro prætore partes alias adjecerunt, Tacitus lib. ii Histor. cap. ix. *Galatiam ac Pamphyliam provinciam Calpurnio Apronius regendas Galba permiserat.* A prætoribus fuit recta tam ex Augusti institutione, uti ex Eutropii verbis, *pro prætore*, vidimus, quam posteriori ævo. Græterus Inscript. auctario pag. 1013, num. 4.

HERCULI

PACIFERO

ET MUSIS

I. F. A. B. V. A. I. F. R. I. A. N. U. S.

P. R. P. R. P. R. O. V. G. A. L. A. . . .

Antequam ex Romana Asia decedamus, de *Iliis*, quæ per illam in orientem tendit, aliquid dicendum est, quam etsi nec priores populi ignorarunt, tamen sub Romanis trita magis

& patentior fuit, postquam omnes regiones, per quas fertur, provinciæ Romanæ factæ sunt, vel sub amicis partim regibus erant, vel partim liberæ in clientela Romanorum. Strabo illud iter ab Epheso ad Euphratem usque de industria, adjectis distantiarum notis, descripsit lib. XIV, pag. 456. ita exorsus: ἐπὶ δὲ καὶ τὴν ὁδὸν τέταρται ἅπασιν τοῖς ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς ὁδοποροῦντι ἐξ Εφέσου, καὶ ταύτῃ μὲν ἵππῃσι. *Quoniam vero communis quedam via iusta est omnibus, qui ex Epheso orientem versus iter faciunt: & hæc jam succedit. Ipsa vero enarratio talis est: [Ab Epheso] ad Carura, qui Caria & Phrygia limes est per Magnesium, Tralles, Nysum, Antiocheam via est 1000 XL stadiorum. Hinc Phrygia est: ibi per Laodiceam, Apameam, Metropolim, & Chelidomos, ad iunium montem tractus, quo Holmi sunt, stadia sunt 100000 ex Caruris. Ad Tyrrarium vero, qui est limes montanorum ad Lycaoniam, per Philomelium, plures quingentis. Deinde Lycaonia est usque ad Coropassum per Laodiceam Combustam 10000 XL. A Coropasso Lycaonia usque ad Garsaura, oppidulum Cappadociae, in ipsis ejus finibus posuit, CXX. Hinc ad Mazaca, primariam Cappadociae urbem, per Soandum & Sadacora 10000 LXXX. Hinc ad Euphratem & Tomisum Sophocleum pagum per Herphense oppidulum stadia 1000000 XL.*

Alia itinera per Asiam habes Antonini Itinerario, a Constantinopoli Antiochiam Syriæ: a Callipoli Thraciæ ad Phrygiæ Laodiceam: & plura per Cappadociam instituta, ab Ancon vel Tavia: nullum vero illorum ab Epheso, metropoli Romanorum, per mediam ducit Asiam, & ad Euphratem usque, quemadmodum Strabonis illud, ab Romanis, maxime sub Cæsaribus, tritum ac frequentatum fuit.

C A P U T VI,

D E

P A M P H Y L I A E T C I L I C I A.

HÆstenus in Asia cis Taurum versati fuimus: nunc transcendendus Taurus, & reliquæ partes magnæ illius peninsulæ perlustrandæ sunt, in quibus primum occurrit *Pamphylia*, in qua Taurus incipit altissime adsurgere, ut in controversiam venerit inter Antiochi legato & Eumenum, cuinam in divisione Asiæ, Romanorum auctoritate & belli jure facta, cedere debeat, quia pars ejus citra, pars ultra Taurum est: quod Livius refert lib. XXXVIII, cap. XXXIX. Sed utique major pars trans montem est, idcirco iis regionibus, quæ extra Taurum sunt, adscribenda. Hanc excipiunt Isauria, Cilicia utraque, Cappadocia, & regiones Ponticæ. Sit ergo nobis prima.

P A M P H Y L I A.

Pamphylia, Græca littera, an *Pamphilia* scribendum sit, principio disputari potest. Cæronis castigatiores libri, a Grutero & Gronovio editi plerisque locis, quibus hoc nomen occurrit, i simplici *Pamphylia* & *Pamphilius* scriptum referunt, pro lege Manil. cap. XII de Divinat. lib. I, cap. I. ad Attic. lib. V, cap. XXI. in sola Lentuli ad senatum lib. XII Epist. XV relictum est *in Pamphylia*. Adprobatur antiquis inscriptionibus Gruteri pag. 458, num. 6, & pag. 491, num. 12. quibus est LYCIAE PAMPHILIAE. Et Hædels Dispositione imperii, Επαρχία Παμφυλίας, si editum recte, elemento simplici expressit.

Contra omnes alii, Græci Latinique, per r scripserunt Παμφυλία, Πάμφυλοι. *Pamphylia*, *Pamphylus*, Herodotus, Scylax, Polybius, Dionysius Characenus, Strabo, Ptolemæus, & S. Lucas in Apostolorum Actis, Stephanus Byzantius, Eustathius, Arrianus, Socrates, Notitia Ecclesiæ, aliique ecclesiastici: e Latinis Livius, Mela, Plinius, Tacitus, ceteri. Stephani etiam derivatio consentit, ἀπὸ Παμφύλης, a *Pamphyle*, Rhacii & Mantûs filia, quod Eustathius in Dionysium vers. 854. repetiit, addens & aliam rationem, ἢ ἀπὸ Παμφύλου τινός, aut a *Pamphyllo quodam*: forsan illo, cujus meminit Lycophron vers. 442. Utrumque a φύλη vel φύλη tribus est, quod etiam accentus in derivato nomine confirmat. Lucanus lib. viii, vers. 149.

- - - - *Pamphylia ruppri*
Occurrit tellus.

Hierocles scripturæ scatet vitiis: an Cicero ita scripserit, incertum est, quia alii libri dissentiant, neque laudati ubique sibi consonant. Inscriptionibus lapidum aliam ex pag. 402. num. 4. ejusdem operis LYCIAM PAMFYL. CILIC. & nummos certiores opponimus, Caji Cæsaris, inscriptum ΠΑΜΦΥΛΙΩΝ ΚΟΙΝΟΝ: & alium Gallieni, ΠΑΜΦΥΛΙΩΝ ΣΙΔΗΤΩΝ, *Pamphylorum Sidensium*: & Hadriani, in quo est ADVENTUI AUG. PAMPHYLIAE. Sic Harduinus ex Occone: at Mediobarbi editione pag. 176. est PAMPHILIAE. Græcus autem nummus est ex thesauro Golzii: alter gazæ Gallorum regiae, docente τῷ πένυ Spanhemio pag. 897.

Incolentes Græcis Πάμφυλοι dicti & Παμφύλιοι; & Latinis *Pamphylus* ac *Pamphylus*. Herodotus lib. i, cap. xxviii. & lib. iii, cap. xc. Πάμφυλοι; & Dionysius vers. 849.

Εἰδα βαδερήμενιο φαίνονται ὄρηα Ταύρου
Παμφύλων καὶ μίχες,

Idem visumur Tauri, alia præcipua habemus, montes, usque ad Pamphylus. At Eustathius in vers. 459. ejusdem Dionysii, & Stephanus gentile formant Παμφύλιοι, *Pamphylus*. Rursus Eustathius ad vers. 118. Παμφύλιον πόλιν λέγεται ἀπὸ τοῦ τῶν Παμφύλων ἱθιους, *Pamphylus sinus a Pamphylorum gente nominatur.* Livius lib. xxxvii, cap. xi. *Pisida erant & Pamphylus & Lycia.* Idem vero lib. xlii, cap. xiv. *Secundum Gallos Pamphylus legati coronam auream in civitatem intulerunt.* Sic Gryphius, Gruterus, Gronovius ediderunt. Fœmineum gentile est Παμφυλίας, *Pamphylus*. Dionysius vers. 454.

Ἄλλα δ' ἐξίης Παμφυλίδος εἰσὶ πόλεις,

Alia vero deinceps Pamphylides sunt urbes.

Stephanus disputat de accentu, & Πάμφυλις, Παμφυλίδες, propter longum, vult legendum esse.

Limes Pamphyliae non idem est omnibus. Pomponius etiam Phaselidem, quam supra in Lycia extremam scripsimus, Pamphyliae adsignat. Lib. i, cap. xiv. *Phaselis*, inquit, a Μερὸ condita, *sinus Pamphyliae.* Sequutus hunc Plinius lib. v, cap. xxvii. in Pamphyliae descriptione: *ultima ejus ora Phaselis.* Et Stephanus, Φασηλὶς πόλις Παμφυλίας, *Phaselis urbs Pamphyliae.* At Scylax, Strabo, Ptolemæus Phaselin in Lycia scripserunt, quos supra imitatus sumus. Immo Olbiam, quæ ultra Phaselidem sita est, Scylax attribuit Lyciae, nec non Pergam in mediterraneis, quas vero Pamphyliae cum Strabone reddemus. Hierocles Coraceium, Ciliciæ ademptum, in Pamphylia locavit: & aliae Notitiæ mutarunt nonnulla, quæ vero, quod transcendunt terminum antiquæ geographiæ, minus a nobis hoc loco attendenda sunt. Strabonem ergo, qui lib. xiv. accurate Pamphyliam, præsertim in ora, describit, presse in hac enarratione sequemur.

Sic etiam incipit pag. 459. Μετὰ Φασηλίδαν δ' εἰσὶν ἡ ὄρηα τῆς Παμφυλίας ἀρχή, μίχρα ἔξωμα, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ καταβύακτις λεγόμενη ἀφ' ὑψηλῆς πίττης καταβάττω ποταμὸς πολὺς, καὶ χειμάρρα ὅθι, ὅσοι

παρῆλθεν ἀκούεσθαι τὸν ψέφον. *Post Phaselidem Olbia est, Pamphyliae initium, magnum minimumque & post eam Catarractes fluvius, sic dictus, quia copiosus de excelsa saxo se proruit torrentis in mare, ejusque decidentis fragor longe auditur.* Plinius prædicto loco: *Catarractes, juxta quem Lynessus & Olbia, ultimaeque ejus orae Phaselis.* Et Ptolemæus lib. v, cap. v. *Μετὰ τὴν Φασελίδα, πόλιν Λυκίας, Παμφυλίας παράλια, Ολβία, Αττάλεια, cetera.* *Post Phaselidem, Lycia urbem, Pamphylia sunt maritima, Olbia, Attalea, reliqua.* Plura de Olbia non habemus, nisi quod Scylax in Lycia, cujus fines prorogavit, etiam *Ολβία, Olbiam*, memoravit.

Post Olbiam Ptolemæus *Attaleam* ponit; deinde *Catarracti* fluminis ostia: Strabo autem, quem, tamquam Asiae hujus peritorem sequimur, *Catarracten* fluvium ante Attaleam habet, sive Olbiae & Attaleae interponit. Cur autem *Catarractes*, *Καταρράκτης* vocetur, idem, ut modo prolatis verbis ejus constat, exponit, quod instar torrentis de prærupto se saxo, magno cum fragore, præcipitet. Idem Pomponius Mela lib. i, cap. xiv. ab ortu in occasum in Pamphylia procedens, significat. *Deinde, inquit, alii duo validissimi fluvii, Cestros & Catarractes. Cestros navigari facilis: hic, quia se præcipitat, ita dictus.* Ptolemæi interpretis casum aliter, *Catarractus*, secunda forma, fecit, sed errabundus. Græce sunt *Καταρράκτης ποταμοῦ ἐκβολαί*, quod putavit a *Καταρράκτι* esse, quum a recto *Καταρράκτης* sit, ut ipse Ptolemæus lib. iv, cap. v. & vii. in Nilo *καταρράκτην τὸν μικρὸν, & καταρράκτην τὸν μέγαν αὐτὴν μίλιστα, Catarracten parvum, magnum, majorem* quarto casu scripsit. Et sic quoque Straboni casus exit: & Plinio *Catarractes*: & Suidæ plurativo numero *καταρράκται, catarractes*, de præcipitato Danubio. In Melæ libris, a Schotto, Vossio, Gronovio recensitis, hic Pamphyliae fluvius simplici R, *Catarractes* scriptus est, quam litteram duplicant ceteri omnes.

Tum sequitur *Attalia* ex Strabonis dispositione, quam utique veriore altera Ptolemæi esse censemus. Sed conjecturam quamdam interjicit: *θασι, inquit, ἐν τῶν μεταξὺ Φασελίδος & Αττάλειας ἀκροῦσθαι θεσθαι τε καὶ Λυκηστῶν. Ajunt, inter Phaselidem & Attaliam ostendi Thebum & Lynessum, quas profugi ex ejusdem nominis urbibus, in agro quondam Trojano sitis, condiderint, quas male Curtius lib. iii, cap. iv. cum Periegeta ad Ciliciam transfert. Vide quæ ibi ad Curtium adnotavimus.* Strabo Callisthenem auctorem habet: ipse vero in medio, ut dubiam incertamque rem, relinquit, quod pridem & hæ urbes everse erant, & tantummodo ex ruderibus obscuris de sede conjiciendum. Plinius tamen, *Catarractes, juxta quem Lynessus & Olbia, ultimaeque ejus orae Phaselis.*

Nunc ad *Attaliam*, a qua digressi sumus, revertimur. Strabo: *εἴτα πόλιν Αττάλεια, ἵκνεται τὸ πρὸς τὴν Φιλαδέλφειαν.* Deinde [post Catarracten] oppidum est *Attalia*, nomen habens a *Philadelpho conditore.* Ptolemæo est *Αττάλεια, Attalea*, diphthongo: quemadmodum & Stephanus ejusdem Philadelphi opus in Lydia, dictum est *Αττάλεια*, itidem diphthongo. Eodem divinus Lucas Act. xiv, 25. nostram quoque *Αττάλειαν*, cum diphthongo scripsit. *Ἰένοντι, inquit, Pamphyliam, & loquuti verbum Pergæ, κατέβησαν εἰς Αττάλειαν: καὶ κεῖθεν ἀνέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, descenderunt Attaleam: inde navigarunt Antiochiam.* Hæc nostra *Attalea* est: quia in Pamphylia, infra Pergam, in maritima ora, unde navigatio est. Exstant nummi, sub Augusto, Tiberio, Commodocum, cum inscriptione *ΑΤΤΑΛΕΩΝ*: non autem clarum est, ad quam Attaleam pertineant, quamvis ad Lydiam referat Harduinus.

Inter Catarractem & Celtrum posuit Ptolemæus *Μάγυρον, Magydum* (sic scriptum in Plinio) quod nomen vulgato *Μάγυλ, Magylus*, est præferendum, quia in Hieroclis Notitia etiam in Pamphylia est *Μάγυρος, Magydus*, proxima a metropoli.

Deinde & *Κέστρος, Cestrus* fluvius Straboni & Ptolemæo est, Pomponio etiam verbis furtivis memoratus. Ex ostiis ejus per lx stadia retro navigatur Pergam, quam adluit, πόρ-

lem Pamphyliæ civitatem, de qua in mediterraneis dicturi sumus. Strabo dicto libro p. 459. εἰς ὃ Κεῖρεθ ποταμὸς, ὃν ἀναπλέουσιντα ἑαδίας ἐξήκοντα, Πέργη πόλις, *Deinceps est Cestrus fluvius, quo adverso ad sexaginta stadia navigatur Pergam.* Ptolemæus inter Cestrum & Eurymedontem fluvios nihil interposuit: Strabo autem ἐπὶ τῆς θαλάττης, *supra mare* ad quadraginta stadia a Cestro habet πολὺν ὑψηλὸν, ὡς τοῖς ἐκ Πέργης ἔποκτον: εἴτα λίμνην ἐν μεγάλῃ καπέλῃ, *oppidum in arduo loco situm & Pergæ conspicuum: post quod magnus lacus Capria.* Non nominavit oppidum, nisi commune ei nomen cum lacu fuit. Tum demum *Eurymedontem* fluvium ponit, quo in Aspendum urbem a mari navigari possit: ὃ Ἐὐρυμέδων Græce dicitur, *Eurymedon*, correpta media, sive penultima. Nobilissimus amnis, laudatus a pluribus. Ad hunc enim Cimon Atheniensis gemino prælio, navali & terrestri, Persarum copias delevit. Thucydides lib. I, pag. 66. ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπὶ Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν Παμφυλίᾳ πύρρον καὶ ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμαχῶν πρὸς Μήδους, καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφοτέρω Αθηναῖοι, Κίμων δὲ τοῦ Μιλτιάδου στρατηγού. *Post hoc Athenienses sociique cum Medis prælium tam pedestre quam navale commiserunt, ad flumen Eurymedontem in Pamphylia: in utroque & eodem die vicerunt, duce Cimone, filio Miltiadis.* Navale præcessit in Pamphylio mari, Cyprum versus; unde etiam ad *Cyprum* dicitur commissum: terrestre insequentem nocte ad Eurymedontem. Diodorus Siculus lib. XI, cap. LX. & LXI. distincte descripsit, & Plutarchus in Cimone pag. 486. Laudat etiam Frontinus lib. IV extremo. *Cimon, inquit, dux Atheniensium, victa classe Persarum apud insulam Cypron, milites suos captivis armis induit, & iisdem barbarorum navibus ad hostem navigavit in Pamphyliam apud flumen Eurymedonta. Persæ, quia navigia & habuere superfluum agnoscerent, nihil caverunt: subito itaque oppressi, eodem die & navali & pedestri prælio victi sunt.* Livius etiam aliquoties hujus amnis meminit. Lib. XXXIII, cap. XLII. *paullisper seditione remigum est relictus in Pamphylia circa Eurymedonticam amnem.* Et lib. XXXIII, cap. XXIII. *ad Eurymedontem amnem adpulsa classe.*

Ab Eurymedonte Ptolemæus ad *Sidam* venit, quam ultimam facit Pamphyliæ litoralis: Strabo autem flumen interponit, non autem nominat, obscurum forte: εἴτ' ἄλλῃ ποταμὸς, καὶ ποταμὸς περιέκλειον πολλά. Deinde, inquit, *amnis alius, ante quem multe parvæ insulae jacent.* Tum *Siden* sive *Sidam* ponit: εἴτα Σιδῆ, Κυμαίων ἀποικία: ἔχει δ' Ἀθηναῖς ἱερὸν, *Lein Side*, inquit Strabo, *Cimæorum colonia, habens Minervæ templum.* Idem de colonia Scylax in Pamphylia: Σιδῆ, Κυμαίων ἀποικία, καὶ λίμνη, ὅδε, *Cimæorum colonia, & portus.* Portum etiam ex Ciceronis lib. III, epist. VI. ad Appium cognoscere licet. *Cum, inquit, ille [Phaniās] mihi responduisset, nihil me tibi gratius facere posse, quam si ad Sidam navigassem.* Livius quoque ejus urbis mentionem habet dicto lib. XXXIII, cap. XXIII. *ad Eurymedontem amnem adpulsa classe, audiunt ab Aspendiis ad Sidam jam hostes esse.* In Notitia Ecclesiæ divisa Pamphylia est, & alterius partis *Side* facta metropolis; alterius *Perga*. Gentile Polybius format Σιδῆ, lib. V, cap. LXXIII. Stephanus autem Σιδῆταις, *Sidetes*: atque ita in nummis est, qui præferunt, Gallieni quidem, ΣΙΔΗΤΩΝ ΠΡΩΤΑ ΠΑΜΦΥΛΩΝ, *Sidetarum, prima Pamphyliorum*: Gordiani vero, ΣΙΔΗΤΩΝ ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, quo scædus cum Pergensibus significatur: & alio Gallieni, ΣΙΔΗΤΩΝ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗΣ ΕΝΔΟΞΟΥ, *Sidetum splendidissima, illustris*, quod splendorem hujus civitatis ostendit. Sic legit illustris Spanhemius pag. 879. Harduinus autem ΕΝΔΟΞΩΝ, & ad sequens ΝΕΟΚΟΡΩΝ refert. Et Tranquillinæ, ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΣΙΔΗΤΩΝ, quo αἰών, Harduino interprete, intelligitur.

Post Sidam finis Ptolemæo est Pamphyliæ: Straboni præfluit *Meles* amnis, & oppidum interjectum *Ptolemais*. Tum finis est Pamphyliæ, & Coracesium succedit initium Ciliciæ Asiæ. Verba ejus sunt: εἰς ὃ Μέλῃς ποταμὸς καὶ ὑφίσταται: εἴτα Πτολεμαῖς πόλις: καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἱερεῖς Παμφυλίας, deinde *Meles* amnis & fluvio: deinde oppidum *Ptolemais*: & postea termini

font Pamphylia. Prope Sidam decurrit, ultra tamen eam solis ortum illa spectat, natura frigidissima. Pausanias Arcad. cap. xxviii. *ἡ ψυχρὴ πρὸς τὴν ἑσπέρην τοῦ ἀρκυρίου Ταρτίου, ἡ μέλαινα τοῦ περὶ Σίδου τοῦ Παμφυλίου, frigida aqua Cydri est, qui Tarsensium fines perlabitur: & Melanis, qui praeter Sidam Pamphyliorum decurrit.* Et Zosimus lib. v, cap. xvi. *ἐνὶ τῇ αἰῶνι τοῖς περὶ τὴν ἑσπέρην τῶν ἀρκυρίων ἐν πρὸς τοῦ Μέλαινα ποταμοῦ καὶ τοῦ Εὐρυμέδοντος, ἐν ᾧ ποταμῷ διαβαίνου τῆς Σίδου: ὁ δὲ διαρρεῖ τῇ Ἀρκυρίῳ. cum cum trecentis illis fuga sociis intra Melanem & Eurymedontem amnes concluderent, quorum alter supra Sidam labitur, alter Aspendum interfluit.* Quam vero urbem Ptolemaidem in hoc limite Strabo posuit, ea nobis aliunde non est cognita aut perspecta.

Antequam ex litore recedamus, de Plinii promontorio *Leucolla* aliquid addendum est. *Oppida, inquit, ejus [Pamphyliae] Side, & in monte Aspendum, Perga: promontorium Leucolla.* Salmasius in Solinum pag. 178. *Alibi Plinio Leucolla promontorium in Pamphylia, qui potest esse portus Strabonis.* At Strabo sub finem libri xiv. in insula Cypro: *ἄλλο δὲ λιμὲν Λευκόλλα, alius portus [Cypri] Leucolla est.* Quoniam ergo & loco & specie Leucolla Strabonis a Pliniana differt, illa in Pamphylia & promontorium; hæc in Cypro & portus dicitur; utique diversæ sunt censendæ, licet situm Plinii promontorio non possimus dare, quem nec ipse definit, neque ejus mentionem Ptolemæus habet, aut alius.

Mediterraneæ urbes Ptolemæo in Pamphylia sunt tres, *Perga, Silvon, Aspendus.* Strabo addit *Perlenissum & Cibyram minorem.* Harum tamen Perga & Aspendus sunt nobilissimæ. *Perga, πέργη, ad Cestrum flumen sita, sexaginta stadiis a mari, unde subvehitur urbem adverso amne potest, ut supra ex Strabone demonstratum fuit.* S. Lucas Act. xiii, 13. *ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας, Pergam Pamphylia urbem venerunt.* Adde cap. xiv, 25. *Fuit in dextra Cestri ripa, quod ex Melæ verbis adparet lib. 1, cap. xiv. Duo, inquit, validissimi fluvii, Cestros & Cataractes. - - - Inter eos Perga est oppidum, & Diana, quam ab oppido Pergæam vocant, templum.* Si inter dictos est fluvios, non potest non in dextra ripa Cestri esse, spectareque sinistram Cataractis. De *Diana Pergæa* nummus extat, in quo Dianæ imagini adscriptum est *ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΠΕΡΓΑΙΑΣ.* Templum illud non in urbe fuit, sed extra eam in vicino monte. Strabo: *πέργη πόλις, καὶ πλησίον ἐπὶ μεγάλῳ ὄρει τῆς Περγαιῆς Ἀρτεμιδος ἱερόν. ἐν ᾧ πάντοτε κατ' ἔτος συντιγνύται. Urbs Perga, & prope illam in editiore loco Diana Pergæa templum, ad quod singulis annis sacer est conveniens.* Livius lib. xxxviii, cap. xxxvii. de Manlio consule: *tertius ab Apamea castris in Pamphylum pervenit. - - - Inde ad Pergam ducit, quæ una in his locis regio tenebatur presidio. - - - Apameam exercitum reduxit.* In Notitiis metropolis est Pergo. Gentile Pergæus. Super in *Side* nummum proposuimus cum epigraphe, *ΣΙΔΗΤΩΝ ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, Sidetum & Pergæum concordia.*

Alteræ urbs clara *Aspendus* est, Ἀσπιδὺς Græce, ad Eurymedontem amnem sita, & quam adverso flumine sexaginta stadiis, ut Strabo observavit, ex mari navigatur: & ut idem notat *πόλις ἐν ἀνδρότερον ἰσχυρὴ, Ἀργυρίων κτίσμα, πόλις valde populosa, condita ab Argivis: quod propius vero est, quam Stephani opinio, auctorem quemdam Aspendi nomine habuisse.* Pars major ejus in rupe prærupta posita erat. Arrianus lib. 1. Exped. Alexandri pag. 74. *ἡ πόλις τῆς Ἀσπιδὺς καὶ πρὸς πολλὰ ἐπὶ ἀκρῇ ἰσχυρὴ καὶ ἀποταμὸς: καὶ πρὸς αὐτὴν τὸ ἀκρὸν ὁ Εὐρυμέδων ποταμὸς ἵσταται.* *Aspendus magna ex parte in aspera præruptaque rupe, quam Eurymedon fluvius abluit.* Quod si in tumulo aut rupe fuit, quomodo ἐκείνη περσινuit Aspendem Eurymedon? ut Zosimus loco paulo ante notato dixit? Sed nec totam urbem Arrianus in colle ponit, utrum τὰ πολλὰ, partem ejus partem, ut nihilominus partem alteram, quæ depresso loco sit potuerit flumen intermere. Gentile Ἀσπιδίτης, Ἀσπιδίτης, apud Polybium lib. v, cap. lxxv.

& in nummo Treboniani Galli ΑΣΠΕΝΔΙΩΝ, *Aspendiorum* : in quo luctatores insculpti sunt, ex civitatis illius more, quem Pollux etiam lib. ix, cap. vi. memoravit. Quum enim enarraret, quid quivis populus insculptum suis nummis curarit, post alios dicit Ασπένδιαι παλαιστῆς, *Aspendi luctatores*.

Tertium oppidum Ptolemæi est Σάλευς, *Silvum*, cujus incertiores rationes sunt. Sunt, qui putent esse Stephani Σάλευς, *Silvum*, quod ille quidem πάλιν Φρυγίας, *oppidum Phrygia* dicit, addit vero, τινὲς δὲ Παμφυλίας, *quidam vero Pamphylia* dicunt esse. At Sylævum illud Polybius Legat. xxx, & Livius lib. xxxviii, cap. xiv. ita describunt, ut omnino in Phrygiam australem magis, quam in Pamphyliam videatur cadere, Moageri enim tyranno ajunt tria oppida subjecta fuisse, *Cibyram, Sylævum, Alimnen*, sive ut Polybius scripsit, *Alundam*.

Strabonis *Cibyra parva seu minor* a Ptolemæo scribitur in Cilicia Aspera : Strabo autem pag. 459. in Pamphylia dicit, illius agrum inter Siden & Melam flumen (hæc autem Pamphylia sunt) ad mare usque procurrere. Post *Siden* enim ait : πλησίον δ' ἐστὶ καὶ ἡ Κυβυραίων παλαιὰ τοῦ μακροῦ· αὐτὸ δὲ Μέλαις ποταμός. *Prope [Siden] est etiam Cibyratarum minorum litoralis ora : deinde fluvius Melas*. Haud dubie ergo ipsum oppidum quoque mediterraneum, *Cibyra minor*, citra Melam amnem, atque ita in Pamphylia fuit, prope tamen Tracheam, sive in finibus ejusdem.

Deinde Strabo etiam in Pamphylia memorat *Petnelissum*, quam in Pisidia Ptolemæus scripsit : quod argumento est, in confinio utriusque fuisse. Strabo, postquam de Aspendo egerat, subdit : ὑπὲρκειται ταύτης Πιτηλισσοῦς, *supra hanc [Aspendum] Petnelissus sita*. Vulgatus Ptolemæi libris scriptum est Πιδιηλισσοῦς, *Pednelissus*, per Δ, qua littera etiam apud Polybium legitur lib. v, cap. lxxiii, qui itidem cum urbe Aspendo conjungit. Plinius scripsit *Pletelissus* dicto loco in Pamphylia. *Oppida ejus*, inquit, *Side, & in monte Aspendum, Pletelissum, Perga*. Et in Palatino Ptolemæi codice, etiam Parisiensi, Πιτηλισσοῦς, quam genuinam Plinii scripturam esse inde Harduinus judicat : nec vero damnat lectionem Strabonis & Polybii, ut potius binominem hanc urbem fuisse censeat. Sed de hoc oppido pluribus dictum, Ptolemæo auctore in Pisidia.

Pamphylia quoque *Etenna* fuit, unde sunt Polybio lib. v, cap. lxxiii *Εττινίς, Ettenenses*, quos ille quidem τῶν τῆς Πισιδικῆς ὀρεινῆς, *Pisidia montana* inhabitare dicit ; at quia addit, ὑπὲρ Σιδῆς, *supra Sidam* illa montana esse, non possunt in Pamphyliam non cadere : quæ vero Pisidia dicuntur, quia contingunt Pisidiam, ut vero majori ex parte in ipsa sint Pamphylia. Et Notitiæ Episcopatum in Pamphylia est ἡ Εττινίς, *Ettenensis*, quod forte pravatum est ex *Etennensis* : cujus episcopus memoratur etiam in concilio Chalcedonensi.

Hierocles in Pamphylia sub consulari [ὑπὸ κοινοῦ ἀρχαῖς, mendose scriptum] xlii oppida enarrat pleraque ignota, & notiora etiam nimis corrupte scripta : multa etiam ex Lycia, Pisidia, Cilicia in Pamphyliam transscripta, unde numerus excrevit. In iis est etiam Πανμοτίχαι, *Panemotichos*, incertum, quo loco situm : quod non ignobile fuisse ex nummo Juliae Domnae clarum est, inscripto ΠΑΝΕΜΟΤΕΙΧΕΙΤΩΝ, *Panemotichitarum*. Cetera præteritis, donec de scriptura, situ, auctoritate, & an propriae Pamphylia fuerint, certiores redditi fuerimus.

An *Seleucia* etiam inter urbes Pamphylia fuerit, in controversiam venit. Nihil de illa Hierocles in extensiore sua Pamphylia : utique autem in Pisidia Seleuciam, Ferream cognominat, & aliam in Isauria metropolim, quæ Tracheæ Seleucia ad Calycadnum est. Ortelius, quam Pisidia dicunt, putat ad Pamphyliam pertinere, eandemque Pisidia & Pam-

Pamphyliae Seleuciam esse : sed duas diversas esse, Lucas Holstenius pag. 174. contendit, idque probat ex concilii Nicæni subscriptionibus. Varie illo ævo provinciæ divisæ fuerunt, & una urbs nunc huic, nunc illi adsignata; tamen tanto viro habemus fidem, distinctam Pamphyliae aliquam Seleuciam fuisse, diversam a Pisidica, licet ubi fuerit posita, definire, silentibus ceteris, non possumus.

I S A U R I A.

Isauria regio est Pamphyliam & Ciliciam contingens, aspera & montana, in Tauro fere sita, secundum quosdam ad mare usque angusto spatio procurrens. Zosimus. lib. v, cap. XXV. τὸ τῶν Ἰσαύρων πλῆθος, ὑπερχέμενοι Παμφυλίας καὶ Κιλικίας ἐν τοῖς ἀβάτοις τοῦ Ταύρου καὶ τραχυτάτῃ ὄρεσιν καὶ βιοτεῦσι, *Isaurorum multitudo, quæ supra Pamphyliam Ciliciamque posita semper in asperissimis & inaccessis Tauri montibus degit.* Stephanus, cui πρὸς τῷ Ταύρῳ, *ad Taurum est,* & Ptolemæus lib. v, cap. 15, nullam mentionem partis habent maritimæ: habet autem Plinius lib. v, cap. xxvii. *Ciliciæ, inquit, Pamphyliam omnes junxere, neglecta gente Isaurica. Oppida ejus intus, Isaura, Clibanus, Lalasis: decurrit autem ad mare Anemurii regionis supra dicti.* Anemurium Ciliciæ Asperæ est, juxta quod oppidum, Isauriam regionem dicit ad mare usque decurrere. Non dicit Anemurium Isauriæ esse, sed circa illud Isauros aliquid possidere: nec aliam urbem nominat, quæ illorum fuerit in litore, ut adeo illam maritimam partem minus celebrem fuisse oporteat. Quod vero Strabo lib. xii, pag. 391. de Servilio Isaurico dixit, excidisse τὰ πολλὰ τῶν πειρατῶν ἐρύματα, τὰ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ, *multa piratarum munimenta, quæ ad mare erant;* id dubium omnino est, fuerintne munitiones illæ in Isauria propria, an vicinis in Pamphyliae, Lyciæ, Ciliciæ, regionibus. Florus sane lib. iii, cap. vi. & Eutropius lib. vi, cap. iii. in iis, quæ Servilius everterit, præcipue Phaselidem, Olympum & Corycum nominant, quæ Lyciæ oppida fuerunt ad mare posita, quod certum de prioribus: de Coryco etiam probatum ab eminentis ingenii viro, Henrico Noris Cenotaph. Pisan. pag. 216. Phaselidem quidam Pamphyliae transcribunt, ut supra vidimus; sed nemo est, qui Isauriæ tribuerit.

Nomen regionis ab *Isauris* sive *Isauro* est, oppido munito ad Taurum, bis everso, primum a Perdicca post Alexandri mortem; iterum a Servilio, qui cognomen inde accepit. De situ Stephanus: Ἰσαυρα, ὁδότηρος, πόλις Ἰσαυρίας. ἡ δὲ Ἰσαυρία μεταξὺ Λυκαονίας καὶ Κιλικίας πρὸς τῷ Ταύρῳ. *Isaura, neutro genere, oppidum Isauriae. Isauria autem Lycæoniæ inter & Ciliciam ad Taurum sita est.* Excidium primum, sub Perdicca descripsit Diodorus Siculus lib. xviii, cap. xxi, non tam ab ipso Perdicca factum, quam ab incolis, obsidione & desperationem adactis, qui se & suos incendio absumserunt, ne capti in hostium potestate venirent. Τῶν Ἰσαυρῶν πόλιν vocat: nam Stephano auctore Ἰσαυρὸς & Ἰσαυρὸς gentile formatum. Idem ὁχυρὰ καὶ μεγάλην πόλιν, καὶ πλεῖστα ἀλκίμων ἀδελφῶν, *munitam & magnam urbem, cuiusque fortibus abundantem* dixit: & post paullo: πόλις γενεαμένη ἐν δαίμονι ἐκ πολλῶν χρόνων, *et multo tempore felicem & beatam civitatem.* Servilii oppugnatio everfioque ex Strabone, Floro, aliis nota est.

Urbs Straboni τὰ Ἰσαυρα, *Isaura*, plurali numero, atque ita etiam Stephanus: dubie Plinius & Ptolemæus Ἰσαυρα, *Isaura*, neutro an feminino genere, incertum. Floro est *Isauria* nec dubium quin etiam singulariter *Isaura* dicta olim fuerit. Sic Ammianus lib. xiv, cap. xxv. [Vales. cap. viii.] cujus verba mox proferemus: & ad eum locum emendavit Henricus Valesius in Trebellii Pollionis tyranno Trebelliano: *palatium in arce Isauræ constituit:* ubi vulgo legitur *Isauræ*, quod etiam defendi potest. Decrevit urbs, ex fato sub Servilio

stituta, nec pristinam recuperavit dignitatem. Ab Romanis dono accepit Antipater Derbæus: quo sublato ad Romanos rediisse necesse est. Plinius sine laude memoravit: nec Ptolemæus primo loco provinciæ, sed extremo posuit: Ammianus dicto loco: *Isaura antehac nimium potens, olim subversa ut rebellatrix interneciva, ægre vestigia claritudinis pristina monstrat admodum pauca.* Cetera notandum Strabone auctore duo fuisse Isaura, vetera & nova, conjuncta tamen ita & propinqua, ut ceteri scriptores pro una urbe habuerint. Verba Strabonis sunt, *Ἰσαυρία κώμας δύο ἔχουσα ὁμωνύμους. τὴν μὲν Παλαιὰν καλεσμένην, ἐνερχή. Isauria duos vicus habet ejusdem nominis [quo regio adpellatur] qui Vetus ex iis vocatur, munitus est, cetera.*

Plinius, ut supra ostendimus, in Isauria tria oppida habet, *Isaura, Clibanum, & Lalasin.* Primum vidimus: alterum ignotum est: *Lalasis* Harduino videtur Stephani *Lalisanda* esse, de qua idem refert, *Ἰών, ἴσσο αὐτο Δαλίσανδα, Dalisanda* vocari. Unde in notitia Hieroclis, & alia ex regio codice pag. 51, provinciæ Isauriæ episcopalis urbs *Δαλίσανδο, Dalisandus*, memoratur. Quid? quod Palatino codice Ptolemæi in Cataonia *Dalisandus*, hoc ordine & dispositione legitur: *Κύβιστρα, Κλαυδιόπολις, Δαλίσανδο, Cybistra, Claudiopolis, Dalisandus*: ubi vulgatum *Δαλίσανδο*. Est & *Dalasis* regio Ciliciæ apud eundem Ptolemæum lib. v, cap. vii. quod nomen propius ad Plinii *Lalasin* accedit, cui etiam situs respondet, nisi quod hoc oppidi, illud regionis est.

Et Ptolemæo in Isauria præter Isaura, duo sunt oppida, *Σαυάτρα, Savatra*, quod ignotum: & *Ἀύσιρα, Ausira* quod Casaubono ipsa videtur Isaura esse, quia tantum litteræ transpositæ sint: quod vero in Palatino est *Λύσιρα, Lysira*, sunt qui putent *Lysira* Lycaoniæ significari, præsertim quia Lysirorum nusquam alio loco mentionem Ptolemæus fecit.

Ammianus Marcellinus lib. xiv, cap. xxv. [Vales. vii.] in Isauria & *Seleuciam & Claudiopolin* censet. *Superatis, inquit, Tauri montis verticibus, qui ad solis ortum sublimius auolluntur, Cilicia spatii porrigitur late distentis, dives bonis omnibus terra: ejusque lateri dextro adnexa Isauria, pari sorte uberi palmitum vires & frugibus multis: quam mediam navigabile flumen Calycadnus interfecit. Et hanc quidem præter oppida multa, duæ civitates exornant, Seleucia opus Seleuci Regis; & Claudiopolis, quam deduxit coloniam Claudius Caesar. Isaura enim antehac mœnium potens, olim subversa, ut rebellatrix interneciva, ægre vestigia claritudinis pristina monstrat admodum pauca.* Sed ex his facile intelligitur, non veterem Isauriam, sed ut suo ævo ampliata erat, Ammianum designare. *Seleucia* enim, ad Calycadnum posita, veteribus geographis, Straboni lib. xiv, pag. 461. Plinio lib. v, cap. xxvii. & Ptolemæo lib. v, cap. viii. non in Isauria, sed Cilicia Aspera inest: posteriori ævo, quod ex Ecclesiæ Notitiis manifestum est, metropolis facta fuit Isauriæ, cujus fines latius, longius per Ciliciam interea fuerant prorogati, quippe Notitiis illis plures Ciliciæ urbes, Celenderis, Anemurium, Lamus, Irenopolis, aliæ, quæ veterum consensione in Cilicia erant, Isauriæ, ampliatae provinciæ, adscriptæ sunt. In his etiam *Claudiopolis* est, illi eadem, quam Ammianus nominavit: quæ nunc in vetere Isauria fuerit, an extra illam, in prolatis finibus, nunc nobis disquirendum est.

Claudius Caesar, Drusi filius [non ille Gothicus] plures colonias cum in alias orbis partes, tum maxime in orientem deduxit, & de nomine suo adpellavit. Testis *Claudiopolis* Bithyniæ, cui & *Bubynum* nomen fuit, auctore Ptolemæo lib. v, cap. i. & alia in Paphlagonia ad fines Galatiæ, eidem Ptolemæo cap. iv, *Neoclaudiopolis*, prius Andrapa dicta: & *Claudiopolis*, ad Euphratem in minore Armenia, quam Jo. Harduinus, vir doctissimus, & ille Ptolemæi in Cataonia lib. v, cap. vii. eandem esse putat, quod nobis fecius videtur. Ptolemæus enim lib. v, cap. xxiv. ita de sua tradit: *Euphrates apud Claudiopolin Cappadociæ*

conversionem ad occasum solis agit. Itaque juxta Eupharem oportuit esse. Cappadocia autem & minor Armenia communes fines habent & sæpe confusos atque permixtos, ut, quæ Armeniæ sunt, Cappadociæ tribuantur. Ptolemæus autem de sua Cataoniæ, quam provinciam Armeniæ minoris facit, ita:

Κόβιστρος	ξ	λη	δ
Κλαυδιόπολις	ξ γ	λζ	ε
Δαλίσανδρος	ξ γ	λη	Λ' γ
	long.	lat.	
Cybistra	66	38,	15
Claudiopolis	65, 20	37,	10
Dalisanthus	97, 20	38,	50

E quibus adparet, Claudiopolim Cybistris esse citeriorem, etiam magis in austrum ad Taurum montem recedere: atque ita Ptolemæi hanc Claudiopolim ab Euphrate minimum quatuor gradibus remotam in occasum solis esse. Non igitur cum Harduino facere possumus, qui rectius Ptolemæi *Claudiadem* in Lavinianesina Armeniæ provincia, quam hanc ex Cataonia Claudiopolim cum Pliniana comparasset: nec dubitamus Ammiani & Notitiarum in Isauria Claudiopolim esse ipsam illam, quam Ptolemæus in Cataoniæ extremis ad occasum finibus locavit, quæ vero secundum veterem geographiam non ad Isauriam, sed Cataoniam Cappadociæ, quo & Cybistra Ptolemæus refert, [non autem Strabo, ut infra in Cataoniæ dicemus & Tyanitide] pertinuit.

C I L I C I A.

Cilicia, amplissima regio, inter Pamphyliam patens Syriamque, circumvallataque ita montibus, Tauro maxime, qui a tergo obtenditur, & Amanio, Armeniam versus, ut paucos aditus, eosque angustos, quas *Pylas* vocant, habeat. Tergum claudit Taurus mons: alterum latus mare mediterraneum. Dividitur in *Asperam* & *Campestem*, ut Strabo vocat: Ptolemæo Campestris est Propria Cilicia: Asperam idem in minores regiunculas *Selenidem* & *Ceudem* dispescit, de qua divisione silent alii. Nos Strabonem potissimum sequemur: primo Asperam, quia ab occasu est, exposituri: deinde Campestem sive Propriam.

C I L I C I A A S P E R A

sive

T R A C H E A.

Cilicia Aspera, Græce τραχῆα, *Trachea*, Straboni & Ptolemæo, nomen habet a locorum asperitate, quia σπανίως ἔχει τι χωρίον ἐπίπεδον, *raro habet locum aliquem planum*. A septentrione Isauriam & Homonadenfes habet. Vocatur etiam τραχεῖα, *Tracheotis*, & inde τραχεῖα, *Tracheia*. Hoc ex Strabonis XIV, pag. 459. Initium Plinius lib. v, cap. XVIII. a Mela fluvio facit. *Oppida*, inquit, *Myanda*, *Coracesium*, *finisque antiquus Ciliciæ Ane-*
murium. Strabo autem hoc flumen Pamphyliæ dedit, quem supra etiam sequuti sumus: Ciliciæ autem initium constituit in *Coracesio*. πρῶτον τῶν Κιλικίων φερέειν τὸ Κορακῆσιον, *Primum Ciliciæ castellum est Coracesium*. In petra prærupta dicit situm esse. Ceteri tamquam eundem describunt. Plinius dicto loco: *Oppida*, *Myanda*, *Anemurium*, *Coracesium*. Et

vius lib. xxxiii, cap. xx. *Coracesium præter spem clausis portis tenebat eum*; Antiochum puta. Ptolemæus lib. v, cap. v. Κορακήσιον *Coracensium* scripsit, itidemque primum locum Asperæ Ciliciæ a Pamphylia fecit.

Sydra, Συδρῆ, Strabonis; Σύδρσο, *Sydra*, Ptolemæi sequitur: & post eam *Namaxia* ejusdem Strabonis: quo loco fere Ptolemæo lib. v, cap. viii. [nam divisit Tracheam & diversis de ea locis agit] est Ἰωτάπη, *Jotape*, cujus etiam Plinius inter Ciliciæ oppida mentionem habet. *Selinus*, inquit, *Arsinoë*, *Jotape*, *Doron*.

Sequitur Σελινόως, *Selinus*, Straboni fluvius: ceteris etiam oppidum. Plinius prædicto loco, & Ptolemæus inter oppida enarrant, & hic quidem tali inter maritimas urbes ordine: *Jotape*, *Selinus*, *Antiochia super Crago*. Livius lib. xxxiii, cap. xx. de Antiocho rege: *superato Anemurio [promontorium id Ciliciæ est] Selinunte recepto*, - - - *Coracesium præter spem clausis portis tenebat eum*. In hoc oppido Trajanus mortuus est, quod inde *Trajanopolis* etiam vocatum fuit. Dio sive Xiphilinus in Trajano extremo: ἐς Σελινόωντά τῆς Κιλικίας ἰδὼν, ἐν δὲ τῇ Τραϊανέπολιν καλοῦμεν, ἐξάιφτης ἀπέψυξε, *Selinunte Ciliciæ veniens, quam nos Trajanopolim adpellamus, illico exspiravit*.

Deinde Straboni est Κράγιος πέτρα περίκρημον καὶ πρὸς θαλάττη, *Cragus prærupta ad mare pertinet*; & Ptolemæi Ἀντιόχεια ἐπὶ Κράγι, *Antiochia super Crago*: postquam Ptolemæi Νεφέλις, *Nephele*, oppidis adnumerata, sita ad promontorium ejusdem nominis. Livius dicto loco: *Rhodi Legatos ad regem miserunt Nephelida*, [promontorium Ciliciæ est, inclutum fœdere antiquo Atheniensium] *si eo non contineret copias suas, se obviam ituros*. Deinde est Strabonis *Charadrus* castellum cum statione, Χαράδρους ἔρυμα, καὶ αὐτὸ ὑφορμὸν ἔχον. Scylax quoque, Χαράδρους πόλις καὶ λιμὴν, *Charadrus oppidum & portus*.

Inde *Anemurium* promontorium, Ἀνεμούριον ἄκρα, Straboni est, ubi Ciliciæ continentem dicit quam proxime ad Cypri promontorium Crommyon accedere. Livius lib. xxxiii, cap. xx. *superato Anemuri: promontorium id quoque Ciliciæ est*. Pomponius Mela lib. i, cap. xiii. Duo deinde promontoria sunt, *Sarpedon*, finis aliquando regni *Sarpedonis*; & quod *Ciliciam a Pamphylia distinguit*, *Anemurium*, interque ea *Celendris* & *Nagidos*, *Samiorum Colonia*: sed *Celendris* *Sarpedoni* proprius. Adpositum oppidum fuit eodem nomine. Plinius: *Oppida, Myanda, Anemurium, Coracesium*. Scylax: Ἀνεμούριον ἄκρα καὶ πόλις, *Anemurium, Coracesium & oppidum*. Ptolemæus quoque in oppidis numeravit post *Nephele*dem, *Anemurium*, quod primum fecit regionis *Cetidis*, sicut superiora in *Selentide* censuit, quæ partes ipsi sunt Ciliciæ *Tracheæ*. Et ne de oppido dubitetur, nummos proferre possumus, *Alexandri Severi* & *Valeriani*, quibus inscriptum est ANEMΟΥΡΙΕΩΝ, *Anemurium*. Adi Harduinum.

Succedit *Nagidos*, colonia *Samiorum*, ut modo Pomponii verbis relatum fuit. Stephanus: Νάγιδος πόλις μετὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν, *Nagidus oppidum inter Ciliciam & Pamphylia*. Opinionem videlicet Pomponii Melæ est secutus, qua *Anemurium* terminus inter utramque regionem statuitur. Variæ enim de fine *Pamphylia* fuerunt geographorum sententiæ, ut supra etiam dictum fuit. Nos Strabonem & Ptolemæum sequuti sumus. In mendo latet hic locus apud Strabonem, qui ita restituendus est etiam Casauboni judicio: κατὰ τὴν [τοὺς παράπλους] δ' ἐστὶ Νάγιδος πόλις πρώτη μετὰ τὸ Ἀνεμούριον, *inter ea, quæ præternavigantur, prima urbs post Anemurium est Nagidus*. Male prima urbis littera ad verbum redacta erat, ἔστι Ἀγιδος.

Circa hæc loca Ptolemæus habet *Arymagdum* fluvium: & post illum *Arsinoë*n, oppidum, quod etiam Strabo, Plinius, Stephanus memorarunt: iste ἐστὶ Ἀρσινόη, πρὸς ποταμὸν ἔχουσα, deinde [post *Nagidum*] *Arsinoë* est, *habens navium stationem*: ille, prædicto loco, *Selinus*.

nus, *Asfini*, *Jotape*: hic, *Ασφινί* - - - *πύργος Καλικίας, Ασφινί*, - - - *quinta ejus nominis, in Cilicia est.*

Sequitur *Celenderis*, *Κελένδρις*. Strabonis & Ptolemæi ordine; cujus etiam Josephus lib. 1, de Bello Jud. cap. xx. mentionem fecit. *ὡς εἰς Κελένδριον κατέλκει, quinte*, inquit, *Celenderis adnavigasset.* Apollodorus lib. 111, cap. xiv. num. 3. *ἐκ Συρίας ἐλθὼν εἰς Καλικίαν, πάλιν ἔστη Κελένδριον, ex Syria in Ciliciam delatus* [Sandocus, Astynoi filius, Phaethontis nepos] *ubi bene Celenderin condidit.* Mela & Tacitus tribus syllabis *Celendris* scripserunt. Ille, loco supra prædicto: *inter ea* [promontoria] *Celendris & Nagidos; Samiorum colonia.* Si enim vel maxime Sandocus ille condidisset, tamen Samii in eam colonos mittere potuerunt. Tacitus annali 11, cap. lxxx. *Piso castellum Cilicie munitionis admodum, cui nomen Celendris, occupavit.* Castellum etiam oppidum munitum est: aut oppidum antea in castelli formam redactum fuit. Strabo tamen, *Κελένδρις, πόλις λιμένα ἔχουσα, Celenderis, oppidum cum portu.* Regio adjacens *Celenderitis* dicta. Plinius lib. v, cap. xxvii. *Amnes, Saros, Cydnus Tarsum, liberam urbem procul a mari secans: regio Celenderitis cum oppido.*

Proxima Ptolemæi *Ἀφροδισιάς, Aphrodisias*, a Veneris cultu & templo haud dubie adpellata. Plinius in Cilicia: *promontorium & oppidum Veneris, a quo proxime Cyprus insula.* Livius lib. xxxiiii, cap. xx. *Coracesium eo tempore Antiochus operibus oppugnabat: Zephyrium & Solis, & Aphrodisiade, & Coryco, & superato Anemurio* [promontorium id quoque Ciliciæ est] *selennite recepto, omnibus his aliisque ejus ore castellis aut voluntate sine certamine in deditionem acceptis, Coracesium præter spem clausis portis tenebat eum.* Et Diodorus & cultus lib. xix, cap. lxiv. *ἐν τῷδε παραγορευθεὶς εἰς Ἀφροδισιάδα τῆς Καλικίας, Inde Aphrodisiadem Cilicie delatus.*

Holmius Strabonis prope illum locum fuit. *Ὀλμοι, Holmi* videtur Casaubono legendum, quia Stephanus, hunc Strabonis locum referens, pluraliter scripsit *Ὀλμοι, πόλις Τραχηίας Καλικίας, ὅπου πρότερον ἦσαν οἱ Σελευαῖοι, Olmoi*, [nam etiam sine adspiratione scribunt] *urbes Asperæ Cilicie, ubi antea habitabant, qui nunc Selencienses sunt.* Posteriora verba Strabonis tunc, iisque significatur, Holmienses Seleuciam Calydni translatos fuisse. Plinius gemino modo hoc nomen scripsit *Holmia & Holma*, nisi corruptum est alterum. De Seleucia enim dixit: *Seleucia supra anemum Calycadnum, Tracheotis cognomine, a mari relata, ubi vocatur Holmia.* Et paullo ante eodem de Cilicia capite: *Promontorium Sarpedon: oppida, Holma, Ayle.* Prætermisit locum Ptolemæus, qui forsan desertus ipsius ætate, translatis clau incolis, fuit.

Tum sequitur proxime *Σαρπηδών, Sarpedon*, promontorium, apud Strabonem. Ptolemæus quoque ante Calycadni ostia hoc promontorium *Sarpedonem* posuit: post illa Zephyrium de quo postea. Nobilius factum Romanorum cum Antiocho pacificatione. Inter pacis conditiones & hæc conscripta legitur apud Livium lib. xxxviii, cap. xxxviii. *Neque ultra Calycadnum, neque Sarpedonem, promontoria.* Appianus Syriac. pag. 181. ita exprimit: *ἐπὶ τῷ Ἀντιόχῳ τῆς ἀρχῆς εἶναι δύο ἀκροὺς. Καλυκαδὼν τε καὶ Σαρπηδώνιον, Antiocho limites regni duo promontoria fieri, Calycadnum & Sarpedonium.* Sic Car. Stephanus & Alex. Tollius ediderunt sed perperam. Strabo enim & Ptolemæus per se scripserunt *Σαρπηδών*: & Latini *Sarpedon*: longo, Livius, Plinius, Pomponius: quorum verba antea sunt producta. Zosimus lib. i, cap. lvii. Apollinis inde cognomen fuisse refert, & Strabo lib. xiv, pag. 465. Dicitur Ille ait, *ἐν Σελευαῖα τῇ κατὰ Καλικίαν Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἴδρυτο, καλουμένου Σαρπηδωνίου, καὶ ἐν ταύτῃ πόλει Seleuciz, quod est ἑρριώτερον Καλικίας, templum Apollinis erat, quæτο Sarpedonium vocant, & ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁρᾶν: hic* [Strabo] *de Diana: ἐν τῇ Καλικίᾳ εἰς καὶ τὸ τῆς Σαρπηδωνίας Ἀρtemidis ἱερὸν καὶ μαντεῖον, In Cilicia est quoque Diana Sarpedonia templum & oraculum.* Nomen Pom-

ius a *Sarpedone* rege ducit, haud dubie Homérico illo heroe, qui Λοκίων ἄγης, *Lyciorum dux* sive rex Iliad. E. vers. 647. dicitur. Duo, inquit Mela, *promontoria sunt, Sarpedon, finis aliquando regni Sarpedonis; & quod Ciliciam a Pamphylia distinguit, Anemurium*. Videtur etiam oppidum adpositum fuisse ejusdem nominis. Scylax enim in Cilicia: Σαρπηδὸν πόλις καὶ ποταμός, *Sarpedon oppidum desertum & fluvius*. Suspectus locus eruditis, praesertim in voce ἱερμῶ, quam ἔρμῶ legendum Vossius censet, vel ἔρμῶ ἱερμῶ: Hudsonius in Λαίμῶ, *Laimus*, quod fluminis nomen est, convertit: neuter in πόλις aliquid desiderat. Sed aeque potest & illa vox pravata esse, quod non leviter ex eo videtur confirmari, quia nemo aliorum de urbe *Sarpedone* quidquam commemoravit.

Calycadnus fluvius inter duo promontoria, Sarpedonem & Zephyrium, in mare exit. Hic nunc ordo est Ptolemæi:

Σαρπηδὸν ἄκρη

Sarpedon promontorium

Καλυκάδιου ποταμοῦ ἑκβολή

Calycadni fl. ostia

Ζεφύριον ἄκρη.

Zephyrium promontorium.

Strabo hæc pariter conjungit ita: ἐνδύσειν ἢ τοῦ Καλυκάδιου ἑκβολή, κάμψαντι ἢ ὅτι ποιῶσιν ἄκρη, καλεῖται Σαρπηδὸν, πλησίον ἐστὶ τοῦ Καλυκάδιου καὶ τὸ Ζεφύριον, καὶ αὐτὴ ἄκρη, *Statim sunt Calycadni ostia, si quis flexeris, quod promontorium efficit, cui nomen Sarpedon. Vicinum est Calycadno Zephyrium promontorium*. Ammianus Marcellinus lib. xiv, cap. xxv. [Valef. c. viii.] *mediam (Isauriam) namabile flumen Calycadnus intersecindit*. Si Stephano credimus, idem flumen & Calydnium quondam dixere. Sic enim in γεῖα ait: ἴσιν γεῖα καὶ κατὰ Ἰσαυρίαν Σελίνικον, ἢ παρὰ ῥῆτι ὁ Καλυκάδιος, ὃν Καλυδὸν καλοῦσιν. *Est etiam Hyria juxta Isauriam Seleuciam, quam Calycadnus adluit, quem Calydnium alii vocant*. Sed verius constantiusque nomen *Calycadnus* esse, præter libros, etiam nummi probant sub Severo & Gordiano hæc cum epigraphæ percussæ: ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΚΑΔΝΟ. *Seleucium, qui ad Calycadnum sunt*. Fuit & promontorium hoc nomine apud Livium lib. xxxviii, cap. xxxviii. & ad Appianum in Syriacis, quorum verba paullo ante in *Sarpedone* attulimus. Forte unum ex iis est, inter quæ exit Calycadnus, Zephyrium videlicet, quæ Sarpedonis distincta ibidem habetur mentio.

Zephyrio autem promontorio castellum vel oppidum eodem nomine adjunctum fuisse, ex Livii narratione lib. xxxiii, cap. xx. videtur liquido probari. Ait enim, *Zephyrio & Solis & Aphrodisiæ, & Coryco, & superato Anemurio, (promontorium id quoque Cilicia est) deitione recepto; omnibus his aliisque ejus oræ castellis aut metu aut voluntate sine certamine in-*

Ille Ptolemæus finem fecit Ciliciæ Trachæ; incipit a Coryco Propriam: Strabo Asperam ad Solos usque producit. Plinius, Mela, Scylax nihil distinctionis habent, sed unam Ciliciam a Pamphylia ad Syriam protendunt, ut neuter illorum suffragio de limite inter utramque juvari possit. Strabo autem post Zephyrium addit Trachæ *Pæcilen petram*, πεκίλην Græce; per quam gradibus adscendatur Seleuciam: & *Anemurium* promontorium alterum: tum demum καὶ ῥυκὸν ἄκρη, *Corycum* promontorium, quod initium Ciliciæ Propriæ ait Ptolemæus, quamvis hic tantum oppidum memorat; promontorii rationem nullam habet, quemadmodum nec Strabo oppidi. Fuisse autem utrumque aliorum consensu facile probatur. Plinius in Cilicia: *Juxta mare Corycos, eodem nomine oppidum, & portus, & specus*. Ptolemæus lib. i, cap. xiiii. *Non longe hinc Corycos oppidum portu saloque incingitur, angusto*

promontori adnexam. Supra specus est, nomine Corycius, singulari ingens, ac supra quam

ῥυκὸν ἄκρη, *est*. Stephanus καὶ ῥυκὸν πόλις Καλκίας, *Corycus, oppidum Ciliciæ*. C-

esque sunt gentili nomine καὶ ῥυκοί, *Coryci*, & καὶ ῥυκίαι, *Coryciota*, eodem ductore Stepha-

nius. Nennius e thesauro Golzi, καὶ ῥυκίων, *Coryciorum*: alius Caracallæ, & iterum alius

Alexandri Severi, ΚΟΡΥΚΙΩΤΩΝ *Coryciotarum*.: Miranda autem prorsus sunt, quæ de Corycio specu sive anatro auctores referunt. Strabo ita situm lib. XIV, pag. 461. describit: Κόρυκος ἄλσος, ὑπὲρ ἧς ἐν ἑκοσὶ σταδίοις ἐστὶ τὸ Κωρύκειον ἄντρον, ἐν ᾧ ἡ ἀέλση Κόρυκος φέρεται, *Corycium promontorium, supra quod ad viginti stadia antrum est Corycium, in quo optimus crocus nascitur.* Mela etiam verbis modo recitatis, *supra, specus est nomine Corycium.* SUPRA, puta Corycium oppidum maritimum, portu fere inclusum atque cinctum. Addit de figura antri, quod σκευὴς, σκευὴς τοῖς ἀνδράσι, saxoso supercilio cincta, plena intus virgultis semper virentibus: παρὰ πλάγας, confusa juxta esse, quæ crocum ferant. Meminit etiam Curtius lib. III, cap. II, sed omnium clarissime Pomponius Mela cap. de Cilicia. *Supra, inquit, specus est nomine Corycius, singulari ingenio, ac supra quam describi facile sit, eximius. Grandi namque hinc patens montem litori adpositum, & decem stadiorum clivo satis arduum ex summo statim vertice aperit. Tunc alte demissus, & quantum demittitur amplior, viret lucis pendentibus undique, & totum se nemoroso laterum orbe complectitur, adeo mirificus & pulcher, ut mentes accedentium primo aspectu conglutinet: ubi contemplati diuturne, non satiet. Unus in eum descensus est, angustus, asper, quingentorum & mille passuum, per amoenas umbras & opaca silva quiddam agreste resonantis rivis hinc illinc fluitantibus. Ubi ad ima perventum est, rursus specus alius aperitur. - - - Deinde aliquamdiu perspicuus: mox & quo magis subitur, obscurior, densiusque penitus, atque quasi cuniculo admittit. Ibi ingens amnis ingenti fronte se extollens, iam modo se ostendit, & ubi magnam impetum brevi alveo traxit, iterum demersus absconditur.* Hæc exscripsit Solinus cap. XXXVIII. de Cilicia, ut tamen quædam vel mutarit, vel alia addiderit; quos inter se Salmasius componit p. 544. seq. Quod vero de altero specu Pomponius tradit, in quo ingens amnis se extollat, & brevi post spatio mergatur; ex Strabonis verbis lib. XIV, pag. 461. Salmasio etiam, acris iudicii viro, videtur hausisse, nec vero adsecutus esse Strabonis mentem & sententiam. Ait geographus: ἐστὶ δὲ καὶ ἄντρον αὐτόδι, ἔνθα πηγὴ μεγάλη, ποταμὸν ἐξεῖται καθαροῦ τε καὶ διαφανοῦς ὕδατος, ἐνθα κατὰ πύλωνα ὑπὸ γῆς; quæ Pomponius sic interpretatus est, quasi diceret, in ima Corycii specus parte rursus alterum specus pandi: quod haud scio [Salmasii verbis utor] an satis rectum sit. Cæterum longior aditus ad specum de valle intelligendus est, etiamsi auctores de illo, quasi & ipse specus sit, aut pars illius, loquantur.

Ptolemæus post Corycon habet proxime urbem Σεβαστήν, *Sebasten*, quæ alia non est quam insulæ Eleusæ oppidum, quod βασιλῆιον, *regiam* fecit Archelaus Cappadox, postquam Tricheam Ciliciam Augusti beneficio accepit, ut Strabo dicto sæpe loco tradit. Id enim mutato nomine Σεβαστήν, *Sebasten* dictum esse, auctor Josephus est lib. VI. Antiquit. cap. VIII. Insula autem, eodem Strabone referente, est προσκειμένη τῇ ἡπείρῳ, *proxima continenti*, ut urbem ejus sine errore notabili in continente Ptolemæus censuerit. Stephanus, qui Ελεῦσσα, diphthongo & duplicato libilo scripsit, etiam insulam dixit μετὰ τὴν ἡπείρον, ἡ οὖν Σεβαστή, πρὸς τὴν Κωρύκην, *statim post continentem, quæ nunc Sebaste vocatur, apud Corycium posita.* Insulam hic Sebasten vocat, credo quod parva est, quam urbs fere totam occupavit. Opianus, Cilix poeta, de Piscat. lib. III, vers. 209. sine diphthongo scripsit, αἶψο

Κωρύκειον γὰρ καὶ πρὸς τὴν Ελεῦσσαν,

oppidum Corycium colunt, & circumfluentem Eleusam. Plinius in insulis & continente Ciliciæ Eleusam posuit, errans haud dubie de situ continentis, quia ne in litore quidem posuit, sed mediterraneis oppidis adnumeravit.

Deinde fluvius hanc inter insulam & Solos, continentis urbem, in mare se effundit, quem αἰτῶσι, *Lamium* Strabo vocat: Ptolemæus & Stephanus Λάμειον, *Lamium*. Incertum, quænam scriptura genuina sit, & an forsan cum tempore id nomen, ejecta littera, immutatum sit.

Cilicia.

uerit. Stephanus tamen ad Polyhistorum Alexandrum, majorem Strabone historicum provocavit: unde conicere licet, antiquum & verum nomen *Lamiam* esse. Idem refert, adjacentem regionem dici *Λαμυσίαν*, *Lamysiam*: Ptolemæus eam vocat *Λαμωτίδα*, *Lamotidem*, in qua *Lamiam* oppidum ponit, sed intus, in mediterraneis situm, ac eodem adfusus flumine. Strabo *κόμην*, *vicinam* dixit. Hoc flumen Straboni terminus est Ciliciæ Tracheæ. *ἔτι δ',* inquit, *ὅροι ταύτης [τῆς Τραχίης Κιλικίας] μεταξὺ Σόλων τε καὶ Ελεούσης ὁ Λάτμος ποταμός, καὶ κόμη ὁμώνυμος, Fines ejus [Ciliciæ Asperæ] sunt inter Solos & Eleusam Latmus fluvius & Λάτμος eodem nomine.*

MEDITERRANEA TRACHEAE.

In mediterraneis Ciliciæ Asperæ urbs præcipua fuit *Seleucia*, ad Calycadnum amnem posita, cognominata *Trachea* vel *Trachiotis*. Ptolemæus, *Σελύκεια Τραχίνα*, *Seleucia Trachea* sive *Aspera*: Plinius sæpe dicto loco: *Seleucia supra amnem Calycadnum, Trachiotis cognomine, a mari relata, ubi vocabatur Holmia*. Translatio illa Holmiensium fuit supra in *Holmo* sive *Holmis* ex Strabone explicata. Hic enim lib. xiv, pag. 461. ita: *εἴθ' Ὀλμος, ὅπου πρότερον ὄκουσιν οἱ νῦν Σελεύκειαι: κτισθείσης δ' ἐπὶ Καλυκάδων τῆς Σελευκείας, ἐκεῖ μετακίθησαν. Deinde Holmiensis est, ubi quondam habitavunt, qui nunc Seleucienses sunt, & condita ad Calycadnum Seleucia, in eam sunt translata.* Conditor Seleucus Nicator, ut Stephanus prodit: qui vero, quum antea *Olbia* & *Hyria* dictam refert, fallitur in *Olbia*, ut etiam Salmasius ad Solini cap. xxxvi extr. observavit. *Olbia* enim Pamphyliæ maritimæ est, prope Phaselidem: *Olbia* vero Ciliciæ Propriæ seu Campestris, supra Solos in montanis sita, quam putat laudatus vir *Olbasam* Ptolemæi esse; Stephanum vero hanc *Olbam* cum *Holmo* vel *Holmis* confudisse. An vero *Hyria* antiquum nomen Seleuciæ fuit? ait quidem Stephanus in *Σελύκεια*; *πρότερον Ὀλβία ἐκαλεῖτο καὶ Υρία, prius Olbia vocabatur & Hyria*: sed sibi ipse non constat Stephanus. In *Υρία* enim, *ἔστι Υρία κατὰ Ἰσαυρίας Σελευκίαν, ἣ παρὰ ῥῆν ὁ Καλυκάδων*. Est etiam *Hyria* juxta *Isauriam Seleuciam*, quam *Calycadnus* prætersluit. Si est κατὰ, juxta seu apud eam, non est ipsa *Seleucia*, neque in loco ejus: sed forte ex *Hyria*, vicino oppido, æque ut ex *Holmis*, deducti cives sunt in *Seleuciam*. Libera fuit *Seleucia* sub Romanis. Strabo prædicto loco: *Ἀρχελαὸς λαβὼν τὴν Τραχιώτιν Κιλικίαν ὅλην πλὴν Σελευκείας: καὶ ὃν τρόπον καὶ ὁ Ἀμύντας πρότερον εἶχε, καὶ ἐπὶ πρότερον Κλεοπάτρα, Archelaus Trachiotin Ciliciam omnem [ab Augusto] accepit, demta Seleucia; ad quem modum etiam ante Amyntas & Cleopatra possederant.* Servavit illam libertatem sub posterioribus Romanorum principibus, quod ex nummis illorum manifestum est: Philippi Arabis, *ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑ. ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ*. & Gordiani, quo plene expressum est *ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΚΑΔΩΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ, Seleucienjum, qui ad Calycadnum sunt, libera*, supple. civitatis.

Quod vero Stephanus *Isauria Seleuciam* dixit, id consuetudine sui temporis ita dixit, quo *Isauriæ* fines per multam partem Ciliciæ prolati fuerant. Eadem enim est *Seleucia Tracheæ* Ciliciæ, & ad *Calycadnum*, & *Isauriæ*, ut vel ex sola Stephani descriptione, quam protulimus modo, luculentum est. Consentunt & ceteri. Concilium enim Seleuciense, quod *S. Z. marus* lib. iv, cap. xvi. dicit *ἐν Σελευκείᾳ τῆς Ἰσαυρίας, in Seleucia Isauriæ* congregatum; *Athenasus* de eodem concilio & *Ariminenfi* libro pag. 880. dixit *ἐν Σελευκείᾳ τῇ τραχίᾳ, in Seleucia Trachea*, ut Ptolemæus *Seleuciam* Cilicientem vocat, habitum. Qua de causa ut unquam conjunxit *Socrates*, de eodem concilio lib. ii, cap. xxxix. scribens: *ἐν Σελεύκειαν τῆς Ἰσαυρίας, τὴν ἐπικαλουμένην Τραχίαν, συνελθόντες ἐν τῇ Σελευκείᾳ τῇ Τρα-*

χμία καλῶμένη κατὰ τὴν Ἰσαυρίαν, *conuenientes in Seleucia, quæ Trachea vocatur, in Isauria.* Theodoritus autem erravit. a vero., quando lib. 11. Hist. Eccles. cap. xxvi. Seleuciam hanc a mare positam credidit. Ei enim est πόλις αὕτη τῆς Ἰσαυρίας πρὸς τῇ θαλάττῃ κειμένη, *urbs hæc Isaurie ad mare posita.* At Strabo antea dicto loco de Calycadno: ἔχει ὁ ποταμὸς ἀνὰ πλοῦν εἰς τὴν Σελεύκειαν πόλιν, *hoc flumine aduerso nãvigatur in urbem Seleuciam.* Ergo paulo longius a mari reducta fuit: id enim ἀνὰ πλοῦν postulat. Et Plinius lib. v, cap. xxvii. *Seleucia supra antiquum Calycadnum, Tracheotis cognomine, a mari relata, ubi vocabatur Holmi.* Holmia illa ad mare fuit: inde vero incolæ introsum *relari*, id est reducti & translati Seleuciam. Præterea Ptolemæus non in maritimis, sed mediterraneis scripsit, licet modico intervallo a mari sejunctam.

Cetera Ptolemæi oppida minus sunt nota, & ab aliis fere præterita. *Clystrus* [pro quo Eulatinus habet καύστρῳ, *Caystrus*] forte solius Ptolemæi est occasum versus ab eodem posita. Inde in ortum, circa *Armagdum* fluvium, ejusdem Δομιτιόπολις, *Domitiopolis*, quæ Stephanus est Δομετιουπόλις, *Dometiopolis*, sive *Dometiopolis*: qui vero nihil addidit, nisi Ἰσαυρίας πόλις, *Isauria oppidum* esse, puta protractis finibus amplificatæ, ut medio ævo Isauria erat. Quis vero fuerit ille *Domitius*, nusquam, quod sciam, memoratur. Quia Strabo & Plinius ignorant, videtur circa Domitiani tempora novum nomen alicui oppido accessisse, ut sit idem, quod *Domitianopolis*; vel a *Domitia*, uxore Domitiani, adpellata: cui non obstat, quod Δομετιεύς παλις Stephanus scripsit, quasi virum auctorem indicans; quia ignorasse conditorem videtur, quod nullam ejus mentionem habet: & alibi etiam posteriores Græci a feminis denominatas urbes virili genere pronunciant, verbi causa Μαρκιανέπολις, & Ἑλενέπολις, quum illa a Marciana, Trajani sorore; hæc ab Helena, Constantini matre, quod nemo nescit, nomen trahat. De qua Græculorum inconsiderantia plus a nobis dictum est in Mæsia, lib. II, cap. viii. pag. 592.

Supra Seleuciam circa eundem fluvium Calycadnum est ex Ptolemæi dispositione prima & proxima *Diocæsarea*, in Notitia ecclesiæ pag. 57. & ab Hierocle Isauriæ tributa: deinde *Philadelpheia*, in iisdem Notitiis censa sub Isauria; fama autem cum illa Syriæ hujus nominis urbe, aut altera Lydiæ, minime comparanda: & tandem prope fontes Calycadni ac sub Tauri monte *Flaviopolis*, quæ est φλαβιάς, *Flavias* Hieroclis & alterius Notitiæ in Cilicia Secunda. Itineratio Antonini adprobatur situs, quem Ptolemæus tribuit, itinere a Cæsarea Cappadociæ Anazarbum; & xviii m. p. supra Anazarbum, Cæsaream illam versus, sita esse dicitur hoc ordine:

Cocufus		
Laranda	M. P.	xviii
Badimium	M. P.	xviii
Prætorium	M. P.	xxii
Flaviada	M. P.	xxii
Anazarbum	M. P.	xviii.

Supra Corycum Ptolemæus *Lamium* habet ad fluvium ejus nominis; & regionem *Lamiam*, ab oppido Lamo, vel fluvio etiam adpellatam: in qua & *Antiochea* quædam, cum cognomine τῆς Λαμωτίδος. Concilio Chalced. act. 111 commemoratur ejus episcopus Acacius. Stephanus in hujus nominis urbibus: τισσαρακαδικατὴ Ἰσαυρίας, ἡ Λαμωτίς λεγομένη, *discriminatis Isauriæ, Lamias dicta.* Hæc an eadem sit, quæ Ptolemæi super Crago in Trachea, dubitatur, quia inter Lamium & Selinunta, quocum ille conjungit, magnum intervallum est. Attamen Notitiæ non nisi unam Antiochiam in Isauria habent. In ortum vero & septentrionem tendit *Iconopolis*, circa Calycadnum amnem; quæ in ante laudatis No-

titus est Ciliciæ Secundæ, & quidem apud Hieroclem hoc ordine: 'Ειρηνούπολις, Φλαβιάς, Κα-
 ράβαλλα. Hoc oppidum antea *Neronias* dictum fuit. Theodorus Hist. Eccl. lib. 1, cap.
 VII. Κιλικίας τῆς δευτέρας ἡ Νερωνιάς ἐστὶ πόλις, ἣν νῦν Εἰρηνούπολιν ὀνομάζομεν, *Neronias* urbs Ciliciæ Se-
 cundæ est, quam nunc *Irenopolim* vocamus. Eadem Gelasius Cyzicenus Act. Concil. Nic.
 lib. 11, cap. VII. post Constantini orationem, tradit. Et quem Narcissum Sozomenus lib.
 111, cap. x. episcopum 'Ειρηνοπόλειος τῆς Κιλικίας, *Irenopolis Ciliciæ* vocat; eundem Socrates lib.
 11, cap. xxvi. dicit τὸν Νερωνιάδου τῆς ἐν Κιλικίᾳ ἐπίσκοπον, *Neroniadis, quæ in Cilicia est, epi-*
scopum: & Patres Concilii Sardicensis in Synodica Epistola [Tom. 1, Oper. Athanas. p.
 765] Νάρκισσον τὸν ἀπὸ Νερωνιάδου τῆς Κιλικίας, *Narcissum a Neroniade Ciliciæ*: & ipse Athana-
 sius principio Apologiæ de Fuga sua, τὸν ἀπὸ τῆς πόλεως Νέρωνος, ex *Neronis urbe* Narcissum.

Eodem tractu videtur etiam 'Αυγούσα, *Augusta* Ptolemæi fuisse, quam ille paullo longius
 in ortum removet, ferme ad flumen Pyramum: diversa ab Sebaste maritima. Plinius quo-
 que lib. v, cap. xxvii. eodem situ, *Ἀναζαρβηνί, qui nunc Cesarea: Augusta, Castabala*.
 Hierocles etiam distinxit a Sebaste, sed pravatum nomen est alterum, Σεβαστή, Ἀγασίε, lege
 Αἰγούσα. In altera Notitia dicitur *Augustopolis*, in Cilicia Prima sic: Σεβαστή, Κάρυκον,
 Ἀόκκια, 'Αυγουσάπολις.

Superest *Olbasa* Ptolemæi in Cetide mediterranea, quæ ipsi pars est Tracheæ: quam ve-
 ro Salmasius, ut supra in Seleucia dictum, putat *Olba* legendam esse. Strabo sane pag. 462.
 supra hæc [Anchialen & Quinda] & Solos montani sunt, in quibus 'Ολβη πόλις, urbs *Olba*,
 focus habens templum, a Teucris filio Ajace dedicatum. Ejus pontifex dominus erat Tra-
 chiondos. Hierocles in Isauria: Διοκασαρεία: 'Ολβή, Κλαυδίουπόλις. quod in altera Notitia corru-
 ptum est 'Ολβία, pro 'Ολβή: itidemque cum Diocæsarea conjungitur.

Denique fuit agrestis natio hujus Ciliciæ, quæ Archelao Cappadoci subiecta erat, cui no-
 men *Clitarum* fuit, aliquoties rebellis & Romanis legibus repugnans. Tacitus lib. vi, cap.
 xii. Per idem tempus *Clitarum* natio Cappadoci Archelao subiecta, quia nostrum in modum
 ac terre census, pari tributa adigebatur, in jugum Tauri montis abscessit, locorumque ingenio se-
 se contra imbelles regis copias tutabatur. Et lib. xii, cap. i. v. Nec multo post agrestium
 Cilicum nationes, quibus *Clitarum* cognomentum, sæpe & alias commota, tunc Trosobore
 ante, montes asperos castris cepere. Atque inde decursu in litora aut urbes, vim cultoribus
 ac oppidanis, ac plerumque in mercatores & navicularios audiebant: obsessaque civitas *An-*
cemurii. Ancemurium autem erat Ciliciæ Tracheæ oppidum, idque in ora maritima.

CILICIA CAMPESTRIS

five

PROPRIA.

Campestris Cilicia, Græce ἡ πεδία, ita Straboni dicta fuit. Hæc est pars altera, quæ ab
 Aspera Asperam consequitur. Lib. xiv, pag. 59. ita de divisione: Τῆς Κιλικίας τῆς ἔξω τοῦ
 Ταύρου, ἡ μὲν ἄνω γὰρ τὰς Τραχίνας, ἡ δὲ πεδία, *Cilicia*, quæ extra *Taurum* regio est, pars una dicitur
 Aspera, altera *Campestris*. Ptolemæo *Campestris* est ἡ ἰδία. *Propria Cilicia*, quam hic a Co-
 rinthiis incipit: Strabo autem *Campestem* suam a Solis, quæ post Pompejolis fuit adpellata.
 Lib. xiv, pag. 462. Μετὰ δὲ Δάτμον [Δάμων intelligit fluvium] Σόλοι πόλις ἀξιόλογον, τῆς ἑλλης
 ἰσχυρὰ καὶ τῆς περὶ τοὺς Ἰσσοὺς, Ἀχαιοὺν καὶ Ρωδίων κτίσμα, τῶν ἐκ Διόδω. εἰς ταύτην λειπανδρίσασαν Πομ-
 πείου Μαγν. κατακίσει τοὺς περιγυρομένους τῶν πελάτων, εὐς μάλιστα ἔγνω σωτηρίας καὶ προνοίας τινος ἀξίου,
 LIBER III. (T)

καὶ μετωνόμασε Πομπηϊόπολιν. Post *Lamum* [Lamum] sunt *Soli*, urbs memorabilis, alterius principium *Ciliciae*, quae ad *Issum* est: condita ab *Achaëis* & *Lindiis Rhodiorum*. In hanc, frequentia hominum destitutam, *Pompejus Magnus* piratarum reliquias transtulit, quas iudicabat potissimum salute & procuratore dignas, ac mutato nomine eam *Pompejopolin* dixit. *Livius* consentit de origine lib. xxxvii, cap. lvi. Pro his quum gratias egissent *Rhodii*, de *Solis* urbe, quae in *Cilicia* est, egerunt. *Argis* & illos, sicut sese, oriundos esse, ab ea germanitate fraternam sibi cum iis caritatem esse. *Pomponius* lib. i, cap. xiii. idem confirmat. Deinde, inquit, urbs est olim a *Rhodiis* *Argivisque*, post piratis, *Pompejo* adsignante, possessa; nunc *Pompejopolis*, νῦν Σόλοι. Sic & Latini diphthongo scribunt, Græcum casum retinentes, *Plinius* in *Cilicia*: *Solæ Cilicii*, νῦν *Pompejolis*. *Ptolemæus* lib. v, cap. viii. Πομπηϊόπολις, ἡ καὶ Σόλοι, *Pompejolis*, quae & *Soloe*. Sita ad mare fuit. *Tacitus* *Annali* ii, cap. lviii. *Nomines Pompejopolim*, *Ciliciæ maritimæ* urbem, amotus est. Et *Dio Cassius* lib. xxxvi, pag. 18. ἔστι [Πομπηϊόπολις] ἐν τῇ Κιλικίᾳ τῇ παραθαλασσίᾳ, καὶ ἐπιπόρθητο ὑπὸ τοῦ Τιγράνου, Σόλοι πρότερον οὐκ ἐκαλεῖτο, *Pompejopolis* fuit in *Cilicia maritima*, quae, prius *Soli* vocata, vastata fuerat a *Tigrane*. quibus causa simul λιπανδρήσεως, infrequentia redditur, ob quam novis colonis auxerit *Pompejus*. *Xenophon* lib. i *Exped. Cyri* p. 147. οἱ παρὰ τὴν θάλασσαν οἰκῶντες ἐν Σόλοις καὶ Ἰσσοῖς, qui juxta mare *Solis* & *Issis* habitabant. Amplitudinem & opulentiam ex multa colligo, quam *Alexander* imposuit. *Curtius* lib. iii, cap. vii. ad urbem *Solos* pervenerat, cuius potius, ducentis talentis nomine multa exactis, arcis praesidium militum imposuit. Eadem *Arrianus* lib. ii. Nummus *Harduini*, icones *Arati* & *Chrysippi Solensium* praefrens, inscriptionem habet ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ.

An vero ab hac urbe σολοικισμός, *solæcismus* nominetur, quasi Græci coloni barbarorum commercio vitiarint sermonem patrium, non tam firmiter probatur, quam facile vulgo est creditum. *Strabo* lib. xiv, pag. 456. dubitanter: ἀπὸ τοῦ Καρλίου καὶ τοῦ βαρβαρίου μετήνεγκαν τὰς περὶ Ἑλληνισμοῦ τέχνας, καὶ τὸ σολαιεῖον, εἴτ' ἀπὸ Σόλων, εἴτ' ἄλλως τοῦ ὀνόματος τὴν πεπλοσμένην, a *Carissando* etiam *barbarissare* ad artes sermonis Græci deductum est, & *solæcissare*, siue ab urbe *Solis* hæc vox, siue aliunde hoc nomen effictum est. *Suidas* in voce Σόλοι incertus est, a *Cyprian* *Ciliciæ* urbe *solæcismus* sit, εἴτ' ἂν, a quibus, inquit pluraliter, hæc vel illa, ὁ σολοικισμός. Addit aliam vocabuli originem, ἡ σολοικισμός ὁ τοῦ σόου λόγου αἰκισμός, vel *solæcismus* est *salvationis* fœderatio. *Eustathius* ad *Dionysii* vers. 875. etiam ad incertam famam refert, φασὶ δὲ καὶ τοὶ σολοικισμοὶ ἐνταῦθα λαβεῖν τὴν ἀρχὴν, ὡς ἀνδρῶν ποτε Ἀττικῶν οἰκησάντων ἐκεῖ, καὶ τὴν εὐγενή περὶ Ἀττικὴν γλῶτταν, καὶ ἱεραρχικῶς οὖν διὰ τοὺς ἐν Σόλοις οἰκισμένους. Ajunt etiam *Solæcismum* ināi [ex *Solis*] originem cepisse, quod *Attici* quondam homines ibi habitantes elegantiam *Attici* sermonis mutarint, & per habitationem in *Solis* agrestes quasi facti sint.

Post *Solos* aliud promontorium *Zephyrium*, diversum ab illo ejusdem nominis ad *Calycadnum*, *Strabo* & *Ptolemæus* habent. Deinde *Ptolemæo* sunt *Cydni* ostia: *Strabo* autem interponit *Anchialen*, antiquam urbem, quam quidam dicunt a *Sardanapalo* conditam: alii ab *Japeti* filia *Anchiale*. *Strabo* *Aristobuli* fide refert Ἀγχιάλην μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, κτίσμα Σαρδαναπαλίου, *Anchialen*, parvulum supra mare sitam, opus *Sardanapali* esse: ibique μῆμα, monumentum repertum esse, cui præscriptum sit: ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ Ο ΑΝΑΚΥΝΔΑΡΑΞΕΩ ΠΑΙΣ ΑΓΧΙΑΛΗΝ ΚΑΙ ΤΑΡΕΟΝ ΕΔΕΙΜΕΝ ΕΝ ΗΜΕΡΗ ΜΗ. *Sardanapalus*, *Anacyndaraxis* filius, *Anchialen* & *Tarsum* una die edificavit. Repetunt hæc *Athenæus*, *Arrianus*, *Stephanus*, *Tzetzes* *Chiliadum* auctor, sed certiores rationes non adferunt; immo *Stephanus* præfert *Athenodori* sententiam, ab *Anchiale* *Japeti* filia hanc urbem conditam, quod etiam *Diodorus Grammaticus*, & rex *Ptolemæus* confirmarint. Hoc idem de conditricem, *Japeti* filia, tradit etiam *Eustathius* ad dictum locum periegetæ *Dionysii*. Et *Plinius* *Anchiales* scripsit in oppidis

Ciliciæ: Arrianus autem lib. II. Ἀγχιάλῳ, *Anchialus*. Alexander, inquit pag. 91. ἀρχαίῃ Ταρσοῦ τῇ μὲν πρώτῃ εἰς Ἀγχιάλον πόλιν ἀφικνεῖται, *mouens ex Tarso, primo die Anchialum venit*. Addit, ex ambitu & fundamentis murorum conjici, magnam olim urbem extitisse. Fluvius præterlabens Ἀγχιαλεὺς, *Anchialeus* dictus est Stephano atque Eustathio.

Sequuntur deinde *Cydni ostia*. Strabo: Μετὰ τὴν Ἀγχιάλην αἱ τοῦ Κύδνου ἐκβολαὶ κατὰ τὸ Ῥῆγμα καλέμεται. *Post Anchialen sunt Cydni ostia juxta locum, qui Rhegma* [id est ruptura, seu inruptio maris] *vocatur*. Locus ille est λιμνάζων, *stagnans*, & Tarsensibus ἐπίγειον, *navale præbet*. Fluvius ille in Tauri parte, qua supra Tarsum est, oritur, mediamque urbem Tarsum perlabitur, limpidus & frigidissimus, ideoque Alexandro pæne exitialis. Mæc Xylændri versio Strabonis, etiam a Casaubono repetita, habet, οἷνις [Cydnus] *e jacente supra urbem* [Tarsum] *Tarso*. Græce enim est, ἀπὸ τῆς ὑπερχεϊμένης τῆς πόλεως Τάρσου: quod etiam antiquiore versione recte expressum est. Sed de Tarso in mediterraneis dicemus.

Proximus, Ptolemæo auctore, Σάρος, *Sarus* amnis, sive illius ἐκβολαὶ, *ostia*. Plinius quoque in Cilicia *Amnes, Saros, Cydnus Tarsum secans*, Livius lib. XXXIII, cap. XLII. memorat *Sari capita*, quæ non fontes sunt, ut *caput* fluminis alias sonat: sed in litore ad ostia, tumuli forte ac rupes, sicut Κυνὸς κεφαλὰι in Thessalia sunt montes atque tumuli. Locus enim fuit, quem naves præteribant, uti ex hisce Livii verbis adparet: *Inde profectum eunt ad Capita, quæ vocant, Sari fluminis, fœda tempestas oborta prope cum omni classe demersit: multe naves ejectæ; multe ita haustæ mari, ut nemo in terram enavcrit*. Appianus Alexandrinus Syriacis pag. 144. ed. Toll. naufragium hoc dicit simpliciter factum ἀμφὶ τὸν Σάρον ποταμὸν, *circa Sarum fluvium*, ubi is in mare se effundit. Cedrenus pag. 540. ed. Basil. dicit Sarum perluere Mopsuestiam, Ciliciæ urbem: τέμνεται ἡ πόλις αὕτη μέσον τῷ Σάρῳ ποταμῷ, *secatur hac urbs media Saro flumine*. At fallitur Cedrenus, quia Ptolemæus Sarum cis Pyramum locavit: Mopsuestiam ultra Pyramum. Confirmat Ptolemæi ordinem Procopius lib. v. de Aedific. cap. v. Mopsuestiam a Pyramo, non a Saro, adlui scribens; Adana autem Saro. Præve Sarus in Xenophontis lib. I. de Cyri expedit. pag. 149. Φάρος, *Pharus*, scribitur: ordine autem eodem, quo Ptolemæus posuit, inter Tarsum & Pyramum memoratur.

Circa hæc loca Pomponius *Ammodēs* promontorium, id est arenosum, ἀμμώδης, ponit lib. I, cap. XIIII. *Procel inde* [inquit, ab Issō puta] *Ammodēs promontorium inter Pyramum Cydnūque fluvios jacet*. Deinde nihil geographi usque ad Pyrami amnis ostia habent. Strabo pag. 464. Μετὰ τὸν Κύδνον ὁ Πύραμος ἐκ τῆς Καταονίας ῥέει, *Post Cydnū est fluvius Pyramus, e Cataonia decurrens*. In Ptolemæi libris hic ordo est: *Cydni ostia, Sari ostia, Pyrami ostia*, nullo oppido interjecto, aut flumine alio. In nobilioribus fluvii Ciliciæ est, a multis memoratus. Curtius lib. III, cap. IV. *Campestris eadem* [Cilicia] *qua vergit ad mare, planiciem ejus crebris distinguuntibus rivis. Pyramus & Cydnus, incluti amnes, fluunt*. Præterfluit oppidum *Mallon*, quæ in maritimis quidem ponitur a Ptolemæo, nec vero proxime ad mare fuit, sed per amnem ad eam navigabatur ex mari. Mela dicto loco: *Pyramus Issō prior* [quam Cydnus] *Mallon præterfluit*. Scylax in Cilicia: πόταμός τις Πύραμος, καὶ πόλις Μάλλου, *εἰς ἣν ἀνάπλους κατὰ τὸν ποταμὸν, fluvius Pyramus & oppidum Mallus, ad quam adverso navigant amne*. Curtius lib. III, cap. VII. *Pyramo amne ponte juncto ad urbem Mallon perveni*. Utriusque urbis & fluminis mentionem etiam habent Plinius & Arrianus, ille in Cilicie descriptione, hic lib. II expeditionis Alexandri. Stephanus quoque Byzantius: Πύραμος, πόταμός ἐν Μάλλῳ τῆς Κιλικίας: ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Λευκόσυρος. *Pyramus amnis in Mallo Cilicie*. *Vocabatur prius Lenkosyrus*: ἐν Μάλλῳ, id est in Mallotide regione. Neque enim urbem permeat, neque vere adluit, sed in propinquo præterlabitur. Strabo post Pyrami descriptionem: πλησίον δὲ καὶ Μάλλος, ἐφ' ὧς κειμένη, κίσμα Ἀμφιλέχου καὶ Μίψου τῶ Ἀπέλλωνος καὶ

Μαλλός, Prope [Pyramum] est *Mallus*, sita loco edito, condita ab *Amphilocho*, & *Morfo* *Apollinis* filio & *Mamius*. Unde oraculum ejus loci *Dio Callius* in *Commodo* *Ἀμφιλόχου χρησίου*, *Amphilochoi oraculum* dicit, quod per somnia respondebat. Hoc autem dicit fuisse ἐν *Μαλλῷ* πόλει τῆς *Κιλικίας*, in *Cilicia* urbe *Mallo*. *Ptolemæus* post *Pyramum* ab ortu hanc urbem locavit, ut ab *Tarso* & *Anchiale* adiri non potuerit, nisi *Pyramo* trajecto. *Pompejus* etiam in hanc urbem piratas deduxit. *Appianus* *Mithrid.* pag. 394. *Eos vero piratas, qui videbantur non suapte malitia, sed, amissis bello facultatibus, ad hoc vitæ genus venisse*, ἐν *Μαλλῷ* καὶ *Ἀδανῇ* καὶ *Επιφάνειᾳ*, *Mallum*, *Adana*, *Epiphaniam*, & si quod aliud erat infrequens oppidum, συνέλαβε, habitatum duxit. Regiuncula circumjecta *Μαλλώτις*. *Mallotis* *Straboni* dicta. *Alexander* inquit p. 465. *phalangem duxit e Solis διὰ τῆς παραλίας, καὶ τῆς Μαλλώτιδος, ἐπὶ τῇ Ἰσσοῦ καὶ τῆς Δαρίου δυνάμει, περὶ ὅσων μακρυστάτων & Mallouidem ad Issum & Darii copias*. Sed satis de *Pyramo* fluvio & urbe *Mallo*; quam *Argivorum* coloniam fuisse, *Appianus* auctor est.

Hoc tractu etiam *Magarsos* fuit. *Plinius*: *Oppida, Mallos, Magarsos, & intus Tarsum*. *Stephano* est *μέγιστος ἔχθρος ἐν Κιλικίᾳ πρὸς τῇ Μαλλῷ*, *maximus collis in Cilicia juxta Mallum*. Sed & oppido a valle nomen inditum. *Lycophroni* vers. 444, *Μέγαστος*, *Megarsus* dictus ἔχθρος ἀλβός, *excusus iuvulus*, quod cum *Stephano* convenit. *Tzetzes* ibi *scholiastes*: ἡ *Μεγαστός* πόλις ἐστὶν πρὸς ταῖς ἐκχύσει τοῦ *Πυρραίου* ποταμοῦ. *Megarsus oppidum jacet ad estuarium Pyrami fluvii*. Sic positio *Magarsi* ignota esse non potest. *Minervæ* cultus ibi celebris. *Appianus* lib. 11 *Exped. Alex.* pag. 92. ἐν *Μαγαστοῖντι*, καὶ τῇ *Ἀθρῳ* τῇ *Μαγαστοῖδι* ἰδύουσι, *Magarsum v. nu.*, & *Minerva Magarside sacrήκεται*. Ex his *Strabo* lib. xiv, pag. 465. emendandus est, quoniam in vulgatis legitur *πρὸς Μέγαστα τοῦ Πυρραίου ποταμοῦ*, circa *Margasa* prope *Pyramum*: scribendum *Μέγαστα*, *Margasa*, ut omnes scripserunt.

Ptolemæus a *Mallo* ad *Σεισόπολιν* καμῶν, *cicuta Serropolim* transit, ignotum aliis, quem quidam putant *Plinii Cassipolim* esse, æque incognitam, alterutro nomine fortassis viriato: tum deiciam procedit ad *Ἀργαίαν*, *Egeas*, *Ciliciæ* urbem, quam proxime post *Mallum* *Strabo* *στατάρην*. Μετὰ *Μαλλὸν* Ἀργαίᾳ παραχρῆν, ὑφορμῶς ἔχει, *Post Mallum*, inquit, *Aegæ sunt quæ stationem habent*. Sic enim adpellat tribus Syllabis: ceteris dissyllabum est, *Ptolemæo* Ἀργαί, ut vidimus jam: *Plinio* *Ege*, qui dicto loco, *oppidum Ege liberum*. Et *Stephanus*: Ἀργαία πόλις Κιλικίας, *Ege oppidum Ciliciæ*, qui ejus nominis plures in *Macedonia*, *Thraciæ* *cherfoneo*, *Eubœa*, *Aeolide*, *Lydia* & alibi notavit. *Lucanus* lib. 111, vers. 225.

*Descriunt Taurique nemus, Ierseaque Tarsos,
Corymbique faciens ex his rupibus antrum,
Mallios, & externa resonant navalibus Aegæ.*

Porphyrogenectus autem themate *xiii*, quod est *Seleuciæ*, scripsit tribus syllabis & singulariter Ἀργαία, *Egea*.

Circa *Egeas* incipiunt *Pylæ Amanicae*. *Strabo*: *Πρὸς Μαλλὸν Ἀργαίαι sunt, oppidum cum statione: ἐστὶν Ἀμανίδος ποταμοῦ, ὑδατοῦς ἔχουσαι*. Deinde *Amanides* *Porta cum statione*. Locus ad mare est, quia portum seu navium stationem habet: mirum vero, ibi *pylas* *Amani* esse eis *Pinnarum* *amanum* & *Issum*. Sed alios audiamus de his *pylis*: non enim eodem modo describuntur. *Curtius* lib. 111, cap. iv, ait, *tres asperos aditus & perangustos esse, quorum unus in Ciliciam introitus sit*: sed qui de primo ingressu *Alexandri* loquitur, eosque aditus cum ex per angustum quæ maxime cedit mari, hoc est per *Taurum* ducit; ad *Amanides* hæc porta est. *Syllæ* *pylis* nunc ex his, nisi vim auctori facias, non potes. Aliæ ergo ab illis septentrionalium *pylæ* sunt, per quas *Alexander* in *Syriam* penetravit, aut *Darius* venit ad *Issum*.

Issum

Iffum, si modo hic per pylas eo venit. Nam Arrianus lib. 11, pag. 94. dicit, ὑπερβαλὼν δὲ τὸ ὄρεον Δαρῖον τὸ κατὰ τὰς Πύλας Ἀμανικὰς καλυμμένας, αἷς ἐπὶ Ἰσσοὺν προῦγε, καὶ ἔγιντο καλὸν Αἰζάνου λαόν. *Darius superato monte, qui prope Pylas Amanicas est, Iffon versus movit, Alexander imprudens a tergo relinquens.* Sic Bonavent. Vulcanius vertit & Blancardus adprobavit, ut κατὰ sit *juxta, prope*; neque ipsas Pylas transgressus Darius videatur, sed montem juxta illas: forsitan illis non capientibus tantum numerum ac multitudinem. At Callisthenes, qui expeditioni huic interfuit, in Polybii fragmentis lib. xii, cap. viii. φησὶ μὲν Αἰζάνου ἤδη διαπερύνεσθαι τὰ στενά, καὶ τὰς λεγομένας ἐν τῇ Κιλικίᾳ Πύλας. Δαρῖον δὲ χρησάμενον τῇ διὰ τῶν Ἀμανίδων λεγομένῃ Πυλῶν πορείᾳ, κατὰρξαι μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Κιλικίαν. *Fam Alexander, inquit, fauces & quas Cilicia Pylas vocant, superaverat: Darius vero per Amanidas Pylas ducto agmine in Ciliciam cum copiis pervenit.* Curtius lib. 11, cap. viii. *Forte eadem nocte & Alexander ad fauces, quibus Syria aditur, & Darius ad eum locum, quem Amanicas Pylas vocant, pervenit.* Et Plutarchus Alexandro pag. 675. ἐπορεύετο Δαρῖος εἰς Κιλικίαν, ἅμα δὲ Αἰζάνου εἰς Συρίαν ἐκείνου. ἐν δὲ τῇ νυκτὶ διαμαρτόντες ἀλλήλων, αὐδῆς αἰέτηρον. *Darius in Ciliciam profectus: simul contra illum Alexander in Syriam. Nocte autem quum a mutuo concursu in iungere aberrassent, uterque se reiro receperunt.*

Ex quibus intelligitur, inter Syriam Ciliciamque duas vias angustas esse, geminasque pylas sive portas, *Amanicas*, paullo superiores reductioresque a mari, per quas Darius intravit Ciliciam; & *Cilicias* sive *Syras*, propiores mari, quibus usus est Alexander: nec vero illas disjunctas longius, sed vicinas, ut ex eadem Persarum Macedonumque transitione luculentum est. Neque negamus alteras angustias illas ab Ægis initium habere, quia longiores quodammodo utræque fuerunt, & Arriano Auctore, Alexander vix binis castris a Mallo profectus pylas illas superavit. Quod vero idem auctor dixit κατὰ τὰς πύλας, *juxta Portas* Darium transiisse, vel laxè usus est voce κατὰ: vel propter multitudinem non portas tantum, sed invios etiam montes, qui juxta sunt, viam præbuisse, præsertim iis barbaris, qui ex montanis & sylvestris regionibus exciti erant.

Superiores illæ Pylæ, quæ in Amano monte sunt, ab eodem etiam monte nominantur: a Plinio *Amani Porta*: Strabone, & ex Callisthene Polybio, Ἀμανίδες πύλαι, *Amanides Pylæ*: a Ptolemæo & Arriano Ἀμανικαὶ πύλαι: sicuti Curtio *Amanica Pylæ*. Has Ptolemæus in mediterraneis censet lib. v, cap. viii extremo, quia recedunt a mari in superiora: alteræ autem, quæ *Cilicia* aut *Syria Pylæ* vocantur, sunt propiores mari, & per illas progressus ad regiturus Alexander, navigio explorare jussit, quid de Issò, ut rumor erat, factum fuisset: quod Arrianus refert lib. 11, pag. 95. Has enim distinctas esse ab Amanicis, ex Darii & Alexandri transitu, sine occurrence factò, clarum est. Distinxit & Curtius, ut Holstenius ad Ortelium in *Amanides*, interpretatur: & Plinius quoque distinctè lib. v, cap. xxvii. *mons Crocodilus, portæ Amani montis.* Et paucis interjectis *oppidum Æga liberum, amnis Pyramus, portæ Ciliciæ: oppida Mallos, Magarsos.* Harduinus quidem has posteriores de Tauri montis in Ciliciam angusto transitu interpretatur: verum ab ipso Plinio, quem explicat, confutatur, qui hoc loco non limitem ad Cappadociam, sed maritimam Ciliciæ oram describit, ut oppida, quibus conjungit, clarissime ostendunt. Strabo etiam lib. xiv, pag. 465. Ἀμανίδες πύλαι, *Amanides pylas* post Ægas dicit incipere: & brevi post in finu Illico memorat τὰς πύλας λεγομένας, ὅραον Κιλικίων τε καὶ Συρίων, *Pylas, quæ ita dicuntur, limitem Ciliciæ atque Syriæ.*

Amanus autem mons a Tauro procurrat & ejus quasi ramus est. Strabo lib. xiv, 465. Ἀμανίδες πύλαι, εἰς αἷς τελευταῖα το Ἀμανιον ὄρος ἀπὸ τοῦ Ταύρου καθέκον, ὃ τῆς Κιλικίας ὑπὲρκεται κατὰ το πρὸς ἡμᾶς, *Amanides Pylæ, in quas Amanus mons deinit, a Tauro proveniens, & juxta Ciliciam*

orientem versus jacet. Eundem & Cappadociam attingere circa Melitenen, idem Strabo docet lib. xi, pag. 958. *Taurus porrectus orientem versus, conualles non ita magnas habet Cilicum, ἔτα τῇ μὲν, τὸ Ἀμανὸν ἀπ' αὐτῆς χιζεται, τῇ δὲ ὁ Ἀντίταυρος, ἐν ᾧ τὰ Κόμματα ἴδρυται, τὰ ἐν τοῖς αἰῶσι λεγομένης Καππαδοκίᾳ. Οὗτ' οὖν μὲν εἴ ἐν τῇ Καταονίᾳ τελευτᾷ. τὸ δὲ Ἀμανὸν ὅρος μάλιστα τῷ Εὐφράτῃ καὶ τῇ Μελίηνῃ προέσται.* Hinc ab una parte Amanus ab eo abscinditur; ab altera, Antitaurus, in quo sita sunt Comana, urbs superioris Cappadociae: atque hic quidem in Cataonia desinit; Amanus autem mons usque ad Euphratem & Melitenen progreditur. Ex qua parte Cappadoces dicuntur in eo habitare. Lucanus lib. iii, vers. 244.

Cappadoces, duri populus non cultus Amani.

Ex altera parte vergit utique ad Syriam. Cicero lib. v. ad Artic. epist. xx. *Tarsum veni a. d. iiii non. Octobres: inde ad Amanum contendit, qui Syriam a Cilicia in aquarum divorcio dividit.* Quam montem & castella ejus oppugnans, castra ad Issum habuit. *Castra, inquit, paucos dies habuimus, ea ipsa, quæ contra Darium habuerat apud Issum Alexander. --- Ibi dies quinque morati, directo, & vastato Amano, inde discessimus.* Adde lib. ii, epist. x. ad M. Coelum, qua eadem narrantur, & montani incolæ dicuntur *Amanienfes*.

Sed ut in viam revertamur, unde per Amani portas digressi fueramus, ad Issum, Alexandri victoria nobile oppidum venimus. Græce Ἰσσοὺς, fere omnibus dictum: Xenophonti autem Ἰσσοί, pluraliter, lib. i. ἀναβάσεως pag. 147. De ea ita Strabo lib. xiv, pag. 465. *Μετὰ δὲ Αἰγαίας Ἰσσοί, πόλιν, ὑπομονὴν ἔχουσα καὶ ποταμὸς Πίναρος. Ἐνταῦθα δὲ ἄγων συνέστηκεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ Δαρείῳ, καὶ ὁ κόλπος ἔρηται ἰστικῶς.* Post Aegeas Issus est parvum oppidum cum stacione & amnis Pinarus. Ibi Alexander cum Dario pugnavit: & inde nomen sinui Issico. Grandiori stilo, ut solet interdum, Pomponius Mela in Cilicia scripsit: *In recessu intimo locus est magni aliquando discriminis, fuserunt ab Alexandro Persarum, fugientisque Darii spectator ac testis. Nunc ne minimo quidem, tunc ingenui urbe celebris Issus fuit, & hac re sinus Issicus dicitur.* Facile crediderim, olim majorem fuisse celebris Isum, quam Strabonis & Pomponii ætate fuit. Xenophon lib. i. Expedic. Cyri min. p. 149 *ἐξελάυνει εἰς Ἰσσοὺς τῆς Κιλικίας ἐχέτην πόλιν, ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκισμένη, μεγάλη καὶ ἐνδαίμων, Ἰσσοί, Κιλικίας urbem ultimam, mari adpositam, magnam sane ac opulentam, peruenit.* Et Diodorus Siculus lib. xvi, cap. xxxi. *ὁ Ἀλέξανδρος τὴν μὲν Ἰσσοὺν πόλιν ἀξίολογος καταπληξάμενος ἐχμαίσατο. Alexander Issum, nobilem urbem, formidine percussam, occupavit.* Deinde rursus Darius, Ciliciam ingressus, hanc urbem cepit, & relictos ibi Macedonas crudeliter interfecit: quod ab Arriano adnotatum est. Stephanus tradit, a Macedonum victoria Isson adpellatam *Nicopolin* fuisse: verum Strabo & Ptolemæus hujus oræ Nicopolin ab Issso separaverunt, pro diversis ea oppidis habentes. Sinus Issicus ea latitudine est, ut in Syriam quoque excurret, & Strabo Rosum quoque, quæ Syriæ est, eidem imponat.

Post Issum est amnis Πίναρος, Pinarus, quem Ptolemæus, ut minorem forsan, neglexit: Strabo autem, ut vidimus, *Post Aegeas, dicit, Ἰσσοί, καὶ ποταμὸς Πίναρος, & fluvius Pinarus.* Sic legendum, non Πινδός, quia omnes ceteri *Pinarum* vocant, præter Plutarchum, in cuius Alexandro prave itidem Πινδάρως scriptum librariorum oscitatione est. Arrianus videtur ante Issum posuisse lib. ii, pag. 95. de Dario Ciliciam ingresso dicens: *τὴν Ἰσσοὺν καταρχὴν --- ἐπὶ τῇ ὑπερλαίᾳ προύχοντι ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Πίναρον, captā Ἰσσο, die postero ad Pinarum flumen processit.* Priorius an retro processit? puto retro, quia Plutarchus Alexandro ait p. 675. *διαμαρτύνει ἀλλήλων ἀλλήλους ἀνίστασθαι, cognito, ἐν μυχῷ οὐκ ἔσται se aberravisse, uterque [Alexander & Darius] revertetur.* Nam itidem Arrianus pag. 100. scripsit, Darium, quum audivisset Alexandrum instructa acie adventare, quinquaginta millia equitum διαβιβάσειν πέραν τῷ ποταμῷ Πίναρι, misisse *trans flumen Pinarum*, retinendi Alexandri causa, ὥπως τὴν λοιπὴν δύναμιν καθ' ἑσυχίαν συνίσταται, ut reliquum exercitum secutus posset instructe; inter quem & Alexandri aciem, qui ex

Pylis redierat, Pinarus amnis interfluebat, ut Curtius III, cap. VIII. adnotavit. Intelligere vero de Darii majore exercitu, non de transmissis equitibus, qui non videntur Alexandrum sustinuisse. Ceterum, *Pinari* verum nomen esse, quod scripsimus, præter Arrianum, auctores Dionysius, Plinius, Stephanus & Avienus sunt. Periegeta ille versu 867. - - -

ποταμῶν
Τηλόθεν ἀρχομένων, Πυραμῶν τε καὶ Πινάροιο,

fluviorum procul orientium, Pyramique Pinarique. (Sic Robertus Stephanus legit: non *ἐρχομένων*, *devenientium*) id quod Avienus ita expressit mutata quantitate:

- - - - *fulcant duo flumina terram:*

Pyramus hic undas, hic voluit Pinarus æquor.

Plinius lib. V, cap. XXVI. in Cilicia. Flumina, *Andricus, Pinarus, Lycus*. Et in ἰσοδὸς Stephanus: ἐκεῖ καὶ ποταμὸς Πινάρῳ ὀνομαζόμενος, ἰβὶ ἔσθ' *fluvius*, *cui nomen est Pinarus*. Reddi ergo hoc nomen Straboni & Plutarcho debet, sicut dudum Curtio restitutum est, apud quem superiori ævo vitiose *Pyramus* legebatur.

Issus tam Xenophonti, ut supra diximus, quam Ptolemæo est ultima Ciliciæ ad mare sitæ: postquam Pylæ sunt, communis Ciliciæ Syriæque terminus. Nec vero hæ statim ab Issō incipiunt, sed si proprie illas, & ubi angustissimæ sunt, intelligas, interjecto spatio viæ non modico, sed vel quinque circiter parasangarum. Xenophon de Cyro minore lib. I, pag. 150. ἰσὺν ἐξελάνει σαθρὸν ἕνα, παρασάγγας πέντε, ἐπὶ Πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. *Inde* [ab Issō] *castris unis, parasangis quinque, ad Pylas Ciliciæ Syriæque pervenit.* Sunt hæ inferiores Pylæ & maritimæ, a superioribus sive Amanicis diversæ. Eas Xenophon brevissimas facit, & ubi portarum speciem angusto transitu habent, tantummodo pylarum nomine dignas censet, secus ac alii, qui illas propius Issum, ubi angustioris viæ initium est, incipiunt nominare. Sed quum satis supra de Pylis dictum sit; hic tantum eodem auctore Xenophonte adjungimus, utrimque Pylis, sic vere angustis, munimentum, τεῖχος, cum præsidio adpositum fuisse, Cilicum illic, hic Syrorum: δύο, inquit, τέχνη, καὶ τὸ μὲν ἴσθμεν, πρὸ τῆς Κιλικίας, τὸ δ' ἰσθμὸς, πρὸ τῆς Συρίας: utrumque dicit φυλακὴν, *præsidium* habere, illud Cilicum, hoc Syro-

um. In spatio illo tot parasangarum, quæ inter Issum & angustiores portas sunt, *Alexandria*, Macedonis Alexandri monumentum, est posita, hodie Alexandretta sive Alessandrona, portu suo & mercatu nota. Ptolemæus lib. V, cap. XV. Syriæ, quasi primam ejus urbem, adscribit: Strabo in oppidis sinus Issici, qui Cilicia non continetur, sed in Syriam etiam excurret, recenset etiam Ρωσὸν, καὶ Μυριάδρον ἐτέρω: πόλιν, καὶ Αλεξάνδρειαν, *Rhosum, & Myriandrum, urbem aliam, & Alexandream*, sine distinctione regionis, ad quam positionis ratione referatur. Alii vero, & rectius in Cilicia illam censent, quia ante fauces angustiores, limitem utriusque regionis, constituta est. Plinius lib. V, cap. XXVI. in Ciliciæ descriptione: *sinus Issicus: oppidum Issos: inde Alexandria.* Et Stephanus in hac voce: Αλεξάνδρεια; - - - ὀγδοὴ, τῆς Κιλικίας, *Alexandrea*, - - - ὀκτάτη, *Cilicia*: nam plures ejus nominis urbes enumerat. Notitiæ, Hieroclis & altera, etiam in Cilicia scribunt, quibus vero minus in hoc loco est fidendum, quia Ciliciæ limitem ad finem usque sinus Issici extendunt, ut Rhosus etiam in Cilicia numeretur. Ut vero hæc *Alexandrea* ab urbibus ceteris, eodem nomine usis, discernatur, a vicina Issō cognominatur apud Ptolemæum, Αλεξάνδρεια ἢ κατὰ Ἰσσοῦ, *Alexandria, quæ ad Issum est*: quod cognomen Latinis litteris Ravennas geographus anonymus lib. V, cap. VIII. expressit *Alexandria cata Isson*: cum urbis celebrioris, ut solemne in illa Tabula, signo notabili adposito. Nicolaus Toinardus Differat: de nemmi Trajani, Caracallæ, Commodi, Alexandrinis tradit, esse in eorum aliquibus *Alexandriæ* nomini ΚΑΤΑ ΙΣΣΟΝ adjectum,

nam, hoc est *apud Issum*, ut Ciliciæ urbs significetur: non, *πρὸς Ἰκκόν*, ut superior Dissertatione ediderat. Quod si est, non obiter Ptolemæi cognomen adjunctum est, sed ex valida loquendi consuetudine, tot monumentis diversorum sæculorum adprobata. Memoratur hæc *Alexandria* etiam Antonini itinere, quod a Constantinopoli per Cappadociam Ciliciamque ducit usque Antiochiam ad Orontem.

MEDITERRANEA CILICIAE CAMPESTRIS.

Primas in mediterraneis urbs *Tarsus* tenet, Græce *Ταρς*, & antiquitate, & frequentia, multisque ornamentis, facile aliis antecellens. Originem & adpellationem Periegeta ad Pegasi & Bellerophontis fabulam refert, vers. 868. seqq.

Κόδρε τε σκαλιῶ μύσση δ' αὖ Ταρσὸν ἰόντ',
Ταρσὸν ἐκείμηνον, ἔθι δὲ ποῖε Πήγεσσι ἵππῳ
Ταρσὸν ἀφ' οὗ, χάρις λυγρὸν ἔνομα, τῆμ' αὖφ' ἵππῳ
Εξ Διὸς ἄρ' αἶψ' ἴσται πῶς Βελλεροφόντης.

Quod Avienus ita convertit vers. 1031 seqq.

*Cydneus item media discernit moenia Tarsi.
Pegasus hoc olim suspendit cespitem sese,
Impresseque solo liquit vestigia calcis:
Esset ut insignis revoluta in secula semper
Nomen huius. Clari post ultima Bellerophontis
Hic cespes late producit Alcides arva.*

A Pegasi ungula, quam ibi amiserit, nomen urbis fingunt, quia *Ταρς* etiam *planta pedis* est. Idem Stephanus ex Polyhistore Alexandro refert: ex Thrace autem Alexandro, ἀπὸ τῆς τοῦ Βελλεροφόντης πείσεως, a lapsu Bellerophontis dictam, τῆς ἐκείνου χαλῆας ὑπόμνημα ποιούμενοι τῶν ἀρχαίων, eius claudicationis memoriam priscis [hoc nomine] facientibus. Sed missis hisce & aliis fabulis, ut illa de Perseo conditore, quam Solinus habet cap. xxxviii, & Ammianus lib. xiv, cap. xxv. unde Lucanus etiam lib. iiii, vers. 225.

Deseritur Taurique nemus, Perseaque Tarsos:

quibus non dissimilis de Sardanapalo traditio est, quam & Stephanus repetit, de Tarso præter alias origines referens, ἡ πόλις Σαρδανάπυλ, opus Sardanapali esse; missis, inquam, his, putamus, quod idem chorographus post multas alias opiniones de Tarso dixit, ἡ πόλις Ἀργυρίου, colonia Argivorum est, propius accedere ad fidem faciendam: quamvis & huic opinioni aliquid fabulæ Strabo admiscuerit. *Tarsus*, inquit, καλεῖται μὲν ἐν πειθῇ. καλεῖται δ' ἐν τῶν μετὰ Τροίαν πλεούστων Ἀργείων καὶ Ἑλλήνων λόγῳ, sita est in campo, ὅπου colonia Argivorum, qui Ἰὺς κλέροντα καὶ Τριπόλεμον βασιλεῖς ἦσαν.

Antiquissimam urbem *Tarsos* esse, circa originem fabulæ ostendunt: eandemque a Græcis ortam, saltem colonia Græcorum auctam, mirabile studium Græcarum artium & disciplinarum probat. Strabo enim lib. xiv, pag. 463. de Tarsensibus: Τὰ αὐτὰ τοῖς ἐνθάδε αἰσχροῖς ἑταροῖς πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἄλλην ἐγκύκλιον ἀπασιν ταῖς ἐκείνων γίγνεται, ὥστε ὑπερβέβληται καὶ Ἀθῆνας καὶ Ἀλεξάνδρειαν. καὶ ἡ πόλις ἄλλοις τοῖς δυνατοῖς ἐπέχον, ἐν ᾗ πολλὰ καὶ διατεταγμένα τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν λόγων γίγνεται. Τῶν μὲν ἡς ἰστορικῶν συνδύκων rerum φιλοσοφικῶν καὶ disciplinarum ὁμολογῶν, quas ἐκείνοις ποιεῖται, ἡ πόλις, καὶ ὡς Ἀθῆνας καὶ Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἂν τις ἄλλος locus ὅπου φιλοσοφία καὶ ἡμπεριότερον ἄνθρωπον σχολὴ ἦσαν, superaverint. Egregia laus bene constitutæ civitatis. Ex quo intelligere licet, quam non ignarus Paulus apostolus doctrinæ & philosophiæ fuerit, etiam Græcæ linguæ & eloquentiæ peritus ante, quam Gamalicki in theologia Judaica formandum se & instruendum tradidisset.

Cydnus amnem mediam urbem perlabi, magna auctorum consensione certum est. Dionysii verba *μέσῃ διὰ Τάρσῳ, per mediam urbem*, supra cognovimus. Strabo prædicto loco, *διὰ τῆς αὐτῆς μέσης ἡ Κύνος*, *mediam urbem Cydnus perfluit*: Mela lib. 1, cap. xiii. *Cydnus per Tarsum exit*: Plinius lib. v, cap. xxvii. *Cydnus Tarsum, liberam urbem procul a mari secans*. Arrianus lib. ii, pag. 89. *Κύνος ῥῆι διὰ μέσης τῆς πόλεως, Cydnus fluit per mediam urbem*: & Curtius lib. iii, cap. v. *mediam [urbem Tarsum] Cydnus amnis interfuit*. Insignem & maximum Ciliciæ amnem esse, Ammiani verba lib. xiv, cap. xxv. ostendunt: *Ciliciam, quæ Cydno amne exsultat, Tarsus nobilitat*. Cetera de flumine supra in maritimis dicta: salubritatem ejus Strabo nervis & podagra laborantibus commendat.

De ipsa *Tarso* civitate Strabo: *ἐναιδρῆ καὶ πλείστοι δύναται, τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπέχοντα λόγον, πόρνη ἔστι καὶ προποτὴς, καὶ μετρόπολις δὴν ἰσχύει*. Plinius urbem liberam dixit: & fuerat, credo, antiquitus libera, ut colonia Græca: etiam sub Romanis, quod ipsum hoc Plinii testimonium adfirmat. An vero etiam colonia Romana? nego fuisse Plinii ævo, aut proxime insequenti, quia nullum ejus rei vestigium in nummis adparet ante Caracallæ vel Elagabali tempora, ex quibus demum nummus hac epigraphe superest apud Patinum pag. 310, ΚΟΛ. - - - ΙΟΝ. ΕΛΕΥΘ. ΤΑΡΣ. quod Harduino ita supplendum ex aliis nummis videtur, ΚΟΛ. ΑΝΤΟΝ. (vel ΑΝΤΩΝ) quia triumviris hæc civitas studuit, etiam antea Cæsaris partes sequuta, ideo male a C. Cassio multata fuit, quod damnum triumvirorum beneficentia pensatum. Dio Cassius hæc narravit lib. xlvii, pag. 342. & adeo pronos Tarsenses in partes fuisse ostendit, ut urbem suam *Juliopolim* maluerint adpellari. Verba Dionis hæc sunt. *ἦν προσφιλέως τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ, καὶ δι' ἐκείνου καὶ τῷ αὐτῷ οἱ Ταρσῆες εἶχον, ὥστε καὶ ἐνδεόπερως αὐτῷ μετανομήσαντες*. Adeo Cæsari priori, & ejus gratia etiam posteriori Tarsenses fauebant, ut & urbem suam *Juliopolim* vocaverint. Faciles omnino in novis adsumendis nominibus erant, quæ in Caracallæ, Macrini, & Alexandri honorem sumfisse nummi, qui supersunt, testantur hujus inscriptionis: ΑΔΡΙΑΝΗΣ ΤΑΡΣΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. *Hadriana Tarfi metropoleos*: item, ΑΝΤΩΝΕΙΝΙΑΝΗΣ ΣΕΥΗΡΑΣ ΤΑΡΣΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟ. *Antoniniæ Severæ Tarfi metropolis*: etiam, ΤΑΡΣΟΥ ΜΑΚΡΙΝΙΑΝΗΣ ΜΗΤΡ. *Tarfi Macrinianæ metropolis*: & tandem, ΑΔΡ. ΣΕΥΗΡ. ΑΛΕΞΑΝ. ΜΗΤΡ. ΤΑΡΣ. *Hadriana Severæ Alexandræ metropolis Tarfi*.

Quamquam vero antiquitas coloniae probari non potest, non dubitandum tamen, jus Romanæ civitatis Tarsensibus inde a Cæsaris temporibus, saltem triumvirorum, si non omnibus, pluribus tamen, & in iis etiam Pauli patri fuisse datum, quia natus apostolus civis Romanus fuit, eoque jure secundum legem Porciam usus est, Act. xvi, 37, & cap. xxi, 28, 28.

De situ Tarfi, quod addamus, superest. Ptolemæus in mediterraneis Ciliciæ scripsit: *ἡ πόλις προκλῆν ἀπὸ τοῦ ὕδατος*, *procul a mari positam dixit*: ideoque suspectus nobis Strabonis locus est, quo legitur, *καὶ ἐκείνη ἡ πόλις πέντε [ἑκατὸν] ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τῆς Κύνος*, *Inde [a Tarso] non plura quam quinque stadia sunt ad Cydni ostia*. Brevius vero hoc spatium est, quam ut propterea geographi urbem a litorali tractu & maritima ora eximant, scribantque in mediterraneis. Puto *ποταμὸν* *quinquaginta* Strabonem scripsisse, quia recentes auctores sex millibus passuum amantiusse tradunt. Albertus quidem Aquensis lib. iii, cap. xiv. scribit, Francos ex moribus Tarfi Frisiorum Flandrorumque naves *trans tria millia ab urbe* in mari vidisse: sed sine dubio leugas Gallicas intelligit, de Francorum expeditione, cui ipsemet intererat, & historias componens: ut cum aliorum sex millibus passuum convenient, etiam Straboni respondere possint, quia xlviii stadia faciunt: quo spatio admissio, & Plinio & Ptolemæo de longiore distantia, sua servabitur auctoritas.

Hæc de Tarso, principe urbe Cilicum in parte mediterranea: post quam Ptolemæo sunt

fuit *Adana*, *Adana*. Plinius lib. v, cap. xxvii. *Solæ Cilicii, nunc Pompejopolis: Adana*. Stephanus, *Ἀδανα, Κίλικια πόλις, ἑπὶ ἁλὶ*. *Adana, urbs Cilicia, neutro genere*. Addit fabulam, ab *Adano*, Cæli & Terræ filio, conditam esse, adjuvante *Sara*, Adani socio: ab illo urbem, ab hoc amnem, qui antea *Cæranus* dictus fuerat, *Sarum* adpellatum. Puto originem fabulæ ex eo esse, quod urbs ad *Sarum* flumen posita, nec vero a flumine, sed aliunde nomen habebat. De situ Procopius lib. v Aedific. cap. v, *Ἀδανα πόλις: ἔστι δὲ ἐν ταῖς πρὸς αἰγυπτὸν ὁρίων τοῦ ἁλὸς φέρει, Σάρθ' ὄνομα, ἐκ Ἀρμενίης ὁρῶν κατιόντι: ναυγίγοντι δὲ ὁ Σάρθ' ἔστι, Adana urbs, quam ab oriente præterlabitur amnis Sarus, ex Armenia montibus decurrrens: navigabilis autem est Sarus*. Et Dio Cassius lib. xlvii, pag. 345. οἱ Ταρσῆες πρὸς ταῖς Ἀδανα, ὁμοῦ τι σφίσι καὶ διαφύγοντες αἰετῶν, ὄρμηται, *Tarsenses adversum urbem Adana, qua vicina ipsis, & cum qua semper controuersiam habuerant, impetum fecerunt*. Memoravit etiam Appianus Bello Mithridat. pag. 394. piratas captivos, ἐς Μάλλον καὶ Ἀδανα καὶ Ἐπιφάνειαν συνήντησε, *Mallum, Adana, Epiphaneam, [Pompejus] labitare jussu*. In nummis legitur ΑΔΑΝΕΩΝ, in uno cum effigie Veneris e mari emergentis: in aliis, cum cognominibus, ab Hadriano & Julia Domna adsumtis, ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΑΔΑΝΕΩΝ, qui Valeriani nummus est, beneficium vero Hadriani memorat: item, ΙΟΥΛΙΑΝ. ΔΟΜΝΑΝ. ΚΕΒ. ΑΔΑΝΕΩΝ, si Harduini emendatio certa est: nam ab aliis in hoc ultimo legitur ΟΔΑΝΕΩΝ. In Ecclesiæ Notitiis *Ἀδανα, Adana* urbs sunt episcopalis: & Adanorum episcopus in Niceno & Chalcedonenſi conciliis habetur. Plurimis nomen est plurale: Zonaras tamen in Nicephoro Phoca quarto casu *Ἀδαναί*.

Tertia Ptolemæi in mediterraneis urbs est *Καῖσαρία πρὸς Ἀναζάρβον, Caesarea ad Anazarbum*. Videtur sic a monte cognominare, cui ὁμώνυμος urbs fuerat, antequam *Caesarea* diceretur: quod etiam ex Stephano liquet, cujus mox verba proferemus. Plinius dicto loco: *Anazarbeni, qui nunc Caesarea*. Ex quo adparet, errasse Suidam, in *Ἀναζάρβον* quum scripsit, *Cyndum* olim urbem dictam, deinde *Diocaesaream*, qua terræ motu collapsa, Nervam imperatorem misisse quemdam Anazarbum nomine qui instauraret, a quo *Anazarbus* dicta fuerit. Plinius enim, longe ante Nervæ imperium extinctus, jam sua ætate *Anazarbenos* cives vocavit: nec nomen illud ab instauratore est (quamquam & Ammianus lib. xiv, cap. xxv. dixit, *Anazarbus, auctoris vocabulum referens*) sed a monte, ut non obscure Ptolemæi verba probant, & clarius Stephani, *Ἀναζάρβον πόλις Κιλικίας. πόλιν αὖτὴν ἀπὸ τοῦ προκειμένου ὄρους, Ἀναζάρβου urbs Cilicia, dicta ab adjacente monte: utut dubius subjiciat, ἢ ἀπὸ Ἀναζάρβου τοῦ κτίσαντος, aut ab Ἀναζάρβο conditore*. Quamvis autem *Caesarea* aliquando in Augusti gratiam, vel Tiberii, adpellata fuit; tamen prius nomen *Anazarbus* invaluit, & novum oblitteratum est. Nummi enim Lucii Væri & Valeriani ΑΝΑΖΑΡΒΕΩΝ habent sine mentione Cæsareæ. Hierocles in Cilicia Secunda *Ἀναζάρβου μετροπόλις, Anazarbus metropolis*: atque ita etiam altera Notitia est episcopatum. Patria fuit Dioscoridis, qui apud Suidam dicitur *Ἀναζάρβου ἰατρός, Anazarbenſis medicus*: & Oppiani poetæ Cynegetici, in cujus vita etiam non aliter, quam *Ἀναζάρβου, Anazarbus* dicitur. Sub Justiniano horribiliter terræ motu fuit concussa. Procopius Hist. Arcad. cap. xviii. *εὐσυναι κατεβύον καὶ τὴν ἐν Κιλικίᾳ ἐπιφανέστατην Ἀναζάρβον, terra motus prostrata etiam Cilicia urbs illustrissima Anazarbus*. Ex quo quam splendida fuerit cognoscitur, & digna omnino, quæ metropolis fieret Ciliciæ Secundæ. Cedrenus quoque in septimo Justiniani anno pag. 299. de eadem clade: *Ἀναζάρβον, μητρόπολις δὲ Κιλικίας ἐπὶ τῇ ἑσπερίᾳ ἐστὶν, Ἀναζάρβου μετροπόλις Secunda Cilicia horribili terre motu prostrata fuit*. Etiam in Antonini itinere a Cæsarea Anazarbum, & in Tabula Peutingeriana *Anazarbo*, sexto casu, scribitur: quod ideo cumulatius adnotandum fuit, ut metathesis quorundam confutetur, qui *Anazarbus* vel ex industria, vel librariorum culpa reliquerunt, in quibus Zonaras etiam de eodem terræ motu suo Justino Thrace, *πόλις Ἀναζάρβου ἢ Ἀναπαζάρβου, urbs Anazarbus* jussit.

Anabazza scribens : & in Nicephoro Phoca p. 161. αἰρὸν τὸν Ἀνάβαρζαν, *Anabazam capis* : quem ad modum in Philostorgii lib. 111, cap. xv. Gothofredi editione legitur εἰς τὴν τῆς Κιλικίας Ἀναβαρζὸν ἀφικόμενον, in *Cilicia Anabazam veniens* : Valesius autem Ἀναζαρβὸν, *Anazarbum* edidit, ut veteres omnes scripserunt, ut etiam in nummis, quod vidimus, expressum est: quorum unus a Patino pag. 256. exhibitus figuram Fluvii decumbentis habet cum subscriptione ANAZAPB. qui fluvius *Pyramus* est, *Anazarbum* præterlabens. Levior mutatio in casu est, quem pauci in A formant, ut Stephanus ille Byzantius, de quo supra; aut in H five *, ut Nicephorus Callistus lib. xiv, cap. xxxix. pag. 529. Φλαβιάς ἐστιν ὑπὸ τὴν Ἀναζάρβης πόλιν, *Flavias est sub Anazarbes metropoli*: item, ἐπισκοπὴ Ἀναζάρβης, *episcopatus Anazarba* five *Anazarbes*.

Supra Mallon, citra Pyramum amnem est *Alcius Campus*. Strabo jam dicto loco, postquam de Mallo egerat, ὑπέρκειται τῆς παραλίας ταύτης Ἀλκίον πεδῖον, δι' οὗ Φιλώτας διήγαγεν Ἀλεξάνδρῳ τὸν ἵππον, *Supra hanc oram maritimam Campus Alcius est, per quem Philotas duxit Alexandro equitatum*. Eadem Arrianus lib. 11, pag. 92. Φιλάτα δὲ αἶγεν διὰ τοῦ Ἀλκίου πεδίου εἰς τὸν ποταμὸν τὸν Πύραμον, *Philote negotio dato, ut duceret [equitatum] per Alcium campum ad flumen Pyramum*. Plinius sæpe dicto loco: oppida, Mallos, Magarsos, & intus Tarsos. *Campi Alcii*: oppida Cassipolis, Mopsos liberum, Pyramo impositum: Thynos Zephyrium, Anchiale. Totum locum exscripsi, ut de numero Plinii judicari possit. Quia ante narraverat oppida, videri potest casu patrio *Campi Alcii* poni, ut, quæ sequuntur oppida in campo Alcio sita fuerint. Quod in iis etiam sunt maritima, campus autem supra oram in mediterraneis fuit; intercisio vulgaris excusari potest, ut *Campi Alcii* pluralivo numero a Plinio sint adpellati. Ceteri singulari omnes. Dionysius periegetes vers. 872

Κεῖθι δὲ τὸ πεδῖον τὸ Ἀλκίον, - - - :

quod interpretes Avienus vertit vers. 1036.

Hic cespes late producit Alciius arva.

Ad Pyramum sita erat *Mopsuestia*, infra Anazarbum, propior mari & ostiis. Strabo in oppidis numerat, quæ in sinu Issico sint posita: sed & paullo longius reducta alia in illo habet numero. Ptolemæus quoque in mediterraneis posuit. Græce scribunt conjuncte Μοψυστία, Ptolemæus, Procopius, alii: divise Μόψυ ιστία Strabo, Stephanus, ceteri. Plinio est *Mopsos* simpliciter. Oppida, inquit, Cassipolis, Mopsos liberum, Pyramo impositum. Et Stephanus: Μόψυ ιστία, πόλις Κιλικίας ἐπὶ τῷ Πύραμον ποταμῷ, ἀπὸ Μόψυ τοῦ μάλιστα, *Mopsi Hestia oppidum Cilicie ad Pyramum amnem sita, quæ a Mopso vate nomen habet*. Et Procopius de Aedific. lib. v, cap. v. Πόλις δὲ πρὸ ἐστὶν ἐν Κίλικίᾳ ἡ Μοψυστία, τῷ μάλιστα, ὡς φασὶν, ἐκείνῃ τῷ παλαιῷ ἔργον: ταύτην ποταμὸς παραρρεῖ Πύραμον, τῇ μὲν πόλει γινόμενῃ ἐγκαλλώπισμα, *Urbs est Cilicie Mopsuestia, vatis, ut p. nunt, illius antiqui opus. Eam adluit amnis Pyramus, singulare nobis ornamentum ferens*. Ex quo consensu adparet, aberrare illos a vero locorum situ, qui Mopsuestiam flumini Saro, multum citeriori adponunt. Zonaras in Nicephoro Phoca pag. 161. τῆς Μοψυστίας μέσσην ποταμῷ τῷ Σάρῳ διαρρομένης, *flumine Saro mediam Mopsuestiam dividente*. Cedrenus de eodem imperatore, Mopsuestiam obsidente, pag. 540. τέμνεται ἡ πόλις αὕτη μέσσην τῷ Σάρῳ ποταμῷ *secatur la urbs media a Saro fluvio*. Pyramo, uterque verius, ut vidimus, scripsisset. Ornamenta habuit ab Hadriano, cujus & nomen adsumsit. Nummus Antonini Pii ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΜΟΨΕΑΤΩΝ, *Hadrianorum Mopseatarum*. Sic enim cives ejus adpellantur. Stephanus: ὁ πολὺς Μοψιάτης, κατὰ παραγωγὴν μιᾶς τῶν λέξεων, *Civis Mopseates, quasi formatum ab una simplici dictione*. Dignitatem urbis ostendit etiam inscriptio Græca, Antonino Pio facta, apud Gruter. pag. 255, num. 4. quæ, præmisso Antonini titulo, ita habet:

- - - - - ΤΩ ΕΥΕΡΓΕΤΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙ ΑΔΡΙΑΝΗΣ ΜΟΦΟΥΣΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΙΛΙΚΙΑΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΟΥ ΡΩΜΑΙΩΝ - - - - -

evergete ac servatori Hadriane Mopsuestia Cilicia, sacra, libera, & asyli, suis legibus vivens, & federata ac socie Romanorum. In Notitiis secundum locum in Cilicia Secunda habet.

Proxima Mopsuestiae fuerunt *Castabala*, a Ptolemæo etiam proxime post illam posita. Aberravit Stephanus, quum ad Strabonis XII provocavit. Strabo enim incunte illo libro Cappadociae *Castabala* memoravit, quæ aliquando Ciliciæ tributa erant, post Cappadociae restituta, sita apud Cybistra, in Tauro, aut fere trans illum. Agit enim de præfectura *πρὸς Κασάβαλάν τε καὶ Κόβιστον μέχρι τῆς Ἀντιόχειας διέβηται τὸ λεγόν, circa Castabala & Cybistra usque ad Derben Antipatri prædictus.* Alia ergo sunt Ptolemæi & Plinii *Castabala*, sita in australi parte, reducta tamen a mari, inter Pyramum Pinarumque amnes, & inter Aegas ac Alexandriam. Antoninus itinere a Constantinopoli Antiochiam:

<i>Aegas</i>	- - - - -
<i>Carabolan</i>	M. P. XXVI.
<i>Bas</i>	M. P. XVI.
<i>Alexandriam</i>	M. P. XVI.

Pravum autem *Carabolan*, quod nemo dubitat, *Cistabulum* esse, singulari numero etiam Curtio lib. III, cap. VII. dictum. *Montis castris*, inquit, & *Pyramo amne ponte juncto, ad urbem Mallon pervenit: inde alteris castris ad Castabulum.* E quibus perinde situs, & eadem ratione, ut ex itinere Antonini illius, cujus nomen Itinerario præscriptum est, non potest esse ignotus. In Notitiis est in Cilicia Secunda *Κασάβαλα* & *Κασάβαλλα* scriptum: sed præstat scriptura prior & lambda simplex, ut ceteri omnes id vocabulum consignaverunt.

Ptolemæi ordine succedit *Nicopolis*, quam Strabo in oppidis Issici sinus numeravit. Nec vero hi duo concordant, sed Ptolemæus procul a sinu, sub Tauro monte, latitudinis gradu 37, hoc est XXVII locavit, quo Alexander numquam venit, cui Strabo videtur tamquam auctori, saltem memoriae ejus & honori tribuisse, quum in sinu eam, qui ab Issō nominatur, posuit. Medium locum videtur auctor Itinerarii tenuisse itinere a Nicopoli Edessam, quod per Commagenam ita ducit:

<i>Nicopolis</i>	- - - - -
<i>Aluvia</i>	M. P. XIII.
<i>Serbedis</i>	M. P. XV.
<i>Deliche</i>	M. P. XX.
<i>Leuena</i>	M. P. XXIV.
<i>Commaba</i>	M. P. XXV.
<i>In Ascao</i>	M. P. XXII.
<i>Edessam</i>	M. P. XVIII.

Eandem Ptolemæus in mediterraneis *Επιφάνεια*, *Epiphaneam* ponit, quam etiam Plinius & Stephanus in Cilicia; Notitiæ episcopatum in provincia Secunda habent. Cicero lib. XV, epist. XV. dici itinere ab Amano monte reducit. *Pacare*, inquit, *Amanum*, & *perpetuum hostem ex eo monte colere constitueram.* Quumque me discedere ab eo monte simulassem, & alias partes Cilicia petere, abessetque ab Amano iter minus diei, & castra apud Epiphaneam fecissem; a. d. IV idus Octobres, quum advesperasceret, expedito exercitu ita noctu iter feci, ut a. d. III idus Octobres, quum lucisceret, in Amanum adscenderem. Numeri in Ptolemæi expositione propius Nicopolim nos ducunt, a qua in Agathodæmonis tabula sejungitur longius Epiphaneæ. Sed magis fidendum tabulæ, quæ minus pravari potest quam numeri. Nec longe ab

Iſſo videtur abſuiſſe, quia Cicero revertens ex illa Amani parte, in quam una nocte ab Epiphanea profectus erat, *castra*, quod in eadem epistola est, *in radicibus Amani habuit apud aras Alexandri quatrimum*. Aræ autem, victoriæ monumentum, in ripa Pinari fuerunt positæ, ut Curtius lib. III, cap. XII. refert, juxta locum, in quo pugnatum fuerat. Quod lib. II, epist. x. ad Cœlium dicit, *victoria juxta imperatorem adpellatus sum apud Iſſum, quo in loco Darium ab Alexandro esse superatum, Clitarchus tibi narravit*. Non longius ergo ab hoc loco remota videtur Epiphanea oppidum fuisse. Denique *Amanicas Pylis* Ptolemæus in hac parte mediterranea adjungit, de quibus supra, quum de Syriæ Pylis, sive Ciliciæ, in maritimis ageremus, abunde quoque dictum fuit.

Superfunt in ipso Amano monte sita, quæ Cicero describit lib. xv, epist. iv. ad Catonem, a se oppugnata, capta, vastata. *Quum castra*, inquit, *apud Epiphaneam fecissem, a. d. quartum idus Octobres, quum advesperasceret, expedito exercitu ita nocturniter feci, ut a. d. III idus Octobres, quum lucisceret, in Amanum adscenderem, distributisque cohortibus & auxiliis, - - - plerosque nec opinantes oppressimus, qui occisi captique sunt, interclusi fuga. Erana autem, quæ fuit non vici instar, sed urbis, quod erat Amani caput; itemque Sepyram & Commorin, acriter & diu repugnantibus, Pomtino illam partem Amani tenente ex antelucano tempore usque ad horam dici decimam, magna multitudine hostium occisi cepimus, castellaque sex capta, complura incendimus*. Ex his *Erana* notamus, caput Amani, vicum magnum: item *Sepyram* & *Commorin*, etiam vicos vel castella. Sita fuerunt in ea Amani parte, sub cupis radicibus Aræ Alexandri erant: & descendens Cicero statim locum castris cepit, quo Alexandri adversus Darium castra fuerant, prope Iſsum oppidum, ut ibidem Cicero & lib. v. ad Attic. epist. xx. refert.

Hinc ad oppidum *Pindenissum* exercitus adductus, quod *Eleutherocilicum* erat, sive eorum, qui neque sub regibus unquam fuerant, Romanæ autem provinciæ hostes sempiterni. Hoc oppidum, quod munitissimum erat, operosa obsidione cinxit, vallo, aggere, fossa, sex castellis circumdedit, aggere, vineis, turribus multisque tormentis oppugnavit, & septimo demum ac quinquagesimo die cepit: quod iisdem epistolis, etiam lib. II, ep. x. ad Cœlium narratur. Situm oppidum fuit *altissimo & munitissimo loco*, prope Amanum montem, quod ex Ciceronis expeditione liquet: non in ipso Amano; alioqui non *Erana*, sed *Pindenissus*, erat montis fuisse, quia & major hæc & munitior fuit quam *Erana*. Flura de eo oppido non habemus.

Non longe aberant *Tibarani*, populus æque, ut *Eleutherocilices* Romanis infesti. Ciceri ad Catonem epistola: *His [Eleutherocilicibus] erant finitimi pari scelere & audacia Tibarani: ab his, Pindenisso capto, obsides accepti*. Alii vero hi ab illis *Tibarenis* fuerunt, quos Strabo lib. XII, pag. 378. in Ponto locavit, τῆς Τραπεζοῦς & ὑπερμαχῶν, *supra Trapezuntæ suos*: quamquam nolimus negare, ejusdem fuisse originis, & hos forsan ab illis in has partes Ciliciæ esse profectos: nisi gravius discrimen in una littera velimus quærere, dum, quæ Straboni sunt Τραπεζοῦς, *Tibarenis*; in melioribus Ciceronis libris scribuntur *Tibarani*.

Antequam ex Cilicia in Cappadociam divertamus, de *Pylis*, quibus iter in Cappadociam est, dicendum restat. Cilicia fere undique, ubi a mari discedit, cingitur montibus, Taurus & Amano, & paucos eosque difficiles ac angustos habet aditus. Curtius lib. III, cap. xv. *Perpetuo jugo moris asperi ac prarupti Cilicia includitur: quod quum a mari surgat, velut in quodam flexuque curvatum, rursus altero cornu in diversum litus excurrit. Per hoc dorsum, quæ maxime introrsum mari cedit, asperi tres aditus & perangusti sum: quorum uno Cilicia intranda est*. Et paullo ante: *Aberat ea regio [Cappadocia] quinquaginta stadia ab a-*

penitus, naturali sua imitante. Postea vero, eodem cap. iv. *Alexander fauces jugi, quae Pyle adpellantur, intravit. Contemplatus locorum situs, non alias magis dicitur admiratus esse felicitatem suam; obui potuisse vel saxis confitebatur, si fuissent, qui in subcuntes propellerem.* Quos tres aditus introrsum qua maxime jugum a mari recedat, dixit, non memini ab aliis scriptoribus memorari, qui tres quidem notificant, sed non omnes introrsum a mari quam maxime cedentes. Amanicæ enim Pylæ, & his vicinæ Syræ, in ora sunt & mari proximæ, neque recedunt introrsum longe, aut abeunt maxime a mari, ut verear, Curtium de tribus accepisse, & omnes tres plagæ, qua transeundem Alexandro ex Macedonia erat, adplicuisse, quod non raro ille in geographia, etiam alibi locorum aberravit. Arrianus lib. ii. unius aditus meminit, quo Alexander ex Cappadocia Ciliciam intravit, quas πύλας τῆς Κιλικίας, Cilicie pylas sive portas vocat: distinctius Cicero lib. v. ad Attic. epist. xx. *Tauri pylas*, quia per Taurum præbent transitum. *Perrexi*, inquit, *in Ciliciam per Cappadocia partem eam, quæ Ciliciam attingit.* - - - *Itaque confestim iter in Ciliciam feci per Tauri pylas. Tarsum veni a. d. 111 non. Octobres.* Videtur easdem pylas, quas Alexander, transiisse, quia uterque inde ad Tarsum recta scirebatur. Quod si diversæ sunt, non tamen longius videntur separatæ esse, quemadmodum geminæ & propinquæ pylæ in Syriam ex Cilicia ferebant, ut supra ex Arriano & Plutarcho probatum fuit. Quod si plures hoc loco per Taurum fuerunt transitus, unus tamen faciliior frequentiorque, quem Strabo lib. xii, pag. 370. descripsit, supra Tyanitidem esse, quæ subiaceat τῇ Τάυνῳ τῇ κατὰ τὰς Κιλικίας πύλας, καὶ ἂν ἐν περὶ τῆς καὶ καύοντος πᾶσι εἶναι αἱ εἰς τὴν Κιλικίαν καὶ τὴν Συρίαν ὑπερβαίει. *Tauro* [Tyana subjacent] *ad Cilicias portas: juxta quas facillimum ejus sunt omnibusque communissimum in Ciliciam & Syriam transitus.*

C A P U T V I I,

D E

I N S U L A C Y P R O

E T M I N O R I B U S A L I I S.

DE insulis Asiæ adjacentibus ab occasu solis, actum supra fuit cap. ii. hujus libri. Nunc per australem plagam provehemur ab Rhodo usque in Syriam, ubi paucæ minores occurrunt: maxima autem *Cyprus* compensat quidquid huic mari deest insularum. Quemadmodum igitur Strabo post Ciliciæ explicationem, Cyprum insulam, quæ objecta eidem est, exponit: ita nos pariter ex Cilicia in hanc insulam divertimur, ut tamen minores aliquas sub Lycia & Pamphylia non negligamus.

Scylax Caryandensis cap. de Lycia, postquam de Rhodo egerat, εἶτα Χελιδονίας, αἰρωτέρου καὶ ἰσίου θύο, καὶ Διονυσίας ἵκνται. *Deinde*, inquit, *Chelidonia sunt, promontorium & duæ insulae: & insula Dionysias*, sive ut Vossius legendum censet, *Dionysia*, Stephanus quoque tantum duas habet Chelidonias εἰσὶ καὶ, inquit, *Χελιδονίας πέτραι, ἃν πολλάκις ἐμνησθήμεν. Δύο δ' αὖτε κεκλημέναι, ἡ μὲν Κορυδα, ἡ δὲ Μελαμπεα. Sunt etiam Chelidonia petra, quarum sæpe meminit.* *Sunt autem duæ vocatae, una quidem Corydela, altera vero Melamppea.* Nil duas tantum nominatas dixit, reliquam vel reliquas sine nomine. Dum petras vocat; cor-
seantem Ptolemaeum habet, cui lib. v, cap. i i i extremo sunt *Χελιδονίας σκοπελοι Chelidoniae*

scopuli. Ceteri tres numerant Chelidonias. Strabo lib. xiv, pag. 458. οὗτοι ἑστὶν αἱ Χελιδόνιαι τρεῖς ἡσὶν τετραχῆαι, πέντε τὸ μέγεθος, ὅσον πέντε σταδίους ἀλλήλων ἀπέχουσι: τῆς δὲ γῆς ἀφιστάσιν ἑκατάδιον. Deinde *Sacrum promontorium* est, & *Chelidonea tres insula aspera, magnitudine aequales, inter se quinque, a continente sex stadiis disjunctæ*. Et Plinius. v, cap. xxxi. In Lycio mari Illyris, Telendos, Attelebussa, Cypria tres steriles; & Dionysia, prius Caretha dicta. Deinde contra Tauri promontorium pestifera navigantibus Chelidonia totidem. Quas ante nominat, quia a Cypro Rhodum progreditur, ab ortu sunt Chelidoniæ, sed minus notæ: nisi quod *Attelebussa* Ptolemæus Pamphyliæ subjecit. Ab occasu, sive inter Chelidonias & Rhodon, Strabo dicto loco habet *ἡσὶα πολλὰ*, multas parvas insulas, e quibus solam maximam Κισθίνην, Cisthenen nominavit. De Chelidoniis autem, earumque numero clare aperteque Dionysius perieg. v, 505.

- - - - - αὐτὰ δὲ πίζης

Αἰγυπτίης Ρόδου ἑστίν, Ἰηλουσίῃσι πέντε ἀνδράων,

Τηιδὲ μετ' αἰτολήνδῃσι Χελιδόνιαι γεγάασιν

Τρεῖς ἡσὶν, μεγάλῃσι Παταρχίδος ἵνδοθεν ἄκρης.

Ex adverso autem ora Aegyptia Rhodus est, *Jatysiorum solum hominum*. Post hanc, orientem versus, Chelidoniae tres sunt insulae, magnum Patarcum intra promontorium. Situm propius Lucianus in Navigio descripsit. Aiebat, inquit, se tempestive magna jactatos decimo tandem die per angustias illas ἐπὶ Χελιδονίας, ad Chelidoneas, ubi parum abfuerit, quin omnes submergeremur. Novi autem, aliquando etiam παρεπλεύσαι καὶ αὐτὰς Χελιδονίας, pratervectus ipse Chelidoneas, quamvis se eo loci attollunt fluctus, & maxime flante Africo, si quando adsumferit & Austri partem aliquam secum. μετ' ἐκείνῃ γὰρ δὴ συμβαίνει μερίζεσθαι τὸ Παμφυλίον ἀπὸ τῆς Λυκαίων θάλασσης. nam ab eo loco contingit dividi Pamphylium mare a Lycio. Hinc intelligimus, quare Plinius pestiferas navigantibus has insulas supra dixerit. Vim & impetum tempestatis Lucianus maxime objecto promontorio, ejusque positioni tribuit, quod Livius lib. xxxiii, cap. xli. *Chelidonium promontorium* vocat. Cyprium, inquit, tendens, cum Chelidonium promontorium superasset, paullisper seditione remigum est retentus in Pamphyliæ circa Erymedonem amnem. Hoc ipsum est *Sacrum* Strabonis promontorium, ἡσὶ αἰκρὰ, ut supra vidimus; & Plinii *promontorium Tauri*, de quo etiam in Lycia multum diximus. *Chelidonium* autem vocatur, quia e regione est insularum Chelidoniæ. Plinii insula *Dionysia*, est Scylacis *Dionysias*, sive *Dionysia*, ut forte legendum est; quam prope Chelidonias posuit.

Hæc de Chelidoniis. Sunt autem inter ipsas & Rhodum plures aliæ, ἡσὶα πολλὰ, ut supra a Strabone vocari diximus, id est *multa parva insula*; seu, ut Plinius ait lib. v, cap. xxxi, *multa ignobiles* in Lycio mari: e quibus notiores, *Megista*, cujus civitas interiit, ut Plinius notavit; quæ etiam Ptolemæo Μεγίστη, id est *Maxima*, est in mari Lycio lib. v, cap. iiii: & contra Chimæram *Dolichiste*, ut etiam Plinius positionem designavit: & Ptolemæo ibidem Δολιχίστη, qui & post Chelidonias habet in Pamphylio mari Κράμβουσα, *Crambussa*, quæ Plinio *Crambussa* scribitur. Strabo lib. xiv, pag. 461. Ciliciæ subjecit. Sic etiam recenset: Post Calycadnum est petra Pœcile, cui incisi sunt gradus, qua Seleuciam intrat: deinde Ancmuriæ promontorium: hinc Κράμβουσα ἡσὶς, καὶ Κόρυκος ἄκρη, *Crambussa insula*, & *Corycium promontorium*, supra quod ad xl stadia est antrum Corycium, in quo crocus nascitur. Hunc ordinem servavit Strabo: ad quem proxime Stephanus quoque accedit, cui est Κράμβουσα ἡσὶς περὶ Σελυκίαν τῆς Ἰσουλίας, *Crambussa insula circa Seleuciam Isaurie*, quæ eadem ad Calycadnum Seleucia est. De *Attelebussa* Plinii & Ptolemæi, in Pamphylio mari sita, supra aliquid diximus. De *Eiussa* sive *Elenfa* insula Ciliciæ, quam Archelaus rex con-

condidit & habitavit, dictum in continente Ciliciæ, cui proxima est. Strabo enim jam dicto loco: εἴτ' ἡ Ελέυσα νῆσος μετὰ Κόρυκτον, προσκειμένη τῇ ἐπιείρᾳ, ἣν συνώκισεν Ἀρχέλαος καὶ κατεσκευάσατο βασιλεὺς, *Deinde post Corycnam Elëusa insula est, adjacens continenti, quam Archelaus condidit, & regiam sibi fecit.* Adjacet autem Ciliciæ Asperæ, quam Archelaus tenuit; sed in limite Campestris, seu ubi Trachea desinit. Hæc igitur de minoribus insulis: sequitur major, aut maris hujus maxima

I N S U L A C Y P R U S.

De Cypro, nobilissima insula, Plinius lib. v, cap. xxxi. *Cilicium mare ex quinque maximis [mediterranei insulis] Cyprum habet, ad ortum occasumque Cilicie, ac Syriæ objectam, quondam novem regnorum sedem.* Regnorum numerum a Mela accepit, qui lib. ii, cap. vii. *Cypros, inquit, recto jago inter Ciliciam Syriasque porrigitur ingens, ut quæ aliquando novem regna cepit, & nunc aliquot urbes ferat: quarum clarissima Salamis & Paphos, & quo primum ex mari Venerem egressam accolæ adjirmant, Palæpaphos.* De Cypri regulis Alexandri temporibus Arrianus lib. ii, pag. 34. & Diodorus lib. xix, cap. lxxix. consulantur. De nominibus Cypri antiquis, quæ plura dicuntur fuisse, ita Plinius ex aliorum relatione: *Vocatam ante Acamanida, Philomides: Cerastin, Xenagoras; & Aspeliam, & Amathusiam, & Macariam: Astynomus, Crypton, & Coliniæ, prodiderunt.* Rationes nominum *Acamanidis*, & *Amathusie*, & *Macariæ* non obscuræ sunt; istud enim promontorio, illud ab urbe, hoc a fertilitate dictum est. Lycophron duo nomina habet, quorum alterum ipsum *Cerastin*, sed casu alio est: alteram *Aspeliam* Plinii corruptam vocem esse arguit. Sic enim vers. 447. *Alexandræ:*

Οἱ πάντες δὲ Σφάκειαν εἰς Κτεασίαν

Καὶ Σάτταχοι βλώξαντες,

Quingue in Sphaceam Ceraſtiam & Satrachum venientes : id eſt Teucer, Acamas, Cepheus, Agapenor & Praxander in Cyprum ferentur, ut Tzetzes interpretatur. qui de nominibus iſtis: ἱ Κύπρος, πρετερον Σφῆκεια ἱκαλῆτο, ὡς Φίσι Φιλοſίφανος ἱ τῷ περὶ Κύπρον, ἀπὸ τῶν ἐνοικησάντων ἱκῆσι ἐν ὄρει, αἱ ἱκαλῆτο Σφῆκει. ἱκαλῆτο δὲ Κεραſία, ὡς μὲν Ἀνδρόκλῆς ἱ τῷ περὶ Κύπρον λέγει, διὰ τὸ ἐνοικῆσαι αὐτῷ αἱ ἱκῆσι αἱ ἱχοι κέρατα. ὡς δὲ Ξενογόρας ἱ τῷ περὶ Νησῶν, διὰ τὸ ἱχει πολλὰς ἱχοχῆας, αἱ κέρατα καλῆσι. Cyprus olim Sphaceas vocabantur, ut Philoſtephanus in libro de Cypro tradit, ab incolis qui Sphaces dicebantur. Loca vero etiam Ceraſtia, ut quidam Androcles in de Cypro dicit, quod homines incoluerint, qui cornua haberent : aut ut Xenagoras de Inſulis libro, quod multis [terrae in mare] prominenſias habeat, quas [Græci] κέρατα, cornua adpellent. Fabula Androclis explodenda eſt : Xenagoras autem quod res eſt iudicavit : & talis inſignis protentio terræ inter Salaminem & Clides eſt. Nihilominus Ovidius, ut poetæ ſolent, fabulæ inhaeret, aut ad illam adludit lib. x Metamorph. verſ. 222.

- - - gemino quondam quibus aspera cornu

Ficus citri: unde etiam nomen traxere Cerasifera.

Lycophronis autem Sarrachus secundum Tzetzem est non ipsa insula, sed *παλις καὶ ποταμὸς Καραίη*, oppidum et flumen Cypri; utrumque vero ignotum. Strabo lib. xiv. insulæ magnitudinem ita describit, ut *Καραίη*, ambuius ejus sit *κατακαλιζοῖται*, ei, qui omnes illius sinus per-
 met, *εἰς εἰς εἰς* cccxx stadiorum: longitudo autem a Clidibus ad Acamanta, idē ab oriente in occidentem, terrestri itinere, sit *εἰς* cccc stadiorum. Convenit fere cum Timotheo qui apud Plinium in circuitu habet ccccxviii. m. *ιθ*: Isidorus autem ccc
 lxx. m. qui sine ambiguitate posthabuit. Nunc ad oram per latera explicandam succedimus: ut de Mytilenensi.

LATUS SEPTENTRIONALE.

A septentrionali latere incipimus, quod maxime vicinum est Ciliciæ, unde progressi sumus. Post Acamantem, quod occidentalis ultimum est septentrionem versus promontorium, occurrit in septentrionali latere *Arsinoë* Ptolemæi & Strabonis, reginæ Aegyptiacæ nomen ferens, quia Cyprus Aegyptiorum fuit Macedonum, sive Ptolemæorum. Strabo lib. XIV. sub finem: *πρὸς ἑα μετὰ τὸν Ακάμαντα πλῆς εἰς Αρσινόην πάλιν, καὶ τὸ τῷ Διὸς ἄλσθι*, *Post Acamantem, orientem versus, ad oppidum Arsinoë navigatio est, & ad Jovis lucum.* Deinde est *Callinusa* promontorium Ptolemæi. Tum *Solæ* sive *Soli*, Σόλοι, oppidum. Sic Ptolemæus locavit: etiam Strabo, εἴτα Σόλοι πόλις, λιμένα ἔχουσα καὶ ποταμὸν, καὶ ἱερὸν Ἀφροδίτης καὶ Ἰσιδος, *Deinde [post Arsinoë & Jovis lucum] urbs Solæ, habens portum & flumen, & templum Veneris ac Isidis.* Sic legendum Σόλοι, cum Scylace, Plutarcho, Ptolemæo, & Plinio, non ut editum est Σόλας. Plinius lib. V, cap. XXXI. *Salamis, Amathus, Lapethos, Solæ.* Idem ergo nomen Solorum Cypri & Ciliciæ: non autem illa ab hac denominationem habuit, sed a Solone sapiente ac legumlatore Atheniensi: qui in Cypro exsulans apud regulum *Aepeæ*, persuasit illi, ut urbem suam ex loco aspero & sterili transferret in subiectum *καλὸν πεδίον, amatum & bonum campum*: quod ille fecit, & τῷ Σόλωνι τιμὴν ἀποδίδς, Αἰπεῖαν καλεσμένην τὴν πελὶ πρῶτον, ἀπ' ἐκείνης Σόλας προσσηγορεύσει, *in honorem Solonis, urbem antea Apæam dictam, Solos nunciat.* Hæc Plutarchi fide in Solone pag. 93. *Aepeæ* etiam meminit Stephanus.

Vbi maxime in septentrionem excurret, promontorium est, Straboni dictum *Κρομμύων ἄκρα*, Ptolemæo *Κρομμύων ἄκρα*, hoc est *cepræ* vel *ceparum* promontorium. Latine etiam expressum videmus in extrema epistola Cassii ad Ciceronem, quæ lib. XI, epist. XII, est, secundum P. Victorii lectionem scripta *idibus Jun. Cypro, a Crommyi acride.* Victorium Grævius & Gronovius sequuntur. Sed MSS. mire inter se dissentiunt.

In medio latere est urbs *Lapathus*, sive *Lapethus*, sive *Lapithus*; nam tot modis scribitur. Strabo: *ἐν τῷ μετὰ τὴν Λάπαθον τε εἰς πόλιν, ὁμοῖον ἔχουσα, ἐν μέσῳ [latere] urbs est Lapathus, flumen habens.* Stephanus Λάπηθ, scripsit, ut Plinius *Lapethus* Latine. Stephanus provocat etiam ad Alexandrum Ephesium, in versu, qui, obstante metro, corrumpi non potest, ita scribentem:

Βίλβ δ' εὖ Κιτίον τε καὶ ἱμερόσσα Λάπηθ.

Rivus autem Beli Citium, & amabilis Lapethus. Ptolemæo est Λάπιθ, *Lapithus* per jota; & Diodoro Siculo lib. XIX, cap. LIX. ὁ Λαπίτι βασιλεὺς, *rex Lapithus*, etiam per jota. Nihil minus Plinii & Stephani scripturam ducimus præferendam esse, quia in Golzii Græca Tab. XLVI nummus cum palmæ iconē est, inscriptus ΛΑΠΗΘΕΩΝ. Cyprum autem cum palmas ferre, Plinius auctor est lib. XII, cap. IV. Nec defunt indicia, Stephanum ὁμοῖον ἔχουσα καὶ πᾶσα, quæ eadem apud Stephanum in Λάπηθ leguntur, nisi quod hic ὁμοῖον habet, ubi ille ὁμοῖον. Quod si est, conjicere licet, in Strabonis illum codice non Λάπαθ, sed Λάπηθ etiam legisse.

Hinc Ptolemæo sunt *Lapithi* fluminis ostia, haud dubie ad ipsam urbem cognominem: *ἡ δὲ Κερύνη, Κύρνη*; Scylaci *Κερύνια, Κύρνια*: bene; quia Diodoro, loco antea dicto, *ἡ δὲ Κερύνη, Κύρνια* vel *Κερύνια* in Cypro est: qui consensus utique veriorē scrip-
turam confirmat, & ὁ Ptolemæi corruptionis arguit. Casaubonus putat in Strabonis libris *ἡ δὲ Κερύνη* sub pravato vocabulo *πᾶσα* latere, quod ad Lapathum ibidem tractum sit: ve-
ritatem & Stephanus illa verba cum Lapetho legit, non est quod mendum in voce illa su-
perest. R. III. (X) spice-

spicemur. Succedit apud Ptolemaeum *Macaria* oppidum, quod totius insulae antiquum nomen fuisse, supra ex Plinio demonstratum est.

Tum denique sequitur *Aphrodisium*, inter quod & Lapathum nihil apud Strabonem est, praeter suspectam *Agidum*, quam alii *Nagidum* legunt, verba, καὶ ἢ τὸ "Αγιδόν, ita dividendes, καὶ ἢ τὸ καγιδόν. De Aphrodisio autem Strabo ita: αὐτὸ Ἀφροδισίον, καὶ ὁ γὰρ ἡ ἴσθμῳ, *deinde Aphrodisium est, juxta quod insula conungitur.* Salamini est oppositum, & cum ea peninsulam illam, quae hinc in ortum solis ad Clides usque protenditur, tamquam in isthmo, latiore tamen, claudit. Distat enim a Salamine Aphrodisium LXX stadis ex Strabonis dimensione. Prope abest, in ortum versus, Ἀχιμεῖον ἀκρὶ, *Achivorum astra* sive litus, ut Strabo & Ptolemaeus vocant, ita nominatus locus, quod Teucer, qui Salaminem condidit, hic προσηγάδα πρῶτον, *primum adpulerat*, a patre Telamone ex patria ejectus.

Extrema in hoc latere, boream spectante, Ptolemaeo est Καρπασία, *Carpasia*, sita in ipsis angustis peninsulae. Strabo, Καρπασία λιμένα ἔχουσα, *Carpasia, portu praedita*: Scylax diphthongo scripsit Καρπάσιον, *Carpasēa*. At Stephanus quoque simplici littera Καρπασία, *Carpasia*: & Diodorus Siculus lib. XX, cap. XLVIII. de Demetrio Antigoni filio: διπλαστοῦν αἰς τὸ Κόρυν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον κατεστράτευοντο ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Καρπασίας, *in Cyprum* [ex Cilicia] *pervenit, & in Carpasia ora castra posuit*, - - - *deinde ἔλα κατὰ πρὸς τὸ Οὐρουσίον καὶ Καρπασίον, ὡς ἐπὶ Ὑρανίαν & Καρπασίαν.* Plinius scripsit *Carpasium*, neutro genere. *Vrania* autem Diodori incerta & nomine & situ est: quidam enim malunt Ἡρανίαν, *Erania* legere. Sed quodquod nomen fuit, haud procul a Carpasia fuit, quia in Carpasiae ora castra Demetrius habuit, & illa urbe ac Vrania potitus ad Salamina obsidendam progressus est.

LATUS ORIENTALE CYPRI.

Ex Ptolemaei dispositione hic primum est Οὐρεὶ βοῆς, ἀκρὸς, *Cauda bovis, promontorium*: pro quo in Palatino est codice Κλειδὸς ἀκρὰ, *promontorium Clides*, quamquam *Clides* aliis sunt insulae huic extremo promontorio objectae. Promontorium Plinius *Dinaretum* dixit, unde longitudinem insulae metitur. Verba infra in *Acamae* proferemus. Strabo etiam ibi promontorium & montem agnoscit, cujus summitatem *Olympum* vocat: αὐτὸ ἀκρὰ, inquit, καὶ ὄρεθ'· ἡ δ' ἀκρόστα καλεῖται Ὀλυμπος ἔχουσα Ἀφροδίτης Ἀκρείας ναὸν, ἁδύων γυναικὸς καὶ αἰθέρον. *Deinde* [post Carpasiam] *est promontorium & mons: summitas autem Olympus vocatur, in qua Veneris Actae sanctorum est, quod adorari aut conspici a femina nefas habetur.* Praejacent (πρόκεινται) αἱ Κλειδὸς, *insula Clides*, & quidem πλησίον, *e propinquo*, ut idem Strabo adnotavit. De numero lis est. Strabo: αἰεὶ δὲ αἱ μὲν Κλειδὸς τρεῖς δύο προκύματα τῇ Κόρυϊ κατὰ τὰ ἰσθμια μέρη τῆς ἡμέρας, *Sunt autem Clides duae parvae insulae ante Cyprum sitae ad ortivas ejus partes.* Plinius autem numerat quatuor. *In eodem*, inquit, *sive Eleusa est: & quatuor ante promontorium ex adverso Syriae, Clides.* Addidit Strabo tamen verbis antea memoratis (πρόκεινται δὲ πλησίον αἱ Κλειδὸς, *praejacent, prope promontorium, Clides*) significationem aliarum, e quibus Plinius numerum suum auxit. Continuo enim adjecit, καὶ ἄλλαι δὲ πλείους, *& aliae plures.* Adjungit etiam *Carpasias insulas* ab oppido Carpasia per isthmum seu angustam ibi terram xxx stadis distantes: quae corrupte in Ptolemaei lib. V, cap. XIV. extremo leguntur Κάρπασαι ἴσθμῳ, *Carpasae insulae.*

Deinde Ptolemaei est Ἐλεῦσα ἀκρὰ, *Eleusa promontorium*, & tum urbs Σαλαμίς, *Salamis*. Strabo: καὶ μετὰ ταύτας ἡ Σαλαμίς, *& post has [insulas Carpasias] est Salamis.* Pomponius Mela lib. II, cap. VII. *Cyros nunc aliquot urbes habet, quarum clarissima Salamis & Paphos.* Plinius lib. V, cap. XXII. *Oppida in ea [Cypro] XV, Nea Paphos, Palaeaphes, Ca-*

rias, Citium, Corinthus, Salamis, Amathus, Lapethos, Solus, cetera. Thucydides lib. i, pag. 73. πλέουσιν ἐπὶ Σαλαμῖνι τῇ ἐν Κύπρῳ, *super Salaminem*, qua in Cypro est, navigaverunt: quod addendum erat, ut distingueretur a Salamine in sinu Græcorum Saronico. A Teuctro enim condita est, Telamoniis filio, ut Strabo narrat: is vero in patriæ memoriam, pulsus a parente, hanc ipsam quoque, quam in Cypro urbem condidit, *Salaminem* adpellavit. Horatius lib. i, oda vii.

Nil desperandum Teuctro duce & auspice Teuctro:

Certus enim promissit Apollo,

Ambiguam tellure nova Salamina futuram.

Unde Scylax in Cypro: Σαλαμίς Ἑλληνίς, λιμένα ἔχουσα πλετοὶ χιμαραίων, *Salamis urbs Græca, portum clausum habens, & commodum ad hibernandum*. Diodorus Siculus lib. xx, cap. xlviii. de Demetrio poliorceta, quum cepisset Carpathiam Cypri, ἀνέστη μετὰ τῆς διαίτης ἐπὶ τῇ Σαλαμῖνι, *movit cum exercitu adversus Salaminem*. Et mox Μενέλαος διέταξεν ἐν Σαλαμῖνι, *Menelaus [Ptolemæi dux] cum Salamine subsistebat*. Et cap. xlix. Δημήτριος δὲ τὴν τῇ Σαλαμῖνι ὄρεϊ πάλιν ἐκ διακαταφρόντος ἔσαν, *Demetrius videns Salaminiorum urbem non contemnendam esse*. Et cap. l. Πτολεμαῖος κατενέχθεις τῆς Κύπρου πρὸς τὸν Πάφον, - - - κατέπλευσεν εἰς Κίτιον, τῆς Σαλαμῖνι, ἀπέχον τοσούτης διαστάσεως, *Ptolemæus ad Cyprum delatus circa Paphon, inde navigavit Citium, quod ducentis stadiis a Salamine distat*. Et Polyænus lib. iv, cap. vii. strateg. vii. Δημήτριος ἐπελόμενος Σαλαμῖνι τὴν ἐν Κύπρῳ βυλόμην ἐλπίς, *Demetrius oppugnabat Salaminem in Cypro*. Idem lib. v, cap. xx. Μενεκράτης Σαλαμῖνι τὴν ἐν Κύπρῳ βυλόμην ἐλπίς, *Menecrates volens Salaminem in Cypro capere*. Hæc de veteri Salamine: nomen *Constantia* ad aliud ævum, aliamque geographiæ partem reservatur. Ptolemæus addidit huic lateri *Pedæi* fluminis ostia post Salaminem: & tandem *Αμμόχουσι* promontorium, id est arenæ aggerem, pro quo in Palatino legitur *Παδάλιον ἄκρον*, & in margine *Αμμόχουσι*. Dubites vero *Ammochostum* esse *Pedali*um, quia Strabo *Pedali*um promontorium in austrino latere posuit, interjectis inter illud & Salaminem oppidis, alia *Arfinoë*, & *Leucolla*, alio portu. Sit ergo *Ammochostum* promontorium: *Pedali*um, si verum nomen, latere sequenti interpretabimur.

LATUS CYPRI AUSTRALE.

Si ab ortu, ubi desumus, in occasum solis progredimur, ex Ptolemæi dispositione primi occurrunt Θρόνι, πόλις καὶ ἄκρον, *Throni, oppidum & promontorium*: deinde Δάδης ἄκρον, *Dades, promontorium aliud*: & tandem Citium, urbs notissima. Strabo autem hunc ordinem servat a Salamine occasum versus: ἴτ' Ἀρσινόης πόλις καὶ λιμὴν ἴτ' ἄλλος λιμὴν Λεύκαλλα, *deinde [post Salaminem] est Arfinoë, oppidum & portus: dein alius portus Leucolla*. Meminit *Throniorum* etiam Strabo, sed oppidum an promontorium sit, non expressit; tantummodo dixit, Curiadem, promontorium abesse ἀπὸ Θρόνι, a *Thronis*, septingentis stadiis. Mansit forsitan promontorii nomen: oppidum autem *Throni* in reginæ honorem videtur *Arfinoë* vocatum: quæ alia *Arfinoë* ab illa est, quam supra in septemtrionali plaga juxta Solo, exposuimus.

Tum demum Strabonis *Παδάλιον ἄκρον, promontorium Pedali*um sequitur, supra quod *Ἰδάλιον, ὄψελος, τετραγώνου, collis asper, alius, mensæ forma sit, Veneri sacer, a Chlidibus* DCCLXXX distans stadiis. Meursius censet *Ἰδάλιον, Idali*um legendum, qui sane Veneri sacer locus in Cypro fuit: *Pedali*um autem, quasi falsatum, ignotum omnibus. Facile adfentimur, quia poetis celebratum est *Idali*um: quod, nisi *Pedali*um est, locum adsignare non possumus. Lucanus lib. viii, vers. 716.

- - - ab *Idalio Cinyræ* litore Cypri.

(X) 2

Et

Et Virgilius Aeneid. 1, vers. 681.

Aut super Idaliæ sacra sede recondam:

& mox versu 692.

- - - *futurus gremio dea tollit in altus
Idalia lucos.*

Ad priorem locum Servius : *Idaliæ Cypri nemus est, in quo oppidum breve; ut paullo post, Idalia lucos.* Sane & Plinius, ac Theocriti scholiastes in Cypri oppidum hujus nominis agnoscit. Ad Idyll. xv, vers. 100.

Δίττωι δὲ Γόλγῳ τε καὶ Ἰδάλῳ ἱεῖμας,

Domina, quæ & Golgus & Idaliæ dilexisti;

breviter commentatus est : *Γόλγος πόλις Κύπρου. - - Ἰδάλιον δὲ, πόλις καὶ αὐτῇ, Golgus oppidum Cypri : & Idaliæ est oppidum Cypri.* Etiam Stephanus, *Ἰδάλιον πόλις Κύπρου, Idaliæ, oppidum Cypri.* Sæpius tamen mons & nemus a veteribus dicitur. Catullus Pelei & Thetidis nupt. vers. 96. quasi Theocritum expressisset, ad Venerem :

Quæque regis Colchos, quæque Idaliæ frondosum.

Et Propertius lib. 11, elegia xiiii.

- - - - - *percussu Adonem*

Venantem Idalio vertice durus aper.

Hinc ad *Κίτιον*, *Citium* progreditur Strabo tractu sinuoso & aspero : & Ptolemæus quoque post promontorium suum, quod *Dades* dixit, sine alius loci interjectione, *Citium* oppidum posuit. Nobile Zenonis ortu, Stoicorum principis, ut Strabo adnotavit : & Diogenes Laërtius principio Vitæ : *Ζήνων Κιτιῖος, διὰ Κύπρου παλίσματι Ελληνικῷ, Zeno Cittiensis, ex Cypri civitate Græca.* nam scribunt quidam etiam geminata littera ; plures autem simplici. Hic mortuus est Cimon Atheniensis. Nepos in Vita : *Cyprium cum ducentis navibus imperator missus, quædam ejus majorem partem insula devicisset, in morbum implicatus, in oppido Citio est mortuus.* Plutarchus quidem Vita extrema, *ἀπὸ τῆς πολιορκίας Κίτιου, mortuus ἐστὶν ἐν ἐξέδρασι Κίτιου :* & forte sic Thucydidem intellexit lib. 1, pag. 73. *Κίτιον δὲ λαθροῦς ἀπὸ τῆς Κίτιος, Cimonem mortuo recesserunt a Citio :* Diodorus autem clare lib. xii, cap. 111. dixit, Cimonem expugnasse Citium, *Κίτιον μὲν καὶ Μάλιον ἐξεδόρασαν. Citium quidem & Μάλιον [Cimon] expugnάβεν.* Plinius de oppidis Cypri : *Nea Paphos, Palapaphos, Citium, Corineum, reliqua.* Aberat a Salamine ducentis stadiis, ut ante paullo in illa urbe Diodori verbis ostendimus.

In hoc tractu etiam *Μάλιον*, *Malium* fuit, quod oppidum una cum Citio Athenienses Cimonem duce, ut modo ex Diodori lib. xii, cap. 111. vidimus, expugnaverunt. Hanc urbem Ptolemæus Lagi evertit, & cives Paphum deduxit. Idem Diodorus lib. xix, cap. 1xxix. *Πραξιρρῶτος Λαυρίας regem territorii, & Cerymæ dynastam, ammi alieni suspectos, comprehendit : καὶ Σταυρίαν, τὴν τῷ Μάλιῳ καὶ τῷ μὲν πόλιν κατέσκαψεν, τὴν δὲ οἰκίστας μετέστησεν ἐν Πάφῳ, etiam Σταυρίαν territorii Malienis ; urbem vero evertit, ac incolas Paphon deduxit.* Sed verum ejus locum designare non possumus : post Citium autem memoravimus, quia Diodorus cum Citio conjunxit, *Κίτιον καὶ Μάλιον, Citium & Malium [Cimon] expugnάβεν,* lib. xii, cap. 111. Ptolemæus inter Citium & Amathunta posuit *Τεττῖον*, *Tetis* amnis ostia. Plinius cum Citio *Corineum* conjunxit, & si ordinem positionis servavit, ut putat Hardanus ; inter Citium & Salamina fuit. Sic enim illa oppida persecutus est : *Citias, Citium, Corineum, Salamis, Amethus, Lapethos ; cetera.* At quia in Amethunte & Lapetho declinat a vero ordine, neque in Corineo fidem illi tuto habere possumus. An vero hæc *Κερε*, *Cere* sit in Notitia Hieroclis memorata, aliis judicandum relinquimus.

Amathūs tam apud Strabonem quam Ptolemæum, post Citium in occasum versus sequitur. Scylax : Ἀμαθῦς, αὐτοχθόνις ἱερὴ, *Amathūs*, *cujus incolæ sunt indigenæ*. Tacitus lib. III, annal. cap. LXII. a conditore nomen habere Cypriorum relatu memorat. *Cyprii*, inquit, *tribus delubris, quorum vetustissimum Paphia Veneri auctor Aerias, post filius ejus Amathūs Veneri Amathusia, & Jovi Salaminio Teucer, Telamonis patris ira profugus, pœsuissent*. Veneri ergo urbs sacra fuit, ut aliæ plures Cypri. Virgilius ita illam Jovi loquentem inducit Aen. x, vers. 51.

*Est Amathūs, est celsa mihi Paphos, atque Cythera,
Idaliaque domus.*

Aerifodinis divitem fuisse, Ovidius testatur Metamorph. x, vers. 220. *secundam Amathunta metalli* vocans : & vers. 530.

- - - *non alio reperit Paphon equore cinctam
Piscesamque Cudon, gravidamque Amathunta metalli :
Abstinet & calo : calo praesertur Adonis.*

Et Pausanias Bœot. cap. ult. ἱεὶ δὲ Ἀμαθῦς ἐν Κύπρῳ πόλις : Ἀδωνιδῶν ἐν αὐτῇ καὶ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἱερὸν ἔχει. *Est in Cypro urbs Amathūs : in ea Adonidis & Veneris sanum vetustissimum*. Inde est quod verbis jam prolatis Venerem *Amathusiam* apud Tacitum cognominari intelleximus.

Ab Amathunte proximum Straboni & Ptolemæo est Κούριος. *Curias* promontorium : & deinde Κούριον πόλις, *Curium oppidum*, inter quod & promontorium Ptolemæus habet *Lycimnis* ostia. Oppidum Plinius *Curialem* vocat communi nomine cum promontorio. *Nea Paphos*, inquit, *Palapaphos, Curias, Citium*, cetera. Stephanus tamen, ut Strabo & Ptolemæus : Κούριον πόλις Κύπρου, *Curium oppidum* Cypri. Et Aristoteles Mirabil. sub finem, ἐν Κούριῳ τῆς Κύπρου, *in Cypri urbe Curio*. Fuit, quod Strabo addit, Ἀργίων κτίσμα, *Argivorum opus*, seu ab Argivis conditum. Ptolemæus deinde promontorium habet, cui Φρούριον, *Fortium*, id est castellum & munimentum, nomen est, in quo finit latus meridianum. At Strabo & Curium occidentali lateri adscripsit : ἀρχὴ τῷ δυσμικῷ πελάγῳ τὸ Κούριον, *initium occidentis circumnavigationis est Curium*. Malim vero austrinæ plagæ cum Ptolemæo relinquere, quia figuræ, quam hujus insulæ recentes pictores nobis adferunt, est omnino accommodatus.

LATUS CYPRI OCCIDENTALE.

A Curio sunt *Treta & Boofura* Strabonis, obscura nomina : Ptolemæi autem *Drepanum* promontorium. Deinde utrique est παφῶν παλαιά, *Paphus vetus*, decem stadiis a mari reducta, stationem tamen (ὕφερμον) navium habens, & antiquissimum sanum τῆς Παφίας Ἀφροδίτης, *Paphia Veneris*. Ad hanc Venus, e spuma maris nata, ut fingebatur, dicitur primum concha adpulisse. Pomponius lib. II, cap. VII. *Cypri urbes clarissimæ Salamis & Paphos, & quo primum ex mari Venerem egressam accole adfirmant, Palapaphos*. Ad hanc quoque Ptolemæi pompæ a Nova Papho per viam LX stadiorum, ut Strabo notavit, ducebantur : nam tanta distantia erat Paphi Veteris a Nova. Inter has ab utroque geographo *Zephyrium* promontorium locatur : & aliud quod *Arfinoën* Strabo vocat. Idem *Novam Paphon* ab Agapenore dicit conditam, portu instructam & templa habentem ἐν κατισκυασμῶν, *affabre facta & ornata*. Plinius sæpe dicto loco : *Oppida in ea [Cypro] xv; Nea Paphos, Palapaphos, Curias, Citium*, cetera. Utrique Veneri dedicata, nec distinguunt poetæ. Virgilius lib. x, vers. 86.

Est Paphos, Idaliūque tibi, sunt alta Cythera.

Et Horatius lib. I, oda xxx.

O Venus, regina Cnidi Paphique,

Sperne dilectam Cypron.

Et lib. III, oda xxviii. - - - Paphon

Functis visit oloribus.

Sine cognomine aut discriminis nota si ponitur, plerumque *Paphos Nova* intelligitur, quemadmodum Strabo etiam, quando παλαιὴν Πάφον descripsit, subjicit, εἰς ἡ Πάφον, κτίσμα Ἀγαπίου, deinde *Paphos*, opus *Agapenoris*. Et in vulgatis Plinii libris, *Paphos Palapaphos*, cetera: Harduinus autem ex MSS. nonnullis *Nea* adjecit, quemadmodum Ptolemæus habet Πάφον νέα, & Πάφον παλαιά. Nova illa est ipsa etiam *Paphi*, quam Paulus apostolus adiit, Simonem magum ibi convicit, proconsulem Sergium evangelio illuminavit. Act. apost. xiii, 6. Διαλόντες τὴν νῆσον ἔχον Πάφον, insulam [Cypron] usque *Paphum* peragrantes: & commate 13. ἀναχθέντες δὲ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον, ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας, qui cum Paulo erant, a *Papho* profecti venerunt *Pergam Pamphyliae*. Hanc terræ motu concussam Augustus instauravit, & *Augustam* vocari voluit. Dio Cassius lib. LIV, pag. 537. Παφίους σεισμῷ πενήσας καὶ χεῖματα ἰκαρόμενος, καὶ τὴν πόλιν Αὐγύστην καλεῖν κατὰ δόγμα ἐπέταξε, *Paphiis* terræ motu adstrictis largitus est, jussuque urbem *Augustam* nominari: nam Πάφια *Paphi*, gentile incolarum nomen, quod etiam Stephanus adnotavit. Et nummi Golziani cum Veneris & Cupidinis effigie ΠΑΦΙΩΝ inscripti supersunt. An vero *Augustæ* nomen urbi hæserit, incertum prorsus, nec ejus adpellationis exempla aut documenta alia habemus. Ab urbe, tamquam propria sede, Venus Παφία cognominatur, ut supra ex Strabonis XIV extremo; & Taciti annali III, cap. LXII. ubi *delubrum Veneris Paphie* ostendebatur, comprobatur. Sic & Virgilius Georg. II, vers. 64. *Paphie myrtus*, id est Veneris.

Tandem est *Acamas* promontorium, extremum in hoc periplo, post quod septemtrionale latus, a quo cœpimus oram explicare, incipit. Strabo XIV extr. εἰς τὸν Ἀκάμανα ἐπὶ μετὰ Πάφον: εἴτα πρὸς τὴν μετὰ τὸν Ἀκάμανα πλοῦς εἰς Ἀρσινόην πόλιν, Deinde est *Acamas* post *Paphum*: post *Acamantem*, orientem versus, *Arsinoë oppidum*. Ab *Arsinoë* autem cœpimus per septentrionalem oram in orientem progredi. Ptolemæus, Ἀκάμας ἄκρα, *Acamas promontorium*. Plinius de Cypro: Longitudinem inter duo promontoria, *Diuretum* & *Acamantia*, quod est ad occasum, *Artemidorus* CLXII, 10. prodidit. Et Agathemerus lib. I, cap. IV. Ἀπὸ Μυριάδρου ἐπὶ Κλειδάς Κύπρον, στάδια αὐτῶ: ἐπὶ Ἀκάμαντα ἀκρωτήριον στάδια γ', A *Myriandro* ad *Clidas* *Cypri*, stadia CIO CCCC: inde ad promontorium *Acamantia*, stadia CIO CIO CIO CCCC. Lucianus in *Navigio* p. 859. iter ex *Aegypto* in *Asiam* commemorans, dicit ἐβδμημίους ἰδεῖν τὸν Ἀκαμάτην, septimo die vidisse *Acamantem* promontorium.

MEDITERRANEA CYPRI.

Ptolemæus tantum tria oppida in mediterraneis nominavit. Primum est χύτρος, *Chytri*, Plinio pluraliter *Chytri*: juxta illius numeros supra *Citium* fuit positum. Alterum est τριμηθῶς, *Trimethi*, non longe inde situm. Stephano Τριμηθῶς, κώμη Κύπρου, *Trimethi* vicus *Cypri*. In *Noticia Hieroclis* in *Cypro* est Τριμηθῶντων, primo casu, quod forte Τριμηθῶντων, *Trimethuntum* legendum est, sicut ex *Hydrūs* fit Latine *Hydruntum*: ex *Syrūs*, *Syruntum*. Cedrenus quidem eadem forma usus est, sed patrio casu, *Spyridonem* in *Nicceno concilio* vocans ἐπίσκοπον Τριμηθῶντων, *episcopum Trimethuntum*. Sic & Basil. ed. p. 236. & Paris. p. 287. legitur.

Tertia urbs Ptolemæi est Ταμασσός, *Tamassus*, quam intus supra Curium posuit. Eodem modo scripsit Strabo, & Hierocles, Ταμασσός, *Tamassus*. Stephanus autem, Ταμάσιος πόλις Κύπρου, *Tamaseus oppidum Cypri*: etiam Plinio *Tamaseus* est: quæ forma non est rejicienda, quia etiam in Golzianis nummis est ΤΑΜΑΣΙΤΩΝ, *Tamastitarum*. Et Ovidius *Metamorph.* lib. x, vers. 643.

Est ager, indigenæ Tamaseum nomine dicunt,

Telluris Cypria pars optima.

Tamaseum, id est Ταμασσίον. Quidam huc referunt Homeri verba *Odyss.* A. vers. 184.

Ες Τεμέσην μετὰ χαλκόν,

navigans in Temesam propter æs: ubi Didymus quoque, Τεμέση πόλις Κύπρου, *Temesa urbs Cypri*. Sed Stephanus addit, ἀπιθάως, *non probabile esse*. Sane Strabo quoque lib. vi, pag. 176. de hoc ita disputat in Italia, Bruttiorum exponens Temesam sive Temsam: ταύτης τῆς Τεμέσης φασὶ μεμνηῖσθαι τὸν ποιητὴν, ὃ τῆς ἐν Κύπρῳ Ταμασοῦ, (λέγεται γὰρ ἀμφοτέρως) τῇ.

Ες Τεμέσην μετὰ χαλκόν - - -

ἢ εἰκνύται χαλκουργία πλησίον, ἢ ὡς ἐκλείπεται. *Hujus Temese [Italicæ] ajunt Homerum mentionem fecisse, non Tamasi quæ Cypri est (utroque enim modo scribitur) quum dixit, - - - proficiscor Temesam propter æs*: & sane in vicinia ostenduntur officinæ arariæ, quarum hodie asfecit usus. Eadem ratio est in verbis Statii lib. i *Achill.* vers. 413.

Aera domant Temese. - - -

Sed quamvis nullum aut tenue a poetis sit præsidium: tamen Cypri Tamafus sive Tamassus ætis proventu abundavit. Strabo lib. xiv, extremo: μέταλλά τε χαλκοῦ ἔστιν ἄφθορα τὰ ἐν Ταμασσῷ, ἐν εἰς τὸ χαλκανδὲς γίνεται, καὶ ὁ ἴος τῷ χαλκοῦ, *metalla copiosa apud Tamassum sunt, inter quæ & flos æris nascitur & arugo*. Et Stephanus: Ταμάσιος πόλις Κύπρου, διάφορον ἔχουσα χαλκὸς ἐν μισογύῳ. *Tamaseus urbs Cypri, æs habens præstantissimum in mediterranea*. Hoc illud est, quod Plinius lib. xxxiii, cap. v. & Hieronymus *Vita Hilarionis æs Cyprium* dixerunt; vulgus *cyprium*. Hæc de tribus Ptolemæi.

Supra Solos Strabo aliud oppidum locavit, *Limenia* nomine. ὑπέρκειται, inquit, ἢ μισογύῳ Λιμενία πόλις, *supra [Solos] sita est urbs Limenia in mediterraneis*. Addimus incerti situs quædam, de quibus non constat, in ora fuerint, an in mediterranea insulæ parte. Plinius tria oppida, quæ interierint, commemorat. *Fuere & ibi Cinyria, Marium, Idalion*. De *Idalio* supra diximus, & periisse facile concedimus. *Cinyria* etiam a Nonno lib. xlii, vers. 451. memoratur, scribiturque Κινύρεια, *Cinyrea*, sive *Cinyreia* diphthongo, & fertur nomen a Cinyra, prisco rege, habere: sed situ plane incognito. *Marium* Plinii etiam a Diodoro lib. xix, cap. lxx. laudatum est, quod regulum habuerit suum, ab aliarum urbium regulis distinctum. εἰ κράτιστοι, inquit, βασιλεῖς πρὸς Πτολεμαῖον πεποιήντασιν συμμαχίαν. ὁ δὲ Κετιός, ἢ Λαπίδιος, ἔτι δὲ Μάριος ἢ Κερυνίτης τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας συντίθενται. *Cypri reges potentiores cum Ptolemaeo societatem contraxerunt: Citenlis autem & Lapithius, præterea & Marius, & Cerynues ad ipsius amicitiam se contulere*. Scylax in Cyprio: Μάριον Ἑλληνίς, *Marium urbs Græcæ originis*. Stephanus Byzantius ait, nomen hoc postmodum cum *Arsinoë* nomine fuisse permutatum: Μάριον πόλις Κύπρου, ἢ μετανομοθεῖσα Ἀρσινόη, *Marium urbs Cypri, quæ postea vocata est Arsinoë*. Strabo geminam *Arsinoë* in Cyprio habet, unam inter *Acamantem* & *Solos* in septemtrione: alteram in meridie inter *Salaminem* & *Citium*; utramque paritiam: Ptolemæus autem tantum unam, quæ *Acamantem* inter & *Solos* est. Et quia Plinius dicit *Marium fuisse*, id est intercidisse, vero simile est de altera, quam silet Ptolema-

maus, illam nominis mutationem intelligendam esse. Harduinus autem ad Plinium Notis aliam ab his & mediterraneam Arsinoën interpretatur. *Ex ipsius, inquit [Marii] rivi crevisse mediterraneam Arsinoën, ex Stephano colligimus.* Sed unde probetur mediterrane positio, fatemur nos ignorare: neque enim Stephanus de illa quidquam tradit in *Μάριον*, neque in *Αρσινόη*, præter illam transnominatorem.

Et *Golgi*, urbs Cypri, Veneri sacra, ideoque nominata a pluribus. Pausanias Arcad. cap. v dicit, antequam Agapenor Paphum coloniam deduceret, & in ea Veneri templum conderet, ἡ θοὴ παρὰ Καπρῶν τῆραϊς εἶχεν ἐν Γόλγῳ καλουμένην χυρία, *deam Cyprios Golgis, paræ oppido, coluisse.* Sed Paphos Vetus habuit templum vetustissimum: an ergo eadem *Golgi* distinxit Plinius: quamquam qui Paphon geminam recensent, Strabo & Ptolemæus, *Golgos* prætermittunt: & qui *Golgos* referunt, ut Stephanus & poetæ, unam tantum Paphon memorant. Sed fuerint distincta oppida, quia vix certum in tanta haberi potest obscuritate antiquitate, perinde ut in eo, quod Stephanus refert, Paphon olim *Erythran* fuisse nominatam. Idem Stephanus, Sicyoniorum coloniam fuisse prodidit, Γόλγοι πόλις Κύπρου, ἐν Γόλγῳ τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Σικωνίων ἀποικίας, *Golgi urbs Cypri, a Golgo duce colonia Sicyoniorum nominata.* Veneris in ea cultum plures tradiderunt. Catullus carm. xxxvii. de Venere:

*Quæque Anconam Cnidumque arundinosam
Colis, quæque Amathunta, quæque Golgos.*

Et carmine LXV, sive Epithalamio Pelei, vers. 96

Quæque regis Colchos, quæque Idaliæ frondosam.

Et Lycophon in *Alexandra* vers. 588.

- - - γαῖαν Ἰφροντὶ θύῃς

Γόλγον αἰόσαν.

in terram venient deæ [Veneris,] *Golgorum regine.* Et singulari numero *Golgos* ac *Golgus*. Theocritus Idyllio xv, vers. 100 ad eandem Venerem:

Δίττω, ἢ Γόλγῳ τε καὶ Ἰδάλῳ ἐφύλασας,

Domina quæ & Golgorum & Idaliæ dilexisti.

Ubi scholiastes: Γόλγῳ πόλις Κύπρου, *Golgos oppidum Cypri* Et Stephanus: λέγεται καὶ Γόλγῳ πόλις. ἀφ' ἧς Γόλγῳ ἢ Ἀφροδίτῃ, *Dicitur etiam* [præter pluralem formam, quam exposuerat] *Golgorum* neutro genere: unde *Venus Gorgia cognominatur.*

Minus etiam cognita est *Sarrachus*. Lycophron v. 448 memoravit verbis supra datis, quum de nominibus insulæ ageremus. Interpres Tzetzes exposuit, πόλις καὶ ποταμὸς Κύπρου, ὁρῶντος & fluminis Cypri: sed qua parte, quo loco, prorsus est incertum. Nec certiora Plinii *Epidermus*, Stephani *Cresum*, *Erythra*, *Lacedæmonia*, *Tegessus*, *Mesine*, & *Hyle*, unde Apollō *Hylæus*, Ἰλῆες, cognominatus, ibidemque cultus est; etiam in *Erythra* & *Temeris*, & *Leárion* quod etiam *Leuceon* dictum fuit. Sozomenus lib. i, cap. xi. λέγεται μὲν τῷ σπουδαίῳ τοῖς ἐπισκόποις τῆς Κύπρου: εἶσα δὲ ἐν αὐτοῖς Σπυρίδων τῶτον, καὶ Τριφυλλῖος τὸν Λεάρῳ ἐπίσκοπον, *hæc episcopus Cypri aliquando congregatos fuisse, inter quos erat Spyridon hic, & Triphyllus Leárorum episcopus.* Et Hieronymus Catalogo script. eccles. *Triphyllus*, Cypri *Leárion* ἱερέας, *Cresus*, lib. xiii, vers. 455. quæ forte clara olim, nobis autem plane incognita, nec quidquam de situ definiri potest.

Hæc de Cyprio satis sint. Finem facerem, nisi celebria quædam urbium nomina me retinerent, quæ ab Jo. Maurolio sunt etiam in Cyprio posita, sed quod pace industriæ eius & tamæ dixerim, talia sunt Cypri insulæ contributa. Sunt autem *Berytus*, *Cnidus*, *Cydonia*.

Imposuerunt viro doctissimo Græculi quidam grammatici, qui majori sæpe licentia, quam *ἀρεσίου* scripserunt. Prima illarum urbium est *Berytus*, quam ille lib. 1, cap. 19. in Cypri urbibus numerat, & quidem auctoritate Strabonis. Sed humanum quid passus est vir doctissimus, quia Strabo lib. XIV, pag. 469. in Cypri expositione *Beryti* quidem mentionem fecit, verum tamquam urbis Syriacæ, non Cypriæ. Postquam enim de Citio, Zenonis patria, egerat, hæc adjecit: *ἐνταῦθα οἱ Βερύτιοι εὐδαίμωνος πόλιν κατασκεύασαν, ἵνα [a Citio] ῥαυτὸν Βερύτιον* *στάδια CIO IC*: quæ millia passuum *CLXXXVII* cum dimidio conficiunt. Quis non videt ex distantiae longinquitate Berytum extra Cyprum cadere? Mentionem fecit inter Citium & Amathunta, inter quas urbes debuisset Berytus Cypria, si quæ esset, sita fuisse: sed ipsæ hæc urbes, quæ continerent inter se Berytum, vix xx, aut si large metiaris, xxv milibus passuum distabant.

Altera est *Cnidus*, quam cap. x. addidit Cypro, auctoritate Ioannis Tzetæ, Chiliad. 1, cap. 1. de Ctesiae historici patria scribentis:

Ο δὲ Κτησίας ἰατρός, υἱὸς τοῦ Κτησιόχου,
 Ἐξερμαίνους πόλεως ἐκ Κνίδου τῆς Κυπρίας,
*Ctesias autem medicus, filius Ctesiochi,
 Ortus ex urbe Cnido Cypria.*

Hic Cypriam urbem Cnidum dixit, quod poetas vidit Veneri dicare, ut Horatius 111, oda xxviii; cui plures in Cypro consecratæ sunt: quasi vero Cnidus in Cariae chersoneso non pari religione, ut Cyprus, hanc deam coluerit. Pausanias Attic. cap. 1. *Κόνων ὁ Κορινθίος Ἀφροδίτης ἱερὸν, τελεῖται Λακεδαιμονίων κατασκευάσαντος περὶ Κνίδου τὴν ἐν Καλαῇ χερσονήσῳ. Κνίδιος γὰρ τιμῶσιν Ἀφροδίτην μάλιστα, καὶ σφίσι ἐστὶν ἱερὸν τῆς θεᾶς. Conon edificavit Veneris templum. Lacedæmoniorum triremibus ad Cnidum in Cariae peninsula profligatis. Cnidii enim Venerem in primis colunt, cuius templa apud eos sunt.* De Venere Cnidia etiam Plinius consulatur lib. xixvi, cap. v. nec vero ille, nec ceteri geographi, aut historici, Cnidum aliam noverunt, quam nobilem illam urbem Cariae. Quod ad patriam attinet Ctesiae, major nobis Strabonis est auctoritas quam Tzetæ. Ille vero lib. xiv, pag. 451. ubi de Cnido Cariae agit, *ἐνταῦθα, καὶ Κτησίας ὁ ἰατρίστης μὲν Ἀρταξέρξει, συνγερῶς δὲ τὰ Ἀσσυριακὰ καὶ τὰ Περσικά.* Inde [Cnido Cariae] ortus est etiam Ctesias, Artaxerxis medicus, qui Assyriaca scripsit & Persica.

Tertia sunt *Cythera*, de quibus Meursius lib. 1, cap. xi. *Cythera intra Cypri urbes memorantur a Virgilio.* Exempla addit ex Aeneid. 1, vers. 680.

- - - super alia Cythera,
 Aut super Idalium sacrata sede recondam.

Et Aeneidos x versu. 51.

*Est Amathus, est celsa mihi Paphos, atque Cythera
 Idaliae domus.*

An vero se Virgilius obstrinxerat, tantum Cypri loca, non alia, his versibus enarrare? Veneri grata loca in animo erant, sive in Cypro essent, sive alibi terrarum. *Cythera* autem; insula cum oppido ejusdem nominis, Veneris cultu in primis clara est, sita ad Laconicam, supra Malean promontorium. Nam, quod Pausanias Lacon. cap. viii. refert, ibi fuit *ἱερὸν τῆς Οὐρανίας ἀγιάταιον, καὶ ἱερὸν ὅπου Ἀφροδίτης παρ' Ἕλλησι ἐστὶν ἀρχαῖοτατον ἱερὸν ὁ ὄνομα Ὀυρανία, eorum opinio, quæ apud Græcos Veneri dicata sunt, maxime primum & sacrosanctum.* At Hesiodi scholiastes ad Theogon. vers. 192. *Κύθηραι ἐστὶ πόλις Κύπρου, Cythera sunt urbs Cypri.* Falso. nam ipse Hesiodus hoc loco, quem Græculus inter-

terpretatur, Cythera ab Cypro distinxit. De spuma, αῖφρα, ex qua Venus procreata, ait,

- - - - - τῇ δ' ἐν κούρῃ

Εὐρίφρα. πρῶτον δὲ Κούρῃσι ζαδείουσιν

Ἐπὶ τοῖς ὕδασι πρῶτον ἔκαστο Κύπρῳ,

in qua puella immixta est. Primum vero ad Cythera divina vehebatur: inde tum circumflumans pervenit ad Cyprum. Vides Hesiodo non alia Cythera curæ esse, quam quæ sunt inter Laconicam & Cretam: interpretes autem a mente ejus, quam interpretatus est, aberravit.

C A P U T VIII,

D E

O R A P O N T I C A,

A C P R I M U M D E

B I T H Y N I A E T P A P H L A G O N I A.

IN septentrionem nunc peninsulæ magnæ Asiaticæ adscendimus, & quæ sub Ponte Euxino jacent, ad exponendum contemplamur. Ab occasu prima est *Bithynia*, cujus limites undique certi sunt, præter plagam ab ortu solis, ubi aliter atque aliter pro temporum diversitate finita fuit. Nos Bithyniam propriam ad Hypium usque flumen ducemus: cui vero Mariandenorum Cauconumque regiones adjiciemus usque ad Parthenium amnem: a quo ad Halyn *Paphlagonia* est propria: cetera, in Colchos usque, *Pontus*, regio puta seu regnum, vocantur; & *Cappadocia Pontica*, quod Cappadoces olim ad Pontum usque habitaverant, quorum partem Mithridates Persa sibi subjecit, & novum regnum ibi, *Pontus* videlicet, constituit. Quod ergo Ponti incolæ origine ac genere Cappadoces erant, de universa Cappadocia, hoc est, etiam de *Cappadocia Magna* simul agemus, atque finiemus quæ in peninsula Asiæ erant, sive in universa citeriore Asia, mediterraneo mari & Euxino Ponto comprehensa.

B I T H Y N I A.

Bithynia olim *Bebrycia* vocabatur quod *Bebryces* antiqui ejus essent incolæ. Regebatur Argonautico ævo ab Amyco, Neptuni filio, a Polluce singulari certamine interfecto. Servius ad Aeneid. v, vers. 373. *Amycus fuit Neptuni filius & nympha Melite: qui a Polluce victus est pythali certamine. Bebrycia autem ipsa est Bithynia.* Et Hyginus fab. xvii. *Amycus, Neptuni & Melites filius, Bebrycia rex.* Et Valerius Flaccus lib. iv, vers. 99.

Proxima Bebrycii panduntur limina regni:

Pingue solum, & dædis regio non invida tauris:

Rex Amycus.

Pulsi post Bebryces sunt a Thracibus, Bithynis atque Thynis, ut Strabo lib. xi i, pag. 373.

notavit, & nomen inde etiam confirmat, quia *Thynias* sit litus ad Apolloniam & Salmysdellum. Ab his novum nomen *Bithynia*. Plinius lib. v. extremo *Bithynos* a *Thynis* distinguit. Ubi de Bosporo dixerat eique adjacentibus oppidis; subdit deinde: *Tenent oram omnem Thyni, interiora Bithyni*. Distinguit quoque periegetæ Dionysii scholiastes Eustathius ad vers. 795. *οἱ ἐπὶ τῇ Πόντου ὁρίῳ οἱ Θύνες ἔχον, ἄλλα ποταμοῦ Κάλυττο, ὡς εἶναι ὁμόρους τὰς τῶν Θύνων, καὶ τὰς Βιθυνῶν*. Ex altera parte [Thraciæ opposita] *supra Pontum montana tenent Thyni, usque ad amnem Calerem, ut adeo finitimi sint Thyni & Bithyni*. Supra de Hypici flumine ex scholiaste Apollonii ad lib. 11, pag. 192. protulimus verba, quibus Hypiam oppidum dicebat *παρὰ τῷ ποταμῷ ἐν τῇ Θυνίᾳ, juxta fluvium [Hypium] in Thynia situm esse*, hoc est, in Thynorum regione. Sed obsolevit hæc distinctio, cum ipso Thynorum & Thyniæ vocabulis, omnesque ibi populi *Bithyni* vocati, & omnis ille tractus sive regio *Bithynia*.

Ejus itaque *Bithyniæ* fines ab occasu sunt Bosporus Thracius & pars Propontidis: ab austro Rhyndacus fluvius & Olympus mons: a septentrione Pontus Euxinus: ab ortu non idem limes ab omnibus constituitur. Strabo, ut ipse diserte dicit, non antiqua hic tempora persequitur, sed Mithridatis ultimi & Romanorum. Plinius lib. v, cap. xxxi. videtur usque ad Parthenium fluvium proferre, quia *Bithynion* quoque, quod nomen etiam probabile facit, inter Hypium Partheniumque amnes situm, in Bithynia recenset. Ptolemæus latius extendit, & ut sui temporis provincia erat, partem Paphlagoniæ comprehendit: alteram partem Galatiæ adscribit, ut supra demonstravimus. Nec vero Bithyniam tantum vocat, sed *Πόντον καὶ Βιθυνίαν, Pontum & Bithyniam*: ejusque finem ad mare facit *Citorium*: in mediterraneis *Juliopolin*. Quod vero diversas gentes in hoc tractu videmus fuisse, Bebryces seu Bithynos ab occasu: deinde Mariandynos, & Homeri Caucones; Bithyniam propriam usque ad Hypium amnem proferimus: reliquarum gentium partem tamquam accessionem adjicimus usque ad Parthenium amnem, qui finis est ad Paphlagoniam: quod ideo majori jure videmur facere, quia in adjecta illa parte Bithynion situm est, quod haud dubie a Bithynis possessoribus, quamquam alio tempore, non antiquissimo, nomen accepit. Primum oram perlustrabimus: deinde succedemus ad mediterranea interpretanda.

Ab ostiis Rhyndaci prima urbs ad Propontidem fuit *Μύρλεια, Myrlea*, quam Philippus rex Macedoniæ, Demetrii filius, Persei pater, evertit, & Prusiæ Bithyno, socio suo, tradidit, qui illam instauratam ab uxoris nomine *Apameam* nominavit. Hæc Strabo narrat lib. xii, pag. 388. Stephanus autem ita: *Μύρλεια, πόλις Βιθυνίας, ἡ τὴν λεγομένην Ἀπάμειαν, αἰετὶ Μύρλε, τῷ Κολοφωνίων ἡγεμόνι. Νικομήδης δὲ ἐπιφανὴς, Περσὶς δὲ υἱὸς, ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἀπάμειαν ὠνόμασεν. οἱ δὲ, ἀπὸ Μυρλείας Ἀμαζόνι. Myrlea, urbs Bithyniæ, nunc Apamea dicta, a Myrlo, Colophoniorum duce condita. Verum Nicomedes Epiphanes, Prusiæ regis filius, a matre Apama adpellavit Apameam. Alii autem a Myrlea Amazone sic dictam perhibent. Hinc est quod Scylax Caryandenus, longe ante Prusiam & Nicomedem scribens, eandem *Μύρλειαν, Myrleam* vocavit veteri nomine: Ptolemæus novo tantum *Ἀπάμειαν, Apameam*. Plinius lib. x, epist. lvi. *Quum vellem Apameæ cognoscere publicos debitores, & redditum, & impendia; responsum est mihi, rationes colonia nunquam esse lectas ab ullo proconsulum*. Iosephus lib. i, cap. xxxv. *ἐπιδρομαῖς δὲ Νικαίᾳ καὶ Κίῳ καὶ Ἀπαμείᾳ, καὶ Περσῇ, incursionibus autem τῶν Ῥωμαίων Νικεῖαν, & Cium, & Ἀπαμειάν, & Πρυσίαν*. Romani eo coloniam deduxerunt. Strabo: *οἱ Ἀπαμειῶν ἀποικίαν ἰδέξαντο Ῥωμαῖον. Apamienſes coloniam Romanorum acceperunt*. Plinius lib. v, cap. xxxi. *Apamea que nunc, Myrlea Colophoniorum: & postea eodem capite: intus in Bithynia colonia Apamena, Agrippenses, Juliopolina, Bithynion*. Sed falso intus ad Apamenam coloniam refertur, quæ in ora est, etiam secundum Ptolemæum: de*

ceteris autem recte se habet. Ulpianus lege 1 Digest. de Censibus ; Est & in Bithynia colonia *Apamena*. Adde quæ modo Plinii epistola Apamæi de colonia suæ rationibus dicebant. Gentile Apamæus & Apamenus. Trajanus ad Plinium epistolæ LVII. libellus *Apamæorum*. Coloniam *Apamenam* jam vidimus a Plinio & Ulpiano adpellatam.

Proximum huic erat Ptolemæi *Δασκύλειον*, *Dascléum* : quod ita etiam Strabo scripsit, sed ad paludem *Dasclitidem* posuit, ut intus situm videatur fuisse : nisi hæc palus propmare seu Propontidem fuit. Nam & Plinio, cui *Dascylos* tribus syllabis est, etiam in maritima ora situm est. *In ora*, inquit, *Dascylos*. A Mela nomen habet, quilib. 1, cap. XIX. *Trans Rhynadacum est Dascylos*. In Notitiis autem est *Δασκύλειον*, *Dascléum*.

Hinc ad sinum oblongum *Κίος* five *Κίος*, *Cius* oppidum erat, a quo sinus accepit nomen. Scylax in capite *Μύσια* : ἀκρωτήριον τῆς Κιαιοῦ κόλπου, καὶ ἐν ἀερατῇ Κίος πόλις, καὶ Κίος πελάγος. promontorium *Ciani* sinus, & ad sinistram *Cius* urbs, & *Cius* fluvius. Hanc, ut Strabo tradit, itidem Philippus, Demetrii filius, κατέσκαψε, evertit, & Prusiæ, συγκατασκάψασι, eversionis socio reliquit, qui urbem in loco condidit, quam *Προυσιάδα*, *Prusiadem* adpellavit. Hæc est illa ad mare *Prusias*, cujus nummus extat ΠΡΟΥΣΙΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΘΑΛΑССΑΝ *Prusiensium ad mare* : & Memnon apud Photium Cod. CCXXIV, pag. 383. ἡ Τριτρία ἐστὶν Προυσιάδα τῇ ἐπὶ θαλάσσιον ματὰ τῆς δυνάμεως παραγίνεται, *Triarius Prusiadem versus*, quæ ad mare est, cum exercitus proficiscitur : licet in veteri nomine aberrat, quum subdit : αὕτη δὲ Κίος τὴν παλαιὴν ἐκαλεῖτο, hæc *Cierns* antè vocata fuit ; quum ceteris omnibus nomen priscum sit *Κίος*, *Cius*. Mela & Plinius *Cion* vocant : alterius nominis rationem non habent. Ille dicto lib. 1, cap. XIX. Duo sunt inde [a Myrlea] modici sinus : alter sine nomine *Cion* amplexetur, *Phrygiæ* haud longe jacentis opportunissimum emporium, cetera : quæ fere Plinius repetiit : *amnes*, *Hylas* & *Cios*, cum oppido ejusdem nominis, quod fuit emporium non procul acculentis *Phrygiæ*, a *Milesis* conditum. Zosimus quoque lib. 1, cap. XXXV. *Κίον* vocat, *Cium* : etiam Hierocles in Notitia provinciæ Ponticæ. Sed ad alterum nomen explicandum revertimur, quod *Prusias* est, non *Prusa* ; ut Strabo vocavit, & Memnon apud Photium, & Stephanus inter hæc nomina clare distinxit. πρῶτα τῆς Προυσιάδος διαφέρει, *Prusa*, inquit, a *Prusiade* differt. Utraque quidem Bithyniæ : sed *Prusiadem* ait a Prusia, Zielæ filio conditam : *Prusam* autem πόλις μακρὰν, παλαιὴν oppidum, a Prusia, qui cum Cyro bellum gesserit. Hæc est illa, quæ sub *Olympo* sita cognominatur. Id Strabo nos docet pag. 388. πρῶτα ἐπὶ τῷ Ὀλύμπῳ τῇ Μυσίᾳ, κίσμεν Προυσιᾶς τῆς πρὸς Κροῖστον πολιορκηθείσης, *Prusa*, ad *Olympum* *Μυσία* posita, opus est *Prusia*, qui cum Cræso bellum gessit. Eadem ætas Cræsi & Cyri : & errat Plinius lib. V, cap. ult. inius dicens *Prusam* ab Hannibale sub *Olympo* conditam : longe antiquior fuit, ut vidimus, & ex Cræsi ac Cyri sæculo tam originem quam nomen habet. Si vero Hannibal Prusiæ posterioris auspiciis ad condendam urbem aliquid contulit ad *Prusiadem* potius, quam *Olympenam* *Prusam* contulit. Distinctæ enim hæc urbes sunt, non eadem, ut multi sentiunt, & nos quoque ad Plinii epistolas aliquando : distinctæ, inquam, sunt & situ & ætate. *Prusa*, antiqua, in mediterraneis sub *Olympo* monte posita, quemadmodum Ptolemæus etiam in mediterraneis scripsit πρῶτα τῇ πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ, *Prusam* ad *Olympum* sitam : *Prusias* vero longe posterius a Prusia Zielæ filio condita, maritima fuit, antea *Cium* dicta, ad fluvium *Cium*, & alium, qui adluebat, *Hylam*, ut Solinus memorat cap. XLII. nam & Plinius dicto loco : *amnes* *Hylas* & *Cios*, cum oppido ejusdem nominis. Huc fabulam trahunt de Herculis socio & argonauta Hyla, dum aquatum exierit, hoc amne a nymphis raptum fuisse, quod Strabo jam dicto loco adjecit. *Prusias* autem non sub *Olympo* fuit :

fuit, sed ad *sinum Cianum*, & sub alio monte, cui nomen *Arganthonius* erat. Strabo iterum: ὑπὲρκεῖται τῆς Πρυσιάδος ὄρος, ὃ καλοῦσιν Ἀργανθώνιον, *supra Prusiadem mons est, qui Arganthonius vocatur.* Hic sane alius ab Olympo est, & longe ab illo remotus, de quo etiam Apollonius lib. I, vers. 1178.

Ἀμφ' Ἀργανθώνιον ὄρος, προχάς τε Κίσιον,

Circa Arganthonium montem, & ostia Cii.

Hæc satis ostendunt, diversas esse Prusiadem & Prusam sub Olympo: & utramque a *Prusa ad Hypium*, de qua post dicemus, distinguendam, quod Salmasius etiam ad Solinum cap. XLII luculente demonstravit. Notandus etiam Jo. Harduinus est, qui de Nummis Urbium pag. 411. de Prusa πρὸς ὑπὶ, *ad Hypium* agens, subdit: *Hanc Memnon apud Photium cod. CCXXIV Πρυσιάδα τὴν ἐπιθαλάσσιον vocat.* Longissime enim sejunctæ fuerunt Prusias ad Cianum sinum Propontidis; & Prusa ad Hypium flumen, quod Pontum Euxinum in Marian-dynorum finibus inlabitur: neque Prusa πρὸς τῷ ὑπὶ πόλει, *ad Hypium flumen*, Ptolemæo est ἐπιθαλάσσιον, *maritima*, sed in mediterraneis eandem scripsit, perinde ac illam sub Olympo monte: *Prusiadem* vero inter Nicomediam & Dascylæum utique in ora posuit *maritima*. Hæc nomina interdum confunduntur, & Domitiani epistola, quæ sub Plinii epist. LXVI, libri x. continetur, *circa Prusiadem* ager dicitur, qui ex epist. LXXXV ineunte videtur juxta *Prusam ad Olympum* fuisse: quamvis id certo inde probari non possit; & si possit, tamen spondere non possumus, *Prusiadis* vocem in Domitiani epistola genuinam & incorruptam esse. Gentile Prusiadis Strabo format Πρυσίαις, *Prusiensis*: a Prusa autem Stephanus Πρυσάιος, *Prusæus*, & Latine, ut Plinius habet lib. x, epist. LXVI. *Prusensis*.

Post Prusiadem Ptolemæus ponit *Afcæni* lacus ἐκβολὰς, *exitus*, in mare: dein Ποσειδῶν, *Posidium* promontorium: tum vero est Νικομήδεια, *Nicomedia*, caput Bithyniæ, condita a Nicomede Zipæetis filio, Zelæ patre, Prusiæ avo. Tzerzes Chil. III, histor. cxv. vers 950.

Ὁ τῷ Ζειποῖτῳ μὲν υἱὸς ἐκεῖν' Νικομήδης,

Ὁ κτίσας Νικομήδειαν.

Zipæetis quidem filius ille Nicomedes.

Qui condidit Nicomediam.

Stephanus tradit, δὲ Νικομήδης τῷ Ζήλῃ παιδὶ, ἐπιστημοφότον βασιλέως, a *Nicomede Zelæ filio*, *incluso* rege conditam esse. Malim scripsisset τοῦ Ζήλῃ πατρὸς, *patre Zelæ*: quia Prusias filius Zelæ fuit; Zelæ filius Nicomedis; hic Zipæetis. Strabo lib. xii, pag. 388. tantummodo urbem conditoris nomen referre dicit, εἰς τῶν Βιθυνικῶν βασιλέων, *unius ex Bithynia regibus*, quo nihil quidem definit, satis autem indicat, vetustum hunc regem fuisse, non unum ex postremis ac notioribus. Plinius lib. v, cap. vii. *Est in intimo sinu [Astaceno] Nicomedia Bithyniæ præclara.* Ammianus lib. xvii, cap. xiii. *Bithyniæ urbium matrem* dixit: Pausanias Eliac. I, cap. xii. τὴν μεγίστην τῶν ἐν Βιθυνίᾳ πόλεων, *maximam Bithyniarum urbium*. Idem ait, τὰ πρὸ τούτου antea vocatam fuisse *Astacum*, quod nomen a Nicomede rege mutatum fuerit: quocum consentiunt Trebellius Pollio in Gallienis cap. iv, & Ammianus lib. xii, cap. xii. Ille, *Scythæ*, inquit, *Astacum*, quæ postea *Nicomedia* dicta est, *incensam* grauer vastaverunt: hic, *Astacum* sequenti tempore *Nicomediam* a rege cognominatam. Stephanus autem dicit *Olbiæ* fuisse adpellatam: Ptolemæus *Nicomediam* & *Olbiæ* & *Astacum* *Olbiæ* etiam Scylax habet, & sinum inde *Olbianum* denominat. Est *Nicomedia* in *sinu Astaceno* sita, ut Plinius modo dixit; & Strabo dicto loco: ὁ Ἀστακὸς καλεῖται κόλπος, μέγας ὡς τῆς Προποντίδος, ἐν ᾗ ἡ Νικομήδεια, *Astacenus sinus pars est Propontidis, in eoque sita Nicomedia*: quod autem *Nicomedia* sit ipsa *Astacus*, non videtur mihi probabile. Plinius ibi-

dem: *Fuit & Astacum, unde & ex eo Astacenus idem sinus.* FUIT, ruinas notat consueto stilo Plinii. Mela lib. I, cap. XIX. Duo sunt inde modici sinus: alter sine nomine Cion amplectitur; Phrygiae haud longe jacentis opportunissimum emporium: alter Olbianos, in promontorio fert Neptuni fanum, in gremio Astacon, a Megarensibus conditam. Idem ergo Olbianus sinus, qui Astacenus; & Scylaci etiam Olbianus dictus, ex quo navigetur in Cionum. Videtur utrumque oppidum, *Astacum & Olbia*, in ruinis jacuisse, quum Nicomedia, utrique vicina, floreret; nec per incrementa hujus resurgere potuisse. Dixit *Asakē*, *Astacos*, Ptolemæus & Mela: *Astacum*, neutro genere, Plinius. *Nicomedia* autem clarissima fuit non tantum sub suis regibus, sed sub Romanis etiam, a Plinio etiam Bithyniae prætoris consulari potestate, memorata sæpius lib. X, epist. XVI, XL, XLII. L. Diocletiani regia; etiam, si Nicephoro fides est lib. VII extremo, Constantini, dum Constantinopolim ædificavit.

Post tria illa continua *Nicomediam*, *Olbian*, *Astacum* Ptolemæus obscurum locum habet *Tararium*, nisi pravatum est vocabulum: dein *Acritan* promontorium: tum vero *Chalcedonem* Bosporo adpositum oppidum. Fuerunt autem notiora inter *Nicomediam* & *Chalcedonem* interjecta, *Pronectus* & *Drepanum*, five Drepane. Stephanus: *Πρόνεκτον, πόλις Βιθυνίας, πλατείον τῆς Δρεπάνης, ἢ ἐκείων Φοίνικες*, *Pronectus oppidum Bithyniae, prope Drepanen, quod Phœnices condiderunt.* Si Phœnices condiderunt, perantiquum oportet esse, ut omnes illorum coloniae. Hanc etiam *Præneum* & *Prenetum*, posteriores dixerunt. Socrates lib. VI, cap. XVI. *καταλαμβάνει αὐτὴν ἐν Πενίῳ. ἐμπόριον δὲ τοῦτο κατασκευαστὸν τῆς Νικομηδείας κίμωνος*, offendit illum *Preneti*, quod emporium est ex adverso *Nicomediae* situm. Itaque etiam in sinu *Nicomediensi* five *Astaceno*. Hierocli *Bithyniae* oppidum secundum est *Πενίον*, *Prinetus*, quod idem est. In Leonis Notitia *Πενίον*, *Prenetus*: in alia *Prenetus*, *Πενίον*. Hinc Bosporum versus, *Drepane* five *Drepanum*. Stephanus: *ἔστι καὶ Δρεπάνη Βιθυνίας, πρὸς τῷ Ἀσακηνῷ κόλπῳ*, *Est etiam Drepane in Bithynia ad sinum Astacenum.* Etymologico autem Magno ita situs describitur: *Δρεπάνιον δὲ καὶ χώρα Βιθυνίας πρὸς τῷ Βοσπόρῳ κίμωνος*, *Drepanum est etiam locus Bithyniae ad Bosporum sinus.* Fuit ergo Bosporo proximum, seu inter *Astacenum* sinum & Bosporum, ut ab utroque denominari potuerit: atque remotior, quam *Pronectus*, a *Nicomedia*. Hanc *Drepanem* five *Drepanum* eum locum esse Nicephorus Callistus tradit lib. VII, cap. XLIX. quem Constantinus *Helenopolim* in matris honorem adpellaverit: *τὴν πόλιν Δρέπανον, Ἐλενόπολιν, τὴν μητέρα τοῦ αὐτοῦ προσφύγου*, oppidum, inquit, *Drepanum*, matrem honorans, *Helenopolim* adpellavit.

Sequitur *Chalcedon* five *Calchedon*, antiqua urbs ipsi imposita Bosporo, qui Europam & Asiam determinat. Plinius dicto loco: *Rursus coeuntibus terris, angustiae pertinentes usque ad Bosporum Thracicum.* In iis *Chalcedon libera, a Nicomedia LXII IO, Procerastis antea dicta: dein Colbussa; postea Cæcorum oppidum, quod locum eligere nescissent, septem stadiis distant Byzantio, tanto feliciore omnibus modis sede.* Cæcorum quum oppidum dicitur, ad Apollinis respicitur oraculum, quo Byzantii conditoribus responsum fuit, *ποιήσασθαι τὴν ἰστίαν, ἀπὸ τῆς τῶν τελευτῶν, ut locum e regione cæcorum caperent*: quo Megarenses notabantur, qui quum priores in ista loca navigassent, non vidissent commoditatem adversi litoris, deteriore loco *Chalcedonem* statuissent. Hæc Strabo lib. VII, pag. 221. Eadem Tacitus lib. XI, cap. LXIII. narrat ita: *Artissimo inter Europam Asiamque divortio Byzantium in extrema Europa posuere Græci: quibus Pythium Apollinem consulentibus, ubi conderent urbem? reddidit oraculum est, quaterent sedem cæcorum terris adversam.* Ea ambage *Chalcedonem* peragrabant, quod priores illuc advecti, prævisa locorum utilitate, pejora legissent. Strabo lib. XII, pag. 387. *ἰστίαν μὲν τὴν ἐκείνην τῷ Πόντῳ Χαλκηδὸν ἰστίαν, Μεγαρέων ἐπίστωμα*, In ore Ponti *Chalcedonem*

cedon sita est, condita a Megarensibus. Et Stephanus: πρὸς τῷ τόμῳ τοῦ Πόντου, καὶ ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου, ad os Ponti, ex adverso Byzantii. Claudianus de iv consulatu Honorii vers. 176

- - - - - caligine liber

Bosporus adversam patitur Chalcedona cerni,

puta, ex Byzantio. In hanc se urbem imbellis Cotta, Bithyniæ præses, Mithridatico bello abdidit: etiam Nudus, præfectus classis; victus terrestri pugna ab regiis, ἐφυγεν ἐπὶ τὰς πόλιν τῆς Χαλκηδόνος, *refugit ad portas Chalcedonis*, ut Appianus Alexandrinus refert B. Mithrid pag. 367. Eutropius lib. vi, cap. v. Auxit famam urbis *concilium Chalcedonense* contra Eutychianos ibidem congregatum quo etiam ἐδόθη τῇ Χαλκηδοναίων μετροπολιτικὰ δίκαια, *Chalcedonensium civitati jura metropolitana concessa sunt*, ut Evagrii lib. ii extremo, seu quisquis auctor summarii rerum in synodo illa gestarum est, quod secundo libro additur, est proditum: ideoque Hierocles *Chalcedonem* primo loco in Bithynia posuit. Ceterum plerisque libris scriptum est Χαλκηδών, *Chalcedon*: in omnibus contra nummis ΚΑΛΧΗΔΟΝΙΩΝ, live Dorica dialecto ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ, ut viri peritissimi antiquitatum observarunt, Ez. Spanhemius pag. 76. Petrus Seguinus pag. 145, & Jo. Harduinus pluribus exemplis, qui etiam Plinium ex nummis correxit *Calchedon* substituens in locum vulgati *Chalcedon*. Seguinus etiam Strabonem dicit Χαλκηδὼν scripsisse, sed nescio ex quo codice id adprobetur. Editionibus Aldi, Xylandri & antiquiore Basileensi, ac Casauboni legitur Χαλκηδών, *Chalcedon*: nisi quod semel in Aldina p. 246. est Χαλκηδών, utrobique cum Kappa, manifesto typothetæ lapsu, quia statim tertio & quarto post versu est Χαλκηδών, & ἱερὸν τὸ Χαλκηδόνιον. Memnon autem apud Photium cod. ccxxiv, pag. 381. ed. Hoeschel. scripsit κατὰ Χαλκηδὼνα πόλιν, *juxta urbem Calchedonensem*: & τῷ Χαλκηδονίῳ λιμένι, *portui Calchedonio*. In codice Canonum ecclesiæ, ab Justello vulgato, etiam Χαλκηδών legitur. Vide illust. Spanhemii de Usu Numism. p. 76, qui etiam censet, quin vera & genuina scriptura sit, Χαλκηδών *Calchedon*, nefas esse amplius dubitare. Peutingerianæ tabulæ est *Calcedonia*, prave, & incerto modo, utrum capite an medio exciderit adspiratio.

Proxima ab Calcedone Straboni est *Chrysopolis*; vicus, & deinde *fanum Chalcedonensium*. Sic tradit: ἐπὶ τῷ τόμῳ τοῦ Πόντου Χαλκηδὼν ἰδρυται, Μεγαρίων: καὶ πόλις Χρυσόπολις, καὶ τὸ ἱερὸν τὸ Χαλκηδόνιον. *In ore Ponti Chalcedon est posita, Megarensium opus: & Chrysopolis vicus: & fanum Chalcedonensium.* Hæc in septentrionem ita ferri, ex Peutingeriana etiam liquet, qua Chrysopolis supra Chalcedonem, ad Pontum versus, est posita. Non longe a Chalcedone fuisse, ex Zosimi lib. ii, cap. xxx. probatur, ubi veteris Byzantii murus ad πέρας, Κορνή, excurrens, dicitur ἀντικεῖν Χρυσόπολιν, *e regione Chrysopolis fuisse*. Amplum portum aut navale habuit, quo Chalcedonenses utebantur. Socrates Hist. eccles. lib. i, cap. iv. πρὸς Χρυσόπολιν τῆς Βιθυνίας, ἰππῖμοι δὲ τῷ τοῦ Χαλκηδόνος ἑστί. ὑπὸ τῶν ἑξ ὧν αὐτὸν, *ad Chrysopolin Bithyniæ, quod Chalcedonis navale est, devictus [Licinius Constantino] se dedidit*. Stephanus Byzantius: Χρυσόπολις πλησίον Χαλκηδόνος ἐν Βιθυνίᾳ, τὸν ἀνὰ πλεον πλόντι ἐν διξίᾳ, *Chrysopolis est prope Chalcedonem in Bithynia, renaviganti ad dexteram*. Ammianus lib. xxii, cap. xii. *Eunorum & Bithyniam [mare] intercurrentes per Chalcedona, Chrysopolim & stationes transit obscuras.* Et Xenophon Expedit. Cyri lib. vi extremo: ἀφίκοιτο ἐκ τῶν αἰσίων Χρυσόπολιν Χαλκηδονίας, *sexto die Chrysopolin Chalcedonia regionis venerunt*. Adde principium libri vii.

Superest, ut de *Bosporo*, sive freto inter Byzantium & Chalcedonem aliquid dicamus, quia breviores in ejus descriptione in Thracia fuimus. Nomen est Βόσπορος, *Bosporus*, id est bovis trajectus, quia Io, Inachi filia, in vaccam mutata, trajecisse vel pertransisse fingitur. Vide Hyginum fab. cxlv. Plinius lib. vi, cap. i. *ad Bosporos duos, ubi bubus meabili transitu*. Hic generatim bovis transitum dicit propter freti angustias: ἰὺς

mentionem nullam habet. Habet autem Ammianus lib. xxi, cap. xlii. *Bospori*, inquit, *vocati, quod per eos quondam Inachi filia, mutata, ut praeter loquuntur, in bovem, ad mare Ionium permeavit.* Sunt autem duo Bospori, ut Plinius dixit, alter *Thracius*, de quo in praesenti; alter *Cimmerius*. Sic & Strabo vocat lib. ii, pag. 86. *Maotis palus in Pontum effluit κατὰ τὸν Κιμμερικὸν καλέμαται Βόσπορον, ad Bosporum Cimmerium: Pontus in Propontidem κατὰ τὸν Θράκιον, ad Thracium Bosporum.* Addit, τὸ γὰρ Βυζαντιακὸν εἶμα ὅτι καλοῦσι Θράκιον Βόσπορον, ὃ τετρασάδιον ἐστὶ, nam fauces ad Byzantium sic vocant Thracium Bosporum: *quarum latitudo est quatuor stadiorum.* Polybius autem lib. iv, cap. xlii, tradit, *Hermæum seu Mercurii fanum, quod ad medium fretum in Europa sit, τῆς Ἀσίας ἀπὸ τῆς πύλης τεσσάρων: κατὰ τὴν συνήθη δὲ τὸν τόπον ὑπάρχον τῷ παντὸς εἰματός, ab Asia circiter quinque stadia abesse = eum vero locum angustissimum freti esse.* Hic ait Darium pontem superstruxisse, quum in Scythas Europæos, qui trans Danubium sunt, bellum moveret. Plinius quidem *septem stadiis Chalcedonem Byzantio distare* scribit; sed ibi laxius est fretum, ubi has urbes interluit & Propontidi conjungitur. Polybius de ea parte dicto loco: τὸ πᾶν πλάτος ἔχοντος, *freti jam latitudinem habente.* Longitudo Bospori secundum eundem Polybium est *cxx stadiorum*, sive xv millia passuum. τοῦ δὲ εἰματός, inquit, τοῦ τὸν Πόντον καὶ τὴν Προποντίδα συνιάττει, ὅτι ἐκαστὸν ἕκαστον τεσσάρων τὸ μέτρον, *fretum quod Pontum & Propontidem conjungit, est centum & viginti stadia longum.*

A Bosporo ad oram Ponticam progredimur. in qua, quantum Bithynia patet a Mariandynis & Cauconibus separata, nihil fere nisi promontoria & exitus fluviorum occurrunt. Ptolemæi hæc est enumeratoria: *Bithyniæ promontorium, Artace χερίον, locus vel vicus; Psillidis fluvii ostia, Calpe fluvii ostia, Sangarii fluvii ostia, Hypii fluvii ostia.* Arrianus autem Periplo Ponti a Bosporo primam habet *Ῥέβαν, Rheban fluvium, dein promontorium Νιγρῆτον Artanen fluvium: a quo demum ad Ῥήϊν fluvium, ῥέον, pervenitur. Artanes fluvius cum Ptolemæi Artace χερίον, convenit, & alterutrum suspectum corruptionis est, quasi N & K permutata fuerint. Flumina autem & vici seu oppida adposita sæpe sunt ejusdem adpellationis. Ptolemæo sunt ῥέον ποταμοῦ ἐκβολαί, *Psillidis fluminis ostia*, duplicata littera. Atque ita etiam Strabo lib. xii, pag. 374. μεταξὺ δὲ Χαλκηδόνος, καὶ Ἡρακλείας ῥέοντες ποταμοὶ πλείους, ὅς τις οὗ, τὸ Ῥέον, καὶ ὁ Κάλπας, καὶ Σαλλάρης, *Inter Chalcedonem & Heracleam amnes Libuntur complures, quorum sunt Psillis, Calpas, Sangarius.* Plinius lib. vi, cap. i. *A faucibus Bospori est amnis Rhebas, quem aliqui Rhesum dixerunt: deinde Psillis, portum Calphas, Sagaris fluvius ex inclusis.* Quod ergo hi duo, Plinius & Arrianus, in primo amne Rheba conveniunt, in eo etiam Dionysium consentientem habent, qui vers 795.*

Ῥέβας ὅς ποταμὸς παρὰ Σαρδάτιον ὁδὸν,

Ῥέβας, ὃ καλλίσον ἐπὶ χθονὶ σὺνεται ὕδρῳ,

Rhebas, qui Ponti juxta istia decurrit: Rhebas, qui pulcherrimam aquam super terram trahit. Non ergo fuit, quod Ptolemæus eum præteriret.

Calpas portus & amnis nobilior est, & præter jam dictos, Strabonem, Arrianum, Ptolemæum, Plinium, laudatur etiam a Xenophonte de Cyri Exped. lib. vi iterum iterumque. Pag. 223. ἐκλιζομεν ἐπὶ τοῦ αἰγυαλοῦ πρὸς τῇ λιμνῇ: τὸ δὲ χερίον τῆτο ὁ καλεῖται Κάλπης λιμνὴ, ἔστι μὲν ἐν Θράκῃ, τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ: castra habebant in litore ad Calpes portum. Locus autem, qui vocatur Calpes portus, est in Thracia Asiatice, hoc est in Bithynia. Situs est hic portus, quod additur ibidem, ἐν μέσῳ κείται ἐκτέρῳθεν, in medio situs est inter Byzantium & Heracleam. Toto illo tractu ab Heraclea ad Byzantium in Ponti litore ἄλλη μὲν πόλις ὁδεμία ὅτι φιλία, ἔστι Ἑλληνίς, nulla alia verbs est, vel Græca, vel Græcis fœderata. Vicatim enim regio habitabatur: ibidem pag. 224. κῶμαι ἐν αὐτῇ εἰσὶ πολλαὶ καὶ ἐν ἀπέμειται, vici in ea sunt multi, & bene habitant.

bitati. In his etiam fuit *χωρίον* illud, quod Calpæ portus vocatur. Non enim nudus portus tam celebris potuisset esse sine ædificiis. Ipse Xenophon ibidem *πόλισμα* vocat, id est oppidum. *ἱσκήσουσιν τῇ αἰγιαλῷ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ: εἰς δὲ πόλισμα αἱ γενόμενοι οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύειν, τεντορία σιγებαντ ἐν τῷ λιτρὶ ἀπὸ τῆς θαλάττης:* in oppido (saltem ad oppidum proxime) noluerunt castra habere.

Tandem *Sangarius* est, Plinio *Sagaris*, & *inclusus* amnis. De illo dicto loco Plinius: *Sagaris fluvius ex inclusis. Oritur in Phrygia, accipit vastos amnes, inter quos Tembrogium & Gallum. Idem Sangarius a plerisque dictus: a quo incipit Mariandyni sinus.* Strabo *Sangarium* lib. xi i, pag. 374. ita descripsit: Fontes habere *CL* stadiis a Pefinunte: perlabi majorem partem Phrygiæ Epicteti; partem etiam Bithyniæ, ita ut a Nicomedia absit paullo plus trecentis stadiis, quo loco ei occurrat Gallus fluvius. Sic auctus & navigabilis factus Bithyniam ostiis suis definit. Claudianus lib. i i, in Eutropium vers. 262.

- - - - - *Dindyma fundunt*

Sangarium, vitrei qui puro gurgite Galli

Auctus Amazonii defertur ad ostia Ponti.

Adde quæ de Sangario supra in Phrygia a nobis dicta sunt. Vere Plinius dixit, *plerisque* hunc fluvium non *Sagarin*, ut ipse, & imitatus eum Solinus; & Ovidius lib. iv Pont. epist. x, vers. 47, & in nummo Juliæ Domnæ; de quo infra in *Nicea*; sed *Sangarium* vocare, in quo Græci etiam consentiunt. De Homero vide supra in Phrygia. Scylax quidem *Σαγγάριος*, *Sangarius*, simplici littera legit, etiam Memnon apud Photium: at Apollonius lib. i i, vers. 724.

- - - - - *ἀντιπέραν ποταμῷ ὅρμα Σαγγαρίου;*

contra ostium Sangarii: & Dionysius vers. 811.

- - - - - *παρ' ὕδασι Σαγγαρίου,*

ad aquas Sangarii. Livius errat, quum in *Propontidem* se effundere dicit: in Pontum enim, quod omnibus notum est, exoneratur. Cetera autem, quæ de hoc amne lib. xxxv i i, cap. xv i i, tradit, recte sese habent: *Sangarius ex Adoreo monte per Phrygiam fluens, miscetur ad Bithyniam Thymbri [Thymbreti, alii] fluvio. Inde major jam, geminatis aquis, per Bithyniam fertur, & in Propontidem [lege, Pontum] sese effundit, non tamen tantæ magnitudinis memorabilis, quam quod piscium accolis ingentem vim præbet.* Flumen *Thymbri*, sive *Thymbres*, aut *Thymbretes*, est Plinii *Tembrogius*; Stephanus *Thymbrium* ex Troade deducit, qui forsan idem est, quum late aliquando Troas intelligatur, & quæ ab Propontide usque ad Olympum montem sunt, comprehendat. De Gallo autem fluvio, quem itidem recipit Sangarius, dictum est supra in Phrygia.

Hic finem Strabo Bithyniæ Propriæ, quam dicit Sangarium *ὁρίζει πρὸς ταῖς ἐκβολαῖς, ὀστίῃς* suis terminare. Plinius quoque dixit, *Mariandynos sinus a Sangario incipere.* At Xenophon prædicto libro vi. omnem oram ab Heraclea usque Byzantium, a Thracibus & Bithynis coli adfirmat: quod si est, etiam *Hypius* amnis Bithyniæ propriæ tribuendus est. Sed cæsto a Sangarii ostiis *Mariandynos* incipere; de ipsa gente Strabo pag. 373 ex morum conjicit similitudine, *Mariandynos* æque, ut *Bithynos*, origine Thraces esse, quod suo loco relinquimus. Nomen Stephanus & Eustathius ad Dionysii vers. 788 ducunt ab Aeolio quodam, cui *Mariandyno* nomen fuerit: Strabo autem ex Theopompo refert, *Mariandynum* fuisse Paphlagoniæ partis dominum, qui hanc Bebrycum regionem invaserit, subactamque de suo adpellaverit nomine. Ipsa regio dicta est Stephano *Μαριανδυνία*, *Mariandynia*; ceteri tantum populum nominant, quem Ptolemæus, & Xenophon Exped. Cyr. lib. vi, pag. 220. & Herodotus lib. i i i, cap. xc. & lib. vi i, cap. lxxii. *Μαριανδυνῆς*, *Mariandynos* vocant,

(quamquam Herodoti libri sibi non constant & lib. 1, cap. xxviii. Μαριάνδρῳι, *Mariandyni* legitur) ceteri, quos scio, omnes per Y in penultima scribunt Μαριάνδρῳι, *Mariandyni*, Scylax, Strabo, Mela, Plinius, Athenæus, & ut adpareat penultimam potestatem esse, potestas adiungimus, Apollonium lib. 11, vers. 725.

Καὶ Μαριάνδρῳι ἀνδρῶν ἱερὰ τὰς γαῖας,

et *Mariandynorum* uirgines iactant : & Dionysium Characenum vers. 788.

Καὶ Μαριάνδρῳι ἱερὰ τὰς γαῖας - - -

et *Mariandynorum* sacrum solum : & Valerium Flaccum lib. 1v, Argonaut. vers. 171.

Et *Mariandynorum* patrias penetravit ad urbes.

Hi omnes etiam per Y scripserunt, quæ haud dubie vera & genuina hujus vocabuli scriptura est.

Ptolemæus addit Κάκονας, *Caucones*, quem Strabo post Mariandynos ab Heraclea ad Parthenium amnem locat. τοὺς Κάκονας, inquit, ἰσχυροὶ τὸν ἰσχυρὸν ἀνδρῶν παρὰ τοὺς Μαριάνδρῳις μέχρι τοῦ Παρθηνίου ποταμοῦ, πάλιν ἔχοντας τὸ Τίον, *Caucones* tradunt deinceps oram colere a *Mariandynis* usque *Parthenium* fluvium, possidereque urbem *Tejum*. Addit Callisthenem etiam Catalogo Homeri post versum 362 hos duos, qui absunt a nostris libris, legisse & recensuisse,

Κάκονας εἰσὶν ἔγχε Παυκλήθ' υἱὸς ἄριστος,

Οἳ περὶ Παρθίνου ποταμοῦ κλυτὰ δόματα ἔναισι.

Caucones duxit Polychis præclarus filius, qui circa *Parthenium* amnem habitat. Alibi etiam Homerus Cauconum meminit Iliad. K vers. 429. & Y vers. 329. quos interpretes vocat εἰσὶν Παφλαγονίας, gentem *Paphlagonia* : quia in limite colunt *Paphlagoniæ*. Rarum postmodum nomen Cauconum, quod hæc gens potentiori Mariandynorum videtur celsisse, illiusque nomen ad Parthenium usque prolatum, solum insequentis temporibus obtinuit. Unde est quod Scylax post *Paphlagonas* ponit *Mariandynos*, & post hos, *Thracas* *Bithynos*, nulla ratione Cauconum gentis habita : & scholiastes Apollonii ad lib. 11, vers. 725. οἱ Μαριάνδρῳι ὄρασι τοὺς Παφλαγῶνι, *Mariandyni* finitimi sunt *Paphlagonum*. Nec plura de utraque gente habemus exploratum, quam *Mariandynos* circa *Heracleam*; *Caucones* circa *Tejum* vel *Tium* supra *Pontum* habitasse. Quamquam vero Scylax, Strabo, Plinius sic inter *Bithynos* distinguunt & *Mariandynos*; & hos in *Sangario* finiunt : tamen quod *Bithyni* reges *Prusias* & *Nicomedes*, ulteriora etiam possederunt, ut vel sola urbs *Prusa* ad *Hypium* amnem suo nomine testis est; factum est, ut *Bithyni* generali vocabulo per totum tractum illum habitasse referantur, & a *Bosporo* usque ad *Parthenium*, qui *Paphlagoniam* terminat, *Bithynia* adpelletur. Arrianus Periplo Ponti Euxini : ἀπὸ δὲ τῆς εἰς Βιλλαιῶν πεταμένης γαῖας ἔκκει : ἀπὸ δὲ Βιλλαιῶν εἰς τὸν Παρθένου ποταμὸν, γαῖαι ἑκατόν : μέχρι τοῦδε Θράκες οἱ Βιθυνοὶ μένουσι. A *Tio* ad *Billeum* fluvium, viginti stadia : a *Billeo* ad *Parthenium* fluvium, centum stadia. Hucusque *Bithyni*, qui quidem sunt *Thracie* populus, sese extendunt. Nos ergo oram a *Sangario* ad *Parthenium* continuamus ad illustrandum persequi.

Inter *Sangarium* & *Hypium* amnes, neque Ptolemæus neque Arrianus aliquid memorant. *Hypius* autem sic scribi debet, Græce Ὑπῖος, ut in nummis est, quos, intus *Prusam* huius flumini adjacentem exposituri, proferemus : non Ἰππῖος, *Hippius*, ut perperam Ptolemæus scripsit : neque Ὑππῖος, *Hypius*, ut Arrianus : neque *Hippus*, uti in Plinii libris ante *Harduini* emendationem fuit; quamquam hic montem adpellat. Veram scripturam & cum nummis congruentem habet Scylax, & Apollonius lib. 11, Argonaut. vers. 797.

- - βαθυδύνοντ' ἵφ' ἑκαταῖς Ὑπῖοιο,

profunde ad palustria loca *Hypii*.

Scholiastes

Scholias tes hunc ad locum: φησὶ ὅτι οἱ Βίβρυκες πάλιν ἀποτάμνουν τῆς Μακεδονικῆς χώρας, καὶ μίχεται τοῦ Υπίου ποταμοῦ προσγγύοντο τοὺς ὄρους: ἤκουσεν δὲ παρὰ τῷ ποταμῷ ἐν τῇ Θυμιά καὶ πάλιν Υπία λεγόμενη. Ajunt, *Bebryces urbem Mariandynorum regioni ademisisse, & usque ad flumen Hypium protulisse fines. Condita autem in Thymia ad fluvium est urbs, Hypia dicta.* Hoc si est, antiqui fines etiam ultra Sangarium, ad Hypium usque fuerunt producti, quia Bebryces antiquissimi incolae erant, & priores Thracibus Bithynis, a quibus *Bithynia* vocatur.

Ab Hypio Ptolemæus alium amnem ponit, *Elatam*; & deinde *Diospolin*; tum *Heracleam*: Arrianus autem inter Hypium & Heracleam duo emporia interjicit, *Lallium* & *Caletem*, Κάλατα ἐμπόριον, deinde per xx stadia, proxime Heracleam, *Lycum* fluvium. Fuerintne oppida emporia illa, an tantum stationes navium, ubi statim tempore ad mercatum accolentes convenerint, incertum: alterum vero probabilius, quia neque Xenophon ibi oppida invenit, neque memoravit Ptolemæus, Arriano propemodum æqualis ætate. *Diospolis* Ptolemæi videtur sanum fuisse in agro Heracleensium, quod religionis causa in modum oppidi excreverit. *Lycum* fluvium, cujus ostia Arrianus prope Heracleam ponit, commemoravit etiam Apollonius lib. i i, vers. 724.

- - - - - ποταμοῦ τόμα Σαγγαρίου.

Καὶ Μακεδονικῶν ἀνδρῶν ἱερὰ θηρία γαῖαν,

Ἦδ' Ἀλκυονίδος μέγαν.

ostia fluvii Sangarii, & *Mariandynorum* terram virentem, & *Lyci* fluenta, subaudi, præternavigarunt. Et Scylax in *Mariandynis*: ἰταῦθα πάλιν εἰς τὴν Ἠφακλειαν Ἑλληνίς, καὶ ποταμὸς Λόξος, καὶ ἄλλος ποταμὸς Ὑπίος, *Illic est Heraclea urbs Græca, & fluvius Lycus, & alius fluvius Hypius.* Et Ovidius de fluminibus in Pontum se effluentibus, lib. iv, ex Ponto epist. x, vers. 47

Huc Lycus, huc Sagaris. - - - -

Urbs proxima anni Lyco *Heraclea* est, cognomine *Pontica*: Ptolemæo Πόντος Ἠφακλειαν, *Poni Heraclea*: in nummis *Julæ Domnæ*, *Caracallæ*, *Getæ*, *Gordiani* ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΕΝ ΠΟΝΤΩ, *Heraclea in Ponto*. Plinius lib. v, cap. ult. oppidum *Heraclea Lyco fluminis adpositum*. Verius dixisset propinquum, quia xx stadia intercedunt, ut Arriani Periplo constat. Απο δὲ Λύκου; inquit, εἰς Ἠφακλειαν πάλιν Ἑλληνίδα Δωρικὴν, Μεγαρίων ἀποικίαν, εἰς δὲ ἵκασιν, αὐτὴν δὲ Λύκο ἀδὲ *Heracleam, Græcam Doricam civitatem, stadia viginti*. Plenius describit Xenophon lib. vi, Exped. Cyri minoris, pag. 220. ἀφίκοντο εἰς Ἠφακλειαν, πάλιν Ἑλληνίδα, Μεγαρίων ἀποικίαν, οὕτως δὲ ἐν τῇ Μακεδονικῇ χώρᾳ: καὶ ἀρμίσσαντο παρὰ τῇ Ἀχέρουσιδι χερσονήσῳ: ἵδμεν λέγεται Ἠφακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον καταβῆναι, hoc est, *Heracleam venerunt, urbem Græcam, Megarensium coloniam, in Mariandynorum* [sic scriptum est] *finibus sitam. Expositi sunt in Achernsiade peninsula, quo loco Herculem ajunt [ad inferos] descendisse, ut Cerberum inde reduceret.* Fabulam de Cerbero adjungit etiam huic urbi Eustathius ad Dionysii vers. 791. Ἠφακλειαν Μεγαρίων ἀποικίαν, περὶ τὴν Ἀχέρουσιαν χερσονήσον, ὅπου φασὶν Ἠφακλῆαν τὸν ἐκ ἄδου Κέρβερον ἀναγαγῆναι. *Heraclea Megarensium colonia est, circa quam est chersonesus Achernsi, ubi ajunt Herculem ex infernis Cerberum extraxisse.* Pomponium de eadem fabula paullo post proferemus. Strabo urbem dicit ἐὸ λῆμνον καὶ ἀξιολόγον, bono portu præδωκτον, & aliis rebus memorabilem: quæ initio libera fuerit, deinde aliquamdiu tyrannos passa, rursus in libertatem se vindicaverit: postea ab rege Mithridate subjugata, eo devicto, in potestatem venerit Romanorum, qui in partem ejus deduxerint coloniam. Omnes Megarensium coloniam dixerunt: his vero Pausanias adjungit Ταναγραίους, tamquam socios & adiutores, Eliac. i, cap. xxvi extremo: ἡ Ἠφακλειαν πόλις καὶ μετὰ τὴν Εὐξείνην Πόντον ἀποκρίσθη δὲ ἐκ Μεγαρίων: καὶ Ταναγραῖοι δὲ Βοιωτῶν μάλιστα τοῦ οἰκισμοῦ, *Heraclea*, inquit, *in Euxino Ponto condita, colonia est Megarenium: Tanagrai vero socii fuerunt in con-*

denda illa. Pomponius Mela ad fabulas refert originem lib. 1, cap. XIX. *In Ponto Euxino*, inquit, *Mariandyni urbem habitant, ab Argivo, ut ferunt, Hercule datam. Heraclea vocantur.* Id fame fidem adjicit: *Fuxta specus est Acherusia, ad manes, ut ajunt, pervius, atque inde extractum Cerberum existimant.* At Mariandyni fuerunt barbari: Heraclea vero πέλις Ἑλληνική, urbs Graeca, ut Scylax, Xenophon, Arrianus, adpellaverunt.

Ab Heraclea Ptolemæus huñc habet ordinem: ψύλλιον, τῖον, Παρθενίε ποταμοῦ ἐκβολή, Psyllium, Tium, Parthenii fluvii ostia. Arrianus autem plura, exigua forsan omnia, inter Heracleam & Psyllium, sive Psyllam, loca interponit, *Metroium, Posideum, Tydaridas, Nymphæum, Oxinam* fluvium, *Sandaracum* parvum portum, *Crenidas*. ἀπὸ Κρηνίδων εἰς ψύλλιον ἐμπίπτειν, a Crenidibus ad Psyllam emporium venit: & hoc est Ptolemæi Psyllion, mercatu locus nobilior, quam priora omnia, ad Heracleam usque, quæ propter vilem conditionem atque obscuritatem prætermittimus. Sit ergo nobis primum ab Heraclea Psyllium, sive Psylla, ut Arrianus vocat, & emporio commendat. Stephano etiam Psylla est ex Menippi Periplo, atque inter Heracleam & Tium ponit, ut Salmasius cap. XLIII. Exercit. Plin. emendat. Menippus autem dixerat χωρίον, quod oppidum & castellum ambigue verti potest.

Nonaginta stadiis a Psylla abest urbs Tios vel Tion; nam utroque genere dicitur. Arrianus: εἰς τὴν εἰς τῖον, πέλις Ἑλληνική, Ἰωνική, ἐπὶ θαλάττῃ οἰκισμένη, Μιλησίων καὶ ταύτης ἀποικον, ἐννεήκοια, Inde [a Psylla] ad Tium, urbem Græcam Ionicam, supra mare sitam, & ipsam Milesiorum coloniam, sunt stadia nonaginta. Hierocli & Stephano est τίον, Tius recto casu: Ptolemæo τῖον, Tium, neutro genere: Straboni, qui augeat syllaba, τήιον, Teium, etiam neutro. Sic autem describit: τὸ τήιον ἥδη πολέχρον οὐδὲν ἔχον μνήμης ἄξιον, πλὴν ὅτι Φιλέταιρος ἐβίβηκεν ἢ, ὁ ἀρχηγὴς τῶ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων γένους, Teium oppidulum nunc est, quod nihil memoria dignum habet, nisi quod inde Philetæus ortus fuit, a quo genus est Attalicorum regum. Sic in libris est: Stephanus autem in Strabone, quem nominatim citat, sublegit τίειον, Tieum, τετρασλλαβῶς, tribus syllabis. Plinius autem lib. VI, cap. 1. oppidum Tium, quod verum nomen est, uti non modo ex Ptolemæo & Arriano, nec non Stephano liquet, quibus jam usi sumus; verum etiam ex Luciani Pseudomante, qui habet ἐν Τίῳ, in Tio, & ex gentili, quod in nummis legitur, ΤΙΑΝΩΝ, ΤΙΑΝΟΥΝ, Antonini Pii: & ΤΙΑΝΕΩΝ, ΤΙΑΝΕΝΣΙΩΝ, M. Aurelii Antonini. Non ergo tam vile oppidulum fuit, ut Strabo supra senserat, sed in eorum censu sub Cæsaribus, quæ nummos illorum honori cudendi & jus & opes habuerunt: nisi Strabonis forsan ætate fuit adfluctius, postea rursus incrementa cepit.

Arrianus a Tio ad Billæum fluvium numerat viginti stadia: a Billæo ad Parthenium fluvium, centum stadia. Billæus etiam meminit hoc tractu Apollonius lib. 11, vers. 793.

Ὅσους Βιλλάειοι μέλαι πελάγυνται ὕδαρ,
 Ομοῖσιν Βιλλεὶ ἀτρα κλάνει ὕδαρ.

Memorat etiam Billæum fluvium Porphyrogennetus Constantinus lib. 1, themate VII. quod dicit Paphlagoniam ab occasu finiri: in quo Plinium sequutus videtur, lib. VI, cap. 11. qui etiam a Bile (sic Billæum vocat) initium fecit gentis Paphlagoniæ. Parthenius autem ultimus Bithyniæ amnis, seu Bithyniam a Paphlagonia determinans, ex Arriani, quem sequimur, distributione; Straboni ita dictus, quod per florida loca delabatur: lib. XI, pag. 374. ὁ Παρθένιος ποταμός, διὰ χωρίων ἀνθηρῶν φερόμενος, καὶ διὰ τῆτο τοῦ ὀνόματος ταύτης τετυχηκός, ἐν αὐτῇ τῇ Παφλαγονίᾳ τὰς πηγὰς ἔχει, amnis, inquit, Parthenius, per florida delabens loca, indeque id nomen consequens (quasi Virgineus diceret) fomes in ipsa habet Paphlagonia. Alias nominis origines adiicit Stephanus, e quibus prima est, ἐκ τῆ συνήχως περὶ αὐτὴν τὴν παρθένον Ἀστειῶν

*Ἀρεμὴν κυνηγετῶν, quod adsidue circa hunc amnem virgo Diana venari consueverit. Ceteras ex ipso licet auctore recognoscere.

B I T H Y N I A M E D I T E R R A N E A.

Ut a Rhyndaco amne cœpimus maritima explicare, sic ab eodem sumamus initium mediterraneorum partium. Hunc inter amnem & Olympum montem, haud longe a mari, Ptolemæus *Cesaream* ponit, quæ ante dicta fuerit *Σμυρδία*, *Smyrælea*, five ut in Palatino est, *Σμυρδία*, *Smyrdiana*. Sed ignotum vetus nomen, quocumque modo scribatur: neque novum multo notius, nisi quod in Notitiis episcopatum, & Conciliis ejus mentio habetur in Bithynia. Hierocles decimam Bithyniæ urbem numerat *Καيسάρειαν*, *Cesaream*: & in alia Notitia: *Καيسάρειας*, *Cæsarea episcopatus*, itidem in Bithynia.

Circa Olympum montem fuit etiam urbs *Hadriani*, *Ἀδριαῖνοι*, quam nummus Severi, a summo viro Ezech. Spanhemio exhibitus, ad Olympum fuisse, epigrapha docet, quæ est *ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΝ*, *Hadrianorum ad Olympum*. Notitiæ hoc nomen in Bithynia igitur habent. Hierocles in hac provincia, *Ἀδριαῖνοι*, *Hadriani*: altera Notitia: *Ἀδριαῖν*, *Hadrianorum episcopatus*. Harduino videtur urbs ea esse, quæ Plinio lib. v, cap. xxxi. dicta est *civitas Olympena*: nisi hoc loco *civitas* Latino more societas est vicorum atque oppidorum, sitorum circa Olympum montem, ut regio potius, quam urbs una intelligatur, *Olympena* videlicet, sicut Ptolemæo sunt *Ολυμπηνοὶ*, *Olympeni*, populus ejusdem regionis.

In hoc tractu videtur etiam *Juliopolis* fuisse; quam Plinius lib. x, epist. lxxx. memoravit. Ait enim *Juliopolitanos* esse *in capite Bithyniæ*. At quo in capite, loci an dignitatis? non dignitatis, quia id honoris Nicomediæ, & post hanc Nicææ tribuebatur: ergo loci, quod arguit in principio fuisse positam, ubi qui Roma veniebant, ingrediebantur provinciam. Ex Plinii autem itinere, quo provinciam adiit lib. x, epist. xxvi. Ephesum Romanos navigasse videmus, & per Asiam proconsularem accessisse ad Bithyniam. Ptolemæus quidem *Juliopolim* quamdam in extrema Bithynia ad Galatiæ fines ultra Dadastanam memorat: verum hæc non est *in capite* Bithyniæ, ut Pliniana erat. Non enim ex Paphlagonia aut Gallogræcia initium provinciæ hujus Romani sumebant, sed ex loco, quem prius illi, Roma profecti, adissent, aut qui Romam versus propior eisdem esset. Plinius lib. v, cap. xxxi. *Gordiu come*, quæ *Juliopolis* vocatur. Describit ibi Olympenen regionem: & proxime ponit Dasylon in ora, & Apameam, quæ *Myrleæ* etiam vocata fuerit. Itidem Strabo lib. xi, pag. 395. de Olympi montis silvis & natura munitis locis refert, fuisse in iis etiam *Gordiu comen* *Γόρδιον κόμην*, patriam Cleonis, ducis prædonum, qui illam auxerit, & πόλιν, *urbem* fecerit, καὶ προσηγόρευται *Ιουλιόπολιν*, & *Juliopolin* denominavit. Nec vero propterea Ptolemæus aberravit, sed gemina auctoritate, Itinerarii Antoniniani, ut vocatur, & Tabulæ Peutingerianæ defenditur: ut adeo duas in Bithynia Juliopoles fuisse certum sit, unam Plinii utriusque & Strabonis in Olympena ad Mysiæ fines: alteram ad fines Paphlagoniæ aut Gallogræciæ, ab Itinerarii & Tabulæ auctoribus, & his antiquiore Ptolemæo commendata.

Maxime vero huc *Prusa* cum *Olympi* cognomine referenda est, de qua supra, quum de Prusade ad Cianum sinum sub monte Arganthonio ageremus, ut distinguerentur urbes, quas multi confundunt, abunde simul dictum fuit. Summam ut repetamus, hæc Ptolemæo in mediterraneis est *Πρύσα ἡ πρὸς τῷ Ολύμπῳ*, *Prusa ad Olympum* sita: quæ non a Prusia, Zela filio; sed multum antiquiore, qui cum Cræso vel Cyro bellum gesserat, condita, auctoris nomen refert. Strabo lib. xi, pag. 388. *Πρύσα ἐπὶ τῷ Ολύμπῳ τῷ Μυσίῳ, κτίσθηκε Προυσίῃ τῇ πρὸς Κροῖσσῳ*

πελεμίσαντο, *Prusa ad Olympum Mysium* (ad Myfiæ fines montem) *condita est ab illo Prusia, qui cum Cræso bellum gessit.* Quod vero Stephanus hanc, quam a Prusiade distinxit, vocat πόλιν μικρὴν, *parvum oppidum*, id forsan de sua, aut quavis posteriori ætate intelligit: Strabo enim vocat πόλιν ἐνομομεμένην, *legibus bene constitutam civitatem*, quod, si non magna, mediocris tamen urbis, non autem oppiduli, est indicium. Plinius hanc Prusam cum Prusiade confundit, dum lib. v, cap. ultimo *Prusam ab Hannibale sub olympo conditam* dicit, quod Strabo verbis modo prolatis refutavit, Cræsi, non Hannibalis, ævo hanc urbem fuisse conditam adfirmans: quod & Stephanus significavit, Cyrum, æqualem Cræsi, nominans, quocum bellum Prusæ conditori fuerit, ejus, quæ diversa sit a Prusiade, ab alio Prusia, qui Hannibalis ætate fuit, condita.

A montanis Olympi descendimus ad lacum *Ascanium*, cui nobilis urbs *Nicea* adjacet. Strabo xii, pag. 389. Νίκαια ἡ μητρόπολις τῆς Βιθυνίας, ἐπὶ τῇ Ασκανίῃ λίμνῃ, *Nicea metropolis est Bithymie, ad Ascanium lacum sita.* Circumjacet πεδίον μέγα καὶ ἑυδαίμον, *planities magna & frugifera*: ambitus urbis ἑκαταδρασκάδιον, *stadiorum xvi*; κτίσμεν Ἀντιγόνης μὲν πρῶτον, *condita primum ab Antigono*, Philippi filio, qui eam Ἀντιγονίαν, *Antigoniæ* adpellavit: εἴτα Λυσίμαχος, *intellige κτίσμεν, a Lysimacho etiam condita*, hoc est perfecta, quam Antigonus forte non absolverat; & hic demum ab uxore, Antipatri filia, abolito priore nomine, *Niceam* nominavit. Hæc ex Strabone. Ptolemæo etiam in mediterraneis est Νίκαια, *Nicea*. Stephanus antiquius nomen, priusquam Antigonus amplificaret, prodidit: Νίκαια, πόλις Βιθυνίας, Βοττιαίων ἄποικον. ἐκαλεῖτο δὲ πρῶτον Ἀγκώρη. εἴτα Ἀντιγόνη. ὕστερον δὲ ἀπὸ τῆς Λυσίμαχου γυναικὸς Νίκαια ἐκλήθη. *Nicea est Bithymie urbs, Bottiaeorum colonia, prius adpellata Ancore: deinde Antigonea; postea vero ab uxore Lysimachi Nicea dicta est.* Memnon Photii cod. ccxxiv, pag. 383. *Niceam urbem a nymphea quadam, Sangarii & Cybeles filia, denominatam tradit, quod vero, quia fabulam sapit, prætermittendum ducimus.* Plinius lib. v, cap. ult. *A Cio inquit in Bithymia Prusa sub Olympo condita: inde Niceam xxv millia passuum interveniente Ascanio lacu. Deinde Nicea in ultimo Ascanio sinu, quæ prius Olbia.* Quam primam descripsit, Ascanio lacu ab Olympo & Prusâ sejunctam, celebris illa Nicæa est, quam omnes laudant, cujus tot nummi sunt reliqui, quorum uno, in honorem Domitiani cuso, cives dicuntur ΝΙΚΑΕΙΣ ΠΡΩΤΩΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΕΙΑΣ, *Nicaenses primi totius provinciae*: alio Juliae Domnæ ΝΙΚΑΙΕΩΝ ΣΑΓΑΡΙΣ, *Nicaensium Sagaris*, sive Sangarius; ut ne dubites Bithynicam Nicæam esse quæ laudatur: de altera vero *Nicea*, quam Plinius *Olbian* prius dictam tradit, nisi alia auctoritas accedat, non desinam dubitare. Nec id de Olbia plane certum, quod Stephanus hoc nomen dicit Nicomediæ fuisse: Ptolemæus proxime ad Nicomediam constituit. Itaque vereri subit, ne Ascanius lacus & Ascanius sinus, quem vocat, in errorem induxerit Plinium. Quis est enim sinus Ascanius? Astacenum ibi novimus & Olbianum, qui idem est: & Cianum: Mirum vero a fluviolo, qui ex lacu Ascanio effluit in Propontidem, sinum aliquem adpellari: quem, si omnino Olbia aliquando Nicæa dicta fuisset, *Astacenum* rectius, quam *Ascanium*, vocitaret. Ceteri omnes non nisi unam in Bithymia Nicæam tradiderunt, Strabo, Stephanus, Ptolemæus, Antoninus. Hujus memoria ex bello Mithridatico, in quo Memnon apud Photium pag. 383. *Triarius a Prusiade ἐπὶ Νικαίαν, φρουράν τε καὶ θησαυροὺς φρουρῇ παραγίγνεται, adversus Niceam, Mithridatis presidio custoditam, proficiscitur.* Illustrior memoria ex synodo a Constantino ibi congregata, ut notum est. Gentile in nummis Νικαίης, & Νικαίων, ut modo vidimus: possessivum vulgo formant *Nicenum* vel *Nicenium* sed neutrum ad analogiam. Non enim ejusmodi denominationes Græci in αινον formant, & *Nicenium* Latine effertur; sed in νονον potius, ex quo proprius *Nicenus* venit, non autem plene nomen urbis sibi applicat, quod Salmasius ad Solinum pag. 606 *Nicaenus* docet fore.

mandum esse, uti Epiphanius dixerit Νικαιῆνὰ σκεύη χαλκᾶ, *Nicaëna vasa aenea.*

Ab Ascanio lacu regredimur rursus ad sinum Astacenum, ut *Libyssam*, Hannibali fatalem locum, ibi inveniamus. Ptolemæus (qui Λιβύσσα, *Libissa* scribit, secus ac ceteri, quorum constanter est Λίβυσσα, *Libyssa*) in mediterraneis ponit, neque id male. In eo autem aberrat a vero loco, quod inter Astacenum & Cianum sinus posuit, in quo auctores plures sibi adversantes habet. Eutropius lib. iv, cap. ii. de Hannibalis morte: *quum Romanis tradendus esset, venenum bibit, & apud Libyssam, in sinibus Nicomediensium, sepultus est.* Ergo circa Nicomediam hic locus fuit: Ptolemæus autem Eribœam inter Libissam suam & Nicomediam posuit. Et si vel maxime fines Nicomediæ extendas, tamen in ordine Ptolemæus erravit, dum Nicomediæ in austrum subjicit, quæ in occasum illius Calchedonem versus constituenda erat. Vetus itinerarium, quod Antonini cujusdam nomen præfert, itinere a Constantinopoli Antiochiam, ita habet:

Chalcedonia

Panticium

M. P.

XV.

Libyssam

M. P.

XXIV.

Nicomediam

M. P.

XXII.

Et in altero Itinerario, quod Hierosolymitanum sive Burdigalense vocatur, hæc series locorum describitur: *A Constantinopoli transis Pontum, venis Calchedoniam, ambulas provinciam Bithyniam.*

Mutatio

Nassete

M.

VII. S.

Mansio

Pandicia

M.

VII. S.

Mutatio

Pontamus

M.

XIII.

Mansio

Libissa

M.

IX.

Ibi positus est rex Annibalianus, qui fuit

Afrorum.

Mutatio

Brunga

M.

XII.

Civitas

Nicomedia

M.

XIII.

Et Peutingeriana Tabula idem ordo conservatus est:

Calcedonia xxxvii Libissa xxiii Nicomedia.

De situ ergo inter Calchedonem & Nicomediam res certa est: de distantia autem a mari dubitatur. Stephanus Byzantius ex Alexandro Polyhistore: Λιβύσσα φρούριον Βιθυνίας ἐπιθαλάσσιον, *Libyssa castellum est Bithyniæ maritimum.* Et Plutarchus in Flaminio pag. 380. ἐν δὲ Βιθυνίᾳ περὶ ἐστὶν θινώδης ἀπὸ θαλάσσης, καὶ πρὸς αὐτῇ κώμη τις οὐ μεγάλη, Λιβύσσα καλεῖται, *Est locus in Bithynia humulos arenae a mari habens, & in illo vicus quidam non magnus, Libyssa nominatur.* Ptolemæus autem in mediterraneis scripsit, quod ita concilio ceterorum sententiæ, ut prope mare Libyssam fuisse existimem, non ipsi mari adpositam, distantia ea ab illo, ut tam maritimis, quam mediterraneis adnumerari possit, ut solent quæ intra quatuor millia passuum, aut circiter illa, ab mari sunt discreta. Plinius lib. v, cap. ult. describit ut dudum deletam. *Fuit & Astacum, inquit, unde & ex eo Astacenus idem sinus. Fuit & Libyssa oppidum, ubi nunc Hannibalis tantum tumulus.* Appiano Alexandrino Syriacis pag. 150. Libyssa nec oppidum nec vicus est, sed fluvius & inde nominatus campus. πάλαιος ἐστὶ Λιβύσσα ἐν τῇ Βιθυνίᾳ καὶ πεδίον ἐκ τοῦ πάλαιου Λιβύσσα, *Fluvius, inquit, Libyssus est in Bithynia, a quo ea regio campestris Libyssa adpellatur.* Quod vero non obstat, quo minus & oppidulum & vicus, quum esset, eodem nomine *Libyssa* uteretur.

In ulteriora progredimur, ubi in septentrione erat *Prusa ad Hypium* flumen, vel secundum alios, *sub Hypio* monte. Amnis ille inter Sangarium & Heracleam in Pontum Euxinum

num effluit. Arrianus Periplo Ponti: ἐνθεν εἰς τοῦ Ὑπίου (sic scribendum, ut postea monstrabitur) τὰς ἐκβαλῆς, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν, *Inde [a Sangario] ad Hypii ostia, centum & octoginta sunt stadia.* Hic ab occasu processit: contra ab ortu Scylax in Mariandynis: ἐνταῦθα πάλιν ἐστὶν Ἡρόκλεια Ἑλληνίς, καὶ ποταμὸς Λύκος, καὶ ἄλλος ποταμὸς Ὑπίος, *Illic urbs Græca est Heraclea & fluvius Lycus, & alius fluvius Hypius.* Apollonius lib. 11 Argonaut verſ. 397.

- - βαθυρρέοντες ὑφ' εἰσμεταῖς Ὑπίοις,
profundi ad palustria loca Hypii.

Claritatem urbis numismata loquuntur plura, quibus inscriptum est ΠΡΟΥΣΙΗΩΝ ΠΡΟΣ ΥΠΙΩ, *Prusensium ad Hypisiam*: & alius Macrini, ΜΗΤΡ. ΠΡΟΥΣΙΕΩΝ ΠΡΟΣ ΥΠΙΩ, *Metropolis Prusensium ad Hypisiam.* Hæc vera nominis scriptura, quam etiam Scylax modo & Apollonius expreſſerat: ad eamque corrigendi Arrianus, qui Ὑππιος geminata littera, & Plinius, qui *Hypius*, (quamvis montem is vocavit) scripserunt, si recte editum est, nec librariorum culpa codices vitiati. Harduinus sane restituit Plinio, nummos imitatus, *sub Hypio monte*: dixit enim, *Prusa item altera sub Hypio monte.* Nisi erravit Plinius, ita videtur ceteris conciliari posse, quod ex monte forsan fluvius ejusdem nominis delabatur. Prævit Apollonii scholiastes ad dictum versum pag. 192. notans: ὁ Ὑπίος ἀνέμασται ἀπὸ τοῦ καταφύριδος ἀπὸ τοῦ Ὑπίου ἄγῶν, *Hypius fluvius nominatur ita, quia ab Hypiis montibus delabitur.* Huic igitur fluvio *Prusa* urbs a Prusia rege fuit imposita, quam, incertum, num novam condiderit a fundamentis; an ornaverit veterem ampliaveritque. Nam ad id flumen urbs fuit *Hypia*, si fides eidem scholiastæ habenda est, quæ forte illa fuit, quæ ab amplificatoris nomine *Prusa* postmodum est adpellata. Quod vero Harduinus de Nummis urbium pag. 411. hanc maritimam facit, & eandem, quam Memnon apud Photium cod. CCXXIV vocat Προυσιὰν τὴν ἐπιθαλάσσιον, *Prusiadem ad mare sitam*; id supra in *Prusiade* refutavimus. Satis nobis jam est, Ptolemæum in mediterraneis Bithyniæ scripsisse, πρὸς τὸν Ὑπίου ποταμὸν, *Prusa ad Hypium fluvium*; qui oppidum supra ostia, intervallo non minimo collocavit: quem, quod ducem meliorem non habemus, sequendum hoc loco ducimus.

Hinc in ortum solis circa *Elatam* fluvium Ptolemæus ponit *Bithynium*, quod & *Claudiopolis* vocetur. Ait enim Κλαυδιόπολις, ἢ καὶ Βιθυνιον, *Claudiopolis, quæ & Bithynium.* Strabo lib. XII, pag. 389 ἐν τῇ μεσογείᾳ τῆς Βιθυνίας τὸ Βιθυνίον ἐστίν, ὑπερέκειμινον τῇ Τηγῇ, *in mediterranea Bithyniæ est Bithynium, supra Tejum [sive Tium] situm.* Ex quo longitudinem loci intelligimus, quia certa Tii ad Pontum positio. Patria fuit Antinoi, deliciarum Hadriani imperatoris. Ex Dione Xiphilinus in Hadriano pag. 262. ὁ Ἀντίνοος ἦν μὲν ἐκ Βιθυνίας πόλεως Βιθυνίδης, ἢ καὶ Κλαυδιόπολιν καλεῖται, *Ortus erat Antinous Bithynio, civitate Bithyniæ, quam etiam Claudiopolim adpellamus.* An colonia fuerit, dubitatur: nec id certo Plinii verba lib. v, cap. ult. probant: *Intus in Bithynia colonia Apamena, Agrippenses, Juliopolitæ, Bithynion.* Jo. Vallaſantius Claudii colonias enumerans, nullam memorat in Bithynia: nec nummus aut monumentum aliud ex illa reperitur. Sæpe autem civitates nomen principis Romani, a quo erant beneficio adfectæ, vel honoris, vel etiam adulationis causa sibi imposuerunt. Hæc postea caput provinciæ Honoriadis facta, in Notitiis Κλαυδιούπολις dicta, & primo loco posita. Antoninus itinere a Claudiopoli Ancyram Galatiæ pag. 43. hanc Claudiopolim, ut tractus itineris per Cratiam probat, intellexit. Hunc enim ordinem servat:

Claudiopoli
Cratiam

31. P. XXIIII.

Cratiam

<i>Carum vicum</i>	M. P.	XXX.
<i>Legna</i>	M. P.	XXIIII.
<i>Crentium</i>	M. P.	XXXII.
<i>Ancyram</i>	M. P.	XXIIII.

Ex mediis sola *Cratia* nota est, quæ & *Flaviopolis* fuit nominata. Ptolemæus in mediterraneis Bithyniæ: Φλαυιόπολις, ἢ καὶ Κρατία, *Flaviopolis*, quæ & *Cratæa*, sive *Cratia*. Et nummo Severi, ΚΡΗΤΙΕΩΝ ΦΛΑΟΥΙ. Ionice Κρητιέων pro Κρατίων. Et alio Juliæ Domitæ, ΚΡΗΤΙΕΩΝ ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. *Cratiensium Flaviopolitarum*. Notitia Hieroclis in provincia Honoriada Κρατία, *Cratia*: & in altera, ὁ Κρατίας, *Cratæa episcopus*. In Authentic. Constitut. xxix, cap. i. *Omniibus ex æquo urbibus provideat, quas utraque prius habuit provincia: hoc est, in Honoriade quidem, Prussadi, Cratia, Hadrianopoli, Tio, Claudiopoli, Heracleæ.* Ptolemæus Cratiam circa Parthenium amnem posuit, ab ostiis secundum Latinum interpretem, dimidio gradu: ut in Græco est codice, sextante gradus, sive scrupulis decem, ut alterutrum oporteat corruptum esse.

Fuit & *Hadrianopolis* in hoc tractu, auctore Hierocle in Honoriade provincia, cuius etiam Novella xxix, modo adlegatis verbis meminit. Hanc *Hadrianopolim* etiam Holstenius, tamquam ab *Hadrianis*, urbe circa Olympum Bithyniæ, distinguendam, Notis ad Carol. a S. Paulo pag. 167. commendat.

Ex septemtrione ad ultima australis partis, ejusdemque in ortum vergentis, progredimur, quo loco duo oppida Ptolemæus posuit, *Dadastanam* & *Juliopolim*. Quæ harum est citior, *Dadastana* videlicet, eam mors imperatoris Joviani nobilitavit. Socrates lib. IIII extremo: ἐν χωρίῳ τινὶ παραγίνεται, ὃ προσωρινὰ Δαδάσσανα. μεθόριον δέ ἐστι τῆς Γαλατίας καὶ Βιθυνίας, in vicum quemdam, cui nomen est *Dedaftana*, in sinibus Galatiæ & Bithyniæ [Jovianus] venit. Sozomenus lib. vi, cap. vi. de eodem Joviano: ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὴν Κωνσταντινέπολιν, ἐξαπέτης ἐν Δαδάσσανι, χωρίῳ τῆς Βιθυνίας καθ' ὃδον, ἐτελεύτησεν, proficiscens Constantinopolin versus, subito *Dadaftana*, Bithyniæ vico in via regia, exstinctus est. Et Theodoritus lib. iv. Hist. eccles. cap. v. ἐν Δαδάσσανι δέ, κώμῃ δὲ αὐτῇ Βιθυνῶν καὶ Γαλατῶν ἐν μεθορίῳ κειμένη, τὸ τῆς βίης τέλος εἰδίζατο, *Dadaftana*, qui vicus est situs in confinio Bithynorum Galatarumque, sinem vitæ [Jovianus] habuit. De eodem Ammianus lib. xxv sub finem: *Quum venisset Dadaftanam, qui locus Bithyniam distinguit & Galatas, exanimatus inventus est nocte.* Et lib. xxvi, cap. xxi. *Ubi Dadaftanam igitur, in qua statione perisse diximus Jovianum, cetera.* STATIONEM vocat, id est φερίον, castellum: Græci jam laudati, Socrates & Sozomenus χωρίον, quod inter ambiguas, quas habet, notiones, etiam *castellum* a multis vertitur; Theodoritus κώμην, vicum: quod argumento est, exiguum fuisse, nec eo ambitu, quo solent iusta oppida. Ceterum hi omnes Δαδάσσανα, ut Ptolemæus & Theodoritus, singulari numero, etiam Ammianus *Dadaftana*: ceteri pluraliter, ut frequenter Græci solent, Δαδάσσανα; omnes, inquam, hi a in syllaba prima: solus Philostorgius Gothofredi lib. viii, cap. viii. καὶ Δαδάσσανα, *Dedaftana*: quod vero Valesius sua editione correxit & τὰ Δαδάσσανα edidit: atque etiam Peutingerianæ Tabulæ est *Dadaftana*, vocali prima.

Extrema Ptolemæi est Ἰουλιόπολις, *Juliopolis*, utique alia ab illa, quam supra circa Olympum montem, aut inter hunc & mare cum Strabone ac utroque Plinio defendimus. Nec asperum haec, Ptolemæi numeros, ut saepe factum, pravatos esse, quia eundem situm etiam Itinerarium Antonini, & Peutingeri Tabula confirmant. Illo hic ordo locorum est observandus: itinere a Constantinopoli Antiochiam:

<i>Nicea</i>	M. P.
<i>Oriens Medio</i>	M. P. XVI.
<i>Cotacium</i>	M. P. XXVIII.
<i>Dablis</i>	M. P. XXVIII.
<i>Cænon Gallicanon</i>	M. P. XXI III.
<i>Dadaftanam</i>	M. P. XXI.
<i>Juliopolis</i>	M. P. XXVI.

Et Peutingeriana eadem serie a Nicæa:

Nicea XL *Tateabio* XXIII *Dablis* XL *Dadaftana* XXVIII *Juliopoli*. Hinc distantiam *Juliopolis* a *Dadaftana*, & utriusque a *Nicæa* intelligimus. Qui *Juliopolis* illi sunt, quos *Plinius* lib. v extremo memoravit, *Agrippenses*, *Juliopolitas*, *Bithynion* conjungens; quæ quia a *Gordis come*, quæ *Juliopolis* vocatur, ut antea descripserat, distinguit; utique et hac ulteriori sunt *Juliopoli*, quæ in finibus sita est *Galatiæ*.

Quæ in utroque itinere *Dablis* est, plurali numero *Δαβλῆς*, *Dables* *Ptolemæi* sunt: ex cujus non minus dispositione, quam itineribus & situs & distantia ab aliis perspicitur. *Apolloniadem* *Notitiarum* credo *Apolloniam* ad *Rhyndacum* esse, de qua supra.

Obscuriora *Ptolemæi* & aliunde haud cognita sunt *Eribæa*, inter *Cianum* & *Astacenum* finum: *Callica*, *Κάλλινα*, inter *Nicomediam*: *Patavium*, a meridie *Ascanii* lacus: *Agriani*, prope *Olympum* montem: *Protomacra*, inter *Nicæam* & *Dadaftanam*: hinc ulteriores in ortum *Tinea*, dein *Latanea*, *Λατάνια*; & prope *Parthenium* amnem *Κλειται*, *Clæ* & tandem *Didancana*, vel *Dedancana*, inter *Prusam* ad *Hypium*, & *Bithynion*. In quo tractu, qui postea *Honoriadis* nomen suscepit, fuit etiam *Hadrianopolis*, ut in *Hierocla* & altera *Notitia* ecclesiæ; nec non in *Novella Constitutione* *XXIX*, cap. 1. est; hisce videlicet in provincia *Honorjade*. Neque *Agrippenses* *Plinii* in *Bithynia*, quos cum *Juliopolitanis* supra memorabat, noti sunt: neque ejusdem *Nicopolis*, ad *Bosporum* forsan, aut prope illum est certior. Sic autem de illa lib. v extremo: *Ultra Calchedona Chrysopolis* hinc deinde *Nicopolis*, a qua nomen etiamnum sinus retinet, in quo portus *Amyci*. Nihil quoque *Harduinus* habuit, quod ad hanc *Nicopolin* adferret. *Alyata*, *Stephani* *Βιθυνίας*, id est locus vel oppidulum, haud dubie est quod *Livius* lib. *XXXVIII*, cap. *XVIII* *Alyatos* vocat, & sic describit, ut non longe a *Galatiæ* finibus videatur abfuisse. *Da cere*, inquit, exercitum cuius ad *Plutendum*: deinde ad *Alyatos* castra posita. *Emissi* ad *Eposognatum* redierunt, & legati cum illis reguli, orantes, ne *Tectosagus* bellum inferrent.

Insulas in *Ponto* *Ptolemæus* contra *Bithyniam* recenset, *Thyniadem*, & *Eriethinos scopulos*. *Strabo* lib. *XII*, pag. 374. ubi de ostiis *Sangarii* egit, subjicit continuo: *πρὸ αὐτῶν τῶν ὀρίων καὶ ἡ Θύνια νῆσος, ante hanc oram sita est insula Thynia*. *Ptolemæo* δὲ ἡ Θύνια, *Thynias*: & ceteræ, hinc orientaliiores, ἡ Εἰρηίνος σκῆπτρος νῆσος, *Eriethini scopuli*.

P A P H L A G O N I A.

A *Parthenio* fluvio *Bithyniæ* termino, quem etiam *Xenophon* lib. *VI*. *Exped. Cyri* memoravit, incipit *Paphlagonia*, cujus sunt *Paphlagonæ*, quorum antiquissima inde *Hæmæro* est memoria: qui *Parthenium* quoque *Paphlagonibus* tribuit, & vetustissima eorum oppida enumerat. *Catalogo*, vers. 358. seqq.

Παφλαγονίῳ δ' ἔγχετο Πυλακίμειος λάσιον κῆρ.

Εξ Επιδῶν, ὅταν ἡμίονον γένος ἀγροτερίαν,

Οἷον Κύνταρον ἔχει, καὶ Σήσαμος ἀμφιπέμμετο.

Ἀμφὶ τε Παρθένιοι ποταμοὶ κλυτὰ δώματα ἔπαιον,

Κρῶμαίν τ', Αἰγιαλὸν τε καὶ ὑψηλὰς Ερυθίνους.

Paphlagonibus præerat Pylæmenis virile cor,

Ex Hænetis, ubi muliarum generatio agrestium;

Qui Cytorum tenebant, & Sesamum circa habitabant,

Circaque Parthenium amnem claras domos possidebant,

Cromnaemque, Aegialumque, & excelsos Erythinos.

Longitudo secundum rationes in Bithynia constitutas est a Parthenio usque ad Halyn, nobilissimum Asiæ fluvium. Pontum Euxinum a tergo habet, ab opposita in austrum plaga, Galatiam. Ptolemæi ætate Paphlagoniæ nomen provinciarum divisione ferme interierat. Partem enim Bithyniæ adjungit: majorem dat Galatiæ, quam ad Pontum usque dilatat, ut quum antea fuerit mediterranea regio, tum simul etiam facta sit maritima. Sed post restitutum nomen, uti ex Notitiis manifestum est: & ante Ptolemæum Strabo illius, & Plinius rationem utique habuerunt. Ille quidem arctiores fines facit Paphlagoniæ, verum non antiquos gentis fines, verum ampliatum regnum Mithridaticum persequitur, quo factum, ut pauciora omnino Paphlagonibus relinquerentur: hic autem [Plinius lib. vi, cap. 11.] a *Bille* fluvio, aliis *Billeo*, qui cis Parthenium juxta Tium labitur, ad Halyn usque Paphlagoniam extendit. *Fluvius Bille*, inquit, *ultra quem gens Paphlagonia, quam Pylæmeniam aliqui dixerunt, inclusam a tergo Galatia: - - - amnis Halys, a radicibus Tauri per Cataoniam Cappadociamque decurrens: oppida Gangre, Carusa.* Xenophon quoque ad Halyn haud dubie hanc gentem produxit, dum Sinopen, quæ propinqua huic amni est, in Paphlagonia sitam dicit lib. vi. Expedit. Cyri post initium. *Σινωπῆς*, inquit, *οἰκῶσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ Μηλσιῶν δὲ ἄποικοι εἰσὶν: Sinopenses habitant quidem in Paphlagonia: coloni autem sunt Milesiorum.* Quapropter rationes nostras in Bithynia explicitas persequuti, a Parthenio initium Paphlagoniæ constituimus, perducimusque usque ad amnem Halyn.

A Parthenio prima urbs maritima secundum Strabonem & Ptolemæum est Ἀμαστρί, *Amastris*: etiam Arriani suffragio, qui distantiam quoque definivit. *Ἀπὸ Παρθενίου εἰς Ἀμαστρίν τὸν ἑλληνικὰ σταδίων ἐπενήκοντα. ὁρμος ταυρίν, A Parthenio Amastrin, urbem Græcam, sunt stadia centum: ubi navium portus.* Stephanus Byzantius: Ἀμαστρί πόλις Παφλαγονίας, ἡ πρότερον Κρῶμας, *Amastris urbs Paphlagoniæ, quæ prius Cromna dicta fuit.* Sed fallitur. Cromnam enim ab Amastri distinxit Ptolemæus, & Arrianus, qui cxx stadiis separat, & medio loco oppidum Erythinos interponit. Malim in Plinii sententiam concedere, qui lib. vi, cap. 11. dicit: *Sesamum oppidum, quod nunc Amastris.* Sesamum, quod paullo ante in Homeri versu vidimus: & de quo Scylax in Paphlagonia: *Σήσαμος πόλις Ἑλληνική, Sesamus, urbs Græca;* puta Milesiorum colonia: *Amastrios* autem nomen dicitur a Persica muliere, Oxyathræ, qui frater Darii fuit ab Alexandro debellati, filia, uxore Dionysii Heracleæ tyranni, acceptæ. Sic Strabo & Stephanus. Nomen ergo posterius est quam ut Scylax commemorare potuerit. Strabo lib. xii, pag. 375. hac ita conciliat: *ἐκείνη ἐκ τῶν πρώτων καὶ οἰκιστὴν συνέκτισε τὴν πόλιν, ἐκ τε Σησαμῶς, καὶ Κυλάρου, καὶ Κρῶμας. τετάρτης δὲ τῆς Τηίου. ἀλλ' αὕτη μὲν ταχὺ ἀπὸ τῆς κοινῆς, αἱ δὲ ἄλλαι συνημνῆται. ὅν ἡ Σήσαμος ἀκρόπολις τῆς Ἀμαστρίας λέγεται. Hæc [mulier] ex qua nunc civitatem composuit, ex Sesamo, Cytoro & Cromna: quæritur fuit Teios (sive Tios) quæ vero cito a societate defecit: cetera vero in eadem manserunt nam, ut tamen Sesamus ante & caput illarum fuerit. Quæ sic intelligas; Sesamum reginam illam præcipue ornasse,*

& de suo nomine vocitasse *Amastri*, quæ ut splendidior esset, illi tria alia oppida contribuisse sicut & alibi pentapolin, tetrapolin aut tripolim denominatam videmus: a qua societate Triani postea recesserint: Cromnam vero & Cytorum mansisse quidem, sed tamen ab Amastri magis magisque fuisse exhaustas. Nummi hujus civitatis præclari supersunt, Augusti ævo percusi, cum epigraphe, ΑΜΑΣΤΡΙΑΝΩΝ. Vide Patinum pag. 9. Hoc vero geniale ejus. Plinius lib. x, epist. xcix. ad Trajanum: *Amastrianorum civitas, domine, & elegantis & ornata, habet inter præcipua opera pulcherrimam eandemque longissimam pluviam.* Similes nummos in Marco Antonino pag. 237. Patinus exhibet. Singularis autem ille est, quem illustris Spanhemius pag. 464. ostendit, conditricis reginæ (nam Heracleenses tyranni reges vocabantur) referens ita nomen: ΑΜΑΣΤΡΙΟΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ, *Amastrios regine.*

Inde sexaginta stadiis absunt, Arriano auctore, Ερυθρίνη, *Erythini*, quas ὑψηλὸν ἐπέσος dixit Homerus, ut supra cognovimus. Et Apollonius lib. ii Argonæ vers. 943.

Σέσσημον, αἰπυῖός τε παρ᾽ Ἐρυθρίνης,

Sesammon, & celsos præterierunt Erythinos.

Scholias tes λέφες περὶ Παφλαγονίας, *imulos, sive montes Paphlagoniæ* interpretatur: Stephanus autem, Ερυθρίνη, πόλις Παφλαγονίας, *Erythini, oppidum Paphlagoniæ.* Hinc totidem stadiis est *Cromna*, Homero, Apollonio, Straboni, Plinio, Arriano, & Ptolemæo laudata. Homeri & Strabonis testimonia supra audivimus: Apollonius dicto loco vers. 944.

Κροβιάλοι, Κρόμινι τε καὶ ὕλητι Κυτῶν,

Crobialum, & Cromnam, & silvofum Cytorum.

Stephanus πόλις, *oppidum* dicit: Marcianus Heracleota χρεῖν, *generalis vocabulo, quæ sæpe infra oppidum est.* Meminit etiam Valerius Flaccus lib. ii, vers. 105.

Ἄλκιον ἐτιμὶν Κρομνῶν, ἀτρεῖς ἵψα Κυτῶν.

In eodem maritimo tractu scriptores Argonautici etiam *Crobialum* memorant, sed nec Ptolemæus neque Arrianus ejus mentionem faciunt, certum locum designare non possumus. Apollonium de illo jam audivimus: Valerius Flaccus libr. v, vers. 102.

Ἄλκιον ἰν' ἑσπέρῃσι νηυσὶν ἔσται, ἀτρεῖς ἵψα Κυτῶν,

Crobialum latus, & fatus tibi, Tiphys, negatum

Paphlagoniam.

Sequitur intervallo xc stadiorum relicto, Κυτῶν, sive Κυτῶν, *Cytorum sive Cytorus.* Ex oppidum post Cromnam proximum habent Ptolemæus & Arrianus. Homerum, Apollonium & Strabonem testes supra advocavimus. Scylax in Paphlagonia: Κυτῶν πόλις Ἑλλάδος. *Cytorus urbs Græciæ.* Stephanus, Κυτῶν πόλις Παφλαγονίας, *Cytorus, urbs Paphlagoniæ.* Strabo etiam Κυτῶν πόλις Ἑλλάδος. *Cytorum urbs Græciæ.* Ptolemæus, *Cytorum urbs Græciæ.* Scylax, quæ hæc dabit colonia Milesiorum fuit, ut pleræque in Ponto. Ptolemæus hæc dabit colonia Milesiorum fuit, ut pleræque in Ponto. Ptolemæus hæc dabit colonia Milesiorum fuit, ut pleræque in Ponto. Ptolemæus hæc dabit colonia Milesiorum fuit, ut pleræque in Ponto.

Inter Cytorum & Caraniam promontorium Ptolemæo sunt *Cytorum*, quam χρεῖν, *Latus* interpretatur, etiam cognominatur: & *Tenaxia*, ἢ ἢ Θενάξια, quæ & *Tenaxia* vocatur: Arrianus autem a Cytoro navigavit & Ἀθῆναι, *ad Athenas* sexaginta stadiis: inde nonaginta & ἑκατὶ, *centum.* Sic scripsit sine diphthongo, quæ eadem sunt Ptolemæi *Tenaxia*. Prior locus Ἀθῆναι, etiam Homero notus fuit, Catalog. vers. 362.

Κρώμναν τ' Αἰγιαλὸν τε, cetera,

singulari numero, ut supra integro versu commonstravimus. Strabo quoque dicto loco :
ὡς δὲ Αἰγιαλὸν Κάραμβις, post *Aegialum Carambis* est.

Nobilissimum promontorium *Carambis*, quod ita Strabo descripsit : Κάραμβις ἄκρα μεγάλη τῆς τὰς ἀκρὰς ἀντιέχουσας, καὶ τῆς Σκυθικῆς δὲ χειρὸς ὅσον. ἐμνήσθηται δ' αὐτῆς πολλάκις καὶ τὸ ἀντικειμένον αὐτῇ Κεῖς ὡς ἄρα, διδραλαττον ποιεῖν τὸν Εὐξείνιον πόντον. *Carambis* est promontorium magnum, versus ad septentriones & ad Scythicam Chersonesum. Sape ejus mentionem fecimus, & oppositum *Crim-meiori*, quo *Euxinus Pontus* in duo maria dividitur. Plinius prædicto loco : Promontorium *Carambis* vasto excursu. Fuit & oppidum eodem nomine. Oppidi rationem videtur etiam Scylax habuisse, quia in Paphlagonia ejus editum est, Κάραμβις πόλις Ἑλληνίς, ubi Vossius & alii censent Κάραμβις, *Carambis* legendum esse : quia nulla Caramus in Paphlagonia. Si fuit oppidum, a Milesiis non dubitatur conditum, ideoque πόλις Ἑλληνίς, *Græcum oppidum* dicitur. Plures autem tantummodo promontorium memorant, Strabo dicto loco καὶ μεγάλη, magnum promontorium dicens : & lib. vii, pag. 214. ἀκρωτήριο τὸ διαιρῶν εἰς πελάγη δύο τοῦ Εὐξείνιου πόντου, promontorium quod *Euxinum Pontum* in duo quasi maria dividit, id quod de opposito Κεῖς μετώπα, *Crim-meiori* lib. xii, ut vidimus, etiam dixerat, quia neutrum id solum, sed conjuncte illud & communiter perficiunt. Ptolemæus, Κάραμβις ἄκρα, *Carambis promontorium* : & Dionysius Characenus vers. 785

- - - - Κάραμβις δὲ ἔγγυς αὐτῆς

prope promontorium *Carambin*.

Inde Arriano & Ptolemæo est *Zephyrium* : huic deinceps *Callistratia*, quam neglexit Arrianus : uterque post ex longiore intervallo (c. l. stadiorum a *Zephyrio*) habent Αβών τῆς, *Abon* seu munimentum, μικρὰ πόλις, ut Arrianus & Stephanus tradunt, id est parvum oppidum : aut πόλις, oppidulum, secundum Strabonem. Omnes enim mentionem ejus faciunt, & nomen Ptolemæus ac Arrianus satis definiunt. Patria fuit impostoris, qui renati Aesculapii fabulam finxit, & callida arte Bathynos Paphlagonasque illudit. Lucianus in *Pseudomante* de impostoris confictio vaticinio : ὡς αὐτίκα μάλ' ὁ Αἰσχυλᾶπις σοὶ τῷ πατρὶ Αἰπολλῶνι μέντοι καὶ τοῖς ποταμοῖς καὶ καθέξει το τῷ Αβώνι τῆς, quasi propediem Aesculapius cum Apolline patre adveniat ut in Pontum sit, atque Aboni Tichos inhabitaturus. In nummo Antonini Pii, quem vidimus Ezech. Spanhemius præbet pag. 177, ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΕΙΤΩΝ, cum gemino serpente, signo Aesculapii : & in gemello Golzu, ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΙΤΩΝ ΓΑΛΥΚΩΝ, *Abonotichitarum* Galatæ. Id nomen enim Draconi suo, quem Aesculapium impostor mentiebatur, impostore legitur. Lucianus ibidem : καὶ ὀνομαζέμεν τῷ θεῷ ἱππίαται. Γλύκων γὰρ ἐκαλέσθη, (lege ex nummo Γαλῶν) : *Eiam nomen deo impostum. Glycon enim vocabatur.* Gentile autem Αβωνόεχθης est, ut Stephanus & Suidas tradunt ; & ipse Lucianus principio hujus libri, Αλεξάνδρῳ τῷ Αβωνόεχθῳ. Alexander autem nomen illius impostoris est. Idem oppidum postea Jonopolis fuit appellatum. Lucianus dicto libro sub finem : μίγα ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ τελευτήμα τῷ Αλεξάνδρῳ, το αὐτῶν ταῦτα τῷ ἀντεκράτει μετονομασθήσεται τὸ Αβών τῆς, καὶ Ἰωνπόλις καλεσθήσεται, Et hoc inter alia faciam, Αβωνί Αλεξάνδρῳ, ab imperatore postulare, ut Aboni Tichos, communi vocabulo, foret appellaretur. Videretur etiam impetrasse : nam id nomen postea obtinuit. Heracleota Marc. Mus sub finem Ierosol. : καὶ πόλις Αβωνί τῆς, τῇ δὲ Ἰωνπόλιν λεγομένη, in oppidum Aboni Tichos, quæ nunc Jonopolis vocatur. Hierocles etiam in Notitiæ suæ provincia Paphlagonia Iovopolis λεγομένη, Jonopolis, quod nomen praxaram in Notitiis ceteris est : at Novella Constantiani xxix, cap. i. Jonopolis, in Paphlagoniarum urbium & Honoradii recenset.

Hinc Arrianus c. l. stadiis ducit ἰς Αργυρίον. *Argyrium*, & lx deinde ἰς Κασσάνδρειαν, *Cassandream*.

ad euerotiam *Cimolin*. Prior locus Stephano est Αἰγινίτης, πολίχνη καὶ ποταμὸς Παφλαγονίας, Αἰγινίτες, oppidulum & fluvius *Paphlagonia*. Alterius nomen etiam a Marciano Heracleensi pag. 72 per N scribitur, ἀπὸ Κιμολίδου, a *Cimolide*; ceteris per M. Strabo pag. 375 Μῆλα καὶ Κιμολίη Κίμωλις, καὶ Ἀντικίμωλις, καὶ Ἀβόνι τῆς Θ. Post *Carambin Cimolis* est, & *Anticimolis*, & *Aboni castrum*. Videtur alium ordinem instituisse, Aboni munimentum postponens *Cimolidi*: quod vero in nostro antea dato, quo Aboni castrum inter *Carambin* & *Cimolin* est, Ptolemæus, Arrianus, & Marcianus consentiunt; non est quod ab illo recedamus. Sed hæc obiter. Ptolemæo nostrum oppidum est Κίμωλις, *Cimolis*: Plinius lib. VI, cap. 11. *Oppida, Cimolis, Stephane*. Strabonis *Anticimolis* trans flumen vel parvum sinum videtur fuisse posita. In Mela 1, cap. XIX. legitur etiam *Cimolis*, *Anticimolis*, sed ex conjectura Pintiani, quem Vossius & Gronovius sequuntur.

Cimolidi Ptolemæus subjungit *Armenen*; deinde *Stephanen*: quæ Arrianus transponit, & *Stephanen* citeriorem habet quam *Armenen*; etiam loca quædam interponit, a fluminibus & promontorio denominata. Marcianus, qui preste alias Ptolemæum sequitur, cum Arriano congruit in ordine ac dispositione: ἀπὸ Κιμολίδου εἰς Στεφάνην πόλιν στάδια ρι'. A *Cimoli* ad *Stephanen* vicium stadia CL, (Arrianus CLXXX:) & tum demum præter Ποταμὸς Χαρίον, locum *Peasinos*; & parvum promontorium, quod *Syriadem* vocat, ducit ad *Armenen*, in omnibus sic consentiens Arriano. Unde primum nobis ad fidem est, turbatum ordinem Ptolemæi esse, & *Stephanen* in priorem locum reducendam. *Stephane* vero etiam à Ptolemæo πόλις, vicus tantum dicitur; a Plinio, ut modo narravimus, inter oppida connumeratur: etiam chorographus Byzantius: Στεφανὸς πόλις Μαρμαρηνῶν, *Stephanus*, oppidum *Mariandynorum*, quæ haud dubie est *Stephane Paphlagoniæ*.

Tum *Armenen*, Ἀρμένη, subsequitur, vicus aut oppidulum cum portu. Strabo, Ἀρμένη, πόλις τῆς Σινωπίας, ἔχουσα λιμένα, *Armenen*, vicus *Sinopensium* cum portu. Et Marcianus: εἰς Ἀρμένην πόλιν καὶ λιμένα μέγαν, in *Armenen* vicum & portum magnum. Et Stephanus: Ἀρμένη πόλις Παφλαγονίας, *Armenen* vicus *Paphlagoniæ*. Scylax autem, Ἀρμένη πόλις Ἑλλανῶν καὶ λιμήν, *Armenen* oppidum *Græcum* & portus. In quibusdam Græcis libris cum adspiratione scribitur, ut sit Latine *Harmene*: Plinius autem & Pomponius sine illa, *Armenen*. Omnes hi, Græci & Latini, quos nominavimus, scripserunt mediam e brevi: solus Xenophon ἠναβασ. lib. VI post principium vocali longa, εἰς Ἀρμένην τῆς Σινώπης, in *Armenen*, quæ *Sinopensium* est, quod non recens mendum, ex Stephano liquet, qui idem in Xenophonte observavit. Tandem id quoque notatu dignum est, quod Mela lib. 1, cap. XIX. scripsit, *Tum Cimolis, Anticimolis, & quæ Paphlagoniam finit, Armenen*. *Chalybes* proximi urbium clarissimas habent, *Antisiam* & *Sinopen*. Hic quia populos, non regiones, dividit, potuit *Armenen Paphlagonum* quidem facere ultimam, reliqua vero *Paphlagonii* limitis dare *Chalybibus*, qui & ipsi, saltem ex parte, fuerunt in *Paphlagonia*. Et sane Xenophon dicto loco: Σινωπὶς ἰαυτοὶ ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ, *Sinopenses* habitant in *Paphlagonia*. Et Diodorus Siculus lib. XIV, cap. XXXIV. ἡ Σινωπὴ περιέχεται ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ, *Sinope* sita est in *Paphlagonia*.

Sequitur ipsa urbs *Sinope*, Σινώπη, Ponticarum urbium clarissima. Abest ab *Armenen* quadraginta stadiis, Arriano auctore: secundum Strabonem quinquaginta. Sita est ad peninsula, cuius isthmum occupat duobus tantum stadiis patentem; ulteriora autem peninsula sunt vacua. Polybius lib. IV, cap. LVII. hæc prodit: quibus Strabo addit, utrumque ad isthmi latus egregium portum habere. Summa fuit antiquitate, ut vel ad Argonautas putet Strabo originem refecti posse: & fabulam nominis, de Asopi virgine filia, adjecit Apollonius lib. 11, vers. 948. Immo quasi tum condita fuisset, describit Valerius Flaccus lib. V, vers. 108.

- - - - - alta Carambis

Raditur, & magna pelago tectat umbra Sinopes.

Assyrios complexa sinus stat opima Sinope:

Nympha prius blandosque Iovis quæ luserat ignes,

Caliculis immota procis.

Si fuit tam antiqua, tamen exigua fuit & sine splendore, quam a Milesiorum post colonia accepit. Strabo lib. XII, pag. 376. ὕστερον Μιλήσιοι τὴν εὐφροσύνην ἰδόντες, καὶ τὴν ἀσθενείαν τῶν ἐποικιστῶν, ἰσχυροῦντο, καὶ ἐποίκους ἐπέβαλον. Postea Milesii opportunitatem loci videntes & imbecillitatem incolarum, suam fecerunt, & eo miserunt coloniam. Ex quo universa urbs Milesiis tamquam auctoribus tributa fuit. Strabo paullo ante: ἵκτισαν αὐτὴν Μιλήσιοι, Μιλήσιοι ἐαὶ [Sinopen] συνέδωκαν. Xenophon lib. VI. ἀναβάσ. post principium: Σινωπίης Μιλησίων ἀποικίᾳ εἴσι, Σινωπenses sunt Milesiorum colonia. Et Diodorus Siculus lib. XIV, cap. XXXII. ἡ Σινώπη Μιλησίων ἦν ἀποικία, κτισθεὶς ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ, μέγιστον εἶχεν ἀξίωμα τῶν περὶ τὰς τόπας. Sinope Milesiorum colonia erat, quæ in Paphlagonia, summam in illis locis auctoritatem obtinuit. Ipsa quoque tam potens fuit, ut alias ex suis colonias deduceret, Cerasuntem, Trapezuntem, claras in Ponto civitates, de quibus postea dicturi sumus. Longo sic tempore libertate usa, tandem capta est a Pharnace, Ponti rege, avo Mithridatis ab Romanis debellati, ex quo regia sedes Ponticorum regum facta est. Mithridates enim Evergetes ibi a suis interfectus est: Eupator autem filius ultimus Mithridates in ea urbe natus & educatus: quæ Strabo refert lib. X, & XII. Mithridatico bello Lucullus expugnavit. Cicero pro Lege Manil. cap. VIII de illo proconsole: Sinopen atque Amisum, quibus in oppidis erant domicilia regis omnibus rebus ornatissima atque repleta, ceterasque urbes Ponti & Cappadocia permultas uno aditu atque adventu esse captas. Romana deinde in eam colonia deducta fuit. Strabo lib. XII. νῦν καὶ Ῥωμαίων ἐποικία δίδικται, καὶ μέγιστον τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας ἰκάνων ἐστὶ. Nunc Romanorum recepit coloniam, cui in partem urbis agrisque venit. Et Plinius lib. VI, cap. II. nunc est colonia Sinope. Id quod nummis etiam illustratur, quibus est COL. JUL. SINOPE: item alio Caracallæ, C. I. AV. SINOPE, id est Colonia Julia Augusta Sinope: & alio Getæ, C. I. P. SINOPE, Colonia Julia Felicis Sinopes. Augustus ergo novæ coloniae auctor fuit.

Inter Sinopen & Halyn amnem Arrianus ponit Carisum, & Ζάγορα, Zagora: Ptolemaeus Κυριασίαν, & Ζαλίσαν fluvii ostia, & deinde Γαλόν, Galorum, oppidum: omnia obscura nomina, præter Carisum, quam Scylax Carissam scripsit & Græcem urbem vocitavit: Plinius autem simplici littera Carisa, ut Harduinus ex MSS. emendavit. Ignota etiam Γελύσι Scylacis, & valde vereor, ut Zagora & Galorum sint salva atque integra, nec forsitan alterum ex altero pravatum.

Halys amnis totius citioris Asiæ nobilissimus longo regionem illam tractu percurrit, dum Cæcæ regnum finiens. Curtius lib. IV, cap. XI. Halys amnis, qui Lydiam terminat. Plinius lib. V, cap. II. Amnis Halys a radicibus Tauri per Cataoniam Cappadociamque decurrit. Et Herodotus lib. I, cap. LXXII. recte quidem imperium Medorum Lydorumque determinasse tradit, ductum autem videtur longius iusto ex Ἀρμενίᾳ ὑπερβαίνειν διὰ Κιλικίαν, ex Ἀρμένιο monte per Cilices proferre, nisi & montem singularem huius nominis & Ciliices natus Taurum Cappadocibus permixtos intelligat. Ipse vero videtur proprios illo nomine designasse, quia paucis interjectis verbis dicit, ὁ Ἄλυσ ποταμὸς ἀπὸ τῶν ὄρεων τῆς Ἀσίας κατὰ τὰς ἀντίον Κύπρον ἐς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, Halys fluvius dirigit prope cuncta Asia interioris inde a mari, quod Cypro obiectum est usque ad Pontum Euxinum. Sed quis Halys ultra Taurum vidit & Cyprio propinquum mari? & fontes & cursus intra Taurum vidit. Strabo, ipse Cappadox, lib. XII, pag. 376. de hoc amne: ἔχει τὰς πηγὰς ἐν τῇ μεγάλῃ

Καππαδοκίαι, fontes [Halys] habet in Cappadocia Magna. Non ergo attingit Ciliciam propriam. Finem vero Paphlagoniae esse ipse agnoscit ibidem Herodotus, ἰσθμὸν μὲν Σαείης, Καππαδοκίαις ἀπὸ γα, ἔξ ἑσπέρης δὲ Παφλαγονίας, hoc est, inter Paphlagonas Cappadocaeque interfuerunt. Eadem Strabo ibidem: *Galatas Paphlagonasque a Leucosyris ἰσθμῷ, distinguit.* Apollonii scholiastae ad lib. 11, vers. 366. Ἄλως ποταμὸς Παφλαγονίας, Halys fluvius Paphlagoniae: quod contra Melam supra adlegatum notamus, qui in Armene, citra Sinopen sita, Paphlagoniam finiebat. Nomen Halys est ἀπὸ τῶν ἁλῶν, ἃς παρέρρι, a salinis, quas praeterfluit, itidem Strabone dicto loco adnotante.

Haly aene finimus oram Paphlagoniae, Herodotum & Strabonem imitati: Ptolemæus, qui Galatiam cum Paphlagonia commiscet, quod ipsius forsan ætate Paphlagonia Galatarum provinciae contributa erat, nihilominus lib. v, cap. v. fatetur, τὰ ἐπὶ θαλάσσει ἐν καὶ τῇ Παφλαγονίᾳ καίχουσι, *maritima a Paphlagonibus teneri*: hic, inquam, ultra Halyn Galatiae suae maritimae, quae Paphlagoniae est, urbem Ἀμισόν, Amisum adjicit, in quo & Plinium videtur ducem habuisse, qui dicto loco in Paphlagonia, (immiscens tamen gentem Cappadociam) Amisum cum Paphlagoniae oppidis conjungit. *Oppida, inquit, Gangre, Carnusa, Amisum liberum.* Nos autem hoc ad Pontum regionem, seu Cappadociam Ponticam, quia trans Halyn situm est, rejicimus.

PAPHLAGONIA MEDITERRANEA.

Caput gentis & regia sedes fuit *Gangra*, seu *Gangre*, singulari numero: vel plurali *Gangrae*, sive τὰ Γάγγραι, *Gangra*. Strabo lib. xii, pag. 387. *Ultimus Paphlagoniae rex Degeatus fuit, Castoris filius, cognomento Philadelphus, τὸ Μορζιες βασιλεὺς ἔχων, τὰ Γάγγραι, πῶς σπένται ἅμα καὶ φέρειν. Morzeos regiam habens, Gangra, oppidulum simul ac castellum.* Morzes sive Morzus rex fuit Paphlagonum Antiochi M. temporibus. Livius lib. xxxviii, cap. xxvi. *Attiatilibus Cappadoces & Morzi auxiliares in levo [cornu] quatuor ferme milium numerum exhibuit.* Athenaeus lib. iii, cap. vii. ἐν Γάγγραις πόλις Παφλαγονικῇ, *Gangru, urbs Paphlagoniae.* At Plinius lib. vi, cap. ii. *Oppida, Gangre, Carnusa, Amisum liberum.* Gangre, ex Γάγγραι, quod & *Gangra* scribitur, singulari numero. Stephanus Byzantius: Γάγγραι, πόλις, θαλασσῆς, *Gangra oppidum, feminea forma*: cujus originem ex Alexandri libro de Paphlagonia describit. Addit vero Erasthenem dixisse τὰ Γάγγραι, ἑδικομένη *Gangra, iuncto genere.* Socrates lib. ii, cap. xliii. συνέθ' ἐν Γάγγραις τῆς Παφλαγονίας συναχθεῖσα *synodus Gangris Paphlagonia congregata*, femineo plurali. Et Sozomenus lib. iii, cap. xiv. τῶν παλαιῶν ἐπισκόπων συνελθόντων Γάγγραις τῇ μητροπόλει Παφλαγονίας, *sanctos episcopos Gangris congregante, quae metropolis est Paphlagoniae.* Hac synodo urbs notior facta. In Notitiis etiam primo loco, tamquam metropolis, ponitur, in quibus est ὁ Γάγγρεω, *Gangræum episcopus.* Et Ephesine synodo subscripsit Βασίλειος ἐπίσκοπος Γάγγρεω τῆς μητροπόλεως ἐπαρχίας Παφλαγονίας *Episcopus Gangræum, quae metropolis in provincia Paphlagonia est.* Situm difficile est invenire, quia nec Ptolemæus habet, neque in itinerariis adparet, præterquam quae Peutingeriana tabula *Gangaris* exstat, quæ haud dubie *Gangra* est; unde iter Pompejopolin per xxxv. dirigatur: hinc Sinopen per xxvii. Quæ si ita sunt (nec vero certiora habemus) magnopere errant, qui ad flumen Halyn ponunt; uti fit in indice conciliorum, etiam Labbei editionis. Gentile Stephano est Γάγγρενσις, *Gangrenus.*

Ex eadem Peutingeri vetusta Tabula *Pompejopolis* Paphlagoniae in longe alium locum, & Ptolemæus posuit, deducenda est. Hic enim posuerat in parte maxime australi prope Ἀντιόχειαν Γαλατίας: ex Tabula autem videmus inter Gangram & Sinopen constitutam esse, &

xxvii millibus passuum a Sinope remotam : quas Ptolemæus urbes prope duobus gradibus disjunct. Socrates lib. ii, cap. xxxix. & xl. & xlii. memorat Sophronium quemdam, τὸν Πομπηϊοπόλεως τῆς ἐν Παφλαγονίᾳ, *Pompejopolis*, quæ in *Paphlagonia* est, episcopum. Et Sotomenus lib. iv, cap. xxi. de eodem Sophronio : ὁ Πομπηϊὸς πόλεως τῆς Παφλαγονίᾳ. Et Ephesino concilio subscripsit Ἀργίου ἐπίσκοπος Πομπηϊοπόλεως τῆς Παφλαγονίας, *Arginus episcopus Pompejopolis Paphlagonia*. Etiam Hieroclis Notitia in Paphlagonia scriptum est Πομπηϊόπολις, elisa littera, quæ diphthongum quasi faciebat. De situ supra dictum Ptolemæum in austrum dejicere : attollit magis Peutingeriana hoc ordine :

Gangaris xxxv. Pompejopolis xxvii Sinope.

Cetera Ptolemæi sunt minus nota, Ἀνδραπα ἢ καὶ Νεοκλαυδιόπολις, *Andrapa*, quæ & *Neoclaudio-polis*, quam *Olgasi* monti ab austro subdit, orientem versus : ad eundem montem *Conica*, hinc in occasum *Sacorfa*, atque *Moson* : Et hæc in australi latere. In septentrionali, *Zagira*, *Plegra*, Σέκορα, *Secora* : medio loco, *Eluia*, *Tobata*, *Xoana*. Ignota hæc nobis, nec quidquam eorum in Notitiis adparet. Plinio omnium primum in Paphlagonia oppidum est *Mastya Milesiurum* : postea *Cromnam* ponit & *Amastrin*. Ignota *Mastya*, & mendii suspectum vocabulum. Augustana Tabula *Mastrum* habet cum oppidi non mediocris insignibus, xii millibus ultra Tium, in orientem versus. Sed nec *Mastrum* aliunde est cognitum. Non autem dubitandum, quin idem sit *Mastrum* & *Mastya*, quia illud auctor Tabulæ ultra Tium posuit; hanc Plinius citra *Cromnam* : medio autem loco inter Tium & *Cromnam* *Amastris* est, quod nomen cum utroque convenit. Quod adfirmarem ita esse, nisi Plinius post paullo *Amastrin* ipse commemoraret, quæ *Sesamus* antea vocata fuerit. Sed alibi etiam ex uno duo oppida fecerunt Ptolemæus atque Plinius. Nihil autem hic definimus.

Incertus etiam locus est *Mantinium*, de quo Socrates lib. ii, cap. xxviii. *Quintus andræsses* [Macedonius] multos Novatianos esse κατὰ τὸ Παφλαγονίαν ἔθνος, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ Μαντίνιον, in *Paphlagonia*, & maxime circa *Mantinium*. Justinianus Novella xxix, cap. i. sex *Paphlagoniæ* civitates constituit, *Germanicopolin*, *Gangram*, *Pompejopolin*, *Dadybros*, *Tymnæ*, *Amastridas*, *Fonopolin*. Quæ primo loco ponitur, *Germanicopolis*, est Ptolemæi Γερμανιόπολις, *Germanopolis*, inter *Tobatam* & *Xoanam* interpretis, quæ Græce Σήλας est, posita. Præponitur *Gangræ* tamquam metropolis : tamen & Hierocles & Porphyrogennetus *Gangram* metropolin laudant, quasi semper eo honore fuerit. *Dadybri* sunt Hierocli Δαδύβρις, *Dadybra*, & in alia Notitia, ὁ Δαδύβρις, *Dadybriorum episcopus*. Quo loco fuerint, ignoratur. Cetera superius sunt explicata.

PONTUS sive REGIO PONTICA.

Ampla regio, ab Haly amne ad Colchos usque patens, a Ponto Euxino, supra quem sita, nomen accepit, ut & ipsa *Pontus* adpelletur. Plinius & Ptolemæus cum *Cappadocia* coniungunt : sed Strabo rectius separavit. Fuerunt enim diversa regna quod *Mithridates* in *Ponto*; *Ariarathes* in *Cappadocia* possederunt : & ipsa natura vastis montibus utrumque regnum interseperat. Strabo lib. xi, pag. 372. ὁμοίον δ' εἰς τὴν Πόντον καὶ τῆς Καππαδοκίας ὁρίσιν τὰ παραλλήλα τὰ Τάυρος, *Fuga montium*, *Tauro* parallela, *Cappadociam a Ponto* separant. Hi sunt montes, quibus *vallatum* Pontum dixit Cicero pro *Archia* cap. ix. *Populus*, inquit, *Romani* aperuit, *Lucullo imperante*, *Pontum*, & regis quondam opibus, & ipsa natura *regni* circumvallatum. Idem Strabo lib. xi, pag. 377. de fluvio *Iri* : ἔχει τὰς πηγὰς ἐν αὐτῇ τῇ Πόντῳ, fontes in ipso *Ponto* habet. In his ergo *Pontus* regio est, sive regnum *Mithrida-*

thridaticum, quod angustum primo, deinde magis magisque, etiam ultra hos fines, ampliatum fuit. Ipse Ptolemæus maritimam hanc oram in tres partes, ut sub Cæsaribus erant, distinguens, *Ponti* nomen singulis dat, non Cappadociæ, quarum occidentalem, *Pontum Gallaticum* vocat; orientalem, *Pontum Cappadocium*: mediam, *Pontum Polemoniacum*.

Ab Haly fluvio ad Amisum nihil omnino habet Ptolemæus: Arrianus nihil memorabile, sed *Naustathmum*, & *Conopejum* lacum, & *Ensenen*, Εὐσέναν, quem locum Ptolemæus in mediterraneis posuit. Strabone auctore interjacet Γαδλὼν; *Gadilon*, & *Saramena*, cum fertili campo *Gadiloniade*. Ipsa autem Ἀμισός, *Amisus*, urbs Græca est, αἰεὶ ἀλυσθῶ, *illustris*, ut Strabo dicit, qui ex Theopompo refert, primo a Milesiis fuisse conditam, postmodum auctam Atheniensium colonia. Ex quo est, quod Arrianus simpliciter scribat, Ἀμισός, πόλις Ἑλλήνων, Ἀθηναίων ἀποικία, *Amisus*, urbs Græca, *Atheniensium* colonia. Plinius *Amisum* dixit, neutro genere. Scylax non memoravit, neque Pontico suo itinere Xenophon: quorum tamen ætate existisse, ex Polyæni lib. vii, cap. xxi. constat, ubi Datamen, Artaxe-xis regis ducem, refert militibus, qui stipendium flagitabant, dixisse, δὴν ἰς Ἀμισὸν ἀφικόμενοι καὶ πόλιν πεισθῆναι, *oportere ipsos Amisum proficisci & monetam cudere*. Aliquamdiu fuit libera, ut omnes Græcorum in Asia civitates: post oppressa ab regibus Ponti, qui domicilium ibi seu regiam arcem condiderunt. Cicero pro Lege Manil. cap. viii. *Sinopen atque Amisum*, quibus in oppidis erant domicilia regis omnibus rebus ornata atque referta, Lucullum ait cepisse. Romani libertatem reddiderunt. Plinius lib. vi, cap. iiii. *Amisum liberum*. Et nummis Hadriani, Aelii Veri, ac Caracillæ, ΑΜΙCΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑC, *Amisi libera*. Gentile Ἀμισιεύς, *Amisenus*. Plutarchus Lucullo pag. 514. Ἀμισιῶν πόλις. Nummo Maximi ΑΜΙCΗΝΩΝ. Plinius lib. x, epist. xciii. ad Trajanum: *Amisenorum* civitas, & libera & federata beneficio indulgentiæ tuæ, legibus suis utitur. Ei junctum a Mithridate est oppidum *Eupatoria*, de quo in altera *Eupatoria* seu *Magnopoli* in mediterraneis dictum sumus.

Ab Amiso uterque ad Ἀγκῶνα, *Anconem*, id est Cubitum seu locum cubito similem, decunt; quem Ptolemæus vocat Λευκοσύγγον Ἀγκῶνα, *Leucosyngum*, qui fere Cappadoces sunt *Anconem*, sive Cubitum: Arrianus Ἀγκῶνα λιμένα, *Anconem portum*, juxta quem *Iris* fluvius in Pontum se effundat. Apollonio lib. ii, vers. 369.

μείζων δὲ ὑπερέχον Ἀγκῶν
Ἐξανχε γὰρ

id est, *magnus atque emuens Ancon extenditur terra*: quod scholiastes interpretatur, montibus circumdatum portum, qui in mare excurrant. Fluvius autem ὁ Ἴρις, *Iris*, παρὰ τῇ τῇ Ἴριδι (in ipso Ponti regno oritur, & Comana Pontica pertransiens, adluit Amisum, Strabonis, qui hæc narrat, patriam, auctusque *Lycos*, non ignobili flumine, & *Περίηλατον* delapsus & Themiscyram, Ponto infunditur. Apollonio est versu 369 ἡ Ἰρίς δὲ ἴσθ' ἐκ μείζονος, id est, *prope [H-lyn] fluens, eoque minor*. *Lycus* autem fontem: Ἀμηνία [minore] secundum Strabonem habet. Plutarchus Lucullo pag. 500. quem ipse Lucullus περὶ τὸν Ἀμισὸν διτρεψὶς, hoc est, *lena obsidione Amisum oppugnaret*, Mithridate ibi relicto, adversus Mithridatem profectus est, qui ἐν Καβίρῃς, *ad Cabira* stativa habebat. Hic autem διαβὰς τὸν Λυκοῦ ποταμοῦ, εἰς τὸ πτόλον προέκλειτο τῆς Ῥωμαίων, *transgressus Lycum fluvium, in campum patens provocavit Romanos*. Plinius lib. vi, cap. iiii. *Iris flumen deferens Lycum*.

Inter *Irin* & *Thermodontem* fluvios nihil Arrianus amplo intervallo habet, nisi *Hea-elenum*, ubi portus sit, cccix stadiis ab ostiis *Iris*; xl a *Thermodonte*: Ptolemæus

tem, antequam ad locum Herculis veniat, campum memorat *Phanaræam* (sic cum Strabone scribendum est, non, ut editum *Phanagoria*, quod urbis, non campi, nomen est ad Cimmerium Bosporum) & *Themiscyram*, quam ipse quidem ut oppidum notat, quod etiam Scylax fecit, cui πόλις Ἑλληνισ Θεμισκυρα, urbs Græca *Themiscyra* est: Straboni autem est πεδίοις, campus *Themiscyra*, cujus miram laudat fertilitatem. Hecatæus apud Stephanum in *Chadisia*: Θεμισκύρη πεδίοις ἐστὶν ἀπὸ Χαδισίας μέχρι Θερμώδου; *Themiscyre campus est a Chadisia ad Thermodontem usque*. Potuit eodem nomine & campus & oppidum in eo adpellari, præsertim quum plures oppidi mentionem faciant. Diodorus Siculus lib. iv, cap. xvi. de Hercule: καταπλύνει ἐπὶ ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ Θερμώδου ποταμοῦ πλησίον Θεμισκύρης πόλις καλεσθετοῦντι, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια τῶν Ἀμαζονίων ὑπᾶρχει, navigans ad ostia amnis *Thermodontis*, prope urbem *Themiscyram* castra posuit, in qua regia erat *Amazonum*. Et Appianus Bello Mithridat. p. 375. de Lucullo: ἰσχυροὶ ἐν τῷ πεδίῳ Θεμισκύρης, altero exercitu *Themiscyram* oppugnabat. Id vero nos dubios in hac re habere possit, quod Strabo Iri fluvium per *Themiscyram* campum in Pontum deducit: quos vero jam audivimus, *Thermodonti* quum Iri propiorem *Themiscyram* statuunt, inter quæ flumina mirum quantum spatium Arrianus ponit. Quod vero Strabo etiam ab altera parte *Thermodontis* rationem in campo illo describendo habet, videri Arriani numerus corruptus potest. Etiam Herodotus lib. iv, cap. lxxxvi. Θεμισκύρη τὴν ἐπὶ Θερμώδου ποταμοῦ, *Themiscyram ad Thermodontem amnem*, vel supra illum, sitam dixit: & Mela lib. i, cap. xix. *Ad Thermodontia campus: in eo fuit Themiscyren oppidum*. Et Apollonius lib. ii, vers. 371. Θεμισκύρητι ἄκρην, promontorium *Themiscyreum*, & τόμα Θερμώδου, ostium *Thermodontis* conjungit. Is vero campum illum non *Themiscyram*, sed vers. 373. Δωϊαῖον πεδίοις, *Dæantis campum* vocitavit; ad quem locum scholiastes: Δωϊας καὶ Ἀλκμων, *Dæas & Alcmon fratres* &, τῷ Δωϊαῖον πεδίῳ ἐστὶν τρεῖς πόλεις, ἵνα κατὰ τὰς αἰ Ἀμαζόνες, Λυκάστια, Θεμισκυρα, καὶ Χαλβία, tria oppida in *Dæantis campo* sunt, ubi *Amazones habitant*, *Lycastia*, *Themiscyra* & *Chalybia*. Sed ut *Amazonum* res in fabulis latent, ita de oppidis illarum & habitationibus nihil certi potest definiri. *Lycastum* tamen est Plinii lib. vi, cap. iiii. idemque Pomponii Melæ *Lycasto*, primo casu, lib. i, cap. xix. Certius fuit oppidum *Chadisia*, de quo Stephanus: Χαδισία, πόλις Λευκοσυρίων, *Chadisia oppidum Leucosyrorum*: quod in ora fuisse non dubitamus, quia Menippus in *Periplo* memoravit, cum flumine *Chadiso* ab amne Iri disjunctum centum stadiis. Fuit ergo in *Themiscyræ* campi parte occidentali, ut supra ex Hecatæo idem Stephanus notaverat. Intuisse, Ptolemæi & Arriani silentium probat. Plinius etiam flumen *Chadisiam* loco dicto memoravit.

Flavius Θερμώδων, *Thermodon* insignis est propter *Amazones*, ut credebatur, accolentes. Virgilius lib. xi, vers. 659.

*Quales Thræcia quum flumina Thermodontis
Pulsant, & pictis bellantur Amazones armis.*

Et Propertius lib. iii, eleg. xiv.

*Qualis Amazonidum nudatis bellica mammis
Thermodontæis turba levatur aquis.*

Et Valerius Flaccus lib. iv Argonaut. vers. 600.

*Quid memorem, quas Iris aquas, quas torqueat Ancon?
Proxima Thermodon hic jam secat arva: memento.
Inclusa Amazonidum, magnoque exorta Grædo
Gens ubi.*

Latini libris hoc nomen persæpe auctum syllaba *Thermodoon* conspicitur: verum minus recte.

recte. Græci enim constanter in secunda = habent, *Θερμαίδων*, quod obstat, quo minus Latinis carminibus *Thermodeon*, *Thermodeonis* legi possit, quia sic secunda corripetur.

A Thermodonte fluvio Ptolemæus ad *Polemoniacum* oppidum progreditur: multa interponit Arrianus, sed parvi momenti omnia, *Βέρον*, *Beris* fluvium; *Θοάριν* fluvium; *Οενοῖν*, forsan oppidum: *Φαγαμάντεν* fluvium: & *Φαδισαναν* *φρυεαν*, *castellum*: tum vero sequitur *Polemoniacum*, a Polemone rege, quem Antonius constituerat, ad mare conditum: a quo pars Ponti, ut Ptolemæus divisit, *Pontus Polemoniacus* vocatus fuit. Succedit apud utrumque auctorem *Ίασονισαν* *προποντιονισαν*; post quod apud Arrianum *Καλικον ἥπειρος*, *Cilicum insula*, & deinde oppidum *Βοών*, *Boon*, cum portu. *ἐν Βοώνι ὄρεμα ναυσίν*, *in Boone*, inquit, *ναυσίαν ὄρεμα* portus.

Proxima sunt *Κοτύωρε*, *Cotyora*, nonaginta nempe stadiis a Boone. Xenophon lib. v, *Exped. Cyri min.* pag. 209. *ἀφ' ἑκαστοῦ εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπίαν ἀπὸ τῆς Ἰωνίας χερσὸς*. *Venerunt Cotyora, Græcam civitatem, Sinopensium colonos, habitantes in Tibarionis regione*. Et Diodorus Siculus lib. xiv, cap. xxxii. de eodem Græcorum ex Persa itinere: *καὶ αὖτε εἰς Κοτύωρα πόλιν παρεγένετο Ἑλληνίδα, Σινωπίαν ἄποικον*, *Inde Cotyora venerunt, quæ Græca urbs est & Sinopensium colonia*. Plinius lib. vi, cap. iv. *Cotyorum* singularem numero. Præve Ptolemæus *Κυτίωρον*, *Cytorum* scripsit, trajectis & mutatis priorum syllabarum vocalibus: nec sanum, quod in Strabonis libris *Κύτωρες* vel *Κύτωρες* legitur. Compendia hæc ad Xenophontis & Diodori scripturam sunt, ut Arrianus Xenophontem, quem nominatim laudavit, in hac voce imitatus est.

Turbatiora sunt, quæ usque Trapezuntem apud diversos auctores sequuntur. Ptolemæus *Hermionassam* proxime post Cotyora posuit, quam alii cum Trapezunte conjungunt. Arrianus tradit, *Pharnaciam* esse veterum *Cerasuntem*: Strabo autem ex Cotyoris Pharnaciam esse conditam: Plinius & Ptolemæus diversa hæc oppida & a se disjuncta posuerunt *Cotyora*, *Cerasuntem*, & *Pharnaciam*. Xenophon quoque *Cerasuntem* a *Cotyoris* distinxit, ut de diversitate illarum urbium duarum vix liceat dubitare: an vero Pharnacia Cerasuntis locum occupavit, in utramque partem disputari potest. Ptolemæus non parvo intervallo separavit: etiam Plinius, ut diversa oppida, discrevit: at Arrianus, qui Ponti oram navigavit, *ἀπὸ τῆς Φαρνακίας πόλεως Κερασῦς ἐκκληῖτο*, *hec Pharnacia olim Cerasus vocata fuit*. Nollem autem homini contradicere, nisi Strabo in Ponto natus, atque idcirco haud dubie peritus patriæ, eundem Pharnaciam a Cerasunte distinxisset: *Ἦν, inquit, Κεράσιος πόλις, ἐξ ἧς συνήκθη ἡ Φαρνακία. Ἦν, ἡ Ἰσχυπολὶς καὶ Ἰσχυμύνη. Ἦν καὶ Κεράσιος, ἐν ᾗ Κερασῦς τε καὶ Ερμῶνασσα κατοικίαν μέτρου*, *Deinde Cotyoras, πόλιν oppidum, ex quo Pharnacia est condita: iuxta Ischopolis dejecta: dein sinus ὅτι, ἐν ᾧ οὗτοι Κεράσιος & Ἡρμῶνασσα sunt, mediocriter oppida*. Tantum abest, ut ex hisce Pharnaciam & Cerasuntem eandem esse probari possit, aut eodem loco impositam, ut potius discrimen eorum & intervallum clarissime perspiciatur. Crederem Cerasuntem oppidum esse fuisse, quum Arrianus navigaret, ut de sede ejus nihil certi aut veri eidem constaret, nisi eadem in notis ecclesiæ tamquam episcopalis urbs memoraretur: Cotyorum vero, vel Cotyora, tunc vicus (ὅτι καὶ νῦν) quum Xenophontis ævo πόλις, *oppidum* fuisset, condita Pharnacia, se sitan exhaustum fuit, quamvis ex intervallo situm esset.

Itaque Strabonem sequuti post Cotyorum sive Cotyora in propinquo *Pharnaciam*, sive *Pharnaceam* ponimus. Græci etiam diverso modo scribunt, Strabo & Ptolemæus *Φαρνακία*, *Pharnacia*: Arrianus *Φαρνακία*, *Pharnacea*. Convenit in situ cum Strabone Plinius, per centum millia passuum Trapezuntem inde producens. Condita haud dubie a Pharnace rege fuit, avo Mithridatis ultimi, ab Romanis devicti, patre Mithridatis Eupatoris.

getæ, Romanorum in Punico bello socii. Meminit etiam Plutarchus Lucullo pag. 502. regias feminas deposuisse Mithridatem περί Φερμακίαν, circa *Phernaciam* (sic scripsit pro Φαρμακίαν) quas qui interficeret, misisse ex fuga, quum victus fuisset a Lucullo.

Deinde est Strabonis Ἰσχύπολις, *Ischopolis*: quam prostratam & everfam dixit. Ptolemæus scripsit Ἰσκάπολις, *Isopolis*. Tum sinus incipit; in quo *Cerasus* sita & *Hermionassa*. Mediocria oppida Strabo dixit: sed *Cerasus* forsan splendidior olim. Pomponius lib. 1, cap. XIX. *Rare urbes: Cerasus & Trapezus maxime illustres*. Scylax pag. 80. Κερασὺς πόλις Ἑλληνίς, *Cerasus, Græcum oppidum*. Colonia enim Sinopensium fuit. Diodorus Siculus lib. XIV, cap. XXXI. αἰεζυζαν ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ τριταῖοι παρεγινήθησαν εἰς Κερασοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπίαν αἰποκίαν, προσέει Τραπεζοῦντε, ἑρτίο δὲ venerunt *Cerasuntem, Græcam civitatem, & Sinopensium coloniam*. Herodotus in sua Notitia *Cerasuntem* quarto loco Ponti Polemoniacy constituit. Ammianus Marcellinus lib. XXII, cap. XIII. hinc arborem & fructum *cerasum* arcescit. Postquam enim Ponti & Paphlagoniæ nobiliores urbes enumeraverat, adjicit: & *Cerasus, unde advexit hujusmodi poma Lucullus: insulaque ardua, Trapezuntia & Pityuntia continentes, oppida non obscura*.

Hinc Strabo ducit *Hermionassam*: multa autem interposuit Arrianus, insulam *Arrhentiadem*, deinde *Zephyrium* cum portu: & *Tripolim*, quam & Plinius cum *Philocalia* memoravit lib. VI, cap. IV; & *Argyria*, & *Philocaliam*: hinc *Coralla*, & *Sacrum montem*, & *Cordylam* portum: tum demum *Hermionassam*. Hanc Ptolemæus perperam ad Cotyorum, atque ita ante *Isopolim* & *Cerasuntia* collocaverat. Strabo enim & Arrianus consentiunt in hujus loci vicinitate *Trapezuntina*. Ille, pag. 378. τῆς Ἑρμωνιάσσης πλησίον ἡ Τραπεζοῦς, prope *Hermionassam* est *Trapezus*: hic in Periplo Ponti, ἀπὸ Ἑρμωνιάσσης εἰς Τραπεζοῦτα, σταδίοι ἐξήκοντα, ab *Hermionassa* *Trapezuntem*, stadia sexaginta. Strabo μετρίαν κατοικίαν, *mediocre oppidum*.

Ipsa urbs *Trapezus* antiqua est, Græcis moribus ac institutis, colonia quippe Sinopensium. Xenophon Exped. Cyri minoris lib. IV sub finem: ἀλλὰ θὼν ἐπὶ θαλάτταν εἰς Τραπεζοῦντα, πρὸς Ἑλληνίδα, εἰκεμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπίαν αἰποκίαν, ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ, ad mare tandem peruenunt, in *Trapezuntem, Græcam civitatem, Euxino Pontio impositam, Sinopensium coloniam, in Colchorum finibus sitam*. Eadem Diodorus lib. XIV, cap. XXXI. repetiit. Et Scylax in Macrocephalorum gente: Τραπεζοῦς πόλις Ἑλληνίς, *Trapezus urbs Græca*. Antiquitatis etiam Tacitus testis est lib. III Histor. cap. XLVII *Anicetus*, inquit, *Polemonis liberis Trapezuntem, vetustam Asiæ civitatem, a Græcis in extremo Pontica ora conditam, suæcuius inturpit*. Hæc autem libera sub Romanis, devicto Mithridate, fuit. Plinius lib. VI, cap. IV. *Trapezus, liberum*, puta oppidum. In nummis ejus, qui inscripti sunt, ΤΡΑΠΕΖΟΝΤΙΩΝ, Apollo capite radiato cernitur, quod argumentum Græcæ originis & institutorum est, etiam studiorum liberalium, quæ in hac civitate usque ad ultima tempora, quibus a Turcis capta est, fuerunt conservata. Splendorem ejus laudavit Mela; *maxime illustrem* vocans: commercia Eustathius ad Dionysii vers. 688, ἡ Τραπεζοῦς, inquit, κτίσµα Σινωπίαν, μέγα ἐμπόριον, *Trapezus Sinopensium opus est, magnum emporium*. Situm oppidum in peninsula est, & montibus vallatum. Plinius dicto loco: *Trapezus liberum, vasto monte clausum*. Ammianus quidem, prædicto supra loco, in *ardua insula* dixit positam hanc urbem fuisse, sed sæpe peninsulæ cum insulis confunduntur. Hic finis fuit Ponti regionis, quæ nimis multa adjungat Ptolemæus, quæ Colchorum erant. Strabo enim dicto loco: τῆς Ἑρμωνιάσσης πλησίον ἡ Τραπεζοῦς. εἴτ' ἡ Κόλχις, prope *Hermionassam* est *Trapezus*: deinde *Colchis*.

MEDITERRANEA PONTI.

Mediterranea regni Pontici, quatenus a Paphlagonia æque ac Cappadocia distinctum est, & Mithridatibus paruit, non Ariarathibus; sunt pleraque parum certa, & vel sola statuminanda Ptolemæi fide ac auctoritate. Pauca enim sunt, quæ indigena Strabo de interioribus nobis tradidit. Lib. xii, pag. 377. Irii fluvium describit, ejusque occasione oppida, huic flumini adposita, commemorat. *Iris, inquit, fontes habet in ipso Ponto. Fluit δὲ πάλαι καὶ Κομάνη τῶν Ποντικῶν, per mediam urbem, Comana Pontica*, quæ sic a Cappadociis Comanis discernuntur. Non ergo longe absunt ab amnis fontibus, quia hæc primum narrat, deinde ordinatim cetera, usque ad ostia, quibus in Ponticum mare exoneratur fluvius. Item pag. 383 de eadem urbe: *ὅτι τῆς Θεοφάνειας ἐστὶ τὰ τὴ Κομάνη τὰ ἐν τῷ Πόντῳ, ὁμοῦ μὲν τοῖς ἐν τῇ μεγάλῃ Καππαδοκίᾳ, καὶ τῇ αὐτῇ διὰ καθαρμῶνα, Super Phanaræam sunt Comana Pontica, ejusdem nominis, quo alia in Magna sunt Cappadocia, eidemque dea consecrata*. Dignitatem pontificis, proximi ab rege, multis ibi verbis Strabo commendat, etiam ab Romanis conservatam & auctam tradit. Hoc est illud religiosum in Ponto fanum, cujus Cicero mentionem pro Lege Manil. cap. ix fecit. *Posteaquam, inquit, L. Lucullus cum exercitu in regnum [Mithridatis] venit, erat gravis atque vehemens opinio, quæ per animos gentium barbararum pervaserat, fani locupletissimi & religiosissimi diripiendi causa in eas oras nostrum exercitum esse adductum*. Plinius lib. vi, cap. iii extremo: *Amasia, Comana, nunc Manteum*. Videtur dicere, solum *Manteum*, id est oraculum, superesse. Verum tam Amasia, quam Comana posteriori etiam sæculo existerunt, uti ex Ptolemæo & Peutingeri Tabula manifestum est. Loci etiam atque oppidi Hirtius meminit Bello Alexandrino cap. xxv. *Copia celeriter omnes jussu Domitii Comana convenerunt*; in quibus erat etiam *legio ex immunitatis militibus in Ponto confecta*. Et cap. xxxv. *Ex Ponto a Comanis jugum tantum silvestre est, pertinet in Armeniam minorem*. Et Appianus B. Mithridat. pag. 379. *Ipsam Mithridatem [ex proelio ad Cyzicum] διαφυγὴν ἐς Κομάνη περὶ τοὺς, profugere in Comanas passi sunt: inde ad Tigranem*. Diva, quæ Comanis colebatur, Bellona erat. Hirtius B. Alexandr. cap. lxxvi. *Magnus numerus per Cappadociam confectus*. [Cæsar, ex Cilicia adversus Pharnacem movens] *biduum Mazaca commoratus venit Comana, vetustissimum & sanctissimum in Cappadocia Bellone templum, quod tanta religione colunt, ut sacerdos ejus dea maiestate, imperio & potentia secundus a rege consensu gentis illius habeatur*. Dubites, quæ Comana, Cappadocia an Pontica, significantur. Memorat ipse Hirtius, in Cappadocia templum situm esse, ut vix locus videatur dubitationi superesse: quod interpretes etiam commovit, & in his Goduinum etiam, ut de Cappadociis Comanis interpretarentur. Verum aliter sentiendum, si propositum iter C. Cæsaris intueamur, quod ex Tarso Ciliciæ in Pontum adversus Pharnacem festinanter faciebat. Mazaca venit Comana: inde *propius Pontum sinisque Gallogræciæ accessit*, cap. lxxvii: dein *in Pontum venit*, cap. lxxix. Ductus hic potius Comana Pontica ostendit, quam Cappadocia, quæ utroque Itinerario, Antonini, ut vocatur: & Peutingerianæ tabellæ, longe satis a Cæsarea, id est Mazaca, in ortum remouentur, Euphratem versus & Commagenam. Itaque vel nomine aberravit Hirtius, vel quod Pontica ad fines Cappadociæ magnæ erant, Cappadocum æque religioni illa, ut Pontii incolis patuerunt. Nihil autem instituto decedit, quia in utrisque eadem dea secundum Strabonem, ut supra cognovimus, culta fuit. Divam illam etiam Valerius Flaccus lib. vii Argonaut. vers. 636 nominavit:

- - - vel exsecros laceras Bellona Comanos.

Sed ad Irii fluvium redeundum est. Infra Comana ille *Daximonitidem* campum occasum versus perlabitur: deinde in septentrionem conversus, παρ αὐτὰ τὰ Γαζίονα; παλαιὰ βασιλεία, ἣν ὁ ἱρμιον, prater ipsa *Gazium*, veterem regiam, nunc autem desertam, decurrit: ac rursus in orientem reflexus, adsumto Scylace, muros *Amasia* prætervectus in Phanarceam effertur. Desertæ illius regiæ nomen etiam Plinius tradit lib. vi, cap. ii. Paphlagoniæ fines persequens. Gens, inquit, *Cappadocum*: oppidum *Gazium*, & *Gazium*: amnis *Halys*. Atque ita videtur *Gazium* cis Halyn in Paphlagonia extrema, quæ incolæ Cappadoces habuerit, collocasse: sed major est Strabonis, innati istis locis, auctoritas, cuius sunt, quæ ante posuimus.

Ex quibus etiam situs *Amasea*, patriæ Strabonis, cognoscitur. *Iris*, inquit παρ αὐτοῦ τῆς Ἀμασίας ἐν ἑξῆς τῆς, ἡμετέρας πατρίδος, πόλις ἱερμιοτάτης, ἐς τὴν Φαναρκείαν προΐσιν, prater ipsam urbem *Amasea*, patria nostra, urbis minitissima, in Phanarceam campum deferunt. Procopius Arcan. Hist. cap. xviii. Ἀμάσια, πρώτη ἐν Πόντῳ ἐν ὕψει ἔσθι, *Amasea*, primaria in Pontu. Ptolemæus etiam Ἀμάσια diphthongo scripsit: Plinius autem *Amasia*, & Hieronymus Ἀμασία. Oppida, inquit Plinius in Cappadocia; *Comana*, quod *Sarus*: *Neocæsaream*, quod *Lycus*: *Amasiam*, quod *Iris* in regione *Gazacena*, subaudi, præfluit. In nummis utaque scriptura conspicitur: Claudii, ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ ΑΜΑΣΕΙΑΣ, *Sardianorum & Amasia*, supple, ὁμόνοια, concordia: & Marci Aurelii, ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΜΗΤ. ΠΡΩΤ. ΠΟΝΤ. *Amasiae metropoleos prima in Pontu*: ΑΔΡ. ΣΕΥ. ΑΝΤΩΝ. ΑΜΑΣΙΑΣ ΜΗΤ. ΠΡ. ΠΟΝ. *Hadriana Severiana Antoniniana Amasia metropolis prima Pontu*. Eadem cognomina in nummo Caracallæ, cum nomine ΑΜΑΣΙΑΣ ΜΗΤΡ. *Amasia metropoleos*: & in nummo Alexandri Severi, ΑΔΡ. ΣΕΥ. ΑΛΕΞ. ΑΜΑΣΙΑΣ ΜΗΤ. ΠΡ. ΠΟΝ. *Hadriana Severiana Alexandria Amasia metropolis prima Pontu*. Inde est, quod vulgo etiam *Amasia* scribitur nulla diphthongi habita ratione.

Iis hinc in Phanarceam egressus campum, *Lycum* amnem ex Armenia minore delapsum recipit, ut supra, quum de Iri in maritimis ageremus, ex Strabone & Plinio demonstratum fuit. Hic enim clare lib. vi, cap. iii. *Iris flumen deferens Lycum*. Ille lib. xi, p. 383. ἐν τῷ σιανδρῷ ἰδρυταὶ πόλις, ἣν ὁ μὲν πρῶτος ὑποβεβλήκει Εὐπατορίαν ἀφ' αὐτῆς προσηγόρευσι. Πομπηῖ δ' ἐκ τῆς κατὰ λαβὴν, προσδίδας χώραν καὶ οἰκτορας, Μαγνιόπολιν προσῆκεν, *Ad confluentem [Iris & Lyci] urbis posita est, quam primus conditor de se Eupatoriam nominaverat; Pompejus autem imperatorem inveniens, addito agro & habitatoribus, Magnopolin adpellavit*. Tractum hunc, qui circumjacet, *Magnopolidem* Strabo nomenat. Neque hæc illa *Eupatoria* est, quam Mithridates Amiso adjunxit, quia illa in ora fuit, hæc nostra intus ad Lyci confluentem: illa perfecta & regia; hæc inchoata tantummodo, a Pompejo demum perfecta. Strabo enim de nostra ait: αὐτὴ ἐν μέσῳ κείται πόλις, hæc in medio campo sita: de illa Appianus Mithrid. pag. 35. *Eupatoriam Mithridates τῇ Ἀμισῷ παρεκδόμασι, καὶ βασιλεία ἔγιντο, juxta Amisum condidit, habuitque pro regia*. Et Plinius lib. vi, cap. ii extremo: *Amiso junctum fuit oppidum Eupatoria, a Mithridate conditum*.

Paullo ante, auctore Plinio, percipimus, *Neocæsaream* Lycum amnem præfluere. Quam urbem etiam Ptolemæus & Peutingerianæ Tabulæ auctor tradiderunt. Sub Christianæ metropolis facta, uti ex Notitis episcopatum liquet: quam in primis Gregorius, cognomine Thaumaturgus, nobilitavit. Socrates lib. iv, cap. xxvii. ὁ Πόντιος Γρηγόριος, ὁ ἐκ τῆς Πόντος Νεοκαισάρειας ὁρμήμενος, *Ponticus Gregorius, ex Neocæsarea in Pontu oriundus*. Et Socrumenus lib. vii, cap. xxvii. πρῶτος οὐ μὴν ἐκ τῆς Γρηγορίου τῆς θαυμασίας, ἐς πόλιν τῆς Νεοκαισάρειας ἐπιστρέψας, *miraculum illud ab admirando Gregorio, qui quondam Neocæsariæ ecclesiam rexit, intelligo factum esse*. Et natus ergo Neocæsareæ fuit, & illius u bis quo.

quoque episcopus fuit factus, antiquior ceteris Gregoriis sanctis, utpote Origenis discipulus. Ammianus lib. xxvii. sub finem *Neocæsaream urbem Ptolemoniaci Ponti nobilissimam* dixit.

A Neocæsarea in æstivum occasum *Sebastopolis* Ptolemæi recedit. Plinius lib. vi, cap. iii. in Cappadocia sua Pontica, id est Ponto: *Oppida habet, Comana, quod Sarnus: Neocæsaream, quod Lycus: Anasiam, quod Iris in regione Gazacena præstuit. In Colopena vero Sebastiam & Sebastopolin. Hac parva, sed paria supra dictis.* Est quod dubites de situ Ptolemæi, qui Sebastopolin circa Irii flumen posuit, Sebastiam autem in austrum longere movit: quum in Notitiis ecclesiæ utraque Armeniæ Primæ, in qua Satala sunt & Nicopolis, contribuatur. De *Sebastia* res certior est, quæ fere in plagam illam incidit: citior autem Sebastopolis contributa vere videtur, ut de iis dicimus, quæ provinciæ extra limitem adjudicantur. Iter Antonini a Tavia Galatiæ per Sebastopolin, Sebastiam usque, rem potest declarare:

<i>Tavia</i>	- - -
<i>Mogaron</i>	M. P. XXX.
<i>Doraron</i>	M. P. XXIIII.
<i>Sebastopolim</i>	M. P. XL.
<i>Virisam</i>	M. P. XXIIII.
<i>Phiarasi</i>	M. P. XII.
<i>Sebastiam</i>	M. P. XXXVI.

Est ibidem etiam aliud iter, via alia, a Tavia directum *Sebastiam*, ut non exiguum oppidum, quod Plinio videbatur, fuisse, inde probari possit: quemadmodum in Peutingeriana etiam insignia majoris oppidi & clarioris habet, ad quod a Cæsarea Cappadociæ iter est directum. In illa scribitur *Sevastia*, facili, pro more illius ævi, litterarum v & b permutatione. Posteriori ævo in Armenia censebatur, ut diximus, cujus portio in Ponticam regionem recedebat. Sic & Socrates lib. ii Hist. eccles. cap. xliii. *Εὐστάθιος, ὁ τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ Σεβαστίας, Εὐστάθιος Sebastæa in Armenia episcopus.*

Superfunt in hac Armeniæ ora quædam alia explicanda. *Zela*, τὰ Σῆλα, quæ a Strabone lib. xii, pag. 385. ita describuntur: ἡ Σελίτις ἔχει πόλιν Σῆλα, ἐπὶ χόματι Σεμράμιδος τῆς χερσονήσου, ἔχουσα τὸ ἱερὸν τῆς Ἀναΐτιδος, *Zelitis regio urbem habet Zela, in aggere Semiramidis nominatam, quæ Anasidis fanum habet.* Multa de fano isto addit, ejusque pontifice potens atque divite, & multitudine hierodulorum. Olim templum Persicorum sacrorum erat, circa quod multi habitabant, sine tamen urbis specie: Pompejus autem & multum agri adjecit, & πόλιν οἰκοῦσιν, urbem nominavit. Ptolemæus in Ptolemoniaci Ponto urbem *Zela*, *Zela* recensuit: Notitiæ in Helenoponto habent: Plinius lib. vi, cap. iiii. *Ziela* scripsit & famam ex præliis ibidem commissis addidit. *Iris flumen*, inquit, *deferens Lycum.* *Civitas Ziela intus, nobilis clade Triarii, & victoria C. Cæsaris: in ora annis Thermodon.* Hirtius Bello Alexandrino etiam *Ziela*: præterea de oppidi situ & fama egregia narravit: *Ziela est oppidum in Ponto, posum ipso, ut in plano loco, satis munium. Tumulus enim naturalis, velut manu factus, excelso indigne fastigio sustinet murum. Circumpositi sunt huic oppido magni multique intercessi vallibus colles, quorum editissimus unus, qui propter gloriam Μιθριδάτης, & infelicitatem Triarii, detrimentumque exercitus nostri superioribus locis atque itineribus pene conjunctus oppido, magnam in illis partibus habet nobilitatem; ne multo longius milibus passuum iii abest a Ziela. Hunc locum Pharnaces, veteribus perterritorum felicium castrorum refectis operibus, copis omnibus suis occupavit.* Dio Cassius lib. xlii, pag. 207. scripsit Σῆλα, *Zeleia*, de Pharnace tradens: τὸν Καίσαρα ἐν τῇ οὐδ' εἶναι, ut

ἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐπιγυῖσθαι πυθόμενος αἰετρεψὶ καὶ τῶν αὐτῶ περὶ Ζέλαν συνίτην, *Cæsarem advenire ac in Armeniam tendere cognoscens, convertit iter, eique ad Zelejam occurrat.* Nec vero in Armenia, sed in Ponto sita erat. Appianus Mithrid. pag. 387. de Tiaris clade quum dixisset, addit, ὁ δὲ Μιθριδάτης ἐς Ἀρμενίαν, ἢ δὲ Ῥωμαῖοι βραχυλόταν Ἀρμενίαν καλεῖσιν, ἀνεζήγουν. *Mithridates victor in Armeniam, quam Minorem Romanis vocant, se recepit.* Hic subticuit loci nomen. Plutarchus autem in Cæsare pag. 731. de ejusdem adversus Pharnacem victoria, περὶ οὗτοι Ζέλαν μάχην μεγάλην συνίψας αὐτὸν μὲν ἐξίβαλε τῷ Πόντῳ φέροντα, τὴν δὲ στρατιὰν ἄρδην αἰνίλιν, *ad urbem Zelan ingenti prælio commisso, fugatum Pharnacem ex Ponto eiecit, exercitum autem ejus internecione delevit.* Hæc haud dubie est vera scriptura Ζέλα, Zela, in qua Strabo, Ptolemæus, Plutarchus & Notitiæ consentiunt, nisi quod Plutarchus singulari forma terminat; plurali, Græcorum more, reliqui.

Strabo lib. xii, pag. 383. montem in hoc tractu *Paryadren* nomine memorat, quem Plinius quoque lib. v, cap. xxvii. in Asiæ vastis montium jugis numerat. Ad latus hujus montis ab austro idem Strabo *Cabira*, τὰ Κάβιρα, locavit, quorum multa mentio in Mithridatico bello est. Strabonis hæc eorum est descriptio: πρὸς αὐτῇ τῇ παραρῖα τῷ Παρυάδρῳ, Κάβιρα ἰδρυται σταδίας ἑκατὸν ἢ πενήκοντά που νοτιώτερον αὐτῆς ἰσὺς. ἐν δὲ τοῖς Κάβιραις τὰ βασίλειον Μιθριδάτου κατεσκεύαστο. *Ad ipsam latus montis Paryadris Cabira sita sunt, ab isto meridiem versus cl. circiter stadiis distantia. Cabiris autem arx regia Mithridatis exstructa est.* Non-dum urbs erat, quamvis frequenter habitaretur, multisque operibus Mithridates exornasset. Pompejus urbem fecit, vocavitque *Diopolin*: Pythodoris regina auxit, & Σεβαστή. *Sebasten* nominavit, suamque in ea regiam sedem constituit. Hæc est illa *Sebaste* Armeniæ in Martyrologiis v idus Januarias, & iii nonas Februar. & vii idus Martias laudata, quia in Armeniæ finibus, Minoris videlicet, posita est: qui situs *Sebastopoli* Notitiarum magis congruit, quam in Ponto illi, quam Itinerarium inter Tavium & Sebasteam pæne mediam constitutam habet. Nihil autem in re dubia definire licet. Sed ad priora tempora revertimur. Plutarchus Lucullo pag. 502. τὰ δὲ Κάβιρα λαβὼν, ἢ τῶν ἄλλων φερὺν τὰ πλεῖστα, *Cabira cepit, & alia plura munimenta.* Appianus Mithridat. pag. 375. de ipso Mithridate: *commacius & arma & milites submisit ἐκ Κάβιραις, ἵδνα χυμαῖζον στρατὸν ἄλλοι συνίγασι, ἐκ Κάβιραις, ubi hibernans exercitum alium colligebat.* Eutropius lib. vi, cap. vii. *Secundo prælio apud Cabira civitatem, quo ingentes copias ex omni regno adduxerat Mithridates, quum xxx milia lectissima regis, a quinque Romanorum millibus vastata essent, Mithridates fugatus, & castra ejus direpta.* Ducentis inde stadiis τὰ Καινὸν Νουνον, præcellus & munitissimus locus, quo Mithridates pretiosa sua custodiebat. Strabo pluribus describit. Cetera in divisione dicemus.

DIVISIO PONTI.

Duplex Ponti divisio, in gentes, & in regiones. Gentes difficile est finire suis limitibus. Post Maryandynos Bithyniæ, Paphlagonisque, *Heneti*, antiquissimus populus, proximi fuerunt. Strabo lib. xii, pag. 374. explicato Parthenio flumine, ἵππια ἢ Παφλαγονία, καὶ οἱ Ἑντοί, *deinde Paphlagonia est, & Heneti.* Mentio illorum apud Homerum est in Catalogo vers. 359, ubi itidem cum Paphlagonibus conjunguntur. Sed nulli posthac in Paphlagonia Heneti, quod Strabo de migratione illorum in Italiam interpretatur. Plinius lib. vi, cap. ii. *Oppidum Mastya Milesiorum: deinde Cromna. Quo loco Heneti adγινῆς Nepos Cornelius, a quibus in Italia ortos cognomines eorum Vinetos credi possunt.*

Sic Henetorum nomine in Asia extincto, Paphlagonες ad Halyn usque habitaverunt. Strabo jam dicto loco: τὰς Παφλαγίας πρὸς τὴν ὁΰαλον, *Paphlagonες ab ortu Halys fluvius terminantur*. Ab Halys veteres *Assyrias* aut *Syros* memorabant. Apollonius lib. 11, vers. 965. de Argonautis:

Λαῖπον Ἄλυν ποταμὸν· λαῖπον δ' ἀγχάρειον Ἴριον.

Ἡδὲ καὶ Λευκοσύρος πρὸς ἡμᾶς χθονίῃ.

Liquerunt Halyn fluvium, liqueruntque propinquam Irim, atque Assyrie adfluvionem terra. Imitatus est Dionysius periegeta versu 772. cui eodem plane modo post Chalybas ab occasu est Λευκοσύρος πρὸς ἡμᾶς: quod Festus Avienus vers. 949 Latine ita convertit:

Post hos Assyria tenduntur iugera terra.

Sæpe scilicet Assyrii cum Syris, etiam ab historicis, permiscuntur, & hoc loco Syri iidem, qui & *Leucosyri* dicebantur, id est Cappadoces, intelligendi sunt. Strabo lib. xii, pag. 373. μέγας Λευκοσύρος, ὃς καὶ ἡμῶν Καππαδοκίας προσηγορεύεται, usque ad *Leucosyros*, quos etiam nos *Cappadoces* adpellamus. Plinius lib. vi, cap. 111. *Cappadox amnis, a quo nomen traxere, antea Leucosyri dicti*. Hi etiam Syri adpellati sunt, ab Herodoto præsertim, quod etiam Strabo pag. 374. observavit. *Halys, inquit, inter Syros & Paphlagonες in Pontum Euxinum exit* κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, Σύρος λέγοντα τὰς Καππαδοκίας. καὶ γὰρ ἔτι καὶ τὸν Λευκοσύρου καλεῖται, καὶ Ἡρόδοτος αἶν, qui etiam Syros vocat *Cappadoces*. Herodoti locus est lib. 1, cap. vi; qui etiam cap. lxxvii. ejusdem libri, οἱ Καππαδοκαὶ ὑπ' Ἑλλήνων Σύροι ὀνομάζονται, *Cappadoces a Græcis Syri adpellantur*. Cappadocia enim olim omnis regio erat a Tauro ad Pontum usque Euxinum, sub Persis in duas satrapias, post in regna duo sub Macedonibus divisa, quorum alterum *Cappadocia ad Taurum*, sive *Magna Cappadocia*: alterum *Cappadocia ad Pontum* sive *Pontica*, & sæpius *Pontus* communi maris nomine vocitatur. Vide Strab. lib. xii, sub initium.

De *Amazonibus*, quæ ab Apollonio subjunguntur, supra dictum est, circa Thermodontem fluvium vel fuisse, vel fingi ita, quasi fuerint. Alii in illo tractu *Chalybes* ponunt, quos Mela longius reducit, & cis Halyn etiam constituit lib. 1, cap. xix. *Paphlagoniam, inquit, finis Armenie: Chalybes proximi urbium clarissimas habent Amisum & Sinopen*. Nos vero cum Strabone Paphlagonas, apud quos Sinope erat, Halys amne finiri persuasi sumus. Apollonius autem *Chalybas* ultra Thermodonta removet, citeriora Amazonibus, quas laudavit, tribuens. Lib. 11 enim, vers. 1003. postquam reliquerint Argonautæ Amazonum terram, diem, inquit, noctemque navigantes.

- - - - Χαλῦβας παρὰ γαῖαν ἴκοντο,

ad Chalybiam terram venerunt.

Strabo lib. xiv, pag. 466. scribit, τὰς Χαλῦβας τοῦτον ἀφιστάται καὶ Σινόπης καὶ Ἀμισοῦ πρὸς ἡμᾶς πρὸς τὸν ὁΰαλον διαστὰς ἀ Σινόπης & Ἀμισοῦ ἰσχυρῶς, ut meridianus illorum per Armeniam Minorem & Euphratem sit ducendus. Herodotus tamen videtur etiam citeriores posuisse *Chalybas* in populis a Cæso devictis enumerans *Μαριανδύνους, Paphlagonας, Thynos & Buthynos*, lib. 1, cap. xxviii. Forte colonia eorum in citeriora loca venerat. Stephanus *Chalybas* ἐπὶ τῇ ποταμῷ Θερμοδόντι ad *Thermodontem fluvium* locavit: sed ne sic quidem cum Strabone convenit: neque cum Xenophonte, qui controversiam dirimere potest. Cyri expeditionis, lib. v. reditum Græcorum ex ulteriore Asia, ubi gestum bellum fuerat, per Persas generis describens, a Trapezunte ait, & Cerasunte venisse in *Μοσυνασίων* fines; τὴν δὲ ἀπὸ Χαλῦβας, qui sub Μοσυνασίων τὸν ἰμπερίον ἦσαν: hinc ad *Tibarenos*. Sic enim p. 201 ἐκ τῆς ἀπὸ Χαλῦβας καὶ ἀφιστάταις ἐκ Χαλῦβας, ὅταν εἰσέλθοι ἦσαν καὶ ὑπὸ τοῦ Μοσυνασίων, καὶ εἰς

ἢ τῆς πλείους αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. Egressi inde, octo mansionibus ad Chalybas venerunt. In-
frequens ea gens, & sub Mosynæcorum imperio: omnes fere victum ex ferri metallis sibi
quærentes. Inde demum in Tibarenos venerunt. Nomen gentis a ferri copia & officinis est.
Scholæstes Apollonii ad dictum vers. 1003. οἱ Χάλυβες μεταλλήοντες σιδηρεὶ πωλεῖν, καὶ ἔτι τὰ
ἐπιτηδία πορίζοντες, τερχίῃσι ἔχοντες πρὸς καρπὸν τὴν γῆν, Chalybes ferrum ex terra latebris erunt
& vendunt, unde sibi victum parant, asperam inhabitant terram. Hinc est, quod Vale-
rius Flaccus lib. v, vers. 141. seqq. huic genti poetico more inventionem ferramentorum tri-
buit, post Thermodontis descriptionem:

Nocte sub extrema clausis telluris ab antris.
Pervigil auditur Chalybum labor: arma fatigant
Ruricola, Gradive, iui: sonas illa creatrix
Prima manus belli terras crudelis in omnes.
Nam prius ignoti quam dura cubilia ferri
Eruerent ensesque darent; odia agra sine armis
Errabant, iraque inopes, & segnis Erynnis.

Hæc de Chalybibus, sed alieno loco, si Xenophontem sequendum ducimus. Tibareni enim
citeriores sunt, in quorum finibus Cotyrorum oppidum erat, de quo ibidem Xenophon.
ἀφίκοντο εἰς Κοτύρην, πάλιν Ἑλληνίδα, Σινωπίων ἀποίκας, διακόντας ἐν τῇ Τιβαρηνῶν χώρᾳ, venerunt Co-
tyra, quæ Græca urbs, Sinopenses colonos habens, in regione Tibarenorum sita. Strabo
lib. xii, pag. 378. τῆς Τερπιζώντος ὑπέρκεινται καὶ τῆς Φαρνακίης Τιβαρηνοὶ τε καὶ Χαλδαῖοι, καὶ Σάριοι,
καὶ περὶ τὸν ἰκαλὸν Μάκρωνας, καὶ ἡ μικρὴ Ἀρμενία, Supra Trapezuntem & Pharnaciam Tibareni
sunt, & Chaldei, & Sarii, qui olim Macrones dicebantur; ac minor Armenia. Sunt
plures hoc loco gentes, etiam ab aliis enumeratæ, quas difficulter distinguas suis limitibus.
Apollonius lib. ii, vers. 375. post Amazonas & Thermodonta narrat primum Chalybus:
deinde subijcit.

Ἄρχη δὲ καὶ ταῖς πολὺ ῥήναι Τιβαρηνοὶ
Prove vero habitant opulenti Tibareni.

Eodem ordine Pomponius Mela dicto loco: Tibareni Chalybus attingunt, quibus in ri-
su lusuque summum bonum est. Tibarenis conjuncti erant Genetai, Γενεταί. Plinius
lib. vi, cap. iv., Genes Genetarum, Chalybum. Apollonius jam dicto loco - - -
Τιβαρηνοὶ.

Ζητὸς Εὐξείνιοι Ζινηταῖον ὑπὲρ ἄκρον,

Tibareni supra Jovis Euxini [Hospitalis] Genetarum promontorium. Et Valerius Flaccus lib. v,
vers. 147. post Chalybes:

Inde Genetai rupes Jovis. - - -

Sarios ipse Strabo interpretatur antiquiore nomine Μάκρωνας, Macrones: quos etiam Apol-
lonius ita lib. ii, vers. 22. adpellavit,

Φύβορται Φύλεις. Φιλόων δ' ἐν πύρρῃσι ἴασι

Μάκρωνας. μετὰ δ' αὖ περὶ ἑσπία Φύλα Βοχίρων.

Pascuntur Philyres: supra Philyras autem sunt Macrones: post numerosa gens Bechiro-
rum. Avienus Dionysii interpres a Colchide incipit vers. 944. has gentes enum-
rare:

- - - - - Aspera primum
Byzerum gens est: diræ sunt inde Bechiri,
Macrones, Philyresque & permixta Duracum gens.
Inde Tibareni, Chalybes super, arva ubi ferri

Dux vulvisici crepitant incudibus altis.

Post hos Assyria tenduntur iugera terra.

Quos *Chaldaos* Strabo nominavit, eos ipse pag. 478. interpretatur *Chalybas*: οἱ οὖν Χαλδαῖοι, Χαλδοί, τὸ παλαιὸν ὀνομαζόντες, qui nunc *Chaldae* vocantur, olim dicti fuere *Chalybes*. καὶ ἡ μάστιξ ἡ Φαρμακία ἰδρύεται, penes quos potissimum *Pharnacia* est. Ut sic rursus vix dubitare possis de vera & antiqua sede *Chalybum* & *Tibarenorum*, quia *Pharnacia* *Chalybum*, & *Cotyora* *Tibarenorum* non longe distant, & utrumque cis *Cerasuntem* est, ut adeo meridianus eorum, qui per *Armeniam* *Euphratem*que transeat, oblique quodammodo ducendus sit, qui nihilominus ad universum relatus orbem, est directus.

Ultra *Chalybas* sunt *Xenophontis* itinere *Mossynæci*, sive *Mossynæci*, citra tamen *Cerasuntem*. Dicuntur *Μόσυναι* a *Damasceno Nicolao*, Excerpt. Vales. p. 517. & *Mossynæci* *Plinio* & *Mela*. Origo nominis utriusque a *Μόσυν*, vel *Μόσυν*, *Μόσυν*, quia, ut *Nicolaus* ait, regem suum ἐν Μόσυν, ἐν Μόσυν educabant: seu potius, ut plures reliqui, quia omnes aut plurimi in turriculis habitaverunt. Strabo prædicto loco de hujus tractus gentibus, quos *Ἑπτακομήτας* *Septempaganos* vocat, ἀγέλους τείους, maxime feros: τινες ἐπὶ διόδῳ, ἡ περὶ αὐτῶν, διὰ τῆς Μόσυνάκης ἐκάλουν παλαιὴ, τῶν περὶ Μόσυν λέγομένων, quidam in arboribus aut turriculis habitant, quæ κατὰ Μόσυν dicuntur, ipsos olim *Mossynæcos* adpellarunt. *Mela* lib. 1, cap. xix. *Mossynæci* turres ligneas jubent: totis corpus omne perfigunt. Posterius tantum *Plinius* excessit: *Mossynæci* totis signantes corpora. *Dionysius* circumscripsit eorum nomen, αἱ Μόσυναι ἔχουσι ἀσπίδας, quæ turres habent ligneas. *Eustathius* ibi, τοὺς Μόσυναι περιφράζει, *Mossynæcos* circumscribis his verbis. Poetæ geminant sibilum, quod alii quidam imitantur. *Apollonius* lib. 11, vers. 379. *Μόσυναι*, quos post promontorium *Gætareum* ponit.

Hi ergo ex *Heptacometis*, sive *Septempaganis* erant: in quibus Strabo etiam *Βυζήτι* *Byzetes* numerat, quos *Colchus* proximos ponit *Dionysius*, ab illis & *Phaside* narrationem incipiens, vers. 765.

Βυζήτις τοι πρώτη, ἢ ἀρχαία φύλα Βυζήτων.

Byzetes primo loco, & prope illos, Bechirorum gentes.

Chaldaeos quoque sive *Chalybas* videtur adnumerare, ut ita *Ἑπτακομήται* sint, qui circa *Trapezuntem* & *Cerasuntem* coluerunt. Bellicosi erant, saltem feroces: nam *Pompeji* τρεῖς στίχας κατέκταν, tres cohortes conciderunt. Etiam *Bechiros* in eo numero fuisse non dubitamus, quia vicini *Byzétum* erant: quod etiam de *Sarmis* sive *Macromibus* supra descriptis judicamus. Quos vero perniciem *Diarraciam* gentem *Avienus* dixit, nulli sunt, isque grandis lapsus errore est, quia *Græcum* *ἀσπίδας*, quod vertit, adpellativum est, *ζυλίαι* expositum ab *Eustathio*, id est *ligneas*, turres videlicet, quæ nomen & habitationem *Mossynæcis* dederunt: ut paullo ante verba integra *Dionysii* protulimus. Sic non obscure patet, quo ordine gentes Ponticæ ab *Haly* ad *Colchos* & *Phasidem* se consequutæ fuerint.

Altera divisio *Ponti* in regiones est, & *Ptolemæus* tres *Pontos* distincte proposuit, *Pontum Galaticum* ab occasu, *Galatiæ* vicinum: & *Pontum Polemoniacum*, medio inter utrumque loco, nomen habentem a *Polemone* (ὁ Πόλεμων) rege, quem *Antonius* instituit: & *Pontum Cyprianum*, qui inde in ortum profertur ad *Colchos* usque. Prima origo est ab *Antonio*, triumpho republicæ constituendæ, qui Orientem sortitus multa in regnis & provinciis mutavit. Pontum enim primo dedit *Dario* *Pharnacis* filio, ut *Appianus* v. *Civil.* p. 1125 tradit: deinde *Polemoni*, qui eo tempore, quo in *Medos* profectus *Antonius* erat, dicitur ἐν τῷ Πόντῳ βασιλεὺς, in *Ponto* regnans, a *Dione* lib. xlix, pag. 407. cujus videa

Pythodoris Strabonis ætate imperabat, quam ipse lib. xii laudavit. Filio Polemoni reddidit paternum regnum Caligula, ut Dio lib. lxx, pag. 649. refert: quo concedente Nero provinciam fecit. Suetonius cap. xviii *Ponti modo regnum, concedente Polemone, in provinciam formam redegit.* Et Eutropius lib. vii, cap. ix. *Due provincie sub eo factæ sunt: Pontus Polemoniæ, concedente rege Polemone: & Alpes Cottie, Cottio rege defuncto.* Non autem iidem fines huius regni erant, quod Polemones & Pythodoris possederunt, & Pontus Polemoniæ, quem nobis Ptolemæus descripsit, qui multo arctior est. Strabo enim lib. xii, pag. 382. tradit, Pythodoridem Tibarenos, Chaldaeos μέγα Κολχίδα, usque ad Colchidem, & Pharnaciam & Trapezuntem possedisse: quæ ex dispositione Ptolemæi, in Cappadocio Ponto sunt. Aliam ergo illius ætate divisionem provinciarum fuisse oportet, quæ universum Pontum ita tripliciter dispensavit; ut *Ponti Galatici* ad mare fuerit *Themiscyra*; intus, *Sebastopolis*, *Amasia*, & *Comana Pontica*. Et *Ponti Polemoniæ* in ora, *Thermodontis* ostia, *Polemonium*, & *Cotyorum*: in mediterraneis, *Neocæsarea*, *Zela*, *Sebastia*, & *Megalissus*, quæ etiam in Peutingeriana legitur: *Ponti* denique *Cappadocii* in maritimis *Pharnacia*, *Cerasus*, *Trapezus*; mediterranea, *Cocchia*, *Cordyle*, *Trapezusæ*, *Asiba*, & alia obscura. Neque constans hæc Ptolemæi distributio fuit, sed nomen quidem *Ponti Polemoniæ* mansit, alia autem in eo censæ oppida, *Neocæsarea*, *Comana*, *Polemonium*, *Cerasus*, *Trapezus*, quæ quunque oppida, non plura, in Notitiis episcopatum eidem tribuuntur.

Sunt præterea multa, sed obscura & incerta, ut *Plinii Sotira*, *Amazonium*, *Phanæra* castellum: item *Tripolis* castellum: *Philocalia*, *Liviopolis*: gens *Macrocephalorum*, quos a Pomoio habet. Lib. vi, cap. iiii. de prioribus ita: *In ora amnis Thermodon, ortus ad castellum, quod vocant Phanæram, præterque radices Amazonii montis lapsus. Fuit oppidum eodem [Thermodontis] nomine: & alia quinque, Amazonium, Themiscyra, Sotira, Anasia, Comana, nunc Mantium.* Et cap. iv, *Genes*, *Tibareni*, *Mossyni*, notis signantes corpora: gens *Macrocephali*. Et interjectis paucis: *Pharnacea oppidum, Tripolis castellum & fluvius. Item Philocalia, & inde fluvio Liviopolis.* Nihil addimus, nisi *Phanæram* aliis campum esse seu regionem: *Macrocephalos* a Scylace etiam memorari, qui *Macrocephalos* aliorum videntur esse, de quibus supra diximus. Plura sunt apud Ptolemæum quæ prætermisimus, in Galatico *Bænassa*, *Tobenata*, *Choloe*, *Piala*, *Pida*, *Sermura*: in Polemoniæ, *Carvianus*, *Sarbanussa*, *Abluta*, *Sabutha*: in Cappadocio, *Aza*, *Mardara*, cetera. Fugunt & Ἰβυρα, *Ibora* in Ponto, postea in Helenoponto, Novell. xxviii. *Helenopontum* etiam urbes implent, hoc est *Amasia*, *Ibora*; reliqua. Hierocles prave Ἰβύρα, *Ibyra*. Ad Valerium in Sozomen. lib. vi, cap. xxx.

PROVINCIA PONTICA ROMANORUM.

Ad Ponti oram Romani provinciam posuerunt, Nicomede iiii Bithyniæ rege Sertoriani belli temporibus defuncto, qui testamento Romanos heredes regni scripserat: quod ante paulo factum fuit, quam Lucullus contra Mithridatem in Asiam proficisceretur. Livius epitoma xciii *P. Servilius proconsul in Cilicia Isauros domuit, & aliquot urbes piratarum expugnavit. Nicomedes, Bithyniæ rex, moriens, populum Romanum fecit heredem, regnumque eius in provinciam formam redactum est. Mithridates fœdere cum Sertorio isto bellum populo Romano intulit.* Nec vero ante Romani fructum ceperunt provinciae, quam Mithri-

dates, qui occupaverat, a Lucullo fractus esset. Finito autem illo bello, Pompejus ex Mithridatis regno, iisque, quae ille occuparat, adjecit multa: addidit Augustus etiam ex Paphlagonia, quum stirps regia, cui Pompejus restituerat ab Mithridate ablata, in Dejotaro Philadelpho defecisset.

Quamvis autem sic aucta provincia esset, tamen *Bithynia provincia* vocabatur: & eadem *provincia Ponti* sive *Pontica*. Plinius lib. iv, epist. ix. de Julio Basso: *a Domitiano revocatus est: revocatus a Nerva, sortitusque Bithyniam, rediit reus, accusatus non minus acriter, quam fideliter defensus*. Et inscriptio Mediolanensis: C. PLINIUS C. F. C. N. CALCILIUS SECUNDUS COS. AUGUR. LEGAT. PRO PRAET. PROVINC. PONTI CONSULARI POTESTATE. Hæc autem ipsa Bithynia cum dictis accessionibus est, quam rexit Plinius Secundus junior: ex cujus epistolis ad Trajanum datis adparet, quanta, aut quam longa fuerit provincia, nempe a Calchedone usque ad Amisum & ultra. Epistola enim xcix *Amastrianorum* civitatem, quæ in Paphlagoniæ finibus fuerat, in provincia sua esse ostendit, ex Trajano quærens, an permittat tegi in Amastriana urbe tætri odoris aquam. De *Sinope* testis est epistola xci & xcii: de *Amiso* epistola xciii & xciv. Reliquæ Ponti ad Colchos usque Pompejus Dejotaro Galatiæ tetrarchæ, post regi dedit, quæ deinde triumviratu ab Antonio variis fuerunt donata. Strabo lib. xii, pag. 376. *Post ostia Halys fluvii Gadlonitis est regio, cujus partem Amisem tenent, τὴν δ' ἰδίους Διοτάρου Πομπηίου, καὶ τὴν καὶ τὰ περὶ τὴν Φαριάκιον, καὶ τὴν Τραπεζοῦσαν μέχρι Καλχιδῶς καὶ τῆς μικρῆς Ἀρμενίας, partem alteram Pompejus Dejotaro dedit: etiam quæ sunt ad Pharnaciam & Trapezuntem, usque Colchos & Armeniam minorem*.

CAPPADOCIA MAGNA.

Hactenus de Ponti regno, sive Cappadocia Pontica: sequitur *Cappadocia Propria*, sive *Magna*, sive *ad Taurum* cognominata. Strabo sub initium libri xii hanc distinctionem duxit, atque ita explanavit: *Cappadociam*, inquit, *Persæ in duas dividerunt σατραπίας, id est provincias: eas ab his acceptas Macedones περιήδον, τὰ μὲν ἐκότες τὰ δ' ἄκοντες, eis βασιλεὺς αὐτῶν σατραπικῶν περιέδωκεν. ὅν τινος μὲν ἰδίως Καππαδοκίας ἀνέμασαν, καὶ πρὸς τῷ Ταύρῳ, καὶ τὴν διὰ μέγαν Καππαδοκίαν: τὴν δὲ, Πόντον, οἱ δὲ τὴν πρὸς τῷ Πόντῳ Καππαδοκίαν, Macedones, passi sunt partem sponte, partem inviti, in duo regna mutari: quorum alterum proprie Cappadociam: & quæ ad Taurum, adeoque Magnam Cappadociam principaverunt: alterum, Pontum, seu Cappadociam Ponticam*. Eustathius ad Dionysii versum 974 eadem, laudato Strabonis nomine, repetiit: & divisionem Stephanus quoque Byzantius εἰς μείζονα καὶ ἐλάττωνα, καὶ μέγαν αὐτὴν καὶ μικρόν: item in parvὰν & μεγάλαν Cappadociam commendavit. Antiquus status Cappadociæ Magnæ ignotus est; ultimus, qui sub Ariobarzanibus & Archelao fuit, tantummodo, nec tamen plenissime cognitus, & multa ubique tam de præfecturarum quam oppidorum situ desiderantur. Strabo ibidem: τῆς μεγάλης Καππαδοκίας οὐκ ἔστιν ἔτι πρῶτον διάταξις, *Magnæ Cappadocia antiquam constitutionem ignoramus*.

Sub Archelao, καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, & sub regibus, qui proxime ante ipsam fuerunt, Cappadocia εἰς δέκα σατραπίας, in decem præfecturas divisa fuit: e quibus quinque prope Taurum erant, *Melitenæ, Cataonia, Cilicia, Tyamus, Isauris*: quinque reliquæ, remotiores a Tauro, obscuris nominibus, *Levinasena, Sargaseni, Chamanena, Saravena* [Γαργασεῖν] & *Moramenæ*. His adjecerunt Romani undecimam, præfecturam de Ciliciæ, quæ ante Archelai fuerat, circum Castabala & Cybistra, usque ad Derben Antripatri prædonis. Hæc ex Strabonis dicto loco: qui vero nec situm præfecturarum, neque quibuslibet

gole oppidis ornatæ sint, declaravit. Ipsa quoque nomina suspecta pravationis sunt, quia Ptolemæus multa aliter scripsit, quædam etiam non in Cappadocia, sed in Armenia minore censuit: videlicet *Melitenen*, *Cataoniam*, *Laviniansinam*, quæ Strabonis *Lavinascna* est; & *Murianam*, quæ Strabonis *Moramena*, sive *Morimena* Plinii videtur esse. In ceteris quoque nominibus, præter *Tyanitidis* & *Caucia*, aliquid immutatum est, & *Chamanam* Ptolemæus dixit Strabonis *Chamanenam*: & *Sargarseniam*, quæ illius est *Sargascna*; sed & Plinius *Sargarsenen* scripsit: Straboni autem quam *Sargavenam* Cataubonus adiecit (neque enim in Aldina & Xyladrina reperitur) oppido falsa est, quoniam Plinius & Ptolemæus contradicunt, ille *Garjauridem* vocans lib. vi, cap. iii. hic *Garjauriam*, lib. v, cap. vi.

GARSURITIS Phrygiæ præsentia est, ut Plinius ait: in eaque secundum Ptolemæum *Archelus* posita, & *Diocæsarea*, & *Tetrapyrgia*: atque hæc maxime in occasum solis recedit. De prima ita Plinius jam dicto loco: *Cappadocia intus habet coloniam Claudii Cæsaris Archeludem, quam præfuit Halys*. Quod Claudii nummo apud Golzium confirmatur, epigraphen ferente, COL. CAES. ARCHELAIS.

Inde in ortum est Ptolemæi *Διοκαισάρεια*, *Diocæsarea*, de qua etiam Plinius: *Reliqua sui parte* [Cappadocia habet] *Diocæsaream, Tyana, Castabala*, cetera. Nummi quoque exstant, unus *ΔΙΟΚΑΙΣΑΡΙΑΣ ΑΝΤΟ.* alter *ΔΙΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΑΔΡΙΑΝΩΝ* inscriptus: sed incertum, Cappadociæ an Phrygiæ urbis fuerint. Hunc certe Harduinus tribuit Phrygiæ; de illo dubitat Hultenius. In Notitiis episcopatum non adparet, nisi sub alio aut veteri latet nomine. *Tetrapyrgia* Ptolemæi secundum Peutingerianam tabulam in Ciliciæ potius, quam Cappadociæ sunt partibus.

Idem Garjauriæ ab ortu præfecturam Ciliciam adponit; ab austro, Tyanitidem: Itinerarium autem *Nyssum* & *Sasima*, quæ vix in aliam præfecturam, quam Garjauriæ, possunt cadere, interponit: quamquam Ptolemæus *Nora* suam in Muriana ultra Tyanitidem & Ciliciam, & hac etiam australiore ponat, quod falsum esse non dubitamus. Aut igitur amplius est præfectura Garjauria, aut, quod malim, itidem in limite, Galatiam versus, ei adiungenda *Muriana* est, quæ Plinii videtur *MORIMENE*, *Galatia præsentia*, lib. vi, cap. iii. Per Antonini ab Ancyra Cæsaream, nos ducit, ut ita sentiamus. Ibi enim ab *Aspona*, Galatiæ ultima, *Parnassum* fertur (Hierocli *Παρνασσός* est in Cappadocia secunda) atque hinc *Nysum*: ac deinde per duo obscura oppida *Cæsaream*. Sic ergo *Parnassus* sive *Parnasus*, cum *Nysa*, quæ proxima est, Murianæ sive Morimenæ fuit: cuius totius itineris rationes paulo post in *Nysa* exposituri sumus. *Nysum* autem Hierocles in Cappadocia Prima secundo loco post metropolin Cæsaream posuit: quæ Gregorii episcopatu nobilior facta est, qui inde *Nysenus* cognominatur. Socrates lib. v. Hist. eccl. cap. viii. Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος, ὁ βασιλεὺς ἀδελφός. Καππαδοκίας δὲ καὶ ἡδὲ πόλις, *Gregorius Nysæ episcopus, frater Basilii* [Magni, Cæsariensis archiepiscopi.] *nam & hac Nysa urbs est Cappadocia.* Et Nicephorus Callistus lib. xi, cap. xlix. κατ' ἐκεῖνο διαπρεπὸς τῷ καιρῷ, Βασιλείος τε ὁ μέγας, καὶ Γρηγόριος αὐτοῦ ὁ, τε διελόγῃ, καὶ ὁ τῶν Νυσσαίων πατήρ. - - - ἔτσι μὲν ἐν Καππαδοκίᾳ διέλαμπον. Illo tempore emuere inter episcopos *Basilus magnus*, & *Gregorii ambo*, theologus videlicet, & *Nysanum lumen*. - - - Et hi quidem in Cappadocia effulserunt. Gentile igitur *Nysæus*, *Nysæus* auctore Callisto est, quemadmodum in nummis aliarum urbium, quarum nomen *Nora*, *Nysa* simplici littera scribitur, sicut nostræ quoque apud Ptolemæum; est *ΝΥΚΑΙΩΝ*. Ut vero situs contra Ptolemæi positionem demonstretur, Itinerarii Antoniniani ordinem ex itinere ab Ancyra Cæsaream per *Nysam*, ostendo:

Ancyra

Corbicum

M. P. XXIV.

Refo

<i>Rosolodiacum</i>	M. P. XVIII.
<i>Asponum</i>	M. P. XX.
<i>Parnassum</i>	M. P. XXII.
<i>Nyssum</i>	M. P. XXIV.
<i>Ofianum</i>	M. P. XXXII.
<i>Saccasena</i>	M. P. XXVIII.
<i>Cæsaream</i>	M. P. XXX.

Alterum oppidum, quod ad Garfauriz præfecturam videtur pertinuisse, aut non longe afuisse, sunt *Sasima*, quorum primus episcopus Gregorius Nazianzenus fuit. Nicephorus Callistus lib. XIV. cap. XXXIX. ὁ δὲ διὰ Γρηγόριον Σασίμου πρότερον τὸ ἐπισκοπικὸν ἐλάττειτο: Κατὰ τὴν δὲ αὐτοῦ ἐκείνου: καὶ Ναζιανζοῦ δὲ τῆς ἐκείνου πόλεως, διὸ καὶ Gregorius Sasimorum prius episcopus sortitus est, quod oppidum Cappadociae est: deinde Nazianzi patri suae episcopatus ei obigit. In Vita Nazianzeni refertur, Basilium Cæsariensem archiepiscopum, quum provinciae divisione ipsi aliquot civitates ademptae fuissent, ἐπειδὴ κατὰ τὴν τῆς Σασίμου ἐπισκοπῆς, ἐργασθῆναι, quæ Sasimis episcopatum constitueret; eique ecclesiae Gregorium Nazianzenum præfecisse. Ibidem dicuntur χωρὶν τὰ Σάσιμα, λευκὸν βασιλικὸν μέγαρον καὶ τὸ δημοτικὸν ἔχει τὸ ἐπισκοπικόν, oppidum Sasima situm in medio viae regiae, habens equorum statum pro cursu publico. Hierocles in Cappadocia secunda Sasima habet, Σάσιμα. Situm inter Antonini ab Constantinopoli Antiochiam, ostendit clarius. Ducit ab Ancyra Galatiae per Aspona ad coloniam Archelaidem, quam Halys præfluit, ut supra vidimus. Sic autem monitionis nomen Andr. Schottus emendavit. Pergitur deinde hoc ordine:

<i>Archelaide</i>	
<i>Nautianulum</i>	M. P. XXV.
<i>Sasima</i>	M. P. XXVIII.
<i>Andabalis</i>	M. P. XVI.
<i>Tyana</i>	M. P. XVI.
<i>Faustianopolis</i>	M. P. XVIII.

Fuit & præfectura inter quinque illas ad Taurum Straboni dicta Ἰσαυριτις, ISAVRITIS, quamquam alii libri *Sauritis* referunt, fere illa, quam *Lycaoniam* præfecturam Cappadociae Ptolemæus vocat. In hanc cadit Νῶρος, Nora, castellum Eumenis, quod Plutarchus in vii pag. 589. dicit situm ἐν μεθυσίᾳ Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας, in *Lycaonia & Cappadociae confinia*. Cornelius quidem Nepos cap. v. dixit *Phrygia castellum*: sed late quidam Phrygiae fines extenderunt. Strabo autem lib. XII, pag. 370. in Cappadocia censet, præfecturam eius non nominat: Eumenis vero, qui infederat, mentionem nominatim facit. Diodorus Siculus lib. XVIII, cap. XLI. Φρύγιαν καὶ τὴν ἐν μεθυσίᾳ θάουρας, castellum admiranda munitione vocat. Strabo dicit sua ætate Νηροασσὸν, Neroassum adpellari. Fuerunt præterea τὰ Κάδου, Cadyma in illo tractu, in montibus Lycaoniae, sedes Sisini, qui Cappadociae, ut Strabo prodit, adfectaverat.

ΤΥΑΝΙΤΙΣ præfectura in austrum maxime & ad Taurum vergit, Ptolemæo Ἰσαυριτικὴ Τυανιτις: etiam Straboni ἡ Τυανιτις. Nomen regioni τὰ Τύανα, Tyana, dedere, quæ postea metropolis Cappadociae secundæ facta. Strabo lib. XII, pag. 370. Duæ tantum præfecturae urbes habent: ἡ Τυανιτις καὶ τὰ Τύανα, ὅπου τὸ μέγα τὸ Τάυρον, τὸ κατὰ τὰς Κιλικίας πόδας, Τυανίτις καὶ Τύανα. Hæc Tyanitidis] substrata monti Tauri est, juxta Cilicias Portas: ubi facilis transitus in Ciliciam fit, & inde in Syriam. Vocatur autem Εὐφύβεια, ἡ πρὸς τὸ Τάυρον ἀγρὸς δὲ καὶ πεδία: ἡ πεδία, Eusebia ad Taurum, fertilis & maxima sui parte plana. τὰ δὲ τῶν ἰσχυρῶν χώματι Σιμενθιδῶν, τῶν τεχνικῶν καλῶν, Tyana autem imposita sunt aggeri Semiramidis.

prope muris substructo. Græci itaque pluraliter nomen urbis efferunt : atque ita etiam Sozomenus lib. vi, cap. xii. συνέδοι ἀγόνται ἐν Τυάνοις, *celebrantibus* [episcopis] *Tyanis synodum*. Etiam Latini aliquando. Ammianus lib. xxiii, cap. xix. *Apud Asbamei Jovis templum in Cappadocia, ubi amplissimus ille philosophus Apollonius traditur natus apud oppidum Tyana, stagno effluens fons cernitur, qui magnitudine aquarum influus, se seque resorbens, numquam extra margines intumescit.* Et lib. xxv, cap. xxxiii. de Joviano : *Tarso profectus, extentis itineribus, venit oppidum Cappadocia Tyana.* Flavius autem Vopiscus Aureliano cap. xxi. feminea forma usus est. *Quum Tyanam, inquit, venisset, eamque occlusam reperisset, cetera.* Et cap. xxiii. epistola imperatoris ad Mallium Chilonem : *Occidi passus sum, quasi beneficio Tyanam recepi.* Nummus Hadriani exstat cum memorabili epigraphe : ΤΥΑΝΕΩΝ --- ΠΡ-Τ. ΙΕΡ. ΑΣΥ. ΑΥ. ΕΤ. ΚΑ. quam Harduinus ita interpretatur : Τυανίων Καπ. πρώτης, ἱερῆς, ἀσύλευ, αὐτοκρατορίας, ἔτι καί, qui si Hadriani annus est, ultimus hujus est principis. Gentile igitur est Τυανίης, Τυανίς. Vopiscus autem dicto loco, *apud Tyaneos.* An etiam Ovidii *Tyanæus incolæ* lib. viii, Metamorph. vers. 721. huc pertineat, dubitari potest, quia fabula illa *collibus in Phrygiis*, atque sic procul a Cappadocia, acta fingitur vers. 621. Minus autem dubito, quin Xenophontis Δάνα, Dana, ex Τυανῶν prave a scribis contracta fuerit, quum lib. i, ἀναβάσις. Cyri pag. 147. ait : ἰλάντι πρὸς οὐρανὸν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, *profectum* [ab Iconio] *ad Danam esse urbem frequentem, magnam & felicem* : unde statim per Pylas in Ciliciam progressus fuerit. Non enim consentire Ortelio possum, qui ad Danaën Ptolemæi in Polemoniaco Ponto refert, obscuram & longe nimis extra viam Cyri sitam : Tyana autem clariora sunt & prope Tauri transitum, ut Strabo descripsit, posita.

Cetera Ptolemæi in Tyanitide ignota sunt Dagra, (alii Drata legunt) Bazes, Siala : digniora ab Romanis adjecta Castabala & Cybistra. Strabo dicto loco : ἐν πολὺ ἀποθὲν ταύτας ἢ τὰ τε Κασάβαλα καὶ τὰ Κυβίστρα, *non procul ab hac [Tyanitide] sunt Castabala & Cybistra* : quæ paullo ante in undecima præfectura ab Romanis adjecta censuerat. Castabala hæc alia sunt a Ciliciis, ut situs & positio demonstrat. Plinius quoque lib. vi, cap. iii. Cappadociæ oppida hac serie enumerat : *Diocæsaream, Tyana, Castabala.* Fuit Castabalis τὴν Περσῆας Ἀρτήμιον ἱερὸν, *Perasia Dianæ templum*, sic dictæ, quod per mare advecta fuerit, ut Strabo explicat. Ibi sacræ mulieres illætis pedibus per prunas ambulabant. Alterum oppidum Cybistra sunt, etiam a Cicerone memoratum lib. xv, epist. ii. ad senatum de Anobarzane rege : *tum a me discessit in oppidum Cybistra.* Et epist. iv. ad Catonem : *In Cappadocia extrema, non longe a Tauro, apud oppidum Cybistra castra feci : ut & Ciliciam tuerer, & Cappadociam tenens nova finitimorum consilia impedirem.* Idem Attico lib. v, epist. xviii. *Nos in Cappadocia cum exercitu ad Cybistra.* Et lib. vi, epist. i. *Recentissimas a Cybistris te meas litteras habere ais, a. d. x. Kal. Octob. duas.* Ptolemæus Cybistra in Cataonia præfectura censuit : Hierocles in Cappadocia Secunda.

Ejusdem provinciæ Secundæ fuit etiam *Faustinopolis* ab eodem laudata Hierocle in Notitia. Inter Tyana & Taurum sita erat, ac ante in *Sasimus* iter Antonini vidimus, quo a Tyanis per Faustinopolim, nullo interjecto oppido, in Ciliciam Syriamque tenditur. Item *Andabalis* inter Salima & Tyana, Antoniniano itinere. Quod & alio vetusto itinerario, quod Hierosolymitanum & Burdigalense dicitur, pag. 149. comprobatur hoc ordine :

Mansio	Sasimam	- - -
Mansio	Andavilis	M. XVI.

Ibi est villa Pampalis, unde veniunt equi curules.

<i>Civitas</i>	Tyana	
	<i>Inde fuit Apollonius magnus.</i>	
<i>Civitas</i>	Faustinopoli	M. XII.
<i>Mutatio</i>	Caena	M. XIII.
<i>Mansio</i>	Opodanda	M. XII.
<i>Mutatio</i>	Pylas	M. XIII.

Finis Cappadociae & Ciliciae.

Præfectura CILICIA Cappadociae pars est, cis Taurum, a Cilicia tam Aspera quam Campestri, quæ trans Taurum sunt, sive inter Taurum & mare, distinguenda maxime. Hæc præfectura caput totius Cappadociae Magnæ tenet, cui urbi olim nomen *Mazaca* fuit, postea novum sub Tiberio additum, *Cæsarea*, ut tamen prius non penitus exstingueretur. Strabo dicto libro pag. 370. *ἡ τῇ Κιλικίᾳ καλυμμένη τῇ Μάζακᾳ ἡ μητρόπολις τῷ ὄντι, καλεῖται ὁ Εὐσεβίας. καὶ αὐτὴ ἐπέλασεν ἡ πρὸς τῷ Ἀργαίῳ.* In præfectura, quæ Cilicia dicitur, *Mazaca* sunt gentis metropolis. Ipsa quoque *Eusebia* vocatur, cognomine ad *Argæum* montem. Sed *Eusebia* cognomentum, novo *Cæsarea* accedente, exspiravit: in nummo tamen detricto residuum est ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ - - - - ΑΡΕΙΑΣ, quod haud dubie legendum Εὐσεβίης Καίσαρος præsertim quod mons quoque expressus est, qui *Argæum* significat, sicut in ceteris huius civitatis nummis, qui præferunt ΜΗΤΡΟΠ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ, metropolis *Cæsarea*. Justinianus nomen *Cæsarea* ab Julio vel Augusto accepisse credidit. Novella enim xxx ineunte ait: *Et populosissima est [Cappadocia] & urbem maximam præbet ejusdem cognominis cum cæsaris nobis Cæsare, qui summo orbis terrarum arbitrio, quod nos obtinemus, bonum dei principatum.* At sic Strabo illud nomen haud præterisset, si jam tum ipsius ævo impositum fuisset. At Eusebius Chron. Tiberium jussisse *Mazacam* adpellari *Cæsaream* tradit. quod Eutropius lib. vii, cap. vi. confirmat. *Quosdam reges, inquit, per blanditias ad se evocatos nunquam remisit: in quibus Archelaum Capadocem civitatem adpellari nomine jussit, quæ Cæsarea dicitur, quam Mazaca antea vocaretur.* Sextus quidem etiam Rufus cap. xi. refert Cappadoces ita majestatem Romanam coluisse, ut in honorem Augusti *Cæsarem Mazaca*, civitas Cappadociae maxima, *Cæsarea* nuncuparetur. Fieri autem potuit ut a Tiberio in honorem patris Augusti ita nuncuparetur, quemadmodum in Julii patris honorem multas Julias Augustus cognominavit. Et notanter dicitur, in honorem Augusti *Cæsarem* non, ab *Augusto Cæsare*. Primum nominis *Cæsarea* monumentum, quod nobis reliquum sit, est nummus Neronis cum monte præcelso epigraphen habens ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ. Deinde Plinius lib. vi, cap. iii. *Cappadocia habet sub monte Argeo Mazacam, quæ nunc Cæsarea nuncupatur.* Ptolemæus lib. v, cap. vi. *Μάζακα, ἡ καὶ Καίσαρεια, Mazaca, quæ etiam Cæsarea nuncupatur.* Et Ammianus lib. xx, cap. xviii. *apud Cæsaream Cappadocia etiam tum degentem invenere Constantium, Mazacam antehac nominatam, opportunam urbem & celebrem sub Argei montis pedibus sitam.* In Notitiis tantum *Cæsarea* vocatur: in Peutingeriana utroque nomine, *Mazaca Cæsarea*. Situm urbis ita describit Strabo, ut a Ponto Euxino distaret agens itadus: a Cilicis pylis ὁδὸν ἡμερῶν ἑξ, itinere sex dierum. A *Mazaca* gentile idem format *Μαζακῆς, Mazacenus*: ab altero nomine pernotum est. *Argæum* montem distat altitudinis, ut nunquam vertex nivibus privetur. Generosos equos alit. Claudius in Rufin. lib. ii, vers. 30.

- - - - - jam pascua fumant

Cappadocum, sollicitumque parens Argæus equorum.

Sub hoc monte fuit etiam *Dacora*, vicus, patria Eunomii Ariani, in quam etiam Theodosio fuit etiam relegatus. Sozomenus lib. vii, cap. xviii. *ὁ μὲν ἔτι πολλὰ ἵσταντο τὰς*

γῆς τελευτήσας, ἔτυχεν τῆς ἐν τῇ πατρίδι ταφῆς. καί μιν δὲ αὖτις Καππαδοκῶν, Δακίον ἢ δ' ὀνομαζομένην, τομῇ τῆς πρὸς τῇ Ἀργαίῃ Καισαρείας, facto functus non longe post relegationem, sepulturam in patria sortitus est. Vicus hic erat Cappadocum nomine Dacora, situs in territorio Casarea ad Argem. Philostorgius lib. x, cap. vi. de eodem Eunomio: εἰς τοὺς ἑαυτῷ διάγειν ἀγροὺς ἀφίδη: Δακωρονὴ δὲ τοῖς ἀγροῖς το ὄνομα, dimissus, ut in propriis agris ageret. Dacoroëni autem illi vocantur. Antea vero, lib. vi, cap. iiii. dixit, ἑαυτῷ πατρίδα τὴν Καππαδοκίαν, ejusdem patriam Cappadociam fuisse.

In illo tractu fuit etiam Ναζιανζός, *Nazianzus*, patria S. Gregorii, episcopi eloquentissimi, qui *Nazianzenus* inde cognominatur. Socrates lib. iv, cap. xi. Γεννῆται δὲ Ναζιανζῷ πελάσι ὑπελοῦς, γυνίμαζόντος τῇ Καισαρείᾳ, ἐπίσκοπος, *Gregorius*, vilis oppidi *Nazianza*, *Casarea* vicini, *episcopus*. Hæc vicinitas illa est, propter quam præfecturæ, in qua Cæsarea fuit, adjungamus, quia nihil de situ ejus est proditum, nec ulla ejus mentio in profanis geographis, aut vetustis itinerariis est habita. Quod vero in Notitiis non ei parti Cappadociæ, cujus caput Cæsarea est, sed Cappadociæ secundæ, cujus Tyana sunt metropolis, tribuitur; credo inter Cæsaream & Tyana Nazianzum fuisse positam. Vita Nazianzeni de ea ita traditur: πόλις αὖτις ἡ διυτίτης τῶν Καππαδοκῶν, πόλις δὲ Ναζιανζός. ἢ τις τοσούτω περιφαστικῶς γίγνεται ἐξ ἐκείνου; οἱ μὲν τετράταιν τῆς οἰκονομίας δὲ ἐκείνου γνωρίζονται. Patria ipsi fuit *Cappadocia Secunda*, [natale] oppidum *Nazianzus*, quæ ita illustris ab ipso facta est, ut usque ad fines terrarum orbis celebretur. Suidas in *Απολλωνίῳ* & in *Γεννίῳ* non urbem, sed σταθμὸν, *stationem*, seu, ut posteriores geographi loquuntur, *mansionem* vocat. Miror autem, si mansio fuit, qui factum sit, ut nulla ejus in itinerariis, per mansiones distributis, fiat mentio: quæ in hac Cappadociæ parte per Sasima, Tyana, Faustopolim ducunt, & aut Cæsaream ferunt, aut ex illa aliorum feruntur.

Hinc in septemtrionem ad Galatiæ fines Ptolemæus præfecturam CHAMANEN locat, quæ Strabonis CHAMANENA est: in qua ille *Zamam*, *Andracam*, *Sarvenam* & alia obscura oppida enumerat. Abortu adjacet SARGARAVSENA, Strabonis *Sargasena*, ex quo syllaba fortassis excidit, quia & Plinius & Ptolemæus *Sargaravsenæ* nomine consentiunt. Et hujus oppida ignobilia cuncta sunt, quotquot Ptolemæus enumeravit, *Chara*, *Sabalassus*, & reliqua incerti nominis, quia Palatinus codex a vulgato in iis discrepat: in quibus & *Αεραγίθιος*, sive *Αεραγίθιος*, *Ariarathia* sunt, quæ regis conditoris nomen, si recte scriptum est vocabulum, ostendit. Verius nomen Itinerario est *Ariarathia*, id est *Αεραγίθια*, itineribus a Sebastia & Nicopoli.

Reliquas præfecturas Ptolemæus lib. v, cap. vii. in Armenia minore censet, e quibus præcipuæ *Cataonia* & *Melitene*; quas vero Strabo in Cappadocia, ut vidimus, numerat. Et Plinius lib. vi, cap. iiii. *Cappadociæ pars præterea Armenia majori, Melitene vocatur: Commagene, Cataonia*. De Ptolemæi *Muriana*, Strabonis *Moramena*, Plinii *Morimene*, quam Galatiæ præterendi dicit; supra in *Nyssa* aliquid notavimus, quia Ptolemæi situ tam urbis quam præfecturæ, quia hoc Galatiæ præterenditur secundum Plinium, qui itinerario Antonini juvatur, quo *Nysa* sive *Nyssa* Asponis Galatiæ propinqua, uno tantum oppido interjecto, constituitur. Quod si est, *Muriana* Ptolemæi, quam ille supra *Cataoniam* & orientem versus prope medio loco inter Galatiam & Euphratem locavit, magnum per spatium in locum citiorem reducenda erit. *Lavinianesina* autem Ptolemæi, rectius Strabo videtur *LAVINASIENAM*, *Λαυινιασηνήν*, nuncupasse: in qua Ptolemæus tria oppida ripensia, sive περὶ τὸ Εὐφράτι ποταμῷ, ad *Euphratem flumen* sita, recenset, *Cornen*, *Metita*, (*Mituta*) & *Claudiadem*: quæ videtur Plinii *Claudiopolis* ad Euphratem esse lib. v, cap. xxiv. ut supra in extrema Isauria, quum de *Claudiopoli* ageremus, demonstravimus: Reducta ab ripa, obsecratoria sunt omnia, *Caparcelis*, *Pasarne*, *Gizara*, *Sabagena*, *Nolasene*, *Langa-*
(Dd) 2 *sa*.

sa. Ad nobiliores ergo praefecturas, *Cataoniam* & *Melitenen* progredimur explicandas.

CATAONIAE Ptolemæus præter obscura multa tribuit nobiliora oppida *Cybistra*, *Claudiopolis*: *Comana*, & *Mopsucrenen*. Strabo *Cybistra* non *Cataoniae*, sed novæ præfecturæ, ab Romanis adjectæ, adscripsit: ideo supra cum *Tyanitide*, cui adjacent, exposuimus: *Claudiopolis* vero in extrema *Isauria* explicavimus, quia *Ammianus* ei provinciæ, pro temporum suorum consuetudine, tribuebat, unde repeti possunt: nam secundum veterem geographiam omnino *Cataoniae* videtur contribuenda. *Comana* autem *Cappadocia*, a Pontico diversa, extra controversiam in *Cataonia* sunt: de quibus ita Strabo lib. xii, pag. 369. *Ἡ Ἀντισσαριεὺς κοινὸν ἔχει τὰ Κομάνια, καὶ τὸ τῆς Εὐβοῆς ἱερὸν, Κομάνια sunt & Bellone templum. πόλις δ' ἐστὶ ἀξιώλογος, - - - Κατάουσι δὲ εἰσι οἱ ἱνακῆτες, urbs est memorabilis: - - - Κατάουσι sunt qui incolunt.* Deinde pontificis dignitate descripta, qui summo honore polleat regem apud *Cappadoces* sit, *Sarnum* fluvium urbem perluere dicit. *Ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ἡ Σάρδις ποταμὸς.* Per urbem hanc, inquit, *Sarnus amnis fluit*. Et *Plinius* lib. vi, cap. iii. *Cappadocia unus habet coloniam Claudii Cæsaris Archelaidem, quam præfluit Halys: oppida, Comana, quod Sarnus; Neocæsariam, quod Lycus, intellige, præfluit.* Ex quo situs quodammodo respectu *Ciliciæ* cognoscitur, si fluminis decursionem retro persequamur. Multis itineribus *Antonini* illius, sub cuius nomine *Itinerarium* vetus habemus, *Comanorum*, quæ in *Cappadocia* sunt, facta est mentio: gemino a *Sebastia* *Cocufon*, altero per *Cæsaream*, altero per compendium: & alio a *Cæsarea* *Anazarbum*: & rursus alio a *Sebastia*, ibidem: & illud quod a *Nicopoli* tendit *Arabissum*. Satis sit illorum unum, idque primum, excerpere, quod *Sebastia* per *Cæsaream* ducit *Cocufon*.

Sebastia

- - -

Cæsaream

Artaxata M. P. XXIIII.

Coduzabala M. P. XVIII.

Comana M. P. XXIIII.

Piandari M. P. XXIIII.

Cocufon M. P. XXXVIII.

Oppidum *Mopsucrene*, id est *Μόψου κρήνη*, ut *Ptolemæus* scripsit, sive *Mopsi fons*, in ejusdem positione prope *Taurum* est, supra *Tarsum* & *Lamum*, *Ciliciæ* urbes non ignotas. *Hieronymus* *viculum* vocat, quia exiguum videtur oppidum fuisse, si modo fuit oppidum, in quorum tamen numero recensuit *Ptolemæus*. Nobilitavit mors *Constantii* quem fatum ibi oppressit, quum adversus *Julianum* proficisceretur. *Hieronymus* *Epiphio* *Nepotiani*, sive *Epist.* iii. *Constantius, Ariane fautor hereseos, dum contra inimicum pergit, & concius fertur ad pugnam, in Mopsi viculo moriens, magno dolore hosti reliquit scriptum.* *Socrates* *Hist. eccles.* lib. ii extremo de eodem *Constantio*: *ἐν Μόψου κρήνῃς ἐπὶ τὸν Σοὺ Μόψου κρήνης viam finivit*, plurali numero: quemadmodum etiam *Ammianus* lib. xxi, cap. xxix. [Vales. cap. xv.] *venit Tarsum, ubi leviori febris conatus, rursus in viam in immensa valetudinis excuti posse discrimen, petiit per vias difficiles Mopsucrenem*. *Cilicia* ultimum hanc pergentibus stationem, sub *Tauri* montis radicibus positam. Et *Græci* etiam in eadem historia pluraliter nominant. *Sozomenus* lib. v, cap. i. *ἰταλιώτησιν ἐν Μόψου κρήνῃς, Mortuus est Mopsucrenis*. *Philostorgius* quoque lib. vi, cap. v. *παρὰ τὰς Μόψου κρήνας κρήνας, ad Mopsi Crenas, [fontes] aut locus vocantur.* Et *Chronicon Alexandrinum* sive *Sæculi Fasti* ad *Constantii* ultimum annum pag. 684. *ἔλθων εἰς Μόψου κρήνας, veniens ad Crenas Mopsi, sive Mopsucrenas*. Sic etiam *Hieronymus* *Chronico* *Eusebiano*: *Constantius Mopsucrenas*.

Tandem MELITENE Μελιττή, ex nobilioribus est Cappadociæ præfecturis : quam Strabo,
(D d) 3 re-

recensens præfecturas, primo loco posuit. Euphrates ab ortu prælabitur, eamque dirimit Sophene, Armeniæ majoris regione. Fertilis ut Sophene, plus quam ceteræ Cappadocum præfecturæ, adeo ut vinum etiam & oleum ferat: ex quo genere Strabo pag. 368, lib. xii. laudat τὸν Μοναρίτην οἶνον τοῖς Ἑλληνικοῖς ἐνάμιλλον, *Monarite vinum, quod cum Græcis certet*. Ptolemæus Armeniæ minori adscribit, quod ipsius æνδ forsan ei fuit contributa: Strabo autem & Plinius lib. vi, cap. iii. censent in Cappadocia. In universum Strabo Cappadociæ præfecturis πόλεις, *urbes* pag. 370 denegat, præter Tyanitidem & Ciliciam, quarum illa Τῴαν habeat; Cilicia, caput gentis, *Mazaca*. Ptolemæus autem plura singulis præfecturis oppida assignat, vicos forte connumerans majores, aut sui temporis describens faciem, quod dubitare non licet, sub Romanis cultiorem formam Cappadociam induisse, quam ante sub regibus suis usa fuerat. Tria ergo hic oppida Melitenæ dat, *Dagufam*, *Sinidem* coloniam, & *Melitenen*, cognominem regioni. *Dagusa* haud dubie est Itinerarii Theodosiani *Dascusa*, itinere a Satala Melitenen per ripam, quinquaginta supra Melitenen milliariis in ripa Euphratis sic posita:

Dascusa

Ciacam

M. P. XXXII.

Melitenen

M. P. XVIIII.

Plinius lib. v, cap. xxiv. flumen Euphratis describens, Dascusam a Melitene LXXIV millibus in septemtrionem versus disjunxit. Orosius lib. i, cap. ii. antiquissimis libris *Dascusam* vocat. Credo neutrum nomen malum esse, & dialecto potius, quam errori dandam variationem: Syri enim, vicini Cappadocibus, sibilum in r mutare consueverunt. *Cretas Dascuta*, inquit, *in consinio Cappadociæ & Armeniæ sita est*. Hactenus bene: minus autem recte sese habent quæ adjecit; *haud procul a loco, ubi Euphrates nascitur*. longe enim abhinc fontes ejus fluminis remoti sunt. Notitia Imperii sub dispositione Ducis Armeniæ, in Ponto, seu laterculo minore adposito, habet *Alam Aurianam Dascusa*. Ibidem etiam est *Ala prima Augusta Colonorum, Chiaca*. Hæc *Ciaca* est Itinerarii. Ptolemæo Κιάκι, *Ciacis* in mediterraneis Melitenæ.

Tertia, *Melitene*, clarior. Strabo tantum regionem hujus nominis aliquoties memoravit: nec oppidum fuit antequam Trajanus rerum potiretur. Procopius lib. iii de Aedific. cap. iv *In Armenia quondam Minori dicta, non procul a flumine Euphrate, χωρίον, locus fuit ὅφ' ἔδ' ὁ λόχος Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἱδρῶς, ubi Romanorum milites stationarii collocati fuerant. & locum quidem Μελίτην, Melitenen; λόχον, militum numerum, Legionem nunciaverunt. Hic Romani olim ἔρμα ἐν τετραγώνῳ ἐπὶ χωρὶς ὑπτίας ἰδίματι, munitionem quadratam exstruxerat plano in campo, sedem militibus ac militaribus signis satis commodam. μετὰ δὲ Τραϊανῷ τῷ Ῥωμαίων αυτοκράτορι δόδογματι ἐς πόλιν τε ἀξίωμα ὁ χωρὶς ἀφίκα, καὶ μητρόπολις κατίση τῷ ἴπῳ. Post Trajani augusti mandato urbis dignitatem locus obtinuit, & gentis metropolis facta est. Crevit civitas, ut munimenta non caperent, & latius in suburbiis, quam intra pomeria habitaretur. Anastasius ergo augustus ampliare moenia cepit, Justinianus perfecit, & provinciæ ἡγαλλότισμα, *pulcherrimam urbem* Melitenen reddidit. Provinciam quidem Armeniam Minorem pro divisione illorum temporum intelligit, quemadmodum jam Ptolemæi æνδ Melitene pars Armeniæ ejusdem fuit: Strabonis tamen & Plinii temporibus pars illa fuit Cappadociæ.*

Hæc illa *Melitene* urbs, antea castrum fuit, cui legio illa imposita fuerat, quæ sub Marco imperatore mirandam pluviam Romanis; fulmina autem & tonitrua hostibus a Deo impetraverat. Eusebius lib. v, Hist. eccles. cap. v, vocat τὸς ἐπὶ τῆς Μελίτην ἕως λεγομένης λεγιῶν στρατιῶτας, *milites legionis Melitenæ*: Xiphilinus autem in Marco; τάγμα τῶν ἀπὸ Μελιτηνῆς στρατῶν, *legio*

legionem militum a *Melitena* evocatorum, sive qui urbi & agro illi præsidio a longo tempore fuerant. Ab Augusti enim ævo, ut Dio lib. LV, pag. 564. notavit, τὸ δωδέκατον τὸ ἐν Καππαδοκίᾳ τὸ Κερκυνοφόρον, *duodecima* [legio] *Fulminifera* dicta, castra in Cappadocia habuerat. Unde opinio quibusdam nata, sub Marco demum id cognomen ex miraculo accessisse legioni. In Itinerario frequens ejus urbis mentio, tamquam præcipuæ, ex qua itinera Cæsaream, & a Cæsarea & Cocuso Melitenam instituuntur. Tabula quoque ex Theodosii ævo Augustana habet prope Euphratem *Melitenis*, corrupte quidem, ut tamen verus locus inde & situs ignorari non possint. Hieroclis Notitia *Μελιτηνή*, *Melitene*, metropolis est Armeniæ Secundæ. Stephanus autem antiquiores, & in iis Strabonem sequutus, *Μελιτηνὴ πόλις Καππαδοκίας*. ὁ πολῖται *Μελιτηνῆς*, *Melitene urbs Cappadociæ: cives, Meliteni*.

Tertia urbs Ptolemæi est *Σινίς κολώνια*, *Sinis colonia*. Nihil, præter hæc, de hoc nomine reperitur. Coloniam vero dum dicit, videtur locus, quem sine prisco nomine Procopius dicto lib. III, cap. IV. memoravit. Ἦν δὲ τι φρέλον ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἐν ἀκρωνυχίᾳ λόφῳ κατακειμένου πεποιημένον τοῖς πάλαι ἀνθρώποις. ὁ δὲ Πομπήϊος ἐν τοῖς ἀγῶ χρόνοις ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐξελὼν, καὶ τῆς χώρας πόλιν κυρίῳ γεγονώς, ἐκρατύνατέ τε ὡς μάλιχα, καὶ Κολώνειαν ἐπωνόμασε. In hac regione castellum veius præcipitis collis insidebat verticem. Quum id quondam Pompejus, Romani exercitus imperator, expugnasset, provincia bello subacta, munivit ipsum sedulo, & Coloniam appellavit. An huc forsan *Coloni*, quorum in *Ciaca* paullo ante ex Notitia imperii facta est mentio, referri possunt? non negatum imus: nec vero possumus adseverare.

Hæc de Ripensi Melitene: mediterranea obscura omnis, cui a Ptolemæo hæc oppida tribuuntur: *Zoparistus*, *Titarissus*, *Cianica*, *Phusipara*, *Eusimara*, *Jassus*, *Lengæsa*, & alia, quæ in variis volvuntur lectionibus, ut nec certum nomen sit, sicut *Lengæsa* in Palatino est *Leuæsa*. De *Ciaci* supra dictum in *Ciaca*, quum ripam, cui propinqua fuit, explicarem.

Sunt alia quedam Cappadociæ tributa, quæ quod geographi ignorant, nec præfectura eorum significata est, utique prætermittimus; unum tantummodo exemplum τῶν Κριτάλων, *Critalorum* Herodoti adferentes, ut incertum loci etiam de aliis cognoscatur. Herodotus lib. VII, cap. XXVI. dicit de Xerxe, ἐπορεύετο εἰς Σάρδεις ἐκ Κριτάλων ὁρμυβείς τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ, *iter mensestus est Sardes versus, movens ex Critalis Cappadociæ*. Sed quo loco fuerit, non exprimitur, nisi quod rex inde ad Halyn progressus sit, eoque trajecto Cælenas venerit, indeque perrexit Sardes.

Hæc de Cappadociæ præfecturis. De nomine superest quod adjiciamus. Plinius lib. VI, cap. III. a flumine *Cappadoce* deducit. *Galatiæ*, inquit, prætentæ est *Morimene*: ubi distinguitur eos *Cappadox* amnis, a quo nomen traxere, antea *Leucosyri* dicti. Parvum oportet fluvium esse & ignobilem: ideoque ad aliis neglectus fuit. Apud Stephanum Herodianus forsan & Menander ἀπὸ κτισθ, a conditore vel gentis vel regni, cui *Καππάδοκ*, *Cappadocus* nomen fuerit, derivant. Sed etiam hoc incertum. Certius, sicut barbara gens fuerunt Cappadoces; ita nominis quoque originem esse barbaram, sive ex barbara quadam voce ortam. Gentile est *Καππάδοξ*, ut Stephanus scripsit, *Cappadox*; & alia forma *Καππάδοκ*, *Καππάδοκ*, *Cappadocus*, *Cappadoca*: iterum alia, ὁ *Καππαδόκης*, *Cappadoca*. Dionysius periegeta vers. 973

Τῆς δ' ἦτοι μάστιγος μιν ἐπ' ἡπειροῖο βαθείης

Καππαδόκαί ναίουσι,

atque hujus media in continente vasta Cappadoca habitant. Latine plerumque dicunt *Cappadox*, *Cappadoces*, pro numero diverso: nec tamen alias aspernantur flexiones. Horatius lib. I, epist. VI. vers. 39

Μαν-

Mancipis locuples, eget aris Cappadocum rex,
quod ex vulgari forma est, *Cappadox.* At Martialis lib. x epigram. LXXVI

Nec de Cappadocis eques catastis.

Et Columella lib. x sive Cultu hort. vers. 184 de lactuca:

Hac sua Cappadoca servat cognomina gentis.

Et Plinius lib. XIX, cap. VIII. *folio lactuca Cappadoca.* Idem lib. XXXVII, cap. x. *Cappadocia gemma*, quod a *Cappadocius* καππαδοῖς est

Sic etiam omnis Asia citerior, sive magna illa peninsula ab Hellesponto ad Euphratem usque est exposita, præter *Minorem Armeniam*, antiquam illam & propriam, distinctam ab accessionibus, a Ptolemæo adjectis, (quas itidem in Cappadocia, cui detractæ sunt, exposuimus) est perlustrata. Armeniam autem parvam cum magna & transeuphratæa conjungemus, & proxime post Bosporum & Colchos, adjacentesque gentes explicabimus.

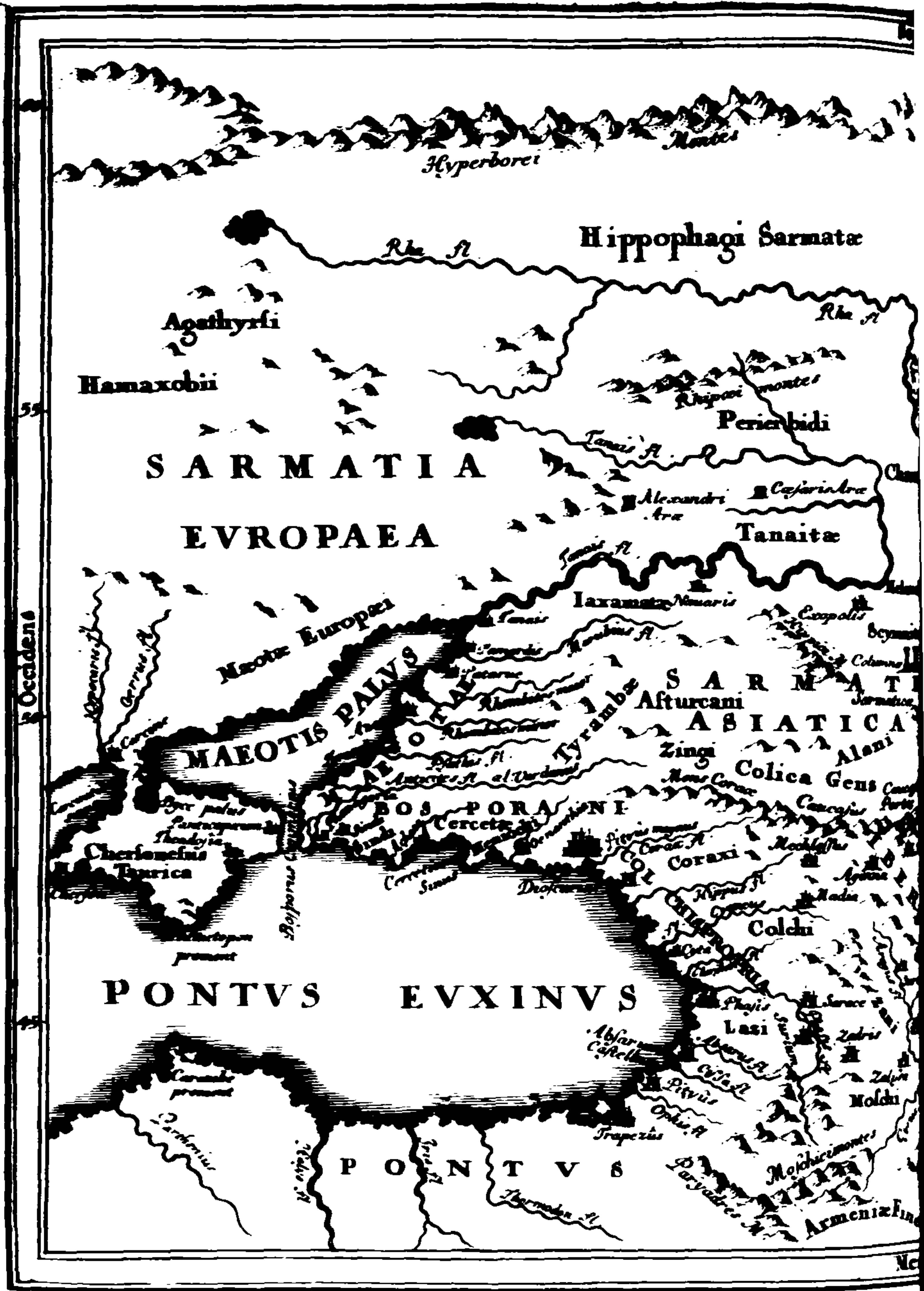
C A P U T IX,

D E

BOSPORANIS, MAEOTIS, ATQUE COLCHIS.

FAciam Ponti citeriorem, quam Asiæ obvertit cultiori, contemplati sumus: nunc quæ ab tergo sunt, a Bosporo Cimmerio ad fines usque Trapezuntinos, perlustrabimus. Ad Bosporum, ubi in Pontum exit, Ptolemæus posuit *Corocondamam*. Strabo lib. XI, pag. 341. vocat καὶ μὲν ΚοροCONDAMAI, *vicinis Corocondamam*, & esse dicit τὴν Κιμμερικὴν καλουμένην ἐν ὅτρῳ πείρας, *terminum Bospori, qui Cimmerius adpellatur.* Juxta hanc est εὐμεγέθους λίμνη, *juxta magnitudinis lacus*, qui decem a pago stadiis in Pontum effluit: idemque partem annis Ἀρτακτου, *Articetæ* recipit, quem alii *Hypæum* vocant, & gemino ostio exire dicunt, altero in Mæotin paludem, altero in Pontum Euxinum. Hoc præter Strabonem etiam Stephanus ex Alexandro Polyhistore refert. Quo fieri necesse est, ut parva insula inter Bosporum, Pontum, Mæotin & lacum ΚοροCONDAMAI, *Corocondamæum* ejusque cluviones sit. Plinius *peninsulam* vocat lib. VI, cap. VI. sequutus Melam lib. I, cap. XIX. *Obliqua*, inquit, *regio, & in latum modice patens, inter Pontum paludemque ad Bosporum excurret: qui duobus alveis in lacum & in mare profuens Corocondamam peninsulam reddit.* Verius *insulam* dixisset, uti Dionysius vers. 550 ἀπειριστὴν ἰήσον, *immemens insulam* dixit; & Strabo quoque ante dicto loco.

Oppida quatuor in ea posuit Mela, *Hermonassam*, *Cepos*, *Phanagoriam*, & in ipso ore *Cimmerium*. Corocondamæ rationem nullam habet, sed insulæ id nomen dat: quæ vero si fuit oppidum, prope locum Hermonassæ fuisse necesse est, in australi illius insulæ parte. Dionysius v. 552. ἑνεκτιστὸς Ἑρμωνίασσα, *bene constructa Hermonassa.* Inde *Cepi* sunt, Κῆποι, id est Horti, qui oppido videntur nomen dedisse. Plinius, *Cepi Milesiorum*, puta colonia. Diodorus lib. XX, cap. XXIV. φεύγων εἰς τὰς καλουμένας Κῆπους, *fugiens in oppidum Cepi aut adpellatur.* Strabo in urbibus αἰετλοῦσι, *memorabilibus* numerat, ut jam dicemus. Scythia *Cepos* ad Bosporum, paludem versus, erat *Phanagoria*, ut Plinius & Mela & Ptolemæus nominant: sive Φαναγορῆος πόλις, *urbs Phanagora*, ut Scylax & Strabo dicto loco adpel-

BOSPORVS, MAEOTIS,
IBERIA, ALBANIA,
ET SARMATIA
ASIATICA

Alaci
Phthiropagoi
Materi

Rhennici Montes
SCYTHIA INTRA IMAVM

Coraxi
Ptol.

Orgasi

Iota
seu
Asiota

Aorfi

Noragus M.

MARE CASPIVM

seu

HYRCANVM

MEDIA

ATROPATENE

Caspiana

Oriens

50

45

laverunt : hic vero ibidem etiam : ἡ τε Φαναγορία ἔστι πόλις ἀξιόλογος , καὶ Κῆποι , καὶ Ερμόνασσα , *Phanagoria est memorabilis urbs , & Cephis , & Hermonassa*. Apud Dionysium est Φαναγόρη , *Phanagora* , credo metri causa : quia ceteri constanter *Phanagoria* , sine diphthongo. Apud hanc urbem est fanum *Veneris* τῆς Ἀπαίωρος , *Apatura* , id est dolosæ , ab ἀπάτης ; quia dolo ibi gigantes auxilio Herculis fingitur occidisse. Plinius *Phanagoria* , & *pene desertum Apaturos*. Idem inter Cepos & Phanagoriam interponit *Stratocleam* ad Bosporum. Ut autem Hermonassa in ipso aditu Bospori juxta Pontum est : ita ultimo in ostio ad paludem Mæotin fuit *Cimmerium* , Plinio sic distribuyente ; sive , ut Mela ait , in ipso ore , puta Mæotidos. Ab hoc oppido Bosporus ille cognominatus est *Cimmerius*. Ptolemæus hic Κιμμερίαν ἀκρόν , *Cimmerium promontorium* posuit. Populus Κιμμερίασι sive Κιμμεριακοῖς , *Cimmerii* , quos potentes quondam in Bosporo fuisse , & Asiam usque Ioniam vastasse , Strabo refert.

Extra insulam , quam lacus cum Hypani fluvio facit , est *Sindica* terra , culta ab *Sindis* sive *Sindonibus* , Strabo ibidem : Τῶν Μοιωτῶν εἰς τὴν αὐτοῖς τε οἱ Σίνδοι , *De Mæotis Sindis sint* , & ceteri. Mela dicto loco : *in confinio Mæotidis Sindnes* : & mox : *Sindos in Sindonum regione*] *ab ipsis terrarum cultoribus condita est*. Male in Scylacis Periplo Σινδοί per ῥ scribuntur : quia statim sequitur Σινδικὸς λιμὴν , *Sindicus portus* , per δ , quod vitium prioris coarguit. Ipsa insula , quam descripsimus , fuit Sindorum sive Sindonum. Oppidum vero illorum *Sindos* , ut Mela modo nominavit : Plinio lib. vi , cap. v. civitas *Sindica* ; Ptolemæo Σινδὰ πόλις , *Sinda vicus* : Straboni Σινδικὸς λιμὴν καὶ πόλις , *Sindicus portus & oppidum*. Regio dicitur *Sindica*. Strabo dicto loco : αἱ πόλεις πέραν Ἰπάνου ἐν τῇ Σινδικῇ , *oppida trans Hypanum in Sindica*.

Antequam in ora Ponti progrediamur , qui supra Sindos *Mæota* , sive gentes *Mæotica* fuerunt , perlustrabimus. Strabo dicit eodem loco : *De Mæotis sunt Sindis , Dandarii , Toreata , Agri , Arrichi* : ad hæc Τάρπητις , *Tarpetes* , *Obdiaceni* , *Sutaceni* , *Dofci* , alii plures : nec non *Aspungitani inter Phanagoriam habitantes & Gorgippiam habitantes per 10 stadia*. Pomponio Melæ sunt *Toreata* , haud dubie iidem , qui *Toreata* , extra Mæotidis confinium , & posteriores Sindonibus.

Ptolemæus lib. v , cap. ix. ad Tanain , prope ostia , oppidum eodem nomine *Tanuin* posuit , quod & Stephanus ex Alexandro Polyhistor , nec non ipso Strabone (lib. vii) memoret , & πόλιν Ἑλληνικὴν , *urbem Græcam* , & emporium dicit ; ferme in loco , ubi nunc Alos est. Inde per latus Mæotidos orientale persecutus , missis obscuris & varia lectione laborantibus , Ptolemæus narravit post ostia *Paniardin* oppidum , *Rhombita majoris & minoris* [Ρομβίτου μεγάλου , μικροῦ] ostia : & inter utrumque ostium *Azaram* oppidum. Deinde *Tyramben* oppidum , *Atticita* fluvii ostia ; *Gerasam* oppidum , & *Psaus* ostia : dein *Vardau* ostia , *Cimmerium* promontorium. Strabo lib. xi , pag. 340. etiam utrumque *Rhombiten* narrat disjunctos 1000 stadiis : & a minore per 100 stadia *Tyrambam* , & flumen *Anticitam* , Ptolemæi *Atticiten* , & a cxx stadiis Κόμην τῆς Κιμμερικῆς , *Pagum Cimbricum* , αὐτοῖς τοῖς τῇ δόμῃ πλύνουσιν , *ubi naves solvunt paludem navigantes*.

Consula sunt hæc flumina , & videtur Ptolemæus *Atticitam* sive *Anticitam* , ut Strabo vocat , cum *Vardano* permutasse. Nam si pars *Anticite* lacum *Corocondamensem* perficit , & insulam Sindorum facit ut Strabo tradit ; ultimus is ad austrum est fluvius *Mæoticus* , quem perperam Ptolemæus supra *Vardanum* & *Platin* posuit. Clare Strabo pag. 341. In lacum hunc [Corondametin] ἐμβάλλει ἀπορροῇ τις τοῦ Ἀντικίτου ποταμοῦ , *influit pars quedam Anticite summis* , & facit insulam , conclusam lacu hoc , & *Mæotida* , & *flumine*.

Ab Sindis orientem versus in litore sunt τὸ Βάϊα, *Baia*, vicus & portus, Sinopensi oppolitus, cccc stadiis a portu Sindico. A Batis Artemidorus τὸ Κερκετῶν παράλιον, *Cercharum maritimum oram* recenset, portus & pagos habentem, tum *Achaorum*: inde *Hemochorum*: post *Pirynum magnum* usque ad *Dioscuriadem*. Qui vero Mithridatis res scripserunt, primos in hoc tractu a Sindis *Achaes* ponunt, deinde *Zygos*, *Hemiochos*, *Cercetas*, *Meschos*, *Colchos*. Hæc Strabo, cui posterior ordo harum gentium verisimilior, quam illi Artemidori videtur. Ptolemæus *Achaes* Bosporo viciniore statuit: postea *Cercetas*, deinde *Hemiochos*; tandem *Saenochalcos*. Arrianus in Ponti Periplo etiam *Achajam veterem*, ut vocat, propiorem Siadicæ posuit.

Oppida in Ponti ora Ptolemæus post *Siadicum* portum, & *Sindam* (quæ separat, & *Sindam* intus ponit) recitat *Baia oppidum* Latina versione, quod vero in Græco non apparet: deinde est *Λαχία πόλις*, *Achea vicus*: item, *Cerceanus portus* & *Tazos oppidum in Cercetis*: & in *Hemochorum* populo *Αμφύλις*, oppidum: & interlabente *Burca* fluvio *Oenambia*: & in *Saenochalcis* (sic legendi sunt quos *Σαυνοχάλας* vocavit: *Suani* enim in hoc tractu sunt Plinio) *Καρτεῖον τὸ ἐχθρὸν*, *Validus Mæurus*: & tum *Corax* fluvius, ubi initium est Colchorum. De *Suani* addo Plinii testimonium lib. vi, cap. iv. *Gens Sala, amara Phobrophagi dicta; & Suani. Flumen Cobum e Caucaso per Suanos fluens*. De nomine *Hemochorum*, Solinus cap. xv, & Ammianus lib. xxi, cap. xv. tradunt ex fabulis, a Castoris & Pollucis ἀνδρῶν, id est aurigis esse, qui & gentem illam & urbem Dioscuriadem condiderint.

Post *Hemiochos* Scylaci *Κορκετῶν ἔθνος*, gens *Corax* vocatur est: deinde *Corica*, sive, ut Vossius emendat, *Colica* gens: ultra quam *Μελανχλάνος* ponit: dein *Gelones*: tum demum *Colchos*. Et Plinius de his lib. vi, cap. v. sed sine ordine: *Pontus regio Colica, in qua juxta Caucasi ad Rhipheos montes torquentur: - - - reliqua litora fera nationes tenent, Melanchlani, Coraxi nibe Colchorum Dioscuriade*. Stephano etiam sunt *Κόλι*, *Coli*, gens sub Caucaso, & ὑπὸ τῇ τῷ Καυκάσου καλούμηνι Κολικῇ ὄρει, ἡ χώρα, *Κολικὴ*, *radices Caucasi vocantur Colici montes: regio, Colica*. Idem *Κορκετῶν, ἔθνος Κόλχων, πλησίον Κόλιν, Coraxi, gens Collica, vicina Colicis*.

Mediterranea Bosporanorum, etiam laxè dictorum & supra Pontum longe procurrentium (nam nomen etiam his datur, qui Bosporanis subjecti erant) admodum obscura sunt: & vel nihil Ptolemæus memorat, vel ignobilia nomina, *Scopelus*, *Cucumda*, & si quæ alia. Mæoticis ab oriente adponit *Ψαυμάτας*, prope Tanaim: *Ψεσσιος*, *Θεμεότας*, *Τυράμβας*, *Ανχός*, e quibus *Ανχός* sive *Ανχίς* inter has gentes maxime in austrum vergunt, a Strabone etiam Mæoticis adnumerati, scriptique *Ανχίς*: ceteri ignotiores sunt. De Mæotide & Tanai dictum in Europa: de Caucaulo monte, qui has gentes ex parte tangit, dicemus in Iberia: de Sarmatis Asiaticis sive Scythis, infra singulari capite: nunc Bosporani potissimum & Pontici populi nobis curæ sunt.

Bosporani, ut diximus, proprie sunt Bosporum accolentes: laxa notione autem plures, inde Colicidem versus habitantes, præsertim qui regulis Bosporanis paruerunt. Hi vero Asiatici cognominati erant: distincti ab Europæis Bosporanis. Strabo ita discrevit & Bosporanos universos ita descripsit lib. vi, pag. 341. *Reliqua ad dextram, trans Hypaniam sita sunt in Sindica. Est & Gorgippia, & Siadicæ περὶ τὴν νῆσον τῆς Σινδίας, & Ἀδριακῆς. Τοῖς δὲ τοῦ Βοσπόρου διέξαις ὑπὸ καὶ ὅτις ἀπὸ πάντων Βοσποριανῶν ἀποδίδεται, καὶ ἐστὶ τῶν μὲν Εὐρωπαϊῶν Βοσποριανῶν μητρικαί, τὸ Παντικαίπαιον. τῶν δ' Ἀσιατῶν τοῦ Φαιαγῶρος. καλεῖται γὰρ καὶ αὐτῶν ἡ πόλις. Οὗς vero Bospori regulis parent, ὅππῃς Bosporani dicuntur. Καρπὶ Εὐγορεσιππῶν Βοσποριανῶν ἐστὶ Παντικαίπαιον: Ἀσιατικῶν, Φαναγορί κτλς. Nam sic vocant, quæ alioquin dicuntur Παναγορία. Asiaticis Bosporanis Mithridates imperavit, saltem ex pte.*

re : ceteris , & Europæis se bellum illaturum simulavit , ut Romanos falleret. Cicero pro Lege Manilia cap. iv. *posteaquam exercitus permagnos , quibuscumque ex gentibus potuisset , comparasset , & se Bosporanis , finitimis suis , bellum inferre simulasset , usque in Hispaniam legatos Ecbatanis misit.*

COLCHIS PROPRIA.

Colchi ab ortu accolunt Euxinum Pontum : & regio Κολχίς, Colchis ; sed non iidem apud omnes ejus termini. Strabo lib. xi i, pag. 378. initium facit a Trapezunte , ut supra in Ponto exposuimus. In enarratione enim Ponticarum urbium ait , ἡ Τραπεζοῦς. ἡ δὲ Κολχίς. Trapezus ; deinde Colchis. Ptolemæus autem usque ad Phasin extendit Pontum provinciam : saltem Ponto Cappadocio adnectit. In septentrionali limite major consensus est. Ptolemæus lib. v, cap. ix. post Coracem fluvium scripsit , ἐπιῶθαι ἐπὶ τὴν πλευρὰν τῆς Κολχίδος πέρας, hinc terminus est latus Colchidis. Strabo lib. xi, pag. 342. *desinit ora Pontica [ex Bosporanis ducta] πρὸς τοὺς Πιτυοῦντας καὶ τὴν Διοσκουριάδα. ταῦτα γὰρ τὰ χεῖρα συνάπτει τῆς Κολχίδος τῇ λεχθέντῃ παραλίᾳ. ad Pitynietem & Dioscuriadem : quæ Colchidis dictam oram attingunt.* In utroque principe geographo adquiescimus : quamvis quidam ultra hunc terminum videantur Colchidem progare.

Initium ergo secundum Strabonem est Πιτυοῦς, Pityús, quem ibidem Strabo etiam ἐν Πιτυοῦνται τὸν μέγαν, Pitynietem magnam dixit, frequentem haud dubie urbem & emporium. Distare dicit a Dioscuriade cccclx stadiis : Arrianus autem tantum ccccl. Sic itaque in extremo limite Colchidis, ac prope extra illum, hæc urbs Pityús sita fuit, ideoque Strabo dixit συνάπτειν τῆς Κολχίδος παραλίαν, contingere Colchorum maximam oram. Plinius lib. vi, cap. v, *In intimo eo tractu Pityús oppidum opulentissimum ab Heniochis direptum est* Id est, in intimo recessu maris Pontici. Theodoritus lib. v. Hist. ecclesiast. cap. xxxiv. ἐν Πιτυοῦνται μετακίσταν. τέρμα δὲ τοῦτο καὶ τῷ Πόντῳ καὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας, τοῖς ὁμοῖοις γειτονεῖον βαρβάρους. Pitynietem transportarunt : quod oppidum terminus & Ponti est & imperii Romani, intimissimis vicinis barbaris. Munitum erat operibus & præsiidiis, ut decet oppidum limite-neum : ideoque φρούριον dictum Procopio, quamvis isto tempore urbs ita decreverat, ut imperator Novellæ xxviii præfatione censeat ; Pityús & Sebastopolis inter castra potius, quam urbes numeranda sunt. Procopius lib. iv. B. Goth. cap. iv. φρούριά τε διμαύμενοι ἐπιστασιδία δύο, Σεβαστόπολιν καὶ Πιτυοῦντα, δύοῖν ἡμέραις ὁδῷ ἀλλήλων διέχοντα, φρουρὰν ἐν αὐτῷ εὐχρησάμενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς κατεσκεύασαντο, Et in litore duo castella [Romani] condiderunt, bidui distantia unire, Sebastopolim & Pitynietem, in quibus antiquitus præsidia constituerunt. Ejus præsidii etiam meminit Zosimus lib. i, cap. lxxii. τοῖς ἐν τῷ Πιτυοῦντι εὐχρησάμεναι, militibus, qui Πιτυοῦντα εἶσαν.

Inde orientem versus per cccix, aut ccccl stadia Dioscuriadem itur, uti ex Strabone & Arriano jam monstravimus. Græci per diphthongum ου scribunt Διοσκουριάς, Scylax, Strabo, Ptolemæus, Arrianus : etiam Plinius ; & Mela Schottiac Vossii editionibus : Groviana autem, & Solinus Salmasii, Dioscurias. Originem nominis pandit idem Mela i, cap. xix. *In Heniochorum finibus Dioscurias, a Castore & Polluce Pontum cum Jafone ingressis condita est.* Ammianus xxi i, cap. xv, & Isidorus Orig. xv, cap. i. alios auctores nominant, Amphitum & Cercium, aurigas Castoris & Pollucis : a quibus Heniochorum gentem appellatam etiam Strabo dicto loco tradit. Adde Plinium lib. vi, cap. v. Scythumque est ex fabulis, & nomina ad fabulas conficta & adplicata videntur. Arrianus Pontici periplo dicit nomen postea in Sebastopolis mutatum esse. a Trapezunte, inquit, ad Dio-

scuriadem τὴν αὐτὴν Σεβαστόπολιν καλεσμένην, quae nunc *Sebastopolis* vocatur, sunt stadia MMCCCL. Ptolemæus quoque lib. v, cap. x. in Colchide: Διοσκυρίαις ἢ καὶ Σεβαστόπολιν, *Dioscurias*, quæ & *Sebastopolis*: quamquam posteriora verba absunt a Palatino codice. Stephanus, Ἐν τῇ ἰσθμῷ [Διοσκυρίαις] περὶ τὴν Πόντον, ἢ τὴν Σεβαστόπολιν καλεῖται, Est & alia *Dioscurias* circa Pontum, quae *Sebastopolis* adpellatur. Plinius autem distinguit *Sebastopolim* a *Dioscuriade*. Lib. vi, cap. iv. ait: Gens *Abiside*, castellum *Sebastopolis*, a *Phaside* centum m. p. Et cap. v. Coracæ urbe Colchorum *Dioscuriade* juxta fluvium *Anchemunia*, nunc deserta: quondam admodum clara, ut *Timosthenes* in eam CCC nationes dissimilibus linguis descendere prodiderit: & postea a nostris CXXX interpretibus negotia ibi gesta. Sicut qui conditam eam ab *Amphio* & *Telchio*, *Castoris* & *Pollucis* aurigis putant, a quibus ortam *Heniochorum* gentem feram constat. A *Dioscuriade* oppidum *Heracleum*: distat a *Sebastopoli* LXX m. passuum. Obscure dictum. Aut enim *Heracleum* tanto intervallo distat a *Sebastopoli*, aut ipsa *Dioscurias*; a qua conditum *Heracleum*. Sed quisquis sensus est Plinii, errat, si LXX millibus passuum *Sebastopolim* removet a *Dioscuriade*. Esto fuisse distincta & *Sebastopolim* tamquam castellum superadditam urbi *Dioscuriadi*; tamen conjuncta proxime fuisse necesse omnino est. Procopius enim verbis supra prolatis dixit *Sebastopolim* itinere bidui distare a *Pityante*: at idem spatium tam *Strabo*, quam *Arrianus*, dixerunt inter *Pityuntem* & *Dioscuriadem* esse, illi CCCLX, hic CCL stadia: id est quadraginta circiter & tria sive quinque millia passuum, quod cum bidui itinere convenit. Quod si ergo *Dioscurias* deserta fuit ætate Plinii, vel casu fortunæ quodam, vel exhausta ab addito novo castello; mirum non est, quod *Arrianus* & *Stephanus*, & forte etiam *Ptolemæus*, eandem putarunt *Dioscuriadem* & *Sebastopolim* esse, præsertim postquam everfa *Dioscurias* esset, & *Sebastopolis* in illius quasi locum successisset. *Ammianus* autem usus est veteri nomine, sicut novo posteriores ceteri: & unus tantum singuli, præter *Plinium*, mentionem sub alterutro nomine faciunt, quod etiam *Arriani* & *Stephani* opinionem non leviter confirmat.

Dioscurias est ultimum Ponti punctum in linea, qua ille orientem versus procurrit: & initium est isthmi *Euxino* & *Caspio* mari interjecti. Utrumque *Strabo* observavit p. 343. A *Dioscuriade* flectitur *Pontus* in austrum: in quo tractu *Ptolemæo* primus est fluvius *Hypæus*: *Arrianus* *Astclephum* interponit. *Ptolemæus* deinde *Neapolim* habet, ignotam aliis; & *Cyaneum* flumen, *Arrianus* *Tarsuram*; *Sinzanum*, *Clobum*, Χαβόν. Sed alium illum *Hypæum* oportet esse, quam qui a *Strabone* p. 343. & *Plinio* influens in *Phasin* describitur. *Cobum* *Plinius* sine adnotatione scribit, & e *Caucaso* per *Suanos* deducit. Memorat etiam ceteros *Arriani*, casu paullisper aliter inflexos. *Amnes*, inquit, *Sinzames*, *Tarsuras*, *Astclephus*, *Corymbosus*. Tum *Ptolemæo* proxime ante *Phasin* est fluvius *Charistus*; *Arriano*, *Charis*, Χαρίης, ἡρῶ; *Plinio* *flumen Charien*, xc stadiis a *Phasi*.

Oppida inter hos fluvios *Ptolemæi* sunt obscura, etiam nomine incerta. De *Neapoli* & *Amnis*: deinde est in vulgari Græco Γυάνιον, in Palatino Συγάνιον, Versione *Tiganenium*: & *Neapolis*, Palat. Αἰάπολις, *Acropolis*: utrumque inter *Cyaneum* & *Charistum*: sed incerta scripturæ est argumentum obscuritatis. *Aea*, Αἶα, laudatur a *Plinio* & *Stephano*, sed dissentientibus in situ: ille enim xv m. p. reducit a mari; hic stadiis trecentis, ut dubitare possis sitne maritima *Ptolemæi* *Acropolis*. Meminit urbis *Aea* etiam *Apollonius* lib. ii, vers. 424, & 7096. sed de situ nihil certi prodit, nisi quod potuerit adnavigari. ibi enim πλοῦν ἐξ Αἰῆς, navigationem ex *Aea* dixit: hic, ἐξ Αἰῆς ἰσθμῷ, ex *Aea* navigabam. *Plinius* cum his conjungit, quæ ad ripam *Phasidis* sita erant. Oppido, inquit, in ripis habuit compingra celeberrima, *Tyndarida*, *Circum*, *Cygnum*, & in faucibus *Phasin*. Maxime autem inclamans *Aea*, xv millibus passuum a mari. Ex his simul alia mediterranea, quæ ex

Phasin sunt, cognoscimus, si modo certa sint ea nomina, nec ab Harduino in Plinium ingesta, qui Periegetam auxilio vocat, cui vers. 698. circa Phasin

- - - καὶ ἔστι Τυνδαρίδων

Κόλχοι κατοικοῦσιν.

juxta terram Tyndaridarum Colchi habitant : & mox vers. 692

Κιρκίῃ κατὰ τῶν ἐλισσόμενων πεδίοιο,

Circæ per dorsum se volvens campi. Nec Cygnum certius, quod quibusdem duplex videtur Plinius statuisset, hoc ad ripam Phasidis: aliud, extremo cap. iv, Cygnus flumen & oppidum: quod longe ab illo in septentrionem videtur reductum esse.

Phasis fluvius Colchicorum maximus. Strabo xi, p. 343. Reliqua Colchis majore sui parte imminet mari. Perfluit eam Φάσις μέγας ποταμός, Phasis magnus fluvius, ex Armenia oriens, Glaucum & Hippum recipiens, a vicinis profluentes montibus. - - - Imposita est Phasida urbs ejusdem nominis, ἑμπορεῖον τῶν Κόλχων, Colchorum emporium, ab una parte fluvio, ab altera lacu, a tertia mari cincta. Plinius lib. vi, cap. iv. Clarissimus Ponti [fluvius] Phasis. Oritur in Moschis: navigatur, quamlibet magnis navigiis, xxxviii milia passuum: inde minoribus longo spatio: pontibus cxx servius. Oppida in ripis habuit complura: celeberrima, Tyndarida, Circum, Cygnum, & in faucibus Phasim. Maxime autem inclariuit Aea, xv millibus passuum a mari, ubi Hippos & Cyaneos, vasti amnes, e diverso in eum conflunt. Quem Cyaneum amnem vocat, Straboni est γλαῦκος, Glauco. Pomponius lib. i, cap. xix. Hic Colchis; hic Phasis erumpit; hic eodem nomine est, a Themistagora Milesio deductum oppidum: hic Phryxi templum, & locus fabula vetere pellis aureæ natus. Græca ergo urbs Phasis, & Scylaci quoque Φάσις Ἑλληνίς πόλις.

Mediterraneis ad Phasidis ripas urbibus, quas Plinius supra recensuit, adnumeranda etiam est Κυα, Cya, patria Medææ. Stephanus: Κυα πόλις Κολχικῆς, πατρίς Μηδείας, Cya urbs Colchica, patria Medææ. Ex quo Vossius emendat Scylacem, in cujus libris legitur καὶ αἰνέταις ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ ἔστιν ἡ πόλις, ἡς πολὺν Μάλας μεγάλην βάσιν, ὅθεν ἡ Μήδεια ἦν, & navigatio ad τὸν ὄψιν [Phasidem] est stadiorum cxxx ad Μάλας civitatem barbaram, unde erat Μήδεια, ad Κυα, Κῶτην, legi vult Vossius. Satis id de patria etiam poetæ confirmant, quibus Cya dicta fuit Medea. Sic Scaliger emendat Propertium lib. i, eleg. i.

- - - & sidera & amnes

• Posse, Cya, tuis dulcere carminibus:

pro eo, quod vulgo legebatur Cytæus carminibus. Et Cya terra, Colchis. Valerius Flaccus lib. vi, vers. 693

Tum juvenem terras Parca tenere Cytæis.

Fuit etiam ad Phasim castellum Sarapana, ad quod usque flumen navigabile est. Strabo jam dicto loco: ἀναπλῆται μίχας Σαραπάνῃ, ἱέρματι δυνάμει δὲ πόλις συνοικισμὸν, Sarapana navigatur [Phasis] usque ad Sarapana, quod castellum est ἡ σαράνα, ut oppidum in eo esse.

Venimus nunc ad tractum, qui inter Phasim est & Trapezuntem. Ptolemæus hic nihil admodum memorabile habet. Post Phasim in ora ponit Opuntiam: quæ in Palatino est πόλις, unde Pityus legendum conjectatur; sed ab us a superiore: inde est Chordyle, Morcula, Xylene, obscura oppida: Cisse fluvii ostia, Asporri ostia: tandem Sebastopolis. Arrianus autem hoc ordine, quæ inter Phasim & Trapezuntem sunt, exposuit: Stadiis cx a Phasi est Alogrus, etiam navigabilis, inde flumina Ijis, Acmafis, Barhys, singula xv Asarus

rus, qui Ptolemæi Apforus est; Plinii *Abfarus*. Ab Apfaro proximus fluvius *Archabii*; dein *Pyxites*, cuius & Plinius meminit; xc stadiis: & totidem *Prytanis*, ubi Anchiali regia: deinde *Arbene*; quas Stephanus *χαρίον locum*, non *πάλιν* vocat, quod exiguum videtur oppidum, vel vicus etiam, fuisse. Inde stadiis distinguit flumina: ab Athenis CLXX *Adicium*: breviori intervallo *Ascarum* est: inde *Rhizium*: post quod *Calum*, *Pycheum* *Opbis*: inde per xc stadia *Hyffus* portus & amnis, a Trapezunte distans stadiis CLXX.

Plinius de his ita lib. VI, cap. IV. *In ora ante Trapezunta flumen Pyxites: ultra venit gens Sarmarum Heniochorum. Flumen Abfaram cum castello cognomine in faucibus, a Trapezunte CXL millia passuum. Ejus loci a tergo montium Iberia est: in ora vero Heniochi, Amprea, Lazi. Flumina, Acampsis, Ifis, Mogrus, Bathys. Gentes Colchorum. Oppidum Matium, flumen Heracleum, & promontorium eodem nomine, clarissimasque Pontus Phafis. Confuse hæc ponuntur. Pyxiten fluvium non ita vicinum Trapezunti esse, ut Plinii verba tradunt, ex Arriani jam descriptione cognovimus. Abfari sive Apfari distantia ab eadem urbe cum Ptolemæi mensura fere congruit. Heniochos distinguit ut diversas gentes, nec unius loci: supra etiam remotiores alios ultra Phasim & ultra Colchorum limitem in tergo Ponti vidimus; & hi proprie Heniochi inter Dioscuriadem & Bosporum. Amprea ignoti, nisi, quod Harduino videtur, *Zydreta* Arriani fuerunt, quos circa eundem locum posuit. Lazi notiores, Ptolemæi *Λάζη*. *Laze*, *ἐπὶ θαλάττῃ τῆς Κολχίδος*, in Colchidis *maritima* habitantes. Videntur a Bosporo huc venisse. Arrianus enim *παλαιὰν Λαζικὴν*, veterem *Lazicam* cum Achæis conjungit: hos vero cum Sindis, qui Bosporum attingunt. Et paullo ante, Colchidos populos enarrans, in australi parte ponit *Machelones*; deinde *Hemichos*: post quos, *Zydretas*: ultra hos, *Lazos*; dein sunt *Apfale* & *Abasgi*, qui ut populi etiam præfatione Novellæ XXVIII memorantur. Sed tum Lazi amplius habitabant, in Colchorum ferme nomen succedentes. Procopius lib. II Pers. B. cap. XV *Λαζοὶ τὰ πρὶν τὴν Κολχίδαν ὄκουν*. *Lazi principio Colchidem incolebant*: Justiniani autem ætate latius in mediterraneis ad Iberiæ fines habitaverunt, quorum metropolis *Archeopolis* dicta, cujus idem situm lib. IV, Goth. cap. XIII & seq. descripsit. In extrema Colchide, Iberiam versus, fuit *Rhodopolis*, quam Lazi everterunt, quod idem Procopius dicto lib. IV Goth. cap. XIII notavit. Idem cap. I ejusdem libri: *Fieri non potest, Colchos non ipsos Lazos esse, quia hic circa Phasim habitant: τὸ δὲ ὄνομα μένει ἐν Κόλχοι ταῦτις ἐς τὸ Λαζικὴν μεταβέβληται, solent nomen COLCHI nunc in Lazorum communis esse*. Sed de his plura in Geographia Medæ Aevi.*

Tandem etiam Ptolemæi mediterranea, quæ Colchis adsignavit, sunt perlustranda. Sunt autem fere omnia longius a mari reducta, propiora finibus Iberiæ. In septentrione est *Mchleffus*: deinde austrum versus *Madia*; post *Sarace*: hinc longius in austrum vergit *Sarm*; denique *Zadris* est. Sed obscura omnia, neque ab aliis memorata: nisi *Madia* forsan, ut nonnullis videtur, est Plinii *Matium*, de quo supra diximus. Sed videtur Plinius ibi ora magis maris Pontici, quam fines Colchorum ad Iberiam descripsisse.

CAPUT X,

DE

IBERIA ET ALBANIA.

Colchidi proxima ab ortu est *Iberia*, Ἰβηρία, cujus incolæ Ἰβηρες Straboni, Stephano, Plutarcho dicti: Latine *Ibères* & *Ibéri*. Mela lib. 1, cap. 11. *Cadusi*, *Hyrani*, *Ibères*: & lib. 111, cap. v. *per Iberas & Hyrcanos*. Plinius lib. vi, cap. x. *gens Iberum*. At Tacitus l. b. vi, cap. xxxiii. *simul Iberi magnis copiis Armeniam irrumpunt*: & mox, *Iberi locorum potentes*: & Florus lib. 111, cap. v. *Arthoces Iberis imperabat*. Possessivum *Ibericus*. Plutarchus Pompejo p. 637. de Cyro fluvio: ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων ἀνιστάμενοι, ex *Ibericis montibus oritur*. Communis itaque appellatio hujus regionis & gentis est cum Græco vocabulo *Hispania* & *Hispanorum*.

Tota Iberia est mediterranea, ab occasu Colchidem habens & regionis Ponti partem: a septentrione Caucasum montem: ab ortu Albaniam: a meridie Armeniam magnam. Hos limites Ptolemæus lib. v, cap. xi. designavit. Undique montibus circumvallata est: saltem plurima ex parte. Strabo l. b. xi, pag. 314. τῆς δὲ χώρας τὰ μὲν κύκλῳ τοῖς Καυκασίῳ ὄρει περιέχεται: προπεττωμένοι γὰρ ἀγκῶνι ἐπὶ τῇ μεσημβρίᾳ ἑκατέρωθεν, περιλαμβάνουσι τὴν σύμπασαν Ἰβηρίαν, & συνάπτουσιν πρὸς τὴν Ἀρμενίαν & Κολχίδα. Hæc ejus regionis sunt [Iberiæ puta] *Caucasus montes* includuntur. Percurrunt enim [ex Cauca] flexi montes, quasi cubiti, bene fertiles, inter quos cingentes Iberiam, & pertinentes ad Armeniam & Colchidem. Hac ex parte montes vocantur *Mesici*. Plutarchus dicto loco in Pompejo: Ἰβηρες ἐπὶ τὰ Μεσικὰ ὄρη & τὸν Πόντον κατὰ τοὺς Ἰβηρας ἀπὸ Μοσχικῶν ὄρεων & ἀπὸ τῆς Ἰβηρίας ἀνιστάμενοι, *Ibères ad Moschicos montes & ad regionem Pontum pertinent*: nam Pontus Cappadocia & Iberia & Colchis ac Armenia communes limites habent. Hos propter montes, per quos angusti aditus patebant, munitissima est Iberia: ideoque Tacitus annali vi cap. xxxiii. dixit: *Ibères locorum potentes*: nam & *Ibères* scribitur perinde, ut etiam Hispani *Iberi* & *Ibéri*.

Flumina multa planiciem illam (πεδίον Strabo dixit) quæ intra montes est, irrigant: maximus autem illorum est *Cyrus*, quem Κυρὸς, *Cyrum* Plutarchus dixit; Ptolemæus Κύριον, *Cyrium*. Strabo: ἐν μέσῳ πεδίῳ πεταμένοι διέρχονται, μεγίστη δὲ τῶ Κυρῷ, in medio (intra montes) *campus est fluvius irriguus, quorum maximus Cyrus est*. Addit in Armenia oriri, adsumptoque *Arragone*, ex Caucauo defluente, per angustum alveum in Albaniam infundi. Plutarchus, ut supra recitavimus, ex *Ibericis montibus* oriri ait: quod est, ex montibus, qui Armeniam separant ab Iberia. Plinius etiam *Cyrus* scripsit, ut Strabo, additque alium nomen *Iberum* nomine. *Armenochalybes*, inquit lib. vi, cap. x. *habitant & Moschorum tractus ad Iberum amnem in Cyrum defluentem*. Quem vero *Arragonem* ex Caucauo Strabo derivat, post paullo vocat Ἀργῶν, *Arragum*, quam dicit ἐπὶ τῷ Ἀργῷ, & ἐπὶ τῷ Ἀργῷ, ad *Argum*, super *Arragum*, eumque & *Cyrum* συνάπτουσιν, *confluere*. De Cyri ostiis, duodecim numero, in Albania agemus, quam regionem percurrit, antequam Caspio se mari infundat. Cetera flumina haud sunt nominata.

Oppida Iberiæ Ptolemæo, a septentrione in austrum progredienti, hæc sunt. Νεοβίσι, *Neobisum*, sed hoc tantum κάμνη, vicus: *Aginna* ad Colchorum limitem: & inde in ortum Ἰβηρὶς Τάδα, *Iberis Tada*: ac rursus in meridiem *Varica*, *Sura*, *Artanussa* *Mestleia*, & *Zalissa* ortum versus:

sus: & *Armaetica* sive *Harmaetica* ad fines Moschorum reducta, quæ videtur pluribus *Harmastis* esse Plinii, quasi in Ptolemæo forsan *Harmastica* legendum sit. Ita enim Plinius lib. VI, cap. X. *Prevalent oppida, Albania Cabalaca; Iberia, Harmastis juxta flumen; Neori.* Quenam hæc *Neoris*, & ubi sit, incertum. Harduinus suspicatur esse Ptolemæi *Varicam*. Strabo tantum duo oppida nominat, sed munita, etiam fluminibus. *Ab Armenia*, inquit, *angustie sunt ad fluvios Cyrum & Aragonem: qui πρὸς αὐτὰς ἀλλήλους συμπιπτοῦν, ἔχουσιν ἐπιχειρήματα ἰσχυρὰ ἐπὶ πύργων, πρὶν, quam confluant, oppida munita imposita habent, distantia inter se XVI stadiis; τὴν Ἀρμαζικὴν, Harmozicam, quæ Casaubono est ipsa Ptolemæi Harmastica; & super Arago Σιουράμορ, sive, ut in manuscriptis est, Σιουράμορ, Siuimora sive Sissimora.* Per hos aditus angustos primum Pompejum, deinde Canidium Bassum intrale. Addendum oppidulum *Phrisci*, quod etiam *Ideessa* fuit adpellatum. Strabo de hoc lib. XI, pag. 344. ἔστι καὶ πόλις ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Φρήσιον πόλις, ἣ τὴν Ἰδεύσαντα. ἐνερπὲς χάρις ἐν μεσοτείᾳ τῆς Καρχηδονίας. *Oppidulum est in Iberia, Phrisci oppidum, [quasi Phrixopolis,] quod nunc Ideessa dicitur, satis munitum in confinio Colchidis.* Idem lib. I, pag. 31. ὑπόμνημα τὸ Φρήσιον, τὸ ἐν τοῖς μεσοτείᾳ τῆς Καρχηδονίας καὶ τῆς Ἰβηρίας, *Phrixianum monimentum in confinio Colchidis & Iberie.* Phrixus enim ante Argonautas in oras illas navigasse traditur, utroque loco Strabone referente.

Regiones & populos ita hic notavit Plinius: *regio Thasie, & Triare usque ad Paryadres montes. Ultra sunt Colchica solitudines, quarum a lucre ad Ceraunos verso, Armenochabites habitant & Moschorum tractus ad Iberum amnem in Cyrum defluentem: & infra eos Sacastani, & deinde Macrones ad flumen Absarum. Sic plana & devexa obtinentur. Rursus ab Albania confinio tota montium fronte gentes Sylvanum fera; & infra Lubienorum: mox Dalmi & Sadii.* Ex his *Δαδαί*, *Didari* etiam Ptolemæo cogniti lib. V, cap. IX. in Sarmatia inter Caucasum & Ceraunos positi.

Ex montibus *Paryadre* montes Armeniæ sunt, ubi perlustrabimus. *Ceraunii* sunt pars Caucasii in Albania, ut Strabo designat. *Moschi* populus sunt inter Cappadociam, Colchos, Iberiam & Armeniam: a quibus dicti *Moscluci* montes, quos accolunt vel inhabitant, de quibus Strabo lib. I. sub finem, Iberiam ab Armenia *διείζουσιν, separare.* Etiam ad Cappadociam usque procurrunt, eamque tam a Colchidis parte, quam Armenia minore & Iberia sejungunt, ut Strabo lib. V, cap. XIIII. definivit. Hos sequutus Bochartus lib. III, cap. XII. de Moschis ita & eorum montibus: *Moschi habitant montes Mosclucos, qui litem dividunt ab Armenia, & utramque a Colchide.* Non ergo Moschi sunt Mossyni, cum quibus nonnulli confundunt: quos vero Herodotus lib. III, cap. XCIV. disertis verbis separavit. Regio vocatur *Μοσχική, Moscluca.* Strabo p. 344. ἡ Μοσχική τριμερὴς ἐστὶ. τὸ μὲν γὰρ ἔχουσιν αὐτοὶ Καρχηδονίαι, τὸ δὲ Ἰβηρὲς, τὸ δὲ Ἀρμένιοι. *Moscluca tripartita est: partem ejus Colchi; aliam Iberes; aliamque Armenii tenent.*

In septentrionem revertimur, & ad *Caucasios* montes, qui latus illud Iberorum muniunt. Cum cura eos Strabo lib. XI, pag. 342. descripsit ita: ἔστι ὅπου τὸτο [Καύκασος] ὑπερέκκινται μεγάλας ἰσχυρὰς, τὴν τε Περσικὴν καὶ τὴν Κασπίαν, διατηρίζου τὸν ἰσθμὸν τὸν διέρχοντα αὐτά. *Mons Caucasus utriusque supereminet mari, Euxino & Caspio, isthmum, quo ea distinguuntur, tamquam murus includens.* Mons est altissimus septentrionalis Asiæ, supra Colchos incipiens & ad Caspium mare procurrens, plurimis scriptoribus nominatus. Herodotus lib. I, cap. CCV. τὰ πρὸς ἑσπερίᾳ τῆς Σαλασσῆς τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέριτος, *Maris Caspii partem, quæ ad ὑψίστην vergit, Caucasus determinat.* Valerius Flaccus lib. V, vers. 154.

Ultimus inde finis, seuumque cubile Promethei
Cernitur, in gelidas consurgens Caucasus Arctos.

nam Prometheus fingitur in hunc montem relegatus. Vid. Hygini fab. l. iv. A maxime barbaris habitabatur : quo Dido adlusit Aeneid. iv, vers. 366.

- - - duris gemit te cautibus horrens

Caucasus, Hyrcanaque admorum ubera tigres.

In hoc monte sunt famosæ illæ *Portæ*, quæ *Caucasia* vocantur, angustus transitus montis Caucaſi, per quem ex Sarmatia itur in Iberiam. Plinius lib. vi, cap. xi. *Ab iis* [gentibus Iberiæ, Diduris, Sodiis] *sunt Portæ Caucasie, magno errore multis Caspia dictæ, ingens natura opus, montibus interruptis repente, ubi fores obdite ferratis trabibus, subter medias ante diri odoris fluente, citraque in rupe castello, quod vocatur Cumana, communis ad arcendas transitu gentes innumeras : ibi loci, terrarum orbe portis discluso, ex adverso maxime Harmaſtis oppidi Iberum.*

Quem errorem magnum dicit, harum portarum cum Caspiis confuſionem, ab eo nec liberari Tacitus potest, qui lib. vi, Annal. cap. xxxiii. *Sed Iberi, locorum potentes, Caspia via Sarmatam in Armenios raptim effundunt.* At Caspia via & porta longe ab Iberis distat : *Caucasia* autem in Iberiam ducit, & inde in Armeniam. Procopius lib. iv, Goth. cap. iii *Caucaſi partes, quæ ad Orientem sunt, iis diſtodes, in portas exeunt, quæ Hunnos in Persarum ac Romanorum oras inducunt, Tzur una ; altera veteri nomine Caspia dicitur. Illa, quæ Tzur deinde vocabatur, ante dicta fuit Porta Caucasica.*

A L B A N I A.

Albania ab occasu Iberiam habet : ab ortu mare Caspium : septemtrionem montes claudunt Caucaſii & Ceraunii, qui & ipsi sunt pars Caucaſi : ab austro est Armenia & Cyrus amnis. Sic Strabo lib. xi, pag. 345. & Ptolemæus lib. v, cap. xii. definiunt. Caucaſios montes, πρὸς τῇ θαλάττῃ μάλιστα, Κεράυνια ὄρη καλεῖσθαι, maxime prope mare Caspium, Ceraunos vocari, Strabo ibidem auctor est : de Cyro termino Plinius lib. vi, cap. x. tradit : *Planitiam omnem, a Cyro usque, Albanorum gens tenet.* Et Ptolemæus meridianum limitem, mare versus, κατὰ τὰς ἐκβολὰς Κυρίου τῷ ποταμοῦ, secundum ostia Cyri fluminis disponit.

Fluvii Albanæ, quæ in mare Caspium exeunt, sunt secundum Ptolemæum Cyrus in australi termino, sed omnium maximus ; deinde *Albanus* ita adpellatus fluvius : post quem *Casius* : ulterior *Gerybus* : tandem *Soana*, finis ad Sarmatiam quæ Rha fluvium magnum spectat. Plinius lib. vi, cap. xiii. *Flumina per Albaniam decurrunt in mare, Casius & Albanus : deinde Cambyſes, in Caucasus ortus montibus : mons Cyrus in Coraxius, ut diximus.* De posterioribus his ita Mela lib. iii, cap. v. *Cyrus & Cambyſes ex radicibus Coraxici montis vicinis fontibus cæti, & in diversa abeunt, perque Iberas & Hyrcanos diu & multum asiaticis alveis defluunt : post non longe a mari eodem lacu accepti in Hyrcanum sinum uno ore perveniunt.* Valde hic peccat Mela, etiam iudice Isaaco Vossio, quod duos hos amnes vicinis fontibus ortos, unum per Iberos, alterum per Hyrcanos ducit, iterumque coniungit uno ore. Fortan & amnes alii his nominibus in oriente & ad mare Hyrcanum fuere, quos turbavit & confudit Pemponius. Non ergo certior ordo & decursus est fluminum Albanæ, quem qui a Ptolemæo est traditus : nisi quod *Cambyſes* addendus videtur inter Cyrum & Albanum, si Plinii ordo se recte habet : & ab occasu *Alazon* sive *Alazani*, Strabonis ἡ Ἀλαζάνη ποταμὸς Plinio *Alazon* lib. vi, cap. x. Gens, inquit, *Iberum* ἡ Ἰβερία ab iis [Albanis] ante *Alazone* in Cyrum & Caucasus montibus defluente. Hic ergo fluvius *Alazon* determinat Albanium ab Iberia.

An *Araxes* etiam per *Cyrum* exeat in mare, non consentiunt auctores. Ptolemæus utriusque ostia magno intervallo disjunxit. Strabo, exiguo: Post *Cyri* enim ostiorum descriptionem ait p. 346. *πλατὴν δὲ καὶ ὁ Ἀρῶν ἐμβαλλει, prope illa etiam Araxes in mare evoluit*. Contra Plinius lib. vi, cap. ix. *Araxes eodem monte, quo Euphrates, vi mill. passuum intervallo; autusque annue Massi, & ipse, ut plures existimaverunt, a Cyro deferunt in Caspium mare*. Plutarchus Pompejo p. 634. de Cyro amne: *ἐν τῷ Ἰβηρικῷ ὄρει αὐτοῦ καὶ ἀρχομένου κατὰ τὸν Ἀρῶνα ἀπ' Ἀρμενίας, ἔστι δώδεκα στήματα εἰς τὸ Κασπίον: οἱ δὲ οὕτως τὸν ποταμὸν εὐφραδίνην τὸν Ἀρῶνα, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὸν, ἔγγυς δὲ ποταμῶν τῶν ἐμβαδὸν εἰς ταυτὸ πύλας. Oriuntur [Cyrus] ex montibus Ibericis, autusque delabente ex Armenia Araxe, duodecim ostiis in mare Caspium se effundit. Alii negant conflueret cum illo Araxonte, sed solum, propriam eam, evolvi dicunt in idem pelagus*. Minus dubitanter de eodem Cyro Appianus Mithridat. pag. 401. *πολλὰν ἐς αὐτὸν ἐμβαλλομένην ποταμὸν, καὶ μεγίστου πάλλει Ἀρῶνα, Multi annes in eum [Cytum] influunt, & in his maximus Araxes*. Prave autem Plutarchus Κίρην, Appianus Κόρην dixerunt, qui ex ceteris corrigendi sunt.

Diversas hasce sententias conciliat Ptolemæus lib. v, cap. xiii. *Araxes, inquit, a fontibus in orientem lapsus usque montem Caspium; unde ad septentrionem flexus, τῇ μὲν εἰς Ἰβηρίαν ἐμβαλλει, τῇ δὲ συμβαλλει τῷ Κίρῳ ποταμῷ, partim in Hyrcanum mare exit, partim admiscetur Cyro fluvio*. Hodiernæ tabulæ non habent proprium Araxis exitum in mare; sed totum adfundunt Cyro: quod ita certum Isaaco Vossio ad Melam p. 247. est, ut claris verbis scribat: *Araxes influit in Cyrum, uti nos tantum Plutarchus & Appianus, sed & hodierna docet experientia*. Quod si est; nec tamen negari debet in mare olim proprio alveo ex parte invecum esse, quum & alia ostia oblimata fuerint, & flumina cursus suos mutarent ac alveos antiquos. De Araxe reliqua in Armenia dicemus: De Araxe Massagetarum Herodoti lib. i, cap. cxi. & Dionysii periegetæ vers. 739. (unde Melæ videtur confusio esse;) dicturi suo loco sumus, quum ad Oxum amnem deventum fuerit.

Quæ vero de duodecim *Cyri* ostiis dicuntur, etiam non uno modo explicata sunt numero consentiunt Strabo pag. 343. Plutarchus pag. 637. & Appianus pag. 401. nisi quod Strabo non ipse adfirmat, sed aliorum relatu nititur, dum φασί, ἀμυν, inquit, homines, atque ita in incertis rumoribus relinquit. Appiano *πλωτοῖς navigabilibus* omnibus istis ostiis in mare hoc flumen exire videtur, quod credibile non est: quia ipse Strabo eorum τὰ μὲν πολλὰ σιμαῖα, inquit illa esse, id est cæca ostia, agnoscit. Herodotus quadraginta ostia posuit, sed alium a nostro, ut diximus, Araxem intelligit; & ne sic quidem tantum numerum eruditus adprobavit.

Ultra *Cytum*, *Mediam* versus, Strabo pag. 346. ponit *Caspianam*, quam etiam *Albaniam* adiungit, cuius sic fines prorogandi sunt: Ptolemæus autem illum in Armenia censet. Strabonis verba sunt hæc: *Ἐστὶ τῆς Ἀλβανικῆς χώρας καὶ ἡ Κασπιανή, τῇ Κασπίῳ ἔθνεος ὀνομαζομένη, ὅπου καὶ ἡ Σάλατις, αἰφαιῶς οὐκ ἐν νηὶ. Ad Albaniam pertinet etiam Caspiana, nomen a Caspia gente: unde & mari appellatio: ea gens nunc obscura prorsus est*. Ptolemæus autem & *Caspianam* gentem, & montem *Caspium* & *Portas Caspias* inde in austrum & ad *Mediam* deducit; montem quidem longo tractu ab Araxe ad *Mardos* usque, prope *Astyrios*: *Portas* autem longius inde removet in orientem in iugo montium ponent, per quos in *Parthiam* ex *Medorum* regione transitur.

Plinius de gente dissentit a Ptolemæo, cum Strabone faciens, lib. vi, cap. xiii. *Agro, inquit, Caspium mare vocari incipit: accollunt Caspi, quos longe a mari reduxit Ptolemæus*. De portis vero multum disputans, ad Ptolemæum propius accedit, *Corrigenda* inquit ibidem, est error in hoc loco multorum, eorum etiam, qui in Armenia res proxime

cum Corbulone' gessere. Namque hi Caspias adpellavere portas Iberia, quas Caucasias diximus vocari : sinusque depicti, & inde missi, hoc nomen inscriptum habent. Et Neronis principis comminatio ad Caspias portas tendere dicebatur; quum peteret illas, quæ per Iberiam in Sarmatias tendunt, vix nullo propter adpositos montes aditu ad Caspium mare. Sunt autem alia, Caspiis gentibus juncta : quod dignosci non potest, nisi conatu rerum Alexandri Magni. Quod si illorum fide, qui res Alexandri scripserunt, in Caspiis portis designandis standum est, vix ad alias, quam Ptolemæi portas, adducemur, quia & Arrianus lib. 111, pag. 205. eo nos mittet, Caspias portas duce illo quæsituros. Strabo lib. XI, pag. 361. in Media quidem describit, sed videtur altius in septemtrionem proferre quam Ptolemæus, quia Rageriam Medorum *Ῥαγιαία*, australiorem *παραπορτίου ῥαδίου*, quingentis stadiis, id est integro gradu latitudinis, ponit. Sed suspectus hic numerus, quia in scriptis variat, & major quoque invenitur; quum minorem malim & vel *πενήκοντα*, quinquaginta legere, quia Ptolemæus *Ῥαγιαίαν* regionem, ab Ragia Strabonis sive Ragis Tobia nominatam, proxime portas illas Caspias constituit. Sed de his infra. Videntur itaque olim latius habitasse Caspii, ut pylis his etiam nomen darent : quas vero nimis in austrum Ptolemæus reduxit, ultra tres gradus a mari Caspio, quum duo vel unus cum dimidio sufficiant.

Oppida Albanæ Ptolemæus secundum flumina distinguit, sed ignobilia sunt omnia. Inter Soanam & Gerrhum sunt *Teleba* ad mare : *Thalbis* intus. Inter Gerrhum & Casium ad mare *Gelda*; intus *Thianna*, *Thabilaca*. Inter Casium & Albanum amnes ad mare *Albana* : in mediterraneis *Chadaca*, *Misia*, *Boziata*, & sub Caucaſo *Chabala*, & ejusdem latitudinis *Chobata* : supra quas sunt in Caucaſo (sive jam Ceraunium vocare malis) *ἡ Ἀλβανία πύλη*, *Albania porta*, quæ alteræ illæ in Caucaſo sunt, de quibus supra dictum, quum portas Iberiæ, sive proprie Caucasias dictus, explicarem. Hæ enim æque, ac Iberiæ, in cultiorem Asiam Sarmatas seu Scythas infuderunt. Inter Albanum fluvium & Cyrum ad mare est *Gagara*, circa quam *Baruca*, *Sioda*, *Ofica*, *Abdiabda*, *Abhala*, *Cametia* : & sub Caucaſo *Mofega*, *Samunis* : medio loco, *Jobula*, *Juna*. Deinde fluvium ex Caucaſo in Cyrum deducit, cujus nomen filet, tantummodo *παραμὸν* vocans, quem quidam *Alazonem* esse existimant, sed falso; quia Alazone amne Iberum gens ab Albanis, ut Plinius ait, discreta est : inter hunc anonymum autem & Albanæ terminum alia oppida *Negam*, *Dechlanam*, *Bachiam*, *Tetagódam* interposuit. Alazon ergo, determinator Iberiæ atque Albanæ, est illo citerior, in occasum magis recedens, aut verum non est, quod Plinius dixit, Iberos ab Albanis discernere. Idem Plinius cap. X. tantum unum oppidum Albanorum nominavit, tamquam primarium atque præcipuum. *Πραεulent*, inquit, oppida. *Albania*, *Cabalaca* : *Iberia*, *Harmastis*. Interpretibus *Cabalaca* est *καβάλα*, *Chabala* Ptolemæi : sed quia hanc ad Pylas in extremo septemtrione posuit, dubitaveris, annon alia in medio regionis, tamquam prima & maxima, intelligenda sit,

CAPUT XI,

DE

ARMENIA UTRAQUE.

ARmeniam utramque dicimus *Majorem*, quæ in ortum & ad Caspium mare versus recedit : & *Minorem*, quæ Majori ab occasu est adsita. Strabo lib. XI, pag. 359.

Εὐφράτης - - - ῥίον ἐπὶ δὲ τοῦ διὰ τῶν μεγάλων καλουμένων, μέγας τῆς μικροῦς, *Euphrates in occasum labitur per Armeniam, Magnam dictam, usque ad Parvam.* Latini malunt comparativo typo discrimen significare, *Major & Minor.* Plinius lib. vi, cap. ix, *Armenia Major incipiens a Paryadris montibus.* Et paullo post : *Oppida celebrantur in Minore [Armenia] Casarea, Aza, Nicopolis : in Majore, Armosata, cetera.* Appianus Mithrid. p. 387. Minorem *Βερχλίη* dixit.

Nominis originem Græci trahunt ex fabula Argonautica, quasi quidam *Armenus*, ortus Thessaliæ oppido Armenio, inter Phæras & Larissam sito, comes Jasonis, in illa regione confedislet. Probabilius Bochartus in Phaleg lib. i, cap. iii. putat אֲרַמֵּי, quasi *montem Armi* primigenium nomen esse, in qua opinione firmatum se dicit Jonathanis Chaldæi & Symmachi interpretationibus loci ejusdem Amos iv, 3. *projicientur Harmonam.* Ille enim vertit אֲרַמֵּי תַּיִם אֲרַמֵּי תַּיִם *ultra montes Harmini*; id est Armeniæ: de hoc Theodoretus, ὁ δὲ Σόλμαχος τὸ Ἀρμενὰ Ἀρμενίαν ἠρμάνισαι, *Symmachus vocem ARMANA Armeniam interpretatus est.* Hieronymus in h. l. *transferrī in Armon, montes Armenia, qui Medis Persique conjuncti sunt.* Et ante paullo ad idem caput : *Projicientini in locis Armenia, que vocantur Armona.* Denique Symmachus ita interpretatus est : *Et projicientini in Armeniam: pro quibus LXX montem Renuan : Aquila montem Armona : Theodotio montem Mona: quanta autem editio, excelsam montem transfulerunt.*

Situs Armeniæ universæ (sic Plinius utramque vocat) a Caspio mari est super Albanos & Iberos, quos a septentrione habet, usque ad gentes Ponticas, Trapezunti vicinas. Utramque perlustrabimus, distincte tamen, ut primum de Majore, deinde de Minore agamus.

A R M E N I A M A J O R.

Armeniæ majoris terminos secundum Strabonem lib. xi, pag. 363. hos ponimus : a meridie Taurus est, quo a Mesopotamia dirimitur : ab ortu Media tam Magna quam Atropatia : a septentrione illa Caucasii abscissa pars, quæ Albaniam & Iberiam meridianam utramque ambit; aut ipsa Iberia & Albania : ab occasu solis Minor Armenia, seu Paryadres montes, & gentes quædam Ponticæ, ac Euphrates. Ita etiam Ptolemæus lib. v, cap. xiii. nisi quod ab occasu etiam Moschicos montes nominat : ab ortu partem maris Caspii a Cyri ostiis, maxime illam, quæ circa Araxis sit ostia. Pars enim illa, quam Ptolemæus inter utriusque fluminis alveos, antequam in mare exonerentur, interceptam posuit, & inde in austrum nonnihil in ora procurrit, quo referenda sit, dubitatur, quum Strabo, ut videmus, videatur Albaniam sub Caspiam nomine adjunxisse : Ptolemæus Armeniæ : quum etiam Atropateni, quos stringit, sibi vindicare possint. Plinius quoque lib. vi, cap. iv. latitudinem Armeniæ orientalem describens, aut obscurus est aut pravatus. *Latitudinem, inquit, in leva pandus ad Cyrum amnem transversa Araxem.* Si salvum est *transversa*, idem sonet quod *transgressa* : sin pravatum, censet Harduinus *transvecta* fortassis legendum esse. Utro modo cum Plinio agas, consentientem illum habebis cum Ptolemæo. Atque hæc de limitibus.

FLUMINA Armeniæ majoris Strabo nominat sex, quorum duo in Pontum exant, *Lycus & Phasis* : duo in Caspium mare, *Cyrus & Araxes* : & duo in sinum Persicum, *Tigris & Euphrates.* Ex his Lycus & Phasis oriuntur quidem in Armenia, sed brevi confecto itinere egrediuntur; de quibus supra diximus in Ponto & in Colchide. De Cyro dictum in Albania, Plutarcho auctore Ibericis oriri montibus : forsan iis, qui Iberiam ab Armenia

cernunt, ut utrique fons adscribi regioni possit. *Araxes* autem propior est Armeniæ, & magnam cursus sui partem in ea exigit, campumque, quem perlabitur, denominat *Araxenum*, τὸ Ἀραξηνὸν πεδίον. Fons ejus secundum Strabonem in eodem monte est, unde oritur Euphrates, *Abo* videlicet, sito inter Niphatem & Nibarum. Strabo lib. xi, pag. 363. *Supra Masium* jacet juxta Gorgodylenen Niphates, εἴτ' ὁ Ἀβὼ. αἰφ' οὗ καὶ ὁ Εὐφράτης ποῖ καὶ ὁ Ἀραξὴς, ὁ μὲν πρὸς δύσιν, ὁ δὲ πρὸς ἀνατολάς. εἴθ' ὁ Νίβαρος μίχεται τῇς Μεδίας παραλίμνῃ: deinde mons *Abus*, unde & Euphrates & Araxes delabuntur, alter in occasum, in ortum versus alter: post *Abum* mons *Nibarum* usque ad *Mediam* pertingit. De cursu ejus ibidem addit: *Araxes* ortum versus fertur adusque *Atropatencem*: ad occasum deinde & septentriones declinat, ac primum *Azarum* præterfluit, deinde *Artaxata*: post, per *Araxenum* campum in mare Caspium effunditur. Num per se in mare exeat, an deferatur à *Cyro*, disputatum est in *Albania*.

Euphrates tandem & Tigris sunt in majoribus illis Armeniæ, a Strabone nominatis. Hoc in Armenia oriri, omnes consentiunt: quo loco, & quem cursum teneant, maxima est dissensio. De Euphrate primum; deinde de Tigri etiam. Dixit jam Strabo, Euphratem in *Abo* monte oriri: sed hunc cum Tauro connectit, aut partem censet ejusdem. Nam ibidem ait paullo ante superiora verba: ὁ Εὐφράτης, ἀπὸ τῆς βορείης πλευρῆς τοῦ Ταύρου τὰς ἀρχὰς ἔχει. καὶ μὲν πρῶτον ποῖ πρὸς δύσιν διὰ τῆς Ἀρμενίας, εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς νότον, καὶ διακόπτει τὸν Ταῦρον, Euphrates in septentrionali latere Tauri scaturiens ab initio in occasum fluit per Armeniam: deinde ad austrum se convertens, Taurum perfrangit. Et antea pag. 359. ponit πηγὰς ἐν τῷ τρισημῶν μίμνῃ τῷ Ταύρῳ, fontes ejus [Euphratis] in septentrionali parte Tauri, atque itidem primo cursu eum deducit ἐπὶ δύσιν, in occasum, per Armeniam Majorem, μέχρι μικρῆς αὐτοῦ Μεινὸς. Sic in australi parte Armeniæ nascitur Euphrates, quia Taurus limes eius ab austro est; & per australem etiam partem decurrit usque Cappadociam, Armeniæ Minori conterminam; aut ad ipsam Minorem illam, seu ejus quoque meridianum limitem, quam ut attingit, oportet cursum πρὸς δύσιν, in occasum paullis per in septentrionem flecti, cum Taurus, unde oriebatur, inferior est, & prope Melitenæ parallelus. Tum vero in meridiem vertitur, ut Taurum perfrangat, & in Syriam evadat, novoque flexu in Babyloniam. Hæc Strabonis de Euphratis ortu & cursu sententia est.

In diversa omnia abit Plinius lib. v, cap. xxiv. Euphrates, inquit, oritur in præfectura Armeniæ majoris Caranitide, ut prodidere ex iis, qui proxime viderunt, Domitius Corbulo, & nunc *Aba*: Lucius Mucianus, sub radicibus montis, quem Capoten adpellant, supra *Zimaram* xli. M. passuum, initio *Lixarates* nominatus. Fluit *Derxenen* primum, mox *Armeniam*, Armeniæ regiones a Cappadocia excluens. Descensa abest a *Zimara* lxxv. M. passuum. Inde navigatur *Pastonam* quinquaginta nullia passuum: *Melitenem* Cappadocia xliii. M. passuum: *Elegiam* Armeniæ decem M. passuum, acceptis fluminibus *Lycos*, *Ajanam*, *Arjano*. Apud *Elegiam* occurrit ei Taurus mons: nec resistit, quamquam xli. M. passuum latitudine prævalens. Omram vocant irruentem: mox ubi perfregit, Euphratem; tum quoque saxosum ac violentum. Et paucis interjectis: Apud *Claudioopolim* Cappadociæ cursum ad occasum solis agit. Primum hunc illi in pugna Taurus aufert: vique & abscissus subimit, alio modo cunctis, ac tractum expellit in meridiem. Ita natura armata illa aquatur, hoc cunctis quo cunctis alio prohibente ire qua velut.

Hic ergo, auctoribus æσώφαις Euphratem a septentrione in meridiem usque ad Tauri cursum recta linea deducit, & ipsos fontes cum monte *Abo* sive *Aba* in septentrione, ad occasum vergente, locat: quæ omnia contraria sunt Straboni. Euphratis ortum & in Tauri labores sic *Pomponius Mela* lib. iiii, cap. viii. scripsit: Euphrates, immensi ore aper-

ro, non exit tantum, unde oritur, sed & vaste quoque decedit. Nec secat continuo agros sed late diffusus in stagna, diuque, sedentibus & sine alveo patulis, piger; post ubi marginem rupit, vere fluvius est, acceptisque ripis celer & fremens per Armenios & Cappadocia occidentem petit; ni Taurus obstet, in nostra maria venturus. Inde ad meridiem avertitur, & primum Syros, tum Arabas ingressus, cetera.

Ptolemæus lib. v, cap. xiiii. inter utrumque mediam quasi viam tenet, ac fontes quidem Euphratis ad ortum ponit, perinde ut Strabo, & longo tractu inde in occasum dicit fluere antequam se flectat in meridiem: nec vero ex Tauro oriri, aut Abum in Tauro esse, sed longe supra Tanaum in septentrionem versus; nec vero supra Paryadram aut Moschicos montes, sed infra illos, meridiem versus, conversionem fluminis in meridiem fieri. Quod curatius omnia Salmasius in Solini cap. xxxvii. examinavit, illius verbis Ptolemæi sententiam repetiisse nobis liceat. *Inter has, inquit [Strabonis & Plinii] opiniones quid sequutus sit Ptolemæus, haud adeo facile est cognoscere, nisi quod ex utraque miscellam conciliasse, veteresque [quos Strabo sequutus fuerat] cum recentioribus quasi conciliasse videmus. Hoc habet ex veteribus, quod Euphratem ab ortu suo ad occasum recta meare scribit; deinde ad meridiem flecti, nullo Tauri obstaculo id cogente, sed ipso amnis cursu sponte faciente. Hanc ἐπισφῆν in eadem ponit latitudine cum fonte ipso, quæ gradus habet quadraginta duo & trientem. At fomes in longitudine ponit graduum septuaginta quinque & minus, ἐπισφῆν vero ipsam in longitudine σφῆν πρὸς ῥτόν ab ea, quam Strabo, Mela, Plinius, aliique ad montem Taurum constitunt, & cuius causam statuunt esse ipsum Taurum.*

Non equidem miror, fontes Nili ignotos, aut falso loco adsignatos usque ad nostram ætatem fuisse, quia longissime remoti sunt a climate illorum, qui orbis faciem litteris conat sunt delineare: & in ea gente siti, quacum rarissimum hodieque Europæis & Asiaticis est commercium. At Armeniæ, tam vicinæ Syris aliisque cultioribus populis, tam ignota positionem, & tam dubios ejus amnes esse, ut nobilissimi Euphratis, intra fines ejus scaturientis, origo & fontes certo describi non potuerint; id vero est quod maxime admiramur. Plinius tamen aliquid adfert, quod videtur ad excusandam illam ignorantiam facere. Euphratem ait hoc nomen non ante ferre, quam Taurum montem perruperit, prius Pyxuratem vel Oromam nominari. Quod vero aliis fluminibus augetur, ab ortu & septentrione adlabentibus; factum, ut quidam majorem ex illis, qui ab ortu venit; pro genuino; quidam septentrionalem habuerint pro Euphrate.

Salmasius nihil quidem definit diserte, Strabonem vero erroris arguit: in Plinii sententia qui ἀπὸ τῆς αὐτῆς auctores sequitur, inclinat: in recentiores tabulas, quibus supra Paryadrem & Moschicos montes ejus, ab ortu venientis, deflexio in austrum facta est, vehementer invitatur; etiam in illam, quæ cum Ptolemæo editur, sive Agathodæmonis est, sive alius auctoris, aut postmodum a describentibus interpolata. nam pleræque harum geminum, superiore seu borealem, quando ad minorem Armeniam seu Cappadociæ limitem pervenit flectentem se in austrum: & alterum, cum isto confluentem ad medium Cappadociæ limitem seu inter flexum ante dictum & Tauri perruptionem medio propemodum loco: quod rectè Salmasius explodit.

Tigris alter ex majoribus est fluviiis, qui ex Armenia prorumpunt, in sinum Persicum euntes. De fontibus etiam non una est sententia, sed tamen altera alteri facilius concilianda. Strabo lib. xi, pag. 279. ὁ Τίγρις ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς ἑσπέρης ἐκτὸς τῆς, Tigris ex australi perruptione montis Tauri, ex quo Euphratem dixit oriri] delatus, cum Euphrate Mesopotamiam facit. Et pag. 364 ὁ Τίγρις ἀπὸ τῆς κατὰ τοὺς Ν. φάτῃς ὁρίωνος ἐκτὸς τῆς, Tigris a monte N.

phate ruit: sed Niphaten ipse partem Tauri credit, & in eadem serie connectit: ut supra vidimus, & infra de Montibus Armeniæ etiam ostendemus. Sed quando vel Niphate, vel australi latere Tauri oritur, non primus fons, sed renascentis, postquam subter terram per longum spatium delapsus fuerat, significatur. Plinius haud dubie ab iis edoctus, qui res in Armenia gesserant, hæc clarius omnia exposuit lib. vi, cap. xxvii. *Tigris, inquit, oritur in regione Armeniæ majoris fonte conspicuo in planitie. Loco nomen Elegosine est. Ipsius, quæ tardior fluit, Diglito: unde concitatur, a celeritate Tigris incipit vocari. Ita appellant Medi sagittam. Influit in lacum Arethusam, omnia illata pondera sustinentem, & nitrum nebulis exhalantem. - - Fertur autem cursu & colore dissimilis, transvectusque [lacum] occurrente Tauro monte in specu mergitur; subterque lapsus, a latere altero ejus erumpit. Locus vocatur Zoroanda. Eundem esse manifestum est, quod demersa perfert. Illam alteram eruptionem, ex Tauri australi latere, Strabo putavit primos ejus fontes esse, qui sic extra Armeniam, Tauro definitam essent. Pomponius Mela lib. iii, cap. viii. In parte altera, quæ pelagi ostio adversa est, Babyloniorum fines Chaldaeorumque sunt, & duo clari amnes, Tigris Persidi propior, ulterior Euphrates. Tigris ut natus est, ita descendens, usque in litora permeat. Ptolemæus etiam in media Armenia ejus fontes ponit, ad latitudinis gradum xxxix & trientem: plus quam gradu supra Taurum, triente minimum excedente: Quod recte se habet & cum Plinio congruit.*

Hæc de majoribus Armeniæ fluminibus: minores etiam sunt multi, e quibus *Musis* est, quem Plinius lib. vi, cap. ix. memoravit, ignotum aliis, Araxi se adfundentem. *Auctus*, inquit, *Araxis amne Musi, & ipse a Cyro deferitur in Caspium mare.* Tacitus lib. xv, cap. iv. *Nicephorium* addit, quem dicit *Tigranocerta* ambire: & cap. xv *Arsaniam*, inter Tigranocerta & Artaxata, sed his propiorem, fluentem, quem Plinius lib. v, cap. xxiv. in Euphratem se dicit effundere. Plutarchus in Lucullo pag. 513 memorat, quum a Tigranocertis oppugnatum Artaxata iret, hoc flumen ei trajiciendum fuisse: quam oppugnationem ut præverteret Tigranes, ἡ μὲν τείχεσσι παρεστῶσιν ἐπέδενσε τοῖς Ῥωμαίοις. ἐν μίσῳ λαβὼν τὸν Ἀρσανίαν ποταμὸν, οἱ ἐξ ἀνάγκης διαβαλεῖν ἦν τοῖς Ῥωμαίοις τοῖς ἐπ' Ἀρταξάτων πορευομένοις, castris motis quarto ac prope Romanos confedit, medium capiens *Arsaniam* amnem; quem transire necesse erat perituris *Artaxata* Romanis. Denique etiam *Niphates* fluvius fuit, a Niphate, notissimo monte, ex quo oritur, nomen trahens. Lucanus lib. iii, vers. 245.

Armeniusque tenens volventem saxa Niphatem.

Minorum enim est saxa volvere: quod clarius Sili Italici lib. xiii, vers. 765. demonstratur

- - - Pellæo ponte Niphaten

Adstrinxit.

MONTES Armeniæ plures nominantur. Ex *Caucaso* procurrant, qui septemtrionem claudunt, & ab Iberia Albaniaque discernunt. *Taurus* ab austro determinat a Mesopotamia. Ab occasu sunt montes *Moschici*, de quibus in Colchide diximus; & *Paryadre*, unde initium sumsit Plinius lib. vi, cap. ix. *Armenia major*, inquit, *incipiens a Paryadris montibus.* Strabo lib. xi, pag. 378. de his & similibus: ὁ Σκυδίσσης ὄρεσιν τραχύτατον, συνάπτει τοῖς οὐρεσι τοῖς ὑπὲρ τῆς Κολχίδος, ἐν τῇ ἀκρῇ κατέχουσιν οἱ Ἑπτὰ Κωμήται, καὶ ὁ Παρυάδρης, ὁ μὲν τῆς μικρῆς Ἀρμενίας ἀπὸ τῶν κατὰ Σιδήην καὶ Οὐισκουραν τεταύται διατείνων καὶ ποιεῖν το ἰσθμὸν τοῦ Πόντου πεφυρόν. *Alens asperitissus Scydisses conjungitur Moschicis montibus, qui supra Colchidem sunt. Extrema ejus tenent Hepta Cometa, & Paryadres, qui usque ad minorem Armeniam a locis Siæna & Cappadociæ porrectus, orientale Ponti latus conjiciunt. In hoc monte gazophylacia condidit & munivit Mithridates Eupator. Idem a Strabo postpaulo pag. 382. ἡ τῇ Παρυόδρει πύσις*

πῶς ὁρᾷ τοιαύτας ἐπιβολάς ἔχει πολλὰς - - - ἐπὶ οὐχί γὰρ ἐπὶ αὐτὰ τὰ πλεονα τῶν γαζοφυλακῶν
Totus mons Parjadres multas tales commoditates habet [ad muniendum, videlicet aquas, silvas, praeceptos vertices] *ideoque plurima ibidem gazophylacia condidit.* Ex utroque loco de situ hujus montis, & longitudine, & arcibus ejus munitis judicari potest: a cujus extremitate incipit major Armenia. Sunt etiam *Coraxii* montes, qui Cyri fontes habent, de quo flumine sic Plinius dicto loco: *Cyrus oritur in Hemiocliis montibus, quos de Coraxiis vocaverunt.*

Strabo eodem libro pag. 363 plures montes conjungit, & eos serie, qua se insequuntur, locat; *Masium, Niphatem, Abum, Nibarnum.* Vocat *Masium*, qui Sophenen regionem ab austro finiat, sicut a septemtrione *Antitaurum*, ultra Euphratem ex Cappadocia protrahit. *Sua*, inquit, *Sophene τῷ τε Μασίῳ καὶ τῷ Ἀντιταύρου, inter Masium & Antitaurum.* Et qui hic in septemtrionem procurrit, necesse est Masium finire illam regionem a meridie. Non autem hic est ille Masius, quem Ptolemæus lib. v, cap. xviii. in Mesopotamia, latitudine xxxiv gradus & trientis posuit, utpote magno intervallo sejunctum ab illo in Armenia Strabonis. Mons *Niphates*, poetis etiam celebratus, Ptolemæo pars Tauri est, longe remotus ab Abo, septemtrionem versus posito: Straboni autem *Niphates, Abus, & Nibarnus* eadem ponuntur linea. *ὑπὲρ Μασίου πολὺ πρὸς ἄνω. Supra Masium, inquit, multo in orientem; tus est Niphates, deinde Abus, post hunc Nibarnus.* Antea pag. 359. de eodem Niphate: *ἔκτῳ ἐξείρεται πλεον, καὶ καλεῖται Νιφάτης. ἐπὶ αὐτῷ δὲ πρὸς καὶ αἱ τῷ Τίγριδι πηγαὶ κατὰ τὸ νότιον τῆς ἡμῶν πλευρῆς, Deinde [post Masium, qui supra Tigranocerta] alius attollitur id jugum, & vocatur Niphates. Ibi vero sunt fontes Tigridis ad laus montis australe.* Ptolemæus autem fontes Tigridis a Tauro in septemtrionem removet ad gradum xxxix & trientem latitudinis. In Tabula autem, quæ ex Ptolemæi descriptione confecta est, etiam Niphates pars Tauri, in eadem linea, qua totus Taurus, constituitur. Poetæ quoque mentionem ejus faciunt. Virgilius Georg. iii, vers. 30. *pulsam Niphatem* dixit, id est Niphatis incolæ Armenios. Horatius lib. ii, oda ix.

Canemus Augusti tropæa

Cæsaris, & regidum Niphaten:

Aedumque flumen, genibus adæstum

Victis, minores volvere vortices.

Mons *Abus*, Αβος, fere ab omnibus antiquis parentis Euphratis creditus, quam diversa sententia de fontibus Euphratis, tam varia etiam fide ab auctoribus locatur. Strabo ut vidimus partem Tauri facit post Niphatem: Ptolemæus longe in orientem ultra Tigridis fontes plerumque quam duobus gradibus refert, in latitudinis xlii graduum: & Plinius, qui *Abam* vocat, cum fontibus Euphratis in septemtrionali parte Armeniæ occidentalis posuit, ut flumen recto cursu ad Cappadociæ limitem deduceret. Nihil ergo certi de hoc monte potest constare, nisi quod sit mons Armeniæ magnæ; &, ut opinio multorum tulit, fundat Euphratem. Quo loco Plinius statuit, proximum *Capoten* montem habet, sub quo Licinius Macrus, ut supra tradidimus, Euphratis fontes dicitur vidisse.

Gordyæus mons, τὸ Γορδύαιος ὄρος, a Ptolemæo eadem latitudine, qua fons Tigridis, proxime ad illum ab oriente, statuitur. Palatinus codex τὰ Γορδύαια ὄρη, *montis Gordyai*: Xiphilinus in Trajano τὰ Καρδύαια ὄρη, corrupte. Non autem dubitamus ab his montibus regionem quam Pompejus invasit, Gordenen, Gorduenen, vel similiter dictam fuisse. Nam & hic in Armenia erat, vel eidem conjuncta, etiam in ditione Tigranis, Armeniorum regis. Sed de hac in regionibus dicemus plura. Montes Gordyæos Strabo conjungit cum Tauro, lib. xi, pag. 382. *Abisiam*, inquit, *trans Euphratem montes, a Cappadocia & Commagena*

orientem tendentes, primum vocantur Taurus: is Sophenen & reliquam Armeniam a Mesopotamia derimit. τῶν δὲ Γορδυαίων ὄρη καλεῖται, quidam Gordyæos montes adpellant.

Non displicet explicatio, quod montes Gordyæi & Taurus cohæreant, vel illi sint pars ipsius Tauri. Sic enim recepta sententia, Gordyæos esse montes Ararat, in quibus Noë arca confederit, adprime confirmatur, quia descendens cum suis Noah, in Mesopotamiam proxime venit, quæ utique sedes prima patriarcharum fuit. Ararat autem ad Armeniam pertinere, magna plurimorum est in omni antiquitate consensus. Ut de Abydeno & Melone taceam, quorum verba Eusebius lib. IX. Præpar. Evang. cap. XII & XIX. profert, Berofus Chaldæus apud Josephum lib. x, cap. 11. de Senacheribi, Assyriorum regis, paricidis filiis refert, *ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἀπῆλθον, in Armeniam aufugisse*, pro quo Esaias cap. xxxvii dixit, *in terram Ararat*: Septuaginta autem Græci perinde, ut Berofus, *ἐν Ἀρραρίῳ*. Vulgaris quoque interpret tam Genes. viii, 4. *montes Armenia*, quam 11 Reg. xix, 3. *terram Armeniorum*, transtulit. Et Alcimus Avitus lib. vers. 539.

Armenia celsis instabat montibus arca.

Qua autem in parte Armeniæ sit mons ille arcae receptator, nunc inquiramus. Hieronymus in Esa. xxxvii. extra. *Ararat regio in Armenia campestris est, per quam Araxes fluit, incredibilis ubertatis, ad radices Tauri montis; qui usque illuc extenditur*. Non placet, quod Tauro subjectum Araxenum campum dicet, a quo magno intervallo distat: placet a quo magno intervallo distat: placet autem quod mox dicit, *arcam ad montes Tauri altissimos delatam fuisse*. Est potius Ararat Armenia universa; aut si pars, australis tamen & sub Tauro, a quo longe abest, ut Strabo, Plinius, Ptolemæus designant, Araxes fluvius. Plures interpretantur Ararat montes Gordyæos, qui vel pars Tauri sunt, vel prope eundem. Berofus apud Josephum lib. 1, Antiq. cap. iv de diluvio & servatis paucis in arca: *ἀφῆκεν καὶ τὸ πλοῖον ἐν Ἀρμενίᾳ πρὸς τὸ ὄρη τῶν Γορδυαίων ἔτι μίσην τὴν ἡμέραν*. Fertur & navigium illius in Armenia ad montem Corduënorum pars quadam superesse. Et in Targum Onkolofii Genes. viii, 4 montes Ararat Chaldaice transferuntur *ררי קרדו* montes Kardu: & alterum Targum, quod Jonathanis vocatur, per metathesin (nisi lapsus describentium est) *ררי קדרון* montes Kadrun. Epiphanius Hæres. xvi. extrem. *ἔτι καὶ τὰ λείψανα τῆς τοῦ Νῶε ἀρκῆς δεκνῶσι ἐν τῇ τῶν Γορδυαίων χώρᾳ*. Et adhuc reliquie Noachi arcae in Corduënorum regione ostenduntur. Et Elmacinus Arabs lib. 1. Historiæ Saracenicæ cap. 1 de Heraclio: *adscendit in montem Gordi; & adspexit locum arcae, puta Noachi, ut ibi præcessit*.

Hæc de montibus Ararat, & arcae Noachi sede. Plura ejusdem argumenti tradit Bochartus lib. 1. Geogr. S. cap. 111. De Nibaro monte non habemus præter id, quod supra ex Strabone diximus.

DIVISIO Armeniæ a Ptolemæo in tres partes majores facta est. Primo tmemate partem superiorem Armeniæ describit, quæ ad septentrionem & orientem jacet inter Cyrum & Araxem. Secundo tmemate latus illud Armeniæ complectitur, quod ad occidentem versum est usque ad Euphratis flexum. Tertium tmemata inter Tigridis fontes & illam partem Euphratis est, quæ Commagenen ab Armenia majore separat, ubi Taurum montem dividit. Ita Salmasius in Solinum pag. 438. Ptolemæum Latine vertit & explicat.

Primo tmemati regiones Ptolemæus tribuit *Catarzenen*, Moschicos montes versus: & juxta Cyrum amnem *Offarenen*, & *Μαῖνην*, *Μαῖνην*: juxta Araxem autem *Colibenen*; & sub ea *Soducenen*: ac Paryadrem versus montem, *Sibacenen* ac *Sacape-nen*. Ignota nomina pleraque: nec his singulis suas Ptolemæus urbes adsignat; sed

Non sufficit hic numerus ; aut nomina sunt permutata. Plinius lib. v, cap. xxiv, Euphratem ex septentrione deducens in austrum, fontes dicit, auctore Corbulone, in prefectura Armeniæ majoris *Caranitide* esse, quæ Strabonis Καρνίτις est pag. 364, ut Salmasius restituit: in mss. enim, Casaubono testante, legitur Καρνίτην quarto casu; pravius in editis Παρνίτην. Conjungit Strabo *Xerxenen*, ab rege adpellatam, ut *Cambysene*, quod de utraque Stephanus notavit: etiam Plinius de Euphrate in Caranitide orto; *finis Xerxenen primæ, mox Anaiticæ, Armenia regiones, a Cappadocia excludens*. Sic legendum, non, ut editum est, *Derxenen*, quod nihil est. Strabo enim dicto loco: Καρνίτις καὶ ἑσέξιν, αὐτῇ μικρῇ Ἀρμενίᾳ ἔστιν ὅρασι, καὶ μέγα αὐτῆς ἐστὶ. *Carnitum & Xerxenen: quæ sunt minori Armeniæ confines, ejusque partes*. Velim abesse posteriora, aut mutari. Si enim confines sunt minori Armeniæ, non sunt ejus partes: in ipsa enim sunt partes, non in confinio: partes autem revera sunt Armeniæ majoris.

Anaitica est Xerxenæ proxima, per quam etiam Euphrates decurrit ductu a fontibus eo, quem Plinius descripsit. Strabo lib. xi extremo *Anaitidis*, *Anaitidis* deæ meminit ab Armeniis singulari religione, sed turpi & obscena, cultæ. Persica illa religio erat, ut tam notum, quam antea p. 352. est traditum. Templum ejus divæ etiam apud Zelam fuit, Armeniæ proximam, ut Strabo refert pag. 355. Ab hac ergo ejusque cultu nomen regionis seu provinciæ.

Acilifene Straboni quoque nota fuit, quam cum *Sophene* ita lib. xi, pag. 363. descripsit: καὶ τῷ προπαρξίῳ μέρει ἡ Σοφὴν καὶ τὰ μεταξὺ τῆς τοῦ Μασίου καὶ τῆς Ἀντιταύρου. αὐτὴ δὲ ἀπὸ τῆς Εὐφράτης καὶ τῆς Ταύρου τὴν ἀρχὴν λαβὼν, τελειῖται πρὸς τὰ ἰσθμὰ τῆς Ἀρμενίας, ἀπὸ λαμβάνει μίσην τὴν Σοφὴν, ἐκ δ' αὐτῆς δὲ μέρους ἔχον τὴν Ἀντιταύρην, μάλιστα ἰσχυρότατον τῆς Ταύρου δὲ καὶ τῆς Εὐφράτης πόλιν ἔχει, καὶ καμπίαν αὐτῇ ἐπὶ ἰσθμῷ. *A septentrione [respectu Commagenæ & Mesopotamiæ] Sophena est, Masium inter & Antitaurum: qui ab Euphrate & Tauro initium sumens, in partes Armeniæ orientales desinit, accipiens Sophenen in medium, ex altera parte habens Acilifenen, sitam inter Taurum & alveum Euphratis, antequam ille in meridiem se flectat*. Quo quo modo se alveus ille Strabonis habet, de quo supra dixi; id tamen certum est, in occidentali plaga ab Antitaurum ad Masium Sophenen esse: inde ad Taurum usque Acilifenen. Ptolemæus autem quia aliam ductum Euphratis habet, procul a Tauro in Tabula, ipsius operibus adjecta, *Acilicene*, & quidem ab ortus Sophenes posita conspicitur.

Tertium membra Ptolemæi, quod *μισσημβρινώτερον* dicit, id magis australe quam cetera, situm est inter Euphratem & fontes Tigridis. Male Latinus interpres vertit *inter Euphratis & Tigridis fontes*, ubi Græce scriptum est *μετὰ μὴν τῆς Εὐφράτης καὶ τῶν τοῦ τίγριδος πηγῶν*. Si enim inter utriusque fontes esset, non posset ceteris esse australius. Euphratē vero Salmasius eam partem interpretatur, *quæ Commagenen ab Armenia Majori separat, ubi Taurum montem dividit*: quod facile intelligimus; si, quantum Ptolemæus a Strabone in ductu Euphratis, a nobis supra descripto, dissentiat, distinctius curatiusque cogitamus. In hac parte tres regiones Ptolemæus numerat, *Azetenen* sive *Anzilonen*, ut in Palatino est: & sub *Thospudem*: ἢ *Κορινθίαν*, deinde *Corineam*; sed ignotas omnes. Addit ab oriente fontem Tigridis sitam *Bagravandenem*, seu ut in Palatino est; *Bagradaenen*, sub qua locat *Gzaenen*, *Cotaam*, *Mardos*, quos alii extra Armeniæ fines ponunt: & *Gordynesiam*, in qua *Tigranocerta*, *Tigranocoma* sive *Tigranocoma*, & *Arriagiganta* vocantur.

Ex his notum *Gordene* est, sive, ut plures vocant, *Gordene*, *Gordeno*, etiam *Corducene*, & *Gordya* montibus adpellata, qui etiam *Καρδία* montes *Kardia* vocantur ab Onkelio Gens. viii, 4 Incolæ *Γορδωνοί*, *Gordeni*, & *Gordeni*; & *Cordum* apud Sextum

Rufum cap. 111. Et de his minime dubium est, quin intra Armeniam habitaverint loco quem Ptolemæus suæ *Gordene*, & montibus hujus nominis, adsignat; ut a nobis supra in montibus est demonstratum. De populo & regione Plutarchus in Lucullo & Pompejo pag. 308. 312, 638. & alibi. De regione etiam Ammianus lib. xxv, cap. xxiii. Grut. ed. [Vales. cap. vii.] in Joviani imperatoris ignobili pacificatione: *Quo temporis* [quandam] inter pacis deliberationes exacti] *antequam* hi [Persarum legati de pace offerenda] *venirent*, si exabusus princeps paulatim terris hostilibus excessisset, profecto venisset ad praesidia *Carduene*, ubi regionis & nostræ, ex eo loco, in quo hæc agebantur, centesimo lapide distans *paria*.

Addi huic parti debet *Gorgadylema*, quam Strabo Niphati monti, qui pars Tauri est, subjecit, quum pag. 363 dicto libro dicit, κατὰ τὴν Γοργυδάλειον ἢ Νιφάτος, αὐτὸ δ' ἢ Ἀρσὶν, *juxta Gorgadylema Niphates est: deinde Arsus*. Utrumque vero montem in serie cum Tauro, ut supra vidimus, connectit.

Sunt præterea aliae regiones Armeniæ, quæ certo tmemati aut loco non possunt adsignari. Tales *Cholobetena* est & *Tauraniana*. Stephanus Byzantius: *Χολοβαίτην ἢ μεῖζον Ἀρμενίας Cholobetene, pars Armenia est*. Bocharto lib. 11, cap. 1x. videtur a *Chul*, Arami filio, Semi nepote quasi ejus *res, domus & habitatio*. Altera est *Tauraniana* Taciti, lib. xii, cap. xxiv. de Corbulone dicentis, quum ab Artaxatis adversus Tigronocerta iret; *in regione Tauraniana transgressus, improvisum periculum vitavit*. Florentino codice *Tauraniana*; Ryckiano *Tauraninitum* legitur, quasi fluminibus, ex Tauro decurrentibus, nigratur illa regio. Propior sane Tigranocertis est quam Artaxatis, quod ex itinere Corbulonis adparet: Tigranocerta autem in australi Armeniæ parte & Tauro vicina erant. Vulgata scriptura, *Tauraniana*, a Lipsio est.

Hactenus de regionibus: sequuntur urbes & oppida: sed ne totidem quidem, quæ regiones sunt, habemus cognita. Magnus quidem oppidorum numerus apud Ptolemæum est, sed pleraque obscura ita, ut neque in historiis ullis, neque in geographorum aliis libris inveniantur. Quanti enim hæc facienda primi tmematis, *Sala, Ascura, Baraza, Lala, Sangana, Sataphara, Toga, Varutha, Azatha, Cholva, Sedala, Surtia, Tastina, Corala, Cotomana, Gisma, Cholvaia*, & alia? & in secundo tmemate *Zabina, Timissa, Zoriga, Samirzaca, Zogocara, Cabena, Cholva alia, Citanum, Anurium*, reliqua? & in tertio, *Elegerdæ, Miazara, Anzeta, Saita, Thospia, Corrha, Artasigarta*, alia? ignobilia nomina sunt, quæ ad rerum cognitionem nihil adferunt. Ea ergo persequemur oppida, quæ comprobata sunt ab historicis, & de quorum tam nomine quam situ constat certius.

Metropolis & regia sedes fuerunt *Artaxata*, adposita Araxi fluvio, Hannibalis, ut fari erat, ingenio regi Artaxiæ seu Artaxiæ condita, a quo etiam nomen urbs obtinuit. Strabo lib. xi, pag. 363. ἡ Ἀρταξὶς πρὸς τοὺς ἀντικείμενους ὑπὸ τοῦ Νιφάτος, καὶ πρὸς διὰ τὴν ἑρμῆος, καὶ παρὰ τὴν τὴν Ἀζακὸν πρῶτον, αὐτὴ Ἀρταξάδα πόλις Ἀρμενίας. *Araxes in ortum fertur usque Artopaisiam Mediam, ubi flectit se in occasum & septentrionem, & primum Araxem præterfluit, deinde Artaxata, urbem [primariam] Armeniorum: postea per campos Araxenum, quod idem Strabo addit, effertur in mare Caspium*. De *Azara* nihil habemus, præter id quod Araxi fuerit imposita post flexionem fluminis, citra tamen regionem Artaxati. Ad hæc igitur explicandam revertimur.

Plinius lib. vi, cap. 1x, in campis juxta *Araxem Artaxata*. Et Tacitus lib. xiii, cap. xxxix. Corbuloni *ortu fiduciam capere genus Artaxata adgrediendi: nec tamen proxima itinere ducta legiones, quæ si antea Araxem, qui iuxta adluit, ponte transgrederebantur, in*

istum debantur : *procul & latioribus vadis transire.* Ab Iberis, Parthis, Romanis capta, quæ singula fata ab Tacito indicata sunt, lib. vi, cap. xxxiii; lib. xii, cap. i; lib. xiv, cap. xxi.

Urbs *Artaxata* condita fertur ab Hannibale pro rege Artaxia. Strabo pag. 364. Ἀρτάτα, ἢ [πάλιν] καὶ Ἀρταξιάτα καλεῖται, Ἀννίβα κτίσας· Ἀρταξίᾳ τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τῷ Ἀράξει. *Artaxata*, quæ urbs etiam *Artaxiasata* vocatur, condita ab Hannibale regi Artaxia, super Araxe. Plenius id descripsit Plutarchus Lucullo pag. 513. Δίγεται, fama est, Hannibalem Carthaginensem devicto ab Romanis Antiocho, comulisse se ad Armenium Artaxam, eique ἱστορῆσαι καὶ διδάσκαλον, auctorem & suasorem cum aliorum, tum etiam urbis in sede opportuna condenda fuisse. Quod regi quum placuisset, atque ab eo contendisset, ut ipse operis curam susciperet, Hannibalem amplam & magnificam urbem excivasse, ἐκόντοισι τὸ βασιλεὺς, μάλιστα τῆς Ἀρμενίας, quæ ab rege adpellationem sortita caput factum fuerit Armenia. Dixit Plutarchus λόγιον, famam esse, quasi dubitaverit de re. Sane Cornelius Nepos in Vita Hannibalis nihil de exilio ejus Armenio narravit, sed victo Antiocho in Cretam primum; deinde in Bithyniam ad Prusiam regem venisse, ubi etiam mortuus est. Stephanus dicit Artaxiam regem condidisse: de Hannibale silet.

Urbis hujus nomen plerique plurali numero efferunt, *Artaxata*, τὰ Ἀρτάτα, ut exemplis Strabonis, Plutarchi supra adlatis; etiam Dionis lib. xxxvi in Mithridatico bello; & in Nerone apud Xiphilinum: item Tacitus dicto loco, & lib. xiii, cap. xli. *Artaxatis ignis immensus*: & lib. xiv, cap. xxi. Corbulo post deleta *Artaxata* utendum recenti terrore ratus ad occupanda *Tigranocerta* pergit. Idem vero etiam singulari forma annali ii, cap. lvi. in urbe *Artaxata*: & lib. vi, cap. xxxiii. urbe *Artaxata* posuimus. Sed hæc pauca & rara sunt: cum multis facit etiam Juvenalis satyra ii extrema, simul accentum docens & veram pronuntiationem:

Sic prætextuos referunt Artaxata mores.

Hæc de *Artaxatis* in campo sitis Araxeno, τὸς τῷ Ἀραξηνῷ πεδίῳ, ut Strabo dixit pag. 364. Eadem vero distinguenda ab *Arxata*, sitα πρὸς τοῖς ὅροις τῆς Ἀροπατίας, ad fines *Atropatie*, quæ septentrionalis Media est, & ut videtur, etiam ad Araxem, qui eos fines præterlaeitur; quod itidem Strabo ibidem adnotavit. Ptolemæus lib. v, cap. xiii. plura oppida enumeravit παρὰ τὸν Ἀράξην, ad *Araxen* sita (sic legendum ibi esse, non *Euphratem* ex uno illorum *Artaxatis*, & ex ipso tuncmate Salmasius dicto loco pag. 438. demonstravit) quæ vero, præter *Artaxata* jam laudata, sunt omnia obscura, sic ab occasu in ortum posita: *Brejus*, *Elegia* [diversa ab alia Plinii] *Chasira*, *Chorsa*, *Thalina*, & hæc citra Artaxata: ultra hæc, *Naxiana*. De *Araxa* Strabonis supra diximus.

Secunda urbs clarior Armeniæ fuit *Armosata*, quæ & *Arfamofata* dicitur, quippe hæc unius urbis vocabula ab eruditis viris censentur, in quibus Ezechielum Spanhemium, qui unus instar omnium est, de Usu & præstantia Numm. p. 903, nominasse sufficiat. Polybius Excerpt. Constantinianis de Virtut. & Vit. ex lib. viii, pag. 1380. Πέρσου βασιλέωντος πελάς Ἀρμίσσα, ἡ κεῖται πρὸς τῷ καλῷ πεδίῳ καλουμένη, μέσσην Εὐφράτου καὶ Τίγριδος. ταύτη τῇ πάλιν παρεγγιστιομένης Ἀντίοχῳ ὁ βασιλεὺς, imperante regulo quodam Xerxe urbi *Armosata*, quæ media inter *Tigrim* & *Euphratem* est, *Antiochus* castra hinc urbi admovit. Quod inter hos fluvios dicitur posita, inducti quidam sunt, ut in Mesopotamia censerent, in quibus & vir summus Lucas Holstenius ad Ortelium Adnotationibus est. At Plinius in Armenia locavit lib. vi, cap. ix. Oppida, inquit, celebrantur in majore [Armenia] *Armosata* *Euphrati* proximum; *Tigri* *Carchiocerta*. Ptolemæus quoque in tertio Armeniæ tuncmate Ἀρταμίσσα, *Arfamofata*, prope Taurum quidem, tamen intra Armeniam. Et Tacitus lib. xv, cap. x.

in Armeniæ rebus *Arsamosata* castellum memorat, etiam intra Taurum in Armenia situm, non in Mesopotamia. Quod vero Plinius *proximum* Euphrati posuit, in eo fallitur, quum Ptolemæus Polybio de medio inter utrumque flumen situ consentiat: scilicet inter Euphratem ubi mox Taurum perrupturus est: & inter Tigridem ex fonte suo per Armeniam ad Taurum versus decurrentem. *πόλις*, urbem dixit Polybius: in oppidis Plinius & Ptolemæus numeraverunt; id quod etiam nummus ibi post Taciti tempora cusus, de quo mox dicemus, non leviter videtur probare: *castellum* est Tacito, quod vel munitum sonat oppidum infra castelli; vel oppido adjunctum castellum significat, ubi conjugem & filium Pætus, tamquam in tuto loco abdiderat. Nomen, ut vidimus, geminum, *Armosata* & *Arsamosata*; illud Polybii, hoc Taciti & Ptolemæi: sed Polybianum confirmatur nummo M. Aurelii Mediceo, quem laudatissimi viri Holstenius & Spanhemius viderunt, inscripto ΑΡΜΟΚΑΤΤΗΝΟΝ, *Armosatenorum*. Nec vero respuendum est alterum, quod omnes codices habent, quodcumque Plinii videtur fuisse, quum in antiquis libris reliquum sit *Arsamote*: in cuius locum Hardanus ex nummo *Armosata* substituit.

Tertia urbs est inter claras *Tigranocerta*, ab rege Tigrañe Mithridatici belli tempore condita: ideo Appianus ejusdem belli descriptione *πόλις νεοκτίσκειν*, urbem recens conditam dixit. Sita erat ultra Tigris fontes, Taurum montem versus, ut Ptolemæus locum designavit: in excelsio monte, quod Plinius adjecit; in parte Armeniæ australi. Unde est, quod Claudius Cæsar, Armeniam mensurus, latitudinis lineam a Tigranocertis ad Iberiam duxit. Plinius lib. vi, cap. ix. *Oppida celebrantur in majore [Armenia] Armosata, Euphrati proximum, Tigri Caracabocerta: in excelsio autem Tigranocerta: at in campis juxta Araxem Ariaxaa. Universe magnitudinem Arsidius quinquagies centena millia producit. Claudius Cæsar longitudinem a Dascusa ad confinium Caspi maris xiii m. passuum: latitudinem dimidium ejus a Tigranocerta ad Iberiam.* Eundem situm Tacitus lib. xv, cap. v. vicinitate urbis Nisibis in Mesopotamia confirmat. *Cenurio*, inquit, *apud oppidum Nisibin, septem & triginta milibus passuum a Tigranocerta distantem, adit regem.* Nominis adpellationem declarat Byzantius chorographus, quod sit τῇ Παρθυσίῳ φωνῇ Τίγρης-πόλις, Parthorum lingua Tigranópolis. Sed ena a Parthis vox altera sit, nescio: certius Hesychius: *Κέρτα, πόλις ὑπὸ Ἀρμενίων, Κέρτα urbs sub Armeniis*: seu potius, *Kerta Armenus urbs est*; immo & Syris *Kerta*, *Κάρτα*, *κάρτ*, unde etiam Carthago a Tyriis nominata est in Africa. Munimenta & præfluentem amnem laudat Tacitus lib. xv, cap. iv. *Occupaverat Tigranocerta, urbem copia defensorum, & magnitudine munium validam.* Ad hac Nicephorus amnis haud spernenda latitudine partem maiorem ambu: & ducta ingens fossa, qua furvio diffidebatur. Amplitudinem & ornamenta descripsit Plutarchus Lucullo pag. 508. *Τίγρης μὲν ἐκλείων Τίγρης-πόλις, μεγάλη πόλις, ἐκτισμένη ὑπ' αὐτοῦ, πρὸς τὸν Ταῦρον ἀνιχέουσα, Tigranes relictis Tigranocertis, grandi urbe, quæ condiderat ipse, ad Taurum se recepit.* Et post paullo: *ἡ δὲ καὶ χρημαίων ἡ πόλις μετὰ ἐκείνην ἔστιν, ἥτις αὖτε οὐκ ἐστὶν ἀνιχέουσα, erat autem opulentia plena & ornamentiis.* Strabo extremo lib. xi, dixit *κατασκευασμένον ἔργον*, semperfectum opus, propter Luculli adventum, antequam consummaretur: qui etiam populos, quos ex captis & vastatis oppidis eo deduxerat, in patriam suam remisit. Nil autem defuit, quo minus & postea urbs magna & frequens censeretur: ut vel solis Taciti testimoniis adprobari potest. Quod vero ibidem Strabo, *πλεονέχου τῆς Ἰβηρίας, πλεονέχου Iberiæ*, inter hanc & Zeugma Euphratis hanc urbem posuit, fateor me non intelligere, quum Zeugma Commagenæ Syriæ ab Iberia longius disjuncta sit, quam ut ex illorum collatione loci interjecti situs designari queat. Quidvis ergo aliud sub *Iberiæ* vocabulo latere suspicor. Tandem de genere vocabuli addo, Stephanum quidem tradere, *ἰβητικός, πενήν* genere efferri, ut Plutarchi verbis, quæ modo attulimus, expressum erat. Invenitur vero

etiam feminium. Appianus Bello Mithridat. pag. 363 *Τιγρονόκερτα* αὐτὸ πρῶτον, *Tigranocertam* a se denominavit. Tacitus utroque genere usus hoc vocabulo est, femineo lib. XIV, cap. XXIV. *legati Tigranocerta missi*. Vide contextum, qui sextum casum postulat. Et lib. XV, cap. V. *apud oppidum Nisibin, septem & triginta millibus passuum a Tigranocerta distantem*: at brevi post, *omittere Tigranocerta* jubet: & cap. VI *exercitum a Tigranocerta deductum*: & cap. VIII *reciperandis Tigranocertis*.

Alicujus nominis etiam *Artagera* fuit, ambigui generis atque scripturæ: nobilitata vulnere Caji Cæsaris, ex quo etiam mortuus est. Strabo sub finem lib. XI. *Ἀρτάγερας ἀπὸ τοῦ καὶ Ἀδδὸς ὁ φρουρεῖται*. *Artageras ad defectionem perduxit Ador, presidii praefectus*. Vellejus Patereulus lib. II, cap. CII. de Cajo Cæsare: *circa Artageram graviter a quodam, nomine Adduo, vulneratus*. Eandem historiam persequutus Zonaras Tomo II, pag. 167. *Ἀδδὸς γὰρ τις τοῦ Ἀρτάγερος κατέχευε*, *Addo quidam Artagera tenens*: quam veram formam nomini, producta pænultima, putamus esse, ita ut diphthongus per *e* & *i* legi possit. Ptolemæus oppidum *Artagera*, situm inter Arsamofata & Tigranocerta prope Taurum, quod videtur Arrageira esse, levi pravatione in litteris facta posterioribus. Quod si est, de situ ejus non debemus solliciti esse, qui, si hoc repudiamus, incertus plane ac obscurus est.

Fuit etiam *Carchiocerta*, Straboni & Plinio commemorata, qui vero situ admodum differunt. Ille enim lib. XI, pag. 363. *βασιλεῖος τῆς Σωφηνῆς Καρχαλιόκερτα*, *regia Sophenes est Carchiocerta*: hic vero lib. VI, cap. IX. *Oppida in [Armenia] majore Armosata Euphrati proxima: Tigri Carchiocerta*. Quod si caput Sophenes est, ut dixit Strabo, quomodo Tigri proxima, quum Sophene potius ad Euphratem sita sit, quam ad Tigridem? Proximum ergo Plinii videtur proprius interpretandum, quia nec Armosata sive Arsamofata sunt Euphrati ex Ptolemæi positione proxima, sed tantum propinquiora quam Tigridi. Sic Carchiocerta, si in Sophene interiori fuit, aut fines ejus orientem versus, utique Tigridi etiam, quam Euphrati, fuit propinquior. Præter hos auctores nihil de ea ex historiis vel aliunde cognitum habemus. *Δασίρα, Δάσιρα*, in ora occidentali Acilisenes. Strabo lib. XII, p. 382. *τῆς Ἀκαδονίης καὶ Δάσιρας*. Vide mox in Minore Armenia.

Ceterior ad Euphratem, prope Taurum sita *Elegia* sive *Elegea*, Græce *Ελέγια*. Plinius lib. V, cap. XXIV. de Euphratis cursu: *Navigant [a Melitene] Elegiam Armenia decem milia passuum, acceptis fluminibus Lyo, Arsanus, Arsano. Apud Elegiam occurrit ei Taurus mons: nec resistit, quamquam XII. milium passuum latitudine prævalens*. Stephanus chorographus: *Ελέγια χωρίον πέραν Εὐφράτης*, *Elegia oppidum est trans Euphratem*: ideoque Plinius *Elegiam Armenia* dixit. Hæc autem ab altera *Elegia* Ptolemæi, Græce *Ἑλεγία*, distincta est, quamquam Ptolemæus etiam scripsit ad Euphratem illam sitam fuisse: quia ut supra ostendimus, Salmasius in Solinum pag. 441. probavit, ibi *Araxem*, pro *Euphratem*, legendum est, quod etiam ex longitudine ac latitudine, a Ptolemæo tributa, clarum est, quippe neutri cum loco convenit, ubi Euphrates montem Taurum scindit, & in Syriam tendit: quod pluribus dicto loco demonstravit Salmasius.

Tandem etiam castella quædam circa Artaxata Strabo nominavit pag. 364. *Babysam & Olamon*, in montibus sita, *φρούρια ὀρεινὰ*, Tigrani & Artabazi *γαζοφυλάκια*, *thesaurorum receptacula*, quod multum munita fuisse arguit: hæc vero *ὄχι πολὺ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ πόλει*, *haud longe ab urbe [Artaxatis] aberant*: cujus generis dicit etiam multa ad Euphratem fuisse condita, quorum vero nomina & distantia ignorantur. Aequæ incerta ratio castelli est *Gornarum*, in quod rex Mithridates confugit, quum a fratre Iberiæ rege Pharasmane ejusque filio Rhadamisto pelleretur. Tacitus lib. XII, cap. XLV. *territum eximiumque campis* *Μι-*

ibridatem compulit in castellum Gorneas, tutum loco ac praesidio militum, quibus Coelius Pollus praefectus centurio Casperius praerat.

A R M E N I A M I N O R.

Armenia Minor, ἡ μικρὰ Ἀρμενία, Majori ab occasu opposita, interfluente Euphrate, non iisdem finibus a cunctis est circumscripta. Strabo lib. xii, pag. 382. quum de munitis gazophylaciis arcibusque a latere Paryadris montis & ad Armeniam Minorem fitis egisset, subdit: οὗτοι τὰς κατὰ τὴν ἐσχάτην τῆς Ποντικῆς βασιλείας ὁ Μιθριδάτης ἐπὶ τῇ Πομπηίου, καὶ τῆς Ἀκισσηνῆς κατὰ Δάστειρα, ἑνὸς ὅς ἐστι καὶ λαμβάνεται πλησίον δ' ἐστὶ καὶ ὁ Εὐφράτης ὁ διελθὼν τὴν Ἀκισσηνὴν ἀπὸ τῆς μικρῆς Ἀρμενίας, in has ultimas Pontici regni margines Mithridates, ingruente Pompejo, resignit, montem aqua praeditum, juxta Dastira Acilifenes situm, occupans; prope autem Euphrates est, qui dividit Armeniam minorem ab Acilifena. Mons ille aquosus non fuit in Acilifena, majoris Armeniae praefectura, ut perperam vertit interpretes Latinus: sed cis Euphratem in Armenia Minore, e regione loci Acilifenes, quem Dastira adpellant. Ex quibus inconstantia Strabonis de cursu Euphratis intelligitur. Si enim, ut supra descriptum fuit, ex Tauro ille ortus, in occasum labitur usque ad flexum quo Taurum penetrat; quomodo potest Armeniam minorem ab Acilifena, quae multo superior est, disjungere? Hic enim cum aliis pluribus & sensit & scripsit: antea singulari aut veteri quadam de Euphrate usus fuerat opinione. Ceteri limites ex oppidis, quae tribuuntur huic Armeniae, cognosci quodammodo possunt.

Strabo, jam dicto loco, nullum ibi nominat praeter Nicopolim, Pompeji opus. Πομπη. inquit, περὶ τὸν τόπον τοῦτον πόλιν ἔκτισεν ἐν τῇ αὐτῇ μικρῇ Ἀρμενίᾳ Νικόπολιν, καὶ νῦν συμμύει, καὶ οἰκεῖται καὶ, Pompejus in loco illo, in minore Armenia, condidit Nicopolim, quae etiamnum constat, & commode habitatur. Plinius lib. vi, cap. ix. Oppida celebrantur in minore [Armenia] Caesarea, Aza, Nicopolis. De ceteris post dicturi sumus: nunc sola Nicopolis nobis cura est. Et Stephani tertia Nicopolis ἐστὶ τῆς μικρῆς Ἀρμενίας, minoris Armeniae est. Et Ptolemæus lib. v, cap. vii. quo de Minore Armenia agit, quartum oppidum in mediterraneis, situm ab Euphrate remotis, ponit Νικόπολιν, Nicopolin: ubi situs latitudinem definit quadraginta unum gradus & trientem: longitudinem ab Euphrate per duos ferme gradus reducit in occasum. Sed Euphratis alveus, ut supra vidimus; est incertior. Hæc urbs cognomen conditore accepit, quo ab aliis ejusdem nominis fuit discreta. Dio Cassius lib. xlix, pag. 415. de Antonio: καὶ τέλος ἐξ ἑτέρας τῆς Νικόπολιν τὴν τῆς Πομπηίου ἀφικόμενον ἅμα τῷ ἡγεῖν ἡλθε, postquam repente sub initium veris Nicopolim Pompeji venit. Itinera Antonini, a Caesarea Cappadociae unum, alterum ab Arabisso directum Satala, per hanc Nicopolim ducunt, fere eadem situs positione, qua Ptolemæus illud statuerat. Medio ævo, ut Hierocles enumerat, fuit urbs secunda Armeniae primæ.

Aza, altera, quam Plinius nominabat, Armeniae hujus urbs, quam Ptolemæus in Pontum censuit Cappadocio. Sita enim est longe in septentrionem a Nicopoli, longitudine parâ latitudine xlii graduum & sextante: quæ eadem est latitudo Satalæ, in ortum paullo reductæ, eodem auctore Ptolemæo. Quod si ita est, vitium latet in Itinerario, quo Az inter Nicopolim & Satalam locatur, ab hac xxvi. m. p. utroque itinere, antea indicato sejuncta. In Augustana vero Tabula, qua Hassis scribitur (sicut etiam Aldina & Simleriana editione Itinerarii cum adspiratione est Haza) etiam xxv millibus a Satala separatur ut ita dubium sit, ubi vitium hæreat, quia Tabula cum Itinerario contra Ptolemæum con-

sentit : nisi forte non recta via , sed per ambages illud iter duxit ; qualis anfractus in dicta Tabula Peutingeriana observatur.

Tandem Plinius etiam *Cæsaream* in minore Armenia , & primo quidem loco , posuit , ignotam ceteris geographis. Harduino videtur *Neocæsarea* illa esse , quam Nicephorus lib. viii, cap. xiv. memorat , in Nicaëno consilio fuisse Παῦλον τὸν Νεοκαισαρείας : ἔχθη δὲ τοῦ Εὐφράτου ἀπὸν παρὰκλίσιν , *Paulum Neocæsareæ episcopum , quæ ripæ Euphratis est adposita*. Sed hæc potius est *Cæsarea* Euphratesiæ , in Notitiis episcopatum pag. 59. laudata : id quod etiam Holstenio ad Ortel. pag. 128. visum est. Itaque dubia plane ac incerta est illa Plinii *Cæsarea* , in minore Armenia posita , quam nemo umquam alius , quod constet nobis , in urbibus memoravit.

Satala quoque , urbs Armeniæ minoris , a pluribus celebratur. Ptolemæus in mediterraneis hujus Armeniæ primo loco habet Σάταλα , *Satala* , latitudine xlii graduum & sextantis. Xiphilinus ex Dione in Trajano : ἐς Σάταλα ἦλθε καὶ ἐς Ελέγειαν , τῆς Ἀρμενίας χωρία , *Satala* *temi* & *Elegeiam* , *Armeniae oppida*. Laxe hic Armenia interpretanda , quia *Satala* in minore ; *Elegia* in majore sita πέραν , *trans* Euphratem , ut supra Stephanus positionem ejus definivit : & satis longo a *Satalis* intervallo , qui hæc ad fines Ponti Cappadocii ; *Elegia* ad montem Taurum prope fines Syriæ Commagenæ. Situm confirmat Itinerarium , ante dicto itinere a *Cæsarea* Cappadociæ *Satalam* : quo per *Armata* , *Sebastiam* & oppida alia *Zaram* & *Dagoluffon* ducitur : inde

<i>Nicopolim</i>	M. P. XXIV.
<i>Clotædurizan</i>	M. P. XXIV.
<i>Ad Dracones</i>	M. P. XXVI.
<i>Azam</i>	M. P. XXIV.
<i>Satalam</i>	M. P. XXVI.

Idem ordo , eadem distantia servatur itinere ab Arabisso *Satalam* , quo ad *Satalam* hoc singulare adscriptum est , *Leg. xv. Apollina*. id est , legio xv. Apollinaris : quod cognomen in multis inscriptionibus decimæ quintæ est , quæ in locis illis castra stativa habuit , idque a longis temporibus : quippe Dio Cassius , Augusti Cæsaris legiones recensens , lib. iv, pag. 564. scripsit , εἰκοσιπέδον τὸ πεντεκαίδεκατον τὸ Ἀπολλώνειον τὸ ἐν Καππαδοκίᾳ , *Legio decima quinta Apollinea , in Cappadocia*. Et Gruter. pag. 434, inscr. i.

TRIB. MIL. LEG. XV.

APOLLINARIS.

Nomen *Satala* utriusque numeri est , Græcis plurale ut ex Dione cognovimus : atque ita etiam Socrates lib. ii, cap. xlii. ἐλπίδιον Σατάλων τῆς Ἀρμενίας (sic legendum , non Macedonia , Valesius probavit) *Elpidium Satalorum Armeniæ episcopum* : & Sozomenus lib. iv, cap. xiv. eundem *Elpidium* τὸν Σατάλων dixit. Itinerarium seminea forma , a *Satala* ; *Satalam*.

Plura oppida huic Armeniæ , a Melitena regione distinctæ , Ptolemæus dat : quorum hæc πέρα τὸν Εὐφράτην , *juxta Euphratem* sunt , ut Palatino codice scripta sunt , *Simbra* , *Azuris* , *Ladana* , *Zimara* , *Dascusa*. Priora subobscura sunt : notiora *Zimara* & *Dascusa*. Plinius lib. v, cap. xxiv. fontem Euphratis , ex Licinii Muciani relatione , oriri scribit *supra Zimaram* xii m. *passuum*. Et mox : *Dascusa abest a Zimara* , lxxv m. *passuum*. Brevius intervallum est in Antonini itinere a *Satala* Melitenen per ripam , & inde ad *Samosata* : paullo longius in Tabula Peutingeriana : Utriusque ordinem in conspectum do :

<i>Zinnura</i>	
<i>Tenellus</i>	M. P. XVI.
<i>Sabrus</i>	M. P. XXVIII.
<i>Dascus</i>	M. P. XVI.

Tabulae autem haec ratio est & series :

Zimara XVIII. Zencopi XVII. Vercuso XIII. Saba XVIII. Dascusa.

Mediterranea Minoris Armeniæ multa oppida Ptolemæus enumerat, in quibus vero nihil illustre est ac nobile, præter *Satala* & *Nicopolim*, de quibus diximus. Inter hæc duo *Domanum* ponit & *Tapuram*: sed Peutingeriana Domanam habet ab occasu Satalorum, XVIII milium intervallo separatam. Ultra Nicopolim recitantur *Chorsabia*, *Charax*, *Dagona*, *Seleboris*, *Caliorissa*, *Analiba*, *Pisungara*, *Godasa*, *Endicata*, *Cerape*, *Mafsa*, *Oromandrus*, *Ispa*, *Plaphina*, *Arane*, *Mardara*, *Orsa*, five *Orsara*. Sed præter nomina nihil habemus, quod de iis referamus.

Hæc de Armenia Minore.

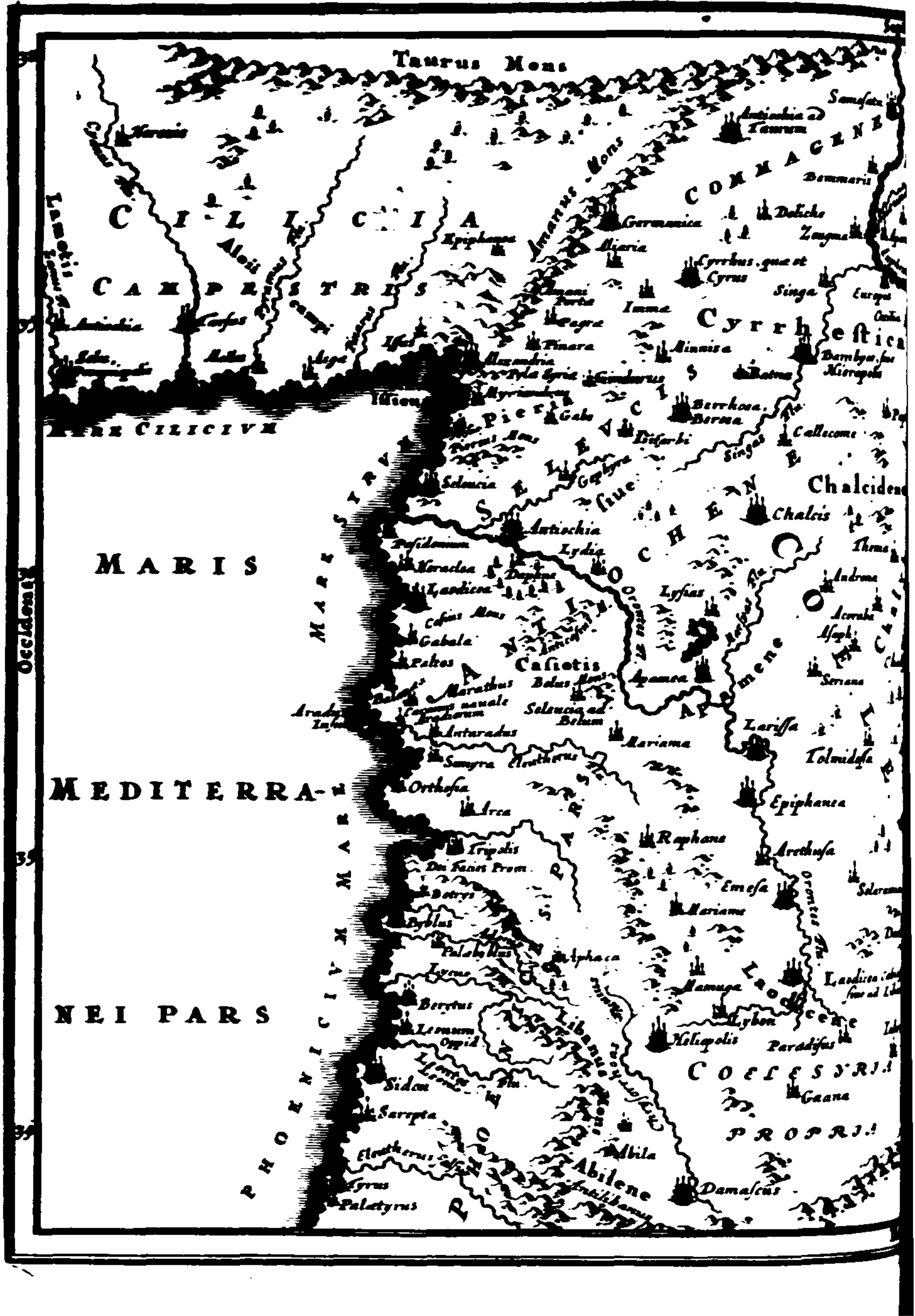
CAPUT XII.

D E

S Y R I A.

SYRIA ab Amaro & Tauro montibus inter Mediterraneum mare & Euphratem in meridiam procurrat : & ubi hic amnis in orientem se flectit , cum Arabia Deserta communem limitem , sed minus firmum distinctumque habet : australe autem latus a quibusdam sacris præsertim scriptoribus Palæstinae seu Terræ Chanaan opponitur ; ab aliis ad Aegyptum usque & Arabiam Petræam extenditur , ut pars Syriæ Palæstina seu Terra Sancta sit. & Strabo non obscure : Plinius lib. v, cap. xii. lucidius : *Juxta Syriam litus occupat, quædam terrarum maxima, & pluribus distincta nominibus. Namque Palæstina vocabatur, quæ contingit Arabas; & Judæa; & Coele; deinde Phœnice: quæ cedit intus Damascena: & inde Mesopotamia inter Euphratem & Tigrim: quæque transit Taurum, Comagene: & ultra Armeniam Adiabene, Assyria ante dicta: ubi Ciliciam attingit, Antiochia.* Nimis laxè fines ponit Syriæ: sed in hoc Melam suum sequutus erat, qui prope iisdem hæc verba lib. i, cap. xi. recitavit. Et ex hac opinione videtur emanasse, ut multi scriptores Syriæ & Assyriam permisceant ac confundant.

Alii contra quidquid ultra Euphratem est, a Syria abscindunt, quæ principum etiam geographorum, Strabonis & Ptolemæi, est sententia. Sed hi vel longius in austrum deductæ Syriam, ad Aegyptum usque, ut Strabo; vel Palæstinam inde secernunt, saltem seorsum illam exponunt, ut Ptolemæus: cum quibus etiam nos faciemus, præsertim ideo, quia et scriptores, qui omnium sunt vetustissimi, non minus a Chanaan, quam ab Assur, Syriam, quam *Assur*, *Assur* vocant, distinxerunt. Non negamus quidem, latius nomen eorum paruisse, etiam *Assur* sive linguam eorum, quæ ferme eadem in Babylonia & Mesopotamia fuit. Strabo utrumque confirmat. De lingua ait lib. 11, pag. 58. τῆς δὲ αἰῶνος ἀρχῆς οὐ διαφέρουσιν τῆς αὐτῆς, τοῦ τε ἱερώς τε Ἐσθῆτος, καὶ τοῦ ἱεροῦ, eadem adhuc lingua nunc est & qui extra Euphratem colunt, & qui intra. De nominis amplitudine idem lib. xvi inquit.

δοκῇ τὸ τῶν Συρίων ὄνομα ἀπὸ τῶν τῆς Βαβυλωνίας μέγιστα ἰσχυρὰ καὶ ἀπὸ αὐτῶν μέγιστα τῆς Εὐξείνου πελάγους. *Syrorum nomen videtur tendere a Babylonia usque ad Issicum sinum : & ab hoc olim usque ad Euxinum.* Quod probat ex Cappadocum utroque adpellatione, quum tam ii qui ad Taurum sunt, quam qui ad Pontum, vocati fuerint *Leucosyri*, id est albi Syri. Ad- do. & Mesopotamiam in sacris Syriam vocari, nec vero simpliciter, sed *ܡܕܢ ܡܕܢ Paddan Aram*, Genes. xxviii. 2, cap. xxxi. 18. Græcis septuaginta utroque loco *Μεσοποταμία* referentibus : incola vero Laban ibidem commate 20. & 24. dicitur *אַרָאָם*, Aramæus; si- ve ut iidem interpretes verterunt, *ὁ Σύρος*, Syrus.

Missæ autem hac laxiore vocabuli notione, illam tantummodo, quæ *Syriam propriam* nobis exhibet, respicimus : sive *Syros* illos, qui a Leucosyris Cappadociæ, & a Mesopo- tamia Syris seu Aramæis; nec non a Palæstinensibus sive Israelitis ac Judæis distincti sunt & separati. De his iterum Strabo lib. xvi incunte : *οἱ ἰδίως ὑπὸ τῶν ἰὼν λεγόμενοι Σύροι, qui pro- prie nunc Syri adpellantur.* Verum neque hi uno modo dicuntur, nec uno describuntur li- mite. Aliquando enim abjunguntur a Phœnicibus, quos alia divisione comprehendunt. Lib. ii, pag. 86. Strabo : *Συρία τε καὶ Φοινίκη, Syria & Phœnice*, tamquam distinctæ regio- nes : alibi, dicto jam lib. xvi, pag. 515. inter *μέγιστα*, partes Syriæ etiam *Phœnicem* nume- rat, ut jam visuri sumus. Strictim ergo sumpta *Syria propria* excludit Phœnicem : paullo laxius, eandem comprehendit.

Divisio nunc *Syriæ* expedienda est, cujus partes ut omnes intelligantur, Strabo jam dicto loco finitionem limitum totius Syriæ repetit, quod a septentrione habeat Ciliciam & Ama- num : ab ortu Euphratem & Scenitas Arabas : ab austro Arabiam aliam & Aegyptum. His positis limitibus, partes inde a septentrione enumerat hæc; *τὴν τε Κομμαγενὴν, καὶ τὴν Σε- λευκίαν, καλεσμένην τῆς Συρίας. ἔπειτα τὴν Κοίλην Συρίαν. τελευταίαν δ' ἐν τῇ παραλίᾳ τῇ Φοινίᾳ, ἐν δὲ τῇ με- σσηνίᾳ, τὴν Ἰουδαίαν*, id est, *Commagenam, & Seleucidem cum Syria cognomento : deinde Cæle- syriam : tandem ad mare Phœnicem ; in mediterraneis, Judeam.* Ptolemæus non conten- tus hoc numero partium, addit alias, ex majoribus Strabonis decidas, & aliter ubique ferme distribuit, ut sint præter maritimas, in quibus & Phœnicem ponit ; in mediterraneis *Com- magene, Pieria, Cyrrhistica sive Cyrrhestica ; Seleucis ; Cassiotis seu Casiotis ; Chalybonitis ; Chalcidice sive Chalcidene ; Apamene ; Laodicene ; Phœnicia mediterranea ; Cælesyria ; Palmy- rone.* Pomponius, quem Plinius sequitur, ut diximus, *Antiochiam* adjicit, non urbis no- men, sed regionis, quæ distinctius *Antiochene* vocari potest, & eadem est quæ Strabonis Seleucis. Nos majores partes Strabonis (Judæa tantum demta, quam singulari, quod inse- quetur, Capiti seu sectioni reservamus) ita in præsentia persequemur, ut minorum etiam Ptolemæi, ubi opus fuerit, rationem habeamus.

COMMAGENE.

Commagene, Græcis per duplicem scripta *Κομμαγενήν*, & gentile *ὁ Κομμαγενὴς*, *Comma- genus* : in quo Strabo, Ptolemæus, Appianus Bello Mithridatico, Dio Cassius lib. xlv, & Josephus lib. xviii, Antiquit. cap. iii. consentiunt : (sicet apud hunc lib. viii, de Bello cap. xxviii. littera una *Κομμαγενή* editum sit, quod videtur ex lapsu esse describen- tis, atque ita etiam Ciceronis lib. xv, epist. i. in optimis codicibus est *Antiochi Commage- ne* Taciti autem & Plinii libris inest littera una scriptum *Comagene*. Ille annali ii, cap. xlii. *Antiocho Comagenorum defuncto* : & cap. lvi. *Comagenus Q. Servius præponitur, tum primum ad jus prætoris translatis* : Sic meliores libri, etiam Ryckii. Plinii & Melæ codices ceteri sunt incerti : & in hoc Schottus ac Gronovius *Commageni* ediderunt lib. i,

cap. 11. Vossius *Commageni* : in illo Harduinus lib. v, cap. xii. *Comagene*; idem cap. xxiv. bis *Commagene*. E quibus apparet, geminato elemento a pluribus; certe a Græcis omnibus, hoc vocabulum scriptum esse: quos firmant nummi, quibus est KOMMAGHNON, *Commagenorum*.

Fines Commagenæ hinc Amanò, illinc Euphrate, a tergo Tauro monte artantur: fronte, Seleucidem versus & Cyrrhesticam sunt dubii. Ptolemæus nimis angustos ponit, Zeugma, Cæciliam, Immam Commagenæ subtrahens. Strabo quidem lib. xvi, pag. 516, *μικρὰν, παρὺν* regionem dixit Commagenem: ampliorem vero constituit quam Ptolemæus, dum Zeugma eidem tribuit, quam adimit Ptolemæus, Cyrrhesticæ provinciæ adscribens. Plinius, ut Harduinus interpretatur, fines profert longius lib. v, cap. xxiv. *Cingilla*, inquit, *Commag. xxi finis: Imme creuitas incipit*. Cingillam Harduinus Κεκιλίαν, *Ceciliam* Ptolemæi, Euphrati adpositam putat esse, quæ sic utique extrema foret, quia in australi latere, quod describit Plinius, ultima esset in ortum solis: Imme vero prima ab Antiochia.

Ab occasu ut incipiamus, lex & institutum monet geographorum. Ibi ad Amanum montem ex Ptolemæi dispositione est *Germanicia*, quod Itinerario Antonini adprobatur, quo itinera a Germanicia Edessam, alterum per Dolichen & Zeugma; alterum per Samosata deducitur. Frequens mentio ejus in ecclesiastica historia, propter Nestorium alumnium, & Eudoxium episcopum, utrumque a sana de Christo doctrina aberrantem. Socrates lib. ii, cap. xxxvii. Εὐδόξῳ Γερμανίας ἐπίσκοπῳ ὄντι, Συρίας δὲ καὶ ἡδὲ τὴν Πάλιν, *Eudoxius Germanicia, quæ ipsa Syriæ urbs est, episcopus*. Idem lib. vii, cap. xxix. ὅτι τὸν καὶ Νεστόριον τὸν οὐνομα, τὸν καὶ γινώσκοντες Γερμανίαν, *erat ibi quidam Nestorius nomine, ortus urbe Germanicia*. Theodorus lib. ii, cap. xxv. Γερμανία Πάλιν ἐστὶν ἐν μεσοτείᾳ τῆς Καλίκων, καὶ Συρίας καὶ Καππαδοκίαν περιέχουσα ἡ τοῦ Εὐφρατῆος καλῶμενη ἐπαρχία τῶν, *Germanicia urbs est Euphratensis, ut vocant, provincia, in confinio trium provinciarum Cilicie, Syriæ, & Cappadociæ*. Scilicet Euphratesia medio ævo dicta fuit, quæ olim fuit Commagena, ampliatis paullisper finibus, ut illius ævi geographia demonstraturi sumus. In qua provincia Notitia Hieroclis & altera Episcopatum Γερμανίας, *Germaniciensis* habent Jota simplici scriptam; superiores autem omnes diphthongo expresserunt Γερμανίαν, etiam Zonaras & Cedrenus, in Copronymo uterque, & hic etiam in Nestorii hæresi: nec non Nicephorus Callistus lib. xiv, cap. xxxix. Chorographus quoque Byzantius, Γερμανία Πάλιν Εὐφρατῆος, *Germanicia urbs Euphratensis provincia*. Quæ dratum ait in Parthicis libris χαρῶν dixisse, quod parvum & ignobile oppidum sonat. Sed illustrius fuisse, vel illud argumento est, quod aliquando Καισάρια, *Cæsarea*, quæ eximiarum urbium dignitas est, fuit adpellata. De hac enim summi viri, Lucas Holstenius & Stephanum, & Ezechiel Spanhemius pag. 590, nummos interpretantur Juliæ Domnæ & Julię Mammæ; etiam Severi & Pescennii, inscriptos ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ *Cæsariæ Germanicæ*: quia omnes hi principes in oriente & circa Syriam egerunt: Pescennius etiam ibidem purpuram sumsit, in cujus nummorum antica legitur apud Patinum p. 273 seq. ΑΥΤ. Κ. Γ. ΠΕΚΚ. ΝΙΡΡΟC ΙΟΥCΤΟC CΕΒ. id est *Imperator Cæsar Cajsus Pescennius Niger Justinus Augustus*.

Hinc in septentrionem, ad Tauri radices, fuit *Antiochia* Ptolemæi cum *Tauri* cognomento, *Αντιόχεια πρὸς Ταύρων ὄρει*. Sed qui præter Ptolemæum hujus mentionem fecerit, non habemus, nisi Plinii forsitan *ad Euphratem* in Syria *Antiochia* huc referenda est, ut Harduinus refert. Verba sunt lib. v, cap. xxiv. *Cingilla Commagenen finis; Imme incipit*. Oppida *Antiochia* & *Antiochia*, quæ *ad Euphratem* vocantur: item *Zeugma*, cetera. De neutra aliunde constat, neque in Notitiis Euphratensis Syriæ hæc nomina inveniuntur: &

Antiochia Plinii & Ptolemæi est eadem, quod Harduinus dixit; alterutrum oportet lapsum esse, quia Ptolemaicæ situs longe abest ab Euphrate: Pliniana si ad Taurum & Euphratem esset, Samosatorum fere locum occupabit, aut Cholmadaræ oppidi.

Hæc enim urbs, *Samosata*, ad Euphratem sub Tauro est. Plinius lib. v. cap. xxiv. de Euphrate: *a catarractis* [quas Taurus fecit] *iterum navigatur xl millia passuum. Inde Commagenes caput Samosata.* Quinam sint catarractæ illi, varie disputatum a Salmasio est in Solinum cap. xxxvii, pag. 443. nec vero invenit, cui tuto insisti possit in tanta Strabonis, Ptolemæi ac Plinii de cursu Euphratis dissensione, ac silentio Itinerariorum, quæ inter Melitenen & Samosata nec montis nec catarractæ mentionem habent. Quod vero certiora non suppetunt, in situ Samosatorum, quem Ptolemæus posuit, adquiescendum est, secundum quem major justo distantia illorum a catarractis seu Tauro videtur esse. Caput dixit idem Plinius provinciæ esse, quod Strabo quoque lib. xvi scripsit, & regiam sedem imposuit. Κομμαγενή, inquit, ἔχει ἰσχυρὴν πόλιν Σαμόσατα, ἐν ᾗ τὸ βασίλειον ὑπάρχει. νῦν δὲ ἑπαρχία γίνεται. *Commagena urbem habet natura munitam Samosata, in qua regia sedes fuit: nunc vero* [Commagene] *est provincia.* Nempe regia fuit Antiochi, cui Pompejus Commagenen concesserat: quod etiam successoribus mansit usque ad Tiberium, qui Strabonis ætate provinciam fecit: a Caligula & Claudio iterum permessa regibus: sed rursus provincia sub Vespasiano facta. Josephus etiam lib. vii, cap. xxviii. de Bello, & situm & amplitudinem delineavit: τὰ Σαμόσατα, τῆς Κομμαγενῆς μεγίστη πόλις, αὔται παρὰ τὸν Εὐφράτην, *Samosata, Commagene maxima civitas, sita ad Euphratem sunt.* Stephanus quoque Σαμόσατα πόλις Κομμαγενῆς ἐπὶ τῷ Εὐφράτι, *Samosata, urbs Commagene ad Euphratem.* His fere plurale est *Samosata*, quod de Strabone & Josepho certissimum: de ceteris, etiam Ptolemæo probabile admodum; Ammiano autem singulare feminine. lib. xiv, cap. xxvi. [Vales. viii] *Commagena, nunc Euphratensis, clementer adsurgit, Hierapoli, vetere Nino; & Samosata, civitatibus amplis, illustris.* Idem lib. xviii, cap. ix. [Vales. iv] *nobis apud Samosatam, Commageni quondam regni clarissimam sedem, parumper morantibus.* quamquam & lib. xx, cap. xxvi [xi] plurali numero legitur. Exstant etiam hujus civitatis sub diversis principibus nummi, prænomen *Flavia*, ut plurimum orientis, præ se ferentes. Præclarus ille Hadriani est, notatus ita: ΦΛΑ. CAMO. ΜΗΤΡΟ. ΚΟΜ. Et alius Severi, ΜΗΤΡΟΠ. Φ. CAMOCATH. Et Philippi patris: ΦΛ. CAMOCATEΩΝ. ΜΗΤΡΟΠ. ΚΟΜ. Sic fuit metropolis ante, quam nova divisio provinciarum fieret: quo tempore Hierapolis provinciæ Euphratensis, quæ veterem Commagenam complectebatur, nova metropolis constituta fuit. Hinc Paulus Samosatensis, hæreticus, Antiochenæ ecclesiæ episcopus, ortus fuit. Eusebius lib. vii, cap. xxii. τῆς ἐπισκοπῆς Παύλου ὁ ἐκ Σαμοσάτου παρελαμβάνει, *episcopatum* [Antiochensem] *Paulus Samosatensis accipit:* sed hæresi, quam fovebat, prodita, damnatus & dejectus est.

Supra Samosata, itidem ad Euphratem, post xii millia passuum est in Augustana tabula *Cholmadara*: quem Ptolemæus *Cholmadaram* & in iis Commagenæ scripsit, quæ sunt παρὰ τῷ Εὐφράτι ποταμῷ, *ad Euphratem fluvium.* Ab occasu proxima Samosatis apud Ptolemæum sunt Ἀρεκα, *Areca*: & inde in austrum paullo Singa Σίγγα, *ad flumen Singam*, de quo ita lib. v, cap. xv. Ptolemæus: ὁ καλόμενος Σίγγας, ὅς ἐστι Πιερίας ἐν ἑσθίαις πρὸς ἄρτας, καὶ ἰταλικὰς πρὸς αἰατολάς, συμβαλλὺ τῷ Εὐφράτι, *Singas qui vocatur amnis, ex Pieria decurrit septentrionem versus, & inde in orientem flexus miscetur Euphrati.* Confluentes sunt infra Samosatam ad tertiam circiter gradus partem. Plinius lib. v, cap. xxiv. hunc fluvium videtur *Singas* nominare, sed alium a Marjya, qui Oronti inter Larissam & Apameam adfunditur. *Samosatis*, inquit, *latere Syria, Marjyas amnis* [in Euphraten] *influit.* Forte *Singas* vetus nomen; *Marjyas* a Mæcedonibus impositum.

In septentrione etiam *Perre* fuit, in Notitiis ecclesiae *πέρρη* in provincia Euphratenſi. Duobus itineribus Antonini, a Satalis & Melitene Samofata tendentibus, traditur xxiv millibus abesse a Samofatis. Ordo itineris his est:

<i>Melitene</i>	
<i>Misene</i>	M. P. XII.
<i>Lacene</i>	M. P. XXVIII.
<i>Perre</i>	M. P. XXVI.
<i>Samofata</i>	M. P. XXIV.

Exstat etiam in Augustana Tabula itinere a Comanis Cappadociae in Samofata: sed numerus ibi pravatus est.

Interiora provinciae Ptolemæus pauca habet *Carmanan* & *Dolichen*: cetera ejus trans Cyrrhesticæ adnumerat. *Dolichen* autem alieno loco posuit, nimis in occasum & meridiem reducens. Antonini enim itineribus a Germanicia Edessam, altero xii, altero xv millibus citra Zeugma collocatur: in Tabula autem *Dolicha* xli millibus a Samofatis. Non autem exiguum locum fuisse, ex eodem Itinerario cognoscitur, quia inde iter dirigitur Serianen: etiam ex Tabula Augustana, in qua signo notatum est, quo oppida solent, quæ thermis aliis aquis salubribus sunt prædita. Episcopum etiam Christianis temporibus habuit, ut manifestum ex Notitiis est, quarto numero civitatum Euphratenſis provinciae *Δολιχὴν*, *Dolichen* recensentibus. Quod enim in Hieroclis libro *Δολιχὴν*, *Dolichen* legitur, id vitiosum haud dubie est, quod & Ptolemæus *Δολιχὴν* scripsit, & in Peutingerorum Tabula legitur *Dolicha*.

Chamia, oppidum, quod Ptolemæus ad fines Pieriæ aut Cyrrhesticæ constituit, videtur *Hammæa* esse Antonini, media via a Dolicha ad Cyrrhum. Vide iter a Dolicha Serianen. Ita Aldus & Simlerus posuerunt; in Neapolitano Longolii libris etiam oppidum, xxv millibus a Dolicha, notatur, sed scriptum est *Hammæa*: Schottus & Bertus, abjecto millium numero, *Ammea* in titulum receperunt ad vocabulum *Serianen*; alios ceteros sequuti: quibus vero summa milliariorum repugnat, quæ iisdem codicibus adscripta est.

De *Imma* sive *Immis* supra diximus, Plinium inde incipere Commagenen, lib. v, cap. xxiv. *Cingilla*, inquit, *Commagenen* finit: *Imma* civitas incipit. Ptolemæo *Ἰμμα*, *Imma* est in Seleucide, latitudine xxxv graduum & trientis: quæ eadem est urbis Chalcidis, paululum major quam Antiochiæ: atque ita Imma inter Antiochiam & Chalcidem fere media. Congruit vetus illa jam sæpius laudata tabula, in qua est

Antiochia xxxiiii Imma xx Calchida.

Sextus Rufus cap. xxiv dicit Zenobiam apud *Immas* ab Aureliano victam esse: quæ Jornandes sequutus cap. lxxxiv addidit: apud *Immas* vicum *Antiochiæ*. Et Syncellus pag. 385 *πλησίον Ἀντιοχείας τῆς κατὰ Συρίαν ἐν Ἰμμαῖς καλουμένης χωρίῳ τῶν Παλμυρηνῶν διαφίρει*, prope *Antiochiam* Syriæ ad locum, cui *Imma* nomen est, *Palmirensis* vicus. Vopiscus Aureliano cap. xxv hoc primum proelium dicit apud *Daphnen* commissum: & Zosimus lib. i, cap. l & li id certamen ita describit, ut prope Antiochiam, saltem non tanto ab illa spatio, quanto Ptolemæi & Tabulæ Imma est, pugnae locum fuisse adpareat. Aut ergo aliæ sunt Immae Rufi Jorandis, Syncelli, & Hieronymi in Chronico, corrupte quamquam scribentis apud *Tam* haud longe ab *Antiochia*; aut Rufus suos auctores sequutus, proelium Aureliani longius eo loco abduxit, cui ceteri auctores tribuerunt: quod malim, quam duas Immas amittere; aut reducere Immam Ptolemæi, cujus sedem Peutingeri Tabula confirmat.

Sed rursus ad Euphratem nos convertimus, quamvis, quæ sequuntur, Ptolemæus &

Commagenæ, sed Cyrrhesticæ regioni attribuat: Strabo autem & Plinius Zeugma, quod medium in iis est, adsignant Commageno regno five provinciæ, ut postea intelligemus. Et si vera sunt, quæ Harduinus supra proposuit, Cingillam Plinii esse Cæciliam Ptolemæi; plura quoque infra Zeugma Commagenæ contribuenda erunt: quemadmodum posteriori Euphrateni provinciæ (quod nomen in Commagenæ locum successit) sunt etiam contributa.

Primum post Samosata est οὐρμα, *Vrema*, supra Cingæ confluentem, unde Socrati lib. III, cap. xxv. Abramius οὐράμας, *Vrimarum* episcopus nominatus est: infra confluentem est Αρῶδις, *Arudis*: sed hæc obscuriora. Deinde nobilissimum est Zeugma, ubi ponte Euphrates trajiciebatur. Ζεύμα enim pontem significat: & hinc nomen oppido. Strabo lib. xvi, pag. 516. postquam de Commagena regione & urbe Samosatis dixerat, adjicit: ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐστὶ τὸ Ζεύμα τοῦ Εὐφράτου, ἰβὶ vero nunc est pons Euphratis: puta celebris ille, quem Romani frequentabant, in regiones hinc orientiores profecturi. Plinius lib. v, cap. xxlv. Cingilla Commagenen finis: Immo civitas incipit. Oppida adluuntur Epiphanis & Antiochia, quæ ad Euphratem vocantur. Item Zeugma, lxxii millibus passuum a Samosatis, transitu Euphratis nobile. Ex quibus adparet, non nudum Pontem ibi fuisse, sed adjunctum in Syriæ ripa ejusdem nominis oppidum, quia cum oppidis censetur, quæ adluuntur Euphrate. Quod idem clarius adfirmat lib. xxxiv, cap. xv. Ferunt exstare ferream catenam apud Euphratem amnem, in urbe, quæ Zeugma adpellatur. Plures tradunt Alexandrum Macedonem auctorem illius pontis fuisse. Plinius jam dicto loco, de ferrea catena apud Zeugma exstante loquutus, quæ, pergit, Alexander Magnus ibi junxerat pontem. Et Dio Cassius lib. xl, pag. 128. Τὸ δὲ διὰ Κεῖρας τὸν Εὐφράτην καὶ τὸ Ζεύμα (ὅπου καὶ διὰ τοῦ τῷ Αλεξάνδρῳ γεγῆσας τὸ χωρίον ἐκείνο, ὅτι ταύτην ἐπεραιώθη, κίχλην) διαβαίνοντι, Crasso amnem Euphratem apud Zeugma (sic enim ab Alexandri expeditione, quod ibi flumen transiit, adpellatur) transiens, cetera. Et chorographus Stephanus: Ζεύμα πόλις Συρίας ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ, ὃν Αλεξάνδρῳ ζεύγας αὐτοῖσι, διαβίβαιναι τὰ γεγῆσιν, Zeugma oppidum Syriæ ad Euphratem, ubi Alexander, ponte catenis juncto, traduxit exercitum. Neque Lucanus, Zeugma Pellem vocans lib. viii, vers. 237. videtur aliud in animo habuisse.

Sed non deest quod quis dubitet de omni hac enarratione. Arrianus enim lib. iii, pag. 168. tradit Alexandrum apud Thapsacum, ubi Darii pontem ex parte solutum repererat, integrato illo, traduxisse exercitum. Quod etiam itineri Regis, ex Aegypto redeuntis, tendentisque ad Darium, Babylone copias moventem, multo est convenientius: nec credibile est, in Commagenam usque adscendisse, ut ibi Euphratem transfret; quum propinquorem pontem, ab hoste relictum, ad Thapsacum haberet: nec ullo auctore probari potest, Alexandrum in Commagenen umquam iter habuisse.

Multi præterea oppidi Zeugmatis & adjuncti pontis mentionem faciunt, citra tamen conditoris commemorationem. Plutarchus Crasso pag. 554, copias flumen κατὰ τὸ Ζεύμα, juxta oppidum Zeugma quum traduceret. Et Florus lib. iii, cap. xii. de eadem expeditione: quum Zeugma transisset exercitus. Et Tacitus lib. xii, cap. xii. positis castris apud Zeugma, unde maxime pervius amnis. Et Ammianus lib. xviii, cap. xvi. [Vales. viii.] Nos dispositus properare Samosata, ut superato exinde flumine; pontiumque apud Zeugma & Capersana juncturis absicis, hostiles impetus, si juvisset fors ulla, repelleremus. Nec verum novum Zeugma aut pons illius novus fuit, sed brevi post Alexandrum tempore utrumque videtur conditum. Plinius enim lib. v, cap. xxiv. Zeugma, inquit, lxxii millibus passuum a Samosatis; transitu Euphratis nobile. Ex adverso Apamiam Seleucus, idem nomen conditor ponte junxerat. Meminit etiam, aut repetit lib. vi, cap. xxvi. Dicta est,

est, inquit, in *Zeugmate Apamia*: quibus ad superiorem locum libri v digitum intendit. De hac Apamia nihil constat, nisi quod Harduinus existimat esse Stephani ultimam, Ἀπάμια τῆς Περσίας, ἔδρα πρὸς ἄρβυλον, *Apameam regni Persici* (Salmasius enim Περσίας, Holstenius Περδισίας legi vult) *Edessa ab septentrionibus objacente*. Sic interpretor corruptum vel mutilum locum ex situ Edessæ, a Ptolemæo & itinerariis stabilito: secus ac Latinus interpretes, *ad septentrionem Edessa*; quum minimum xl millibus passuum Edessa in septentrionem declinet a Zeugmate.

Polybius & Strabo *Seleuciam* quamdam opponunt Zeugmati, non Apamiam. Ille lib. v, cap. xliii. οἷον αὐτοῦ κατὰ τοὺς παλαιούς τούτους περὶ Σελεύκειας, τὴν ἐπὶ τὸ Ζεύγμα, quæ [Antiochus] illo tempore circa Seleuciam esset, quæ supra Zeugma est: hic [Strabo] lib. xvi, pag. 516. ἵστασθαι πῶς ἐστὶ τὸ Ζεύγμα τοῦ Εὐφράτου. κατὰ τοῦτο δὲ Σελεύκεια ἴδεται ὅτιον τῆς Μεσοποταμίας, προσηγορίαν ἐπὶ Παρσίων τῇ Καρμαγυνῇ. *Eo loco nunc est Zeugma ad Euphratem: contra quod fuit Seleucia, Mesopotamia castellum, a Pompejo adjudicatum [Antiochio] Commagene*. Forſan duo munimenti hujus nomina fuere, alterum quod conditoris nomini, alterum quod uxoris ejus, respondebat. Quod vero castellum illud Commagene regi Pompejus donavit, ex eo manifestum est, Zeugma illis temporibus Commagenæ fuisse; non, ut Ptolemæus censuit, in provincia Cyrrhestica.

Post Zeugma in ripa est Ptolemæi ordine *Εὐρώπης, Europus*, quam Notitiæ etiam in Euphratenſi ponunt: & Plinius lib. v, cap. xxiv. *In Syria oppida, Europum, Thapsacum*: videlicet ad Euphratem, ad limitem Mesopotamiæ. Stephanus: *Εὐρώπης πόλις Μακεδόνων* - - - ἔστι καὶ Συρίας ἄλλα. *Europus oppidum Macedonia* - - - est etiam hujus nominis alibi in Syria. Mos enim fuit Seleucidarum Syriæ oppidis vocabula Macedonicorum, ut Cyrho, Berceæ, Chalcidi, & aliis.

Europum sequitur apud Ptolemæum *Κεκλία, Cecilia*, sive *Cecilia*: in Peutingeri Tabula *Cecihana*, quasi nomen a castris Cæcilii cujusdam acceperit. In Tabula sunt inter Hieropolim & Zeugma; ab ipso Zeugmate millibus passuum xxiiii, si numerus se recte habet. Signo quoque memorabilium oppidorum ibidem notata sunt: ne putes castra aut munimenta sine oppido fuisse. An autem *Cingilla* sit Plinii, ut, quod supra memoravimus, Harduinus ad Plinium Notis suspicatur: non satis certum est: certius autem, quam Salmasii opinio (in Solin. cap. xxxvii, pag. 444.) *Gindara* pro *Cingilla* legendum esse; quod recte ibi Harduinus refutavit Emendatione lvi. Et hæc de Commagena ad Euphratem. Quæ intus sunt ejusdem latitudinis, aut majoris etiam, *Ariseria, Regias, Ruba*, obscuri satis, Ptolemæus Cyrrhesticæ regioni, non Commagenæ, attribuit.

S E L E U C I S cum P I E R I A.

In Ptolemæi opere excidit titulus Syriæ septentrionalis maritimæ usque ad Phœnicæ, & oppida tantummodo enarrantur, quæque suo ordine ac serie. Ut vero ex mediterraneis ejus cognoscitur, supremo loco Pieriam, deinde Seleucidem, tandem Casiotidem videtur potuisse: e quibus partibus ipsi postrema est maxima: superiores, & in his Seleucis etiam perquam angustis finibus est contenta. Strabo autem, quidquid hujus tractus est, *Seleucidem* vocat. Mela & Plinius hanc partem, ut supra vidimus, *Antiochiam*, id est, *Antiochen*, nominavit, quæ & Strabonis Seleucis est eadem.

Prima post Ciliciæ Syriæve portas est *Μυριάδης, Myriandrus*, in sinu Issico sita, ut Strabo lib. xiv, pag. 465. & Plinius lib. ii, cap. cvii. & Agathemeris lib. i, cap. ii. ejus situm describunt: nam in Syriam quoque ille sinus excurret: sive in sinu Myriandri.

co, ut Stephanus eundem adpellavit. Xenophon lib. 1, de Cyri expeditione pag. 150 quinque parasangis a Ciliciæ finibus reducit, & ἱμπίριον vocat, ubi plures mercatorum naves convenient. Idem a Phœnicibus ait conditam esse. Arrianus lib. 11 de Alexandri expeditione: διτταῖς ὑπερβαλὼν, ἰσχυροτάτους πρὸς Μυριάδην πόλιν. *Secundis castris quoniam Pylas superasset, ad Myriandrum oppidum castra posuit.*

Deinde est *Rhosus* sive *Rhossus*, itidem ad sinum Issicum, sed qui ibi desinit: quæ caussa est, cur multi, etiam ipse Strabo dicto loco, in Cilicia censuerint: quæ diversitas ab incerto finium Ciliciæ atque Syriæ manavit: quos in Pylarum angustiis alii, & quidem rectissime constituunt; alii in extremitate sinus Issici. Plinius lib. v, cap. xxii. *Oppidum Rhosus: & a tergo Portæ, quæ Syria adpellatur, intervallo Rhosiorum montium & Tauri.* In ora oppidum *Myriandros*. Strabo & Ptolemæus geminata littera Ρουσσός, *Rossus* scripserunt: & Eusebius lib. vi Hist. eccl. cap. xii. ἡ κατὰ Ρουσσὸν Παροχία, *parochia quæ circa Rhosum est.* At Peutingerianæ est *Rosus*: & Hieroclis Notitiæ in Cilicia Secunda Ρωσός, *Rhosus*. Nam ibi censuerunt posteriori ævo. Synodi vii, act. 1v. ἐν Ρουσοπόλει τῆς Κιλικίας, *Rhosopolis Ciliciæ.* At Ptolemæus ac Plinius in Syria scripserunt, quos propter limitem supra constitutum nos quoque sequuti sumus. Episcopalis fuit. Socrates lib. iii, cap. xxv. memorat Ἀντίπατρος Ρώσου, *Antipatrum Rhosi episcopum.* Plutarchus in Demetrio pag. 904. αὐτῷ πρὸς Ορυσίου ἀπὸ τῆς Σίλικης, *ei [Demetrio] occurrat Seleucus circa Orosium, lege Ρουσσόν, Rossium.* Ex Cilicia enim huc venerat Demetrius, a *Quinda*, quod castellum Straboni est lib. xiv, pag. 462. supra Anchialen.

Inter Rhosum & Seleuciam mons est *Pierius*, ad Græci similitudinem a Macedonibus adpellatus; a quo nomen regioni datum *Pieria*, quæ Pars Seleucidis est sive Antiochenæ. Ita autem hoc loco mons ille sedem habet, ut longe in septemtrionem etiam oblique procurat, & cum Amanum cohæreat. Strabo lib. xvi, pag. 517. πρὸς θαλάττην δὲ τέττοι ἐστὶν ἡ Σελυκία, καὶ ἡ Πιερία, ὅρα συνεχὲς τῷ Αμάνῳ, *Ad mare hinc est Seleucia, & Pieria mons Amanum continens.* Ptolemæus quoque lib. v, cap. xv. ἡ τε Πιερία ὅρα, ἢ τὸ μέσον ἐπὶ χεῖρ μάλιστα, *& mons Pieria, cuius medium habet gradus [latitudinis] xxxv & tricesimum.* Hæc prope eadem latitudo est, quæ urbium Seleuciæ & Antiochiæ, ut proprie mons Pierius in hoc tractu sit, quæ vero inde ad Amanum proferuntur partes hoc nomine, ut videtur, caruerint. Id quoque notatu non indignum, quod uterque geographus ἡ Πιερία femineo genere hoc montis nomen expresserit.

Inde ad *Seleuciam*, *Pieriam* cognomine, venit, quæ Græce Σελύκεια est, quod vocabulum etiam *Seleucea* Latinis libris, iisque cura critica emendatis legitur. Cicero lib. v, Attic. epist. xx. Septimo decimo Kal. Sept. venerat die xxviii. *Seleucea Pieria C. Trebonius*, qui se Antiocheæ diceret apud Cæsarem vidisse *Quinum filium cum Hirno.* Plinius lib. v, cap. xxii. *In promontorio Seleucia libera, Pieria adpellata.* Et Ptolemæus: Σελύκεια Πιερία, *Seleucia Pieria*: atque ita fere semper cum hoc cognomine, ne cum aliis oppidis, Seleuci nomen referentibus, confundatur. Condita quidem non nova ab Seleuco Nictatore, sed antea quoque oppidum fuit: ipse vero cum nomine suo ornamenta maxima addidit, & in majus auxit atque munivit. Strabo jam dicto loco: ἱκαλῆτο ἡ Σελύκεια πρὸ τῆς τοῦ ποταμοῦ ἱερῆς δὲ ἐστὶ ἀξιάλογον, καὶ κρύττει βίαν ἡ πόλις, *Seleucia prius Aquæ flumina habita, egregium munimentum & urbs inexcrutabilis.* Libera fuit sub Romanis beneficio Pompeii, ut Strabo refert pag. 517, ἰλευδίστη αὐτῇ ἔκειτο Πομπήϊος, *Pompejus illam liberam ἀποκαταστή.* Quod nummis hujus civitatis egregie illustratur; Caji Cæsaris, inscripto ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ ΠΙΕΡΙΑΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ, *Seleucia Pieria libera*: & alio ex Seguini museo, ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ, quem nostræ potius, quam Ciliciæ ad Caly-

cadium Seleuciae, tribuit Harduinus : cui & illud ἀγῆς bene convenit. Etenim Appianus Syriacis pag. 202, postquam Seleuci urbes recensuerat, tradit, φασὶ αὐτῷ τὰς Σελεύκειας ἀεὶ τι, τὴν μὲν ἐπὶ θαλάσσης, ἱερουργίαν ὑγινοῦσαι κεκοινῇ. καὶ διὰ τοῦτο θύει αὐτοῖς κεκοινῇ ἰόντες, *Sijani*, in condenda ad mare Seleucia sequuntur augurium fulminis, ideoque ibi fulmen ian-
quans deum consecratum voluit. Quod itidem nummis ab illustri Spanhemio illustratum est pag. 393. quorum in averfa fulmen alatum adparet, inscripto uno, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ
altero, ΖΕΥΣ ΚΕΡΑΥΝΙΟΣ & in altera facie, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ, *Juppiter fulminans Seleucensem.*
Etiam Juppiter a vicino Casio monte cognominatus ibi cultus fuit. Nummo Trajani
ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΣ ΖΕΥΣ ΚΑΣΙΟΣ. *Seleucensem Pieria Syria Juppiter Casius.* Existat
& alii illustres hujus civitatis nummi, ut est ille Caracallæ apud Patinum pag. 304
ΣΕΛΕΥΚΙΑΣ ΠΙΕΡΙΑΣ : & Severi pag. 282. ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ. Hoc autem propriè
Pieria cognomento discriminatur ab alijs Seleucijs : quippe novem urbibus, ut Appianus
dicto loco refert, id nominis rex Seleucus imposuit : in quibus duæ fuerint illustrissimæ,
ἐπὶ ἐπὶ θαλάσσης, καὶ ἡ ἐπὶ τῇ Τίγριδι, altera ad mare, altera supra Tigridem fluvium. Igitur hoc alterum nostræ est cognomen, *Silencia ad mare*; quo æque, ut *Pieria* vo-
cabulo, a ceteris ὁμωνύμοις separatur.

Ab hac Seleucia urbe nomen nobilissimæ Syriæ regio accepit, ut Σελυκίς, *Seleucis* appelletur, non parvis finibus conclusa, ut Ptolemæus circumscripsit; sed ampla, & usque ad Phœnicen in austrum se extendens, ut Casiotidem quoque Ptolemæi comprehendit. Strabo lib. xvi, pag. 516. ἡ Σελυκίς ἀρῖστα μὲν ἐστὶ τῶν λεχθέντων μερῶν, καλῦται δὲ Τετραπολίς, καὶ ἔστι, κατὰ τὰς ἐξοχὰς ἐν αὐτῇ πόλεις, ἐπὶ πλείους γὰρ ἔστι. μάλιστα δὲ τέσσαρες, Ἀντιόχεια ἢ ἐπὶ Δαφνῶν, καὶ Σελύχεια ἢ ἐν Περίᾳ, καὶ Ἀπάμεια δὲ καὶ Λαοδύχεια. *Seleucis est dictatum [Syriæ] partem præstantissima, quæ & Tetrapolis vocatur a quatuor ante alias (sunt enim plures etiam) civitatibus claris ac illustribus: quæ sunt Antiochia apud Daphnem; Seleucia in Pieria; Apamea; & Laodicea.* Addit has quatuor fuisse ἀδελφὰς ἀλλήλων, *sorores dictas, propter concordiam.* Unum etiam auctorem habuerunt, Seleucum illum Nicatorem.

Haud longe a Seleucia, xi. stadiis secundum Strabonem, sunt *Orontis* amnis ostia, in quidquam Ptolemæus interpoluit: idcirco *classis Seleucena ad auxilium pergenda* [a piratis *Orontis depuratur*; Lege vn. Cod. Theod. de Clasticis. In Oronte circa ostia stagnare fuit insula *Melibæa*, quam Oppianus Cyneger. lib. 11, vers. 120. admixta fabula, quæ nymphæ fuit & Orontes ejus amator, poetice descripsit. Isaacus Vossius ad Melæ lib. 11, hæc quoque Virgilii locum refert *Æneid.* v, vers. 251.

*Victori et Lyncem aurum, quam plurima circum
Porpora Alexandro dignis Mithrae cunctis.*

Vulgo de Melibœa oppido Thessaliæ interpretantur : ubi vero nulla tincta fuit purpura. Festus etiam Pompejus, *Melibœa*, inquit, *purpura a nomine insula, in qua tingitur, & dicitur.* Thessalica autem Melibœa continentis oppidum : Syriaca demum insula est, sine O. ante flavio, qui antequam mari mergatur, late circa illam stagnat. Quod vero æ Minonam Lucretius lib. 11, vers. 409. dixit :

*Item tibi barbarica reges, Michæaque fulgens
Purpurea Thessalico concharum uncta colore, cetera;*

id Veritas, nih. hominas de Syria Melibera vult intellig. etum. *Thessalicas*, inquit, *mas* et *cl. as dicitur Leoninus*, quia a *Thessalis* vel *condita* vel *nominata* est *Phoenicia* illa *Mas* Phoenicia, id est Syria, quia mercatum purpuree longe per Syriam exercebant. Sed et quo modo se res de purpura habet, non tamen negari insula in Oronte potest, ad quam prius porta dicto loco respexit, a vers. 115 seqq. Orontes autem nobilis fluvius in Co

lesyria ortus, postea mergitur, & rursus erumpit, ut Strabo tradit, adluitque multas urbes, Arethufam, Epiphaneam, Larissam, Apameam, Antiochiam. Fontes ita Plinius descripsit lib. v, cap. xlii. *In ora amnis Orontes, natus inter Libanum & Antilibanum juxta Helopolin.*

Post ostia Strabo *Nymphæum* specu ponit: dein τὸ Κάσιον, puta ὄρεα, quod præcessit, montem *Casius*: ἰσχυρὸν δὲ Ποσειδῶνι πολίχνη καὶ Ἡράκλειαι, tunc sequitur *Posidonium* oppidum & *Heraclea*. Ptolemæus autem, omisso specu & Casio, ab ostiis *Posidonium*: inde *Heracleam* progreditur. Utrumque oppidum etiam Plinius memorat lib. v, cap. xx. sed confuso ordine *Diospolim* adjungens *Palæstinæ* oppidum; & *Charadrum*, in Ciliciæ confinio portum. Sic enim disserit: *promontorium in quo Laodicea libera, Diospolis, Heraclea, Charadros, Posidonium*: quod & *Posidonium* idem est. Ordo vero & situs *Posidonii* & *Heracleæ*, minus nobilium oppidorum, ex Strabone ac Ptolemæo satis certus est: *Casii* autem montis incertior, quem Ptolemæus longe in meridiem reducit, ad latitudinem, quæ & oppidi *Palti* est. Dicit quidem Strabo pag. 517. πρὸς ἰστέον τοῖς Σελευκείοις τὸ Κάσιον ὄρεα καὶ τὸ Ἀντικάσιον, ad austrum *Seleucensibus* subjacet mons *Casius* & *Anticasius*; idem vero adjicit, *Antiochenis* subjacere ad austrum *Apameam*, quæ non mediocri ab *Antiochia* intervallo distat. Plinius autem lib. v, cap. xxi. etiam prope *Seleuciam* ponit. Super eam, inquit, (intellige *Seleuciam*) mons eodem, quo alius, nomine, *Casius*. Et *Ammianus* lib. xiv, cap. xxvi. [Valef. viii] *Orontes imos pedes Casii montis illius celsi prætermans*. E quibus *Salmasius* colligit in *Solini* cap. xxxvi, situm montem esse inter *Seleuciam* & *Antiochiam*. At videtur montis hujus appellatio protracta longius fuisse, jugis quibusdam ex altissimo procedentibus in austrum. Nam & *Dionysius Cœlen* *Syriam* duo montium cacumina finire vers. 901. dixit.

Ἐπὶ τοῦ Κάσιου, καὶ ἡνίου Λιβάνου,

ab occidente *Casium*; ab oriente *Libanum*. Nemo vero *Cœlen* hanc apud *Antiochiam* aut *Seleuciam* quærit. Ubi ubi autem existit, altissimus certe est, saltem ex uno vertice. Plinius lib. v, cap. xxi. Super *Seleuciam* mons *Casius*: cujus excelsa altitudo quarta vigilia orientem per tenebras solem adspicit, brevi circumactu corporis diem noctemque pariter ostendens. Res tantæ admirationis, ut *Cæsares* etiam ad experiendum invitaverit. De *Hadriano* *Spartianus* cap. xiv. In monte *Casio*, quum videndi solis ortus gratia noctu adscendisset, imbre orio fulmen decidens hostiam & victimarium sacrificanti adflavit. De *Juliano* *Ammianus* lib. xxii, cap. xxxiii. Præstituto feriarum die *Casium* montem adscendit nemorosum, & tereti ambitu in sublime porrectum, unde secundis galliciniis videtur primi solis exortus. Hi omnes de *Syriæ* monte *Casio* illam de præmaturo solis ortu narrationem habent: *Pomponius Mela* lib. i, cap. x. de *Arabix* *Casio*, id est *Aegypti* in *Arabix* confinio, idem de sole a quarta vigilia conspicuo refert: quem vero Plinius præter morem, tamquam suspectum in hac re, deseruit: & præter id, plures testes uni prævalent. Res ipsa, etiam de *Syriæ* monte intellecta, minus fidei quam famæ habet, obstante ipsa rerum natura & mathematica dimensione, ne tanto spatio, quantum a quarta vigilia aut secundo gallicinio est, per loci altitudinem, cui Plinius quatuor millia passuum per directum dat, prævideri solem posse, facile credamus.

Laodicea proxima in hac ora est, a situ etiam cognomentum adepta discriminis causa, καὶ Λαοδικεῖαν, ad mare. Strabo lib. xvi, pag. 517. Ἰταὶ Λαοδικεῖαν, ἐπὶ τῇ θαλάττῃ κάλλι-
κα ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐν μέσῳ πολλὰ χωρὶς τοῖς ἔχουσιν πολὺν ποταμὸν πρὸς τῇ ἄλλῃ ἰσχυρίᾳ. Deinde *Laodicea* est ad mare ita, urbs optime exstructa, & portu commodo prædita, agrum habens præter
viam frugum ubertatem, vini feracissimum. *Lentulus* filius ad *Ciceronem* lib. xii, epist.

XIV. Dolabella in Syria est : & ut tu divina tua mente prospexisti, & predicasti, dum isti veniant, Cassius eum opprimeret. Exclusus enim ab Antiochia Dolabella, & in oppugnando male acceptus, nulla alia confusus urbe, Laodiceam, quae est in Syria ad mare, se contulit. Ibi spero celeriter eum poenas daturum. Dedit omnino ibidem poenas. Strabo enim praedicto loco subjicit : ἰδόντι δ' ἃ μετέβη Δολαβίλας καταφυγὸν εἰς αὐτὴν, καὶ ἐπαυλοκερθεὶς ἐν Κερύειν μίχας θανάτου, συνδιαφθίγγας ἑαυτῷ καὶ τῇς πόλεως πολλὰ μέρη, Dolabella [Laodiceam] mediocre adfluxit, in eam confugiens, & usque ad interitum a Cassio ibi obsessus, & multas urbis partes secum perdens. Cognomen optime expressum nummo videtur Theopatoris Alexandri : ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑΝ, Laodicensium, qui ad mare sunt. Vide Vaillantii Reges Syriae pag. 262. Eodem modo Josephus lib. 1 de Bello cap. xvi. Λαοδικαῖσι τοῖς περὶ τὴν ἰδέαν ἰσχυροῦ, Laodicensibus pariumis aqueductum Herodes condidit. Et Dionysius Periegeta vers. 915.

Λαοδικῶν δ' ἡ πόλις ἐκ' ὑψιστοῦ θαλάσσης.

Laodiceaque, quae sita est ad litus maris. Plinius dicto loco : promontorium, in quo Laodicea libera: prominentiam litoris intellige : non montem altissimum. Laudat etiam Ammianus lib. xiv, cap. xxvi. [Vales. viii.] inter quatuor urbes (τῶν τε πόλιν Strabo dixit) quae Syriam nobilitent, suntque Antiochia, Laodicea, Apamia, & Seleucia. Nomen habet a Laodice Seleuci conditoris matre, ut supra ex Strabone demonstratum est.

Sequuntur in hac ora usque ad Phoenicem tria oppida, secundum Ptolemæi dispositionem, Gabala, Palos, & Balanea. Omnia sunt etiam a Strabone & Plinio memorata. Ille lib. xvi, pag. 511. τὰ Γάβαλα, plurali numero : singulara Plinius Gabale. Inverso enim ordine a Phoenice, Hinc rursus, inquit, Syria, desinente Phoenice. Oppida, Carne, Balnea, Palos, Gabale. Distantiam Itinerarium Antonini pag. 32. definit :

Laodicea

Gabalum

M. P. XVIII.

Balanea

M. P. XXVII.

Antaradon

M. P. XXIV.

In Peutingeriana Tabula idem ordo, interjecta etiam Palso inter Balneas & Gabala. Stephanus quoque illam mediam commemorat : Πάλσιος πόλις Συρίας, Palus oppidum Syriae. Tertium oppidum varie scribitur, Ptolemæo Βαλαναῖα, Balanea : Straboni Βαλαναῖα, Balanea : Plinio Balanea : Peutingeriana, Balneis. Non dubium, quin a balneis seu thermis nomen acceperit.

Tandem Carne Plinii addenda, quae ultima ad Phoenicem est : cui etiam a Stephano adscripta est : Κάριον πόλις Φοινίκης, Carne Phoenices oppidum, Artemidorum adlegat, qui Κάριον, Carnus scripsit; cetera quoque memoravit : ἔστι Κάριον, καὶ συνεχὴς Πάλσιος, ἔστι Γάβαλα πόλις, Est Carnus, & ei proxime adjacet Palus : deinde oppidum Gabala. Eadem, quae Stephanus, Lycophronis scholiastes ad verba versus 1291, ταῦτα Κερύται κύνες, nam Carmia canes. Et quia Carne in limite Seleucidos & Phoenices erat, quo tractu insula Aradus est, cui Strabo navale tribuit, cui nomen sit Caranus; non alienum, ut credamus est, eundem locum esse, qui, una littera extrusa vel addita, Κάριον a Strabone; Κάριον ab Artemidoro : Κάριον, Carne, a Stephano & Plinio vocitatur.

Ipsam insulam Strabo accurate descripsit pag. 518. Sita ἐν Ἀργῶ, Aradus ante importum litus, xx stadiis a continente, inter navale suum & Marathum. Est vero περὶ τὴν περὶ τὴν ἰσθμὸν αὐτῆς ἀπὸ τῆς θαλάσσης, VII fere stadiorum ambitu, habitationibus plenum. Plinius de eadem lib. v, cap. xx. ita : Marathos; contraque Arados septem stadiorum oppidum & insula, ducentos passus a continente distans. Plinius quidem in Phoenice censet; & Stephanus

Arados Phœnice est insula : & Pomponius lib. II, cap. VII. Arados etiam in Phœnice est parva, & quantum patet, tota oppidum : frequens tamen, quia etiam super aliena tecta sedem ponere licet. Sed ita est in Phœnice, ut etiam Seleucidi adnumerari possit; quia in utriusque est confinio : & magis Seleucidi, quia quæ contra, e regione dicuntur sita esse Marathus & Antaradus; in Seleucide insunt, sive Ptolemæi Casiotide, ac intra flumen Eleutherum, quod terminat Seleucidem & Phœnicen. Antaradus, oppidum insulæ Arado oppositum, a Ptolemæo in mediterraneis censetur, quia paullisper recedit a mari : nec vero longius recedit, sed iter per oram maritimam æque per Antaradum fertur, ut vidimus, ac per Laodiceam, Gabalam, Tripolim, quæ ipsi mari adjacent, nec ullo modo sunt mediterranea. Vide Antonini Itinerarium, & Tabulam Peutingerianam.

Sed ad *Aradium* revertimur, cui Strabo etiam *Peræam*, seu in continente regiunculam, tribuit pag. 519. *χώρα ἐπὶ τῇ πηγῇ πολλὰν, bonam opposita continenti partem* [Aradiorum reguli] *possederunt.* Et Curtius etiam lib. IV, cap. I. *Aradus insula deditur regi. Marius in oram, & pleraque longius etiam a mari recedentia, rex ejus insula Strato possidebat.* In quibus Arrianus lib. II, pag. 119. oppida Marathum & Mariamen numerat, quæ Aradiorum fuerint : de quibus in mediterraneis dicturi sumus.

SELEUCIS MEDITERRANEÆ.

Seleucis, cujus majorem partem Ptolemæus *Casiotidem* vocat, in mediterraneis caput habet totius Syriæ *Antiochiam* sive *Antiocheam*, ab aliis hujus nominis, cognomine discriminatam vel ab Oronte fluvio, qui perfluit; vel adjacente Daphne, petito. Ptolemæus lib. V, cap. XV. *Ἀντιόχεια ἢ ἐπὶ τῷ Οὐρίῳ ποταμῷ, Antiochea, quæ ad Orontem fluvium est.* Plinius lib. V, cap. XXI. *Antiochia libera, Epidiplnes cognominata.* Sed de hoc cognomine infra pluribus. Strabo lib. XVI, pag. 516. *ἔστι δ' ἡ Ἀντιόχεια καὶ αὕτη τετράπολις, ἐκ τεσσάρων συνιστάμενη μαρῶν. Est autem Antiochea & ipsa tetrapolis, seu urbs ex quatuor partibus composita.* Has dicit singulas suo muro distinctas; omnes vero comprehensas uno esse. Diversi auctores tot partium : princeps illorum Seleucus Nicator fuit, qui a patris eam nomine adpellavit : ceteri Callinicus & Antiochus Epiphanis. Antigonus *μικρὰ πρότερον, paullo ante* condiderat urbem *πλασίον, in propinquo, quam Ἀντιγονίαν, Antigoniæ* nominavit : cujus habitatores Seleucus in suam Antiochiam traduxit, iisque unam ex partibus ejus quatuor complevit. Hæc Strabo : sed Diodorus lib. XX, cap. XLVIII. non in Antiochiam sed in Seleuciam, alteram a se conditam urbem Seleucum Antigoniæ cives abduxisse tradidit.

Quod de *Antigonia* illa pauca constant, sicut brevi post tempore etiam, quam condita fuerat, everfa fuit atque deleta, pretium operæ nonnullum erit, hac occasione, quam Strabo præbet in Antiochia, de illa quoque, quæ sciri possunt, adnotare. Diodorus autem Siculus jam dicto loco servavit, quæ de illa brevis durationis urbe haberi possunt. De Antigono ita recenset : *Hic illo tempore moratus πρὸς τὴν αὐτὴν Συρίαν, in Syria Superiore, urbem condidit ad Orontem fluvium, quam nominavit Ἀντιγονίαν ἀπ' ἑαυτοῦ, Antigoniæ a nomine suo.* Magnus sumtus in eam fecit, ambitum LXX stadiorum ei designans. Idoneus enim locus erat ad iniiciendum Babylonia & superioribus satrapiis, etiam τῇ κατω σατραπείᾳ, inferiori satrapiæ, & præfecturis, quæ inde usque sunt ab Aegypto. ὅ μὴ πολὺν χρόνον συνίστη μείναι τὴν πόλιν. Σελεύκου καὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ καταγαγόντι ἐπὶ τὴν πτώσεισθαι μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀπ' ἑαυτοῦ δὲ κληθεῖσθαι Σελευκίαν. *A: non longo hac urbs tempore duravit. Seleucus enim illam destruxit, & oppidanos in eam a se conditam, suoque nomine Seleuciam adpellatam, deduxit.* Stephanus quoque

chorographus illius mentionem fecit in voce *Αντιόχεια*: *πίμπλη*, inquit, *ἐν τῇ Συρίᾳ, πληρὴ Ἀντιόχειας*. *Quinta hujus nominis urbs in Syria fuit, prope Antiocheam.*

Sed ad Antiochiam, unde digressi sumus, revertamur. Plinius lib. v, cap. xxi. *Inter ipsa Antiochia libera, Epidaphnes cognominata, Oronte amne dividitur.* EPIDAPHNES et Græco, *ἐπὶ Δάφνης*, ita composita vox est, ut in Peutingeriana Tabula scriptum est *Alexandria Catissæ*, id est *κατ' Ἰσσοῦ*, juxta *Issum*. Hierocles, sive quisquis auctor est Notitæ provinciarum & urbium in Orientali imperio, pag. 37. interpretes est Plinii, quum in Syria Prima scripsit primo loco, qui metropoleos est, *Ἀντιόχεια ἢ πρὸς Δάφνης*. *Antiochia que ad Daphnen est.* Vere autem fuit metropolis non ecclesiæ modo Christianis temporibus; sed olim etiam sub regibus Macedonici generis. Strabo ante dicto loco: *καὶ δὲ καὶ μετὰ τὸν αἰῶνα τῆς Συρίας, καὶ τὸ βασίλειον ἐπὶ αὐτῇ τῷ αἰῶνι τῶν ἄρχων τῆς χώρης.* *Est etiam hæc [Antiochia] metropolis Syria, etatque sedes ibi regia illorum, qui regioni imperitabant.* Theodoritus lib. v, Hist. eccles. cap. 11. extremo: *ἐν τῇ Ἀντιόχειᾳ τῇ τῆς ἰῶνις ὑγυμάνῃ*. *Antiochia, que caput Orientis est.* Laudata etiam a Cicerone est pro Archia cap. 111. *Primum*, inquit, *Antiochia* (nam ibi natus est [Archias] loco nobili, celebri quondam urbe, & copiosa, atque eruditissimis hominibus liberalissimisque studiis adfluens) celeriter antecellere omnibus ingenii gloria cœtiguit. Sed major gloria est, quod cum primis Christi doctrinam suscepit, auctorque fuit nominis CHRISTIANI, Act. xi, 26. Unde medio ævo cognomen *Θεοπόλις* meruit. Procopius lib. 11, Aedific. cap. x. & lib. v, cap. v. *Ἀντιόχεια, ἢ τὴν Θεοπόλιν λέγουσι, Antiochia, que nunc Theopolis, id est DEI civitas, adpellatur.* Sic etiam vocatur præfatione Novellæ cix. Nummi etiam hujus urbis sunt illustres, unus, quem Spanhemius ὁ πᾶν ostendit, ANTIOXEON ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ, *Antiochenus metropoleos libera*; qui Plinii verba supra de hac urbe producta illustrat: alter Harduini, ANTIOXEON ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΔΑΦΝΗΝ, *Antiochenus, qui ad Daphnen sunt.*

Daphne autem, ἢ Δάφνη, secundum Strabonem dicto loco, erat καλοικία μέγιστη, *medius vicus ad habitandum*; at μέγα ἄλσος, *ingens lucus* fontanis aquis irriguus, & in medio templum Apollinis ac Dianæ cum alylo. Amplitudo luci est octoginta stadiorum: distantia vici & luci ab ipsa urbe Antiochia, quadraginta. Ideo *ambitosum Antiochie suburbium* Ammianus dixit lib. xix, extremo: Sozomenus loco jam indicando προάστειον. *Antiquus ille lucus est adeo, ut Apollinis & Daphnes fabulam ibidem contigisse finxerint pagani.* Sozomenus lib. v, cap. xix. *Δάφνη τὸ ἐπίσημον τῆς Ἀντιόχειας προάστειον, - - - ἡδὺς τε καὶ λίαν ἱερὸν ἔστιν, Daphne, insigne Antiochie suburbium. - - - amœnus & jucundus locus*, addit, *et aquarum copiam & temperiem celi, aurasque molliter spirantes.* *Ἐνταῦθα δὲ παῖδες Ἕλληνας καὶ δίνουσι Δάφνην τὴν Δάφνην πόλιν, ἃς Ἀρκადίας φεύγουσαν, Ἀπολλωνία τὸν ἱερὸν, ἐκ ὁμώνυμων φῦναι αἰνῶναι.* *Ibi fabulatur Græci, Daphnem Lædænis filiam, fugientem Apollinem amplexantem, in arborem nominis sui conversam esse.* Lauretum ergo illud nemus fuit, arboribus aliis permixtum; maxime cupressis, quæ postea ita multitudine accreverunt, ut omne præ nemus occuparent. Ibidem Sozomenus: *κομᾷ μὲν ἄλσιν κυπαρίσσει πολλῇ, ποικίλλεται δὲ καὶ ἄλλαις φύκας ἀποκατὰ τὰς κυπαρίσσεως, ornata est [Daphne] cupressorum nemore: sed & aliis inter cupressos cœtus arboribus variatur.* Quod titulus Codicis extremo libro xi. de cupressis ex loco Daphneni non excidendis comprobatur. Aufonius autem ad originem, vel nomen etiam respexit, quum de Claris urbibus scripsit:

Tertia Præbe lauri domus Antiochea.

Pompejus, ut Eutropius refert lib. vi, cap. xi. *aliquantum agrorum Daphnensibus de quo locus ibi spatiosior fieret, delectatus amœnitate loci & aquarum abundantia.* Hieronymus in Ezech. xlvii, 11. ab auctore, nescio quo, deceptus fuit, quum de Daphne A-

Antiochena tradit : *Hic locus a Cn. Pompejo , qui primus Judeam Romano subegit imperio , militari manu confitus est , & ab eo , juxta fabulam poetarum , Daphnes nomen accepit ob Luros & cyparissos : quæ arbores in ipso loco frequentissime sunt.* Agri aliquid Pompejus adjecit , lucum nec primus consecuit , neque nomen imposuit : quod antiquius multum esse vel ex solo lib. 11, Maccab. 1v, 33. potuisset recognoscere ὁ Ονίας παρ' αὐτὸν ἀποκισχυρηκὸς ἐς αἰῶνες τότεν, ἐπὶ Δάφνης τῆς πρὸς Ἀντιόχειαν καίματης. Reprehendit eum Onias , postquam in asy- lum secesserat , quod in Daphne est , sita ad Antiochiam. Ammianus lib. xxi 1, cap. xxxi. tradit , Antiochum Epiphanem amplissimum Daphnei Apollinis fanum condidisse : fons au- tem haud dubie a longis ante temporibus celebratus fuit , quem ibidem Ammianus cap. xxx. *venas fœdicas Castalii fontis* (quia æque Apollini sacer erat atque Castalius in Phocide) ap- pellat : quem Hadrianus obstruxerit ; recludi jusserit Julianus.

Quod vero locus amœnitate sua ad voluptates invitabat , corrumpens plurimos , qui eum frequentabant ; factum est tandem , ut prope infamis haberetur , quemadmodum *Daphnicis moribus agere* Vulcatius Gallicanus Avidii vita cap. v. interpretatur *luxuria diffluere* : & Marci præfectus programma in parietibus fixit , ut , si quis cinctus inveniretur apud Daphnen , disinctus rediret.

Supra Antiochiam sunt tria oppida , quæ sola Ptolemæus mediterraneæ Seleucidi tribuit , *Gephyra , Gindarus , & Imma.* De *Imma* supra diximus in Commagena , in cujus confinio Plinius lib. v, cap. xxiv. posuit. *Gindarus* ex his Ptolemæus maxime in septemtrio- nem removit : unde sunt *Gindarem* Plinio lib. v, cap. xxiii. Straboni autem lib. xvi. pag. 517. est Γίνδαρος ἀκρόπολις τῆς Κυρηναϊκῆς, καὶ λεγόμενον ἐν Φυίῃς, *Gindarus acropolis Cyrestica* (sic Cyrrhesticam vocat) & aptum latronibus receptaculum. In Tabula legitur *Gendarus*. Inter hanc & Antiochiam est *Gephyra* : utraque inter Antiochiam & Cyrrhum. Peutingeriana in Tabula hic ordo , hæc distantia notatur :

Antiochia xxii Gephyra xxii Gendarum xxxvi Cyrrho.

Infra Antiochiam , meridiem versus , apud Ptolemæum sequitur Σελύκεια πρὸς Βηλόν, *Seleucia ad Belum* : quam Plinius dicit *Seleuciam , quæ ad Belum vocatur.* Stephanus chorographus & Hierocles conjuncta voce Σελυκόβηλος, *Seleucobelitanus* episcopus in Concilio Constanti- nopolitano I. nominatur , & Stephano gentile est Σελυκοβηλίτης. Unde vero illud cognomen sit , & qui *Belus* ille , incertum est. Harduinus ad Plinium intelligit montem hujus nomi- nis : Salmasius ad Solinum cap. xxxvi prope finem , *annem Belum.* Sane est fluvius Be- lus , sed inter Tyrum & Ptolemaidem , qui , ut Tacitus lib. v, Hist. cap. vii. ait , *Judæ- æ mari illabitur.* sed hunc amnem ex superiore Syria ad Ptolemaidem usque deducere con- tra suffragia geographorum est. Plinius dicto loco etiam *Chalcidem* dixit *cognominatam ad Belum* : quæ vero longe abest ab Seleucia , etiam Orontes interfluit , ut fluvius , qui utrum- que locum adluat , interfluente alio , nequaquam possit intelligi. Quod si mons est Belus , necesse est longe in septemtrionem aut æstivum ortum procurrere , secarique a fluvio Oron- te , neque enim certiores rationes habemus , quibus sedes , quam Ptolemæus huic Seleuciæ dedit , altissimè dimoveatur.

Hinc in ortum ad Orontem jacet *Apamea*, Ἀπάμεια, prope Orontis & Marsyæ confluentem. Plinius lib. v, cap. xxiii. *Cœle habet Apamiam. Marsya amne divisam a Nazerinorum acrachia.* Ignoti *Nazerini* illi : videntur tamen ab ortu Apamænos accoluisse. Strabo lib. xvii. pag. 517. dicit bene munitam Apameam esse , & quali in cherfoneso sitam ab Oron- te & hœu pene circumdatam , loco etiam adeo fertili , ut Seleucus ibi quingentos , quos ha- buit , elephantos aluerit. Hic autem conditor est urbis , quam ab uxore Apama denomina- vit : eaque in quatuor clarissimis Syriæ , a Seleuco conditis , ut supra Strabo tradidit , erit

numerata. Sozomenus lib. vii, cap. xv. paganos dicit pro templis suis contra Christianos ibi dimicasse : Σύροι δὲ μέλιστα οἱ τοῦ ἱεροῦ Ἀπαμείας, τῆς πρὸς τῷ Ἀξίῳ ποταμῷ, ex Syris vero maxime [repugnarunt] qui templum Apamee, ad Axium amnem sita, tenebant. Quisnam hic Axius? nomen ex Macedonia petatum, ut multarum Syriæ urbium. Secundum Strabonem Orontes Apameam præterfluit : apud Plinium vicinus est Marsyas. Incertum uter nomen Axii acceperit, quod Vaillantius Oronti; Harduinus Marsyæ vult tribui. Neque error est Zozomeni : sed nummo etiam id nomen confirmatur. Vaillantius nummum regis Alexandri Balæ profert Hist. Syr. pag. 261 inscriptum ΑΠΑΜΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΩ ΑΞΙΩ, *Apameum, qui ad Axium sunt*. Quod certior in hoc Strabo est, Apameam ab Oronte adliam quam Plinius, qui agrum tantum Apamenorum ait dirimi Marsya ab Nazerinorum tetrarchia, non significans, quam prope ad urbem id flumen accedat, verosimilius est, Orontem a Macedonibus, tamquam nobiliorem fluvium, fuisse Axium adpellatum, quia hic ipse in Macedonia fuit nobilissimus. Hanc urbem civili Romanorum bello Cæcilius Bassus obsedit. C. Cassius obsidione liberavit. quod ipse Cassius Ciceroni narrat lib. xxi, epist. xii. *milites, invito Basso, legatos ad se misissent, clausam Apameam tenuisset, quoad vi esset expugnata*. Josephus lib. i de Bello cap. ix. ἔκε Κασσιὸς ἰς Συρίαν καταλειψόμενος τὰς τῆς Ἀπάμειας δυνάμεις, - - ἐλευθεροῖ μὲν Ἀπάμειαν τῆς πολιτείας. Cassius in Syriam venit occurrentibus copiis, quæ circa Apameam erant, - - - & Apameam obsidione liberavit. Quod etiam Dio Cassius lib. xlvii, pag. 342. narrat, voluisse Bassum τὴν Ἀπάμειαν ὀρμηθῆναι οἱ τῷ πόλει facere, id est *Apameam sibi subicere, ut inde bellum adversariis suis inferret*. Hæc facta sint de Apamea, si unum ejus civitatis nummum adjecero, qui ita est expressus : ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, cum elephantis effigie : quo illustratur, quod supra ex Strabone de elephantis Seleuci, & ex Sozomeno de templo Apamensi, ab ethnicis contra Christianos defenso, dictum fuit.

Ab urbe Apamea circumjectam regiunculam Ptolemæus Ἀπαμηνήν, *Apamenen* vocat, in eaque, præter metropolim, ponit Ναζάμα (Palat. cod. Νάζαβα) *Nazama* sive *Nazaba*, obscurum : & *Thelmenissum*, æque incognitum oppidum : unam autem nobiliorem urbem Ἐμισσάν, *Emissam*. Scribitur varie : geminato sibilo Ἐμισσα, *Emissa*, auctoribus Ptolemæo atque Stephano : quæ scriptura Salmasio in Vopisci Aureliani videtur vera, quia Stephanus cum Λάρισα, *Larissa*, vocabulum comparet. Idem tamen chorographus fertur, Dionysium poetam scripsisse simplici Ἐμισσὴν πόλιν, cujus versus intercidit, servatus autem ab interprete Avieno : & alios Ἐμισσαν scribere per E, etiam femina forma, quum videatur plurale nomen fuisse. Hæc ex Stephano. Si vero ex nummis judicandum est, Ἐμισα, *Emisa* scriptura erit verior : ut Antonini Pii, ΕΜΙΧΝΩΝ, *Emisenorum* : & Julię Domnæ ac Caracallæ, ΕΜΙΩΝ ΚΟΛΩΝΙΑΣ : & Elagabali, ΜΗΤΡΟ. ΚΟΛ. ΕΜΙΩΝ ΗΑΙΑ ΠΥΘΙΑ. quem de ludis ex Græcia petitis interpretatur Harduinus. Alii per E scripserunt, aut inconstantes per I vel E. Strabo lib. xvi, pag. 518. τὸ Ἐμισσην ἱεὺς *gens Emesenorum* : & Plinius lib. v, cap. xxiii. *Emesenes* : & Festus Avienus v. 1084

- - - *Emese fastigia celsa resident* :

ut Salmasius dicto loco emendatius edidit. nam corrupte in libris *Emesus fastigia*. Herodianus lib. v, cap. iiii. exitu alio, ἀπὸ Ἐμισσῶν καλεσμένης πόλεως, ex *Emeso*, oppido ita vocatur : ut primus casus sit Ἐμισσῶν. Zosimus lib. i, cap. x. Elagabalum Ἐμισσηνόν τι μινεράκιον, *Emesenum adolescentulum* : at cap. xxxix διατελεῖν κατὰ τὴν Ἐμισσάν, *degens Emisa* ; & cap. li ἐπὶ τῇ Ἐμισσῇ ἀπεχώρησεν, *Emisam discessit* : & cap. liv περὶ τὴν Ἐμισσάν, *circa Emisam* : & mox, Ἐμισσηνός, *Emisenes* : atque ita MS. quoque Sylburgii variabat. Julianus Petavii, in Cæsaribus de Elagabalo pag. 15 τὸ ἐκ τῆς Ἐμισσῆς παιδάριον, *puer Emesenus* ; & sic etiam Sylburgii

gius pag. 836. At idem Petavius Misopogone pag. 89 *Εμισσηνοί*, *Emisēni*: utrobique iōtæ habet vir exactissimus Ezech. Spanhemius, tam in Cæsaribus p. 313, quam Misopog. p. 357. Latini perinde variant. Ammianus lib. XIV, cap. XXVI [Valesii cap. VI II] *Emisēni* & *Damascus*: at lib. XXVI, cap. XVIII. [Vales. VI extr.] *ab Emesa Heliogabalus exivit Antoninus*. Vopiscus Aureliano cap. XXV. *Emessam victor Aurelianus ingressus est*.

Ex hisce celebritas urbis, quam tot scriptores memorarunt, luculentissime adparet: etiam patriam fuisse Elagabali imperatoris: addit Strabo, Sampsicranum ejusque filium Jamblichum genti Emesenæ imperasse. Situm juxta Orontem & prope Libanon montem (cujus caussa Stephanus *Φοινίκης Λιβανουσίας*, *Phœnices Libanusiæ* urbem dixit) ex Dionysii deperdito loco, cujus & Stephanus meminit, sic descripsit Festus Avienus a versu 1083.

*Urbs mediis Apamea dehinc consurgit in arvis ,
Et qua Phœbeam procul incunabula lucem
Prima fovēt , Emesæ fastigia celsa renident .
Nam diffusa solo latus explicat , ac subit auras
Turribus in calum nitentibus . incola clavis
Cor studiis acuit . - - - -
Denique flammicommo devoti pectora Soli
Vitam agitant . Libanus frondosa cacumina turgēt ,
Et tamen his certant celsi fastigia templi .
Hæc se indit juxta tellurem glaucus Orontes .*

Templum illud erat Elagabali dei, id est Solis, ut vel ex solo Herodiano constat loco antea indicato. ut alios scriptores vitæ Elagabali Antonini taceamus. Nec ignotus potest situs esse, quia hodie, ut nomen prodit, vocatur *Hamfa*, vocabulo ex *Emesa* contracto. quod Constantinus Porphyrogenetus confirmat cap. XXV, pag. 59. τὸ Χέμψ, ἥτοι τὸ Εμισσα, *Chemps*, hoc est *Emessa*.

Hæc urbs *Emesa* sive *Emissa* subjacet Apameæ in austrum: in septentrionem ultra lacum *Lyias* Strabonis, de qua dicto loco: ἡ Λυσιάς, ὑπὲρ τῆς λίμνης κειμένη, τῆς πρὸς Ἀπάμειαν, *Lyssias*, æque trans lacum *Apamenum* sita est: intra Apameam & Emesam interjacent ad Orontem *Larissa*, Apameæ proxima; *Arethusa*, propior Emesæ: media inter has *Epiphanea*. Zosimus de his lib. I, cap. LII. διχταὶ αὐτὸν Ἀπάμεια καὶ Λάρισσα καὶ Ἀρεθῶσα, excipiebat ipsum [Aurelianum] *Apamea*, & *Larissa*, & *Arethusa*.

Ptolemæus, qui parvam provinciam Apamenen constituerat, reliquas Epiphaneam, Larissam, quibus Arethusam poscit situs addi; censet in Casiotide, quæ fere Seleucis illa Strabonis est. *Επιφανεια*, *Epiphanea*, juxta Antonini itinerarium inter Larissam sita & Arethusam per utrumque XVI M. P. intervallo: unde Plinii *Epiphaneenses* sunt lib. V, cap. XXI II. Oriente fluvio adluitur, quod nos civis ejus ac alumnus Evagrius Scholasticus docet lib. III, cap. XXXIV. Postquam τὰς ὑπὸ Ἀπάμειαν ἱεράς, *episcopos sub Apamēnorum ecclesia* (erat enim metropolis Syriæ Secundæ Apamea) recessisse a Severi Antiocheni communione dixerat, addit. Κεκοῦσεν τὰς ἡμετέρας ἐπισκοπὰς Ἐπιφανείαν, ἡ τὴν Ὀρόντην συνοικοῖ ἔχει, καὶ Σεβεριανὸς Ἀρεθῶσαν τὴν ἐκείνην. *Cosmas episcopus nostræ Epiphaniæ, quam Orontes fluvius adluit; & Severianus, episcopus vicinæ urbis Arethusæ*, libellum ad Severum miserunt. In Conciliis quoque Niceæ & Constantinopolitano I. hujus Epiphaniæ episcopi subscriferunt.

Inter Apameam & Epiphaneam media *Larissa* est, urbs, ut nomen fert, Macedonica. Strabo lib. XVI, pag. 518. inter Apameam περιουκίδους *circumjacentes* urbes primam nominat *Λαρίσσα*, *Larissan*. Plinius dicto loco *Larissaos* memorat. Appianus Bell. Syr. pag. 201

inter urbes Syriae, quibus Græca nomina indiderint Macedones, *Arethufam*, *Chalcidem*, *Larissam* nominat.

Arethusa autem inter Emesam sita & Epiphaneam, ideoque, quod jam diximus, Epiphaneensis Evagrius ἀρεθυσίον, vicinam urbem adpellavit: & Zosimus, itidem verbis paulo ante prolati, una serie conjunxit *Apameam*, *Larissam*, *Arethufam*. Strabo dicto lib. pag. 518. ἡ Σαμψικέραν Ἀρεθούσα, *Sampsicerani Arethusa*, in cujus tyranni, ex Pompeji historiae noti, potestate fuit. Theodoritus lib. III Hist. eccl. cap. VII. Marcus ὁ Ἀρεθούσιος ἐπίσκοπος, *Arethuforum episcopus*. Et Sozomenus lib. III, cap. X. ὁ Μάρκος ὁ Ἀρεθούσιος τῆς Συρίας, *Marcus Arethusa, quæ in Syria est, episcopus*. Idem lib. V. cap. X. οἱ τὴν Ἀρεθούσιαν Συρίας οἰκοῦντες, οἱ Ἀρεθούσιος Μάρκος τὸν γεννητὸν αὐτῶν ἱερέα, ἡμεῖς δὲ χρίσαντο, *Arethusi Marcum, episcopum suum, miserabiliter interfecerunt*.

Ceterum, omnium fere oppidorum ac urbium, circa Orontem fluvium positorum, situs & distantias, iter Antonini ab Antiochia ad Emesam ita habet dispositas.

<i>Antiochia</i>	
<i>Niaccaba</i>	M. P. XXV.
<i>Caperturi</i>	M. P. XXIV.
<i>Apameam</i>	M. P. XX.
<i>Larissam</i>	M. P. XVI.
<i>Epiphaneam</i>	M. P. XVI.
<i>Arethufam</i>	M. P. XVI.
<i>Emesam</i>	M. P. XVI.

Hæc sunt, quæ ad Strabonis Seleucidem possunt referri: Ptolemæus Casiotidi suæ ad *Raphaneas*, *Antaradum*, *Marathum*, *Mariamen*, *Mamugam*. Ex his ραφανίαι, *Raphaneæ* ipsi dictæ pluraliter, sitæ inter Antaradum & Orontem. Notitiæ etiam pluralem numerum, quamquam corrupte, habent in Syria Secunda; Hieroclis ρεφανίαι, *Rephanæ*: ἀντ. pag. 159, ραμφανίαι, *Ramphaneæ*. In Peutingeriana scribitur *Raphanis*. Josephus lib. II de Bello Jud. cap. XIII Græce, XXIV Latine, pag. 976 de fluvio nescio quo Sabbatoniαι αἰσθ. Ἀρκαίας τῆς Ἀγρίππας βασιλείας, ἢ ραφανίαις, *fuit medius inter Arcæam regni Agrippæ & Raphaneam*. De Arcæa in Phœnice dicemus: fluvius ille Josephi, qui septimo quoque die exarcat, fabulosus est, ut alius Judæorum in ulteriori oriente. De *Antarado* diximus supra, quum oram legeremus, Aradum insulam explicantes.

Marathus, Μαράθ, e regione insulæ Aradi posita. Arrianus lib. II Exped. Alex. pag. 119. *Alexander ei tradidit τὴν Ἀράδου τὴν ἡσσαν, ἢ τὴν Μαράθου τὴν κατατικρὺ τῆς Ἀργείου ἐν τῇ πελοποννήσῳ, πάλαι μεγάλην ἢ ἰουδαίμουσαν, Aradum insulam, & Marathum, ex adverso Ἀράδου κορινθίαν σήαν, urbem magnam atque opulentam*. In eadem urbe Maratho quum Alexander esset, legati Persici cum litteris regis ipsum adierunt. Præter Arrianum, qui hoc narravit, etiam Curtius lib. IV, cap. I. quo [Stratone Aradi rege] in fidem accepto, καθήκοντι [Alexander] ad urbem Marathon. Ibi illi litteræ a Dario redduntur. Plinius lib. VI, cap. XX. *Marathus, contraque Arados septem stadiorum oppidum & insula*. Strabo lib. VII, pag. 518. Μαράθ, πάλαι ἑχέσια Φοινίκων κατοικημένη. τὴν δὲ χάριν Ἀργεῖοι κατεκλήρουσαν, *Marathus, antiqua Phœnicum urbs, nunc exhausta: agrum autem ejus sorte divisum Aradum incolunt*. Quæ causa est, cur neque in Notitiis, neque itinerariis recenseatur. *Ἐνδοῦ*, *Enodæ* Strabonis post Aradum, ante Marathum narrata, in hoc tractu fuerunt; sed prætermissæ ab aliis.

Mariame autem Ptolemæi, quam ab austro Raphaneis adposuit, in latitudine urbis Emesæ: hæc, inquam, notior est, & a pluribus memoratur. Ptolemæus & Hierocles *Mariame*

Mariame scripserunt : Notitia altera in duplicato Μαριάμμα, *Mariamma* ; qua forma Plinius lib. v, cap. xxiii. *Mariammitanos* nominat, habitatores Mariammæ. Dupplicat litteram etiam Arrianus lib. ii loco ante ostenso, ubi refert, Alexandrum Stratonem, Aradi insulæ regulo, præter Marathum, dedisse etiam Μαριάμμην πόλιν, oppidum *Mariamman*. Stephanus chorographus syllabam addit, Μαριαμμία πόλις Φοινίκων, *Mariammia oppidum Phœnicum* : cuius incolæ sint Μαριαμμίται, *Mariammitæ*. Decrevit, ut videtur injuria temporum : ideoque vicus vocatur in Fastis Siculis pag. 642 de Gelasino martyre : τὸ λείψαιον αὐτοῦ ἀπὸ γαζον εἰς τὴν χώραν τῆς λεγομένης Μαριάμμης, reliquias ejus deportarunt in vicum *Mariamman*, unde oriundus erat. Ultima Ptolemæi *Mamuga* aliunde non potest facile vel tenui luce illustrari.

C Y R R H E S T I C A.

Cyrrhestica interior regio est Syriæ inter Seleucidem, Commagenen & Euphratem. nam eo uique orientalem terminum Ptolemæus profert. Nomen originis est Macedonicæ, quod in Macedonia urbs *Cyrrhus* fuit, & populus *Cyrrhestæ*. Caput regionis hujus Syriacæ est Κύρρῃς, *Cyrrhus*, ut Ptolemæus & Stephanus scripserunt ; & ex Latinis Plinius, Tacitus, & auctor Itinerarii, R geminato ; quod etiam nummi in nomine gentis Κυρρῃστῶν custodiunt : quæ sine dubio antiqua & genuina scriptura est, ideoque alteri Κύρρῃς, *Cyrrus*, quæ in multis etiam libris adparet, præferenda.

Regio ipsa dicitur *Cyrrhestica*, Κυρρῃστική : & populus *Cyrrhestæ*, Κυρρῃσταί, per η eta, secus ac Stephanus scripsit Κυρρῃστῆς : quia in nummis Trajani & Antonini Pii est ΚΥΡΡΗCΤΩΝ, *Cyrrhestarum*, e longo. Cicero lib. v, ad Attic. ep. xviii. hostis in *Cyrrhestica*, quæ Syria pars proxima est provincie mee. Plinius lib. v, cap. xxiii. *Cyrrhesticæ Cyrrhum*, *Gazatas*, *Gindarenos*, *Gabenos*, habet. In Ptolemæi libris per jota legitur Κυρρῃστική, *Cyrrhestica*, prave, ut ex nummis vidimus, quibus primariæ urbis cives (unde populus & regio nominatur) ΚΥΡΡΗCΤΑΙ sunt. Nec Strabonis libri mendo carent, qui Κυρρῃστική, littera simplici, refert, quum tamen ibidem recte scriptum Ἀθηνᾶς ἱερὸν Κυρρῃστίδῃ, *Minerva Cyrrhestica* fanum, quæ ibi locorum religiosius colebatur. Strabonis enim ætate urbem ipsam Κύρρον, *Cyrrum* fuisse vocatam, non adduci possum ut credam.

Urbs enim Κύρρῃς, *Cyrrhus* est, ad æmulationem urbis in Macedonia sic adpellatæ. Stephanus Byzantius, Κύρρῃς πόλις Συρίας, *Cyrrhus*, urbs Syria : atque ita etiam scripsit Plinius & Ptolemæus. ut supra vidimus. Tacitus annali ii cap. lvii. *Cyrrum demum apud hiberna decima legionis convenire* Germanicus Cæsar & Piso. Peutingeri Tabula *Cyrrum*. Posteriores alii Κύρρῃς, *Cyrrus* scripserunt, Christiani maxime, fabula forsan decepti, quam Procopius lib. ii Aedific. cap. xi. prodit, ab Judæis conditam in honorem Cyri liberatoris fuisse. Notitiæ veteres Κύρρῃς, *Cyrrus* habent. Evagrius lib. i, cap. x. ὁ τῆς Κυρρῃστῶν ἐπισκοπῆς Θεοδώριος, ecclesiæ *Cyrestarum* episcopus *Theodorus*. Et ipsis libris hujus Theodoriti præscriptum est ἐπισκοπὴ Κυρρῃς, episcopi civitatis *Cyri*. Patria Avidii Cassii, qui adversus Marcum Antoninum rebellavit. Dio, aut Xiphilinus potius, in Marco : ὁ δὲ Κάσσιος Σύρρῃς μὲν ἐκ τῆς Κύρρου ἦν, Cassius [Avidius] *Syrus* ex civitate *Cyrrum* erat. Ex quo corrigendus est Capitolinus in Marco cap. xxv. nec *Cyrrum* voluit videre, ex qua erat Cassius. lege *Cyrrum*, quod Casaubonus etiam observavit. Vetus nomen, antequam suum Macedones imponerent, ignoratur. Gennadius de Script. eccles. cap. lxxxix *Theodoretus Cyri civitatis episcopus* : a *Cyrrum* enim rege *Perfarum* condita servat hodieque apud Syriam nomen auctoris. Sed quod antiquiores fiant, valde suspectum hoc testimonium est. Situs ex Itinerario cognoscitur, itinere a *Cyrrum* Emesam :

<i>Cyrrho</i>	
<i>Minnizam</i>	M. P. XX.
<i>Beroam</i>	M. P. XXI I.
<i>Chalcida</i>	M. P. XVI I I.
<i>Arram</i>	M. P. XX.
<i>Cappareas</i>	M. P. XXI I I.
<i>Epiphaniam</i>	M. P. XVI.
<i>Arethufam</i>	M. P. XVI.
<i>Emesam</i>	M. P. XVI.

Adde sequens iter, quod a Doliche Serianem ducit per Cyrrhon, Minnizam, Beroam, Chalcida. Multum ergo in septemtrionem supra Chalcidem & Beroam removetur: quo sitis a Ptolemæo adscriptus (cujus fortasse numeri pravati sunt) falsitatis arguitur.

Chorographus ille Byzantius arcem huic urbi addit nomine *Gindarum*: Κούρῳ, inquit, πύλῃς Συρίας, ἢ ἀκρόπολῃς Γίνδαρῳ; Berkelius & Pinedo legendum censent, ἤ, *cujus*, ut sensus exigit. id est, *Cyrrhus oppidum Syriae, cujus arx est Gindarus*. Ex Strabone hausit, sed male intellecto. Ait enim ille post Commagenæ & Antiochiæ descriptionem, συνάπτει τούτῃ ἡ Κυρηστικὴ μίχρα διὗρο παρατίναται. ἐνταῦθα δ' εἰς πόλιν Γίνδαρῳ, ἀκρόπολιν τῆς Κυρηστικῆς, *His commæna Cyrrhestica, eo usque extensa. Illic est oppidum Gindarus, arx Cyrrhestica*. Non ait Gindarum arcem Cyrrho conjunctam esse, sed (si salva lectio est) propugnaculum & munimentum regionis. Et Plinius ac Ptolemæus longe a Cyrrho reducunt Gindarum, ut supra infinis Commagenæ, quo Plinius refert, exposuimus.

Deinde ex notioribus *Heraclea* Ptolemæi est, quam itidem ad fines Commagenæ ponit, supra Hierapolim & Beroam, septemtrionem versus. Strabo dicto lib. xvi, pag. 51. Πρὸς εἰς ὁ Εὐφράτης εἰς, καὶ ἡ Βαμβύκη, καὶ ἡ Βέροια, καὶ ἡ Ηράκλεια τῇ Αντιοχείᾳ. - - - διέχει δὲ ἡ Ηράκλεια ἐκείνης ἑκαοσι τὴν τῆς Ἀθηνῶν ἱερῶν. *Ad orientem Antiochiæ est Euphrates, & Bambyce, & Beroa, & Heraclea: - - - Heraclea autem abest viginti stadiis a fano Minervæ Cyrrhestidis*. Succedit in austrum *Hierapolis*, quæ *Bambyce* olim dicta fuit, ut modo etiam Strabo adpellavit. Plinius lib. v, cap. xxi i i. Cæle habet *Apamiam*, *Marsya* amne divisam a *Nazmorum* tetrarchia; *Bambycen*, quæ alio nomine *Hierapolis* vocatur, *Syris* vero *Magog*. In prodigiis *Atargatis*, Græcis autem *Derceto* dicta, colitur. De diva illa, quæ forsan ἱερὰ τελίης, *simila* urbis nomen attulit, Strabo lib. xvi, extremo: *Μυθία sunt barbarorum nomine μεταπτώσεις, mutationes, quemadmodum - - - Ατταργάτην τὴν Ἀθάραν ἐκάλεισαν. Διὰ δ' αὐτὴν Κτωρία καλεῖται, Ἀτταργάτην vocarunt Αθάραν: quam Ctesias adpellat Derceto*. Aelianus lib. xii Hist. Animal. cap. i i. Κατὰ τὴν πάλαι Βαμβύκην, καλεῖται δὲ νῦν ἱερὰ τελίης Σελίονα ἱμαρσσι. τὴν αὐτὴν, ἰχθύες εἰσὶν ἱεροί, *Ad Bambycen olim adpellatam, quam Selcucus Hierapolim κηκισσάου, sunt pisces sacri*. De his piscibus refert, turmatim ire, duce prænatante, & inter se mire conspirare & colere quasi amicitiam, τῆς θεᾶς τὴν ὁμώνυμον καταπνέουσης, *dea illam consensionem adflante*. Hæc illa *Atargatis* est sive *Derceto*, ut Plinius cum Strabone adpellavit: & quod hic etiam *Atharan* dici adjecit, inde quidam conjiciunt, Ἀσθάρην, *Astharan* forte, ut cum *Astare* sive *Astoreth*, Syrorum dea, conveniat, legendum esse. Opulentum huius sacrum fuit, ut in ejus thesauris ponderandis M. Crassus aliquot dies, quum in Parthis pergeret, consumserit. Appianus Parthic. pag. 223 τὰ χρήματα τῆς ἐν ἱερᾷ πόλει θεᾶς σαββαίου τριτάτης μεταχρηστέμεναι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, *sacras deæ Hierapolitanae pecunias trivina & pontiorum expendens per multos dies*.

Illustris civitas fuit & magni nominis, præsertim ævo posteriori, quo Euphratenfis Syriæ facta est. Ammianus Marcellinus lib. XIV, cap. XXVI. *Commagena, nunc Euphratenfis, clementer adjuvitur, Hierapoli, Ictere Nino; & Samosata, civitatibus amplis illustris.* Videtur auctore, nescio quo, dicere, Hierapolim olim Ninum adpellatam fuisse, sed ægre id doctis persuaserit, qui Bambycen nomen vetus, non aliud, cognitum habent: neque alia in Syria *Ninus* reperitur, nisi quod Philostratus lib. I, cap. XIII. *ἀρχαίαν Νῖνον, veterem Ninum* inter Antiochiam & Zeugma videtur collocare. Sed æque hic suspectus est, aut suspecto & incerto usus auctore. Procopius lib. II de Aedific. cap. IX. in Euphratesiæ descriptione: *τὴν Ἱερὰν πόλιν, ἥπερ ἀπασῶν πρώτη τῶν τῇδε τυγχάνει εὐσεα, Hierapolim, quæ omnium eo tractu urbium est princeps ac nobilissima.* Et Ammianus lib. XXIII, cap. IV. vocat *capaciissimam*. Zosimus positionis rationes nobis turbat, quum lib. III, cap. XII. de Juliano, Antiochia egresso, scribit: *Πέμπτῃ τὴν Ἱερὰν πόλιν ἡμέρᾳ καὶ ἀλαβὼν, ἔνθα ἔδει τὰ πλοῖα παύσαι τελευτᾶν, quinto die Hierapolim venit, ubi cunctis naves convenire jusserat, Samosatis, & aliis ex locis, quibus in Euphrate navigatur.* Quis non existimet, ad Euphratem Hierapolim sitam, ut naves ibi convenire potuerint? Sed longe a flumine reduxit Ptolemæus: Strabo quatuor schœnis. Ita enim lib. XVI, pag. 515. *ὑπὲρκειται τῇ πόλει μὲν σχοίτους τέτταρας δίχους ἡ Βαμβύκη, ἡ καὶ Ἐδεσσαὶ καὶ Ἱερὰν πόλιν καλεῖται, ἐν ᾗ τιμῶσι τὴν Συρίαν διὸν τὴν Ἀταργάτιν.* *Supra amnem [Euphratem] sita, quatuor schœnis ab illo remota, Bambyce, quam & Edeffam & Hierapolim vocant, in qua Syriam decem Atargatin colunt.* Clarius distantiam definiunt Tabula Peutingeriana, plenis verbis perscriptum habens,

Ab Hierapoli Zeugma mil. paf. XXIV.

Ab Hierapoli Cæciliana mil. paf. XXIV.

Jam vero & Zeugma & Cæciliana sunt Euphrati, ut supra vidimus, adposita. Ammianus lib. XXIII, cap. IV. Julianum dicit *Hierapoli, contractis copiis omnibus [non navibus] Hierapolitam prope signa commovisse: denique cum exercitu, Euphrate navali ponte transiit, & reme ad Bannas municipium Osdrœne.* Aut ergo Zosimus aberravit, aut *ἔσα*, ibi, de hoc clavis intellexit, ut e regione hujus urbis, sive contra illam, naves in Euphrate confluxisse significaret. Tandem etiam de nummis hujus civitatis est quod adjiciamus: qui saepe egerunt, percussu sub Trajano, Antonino Pio, Caracalla, Alexandro, Philippo, cum inscriptione: ΘΕΑΣ ΣΥΡΙΑΣ ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ, *Dea Syriæ Hierapolitana.*

Inter Hierapolim & Antiochiam est *Berœa*, *Βέροια*, quam ita locat Procopius lib. II, de Persici cap. VII. *Βέροια Ἀντιοχείας καὶ Ἱερᾶς πόλεως μετὰ ξυκίταις, εὐεὶν δὲ ἡμερῶν ὅσῃ ἐν ζώνῃ ἀνδελικαίρας πόλεως, Berœa inter Antiochiam & Hierapolim sita, eo intervallo ab utraque distat, quod bi-die peregrinet expeditus viator.* Quod si est, Ptolemæi dispositio immutanda erit, qui longitudinis differentiam Antiochiæ & Berœæ duos integros gradus fecit: Berœæ & Hierapolim, quadrantem unius gradus. Stephanus Byzantius: *Βέροια, - - - ἐστὶ καὶ πόλις Συρίας, λέγουσιν Ἱερὰν αὐτὴν ἰγχεῖται, Βερόειαν. Berœa: - - - est quoque urbs Syriæ, quæ & Bera dicitur: hanc Berœam vocant.* Incolas Plinius dixit *Berœenses*, ex scriptura *Βέροια*, *Berœa*, quæ etiam *Notitiarum* est. Appianus (cum Car. Stephani pag. 86. quam Tollii pag. 201.) hoc nomen duplici scriptum habet. *ἔστιν, inquit, ἐν τῇ Συρίᾳ πολλὰ Μακεδονικῶν πολισμάτων ὀνόματα, Βέροια, Εἰσσα, Περικύθη, cetera: hoc est, sunt in Syria multa Macedonicorum urbium nomina. Berœa, Edeffa, Perimithus, &c.* Atque ita etiam posteriorum quidam scribunt, *Cæciliana* & alii. Sed verior scriptura cum simplici littera, quia in nummis ΒΕΡΟΙΑΙΩΝ,

Traiani apud Patinum pag. 184. Antonini Pii, apud Harduinum. Nec ipsa urbs Macedoniae, a qua nomen habet illa Syriæ, aliter, quam Βέρεια, Act. Apost. xvii, 10. 13, scribitur.

Aliquot sæculorum est traditio Berceam esse, quod hodie celebratur, emporium *Aleppo*. Nicetas Choniata in Joanne Comneno cap. vii. ἱστῶς τῷ Χάλεπ, τὸ δὲ ἔτι ἡ παλαιὰ λεγομένη Βέρεια *accessit ad Chalep, quod est olim ita dicta Berræa*. Et Nicephorus Callistus lib. xiv, cap. xxxix. Εὐστάθιος δὲ τὸ Βέρειας, ἢ δ' αὖ αὐτὴ τὸ Χάλεπ, *Eustathius a Berræa, que ipsa Chalep hodiernum*. Quod etiam his major Jo. Zonaras in Romano Lacapeno videtur censuisse. Nam dicit, hunc imperatorem misisse exercitum, qui Chamadam, ἢ τὸ Χάλεπ ἐκρίναι, *Chalep* ἡ *ταῦτα* superaret: hoc autem post cladem iterum rebellante, missus, qui denuo eum vicerit, ἢ τὸ Βέρεια, ἢ τὴν ἀκροπόλιν ἐκρίναι, *& Berceam* [principem ejus urbem, quæ super Calep dicebatur] *sine arce tamen, vastavit*. Adsentitur Holstenius in Steph. & Ortelium, & ex nomine Χάλεπ fluxisse adpellationem *Aleppo*, quæ hodie trita est, indubitanter adfirmat. Quæ si ita sunt, non potest locus Berceæ obscurus esse, si modo ipsa sedes emporii *Aleppo* in recentibus tabulis esset certius constituta, quæ mire variant, quod mireris in locis ab Europæis quotidie frequentato. Ajunt vero fide digniores, *Aleppo* a mari seu Alexandria abesse bidui itinere, sive leucis xxviii. De latitudine postea ex veteri itineraliquid proferemus.

Quæ præterea Cyrrhesticæ a Ptolemæo attribuuntur, obscuriora sunt omnia: a septentrione, *Arifria, Regias, Ruba, Niara*: in austrum vergentia, *Paphara, Thena*. E quibus, quæ in septentrionem inclinant maxime, Commagenæ potius adscribenda videntur, quemadmodum quæ ad Euphratem sunt Zeugma, Cæciliana, itidem a Ptolemæo Cyrrhesticæ tributa, supra Commagenæ vindicavimus. Quæ relinquuntur infra Cæciliana, Cyrrhesticæ a Ptolemæo data, etiam ignota sunt, *Bethammaria, Gerra, Arimara, Erapia*, nisi Bethammaria est *Bemmaris* Itinerarii: sed loco non conveniunt, quia Bemmaris est supra Zeugma; Bethammaria infra illud & Cæciliana. Iter a Cyrrho Edessam, rem illustrabit:

<i>Cyrrho</i>	
<i>Giliza</i>	M. P. XII.
<i>Abarara</i>	M. P. X.
<i>Zeugma</i>	M. P. XXII.
<i>Bemmarim</i>	M. P. XL.
<i>Batnas</i>	M. P. VIII.
<i>Edessam</i>	M. P. X.

Etiam dubium ex hisce est, in Syria Bemmarim illam fuisse, nec potius in Mesopotamia aut Osdroëna: quia Batnæ trans amnem sunt, quem haud dubie Cyrrho Edessam profecturi trajecerunt in Zeugmate.

Aliud autem oppidum, *Minmiza*, sive *Minica*, occurrit itinere a Cyrrho Emesam, quod verius Cyrrhesticæ adscripseris: quod etiam repetitur itinere a Doliche Samocem:

<i>Cyrrho</i>	
<i>Minmizam</i>	M. P. XX.
<i>Berozam</i>	M. P. XXII.
<i>Chalcida</i>	M. P. XVIII. &c.

CHALCIDENE.

Chalcidene, sive *Chalcidica*, est regio Syriæ, cujus *Chalcis* urbs est primaria. Mediterranea tota est, nec etiam Euphratis attingit ripam, Chalybonitide interjacente : ab occidente habet Antiochidem sive Seleuciæ regionem : a septentrione Cyrrhesticam : ab austro Apamenen & Cœlesyriam. Ptolemæo dicta *Χαλκιδική*, *Chalcidice*; Plinio lib. v, cap. xxiii. *Chalcidene*. De Cœle enim, quam longissime extendit, dicit habere, præter alia, & *Chalcidiam*, cognominatam ad Belum; unde regio *Chalcidene*, fertilissima Syriæ. Hujus regulus fuit Ptolemæus Mennæi filius, de quo Josephus lib. xiv. cap. xiii. Πτολεμαῖος ὁ Μενναῖος, δυναστὴς Χαλκιδῶν τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει, *Ptolemæus Mennæi filius, dynasta Chalcidis, qua sub Libano monte est*. Idem lib. xx, cap. iiii. de Herode, Agrippæ majoris fratre, (qui ΘΙΛΟΚΑΛΑΥΔΙΟΣ in nummo Seguini cognominatur) ὁ τῆς Χαλκιδῶν βασιλεὺς Ηρώδης, *Chalcidæ rex Herodes*.

Diversa cognomenta ab Belo & Libano petita videri possint, quasi duas urbes Chalcides in Syria statumarent : quæ vero unica est, aliter atque aliter ab adjacentibus locis denominatur : ad Belum vel montem vel fluvium versus posita, de quo supra in Seleucia ad Belum diximus : ab alio latere prospiciens montem Libanum. Nec quisquam de gemina Syrorum Chalcide mentionem fecit, sed unam eandemque & Plinius & Josephus intelligunt, quæ Chalcidenes regionis caput fuit, & regulis sedem sub Romanis præbuit. Strabo lib. xvi. pag. 519. in montanis campi Marsyæ locat, per quem haud dubie flumen Marsya decurrit, & campo nomen dat. Postquam enim de πρῶτον πρὸς τῷ Μάρκῳ, *primo camporum Μάρκα* dixerat, subdit : μετὰ τὸν Μάρκον ἐστὶ ὁ Μαρσύας, ἔχων τινὰ καὶ ὄρειναι, ἐν οἷς ἡ Χαλκίς, ὡς περ ἀκρόπολις τοῦ Μαρσίου, *Post Μάρκῳ est [campus] Marsyas, habet etiam montana quedam, in quibus est Chalcis, arx & munimentum campi Marsyæ*. Longe producit hunc campum ejusque ἀπὸ τοῦ Μαρσίου a Laodicea ad Libanum sita, petit. Stephani Χαλκίς τετάρτη, *quarta hujus nominis est πόλις ἐν Συρίᾳ, κτισθεῖσα ὑπὸ Μονικῷ Ἀραβῶν*, *urbs Syria, condita a Monico Arabe*. Si-tem supra ex Antonini Itinerario, itinere a Cyrrho Emesam ostendimus : nunc aliud a Doliche Serianem, quod idem demonstrat, lubet adjungere :

<i>Doliche</i>	
<i>Cyrrhen</i>	M. P. XXIV.
<i>Minnizam</i>	M. P. XXIV.
<i>Beroam</i>	M. P. XX.
<i>Chalcida</i>	M. P. XV.
<i>Andronam</i>	M. P. XXVII.
<i>Serianem</i>	M. P. XVIII.

Nummi exstant Trajani & Hadriani apud Patinum pag. 184. & 202. signati ΦΛ. ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ, quos de Syrorum Chalcide vir maximus Ezech. Spanhemius interpretatur, quia *Flavie* cognomen & alius in Syria & Palestina urbibus adjiciatur.

Reliqua oppida Ptolemæi in Chalcidena sunt *Asaphidama*, *Tolmidessa*, *Maronias*, (Μαρωνίας) *Coara*. Obscura omnia. Prima in Tabula Agathodæmonis tantum *Asaph* dicitur : & *Maronias* Ptolemæi est alia ab Hieronymi *Maroma* in Vita Malchi sub initium, quam non *grandem viculum* dicit, ab Antiochia xxx millibus distantem in orientem. Ptolemæus

mæus autem hæc oppida Chalcidicæ collocavit, ut ab Chalcide metropoli in austrum omni eo ordine, quo jam narrata sunt, succedant; sola Maronias in orientem simul declinet.

Adjungit Chalcidicæ ab ortu idem Ptolemæus CHALYBONITEM, a *Chalybone* (Χαλυσί in recto est) primaria regionis ita adpellatam præfecturam: de qua vero æque nihil notum est, ut de ceteris a Ptolemæo circumjectis; quæ sunt *Acoraca*, *Derrhima*, *Spelunca*: & ad Euphratem *Barbarissus* & *Athas*. Hæc sunt quæ in Chalybonitide Ptolemæus oppida enarravit. Ipsum caput *Chalybon* ita locavit, ut latitudinem habeat xxxv graduum: longitudinem lxxi, cum triente. quæ si recte sunt posita; multum australior urbs Chalybon fuit, quam hodie est emporium Aleppo, aut medio ævo *Χάλεπ*, *Chalep*; quod tamen nomen ex *Chalybon* deductum pravatione esse, atque sic eandem urbem Chalybonem & Aleppo; sunt qui persuasi nominis propinquitate non dubitent. Et *Seriane* in hoc tractu fuit, cujus situm ex Itinerario monstratum modo vidimus.

P A L M Y R E N E.

Palmyrenen etiam regionem amplam & multis oppidis excultam Ptolemæus laudat, sed omnibus obscuræ fortis, nec ab alio auctore commemoratis, præter urbem primariam, quæ nobilissima est. *Palmyra* enim a pluribus laudata, tam antiquis, quam illis, qui *Odenathæ* & *Zenobiæ* res, *Galerii* & *Aureliani* temporibus gestas, scripserunt, *Plinius* lib. v, cap. xxv. *Palmyra* urbs nobilis sita, divinus soli, & aquis amœnis, vasto undique amœno arenis includit agros; ac velut terris exempta a rerum natura, privata sorte inter duo imperia summa, Romanorum Parthorumque, & prima in discordia semper utrimque cum *Alexis* a *Selenia* Parthorum, quæ vocatur ad *Tigrin*, cccxxxvii millibus passuum: a proximo vero *Syria* litoris cciii millibus: & a *Damasco* viginti septem propius; hoc est clxxvi. Sic ex mss. *Harduinus*: alii augent numeros nimis quantum. Ptolemæus quoque scripsit *Παλμυρα*, *Palmyra*: etiam *Zosimus* lib. i, cap. liv, & lxi; nec non *Appianus* lib. v Civil. & *Procopius* de Aedif. lib. ii, extremo; *Zonaras* in *Aureliano*: ac *Latina* post *Plinium*, *Vopiscus*, & *Pollio*, & *Tabula Peutingeriana*; omnes hi vocali penultima Græca *Παλμυρα*, *Palmyra* scribunt: solus *Josephus* lib. viii Antiquit. cap. ii. *Παλμυρ. Palmyra*. Hic & originem *Salomoni* regi tribuit, ratus eam urbem esse, quam rex ille solitudine manisse dicitur. i Reg. ix, 18. & ii Paralip. viii, 4. τὴν πόλιν, ἢ οἰκοδομήσας, ἢ τὴν πόλιν ἐξελκτατὴς περιβαλὼν, Θεοδωροῦν ὠκέλασε, ἢ τὴν ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Ἑλλήσι. οἱ δὲ Ἕλληες αὐτὴν προσκαλοῦντο Παλμυραν. Hanc urbem exstructam & mœnibus vallatam nunc nunciam, [Salomo] *Hadamoram* adpellant, quo nomine adhuc a Syris vocatur: Græci αὖτε καλεῖται Παλμυραν. Sed unus nihil efficit (si omnino ita scripsit, nec mendax est) contra tantam Græcorum Latinorumque consensionem: quam cum primis corroborant mœnibus, in Syria reperi, inscriptio, in qua est ΠΑΛΜΥΡΗΝΟΣ, *Palmyrenus*, vocis Græcæ apud *Solium Recherch. Curicuf.* pag. 59.

Situs urbis a *Plinio* supra descriptus fuit: cui *Josephum* addo, qui unius diei itinere a *Euphrate* dici abesse: & *Appianum* Civil. lib. v, pag. 1079. ὅτι μακρὰν ὕστα ἀπὸ Εὐφράτης, καὶ longe ab *Euphrate* autare, dicentem. Ptolemæus longitudinem dat lxxi & dimidii latitudinem xiv graduum. *Procopius* dicto loco in *Phœnice* quidem ponit, sed τῇ παρὰ Λιβανὸν, quæ juxta (& ultra) *Libanum* est, ut ipse distinguit: non illa maritima, quam *Phœniam* *Phœnecem* illo tempore vocabant, quo altera orientalis *Phœnice* ad *Libanon* adpellabatur.

Floruit maxime Palmyrena civitas, quum, Gallieno imperium deferente, Odenathes Palmyrenus orientem servaret, ab ipsis Romanis principibus, ut Trebellius Pollio in Gallieno cap. xii, & Salonino extremo tradit, adprobatus tamquam vindex imperii, & salutatus imperator. Augebatur per orientem ejus imperium, ut extincto illo vidua Zenobia omnem Syriam, Aegyptum, Cappadociam & ipsam Ancyram Galatiæ possideret, Bithyniam etiam occupatura, nisi Aurelianus superveniens restitisset. Vide Zosimum lib. i, cap. xlii, xlii, i, & de Aegypto, in Aureliano Zonaram. Perquam etiam munita fuit Palmyra, sive a Salomone munimenta habuit, sive ab alio: ideoque *φρούριον* a Stephano vocatur, non quasi parvum castellum esset, sed urbs instar castelli emunita, & *πόλις μεγίστη, urbs amplissima*, ut illam dixit Flavius Josephus. Videtur ornamentum vel instaurationem, aut incrementum aliquod ab Hadriano habuisse: quia Stephanus de civibus refert, *οἱ αὐτοὶ Ἀδριανοπολίται μετανομασθέντες, ὑπὸ τῆς πόλεως ὑπὸ τῷ αὐτοκρατορῷ, iidem etiam Hadrianopolitæ adpellati sunt, urbe ab imperatore instaurata*, sive aucta. Atque ita *Hadrianopolim* novam habemus in Syria. Quod etiam inscriptio illa, antea laudata, confirmat:

Α. ΑΥΡ. ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΠΑΛΜΥΡΗΝΟΣ cetera.

L. Aurelius & Heliodorus Antiochi F. Hadrianus Palmyrenus. HADRIANUS, interprete Sponio est *Hadrianien* Gallice, id est *Hadrianensis* sive *Hadrianopolitans*.

Capta Zenobia, servavit Aurelianus urbem: postea quum rebellasset, Antiocho quodam (*Achillem* Vopiscus in Aureliano vocat cap. xxxi) purpuram fumente; sine pugna urbem cepit & delevit. Zosimus cap. lxi. *ἑμπεσθεὶς τὴν πόλιν ἐλὼν, ἢ κατασκάψας, ἐδὲ τιμωρίας Ἀντίοχον αἶψα διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς νομισίας, ἀφῆκε, urbem sine proelio captam evertit, & Antiochum propter vastitatem ne supplicio quidem dignum censens, dimisit.* Surrexit quidem, ipso Aureliano jubente restitui, sed ægre adeo, ut *ἔρημον ἐπὶ πλείον, majorem partem deserta* Justiniani temporibus esset, quod Procopius de Aedific. lib. ii extremo adnotavit. In primis Solis templum diligentissime reparari voluit Aurelianus. Vide ejusdem epistolam ad Cejonium Bassum, dicto Vopisci cap. xxxi.

Oppida *Palmyra* subjecta, seu in *Palmyrene* a Ptolemæo posita, sunt hæc: *Resapha*, *Cholle*, *Oriza*, *Putea*, *Adada*, *Adacha*, *Danaba*, *Goaria*, *Avera* (*Αύρα*), *Casama*, *Odmana*, *Arcja*; & ad Euphratem, *Alalis*, *Sura*, *Alamata*. Satis obscura & ignota omnia: quædam vero in Augustana quoque Tabula vetusta leguntur, via quæ ab *Apamea* in deserta Arabiæ loca exit, hoc ordine:

Centum Putea, Palmyra, Hara, Oruba, Cholle, Risapa, Sure.

Hæc *Sure* Ptolemæo sita ad Euphratem: etiam Plinio lib. v, cap. xxvi, quam paullo ante cap. xxiv extr. *Uram* dixerat, quo loco Euphrates in orientem se convertit. Eadem in Notitia Imperii orientalis sub Duce Syriæ vocatur *Flavia Firma Sura*.

Iisdem etiam *Resapha* & *Adada* leguntur. Riperibus oppidis nobilius addo, *Thapsacum*, in Arabiæ Desertæ, cui Ptolemæus tribuit, confinio. Plinius autem & Stephanus in Syria consent: quod si est, Palmyrenæ regioni, quæ sola eo usque excurrit, est adjiciendum. Ille lib. v, cap. xxiv. *At in Syria oppida, Europum, Thapsacum quondam, nunc Amphipolis.* Agit ibi de oppidis Euphrati amni utrimque adpositis. Stephanus autem: *Θάψακος, πόλις Συρίας τῇ Εὐφράτῃ, Thapsacus, oppidum Syriæ ad Euphratem.* In *Ἀμφίπολις* *ἰδ. ἑ. ἢ πόλις Συρίας πρὸς τῇ Εὐφράτῃ, κτίσμα Σελεύκου. καλεῖται δὲ ὑπὸ τῶν Συρίων Τούρμυδα. Est etiam alia Amphipolis Syriæ ad Euphratem, a Seleuco condita: vocatur autem a Syris Turmeda*

meda. Barbarum novum nomen, quod vix sincerum, sed, ut plurima peregrina, pravitum est, dimissum volumus: Græcum, *Amphipolis* a Macedonibus est: nec vero Seleucus condidit a fundamento, sed renovavit forsan, & ornamenta addidit: quia longis ante Seleucum temporibus Thapsacus illa celebrata fuit. Xenophon de Cyri minoris expeditione lib. 1, pag. 150. ἔχλάνου ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, ὅτε τὸ ἕρθε τεταρτέον σταδίον. καὶ πόλις αὐτῷ ἐκείνῃ μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ, Θάψακος ὀνομάτι. *Inde ad Euphratem pervenit, quatuor stadia latius. In urbs magna & opulenta habitabatur, Thapsacus nomine.* Ibi Cyrus exercitusque pedibus flumen transmiserunt, quod, Thapsacenis fatentibus, nemini ante tam facile contigerat: nec vero quisquam ἔβριχθη ἀντίρρην τῶν μακρῶν, *immersus est altius, quam ad pedtus.* Et & Darius ponte trajecit in Ciliciam adversus Alexandrum profecturus: & eodem refugit victus a Macedonibus. Arrianus lib. 1, pag. 116. de fuga Darii: ἐπὶ Θάψακος τε πόλιν καὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν σπεύδῃ ἵλαντι. *ad oppidum Thapsacum & flumen Euphratem celeriter conuenit.* Et lib. 111, pag. 168. de Alexandro: ἀφίκετο ἐς Θάψακον, καὶ καταλαμβάνει διὸν γέφυραν ἔχοντα τὸν πῖον, *Thapsacum venit: ubi duobus pontibus junctum vadum reperit.* Strabo quoque *Thapsaci*, tamquam illustris loci, unde mensura distantiarum petatur, meminit cum ibi, tum maxime lib. xv1, ubi etiam a Zeugmate non minus quam duobus millibus stadiorum abesse prodidit. Et pag. 513. καὶ ἡ [Θάψακος] ἦν τὸ ζεύγμα τῷ Εὐφράτι τὸ παλαιόν, *junctum Thapsacum. vetus pons fuit Euphratis.* Nec illud prætereundum est, in sacris quoque litteris hujus oppidi mentionem videri factam esse, 1. Reg. 1v, 24. ubi Salomonis imperium πρὸς τὴν περὶ τὸν ποταμὸν ἀπὸ Θάψακος ἕως Γάζα, *Græci, ἀπὸ Θάψακος ἕως Γάζα, Vulgatus Thapsa.* Atque ibi τὸν flumen Chaldeus bene Euphratem interpretatur. Adde ejusdem paraphrasin comma 21. Idem censent Bonfrerius atque Grotius. Et admodum probabile est, quod David fines imperii ad Euphratem, cui adposita est Thapsacus, protulerat, ut terminus ab oriente fuerit fluvius Euphrates juxta Thapsacum; ab occasu Gaza in finibus Aegyptiorum.

Tandem etiam de *Palmyrena solitudine* aliquid adjiciendum est. Plinius & longam & beatam describit lib. v, cap. xxiv. *Euphrates, inquit, ita fertur usque Uram locum, ubi conversus ad orientem relinquit Syriae Palmyrenas solitudines, quæ usque ad Petram usque & regionem Arabiae Felicis adpellata, pertinent.* Non dicit ad Petram usque & Felicem Arabiam has solitudines vel Syriae vel Palmyrenarum nomen tenere, sed, quæ in Syria & Palmyrenæ solitudines, Arabicis conjunctas esse & per totam Desertam Arabiam usque ad Petram & Felicem continuari. Etiam latitudine Emesam versus recedunt. Ibidem cap. xxvi. *Ultra Palmyram quoque ex solitudinibus iis aliquid obtinet Emesa: item Elam, quæ prope Petram, quam Damascus.*

C O E L E S Y R I A.

Quidam conjuncte scribunt *Cœlesyria*: Græci plerumque dividunt ἡ Κοίλη Συρία, *Cœlesyria*, quod rectius videtur, quia Plinius non solum separat, verum etiam *Cœle* dicit simpliciter, suppresso aut intellecto *Syria* nomine. Lib. v, cap. xii. *Syria pluribus distincta nominibus: namque Palestina vocabatur, quia contingit Arabas, & Judea, & Cœle, dein Phœnicia, & quæ vocatur interior, Damascus.* Et cap. xxiii. *Nunc interiora dicantur. Cœle habet Ammoniam, cetera.* Vetus inscriptio Grut. p. 346. PROC. CHOSDROE ---- SYRIAE COELESYRIÆ reliqua.

Variant maxime scriptores in finibus Cœlesyriae constituendis, & sæpe omnis Syria

mediterranea vocatur Cœle. Plinius dicto loco cap. xxiii. *Cœle habet Apamiam, - - - Bambycen, quæ alio nomine Hierapolis vocatur: Chalcidem cognominatam ad Belum, unde regio Chalcidene, fertilissima Syria: & inde Cyrrhestica Cyrrhum.* Sic ergo in Cœle sunt Apamene, Chalcidene, & Cyrrhestica: quæ a Ptolemæo quidem inde excluduntur; ipse vero suam Cœlen Syriam longius justo in meridiem extendit, dum multa oppida Perææ, & ipsam Scythopolim, infra lacum Genesaret cis Jordanem sitam, Cavæ Syriæ, quam *Curvam* perperam interpretes vertit, cum tota Decapoli adnumeravit. Quid? quod Strabo dicit lib. xvi, pag. 520. *ἅπαντα μὲν ὑπὲρ τῆς Σελευκίδος, ὡς ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀραβίαν ἀνέχουσα χώρα, Καλιτυρία καλεῖται.* *Omnis regio supra Seleucidem in Aegyptum & Arabiam recedens, Cœlesyria vocatur.* Sed hæc laxa nimis & impropria vocabuli significatio: propriam & genuinam ita ibidem Strabo explicat: *ἰδίως δ' ἡ τῶ Λιβάνου καὶ τῶ Ἀντιλιβάνου ἀφωρισμένη, proprie vero [Cœlesyria] regio est monte Libano & Antilibano definita.* Et ante paullo pag. 519. *δύο ἐστὶν ὄρη τὰ πρῶτα τῆς Κοίτης καλουμένης Συρίας, ὡς αὖ περὶ ἄλλα; ὅ, τε Λίβανος καὶ ὁ Ἀντιλίβανος.* *Duo montes sunt, qui faciunt, quæ ita vocatur, Cœlen Syriam, iidemque paralleli, Libanus & Antilibanus.*

Omnis ergo dissensionis compositio redit eo, ut termini & limites utriusque montis demonstrantur: quos ita ibidem Strabo definiit, *incipere ambo μικρὸν ὑπερθεῖν τῆς θαλάττης, paullo supra mare; Libanum quidem prope Tripolim, κατὰ τὴν Θίβιν πρόσσωποι μάλιστα, maxime contra locum, qui Dei vocatur Facies: Antilibanum autem κατὰ Σιδῶνα, juxta Sidonem: desinunt vero ἑγγύς, prope Arabia montes, qui supra Damascenem sunt, & montes Trachonitidas, atque in alios ibi montes desinunt.* Discrepat Ptolemæus suis numeris lib. v, cap. xv. haud dubie pravatis & transpositis, quod ex Agathodæmonis Tabula adparet, ad Ptolemæi descriptionem olim exacte composita; quæ vero cum Strabonis dispositione congruit.

Diodorus Siculus lib. xiv, cap. xxii. a communi reliquorum sententia recedit, & *Libanon* montem ab ipsis Pylis, quæ Syriam Ciliciæ connectunt, deducit, immo alterum esse qui Pylas faciat, *περικτυῖν περὶ τὴν Φοινίκην, ad Phœnicen usque pertineat.* Relinquimus auctori singularem opinionem, cum aliis, qui plures sunt, nec minoris auctoritatis, facientes: quamvis facile concedamus, quod inde a Pylis montes sint, qui alii alios contingentes in Phœnicen usque continuatis jugis procurrant: quos, præter Diodorum, nemo Libanum adpellavit.

Plinius lib. v, cap. xx. videtur etiam a Strabone dissentire, non quod ultra terminos hos montes proferat, sed quod adpellationes *Libani* & *Antilibani* permutet. Sed facile conciliatur. *Sidon, inquit, artifex vitri, Thebarumque Bœotiarum parens. A tergo ejus mons Libanus orsus, mille quingentis stadiis Simyram usque porrigitur, qua Cœle Syria cognominatur. Hinc par, interjacente valle, mons adversus Antilibanus obtenditur, quondam munito conjunctus.* Simyra autem in principio Phœnicis post Seleucidem sita ad mare est, inter Orthosiam & Eleutheri amnis, Phœnicen finientis, ostia, Ptolemæo auctore. Sed ipse quoque Plinius Antilibanum australiorem ponit Libano: quum subjicit: *Post eum [Antilibanum] introrsus, Decapolitana regio est, prædictæque cum ea tetrarchia, & Palestine tota Libanus.* Sunt qui ita interpretantur Plinium, ut latus occidentale, quod inter Simyram & Sidonem est, etiam Libano, quem dein a Simyra in orientem oblique ad superiores Arabes usque ducat: Antilibanum autem parallelo tractu, sed australi, huic opponat, & ab ortu flexo in septentrionem processu ejus, cum Libano jungat: ut quasi amphitheatrum sit, ejusque formam referat. Nihil quidem de flexione Strabo aut Ptolemæus: at Ammianus Marcellinus lib. xiv, cap. xxvi. *Acclinis Libano monti Phœnice regio, plena gratiarum &*

venustatis. Phoenice autem cum mari a septentrione in austrum extensa : ex quo situ videtur probari , utrumque Libanum ab occasu etiam convenire , seu montibus transversis conjungi.

In sacris *לִבְנוֹן* , *Libanon* ; Græce autem & Latine *Λιβάνος* , *Libanus* , utraque versione , vocatur : aliquando LXX Interpretes *Ἀντιλίβανος* , *Antilibanus* verterunt , Deuteronom. 1, 7. cap. 111, 25 ; cap. xi, 24 ; Jos. 1, 4 ; cap. ix, 1. Videlicet , ubicumque de termino Palæstinæ seu Cananæ sermo est , cui Antilibanus propior est quam Libanus : Scriptura autem Hebraica utrumque montem *Libanon* dicit , tam eum , qui Straboni , Plinio , Ptolemæo est Antilibanus , quam qui proprie vocatur Libanus : quod LXX Interpretes distinguunt , Palæstinæ terminum , ut vidimus , reddentes *Ἀντιλίβανον*. Uterque cedris , aliisque proceris arboribus , in quibus Græci interpretes & *κυπάρισσος* , *cypressum* Esa. lx, 13 numerant , est laudatissimus.

Urbes Coelesyriæ propriæ , demta Decapoli , quam Ptolemæus addit , secundum eundem sunt *Heliopolis* , *Abila* , *Damascus* , & quædam oppida ignobiliora : quibus *Laodiceam* quoque Ptolemæi , in cavitate illa Libani utriusque sitam adjungimus , id est *Laodiceam* cognomine Cabiolam ; *Paradysum* , & *Jabrudam*.

Primam Ptolemæus constituit *Heliopolim* , quæ ex illis maxime in septentrionem & occidentem simul recedit. Circa Orontis fontes fuisse , Plinius lib. v, cap. xxi. testis est. *hæc ora* , inquit , *amnis Orontes* , *natus inter Libanum & Antilibanum juxta Heliopolim*. Scitum curatius Itinerarium Antonini sive Aethici declarat , itinere a Damasco Emesam :

<i>Damasco</i>	
<i>Abilam</i>	M. P. XXXVIII.
<i>Heliopolim</i>	M. P. XXI.
<i>Conus</i>	M. P. XXXII.
<i>Laodiceam</i>	M. P. XXXII.
<i>Emesam</i>	M. P. XVII.

Strabo lib. xvi, pag. 518. *Ἡλιόπολις καὶ Χαλκίς ὑπὸ Πτολεμαίου τῷ Μετταίου, τῷ τὸν Μαρσύαν καίητον* *Heliopolis & Chalcis sub Ptolemæo erant* , *Μετταίου* filio , qui *Μαρσύαν* tenebat. *Sozomenus* lib. 1, cap. viii. *οἱ τὴν Λίβανον καὶ τὴν Ἥλιον πόλιν οἰκοῦσι* , qui *Libanum & Heliopolim* inhabitant. Et lib. v, cap. x. *οἱ τὴν πρὸς τῷ Λιβάνῳ Ἡλιόπολιν, καὶ τὴν Ἀρεθούσαν τῆς Συρίας οἰκοῦντες* , qui *Heliopolim* , quæ ad *Libanum* est , & *Arethusam* Syria inhabitant. Notitia Ecclesiæ Heliopolim in Phoenice Libanisia ponit , quæ Coelesyriam propriam comprehendit. Nomen originem nemo potest ignorare : tantum addo frequentem in Syria fuisse Solis cultum , & Emesæ sub nomine Elagabali , Palmyræ , & alibi locorum.

Non possum , quin mentionem loci cujusdam , cui *Ἀφακα* , *Aphaca* nomen est , adjungam , quem Zosimus lib. 1, cap. lvi. ponit *μέσον Ἡλικιολίας τε καὶ Βύβλου* , *medium inter Heliopolim & Byblum*. Miratur in eo fanum *Ἀφροδίτης Ἀφακιδῶς* , *Veneris Aphacidis* : iuxta quod *λίμνη* . *lacus* est , circa quem ignes erumpunt. Lacum id ait mirabile habere , & *δωδονα* . *donaria* , quæ offerantur , deæ accepta sint , etiam levissima , ut byssina , mergantur in lacus , gravia etiam auri & argenti pondera supernatent. Superstitionem subsuisse , & Senecæ lib. 111. Quæst. Nat. cap. xxvi. elucet , qui silens de eo , quod numini accepta sit aut secus ; tantummodo dicit ; *Est adhuc in Syria stagnum , in quo natant laeetes , & mergi projecta non possunt , licet gravia sint. Hujus rei palam causa est.* Nam ex gravitate aquæ majore , quam res injectæ sint , derivat causam ejus , quod mirabile imperitis

deatur. Ipsum autem templum schola fuit nequitiae, ideoque a Constantino eversum. Eusebius de Vita ejus lib. III, cap. LV. ἄλλοτε ἢ καὶ τίμειον, τὸ δ' ἢ ἔξω πάτε, τριώδιον τε καὶ λιμφοῖνι ἐκτός, ἀρχὴ δαίμονι ἀφροδίτης, ἐν ἀκρωτείας μέγιστον τὸ Λιβάνου ἐν Ἀφάκῳ ἰδρυμένον. σχολὴ τις ἢ αὐτῇ κακοεργίας πᾶσι ἀπολάτοις, locus & fanum devium & extra viam regiam, iuxta damoni, quem Venerem adpellant, in parte verticis Libani apud Aphaca constitutum. Erat illic schola quedam nequitiæ omnibus impiis hominibus. Quæ reperiuntur Oratione de laudibus Constantini pag. 625. Quamvis vero hic ἐπὶ τῷ Φοινίκῳ ἔθνε, in Phœnicum gente hoc fanum fuisse ibidem dicat, quod tamen in montanis Libani fuit; tamen nihil dicit a solito alienum, quia novam illam in Libano Phœnicen sive Libanifiam provinciam, quæ Coelefryiam & Palmyrenen complectebatur, intellexit.

Sed ut ad Ptolemæi descriptionem revertamur, is *Abilam* inter Heliopolim & Damascus constituit cum *Lysanie* cognomento: nam plene ejus codice scriptum exstat, Ἀβίλα, ἐπικληθεῖσα Λυσανίᾳ, *Abila*, cognominata *Lysania*: quod cum sancti Lucæ tetrachiarum divisione cap. IIII commate I convenit, Λυσανίᾳ τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, eo tempore, quo *Lysanias* tetrarcha *Abilene* erat: ex quo cognomen videtur regioni adhæsisse. An vero hic *Lysanias* illius *Lysaniæ*, qui patri Ptolemæo Mennæi successerat, filius, aut, temporum ratione, nepos fuerit, incertum est. Vide Josephi lib. XIV, cap. XXI, & lib. XV, cap. IV. Hujus urbis etiam apud alios est mentio. Polybius lib. XVI apud Josephum lib. XII, cap. IIII, τὴν μὲν Βαταναίαν, καὶ Σαμαρείαν, καὶ Ἀβίλα, καὶ Γάδαρος παρέλαβεν Ἀντίοχος, *Batanaam*, & *Samaritan*, & *Abila*, & *Gadara* *Antiochus* recepit. Plinius lib. V, cap. XVIII, quum Decapolitanam regionem exposuit, subjicit hæc: *Intercursant cinguntque has urbes tetrarchie, regionum instar singule, & in regna contribuntur, Trachonitis, Paneas, in qua Cesarea cum supradicto fonte: Abila, Arca, Ampeloëssa, Gabe.* Distantiam a Damasco & Heliopoli (utramque enim interjacet) supra ex Itinerario in urbe *Heliopoli* proposuimus. Augustana Tabula ita scriptum est a septentrione in austrum vergente situ:

Heliopoli

M. P. XXXII.

Abila

M. P. XVIII.

Damasco.

E quibus non incertum est, pravatos libros esse, qui alia vocali media, aut L duplicato hoc nomen referunt. In his Josephi Antiquitates sunt lib. XX, cap. V. de Claudio Cesare: δεῦτα τὸν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππῳ τετραρχίᾳ καὶ Βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν Τετραρχίαν ἐν Ἀβίλῃ. Λυσανίᾳ δὲ αὐτῇ γέγονε τετραρχία. *Agrippam* donavit *Philippi* tetrarchia, & *Batanaa*, adiungens *his* *Trachonitum* cum *Abella*: quæ tetrarchia *Lysania* fuerat. Et *Notitia Ecclesiæ* in provincia Phœnice *Libanisia*: *Laodicea, Heliopolis, Ἀβίλλα, Abilla, Damasco.* Utrouque loco Ἀβίλλα, *Abila* legendum esse, non est quod dubitemus. Numeri vocabulum utriusque est. Polybius, ut vidimus, pluraliter dixit: singulari Josephus posteriori loco.

Damascus, Δαμασκός, urbs antiquis, & tam sacris quam profanis historiis celebrata: olim Syrorum regia, Hebræis דַּמַּשְׁקַּךְ *Dammashak* vocatur, quod LXX interpretes & omnes Græci scribunt Δαμασκός. Et abo lib. XVI pag. 520 ἡ Δαμασκήνη χώρα διαφερόντως ἐπαινομένη. ἔστι δὲ καὶ Δαμασκός τοῖς ἀξιολογῶντες καὶ ἐπιφανιστάτη τῶν ταυτῇ κατὰ τὰ Περσικά. *Damascena* regio in primis *Libanisia* est. Est vero etiam *Damascus* urbs insignis ac prope omnium clarissima ejus regionis quæ contra *Perficum* imperium sua est. *Julianus* imperator epist. XXIV ad *Sarapionem*:

πρὸς τὸν Διὸς πύλον ἀλάδῃς, καὶ τὸν τῆς ἰσῆς ἀπ᾽ αὐτοῦ ὀφθαλμῶν. τὸν ἕρπον καὶ μεγίστην Δαμάσκου ἀρετὴν τε ἄλλας ἀρετὰς, οἷον ἱερὸν κάλλος, καὶ ἀρετὴν ὑπακρίαν, καὶ περὶ αἰγλαίαν, καὶ ποταμῶν πλῆθος, καὶ τὴν ἰσοφρίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, *Acquiescit et, ut ait Jovis urbem, totiusque orientis oculum* (sacram & amplissimam *Damascum dico*) cum omnibus aliis rebus, *sacrorum elegantia, templorum magnitudine, temporum anni opportunitate, fontium nitore, fluviorum multitudine, terra ubertate superare & antecellere, cetera.* Fluviorum, qui rigant & adluunt, præcipuus est *Chrysorrhoas*. Plinius lib. v, cap. xviii. *Plurimi [ad Decapolim referunt] Damascum, ex trigonis autem Chrysorrhoas fertilis.* Strabo p. 519 τῶν ποταμῶν ὁ μὲν Χρυσόρριος ἀρχαῖος καὶ τὸν Δαμασκῶν πύλον καὶ χώρας ἕως τῆς ὀχρίνης ἀναλύεται χερσὶν. *De omnibus Chrysorrhoas, ab ipso & regione Damascenorum incipiens, totus fere in rivus regionis insinuat.* Alium nominat Stephanus: *Δαμασκός, πύλος Συρίας μεγίστος, ὑπερθε Φοινίκης, περὶ τὸν Βαρδίνην ποταμὸν, Damascus urbs Syria mediterranea supra Phœnicem, circa Bardinen fluvium.* Sed ignotus hic adeo, ut etiam vocabulum non nullis suspectum sit. Nummi hujus civitatis plures prostant, non autem antiquiores, quam sub imperio Cæsarum: Augusti, ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ, *Damascenorum*: Commodi ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ, *Metropoleos Damascenorum*: Caracallæ, ΚΟΛΩΝΙΑΣ ΔΑΜΑΣΚΟΥ ΜΗΤΡΟΠ. *Colonia Damasci metropoleos*: Gordiani, ΚΟΛ. ΔΑΜΑ. ΜΗΤΡΟ. quod eodem legendum: & Otaciliæ COLONI. DAMASCO. METROP. Hinc gentile clarum est *Δαμασκηνός, Damascenus*; quod etiam chorographus habet; & nomen regionis *Damascene*, apud eundem & Strabonem.

Circumjacent præter Abilam, antea laudatam, ignobilia oppida, a septentrione *Gassana*: ab occasu, *Ima*, & prope eam, austrum versus, *Abida*: omnia ex Ptolemæi positione; de quibus vero nihil habemus cognitum.

A Damasco in æstivum ortum sita est altera *Laodicea*, cognomento a maritima distincta. Ptolemæus caput regiunculæ fecit *Λαοδικεῖς, Laodicea*. Cognomen ita eloquitur *Καβίος Λαοδικεῖς, Cabiosa Laodicea*: pro quo in Peutingeriana est *Laodicia Scabiosa*; quod mendum puto. Ceteri omnes a *Libano* cognominant. Strabo lib. xvi, pag. 520. de Marisya regione: *ἀρχὴ αὐτῆς Λαοδικεῖς ἔστι πρὸς Λιβάνου, initium ejus [campi] Laodicea est, ad Libanum seu* Plinius lib. v, cap. xxi. *Laodicea, qui ad Libanum cognominantur.* Nummus Antonii Pii ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΕΝ Τῷ ΛΙΒΑΝῳ, *Laodiceorum in Libano*: & Caracallæ, ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΠΡὸς ΛΙΒΑΝῳ, *Laodiceorum ad Libanum*: & Severi, ΙΟΥΛ. ΛΑΟΔΙΚ. ΚΕΟΥΗ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. *Juba Laodicea Severiana Metropoleos*: quem Harduinus ad hanc Libani Laodiceam refert. Colonia quoque fuit. Lege i. Dig. de Censib. §. 3. *Est & Laodicea colonia in Syria Cæle, cui dominus Severus & imperator noster jus Italicum ob belli civilis merita concessit.* In Notitia episcopatum simpliciter *Λαοδικεῖς, Laodicea*, in Libanisia Phœnice, dicitur. Etiam in itinere a Seriane Scythopolim:

<i>Seriane</i>	
<i>Salammiada</i>	M. P. XXXII.
<i>Emesam</i>	M. P. XVIIII.
<i>Laodiciam</i>	M. P. XVIIII.
<i>Lybon</i>	M. P. XXXII.
<i>Heliosopolim</i>	M. P. XXXII.
<i>Abilam</i>	M. P. XXXVIIII.
<i>Damascum</i>	M. P. XVIIII.

Cetera oppida, quæ Ptolemæus Laodiceæ dat, sunt *Paradysus* & *Jabruda*. Prius, *Is*

radisus, etiam Plinio lib. v, cap. xxi. memoratum, sed sine ordine, cum Pinara & Pargis & utraque conjungens Seleucia. Pargæ autem & Pinara apud Gindarum in septemtrione erant. nam eo usque Cœlen suam extendit. Cœle, inquit, habet - - - tetrarchiam, quæ Mammisea adpellatur, Paradisum, Pargas, Pinaritas, Selencias præter jam dictam duas, quæ ad Ephraem & quæ ad Belum. Byzantius Stephanus: παργίδιον πόλις Συρίας, Paradisus oppidum Syria. Alterum, Fabruda, ignotius est; nisi quod in Notitia episcopatum Phœnices Libanitiæ κλίμα Ιαμβρυδίων, Clima Iambrodorum legitur: quæ nomina proxime conveniunt. Quæ alia supersunt apud Ptolemæum, in Decapoli & Palæstina ac Arabia exponemus.

P H O E N I C E.

Maritimus hic tractus inter Seleucidem Strabonis, & Palæstinam propriam Φοινίκη adpellatur, quod Phœnice Latine est, non Phœnicia: & omnes veteres, hodieque accuratissimus quisque Phœnice scribunt. Plinius lib. v, cap. xix. Redundum est ad oram atque Phœnicen. Et cap. xx Hinc rursus Syria, desinente Phœnice. Pomponius Mela lib. i, cap. xii. Phœnicen illustrare Phœnices, sollers hominum genus. Et quid multa? nummus Antonini Pii PHOENICE.

Nobilis hæc pars Syriæ adeo est, ut aliquando ipsi Syriæ reliquæ, tamquam separata provincia opponatur. Strabo lib. ii, pag. 86. ἐντιῦθεν Συρία τε καὶ Φοινίκη, καὶ Αἴγυπτος, inde Syria, & Phœnice, & Aegyptus, cetera. Phœnices ab inventionem artium navigationumque laudantur. Mela jam dicto loco: Phœnicen illustrare Phœnices, sollers hominum genus, & ad belli pacisque munia eximium. Litteras & litterarum operas, aliasque etiam artes, mariaribus adire, classe confugere, imperitare gentibus, regnum præliumque committi.

Terminum a septemtrione Ptolemæus constituit Ελευθέρου ποταμοῦ ἱεβολὰς, Eleutheri fluminis ostia: quocum & alii consentiebant. Strabo lib. xvi, pag. 518. ὁ Ελευθερίου ὁ πλησίον ποταμός, ὃς ἐν ὅροις ποιεῖται τινὲς τῆς Σελευκίδος πρὸς τὴν Φοινίκην καὶ τὴν κοίλῃν Συρίαν, Vicinus est amnis Eleutherus, quem aliqui terminum Seleucidis ad Phœnicem & Cœlen Syriam faciunt. Plinius lib. v, cap. xv. Tripolis, - - - Orthosia, Eleutheros flumen.

Post flumen est Σίμωρος, Simyra. Plinius etiam dicto loco conjungit: Orthosia, Eleutheros flumen. Oppida: Simyra, Marathos, reliqua. Et ante paullo, eodem cap. xx, Atergoeius [Sidonis] mons Libanus orsus mille quingentis stadiis Simyram usque porrigitur, qua Cœle Syria cognominatur. Pomponius Mela lib. i, cap. xii, locus ex numero Tripolis dicitur. Tum Simyra castellum, & urbs non obscura Marathos. Stephanus alio casu: Σίμωρος πόλις Συρίας, Ἐφερός δὲ Σίμωρος ὀνόματι αὐτὴν φέρει, Simyrus, urbs Syriorum: Ephorus vero Simyra neutraliter eam vocat. At Plinius etiam in A finit, femineo autem genere. Strabo lib. xvi, pag. 518. corrupte Ταξύμιρα, Taxymira, quod mendum ex τὰ Σύμιρος, vel potius τὰ Σίμωρος ortum est, ut connexio locorum clarissime demonstrat. Ait enim post Aradum descriptam: καὶ Ταξύμιρα τὸ ἰδιῶς χωρίον. τῷτοις δὲ ὁ Ορθωσιὰς συνεχὴς ἐστὶ, καὶ ὁ πλησίον ποταμός. Et Taxymira ὡς ἐπὶ ὄρει: us vero Orthosias contermina est, & in propinquo amnis Eleutheros. Accedit, quod a Simyræ nusquam locorum, si hic non est, mentionem habet.

Sequitur ergo Simyram Orthosia Ptolemæi atque Plini; Orthosias (Ορθωσιὰς) Strabonis. Causa igitur sive exitus vocabuli; etiam forma declinandi, diversa sunt. Plinius lib. v, cap. xv. Orthosia, Eleutheros flumen. Ptolemæi interpretis Orthosia: Græcus dubie, accentu inusitato, Ορθωσιὰ, quod excidisse Σ finale arguit, atque ita Ορθωσιὰς scripsisse. Sic plane Strabo pag. 518. τῷτοις δὲ ὁ Ορθωσιὰς συνεχὴς ἐστὶ, καὶ ὁ Ελευθερίου ὁ πλησίον ποταμός, his contermina est Or-

Orthosias, & vicinus fluvius *Eleutherus*. Auctor. lib. 1, Maccab. cap. xv, 37. Τρόπον δ' ἰσχυρὰ ἐκ πλοῦν, ὄφρα ἐκ Ὀρθωσιᾶς. Τρόπον, πλεῖν ἐκείνη, fugit *Orthosiadem*. Idem Strabo men p. 519 verbis mox in *Tripoli* proferendis, etiam Ὀρθωσις, *Orthosia*.

Succedit *Tripolis* apud Ptolemæum, urbs superstes hodieque nobile emporium. De origine, situ, & nomine præclare Diodorus Siculus lib. xvi, cap. xli. κατὰ τὴν Φοινίκην ἐστὶ τὰς αἰχμῶν τρεῖς πόλεις, αἰκίαν ἔχουσαι τῇ φύσει τὴν προσήγορίαν. τρεῖς γὰρ αἰσὼ ἐν αὐτῇ πόλεις, ἐκαστὴν αὐτῶν ἔχουσαι διότιμα. ἐπικαλεῖται δὲ τούτων ἡ μὲν Ἀργείων, ἡ δὲ Σιδωνίων, ἡ δὲ Τυρίων. *In Phœnice est Tripolis, consentaneam naturæ suæ adpellationem habens. Tres enim in ipsa urbes continentur, stadii intervallo a se distantes: una Aradiorum, altera Sidoniorum, tertia Tyriorum consensu habet.* Eadem fere Strabo lib. xvi, pag. 519. Μὲν δὲ Ὀρθωσιῶν ἐστὶ καὶ τὸν Ἐλεῦθερον Τεῖπον, διὰ τὸ συμβεβαῖν τὸ ἐπικαλεῖται ἡλεφῶν. τρεῖς γὰρ ἐστὶ πόλεις κλισίαι, Τύρος, Σιδῶν, Ἀργὴ. *Post Orthosiam autem & Eleutheram est Tripolis, quæ nomen ab re ipsa accepit: est enim composita a tribus urbibus, Tyro, Sidone, Arado.* Plinius lib. v, cap. xx. *Tripolis, quam Tyri & Sidonii & Aradi obtinent.* Et Pomponius Mela lib. 1, cap. xii. plane ut Diodorus *Utera, tria fuerunt singulis inter se stadiis distantia; locus ex numero Tripolis dicitur.* Idem his omnibus antiquior Peripli auctor Scylax pag. 99 declaravit: καὶ ἐν τῇ χερσονήσῳ ἵσχυς τὰς Τεῖπον, αὐτὴ ἐστὶν Ἀργεῖα καὶ Τύρος καὶ Σιδῶν. ἐν τῇ αὐτῇ τρεῖς πόλεις καὶ περιβάλλοντες αὐτὰς τὸ τῆρας αὐτῶν. *In peninsula alia urbs Tripolis: quæ est ex Arado, Tyro & Sidone, deducta: in eo loco tres urbes, & singule propriam nominem habent.* Ac Byzantius chorographus: Τεῖπον πόλις Φοινίκης διὰ τὸ ἐν τρεῖς πόλεις ἔχειν αἰκίαν, Ἀργεῖον, Τύρον, Σιδῶν. *Tripolis urbs Phœnicis ita dicta; quod ex tribus urbibus colonias habeat, Arado, Tyro, Sidone.* Magno itaque consensu hujus urbis cum origo tum adpellatio comprobatur: an vero partes semper ita distantes manserint, nec coaluerint in unam civitatem processu temporis; non habemus dicere: probabile tamen coaluisse & διάστημα, intervallum inter eas, ædificiis fuisse occupatum. Nummi plurimi exstant Antonii cum Cleopatra, Augusti, Neronis, Trajani, Severi, Elagabalii, inscripti ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ: & Juliæ Σεβαστῆς, ΤΡΙΠΟΛΙΤΩΝ.

Tripolim inter & Botryn est promontorium, quod *Dei facies* vocabatur: Ptolemæus Θεῶν προσωπεῖον, *Dei facies, promontorium.* Strabo dicto loco de eodem: τῇ Τεῖπον καὶ ἐστὶ τὸ Θεῶν προσωπεῖον, ὡς ὁ τελευταῖος Λιβανός τὸ ὄρεον. μεταξὺ δὲ Τεῖπος, χωρίον τι, *Tripoli continetur Dei facies, (quæ ita dicitur) in quam desinit mons Libanus: interjacet oppidulum Trieres [i.e. Tirimis] dictum.* Polybius lib. v, cap. lxxviii. μετὰ ταῦτα πορεύμενος τὸν ἑσβολὴν κατὰ τὴν πελοπόννησον ἐπὶ προσωπεῖον, deinde [Antiochus ab Arado] πειρώμενος ἐξέρχεται juxta Θεῶν προσωπεῖον, quod ita vocatur. Hoc Mela in Phœnice dixit *promontorium Enproseion.* Castellum inpositum fuit. Strabo pag. 520. τὸ ἐπὶ τῇ Θεῶν προσώπῳ φρουρεῖται ἐκείνη. At Scylax tantum ἐστὶ Θεῶν προσωπεῖον, mons Θεῶν προσόρεον, ut Vossius & Gronovius ediderunt: Holstenius item ad Ortel. pag. 192. Θεῶν προσωπεῖον Scylax, plurali numero, nescio ex quo codice, in singulari numero, quem Ortelius Latine & Græce scriptum habet, opposuit.

Botrys, Εἰς τὴν, oppidum Ptolemæi ordine succedit. In Strabonis lib. xvi, pag. 520. perperam editum Βοτρῶν, Βοτρίνα, quod *Botrys* legendum est. Plinius lib. v, cap. xx. de locis: *Oppida, Byblos, Botrys, Gigarta, Trieris, Calamos.* Peutingeri tabula *Botrys* scriptum eodem situ quo Ptolemæus posuit:

Byblos xli. Botrys xx. Tripolis.

Insa urbs Βόλβη, Εὐβάτη, nobilior. Præter Plinium & Tabulam, de quibus jam diximus etiam Ptolemæi est inter Berytum & Botryn: Strabo autem plenius de hac urbe τὸν τε Βόλβη καὶ τὴν Εὐβάτην ταύτην Εὐρυτά, αἱ μεταξὺ κλισίαι Σιδῶν καὶ τῇ Θεῶν προσώπῳ: ἡ μὲν ἔστι Εὐβάτη

το τῷ Κινύρου βασιλεῖ, ἡγεῖ ἐν τῷ Ἀδώνιδῳ. *Byblum* & post eam *Berytum* : quæ inter *Sidonem* & *Dei Faciem* sunt ambe sitæ. *Byblus* autem fuit *Cinyra* regia, & sacra *Adonidi*. *Pompejus* urbem hanc liberavit, tyranno securi percusso. Hi omnes, etiam *Stephanus Byzantius*, cum *Polybio*, loco mox citando, per *Υ*, Græcam vocalem, scripserunt. *Zosimi* lib. 1, cap. LVIII. & in *Notitia Ecclesiastica* provinciæ Phœnicis maritimæ, scriptum est *Υ* simplici Βιβλῳ, *Biblus* : sed præstat antiquos omnes Græcos Latinosque sequi, cum quibus nummus Augusti facit, ΒΥΒΛΙΩΝ, *Bybliorum* nomine percussus. Ex *Strabone* addo, prope mare, non proxime, in excelso loco fuisse conditam, ἡ ἐν ὕψους τινὸς μικρῇ ἀπόσει τῆς θαλάσσης.

Fuit etiam *Palebyblos*, vetus *Byblus*, quam *Ptolemæus* in mediterraneis ponit : in cuius libris scriptum exstat παλαιόβιβλῳ, *Paleobiblus* per jota : prave, quia ipse supra βυβλῳ, *Byblus* littera Græca scripserat. De situ est quod dubitetur, etiam si demus *Ptolemæo* fuisse mediterraneam. Ipse enim longe a mari reducit inter *Arcam* & *Mariamem* constituens in latitudine *Βοτρυος*, quæ supra *Byblon* in septentrionem sita est. *Strabo* autem & *Plinius* in austrum versus a *Byblo* posuerunt. Ille dicto loco a septentrione in meridiem progrediens : ἴτα μετὰ ταῦτα Ἀδώνης ποταμὸς καὶ ὅς ἐστι Κλίμαξ, καὶ Παλαιόβυβλῳ (sic in MSS. est *Casaubono* testante) ἰὺ δ' ὁ Λύκος ποταμὸς, καὶ Βερύσιος. Deinde post hanc [*Byblum*] est *Adonis* fluvius, & mons *Climax*, & *Palebyblos* : postea *Lycus* fluvius, & *Berytus*. *Plinius* lib. v, cap. xx. verso itinere a meridie in septentrionem : *Berytus* colonia, quæ *Felix Julia* adpellatur. *Leontios* oppidum : flumen *Lycos* : *Palebyblos* : flumen *Adonis* : oppida, *Byblos*, *Botrys*, *Gigarta*, *Trieris*, *Calamos*; *Tripolis*. *Augustana Tabula* corrupte

Beritho VII *Balbyblos* - - *Byblo* XII *Botrys*.

Ex horum consensione australis situs haud dubie contra *Ptolemæum* defendendus est : at in ortum quousque recesserit a mari, definiri non potest : probabile autem non longe a *Byblo* nova fuisse sejunctam : quia quæ sedes mutant retento nomine civitates, plerumque viciniores sunt, ut in *Tyro*, *Papho*, *Pharsalo* observamus.

Plinii *Leontios* oppidum, id est λίοντις, *leontis*; quod inter *Berytum* & *Byblum* ponit, infra *Berytum*, austrum versus ponendum erat. Hic enim *Ptolemæus* λίοντις, *Leontis* (sive *Leontis*) fluvii habet ostia, cui sine dubio adpositum oppidum fuit : & *Strabo* XVI, pag. 520. μετα Βερύσιος ἐν Σιδῶνι, ὅπου ἐν τετρακοσίοις σταδίαις : μετὰ δὲ ὁ Ταμύρας ποταμὸς, καὶ τὸ τῷ Ἀσκληπιῷ ἀγῶν, καὶ Λεόντων πόλις, post *Berytum* est *Sidon*, quadringentis ferme stadiis ab ea distans. Inter has flumen *Tamyras*, & *Aesculapii* nemus, & *Leonum* oppidum. Qui quod situ cum *Ptolemæo* congruit, hos potius, quam *Plinium*, in designando hoc oppido sequimur. *Scyllax* etiam plurali numero Λεόντων πόλις, *Leonum* oppidum, pag. 100.

Cetera, quæ *Plinius* prædicto loco memorat, sunt *Gigarta*, *Trieris*, & *Calamos*. Priora etiam *Strabonis* sunt : lib. XVI, pag. 520. Qui *Libanum* incolunt, superne quidem in monte Σινῶν καὶ Βορράμα, *Sinnan* & *Borrata* : κάτω δὲ Βοτρυῖ, καὶ Γίγαρτος, καὶ τὰ ἐν τῇ θαλάσσει ἐκδομα, καὶ τὸ ἐν τῇ διὰ πρὸς ὅπου φέρειν ἰππιδίῳ : infra autem *Botryn*, & *Gigartum*, & *Speiῶνα* ἀπὸ τῆς θαλάσσης, & castellum *Thei-prosopo* impositum. Uterque sic cum *Botry* congruit : unde de situ ejus quodammodo judicabis. In *Notitia ecclesiastica* provinciæ Phœnicis maritimæ est κώμη Γίγαρτα, vicus *Gegarta*.

Antiochia, *Trieris*, *Straboni* pag. 519. est *Trieres*, τριήρης, quam ponit inter *Tripolim* & *Dei Faciem*. *Tripolis*, inquit, continuum est *Thei-prosopon*, in quod *Libanus* dejinit. Μετὰ δὲ τῆς τριήρης, ἀπὸ τῆς θαλάσσης, interjacet *Trieres*, oppidum quoddam. In dicta *Notitia* κώμη Τριήρης, vicus *Trieris*. Hanc, cum tertia *Pliniana* *Calamo* etiam *Polybius* lib. v, cap. LXVIII. *Antiochia*

ebus [adversus Ptolemæum expeditione] Βότρυν μὲν ἐν τῇ παρὲς καὶ λαβόμενῃ, Τεμένη δὲ καὶ Κίλαρον ὑπερῆσας, *Botryn in transfra cepit; Trierem & Calamum incendit.* Omnia ergo hæc oppida, *Gigarta, Trieris, Calamos* septemtrionem versus circa Botryn & Tripolim sita fuerunt, & reducta nonnihil a mari, quia, qui oram describunt Ptolemæus & Itinerariorum auctores, nullam eorum mentionem habent.

Post Byblon in litore prima urbs nobilis est *Berytus*, Βηρυτὸς, adeo antiqua, ut πτίσμα Κρήνης a *Saianno conditam* crediderint; quod Stephanus notavit. Scylax, Βηρυτὸς πόλις καὶ λιμὲν, *Berytus urbs cum portu.* Et Strabo lib. xvi, pag. 520. εἰθ' ὁ Λύκος ποταμὸς καὶ Βηρυτὸς ἀπὸ παλαιῶν μὲν ὑπὸ Τρύφωνος, ἀνελήφθη δὲ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων, διχαμμένη δὲ τὰ γμῶν αὐτῆς ἰδρυμένη Ἀγρίππῃ οὐκ αἰδῶν, *Deinde* [post Palæbyblon] *Lycus amnis est, & Berytus, quæ a Tryphone euefuit, ab Romanis nunc restituta, duabus legionibus ab Agrippa in eam deductis.* Illustre nomen ex eo accepit. Plinius lib. v, cap. xx. *Berytus colonia, quæ Felix* ἵδρυται *adpellatur.* Et nummus Augusti: COL. JUL. AUG. FEL. BER. & alius Trajani eodem modo perscriptus. Lege vii Dig. de Censibus: *Juris Italici sunt Troas, Berytus, Dyrrachium.* Scholam egregiam habuit tam Juris scientiæ, quam ceterarum disciplinarum. Eusebius in Martyribus Palæstinenfibus cap. iv. de Appiano martyre: τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἔνεκα κοσμητικῆς - - τὸν πλείονα κατὰ τὴν Βηρυτὸν διατρέψας χρόνον, *Græcorum litteraturæ saculorum causa plurimum temporis Beryti commoratus est.* Et Socrates Hist. eccles. lib. iv, cap. xxvii. de Gregorio Neocæsariensi εἶπεν ὡς τῶν Ἀθηναίων παιδιῶν ἐκείνῳ ἀναχωρήσας ἐν τῇ Βηρυτῷ νόμους ἐμάθη. *Hic quum e scholis Atheniensium discessisset, Beryti jus civile didicit.* Nonnus lib. xli. Dionys. sub finem:

Βηρυτὸς βίῳ τῷ γαλακτικῷ τιθήνῃ,

Berytus vitæ tranquille nutrit. Et Periegeta vers. 911.

Καὶ Τύρον ἀγυγίην, Βηρύτ' αἶαν ἱερὴν,

& Tyrum vetustam, Berytique terram amœnam: quod Festus Avienus vers. 1072. transtulit:

Hic Tyrus est opulens, Berytus & optima. - -

Sic enim legendum: non, *& Berytus*, quod contra auctoritatem Græcorum est, qui primam & secundam prodixerunt.

Nunc deinde ad *Leoniam* civitatem, sive *Leontos oppidum*, inter Berytum & Sidonem situm, accedimus, quod perperam Plinius supra Berytum, aquilonem versus, posuerat: ut supra demonstratum fuit. Pro nostro situ enim & Strabo & Ptolemæus pugnant: illius verba supra recitavimus: hic *flumen Leonis*, cui adpositum ejusdem nominis fuit oppidum, eodem, quo Strabo urbem posuit, exire in mare loco tradit.

Reliqua flumina hujus tractus, *Adonis* & *Lycus* supra Berytum sunt, & *Lycus* propriè illam secundum Strabonem: *Adonis* inter veterem & novam Byblum secundum Plinium. Utriusque verba supra sunt prolata. Possit tamen videri Lycum inter Berytum & Tyrum seu Sidonem esse, quia ibi lapis repertus, ut Sponius Misc. crud. Antiq. pag. 272. refert. hanc de Antonino Pio inscriptionem exhibens:

MONTIBVS IMMINENTIBVS
LYCO FLUMINI CAESIS
VIAM DILATAVIT.

Tamyras fluvius Straboni est inter Berytum & Sidonem medius: quem Λέωνος, *Leonis* fluvium Ptolemæus dixit.

Et *Sidon*, Σιδών, צידון, urbs antiquissima, etiam patriarchis nota, Genes. XLIX, 13. *ἡ πόλις* & potens, צידון רבה, Σιδών ἡ μεγάλη, *Sidon magna*, Josuæ XI, 13. Conditor fertur Σιδωνίῳ, *Sidomus* fuisse Chanaani primogenitus, pronepos Noachi, Genes. x, 15. Vide Joseph. Antiq. I, cap. VI. quod probabile plane, nomen ab auctore trahere. Alii vero a piscatu nomen ducunt, quem צידא Syri vocant; quod ejus copia in illo loco sit. Justinus lib. XVIII, cap. III. ex Trogo: *Phœnices terræ motu vexati, relicto patrio solo, Assyrium stagnum primo; mox mari proximum litus incoluerunt, condita ibi urbe, quam a piscium ubertate Sidona adpellaverunt: nam pisces Phœnices Sidon vocant*, Diodorus Siculus lib. XVI, cap. XLI. τῆς Σιδωνίῳ ἰσθαίμοις διαφερόσης, καὶ τῶν ἰδιωτῶν διὰ τὰς ἐμπορίας μεγάλης περιπεποιημένοι πλούτους, *Sidon opulentia excellabat, & privati mercaturæ beneficio amplissimas divitias congefserant*. Et Pomponius lib. I, cap. XII. *adhuc opulenta Sidon, antequam a Persis caperetur, maritimarum urbium maxima*. De clade a Persis accepta Diodorus ibidem cap. XLV. Et Plinius lib. V, cap. XIX. *Sidon artifex vitri, Thebarumque Bœotiarum patens*. Strabo & aliarum nobiliorumque artium, Arithmeticæ & Astronomiæ, inventionem Sidoniis tribuit, quibus navalem mercaturam ad summum perduxerint: immo πάσης ἄλλης φιλοσοφίας cultum in Phœnicibus laudat. Idem cum Dionysio Periegeta obli- quorum casuum vocalem mediam corripuit, Σιδόνι, Σιδόνι, sed LXX Græci, & sancti Evan- gelistæ, & Josephus, & Diodorus dicto loco, ac Polybius lib. V, cap. LXIX. Σιδώνι, Σιδόνι; & nummi sub Augusto perculi, ΣΙΔΩΝΟΣ scriptum habent. Atque ita etiam Virgilius Aen. I, vers. 619.

Atque equidem Teucrum memini Sidona venire.

Gentile autem variat. Ibidem vers. 446, & 613.

- - - - - *Sidonia Dido,*

syllaba porrecta: at Aeneid. lib. IV, vers. 75.

Sodoniafque ostentat opes.

Et eodem libro, vers. 683. - - patresque

Sidonios, urbemque tuam.

Flumen ad Sidonem Dionysius vers. 913. Bostrenum dixit,

- - - - - καὶ Σιδόνι ἀνθεμόεσσαν,
Ναιομένην χαλκίῳ ἐφ' ὕδασι Βοσρηνοῖο,

Et *Sidonem florentem, habitatam ad amœni fluentia Bostreni*. Ortelio videtur ipse Tamyras esse sive Leonis fluvius, de quo paullo ante diximus.

Inter Sidonem & Tyrum est *Sarepta*, sive *Sarephtha* secundum Græcos; Ebræis צרפא, *Zarpath*, I Reg. XVII, 9, 10. hospitium prophetæ Eliæ. Sidoniorum erat, in agro illo- rum sita: ideoque additum ibi, צרפא שם *quæ Sidonis est*. Græci interpretes, εἰς Σαριφθα τῆς Σιδωνίας, *Sarephtham Sidoniae regionis*. Josephus lib. VIII Antiq. cap. VII. de Elia: εἰς Σαριφθα πόλιν οὐκ ἄπωθεν τῆς Σιδωνίῳ καὶ Τύρου: μετὰ γὰρ ταῦτα, παρεγγίεται, *Sarephtham pro- ficiunt, non procul Sidone ac Syro sitam: media enim interjacet*. Lucæ IV, 26. Σάρεπτα, *Sarepta*, plerisque codicibus legitur. Plinius quoque ejus mentionem habet lib. V, cap. XIX. postquam de Tyro & Palætyro egerat; *Inde Sarepta, & Ornithôn oppida: & Sidon artifex vitri*. Regio vini nobilioris ferax quod *Sareptanum* dicitur. Sidonius Apollinaris Carm. XVII.

*Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna,
Quaque Sareptano palmite missa bibas.*

(Mm) 2

Et

Herculem potissimum coluit, quod ex Alexandri historia inde causam, speciem saltem, oppugnandi, fumentis patet: isque deus inde cognomen tulit. Diodorus lib. xvi, cap. xl. τῷ Ἡερκλῆϊ τῷ Τυρίῳ θύσαι, *Herculi Tyrio sacrificare*: & ipsa urbs ab his sacris cognominata. In nummis Caracallæ & Otaciliæ Latinis litteris TYRVS ERACLIA. Vid. illust. Spanhem. pag. 300, & 877. Fama etiam & memoria pristini splendoris libertatem meruit tam sub Seleucidarum regno, quam sub principibus Romanis. Strabo dicto loco pag. 521. Οὐχ ὑπὸ τῶν βασιλέων δ' ἐκράθησαν αὐτονομίαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, μικρὰ ἀναλόγαίς, βεβαιωσάμενοι τὴν ἐκείνων γνώμην, *Non solum ab regibus, verum etiam a Romanis [Tyrii] sunt liberi declarati, pauca pendentes, confirmantibus his illorum [de libertate] sententiam.* Colonia etiam accepit, sed non ante Severum; nec ulla ejus in nummis indicia priora. Tum autem dicta COLONIA SEPTIMA: ut in nummo Geræ & Caracallæ, SEPT. TYRVS MET. COLONIA. & Diadumeniani, TYRVS METRO. COLONI.

Ebraice dicitur תַּיִר, *Zor*, vel *Sor*: & alia dialecto *Syr*, *Sar*, ac Aramæorum consuetudine sibilo in τ converso, *Tor*, *Tur*, *Tyr*, cum Græco exitu τύρ, *Tyrus*. A forma *Sar* est *Sarranus*, quæ vox poetis sonat *Tyrius*. Virgilius 11 Georg. vers. 506.

Ut gemma bibas, & Sarrano dormias ostro.

Et Silius Italicus lib. xv, vers. 205.

- - - - - *Serrano murice fulgens.*

Et Juvenalis satyra x, vers. 38.

- - - - - *picte Sarrana ferentem*
Ex humeris aulaa toga.

Gellius lib. xiv, cap. vi. Illud etiam scriptum fuit, quibus urbibus regionibusque vocabula jam mutata sint, quod - - - Corinthus Ephyre; quod Macedonia Ημαθία, quod Thessalia Αιωνία, quod Tyros Sarra dicta sit. Quod etiam Servius in dictum Virgilii locum notavit. *Quæ nunc, inquit, Tyros dicitur, olim Sarra vocabatur: quum vero addit, a pisce quodam, qui illic abundat: quem lingua sua SAR adpellant; nugari utique videtur, & potius a Sar, id est Tyrus, pro Sor posito, cum Salmasio in Solin. cap. ult. p. 936. quam a piscis nomine, ducendum est.*

Palætyrus, Παλαίτυρος, vetus Tyrus, a nova Tyro, quæ in insula aut peninsula erat, triginta stadiis remota erat in meridiem. Strabo p. 521. Μία τὴν Τύρον ἡ Παλαίτυρος ἐν τετρακόντια σταδίοις, *est Tyrum est Palætyrus intra triginta stadia.* Inde ad Ptolemæidem progreditur: quo manifestum fit, Palætyrum novæ urbi ab austro fuisse obversam. Plinius etiam meminit lib. v, cap. xix. territorium Tyri urbis (circum ipse vocat) xix millibus passuum definiens, sed intra Palætyro inclusa. Curtius lib. iv, cap. 11. *Legati [Tyriorum Alexandro] responderent, esse templum Hercules extra urbem in eam sedem, quam Palætyron ipsi vocant: ibi regem deo sacrum rite facturum.* Quod Justinus ex Trogo lib. xi, cap. x. ita expressit: *Quum legati rectius id eum in Tyro vetere, antiquiore templo, facturum dicerent.* Hic etiam vocabulum Latine vertit, *Tyro vetere*; etiam Curtius brevi post eodem capite, sect. 18. *Magna vis saxorum ad manum erat, Tyro vetere prabente.*

Qui status, quæ conditio hujus Veteris Tyri sive Palætyri fuerit, difficile est ad explicandam. In continente, ad mare tamen fuisse, certum ex Alexandri historia est: neque dubitandum, a Tyriis quondam habitatam fuisse, antequam in insulam migrarent. At quæ causa migrationis, quod tempus ejus fuerit, id demum est quod inquiremus. Urbes in

aliud locum transferuntur, si bello vel casu fuerint deletæ. Num ergo & Vetus Tyrus ever-
sa fuit, quum novam Tyrii in insula, tutiore loco conderent? si est ita; a quonam sit
everfa? Efaiz cap. xxiii excidium Tyri, & post septuaginta annos instaurationis prædictæ
fuit: quod vulgo de Alexandri subversione interpretantur: alii ex commate xiii de Assyrio
rege, Salmanassare, cujus Chaldaea provincia erat; alii de Nebucadnezare, qui Ezech. xvi,
7. prædictæ everfionis, & cap. xxix, 18. ejusdem consummatæ auctor nominatim adpel-
latur. Memorat quidem Josephus lib. ix extremo Salmanassarum cum Tyriis per quinque an-
nos gestum bellum; non autem everfionem urbis: immo Palætyrum ut cultam urbem, Ty-
ro novæ oppositam, eodem bello memorat. *Ασίτιν, ἢ Τυρίν Σιδὸν, ἢ Ἀρσὴν, ἢ Ἰνὸν
Τύρον, ἢ πολλὰ ἄλλα πόλεις, αἱ τῷ τῷ Ασσύρίῳ ἰσχυρῶς βασιλεὺς παρέδωκεν. Sidon, Arce, Palætyrum,
cum multis aliis oppidis, a Tyriis defecerunt, regi Assyrio sese dedentes.* Quod si est, non
ob vastatam veterem, sed commoditatis causâ nova Tyrus videtur condita.

Quæ autem sub Nebucadnezare subversio facta? Tacent profanæ litteræ de illa Chaldeo-
rum vastatione. Hieronymus in Ezechiel. xxvi, 7. *Græcos, & Phœnicum, maximeque Ni-
colai Damasceni, & alias barbarorum, ajunt, se, qui hanc historia contradicunt, legisse li-
ras, & nihil super oppugnatione a Chaldeis invenisse Tyria civitatis: quum probare possunt
multa dici in scripturis facta, quæ in Græcis voluminibus non inveniuntur.* Idem in Ezech.
xxiii, hunc prophetam, Esaiam puta, & Ezechielem de eodem Nebucadnezaris bel-
lo atque excidio agere existimat, & comma xiii ejus capitis aliter & commodius interpre-
tatur, quam supra ex Grotii mente expositum fuit. Sed ita nihilominus dubitatur, quæ
Tyrum Chaldei everterint, veterem continentis, an novam insulæ? Videtur, veterem; quæ
Ezech. xxvi. 14, 12. dicitur non reedificatum iri in æternum: quod Kimchi de translo-
catione interpretatur, non pristino, sed alio loco restitutam fuisse, qui vero in eo aberrat,
quod ex insula in continentem credit traductam esse, quum potius ex continente in insulam,
ut tutiorem locum, videatur translata. Sub Persis certe, & quum Alexander obsideret, in
insula fuit: & Palætyrus, quæ in continente erat, aut deserta aut male habitata: unde sit
moli struendæ, tamquam ex ruinis, Alexander asportavit. Curtius prædicto loco: *ἡ
πόλις ἑκασταὶ τῶν τοῦ παλαιῦν Τύρου, ἢ πολλὰν ποσὸν ἐκείνην τὴν πόλιν, ἡ πόλις κατεσκήνηται
ἐκ τῶν πλάτων. Antiquam Tyrum, ut tunc vocitabant, confestim demolitur: totque novam
lapides convergentium opera fiebat, ut moles divinis jugum latitudine jaceretur.*

Inter Tyrum & Sareptam fluvius decurrit, quem recentiores *Eleuthernum* vocant, eodem
nomine, quo celebris alter in suprema Phœnice, ad limitem Seleucidis, nominatur: apud
neminem vero antiquorum hoc nomine invenitur inter Tyrum & Sidonem fluvius. Ajunt
ex Libano monte in Iturza prorumpere, & per Galilæam gentium delapsus tribus fere a Ty-
ro aquilonem versus; duobus autem a Sarepta contra austrum milliariis, mari magno misceri
ut Adrichomius cum Brocardo aliisque descripsit. Addunt auctoritates veteres, Josephus lib.
xiii Antiq. cap. viii, & lib. i de Bello cap. xiii extr. & i Maccab. xi, 7. & Ph.
ix, cap. x. Verum omnibus his locis *Eleuthernus* quidem vocatur aliquis fluvius; non autem
dicitur, nec ullo inde modo colligitur inter Tyrum & Sidonem esse, sed possunt hi aucto-
res omnes commodissime de altero Eleuthero, quem Strabo terminum inter Seleucidem &
Phœnicem fecit, intelligi. Provocant etiam ad Guilielmum Tyrium lib. vii, cap. xii
& lib. xiii, cap. ix. qui quidem fluvium ea ab Sarepta & Tyro distantia memorat, nomen
vero ejus non indicavit.

Hæc finimus oram Phœnices: Ptolemæus quidem longius ultra Carmelum montem exten-
dit, & Ecdippa, Ptolemaïdem, Sycaminon ac Dora etiam Phœnices urbibus adnumera-

quas vero, quia in sorte Israelitarum fuerunt, in Chanaan seu Terra Sancta, cum aliis, quæ interjacent, exponemus.

PHOENICE MEDITERRANEA.

Phœnicibus Ptolemæus in mediterraneo perpauca tribuit, *Arcam*, *Paleabyblon*, *Gabalam*, & *Cesaream Pania*: sed hanc ultimam multi Galilææ superiori, in cujus sita finibus est, adscribunt: alii in Decapoli ponunt: Plinius extra illam in regione Paneade, quam cum Trachonitide conjungit: de quibus sequenti capite acturi sumus. De *Paleabyblo* supra actum in Byblo: remanent *Arca* & *Gabala*. Illa Ptolemæo Ἄρκα, *Arca*. Plurali numero Socrates lib. vii, cap. xxxvi. episcopus ἀπὸ Ἀρκῶν τῆς Φοινίκης, ab *Arcis Phœnices* oppido; quæ muliebris forma est quemadmodum etiam in Aethici sive Antonini Itinerario, cursu a Constantinopoli Antiochiam, unde etiam situs & distantia cognoscitur, scriptum est *Arcas* tam Aldina & Simleri quam Schotti editionibus hoc ordine:

<i>Antiochia</i>	
<i>Platanos</i>	M. P. XXV.
<i>Casbela</i>	M. P. XXI III.
<i>Laodiceam</i>	M. P. XVI.
<i>Gabalam</i>	M. P. XVII II.
<i>Balanea</i>	M. P. XXVII.
<i>Anaradon</i>	M. P. XXIV.
<i>Arcas</i>	M. P. XXX II.
<i>Trispolim</i>	M. P. XVII II.
<i>Byblon</i>	M. P. XXXVI.

Stephanus numeros distinguit tempore: Ἄρκα πόλις Φοινίκης, ἡ οὖν Ἄρκα καλεῖται. *Arca* oppidum *Phœnices*: nunc dictum *Arca*. Provocat ad Josephi lib. v Antiquit. cap. i, ubi Ἄρκα πόλις, oppidum *Arca* memoratur, sed tribui Afer adscriptum, in valle Sidoni obversa: nisi hæc alia *Arca* est, quia australior, quam illa Ptolemæi & Itinerarii videtur esse. Nostri, si ab illa Josephi diversa est, quod non plane certum est; alibi, lib. xii. de Bello Jud. cap. xiii, Gr. pag. 976, de Sabbatico quodam fluvio ubi agit, gentili nomine Ἀρκία, *Arcas* sive *Arcena* ab eodem vocatur. οὖν, inquit, μίτος Ἀρκίας τῆς Ἀγρίππα βασιλείας καὶ Ῥαφαναίας, fluit inter *Arcam*, quæ ad Agrippæ regnum pertinet, & *Raphaneam*. Latine hæc forma *Arcena* est, apud Lampridium Alexandro, cap. i, *Aurelius Alexander* urbe *Arcena* genitus. Et cap. v *Alexandri* nomen accepit, quod in templo, dicato apud *Arcenam* urbem *Alexandro* Magno, natus esset, quum casu illuc die festo *Alexandri* patris uxore, patriæ sollemnitate implenda causa, venisset. Aurelius Victor de eodem principe: *Aurelio Alexandro*, *Syrie* orio [urbe,] cui duplex, *Cesarea* & *Arca*, nomen est, militibus quoque aduentibus *Augusti* potentia delata est. Quod *Cesarea* nomen, ut diceretur *Arca Cesarea*, aut simpliciter *Cesarea*, ab augusto alumno haud dubie accepit.

Gabala altera Ptolemæi (nam priora ejus sunt maritima inter *Laodiceam* & *Palton*: ut etiam Strabo lib. xvi, pag. 518. in oppidis, quæ τῇ Λαοδικείᾳ πλησιάζει, *Laodiceæ* [maritimæ] vicina sunt, numerat τὰ Γάβαλα, *Gabala*) Altera, inquam, Ptolemæi *Gabala* in Syria mediterranea sunt, aut Phœnice potius, juxta *Tyrum* & *Ecdippa*, atque ita in limitem Palæ-

Palæstinæ cadunt. Stephanus quidem, Γάββα πάλαι Φοινίκης, ἢ Εκαταῖο Σιδωνικῆς Φοινί. οὐδὲ Στεγίβαν, Συρίας, πλείονος Λαοδικείας; *Gabala*, urbs Phœnicæ, quam Hecateus genere femineo profert; Strabo in Syria ponit prope Laodiceam. Si Ptolemæum sequimur duas urbes hujus nominis recensentem, facile conciliantur, quæ ex diversis posuit Stephanus: altera enim in Syria fuit, supra descripta; altera in Phœnice prope Tyrum.

Sunt præterea aliæ urbes Syriarum, Græcis a Macedonibus adpellatæ nominibus, de quibus vero nihil constat, forte quod imposita nomina minus hæserunt in illis. Appianus in Syriacis pag. 201 recenset etiam *Perinthum*, *Achajam*, *Oropum*, *Amphipolim*, *Astacum*, *Tegeam*, *Heream*, *Apolloniam*: quæ nec ex historiis neque ex geographorum monumentis illustrari possunt: nisi Apollonia, præter illam, quæ circa Joppen fuit, quædam apud Stephanum, numero decima est, quæ dicitur περὶ τὴν καὶ τὴν Συρίαν circa Syriam Cœle fuisse. Alia ratio notarum est, *Beræe*, *Chalcidis*, *Larissæ*, *Arethuse*: de quibus diximus: & quas in Palæstina dabimus, Pellæ, Apolloniæ prope Joppen, Callipolis, & fortasse occurrent alia.

Tandem vocabula quædam urbium & regionum, in sacris scripturis frequenter memorata, excutiamus. Primum & universale est אַרָם, *Aram*, ab Aramo, Semi filio, haud dubie deductam, de quo Josephus lib. I Antiquit. cap. VII. Αραμαίους δὲ Ἀραμῶν ἔχον, ὡς Ἕλληες Σύρους προσαγορεύουσι, *Aramæos Aramus* [Semi filius] tenuit, quos Græci *Syros* adpellant. Atque ita Græci interpretes ubique אַרָם verterunt Συρίαν, *Syriam*, & אַרָם, *Aramæum*, Σύροι, *Syriam*. Late autem Aramæi cis Euphratem & trans illum habitabant, quorum vocabulum si absolute ponitur, plerumque illos designat, qui inter Euphratem & mare mediterraneum coluerunt, quorumque sedes regia præcipua Damascena erat: quamquam & aliæ citeriores partes cum adposito nomine alio inveniantur.

Sex enim loca sunt, ut Bochartus lib. II, cap. VI. observavit, quibus vel præfigitur vel postponitur *Aram*, atque ita compositum vocabulum constituitur, *Aram-Nabaran*, *Paddan-Aram*, *Aram-Soba*, *Aram-Dammeseck*, *Aram-Bethrehob*, & *Aram-Maacha*. Vide II Samuel. x, 6. Prima & secunda adpellatio Mesopotamiam significat: nam etiam Josephus lib. XII, cap. VII. agnoscit quosdam τὰς περὶ Εὐφράτη Σύρους, *Syros Transephra- teos*; & paullo ante, cap. VI extremo τὸν Σύρον, τὸν τῶν Μεσοποταμιῶν βασιλέα, *Syrum Mesopotamitarum regem*: ceteris nominibus cis Euphratem partes, ac sere circa fines Palæstinæ, denotantur. *Aram* enim *Soba* sive *Zoba*, quam David subegit, prope Euphratem fuit, circa locum Palmyræ, quæ postea ibi condita fuit. Josephus autem longius aberravit, quum lib. VII Antiq. v. Zobam Σοφηνῶν, *Sophenam*, Armeniæ provinciam, interpretaretur, quo numquam rex David penetravit: neque usquam legitur Euphratem ille trajecisse. Euphrates igitur Syriæ Zoba limes fuit orientalis, ut occidentalis, terra Chanaan & Syria Damascus. Vide II Sam. VIII. 3, & x, 16.

Nota est Syria *Damascena*, pars Syriæ præcipua & reliquis potentior: *Aram-Bethrah* ad litem septentrionalem Palæstinæ fuit: quia *Rehob* ejus terminus aquilonalis est, Numer. XIII, 21. Aferi tribui Judic. I, 31. destinata: ubi, etiam Josuæ XIX, 28, Sidone conjungitur. Syria autem *Maacha* (Aram Maacha II Sam. x, 1, & I Paralip. XIX, 6) est tractus Syriæ sub Hermone monte, in limite Manassitidis Transjordanæ, &

Deut. III, 14, & Josuæ XII, 5. *Terminus Maachati* vocatur. Targum in Josuæ loco vertit Maacha מַאכָא, quæ videtur Ptolemæi *Επίκαιρος*, *Epicærus* esse, etiam Bocharto, qui nec situm repugnare scripsit. Mihi vero videtur aliter esse, & vel Chaldæus errasse in situ, qui latitudinis gradu vix xxxi, haud longe ab orientali Asphaltitidis litore ac finibus Arabiæ Petrææ, posuit; quum Maacha juxta Hermonem sit, & communem dictis locis limitem cum Gesur sive Gessuri habeat, quæ in Syria dicitur sita II Sam. xv, 8. Atque hæc de nomine *Aram*, id est Syria.

Alterum nomen est *חמַת*, *Hemath*, quæ *Emath* Hieronymo est, dubium, urbis an regionis, an utriusque vocabulum. Regionem vocat Jeremias cap. xxxix, commate 5. Ad limitem septemtrionalem Chananææ fuisse, ex Numer. xiii, 21, & I Reg. viii, 65. Ezech. xlvi, 16. 17. 20. manifestum est. Et Josephus lib. III Antiquit. cap. xiii. de exploratoribus, qui Chananæam ab austro in septemtrionem peragrabant, dicit, *ἵσταντο Ἀμαθὴν πόλιν καὶ Λίβανον ἀφικνῶνται τὸ ὄρος*, [ab austro progressi] *venerunt ad Amathen urbem & Libanum montem*. Ergo cis Libanum fuit, & juxta terræ Israelis terminum. Regem habuit, Davidis amicum. II Samuel. viii, 9. Ex quibus illud colligitur, urbem omnino fuisse Hemat, & citra Libanum montem positam, a qua etiam regio denominata fuerit *terra Hemath* dicto Jeremiæ loco xxxix, 5, & cap. lxi, 9, 27. quæ I Maccab. xii, 25 *Ἀμαθίτις χώρα*, *Amathitis regio* vocitatur.

Una, an plures hujus nominis urbes in Palæstinæ septemtrione, sive australi Syria, fuerint; item una an plures ejusdem nominis regiones; nec interpretes Scripturæ sacræ consentiunt, neque geographi conditores. Certum est hujus nominis oppidum *Hemath* circa Libanum fuisse: certum etiam, qui circa urbem tractus erat, eodem nomine *Hemath* fuisse adpellatum, ejusque partem ad orientem solem versus, *Hemath Zoba*, II Paralip. viii, 3; nisi ibi alia Hemath, in regno Zoba sita, intelligenda est, quam Salomo muniverit. In Palæstinensis termini finitione sæpe dicitur *חמַת זבָא* a *veniendo Hamatham*, quod Græci II Reg. xiv, 25, & II Paralip. viii, 8, etiam secundum correctos codices I Reg. viii, 65, *ἀπὸ εἰσόδου* verterunt, hoc est, *ab ingressione* in Hemath, quasi provinciam designarent, per fauces & angustias adeundam: in Amos quidem cap. vi, 14. aliter, sed incommode, interpretati sunt, quum non minus planus sensus & ibidem sit, ad quem & cetera, jam adducta loca, possis revocare. Prædicit enim propheta, conterendos esse Israelitas ab introitu Hemath, ut Hieronymus vertit, usque ad torrentem deserti, hoc est per totam Chananæam. Judic. iii, 3, tamquam proprium nomen esset, cum sequenti conjungunt, *ὡς λαβωμάτων*, *usque ad Laboemas*.

Si qua vero introrsus patet regio, a cujus introitu limes aquilonalis sumatur Palæstinæ; iterum quæritur, a qua illa metropoli sit *Hemath* vocitata. Antiqua est traditio, Antiochiam, Syriæ caput, eandem esse, quæ olim dicta *Hemath* sive *Amatha* fuerit. Sic Jonathan Chaldæus Numer. xiii, 22. Hamath transtulit *חמַת* *Antiochiam*: Hieronymus Targumista Genes. x, 18. Hamathi, viri nomen ex Chanaanis posteritate reddidit *Antiochenum* iisdem litteris, quibus alter Antiochiam expressit: & Rabbi Salomo, celebris ille scripturæ interpres, in Amos vi, 2, *חמַת זבָא* *Hamath est Antiochia*. Alii *Epiphaniam* interpretantur. Josephus lib. I Antiquit. cap. vii. de Chanaanis posteris: *Ἀμαθὶς δὲ Λακεδαιμόνιοι κατέκλυσαν, ἵτις ἔστι καὶ οὗτοι ὑπομὲν τῶν ἐπιχρυσίων Ἀμαθὶς καλεσμένη, Μακεδόνες δὲ αὐτὴν Ἐπιφάνειαν αὖτις τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν*, *Amathus autem Amathan habitavit, quæ adhuc exstat & ab indigenis Amathe vocatur: Macedones vero eandem a quodam sue gentis Epiphaniam nominaverunt*.

Sunt qui neutram sententiam rejiciant, sed duas in Syria Amathas ponant, quarum altera

Antiochiæ, altera Epiphaniæ nomen a Macedonibus acceperit. Nituntur eo maxime, quod Amos vi, 2. *חמאב רבא* *Hamath Rabba* id est, magnam dixerit, ut a minore discernere. Magnam illam esse Antiochiam : alteram Epiphaniam. Hieronymus in Amos cap. vi, 2. *Pergite in Hemath magnam, que nunc Antiochia nominatur. Magnam autem vocat a distinctionem minoris Hemath, que adpellatur Epiphania.* In hac distinctione plerique acquiescunt, quasi expedita essent omnia, quæ dubitari de sede ac numero circa hanc urbem poterant. Græcis quoque illa Magna singularis est visa, non ausis interpretari, sed, quasi proprium nomen esset, *Εμαθράβα*, *Emathraba*, simpliciter, retenta voce Ebræa, expresserunt. David Kimchi quoque in dictum Amosi locum cum distinxit *חמאב רבא* *Hamath Rabba* *חמאב קטן* *Hamath Katan* cognominavit autem illam *Rabba*, quia est magna. *חמאב קטן* *Hamath Katan* est & *aha Hamath*, [de qua scriptum] *Hamath & filia ejus.*

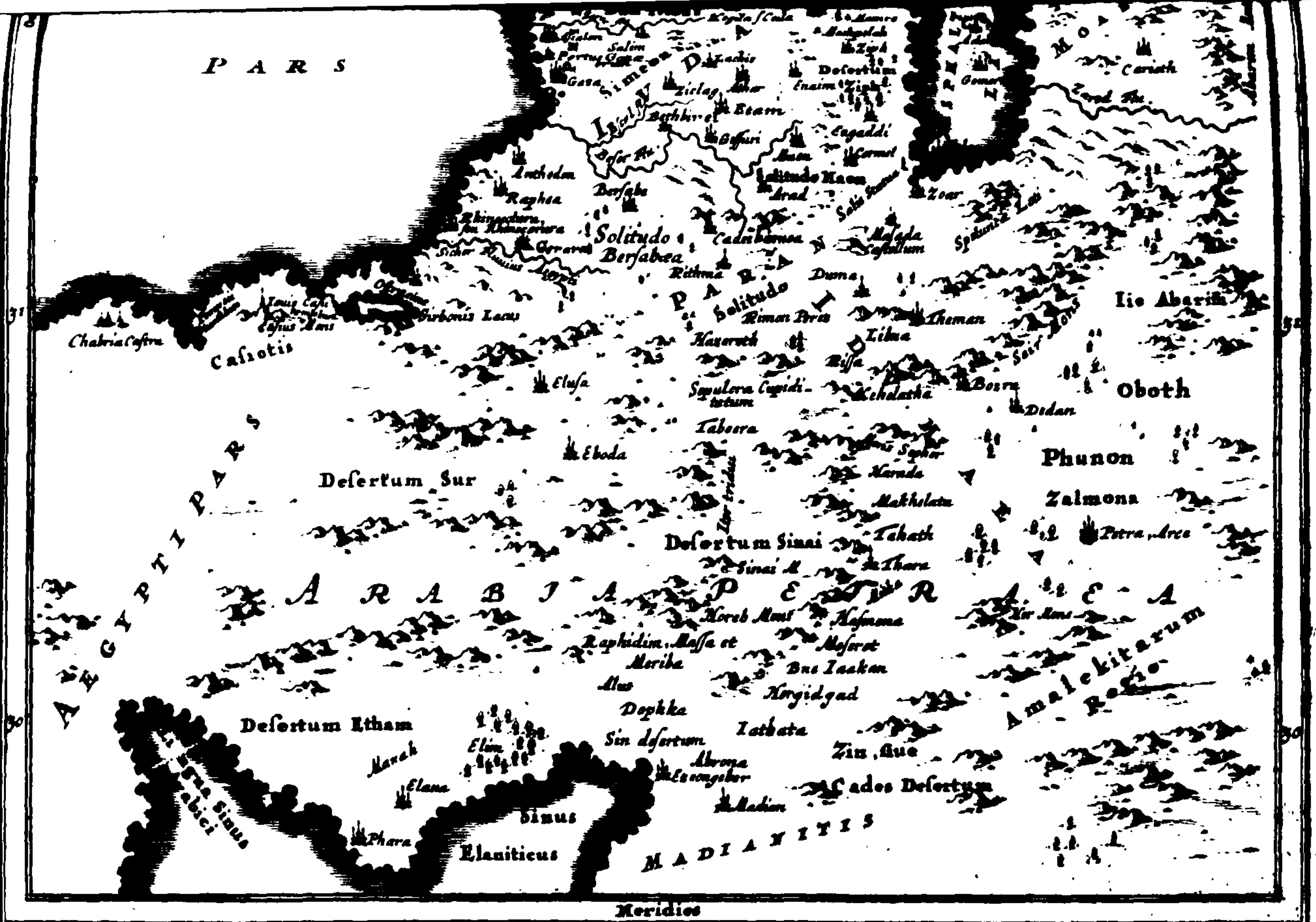
Sed nondum adduci possumus, ut epitheto aliam ab illa, quæ terminus Palæstinæ erat, urbem intelligamus. Dicitur etiam *צידון רבא* *Sidon rabba* sive *magna*, Josuæ xi, 8. & xix, 28. quæ alibi simpliciter *Sidon* vocatur. num ergo & duæ Sidones fuerunt, una magna, altera minor? nescimus aliam, quam in Phœnice illam illustrem ac potentem, ideoque *magne* cognomento nonnumquam decoratam. Antiochia certe non est Hamath Rabba quia est recentior, a tribus Macedonicæ gentis regibus ad suam magnitudinem provecta. quartam partem promiscua turba & condente & habitante. Strabo lib. xvi, pag. 516. *Antiochia est tetrapolis, ex quatuor partibus constituta, quæ & singula suo & communi muro sunt circumdata. Primam partem Nicator condidit, habitatoribus ex Antigonia deductis, quam paullo ante Antigonus Philippi filius in propinquo construxerat : secundam partem *Πλάδης τῶν οὐκ ὀνομαζομένων* *Pladus tōn ouk onomazomēnōn*, condita est a turba inhabitantium : tertia Seleuci Callini : quarta Antiochi Epiphanius opus est. Ubi hic Hamath Rabba ante Alexandri & Nicator tempora? Judæorum sunt ineptiæ, qui ad novas urbes, Antiochiam Syriæ & Aegypti Alexandriam, vetusta vocabula, antiquissimarum urbium signa, imperite ac *ἀνιστορικά* *anistorika* adducunt.*

An vero certior res est de *Epiphania*? Josephus & Hieronymus censuerunt : & Bochartus lib. iv, cap. xxxvi. hanc credit esse, quam toties Scriptura S. in terminis Palæstinæ moravit. *Ὅτι οὐκ*, inquit, *Ἰουδαίων* *Judeorum* fines longe infra Antiochiam substituisse concedamus. tamen ab Epiphania, quæ & ipsa vocatur Hamath, non erant valde diffiti. At nec propinqua est Epiphania, ut cum finibus Palæstinæ numerari potuerit, licet propior sit quæ Antiochia : nam uterque Libanus interjacet, & ultra montes longo tractu clarissimæ urbes Heliopolis, Laodicea, & Emesa, & Arethusa. Igitur propiorem illam nobilem Hamath sive Amatham fuisse, tam ex dictis fit probabile, quam certum est ex Zachar. ix, 2. *דמשק* *Damascus* fuisse Damascus, quippe *חבלי חמאב* *haby Hamath* confusus est ei, seu *Hadrach* terræ, quæ circa Damascus erat. Bene Kimchi de Zachariæ Hamath commentatus est, fuisse quidem urbem ex terminis terræ Israelis, ut tamen fuerit *חבלי חמאב* *haby Hamath*; extra illius limites posita.

Quam vero Josua cap. xix, 35. in tribu Aser locat, obscurior est, nec *Hemath* sive *Hamath*, quod *חמאב* *Hamath* in Ebræo est; sed *חמאב* *Hamath*, Græce *Αμυαθ*, vocatur. Ibi Græci interpretes varie scribunt *Εμαθ*, & *Αμυαθ*, & corruptius *Ημαθ*: vide Numer. xiii, 29. cap. xxxiv, 8. cetera. Et apud Hieronymum *Aemath* & *Emath* de Locis est Ebræus quæ vero in tribu fuit Naphthali, idem scripsit *Amath*.

In regione Hamath fuit urbs *Rebla* sive *Riblah*, ut Jeremias xxxix, 5. cap. llii. definit: Hieronymus *Rebla* & *Reblata* scripsit. In Locis Ebraicis : *Rebla in terra Emath* *חבלי חמאב* *haby Hamath* adductum Joachas transtulit in Aegyptum. Idem in cap. xlii, 1. *Eia Nebuchodonosor Sedechiam captivum duxit in Antiochiam, quæ tunc vocabatur Reblata.* Et c.

P A R S

Meridies

mos VI, 2. *cujus* [Hemathæ, quæ ipsi Antiochia] *regio adpellatur Reblata, in qua presente Nebuchadonosor, regis. Judææ Sedechie interfecti sunt filii, & oculi illius excæcati.* Sed Judaica fabula est, quod dixit de Antiochia. Targum Hierosolymitanum & Jonathanis in Numer. xxxiv, 11. *Terminus* [terræ sanctæ] *erit* לאפסיים לפני *ad Apamiam & Daphnen.* Satis confuse ac inepte, quum & Daphne apud Antiochiam sit, & Apamea in austrum quidem inde vergat, longius vero a Palæstinæ finibus reducta sit, quam ut in limitum enumeratione ejus possit haberi ratio. Ex eodem autem Numerorum loco non obscurum potest esse, in qua plaga Ribla fuerit. Dicitur enim limes septentrionalis *a Sepham* (hanc Targum Apameam vocat) *ad Ribla*, (hanc Daphnen vertit) & inde *ad Ain ab oriente* dirigendus. *Ribla* ergo est oppidum regionis Hemath, non ipsa regio, ut inconstantia Hieronymi modo inferebat: atque inde est, quod introitus in Hemath sive Emath toties cum limite Palæstinæ a septentrione conjungitur: Ribla autem ab aditu illo non longe videtur fuisse.

CAPUT XIII,

D E

PALÆSTINA,

QUAE ET

CHANAAN ET TERRA SANCTA.

Syriæ in austrum subjacet Terra *Chanaan* sive *Chanaan*, Ebraice כנען, Græce Χαναάν sive Χαναανία, unde Latini sæpius adspirationem primæ litteræ adjiciunt, utpote Græcos imitati: alii sine illa *Canaan* & *Cananei* scribunt, quod littera apud Ebræos sit indurata. *Palestine* vocabulum proprium est Philistæorum Pentapoleos, & originem a פלשתיים, *Philistæis* habet, qui quinque potentes urbes in maritimo tractu inter Phœnicen & Aegyptum possidebant. Interpretes Græci plerumque Philistæos ἀλλοφύλους, *alienigenas* adpellant; rarius Φυλαῖται, ut Judic. xiii, 5. Josephus Παλαιστίνης *Philistæos* dixit, id est *Palestinos*, lib. vi Antiquit. cap. iv, & v, & vii. ac alibi. Profanis *Palestina* est omnis terra Chanaan sive Israëlitarum, quæ inter Cœlesyriam & Aegyptum intercedit media, non sola maritima Pentapoli. Spartianus in Hadriano cap. v. *Libya ac Palestina rebelles animos efferebant.* Et in Severo cap. ix. *Neapolitanis Palestinensibus jus civitatis tulit*, [i. e. abstulit] *quod pro Nigro cum in armis fuerant*: Neapolis autem, quæ Sichem vetus est, longius a mari est remota, in medio sita terræ Chananæ. Ibidem cap. xvii. *In itinere Palestinis plurima jura sunt.* E. Ammianus Marcellinus lib. xiv, cap. xxvi. *Ultima Syriarum est Palestina, per intervalla magna preterita, cultus abundans terris & mædus, & civitates habens quasdam egregias, nullam minus cedentem, sed sibi vicissim velut ad perpendicularum æmulas*: *Cæsaream, quam ad honorem Augustiani principis exædificavit Herodes; & Eleutheropolim, & Neapolim, itidemque Ascalonem, & Juliam, ævo superiore exstructas.* Expungit quidem *Juliam* Valesius, quæ in ægri codice non adpareat, nec id nomen in Palæstina. Si in MSS. nomen esset, non moveret posteriori ratione: Utique enim fuit *Julias Betharamphtha*, & *Julia Bethsaida*: de quibus

quibus infra dicturi sumus. Esto vero hanc Juliam excidere : tamen Eleutheropolis Judææ, & Neapolis Samariæ amplitudinem Palæstinæ demonstrant, quod utraque interior, a maritimis longius recedit. Ptolemæus quoque lib. v, cap. xvi. Palatino codice : Παλαιστίνη, ἡ Ἰουδαία, Συρία περιεχούσα ἀπὸ τοῦ ἁγίου Συρίας, ἀπὸ δὲ ἀνατολῆς καὶ μεταρρείας Ἀραβίας Πίλερσις, καὶ δὲ δύσεως, τὴν τε ἰσχυρὰν μέγαν θαλάσσαν ἐκτεταμένην τῆς Αἰγύπτου μέγαν. *Palestina Syria, quæ Judæa est, terminatur a septentrione Syria; ab ortu & meridie, Arabia Petraea; ab occasu, eadem Aegypti parte, quæ ad mare usque protenditur.* Vulgares codices ἰουδαία περιεχούσα. Nam *Judæa* etiam, quæ pars est proprie, sæpe totam Chananæam significat. Strabo lib. xvi, pag. 520. *Ab Orthosia usque Pelusium Phœnice vocatur, angusta ac maritimis obnoxia quibus. ἡ δὲ ὅλη τῆς παλαιστίνης μέγας τὸν Ἀγίον, ἡ μεταρρὶ Γάζης καὶ Αἰλιβαίου, ἰουδαία λέγεται.* *Medietate ultra hanc usque in Arabes, sive inter Gazam & Anilibanon, Judæa nominatur.* Et Tacitus lib. v Hist. cap. vi. *Judeorum mos absurdus sordidusque. Terra finesque, quæ ad orientem vergunt, Arabia terminantur : a meridie Aegyptus obiacet : ab occasu Phœces & mare : septentrionem a latere Syria longe prospectant.* Et cap. viii. *Magna pars Judææ vicis dispergitur : habent & oppida. Hierosolyma genti caput.*

Divisio Palæstinæ alia fuit & alia pro temporum diversitate. Antiquissima facta est in Tribus duodecim : atque ita sub prima occupatione fuit, & sub Judicibus, & regibus tribus. Separatione autem tribuum facta post excessum Salomonis, schisma illud in causa fuit, ut & natio & terra Israelitarum in duo regna divisa fuit, quorum unum, quod David postea mansit, ab una tribu denominatum *Regnum Jehuda* sive *Judæ*, cujus sedes erat Hierosolyma : alterum decem tribuum, quod & *Regnum Israelis* dicitur, oppositum regno Judæ; & *regnum Samarie*, quia hæc urbs postmodum regia ejus sedes fuit, quæ, æquæquam Samaria conderetur, aliquamdiu fuit Thirzæ. Tandem post Babylonicam captivitatem sub Hasmonæis, sub Herodibus & Novi Testamenti temporibus per regiones & provincias omnis illa Israelitarum veterum terra, sive Chananæa fuit distributa, quarum quædam comprehensæ *tetrarchiarum* titulum sub Herodibus acceperunt; aliquando *regni*; rursus aliquando *provincia Romana*. Regiones illæ erant cis Jordanem *Galilæa, Samaria, Judæa, Idumæa* : trans flumen, *Perea, Batanæa*, quibus a septentrione *Ituræa, Antiochia, Trachonitis* conjunguntur. Singula cum cura eiunt expendenda, nec uni involvenda Geographiæ. Proinde primum de Tribubus agemus, divisione antiquissima : deinde breve de Regnis Israelis & Judæ : tandem de diversitate Regionum cum per se, tum prout in tetrarchias, in nova regna, in provinciam Romanam ipsæ regiones pro temporum mutatione sunt redactæ.

D I V I S I O I N T R I B U S.

Hæc ex libro Josuæ non potest incerta esse aut obscura, quia in illo & fines tribuum regularum, & cujuslibet oppida designantur : unde repetemus potiora, si prius summam eorum seu *ἰσχυρὰν* ex Josephi Antiquitatum lib. v, cap. 1. protulerimus. *Tum Josua, inquit, nomen tribubus & dimidia Manassuim terram per sortem ita distribuit :*

JUDÆ obtinuit omnis superior Judæa (ἡ κατωτέρη ἰουδαία) pertinens usque ad Hierosolimam. *Latitudo ejus Sodomiticum lacum attingebat. In hac sorte urbes erant Ascalon, Gaza.* **SIMEONIS** tribus sortita est Idumææ partem Aegypto & Arabia contiguam. **BENJAMIN** regionem accepit, quæ ab Jordane usque ad mare protenditur : latitudo vero præter inter Hierosolyma & Bethel : (corrupte Græcis Βεθαλει pro Βεθάναις.) *Angustia [εὐστάθεια καὶ ἀλγος] hac sortis est propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichum accipit*

rum. EPHRAIM terram ab Jordane usque Gadara [ἄρα Γαδάρ] in longum protensam sortita est: in latum patentem a Bethel usque Campum magnum.

MENASSE tribus dimidia in possessionem accepit agrum ab Jordane usque Bethsan, que nunc Scythopolis vocatur. Post hanc ISACHARIS terminus fuit a flumine usque Carmelum montem: latitudinis terminus mons Itabyrius. ZABULONITAE usque Genesariidem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti. Quae autem regio post Carmelum sita est, convallis cognominata ex ipsa re [κοιλὰς προσαγορευομένη] tota ASERITIS cessit, qua ad Sidonem est obversa, [ἐν τῇ Σιδῶν & τῇ ἑλεμὺν.] In hac portione urbs Arce, alio nomine Actipus. Quae vero orientem spectat usque Damascus urbem, & superior Galilea NEPHTHALITIS obigit Libanum montem & Jordanis fontes, qui ex hoc monte oriuntur, qua fines sunt Arces urbis septentrionem versus sita. DANITAE adepti sunt, quidquid vallis ad occidentem solem vergit, Azoto & Doris terminati. Horum est Jamnia & Gitta, & totus ager, qui ab Aicarone pertingit usque ad montem, a quo Jude tribus initium est.

Hæc de tribubus cis Jordanem Josephus: de ceteris non ita distincte lib. IV, cap. VII. egit. Ex his vero fit manifestum, proprie dictos Chananæos inter Jordanem & mare coluisse: vide Genes. x, comma 19. licet Amoritæ quoque ab eodem sint Chanaane, ut ex comitate 16 ejusdem capitis clarum est. Quod vero Ephraëmitica tribus ab Jordane ad Gadara extendi dicebatur, id forte Gazara legendum, aut ex nota dialecto interpretandum est. Gazara autem prope Joppen oppidum sunt hujus tribus. In tribu Issachar quædam obscuriora videntur, sed postea ex speciali enarratione fient clariora.

T R I B U S J U D A.

Ex Josuæ cap. xv. constat, fines ab austro fuisse Idumæam, ab extremitate lacus Asphaltidis, desertum Zin, Cades Barneam & Aegypti torrentem: ab oriente lacum jam dictum; ab occasu mare: a septentrione os ejusdem lacus, ubi Jordanem excipit, Bethsemes, Thimna usque Acaron, sive Ekron ad mare. Oppidorum numerus ingens, quæ ibi recensentur: e quibus vero, quod amplior regio erat quam pro una tribu, quædam, australia maxime juxta Idumæam, sunt tribui Simeonitidi adjudicata, quæ Josuæ XIX. recitantur, tredecim numero, e quibus sunt Beersabea & Siclag sive Ziclag, & Harma. In tribu Juda autem reliquorum notiora sunt Cades, Asor, Hesron, Remon, Taphua, Jerimoth, Adullam, Azec, Gedera, Misepha, Lachis, Ceila sive Kegila, Ether, Enaim, Achzab, Maresa: ad mare Aicarom & Azotus, quæ vero Danitis videntur contributa: in montanis, Jether, Soccoth, Cariathenna sive Dabir; Anim, Gilo, Ruma, Apheca: Cariath Arbe, quæ est Hebron: Maon, Carmel, Ziph, Jezrael, Thamna, Cariathbaal seu Cariathiarim; Nebsan, Civitas Salis, & Engaddi, cum parte Jebus sive Jerusalem.

Hæc sunt excerpta & insigniora oppidorum tribus Judæ nomina: omnia enim, etiam obscurissima enumerare nolui. Nec vero sunt omnia in magno illo numero, quem Josua recenset, exposita aut nominata. Nam Bethlehem, quæ & ipsa hujus tribus est, fuit præterita, cujus tamen mentio in patriarchæ historia Genes. xxxv, 19. gemino nomine facta fuit, antiquiore Ephrata; posteriore Bethlehem. Nec Gerara regis Abimelech, apud quem hospites patriarchæ fuerunt, Genes. xx. & xxvi. cujus situs in hanc tribum etiam incidit, quia inter Cades erat & Sur, Genes. xx, 1. nec Gessur in Davidis historia: neque celebris postea ævo Eleutheropolis: quamquam hujus nomen recentius est, & si non novæ urbis, tamen veteris & instauratæ nova adpellatio: cujus vero antiquum nomen nobis plane est incognitum, neque ex Eleutheropolis situ vel divinando potest inveniri.

Adrichomius singulis ab Josua enumeratis suum locum & sedem adsignavit, sed cujus ductu, aut quibus rationibus, nec ipse indicavit, nec alius facile hariolari potest. Conjecturæ & opinionis sunt pleraque: quam neque nos neglecturi sumus, si probabilis quædam conjiciendi ratio accessura est: quæ vero non in omnibus habebit locum, sed iis tantummodo, quæ & alibi in S. scriptura, aut in historiis & itinerariis occurrunt, aut ab interpretibus antiquis sunt explanata. Cetera transibimus, quorum sane multa & faciem & nomen, ut fieri solet, iterum iterumque post Josuæ tempora immutaverunt. Infra autem in alia & posteriore divisione locorum expositionem, quanta fieri potest industriam, instituemus.

T R I B U S B E N J A M I N.

Sors tribus Benjamin se ita habebat, ut tribum Judæ a meridie, tribum Ephraim a septentrione contingeret, & inter utramque esset media: ab oriente Jordanem habuit; ab occidente non mare sed tractus a Bethoron inferiore ad Judæ civitatem Kiriath Jarim. Quæ planius Josuæ xviii. omnia explicantur. Oppida hujus tribus sunt, *Febus* sive *Ferusalem*, solum pars illius major: nam aliqua pars etiam Judæ tributa cap. xv extremo: ut funiculus divisionis per urbem Hierosolyma transferit. Deinde *Hierichus*, *Beth-Hagla*, *Bethel*, *Aim*, *Ophra*, *Gaba*, *Gabaon* sive *Gibeon*, *Rama*, *Beeroth*, *Mizpa* seu *Mesphe*; *Capha*, *Sela* & alia dicto loco enumerata, xxvi numero: quibus addenda ex cap. xxi, 18. *Anathoth* & *Almon* Levitis attributa: & alia hujus tribus, ut *Ai* sive *Hai* prope Hierichuntem: *Emmaus*, quæ postea Nicopolis dicta. Sed de singulis infra.

T R I B U S E P H R A I M

E T

D I M I D I A M A N A S S E.

Josuæ cap. xvi termini Ephraim & Manasse inter se mixti traduntur; & cap. xvii seorsum Manassitidos tribus dimidiæ: neutrius autem oppida sic, ut in ceteris factum tribubus, sed tantummodo limitanea recensentur: media aliunde sunt colligenda ad supplementum. Id vero inde perspicitur facile, Ephraimiticam tribum australes partes tenuisse: dimidiam Manassitidem septentrionales. Utraque ab Jordane ad mare videtur pertinuisse.

In tribu EPHRAIM censentur *Sichem* sive *Sicima*, quæ postea Neapolis dicta: *Samarra* sedes regum & caput regni; *Thirza* sive *Thersa*, regia ante conditam Samariam; *Luz*, *Gophna*, *Silo*, *Taphua*, *Beth Horon* duplex, superius & inferius, *Lydda*, *Saron*, *Gazer* sive *Gazarta*, cetera. MANASSITIDIS fuerunt ab Jordane ad mare usque, *Salim*, *Bethbera*, *Bethsur*, postea Scythopolis dicta; *Machmetha*, *Thebez*, *Aser*, *Ephra* sive *Ophra*, *Thamach*, *Febulim*, *Endor*, *Galgai*, *Capharsabe*, post Antipatris dicta; *Magedo*, *Stratonis Turris*, *Dor*, & alia.

TRIBUS SIMEON ET DAN.

De Simeonitide tribu actum supra in tribu Juda, cujus sorte comprehendebatur. Termini ab austro succedunt in septentrionem, ut in occasum simul & ad mare recedant. Supra Simeonitidem tribum in septentrionem juxta mare ad Joppen usque sita erat *Danitica*, possidens eum tractum, qui partim cum Judæ, partim cum Benjaminis tribubus ab occasu cohærebat. Josuæ XIX hæc oppida dantur tribui SIMEONIS: *Bersabea*, *Sabea* sive *Seba*, *Molada*, *Hasersual*, *Baba*, *Asen*, *Eltholad*, *Bethul*, *Harma*, *Siclag*, *Bethmarchaboth*, *Hasersusa*, *Bethlebaoth*, *Sarohen*; quibus quatuor adjiciuntur, *Ain*, *Remmom* sive *Rimon*, *Athar* sive *Ether*, & *Asan*.

Oppida DANITARUM erant *Zarea*, *Esthaol*, *Irfames*, *Elon*, *Thimnatha*, *Ataron* sive *Ekron*, *Jehud*, *Bne-Barak*, *Gath-Rimon*, *Aieiarkon*, *Rakon*, cum termino, qui respicit Joppen. Hinc sexcenti profecti in septentrionem Chananæ extremum, oppidum *Lejem* sive *Lais* ceperunt, idque de phylarchi nomine *Dan* adpellaverunt, quod postmodum terminus Palæstinæ a septentrione fuit, cui in austrina plaga *Bersabe* respondit, ut ex nota formula constat, *omnis Israel a Dan usque Bersabe*.

ZABULON ET ISSACHAR.

ZABULONIS tribum vulgo Tabularum auctores ita definiunt, ut ab ortu lacum Genesaret habuerit, & inde mare versus ad Carmelum, aut ad ipsum mare excurrerit. Atque ita videtur Josephus lib. V Antiquit. cap. 1, pag. 141. illius sortem definiisse. *ἡ δὲ Γεννησαρίτις τὴν μίχρην Γεννησαρίτιδος, καθήκουσαν δὲ περὶ Κόρυμβλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον, Zabulonitæ ἡ δὲ Γεννησαρίτις lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.* Josuæ XIX illorum termini ignotis oppidis describuntur ita, ut neque Jordanis neque maris Chinereth ulla mentio habeatur: quæ causâ est, ut Lightfootus neget, illud *μίχρη* Josephi ad ipsum lacum deducendum ita esse, ut Zabulonitæ ad eum pertinuerint contigerintque; sed oram omnem lacus cis Jordanem vindicet tribui Naphthaliticæ. Provocat ad Josuam, qui cap. XIX 33, 34. in finibus Naphthali bis Jordanem memorat, superiorem seu supra lacum, & inferiorem, ex lacu egredientem, Judam versus, quod ibi non tam tribus nomen sit, sed Galilææ opponatur, cum qua bipartito ante ortum nomen Samariæ terram Chanaan dividerent. Accedit, quod versu 35 in urbibus Naphthali numerentur *Chammath*, *Rakkath*, *Chenereth*. *Chammath* autem vi etymii thermas significat, quæ videntur nobiles illæ Tiberienses esse, etiam Talmudistarum consensu, qui in Megillah fol. 5, col. 1. *רקת זו טבריא* *Rakkath est Tiberias*: & fol. 6, col. 1. *חמת זו טבריא* *Chammath est Tiberias*; dixerunt: Hicronymo autem Chenereth est Tiberias: quæ conciliari ex vicinitate possunt, per quam non longe distare potuerunt. Quod si est, ex cognitis mediterranea *Nazareth*, & *Sepphoris* Zabuloni forsitan relinquentur: oræ quæ erant, *Chorazin*, *Capernaum*, *Tarichea*, *Tiberias*, in sortem cadent Naphthaliticam, quæ sic longe & pæne nimis a septentrione in austrum decurret. Apud Josuam autem oppida Zabulonis sunt *Sarid*, *Dabrath*, *Japhia*, *Gutha*, *Hepher*, *Itha*, *Kazin*, *Rimon*, *Nea*, *Bethlehem*, alia, & hæc omnia obscura ac incertæ positionis: nisi quod *Kisloth Thabor* videtur ad montem Thabor vel Itabyrium situm fuisse, in collimitio Issachar, cui etiam attribui videtur Josuæ XIX, 18. Quæ propter Zebulon ita in mediterraneis maxime fuit, ut tamen fines ejus & mari & lacui essent propinquiore.

ISSACHAR autem sive ISASCHAR (nam utroque modo scribitur, priori Græcis, posteriori Ebræis) Zebuloni ab austro objecta ita, ut etiam angusto tractu ad Jordanem inter Manassitidem & Zabulonem pertigerit. Sic enim Josue XIX: *Hereditas tribus Issachar, Jezrael, Casaleth, Samem, Hapharaim, Seon, Anabarat, Rabboth, Cefion, Abes, Ramoth, Engannim, Enhadda & Bethpezez: & pervenit terminus ejus usque Thabor & Scythma & Bethfemes, erantque exitus ejus Jordani*, [LXX. *καὶ ἔσται διὰ μέσθου τῆς ὁρίαν αὐτῶν ὁ Ἰορδάνης*]. An vero etiam hæc tribus ad mare pertinuerit, disquiritur. Videtur non nullis pertinuisse, qui vero sententiam haud facile suam adprobaturi sunt. Etenim nulla maris in tribu hæc mentio apud Josuam, nec Josephus longius illam, quam ad Carmelum perducit: & Josue XVII, 10 tribus Aser Manassenses dicitur ab aquilone contingere, quod esse non potest, si ad mare quoque Issachar excurrit.

A S E R E T N A P H T H A L I.

Quæ supersunt in septentrionem usque ad Libani radices, tribubus Aser & Naphthalim adjudicata erant, illi, maritima; huic mediterranea a lacu Genesareth ad fontes, Jordanis & Ultra: nec vero suprema omnia ab Israelitis occupari & possideri potuerunt. Limitem constituit Josua ASERITIDI tribui ab austro Carmelum montem: a septentrione Sidonem magnam, saltem quæ ad illam vergunt. Nam neque Sidonem umquam, neque Tyrum Israelitæ possederunt: utique vero *ἑσθ*, finitima illarum. Mediæ urbes & ad latus orientis, quæ numerantur, obscuræ omnes sunt, *Helkath, Hali, Beten, Alamelech, Misai, Beth-Dagon, Uma, Apher, Rehob, Hamon, Cana*. Atque ita attingit Aser ab austro Manassitidem ex parte, ab ortu Zabulonem & Naphthali: occidentalis limes est mare magnum sive Phœnicium.

NAPHTHALITICI fines sunt ab *Heleph, Elon, Jekab, Jebnael* usque *Lecum*; & in meridiem ad Zabulonem, & in occidentem ad Aser: ab ortu vero Jordanes est. Urbes hujus tribus, pleræque munitæ, enumerantur *Zidim, Zer, Emath, Reccath, Gomer, Adama, Rama, Hazor* sive *Afor*; *Cedes, Edrei, Enhafor, Jeron, Magdal-El, Horen, Berbanath, Bethfemes*. Vide plura supra in Zabulone disputata.

TRIBUS TRANS JORDANEM.

Notum est, Mosen, victis regibus, Sihone Amorrhæorum, & Oge Batanææ, illorum possessiones petentibus Rubenitis, Gaditis & dimidiæ tribui Manasse, Deo adnuente, ita divisisse, ut Rubenitis australia, ab Arnone fluvio, Moabitarum limite; septentrionalia, id est superior Galaaditis & regnum Basan, dimidiæ tribui Manasse obvenirent: quæ mediæ interjacent, Gaditis, seu tribui Gad. Omnium horum terminus occidentalis erat Jordanes fluvius: orientalis varius propter varios populos, qui has tribus ab oriente sole accolebant. Moabitæ ab austro erant, ut tamen etiam in orientem extenderentur: & Amalekitarum pars, sejuncta a ceteris suæ gentis; & hi a tergo erant Rubenitidis tribus: Amorrhææ a tergo Gaditidis: supra quos alii Arabes usque ad Hermonem montem, objecti cum ipso monte tribui dimidiæ Manassitarum.

RUBENITARUM oppida narrantur Josua XIII, *Hesbon*, regia Sihonis, *Eleale, Bamoth-Baal, Jaza, Kedemoth, Mephath, Kiriat-haim, Sibma, Zereh Sahar, Beth Peor, Noh, Tigla* mons & circumjecta oppida. GADITARUM fuerunt *Jaser* sive *Jaser, Rabba G-*

leaditidos, *Mizpa*, *Beth-Haram*, *Beth-Nimra*, *Sachoth*, *Zaphon*, *Ramoth*, *Mabaniam*, *Betonim*, *Dibon*, *Aroer*, *Atharoth*. MANASSITIDIS pauciora recensentur, quamquam plura fuerint quam ceterarum tribuum, sexaginta numero, e quibus *Astaroth* & *Edrei* nominantur, & *Gessuri*, quod vero subigere non potuerunt. De ceteris, Gaulanitidis maxime, infra dicemus.

DIVISIO IN REGNA.

Non solliciti sumus de antiquissimis regnis, iisque minoribus, ac fere singularum civitatum, ut rex Salem, Geraræ, Sodomæ, Jericho, Ai, Jerusalem, Hebron, Lachis, Giser, Eglon, ceterarum, qui ex patriarcharum & Josuæ historia noti sunt. Regna illa majora intelligimus, Israelis alterum, alterum Judæ: illud decem tribuum; hoc duarum. Conjunctæ Tribus fuere sub Saule, Davide, Salomone: ab hujus excessu decem tribus abruptæ ab regno Davidis; duæ relictæ ejus posteris, Juda & Benjamin. Decem tribus novum regnum constituerunt, quod æque *Israelis* dictum, ut antea, duodecim quum tribus contineret: etiam *regnum Ephraim*, *regnum Samaria*. Caput ejus fuit *Sichem* aliquando, regia primum sedes Jerobeami, 1 Reg. xii, 25. quæ deinde ab eodem *Thirzam* fuit translata, cap. xiv, 17. ubi mansit etiam sub successoribus proximis, cap. xv, 33. xvi, 8. donec Omri conderet *Samariam*, constans postea regum domicilium. Ampli ergo fines hujus regni erant citra & trans Jordanem, inde a Syria per Galilæam ad limitem usque Benjaminiticum: &, a latere tribus Judæ, tribum Dan & Simeonis complexum, usque ad Aegypti fines extendebatur.

Ex quibus adparet, quam angusti limites alterius regni, quod a tribu potiore *Jude* *regnum* vocabatur, fuerint. Caput ejus fuit *Hierosolyma* in confinio Judæ ac Benjaminis sita. Termini Jordanes, & Mare magnum versus, communes cum Danitis; ex parte saltem si Philistæorum fortassis quædam oppida defecerunt, antea subacta a Davide, & a Salomone etiam possessa: quemadmodum *Gibethon* a Philistæis fuit recuperatum, & ab aliquot Israelis regionibus gravi obsidione repetitum, 1 Reg. xv, 27 & xvi, 15. A meridie viderur etiam fines angustior factus, quia jam tum a Salomone Idumæorum reliquiæ, auctore Hadado, regio genere orto, defecerant, qui si non omnem Idumæam, partem tamen illius sibi vindicavisse, non dubitare licet. Vide 1 Reg. xi, 14. Oppida hujus regni nobiliora supra in utraque tribu enarravimus, quæ præter caput & regiam sedem, quam diximus, erant *Jericho*, *Rama*, *Mizpa*, *Emmaüs*, *Bethlehem*, *Hebron*, *Lachis*, *Odollam*, cetera.

DIVISIO SUB ROMANIS.

Hasmonæi omnem terram, quam Palæstinam dicimus, alii Sanctam, alii Judæam laxè accepto vocabulo, possederant usque ad Hyrcanum & Aristobulum discordes fratres, quorum tempore Romani sibi jus in Palæstinam Pompejo duce adseruerunt. Capto Aristobulo & Romanum abducto, Cæsar Julius Hyrcano, quem Pompejus confirmaverat, Antipatrum adiecit, cui filius Herodes successit, Augusti beneficio non solum omnem Palæstinam, sed etiam Arabiæ ac Syriæ regiones ademptas consecutus. Ab Herodis morte divisio inter filios Augusti auspiciis cœpit fieri, & majori natu Archelao duæ ex paterno regno tetrarchiæ, Judæa & Samaria datæ: Herodi Antipæ Galilæa & Peræa: Philippo fratri Ituræa Trachonis cum adjacentibus tributæ. Damnato postea Archelao & in exilium ejecto, in provinciæ Romanæ, quæ possederat redacta, hoc est Judæa & Samaria: Antipa relegato, ejus tetrarchia

chia Agrippæ regno adjecta a Cajo Cæsare, cui & sub Claudio pars reliqua aviti regni accessit, & sublata forma provinciarum: quæ rursus a morte Agrippæ majoris fuit reducta, amplius quam ante fuerat, quod filius Agrippa cum Abilene solam Philippi tetrarchiam possedit, cetera relicta provinciæ. Vide Joseph. xvii Antiq. cap. xiii & lib. xviii, cap. i & ii, & lib. xix, cap. iv. & extremo.

Hiscæ temporibus, quibus Herodum familia Romanorum beneficio imperavit, aut provincia imposita Judæis fuit, non in tribus, sed in *tetrarchiis* terra fuit distributa, aut illæ cum provincia partitæ, aut aliquando regni precarii reducta forma: quæ singula per instabilitatem suam magis turbant geographiam, quam expediunt: majores autem regiones, quæ tum vocabantur, non subjectæ mutationibus erant; in quibus tutius etiam explicationem nostram absolvemus ita, ut a Syria incipiamus, ubi primum *Galilæa* occurrit: deinde *Samaritæ*, tandem *Judæa*; atque hæc cis Jordanem: trans flumen quæ sunt, exponemus postea. Hæc quæque illa divisio est, quæ in Evangelistarum libris celebratur, repetita in Actibus Apostolorum cap. ix, 31. καὶ ὅλῃς τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας, id est, per totam Palæstinam Cis-Jordanensem.

Fuit & alia divisio a Gabinio in quinque juridicos conventus (συνίδρια Josephus vocat) Romano more instituta, tres cis Jordanem, Hierosolymis, Hierichunte & Sepphoris sive Zippore Galilææ: & duobus trans flumen, Gadaris & Amathunte; sed brevi hæc fuerunt tempore, sed mutata post hæc sæpe forma reipublicæ, & ipsi conventus haud dubie fuerunt immutati aut aboliti. De iis vero Josephus lib. xiv, cap. x. potest consuli. Gadara cetera post Herodis mortem hereditatis sortis exempta cum Gaza & Hippos, provinciæ Syriæ ab Augusto fuerunt adjecta: quod idem Josephus lib. ii de Bello cap. ix perscripsit. Fuit enim, quando provincia divideretur, ut Tacitus notat annal. xii, cap. lvi. *Cumano Galilæam nationem, Felici Samaritæ paruisse.*

G A L I L A E A.

Galilæa dicta est גליל Ebraice Esa. ix, 1. quæ vox habet גליל כבוב secundum Kimchi, id est *notionem circuitionis*, aut tractus rotundi. Rara in Veteri Testamento appellatio, & multum, si bis terve inveniamus, quæ frequentissima est Evangeliiis. Præter modo indicatum Esaie locum, quem divinus Matthæus explanavit cap. iv, 15. de Salomone dicitur i Reg. ix, 11. Hiram Tyriorum regi viginti oppida dedisse בארץ גליל, *in terra Galilææ* quemadmodum Græci etiam interpretes reddiderunt, ἐν τῇ γῇ τῇ Γαλιλαίᾳ. Quod vero etiam quidam interpretes *Galilæa* mentionem Josuæ xiii, 2. fecerunt, in eo falsi sunt, & dixerunt conjungenda. Scriptum enim est כל גלילות פלשתים *omnes circuitus*, vel tractus *Philistæorum*: & Græci, πάντα ὅρια Φυλιστινῶν, *omnes termini Philistæorum*. Et Kimchi hunc locum גליל כבוב גלילית, vox גלילית *significat terminum*. Adde Chaldæum idem sententiam constructa voce תרומי *terminum*. Ejusdem originis est גלגל *Gilgal*, quod vocabulum alibi locum inter Hierichuntem & Jordanem significat, castris primis Israelitarum nobilitatum aliquando tamen etiam Galilæam. Josuæ xiii, 23. כל גלגל כבוב *rex gentium in Gilgal* Græci vulgati quidem γάλα, at Romano codice τῆς Γαλιλαίας. Conjungitur enim cum tribubus Kedes, Ador, Dor & aliis, qui in septentrionali parte Palæstinæ, hoc est circa Galilæam, imperabant.

Fuit autem *Galilæa* septentrionalis pars terræ Chanaan seu Palæstinæ, ab extremo Syriae limite inter Jordanem & Mediterraneum mare ultra lacum Genesaret producta. Dividitur ab Josepho lib. iii de Bello cap. iv in *Superiorem*, τὴν ὀψίαν, & *Inferiorem*, τὴν κατὰ Γαλιλαίαν.

Terminum utriusque communem ponit *Bersabem* quamdam, quæ vero ipsa, saltem certa ejus sedes, nobis est incognita. Ex sola igitur conjectura est limes inter utranque figendus, supra Carmelum montem, in aquilonem versus, atque inde ducendus ad Jordanem.

SUPERIOR GALILÆA incipit a finibus Tyrionum Sidoniorumque, & in ortum ad fontes Jordanis procurrit, post quos in ipso Jordane terminum habet. Maritima quæ tribui Aser adjudicata erant, nec omnia nec semper fuerunt ab Israelitis possessa, quemadmodum de monte Carmelo, in quo terminum Superioris posuimus, Josephus lib. III de Bello cap. IV ineunte, *Κάρμαλ τὸ πάλαι μὲν Γαλιλαίων, νῦν δὲ Τυρίων ὄρεα*, Carmelus quondam Galileorum, jam vero Tyrionum mons. Et Ptolemaidem ibidem cum territorio suo extra Galilæam ponit, quum tamen Ace sive Acco, quæ secundum Strabonem & Hieronymum ipsa Ptolemais est, in tribu Aser, quæ maritimam Galilææ partem sortita fuerat, Judic. I, commate 31 censetur.

Et Hieronymus duas constituit Galilæas, sed aliter denominat. Quæ enim Superior Josepho est, ipse vocat *Galilæam gentium*, ex Esa. IX, 1. & Matth. IV, 15. desumpta adpellatione. In Locis enim Ebraicis, *Dne*, inquit, *sunt Galilææ*, ex quibus una Galilæa gentium vocatur, vicina Tyrionum finibus, ubi & Salomo viginti quinque civitates donavit Hieronymo regi Tyri, in sorte tribus Nephthalim. Altera Galilæa dicitur circa Tiberiadem & stagnum Genesareth in tribu Zabulon. Hunc ducem plerique sequuntur, eandem Gentium Galilæam & Superiorem esse credentes: alii in diversas partes abeunt, vel de Inferiore Galilæa Prophetam & Evangelistam interpretantes; vel de regione quadam trans Jordanem flumen sita. Casaubonus in Matth. IV, 15. *Ad senior doctissimis Veteris Testamenti interpretibus, qui Galilæam τῶν ἔθνων interpretantur ex perpetua loquendi consuetudine Ebraeorum GALILÆA POPULOSA. Idem rectissime videntur mibi de Inferiore, non Superiore Galilæa hæc accipere. nam ibi fuit Capernaum.* Jo. Lightfoot Chorographia in Matthæum cap. XIX. vulgarem de septentrionali Galilæa sententiam tuetur: at in Marcum sect. II contendit, fuisse hanc Galilæam Gentium *πέρα τῆ ἰορδάνου, trans Jordanem*, & addito *Gentium* nomine distingui a Galilæa propria, quæ cis Jordanem erat: idque nexu verborum probare studet, *via maris trans Jordanem, Galilæa gentium.*

Pendet omnis controversia ex Esaïæ vaticinio, quod expressit Matthæus, recte inciso & explicato. Agit de terra Zabulon & Naphthali, quæ cis Jordanem erant: & his primum evangelii lumen exoriri dicit, quia prius, quam ceteri, in captivitatem fuerant abducti. Hieronymus in Matth. IV, 15. *Hi primum audiere Dominum prædicantem: ut, ubi Israel fuerat ab Assyriis prima captivitas, ibi Redemptoris præconium nasceretur.* Deinde dicit propheta, etiam *viam maris Genesareth trans Jordanem*, ubi Bethsaida erat & finitima, illa luce illustratum iri. nam & ibi multum Servator Christus versatus fuit. Denique illius novæ lucis ait participem superiorem regionem fore, quæ Galilæa Gentium vocata fuit. Hæc autem cis Jordanem in locis superioribus erat, quæ regio a variis & mixtis gentibus cognomen illud antiquitus adepta fuerat. Genes. XIV. memoratur Thidal מלך ניוֹ rex gentium, qui cum Amraphel & ceteris contra Sodomitas & Gomorrhæos profectus est. Et Josuæ XIII, 23. ostenditur, ubi fuerit illa regio, quæ a gentibus mixtis adpellationem habuerit, quum additur מלך ניוֹ rex gentium in Gilgal, id est in Galilæa, ut supra illorum nominum convenientiam probavimus: qui ipsi Lightfooto in Matthæum chorographicis observationibus videtur rex Hazor esse, quæ urbs juxta Aquas Merom, id est Samochonitidem lacum sita erat, quia victus ille potens rex fuit ab Josua, neque vero in catalogo victorum regum cap. XII memoratur, si non idem est rex gentium in Gilgal. Summa controversiæ, quam secundis casu Lightfootus agitavit, in eo consistit maxime, utrum verba, *Via maris trans Jorda-*

new, per adpositionem, ut grammatici vocant, de eadem regione sint interpretanda, & jungenda ut significant diversas partes, quod posterius nobis verisimilius videtur, quia accentu sakeph sunt disjuncta & diremta, etiam cum Genes. xiv, 1 & Josu. xii, 23. si distincta, conspirant magis & conveniunt: atque ita etiam Hieronymi salvari distinctio & interpretamentum potest. Quod vero de mixtis in Galilæa populis dicebatur, etiam a Strabone confirmatum est libro xvi, pag. 523. Postquam enim dixerat, Παλαιστίνης multa locα ἐκ τῶν φιλῶν ἐκείνην παλαιῶν, ἢ ἐκ τῆς Αἰγυπτίου ἢ τῆς Ἀραβίας ἢ τῆς Φοινίκης, a mixtis gentibus habitari, Aegyptiis, Arabibus & Phœnicibus; illico subjicit, οἱ δὲ οὗτοι γὰρ οἱ Γαλιλαῖοι ἔχουσιν, tales enim sunt, qui Galileam tenent.

Sic itaque vel tota superior Galilæa, vel pars illius, est *Galilea gentium*. Ejusdem Superioris etiam pars fuit terra CHAPUL, sita in Tyrionum finibus, חַבּוּל תְּרָס in terra Galilee, quod Græci interpretantur, ἐν τῇ γῇ τῇ Γαλιλαίᾳ. I Reg. ix, 11, 13. Viginti oppida habuit, quæ Salomo regi Tyrionum Hiramō dedit: cui vero displicuerunt, ideoque dicte sunt חַבּוּל תְּרָס terra Chabul. Josephus lib. viii Antiq. cap. 11 ubi hanc historiam persequutus est, videtur dicere, quasi recusaverit donum Hiramus, reliqueritque Salomoni διαμαρτυρίας, inquit, τῇ δυνάμει πειράσας πρὸς Σαλωμῶνα, μὴ δίδωται τῶν πόλεων ἡλεῖν, non valde probas, recipiari Salomoni jussu, sibi non esse opus eis oppidis. Addit: καὶ ἔπειτα προσηγορίσθησαν Χαβαλὸν γῆ. ex eo adpellata sunt Terra Chabalon: quod ait Phœnicum lingua ἡ ἀπείρεται, id quod displicet, sonare. Minora, credo oppida fuisse, Israelitici quidem juris, tribui Aser & Naphtali ademta, sed ab ethnicis ut plurimum habitata: ideo & displicuerunt Tyrio, & Salomo non ægre iis caruit. Quænam autem nominatim fuerint, ac quo loco & parte Galilææ posita, quod sacra historia silet, non possumus commemorare. Josephus quoque non plus tradidit, quam fuisse τῆς Γαλιλαίας, ἢ πρὸς τῆς Τύρου κειμένης, in Galilea non procul a Tyro sita. Doctissimus Castellus in Lexico Heptaglotto putat Chabul esse eam regionem, quæ postea ab urbibus primariis adpellata fuerit Decapolis. Verum hæc Decapolis, ut infra probabimus, non contemnenda oppidula, ut Chabul, habuit, sed plerasque urbes magnas atque validas: etiam omnis trans Jordanem fuit, præter Scythopolim, atque ita non prope Tyrum Decapolis, sed major illius pars, etiam ipsa Scythopolis a Tyro remota fuit longius.

In his finibus, sed longius a mari, orientem versus, sunt etiam fontes Jordani, de quibus Josephus lib. iii de Bello cap. xxxv Δουκὶ μὲν Ἰορδάνου πηγὴ τὸ Πάνιον, videtur Jordani fons esse Panion, sive, ut post paullo dicitur, κατὰ τὸ Πάνιον, juxta Panion seu Panion, quo nomine & mons, & fontes sub illo monte significantur. Idem lib. i de Bello cap. xvi de Herode patre: Alterius terra adjectione ab Augusto donatus, aliud e templum ex alio marmore, κατὰ τὰς Ἰορδάνου πηγὰς, juxta Jordani fontes constituit. κατὰ τὸ Πάνιον ὁ τοῦτο, ἵδμεν περὶ μὲν τῆς ὁδοῦ εἰς ἄπυρον ὑψὺ ἀνατείνεσθαι. Panion locus iste vocatur: πῆμονος quidam vertex in immensam altitudinem attollitur. - - κατὰ τὰς ἑλπίδας εἰς ἀντίστοιχον αἰ πηγὰς, foris [extra speluncam sub monte] ad radices montis oriuntur fontes. καὶ γὰρ μὲν. οἷς ἵνα δοκῶσι, ἵδμεν Ἰορδάνου, & hoc, ut quidam putant, Jordani est principium: ipse vero τὸ τὸ ἀντιπρὸς, quod verius est, infra demonstraturum esse promittit. Sed de hoc postea: jam de monte Panio testimonia clariora proferenda. Eusebius lib. vi Hist. Eccles. cap. xvii. κατὰ τὰς αἰτίας. διακρινόμενος ἐν ταῖς ὑψηλαῖς τῷ καλεσμένῳ Πάνιον ὄρει πηγὰς, ἃς ἂν καὶ τὸν Ἰορδάνον [φύει] προχέουσι, ἀπὸ τῶν ὄρει, qui ibi [ad Cæsaream Philippi] visuntur ad radices montis Panion, & qui usque Jordanem proficiunt. Nummus etiam M. Aurelii Mediceus, inscriptus ΚΑΙΣ. CEB. ΠΡ. ΚΑΙ. ΑCΥ. Μ. ΠΑΝΕΙΩ, Cæsarea Augusta sacra & inviolabilis sub Panion montem potius, quam aliud, consueta formula per ὑπὸ, sub, ostendit: ut Plinio non possumus per omnia assentire, lib. v, cap. xv. dicenti: Jordani amnis oritur e fonte Panion.

qui cognomen dedit *Cæsarea*. Esto fontem dictum etiam *Paneadem*: non tamen a fonte potius, quam monte *Paneo*, qui & fonti nomen dedit, cognomentum urbis esse, ex nummo supra & aliis monumentis probavimus.

Sed negavit Josephus, hanc primam Jordanis originem esse, & veriore lib. III de Bello cap. xxxv. his verbis demonstravit: *Jordanis fons Paneum esse videtur: φέρται δὲ ἐπὶ γῆναις τὸ το κρυπτός ἐν τῆς καλυμμένης Φιάλης, sed revera hinc terra conditus fertur ex Phiale, quæ ita vocatur. Hæc autem est, qua in Trachonitidem ascenditur ad cxx stadia a Cæsarea, ad dexteram non longe a via. Et proprie quidem ex rotunditate PHIALA dicitur lacus, rose speciem præferens.* Hoc autem esse Jordanis principium, a tetrarcha Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is namque missis in *Phalem palcis* (ἀχυσά dixit) quas κατὰ τὸ Πάνιον, ἴδιον ἰδόντων οἱ πάλαι γινώσκοντες τὸν ποταμὸν, εὗρεν ἀνιχνεύοντα, juxta *Paneum*, unde olim nasci illud flumen crediderunt, invenit redditas. Duo igitur fontes fluminis Jordanis sunt, primus, & vera origo in lacu *Phiala*: secundarius, qui ex isto per subterraneum meatum alitur, sub *Paneo* monte, qui vulgo habitus pro primo fuit, antequam tetrarcha Philippus veriore originem experimento inveniret. Quo ipso vulgares chartæ erroris arguuntur, in quibus duo fontes longe inter se disjuncti & longius etiam a *Paneo* in septentrionem remoti, pinguntur, quorum alter *Jor*, alter *Dan* adpelleretur, quod fabulam sapit, nihilque documenti vel in historia vel geographia habet.

Quum itaque apertum flumen Jordanis incipiat a *Paneade* (nam tecta superiora sunt & sub terra latent) inde prono cursu fertur, ut Josephus ibidem tradit, ad lacum, qui *Semechonitis* sive *Samachonitis* vocatur, quem secat; & deinde ad alium lacum *Genesar*, seu *Genesareth*, sive *Tiberiadis*, devolvitur; Priorem lacum Josephus dicto lib. III de Bello cap. xxxv. ab Jordane permeari tradit: κόπτει τὰ τῆς Σεμεχωνίτιδος λίμνης ἔλη τε καὶ τέλματα, *Semechonitis lacus paludes secat* [Jordanes] *canosas*. Et lib. IV, cap. I. πρὸς τῇ Σεμεχωνιτῶν λίμνῃ, *ad Semechonitarum lacum*, qui triginta litus stadia, longus sexaginta, διαίρει αὐτῆς τὰ ἔλη μέχρις Ἀάθνης χωρίου, *paludes suas extendit usque ad locum Daphnen dictum*: qui deliciosus copia fontium est, & nomen sorte ex similitudine *Daphnes Antiochenæ* habet. αἱ πηγὲς τρεῖς εἰσὶ τὸν μικρὸν καλυμμένον Ιορδάνην ὑπὸ τὸν τῆς χρυσοῦς βοῦς νεὼν προσιμύπτει τῷ μεγάλῳ, *Hi fontes augent Minorem, ut vocatur, Jordanum sub feno Bovis aurea, atque deducunt in Majorem.* Et alibi *Minoris Jordanis* fecit mentionem lib. V. Antiq. cap. II, extr. ubi dicit, ὑπὲρ Ἰν τῷ Λιβάνῳ οὐρὸς καὶ ἐλάσσοι Ιορδάνην τῶν πηγῶν, *non longe a monte Libano, & Minoris Jordanis fontibus.* Et lib. VIII, cap. III. ἐν Δάβη, ἡ δὲ ἔστι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ Ιορδάνου, *in Dan* [vitalam unam Jeroboam posuit] *quod oppidum est apud fontes Jordanis Minoris.* Minor itaque Jordanes est a fontibus ad lacum usque *Semechonitidem*. Quod vero Majoris nusquam alibi facta est descriptio; Lightfootus censet, non esse hunc alium rivum sive alveum, sed *Parvum* esse a fontibus, ad usque *Semechonitidem*: eundemque fluvium, jam auctiorem, adpelli *Majorem*. Vide Chorogr. Matthæi cap. LXVII.

Sed ad *Samachonitidem* (nam & Σεμαχωνίτις scribitur ab eodem Josepho lib. V Antiq. cap. VI) quam percurrit Jordanes, revertimur. Qui id nomen præter Josephum ex antiquis ferat, comperit non habemus. Plures censent esse מֵי מֶרֶם *Aquas Merom*, Josuæ XI, 5. ubi Græci ἐπὶ τῇ ὕδατι Μερὸν, *ad aquas Meron*. Castra ibi Jabin, rex urbis Hazor, habuit, quum victus ab Josua est, & exercitus ejus usque ad Sidonem in fuga cæsus. Probabilis opinio, quia aliæ nullæ notabiles aquæ in superiori Galilæa inveniuntur: & rex urbis Hazor illis castris præerat, quæ ad *Aquas Merom* fuerunt posita. Hazor autem sive Asor, Græce Ἀσώρος, ὑπὲρκειται τῆς Σεμαχωνιτιδος λίμνης, *juxta lacum Samachonitum sita fuit*, ut Josephus lib. V Antiq. cap. VI. tradidit. Nec intolens lacum vocare sim-

simpliciter, *aquas*. Idem Josephus lib. xiii, cap. ix. ἄρς τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Γεννησάρου καλεῖται, *castra ponens in Galilaea ab aquis Genesaris, ut vocantur*, id est, ab lacu Genesaret. Jordanes eluctatus paludes Samachonitidas, διαμείψας ἰτίους ἑκατὸν ἕκατος σταδίων, *emensis aliis stadiis centum viginti, post oppidum Juliadæ, Genesar lacum medium secas*. Dum aliis dicit cxx stadiis, non breviorē cursum a Paneade a Samachonitin fuisse (qui omnino longior videtur) arguit. Atque hæc de Jordane, in quantum Galilææ latus ab oriente claudit ac terminat.

Ab occasu Superioris Galilææ terminus est Mediterraneum mare inter Tyrum urbem & Carmelum montem interceptum. Etsi enim limes ad Sidonem usque a Moïse ac Josuâ tractus fuit, tamen certo Dei judicio factum, ut nec Sidone nec Tyro Israelitæ umquam potirentur: de quibus propterea in Syrophœnice a nobis actum fuit. Incidebat in hoc latus Aseritis Tribus, cujus permulta quidem oppida Josuæ xix enarrantur, sed ignota sere omnia, quibus sedes certa minime potest definiri. In his etiam est *Cana* Josuæ xix, 28, quæ Hieronymo est *Major Cana*: de qua in Minore Inferioris Galilææ aliquid dicturi sumus. Neque Ptolemæus in litore post Tyrum plura habet quam *Ecdippa* & *Ptolemaidem*, quæ etiam in sacris fuerunt sub aliis nominibus memorata, illa videlicet *Achzib*; hæc *Acco* vel *Accho* dicta. Prima post Tyrum *Ecdippa* est, Ptolemæo auctore. Etiam Plinius lib. v, cap. xix. *oppidum Ecdippa*, inter Tyrum & Ptolemaidem eodem, quo Ptolemæus, ordine. Josephus lib. i de Bello cap. xi. format *Εκδιππον*, *Ecdippon*, τοῖς καὶ ἀχθίου, inquit, ὡς τὸ ἴδιον παραθαλασσίῳ χωρίῳ, ὃ καλεῖται *Εκδιππον*, *deductis in aliquem maritimum* [Galilææ] *locum, cui Ecdippon nomen est*: incertum quo casu, primo, an secundo, ut *χωρίον* repetatur: Hieronymus in Locis Ebraicis, *אחזאב Achzaba, in tribu Aser, in qua alicuius permañerunt*. Hæc est & *Dippa* in nono milliaro Ptolemaidis pergentibus Tyrum. *Dippa*, lege *Ecdippa*, quod haud dubie Hieronymus scripsit. Cujus nominis ex *Achzib* deductionem erudite Lightfootus monstravit, i Syrorum more in *z* mutato, & subleata adspiratione, ac *z* durius pronuntiato, unde *Aczibba*, & alia dialecto *Ecdippa* oritur. Talmudistæ etiam *אחזאב Achzab* scripserunt, quod idem Lightfootus Chorograph. Matt. cap. lxxv observavit.

Quod si ita est, & nono milliaro a Ptolemaide distat oppidum *Ecdippa*, ut Hieronymus dicto loco prodidit, male in Tabulis pluribus prope Tyrum, longe a Ptolemaide, hic locus positus est: nec si quis conjectura, ut Bonfrerius fecit, ex Josuæ xix inane litus vult supplere, oppidorum nomina *Heleac*, *Chali*, *Beten*, *Achzaph*, non inter *Ecdippam* & *Ptolemaidem*, sed inter Tyrum & *Ecdippam* collocanda essent, si omnino fuerunt in litore, & cum ordinem, quem tribuit Bonfrerius, inter se tenuerunt. Sed hæc incertiora sunt, nec ex Josuæ verbis sedes definita assignari.

Est non longe ab *Ecdippa* mons altissimus, *Scala Tyriorum* dictus, centum stadiis a Ptolemaide, atque ita *Ecdippæ* a septentrione imminens, quæ Hieronymus in nono a Ptolemaide milliaro posuit. Josephus lib. ii de Bello cap. xvii. montes, quibus Ptolemaide longinquo cincta sit, enarrans, τῷ δὲ, inquit, ὑψηλοτάτῳ κατ' ἀρχὴν, ὃ καλεῖται Κλίμακα Τυρίων, ὃ ἰσχυρόν, καὶ τοῦτο δι' ἑκατὸν ἀφ' ἑκατὸν ἑκατὸν. *altissimo monte* [Ptolemais vallata est] a *septentrione*, *quem accolæ scalam Tyriorum vocant*, & distat [a Ptolemaide] *centum stadiis*. In Talmud vocatur *סלע זור Scala Zor*, id est, *Tyri*. Vide quæ Lightf. d. l.

Ipsa nunc *Ptolemais*, ex prædicta distantia, in litore sequitur, olim *Acco* sive *Accho* Judic. i, commate 31. dicta, unde profanorum *Acco*, *Ace* est, cui vocabulo, ut soliti sunt, fabulam admiscuerunt, quod Hercules ibidem sanatus fuerit ex ulceribus, quæ ex Lernæ hydræ moribus acceperat. *αἰκωῶν* enim *mederi* est. Stephanus Byzantius

**Acc.* hanc fabulam ex Claudio Julio exposuit, quasi Hercules nomen urbi imposuerit. Hæc postmodum *Ptolemais* ab Aegypto rege fuit adpellata. Strabo lib. xvi, pag. 521. Πτολεμαῖς, μεγάλη πόλις, ἢ Ἄκην ἀνέμαζον πρότερον, *Ptolemais*, urbs magna, quam prius *Acen* nominaverunt. Et Stephanus in Ἄκην : αὕτη Πτολεμαῖς ἰκαλεῖτο, *Hæc Polemais* [postea] vocabatur. Esse autem *Acen* hanc eandem, quæ *Aco* seu *Acco* in sacris adpellatur, Hieronymus auctor est in Amos i, 2. *Carmelus*, inquit, juxta *Ptolemaidem*, quæ prius vocabatur *Accho*, [alii *Accho*] mari imminens. Græci Judicum interpretes scribunt, *Ακχ*, & aliis libris *Ακχ*, & male *Ακχ*. Et situs ipse comprobatur ac vicinitas Carmeli, & tribus Aferitis, in qua Judicum libro cap. i, comm. 31. censetur. Ante Aegypti regnum Macedonicum, etiam sub initium ejus, *Ace* Græcis Latinisque dicebatur. Diodorus Siculus lib. xix, cap. xciii. κατέσκαψεν Ἄκην τῆς Φοινίκης Συρίας, destruxit [Ptolemaeus] *Acen* *Ptolemaes* Syriae. Corn. Nepos Datame cap. v. nuntium ad exercitum *Acen* misit. Tandem colonia Romana facta est sub Claudio. Plinius lib. v, cap. xix. colonia *Claudii Cæsaris Ptolemais*, quæ quondam *Ace*. Quod nummus Caracallæ confirmat cum Serapidis, in Syria frequenter culti, imagine, inscriptionem COL. PTOLE. præ se ferens.

A duobus stadiis prælabentem rivum habet *Belum* sive *Beleum*, arenas volventem vitris conficiendis maxime idoneas. Plinius jam dicto loco : *Belus*, vitri fertiles arenas parvo litri miscens. Ipse e palude *Cendevia* a radicibus Carmeli profuit. Juxta colonia *Claudii Cæsaris Ptolemais*. Et Josephus lib. ii de Bello cap. xvii. τῇ δὲ ἄστυ ἀπὸ δύο σταδίων ὁ καλούμενος Βέλος ποταμὸς παραρρεῖ παντάπασιν ὀλίγῳ. Ab ea autem urbe [Ptolemaide] distans duobus stadiis præterlabitur fluvius, quem *Belum* vocant, exiguus prorsus. Juxta cum dicit vallem rotundam esse, quæ vitri arenam gignat, ut quamvis multis navibus avehatur, exhauriri tamen nequeat. Strabo loco ante dicto totum litus, quod inter Tyrum & Ptolemaidem est, ὑαλίνῳ ψάρμῳ, vitriariam arenam habere tradit : ut tamen præstantior sit *Beli* amnis & circa eum. Stephanus in Ἄκην hunc fluvium etiam Βέλον, *Belum*, duabus syllabis, vocitavit, ut Plinius : Josephus autem tribus *Beleum*.

Ptolemaidem dicit Hieronymus in Esa. xxix, 17. *Carmelum* montem imminere : sed non proxime imminet. Interjacet oppidum *Gaba*, ut in versione est Josephi lib. iii de Bello cap. iv. ut in Græco, Γάβαλα, *Gamala*, quæ Carmelo προσέχου, conjuncta est. In Vita etiam *Gabam* id oppidi vocat, eique a vicesimo stadio conjungit *Basaram* : & ἐν μεθόρει τῆς Πτολεμαϊδὸς κειμένη, in confinis *Ptolemaidos* sitam dicit. Superiori loco idem Josephus addit, *Gabam* equestri colonia ab Herode fuisse auctam, quam ideo vocat πόλιν ἱππίων, oppidum equestre, quia rex Herodes ἀπολυομένους ἱππῆς, dimissos equites in illud deduxerit. *Basara* (in versione *Besara*) aliunde, quam ex hoc Josephi loco, nobis non est cognita. Atque hæc ad Carmeli radices, qua septemtrionem spectant, desit Tribus Afer, &, quod probabile videtur, Superior etiam Galilæa litoralis. Diversa ab hac *Gaba* Josephi est Plinii *Gabe* lib. v, cap. xvi. i. extremo, quam cum Syriæ oppidis Abile, Arca, aut cum Cæsarea Paneade componit, & forte *Gaba* Ptolemaei est in Phœnice mediterranea, e Tyri regione, seu adversus eam, constituta.

Hæc de litore superioris Galilææ. Mediterranea & quæ ad Jordanem, orientalem limitem posita, minus cognita habemus. Propiora fuerunt, quæ olim in Tribu Afer recensentur : *Acob* seu *Robob*, sive *Rebob*, gemina in Aferitide ad septemtrionem, Numer. xxi, 22. ubi terræ Hemath aut Syriæ dicitur proxima. Eadem Josue xix, 28. ubi limites Canaanitarum urbes narrantur ab aquilone, *Ebron*, *Rebob*, *Hamon*, *Cana*, usque ad *Hamath magnam*. Altera paullo inferior eadem in vers. 30. memoratur, *Uma*, *Aphek*, *Rebena*. Cuius locus minus notus : nec oppidi *Amad*, Græce *Αμαδ*, Hieronymo *Amad*, Josue xix, 26. neque *Absaph*, *Buten*, *Hali*, ibidem vers. 25. *Aphek* tabulæ ab

Acco seu Ptolemaide in ortum ponunt. De *Gabala* Ptolemæi e regione Tyri, paullo ante dictum est. Levitarum in Aseritide quatuor oppida enumerantur, *Misael*, *Abdon*, *Helkath*, *Rebub*, Josuæ xxi, vers. 30. e quibus priora in austro hujus tribus videntur sita fuisse.

Regio Superioris Galilææ quæ Jordanem spectat, a septentrione in austrum ita est disposita ab Jordanis fontibus ad usque lacum Genesareth, per sortem tribus Naphthali: Terminus, qui hic ponitur, inter Libanon & Hermonem dicitur situs Josuæ xi, 17. & cap. xii, 7. & cap. xiii, 5. vocaturque *Baalgad*. Eusebio & Hieronymo est πάλαι, oppidum, seu, ut interpretes loquuntur, *civitas in campestribus Libani ad radices montis Hermon*. Sed quia Hermon ab ortu Libani prospicit, videtur locus ad Auranitidem potius pertinere, quam supra Galilæam, supraque fontes Jordanis situs esse. De fontibus Jordanis antea actum fuit, qui creduntur circa Paneum montem aut Cæsaream Philippi esse, ubi erumpit fluvius, postquam sub terra inde a Phiala, lacu quodam, occulte lapsus fuerat. An vero Cæsarea illa Galilææ fuerit, in qua multi ponunt; non sine causa dubitamus. Limes Jordanes erat hæc vero renascenti flumini ab ortu fuit adposita, atque ita extra limitem Galilææ. Deinde in divisione regni Herodis Galilæa filio Antipæ cecidit; Philippo, conditori hujus urbis Trachonitis & Ituræa, qui eam in suo, non fratris, territorio exstruxit, quamlibet inconfinitio utriusque.

Dan autem oppidum ad sinistram illius fontis erat, antea *Leshem* vel *Lais* dicta, quod nonnulli putant ipsam Cæsaream illam esse, quam tetrarcha Philippus instauravit. Vicinum *Dan* oppidum fuit *Panædi*; non ipsa *Panæas*, quæ postmodum dicta Cæsarea. Hieronymus in *Locis Ebraicis*: *Dan viculus est in quarto a Panæade milliaro milibus Tyrum: qui usque hodie sic vocatur, terminus Judæe provincie contra septentrionem*. Historia deductæ Danitarum colonie in oppidum *Lais* sive *Leshem*, quod ex eo *Dan* adpellatum fuit, per anticipationem refertur Josuæ xix, 7. & vero loco ac tempore Judic. xviii, 27. Et Josephus lib. v *Antiquit.* cap. 11. coloniam illam dicit sitam πάλαι τὸ Λιβάνου ὄρος καὶ ἰλαστὸν ἱερὸν τῶν παγῶν, καὶ τὸ μέγα πῶδιον Σιδῶνι πάλαι ὄνομα μὲν, *hanc procul a Libano monte & minoris Jordanis fontibus, unius diei itinere a campo magno Sidonis*. Hoc oppidum autem terminus erat, unde Israelitarum olim populus a septentrione censebatur, de quo trita existat formula multis locis: *Omnis Israel, a Dan usque Bersabe*.

Fuit & *Kedes* in tribu Naphthali, asylum, Levitarum oppidum, Josuæ xxi, 32. quod Judic. iv, 6. *Kedes Naphthali* discriminis causa vocatur. Josephi scriptura variat, *Κάδου*, *Κάδου*, τὰ Κάδου & ἡ Κάδου. Interpres ejus lib. v *Antiq.* cap. 1, pag. 140. *superiorem Cedesiam* memoravit, sed malim Græca ita incidere ac interpretari: πρὸς Βερόθη πάλαι τὴν Γαλιλαίαν τῆς αἰς, *Kadous in παλαιῇ, ad Berotham oppidum Galilææ superioris, non procul a Cades*. Nec vero discrimen negamus, quia & alia *Kedes* fuit in tribu Issachar, 1 Paralip. vii, 2. quæ Josuæ xix, 20. videtur *Kishon* adpellari. Sed de Galilææ oppido Josephus dicto loco pag. 142. αὐτὰς αἰς fluvium enumerans, tribus Judæe Hebronem; Ephraim Sicma sive Sichem: τὰς Νιφθαλιῶν δὲ Κάδου. *Naphthalinios autem Kedeshm*. Et lib. xiii cap. 11. προσεβόησαν εἰς Κάδου πάλαι. πλεονάζει δ' εἶναι αὐτὰ τῆς Τυριαντῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, *quoniam Kedeshm vocassent, urbem Tyriorum iuxta & Galilææ propinquam*: id est in utriusque confinio, quæ Tyriorum ager distinctus a Galilæa erat. Ibidem, paucis interjectis, μέχρι Κάδου, καὶ τὴν *ad Kedem*, plurali numero: at lib. 11. de Bello cap. xxxiii. ἐπὶ Κάδου τῶν Τυριαντῶν καὶ Κιλικῶν *Tyriorum*, quorum potestate aliquando fuit. Situm ejus in *Locis Ebraicis* Hieronymus ita describit: *Cedes, sorus Naphthalim, civitas sacerdotalis ac fugitivorum, in Galilæa: super montem Naphthalim*. Sed & hanc cepit rex Assyriorum, quæ nunc Cades vocatur in Syria pro Tyrus milliaro procul a Panæade.

De *Berotha* supra in Kedes ex Josepho diximus in superiori Galilæa, non procul a Kedes five Cedasa sitam fuisse. Ejus mentio est Ezechielis xlvii, 17. ubi in terminis Israelis cum aliis oppidis recensetur. Josephus lib. v Antiq. cap. 1. ibi Chananæorum reges, quos Josua uno prælio vicit, habuisse castra tradit, quæ Josuæ xi, 5. ad Aquas Merom, seu Samachonitidem lacum dicuntur fuisse posita. Haud longe ergo a lacu illo Berotha fuit oppidum.

Ad lacum illum proxime adposita fuit *חזר*, *Hazor*, interpretibus Græcis *Ἀσώρ*, Josepho, *Ἀσώρ*, *Aforus*; Hieronymo *Afor*. Josuæ xi, 10. dicitur caput omnium regnorum septemtrionalium Palæstinæ. Josua expugnavit, & interfectis omnibus incolis, igne ædificia delevit. Restitutam fuisse ex Judic. iv, 2. & 1 Sam. xii, 9. manifestum est: nec vero tum ab Israelitis fuit habitata, sed mansit indomitis Chananæis, licet in sorte Naphthali recensita fuerat, Josuæ xix, 36. Situm Josephus nobis indicat lib. v Antiquit. cap. vi. historiam Judicum cap. iv. exponens de Jabin rege, in cujus potestatem Israelitæ a Deo fuerant traditi. *Εὐτὶς ἐξ Ἀσώρου πόλεως ἐρμώμηντο. αὕτη δ' ὑπὲρκειται τῆς Σαμαχωνίτιδος λίμνης. Is, [Jabin] ex urbe Aforo ortus. Hæc vero sita est super Samachonitidem lacum.*

Haud longe forsan aberat *Haroseth Gentium*, sedes Sisseræ, qui exercitum Jabin, regis Hazor, regebat, ut Judic. iv, 2. refertur: nam pars Galilææ superioris cognomen *Gentium* habuit, ut supra ex Josuæ xi, 23. ubi rex Gentium Gilgal aut Galilææ memoratur, demonstravimus. Prope lacum illum etiam *Daphne* *χελών*, *regiuncula* fuit amenissima & fontibus irrigua, unde nomen videtur esse, imitatione forsan Daphnes illius deliciosissimæ, quæ juxta Antiochiam Syriæ ad Orontem amnem est. Josephus de Bello Jud. lib. iv incunte: *διὰ τὴν αὐτῆς τὰ ἔλη μίχεται δάφνης χελών τὰτε ἄλλα τρυφῶν, καὶ πηγὰς ἔχουσα, καὶ τρέφουσα τοὺς ἀνθρώπους καλῶμενον Ἰορδάνην, Extendit [Samachonitis lacus] paludes suas usque regionem Daphnen: quæ tum alias deliciosa est, tum fontibus abundat, qui Minorem, quem vocant, Jordanem mirum & augent.*

Fuit & *Hamath* in Naphthali, Ebr. *חמא*, Græce *Ἀμμαθ*, Hieronymo *Amath*: quod quia Josuæ xix, 35. cum *Cinereth* oppido conjunctum est, a quo alter lacus cognomen tum habet; ad austrum Galilææ superioris existisse probabile admodum videtur. Ipsum autem oppidum *Cinereth*, five *Chenereth*, ut Hieronymus scripsit, Græcos imitatus, in Galilæa inferiore cum ipso lacu, quem denominat, explicabimus. Præterea in Superiori Galilæa tres vici sunt, *χῶμαι πέντε πηλώδεις*, *vici maxime prærupti*, quorum nomina sunt *Jamnia*, *Ameritha*, *Charabe*. Hos bello Romano ingruente Josephus, dux bellicus æque, ut clarus postea historicus, munivit, quod ipse in Vita sua pag. 1013. memoravit: sed qua sede singuli fuerint, non est commemoratum. Idem lib. ii de Bello cap. xlii. eadem sua munimenta enarrans nominat *τὴν Ἀχαβάριον πέτραν, καὶ Σίφ, καὶ Ιαμνὶθ, καὶ Μερῶ. Ahabarorum Petram, & Seph, & Jamnith, & Mero*. Neque hæc sunt notiora: & *Jamnith* eadem quæ in Vita *Jamnia* vocabatur: & vox *Mero* consonat aquis *Merom*, quæ Samachonitis lacus fuit, ut conjicere possis, ibidem forsan sitam fuisse.

GALILÆA INFERIOR Superiori ab austro subjacet; Samaritanæ regioni a septentrione: ab ortu lacum Genesaret habet; ab occasu montem Carmelum & mare. Continet etiam tribum Zabulon: & in Naphthali quoque & Issachar ex parte suos fines profert, in Iam, ab aquilone; in hanc, ab meridie. Communis terminus τῆς Γαλιλαίας ἐκείνης, utriusque Galilææ, ut Josephus lib. ii de Bello cap. xlii. vocavit, difficulter definitur, quod nequam determinate legimus descriptum. Josephus quidem in *Bersabe* quadam constituit litem communem, lib. iii de Bello cap. iv. sed æque incerti situs oppido. Talmudicæ d' scilicet a sycaminis petunt, quæ in inferiore nascantur, non itidem in superiore:

quod universale non est, nec fundamentum localium differentiarum, quæ aliunde ducendæ sunt, vel a montano situ respectu camporum & planities, quod Jo. Lightfooto in Joannem Chorographia placet; vel a flumine Jordanis, quæ ratione plures provinciæ in superiorem, quæ propior fontibus est, & inferiorem distinguuntur.

Nobilior frequentiorque hæc Inferior est quam Superior, ideoque *Galilea* simpliciter vocatur; Superior autem cum additamento τῆς ἄνω plerumque, aut *Gentium*. Sic Josephus in Vita sua pag. 1013. enarrat, quos vicos ipse muniverit κατὰ τὴν ἄνω Γαλιλαίαν in *Superiore Galilea*; subdit autem, ἔχοντα δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πόλεις μὲν . . . πόλεις δὲ, . . . πόλεις vero etiam in *Galilea* urbes, vicos, cetera, nominatim *Taricheas*, *Tiberiadem*, *Sepphorim*, *Jotapata*, *Itabyrium*, alia, quæ omnia in inferiore sunt *Galilæa*, quam simpliciter *Galileam* dixerat. Non ergo cum doctissimo viro Jo. Lightfooto consentimus, qui dicto loco, *Fallor* inquit, aut *SUPERIOR* emphatice aliquando vocatur *Galilea*, nec immerito, quia *Inferior* vocari posset Μέγα πῆδιον, *Campus magnus*. Provocat ad Joann. iv, 43, 44. ubi Salvator ex *Samaria* in *Galileam* dicitur profectus, adjuncta ratione, quod in patria prophetæ non habeat honorem. Jam vero patriam seu educationis locum esse in inferiore; ergo *Galilæam* ibi *superiorem* esse intelligendam. At vero quot loci illius apostolici sunt interpretationes? alia est Origenis, alia Augustini, iterum alia Cyrilli: ut recentiorum dissensiones taceamus. Simplicissime patria est *Nazaret*, in australi limite inferioris *Galilææ* sita, quam præterit obdictam caussam *Jesus*, & in interiora Inferioris usque in *Cana* venit, quæ ultimæ est in Inferioris tractu septentrionali, juxta limitem utriusque regionis.

Incipimus a *lacu*, quem *Jordanes* transit dirimente hanc *Galilæam* ab *Gaulanitide*. Unde Josephus lib. iii de Bello cap. iv. de *Galilææ* limite: πρὸς τὴν Ἰερπὴν καὶ τὴν Γαδάρην ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν, καὶ ἐκ τῆς Γαυλιανίτιδος ὁρίου, ab ortu *Hippene* & *Gadarene*, & ipsa *Gaulanitis* definit. Antiquissimum lacus nomen est *Mare Cinereth*, quo *Moses* usus est & *Josua*, ab oppido sumtum *Cinere*: quod Χινεῖθ scripserunt Græci, Hieronymus *Chenereth*, & in munitis oppidis numerat *Josua* xix, 35. lacui, quem denominat, haud dubie adpositum. Qui oram lacus *Zebulon* tribuunt, in septentrionali parte ponunt, quia fuit tribus *Naphthaliticæ*: quod vero *Josua* cap. xix, 35. cum *Chammath* conjungit, quod nomen thermas sonat, videtur ne improbabile tribum *Naphthali* angusto tractu illam oram usque ad exitum *Jordanis*, ex lacu tenuisse, quod *Talmudistas* etiam sentire, *Lightfootus* Chorogr. in *Matthæum* cap. xiv. probavit: ut adeo non penitus contemnenda sit sententia Hieronymi, qui *Chenereth* dicit esse *Tiberiadem*; minus verisimilis *Bonfrerii*, qui id oppidum in *Capernaum* quærit. *Chammath* autem quocum *Josua* conjunxit, videntur thermæ *Tiberientes* esse, & de illa etiam in *Talmude* explicatur cod. *Megillah* fol. 6. col. 1.

Ab oppido lacus מֵי תַּיִם mare *Cinere*, Græce ἡ θάλασσα Χινεῖθ, Numer. xxxiv, 11 *Josua* xiii, 27. vocitatur. Idem lacus etiam *Genesar* sive *Genesareth*, & duplicata littera *Gennesar* adpellatur. i Maccab. xi, 67. ἐκ τῆς ὕδατος Γεννησαρ, ad *Aquam Genesar*. *Aqua* id est lacum, ut *Aqua Miceron*, *Samachonitis* lacus, supra ex *Josua* xi, 5. fuit perlustratus. *Lucæ* v, commate 1. λίμνη Γεννησαρ, lacus *Genesaret*: Josepho autem lib. iii de Bello cap. xxxii. est λίμνη ἡ καλεῖται Γεννησαρ, lacus qui *Genesar* vocatur: Straboni lib. xv pag. 519. & iterum Josepho in Vita pag. 1023. ἡ λίμνη Γεννησαρ, lacus *Genesar*. *Plinio* lib. v, cap. xv. lacus quem plures *Genesaram* vocant. Unde hoc nomen sit, & omnino est manifestum: neque enim urbis est vocabulum, quæ adposita fuerit, ut quæ plane ignoratur. *Ebræi* a regione deducunt adpellationem, quæ, ut in *Aruch* dicitur, multos מֵי תַּיִם hortos principum sive paradisos habuerit. Quidam putant ex *Cinere* vocabulum depravatum esse per apocopen syllabæ postremæ (quæ vero in *Novo Testamento*

petatur) & facilem mutationem τῷ 3 in 1 cognatum. Non improbabilis foret opinio, nisi epenthesis τῷ Samech duriorē illam redderet. Ideo altera de regione sententia, quæ nomen mari seu lacui dederit, plus fidei meretur, quam etiam Josephus confirmat lib. III de Bello cap. xxxv, ineunte: ἡ λίμνη Γεννησαρ τῆς προσεχῆς χώρας καλεῖται. *Lacus ipse Genesar a continente terra nominatur.*

Sunt & alia cognomenta, a locis adjacentibus desumpta. Nam θάλασσα τῆς Γαλιλαίας, *mare Galilæe*, Matth. iv, 18. cap. xv, 29. Marc. vii, 31. dicitur: & θάλασσα τῆς Τιβεριάδος, *mare Tiberiadis*, Joann. xxi, 1. & λίμνη τῆς Τιβεριάδος, *lacus Tiberiadis*, apud Josephum lib. III de Bello cap. iv. & λίμνη ἡ Τιβερίαν, *lacus Tiberiensium*, lib. iv, cap. xxvi. & utroque nomine conjuncto, θάλασσα τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος, *mare Galilæe Tiberiadis*, Joann. vi, 1. Et, si Plinio credimus jam dicto loco, etiam ab adjacentē urbe Tarichæa cognomen habuit. *A meridie, inquit, Tarichæa, quo nomine aliqui & lacum adpellant.*

De magnitudine lacus non plane conveniunt Josephus atque Plinius, nec vero longe dissident. Ille lib. III, cap. xxxv. τεσσαρὶς ἑξῆς πηγασθέντα, καὶ πρὸς τῆς ἐξ ἑκτὸν τὸ μῆκος, *Latitudo est quadraginta stadiorum, & totidem ac centum longitudo*: hic lib. v, cap. xv. *Jordanes in lacum se fundit, quem plures Genesaram vocant, xvi m. passuum longitudinis, vi m. latitudinis.* Aqua lacus dulcis est ac potabilis, ut Josephus ibidem observat: etiam ἡ γῆ, *secundus ac piscosus*, quod addit lib. iv de Bello cap. xxvi. Strabo dicto loco tradit, *ferre ἀρωματίζει χεῖρον καὶ κάλαμον: φέρε δὲ καὶ βάλσαμον, aromaticum juncum & calnum: ferre etiam balsamum.*

Lacus hic majorem partem est Inferioris Galilææ; etiam γῆ Γεννησαρ, *Terra Genesarei*, Matth. xiv, 34. quæ juxta oram lacus est, in inferiore magis, quam superiore Galilæa censenda est: aut potius, secundum auctorum libri Atuch, definitus ac certus locus est, עֲרֵבָה נֶחֱדָה לְיָם locus propinquus Tiberiadi, in quo sunt horti & paradisi. Et sic Josephus etiam lib. III de Bello cap. xxxv. παρατίθεται τῇ Γεννησῇ ὁ μόνον χωρὶς. θάλασσα φύσις τε καὶ κάλλος. *Præterdit lacum Genesar ejusdem nominis regiuncula, natura & pulchritudine admirabilis.* - - - *Fonte Caparnaum rigatur: longitudo τῷ χωρίῳ, regiuncula xxx stadiorum: latitudo xx.*

In evangeliiis frequens est mentio oppidi Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, *Cana Galilæe*, Joann. i, 1. & 11. ἡ Κανᾶ, *in Cana*, & cap. iv, 46. εἰς τὴν Κανᾶ, & cap. xxi, 2. ὁ ἀπὸ Κανᾶ, *qui a Cana*, vel ex *Cana*: singulis his in locis adjectum est regionis nomen τῆς Γαλιλαίας, *Galilæe*: patria Simonis apostoli, qui inde ὁ Κανανίτης cognominatur Matth. x, 4. & Nathanielis, Joann. xvi, 2. primo Christi miraculo illustrata. Hieronymus de Locis Ebraicis *Majorem Cana*, quæ in tribu Aser fuit, Sidoni propior, Josuæ xix, 28. a *Minore* tribus Naphthali vel Zabulon, cujus crebra in Novo Testamento est mentio, distinguit: quamquam ipse illas confudisse videtur. Majori tribuens quæ sunt Minoris; nisi potius mutilatus est Hieronymi textus, saltem turbatus, quem sic Bonfrerius restitutum vult: *Cana usque ad Sidonem majorem*: [sunt Josuæ verba cap. xix, 28.] *Fuit autem Cana in tribu Aser. Est quoque & altera minor, ad cujus distinctionem major hæc dicitur; ubi Dominus noster atque Servator aquam convertit in vinum: unde & Nathaniel.* De Majore, quam Hieronymus dixit, nihil habemus, præter dictum jam Josuæ locum, quo vero nihil de magnitudinis cognomine est, utique autem de *Sidonis magnæ*, ad quam versus illa Cana sita erat.

Notior Cana altera in confinio utriusque Galilææ, superioris & inferioris, de cujus vero situ nunc nobis disquirendum est, quem Josephus in Vita sua loco gemino pag. 1005, & 1009. demonstrat. Ibi dicit se in Cana fuisse, quum nuntius adferretur, Tiberienses ad defectionem ab Joanne quodam sollicitari: δι' ὅλης τῆς νυκτός, *per totam igitur noctem* cum du-

centis militibus iter fecisse, *πρωί, mane* tandem urbi Tiberiadi adpropinquasse. Sic distantia inter Cana & Tiberiadem quodammodo cognoscitur; in quam plagam vero a Tiberiade recesserit, aliunde repetendum est. Altero igitur loco Josephus [pag. 1029.] non obscure plagam quoque designat. Silan ait, regis Agrippæ præfectum, castra quinque stadiis ab urbe Juliade metatum, stationes militum posuisse per vias, alteram quæ Cana ferat, alteram, quæ Gamalam. Ut igitur Gamala Juliadi est proxima trans Jordanem: ita Cana cis flumen in Galilæa Juliadi vicina erat. Viæ enim a proximis oppidis vel vicis denominantur, Julias autem ad ostium Jordanis, quo in lacum ingreditur, sita erat, antea Betharamphtha dicta. Græca verba sunt: βαλλόμενοι στρατόπεδον Ἰουλιάδου ἀπέχον σταδίας πέντε, φρουρὰν ἐφίστανται οὗτοι, τῇ τε εἰς Κατὰ ἀγέσῃ, καὶ τῇ εἰς Γάμψα τὸ φρούριον. Quapropter Cana Galilææ a Tiberiade unius diei itinere in septentrionem sita fuit, ea fere latitudine, quam ipsa Julias & ostium Jordanis habent, modica ab Juliade distantia, tanquam primus ab illa locus memorabilior, qui viæ ex Juliade deducendi nomen daret. Nec vero munitum oppidum fuit, sed grandis vicus. Josephus priore ex Vita loco pag. 1005. Διαλαβὼν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν κόμῃ τῆς Γαλιλαίας, ἢ προσπαρεύνειν Κατὰ, Ipse eo tempore agebam in vico Galilææ, qui vocatur Cana: ubi nuntium accepit de sollicitata Tiberiade, quo una nocte etiam strenue profectus est, ut supra enarravimus. Est & alius vicus Cana circa Hierichuntem, de quo Josephus lib. 1 de Bello cap. xiiii. de quo infra dicturi sumus. Noster autem, quem descripsimus, est ille, in quo aqua in vinum conversa, sæpe memoratus in sacris historiis.

A Cana per oram lacus Gennesaritidis descendamus. Prima est *Betharamphtha*, quam Herodes tetrarcha, a se ornatam, in honorem Juliæ, Augusti filiæ, Tiberii uxoris, *Juliadem* nominavit. Josephus lib. xviii, cap. iiii. Βηθαράμφθα δὲ, πόλις ἦν καὶ αὕτη, τὴν περὶ ἑαυτὴν Ἰουλιάδα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀγορεύει τῆς γυναικὸς, *Betharamphtha* (ἢ ipsa erat oppidum) *mutans*, *Juliadem* ab imperatoris uxore adpellavit. Jordani fuit adposita, ubi is in lacum Gennesaret inlabitur. Idem lib. iiii de Bello Jud. cap. xxxv. Ἰορδάνης μετὰ πόλιν Ἰουλιάδα διεκτινυμένην Γενήσαρ μέσσην, *Jordanes post urbem Juliadem perscindit lacum Gennesar medium*. Et in Vita Josephi pag. 1029. quod uno stadio ab Juliade vallum afuit, erat πλησίον, propinquum Jordani. Tabulæ in Peræa penunt, longe ab Jordane: Lightfoot in sinistra Jordanis pos, atque ita etiam in Peræa: ego in dextram ripam Jordanis, inituri lacum, reduco, quia ab Herode, Galilææ tetrarcha, non a Philippo illius Perææ, fuit munimentis & nomine novo ornata. Josephus enim lib. xviii, cap. iiii. Herodem dicit hanc Juliadem cum Zippore sive Scpphori, quæ Galilææ erat, condidisse, vel exornasse: fratrem Philippum autem, præter Cæsaream, Juliadem alteram, Bethsaida antea appellatam. Accedit, quod Ptolemæus lib. v, cap. xvi. in Galilæa *Juliadem* recenset, quam sic oportet cis Jordanem fluxisse.

Alterum oppidum videtur *Chorazin* sive *Chorazim* fuisse, quod in illa urbium exsecratione, *Id tibi Chorazim*, Matth. xi, 21. & Luc. x, 13. tantummodo mentionem habet. Græce scribitur varie, Χωραζίν, ut plurimum; etiam Χωραζίν, Χωραζαίν, ac Χωραζίμ. Mirum, locum tam celebrem præsentia Christi frequenti, nusquam alibi in historia evangelica memorari, neque in historiis aut chorographiis aliis. Quo fit, ut sedes hujus oppidi designari certa nequeat. Hieronymus in Locis Ebraicis: *Chorozain oppidum Galilææ, quod Christus propter incredulitatem miserabiliter deplorat & plangit. Est autem nunc desertum in secundo lapide a Capharnaum*. Plures, & in his Adrichomius ac Bonfrerius in Decapolitanis numerant, & trans Jordanem locant: sed præstat Hieronymum sequi, qui in Galilæa ponit, & præ Capharnaum ponit, licet suspitione erroris ac pravationis numerus *secundi* lapidis haud possit liberari. Sunt, qui non oppidum, sed regionem silvestrem circa Cana interpretentur, quasi

הרצין sit populari lingua, a חרצ, quod inter alia est *silvescere*: in quam opinionem ipse Lightfootus propendit. Quod vero inter oppidorum nomina, Bethsaidæ & Capernaum, enumeratur *Chorazin*, non dubitamus oppidum fuisse: neque litteræ χ & ζ , quæ in Novi Testamenti codicibus visuntur, Ebraeis ח & צ respondent. Proinde mihi credibile est, supra Tarichæam & Capernaum in septentrionem, Cana versus, tamen ad lacum Chorazin oppidum fuisse positum: quo loco etiam in Tabula operum Lightfooti est expressum.

Inde ad *Capernaum*, etiam ad oram lacus occidentalem situm oppidum, venimus. Hieronymus in Locis: *Capharnaum, juxta stagnum Genesaret, usque hodie oppidum in Galilæa gentium, situm in finibus Zabulon & Nephthalim*. De Galilæa gentium supra diximus in Superiori Galilæa, quo rectius fortasse, quam ad hunc locum referri debet. De finibus Zabulon & Nephthalim dicemus jam ex evangelio. Fuit Capernaum urbs παραθαλασσία, ἐν ὁρίοις Ζαβουλὸν καὶ Νεφθαλὶμ, *maritima*, sive ad lacum sita, *in finibus Zabulon & Nephthalim*, Matth. iv, 13. Bethsaidanæ regioni opposita, Joann. vi, 17, 24. ubi ex cremo Bethsaidan in Capernaum diuntur navibus trajecisse: quod ex Luc. ix, 10. manifestum est, ubi locus, unde est facta navigatio, nominatur. In occidentali ergo lacus litore Capernaum fuit situm; at quanto a Tiberiade intervallo, non est plane certum.

Jacobus Bonfrerius ad Hieronymum de Locis Ebraicis Adnotationibus: *Capharnaum loco est opportunissimo sita ad initium stagni Genesareth, ubi minor Jordanes in stagnum influit*. Sed eodem in loco Juliadem Betharamphtham sitam fuisse, supra demonstravimus. Contra Jo. Lightfoot tam propinquam facit Tiberiadi, ut vix xv stadiis abesse ab illa potuerit. Nam Chorographiæ in Matthæum cap. lxxx ait: *Nos Capernaum inter Tiberiada & Tarichæas sitam supponimus*. At Tarichææ a Tiberiade, ut Josephus in Vita sua pag. 1010 notavit, ἐξ ὧν τριάκοντα, *triginta stadiis* distant. Sed supra Tarichæas in septentrionem versus fuisse sitam, nobis inde est probabilius, quia fuit ἐν ὁρίοις in finibus Zabulon & Naphthali, ut ex Matth. iv, 13. cognovimus. Naphthali vero ad Tiberiadem usque pertinuisse minime probari potest. Deinde, *ἐκ τῆς Κεφαρνώμης, vicus Kepharnome*, quem Josephus in Vita p. 1020. vocat, est nostra Capernaum, res erit peracta, quia ille prope Juliadem Betharamphtham sit, ut ex loco prælii, ibidem descripti apparet. At propter eandem Juliadis vicinitatem non potest ipsa Capernaum esse, quæ haud dubie prope fontem fuit, qui Καπαρναῦμ, *Capernaum*, ab accolis adpellitabatur, idemque τὴν χώραν Γεννησαρ, *regiunculam Gennefar* rigavit, quod lib. 111 de Bello cap. xxxv. idem Josephus tradidit. Campus autem Gennefar est, ut in Lexico Aruch definitur, מְקוֹם קָרִיב לְתִּיבֵרִיָּה *locus propinquus Tiberiadi*: quo argumento notissimum Lightfootus fuit inductus, dum Capernaum inter Tarichæas & Tiberiadem locavit mediam. Sed propinquitas ad locum illustrem & celebrem relata, non semper intra xv aut xxx etiam stadia consistit, sed sæpe excedit in longius, ut Alexandri pugna adversus Darium postrema cognominatur ab Arbelis, non a Gaugamelis propinquieribus, quod illa his erant celebriora.

Magna fuit hujus urbis prærogativa, quod Christum Servatorem habuit incolam, & ipsius *ἐκ τῆς πόλεως, propria civitas*, Matth. ix, 1. quam ipsam esse Capernaum, Marcus in eadem *ἐκ τῆς πόλεως, propria civitas*, Matth. ix, 1. incunte: in quam sæpius divertit, ut ex Evangeliiis constat, postquam ex Nazareth patria sua ejectus erat; & ibi κατώκησεν, *habitavit* Matth. iv, 13. etiam tribunal templo inferendum ibi pependit, cap. xvi, 24. Idcirco *in calum exaltata* fuit, ex quo fastigio felicitatis propter impietatem cecidit, Matth. xi, 23.

Capernaum oppidum ad *fontem Capernaum*, oppido haud dubie vicinum, a quo nomen habet, & inde per omnem *campum Genesaret* nos deducit. Evangelistæ Matth. xiv, 34. & Marc. vi, 53. τὴν γῆν Γεννησαρ, *terram Genesaret* adpellant; Josephus lib. 111 de Bello

cap. XXXV χώρα Γεννησάρ, *regionem Gennesar*, quam ita describit: παρατάνει τὴν Γεννησάρ ὁμώνυμὴν χώραν θαυμαστὴ φύσει τε καὶ κάλλει. ἔτε γὰρ αὐτῆς τὶ φυτὸν ἀρίστην διὰ τὴν ποιότητα, καὶ πᾶσαν πιφύτιαν σὺ οἱ νεύμεται. *Ad lacum Gennesar ejusdem nominis terra prætenditur, natura simul & p̄christudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sua arbusum negat, totamque plantis cultiores confecerunt. Et paucis interjectis de varietate fructuum:* πρὸς γὰρ τῇ τῶν αἰωνίων σίῃ καὶ πηγῇ διάρδεται ποτισμοτάτῃ, Καπαρναούμ αὐτὴν οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι. ταύτην φλέβη τῆ Νιλουτὴν ἔδεξαν, ἵππῃ γεννᾷ τῷ κατὰ τὴν Αλεξανδρίαν λίμνῃ κορακίνοι παραπλήσιοι. Μῆκος δὲ τῆ χορίου κατατείνει πηγὴν τὸν ἐν γαλλοῖς τῆς ὁμωνύμου λίμνης ἐπὶ σταδίων τριάκοντα, καὶ ἔυρος ἑικοσι. *Nam præter aeris lenitatem & fontis quoque irrigatur uberrimo, qui Capernaum ab indigenis adpellatur. Eum nonnulli etiam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum litora cognominis lacus xxx stadiis extenditur, latitudo xx. Hæc de propria Gennesaritide, parva regiuncula, in qua ad oram lacus videtur oppidum Capernaum fuisse, quia commune illius & fontis rigantis nomen est: nec vero dubitamus, quæ regionis adpellatio etiam latius in tractu illo ad occidentale latus illius lacus patuerit.*

Tarichea sive *Tarichea*, seu *Tarichæa*, urbs propior Tiberiadi, triginta tantum stadiis æremta ab illa, ut Josephus in Vita pag. 1010 notavit. Is ubique pluraliter scripsit Ταρχαῖαι, *Tarichæa*. Strabo lib. xvi, pag. 526. Ταρχαῖαι, *Tarichæa*. *En ταῖς καλουμέναις Ταρχαῖαι λίμνῃ μὲν Ταρχαῖας αἰείας παρῖχει, Ἀπὸ τῶν Ταρχαῖας, ut adpellantur, lacus est, qui optima salsamenta præbet. Stephanus scripsit Ταρχαῖαι, sine diphthongo, plurativo autem numero, sed de Aegyptiis interpretatur: de nostra autem urbe subdit: ἔστι καὶ Ταρχαῖα καὶ ἰσὶ καὶ πλαθοντικῶς λεγομένη, πόλις τῆς Ἰουδαίας, Est & Tarichea iam singulari quam plurali dicta numero, urbs Judææ, laxè dictæ, id est Palæstinæ. Plinius lib. v, cap. x. *Tarichæa*: Suetonius Tito cap. iv ed. Grævii & Bœcleri, *Tarichæa*: at Beroaldi & Gronovii, *Tarichæa*. Situm & munitionem Josephus lib. iii de Bello cap. xxxii, qui ipse καστρεῶς, valide eandem muniverat, descripsit: συνέρρει εἰς τὰς Ταρχαῖας πᾶν τι νεπέλαιον, τῆς τῆς πόλεως ὀχυροῦται, καὶ τῇ λίμνῃ πεποιθότες, ἢ καλεῖται Γεννησάρ πρὸς τῶν ἐπιχωρίων. ἡ μὲν γὰρ πόλις ὥστερ' ἡ Τιβεριὰς ὑπὲρ ἔσται, κατὰ μὴ τῇ λίμνῃ προσεκλνζετο, πάντοθεν ὑπὸ τῆ Ἰωσήπου τετιχίσετο καὶ ἔσται. Confirmaat Tarichæas omnis rerum novarum cupiens multitudo, munitione confisa militibus, & lacu, qui Gennesar ab indigenis adpellatur. Etenim urbs ita, ut Tiberias, sit montis posita, & quia parte lacu non adluitur, Josephus miro valido communiavit. Tæx autem munitiones hujus urbis erant, ut Vespasianus τοῦ πολέμου τερβῶν, oppugnationis partem suspicatus, inter ipsam & Tiberiadem castra, quæ posuerat, fecerit παρεμβολὴν ὀχυρῶν, munitionibus firmissima. Et Suetonius Tito cap. iv. *Ex quaestura honore legioni præpositam Tarichæam & Gamalam, urbes Judææ validissimas in potestatem redegit. Amplitudo & multitudo captivorum cognosci potest, quia mille ducentos victor Vespasianus interfecit: sex millia misit in Achajam perfodiendo Isthmo, ut Nero instituerat: triginta millia & quadringentes vendidit sub corona, præter alios quos donavit regi Agrippæ. Josephus auctior est lib. iii extremo de Bello Judaico. Incolæ dicti Ταρχαῖάται, Tarichæata lib. ii & Bello cap. xliii. Situm Plinius turbavit: nisi a librariis corruptus est. Lib. v, cap. x. lacum Gennesaram dixit amœnis circumseptum oppidis: ab oriente, Juliadæ & Hippo: a meridie, Tarichæa, quo nomine aliqui & lacum adpellant: ab occidente, Tiberiadæ, ἀπὸ καλῆς ἰαλνῆς. Inverte: ab occidente Tarichæa; a meridie, Tiberiadæ. Nam Tiberias & Hippo, quæ trans Jordanem erat lacu egressum, xxx stadiis tantummodo reducta fuit, & Josephus in Vita pag. 1025 tradidit. Nomen Græcum, Tarichæa, a piscium salsamentorum ibi propter lacum fuit copia, sumtum est: quodnam fuerit Ebræum nomen, & Galilææ dialectu, ignoramus.**

Tiberias urbs ultima est ad oram lacus in australi parte sita, opus Herodis tetrarchæ. Josephus lib. xviii, cap. iii. Ηρώδης ὁ τετράρχης, ἐπὶ μίγα γὰρ ἦν τῷ Τιβερίῳ φιλίας προελθὼν, οἰκοδομῆται πάλιν ἐπ' αὐτῷ Τιβερίᾳ, τοῖς κρατίστοις ἐπικτίσας τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ λίμνῃ τῇ Γεννησαρείτιδι. *Herodes tetrarcha in amicitiam Tiberii receptus, condidit urbem, quam de ipsius nomine Tiberiadem nominavit, optimæ parti Galilæe imponens ad lacum Gennesaritidem.* Idem in Vita sua pag. 1025 Justum Tiberiensem, æmulum & historicum, adloquens, ἡ δὲ σὴ πατρίς, ἡ Ἰούδα, κειμένη ἐν τῇ Γεννησαρείτιδι λίμνῃ, καὶ ἀπέχουσα ἵππου μὲν ἑξήκοντα, Γαδάρων δὲ ἑξήκοντα, Σκυτοπόλεως δὲ ἑκατοσι καὶ ἑκατὸν, *Tua vero, Juste, patria sita ad lacum Gennesaritidem, & distans ab Hippo triginta stadiis, sexaginta a Gadaris, Scythopoli centum & viginti.* Ex quibus intelligitur non longe ab Jordane, ubi lacum effluit, distare, quia Hippos, urbs triginta stadiis a Tiberiade remota, trans flumen, prope idem tamen, sita erat. Iterum Josephus, lib. xx, cap. v extremo, Neronem ait Agrippam [Minorem] donasse *μολὴν τινὴ τῆς Γαλιλαίας, Τιβερίᾳ καὶ Ταρχίας ὅπως αὐτῇ κελύσαντα, aliqua parte Galilæe, jussisseque Tiberiadem & Taricheas ipsi parere.* Evangelista Joannes aliquoties Tiberiadis mentionem habet in lacus descriptione, quem denominat, cap. vi, & xxi, 1: & eodem cap. vi, 23. sine maris mentione, ἡλθε πλοίαρχος ἐκ Τιβεριάδος, *navigia ex Tiberiade advenerunt.* Plinius lib. v, cap. xv extremo de oppidi lacum Genesaram, ut vocat, cingentibus: *ab oriente [circum]septus] Juliade & Hippo: a meridie, Tarichea, quo nomine aliqui & lacum adpellant: ab occidente Tiberiade, aquis calidis salubri.* Stephanus quoque de Urbibus: *Τιβερίας πόλις τῆς Ἰουδαίας πρὸς τῇ Γεννησαρείτιδι λίμνῃ. ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ Ηρώδου. ὁ πολίτης Τιβερίεύς. Ἰουλιανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς Τιβεριοπολίτας ἐπέγραψεν.* *Tiberias urbs est Judæe ad lacum Gennesaritidem: condita ab Herode, civis, Tiberiensis: Julianus imperator autem Tiberiopolitas inscripsit, quasi & Tiberiopolis fuerit nominata.*

Fueritne de novo condita Tiberias, an reparata ac instaurata ex veteri oppido, disputatur ab eruditis. Hieronymus in Ezechiel. cap. xlviii. 21. *Tiberias olim adpellabatur Chenereth.* Si a fide digno id accepit, certiores etiam erimus de nomine maris Chenereth sive Chenereth, & de ipso ejus nominis oppido: quod utrumque in obscuro latere videbatur. Talmud cod. Megilla fol. 5. col. 2, רַקָּתִּי וְרַקָּתִּי וְרַקָּתִּי & certum nobis est, *Rakkath esse Tiberiadem.* Rakkath illa Jos. xix. 35 cum Chammath & Chinereth conjungitur: Chammath autem videntur thermæ Tiberienses esse, ut nomen sonat; quia nobiliores aliæ in illa regione non inveniuntur. Sed potuerunt & Rakkath & Chenereth deleta olim fuisse, ut novam in loco Herodes Antipas urbem condiderit, quemadmodum Josephus lib. xviii, cap. iii. ita Tiberiadis conditum, & accitos in illam colonos descripsit, ut non tam instauratam veterem, quam plane novam urbem crederes. Sunt etiam nummi hujus urbis; unus scriptus ΤΙΒΕΡΙΑΣ sub Tiberio ipso, quum recens civitas esset: alius ΤΙΒΕΡΙΩΝ ΕΠΙ ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΕΤ. ΑΠ. *Tiberensium sub Claudio, Trajani præfecto: & iterum alius cum capite Hadriani, signatus ΤΙΒΕΡΙΩΝ, Tiberensium.*

Prope Tiberiadem, quatuor stadiorum intervallo, vicus fuit *Bethmaïs* nomine, cujus in Vita Josephi pag. 1003 facta est mentio. De se scripsit: ἄρας ἀπὸ τῆς Σεπφωριτῶν πόλεως εἰς βῆθμαϊς λεγομένην, ἀπέχουσαν Τιβερίᾳ ἑξήκοντα τέσσαρα, παραγίνομαι, *Profectus a Sepphoritarum urbe in vicum quendam, cui Bethmaïs nomen est, astantem quatuor stadiis a Tiberiade, venio.* Eo senatum Tiberiensem & primores populi evocavit, ut de summa republica cum iis ageret. Et paucis interjectis: μετὰ τὴν πρὸς τοὺς πρῶτους Τιβερίων ὁμιλίαν εἰς τὴν αὐτὴν Γαλιλαίαν ἀπὸ Βηθμαῖς ἀνεχώρησαμεν. *Post colloquium cum Tiberensium primoribus in superiorem Galilæam a Bethmaïs regressi sumus.* Ex quo verum nomen intelligimus recto casu fuisse ἑξήκοντα, plurale, *Bethmai*, & male priore loco scriptum cum circumflexo esse, quum

quar-

quartus casus sit *Βαθραῖς*, ut *καίρας λογομαχίας*, quibuscum construitur, argumento sunt: nec in Latina versione *Beithmautens* idem casus recte expressus est. Lightfootus in Matth. Chorogr. cap. LXXVIII, cui etiam *Βαθραῖς* in recto est, putat illum locum esse, qui Talmudicis *בְּתוֹ מֵעוֹן*, *Beib-Meoon*, adpellatur.

Claudit cis Jordanem hoc litus *Αμμαιῖς* sive *Εμμαιῖς*, quæ erant *therma Tiberiensi*. Josephus lib. IV de Bello cap. II de Vespasiano: *ἀρχὴ ἀπὸ τῆς Ἀρραβουῖς, ἵδνα πρὸς τῆς Τιβεριάδος ἰσχυροτατάτης, (μαδερανοποριᾶς δὲ Ἀρραβουῖς, θερμὰ λέγουσι αὐτὴν. ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πηγὴ θερμῇ ὑδατὸς τῇ ἀκροῦ ἐπιμήδους) ἀφικνύται πρὸς Γάμαλα.* *Profectus ex Ammaute*, ubi pro Tiberiade castra posuerat, (*Ammaus autem, si nomen interpretaris, aqua calida vocatur: ibi enim fons est sanandus corporum vitius idoneus*) *Gamalam* pervenit. Propinquus ergo admodum locus fuit Tiberiadi, seu inter eam & Jordanem ita, ut ibi ponti flumen trajiceretur. Josephus Vita pag. 1005 propinquitatem illam magis confirmat τὰ ἐν Τιβεριάδι θερμὰ ὑδάτα, *aquas calidas in Tiberiade*, hoc est in Tiberiensi agro. Ideoque & Plinius lib. V, cap. XV extremum dixit, *Tiberias, aquis calidis salubris*. Talmudistæ frequenter *חמא*, *Chammath* sive *Hammath* vocant, quod a calore nomen est: etiam *חמא דת* *Thermas Tiberienses*. Et nomen *Chammath* & pontem Jordanis, quem habuit, cum regia per illum via, Lightfootus in Horis Talmudicis demonstravit. Nec aliter postremis fuit temporibus. Guilielmus Tyrtus lib. XVIII, cap. XXI. *Rex, quantum poterat, manans subsidium juxta Tiberadem secus pontem, unde de lacu Genezar Jordanis fluentia se dividunt, cum exercitu suo castra loca*

GALILAEAE INFERIOR MEDITERRANEA.

Prima nobis sit urbs *Zippōri*, ut Rabbinī vocant sive *Σίπφωρις*, *Sepphōris*, valide munita, & aliquando caput Galilææ. Josephus lib. III de Bello cap. III. *Σίπφωρις ἡ πρώτη τῆς Γαλιλαίας πόλις, ἰσχυροτάτη ἰσχυροτάτη χωρὶς καὶ φερεῖ ἑλὸν τῷ ἱεῖους.* *Sepphoris urbs Galilææ, & in tutissimo loco condita, totius gentis presidium.* Idem lib. II ejusdem belli cap. XXXVII. *ἡ κατὰ κράτος τῆς Γαλιλαίας πόλις Σίπφωρις, validissima Galilææ civitas Sepphoris.* Autem quod in libro XIV, cap. X extremo corrupte videtur τὰ Σάμφωρα τῆς Ιουδαίας, quum distinctio conventuum ibi urbem Galilææ eamque eximiam postulet. Et alibi quoque in Antiquitatum libris, XVII, cap. XII, & lib. XVIII, cap. III *Σίπφωρις*, *Sepphorin* adpellavit. Posteriori hoc loco initia munimentorum ejus describuntur, quod Herodes tetrarcha, Philippi frater, *Σίπφωρις τεχνίτας, προσχρησάμενος τῇ Γαλιλαίᾳ πατρίδι, ἵκνησεν αὐτὴν ἀνὸς οὐκ ἐλαττοῦ, Sepphorin, muro circumvallatam, & urbem principem.* Falsus est Ortelius, qui ex hoc loco vult adprobare, Autocratoridem hanc urbem ab Herode fuisse nominatam, quum non proprium Josepho, sed adpellativum sit vocabulum. Judæis est *צִיפּוֹרִי*, *Zippori*, ut Talmud Megill. fol. 6 col. I ajunt, quia monti insidet, *צִיפּוֹרִי כִּיפּוֹרִי* sicut avis. Benjamin Tude lensis pag. 52. *צִיפּוֹרִי הָיְתָה בְּרֵיחַ הַמֶּלֶךְ הַזֶּה וְהָיְתָה בְּרֵיחַ הַמֶּלֶךְ הַזֶּה* *Ex loco [Jesreel] tres parasanga Syriam, quæ olim Zippori: & inde quinque parasanga Tiberiadem.* Unde de situ judicari potest. Ptolemæus lib. V, cap. XVI. in Galilæa primam urbem ponit, cui in Palatino codice nomen est *Σαπφωρις*, in Vulgatis corrupte *Καυκωρις*, cui scripturæ altera vetusti codicis *Sapphura*, quæ convenit cum Josephi adpellatione, minime est præterenda. Hæc civitas sola se bello ultimo Romanis tradidit, eorumque subsidio defensa est. Vide Joseph. III de Bello cap. III. Nummos ejus, sub

mitiano Trajanoque percussos cum epigraphe *ΣΕΠΦΟΡΗΝΩΝ*, *Sepphorenorum*, Harduinus laudat.

Posteriori ævo *Sepphoris* dicta est *Diocæsarea*. Sic enim Hieronymus proœmio in *Jonam*: *Geth, in secundo Sephoriam milliario, quæ hodie adpellatur Diocæsarea, eunibus Tiberiadem, hand grandis est viculus.* Idem de Locis Ebr. in *ARABA*: *Est & alia villa Araba nomine in finibus Diocæsareæ, quæ olim Saphorine dicebatur.* Hegesippus lib. 1, cap. xxx. præcens adventus sui nuntio *Sephorim* prisco vocitatam nomine, quam *Diocæsaream* postea nuncupaverunt. Quo nomine & Socrates adpellavit lib. 11, cap. xxxiii. οἱ ἐν Διοκαισαρίᾳ τῆς Παλαιστίνης Ἰουδαῖοι, *Judei Diocæsaream Palestine incolentes.*

Inter *Sepphorim* & *Tiberiadem*, ut *Lightfoot* ex libro *Juchasin* demonstrat, situs fuit grandis vicus *Arbela*, de quo *Josephus* in *Vita* pag. 1022 εἰς Ἀρβηλα κώμην ἀφικόμενον, ἧθα συνῆλθε τῶν Γαλιλαίων ποιησάμενον, in vicum *Arbela* veni, conventum ibi *Galilaorum* habuimus. Oppidum olim fuisse, videtur eodem auctore probari lib. xi Antiquit. cap. xviii de *Demetrio* dicente, ἐν Ἀρβηλαῖς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἐκτιστοπεδούμεταν, ad *Arbela*, oppidum *Galilææ*, castra posuit. *Adrichomius* diversas facit aut tres in hoc tractu *Arbelas*: sed *Bonfrerio* sufficit una, de qua etiam Hieronymus in *Locis*: *Arbela vicus in campo prægrandi distans ab oppido Legionis millibus novem.* Sunt qui memorari volunt *Hoseæ* x, 14. ubi אֶרְבֵּל domus *Arbel* facta est mentio. Sed ita variant interpretes, ut vix certi aliquid definiri possit. Similius est vero, 1 *Maccab.* ix, 2. hæc *Arbela* memorari, aut regionem circa illa.

Hinc ad montem *Thabor* progredimur, ex quo de oppidis *Nazareth*, *Naim*, & aliis constituendum est. *Josue* xix, 22. is terminus tribus *Issachar* a septentrione ponitur, in limite *Zabulon*. *Judic.* iv, 6. *Barac* ibidem exercitum contra *Sisseram* dicitur collegisse, & in subiecto *Galilææ* campo depugnasse: & *Psalmo* lxxxix, 13. cum *Hermone*, monte maximo comparatur. In tribus his locis interprete, Græci *Θαβὺρ*, *Thabor*, ut in Ebræo est, scripserunt: at *Hoseæ* v, 1. mutarunt nomen in Græcam formam *Ἰταβύριον*, *Itabyrium* & δ.κ.τ.οι., inquit, ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐπὶ τὸ Ἰταβύριον κατεληφότες ὄρεον, ὃ ἐστὶ τὸ μέγαλον πῦλον καὶ Σκυθόπολιν μισόν: ὃ τὸ μὲν ὑψὺ ἐπὶ τελευκίᾳ σαδίων ἀνίσχει, μέλις πρόσβατον καὶ τὸ πρόσδεξιον ἀπὸ τῆς πόλεως ὅτι ἐστὶν ὡς κορυφὴ σαδίων ἐξ ἧς εἰκοσι πᾶν τιτυχισμῶν. *Leffajanus* autem inter *cyrenæ* *Gumalensis* subijciunt opus adgreditur adversus eos, qui montem *Itabyrium* occupaverunt, inter *Campum magnum* & *Scythopolim* mediam: cuius altitudo xxx stadus ad surgu. septentrionali latere inaccessa: in vertice planities xxvi stadiorum patet, tota munita. Muniverat Romano bello ipse *Josephus*, aut instauraverat munitiones veteres, ut in *Vita* sui pag. 1013. prodidit.

Et cum ibi munimentum fuisse ex *Polybii* lib. v, cap. lxx. non obscurum est, qui *Atabyrium* nominat. De *Antiocho* rege, ceteris, inquit, quæ ceperat, presidio firmatis, καὶ τὸ Ἰταβύριον κατεμάχητο τοῖς φενομένοις, τὴν δὲ πρόσβασιν ἔχει πλείονη πεντεκαίδεκα σαδίων: χρησάμενον δὲ καὶ τὰς ἀρχαίας τοῦ ὄρους ἐξ ὧν ἦν ἡ πόλις, κατέχευε τὴν πόλιν, ad *Atabyrium* accessit. Id in collo sum est ἵκναι τὸν ἀνέλεον, ἀσπένδον habens plus quam xv stadiorum. Usus vero tum invidus & ἰσχυρὸς, ὅπου ὁπλοὺς, ὅπου ὁπλοὺς. Non dubitamus idem *Itabyrium* & *Atabyrium* montis esse: nec vero credimus, *Josephi* munitiones & hoc oppidum in eodem vertice

fuisse, quia ad illas stadiis triginta; ad hoc quindecim adscendebatur. Sunt enim coniecti montes, & unius vertices plures possunt esse. A Capernaum decem circiter milliaria in occasum hibernum distare hunc montem, Lightfootus in Chorogr. Joannis cap. 11 tradidit, quod cum peregrinantium relatione convenit, licet non idem omnibus mons, ut ex altitudine ab Josepho descripta adparet, ostendatur.

An idem *Thabor* sive *Itabyrius* mons sit excelsus ille, in quo Christus caelestem claritatem adsumserit, seu ut vulgo loquuntur, transfiguratus fuerit, quamquam plurimi adfirmant, sunt tamen etiam eruditi viri, qui negatum eant. Antiqua traditio est, hunc ipsum montem Thaborem esse, in quo sanctissimi viri Moses & Elias collocuti cum Salvatore sunt. Hieronymus epist. xvii ad Marcellam Paullæ & Eustochii nomine: *Pergemus ad Itabyrium, & tabernacula Salvatoris, non ut Petrus quondam voluit, cum Mose & Helia, sed cum Patre cernemus & Spiritu sancto.* Idem Epitaphio Paullæ, sive epist. xxvii. *Scandebat montem Thabor, in quo transfiguratus est Dominus.* Ita & Cyrillus, Beda, alii: unde constans nata opinio. Nec vero defuerunt qui aliter sentirent, sed rationibus destituti: quibus armatus non invalidis Jo. Lightfootus in Marc. ix vulgarem opinionem adgreditur. *Christus, inquit, in historia proxime antecedente fuit in finibus Caesarea Philippi, Matth. xvi, 13. Marc. viii, 27, Luc. ix, 18. nec, quod ex evangelistis elici potest, locum mutavit ante hanc historiam. Intercesserunt quidem sex dies, in quibus, inquit, proficisci potuit Christus a Caesarea Philippi ad Thaborem. Potuit quidem, sed nullam loci mutationem immutat evangelista, tantum dicentes, quod tres ex discipulis suis duxerunt eum montem. Quam descendere de monte, sanavit puerum dæmomanum, Marc. ix, 9, 17. in domum se recepit, commate 28, & inde egredientes transierunt per Galileam, comm. 30, & venit in Capernaum, comm. 33. quam in via reliquisset, & ex Caesarea illa ad Thaborem montem fuisset profecturus.* Unde tandem colligit Lightfootus, consonantius videri historiam Evangelicam, Christum transfiguratum fuisse in monte aliquo prope Caesaream Philippi, isto forsitan, qui teste Josepho altissimus ipsissimus fontibus Jordani imminuebat, atque ad pedem cuius sua erat Caesarea. Hæc speciose ita differuntur, neque improbabiliter: nec vero propterea explosam velim vulgarem opinionem, quam nominati patres utique ab antiquioribus acceperant.

A monte Thabor positionem oppidi *Nazareth* metiuntur, quia Hieronymus in Lxx Ebr. id juxta montem Thabor dicit situm esse. *Nazareth*, inquit, unde & Dominus noster *Salvator Nazareus* vocatus est: sed & nos apud veteres quasi opprobrio *Nazara* vocabamur, quos nunc Christianos vocant: est autem usque hodie in Galilea viculus contra Legionem in quinto decimo ejus milliario ad orientalem plagam juxta montem Thabor, nomen *Nazara*. Clariora de situ in antiquis non habemus: recentiores ab occasu Thaboris aut situm, duabus ab eo leucis, ut Adrichomius censet; tribus, ut Brocardus. Lightfoot milliariis xvi aut amplius dicit distare a Capernaumo: inter montis autem latus orientale & Capernaumum circiter decem metitur milliaria. Oppidum colli impositum fuisse, ex Luc. iv, 29 liquet: etiam dignitas nota est, quod in ea conceptus & educatus sit mundi Senator; unde Hieronymus Epitaphio Paullæ cap. vi dixit *nativitatem Domini*. Neque hic impietas, qua tantum e caelo delatum civem ejecerunt, præcipituri de rupe, nisi diva virtute evasisset. Nomen Hieronymus interpretatur dicta epistola xvii ad Marcellam *Ibama*, inquit, ad *Nazareth*, & juxta interpretationem nominis ejus, *florem radicem Galilee*.

Juxta Thaborem etiam fuit *Naim* sive *Nain*, sed in austrum. Hieronymus de Lxx *Naim* oppidum, in quo filium viduæ a mortuis Dominus suscitavit; & usque hodie

cundo milliario Thabor montis ostenditur contra meridiem juxta Endor. Luc. vii, 11. scribitur *Nain*, *Nain*, Syriaca dialecto, quæ Ebraice est נַיִן, *Naim*, uti in Bereschit Rabba sect. xcvi scriptum in sorte Issachar, ad verba Genes. xlix, 14, ubi ita interpretantur: *Et vidit requiem quod bona*; וְזָנָן וְ *Hæc est Tinaam*: & *terram quod pulchra*; וְזָנָן וְ *Hæc est Naim*. Conveniunt cum Hieronymo, qui ab austro Thaboris posuit. Quum vero Thabor sit terminus Issachar septentrionalis, necesse est, quæ ad austrum monti subjacent, incidant in eandem tribum. Unde Lightfooto in Lucæ Chorograph cap. 111 sect. 111 placet, *Engannim* Josuæ xxi, 29, & *Naim* nostram, quia in eadem tribu sitæ fuerint, & vocabula idem significant, amenissima loca, (quod etymon fert *Naim*, & alterius synonymia, quæ *fontem hortorum* sonet;) eundem fuisse locum. Hieronymus epist. xvii. *Apparebit oppidum Naim, in cujus porta viduæ filius suscitatus est*. Hæc de Naim seu Nain Galilææ inferioris, quæ unius diei itinere, aut intra illud, a Capernaum remota est, quia Salvator יְהוֹשֻׁעַ, *sequenti die*, postquam Capernaumi servum centurionis sanaverat, ad oppidum Nain venit, quod dicto loco Lucas cap. vii, 11. adnotavit. Erant præterea alia hujus nominis; sed נַיִן נַאִים, *vicius Nais* Josephi lib. xx, cap. v. licet in campo magno situs, videtur Samaritarum fuisse: Græca enim auctoris si non corrupta, turbata tamen sunt, ut penitus intelligi vix possint. Et alius Judææ vicus apud eundem lib. iv de Bello Jud. cap. xxx.

Endor quæ supra prope Naim dicebatur esse, Hieronymo auctore, ab eodem ita describitur: *Endor in tribu Manasse, ubi pythonissa a Saule rege Judææ consultur. Diximus & supra de Endor, quæ est juxta oppidum Naim, in cujus portis Salvator filium viduæ suscitavit. Est autem circa Scythopolim*. Et in *Aendor* (quod per diphthongum legunt: Eusebius autem *Ανδῶν, Aendor*) quam in Iezrael ponit, id est Valle Iezrael; subjecit Hieronymus: *Est & hodie grandis vicus Aendor juxta montem Thabor ad meridiem in quarto milliario*. Utroque loco videtur Endor ab alio ejus nominis distingui: sed priori loco unum est oppidum, quia Eusebius quem expressit, tantum habet, ἔστι δὲ πλησίον Ναιμ, *Est prope Naim*, videlicet Endor, de qua ante dixerat. De vallensi Iezrael jam non dicemus siue eadem sit siue diversa; pro illa, quæ pythonissam Saulis habuit, ex utroque loco colligimus, fuisse quatuor millibus passuum a Thabore in meridiem sitam, ut tamen ad Scythopolim & Jordanem vergeret. Ex quo constat, in ortum solis ab oppido Naim declinasse.

Fuit etiam *Sunem* siue *Sunam* in hoc tractu oppidum, quia in tribu Issachar, Josuæ xiv, 18. & prope montes Gelboe Samaritanæ regionis, 1 Samuel. xxviii, 4. ubi castra Saul Philistæis, Sunemi metatis, in monte opposuerat: quam historiam Josephus lib. xii Antiq. cap. xv enarrans, non Sunem, sed *Sonnam* vocat, ἔγγιστα Σόνης πόλις ἐν τῷ πεδίῳ κυμάτων ἰσραηλιδικῶτος, *proxime Sonnam oppidum in campo situm Philistæos castra posuisse*. Lxxviii Σονάμ: at in Josua Σουήμ. Hinc fuit Abisag, Davidis senectuti fovendæ lecta, 1 Reg. i, 2. indidem dives illa mulier, cujus sæpe hospes fuit propheta Elisa, 11 Reg. iv, 8. Eadem & *Sulem* vocitatur, & utriusque situs idem. Hieronymus de Locis: *Sulem in tribu Issachar; & usque hodie ostenditur nomine Sulem in quinto milliario montis contra australem plagam*. Quidam libri & hoc loco *Sunem*, non *Sulem*, præferunt.

Circa hæc Galilææ loca fuit etiam *Jotapata*, qua vero positione ac distantia a cæteris, incertum est. Oppidum munitissimum fuit, in rupe situm, valido muro circumdatum, diutius obsidione expugnatum a Vespasiano, defendente Josepho historico, tum præsidii tractato: qui etiam lib. iii de Bello a cap. xi ad xxiv hæc omnia cum cura descripsit. Cap. xii ineunte ἔσ. δὲ, inquit, ἰωταπάτη πληθύνου πάντα κρημῖς, ἐκ μαῶν ἀλλοιμῶν φάργ-

ἐν αἰτίοις αἰτίοις, - - - ἀπὸ βορρῆς δὲ πρὸς τὴν μέσην. *Tota Jotapata*, excepta exigua parte, praerupta est, ex albis quidem partibus vallibus profundis praecipua, - - - a solo septentrione adiri potest. Cap. xxiii exeunte tradit de Vespasiano, postquam cepisset urbem, & quidquid obvium turbæ aut militum fuerat, interfecisset, τὴν πόλιν καὶ ἀσπράφην κελύουσας. urbem exscindi jussisse. An restituta fuerit, cognitum non habemus: nec Byzantius chorographus aliud, quam Josephi ex hoc tertio libro, testimonium adfert. Dicit autem Ἰωτάπατα τῆς Συρίας, *Jotapata urbs Syria*, Syriae vocabulo laxius accepto, ut Palæstinam etiam completatur.

Vicina Jotapatæ *Japha* erat, æque natura & arte munita. Josephus dicto lib. iii, cap. xxi. *Vespasianus Trajanum praefectum decimæ legionis ἐπὶ τῷ τῆς Ἰωτάπατης ἀστυγείῳ πάλῳ* (Ἰαφῇ καλεῖται) *παύειν* - - - ἐκπύμπη, *contra finitimam quamdam Jotapata urbem, (ἣ ποτιον ἐστὶ Japha, novas res adfectantem, emittit. Hæc, addit, φύσει καὶ ἐργῇ τεχνήματα, καὶ διὰ τὸ περιβόλον τείχεσσι, συμμικτα, & duplici muro munια.* Non exiguum oppidum fuisse, ex cæsorū captivorumque numero adparet: illorum enim xv millia erant; horum mcccxxx. Aliquoties hoc capite Josephus πόλιν, urbem vocat: at in Vita sua pag. 1016 πόλιν μεγίστην ὄντα τῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, τείχεσσι ὀχυρωμένην, καὶ πολλῶν οἰκηθῶν μασὴν, *vicini Galilee maximam & munitissimam, & habitatoribus repletam.* Incolæ Ἰαφῆοι, *Japhem*, ibidem adpellantur.

Gabara etiam in hoc tractu fuerunt, sive in limite australi Galilææ. Josephus in Vita p. 1008. cum præcipuis Galilææ civitatibus Tiberiade & Sepphori numerat. Et pag. 1017. φροσῶν τὰς ἀπὸ Γαβάρων εἰς τὸν Γαλιλαίαν ἑσθλὰς, *obsidere*, inquit, *ducentes a Gabaris in Galileam vias.* Unde facile est perspicere, non in interiore Galilæa, sed ad fines in limite fuisse: atque ita sæpe de Galilæa proprie dicta loquitur. πόλιν vicinam ibidem vocat, non autem exiguum, sed quem Latinus interpretes *oppidum* verterit: nam & pag. 1023. τὴν πρωτεύουσαν Γαβάρων *primas Gabarorum* memorat, quos τοῖς ἐκ τῆς βουλῆς τῶν Τιβερίων, *senatoribus Tiberiensibus* conjungit.

Munitus quoque locus dictus *Gischala*, de quo multa Josephus in Vita, nec tamen situm distincte designat. Pag. 1006. αἶψα ἐκ τῆς Τιβερίανθ' εἰς τὰ Γίσχαια, *profectus a Tiberiade Gischala*: & pag. 1017. χωρὶς Γαβάρων καὶ Γισχάλων, *præter Gabara & Gischala.* Et lib. i. belli cap. xiiii. de Joanne, Josephi inimico, αἶψα ἀπὸ Γισχάλων, *homo Gischalensis*: & lib. i. cap. viii. femineo genere, μόνη δὲ Γίσχαια πόλις τῆς Γαλιλαίας ἀχρεῖα κατελείπετο, *sola Gischala, oppidum Galilææ, restabat indomita*: nisi genus a πόλιν pendet, quod proprio vocabulo est adpositum.

Hieronymus in situ signando Galilææ oppidorum, sæpe ad *Legionem*, tamquam notissimum oppidum, provocat. v. gr. de Locis Ebraicis in NAZARETH, *Est usque hodie in Galilæa castris contra Legionem in quindecimo ejus milliaro ad orientalem plagam juxta montem Thabor nomine Ναζαρεθ.* Et in THAANACH: *in quarto milliaro oppidis Legionis nomine vicinis ostenditur.* Prior locus, inter montem Thaborem & mare mediterraneum fuisse positam ostendit: posterior oppidum fuisse, non castra sola alicujus legionis, licet utrogo & nomen his debeantur. Oppidum etiam in ARBELA idem Hieronymus dixit. *Arbelam* ejus, sub quo Cæsare vel castra ibidem posita, vel ex castris factum oppidum, nunquam reperimus.

Thaanach jam patuit ex secundo Hieronymi loco. In Manasse erat cis Jordanem, Josue xvii, 11. Leviticis urbibus adscripta, cap. xxi, 25. ex qua vero Chanani expelli nequiverunt, Jud. i, 27. Et quia quarto milliaro a Legionem distabat, ab autho Galilææ inferioris, & ab occasu oppidorum, quæ circa Thaborem erat, non dubium est fuisse. Hic Sissera victus a Barack, Jud. v, 19.

Vicinum oppido Thaanach fuit *Megiddo* sive *Mageddo* oppidum aliud, situm ad aquas, ut ex eodem loco Judic. v, 19 liquet, quas Bonfrerius amnem *Kison* interpretatur, quia praelium Sifferæ ad flumen illud commissum fuit, ut commate 21 traditum est. Græci Μαγιδδω scripserunt, etiam Josuæ xviii, 11. ubi in iis oppidis recensetur, quæ tribus Manassitidis sita sint in Issacharide vel Affer. Nobilis locus fato regum, qui ibi perierunt, Ahalæ, 11 Reg. ix, 27. Josiæ, cap. xxiii, 29. juxta quem fuit patentior campus praeliorum capax, 11 Paralip. xxxv, 22. Ex his situs septentrionalis intelligitur, secus ac in tabulis vulgatis est, quæ nimis in austrum reductam habent.

Hepher, *Epher* sive *Opher* locus in Zabulon, Josuæ xix, 13. cujus regem Josua occidit, cap. xii, 17. Esto urbem fuisse, regio tamen etiam circumjecta nomen *Hepher* habuit, ut Hieronymus censet proœmio in Jonam. Oppidum illius regiunculæ fuit *Gath* sive *Geth*, unde Jonæ prophetæ patria גת הפפר *Gath Hepher*, sive *Gath* quæ est in terra *Hepher*, 11 Reg. xiv, 25. Hieronymus in Jonam proœmio: *Geth* in secundo *Sepphorim* milliario, quæ hæc appellatur *Diocæsarea*, euntibus *Tiberiadem*, hand grandis est viculus, ubi & sepulcrum ejus Jonæ ostenditur. Quamquam alii juxta *Diospolim*, id est, *Lyddam*, eum & natum & conditum velint: non intelligentes hoc, quod additur, *Opher* ad distinctionem aliarum *Geth* urbium pertinere: quæ juxta *Eleutheropolim*, sive *Diospolim*, hodie quoque monstrantur.

Ut vero tota tribus Zabulon in Galilæa fuit, ita etiam oppidum quoddam *Zabulon* in extremitate ejus ad occasum. Josephus ejus situm delineavit lib. 11 Belli cap. xxxvii. de Cestio Syriæ legato, ut Tacitus vocat: ὁρμήσειν ἐπὶ πόλιν καρτεράν τῆς Γαλιλαίας Σαβουλῶν, ἢ καλεῖται αἰδοῖαν· ἀποεῖξιν δὲ ἀπὸ τῶ ἰθιού, τὴν Πτολεμαίδαν, contendit ad validam Galilææ civitatem *Zabulonem*, quæ *Tirorum* cognomen habet, & a nostræ gentis finibus *Ptolemaidem* discernit. Vicinas *Ptolemaidis* facit, ut etiam *Chabulonem* sive *Chabolonem* dictam fuisse credamus, nisi in alterutra voce error est. Nam lib. 111 de Bello cap. iv Josephus: τῆς κάτω καλεωμένης Γαλιλαίας ἐπὶ Τ. Ξερξίδῳ μάχεσθαι Σαβουλῶν, ἐν τοῖς περὶ αὐτοῖς, (Πτολεμαῖς γένει) τὸ μὴν ἐκτίναται. *Longitudo Galilææ inferioris extenditur a Tiberiade ad Chabulonem* (Latinus interpres, ad *Zabulonem* vertit, quæ in maritimis sita est, vicina *Ptolemaide*. Et in Vita sua pag. 1015 καὶ Σαβουλῶν καὶ Πτολεμαίδος μισθῶσαν ἔσαν, in vicum *Chabulonem*, *Ptolemaidei* conterminum. Ibi ex cæliorum situ colligitur, *Chabulonem* a *Ptolemaide* lx circiter stadia afuisse.

Hinc ad mare in austrum versus sunt alia oppidulorum nomina, ut Strabo ait lib. xvi, pag. 522. Nomina dicit, quia de ipsis nihil sit reliqui, aut partes exiguæ. Inter *Acen*, Ἰσχυρὸν, & *Seramonis turrin*, hoc est inter *Ptolemaidem* & *Cæsaream*, est *Carmelus mons*, καὶ τὸ ὄρος τῆς Ἰσχυρῆς, πλεον δὲ ἔδει, *Συκαμίνων πόλις*, *Βουκόλων* καὶ *Κροκοδείλων πόλις*, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, & oppidulorum nomina; de ipsis nihil integrum superest: *Sycaminorum* oppidum, *Bubulcorum* & *Crocodilorum* oppidum, & hujusmodi alia. Plinius lib. v, cap. x. Fuit oppidum *Crocodilorum*, ὅς ἐστιν ὁ ποταμὸς: memoria nobis *Doron*, *Sycaminon*. *Ptolemaide* est tantum *Συκάμινων* ex prædictis oppidis, quod huius fessæ reliquiæ solum sit conservatæ, ceteris præcipitis & everfis funditis. Stephanus chorographus, *Συκαμίνων πόλις Φοινίκων*. το ἰθιὸν *Συκαμίνων*, oppidum *Planicum*: gentile *Sycaminus*. It. Ptolemæus in Phœnice *Συκαμίνων*, quam usque ad *Dora* in austrum deduxit. Situm Ptolemæus ita constituit:

Πτολεμαῖς

Ptolemais

Συκάμινων

Sycaminus

Καρμὴλ ὄρος

Carmelus mons

Δόρα

Dora.

(Q. 3

Ita

Ita ex septentrione progressus est Cæsaream. Propiorem autem Sycaminum Cæsareæ fecit, quam Ptolemaidi, inter illas xv scrupulorum intervallo posito; inter has xxv. Antonii autem Itinerario hic ordo & distantia itinere a Constantinopoli Antiochiam, statuitur:

Ptolemaide

Sycaminon

Cæsaream

M. P. XXIV.

M. P. XX.

Plinius dicto loco, ut ex contextu probabile, procedit ab austro in septentrionem hoc ordine: *Fuit oppidum Crocodilôn: est flumen: memoria urbium, Derôn, Sycaminôn: promontorium Carmelum, - - rivus Pagida sive Belus - - colonia Ptolemais.* Dissentit sic a Ptolemæo in Carmeli positione, quem ille inter Sycaminum & Dora locavit; hic, quod verosimilius, inter Ptolemaidem & Sycaminum. Contra, Josephus lib. 11 contra Appionem pag. 1067 τῆς Φοινίκης παρὰ τὸ Καρμυλίδιον ὅρθον Δώρᾳ πόλιν ἀνομαλίζεται, *juxta Phœnices montem Carmelum urbs quædam Dora nominatur.*

Carmeli ergo montis situs inquirendus est, quem Josephus ostendit lib. 11 de Bello cap. xvii. ubi Carmelum a Ptolemaide in austrum σταδίας ἑκατὸν ἕκασι, *stadia centum viginti abesse* dicit. In Galilæa & ipse censendus est. Hieronymus in Esa. x, 18. *Carmelus est mons in Galilæa nemoribus consitus.* Græce Καρμυλίδιον est Straboni, Josepho, Ptolemæo, Hesychio, Stephano, ut denominativum sit, quod modo ex Josepho produximus, Καρμυλίδιον Plinius lib. v, cap. xix. *promontorium Carmelum, & in monte oppidum eodem nomine, quædam Ecbatana dictum.* Quod vero hic mons nunc Ptolemaidi proprius, nunc Dora dicitur, id argumento est, non unum ac simplicem montem ita nominari, sed plures coherentes, qui totam fere Issacharitidis latitudinem & magnam partem Zabulonis expleat. Ne vero negamus, verticem quemdam excelsiorem, qui ad mare vergit, præcipue sic adpellatum, & hunc esse *promontorium Carmelum* Plinii: etiam sedem oraculi Carmeli dei, qui Vespasianus consuluisse dicitur. Tacitus de illo lib. 11 Histor. cap. lxxviii *Est Juba inter Syriamque Carmelus: ita vocant montem deumque. nec simulacrum deo aut templum. (sic tradidere majores:) ara tantum & reverentia. Illic sacrificanti Vespasiano Basilides sacerdos, inspectis idemidem extis, quidquid est, inquit, Vespasiane, quod paras, datur va. cetera.* Stephanus Carmelum ὅρθον δυσχερίμερον, montem tempestatibus obnoxium dicit: & vero sterilis est, sed Hieronymus in Jerem. iv, 26. *Carmelus mari imminet magnus, & consitus & arboribus, vineisque condensus.*

Oppidum in Carmelo monte, quod Plinius memoravit, eodem auctore *Ecbatana* dictum. Stephanus in hac voce: ἡ ἐν Συρίᾳ πόλις, *Est etiam oppidum Syria Ecbatana* & in littera A scripsit: Ἀγβάττινα πόλις ἐν Συρίᾳ, *Agbatana oppidum Syria.* Syria, puta Phœnices, quæ pars est Syria: sicut Hesychius de ipso monte, in quo oppidum fuit: Καρμυλίδιον ἐν τῇ Φοινίᾳ, *Carmelus, mons in Phœnice:* aut si Palæstinæ adscribas, ipsa tamen est in partibus, in quas Syria distribuitur. In hoc oppido Cambyfes rex Persarum mortuus est cui oraculum *Ecbatana* fatalem locum prædixerat, quem ille de urbe Mediae in illam τὸ δὲ χρησμεῖον τοῦτο ἐν Συρίᾳ Ἐκβατανισσὶ ἔδωκε ἄρα, *oraculum autem de Ecbatanis Syria loquitur* ut Herodotus tradidit lib. 111, cap. lxiv.

Post Carmelum in mediterraneis nobilissimus mons est *Thabor*, de quo diximus. & vero etiam prope illum sit mons, nomine *Germor*, in disceptationem venit. Hieronymus quidem epist. xvi ad Marcellam, postquam de Itabyrio seu Thabore egerat, Appianus inquit, *oppidum Nazareth, in cujus porta vidua filius suscitatus est. Videbuntur & Herodotus*

torrens *Endor*, in quo superatus est *Sifara*. Et nobilis peregrinator Thevenotius Part. 1, pag. 6-3. de oppido Naim : elle est au pié de la montagne, appelée *Hermon*, dont il est fait mention aux *Pseaumes*. Etiam Tabulæ vulgares montem quemdam *Hermon* vocant, qui a Thabore in austrum vergit & simul in orientem declinat. Verum, quia antiquiores in hoc tractu nullam mentionem montis *Hermon* habent ; de hujus nominis monte, in finibus Galilææ situm, merito dubitamus, & facile Lighthfooto adsentimur, in Lucam Chorographia credenti, *Hermonem istum* ex errore creatum esse & male concepto sensu psalmi LXXXIX, 13. Montes ibi *Thabor* & *Hermon* nominantur, nec vero dicitur conjunctos aut vicinos esse ; sed constat psalmo veritas, si etiam non alius, quam qui circa Jordanis fontes, aut ultra in ortum versus mons *Hermon* est, & hoc loco, ut alibi semper, intelligatur.

Flumina Galilææ minus nota sunt : unum nobilius *Chison* sive *Kison*, qui a Thabore oriri dicitur, & Naim oppidum adluere, & inter Carmelum ac Ptolemaidem deferri in mare magnum. Memoratur Judic. IV, 13. & cap. V, 21. ubi Græcis est ὁ χειμάρρης Κισσῶν, torrens *Kisson*, qui כִּסְיוֹן *Kischon* Ebraice dicitur. Idem *Kedumim* videtur dicto cap. V, 21. appellari, & torrens *Endor*, ut modo ex Hieronymi epist. XVI cognovimus : nisi *Kedumim* vicinus amnis est, confluens cum nostro *Kisone*. Adrichomius dividit post fontes in duos rivos, quorum minor lacum *Genesaret* petat, alter, major *Kison* in mare Phœnicium supra montem *Carmel* feratur. De majore, ut vocat, res certa est, præter id de exitu, quia ab austro potius *Carmeli* (non a septentrione, ut Tabulæ referunt) effundi in mare non obscure ex 1 Reg. XVIII, 40. colligitur : de minore, dum certius probetur, dubitamus. A septentrione autem *Carmeli* est palus *Cendevia*, ex qua *Belus* profluit, ut lib. V, cap. XIX. tradit *Plinius*.

Superest *Magnus Campus*, Μέγα πεδῖον, intra Galilææ fines sæpe numero memoratus, ut Lighthfootus etiam inferiorem Galilæam hoc nomine nonnumquam significari crediderit. Josephus lib. IV de Bello cap. VI. τὸ Ἰταβύριον ὄρεος, ὃ ἐστὶ τοῦ μεγάλου πεδίου καὶ Σκυθοπόλεως μισθον, mons *Itabyrius*, qui est medius inter *Campum Magnum* & *Scythopolim*. Quod si est, ultra Thaborem vel in ortum vel in septentrionem patere necesse est. Speciatim pars ad *Scythopolim* vergens hoc nomine insignita fuit. Idem Josephus lib. XII Antiq. cap. XII. ἀναστὰς τοὶ Ἰουδαῖοι ἔκαστος εἰς τὸ μέγα πεδῖον, οὗ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυτοπόλις, venerunt trajecto *Jordane* ex *Galaaditide* & *Peræa*] in *Magnum Campum*, ubi constituta *Bethsan* sita est, quæ Græcis dicta *Scythopolis*. Nec vero continetur Galilææ finibus, sed in Samaritidem etiam excurrit. Etenim terminum, quo finit Galilæa, & Samaritis incipit, in hoc Campo Josephus constituit. Lib. III de Bello cap. IV. ἡ Σαμαριτῆς χώρα μέση καὶ τοῦ Ἰουδαίου καὶ τῆς Γαλιλαίας : ἀρχομένη γὰρ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ κειμένης Γινάιας ὀνομαζομένης, *Samaritis regio media est inter Judæam & Galilæam*. Incipit a vico *Ginea* sito in *Magno Campo*, & definit in *Acrabatenam*. Unde est quod pars ejus vocatur totius nomine τὸ μέγα πεδῖον τῆς Σαμαριτιδῆς, *Magnus Campus Samaritidis*, lib. III de Bello cap. XXI ineunte. Hieronymus de Locis Ebraicis in ARBELA dixit *Campum pragrandem* : & in JEZRAEL *Campum maximum*.

In hoc campo fuit *Afochis*, cujus aliquoties Josephus in Vita mentionem fecit. Pag. 1014. καὶ ταῦτα ἐστὶν τὸ μέγα πεδῖον, ἐν ᾧ οἱ διτταροὶ Ἀπωχῆς ἐστὶν ὀνομαζόμενοι. Omnes in *Campum magnum* venerunt, ubi iam agebam : *Afochis* nomen ἑστὶ. Et pag. 1016. εἰς Ἀτῶχιν καταβάντες, ἀπὸ τοῦ πεδίου τοῦ Ἀφούχου. Ut vero in eo. Itans scriptura Iosue est, ita etiam varia interpretatio. In versione Latina prioris loci apud vicum *Afochum* legitur, ubi tamen Græca verba magis regionem videntur designare, quæ vel ipse campus ille est, vel pars ejusdem insignis ac

ac eximia. Fuerunt & alii in hac inferiore Galilæa, & forte quidam in hoc ipso campo, vici, quos Josephus, ut in Vita pag. 1013. refert, munivit, *Bersabe*, *Saiamen*, *Capharath*, *Comosogana*, *Nepapha*, quos tamquam obscuros & incerti situs præterimus.

Sunt præterea ficta quædam aut pravato nomine, quæ etiam huic Galilææ tribuuntur. *Bethulia* hujus generis est, quam Tabulæ & peregrinatores in Galilæa memorant. Quæ vero nihil præsidii in antiquitate habent, nisi librum Judith apocryphum, quem Drama potius, quam veram historiam continere eruditiores censent (nec enim conciliari historicis potest;) nihil inde de Galilææ urbe Bethulia vel mediocriter verisimile adferri potest. Deinde est *Caparcotia*, quam auctor Tabularum ad Ptolemæi Geographiam, a dextra oris Jordanis, influentis in Genesaritidem lacum posuit. Sed ita quidem in Tabula scribitur, & a quibusdam Latinis versionibus, non autem in Græco, in quo est *Καπερναούμ*, *Capernaum*, quod nomen deest Tabulæ, ejusque in locum substitutum hoc pravatum est. Nihilominus etiam Carolus a Sancto Paulo in Geographiæ Sacræ provincia Palæstina Secunda *Capercotiam* sedem tertiam episcopalem nominavit; sed quia Capernaum præteriit, illam sine dubio hoc nomine intellexit. Nec vero Capernaum sive Caparcotia in loco, quo Ptolemæi tabula habet, sita fuit, quia Juliadi Betharamphthæ supra is locus a nobis fuit vindicatus.

Hæc de Galilæa inferiore, quantum cognitum habemus: cujus partem litoralem ad lacum, quia maxime controversa est, breviter ab Jordane ad Jordanem repeto. Ubi is amnis influit in lacum, in Galilææ ripa erat *Julias Betharamphtha*: deinde per majus spatium nihil notum est nisi forte *Chorazin*, quam Hieronymus in secundo lapide a Capernaum posuit, sed legendum in XII lapide; quemadmodum in Græcis Eusebii, quæ vertit Hieronymus, est *δισῶσα τῆς Καπερναοῦ σημείους ιβ*, *distans a Capernaum lapidibus duodecim*. *Capernaum* deinceps est; post *Tarichæa*: quam *Tiberias* excipit: cujus *Therma* sive *Thermaïs* ad Jordanem sunt ex lacu effluentem. Supra omnia sunt exposita latius.

S A M A R I T I S.

Inter tres illas majores Cisjordanensis Palæstinæ partes sive regiones, post explicatam Galilæam, secunda *Samaritis* est, sive *Samaria* regio. Josephus & Samariam & Samaritin adpellat Lib. I de Bello cap. XII. *Ιουδαίαν, καὶ Γαλιλαίαν, καὶ Σαμαρείαν. Judæam & Galilæam & Samariam*. Et lib. II, cap. IX. *τῆς Ἀρχιερατικῆς Ἰουδαίας τε καὶ Ἰουδαίας πᾶσα καὶ Σαμαρείτις ἦν. Antiochæ eibxarchiæ Idumæa & omnis Judæa & Samaritis erat*. Et lib. IV, cap. XXVI. *ἐστὶ Σαμαρείτις, per Samaritidem*. Latitudinem ejus regionis idem lib. III de Bello Jud. cap. IV. sic definiit: *ἡ Σαμαρείτις χώρη μίση μὲν τῆς Ἰουδαίας ἐστὶ καὶ τῆς Γαλιλαίας. ἀρχομένη γὰρ ἀπὸ τῆς τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Γαζίας ὁδοῦ κώμης, ἐπὶ δὲ τῆς Ἀκροβατητῶν τοπαρχίας. Samaritis regio partem est inter Judæam & Galilæam. Incipit enim a vico Campi Magni Ginea dicto, & terminatur in Ayalatzenam toparchiam*. Addit, natura soli nihil differre ab Judæa: utramque montosam esse & campestem: utramque molli agro & fertili tam frugum, quam omnis generis arborum.

Caput regionis est *Samaria*, *Σαμαρία*, indigenis priscis *שומרון Schomron*, quæ sedes Israhelitarum regum ab Omri, qui condidit, usque ad desolationem & exilium Assyriorum. Ante regis Omri tempora fueritne oppidum nec ne, dubitari solet. Etenim ante hanc historiam jam I Reg. XIIII, 22. *Samaris* memoratur, nisi id nomen per *πρόληψιν* anticipat.

est. R. Levi tamen Ben Gersom in 1 Reg. xvi, 24. היה שם עיר שמה שמרון קדם זה. *Fuit ibidem ante hac urbs nomine Schomron : verum nunc edificavit eam Omri*, puta, splendidius. Probabilius autem est, antequam Omri ædificaret, non urbem, sed villam tantummodo, aut si plus aliquid, oppidulum in monte illo existisse : nec historia sacra plus tradidit, quam montem emisse regem a Semer, in eoque urbem condidisse, quam adpellaverit a prioris possessoris nomine *Schomron* sive *Samariam*. Longo post tempore Assyrii everterunt, licet desit sacro codici everisionis historia : Micheas tamen, divinus vates, prædixerat cap. i, commate 6. & Sulpicius Severus lib. i, cap. xlix. adfirmavit, de Salmanassere dicens : *vinculis* [Hoseam, ultimum regem] *perpetuis in carcerem conjecit, urbemque excidit, populum universum in regnum suum abduxit.*

Surrexit brevi post, instaurata a Cuthæis colonis, qui inde nomen quoque, tamquam a primaria urbe adepti sunt, ut *Samaritani* vulgo adpellarentur, quos *Cuthæos* totius regionis vocant incolas. Lubricum quidem ex nomine argumentum: nec vero hic invalidum, quia historia est confirmatum. Josephus enim lib. xiii Antiquitatum cap. xvi i. Maccabæorum tempore *Σαμαρείαν πόλιν ὀχυρώσασαν* *Samaritam urbem munitissimam* dicit fuisse, quam Joannes Hyrcanus, quartus Hasmonæorum, ἐπὶ αὐτῇ πολιορκήσας - - - πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἀπὸ οὗτο *integrè oppugnata* evertit. Ex quo squalore eam Gabinus, Syriæ præfectus, adseruit, & Josephus de illo lib. xiv, cap. x. *καθηρημένης τῶν πόλεων παρεκένετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν Σαμαρεία, καὶ Ἀζώτο, καὶ Σκυθόπολις, dirutas urbes adificari jussit: quo pacto instauratae sunt Samaria, Azotus, & Scythopolis.* Et lib. i de Bello Jud. cap. vi. *συνεπολίσθησαν τῆς πόλεως κελύσαι Σκυθόπολις, καὶ Σαμαρεία, hujus jussu instauratae sunt Scythopolis & Samaria.* Tandem ab Herode hæc Gabinii urbs aucta & ornata amplius, ac Σεβαστή, *Sebaste*, id est Augusta, in Augusti honorem adpellata. Josephus lib. xv, cap. xi. de Herode: *τότε τὴν Σαμαρείαν ὠνομαζομένην ἐκείνην - - - τὴν τε προσηγορίαν ὑπέλλαττε, Σεβαστήν καλεῖν, τὴν Σαμαρίαν μὲν οὖν οὐκ ἐκείνην, ἀλλὰ τὴν Σεβαστὴν αὐτὴν ὠνομαζομένην.* Et plenius lib. i de Bello cap. xvi. *Ἐν μὲν γὰρ τῇ Σαμαρείτιδι πόλει καλλίσῃ περιβόλῃ τευχισάμενος ἐπὶ εὐθείας ἑκοσι, καὶ κατὰ γὰρ ἑκατὸν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους, ἥν τε τοῖς προσηγορίαις ἀπὸ τοῦ ὕψους, καὶ ἐν μέρει τῷ κτισματι ναοὶ τε ἐκδοκάζοντες τῷ Κεῖναι μεγιστοί, καὶ περὶ αὐτὸν τέμενος ἀποδείξας τετῶν ἡμισυδίων, τὸ αὖτε Σεβαστὴν ἐκάλεσεν.* In Samaritica regione urbem muro pulcherrimo per viginti stadia circumdedit, & deducit eo sex milibus colonorum, terraque fecundissima his attributa, in medio ejus templum Cæsari condidit maximum, & circa illud aream trium & semis stadiorum, urbemque Sebasten nominavit. Hieronymus de Locis Ebraicis brevius: *Samaria civitas regalis in Israel, quæ nunc Sebaste dicitur. Sed & omnis regio, quæ fuit circa eam, a civitate quondam nomen acceperat.* Et Epiphonio Paullæ cap. vi. *Vidit Sebasten, id est Samaritaniam, quæ in honorem Augusti ab Herode Græco sermone Augusta est nominata.* Ptolemæus quoque lib. v, cap. xvi. Σεβαστήν, *Sebasten* in Palestina memoravit, posthabito veteri nomine Samariæ. Stephanus autem in hac urbe his aberrat: primum dum scripsit, *Σαμαρεία, πόλις Ἰουδαίας, ἡ μετονομασθεῖσα Νεάπολις, Samaria urbs Judææ, quæ postea Neapolis nominata est: non enim Samaria, sed Sichem nomen Neapolis indepta est.* Deinde dum in Σεβαστὴ dixit, *ἔστι ἐν τῇ Σαμαρείτιδι πόλις, Est & hoc nomine oppidulum in Samaritide.* Non enim oppidulum fuit Sebaste, Herodis urbs, sed urbs magna, circuitu viginti stadiorum, ut supra ex Josepho probatum fuit. Nominis quoque hæc civitas percussit, & aliquot Commodi supersunt inscripti *ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ* *Sebastenorum* Syriæ: & *Julia Domnæ, COL. SEBASTE.* nam Severus coloniam in hac Sebasten deduxit. Ulpianus lege i de Censibus: *In Palestina duæ fuerunt coloniae, Cæsariensis, & Aelia Capitolina, sed neutra jus Italicum habet. Divus quoque Severus in Cæsariensem civitatem coloniam deduxit.* Harduinus de Palæstinæ Sebasten interpretatur, cui

templum ejus montis, a Sanballete satrapa, permissu Alexandri M. æquale Hierosolymitano, pro genero suo Manasse pontifice, Hierosolymis propter uxorem alienigenam, Sanballetis filiam, migrare coacto, exstructum, post ducentos circiter annos ab Joanne Hyrcano, Simonis filio, quarto Hasmonæorum, eversum. Vide Josephi lib. xi, cap. viii. & lib. xiii, cap. xvi. De monte *Ebal*, cujus hic apud Sichem etiam facta est mentio, ejusque a Deo tributa dignitate, exstat Deuteron. xxvii, 4, 13. & Josuæ viii, 30, 33.

Novum nomen *Neapolis* bello ultimo, quod excidium Hierosolymorum adferebat, accepit, & quidem auctore Vespasiano vel Tito. Plinius enim, qui sub Tito periit, lib. v, cap. xiii. eo nomine adpellavit. *Intus*, inquit, *Samarie oppida: Neapolis, quod antea Mamoritha dicebatur: Sebaste in monte.* Josephus hoc nomine non semel, quod sciam, usus est lib. iv de Bello cap. xxvi, διὰ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ παρὰ τὴν Νεάπολιν καλουμένην, Μαβαρθὰ διὸ τοῦ ἐπὶ χωρίου, καλαβὰς, per *Samaritin* & prater *Neapolim*, quæ ita vocatur, *Mamoritha* vero ab indigenis, descendit. Media littera differunt Plinius & Josephus: sed pro illo nummus Marci Antonini est, quem Harduinus refert, ΦΛ. ΝΕΑ. ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΜΟΡΘΙΑ, id est, *Flavia Neapolis Metropolis Moritha*. Nemo facile divinaverit, quæ vis hujus nominis sit: nostræ tamen conjecturæ in Collectaneis nostris Histor. Samar. cap. i, sect. xvi. si placet, possunt relegi. Cognomen *Flavia* auctorem & tempus instaurationis designat: quod in Faustine junioris quoque nummo ita legitur ΦΛ. ΝΕΑ. ΠΟΛ. ΣΥΡ. ΠΑΛΕΣΤΙ. hoc est, *Flavia Neapolis Syria Palestina*. Et quia patria fuit Justinii martyris, incunte Apologia ii, legitur Ἰουστῖνου τοῦ Μάρτυρος τῆς βασιλείας τῶν ἀπὸ φλαβίας Νέας πόλεως τῆς Συρίας Παλαιστίνης. Dicitur etiam *Neapolis Samaria*. Titi nummo ΦΛΑΟΥ. ΝΕΑΠΟΛΙ. ΣΑΜΑΡΕΙΑΣ: & simili Domitiani: ΦΛΑΟΥΙ. ΝΕΑΠΟΛ. ΣΑΜΑΡ, *Flavensium Neapolitanorum Samaris* regionis.

Præter nomen *Neapolis* novum videtur Sichem olim aliud habuisse, *Salem*, videlicet. Sic enim Genes. xxxiii, 18. Jacob dicitur venisse *Salem oppidum Sichem*, ἰ.χ.χ. εἰς Σαλαμ τοῦ Σικίμων: & ad faciem urbis, seu extra illam & e regione metatus esse. Et Hieronymus de Locis: *Salem civitas Sicimorum, quæ est Sichem*. Quod si omnino fuit civitatis nomen *Salem* isto loco, non tamen fuit alia ab Sichem, quia possessio Jacobi fuit πλησίον, prope Sichar sive Sichem, Joann. iv, 5. nec alibi, quam ante Sichem, tum tabernaculum fixerat. At nec certum, immo maxime dubium est, ibi *Salem* urbis nomen esse, quum & uterque Chaldæus, & Judæi interpretes omnes illud שֶׁם non pro proprio nomine, sed adpellativo habeant, ut sententia sit: Jacob venit *salvus* & incolumis ad urbem Sichem: quod utique est probabilius.

Hæ regie sedes erant decem tribuum: Sichem Hierobeami: Thirza successorum, usque ad Omri: Samaria ab Omri condita, reliquorum omnium. Addo secessum regium, urbem *Fezrael* sive *Fezrael* [פֶּזְרַאֵל] ubi palatium fuit regum Israeliticorum, i Reg. xxi, 1. sitam in septentrione Samaritanæ regionis, montem versus Carmelum, i Reg. xviii ex-tremo. Hieronymus de Locis Ebraicis: *Fezrael in tribu Manasse, hodieque praevalidis vicinis extenditur in campo maximo inter Scythopolim & Legionem. Fuit autem terminus Issachar*. Ex quo adparet, ad fines, seu non procul a limite Galilææ fuisse. Idem Hieronymus in Hoseæ cap. i comma 4. *Diximus Fezraelem, qui nunc juxta Maximianopolim est, in metropoli regni Samariæ: prope quam sunt campi latissimi, & vallis nimia vastitatis, quæ sunt quam decem millium tenditur passibus*. Recentiores addunt ad radices montis Gel-bo conditam fuisse. Memoratur etiam Josuæ xix, 18. inter urbes tribus Issachar.

Ubi *Fezrael* iam quodammodo Hieronymi in Hoseam verbis descripta fuit. Proprie de-
scribitur Judic. vi, 33. ubi Midianitæ orientales, Israellem impugnantes, dicuntur castra

metati in valle Jezrael. Recentiores ita describunt, ut ab urbe Jesrael, unde nomen habet, in aquilonem jaceat, ab occasu in ortum procurrens, per decem millia passuum, ut Hieronymus scripsit, inter duos montes, quorum alterum, qui septemtrionalis est, vulgo Hermonem vocant, vicinum Thabori; alter est Gelboe. Latitudini Adrichomius tribuit duo miliaria, de quo situ etiam Bonfrerius consentit. Mentio ejus vallis fit etiam Josue xvii, 16.

Descriptis sic regiis Samaritanæ sedibus, in quibus etiam Jesrael, tamquam secessus fuit regius; ad latus orientale progredimur, quod Jordanis fluvius terminat, & in eo secundum cursum amnis a septemtrione in austrum descendemus.

Prima post Galilææ limitem est *Bethsean* sive *Bethsan*, dimidiæ Manassitidis, Josue xvii, 11. ex qua Chananæi non potuerunt expelli, Judic. 1, 27. non procul ab Jordane fuit, dimidia leuca, ut Borcardus tradit, & agri partem habuit in Peræa, ibi ponte juncta cum Scythopoli, quæ ipsa Bethsean est, ut jam demonstraturi sumus. Græci interpretes Judic. 1, 27. *Non obtinuit Manasse τὴν Βηθσαῖν, ἥ ἐστι Σκυθῶν πόλις, Bethsan, quæ est Scytharum ἡ πόλις.* Et Josephus lib. v Antiquit. cap. 1. *πλάτος δὲ Βηθσαῖν, ἡ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται, latitudo autem [Manassitidis] est usque Bethsan, quæ nunc Scythopolis vocatur.* Et lib. vi extremo de clade Saulis & Jonathanis: *τὰ σώματα ἐκτεταύρωσαν πρὸς τὰ τεῖχη τῆς Βηθσαῖν πόλεως, ἡ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται, corpora [illorum Philistæi] suspenderunt prope mœnia Bethsan urbis, quæ nunc Scythopolis vocatur.* Atque ita etiam nuncupatur 11 Maccab. xii, 29. *ὤρμησαν ἐπὶ Σκυθῶν πόλιν, profecti sunt contra Scytharum urbem:* & versu 30 incolæ dicuntur *Σκυθόπολῖται, Scythopolitæ.* Situs urbis accurate definitus est distantia a lacu Genesareth, & ab Hierosolymis. Josephus in Vita pag. 1025. *Τῆς, inquit, Ἰουδαίας, patria [Tiberias] in Gennesaritidi lacu ἵσταται, ἀπέχουσα Σκυθόπολιν ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν, abest centum & viginti stadia a Scythopoli.* Et 11 Maccab. xii, 29. jam citato loco, *ὤρμησαν ἐπὶ Σκυθῶν πόλιν, ἀπέχουσαν ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν, profecti sunt adversus Scythopolim, distantem ab Hierosolymis sexcenta stadia.*

Unde nomen sit & Scythæ habitatores, disquirendum est. Nihil autem in historiis reperitur, quod huc referri possit, nisi illud Scytharum in Asia imperium, quod Herodotus lib. 1, cap. cv. descripsit; Medorum temporibus *οἱ Σκύθαι τὴν Ἀσίαν πᾶσαν ἐπέσχον, Scythæ victis Medis, omnem Asiam occupasse.* Inde profectos adversus Aegyptum, *ἐπὶ ἐγγίνοιτο ἡ Περσική Συρία, quia venissent in Palestinam Syriam, Psammetichum, Aegyptiorum regem, obvium habuisse, qui muneribus precibusque, ne progredierentur, effecerit.* Licet autem post viginti octo annos expulsi fuerint ex Media & reliqua cultiori Asia, ut idem Herodotus cap. cvi. prodidit; tamen in Palæstina, & in una ejus urbe, videntur remansisse, quæ forte debiles ac vulnerati inibi collocati fuerant de exercitu. Plinius fabulam admiscet lib. vi cap. xvi. Decapolitanam regionem enarrans, quæ plurimam partem trans Jordanem est, ei cis amnem adnumerat *Scythopolim, antea Nysam, a Libero patre, sepulchra matri ibi, Scythiis deductis.* Et hoc nomen constanter apud Græcos tenet, ut Josephus lib. xii, cap. xxi. tradit, *ἔκειτο εἰς τὸ μέγα πεδίον, ἃ καίτοι κατὰ πρόσωπον πόλις Βηθσαῖν, καλεῖται πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις, venerunt in Campum magnum, ubi e regione sita est urbs Bethsana, a Græcis dicta Scythopolis.* Sic Straboni est lib. xvi, pag. 525. *ἡ περὶ Γαλιλαίαν Σκυθόπολις, Scythopolis, quæ ἔστι Γαλιλαῖα.* Non enim erat in Galilæa, sed extra illam, in limite tamen. Josephus lib. iii de Bello cap. iv. *Galileam διορίζει ἀπὸ μεσημβρίας Σαμαρίας τε καὶ Σκυθόπολις, a meridie autem ὁρίεται Σαμαριανὰ regio & Scythopolis.* Errat Ptolemæus, qui lib. v, cap. xv. *Σκυθόπολιν* in Cœle Syria ponit, cui, credo, Decapolitana societas imposuit, quæ trans Jordanem est, excepta solâ Scythopoli, quæ citra flumen est, prope tamen illum. Erat autem Decapolitanarum (in quibus & Plinius scripsit) omnium maxima. Josephus lib. iii de Bello

XXXI *ἡ Σκυθόπολις, ἡ δὲ ἐστὶ μεγίστη τῆς Δεκαπόλεως, καὶ γειτνία τῆς Τιβεριάδος, Scythopolin [duxit,] quæ est maxima Decapoleos, & Tiberiadi vicina.* Stephanus etiam urbem Palæstinæ dixit, cujus prius nomen fuerit *Βαισὼν ὑπὸ βαρβάρων, Baisōn a barbaris*, id est Bethsan (quod corruptum nomen) dictum ab Ebræis. Ammianus lib. XIX, cap. XXVII. *civitas in Palæstina Scythopolis.* Hieronymus de Locis: *Bethsan nunc adpellatur Scythopolis, urbs nobilis Palæstina.*

Proxima fuit Zartan, sive Zaretan, ex miraculo refluentis Jordanis non incognita. Dubius situs ex diversa interpretatione loci Josuæ III, 16. est, quem ita Lightfootus vertit Chorographia in Matthæum cap. XCII: *Et constiterunt aquæ descendentes a desuper: exsurrexerunt in acervum unum, longâ valde distantia a civitate Adam, nempe [ad distantiam istam] quæ est juxta Zaretan.* Quod vero non e latere Adam, Perææ urbe, ut Tabulæ habent, constituimus, sane graves rationes sunt, prima quia *רחק כנרת* longinqua valde ab Adam, centro scissæ aquæ, dicitur Zaretan esse: deinde, quia I Reg. IV, 12. *בְּנֵי אֲפֻד בֵּיתְשָׁן* apud Bethsan, quæ Scythopolis est, ponitur: tandem I Reg. VII, 46. e regione Succoth, qui locus Galaaditidi est proximus, collocatur; ergo cis Jordanem Zartan fuit, sicut trans illum Succoth, quia Salomo vasa templi ænea fudit *בְּכָר הַיַּרְדֵּן* in circuitu Jordanis, quasi in utraque ripa, Græce *ἐν τῇ περιόχῃ τοῦ Ἰορδάνη*. Et quid dubitamus? non solum apud Bethsan, verum etiam *sub valle Jesrael*, quæ desinit apud Scythopolim, dicitur sita Zartan I Reg. IV, 12. ut tam propinquitas Galilææ inde certa sit, contra vulgarem opinionem, quæ juxta oppidum Adam statuitur; quam situs cis Jordanem, contra Bonfrerium inde confirmetur. Nec enim nos ulla urget ratio, ut cum Adrichomio duas hujus nominis urbes Zartan sive Sartan credamus, superiorem & inferiorem, qui etiam utramque posuit in Peræa.

Aenon, *Αἰνὼν* sequitur ex Hieronymi dispositione. Ut vero hic locus a solo Joanne cap. III, 23. nominatus est, sic positio ejus sola nititur Eusebii & Hieronymi auctoritate, quam etiam, quia certior nusquam adparet, sequimur in præsentia. Ita vero hic de Locis Ebraicis: *Aenon juxta Salim, ubi baptizabat Joannes, sicut in Evangelio κατὰ Ἰωάννην [cap. III, 23] scriptum est: & ostenditur usque nunc locus in octavo lapide Scythopolcos ad meridiem juxta Salim & Jordanem.* Hæc ratio est, quare in tanta distantia ponamus a Scythopoli in austrum, & cis Jordanem potius, quam trans flumen, quia proximo commate 26, *qui transierat, πέραν τοῦ Ἰορδάνη, trans Jordanem*, dicitur, atque ita consueta formula Peræa illi loco, in quo tum Joannes erat, opponitur. Syrus divisit vocabulum *בֵּית שַׁן* In *Jon*, sed contra consensionem Græcorum codicum.

Eadem ratio est loci Salim, *Σαλὶμ*, quia Aenon fuit *ἐγγὺς τῷ Σαλὶμ*, prope Salim, Joann. III, 23. Hieronymus de Locis in *Salim* testatur, fuisse sua ætate locum, *Salumias* dictum, octavo milliaro a Scythopoli, quæ ipsa distantia Aenonis est. Idem epistola CXXVI ad Evagrium: *Salim non, ut Josephus & nostri omnes arbitrantur, est Hierusalem nomen, ex Græco Ebraicoque compositum, quod absurdum esse, peregrinæ linguae mixtura demonstrat; sed oppidum juxta Scythopolim, quod usque hodie adpellatur Salim, & ostenditur ibi palatium Achæzeac, ex magnitudine ruinarum veteris operis ostendens magnificentiam: de quo in posteriore quoque parte Genscos [cap. XXXIII, 18.] - - - Considerandum quoque est, quod abrahæ a cade hostium revertenti, quos persecutus est usque Dan, quæ hodie Paneas adpellatur, non de via Hierusalem, sed de oppido metropolcos Sichem, in itinere fuerit. de quo in Evangelio quæ legimus: Erat autem Joannes baptizans in Ennon juxta Salim, quia aqua erat multa ibi.* Ex quibus hoc adsumimus, fuisse locum prope Scythopolim, id est octavo ab illa milliaro, qui posteriori etiam ævo *Salim* sive *Salim* adpellatus fuerit: quanta-

quam quod de ruinis palatii Melchisedeci dicitur, fabulosum videatur. De Jacobi patnachae Salem supra diximus.

Nihil in hoc tractu descendantibus reliquum est, de quo certo constet, nisi forsan *Thapab* sive *Taphna*, orientalis limes inter Ephraim & Manassa prope Jordanem, ut tamen & oppidum & ejusdem nominis regiuncula in Manasse censeatur, Josue xvi, 18, & xvii, 8. *Thenab*, sive *Thaanab*. Hieronymus: *Thenab in tribu Joseph, hodieque villa est Thenab in decimo milliaro Neapoleos contra orientem descendantibus Jordanem*. Videtur esse *Thaanab Silo*, Josue xvi, 6, ubi dicitur terminus orientalis tribus Ephraim. Quae Tabulae in hoc Jordanis tractu alia ponunt, incerta omnia sunt, ut situs definiri non possit. Solum *Naanaba*, quae in tribu Ephraim est Hierichuntem versus, Josue xvi, 7, Hieronymo in quinto milliaro Hierichuntis est.

Ad certiora nos convertimus, quae ad mare sunt & terminum occidentalem. Post Ptolemaidem & Carmelum montem, quae in Galilaea reliquimus, proxima in litore est *Dor*, sive *Dora* pluraliter. Simpliciter *Dor* nuncupatur Josue xvii, 11. & Judic. i, 26. in tribu Manassitide cis Jordanem: *Dora*, Δωρα Ptolemaeo est ultima urbs Phoenices. Plinius lib. v, cap. xix. *Memoria, urbium, Doron, Sycaminon*. Et i Maccab. xv dicitur Δωρᾶ, *Dora*; commate 11 ἄλθον φεύγοντες εἰς Δωρᾶ, *fuga [Tryphon] elapsus est Dora*: & commate 13. παρεβόλαι Ἀντίοχος εἰς Δωρᾶ, *Antiochus [Grypus] obsedit Dora*. Commate 14. obsidio dicitur facta ἀπὸ τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, *a terra & mari*: ex quo situs maritimus cognoscitur. Josephus τὰ Δωρα dixit, *Dora* plurali numero. In Vita sua pag. 1000 τὰ δὲ Δωρὰ πόλεις εἰσὶ τῆς Φοινίκης, *Dora sunt urbs Phoenices*. Et pag. 1067. τῆς μέγιστης Φοινίκης παρὰ τὸ Καρμυλὸν ὄρος Δωρὰ πόλις ὀνομάζεται. *In Phoenice juxta montem Carmelum Dora civitas appellatur*. Et lib. v Antiquit. Judaic. cap. 1. τῆς Μανασσήτιδος οἱ ἐμείρεται ἀπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι Δωρᾶ. *Manassitidis pars dimidia est ab Jordane usque ad Dora*. Stephanus etiam semineas formas habet hujus nominis, Δωρᾶς, & Δωρα, indeque quartum casum τῆς Δωρᾶς πόλιν, *Doram urbem*. Tabula Peutingeriana *Thora* habet viii millibus a Caesarea, xx a Ptolemaide. Hieronymus, in *Dornaphet*, urbem *Dor in nono milliaro Caesareae Palestine*, pergentibus *Tyrum*, posuit: at in *Nephtedor* idem ita scripsit: *Dor est oppidum jam desertum a millesimo milliaro Caesarea pergentibus Ptolemaidem*. Sed hoc loco Eusebius etiam *ἑ*, *nono* milliaria habet.

Nam aliquoties in sanctis scripturis memoratur *Dor* compositum cum nomine *Nepht*, quod praecedat, Josue xi, 2, & plurali *Naphoth Dor* cap. xii, 23: & i Reg. iv, 11. *omne Naphet Dor*. Non conveniunt interpretes in notione vocis נַפְתִּי *nepeth*. Symmachus, Hieronymo testante, *maritimam* exposuit. Graeci nostri, quos habemus sub iuvirali numero & nomine, tamquam proprium nomen reliquerunt sine conversione, cap. xi, 2 Josue, εἰς Ναφωθὶς: & cap. xii, 23. βασιλεὺς τῆς Ναφωθὶς Δωρ: & i Reg. iv, 11. πᾶσα Νιφθαδὶς de quo loco Eusebius & Hieronymus in Locis Ebraicis: Νιφὰθ πόλις ἄρχοντος Σολομῶν: *Nepht civitas regis principis Salomonis*. Nolim negare fuisse illius tractus oppidum *Nepht*, a quo regio denominationem acceperit: in dictis locis vero regionem potius, quam oppidum significari, ex Josue xvii, 11. videtur evinci posse, ubi separatim & interjectis *Dor* memoratur, & deinde נַפְתִּי תְּרִיטָה *tertia pars Nepht*, quod de oppido intelligi non potest, sed de tractu potius & regione. Inepte Vulgatus Latinus, *tertia pars urbis Nepht*, de suo *urbis* adjiciens, quod nec Ebraeus, nec LXX habent, quorum *ἡ* τῆς τριτῆς τῆς Ναφωθὶς quum in tribuum sorte definienda non urbes dissectae fuerint, sed regiones. Rectius idem Vulgatus Josue xi, 2. *in regionibus Dor*: & cap. xii, 23. *De Dor & proximae Dor iunus*. Post *Dora* est *Chersens* fluvius Ptolemaei, in quo Phoenice

sum finit : quæ sequitur, Cæsaream Palæstinæ attribuens.

Turris autem Stratonis antiquitus nominabatur, quam Herodes ornavit & in Augusti honorem vocitavit *Cæsaream*. Strabo lib. xvi, pag. 522 *μὴν τὴν Ἀκρὴν, Στρατόνους Πύργος πρόσθεν ἔχουσα*. Post *Acen* [Ptolemaidem] est Stratonis Turris, stationem navium habens. Et Ptolemæus initio Palæstinæ, *Καيسάρεια Στρατόνους, Cæsarea Stratonis*. Plinius lib. iv, cap. xiii. contra ita a meridie in septemtrionem : *Inde [ab Joppe] Apollonia : Stratonis Turris, eadem Cæsarea, ab Herode rege condita, nunc colonia prima Flavia, a Vespasiano imperatore deducta : finis Palestina centum octingenta novem millibus passuum a confinio Arabia : deinde Phœnice*. Consentiunt igitur Plinius & Ptolemæus in Phœnices & Palæstinæ finitione. Strabo autem Phœnicen longius in austrum deducit, etiam Josephus, quibus Cæsarea hæc in Phœnice est. Vide illum lib. xvi, pag. 520; hunc lib. xv, cap. xiii. Nos breviorē Phœnicen fecimus, post Tyrum finientes, quia sacri scriptores Palæstinam dicunt omnem Terram promissionis sive Israelitis destinatam. Sed hæc obiter. Primam dictam coloniam Cæsaream Plinius agebat, quia primæ legionis milites accepit.

Cæsarea nomen cum ornamentis Herodes rex addidit. Josephus lib. i de Bello c. xvi de Herode: *αἰδοῦν καὶ τοῖς παραλίοις πόλιν, ἥντι μὲν καλεῖσθαι, Στρατόνους ἑκαλεῖτο Πύργος. διὰ δὲ εὐφραν τῷ χορῷ δεξασθαι δυναμένην τὸ φιλότιμον αὐτῆς, πᾶσαι ἀνέκλιτο λευκῇ λίθῳ, καὶ λαμπροτάτοις ἐκόσμησε βασιλείας, ἐν ᾗ μάλιστα τὸ φύσει μεγαλόπρεπον ἐπεδείκνυτο*. *Quum inter maritimas urbes vidisset [vetustate] laborantem, quæ Stratonis Turris vocabatur, pro loci natura magnificentia suæ capacem, totam cancellis lapide reparavit, & splendidissimis ornavit palatiis, & in ea maxime innatam sibi auri magnitudinem demonstravit*. Et quum illa *παραλία αἰλίμνη*, *maritima regio importuosa* esset, ipse naturam vincens, *μείζονα τῇ Πιραϊῶν λιμένα κατεσκευάσεν, portum fecit Piræo maiorem* : & contra ostium portus in colle, in eoque colossū Cæsaris non minorem, quam Jovis apud Olympiam, constituit, eamque urbem *Καيسάρειαν ἀνόμασι, Cæsaream nominavit*. Ethnicam ergo civitatem potius, quam Judaicam condidit, adeo, ut sub bellum ultimum Cæsa censēs Ethnicī Judæos omnes apud se in urbe habitantes, interfecerint, quam tragediam Josephus lib. ii de bello cap. xxxii extremo descripsit. Hæc in Palæstina aut illo sub Syria tractu, dicitur absolute *Cæsarea*, etiam in Apostolorum actibus ; aut *Cæsarea Palæstina* ; quo distinguitur ab altera, quæ semper conditoris nomen conjunctum habet, *Cæsarea Philippi*, in Trachonitidis finibus sita. Nostra caput Judææ facta est, id est Palæstina Romanæ provinciæ, cujus præfides ibidem sedem habuerunt, uti ex Festi & Felicis historia inter Apostolicos actus constat. Tacitus lib. ii Histor. cap. lxxix. *Hand dubia æstimatione discessere, Mucianus Antiochiam, Vespasianus Cæsaream : illa Syria, hæc Judæa est*. Etiam Ammianus primo loco inter urbes posuit lib. xiv, cap. xxvi. *Ultima, inquit, Syriarum est Palæstina - - civitates habens quasdam egregias, nullam nulli cedentem, sed sibi vicissim veluti ad perpendicularum amulas : Cæsaream, quam ad honorem Octavianī principis exadificavit Herodes ; & Eleutheropolim, & Neapolim, ceteras*. In nummis quoque laudata est, quos cudit, sub Hadriano, inscriptum, C. FLAV. CAESAR. item sub eodem principe, COL. P. FL. AUG. CAESAREA. quæ plenius imperatoris Marci nummo expressa ita sunt : COL. PRIMA. FL. AUG. CAESAREA. Paullus lege viii Dig. de Censibus : *Imperat. Vespasianus Cæsarienses colonos fecit, non adjecit, ut & juris Italici essent ; sed tributum remisit his capitis*. Sed divus Titus etiam solum immune factum interpretatus est. Hæc de nostra Cæsarea inter colonias Syriæ & Phœnices prodidit.

Situs hujus Cæsareæ satis certus est. Nam *μεταξὺ Δάφνης καὶ Ἰόππης, inter Dora & Joppe media* ; ut Josephus lib. i, cap. xvi. de Bell. definit. Atque sic etiam Ptolemæus, Strabo, Plinius, ut supra demonstravimus. Antonini itinere a Constantinopoli Antiochiam & ultra :

are cum religione plurima retinent. Quin etiam rei celebrata carminibus ac fabulis, servataque a Perseo Andromeda clarum vestigium, bellue marine ossa immania ostendunt. Et Plinius, Melam imitatus lib. v, cap. xiii. Joppe Phœnicum, antiquior terrarum inundatione, ut ferunt. Insidet collem præjacente saxo, in quo vinculorum Andromeda vestigia ostendunt. Fabulam Conon interpretatur narratione xl apud Photium cod. clxxxvi.

Salmasius, in Solini cap. xxxiv, principio, Ἰόπη, Jope, p. simplici contendit scribendum esse, quia Dionysius vers. 910. & Stephanus Ἰόπη. Jope legant; quæ Græca vox sit, non liquet. Sed Stephanus ex Dionysio habet, ut fatetur: hic, ex metri ratione ejecit litteram: ceterique omnes duplicant Strabo, Ptolemæus, Josephus, Conon, LXX interpretes, & S. Lucas Act. ix, ac x. nec non Mela & Plinius Latini. Plinius lib. v, cap. xiv. Joppicam ioparchiam memorat in Judæa, & a Samaria distinguit: sed quamlibet discernat Samariam, laxos tamen Judææ terminos per ipsam Galilæam facit. Supra Idumeam, inquit, & Samariam Judæa longe lateque funditur. Pars ejus Syria juncta, Galilæa vocatur. Vulgo in tribu Dan locant, quod vero ex Josua probari nequit, qui tantummodo dixit extremos fines ejus tribus esse ἡντὶ τῆς ῥεγῖονος & ex opposito urbis Joppes. Nos Josephum sequimur, omnem cis flumen Jordanis regionem in tres majores partes distribuentem, Galilæam, Samariam, Judæam: ubi quæstio remanet, sitne Joppe parti mediæ an inferiori tribuenda, id est Samaritidis an Judææ. Utraque enim ad mare pertinuit: & de Ephraim, quæ præcipua tribus est Samaritidis, id clare Josuæ xvi, 8. adfirmatur. Nos mediæ parti adjunximus, cujus maritimam oram in hac parte finimus; quia per situm Ephraemiticæ parti, quam Judææ, propius respondet: si cui lubet, retrahat ad partem tertiam: per nos licet.

Hinc in reliquum mediterranei tractus recedimus: nam supra tantum quatuor regales urbes, Samariam, Sichem, Thirzam & Jesrael perlustravimus. Prima itaque inter Cæsaream & Joppen est Saronia regio seu campus, quem Hieronymus in Esa. xxxiii, 9. descripsit ita: Saron omnis juxta Joppen Lyddamque adpellatur regio, in qua latissimi campi fertilesque tenduntur. Et de Locis Ebraicis idem: A Cæsarea Palaestina usque ad oppidum Joppe omnis terra, qua cernitur, dicitur Saronas. Et hic campus est, quem Lucas Act. ix, 35. τὸν Σάρον. sive ut alii legunt, τὸν Σαρωνίαν, Saronem, seu Saronam adpellat. An vero etiam oppidum hujus nominis in illo campo fuerit, non est liquidum. Adrichomius & Bonfrerius adfirmant, quia Josuæ xii, 18. Vulgata habet rex Saron unus: ubi reges omnes ab urbe regia nominantur. At Ebraice est לַסָּרוֹן Lassaron, quod quidem nomen nusquam præterea occurrit: & si ל, quod vult Bonfrerius, præfixum est, magis regionem, quam oppidum designat, quia toto illo cæсорum regum catalogo, qui ab urbibus denominantur, nullum oppidum cum præfixa littera est. Et alibi Saron cis Jordanem (nam trans flumen ejus nominis oppidum est) campo est similior quam urbi. Vide Esa. xxxiii, 9. xxxv, 2. lxv, 10. & Cantic. ii, 1. Nihilominus non improbable etiam est, fuisse vel oppidum vel majorem vicum eodem nomine in tractu illo: licet sedes, immo auctoritas etiam certo probari non possit: & ipsum est, quod in tabulis adhuc fere cunctis conspectum fuit.

De Lydda quoque, quam לִדְדָּא Lud Ebræi vocant, quod ad situm attinet, acris est controversia. Sacri scriptor Act. ix, 38. ἵσταντο ἐκεῖ τὴν Ἰόπην, quum propinqua Lydda Joppe esset. Sed in quam plagam recedat ab Joppe, septentrionem versus, an in austrum, an ortum, hoc est quod maxime in diversas partes disceptatur. Si supra Joppen in Boream jacet, aut in ortum estivum; sine dubio in tribu Ephraim fuit & pars Samaritidis: sin inferius reducta, Judæa fortassis adnumerata fuit, aut inter utranque tribum media: nam i Maccab. xi, 28, & 34. Lydda, ut distincta ῥοπαχία & ἰουδα consideratur (quemadmodum Plinius etiam Lyziam lib. v, cap. xiv. Judæa ioparchiam dixit) & in iis tribus ponitur, αὐτὴν προσηγορεύουσιν

τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, *quæ Judæa sunt addita ex Samaritide*. Quod si Lydda deducta fuit Samaritidi, utique prius ad eam pertinuit, & in illa censei jam a nobis potest. Tudelenfis Benjamin pag. 52. Lud sive Lyddam dicit ab Jesrael, quæ in septemtrione est Samaritidis, לִדָּא מִן הַיָּמִין *unius diei & dimidii iter abesse*. Quum vero diei iter secundum Xenophontem in Cyri minoris expeditione sit quinque vel sex parasangarum; ex eo conficitur, non infra Joppen in meridiem recessisse Lyddam, sed si non superiore, pari tamen fuisse latitudine. In Mischna Maasar scheni cap. v, hal. 2. traditur לִדָּא מִן הַיָּמִין *Lud occidentem versus abesse ab Hierosolymis* תַּשְׁבֵּחַ יוֹרְדֵּן *itinere unius diei*: quod bene congruit: nam ex loco, quem ante designavimus, non ultra quinque, summum sex parasangæ sunt Hierosolyma. At in Sanhedr. Hieros. pag. 18. col. 3. ajunt, *nonne Lydda est Judæa?* Fuit: sed προσετέθη ἀπὸ Σαμαρείτιδος, *adjec̃ta fuit ex Samaritide*, 1 Maccab. xi, 34. At etiam Josephus de Bello lib. 111, cap. 1v. in undecim κληρονομίαις, *sortibus seu præfecturis Judææ* posuit: Est ita: sed laxa illa Judæa & par fere ac æqualis Palæstinæ, quia κατατίθησθαι μέχρι Πτολεμαίδος, *extensa usque Ptolemaidem*, ut ibidem simul dicitur.

Ceterum Josephus Lyddam nunc vicum, nunc oppidum dixit. Lib. xx Antiq. cap. v. εἰς κώμην τινὰ προσγενομένην Λύδδα, πόλιν τὸ μέγιστον ἐκ ἀποδείουσαν, *profectus in vicum Lyddam, nulli civitati magnitudine cedentem*. At de bello lib. 11, cap. xxxvii. ἀπὸ τῆς Ἀντιπατείδος Κίσιος εἰς Λύδδα προελθὼν, καὶ τὴν ἀνδρῶν τῆς πόλεως καταλαμβέειν, *Cestius ex Antipatride progressus Lyddam, vacuum viris oppidum offendit*. Et pro urbe habitam Lyddam fuisse, docet ejus nomen alterum *Diospolis*, quo sæpe adpellat Hieronymus. Vide de Locis Ebr. in *Jamnia & Cariatbatim*, & alibi. Quin idem aperte Epitaphio Paullæ cap. 111. *Pervenit Lyddam, versam in Diospolim, Dorcadis atque Aeneæ resurrectione ac sanitate inclitam*. Et in Obadiam vers. 19. *Qui habitabam in Sephela, id est in campestribus, (Lyddam & Emmaus, Diospolim scilicet Nicopolimque, significans) possidebunt Palestinas*. Et Joannes Damascenus epistola ad Theophilum imperatorem de sanctis & venerandis imaginibus: οἱ θεόπται κορυφαῖοι ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος ἐν Λύδδῃ τῇ καλεομένην Διοσπόλιν, πρὸς μίλιον δέκα καὶ δύο τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὰς διατελευτὰς ποιοῦμενοι, *Dixit apostoli Petrus & Joannes Lydda, quæ Diospolis vocatur, xviii milliariis ab Hierosolymis, compositantes*. Quando hoc nomen cœperit, & a quo fuerit impositum, reperire non potui: nec vero Hieronymi ætate recens fuisse, ex Josephi lib. 1 de Bello cap. v. luculentum est, qui id nomen in Pompeji expeditione usurpavit. *Aristobulus*, inquit, ἀπὸ Διοσπόλεως χυμολήται, *a Diospoli discessit*. Probabile videtur, a Macedonibus Aegypti aut Syriæ regibus, uti Apolloniæ nomen, de quo supra diximus, originem habere: id nomen vero, quia *ἵονος* sonat, exspectabile Judæis visum, qui vetus idcirco nomen retinuerunt, etiam ipse Josephus, in plerisque locis aliis: & Plinius ac Ptolemæus *Lyddam* vocaverunt; in Tabula Peutingeri *Luddis* est: Stephanus autem septimam Διοσπόλιν Παλαιστίνης, *Diospolin Palestinæ* dixit. In Itinerariis nunc Lydda, nunc *Diospolis* est, Antonini hoc situ & ordine, ubi iter a Constantinopoli Antiochiam & ultra describitur:

Cæsarea

Betaron

M. P. XVIIII.

Diospolim

M. P. XXII.

Jamniam

M. P. XII.

Et alio itinere a Cæsarea Eleutheropolim:

Betaron

M. P. XXXI.

Diospolim

M. P. XXVIII.

Eleutheropolim

M. P. XVIII.

Tam manifesto corrupti sunt numeri in illo Itinerario ! Nec rectius se habent in Burdigalensi, quod etiam Hierosolymitanum dicitur, ubi rursus *Lidda* vocatur :

Ab Hierosolyma

<i>Nicopoli</i>	M. XXII. [lege VIII]
<i>Lidda</i>	M. X.
<i>Antipatrida</i>	M. X.
<i>Bethar</i>	M. X.
<i>Cæsarea</i>	M. XVI.

Vicina Lyddæ fuit *Rama* five *Ramathab*, nisi hæc forma ex illa est cum He locali adfixo : prior occurrit 1 Samuel. XIX, 19, 22. posterior, in notione termini ad quem, 1 Samuel. I, 19, 22. cap. II, II. cap. XIX, 18, 22. Eadem dicta *Ramathaim Zophim* 1 Samuel. I, I. Montibus Ephraim adhærebat, ut ibidem dicitur : ideo alia ab Rama Benjamin, quæ & Saulis vocatur, de qua infra. LXX pluribus locis Ἀρμαθαίμ, *Armathem* tribus syllabis, ut in libris est ; (& inde 1 Maccab. XI, 34. ῥαμαθίμ.) at 1 Sam. XIX, 18, 19. ἰν ῥαμᾶ. Patria Samuelis fuit : qui & ibi habitavit cap. XV, 34. XVI, 13, XIX, 18. Josepho lib. V, cap. XI. est ῥαμαθὰ, dicenti de Elkana Samuelis patre, ῥαμαθὰς πόλιν κατοικῶν, *Ramatham urbem incolens*. Una ex tribus fuit, quæ ex Samaritide detractæ, & contributæ regioni Judææ sunt, 1 Maccab. XI, 34. Posteriori ævo dicta fuit *Ramula*. Guilielmus Tyrius lib. VII, cap. XXII. in vicino [Lyddæ] nobilis civitas est *Ramula* nomine. Est in via, quæ a Joppe fert Hierosolymam.

Ejusdem fortis Ephraimiticæ est etiam *Gezer* five *Gezer*, גזר Ebræis, urbs Levitica, Josue XXI, 21. quæ proprie *Gézer*, duplici segol est scripta Josue X, 33. XII, 12. XXI, 21. 1 Reg. V, 16. 1 Paralip. XX. [XXI. Germ.] 4. In ceteris locis est *Gázer*, producta priore propter accentum distinctivum. Græci autem ubique γάζε legunt, etiam ubi in Ebræo segol est, Josue X, 33, cap. XII, 12. & XXI, 21. unde in reliquis versionibus confusio est, *Gazer* & *Gezer*; *Gaser* & *Gefer*. In Maccabæorum libris scribitur γάζαρα, *Gazara*. Lib. I. cap. XIV, 34. τῇ γάζαρᾳ τῇ ἐπὶ τῶν ὀρέων Ἀζότῃ, *Gazara, quæ in finibus Azoti*, id est in Philistæis finibus, quia Azotus tum forte princeps urbs Philistææ regionis fuit, ut Bonfrerius interpretatur : & lib. II, cap. X, 32. *Timotheus fugit εἰς γάζαρᾳ λεγόμενον ὀχυρόμακρον μάλα φρούριον, in Gazara, munitissimum locum, qui ita vocatur* : quod cum Gezer Salomonis convenit 1 Reg. IX, 15, 17. quam Josephus lib. VIII Antiq. cap. II pag. 268. vocat γάζαρᾳ τῇ τῆς Παλαιστίνης γάζας, *Gazaram Philistæorum regionis*, five in finibus illorum ; eandemque ὀχυρόμακρον, *natura munitam* : quæ positio etiam 11 Samuel. V, 25. confirmatur. Strabonis hæc γάζα : *Gadara* est lib. XVI pag. 522. sibilante littera Syrorum more in Δ converso : qui etiam cum Azoto & Ascalone conjungit & Jamnia, ut inde, etiam dictis primi Maccabæorum & Josephi locis, constare possit, in plaga occidentali fuisse sitam, quam nimis reduxit Hieronymus ex villula hujus nominis de situ urbis priscæ judicans. *Gazer*, inquit, *in fortibus Ephraim, urbs separata Levitis ; quam expugnavit Jesus, rege illius interfecto. Acrotaria est autem pŷtea a Salomone. Nunc Gazara villa dicitur in quarto milliario Nicopolcos a Jeremionem. Verumtamen sciendum, quod alienigenas ex ea Ephraim non potuit expellere*. Non convenit situs villæ cum supra datis descriptionibus : nec Josua tam expugnasse eam, quem regem illius prælio interfecisse, quum regi Lachis civitatis auxilio venisset, Josue X, 33. Expugnavit autem Pharao & delevit : cujus gener Salomo, a socero acceptam, edificavit, 1 Reg. IX, 15, 16, 17.

Supra Gezer & Lyddam in septemtrionem erat *Antipatris*, ab Herode in memoriam patris condita; cuius mentio in Pauli historia Act. xxiii, 31. habetur. Josephus lib. xvi. Antiq. cap. ix. tradit, in campo, qui dicitur *Capharsaba*, aquoso & plantis idoneo, etiam amne circumfluente, atque ita loco totius regni amenissimo condidisse Herodem hanc urbem, post amnem luco etiam circumdatam: & ut lib. i. de Bello cap. xvi. addit, ut esset τὸ πᾶν ἐν μνημείῳ, *monumentum* & memoria patris Antipatri, quam ideo Ἀντιπατερίδα *Antipatridem* nominavit. Sæpe præterea Josephus memoravit: lib. ii. de Bello cap. xxxvii. de Cestio, ἀπὸ τῆς Ἀντιπατερίδος εἰς Λύδδα προελθὼν, *ab Antipatride in Lyddam progressus*. Et lib. iv. cap. xxvi. de Vespasiano: ἤγειρεν ἀπὸ τῆς Καισαρείας ἐπὶ Ἀντιπατερίδου, *movit a Caesarea in Antipatridem*. Adrichomius sat confuse: *Antipatris prius Capharsalama, Græce Capharsalama & Dora dicta*. Unde hauserit, quod Capharsalama, ut in versionibus legitur i. Maccab. cap. vii, 31. (ubi in Græco est κατὰ Καφάρσαλα) si oppidum Dora equidem nescio. Dora vero & Antipatris Ptolemæo distincta sunt oppida: illud in Phœnice extrema; hoc in Judæa censuit. Eadem Hieronymus distinxit Epitaphio Paullæ cap. iii. *Mirata ruinas Dor, urbis quondam potentissimæ, & versa vice Stratonis turrim, ab Herode rege Judææ in honorem Cæsaris Augusti Cæsaream nuncupatam, in qua Cornelii domum, Christi vidit ecclesiam, & Philippi ediculas & cubicula quatuor virginum prophetarum: deinde Antipatrida semiruum oppidulum, quod de patris nomine Herodes vocaverat: & Lyddam versam in Diospolim*. Videtur quidem ex utroque Josephi de conditu Antipatridis loco constare, novum oppidum fuisse, in campo amenissimo coëdificatum: at plane novum non fuit, sed vicus Capharsabe (in quo nomine erravit Adrichomius) in oppidum redactus. Josephus lib. xiii, cap. xxiii. *fossam duxit ἀπὸ τῆς εἰς Χαβαρζαβὰ ἀρχαίης, ἢ οὖν Ἀντιπατεὶς καλεῖται, ἃς τῆς εἰς Ἰόππην ὁδὸς ἐστίν, a Chabarzaba incipiens, quæ nunc Antipatris vocatur, usque ad mare apud Joppen*. Distantiam addit σταδίων 61, stadia CL, quibus remota Antipatris ab Joppe sit. Quantum distet ab Hierosolymis ex Apostolorum historia quodammodo cognosci potest, quia milites, Paulum a tertia noctis Antipatridem deducturi, eadem nocte si non totum iter, maximam partem tamen confecerunt. Vide cap. xxiii, 23, 31. Itinerarium Burdigalense, nisi numeri fallunt, qui suspecti sunt, habet XLII M. P.

Prope Cæsaream a LX stadiis, locus erat *Nabata* dictus, in quem cum sacris libris Judæi Cæsarienses discesserunt, quum ab ethnicis in urbe inter sacra turbarentur, quod Josephus lib. ii. de Bello cap. xxv. prodidit: λέγεσθαι vocat, id est, tractum & regionem, sexaginta stadiis remotam a Cæsarea.

Ad Bethoron adscendimus. Duplex fuit, *Superior* & *Inferior*; utraque in tribu Ephraim, Josuæ xvi, 3, 5. & condidit una femina Saraa, neptis aut proneptis Ephraim. i. Paral. vii. [al. viii.] 24. utramque etiam Salomo restituit collapsam, i. Reg. ix, 17. & ii. Paralip. viii, 5. Hieronymus in Locis nihil agit, dum nimium conjungit, & pregnantia tradit, quod sint in Ephraim, & duodecimo lapide ab Aelia sint. Nec aliter in Paullæ sentire videtur epitaphio cap. iii. *Inde, inquit, [ab Emaunte] proficiscens adscendit Bethoron inferiorem & superiorem, urbes a Salomone conditas, sed varia postea bellorum tempestate deletas; ad dextram adspiciens Haialon & Gabaon*. Majus fuit inter utramque intervallum, quanta fere latitudine tribus Ephraim patebat: Superius in septemtrione; Inferius in australi limite: quod non obscure ex terminis ab Josua huic tribui cap. xvi. definitur intelligitur. Quapropter vix dubitamus, Superiorem Bethoronem fuisse in loco, qui Antonini itinere a Constantinopoli Antiochiam & ultra, dicitur *Betaron*, ut Schottus edidit. quasi sexto casu pro more in Aldi & Simleri edd. sit *Betaro*: quod oppidum inter Cæsaream & Diospolim medio ferme loco est positum. In Burdigalensi Itinerario scribitur *Bethar* inter Cæsaream & Antipatridem.

De *Inferiore Bethorone* plura traduntur. Fuit illa in monte sita, ideo adscendi Josephus & Hieronymus dixerunt: & in via publica, quæ Lyddam & Cæsaream ferebat, centum stadiis ab Hierosolymis. Josephus lib. II, cap. XXVII. Ex *Antipatride Cestius in Lyddam profectus* - - - *exiit oppido ulterius procedebat, καὶ διὰ Βαιθωρῶν ἀναβὰς, ὅτε per Bethoron adscendens, in loco, qui Gabao vocatur, castra posuit quinquaginta stadiis ab Hierusalem.* Idem lib. XX, cap. IV. *Quidam, qui ex illo tumultu fugientes evaserant, κατὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν αἰς ἐκείνῃ ἐκδίδωσι ἀποδοῦν τῆς πόλεως, in publica via centesimo ab urbe [Hierosolyma] stadio, Stephanum Caesaris ministrum adgressi omnes ejus sarcinas diripuerunt.* At lib. II de Bello cap. XX. idem Josephus direptionem hanc circa Bethoron dicit factam esse: κατὰ τὴν Βαιθωρῶν δημοσίαν ὁδὸν Στεφάνῳ τινὶ, δούλῳ Καίσαρος, ἀποσκευὴν κομιζομένῳ, διήρπασαν ληστὰὶ προσπιόντες. *Fixta Bethoron*, inquit, *in via publica Stephanicijusdam, Caesaris servi, suppellectilem, quam secum ferebat, irruentes latrones diripuerunt.* Ex quorum collatione adparet, Bethoron inferiorem centum stadiis, id est duodecim millibus passuum distare ab Hierosolymis. Propter hanc vicinitatem quidam Inferiorem tribui Benjamin adscribunt, quod etiam Adrichomius fecit: nos utramque Ephraimiticæ, quia Josuæ XVI. nominatim utraque in Ephraim recensetur: & utraque ab Ephraimitide femina fuit condita: etiam Inferior, de qua dubitant nonnulli, Josuæ XVI, 13. describitur ita, ut extra limitem Benjamin septentrionalem cadat. Ait enim divinus scriptor: *descendit terminus [septentrionalis Benjamin] super montem, qui a meridie est Bethoron inferioris.* Quod si limes Benjaminis a meridie infra Bethoron est, sequitur in tribum Ephraim incidere, quæ contigua Benjaminiticæ a septentrione est.

Nomina utriusque repeto, quæ utrobique Ebraice sunt. בֵּית הֹרֹן *Beth Horon*, sive *Beth Choron*: Græcis interpretibus Josuæ X, 10. *persecuti sunt illos per viam ἀναβάσεως Βηθωρῶν, adscensus Bethōron.* Et cap. XVI, 3. ἕως τῶν ὁρίων Βαιθωρῶν τῆς κάτω, *usque ad fines Bethorōn inferioris*: & commate V. ἕως Βαιθωρῶν τῆς ἄνω, *usque ad Bethorōn Superioris*, patrio quasi pluralis numeri casu: quemadmodum Josephus lib. V, cap. I *Antiquitatum*, de Josuæ adversus quinque reges prælio: τρεπῆσιν ἔπειτο διώκειν διὰ χωρίων ἐπικλινῶν. Βηθωρὰ καλεῖται. *fugientes insequebatur per loca declivia: Bethora adpellantur*: Ubi primum casum habes plurativo, ut ex superioribus adparet, numero; quamvis & ἀκλίτως, ut supra etiam protulimus, Βαιθωρῶν, *Bethoro* dixerit. Josuæ quidem XVI, 13. legitur πρὸς λίβα Βαιθωρῶν ἢ κάτω, primo casu, sed corrigendum ex Ebræo est τῆς κάτω. Michaeli Antonio Baudrando sunt *Betaro* Antonini, & *Βαταρρῆς*, *Batarrhūs* Stephani, & *Bethoron* Scripturæ sacræ idem locus & oppidum. Antonini *Betaron*, ut Schottus edidit, & *Bethoron superiorem* forte idem esse, nolimus, ut supra dictum est, negare: Stephani autem *Batarrhūs* huc minime pertinet, quia est τῆς τρίτης Παλαιστίνης, *Palastina tertia*, quæ sere Arabia Petraea est. Lightfootus inflexit etiam Latinum nomen *Bethoron*, Gen. *Bethoronis*, quem aliquando secuti sumus.

An vero etiam בֵּיתִי sive בֵּיתֵי Rabbiorum, quod Lightfootus legit *Be Thar*, sive *Be Thar*; alii *Bither* sive *Butter*, sicut Eusebius Βῆθης, sive secundum codicem regium Βῆθης, *Butter* sive *Better* scripsit, oppidum Ben Cozbae pseudomeissiae clade sub Hadriano destratum, ad Bethōron inferius referri possit, difficilior, nec vero inexplicabilis videtur curio. Est quidem minor in vocabulis consonantia, nisi apocopen unius admittas; loci vero positio & distantia non male conveniunt cum Bethoron inferiore. Eusebius lib. IV, cap. VI, auctore Aristone Pellæo, belli summam ab Hadriano cum Judæis rebellantibus gesta, ita refert: ἀκμασάδῃ τῇ πόλει, ἔτους ἀπὸ κωνσταντίνου τῆς ἡγεμονίας Ἀδριανῆ, κατὰ Βῆθωρὰν πόλιν, ἢ τὴν οὐρανόθεν, τῶν Ἱερουσολύμων ἔσφοντο πύργῳ διεσῶσα. *Quum bellum decimo octavo Hadrianum anno ad urbem Bitherem fervesceret, quæ munitissima erat, nec procul admodum ab Hierosolymis distabat, cetera.* Locus editior, quem ἀνάβασις, *adscensio* in Bethoron

monstrat, munitionibus aptissimus, & centum stadia ejusmodi spatium mediocre sunt, qualem distantiam ab Hierosolymis Eusebius definivit. Et nisi in hoc loco illam *Bitther* sive *Betther*, ut in regio codice est, quæremus, vix alibi locorum vestigia illius licebit invenire. Delirant in Talmud Judæi, nunc uno milliario a mari magno, quod mediterraneum est; nunc quadraginta reducentes, quorum male sana verba Lighthootus Chorographia Matthæi cap. LII produxit. Accedit judicium clarissimi viri Henrici Valesii in dictum locum Eusebii: *Videndum est*, inquit, *an eadem* [Βίτθης, *Betther* illa] *sit cum Betthar, quæ in itineraio Bisdigalensi mutatio dicitur, quinquaginta & duobus millibus passuum distans ab urbe Hierosolymitana. Est & Bethar villa in eodem itineraio, XII millibus distans ab urbe Hierosolyma. Hieronymus in Epitaphio Paula utramque Bethoron vocare videtur.* Non offendit doctissimum virum, quæ in vocabulis est levis discrepantia, & utramque superiorem & inferiorem Bethoron in itineraio illo designari putat, alteramque, inferiorem videlicet, ipsam Bar Cozbæ Bettherem sive Bittherem esse si non demonstrat (neque enim hoc certo potest fieri) tamen conjicit & sentit verosimiliter.

Ab inferiore Bethoron ad superiorem, unde digressi sumus, & vicina ejus revertimur. Supra illam in finibus Issachar fuit Levitica urbs *Farmuth*, Græce Ἰσημὺθ, Vulgata Latina *Faramoth*: distincta ab ejusdem nominis notiore oppido in tribu Juda. Et *Abelmehola*, patria Elisæ prophetæ 1 Reg. XIX, 16. in Manasse cis Jordanem, cujus urbibus adjungitur 1 Reg. IV, 12, ut videatur inter vallem Iesrael & Scythopolim fuisse, quo Midianitæ fugari Gideone, Judic. VII, 22.

Machmethath in confinio Manasse & Ephraim, Judic. XVI, 6. cap. XVII, 7. LXX. Μαχμᾶθ, *Machthoth*: Hieronymus videtur Μαχμᾶθ, legisse, quia in Locis habet: *Machth in tribu Manasse.* Additum Jud. VII, 7. *ante Sichem* sitam esse, id est e regione atque ex opposito. Hieronymus quidem *Sichem* aliam, quæ in Manasse sit, & sepulcrum Josephi patriarchæ habeat, in Locis profert; sed fluctuat dum addit, *in monte Ephraim*: immo fallitur, quia Josephi ossa in prædio ipsius juxta Sichem sub monte Garizim sepulta sunt, Josue XXIV, 32. nec aliam quam hanc Sichem, postea Neapolim dictam, civitatem quondam fugitivorum & Levitarum, novimus. Sed hæc obiter. In prædicto Judicum loco cap. VII, 7. cum *Mechmethath* conjungitur *Aser*, non tribus sed oppidi nomen, de quo in Locis Hieronymus: *Aser civitas tribus Manasse: nunc demonstratur villa descenditibus a Neapoli Scythopolim in decimoquinto lapide juxta viam publicam.* Et *Dothan*, locus in quo Joseph fuit venditus, in hoc tractu ponitur. Hieronymus Eusebium reddens, *Dothaim, ubi inerat Joseph fratres suos pecora pascentes: qui & usque hodie in duodecimo a Sebastii milliario contra aquilonis plagam ostenditur.* Δωθαίμ & Eusebius scripsit, imitatus LXX interpretes, quorum est Genes. XXXVII, 16. Δωθαίμ: & 11 Reg. VI, 13. Δωθαίμ. Aliis minor justo distantia, ab Hieronymo signata, videtur, & longius in septentrionem usque in tribum Zabulon remouent & Galilæam: inducti forte apocrypho Judith cap. IV, 8. κατὰ πρὸς ὄρους τὴν πρὸς τὴν ἀνατολὴν Δωθαίμ, *contra campum, qui prope Dothaim est*: & cap. VIII, 3. cum Bethulia, quam in Galilæa fingunt, tamquam vicinū oppidum, conjungitur. Sed quis credet facile, Jacobi, qui apud Hebronem habitabat, greges in Galilæam pascendi causâ missos esse? Malim ergo cum Hieronymo, quam cum Adrichomio ejusque similibus facere.

Thebes, τῆβες, seu *Tiebes*, quia Græci Θῆβες, quos Vulgatus imitatur. *Thebes* & ipse scribens nomen oppidi. In hujus oppugnatione Abimelech periit. Judic. IX, 50, 53. *Abimelech profectus usque Θῆβες, contra Thebes, & obsedit illam.* cetera. Hieronymus in Locis: *Thebes urbs, quam quum oppugnaret Abimelech, fragmine mola ictus interit.* Ei

autem usque hodie vicus nomine Thebes in finibus Neapoleos pergentibus Scythopolim, quasi in tertio decimo ejus lapide.

Sed dum urbes inter Scythopolim Neapolimque fitas perlustramus, non debent montes Gilboa sive Gelboe aut Gelbue præteriri, in quibus Saul & Jonathan occubuerunt, 1 Samuel. xxxi; & 11 Samuel. 1, 21. Hieronymus: *Gelbue montes alienigenarum in sexto lapide a Scythopoli, in quibus etiam vicus est grandis, qui vocatur Gelbús.* Euseb. 1188. Cur autem dicuntur alienigenarum? nulla ratio subesse potest, quam quod alienigenæ, id est Philistæi, in iis Israelitarum exercitum fuderunt, quæ vero denominationi huic non sufficit. Sunt enim in media terra Israelis, in longum porrecti ab occidente in orientem in confinio dimidia tribus Manasse & tribus Issachar, & ad partem australem vallis Jezrael, quorum initium est ab urbe Jezrael, quæ ad radices hujus montis est occidentales, usque ad Jordanem fere. Hæc Bonfrerius in Hieronymum.

Atharoth sive *Atroth*, nomen plurium oppidorum. Duo videntur in tribu Ephraim fuisse, alterum ad aquilonem Sebaſtes, in quarto ejus milliario, quod Hieronymus observavit, cui & *Atharus*, alia forma, dictum est; alterum in confinio Ephraim & Benjamin, ut tamen Ephraimi magis sit quam Benjamin, quia Josuæ xviii inter urbes Benjaminicas non videmus recensitum. Hoc est Josuæ xvi, 5. *Atroth Addar*, a quo ad Bethoron Superiorem maxima latitudo tribus Ephraim est; quæ quidem longius in orientem ad Jordanem usque porrigitur, sed coarctata magis in medio inter flumen & mare spatio.

Tandem *Bethel*, quæ olim *Luz* dicta fuit, adeunda. Distingui videntur Josuæ xvi, 2; sed tamen vicina & conjuncta loca: & *Bethel* proprie locus visionis Jacobi, Genes. xxviii, 19: *Luz* sive *Lus* vicinum oppidum, quod postmodum etiam *Bethel* fuit appellatum ab insigni illa in ejus agro facta visione, oblitterato priori nomine. Alii & *Bethel* & *Luzam* duplicant, alteram in Benjamin, in Ephraim alteram constituentes & ipse Hieronymus ita quoque *Luzam* geminavit. Verum est in terminis tribus Benjamin etiam *Bethel* sive *Luzam* memorari; quod vero linea divisionis ad meridiem oppidi transibat, Josuæ xviii, 12. oppidum in Ephraim relinquitur. Hieronymus: *Bethel vicus in duodecimo ab Acha lapide ad dexteram cunibus Neapolim, quæ primum Luzæ, id est amygdalum, vocabatur, & cecidit in sortem tribus Benjamin juxta Bethan & Gai, quam expugnavit Jesus, rege illius interfecto.* Bene hæc, præter illud de tribu, ubi Ephraim præstat ob rationes jam dictas nominari. Nihil quidem de visione Jacobi adjecit: at in *Luzæ*, quam in Benjamin ponit, illius rationem habet. Habet vero in *Bethel* de vitulo Hieroboami, qui etiam argumento est, *Bethel* in Ephraim fuisse, quia tribus Benjamin secuta est in scissione illa partes & cultum regis Hierosolymitani. Idololatria autem, quam Hieroboamus ibi instituit, in causa fuit, ut sæpe prophetæ non *Bethel*, sed *Bethaven*, id est non domum Dei, sed domum iniquitatis illam nuncuparent. Vide Hof. iv, 15. ubi Ebræum *Bethaven* Targum reddit ביתל *Bethel*: & cap. x, 5, & alibi. Josephus iv de Bello cap. xxxiii *Βηθανά* dixit.

Hinc quidam putarunt eandem urbem fuisse *Bethel* & *Bethaven*, sed falsi sunt, quia *Bethaven* etiam ante Hieroboami tempora urbs distincta a *Bethel* nominata fuit Josuæ vii, 2. cap. xviii, 12. & 1 Samuel. xiii, 5. Verum hæc quamquam non procul a *Bethel* sita fuit, tamen quia cum *Ai* & *Mechmas* dictis locis, tamquam proxima, conjuncta fuit, in Benjamin potius, quam in Ephraim, censebitur.

Hinc in occidentem versus secundum australem Samaritidis limitem progressus est oppidum *Acrabata* sive *Acrabattæ*: Josepho lib. iii de Bello cap. iv. *Ακραβατται*; in Mischna Maa-

for Scheni cap. v hal. 2 ספר, *Actabata*, quæ dicitur ab Hierosolymis distare *שתי ימי יסע* itinere novius diei in septentrionem. Urbs recentior, saltem nomen recentius quod in codice V. T. non invenitur: nec vero exigua aut ignobilis, quia Toparchiam denominavit. Josephus dicto loco: *Σαραπήτις ἐπὶ λόγῳ τῆς Ακροβαταίων τοπαρχίας*, *Samaritis desinit in Acrobatæorum toparchia*. Et Egesippus lib. III, cap. VI. *Samaritana regio - - desinit in terra Acrobatæorum*. Plinius lib. V, cap. XIV. *Reliqua Judea dividitur in toparchias decem, - - - Joppicam, Acrobatenam, Gophniticam, ceteras*. Sed Judæa hoc loco latius sumitur, ut supra demonstravimus. Nam in Ephraim potius, quam in Benjamin, hæc præfectura fuit. Iterum Josephus lib. IV de Bello cap. XXXII. Vespasianus a Cæsarea profectus, *ἀναβαίς εἰς τὴν ὁρίων αἰγῶ δύο τοπαρχίας, τὴν τῆς Γοφνίτικῆς, καὶ τὴν Ακροβαταίων, πρὸς αἷς Βεθλὴν καὶ Εφραίμ πολυχρῆ*, *ascendens montana, duas toparchias Gophniticam & Acrobatenam subegit: & post has Bethel ac Ephrem oppida*. Fit etiam Acrobatæ mentione 1 Maccab. V, 3. & apud Hieronymum in Obadiam; sed utrobique videtur in finibus Idumææ intelligi.

Deinde *Silo* erat in hoc Ephraimitico limite, nec tamen in extremo, sed interiore paulo. Ebræi שִׁלּוֹ *Schilo*; Græci ΛΧΧ Σιλό vocant, quos Hieronymus in Locis imitatus scripsit *Sek*: Vulgatus Latinus *Silo*. Josephus variat in obliquis casibus. Lib. V Antiquit. cap. I, pag. 140. *Ἰησοῦς εἰς τὴν ὁρίων ἰσὺ τῶν ἰσραὴν σκεπήν κατὰ Σιλοῦν πόλιν*. *Josua in montanis castris [ex Gilgalis] translatis, sacrum tabernaculum statuit in urbe Silo*. Et post paulo: *εἰς τὴν Σιλοῦν ἀνέστη, ἐν Σιλο reverteretur*: & interjectis nonnullis, *εἰς Σιλοῦντα πόλιν, ἢ urbem Silanensem*. Et lib. V Antiquit. cap. XI. *εἰς Σιλό, ἐν Σιλό*. Trecentis & amplius annis ibi sedes sacrorum fuit: locus autem ex conjecturis magis, quam ex rationibus designatur. Certum vero in Ephraim potius, quam in Benjaminis tribu fuisse; prope fines tamen Benjaminis: quia verosimile, Josuam & castra & tabernaculum ex Gilgal in suam tribum, quæ Ephraim erat, transtulisse; qui etiam in Silo divisionem terræ instituit & peregr. Josuæ XVII, 1 & seqq.

Circa Sichem fuit etiam *Aruma*, quam Hieronymus *Ruma* dixit in Locis, atque in etiam Vulgatus Judic. IX, 41. at Septuaginta Ἰν Αριμᾶ. Inde est, quod Hieronymus putet Arimathiam in finibus Diospoleos esse: sed fallitur. Abimelechi enim historia nec procul ipsum a Sichem fuisse, quum in Aruma sedisse dicitur, demonstrat.

Et *Drusias*, Δρουσίας, prope Neapolim, id est Sichem fuit, auctore Ptolemæo lib. V, cap. XVI. ubi in Græco longitudo eadem, latitudo paullo major Drusiadis est, decem nempe scrupulis, seu gradus sextante, sive quod idem est, decem millibus passuum. Tabula vero Ptolemæo adjecta in occasum æstivum a Neapoli recedit. Ab Herode haud dubie condita, qui Augusti Cæsaris familiam, in qua Drusi erant, colebat: quemadmodum etiam turrim maximam, quam in portu Cæsariensi condiderat, *Drusiam*, Δρουσιαν, ut Josephus Antiquit. XV, cap. XIII. refert; sive *Drusionem*, ut idem de Bello lib. I, cap. XVI. habet, vocavit. Arx fuerit Drusiasan oppidum, quia nihil præter Ptolemæi testimonium de ea superest, non licet certo dicere: Ptolemæus vero inter oppida enarravit.

J U D A E A.

Judæa sæpe laxè omnem Palæstinam, aut majorem ejus partem significat: atque ita pærumque in Romanorum est historiis. Hic tertia pars est Palæstinæ cis Jordanem, cæquæ australis, distincta a Samaritide & Galilæa, explicatis adhuc partibus. Qua notione nec

tantum Josepho sæpe, sed ipsis etiam sacris Novi Testamenti scriptoribus dicta est. Quatuor in ea tribus continebantur, Juda, Benjamin, Dan, Simeon: etiam Philistæa atque Idumæa, quæ separata quidem olim fuerunt ad Davidis usque tempora; postea Judææ quoque victoriis adnexa sunt: ut sic a limite Samaritano ad Arabiam Petræam, inter mediterraneum mare & Asphaltiten lacum cum Jordanis parte contineretur.

Caput Judææ & totius Palæstinæ fuit *Jerusalem*, sive *Hierosolyma*, urbs antiqua adeo, ut plurimi putent, eandem Melchisedeki sedem *Salem* esse, in quibus antiquiores sunt Josephus lib. 1 Antiquitatum, cap. xi. & Genes. xiv. Onkelos Chaldæus. Hieronymus quidem maximopere contendit, in Samaritide Melchisedekum habitasse, viii millibus passuum a Scythopoli, cujus verba supra in *Salim juxta Aenon* produximus, quæ an evincant illud quod Hieronymus voluit, ipse judicabit qui perlegit. Sane non de nihilo nomen *Salem* esse, ex Psalmo lxxvi, 3. manifestum est. Sacer enim poeta veteri vocabulo dixit: *Est in Salem tabernaculum ejus* [Dei,] & *habitatio ejus in Zion*. Dicta etiam fuit *Jebus*, Judic. xix, 11. & 1 Paralip. xii, 4, 5. erat enim Jebusæorum, quæ gens Chananæa fuit, usque ad tempus post Josuæ mortem, quo urbem quidem ceperunt, arcem autem capere non potuerunt, quam David deinde expugnavit. Vocatur autem ab Josua etiam *Jerusalem* cap. x, 1. xv, 8, 63. & post ejus mortem Judic. i. 8. & 21. Septuaginta Græci vocant *ιερουσαλημ*: in Novo Testamento duplex vocabuli forma *ιερουσαλημ* & *ιερουσαλμ*, quæ posterior forma profanis usitata plurali numero, Patribus etiam singulari. Josephus quoque *Salem* Genes. xiv. transtulit *σολυμα* 1. Antiq. cap. xi. *τιν μιντοι*, inquit, *σολυμα* ὅτερον ἐκαλεσεν *ιερουσαλμ*, *urbem Solyma postea vocarunt Hierosolyma*. Imitantur poetæ Christiani. Juvenecus in Matth. 11 de Magis ex oriente:

*Hinc lecti proceres, Solymos per longa viarum
Deveniunt.*

Sic mss. codices; non *Solymas*, ut editum: figura ea, qua poetæ hujus tempore communi nomine & gens & urbs illius primaria utebantur. *Selymi* enim eisdem poetis Hierosolymitani sunt. Mox Juvenecus:

*Territus Herodes Solymorum culmina vatium
Imperio accitos jubet omnia querere legis.*

Idem in Matthæi cap. xxi. de Christo asina vecto:

Sic adeo ingrediens Solymorum mœnia Christus.

Et feminea forma Arator in Actor. Apost. cap. xx.

*Famque peragratis Paulus stationibus orbis
Ad Solymam venurus erat.*

Profani, ut diximus, plerumque *Hierosolyma* vocarunt pluraliter: tamen etiam non numquam numero singulari, si salvi libri sunt. Cicero pro Flacco cap. xxviii. *Quum Judæorum nomine quotannis ex Italia & ex omnibus vestris provinciis Hierosolymam exportari sceleret, Flaccus sanxit edicto, ne ex Asia exportari liceret*. Sed brevi post idem: *Qu. Pompejus capus Hierosolymis, victor ex illo fano nihil attigit*. Et Tacitus lib. v Hist. cap. 1. *haud procul Hierosolymis castra facit* Et cap. xi. *ni statim Hierosolyma conciderent*. Hæc Græcis, qui in urbium nominibus pluralem amabant. Strabo lib. xvi, pag. 522. de Joppo, in quo Joppe est, *ἀφορῶσαι φασὶν ἀπ' αὐτοῦ τὰ ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἰουδαίων μητρόπολιν*, conflat ex eo dicunt *Hierosolyma*, *Judæorum metropolim*. Appianus Alexandrinus in Syriacis

pag. 191. *Pompejus τὴν μεγίστην πόλιν Ἱεροσόλυμα κατίσκαψεν, maximam urbem Hierosolyma eversionit* : quamquam in eo erravit, quia non ipsam urbem Pompejus, sed tantum muri partem diruit. Hæc de nominibus, quibus unum ex doctorum hominum conjectura adjiciatur, Κάδτις, *Cadytis* Herodoti. Lib. II, cap. CLIX. *Necos, inquit, videntis Syris, Κάδτιν πόλιν τῆς Συρίας εὑρεῖν μεγάλην ἔειλε. Cadytin, magnam Syriæ urbem, cepit.* At cujus Syriæ? Ipse explicat lib. III, cap. V. ἀπὸ Φωϊκῆς μέχρι ἔξω τῶν Καδτίων πόλεων, ἧ ἐστὶν Συρίαν τῶν Παλαιστίνων καὶ Συρίας, a Phœnice usque ad montes Cadytios urbis, quæ Syrorum est qui Palæstini vocantur. Quod enim Hierosolyma civitas sancta dicebatur, videtur πῶτερ seu πωτερ in πῶτερ vel πωτερ dialecto orientalibus consueta immutatum : unde facile Κάδτις & Κάδτις deduci videtur. Stephanus, Byzantius chorographus, ex Herodoti secundo Κάδτις legit, sed haud dubie pravato codice usus, quia Δ & Α facile permutantur.

In qua tribu fuerit, nunc disquiramus. Josuæ xv, 63. & Judic. I, 8. tribuitur filiis Judæ : at I, 21. filiis Benjamin. Conciliatur ex Josuæ xv, 8. ubi linea divisionis harum tribuum in Jerusalem dicitur incidere. Pars ergo septentrionalis Benjaminitarum : australis, tribus Judæ. Et Talmudistæ per atrium templi divisionis lineam transisse referunt : de qua Lightfootus Chorograph. in Matthæum cap. XXI. consulatur. Ornamenta sua a Davide habuit : majora ab Salomone : fata & excidium a Babyloniis : & post instaurationem afflictum fuit a Macedonicis Syriæ regibus, defensa ab Hasmonæis : quorum dissidio factum, ut caperetur a Pompejo : iterum a Parthis pro Aristobulo : rursus ab Romanis pro Herode : & post rebellionem tandem a Tito expugnata & deleta.

Situs & loci positio fuit in collibus, quos Josephus lib. V de Bello cap. XIII. describit. *Civitas, inquit, ὑπὲρ δύο λόφους ἀντιπρόσωπον ἔκλειτο, μέση φάραγγι διηρημένῃ, εἰς ἣν ἐπάλληλοι κατήγοντο οἰκίαι, super duos colles, contrariis frontibus se mutuo inspicientes, est condita, interveniente valle discretos, in quam utrimque ædificia desinebant.* Horum collium alter, isque excelsior porrectiorque altero, habuit τὴν ἄνω πόλιν, *superiorem urbem*, quam rex David propter munitiorem situm φρούριον, *castellum* [Davidisburgum] adpellavit ; vulgus Josephi tempore, τὴν ἄνω ἀγορὰν, *superius forum* sive oppidum. Alter collis dicebatur ἀκρὰ *Acra*, τὴν κάτω πόλιν ὑφεστάς, *inferiorem civitatem sustinens*. Contra hunc tertius collis erat, natura humilior quam Acra, & alia late valle divisus, quam Hasmonæi, detracta Acræ altitudine, opleverunt. *συναΐσαι βουλόμενοι τῇ ἡμερᾷ τὴν πόλιν, ut templo civitatem conjungerent.* Quin & quartus collis incelebatur, τὸ νεώτερον μέρος, *pars adjecta civitati*, dicta Βεζεθὰ, *Bezetha*, quod Græce Josephus interpretatur καὶ πόλις, *Novæ civitas*, ex adverso Antonιæ, fossis autem altissimis ab illa separata.

Primus collis, superiorem continens civitatem, est sacris litteris celebratissimus mons Ζιὼν sive *Sion*, a Davide ædificatus : in quo fuit βασιλικὴ αὐλὴ, *aula regia*. Josephus lib. II de Bello cap. XXXIX. de Cestio : πρὸς τὴν ἄνω πόλιν ἔλθων, ἀντικρὺ τῆς βασιλικῆς ἐσθλοπεδίετο, *quam ad superiorem civitatem venisset, ex opposito Aula regie castra metatus est.* Ipse mons ZION septentrionalis pars urbis Hierosolymæ erat, quod ex Psalmo XLV III, 2. liquet, ubi Absalom adnotavit *Zion in septentrione est Hierosolyma.* Pars Zionis, in extremitate ejus sita, *Millo* fuit, introsum a Davide ædificata : ideo *Millo urbis David* sive *in monte David* dicitur II. Paralip. XXXI, 5. Secundus collis, *Acra* dictus, erat vetus Jerusalem, cui Zion postea accessit seu civitas Davidis : ideoque in sacris scripturis ZION & Jerusalem non numquam distinguuntur. Insigniora hujus partis ædificia nominantur a Josepho lib. VI de Bello cap. XXV. *Archæum, Acra* proprie dicta, βασιλικόν, *Civitas*, & alia. Tertius collis est mons *Morab* (τὸ Μωραβ ἔξω lib. I Antiquit. cap. XIV.) in extremum templum fuit. Et ibidem Josephus adjecit, Abrahamum cum filio immolando ædicantem

ἰε ἡ τὸ ὄρεον: ἰφ' ἔ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕψερον ἰδεύεται, in montem, in quo postea rex David templum exstruxit, seu voluit exstruere, Salomo perfecit. Et Hieronymus in Jerem. xxvi, 4. exstructo templo in area Orna, & in monte Moria, hoc est Visionis; in quo Abraham filium suum Isaac obtulisse narratur. Hic vero collis prius angustior erat, vix ut templum caperet, unamque porticum aggeri ex valle educto imponeret: insequentis autem temporibus alii alique aggeres adjecti, & splendida adposita ædificia, ut ita collis laxior, majorque ambitus templi fieret. Circumdatus triplex murus; ut munitissimum simul templum esset propugnaculum. Josephus hæc tradit lib. v de Bello cap. xiv.

Quartus collis, isque minor Bezetha, Βεζεθὰ, quam Græce Καινέπολιν, quasi urbem novam, dixerunt. Sic enim conjuncte Καινόπολιν Josephus scripsit lib. ii de bello cap. xxxix: quum supra dicto loco (lib. v, cap. xiii.) separasset καινή λέγοιτ' ἀν' πέλις, novam interpretareris urbem. Hanc rex Agrippa munire cœperat, sed intermisit, ne Claudio suspicionem novarum rerum daret: Judæi vero postea cœptum hunc murum eduxerunt ad viginti cubitos, ut ibidem Josephus subnotavit.

Quod vero collis Bezetha κείμενον ἀντικρὺ τῆς Αντωνίας, situs ex opposito Antonia, lib. vi, cap. xiii. de ipsa nunc Antonia, quæ Josephus tradidit, pauca proferemus. Originem idem prodit lib. xviii Antiquitat. cap. vi. Hyrcanum, primum hujus nominis pontificem, condidisse βάριν πλησίον τῷ ἱερῷ, iurritam domum prope templum, in qua ipse ut plurimum habitaverit, & stolam ac ornatum pontificium in ea secum adservaverit, unde mos custodiendi in hac arce stolam sub Herode, Archelao & ipsis Romanorum procuratoribus manserit usque ad Vitellium, Syriæ præsidem, qui Judæis in templo adservandam permiserit: quamquam nec hoc sine certamine fuit postea, ut ex lib. xv, cap. xiv. adparet. Herodes autem ταύτην τὴν βάριν ὀχυρωτέραν κατεσκευάσας ἐπ' ἀσφαλεία καὶ φυλακῇ τῷ ἱερῷ, χαρίζομενον Αντωνίᾳ, φίλῳ μιν αὐτῷ, Ῥωμαίων δὲ ἄρχοντι, προσηγόρευκεν Αντωνίαν, hanc turrim seu regiam domum munitiorem fecit ad securitatem & custodiam templi, & in honorem amici sui Antonii, Romanorum rebus per orientem præpositi, Antoniam nominavit. Hæc lib. xv, cap. xiv. Josephus. Ex quo munitissimum munimentum ac castellum ad observandos in templo Judæos fuit. Idem lib. xviii, cap. vi. Αντωνία φρουρίον ἐστίν οὕτως λεγόμενον, Antonia castellum est, ita nominatum. Erat autem, ut lib. v de Bello cap. xv traditur, capax admodum, στρατοπέδων αὐλὰς πλατείας, castrorum anlas latas continens. καθῆσο γὰρ αἰεὶ ἐπ' αὐτῆς ταγμα Ῥωμαίων, semper enim in ea legio Romana stationem habebat, puta, quum provincia esset Judæa. Quid? ædificiorum amplitudine & usu vario πέλις δοκεῖ, oppidum videbatur esse: magnificentia βασιλείου, regium palatium. Erat etiam πύργουδης, turris instar, formata & alti munimenti ad quadraginta cubitos, ut tamen alias quatuor turres in angulis haberet, quarum ceteræ quinquaginta cubitorum: quæ vero meridiem & orientem spectabant, septuaginta erant, ὥς κατόρα ἔλον ἀπ' αὐτῆς τοῦ ἱεροῦ, ut totum templum inde posset perspicere. Quæ vero porticibus templi jungebatur, καὶ ἀντικρὺς ἔχει καταβάσεις, utrimque habebat gradus.

Nec arcis modo, sed totius urbis munitiones erant validissimæ. Josephus lib. v, cap. xiii. τὸ ὄρεον ὀχυρωμένη τείχεσιν ἡ πόλις, κατὰ μὴ ταῖς ἀβάτοις φάραγγιν ἐκύκλωτο. ταύτης γὰρ εἰς ἦν περίβολος. Τριπλῆς αὖτε μύρο ἡ πόλις [Hierosolyma] circumdata erat, nisi qua vallibus inaccessis cingebatur. ex ea namque parte unius muri habebat ambitum. Tertius murus, qui extimus, etiam admirabilis, nonaginta turribus instructus, quarum intervalla cc cubitorum erant: medius turres habuit quatuordecim: intimus & antiquus sexaginta. Quas ex his Herodes vel cœderat vel fecerat munitiores in vetere muro, iis nomina indiderat ex sua familia, aliam φασαέλων πύργον, Phasaelon turrim, a fratre; aliam πυργὸν τὴν Μαριᾶμναν, turrim Mariamnem, nomi-

nominans. Maxime vero celebratur ὁ Πύργος Πύργος, *Psephina turris*, ὀκτάγωνος, octo angulorum, quum ceteræ pleræque essent τετράγωνοι, quadrangula. Ex Psephina, LXX cubitis alta, hinc Arabia, illinc mare conspici poterat. Contra hanc ὁ Ἱππικὸς, *turris Hippica*, quæ dicebatur, structa erat. Nec minus Tacitus lib. v Hist. cap. xi & xii. munimenta Hierosolymorum laudavit. Urbem, inquit, arduam situ, opera molesque firmaveram, quis vel plana satis munirentur. Nam duos colles immensum editos claudabant muri per artem obliqui, aut introrsus sinuati: ut laera oppugnantium ad ictus patefcerent. Extrema turris abrupta: & turres, ubi mons jervisset, in sexaginta pedes; inter devexa, in centenos vicesque attollebantur: mira specie, ac procul intuentibus pares. Alia intus mœnia regia circumjecta: conspicuoque fastigio turris Antonia, in honorem M. Antonii ab Herode adpellata. Templum in modum arcis, propriique mûri, labore & opere ante alios: ipsæ porticus, quæ templum ambiiebatur, egregium propugnaculum. Fons perennis aquæ: cavati sub terra montes: & piscine cisternæque servandis imbribus. Præviderant conditores ex diversitate morum crebra bella: inde cuncta, quamvis adversus longum obsidium: & a Pompejo expugnatis, metus atque isus pleraque monstravere. Atque per avaritiam Claudianorum temporum, emulo jere muniendi, struxere mûros in pace tamquam ad bellum. Quæ de templo dixit Tacitus, ejusque munimentis, Pompeji diuturna obsidione comprobata sunt, quippe illud vix tertio mense expugnatum fuit, ut Josephus lib. xiv, cap. viii. Eutropius lib. vi, cap. xi. referunt. Ibidem Josephus templi difficultatem expugnandi ex eo demonstrat, quod etiam, ubi minus munitum videbatur, a septemtrione videlicet, ubi & Pompejus oppugnabat, erant μεγάλοι πύργοι καὶ τάφροι δὲ ὁρώμενοι, καὶ βαθύς περιέχεται φάραγξ, *magnæ turres, & fossa manu facta præter profundam vallem, quæ templum cingebat.* Urbem versus etiam abrupta omnia erant, cui ponte templum jungebatur, quem, qui intus erant, obsidionis tempore dissolverunt. Josephus ibidem de Aristobuli factione: φθάσαντες οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τεινοῦσαι ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, *bi prævenientes templum occupabant, & pontem, quæ inde in urbem ferebat, abruperunt.*

Est & Ophel sive Ophla colliculus & pars Hierosolymæ, Nehem. iii, 26. Situm quodammodo Josephus monstravit. Lib. v de Bello cap. xiii, *Murus inquit, supra fontem Siloam in meridiem fixus, inde in orientem reflectitur, quæ stagnum Salomonis est; & usque ad locum pertingens, quem Ophlan vocant, cum orientali porticu templi conjungitur.* Egitum vitiose, credo, μέχρι χώρου δὲ καλεῖσθαι Οφλάς, lego Οφλᾶν. Et cap. xvi. Joannes [caput factionis] *tenebat templum, καὶ τὰ περίε ἐπ' ἑκ ὀλίγον, τὸν τε Οφλᾶν καὶ τὴν Κεδρῶνα καλεωμένην φάραγξ, & quæ circa sunt non pauca, Ophlan & vallem Cedronem.*

Aquarum non multa erat copia, ut tamen sufficeret obsessis etiam. Fons perennis aquæ, dixit supra Tacitus. Intra templi munimenta, an extra illa? Hieronymus unum tantummodo fontem Hierosolymitanis fuisse, Siloam sive Gihon, in Jeremiæ xiv pr. auctor est. Uno, inquit, fonte Siloe, & hoc non perpetuo utitur civitas, & usque in præsentem diem sterilitas privationum non solum frugum, sed & bibendi inopiam facit. Josepho testante fons Siloa ad extremitatem urbis fuit post Acram, juxta vallem, quæ inter Sionem & Acram est. Lib. v de Bello cap. xiii ἡ τῶν τυροποιῶν προσαγορευομένη φάραγξ, ἣν ἴθαμιν τὸν τε τῆς αἰῶν πηγῆς καὶ τὴν κατὰ λόφον ἐκτελλεῖν, κατῆκει μέχρι Σιλωᾶς. ἔτι γὰρ τὴν πηγὴν γλυκεῖαν τε καὶ πολλὴν οὖσαι ἐκαλεῖται. Vallis Caseariorum cognominata, quam diximus superioris civitatis collem dirimere ab inferiori, usque ad Siloam pertinet. Ita enim fontem, quæ dulcis est & copiosus, vocitant. Et cap. xvi ejusdem libri; Simon [caput factionis] *tenebat superiorem civitatem usque ad Cedronem, & antiquioris mûri quantum ἀπὸ τῆς Σιλωᾶς, a Siloa flectitur ad orientem: - - - tenebat etiam τὴν πηγὴν καὶ τὴν ἀκρὰν. αὐτὴ δὲ ἦν ἡ κατὰ πόλιν. fontem ipsum & Acram, quæ*

civitas inferior. Male hic Latinus interpres, tenebat montem *Acram*. Sic intra munimenta fons, saltem exteriora fuit: quod Hieronymo non repugnat in Matth. xxiii, 35. dicenti, in portarum exitibus, quæ *Siloam* ducunt. Nec solus fons ita adpellatus est, sed stagna etiam, in quæ se emisit, præsertim inferius, quod ab occidente erat, haud dubie illud, de quo Joann. ix, 7. dictum, *νύψαι εἰς κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, lava te in piscina Siloam.* Superioris piscinæ mentio est II Reg. xviii, 17; & Esa. vii, 3. Et hanc videtur Josephus lib. v Belli cap. xiii *stagnum Salomonis* vocare. Nam de vetere muro dicit, *πρὸς νότον ὑπὲρ τοῦ Σιλωάμ ἐπιστρέφον πηγὴν, supra fontem Siloam in meridiem flectitur; atque inde rursus in orientem versus, quæ Salomonis κολυμβήθρα, stagnum est.* Etiam tractus ille, ubi fons & inde piscina erat, dictus *Siloam*, Luc. xiii, 4. *πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ, turris in Siloam.* Nominis interpretatio est Joann. ix, 7. *ἀπεσταλμένος, missus*: quod argumento est *חילש* vel *חיליש* dictum Ebraice. Idem fons etiam *Gihon*, *גִּיחֹן*, vocatur I Reg. i, 33. ubi Salomo rex inunctus dicitur: nam quod Ebraice est *גִּיחֹן* *in Gihon*, sive *ad Gihon*; id in Targum Jonathanis est *חיליש* *in Siloah*. Et ibi Kimchi adnotavit clare, *חיליש הוּא גִּיחֹן Gihon est Siloah.* Et ad Esa. viii, 6. ubi *aquæ Siloah leniter fluentes* memorantur, R. Salomo Isacides: *גִּיחֹן הוּא הַיָּדֵן fons est, & nomen ejus Gihon.*

In sanctis scripturis multa mentio est torrentis *Kidron*, qui Joann. xviii, i. *χείμαρρος τῶν κιδρών*, quasi cedrorum fluvius in vulgaribus libris vocatur: alii codices *τῷ Κίδρῳ*, vel *τῷ Κεδρῶν*. Josepho est *ἡ Κεδρὼν, Cedron*, non amnis quidem, nec torrens, sed *φάραγξ, prærupta vallis* est dicta, per quam vero, quod depressior est ceteris, ex montibus, quæ circa Hierosolymam sunt, facile collectus torrens decurrit, & in Asphaltitem lacum se exonerat. Lib. v de Bello cap. xiii. *εἰς τὴν Κεδρῶνα καλεσμένην φάραγγα, in Cedronem, quæ ita vocatur, vallem.* Et antea cap. viii ejusdem libri: *κατὰ τὸ Ελαῶν καλούμενον ὄρος, ὃ τῇ πόλει πρὸς ἀνατολὴν ἀντίκειται, μὴ φάραγγι βαθεῖα διεργόμενον, ἡ Κεδρὼν ἀνοίμασαι, juxta montem Olivarum, uti vocatur, qui urbi ab oriente objectus est, alta interjacente valle, quæ Cedron vocatur.* Et cap. xvi. *τὸν Οφλαῶν καὶ τὴν Κεδρῶνα καλεσμένην φάραγγα, Ophlaem & Cedronem vallem ita vocatam.* Unde ergo τῶν Κεδρῶν, Joann. xviii, i? Si certa ea lectio, ex LXX virali versione, ut vulgo vocatur, desumpta videtur esse, quoniam I Reg. xv, 13. translatum est, *ἐν τῷ χειμάρρῳ τῶν Κιδρών, in torrente Cedronum.* At II Samuel. xv, 23. *διεβη τὸν χειμάρρουν Κιδρών, transiit torrentem Kedron*: & I Reg. ii, 37. *τὸν χειμάρρουν Κιδρών*: & II Reg. xxiii, 6. *ἐν τῷ χειμάρρῳ Κιδρών*; & commat. 12. *ἐκ τῶν χειμάρρουν Κιδρών.* atque ita etiam legitur II Paralipom. xxix, 16; & cap. xxx, 13. Quæ constantia absentis articuli facit, ut uno illo loco, in quo adest, suspectus fiat. *Kidron* enim a nigrore, non ab arbore cedro adpellatur: nec probabile, ex illa Ebræa voce *Kidron* Græcos *τὰ Κιδρὰ* formasse plurali numero. Cur vero non idem liceat de loco Joannis sentire, ut vel redundet articulus, vel saltem *τῷ*, ut in quibusdam codicibus est, pro τῶν substituatur.

Aut pars Cedronis vallis, aut conjuncta cum ea fuit *Vallis Ben Hinnom*, Hieronymo *Geennon*, quia etiam in suburbanis erat & ad orientem civitatis. Nomen antiquum & apud Josuam cap. xv, 8. xviii, 16 est. Idoli cultu destabilis, cui filii vel immolabantur, vel trans mittebantur per ignem. Locus idoli in valle dictus *Topheth*, II Reg. xviii, 10. Jerem. vii, 31, 32. Adde cap. xix, 2, & II Paralip. xxviii, 3 & xxxiii, 6. Hieronymus de Locis: *Geennon, quod interpretatur vallis Ennon: & ab hac quidam phœniam adpellatam Gehennam Cecidit autem in sortem tribus Benjamin, juxta murum Hierusalem contra orientem.*

Tandem aliquid de *Aelia Capitolina*, Hadriani in loco Hierosolymorum colonia, dicendum est. Ptolemæus proximus est a conditu, qui ejus mentionem fecit. Lib. v. cap. xvi. *ἡ Ἰουδαία: Ἱερουσόλυμα, ἡ νῦν καλεσμένη Αἰλία Καπιτωλία, Hierosolyma, quæ nunc vocatur Aelia Capitolina.*

pitolia. Et lib. viii tab. Afæ iv. ἡ Αἰλία Καπιτωλιάς Ἱεροσόλυμα. *Aelia Capitolias Hierosolyma.* Ptolemæus autem secundum Suidam fuit sub Marco Aurelio. Deinde Dio Cassius in Xiphilini excerptis in Hadriano: εἰς τὸ Ἱεροσόλυμα πόλιν αὐτὴ ἀντὶ τῆς κατασκαφίσης οἰκίσαντο, ἡ δὲ Αἰλία Καπιτωλία ἐνέμασε, in urbem Hierosolyma coloniam deduxit, quam & Aeliam Capitolinam nominavit. Et Eusebius lib. iv Hist. Eccles. cap. vi. Ad hanc modum civitas Judeorum gente nudata, & veteribus incolis penitus vacuefacta, alienigenis eo confluentibus, ἡ μετέπειτα συστῆκε Ρωμαϊκὴ πόλις τὴν ἐπωνυμίαν αἰμίσψασα, εἰς τὴν Αἰλίου Ἀδριανοῦ τιμὴν Αἰλία προσαγορεύεται, qua deinde constituta est Romana civitas, nomen permittans, in honorem Aelii Hadriani est Aelia adpellata. Atque ita passim Hieronymus Aeliam vocat, etiam auctor itinerarii, quod Antonini præ se nomen fert: ut de nomine ac conditore nihil sit quod dubitemus. Quod valide etiam confirmant nummi ipsius Hadriani, Antonini Pii, & Marci Aurelii, omnes inscripti: COL. AEL. CAP. hoc est, Colonia Aelia Capitolina: & alio Diadumeniani, COL. AEL. CAP. COMM. cum additamento Commodiana, quod forte præstat ad Cejonium Commodum, qui & Aelius Verus dictus fuit, ab Hadriano adoptatum, referte, quam credere, auctam a Commодо augusto, Marci filio, coloniam fuisse. Omnia novæ urbis in Fastis Siculis seu Chronico Alexandrino scribuntur pag. 597. Hadrianum in ea condidisse διο δημόσια, καὶ τὸ θέατρον, καὶ τὸ τελεάριον, καὶ τὸ δωδίκαιον, τὸ πρὸς ὀνομαζόμενοι εἰσαδμοί, καὶ τὴν Κόδραν, duo fora, theatrum, adem trium fornicum, τὰ νυμφαία, & edificium portarum, quod antea Gradus adpellabant; & denique Codram: quæ publica ædificia urbem splendidam arguunt, si non per se illud ex coloniae imperatoris nomen referentis conditione clarum esset. Jovis Capitolini templum habuisse, cognomen Capitolina arguit. Locus non plane idem, qui Hierosolymorum, sed mutatis quodammodo pomæniis, quæ extra urbem fuerant, in ipsam inciderunt Aeliam, adeo, ut Abulpharagius in Dynast. vii pag. 121 scripserit, Aeliam Hadriani fuisse אֵילִיָּהּ אֲדְרִיאֲנִיָּהּ prope illam everfam Hierosolymam.

Loca nunc adeunda, quæ proxima erant Hierosolymæ in sacris & aliis historiis memorata. In his Mons olivæ est, ab ortu solis, interjecta Cedrone valle, oppositus civitati. Matth. xxi, 1. & cap. xxvi, 30. est τὸ ὄρεθ τῶν ἐλαιῶν: & alia forma ἀπὸ ὄρεθ τῆς καλουμένης ἐλαιῶν. ab ita nominato monte olivæ. Josephus lib. ii de Bello cap. xxiii. εἰς τὸ ἐλαιῶν καλούμενον ὄρεθ, in Olivæ, ita vocatur, montem. Et lib. v, cap. viii. ubi situm & positionis plagam simul describit: ἵσθησαν, ὅτι ἡ πόλις πρὸς ἀνατολὴν ἀντικείμεν, μετὰ δὲ ἀνατολῆς διερχόμενος, ἡ Κόδραν ἀπὸμασε, castra metari juxta olivæ montem καὶ ἀπὸ τῆς ἐκείνης ἀπὸμασε, interjecta profunda valle, quæ Cedron adpellatur. Orientalis hæc ad urbem positio tradita est etiam Zachariæ xiv, 4.

Ad hunc olivarum montem erat locus Bethphage, uti ex Matth. xxi. 1 notum est. Temudistis Bethphage est intra moenia urbis, in extrema tamen parte, quæ montem spectat Olivæ, quod pluribus testimoniis Lightfootus in Matth. Choregr. cap. xxxvii. demonstravit. Bethphage autem Evāgelii extra urbem fuit in descensu montis, non minimo intervallo ab urbe. Ex quo videtur colligi, omnem illam declivitatem montis cum parte vallis & extremum vici vicum communi nomine Bethphage vocari: quemadmodum Bethania, non modo Lazarus in altera descensione montis vel post illam erat, sed tractus etiam montis dictus est: vico usque in verticem, ubi Salvator in cælum ascendit, Lucæ xxiv, 50. qui locus inter sabbat ab urbe erat, hoc est, ad septem ab illa stadia, ut Syrus Act. 1, 12. interpretatus est. Proinde ad mentem Lightfooti Bonfrerius accedit, in primo montis adscensu. In primo ingressu vallis constituens Bethphagen. Hieronymus autem in Locis: Bethphage ἐκείνην τὴν οὐκὴν, ἀπὸ ἧς venit Dominus Jesus. De altera villa vel vico, in quo Lazarus habuit

Castra nunc adgredimur & oppida, haud longe ab hoc limite & circa Hierichuntē ab Herode exstructa. Septentrionem supra Hierichuntē spectabat *Phasaelis*, *φασαελίς*, iam mo-

memoriam fratris Phasaeli condita. Josephus lib. xvi, cap. ix. ὁμοίως αὐτῷ καὶ πάλιν περὶ τοῦ αὐλοῦ τῆς Ιερουζαλὴμ ἵκνεται, αἰτῶντος πατρὸς βασιλῆος ἄνθρωπος. Eodem nomine [quo turrim Phasaelum in fratris memoriam Hierosolymis rex Herodes condiderat] etiam urbem circa Hierichuntē videntem, quā in septentrionem iter, condidit. Et lib. i. de Bello cap. xvi. καὶ πάλιν ἄλλοι ἐτίθενται κατὰ τὸν δὲ Ιερουζαλὴμ αὐλοῦ πρὸς βορρην. Φασαλίδος ἀνέμασι. Et aliam urbem [Herodes] condens juxta videntem, quā ab Hierichunte in boream iter, Phasaelidem nominavit. Hoc oppidum, ut lib. ii, cap. ix traditur, Augustus, Herode mortuo, Salomae, sorori ejus, tradidit. Σαλώμη δὲ Ιερουζαλὴμ καὶ Ἀζότου καὶ Φασαλίδος ἀποδίδουσαι δωρεάν, Salome autem, inquit, declaratur *Famiae*, & *Azoti*, & *Phasaelidis domina*. Vallis quoque illa, cui adjacebat, Josepho αὐλὴν τῆς Ιερουζαλὴμ dicta, & ipsa *Phasaelis* est cognominata. Plinius lib. xiii, cap. iv. de caryotis: *Ut copia ibi [in Oriente] atque fertilitas: ita nobilitas in Judaea, nec in tota, sed Hierichunte maxime. Quamquam laudata & Archelaide, & Phasaelide atque Leviade, gentis ejusdem convallibus.* PHASELIDE, in libris est, quod Josepho *Phasaelis*, recto casu: unde fortasse, ad imitationem oppidi Lyciae, littera excidit. Et Ptolemæus lib. v, cap. xvi. Φασαλὶς, *Phasaelis* scripsit, quam ab Hierichunte in ortum paullo reduxit. *Palmeta Phasaelidis* Josephus lib. ii de Bello cap. xiii laudavit, τοὺς Φασαλίδας ἐν Φασαλίδι vocans, quos Salome moriens testamento Liviae Augustae reliquit.

Et matris honori Herodes castellum *Cypron* nomine dicavit. Josephus lib. xvi, cap. ix. ἰσχυροῦς τῇ μάτρει χάρις ὑπὲρ Ιερουζαλὴμ οἰκοδομήσας, ἐκάλεσεν Κύπρον. *castellum*, quod mater nomen refertet, super Hierichuntē edificans, vocavit *Cypron*. Et lib. i de Bello cap. xvi. τὸ ὑπὲρ Ιερουζαλὴμ φρουρὴν, ὀχυρότητι καὶ κάλλει διαφέρει τυχίνας, αἰδῶναι τῇ μητρὶ προσεπὶν Κύπρον. *Castellum* [Herodes] super Hierichuntē πάντα τῶν καὶ pulchritudine praecipuum munus cogens, in honorem matris *Cypron* vocavit. Sub Nerone a seditiosis Judaeis fuit occupatum, qui, interfecto Romano praesidio, etiam ὀχυρώματα καὶ ὀρῶντας εἰς γῆν, munimenta destruxerunt, Joseph. lib. ii Belli cap. xxxvi, ubi & nominare Hierichuntē (καθ' ὅπερ δὲ ἢ Ιερουζαλὴμ) dicitur.

Archelais in septentrionem ab Hierichunte & occasum versus magis recedit, quem situm Ptolemæus adsignavit. Condita ab Archelao, Herodis filio, de quo Josephus lib. xvii, cap. xv. πόλιν δὲ κτίσας, Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῷ τῆς πόλεως, vicum edificiis ornat & *Archelais* nomen ei imponit. Videtur vicus ille esse, ubi nova palmeta Archelaus plantavit, quod ibidem adnotatum est. Nam convallē illam & Plinius lib. xiii, cap. iv. a fertilitate laudavit, ipsamque vocat *Archelaidem* ab oppido vel vico adjacente. *Nobilitas*, inquit, [caryotis] in *Judaea*, nec in tota, sed *Hierichunte maxime: quamquam laudata & Archelaide, & Phasaelide, atque Leviade, gentis ejusdem convallibus.*

An etiam *Hyrcanum*, his novis κτίσμασι adnumerandum, in hac regione fuerit, nec est liquidum. Verosimile tamen, fuisse. Nam Josephus lib. i de Bello cap. vi. *Alexandrum*, Aristobuli filium, dicit idonea loca communiisse Ἀλεξανδρῶν καὶ Ἰερουζαλὴμ. *Alexandrinum & Hyrcanum.* Addit quidem *Machærunta* trans Jordanem; sed discernit, dum ex his isolam dicit ad Arabiae montes esse. Cap. xiv ejusdem libri vocat Ἰερουζαλὴμ, *Hyrcanum*, quam, quum Antigoni soror teneret: Herodes expugnavit.

Certior positio, nobiliorque est *Hierichus* live *Fericho*, Ἱεριχώ, & Graecis utroque V. & N. Testamenti codice Ιερουζαλὴμ indeclinabile, ut δὲ Ιερουζαλὴμ, ἢ Ιερουζαλὴμ, ἢ Ιερουζαλὴμ: Hieronymus autem in Locis etiam per casus hanc formam flectit, *Galgala*, dicens, *ad orientem praeiatis antiquae Hierichus*: quamquam Eusebius ibi, quem expressit Hieronymus.

τῆς σαλῆς Ἰεριχῶ. Josepho est Ἰεριχὺς, ὁπίος, *Hierichūs*, *Hierichuntis*. Atque ita chorographus Stephanus: Ἰεριχοῦς πόλις μέλαινα Ἱεροσολύμων καὶ Ἰορδάνου ποταμοῦ. ἢ γενικῶς, Ἰεριχοῦσις. *Hierichūs* urbs est inter *Hierosolymam* & *Jordanem* fluvium. Genitivus, *Hierichuntis*. Alia tamen etiam forma Josephus lib. iv Belli cap. xxviii in τῇ Ἰεριχοῖ, quæ ab Ἰεριχῶ in recto est, flexili tamen per casus; non, ut ante ostendimus, indeclinabili. Per kappa Strabo Ἰεριχὺς, & Plinius *Hiericūs* scripserunt, quorum verba post paullo proferemus. Distat ab Hierosolyma cL stadiis; ab Jordane LX. ut Josephus notavit lib. iv de Bello cap. xxvii; qui & totum spatium ab Hierosolymis desertum & saxosum dicit; etiam ab Hierichunte ad Asphaltiten lacum æque incultum ac sterile: nihilominus propiora oppido & supra illud quæ sunt, fertilitate & deliciis abundant adeo, ut, Josepho ibidem iudice, non erraverit. qui εἶπεν εἶναι τὸ χαρίον, *divinum illum campum* dixerit. Nam φέρει καὶ ὀποβάλας καὶ μυροβάλας, fert etiam *opobalsamum* ac *myrobalanum*, habetque παραδίσους καλλίστους καὶ πυκνοτάτους, *paradisos pulcherrimos ac densissimos*. Tacitus lib. v Hist. cap. vi. de hac regione; *Exuberant fruges nostrum ad morem: præterque eas balsamum & palma. Palmetis proceritas & decor: balsamum modica arbor: ut quisque ramus intumuit, si vim ferri adhibeas, parveniunt vene; fragmine lapidis, aut testa aperiuntur. Humor in usu medentium est.* Strabo lib. xvi, pag. 522. Ἰεριχοῦς ἐστὶ πᾶσις, *Hiericus planities est montibus circumdata, qui alicubi διαρριδῶς, instar theatri ad illam declinant. ἰσλαῦδα δ' ἐστὶν ὁ φοινικῶν, ibi vero palmetum est, cui alie stirpes frugiferae permixtae sunt, palmis vero abundans, centum stadiorum spatium, irriguum totum & habitationibus plenum. Ibi & βασιλεῖον, regia est, καὶ τὸ βαλσάμου παραδίσος, & balsami paradisus: quæ planta aromatica est, cujus succus tenaci lacti similis in conchis coagulatur, τίμιος ἔν ἐστὶ, καὶ διότι ἰσλαῦδα μόνοι γινώσκουσι, in pretio est propterea, quod tantum ibidem nascitur.* Et Plinius lib. v, cap. xiv. *Judæa reliqua dividitur in ioparchias decem, quo dicemus ordine: Hiericuntem palmetis consitam, fontibus irriguam, cetera.*

Ab his palmetis Jericho civitas palmarum vocatur. Deuteron, xxxiv, 3. *Ostendit Deus Moī vallem Jericho, civitatem palmarum: LXX. πᾶν φοινικῶν.* Et Jud. i, 16 & cap. iii, 13. ubi in Ebræo est *urbs palmarum*, Targum habet יריקו ארר *urbs Jericho*. Hæc prima urbs, quam Jordanem transgressi ceperunt Israelitæ, deleveruntque: longo post tempore restituta instauratoris damno i. Reg. xvi, 34. instaurata autem gratum hospitium discipulis prophetarum præbuit, Eliæ & Elisæ temporibus, ii Regum ii, 5, 7, 15, 18. Nobilior in Novo Testamento, ab ipso Salvatore frequentata, quod in via erat ab Hierosolymis ferente in Galilæam.

Hinc decem stadiis in ortum abest locus *Gilgal* sive *Galgol*. Græci Josuæ iv, 19. ἡ Γαλιγάλεις, *Vulgatus, in Galgalis*. Et Hieronymi est *Galgala*; etiam *Golgal*: Ebræis *Gilgal*. Ab Jordane quinquaginta stadiis abest. Josephus lib. v, cap. i. οἱ δὲ πενήκοντα προελθόντες εὐδία, βάλλουσαι ερετίοπιδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς Ἰεριχοῦσις. *Hi [Israelitæ] quinquaginta stadia progressi [ab Jordane,] castra ponunt, quum decem stadiis ab Hierichunte abessent.* Hic exercitum lustravit Saul, iturus adversus Amalekitas, ut LXX habent & Josephus lib. vi Antiquit. cap. viii, in Γαλιγάλεις, *in Galgalis*: Ebræi autem *in Telaum*, quod forsan alterum ejusdem loci nomen est.

Non procul inde videtur locus *Ephrem*, sive *Ephraim* fuisse, cujus Joann. xi, 54. facta est mentio. Dicitur ἐγγὺς ἐρήμου, *prope solitudinem* fuisse, sed qualem, non indicatur. Josephus cum Bethel conjungit lib. v de Bello cap. xxxiii, ex quo sequitur, ut ad septemtrionem quamdam ab Hierosolymis solitudinem statuamus, non ad austrinam. *Vespasianus, inquit, a Casarea profectus, ioparchias duas Gophniticam & Acrabatenam subegit: μὲν, ἃς Βηθλὴν καὶ*

τε τῇ Εφεσίμ πολίχνια, ἕως φερεῖς καὶ αὐτῆς μέγας Ἱεροσολύμων ὑπάρχον, post has Bethel & Ephram urbiculas, ibique praesidiis collocatis, usque Hierosolymam equitabat. Forſan ad ſolitudinem Hierichuntinam aut huic propinquo loco fuit.

Ad ſuperiora, quæ ſupra Jericho fuerunt, adſcendamus, ut veſtigia antiquæ urbis *Ai*, ſive ut Vulgata habet, *Hai*; ſeu, ut Hieronymus, *Gai*, [nam varie y littera ab interpre- tibus enuntiatur vel ſupprimitur] LXX γὰρ ſive γὰρ Joſuæ XII & VIII: at Genes. XII, 8, XIII, 3 Ἀγγαί, articulum una exprimentes. Joſephus lib. v. Antiq. cap. I Αἰα, ut, *Joſua duxit ἐπὶ τῇ Αἰαί, contra Ai*: & gentile, Αἰαῖται, *Ainata*. Situs Genes. XII, 8, & XII, 3 ſic notatur, ut ſit a Bethel orientem verſus: quod etiam Joſuæ VII, 2 repeti- tur, addito, apud Bethaven poſitam eſſe. Joſua exuſſit, ut notum eſt: ſed inſtauratam fuiſſe, ex Eſræ II, 28, Nehem. VII, 32 liquet.

Hæc in parte Benjaminis, quæ ab Hierosolymis in orientem vergit: ex altera, quæ oc- caſum ſpectat, in limite eſt *Gophna* ſive *Guphna* & *Gufna*, poſteriori Judæorum ævo, id eſt ſub ſecundo templo, non ignobilis civitas, quia inde ſecunda ab Hierosolymitana topar- chia fuit denominata. Joſephus lib. III de Bello cap. IV. μερίζονται εἰς ἑνδεκά κληρονομίας, ἀπὸ ἀρχῆς μὲν ὡς βασιλεῖς τὰ Ἱεροσόλυμα. - - αἱ λοιπαὶ δὲ μετ' αὐτὴν διήγονται τὰς τοπαρχίας. Γόφνα δὲ ὀνομάζεται, καὶ μετ' αὐτὴν Ακράβατα. In undecim ſortes [Judæa] diviſa eſt: quarum prima tamquam regia eſt Hierosolyma: - - ceteræ poſt eam diviſæ ſunt ſecundum toparchias: ſecunda Gophna eſt poſt quam Acrabata, ceteræ. Plinius lib. v, cap. XIV. ſine ordine: *Judæa dividitur in toparchias decem: Hiericuntem palmetis conſitam: fontibus irriguam; Emmaum, Lyddam, Joppicam, Acrabatenam, Gophniticam, Thamniticam, ceteras*. Videtur Gophna Ophni, ὄφνι, G. Αφνί, in Benjamin eſſe, Joſuæ XVIII, 24, y per G lecto, ut modo Ai, Gai; Amorah, Gomorra. Situm quodammodo Joſephus lib. v de Bello cap. VI deſcripſit *Titus proficiſci- tur διὰ τῆς Σαμαρείτης εἰς Γόφνα, per Samaritidem in Gophnam: inde poſt dici unus per caſtra ponit πρὸς τῷ κάμῳ Γαβαθσαύλη καλεσμένη, ad vicum Gabat Saul dictum*.

Michmas ſive *Mechmas* ſeu *Machmas* ab Eusebio dicitur, Hieronymo vertente, in *ſinibus Aſſæ* fuiſſe: ſed longius remota erat in ſeptemtrionem. Nam I Samuel. XIII, 1 dicuntur Philistiæ caſtra poſuiſſe *ad Michmas ab oriente*, Bethaven verſus, id eſt inter Michmas & Bethaven: & cap. XIV, 5. duæ rupes dicuntur ad caſtra Philistiæ fuiſſe, quarum altera ſeptemtrionem ſpectaverit, altera auſtrum, Gabam verſus. Gaba autem ſupra Hierosolymam in ſeptemtrionem ſita erat. Eſt & Eſa. x, 28 ejus mentio, ſed ita, ut longius quodammodo ab Hierosolymis reducta videatur, quam Geba, Rama, Gibeah Saulis, propinquiora eis oppida.

In hoc tractu fuit etiam oppidum *Adida* ſive *Adlida*. I. Maccab. XIII, 13 Ἀδιδά, alii codd. Ἀδιδά, ubi verſio *Addus*. Joſephus autem lib. XIII, cap. XI. ἐν Ἀδιδά κτίσας, ὅπως ἐπ' ὄρους περικύβητον, ὅφ' ἡ ὑπόκειται τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία, *ad oppidum Adlida* [Se- mon Tryphori, Ptolemaide venienti, cum exercitu occurrit] *ſitum in monte, cui Judæo- rum castrum dictum eſt*. Non longius ab Hierosolymis fuiſſe, ex lib. IV Belli cap. XXVIII. adducit, quæ Veſpaſianus, ut Hierosolyma concluderet, ἐν τῇ Ἱερουζαλὴμ καὶ ἐν Ἀδιδά, ἐν Ἱερ- ιχο & ἐν Ἀλδιδά caſtella exſtruxit, & præſidia impoſuit.

Ad ὅλην αὐτὴν occidentis in Benjaminia procedimus. *Ono* a Benjamitis dicitur condita I Pa- ralip. IX, 12. Eſt a Dioſpoli ſive Lydda tribus milliariis, ut ex Talmud & Juchain Lightfootus probavit. Coniungitur cum *Lod* ibidem & Nehem. XI, 35. *Lod* autem eſt *Lydda*, quæ aliquando in Ephraim cenſetur ab Adrichomio & aliis, credo ſitū ratione, quæ ſupra etiam ſecuti ſumus, quia in utriusque tribus limite fuit.

Medan ſive *Modan* huc etiam referenda, patria Maccabæorum, I Maccab. II, 1.

ubi *Μωδὶν* vocatur : Hieronymus autem *Modim*, in Locis Ebr. scripsit : *Modim vicus juxta Diospolim*, unde fuerunt *Machabæi*, quorum hodieque ibi sc̄p̄l̄cra monstrantur. Josephus *Μωδὶμ*, *Modim* dixit lib. xii, cap. viii. ineunte : ἦν τις οἰκὴν ἐν Μωδὶμ, κώμῃ τῆς Ἰσθμίας, ἰσθμῶς Μωδίας, *Habitabat in Modim, vico Judææ, quidam nomine Matthias*. Hic pater Judæ, Jonathæ, & Simonis Maccabæorum. At oppidum videtur antea fuisse. i Maccab. ii, 15. εἰς Μωδὶν τὴν πόλιν, in urbem *Modin* legati regii venerunt. Wilhelmus Tyrius etiam ineunte libro viii. circa viam, quæ ab Joppe Hierosolymam fert, dicit *Modim, sanctorum Machabæorum præsidium*.

In illo tractu fuit etiam *Nob* sive *Nobe*, sacerdotale oppidum, post Siluntem sedes aliquamdiu arcæ fœderis & tabernaculi sancti, i Samuel xxi, i. & cap. xxi, 9, ii. & comitate 19. ubi *civitas sacerdotum* nuncupatur. Archiepiscopus Tyrius jam dicto loco *vicum sacerdotalem* vocat, & in iis numerat, quæ Joppen & Hierosolymam interjacent. In septemtrionem vero a via declinasse, videtur ex Esa. x, 32. non obscurum esse. Si Benjamin Tudelenſi credimus, distantia ab Hierosolymis non difficulter invenitur. Ille autem pag. 50. dicit, Gibeam Saulis tribus parasangis a Nob abesse : at illa Gibeæ sive Gabath Saul triginta stadiis ab Hierusalem erat, Josepho auctore lib. v. cap. vi. ut in universum distantia fuerit xv vel xvi miliariorum seu millenorum passuum.

Propius ad Hierosolymam venimus. Turbant nomina, a quibusdam inter se confusa *Gaba, Geba, Gibeæ, Gabea, Gibeæ Benjamin, Gibeæ Saul, Gibeon, Gabaon, Gabao, Gabatha* : quæ qua ratione vel inter se conciliari possint, vel separari debeant, nunc dispiciendum est. Fuit *Gibeæ* oppidum tribus Benjamin prope Jebus sive Jerusalem, in quam divertit Levita occidente sole, quum vergente præterisset Jebus seu Hierosolymam, Judic. xix, 13. seqq. ubi Ebr. *Gibeæ*; Græci Γαβαά; Lat. Vulg. *Gabaa*; Josephus lib. v. Antiquit. cap. ii. Γαβᾶ, *Gaba*, & incolæ Γαβαῖνοι, *Gabaeni*. Josephus dicto loco situm & distantiam clarius designat. *Quum*, inquit, a Bethlehemo triginta stadiis processisset, ac non longe abesset ab Hierosolymis, nolletque in iis pernoctare, quamvis suaderet famulus; progressus viginti stadia in *Gabaam* venit. Quinquaginta ergo stadiis a Bethlehemo *Gibeæ* in septemtrionem distabat, ut tamen ab Hierosolymis in occasum declinaret. Hæc dicitur *Gibeæ Benjamin* Judic. xx, 4. & i Samuel. xii, 2. quæ eadem est *Gibeæ Saul*, Esa. x, 29. Tudelenſis peregrinator pag. 50. גבעה שאיל היא גבע בנימין *Gibeæ Saul est Geba Benjamin*. Josephus lib. v de Bello cap. vi. vocat hanc Γαβαθσαῦλα, *Gabathsaulam*, ea forma, qua Ebræi construunt *Gibeat Saul*. Additur vero id nomen, quia Saul, etiam jam rex constitutus, ibi sedem habuit & domicilium, i Sam. x, 26. cap. xi, 4. Hæc videtur & *Gibeon* seu *Gabaon* vocari, sed raro & forsan tantum i Paralip. xv, [xiv, Ebr.] 16. ubi initium fugæ & cladis Philistæorum dicitur inde a *Gibeon* fuisse : idem vero ii Samuel. v, 25. dicitur a *Geba* factum esse. Sed vicina oppida erant & prælium forsan medio inter utrumque loco commissum, ut fuga hostium ab utroque pariter denominari potuerit. Vere enim distinguuntur Josuæ xvi, 24, 25. & cap. xxi, 17. ubi utrumque inter sacerdotales urbes tribus Benjamin numeratur.

Gibeon autem, sive *Gabaon*, ut Græci & vetus Latinus vocant, in eandem quidem plagam, qua *Gibeæ*, spectans, longius paullo remota ab Hierosolymis erat. Hæc urbs illa est, cujus cives dolo simulatæ longinquitatis fœdus ab Josua impetrarunt, Jos. ix, & x. quæ postmodum sacerdotalis facta, cap. xx, 17. etiam Davidis & Salomonis tempore sanctissimum tabernaculum habuit, i Reg. iii, 4, 5. & i Paralip. xvi, 39. Situm & distantiam Josephus ostendit, sed alibi xl, alio loco l stadiorum ab Hierusalem. Lib. vi Antiquit. cap. x. ἐν τῇ Γαβαὼν (κώμῃ δ' ἐστὶν αὕτη σταδίας ἀπὸ τῆς τεσσαράκοντα τῶν Ἱερουσόλυμων) γεγενημένη, *quum Gabaone jam esset, qui vicus quadraginta stadiis ab Hierosolymis abest*. At lib. ii de Bello cap.

xxxvii. Cestius dicitur ab Antipatride per Lyddam & Bethoron profectus castra posuisse *καὶ ἐπὶ τοῦ χάριος Γαβὰ καλούμενοι, ἀπὸ τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων πενήκοντα σταδίων, ad locum quemdam, qui Gabao vocatur, distantem quinquaginta ab Hierosolyma stadiis.* In via ergo fuit a Lydda & Bethoron in Hierosolymam ferente. Si major hic numerus verus est, triginta fere stadiis fuit ultra Gibeam in occasum æstivum. *Vicum* autem, *κώμην*, ante dixit & hoc loco *χάρις*, locum tantummodo, quæ olim civitas non exigua fuerat, quod non mirum est, sed fortunæ casibus imputandum.

Propinqua Gibeæ etiam *Rama* fuit, quod ex Judic. xix, 13. clarum. Quum enim servus Levitæ consilium in Jebus pernoctandi daret, vergente jam sole; herus respondit: *age, accedemus ad aliquem locum, & pernoctabimus in Gibeæ aut Rama.* Rama autem hæc distinguenda est ab Rama Samuelis, quæ & Ramatha & Ramathaim Zophim dicta, longe hinc in occasum solis & Joppense mare versus remota: nostra autem est prope Jerusalem & Gibeam sive Gabaam, ut ex dicto Judicum loco monstratum fuit. Vicinitas illa etiam 1 Samuel. xxi, 6. declarata est. *Saul* (dicitur ibi) *habitabat in Gibeæ sub luo in Rama.* Unde *Rama Saulis* vocitatur. Hieronymus in Locis ex Eusebio: *Rama in tribu Benjamin civitas Saulis in sexto milliario ab Aelia ad Septentrionalem plagam contra Bethel. Meminit & hujus Hieremias* [cap. xxxi, 15. ubi lxx. & Matthæus, qui repetiit, cap. 11, 18. ἐν Ραμᾶ, in Rama.] Etiam Esa. x, 29. conjunguntur tamquam propinqua inter se & Hierosolymæ, *Geba, Rama, Gibeæ Saul.* Munire cœperat Baesa Israelitarum rex, ut Hierosolymitanum inde regnum infestaret, 1 Reg. xv, 17, 21. in qua historia Josephus lib. vii 1 Antiquit. cap. vi. *Ramathonem* hoc oppidum vocat. *ἐπὶ λαθῆναι*, inquit, *πόλιν τινὶ τῶν ἐκ ἀφαιῶν, Ραμαθῶν τοῦτο μὲν, σταδίων ἀπὸ τοῦ Ἱεροσολύμων πενήκοντα καὶ καταλαμβάνει αὐτὴν, ὁ γὰρ βασιλεὺς, Supervenit* [Basanes seu Baesa] *urbi cuidam non ignobili, Ramathoni nomine, distantem ab Hierosolyma stadiis quadraginta:* quam captam munivit, ut inde regnum Asani adfugeret. Convenit distantia fere cum Eusebii & Hieronymi vi milliarii. Quod vero hi dixerunt *ἐπὶ τῇ Βηθλῆναι, contra Bethel* sitam esse, non intelligo, quum Bethel in Ephraim sita longe hinc in septentrionem & orientem remota sit. An forsitan Berthehem Eusebius scripserit, aliis relinquo dispiciendum.

Sexaginta stadiis in hoc tractu aberat *Emmaus*, *Emaus*, sive *Ammaus*, ab Hierusalem, ut sanctus Lucas distantiam definivit: quocum Josephus lib. vii 1 de Bello Jud. cap. xxvii. consentit, *καὶ ἐπὶ τῇ Ἀμμαῶν ἀπὸ τοῦ Ἱεροσολύμων σταδίων ἑξήκοντα, vicinis Ammaeis distat Hierosolymis stadia sexaginta.* Oppidum fuit: mox vicus belli calamitate: rursus oppidum. Herode defunctæ vita, antequam regnum inter filios divideretur, tumultu inter Judæos orto, Quintilius Varus præses Syriæ Emmauntem hanc incendi jussit. Josephus lib. xvi 1, cap. xii. *πρώτην καὶ ἑμμανουὺς οὐδὲν κελύσαντες ἐπὶ ἐκδοκίᾳ τῶν τελευταίων, προσελθούσας ὑπὸ τῶν οἰκητόρων, Cremata & Emmaus est* Iari jussis, *in vindictam casorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus.* Eadem referuntur lib. 11 de Bello cap. vii. ubi loci nomen prima in principio vocali scribitur, *κατεφλέγη καὶ Ἀμμαῶν, exusta etiam Ammaus est.* Nomen quidam ab aquis calidis deducunt, quales vero ibi nemo observavit & litteris prodidit. Bonfrerius quidem ad Hieronymum Notis, provocat ad Josephi testimonium lib. iv de Bello cap. 11. sed fallitur, quia Ammaus ibi Tiberiadis describitur, non quæ est prope Hierosolymam: nec interpretes orientales aut Judæi nostram per α in principio scribunt, ut Talmudistæ alteram a תרמ denominant, id est a thermis quas habet, ut supra in Galilæa ostentum fuit. Erat quidem *aquarum abundantia*, ut Guilhelmus Tyrius lib. vii 1, cap. xxiv. refert; sed de calidis neque ipse, nec alius prodidit. Sozomenus lib. Hist. eccles. cap. xxi. fontem dicit ante Emmauntem esse, vim medendi morbis habentem, sed quod causa, unde ducit, fabulosa est, Christum in eo pedes lavasse; nihil ille ad nomen affert; neque ipse Sozomenus dicit, aquam calidam edidisse.

Novum deinde nomen arguit, ex vico oppidum rursus factum esse, dum Νικόπολις, Nicopolis dicebatur, & coloniam Romanam Emmaüs accepit: sed utrum hæc simul facta sint, & quo tempore, non sane penitus est liquidum. Josephus lib. vii de Bello cap. xxvi refert, Titum Cæsarem, victa Judæa, nullam quidem urbem in ea condidisse, octingentis autem militia dimissis dedisse *χωρίον εἰς κατήκτισιν, ὃ καλεῖται Ἀμμαοῦς. ἀπέχει δὲ τῶν Ἱεροσολύμων σαδίων ἑκατὸν*, locum quemdam in habitationem, qui vocatur Ammaus. abest autem Hierosolymis *ἡλιάριον* sexaginta. Tum coloniam accepit militarem, & formam etiam oppidi: an vero simul nomen Nicopolis, dubitatur. Ait quidem Sozomenus lib. v Hist. eccles. cap. xxi. *Ἦν ἡ πόλις, ὡς ἔστιν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, Νικόπολις ἡodie dicta. Ἦν, ὡς ἔστιν ἀδελφὸς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἐμμανουὴλ, ὃς ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐξέβηκεν, καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβηκεν, καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβηκεν, καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβηκεν*. Post excidium autem Hierosolymorum, & post victoriam de Judæis relatum [Romani] Νικόπολιν ἀνηγόρευσαν. ἐκ δὲ τῆς συμβαλῆς ἔταξεν ὀνόμασθαι, Nicopolim vocarunt; ex eventu autem belli nomen imposuerunt. Mirum, si ab excidii Hierosolymitani tempore id nomen habuit, Ptolemæum solo veteri adpellasse. tantum enim Εμμαοῦς, Emmaus in Palæstinæ parte Judæa memoravit, sine cognomine auspiciore Nicopoleos. Hieronymus autem Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum in Julio Africano, hunc dicit sub imperatore M. Aurelio Antonino, qui Macrino successerat, legationem pro instauratione urbis Emmaus suscepit, quæ postea Nicopolis adpellata est. Antoninus ille, Macrini successor, Elagabalus est, sub quo si instaurata fuit Emmaus, haud dubie Flaviana colonia, si qua fuit, Barcozæ tumultu interierat: ac postea demum, ut ait Hieronymus, novum est nomen imposuitum. Sæpe Hieronymus Nicopolim vocavit Emmaunta, ut dubitare non liceat, eandem Emmauntem esse & Nicopolim. In Ebraicis Locis: *Emmaus*, de quo loco fuit Cleophas, cujus Lucas meminit Evangelista: hæc est nunc Nicopolis, insignis civitas Palæstine. Et Epitaphio Pauli cap. ii. *Repetito itinere Nicopolim, quæ prius Emmaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognovit Dominus, Cleophae domum in ecclesiam [Paula] dedicavit.* Sic & in Ezech. xlviii, in Daniel. viii & xi. in Obadiæ comma 19. Quod & situs confirmat, quo conveniunt Ptolemæi Emmaus & Itinerarii Burdigalensis Nicopolis, qui in septentrionem simul & occidentem egit ab Hierosolymis: qua plaga etiam Josephus Ammauntē itinere Vespasiani a Lydæ & Jemnia Hierosolymam versus constituit, lib. iv de Bello cap. xxvi.

Prope Hierosolymam fuit *Anathot*, patria Jeremiæ, oppidum sacerdotale in tribu Benjamin. Jos. xxv, 18. Jerem. i, 1. cap. xxix, 27. Hieronymus in Locis: *Anathot civitas tribus Benjamin, sacerdotibus separata, in tertio ab Aelia milliaro: de qua & Hieremias propheta fuit.* Et in Jeremiæ cap. i idem Hieronymus, ostendens simul plagam, in quam ab Aelia procedat, septentrionalem. *Fuit, inquit, de genere sacerdotum, qui habitabant contra septentrionem Hierusalem in tertio milliaro in viculo Anathot.* Viculum dum vocat & parvum antea fuit oppidum, (quod etiam ex vicinitate urbis maximæ intelligitur) & suo tempore in viculum & ad incitas pæne redactum fuisse ostendit. Idem Præfatione in Hieremiam, quæ est cap. lxxviii. *Fuit, [Hieremias] Anathotites, qui est usque hodie viculus tribus ab Hierosolyma octiduum millibus.* Paria refert commentario in Jeremiæ cap. xi extremum.

Ceteris tribus Benjamin Jos. xviii enumerata sunt obscura omnia & incertæ positionis: *Bea Hagla, Vallis Casis, Esch Araba, Samaraim* (Lam Araim:) *Arim, Hapara* sive *Aphara*; *Ophra*, alia ab *Ophra* seu *Epher* in Zabulon; *Villa Emma* seu *Capbar Amonai*; *Rekem*; *Tharela*, *Sela*, *Eleph*; *Gibeon* seu *Gabaon*, alia Gibea Saulis; alia itinere *Phinea*, in montibus Ephraim, ubi Eleasar sepultus fuit, Jos. xxiv, 33. Recte Samaritanæ Epistola ad illustrem Ludolfum gloriatur apud se sepulcra esse Eleasar & Phineæ, quod si est, prope Sichem seu Neapolim hanc Phineæ Gibeam fuisse, necesse est. Eadem autem Jos. xviii, 25. est clarior, de qua Hieronymus cum Eusebio: *Beeroth sub*

colle Gabaon, ostenditur hodieque villa ab Aelia pergentibus Nicopolim in septimo lapide. Sic Eusebius legit Νάπολιν, pro quo in Hieronymi libros Neapolim, cujus via longe a colle Gabaon recedit, oscitatione scribentium interpsit.

Ex tribu BENJAMIN in tribum JUDAE, quæ major & præcipua pars Judææ proprie dictæ, & tam a Samaritide quam Galilæa separata, erat, progredimur. *Bethlehem*, parva quamvis nobis tamen præcipua est, sex millibus passuum in austrum distans ab Hierosolymis. Hieronymus in Locis: *Bethlehem civitas David in sorte tribus Juda, in qua Dominus noster atque Salvator natus est, in sexto milliario ab Aelia contra meridianam plagam juxta viam, quæ ducit Chebron, ubi & sepulcrum Jesse & David ostenditur.* Josephus lib. v. Antiquit. cap. xi in historia Ruth, de ejus socero Abimelecho: Αβιμέλεχος ἐκ Βηθλεμῶν, ἔστι δ' ἡ πόλις αὐτῆς τῆς φυλῆς. *Abimelechus, Bethlemorum civis: quod oppidum est tribus Juda.* Et paucis interjectis: ἐλθόντων δὲ Ραῦθ μετὰ τῆς πενδεκῆς εἰς τὴν Βηθλεέμην, Βόοζος - - - ἐπιίξει. *Venientem Ruth cum socro in Bethlemorum [urbem] Boozus - - - hospitio exceperit.* Idem lib. vi, cap. ix. de Davidis unctiōe: *Deus jussit Samaelem εἰς Βηθλεμὴν ἀπελθεῖν πόλιν, in Bethlemen urbem proficisci.* & varie & scripsit nomen & casum Josephus inflexit. Stephanus de Urbibus: Βηθλεμὴν πόλιν Παλαιστίνης πρὸς τοῖς Ἱεροσολύμοις, ὀδιτέρως. ἐν ᾗ γέγονεν ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἰσχυρὸν δὲ φασὶν, ἐκ Βηθλεμῶν. ἔστι δὲ πόλις τῆς Ἰούδα φυλῆς. ὁ πολὺ τῆς Βηθλεμῆτις, ὡς Ἱεροσολυμίτης. *Betlema, nunc neutro, urbs Palaestina, prope Hierosolyma, in qua Deus & Salvator noster secundum carnem natus est. Josephus auctor dicit, Ex Betleemis: est vero urbs in tribu Juda. Civis Betlemita, & Hierosolymita.* Ut vero Josephus dicto priore loco ex Stephano emendari potest & duplici vocalis E: sic vicissim Stephanus ex illo & sacris libris corrigendus est & Θ in locum Τ substituentum. Antiquius nomen oppidi est *Ephrata* sive *Ephrata*, ut Genes. xxxv, 19, & cap. xlviii, 7. clare proditum est, *Ephrata, quæ est Bethlehem*, & utrumque nomen coniungitur Mich. v, 2. & tamquam synonyma, alterum alteri respondet Judic. iv, 11. ut ita *Ephrata* oppidi potius, quam regionis nomen sit: quamquam nolimus negatum ire, ab oppido regulam eodem vocabulo denominatam esse. Sic Eusebius, ejusque interpres Hieronymus de Locis Ebraicis: Εφραθὴ ἡ χώρα Βηθλεὲμ τῆς πόλεως Δαβὶδ. *Ephrata, regio Bethlehem civitatis David.* Dicitur aliquando conjuncte *Bethlehem Ephrata*, Mich. v, 2. aut *Bethlehem Juda*, Judic. xvi. Matth. ii, 7. discriminis causa, quia hujus nominis *Bethlehem* & aliud oppidum in tribu Zabulon fuit, Josue xix, 15. cujus vero, tamquam obscurioris, certus situs ignoratur. Est quoque de ipsius Bethlehem Juda situ levis quædam discrepantia apud Eusebium, quia in ipsa voce *Bethlehem*, dicit ab Aelia distare σημεῖον 5', quod Hieronymus vertit, *in sexto milliario*: at in voce *Ephrata* dicit, esse χώραν, regionem *Bethleem*, civitatis David, in qua Christus natus est, παρὰ Βενιαμὴν, ἧς πρὸς τῇ ἐδῇ ἐστὶν αὐτῇ Ραχὴλ ἀπὸ σημεῖον δ' τῆς Ἱεροσολύμου, ad cuius [Bethlehemi] sepulcrum *Rahel* a quarto milliario urbis *Hierosolymæ*. Hieronymus vertit: *juxta viam, a sepulchro est Rahel, quinto milliario ab Hierusalem.* Bonfrerius existimat, distantiam Bethlehemi ab Hierosolyma etiam hoc loco significari: mihi vero aliter videtur, distantiam ab Eusebio non inter urbem & oppidum, sed inter urbem Hierosolymam & sepulcrum Rahelis in Bethlehemica notari, cui vel quatuor sufficiunt milliaria, ut non habuerit Hieronymus interpretes, cur quintum etiam adjiceret. Justinus Martyr autem, & ipse Neapolitanus Palestinae, intervallum Hierosolymæ & Bethlehemi Apologia ii, pag. 75. definit ut quatuor proprius, quam sex milliariis conveniat. πόλις δὲ τις, inquit, ἐστὶν ἐν τῇ χώρᾳ Ἰουδαίων, ἐπὶ χειρὸς ἐκείνης τῆς καλεσθῆναι πρὸς τὴν Ἱεροσολύμην. *Locus quidam est in terra Judæorum, distans triginta ὁδὸν ἡμέραις ἀπὸ Hierosολύμης, ἐν quo natus est Iesus Christus.* Si vero vel minima æstimamus milliaria, quæ septem singula stadiis supputentur; quinque tantum milliaria ex stadiis xxxv constanter. Sed exiguum discrimen est, sive sex sive quinque milliaria numerentur; potius dignum

huius oppidi, postea vici, quam ex Christi nativitate accepit, consideremus, qua vel illustrissimas terrarum orbis civitates antecellit; quod Prudentius hymno Epiphaniæ sic pia admiratione declaravit:

*O sola magnarum urbium
Major Bethlem, cui contigit
Ducem salutis calitus
Incorporatum gignere!*

In Bethlehemitico agro fuit etiam *Turris Eder*, sive *Ader*. Genes. xxxv, 21. *Israel tendit tabernaculum trans iurtem Eder*. Eder autem gregem significat. Bene Hieronymus de Locis: *Bethlehem civitas David, - - - & mille circiter passibus procul turris Ader, quæ interpretatur turris gregis, quodam vaticinio pastores dominica nativitatis conscios ante significans*. In quam plagam turris a Bethlehem separata recedat, non, quod meminerim, est proditum.

A Bethlehem in austrum sita erat *Thecua*, patria Amos prophetæ. Hieronymus de Locis: *Thecua usque hodie juxta desertum civitatis Aeliæ vicus ostenditur: unde & Amos propheta fuit*. Desertum civitatis Aeliæ sic dixerat Eusebius, quem expressit, *παρὰ τὴν ἔρημον Αἰλίας*: est vero ipsa solitudo Thecux, de qua 1 Maccab. ix, 33. legimus: *ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον Θακωί, fugerunt in solitudinem Thecoe*. Longe illa protrahitur ad latus Mortui maris in usque Arabiam Petræam. Hieronymus in Esa. vi, 1. *Thecuam quoque viculum esse in monte situm, & duodecim millibus ab Hierosolymis separatum, quotidie oculis cernimus*. Clarius plagam & situm proœmio commentarii in Amos prophetam idem Hieronymus designat: *Hic propheta, inquit, fuit de oppido Thecux: quod sex millibus ad meridianam plagam abest a sancta Bethleem, quæ mundi genti Salvatorem: & ultra nullus est viculus, ne agrestes quidem casæ & furnorum similes, quas Asiri adpellant mapalia. Tanta est eremi vastitas, quæ usque ad mare Rubrum, Persarumque & Aethiopum atque Indorum terminos diluatur*. Habemus sic plagam, meridianam videlicet: habemus & distantiam geminam ab Hierosolymis & Bethleemo, quod indicat in via fuisse, quæ Hierosolymis ferebat Hebronem. Fuit medio situ etiam alius vicus in monte p. *Beth Cherem*, id est domus vineæ dictus, citra Thecuam: de quo Hieronymus in Jerem. vi, 1. consulatur. Nam ibi propheta memoravit.

Pagæ Thecuam ac citra illam fuit *Herodium*, castellum seu arx magnifice ornata cum oppido. Vicinitatem Thecux docet Josephus lib. iv de Bello cap. xxx. *στρατοπέδιον ὀνομαζομένην καὶ τὴν καλεῖται, ἢ Θεκού καλεῖται, πρὸς τοὺς ἐν Ηρώδιου οὐρεῖς, ὅπερ ἦν πλησίον, ἑπὶ μὲν, castris [Simon] πόλιν ad vicum quemdam, qui Thecux vocatur, ad prædarios Herodii, quod proximum ὦν, μίλι. Adjunctum oppidum & distantiam ab Hierosolymis descripsit idem lib. xiv Antiq. cap. xxv. *ἐν ἐκτῇ τῷ χωρίῳ, in illo loco [quo Herodes Judæos, Antigono studentes, vidit, postea, rex constitutus] ἐκτίσσει, καὶ βασιλεὺς κατασκευάσει ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ ἡρώδιον προσκεκτισμένην, adificavit, & regiam condidit splendissimam, & urbem circa illam, quam Ηρώδιον ἀπέκλειον*. Et lib. i de Bello cap. xi. *in memoriam victoriæ illius ἐκτίσσει τὸ χωρίον, καλεῖται τὸν τοῦτον, & palatium summuissimis ornatum, & arcem [in eodem] munatissimam κατασκευάσει*. *Ἡρώδιον τε ἐκάλεσεν ἐφ' ἑαυτῷ, Herodion nominavit de se ipso*. Utrouque autem loco cum pugnam fuisse cum Judæis, cujus victoriæ monumentum fuit Herodion, ὡς ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι, *sexaginta stadiis ab urbe Hierosolymorum*. Plinius lib. v, cap. xiv. in *Ἰουδαία* Judæa: *Herodium cum oppido illustri ejusdem nominis*. Et Josephus lib.*

III Belli cap. IV. in toparchiis Herodium numerat. Eusebius, Hieronymo interprete, in Chronicis *Herodium* quarto casu dixit, sed emendavit Scaliger ex Josepho, *Herodion*, *Herodion* & primo & quarto casu. Aliud Herodium est Peraz, de quo postea dictum fuimus.

Hinc Hebronem versus progressuri, in via oppidum invenimus perantiquum *Bethzur*, ut nomen arguit, rupi impositum, seu inter rupes situm. Eusebius, quem Hieronymus sequutus est, hanc positionem prope Hebronem ei adsignavit. Ajunt, *Bethsur* est hodie *Bethsuran*, cunctibus nobis ab *Aelia Hebronem*, ἡ ἑκατοστή στήλη, in *vicefimo lapide*. Quæ distantia evincit, non procul ab Hebrone fuisse, quæ ipsa ultra vicefimum quintum lapidem non est ab Aelia, si non propius remota. Addunt, ibi fontem esse, in quo eunuchus Aethiopum reginæ Candaces a Philippo baptizatus est: quæ mihi non videntur cum superioribus, nec cum historia sacra convenire. Aethiops enim non via Hebronem ducente proficiscebatur, sed ἐπὶ τῇ οἰκῇ τῆς καταστάσεως δὲ ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν, *via Gazam ab Hierosolymis ferente*, quæ longe ab Hebrone in occasum solis declinat. Videtur hic fons ad aliam pertinere *Bethsur*, quæ secundum eosdem auctores, Eusebium & Hieronymum, mille passibus distat ab Eleutheropoli. Ibi enim Gazensis via erat, non ad Hebronem. Fuerit nihilominus ad Hebronem *Bethsur*, separato autem baptismatis fonte; fuerit illa *Bethzur*, quam Josua memoravit cap. xv, 58. quam Rehabeam munivit, II Paralip. xi, 7. Fuerit etiam illa, quam Antiochus Eupator ex Idumæa adscendens oppugnavit ὄχυρόν τε ἀσφάλτου πέλιον, *permunitionem & expugnatum difficilem urbem*, quod Josephus lib. xii, cap. xiv. refert; dubites vero an huc accommodari queat, quod I Maccab. xiv, 33. dicitur: *Simon [Maccabæus] ἐρχόμενος ἐκ Βαθυρά, τὸ ἐπὶ ὁρίων τῆς Ἰουδαίας, μνηνείτῃ Βηθσυράν ἑκείνην, ἥ ἐστιν ἐν ὁρίων Ἰουδαίας*. Ergo ad Hebronem Judææ finis erat, initium Idumææ? Sed fuit isto tempore, quod afflictis Judæorum rebus post Babylonicam captivitatem imputandum est. Quid? quod australis omnis Judæa videtur Idumæis occupatoribus sub secundo templo celsisse, ac nomen subisse Idumææ. Josephus lib. xii, cap. xii. *Judas & fratres ejus continuabant bellum contra Idumæos, argentes eos undique, μὲν τε Χιβρὼν πέλιον καταλαμβάνομενοι, ὅσοι ἦν ὄχυρόν αὐτῆς καὶ πόλις, & quidem Hebronem urbem expugnantes, quidquid munimentorum ejus erat, diruerunt*. Ea Hebronem in Idumæorum potestate, atque ita intra fines Idumææ, sed *nova*, ut Lightfootus vocat; seu τῆς ἀνω, *superioris*, ut Josephus lib. iv de Bello cap. xxxiiii. Non ergo est, quod miremur, Maccabaicum auctorem scripsisse, *Bethsuram*, quæ citra Hebronem, prope tamen illam erat, ἐπὶ γὰρ ὁρίων, *ad limitem Judææ* fuisse. Scripsit enim pro temporum conditione.

Præter utramque Hieronymi *Bethsuram*, quarum altera Hebroni vicina erat, altera Eleutheropoli, videtur quoque ejus nominis castellum prope Hierosolymam fuisse, quinque stadiis ab illa distans in austrum; quod cum primis Adrichomius, & Bonfrerius ad Hieronymum, tamquam passim in Maccabæorum libris commemoratum commendant. Sene lib. ii, cap. xi, 5. dicitur: *μνηνείων εἰς τὴν Ἰουδαίαν, & συνιγγίνας τῇ Βαθσυρά, ἡ μὲν ἐν ἰουδαίᾳ χωρίον ἱερουσαλὴμ δὲ ἀπέχοντι ὡσεὶ τεσσάρων πέντε, τοῦτο ἴδιον*. *Ingressus [Lysias] in Judæam, & adpropinquans Bethsuro, quod situm in loco est natura munito, & stante Hierosolymis fere quinque stadiis, illud oppugnavit*. Quis aliunde vero umquam audivit de tam propinquo Hierosolymis munimento toties capto, toties nunc hostium nunc Judæorum præsidii defenso? Josephus certe, omnia, quæ circa Hierosolymam erant, describens accurate, nihil de illo tradit, & unam *Bethsuram* memoravit lib. xii, cap. xiv. & lib. xiii, cap. ix. quam πόλις vocat, *oppidum* non castellum; idque permunitum atque ita positum, ut de australi illo, quod prope He-

bronem erat, quam de suburbano Hierosolymorum, intelligendum sit. Et aliis cunctis locis Maccabaicorum librorum situs alius Bethsuræ notatus est; lib. I, cap. IV, 29, 61. Idumææ opponitur; cap. VI, 7. πόλις αὐτῆς, *urbs ipsius* Antiochi vocatur, quarex maxime confidebat Judæam impugnaturus: ibidem commate 31 seq. ex Idumæa dicitur adgressus rex ad Bethsur, tamquam primæ propugnaculum: & cap. XIV, 33. ἐπὶ τῶν ὁρίων, *sive in limite* positum. Non ergo mihi temperare possum, quin suspectum numerum πέντε, *quinque* stadiorum, habeam, quum nec urbs neque castellum ejus nominis tam propinquum memoretur metropoli: ut excidisse aliquid, aut immutatum de numero esse non dubitem. Confirmant antiqua monimenta. Syrus interpres, כִּדְרֵי רִבִּי וְחֲמִשָּׁה אַמְסָרִין *fere duodecim & quinque stadia*, quæ quamvis non sufficiant, nec numerandi modus sit legitimus; tamen plus illum in codice suo, quam in nostris est, legisse arguit, aut רבִּי aliud fortasse, nisi & ipsum pravatum est, significat. MS. codex Alexandrinus, ut subnotatum in Polyglottis Anglorum est, non σταδίων, sed σχοίνων, *schœnos*, Aegyptiam locorum mensuram refert, quarum minores, quas Strabo lib. XVII explicuit, xxx stadiorum, cum Hieronymi xx millibus conveniunt. Quod vero nusquam alibi in Maccabaicis libris, nec aliis sacris septuaginta interpretum, distantia locorum per schœnos, sed per stadia exprimitur, lectio illa, quæ σχοίνων præsert, se nobis minus adprobat, præsertim quod nec profani extra Aegyptum schœnorum rationem habeant. Id vero inde elicitur, qui schœnos in illo libro substituerit, dubitasse de vulgari lectione ob stadiorum, si *quinque* modo essent, paucitatem nimiam.

Supra oppidum Bethsur sive Bethzur erat eadem via locus Bethlehemum versus, *Beth Zacharia* dictus, septuaginta circiter stadiis a Bethsur. Hoc colligitur ex Josephi lib. XII, cap. XIV. ubi Antiochi dux Lyfias dicitur Bethsuram oppugnasse, Judas autem obviam progressus castra posuisse ἐν τινὶ τόπῳ Βεθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίων ἀπὸ τοῦ ἐναντίου οὗ τοσούτων ο. *in loco quodam; qui Beth Zacharia nominatur, distante ab hostibus septuaginta stadia.* Quis autem fuerit ille Zacharias, a quo loci adpellatio petita est, non habemus cognitum.

Ad *Hebronem* urbem antiquissimam, in montanis Judæ sitam, progredior. Ebræis scripta חֶבְרוֹן *Hebron*, cum adspiratione: septuaginta Græci χεβρών, sine flexione casuum, Genes. XII, ult. ἐν χεβρών, *in Chebron*: Josuæ X, 5 βασιλεὺς χεβρών, *rex Chebron*: Jud. I, 29. ἐν χεβρών, & alio casu Judic. XVI, 3. τῇ χεβρών. Josephus autem & flectit & influxum relinquit. Lib. V Antiquit. cap. 11. ἐν χεβρών, *in Chebronem*: & lib. VII, cap. 1. idem saepe: etiam τῆς χεβρών, *Chebronem*: & lib. IV de Bello cap. XXXI αἰετὶ τὴν πόλιν χεβρών, *urbem Chebron caput.* Hieronymus imitatur, etiam *Chebron* de Locis scripsit: Vulgatus plerumque *Hebron*, præter I Maccab. V, 65. ubi & *Chebron* legitur. Vetustius nomen erat *Kiriath Arba*, Genes. XXIII, 2; & Judicum I, 10. ubi כִּרְיַת אַרְבָּה *olim, antea Hebronem* nuncupatam *Kiriath Arba* fuisse traditur, quod nomen per novum *Hebron* fuit abolitum. Urbs prima antiquitate fuit, ut etiam cum Aegyptiorum vetustissimis certaverit, septem annis prior quam Zoan, Numer. XIII, 23. ubi Zoan IXX interpretati sunt Ταῖν: Ταῖν: quod Josephus expressit lib. I Antiq. cap. IX. πρὸ Ταῖδος τῆς Αἰγύπτου, *ante Taidem Aegyptum.* Idem vero etiam lib. IV de Bello cap. XXXI. τὴν χεβρών τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Μίμωτος αἰετὶ λεγόμενης, *Hebron Memphis Aegyptiae antiquiorem* dixit. Sita erat in Chananæa australi, Numer. XIII, 23, nec longe a lacu Asfaltide, quia, quamquam ultra viginti millia in meridiem ab Hierosolymis recesserat, ut Hieronymus in *Bethsur* tradit, in orientem tamen ab Hierosolymorum meridiano simul declinabat, quia Judæi in Talmud Joma cap. III hal. 2, & Maimonides in eum locum referunt, missum quolibet mane fuisse, qui ex summo templo ortum diei pro sacrificio offerendo observaret: cui acclamarint, *nunc lux usque Hebronem*

sa; hoc est, num ita lux fugaverit tenebras; ut qui ortum spectet, etiam Hebronem videre possit. Paulo supra ortum hibernum enim sita erat. Ager prope urbem sedem praeiuit patriarchis circa lucum *Mamre*, Abrahamo, Genes. xiiii, ult. & Isacco, cap. xxxv, 27. Jacobo cap. xxxvii, 14; urbs ipsa regiam Davidi, 11 Samuel. i, 1. Babylonica Judaeorum captivitate in potestatem Edomitaram venit, ut omnis Judaea, quae vergit in meridiem, ut inde Idumaeae quoque nomen in Maccabaicis libris teneat. Sic 1 Maccab. v, 65. *Judas movit in Edomitas* ἡ τῇ γῇ πρὸς νότον, καὶ ἐπάταξε τὴν Χεβραὴν, καὶ τὰς ἐν γαλιθαίαι αὐτῆς, καὶ κατέλαβε τὸ ὄχρεισμα αὐτῆς, in terra [Judaea] ad austrum, & percussit Hebronem, & quae inde pendens; etiam munitionem ejus diruit, & turres incendit. Et Josephus lib. iv de Bello cap. xxxi. de Simone factionis capite, ἐς Ἰδουμαίαν ἐσέλασεν - - - πρῶτον αὐτὴν τὴν πόλιν Χεβραὴν, in Idumaeam irrupit, - - primam urbem Hebron cepit.

Haud procul urbe erat *lucus Mamre*, Graece ὁ δῆς, *quercus Mamre*, juxta quem locus cum Abrahamus habitavit, Genes. xiiii, ult. & cap. xxi, 19. Priore loco Quercetum illud dicitur esse πρὸς τὴν Ἑβρον, id est agro Hebronensi: posteriore, Mamre videtur ipsa Hebron vocari, e regione Mamre, quae Hebron est. Josephus lib. i Antiquit. cap. xi. cognomen *Ogye* querceto illi dat. *Abraham*, inquit, κατέκειτο πρὸς τὴν αἰγύπτιον καλουμένην ὄγην, habitabat circa quercum Ogyem dictam. Locum dicit ibi οὐ πόρρον τῆς Ἑβρωνίαν πόλεως, procul ab urbe Hebronensium esse: at cap. sequente xii Abraham ἐκάθιστο πρὸς τὴν δρυὶ τῆς Μανρέ, sedebas ad quercum Mamre pro foribus domicilii sui. Mamre scripsit inserto B, imitans LXX interpretes locis antea significatis: in Ebraeo est *Mamre*.

Et quia τῆς & τῆς cognata vocabula sunt, quorum illud LXX τερεβινθος, *terebinthus*, hoc δῆς, *quercus* verterunt, licet de specie illarum arborum & discrimine non satis constet; factum ut *terebinthus* etiam habitationi Abrahami tribuerent, & locum inde tamquam proprio designarent nomine. Josephus lib. iv de Bello cap. xxxi. postquam de Abrahami sede dixerat, addidit: διέκρινεν δὲ σάδιον ἐξ τοῦ αἵματος τερεβινθος μεγίστη, καὶ ἐστὶ τὸ διδρὸν ἀπὸ τῆς πύλης μέχρι τῆς διαμένου, *Cernitur sexto ab urbe [Hebron] stadiis terebinthus maxima, quam dicunt ab creatione mundi usque haec tempora permanere*. Solymenus autem lib. ii Histor. eccl. cap. iv. τόπος αὐτός, ὅν οἱ Τερεβινθὸν προσαγορεύουσι ἐν δυνάμει καὶ πᾶσι σάδιον γίγνεται τῇ Χεβραὴν πρὸς μεσημβρίαν ἔχει. *Locus ille, quem nunc Terebinthum vocant, a quindecim stadiis vicinam Hebronem ad meridiem habet*. Addit, ibi quotannis Palaestinos & finitimos πηγυροῦν, *conventum agere*, non modo ἰμπορίας ἔσσης, mercatus causa, verum etiam religionis; quia sacer ille locus & Judaeis & Christianis fuit, nec sine veneratione ethnicorum. Nam ibi angelos Abrahamo adparuisse consensu tenebatur communium. Auctor Burdigalepsis Itinerarii ex Theodosiano, ut videtur, saeculo, & locum & religionem ejus ita definiivit:

Ab Hierosolymis

Rachels sepulcrum M. III.

Bethlehem M. II.

Bethasora [Bethsur] M. XIII.

ubi est fons, in quo Philippus eunuchum baptizavit.

Terebinthus M. IX.

ubi Abraham habitavit, & cum angelis locutus est & cibum sumsit.

Hebron M. II.

Summa sic milliariorum ab Hierosolymis Hebronem est xxxi : Hieronymo in *Arboch* tantum xxi. quod congruentius est, & cum situ, quem Judæi in ortum dicunt vergere, magis convenit, quam si nimium decurrat in austrum. Nihilominus consentit etiam Sozomenus dicto loco cum hoc Itinerario. *Locus*, inquit, *quem Terebinthum vocant, abest ab Hebrone, ei ad meridiem finitima, δίκαι καὶ πέντε σταδίων. Ιεροσολύμων δὲ δισσὺς αἰμὲν διὰκρίσια καὶ πεντήκοντα στάδια, stadia quindecim : ab Hierosolymis autem circiter stadia ducenta quinquaginta.* At cclii stadia conficiunt xxxi milliaria. Cui hoc nimium videtur, medium numerum xxiv vel xxv, ut supra fecimus, sibi poterit eligere. De mercatu Terebinthi etiam Hieronymus in Jeremiæ xxxi, 15. consulatur.

Quæ ultra Hebronem in meridiem fuerunt, non satis clara & detecta sunt : forsan etiam non frequentata erant admodum, quia solitudinem ibidem magnam esse, historiæ memorant. Josuæ xv, 61. seq. oppida solitudinis numerantur sex in tribu Juda, *Betharaba, Meddin, Sachacha, & Nebsan, & Civitas Salis, & Engaddi.* Non dubitamus, ex hisce quædam supra Hebron fuisse, sed quo positu singula, nemo divinabit : *Nebsan* autem & *Salis civitas* & *Engaddi* in Tabulis sunt infra illam & austrum versus constituta. De *Nebsan* sive *Nibsan* nihil habemus, nisi quod Tabulæ ad medium fere lacus Asphaltitæ ponunt. *Salis* autem *civitas* dubia est, quia nusquam alibi memoratur. Consentiant interpretes, esse ad *Mare salis*, id est Mortuum, uti Genes. xiv, 3. & alibi sæpe vocatur. Bonfrerius censet Zoar sive Segor esse in ora hujus lacus australi extremam. Tabulæ & hanc circa medium bituminosi lacus constituunt, tamen infra Nibsan, austrum versus ; atque ita singularem urbem faciunt, non solum distinctam a Zoar, sed longius etiam ab illa remotam. Sed hoc incertum plane est, & sicut Civitas palmarum erat Hierichus ; ita Civitas salis aliis latentis nominis est indicium, sive illud Zoar est, sive aliud nobis incognitum.

Engaddi sive *Engeddi* cum Salis civitate conjungitur Josuæ xv, 62. quod vicinitatem arguit. Semel Josephus *Εγγαδὶ, Engade*, pluraliter scripsit lib. 111 Belli cap. iv. ubi in toparchiis Judææ numerat. Ab oppido etiam solitudo cognominatur. *Solitudo Engeddi* 1 Sam. xxiv, 2. Hieronymus autem de Locis, in aliam illam plagam rejicit. *Engaddi*, inquit, *in tribu Juda, ubi absconditus est David in solitudine, quæ est in ancone Hierichus, hoc est in regione illa campestri, de qua supra diximus. Vocatur autem usque hodie vicus prægrandis Judæorum Engaddi juxta Mare mortuum : unde & opobalsamum venit, quas vineas Engaddi Salomo [Cant. i, 14.] nuncupat.* Hoc si est, fuit Engaddi inter Hierichuntem & lacum Asphaltiten. Plinius lib. v, cap. xvi. *Infra hos [Essenos] Engadda oppidum fuit, secundum ab Hierosolymis fertilitate, palmetorumque nemoribus : nunc alterum bustum.* Et Solinus cap. xxxv. *Engadda oppidum infra Essenos fuit, sed excisum est. Verum inclusis nemoribus adhuc arboribus accus, lucisque palmarum eminentissimis nihil vel ævo vel bello derogatum.* Hæc palmeta cum Hieronymi opobalsamo ad superiora Judææ in agrum Hierichuntinum vocant.

At Tabulæ ad latus Asphaltitæ lacus *Engaddi* oppidum adpositum habent, aliæ superius, ut Adrichomii ; plures inferius & longe infra Hebronem urbem : & hæ chorographi Byzantii auctoritate defendi possunt, *Εγγάδα*, dicentis, *κάμνη μεγάλη πλησίον Σοδόμων Αραβίας, Engada magnus vicus est Arabiæ, Sodomis vicinus.* Arabia hæc Petræa est, ad cujus fines fuerunt Sodomi in extrema maris Mortui parte : atque ita etiam Josephus lib. iv de Bello cap. xviii. Zoara, quæ proxima Sodomis, Arabiæ tribuit. De Asphaltite enim lacu *ἡ λίμνη Ζοάρα τῆς Αραβίας, usque ad Zoar Arabia* extenditur. Convenit cum Stephano Vetus tabula Ptolemæo adjuncta, quæ etiam Engada [*Εγγάδα* Græce lib. v, cap. xvi.] hoc australi tractu habet, & licet numeri Græci corrupti sint, saniores tamen ver-

fionis Latinæ in hujus loci latitudine sunt. Aliud nomen oppidi Engeddi est *Hazezon Tamar*, 11 Paralip. xx, 2. quam ob causam etiam Onkelos *Hazezon Tamar* Genes. xiv, 7. vertit *Engedi*. Quod vero ex eodem Genes. xiv capite adparet, *Hazezon Tamar* fuit in australi regione Judææ, eaque extrema. Antiquum nomen est *Hazezon*, quod ab vicino oppido vel nemore *Tamar* sive *Thamar*, ut sæpe fit fuit cognominatum. Superfuit *Thamaro*, *Θαμάριον*, in hac australi parte, referente Ptolemæo & Tabula Peutingeriana. Idem *Thamar* limes meridialis Terræ sanctæ constituitur Ezech. xlvi, 19. & a palmis nomen habet, ut non sit, quod palmeta Engaddæ Pliniana nos in Hierichuntinam vallem necessario devocare debeant, quia & in austro talia fuerunt, quorum confusione is error in geographiam inlatus est.

Eadem ratio est castelli *Masada* sive *Massada*. Plinius lib. v, cap. xvi, postquam quæ superius ex eo de Engadda diximus, finisset, subdidit : *Inde Masada castellum in rupe, & ipsum haud procul Asphaltite. Et hæcenus Judæa est.* Solinus lib. xxxv extremo: *Judæa terminus Massada castellum*, postrema Plinii verba de locorum termino, non de enarratione, ut videtur, intelligens : ideoque notatus est ab Salmasio. Neque vero ab re ipsa aberratum est, quia vere in australi limite situm id castellum fuit. Josephus quidem lib. iv de Bello cap. xxiv. *φρούριον ἦν ἐν πόρει τῶν Ἱεροσολύμων, ὃ ἐκαλεῖτο Μασάδα. Castellum erat haud procul ab Hierosolymis, quod vocabatur Masada.* Sed conjunxit & ipse cum *πολίχνῃ Ἐγγαδδί*, oppidū *Engaddi*, quod supra oræ australi vindicavimus; idcirco illud *ὄν πόρει*, *haud procul*, non strictim, sed latius interpretandum est, & respectu Gadaræ, de qua egerat, longius, quam *Masada*, ab Hierosolymis disjunctæ : quemadmodum Strabo de Corintho lib. viii, pag. 260. scripsit, *δοῦναι μὲν τῆς Ἀσίας, ὃ δὲ τῆς Ἰταλίας ἑγγὺς ἐστὶ, πορτοὺς δύοσιν ἔχει, quorum alter prope Asiam, alter prope Italiam est* : quum tamen ille sitis longe ab Asia; hic longius distet ad Italia. Et ipse Josephus lib. iv de Bello cap. xxxiii. iisdem voculis, quibus supra de Masada usus erat, dixit etiam de Hebrone, *καὶ τὰ ἐν πόρει τῶν Ἱεροσολύμων, sita est haud procul ab Hierosolymis*, quam tamen Hieronymus xxi milliaris, alii pluribus abesse tradunt. Priori loco Masadam Josephus dicit *φρούριον κατεργασμένον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βασιλέων, validissimum munimentum sub priscis regibus.* Putans ante Babylonicam captivitatem præsidio regibus Judæ fuisse. At lib. vii de Bello cap. xxxi. idem, *ἀρχαίως ἀνοδομήσαντο φρούριον Ἰωάθης καὶ προσηγόρευσε Μασάδα, Pontifex Jonathan castellum condidit & adpellavit Masadam.* Herodes deinde *τὸν κύκλον τῆς κορυφῆς, vertex montis omnem, septem stadia complexum*, muro prævalido munivit, & ut ad casus fortune inexpugnabilis esset, regiam in eo condidit. Nihilominus expugnatum ab Romanis est, ut ibi cap. xxxiii. seq. recensetur. Meridalem situm hujus castelli Masadæ tueretur etiam Lightfoot Chorograph. Marci, cap. ii, sect. iii. & Salmasius in Solinum, qui novum addit argumentum, a Ptolemæo *Μασάδα, Masada* in Arabia Petræa censeri; sed quod nobis videtur alienum. *Masada* enim Ptolemæi nimis longe in ortum a Palæstina distat, sita apud Adram in ultima Arabiæ, quæ orientem versus est, regione. Nec mirandum, plura hujus nominis castella vel oppida munita fuisse. Est enim vox *μασά*, quæ *munitionem* sonat, cujus generis plures erant in solitudine Ziph, 1 Samuel xii, 14. e quibus forte hæc ipsa, quam descripsimus, fuit, insequuto tempore, fortius ab regibus emunita.

Maon quoque oppidum illi longæ solitudini adjacebat, quocum Josuæ xv, 55. conjunguntur *Carmel* & *Siph* sive *Ziph*, quod æque, ut *Maon*, quamdam partem solitudinis denominat. Et David fugitivus fuit in *solitudine Maon*, 1 Samuel. xxi, 24. & Nabal, qui Carmeli prædium habebat, civis erat Maonis, 1 Samuel xxv, 2. *Carmel* autem

oppidum in edito monte situm, ad quod adscensus erat, ibidem commate 5. unde Nabal etiam *Carmelita* cognominatus, & Abigail, uxor ejus, Carmelitis, 1 Sam. xxvi 1, 3. & xxx, 5. De hoc oppido sic Hieronymus de Locis: *Carmelus, ubi quondam Nabal Carmelitis fuit, & nunc villa est Carmelia n. mine decimo lapide oppidi Chebron, vergens ad orientalem plagam, ubi & Romanum presidium est positum. Quum vergere ad orientalem plagam dicitur, non negatur situs australis, sed illum ab Hebronis meridiano in ortum declinare paullo, indicatur.*

De Maon idem cum Eusebio: *Maon in tribu Juda, contra solis ortum in Daroma. Daroma autem est Judææ pars australis, sive extrema, in meridiem quæ vergit: in quo tractu quæ ad occasum erant, Aegyptum spectabant; quæ ad ortum, Arabiam; media, Idumæam. Non longe igitur Maon a Zoar sive Segor fuit, & a lingua lacus Asphaltitæ.*

Ziph sive *Siph* in Judæa tribu oppidum geminum: alterum Idumææ obversum in tractu Judææ australi, Josuæ xv, 24. de quo Hieronymus dixit, in finibus *Eleutheropoleos* esse, ad quod Bonfrerius cetera verba Hieronymi, quæ turbato ordine posita sunt, referri vult, in octavo milliario *Chebron contra orientem*; quæ censeo alteri oppido ejusdem nominis convenire, quod propius ad bituminis lacum, quam Hebron, vergit, ideoque *contra orientem* illius dicitur situm esse. Ab hoc solitudo cognominatur, *Desertum Ziph*, in qua David latitavit 1 Samuel. xxi 1, 14. & xxvi, 2. Situm autem ita in orientem ab Hebrone erat, ut longius una in meridiem declinaret: quia prope Carmelum fuit, de quo jam diximus. De solitudine Hieronymus: *Ziph, mens squalidus vel caligans sive nebulosus: pars illius longi deserti. Atque hic forte mons est ille, de quo 1 Sam. xxi 1, 14. dictum est: David mansit in monte, in solitudine Ziph.* Oppidi Ziph incolæ צִיפִּי, Gr. Ζιφαῖται, id est *Siphæjæ*, ibidem commate 19 dicuntur.

Jam ipse lacus *Asphaltites*, sive *Mare mortuum*, terminus Judææ ab ortu, adeundus & visendus est. Fuit olim amenissima planities, quam Jordanes fluvius rigabat: inde in sinum Arabicum, ut probabile est, se effudit. Eversione autem urbium factum, ut sisteret lapidem, & in ruinis illarum stagnaret. Nomen a bitumine est, quod ἀσφαλτος Græci vocant: nec vero illud unius formæ aut generis. Josephus Ασφαλίτιν vocat, *Asphaltitin*, femineo modo, quam vox λίμνη, lacus vel adposita est, vel subaudita. Lib. 1 Antiq. cap. x τῆς Σοδομιτῶν τοῦ αἵματος ἀφανίσσεως, ἡ καὶ ἀπὸ ἐκείνης λίμνης γέγονεν, ἡ λεγομένη Ασφαλίτις, *Sodomitarum urbe eversa, cuius illa palus facta, quæ dicitur Asphaltitis.* Idem lib. iv de Bello cap. xxv extremo: ἐπὶ τῇ τῶν σωμάτων καὶ τῇ Ασφαλίτιν λίμνῃ, ut etiam *Asphaltitis palus corporibus impleretur.* Lib. ix, μίχεται τῇ Ασφαλίτιδι, usque ad *Asphaltitin*, suppresso lacus nomine. Et Diodorus Siculus lib. xix, cap. xcvi 1. *Demetrius castra metatus est πλησίον τῆς Ασφαλίτιδος λίμνης, prope lacum Asphaltitin.* Atque ita etiam Suidas & Hesychius. Quod vero latini lacum plerumque dicunt, non paludem; genus vocabuli proprii immutant, & ex ὁ Ασφαλίτης, *Asphaltites* formant. Plinius lib. v, cap. xv. *Jordanes accolis se præbens, velut invitum Asphaltitem lacum, dirum naturæ, petit.* Et cap. xvi. *Asphaltites nihil præter bitumen gignit: nullum corpus animalium recipit; tauri camelique fluitant.* Et Solinus cap. xxxv. *Asphaltites gignit bitumen: animal non habet: nihil in eum mergi potest.*

Eiusdem nomen est etiam *Maris mortui*. Justinus lib. xxxvi, cap. 111. *In ea regione lacus est, qui propter magnitudinem & aquæ immobilitatem mortuum mare dicitur.* Et Ptolemaeus Lib. 1, cap. vii. αὐτὸς εἶδε Ἰσραήλον λίμνην Τιβερίδα ὀνομαζομένην διεδύοντα, ἐς ἣν τὸν ποταμὸν καλεῖσθαι Θάλασσαν νεκρὴν, ἐς ταύτην ἐστίνοντα, καὶ ὑπὸ τῆς λίμνης αὐτὸν ἀναλούμενον: ἡ δὲ Θάλασσα νεκρὴ πάσῃ παντὶ ὕδατι ἄλλῃ τὰ ἰκατρία. *Ipse vidi Jordanum, qui lacum Tiberidean dicitur*

dictum percussit, deinde in alterum lacum, cui Mare mortuum nomen est, ingredi & in ea consumi. Mare autem mortuum diversam a ceteris aquis naturam habet. Et Hieronymus in Ezech. XLVI 1, 8. Intran[te] [aquæ] mare orientale, mare videlicet mortuum, in quo nihil poterat esse vitale; & mare amarissimum, quod Græce λίμνη ἀσφάλτου, id est stagnum bituminis, vocatur. Scripturæ sacræ Mare salis, sive falsum est. Vide Genes. XIV, 3. Numer. XXXIV, 3, 12. Deuteron. III, 17. Josuæ III, 16. XII, 3. XV, 2. XVIII, 19. Unde Hieronymus de Locis: *Mare salinarum, quod vocatur Mortuum, sive Asphalti, id est bituminis, inter Hiericho & Zoaram.*

Magnitudo lacus secundum Plinium lib. V, cap. XVI. longitudine excedit centum milia passuum: latitudine maxima XXV implet: minima sex. Josephus contra lib. IV de Bello cap. XXVII τὰν τῆς λίμνης μῆκος μὲν ὀγδοήκοντα καὶ πεντακόσιοι σταδίοι, καὶ δὲ μέχρι Ζοάροι τῆς Ἀραβίας ἐκτείνεται. ἔνθα δὲ πενήκοντα καὶ ἑκτόν. Lacus hujus longitudo quingentorum & octoginta stadiorum est; nam usque ad Zoara Arabiæ extenditur: latitudo centum quinquaginta stadiis patet. Quæ haud dubie mensura est verior, quam illa altera Plinii. Verior etiam, quam illa Diodori Siculi dicto lib. XIX, cap. XCVIII. cui μῆκος παρεκτείνουσα σταδίους μάλιστα τοῦ πενήκοντος. τὸ δὲ πλάτος περὶ ἑξήκοντα, longitudine extensus [lacus est] maxime stadiis quingentis: latitudine circiter sexaginta. In extremo austro sinum habet, qui a figura lingua vocatur Josuæ XV, 2. cap. XVIII, 19. Etiam opposita in septentrione pars, ubi Jordanem lacus recipit, a simili figura dicitur lingua Josuæ XV, 5. ut æstuariorum majorum fluminum sunt, antequam mari se infundant. Λοφία, cervix, est Græcis interpretibus.

De lacus sterilitate, gravitateque aquarum, præter auctores supra nominatos Tacitus lib. V Hist. cap. VI. Lacus [qui Jordanem retinet] immenso ambitu, specie maris, sapore corruptior, gravitate odoris accolis pestifer, neque vento impellitur, neque pisces aut suævis aquæ volucres patitur. Incertum unde, superjecta ut solido feruntur: periti imperitique naves, prinde astolluntur. Certo anni, bitumen egerit: cujus legendi usum, ut ceteras artes, experientia docuit. cetera bituminis legendi ibidem vide.

Teter hic & pestilens lacus fuit olim amenissima planities, quam Jordanes rigavit multis habitata civitatibus: quarum quinque sacer scriptor nominat, e quibus quatuor majores cælesti igne deletæ ac funditus everstæ sunt: quinta, quæ minima, præcipua Loti servata. Pentapolis Jordanis dicta fuit Sapientiæ cap. X, 6. ubi κατὰ βύσιν μοι πῦρ τῆς πάλαιας, Pentapoleos ignis calo delapsus memoratur. Erant autem Sodoma, Gomorrha, Adama, Zebam, quæ simul cælesti incendio terræque concussione perierunt: quæ reliqua fuit Zoar, a parvitate ita dicta fuit, si cum ceteris compararetur, Gen. XIX, 2: licet etiam suum regem habuerit, cap. XIV, 2. quo tempore Bela nominata fuit, deinde ab excidio ceterarum Zoar, uti ex dictis locis Genes. XIV, 2 & 8. & cap. XIX, 22. manifestum est. Et alia eidem nomina tribuuntur, Salissa ab Hieronymo Quæst. in Genes. XIX. nescio unde, nisi quod ad Ebræorum ibi traditionem provocat: aut ex 11 Reg. IV, 42. ubi Balsalissa Bonfrerius per metathesin ex Belasalissa putat factum esse. Ceterum Zoar, pro varia pronuntiatione litteræ Z, Septuaginta interpretes exprimunt Σεγ & Hieronymus ac Vulgatus Seger.

Hanc Tabulæ vulgares alieno loco positam habent, sicuti etiam Sodomam & ceteras: quam tamen Zoar satis certo definiri, & ex ejus loco de Sodoma etiam judicari possit. Hieronymus cum Eusebio suo in Mare salinarum, longitudinem maris mortui definit ita, ὑπὸ τῆς ἐκ τῆς Ζοάροι, hoc est; ut Hieronymus vertit, inter Hiericho & Zoaram. Quæ admodum vero Hiericho ab septentrione illi obiacet; ita Zoaram a meridie adjacere lacui necesse est. Consentit Josephus verbis supra prolatis ex lib. IV de Bello cap. XXVII

Longitudo lacus [Asphaltitæ] est 10LXXX stadiorum, κατὰ μέγεθος Ζοάρον Ἀραβίας ἐκτείνεται, secundum quam usque ad Zoara Arabia extenditur. Arabia autem Petræa est, quæ a meridie Judææ erat objecta & contermina. Atque ita lamentationes Moabitarum dicuntur in Zoar, id est trans lacum bituminis exaudiri Esa. xvi, 5. & Jerem. xlviii, 34. quia Moab post illius lacus partem inferiorem est. Ex quibus elucet, *Zoar*, sive *Segor* ad extremum lacus a meridie fuisse: quod etiam non obscure ex Genes. xiii, 10. colligitur. Meminit ejus etiam Stephanus Byzantius, aut illius brevior: ἔστι καὶ κόμη μεγάλη, ἢ φρούριον ἐν Παλαιστίνῃ ἐπὶ τῇ Ἀσφαλτίτιδι καλουμένῃ θαλάσση Ζοάρα, ὡς δὲ τῆς, *Est & magnus vicus aut castellum Palestina ad mare quod Asphaltis [sic scriptum est] vocatur, Zoara, neutro genere.* Addit, huc Lotum ex Sodomitica ruina confugisse. Romani præsidium ibi habuerunt. Notitia Imperii sub Duce Palæstinæ: *Equites sagittarii indigenæ Zoara.*

Hinc de situ *Sodoma* judicari potest, quam plures Tabulæ in summo lacus loco habent, sed falso. Fuit enim Zoaræ vicina adeo, ut ex illa Lot in Zoaram tantillo spatio confugere potuerit, quantum est inter initium auroræ ac ortum solis. Infimo ergo loco in lacu est *Sodoma* scribenda, paucis a Zoara milliariis, & fortasse non ultra sex. Confirmat in voce *Engada* Stephanus chorographus: *Ἐγγάδα κόμη μεγάλη πλησίον Σοδόμων Ἀραβίας, Engada, inquit, est vicus magnus, Sodomis Arabia vicinus.* Arabiæ sic est, uti jam ex Josephi positione fuit *Segor* sive *Zoar*, quia in confinio sunt Arabiæ Petrææ. Idem in hac ipsa voce: Σόδομα μητρόπολις ἦν τῶν δέκα πόλεων τῶν ἐν τῇ Ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ κατασφραγισῶν. *Sodoma metropolis erat decem urbium, quæ in Asphaltitide lacu subverse sunt.* Quinque numeravit divinus scriptor Genes. xiv, 2, 8. & in iis Sodomam primo loco: ceteræ erant Gomorra, Adama, Zeboim & Bela sive Zoar: unde πεντάπολις, *pentapolis* Sapient. x, 6. nominatur. Unde vero denarius chorographi numerus sit, equidem ignoramus: nisi minora oppida, quæ subjecta majoribus fuerint, ex traditione quadam adnumeravit.

Reliquorum locus est incertior, quam Sodomæ ac Zoaræ sive Bela. Situs itaque illarum sola conjectura nititur. *Gomorram* cum *Sodoma* conjungimus a septentrione, quia ubique cum illa in divinis litteris est proxime conjuncta, Genes. x, 19. cap. xiii, 10. xiv, 2. Deuter. xxix, 23. ut de everfionis historia taceam, in qua tantummodo *Sodoma* & *Gomorra* memorantur, quia haud dubie majores potentioresque ceteris fuerunt, etiam sceleribus superiores. Reliquas eo ordine statuendas putamus, ut Zeboim sit suprema & propior ostio Jordanis: hanc inter & Gomorram media Adama. Sic enim recensentur, servato hoc ordine, Genes. x, 19. xiv, 2, 8. Deuter. xxix, 23. a meridie, ut videtur, in septentrionem enarratione facta: Fuisse vero & has postremas, *Adamam* & *Zebum*, una cum *Sodoma* & *Gomorra* everfas, clare proditum est Deut. xxix, 23. & Hoseæ xi, 8.

Quod vero Jordanes in hoc lacu conditur, de ejus cursu pauca supra illa, quæ sparsim diximus, videntur adjicienda, aut potius repetenda. Plinius lib. v, cap. xv. *Jordanis amnis oritur e fonte Pancade, qui cognomen dedit Casarea: amnis amœnus, & quatenus locorum suis patitur, ambitiosus, accolisque se præbens, velut invitus Asphaltiten lacum dirum natura perit. a quo postremo ebibitur, aquasque laudatus perdit pestilentibus mixtas.* Ergo ubi prima metallum fuit occasio, in lacum se fundit, quem plures *Genesaram* vocant. Et Tacitus lib. v H. stor. cap. vi. *Idem [Libanus] amnem Jordanem alit, funditque. Nec Jordanes pelago accipitur, sed unum atque alterum lacum integer perfluit: tertio retinetur.* Solinus sua ex Plinio hausit, quæ tradit cap. xxxv. *Judæa illustris est aquis: sed maxima non eadem aquarum omnium. Jordanes amnis eximie suavitatis. Pancade fonte amœnus regiones præterfluit amœnissimas: mox in Asphaltiten lacum missus, stagno*

corruptior. Sed de fontibus Jordanis supra ex Josepho distinctius clariusque fuit actum.

De *trajectu* Jordanis aliquid notandum, quippe non uno loco ille transibatur. Non autem dubitandum, singulis oppidis aut vicis, in ripa positis aut prope illam, suum private utilitatis causa trajectum fuisse, per cymbam videlicet, sine ponte, cujus rarior in hac regione usus fuit: de hisce vero jam non agimus, sed de publicis trajectibus, seu nobilioribus, qui ad regiam aliquam tritamque viam pertinebant. In minore Jordane, inter Samochoniten lacum & Genesariticum, trajectus fuit in via Damascus ferente, ubi posterioribus sæculis pontem scriptores memorant, quem *pontem Jacobi* adpellant. Fuit etiam *pons* infra lacum Genesaret *ad Chammatham* sive thermas Tiberienses, quo ex inferiore Galilæa in Peræam transibatur. Sed supra de illo quoque actum fuit transitu, quum Galilæam & Capernaum explicarem. Quod vero *Scythopolis* remotior a lacu fuit, suumque agrum maxime trans flumen in Peræa habebat; sine dubio vel pontem habuit, vel frequentem navigio alium trajectum. Tandem fuit etiam *trajectus Hierichuntinus*, cymba, ut videtur, factus; de quo 11 Sam. xix, 18.

Hierosolymam hætenus, & quæ proxime adjecta sunt, cum latere Judææ orientali, sive quod lacum Asphaltiten spectat, perlustravimus; nunc in *mediterraneam Judæam*, quæ a mari æque & a lacu reductior est, ingrediemur. In septemtrione ac Benjaminis limite fuit prima *Kiriath-Jearim*, quasi civitas silvarum, tribus Judæ, cui adscribitur Josuæ xv, 9, & 60. Dicta fuit etiam *Baala*, ibidem commate 9. & *Kiriath-Baal*, commate 60. & cap. xviii, 14. Hieronymus de Locis cum Eusebio ita positionem ejus definivit: *Cariathiarim, quæ & Cariathbaal, civitas saltuum, una de urbibus Gabaonitarum pergens ad tribum Juda, cunctibus ab Aelia Diospolim in milliario nono.* Sic legendum non, non, ut in libris est, *nono*; quia Eusebius, quem expressit Hieronymus, *καὶ οὐκ ἐστὶν ἄλλος ὢν Ἀδίας, σὺν τῷ ὄρει ἀπὸ Αἰλίας.* Quod uterque in voce *Baal* confirmavit. *Baal*, inquiunt, hæc est *Cariathiarim*, id est villa silvarum, in tribu Juda: & est usque hodie vocum descendens ab *Aelia Diospolim, Cariathiarim, ἀπὸ οὐκ ἐστὶν ἄλλος ὢν Ἀδίας, in decimo milliario.* Periculum hoc discrimen, nec insolitum in locorum distantis, arguitque terminum inter nonum ac decimum fuisse lapidem. In hac urbe aliquamdiu Arca fœderis stetit, postquam recepta a Philistæis fuerat, 1 Samuel. vii, 1, 2.

Vicina huic in occasum fuit *Bethsemes*, quasi Solis civitas seu Heliopolis, quod ex eadem Arce fœderis historia clarum est; sita inter Accaron Philistæorum, & Kiriathiarim, quia ex Bethsemes deducta arca fuit in Kiriathiarim, 1 Samuel. vi, 20, 21. vii, 1. In eodem argumento Josephus lib. vi, cap. 11. *deportant arcam in Κιριαθιάρημ, γὰρ οὕτως τὴν πόλιν, Βεθσεμῆς, ἐν Κιριαθιάρημ, quæ urbs vicina Bethsemitis est.* Hieronymus de Locis *Bethsemitis civitas sacerdotalis in tribu Benjamin, quæ usque hodie demonstratur de Eleutheropoli pergentibus Nicopolim in decimo milliario.* At in tribu Juda censetur Josuæ xv, 10. & 11 Reg. xiv, 11. Ibi victus & captus rex Amasia ab Joas rege Israelis, ut eodem cap. xiv, 13. est memoratum.

Hinc in boream recessit *Thimna* sive *Thamna*, primum tribus Judæ, Josuæ xv, 67. post Danitis contributa, cap. xix, 43. Hieronymus cum Eusebio: *Thamna, ubi ex suis vocatur Jethas; ostenditur hodieque prægrandes villa in sinibus Diospoleos cunctibus Αἰλίας in tribu Dan sive Jude.* Quod vero vicina Philistæorum terræ erat, ab his quamdiu potentes fuerunt, possessa fuit: unde etiam Samsonis uxor Philistæa fuit. Adventum Davidis temporibus, rursus occuparunt regnante in Jehuda Ahaso, cum multis civitatibus aliis, Bethsemes, Socho, ceteris, 11 Paralip. xxviii, 18. Inter Judææ toparchias Josephus lib. 111 de Bello cap. iv. nominavit: & lib. iv, cap. xxvi. *κατασκευασμένη τὰ πρὸς τὸ Θερμὸν τῶν ὁρίων.*

vastans omnia, quæ circa *Thamna* toparchiam sunt. Plinius lib. v, cap. xiv. toparchiam *Thamniticam* nominavit. Fuit & alia *Thamna* in Ephraim, ubi Josua sepultus est. Josephus Antiq. lib. v, cap. i. extremo: *θάπτειν ἐν πόλει Θαρναῖ τῆς Εφραΐμου φυλῆς*, Sepulchrum est in Ephraimitica tribus oppido *Thamna*. Sed hæc in Josuæ libro extremo non simpliciter *Thamna*, sed *Thamathfare* vocatur.

Nec oppidi *Gallim* positio probari certo potest: neque tribus ejus satis certa. Isa. x, 30. cum oppidis Benjaminiticis *Laisa* & *Anathot* conjungitur, quibus videtur vicinum & ejusdem tribus, si non Judæ, fuisse. Memoratur etiam 1 Sam. xxv, 44. ortum inde illum Phalti, qui Davidis uxorem, Saulis filiam, a patre abreptam, duxerat. Hieronymus de Locis: *Dicitur esse quidam Accaron vicus, qui vocetur Gallim*. Si hic vetus *Gallim* est, prope Bethsemes necesse est exstitisse. Et *Laisa* hæc, cujus jam facta est mentio cum *Gallim*, etiam 1 Maccab. ix, 5. est memorata. Ibi Judas Maccabæus castra ultima posuerat, quum victos hostes persequeretur, inde usque ad montem, qui juxta Azotum situs est, ut ibidem commate 15 est traditum. Ex qua hostium fuga de situ quodammodo judicatur. Alia fuit *Laisa* sive *Lefem*, quæ Dan a Danitis est vocata, sita in Pancade.

Besek, cujus princeps vocatur *Adoni Besek*, Judic. i, 5. & oppidum *Besek*, ibidem commate 4. In montanis Judæ fuit, & inde transiit exercitus ad oppugnandam Hierusalem. Adrichomius *Besek* posuit ab occasu Bethlehemi: sed nihil certi definiri potest, quia aliam ejus mentionem nusquam reperimus.

Antequam vero ex septentrione hujus tractus in plagam meridianam, aut ad ea, quæ in mediterraneo Judææ erant, divertamus, de recentiore urbe *Eleutheropoli*, ad quam Eusebius atque Hieronymus plerarumque situm & distantiam referunt, constituendum prius est. Origo ejus ignota est, a quonam & quando fuerit condita, aut novum hoc nomen sortita. Non exstat ejus mentio, quantum cognitum habemus, ante tempora Christianorum principum: sed tum urbs florens erat & celebris adeo, ut Eusebius ac Hieronymus ex illa & Aelia fere omnium oppidorum vicorumque distantias ac positiones metiantur. Josephus autem & Ptolemæus nusquam meminerunt, quod argumento est, illorum ætate posteriorem esse. Haud dubie tamen sub ethnicis imperatoribus fuit constituta, quia in Nicæna synodo subscripsit Eleutheropolitanus episcopus Macrinus. Suidas in *Μαριανός* de ipso Mariano, qui sub Anastasio imperatore floruit: *μνησκόμενος τῇ πατρὶς Ελευθεροπόλει, μίαν τῶν τῆς πρώτης Παλαιστίνης, parte ejus [Roma] Eleutheropolin, quæ nunc est ex Prima Palestina civitatibus, habitandi causa profecto*. Patria fuit S. Epiphani, qui natus in Vita dicitur inter Phœnices *πρωικίδος Ελευθεροπόλεως, ἀπὸ σιμίων τριῶν τῆς αὐτῆς, in agro Eleutheropolcos, tertio ab illa lapide*. Phœnices autem urbs dicitur ea ratione fuisse, quia multi scriptores ad Aegyptum usque Phœnicen protendunt, nec in litore tantum, sed in iis quoque, quæ litori sunt propinquiora. Fuit enim procul a mari, sed minori ab eo distantia, quam a lacu Asphaltite. Meminit ejus, auctore Eusebio, Hieronymus in Azecha [Asca] Adollam, Anab, Bara, Bethagla, Bethsames, Ceila, Duma, Eglon, Gædur, Jarmuth, Jether, Lachis, Lebna, Maceda, Maspha, Morasthi, Socho, Zanoa, Ziph, & alibi: etiam in prophetas commentariis iterum iterumque ejus rationem habuit: in Isa. xxi. 11, & in Obadiæ vers. 1 & 5; & in Michæam prologo. Et in Vita Hilarionis idem Hieronymus: *mulier quædam Eleutheropolitana*. In Obadiam quidem cum Idumæa conjunxit: sed laxè Idumæam intelligit, ut omnem australem Judæam comprehendat: quemadmodum supra de Hebrone diximus, fuisse vel in illa Idumæa, vel ad ejusdem fines. Sic vero ad Obadiæ comma v ait: *Ὅτι dicamus aliquid de natura loci, omnis au-*

stralis regio Idumaeorum de Eleutheropoli usque Petram & Hialam (haec est enim possessio Esau) habitaculum habet. Sed nusquam clarius de situ est proditum, quam Antonini, quod dicitur, Itinerario, linea obliqua ab Aelia Ascalonem ducta per Eleutheropolim. Sic enim itinere a Neapoli Ascalonem ordo fert:

Neapoli

Aeliam

M. P. XXX.

Eleutheropolim

M. P. XX.

Ascalonem

M. P. XXI III.

Alio a Caesarea Eleutheropolim per Diospolim, quae Lydda, est, ducitur. Sed numeri ejus itineris suspecti sunt: quam ob causam noluimus integrum transcribere.

Male igitur a quibusdam Eleutheropolis putatur Hebron esse, a qua ipse Hieronymus diserte separavit. Cedrenus illorum agmen ducit pag. 26. *ἡ δὲ πόλις, ἣτις νῦν Ἐλευθερόπολις καλεῖται, sepulta est [Sara] Hebrone, quae nunc Eleutheropolis vocatur.* At Eusebius, Hieronymo interprete de Eb. Locis, sic clare in Ceila distinguit: *nunc vultula Ceila ad orientalem plagam Eleutheropolcos, pergensibus Hebron, quasi octavo miliario.* Atque ita in tribu Juda Eleutheropolis fuit, nec vero propior mari Philistaeo, aut in regione Philistaea. Hieronymus in Obadiae comma 19. *De tribu Juda non solum Eleutheropolim teneant, sed usque ad maritima perveniant, & Philistini suo imperio subiugent.*

His ita de Eleutheropoli, quantum fieri potuit, constitutis, ad oppida, quae inde distantias suas definitas habent, procedimus. Ex septentrione in austrum versus degressis primum ex memorabilibus occurrit *Asca*, Graece *Ἀσκα*, *Asca*, ad quem usque locum & ultra Josua quinque regum exercitus fugavit & cecidit, Jos. x, 10. Hanc inter & Socho Philistaei castra habuerunt, quum David Goliathum interfecit. Socho autem secundum Hieronymum novem millibus aberat in septentrionem ab Eleutheropoli. Ulterior itaque fuit *Asca* & septentrionalior quam Socho, nec verolongius a Socho remota. Vide 1 Sam. xvii, 1. Munita fuit & restitit Chaldaeis oppugnantibus, Jer. xxxiv, 7. Hieronymus de illa haec pauca: *Asca in tribu Juda.* Nihil addidit de situ aut distantia. Ejus autem tribus fuisse, certum est ex Josuae xv, 35.

Maakeda live *Maceda* proxime conjungitur Josuae x, 10. *sequenti sunt eos in via ducta a Bethorone & percusserunt usque Asca & Maakeda.* Hieronymus de Locis: *Maceda. In hac conclusa Jesus quinque reges in spelunca, quos interfecit cum rege Maceda, quae nunc in tribu Judae & nunc est in octavo miliario Eleutheropolcos contra solis ortum.* Putat in septentrionem potius, quam in ortum, ab Eleutheropoli hoc oppidum declinare: sed Eusebius quoque *ἡ δὲ πόλις ἀσκάδος*: intellige autem ortum maxime aestivum & simul in septentriones vergentem. De spelunca, in quam fugientes quinque reges se abdiderant, ab ipsa sunt protracti & necati. Vide cap. x, 17, 23, 26. Fuit autem illa non in ipsa urbe, ut Hieronymi videntur verba referre; sed juxta illam, quia urbs post interfectos reges castra, versu 28. Graeci interpretes scripserunt *Μακεδὼν*: Josephus autem lib. v. Antiq. cap. 1. *Μακεδὼν, Macclida.*

Socho, inter quam & *Asca* castra Philistaeorum erant, 1. Sam. xvii, 1, gemina forma in campo, altera in monte, Jos. xv, 35, 48. sed vicina admodum, ut Hieronymus putat.

utrique distantiam ab Eleutheropoli tribuat. *Socho*, inquit, in tribu *Juda*. Sunt autem usque hodie viculi duo pergentibus *Aeliam* de Eleutheropoli in nono milliaro via publica, unus in monte, alter in campo situs, qui *Socho* nominantur. Hic cæsus est *Goliath*.

Profectus victor *Josua* a *Maceda* in *Libnam*; a *Libna* in *Lachis* cap. x, 29, 31. ex quo adparet, *Makedam* septemtrionalem fuisse; *Lachis* australem; mediam inter has *Libnam*, quæ & *Lebna*, *Lobna* & *Lobana* Latina versione nominatur. In *Juda* urbs *Libna* fuit, *Josue* xv, 42. & sacerdotalis, cap. xxi, 13. munita, ut ex *Sennacheribi* obsidione II Reg. xix, 8. *Esai.* xxxvii, 8. cognoscimus. *Hieronymus*: *Lebna* in tribu *Juda* civitas sacerdotalis, quam tenuit *Jesus* rege illius interfecto. Nunc est villa in regione *Eleutheropolitana*, que adpellatur *Lobna*. Scribit de hac *Esaias*. Igitur prope *Eleutheropolim* fuit, & ut *Josue* iter, ac reliquarum adjacentium situs ostendit, ab ortu illius, quæ postea fuit, *Eleutheropoleos*.

Lachis autem, quam *Josua* post *Libnam* obsedit cap. x, 31. in meridiem ab *Eleutheropoli* septem millibus passuum recessit. Itidem *Hieronymus* de *Locis*, duce *Eusebio*: *Lachis* in tribu *Juda*. Sed & hanc cepit *Jesus*, rege ejus interfecto. Meminit hujus *Esaias* & *Jeremias*: & nunc est villa in septimo milliaro ab *Eleutheropoli* eunibus *Daromam*. *Daromam*, id est in meridiem: *Eusebius* plenior: πρὸς ἰόντι ἀπὸν τὴν εἰς τὸ Δαρὸμα, ad austrum eunibus in *Daromam*. Mentio ejus est non solum apud *Josua* in censu urbium *Juda*, cap. xv, 39. verum etiam sub regibus *Judæ*: nam ibi *Amasias* rex in *Juda*, a rebellibus interfectus fuit, II Reg. xiv. & *Senacherib* rex *Assyriorum* ibi castra habuit, urbemque expugnavit, cap. xviii, 14, 17. cap. xix, 8. & *Chaldæus* exercitus *Nebucadnezar*is, *Jerem.* xxxiv, 7.

In *Daroma* etiam, ultra *Lachis*, fuit oppidum *Esthemo*, sive *Esthemoa*, tribus *Judæ*, *Josue* xv, 50. & sacerdotale, cap. xxi, 14. cui prædam *David* misit, I Samuel. xxx. 28. *Hieronymus* de *Locis*: *Esthemo* civitas sacerdotalis: nunc autem ostenditur pregrandis vicus *Judeorum* in *Daroma*, qui locus ad *Eleutheropoleos* pertinet regionem: *Eusebius* postrema sic expresserat; ἐν τῷ Δαρὸμα ὅτι ἐστὶν Ἐλευθεροπόλεως.

Sed in septemtrionem regrediendum est, ubi *Ber* sive *Bera* obscurum oppidum, *Judic.* ix, 21. ab *Hieronymo* ita describitur: *Bera*, ubi, quam *Abimelech* *Joathan* fugisset, habitavit. Distat autem vicus *Bera* ab *Eleutheropoli* octo millibus ad aquilonem. Huic *Hieronymus* proximum locum facit *Gedur*, sive *Gedor* *Josue* xv, 58. quem ipse diphthongo scripsit. *Gedur*, inquit, in tribu *Juda*: hodieque vocatur *Gedrus* vicus pregrandis in decimo milliaro *Diospoleos* pergentibus *Eleutheropolim*. Itinerario autem inter *Diospolim* & *Eleutheropolim* distantia est xvi m. p. qui numerus si salvus esset, bene rationes nobis constarent. At supra dubitavimus de illo, & forte xxviii, saltem xxiv legendum est: quo posito, paullo longius *Gedur* in septemtrionem, quam *Bera*, recedet. Sed pretium non est de obscuris litigare oppidulis.

Fuit prope *Eleutheropolim* etiam *Farmuth*, sive *Farimuth* seu *Ferimoth*, *Josue* xv, 35. etiam in oppidis tribus *Judæ* censum. *Hieronymus*: *Farimuth* civitas, quam subvertit *Jesus*, in tribu *Juda*, quarto distans ab *Eleutheropoli* lapide juxta villam *Esthaol*. Ultimis vocibus plaga designatur occidentalis, quia *Esthaol* in tribu *Dan* fuit, quæ *Eleutheropolim* ab oriente adpositam respexit. Aliud hujus nominis oppidum in tribu *Issachar* fuit, *Jos.* xxi, 29.

Ab occasu deinde, sed, in austrum magis vergente, fuit *Hazor*, sive *Afor*, Græce Ἀσὼρ, in tribu *Juda*, *Josue* xv, 23. sed in finibus *Ascalonis*, ut *Eusebius* & *Hieronymus* observarunt. Et *Hazor Hadata*, sive, ut bene Græci verterunt, Ἀσὼρ ἡ καινὴ, *Afor nova*, *Josue* xv, 25. Et *Gazam* versus milliaro decimo *Bethagla*, sive *Beib-bagla*, quæ *Hieronymi*

mi & Eusebii sententia est, quia ibi vicus sit *Agla* nomine: quamobrem Hieronymus [non autem Eusebius] Bethagla censet in tribu Juda. At Josuæ xviii, 21. oppidis Benjamin adscribitur: nec Josuæ xv, 6. censetur in Juda, sed terminus septentrionalis Judæ in oppido Benjaminitico notatur. Hoc vero damus libenter, Eusebii ætate vicum, cui Agla nomen, in decimo milliaro ab Eleutheropoli Gazam versus fuisse.

Etiam propinqua urbi Eleutheropoli fuit *Mizpe* sive *Maspha*, sed in aliam plagam vergens, septentrionis vel simul orientis. Hieronymus enim cum Eusebio: *Est & alia nunc Maspha in finibus Eleutheropoleos contra septentrionem pergentibus Aeliam, pertinens ad tribum Juda.* In hac tribu censetur Josuæ xv, 38. Sunt ejus nominis & alia oppida sed in diversis tribubus.

In hunc occasum etiam declinavit oppidum *Cedron*, *Κεδρών*, quod rex Antiochus emuniri jussit, 1 Maccab. xv, 39. ad quam urbem usque Syri victi fugati sunt, cap. xvi, 9. atque *αἱ τὰς πύργους τὰς ἐν ἀγρῷ Ἀζότου, in munimenta, quæ in agro Azoti erant.* Ex quo situs quodammodo Cedronis cognoscitur, circa viam fuisse, quæ Azotum versus ex Judæa superiore ferebat. Eodem bello exusta Cedron ab Judæis fuit.

In ortum solis propinquum Eleutheropolis habuit oppidum vel vicum *Morasthi*, patriam prophetæ Michææ, quod non modo ipse de se testatur cap. i. sed Jeremias etiam cap. xxvi, 18. ubi Græci, *Μιχαῖας ὁ Μωραστῆτης, Michæas Morasthita.* Hieronymus præeunte Eusebio: *Morasthi, unde fuit Michæas propheta. Est autem vicus contra orientem Eleutheropoleos.* Non longe abfuisse, Hieronymus idem in Michæam prologo significat: *ad Michæam, inquit, de Morasthi: qui usque hodie juxta Eleutheropolim urbem Palestine haud grandis est viculus.* Dum juxta dicit, propinquitatem ostendit.

Uterior ejusdem plagæ orientalis erat *Ceila* sive *Kegila*, Ebr. *קעילה*, Gr. *Κεῖλα*. Hieronymus: *Ceila in tribu Juda, ubi quondam sedet David: & nunc villula Ceila ad orientalem plagam Eleutheropoleos pergentibus Chebron, quasi octavo milliaro, in qua sepulcrum demonstratur.* Josuæ xv, 44. in urbibus Juda recensetur, & in Davidis historia 1 Samuel. xlii, memorata est sæpius.

Prope hinc abfuit, sed paullo longius ab Eleutheropoli, oppidum *Adollam* sive *Odollam*. Eusebius Hieronymo interprete: *Adollam in tribu Juda, & usque hodie vicus non parvus ad orientem Eleutheropoleos in decimo ejus milliaro hoc nomine vocatur.* Ejus mentio est Genes. xxxviii, 1, 12. Josuæ xv, 35. in oppidis Juda, & cap. xii, 15. ejus rex ab Josua victus caesusque refertur, & 1 Sam. xxi, 1. David in spelunca juxta hanc urbem dicitur latitasse. Quædam versiones distinguunt *Adollam* & *Odullam*: sed in Ebræo ubique scriptura eadem *Adullam*: Græca *Ὀδούλα*.

Eglon etiam in hoc tractu fuit, quam Eusebius male dixit eandem esse quæ Odollam: verius scripsisset vicinam esse. Etenim distincta oppida fuisse ex Josuæ xv, 35. & 39. clarum est. Rex ejus in illis quinque fuit, quos uno prælio Josua prostravit, cap. x, 3. & ac rege cæso ipsam urbem cepit ac delevit, atque ab Eglone exercitum adversus Hebronem ibidem commote 34 & 36. unde de situ judicari potest, quam Eusebius decem, Hieronymus duodecim millibus ab Eleutheropoli contra orientem fuisse tradidit, idque similis vero est, quam numerus Eusebianus, a quo littera videtur excidisse.

In hoc tractu, sed ignotum, qua ejus parte, fuit *Aphec* sive *Apheca* tribus Juda, Josuæ xv, 55. quia cum Hebrone conjungitur hoc ordine: *Bethsphua, Apheca, Humma, Kriath Arba, quæ est Hebron.* Bis Philistæi, contra Israelitas bellum gerentes, castra posuerunt ad *Aphec*, 1 Samuel. iv, 1. & cap. xxix, 1. Prius bellum in tribu Juda gestum esse nemo dubitat, ubi Israel castra opposuit ad *Ebenezer*; de quo loco & nomine ejus cap. vii, 1.

est traditum. Quamquam vero hæc loca propinquiore Philistæorum regioni erant, ad quæ ex prælio refugerunt: potuerunt tamen a meridie adscendere per Daromam, quam Hieronymus vocat, ut in tribu Juda bellum gereretur. *Beth Taphua*, quam Josua conjunxit, etiam incertæ positionis est: & Hieronymi seu Eusebii *Bethaphu* ita obscure descriptum est, ut nihil inde lucis ad nostrum locum adferatur: ut de mendo in loci vocabulo, ad quem referunt, taceam, quod Eusebio *ρεφία*, Hieronymo *Raphaim* est. Alterius belli locus *Aphec*, est dubius, quia opposita Israelitarum castra *ad Ain in Jezrael*, quod Græci interpretes ad vallem Jezrael adducunt Endor vel Nain, pro lectionis diversitate, substituentes. Bonfrerius autem in Juda & hoc bellum gestum esse existimat, quia & ibi *Jezrael*, Josuæ xv, 56. & *Ain*, oppidum Levitarum, Josuæ xxi, 16. ex Juda Simeoni tributum, cap. xv, 32. & xix, 7. de quo dubie Hieronymus vel quatuor millibus ab Hebrone, vel, ex alio codice, nono lapide ab Hebrone in Daroma, vestigia invenisse tradidit. Sed aliud omnino est, procul ab Hebrone positum, quia Jos. xix, 7. cum Ether, Asan & Rimom jungitur.

Nunc ad ea, quæ Simeoni ex Juda tributa sunt, in austrum æque, ut occidentem, vergentia progredimur. *Ziklag*, seu *Ziclag* prima est, Ebræis *זִיקְלָג*, Græcis *Σικελάγ* sive *Σικελέγ*: Vulgato interpreti *Siceleg*: Hieronymo prave *Sicelech*; quia Eusebius, quem sequitur, *Σικελάγ*. Sed Josephus *Σικελλά* & *Σεκέλλα* utroque genere: lib. vi Antiquit. cap. xiv Davidi dedit *κόμην τινὰ Σεκέλλαν καλουμένην*, vicinam quendam *Secellam* dictam: & cap. xv. εἰς *Σικελλά*, ad *Sicella*: & mox, ἐν *Σικίλλα*, in *Sicella*. Ex Juda Simeoni tributa, Josuæ xv, 31. cap. xix, 5. at in Philistæorum potestate ad Davidis usque tempora mansisse videtur, 1 Samuel. xxvi & xxx. Positionis rationes hæ solæ constant, quod in Simeonitide, & ad Philistæorum fines: addit Eusebius ἐν *Δαρωμᾷ*, in *Daroma*, hoc est australi Judææ parte. Conjuncta fuit *Horma* sive *Harma*, in eadem tribu, Josuæ xix, 4. Hieronymus *Erma* & *Arma* scripsit. An idem locus sit ubi rebelles Israelitæ victi Numer. xiv, 45. & Chananæi postea superati Numer. xvi. dubitamus. Videtur tamen Bonfrerio esse, qui propterea in meridiem admodum deduxit.

Simeonis & *Athar* fuit, Ebr. *Ether*, Jos. xv, 42. & cap. xix, 7. ex Juda huic tribui adscripta. Græci *Ἀθήρ* & *Ἐθήρ*. Fuit & *Athach* eodem tractu, cui David partem prædæ transtulit, 1 Samuel. xxx, 30. quam & *Athar* eandem putat Bonfrerius, quia utrobique cum *Asan* coniungatur, & in aliis hominum urbiumque vocabulis præsertim in tanta temporum diversitate non nunquam elementum permutetur: quum cetera *ἄν* & *ῥῥ* convenient: *Asan* autem Josuæ xix, 7. seu *Cor Asan* 1 Sam. xxx, 30. vicinum fuit superiori Ether: adeoque diversum a *Beth Asan* Hieronymi, quem vicinam dicit nobilem in decimo quinto ab Aelia milliariorum: addit Eusebius (in *Asan* uterque) πρὸς δύμιν, ad occasum: etiam sedecim milliariorum, non quindecim numeravit. Sed eo usque Simeonitis tribus non pertinuit; nec oppida ejus ab Aelia, sed ab Eleutheropoli sunt metienda. Fuit antea tribus Judæ, Jos. xv, 42. Simeoni postea tributa, cap. xix, 7. & sacerdotalis, 1 Paralip. vii, 59. Contendit Bonfrerius in Josuæ xvi, 15. commentario, eandem esse *Asan Jeta* sive *Juta*, quia ubi *Jetæ* mentio sit, nulla habeatur *Asani*, & ubi *Asan*, ibi non memoretur *Jeta*: & provocat ad Josuæ xv, 55. xix, 7. & 1 Paralip. vii, 59. Sed fallitur. nam & uno loco, quo Judæ universa oppida enarrantur, utrumque, ut diversa oppida, leguntur *Asan* & *Juta*, videlicet Josuæ xv, 42 & 55. Loc. *Juta* est: & *Juta* Jos. xxi, 15. Vulgatus ibi *Jota* habet; hic *Jeta*: & Græci *Ἰττά*: ut videtur Eusebii *Ἰττά*, Hieronymi *Jethan* esse, quod decimo octavo lapide ab Eleutheropoli in Daroma ponunt. Nec vero crediderim in Simeonistribu fuisse, quia cum remotioribus inde, Maon, Carmel, Siph componitur dicto cap. xv, 55. nec cap. xix in urbibus ejus enumeratur. Sacerdotalis fuit Josuæ xxi, 15. & *Jettan* Eusebii, seu

Jethan Hieronymi, ut ipsi referunt, fuit sacerdotalis: quo probabilius sit Jeta seu Jeta, & Jettan eandem fuisse.

Fuit & *Etam* Simeonitidis, 1 Paralip. iv, 32. quæ cum Asan, Ether, Rimmon conjungitur, ut in vicinia illorum fuisse necesse, saltem perquam sit probabile. Videtur Sanson petra *Etam* esse, Judic. xv, 8. postea ædificata in urbem & munita, 11 Paralip. xi, 6. In dem Bonfrenio videntur eadem civitas Etam & Athar, quia sociæ & vicinæ, cum quibus componantur, sint eadem. At major, quam unius elementi, dissonantia. illa enim עֵתֶר Ethece; hæc עֶתֶר Ether scribitur. *Rimmon* autem sive *Rimmon*, seu *Rimmon*, 'antea in tribu Juda, Josue xv, 32. post Simeoni tributa, cap. xix, 7. Vocatur Nehem. xi, 29. *En Rimmon* Hieronymus in hoc loco nugatur. Alia *Rimmon* erat in Zabulon, Josue xix, 13.

In tribu Simeonis fuit etiam *Bersabe*, Josue xix, 2. non solum tribus suæ, aut Judæ, sed omnis terræ Israeliticæ australis terminus, ut ex trita formula, *a Dan ad Bersabe*, manifestum est, Jud. xx, 1. & 1 Samuel. iii, 20. ac 11 Sam. iii, 10. cap. xvii, 11; xii, 2. & 1 Reg. iv, 25. Patriarcharum habitatio fuit, Abrahami, a quo nomen accepit, Gen. xxi, 31, 33. & Isaac, Gen. xxvi, 23. cap. xxviii, 10. Vox ipsa sonat *Fons jurisjurandi*, quem Abraham effoderat, sibi que foedere ac jurisjurandi religione vindicaverat ab injuria Philistæorum. Fons deinde oppido nomen dedit. Eusebius & Hieronymus de Locis tradunt, suo tempore castrum & grandem vicum superfuisse hoc nomine, vicesimo ab Hebrone milliarum in austrum. Minus tibi hæc constant rationes, quum non ab Hebrone, quæ in orientem vergit, sed ab Eleutheropoli distantia fuisset deducenda: & si deduceretur, major lapidum, quam viginti, exprimendus foret numerus, quum Bersabe in extremo sit austro Palæstinæ sita. Quid ergo de Hebrone dicam, quam utique majore intervallo, quod instar hypotenuse sit in triangulo, afuisse necesse est? Ad occasum enim Bersabe simul vergebat, & in via erat, aut prope illam, quæ ex Chanaanæ ferebat in Aegyptum: Gen. xlvii, 1. Et mendum si belle aut errorem, ex eo etiam demonstrari potest, quia alibi Hieronymus in vicesimo ab Hebrone milliarum oppidum *Arad* ponit: non possunt autem duo oppida & utrumque *ad modicum*, ut addidit, distantia æquali ab Hebron afuisse. Quod vero uterque de præsidio idit, Eusebius, ἡ δὲ ὀπίσθεν ὑπάρχουσα ἑνὶ τῷ δακτύλῳ: Hieronymus, in quo & Romanorum milium præsidium positum est; bene se habet ac ipsis Romanorum testimoniis confirmatum est. Lex xxx Cod. Theodos. de Erogatione mil. annonæ, mentio est *Versabini* in Palæstina castri, & recte Gothofredus emendavit. v autem & 8 in legibus frequenter permutantur. Et Not. Imperii orient. sub dispositione Ducis Palæstinæ, *Equites Dabnata Illyriciani Bersaba* leguntur in præsidio fuisse. Hæc Bersabe 1 Reg. xix, 3. dicitur *Bersabe in Juda*, non dissimilis causa, quasi duæ essent; sed ut indicetur, tum in ditione regis Judæ, non Samariæ fuisse, aut bello erepta, aut propter mixtos & confusos utriusque tribus fines: quia prout ad fidem est, Hierosolymitanum regem, cui propiora erant, multa ex Simeone tribu vindicasse.

Et alia Simeonitidis fuerunt oppida, Judicum xix enarrata, sed ignobiliora, & quæ nullo facile in ordinem redigere, ac suæ quodque sedi adsignare poterit. Erant autem *Sabot* sive *Sabot*; *Molada*, *Hasarfual*, *Bala*, *Azem*, *Eltholad*, *Bethul* sive *Bathul*, *Bethmaubab*, *Hazarfusa*, *Bethlebanth* & *Saroben*: quæ nec ab Hieronymo sunt explicata aut debent per distantias Maritima, cum Philistæa conjungemus.

Ad meridiem Judæ fuerunt *Jerabmeelita*, quos David vastasse simulabat apud regem Achis, 1 Samuel. xxviii, 10. & cap. xxx, 29. re ipsa autem perdiderat *Gessuritas* & *Geras*, quæ populorum nomina in Ebræo sunt: Tabulæ autem oppida inde nominantur *Gessur*, & *Geras*; quam certo, res ipsa ostendit, quia alterius nominis nusquam præterea faci-

est mentio: *Gessurine* semel alibi, Josuæ XIII, 2. memorantur, sed etiam populi forma, non oppidi. Hos quidam de Gessuræis sub Hermone monte interpretantur, quod male cum sequentibus verbis, *a Sihor Aegypti fluvio*, cohæret. Hi vero Gessuritæ ab illo fluvio ad Philistæam usque habitant, ut nexus commatis 2, & 3. dicti capitis XIII. declarat. Si quis vero oppida omnino tueri malit, per nos licebit conjectura sua frui, quam, argumentis utrinque destituti, neque adprobabimus, neque refellemus.

Circa Bersabem etiam *Gerar* fuit sive *Gerara*. Genes. x, 19. terminus Chananæe una cum Gaza meridianus staturitur: quod clare LXX interpretes expresserunt. Sita erat inter Cades & Sur, notas solitudines, quarum illa Aegyptum spectat, hæc Arabiam Petræam, Genes. xx, 1. Hieronymus cum Eusebio suo præclare: *Gerara, ex cujus nomine nunc Geratice vocatur regio trans Daraniam, procul ab Eleutheropoli viginti millibus & quinque ad meridiem. Erat autem olim terminus Chananæorum ad australem plagam, & civitas metropolis Palæstinae* [id est Philistæe.] *Scriptum commemorat, fuisse eam inter Cades & Sur, hoc est inter duas solitudines, quarum una Aegypto jungitur, ad quam populus trans fretum rubri maris pervenit. Altera vero Cades usque ad Saracenenorum eremum extenditur.* Metropolim dixit, quia Abimelecho Philistæo regiam sedem præbuit: quamvis & extra Philistæam videatur sita fuisse, quia inter Sur & Cades solitudines: tunc vero in Philistæorum potestate. Posteriori tempore videtur regis Aethiopum, id est australium Arabum fuisse, quia Asa, rex Judæ, victo illo rege omnia circa Geraram vastasse dicitur II Paralip. xiv, 14. Samaritanus interpret Genes. xx, 2. cap. xxvi, 1. & 6. vertit *Ascalonem*; & Targum Hierosolymitanum Gen. xx, 2. *Arad*: quarum neutra convenit cum situ inter Sur & Cades.

Sed intra fines Chananæe & ipsius Judæe tribus regrediendum, ut reliqua absolvantur. *Mare* à superest, *Marissa*, *Μαρίσσα*, Josephi, ab Josua cap. xv, 44. cum *Kegila* & *Achab*, tamquam vicina illarum, in australioribus Judæe recensita. Munivit Rehabeam, Salomonis filius, II Paralip. xi, 8. & longum post tempus dirutam Gabinius, dux Romanus, restituit, quod Josephus refert lib. xiv Antiq. cap. x. De situ ita Eusebius in Locis Ebraicis: *Μαρίσα φυλῆς Ἰούδα. ἱερὸς ἐστὶν οὗ ἀπὸ σηαίων β' Ελευθεροπόλεως.* Hieronymus interpretatus est: *Maresa in tribu Juda, cujus nunc tantummodo sunt ruine in secundo lapide Eleutheropolis.* Si recte se numerus habet ruinarum, putare posses, ex ruinis illis, haud dubie Romano bello ultimo factis, enatam in vicinia Eleutheropolim esse, cujus ignota alioquin origo est. Videtur tamen longius in austrum recessisse, quia quum Aethiopes usque Maresam ascendissent, rex Asa illos in campo juxta Maresam vicit & usque Geraram, quæ extralimitem Palæstinæ est, fugientes cecidit, II Paralip. xiv, 10, & 14. Josephus lib. viii Antiq. cap. vi. Regis *Zarao Aethiopum* progressu *μὴχαρ πόλιος Μαρίας, ἐστὶ δ' αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, - - - καὶ κατὰ τὰς Ἀζάνους ἰβί, & commissio puelio πολλὰς ἀπέκτεινεν τὰς Αἰθίοπας, καὶ τελευτῶντας εἰς Φυγινιδίαν ἀγαγὼν τῆς Γερουσιδῶς χώρας, plurimos Aethiopes interfecit, fugientesque in usque Geraridem regionem persequutus est.* Et Josephus, qui aliis locis *Μαρίσσα*, *Marissam* vocat, nunc in Idumæa ponit, lib. xiii, cap. xxiii. nunc in Judæa, ut in Græco est lib. I de Bello cap. II. (nam Latina versione etiam ibidem *Idumæa*) quia meridialis Judæa omnis posteriori ævo Idumæa fuit dicta, ut supra demonstratum fuit. Quare suspicari possis, excidisse aliquid apud Eusebium & αβ, id est *duodecim* pro β simplici legendum. Quod vero etiam Hieronymus secundo legit, aut antiquum sphalma concedendum, aut probanda prior suspicio de Eleutheropoli ex Maresæ ruinis nata.

Achab, quæ cum illa & Kegila Josuæ xv, 44. conjungitur, ignobilior ea, quam in Galilea maritima diximus Ecdippa a profanis nominari: de cujus positione nihil plus adferri potest, quam ex vicinitate Maresæ atque Kegilæ.

Progredientibus in Daroma seu australi Judææ limite, offert se *Arad*, ארד, in austrum sita prope deserta Arabiæ. Rex enim Aradi Israelitas impugnavit adhuc in solitudine peregrinantes, sed vicerunt illum, & cuncta ejus oppida everterunt; unde locus, quo bellum gestum erat, qui ad occasum ab Arad regia recedebat, *Horma* est adpellatus. Numer. xxi. in eunte id proditum. Latina vulgata versione Josuæ xii, 14. *Hered* vocatur urbs: לחד ארד & ארד. Hieronymus *Arath*, quamquam in Ebræo daleth: & Eusebius corruptus *Agga*; descriptio tamen in nostram Arad cadit, quod fuerit *civitas olim Amorrhæorum* in deserto *Cades*: & usque nunc ostenditur villa ab oppido *Malatis* in quarto lapide; a *Chebron* vero, in tribu *Juda*. Quodnam oppidum sint *Malata* illius loci, nemo facile explicaverit.

Inde pergitur ad *Acrabbim*, sive *Adscensum Acrabbim*, Numer. xxxiv, 4. & Josuæ x, 3. utroque loco ארבעה עשרה ימים, Græci, πρὸς ἀναβάσιν Αἰγυπτίου. altero, πρὸς ἀναβάσιν Αἰγυπτίου. Vulgatus, *per* vel *contra Adscensum Scorpionis*. Judicum cap. i extremo terminus Amorrhæorum a Seba, id est Petra vocatur *Ascensus Acrabbim* sive *Scorpionis*, quæ Petra Arabiæ urbs significetur: verum quia Amorrhæi ibi notantur, qui tribum Dan in montana coëgerint, & vicissim ab Ephraim vestigales facti sint; verius de *Acrabatene* regione quam de hoc australi termino intelliguntur. Nam etiam ille *Adscensus Acrabbim*, qui ad Idumæam est, i Maccab. v, 3. vocatur Αἰγυπτίον, *Acrabim*, sive *Acrabatene*. Et Hieronymus in Obadiam ad verba vers. 19. *Et hereditabunt ibi, qui ad austrum sunt, montem Esau*, ita commentatus est: *Reverso in regnum suum Juda, qui habitavit in meridie, & possedit universam regionem, juxta divisionem Jesu filii Nave, qui vergit ad Scorpionem, id est, omnem Acrabatensem*. Vide sic *Acrabatensem* in finibus *Edu* sive *Edomitarum*, qui & *Adscensus Scorpionis* vocatur, distinctam ab *Acrabatene* in finibus tribuum Ephraim & Benjamin.

Hunc limitem, qui a meridie tribum Juda terminabat, plene clareque Josua descripsit a ortu in occasum cap. xv, 2. seq. ac est primo *Lingua maris Salsi*, quæ meridiem respicit: deinde *Adscensus Scorpionis*: ad *Sina* & *Cadesbarne*: præterea *Efron*, *Adar*, *Carcaa*: inde *Azmon* sive *Asemon*: tandem fluvius *Aegypti* & mare *Magnum*. Ex his *Linguam* & *Adscensum* vidimus: solitudines *Sin* & *Cades* ad *Arabiam*, cujus sunt, reservamus: *Efron* sive *Hezron*, quæ & *Hazor* sive *As* dicta, ut commate 25. explicatur: de qua supra dixi. LXX utroque loco, Josuæ xv, 3, & 25. Ερβιν. *Adar*, sive *Addar* & Numer. xxxiv, 4. memoratur, de qua sic Eusebius: *Addara* φυλὴς Ἰούδα πρὸς τὴν ἑρμύην: Hieronymus, *Addara* in tribu *Juda* prope desertum. Qui sequitur, *Carcaa*, ignotus locus, & extra lineam: quare dicitur de termino: *circuit in Carcaa*. Sed *Azmon*, Vulgati *Asemona*, ut Græcorum Αἰγυπτίον, etiam Numer. xxxiv, 4. legitur, & ab Hieronymo Eusebii veris conversis describitur: *Asemona* civitas in deserto ad meridiem *Juda*, dividens *Aegyptum* & sortem tribus *Juda*, ad mare usque tendentem. De flumine dicemus in maritimis.

Hæc in *Daroma* seu meridie Judææ, quem ita sæpe numero Eusebius & Hieronymus adpellant. Non autem *Daroma* tantum tractus est longus, sed late etiam in superiora ipsius Judææ excurrit, ut ex exemplis supra vidimus. Unum addo vel repeto: *Maon* supra *Adscensum Scorpionis*, & supra *Arad*, ut videtur, posita: nihilominus tam Eusebius, quam Hieronymus statuunt in *Daromæ* orientali parte. Ille enim *Maon*, inquit, φυλὴς Ἰούδα: ἑρμύης ἵσ. οὗ ἐν ἡμῶν δὲ τὴν Αἰγυπτίαν. Hoc est: *Maon* in tribu *Juda* contra solis ortum *Daroma*: hoc est, ad orientalem plagam *Daromæ*, seu in terra australi, qua parte ad ortum seu mare mortuum vergit. Hinc *solitudo Maon* i Samuel. xxiii, 24, 25. denominatur. Fuisse vero præter solitudinem etiam oppidum *Maon*, quod solitudini nomen dedit, ex Josuæ xv, 31.

abunde certum est. Ibi enim in oppidis Juda *Maon*, *Carmel*, *Seb*, *Juta* simul enumerantur.

Et regio *Gosen* Josuæ x, 41. & xi, 16. memorata, videtur circa meridiam plagam tribus Judæ fuisse, sed intus paullo: quæ nomen habet ab oppido *Gosen*, Josuæ xv, 51. Hieronymus *Gafon* scripsit, Eusebius Γαφόν, nec vero plus addiderunt, quam urbem esse; ab Josua expugnatam. Incerta ergo illius est positio.

Sunt præterea multa in tribu Juda, quæ certo loco assignari non possunt, quod neque historia de illis superest, neque Eusebius ea exposuit. Sunt enim non pauca, quæ plane chorographus ille non attigit, sed præterit silentio: quædam memoravit quidem, sed situm & distantiam non declaravit, nihilque de iis tradidit, nisi in tribu Juda esse, ut in *Capsael*, *Jagar*, *Eder*, *Cina*, *Dimona*, *Aman*, *Lebaoth*: *Asna*, *Chabon*, & aliis, Hieronymus ex Eusebio adscripsit. *Anab* dicit quidem in finibus Eleutheropoleos esse, sed in quam plagam, & quanto intervallo ab urbe discedat, non adjecit: nec Eusebius ibi *Anab*, sed *Anim*, *Anon* legit, ut nec de nomine Eleutheropolitani vici satis certi simus. Nec de *Cades* oppido Judæ, Josuæ xv, 23. sive *Kedes*, ut alii enuntiant, quidquam constat: multum vero de nobiliori *Kedes* seu *Cedesa* in Naphthali.

De *Bethaphn* sive *Beth Taphna* supra, licet nec ipsum satis certo, dictum fuit. Alia vero in eadem tribu fuit *Thapuah*, sive *Taphna*, ut clare distinguuntur Josuæ xv, 34 & 53. Eusebius posterius Θαφφῦ scripsit, Hieronymus *Thaffu*: sed nihil adferunt, quam in tribu Juda esse, cujus regem Josua interfecerit: quod Josuæ xii, 17. est memoratum.

Debir autem, civitas sacerdotalis, Josuæ xxi, 15. videtur prope Hebronem fuisse, quia Caleb, capta Hebrone, proxime profectus est ad oppugnandum *Debir*: Josuæ xv, 15. & ipse Josua, quum, capta Eglone, contra Hebronem duxisset exercitum, eamque expugnasset, dicitur revertisse & exercitum reduxisse adversus *Debir*, cap. x, 38. ut & illam expugnaret. Sed nec plaga, nec distantia ab Hebrone definiri potest. Dicta olim fuerat *Kiriathsepher*, item *Kiriathsanna*, Josuæ xv, 15 & 41. Alia *Debir* fuit in tribu Gad trans Jordanem, quæ huc non pertinet.

Denique non prætereundæ sunt *Toparchia* Judææ, quarum Plinius lib. v, cap. xiv. decem numeravit: Josephus lib. iii de Bello cap. iv. numerat undecim; nec vero ita distribuit illarum nomina, ut dubitare de numero non liceat, qui facile major ampliorque apparere potest. Plinii de his verba sunt: *Reliqua Judea* [quam ab Idumæa, Galilæa, Samaria & Peræa distinguit] *dividitur in Toparchias decem, quo dicemus ordine: Hierichensem palmetis constam, fontibus irriguam: secunda Emmaum, Lyddam, Joppam, Acrabatnam, Gophniticam, Thamniticam, Bethleptephenen, Orinen, in qua fuere Hierosolyma, longe clarissima urbium orientis, non Judea modo: Herodium cum oppido illustri ejusdem nominis.*

Alium ordinem & numerum Josephus dicto loco tenet. *Μερίγματα* [inquit, *Ιουδαία*] εἰς ἑνδεκά τε τοπαρχίας, αἱ ἀρχαὶ μὲν αἱ βασιλικοὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. - - αἱ λοιπαὶ μὲν αὖτις διέχονται τὰς τοπαρχίας. Γόφνη δὲ καὶ μὲν αὖτις Ἀκραβαίται, Θάμνα πρὸς ταύριας, καὶ Λυδδα, καὶ Ἀμαῖς, καὶ Πέλλα, καὶ Ἰδουμαία, καὶ Ἐγγαδὴ καὶ Ἡροδίου, καὶ Ἱερειχὺς. μὲν ἂν Ἰάμνια καὶ Ἰόππη τῶν περιέκων ἀφηγούται. *In undecim sortes divisa est Judea: quarum prima tamquam regia Hierosolyma. - - Cetera post illam distributa sunt in Toparchias. Gophna secunda est, & post illam Acrabatta: adhuc Thamna, & Lydda, & Amans, & Pella, & Idumæa, & Engade, & Herodium, & Hierichus: post quæ Jamnia & Joppe sequuntur præsent.* Abundantior numerus, & suspecta in primis mihi Pella est, quæ trans Jordanem fuit. Quid vero de *Bethleptephene* dicemus, quod nomen Plinio Harduinus ex ipsius

Josephi lib. iv de Bello cap. xxvi restituit. Dicit hic Vespasianum, relicta apud Amauntem in castris quinta legione, cum ceteris copiis ἐπὶ τὴν Βελιπάρου τοπαρχίαν, in *Beliptephorum toparchiam* profectum esse, eamque & vicinam regionem incendiis vastasse, καὶ τὰ πικρὰ τῆς Ἰδουμαίας φρίκης συνολὴν castella circa Idumæam emississe fortius, & duobus vicis in media Idumæa captis, *Betari* & *Capharibopha* (Καφάρβου recto casu; altera *Betragas*) plus quam decem millia hominum interfecisse. Ex quibus adparet, *Beliptephorem* inter Emauntem, quæ postea Nicopolis vocata fuit, & Idumæam existisse, atque ita in ipsa tribu Juda inquirendam esse. Sitne autem una ex antea nominatis toparchiis, an nova & ab illis undecim distincta, quis facile definire poterit? Plinius quidem in suis decem nominavit, sed ex Josepho vocabulum illud Harduinus substituit, quoniam antea legeretur, *Betholemem*, *Tephenem*, quæ citra dubium pravata erant. Atque ita nec de numero neque de ordine toparchiarum, neque ipsis illarum nominibus res est plane certa, quam tamen multi ut certissimam adlegant, atque ex ordine etiam Josephi conantur distantia locorum demonstrare.

Hæ vero toparchiæ aliam nobis Judæam designant & multo ampliorem quam supra ejus fines posuimus: cujus diversitatis hæc est ratio, quia nos ad regnum magis Samariæ & tribuum distinctionem respeximus: Josephus autem ad receptam suis temporibus provinciarum divisionem. Nos contenti fuimus tribubus Juda & Benjamin: Josephus ex veteri Samaritide non nulla Judææ contribuit, immo ex ipsa Galilæa. At enim de Judæa sua, eo ipso loco, quo toparchias enumerat, non carere *marinis abscissis*, sed esse καταλίσσεται μίχας Πτολεμαίδος, *extensam usque ad Ptolemaidem*. At neque Ptolemais, & nec citeriora, Carmelus, Dora, cetera, in regno Juda erant, sed Samariæ, ut notum est.

PHILISTAEAE ET ORA MARITIMA JUDAEAE.

A meridie in occasum procedimus, ubi tota Philistæorum fuit regio tribui Judæorum adjudicata usque ad mare magnum Josuæ xv, 12. deinde Danitidi & Simeoninidi parte contributa, cap. xix, 43. ab Juda etiam occupata, Judic. i. 18. sed amissa brevi post: vindicata a Davide & successoribus, rursus amissa, aut numquam penitus subjugata, usque ad regis Usiæ tempora, qui munitiones Philistæarum urbium diruit, novaque, ut cohiberet gentem, circa illas condidit, 1 Paralip. xxvi, 6. Et quid multa? totus tractus Philistæorum, & nominatim quinque famosi illorum principatus Israelitis a Deo tribuuntur Josuæ xiii, 2 & 3. licet justo Dei judicio, ut malitiam populi Israelitici puniret, non potuerint occupari, aut ægre interdum Philistæis aliquid illorum ademptum fuerit.

Philistæos Græci vocant Φυλιστινæ Ebræo more, Genes. xxi, 32, 34. cap. xxvi, 1. Josuæ xiii, 2, 3. In ceteris libris, Judicum, Samuelis, Regum, Prophetarum plerumque vocantur ἀλλοφύλοι, *alienigene*: quod etiam Hieronymus, præsertim de Locis Ebræis cum Eusebio sæpe imitatur: interdum & Vulgatus *Philistim* sive *Philistim* retinet, nunquam *Philistinos* dixit, v. gr. Judic. iiii, 3. xiii, 1, 5. & ipse Hieronymus in Amos i. 8: sæpe quoque *Palaestinos*, ut Gen. xxi, 33. cap. xxvi, 1, & 8, & 14. cap. xxviii, 1. Et ubi Septuaginta habent Joel. iiii, 4 γαλιλαῖα ἀλλοφύλων, Hieronymus vertit, *ut*

us *Palæstinorum*. Idem in Esa. xiv, 29. ad verba prophetæ, quæ ipse vertit : *Ne lateris Philistæa omnis tu*, ita commentatus est : *Mortuo Achaz intelligimus Philistæos e vicino fuisse Latinos, & insulasse Israeli, quod maturo rege perduto, Ezæchia juveni subjacerent. Philistæos autem, ut supra diximus, Palæstinos significat : quod Alienigenas vulgata scribit editio, quum hoc non unius gentis, sed omnium externarum gentium vocabulum sit.* Idem in Amos i, 6. *videamus quid Philistim & urbes ejus peccaverint : quos Septuaginta semper Alienigenas transtulerunt. Ubicumque enim in veteri testamento ἀλλοφύλους, id est alienigenas legerimus, non commune nomen omnium externarum gentium, sed proprie Philistim, qui nunc Palæstini vocantur, accipiendi sunt.* Josephus in Antiquitatibus semper vocat Παλαιστίνους, *Palæstinos* : & regionem illorum Παλαιστίνην, *Palæstinam*, lib. ii, cap. vi. ut ita *Philistim*, & *Philistæi*, & *Philistini*, & *Palæstini* proprie dicti, unius gentis nomen sit, e quibus ultimum deinceps universos sanctæ terræ habitatores, recepto loquendi usu, significavit.

Hæc de nomine gentis : de origine nunc pauca trademus. Antiquissimi regionis illius cultores *Hevæi* fuerunt, quos a *Caphtorim* expulsos aut deletos fuisse Moses memorat Deuter. ii, 23. *Caphtoræos* autem & hic & Amos ix, 7. Græci & Latinus interpretes cum Chaldæis, etiam Onkelos Genes. x, 14. reddiderunt *Cappadoces*, & *Caphtor Cappadociam*. Hoc enim loco Philistæi dicuntur a *Casluclim* esse, quos Colchos Bochartus interpretatur, vicinos Cappadocibus. Philistæos autem & Caphtores conspirasse in Hevæis extirpandis : quos utrosque ex Cappadocia & Colchide deducunt. At Josephus lib. i Antiq. cap. vii. Cappadocia cum ceteris, qui trans Amanum & Taurum sunt, ab Japheti posteris derivat : *Caphtoræi* autem & *Philistæi* sunt ex posteritate Chami, Genes. x, 14. Deinde Caphtor fuit insula Jerem. xlvii, 4. Cappadocia autem continens terra. Propter patrem ergo communem Mizraim malim Caphtoræos in Niliacis circa Delta insulis quærere, quam in Pontica natione aut Cappadocia. Illud autem non nego, Philistæos & Caphtoræos non solum vicinas in patria sua, sed cognatas etiam gentes fuisse, quemadmodum Kimchi ad jam dictum Jeremiæ locum in commentario scripsit, *וְהָיוּ פְּלִשְׁתִּים וְכַפְתֹּרִים אֶחָיו* *Philistim & Caphtorim fratres fuerunt* : qui in Hevæorum, quam occuparunt, terra coaluerunt ita, ut Caphtoræorum nomen periret, maneret Philistinorum.

Situs regionis Philistææ est maritimus, in ora maris magni sive mediterranei, ab Joppe ad Aegypti fines, licet multa etiam intus, maritimis vicina, possederint. Plures quidem Philistinorum urbes fuerunt, ut *Gerara* in patriarcharum historia Genes. xxi, & xxvi. & *Jabne* sive *Jamnia*, ii Paralip. xxvi, vers. 6. *Gibethon*, i Reg. xv, vers. 27. quinque tamen fuerunt potentiores, qui quinque principatus Philistinorum adpellantur, & communem inter se, aut fœderatam rempublicam habuerunt : ex qua *Pentapolis* illorum regio & respublica vocatur. Cedrenus in historia amissæ arcæ fœderis pag. 49. de Philistæis, *ὡς ἡ πατὶς ἐστὶ τῆς Πενταπόλεως αὐτῶν*, *qui in omnibus finibus Pentapoleos ipsorum.* Notæ illæ urbes & illorum nomina : sed ordo & positio illarum disputatur. Sancti codicis hic ordo est in quinque illis civitatibus Josuæ xii, vers. 3. *Terra Chanaan, quæ in quinque regulos Philistim dividitur, Gazaos, & Azotios, Ascalonitas, Gethæos & Accaronitas.* Ibi dem fines sic describuntur : *a fluvio Aegypti ad Accaron contra aquilonem.* At i Samuel. vi, vers. 17. hoc ordine enarrantur, *Azotus, Gaza, Ascalon, Gath, Accaron.* Quæ variatio facit, ut neutro ex loco certus ordo a meridie in septentrionem definiri possit. Josephus principes has civitates lib. vi Antiq. cap. i. ita enumeravit : *Gitta* sive *Gath* ; *Accaron, Ascalon, Gaza & Azotus.* Hieronymus in Amos vi, vers. 2. *Descendite ad Palæstinos : qui morantur in campestribus ; & ad optima quaque regna horum ; quæ diversis*

civitatibus subjacent, Gaza, & Ascaloni, Azoto, Accaron, & Geth. Idem in Obadian vers. 19. verba prophetæ, *Possidebunt Palaestinas*, sic interpretatur: *quinque urbes Palaestinarum, Gazam, Ascalonem, Azotum, Accaron, Geth*: quem ordinem vulgatæ tabulæ ut plurimum sequuntur. Posteriores prætermittunt Gath & Accaronem, forsitan olim everitæ & deleta. Ptolemæus lib. v, cap. xvi. a septentrione sic progreditur:

Ἰόππη,
Ἰαμαντιῶν λιμὴν,
Ἀζότος,
Γαζῶν λιμὴν,
Ἀσκαλὸν,
Ἀνθεδών.

Joppe.
Jannetorium portus.
Azotus.
Gazorum portus.
Ascalon.
Anthedon.

Gazensium portum modo nominat, quia intus paullo Gaza, antiqua urbs, sita fuit, quam in mediterraneis Judææ idem Ptolemæus censuit. Nec Azoti mentio in Antonini, ut vocatur, Itinerario habita, cujus hic ordo est:

<i>Diospolis</i>	
<i>Jannian</i>	M. P. XII.
<i>Ascalonem</i>	M. P. XX.
<i>Gazam</i>	M. P. XVI.
<i>Raphiam</i>	M. P. XXII.
<i>Rhinocolura</i>	M. P. XXII.

Vides hic dissensum a Ptolemæo, qui Ascalonem a meridie opposuit Gazæ; auctor autem Itinerarii a septentrione, qui Plinium consentientem habet lib. v cap. xiii. *Oppidis*, inquit ille, ab austro progrediens; *Rhinocolura, & intus Raphia: Gaza & intus Anthedon: moens Angaris. Regio per oram Samaria: Oppidum Asculo liberum; Azotus: Jannæ due, altera intus: Joppe Phœnicum*. Suffragatur Benjamin Tudelensis cum Diodoro Siculo comparatus. Hic lib. xix, cap. lxxxv. Azotum a Gaza vetere cclxx stadiis distat: id est octo parasangis & dimidia. Jam vero Judæus peregrinator dicit, Ascalonem veterem ab Asdod sive Azoto sex parasangis sive milliari meridiem versus abesse: quo posito, non potest Ascalon non inter Gazam & Azotum cadere.

Rebus sic de ordine quatuor civitatum constitutis, sola *Gath* superest, ut sedes illius inquiratur, quod sane est difficillimum. Idem Tudelensis Judæus pag. 37 Itinerarii Cæsaream, sive Stratonis turrin, putat vetus Gath Philistæorum esse, quod Gad quidem scripsit, non aliud autem, quam Gath intelligit. Sed nimis in septentrionem Cæsarea remota ab iis locis est, in quibus rex Gathæorum Achis cum Davide circa Ziklag & finitima versatus est, neque Philistæorum fines ultra Joppen erant producti, sed intra hoc oppidum septentrionalis terminus stetit in Accarone, Josuæ xiii, vers. 3. quæ parallela oppidis Judæ Bethfemes erat, 1 Samuel. vi, vers. 9, 16. Deinde Gath fuit in regno Rehabeami 1 Paralip. xi, vers. 8. Cæsarea, seu, ut ante vocabatur, Stratonis turris sive aliter, in regno fuit Samaritæ.

Contra existimare posses, *Gath*, urbem illam, in austro Philistææ fuisse, quia Ephraimitæ, non expectantes tempus a Deo constitutum, ex Aegypto egressi, ut Gathensium possessiones occuparent, ab illis cæsi & deleti omnes sunt, 1 Paralip. vii, vers. 21. quod

quod Kimchi quidem putat accidisse, quum Israel in desertis ageret, eductus jam ex Aegypto, quia Psalm. LXXVIII, vers. 12, 13. dicantur Ephraimitæ mirabilia Dei in campo Zoan vidisse ante, quam cladem illam ab Gathæis accepissent. Targum vero, & Raschi in illum Psalmum, ex Aegypto erupisse adversus Gathenses referunt. Qui vero per tot gentes Chananæas, tot Philistæas potuissent penetrare, si Gath ad septentrionem fuisset posita? de Gazæis, quam Gathæis, id videtur similis vero esse. Sunt qui de Philistæis generatim interpretantur, quod Gath caput illorum & sedes fuisset regia, sicut fuit Davidis temporibus. At ne sic quidem *descendissent* ex Aegypto in Chanaan, sed *ascendissent* potius: quam loquendi rationem, *descendere* ex Chanaan in Aegyptum, & inde *ascendere* in Chanaan, Scriptura perpetuo observat. Sed vel ex montanis solitudinis sur est irruptio facta, vel loquitur sacer scriptor more temporis sui, quo omne iter ex Judea in Philistinos descensio vocabatur, quia depressiora sunt maritima. Vide vel solam historiam Samsonis.

Hieronymus cum Eusebio in Locis Ebraicis distinxit *Geth* & *Getha*: de illa dixit, *Geth*; in hac gigantes, qui vocabantur *Enakim*, & Philistinorum accola permanserunt. Ostenditur vicus in quinto milliario ab Eleutheropoli euntibus Diospolim. Et interjectis aliis: *Getha*, ad quem locum transtulerunt arcam testamenti de Azoto; nunc vicus grandis vocatur *Gutham* inter Antipatridem & Jamniam. Verum ex historia circumlatæ Arcæ manifestum est, unam fuisse Gath Philistæorum, eamque metropolim, quia per principes urbes Azorum, Accaronem, Gatham deduxerunt: nec alterius Gath in hoc tractu aliunde est indicium. Malim vero inferius intelligere oppidum, quod apud Eleutheropolim fuit, quinto a billa lapide in boream, qua Diospolim seu Lyddam iter fiebat. nam quæ inter Lyddam & Antipatridem erant, extra limitem Philistinorum fuerunt. Sic bene rationes quoque Davidicæ historiæ constant, qua Ziklag sive Siceleg, Davidis sedes, non nimis ab regia Gath reducta fuisse traditur. Placet vicinitas Eleutheropoleos: sed plaga, in quam inde recedat, incerta est, nec ipse sibi constat Hieronymus. In Michæam cap. 1, vers. 10. sic scripsit: *Geth*, ut Regnorum quoque testatur historia, una est de omni urbis Palestina: vicina Judææ confinio, & de Eleutheropoli euntibus Gazam: nunc usque vicus vel maximus, unde fuit & Goliath ille Gethæus, quem David occidit in campo. Si euntibus Gazam in via est, in meridiem versus situs vicus est, inclinantem in occasum: sin in via est Diospolitana, ut in Locis dixit Ebraicis, septentrionem Eleutheropoleos spectavit. Malim in occasum ab Eleutheropoli reducere, si non directè licet, oblique tamen, ut in illa, de qua diximus, via Gazæa erat. Nec obest, quod Josephus in urbium enumeratione lib. VI Antiquit. cap. 1. primo loco *Gittam* (sic vocat Gath) recensuit. *Conveniunt*, inquit, οἱ ἐν ταῖς πέντε πόλεσιν ἄρχοντες, Γίττας, Ακκαρόν, Ασκαρόν, Ἰρί, καὶ Γάζαν καὶ Ἀζότον, quinque civitatum principes, Gitta, Accaronis, Ascalon, & Gazæ ac Azoti: nam ordinem positionis non servare, ex ultima Azoto clarum est: sed præposuit Gath, quia regia aliquando fuit, ut ex Davidis historia notum est: nam quia intus sita seu mediterranea; ceteræ maritimæ, aut prope mare positæ. Josephus itaque *Γίττα*, scripsit: LXX interpretes *Γαθ*: Hieronymus etiam *Geth*: nos plerumque *Geth* cum Ebræis.

Nunc reliquas Pentapoleos Philistææ urbes a septentrione in austrum progressuri perstrabimus. Prima est *Ekron*, ut Ebræi vocant, sive *Accaron*, Ακκαρόν, sine casuum flexione, καὶ Ακκαρόν, 1 Samuel. VI, 15. τῆς Ακκαρόν, ibidem vers. 16. καὶ Ακκαρόν, 2 Samuel. VI, 14. & per flexionem, τῆς Ακκαρόν, apud Josephum lib. VI Antiquit. cap. 1. Hunc autem terminum Philistææ in septentrione fuisse, Josuæ XIII, vers. 3.

clare demonstratum est : etiam tribus Judæ finem septentrionalem Josuæ xv, vers. 11. quamquam ex hac tribu in Danitidem postea relata fuit, cap. xix, vers. 43. a neutra autem possessa ; quamvis principio expugnata, Judic. i, 18. brevi tamen post amissa. Fuit paullulum reductior a mari, quia Josuæ xv, 11 & 46. inde terminus *usque ad mare* continuari dicitur. Famofum idolum habuit, Baal Sebul, quod 11 Reg. 11 Ahasiæ historia expositum est. Inter Ekron & Gath ex latere aliquot oppida interjacebant, quæ Juda sibi vindicavit 1 Samuel. vii, 14. quod visum fuit memorare, ne exiguum inter has spatium, ut in tabulis non nullis est, existimes intercessisse. Gentile *Ακκαρονίτις*, *Accaronia*, Josuæ xiii, 3. Denique quæ Eusebius, interprete Hieronymo, de hac urbe habet, adjicio: *Accaron*, inquit, *in tribu Dan*: [*sive ut ego arbitror in tribu Juda*] *ad levam Chananeorum, urbs una de quinque olim satrapis Palestine: & decreta est quidem tribui Juda, nec tamen tenta ab ea: quia habitatores pristini nequirit expellere. Sed & usque hodie grandis vicus Judæorum Accaron dicitur inter Azotum & Jamniam ad orientem respiciens.* Prope Bethsebes fuisse, ex historia restitutæ ac testimonii perspicitur. Ex quo adparet quam inepta illorum sit opinio, qui Accaronem putarunt, ut Hieronymus refert, Turrim Stratonis postea vocatam esse: aut qui Apolloniam apud Adrichomium interpretati sunt. Nulla vero Accaronis apud profanos est mentio.

Azotus, *Ἀζότ*, notior est, etiam scriptoribus profanis. Ebræi *Asdod* vocant, quod nomen Græci interpretes *Ἀζότ* ubique, Josuæ forte libro excepto, reddiderunt, 1 Samuel. v, 1, 6. cap. vi, 17 11. Paralip. xxvi, 6. Nehem. xiii, 23. Esa. xx, 1. Jerem. xxv, 20. Amos i, 8. Zephan. ii, 4. Zach. ix, 6. quos etiam Hieronymus imitatus est & vetus interpres Latinus. Eusebius de Locis Ebraicis: *Ἀσδὺδ, ἢ ἢ Ἀζότ, Asdod, quæ nunc Azotus vocatur.* Bonfrerius in hunc locum, ex ordine Josuæ xiii, 3. inter Gazam & Ascalonem ponit mediam: sed refutatur a D.odoro Siculo lib. xix cap. lxxxv. ubi Deme- trius ex proelio apud Gazam commisso dicitur fugisse *εἰς Ἀζότον καὶ εἰς βδομήκοντα ἢ διακοκκία*. *in Azotum per stadia ducenta & septuaginta.* Quod si tanto intervallo, quod ferme triginta quatuor passuum millia conficit, disjuncta Gaza ab Azoto fuit, oportet aliam ex Pentapoli urbem interjectam fuisse: alioqui nimis prorogandum illud litus foret. Tudelenfis peregrinator pag. 51. inter Jafne & Asdod, hoc est ab Jamnia ad Azotum, duas tantum parasangas constituit, sed Peutingeriana Tabula decem milliaria habet, & Ptolemæus latitudinis differentiam decem minutorum, quæ totidem æquant passuum millia. Strabo lib. xvi pag. 522. pravatus in his verbis est, *ἀπὸ Ιαμνίας εἰς Ἀζότον ἢ Ἀσκάλων εἰς οὗτοι διακοκκία στάδια*, *ab Jamnia ad Azotum & Ascalonem sunt prope ducenta stadia.* Alterutrum urbis nomen est superfluum. non possunt enim duæ urbes ejusdem litoris communem distantiam habere a tertia: & quia Azotus propinquior fuit Jamniæ, quam pro tanto stadiorum numero, ut modo ex Ptolemæi & Peutingerianæ rationibus monstratum fuit; utique verba *Ἀζότον ἢ, Azotum &* inducenda sunt, ex superiori versu perperam repetita. Ascalon autem Antonini Itinerario xx m.p. ab Jamnia abest: secundum Tabulam Peutingeri xxi. quod propius accedit ad Strabonis cc stadia. Fanum urbs falsi dei Dagonis habuit, 1 Samuel. v, 2. quod Jonathan Hismonæus, capta & incensa urbe, delevit. Vide Josephi lib. xiii cap. viii. Gentile *Ἀζότ, Ἀζοτίτις*, xiii, 3. apud Græcos & Vulgatum.

Ἀσκάλων, Ασκάλων, civitas etiam Pentapoleos, in hoc litore sita erat inter Gazam & Azotum. Ptolemæus infra Gazam positam habet, ut ab Azoto in Gazæ portum prius veniatur, quam in Ascalonem: sed videntur versus esse permutati, legendumque *Azotus, Ascalon.* *Gazaonem* portus, cetera; quæ perversa libris sunt; & Ascalon ultimo relata loco. Omnes enim alii Ptolemæo in Ascalonis situ adversantur. Strabo dicto loco, ubi Jamneam & Gath

ridem, quæ Gazera est, exposuisset, subdidit: αὐτὸς Ἀζωτὸς καὶ Ασκάλων; deinde Azotus & Ascalon. His quoque expositis, pergit: αὐτὸς ὁ Γαζαίων λιμὴν πλασίον, postea est propinquus Gazaorum portus. Eodem ordine Plinius lib. v, cap. xiii. sed verso itinere ab austro in aquilonem: Gaza - - - oppidum Asculo liberum, Azotus, Jamnea due, altera intus: Joppe. Et Itinerarium Antonini ab septentrione in meridiem hunc ordinem habet:

Diospoli

Jamniam

M. P. XII.

Ascalonem

M. P. XX.

Gazam

M. P. XVI.

Et Peutingerianæ tabulæ hæc est dispositio:

Rhinocolura xv. Ascalone xii. Azoto x. Jamnia xii.

Hic quamvis minor justo numerus ad Rhinocoluram est; intervallum tamen inter Ascalonem & Azoton tale omnino, ut nobilem Gazam cum separato portu non admittat. Judæus Benjamin Tudelensis p. 51. Ascalonem novam & veterem distinguit tamquam quatuor separatas parasangis, ita ut nova duabus; vetus sex parasangis distet ab Azoto. Mittimus illam novam, si qua est; de sola veteri solliciti: neque distantiam examinamus, sed illud tantum adsumimus, quod peregrinator ille nullam Gazæ aut portus Gazæi inter Ascalonem & Azotum mentionem fecerit, qui haud siluisset, si Ptolemæi vera esset positio. Supra diximus Samaritam interpretem pro Gerara Genes. xx. & alibi substituisse Ascalon, quasi eadem urbs binominis esset: quod etiam Cedrenus pag. 23. sensit, de Abrahamo dicens: παροικῶντας ἐν Γεράροις τῇ οὖν Ασκάλωνι λεγομένῃ, inhabitans in Geraris urbem, nunc Ascalonem dictam. Sed de vero situ Geraræ, longe ab Ascalone disjuncto, ibidem in Daroma disputavimus. Non ubique fidendum his interpretibus: nam eandem Geraram Hierosolymitanum Targum Arad transtulit, quæ vero multum etiam a Gerar est disjuncta. Et quam aliena sæpe de Artachia, de Cyrene, & aliis locis inculcant Targumistæ? Nihilominus Jo. Lightfoot, Samaritanum sequutus, Geraram & Ascalonem eandem urbem censet, quod minus cum situ Geraræ inter deserta Sur & Cades, Genes. xx, 1. convenire nobis videtur. Sed de hoc pluribus supra. Josephus lib. iii de Bello cap. 1. vocat Ascalonem πόλιν ἀρχαίαν, τὴν προσκυμένην ἑκατὶ πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ, urbem antiquam, quingentis & viginti stadiis distantem ab Hierosolymis. Ibidem additur, ἡ δὲ Ασκάλην ἰσχυρὸς μὲν κατεργᾶς, Ascalonem valde munita erat, habebatque præsidium Romanum sub præfecto Antonio. Si ergo antiqua urbs munita & habitata fuit ultimis Neronis temporibus, Romano defensa præsidio; possumus sine, quando hæc ipsa perierit, & nova quatuor inde parasangis, ut Tudelensis refert, surrexerit. Incolæ, ethnici plerique, eodem tempore duo millia & quingentos Judæorum, secum habitantium, uno tumultu interfecerunt, quod idem Josephus lib. ii, cap. xxxiv. memoriam tradidit. Numerus autem Josephi, quo distantiam ab Hierosolymis designat, suspectus nobis est, quasi major justo: suspectior Latini interpretis, quem Adrichomius sequitur, septingenta viginti stadia erigentis. Ad minorem summam vetusta itineraria cogunt; Antoninianum itinere ab Napoli Ascalonem ita.

*Aelia**Eleutheropolis**Ascalonens*

M. P. XX.

M. P. XXIV.

Vides XLIV miliaria ab Aelia, quæ Hierusalem est, Ascalonem usque numerari, quæ stadia sunt CCCLII. Peutingeriana tabula addit quatuor millia hoc modo: *Ascalone* XVI *Betogabri* VIII *Ceperaria* XXIV *Helya* Capitolina. Sed ne sic quidem numerus Josephi conficitur: & minor utique, quam quæ Josephi est, distantia fuit. Gentile Ασκαλωνίτης, *Ascalonita* est apud Stephanum, & Josue XIII, 3. Græce & Latine: & Josephi lib. II de Bello cap. XXXIV extremo, ἡ Ασκαλωνίτης, & quod dignitatem simul sub Romanis ostendit, in nummis multorum Cæsarum, in quibus truncata vox ΑΣΚΑΛ. legitur, ut Augusti apud Patinum p. 45. & in altera parte ΣΕΒΑΣΤΟΣ: & Claudii ΑΣΚΑΛΩΝ apud Harduinum: sed plenis litteris in Titi nummo apud Tristandum p. 304. ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΩΝ, cum Veneris Cælestis effigie, cujus numini hæc civitas addictissima erat, quod Pausanias in Atticis cap. XIV. his verbis prodidit: πλεονὲς δὲ ἱερὸν ἐστὶ Ἀφροδίτης Οὐρουίας· πρῶτος δὲ αἰθρῶντος Ἀστυρίου κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν Οὐρουίων· μετὰ δὲ Ἀστυρίου Κοπέων Παφίης, & Θεοῦ τῶν Ασκαλωνίτην ἔχοντι ἐν τῇ Παλαισίῃ. *Proximum est templum Veneris Urania. Primum autem huiusmodi Assyriis constitutum fuit colere Uraniam: post Assyrios Paphis in Cypri, & a Phœnicibus, qui Ascalona tenent in Palaestina.* Dignitatem civitatis etiam Plinius laudat lib. V, cap. XIII. quum dicit, *Asculo liberum*, puta oppidum.

Ultima Pentapoleos Philistææ fuit *Gaza*, γαζα Ebræis, cujus primam litteram Græci sæpe, & hos sequuti Latini, per G expresserunt γάζα, *Gaza*, ut in Gomorra & aliis Judæ tribui adscripta Josue XV, 47. non autem possessa, licet ceperit eam post Josue mortem, Judic. I, 18. Pomponius Mela lib. I, cap. XI. *In Palaestina est ingens urbs & munita admodum Gaza.* Sic Persæ ararium vocant: & inde nomen est, quod quum Cambyse armis Aegyptum peteret, hac belli & opes & pecuniam intulerat. Esto Cambysem ibi, tamquam munito in loco, & Aegypto vicino deposuisse belli adparatus; tamen neque urbs inde originem, neque nomen suum habuit, utpote a patriarcharum temporibus ita vocitata, Genes. X, 19. Deuter. II, 23. Josue X, 14. XI, 22. Stephanus dicit sitam πρὸ Αἰγύπτου, ante Aegyptum, Palaestinae quasi ultimam: quæ ἐκλήθη γὰρ Ἀζα: καὶ μέγας τὸν Σάβου Ἀζα ὁνομαζέμεν, etiam *Aza* vocatur: & usque hodie Syri *Azam* illam adpellant. Quod confirmat, Ebræum nomen γαζα in γάζα, *Gaza*, mutatum esse. Arrianus lib. II. pag. 150. de Alexandri expeditione sic situm urbis descripsit: ἀπὸ τοῦ ἡ γάζα τῆς μὲν θαλάσσης ἕκαστος μάλιστα γὰρ, καὶ ἐπὶ ὑψηλότητι καὶ βαθυτάτῃ ἐκ αὐτῆς ἡ ἀποδομή. - - - μεγάλη δὲ πόλις ἡ γάζα ἦν, καὶ ἐν χερσὶν ὑψηλὴ ὄρεσι, καὶ τῷ τοῦ περικυβερταίου αὐτῇ ὀχυρῶν: ἐχάτη δὲ φερούσα, ὡς ἐπὶ Αἰγύπτου ἡ Θεοῦ ἰσχύς, ἐπὶ τῇ ἀρχῇ τῆς ἐρήμου. *Distat Gaza a mari stadiis summum viginti, accessus ob arene altitudinem habens difficilis.* - - - *Urbs ampla, & in colle sita, validoque muro circumdata.* *Ultima autem colitur, si ex Phœnice in Aegyptum tendis, ad initium solitudinis posita.* Strabo quidem lib. XVI. postquam de portu Gazæorum dixerat, ὑπὲρ καὶ τῆς καὶ ἐπὶ τῇ γάζῃ, ὑψηλὴς ποτὶ γαστήρ, κατασκευασμένη δὲ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου καὶ μείνους ἔχουσα, paullo supra portum, inquit, *ad septem stadia urbs sua est, illustris olim, ab Alexandro autem diruta, nunc deserta.* Hic spatium notat, ubi proxime accedit ad mare: Arrianus, ubi μάλιστα, maxime ab eo recessit, quod pro amplitudine urbis omnino ad viginti stadia patere potuit. An post cladem, ab Alexandro acceptam, numquam instaurata fuerit, ut Strabo sentisse videtur, dubitari potest: nam eam iterum Antiochus evertit, ut ei

in Excerptis Polybii Valesianis pag. 86, Ἀντίχου τῷ βασιλέως τῶν τῶν Γαζαίων πόλιν πορθέσαντο, *Antiochus rex quum Gazæorum urbem vastasset.* Et Maccabæorum tempore πόλις, *urbs* munita erat & bene habitata, ab Hasmonæis aliquoties obsidione Syris, qui tenebant & munerant, erepta. Vide 1 Maccab. xi, 61. xiii, 43, 44. Expugnavit etiam & evertit Alexander Jannæus, rex & pontifex Judæorum, ut Josephus lib. xiii, cap. xxi. refert, ex quo tempore videtur ἔρημος, *deserta* fuisse, ut Strabo dixit & S. Lucas Act. viii, 26. Sed ex hac etiam clade surrexit, quod ex nummis ejus, in honorem Titi, Hadriani, Antonini Pii, L. Veri, Faustinae junioris, & Plautillæ percussis, non obscurum est. Quod de urbe, non de portu, intelligendum est, quam Casaubonus in notis ad Strabonem non penitus derelictam censet, sed minus, quam ante frequentatam: quod *Portus Gazæus*, quem Strabo laudat & Ptolemæus, vicus potius, *Majuma* nomine, quam urbs fuerit, antequam Constantinus urbem faceret, & de filii nomine *Constantiam* adpellaret. Auctor Itinerarii Antoniniani, ut vidimus, xvi millibus ab Ascalone in austrum deduxit; Georgius Sandesius autem, Anglus peregrinator, quem plurimi Lightfootus facit, decem tantum milliaria ponit: quantum spatium forte ad portum ab Ascalone est; sedecim autem ad urbem. Civitas hæc, quamvis aliquoties ab Judæis occupata, tamen mansit ethnica, devota Cretensi Jovi, quem *Marnan* vocitavit. Stephanus in hac urbe: ἵδεν καὶ τὸ τῷ Κρηταίῳ Διὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι, ὃ καὶ ἡμεῖς ἐκαλοῦν Μαρνάν. *Hinc & apud illos [Gazæos] Jovis Cretæi sacra sunt, quem, ut putamus, Marnan adpellant.* Et Hieronymus epist. vii ad Lætam: *Marnas Gaza luget inclusus, & eversionem templi pertimescit.* Quo egregius nummus Hadriani apud illust. Spanhemium pag. 669 pertinet: inscriptus ΓΑΖΑ ΜΑΡΝΑ ΔΠΡ. *Gaza Marna* anno CLXXXIV, quæ singularis hujus civitatis epocha, etiam in aliis nummis observata, videtur ab initio libertatis ducta, quam Pompejus Gazæis dedit, ut Josephus lib. xiv, cap. viii. notavit.

Post Ascalonem Strabo dicto loco: Ἰδ' ὁ τῶν Γαζαίων λιμὴν πλασίον, *Deinde Gazæorum portus vicinus est.* Ptolemæus lib. v, cap. xvi. Ἀζότος, Γαζαίων λιμὴν, *Azotus, Gazæorum portus.* nam, ut supra diximus, Ascalonem infra Gazam dejecit. Et quia Strabo etiam prius de portu, quam de urbe agit, ab aquilone progressus in meridiem; exinde par est colligere, portum urbi a septemtrione fuisse, non autem tanto intervallo, quantum in libris Ptolemæi Græcis adparet, cum latitudinis differentia dimidium gradus excedente, sive xxxv minutorum, quæ tot millibus passuum respondent; neque ut in versione Latina est, xv minutorum; sed fortassis, ut supra ex collatione Itinerariorum Antonini & Sandesii coniecimus, vi milliariorum, quantum spatii sufficere inter urbem & portum omnino videtur. Crevit portus, toties urbe eversa, in magnum vicum: urbis autem privilegia Constantinus addidit, quod Sozomenus lib. ii, cap. v. adnotavit. Sed de hac in Medii ævi Geographia agemus.

Hæc de Pentapoli sive quinque præcipuis urbibus Philistæorum: nunc cetera, quæ vel Philistinorum fuerunt, vel Danitarum, perlustranda sunt. A septemtrione prima fuit *Jabne*, quæ Græcis Latinisque est *Ἰάβνη* seu *Ἰαβνία*, *Jamnea* sive *Jamnia*. Eandem Jabne & Jamniam esse ex comparatione Plinii & Benjaminis Tudelensis adprobatur. Ille lib. v, c. xiii. *Ascalo liberum, Azotus, Jamnea dua, altera intus; Joppe:* hic inverso ordine, *Japho, Jabne, Asdod*, id est, *Joppe, Jafne, Azotus*. Vides sic, Jabne & Jamniam non differre. Josua cap. xv, 11. videtur *Jabneel* sive *Febneel*, nominasse: at 11 Paralip. xxvi, 6. *Jabne* vocatur, & in Philistæorum potestate fuit, quibus rex Usia eripuit, & munimenta ejus evertit. Judæi constanter *Jabne* vocant, quibus ob synedrium, quod habuit, in primis est laudatum. In Maccabæorum historia ex *Jamniam*, *Ἰαβνία*, 1 lib. iv, 15. & *Ἰαβνία*, c. v, 58. & sæpe ali-

alibi. Strabo etiam *Ιάμνεια*, *Jamnea*; etiam Ptolemæus: at Stephanus, *Ιαμνία πόλις μικρὴ*, *Jamnia parvum oppidum Phœnices*: Ideo *χάμη*, *vicum* Strabo dixit. At muro cinctam olim fuisse, ex Paralipomenis supra monstratum fuit. Plinius *duas* fecit, intus alteram, alteram ad mare. Sed hæc portus est, Ptolemæo *Ιαμνιτῶν λιμήν*, *Jamnitarum portus*, inter Joppen & Azotum. Ut vero non duæ Gazæ sunt, quamquam portus cum habitationibus ab urbe est separatus; sic verius una etiam Jamnia, oppidum intus situm; & portus, ab oppido non nihil remotus. Ita Salmasius in Solinum censet cap. xxxiv. Portum Judæ Maccabæus incendit, lib. 11, cap. xxi, 9. ubi ab Hierosolymis dicitur ccli stadia abesse.

Fuit quoque Philistæorum *Gibethon* seu *Gabathon*, tribui Dan adscripta, Josuæ xix, 44. & Levitica cap. xxi, 23. non autem, ut videtur, possessa, saltem non diu, sed a Philistinis habitata, quibus longa obsidione rex Baesa eripuit, & Israelis regno vindicavit, 1 Reg. xv, 27. cap. xvi, 15. Ubi cognomen habet *Gibethon Philistæorum*, & discriminis causa, quod discernatur ab alio ejusdem nominis in Benjamin, quæ & Gabea & Gath adpellata fuit, ut supra tradidimus. Locus autem certus Gabathoni Philistæorum non potest assignari; nec plura Hieronymus, quam in Dan fuisse & Levitis separatam.

Thimna quoque sive Thamna, seu Themna, Judæ primum Jos. xv 57. deinde Danitis adjudicata, cap. xix, 43. qua in confinio Philistinorum fuit, illis sæpe etiam subiecta fuit, quod ex Samsonis notum historia est. Hieronymus in finibus Diospoleos, quæ Aeliam ibatur, ejus nominis prægrandem vicum observavit. Sed de hoc etiam supra copiosius.

Alia oppida tribus Dan, quamquam non possessa a Philistæis, vicinitatis causa hic proponimus. *Esthaol*, Judæ prius, Josuæ xv, 33. deinde Dan, cap. xix, 41, Hieronymus dicit, *in decimo Eleutheropoleos milliario contra aquilonem pergentibus Nicopolim*, situm esse. Bonfrerius in his verbis Nicopolim suspectum habet & *Diospolim* legendum existimat, quod cum tribu Dan ejusque situ est convenientius. Samson sepultus dicitur *inter Zarea & Esthaol*, Judic. xvi, 31.

Oppidum *Zarea*, sive *Sarea*, (Saara prave in libris Hieronymi scriptum) primum in tribu Dan Josua xix, 41. enarravit, antea Judæ cap. xv, 33. non procul ab Esthaol, quod etiam ex Hieronymi descriptione clarum est, *in finibus Eleutheropoleos contra septentrionem pergentibus Nicopolim*. Rursus hic Nicopolis ponitur terminus illius viæ, ut ex vicinitate pateat, non firmissimam conjecturam Bonfrerii esse, qui modo in *Esthaol* Diospolim magis substitutam.

Ajalon quoque oppidum tribus Dan fuit Josuæ xix, 42, Judic. i, 45, LXX destinata Jos. xvi, 24. quamquam a Beniaminitis etiam habitata, 1 Paralip. viii, 13. quod in confinio illorum fuit. An vero hæc Ajalon, quam Josua respexit, quum eadem hostium persequutus, lunam consistere *in valle Ajalon* jussit? An Bonfrerius in Josuæ cap. x, 12. quia alia in hoc tractu Ajalon nusquam in sacris scriptis memorata sit, & hæc Danitarum sufficiat Josuæ verbis recte interpretandis, si fueris, lunam tum præcessisse soli, quod fit, quum decrescit, ut utrumque etiam interdum spectari possit: nec dubitandum, quin utrumque in oculis Josuæ haberit. Ideoque Vulgatus non *in*, sed *contra* vertit, *Sol contra Gabaon ne moreretur & luna contra vallem Ajalon*. Eusebius autem in Locis Ebr. dicit, suo adhuc tempore *Ajalon* vicum fuisse tribus a Bethel milliariis adversus orientem: & Hieronymus

nymus addit ex Ebræorum traditione, Ajalon vicum esse juxta Nicopolim in secundo lapide perguntibus Aeliam. Alterutrum putat ab Josua designari. Idem Epitaphio Paullæ cap. 111. *Inde [Emmaunte]. proficiscens adscendit Bethoron inferiorem & superiorem, urbes a Salomone conditas, sed varia postea bellorum tempestate deletas; ad dexteram adspiciens Hajalon & Gabaon, ubi Jesus, filius Nave, contra quinque reges dimicans, soli imperavit & luit.* Vides, & hic prope Gabaonem Ajalon Josuæ, eamque aliam a Danitica, in tribu Benjaminitide positam defendi.

Danitarum fuit quoque *Gath Rimon* sive *Geth Remmon*, Josuæ XIX, vers. 45. & ipsa Levitis data, cap. XXI, vers. 24. ubi sequenti versu 25. quod mireris, alia urbs eodem nomine & æque Levitica, sed in Manassitide cisjordanensi, occurrit. Hieronymus de utraque dixit, sed de nostra clarius. *Gethremmon*, inquit, *in tribu Manasse civitas separata Levitis.* Et paucis interjectis: *Gethremmon alia civitas in tribu Dan separata Levitis. Est autem nunc villa praevalida in duodecimo milliario Diospoleos perguntibus ad eam de Eleutheropoli.* Hanc quidam putant ipsam *Gath*, regiam Philistinorum esse, quæ etiam positionis ratione in tribum Dan videtur incidisse. Verum quum in hac sortitionis historia semper hæc cum additamento *Remmon* seu *Rimon* dicatur; ubi vero de Philistæorum urbe agitur semper absolute *Gath* sive *Geth*; utique distinguenda inter se sunt *Gath* & *Gath Rimon*, licet fortasse non longa illarum fuerit distantia.

Erat etiam in tribu Dan *Saalbin* Josuæ XIX, 42. cujus loci etiam mentio Judic. I, 35. II Samuel. XXI I, 32. & I Reg. IV, 9. habetur, videturque idem esse, quod *Saalim* I Samuel. IX, 4. vocitatur, de quo Hieronymus in Locis: *Saalim villa, per quam pertransit Saul in finibus Eleutheropoleos contra occidentem, septem ab ea millibus distans.* Gæci Σαυλίη & Σαυλίη. Longe quidem a montanis Ephraim, ubi ille asinas quærebat. nisi in tridui itinere (ibidem commate 20) longiorem quamdam circumcursionem invenias.

Reliqua tribus sunt minus nota, *Jethla*, *Elon*, *Ethece* sive *Ethece*, Levitica Jos. XXI, 23. *Baalub*, *Jehud* sive *Jud Bne Barak*, (Vulgatus divisit, *Bane* & *Barach*) *Mc Jarkon*, quasi Aqua Jarkon, & *Rakon*, pro quo Vulgatus habet *Arecon*. *Irsemes* autem videtur non alia esse quam *Bethsemes*, quia vocabula conveniunt, illud sonans Civitas solis; hoc, Domus solis. Sed diversas esse ex eo adparet, quod *Bethsemes* sacerdotalis fuit, Aaronis posteritati tributa, Jos. XXI, 16. unde in aliam tribum ex Juda, cujus erat, non ita transferri potuit, ut *Esthaol* & aliæ, ipso Josua testante, translatae sunt. De ipsis autem oppidis tribus Dan vide Josuæ XIX, 41. seqq.

Hæc de tribu Dan: ad regionem Simeonitidis redimus, ubi prope Gazam Eusebius Menoideum vel oppidum vel castellum notavit. Ἰσὶ τῷ κάμῳ Μητῶς πλησίον Γάζης, πολίχνη, quæ Hieronymus vertit: *Et nunc est Menois oppidum juxta civitatem Gazam.* Hieronymus quidem putat *Medeman* sive *Madmena* tribus Judæ esse, Josuæ XV, 21. at quia hæc Est. x, 32. in via ponitur, qua Chaldæi venturi erant Hierosolymam, ac cum oppidis urbi proximis conjungitur, non potest illud oppidum Menois prope Gazam esse. Credibilius Menoin illam esse *Mænenum castrum*, quod lege xxx Cod. Theod. de erogatione militaris ratione, memoratur. Jungitur ibi castro *Bersabim* id est Bersabe, de quo supra diximus: nec dubitatur, vetus aliquod fuisse, licet de eo nihil nobis sit proditum.

Appendix quasi tribus sit Simeonitidis, quæ inter Gazam & Aegypti torrentem, terminum Palaestinae sive terræ sanctæ, interjacent, licet in sacris scripturis ei non adscripta sit, quæ, ut videtur, Josuæ temporibus ignota fuerunt nomina. Sunt vero *Anthedon*, *Ephraim*, *Kanocolura*. Ptolemæus & *Anthedonem* & *Rapheam* in Judæa censuit, illum ad mare; hanc intus. Plinius autem loco sæpe dicto: *Gaza & intus Anthedon.* Non

procul a mari Anthedon. Stephanus in Ἀνθηδών post Boeotiae hujus nominis urbem explicatam : ἔστι δὲ ἡνίκά τις πλοῦν Γάζης πρὸς τῇ παραλίῳ μένῃ, *Est & alia urbs [Anthedon] prope Gazam in maritima parte.* Videtur extra viam maritimam posita. Antonini enim Itinerario nulla ejus ratio est in litore,

Ascalone

Gazam M. P. XVI.

Raphiam M. P. XXII.

Rhinocorura M. P. XXII.

Anthedonem Gabinius instaurari jussit, quod Josephus refert xiv cap. x. Herodes orationem *Agrippiadem* nominavit. Idem lib. xiii, cap. xxi. ἐπιστρατεύου τοῖς ἐπιθλακτικαῖς μέρεσι, Ραφία καὶ Ἀνθηδών. ὃ ὅτι οὗτος Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδῃ μετανόμασε, καὶ κατὰ κράτος ἦλθε καὶ τὰς πόλεις. *Movit [Alexander Jannæus] in maritima loca, Raphiam & Anthedonem, quas postea rex Herodes Agrippiadem nominavit: nam & ipsam vi & armis cepit.* Et lib. i de Bello Jud. cap. xvi. de Herodis operibus: ἀνακτίσας δὲ καὶ Ἀνθηδὼνα τῇ παραλίῳ, καταρτίσαντες πολέμους, Ἀγριππιάδῃ ἐστρέψαντες. *Restauravit & Anthedonem in maritimis, bellis vastatam, eamque Agrippiam nominari jussit.* Nec vero novum nomen hæsit aut per tempora invaluit. Ptolemæus enim & Plinius *Anthedonem* dixerunt: & in nummo Caracallæ apud Patinum p. 306. ἈΝΘΗΔΩΝΟΣ legitur, nec umquam novi nominis post Herodem existat habita ratio.

De *Raphia* seu *Raphia* ita Strabo lib. xvi, p. 522. Μετὰ δὲ Γάζαν Ῥαφία. ἐν ᾗ μάχη ἐγένετο Πτολεμαίου τε τῷ τετάρτῳ καὶ Ἀντιόχῳ τῷ μεγάλῳ. ὡς τὰ Ρινκόλουρα, *Post Gazam est Raphia, juxta quam Ptolemæus quartus cum Antiocho M. depugnavit.* Famofum illud prælium Polybius scripsit lib. v, cap. lxxxii. seqq. Idem de loco paullo ante cap. lxxx. κατασκευασμένης περικύκλου ὁδοῦ ἀπὸ τῆς Ῥαφίας. ἣ καὶ μετὰ Ρινκόλουρα ἐστὶν τῇ κατὰ Κοίλαν Συρίαν πόλει ἐκείνῃ τῇ Ἀλεξάνδρει, *castra [Ptolemæus Philopator] posuit, quam stadia quinquaginta abesset ab Raphia.* Hæc urbs Cælen Syriam ex Aegypto petenti occurrere prima, sita post *Rhinocorura*. Scilicet eo usque Syriæ quidam terminos producebant, alii sub Phœnices, alii sub Cœles Syriæ nomine: sed improprie utrique, ut in Syria demonstratum est. Nomen urbis diphthongo scripsit Stephanus Ῥαφία, & Plinius *Raphia*, vocali secunda, quæ diphthongo responderet: Polybius autem, & Strabo & Ptolemæus, Josephus sine diphthongo, simplici vocali tertio Ῥαφία scripserunt, atque ita etiam in Commodi & Caracallæ nummis est ΡΑΦΙΑ. Aliquando ab Judæis possessam fuisse, testis est Josephus lib. xiii, cap. xxi. de Hasmonæis temporibus: πόλιν ἔχοντο Ἰουδαῖοι ἐπὶ θάλασσαν μὲν Στρατόνῃ πύργον, Ἀπολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰάμειαν, Ἀζότον, Γάζαν, Ἀνθηδώναν, Ῥαφίαν, Ρινκόλουρα, *urbes Judæi ad mare tenebant Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamnam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocorura.*

Præve vox ultima scripta, ex qua haud dubie syllaba excidit. Strabo, Livius, Seneca, & Plinius scripserunt Ρινκόλουρα, *Rhinocorura*: Polybius autem, Josephus, Ptolemæus, auctores Itinerarii & Tabulæ Peutingerianæ Ρινκόρουρα, *Rhinocorura*: Diodorus ac Stephanus Ρινκόρουρα, *Rhinocorura*, & gentile Ρινκορευεῖς καὶ Ρινκορευεῖται, *Rhinocorurensis & Rhinocorurensis.* Polybii, Strabonis, Josephi verba, etiam Itinerarii, paullo ante sunt adducta. Origine nominis, quod nasos præcisos habitatoribus significat, omnes conveniunt: discrepant auctores. Seneca lib. iii de Ira cap. xx. *Rex Persarum totius populi matres recidit in Syria: inde de Rhinocorura loci nomen est.* Diodorus autem Siculus lib. i, cap. lx. Ἀρτίσανι, Ἀθίωνι regi, quum Aegyptum in potestatem suam redegisset, tribuit. Hic enim latrones undique γάρτοι, ἀπὸ παντὸς ἐκείνῃ τῇ μακρῇ, κατὰ μέρος ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς ἐξῆς χώρας, κτισκὺς πόλιν τὴν Ῥαφίαν.

τῷ συμπτύματι τῶν οἰκητῶν Ρινοκούρουαι προπαγορευθῆναι, *præcens illorum nasos, in extremum solitudinis tamquam colonos deduxit, condiditque urbem a casu inhabitantium Rhinocoruram appellatam.* Eadem Strabo de Aethiopum quodam rege, Aegypti domino, sic κρυόρους πα-
 ἰσπυνiente, ut nasus truncatos in uno loco collocaret, qui *Rhinocolura* vocatus fuerit. De sede ipsa, ubi locorum fuerit, pretium non nullum est disquirere. Græci interpretes sacri codicis, quos Septuaginta vulgo vocamus, Esaiæ xxvii, 12. verba, *ab ripa fluminis [Eu-
 phratis] ad torrentem Aegypti*, verterunt, ἀπὸ τῆς διὰ τοῦ ποταμοῦ ἑως Ρινοκούρουαι, *a fossa flumi-
 nis usque ad Rhinocoruram*, contracte scripta voce, ut supra ab Josepho etiam factum erat. Hieronymus tamen integre vertit, *usque ad Rhinocoruram*. Si vero Torrens ille Aegypti, Sihor nomine, qui terminus Palæstinæ, hoc loco Rhinocorura in versione Græca dictus fuit, argumento id satis certo est, oppidum illud huic fluvio adpositum fuisse. Sed in qua ripa, Aegyptia an Palæstinensi? Stephanus quidem Rhinocoruram πέραν Αἰγύπτου, *oppidum Aegypti* dixit: verius autem Diodorus dicto loco: αὕτη καὶ μὲν πρὸς τοῖς μισθοῖς τῆς Αἰγύπτου καὶ Συρίας, ἐν μακρῇ τοῦ παρῆκοντος αἰγιάλου, *Hæc sita est in confinio Aegypti & Syria; haud procul a vicino litore.* Ita vero in confinio erat, ut Phœnicæ potius quam Aegypto adjudicaretur. Iterum Strabo sub finem ejusdem xvi libri p. 537. *Ex vico Leuce [Albo vico] merces portantur Petram, ἰσχυρῶς εἰς Ρινοκόλουρα τῆς πρὸς Αἰγύπτου Φοινίκης, inde Rhinocoluram, quæ Phœnices est juxta Aegyptum.* Atque ita in dextra ripa Rhinocolura fuit. Suffragatur etiam S. Hieronymus in Amos vi extrem. *ab Hemath, inquit, usque ad Rhinocoruram: inter quam & Pelusium rivus Nili, sive scien, ac eremo veniens, mare ingreditur.* Rivus Nili sive torrens de eremo, epanorthosis est, &, posteriore adserto, rejicitur prius, quia numquam fines Palæstinæ ad Nilum usque prolata fuerunt.

De ipso *Torrente Aegypti* dicenda tandem, quæ ex sacris scripturis sunt cognita. Longitudo terræ sanctæ sic describitur, *ab Hemath usque Torrentem Aegypti*, i Reg. viii, 65. ii Paralip. vii, 8. ubi Nilus nequaquam intelligi potest, quia quæ inter Pelusium & Rhinocoluram continentur, Aegyptii juris erant & extra sortem promissæ terræ. Etiam latitudinis descriptioni hic torrens adhibetur. Josuæ xv, 4. *a summitate falsissimi maris ad Torrentem Aegypti.* Hæc latitudo australis per rectam lineam. Nonnumquam latitudo maxima, quasi ἡγανθῶς, oblique ab hujus torrentis ostio ad fluvium ducta Euphratem designatur. Genes. x, 18. *Semini tuo dabo terram a fluvio Aegypti usque ad fluvium magnum Euphratem.* Cui similis loquendi formula, in alio tamen argumento, est i Reg. xxiv, 7. Philistæorum etiam egeris limes australis Torrens hic Aegypti fuit: Josuæ xv, 47. *Gaza cum vicis & villulis usque ad torrentem Aegypti.* Et antea cap. xiii, 3. longitudo Philistææ regionis ita describitur, *a Sihor, qui contra Aegyptum est, usque fines Accaronis.* Varie interpretes Sihor reddunt, ut tamen plerique flumen aliquod intelligant: soli Septuaginta, ἀπὸ γῆς αἰκίτου, *a solitudine.* Nam Kimchi & Raschi עַל נִלוֹ Nilus est: Vulgatus, *a fluvio turbido.* Et i Paralip. xiii, 5. *Congregavit David omnem Israel a Sihor Aegypti usque ad ingressum Hemath.* hic Targum, *a Nilo Aegypti.* At quando David ad Nilum usque imperium produxit, aut ubi Israelitarum? ut vero in Hemath erravit Targumista ille, Antiochiam vertendo; ita etiam in Sihor potuit. Græci, ἀπὸ ὁρίων Αἰγύπτου, *a finibus Aegypti.* at Nilus non in finibus, sed media Aegypto fluit. Sed esto, adpellativum Sihor esse; & turbidum fluvium significaret: in limitis tamen Palæstinensis designatione congruentius ad torrentem Rhinocoruræ, quam ad Nilum, a limite longius remotum, referetur, licet alibi, Jerem. i, 18. ad Nilum videatur ad nomen transductum esse, ubi Græcorum codicum pars ἡμῶν legunt, pars retenta Ebræa voce שִׁחֹר. Quedquod ergo nomen proprium fuit, Torrens tamen Aegypti ad Rhinocoluram est, & terminat terram Israelis.

Tandem de *Betogabra* Ptolemæi, quam a litoralibus hisce in ortum solis non nihil redux, non alienum est aliquid adjicere. Sunt quibus videtur propter similitudinem litterarum vel Chabriz castra esse, vel Asiongeber: at utraque extra Palæstinam fuere, illa in Aegypto; hæc in extrema Arabia juxta Arabicum sinum: Ptolemæus autem *Bætogabram* suam in Judæa recensuit. Vetus Tabula Augustana inter *Alcalonem* & *Aeliam* *Betogabri* positum habet hac serie:

Alcalone XVI Betogabri VIII Ceperaria XXIV Aelia.

Plura de hoc oppido non sunt nobis nota: neque quæ inter hoc & *Aeliam* interjecta est *Ceperaria*. Ptolemæi autem *Ερβός*, *Erbús*, quam itidem in Judæa posuit, in Notitia Episcopatum est Arabiz.

Reliquum est, ut postquam de Torrente Aegypti diximus, etiam de ceteris fluminibus cis Jordanem, sed admodum, ut patebit, incertis, aliquid adjiciamus. De *Kison* dictum in Galilæa: de *Kidron* sive *Kedron*, in explicatione Hierosolymorum.

Primus reliquorum est *Sorek*, πνε, Græcis *Ζαρίξ*, fluvius Philistæorum, ad quem *Delila* Samsonis habitavit, Judic. xvi, 4. Hieronymus in Locis: *Sorech nomen torrentis, de quo loco fuit Delila illa Samsonis. Sed & usque hodie ad septentrionalem plagam Eleutheropoleos vici ostenditur nomine Capharsorech, juxta villam Saara, unde fuit Samson.* Adrichomius inter Azotum & *Alcalon* deduxit in mare; rectius forsan Bonfrerius inter Jamniam & Accaron: quod propius cum Hieronymi descriptione convenit.

Besor amnis est australior, quem David, quum Amalekitas, qui *Ziklag* exusserant, persequeretur, transiit, 1 Samuel. xxx, 9, 10. Adrichomio inter Gazam & Anthedonem delibitur, cui plurimi adfentiuntur.

Torrentis Escol sive *Betri* etiam ad meridiem Chananæ est, quia exploratores ab Hebrone in Cadesbarneam tendentes, in via botryonem absciderunt, ut in castra Israelitarum referrent, quæ haud dubie non longinqua erant, quia non credibile, hunc fructum et pertica pendulum, per medios hostes via longiore deportasse. Hieronymus Epitaphio Paullæ seu Epist. xxvii, cap. v. *Cæpit per viam veterem pergere, quæ ducit Gazam, ad potentiam vel ad divitias Dei, & tacite secum volvere, quo modo eunuchus Aethiops gentium populos præfigurans, mutaverit pellem suam: & dum vetus relegit instrumentum, jonem reperit evangelii.* Atque inde ad dextram, transitu Bethsur, venit Escol, quæ in botrum vertitur. Hinc quidam inter Hebronem & vicinam Bethsur hunc rivum ponunt: sed errant: nec id hoc loco Hieronymus dixit. Errorem de fonte Aethiopis ad Hebronem, supra dissipavimus, natum ex confusione duarum Bethsur, ad Hebronem alterius, & alterius, mille passibus ab Eleutheropoli: ut ipse Hieronymus cum Eusebio in Locis Ebr. distinxit. Posterior in via est Gazam ferente, non illa ad Hebronem. Nec vero ad Eleutheropolim videtur amnis Escol fuisse, sed propior solitudini, in qua statera Israelitarum erant. Idcirco quibusdam idem ac Besor est, cui novum nomen ab eventu accesserit: alii derivant Escol ita, ut confluat cum Besor, a quo in mare deferatur.

Carus fluvius in occidentali Ephraimitarum limite, Josuæ xvi, 8. Græca versio, *Καρίς*. Vulgatus autem non habuit pro nomine proprio, sed *vallem arundineti* vertit. A Thapua vel Taphua ad mare infra Cæsaream decurrit.

Crub, Vulgatus *Carub*, Græci *Χορὺς*, 1 Reg. xvii, 3, 5. ubi Elias a corvis pascuit. Hieronymus, *Cherub torrentis trans Jordanem, ubi absconditus est Elias e regione*

dem fluminis : sed fallitur. Jussus Elias non transire Jordanem, sed vadere, a Samaria forsan, in ortum Jordanem versus, in quem effunditur hic fluviolus supra Hierichuntem, sive ab septemtrione Hierichuntis; quæ recepta positio est Tabularum.

Atque hæc sunt, quæ cis Jordanem in Palæstinæ tribus partibus, iisque majoribus, Galilæa, Samaritide ac Judæa invenimus, quæ quidem non omnia ad certum locum referri poterunt, argumentis tamen, quanta haberi possunt, demonstravimus, quo vel conjectura eruditorum, si certæ rationes non adsint, referri possent videantur. De *Idumæa*, non laxè dicta, quæ ipsa australis pars Judææ est, adhuc a nobis explicata; sed propria, videtur etiam in Judæa agendum esse, quia David quoque illam domuit. Quod vero extra limitem terræ promissæ fuit, & pars Arabiæ Petrææ, quam Israelitæ circuierunt in desertis peregrinantes; nec sub secundo templo ab Judæis possetta, ut potius Idumæi magnam Judææ partem ad Hebronem usque occupaverint; ad Arabiæ, in qua fuit, explicationem reservamus: nunc ad regionem Israelitarum, quæ trans Jordanem fuit, & tribubus duabus, Ruben & Gad, & dimidiæ Manassitidi divinitus data, accedimus perlustrandam.

R E G I O I S R A E L I S T R A N S J O R D A N E M.

Nondum Jordanem transgressi Israelitæ erant quum Moses, petentibus Rubenitis, Gaditis & dimidiæ tribui Manasse, quæ victis regibus, Sihone Amorrhæo & Ogo Batanæ domino, occupaverant, adjudicavit. Omnis ille tractus olim *Galaad* sive *Gilead* dicebatur, unde ex divisione a Mose facta intelligimus: quod nomen postea certæ parti, quæ post lacum est Genesareth, adhæsit. Numeror. xxxii, 26. *Dixerunt filii Gad & Ruben Mosi: parvulos nostros, & mulieres, & pecora ac jumenta relinquemus in urbibus Galaad. Et* Deuteron. iii, 12. dicit Moses: *Terram possedimus tempore illo* [quo Sihon & Ogum reges vicimus] *ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, usque ad mediam partem montis Galaad: & civitates illius dedi Ruben & Gad. Reliquam autem partem Galaad & omnem Basan regni Og tradidi mediæ tribui Manasse, omnem regionem Argob.* Pergit comitate 14. seq. portiones Manassitidis sic enarrare: *Fair filius Manasse possedit omnem regionem Argob, usque ad terminos Gessuri & Machati. Machir quoque dedi Galaad, & tribubus Ruben & Gad dedi de terra Galaad usque ad torrentem Arnon.* Vides sic Galaad, quod proprie nomen montis est, longe a septemtrione in austrum circumduci, ut non modo Manassitæ, sed Rubenitæ etiam & Gaditæ incoluerint. A montanis vero, comitate 17. distinguuntur plana ad Jordanem, a Cenereth usque ad mare salissimum, & orientem versus usque ad radices montis Phasga sive Pisga. Hæ partes enim exemptæ erant a Galaad, quod in montanis est hanc planitiem attingentibus. Hæc latior Galaaditidis regionis portio, per tres procurrens tribus in montanis: proprie autem dicta Galaaditis penes dimidiam tribum Manasse fuit. Numer xxxiii, 39, 40. *Filii Machir, filii Manasse, perrexerunt in Galaad, & vastaverunt eam interfecto Amorrhæo habitatore ejus. Dedit ergo Moses terram Galaad Machir, filio Manasse, qui habitavit in ea.* Adjecta sunt postea de Syon quædam ad septemtrionem, & de Arabia ab oriente, ut inde ab Hermone monte usque ad Petræam Arabiam omnia Israelitarum essent, & nova deinde nomina, præsertim posterius a quo, quum Romani in Palæstinam venissent, Trachonitis, Auranitis, Batanæa, & hæc in hoc tractu & Herodum regionibus audirentur. Hæc enim Philippi tetrarchia erat,

erat, de qua Lucæ III, 1. Φιλίππου τετραρχοῦντος τῆς Ιταρίας καὶ Τετραχωνίτιδος, *Philippo tetrarcha existente in Iturea & Trachonitide*. Plenius descripta est Herodis testamento apud Josephum lib. XVII, cap. X. τὴν τε Γαυλωνίτιν καὶ Τετραχωνίτιν καὶ Βαταναίαν καὶ Πανιάδα Φιλίππου, παῖδὲ μὲν τῆς αὐτῆς, Αρχελαίου δὲ ἀδελφοῦ γησιῶ, τετραρχίας εἶναι. *Gaulonitin & Trachonitin & Bataneam & Paniadem Philippo filio suo, Archelai fratri Germano, voluit tetrarchiam esse*. Et cap. XIII. Augusti confirmatione: Βαταναία δὲ σὺν Τετραχωνίτιδι, καὶ Αὐρανήτις σὺν τινὶ μέρει οἴκου τοῦ Ζηνοδόρου λεγομένης, Φιλίππου, *Batanea vero cum Trachonitide, & Aurantitis, cum parte quadam Zenodori, ut vocant, domus obtigit Philippo*.

Hæ sunt illæ ampliatae partes, quas Herodes magnus Augusti Cæsaris beneficio possedit. Idem Josephus lib. XV, cap. XIII. de Augusto, quum ab Herodis filiis Alexandro & Aristobulo salutatus esset; δίδωμι Ηρώδῃ, *dedit Herodi potestatem, quem vellet ex filiis, designans heredem regni, καὶ χάρις ἔτι, τὸν τε Τετραχωνίτιν καὶ Βαταναίαν καὶ Αὐρανήτιν: ἰδοὺς δὲ διὰ τοιαύτην τὴν αἰτίαν, cetera*. Id est, *& regionem, Trachonem & Bataneam & Aurantitin*. Dedit autem hac de causa, cetera. Ex quo colligere licet, Hasmonæos non fuisse partium illarum, certe non omnium, possessores. Antiquos autem Manassitas earum plurimas possedisse, non est quod dubitemus. Sic enim illorum fines 1 Paralip. V, 23. definiuntur: *Filii dimidiæ tribus Manasse habitabant in terra a Basan usque ad Baal Hermon & Senir, & ad montem Hermon; ingens enim illorum multitudo erat*. Ex quo longitudinem dimidiæ hujus Manassitidis videmus, quia Basan sive Batanæa fuit pars ejus australis, Hermon mons & quæ ad illum sunt, terminus a septentrione. Proinde ut cis Jordanem ab aquilone in austrum progressi sumus; ita trans flumen eundem ordinem servantes ab Hermone incipiemus, & ab illo meridiam versus usque in Petræam Arabiam tendemus.

De Hermone Hieronymus in Locis: *Aërmon* (nam Eusebius Αερμών, scripsit, quod Ebræis Hermon est) *Aërmon*, inquit, *mons Amorrhæorum, quem Phœnices vocant Sanir, & Amorrhæus adpellavit Sanir: diciturque esse in vertice ejus insigne templum, quod ab ethnicis cultui habetur, e regione Paneadis & Libani, & terra filiorum Israel trans Jordanem ad solis ortum a prærupto Arnon usque ad montem Aërmon extenditur*. Septuaginta interpretes etiam Αερμών, scripserunt, quibus locis Vulgatus cum Ebræo scripsit Hermon. In singulis fere terminus transjordaninæ regionis ab septentrione ponitur. Deuteron. III, 8. *Tulimus illo in tempore terram de manu duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem: a torrente Arnon, usque ad montem Hermon*. Et cap. IV, 48. *ab Aroer, quæ sita est super ripam torrentis Arnon usque ad montem Sion, qui est Hermon*. Plura enim hujus montis erant nomina, *Sion*, ut hoc loco Vulgatus scripsit, quod cum Hierosolymitano *Zion* non confundendum est, quia Ebræis צִיּוֹן, Græcis Σιών, scriptum est: & Deuteron. III, 9. traditum, montem Hermonem a Sidoniis *Scirion*, (Vulg. Vers. *Sarion*) vocari: & *Sanir* sive *Sanir* ab Amorrhæis. Et Ogi, regis Basan, imperium in ipso Hermone erat: ideo ille Josuæ XII, 5. dicitur etiam מֶלֶךְ הַר הֶרְמוֹן *dominans in monte Hermon*: quod de latere montis australi intelligimus. Quo frequentior vero hujus montis est in sacris scriptum mentio, eo rarior est in aliis, & forte nulla apud profanos, qui cum Libano seu Antilibano intelligunt, quocum cohæret ab oriente.

Idem mons Hermon dicitur etiam pluraliter *Hermonim*, Psalm. XLII, 6. quia protractione ejus juga sunt, quæ plures montes continent. Kimchi quoque in Perusch ad eum locum: *Hermonim* interpretatur מֶלֶךְ הַר הֶרְמוֹן *montem Hermon trans Jordanem ab oriente situm*: & recte dicit קצות ארץ *fines terre* Israeliticæ ibi describi: hæret autem in monte *Mizæar*, qui opponitur, interpretatione, quem Lightfootus putat in australi termino cum Zoaram fuisse, quacum nomen etiam conveniat.

Vulgo distinguunt inter Hermonem majorem & minorem, quorum hic cis Jordanem sit in tribu Issachar supra montes Gelboe; major trans flumen prope fontes ejus in septemtrione; de quo adhuc diximus. Quam autem incertæ rationes illius minoris montis sint, supra ostensum a nobis est: & si etiam certiores sint, tamen huc non pertinent. Noster autem Hermon, isque solus ex scriptura sacra notus Amorrhæos juxta se habitantes vidit, quos Manasse expulit: & in occasum magis Hevæos, quod ex Josuæ xi, 3 observare licet. Pars ejus dicta *Baal Hermon*, quam quidam de valle interpretantur, sed etiam sub hoc ipso nomine mons adpellatur, Judic. iii, 3. הר בעל הרמון *mons Baal Hermon*: & ab Hermone ipso distinguitur i Paral. v, 23. ubi Manassitæ habitare dicuntur *a Basan ad Baal Hermon & Senir & montem Hermon*.

Post montem, qui terminus erat & limes, de singulis partibus tetrarchiæ Philippi, & possessionibus Manassitarum trans Jordanem dicendum erit, in quibus monti Hermoni ac Libano fuit *Trachonitis* proxima, quæ tam in Lucæ evangelio quam apud Josephum huic tetrarchiæ tribuitur.

T R A C H O N I T I S.

Antequam de Trachonitide dicamus, præmittendum aliquid de parte *Domus Zenodori* videtur, quam Augustus Cæsar Herodi donavit, referente Josepho lib. xv Antiquit. cap. xiii, quia & illa Trachonitidi proxima, aut Trachonitis pars illius. Josephus luculente dicto loco, quidquid hujus rei est, exposuit. Zenodorus, inquit, ἐμερίσθαι τοι οἶκον τοῦ Λυσανίου, *conduxerat Lysaniæ domum*, sive provinciam, nec contentus ejus proventibus, in Trachone fovebat latrocinia, ipse particeps prædæ, quæ ex Damascena maxime a Trachonitis agebatur. Conquesti, qui circum colebant, apud Varum præsidem Syriæ, qui delata ad Augustum Cæsarem hac causâ, jussus est expugnare latronum receptacula & regionem contribuere Herodi, qui facilius, quam alius, coercere incolas posset. Quibus auditis Herodes ipse expugnavit & perdomuit, Zenodoro Romam questum aufugiente ἐπὶ τῆς ἰπαρχίας ἀφαιρίσει, *de ablata sibi provincia*, qui vero ἀπρακτὸς ἀναστρέφει, *infelix rebus revertit*.

Deinde difficultatem loci, latrocinii idoneam, descripsit, quia πέτρα σύμπαν σκληρὰ καὶ δύσποδος, quia τοῖος ἐστὶν πέτρα ἀσπερα nec transitus admittens, nisi per semitas flexuosas: cujus incolæ nec oppida habeant nec agros, sed speluncas amplissimas, in quibus lateant. Strabo quoque meminit lib. xvi, pag. 520. & loci & latrocinii, quod in Damascenos fuit & in prætereuntes ex Felici Arabia mercatores: quod vero ἤττοι συμβάνει, minus sui ætate, καταλυθέντων νυνὶ τῶν περὶ Ζηνόδωρον τῶν λεγόντων, *sublatis nunc latronibus*, qui circa Zenodorum erant. Et paullo ante sic loci illius naturam Strabo delineavit: ἰσχυρισταὶ αὐτῆς δύο λεγόμενοι Τραχῶνες. ἔπειτα πρὸς τὰ Ἀράβων μέρη καὶ τῶν Ἰτουραίων ἀναμίζονται ὄρη δύσβατα ἢ ἐν καὶ σπηλαία ἢ βαθύσομα, ὧν ἐν καὶ τετρακιχίλιους ἀνθρώπους δεξασθαι δύναμειοι. *Imminet ei [Damascenæ] duo sic dicti Trachones, (asperi montes) deinde Arabiam versus & Ituræam montes sunt inveni, in quibus & spelæa profunda sunt, quorum vel unum quater mille hominum capax sit.*

Jo. Lightfoot, vir clarissimus, in Lucam Chorographia, Trachonitin non in septentrione locat, sed in ortum opponit Batanææ, Talmudico quodam loco persuasus, quo dicitur *Trachona usque Bosram extendi*. Addit Ptolemæum, cui *Trachonitæ Arabes* sint, quæ sub Afsadamo monte regionis Saccææ sint, quæ ab oriente sit Batanææ. Neutra ratio

tio nos dimovet de sententia. Notæ sunt Talmudistarum hyperbolæ, & si posueris etiam Bozram illam Arabiæ intelligi, nec tamen sequetur ibi omnem fuisse Trachonitum, licet pars Trachonitarum habitaverit Arabiam versus etiam ipsis Arabibus permixta, ut *extendi* non sit pertingere, sed vergere & inclinare Bozram versus: quia sic in septentrione terræ sanctæ sita Trachonitis est, ut pars illius orientalis in meridiem etiam devergat. Ex *Sacca* Ptolemæi ignota & *Alfadamo* ejus monte nihil certi deduci potest: neque ipse declaravit, qua parte provinciæ mons ille sit, aut ex quo latere illius Trachonitæ habitaverint: neque, an omnes ejus gentis, an pars aliqua vagabunda, Τραχωνίται Ἀραβίαι, Arabibus intermixti sint, declarat.

Nostræ autem septentrionalem Trachonitidis situm ex Josephi antea adlatis verbis probamus, quia conjuncta & vicina fuit Lysaniæ domui sive provinciæ, quæ in Syria erat, & prædæ Trachonitæ ex Damascena egerint: etiam ex Strabone quæ duos illos montes Trachonas, unde nomen regioni est, Damascenæ dixit immiscere.

Ex hisce de situ & natura hujus regionis judicari potest, etiam de ipso nomine, quod asperitatem sonat, ac Josepho nunc Τραχωνίτις, *Trachonitis*, est, nunc Τράχων, *Trachon*. Verba supra prolata sunt: addo ex lib. 11 de Bello cap. 19. Βαταναία καὶ Τράχων, Ἀντιπᾶν ἐκ τῆς Φιλίππου τίταρχου. *Batanea & Antipatris Philippo subiectæ sunt.* Et lib. XVIII Antiquit. cap. VI, *Tunc mortuus est Philippus, Herodis [Antipæ] frater anno Tiberii principatus vigesimo, ὑπεστάμενος δὲ αὐτὸς ἐπὶ τὰ καὶ τριάκοις τῆς Τραχωνίτιδος καὶ Γαυλανίτιδος, καὶ τῆς Βαταναιῶν ἰσχυρίας, quum ipse triginta septem annos Trachonitidi & Gaulanitidi & Batanæorum genti præfuisse.* Incolæ dicuntur *Trachonitæ*, Ptolemæo lib. v, cap. xv extremo Τραχωνίται Ἀραβίαι, *Trachonitæ Arabes*, quos ipse quidem in Syria censet, Arabes autem ob vicinitatem Arabiæ cognominat, quibus forte permixti fuerunt. Josephus lib. xv, cap. XIII. vocat τοὺς περὶ τὴν Τράχωνα γινόμενους, *qui circa Trachonem degunt.*

Nec tantum aspera illa & cavernosa in montibus regio *Trachonitis* dicta fuit, sed sub montibus etiam amplius & campestris tractus ad fontes usque Jordanis, ita, ut non mediocris provincia fuerit *Trachonitis*. Iterum Josephus lib. xvi, cap. VIII. ἀποδημιῶντες δὲ ὁ μὲν καὶ μέρους ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, τὸ περὶ τὴν Τράχωνα, *absente autem [Herode, qui Romam profectus fuerat] Trachonitæ, non parva regni pars, defecerunt, quos relictæ in regno deces ad officium redire coegerunt.* In hoc tractu fuit *Baalgad*, in terminis Chanaanæ septentrionalibus locus, sub monte Hermon, Josuæ xi, 17. cap. XIII, 5. in occasum vergens sub Libano, cap. XII, 7. Hieronymus cum Eusebio: *Baalgad civitas in campestribus Libani ad radices montis Hermon; quam & ipsam cepit Jesus.* Videtur in planitie, ubi Libanus & Hermon vel coherent, vel non longe dissident. Fuit & *Mizpa* quædam sive *Maspha*, ad radices Hermon, ubi Hevæi habitabant, quorum regiuncula Josuæ xi, 3. dicitur *terra Maspha*. Hos & Josua delevit, non in terra ipsorum, sed quum Iabæ regi Asor, auxilio venissent. Distinguenda autem hæc Mizpa sive Maspha ab altera *Gilead*, pertinente ad tribum Gad, de qua Josuæ XIII, 26. Alterutra fuit pars Iosbæ Galaditæ, Bonifrenio superior in tribu dimidia Manasse; aliis inferior in tribu Gad.

Celebrior est *Panæas*, nomen fontis, urbis, regionis, & alio casu etiam montis. Hæc locum quamvis alii in Phœnice scribant, alii in Galilæa; nobis tamen rationes sunt, quæ extremæ ad occasum Trachonitidi tribuamus. Plinius lib. v, cap. xv. *Jordanis amnis exiit e fonte Panæade, qui cognomen dedit Cæsareæ.* Et c. XVIII. *Intercursant cinguntque las [Decebalus] arbestetrarchiæ, regionum instar singule, & in regna contribuntur, Trachonitis, Panæas, in qua*

Cæsarea cum supra dicto fonte. Hoc loco regio est Paneas a fonte & oppido distincta, pars Trachonitidis laxè sumtæ. Josephus lib. xviii cap. iiii. Φίλιππος Πανιάδα, τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τῆς Ἰορδάνου, κατασκευάσας ὀνομάζει Καισάρειαν, *Philippus Paneadem, quæ ad fontes Jordanis sita est, exornans, nominat Cæsaream.* De antiquo oppido intelligendus est Stephanus: Πανίης πολίχνην Φοινίκης, *Paneas oppidulum Phœnices.* Et alii in Phœnice censuerunt: Ptolemaeus videlicet, cui est Καισάρεια Πανίας, *Cæsarea Panias*: & Sozomenus lib. v cap. xxi. i. Καισάρεια τῆς Φιλίππου. Φοίνισσα δὲ αὕτη πόλις, ἣν Πανιάδα ὀνομάζουσιν, *in Cæsarea Philippi: urbs est Phœnices, quam Paneadem nominant.* Intellige de Phœnice mediterranea, quam posteriores ita nominarunt. De monte Πανέο luculentus testis est nummus Marci Antonini in gazophylacio Mediceo: ΚΑΙΣ. ΣΕΒ. ΙΕΡ. ΚΑΙ ΑΣΥ. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ, *Cæsarea Augusta sacra & inviolabilis sub Paneo*: ad discrimen Cæsareæ sub Argæo monte in Cappadocia, eodem modo a monte, sub quo condita est, denominatæ. Hinc illustris vir Ezech. Spanhemius hanc, a monte petitam, veram adpellationis rationem esse existimat, non illam Philostorgii lib. vii cap. iiii. a Πανίς, pastoralis dei, simulacro; neque a fonte sumtam, ut Plinius censēbat, sed ab hoc monte Πανίω, *Paneo*, sub quo urbs *Paneas* prius, sive *Panias* dicta, sita erat, quia id nummi formula, ὑπὸ Πανίω, *sub Paneo*, præ se ferret. Hujus montis etiam mentionem Eusebius facit lib. vii Hist. eccles. cap. xvi. ἐν ταῖς ὑπὸρείαις τῆς καλουμένης Πανείου ὄρους, *ad radices montis, ut vocatur, Panei*: & Josephus lib. i de Bello cap. xvi. juxta Jordanis fontes: καλεῖται δὲ Πάνιον ὁ τόπος. ἐνθα κορυφὴ μὲν τις ὄρους εἰς ἄπειρον ὑψὺ ἀνατίεται. *Locus Panium vocatur.* Ibi vertex quidam in immensam altitudinem erigitur, sub quo fontes scaturiunt: quemadmodum & Eusebius de his fontibus ad radices Panei disseruit. An vero mons ipse a pastorali numine nomen suum acceperit, alia est quæstio. Vir enim summus Lucas Holstenius ad Stephanum Notis pag. 154. de eodem nummo Marci Mediceo refert, *circum Panem deum, rupi innixum*, illa, quæ protulimus, verba scripta esse ΚΑΙΣ. ΣΕΒ. ΙΕΡ. ΚΑΙ ΑΣΥ. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ, *Cæsarea Augusta sacra & inviolabilis sub Paneo.*

Ceterum de oppido Philostorgius, ἡ μὲν τοιγὰ Πανίης Δὸν ἐπωνομάζετο τὸ παλαιότατον, *Paneas antiquitus Dan vocabatur.* Verum supra illud in Galilæa, quum de Dan ageremus, rejecimus Hieronymi auctoritate, qui quatuor millibus oppidum Dan a Pancade in occidentem reduxit: quo fit, ut Dan, quia cis fontes Jordanis erat, in Galilæam inciderit; at oppidum Paneas, post Cæsarea, quod trans illos fontes est, in regionem aliam. Sed etiam antequam Cæsarea ornaretur, locus ille illustris factus erat ab Herode patre, qui in Augusti honorem ibi splendidissimum templum exstruxerat. Josephus jam dicto lib. i de Bello cap. xvi. ἐωρησαμένου τῆς Κάισαρς αὐτὸν ἐτέρῃ πρὸς τῇ χώρῃ, ὃ δὲ καὶ ταύτῃ ἰσὺν αὐτῇ λυγρῆς μαρμαρου καθιδεύσατο ὡς τὰς Ἰορδάνου πηγὰς. καλεῖται δὲ Πάνιον ὁ τόπος. Herodes *antequam a Cæsare alia regione [Trachonitide,] etiam in illa ipsa templum ei juxta Jordanis fontes posuit. Panium ille locus vocatur.* Philippus autem filius, heres Trachonitidis factus, Pancadem oppidum ampliavit ornavitque, & *Cæsaream* adpellavit, quæ discriminis causa ab auctore cognomen accepit, dicta *Cæsarea Philippi.* Matth. xvi, 13. ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισάρειας τῆς Φιλίππου, *venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi*: & Marci viii, vers. 27. ἐλθὼν εἰς τὰς κώμας Καισάρειας τῆς Φιλίππου, *venit in vicos Cæsareæ Philippi.* De hac & Josephus lib. ii Belli cap. xiii. ὁ μὲν [Φίλιππος] πρὸς ταῖς Ἰορδάνου πηγαῖς ἐν Πανιάδι πόλιν κτίζει Καισάρειαν, *Philippus juxta Jordanis fontes in Pancade [regione] urbem condit Cæsaream.* Credas inde novam urbem condidisse, non ampliassē ornassequē veterem. Probabilius tamen vel oppidum vel vicum antea fuisse, nomine Pancadem.

Hæc novæ vel instauratæ urbis, præter antea memoratum, nummos alios ostendit Goltzius sub Augusto, COL. CAESAREA PHILIPPI: & sub Tito, COL. CAESAREA

PANIAE. Si genuini hi nummi sunt, coloniam Romanam hanc Philippi Cæsaream fuisse probabunt : de quo vero est quod dubitemus, quia nihil alii de colonia tradiderunt, nec peritissimus antiquitatum Vaillantius in Coloniae eam numeravit, ut videtur, suspectos habens nummos illos Golzianos. A templo Augusti in civitatem etiam religionem derivatam fuisse, ex nummo, quem cum Occone Holstenius commendat, perspicere aperte licet: ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΛΙΤΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Ex quo etiam gentile Καίσαρεὺς Φιλιπποπολίτης, *Cæsariensis Philippolita*, vir laudatissimus deducit. Est quoque in nummis *Phanea* in Syria Palæstina nomen, quam eruditi viri Patinus & Tristanus, & ad Plinium Harduinus, putant hanc Pancadem Cæsaream esse π in φ commutato. In Mari Aurelii nummo ΦΑΝΕΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΣΥΡΙΑΣ, *Phanea civitatis Syria*, cum Dianæ simulacro. Et in Macrini: ΦΑΝΕΑΣ ΠΟΛΕΩΣ cum aquilæ signo & montis, in cuius vertice templum exstructum est. Et in Diadumeniani: ΦΑΝΕΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΣΥΡ. ΠΑΛ. *Phanea civitatis Syriae Palestine*: quod ita legendum esse, ex alio nummo illustris Spanhemius ostendit, in quo exstat ΦΑΝΕΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΣΥΡΙΑΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ. qui vero gravibus rationibus negat, Phaneam hanc Pancadem esse sive Cæsaream sub Paneo. Adhuc vero reperire non potuimus ubi *Phanea* Palæstinae sita fuerit.

Quamquam vero ex dictis non obscurum est, quare Cæsaream Philippi ad Trachonitidem potius quam ad Galilæam vel Phœnicen referamus; tamen ut ne quis dubitet, rationes nostras plinius ad considerandum proponemus. Primum Herodes templum in Pancade ἐν ταύτῃ χώρῃ, *in ea ipsa regione* posuit, quam ei Augustus Cæsar, pulso Zenodoro, donaverat: quæ non Phœnice, nec Galilæa, sed Trachonitis & adjacens erat: quis ergo dubitabit ad Trachonitidem illud solum pertinere, cui impositum templum Augusti erat? Deinde Philippus urbem in suo territorio, non alieno condidit: ipse vero Trachonitidis, Iturææ, Batanææ, & Gaulanitidis dominus erat, e quibus partibus nulla, nisi Trachonitis, accedit propius ad Pancadem: Galilææ autem non Philippo, sed fratri Antipæ parebat: Phœnice extra sortem hereditatis, nec ab Herode patre possessa, sed recta est a Syriæ legato sive præside. Ubi ergo nihil juris Philippo erat, ibi nec urbem potuit condere vel instaurare. Quid ergo relinquitur, quam Cæsaream hanc in Philippi tetrarchia fuisse, & in Trachonitide, quæ sola eo usque protensa fuit. Nec oblit. quod Herodes in testamento apud Josephum lib. xvi 1, cap. x. Trachonitidem & Pancadem distinxerat: est enim distincta Paneas a Trachonitide propria, inclusa in laxa sumpta. Id quoque Herodis templum, quam, qui in nummo sunt, νεώκοροι cives urbis testantur, ethnicam potius, quam Judæam, fuisse civitatem. Plura de Trachonitide non habemus.

A U R A N I T I S E T I T U R A E A.

* Lucæ 117 in Philippi tetrarchia enarrantur tantum Ituræa & Trachonitis regio: non exclusus vero, quæ ab Josepho præterea memorantur, Auranitide, Batanæa & Gaulanitide. Sed *Auranitis* nobis jura curæ est, quod nomen videtur ab *Hauran*, regione, vel oppido vel monte in transjordanina ad septentrionem. Hujus mentio est Ezech. xlvii, vers. 16. ubi cum iis iungitur, quæ sunt confinia Damasco & Hemath. Hieronymus in hunc locum cum: *Hauran est oppidum Damascus in solitudine*. Græci interpretes ibi verterunt ἱερὸς τῶν ἐθνῶν Ἀυρανιτῶν, *supra fines Auranitidis*: qui non dubitare sinunt ab *Hauran* esse *Auranitis* vocabulum: & sicut Trachon & Trachonitis dicebatur; ita *Hauran* sive *Auran* & *Auranitis* eadem regio. Probabile autem est, Hauran montem fuisse, qui in Talmud Rosch hašchanah cap. 11, hal. 2. inter montes illos recensetur, e quibus

veritas

vertice per flammam factum est indicium novi anni. Josephus lib. xv, cap. xiii. scripsit Ἀβρανίτις, *Abranitis*; in locis ceteris Ἀυρανίτις, *Auranitis*, quod cum origine antea monstrata magis convenit.

Tribus locis Josephus ejus regionis mentionem fecit, primum lib. xv, cap. xiii. quod Augustus Herodis regno adiecit χώραν ἑπὶ τὸν τε Τραχωνίτην καὶ Βατανάϊαν καὶ Ἀβρανίτιν, *ad hoc regionem, Trachonitidem & Bataneam & Abranitidem*. Deinde in confirmata ab Augusto Herodis hereditate lib. xvi, cap. xiii. Βατανάϊα σὺν Τραχωνίτιδι, καὶ Ἀυρανίτις σὺν τινὶ μέρει οἴκου τοῦ Ζηνοδόρου, *Batanea cum Trachonitide, & Auranitis cum parte domus Zenodori* dicuntur Philippo obtigisse. Denique lib. ii de Bello cap. ix. eadem Philippi tetrarchia dicitur esse Βατανάϊα τε καὶ Τραχων, Ἀυρανίτις τε καὶ μέρος τι τῶ Ζήνωνος οἴκου, *Batanea & Trachon, & Auranitis cum partibus quibusdam Zenonis*, quem hoc loco Zenonem dixit, prave, ut puto, quia nec sequentia verba cohærent, & Strabo etiam Zenodorum nominavit.

Nulla in his mentio est *Ituræ*, quam in tetrarchia Philippi Evangelista primo loco posuit, quum Philippum tetrarcham dixit τῆς Ἰταρᾶίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, *Ituræ & Trachonitis regionis*. Oportet ergo, etiam Lightfooto iudice, sub aliqua regionum Josephi in hac tetrarchia positarum latere: sub Auranitide, vel Batanæa, vel Gaulanitide. Non sub hac, quæ juxta lacum Genesaret est; Ituræa autem in septentrione extremo, quia Strabo & Plinius in Syria censuerunt: neque sub Batanæa, quia Josephus Auraniam & Batanæam distinxit & separavit in hujus tetrarchiæ descriptione. Quo relinquitur, ut Ituræa Lucæ sit Auranitis Josephi. Convenit etiam utriusque notata positio. Hauran enim in extremitate terræ sanctæ Damascus versus erat, ut Ezechiel cap. xlvii, 16. tradit: Ituræi etiam non procul a Damascena per Arabiam habitaverunt, & fuere Arabes seu Itmachitæ, a filio Ismaelis *Itur* genus & nomen trahentes i Paralip. i, 31. cujus posteritas, etiam *Itur* dicta eodem libro cap. v, 19. cum Israelitis trans Jordanem bellum gessit, socia Hagarenorum, sed, ut ibidem traditur, una cum illis, victa fuit. Græci interpretes ibi quibusdam libris Ἰταρ, *Itur*; μετὰ Ἰταρῶν, *una cum Ituræis*. Montuosa, quam colebant, regio: ideo Straboni lib. xvi, pag. 518. τῶν Ἰταρῶν ὄρειν dicta, *Ituræum montana regio*. Et pag. 520 post Laodicam, quæ ad Libanum est, τὰ μὲν Ἰταρῶν καὶ τὰ Ἀραβίων κακοῦργοι πάντες, *montanam omnem regionem Ituræi tenent & Arabes, maleficus omnes*, puta, propter latrocinia. Plinius lib. v, cap. xxiii. cum Cylindricæ populis tandem etiam *Ituræam gentem* nominat, alieno, ut videtur loco. Reducta enim inde in austrum magis fuit, ut Batanæis simul esset ad ortum. Mentiæ seu latrocinii operam Ituræi dabant, famosi sagittarii, ut etiam arcus & sagitte illorum laudarentur, haberenturque pro præstantissimis. Virgilius Georg. ii. vers. 448.

- - - *Ituræos saxi torquentur in arcus.*

Et Lucanus lib. vii, vers. 230.

- - - *Ituræis cursus fuit inde sagittis.*

Eodem versu 514. de Pompeji exercitu:

*Tunc & Ituræi, Medique, Arabesque, solmo
Arcu turba minax.*

Itæ ex iis satellites sibi legit Antonius. Cicero ii Philipp. cap. viii. *Accusa omnes ordines,*
(Bbb) 3 om-

omnes cives, dum confutere, hunc ordinem, hoc ipso tempore, ab Ityræis circumfedit. Et cap. XLIV. cur homines omnium gentium maxime barbaros Ityræos, cum sagittis deduci in forum? Non ergo cultiores facti, quamlibet Aristobulus, rex & pontifex Judæorum, ad Judaicos ritus victoriæ jure compulerat. Josephus lib. XIII, cap. XIX. de Aristobulo illo: παλεμήσας Ιτυραίαν, ἡ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ Ιουδαίᾳ προσκτήσασθαι, ἀναγκάσας τε τοὺς ἰσχυροτάτους εἰ βούλοιντο μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περὶ τὴν ἐκείνην κατὰ τοὺς Ιουδαίων νόμους ζῆν, *illato bello Ityræa, magnæque ejus parte attributa ad Judææ limites, cujus habitatores comminatione exsilii coegit circumcisionem ceterosque Judæicos ritus admittere.* Utrum perstiterint in officio, an post defectionem ab Augusto Herodi donati fuerint; silente historia, non facile est definire. Forian ex eo conciliari diversa poterunt, quia non omnis Ituræa, sed πολλὴ τῆς χώρας, *pars ejus magna* Aristobulo fuit subjecta. Quod clarius Josephus ibidem Timagenis historici testimonio illustrat, dicentis de Aristobulo: ἐπιεικής τε ἐγένετο ὅτι ὁ αὐτῆς, ἡ πᾶσι τοῖς Ιουδαίοις χρησιμὸς: χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσκτήσασθαι, ἡ τὸ μέρος τῆς τῶν Ιτουραίων ἔθνους εἰσαγαγεῖν διὰ τὴν συνάφην τῶν αὐτῶν περὶ τὴν ἐκείνην, *Hic vir aquus fuit, & Judæis multis in rebus commodus: nam & regionem illorum auxit, & partem Iturææ gentis, circumcisionis vinculo avinciens, illis adjunxit.*

Hæ sunt quæ de Ituræis invenimus: Patres perpauca habent, nec plus inde lucis exspectandum. Hieronymus cum Eusebio: *Ituræa & Trachonitis regio, cujus tetrarcha fuit Philippus, sicut in evangeliiis legimus. Trachonitis autem dicitur terra juxta Arabiæ desertum; quod Bosra jungitur.* Et Epiphanius hæresi XIX ineunte, Ossenos, Judæorum sectam, dicit ortos tradi ἀπὸ τῆς Ναβατικῆς χώρας, ἡ Ιτουραίας, Μωαβίτιδος τε ἡ Αρρηλίδου, τὴν ἐπέκεινα τῆς κοιλάδος τῆς ἀλυκῆς, ὅπως ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ καλεῖται, ὑπερχειμένης χώρας, ex *Nabatea, Ituræa, Moabitide & Arciliide, regionibus suis trans regionem valli maris mortui superjacentem.* Sic Salmasius in Solin. cap. XXXV. sub finem interpretatur. Ut vero Eusebius conjunctissimam cum Trachone facit & deserto Bostreno adponit: ita Epiphanius nimis etiam in austrum Ituræos detraxit, dum communem cum mari mortuo illis litu finem posuit. Nec urbes Iturææ nominare possumus, quas fortasse non habuerunt, Arabum more, cum quibus Strabo conjunxit, vel in vicis habitantes, vel etiam in tabernaculis.

B A T A N E A seu B A S A N.

Quæ *Basan* olim regio a Mose aliisque sacris scriptoribus adpellata fuit, eam posteriores, consuetudo Syrorum more ὡς in ἡ converſo, vocaverunt *Bataneam*. Hoc præter loci convenientiam, si Josephus cum Mose ac Josua componatur; posteriores Targumistæ docent. Psalm. LXXVIII, 23. verba, *ex Basan reducam*, Chaldaeus tranſtulit מן בַּסָּן מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם *ex Batnan reducam.* Et Psalm. XXII, 12. *Basan* quidem מִן מַטְנָן *Matnan* redditur, quod nolum pravatam putare quasi בּ pro מ sit; quia priores Targumistæ *Basan* semper verterunt מִן מַטְנָן. Targum autem Hierosolymitanum Deuteronom. XXXIII, 14. הָאֵי אֵימָרֵינוּ מִן בֹּטְנַיָּא *avietes ex Botnaia*, id est *Basan, Batanæa*: & cap. XXXIII, 22. מִן בֹּטְנַיָּא *ex Botnaia*, ubi in Ebræo est *ex Basan.* Eusebius de Ebraicis Locis confirmat: Βασάν, ὡς Σαυλὶς Βασάν, ἢ ἑλὰβε φῶλὴ Μαριασῆ, κειμένη ἐν τῇ Γαλακίᾳ: αὕτη Βασανίτις, ἡ ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ. Hieronymus ita vertit: *Basan, super qua scribitur, & Og regem Basan Cecidit in sortem dimidia tribus Manasse in terra Galaad. Hæc est Basanitis, quæ vocatur Bataneæ deus.* Græci interpretes locis pluribus retinent Ebræam formam Βασάν, V. G. Deuteronom. IV, 43. ἐν τῇ Βασάν: 1 Reg. IV, 19. τῇ Βασάν: & II Reg. V, 11. ἐν γῇ Βασάν.

in terra *Basan*: sæpe tamen etiam *Basaniin* reddunt, Num. i, 4. ἡ Βασανίτις: Ezech. xxvii, 6. ἐν τῇ Βασανίτιδι: Josuæ xx, 8. & cap. xxi, 27. ἐν τῇ Βασανίτιδι, Michææ vii, 14. τῇ Βασανίτιδι. Josephus semper Βατανάϊαν *Bataneam* vocat locis supra in Trachonitide & Ituræa allegatis. Ptolemæus lib. v, cap. xv. quo de Syria agit, extremo: Βατανάϊας χώρας, ἥς ἀπ' ἀνατολῆς ἡ Σακκαία, καὶ τῆς ὑπὸ τὸ Ἀλσαδάμιον ὄρεος οἱ Τερχωνῖται Ἀραβίαι, *Batanea* regionis, a cuius orientali parte est *Saccea*: & hujus sub *Alfadamo* monte sunt *Trachonitæ Arabes*. Stephanus Βατανία & Βατὰνα utroque numero scripsit, dixitque συνοικίαν Συρίας, viciniam Syriae.

Hactenus de nomine: nunc positio declaranda & limites definiendi. Quum Israelitæ Chanaanem ingressuri essent, tota Transjordanica regio, a Moabitide seu Arabia usque ad Hermonem ac Libanum, bipartito in duo regna divisa erat, regnum Sihonis Amorrhæi, & regnum *Basan*, cui tum Og gigas præerat: illud australe erat, hoc septentrionale. Sihonis regnum a fluvio *Arnon* ac Moabitide proferebatur usque ad flumen *Jabok*, qui ab ortu oblique decurrens simul Ammonitas separabat: quod ex Numer. xxi, 24. & Deuteron. ii, 37. cap. iii, 16. luculentum est. Sihonis regnum Rubenitis Gaditisque cessit: *Basan* dimidia tribui Manasse. Adnexa huic erat pars Galaaditis montanæ & regio *Argob*, Deuteron. iii, 13. ut tamen præcipua & maxima regio esset *Basan*. Post captivitatem autem Babylo-nicam subdivisa fuit *Basan*, ut pars tantum *Batanea* sive *Basan* diceretur, pars *Trachonitis*, alia *Auranitis* sive *Ituræa*; quædam etiam *Gaulonitis*. Singularum partium fines proprios invenire non est jam humani ingenii ad divinandum illud, de quo tam pauca, aut nihil etiam est litteris memoriæque traditum. Josephus quidem has singulas regiones distinxit, non autem finivit limitibus. Libro xv, cap. xiii. Dedit, inquit, adhuc Augustus Herodi *χώραν*, τῇ τε Τερχωνίᾳ καὶ Βατανάϊᾳ καὶ Ἀβραβῖτι, regionem, *Trachonem* nempe, & *Bataneam*, & *Auraniti-αν*. Et in Herodis testamento lib. xvii, cap. x. τῇ τε Γαυλωνίτι καὶ Τερχωνίτι, καὶ Βατανάϊᾳ καὶ Παναίᾳ Φιλιππῷ, *Philippo* [legavit] *Gaulonitin* & *Trachonitin* & *Bataneam*, & *Pania-αίαν*.

Si quid conjectura licet, ita situm harum regionum determinamus: *Trachonitis* a septem-trione est, inde a Paneade, quam Herodes testamento nominatim etiam *Philippo* filio desti-navit una cum *Trachone*, *Batanea* & *Gaulonitide*, Josepho teste lib. xvii, cap. x. ad orientem versus in montibus & sub illis, & tandem cum ipso monte Hermon in meridiem paulo declinat & definit: continuatur autem illa flexio per *Ituræam* seu *Auranitin*: a meri-die & *Gaulonitis*, procurrens a lacu Genesaret in orientem, usque ad Arabiam, ut infra pro-feramus. Ab his inclusa est *Batanea* propria, ab aquilone *Trachonitin*, ab ortu *Ituræam*, a meridie *Gaulonitin* spectans: *Jordanem* ab occidente. *Gaulonitidem* regionem si negligis, nec separatam facis provinciam; *Basan* ab Hermone in extremam meridiem *Manassitidis* de-currat, i Paralip. v, 23.

Pars præcipua regni *Basan*, eaque major, dicta *ARGOB*, & ei videntur urbestribui, quæ totius regni *Basan* erant, sexaginta numero, munitæ omnes, Deuteronom. iii, 4. quod licet synecdochice dictum sit, tamen plurimas earum in regione *Argob* fuisse sitas, declarat: nam vere *Argob* pars regni *Basan* fuit, i Reg. iv, 13. nempe *tractus* vel *regio Argob*, quæ tota in *Basan* est. Fallunt igitur vulgares tabulæ, quibus *Argob* nomen urbis est, quam-quam non negam, in tanto numero civitatum *Basan*, quarum lx fuisse citatis locis refer-ri, unam etiam id nominis tulisse: probari tamen non potest, quia Scriptura *חבל ארגוב* *tractum*, regionem seu portionem *Argob* vocat. Targumistæ, Onkelos & Jonathan verterunt *חבל ארגוב* *portionem Trachonitidis*, quod minus placet, quia urbes præcipuas habebat *Argob*, quas, & tanto numero, asperæ *Trachonitidi*, cui speluncæ pro domibus erant, illam attribuere.

Ex sexaginta autem illis urbibus, Deuteron. iii, 4. & i Reg. iv, 13. quæ totius regni Basan fuerunt, paucissimæ nobis notæ sunt, quia nusquam sunt recensitæ omnes. *Haran* & *Argob* sunt dubia, ut diximus; ille mons, hæc regio potius quam oppidum. Jari gens tribus Manasse, occupavit Argob, & oppida de suo nomine vocavit *Havoth Jari*, Deuteron. iii, 14. quænam autem illa fuerint, minime notatum est. Nobah sive Noce, alius ex posteris Manasse, cepit *Chanath* sive *Chnath*; cujus nomen etiam mutatum voluit, Numer. xxxii, 42. sed prævaluit vetus *Canatha*, de qua ex Plinio & Ptolemæo dicturi sumus in Decapoli. Tertius possessor dimidiæ hujus tribus fuit Machir seu posterius ejus, quibus Moses dedit Galaaditin propriam, quam mox perlustrabimus. In australi limite Basan majoris erant *Salcha* & *Edrei*, quæ urbes nominantur Deuteron. iii, 10. e quibus *Edrei* regia fuit Ogi, Deuteron. i, 4. Josue xii, 4. xiii, 12. & limitanea, quia ad urbem illam proelium commissum est, quum adventanti Israeli rex Ogus obviam processisset, Numer. xxi, 33. & Deuteron. iii, 1. *Salcha* autem paullo fuit interior, quia eo usque Gaditæ habitaverunt, quorum etiam erat portio quædam in Basan, i Paralip. v, 11.

Fuit etiam alia regio Ogi, *Astaroth*, una cum *Edrei* Deuteron. i, 4. Josue xii, 4. cap. xiii, 12. quæ an eadem sit ac *Astaroth Karnaim* Genes. xiv, 5. in controversiam venit. Negat Eusebius cum interprete Hieronymo, cui prior *Astaroth* est antiqua crux Og, regis Basan, in qua habitaverunt gigantes: quæ postea cecidit in sortem tribus Manasse, *Batanea*, & sex millibus ab *Adar* (Adgā Eusebius) urbe Arabia separata est. Porro *Adar* a *Bostra* viginti quinque millibus distat. De altera vero sic idem tradidit: *Astaroth Karnaim* terra gigantum quondam in supercilio Sodomorum (ὡς τὸ ἐν Σοδομίῃς, Euseb.) quos interfecit Chodorlaomor. At nihil in sacra historia de illo Sodomorum supercilio, cu bene constat ratio, etsi in Basan illa urbs ac eadem, quæ *Astaroth* regis Ogi statuatur. Bonfrerius, ut conciliet, dicit, *Chodorlaomor* & reges socios vastando paullatim a septentrione in austrum processisse, atque adeo primò *Raphaim*, qui in *Batanea* erant regione, deinde *Zuzim*, qui eam regionem tenebant, quæ postea fuit *Ammonitarum*; deinde *Emim*, quæ eam, quæ postea *Moabitarum* fuit, occupavisse: inde ad *Chorraeos*, qui *Idumæam* australem possidebant, [& ad his proximos *Amalekitas*] processisse: ac tandem vicinos *Pentapolis* & adgressos. Eadem fere de gentium illarum sede *Raphaim*, *Zuzim*, *Emim*, Lightfootus Chorogr. in Luc. cap. i, sect. iii. Si ergo urbs una fuit, quæ cognomen *Karnaim* habuit & quæ nullum; sequitur, ut ex Eusebii relatione in Basan fuerit, & in ortum vergeret, quæ in finibus erat Arabiæ. Sin duæ *Astaroth* fuerunt, nihil tamen impedit, quo minus utraq in Basan fuerit, quemadmodum Hieronymus ibidem dixit: *Sunt hodieque duo castella Batanea hoc vocabulo* [in altera *Astaroth* hæc scripsit] *novem inter se millibus separata, inter Adaram & Abilam civitates*. Forte Talmudistarum *Caphar Karnaim* huc referri potest, quia in Decapoli situm, ut infra dicemus. Glossa Talmudica ad Succah fol. 2, 1. *Astheroth Karnaim* duos montes magnos interpretatur, quos inter sit vallis profundissima: ita magis regio fuerit quam oppidum, quemadmodum etiam Eusebius χόρα γιγάντων, Hieronymus, *terram gigantum*, non urbem vocitarunt. Bonfrerio autem urbs eadem videtur fuisse, quæ *Astharoth* Ogi, & quæ *Karnaim* cognominatur.

Fuit & in Basan *Saron*, i Paralip. v, 16. quæ quibusdam regio, aliis civitas, quod similius vero est, videtur. Dicuntur enim סַרְוֹן בְּרֵיזְרַק *suburbana Saronis*, Græcis τὰ περὶ τὴν Σαρὼν: sed quo loco aut plaga *Batanææ* fuerit, incertum est, nec ullo investigandum indicio. Nec certior sedes *Barhæ*, quam Josephus lib. xvii, cap. ii. tradit in *Batanea*: *Babolytio* quodam Herodis auspiciis condita, sed μικρὴ, *vix* fuit, nec vero exigua, sed

unde regioni toti multa commoda adlata sunt. Memorat etiam Latina versio Vitæ Josephi pag. 1002; at Græca ibi authentia non Bathyræm habet, sed *Εκβάτανα*, *Ecbatana*. Certior autem, quæ ab occasu Batanææ erat, *Selencia*, paludi Samachonitidi, per quam Jordanes transit, adposita. Josephus lib. iv Belli Judaici cap. i. *Σελιουκία πρὸς τῇ Σαμαχωνίτι λίμνῃ*, *Selencia ad lacum Semechomitarum sita*, in Batanæa videlicet ac trans Jordanem, de qua ibi regione agit. Meminit etiam in Vita pag. 1013. *Σελουκία καὶ Σωγανί, φύσει κόμῃς ἐχυρίσταις ἀποδύμενα τείχη*, *Selencia & Soganni, locis natura munitis, addidi mœnia*. Erant ex Agrippæ regno: tum vero defecerant.

G A U L A N I T I S.

Extrema pars terræ Basan, vergens in meridiem ac confinis Gaditidi, dicebatur *Gaulonitis* sive *Gaulanitis*, a diversa forma metropoleos, quæ vel *Gaulon* est vel *Golan*. Secundum Masoretas ubique est *גולן Golan*: Græci Deuteron. iv, 43. & i Paralip. vi, 71. *τὴν Γαυλάν*: at Josuæ xx, 8. & xxi, 27. *τὴν Γαυλάν*: Vulgatus Latinus in Deuteronomio *Golan*; in Josua *Gaulon*: Josephus, nisi mendum est, lib. iv Antiq. c. vii. *Γαυλαδημαῖν ἐν τῇ Βατανιᾷ*, *Gaulademane in Bataneade*. Ubique additur in *Basan* & *tribu Manasse*, quia olim nomine *Basan* omnes illæ regiones usque in montem Hermon comprehendebantur & quam posteriores ex nova divisione Gaulonitin adpellabant, priscis temporibus *Basan* erat sive pars illius australis. Hieronymus in Locis ex Eusebio: *Gaulon sive Golan* [*Γαυλάν ἢ Γαυλάν*] *in tribu Manasse civitas sacerdotalis & fugitivorum in regione Basanitiæ*. Sed & nunc *Gaulon* vocatur villa prægrandis in *Batanea*, ad cujus nomen & regio sortita vocabulum est.

Regionis mentio ac propria adpellatio apud Josephum est, sed inconstante scriptura. Lib. xvi Antiquitatum cap. x de Herodis testamento, quo filio Philippo *τὴν Γαυλανίτην*, [*scribe Γαυλανίτην*, ad formam sequentis vocis] & *Τραχωνίτην*, *Gaulonitin & Trachonitin* cum ceteris legavit. At lib. xviii, cap. vi. de morte Philippi: *ἡγεμόνους αὐτὸς τῆς Τραχωνιτιδὸς καὶ Γαυλανιτιδὸς*, *quum rexisset [annos xxxvii] Trachonitin & Gaulanitin*. Et in Vita sua pag. 1013. *ἀφίσταται τῷ βασιλείῳ καὶ ἡ Γαυλανίτις χώρα μέχρι κόμης Σολύμων*, *defecerat etiam ab rege [Agrippa] Gaulanitis regio usque ad vicum Solymam*. Dividebatur *Gaulanitis* in *Superiorem*, quo in ortum ad Arabiam recedebat; & *Inferiorem*, quæ fuit ad lacum Genesaret: Distinctionem hanc Josephus docet lib. ii Belli c. xiii. *Philippus*, inquit, *τῆς ταύτης ἰσθμῶς πηγῆς ἐν Παλαιᾷ πόλει κτίζει Καστείαν, καὶ τῇ κατὰ Γαυλανίτικῃ Ἰουδαίᾳ*, *ad Jordanis fontes urbem condidit Castream, & in inferiore Gaulanitica Juliadem*. Hæc *Julias Bethaida* est, ut paullo post demonstraturi sumus.

Superioris caput fuit ipsa *Gaulon* sive *Golan*, urbs non sacerdotalis, ut Eusebius trahebat: sed *Leviticæ & refugii*, Deuteron. iv, 43. Josuæ xx, 8. de qua pluribus supra. Erat præterea *Sogane* sive *Soganni*. Josephus lib. iv Belli ineunte seu cap. i. *Gamala ab Agrippa defecerat*, & *Σωγανί*, & *Σελιουκία*, & αἱ μὲν ἐκ Γαυλανιτιδὸς ἀμφοτέρω. τῷ γὰρ αἰῶνι καλεῖται Γαυλαῖα μέρος ἢ ἡ Σωγανί. τῷ κατὰ δὲ ἡ Γάμαλα, & *Sogane & Selencia*, & hæc quidem [*Gamala & Sogane*] *Gaulanitidis regionis ambæ: Sogane superioris partis, quæ Gaulana vocatur; inferioris autem Gamala*. Et in Vita sua pag. 1013. *Σελουκία δὲ καὶ Σωγανί, φύσει κόμῃς ἐχυρίσταις ἀποδύμενα τείχη*, *Selencia vero & Soganni, vicis natura munitis, addidi mœnia*. nam Josephi in Galilæa præfecturæ etiam pars trans lacum sita, quæ ab Romanis & Agrippa defecerat, adjecta erat.

In superiorem Gaulanitidem cecidit quoque *Capitolias* Ptolemæi, cujus non tam ex ipso

ipso situm, quam ex Antonini Itinerario licet cognoscere, quo inter Damascum & Scythopolim ita est locatum, ut non longe ab ipsa urbe Gaulon forsan fuerit. Itinerarii rationes hæ sunt :

<i>Damasco</i>	
<i>Aere</i>	M. P. XXXI.
<i>Neve</i>	M. P. XXX.
<i>Capitoliada</i>	M. P. XXXVI.
<i>Gadara</i>	M. P. XVI.
<i>Scythopolim</i>	M. P. XVI.

Ptolemæus in Cælesyria censet, ut omnia hujus tractus : sed eum longe ab Libano in astrum deducit seu continuat. Hujus oppidi videntur *Capitolienses* [sic legendum, non *Capitulenses*] Lege VIII Dig. de Censibus, qui *similes Cæsariensibus* in Palæstinæ coloni censentur. Sed non de Capitoliade illam legem esse, verum de Capitolina Aelia, egregie vir eminentissimus Henr. Noris de Epochis Syr. Dissertat. III. demonstravit. Capitoliadi autem nummum Severi cum L. Holstenio in Steph. vindicat inscriptum ΚΑΠΙΤΟΛΙΕΡΑC ΑΥ. id est, *Capitoliadis sacra & ἀντιστάμου* seu *libera*. Quo etiam inscriptio vetus pertinet a Grutero pag. 45, n. 13. vitiose expressa CAPITOLIA. DE, quæ una vox est, sic reddenda integritati :

L. DOMITIUS VALERIANVS
DOMO KAPITOLIAD E STIP. XVIII.

Hieroclis Notitia in Palæstina Secunda Capitoliadem recenset : atque sic etiam in Syrodo Calchedonensi act. IV. Vetus ejus nomen ignoratur.

Inferioris Gaulanitidis caput fuit *Gamala*, prope lacum sita contra Tarichæas Galilæe. Josephus lib. IV de Bello, c. I. Γάμλα πόλις Ταριχαιῶν ἀντικρυς ὑπὲρ τὴν λίμνην κυμένη, *Gamala urbs contra Taricheas supra lacum posita*. Erat φύσει δύσμαχος πόλις, *natura inhospugnabilis*, imposita monti, & præruptis circumdata vallibus, & qua pendebat a monte, maxime vergens in meridiem, munitionibus manufactis tuta erat. Ex qua parte καμειζομένη ἰοιχῶνα, *castra similis* adparebat : quæ ibidem Josephus notavit ; qui c. III seqq. difficilem ejus & ipsi Vespasiano periculofam expugnationem descripsit. Cujus urbis & pugnae etiam Suetonius meminit Tito c. IV. Ex *questura*, inquit, *honore legatus præpositus Taricheam & Gamalam, urbes validissimas Judææ, in potestatem redegit*. Plinius situm urbis Hegesippus lib. IV, cap. I. ostendit. *Exstinctis*, inquit, *Taricheis, maximæ ex parte Romani Galileis urbibus & finibus potiebantur, nisi quod Gaulanitidis regionis urbs Gamala contumacis populi alebat spiritus, locis nixa asperioribus*. Namque ea in monte est sita, dextra lævaque præruptis circumcisa rupibus ; ad summum artatur, a fronte abscinditur profundo hiatus, in posteriora aliquantum diffunditur. Ab ea quoque parte angustoque difficilique accessu, ut cæcæ simile iter iudices, ad urbem meatibus : a summo vertice collum in imum suum extendens, ut arcem tamquam caput præferat atque in sublimen erigat altitudinem, exilis a principio, & tamquam sinuato clivosis anfractibus solo, atque in profundum demissa. Dein quasi montem quemdam in cervicis medio attollens, cetera prærupta atque invia. Unde plerique a superioribus *Camalam* vocitatam putant, quod formam Cameli præferat ; sed corrupto veteri usu *Gamala* nomen urbi inhaesisse. Eadem de forma montis & inde orta origine nomen

Josephus tradit. lib. iv Belli, cap. 11. αὐτὸς εἰκάζειν καμὴλα τῷ σχῆμα, παρ' ἧς διόμασται, τὸ τραπὶν τῆς κλίσεως οὐκ ἔξακερβάντων τῶν ἐπιχωρίων. ut [mons] cameli figuram referat : unde nomen etiam auxit, quamquam indigenæ id accurate non exprimant. Incolæ vocantur Γαμαλιῆς, Γαμαλιῆς, quos Latine dicas *Gamalenses* : regio circumjecta Γαμαλατικὴ, *Gamalatica*, quæ Josephi lib. 111 de Bello, cap. 1v. distinguitur a Gaulanitide, ut inferior regio a superiore.

Altera, quæ cognita urbs est inferioris Gaulanitidis, fuit *Julias* sive *Julia*, in honorem *Juliae* Augusti filiae, a Philippo tetrarcha ornata, quum antea vicus esset *Bethsaida*. Plinius lib. v, cap. xv. dicit *lacum Genesaram amœnis circumseptum esse oppidis : ab oriente Juliae & Hippos*. Et Josephus lib. 11 de Bello, cap. xiii. *Condidit Philippus ad Jordanis fontem in Paneade Casaream*, καὶ τῇ κάτω Γαυλαντικῇ Ιουλιάδα, & in inferiore Gaulanitide *Juliadem*. Idem lib. xviii Antiquit. cap. 111. de eodem Philippo Paneadis conditore : καμὴν δὲ Βηθσαιδὰν πρὸς ἄκρην τῇ Γεννησαρίτῃ, πόλεως παρὰ τῶν ἀξίων τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ διαίμῃ, Ιουλίᾳ θυγατρὶ τῇ Κάισαρος ὁμώνυμοι ἐκάλεσε, vicum vero *Bethsaidam* ad lacum *Genesarin* suum, urbis augens specie & incolarum frequentia ac opibus, ab *Julia*, *Cæsaris* filia, nominari jussit *Juliadem*.

An vero hæc *Bethsaida* sit illa apostolorum patria toties in evangeliiis memorata, ex difficillimis quæstionibus est, quæ in sacra moveri geographia possunt. Contendit eandem esse doctissimus Lightfoot tam in Matth. xiv. quam in Chorographia in Marcum. Nititur autem maxime Josephi, quam modo demonstravimus, auctoritate, qui in Gaulanitica ad orientale latus seu litus Galilæi lacus *Bethsaidam* posuit, a Philippo mutatam in *Juliadem*. Quod vero ei regioni Josephus bello ultimo, cum Romanis gesto, præfuit, non potuit veram positionem ignorare. Contra omnibus tabulis terræ sanctæ, omniumque peregrinantium confessione seu opinione *Bethsaida* in Galilæa & in lacus litore occidentali est, ubi etiam nescio quæ rudera monachi Palæstinenfes peregrinis ostendunt. Huic sententiæ si trajectus & navigatio πέραν τῆς θαλάσσης, *trans mare* Galilææ, Joann. cap. vi, vers. 1. Marc. cap. ix, vers. 32. in solitudinem *Bethsaidæ*, Luc. ix, vers. 10. ad miraculum quinque panium, objicitur; respondent interpretes, non per mare, quam latum est, sed per sinum, inter *Tiberiadem* & *Bethsaidam* procurrentem, trajectum fuisse. Hi ipsi urgent etiam, si totum lacum navigaverint, non potuisse turbam πεζῇ, *pedibus* sequi, minus ἀπερχέσθαι, *prævenire*, Marc. vi, 33. atque hujus sententiæ etiam Biddulphus, gentilis Lightfooti, peregrinator αὐτόπτης est : cui ipse in Marcum Chorogr. ita respondet : Cave, vir dignissime, ne dnces tui, qui loca ista sub illis nominibus ostendunt, ubi imponant. Si ducem *Jesephum* sequi velis, docebit ille Antiquit. lib. xvi, cap. 111. *Philippum oppidum Bethsaidam restaurasse, eamque de nomine Juliae, filiae Cæsaris, vocasse Juliadam* : istamque *Julia* fuisse in τῇ κάτω Γαυλαντικῇ [in inferiore Gaulanitica, lib. 11 de Bello cap. xiii.] *Nec valet argumentum : Aliter non potuerunt cum pedibus sequi : Nam a Capernaumo & Tiberiade erat via tritissima per pontem Chammathæ in regionem Gadarenam, atque ita ad Bethsaidam*. Quæ latius persequitur Horis Talmudicis in Matt. xiv, 13.

Ex loco miraculi διαπεράσαντες, *trajicientes navigando* venerunt εἰς τὴν γῆν Γεννησαρίτ, *in regionem Genesaret*, Matth. xiv, 34. Marc. vi, 53. & in Capernaum, Joann. vi, 24, 25. Juvant hæc omnia sententiam Lightfootianam, eique adprime conciliari possunt : nec vero sublata est omnis dubitatio. Dicitur enim Joann. xii, 21. Βηθσαιδὰ τῆς Γαλιλαίας, *Bethsaida Galilææ* : at Josephi *Julias Bethsaida* fuit trans lacum in Gaulanitide. Deinde, sic iter pedestre populi per pontem Chammathæ nimis longum fuisset, ut non potuerit turba ἀπελθεῖν, *prævenire*, navigantes. Adhæc mireris, quum *Tiberias* novo & Romano nomine adpelletur, cur *Bethsaida* nusquam in Evangeliiis dicatur *Julias*, quod vero nomen superstitè Augusto acceperat.

Sed his quoque videor mihi audire, quæ Lightfootus, qui hæc præterit argumenta, fuisset fortassis responsurus: nam in Chorographia Lucæ cap. v. etiam Peræam *Galilee* nomen habuisse contendit, quamquam non satis certis rationibus, e quibus validior ceteris videtur, quod *Judas* ille *Galileus* Actor. v, 37. ab Josepho lib. xviii, cap. 1. dicatur Γαλιλαῖος αἰὲρ ἐκ πόλεως ὀνόματι Γαριλά, *Gaulanites* homo, *Gamala* ortus civitate: nisi forte patria fuit Gamalensis; habitatione autem aut conversatione Galilæus. Deinde diceret forsan, incertum esse, an Tiberias aliquod oppidum ante Herodem fuerit, aut si olim fuisset, an loco nomen conservatum fuerit: in iis autem oppidis, quæ splendidius ornata sint ac dedicata, vetus plerumque nomen Judæis in usu mansisse, quod ex Scythopoli, Diospoli, & Diocæsarea, urbibus supra explicatis, observare liceat. De itinere supra ipse exposuit.

Quamquam vero hæc speciosa dictu sint, ac argumentis nitantur non contemnendis, etiam in tabula nostra exprimamus; tamen non diffitemur, trepide nos ita censere, nec persuaderi adhuc nobis potuisse, in Peræa etiam Galilæam esse. Itaque formulis illis, *Bethsaida τῆς Γαλιλαίας*, Joann. xii, 21. πηρὶ & προῦλθον Marc. vi, 33. item Apostolos, *Bethsaida ὁ τόπος, Galileos* fuisse, nescio an satisfactum ab ullo fuerit: contra movent etiam illæ, *πῆρὶ τῆς θαλάσσης*, Joann. vi, 1. & in reditu, *διαπρυγάντες*, Matth. xii, 34. Marc. vi, 53. Adeo incerta hæc sunt circa mare Galilææ sive lacum Genesaret. Videant peregrinantes, quæ figura ejus lacus sit, & an tantos sinus habeat, ut verba *πῆρὶ τῆς θαλάσσης* & *διαπρυγάντες* de illis usurpare liceat: quamvis & ipse Lightfootus ejus generis sinum inter Bethsaidam & solitudinem, ab illa denominatam, posuerit. Dubios autem reddit ignota marium lacuumque figura & terminatio, quam nemo adhuc, in oriente præsertim, accurate satis delineavit.

Hæc certiora Gaulanitidis: cetera ejus definiri non possunt, nec limes australis determinari. Crederem lacui propinqua & vicina Bethsaidæ fuisse ejusdem regionis, nisi Hippon Josephus & Gadara distinguat a Gaulanitide. Libro ii enim de Bello cap. xxxiii. ἵππων inquit Γαδιάρους, καὶ ἵππων, καὶ τῇ Γαυλανιτίδι ἀπὸ τῆς ὀπίσθου, *deinde irruerant in Gadara & Hippon, & in Gaulanitim*. Gadara autem & Hippos sunt omnino Decapoleos, & in illa etiam a nobis describuntur. Circumjecta alia in Galaaditide exponemus: quamvis neutrobi certos limites per paucitatem litterarum hujus argumenti invenire nobis liceat.

G A L A A D I T I S.

Galaaditis sive Gileaditis, regio est trans Jordanem, quæ a monte *Gilead* seu *Galaad* nomen habet; mons autem ab aggere lapidum, quem Jacob & Laban in illo construxerant standi fœderis causa, quod ibi inter se percusserant. Vide historiam Genes. xxxi. Ab uno monte omnis ille tractus montanus, qui inter Jordanem & Arabiam medius est, *Galaad* adpètur, & aliquando etiam tota regio, quæ trans Jordanem est, tam campestris quam montana. Hieronymus in Ezech. xlvii, 18. *Galaad est mons Libani collibus copulatus, cecidit in sortem Ruben & Gad & dimidia tribus Manasse; & est a tergo Phœnices & Arabia: ad quem montem pervenit de Carris profectus Jacob, & comprehensus est a Laban*. Vides a Libano per Manasse & Gad ad Ruben, accolam Moabitarum, montem Galaad deduci, & nihilominus singularem montem, quo Laban congressus cum Jacobo est, eodem nomine adpellari. In tribu Ruben ita quidem mentio hujus montis, tamen non nulla: frequentior autem in Gad & dimidia Manasse. Deuteron. iii, 12, 13. *Terram possedimus tempore illo ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, usque ad mediam partem montis Galaad: & civitates illius & de Ruben & Gad. Reliquam autem partem Galaad, & omnem Basan regni Og, tradidit mea*

tribui Manasse. Et Josuæ xii, 2 & 5. montis Galaad pars media in regno Sehonis, pars altera in regno Ogi Batanæi fuisse dicitur. Josephus autem lib. iv Antiquit. cap. v. ὧς ἡ τῆς Γαλαδίας καὶ Γαυλαντίδος βασιλεὺς, *Oges rex Galadene & Gaulanitidis* dicens, arctius fines Galadenæ constringit & in regno quidem Og ponit, diversam autem a Gaulanitide facit: quo viam nobis paravit, qua veniamus in *Galaaditin Propriam*, toties in sacris scripturis, etiam historiis aliis memoratam.

Hanc ergo, quæ proprie *Galaad* vel *Gilead* vocatur, regionem nunc ingredimur, & quantum ex obscura antiquitate interpretari licet, explicamus. Nomen Ebræo codice est *Gilead*; quod Septuaginta & Vulgatus reddiderunt *Γαλαὰδ*, *Galaad*. Josephus gemina forma regionem hanc significat, *Galaaditis* & *Galadene*. Lib. xii Antiquit. cap. xi. εἰς τὴν Γαλααδίτιν, *in Galaaditin*: atque ita etiam lxx Græci i Samuel. xxxi, ii. & ii Sam. ii, 4. Jabes urbem τῆς Γαλααδίτιδος dixerunt: auctor libri i Maccab. cap. v, 17. περιεσώμεθα εἰς τὴν Γαλααδίτιν, *ibimus in Galaaditin*: quæ formā etiam contractior in libris Josephi est *Γαλαδίτις*, *Galaditis*: Antiquit. v, cap. ii. & lib. vi extremo. Et aliter, ἡ Γαλααδίτις, *in Galadica* regione lib. viii, cap. ix. Et iterum aliter lib. iv Antiquit. cap. v verbis modo adlatis ὡς τῆς Γαλαδίας καὶ Γαυλαντίδος βασιλεὺς, *rex Galadene* (scribe *Galadene*, *Γαλαδηνός*, ut mox in gentile) & *Gaulanitidis*; a qua forma gentile est *Γαλαδηνός*, *Galadenus*. Eodem enim libro, cap. vii regionem ita descripsit, ἡ Γαλαδηνῶν γῆ, *terra Galadenorum*. Polybius lib. v, cap. lxxvi. contracta forma εἰς τὴν Γαλάτιν, *in Galatin* seu *Galatidem*; quod videtur pro *Γαλαδίτιν*, *Galaaditin* esse. Agit enim de Pella & Gadaris, ut aliam Galatin non possit notare, quam nostram Galaaditin propriam, quæ circa Jabocum flumen & a tergo habet Ammonidem.

Caput hujus regionis fuit *Ramoth* cum cognomento in *Galaad* sive *Gilead*. Græci variant, Deuteron. iv, 43. & Josuæ xx, 8. ἡ Ραμὼθ ἐν Γαλααδ: sed i Reg. xx, 3, 4, 15. Ραμμαθ Γαλαὰδ, *Remmath Galaad*. Magis Josephus discrepat, aut potius corruptus est, lib. iv Antiquit. cap. vii. substituens Ἀρίμασι, *Arimanum*, vocabulum sine dubio depravatum: & lib. viii, cap. ix. Ἀράματα, *Aramatha*. Urbs refugii fuit in tribu Gad, ut dictis locis Deuteronomii & Josuæ traditum est. Occupata postea ab Syris, quibus Ahab rex Israelis cum Josaphato Judæ rege frustra ereptum profectus est; etiam vitam in bello isto amisit. Hieronymus in Locis: *Ramoth in tribu Gad civitas sacerdotalis & fugitivorum in terra Galaadide*. Nunc autem est vicus in quinto decimo milliario Philadelphe contra occidentem. sic legendum, non orientem, quod editum est: quia πρὸς δυσμὰς Eusebius præscripserat: & res ipsa docet. Ramoth enim in terra Israelis fuit: Philadelphia, quæ Rabbath est, in Ammonide. Deinde addit Hieronymus cum Eusebio: *Ramoth Galaad vlla trans Jordanem juxta fluvium Jaboch*: quasi alia sit a superiore, quæ tamen una est eademque, licet Eusebius superiorem Ραμὼθ, hanc Ριμμὼθ vocet, cui Græci interpretes imposuerunt, qui in Deuteronomio & Josua Ραμὼθ; in ceteris libris tam Ριμμὼθ, *Remmath*, ut i Reg. xxi sæpe, quam Ραμὼθ, *Ramoth*, i Reg. ix, i, 4, 14. utrobique cum regionis cognomine in *Galaad*.

Altera urbs, quæ cum cognomento Galaad frequenter vocitatur, est *Jabes*: Græcis εἰς τὴν Γαλαὰδ, *Jabes Galaad*, ut Vulgatus etiam scripsit Judic. xxxi, 8, 10, 12. aut Ἰαβὶς τῆς Γαλααδίτιδος, *Jabes Galaaditis*, i Samuel. xxxi, ii. & ii Samuel. ii, 4. Fatum civitatis in causa Benjaminica descriptum est, dicto Judicum libro extremo. Ab Ammonitis obsessam liberavit Saul, i Samuel. xi. cujus beneficii memores & regis & filii cadavera, a Philistæis ignominiose suspensa, ad sepulturem rapuerunt, i Samuel. extremo. Josephus lib. v. Antiq. cap. ii. Ἰαβὶς τῆς Γαλααδίτιδος, *Jabism Galaditis* vocat: sed libro vi extremo τῆς ἐν Ἰαβισσῇ πόλεως τῆς Γαλααδίτιδος, *qui in Jabissa Galaditis urbe habitant*. Hieronymus ex Eusebio: *Jabis Galaad*:

et hanc oppugnaverunt filii Israel. Nunc autem est vicus trans Jordanem in sexto milliaro civitatis Pella super montem excubitus Gerasam. Quod dicit super montem, ad situm Jabis referendum est, quia Eusebius, ἐπὶ τῷ ὄρει παρὰ, puta λόγῳ, vicus in monte situs. Tertia vocis autem Jabis scripsit Hieronymus, Ἰαβίς, Eusebius sicut Septuaginta: at Vulgatus Latinus semper Jabis cum Ebraeo.

Et patria Elize prophete fuit in regione Galaad, isque 1 Reg. xvii incunte dicitur תְּשִׁבָּה Thibitha ex habitatoribus Gilead: ubi Græci interpretes, ἐν Θερσαίῳ τῆς Γαλααδ, qui ex Thesbon regionis Galaad. Et Josephus lib. viii, cap. vii. de eodem: ἐν πόλει Θερσαίῳ τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, ex urbe Thesbona regionis Galaaditidis. Targum dicto loco 1 Reg. xvii, תְּשִׁבָּה תְּשִׁבָּה תְּשִׁבָּה qui ex Thesab, ex habitatoribus Gilead. Atque ita etiam Kimchi in hunc locum, תְּשִׁבָּה תְּשִׁבָּה תְּשִׁבָּה ex urbe, cujus nomen est Thesab. At secundum Locorum scriptores, Eusebium & Hieronymum, vocabulum urbis est Θερσαί, Thesba, quod proprius Ebraeo תְּשִׁבָּה Thibitha. nam sic Hieronymus: Thibitha, unde ortus est Elias propheta Thibites. Plura non addit, ut de situ nihil certi habeamus, neque de tribu hujus prophete, fueritne ex Gad, an ex dimidia Manasse. Adrichomius in Gad posuit solum patrum; Bonfrerius in Manasse. Vocabulum videtur mutatum esse cum tempore.

Priori Maccabæorum libro cap. v, 26 & 36. plura nominantur Galaaditis oppida, sed peræque ignota, Casban, quod semel Καρκαρ, iterum Καρφαῖ Græce scriptum est: & Bofor, alia ab urbe Rubenitica, quæ antea expugnata fuerat, commate 28; at comm. 36 dicitur altera Bofor cum aliis capta oppidis: Μαγέθ, Græce Μαγιά, utroque versu 26 & 36. Sed de his nihil habemus præter nomina. Carnaim autem v. 26. est Astheroth Carnaim in Basan, de qua supra diximus. nam per Manasse & Basan quoque montes Gilead procurrebat. Eodem capite, versu 13 memorantur loca Tabin, ἐν τοῖς Τασβίῳ, iidem in Galaad, quæ creditis viris videntur esse terra Tab, quam Jephthe, pulsus a suis, incoluit, Judic. xi, 33, quæ si non pars Galaaditidis fuit, a qua ibidem discerni videtur; tamen ad fines illius & proximo fuit, quod contextus ille demonstrat.

Polybius etiam urbem Ἀβέλα in Galaaditide numerat cum aliis. Lib. v, cap. lxi. παραστῆναι ἐν Γαλααδί, πόλιν γόνιμην Ἀβέλαν, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ παρεβουλεύοντο, in Galaaditide veniens, Abela in potestatem redegit, & qui in auxilium illorum erant. Haud dubie est Abel vinearum, Judic. xi, 33. in finibus Ammonitarum, quibus Eusebius & Hieronymus tribunt Abel Vinearum, inquit hic, ubi dimicavit Jephthe in terra filiorum Ammon. nam & usque in præsentem diem in septimo lapide Philadelphia villa Abela cernitur vineis confusa. Alia quoque civitas, nomine Abela, vni fertilis in duodecimo a Gaderis milliaro contra orientalem plagam. Græcorum interpretum libri variant: quorundam est Ἀβελ ἀμπιλάων: alii Ebraeorum nomen (אֶבֶל סִיחִי) Ἐβὲλ χαρμὴ, retinent.

Eodem bello Ammonitico dicitur Jephthe, ut ad arma convocaret, pertransiisse Galaad, & Manasse, ac מִצְפֹּה גִּלְעָד Mizpeh Gilead, Vulgatus, Maspha quoque Galaad, Judic. xi, 29. Jonathan transfudit מִצְפֹּה גִּלְעָד quasi adpellativum esset; quemadmodum Græci vocant τὸν ὄρειον Γαλααδ, speculam Galaad: quæ videtur altissima pars Galaaditidis fuisse, quæ montanus hic tractus Hermoni vel Libano conjungitur. Quæ portio etiam Josuæ xi, 3. מִצְפֹּה מִצְפֹּה sub Hermone monte adpellatur: seu ut Vulgatus vertit, ad radices Hermon in terra Maspha.

D E C A P O L I S.

Decapolitanus tractus totus fere dimidiæ tribus Manasse trans Jordanem fuit, sola Scythopolis excepta, quæ cis annem fuit, agrum tamen habens etiam trans eundem. Hanc regio

nem Borcardus & Adrichomius in Galilæa censent, in tribu Naphthali; forte verbis Marci VII, 31. inducti, egressum Jesum in τῶν ὁρίων Τύρου καὶ Σιδῶνος, ex finibus Tyri & Sidonis, venisse ad mare Galilæe, ἀπὸ μέσων τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως, per medios fines Decapoleos. Hic putant non alia ad mare illud a Tyro & Sidone transiri nisi per Galilæam. At non attendunt hi auctores, quousque τὰ ὅρια, fines territorii illarum civitatum prolata fuerint. Non a portis Tyri egressus est Servator, sed ἐκ ὁρίων, ex finibus, qui ad Paneadem ferme in ortum, & longe juxta mare in meridiem extendebantur. A finibus ergo, qui ortum spectabant, egressus per transfuminali regionem, Trachonitidis oram ac per Batanzam ad mare venit Galilæe. Divisa enim Decapolis a Galilæa fuit, quod ex Matth. IV extremo non obscure intelligitur; ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως, id est ex utraque regione, tam illa, quæ trans Jordanem est, quam quæ citra eundem. Deinde urbes etiam, de quibus certo constat in Decapoli illa fuisse, omnes, præter Scythopolim, trans Jordanem positæ fuerunt. Quod de singulis demonstrabimus.

Decapolis, ut nomen fert, decem urbes complexa est, sed præcipuas, non exclusas, quæ interjacebant, oppidulis: quemadmodum Pentapolis non unius regionis a quinque primariis civitatibus dicta fuit. Nulla ejus mentio sub primo templo, quo tempore Israeliticæ omnes illæ civitates fuerunt. A Babylonia autem captivitate ab ethnicis sunt occupatæ, nec reduci ad Judæorum ritus ab Hasmonæis potuerunt. Herodes autem, & Philippus & Agrippa profanas cærimonias tolerarunt. Quod ergo in terra Israelis sitæ erant, ab ethnicis autem habitatæ post Babyloniæ captivitatem; videntur inde, tamquam ritibus ab Judaicis civitatibus separatæ, nomen Decapoleos sortitæ. Interjecta erant oppida & vici Judaicæ religionis, quibus a Christo & apostolis est salus adnuntiata, quum ἀπὸ μέσων τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως, per medios fines Decapoleos iter fecerunt.

Plinius lib. V, cap. XVIII. de Decapoli ita scripsit: *Et hætenus Judæa est. Jungitur ei latere Syria Decapolitana regio, a numero oppidorum, in quo non omnes eadem observant. Plurimum tamen Damascus ex epoto riguis annæ Chrysorrhoea fertilem: Philadelphiam, Raphanem, omnia in Arabiam recedentia. Scythopolin (antea Nysam a Libero patre, sepulta nutritrice ibi) Scythis deductis. Gadara, Hieromiace præfluente, & jam dictum Hippon: Dion, Pellam, aquas divitem: Galasam, Canatham. Intercursant cinguntque has urbes tetrarchie, regionem instar singula, & in regna contribuantur.* Recte observavit, non omnes eadem in hoc numero oppidorum tenere: quo ipso & nobis dissentienti licentiam concessit. Displicet Damascus huc, Raphanam & Philadelphiam referri, quæ extra sortem terræ Israelis erant: in quo & Lightfootum nobis consentientem habemus. In ceteris cum Plinio facile convenimus. De Scythopoli supra cis Jordanem, ubi sita est, diximus, de qua Josephus lib. III de Bello, cap. XXXI. tradit, esse μεγίστην τῆς Δεκαπόλεως, maximam inter Decapolitanas. Et ex hac, quæ ethnici juris fuit, quod passim testantur Talmudistæ, judicare licet etiam de ceteris. Fuit in Israelis terra & ab Israelitis sub nomine Bethsan ante captivitatem possessa: post illam recuperari, ac ethnicis, qui occupaverant, eripi non potuit. Quod fatentur Judæi in Talmud Hierosol. in Demai cap. 1, hal. 3. interprete Lightfooto: *Israhela erant paria Bethseani, quam subjugarunt Israelitæ adscendentes ex Aegypto: ac non subjugarunt adscendentes e Babylone.*

Urbs Gadara ejusdem fuit rationis, sita ἀντιπέραν τῆς Γαλιλαίας, ex opposito Galilæe, id est trans Jordanem. Josephus lib. IV Belli, cap. XXV. ἰδόντων ἐπὶ τὰ Γάδαρα μητρόπολιν τῆς Περæας κατεργασίας, quam venissent Gadara, metropolim Perææ validam. De munimentis etiam Polybius testatur lib. V, cap. LXXI. καταλιπομένων δ' ἐπὶ τῶν Γαδάρων, ἃ δοκῶ τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὄχρηται. διαφικῶν, Restabant adhuc Gadara, locus præ ceteris illius tractus eximie munitus. Stephanus

nus gemina tradit Gadara, unam Coeleſyriæ, alteram Palæſtinæ urbem. Clariffimus Bekelius priorem interpretatur Gazara circa Joppen; alteram dat Perææ trans Jordanem. Næ una utrobique intelligenda & quidem noſtra; malim inverti interpretationem, & noſtram Coeleſyriæ vindicari, cui & Ptolemæus tribuit, qui Γάδωρ. *Gadara* prave ſcripſit; & ipſe Joſephus in Vita pag. 1030. αἱ πόλεις τῶν τῆς Συρίας δέκα πόλεων, *primates Syria decem urbium*, quia illa regio Syro-Macedonibus, quoad illorum regnum ſtetit, ſubjecta fuit, & in Coeleſyria, quidquid ſub Libano & Hermone erat, cenſebatur. Altera, quam Palæſtinæ adnumerat, utrum Gazar ſive Gazara ſit, quippe quæ Straboni quoque Γάδωρ, *Gadara* eſt, in illo loco diſputavimus, quæ æque Palæſtinæ dici poteſt, ut *Cæſaream Palæſtinæ* dicimus. Fuiſſe autem *Gadara* in Decapoli, ex jam producto Joſephi loco conſtat, ubi *πρῶται τῶν δέκα πόλεων* Juſtum Tiberienſem accuſant propter incenſos vicos, qui vero Hippenorum & Gadarenorum præcipue fuerunt, uti ex pag. 1001. ejusdem Vitæ clarum eſt. Everſam urbem ab Judæis Pompejus in gratiam liberti ſui Demetrii Gadarenſis, teſte Joſepho lib. 1 Belli, cap. v. inſtauravit. Memores beneficii Gadarenſes nummos cuderunt, ut ſuperius cum Elagabali & Gordiani imaginibus, in poſtica ſcriptos ΠΟΜΠ. ΓΑΔΑΡΕΩΝ, id eſt *Pompejanorum Gadarenſium*. Aliis nummis Neronis, Marci & Lucii Antoninorum ſolum ΓΑΔΑΡΕΩΝ. Poſt mortem Herodis Auguſtus Gadaram Syriæ provinciæ contribuit, quod idem Joſephus tradit lib. 11, cap. 1x. Diſtat urbs Gadara a Tiberiade ſexaginta ſtadiis: ab Hippo, triginta, Joſepho auctore in Vita ſua p. 1025. unde de vero ſitu judicari poteſt. Vocabulum ipſum utriuſque numeri eſt, plerumque plurale, ut vidimus, etiam Latine Plinius tamen etiam ſingulari jam dicto lib. 11 Joſephi cap. 1x. de Pompejo: ἀνακτίσας ἡ Γάδωρ ὅτι Ἰουδαίων κατεστράφη, *inſtauravit & Gadaram ab Judæis everſam*. Gentile varium, Γάδωρ, Γαδαρείς, Γαδαρῆς, *Gadarenſis, Gadarita & Gadarenus*. Joſephus lib. 111 de Belli cap. 1x. τῇ πόλει Γαδαρίων ἐπιλθὼν, *urbi Gadarenſium ſuperveniens Pompejus*, ſed hæc propter itineris rationem de Gadara ad Joppen potius, quæ Gazer eſt, quam de noſtra interpretandæ ſunt, de qua paullo ante dictum eſt ex Stephano. Nec vero propterea noſter numerus triarum formarum gentilis nominis vacillat, ſed, præter nummos jam monſtratos, de eodem Pompeji liberto, quem ſupra vidimus Γαδαρίων, *Gadaritam* cognominari a patria, idem Joſephus lib. 111, cap. viii. αἰτ. Δημετρίῳ χαρίζομαι τῇ Γαδαρί, *Demetrio gratificans Gadarenſi*. Denique lib. 1 Belli, cap. v. itidem de liberto illo, Γαδαρίῳ τῷ χαρίζομαι, *Gadarita eundem gratificans*. Et in Vita p. 1001. Γαδαρῶν πόλιν, *Gadarenorum vicum*: quæ forma & in ſacris libris eſt, Marci v, 1. Lucæ viii, 26, 37. De fluvio adluente nominatim Plinius dicto loco: *Gadara, Hieronymiæ præfluente*. Nuſquam alibi ejus mentio. Lightfooto videtur *Jarmoch* Talmudiſtarum eſſe. Tabulæ, quæ illum exhibent, in lacum Genefaret decunt. Aquas calidas Gadaræ eidem laudato viro ſunt ipſæ Tiberienſes: Hieronymo autem videntur diverſæ eſſe. *Gadara*, inquit, *urbs trans Jordanem contra Scythopolim & Tiberiadem ad orientalem plagam ſua in monte, ad cujus radices aque calide erumpunt, balneis diſpoſitis*. Et in *Acemath* idem: *Eſt & alia villa in vicina Gadara nomine Amatha, ubi aquæ erumpunt*.

Hippos plerumque cum Gadaris conjungitur apud Joſephum, quia proximum oppidum triginta ſtadiis ab iis remotum, ut mox ex Joſephi Vita probabimus. Græce ἵππος. Ptolemæo in Coele-Syria, in qua omnes Decapolitanas cenſet. Plinius dicto loco, jam dictæ *Hippon*, quaſi neutro genere. Situm oſtendit Joſephus in Vita p. 1025. ubi de Tiberiade dicit, ἀπὸς ἵππου μὴ εἰς τὰς τελευτάς, Γαδαρῶν δὲ ἐξ ἀρχῆς, *diſtare ab Hippo triginta ſtadiis ſexaginta vero a Gadaris*. Prope ergo ripam Jordanis, lacu egredientis, oportet fuiſſe. In Decapoli fuiſſe, eodem argumento, quo ſupra in Gadaris uſi ſumus, demonſtratur.

stus Tiberienſis Γαδαραίων καὶ Ἰππηῶν κάμους, *Gadarenorum & Hippenorum vicos* exuſſerat, Joſeph. Vita p. 1001, quam ob cauſſam πρῶτοι τῶν δέκα πόλεων, *primaries Decapolitanæ* apud Pompejum accuſant, ibidem pag. 1030. Ex eo etiam manuſcriptum eſt, quia repleta erat gentilibus, quibus admixti Judæi fuerunt, ut in aliis quoque Decapolitanis. Nam Talmud Hieroſol. Roſch Haſchanah f. 54, 4. *Si prodeant ambo teſtes e civitate, cujus major pars conſtat e gentilibus, ſicut Suſſa, cetera. Suſſa*, סוּסָה Ebræum urbis nomen eſt, quia סוס ἵππος, *equus* eſt. Vid. Lightf. Chorogr. Matth. cap. LXXVII. Ad ſitum etiam pertinet, quod navigio ex Galilæa petebatur. Joſephus Vita p. 1010. μέλαπεμφάμοιός τε τῶνδε, καὶ οὐκ αὐτοῖς ἑμβάς ἐπὶ τὴν μυθολογίαν τῶν Ἰππηῶν διακρίσσει, *accitum navigium inſcendens cum eis, trajecti in Hippenorum conſuetudine*. In ſancto codice nulla ejus facta eſt mentio: Stephanus autem chorographus: ἵππος, ἔστι καὶ Παλαιστίνη, *Hippus, eſt etiam Palæſtina oppidum*.

Dium ſequitur apud Plinium, ſive *Dion* Græca forma; qua & Ptolemæo Δῖον eſt in Cava Syria inter Pellam & Gadara. Chorographus cum Pella confundit, & Pellam putat Dion eſſe. Septima enim hujus nominis eſt ipſi Δῖον καὶ τῆς Συρίας, κτίσματα Ἀλεξάνδρου, ἢ καὶ Πέλλα, *Dium Cave Syria, opus Alexandri, qua & Pella dicitur*. Sed fallit Stephanus, aut qui excerptit illum. Nam omnes alii diſtinguunt, & pro diverſis oppidis habent. Plinius dicto loco: *Hippon, Dion, Pellam*. Ptolemæus, Πέλλα, Δῖον, Γάδαρα, ſingula ſuis numeris invicem diſtincta: & Joſephus lib. XIV, cap. VII. Πέλλα καὶ Δῖον, *Pellam & Dium* habitatoribus ſuis Pompejus reſtituit. Adde lib. XIII, c. XXIII. ubi etiam ſunt diſtinctæ urbes. Ptolemæus vicinum Gadaris ſtatuit, utrique eandem adſignans latitudinem. Sed turbati nimis ſunt Ptolemæi numeri in Palæſtina & Cœleſyria, ut nihil inde certi definiri poſſit; nec aliunde hujus loci conſtat poſitio.

Huc *Pellam* Plinius facit proximam, *aquis divitem*, quibus æque, ut nomine, Macedoniæ Pellam, Alexandri patriam, æmulabatur: condita, vel exornata, Macedonibus Syriæ dominis, cujus gentis etiam habitatores ejus erant. Alexander enim Jannæus, quum cœpiſſet urbem, ταύτην κατέσκαψεν, καὶ ὑποχράνεται τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων, καὶ μεταβαλεῖσθαι, *eam diruit, quod incolæ recuſarent Judæorum ritus recipere*, quod Joſephus refert lib. XIII, cap. XXIII. Si Stephano credimus, vetus ejus nomen Βῦτις, *Butis* fuit. Polybius lib. V, cap. LXX de Antiocho: καὶ προάγων παράλαβε καὶ Καμὺν καὶ Γεφεοῦν, & *progreſſus* [ab Itabyrio trans Jordanem, Arabiam verſus] *Pellam, Camium & Gephrium in viam cepit*. Hieronymus cum Eufebio in *Aſiroth & Jabis Galaad* aliquid de ſitu tradunt, eſſe *Jabis prægrandem villam a civitate Pella ſex millibus diſtanti pergentibus Geraſim*: ſed neutro loco addunt, in quam plagam, orientem an ſeptemtrionem: quo ſic ut dubia poſitio maneat, præſertim quod nec certiffima ipſius eſt Geraſæ, de qua proxime dicturi ſumus. Si fides Ptolemæicis numeris eſſet, confici res facile poſſet. Sed nimis hic diſcrepant Latini a Græcis, etiam ſaniores illis videntur, ut pote Agathodæmonis Tabula adprobatæ. His ergo ſi ſtare licet, Geraſa a Pella xxxv millibus in ortum recedit, quinque autem ab eadem in ſeptemtrionem inclinat. Hæc eſt illa civitas, in eam ex Judæa Chriſtiani, quum excidium urbis inſtaret, divinitus moniti refugiebant. Eufebius Hiſt. eccleſ. lib. III, c. V. τῷ λαῷ τῆς ἐν Ἱεροſολύμοις ἐκκληſίας κατὰ τινὰ χρόνον προτὶ τοῦτο τοῦ αἵματος τῆς πόλεως, καὶ τινὰ τῆς Περæας πόλιν οἰκῆν κεκελευσμένοι. Πέλλαν αὐτὴν ὀνομαζουσιν. id eſt, *populus eccleſiæ Hieroſolymitanæ oraculo ante bellum juſſus eſt migrare ex urbe, & quamdam Perææ urbem habitare, quam Pellam nominant*. Inde Episcopalis urbs facta Palæſtinæ Secundæ, cujus episcopus ſubſcripſit concilio Chalcedonenſi. Fuiſſe autem in Decapoli & hanc urbem, præter Plinium etiam Epiphanius hæreſ. xxx, ſect. II. tradidit, Chriſt.

Stephanos dicens *μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἄλωσιν κατείκησαν τὸ πλεονὲς Πέλλῃ τινὶ πόλει καλυμένη τῆς Δεκαπόλεως, post excidium Hierosolymorum frequentes habitasse in Decapoleos urbe, quae Pella vocatur.*

In Decapoli fuit etiam *Canatha*. Plinius lib. v, cap. xviii. *Pellam aquis divitem, Galasam, Canatham*, postremas in illa regione observat. In Manassitide extrema ad orientem fuit, ideoque Arabiae postmodum adjudicata. Numer. xxxii ult. *Nobe quoque perrexit, & apprehendit Chanath cum viculis suis, vocavitque eam ex nomine suo Nobe.* Sic vetus interpres vulgata editione. Septuaginta Græci, ἔλαβε τὴν Καιάθ καὶ τὰς κάμους αὐτῆς, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς Ναβὰθ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ebræus dixit nomen urbis נַבְּרִי לְנָאֶת; & ejus qui cepit, *Nobach*: quod nomen ipsum נָבַי ei [urbi, non κάμους five viculis] imposuit. Mansit tamen vetus nomen etiam inter Judæos. Josephus libro i de Bello, cap. xiv. συναθροισθέντες εἰς Κανάθα τῆς Κοίλης Συρίας, congregati ad *Canatha*, urbem Cæli Syriae: & paucis interjectis: τὰς ἐκ τῶν Καιάθων, *Canathenses*. Sic more Græcorum plurali numero adpellat, quam Plinius singulari dixit *Canatham*. Hieronymus de Locis: *Canath vicus Arabiae, qui nunc Cannatha* [Eusebius Καιάθ N. simplici] *dicitur, quam nunc cepisset Nabab, adpellavit Nabotholiam.* Fuit autem in tribu Manasse, regione Trachonitum juxta Bosran. Multa in hoc notanda: nomen viri non *Naban* sed *Nobach* fuit: novum urbis nomen *Nabotholia* monstrosum, & forte a librariis pravatum: Trachonitis non videtur eo usque extendi posse, quia *Canatha* fuit juxta *Bosran*; Euseb. πλησίον Βοσρῶν, prope *Bosra* Arabiae. Ptolemæus quoque in Cava Syria Καιάθα, *Canatha* scripsit ultimam.

Plinius, ut jam vidimus, etiam *Galasam* in Decapolitanis numerat, quod nomen ignotum est aliis, ideoque suspectæ lectionis, quæ ex *Garasa* depravata sit. Cum quibus oppidis enim Plinius suam *Galasam* junxit, cum iisdem Josephus & Ptolemæus *Garasam* composuerunt. Ille enim lib. ii de Bello Jud. cap. xxxiii. *vicos Syrorum & his finitimas civitates vastaverunt, Φιλαδέλφειάν τε καὶ Γέρασσαν, καὶ Πέλλαν καὶ Σκυθόπολιν, ἔπειτα Γαλιλαίαν καὶ Ἴππον προσπισόντες, Philadelphiam & Gerasam, & Pellam ac Scythopolim: deinde in Γαλιλαίαν & Ἴππον ἰσχυροῦνται.* Ptolemæus lib. v, cap. xv. Ἴππος, - - Σκυθόπολις, Γέρασσα, Πέλλα, Δίον, Γαλιλαία, Φιλαδέλφεια, Καιάθα. *Hippus, - - Scythopolis, Gerasa, Pella, Diem, Gadora, Philadelphiam, Kanatha.* Vix ergo dubium est, quin Plinius *Garasam* scripserit, quod mutatum fuit a describentibus in *Galasam*. Stephanus quoque de Urbibus, *Gerasam* in Decapolitanis ponit, cujus nullam mentionem facit, non incertum est utique, sub *Galasæ* corrupto illam vocabulo latere. Sic enim Stephanus: Γέρασα πόλις τῆς Κοίλης Συρίας τῆς Τεσσαρεσκαιδεκάπολεως. Non autem dubium est, hac xiv poli Decapolin Plinianam & Evangelistarum intelligi, five mendum in vocabulo est, ut Salmasius censet; five aliæ, quæ simili conditione fuerunt, his decem urbibus adnumeratæ sunt: De situ gravis est controversia, quum ad Arabiam alii in orientem transponant; alii propinquam mari Galilæo constituent. Hieronymus de Locis in Gargasi cum Eusebio: *Gerasa urbs insignis Arabiae.* Idem: Obadiæ comma 19, *Benjamin possidebit Arabiam, quæ prius vocabatur Galaad, & nunc Gerasa nuncupatur.* Hic regionis nomen est: quod vero ab urbe est *Gerasa*. Quod si est longius remota fuit a mari Galilæo, quia neque mons Galaad illud contingebat proxime, neque limes Arabiae illius Desertæ. Alii credunt esse *Gergesenum* oppidum, cujus Matth. viii, 28 facta est mentio: vicinum Gadaræ, quia Marcus v & Lucas viii. *Gadarenorum* agrum vocant, qui Matthæo est *Gergesenum*. Pro his Vulgatus interpres est, qui *Gergesenum* & in Matthæo & ceteris Evangelistis legit: deinde Hieronymus atque Eusebius in Gargasi videntur ipsis favere. Hæc, inquiunt, esse nunc dicitur *Gerasa* urbs insignis Arabiae.

bica. Sed λέγεται, dicitur esse eadem, quæ Gargasi seu Gergesa; re autem vera non est, quia hæc mari finitima, Gerasa ad fines Arabiæ, atque ita extra limitem Judaicæ regionis, quod Josephus lib. 11 de Bello, cap. xxxv. diserte dixit. Γερσαῖνοι, inquit, οὐτε εἰς τοὺς ἐμμένοντες ἰσχυρομένους, καὶ τὰς ἐξελθεῖν ἐπιθέσαντες ἀπέκρινον, μήκερ τῶν ὄρων, Geraseni [quum aliæ ethnicorum civitates Judæos secum habitantes interficerent] neque in eos [Judæos,] qui apud se manere delegerant, quidquam gesserunt mali; & egredi volentes, usque ad fines suos deduxerunt. Idem lib. 111, cap. 14. Perea ab oriente Arabia & Silbonitide, nec non & Philadelphiæ, itemque Gerasis clauditur. Sic Latina versio: Græcus prave Γερσείσις, quæ nulla in Perea sunt; sed ad australem limitem Philistæorum: Γερσείσις autem legendum esse, nemo non intelligit. Habes sic Gerasa seu Gerasam in extremo limite ad orientem, juxta Arabiæ Philadelphiam.

Gergesa autem non aliunde innotuit, quam ex Gergesenis Matth. viii, 28. unde Eusebius suam Γεργασαί, Hieronymus Gargasi in Locis habet. Fuerunt quidem in Chananæis populis etiam Gergesæi, Genes. xv, 21. Josuæ 111, 10. sed incertum, illorum reliquias singulare oppidum trans Jordanem & coluisse & denominasse. Quidam in Matthæo non oppidi, sed regionis, in qua Gadara fuit, nomen esse existimant: sed conjectura nituntur, non ratione, qua confirmant; & subulci dicuntur εἰς τὴν πόλιν in oppidum Gergesenorum refugisse. Aliis videtur ipsa Gadara esse, gemino nomine, vetusto & recentiore, usæ. Eusebius dicto loco de Gergasi, ut vocavit: τινὲς αὐτὴν εἶναι τὴν Γαδάρην φασί, quod Hieronymus interpretatur, quidam [Gargasi seu Gergesam] ipsam esse Gadaram existimant. Sic tollitur, quod interpretes vexavit, ἰσχυρομένους Matthæi in hoc loco, & Marci ac Lucæ evangelistarum. Quod æque Syro videtur placuisse, qui in Matthæo etiam scripsit גדרא Gadarenorum. Quod vero neque hoc, de gemino nomine, probari certo potest, malumus Gergesam pro distincto & singulari oppido habere, sed subjecto Gadaræ tamquam metropoli, eique vicino & finitimo, & Galilæo mari æque aut magis propinquo, etiam æque juris ethnici, ut metropolis cui suberat, quod ex porcorum multitudine adparet, quæ in vicinum mare, impulsu dæmonum, fuit præcipitata. Atque sic etiam Evangelistæ facillime conciliantur, si porcos Gergesæ oppiduli dicamus fuisse; Gergesenos autem Gadarenorum.

In eodem tractu fuit Magdala, Gadaræ & Tiberiadi vicina, ut Lightfootus ex Talmud demonstravit: quæ inde in Thaanith fol. 20, 1. vocatur גדרל גרל Magdala Gadara. Salvator Matth. xv, 39. dicitur navigando εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά, in fines Magdala venisse. Mariæ laudatissimæ feminæ fuit patria, quæ inde Magdalena in sacris cognominatur; etiam aliquot celeberrimorum doctorum in Talmud, quos vide a Lightfooto nominatos. Munita fuit, quod ex Vita Josephi pag. 1007. cognoscitur: Ἀφῆκεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας τὸ στρατὸν καὶ τὸν ἀρχηγόν, Magdala castellum ademturos. Conjunctus Magdalæ fuit locus Dalmanutha: nam in eadem historia, quod Matthæus xv, 39. dixerat, ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά, venit in fines Magdalæ; idem Marcus viii, 10. reddidit, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά, venit in partes seu regionem Dalmanuthæ. Videtur fuisse vicus major intra fines Magdalenenses. Neuter vero locus Decapolos fuit: uterque vero ad fines Decapolitanos, cujus vicinitatis gratia hic commemorare ac interpretari volumus. Situs distinctior in Tabulis nulla ex ratione, sola ex conjectura, peti utriusque potest.

Nondum vero Decapolitanos fines egredimur. Plinius in Decapoleos recensione post Damascum: Philadelphiam, Raphanam, omnia in Arabiam recedentia. Raphanam, quam Solinus cap. xxxvi. Raphianam exscripsit, miror in hoc numero decem urbium adponi, magis, cum Philadelphiâ conjungi, quæ non mediocri ab illa intervallo est sejuncta. Ne Damascum quidem, quæ propior est, in numerum hunc facile admittimus, quia Decapolis

sunt Israeliticæ urbes, post Assyriacam captivitatem ab ethnicis occupatæ: quæ autem in Syria proprie dicta sunt, ut Damascus & Raphana; extra illam divisionis sortem exstiterunt. Raphanam enim Ptolemæus lib. v, cap. xv. (cui *ραφανία* sunt) in Castotide posuit: Josephus lib. vii de Bello, cap. iv. (qui in *ραφανίαις* scripsit) etiam in Syria simpliciter dicta, non Cava, quæ sæpe longius in meridiem extenditur, ubi de legione xii agit, recensuit.

Philadelphis autem sub Decapoli omnino censeripotest, quia ab ortu Palæstinæ adjacens in confinio Perææ & Arabiæ. Josephus de Excidio lib. iiii, cap. iv. de Perææ: *ἐνθα δὲ τὴν Φιλαδέλφειαν μέχρις Ἰορδάνου*, *latitudo [Perææ] a Philadelphia est usque ad Jordanem*. Erat quidem extra Israelis terminum, regia Ammonitarum, Rabba dicta, sed de qua & Israelitæ certaverunt, quia in finibus illorum sita erat, tamen infra Pellam, austrum versus, quod ex eodem Josephi adparet, quo Pellam Perææ septentrionalem constituit finem: quo posito, dum latitudinem a Philadelphia metitur, non potest illa supra Pellam in aquilonem exstitisse. Ptolemæus in Cœlesyria posuit, puta illa in meridiem longe a veteri recedente, a Syris Macedonibus regno veteri adjecta: quod nomen etiam postea non penitus fuit abolitum. Nummus Hadriani apud illustrem Spanhemium p. 896. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΚΟΙΛΗΣ ΣΥΡ. *Philadelphensium Cœles Syria*. Stephanus chorographus: *τρίτη [Φιλαδέλφεια] τῆς Συρίας πόλις, ἢ ἑστέριον Ἀμμωνία, εἴτ' Ἀσάρτη, εἴτα Φιλαδέλφεια δὲ Πτολεμαίου τῆ Φιλαδέλφου*, *Tertia Philadelphia est Syria illustris urbs, prius Ammana, deinde Astarte, postea Philadelphia a Ptolemaeo Philadelphia dicta*. Primum nomen etiam Polybius servavit lib. v, cap. lxxi. *μετὰ ταῦτα πάλαι ἵκνουτο, εἰς τὰ βασιλεύματα τῆς Ἀραβίας πλείους ἡθροισμένους τῶν πολιτῶν*, *Post hæc certior factum, magnam hostium numerum in urbem Arabia Rabatamana convenisse*. Ammana autem est ab Ammon, populi nomine, cujus urbs erat primaria, integre dicta *Rabbath Ammon*, five *Rabbath bene Ammon*, filiorum Ammon Rabba, ii Samuel. xii, 26. & cap. xvi, 27. Jerem. xlix, 2. Ezech. xxi, 20. Absolute autem est *רב רבba* ii Samuel. xi, 1. Ezech. xxv, 6. Hieronymus cum Eusebio suo: *Amman [Αμμῶν] quæ nunc Philadelphia, urbs Arabia nominatur, in qua habitaverunt olim Raphaim, gens antiqua, quam interfecerunt filii Loth, habitantes prope in Amman*. Et in *Rabbath* idem: *Rabbath civitas regni Ammon, nunc Philadelphia, cujus nominavit Hieremias*. Plerique veterum *Φιλαδέλφεια* diphthongo scribunt Josephus, Ptolemæus, & Strabo lib. xvi, pag. 523. quamquam paullo post in Aldi, Xylandri, & Casauboni (p. 523. editionibus *Φιλαδέλφεια* etiam legatur, quod incuria puto factum esse. Stephanus etiam cum veteribus *Φιλαδέλφεια*. Alii posteriores *Φιλαδέλφια*, Eusebius utroque loco prædicto: & Euphraninus Anacephal. sect. xii. *οἱ τῶν Βακαθοῦ κατακούφεις, μητροκωμία τῆς Ἀραβίας τῆς Φιλαδέλφειας*, *Bacathi habitant, qui est primarius vicus Philadelphie in Arabia*. Latini, Plinius & Hieronymus *Philadelphiz*. Gentile *Φιλαδέλφειος* (unde in nummis *ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ* est, & *Φιλαδέλφειος*, quod Josephus habet lib. xx ineunte, *ἑστὶς Φιλαδέλφειος*, quam formam de Lydiæ quoque Philadelphia Tacitus annal. ii, cap. xlvii. servavit, *Philadelphenos* *λεγοντο τριβυλίας*).

Sic secundum Plinii ordinem in Decapoli habemus, rejectis Syriacis, quæ situ alienæ sunt, Philadelphiam, Scythopolim, Gadara, Hippon, Dion, Pellam, Gerasam, Cartham: quibus si Paneadem addas, Cæsaream Philippi dictam; & Gergesam, numerus erit completus.

Ut vero supra, quæ interjecta Decapolitanis erant, Magdalam & Dalmanutham explicabamus; ita nunc unum locum ejusdem tractus *Abelam* adjicimus, antequam ad reliqua progrediamur. Hieronymus de ea: *Alia quoque est civitas nomine Abela vini ferens a δωδεκίμο a Gadiris milliario contra orientalem plagam*. Clarior, pleniorque suo inter-

prete Eusebius : καὶ ἄλλη πόλις ἐπίσημος Ἀβελὰ οἰνοφόρος καλουμένη, διεσπασα Γαδάρων σημείοις εἰς πρὸς ἀναβολάς. Ait insigne oppidum esse & æque vitiferum ac Abela vinearum in Ammonitide, xii millibus a *Gadara* (in Hieronymi libris vitiose *Gaderis*) distare in orientem. Hæc est illa, de qua Polybius lib. v, cap. LXXI κατὰρχὸν εἰς τὴν Γαλάτιν, κύριος γένειαν Ἀβίλων, in *Galatin* (*Galaaditin*) venit, eaque positus, *Abila* in potestatem redegit. Hinc progressus rex *Gadara* dedicatione cepit.

P E R A E A.

Peræa, *Περαια*, regionem sonat, quæ trans flumen aut mare est : ut est terræ *Israelis* pars, quæ trans *Jordanem* sita est ad solis orientem : ideoque *Josephus* dicta ἡ ὑπὲρ Ἰορδάνην *Περαια*, quæ trans *Jordanem* est, *Peræa*. lib. i de Bello, cap. v. Laxe igitur *Peræa* omnis regio, quam *Israelitæ* trans *Jordanem* possederunt olim, quamquam postea juris facta *ethnici*. Sic idem lib. iv Belli, cap. xxv. ἐλθόντων ἐπὶ τὰ Γάρρα, μητρόπολιν τῆς Περαιᾶς καλεῖται, quum ad *Gadara* venirent, validam *Perææ metropolim*. Propria autem *Peræa* est pars australior, antiqua *Rubenitis* & *Gaditis* : de qua *Josephus* lib. iiii de Bello, cap. iv, μήκος μὲν ἀπὸ Μαχαίρουτος εἰς Πέλλαν, ἕυρος δὲ ἀπὸ Φιλαδελφείας μέχρις Ἰορδάνης, longitudo a *Macherunte* est ad *Pellam*, latitudo a *Philadelphia* ad *Jordanem*. Deinde cujuslibet plage terminum distincte constituit, ab aquilone *Pellam*; ab occidente *Jordanem* : a meridie *Moabitin* : ab ortu *Arabiam* & *Silbonitidem*, nec non *Philadelphiam*, itemque *Gerala*, ubi orientalis limes cum septentrionali conjungitur. Tribus fluminibus instar *penninsulæ* concluditur, *Arnone* ab austro, *Jaboco* a septentrione, *Jordane* ab occidente; ut *Josephus* lib. iv, cap. v. comparavit, cujus verba infra sub initium tribus *Ruben* proferemus. Hæc in *Herodis* regni divisione filio *Antipæ* cecidit cum *Galilæa*, tam patris testamento quam *Augusti* confirmatione, ut *Josephus* refert lib. xvi, cap. x. & xiii. *Gadara* autem, metropolis *Perææ*, ut modo *Josephus* vocavit, exenta ab *Augusto* ex hereditate, & provincię *Syriæ* cum *Hippo* contributa sunt, ut dicto c. xiii relatum est.

A patriarchæ itinere incipiemus, qui ex *Mesopotamia* regressus a monte *Galaad* in locum venit, quem a visis ibi angelorum castris *Mahanaim* adpellavit. Cecidit in fortibus *Gad*, quamquam trans torrentem *Jabok* fuit; *Josue* xiii, 26, & cap. xxi, 25, non inter *Leviticæ* hujus tribus numeratur. Ibi *Isboseth* rex contra *Davidem* creatus, ii Samuel. ii, 8. ibidemque castra *David* habuit, quum pulsus ab *Abisalone* esset, c. vii, 24, 27. *Hieronymus* de Locis : *Mahanaim* (Μαναιμ contra Eusebium) in tribus *Gad* separata *Levitis* in regione *Galaaditide*. Potest ergo in *Galaad* etiam transcribi : potest etiam in principio *Perææ* propriæ.

Inde transvexit suos patriarcha torrentem *Jabok*, & singulari certamine cum fortiore luctatus locum *Pnuel* seu *Pniel*, id est τὸ πρὸς τὴν faciès Dei, nominavit, *Genes.* xxxii, 30 seq. Urbs postmodum facta & emunita, *Judic.* viii, 8, 17. *Hieronymus* scripsit *Fannuel* : Septuaginta verterunt εἰς τὸν θεὸν. Ipse annis *Jabok*, qui *Mahanaim* inter *Beniamin* & *Issachar* delabitur, ab *Hieronymo*, præeunte *Eusebio*, sic descriptus est : *Jaboch* fluvius, quo transmissso luctatus est *Jacob* adversus eum, qui sibi adparuerat; vocatusque est *Israel*. *Jam* autem inter *Amman*, id est *Philadelphiam*, & *Gerasam*, in quarto milliaro ejus : & ultra *pertransiens Jordanem* fluviio commiscetur. Adde *Joseph.* lib. iv *Antiquit.* c. v.

Profectus inde patriarcha in locum *Succoth*, qui ita a tabernaculis, quæ ibi fixit contra *Jordanem*, nuncupatus est, *Genes.* xxxiii, 17. Hæsit nomen, ut videmus *Jos.* xiii, 27.

Judic. viii, 5, 6, 8. & 1 Reg. v, 46. ubi dicitur e regione, aut paullo supra Zama esse, quæ in dextra ripa Jordanis erat. Græci variant in hoc nomine. Genes. xxxiii. reddunt adpellative *σκιαι*, uti ipsa vox Ebræa sonat: Josuæ xiii, *Σαχάθ*: Judic. viii. & 1 Reg. vii. *Σαχάθ*: Vulgatus *Socoth* & *Socoth*.

Inde si progredimur in ripa, pauca invenimus memoranda, & illa incerto ordine. Adrichomius post Succoth posuit *Saphon* sive *Zaphon*; deinde *Bethnimra*. *Saphon* quidam cum *Sophan* confundunt, sed male. Nam illud *ῥᾶς Zaphon* Josuæ xiii, 27. hoc *ῥᾶς Sophan* Numer. xxxii, 35. Nomen prius septentrionalem in hac tribu situm per se significat: eundem locum juxta Jordanem fuisse, Hieronymus tradit, *Saphon in tribu Gad supra Jordanem*: Euseb. *ὕπὲρ τὸν Ἰορδάνην*, quos duces sequutus est Adrichomius. In *Bethnimra* autem Josuæ xiii, 27. & Numeror. xxxii, 36. conveniunt fere omnes, & in ripa Jordanis constituunt: sed nusquam præterea ejus mentio in sacra historia occurrit: Hieronymus quidem in Locis: *Nemra civitas tribus Ruben in terra Galaad*: sed errat, quod in Ruben ponit, quam divini scriptores in Gad, ut diximus, censuerunt. Sequutus est Eusebium, qui *Νεβρὸς πόλις Ρεβὴν ἐν τῇ Γαλαάδ*: sed lapsus videtur memoria scripsisse.

Sequuntur *Betharan*, *Dabir*, *Bethabara*, sed incerto ordine. *Bethabara*, quia transitum sonat, plures referunt ad transitum Hierichuntinum, ubi Israelitæ pedibus flumen pertransierunt: Lightfoot autem ad transitum Scythopolitanum: nos medio inter utrumque loco, quia haud dubie plures transitus Jordanis fuerunt: nec de nomine res certissima est, quum Syrus aliter legat, aliter Hieronymus in vetustis codicibus, qui, *Bethabara*, inquit, *trans Jordanem, ubi Joannes in poenitentiam baptizabat, & usque hodie plurimi de fratribus, hoc est de numero credentium ibi renasci cupientes vitalem gratiam baptizantur*.

Quod autem de *Betharan* sive *Betharam* Hieronymus cum Eusebio tradit, *Libias* (A. & A. primo casu) ab Herode in honorem Augusti cognominatam esse, ille locus in septentrione, ubi vulgares tabulæ habent, in austrum deducendus est. Ptolemæ hæc A. & A. seu *Livias* latitudinem habet quindecim scrupulis majorem quam Hierosolyma: quod australem positionem ejus contra Bonfrerium, qui post Succoth & *Bethnimra* posuit, confirmat. Hieronymus de Ebr. Locis in *Abarim*, cum urbe *Libas* sive *Hesbon* componit. *Abarim mons*, inquit, *in quo mortuus est Moyses. Dicitur autem & mons esse Nabo in terra Moab contra Hiericho supra Jordanem in superbo Phasga, ostenditurque adscendentibus de Libiade in Esbun*. Quibus iterum meridialis situs Libiadis probatur: magis autem ex ejusdem Hieronymi commentario in Joëlem cap. ult. commate 18. *Pro torrente funiculorum, sive spinarum, Symmachus interpretatus est vallem spinarum. Est autem locus juxta Liviadem trans mare mortuum, sexto ab ea distans millario, ubi quondam cum Moadianitis fornicatus est Israel*. Quod si jam *Betharan* est *Livias*, ut Hieronymus tradidit, illa quoque in meridiem trahenda est: quo fit, ut facilius credamus, *Bethabaram* superiori loco ad idem flumen existisse. Ripensem autem Liviadis situm Hieronymus ostendit, de *Betharan* dicens, *esse civitatem tribus Gad juxta Jordanem: quæ a Syris dicitur Betharam* [Euseb. Βεθαραμ] & ab Herode in honorem Augusti *Libias* cognominata est. Parva Juliadem *Betharamphtha* Josephi esse, quam in Galilæa descripsimus, etiam juxta Jordanem sitam, quia Josephus *Liviam* Augusti semper vocat *Juliam*: sed fortiora argumenta sunt, quæ in austro positionem stabiliunt, maris mortui, montium *Abarim*, *Nabo*, *Pisga*, ac urbis *Hesbon* vicinitas: ut de tribu Gad aut Ruben & de Ptolemæi definita latitudine taceamus. Miramur tamen, qui factum sit, ut Josephus, singulis

Herodis operalib. i de Bello, cap. xvi. enarrans, hanc Liviadem præterierit. Meminit tamen alibi *Juliados*, quæ ipsa nostra *Libias* est, lib. iv de Bello, cap. xxv extremo : *ἔξωθεν ἐπὶ τὰς πύλας πολίχνας τε καὶ κώμας, καταλαμβάνομεν τε Ἀβίλα καὶ Ἰσλιδάδα καὶ Βαισιμαῶθ, τὰς τε μίχας τῆς Ασφαλίτιδος πόσεως.* Irruit [Placidus Vespasiani dux] in proxima oppida & vicos, *Abila* capiens, & *Juliadem*, & *Besimoth*, & quæ inde ad lacum usque *Asphaltiten* sunt. Antiquum nomen, quod Hieronymus indicavit, Numer. xxxii, 36. est *בֵּית הָרָא* *Beth Haram*: at Josuæ xiii, 27. *בֵּית הָרָא* *Beth Haram*: quæ Hieronymus contraxit in vocem unam *Beharam*.

Quoquo ordine *Bethabara* & *Betharan* ponas, medio tamen loco plerique *Dabir* statuunt sive *Debir*. Semel tantum memoratur, Josuæ xiii, 26. a *Manaim* usque terminos *Dabir*, secundum vulgatam versionem: ubi longitudo occidentalis tribus *Gad* videtur innui. Quod autem ad *Jordanem* ponunt, non aliunde constat, quam quod Eusebius & Hieronymus dicant *Δαβίρ ὑπὲρ τὸν Ἰερδάνην*, *Dabir* (Hieronymus *Dabor* mendose legit) super *Jordanem* civitas *Amorrhæorum*.

Reliqua tribus *Gad* enumerantur Numer. xxxii, 34. seqq. *Dibon*, *Atharoth*, *Aroer*, *Atroth*, *Fazer* sive *Faser*, *Fegabeha*.

Dibon, diversum oppidum a *Dibongad*, mansione Israelitarum post *Zared* flumen prima, Numer. xxxiii, 45. Positio dubia est: plerique tamen prope *Aroer*, quæ *Arnoni* imposita est flumini, in tabulis suis locant. Hieronymus in Locis ita: *Debon*, quæ & *Dibon*, in solitudine castra filiorum *Israel*: [sed hæc non *Dibon*, sed *Dibongad* nuncupatur, ut modo diximus.] Est & alia *Dibon* villa pergrandis juxta *Arnonem*, quæ, quum prius fuisset filiorum *Moab*, & post eam *Seon*, rex *Amorrhæorum*, jure belli tenuisset, a filiis *Israel* capta acque possessa, in partem venit tribus *Gad*. Meminit hujus *Hieremias* & *Isaias* in visione contra *Moab*: ille cap. xlviii, 22. hic cap. xv, 2. quod arguit receptam a *Moabitis* fuisse ac habitatam, forte quum *Israelitæ* habitatores a *Tiglathpilese* in *Assyriam* sunt transportati. Fuerit itaque ad *Arnonem*: sed supra *Aroer*, an infra illam, incertum est, nec usquam alibi manifestatum.

Incertior sedes oppidorum *Ataroth* & *Atroth*, quæ distinguuntur Numer. xxxii, 34, 35. De priore nihil Hieronymus, nisi *Amorrhæorum* fuisse trans *Jordanem*, & in sortem tribus *Gad* accipere. Tabulæ in medio inter *Arnonem* & *Jordanem* ponunt. Posterior Hieronymus non *Atroth*, sed addito insequenti nomine, *Atharoth Sophan* vocata est, itidemque posita in tribu *Gad*. Prætermiserunt Septuaginta nomen *Atroth*: Vulgatus *Etroth* reddidit, separatque a *Sophan* tamquam urbe diversa, interjecta connexionis vocula, *Etroth* & *Sophan*. Non autem de nihilo est conjunctio Hieronymi, sed *Ebrææ* Scripturæ omnino consentanea, quæ priorera vocem & regimine, ut graminatici vocant, & accentu cum insequente connexionem habet. Quod si est ita; frustra sunt interpretes, qui separant inciso, vel et distinguunt vocula: etiam qui cum *Zaphon* Josuæ xiii, 27. quod *Saphon* Hieronymus & Vulgatus scripserunt, confundunt.

Aroer ad *Arnonem* fuisse sitam, Hieronymus & Eusebius testes adfunt. Ille, *Aroer*, inquit, oppidum *Moabitum*, quod situm est super ripam torrentis *Arnon*, possessum olim a *Moabitibus*. *Omnim*, & postea retentum a filiis *Lot*, id est *Moabitis*, quum priores acciderent: & ostenditur usque hodie in vertice montis illius. Sed & torrentis per abrupta descendens in mare mortuum fuit. Cecidit autem *Aroer* in sortem tribus *Gad* contra *faciem Rabbæ*. Memoratur Numer. xxxii, 34. Josuæ xiii, 25. utrobique in tribu *Gad*, quæ in orientali limite longe in austrum juxta tribum *Ruben* procurrebat: Judic. xi, 26. & *i Samuel*. xxiv, 5. & *i Regum*. x, 33. quo postremo loco *Aroer* dicitur sita על נהל אררן *si-*

super flumen Arnon, sicut Deut. 11, 36. *in ripa fluminis Arnon*. Posteriori tempore abducto Israele in captivitatem, Moabitæ receperunt, ut ex Jerem. XLVIII, 19. clarum est.

Fazer sive *Faser*, certiores rationes habet, Hieronymo definiente. *Fazer*, inquit, *est civitas Amorreorum in decimo lapide Philadelphie ad solis occasum, trans Jordanem, quæ fuit terminus tribus Gad, extenditurque usque Aroer, quæ & ipsa respicit usque Rabban*. Rabba, puta Moab, quæ & Ar dicta fuit. Quod vero a Philadelphia *in occasum* dicitur distare; verius dixisset in meridiem, licet non nihil in occasum etiam declinet. Addidit enim, *ab Esebon distare quindecim millibus*. Fuit ergo inter Philadelphiam & Hesbon ad orientalem limitem tribus Gad. Huic enim assignatur Numer. XXXII, 35. Josuæ XXI, 39. Præterea memoratur Num. XXI, 32. ubi primum capta dicitur: & 11 Samuel. XXIV, 5. Esa. XV, 8, 9. Jerem. XLVIII, 32. quibus posterioribus locis prophetæ in Moabitarum castris censuerunt, qui cum aliis trans Jordanem invaserant, si non ante, tamen quum prius ex Israel abducti essent in exilium. Levitis separata fuit, teste Josua, dicto cap. XXI, 39.

Jerem. XLVIII, 32. memoratur *mare Fazer* id est lacus, quia Ebræis יָם sæpe lacus est. Adrichomius effusionem Arnonis censet, seu paludem, per quam Arnon transeat. Sed dubium est, an eo usque annis ille pertineat, & malim pro lacu, cui adposita urbs Fazer fuerit, habere, ex quo flumen emanat in Jordanem effundendum, quod æque ut lacus, disjunctum longe ab Arnone fuisse, necesse est. Hieronymus in *Fazer* ejus fluminis quoque meminit, de urbe illa dicens: *e qua magnum flumen erumpens a Jordane suscipitur*. Eusebius, quem Hieronymus expressit: *ἡ φέροντα ἐκ αὐτῆς ποταμὸς μέγας ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ*. Videtur legendum *ἐκ αὐτῆς*, quia interpret *e qua*.

De *Jegbaa*, sive *Jegabcha*, quæ etiam Gaditidi Numer. XXXII, 35. adnumeratur, nihil, quod situm indicet, quia Eusebius & Hieronymus præterierunt, reperire licet. Mentio illius est etiam Judic. VIII, 11. in Gideonis historia, ubi cum *Nobah* conjungitur, ita æque incognita: quia diversam oportet ab illa esse, quam in Manassitide trans Jordanem adposuimus, sæpius dictam Canatham. Videtur tamen cum Jegbaha in media tribu Gad fuisse, quia Gideon *in via scenitarum*, id est in Arabes Scenitas (quos Nomadas Plinius lib. 5. cap. XVI. vocat & Asphaltitæ ab oriente opponit) ferente adscendit. In extremo tunc Gad aut initio Scenitarum, secundum viam illam, fuit *Karkor*, Hieronymi *Carcar*, cui nulla præterea mentio in sacris historiis, nec in Terræ divisione facta est. Ad hunc locum Gideon Midianitas oppressit: ex quo conficitur, non posse Hieronymi castellum *Carcaram* esse unius diei itinere a Petra separatum, quia sic ultra Moabitidem in austrum incidisset quousque Gideonem pervenisse non est probabile. De *Ramoth*, refugii urbe, supra dicta est in Gilead: etiam de *Maahanaim*, quæ itidem in Gad censetur Josuæ XXI, 39.

In terminis tribus Gad etiam *Mizpe* sive *Maspha* refertur, quia Josuæ XII, 16. *ab Hesbon usque ad Ramath Mizpeh*, sive ut Vulgatus scripsit, *ab Hesebon usque Ramoth Mizpeh*. Non autem ibi urbis nomen est Mizpe, sed tractus ac regionis, quia cum emphaticè dicitur, *וְעַד רָמַת מִצְפֶּה* usque ad [urbem] *Ramath* in [tractu] *Mizpe*. Bonfrerius *Ramoth* in Gilead intelligit, quasi pars Galaaditidis etiam Mizpe, id est specula, editior locus, recepta fuerit, quod ideo non alienum videtur esse, quia longitudo tribus his verbis ab *Hesebon* ad *Ramath* seu *Ramoth* descripta fuit: nisi in eo discrimen invenias, quod Josua *Ramoth Hamath* scripserit, urbs autem Galaaditis *Ramoth*, alio numero ubique nuncupetur. Sed interpretes Græci & Vulgatus, illo discrimine posthabito, in Josuæ etiam loco *Ramoth* diderunt, illi *ἡ πόλις ἡ καλεομένη Μασφά* hic, *usque Ramoth Maspha*. Aliis ergo ad judicium

dum relinquimus, utrum nova *Rama* hoc loco, nusquam alibi commemorata, investiganda sit, an in Ramoth Galaaditidis adquiescendum.

In tribum Gad haud dubie incidit quoque *Amathus*, *Αμαθῦς*, Josephi, quam trans Jordanem fuisse constat: sed propius an remotius ab illo sita non facillimæ dijudicationis est. Eusebius in *Aemath*, quod prave *Αδαμ* scriptum, *λέγεται καὶ τῶν Αμαθῦς κείμενη ἐν τῇ Περαιᾷ τῇ κατωτέρᾳ, Πέλλα δὲ ὡσαύτως σημείους καὶ ἐς τόπον.* Quod Hieronymus brevius vertit: *Ei nunc Amathus villa dicitur trans Jordanem in vicesimo primo milliaro Pella ad meridiem.* Neglexit, quod notabiliter exprimendum erat, in *Perea inferiore*. Unde est, quod Adrichomius & alii *Aemath* in orientali limite posuerunt, & ille quidem ad Arnonem e regione Hesbon. Josephus autem lib. xiii, cap. xxi. *Ἀγρίῳ καὶ Αμαθῦνι, μέγιστον ἔσθημα ὑπὲρ τῷ Ιορδάνει καὶ περικαμένῳ.* Potius est *Amathunte*, quod est castrum omnium, quæ ad Jordanem sita sunt, *maximissimum*. Vertit ergo Gelenius, *ad Jordanem*, quod ὑπὲρ in Græco est. Idem lib. i de Bello, cap. iii in eadem historia, *περὶ καὶ Αμαθῦντος ὁ δὲ μέγιστος μὲν ἢ ἔσθημα τῶν περὶ Ιορδάνην, cepit [Alexander Jannæus] & Amathuntem, quod est omnium, quæ circa Jordanem sunt, castellum maximum.* Hic *περὶ*, circa dixit, quod superiori loco ὑπὲρ, *supra*: si salva scriptura est, nec *πίεσ*, pro *περὶ* legendum, quia vetus interpres, Rufinus, ut creditur, *trans Jordanem* reddidit. Nihilominus quod utroque loco Josephus adjecit, Theodorum Zenonis, Philadelphię tyranni, filium Amathunte thesauros suos condidisse, verosimilius est circa Philadelphiam potius, quæ Ammonitarum Raba est, quam ad Jordanem, castellum Amathuntem fuisse: quod congruit Hieronymi Eusebique, quam supra indicavimus, positioni. Non autem ad Arnonem locamus cum Adrichomio, qui nimis longe illud flumen ex septemtrione derivat: sed ad citiora reducimus, ut Pellæ secundum dictam distantiam respondeat. Gabinus, Syriæ proconsul, quinque juridicos conventus in Judæa instituens, ex iis duos trans Jordanem posuit, Gadaris unum, alterum Amathunte: ut Josephus refert lib. xiv, cap. x.

Hæc de notioribus in tribu Gad, quæ majorem partem Perææ propriæ adimplet. Incerto situ est *Betomim* Josuæ xiii, 26, quod cum Ramath Mizpe conjungitur. Hieronymus *Bothm* vocavit, nec vero situm definivit.

Restat pars infima, quæ τῆς κατωτέρας, *inferioris Perææ*, ut modo Eusebius in Amathunte vocavit, est præcipua, portio quondam tribus *Ruben*, quæ cum Gaditide regnum Amorrhitarum conficit. *Amorrhitis* enim vetus, seu Sihonis regnum, est illa propria Peræa, instar pæniinsulæ fluminibus circumclusa. Josephus lib. iv Antiquit. cap. v. *Ἰσὶ δὲ χωρίῳ [Αμορριθίῳ] τελευτᾷ μὲν αὖτε περὶ αὐτῶν κείμενον, ὁμοίον τῇ ἰσθμῷ τὴν φύσιν ὑπάχον, τῷ μὲν Αρράβος ἀπὸ μισσημβρίας τελευτᾷ ἀπὸ αὐτῆς, Ιορδάνης δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς πλεῖστον περιγράφοντας, ὅς ἐστι τὸν Ιορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλει ἰσθμῷ καὶ τῷ ὀνόματος μεταδίδωσι. τὰ μὲν τοιγὰρ πρὸς τῇ δύσει τοῦ χωρίου περιέχον * αὕτη Ιορδάνης.* *Est autem Amorrhæorum regio inter tres amnes instar insulæ. A meridie enim desinunt ripæ Arnonis fluminis: latus septemtrionale Jobaccus [Jabocus] circumscribit: qui in Jordanem se effundens, nomen suum amittit. ab occasu claudit regionem Jordanes.* Integra verba excerpti, partim ut nomen fluminis *Jobaccus*, seu ut mox sequitur *Ιάβικος* emendetur, quod *Ιαβὰκ* vel *Ιαβῶκος* seu *Ιαβῶχος* scribendum erat; etiam ut suspectum αὐτῆς, quod accessse potest, notetur: partim ut Jaboci exitus in Jordanem, secus ac nonnullæ tabulæ habent, demonstraretur, quod supra etiam Hieronymo auctore adprobavimus, quum de ipso ageremus flumine.

Ammon autem fluvius ex Arabiæ montibus decurrens Moabitas & Amorrhitas disternit, & in lacum se Asphaltiten effundit. Limitaneum inter has gentes esse, clare

proditum est Numer. xxi, 13. quod Josephus etiam adfirmat, & una originem ipsam & exitum commonstrat lib. iv Antiquitatum, cap. iv. *Moses*, inquit, παρὶς ἐπὶ τῇ πρὸς Αἰγύπτου, ὅς ἐκ τῆς τῆς Αἰγύπτου ὅπου ἐπαύσατο, ἀπὸ πάντων ἐξήγαγε ἑαυτὸν, εἰς τὴν Ασφαλτὶτινὴν λίαν ἐκδιδόντα, ἐξῆλθεν τὸν τε Μωαβίτην καὶ Αμωρίτην, venit ad fluvium Arnonem, qui ex Arabia fons prorumpens, per mediam solitudinem labitur, & in Asphaltiten lacum exit, determinans Moabitum & Amoritum.

Non autem sic ab initio rerum & imperiorum fuit, sed ad utramque Arnonis ripam olim Moabitae habitaverunt. Sihon autem, rex ultimus Amorrhæorum, Moabitae partem, quam trans flumen possederant, eripuit, & terminum regni sui constituit Arnonem. Id ipse Moses nos docuit Numer. xxi, 26. Hinc est, quod in Amorrhitide vox nomen *Campesiria Moab* mansit, in quibus Israelitae castra habuerunt ante, quam Jordanem fluvium transirent. Vide Num. xxi, 1. c. xxvi, 3. c. xxxiii, 48 & 50. Nunc de urbibus Rubenitarum.

Hesbon, ἡσβὼν Ebraeis, LXX Εἰσβὼν. Vulgato interpreti *Hesebon*, Hieronymo *Esebon*, urbs regia Amorrhæorum, Numer. xxi, 26. Deuter. 11, 24, 30. Jos. xiii, 16. in tribu Ruben, Numer. xxxiii, 37. Josuae xiii, 17. quamvis Josuae xxi, 39. ubi Leviticis civitatibus adnumeratur, in tribu Gad est posita: quod arguit, in utriusque tribus confinio fuisse. Situm ita determinavit Hieronymus in Locis: *Esebon civitas Seon, regis Amorrhæorum, in terra Galaad, quae quondam fuisset ante Moabitum, ab Amorrhæis belugae possessa est. Meminit huius Hieronimus, Esaias quoque in visione contra Moab. Porro vocatur Esbus urbs insignis Arabia in montibus, qui sunt contra Hiericho, viginti a Joanne millibus distans. Fuit autem in tribu Ruben, separata Levitis. Viginti ergo millibus distabat ab Jordane, non plane Hierichunti aequalis latitudine, sed paullo superior, quae confinio Gaditarum fuit posita. Arabiae urbem vocat, ut alias quoque eidem vicinas, quae tum temporis Arabes inferiorem Peræam incolebant. Et alibi *Esbum* Hieronymus dicit, in *Abaram* de Locis Ebraicis: *ascendentibus de Libiade in Esbum*. Vide supra in *Levi* Eusebius: *αὐτὴν τὴν Εἰσβὼν*, quasi *Esbum* in obliquo casu formaret: Hieronymus autem, tamquam *Εἰσβὼν* legisset, aliter, ut vidimus, inclinat: quod vero alibi eidem *αὐτὴν*. Ptolemaeus lib. v, cap. xvi, 1. in Arabia Petraea locum habet, qui in vulgatis vocatur *Selunta*, Σελῦντα, in Palatino codice *Εἰσβὼντα*, *Esbuta*, utrumque prave: *Εἰσβὼντα* sive *Esbontium*, sicut ab *Hydris* est forma alia *Hydruntum*. Nimium quae in austrum deduxit: sed eo non movemur, quia omnia Ptolemaei trans Jordanem sunt turbata & confusa. Plinius veterem & Ebraeam formam videtur tenuisse, quod libro v, cap. xi meminit *Esbontium Arabum*, quos de hac ipsa civitate Hesbon Hugo Grotius in Numer. xxi, & Jo. Harduinus in hunc locum Plinii interpretatur.*

Proxima Hesboni fuit *Eilele*, oppidulum fortassis, aut secessus Hesbonitarum: quo habes Numer. xxxiii, 2 & 37. etiam in comminationibus Esaiæ xv & Jeremiae xlviii. Uno milliaro ab Hesbon abesse tradit Eusebius, magnumque vicum addit. *Εἰλελε* - - - αὐτὴν τὴν ἐπὶ τῷ, καὶ μὴ μαγίστα, ὅτι πλεονεξία τῆς ἀπὸ τῆς Εἰσβὼν. Quae praetermissa Hieronymus ita transtulit: *Eilele civitas Amorrhæorum in Galaad, quae est in fratre tribu Ruben. Meminit huius & Esaias in visione contra Moab, & Hieronimus. Sed & usque hodie nulla grandis ostenditur in primo ab Esbus milliarie. In quam plagam vero ab Hesbon declinaverit, nusquam est definitum.*

Medaba, sive *Medba*, etiam propinqua fuit Heseboni. Eusebius, *παρὰ τὴν Εἰσβὼν*. Hieronymus, *juxta Eilebon*: sed neuter addidit, in quam plagam a primaria urbe vergit.

Josua autem cap. xiii, 16. definit limites Rubenitarum *ab Aroer usque Medba* : ex quo colligas, quia Aroer ad Arnonem sita in tribu Gad, atque ita in ortum hibernum ab Hesbon; oppositam Medbam ab eadem in occasum æstivum recessisse. Ptolemæus dicto loco habet *Medava*, *Medava*, in Arabia Petræa, quæ ipsa est *Medaba* nostra : nam & ipse cum Esbunta, id est Hesbos, conjungit, quam etiam in Petræa Arabia posuerat. Et Hieronymus : *Medaba usque hodie urbs Arabia antiquum nomen retinens juxta Eschon*. Arabes enim australia Perææ posteriori ævo tenuerunt. 1 Maccab. ix, 36. vocatur *Μεδάβα*, in via sita in Nabatæos, commate 35. At Stephano *Μεδάβα πόλις τῶν Ναβαταίων*, *Medaba* urbs *Nabatæorum* est : nam late nomen Nabatæorum extendebatur. In planitie urbs sita erat : contra in montanis Hesbon, Josuæ xiii, 9. Planities autem ad Jordanem versus procurrerat.

Jahza Ebraice, LXX *ἱερὰ*, Hieronymi *Jassa*, sita erat in solitudinem versus, ut Numeror. xxi, vers. 23. est traditum : nam eo usque obviam Israelitis ivit rex Amorrhæorum cum exercitu, ibique victus est. Quum autem illi Moabiticam terram, Deo ita jubente, circuierint, non potuere, nisi ab oriente Arnonem transire, ibique obvium habere regem Sihon Amorrhæorum, quem ad internecionem deleverunt. Hieronymus dicit sitam esse *inter Medabam & Deblathaim* : Eusebius *μεταξὺ Μεδάβα καὶ Δαβὲς*. Sed si recte Hieronymus *Deblathaim* legit & expressit, tamen nec illius certa est positio, unde de *Jassa* judicari possit. Cardio controversiæ in eo omnis vertitur, ut qua plaga Israelitæ trajecerint Arnonem & Amorrhæorum terram ingressi fuerint, determinetur. Adrichomius per mediam Moabitidem eos inducit, atque ita itinerum mansiones ordinavit, ut extra deserta per cultissimam terram Moabitarum ferantur. Sed aliter divina historia, in qua metuit sibi & populo suo rex Moabiticus, & securitatis suæ causa tranephratæum vatem accersit : Israel autem tum per deserta Moabitidem prætergressus erat, eique, quum Arnonem transisset, Sihon, Amorrhæorum rex *מבצר* in *deserta* versus obviam processit. Iter itaque Israelitæ ad fines Moabitarum orientales fecerunt, Numer. xxi, vers. 11, 12, 13. & sic Diblathaim extra Moabitin ad extremos ejus fines est locandum, ut alii etiam locaverunt, & Bonfrerius quidem, ubi Zared e montibus procurrens primum ab ortu attingit agrum Moabitarum. Quo ipso non potest certissima esse illa Hieronymi lectio *inter Medabam & Deblathaim*, præsertim quod Eusebius alio vocabulo usus est.

Sed in Amorrhitin revertimur seu tribum Ruben, ad cujus orientalem limitem & solitudinem versus *Mephaath* fuit, Josuæ xiii, vers. 18. eademque Leviticis adnumerata cap. xxi, vers. 37. tandem in ditionem Moabitarum redacta, Jerem. xlviii, vers. 21. Romani, quod in limite erat adversus solitudinem, præsidium imposuerunt. Hieronymus cum Eusebio : *Mephaath est trans Jordanem, in qua præsidium Romanorum est positum propter vicinam solitudinem*.

Inter *Jahza* & *Mephaath* Josua narrat *Kedemoth* cap. xiii, vers. 18. quæ Hieronymo scripta *Cademoth*, Eusebio *Καδμουθ*, sed nihil addunt, nisi civitatem filiorum Ruben fuisse. Ipsum autem vocabulum prodit, fuisse in parte orientali, ad limitem, qui orientem solem spectat. Prope hanc ab occasu locant quidam *Baalmeon*, etiam Jacobus Bonfrerius, qui Hieronymi descriptionem suspectam facit, quæ vero in plerisque cum Eusebio congruit. *Beelmeon*, inquit, *trans Jordanem, quam edificaverant filii Ruben. Est autem vicus usque nunc grandis juxta Baaru in Arabia, ubi aquas calidas sponte humus effert, cognomento Beelmaus, distans a Besbus millibus novem. Pro a Besbus lege ab Eschon, id est Eschon seu Hesbon. Baaru ignotum nomen, forte illius montis, ex quo*

calidæ aquæ effunduntur. Eusebius : Βεελμεών χώμα μεγίστη πλησίον τοῦ ὄρους τῶν θερμῶν ὑδάτων. *Beelmeon magnus vicus est prope montem aquarum calidarum.* Quod vero adjicit, ἱταῖα ἢ Ελισσαῖος ὁ ἑσθίτης, idque Hieronymus Latine vertit, unde & *Heliseus* propheta factus, ea verba, quia falsa sunt, videri possunt ab alio adfuta : nam uterque in *Abelmania* veram illius prophetæ patriam, quæ *Abelmehola* est, 1 Reg. xix, 16. demonstraverunt. Sed potest etiam lapsus memoriæ esse in Eusebio, quem Hieronymus interpretando sequutus est.

Cariathaim, *Kiriathaim* etiam in urbibus numeratur, quas Rubenitæ condiderunt, Numer. xxxii, vers. 37. & in tribu Ruben censetur Josuæ xiii, vers. 19. Hieronymus : *Cariathaim civitas, quam exstruxerunt filii Ruben. Nunc autem est vicus Christianis omnibus florens* (Euseb. ὁλὴ χειμαρῶν χώμα) *juxta Medabam urbem Arabie : & adpellatur Coraiatha* (Καριαῖθα Euseb.) *in decimo milliario supradictæ urbis contra occidentalem plagam, vicinus ejus loci, qui adpellatur Bare.* (ἐπὶ τὸν Βάρος, Euf.)

Nebo montis altissimi, & quod subjacet, oppidi nomen. Hieronymus *Nabo* scripsit, & LXX Ναβὺ. Oppidi mentio Numer. xxxii, vers. 38. est, ubi Rubenitæ dicuntur exstruxisse. Mons, qui imminet, est pars montium *Abarim*, seu altior eorum vertex. Deuter. xxxii, vers. 49. *Adscende in istum montem Abarim, in montem Nebo, qui est in terra Moab contra Jericho, & vide terram Chanaan, & morere in terra.* At cap. xxxiv *Adscendit Moses de Campesribus Moab super montem Nebo, in verticem Phasga, contra Jericho.* Ergo cohærebant *Abarim*, *Nebo*, *Phasga* sive *Pisga*, cum hoc, ut videtur, discrimine, ut *Abarim* ab ortu ex desertis Moab huc pertingant : *Pisga* hinc in austrum ad Arnonem ostiis adpropinquantem procurrat : nam Balac ex regno suo, seu Moabitide propria, Balaamum prophetam in verticem *Phasga* adduxit, Numer. xxi, vers. 14. unde ipsius regno, quod trans Arnonem erat, illam montium partem propiorem fuisse licet colligere. Oppidum *Nebo* ad Moabitas postea rediit, ut ex Esa. xl, vers. 2. cognoscitur. Hieronymus : *Nabo civitas filiorum Ruben in regione Galiad, cuius meminuit Esaias in visione contra Moab. Et usque hodie ostenditur locus desertus Naba, distant autem ab Esbus millibus octo contra meridianam plagam.*

An vero etiam *Phasga* est nomen urbis sub cognomine monte ? Ait cum Eusebio Hieronymus. *Phasga*, inquit, *civitas Amorrhæorum, & mons contra occidentalem plagam Phasga pro qua Aquila interpretatus est λαξευτή, excisum.* Eusebius Φασγά. Memoratur oppidum Josuæ xiii, 20. nec vero ibi simpliciter *Phasga* sive *Pisga* nominatur, sed *Asedoth Phasga* Græci conjuncte Ασέδοθ Φασγά scripserunt : id est *Asedoth* sub monte *Phasga*.

Eodem Josuæ xiii, 20. refertur etiam inter Rubenitarum oppida בית פזר *Beth Phogor* sive ut Latinus interpres cum Græcis per C legit, *Beth Phogor*, de quo Hieronymus *Bethphogor urbs filiorum Ruben trans Jordanem juxta montem Fogor contra Hiericho, sex millibus a Libiadem* : Euf. ἀπὸ τῆς Λιβιάδος στρεμνός. Hoc supra *Libiadem*, intellige respectu Jordanis depressoire humo fluentis, cui Livias fuit adposita. Fanum locus habuit idolo Baal Peor factum Numer. xxv, 3. quod *Beelphegor* Latinus scripsit. Hieronymus autem in Esa. xlv, 2. *Beelphegor* interpretatur Priapum.

Bamoth Baal Josuæ xiii, 17. in oppidis tribus Ruben refertur, quod videtur etiam Baalis in excelsa monte habuisse. Tabulæ alieno loco ponunt : ex Bileami historia vero situ judicare licet. Balac enim Bileamum excepit in extremis regni sui finibus ab Euphrate advenientem, & statim mane adduxit eum in *Bamoth Baal*, ut extrema castorum Bileamo ostenderet, Numer. xxi, 36, 41. Ex quibus adparet, ad orientalem plagam, nec longe ab Arnone & Moabitide propria exstitisse. Hieronymus tantum *Bamoth* vocat *Bamoth*, inquit, *civitas Amorrhæorum trans Jordanem in Arnone, quam possederunt*

Tri Ruben. An idem locus fuerit *Bamoth* Numer. *xxi*, *19*. dubium est interpretum diffensione: nec vero vel a loco vel tempore alienum est, si eandem esse dixeris Israelitarum mansionem & primam stationem Bilcaini, ex qua non totum populum, sed ultima castrorum tantummodo prospexit.

Progressi inde Israelitæ in vallem seu campestria Moab, castra extenderunt a *Bethsimoth* usque ad *Abelsatim*. Sic Vulgatus interpret Numeror. *xxxiii*, *49*. illa loca vocat: alii priorem dicunt *Bethiesimoth* cum Ebræis. Hieronymus de Locis: *Bethsimuth*, hoc est domus *Simuth*, contra Hiericho, decem ab ea millibus distans in meridiana plaga juxta mare mortuum. Non placet meridiana illa plaga: ab ortu potius, ut ex castris & itinere patet, Hierichuntem spectavit. Si vero distantia recte fuit expressa, oportet duobus millibus ab Jordane afuisse: quia Hiericho, Josepho auctore lib. *iv* de Bello, cap. *xxvii*, sexaginta abest stadiis, hoc est fere octo passuum millibus. Josephus eodem libro, cap. *xxv*. Βησιμῶθ, *Besimoth*. nam de Placido Vespasiani duce ait: καταλαμβάνομεν τε Ἀβίλα καὶ Ἰεριχὼν καὶ Βησιμῶθ, καὶ τὴν ὁδὸν τῆς Ἀσφαλτίτιδος πάσας, cepit *Abila* & *Jerichon* [Liviadem] & quidquid inde usque ad *Asphaltitin* est.

Hæc *Abila* autem sunt *Abelsatim*, alter terminus castrorum, sed remotior ab Jordane, sexaginta videlicet stadiis, ut idem Josephus libro *v* Antiquitatum ineunte tradidit. Idem locus Numer. *xxv*, *1*. & Josuæ *xi*, *1*. vocatur *Sittim*, Græcis Σαττεῖμ & Σαττεῖν, Vulgato *Satim*. Videtur antiquum *Sittim* sive *Satim* regiunculæ fuisse: *Abel* sive *Abila* nomen oppidi in illa. Unde *Abelsittim* seu *Abelsatim* idem quod *Abel* in *Sittim* discriminis causa, quia plura Palæstinæ & vicinarum oppida *Abel* sive *Abila* nominata. Erat ergo *Sittim* seu *Satim*, *Settim*, *Setim* & quoquo modo adpellatur, pars Campesium Moab. Hieronymus: *Satim*, ubi populus pollutus est fornicatione siliarum Moab. Est autem juxta montem Phogor: unde & Jesus exploratores ad investigandam & noscendam terram misit Hiericho. Misit urbs *Abila* ad postrema usque tempora. Josephus lib. *iv*, cap. *vii*. extr. de Antiquitatibus: Μωσὴς congregαὶν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῇ ἰορδάνῃ, ὅπου τὸν πόλις ἐστὶν Ἀβιλῇ, φεικόμενον δ' ἐστὶν ἔξωθεν, ad *Jordanem*, ubi nunc *Abila* est: ager vero est palmetis confusus.

In illo tractu fuit etiam *Bezer*, civitas refugii, Deuteronom. *iv*, *43*. contra Hierichuntem in solitudine, in planitie Ruben, Josuæ *xx*, *8*. quæ circumscriptio distinguit a vasta solitudine, in qua Israel erraverat; & ad *הבזר* campestria Moab reducit, quæ vox, Karchio judice, habet *הבזר* notionem solitudinis seu pascuorum: ideoque de hoc ipso locum coniunguntur Deuteronom. *i*, *1*. ut non sit, quod mireris, *Bezer* utroque loco Deuteronom. & Josuæ dici *הבזר* in solitudine, id est campestribus Moab sitam esse. Bene igitur Vulgatus vertit Deut. *iv*, *43*. *Bezer* in solitudine, quæ est in terra campestri de tribu Ruben. Et Josuæ *xx*, *8*. *Bezer*, quæ sita est in campestri solitudine. In tabulis non longe a ostio Jordanis ponitur, quem situm ut certo tueri non possumus, ita nec habemus, unde referatur. Græci interpretes βοσρα, vocant: Josephus lib. *iv* Antiquit. cap. *vii*. Βόσρα: Vulgatus Latinus *Bezer*. Hieronymus: *Bezer* in deserto trans Jordanem, quæ cecidit in finem tribus Ruben ad orientalem plagam Hierichus. Quod vero idem confundit cum *Bezer* Arabie, longe hinc in æstivum ortum remota, error est Eusebii, si modo Græca ejus verba hoc loco sana sunt.

In ipsa ripa Jordanis e regione Hierichuntis fuit oppidum *Adam*, sive *Adom*, quod semel tantum memoratur, Josuæ *iii*, *16*. a quo initium factum est exsiccati Jordanis, & convolutis aquis retracti usque ad oppidum *Zartan*, longe hinc in septemtrionem remotum, sed in altera ripa positum: de quo miraculo supra in *Zartan* satis dictum fuit. Interpretes Græci hoc loco: ἀπὸ Ἀδομ τῆς πόλεως. Latinus Vulgatus, ab urbe,

urbe, quæ vocatur Adam, usque Sarthan. Etiam Talmudistis nomen urbis est, distans a Zartan XII milliariis, (Hieros. Sotah f. 21, 4.) quod vero spatium non sufficit, nisi majora miliaria, quam mille passus, intelligas. Jo. Lightfoot Chorograph. in Matth. cap. xcii, Ab Adam ad Zaretanum erant aquæ arefactæ: a Zaretana & supra erant coacervatæ. Adam erat in Perea ex adverso Hierichuntis: Zaretan erat in Manasside cis Jordanem. Plura ex eodem supra dedimus in Zartan, quæ etiam ad nostri loci expositionem faciunt.

In eadem ripa fuit *Livias*, sive ut Græco more Hieronymus sæpe vocavit, *Libias*, de qua supra in tribu Gad multa diximus, non quod ad tribum illam pertinere censeamus, sed ut illos, qui supra Bethabara in septentrionem ponunt, confutarem. Adde & dicta in *Bethphogor* tribus Ruben, ubi Hieronymus monti Phogor e diametro opposuit. Josephus quidem inter opera Herodis non memoravit: alibi tamen, lib. iv de Bello cap. xxv vocavit *Ιελιαδέμ*, *Juliadem*, quia Livia Augusti ipsi semper *Julia* est vocitata; ubi quæ conjunguntur, Abila, Bethsimoth & ipse Asphaltites evincunt eandem esse, quam supra exposuimus, Liviadem. Supra an infra transitum Israelitarum posita fuerit, quæris? Videtur inferius paullo, quia idem Hieronymus in Joëlem cap. ult. locum *trans mare mortuum* situm dixit *juxta Liviadem*, *sexto ab ea milliaro*, esse positum. De veteri nomine *Betharan* etiam superius dictum in Gad controversiæ occasione, quamvis huc in Ruben pertineat.

Aliud opus Herodis, sed remotius ab Jordane , & in austrum magis inclinans , fuit *Herodium*, Ἡρώδιον, diversum ab altero hujus nominis , sito cis Jordanem, prope Thecuam, LX stadiis ab Hierosolymis, de quo supra in Judæa diximus. Josephus lib. I de Bello Jud. cap. XVI. ita distinxit: φρούριον ἐπὶ πτεχίσας τῷ πρὸς Αραβίας ὄρει, προσηγόρευσεν Ἡρώδιον ἀφ' αὐτοῦ, *castellum contra montem Arabiae munivit, quod de suo nomine Herodium nuncipavit.* Arabia illa Moabitis est, cujus gentis incursionibus hoc castellum est oppositum. Tum vero de altero in Judæa Herodio subdit: τὸν δὲ μασειδῆ κολιων ὄντα χειροποίητον, *tumulo exro manu factum sexaginta stadiis ab Hierosolymis exornavit edificiis, ἐκάλεσε μὲν ὀρεῖος, ᾧ ὁμοίως νικητικῶς, id est Herodium nominavit.* Hæc duo monimenta nominis Herodianæ sic accurate distinguuntur, quorum alterum trans Jordanem fuit ad fines Arabiz, alterum cis flumen LX stadiis ab urbe Hierosolyma. Josephus Scaliger ab Euseb. Chron. num. MMV. Duo ἐξ αὐτῆς τοῦ ὀνόματος Ἡρώδης κτίσας, prius quidem ἐν τῷ πρὸς Αραβίας ὄρει, alterum ἐν μασειδῇ κολιωνῷ sexaginta stadiis ab urbe Hierosolymorum. Legit ἐν τῷ ἐκδοθέντι, quod in editis sine præpositione est, & Rufinus vertit *contra montem Arabici latus.* Hi Arabiæ montes prope Machæruntem incipiunt juxta Asphaltiten. Idem Josephus lib. I, cap. VI. ἐπιχειρῶν Μαχαϊρουῖτα πρὸς τοῖς Αραβίοις ὄρεσι, *munit Macharuntem ad Arabicos montes finem.* Ibi enim limes erat & initium regni Nabatæorum. Herodes ut ipse præceperat, in Herodio sepultus est, quo, ex Hierichunte, ubi mortuus erat, per ducenta stadia funus magnifice deductum fuit, ut Josephus extremo lib. I de Bello tradidit. Id de hoc trans Jordanem Herodio vir clarissimus Jo. Lightfoot in Joannem Cherograph. cap. IIII interpretatur. Nihil quidem historicus adjecit, quo alterutrum Herodium designetur, nisi ex distantia CC stadiorum petas, quantum fere spatium etiam inter Hierichuntem & alterum, cis Jordanem Herodium est, quod LX stadiis ab Hierosolyma distabat, hæc CL ab Hierichunte. Sola via in transflorenalem regionem erat planior, aptiorque funcrī deducendo: asperior, quæ in alterum Hierichunte ducebat Herodium.

Maabensis autem, illud castrum ad montes Arabiæ Moabiticos, nec procul ab Asphaltus lacu, Perææ terminus australis erat. Josephus enim lib. III de Bello cap. IV. Perææ

longitudinem ἀπὸ Μαχαερούντῃς εἰς Πέλλαν, a *Machærunte ad Pellam* metitur. Idem lib. VII Belli, cap. XX, & XXI. Machæruntis situm, originem, fata & oppidum adjectum copiosis verbis descripsit, in monte positum esse φέρονται, vallibus undique præaltis ac latis cincto, quæ accessum difficiliorem faciant: Alexandrum Judæorum regem condidisse: evertisse, contra Aristobulum bello, Gabinium: instaurasse Herodem & oppidum addidisse circa verticem in quo castellum erat, utrumque fecisse munitissimum. Quæ ab occasu vallis subja- ceat, post sexaginta stadia in lacu Asphaltite desinere: unde de vero situ & distantia judicari potest. Ipse vero *Machæris* (αὐτὸς ὁ Μαχαερούς) proprie castelli nomen erat, altissimo ver- tice supereminens; postea vero etiam cum oppido circumjecto communicatum. Herodes id restituit διὰ τῶν Ἀρράβων γειτνίασιν, propter *Arabum vicinitatem*: καὶ τὰ γὰρ ἐν ἐπικαίῳ πρὸς τὴν ἑλπίαν γὰρ ἀποβλέπων, *situs enim est opportune, illorum [Arabum] terram prospectans*. Plinius lib. V, cap. XVI. *Prospicit enim [Asphaltiten lacum] ab oriente Arabia Nomadum, e me- ridie Machæris, secunda quondam arx Judææ, ab Hierosolymis*. Primo casu *Machæris*, qui prospicit a meridie, id est a meridie subjacentem habet lacum Asphaltiten: quia ubi ille re- cepto Jordane incipit, Machæris in vicino situs est ita, ut lacum ab occasu nascentem ha- beat, a meridie ejusdem longitudinem. In hoc φερέῳ sive castro Joannes baptista captivus tenebatur. Josephus lib. XVIII, cap. VII, de illo: δέσμιος εἰς τὸν Μαχαερούντα πεμφθεὶς, ταύτῃ κτηνίῳ, *vinctus in Machærunta missus fuerat, ibidemque occiditur*. Ex quo conjicere licet, Herodem Antipam natalem suam Joanni funestum, in vicino Herodio celebrasse.

Callirrhoe hinc sequitur, fons pulcherrimus aquæ calidæ, propior lacui bituminoso, in quem effluit. Plinius lib. V, cap. XVI. postquam de Machærunte dixerat, *Eodem, inquit, latere est calidus fons medicæ salubritatis Callirrhæ, aquarum gloriam ipso nomine præferens*. His aquis Herodes usus est, ultimo morbo decumbens. Josephus lib. XVII, cap. VIII. πικρὰς τε περὶ τὰς Ἰερουσαλὴν θερμοῖς τοῖς κατὰ Καλλιρρόην αὐτὸν παρεδόν, ἀπὸ τῶν τῇ ἐς παντ' ἀρετῇ καὶ ποτιμῳ ἰσχυρῶς, *profectus ultra Jordanem fluvium calidis aquis se fovebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque jucunda sum*. E quibus intelligimus, non solum fontem fuisse, sed oppidum etiam, juxta illum, ejusdem nominis: quia thermæ illæ κατὰ, juxta Calliroen op- pidum erant. Ptolemæo quoque lib. V, cap. XVI. Καλλιρρόην, *Callirrhoe*, inter oppida Ju- dææ trans Jordanem sita recensetur. Sita Callirrhoe prope Machæruntem & Arnonis osti- um, sive inter utrumque: nam in Herodis regno erat, quod finiebat amnis Arnon: & co- dem latere lacus Asphaltitæ, quo ipse Machæris, Plinio auctore. Solino quidem cap. XXXV. *Callirrhoe Hierosolymis proxima*: quem dum magnus Salmastius castigat, ipse a Plinii inter- pretatione vera aberrat. *Eodem, inquit, [quo Machæris] latere, meridiali scilicet Asphal- tite lacus, fons ille Callirrhoe*. Non enim Plinius de lacu dicit, sed de Machærunte, pro- pter lacum a meridie, sive, a septentrione lacui esse adpositum: ut supra in Machærunte declaravimus. Propinquitas Hierosolymorum quomodo descendi possit, saltem excusari, su- pra in *Masada* Judææ ostensum est. Antiquum nomen oppidi juxta hos fontes, tradunt *Lasa* esse sive *Lasa* aut *Lascha*, Genes. X, 19. ut ordo ille submersarum urbium ibidem vi- deatur exigere. Sic Hieronymus Quæst. Ebr. ad hoc Genes. caput: *Hoc tantum adnotan- dum tractatur, quod Lasa ipsa sit, quæ nunc Callirrhoe dicitur: ubi aquæ calidæ prorumpentes in mare mortuum defluunt*: quamquam in Locis Ebr. idem, *Lasa terminus Chananeorum* erat *Sidonem*: quod pugnat cum Genesios textu. Nec excusabis, Eusebium sequutum esse, & ex illius dixisse sententia, non sua: nam ille nihil de Sidone, sed ita Græce scripse- rat: Ἀπὸ τοῦ τοῦ τῶν Χαναναίων περὶ τὴν Σοδομίτην, *Lasan, terminus Chananeorum circa Sodomi- tam*, intellige *λίμνην* sive lacum: quod verissimum est, quia ibi terminus adversus Moabi- tas. Consentiant etiam Judæi interpretes. Jonathan Chaldaeus junior in Genes. X. *yeḥ ʿay* red-

reddidit *וְיָשָׁב וְיָשָׁב* usque ad *Callirrhoen*. Sic & *Breschith Rabba* sect. xxxvii. & *Targ Hierosol. Megilla* f. 71, 2. Non placent hæc *Bocharto*, sed *Lasam* *Mosis* putat *Ptolemaeus*, *Lyssam* in *Arabia Petraea* esse. Verum longius hæc in austrum est reducta, quam ad terminos *Chanaanæ* adferri possit. Quare in dicto *Hieronymi* & *Judæorum* consensu acquiescimus.

In *Rubenitarum* oppidis fuit etiam *Sibama*, sive *Sibma*, seu *Sabama*, *Numer.* xxxi, 1, de cujus situ nihil certi habemus: & tabularum auctores suas quisque conjecturas sequuntur. *Hieronymus* in *Locis*: *Sabama* *crux* *Moab*, in terra *Galaad*, que cecidit in sortem tribus *Ruben*. *Meminit* & *huius Esaias* in *visione contra Moab*. Agrum habuit vitiferum, *Esa.* xvi, 8, 9. *Jerem.* xlviii, 32. Utrobique cum *Jazer* sive *Jafer*, termino tribus *Gad* ad orientem, conjungitur. *Propagines* ejus dicuntur dispellendæ *trans mare*: sed quale? num mortuum? hoc quidem attingit tribus *Ruben*, sed longe distat ab *Jafer*: num mare *Jafer*? sed hoc cum oppido procul a tribu *Ruben*. Forte ad limitem *Ruben* fuit, quæ mare seu lacum *Jafer* spectabat.

PRISCI HABITATORES

CHANAANÆ.

Chanaan, nepos *Noë*, numerosam prolem habuit, & undecim filii *Genes.* x. nominantur, e quibus non nulli in *Syria* aut *Phœnice* sibi suisque posteris sedes delegerunt, *Sem* primogenitus, & *Arki*, a quo *Arce* condita ad *Libanum*; *Arvadi*, quem *Aradium* interpret *Latinus* nominat; & *Amathæus* sive *Hamaithi*, a quo *Hemath*, urbs antiqua, condita: plures autem terram occuparunt, postea *Abrahami* posteris promissam, etiam tempore completo datam. Hos seu posteros eorum in plures gentes distributos promissione prima *Dei* *Genes.* xv, 19, 20, 21. sic enumeravit, ut *Vulgatus* interpret expressit: *Cineos*, *Cenizæ*, *Cadmonæ*, & *Hebæos*, & *Pherezeos*, *Raphaim* quoque: & *Amorrhæos*, & *Chanani*. & *Gergesæos*, & *Jebeusæos*.

Ubi promissio hæc repetita est, plerisque locis quinque tantum gentes ex hisce enarrantur, *Hebæi*, *Pherezei*, *Chananei*, *Amorrhæi*, *Jebeusæi*, adjecta sexta gente, quæ prima promissione non fuit nominata, *Hevæorum*; *Exodi* iiii, 8, 17. cap. xxi, 11, 23. cap. xxxi, 2. & xxxiv, 11. *Deuteron.* xx, 17. nonnullis locis hisce sex populis adjunguntur ex prima promissione *Gergesæ*, gens septima, *Deuteron.* vii, 1. *Josue* iiii, 10. cap. xii, 11. Ex quibus licet colligere, qui *Genes.* xv. præter hos enumerantur *Kenæi*, *Kenizæ*, *Kadmonæi*, & *Raphaim*, aut sub sex septemve repetitis comprehendi, amisso nomine: ut sedibus suis relictis aliorum commigrasse, antequam *Moses* cum populo adveniret. *Kenæi* & *Kenizæos* *Bochartus*, diligentissimus originum & successionum scrutator, nusquam invenit, eorumque nomen deletum putat illo temporum intervallo, quod inter *Mosen* & *Abrahamum* fuit. *Cadmonæi* eidem videntur in prima promissione, qui ubique in repetitione ejus *Hebæi* nuncupantur, & sub *Hermone* monte dicuntur habitasse, *Josue* xi, 3. orientalis est respectu *Libani* & *Phœnicæ* & partium *Palæstinæ* septentrionalis: nam vox *orientalem* significat. Quod nisi esset, nulla in promissione prima, quæ plenissima est mentio populi *Hevæorum* fieret, semper deinceps in repetitione nominati. *Raphaim* & *Rephaim* quibusdam communis vox est, gigantes sonans, uti fuerunt; sed *Genes.* xv. proprium gentis nomen ex ipso contextu est luculentum. Nec difficile est illos invenire.

trans Jordanem in Basan seu Batanæa, quos Kedorlaomor in tractu trans flumen per Sulim & Emim ad Sodoma & Horitas usque in monte Seir, Genes. xiv progrediens: oppugnavit licet non negemus, alibi *Raphaim*, interpretum consensione, gigantes esse.

Septem nunc populos terræ Chanaan, in repetita promissione nominatos lustrare nostrum est.

Hebæi sive *Hittæi*, *Χετταῖοι* Græce, circa Hebronem, quæ tum Kiriath Arba dicebatur, habitarunt, uti ex patriarcharum historia Genes. xxiii, 10. xxv, 9. xxvi, 34. patet inter quos *Enakim*, gigantes erant, Josuæ xiv, 15. Dicti a filio Chanaan, cui *Heth* nomen erat, Genes. x, 15.

Phereisæi, *Φερεζαῖοι*, ex quo filio Chanaanis fuerint progeniti, non constat. Genes. xiii, 7. dicuntur habitasse in illa regione, ubi Abraham & Lot ante separationem inquilini erant. Abrahami autem tentoria erant inter Bethel & Ai, ut ibidem commate 3 est proditum.

Amorrhæi, *Amoritiæ*, a filio Chanaanis Amori sive Emori nomen habebant, Genes. x, 16. Habitarunt in montanis Juda ad meridiem, cap. xiv, 7. & alicubi Hethæis permixti, commate 13, 16. etiam circa Sichem, Genes. xlviii, 22. atque etiam Moyses temporibus in montanis cis Jordanem habitabant, Numer. xiii, 30. sed magna illorum pars trajecto flumine Moabitæ & Ammonitis terrarum multam & forte dimidiam partem armis eripuerunt, Israelitis postea, victo Sihone illorum rege, relinquendam: de qua Amorrhitide supra in tribubus Ruben & Gad copiose actum fuit.

Chanaan sequuntur in prima promissione: in ceteris etiam nunc primo, nunc medio loco cernuntur positi. Omnes quidem hi populi Chanaanæi erant, id est Chanaanis posterii: quidam tamen hoc nomine singulariter usi, incertum ex quo filio Chanaanis; & qui factum, ut avitum nomen propinquiori, ex quo erant, præferrent: nisi ex vitæ genere, mercaturam exercentes, id præ ceteris cognatis adepti sunt, quia *מַרְכָּשָׁא* Ebræis etiam *mercatores* significabant: cui studio præcipue sedes illorum seu regio erat idonea. Dicuntur enim habitasse ad mare & circa Jordanem, Numer. xiii, 30. & Josuæ xi, 3. atque ita majorem partem promissæ patriarchis terræ possederunt.

Hevæi, *Εβæοι*, in repetitis promissionibus etiam inter principes ac majores populos recensentur, de quibus supra in Cadmonæis dictum est. Sub Hermone habitarunt, Jos. xi, 1. & sub parte Libani, aut inter Libanum & Hermonem montes, Judic. i, 3. Quo Bochartus fabulam de Cadmo ejusque uxore refert Harmonia, seu Hermonia, inferpentis conversis, quia priscum Cadmonæorum nomen, de quo diximus, mutatum in Hevæorum fuerit, a *ἥρ* *fera*, *bestia*, ut anguis est, peritum. Cadmus autem, qui litteras in Græciam intulisse fertur, videtur ex Cadmonæis fuisse: quem ex Phœnice Græci in suam terram advenisse tradunt.

Gergæi, quod rarius, quam ceteri, memorantur, & tantummodo Genes. xv, 21. Deuter. vii, 1. Josuæ iii, 10. cap. xxiv, 11. videntur & pauciores & obscuriores ceteris fuisse. Vulgo circa Gergesam, oppidum trans Jordanem, locant. Cujus quod non certissimæ rationes sunt, ut supra demonstravimus; etiam de reliquiis eorum in oppido Gergesam nihil definimus. Judæi in Juchasin, migrasse ex terra sancta tradunt, & in septentrionali quodam loco confedisse. Nomen genti est a Chanaanis filio *Girgasi*, Genes. x, 16. quem Vulgatus interpret etiam *Gergesam* dixit.

Et *Jebusi*, Chanaanis filius auctor gentis *Jebusorum*, ita bellicosae, ut usque ad Davidis tempora inter Israelitas se & res suas, saltem in oppido Jebus, quod Hierosolyma postea seu Jerusalem dictum fuit, conservaverint: Judic. 1, 21. & Samuel. v, 6.

C A P U T XIV,

D E A R A B I A.

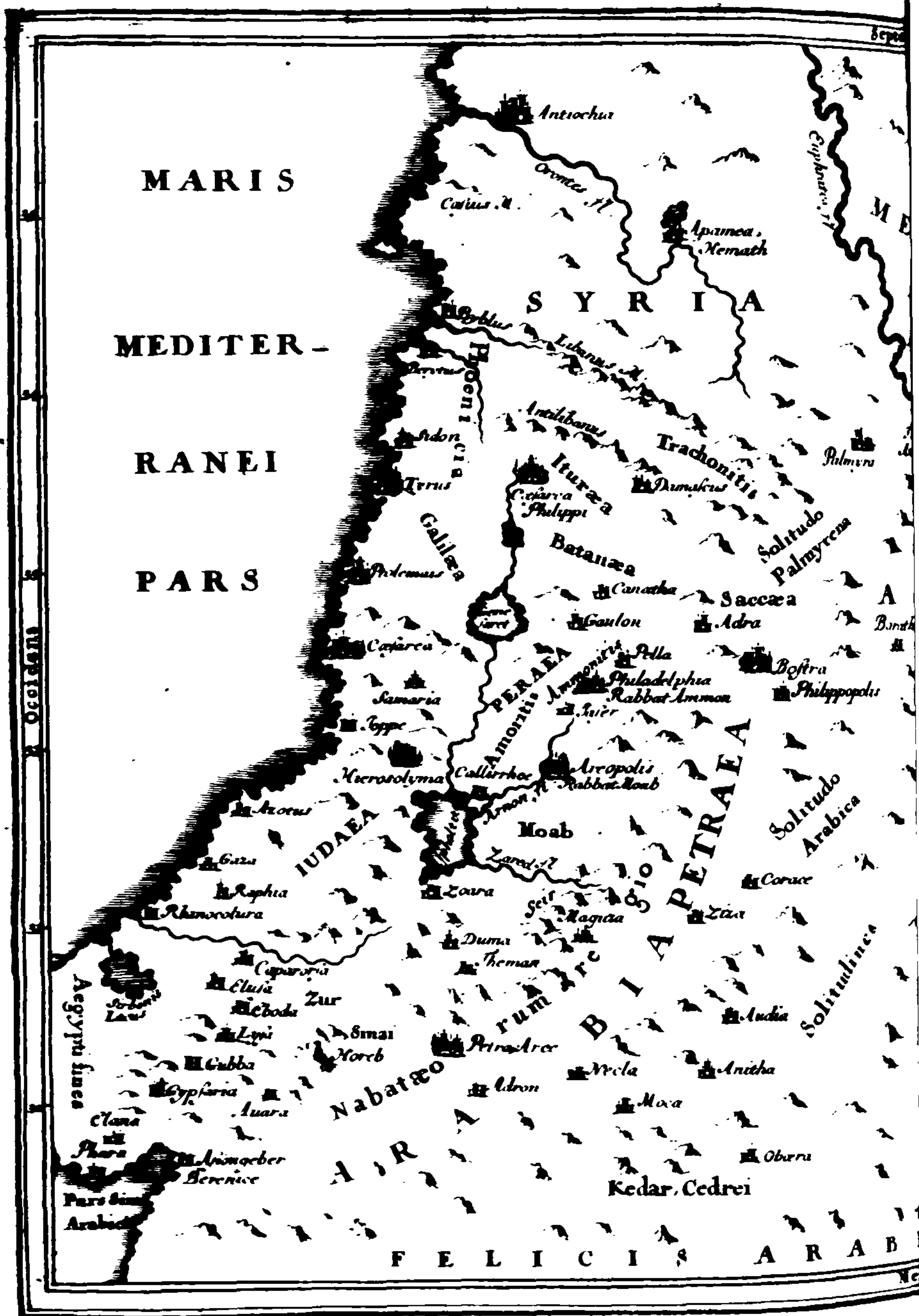
Syriam & Palaestinam excipit *Arabia*, longe lateque patens regio, ab Aegypto usque ad Chaldaeam: & ex alia plaga ab Euphrate Syriam adluente usque ad ostium sinus Arabici, quo ex Erythraeo ille Oceano effunditur. Dividitur in tres majores partes, quarum singulae varias gentes ac nationes habent. Prima est *Arabia Petraea*, Palaestinae partim ab austro objecta, partim ab oriente. Altera *Arabia Deserta*, incerta a Palmyrenis solitudinibus sub Euphrate ad Chaldaeam usque procurrens. Tertia *Arabia Felix*, utrique jam dictarum in austrum versus subjecta, comprehensa sinu Arabico ab occidente, & sinu Persico ab oriente ac septentrione. De singulis agemus separatim, & primum de Petraea.

A R A B I A P E T R A E A.

Antiquissimi Arabiae Petraeae populi, quorum habetur mentio in sacris historiis, sunt *Ammonitae*, *Moabitae*, *Idumaei*, seu Edomitae, *Amalekitae*, *Medianitae* sive *Midianitae*, *Ismaelitae*, sed plerorumque nomina sunt tempore deleta, solo *Idumaeorum* diutius conservato; & *Nabataeorum* primum, deinde *Saracenorum*, latissime diffusum, in commune successit fere omnibus. Erant etiam *Iturei* & *Trachonitae* Arabici generis, de quibus supra in Palaestina trans Jordanem sita actum fuit. Nomen autem *Arabia Petraea*, quod *Petra*, Nabataeorum regia dedit, non est antiquissimum, nec ipsum nomen urbis, quod Graecum est, *Πετρα*, ante Macedonum tempora potuit esse impositum. Sed infra de hac urbe nunc prius de antiquis populis.

AMMONITAE seu filii *Ammon*, trans Jordanem & in montibus Galaad, ac ultra suam habuerunt sedem: partem vero citeriorem rex Amorrhæorum Sihon illis emper, Amorrhæo Sihoni Israelitae. atque ita Ammonitae in orientem compulsi, terram tribui Gad finitimam coluerunt. Unde Josue XIII, 24, 25. dicitur: *Moses dedit tribui Gad civitates Galaad & dimidiam partem filiorum Ammon usque ad Aroer, quae est contra Kabbatim*. Hanc vero partem filii Ammon amiserant ante, quam Israelitae ad Arnonem & Jordanem pervenirent, quum jam facta Amorrhitis esset. Quod ergo haec Israelitis cessit, nunc reliquam partem, quae mansit Ammonitis, & in orientem a limite Israelis vergit, perstrabimus.

Limes *Ammonitidis* ab occasu partim, partim a septentrione flumen *Jabok* fuit, quamquam decursus eius a fontibus, quo ductu, recto an obliquo feratur, nullis documentis determinari potest. Adrichomius, & qui eum sequuntur, ex septentrione deducunt, flectunt in occasum: sed in eo fallunt, quod in lacum Galilaeum effundunt, quum tam Josephus lib. IV *Antiq.* c. v. & Hieronymus de Locis cum Eusebio testes sint, in *Jordanem*, non in lacum, exire.

Hic enim clare, ἢ μεταξὺ Ἀμμων, ταῖς Φιλαδελφίας, καὶ Γερασῶν, καὶ καί τε ἔχουσιν ὁ συνμειγνύεται τῷ Ιορδάνει, *fuit inter Amman, id est Philadelphiam, & Gerasam, & delapsus miscetur Jordani.* Hieronymus post *Gerasam* interserit, in quarto milliaro ejus. Quod si μεταξὺ, *inter Philadelphiam & Gerasam* decurrit, alius error tabularum Adrichomii & Bonfrerii manifestatur, quæ ex ipsa Philadelphia deducunt, quasi urbem perluat, aut intra illam nascatur. De *urbe aquarum*, parte urbis regię, post dicturi sumus.

Caput gentis erat *Rabba*, II Samuel. XI, 1. & XII, 27. sive *Rabbath Ammon*, seu *Rabbath filiorum Ammon*, II Samuel. XVII, 27. Jerem. XLIX, 2. Unde Polybius composito nomine Ραβατάμωνα τῆς Ἀραβίας, *Rabatamana Arabia* adpellavit, quod est ex Rabbat Ammon : nam eandem urbem etiam Ἀμμων, *Amman* dixerunt, ut modo ex Eusebio & Hieronymo cognovimus. Josephus lib. IV Antiq. cap. V. ita descripsit, ἐν Ραβαθᾷ πόλει τῶν βασιλείων τῆς Ἀμμωνιτιδῶς, *in Rabata, urbe regia Ammanitidis.* Magnificentiam ejus nomen *Rabbah*, id est *magna* ostendit, cujus suburbium *urbs aquarum* a præfluente amne, vel a fontibus aut lacu nominatur II Sam. XII, 27. quo vero nondum evictum est, ex urbe Rabba Jabocum, ut tabulæ referunt, effluere, qui μεταξὺ, *inter* illam & Gerasam, ut vidimus, decurrit. Ex casu belli vel alio fortunæ restituit & ornavit Ptolemæus Philadelphus, (nam tum Aegyptii reges Coelesyriam sibi vindicabant) & de suo nomine *Philadelphiam* nominavit, quod nomen in posteris etiam obtinuit. Hieronymus in *Amman & Amon* urbem *nobilem & illustrem Arabia* dixit, quo nomine totus ille tractus, etiam Moabitis, posteriori ævo designabatur. Unde pars illa *Arabia Philadelphensis* fuit cognominata. Epiphanius Anacephalæosi pag. 145. ἐν τῇ Βακαθὶ κατοικοῦντες, μητροκονίαν τῆς Ἀραβίας τῆς Φιλαδελφίας, *qui Bacathi habitant, qui est Arabia Philadelphensis primarius vicus.* Plura de hac urbe supra in Decapoli, cujus pars fuit, dicta sunt, quæ relegantur. Situs demonstrari accurate nequit, quia turbatior hoc loco Ptolemæus est. Adrichomius & Bonfrerius, qui Jabocum ex septemtrione derivant, e regione ferme mediæ lacus Genesaritidis ponunt : at Eusebius cum Hieronymo in *Jazer*, a decimo milliaro ab Jazer in ortum solis. Quod si est, nimium quantum a loco Adrichomii sejuncta est, etiam Jabok in contrariam plagam deflectendus. Consentit Josephus lib. III de Bello, cap. IV. latitudinem Perææ definiens ἀπὸ Φιλαδελφίας μέχρι τοῦ Ιορδάνου, *a Philadelphia ad Jordanem.* Ex Adrichomii autem dispositione non ad Jordanem, sed ad lacum Genesaret, qui oppositus est, ducenda latitudinis mensura esset, quum vero ibi nec Peræa sit, quam Josephus definit. Cuius longitudinem quum a Pella ad Moabitas idem duxerit, oportet Philadelphiam australiorem quam Pellam esse. Hinc regio ibidem Φιλαδελφηνή, *Philadelphene* dicta, ut χάρα vel ἡ subaudiatur.

Mennith, oppidum, ad quod usque ab Aroer Ammonitas victos fugientesque Jephtha persequutus est, Judic. XI, 33. Hieronymus cum Eusebio : *Mennith, ubi Jephthe præliatus est : nunc autem ostenditur Mannuth villa in quarto lapide Esbus pergentibus Philadelphiam*, id est in ortum æstivum. Propinquitas urbis Esbus sive Hesbon facit locum hunc suspectum, quia sic in tribum Gad incideret : quum probabile sit extrorsum victos in suam terram versus refugisse. *Mennith* enim est primus fugæ terminus ; *Abel vinearum* alter & ulterior. Ceterum plaga non aliena est, quod ab Aroer, initio fugæ, Philadelphiam versus situm utrumque oppidum Mennith & Abel vinearum fuerit. Non possum præterire, *Mennith* mihi non genitum aut plenum nomen oppidi videri, sed מִנְיֹת מִנְיֹת *Minnuth viginti oppidorum*, ut, si differentię causā diceret *Philadelphia Decapoleos* ; sic hoc loco *Minnuth xx oppidorum*, quasi regio illa ab oppidorum numero denominata sit, aut sicut *Tripolis* una urbs est, & *Decem pagi* in Germania superiori, Romanorum provincia. Nisi enim verba *viginti oppida* conjungas cum *Minnuth*, non explicabis cur adposita ab sacro scriptore fuerint : nam

disjungere, ut quædam versiones solent, incommodum sensum infert, quasi per viginti oppida, aut præter totidem, Jephtha hostes, ab Aroer ad Minnith persequendo, cecident: quod nimium & incredibile.

Abel vinearum, quæ in eadem historia commemoratur, ab aliis hujus nominis, etiam trans Jordancem positis, separanda. Illæ enim in terra Israelis erant: hæc sine dubio in Ammonitide, extra limitem tribuum illarum præfinitum. Hieronymus: *Abela vinearum, ubi dimicavit Jephthæ in terra filiorum Ammon: nam & usque in præsentem diem in septimo lapide Philadelphia villa Abela cernitur vinctis consita: alia quoque est civitas nomine Abela, vini fertilis, in duodecimo a Gaderis milliario contra orientalem plagam.* Græci interpretes Judic. xi, 33. "Αβελ ἀμπελώων, & quibusdam libris "Εβελ χαρμῶν, Ebræa voce tentata. Eusebius Αβελ αμπελων.

Josephus lib. xii, cap. xi. Ιαζωρον, *Fazorum* videtur in Ammonitide statuere, quam Judas Maccabæus bello Ammonitico dicitur expugnasse. In *Ammanitas*, inquit interpres vetus, *arma transfudit, & his quoque divictis, Fazorum, eorum urbem, expugnavit:* Græce sine pronomine τῆς Ιαζωρον ἔθηκε πόλιν, Verum i Maccab. v, 8. in eadem historia legitur Ιαζωρ, *Fazer* sive *Faser*, quod nomen urbis est supra explicatæ in tribu Gad, quam ut Moabitæ prophetarum temporibus possederunt, Esa. xvi, 8. Jerem. xlviii, 32. ita progressu temporis Ammonitæ, quorum finibus propinquior erat, occupaverant, quum Judas Maccabæus illam expugnaret. Adde Esa. xlix, 1. Plura de Ammonitide nobis haud constant.

MOABITIS olim Ammonitidi in austrum subiecta fuit, antequam Amorrhæus Sihon utrique genti partem terrarum eriperet, ab Israelitis postea possessam, Numer. xxi, 26. Cum vero Moabitæ Arnone fluvio, lacu Asphaltite, & torrente Zared concludebantur, quamquam Israelis regno decrescente aut everso plura Rubenitarum Gaditarumque invaserunt, Esa. xv. & sequente, Jerem. xlviii. quo bello Moab & Ammon videntur amici consociasse, quia Hesbon nunc Moabitarum dictis locis fuisse dicitur, nunc Ammonitarum. Jerem. xlix, 3. Sed de novis his possessionibus, quæ Israelitarum fuerant, quod super actum fuit, nihil addimus; tantum *Moabitidem propriam*, & Arnone amne determinatam, perlustraturi.

Regio ipsa vocatur Μωαβίτις, *Moabitis*, a Moab Loti filio, cujus posteris divinitus ad inhabitandum concessa fuerat, Deuteron. ii, 9. Josephus lib. iii de Bello, cap. iv. de Peræa: μεσημεριανὸν αὐτῆς πέρας ἢ Μωαβίτις, *meridianus ejus terminus Moabitis est.* Prius fuit possessio gigantum *Emim*, quos delevit Deus per Moabitas. Deuter. ii, 10. Caput ejus & urbs Regia fuit *Ar*, ad Arnonem fluvium sita, de qua dicto cap. ii Deuteronomio, commate 9, 18, 29. Num. xxi, 15, 28. & Esa. xv, 1. Adpellata etiam fuit *Rabba*, Jos. xiii, 25. ubi Aroer dicitur sita contra *Rabba*, id est in altera Arnonis ripa modico intervallo junctæ. Hieronymus in *Fazer* cum Eusebio: *tribus Gad extenditur usque Aroer, quæ & respicit usque Rabbam.* Et ne cum Rabba Ammonitarum confundatur, *Rabbath Moab* vocata fuit. Hieronymus in *Moab*, seu Euseb. potius: Μωαβ πόλις τῆς Αραβίας, ἢ νῦν Αρεόπολις, καλεῖται ἢ Μωαβ κτ' ἢ χαρμῶν. ἢ δὲ πόλις Ραββὰθ Μωαβ. quod Hieronymus vertit: *Moab civitas Arabie, quæ nunc Arcopolis dicitur. Locum autem Moab [ex nomine urbis] & regio: & ejus civitas, Rabbath Moab, id est grandis Moab.* Ubi urbs simpliciter *Moab* dicatur, ut Eusebius dixit, exemplum, quod clare probet, non occurrit: sed gentis Moab & regionis nomen est. Probabilius alterum nomen *Arcopolis*: quod Eusebius dicit suo tempore (ἔτι) obtinuisse: quo & ipse cum Hieronymo usus est in *Arnon* & *Luith*. Eadem ergo *Ar*, *Arcopolis* & *Rabbath Moab*: non autem *Aroer*, quæ in altera ripa sita erat Arnonis, & Israelitarum fuit in tribu Gaditide.

Arnon autem fluvius olim Moabitidem antiquis temporibus secabat : deinde hanc ab Amorrhitide, mox a tribu Ruben & Gad Israelitarum separavit, Numer. xxi, 13, 26. cap. xlii, 36. Deuteron. ii, 36. cap. iii, 12, 16. cap. iv, 48. Josephus lib. iv Antiquit. cap. iv. hunc fluvium (ποταμὸν vocat, non χειμάρρουν, torrentem, quod contra interpretes quosdam notandum) hunc, inquam, ex Arabia finibus procurrit dicit, & ὁρίζει τὴν τῆς Μωαβίτις καὶ Ἀμορίτις, *disternare Moabitin & Amoritin* : & tandem in lacum Asphaltitin effundit. Dicitur & *flumen Gad* ii Samuel. xxiv, 5. qui ipse Arnon est, quod ex ii Reg. x, 23. manifestum est. Huic fluvio adpolitæ erant Ar sive Rabba, & Arocr, sed in diversis ripis. Hieronymus etiam *rupis Arnon* mentionem habet, *in sublime porrecta in finibus Amorrhæorum*. in qua fontes Arnonis Adrichomius ponit, quasi ex rupe illa profluentis. Etiam locus φεγγεργώδης, ut Eusebius vocat, *prærupta & horribilis vallis*, ut Hieronymus vertit, *supra Arcopolim ad septentrionem* sita, Ἀρὼν, *Arnon* adpellatur, in quo loco militum ex omni parte præsidia sint distributa.

Ceterarum Moabitidis urbium positionem non possumus distincte definire, historia & geographia veteri deficiente. Fuit in his *Mizpe*, ubi David parentes suos, quum Saulum fugeret, apud regem Moabitarum deposuit i Samuel. xxi, 3. Græci interpretes Μασσῶθ τῆς Μωαβίτις vocant, Latinus, *Maspha, quæ est in Moab*. Deinde fuit *Luith* Esa. xv, 5. Jerem. xlviii, 5. Hieronymus de Locis: *Luith. hujus meminit Esaias : & est usque hodie vicus inter Arcopolim & Zoaram nomine Luith*. Ebraice לוית Luchith scribitur, & utroque prophetarum loco cum præfixo nomine מלח לוית *adscensus Luchith* sive *Lubith*, quod editorem situm ejus demonstrat. Utroque etiam loco cum Luith conjunctum est oppidum *Hronam*, Hieronymo *Oronaim* sine adspiratione, Græcorum more : sed nihil addit, nisi urbem Moabitarum esse.

Kariath sive *Cariath*, *Kiriath*, in Moab censetur Jerem. xlviii, 24, 41. ubi Græci Καραὶ tamquam proprium nomen scripserunt : at Amos i, 2. tamquam commune reddiderunt τῶν πόλεων, quod vox ipsa pluralis sonat. Hieronymus : *Cariath in regione Moabitarum, sicut Hieremias scribit*. Fuerunt etiam *Aqua Nemrim* in Moabitide, Esa. xv, 6. Jerem. xlviii, 34. *Nimrim* Ebraice pronuntiantur, de quibus Hieronymus : *Nemrim cujus meminit Esaias in visione contra Moab, & Hieremias. Nunc autem est vicus nomine Benamerium ad præmisionalem plagam Zoaræ*. Prævatum vici hujus videtur nomen : Eusebius Βενναμαρίμ, quod propius ad antiquum Nimrim seu Namrim accedit, præfixo *Beth* seu Talmudico בֵּת, quod domum sive locum significat.

Et *Aquarum Dimon* est mentio in Moab facta Esaie xv, 9. quæ dicuntur sanguine a cæcis fluere. Unde quidam existimant, esse *Dibon*, unam ex postremis mansionibus Israelitarum, nomine in infaustius a בֵּית *sanguis*, mutato, ut Bethel in Bethaven. Sed longius hoc videtur petitum, præsertim quod idem propheta etiam *Dibon*, habet in hac comminatione, commate 2 cap. xv. ut malis pro distincto loco in Moabitide propria habere, aquis eductis. Nihilominus Græci interpretes legunt hoc loco Δεβὼν, Hieronymus *Debon* : qui & in commentario ad Esaie xv. *Ne quis scriptoris vitium putet, & errorem, emendare dum eas. Esaias. Una urbs & per M & per B litteram scribitur ; e quibus Dimon silentium interpretatur, Dibon fluens : indito utroque nomine propter latices, qui tacite fluant. Usque huc indifferenter & Dimon & Dibon hoc oppidulum dicitur*. Quod si est, *Dimon* huc non pertinet, sed ad tribum Gad, Numer. xxxiii, 34. & supra in *Dibon* est expositum : sed postiori tempore Moabitæ occupaverint.

Beth Diblathum, seu *Beth Diblathum* Jerem. xlviii, in oppidis Moab numeratur, junctum cum *Dibon*, *Nebo*, *Kiriathaim*, *Bethmeon* : quæ extra Moabitin propriam trans

Arnonem sita fuerunt. Quod vero in mansionibus ultimis etiam *Helmondeblathaim* seu *Amundblathaim* memoratur, eodem & Jeremiae locum referunt, quamquam ille non simpliciter Diblathaim, sed *Helmon Diblathaim* vocatur, ut prius nomen sit mansionis, posterius vicinæ urbis ad fines Moabiticos positæ, quam Bonfrerius prope fontes fluminis Zared constituit: quod non videtur improbabile. Situs autem locus mansionis inter *Dibongad* solitudinis, & inter montes *Abarim*, qui cum Nebo & Pisga cohærent, Numer. xxxiii, 46. Hieronymus: *Deblathaim in terra Moab, sicut scribit Hieronymus*. Plura non addidit.

Cetera, quæ Moabitidi oppida Esa. xv, xvi. & Jerem. xlviii, præter jam recensita, aut Ezech. xxv, 9. tribuuntur, trans Arnonem in Israelitica terra fuerunt, in sorte tribuum Ruben atque Gad: ibidemque a nobis supra explicata: a Moabitis autem prophetarum tempore, quum defecisset regnum Israelis, occupata. Josephus lib. xiii, cap. xxiii recensens *Moabitidas πόλεις, Moabitides urbes*, quas Maccabæi expugnaverint, quasdam Israelitis antea juris, ut Elebon & Medabam; adjungit ignotas plures, *Lembam, Oronas, Telubonem, Zaram, Anlonem Csicium*, quibus vero nemo facile certam sedem attribuerit: & quia Pelam subjungit, videntur in limite Ammonitarum, postea etiam a Moabitis possessio, sita fuisse, ut sic ad nostram Moabitidem nihil adferant.

Pars quoque MADIANITARUM sedes conjunctas cum Moabitis prope Arnonem habuit, qui, filiabus in castra Israelitarum, quæ inter Abarim & Jordanem erant, Bileami consilio immixtis, in fœdam libidinem & idololatriam illos pellegerant, Numer. xxv. propterea ad internecionem cæsi, Mose superstite, Numer. xxxi. ubi quinque reges sive principes, etiam oppida & castella dicuntur habuisse, versu 8 & 10. e quibus unus videtur gentis nomen tulisse, de quo & cognomine in Locis Hieronymus: *Madian urbs a uno filio Abraham ex Ketura sic vocata. Est autem trans Arabiam ad meridiem a deserto Saracenorum maris rubri, unde vocantur Madianei & Madiana regio. Sed incerta est, ὁμώνυμος ejus, juxta Arnonem & Arcopolim, cujus nunc ruine tantummodo monstrantur*. Vides hinc duas urbes nomine *Madian*, sive *Midian*, a gente sua, in duas partes divisa, vel illius auctore, ita nominatas: una fuit in meridie post rubrum mare: altera ab oriente ad Moabitin & Arnonem. Prioris fuit uxor Mosi Zippora: posteriores, Madianitides, Israelitas in ultima mansione ad fœdas voluptates & idololatriam inclinentes. Quorum populus licet excisus eodem anno fuerit, tamen reliquæ, in gentem innumerabilem succrescentes, Judic. vi notantur, cum aliis orientalibus & Amalekitis, qui victi a Gedeone Jordanem petebant, non australia Judææ, in patriam suam se fuga recepturi. Uris hujus gentis alias, scriptura sacra tacente, quis nominabit? quis earum situm demonstrabit?

AMALEKITÆ his proximi, orti ab Amalek, Esavi, ex Eliphaz primigenito, nepote: gens pessima, ideo excidio a Deo addicta, Exod. xvii, 14. quæ inde a Moabitis & orientalibus Madianitis ab ortu Asphaltitæ lacus habitavit: & interrupta, ut videretur per montes Scir, australia Chananæ, in montibus maxime extremis, tamen etiam partim in vallibus incolebat: atque ab ortu hiberno partim a meridie Chananæ illorum sedes erat. Prius ex eo est manifestum, quia Balaam in vertice montium Moab Amalekitas vidit, Numer. xxiv, 20. quippe vicini Moabitis ab austro erant, ut Ammonitæ a septentrione, Judic. iii, 13. & socii orientalium, Judic. iv, 3 & 23. Altera pars hujus gentis meridianam Chananæ plagam in montibus & vallibus subiectis videbatur. Numer. xiii, 30, 45. unde descenderunt Israelis profectionem impedituri, Exod. xviii, 8. in Raphidim: etiam rebelles in Cadesbarnea Israelitas, quum adscenderent in linguam

Chananae, de montibus suis deturbarunt. Hos tandem Saul acie victos cecidit ab Hevila Ismaelitarum usque ad solitudinem Sur, 1 Samuel. xv, 7. nec vero ita excidit, quin reliquæ manerent, a quibus Ziklag oppidum exultum fuit, 1 Samuel. xxx, 1. qui a meridie irruisse dicuntur, quum antea usque ad Sur habitassent, 1 Samuel. xxvii, 8.

Oppida quoque Amalekitas habuisse, non est dubitandum, idque de uno, sine tamen nomine, affirmatur 1 Samuel. xv, 5. Videtur *Sela*, Græce *Petra*, nomen oppidi fuisse. Josephus lib. iii Antiquit. cap. 11. de Amalekitis Exod. xvii. adversus Israelem dimicantibus: οἱ τῆς Γεβολίτης καὶ τῆς Πίτερος κατοικοῦντες, οἱ καλεῖται μὲν Ἀμαληκίται, qui *Geboliten & Petram inhabitant, Amalekita adpellati*. Gobolitis Josephi haud dubie est eadem, quæ Γεβαλήν Eusebii, *Gabalene* Hieronymi in *Allus & Idumæa*: quam uterque *Idumæa regionem* interpretatur: nam deleta Amalekitarum nomine illorum montes etiam Idumæi, qui proxime habitabant, occupaverunt: interiora autem seu valles Amalekitæ Calebi posteris in terræ divisione sunt cedere coacti, Numer. xiv, 25. At Psalm. lxxxiii, 7. גבל, id est, ut Kimchi interpretatur, גבולת Gebalita seu *Gabalemi*, ab Edom & Ismael distinguuntur. Ipsa vox *Gobolus* vel *Gabalene* montanam regionem sonat, quia גבל Arabice *mons* est. *Petra* autem illa Amalekitarum videtur Judic. i, 36. notari, quia fuit ad *Adscensum Scorpionis*, qui locus, supra explicatus, adprime cum montanis Amalekitarum convenit: etiam 11 Reg. xiv, 7. ubi *Jeftael* cognominatur. Diversa ergo est a celebriore illa urbe *Petra*, quæ *Petræ* Arabiæ nomen dedit, a Scorpionis adscensione longius remota. Adde quæ Jac. Bonfilius de loco isto commentatus est; & dicenda infra in Idumæa.

Abhinc in occasum & in Sur solitudinem habitarunt olim ISMAELITAE. Genes. xxv, 18. *Habitarunt* [Ismael cum posteris suis] *ab Hevila usque Sur, qua respicit Aegyptum*: atque ita longe per Petræam Arabiam diffusi Ismaelitæ fuerunt, quam ob causam Josephus lib. i Antiquit. cap. xiii. Ismaelem vocat αἰσῆς τῆς Ἀραβίας ἰδίας, *conditorem gentis Arabum*. Sed rara admodum est mentio hujus populi, ut in Josephi historia Genes. xxxvii. quum vix augeri cœpissent Ismaelitæ. His enim venditus Josephus fuit, qui in Aegyptum, quo negotiandi causa proficiscebantur, abduxerunt. Silet dein historia de Ismaelitis, usque dum Midianitis & Amalekitis adsociati aut permixti, a Gideone prostrati sunt, Judic. viii, 24. Ex quo conjicitur per alias gentes dispersos fuisse & nomen sensim amisisse suum. Psalm. lxxxiii, 6. ubi omnes hostes μέλας figura recitantur, Ismaelitarum etiam & Hagarenorum mentio habetur.

HAGARENI autem ibidem, quod mireris, ab Ismaelitis distinguuntur. Kimchi Judæus hoc ita conciliat & interpretatur commentario in istum Psalmum, הָגָרִים שֶׁאֵרְבֵּי בְנֵי הָגָר שֶׁהָיוּ מֵעַל אֲחֵרִים *Hagareni sunt reliqui filii Hagar, quos ex alio viro habuit*. Græci interpretes ibi, οἱ Ἀγάρων, *Agareni*. Sed obscurum populum oportet fuisse, cujus nulla alibi mentio in antiquis extat historiis, nec de distincta illorum sede quidquam licet cognoscere, quam vero in Arabia fuisse, non est quod dubitemus. Post longum temporis intervallum *Agarenorum* nomen suo Constantinopolitano imperio revixit, & lato complexu Saracenos & Arabas omnes denotavit. Sed id ad nostram antiquam geographiam reducendum non est.

EDOM & IDUMAEA ex antiqua Arabia superest. Edom est Esau Genes. xxxvi, 1. s. novi nominis ratio est cap. xxv, 30. exposita. Sic & *Edom* regio est *Idumæa*, & Edomitæ, Idumæi. Hieronymus in Locis: *Idumæa, regio Esau, qua ex eo, quod illi Edom vocabatur, nomen accepit*. Idem commentario in Ezech. xxv, 12. *Sicetiam quod in Ebraeo numquam scribitur Idumæa, sed semper Edom, quam Idumæam Græci expressit translatio*. Non autem semper ἰδυμῆαν reddiderunt Græci, sed Esau aliquando in versione sua reliquerunt, v. gr. Numer. xxxiii, 37. πλησίον τῆς

τῆς Ἐδῶμ: *prope terram Edom*: & 1 Reg. xi, 15. ἡ τῇ ἐξολοθρεῖται Δαβὶδ τὸν Ἐδῶμ, *quam David exscinderet Edom*. In Novo tamen Testamento etiam ἰδουμαία, *Idumaea* vocatur Marc. iii, 8. quod perpetuum nomen apud profanos est, ut postea videbimus. Postea vero etiam *Idume* dicunt. Silius lib. iii, vers. 600.

Palmiferamque senex bello domitabit Idumen:

ubi pro Judaea ponitur, quam domuit senex Vespasianus. Et Lucanus lib. iii, vers. 216.

- - - *arbusculo palmarum dives Idume.*

Gentile & possessivum *Idumeus* est, atque ita Martialis lib. ii epigr. 11. *Idumeos triumphos* dixit Judaicum Titi & Vespasiani: quod ideo factum, quia Judæis in Babylonia captivitate detentis magna pars Judææ ab Idumæis fuit invasa & possessa usque ad Hebronem, & que sic deinceps australis Judæa nomen adsumsit *Idumææ*. Sed nunc de propria Idumæa disquirendum, ejusque tractu atque finibus.

Jac. Bonfrerius censet geminam fuisse Edomitærum sedem, veterem in montibus Galad, austrum versus, ex qua fratri Jacobo, ex Mesopotamia redeunti, obviam progressus sit, Genes. xxxii, 3. & xxxiii, 1. non enim credibile esse, quum is circa Jabokum fluvium hæreret, per plura quam centum millia misisse nuntios & munera ad Esavum, & hunc cum quadringentis suorum iter duorum fere graduum latitudinis, ab austro in septentrionem, ut fratri occurrat, suscepisse. Robur suæ petit sententiæ ex Deuteron. 11, 12. quod Horri sive Horitæ montes Seir incoluerint, quos non ipse Esavus, sed posterius demum, cum microsiore facti, expellere aut delere potuerunt. At vero in montes Seir Jacob suos nuntios legavit Genes. xxxii, 3. Respondet, utriusque tractus orientalis & australis, montem Seir fuisse; illius forsan ab ipso Esau piloso (hoc enim vox sonat) nomen esse; hujus antiquius, etiam Genes. xiv, 6. memoratum, nisi per anticipationem est: nec tamen ab Esau fuit, sed potius a Seir Horreo seu Horita, qui montanam illam regionem habitaverit, Genes. xxxvi, 20. Horitæ vero ante Edomitas illum tractum possederunt, etiam quum a Kedorhomor cladem acceperunt, Genes. xiv, 6. Hoc est, quod suspectiorem reddit Bonfrerii opinionem, quia utut sedes potuerint diversæ esse, difficilius tamen ad credendum est, duos etiam montes vel tractus fuisse Seir dictos, & utrumque Esavum aut posteros incoluisse.

Quare malumus unam terram *Edom* & unam regionem *Seir* cum pluribus tueri, quæ visitata fuerit, ex itinere Israelitarum per solitudines, quo circuierunt terram Edom, ingrediti non sunt, demonstramus. Sub horum ex Aegypto exitum terra Edom non erat amplius, quia nec primo itinere a sinu Arabico ad Cadesbarnea, neque regressu a Cadesbarnea ad idem mare, sed alia via, in ortum magis recedente, terram Edom attigerunt: ut moturis in Moabitidem, transeundum quidem via recta erat per Idumæam, transitu autem prohibiti circuierunt illam, dextrorsum fines prætergressi, dum venirent ad limites Moabitærum. In illo circuitu mons memorabilis est *Hor*, in quo Aaron mortuus est, & cum rege Arad, per solitudinem descendente, Israelitæ pugnaverunt, Numer. xxi, 21, 22, 24. & cap. xxi, 1, 3, 4. ut ita necesse sit, inter Hor & Arad fuisse Idumæam, cap. xx, 23. xxi, 1. Atque hæc est Edom seu Idumæa antiqua & propriæ, cujus positioni non obstat intervallum ab arce Jabok, quia triduanum iter vivit addit, præsertim si Esau camelis aliisque jumentis usus fuerit. Horitæ videntur fuisse & mora temporis, non simul aut uno impetu deleti.

Oppida hujus Idumææ, in sacris historiis quæ memorantur, sunt forte *T...*

Bozra seu *Bosra*, *Bosor*; *Dedan*, *Duma*. Prima, &, ut videtur, præcipua est *Theman*, quam in eodem Jerem. XLIX, 7, 20. Ezech. xv, 13. & Amos I, II, 12. tamquam regiam ponunt: a qua regio circumjecta etiam *Theman* dicta fuit. Hieronymus in Locis: *Theman regio principum Edom in terra Gebalitica a Theman filio Eliphaz, filii Esau, sortita vocabulum. Sed & usque hodie est villa nomine Theman distans ab urbe Petra quinque millibus [lege quindecim, quia Eusebius ἀπὸ τὰ ὀκτώμια] ubi & Romanorum militum presidium sedet, de quo loco fuit Eliphaz rex Themanorum.*

Altera est *Bozra*: *Bazra* seu *Bosra* aut *Bosor*. Amos I, 12. *Mittam ignem in Theman, & decorabis ades Bosra.* Hieronymus in *Bosor*: *Adpellatur & alia Bosor [Borúe Euf.] circas Esau in montibus Idumæe, cujus Esaias recordatur dicens [c. LXIII, 1] Quis est iste, qui venit de Edom, fulvida vestimenta ejus ex Bosor?*

Et *Dedan* in civitatibus Idumææ numeratur Jerem. XLIX, 8, & Ezech. xv, 13. de qua Hieronymus: *Dedan in regione Idumæe, super qua scribit Hieremias. Est autem in quarto millario a Metallofeno contra aquilonem.* Eusebius autem: *παράσταται τῇ Φαινῇ ἀπὸ δυνάμειος ὁ πρὸς Βοσρῶν, sita est prope Phanum, ferme in quarto millario ad septentrionem.* Hæc Eusebii *Phana* alibi *Fenon* ab Hieronymo nuncupatur. *Fenon*, inquit, *castra filiorum Israel in deserto. Fuit autem quondam civitas principum Edom, nunc viculus in deserto, ubi erant metalla damnatorum suppliciis effodiuuntur inter civitatem Petram & Zoaram.* Ex quo nomen alterum Hieronymi *Metallofeno* intelligitur, quod etiam Martyrologium IV nonas Majas habet: *In metallo Phennensi Palestina natalis beati Silvani, Gaze episcopi, qui in Diocletiani persecutione, Maximini Caesaris mandato, cum plurimis suis clericis martyrio coronatus est.* *Palæstinæ*, puta *Tertiæ*, quæ in Arabia medio ævo erat. Nomen autem mansionis, quod *Fenon* Hieronymus scripsit, in Ebræo & Vulgato est *Phanon*: Græce Φαινῶν.

Duma quoque in Edom fuit, Esa. XXI, 11. quia dicitur in Seir sita. Alia ergo hæc est ab illa *Duma* tribus Judæ in Daroma, Josue xv, 52, quam Hieronymus in Locis, decem & septem; in Esa. XXI autem viginti milliariis ab Eleutheropoli abesse dixit. neutrum enim spatium ad montes Seir ab Eleutheropoli pertingit. Ipsi autem montes *Seir*, qui terram Edom continent, respectu Judæ in austro siti sunt, ut tamen etiam in ortum ad Moabitidem vergant, quod ex Esavi ad Jacobum itinere, id quod non potest longissimum fuisse, manifestum est. Num vero terram Chanaan contigerint, an Amalekitarum aliquid inter cucurrerit, difficile est explicatu. Si illud, interrupta fuit Amalekitarum sedes; sin hoc, Edom regio sejuncta olim ab Judæa fuit, dum Amalekitæ omnes exstinguerentur, quorum ruina & interitus conjunxit Idumæam cum Judæa.

Hæc illa sunt oppida, quæ in divinis historiis genti Edomitæ tribuuntur: an vero etiam nobilis illa *Petra*, metropolis Arabiæ, Edomitæ fuerit, & in sacris æque scripturis memorata, in quæstionem, solutu non facillimam, adducitur. Utramque quæstionis partem Hieronymus adfirmat. *Petra*, inquit, *civitas Arabiæ in terra Edom, que cognominata est Jectael, & a Syris Recem dicitur.* Confundit Petram Amalekitarum, ad fines Judææ positam, cum hac metropoli Arabiæ, longe ab illa in austrum reducta. Ea enim *Sela*, sive, ut Græci vocant, *Petra*, quam rex Amazias, divictis Idumæis in valle salinarum, expugnavit, eique nomen indidit *Jectael*, non procul a valle illa, sede victoriæ fuit: *vallis autem salinarum sive salis*, prope mare salis seu salissimum, ut sacris litteris mare mortuum seu Asphaltites adpellatur. Nec vero inficiamur, illam Petram tum temporis etiam Edomitæ fuisse, qui deletis Amelekitis in Judæam usque fines protulerunt. Hæc autem *Petra* juxta Scorpionis adscensum fuit, Jud. I, 36. de qua supra etiam in Amalekitarum regione diximus. De Amazias historia & nomine Jectael vide I Reg. XIV, 7.

Alterum Petre nomen, ut Hieronymus dixit, est *Recem*, sive *Rekem*, quod quia Midianitarum principe *Rekem*, tamquam conditore, habuisse videtur, Num. xxxi, 8. quidam in Moabitide *Petram Racemis* ponunt, ubi victi sunt illi reges Midianitarum, e quibus *Rekem* secundus erat. Sed falluntur, iudice Josepho lib. iv Antiquitatum, cap. vii. qui etiam nomen urbis, quam Græci *Petram* vocant, *Αργίμα*, *Aracem* ponit, idque a Midianitarum rege, quem quintum facit, (πεντὸς δὲ Πέντα) deducit; at non ad aliam *Petram* refert, quam quæ caput erat Arabiæ. Nam regis illius *Recemi*, ait, est *τὴν αἰώνιον τὴν Ἀργίμα ἔχουσαν γῆν, ἁρὴς cognominis, quæ nomen dignitatem Arabia continet*. De hac eodem libro cap. iv itidem Josephus: *ἡμετέραν αὐτῶν Ἀργίμα νεομαχίαν, πρότερον μὲν Ἀρεν λεγομένην, Πέτρα δὲ νῦν ἀνομαζομένην, locum, quem sibi metropolim Arabes constituerunt, prius Arcem dictam, jam Petram nominant*. Putares, aliam esse *Arcem* cognominem, aliam cujus cognomentum fuit *Raceme* sive *Araceme*. At Bochartus lib. i, cap. xlv. idem nomen esse demonstrat *Rekem* seu *Recem*, & *Arce*, quia hoc per apocopen fit ex *Arkem*, id est *Recem* cum articulo. Hieronymus cum Eusebio: *Recem (Ρεκίμ) est Petra civitas Arabia, in qua regnavit Ρεκίμ. Racem, quem interfecerunt filii Israel. Dicitur autem ipse quoque rex Madian*. Hanc olim Midianitarum fuisse non dubitamus: hac vero gente magis magisque attrita, credibile ab Edomitibus, qui proximi erant, occupatam esse: unde pro temporum diversitate & urbs Midianitarum cum Josepho dici potest, & Idumæorum cum Hieronymo: aut communi harum gentium nomine *Arabie metropolis*.

Hujus *Petra* situm, controversum maxime, ex antiquis monumentis invenire non labor & opus nostrum erit. Ptolemæus lib. v, cap. xvii. longitudinem ejus lvi graduum cum dodrante: latitudinem xxx graduum cum triente constituit. In æstrum ergo a parallelo Hierosolymorum lxxx millibus passuum devertit: a meridiano autem ejusdem urbis in tanta latitudine xxxvii millibus, aut plus paullo in ortum recedit. Quamvis autem Ptolemæus sæpe in hac regione fallat; tamen non probabile est, in regibus ac primariis id urbibus contigisse, quæ notiores illo tempore erant, quam ut in illis error, minorum ferme & obscurarum proprius, admitteretur. Accedit auctoritas Josephi, qui dicto lib. iv Antiq. cap. iv. montem, quo Aaron mortuus est, dicit *יבאדנא, ibidem*, sive in loco, quo *Petra* seu *Arce*, urbs Arabum primaria, sita erat, aut prope illam, eminere. Jam vero ex itineribus, Numer. xx & xxi. non obitarum est, quanto intervallo mons ille a sinu Arabico, quanto idem a Moabitæ finibus & amne Zared afuerit. Strabo lib. xvi, pag. 536. *μετρόπολις τῶν Ναβαταίων ἐστὶ ἡ Πέτρα καλεούμενη metropolis Nabateorum est, quæ Petra vocatur*. Hinc, ait, trium aut quatuor dierum itinere Hierichuntem abesse: quod bene convenit cum Ptolemæo. Plinius lib. vi, cap. xviii. perversos numeros habet. *Nabateorum*, inquit, *oppidum Petra abest a Gaza oppido litoris nostri DC. M. a sinu Persico CXXXV. M.* Inverte nomina: a Gaza cxv. m. a sinu Persico DC. m. sic numeri melius constabunt, & ceteris, tam geographicis quam historicis, conciliari poterunt. Hujus quoque, quum Romanorum facta est, aliquot nummi, sub Hadriano cusi reperiuntur, alter signatus ΠΕΤΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ *Petra metropolis*: alter ΑΔΡΙΑΝΗ ΠΕΤΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ *Hadriana Petra metropolis*. Metropolis autem postea Palæstinæ Tertiz facta est, quod Stephanus & vetus Ecclesiæ Notitia tradunt.

An hujus *Petre* etiam scriptura sacra meminerit, in quæstione est. Non levia illius vestigia sunt Esa. xvi, 1, & cap. xlii, 11. Utrobique *שֶׁלָא Sela*, tamquam oppidum, datur: ibi a *Sela deserti* Moabitæ jubentur opima sacrificia vel munera adferre: ibi

ἡ πόλις *cives Sela* inter ceteras urbes & villas solitudinis ad Dei laudem excitantur. Priori loco interpretes fere alieni sunt ac varii : posteriori videntur magis consentire, Græci, οἱ κατοικοῦντες Πέτρα, quod Hieronymus vertit, *qui habitant in Petra* : ipse ex Ebræo, *laudate, habitatores Petra*. Probabiliorem interpretationem facit, quod *habitatores Kedar*, qui in Arabia Petrea sunt, conjunguntur.

Superfunt australes Arabiæ populi, eorumque oppida, circa litus Arabici sinus, & ad fines Arabiæ Felicis : etiam *Saw*, ingens solitudo, & loca Israelitarum itineribus memorata. Sinus Arabicus in summitate sua in duos alios sinus fissus, Heroopolitanum, qui altero latere Aegyptum adluit, & in vertice Heroum urbem habet, unde denominatur : & per hunc Israelitæ ex Aegypto, suspensis utrimque aquis, pertransierunt : alter hinc in ortum solis recedens Elaniticus vocabatur. Uterque, hic totus, ille ex parte, nostram Arabiam adluit. Prior Straboni dictus lib. xvi, p. 522. ὁ πρὸς Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν Ἡρώων πόλιν κόλπος, *sinus ad Aegyptum juxta Heroum civitatem* : Ptolemæo lib. v, cap. xvi. κόλπος ὁ Ἡρωπολίτης, *sinus Heroopolites* : Plinio lib. v, cap. xi. *Heroopoliticus sinus* ; in cujus ora Arabica nihil est memorabile usque in angulum fissionis, seu initium sinus Elanitici. Angulus enim promontorium habet, supra quod in plano situm est *Phara* Ptolemæi, qui lineam terminalem duxit μέχρι τῷ κατὰ Φαρήν ἀκρωτηρίῳ, usque ad promontorium juxta *Pharan*, quæ ibidem ex Palatino codice ὁ Φάρος κόπος, *Phara* vicus dicitur, ut fere Arabum oppida fuerunt. Stephano est Φαρήν, *Pharan* primo casu. Φαρήν, inquit, πόλις μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Αραβίας. *Pharan* est oppidum inter Aegyptum & Arabiam, videlicet secundum Ptolemæi lineam ad promontorium, qua sinus Heroopolitanus Aegypto relinquitur. Salmasius in Solin. p. 344. dicit, ab Ismaelitis conditum, Hieronymi auctoritate. Rem non negabo, quia late habitant Ismaelitæ : at de conditu nihil Hieronymus, sed tantummodo Ismaelem *habuisse in deserto Pharan*, ex Genes. xxi, 21. Ille autem solitudo est ultra desertum Sinai, in septentrionem, Numer. x, 12. cujus Cadesbarnæa erat, Chananææ proxima, cap. xiii, 4. quo conferas cum cap. xxxiii, 8. Ebræis *ἡ Πάραν* est, ut plerumque interpretes noster : Græci autem & Latinus Φαρήν, *Pharan*. Oppidum ergo extra ὁμιλίαν solitudinem, nec valida argumenta sunt, quæ a nuda nominis petuntur similitudine. Ab oppido *Pharanisæ* Ptolemæi dicuntur.

Hinc montes procurunt in boream, quos Ptolemæus μέλαινα ὄρη, *Nigros montes* adpellat. Ultra autem promontorium est sinus alter Straboni dictus Ελαϊνίτης κόλπος, Ptolemæo Ελαϊνίτης, *Elantes sinus* : Diodoro Siculo lib. iii, cap. xlii. κόλπος Αλαϊνίτης, *sinus Alainites* (lege Αλαϊνίτης, *Alanites*) quem Nabatæi accolunt. Plinius diphthongo prima scripsit *Aelaniticus sinus*, ab *Aelana* oppido sive *Elana*. Plinius lib. v, cap. xi. *Heroopoliticus, alterque Aelaniticus sinus Rubri maris in Aegyptum vergentis, cl. mill. pass. intervallo inter duo oppida, Aelana & in nostro mari Gazam*. Ptolemæus lib. v, cap. xvi. ἡ Ελάνα κατὰ τὸν μυχὸν καίμαρ τῷ ὁμιλίῳ κόλπῳ, *Elana sita est juxta secessum cognominis sinus*. Et Stephanus chorographus : Ἀίλανα πόλις Αραβίας, ἥ ἐστὶ πόλις Αἰλαϊνίτης. τινὲς δὲ κόλπον Ἀίλα φασί. *Ailana* urbs *Aralia*, cujus cives *Ailanites*. Quidam vero dicunt *sinum Aila*. Josephus lib. viii, cap. ii. urbis hujus nomen Ελάνα, *Elana* scripsit. Strabo lib. xvi, pag. 522. Hinc [a Gazæorum portu] dicitur ὑπερβασις, *transcensus esse c. cclx stadiorum* εἰς Ἀίλανα πόλιν ἐπὶ τῷ μυχῷ τῷ Αραβίῳ κόλπῳ καίμαρ, *in oppidum Ailam, sitam super secessum sinus Arabici*. Sunt qui Strabonem Ελαίαν scripsisse putent, quia sinum ibidem dixit Ελαϊνίτην : ideoque Xylander versionem veterem, quæ *Ailam* habet, interpolata sua mutavit in *Elana*. At sive Strabo scripsit Ἀίλανα, sive glossa est & in margine adscripta interpretatio, facta συνιστάμενον vocabulo; non minus tamen verum est nomen Ἀίλανα sive Ἀίλα, quam *Elana*, quia gemina hujus oppidi adpellatio fuit. Et Procopius Αἰλανὰ dixit, primo casu Αἰλας, lib. i Pers. Belli, cap. xix. ubi dicit Παλæστι-

næ fines pertingere ad mare Rubrum, ἡ πόλις Αἰλὰς καλουμένη πρὸς τῇ ταύτης-ἡϊόνι ἐστίν, ἡ δὲ αἰλὰς λαοσσὴ δ' ἀπὸ τῆς αἰλᾶς ποταμός τις ἐς ἄλγαι εἰς γένετα, & litori adpositam urbem esse nomine Ailas: ubi mare desinens in sinum arctatur angustissimum. Quid? quod Aila antiquius nomen est, quam Elana seu Aelana, quæ vox denominativa Græcorum est, sicut urbs Romana dicitur ab Roma. Etenim hæc ipsa est, quam Moses dixit אֵילָת Ailath sive Elath, Deuteron. 11, vers. 8. *Quum*, inquit, *transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabant in Seir, per viam campestris de Elath & de Asiongaber; venimus ad iter, quod ducit in desertum Moab.* Dicitur idem oppidum אֵילָת Ailath seu Elath 1. Reg. xiv, 22. & in eadem historia אֵילָת Elath 1. Paralip. xxv, 2. quod inde a Salomonis tempore reges Juda sibi vindicarunt. Hieronymus in Locis: *Ailath in extremis finibus Palestine, juncta meridiana solitudini & mari rubro: unde ex Aegypto in Indiam, & inde ad Aegyptum navigatur. Sedet autem ibi legio Romana cognomento Decima: & olim quidem Ailat a veteribus dicebatur; nunc vero adpellatur Aila.* Eadem ab Hieronymo vocatur *Abeloth*. Vide librum de Locis Ebraicis.

Non procul hinc ad eundem sinum *Eziongaber*, sive *Asiongaber*, Salomonis & Josaphati navale, illi fructuosum; huic minime, fractis navibus; 1. Reg. ix, 26. cap. xxi, vers. 49. Vetustum oppidum, etiam Numer. xxxiii, 35. & Deuteron. 11, 8. memoratum. Vicinitatem Ailæ sive Elanæ, & nomen posterius *Berenice* Josephus docet lib. vii, cap. 11, p. 269. de Salomone: *ἐκσυπηγέσατο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ τῆς ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐν τῇ τότε λεγομένῃ Αἰωνογάρβῳ. αὕτη γὰρ Βερενίκη καλεῖται, ἡ πόλις Εἰλαιῆς πόλεως. ἡ χώρα τὸ πρὶν Ἰουδαίων ἦν.* *Classem rex in Aegyptiaco sinu adificavit, in quodam loco ad mare rubrum, qui terminatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana urbe, quæ regio tum Judeorum potestate erat.* Stephanus sex urbibus nomen Berenices tribuit, quarum secunda, a Ptolemæo Philadelpho condita, nisi hæc nostra est ceterarum nullam eidem adplicaveris. Nihil autem de situ tradit Stephanus, conditoris contentus nomen indicasse: ut nesciam, an alius nostræ, præter Josephum, clare ac distincte meminerit. Summus quidem vir Isaac Vossius contendit, Josephi Berenicen etiam a Pomponio Mela lib. 11, cap. vii, definitam esse. *Ab intimo*, inquit Mela, *angulo prima Berenice, inter Heroopoliticum & Strobilum.* Heroopoliticum promontorium ad sinum cognominem est, ut videtur, non procul ab Heroum civitate: Strobilum Vossius interpretatur, id, quod Ptolemæo juxta Pharan est: ut Berenice hæc media inter Heroopolim & Pharan fuerit. Persuasit Vossius clarissimo viro Abr. Berckelio: nos autem induci non possumus, ut credamus, eandem esse Josephi & Pomponii Berenicen. In Aegypto potius & Berenice illa Melæ & promontorium Strobilum quærenda sunt. Ait enim: *Alterum sinum undique Arabes insingunt. Ab ea parte, quæ introeuntibus dextra est, urbes sunt Cene & Arabia & Gandamus: in altera ab intimo angulo prima, Berenice, inter Heroopoliticum & Strobilum.* Introire sinum est per os & fretum ex Oceano invehì, ubi dextra pars est ad Arabiam Felicem, cujus etiam illa tria oppida sunt, si recte modo scripta sunt: (Vide Pintiani castigationes) in altera [parte] quæ sinistra est & Aegyptiaci lateris & Berenice est & Strobilum post Heroopoliticum promontorium: quod etiam continuatio apud Melam ostendit, in qua Philoteris est & Ptolemæus. Deinde regressus Israelitarum ex solitudine Pharan ad mare Suph orientior erat quam accessus; non autem hoc, sed illo (regressu) ad Eziongaber venerunt, Numer. xxxiii, 35. & Ailath ac Eziongaber naturali ordine sic ponuntur Deuteron. 11, 8. ut illa in occidentem, hæc in solis ortum vergat. Ex quibus colligitur, Eziongaber, quæ Berenice est, non in Heroopolitico sinu, (sic enim extra Arabiæ lineam fuisset) sed ad sinum Elaniticum, & post Elanam in ortum versus fuisse positam.

Hæc oppida Hieronymus in *Ailath* tribuit Idumææ, non propriæ in montanis Seir:

sed ævo posteriore ad Aegyptum usque prolatatæ. *Ailath*, inquit, *super litus maris rubri in terra Edom*. De Afiongaber autem dicit, *esse non procul ab Ailath in mari rubro*. Sic etiam alii, & antiquiores de Idumæa censuerunt. Strabo lib. xvi, pag. 523. τῆς Ἰουδαίας τὰ ἰσπίδια ἄκρα, τὰ πρὸς τῷ Κασίῳ, κατέχουσιν Ἰδουμαῖοι, *Judææ extrema occidentalia, Casio proxima, Idumæi occupant*. Plinius lib. v, cap. xiii. *Ostracine Arabia finitur, a Pelusio lxxv millibus passuum: Aiox Idumæa incipit & Palaestina*. Scilicet, Judæis in Babyloniam abductis, potentiores facti Idumæi non solum per Arabiam fines suos propagarunt, verum etiam per ipsam Judæam tum vacuum, ad Hebronem usque & Eleutheropolim, per tribum Juda & Simeonitidem, ut supra in Judæa etiam dictum est, cujus australes partes sæpe in Maccabæorum libris & Josephi, etiam sancti Marci cap. iiii, 8. *Idumæa* vocantur. Hinc est quod Josephus lib. iv. de Bello distinxit inter τὴν μεγάλην Ἰδουμαίαν, *Idumæam magnam* seu Arabicam, cap. xxx; & inter τὴν ἑτα καλεσμένην Ἰδουμαίαν, *Idumæam superiorem*, in montanis Judææ, cap. xxxi.

Nobile quoque nomen in Arabia est *Nabateorum*: quod Hieronymus Quæst in Genes. xxv a Nabajoth, Ismaelis primogenito deducit. *A Nabajoth*, inquit, *omnis regio, ab Euphrate usque ad mare rubrum, Nabatena usque hodie dicitur*. Desertam sic Arabiam cum magna parte Petrææ comprehendit. Diodorus Siculus lib. ii, cap. xlviii. Ἀραβία κῆται μεταξὺ Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, πολλοῖς δὲ καὶ πανταδαποῖς ἔθνεσι διείληπται. τὰ μὲν ἔτι πρὸς τὴν ἑω μέρη κατοικοῦσιν Ἀραβίαι, ὅς ἐστι οἰομένους Ναβαταίους, νεμόμενοι χώραν τὴν μὲν ἔρημον, τὴν δὲ ἀνδρῶν: ὀλίγη δὲ καρποφόρος. *Arabia, inter Syriam Aegyptumque sita, in multas variasque gentes distinguitur. Ad ortum solus Arabes, qui Nabatæi vocantur, regionem desertam & aquarum indigam, minimaque sui parve frugiferam incolentes*. Putares, & hic ad Chaldæam usque proferri, exclusis partibus, quæ vergunt in solis occasum. Atque sic etiam Ovidius lib. i Metamorph. vers. 61.

Eurus ad aurore Nabataeque regna recessit.

Contra Stephanus in austrum hos & in Felicem Arabiam relegavit. Ναβαταῖοι, inquit, ἑστὶ τῶν Ἰουδαίων Ἀράβων, ἀπὸ Ναβάτου τοῦτος, *Nabatæi, gens felicium Arabum, a Nabato quodam nomine ducens*. Sed exempla, quæ prostant, in Petræam Arabiam cadunt. Strabo xvi, pag. 534. dicit Petram, urbem Arabiæ nobilem, Nabateorum esse: πρὸς τὴν Πέτραν τὴν τῶν Ναβαταίων καλεσμένην Ἀράβων. Et Plinius lib. vi, cap. xxviii. *Nabatæi oppidum includunt Petram petrae, in convalle, paullo minus ducentis mill. passuum amplitudinis, circumdatum montibus inaccessis, amne interfluente*. Idem lib. xii, cap. xvii. *in Nabateis, qui sunt ex Arabia contermini Syriae*. quamquam hoc ultimum possis etiam ad Desertam, inde a Thapsaco Syriae coherentem, referre. Et Diodorus Siculus lib. iii, cap. xlii. finum Elaniticum Nabateos tradit circumcolere, qui vero ad occidentem est Arabiæ. Κόλπος, inquit, Αἰλανίτης περιεσπασμένη πολλὰς κόμης Ἀράβων τῶν προσηγορευμένων Ναβαταίων, *Sinus Ailanites, quem circa vici sunt Arabum, qui Nabatæi dicuntur*. At hic quoque sinus in Petræa est. i Maccab. ix, 35. Nabatæi vicini dicuntur oppidi Rubenitarum *Medaba*: & ipse Stephanus de Urbibus: Μεδάβα πόλις τῶν Ναβαταίων, *Medaba urbs Nabateorum*. Ergo etiam in Moab & Ruben ac Gad Nabatæi Arabes. Dicto Maccabæorum loco Ναβαταῖοι scribuntur: at cap. v, 25. Ναβαταῖοι: Suidas, deinde syllaba, Ναβάται, γένος Ἀράβων, *Nabata, gens Arabum*.

Vicini Nabatais, finum Ailaniten circumcolentibus, fuerunt Cedrei. Plinius lib. v, cap. xi. *His Arabes junguntur ab oriente Chanchlei, a meridie Cedrei, qui deinde ambo Nabatais*. Cedrei a loco Cedar, sive Kedar dicti. Hieronymus in Locis: *Cedar est regio in eremo Saracenorum, a filio Ismaelis Cedar ita cognominata*. At idem in Esa. xlii, ii. *Cedar inhabitabilis fuit regio trans Arabiam Saracenorum*. Illud trans indicat, longe in meridiem ad fines

septentrionales Arabiæ Felicis recedere. Dicuntur & *Kedareni*. Bochartus lib. iv Phaleg cap. 11. *Kedareni Arabes pars erant Saracenorum*. In tentoriis habitant, ut alii scenitæ, Psal. cxx, 5. gregibus divites, Esa. lx, 7. fusco colore insignes, Cantic. i, 5. præstantes legandi peritia, Esa. xxi, 17. Hieronymus in Esa. lx, 7. *Cedar, regio Saracenorum est, qui in scriptura vocantur Ismaelita. Et Nebajeth unus est filiorum Ismael, ex quorum nominibus scribendo adpellantur, quæ frugum inops, plena est pecorum.*

Tandem & *Mediani* seu *Midianiti* australes his adjungendi sunt. nam & ipsi post finem Ebniticum habitant Chusæis permixti. Moses eo usque fugit, quum Aegyptum interfecisset, Exod. 11, 15. ubi terra *Midian* vocatur: non autem dubitamus, quin & urbs eodem nomine in illa regione fuerit. Hieronymus Eusebii interpres: *Madian urbs, ab uno filio Abraham ex Cetura, sic vocata. Est autem trans Arabiam ad meridiem in deserto Saracenorum contra orientem maris rubri; unde vocantur Mediani & Madianea regio.* In Petra Arabia fuit, prope tamen fines Eudæmonis, quæ, ubi definit Ailanites sinus, incipit. Inde Moses gregem foveri ad montem Horeb egit, quod evincit non longissime remotum fuisse. Esaia. lx, 6. *Epha* regio conjungitur: *dromades Madian & Epha.* Dicta ab Epha, Madanis filio, Abrahami nepote, Genes. xxv, 2, 4.

Hæc fere sunt nomina populorum Arabiæ Petrææ, quæ in sacris scripturis leguntur: postea vero in *Arabum* vocabulo coaluerunt: quod vero non antiquissimum nomen, nec ante regum Israelis tempora, quantum ex sacris constat scripturis, innotuit. Esaia. xxi, 13. & Ezech. xxi, 21. exempla præbent: locus i Reg. x, 15. dubius inter interpretes est: quod vulgatissimum apud Græcos Latinosque est. Huic SARACENORUM nomen ævo posteriore successit, & ipsum late longeque diffusum. Qui ad Chaldæam vergebant Saraceni, Persis erant subiecti: qui citra fuerunt, Romanis; saltem fœdere alterutri populo conjuncti. Sic Procopius lib. i Belli Pers. cap. xvi distinxit τὰς ἐν Περσίᾳ Σαρακενὰς, *Saracenos Persarum;* & Σαρακενὰς τὰς Ῥωμαίους ἐν πύλινδον, *Romanis fœdere junctos Saracenos.* Et litus Arabici sinus habitant, ut idem cap. xix libri ejusdem prodidit. Ptolemæi vero ætate ἐν Σαγαμ, *Saracene* angustior Petrææ Arabiæ portio fuit inter *Aegyptum & Nigros montes*, qui a Phara inter duos sinus in septentrionem procurunt, comprehensa. Vide lib. v, cap. xvii. Sed latius postea habitant, quorum sedem sic Heracleota Marcianus Periplo Arabici sinus descripsit: τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς Εὐδαίμωνος Ἀραβίας πρὸς τὴν Περσίαν καὶ τὴν Ἐρυθρὴν Ἀραβίαν κατὰ τὴν καλόμεναι Σαρακενί. *Loca ad cervicem Arabiae Felicis post Petraam & Desertam, tenent Saraceni qui vocantur:* de quibus dicit plures sortitos esse προσηγορίας, *adpellationes*, & multum terræ desertæ possidere. Nomen a πρὸ *predari, furari* deducitur, quia proprium gentis est, et rapto vivere, ad quod terræ sterilitate invitatur.

Circa ἀρχὴν magnæ Arabiæ pænisulæ, quam Felicem dicunt Arabiam, Bochartus in Phaleg lib. iv, cap. 11. *Scenitas* locat, eosque putat veterum Chusæos esse, ac recentiorum Saracenos. At litius *Scenitæ*, habitantes in tabernaculis, vagati sunt, & Plinii Arabas *Scenitas* in Deserta Arabia exponemus; Strabonis in Mesopotamia. Eadem ratio est *Nomadum* Arabum, qui a permutandis pascuis nomen trahunt, quos ipsos etiam in Deserta ostendemus. Nec Arabum solum hæc vocabula erant, sed habet Plinius etiam *Nomadas Parthos*, *Nomadas Scythas*, *Nomadas Indos.* nam vitæ genus significatur vocabulo, non certa quædam natio.

Solitudines Arabiæ Petrææ nominibus suis separatæ & distinctæ sunt. Aegyptum recipit, quæ τὴν *Sur* vocatur, Genes. xvi, 7. xx, 1. xxv 18. & i Samuel. xxvii, 18. inter Palestinam & sinum Arabicum extensa; ac Israelitæ ex mari egressi primum in *Sur* solitudinem venerunt, Exod. xv, 22. Hieronymus in Locis: *Sur, ubi invenit angelus ancillam Sar*

Agar inter *Cades* & *Barad*. *Extenditur autem desertum Sur usque ad mare rubrum, quod ad Aegypti confinia pervenit.* Ex *Sur* Israel profectus est in desertum *ꝑ* *Sin*, *Exod.* xvi, 1. xvii, 1. Inde in desertum *Sinai*, *Exod.* xix, 1. deinde ex *Sinai* in *ꝑ* *ꝑ* *ꝑ* *Paran* seu *Pharan* solitudinem, *Numer.* x, 12. cap. xiii, 3. in cuius extremitate ad terram *Chanaan* situm erat *Cadesbarnea*, quod oppidum videtur fuisse: unde exploratores terræ *Chanaan* nunc ex deserto *Pharan* dicuntur emissi, *Numer.* xiii, 4. nunc ex *Cadesbarnea*, cap. xxxii, 8. *Deuteron.* ix, 23. Hæc in terminum australem terræ promissæ incidebat, *Numer.* xxxiv, 4. *Josue* xv, 3. & dicitur aliquando *Cades* simpliciter, *Genes.* xvi, 14. cap. xx, 1. nec vero confundi debet cum altero *Cades* in deserto *Zin*, *Numer.* xx, 1, 16.

Hinc conversio facta, & reditum alia via, juxta montes *Seir*, per *Libna*, *Riffa*, *Kebela*, montem *Sapher*, & per alia obscura loca, ad mare usque & *Eziongaber*, quæ adjacet *Elanitz* sinui, degressi sunt, quod iter *Numer.* xxxiii. descriptum est: unde locorum, quæ præterimus, ignobilia nomina repetantur. Inde ventum ad desertum *ꝑ* *Zin*, quod interpretes etiam *Sin*, *Σιν*, vocant, sed diversum a superiore, etiam alia littera ab *Ebræis* signatum, *Numer.* xx, 1. quod *Idumæam* ambit, saltem ab austro & occasu, cap. xxxiv, 3. usque ad *Palæstinam* seu *Chananæam*. In illa solitudine *Zin* fuit oppidum *Cades*, ad quod primis castris *Israelitæ* venerunt ex *Eziongaber* profecti, cap. xx, 1. & xxxiii, 36. a quo oppido desertum etiam *Cades* nuncupatur, ibidem v, 36. Hæc solitudo *Miriamæ* sepulcrum habet, & *Petram* cum *Aqua contradictionis*, *Numer.* xx, 1, 8, 13. *Cades* autem oppidum ad fines *Idumææ* erat: & tandem *Hor*, mons *Aaronis* morte nobilitatus. Hinc circumcunctes terram *Edom* *Israelitæ* venerunt *Zalmone*, inde in *Phunon* sive *Fenon*, ut *Hieronymus* scripsit, de quo supra diximus: a *Phunon*, in *Oboeth*: abhinc ad *Jim*, ad montes *Abarim*, qui fines erant *Moabitarum*. Loca solitudinis *Moabiticæ* supra in *Moab* explicata sunt.

Superfunt *Ptolemæi* oppida mediterranea *Petrææ* *Arabie*, sed pleraque obscura, nec aliunde declaranda. Supra *Elanam*, quæ sinum denominat, ad dextram *montium Nigrorum*, posita est *Gerasa*, dein *Gypsaria*, *Guba*, *Lysa*: & magis ad septentrionem *Maliaitha*; supra montes *Eboda*, *Epidu*, & *Elusa*, quam quidem *Idumææ* adscribit, sed aliam ipse *Idumæam* designat, quam vel propria erit veterum, vel laxa & extensa aliorum. His ab ortu adposuit, ut rursus a sinu in septentrionem progrediamur, *Amara*, quæ episcopalis est in *Ecclesiæ* *Notitiis*; *Zaanatha*, *Adru*, & *Moka*, *Moca*, in historiis, quantum constat, incognita, utique vero ex nummo *Antonini Pii* apud *Patinum*, inscripto circa templum & *Deæ* simulacrum *MOKA IER. ACY. AYTO. Moca sacra, inviolabilis, suis utens legibus.* *Harduinus* quidem ad *Samofata* refert, quasi *MOK* inversis litteris *KOM*, & *Αρῶν* legi debeant; sed doctè refutatus est ab illustrissimo *Spanhemio* *Orbe Rom.* pag. 404. In boream hinc inclinant *Necla*, *Cletharro*, *Thoana*. Sequuntur quæ in *Moab* & *Amorrhitide* exposuimus, *Rabamona*, *Medava* & *Esbua*, quæ sunt *Rabbat Moab*, *Medba* seu *Medaba*; *Ebus* sive *Hesbon*: quibus *Magusa* incognita accedit. Hinc rursus in ortum *Aniha*, quæ etiam episcopum in conciliis habuisse fertur; *Andia*; *Ciza*, quæ in *Imperii* *Notitia* sub *Duce* *Arabie* habet equites *Dalmatas Illyricianos*; *Surratha*, *Corace*, *Adra*, *Boftra*.

De postremis duobus aliquid dicendum invenimus. Ad *Adra* *Holstenius* *Proclum* *Adragium* episcopum, uti in *ms* actus *vi* *Concilii Calchedonensis*, perperam in editis *Σαδράγιον*, vocatur, referendum censet. In *Seleuciensi* conciliabulo etiam subscripsit *ἐπίσκοπος Ἀδράγιον*, episcopus *Adraorum*, apud *Epiphanium* *Hæresi* lxxiii. Sed hæc in septentrionem longe videtur reducta esse, quia *Eusebius* de *Locis Ebr.* in *Astaroth*; quæ regis *Og* in *Basan* urbs erat, scripsit: *παρῆνται δὲ τῇ Βασιλείᾳ Ἀδράγῃ πόλις τῆς Ἀραβίας, αἰς ἀπὸ σημάτων ἔξ.* Adjacet urbi *Asta-*

Asteroth] in *Basanea*, *Adraa* oppidum *Arabia*, quasi in sexto milliaro. Hieronymus *Ad* scripsit, sed secundum Eusebium & alios Græcos est *Adraa*, *Adraa*.

Inde ab *Adraa* per viginti quinque millaria urbs *Bosra* separata fuit in ortum, puta hibernum. Eusebius dicto loco: ἡ Ἀδραὰ τῆς Βόσρας διέκτα οὐρανὸς αἰ. *Adraa* autem a *Bosra* distant millibus passuum xxv. Chorographus Stephanus: Βόσρα πάλαι Ἀραβίας, ἡ δὲ νῦν καὶ Συρίας ἐν ἑκτονίῳ Βόσρας καὶ Βοσρῶν. *Bosra* urbs *Arabia*, genere neutro & feminico. Gentile *Bostrenus* & *Bostrenus*. In maximis *Arabie* urbibus censebatur. Arthimianus lib. xiv, cap. xxvii. [Valef. viii.] *Arabia* civitates habet inter oppida quedam ingentes, *Bosram* & *Geram* atque *Philadelphiam*. Ornamenta a Trajano habuit, cujus *Arabica* expeditio non modo ex historiis, sed nummis etiam notissima est, præ se ferentibus ARAB. ADQ. & ARAB. ADQUIS. id est *adquisita*. Unde *Trajanus Bosra* in nummis dicitur, quod in *Julie Mamæe* nummo integre legitur, quem mox proferemus: ex quo *Severi* nummum interpretamur N. TP. BOCTPA, Nis *Tegiani Bosra*. *Nova Trajana Bosra*: sive, ut in *Commodi* nummo Latine scriptum est, N. TRA. BOSTRA, ut *Harduinus* distinxit: *Patinus*, in *Commodo*, Latinas & Græcas litteras permiscuit. Nondum illo tempore colonia fuit, ut ibidem *Patinus* credidit: quod cognomentum demum ex *Alexandri* temporibus habet. In ipsius & *Mamæe* nummis, COLONIA BOSTRA: in *Julie Aquilæ*, COL. F. BOSTRA ALEXAND. id est, colonia felix *Bosra Alexandrina*: & alio *Mamæe*, TRAIANAE ALEXANDRINAE COL. BOSTRA: & *Philippi* imperatoris, COL. METROPOLIS BOSTRA. Hujus *Philippi* patria fuit. *Zonaras* in vita ejus: ὁ γέννηται ἐν Βόσρῳ, Βοστρίῳ οὐρανὸς ἐστίν. *Cedrenus* de eodem, ὁ γέννηται ἐν Βόσρῳ τῆς Εὐρώπης, ortus est a *Bosra Europa*. *Arabie Bosram* novimus, non *Europæ*: ejusque signum in prædicto *Commodi* nummo camelus, animal fere proprium *Arabie*: & *Aurelius Victor Arabem Philippum* dixit, sic de illo exorsus: M. Julius Philippus Arabs Trachenites. *Trachonitis* autem laxa sumpta, longe ex septentrione in austrum deducebatur, ut supra exposuimus.

Summi viri *Jos. Scaliger* ad *Eusebium*, & *Luc. Holstenius* ad *Ortelium Bosram* hæc: *Philippopolim* ab alumno suo adpellatam fuisse tradiderunt: quod vero ex historiis confirmari non potest. *Victor Schotti*, condito apud *Arabiam Philippopolim* oppido, *Romanum* venire, putat uterque *Philippus*, pater & filius. *Zonaras*, ortus *Bostrius*, ἔκτα, ubi urbem, imperio potius, ἰδρυμένην, condidit, Φιλιπποπόλιν ὀνομάσας αὐτὴν, eamque *Philippopolim* nominavit. *Cedrenus*, ortus ἐν Βόσρῳ, ἔκτα καὶ πάλαι ἰδρυμένην, ubi & urbem condidit, quam *Philippopolim* nominavit. Nihil hi aliud dicunt, quam *Philippum* urbem sui nominis in agro *Bostreno* condidisse. Diverſa ergo *Philippopolis* *Arabie* a *Bostriis* fuit, sed quanta distantia, neque hi auctores, neque alii prodiderunt. Distinxit etiam vetus *Notitia Ecclesiæ*, cum *Caroli* a *Sancto Paulo* *Geographia* S. excusa, p. 63. in *Arabie* ἐπαρχίᾳ sive provincia, (separata a *Palæstina* terra) ubi Βόσρα μητρόπολις, & dein quarto numero Φιλιπποπόλις, nominantur: ex quo & ipsa *Philippopolis* *Arabie* urbem episcopalem fuisse clarum est. Et hanc coloniam fuisse, & nummo *Philippi* patris constare potest, signato ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΚΟΛΩΝΙΑΣ, *Philippopolis* rana colonia. Et alius eorundem *Philippopolitarum* colonie, altera parte habens ΘΕΩ. ΜΑΡΙΝΩ *Divino Marino*, qui purpuram in *Mæſia* sumserat, *Philippo* regnante, ut *Zonaras* testatur. Vide quæ *CL. Harduinus* de utroque notavit.

A R A B I A D E S E R T A.

Arabia Deserta, est Græce ἡ ἄγρος Ἀραβίας, cui *Ptolemæus* lib. v, cap. xix. hos limites constituit; ab occidente terminari partibus *Syriæ* & *Arabie Petrææ*: a septentrione, parte *Mesopotamiæ*, a qua *Euphrate* fluvio, jam in ortum inflexo, dirimatur: ab oriente, Chel.

dza seu Babylonia, a qua montibus separetur: a meridie, Arabia Felice, itidem montibus disjuncta. Eratosthenes apud Strabonem lib. xvi, pag. 528. duas partes Arabiæ fecit, unam *ἡμετέριον καὶ ἱερὴν, septentrionalem & desertam*, quæ media sit inter Coele Syriam, Judæam & Felicem Arabiam, & inde ab Aegypto ad Babyloniæ extendatur. Altera ei pars est Arabia Felix, quæ in meridiem vergit. Nec aliter multo de Arabia Plinius lib. v, c. x. & lib. vi, c. xxviii. ut illius ætatem distincta illa & tripartita divisio attingere haud videatur. Ptolemæus illius auctor est præcipuus, a quo accepimus: qui lib. v separatim de singulis tractavit partibus, c. xvii de *Petra*: cap. xix (nam Mesopotamiam interposuit) de *ἡμετέριον, Deserta*: sed demum lib. vi, cap. vii. de *Arabia Felice*: quam *Ἐδδαίμωρα* ipse adpellat. Ptolemæum posteriores sequuti sunt Marcianus Heracleota, & Agathemerus. alique.

Itaque veteres, Eratosthenes præsertim, omnem Arabiam, quæ extra Felicem est, *ἡμετέριον, desertam*, ut plurima est, vocabant, quia etiam, quam Petræam postea Ptolemæus & alii dixerunt, majorem partem aspera & inculta est. Ut autem in aliis divisionibus solet, ita hoc loco non tam ad rationes, quam ad usum & consuetudinem hominum referendum est, quod tres partes majores Arabiæ constitutæ sunt. Aut si omnino ratio investiganda est, puto hanc forsitan subfuisse, ut, quia Petra sedes regia erat, quidquid in potestate regum Petræorum fuit, qui inde a Damasco imperium suum ad usque Felicem Arabiam, & ex altera parte ab Aegypto usque ad Petram & ultra, quum florentiori fortuna, uterentur, prorogasse memorantur, omne Arabia Petræa vocaretur: reliqua pars, non subjecta Petræis regibus, vetus nomen desertæ & sterilis Arabiæ retineret.

Ptolemæus Desertam Arabiam incipit a *Thapsaco*, quam primam illius urbem constituit, sitam ad Euphratem, nobilem tractu & ponte, quo Darius ultimus & Alexander usi fuerunt. Nos Plinium sequuti & Stephanum, in Syria, ejusque parte Palmyrena, exposuimus. Perinde autem est sive in Syria sive in Arabia hoc oppidum censeatur, quia in utriusque fuit confinio: & si in Syria etiam relinquatur, nihilominus ex Ptolemæi dispositione discimus, unde initium Arabiæ Desertæ sumendum sit, videlicet proxime post Thapsacum, si ripensem partem recensere volumus.

Quæ in ripa Euphratis a Thapsaco sequuntur, incerta & obscura sunt omnia, & multa aliter in Palatino codice, quam in vulgatis Ptolemæi libris leguntur. Sunt autem, *Bithra* (Palat. *Biritha*) quam perperam Ortelius, & Zosimi Bithram lib. iii, cap. xix. eandem putat, quum Ptolemæi Bithra in occasu Arabiæ Desertæ fuerit; Zosimi, in Babylonia: illa cis Euphratem, hæc trans eundem post Naarmalca. Deinde in eadem ripa sunt *Gadiritha*, *Auzara*, *Andathia*, *Eddara* [Pal. *Dadara*,] *Balataa* [Pal. *Balagaa*, *Phar-ga*, *Colonia* seu *Colarina*, *Belgana*, [Pal. *Belgynat*] qui terminus Arabiæ est ripensis. Sed nihil de hisce apud alios.

Neque notiora sunt, quæ ad partem sinus Persici Ptolemæus adposuit, *Ammæa*, *Idacara*, sive *Adacara*, *Jucara* seu *Jocara*: neque mediterranea, quæ hinc in occasum recedant proxime, *Salma*, *Calathusa*, *Arrade*, *Tedium*, *Odagana*, *Luma*, *Albere*, *Alata*, *Dumatha*, *Jora*, *Dapha*, *Scyria*, *Banacha*. Et ad Felicis Arabiæ montes *Artemita*, *Abara*: supra quæ in septentrionem *Thauba*, *Erupa*, *Alata* alia (nisi prior *Allata* fuit, ut in libris est aliis) *Aurana*, *Cioce*, *Gabara*, *Barathena*, *Sabe*, quæ haud dubie condita fuit a *Seba*, 822, Abrahami & Keturæ ex Jakfan, nepote. Nam Keturæi illi a patre Abrahamo in orientem dimissi, Genes. xxv, 3 & 6. Hinc ad Euphratem usque nihil habet Ptolemæus, nisi *Cacamonum* *Cauchabenorumque* obscuros populos: & inde in ortum ac montes versus,

Chaldaeam ab Arabia dividentes, supra Lumam ante dictam, *Themma*, *Θέμμα*, quae videtur *Thema* Arabiae esse, Jobi vi, 19. Esa. xxi, 14. Jer. xxv, 23. condita, ut videtur: Thema filio Ismael, Genes. xxv, 15. nam longe fines suos Ismaelitae extenderunt, ab Hevila ad Sur & Aegypti terminos, ibid. vers. 18. quippe Hevila seu Havila, prope Euphratem & Paradisi locum est, Genes. 11, 11. Supra Themma, in septentrionem recedit *Rhegama* oppidum: & medio quasi loco, inter haec satis disjuncta oppida, aut paullo citius, sub *Canchabenis*, qui ripam tenebant, prope Babyloniam, sunt Ptolemæi *Aurim*, quos Latine *Ausim* scribunt, Bochartus autem *Aurim* legi vult, *Ausim*, qui in *Auside*, in *χώρα Αυσίδος*, ut Græcus Jobi interpret cap. i *terram Utz* vertit, habitaverint. Vide Phaleg doctissimi viri lib. 11, cap. viii. His ab occasu Ptolemæus opposuit *Agræos*, quos vir clarissimus Frid. Spanhemius in Jobi Historia p. 50, *Agareos*, *Agarenos*, ex Agar seu Hagar, Ismaelis matre, dictos interpretatur. Ad austrum juxta Arabiae Felicis montes ex ejusdem Ptolemæi dispositione sunt *Agabeni* sive *Agubeni*, & *Rhaabeni*, & propius Persarum finem *Orchemi*: supra Rhaabenos, *Masani*, quos a Masa, Ismaelis filio possis deducere. Babyloniam versus sunt *Magroni*, *Martini* sive *Marteni*.

In hac Arabia etiam, quamlibet multi dissentiant, patriam & sedem sancti Jobi sive Hebi censemus investigandam esse. Scriptura dicit, *virum fuisse in terra Utz*. Tres autem patriarcharum genealogia memorantur nomine *Utz*, a quibus regio denominari potuit. Primus fuit nepos Semi ex Aramo, Genes. x, 23. quem Josephus lib. 1 Antiquit. c. vii Trachonitin & Damascus dicit condidisse, atque ita scriptori historiae Jobæ, quem Ithelitam fuisse non dubitatur, septentrionalis fuit; Jobus autem inter filios orientis, cap. i commate 3. Alter *Utz* fuit filius Nahori, fratris Abrahami, Gen. xxi, 21, qui videtur ex Haran Mesopotamiae, patris sede, trajecto Euphrate, in Arabiam desertam profectus, & ibidem cum posteris consedisse, ut infra declarabimus. Tertius *Utz*, ex genere Hororum, in montanis Scir fuit, Gen. xxxvi, 28. atque ita extra sanctam Eben posteritatem.

Jam quaeritur, a quonam Jobi *terra Utz* nomen suum acceperit. Non a primo accepisse, supra ostendimus ex plagarum diversitate: neque usquam alibi Syria vel pars eius legitur terra *Utz* adpellata esse: neque a tertio quia regio illa *Sehir* & *Edom* ubique vocatur, non *Utz*, nisi forte Thren. iv, 21, quod negat Frid. Spanhemius pag. 38, compliatis Idumæorum fines usque in Desertam Arabiam notari existimans. Sed si concedamus etiam, *Utz* ibidem de Idumæa dici, id tamen stilo prope poetico, qualis lamentationum est, imputari debet, quod secus in historico priorum capitum Jobi se habet, quilibet intelligit. Deinde Edom australis in S. scriptura censetur regio: sedes autem Jobi, orientalis. Accedit quod vulgaris opinio de Jobo Idumæo, ex Esavi posteritate sortito, ex errore nata sit, quasi *Job* idem sit, qui rex *Jobab*, Genes. xxxvi, 33. quamvis tamen diversa nomina sint, & alter rex, alter privatus, quamlibet pecore & armamentis dives, quod pluribus laudatus Spanhemius in Jobi Historia declaravit. Neque laciniam, Jobi Versioni Græcæ in fine adfutam, quod nullius auctoritatis est, curamus.

Relinquitur ergo, ut in Deserta Arabia & patriam & sedem sancti Jobi inveniamus, quod firmis etiam rationibus confirmari potest. Etenim prædones Jobi dicuntur *Gazai* & *Sabai*. Quis vero credet, tum temporis Chaldaeos prædandi causa in Idumæam excursisse? vicinos oportet fuisse, qui tam subito invadunt ac diripiunt. Sabæi vero prædones haudquaquam ex Felice Arabia, ut perperam multi credunt, advolarunt, qui longissime remoti erant: sed ex propinquiore Sabe, quam in Deserta Arabia Ptole-

maxus habet. Et amici, qui consolaturi ad Jobum venerunt, uno Eliphaz Themanita excepto, ex Deserta fuerunt Arabia. Bildad certe dicitur *Suachites*, a Suah seu Suach, filio Abrahami ex Ketura. Omnes autem Keturæi a patre dimissi, cum muneribus, in orientem, id est Desertam Arabiam, quæ præcipue id nomen in S. scripturis fert. Græcus interpres *Σαυχῆαι*, unde conjicit modo laudatus theologus, ex Ptolemæi *Σακκαία*, *Saccaæ*, fuisse, quam ille ponit lib. v, cap. xv. *ἀπ' ἀνατολῶν τῆς Βατανάας*, *ab oriente Batanaæ*, atque ita in limitem cadit Arabiæ Desertæ. Tertius amicus fuit Zophar *Naamatites*. Ubi autem illa *Naama* fuerit, non est distincte adnotatum. Ab amœnitate petatum nomen est, cujus generis in Palæstina fuere aliquot oppida, quæ inepte huc referas, quia, ut nihil de longinquitate dicamus, a Chananæis illo tempore possidebantur, quibuscum amicitiam Jobo intercessisse, non est credibile, nec sanctitas viri etiam permittit. Quapropter non dubitamus, & hunc locum in vicinia Jobi, id est in Arabia Deserta fuisse, cujus plurima nobis sunt incognita.

Cum Aufiti (sic Græcus Utz reddit) conjuncta fuit regio *Busitis*, a Bus seu Buz, secundo Nethori filio nomen trahens: unde Elihu sive Eliû, quartus collocutor, oriundus fuit, qui Jobi xxxii, 2. *ὁ Βυζίτης*, *Buzites* a Græco interprete cognominatur, cum additamento *ἐκ τῆς συγγενείας τοῦ τῆς Αυσίτιδος χώρου*, *ex cognatione Ram Ausitidis regionis*. Aufitis autem est terra Utz huic interpreti, qui dicit Buzitem Elihu genus suum in Aufiti habuisse, quæ sane vicinitatem conjunctissimam arguunt, nec eam improbabilem, ut cetera interpretis additamenta; quia *Utz* & *Buz* fuerunt fratres, qui forte non commode in Haran habitaverunt, aut pulsi ab indigenis, res suas in Desertam Arabiam transtulerunt. Vide Genes. xxi, 21.

Sunt etiam eruditissimi viri, qui Pignorii nummum *ΔΟΥΜΑΘΗΝΩΝ* signatum, id est *Dumathenorum*, ab oppido Dumatha, ad hanc Arabiam referant, quia Plinius lib. vi, cap. xxviii. ubi de Arabia agit, *Thumaiam* quamdam memoravit, & Notitia Imperii Orientalis sub duce Arabiæ Alam Valentinianam *Thamatha*: quod Pancirolus ad Themma Ptolemæi in Deserta Arabia, de quo supra dictum, retulit. Sed neutrum locum putamus ad nostram Arabiam pertinere: non Plinii, quia dicit Tigri prænavigari, & de iis agit, quæ infra confluentem Tigris & Euphratis sunt, quem totum tractum Ptolemæus non in Arabia censet, sed in Babylonia. Nec locus Notitiæ, quia provincia illa Arabica in Petræa potius, quam Deserta Arabia, posita fuit, ut ex locis ejus, quæ præsidia habuerunt, pluribus est manifestum, Ziza, Arcopoli, Bosra, & aliis. Et si omnino etiam ex Deserta Arabia pars provinciæ adjecta fuit, quemadmodum Pancirolus *Adutha* Notitiæ ad *Andathia* Ptolemæi in ripa Euphratis refert, quod tamen admodum est dubitabile: tamen ad ripam Tigridis inferioris illa ætate provinciam Romanam pertinuisse, haudquaquam est credibile. Pignorii nummus Harduino suspectus est.

Cæterum *Nomades* & *Scenite*, quamlibet & alibi, tamen in hac maxime Arabia censentur. Strabo lib. xvi, pag. 526. *Ultior Euphratis regio, quæ ad ostia ejus est, a Babylonis & Chaldaei incipit: τα δ' ἐξῆς Μισοποταμίας μίχεται Κοιλὴς Συρίας Σκηνίται καὶ ἰχθυοὶ Ἀραβίαι, quæ Mesopotamia [eis Euphratem] succedunt, aut opposita sunt, ea Arabes Scenite tenent usque ad Cælen Syriam.* Plinius lib. v, cap. xxiv. de Euphratis regione a Syriæ latere: *oppida Europum, Tropicum quondam, nunc Amphipolis: Arabes Scenite.* Idem lib. vi, cap. xxviii. *Nomades [a Palmyrenis solitudinibus,] infestatoresque Chaldaorum Scenite claudunt, & ipsi vagi, sed tabernaculis cognominati, quæ cilicis metantur, ubi libuit.* Continuatum nomen etiam per alias Arabiæ partes. Idem Plinius lib. v, cap. xvi. *Prospicit eum [Asphaltiten lacum] ab oriente Arabia Nomadum.* Hæc autem pars est Arabiæ Petrææ, quæ & Moabitidem tenebat, hæc hinc obiectam ad plagam solis exorientis.

A R A B I A F E L I X.

Arabia Felix, *Αραβία ἡ Εὐδαίμων* Græcis dicta, quod nomen Plinius lib. vi, cap. xxvii. Latine scripsit, *Arabia Eudæmon cognominata* : hæc, inquam, Arabia ad meridiem Petrææ & Desertæ subjecta, & gemino sinu, Arabico & Persico, ac parte Oceani, quæ inter utrumque sinum est, in modum pæninfulæ conclusa est. *Εὐδαίμων*, *Felix* cognominatur a largiſſimo aromatum proventu, a quo eadem præstantiſſima illius pars, quæ ad austrum est, *ἀρωματεφίης*, *aromatum ferax* regio a Strabone libro xvi, pagina 538. qua felicitate Sabæi maxime fruebantur, quorum regio ibidem p. 535. *εὐδαιμονιστάτη*, *feliciſſima* dicitur. Nec illa prærogativa hujus Arabiæ filenda est, quam idem illi Strabo lib. i, pag. 27. dedit, *Αραβία*, *Arabia*, dicens, *ἡ μὲν εὐδαίμων κέκληται μὲν τῶν ἀπασῶν*, *hæc quidem sola Felix inter omnes regiones vocatur.*

Ab occasu sinum habet Arabicum, cujus litus orientale (nam occidentale Aegypti est) antequam recenscamus, aliquid de *Nysa*, in limine sita juxta Aegyptum, tradendum videtur, quo loco Osiris seu Bacchus fertur educatus esse. Diodorus Siculus lib. i, cap. xv. *τρέφῃται μὲν [τὸν Ὀσυρίαν] τῆς Εὐδαίμωνος Αραβίας ἐν Νύσῃ, πλησίον Αἰγύπτου*. *Ajunt Osirin educatum esse in Nysa Arabia Felicis, prope Aegyptum* : unde cognomen *Διονύσου*, *Dionysi* hæsisse ferunt, a patre Jove & educationis loco Nysa; quod idem addit Diodorus. Repetit hoc lib. iii, cap. lxiiv, *εἰς Νύσαν τῆς Αραβίας*, *Nysam Arabia* infantem Bacchum ab Jove deportatum esse, ut a nymphis ibidem nutriretur. Ut lib. iv, cap. ii. dicit hanc Nysam inter Phœnicen & Nilum sitam esse. Adeo minus sibi consonant fabulæ. Nec tamen negaverim fuisse antiquis temporibus in Arabia hoc nomine urbem, quamvis nulla ejus apud alios scriptores vestigia reperiantur.

Quæ in litore Arabici sinus ab Elanitico sinu Ptolemæus in hac Arabia posuit, omnia fere ignota sunt, *Onne*, *Modiana*, *Hippos*, *Jambia*, cetera. Notior ἡ Λευκὴ κώμη, *Albus vicus*, quem Strabo l. xvi, p. 537. Nabatæorum emporium dixit, ultra limitem Petrææ Nabatæorum habitationes in has usque Felicis partes extendens. Arrianus Periplo maris Erythræi pag. 6. *φεύγον, ὃ λέγεται Λευκὴ κώμη, μινιμέντιον, quod vocatur Albus vicus*. Aberat, ut idem tradit, a Berenice Aegypti, bidui aut tridui navigatione in ortum solis. quo vix quindecim diebus Aelius Gallus, Aegypti præses, fraude Syllæi circumductus, pervenit : ut Strabo ibidem observavit. Nec vero hic vicus Strabonis aut castellum Arriani confundi debet cum Ptolemæi Portu albo, qui in opposito Aegypti latere hujus sinus est.

Deinde in eodem Arabiæ litore Ptolemæus post alios vicos, *Copar* & *Arga*, βασιλεια, *regiam* habet *Zabram*, (Σαβράμ Palat.) & *Thebas* oppidum, (Θῆβαι πόλις) & brevipost, *Bamn* amnis ostia. A quo sequitur proxime βαδία βασιλεια, *Badei regia* : & oppida, *Ambe*, Πανάμις, *Pudri*, Πανεγύς : & emporium Μούσα, *Musa*, quod Arrianus scripsit Μύζα, *Muza* idque dixit ἐμπόριον νόμιμον παραβλάσσιον, *emporium legitimum ad mare situm*, quod absit : Berenice austrum versus xii millibus stadiorum, qui numerus nimium quantum Ptolemæi positionem excedit, cui latitudinis differentia inter Musam & Aegypti Berenicen Arabico sinui adpositam circiter decem graduum est : a Berenice Josephi Arabica, quæ Ezeongaber olim dicta fuerat, graduum quindecim : quamquam hæc obscura fuit : nobilis Aegyptiaca, de qua Plinius l. vi, c. xxiii. *Berenice oppidum ubi portus rubri maris*. Et ibidem : *Est tertius portus [Arabiae Felicis] qui vocatur Muza, quem Indica [ex Aegypto] navigatio non peni, nec nisi iuris odorumque Arabicorum mercatores.*

Post hoc emporium prope angustias freti, quæ os sunt Arabici sinus, est aliud, Ptolemæo dictum "Οκελὶς ἐμπόριον, *Ocelis emporium*. Plinius ibidem: *Indos petentibus utilissimum est ab Oceli egredi*. Arrianus pag. 8. hujus Periplus, κατὰ τὸν ἰσθμὸν παραθαλάσσιός ἐστιν Ἀράβων κόμη τῆς αὐτῆς τρυφῆς, "Οκελὶς. *Juxta fretum maritimus est Arabum vicus, Ocelis nomine*. Addit vero, non tam esse emporium, quam portum & aquationem (ὕδρευμα) primumque intro navigantium diversorium.

Hinc per fretum intratur Oceanus, claudens a meridie Arabiam Felicem, quam *Homericorum* oram Ptolemæus dixit, ubi post obscura a freto oppida *Saninam, Madocen, Marascen*, est Ἀραβίας ἐμπόριον, *Arabia emporium*, medio inter fretum & Dioscoridis insulam; quod Arrianus communi regionis nomine dixit Ἐυδύμωνα Ἀραβίαν, κόμην παραθαλάσσιον, *Arabiam Felicem, maritimum vicum*. Prope dictam insulam Ptolemæo est Κάη, *Cane*, emporium & promontorium, quod & Arriano est ἐμπόριον παραθαλάσσιον Κάη, *emporium maritimum Cana*. Plinius lib. vi, cap. xxi. *Veniunt circiter xxx die [a Berenice Aegypti navigantes] Oceli Arabiæ, aut Canen turiferæ regionis*.

Post Canam est *Trulla* portus apud Ptolemæum, Περίον ποταμὸς ἐκβολαὶ, *Prionis fluvii ostia*, e regione insulæ Dioscoridis; & *Moscha* portus, dein Σύαγρον ἄκρα, *Syagrum promontorium*, claudens Arabiæ latus australe. Arrianus dicit esse ἀκρωτήριον τῆς κόσμου μέγιστον, *promontorium mundi maximum*. Tum *sinus Sachalites* in orientali latere, quod a dicto promontorio incipit: in sinu oppidum *Aufara*. Atque hæc ex Ptolemæi dispositione. Paullo aliter Arrianus. Post Canam hic *Sachaliten* sinum navigavit, contra regionem turiferam quidem, admodum autem insalubrem. Tum promontorium ingens *Syagrum*; deinde *sinus Omana*, & portus *Moscha*, idoneus ad tus Sachaliticum convehendum. Ptolemæus in extremum sinum flumen *Hormannum* deduxit: dein *Bosara* & *Abisa* oppida posuit: post illa *Nigros montes* Ἀκασαί, *Asaborum* habet; & tandem *Asaborum promontorium*, in quo desinit orientale latus, & incipit sinus Persicus, a quo latus septentrionale ex parte clauditur; reliqua, εὐχέην seu isthmus pæniinsulæ.

Post fretum seu ostium sinus Persici nihil notabile per longum spatium Ptolemæus habet, quam oppidum *Rhegama* sive *Rhegma*; & *Solis promontorium*: deinde exit fluvius, cui *Lar* nomen est: oppida *Cavama* & *Sarcoa*: vicus *Alta*, quo an nummi qui ΑΤΤΑ aut ΑΤΤΑΙΤΩΝ sive ΑΤΤΑΕΙΤΩΝ præ se ferunt, pertineant, non habemus dicere. consule peritissimos harum rerum viros Ez. Spanhemium, semper honoris causa nobis nominandum, pag. 896; & Jo. Harduinum p. 82. In flexu sinus ad septentrionem *Gerra*, quam *Gorra* accolunt: quos Strabo lib. xvi, pag. 535. ex mercatura ditissimos dixit post Sabæos. Meminit etiam *Gerrorum* Diodorus lib. iii, cap. xlii. eos, & Minnæos, tus & alios odoris convehere ἐκ τῆς αὐτῆς λεγομένης Ἀραβίας, ex superiore *Arabia*, quia montuosæ turiferæ regiones: depressæ, quæ ad mare sunt & portus habent. Sunt deinceps oppida *Bilbana* & *Ihar*, & proxime, quod tamquam oppidum a Ptolemæo cum longitudinis & latitudinis numeris descriptum, Μαγῶν κόλπος, *Magorum sinus*: supra quem alia oppida *Istria*, *Mallaba*: *Itamus* portus, *Coromamis* oppidum: inde montes, quæ Desertam Arabiam a Felice separant. Atque hæc maritima Felicis sunt Arabiæ.

Mediterranea sunt minus cognita præter paucos populos & urbes. Quæ ad septentrionem sunt, asperiora & partem infrugifera Aelii Galli iter, quod Strabo scripsit, demonstrat: feribora meridiana, ubi odores nascuntur. Plinius alios populos nominat, alios Ptolemæus, quod incertiores rationes facit, & vitiata nomina arguit. Ille (Plinium puta) lib. vi, cap. xxviii. plurimos nominat, sed clarissimi eorum *Sabæi*, *Minaei*, *Atramita*, *Agrai*, *Homama*, *Gerræ*. De *Sabæis* ibidem: *Sabæi Arabum propter iura clarissimi, ad utraque maria por-*

rectis gentibus. Oppida eorum in rubro litore *Marane*, *Marina*, *Corolia*, *Sabatha*: in oppida, *Nascus*, *Cardena*, *Carnus*; & quo merces odorum deferunt, *Tomala*. Mirum, non facere ullam urbis *Saba* mentionem, quæ aliis metropolis, & genti dedisse nomen perhibetur. Diodorus Siculus, postquam de Sabæis dixerat, lib. III, cap. XLVII. subdit, τὴ δ' ἴσως τότε μητρόπολις ἔστω, ἢ παλαιὸν Σάβα, ἐκ' ὅρας ὁρισμένη, metropolis hujus gentis, quam *Sabam*, vocant, in monte est posita. Agathargidis Periplo pag. 63. τὸ τῶν Σαβαίων ἀπὸ τῆς παλαιᾶς Ἰθίας προσηγορίᾳ θαλάσσης, ἐκ' ὅρας ἔστω ἢ μεγάλη, πολὺ κάλλιστος τῶν κατὰ τὴν Ἀραβίαν, ἢ καὶ λαϊκῇ Σαβᾷ, *Saba*, oppidiον, totius gentis nomen indicans, monti incumbit non magno, oppidum in Arabia pulcherrimum. Ptolemæus non admodum longe ab Arabico sinu, in latitudinis gradu XVI & minutis I, habet Σαβᾷ, *Sabe*. Stephanus: Σαβαὶ πόλις μεγάλη, πλατὴς τῆς ἐρυθρῆς θαλάσσης, καὶ φρούριον, *Saba*, urbs magna prope mare rubrum & castellum. Hæc illa κατὰ *Saba*, cujus regina ad Salomonem profecta fuit. I Reg. x, 1. ubi Græci interpretes etiam Σαβᾷ reddiderunt, perinde ac Jerem. vi, 20. manifeste turifera regio, in qua sita est, significatur, quid mihi ius κατὰ ex *Saba*? æque ut Virgilius Georg. I, vers. 57.

India mittit ebur, molles sua iura Sabæi.

Et australis situs Matth. xii, 42. bene convenit cum positione Ptolemæi.

Aliam Plinius hujus gentis metropolim nominavit, *Mariaba*, eodem cap. XXVIII. *Regia*, inquit, oppidum est *Mariaba*. Strabo lib. XVI, pag. 535. ἡ πόλις τῶν Σαβαίων, ἡ *Mariaba* urbs *Sabæorum* *Mariaba* in monte sita est arboribus pleno: & regem habet, qui & αὐτοκράτωρ. In Agathodæmonis tabula est *Maraba* metropolis; in θίσση autem Ptolemæi pravatum nomen est. Pars Sabæorum fuerunt *Airamita*. Plinius ibidem: *Pars enim Airamita, quorum caput Sabota, LX templa muris includens*. Videtur eadem *Sabota*, cum paullo ante Sabæorum urbem *Sabatha* dixit. Ptolemæo est Σάμβαθα μητρόπολις, *Saubatha* metropolis, sub eodem fere, quo *Saba*, parallelo, sed multum orientalis: in eadem tabula etiam *Sabatha*, ut priore Plinii loco legitur. Sed *Adramitis* (sic scripsit per Δ) australiore Ptolemæus fecit, portum Cane ipsis attribuens, qui in meridiano Arabiæ latere, quod Oceanus constituit, prope insulam Dioscoridis est.

Marane, quam Plinius in Sabæis censuit, *Maranitis* nomen dedit. Strabo pag. 534. περὶ τὰς προτέραις μὲν Διοφύσιτων καλεσμένη, οὗν δὲ Γαριδίων, οὗα prius *Maranitarum*, πῦσις *Gariadonum* dicta. Salmasius autem in Strabone Φαρανιτῶν, *Pharanitarum* legendum censet. Strabonem tamen confirmat Diodorus lib. III, cap. XLIII. illud περὶ θαλάττωσι, dicens τὸ καλεῖσθαι ἰσχυροῦς Μαρανίτις, μετὰ ταῦτα Γαριδίωνις, εἰσι *Maranienjēs* coluerunt *maritimam* *οὐραν*, καὶ οὗτοι *Γαριδένσιες*. Plinii *Nascus* est etiam in Ptolemæi vulgatis, & metropolis vocatur: in Palmarum autem legitur Μαασκοῦ, *Maoscorus*; sita sub Persico sinu intus, atque sic longe a Sabæis nisi alia urbs Plinii est, remota.

De *Minæis* dixi supra aliquid, quum de Gerræis ageretur, quos Strabo lib. XVI, p. 534 conjunxerat: junxit eosdem etiam Diodorus lib. III, cap. XLIII. extr. qui *Minæis* appellat, Strabo autem *Μιναιες*. Plinius prædicto loco: *Airamitis in mediterraneo jungetur Minæis*. Regio eorum *Minæa* dicta, in meridiem longe recedens. Strabo XVI, pag. 534. ἔρχεται ἐκ Ἑλλάδος ἐς Μιναιὰς ἐν ἰσθμῷ κοινῇ ἡμῶν, ex *Elanus* seu *Atlana* Arabiæ Petra in istum sinum in *Minæam* veniunt LXX diebus. Maxima *Minæorum* urbs, eodem Strabone auctor est *Carna* sive *Catana*, quæ videtur Plinii *Carnus* in Sabæis: quod *Minæi* continui *Sabæis* *οὐραν* ἀπὸ τῆς *Cαρνα* autem Ptolemæi in boream recedit ad flumen *Batum*: quod Harduino vocatur *Charneis* oppidum Plinii, *Carnen* nomine, in *Charneis*, gente *Minæorum* vicina.

[Minzorum] inquit, *Charmai*: oppidum XIV. M. P. *Mariaba Baramalacum*, & ipsum non spernendum: item *Carnon*.

Catabani sunt etiam gens non ignobilis Arabiæ Felicis. Plinius: *Gentes, Larendani, Catabani, Gebanite* pluribus oppidis, sed maximis *Nagia*, & *Tamna* templorum LXV. Fallit Ptolemæus dum *Cattabenos* prope sinus Persici angustias posuit. Nam Strabo p. 528. Καταβανῶν καλῆκοιτες πρὸς τὰ στενὰ καὶ τὴν διάβασιν τῷ Ἀραβίου κόλπου, τὸ δὲ βασίλειον αὐτῶν Τάμνα καλεῖται, *Catabani ad angustias & Arabici sinus transitum pertinent*: quorum regia dicitur *Tamna*. Et, paucis interjectis, Καταβανία, *Catabania* vocatur regio. Φέρει, inquit, λιβαυτὸν ἢ Καταβανίαν, σμύρναν δὲ ἢ Κατεφμουτίτις. *Catabania* tus gignit: *Chatramotitis myrrham*. Sunt autem *Chatramotia* *Catabanis* πρὸς ἡμᾶς ad orientem contermini: quorum etiam Plinius ac Stephanus mentionem habuerunt. Urbem illorum Strabo dixit Καβάταν, *Cabaiantum*.

Ascite, Ascitæ, gens Plinio & Ptolemæo in hac Arabia memorata: & hic quoque sedem illorum definit παρὰ τοῖς Σύαγροι τὸ ἔξω μᾶλιν θαλάσσης, juxta montem *Syagrum* usque ad mare. *Syagrum* autem promontorium, quo latus australe connectitur orientali, procurrens ab illo monte *Syagro*, supra vidimus in maritimis.

Homerita Ptolemæi meridianum latus Arabiæ ab angustias seu freto possederunt, quibus in ortum succedebant *Adramita*, his *Ascite*, a quibus latus incipit orientale. Plinius sæpe dicto loco: *Homerita Massala oppido*, quod haud quaquam est Ptolemæi Μαστάλα, *Masthala*, ut Harduinus putat, quia hæc prope sinum est Persicum; *Homeritæ* autem in extrema meridie. *Homeritarum* fuit *Arabia*, quod ita a Ptolemæo vocatur, *emporium*.

Sapphorita Ptolemæi παρὰ, juxta *Homeritas*, sive inter *Homeritas* & *Sabæos*, dicti a Σαπφῆ, *Sapphar*, metropoli, quam *Saphar* scripsit Plinius lib. VI, cap. XXIII. *Intus*, inquit, [a portu Oceli] oppidum, regia ejus appellatur *Saphar*, aliudque *Save*. Hæc *Save* distinguenda a *Saba*, quia Ptolemæus & Arrianus Σαβᾶν scripserunt, itidem βασιλῆος, regia. *Armani* *Aphar* αὐτῆς, est *Saphar* Plinii, *Sapphar* Ptolemæi, absorpta prima littera ab simili præcedente.

Plinius in hac Arabia posuit etiam *Ampelonen*, coloniam *Milesiorum*. Nomen videtur præteritum, quia historia nota est ex Herodoto, cui oppidum Ἀμπίς, *Ampis*; Stephano & Tzetze Chyl. VIII, vers. 993. Ἀμπίς, *Ampis* est. Darius enim, ut lib. VI, cap. XX. Herodotus tradit, capta Mileto, incolas Susa abduxit, deinde collocavit ad mare rubrum ἢ Ἀμπί πόλιν, *urbem Ampis*, ubi fluvius Tigris cum præterfluens exit in mare. Quod si ita est, extra litem Felicis in Desertam Arabiam, ut utriusque fines Ptolemæus descripsit, incidit, quia Tigris alias, in sinum Persicum se effundens, illam non possit παρὰῖσι, *præterfinere*. Sed suspecta est vox *Tigris* viro clarissimo Abr. Berkelio, quia insolens sit sinum Persicum *mare rubrum* appellari.

Et *Sarracenos* Plinius dicto lib. VI, cap. XXVIII. in Felice Arabia posuit, quod nomen recentius esse vulgo creditum: si modo sana vox est Plinii, quam tamen magnopere Harduinus recusat. Sed esto, in Felice Arabia hujus gentis fuisse colonos: tamen in *Petræa*, posita a Plinio, plurimos fuisse, ex historia illorum temporum non ignotum est. Ptolemæus etiam in Felice Arabia etiam habet Σαργωνίς, *Saracenos*, sed in superiori parte, quæ *Petrææ* est metropolis, saltem propinqua. Juxta illos habet *Thamydenes*, seu *Thamudenos*, quorum etiam Plinio *Badanatha*: infra, *Napataeos*, *Athritas*, & alia obscura nomina. Plinius plurimos etiam, *Carcos* cum oppido *Carriata*; *Achoalos*, *Sammeos*, *Amatheos*, *Helmodenes* cum oppido *Amathæ*; *Calingis*, quorum *Mariaba* oppidum aliud, diversum a *Sabæo* & *Charmæo*: & *Ammonii*, per quod Euphratem emergere putent, & juxta illud *Vrannimal* oppidum: Aliæ etiam auctore gentes, *Agrei*, *Ammonii*; item *Coramia*, *Casani*: *Choani*. De his Ovidius in *Metamorph.* vers. 163.

Choanius Molpeus, dextra Nabataeus Ethemon.

Sic enim legendum, non *Chaomus*, ut vulgatum est, Nabataeorum docente vicinitate. Nam & in Felice Nabataeos fuisse, supra ex Strabone demonstratum est: qui & oppida *Ascan* & *Ahrullam* dicit ab Aelio Gallo capta esse: non autem Asca illa Ascitis Arabibus nomen dedit, locorum intervallo prohibente. Innumera alia Ptolemæi, tamquam incognita præterimus.

Panchaia, seu *Panchæa*, vulgo etiam pars Arabiæ Felicis, & quidem regionis trans-feræ, esse creditur. Poetæ enim a turis proventu commendant. Virgilius Georg. ii, vers. 139.

Totaque turiferis Panchaia pinguis arenis.

Et ejusdem operis lib. iv, vers. 379.

- - - *Panchæis adolescent ignibus are.*

Et Ovidius Metamorph. lib. x, vers. 309.

Tura ferat floresque alios Panchaia tellus.

Et ibidem versu 478.

Palmiferos Arabas Panchæaque rura relinquit,

Taceo de poetis ceteris, aliisque scriptoribus, qui tus & odores Panchaicos laudant. Fabulosa non nullis visa fuit, ut ex Strabonis lib. vii, pag. 207. adparet: Isiacus autem Vossius ex Arabia in Troglodytarum regionem retrahit, confusus Pomponii Melæ testimonio (lib. iii, cap. viii.) ex mss. ut ait, restituto, quod Troglodytis dicat, *partem Panchæa habitant*: ubi *Candæi* legunt ceteri. Et Hardinus reducit Panchæos, nec vero in Troglodytice, sed in inferiore Aegypto positos, quod Plinius lib. x, cap. 11. dicat, *ptarmicus nudum deferri prope Panchæam in Soli urbem*, quam Aegypti aut Heliopolim esse. Euhemerus apud Eusebium de Præpar. Evange. lib. 11, cap. 11. pag. 60. insulam dicit Oceani australis esse *Πανχαία*, *Panchæam*, cujus divitias mirifice laudat. Adco nihil certi de Panchæa constat veterum, quam Arabia Servius posuit, quia nusquam largius tus & præstantius, quam ibi, odores proveniant, licet non negetur, & alibi nasci, parcius tamen & sine tanta celebritate.

Insulas circa Arabiam Felicem Ptolemæus plures notavit: ex quibus in Arabici sinu, si ex Elanitico in austrum navigatur, sunt *Ἰνσὺλα Ἀνι*, *insula Ani*: *Ἰνσὺλα Τιμαγέως*, & *Ζυγέρα*: *insula Damonium*, & *Polybi*, antequam venitur ad *Ἰνσὺλα Βατί* amnis: post quæ *insula Hieracium* sive accipitrum: & deinde *Socratus* *Ἰνσὺλα* & *Cardamène*, cuius occasu, Troglodyticeen versus, *insula Magorum* est opposita: meridie vero, *Ἰνσὺλα Combusta*, *κατακαυστή*, quam & Arrianus in Periplo hujus maris commemoravit: infra quam *Ἰνσὺλα Μαλίκη* (*Μαλίκη*) duar: *Ἀδύα* duar: quibus ab occasu *Ἰνσὺλα Περσική* respondet: & extrema hujus sinus longissimi *Ἰνσὺλα Ἰδίο*, e regione Adulis, quæ meridionaliter sita est.

Post fauces vero Arabici sinus in Oceano Erythraeo *Ἀγαθόκλις* duar: *Κοκκονίγυ* tres: inde *Δυσκόρως* *Ἰνσὺλα*, quam *μεγίστην*, *amplissimam* Arrianus dixit, desertam tamen & inaccessibilem: & in Sachalite sinu *Ζενόβη* septem, & *Ἰνσὺλα Σαράπιδος* cum templo. In sinu vero Persico *Ἀπφάνα* *Ἰνσὺλα*, *Ἰχάρα*, seu *Ἰκάρως* in Palatino codice: *Τάλο*, *Τύλος*, *Ἀράβλος*.

CAPPADOCIA

ARMENIA M

Gordue

Anthemusia P

CILICIA
CAMPESTRIS

OSDROMENIA
THEMVSIA

MARE SYRIACUM

Berosa

Singar A.

Hierapolis

Antiochia

Chalybon

Thapsacus

Palmyra

Birtha

Arabes

Chabpra

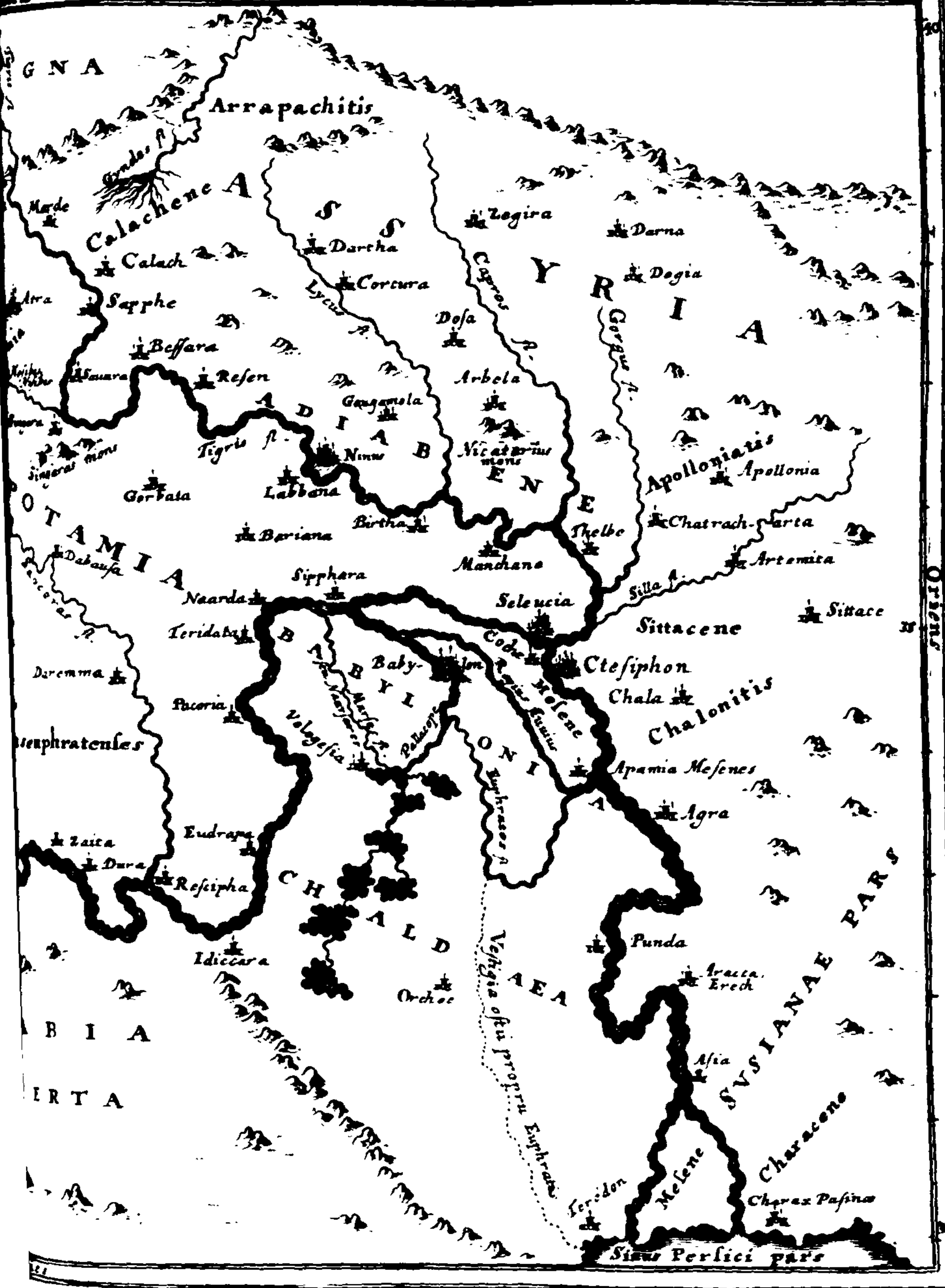
MESOPOTAMIA

ET

BABYLONIA

FLVMINIBVS SECVNDVM VE-
TEREM TABVLAM DVCTIS

CAPUT XV,

DE

MESOPOTAMIA.

Mesopotamia, *Μεσοποταμία*, Græcorum vocabulum est, & regionem inter duo flumina contentam, quæ hoc loco Euphrates & Tigris sunt, significat. Strabo l. xvi, p. 513. *Μεσοποταμία δὲ τῷ συμβιβηκότῳ ὀνόμασται. ἵκνται δ' ὅτι καὶ ταῦ μεταξὺ τῷ Εὐφράτι καὶ τῷ Τίγριδι.* *Mesopotamia ab eventu rei denominata est. Dicta est enim, quod inter Euphratem & Tigridem jaceat.* Definit ibidem etiam limites: Tigrin claudere latus orientale, Euphratem occidentale: e septentrione Taurum Armenios dirimere a Mesopotamia; australe latus addere eidem Euphratem, conversum jam in orientem. Eosdem Mesopotamiæ terminos Ptolemæus lib. v, cap. xviii. constituit.

Hebræi & hanc partem vocant *ארם Aram*, seu *Aramaam*, sed discriminis causa plerumque cum adposito nomine vel fluminum, ut *Aram Naharaim*, hoc est, Syria fluviorum, Genes. xxiv, 10. Deuter. xxxiii, 4. Jud. i, 8. quorum primo loco Græci una voce *Μεσοποταμία* verterunt, in ceteris, saltem in quibusdam codicibus loco medio, constanter autem in ultimo, cum adposito *Μεσοποταμία Συρίας*; Vulgatus, *Mesopotamia Syria*. Aut præponitur vox *פַּדְדַן Paddan*, ut Genes. xxxi, 18. xxxiii, 18. xxxv, 9. *Paddan Aram* vel simpliciter a Græcis *Μεσοποταμία*, *Mesopotamia* vertitur; vel *Μεσοποταμία Συρίας*, *Mesopotamia Syria*. Quid? quod Gen. xxviii, 7. ubi *Paddan Aram* Septuaginta verterunt *εἰς τὴν Μεσοποταμίαν Συρίας*; Vulgatus simpliciter transtulit *in Syriam*. Neque a Syris, qui cis Euphratem erant, vel moribus vel lingua insigniter discrepabant qui coluerunt Mesopotamiam. Dum vero præponitur *Paddan* nomini Syriæ sive Aram, argumento est, commune id potius esse quam proprium nomen: quod confirmatur ex eo, quod, quod Moses dixit, Jacobum esse in *Paddan Aram*; Hoseas expressit cap. xii, 13. in *פַּדְדַן אֲרָם in campos Aram* sive Syriæ. Consentiant Judæi in Kimchi Lexico, de quibus *אֲרָם אֲרָם פַּדְדַן אֲרָם פַּדְדַן אֲרָם* *Sunt qui Paddan Aram interpretantur Campus Aram*. Atque ita etiam R. Salomo in Gen. xxv, 20. quosdam interpretari ait. Absentibus autem in eundem locum simpliciter, sine divisione sententiarum, *פַּדְדַן אֲרָם Paddan Aram* *agrum seu campum*. Omnes tres provocant ad linguam Arabicam, in qua *ar* ager & *campus* sit, ut ita *Paddan Aram Campestris Aram* seu *Syria* converti possit.

Dura appellatio est, qua Dionysii interpres, sive Priscianus fuit sive Rhemnius Iannæus *Medamnem* hanc regionem dixit, & versum 993 periegetæ de terra inter Euphratem & Tigrin.

Τὴνδε περιετείοντες μίσσην πόλιν ἰκάνουσιν.

Hæc ita reddidit pag. 229, ed. Aldina,

Indigenæ populi pro re dixerunt Medamnem.

Divisit Ptolemæus Mesopotamiam in plures *παῖδας*, regiones seu provincias, quarum una est *Ἀρμενία πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ*, *Armenia*, quæ *Armeniam* attingit, atque ita nomenclata est: *ὡς ἡ Χαλκίτις*, sub qua *Chalcis* sita est inter Edessam & Carras: *LIBER III.* (iii), &

& sub hac ἡ Γαυζαρίτις, *Gausanitis* inter Chaboram & Saocoram : καὶ πρὸς τῷ Τίγριδι ποταμῷ ἡ Ἀκαβαν, *Acabene*, ad *Tigrin fluvium* : & sub illa ἡ Τίγγην, *Tingene* : & juxta Euphratem longo tractu ἡ Ἀγρωβαρῖτις, *Ancobaritis*. Hæ partes Ptolemæi, sed minus cognitæ in historiis, præter primam. *Anthemusia* enim etiã aliunde perspecta est & nota. Strabo lib. xvi. pag. 514. περὶ τὴν Ἀνθεμουσίαν ἄλλῃ [ποταμὸς] Ἀβόρρας, circa *Anthemusiam* alius fluvius est *Aborras* : nisi oppidum *Anthemusiam*, quam regionem, hic malis interpretari. Et Ammiano lib. xiv, cap. ix. regionis nomen est, dicenti, Batnen esse *municipium in Anthemusia*. Eutropius l. viii, c. ii, & Sextus Rufus cap. xx. *Anthemusiam* hanc regionem vocant, & quidem Persidis, id est regni Persici sive Parthorum, cujus & Mesopotamia ut plurimum fuit.

Alia regionum Mesopotamiæ nomina in historiis sunt *Osroene*, *Mygdonia*, *Sophanene*, *Mesopotamia propria*, & *Arabia Scenitarum*. De singulis nunc separatim, etiã de ipsa *Anthemusia* & ejus situ. Ortelius existimat *Anthemusiam* & *Osroenam* eandem regionem esse, quia Ammianus Batnen oppidum, quod, ut vidimus, lib. xiv. *municipium in Anthemusia* dixit, l. xxiii, c. iv. dicat *Batnas municipium Osdroena*. Antiquius nomen *Anthemusiæ*, quam *Osroenæ* sive *Osdroenæ* : & Cholroes ille sive *Osdroes*, qui regulus nomen dedit, non videtur ante tempora Antoninorum existisse; aut, si existit, nomen *Osdroenæ* frequens ante ac in usu hominum fuisse. Ptolemæus certe nullam ejus mentionem habuit, neque aliquis antiquior. Dio Cassius quidem lib. xl. in Crassi historia Abgarum illum, qui in devia Romanos abduxit, *Osroenum* videtur dixisse : sed libri Ὀρροηνός habent : & si vel maxime Ὀσροηνός legendum sit, dubium tamen superest, an non Dio pro more temporis sui scripserit, quippe Herodianus gentem illam sæpe Ὀσροηνός, *Osroenos* adpellavit, lib. iii, c. ix. lib. iv, c. vii. & lib. vii, c. i. Originem nominis Procopius lib. i Pers. c. xvii. prodit hisce verbis : Ὀσροηνή τε, Ὀσρόου ἐπώνυμός ἐστιν, ἀνδρὸς ἐν ταῦτῃ βιβάσαντος ἐν τοῖς αἰὶν χρόνοις. *Osroene* nomen habet ab *Osroe* quodam, qui ibi quondam regnavit. Græci scribunt, ut videmus, Ὀσροηνή, *Osroene* : Ammianus addita littera *Osdroene*, etiã limata Valesiorum editione. Vide pag. 12 & 353.

Num igitur eadem *Osroene* & *Anthemusia*? Distinguunt Eutropius & Rufus prædictis iocis : at nescio, quam vere, & quanta cum cura. Batnam Ammianus, quod supra ostendimus, utrique tribuit. Ptolemæus *Anthemusiam* in septemtrione ponit : Strabo circa *Aborram* fluvium, qui longe defluit antequam Euphrati infundatur. In Notitia Ecclesiæ est *Osroena* metropolis Edessa; contributæ urbes episcopales Carræ, Batnæ, Callinicum, BIRTHA. Igitur a septemtrione ad ostium *Aboræ* sive *Chaboræ* *Osroena* producta fuit, circa quod flumen *Anthemusiam* Strabo collocavit; ut adpareat multa habuisse communia : licet nolim adfirmare, limites plane utriusque eosdem fuisse : aut alterutrius etiã eosdem mansisse, neque temporum, ut solet, sensisse mutationes. Si de situ urbis *Anthemusiæ*, unde nomen regionis est, constiterit, forsitan certius aliquid de ipsa regione infra pronuntiabimus. Sed de oppidis postea.

Mygdonia, nomen ex Macedonia in Mesopotamiam translatum, partem ejus designat, qui est a Zeugmate ad Thapsacum juxta Euphratem. Strabo ante dicto loco Partem ejus [Mesopotamiæ] juxta Euphratem, inde a Zeugmate usque Thapsacum, nomen quod a Macedonibus Mygdones adpellati sunt, quorum erat Nisibis, & ipsa Antiochia Mygdonia dicta. Quæ si ita se se habent, ut versione est expressum, omnis occidentalis Mesopotamia fuit *Mygdonia*, atque eas quoque partes occupavit, quas *Anthemusiæ* aut *Osroenæ* alii vindicarunt. Nec vero alius sentus videtur Græcorum esse, τὰ πρὸς Εὐφράτη, τὸ Ζεύγματι, τὸ τε οὖν, τὸ κατὰ τὴν Κομμαγηνήν, καὶ τὸ πάλαι τὸ κατὰ τὴν Ὀσρόην, ἡ

Μυγδόνες, κατονομαζέμεντες ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. Nec latitudo ejus fuit exigua, quia Nisibin, urbem propiorem Tigridi quam Euphrati, idem Strabo p. 514. dicit Ἀσιόχειαν τὴν ἐν τῇ Μυγδονίᾳ Ἀντιόχειαν in Mygdonia sitam adpellari, quod plures scriptores confirmant: de qua re infra in Urbibus.

Sophanene, quæ supra Nisibin est Amidam versus & Tigrim, infra in amne Nymphio, qui illam rigat, ex Procopii l. 1. Pers. Bell. c. viii declarabitur.

Relicta vero etiam his nominibus fuit, quæ proprie *Mesopotamia* vocaretur. Procopius lib. 1. B. Pers. cap. xvi. Osroenen ab illa distinxit. *Oppida*, inquit Alamundari oratione, Μεσοποταμίας καὶ τῆς Οσροηνῆς καλουμένης χώρας, *Mesopotamia*, ἢ regionis quæ *Osroene* vocatur. Etiam in Notitiis Imperii & Ecclesiæ sunt separatæ provinciæ *Osroene* & *Mesopotamia*, & hujus caput Amida, sicut illius, Edessa statuitur: etiam alius Dux, qui *Osroenæ*, alius qui *Mesopotamiæ* impositus: utut *Anthemusia*, quæ fere *Osroena* est, Strabone auctore sit τῆς Μεσοποταμίας, *Mesopotamia* ipsius portio, puta totius, seu laxè sumptæ.

Inferiorem & australem partem *Mesopotamiæ* quod Arabes *Scenitæ* tenebant, & ipsa *Arabia* vocitata fuit. Xenophon lib. 1. ἀναβάσ. pag. 151. Græc. *Cyrum*, ad *Thapsacum* Euphrate trajecto, novem dierum iter διὰ τῆς Συρίας, per *Syriam* (sic *Mesopotamiam* vocat) fecisse usque ad flumen *Araxem*, quem doctissimus *Bochartus* *Chaboram* esse existimat: sed malim ulteriorem fluvium, quia propior *Chaboras* est *Thapsaco* quam pro spatio jam definiti itineris. Ab *Araxe* autem illo ἐξελάυνει διὰ τῆς Ἀραβίας, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχει, τὰ μὲν ἐρήμους πίνει, ὡς ἀπὸ ἀγέλης τεράκοντα καὶ πέντε, προφείκτις ἐστὶν περὶ Ἀραβίαν, Εὐφράτην ἀδὲξ ἔχων, ἔχουσιν οἱ Σκηνίται Ἀραβες. *Mesopotamiæ* partes ad meridiem vergentes, ἢ a montibus remotas, siccæ ἢ steriles, *Arabes Scenitæ* incolunt. Addit, hos latrocinii & pascendo pecori deditos esse, & facile sedem mutare, si præda & pascua deficient. Hos *Euphrates* ab *Arabia Deserta* dirimebat. Etiam superiorem tractum, ubi *Carræ* & *Edessa*, *Plinius* *Arabiam* adpellavit lib. v, cap. xxiv. Vide infra in *Edessa*.

Fuit olim etiam alia *Mesopotamiæ*, ratione imperiorum, divisio, *Romani* videlicet & *Parthici*, inde a *Luculli* & *Pompeji* expeditionibus instituta, qua circa *Euphratem* quæ erant, ab *Romanis* plurima sunt occupata: quæ ad *Tigrin* vergebant, *Parthis* pleraque paruerunt. Sed ut non semper eadem fortunæ bellorum est facies, ita nunc plus, nunc minus *Romani* in *Mesopotamia* possederunt, & multi imperatores *Euphratem* maluerunt limitem habere, paucis ultra illum exceptis; quam ad *Tigrin* fines imperii sui præferre, aut prolatos ab antecessoribus, defendere. Testes sunt *Augustorum* historia, *Trajani*, *Hadriani*, *Septimii Severi*, *Cari*, *Constantii*, *Juliani*, *Joviani*. Quænam ex illius horum cessione, quas *transfigritanus* *Ammianus* lib. xxv, cap. xxi. vocat, *Persarum* respectu, regiones *Mesopotamiæ* fuerint, quænam *Armeniæ*, difficile est definire. Quinque illarum nominat *Ammianus*, e quibus tantum *Corduena*, quam in *Armenia* *Ptolemæus* ponit; & *Zabdicna*, quæ cis *Tigrin* *Patricio* est Legat. pag. 30, & ut videtur, in *Mesopotamia*, notiores sunt: cujus etiam *Arzanene* fuit, ut ex *Procopii* lib. 1. B. Pers. cap. vii. non obscurum est.

Oppida *Mesopotamiæ* *Ptolemæus* secundum flumina divisit, primum enarrans quæ *Euphrati* sint adsita; deinde quæ ad *Tigrin*; tandem media inter utrumque fluvium. Quæ ad *Euphratem* posita enumerat, sunt fere omnia, paucis exceptis, obscura. Insuper: *Torjica*, de qua nihil constat. Sita ex ipsius dispositione fuit e regione *Edessæ*.

ſæ. Ortellius confert cum *Perſa* Stephani, quam dicit *ἡ δὲ τῆς Εὐφράτης καὶ Σαμοσατίας* juxta *Euphratem* & *Samosata* ſitam eſſe, dextra, an ſiniſtra ripa, non exprimit. Quæ hinc in auſtrum verſus ſequuntur, uſque ad Nicephorium, æque ſunt ignobilia, *Amiana*, *Barſampſe*, *Sarnuca*, *Berſima*, *Baume*, ſive, ut Palatinus habet, *Maube*. Mirum præteriſſe *Apameam*, quam tamen clariffimi ſcriptores in hoc tractu poſuerunt. Plinius lib. v, cap. xxiv. *Zeugma* lxxii millibus paſſuum a *Samosatis*, tranſitu *Euphratis* nobile. Ex adverſo *Apamiam* *Seleucus*, idem iurisque conditor, ponte junxerat. Et Iſidorus Characenus ſub initium *Stathmorum* : Διαβάντων τὸν Εὐφράτην κατὰ τὸ Ζεύγμα, καὶ τῶν ἰσὶν Ἀπάμεικ, *Tranſeuntibus Euphratem juxta Zeugma*, urbs eſt *Apamea*. Stephanus quoque *Apameam* quamdam *Εδέσσης* πρὸς ἄκτους, in ſeptentrione circa *Edeſſam* poſuit, quæ non alia ab illa & Iſidori eſt : quamquam non accurate illius ſedem definivit : non enim ſupra *Edeſſam* ſita erat, ſed juxta *Zeugma* *Syriæ*, cum quo ponte jungebatur. *Edeſſa* autem ſeptentrionalior eſt quam *Zeugma*.

Mirum etiam, quod *Seleuciam* caſtellum, *Zeugmati* in *Mefopotamia*, ut pontem cuſtodiret, oppoſitum, Ptolemæus prætermiſit : de quo Strabo lib. xvi, pag. 516. κατὰ τὴν [τὸ Ζεύγμα τῆς Εὐφράτης] Σελεύκειαν ἰδρύεται φερόμενοι τῆς Μεſοποταμίας, ἀποſταλμένοι ὑπὸ Πομπηίου τῷ Κομμαγηνῇ, *Juxta hunc pontem Euphratis Seleucia eſt*, caſtellum *Mefopotamiae*, quod *Pompejus Commageno* contulit, id eſt, regi *Commagenæ* *Antiocho*. Erat autem antiquius, a *Seleuco* conditum *Nicator*. Polybius lib. v, cap. xlii. ὅντι αὐτὴ κατὰ τῆς καίρης τούτης περὶ Σελεύκειαν, τὴν ἐπὶ τῷ Ζεύματι, quæ ille [rex *Antiochus*] *Seleucia ad Zeugma* eſſet : quod hoc ipſum caſtellum Strabonis eſt.

Poſt obſcura Ptolemæi, quæ enarravimus, *Nicephorium*, ejuſdem eſt, nobilius & a pleribus laudatum, ad *Euphratem* oppidum. Et hoc κατὰ Εὐφράτην, ad *Euphratem* ſitum fuit, ut Characenus Iſidorus tradit, qui πτόλις Ἀλεξάνδρου βασιλέως, opus regis *Alexandri* dicit. Plinius lib. v, cap. xxiv. *Junxit præfectura Mefopotamiae*, originem ab *Aſſyriis* irabens, quæ *Anthemiſia* & *Nicephorium* oppida. Et lib. vi, cap. xxvi. In vicinia *Euphratis* *Nicephorium*, quod *Alexander* juſſit condi propter loci opportunitatem. Cræſſus quoque, quum *Mefopotamiam* primum ingreſſus eſſet, ut Dio Caſſius lib. xl, pag. 126. reſert, τὰς πόλεις Ἑλληνικάς, τὰς τε ἄλλας καὶ τὰς Νικηφόρον ὀνομαſμένους ἀποſτείλατο, *Græcas urbes cum alias*, tum quod *Nicephorium* vocatur, recepit. Tacitus quoque lib. vi, cap. xli. *Tiridates*, volentibus *Parthis*, *Nicephorium* & *Anthemiſiada*, ceteraſque urbes, quæ *Macedonibus* ſita, *Græca* vocabula ἔχοντες, recepit. Poſteriori ævo nomen mutavit, *Conſtantina* dicta ſecundum Stephanum ; aut *Conſtantia* Κοιςάντινα, ſecundum Suidam : de quo nomine in mediæ ævi geographia dicturi ſumus.

Fuit etiam *Zenodotium* ſive *Zenodoria* in hoc tractu, vicinum *Nicephorio*, cujus incolæ fraudulentè in Cræſſum & Romanos fuerunt. Deditione enim ſimulata, receptos intra mœnia Romanos ad centum numero interfecerunt. Quamobrem vi Cræſſus urbem expugnans, captivosque ſub corona vendidit. Dio Caſſius prædicto loco, & Plutarchus in Cræſſo. & hiftoriam tradiderunt : urbis etiam Stephanus mentionem habet. Ζηνοδοτίαν, inquit, πόλιν Οὐρὸς τῆς πλαττοῦ Νικηφορίου, *Zenodotium eſt oppidum Oſroena*, vicinum *Nicephorio*. Ob quam vicinitatem cum *Nicephorio* conjunximus, quamvis incerti ad *Euphratem* æque ſita fuerit, an ad *Eufratē* reduſta quodammodo. Longe enim abeſſe propter vicinitatem illam non potuit. Plutarcho eſt Ζηνοδοτία, *Zenodotia*, femineo genere.

Poſt *Nicephorium* Ptolemæo in ripa eſt *Maguda*, incognita : deinde Χαβώρα, *Chabura* ad oſtium *fluvii* cognominis : quod Simocattæ lib. iv, cap. x. eſt Ἀβωρίων φρεſις, *Aburion ſum caſtellum*. Sed intercedunt alia, ſilentio minime prætereunda, *Callinicum* & *Cerciniam*. De *Callinico* Chron. Alexandr. p. 408. Σελεύκῳ Καλλίνικῳ ἐν Μεſοποταμίᾳ Καλλινικὰ πάλιν κτίσας

Seleucus Callinicus in Mesopotamia Callinicipolin condit. Libanius autem in epistola ad Aristæne-
tam a Callinico sophista, ibidem interfecto, nomen oppido fuisse refert, quod mireris, a
privato homine urbem nomen accepisse. Id vero etiam dubitare licet, si a Seleuco nomen
fuerit, cur non antiquior oppidi memoria reperiatur. Sophista autem Callinicus, teste Sui-
da, sub Gallieno vixit. In Galerii, Juliani, Justiniani historia *Callicini* mentio est. Eu-
tropius lib. ix, cap. xv. *Galerius Maximianus primo adversus Narseum, adversum praelium
habuit, inter Callinicum Carrasque congressus.* Zosimus lib. iiii, cap. xiii. de Juliano :
ἐξήλθον ἐκ Καλινῶν, καὶ τὰ ἐν μέσῳ διαδραμὼν φρούρια μέχρι Καλλινίκου, καὶ κατέβησαν ἐπὶ
τὴν Κερκησίον, *Carris profectus, castellis interjectis usque ad Callinicum transitis, proxime venit Cir-
cesium.* Ammianus Marcellinus lib. xxiii, cap. vi. Juliani iter sic describit, ut Carris
Davianam venerit : postridie *ad Callinicum, munimentum robustum, commercandi opimitate
gratissimum.* Male in libris *Callinifum* est, & *Callinicum* scribi etiam Valesius jussit. Pro-
copius lib. i Pers. cap. xvi, quum Persæ irrupissent in Syriam, & jam domum redituri
confedissent in Euphratis ripa, dicit castra habuisse ἐν ἡϊόνι ; ἡ δὲ πόλις Καλλινίκου ἀντιπέρας ἐστίν,
in ripa e regione urbis Callinici. Et interjectis non nullis : τῇ ὑστεραίᾳ Ῥωμαῖοι μὲν ὀλκάδων σφισίν
ἐκ Καλλινίκου πόλεως παραγενόμενων πολλῶν, ἐς αὐτὴν ἐκομίσθησαν, postero die Romani, missis Callinico
operariis, in eam urbem delati sunt.

Alterum inter Nicephorium & Chaboræ confluentem oppidum est *Cercusium*, sive *Circe-
sum*, seu *Circessus* situm in angulo quem Aboras seu Chabora fluvijs cum Euphrate facit.
Ammianus lib. xxiii, cap. xi. *tendens imperator Cercusium, principio mensis Aprilis ingressus est
munimentum tutissimum & fabre politum : cujus moenia Abora & Euphrates ambiunt flumina,
velut spatium insulare fingentes.* Eadem confirmat Zosimus lib. iiii, cap. xii. διὰ τῆς Κερκη-
σίου. φρούριον δὲ τὸ τοῦ κυκλούμενου ὑπὸ τοῦ τῆς Ἀβόρας ποταμοῦ καὶ αὐτῆς τῆς Εὐφράτης. *per Circesium.* Castelli
hoc nomen est quod Aboras fluvijs & Euphrates ipse circumfluunt. Eutropius lib. ix, cap. ii.
Miles ei tumulum vicesimo milliaro a Circesso, quod castrum nunc Romanorum est, Euphrati
imminens, edificavit. Quæ Sextus Rufus iisdem fere verbis cap. xxi repetiit. Milites,
inquit, ei tumulum in vicesimo a Circesso castro, quod & nunc existat, edificaverunt. Proce-
pius lib. ii B. Pers. cap. v etiam Κερκησίον, *Circesium*, & Romanorum φρούριον ἔσχατον, *mu-
nimentum extremum* dixit, qui non videntur infra Aboræ confluentem in hoc tractu aliquid
possidisse : situm, ubi Aborras Euphrati miscetur. τὸ δὲ φρούριον τὸ τοῦ πρὸς αὐτῇ καὶ τῇ γωνίᾳ κυ-
κλῶν, ὅτε τοῖν ποταμοῖν ἡ μίξις ποιεῖται, in angulo autem, quem confluentes dicti amnes faciunt,
situm hoc ita castellum τετράγωνον ἐπιτελεῖ σχῆμα, triangularem figuram facit. Idem de Aedi-
f. lib. i, cap. vi. dicit, Diocletianum condidisse, aut potius munivisse, ut castellum fie-
ret quod Ammianus dicto loco clarius exposuit : *Diocletianus exiguum antehac & suspectum,
murus turribusque circumdedit celsis.* Non enim dubitandum est, locum tam opportunum an-
tiquitus habitatum fuisse. quod facit, ut multi existiment Cercusium esse illud *Carchemis*,
a sacris scriptoribus ii Paralip. xxxv, 20; & Jerem. xlv, 2. nec non Esa. x, 9. memora-
tum. Bochartus lib. iv Geogr. S. cap. xxi *Cercusium viri docti putant esse כרכמיס Carce-
mis, urbem ad Euphratem.* In quibus & Grotius est in Jeremiam : & antiquior Benjamin
Tadlensis, qui Itinerario pag. 62. כרכמיס קרקסיה Karkefia, olim Carce-
mis dicta, in ripa Euphratis posita.

Nomen fluvij, cujus confluentem in Cercusio jam vidimus, non uno modo scribitur, ut
nomen omnis varietas ad unam originem referri possit. Ptolemæo est *Χαβώρας, Chaboras*, &
Nubienfis Geographus *Alchabur*, cum articulo. Quod vero Græci adspirativas litteras præ-
mittunt, Strabo lib. xvi, p. 514. scripsit *Ἀβόρρας, Aborras* : Zosimus lib. iiii, cap.
xii *Ἀβόρας, Aboras* : Joannes Antiochenus, cognomine Malala, in Juliano p. 17 *Ἀβροῦς,*

Abboras : Isidorus Characenus pag. 4. *Αβέρρας*, *Aburras* : Ammianus lib. xxiii, cap. xi. *Aboras*. Ex septemtrione decurrit, & Ptolemæo auctore, ex monte Masio : & ut Strabo dicto loco ait, *ἢ περὶ τὴν Ἀνθιμυσίαν ἄλλῃ ποταμὸς Ἀβόρρας*, *fluit circa Anthimysiam* alius [ab Regio] *fluvius Aborras*. Non parvus est, sed magnum incrementum Euphrati adfert. Procopius Belli Persici lib. ii, cap. v. *Αβόρρας*, *ποταμὸς μέγας*, *Aborras*, *magnus fluvius*. Ideo, quod Ammianus refert, Juliani exercitus non vado, sed *per navalem Aboræ pontem* transiit.

Post confluentem & oppidum Aboram, tria memorantur a Ptolemæo, *Thelda*, *Aphphadana* (*Αφφάδαν*) & *Banabe*, modico inter se spatio distincta, quæ videntur Peutingerianæ Tabulæ *Thelbon* & *Banata*, medio loco prætermisso: tum demum est *Σείθα*, *Zeitha*, *Zosimi χωρίον Ζαυθα προσαγορευόμενον*, *oppidum Zautha dictum*, lib. iii, cap. xiv; sed neutrobi vero nomine, quod *Zaita* est, ab olæ proventu ejus regiunculæ petitum. *Profecti*, inquit, *exinde Zaitam*, *venimus in locum*, *qui olca arbor interpretatur*. *Hic Gordiani imperatoris longe conspicuum vidimus tumulum*. Zosimus autem : *Sexaginta progressus stadiis*, *ἔκ τε χωρίου Ζαυθᾶ προσαγορευόμενον ἦλθε*, *ἃ ἐντεῦθεν εἰς Δῦρα*, *in locum Zautha nominatum venit* : *ἰνὰς Δύρα*, (cujus, ut urbis, vestigia quædam restabant; sed tum deserta) *ἃ Γορδιανὸς τὸ βασιλεὺς ἐδείκνυτο τὰφῳ*, *ubi sepulcrum imperatoris Gordiani ostendebatur*. Hic difficultas distantiarum est. Eutropius enim lib. ix, cap. ii. Gordiani tumulum vicesimo milliaro a Circesio castro Euphrati ad Aboræ confluentem, a militibus ædificatum dicit : quod ita etiam Sextus Rufus repetiit, eodem milliariorum expresso numero. Sed hoc in dubium Valesius ad Ammianum vocat, quia Zosimus *Zaita non plus quam lx stadia Circesio castro abesse restatus sit*. At, *unde per sexaginta stadia in Zaita profectus Julianus sit*, non expressit Zosimus : sed, cum dixerat, a Carris, per Callanicum, Circesium venisse, addit, *flumine Abora trajecto*, *per Euphratem conscensa navi vectum esse*, quousque autem, non est definitum. Dein narrat *ἀπὸ τῆς βρυματῆς*, *ex tribunali castrensi concionem militum adlocutum esse*, & donativo dato, *contra Persas progressurum fuisse*. *ἡξήκοστα δὲ προελθὼν σταδίων*, *ἔκ τε χωρίου Ζαυθᾶ προσαγορευόμενον ἦλθε*, *sexaginta stadia progressum*, *venisse in locum*, *qui Zautha adpellabatur*. Lege caput xiii & xiv libri iii. Quis vero non videt alium terminum fuisse, unde profectus per lx est stadia imperator, quam Circesium? Accedit Ptolemæi testimonium, qui, ut diximus, tria oppida inter Aboræ confluentem posuit & Zeitha sive Zaita. Non ergo ratio ulla est, cur ab Eutropii milliariorum numero refugiamus. Gordiani autem tumulus, quem a Zaita conspici Ammianus dixit, Zosimus a Dura, deserto tumoppido; inter utrumque fuisse videtur, forsan etiam ab Euphrate, cui adposita erant hæc oppida, quodammodo reductum.

Dura, *Δῦρα*, plurale, Græcorum more, ac Latine singulare feminineum, Zosimus urbem *ἔρημον*, desertam dixit, *cujus vix ἔχῃ* seu vestigium agnoscatur. Olim bene culta fuit. Polybius lib. v, cap. xlviii. *κατέχευε Μεσοποταμίαν ἕως Δούρων*, *Mesopotamiam occupavit usque ad Dura*. Isidorus Characenus pag. 4 post Aburæ seu Chaboræ confluentem : *ἔστιν Δῦρα*, *Νικανόρου πόλις*, *κτίσμον Μακεδόνων*, *ὑπὸ δὲ Ἑλλήνων Ἑυρώπῃ καλεῖται*, *Inde Dura*, *Nicanoris urbs*, *a Macedonibus condita*, *a Græcis autem Europus adpellata*. Id de Europi nomine singulare est, nec proditum ab aliis. Quando autem vastata fuerit, ut Zosimus narrabat, & an propterea possit haberi Ptolemæus, non habemus dicere. A Zaita autem usque ad Saocoræ confluentem nihil Ptolemæus nisi *Bethanatha* habet, quod in Palat. cod. *Βεθανάνα*, *Bethanna* scriptum est. Ammiano autem post *Duram*, desertum oppidum, est *Anathin* munimentum, quod Euphrates circumluebat, lib. xxix, cap. ii. Characenus Isidorus pag. 4. *Ἀναθὼ ἵσθῃ κατὰ τὴν Εὐφράτην σταδίων ἑ*, *ἢ ἑκατόν*, *Anatho insula in Euphrate stadiorum iv*, *in qua oppidum* (lib.

Libanius autem pag. 312. χερσόνησον τῆ ποταμῶ, *peninsulam fluvii* vocat. Theophylactus Simocatta lib. iv, cap. x. Ἀνάθων φρούρεον, *Anathon castellum*, at lib. v, cap. ii. emendatius Ἀνάθων, *Anathon* idem dixit. Aliud proxime castellum Ammianus cap. iv. [Valef. cap. ii] *Thiluba* nomine posuit, in medio fluminis situm. Meminit & Zosimus cap. xiv, sed sine nomine, insulam dicens, quæ φρούρεον, *castellum* habeat, quod deditione Julianus cepit.

Flumen *Saocoras* Ptolemæi, ὁ καλούμενος Σαοκόρης ποταμός, Euphrati post Bethaunam, & ut videtur, etiam hanc insulam, adfunditur. Fontes habet prope Nisibin & totam prope Mesopotamiam dividit. Xenophon in Cyri expedit. lib. 1. p. 151. *Araxem* vocat, quod ex distantia quinquaginta parasangarum a Thapsaci trajectu demonstratur: in quo a Bocharto, viro doctissimo, qui Chaboram p. 93. interpretatur, secessionem facimus. Ad confluentem ejus cum Euphrate, Ptolemæi posita *Kescipha* oppidum, rarum nomen, ut ipsius fluminis Saocoræ. Deinde sequuntur obscura Ptolemæi oppida *Agamma*, *Eudrapa*, *Addæa*; & *Pacoria* oppidum vel castellum, a Pacoro rege haud dubie conditum; *Teridata*, quod alterius regis nomen refert, qui Tiridates est Tacito: & tum *Naarda*, ac *Sippbara*, qui finis Mesopotamiæ ad Babyloniam ante scissionem Euphratis. Obscuriora omnia, ut dixi, præter *Naarda*, quæ & *Nearda* & *Nehardea* dicitur. Nam & olim, & medio ævo, receptaculum Judæorum fuit. Josephus lib. xviii Antiq. Jud. cap. xii. Νεαρδα τῆς Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις πολυανδρῆσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὰν ἔχουσα. - - - ἐστὶ δὲ πολέμοις ἐκ ἐνέμβολῃ, περὶ ὁδῷ τε τῇ Εὐφράτει τᾷσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπλῶς βαίνοντῃ, καὶ κατασκευαῖς τειχῶν. *Nearda* urbs est *Babylonia* populosa, fertilem & amplam regionem seu agrum possidens: nec hostium adfultibus patet, undique Euphrate & firmis muris circumdata. Babyloniam dixit urbem, quam Ptolemæus in Mesopotamia censuit; quia in utriusque erat confinio. Extremo illo libro, ubi Judæorum cladem, in oriente sub Tiberio acceptam, Josephus exposuerat, addit, plerosque illorum, qui cædes evaserant, se ἔκ τε τῆς Νεαρδᾶ καὶ τὴν Νίσιβιν, (sic varie scriptum uno libro) *Neardam* & *Nisibin*, securitatis causa, quia munitæ urbes, se contulisse. Interjectis quibusdam sæculis, quam ex Palæstina Judæorum sapientes in Babyloniam demigrassent, scholas suas Nehardeæ, Doræ & Pumbedithæ celebriores instituerunt, de quibus Buxtorfius Tiberiade cap. vi. conscribitur. Et quia multum agrorum possedit hæc civitas, uti ex Josepho jam cognovimus; factum, ut regio etiam urbis primariæ vocabulo adpellaretur. Benjamin Tudelenis Itinerarium p. 63. הנה פה ביתא אשר בנהדעא *Hinc* [a Karkesia sive Circesio] bidui itinere distat *Aliobar*, quæ & *Pumbeditha* dicitur, in *Nehardea*, id est, in Nehardenfi regione.

Ultima Ptolemæi urbs est *Sippbara*, Abydeno apud Eusebium Præparat. Evang. lib. ix, cap. xli. Σιππαρηνῶν πόλις, *Sipparenorum civitas*, post quam scinditur Euphrates, & pars per Babyloniam fertur, pars it per Seleuciam in Tigrin: ὃν ὁ μεταξὺ καλεῖται βασιλεῖος ποταμὸς, in quorum medio est qui vocatur *Regius fluvius*. Sed de divisione Euphratis in Babylonia acturi sumus. Hæc Ptolemæus ante scissionem: plura Ammianus. Etenim post Duram & Anathan, & insulam Thilutham, lib. xxiv, cap. iv. [Valef. i r.] ei est *Achaiachala*, munimentum fluminis circumitione vallatum, arduumque transcensu. Interjectis invalidis, quorum nomen non est memoratum, venit ad locum *Baraxmalcha*: unde, amne transito, milliario septimo est oppidum *Dacira*, Ζοσίμι Δάκιρα, *Dacira*, qui vero ἐν δεξιᾷ πλέοντι τὸν Εὐφράτην, in dextra navigantis Euphratem ponit, quod in sinistra ripa oportet esse. Hinc ventum ad oppidum *Ozogardana*, in quo Trajani tribunal ostendebatur. Zosimus lib. i i i, cap. xv. a *Dacira* habet *Sitham*, & *Megiam*: tum vero *Zaragardiam* (sic vocat) ἐν ᾗ βῆμα ὑψηλόν, ἐν ᾗ τὸ πεποιημένον, ὃ Τραϊανὸν καλεῖται ἰσθμῶσιν αἱ ἐγκώσεις, in qua excelsum tribunal, ex lapide

factum, quod incolae dicunt Trajani fuisse.

Ammianus progreditur hinc ad vicum *Macepraetam*, unde pars fluminis scinditur. Valesius *Macepraetam* & Plinii *Massicem* putat eandem esse. Ita autem ille lib. v, cap. xxvi. *Scinditur Euphrates a Zeugmate octoginta tribus millibus passuum circa vicum Massicem, & parte laeva in Mesopotamiam vadit per ipsam Seleuciam, circa eam praefluenti infusus Tigri: dexteriore autem alveo Babylonem petit.* Prima hæc & magna scissio, quam si Ammianus, ut Valesio videtur, intellexit, scinditur ipsi est quod *abscinditur*: de quo tamen dubitare liceat, quia hanc partem aquas dicit *ad tractus Babylonios interiores ducere*: partem *aliam* ex hac divisione *Naharmalcha* vocat, & *fluvium regium* interpretatur. Sed quisnam ille fluvius sit, majori cura in Babylonia disputabitur. Quæ sequuntur in Ammiani historia, quia exercitum Naharmalcha trajecisse dicit, in Babyloniā cadunt, Mesopotamiam propriam non attingunt.

Hanc enim Euphratis alveus exterior a Babylonia excludit, cui quod urbs *Seleucia*, ubi exit ille in Tigrin, est adposita: de ea dubites, in qua ripa, externa & sinistra, an intus in dextra fuerit collocata. Ptolemæus in Mesopotamia censuit cum iis, quæ in ripa dextra Euphratis sunt posita. Contra Isidorus Characenus p. 5. ita statim per Mesopotamiam ducit, ut, qui ab Abora amne & Anatho insula Seleuciam tendat, ei & Euphratem & flumen Regium trajicere necesse sit. Plures vocant *Seleuciam ad Tigrin*: Polybius lib. v, cap. xlviii. & Plutarchus in Lucullo p. 506. εἰς Σελεύκειαν τὴν ἐπὶ τῇ Τίγρει: Strabo xvi. p. 511. Σελεύχεια ἡ ἐπὶ τῇ Τίγρει. & Isidorus Characenus p. 5. ἐπὶ Σελεύκειαν τὴν πρὸς τῇ Τίγρει. Theophylactus Simocatta lib. v, cap. vi. copiose agens de auctore & situ hujus urbis, dicit utrumque fluvium Euphratem & Tigrin ὥσπερ σιφάτι ἔχοντες, *instar valli circummunire illam*. Plinius, ut modo vidimus, Euphratem lævo alveo *vadere per ipsam Seleuciam, circa eam praefluenti infusum Tigri*. Non credibile, tantum flumen per mediam urbem meare, eamque dividere: sed interpretor Plinium Theophylacti verbis, διὰ τῆς Σελευκίας ἰχθυῖαι, *campos continentes Seleucia perfluit*, ipsamque adluit urbem, ab altera parte Tigri etiam adfusam. Notus auctor, in quo omnes consentiunt, & ipsum ostendit nomen, Seleucus Nicator, orientis post Alexandrum dominus. Vocatur & *Seleucia Babylonia*, quia ad fines Babyloniæ sive in ipsis est, & Babylonem magnitudine sua exhaustit. Plinius lib. vi, cap. xxvi. *Babylon ad solitudinem rediit, exhausta vicinitate Seleucia, ob id condita a Nictore intra n. nagesimum lapidem in confluente Euphratis fossa perducta, atque Tigris, quæ tamen Babylonia cognominatur, libera hodie ac sui juris.* Et Ammianus lib. xxiii, cap. xx. post hanc [Ctesiphontem] *Seleucia, ambitiosum opus Nicatoris Seleuci.* Nec vero Seleucus in loco vacuo & ex fundamentis condidit, sed vetus quoddam oppidum & spatium & ornamentis ampliavit maxime. Vetus nomen quod fuerit, ambiguum est, Ammianus xxiv, cap. xviii. [Vales. cap. v.] ex Gelenii lectione, quam omnes postea sequuti sunt, *Coche, quam Seleuciam nominant.* Et Eutropius lib. ix, cap. xii. *Cochen & Ctesiphontem, nobilissimas urbes cepit*; sine dubio Seleuciam intelligens. Henricus tamen Valesius ad Ammianum dubitat, an eadem sit Coche ac Seleucia: nam idem Ammianus post paullo (cap. xxi. Grut.) distincte oppidi *Coches* meminit: priori autem loco scripti omnes libri, & editi ante Gelenium quidvis aliud quam *Cochen* referunt. Et Arrianus apud Stephanum in χωρῇ clarissime distinxit, ἐξελανναι ἐκ Σελευκίας ἔπρὸς τὴν ποταμὸν τῇ Τίγρει εἰς χάμιν, ὅπου καὶ ἡ Coche, *profectus est ex Seleucia in vicum cui Choche nomen est.* Zosimo Zochasā prius adpellata lib. iii, cap. xxiii. τῆς πρὸτερόν μιν Ζωχάσης, νῦν δὲ Σελευκίας ὀνομαζομένη. A Lucio Vero, ductu Cassii, capta est, cum xl millibus hominum, Eutrop. lib. viii, cap. v. *contra fidem*, Capitolin. cap. viii. etiam excisa tum, nec restituta Juliani tempore: teste Ammiano lib. xxiv, cap. xviii.

In ripa Tigris Ptolemæus hunc ordinem a septentrione in meridiem progressus servat: *Dorbeta*, vicina Armeniæ, unde ruit Tigris: circa quem locum posteriores urbem nobilem *Amidam* ponunt: de qua infra in fluvio *Nymphio* aliquid, plura in Notitia medii ævi dicturi sumus. Deinde Ptolemæi *Saphe*, quæ videtur *χωρίον Σαφά*, cuius Plutarchus in Lucullo meminit p. 506. ubi Metrodorus Scepsius, Tigranis uxore curante, sepultus fuit: nam & ille ad Tigrim Seleuciæ versatus fuerat. *Deba* succedit, de qua nihil constat: nobilissima autem, quæ sequitur, urbs *Singara*, Græcis τὰ Σίγγαρον, plurativo numero. Tigri adpositam hanc urbem fuisse, ex Ptolemæi descriptione clarum est, etiam ex Tabula Peutingeriana. Non itaque audimus Stephanum, cui est πόλις τῆς Ἀραβίας πρὸς τὴν Ἐδέσσην, oppidum Arabia apud Edessam, a qua perquam longe remota erat. Minus illi audiendi sunt, qui propter Stephani dissonantiam duas in Mesopotamia Singaras statuunt: quos illustris vir Ezech. Spanhemius ad Juliani Orat. 1, p. 170 confutavit. Trajanum cepisse, Dio Cassius auctor est in Theodosii excerptis. Coloniam postea Romanam accepit, incertum quo primo deductore. Cognomina *Aurelia* & *Septimia* in nummis sunt, sub Alexandro Severo & Gordiano percussis: nec vero antiquiores adhuc reperti sunt. Elegantissimus est Gordiani a Petro Seguino p. 173 exhibitus, ΑΡΡ. CEN. ΚΟΛ. CΙΝΓΑΡΑ, id est *Aurelia Septimia colonia Singara*. Quod *Aurelia* dicta, Lucio Vero tribuit politissimo ingenio vir Jo. Vaillantius coloniae origines primas: quod vero laudatus Spanhemius, nummis deficientibus, dubitat, & post Lucii tempora colonias factas cognomen idem habuisse, p. 170 ad Julianum, demonstrat. A Parthis seu Persis munita: ab Romanis erepta octavo anno Constantii: rursus a Persis expugnata, quod Ammianus lib. xx, cap. vi. (xiii Grut.) scripsit. Major clades ex proelio ad Singaram accepta, non tam virtute hostium, quam incontinentia militum Romanorum. Hanc *Singarenam pugnam* Sextus Rufus dixit cap. xxvi 1: Julianus, qui pluribus exposuit Orat. 1, p. 23. τὸν πρὸ τῶν Σίγγαρων πόλεμον, praelium ante Singaram commissum. Sed hæc ad medii ævi Geographiam pertinent.

Multi existimant, Singaram esse verustum *שִׁנְאָר Sinear* sive *Senaar*; & Singarenam terram *Sinear*, Genes. xi, 2. quibus favet, quod *y* sæpe in *G* mutetur ab interpretibus. At circa Babylonem potius, quam in remotiore Mesopotamiæ parte est *Sinear* iudicio veterum querenda. Histiaeus Milesius apud Josephum lib. 1 Antiquit. cap. v extremo, & Eusebium Præpar. lib. ix, c. xv. εἰς Σενάαρ τῆς Βαβυλωνίας, in *Senaar Babylonia*. Et Hieronymus de Locis ex Eusebio: *Senaar campus Babylonis, in quo turris constructa est*. Et Dan. 1, 2. dicuntur vasa templi in terram *Sinear* deportata esse, quæ nemo dubitat, avecta esse Babylonem.

Ptolemæo est quoque ὁ Σίγγαρος ὄρος, mons *Singaras*, sed longius ab urbe in austrum deductus: quod, quem iterum honoris causa nominamus, vir summus E. Spanhemius errore factum, & montem omnino urbi conjunctum fuisse existimat. Videtur id ante laudem Gordiani nummus demonstrare, in quo turrita mulier rupi insidens vel monti, quem flumen præterfluit, saltem aqua subiecta est, conspicitur.

Infra Singaram ad idem flumen fuit *Betousa* seu *Betuna*, ut in Palatino est; *Betum*, ut in tabula subiecta Ptolemæo: deinde *Lambana*, tabulæ *Labbana*, non longe ab Nino Assyriæ, quæ in opposita ripa fuit. Sequitur *Βίρθα*, *Birtha*: quæ *Virta* videtur Ammianum esse lib. xx, c. xviii. (Val. vii) frustra a Persis oppugnata. Rex, inquit, *Virtam* arripi disposuit, munimentum valde vetustum, ut adificatum a Macedone credatur Alexandro, in extremo quidem Mesopotamiæ situm, sed muris velut sinuosis & cornutis, instructioneque sua inaccessum. Bocharto lib. iv, c. xxi. videtur *Rehoboth* Gen. x, 11.

Succedit *Cathara*, quæ an *Charta* Notitiæ Imperii sit sub duce Mesopotamiæ, præsidio equitum alæ, quam tenuit, defensa, non est certum. Incertior *Manchane*, de qua nihil constat: hanc excipit *Selencia*, Euphratis alveo, in Tigrin jam exituro, adposita, ubi propriam Mesopotamiam, Euphrate conclusam, finimus, tamen si Ptolemæus ad Apameam, in eadem Tigris ripa positam, deducat: quam partem Babylonix relinquimus.

MEDITERRANEA MESOPOTAMIAE.

Ex Ptolemæi dispositione, si a septentrione partem, quæ Euphrati propior est, incipimus explicare, prima est *Bithias*, supra Edessam, prope montes Armenios posita de qua vero nihil habemus cognitum: *Edessa* autem urbs nobilis, nec unum nomen sortita. Plinius lib. v, c. xxiv. *Arabia, supra dicta, habet oppida, Edessam, quæ quondam Antiochia dicebatur, Callirhoen a fonte nominatam: Carras clade Crassi nobiles.* Arabia illa est pars Mesopotamiæ, quam Arabes incolebant, quemadmodum Xenophœon etiam australem ejus tractum, ut supra docuimus, dixit Arabiam. Huic dicit *jungi præfecturam Mesopotamiæ*, id est Mesopotamiam propriam. Ad eundem modum Tacitus *regem Arabum* Abgarum Edessenum l. xii, c. xii. dixit. Cetera Plinio commemorata nomina a Stephani epitomatore concisa brevitate indicantur in *Αντιόχεια*: cui octava ejus nominis est *ἐπὶ τῆς Καλλιρρόης λίμνης, quæ ad paludem Callirrhoen sita est.* Jo. Harduinus de Edessa Mesopotamiæ interpretatur, quum Callirrhoe Palæstinæ post Asphaltiten lacum sit ignobilior, quam ut Antiochiæ ei nomen regium conveniat: Abr. Berkelius autem hæsitat, quia nusquam hujus Edessæ chorographus mentionem fecerit. In elemento enim E tantum dixit, *Ἐδεσσα πόλις Συρίας διὰ τῶν ὑδατῶν ῥύμην ἔτω κληθεῖσα, ἐπὶ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ, Edessa est urbs Syrie, quæ ob fluentium aquarum ita dicitur ab urbe Macedonia.* Et hoc loco idem vir clarissimus (Berkelius) Hierapolim Syriæ interpretatur, quæ secundum Strabonem etiam fuerit Edessa nominata, lib. xvi, p. 515. Sed maxime nomen Edessa urbi Bambycæ hæsit, quæ ab omnibus *Hierapolis* dicta, nec reperitur, qui absolute Edessam nominaverit. *Syrie* vox laxè sumitur pro ipsa Mesopotamia: sæpe cum Assyria commiscetur. Quotquot mentionem Edessæ in oriente habent Mesopotamiæ illam intelligunt. Tacitus lib. xii, c. xii. *Abgarus juvenem multos pedes utinuit apud Edessam.* Et Eutropius l. vii, c. xi. de Caracalla: *defunctus est a Osdroene apud Edessam.* Et Zosimus iii, c. xii. Julianum ait ab Edessenis invitatum esse, quum jam in Osdroene apud Barnas esset. Socrates l. iv, c. xviii. *ἐν Ἐδεσσῇ τῆς Μεσοποταμίας, in Edessa Mesopotamiæ.* (nam Græci quidam, etiam Zosimus jam dicto locutione sibilo pronuntiant.) Taceo Ecclesiæ Notitiam, Antonini Itinerarium, Peutingeri tabulam & alia antiquitatis monimenta: ipsi nummi Edessenorum ad Mesopotamiæ urbem viri antiquarum rerum peritissimi, Ez. Spanhemius & Jo. Harduinus, referunt, quibus etiam, coloniam factam esse, cognoscimus. In nummis enim Alexandri Severi Gordiani legitur ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΕΔΕCCHΝΩΝ. *Metropoleos colonia Edessenorum.* Periturum flumine *Santo*, quem Procopius descripsit lib. ii Aedific. c. vii. ubi de restaurata Mesopotamia agit.

Julianus a *Βαῖνας* Euphratis ἐπὶ Βαῖνας, *Barnas* versus tendebat: precibus autem Edessenorum in superiora quoque, hoc est Edessam pertrahebatur, ut Zosimus refert l. iii, c. xii. *Barnas* ergo propiores viæ & ponti erant, quam Edessa. Ammianus Marcellinus lib. xxiii, cap. iv. *Julianus, Euphrate navali ponte transmissso, venit ad Βαῖνας*

municipium Osdroena. Idem antea lib. xiv, cap. ix. plenius de eodem oppido: *Batne municipium i. Anthemusia, conditum Macedonum manu priscorum, ab Euphrate flumine brevi spatio disparatur, refertum mercatoribus opulentis: ubi annua sollempnitate, prope Septembris initium mensis, ad mundinas magna promiscue fortune convenit multitudo, ad commercanda, quae Indi mittunt & Seres, aliaque plura vehi terra marique consuevit.* An conservaverit hunc mercatum, dubitari potest, quia Procopius lib. ii Pers. cap. xii. oppidulum parvum & ignobile dixit. Situm autem recte ibidem demonstravit. *Chosroes, inquit, quum vellet Edissam expugnare, is Βάτινην εφίκετο, πόλιν μιν βραχὺν, καὶ λόγου ἔτιδεν ἄξιον, ἡμέτεροι δὲ οὐδὲν ἔδιδον διέχον.* *Batne pervenit, quod parvum & obscurum oppidulum est, minus dici itinere ab Edessa distans.* Vocabulum ergo utriusque numeri est, & utroque Ammianus quoque secundum librorum fidem expressit. In Hieroclis autem Notitia provinciae Osroene Βάτινα, *Batnae*, multitudinis numero, & episcopatus dignitate insigne oppidum. Non autem has Mesopotamiae *Batnas* cum *Batnis* Syriae amoenissimis confundas, quod mihi accidit, quum ante multos annos ad Zosimum aliquid commentarer. Julianus, epist. xxvii. ad Libanium sophistam, tradit, sitas inter Berceam & Hierapolim *Batnas* tam amoenas, ut cum Daphnensi ad Antiochiam voluptate, & τιμπῶν Thessalicorum compareret. Non autem olim observaveramus epistolae verba, ταῦτα εἶχον ἀπὸ τῆς ἱερᾶς πόλεως σοι γειγῆται, quibus manifestum fit, citra Hierapolim Syriae illas *Batnas* positas esse, quia a Bercea *Batnas* venit, antequam Hierapolim & ad Euphratem veniret. Maxime nobis Andreas Schottus persuaferat, plura lacunarum signa in Antonini, ut vulgo creditur, itinere a Callicome Edessam pag. 41. publice figens: quibus permoti de unis Mesopotamiae *Batnis* etiam illo in loco, qui corruptus videbatur, cogitavimus. Postquam vero cum Aldina & Simleriana, quae carent illis signis, conferre coepi, deprehendi uno itinere utrasque *Batnas*, & justo ordine, designatas esse, una tantum littera ex voce altera clapsa. Ordo ita habet:

Callicome

Batnas

M. P. XXIV.

Hierapolim

M. P. XXI.

Thilaticomum

M. P. X.

Bathas [leg. Bathnas]

M. P. XV.

Edissam

M. P. XV.

Callicome, ut vides, in Syria est prope Berceam: *Bathnae* sive *Batnae* citra Hierapolim: *Thilaticomum*, Syriae ultimum, si Schotti numerus milliariorum se recte habet: Aldus enim & Simlerus plura numerant: hinc *Bathnae* sive *Batnae* alterae in Mesopotamia, deinde Edessa.

A *Batnis* & Edessa, ut Zosimus refert, Julianus *Carras* venit, Romanis historiis nobilissimum oppidum & munimentum, & post etiam colonia Romana. Plinius lib. v, cap. xxiv. *Carra, clade Crassi nobiles.* Florus lib. iii, cap. xi. de Parthico bello: *vix dum venerat [Crassus] Carras.* Et de eodem Eutropius lib. vi, cap. xv. *quum circa Carras contra omnia auspicia dimicasset.* Et Lucanus lib. i, vers. 104.

- - - - - miserando funere Crassus.

Assyrias Latio maculavit sanguine Carras.

Non autem proxime ad *Carras*, sed ad vicinum ignobiliorem locum periit: pro quo
(Kkk) 2
autem

autem notior nominatur, ut ab Arbelis Alexandri ad Gaugamela praelium cognominatur. Strabo XVI, pag. 514. καὶ τὰ περὶ Κάρρας καὶ Νικηφύλου χωρία, καὶ Χορδίαζα, καὶ Σιννακα, ἢ καὶ Κεφάρου διαφάρεται δὲ λαφύροις ὑπὸ Σεβήτου τῷ τῶν Παρθύων στρατηγῷ, loca quæ sunt circa Carras & Nicephorium, & Chordiraza, & Sinnaca, in qua Surcna Parthorum dux Crassum de loco captum interemit. Plutarchus in Crasso p. 562. ἐλάβετο χωρίων ὄρεων, ἃ καλεῖται Σιννακα, loca montana adsecuti sunt, quæ Sinnaca adpellantur. A septentrione Carris objecta, ex eo licet conjicere, quia victus Crassus Carras fugit, Carris in Sinnaca, ut haut dubie ad pontem veniret, quo in Syriam se reciperet: nam victus praelio Crassus Carras refugit, & inde in Sinnaca. Lege Plutarchum.

Sed hæc obiter: revertimur ad Carras, antiquum oppidum, ut Ammianus lib. XXIII. vocat: in quod postmodum colonia fuit deducta. Stephanus: Κάρραι πόλις Μεσοποταμίας, ἐπὶ Κάρραι ποταμῷ Συρίας, Carra oppidum Mesopotamiae, a Carra Syriae fluvio nomen trahens. De hac Stephani Syria supra in Edessa diximus. Ptolemæi tabula Chaboræ amni adpositis Carras habet, qui an sit ille Stephani Carra fluvius, an recipiat Carram minorem apud Carras oppidum, non est facile ad explicandum. Nummi hujus urbis partim studium in Romanos, partim coloniam Romanam demonstrant. Nummus Marci Aurelii., ΚΑΡΡΗΝΩΝ ΚΟΛΟΝΙΑ, Carrenorum Romanis amicorum: & Caracallæ apud Patin. p. 306. ΚΑΡΡΗΝΩΝ ΚΟΛΟΝ. (Sic scriptum ο pro ω) Carrenorum colonia. Et Alexandri Severi; ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΡΗΝΩΝ, Metropoleos Carrenorum: & Gordiani, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΡΗΝΩΝ, Metropoleos coloniae Carrenorum.

Et Carras cum sacra historia conferre, hoc est quæstionem discutere, an Carræ Crasside insignes, sint Haran sive Charren patriarcharum, non nullius pretii est. Primum clarissimi viri Jo. Harduini opinio nova, Mesopotamiam patriarcharum cis Euphratem esse in Syria, atque ita mediam inter Euphratem & Jordanem adpellari; Haran vero Palmyram esse, aut aliquod oppidum Cœles Syriæ; hæc, inquam, nova opinio, quia longissime a veterum discedit sententia, primum excutienda est. Hanc autem in Chronologia Veteris Testamenti, quam nuper edidit, pag. 24. duobus præcipue argumentis probatam vult. Primum sumit ex Psalmi LX. inscriptione, cum David pugnaret cum Mesopotamia & Aram Zobæ: bellum autem illud intra Euphratem gestum fuisse. Esto ita: circa fluvium illud gestum bellum, etiam cum Mesopotamiæ populis, qui auxilio Syris venerant, atque sic æque, ut ipsi Syri profligati sunt. Vide II Samuel. x, 16. Alterum argumentum ex libro Judith est cap. 11. vers. 14. Assyrium exercitum, cujus dux Holofernes fuit, transisse Euphratem, & venisse in Mesopotamiam. Apocryphus autem ille liber est, qui multa turbata in historiis & geographis habet. Sed esto hic recte se habere: nonne præcessit, in Cilicia & vicinis regionibus prius gestisse bella, & urbem Melothi, quæ Melitenen interpretantur, evertisse? unde in Mesopotamiam regressuris Euphrates necessario trajiciendus fuit. Accedit quod Jacobus Haranum Mesopotamiæ profecturus ex Chanaan dicitur Genes. XXIX, 1. orientem versus iisse, cuius Palmyra, aut vicinum ei oppidum Haran esset, in septentrionem fuisset iter faciendum.

Missi igitur male fundata novitate, in Mesopotamia, quæ trans Euphratem est, Haran oppidum quarendum esse, plane contemamus. An vero Carræ sunt, postea Romanis historis celebratæ? LXX interpretes, & Lucas in Actibus, & Josephus lib. 1. Antiq. cap. VII. ubi emendo ex sequente loco) & XIX, καὶ τὰς Καρρας scripserunt: Zonaras p. 14. καὶ Καρρας, Carras. Et Nubienis geographus Romanorum Carras scripsit καὶ τὰς Charas. Sed adstant etiam testimonia. Hieronymus in locis: Charren civitas Mesopotamiae trans Edessam, quæ etiam hodie Charra dicitur, ubi Romanus casus est exercitus, & Crassus dux captus. Possit

Cui ergo sententiæ accedendum est? In neutram tuto ire licet, antequam de Ur Chal-
dæ, unde Thara cum filiis & nepote in Mesopotamiam profectus est, constitutum fuerit.
Quidam, & ipse jam laudatus Frid. Spanhemius, *Urchoam* Ptolemæi, longe a Babylone in
orientem versus positam, *Ur Chaldææ* esse existimant: quod infra in Chaldæa curatius exami-
nemur. Hoc autem si est, omnino Carræ remotiores a via, quæ ex Chaldæa in Cha-
læam ferat, non minus nobis, quam Spanhemio, videntur esse. Alii contra, cum qui-
bus & Bochartus facit, Abrahami patriam in septentrione Mesopotamiæ, Tigrin fluvium
versus, putant inveniri, quia Ammianus Marcellinus lib. xxv, cap. xxvi. [Vales. cap. viii]
refert, quum Joviani exercitus, fame tantum non enecatus, centesimo circiter lapide a
Orduena provincia & Armeniæ finibus Tigrin trajecisset, & sex diebus per solitudinem, in
qua Hiran sita erat, iter fecisset, *ad Ur nomine Persicum castellum* venisse qui cibos emacia-
tioribus offerrent. Inde per Tisalphata profecti sunt Nisibin & Euphratem versus. Hoc
castellum si Ur Chaldææ fuit in sacris scripturis memoratum, nihil probabilius est, quam
si Ur ad Carras venisse qui profecturi erant ab Ur in Palæstinam. At hoc castellum Meso-
potamiæ fuit: Ur patriarcharum Chaldææ. Nec vero ignoramus, auctores sententiæ de
Ur Ammiani, Chaldæam latius, quam Ptolemæum, per omnem tractum Tigritanum ex-
tendere: quibus videtur facer scriptor favere Act. Apost. vii, 2, 4. *Deus*, dicens, *ἀδρα-
μὲν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὸς ἣν κατοικοῦσιν αὐτὸν ἐν Χαλδαίᾳ. - - Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλ-
δαίας, κατέκτισεν ἐν Χερρὴν.* Utrumque dicitur, primam jussionem factam esse in Mesopotamia,
et profectam esse ex terra Chaldæorum, quasi eadem Chaldæa sit & Mesopotamia: quod

vero aliter vir clarissimus Thomas Hyde Hist. Relig. Pers. cap. 11, pag. 75. interpretatur Abrahamum ex Chaldaea profectum aliubi in Mesopotamia divertisse antequam veniret in Haran. Sic dubia sedes Ur oppidi, dubium etiam locum oppidi Haran facit. Sed de Ur infra suo loco pluribus differemus. Unum addo, dari etiam tertiam opinionem Eupolemi apud Eusebium lib. ix Præpar. Evang. cap. xvii. ubi de Abrahami nativitate agit, ἡ πόλις τῆς Βαβυλωνίας Καμαρίνη, ἣν τινες λέγουσι πόλιν Ουρανίαν: εἶπε δὲ μεθ' ἑρμηνευομένην Χαλδαίων πόλιν, ἐν ἡρβῇ Βαβυλωνίᾳ Καμαρίνη, ὡς ὅτι τινες λέγουσι πόλιν Ουρανίαν [forſan "Ουρανίαν, Uram] quod nomen [Camarina] interpretari liceat Chaldaeorum urbem: ut Chaldaeorum artis ſit, non regionis nomen, quaſi τῶν ὁριζίων. Vide Franciſci Vigeri adnotationem. Sic Ur in Babilonia fuit, ſi modo proprie hoc loco illam, ut diſtincta eſt a Meſopotamia & Chaldaea, licet intelligere.

Hæc ductu itineris Juliani uſque Carras. Carrenis Stephanus addit Bonchas, populum Βόνχαι [Xyland. Βονχίαι] ἐν τοῖς Καίρηνσις παρακείμενοι, μίσην Εὐφράτη καὶ Κύρου ποταμοῦ, Boncha gens Carrenis adiacens inter Euphratem & Cyrum fluvium. Nullus hoc loco Cyrus fluvius: ideo Bochartus legi jubet Καίρας, ex eodem Stephano in Καίραις: qui forte fluviolus eſt apud Carras Chaboræ ſe infundens.

Revertimur in ſuperiora, urbem non ignobilem, quam forte Julianus non attigit, inquiri. Illa Anthemiis eſt, ſive Anthemiſia, ſeu Anthemiſium: cujus & nomen originem Græcam arguit. Hanc in regione Anthemiſia fuiſſe non dubitandum eſt: regionem autem Ptolemæus ponit πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ, juxta Armeniam, in ſupremo ſeptemtrione Meſopotamiæ. Ammianus lib. xiv, cap. ix. Bainen dixit municipium in Anthemiſia: & Strabo xvi, p. 514. ἡ διαδοὺς τῷ Εὐφράτι κατὰ τὴν Ἀρμενίαν ἐστὶν αὐτῆς, τόπος τῆς Μεſοποταμίας, tranſεπὶ Εὐφράτην [mercatores Syri] juxta Anthemiſiam, locum Meſopotamiæ. Incertum, totum dicens, urbem an regionem intelligat. Si vero oppidum eſt, in ripa Euphratis oportet eſſe, quia tranſitus fiat κατὰ, juxta illud. At neque Ptolemæus in ripæ enarratione, neque, qui Craſſi aut Juliani iter ſcripſerunt, illius mentionem faciunt. Regionem autem ad Euphratem pertinuiſſe, non eſt quod dubitemus: quam longe autem in meridiem proceſſerit, vix definiri poteſt, quum Strabo ibidem Abortam fluvium dicit ἔχει πρὸς τὴν Ἀρμενίαν, circa Anthemiſiam: qui vero longe ex ſeptemtrione decurrit in aultrum.

De oppido, unde nomen eſt regioni, hæc habemus: Plinius lib. v, cap. xxiv. Ἀρμενία [pars ſuperior Meſopotamiæ] oppida habet Edeffam - - & Carras. Jungitur præfectura Meſopotamiæ, in qua Anthemiſia & Nicephorium oppida. Sic infra Carras fuit Anthemiſia, & circa Nicephorium. Quam longe autem a Ptolemæi regione Anthemiſia, & a Bainen Ammiani? Audiamus & alios. Tacitus lib. vi, cap. xli. Tiridates Nicephorium & Anthemiſiada, ceteraſque urbes, quæ Macedonibus ſita, Græca vocabula uſurpant, recepit. Conſentit in re cum Plinio. Stephanus urbium & populorum ſcriptor in Ἀρμενίᾳ breviter: τῶν Μακεδόνων καὶ Συρίαις, Anthemiſis oppidum Macedonia: aliud Syria. Syriæ, id eſt Meſopotamiæ, pro more hujus auctoris. Vide ſupra in Edessa. Qua forma & Plinius eſt alibi uſus: lib. vi, cap. xxvi. Mox in campeſtribus oppida, Dioſphage, Polytelia, Stratonice, Anthemiſis. In vicinia Euphratis Nicephorium. Sic ſecundum Plinium Anthemiſia urbs reduciſſior a Euphrate fuit: & quamquam latitudinem Carrarum non æquavit, majorem tamen habuit quam Nicephorium, ſeu mediam forſan inter Carras & Nicephorium ſedem; deleta ut videtur, poſt Theſti tempora, ideoque a Ptolemæo & poſterioribus præterita. Si autem Ptolemæi recte poſita eſt Anthemiſia regio, etiam oppidum in ſuperiora videtur reducendum eſſe. Sed quæ Plinius & Tacitus conſentire videntur, tutius forſaſſe ab illorum partibus, quam Ptolemæi

bitur. Elagabali nummum, a Pyrrho Ligorio delineatum, L. Holstenius ad Stephanum Notis adlegat, in quo circum deam Syriæ sedentem scriptum sit ΑΝΘΕΜΟΥΣΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ.

Infra Carras, aut ultra eas fuerunt *Ichna* ad flumen *Bilecham* seu *Balicham*, pro diversa lectione Βάλυχα, Βίληχα, Βίληχα, ubi primum prælium Crassianorum cum Parthis commissum fuit, quo filius Crassi Publius, cum multis suorum periit. Isidorus Characenus pag. 3. ἡ τῶν Ἀλαμῶν ὀχύρωμα, καθὼς βασιλικὸς, χροῖσι γ'. μὲθ' οὗ Ἰχνα πόλις ἑλληνίς, Μακεδόνων κτῆμα: κείτῃ δὲ ἐπὶ ἑλγῷ πεταμοῦ, χροῖσι γ'. ἴτα Νικηφόροι παρ' Εὐφράτου. Deinde est *Alama* locus munitus, mansio regia, schæni III. Post quam *Ichna*, urbs Græca, in possessione Macedonum, quæ ad *Bilecha* fluvium sita est, schæni III. Deinde *Nicephorium* ad *Euphratem*. Non itaque longissime ab *Euphrate* fuerunt, quia iter regiam per eas a Zeugmate ducebat *Nicephorium*, & *Bilecha* fluvius etiam in *Euphratem* ibidem influit. Dioni lib. XL, pag. 126. sunt Ἰχναί, *Ichnæ*, nisi mendum est, quia etiam Stephanus scripsit Ἰχναί, *Ichnæ*, quas dicit esse τῆς ἀνατολικῆς τοῦ ὀππιδίου ἐν ὀριε, & diversum ab *Ichnis* Macedonia. Dio ait, superiori anno Taly-mæum, præfectum regium, a Crasso victum esse περὶ Ἰχναί, τῶν καλόμενον, ad *Ichnas*, ἀπὸ καστelli nomen est. Plutarchus sibi sibi vocabulum addidit, Ἰσχναί, *Ischnæ*, ut editum est. Scilicet ait quodam juniore Crasso vulnerato, ut se prælio subduceret, & confugeret ἐν Ἰσχναί, πόλιν ἑλληνικὴν τὰ Ῥωμαῖα, *Ischnas* oppidum partium Romanarum. Hinc Crassus pater se Carras recepit, quum prius Ignatius prælio fugiens, ut Zeugma peteret, nocte concubia eadem vigilibus Carrensibus nuntiasset. Ex quo distantia a Carris quodammodo cognosci potest.

In hoc tractu fuit etiam *Davana*, sive *Dabana*, quæ Juliano, Carris profecto, primam mansionem præbuit. Ammianus lib. XXIII, cap. VI. Exitu simulato per Tigrim, flexu aëtrorsus, & - - - *Davanam* venit, castra præsidaria, unde ortus Belus sinuus funditur ἐν Εὐφράτη. Prope abest, quin existimem, *Belam* & *Bilicham* idem flumen esse, extrusa alterius vocabuli adspirativa littera, ut in Joannes: nisi forsan, quod ortus apud *Davanam* dicitur, decursus brevior diversitatem arguit, quia *Bilicha* sive *Bilecha* & *Alamam* munitum & *Ichnas* præterfluit. Notitia Imperii sub Duce Osroenæ sunt Equites Mauri *Illyriam Dabane*, quæ ipsa est *Davana*, castra præsidaria. Procopius lib. II. περὶ κτισμάτων cap. IV. castrum memorat cum aliis, cui nomen sit Δαβανίς, *Dabanus*; sed nescio an hoc castrum sit, quamvis videtur Valesio; quia describitur, quasi non longius distet ab Antiochia: *Davana* autem Marcellini fuit inter Carras & Callinicum.

A Carris in ortum hibernum fuit *Hileia* sive *Eleia*; & ultra paullo *Resana* sive *Resaina*. Utamque locum prælia Romanorum signaverunt. De priore Ammianus lib. XVIII, cap. X. de bellorum assiduos casus, & maxime apud *Hileiam* & *Singaram*, ubi acerrima illa nocturna concertatione pugnatum est. Sextus Rufus sive Rufus Festus cap. XXVII. Nocturna vero in agro Eleiensi prope *Singaram* pugna; ubi præsens Constantinus adfuit, cetera. Miratio, nec facile explicanda. *Singara* ad Tigrin fuit, ut vidimus: Ptolemæi Ελεία, [sic scriptum in Palatino] *Eleia* seu *Elua* propior Carris atque Chaboræ, ultra XXV millia ab *Singara*, ut si Rufum tueri velis, duæ *Eleiæ* statuendæ sint, altera citerior Ptolemæi; altera prope *Singaram* Festi Rufi. Sed ægre loca multiplicamus, præsertim quod in MS. Regio, quod Valesius vidit, dicitur *Eleiensi*, & Ammianus, ut diversa prælia apud *Hileiam* et *Singaram* descripsit: quod etiam vero est similis, & Ammianus Rufus præferendus. Quoad Ptolemæi quoque positio *Eleiæ*, quam indicavimus, defendi potest.

Alium oppidum *Resanam* seu *Resanum* victoria Gordiani nobilitavit. Ammianus lib. XXIII, cap. XIV. Juliani oratione: Trajanus & rursus Severus hinc sunt digressi victores & cetera: redissetque pari splendore junior Gordianus, cuius monumentum nunc vidimus honorare,

rate, apud Resainam superato fugatoque rege Persarum, in factione Philippi, praefecti praetorio, scelestis iuvantibus paucis, in hoc ubi sepulchrum est loco, vulnere impio cecidisset. Ptolemaei vulgatis libris est *Ρασαίνα Resena*, perversè: Palatino autem codice *Ρασαίνα, Resaina* vel *Resena*, prout diphthongum vel componas vel dissolvas: nam & Colbertinus codex Ammiani *Resaina*, ubi ceteris *Resena* legitur. Huc summi in his litteris viri nummum Decii referunt, *ΣΕΠ. ΚΟΛ. ΡΗCΑΙΝΗCΙΩΝ*, id est *Septimia colonia Resaenesiorum*. Stephanus prae *Ράσινά πάλαι πρὸς τὸν Ἀβερὸν ποταμὸν, Resina oppidum circa Auerum fluvium*: & Notitia Imperii sub Duce Osroenae: *Equites sagittarii indigenae prius Osroeni Rasin*. Non autem hæc Resaina vel Resena confundenda cum altera Ptolemaei in eadem Mesopotamia *Ράσινά, Rasina*, sita inter Edessam & montem Masium: neque cum *Resen*, de qua Moses Genes. x, 12. quæ extra Mesopotamiam, inter Niniven & Calach, ut ibidem describitur, in Assyria est.

Sub monte *Masio*, qui ad septemtriones Mesopotamiæ adfurgit, in meridiem versas, est *Sinna* Ptolemaei, quæ haud dubie est *Syna Judæorum*, quæ equites promotos indigenas praesidium sub Duce Osroenae, uti est in Notitia Imperii, habebat. De ipso monte Strabo lib. xi, pag. 359. ubi de Tauro agit: *καταρχὰς μὲν αὐτὸ τὸ καλεῖται Ταῦρος, ἀφεῖλον τοὺς Σαφίους, καὶ τὴν ἄλλην Ἀρμενίαν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας: τοὺς δὲ Γορδιαῖα ὄρη καλοῦσι: ἐν ταῖς ἐστὶ καὶ τὸ Μάσιον, τὸ ἐκτεταμένον τῆς Νισίβιδος ὁρᾶς καὶ τῶν Τίγριος καὶ Τίγριος. Primum ille mons vocatur Tauros: is Sophianam, reliquamque Armeniam a Mesopotamia dividit. Quidam montes Gordiaos vocant: a his *Masius* quoque est finis supra Nisibin & Tigranocerta*. Ex quibus intelligimus, a Tauro montem Masium procurrere, & partem esse Gordyæorum, & ex Armenia australi in Mesopotamiam usque ad Nisibin profecti.

Ipsa *Nisibis*, sive, ut in nummis est, *Nisibis*, urbs antiquissima juxta & nobilissima, ad septemtriones in Mesopotamia sita, longius abest ab Euphrate, vicinior Tigri, utpote a quo bidui distat itinere, ut Procopius lib. i Persic. cap. xi. tradit; & manifestus error est, quod Petrus Patricius ultimis excerptis pag. 12. dixit *πάλαι παρακείμεν τῷ Τίγρι, urbem Tigridi adpositam*. Flumine quidem adluitur, sed cui *Mygdonio* nomen est. Julianus Oratione i, pag. 27. de Nisibi: *ἐκπρὸς Μυγδόνου παραρρεῖ τὸ πρὸς τῷ Τίγρι χειρὸν, amnis Mygdonius in undas infunditur in adjacentem matrem campum*. Adde Orat. ii, pag. 62. Tamen & Stephanus videtur fluvio Tigri adposuisse, qui ideo acute interpretandus est. *Νισίβιδος, inquit, πόλις ἐστὶν ἐν τῇ περὶ τὴν Τίγριν καὶ Τίγρι ποταμῷ. Verte: Nisibis est urbs in Transcuphratensi regione, qua ad Tigridem vergit*. Tam antiqua est, ut quidam a Nimrodo originem ejus voluerint derivare. Hieronymus Quæst. in Genes. cap. x, 10. *Regnavit [Nimrod] & in Arach, hoc est in Edessa; & in Achad, quæ nunc dicitur Nisibis*. Verane sit interpretatio nec ne, non jam judicabimus: nobis satis est, quæ inde adparet, opinio antiquitatis. Macedones sane non condiderunt, sed mutaverunt nomen. Ut enim tractum illum superiores Mesopotamiæ *Mygdoniam* dixerunt, ita quæ in eo est urbs Nisibis, adpellaverunt *Antiochiam Mygdoniam*. Plutarchus in Lucullo p. 514. *διὰ τὸν Ταῦρον, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Μυγδονίας κατεβαίνουσαν χεῖρα παρὰ τὸν ποταμὸν καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν αὐτῇ μεγάλῃ καὶ πολυκίχρητι ἔχουσαν: ὅτι οἱ μὲν Βάρβαροι Νισίβιν, οἱ δὲ Ἕλληνες Ἀντιοχίαν Μυγδονίαν προσηγόρευον. Transcuphratē [ex Armenia] Ταύριον, in regionem, quæ Mygdonia adpellatur, venit, finem & ἀρχὴν, in qua urbs ampla & populosa erat: Nisibin barbari, Græci vocαὶν Ἀντιοχίαν Μυγδονίαν*. De Mygdonia supra diximus initio hujus capitis ex Strabone qui lib. xvi, pag. 514. *ἐν αὐτῇ ἐστὶ καὶ Νισίβιδος, καὶ τῇ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας τῇ ἐν τῇ Μυγδονίᾳ πρὸς τὸν ποταμὸν, ὅτι τῇ Μασίᾳ ἐκτεταμένῃ, in quibus & Nisibis est, quam Antiochiam Mygdoniam adpellaverunt*

ab monte Masio positam. Tigranes tenuit Mithridatici belli temporibus, cui Lucullus cepit. Inde propugnaculum Romanorum fuit adversus Parthos atque Persas, ad Jovianum usque, qui Persis illam ignominiosa pace reddidit. Ammianus l. xxv, c. xxxi. Nihil jam inde a Mithridatici regni temporibus, ne Oriens a Persis occuparetur, viribus restit maximis. De traditione Joviani Eutropius, Rufus, Zosimus graviter & dure censent: mollius Philostorgius lib. viii, c. i. Vocabulum prima syllaba secundam vocalem in nummo Juliae Paullae habet, signato CE. . . ΚΟΛΩ. ΝΕCIBI. id est *Septimiae coloniae Nesibitanae*: Stephanus auctor est quosdam Νάσιβις, *Nasibis* scripsisse: sed in libris ubique est Νεσιβις, pari per omnes syllabas vocali.

Inter Nisibin & Tigrim fuit *Liba* Polybii lib. v, c. li. Rex enim Antiochus, profectus Antiochia Mygdonia, προῦγεν εἰς Λίβαν, *Libam venit*, ubi deliberavit, quam viam iniret in hostes ducturus exercitum, & ubi Tigrim trajiceret. Certus autem locus oppidi, de quo silent alii, non potest definiri. Videtur autem non longe a Nisibi in ortum hibernum versus fuisse positum.

Prope Tigrim in hac superiori parte fuit etiam *Bezabde*, munimentum in colle positum, vergensque in margines Tigridis. Dictum etiam fuit *Phoenica*: situm in regione Zabdicenorum. Hæc ex Ammiani lib. xx, c. xv. Et c. xviii simpliciter *Phoenica* vocatur, ac munimentum perquam tempestivum. & cap. xxvi *Bezabde*. Nec solum castellum fuit, sed *municipium* vocatur jam dicto cap. xv. Defensum fortiter a Romanis: expugnatum tamen a Persis. Hieronymus Chron. anno xi Constantii: *Nisibis obsessa: Bizabda & Amida capta sunt*.

Flumina in Tigrim ex Mesopotamia pæne multa exeunt, quod recentes peregrinatores, qui a Nesbin sive Nisibi ad Musul, veteri Nino urbem oppositam, proficiscuntur, enumerarunt, e quibus tamen, quia Ptolemæus omnes præterit, vix alium nominare possumus quam *Mygdonium*, qui Nisibin præterlabitur: nec vero, quo se loco exoneret in Tigrim, designari certo potest. Alius in latere illo, quod Tigrim versus spectat, *Pellaconta* nomine in Euphratem exit. Plinius lib. vi, c. xxvi. *Ad Pellacontam flumen Bura oppidum, Salmani, & Masei Arabes*. Harduinus, nescio quo auctore, in Euphratem ait delabi, quingentis fere stadiis ante, quam Seleuciam Euphrates adluat. Qui vero sibi non constat, dum in Emendationibus *Dura* censet legendum esse, quod multo citius erat oppidum, ut supra vidimus, quam pro definita ab ipso distantia Seleuciae.

An vero etiam *Nymphius*, ut plures vocant, sive *Nymphæus*, ut Ammianus, in Mesopotamiæ finibus decurrit in Tigrin? Negant recentiores, qui Lexica condiderunt geographica, Martyropolim, sequioris ætatis oppidum, quam is annis adluit, Armeniae majoris tribuentes: inducti forsitan a Procopio, lib. iii περί κτισμάτων c. ii dicente: ἐν Ἀρμενίᾳ τῇ Σοφανήνῃ καλεσμένῃ πόλις ἐστὶ πρὸς τὴν Μαρτυρόπολιν ὄνομα, παρ' αὐτὴν ποταμὸν Νυμφίου κείμενον. Est in Armenia, quam Sophanenem vocant, urbs Martyropolis, ad flumen Nymphium sita. Putant clari viri, hanc Sophanenem esse Strabonis & Ptolemæi Sophenen, Armeniae majoris provinciam. At illa ad Euphratem & Antitaurum: Nymphius vero in Tigrim influit, ut Pisides apud Suidam, & Theophylactus Simocatta lib. i, c. xi. testantur: & quidem in Mesopotamia, quia haud longe ab Amida urbe Tigridi adposita. Ammianus enim lib. xviii, c. xxii. [Vales. ix] unde [Amida] *aquiloni obnoxia est, Nymphæo amni vicina, tectibus Taurinus umbratur*. Dubitat quidem Valesius, quia Procopius l. i Pers. c. viii extremo ccc stadiis ab Amida abesse dicit. At intervallum non respectu Tigridis, in quem ille infunditur, sed respectu loci, quo dux Celer Nymphium trans-

jecit copias, intelligendum est. Et quid dubitamus? ipse Procopius eodem primo Persico-
rum libro c. xxi clarissime: *Persæ iterum in Μεσποταμίαν, in Mesopotamiam irruperunt,*
ac, nemine resistente, Μαρτυρόπολιν ἐγκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν. αὕτη δὲ καίτι μὲν ἐν τῇ Σωφαινῇ κα-
λευμένη χώρᾳ, πόλιν Ἀμιδῆς τεσσαράκοντά τε καὶ διακοσίους σταδίους διέχουσα πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, *Μαρ-*
τυρόπολιν oppugnavunt. Hæc sita in Sophanene regione, distat cxxl stadiis ab Amida in bo-
ream versus, seu potius in occasum æstivum. Alia ergo hæc Sophanene ab Armenia
majoris Sophena; sita in septentrionali Mesopotamia supra Nisibin. De Armenia au-
tem, cui supra adscribebat, ipse sui interpretes est Procopius lib. i, c. xvi. *Mesopotamia*
nominata est a suo inter amnes posita: quatinus ejus parti, præter commune vocabulum,
etiam alia quedam tributa sunt. ἡτε γὰρ ἡ χώρα Ἀμιδῆς πόλεως, Ἀρμενία πρὸς ἐν ᾧ ἀνόμεται. Ἐκεί-
τη ἐπὶ τοῖς ἀμφὶ αὐτὴν χώρῃσι Οὐρενή. *Quidam enim tractum illum, qui usque Amidam pertinet,*
Armeniam appellant: & Edessa cum circumjacentibus Osroene. Qua propter Nymphium seu
Tauro in Mesopotamia delabi, & supra Amidam in Tigrim infundi intelligimus. Nobiscum
& Salmasius facit Exerc. Plin. p. 488. *Ammiano, inquit, Nymphæus amnis est in Mes-*
opotamia superiore, haud longe a Tauro monte prope Amidam urbem. Et Martyropolis,
apud quam ἀρχαῖα, proxime fuit Nymphius, ut Procopius l. i Pers. c. vii dixit, a
Carolo de S. Paulo Geogr. S. p. 303 in Mesopotamia, sub Amida metropoli, est posita. Sed
de hac urbe, etiam de Amida, pluribus in Notitia mediæ ævi dicturi sumus.

Cetera oppida Mesopotamiæ, quæ Ptolemæus recenset, obscura & ignota sunt omnia:
supra Edessam, *Συνα, Amma*: infra Edessam in Chalcitide, *Ομβρεα, Οξιρα* [Pal. O-
librea] *Ανταδισ*: in Chaboræ ripa supra Carras *Βαλαθα, Τριθα*: infra, *Ακράβη, Αππιδά-*
δανα: ad Saocoram sub Nisibi, *Βιθίγα, Βαχάλα, Ζάμα, Πελάλα, Διμάτρα, Δερεμμά*
inter hoc flumen & Tigrim, *Γαρβατα, Βαριαν*, cetera. Neque notiora sunt, quamlibet
vocabula clara, quæ Plinius lib. vi, c. xxvi. mediterraneis addit: *Μοχ in campestribus*
oppida: Diospage, Polytelia, Stratonice, Ανθημῆς. De ultimo supra diximus: cetero-
rum nomina interpretamur, a Græcis indita; situm ignoramus, nec alibi facile memo-
ria illorum reperitur in historiis aut apud geographos. *Diospage* autem quasi Διὸς περὶ
Ἰωvīs fons, Dorice: *Polytelia*, πολυτέλεια, ab opportunitate situs & utilitate, δι-
cta: *Stratonice* victoriæ argumentum est, vel imitamentum urbis Græcæ in Ca-
ria.

Strabo lib. xvi, p. 515. τὰς Σκητὰς, ἀξιόλογοι πόλιν, *Scenas, urbem memorabilem*, ἣν
paullo ante de Scenitis Arabibus egit, Mesopotamiam australem & desertam inhabitantibus,
quorum oppidum hoc, *Scenæ*, fuit situm ἐπὶ τῇ τῆς Βαβυλωνίας ὁδοῦ, ἐπὶ τινὶ διαρρέοντι
super fossam quamdam ad Babylonis fines. Addit distantiam a Seleucia σχοῖνας ἑκατακταῖα
schœnos decem & octo. Stephanus ad Strabonem provocat, cujus verbis repetitis πόλιν ἀξιόλογον
addit Περσικὴν, *Persicæ* urbs, id est imperii Persarum. Cives *Scenitæ* dicti, eodem auctore
chorographo.

Ammianus lib. xxv, c. xxvi. [Vales. viii] addit superiori Mesopotamiæ castellum
Ur, inter Tigrin & Nisibin positum, quod non nulli *Ur Chaldaorum* credunt esse, A-
brahami sedem patriam: de quo supra diximus in Carris & Haran. Deinde *Har-*
ran, vetus oppidum, in media positum solitudine, itidem inter superiorem Tigrin
& Nisibin, quod Trajanus & Severus diversis temporibus adorti, cum exercitiis pa-
ne deleti fuerint. Situm ipse sic Ammianus descripsit, quum Tigrim superiorem Jo-
nus cum exercitu trajecisset: *properantes itineribus magnis prope Harran venimus, ubi*
oppidum, in media solitudine positum, olimque desertum, quod crudendum adorti tempe-
stas Trajani & Severi, principes bellicosi, cum exercitibus pane deleti sunt, ut in
c. viii.

eorum aditibus has quoque digessimus partes. Hinc aliquot dierum itineribus ad *Ur* nomine Persicum venire castellum, qui cibos emaciato exercitui adferrent. Tum demum profecti sunt Nisibin, & inde ad Euphratem. De Trajani obsidione Xiphilinus ex Dione prave: ἐς τὴν Ἀραβίαν ἦλθε καὶ τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἐπεχύετο, profectus in Arabiam, Agarenis bellum intulit; Ἀττηνοῖς, Atrenis sive Hatrenis Valesius ad Ammianum recte legi jubet: quia mox idem solitudinis oppidum ab Severo quoque frustra dicitur oppugnatum; ubi τὰ Ἀττα Dione vocatur, ab Herodiano III, cap. IX. αἰ Ἀττα, id est *Hatra* vel *Atra*. Et Zonaras p. 216. Severi Atra πόλιν Ἀραβίαν, urbem Arabicam dixit. Quæ causa est, ut nonnulli, quibuscum & nos olim fecimus; hæc Atra seu Hatram in Arabia Deserta posuerint. Verum rectius in Mesopotamia cum Ammiano statuitur; in qua multæ partes, propter incolas Arabes, nomen Arabiæ præ se ferunt. Et Stephanus in Mesopotamia censuit: Ἀττα πόλις μεταξὺ Εὐφράτης καὶ Τίγριδος, *Atra* urbs inter Euphratem & Tigridem. Herodianus obscurus est, quia ex Armenia in Atrenos, inde in Adiabenos, deinde in Arabiam Felicem, & rursus in Atrenos ducit: ut nihil certi ex ordine itinerum colligi possit. Nec clarius Peutingeriana Tabula, in qua *Hatris*, sexto casu, ad Tigridem quidem, sed alieno loco, ponitur. Gentile Ἀττηνοί, *Atteni*, ut sæpe in Herodiani prædicto loco est.

CAPUT XVI,

DE

BABYLONIA ET CHALDAEA.

Quidam Mesopotamiam etiam ad inferiora extendunt: immo aliquando ultra Tigridem. Plinius lib. VI, cap. XXVI. *Mesopotamia tota Assyriorum fuit, vicatim dispersa, præter Babylona & Ninum. Macedones eam in urbes congregaverunt propter ubertatem soli. Oppida præter jam dicta habet Seleuciam, Laodiceam, Artemitam.* Nulla harum urbium Ptolemæi Mesopotamia continetur præter Seleuciam: Babylon vero extra Mesopotamiam, in singulari regione, Babylonia: ceteræ in Transtigritana. Sed hæc abusio vocis est, vel ut venius loquar, de Transtigritanis præsertim, error Plinii & inconsiderantia. Ptolemæus tantum in Tigridis ripa longiorem fecit usque Mesenes Apameam: quod autem supra illam transversis ductibus Euphrates cum Tigridi miscetur; in Seleucia finivimus Mesopotamiæ latus orientale: ut quæ Euphratis alveis continentur, & longius ultra illos procedunt in meridiem, Babyloniæ reserventur & Chaldææ.

Ptolemæus igitur separatam a Mesopotamia *Βαβυλωνίαν* seu positionem & delineationem *Babyloniæ* dedit, quod libri V caput est supremum seu XX. Hanc a septentrione terminat Mesopotamia; ab ortu Tigridis fluvio: ab occasu Arabia Deserta: a meridie sinus Persici parte, & limite ad illum Arabiæ Felicis. Distinguit in regiones: quæ Euphrati adiaceat, vocat *Auranitidem*: quæ Desertæ Arabiæ, *Chaldæam*: quæ circa paludes sit, *Amordaciam*, sive ut in Pal. est, *Amordociam*. Sed ignota nomina *Amordocia*, & hujus tractus *Auranitis*: sive *Chaldæa* nobilis & cognita, quæ vero sæpe laxius significat, & ipsam Babyloniæ comprehendit, apud Jeremiam præsertim, & in ejusdem temporis historia, ubi *Chaldei* & *exercitus Chaldeorum* sunt præcipue, qui circa Babylonem habitabant. Sic locus captivitatis Judææ, qui maxime circa Babylonem fuit, vocatur אֶרֶץ כַּשְׁדִּים *terra Chaldeorum*, Jerem.

xxiv, 5. xxv, 12. l, 8. & alibi : & ipsa urbs Babylon dicitur in Chaldæa sita Ezech. xii, 13. *abducam illum* בבלוֹן אֶרֶץ כַּדְדָּי *Babylonem in terram Chaldeorum* : Græci : εἰς Βαβυλῶνα εἰς γῆν Χαλδαίων. Quod vero nomen *Babylonia* ubique invaluit, & frequentior ejus, quam *Chaldæa*, usus est, e. gr. Diodoro Siculo lib. ii, cap. xi. & xii. Straboni lib. xvi ineunte; Plinio lib. v, cap. xii. & ceteris; quæ vox *Babylonia* vel omnem tractum sonat, qui inter Mesopotamiam, Arabiam, Tigrin & sinum Persicum est, & Chaldæorum terræ æquatur, ut apud Ptolemæum dicto loco : vel partem illius superiorem, quæ circa alveos Euphratis & ipsam Babylonem est, notat, ut fere ceteris significat, & Diodorus jam dicto loco dicit, Euphratem & Tigrim Mesopotamiam facere, μετὰ ταῦτα τὴν Βαβυλωνίαν διελθὼν *Babyloniæ secantes*, in mare Erythræum effundi; hinc fit, ut *Chaldæa* vocabulum in attio-rem notionem redigatur, & tantum reliqua, quæ ad Arabiam sunt, significet. Quapropter nos quoque distincte de *Babylonia*, & dein de *Chaldæa* reliqua acturi sumus : & quia *Babylonia* maxime Euphratis scissio-ibus continetur & alveis; de iis primum differemus, deinde de terra, quam illi ambiunt aut adfunduntur.

Qualis facies *Euphratis* fuerit, priusquam manu factis fossis & alveis distraheretur, difficile est delineare. Nam & illæ fossæ antiquiores pleræque sunt, quam Græci, a quibus & naturæ rerum, aut ab hominibus gestarum memoriam habemus, ad scribendum & historias componendas, aut res naturæ tradendās, se composuerunt. Nec facili scriptores plus hujus argumenti tradunt, quam בבלוֹן נְדוּרָה *flumina plura* Babylonis fuisse, Psalm. cxxxvii. & unum ex iis *Chobar*, sive *Chebar* fuisse adpellatum; & si quid simile fortassis adferunt : distinctius autem (neque instituti eorum fuit) rem nusquam exposuerunt. Probabile autem admodum est, Euphratem singulari ostio, in mare se effudisse, fossis autem factum, ut pars per Tigrim se ejiciat, pars distrahatur in paludes. Quod ita certum etiam antiquioribus videbatur, ut Plinius etiam distantiam ostiorum Euphratis atque Tigris, quibus in mare se ejiciant, notaverit. Libro vi enim, cap. xxvii. ita scripsit : *Inter duorum amnium [Euphratis atque Tigris] ostia xxv millia passuum fore, aut, ut alii tradunt, vii millia, utroque navigabili. Sed longo tempore Euphratem præclusere Orcheni, & accolæ agros rigantes : nec nisi Pasitigri deferretur in mare.* Sed ad fossas & alveos inspiciendos, quantum per obscuritatem monumentorum veterum licet, accedimus.

De divisione Euphratis Plinius idem lib. v, cap. xxvi. *Scinditur a Zeugmate ostiorum tribus millibus passuum circa vicum Massicem : & parte levia in Mesopotamiam vadit per ipsam Seleuciam, circa eam præfluens infusus Tigris. Dexteriore autem alveo Babylonem, quondam Chaldææ caput, petit, mediamque permeans distrahitur in paludes.* Hic biconstat facit Euphratem, & alveos, quasi natura factos, describit. Lib. vi autem, cap. xxvi. aliquid humanæ operæ superiori alveo tribuit. *Babylon, inquit, ad solitudinem redit, transita vicinitate Seleucia, eo iam coniecta a Nicatore intra nonagesimum lapidem, in confinio Euphratis fossa perducta atque Tigris.* Si fossa perductus, unus alveus natus, Babylonius, relinquatur. Si forsan pars tantummodo perducta fuit, necesse est, alveum infra Seleuciam ad Tigrim se vertisse : cuius vero nullum in antiquitate est vestigium. Ptolemæus contentus de alveis lib. v, cap. xvi. εἰς Εὐφράτην σχίζεται εἰς τὴν διὰ Βαβυλῶνος ῥέοντα, καὶ τὴν διὰ Σελεύκειαν, *Euphrates scinditur in eum, qui per Babylonem fluit; & illum, qui per Seleuciam* Inter hos medium deducit, quem *Regium fluvium* adpellat : ὃν ὁ μεταξὺ καλεῖται Βασιλῆος τὸ αὐτοῦ *qui medius inter hos duos est, dicitur fluvius Regius.* Hunc dicit longe inferius ad Anomacum Tigrim miseri. Atque ita tripartitus sit Euphrates : ad quem modum fere Anomacum lib. xxi, cap. xxi. *Perfluunt autem terras & Marses, & flumen regium, & Euphrates*

unctis excellens : qui tripartitus navigabilis per omnes est rivos, insulasque circumfluens; & agriculturae industria diligentius rigans, vomeri & gignendis arbutis habilia facit. Sed si omnino partitio hæc & Marlen & Regium comprehendit, non videtur tamen eadem quæ Ptolemæi, nisi Regium Ammiani flumen idem dicas, quod Ptolemæus præter Seleuciam ad Tigridem deduxit. De quo nunc dispiciendum est.

Varie illud denominatur flumen : Polybio lib. v, cap. l. est βασιλικὴ διώρυξ, Regia fossa : Ptolemæo, ut vidimus, βασιλικοῦ ποταμοῦ, Regium flumen : Isidoro Characeno in Stathmis Parth. Ναρμάχα, Narmacha : Zolimo lib. iiii, cap. xxiv. Ναρμαλάχης, Narmalaches : Abydeno apud Euseb. Præp. ix cap. xli. Αρμακάλης, Armacales : Plinio vi, cap. xxvi. Armalchar : Harduinus nullo codice adjutus Naarmalcha reposuit : sed verum nomen est Ναρμαχά, quod bene in Ammiani codicibus expressum legitur Naarmalcha, (vide Lundenbrog. p. 286, & 299. licet priore loco Valefiana cap. ii, lib. xxiv. littera exciderit) id est fluvius regis, aut ab rege factus. Omnium enim consensione non fuit nativus hic alveus, sed regum curis atque opera effossus. Abydenus dicto loco : Ναβυχοδονόσορος τὸν Αρμακάλην τεταμένον ἐξήγαγεν, ὅντα κέρας Εὐφρατίᾳ, Nabuchodonosorus fluvium Armacalen [Naarmalcha] seu excursum Euphratis eduxit : interpretes Latini, alio derivavit. Antiquum opus, neque cum Ammiani historia, ut primo videtur intuitu, conciliandum facile. Ventum est, inquit lib. xxiv, cap. xxi. [Valef. cap. vi.] hinc ad fossile flumen, Naarmalcha nomine, quod annis regum interpretatur, tunc aridum. Id antehac Trajanus, posteaque Severus, egesto solo foras in modum canalis amplissimi studio curaverat summo, ut aquis illuc ab Euphrate transfusis naves ad Tigridem commigrarent. Sed confudit Marcellinus, quæ bene distinxit Zolimus l. iiii, c. xxiv. ἡ δὲ διώρυξ αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἀπὸ τοῦ Τριγυνοῦ ἐκείνου, παρὰ Τραϊανῷ διωρυχθεῖσα. εἰς ἣν ἰμβραλὼν ὁ Ναρμαλάχης ποταμὸς ἐκτὸς τοῦ Τριγυνοῦ ἐκείνου. Ventum ad fossam permagnam, quam accolæ a Trajano ductam dicebant : nam Narmalaches incidens in Tigridem semet exonerat. Quod vero secundum Ptolemæum lib. v, cap. xvi i i. Naarmalcha per se in Tigridem apud Apameam, quæ plus quam gradu latius a Seleucia distat, effunditur, principes illi bello Parthico intenti, superiori loco ex agro ab eo ad Ctēsiphontem venturi sine ambagibus, videntur novam fossam prope Cochen & Ctēsiphontem duxisse, qua postea Julianus etiam repurgata usus est, quum exercitum Tigridis flumen trajiceret : quod idem Zolimus adnotavit.

Nunc quoniam sit vetus Naarmalcha sive Regius ille fluvius, disquirendum est. Quæ Ptolemæus de alveo medio inter Seleuciensem & Babylonium, & de exitu ejus apud Apameam docuit, supra cognovimus : initium non aperuit, habeatne ex dextro an sinistro alveo. Putat ex dextro, & supra Babylonem derivatum esse, ut impetus fluminis frangeretur, quod utrum illam perluebat. Sunt vero etiam qui sinisteriorem illum amnem, per Seleuciam in Tigridem exeuntem Naarmalcha vocant. Plinius lib. vi, cap. xxvi. Sunt qui tradunt, Euphratem præfecti opere diductum, ubi eum diximus findi, ne præcipiti cursu Babyloniam infestaret : ab Assyris vero universis adpellatum Armaalchar [Naarmalcha] quod significat regium flumen. Quum ait, ubi diximus eum findi, respicit verba lib. v, cap. xxvi. Scinditur Euphras in duas vias, Massicem, cetera. Et Ammianus lib. xxiv, cap. ii. [Grut. v.] Hinc pars fluminis, manans largis aquarum agminibus, ducens ad tractus Babylonios interiores, usui agris futuræ, & vicinibus circumjectis : alia Naarmalcha nomen, quod fluvius regum interpretatur, superius prætermeat. Seleuciam credo in anmo habuit, quum Ctēsiphonta scriberet, trans Tigridem fluvium, quem hæc Euphratis pars minime permeare potest : utique autem vel adluit Seleuciam. Nec Polybii βασιλικὴ διώρυξ Fossa regia videtur alia esse : nam Antiochus præfectus Nisibi & Liba per Tigridis ductum erat exercitum in Babyloniam, quod eum ostendit, quia post longum iter venturi sint εἰς τὴν βασιλικὴν διώρυξαν καὶ εὐφρατίαν,

ad Regiam fossam quæ vocatur, quam si hostes occupassent, nulla ratione posset trajici. Hoc ergo primum impedimentum itineri, & primus alveus Euphratis fuisset superandus regi, si in Tigris ripa ab aquilone in meridiem proficisceretur.

Num igitur duo amnes sunt Regii in Babylonia? Plures ex Euphrate fossas ab regibus ductas fuisse non dubitamus: unam autem præcipue *Naarmalcha*, flumen regis adpellatam esse scriptores videntur consentire. Nihilominus Ammianus Marcellinus, si recte inspicitur, bis Julianum *Naarmalcha* diversis locis & temporibus trajecisse lib. xxiv refert. nam cap. v [Vales. 11] dicit, ad Macepracta Euphratem scindi: partem ad tractus Babylonios interiores ferri; aliam, *Naarmalcha* nomine, Ctesiphonta [Seleuciam] prætermear. hanc pedatum pontibus, equites cum jumentis natando trajecisse. Et cap. xxi [Val. vi] multo interea itinere confecto, & aliquot expugnatis oppidis, *Ventum est*, inquit, *hinc ad fossile flumen Naarmalcha nomine, quod annis regum interpretatur, tunc aridum*. Sive itaque hæc fossa ita vocata fuit, sive, quod ex Zosimo suppleri posse supra ostendimus, qui in illam derivabatur fluvius; alius tamen a priore *Naarmalcha* est: nisi quis existimet, ex Seleuciensi flumine hanc fossam factam esse navigabilem. Reclamat Ptolemæus, quem plures sequuntur recentiores: & ex medio ævo Nubiensis Geographus reclamat, qui præter alveum, qui in Tigrim e regione Bagdad exit, quatuor alios, quorum extremus ad orientem, *Tsartsar*, dictus, ignotus est veteribus: ab hoc proximus, *Almelic*, qui noster est Regius: tertius ad Suram tendit; quartus ad Kupham, oppida a Tudeleni Judæo etiam descripta. Quod plinius, quem sæpe laudavimus Bochartus enarrat, qui & ipse hoc loco Ptolemæum & Nubiensem sequutus est. Nec Tabula Ptolemæo adjecta, quamlibet antiqua, æstum hunc nobis explicare potest, quæ pro duobus flumen unum habet, quod Babylonem transit, idque Regium vocat, nullo alio inter hoc & Tigrim interlabente: quod contra Ptolemæi descriptionem est. Adco incerta sunt quæ de alveis & fossis Euphratis ab antiquis scriptoribus sunt tradita: sicut nec hodie qui ejus flexus sint, quæ scissiones, accuratius est notatum.

Ex his alveis est etiam qui *Chobar*, Ebraice כּוּבָר *Chebar*, ab Ezechiele vocatur. Hieronymus in Ezech. i dubius est, proprium an commune nomen sit, ut *validum* & *magnum* flumen significet, Euphratem vel Tigrim: verum certius omnino est proprium esse, quia quater eodem modo repetitur Ezech. i vers. 2, & 3. cap. 111, 15, 23. & Græcus ἡ δυνάμεις, scripsit: Latinus vetus *Chobar*. Et probabile est, & interpretum consensu plurimorum comprobatum, nomen a Gobare præfecto accepisse, quem Plinius memorat lib. vi, cap. xxvi. *Sunt qui tradunt*, inquit, *Euphratem Gobaris præfecti opere diductum, ubi eum diximus finem præcipiti cursu Babyloniæ infestaret: ab Assyriis vero universis adpellatum Armalchar* [*Naarmalcha*] *quod significat regium flumen*. Num vero illud flumen sit, quo Plinius referre videtur, quod ad urbem Seleuciam feratur; an quod Ptolemæus Regium adpellavit; an aliud propinquum Babyloni, non potest certo definiri.

Tabula Ptolemæo adjecta, quæ quarta Asiæ est, sive ab Agathodæmone sive alio veteri auctore est, ab occidente Babyloniæ flumen habet, quod P. Bertii editione *Maarsares* vocatur: vulgo *Baarsares*. quæ vocabula cum hoc discrimine petita sunt ex Ptolemæi lib. v, cap. xx. ubi Pal. codice Μααρσάρης legitur: vulgatis Βααρσάρης. Illustris Huetius de Paradiso *Maarsares* legit, ut sit flumen præfecti Sares, sicut aliud est Nahar Chobar sive Gobari. Docta conjectura: quamquam & Ammianus lib. xxi i, cap. xxi. [Vales. vi] m. tuctur. *Maarses* in eis legens, in vulgatis *Maarsas*, quem eundem & Maarsarem Ptolemæi esse doctissimi hominum, Valesiorum & Bocharti est sententia; hic & *Narragam* Plinii lib. vi, cap. xxvi, & *Agacani*, *Acracani* Abydeni apud Euseb. Præp. ix, cap. xl i. eundem Maarsarem putat, licet diversa sint vocabula: in quibus postrema tamen conciliat, quasi utrumque ab

lit, & flumen *stagni* significet. Sint hæc ita: si modo de ipso Ptolemæo constaret certius: quo tamen & ductus fluminis & nomen censetur esse. Διαίρεται, inquit, τὴν χώραν ὅτι ἐστὶν ποταμὸς καὶ ὁ διὰ τῆς Βαβυλωνίας ῥέων, καὶ ὁ καλέμενος Μαρσάρες, ὃς τῶ μὲν Ευφράτῃ συμβάλλει: *Infundunt regionem Basilius seu Regius amnis; & qui per Babylonem labitur; & qui vocatur Maarfares, qui Euphrati miscetur.* Qui deductus est ex Euphrate, qui potest συμβάλλειν, *concrare se* in eundem? Sed salva res, si numeros συμβολῆς, quos addit, longitudinis 79, latitudinis 34 graduum & partis tertiæ, attendimus, qui ducunt nos infra Vologesiam, ubi Maarfares Euphrati non integro, sed qui Babylonem perluerat, & nativus est καὶ αὐτὸς ἔξωθεν Euphrates dicitur, se infundit: quod etiam in veteri tabula sic expressum est: *regius auctor in cetero erravit, Regium fluvium & qui Babylonem perfluit, eundem constituens, quasi & non legerit, quæ vocula in omnibus libris est, & diversitatem fluviorum arguit.* Nec cum Bertio consentire possumus, qui de medio Ptolemæi fluvio censet *rectius* ex Pal. cod. legi διὰ τῆς Βαβυλωνίας, *per Babyloniam*, quum omnes tres per regionem Babyloniam decurrant, & vulgatam lectionem διὰ τῆς Βαβυλωνίας, *per Babylonem* & ipse Ptolemæus cap. xviii. in Græco (nam aberravit interpres;) & Plinius lib. v, cap. xxvi. confirmant. Unum addo, quod dubitationem adferre possit. Prima Euphratis scissio secundum Plinium est, qua alveus ad Seleuciam deducitur. At Ptolemæi Maarfares multo prius & citius derivatur, qui si *Narraga* est, ut Bochartus censebat, non ignotus Plinio fuit: nisi forsan majores tantum nobilioresque alveos, quum scindi Euphratem dixit, enarravit.

Supereft *Pallacopa*, ὁ Παλλακόπας ποταμὸς, ut Arrianus lib. vii Exped. Alex. vocat, ἐκ τῆς Ευφράτου, *ex Euphrate deducta fossa*, non integro, sed qui per Babylonem meaverat: cingentis enim stadiis a Babylone incipit: & Alexander per Euphratem ex Babylone deductus est in Pallacopam amnem, & per illum in paludes, quæ Arabiam attingunt. Os, quæ cūluit ex Euphrate, propter terram mollem patentius factum, quam ut utile sitienti Chaldæa esset: ideoque Alexander fortiter obturavit, & triginta ab eo stadiis in petrosa terra locum aperuit, quod non aquæ plus emitteret, quam ut ne damnum Chaldæa regio caperet. Hæc Arrianus, & plura alia. Eadem ex Aristobulo Strabo lib. xvi, pag. 510. *Chaldæorum fossas inspersisse, & ora quaedam obstruxisse, non nulla aperuisse: μίαν δὲ διὰ τῆς περὶ τὴν ἐλλ καὶ τὰς λίμνας τὰς πρὸ τῆς Ἀραβίας εὐσμεταχείρισον ἔχουσαν τὸ ὄρυμα, unam vero fossam obstruxisse, quæ ad paludes & lacus, qui sunt Arabiam versus, tenderet, habentem os ἀσπίδιον & obstruētὸν difficillimum propter humi mollitiem; ideo aliud os petroso loco, xxx & priore stadiis aperuisse: ne omnis aqua in Arabiam efflueret, ac expeditioni, quam animo agitando, impedimento esset.* Hisce Pallacopam designari, quamvis nomine abstinetur, nemo non intelligit. Appianus autem sub finem lib. ii de Civili B. nominat quidem, sed corrupte, *Pallacottam*, de Alexandro, cum quo Cæsarem comparat, dicens: πλείων κατὰ τὸν Εὐφράτην πρὸς τὸν ποταμὸν Παλλακότται, ὃς τὸν Ευφράτην ὑπολαμβάνων ἐς ἐλλ καὶ λίμνας ἐκφέρει, *secundo Euphrate navigavit ad Pallacottam sinuam, qui Euphratem excipiens in paludes & lacus devenit.* Rationem addit, *ne totam Assyriam [Chaldæam] inundet.* Plura de his V. CL. in Gronovius singulari libro, & ad Arrianum Dissertatione.

Hæc itaque fossæ & derivationes sunt illa נַחַל בַּבְּלוֹן *flumina Babylonis*, in quorum ripis *Judei* ut sedeant, futurum vates Psalmo cxxxvii prædixit: etiam organa sua fuerunt eis in salicibus, quibus consistæ illæ ripæ erant. Ideo נַחַל בַּבְּלוֹן *flumen* vel *valle salicem* Isa. xv, 7. R. Salomone interprete est נַחַל בַּבְּלוֹן *terra Babylonica*, in quam propterea opulentiam Moabitarum dicit deportatum iri.

Nunc de fluminibus & fossis, quantum de illis reperire licuit: nunc de urbibus oppidis-
que

que Babylonæ dicendum est. Caput regionis *Babylon*, urbs omnium antiquissima, Ebraei *Babel*, a qua regio dicitur *Babylonia*. Plinius lib. v, cap. xxvi. *Euphrates* dexteriore abluo *Babylonem*, quondam *Chaldea* caput, petit, mediamque permeans distrahitur in paludes. Ex lib. vii, cap. xxvi. *Babylon*, *Chaldaicarum* gentium caput, diu summam claritatem obtinuit in toto orbe, propter quam reliqua pars *Mesopotamia* *Assyriaque* *Babylonia* adpellata est, sexaginta millia passuum amplexa, muris ducentos pedes altis, quinquagenis latis, in singulos pedes ternis digitis mensura ampliore quam nostra; interfluo *Euphrate*, mirabili opere utroque. Mira hæc amplitudo lx m. p. quam vero *Diodorus Siculus* lib. ii, cap. vii. ex *Clistarcho* ad ccclxv stadia, hoc est, fere ad xlv. m. p. reduxit. Nihilominus *Herodotus* lib. i, cap. clxxviii. forma τετράγωνοι, quadratam dixit, cujus quodlibet latus cxx stadia contineat, totus ambitus cccclxxx. quæ ipsa sunt lx *Plinii* millia. *Curtius* fere cum *Diodoro* consentit, stadia ponens ccclxviii: *Strabo* autem lib. xvi. mœnium circuitum cccclxxxv stadiorum constituit: latitudinem tantam, ὡς τετραπλοὶ ἐναυτοὶ ἐλλήκας ῥαδίως, ut quadrigæ occurrentes facile se transmittant. Non autem totum hoc habitatum fuit spatium, sed ædificiis interjecti agri atque horti erant, & per xc tantum stadia, si *Curtio* fides est, habitationes. Cetera ornamenta, hortus pensilis, κρεμασὸς κήπων *Diodoro* & *Straboni*; κρεμαστὸς παράδεισος *Josephi* I adv. Apion. p. 1045. & templum *Beli*, crepidines *Euphratis*, & alia miranda opera ab variis laudantur: in auctore designando differtur: quamquam id non geographi, sed historici munus est definire. Plures *Semiramidis* fabulosæ tribuunt; sed condita urbs a *Nimrodo*, a *Belo* aucta, a *Nabuchodonosoro* ornamenta præcipua & maxima sunt addita, ut *Abydenus* apud *Eusebium* ix *Præpar.* cap. xli. & *Josephus* dicto loco tradiderunt: molem tamen ἀξιοθέητον, id est spectabilem, *Euphrati* coercendo a *Semiramide*, sed alia & posteriore, constructam esse, *Herodotus* refert lib. i, cap. clxxxiv. Nec fata urbis tacenda sunt, quæ leviora passa fuit sub *Persis* *Darius* & filio *Xerxe*: ille enim τὸ τείχος περιέειλε, mœnibus detraxit, ut *Herodotus* refert lib. ii, cap. clxix. hic, ut *Strabo* memorat, κατέπαυσε τὸν τῷ Βήλου τάφον, *Beli sepulcrum*, mirabile opus, everit: graviora passa sub *Macedonibus*, exhausta fere ab illorum *Seleucia* ad *Tigrim* condita, uti ex *Plinio* supra vidimus; adeo ut *Strabonis* ætate ἔρημος ἢ πολλὴ, partem partem deserta esset; aut, ut *Diodorus* æqualis de suis temporibus tradit lib. ii, cap. ix, ὅρα τὴν μὲν, exigua pars ejus habitaretur. *Pausanias* autem *Arcad.* cap. xxxiii sub *Antoninis* scripsit, Βαβυλῶν ἔδει ἵτι εἰ μὴ τείχος, *Babylon* jam nihil præter muros habere reliquum.

Ptolemæus, lib. v extremo, in *Babylonia* ad *Euphratem* alia oppida, alia ad *Tigrim* fluvium: in utroque genere & notiora sunt & obscura. Illorum præter metropolim *Babylona*, de qua diximus, ad *Euphratem* fuit *Vologesia*, Βολογισία, pro *Vologesia* quia conditoris nomen *Vologeses* sive *Vologesus*, qui rex *Parthorum* *Neronis* & *Vespasiani* temporibus fuit, cujus multa apud *Tacitum* exstat mentio. Hunc enim ætorem urbis esse, non secundum aut tertium ejus nominis, ex *Plinii* lib. v, cap. xxv certum est. *Nuper*, inquit, *Vologesus* rex aliud oppidum *Vologesocertam* in vicino condidit *Vologesocerta*, quasi *Vologesopolis*, quia ὁριζῶν orientalibus urbs est. *Stephano* ἐ Βολογισίας, *Vologesias*, Βολογισίας πόλις πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, ἐκ Βολογιστῆ ὀκισμάτων, *Vologesias* urbs est: *Euphratem* a *Vologeso* rege condita. *Ammianus* lib. xxiii, cap. xx. [*Valef.* p. 371. *Vologessia* scripsit. In *Tabula Peutingeriana* est *Volocefia* pravate. Sic & regis & urbis nomen variat: utrumque forsitan corrigendum ex nummo, quem vir illustris *Ezech. Spanhemius* p. 86. laudavit, inscripto ΒΟΛΑΓΑΧΟΥ, *Bolagasi*. Situm urbis *Ptolemæus* ita signavit, ut *Babylone* in austrum recedat, & simul in occidentem declinet ad *Maarsarem* fluvium.

cui in tabula Ptolemaica adponitur : in Peutingeriana xviii millibus distat a Babylone.

Abhinc in ortum hibernum proxima est Ptolemæi *Barsita*, Βάρσιτα, quæ eruditus *Borsippa* Strabonis lib. xvi, p. 509. videtur esse, quam ait Dianæ & Apollini sacram, ubi maximum linificium sit : sedem sectæ cujusdam Chaldæorum, quos inde *Borsippenos* adpellent, distinctos ab Orchenis. Putares hinc Borsippam longius a Babylone remotam, in meridiano tractu, ubi Chaldæa propria fuit, positam fuisse : nisi Josephus contra Apionem p. 1045 fortasse propinquiorem Babyloni fuisse ex eo adprobaverit, quod Nabonnedus a Cyro victus cum paucis fugiens συγκαλίσθη εἰς τὴν Βορσίππην πάλιν, *Borsippenorum* urbe inclusus fuerit, & capta Babylone, Cyrus movisset ἐπὶ Βόρσιππον, ἐκπολιορκήσων τὸν Ναβοννέδον, ad Borsippam, ut Nabonnedum expugnaret. Huic Βόρσιππος, *Borsippus* nomen urbis est : Straboni τὰ Βόρσιππα, *Borsippa*, quod Latine femineam formam induit, ut alia Strabonis neutro plurali enuntiata. Etsi vero minus certum est, Borsippa Strabonis esse Ptolemæi *Barsita* ; quod tamen non improbable id est, & alioquin incertus locus est Borsippensium oppidi ; conjungere hoc loco visum fuit, quam in Babylonia fuisse minime est dubitandum.

Nec Borsita Ptolemæi modo videtur multis *Borsippa* Strabonis esse, sed Harduino etiam Plinii *Hipparenum* idem ac Borsippa. Lib. vi, c. xxvi. de illo ita : *Sunt etiamnum in Mesopotamia* [laxe sumpta, ut Babyloniā includit] *oppida : Hipparenum, Chaldæorum doctrina & hoc, sicut Babylonii, juxta fluvium Narragam, qui dedit civitati* [alii forsan, fluminis cognomini] *nomen. Muros Hipparenorum Persæ diruere.* Si Narraga, ut Borchartus censet, est Ptolemæi *Maarsares*, Hipparenorum oppidum posset Borsippa esse : quod vero demonstrari certa ratione non potest.

Cetera ad Euphratem obscuriora sunt : *Idicara*, prope Arabiam Desertam : deinde *Volgesiam* & *Barsitam* versus *Duraba* : e regione *Volgesiæ*, pari latitudine *Thaccona* : supra Babylonem in boream, prope Sipharam *Thelbencane* : infra Barsitam *Bibla* sive *Bilba* : & ubi maxime in meridiem Euphrates delabitur *Didugna*, in Palatino *Digua*, quod propius cum Plinii *Digbam* lib. vi, c. xxvi extremo convenit : idque & Ptolemæi *Digua* idem plane oppidum doctissimo Harduino videtur esse : de quo vero dubitare nobis liceat. Plinius ait, *Est etiamnum oppidum Mesopotamia in ripa Tigris circa confluentem, quod vocant Digbam.* Si circa confluentes & in Tigris ripa, non potest Ptolemæi *Digua* esse, quæ longius ab illa ripa abest. Mesopotamiæ autem nomine nihil movemur, quod longius in austrum quosdam deducere supra demonstravimus. *Digua* vel *Didugua* Ptolemæi ab occasu vicina erat, extra ripam tamen *Beana* sive Βεάνη, *Beona*, uti in codice Palatino est.

Juxta Tigrim Ptolemæus usque ad Apameam prorogavit Mesopotamiam : nos a primo confluente circa Seleuciam ad alterum, qui ad Apameam est, hoc latus propriæ Babyloniæ definimus. Confusa hoc loco & mutilata est Ptolemæo adjecta tabula, quæ Regium flumen per Babylonem ducit, quem postea Maarsare adfuso auctum vocat Euphratem, eique adposita habet oppida *Biblam* & *Didugna*, quæ lib. v extremo περὶ τὴν Τίγριν, ad Tigris partem Ptolemæus sita dixit : & ad Apameam idem flumen in Tigrim immittit. Sed inde turbatio omnis est, quia auctor tabulæ fluvium Regium cum perlabente Babylonem, quos ipse separat Ptolemæus, ut supra monstravimus, confudit, & Tigridis citeriorem alveum neglexit.

Turbatio res circa *Tigris fissionem*, & inclusam *Mesenen* insulam est : de qua Stephanus *Oratha* dixit : Ὀρθὰ πάλιν τὰς ἐν Τίγριτι Μεσένες. *Oratha* oppidum est *Mesenes*, quæ in Tigri fluvio est.

est. Non ergo *Mesene* est Mesopotamia, quia hæc inter Tigrim & Euphratem, *Mesene* autem in Tigri, seu utroque latere alveis Tigridis conclusa. Nihilominus in *Mesene* Stephanus, quasi immemor sui, dixit, καὶ χώρα Περσίδου Μεσήτη δι' ἐνός Σ, ὑπὸ τῶν δύο ποταμῶν Εὐφράτι καὶ Τίγριδι μεταζωμένη, Et *Mesene*; simplici S, *Persici regni regio, media inter duo flumina Euphratem & Tigrim*: quod, si ex usu scriptorum examines, falsum est: quia hæc Mesopotamia dicitur, non *Mesene*; & ab ipso Stephano μέση τῶν ποταμῶν. Oratha Stephani, quam ex Arriani Parthicis adfert, ceteris ignota est: Plinius autem & Ammianus *Apamiam Mesenes* laudant, ex qua de situ insulæ judicandum est: ille lib. vi, c. xxvii. *Tigris circa Apamiam Mesenes in alveos duos divisus*: hic l. xxiii, c. xx. [Val. p. 371] *In omni Assyria multe sunt urbes, inter quas Apamia eminet Mesene cognominata, & Terebon, & Apollonia, & Vologessia.* Vides Assyriæ nomen laxè sumi, ut Babyloniam etiam urbem Vologessiam, quæ ad occasum & Arabiam recedit, complectatur.

Ptolemæus Apamiam ad Tigrim posuit latitudine xxxiv graduum, x minutorum, & lib. v, c. xviii. tradit, ὅθ' Ἀπάμεια ἢ τῇ βασιλεῖς ποταμοῦ πρὸς τὴν Τίγρι συνβολῇ, ἢ ἢ *Apamia miscetur Regius fluvius cum Tigri.* Regius autem fluvius cum Babylonio Euphrate non toto, sed ex parte, antequam in Tigrin exit, miscetur, & quod probabile, circa idem ostium etiam divisus Tigris comseat, nec potest alibi secundum Ptolemæi dispositionem. Plinius autem in diversa it, & Apamiam ac Tigris scissionem longe supra Seleuciam posuit. Modo excerpta ejus verba cognovimus: nunc integra proferemus. *Tigris, inquit, ex Armenia, acceptis fluminibus claris Parthenia ac Nicephorione, Arabas Oreos Adiabenosque determinans, & quam diximus Mesopotamiam faciens, lustrant montibus Gordyaeorum, circa Apamiam Mesenes oppidum, citra Seleuciam Babyloniam cxxxviii mill. passuum divisus in alveos duos, altero meridiem ac Seleuciam petit, Mesenen perfluens; altero ad septentrionem flexus, ejusdem gentis tergo campos Cauchas secat. Ubi ite meare aquæ, Pasuigris adpellatur.* Omnia Ptolemæo contraria, cui Apamea integro gradu & sextante est infra Seleuciam; Plinio autem superior adeo, ut circa Apamiam findatur Tigris, & inde alveus meridiem ac Seleuciam petat; quæ inter se conciliari non possunt: neque intelligo, qui alter alveus in septentrionem feratur, neque, qui sit *Cauche campi*, notum est, quos Harduinus quidem a Coche, de qua post dicturi sumus. nominatos putat, Coche vero prope Seleuciam ad Tigrim illum sita fuit, qui Seleuciam prætermeat: Plinius autem Cauchas campos dicit alveo diverso ab illo, qui Seleuciam ferebatur, feceri.

Quæ quod satis conturbata mihi videntur, malo Ptolemæi rationes, qui fixam sedem Apamiæ adsignat, & sub ea confluentes habet, quam Plinianas sequi; & Mesenem de a Seleucia ad Apamiam, aut paullo ultra, definitio, ut sub Apamia pars Tigris decurra & simul Regius amnis in Tigrim majorem exeat. Ptolemæus quidem non determinavit *Mesenen*; quod vero Apamia in *Mesene* fuit, & ipse ad Seleuciam Euphratem confluentem habet, & alium proxime infra Apamiam ex eodem Euphrate; non potest esse, quin intercepto spatio *Mesene* sit, & prope Seleuciam Tigris scindatur, ac ad Apamiam, vel sub ea, in unum alveum coeat; quamvis Tabulam Ptolemæo superadditam hic mutilatam esse, illum que alveum, qui Mesenen ab occasu claudit, non habere designatum, iupra aliquoties prædictum est.

Est & alia *Mesene* regio inter ostia Tigris fluminis, a Philostorgio l. iii, c. vii sic descripta, ut Tigris πρὸς ἰσχυροὺς εἰώσας ἀλλήλων διηγεγμέναις, extremis ostiis longe a se invicem disjungētis ἵσθαι ἑκὼν ποταμῶν τε ἅμα καὶ θαλαττίαν, ἢ ἴδιον ἰσχυροῦ τῶν Μεσηνῶν ἵσθαι ἁπλοῦς, insulam fluvialem simul & maritimam, quam gens incolit, quæ *Mesenorum* καὶ

men fert : de qua infra dicendi locus erit. Jam distinctionis causa mentionem feci, miratus eruditos viros Jac. Gothofredum & Jo. Harduinum, quibus eadem est Mesene Plinii & Philostorgii, quum tamen ad ostia Tigris nulla Apamia sit, ex qua de veriore celebrioreque Mesene judicetur. Vide horum ad Plinium & Philostorgium Adnotationes.

Sed ad priorem *Mesenen* revertimur, de qua etiam in *Απάμεια*, chorographus Stephanus : *ἐν τῇ ἄλλῃ ἐν τῇ Μεσηνίᾳ γῇ, τῇ Τίγρει περιχομένη, ἐν ᾗ χρίζεται ὁ Τίγρης ποταμὸς καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀπείρῳ ποταμῷ περιέχεται ποταμὸς Δέλας, ἐν δὲ τῇ ἀεστῇ Τίγρει ὁμωνύμως τῷ μεγάλῳ. Est & alia [Apamea] in Mesenorum regione, Tigride cincta, in qua [regione] Tigris finditur : dextram partem fluminis Delas, sinistram Tigris, qua cum majore ejusdem nominis est, circumfluit. Hic citerioris alvei nomen Delas est, quod Salmasius Exerc. Plin. p. 492. in mss. Σέλλας, *Sellas* legi perhibet, eundemque putat *Sillam* Isidori Characeni esse. At Isidorus pag 5. hunc Sillam non Babyloniae, ubi Delas est, sed Apolloniatis, Transtigritanae provinciae dicit flumen esse, quod Graecam urbem Aremitam, xv schœnis a Seleucia in ortum distantem, perluat. Delas autem Stephani est dexter alveus scissi Tigris, seu occidentalis, Babyloniam permeans, longe remotus a Silla, qui trans Tigrim est. Deinde incolae regionis seu insulae *Mesenos* dictos, ex Stephani verbis clarum est : quod nomen Valesius ad Ammianum lib. xxiv, cap. 111. non solum Prologo Trogi Pompeji xlii. ubi *Messenis bellum intulit*, est editum; verum etiam Eutropio lib. viii, cap. 11. ex mss. & metaphrasi Graeca vindicatum it, ubi Vinetus, Sylburgius, Schonovius *Edeffios* ediderunt.*

Inter Seleuciam & Apamiam ad Tigrim fuit etiam *Tescaphe* Ptolemæi, *Τισκάφη*, quæ in Tabula *Scaphe*, demta syllaba, scribitur : de qua vero nihil aliunde notum est. Prope Apamiam sita est in septemtriones. Nihil præterea Ptolemæus habet, quod ad Mesenen hanc referri possit. Aliorum notior est *Coche*, supra Tescaphen ad Tigrim sita, quam Ammianus lib. xxiv, cap. xviii. in vulgatis ipsam dixit Seleuciam esse, prius Cochen adpellatam, quam Seleucus Nicator amplificaret. Sed Gelenii illa conjectura est, libris manu scriptis mire dissentientibus; & vel ideo suspecta, quia idem Ammianus post aliquot itinera cap. xxi. ad Cochen demum perventum scribit. *Hac valle, inquit, purgata [id est Trajani fossa] aculis cataraetis undarum multitudine classis secunda stadiis xxx repulsa, in alveum ejecta est Tigridis : & connectis illico pontibus exercitus, iter Cochen versus promovit. Et Arrianus quoque in Parthicis apud Stephanum in *Κωχή* distinxit, καὶ βασιλεὺς ἐξελάσκει ἐκ Σελευκίας καὶ τῆς τῷ ποταμοῦ τῇ Τίγρει ἐς Κώμην, ἣ τινι Κωχῇ ὀνομα, Et rex movit ex Seleucia, haud longe a flumine Tigri, in vicum, cui nomen est Coche. Ita autem vicus fuit, ut munitiones etiam accesserint postea : ideoque *φρούριον munimentum* seu *castrum* dictum ab aliis. Nazianzenus, qui simul situm demonstrat, Oratione iv (quæ Invektiva 11 in Julianum est) pag. 115. ubi de Ctesiphonte egit, ejusque munitionibus, subdit : ποῦ δὲ αὐτὴν ἰσχυροτέρου καὶ φρουρίου ἔτερον, ὃ παρσηγορεῖα Κωχῇ, μετὰ τῆς ἀσφαλείας συγκείμενον, ὅση τε φυσικὴ καὶ ὅση χειροποίητος, τοσοῦτον ἰσχυρότερον, ὡς μίαν πόλιν δοκεῖν ἀμφοτέρως, τῷ ποταμῷ μίση διεγγομένης ταύτας. Hanc [Ctesiphontem] *castrum aliud, quod Coche vocatur, firmiorem facit, natura & arte in munimentum, adeoque conjunctum, ut ambo urbs una videantur esse, quippe fluminis tantum intercursum dirimuntur. Quod si verum est, quod Plinius lib. vi, cap. xxvi. tradit, Ctesiphontem a Seleucia tertio tantum lapide abesse, certa etiam Coches sedes cis amnem definita est. Eutropius Cochen urbem dixit lib. ix, cap. xii. in Caro imperatore. Cochen, inquit, & Ctesiphontem, urbes nobilissimas cepit. Nec obest, Κώμην, vicum ab aliis dictam : quia & Ctesiphon Straboni Κώμη est, sed tantæ amplitudinis, ut urbem quamvis exæquet, & omnem aulam Parthorum recipiat. Vide lib. xvi, p. 512.**

Fuerunt præterea alia Babylonæ citra Tigrim oppida, de quorum situ autem non satis proditum est memoriæ. Ex his *Pirifabora* Ammiani est lib. xxiv, cap. vi. [Vales. 11.] post Macepractam, ubi finditur Euphrates: & trajecto Naharmalcha amne, ad civitatem, inquit, *Pirifaboram ventum est, amplam & populosam, ambitu insulari circumvallatam*. Nomen refert, posteriori parte, τῇ τότε βασιλεύοντι, regis tum imperantis, ut Libanius ait Orat. funeb. p. 315. quem Græci Σαβώρη, Latini *Saporem* nominant, quocum Constantius & Julianus bella gesserunt: qui si auctor est urbis, non cadit in nostram, sed. medii ævi geographiam: sin primus Sapore, qui Valerianum imperatorem cepit, utique ad nostrum institutum referri potest. Libanius tantum dixit, ἦν τῇ τότε βασιλεύοντι ἐπώνυμος, erat ei, qui tunc regnabat, cognominis: non autem ab eodem conditam esse. Plura de hac urbe. Zosimus lib. 111, cap. xvii. cui Βερσαβώρα adpellata est.

Ab hac urbe Julianus prope locum venit, ut Ammianus refert, *ubi pars major Euphratis in rivis dividitur multifidos: in quo tractu civitas, ob muros humiles ab incolis Judæis desertæ, iratorum manu militum conflagravit*. Non additum civitatis nomen: Judæi autem multarum frequentiam & synagogas laudant, in quibus sunt *Sura* & *Pumbeditha*: sed adeo diverse ab eruditis collocatæ, ut nihil certi definiri possit. Duos, sed clarissimos, in præsentia nominasse sufficiat. Samuel Bochartus Suram adposuit flumini, quod Babylonem perluit, sed supra Babylonem: Salomo van Til ad citimum, quem derivat, Euphratis alveum, ante Naharsarem, & Vologesiam: cui etiam Naardam adponit, quam cum Ptolemæo supra & Bocharto in Mesopotamia posuimus. Idem Tilius Pumbeditha in Arabica Euphratis ripa citra Saocoræ confluentes ponit, quam alii in Babyloniam omnes censent. Benjamin Tudelensis a Bagdad, quæ ad Tigrim est, profectus in Babyloniam, primum *Resen* veterem venit, quam *Gebiagan* dicit adpellari: inde ad *Babylonis* ruinas: progressus hinc ad *Hilam*, & post medii diei iter, *Napham*: inde ad flumen *Chobar*, & altero die ad flumen *Ligam*: deinde ad oppidum *Kupham*: hinc sesquidiei spatio *Suriam*: hinc bidui itinere *Scheplithib in Nahardea*: tum vero sesqui die *Pumbeditham*, sitam in Euphratis ripa. Quod si certi essemus, secundum rectam lineam profectum semper esse, aut non longe ab illa declinasse; ex distantis, quæ ponit, de situ locorum quodammodo judicari posset: sed potuit eligere loca, quæ prius adiret, aut pro itinerum ac comitatus ratione, aliisque commoditatibus ordinem, quem videret, interdum posthabere, ut nec ex hoc auctore de locis Babylonæ, ab Judæorum gente frequentatis, satis certi possimus esse. Benjaminem ut videtur Tilius in Paradisi tabula sequutus est: alias rationes Bocharti vide in Phaleg lib. 1, cap. viii. Et quæ de *Resen* in hoc itinere Benjamin tradit, in Assyriam ille lib. iv, cap. xlii. transponit.

Hæc occasione oppidi Judæorum, quod Ammianus memoravit: unde Julianus *Maogamalcham* venit, ut Valesius scripsit; seu *Majozamalcham*, ut Lindenbrogius; urbem magnam validis circumdatam mœnibus. Ortelio videtur *Bubra* Zosimi esse lib. 111, cap. xix. de quo est vero quod dubitemus. Nam Bithræ receptus imperator cum exercitu, ad Maogamalcham in pericula & insidias incidit, quam operosa tandem obsidione expugnavit. Inde ad everfam a L. Vero urbem, ut Ammianus refert, ventum; deinde ad fossam Trajani, quam etiam Naarmalcha vocat, unde iter Cochen versus Julianus imperator promovit, & ex eo exercitum navibus trajecit Tigrim. Zosimus autem iter Juliani a Berfabora ad urbem, quam non nominat, duxit, ad quam Persæ insidiis Romanos adorti sunt: ideoque urbs vi capta & exusta. Forasan hæc Maogamalcha est, cuius alioqui nulla mentio apud Zosimum esset: inde *Fisseniam* duxit prope flumen Regium sita, ut pars aquarum in munitiones derivata fuerit: dehinc accessum ad *Bithram*, a qua

per palmarum lucum ad castellum; ubi periculo imperator expositus fuit; & proximum oppidum *Besuchim* pervenit: a quo iter xc stadiorum Ctesiphontem fuit. Castello autem, quod iam proximum Besuchi esse dictum fuit, Zosimus lib. III, cap. XXI. expugnando tribuit, quæ urbi Maogamalchæ Ammianus: per cuniculos dicit captum esse, e quibus primi prodierunt Superantius, Magnus, Jovianus, quos eodem ordine cum honorum insignibus etiam Ammianus adpellavit. Sed major fides Ammiani, qui rebus interfuit, quam Zosimi, qui postea, aliena nixus relatione, hanc historiam composuit.

Characenus quoque Isidorus Stathmis Parthicis per Babyloniam decurrit, ab insulis Euphratis interiora usque Seleuciam emetiens, ad quam non per Mesopotamiam, sed Euphrate & Regio amne, qui intus in Babylonia sunt, transmissis, contendit. Ab Anatho insula de qua diximus, in aliam cui nomen *Olabûs*; in qua gaza Parthorum fuit, schœnos habet XII: inde *Izannesopolim*, schœnos XII: deinde *Αίπολιν*, *Aipolim*, ubi bituminis fontes, schœnos XVI: inde *Besachanam*, in qua fanum fuit Atargatis deæ, schœnos XII: deinde *Nesopolim* juxta Euphratem, schœnos XXII: inde transeuntibus *Euphratem* & *Narmalcham* ad *Seleuciam* Tigridi adpositam, schœnos IX. Sed ignotæ hæ urbes sunt, quarum posteriores intra Babyloniam fines propriæ fuisse non dubitamus: ideoque Isidorus summam schœnorum a Zeugmate usque Seleuciam connumerans, ἀρχὴ τῆς Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας, ἡμεῖς αὖτε, inquit, *Mesopotamia* & *Babylonia*.

C H A L D A E A.

Chaldæa Ptolemæo provincia est Babyloniam ad Arabiam vergens desertam: cui duas obscuriores opponit, *Auranitidem* Euphrati adjacentem, & *Amordociam*, cui *Strophæ* sive *Strophæides* subjacere dicuntur. Sed sive omnem Babyloniam sive partem significet, raro admodum *Chaldæa*, regionis nomen, invenitur, ut apud Hieronymum in Ezech. XVI. *ingredientes Chaldæam*: in sacris frequens mentio *terræ Chaldæorum*, חַלְדָּאָי, Esai. XXI, 13. Jerem. I, 1. quæ Act. Apost. VII, 4. est ἡ Χαλδαίων, etiam Græcis prophetarum interpretibus. Aliquando gentile cum adfixa locali littera pro nomine est, כַּשְׁדִּי Chaldæos versus Ezech. XI, 24. XVI, 29. XXIII, 16. ubi Græci æque ἡ Χαλδαίων reddiderunt: Vulgatus cap. XI & XXIII *Chaldæi*. Sacris litteris eadem *Chaldæa* & *Babylonia*: quamquam si Chaldæorum gens & nomen a *Chesed*, filio Nahoris sunt, Genes. XXI, 22. utique antiquiora nomina sunt *terra Sinear*, *terra Sabei*. Hieronymus autem, ut recentiores taceam, Quæst. in Genes. ad cap. XXI confirmat originem nominis. *Chesed*, inquit, *quartus est* [Nahoris filius] *a quo Chasdim, id est Chaldæi postea vocati sunt.*

Quod vero Babylon urbs maxima & caput orientis fuit, factum est, ut omnis circa eam regio usque ad sinum Persicum & fines Arabiæ, *Babylonia* vocaretur, & *Chaldæorum* nomen arti, id est philosophiæ & astronomiæ relinqueretur. Nihilominus hi ipsi auctores, qui Chaldæorum vocabulum ad artem referunt, non negant etiam nationis nomen esse in Babylonia. Cicero lib. I de Divinat. cap. I *Chaldæi, non ex artis, sed ex gentis vocabulo nominati, diuturna observatione siderum scientiam putantur effuisse, ut prædici posset, quid esset eventum, & quo quisque fato natus esset.* Strabo, lib. XVI post initium explicans: Ἀστρονομία ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ κατοικία τοῖς ἐπιχαιρείοις φιλοσόφοις τοῖς Χαλδαίοις προσηγορευομένοις, οἱ περὶ τοῦ κόσμου τῆς τοῦ πλάνου προσποιεῖνται οἱ τινες καὶ γενεολογῶν, οὓς ἂν καταδίδωκεν οἱ ἕτεροι. ἔστι δὲ καὶ οὗτοι τῶν Χαλδαίων: καὶ χώρα τῆς Βαβυλωνίας ὑπὸ ἰκείων εἰκασμένη, πλησιάζουσα καὶ τοῖς Ἀραβίαι καὶ τῇ κατὰ

κατὰ Πέρσας λεγομένη θάλαττη. Constituta est habitatio peculiaris in Babylonia philosophis indigenis, plurimum astronomiam tractantibus, qui Chaldei adpellantur. Sunt ex iis, qui natalibus hominum eventura iis vaticinari se profiteantur: sed a ceteris non probantur. Est & Chaldaeorum natio, & Babylonia regio ab iis habitata, Arabibus & mari proxima, quae Persicum adpellatur.

Ex hoc Strabonis loco fundamentum nostrae distinctionis inter Babyloniā propriam, & Chaldaeam quasi propriam demonstramus. Babylonia proprie regio circa Babylonem est, variis fluentis, ex Euphrate magno derivatis intercisa. Quae inde in austrum vergit & occasum, Chaldaeam adpellamus, quia Ptolemæo lib. v extr. παρέχεται τῇ ἐρήμῳ Ἀραβία ἡ Χαλδαία χώρα, Arabia Deserta Chaldaea regio adjacet. At hanc Arabiam Babylonia propria ab occasu spectat & meridie: & auctor tabulae antiquae Ptolemæo adjectae Chaldaeam in meridiano tractu respectu Babyloniæ constituit. Quod ipsum est, cuius jam rationes Straboni auctore cognovimus, τὸ φύλον τῶν Χαλδαίων, nationem Chaldaeorum habitare in Babylonia regione ita, ut Arabas & mare Persicum contingat. Plinius quoque lib. vi, c. xxvii. lacum Chaldaicos vocat, per quos Tigris, jam Euphrate auctus, & ostiis suis propinquus in sinum se Persicum infundit. Hos paullo ante c. xxiii. dixerat lacum, quem faciunt Eufrates & Tigris juxta Characem. Eo usque Chaldaicum nomen, auctore Plinio, pertinuit.

In hoc, quem definivimus, Chaldaeorum tractu fuit Opis, Ὠπίς, emporium ad Tigrin, sed incertum, quo loco & ordine, respectu oppidorum a Ptolemæo memoratorum Herodotus l. i, c. clxxxix. πόλιν, urbem dicit; Strabo l. xvi, p. 509. κάμιν, vicum. Addit, Persas cataractis voluisse illam navigationem ex mari ad Opin prohibere, Alexandrum autem omnes demolitum esse. Quae autem a Ptolemæo ad Tigrim post Mesenes Apameas ponuntur, sunt Spinda, uti Palatino legitur, aliis Gunda seu Punda: deinde Battachana postquam Thalatha: denique Aliba: circa quam Tigris rursus dividitur in duos alveos qui insulam faciunt triangulam, cujus basis est in sinu Persico. Philostorgius lib. iii, c. vii de hac insula: πρὶν ἢ ἐπὶ θάλατταν καταβαίνει, κίχεται εἰς δύο μεγάλας ποταμούς, ἵπταιται εἰς τοὺς ἐχάτοις ὁμασίαι ἀλλήλων διεισρομήσεις, εἰς τὴν Περσικὴν θάλατταν ποῦνται τὰς ἐκβολὰς, ὅν μίση πλείστη περιτεμόμενος, καὶ ἵπτον αὐτὴν ποῦν ποταμίαι τε ἅμα καὶ θαλαττίαι, ἢ ἐνδοῦ ἐνδοῦ Μεσσηνῶν ἐπικαλύμμενοι. Priusquam [Tigris] in mare sese effundit, scinditur in duo magna flumina, duobusque exinde extremis ostiis, longe ab invicem dissitis, in Persicum mare se immittit, terram in medio plurimam interfecans, eamque insulam fluviale simul & marine efficiens, quam incolit quae Mesenorum gens adpellatur. Hanc etiam Mesenen D Cassius in Trajani historia intellexit, quamquam male a Xiphilino exscriptum, vel ab alio editum Μεσσην, geminata sibilante. καὶ τὴν ἵπτον, inquit, τὴν ἐν τῷ Τίγριδι τὴν Μεσσην, Ἀδάμειος ἐβασίλευσεν, ἀπὸ τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ, Mesenen quoque insulam Tigris, in qua Alibab regnabat, nullo labore cepit. Nam inferiorem hanc, non Apamensem, Mesenen notari, patet, quia incommoda Trajanus in ea passus est ὑπὸ τῆς τῷ Ωκεανοῦ ἀναρροίας, ab astibus Occidentis etiam vicina erat Spasini Vallo, de cujus situ trans Tigris ostia infra dicturi sumus. Hinc itaque alia Mesene ab illa est, quam supra in eodem flumine descripsimus, & in qua Apamea erat, Mesenes cognomine a ceteris disparata.

Quarta Asiae tabula, Ptolemæi Geographiae adjecta, inscriptum huic insulae oppidum habet, cui Teredon, Τερδών, nomen est. Ptolemæus Græcus hic mutilus est: post eundem designata Teredonem oppidum recenset. Alii ad Euphratis illud posuere ostium Strabo l. ii, p. 55. ex Eratosthenis sententia: Αὐτὸς Θάψακο ἀπὸ Βαβυλῶνος στάδια μίλιον iv c i d i c c c c: ὑπερθεῖν δ' ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τῆς Εὐφράτης καὶ πόλιν Τερδὼνα τελευτήσας, ἢ ἄλλο [a Babylone] ad ostia Euphratis & urbem Teredonem tria millia. Idem l. xvi, p. 526.

dem Eratosthene auctore, Persicum sinum ad occidentem producit *μίχελ Τερηδόν*; καὶ τῆς ἐξουσίας τῆς Εὐφράτου, usque ad *Teredonem* & ostium *Euphratis*. Dionysius Characenus versu 980. de Euphrate:

- - - - μίσην Βαβυλῶνα περὶστας

Περσίδ εἰς ἀλὸς εἶδμα θοὴν ἀπερίεργα ἄχνην,

Υπατίης προχοῇσι *Τερηδόν* ἐγγὺς ὁδύων.

hoc est, quasi, mediam Babylonem praterlapsus, Persici in maris fluctum rapidam evomit spumam, extremis fluentis juxta Teredonem means. His itaque auctoribus Teredon extra insulam ostiorum Tigris, ubi Ptolemæi tabula habet, sita fuit, ad Euphratis vetus ostium, quod necessario in occasum ab illa insula, incertum quanto intervallo, probabilius autem, non magno, recessit.

Sed has rationes turbavit Plinius lib. vi, cap. xxviii. *E Parthico regno navigantibus vicus Teredon, infra confluentem Euphratis & Tigris*. Vicum vocat, quam Strabo πόλις, oppidum: & situm non tam explicat, quam involvit, ponens *infra confluentem Euphratis atque Tigris*. Sed ubi ille confluens? mox ait, & *Apamiam sitam, ubi restagnatio Euphratis cum Tigri confluat*. Expedita res esset, quia restagnatio fluminis ad ostia deducere videretur, nisi rursus nomen Apamiæ illam turbaret. Apamiam enim ad Tigrim sitam superiori loco Ptolemæus posuit, ubi Regius cum illo fluviis miscetur. Harduinus quidem, perdoctus interpretes Plinii, non Mesenes Apamiam, sed Sittacenæ intelligit, de qua idem Plinius lib. vi, cap. xxvii. dicat: *Inter has gentes [Medos, Adiabenos] & Mesenen Sittacæ est, & Sabata: - - - item Apamia, cui nomen Antiochus matris suæ imposuit; Tigris circumfunditur*. Sed incerta Sittacenæ est Apamia, nec alia mihi, quam illa Mesenes videtur. Si quod enim oppidi nomen frustra multiplicatum fuit, illud est *Apamia*, ut egregie vir doctissimus Octavius Falconerius de Nummo Apamensi Dissertatione demonstravit: qui quinque solum urbes hujus nominis admittit, quo numero exclusa est Sittacena. Accedit Sittacenam regionem longe ab ostiis Euphratis Tigrisque fluminum collocari, & si cum Strabone sentiendum, (lib. xv, pag. 503.) Sittacenam olim fuisse, quæ postea Apolloniatis est nominata; longius illa a restagnatione ac ostiis recedet, quia Apollonia integro gradu supra latitudinem Seleuciæ in septentrionem est remota. Potuit aut ex ea causa Plinius errare, quia, quam dicit Apamiam Tigri circumfundi, in Mesene fuit, Tigris fluminis insula, & æque regioni, quæ trans Tigrim est, ut Sittacena est, quam citeriori, id est Babylo-niæ, attribui potuit. Et vicus fuit *Διρίδωτις, Diridotis* prope Euphratis ostium, quem Arrianus descripsit de Reb. Ind. p. 588.

Sed ut ad illud, a quo digressi sumus, recedamus, *Teredon* urbs erat, cujus situm considerabamus. Ptolemæus inter ostia Tigris posuerat intus, seu reductius a mari: Strabo con-junxit bis cum ostio Euphratis, etiam Dionysius in Periegesi. Forsan inter Euphratem & Tigrim circa ostia fuit Teredon sita. Ex iisdem etiam adparet Euphratem olim in sinum Persicum peculiari ostio exiisse, licet fossis postea & variis deductionibus mutata rerum facies esset: ideoque Ptolemæus silentio id ostium præterierit. Arrianus quoque de Indica Alex-andri expeditione pag. 588. Nearchum cum classe ex India reducem, ἐπὶ τῷ στόματι τῆς Εὐφράτης, ad ostia Euphratis adpulisse, unde navigatio Babylonem sit IIII MCCC stadiorum: quum vero audiisset, in Susios profectum Alexandrum, ἔνθεν τὸ ὀπίσω, inde retro navigasse, ut per *Pasitigrim* in Susios obviam Alexandro ferretur. Sed quonam Pasitigri? Salmasio Exerc. Plin. p. 830. ulterior est, qui ultra Susa ex Uxiorum regione delabitur: sed hic partem castris in ortum aberat a Susis, ut Diodorus xvii, cap. lxxvii. & Curtius lib. v, cap. iii. testantur. Harduino est citerior Plinii lib. vi, cap. xxvii. qui ipse Tigris Mesopo-

potamiz est circa ostia & Euphrate jam auctus, ex quo per fossam in Eulæum atque ita ad Susa navigari potest. De fossa illa Arrianus lib. vii, p. 453. & Plinius vi, cap. xxiii. *Inde Tigri Susa*, puta navigatur per alveum seu fossam.

Mediterranea Chaldææ propriæ, a Ptolemæo recitata, nunc inspicienda sunt. Post alveos Euphratis & confluentes cum Tigri sunt *Chuduca*, *Chumana*, *Beththana*, *Orchoe*, *Baramba*, *Thelme*: & in meridiem vergentia, *Sorthida*, *Jamba*, *Rhagia*, *Criphe*, cetera: sed nomina sunt, nullis historiis aut geographorum illustrata consensu. Solam *Orchoen* ex his maxima recentior celebravit, quia plures sunt divinarum litterarum interpretes, qui illam *Ur Chaldaeorum*, Abrahami patriam fuisse existimant: quod forsitan aliud ex Ptolemaicis oppidis Chaldææ non inveniunt, in cuius vocabulo aliquid nomini *Ur* inesse simile inveniatur: qui ideo etiam *Urchoe* frequenter scribunt, quod in Græco est *ορχοι*. Prætermitto Judæorum fabulam, quam Hieronymus Quæst. in Genes. xi. refert, ut adpellative interpretantium, quod Abraham cum fratre Haran, ab idololatriis in ignem coniecti fuerint, hic consumtuseo, ut divinitus servatus fuerit; quod vere *fabulam* Hieronymus adpellat, cui & alii Judæi sapientiores contradicunt. Josephus enim lib. i. Antiq. cap. vii. *Haran* (frater Abrahami) *ἡ Χαλδαία, ἀπὸ τῆς, ἢ παλὴ Οὐρ λεγομένη τῶν Χαλδαίων, ἐν τῇ ὁ αὐτὸς μίχεται τῷ θανάτῳ, ἢ in Chaldea mortuus est, in oppido Ur, ut vocatur, Chaldaeorum: & sepulcrum ejus hodie ostenditur.* Et Aben Ezra in Genes. cap. xi. *אברהם נולד במקום אשר נקרא עיר כדורים* *Abraham natus est in loco qui vocatur Ur Chaldaeorum.* Etiam Eusebius in Locis Ebr. seu scriptis: *Ὁὐρ παλὴ βασιλεία τῶν Χαλδαίων, Ur oppidum est regni Chaldaeorum.*

Fateor nec nomen *Orchoe* bene convenire, nec iter in Palæstinam per Carras aut vicinum ad Chaboram amnem locum: qua de re supra in Mesopotamia, quum de Carris & Haran ageremus, disputatum est. Altera igitur sententia de *Ur* Ammiani Marcellini, inter Tigrim sito & Nisibin, eruditis hodie magis placet. Bochartus lib. i, Phaleg. cap. x. *Ur Chaldaeorum, ubi Abrahæ majores habitaverunt, Gen. xi, 28. non procul erat a Corduena, in qua subsisterat arca Noë. Res patet ex Ammiani lib. xxv. Ibi enim Romani, transmissi Tigri ad locum a Corduena centesimo lapide separatum, via sex dierum emensa, ad Ur nomine Persicum castellum venire: unde profectis primo Tisalphata, deinde Nisibin accessit. Itaque Ur circa Nisibin, Tigri propior & Corduena.* Et Hugo Grotius in Genes. xi, 31. *UR CHALDAEORUM. Mansit loco nomen ad Ammiani Marcellini usque tempora, quem vide libro xxv.* Hæc opinio id commodi præ altera habet quod Haran, patriarcharum sedem alteram, recta in Carras, ut veteres docuerunt, ducit, unde opportunus transitus in Palæstinam erat. Si cognomen *Chaldaeorum* objicitur, respondent, Mesopotamiæ partem, præsertim quæ ad Tigrim versus est, Chaldaeos tenuisse, quod ex Act. Apost. vii, 2, 4. non leviter videtur confirmari. De qua re supra in Mesopotamia pluribus disputatum est.

In Chaldaeam etiam reducendi sunt *Orcheni*, *Ορχηνι*, quos Ptolemæus perperam in Arabia Deserta juxta Sinum Persicum lib. v, cap. xix. posuerat. Plinius enim lib. vi, cap. xxvii. *Euphratem præclusere Orcheni & accola agros rigantes: nec nisi Pasitigri accessu in mare.* Hoc est proprium ostium ejusque alveum præcluserunt, in rivos illum decedentes, unde agri rigentur. Straboni lib. xvi. post initium secta Chaldaeorum sunt *Orcheni*, *τῶν Χαλδαίων τῶν ἀσσηνοματῶν γινώσκοντες οἱ Ορχηνι*, atque sic quoque in Chaldaea potius quam Arabia, censendi: ideoque Plinio paullo ante cap. xxvi. dicti *Orcheni totius Chaldaeorum acrimia.* In Chaldaea itaque propria seu australi parte, infra alveos Euphratis, colendi sunt.

Antequam in Transigritanas regiones progrediamur, videtur circa Euphratem & Tig-

aliquid de *Paradiso* adjiciendum esse: sed tot de illo cruditorum hominum dissensiones sunt, ut quam sententiam sequamur tuto, vere nesciamus. Vetus illa & vulgaris, quam Josephus Antiq. Jud. l. 1, cap. 11. exposuit, Nilum etiam & Gangem in fluvio Paradisiacis esse, omnino propter nimiam illorum distantiam deferenda est. Ceteras quoque opiniones, quæ longius ab Euphrate ac Tigri recedunt, suis auctoribus relinquimus. In oriente fuit respectu Palæstinæ vel Arabiæ Petrææ: in hac enim Moses scripsit; ad illam plurima direxit. *Euphratis* ipse mentionem fecit: ex nomine *Hidkel* docti viri *Tigrin* eliciunt, quia, abjecta adspirativa, ut solent Græci, fiat *De-kel* vel *Degel*: & L in R mutata, ut sæpe factum in propriis nominibus, *Deger* sive *Tiger*; unde Græcorum casu accedente, *Tigris* oriatur, quod latius a Bocharto est demonstratum.

Nec vero, qui de Euphrate & Tigri consentiunt, de loco etiam ac ceteris fluminibus conveniunt. Sunt qui in Mesopotamia inter Saocaram & Tigrin fluvios fuisse Paradisum contendunt, ubi facile reliquos duos fluvios ex Euphrate dirivare possunt, quos omnes ex magno fluvio, qui ex Mesopotamia in hortum influat, deducunt, saltem ex parte adaugent. Alii in ultima Chaldæa & partim opposita Parapotamia Paradisum querunt, ut Plinii Pasitigris ille fluvius major fuerit, qui anfractibus suis Paradisum rigaret, ac quatuor fluvios ex se efficiat, Euphratem & Tigrin supra hortum; ceteros, *Phison* & *Gihon*, infra illum, ubi ultimo Tigris fissus magnam pænisulam, cujus basis mare sit, ante ostia faciat. Et quod Phison terram Hevilam circueat, illa autem terminus orientalis Arabiæ Petrææ Genes. xxv, 18 dicatur, sicut occidentalis, Sur ante Aegyptum; putant bene sibi rationes de Paradisi loco constare. Vide quæ clarissimi viri P. D. Huetius, & Salomo van Til circa hoc argumentum nuper in diversas partes commentati sunt: quibus me nolim interponere, quum in utraque sententia sit, quod dubitationem non omnem eximat. Prior ex Mesopotamia fluvium majorem in Paradisum infundit, qui postea extra hortum devolutus in quatuor flumina dispescatur; cujus vero majoris fluvii in Mesopotamia nullum adparet indicium. Altera satis probabilis esset, si divisionem in quatuor flumina tam retro interpretari, quam de prono cursu & secundo, liceret.

Concedo facile in Mesopotamia aut Babylonia seu Chaldæa Paradisum fuisse: quo loco autem fuerit, & quisnam sit fluvius ex terra Eden irrigans hortum, qui deinde in quatuor capita seu amnes dividatur, non puro distincte ac certo definiri posse. Multa diluvio immutata sunt, quorum rationes ex posteriorum temporum geographia haud credo demonstrari posse.

CAPUT XVII,

D E

A S S Y R I A.

Assyria trans Tigrim amplissima regio, Orientis olim imperio clarissima. Nomen ducit ab *Assur*, Noë nepote, qui primus gentem illam condidit, ac fundamenta urbis in ea jecit, Gen. x, 11, 22. Multi confundunt id nominis cum *Syria*, & *Assyrios* cum *Syris*. Virgilius II Georg. vers. 465.

- - - *Assyrio fucatur lana veneno* ,

id est murice Tyrio. Et Nonnus lib. xli Dionysiac. v. 19.

Assyria Λ.β.α.ι.α. παρ.πίπταται ,

Assyrium juxta Labanum expansa [Beroe] est. Bochartus quidem duplices facit *Assyrios*, proprios sive Transstigitanos; & qui cis Euphratem fuerint: illos ab Assur patriarcha nomen trahere; hos ipsum nomen Syrorum cum articulo habere, a צור Tyro metropoli, סורim *Sorim* seu *Sorim*, & cum articulo חסורim *Hassurim* sive *Assyrios*. Erudite quidem sic explicatur, ut tamen valde dubitem scriptores hos æque ita distinxisse, nec potius commune confudisse vocabulum. Justinus enim l. i, c. ii. ex Trogo: *Assyru*, qui postea Syri dicti sunt, quasi κατ' ἀσσυρίαν. Sed frustra hæc dicuntur, quum utrumque nomen oppido antiquum sit. Quid? quod Leucosyros etiam ad Pontum & in Cappadocia *Assyrios* eodem errore Periegeta vers. 9-5 dixit,

Assyria δ' αὖτις ἔχει παρ' τοῦα Θερμώδοντος.

Assyru mare juxta, ad ostium Thermodontis.

Alia ratio est, quum συνεκδοχικῶς *Assyriæ* nomen etiam ad regiones refertur, quæ extra limitem veteris & propriæ *Assyriæ* erant, in ditione tamen *Assyriorum*. Sic Arrianus l. vii Exped. Alex. p. 453. τῶν δὲ ποταμῶν, τῷ τε Εὐφράτι καὶ τῷ Τίγριτι, οἱ τὴν μίσην σφῶν Ἀσσυρίων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Μεσοποταμία πρὸς τὸν ἰσχυρὸν κληίζεται, *Euphrates & Tigris mediam Assyriam continent, unde & ab indigenis Mesopotamia vocatur.* Et Ammianus Marcellinus lib. xlii, c. xx. *In Assyria multa sunt urbes, inter quas Apamia eminet Mesene cognominata, & Terebon, & Apollonia, & Vologessia, hisque similes multa. Splendidissima vero & perculgata hæc sola tres, Babylon, cujus mœnia bitumane Semiramis struxit, æcem enim antiquissimus rex condidit Belus: & Ctesiphon, quam Vardanes priscis temporibus instituit, posteaque rex Pacorus incolarum viribus amplificatam & mœnibus, Græco indito nomine, Perseus effecit specimen summum: post hæc Seleucia ambitiosum opus Nicatoris Seleuci.* Hic plures urbes in *Assyria* censentur, quæ Babylonia & Chaldææ cis Tigrin sunt, in notione *Assyriæ* accepta.

Illa ergo nobis ex Ptolemæi dispositione est vera & propria *Assyria*, quæ a septentrione habet partem Armeniæ ac Niphatem montem: ab occasu Mesopotamiam seu Tigridium: a meridie Sufianam; ab ortu partem Mediæ, Choatren & Zagrum montes. Alia dialecto dicta fuit *Assyria*, *Assyria*, quo nomine Strabo usus aliquoties est l. xii incunte. Dio Cassius in Trajano clare: καὶ τῇ καὶ Ἀσσυρίᾳ διὰ τὸ το βαρβαρί, τῶν Σουμμερῶν τῶν πατεριστικῶν, ἰσχυρῶν. *Ea [Assyria] quoque Assyria nominatur littera S in T barbaræ mutata.*

Est & *Assyria* dicta, *Assyria*, avo præsertim posteriore. Plinius l. v, c. xii. *Assyria*, *Assyria* ante dicta. Et Ammianus dicto loco: *Juxta hunc circuitum Assyria: Assyria priscis temporibus dicta.* Sed Dionysius pars *Assyriæ* est *Assyria*: et in Ptolemæo in partibus seu regionibus numerata: & synecdoche est, si quando plus significat. Ita quoque *Assyria* videtur interdum partis potius, quam totius *Assyriæ* nomen esse. Et de his nunc in partibus.

Regiones *Assyriæ* Ptolemæus l. vi, c. i. constituit hæc: *Arrapachum* juxta Armeniam proximam hinc *Assyriam*: inde ortum versus *Assyriam*: supra *Assyriam* ipsi est *Assyria* sive *Assyria*: inferius est *Assyria* juxta Sufianam tandem *Assyria*. Omnis res

cognitæ præter primam Arrapachitin, quam alibi non novimus memoratam. Nec ceterarum limites ubique definire, aut cuique suas urbes adjudicare possumus, quia Ptolemæus id posthabuit, neque omnes regiones, quas alii memorant, enarravit.

De *Atyria*, sive *Aturia* propria, seu regione Strabo prædicto loco, eamque Lyco flumine Aturiam ab Arbelitide distinguit. ἡ *Ατυρία*, inquit, τοῖς περὶ Ἀρβηλα τοποῖς ὁμοία ἐστὶ, μετὰ ἔχουσα τὸν Λύκον ποταμὸν, *Aturia similis est iis locis, quæ circa Arbela sunt, & Lycum flumen intermedium habet.* Et mox: ἐν τῇ περὶ τὴν Λύκον τὰ τῆς *Ατυρίας* περὶ τὴν Νινὴν περικείμεται, *Lycum Aturia campi Ninum circumjacente.* Ex quibus satis manifestum est, Aturiam partem tantummodo Assyriæ fuisse Lyco flumine, & circa Ninum agro, terminatam. Ibidem circa Lycum & Caprum regio quædam *Αρακηνή*, *Artacene* dicta in Strabonis libris, quam Scaliger, cui Casaubonus subscribit, *Αρακηνή*, *Aractene* legit, & ab *Arec* Genes. x. deducit, & cum Tibulli *Arecetæis campis* lib. iv. eleg. 1. vers. 142. confert. Verba Strabonis sunt: μετὰ Ἀρβηλα, καὶ τὸ Νικατόριον ὄρεος, ὁ Κάπερος ἐστὶ ποταμὸς ἐν ἴσῳ διαστήματι, ὅσῳ καὶ ὁ Λύκος. ἡ δὲ χώρα *Αρακηνή* καλεῖται. *Post Arbela & Nicatorium montem, flumen est Caprus tanto, quanto Lycus, micrallus.* Australem partem, in qua Ctesiphon est, Plinius lib. vi. cap. xxvi. vocat *Chalonitum*. An eadem *Καλωνίτις*, *Callonitis* Polybii lib. v. cap. liv. ad radices Zigri montis, non omnino liquet: putat tamen Ortelius: nec improbable, eo usque a Tigri extensam Chalonitin fuisse. Certiores autem *Χαλωνίται*, *Chalonita* Dyonyssii vers. 1015.

Hæc de regionibus Assyriæ in universum: quæ cuilibet regioni tribuenda sint oppida, infra dispiciemus. Interea Assyriorum *fluvios*, quotquot nominati sunt, persequemur. *Tigris*, de quo diximus in Armenia, quæ fontes habet; & in Mesopotamia ac Babylonia, quas terminat; Assyriæ tamen, cujus itidem limes est occidentalis, poni jure adscribitur, quia regiæ urbes Ninus & Ctesiphon ei adpositæ erant, & omnes alii Assyriæ fluvii in Tigrim effunduntur. Derivant vocabulum a bestia hujus nominis, sicut vicina flumina, Lycus & Caprus, etiam ab animalibus nominantur: alii sagittam Persice sonare dicunt; ut utriusque denominationis ratio sit celeritas fluminis & violentia, quam vero Petrus della Valle qui vidit, & navigavit, negat, & tardio rem Euphrate esse confirmat: qua de re ad Curtii lib. iv. cap. ix. sect. 16. adnotavimus, auctoribus priscis nominatis, qui alterutram derivationis opinionem sequuti sunt. Accedit tertia Bocharti, qui nomen ab Ebræo *Hidckel* deducit, de quo supra in Paradiso plura diximus.

Ptolemæus tres fluvios per Assyriam in Tigrim defert, *Lycum*, *Caprum*, & *Gorgum*, omnes inter Ninum & Seleuciam, pari quasi inter se distantia, & eo ordine, quo recensimus, ut Lycus Nino sit prior; Gorgus Seleuciam; medius inter hos Caprus. Polybius lib. v. cap. 11. Ἐρμῆς μὲν ἰσχυρὸν παρὰ τὴν Τίγριν ποιεῖν τὴν περὶ αὐτὴν πρὸ βαλλομένην τῶν ποταμῶν καὶ τὸν Κάπερον. *Hermias censebat, secundum Tigrim esse progrediendum n. s. ut p. monimento exercitus essent tum hic, tum alii duo amnes, Lycus & Caprus.* Nomen ex Phrygia in Assyriam a Græcis importata: ibi enim & Lycos & Capros Laodiceam dicuntur adluere, & proxime in Mæandrum se inferre. Vide Strab. lib. xii. extremum, & Plin. lib. v. cap. xxix. Ptolemæi Græco libro Λευκός, *Leucus*, perperam, abundanter laudatur: sed emendandus est ex Polybio, Arriano, Strabone, Curtio, & ipsa Ptolemæi scriptura, quibus Λύκος, *Lycus* scriptum est. Bochartus Xenophontis Ζάτην, *Zaten* ducit, cuius lib. 111. Αἰαζας. p. 181. Gr. est mentio, putat Lycum esse, quia inter hunc & Tigrim alius ibidem non memoretur.

Quartus fluvius minus notus, nec qui præter Ptolemæum ejus mentionem habeat, reperimus. Vetusissimus Jo. Harduinus Plinii *Zerbine* esse suspicatur lib. vi. cap. xxvi. *Gordyais*, inquit, jun-

Est Aloni, per quos Zerbis fluvius in Tigrin cadit. Ad quæ Harduinus : Is est, quantum ex situ conjicimus, qui ῥογὶς ποταμὸς Græca nomenclatura ob celeritatem cursus a Ptolemæo vocatur. Sane ρογὶς vox Græca est & velox sonat : an autem Zerbis huius nomen sit barbarum ac primigenium, non possumus adfirmare.

Ammianus lib. xxiii, cap. xx. [Vales. vi.] Adiabenem, præcipuam Assyriæ partem, a fluminibus Diaba & Adiaba nomen tradit ducere : nam rejecta vulgari opinione, quæ nomen a διαβάνειν deducit; Nos autem, inquit, id dicimus, quod in his terris amnes sunt duo perpetui, quos & transuimus, Diabas & Adiabas, juncti navalibus pontibus, ideoque intelligi Adiabenam cognominatam, ut a fluminibus maximis Aegyptus Homero auctore, & India, & Euphratensis, antehac Commagena. In hunc locum Henricus Valesius : Existimo hos fluvios esse eos, qui frequentius Zabas & Anzabas dicuntur. Ut enim dieta & zeta; Diabolus & Zabolus; Hippo Diartyus & Zartyus promiscue dicuntur; ita plane Diabas & Zabas. Zaba autem fluvii mentio est apud Cedrensem & in Historia Miscella in rebus gestis Heraclii. Hic e montibus celsis a septentrione exortus medicis fertur : mox in austrum procedens ac torrentibus multis auctus, navigabilis fit, atque in Tigrin delabitur, teste Theophylacto lib. iv initio. Adiabas vero ab Anzabas lib. xviii. & in Adiabene ponitur. Verba ejus sunt cap. xiv, [Vales. vi.] transitis fluminibus Anzaba & Tigride : & cap. xvi. Postquam reges Nineve, Adiabene ingenti civitate, transmissi, in medio pontis Anzaba hostiis cæsis, extisque prosperantibus transire latissimi. Mirum, navigabiles amnes silentio transiri a veteribus, a solis memorari posterioribus : ut suspicari possis, nova hæc nomina forsan fluviorum esse supra a Ptolemæo aliisque memoratorum.

An etiam Gyndes fluvius Assyriæ fuerit, non convenit inter scriptores. Laudatus Valesius ad Ammiani xxiii pag. 355. ad verba CHOASPES ET GYNDES : Hi fluvii nil videmus hic convenire : nam Gyndes Dahos Ariosque determinat, teste Tacito xi. Si Taciti lib. xi, cap. x. salva lectio est, utique illius Gyndes ad Assyriam & Tigrin minus pertinet. Sed mss. habent Sinden, non Gyndes. De vero autem Gynde Herodotus lib. i, cap. clxxxix. Gyndes in Mantienis ortus montibus per Darneos ἐκδοῖς ἐς Τίγριν, effunditur in Tigrin. Mantieni autem post Armenios erant. Idem enim Herodotus lib. v, cap. lxi. iter regium a Sardibus Susa certis stathmis emetiens, ex Armenia ducit ἐς τὴν Μαντινιαν, in Mantienam regionem; (nam & ita scribitur) inde in Cissiam : tum denique ad Choaspen & Susa. Sic omnino supra Susianam in Tigrin delabitur, quod si est, non potest aliter, quam per Assyriam australem. Hic Gyndes est, quem Cyrus dicitur in cclxx rivos distraxisse, quod non solum Herodotus notat, sed Seneca etiam lib. iiii de Ira, cap. xxi. tamquam insanam iracundiam exagitat. Et Tibullus lib. iv eleg. i, vers. 141.

- - - rapidus Cyri dementia Gyndes :

sive ille perierit in tot rivos dispersus; sive veterem alveum, quod non improbabile, reperierit. Addendus est ποταμὸς Σίλλα, fluvius Silla, quem Isidorus Characenus in Apolloniatiide dicit mediam urbem Artemitam perluere. De fluminibus hætenus : sequuntur legiones speciatim cum oppidis explicandæ.

Incipimus a CALACHENA, Καλαχηνή, Strabonis, lib. xi, pag. 347, & 365. καὶ ἐκ τῆς Καλαχηνῆς καὶ τῆς Ἀδιαβηνῆς ἔξω τῶν Ἀρμενικῶν ὄρεων, usque ad Calachenam & Adiabenam, quæ extra fines sunt Armenia. Et lib. xvi ineunte : τὰ περὶ τὸν Νῆον πεδία, Δολομηνί τε, καὶ Καλαχηνή, καὶ Χαζηνή, καὶ Ἀδιαβηνή, campum Nino vicini, & Dalomene, & Calachene, & Chazene, & Adiabene. Nomen est a Calach, חֲלַח, Genes. x, 11. antiquissima urbes, quam Bochartus eandem putat esse, quæ, una mutata littera, 11 Reg. xvi, 6. ἦν Cbalach adpellatur, in qua

Assyriæ Israhelitas deportavit. Ptolemæo lib. vi, cap. i. hæc regio dicta Καλαχίη, Calachia, quam sub Armeniæ montibus a Tigri ad Lycum aut Arrapachitin regionem constituit. Videtur urbs prope Tigrin fuisse, aut ei adposita, quia ceteræ quæ simul conditæ, juxta id flumen sitæ fuerunt, Ninus & Resen. De Nino res certa: de Resen, probabilis. *Resen* enim, ipso Mose auctore, inter Ninum & Calach sita fuit, & si Bocharti conjecturam sequimur, *Larissa* Xenophontis est, de qua lib. iii Exped. Cyri Min. pag. 182. εἰς αὐτὸ ἐπὶ τὸν Τύγρητα ποταμὸν. ἐνταῦθα πόλις ἦν ἱερὴ μεγάλη, ὅσῳ δ' αὐτῇ Λάλασσα. ὠκοῦν δ' αὐτὴν πολλοὶ Μήδοι. *Venerunt ad Tigrim fluvium: ibi urbs ampla deserta jacebat, Larissa nomine, quam Medii quondam inhabitaverant.* Sic Calachenæ & hanc vicinitatis causa adjungimus: licet nesciamus, Nino an Calachæ fuerit propior. Ignota Ptolemæi, quæ in hanc regionem accedunt, sunt *Marde* ad Tigrim, *Bithaba*, sub monte Niphate, Armeniæ vicina.

Altera septentrionalis regio, sed in ortum ab illa recedens, ex Ptolemæi dispositione est ARRAPACHITIS, quod ipsum nomen sicut ignobile est, ita etiam oppida ejus tractus obscura omnia, nisi forte *Darna* ex criticorum conjectura nomen *Darneis*, populo, dedit, pro quo corrupte apud Herodotum lib. i, cap. lxxxix. Δαρδανίω legitur. Per hos autem Gynæis delabi dicitur, & inde deferri in Tigrim.

ADIABENE nobilissima pars fuit Assyriæ, adeo, ut non numquam totam quoque significet, ut supra ex Plinio diximus & Ammiano. De nominis origine in fluviis dictum: Ptolemæus ita posuit, ut & *Ninum* & *Gaugamela* & *Arbela* possit comprehendere: quod de his tribus etiam Ammianus lib. xxiii, cap. xx. confirmat, nisi quod Ecbatana, quæ in Media sunt, alieno loco admiscet. At Strabo libri xvi initio, Ninum in Aturiæ campo ponit; eam Gaugamela: Arbela autem propriam regiunculam denominat. Sed quamvis ita sit, tamen eadem oppida etiam in Adiabena sunt, quia tam Aturia, quam Arbels pars est Adiabene. De *Aturia* Strabo prædicto loco: ἡ γὰρ Νῦν πόλις ἐν πεδίῳ κειμένη τῆς Ατυρίας, urbs Ninus sita est in Aturia campo. Et paucis in ejectionis: ἐν τῇ περὶ τὴν Λύκον τὰ τῆς Ατυρίας πεδία τῇ Νίνῳ περιέχεται, trans Lycum Aturia campi Ninum circumjacent. Ergo Aturia inter Tigrim & Lycum fuit, pars Adiabene. De Arbelitide Plinius lib. vi, cap. xiii. *Adiabene Assyriorum* urbs: ejus pars est *Arbels*, ubi *Darius* Alexander debellavit. Stephanus aberrat, Adiabene cum Mesopotamia confundens: etiam Tzetzes in Lycophronis Alexandram ad vers. 104. ἡ πόλις, *Adiabene*. Tacitus lib. xii, cap. xiii. *Transmisso amne Tigri, permeant Arabas.* Et Sex. Rufus cap. xxi de Severo: *Adiabenos delevit, Arabas interiores obtinuit.* Hinc cognomina ex victoriis quæsitæ sunt. nam *Parthicus*, *Adiabenicus*, & *Arabicus* est *Severus*. Idem cognomen ADIABENICO in multis marmoribus Severo additum apud Grut. p. 264. Et in Trajani nummo ADIAB. id est *Adiabenco*. Nunc oppida singulatim perstrabimus.

Ninus, ut profani vocant; seu *Nineve*, ut sacri scriptores, urbs non solum antiquissima, sed amplissima etiam. Origo prodita Genes. x: amplitudo in Jonæ prophetia. Magnitudinem etiam Strabo agnoscit lib. xvi ineunte, πολὺ μείζων ἢ τῆς Βαβυλῶν, multo major, inquit, quam Babylon fuit; hortos etiam & agros, & alia inhabitata loca, ut Babylon, comprehendit. Et Diodorus Siculus lib. ii, cap. iii. περιέβολον ἐκ σταδίων τετρακοσίων καὶ ὀγδοήκοντα, amplum ccccxxx stadiis, hoc est quindecim miliaris Germanicis definiit; in eo autem vel *Euphrates* lapsus, vel describentium oscitationem passus, quod ad Euphratem dicit conditam esse, quæ ad sinistram ripam Tigridis erat. Herodotus lib. i, cap. cxciii. ἐς τὸν Τύγρητα, ad Tigrim, juxta quem urbs Ninus sita est. Et lib. ii, cap. cl. τὸν Τύγρητα ποταμὸν παρέρχοντα τῇ Νίνῳ, ad Tigrim amnem, qui Ninum præterfluit. Et Plinius lib. vi, cap. xiii. Fuit & *Ninus* imposita Tigri, ad solis occasum spectans, quondam clarissima.

rissima: ut de Strabone & Ptolemæo taceamus. Sacri scriptores, ut diximus, vocant Νινῆ, Græce Νινῆ, *Nineve* Latine & *Ninive*. Ammianus lib. xviii, cap. xvi. [Vales. vii] *Postquam reges Nineve, Adiabene ingenti civitate transmissa, in medio pontis Anzaba hostiis cæsis, existens prosperantibus transire latissimi.* Et Paullinus Nolanus Natali Felic. viii, 168.

- - - - *Babylon & opima Ninive.*

Everſa fuit a Medis, quod etiam prædictum a Nahum fuerat: & Strabo xvi ineunte: *ἡ μὲν Νινῆ πόλις ἠφανίσθη παρὰ τὴν τῶν Σύρων κατάλυσιν, urbs Ninus extemplo post Syronum* [lege Ασσυρίων, Assyriorum] *imperii destructionem deleta est.* Reprehendit Ptolemæum Salmafius, quod Ninum inter urbes Assyriæ, sua ætate exstantes, numeraverit, quæ olim excisa fuerat. Quid vero de Tacito dicemus, qui lib. xii, cap. xiii. *Sed capta, inquit, in irasit urbs Ninos, vetustissima sedes Assyriae.* Et ita etiam Ammianus lib. xxi, cap. xx. [Vales. vi] *In hac Adiabene Ninus est civitas, quæ olim Persidis regna possederat.* Puto post everſionem a Medis factam, resurrexisse tandem ex ruinis oppidum, quod priscum nomen ferret, prius neque magnitudine neque splendore comparandum; sicut Ilium novum ex veteri Troja in vicino loco natum fuit: ut ita Ninus magna vere deleta fuerit, atque etiam alia huius nominis ad Tigridis ripam Romanorum temporibus existeret.

In Aturia etiam, hoc est inter Tigrim & Lycum, fuerunt quoque Γαυγάμηλα, *Gaugamela*, victoria Alexandri nobilitatus locus. Strabo xvi sub principium: *ἐν τῇ Ατταρίᾳ ἐστὶ Γαυγάμηλα κάμη, ἐν ᾗ συνέβη Νικητοῦ καὶ ἀποβαλεῖν τὴν ἀρχὴν Δαρείου.* In Aturia quoque vicus est *Gaugamela*, apud quem Darius superatus amisit imperium. Addit, a Dario Hytaspis nomen esse, qui camelo locum in alimentum dederit. De loco proelii consentiunt alii. Arrianus lib. iii, p. 173. *ἔν τᾷ τῇ δυνάμει ἐστρατοπεδίου Δαρείου ἐν Γαυγαμήλοις πρὸς ποταμῷ Βουμάδῳ ἀπέχων Ἀρβήλων τῆς πόλεως ὅσον ἑξακοσίαις σταδίους, cum his cois Darius in Gaugamelis ad fixum Bumadum castra posuerat, sexcentis circiter ab Arbolorum oppido stadiis.* quæ repetit lib. vi, pag. 399. at flumen ibi Βέμῆλον, *Bumelum* vocat: & de locis ita, *ποταμὸς δὲ ἐστὶ τῶν Γαυγάμηλα, ἀλλὰ κάμη οὐκ μεγάλη.* - - - *ἔνθεν δὲ πόλις ὅσα τὰ Ἀρβήλα ἀπηνέγκαστο τὴν δόξαν τῆς μάχης, Gaugamela non oppidum est, sed vicus non magnus;* - - - *hinc urbs Arbela pugna maxima gloriam abstulit, sibi que vindicavit.* Hoc etiam Strabo dicto loco refert & Plutarchus Alexandro pag. 683. Maluerunt sane victores ab insigni quodam oppido quam ignobili loco pugnam denominari. Tabula quæ hanc Asiæ partem ex Ptolemæi numeris ordinatam exhibet, Gaugamela inter Lycum & Caprum medio loco habet, quod perpetam ita positum est. nam citra Lycum erant, quem Darius, ex ulteriori Asia adversus Alexandrum ducens, ponte junxit, & post lxxx stadia demum apud Bumadum seu Bumellum alium amnem confedit, qui proximus Gaugamelis est. Vide Curt. iv, cap. ix. sect. 9, 10 & victus postea retro per pontem Lyci fugit, cap. xvi, sect. 8. & Alexander persequens Darium ad flumen Lycum contendit, eumque transmisit; quod Arrianus lib. iii, pag. 193. observavit. Minoris fluminis nomen, Gaugamela rigantis variat etiam in Curtii libris, quem ex varietate Arriano circa hoc nomen interpolatum credo. Recentiores plures lib. iv, cap. ix. legunt: *aliter enim, Bumado nomen est: Erasmi liber: cui Boumello nomen est.*

Hinc Arbela, τὰ Ἀρβήλα, in ortum magis per sexcenta fere stadia, ut Arrianus lib. iii, vi. tradidit, recedunt. Ptolemæi Tabula ad Caprum habet, sed ceterior fuit hoc flumine. nam Strabo xvi libro post initium, *μετὰ τὰ Ἀρβήλα καὶ τὸ Νικατόρειον ὄρεα, ὁ Κάπρος ποταμὸς ἐστὶν ἐκασθενέστατος, ὅπου καὶ ὁ Λέξος.* Post Arbela & Nicatorium montem (ab Alexandro ita propter victoriam nominatum) flumen est Capros, pari distantia ab hoc & Lyco, lib. xvi.

medio inter utrumque fluvium loco. Diodorus lib. xvii, cap. liii. κώμη, vicum vocat, quem Curtius lib. iv, cap. ix. sequutus, de Dario dicit: *Jam pervenerat ad Arbela vicum, nobilem sua clade facturus.* At Arrianus vi, pag. 399. πόλις ὄνσα τὰ Ἀρβηλα, *Arbela fuit oppidum.* Strabo sæpe prædicto loco τὰ Ἀρβηλα κατοικίαν ἀξιόλογον, *Arbela habitationem præstabilem* dixit: nec plane immunitam, quia thesauros bello necessarios Darius ibi deposuerat. Arrianum lege lib. iii, pag. 193. Regio circa Arbela dicta est *Arbelitis*. Ptolemæus ἡ Ἀρβηλίτις χώρα: Plinius lib. vi, cap. xiii. *Adiabene pars est Arbelitis.* Strabo quum de Arbelis inter Lycum & Caprum sitis dixisset, illico subdit, ἡ δὲ χώρα Ἀρτακηνὴ λέγεται, regio vero *Artacena* dicitur, quod pravum aliis videtur nomen esse, qui Ἀρτακηνή, substituerunt, ut supra in Regionibus de Scaligero & Casaubono dictum est. Propius ad rem esset Ἀρβηλα seu Ἀρβηληνη, *Arbelene*, legere, quæ eadem Arbelitis est.

Fuit hoc loco etiam oppidum, cui nomen erat *Demetriadi*. Strabo ibidem: περὶ Ἀρβηλα πόλις καὶ Δημητριάς πόλις, *circa Arbela est etiam urbs Demetrias.* Et Stephano Demetrias tertia est Περσίδος πρὸς Ἀρβήλα, *Persidis*, id est regni Persici, ad *Arbelum*, quasi montem vel flumen subaudiat. Verum ex Strabone hausit, & in voce Ἀρβηλα ad illum provocavit: qui quod de oppido Arbelis loquutus est, hic etiam de oppido, cujus casus forsan corruptus est, videturque legendus ita, πρὸς Ἀρβήλους, *ad Arbela*. Ptolemæi Gomara prope Arbela, obscurum est.

APOLLONIATIS regio ex Ptolemæi dispositione etiam in ortum versus a Tigri est reduta: de qua Polybius lib. v, cap. xliii. ὁ Μόλων κύριος γινόμενος τῆς Ἀπολλωνιάτιδος, *Molo Apolloniatis potitus*, hoc est agro circa Apolloniam Assyriæ. Et cap. li. κατὰ τὴν Ἀπολλωνιάτιν χώραν, *in regione Apolloniati*. Nomen est ab urbe *Apollonia*, quam ultra Gorgon amnem Ptolemæus removit. Hæc est Stephani vicesima quinta, μεταξὺ Βαβυλωνίων καὶ Σούτων, *inter Babylonem & Sisa* sita, Græcæ originis, ut nomen prodit. Polybius etiam oppidum memoravit dicti libri cap. lii. ubi Antiochum dicit, Tigri transmissio, & Duris obsidione liberatus, octavo die τὸ καλόμενον Ὀρεικόν, *Oricum* quod vocant, superasse, & εἰς Ἀπολλωνίαν, *Apolloniam* pervenisse. τὸ Ὀρεικόν montana sunt, quasi ὄρειον, nisi plane ὄρειον legendum est: eam vicinam post de Molone narrat, *Tigrim statuit jungere ponte, & copias transmittere, ut, qui fieri posset, τὴν τετραχίαν τῆς Ἀπολλωνιάτιδος, montana regionis Apolloniatis prior occu-*

Huius regionis præter urbem Apolloniam fuit etiam alia Græca, *Artemita* dicta, a multis scriptoribus laudata. Strabo lib. xvi, p. 512. ἔστι καὶ Ἀρτεμίτα πόλις ἀξιόλογος, διέχουσα πεντακτῆς τῆς Σελυκείας σταδίων πρὸς ἑω το πλείον, *Est & Artemita urbs insignis, quingentis stadiis a Seleucia distans, plurimum orientem versus.* E quibus interpreteris locum alium Strabonis lib. ii, pag. 358. ἐπὶ τὴν Ἀρτεμίταν τὴν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, *ad Artemitam, quæ in Babylonia est*, id est in regno Babylonio, ejusque parte Transigritana. Tacitus lib. vi, cap. xli. *Halum & Artemitam, Parthica oppida recepit.* Halus ignota est: Artemitam videtur a Græcis ibi designare. Sed Græcam diserte Hicodorus Characenus, & Apolloniati quoque regioni p. 5. describit. *Hinc, inquit, incipit Apolloniatis, quæ continet schænos xxxiii.* Ἔχει δὲ κώμης, ἐν ἑκάστῃ, πέντε ἢ ἑλληνίδα Ἀρτεμίτα. *Habet vicos, in quibus mansio: & urbem Græcam Artemitam.* Amnem, qui perluat urbem, vocat *Sillam*. Stephano Ἀρτεμίτα πόλις Παρθυσίων, *Parthorum Artemita*, Strabonis auctoritate utitur, haud dubie ad verba modo recensita lib. xvi. respiciens. Ptolemæus Apolloniæ in meridiem subdidit *Artemitam*. Plinius item lib. vi, cap. xxvi. *Artemitam* in Mesopotamia recensens, haud dubie a vero situ bene.

Sic Apolloniatin in ulterioribus Assyriæ & circa Gorgon fluvium vidimus: quam vero etiam.

etiam ad Tigrim in occasum recessisse minime dubitamus. Isidorus enim, quum a Zeugmate usque Seleuciam per Mesopotamiam & Babyloniam statuos suos persequutus esset, subjicit, *ἰσχυρὴν ἔχειται ἡ Ἀπολλωνιάτις*. Hinc incipit *Apolloniatis*. Hinc, id est, a Seleucia, quæ ad Tigrim sita est. Atque ita etiam *Dura* Polybii lib. v, cap. lxi. si se recte is loca habet, ad Apolloniatin referri possit: nam cap. xlviii. in Mesopotamia τὰ Δύρα, *Dura* censuerat, ut Ammianus quoque & Isidorus: nunc Zeuxidis consilio Tigri trajecto, primum iter fit *ἰσὶ Δύραις* ad *Dura*, qua urbe *ἔξ ἱφιδῶ* in transitu ab obsidione liberata, per montana Apolloniam Antiochus venit: quasi & trans Tigrim *Dura* essent, diversa ab urbe Mesopotamiæ. An *Sura* Ptolemæi inter Apolloniatis oppida recensita sub alteris forsitan Polybii Duris latent? quamquam tabula ad ultima Assyriæ rejecerit? Cetera Ptolemæi sunt *Charracharta*, *Thebura*, *Arrapa*, omnia ignobilia.

SITTACENE succedit, quam Ptolemæus παρὰ τὴν Συσιανὴν, juxta *Susianam* locavit. Plinius latiores fines dat lib. vi, cap. xxvii. *Inter has gentes atque Mesenem Sittacene est, eadem Arbelitis & Palestine dicta*. Sed alii omnes diversam faciunt Arbelitin. Superiore cap. xxvi. *Media habet a meridie Sittacenem, & Susianem, & Persida*. Alii τ *simplici scribunt*, Strabo xvi. Σιτακην. *Sitacene*. Sic & oppidi nomen a Xenophonte & Stephano. Strabo dicto libro p. 512. τοῖς ἐκ Βαβυλῶν εἰς Σῦρα βαδίζουσι διὰ τῆς Σιτακηνῆς ὁδοῦ ἅπαντα. *e Babylone Susianibus totum iter per Sitacenen est*. Idem lib. xv, pag. 503. Sitacenam & Apolloniatin eandem facit: ἡ Σιτακηνὴ μὲν πρότερον, Ἀπολλωνιάτις δὲ ὕστερον προσκαλεσθῆναι, quæ *Sitacena* ante *post Apolloniatis dicta*. Sic ampliata regionum nomina: quæ vero Ptolemæus distinctim separavit.

Oppidum, quod regioni nomen dedit, est Σιτάκη five Σιττάκη, *Sitace* seu *Sittace*: cujus positione lis est. Ptolemæus procul a Tigri ultra Artemitam posuit: cui Plinius consentire videtur. *Oppidum ejus [Sittacenæ] inquit, Sittace Græcorum ab oriente est, & Sabata: ab occasu autem Antiochia inter duo flumina Tigrin & Tornadoium*. Quod si sit ita, quid de Xenophonte, qui ipse vidit & peragravit hæc loca, statuemus? libro enim i. *ἡ πόλις* pag. 167. ed. Gr. Steph. *ἐφικνύται ἰσὶ τῷ Τίγρετι ποταμῷ: πρὸς ᾧ πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυπύργητος, ἡ ὀνομαζομένη Σιτάκη, ἐπέχουσα τῷ ποταμῷ εὐδαίους πεντηκίδικα*, *Venerunt ad Tigrin flumen ad quem urbs magna & populosa sita, nomine Sitace, distans a flumine stadiis quinque*. Si verum, quod Bocharto videbatur, Σιττάκη, *Psittacen* Stephani esse eandem quæ *Sittace* confirmatur Xenophontis positio, quia *Psittace* Stephani πόλις παρὰ τῷ Τίγρει, urbs per Tigrim est. Verum nec in *Sitace*, quam πόλις Περσική, *urbem regni Persici* dixit, neque *Psittace* quidquam prodidit, unde eandem urbem esse persuadeas.

Plinii *Sabata* si eadem, quæ Zosimi Σάββα, *Sabatha*, lib. iiii, cap. xxiii. triginta stadiis a Seleucia abfuerunt. Sed Zosimus videtur cis Tigrin in Babylonia posuisse, ut necessario diversa sint. *Antiochia* ejusdem in Sittacena, videtur Harduino & aliis *Apolloniatin* esse, sortita aliud nomen, nisi fortassis error subest. At laxos fines Sittacenæ Plinius fecit ut supra demonstravimus. Addit etiam *Apamiam*, cui *Tigris circumfunditur*: quæ non alia videtur, quam *Mesenes insulæ Apamia*, supra explicata: nam fluvialis insula ex ulteriori terræ, ac citiori, adnumeratur.

CHALONITIS erat ultima Assyriæ in austrum vergens provincia, & Tigris ripam attingens. Nomen est ab oppido *Chala*, quod Isidorus Characenus refert p. 5. qui addit *Chalonitiam* a Media monte Zagro separari. Plinius lib. vi, cap. xxvi. *Inter Mesopotamiam & Seleuciam excurrendum Ctesiphonem juxta iterum ab ea lapidem in Chalontide confluens Parthi, quæ nunc caput est regnorum*. Parvo igitur spatio in altera ripa inferior est *Chalon*, quam Seleucia: & sola Ctesiphon regionis situm nobis declarat. O

nem ejus ac incrementa Ammianus l. xxiii, c. xx [Vales. vi] prodit : *Ctesiphon*, quam
Vardanes priscis temporibus instituit, posteaque rex *Pacorus* incolarum viribus amplificatam &
 membris Græco indito nomine, *Persidis* effecit specimen summum. Quis fuerit ille Var-
 danes, primus auctor, incognitum est : Pacorum putat Valesius eum esse, qui cæsus
 a Ventidio fuit, Orodis filius. Sed ab hoc non potuit nomen Græcum esse, quod
 etiam apud Polybium in bello Antiochi M. l. v, c. xlv, memoratur, ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἐν
 τῇ Κτησιφῶντι λεγομένην εὐροπεδίαν, ad *Castra* quæ vocant *Ctesiphontem* (ab oblidione Seleu-
 ciæ) recedens. Hic propter aeris temperiem hiberno tempore Parthorum reges agebant :
 ætate Ecbatanis aut in Hyrcania. Strabo lib. xvi, p. 512. Πλησίον δ' ἐστὶ κάμης, Κτησι-
 φῶν λεγομένη, μεγάλη, τούτην δὲ ποιεῖσαι χιμαῖαι οἱ τῶν Παρθυαίων βασιλεῖς. - - - δυνάμει. Παρ-
 θυαὶ πολὺ ἀντὶ κάμης ἐστὶ. Prope eam [Seleuciam] pagus maximus est nomine *Ctesiphon*, in
 quo Parthorum reges hiemabant : - - - potentia potius urbs Parthica, quam pagus erat.
 Lege ibi plura. Meminit & Tacitus l. vi, c. xlii. Inverim *Ctesiphon*, sedes imperii,
 πύλα. Et Herodianus lib. iii, c. ix. de Severo imperatore : ἐπέσθη Κτησιφῶντι, ἔθ' ἧν
 ὁ μέγας βασιλεὺς Ἀρτάβανος, ἰστάβη *Ctesiphonti*, ubi rex magnus *Artabanus* erat : occupavit
 etiam & diripuit, ægre cum paucis elapso rege. Stephanus chorographus : Κτησιφῶν πόλις
 Ἀσσυρίας. - - - τὸ ἰδιὸν Κτησιφῶντιος, *Ctesiphon* urbs *Assyria* : - - - *Gemile*, *Ctesiphon-*
tem. Atque sic in Titi nummo, ΚΤΗΣΙΦΩΝΤΙΩΝ. Et Ptolemæus *Ctesiphontem*
 in *Assyria* censet, cui ultima est, meridiem versus, in *Tigris* ripa : licet *Chaloniti-*
 dis regionis mentionem nullam fecerit, sed haud dubie *Ctesiphontem* *Sittacenæ* adnu-
 meret.

Cetera Ptolemæi in Tigris ripa, per diversas regiones sunt inter Marden, quam supra primam ab Armeniis montibus exposuimus; inter hanc, inquam, & Ninum sunt *Sacra, Bessara, Belciana*: inter Ninum & Ctesiphontem *Sacada, Oroba, Thelde*, sat obscura omnia. Habet etiam aliam *Orobam* in mediterraneis, & *Dosam*, & *Degiam*, & *Comopolam*, cetera, neque hæc magis nota.

C A P U T XVI,

D E

MEDIA ET ADIACENTIBUS.

MEdiam Ptolemæus a septentrione parte Caspii maris, ipsis Caspiis, Cadusiis, & qui eo tractu sunt, terminat: ab occasu Armenia majore: ab ortu, Parthia & Hyrcania: a meridie, Perside, Susiana & parte Assyriæ.

Montes Ptolemæus notavit *Choatram*, qui a meridie ab Assyria determinat, procur-
rentem a *Niphate*, & *Carduchius* montibus, qui & Gordyæ dicuntur, in Armeniæ
Assyriæque confinio, a Xenophonte l. iv Anabaf. ineunte τὰ Καρδούχια ὄρη dicti: & *Za-*
ram montem, qui ab ortu Assyriam a Media discernit: deinde *Parachoatram*, quem
Persidi opponit: at Straboni l. xi, p. 363. προσέρχεται εἰς τὰ ὑπεκείμενα τῆς Κασπίας θαλάτ-
της τὰ τὸ Παράχοαθρι, *Parachothri boreales sunt & Caspio mari imminent*: & tandem
regia, quæ ab ortu ab Hyrcania & Parthia separant. Hi in finibus: in media regio-
ne *Oronies* mons, septentrionem versus; *Jasinius*, in meridiem vergens: *Coronus*, Par-
thos montes attingens.

Fluvii plerique in mare Caspium effunduntur. Post Araxem, de quo in Armenia & Albania dictum, Ptolemæo est *Cambysis fluvius*; deinde *Cyrus fluvius*: post quem est *Mardus*, sive, ut Palat. cod. habet, *Amardus*: succedit *Siraton* fluvius: tandem *Charindas*, qui Hyrcaniæ proximus delabitur.

Populi secundum eundem Ptolemæum sunt præter *Caspios*, de quibus in Albania diximus, cum qua Strabo conjunxit; *Cadusi*, Caspiis in ortum conjuncti: *Καρχοῦδοι*, ut Græcus habet; ut versio, *Carchuci*; ut Tabula, *Carduchi*: sed quod in media hi Atropatia coluerunt, non videntur veteres *Carduchi* esse, de quibus Xenophon lib. III Anab. extremo egit, quia illi ad Tigrin in Armeniæ & Assyriæ confiniis habitaverunt. Plinius lib. VI, c. XV. *Adiabenis connectuntur Carduchi quondam, nunc Cordueni, præfluente Tigris*. Etiam Bocharto lib. I, c. III. idem sunt qui Cordyæi seu Gordiæi. Deinde sunt *Mardi*, ad Hyrcaniæ fines: & *Tapuri*, qui alii sunt a Tapyris inter Hyrcanos & Derbicas colentibus: Tapuri enim in finibus Mediæ magnæ a Ptolemæo locantur: Straboni autem *Tapyri* in Atropatena. Ceteri sunt perobscura nomina, *Calci*, *Amariace*, *Margæ*, *Sagarti*, *Sidaces*, *Vadassi*, *Marunda*: ad Persidis fines *Syromedi*.

Universam Mediā divisit Strabo lib. XI, p. 360. *διχα*, in duas partes, quarum una est *Μεγάλη*, *Mediæ Magna*, cujus caput & regia fuerunt Ecbatana; altera, *ἡ Ἀτρωπᾶτις*, *Mediæ Atropatia*: sive ut ibidem & p. 363. *ἡ Ἀτρωπᾶτις*, *Atropatene*. Et Plinius l. VI, c. XIII. vocat *Atropatenen*, quam dicit *ad Caspium mare tendere*; ejusque incolæ *Atropatenos*, *partem Medorum*. Nomen est a præfecto Atropato, qui obstitit, quo minus Alexander Macedo & illam partem occuparet; ejusque rex factus postmodum, successores suæ stirpis usque ad Strabonis tempora reliquit.

M E D I A A T R O P A T E N E.

Regia, seu *Βασιλεία*, hujus partis Straboni dicta *Gaza*, in campo sita; Pliniol. VI, c. XIII. extr. *Gaza*, pari intervallo ab Artaxatis & Ecbatanis positæ: & loco edito ac munitura munito *Ἰέρα*, *Oiera*, quam Antonius Parthica expeditione oppugnavit; quod idem Strabo tradidit: qui & populos in hac parte nominavit *Cadusios*, *Amardos*, & *Tapyri*, ac *Cyrrios*. Ex his *Cadusi* ad occasum in montanis habitaverunt, simulque ad mare pertinebant: *Amardi* post hos circa fluvium *Amardum*, a Ptolemæo designatum. *Tapyri* videntur sub Amardis in austrum fuisse, ut Ptolemæi *Tapuris*, si modo hi paullulum in boream magis ducantur, conciliari possint, quos non credo diversos in tanta vicinitate fuisse. *Cyrriorum* sedem, quia Ptolemæus præterit, definire non possumus: sicut nec oppida Strabonis *Gazam* & *Veram*, itidem a Ptolemæo prætermissa. Nec certus est hujus Atropatiæ limes orientalis, num ad Hyrcaniam sub mari Caspio excurrat, an sistatur post *Amardum* fluvium: quod magis probabile propter imparitatem partium, quia *μεγάλη*, *Μεγάλη* altera cognominatur: etiam Strabonis epitomator p. 147 ita censet, Mediā magnā dicens *το ἀνατολικόν*, *orientalem*: *τὸ δὲ δυτικόν*, *ἥτις καλεῖται Ἀτρωπᾶτις*, *occidentalem*, quæ *Ἀτρωπᾶτις* vocatur.

Huic parti quæ Ptolemæus oppida dat, ad Caspium mare sunt inter Araxem & Cambysen fluvium, *Savina*: inter hunc fluvium & Cyrum, *Tazna*, & *Sabæa ara*: inter Cyrum & Amardum fluvium, *Cadusiorum vallum*, & *Cyropolis*. Salmasius in Solin. p. 840 negat hoc loco Cyropolin fuisse, quæ eadem sit ac *Κυρίχαρα*, *Extrema Cyri urbs* ad Jaxartem fluvium, interprete Stephano: & Ammianum dicit Ptolemæum sequutum esse, quum l. XXII

xxiii. *Cyropolis* in Mediæ urbibus recenset. Verum ut plures eodem nomine ab Alexandro, Seleuco, Antiocho sunt urbes conditæ, ita haud video, quare Cyro, non minus gloriæ, quam illi, cupido, hanc urbem in avito regno positam denegemus, quamvis & alia, quæ ad Juxartem fuit, æque *Cyropolis* ac *Cyreschata* adpellata fuerit.

Quæ ab occasu Armeniæ Ptolemæus opposuit oppida, ignota omnia sunt *Scabine*, *Gabale*, *Gilris*, *Saoza*; *Alvaia*; qui tractus videtur esse regio *Matiana*, inter Armeniam & Mediam sita, sic tamen ut Mediæ potius quam Armeniæ adjudicetur, Strab. lib. xi, pag. 350. τὸ γυνταὶ τῆς Μηδίας ἐν τῇ Ματιανῇ, hoc fit in Media Matiana. Idem pag. 360. καὶ τὰ [Atropatene Media] τῇ μὲν Ἀρμενίᾳ καὶ τῇ Ματιανῇ πρὸς ἑω, τῇ δὲ μεγάλῃ Μηδίᾳ πρὸς δύσω, Sita est Atropatene ab Armenia & Matiana in ortum: a Media Magna in occasum. Herodotus lib. i, cap. CLXXXIX. ἐν τοῖς Ματιανοῖσι ὄρεσι, in Mantienis montibus dicit Gyndis fontes esse, quæ ipsa Matiana regio est, uti ex lib. v, cap. LV. adparet, ubi Ματιανὸν γῆν adpellat, per quam ex Armenia prope Gyndem fluvium via regia ferat ἐς Σῦρα, in urbem Susa. Alia tamen Characeni Isidori Matiana est, ad Caspias sita Portas, cujus Raga fuit, urbs Mediæ maxima.

Ulteriora & propria Atropatenes oppida, a Ptolemæo nominata non sunt notiora, *Tigrana*, *Guzania*, *Phasaba*, *Pharaspæ*, *Phanaspæ*, cetera; ex quibus haud dubie est regia urbs, *Ξαδίας*, *Praaspæ*, ut Dio Cassius lib. XLIX, pag. 407. vocat; sive *Phraata*, ut Appianus in Parth. p. 272. quam Antonius frustra oppugnaverit. Quod de *I'era*, munita urbe, supra Strabo referebat, quam ad horum nominum aliquod reducere non alienum a varietate est, quæ auctores ab auctoribus discrepant. Adeo ubique pravata sunt propria urbium & regionum vocabula.

Nec de fluviiis Atropatenes, quos Ptolemæus nominavit, plane convenit cum aliis. Non dicam de Pomponio Mela, qui lib. III, cap. v. inconsiderate: *Cyrus & Cambyfes ex radicibus Coraxici montis vicinis fontibus editi, & in diversa abeunt, perque Iberas & Hyrcanos duæ & multum distantibus alveis defluunt: post non longe a mari eodem lacu accepti, in Hyrcanum sinum uno ore perveniunt.* Quot putas in his prodigia esse? Iberes & Hyrcani (quanto intervallo sejuncti?) qui possunt sua flumina per unum os emittere? De Cyro & Araxe dixi in Albania, confluere quidem, Araxis parte in Cyrum infusa, ut tamen pars altera proprio ostio effundatur: id vero de Ptolemæi sententia de alio Cyro, quem is Κοῦρος, *Cyrum* vocat, intelligendum, qui ex Armenia veniens inter Albanum & Araxem ad mare tendit Caspium: alius autem Cyrus est Mediæ, quem idem Ptolemæus per Atropatiam in illud mare deducit: sive vere illud nomen habuit, sive in nomine Ptolemæus erravit. Ammianus lib. XXIII, cap. XXIII. Cyrum cum Mediæ amnibus conjungit. *Amardus*, inquit, & *Garinda*, & *Cambyfes*, & *Cyrus*, cui magno & specioso Cyrus ille superior rex amabilis, ablatæ veteris, id vocabulum dedit, quum ereptum ire regna Scythica destitueret: quod & factum est, ut ipse etiam ferebatur; & vias sibi, ut ille, impetu ingenti molitus, in Caspium accubatur mare. Incertum, quem Cyrum amnem significet: ordo Mediæ; impetus & Scythicum iter Albanæ videntur flumen designare.

Ceteri omnes unum habent Cyrum se mari Caspio insinuantem, & cum quidem qui cum Araxe se conjungat, quem Ptolemæus lib. v, cap. XII, & XIII. Κοῦρος, *Cyrum* vocat, uti urbs Syriæ Κοῦρὸς & Κόρος, scribitur: alter vero Cyrus Ptolemæi, qui inter Cambyzen & Amardum decurrit, ignotior superiore est. *Cambyfen* amnem Plinius lib. VI, cap. XIII. a Caucasus montibus deducit: Ptolemæi Cambyfes ex australi parte montium, qui Armeniam & Mediam seu Matianam disjungunt, septentrionem versus, aut in æstivum ortum defluit. Strabo in Ipitome p. 148. περὶ τοῦ Καμβύσου, circa Cambyfen fluvium locat gentem Caspiam citeriorem, quæ Cadusius sit proxima.

M E D I A M A G N A .

Media Magna, ἡ μεγάλη Μηδία, Perside, Parthia, Hyrcania & mari Caspio sive Hyrcano clauditur: ab occasu ab Atropatene incertis finibus discernitur; ex parte etiam Assyriæ extremis terminatur. Strabonis, ut diximus, est hæc divisio in Magnam & Atropatiam, quam Ptolemæus neglexit, *Tropatenen* quidem provinciam quamdam truncate adpellans, oppida vero permiscet ac confundit.

Regia & metropolis Mediæ magnæ *Ecbatana* fuerunt, quam Ctesias auctore Stephano Ἀγβάταια, *Agbatana* scripsit, quod etiam Jul. Cæsari Scaligero de Causs. L. L. cap. xxxvii. placet, qui *Egbatana* præfert. Nec vero αβ in talibus dissociabiles sunt, ut in ἐκβάταια, ἐκβέλλω, & aliis adparet; & præterea omnes alii Εκβάταια, *Ecbatana* scripserunt. De accentu notandum, vulgo pænultimam attolli, quod contra antiquam pronuntiationem est. Lucilius Satyra vii. apud Nonium Marcellum in v. CERCURUS:

*Ad regem legatu' Rhodum, Ecbatanam ac Babylonem
Ibo, cercurum sumam.*

Originem urbs habuit a Dejoce, Medorum rege, quod Herodotus lib. i, cap. xcvi. prodidit: ideoque Plinius notandus est, qui lib. vi, cap. xiv. dixit: *Ecbatana, caput Mediæ, Seleucus rex condidit.* Non enim condidit, sed forsan instauravit urbem fortunæ ac temporum casibus afflictam. Et qui potuit a Seleuco condita esse, cuius Demosthenes etiam Philipp. iv, pag. 100. mentionem habuit, regem Persarum periphrasi significavit τὸς ἐν Σισίαις καὶ ἐν Εκβαταναίαις, *eum qui Sisis & Ecbatanis regiam sedem habet?* Notandus etiam Diodorus est, lib. ii, cap. xiii. sequutus Ctesiam, *Ecbatana* ad fabulosa Semiramidis aut his superiora tempora referens. De hac enim dicit, παρεγνομένη δ' εἰς Εκβάταια πόλις ἐν πεδίῳ κείμενη, πιστεύεται ἐν αὐτῇ πολυτελεῖ βασιλεία, *Profecta in campestem urbem Ecbatana, summosam in illa regiam condidit.* Ipsam vero urbem in leni colle fuisse positam, ex munitione Dejocis, quam Herodotus dicto loco descripsit, manifestum est. In eo tamen, quod res est, de situ urbis ibidem Diodorus dixit, δώδεκα σταδίων, *duodecim stadiis* ab ea montem *Orontem* abesse, quod adprime cum Ptolemæi positione convenit: quæ utique positioni Ammiani præferenda est, qui lib. xxiii, cap. xxiii. *Ecbatana*, inquit, *sub Fasonia monte in terris sita Syromediæ.* Sed hæc in extremo austro sunt ad fines Persidos.

Quod vero in Syria etiam huius nominis oppidum fuit, uti ex Cambysis fato notum est; hæc urbs sæpius cum Mediæ cognomento vocitatur. Herodotus lib. iii, cap. lxiv. ἐν τοῖσι Μηδικαῖσι Εκβαταναῖσι, *in Ecbatanis Mediæ*: & Diodorus lib. xiv, cap. xxiii. εἰς Εκβάταια τῆς Μηδίας: & Josephus lib. x, cap. ult. ἐν Εκβαταναίαις τοῖς Μηδικαῖς: & Plinius lib. vi, cap. xxvii. *tantumdem ab Ecbatanis Medorum per montem Charbanum*, quæ pars videtur montis Zagri esse. Plutarchus Alexandro p. 704. ὡς ἔκειν εἰς Εκβάταια τῆς Μιδίας, *postquam Ecbatana Mediæ venit.* Meminit & Tacitus lib. xv, cap. xxxi. *Digressus* [Tiridates] *Pacorum apud Medos, Vologesen Ecbatanis repperit,* Ubi aliquid mendii latere videtur in *Medorum* nomine. Th. Ryckius ad hunc locum: *Mirum, quod dicat Pacorum apud Medos repperit, Vologesen Ecbatanis, quasi Ecbatana, quæ Mediæ metropolis, in Mediis non fuerit.* Femineo genere Hieronymus Chron. Euf. num. mcccix. etiam in mss. Scaligero teste, *Dejoces Ecbatanam condidit.*

Fuit & alia urbs Mediæ, cui nomen *Batana*, diversa ab Ecbatanis, ut Holstenius etiam censet in Ortel. p. 29, Isidoro Characeno p. 6. quamvis illi videatur nomen regionis esse: *Apobatana* autem dicit *μητρόπολιν τῆς Μηδίας καὶ θησαυροφυλάκιον, metropolim & thesaurorum conditorium.* An sint hæc Ecbatana sive Agbatana, prævato non nihil priore vocabuli parte, non habeo dicere. non enim vox ex Græcorum præpositionibus nata ἀνὴρ vel ἐκ, idem præne signantibus; verum ex ας vel γς, ut Scaliger ad dictum locum Eusebiani Chronici observavit. *Batana* hæc videntur Ptolemæi Βάτινα, *Batina* esse, quæ a septemtrione Oronis montis, circa Stratonem fluvium posuit, ut mons ille inter hæc & Ecbatana interfit.

Et alia clara oppida Mediæ Magnæ a Strabone recensentur lib. xi, pag. 361. εἰσὶ δὲ, inquit, καὶ ἑλληνίδες πόλεις, κτίσματα τῶν Μακεδόνων ἐν τῇ Μηδίᾳ, αἷν Λαοδικεῖα τε καὶ Ἀπάμεια, καὶ ἡ πρὸς Ράγας καὶ αὐτὴ Ράγεια, τὸ τῇ Νικάτορ κτίσμα. ἐκεῖν μὲν Ἑυρωπαϊὸν ὠνόμασε, Πάρθοι δὲ Ἀρσακίαν, νοτιωτικῶς ἔκει τῶν Κασπίων πολλῶν πεντακοσίοις πού σταδίοις. *Sunt & Græcæ urbes in Media, a Macedonibus conditæ, Laodicea, Apamea, & apud Ragas a Nicatore condita Rageia; quam ipse Europæum adpellavit, Parthi Arfaciam, meridiem versus a Caspiis portis sitam quingentis circiter stadiis; quod auctoritate Apollodori Adramytteni confirmat. Integra verba adposuimus, ut de singulis curatius censeatur.*

Prima *Laodicea* est, cujus nominis plures urbes sunt vel a matre Nicatoris, vel ab Antiochi uxore adpellatæ. Vide Chorographum Byzantium; qui post alias *Laodiceas*, ἐς καὶ Μηδίας ἑτέρας, est, inquit, & alia [Laodicea] in Media. Videtur sub Persidis finibus fuisse posita, quia Plinius lib. vi, cap. xxvi. Persidi, sed in extremis finibus, tribuit. *Præterea, inquit, habet in extremis finibus [Persarum regio] Laodiceam, ab Antiocho conditam.*

Altera Strabonis urbs *Apamea* est, cujus nominis quinque, non plures, Octavius Falconerius de Nummo Apamensi p. 173 defendit, & hæc nostra illarum est ultima, quæ ab ipso Strabone nunc Parthiæ nunc Mediæ tribuitur lib. xi, p. 354 & 361. quia in confinio utriusque gentis erat, aut ea Mediæ parte, quæ etiam Parthiæ aliquando adscripta fuit. Prior enim loco ubi Parthiam describit, ἐστὶ δ' Ἀπάμεια πρὸς τὰς Ράγας, est vero, inquit, *Apamea circa Ragas*: Ragæ vero omnium consensione sunt Medorum. Plinius lib. vi, cap. xiv. *Reliqua Medorum oppida, Phazaca, Ayanzaga, Apamia Raphane cognominata*: quod cognomen quum in Syria etiam oppidi nomen sit, inde potuit ad hanc Apameam conferri, neque id sollicitandum censeo: nec vero diffiteor, me aliquando cogitasse, forsitan *Razane* legendum esse, quia Ptolemæus regionem circa Caspias Portas *Ragianam* vocat, sine dubio ab *Ragu* oppido ejus tractus, in quo & Apamea illa sita fuit. Sed nihil temere mutari velim sine codicum adsensu: tantum conjecturam olim mihi subnatam indicasse libeat.

Tertia urbs a Strabone dicitur Ράγεια, *Rageia*, seu *Ragea*, quamquam Casaubonus malit *Raga*, *Raga*, quia a Stephano Ράγα vocetur: cui addo, quod vetus interpres *Rhaga* reddidit: sed quia distinxit ipse a Ragis sive Ράγαις, & Stephanus ex utraque voce videtur unum facere, non video, cur a vulgata lectione discedendum sit. Strabonis verba sunt, καὶ ἡ πρὸς Ράγας καὶ αὐτὴ Ράγεια, & quæ apud Ragas sita, ipsa quoque *Ragea* dicta. neque enim Ragæ oppida sunt, sed oppidi nomen, ideoque p. 354. dicitur πρὸς τὰς Ράγας, circa Ragas, ut distent a Caspiis portis stadiis quingentis. Sive autem *Raga* legatur sive *Rageia*, perinde nobis est, modo concedatur, duplicem fuisse urbem, veterem, ac novam a Nicatore loco superadditam. De veteri Arrianus lib. i, p. 207. Alexandrum undecimis castris castris ἐς Ράγας, *Ragas*, quæ distent a Portis Caspiis ὅσον ἡμέρας μίας, unius diei itinere, quod convenit cum quingentis stadiis Apollodori & Strabonis. Et hæc est etiam, ad quam To-

biz libro iter dirigitur, five vera illa historia est, five ad modum veræ composita & conficta. Ibidem vocabulum urbis etiam plurale est, sed neutrum, ἐν Ραγοῖς, ἐκ Ραγῶν, quæ sunt primo casu τὰ Ραγέ.

Id vero perquam est credibile, veterem urbem a nova fuisse exhaustam, ut unius tantum posteriores meminerint. Isidorus in Stathmis Parth. p. 6. μεγίστη τῶν κατὰ τὴν Μηδίαν ἡ Ράγα, *maxima urbium Media est Raga*. Et Stephanus: Ράγα πόλις ἐν Μηδίᾳ, *Raga urbs Media*. Nova, *Eisropus*, Εὐρωπὸς dicta, quo nomine etiam a Ptolemæo memorata est: deinde a Parthis vocata est *Arfacia*. Utrumque Strabo prodidit: repetiit Stephanus, qui vero, demta syllaba, Ἀρράκη *Arface* scripsit, ubi Strabo *Arfacia*.

Reliqua Plinii oppida *Phazaca* & *Aganzaga*, obscura nomina, in mendis latent: quæ produximus vocabula, a Ptolemæo Harduinus in suam Plinii editionem sumsit. Isidorus cum Raga conjungit *Characa*, utramque in Matiana sua constituens: Ptolemæo autem *Charax* est in Parthia, sed proxime Europum five Ragam, hoc est in confiniis utraque. Cetera totam Mediam Isidorus aliter ac reliqui, in Stathmis suis disposuit, alia & ignota nominavit oppida. Ex Chalonitide enim Assyriæ duxit in Mediæ regionem *Carinam*, quæ sine oppidis sit: inde in *Cambadenam*, cujus sit urbs *Baptana*. Hinc, inquit, ἡ Μηδία ἡ ἐν, *Media superior*, cujus sint oppidum *Concobar*: deinde, *Adraginanas* in *Batanis*: denique metropolis *Apobatana*. Ἐν τῷδεὶ Ματιανῇ Μηδίᾳ, *Hinc Matiana Media*, in qua maxima urbs *Raga*; & *Charax*, sita sub monte Caspio, ἀφ' ἧ, *a quo Portæ Caspiæ sint nominatæ*. Hæc transcendendi ipsas Caspias Pylas.

Longe hæc discrepant ab rationibus Ptolemaicis, quibus majores regiones Mediæ dicuntur *Tropasene*, quæ in Tabula ultra Atropatenen est orientem versus: a Zagro monte usque Parthiam Χωρομυθρην, *Choromithrene*, cujus partes *Sigriane*, *Ragiane*, *Dariis* juxta totam Persidem in meridie *Syromedia*. Oppida Ptolemæi præter supra memorata fere omnia obscura sunt, præter *Ecbatana* & *Europum*: a qua *Arfaciam* quamdam prope Jasonium montem distinguit; ibidemque & *Heracleam* statuit, quemadmodum Ammianus etiam lib. xxiii & xxiiii. *Heracleam* & *Arfaciam* conjungit. Ad mare post Amardi ostia sunt (scilicet *Amara*, *Acota*, *Mandagarsis*, sed æque ignobilia. *Carinen* oppidum habet super *Sufianam* juxta Zagrum montem, a qua *Carina* regio Isidori *Characeni* supra demonstrata. Cetera plura propter obscuritatem prætermitto.

Ammianus Marcellinus jam dicto loco circa Mediam hæc oppida nominatim posuit. *Per hæc loca civitates dispersæ sunt, plures, quæcunque omnibus præstant Zombis, & Patigran, & Gazaca*. Ex his *Zombis* etiam Stephano laudata, Ζομβίς πόλις τῆς Μηδίας, *Zombis est urbs Media*: sed in qua parte Mediæ sita fuerit, definiri non potest, neque in maximo oppidorum numero Ptolemæus memoravit. *Patigran*, (sic in mss. est,) forte *Patigrana* legendum, idque Valefius putat *Tigranam* Ptolemæi in Atropatena circa flumen Cyrum esse. *Gazaca* et Stephano nota, cui Γάζακα πόλις μεγίστη τῆς Μηδίας, *Gazaca urbs maxima est Media*. Ptolemæi eam circa Amardum fluvium in *Margasis* populis (si recte ab auctore Tabulæ hæc gens posita) locavit. Addit Marcellinus; *opibus & magnitudine mœnium conspicuæ sunt Heraclea & Arfacia, & Eisropos & Cyropolis, & Ecbatana, sub Jasonio monte interris sitæ Syromediorum*. Jasonius quidem mons est prope Syromediam ex Ptolemæi dispositione; Ecbatana autem priora sunt ad Orontis radices. Lindenbrogius & Valefius sitæ ediderunt, quasi omnes et nominatas urbes sub Jasonio posuerit: quod ut credam, non adduci possum. Cyropolis enim ad mare est; Europus ad Portas Caspias: sola *Heraclea* & *Arfacia* propinquiore Orontis jugo secundum Ptolemæi rationes. Et hæc *Arfacia* diversa ab *Europo* est, quæ Parthis etiam *Arfacia*, ut Strabo & Stephanus referunt, fuit transnominata.

Ipse *Caspia Porta*, ut veteres descripserunt, sunt inter Mediam Parthiamque, seu in extrema Media ad orientem solem. Sic Ptolemæus posuit: sic etiam Strabo lib. xi, p. 362. δεξιὲ δὲ μέγιστον εἶναι πλάτος τῆς Μηδίας τὸ ἀπὸ τῆς τῆς Ζάγρου ὑπερδίοσις, ἥπερ καλεῖται Μηδικὴ πύλη, εἰς Κασπίου πύλας διὰ τῆς Σιγριανῆς εὐδύνων τετρακισχιλίων ἑκατὸν, *maxima videtur latitudo Media a transitu Zagri (Portam Medicam vocant) usque ad Caspias portas per Sigrianam, stadium quater mille ac centum.* Epitomator Strabonis instar interpretis hoc loco est. Dicit, inquit, sunt gentes Caspiæ; altera occidentalis Cadusis juxta mare eodem nomine & fluvium Cambyses: οἱ δὲ γείτονες τῶν Περσῶν, ὧς εἰσὶν καὶ αἱ Κασπίαι πύλαι, altera Parthis vicina, cujus sunt portæ Caspiæ. Et Arrianus lib. iiii. Alexandrum dicit in persequendo Dario ab Ecbataniis venisse undecimo die εἰς Ράγας, Ragas, quæ unius diei itinere absint a Caspiis portis: Darium autem per illas portas jam prægressum fuisse. Et Dionysius periegeta vers. 1039.

Ἀλλ' ἦτοι πύλαι μὲν ὑπὸ πόδα Κασπιῶν

Πέρδοι κατετάσσιν,

At vero portarum quidem sub pede Caspiarum Parthi habitant. Et Isidorus Characenus p. 6. de urbe Charace, εἰσιν ὑπὸ τὸ ὄρος, ὃ καλεῖται Κάσπιον, ἀφ' ὧς αἱ Κασπίαι πύλαι, sita est sub monte, qui dicitur Caspius, a quo Caspiæ portæ nominantur. Charax autem a Ptolemæo in fronte Parthiæ censetur: aut potius in confinio est Mediæ Parthiæque.

Sic omnes fere in situ consentiunt: Plinius autem conturbat rem, saltem sibi non bene constat: nam lib. vi, cap. xv. *Adiabenis connectuntur Carduchi quondam dicti, nunc Cordueni, præfluente Tigri: his Pratitæ, κατ' ὄδον adpellati, qui tenent Caspias portas.* Quis non inde putet, portas has in citeriore Media locari, quia qui tenent & accolunt, finitimi sunt Corduenis atque Tigri? Si sane eruditus interpret Jo. Harduinus intellexit nota vi ad cap. xiv. *Portæ, inquit, Caspiæ vocantur interrupta angusto transitu juga Caspii montis in confinio Armeniæ Mediæque.* At cap. xxv. idem Plinius: *Parthia habet ab ortu Arios; a meridie Carmaniam & Arianos; ab occasu Pratitæ Medos; a septentrione Hyrcanos.* Recte hoc loco Pratitæ constituti, hoc est gens mercaturæ dedita, quæ κατ' ὄδον dicuntur, id est, ad transitum portarum habitare. Recte, inquam, locati sunt, ut Parthos ab oriente sole attingant. Sicut ergo Caspia gens duplex est *Mons Caspius*, alter vicinus Armeniæ, alter Parthiæ, quem ita Isidorus Characenus adpellavit, cujus verba supra sunt adlata. Famose autem Caspiæ portæ, ut vidimus, consensu omnium in ulteriore monte sunt Mediæ Parthiæque disteminante.

Iterum hoc loco notandus error eorum est, qui Ibericas portas etiam vocarunt Caspias. Plinius lib. vi, cap. xiii. rem plane exposuit. *Corrigendus, inquit, est error in hoc loco nuncius, eorum etiam, qui in Armenia res proxime cum Corbulone gessere. Namque hi Caspias portas adpellavere Iberiæ, quas Caucasias diximus vocari, situsque depicti & inde missi, quæ nomen inscriptum habent.* Et Neronis principis comminatio ad Caspias portas tendere dicebatur, quum peteret illas, quæ per Iberiam in Sarmatas tendunt, vix ullo propter adpositos montes aditu ad Caspium mare. Eadem notanda in Suetonio cap. xix. & Tacito lib. i, hist. cap. vi. qui etiam Neronis illam tentatam expeditionem memorant. Quod vero Tacitus præmissos a Nerone ad claustra Caspiarum, & bellum, quod in Albanos parabat, dixit, est quod dubites, an Caucasias intelligantur, quibus in Sarmatas, non in Albanos iter erat. An ergo aliæ angustiae in citeriore monte ad Albanæ fines?

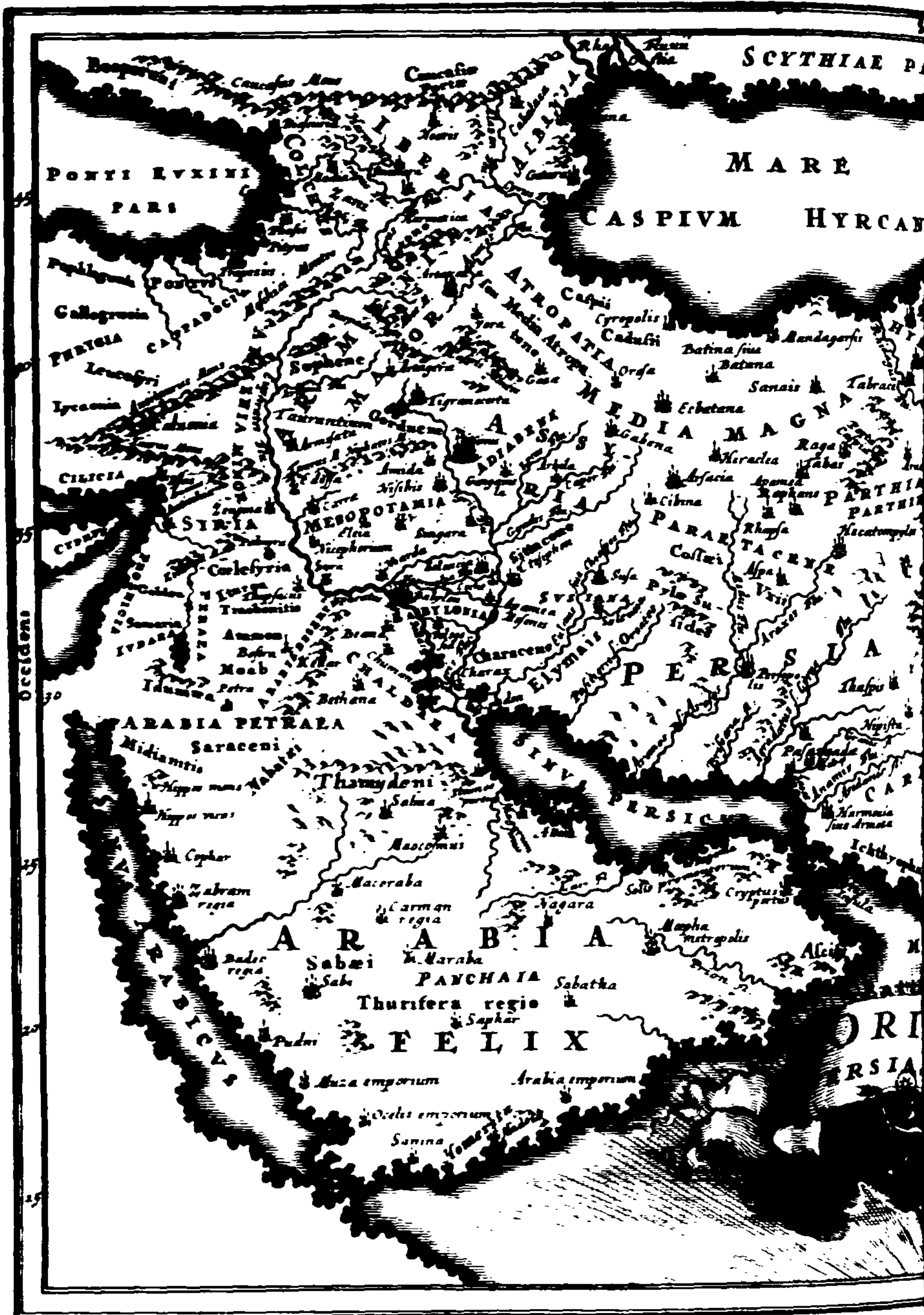
Ad Portas Caspias versus, circa Coronum montem, sunt magna illa prata, quæ Straboni καὶ ἐπὶ δέσσει, pratum equos alens, lib. xi, p. 361. & Eustathio in Dionysiam, ubi de δέσσει portis agit, circa v. 1033. τὸ Νισαίων πεδῖον, *Nisæus campus* dicta. Ibi optimos & maximos equos, quibus reges utebantur, nutriri ajunt. Strabo: Τὰς Νισαίων πεδῖον, εἰς ἐχθρῶν

οἱ βασιλεῖς αἰεὶ οὗτοι καὶ μεγάλοι, οἱ μὲν ἐξ Ἰνδοῦ λέγουσι τὸ γένος, οἱ δ' ἐξ Ἀρμενίας, *Niseon equos*, quibus reges utuntur optimis & maximis, quidam hinc [ex Mediae pratis] peti ajunt, alii ex *Armenia*. Minus dubitanter Eustathius: τὸ αἰδομένοι Νισαῖον πεδῖον ἰσχυρὸν καὶ περὶ τὴν Μηδικὴν χώραν ὄν, φέρον ἵππους μεγάλους, τὰς λεγόμενους Νισαίας. *Laudatissimus ille Niseus campus ibi in Media regione erat, equos alens grandes, quos Niseos vocant.* Epitome Strabonis pag. 148. πλατεῖον τῶν περὶ Παρδυάνας Κασπίαν πελάγην ὄν τὸ Νισαῖον πεδῖον ἱππιβοτόν, *Juxta portas Caspiae, quae Partibus vicina sunt, Niseus campus est, equis pascendis aprissimus.* Meminit & Ammianus lib. xxiii, cap. xxi. Sed omnibus his major & antiquior Herodotus lib. vii, cap. xi. Νισαῖον καλεῖται ἵππων ἐπὶ τῷδε: ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς, τῷ ὀνόματι ἐστὶ Νισαῖον: τὰς αὖθις ἵππους τὰς μεγάλους φέρον τὸ πεδῖον τῷτο. *Nisei equi dicuntur hac de causa: Est ingens Medica [regionis] campus, nomine Niseus, qui grandes fert equos.*

Tandem de *Caspio mari* aliquid dicendum est. Dicitur *Caspium*, quia Caspii, populus, accolunt: dicitur idem etiam *Hyrcanum* seu *Hyrcanum*, quod ex alia parte Hyrcani accolunt. Promiscue sic utroque nomine adpellatur. Strabo lib. ii, pag. 83. *Κασπίαν καλεῖται θάλατταν, οἱ δ' Ὑρκανίαν προσαναγορεύουσι. Caspium mare vocatur: quidam vero vocant Hyrcanum.* Et Diodorus Siculus lib. xvii, cap. lxxv. *μέγας τῆς Κασπίης καλουμένης θαλάττης, ἢ Ὑρκανίας τῆς ὀνομαζομένης, usque ad Caspium, καὶ vocatur, mare: quod quidam Hyrcanum adpellant.* Si tamen curatius intuearis, discriminis aliquid interest. *Caspium* enim citerius est, quod Caspius & Cadusios adluit: *Hyrcanum*, quod est supra Hyrcaniam, seu pars maris orientalis. Plinius lib. vi, cap. xiii. *A Cyro [anire] Caspium mare vocari incipit: accolum Caspi.* & cap. xvi. *Hyrcani, a quorum litoribus idem mare Hyrcanum vocari incipit.*

De ortu & figura hujus maris gravis est dissensio. Plerique veterum ex septentrionali Oceano tamquam sinum deducunt. Strabo lib. ii, pag. 83. Terram dicit *ἀπὸ τῆς ἐξω θαλάττης, ab externo mari*, sive Oceano, multos in semittere κόλπους sive sinus: maximos quatuor, e quibus borealis sit *Caspium mare* sive *Hyrcanum*. Huic etiam antea pag. 51. *εἶσμα* seu ostium adsignavit, quo effluat ex Oceano. Pomponius Mela lib. iii, cap. v. quasi vidisset, *Caspium mare ut Augusto, ita longo etiam freto primum terras, quasi fluxus, penetravit.* Plinius lib. vi, cap. xiii. *Irrumpit e Scythico Oceano in aversa Asia, pluribus nominibus accolatum adpellatum, celeberrimis duobus, Caspio & Hyrcanio.* Et brevi post: *Irrumpit autem arctis faucibus & in longitudinem spatiosis.* Arrianus lib. vii, pag. 477. *καὶ ποὺ ἐξ ἰσθμοῦ καὶ ἀρχῇ τῆς Κασπίης θαλάττης, nondum inventa sunt maris Caspii initia.* Mirum haec ita tradita a posterioribus, nec veriora ab accolis edocta fuisse, quæ multis sæculis priorem Herodotum minime fugerunt. Hic enim lib. i, cap. cciii. diserte: *ἡ Κασπίη θαλάττης ἐστὶ ἐκ τῆς ἰσθμοῦ, ἢ συνάρεστος τῇ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ. Caspium mare per se ipsum mare est; non connexum aut connexum cum mari alio.*

Ibidem Herodotus magnitudinem etiam ac figuram maris bene descripsit, longitudinem: occasu in ortum remis enavigari quindecim diebus: latitudinem diebus octo. Quod perpetuam Jul. C. Scaliger invertit, & hunc sequutus Adam Olearius, latius a septentrione in meridie hoc mare extendentes, quam in longitudinem ab occasu in ortum: quos multi recentiarum artifices hodieque sequuntur. Verum id non solum cum Ptolemæi tabulis, sed cum ipsis quoque recentium experimentis, qui longitudinem navigarunt, pugnat, quorum relatione adprime cum Herodoti rationibus convenit. Quod pluribus contra Scaligerum & Olearium Isaacus Vossius in Melam Observationibus ad lib. iii, cap. v. pag. 240. seq. demonstravit.

CAPUT XIX,

DE

PERSIDE ET SUSIANA

AC ADJACENTIBUS.

Quæ inter Tigrin flumen, Mediæ montes, Carmaniam & Sinum Persicum regiones sunt, nunc uno cursu considerabimus. A Tigri *Susiana* incipit: excipit angustior *Elymais*: finit amplissima *Persis* sive *Persia*. A septemtrione in montes aut sub illis sunt *Oxi*, *Cossai*, & *Parataceni*, cum aliis ignobilioribus.

Nomen est in sacro codice פָּרַס *Paras*, quod regionem & gentem significat: & inde Græcæ & Latinæ adpellationes, Περσὶς, Περσία, *Persis*, *Persia*, *Persæ*. Nam duplex forma Latine in regionis nomine, *Persia*, qua Plautus in *Perfa* fabula usus est: & *Persis*, Græco more, a ceteris fere omnibus, Mela, Plinio, Curtio, Ammiano, ut poetæ taceam, recepta. Est & antiquum nomen עִלַּם *Elam*: unde discimus, Persas fuisse ab Elam filio Semi, Genes. x, 22. quamquam *Elymais* regio, seu *Elymai*, populus, ab hoc videntur proprie esse; illaque prima Elami sedes: antequam posterius in ulteriora proficiscerentur. Josephus lib. 1. Antiq. cap. VII. "Ελυμαῖος, μὴν Ελυμαίων, Περσῶν οὐτως ἀρχηγίτας καλεῖται, *Elymus* (seu Elam, Semi filius) *Elymaeos*, unde *Persæ* orti sunt, reliquit. Et Hieronymus in Jer. cap. xxv, 25. *Elam regio Persidis trans Babylonem*. Hæc ex sacris libris nomina: profani addunt aliud ab *Achemene* prisco quodam rege, quem Herodotus lib. VII, cap. XI. Cambyfis majoris patrem dixit, petatum. Horatio lib. II, oda XII est *dives Achemenes*. Hinc *Achamemia*, id est Persis, seu pars ejus; & *Achamenus*, Persicus. Stephanus Byzantius: *Αχαμηνία ἡ Περσὶς ἡμεῖς, Achamemia pars est Persidis*. Si pars, circa Pasargadas fuit, in quibus, quod Herodotus lib. I, cap. CXXV. refert, *Achamenide* sunt certa tribus, e qua reges Persarum orti fuerunt. Sic & Strabo lib. XV, pag. 500. *Αχαμηνίδας, Achamenides* inter tres præcipuas Persarum gentes numerat. Poetarum est *Achamenius* pro Persicus. Horat. lib. III, od. I. *Achamenium costum*, id est unguentum Persicum: & Epod. XIIII. *Achamenia perfundi n. tr. ar.* Et Ovidius de Arte lib. I, vers. 226.

Urbs in Achamenus valibus ista fuit.

Flumina Persidis late dictæ, ut Susianam etiam comprehendit, difficulter propter dissensionem auctorum ordinantur. Ptolemæus in Susiana post Tigrin primum habet amnem *Μακράν*, quem in sinum deducit Persicum. Ammiano lib. XXIII, cap. XXI. *Μακράν* dictus. *Fluvii*, inquit, *multi per hæc loca discurrunt, quibus præstant Oroates & Harax & Mefcus*: ubi medium *Haracem* Valetius saltum putat, ex errore ortum, quasi non *Harax* fluvii vocabulum esset.

Est Motrum Ptolemæus, amplo interjecto spatio seu toto *πλάδι καὶ τῷ, cæno-*
LIBER. III. (Ppp) 10

so sinu, fluvium habet *Euleum*: quem Plinius l. vi, c. xxvii. *arcem Susorum circumire*, ut ita omnino fit ille ὁ δὲ Ὑλαι Dan. viii, 2. Herodotus autem lib. i, c. clxxxviii. *Choaspen* fluvium nominat τὸν παρὰ Σαῦσα ῥέοντα, *Susa praeterfluentem*. Hinc quaestio nata inter eruditos est, sintne diversa an unum flumen, *Eulæum* & *Choaspes*. Plinius sane distinxit, utrumque quidem ex Media deducens, *Choaspen* autem in *Pasitigrim* infundens; cum quo in lacus se *Chaldaicos* immittat: *Eulæum* vero in lacum *Characenum*, in quem ipse *Pasitigris* exeat. Polycletus quoque apud Strabonem l. xv, p. 501. dixit, εἰς ἄρπον τινὰ συμβάλλειν, τὸν τε Χαάσπη καὶ τὸν Ἐυλαίον, καὶ ἔτι τὸν Τίγραν, εἴτ' ἐκείθεν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκδιδόναι, *Choaspen* & *Euleum*, atque etiam *Tigrim* in lacum quemdam confluere, atque inde in mare exire. Sic & ipse Polycletus hos fluvios discrevit, & de exitu in communem lacum fere idem tradit, quod Plinius, nisi quod hic in *Pasitigri* suo turbatior est, & circa lacus, quos vocabat, *Chaldaicos*.

Contra Salmasius in Solinum p. 493 eundem ducit *Eulæum* & *Choaspen*, alio nomine insignitum ubi oritur in Media, alio, ubi iterum erumpit, postquam sub terra latuerat. Nam Plinius l. vi, c. xxvii. *Euleus amnis*, inquit, *ortus in Medis, modicoque spatio cuniculo conditus, hac rursus exortus, & per Mesobatenen lapsus, circum arcem Susorum*. Sed, quod modico tantum spatio conditus labatur, dubitare licet, quod censuerat Salmasius, a fonte usque ad alteram ex subterraneo meatu eruptionem, alio nomine signari, alio ubi denuo exoriatur. Nec vero de ipso cuniculo & geminis quasi fontibus dubitamus, quia Ptolemæus etiam lib. vi, c. iiii. præter consuetudinem duos fontes unius fluminis *Eulæi* posuit τὰς ἐν τῇ Σασσιανῇ πηγὰς, *fontes in Susiana* latitudinis gradu xxxv; & τὰς ἐν τῇ Μηδιᾷ πηγὰς, *fontes ejusdem in Media* latitudinis gradu xxxviii. Quid ad hæc dicendum? inquit laudatus Salmasius. *An Euleus in Media oritur, deinde absconditur, postea in Susiana emergit? nihil verisimilius excogitari potest*. Proinde facile huic summo viro accedimus, unum & eundem fluvium *Eulæum* ac *Choaspen* censentis, his quas idem quoque urget, inducti rationibus: quod primum, quæ de *Choaspe* dicuntur, eadem conveniunt *Eulæo*. Herodotus lib. i, cap. clxxx. ait *Choaspen* *Susa* præterfluere, ejusque sola aqua uti reges Persarum, quam etiam in longinquis secum iteribus decoctam ferre soleant. Sed eadem de *Eulæo* Plinius lib. vi, c. xxvii. *arcem Susorum, ac Dianæ templum angustissimum illis gentibus, & ipse in magna carminibus: siquidem reges non ex alio bibunt, & ob id in longinqua portant*. Deinde utrumque, *Choaspen* & *Eulæum* deducit ibidem Plinius ex Media: & tandem Ptolemæus solum *Eulæum* memorat, *Choaspen* ignorat. Nec rarum denique unum amnem duobus appellari nominibus, ut *Danubius* & *Ister*; *Vierra* ac *Visurgis*: quorum alterum superiori parti, alterum inferiori est impositum.

De exitu etiam dissensio magna est. Plinius l. vi, c. xxiii. *Lacus, quem faciunt Euleus & Tigris juxta Characem*. Et c. xxvii. *Tigris recipit ex Media Choaspen*. Ptolemæus autem *Eulæi* ostium ab orientali ostio *Tigridis* per quinquaginta fere miliaria Germanica removit, & inter hæc medium *Mosæi* ostium posuit. At propiorem *Tigridi* *Eulæum* fuisse ex *Arriani* l. vii *Exped. Alex.* c. vii adparet, qui dicit fossa hos conjunctos fluvios fuisse. Quis vero per tantum spatii, quantum Ptolemæus ponit, fossam navigabilem crederet duci potuisse? Neque conjuncte *Eulæus* cum *Tigri* exit, ut Plinius tradit, & ex Polycleto Strabo, sed spatium navigabile inter utriusque ostium intercedit. *Arrianus* dicto loco de *Alexandro*: *Ipse classe in Susorum regionem adpulsa, conscensis navibus cum sociis & agmatibus ἑπὶ τὸν Ἐυλαίον πέρασεν εἰς ἐπὶ θάλασσαν, per Eulæum amnem ad mare navigavit*. Quamque jam non procul ab ostio, quo in mare fertur, abesset, plene

navibus atque iis, quæ quassata erant, ibi relictis, ipse cum velocioribus περιπλεῖ δὲ τῷ Εὐλάου ποταμῷ κατὰ τὴν θάλασσαν, ὡς ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τῷ Τίγρητι, ab Eulæo per mare ad Tigris ostia navigat. Reliquæ naves κατὰ τὸν Εὐλαῖον εἰς τὴν διώρυχα, ἢ τέτμηται ἐκ τῷ Τίγρητι εἰς τὸν Εὐλαῖον, ταύτη ἐκομίσθησαν εἰς τὸν Τίγρητα, per Eulæum in fossam, quæ ducta est ex Tigri in Eulæum, illic devehæta sunt in Tigrim. Et brevi post: Ἀλέξανδρος δὲ περιπλέυσας κατὰ τὴν θάλασσαν, ὅσον μεταξὺ τῷ Εὐλαῖῳ ποταμῷ καὶ τῷ Τίγρητι ἐπέιχεν ὁ ἀγίαλος τὴν κάλυσ τῷ Περσικῷ, ἀνέπλεε κατὰ τὸν Τίγρητα εἰς τὴν ἐπὶ τὸ στεγνόν πεδον. Alexander circumvectus mari, quidquid spatii inter Eulæum amnem & Tigrim Persici sinus litus continet, per Tigrim ad castra navigavit, ubi Hephæstion cum copiis confederat. Et quia Mosæus intervenit Tigrim & Eulæum, ostium quoque ejus, si in mari est, ut tradit Ptolemæus, propius utique ad Tigrim accedit, quam Eulæi. Quod vero fossa illa ex Tigri in Eulæum, haud longe supra ostia, uti ex Arriani verbis adparet, ducta fuit, dubites, qui fossa per aliud flumen, Mosæum puta, transversa duci potuerit, ut non efflueret per flumen illud: nisi supra fossam Mosæus vel Tigri vel Eulæo se adfuderit.

Post Eulæum apud Ptolemæum Oroatis est fluvius: Strabo vero alios interponit lib. xv, p. 501. κατὰ τὸν Χοάσπην, inquit, εἰς ὃ Κοπεράτας καὶ Πασιτίγην, Post Choaspem (quem ipsum Eulæum esse supra cum Salmasio diximus) est Copratas & Pasitigris. Nec vero mirari licet Ptolemæum nullam Copratas mentionem habere, quia is tantum ostia fluviorum in sinu Persico hoc loco persequitur: Copratas autem ultra Susa fluens in Pasitigrim proprie ita dictum, seu Persicum (non qui Mesopotamiam terminat) infunditur. Diodorus Siculus lib. xix, cap. xviii. παρεγενήθη πρὸς τὸν Κοπεράτην ποταμὸν. - - - ἔτι δὲ ἐκ τινος ὀρεινῆς ῥέαν ἐξέπιπτεν εἰς τὸν Τίγριν, Venit [Antigonus] ad amnem Copraten: --- hic ex montana quadam regione profluens in Tigrin se effundit. Sed hic Tigris est Pasitigris, ad quem castra habebat Eumenes, ejusque ripam præsidio tuebatur, a Susis in ulteriora, adventante Antigono, unius diei iter progressus. Et Plutarchus in Eumene p. 591. clare Πασιτίγην, Pasitigrim adpellat, ubi Antigono se Eumenes objecit. Nec insolens Diodoro est, Pasitigrim verum atque Persicum simpliciter Tigrim, Τίγριν, adpellare, l. xvi, c. lxxvii. dicens, Alexand. Susis profectum quartis castris ἐπὶ τὸν Τίγριν, ad Tigrim venisse, quæ verba Curtius lib. v, cap. 111. vertit, ad flumen: Pasitigrim incolæ vocant. Putes describentis potius, quam ipsius Diodori, errorem esse, nisi lib. xix, cap. xvi, & xviii. repetat eandem adpellationem. Vide Salmas. in Solin. p. 494. Semel recte ac vero nomine hoc flumen Πασιτίγην, Pasitigrim vocavit, eodem lib. xix, cap. xx1.

Strabonis autem Pasitigris, supra memoratus, est ille veri nominis fluvius, quem Curtius, Plutarchus, & Arrianus ita adpellant, longe diversus ab eo, quem Plinius, & quidam alii veteres, ita vocaverunt, qui ipse Tigris est Assyrius, terminans Mesopotamiam Chaldæamque ab ortu, ostiis suis vicinus: de quo supra actum fuit. Nec Græca hæc vox videtur, cujus similitudo forsitan non nullis imposuit. Oritur, ut Curtius lib. v, cap. 111. refert, in montibus Uxiorum, & per quinquaginta stadia præceps inter saxa devolutus, deinde molliore solo per sexcenta stadia, jam navium patiens, leni tractu aquarum Persico mari se insinuat. Etiam Diodorus Siculus lib. xix, cap. xvi. de suo Tigri, qui noster Pasitigris est, itinere unius diei a Susis juxta montanam regionem (ὀρεινήν) delabi, τὸ ἐπὶ τῶν κύβητόνων κατεχομένην, ὅς Ὀυξίους ἀπεσπαροξύνουσι, quam libri populi tenent, qui Uxi adpellantur. Nec vero secum ipse Diodorus pugnat, quando lib. xv, cap. lxxv. dixit Alexandrum τῷ Ἀρξίαιον, quartis castris venisse a Susis ad hunc Pasitigrim, quem Tigrim suo more adpellat: nam ibi de itinere gravis ac onusti exercitus; lib. xix autem de expedito viatore sermo est. De eodem cursu Alexandri Arrianus lib. 111, cap. xvi. Ἀρχαὶ δὲ ἐκ Σούσαν, καὶ διαβάς τὸν Πασιτίγην ποταμὸν, ἐμβάλλει εἰς τὴν Ὀξιάτην. Advens vero Susis cum exercitu, & Pasitigren amnem transgressus, Uxiorum regionem invadit.

Nunc ad Oroatin amnem venimus, quem & Pasitigrin eundem dicto loco Salmasius censet. Sane qui Oroatin memorant, tacent de Pasitigri Persico: Plinius & Ptolemæus: & qui Pasitigris mentionem habent, Curtius & Arrianus, silent de Oroati: præter Strabonem, qui videtur utraque rationem habuisse: nam lib. xv, 501. τὸν Πασιτίγην δὲ τὸν Οροάτιδον διέχειν περὶ διχλίους σα-

δίου, *Pasitigrin* ab Oroatide duobus millibus fere stadiorum distare scripsit. Scripsit utique, non autem de sua, sed aliorum sententia. Præcedit enim ex Nearchi relatione τῶν Ἀράβων περὶ τῆς συνάπτης τῆς χώρας τῆς Εὐφράτης καὶ τῆς Πασιτίγιδος, *Arabum oram maritimam conjungi cum ostio Euphratis et Pasitigris*. Ex quo simul adparet, Pasitigrin ibi non Persicum, sed Chaldaicum notari, cui distantia illa supra memorata adprime convenit: quod Salmasius pag. 494. ex Plinio confirmat, qui ab Oroati ad Characem dicit ducenta & quinquaginta passuum millia interesse, quæ sunt stadia mille & nongenta cum viginti: ut reliqua octoginta stadia spatium a Charace ad ostium Tigris conficiant. Plinii locus exstat lib. vi, cap. xxvii. ubi Frobenius & alii ccxl passuum milia legunt; Harduinus ccxi, neque rationem mutationis in notis reddidit, ut dubites, consulto ita scriptum esse. Quamvis vero certum sit, Nearchum dicto loco non de Uxiorum Pasitigri, sed de ipso Tigri Chaldaeorum loqui: tamen brevi post Strabo etiam Pasitigris veri mentionem fecit. *Post Choaspem, inquit, Copratas est et Pasitigris*: nec tamen propterea alius ab Oroati est, sicut supra Eulæus & Choaspes a Plinio & Polycleto, cui videtur ipse Strabo subscribere, separati, sed frustra, erant.

Eundem quoque fluvium Pasitigrin & Oroatim esse, ex eo etiam probabile est, quia Strabo p. 500. de Oroati tradit ταύτην πόλιν μάλιστα, in illa regione flumen maximum esse: jam vero Diodorus lib. xix, cap. xvii. Pasitigrin dicit pluribus locis tria stadia, alicubi quatuor latum esse, quod licet fidem videatur superare, tamen Strabonis μεγίστη, maximo fluvio, Oroati videlicet, etiam si minuantur numeri, præ ceteris cunctis congruit.

Disternat Oroatis fluvius sive Pasitigris Elymaidem a Perside propria, & utriusque regionis communis terminus est. Plinius lib. vi, cap. xxv. *Persidis initium ad flumen Oroatim, quo dividitur ab Elymaide*. Et postea cap. xxvii. *Infra Euleum Elymais est, in ora juncta Persidi a flumine Oroati ad Characem ccxl millia passuum*. Sed hæc de Perside propria, ut dixi, sunt accipienda.

In hac Perside Ptolemæus lib. vi, cap. iv. tria flumina memoravit, quorum ostia simul in mari Persico descripsit. Primum sunt Ρογομάνιος ποταμὸς ἐκβολαί, *Rogomanis fluvii ostia*: deinde sunt Βελισαίνια ποταμὸς ἐκβολαί, *Brisoane amnis ostia*: postremo Βαγράδα ποταμὸς ἐκβολαί, *Bagrada fluminis ostia*. Nihil horum nominum, & eo quidem ordine, in Alexandri aut successorum Macedonum historia. Et quia Ορεάτιδος ἐκβολαίς in Sufiana Ptolemæus, qui Elymaidem etiam comprehendit, reliquerat tamquam terminum; post hunc tres jam dicti amnes inquirendi sunt. Nearchus ex India revertens per mare, apud Arrianum Indicæ hist. cap. xxxix. etiam tot flumina in ora Persidis notavit, sed contrario ordine. Quem enim ab occasu primum *Rogomanin* Ptolemæus posuerat, eundem, ut ex nomine adparet, Ραγμάνιος five ut in ms. optimo est Ράγμιν, *Rogonin* Nearchus primum adiit ab oriente, ubi Ptolemæi est Bagrada. In occidentali parte Persidis, ubi Ptolemæi Rogomanis est, Nearchus posuit Ἀροσιν, *Arosin*, ut editum est; five, ut in mss. est Ἀρσιν, seu Ἀρην. Hoc flumen quia Ptolemæus prope Persopolim, ut ex longitudine adparet, delabi prodidit, inde cognoscimus eundem esse, quem Strabo & Curtius *Araxem* dixerunt, alium ab Armeniæ Araxe. Strabo lib. xv, p. 501. πρὸς αὐτὴν δὲ Περσικὴν τὸν Ἀρξίν διέβη, juxta Persopolim *Araxem* transiit. Et Curtius lib. v, cap. v. præfectum gazæ Persæpolitanae Alexandro scripsisse ait, propriam occupare: expeditum uer esse, quamquam *Araxes amnis interfuit*. Proinde idem videtur fluvius esse *Rogmanis* Ptolemæi, *Araxes* Strabonis ac Curtii, & *Arosis* Arriani: qui quod Alexandro Persæpolim tendenti trajiciendus erat, ab occasu urbem ex intervallo quodam præterfluxisse certum est.

De medio fluvio magis Ptolemæo cum Arriano convenit : illi *Βεισοάνα*, *Brisoana* est ; huic dicto loco *Brizana*, *Βείζανα*. Ab ultimo, inquit, amne, quem Rogonim vocaverat, recessi claffarii, quibus præerat, per cccc stadia, *αυλιζοῖται ἐν ποταμῷ χειμάρρῳ. Βείζανα τῷ πετρῶειναι*, in flumine torrente constituerunt, cui *Brizana* nomen est. Ultimus Ptolemæi ad orientem & Carmaniam versus, est *Bagrada*, quo loco diximus Arrianum cum Nearcho *Rogonim* habere : nisi potius *Granis* Arriani, a quo ad Rogonim Nearchus navigavit, Ptolemæi *Bagrada* est, quod inde mihi verisimile est, quia ad hunc amnem intra paullo Ptolemæus *Gabas* urbem habet, quæ haud dubie *Gaba* Strabonis sunt, *ἄλλη βασιλεια*, alia regia Persarum. Jam vero Arrianus prædicto loco, *ἐς Ταόκην ὁρμίζοντα ἐν πείραμῳ Γρανίδι. καὶ ἀπὸ τούτου ἐς τὸ ἄνω Περσῶν βασιλεια ἦν, ἀπέχοντα τῷ ποταμῷ τῶν ἐκβολῶν σαταὶς ἐς ὀκτακοσίας*, in *Taoen* ad *Granidem* finium pervenerunt. Ab hujus fluminis ostio, ccc *εἰς ἐντροχίον* stadia, *Persarum* regia est. Convenit distantia cum Ptolemæo, ejusque nomen cum Strabone : ut minus dubitare liceat, *Granidem* Arriani esse Ptolemæi *Bagradam*. De *Taoe* huic adposita turbate nimis Ptolemæus, in occidentali parte Persarum regionis constituens. De qua re infra in urbibus dicemus.

Superest *Cyrus* Persidis fluvius non ignobilis, quamvis minoris famæ, quam alter ejus nominis, qui supra Araxem Armenium vel per se vel cum Araxe in Caspium mare se infundit : aliusque est etiam a Cyro Mediæ, de quo itidem supra diximus. De Persico sic Strabo lib. xv, p. 501. *Ποτὶς Χοασπὲς εἰσι αἱ ἀμνὲς Κοπραίας καὶ Πασιτίγρις, αἱ καὶ ἐκ τῆς Ἰνδίας εἰσι.* *ἔστι δὲ καὶ Κύριος ποταμὸς διὰ τῆς κοίτης καλεσμένης Περσίδος ῥέων περὶ Πασαργάδας, ἧ μετὰ βασιλεὺς ὁ βασιλεὺς, ἀπὸ Ἀγαθῶντος μετωνομασθεὶς Κύριος.* Est & *Cyrus* fluvius, qui per *Cavam*, ut dicitur, *Persidem* circa *Pasargadas* fluit, ab rege adpellatus pro *Agradato* *Cyrus*. Periegetæ Dionysius v. 1073 *Coron* vocat,

Χωρὶς μὲν Κύριος ἐστὶ μέγας, χωρὶς δὲ Χόασπις,

hoc est, ab uno latere *Persidis* *Corus* fluit, ab altero *Choaspes*, ille ab oriente, hic ab occidente regni. Priscianus etiam *Corus* transtulit ; Avienus *Cyrus*. Illud Salmasius præfert tanquam genuinam adpellationem ; & Ptolemæi *Κύριος*, secundum Palatinum, ex Carmania hæc reducit. Quod si est, nimis ille incuriosus fuisset in Persidis fluminibus & disponendis & adpellandis. Vocavit & Aelianus *Κύριον*, *Cyrum* lib. i V. H. cap. xxxi i. ubi de illo agit, *ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Κυρίου τοῦ ποταμοῦ τὴν ὕδατι, ἡonorο τὸν Κυρίου τοῦ ποταμοῦ.* Et ipse rex, qui nomen dedit in sacris *Cores* ; a Græcis *Κύριος*, *Cyrus* vocatur : unde nec in flumine cognominato est quod dialecti miremur diversitatem.

Vetus nomen, quod Strabo memorat, *Agradatus* videlicet, cognationem cum *Bagrada* Ptolemæi habere videtur, quasi hic aberrans a vero nomen notius ex Africa substituerit. Non alienum hoc a Ptolemæo est, qui in hac ora multa turbavit, etiam plura flumina in unum confudisse videtur, quædam duplicasse. Vide *Bagradam* ejus, qui Arriani relatione vel Rogonis vel *Cranis* est ; Salmasio *Corius* Carmaniæ. Itaque hos forte amnes permiscuit : unum etiam in duo divisit & longo intervallo separavit.

Hæc de fluminibus, quæ in mare Persicum exiunt : ab his alia recepta duo vel tria novimus. Strabo lib. xvi, p. 512. *Εὐλύματις, τὴν πρὸς τῷ Ἠδύφῳ ποταμῷ, εἰσέειται ἀπὸ τῆς Ἠδύφῳ.* Plinius *Hedypnum* vocat lib. vi, cap. xxvi i, & in *Eulam* derivat. *Euleus*, inquit, recipit amnem *Hedypnum*, præter *Asylum* Persarum venientem ; *Asylum* ex *Susianis*. Alter *Aduna* est, qui ab eodem *Eulæo* recipitur. Sic ex mss. Hædunus edidit : vulgatum erat & *unum*. Tertius amnis *Mædus* est, ex Media delapsus

in Araxem. Strabo lib. xv, pag. 502. ῥῆι ὁ Αῤῥᾶξ ἐκ τῶν Παρατάκων. συμβάλλει δ' εἰς αὐτὸν ὁ Μῆδος, ἐκ Μεδίας ὀρμηθεὶς, *In Araxem, e Parataticis labentem, Medus influit, e Media decurrens*. Curtius etiam horum confluentes habet lib. v, cap. iv. sed in hoc errat, quod Araxem a Medo in mare deferri dicit, quum major Araxes sit ac validior.

Ammianus Marcellinus, qui, ut Salmasius p. 841 observavit, omnia sua geographica a Ptolemæo habet, in Persidis quoque fluminibus illum sequutus, lib. xxiii, cap. xxiii. *Amnes, inquit, multi per eam [Persidem] in ante dictum sinum: quorum maximi sunt Vatractes, Rogomanis, & Brisoana, atque Bagrada*. Posteriores sunt omnes Ptolemæi: primus, nomine obscurus, pravato forsan, quia nec mss. consentiunt, & Colbertinus cod. *Vatradites* præfert. Corruptiora sunt vocabula citeriorum cap. xxi, *Oates*, & *Harax & Meseus*; de quibus supra diximus, esse Ptolemæi Mosæum & Oroatin: de *Harace* autem videtur nomen oppidi *Charax* pro flumine oscitanter accepisse, ut non solum Valesius censuit, quem supra testem advocavimus; sed Salmasius etiam in Solinum pag. 841 ed. Traject.

Ut ergo, quæ copiose de fluminibus disputata sunt, in summam contrahamus, hoc nobis ordine videntur & Susianam & Persidem rigasse propriam. Primum non de ipso flumine Mosæ, sed de exitu ejus in mare, quem Ptolemæus statuit, dubitamus, propter transversam ex Tigri in Eulæum fossam navigabilem. Deinde ipse *Eulæus* sive *Choaspes*, unus amnis, qui *Hedyphonem* recipit: post quem *Pasitigris* sive *Oroates*: tum ante Persepolim *Araxes*, qui & *Aroses* & *Rogomanis* dictus fuit, & *Medo* amne augetur: postea *Brisaona* sive *Brisana*: tandem *Agradani*, qui *Cyrus* seu *Corus* transnominatus fuit, & ipse *Bagrada* & *Granis* videtur esse, uti ab aliis nominatur. Nunc ad regiones & urbes explicandas accedimus.

S U S I A N A.

Susiana regio a Susis metropoli nomen habet, & Græce tam Σουσις, *Susis*, obliquo Σουσιδῶ, *Susidis*; quam Συσσιανή, *Susiana* dicitur. Diodorus Siculus lib. xvi, cap. lxxv. εἰς δὲ τὴν Συσσιανὴν κατατρεῖσθαι, *in Susianam autem [Alexander] pervenit*. Et Strabo lib. xv, p. 503. ἡ μὲν δὲ χώρα ἐν Περσίῃ καὶ ἐν Συσσιανῇ τοιαυτή, *Atque ita se se Persis ac Susiana habet*. Et paullo ante, γειτνιά τῇ Σουσιδῇ Σιτακῇ, *Susidi Sitacena vicina est*. Et pag. 500 idem: ἡ Σουσις μέρθ' ἐγγίγνεται τῆς Περσίδος, *Susis pars fuit Persidis*. Continetur inter Assyriam a septentrione; Tigrim amnem ab occasu; sinum Persicum a meridie; & Eulæum fluvium seu Elymaidem regionem ab oriente. Ptolemæus latiore fecit, ut Elymaidem comprehendat, & Oroatin fluvium terminum orientalem constituit: Strabo autem ab Elymæis Susios distinxit: & Plinius lib. vi, cap. xxvii, clarius: *Infracti Susiane, in qua vetus regia Persarum Susa*. Et post paullo: *Susianen ab Elymaide disternat amnis Eulæus*. quam divisionem, quod distinctior est, etiam in præsentī sequimur.

Divisio Susianæ in populos & regiones est. In septentrione erant *Uxi*, quos Susiis adscripsit Arrianus de Ind. cap. xl, quamvis ille Susios Persasque conjungat, neglectis Elymæis, aut in Suside comprehensis. Ptolemæus etiam *Cossæos* cis Eulæum posuit, ut in propriam Susianam cadrent. Sed hi quoque ad septentrionem & ad montes fuerunt, quamvis Ptolemæus ad inferiora reducerit. *Cossios* circa Susa & Choasperm Herodotus lib. v, cap. xl. locavit. Tractum ad Tigrim Plinius lib. vi, cap. xxvii. *Parapotarniam* vocat: Ptolemæus *Melitenen*, quam ob causam, obscurum est. Quæ præterea Ptolemæus habet *Cabandenem* & *Chaltaperin*, non modo ignota sunt, verum incertum etiam, an in Susianam cadant, quia ductus Eulæi in Ptolemæo se non recte habet, ostiis fluminis nimium in orientem reductis, & forte etiam superiore illius parte quodammodo remota. In meridie est *Characene*, circa oppidum *Characem*, quod non longe a Tigri abest ostiis.

Caput Sufianæ *Sufa* sunt, τὰ Σῦσα, plurali numero, *vetus regia Persarum*, ut Plinius verbis supra prolatis dixerat. Idem addit prædicto loco : *a Dario Hystaspis filio condita*. Non autem hic condidit, sed forsitan instauravit : fuit enim urbs antiquissima, a Tithono condita, Memnonis patre. Strabo lib. xv, pag. 500. λέγεται δὲ καὶ κτίσμα Τιθαίνης τῆς Μήμνονος πατρὸς, κύλιον ἔχοντα ἑκατὸν ἑκοσι σταδίων, παραμύκης τῷ ἡμίματι : ἡ δὲ ἀκρόπολις ἐκαλεῖτο Μερμόνιον. Dicitur [urbs Sula] *a Tithono, patre Memnonis, condita, ambitum habens cxx stadiorum, & figuram oblongam : cuius arx Memnoneum vocabatur*. Et Herodotus lib. v, cap. LIV. μέγας Σέσαν : τότε γὰρ Μερμόνιον ἄστυ καλεῖται, ἕωςque ad *Susa*, quæ *Memnonia urbs* vocatur. Muros cum Babylonis comparavit Strabo jam dicto loco, & Pausanias Messen. cap. xxxi. qui etiam τὰ Μερμόνια τὰ ἐν Σέσοις τυχὸν τοῖς Περσικοῖς, *muri, qui Memnonii dicuntur, Susin Perside*. Mittendus itaque Polycletus, qui apud Strabonem negat Sufa muros habuisse : quod minime de regia sede, & tanti thesauri (Diodor. lib. xvii, cap. LXVI.) custodia est credibile. Quum vero a tot scriptoribus *Memnoneum* nomen repetatur, dubites a patre Tithono esse, nisi indumenta : præsertim quod Stephanus Μήμνονος κτίσμα, *Memnonis opus* hanc urbem vocavit. In sacris semper vocatur שֶׁן הַבִּירָה *Susan castrum* sive *arx regia* : ad quod Kimchi adscripsit in Radicibus, שֶׁן הַבִּירָה *significat* (vox בִּירָה) *arcem seu palatium*. Vide Daniel. viii, 2. Nehem. i, 1. Esther. i, 2. seqq. Nec vero propterea negare licet, urbem magnam eidem arci adpositam fuisse. Nomen, ut Athenæus lib. xii, cap. i. extr. ex Aristobulo observat, διὰ τὴν ἀραιότητα τῆς τόπῃ, *propter amoenitatem loci* impositum, quia & orientalibus, & inde Græcis etiam vox lilium significat. Et Stephanus in hac urbe : αἰσθάνεται ἀπὸ τῶν κρίνων, ἃ πολλὰ ἐν τῇ χώρᾳ πεφύκει ἐκείνῃ, σῶσαν τε αὐτὸ καλεῖσιν οἱ βάρβαροι, *urben habet a liliis, quæ multa in regione illa nascuntur, & Susan barbari vocant lilium*. E quibus simul elucet, *Susin* in Ebræis scripturis esse ipsam hanc urbem Sufa, quod etiam Daniel. viii, 2. vicinitate amnis Uhlai, qui Eulæus est, confirmatur. De hoc fluvio urbem Sufa adluente, qui etiam Choaspes dicitur, dictum supra in Fluminibus. Addo, quædam duo nomina ita conciliare, quasi duo diversi fluvii supra Sufa urbem, prope tamen eandem, confluerint, alter Eulæus, alter Choaspes : unde post confluentem nunc hoc, nunc illud nomen conjuncto & urbem adluenti flumini datum sit. Sed Salmasio prior sententia, ex Plinio supra exposita, videtur verisimilior.

Regio Sufianæ, in qua sita fuit urbs primaria Sufa, olim vocata fuit *Cissia*. Herodotus lib. v, cap. XLIX. *Armenies contingunt Matieni* : ἔχεται δὲ τῶν γὰρ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὲ παρὰ ποταμῷ τοῖς Χοάσπια κείμενά ἐστι τὰ Σῦσα ταῦτα, ἔνθα βασιλεὺς τε μέγας διαίταν ποιεῖται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ ἡγεῖται, ἰθαυτὰ εἰσι. Hisce [Matienis] vicina regio *Cissia*, in qua juxta hunc fluvium Choaspen sita sunt hæc *Susa*, ubi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum thesauri sunt. Et Ptolemæus lib. vi, cap. iii. in Sufiana : ὑπὲρ τῆς Εὐρωπῆς ἡ Κισσία, supra Elymaeos *Cissia* est. Originem nominis Stephanus ostendit, quamquam scribat Σ simpliciter. Οἱ τελεῖται, inquit, Σέσιοι : ἔς καὶ Κισίης φησὶ κεκληῖσθαι ἀπὸ Κισίης μητρὸς Μήμνονος. Cives [urbis Sufianæ] dicuntur *Susii* : quos etiam *Cisios* aut vocatos esse a *Cisia*, *Memnonis matre*.

In Parapotamia seu ad Tigrin, ubi Ptolemæus Melitenam regionem posuit, ipse oppida quædam post Ctesiphontem, ultimam Assyriorum, enarrat, quorum primum sunt *Herculis Ara*, ex opposito *Apamiæ* : deinde *Agra*, ignobile hoc loco nomen : succedit *Aracca*, Ἀρεκκα, quam CL. Bochartus lib. iv, cap. xvi. putat *Mosis Erec* sive *Erech* esse Genes. x, 10. & Ammiani *Aracha* lib. xxiii, cap. xxi. His tractibus, inquit, *Sufiani* junguntur, apud quos non multa sunt oppida : inter alia tamen eminet *Susa*, sæpe domicilium regum : & *Arfiana*, & *Sele*, & *Aracha*. Ab hac *Arecca* seu *Aracca* Salmasius in Solin. i. 840. deducit Tibulli *Areccæ* campos lib. iv eleg. 1, vers. 142.

De initiali littera dubium est, πασίνα legendum cum Plinio, Ptolemaeo, Josepho; an Σπασίνα, *Spasina* cum Dione & Stephano. Hoc alterum Salmasius probat, rejecto priore tamquam mutilato: mihi vero videtur utrumque, pro dialecti varietate, probum esse, ut prosthesis sit in altero, sicut μικρός & σμικρός. Vox χάραξ aggerem significat sive molem, adversus fluviorum inundationem emunitam, cui oppidum fuit impositum. Vulgo *Vailum*, *Castrum* vel aliter hoc loco vertunt: quidam Græcum nomen retinent, quasi proprium; neque id male: quia hinc gentile formatur, *Characenus*, quo patrio cognomine egregium par geographorum laudatur, Dionysius Periegeta, Plinio auctore; & Isidorus, scriptor Parthicarum Mansionum. Nam etiam hunc Isidorum Characenum ex Charace *Spasina* fuisse ortum, V. C. Henr. Dodwellus ad illum Dissertatione, nuper in lucem emisit, demonstravit.

Cetera Characenæ regionis ignota sunt, nisi *Asiam* Ptolemæi ad Tigrin sitam; & ejusdem ex Palatino codice *Texai*, *Graan*, quæ hinc in ortum recedit, ad Characenam referre volueris. De *Uxiis* in Elymaide dicemus.

E L Y M A I S.

Elymaei dicuntur ab *Elam*, עֵלַם, filio Semi, Genes. x, 22. cujus posterii regiones, quæ post Babyloniam sunt, occupasse feruntur. Josephus lib. 1 Antiq. cap. vii hunc Semi filium Ελμωον, *Elymon* vocat, & posteris ejus Persidem adsignat. Ελμωας, inquit, Ελμωαιος περσῶν ἀρχηγέτας κατέλειπεν, *Elymus reliquit Elymaeos, a quibus Persæ originem trahunt.* Scilicet prius Elymais & Susiana ab illis fuit habitata: post propria Persis, crescente multitudine, & prolatis ad habitandum finibus: nam Susianam etiam comprehensam fuisse, ex Daniel. viii, 2 constat, ubi se in Susan sive Susis dicit fuisse ad flumen Eulæum, עֵלַם הַיְדֵּן in regione *Elam* seu Elymaea. Invaluit tamen, ut Persidem intelligamus, ubi in Ebræa scriptura est *Elam*. Sic Jerem. xxv, 25. reges *Elam* Græci interpretes verterunt βασιλῆς περσῶν, *reges Persarum.* Et Hieronymus, Stridonensis ille ecclesiæ doctor, in hunc ipsum Jeremiæ locum, magis proprie, non totam Persidem, sed regionem laxè dictæ illius, sicut Susiana quoque pars Persidis ab nonnullis dicta est. *Elam*, inquit, regio ἑσθλῆς trans Babylonem: unde et *Elamita.* Sed de tota Perside Ελαμῖται Act. Apost. ii, 9. videntur explicandi, quia inter Parthos, Medos, & Mesopotamiam incolentes, velut medii, locantur, nec probabile, in illa gentium enarratione nobilissimam nationem Persarum prætermittam esse.

Regio hæc a Plinio dicitur *Elymais*, ut postea ostendemus: a Strabone lib. xvi. *Ελυμαίτις*, *Elymais*, si salva est lectio, quam Aldi, Nylindri, Casauboni edd. referunt: a Stephano *Ελυμαί*, clapsa forte Σ ultima, pro *Ελυμαίς*, *Elyma*; seu potius *Elymais*. *Ελυμαί*, inquit, *ἡ ἐκ τῆς Ἀσσυρίων πρὸς τῇ Περσικῇ, τῆς Σουσιδὸς ἰγέρους. οἱ οὐκοῦντες Ελυμαίται.* *Elyma* regia *Assyriorum* *proxima Persidæ*, *Suside* vicina. Incolæ *Elymai*. Non dubito, *Ελυμαίς* legendum esse: *Assyrorum* autem regio non est hic *Assyria* propria, sed regni pars *Assyriaci*. Est quoque *Ελυμαί*, *Elymaa*, in vocabulis hujus regionis. Aelianus Hist. Animal. lib. xi i, cap. xxi i i. *Ἐν τῇ Ελυμαίᾳ καὶ ἐστὶν Ἀδωνίδος, in Elymaa regione Adonidis templum est.* Nam in oriente *Adonis* cultus, & Hieronymus Ezech. viii, 14 *verrit mulieres plangentes Adonem*: *Thammuz* in Ebræo est, Græce, *τοὶ Θαμμάδες*. Et epist. xiii ad Paulinum: *Thammuz* nam nostram *lucus* inumbrabat *Thamus*, id est *Adonidis*: & in specu, ubi quondam *Thammuz* parvulus vaguit, *Veneris amasius* plangebatur.

Paret Elymais inter Eulæum & Oroatin fluvios a Media usque ad finem Persicum. Sunt quidem, qui in septentrionem referunt Elymæos, & Ptolemæus in ipsam transfert Mediam; & angustis terminis includunt: quos autem laudare non possumus. Quum potius in hoc tractu sequemur Plinium, qui lib. vi, cap. xxvii. tam a Perside, quam Susiana accurate distinxit. *Susianen*, inquit, *ab Elymaide determinat amnis Eulæus*. Et post paullo: *Infra Eulæum Elymais est in ora juncta Persidi a flumine Oroati ad Characem*. Oram ergo maritimam, de qua alii silent, hic quam maxime Elymaidi vindicavit. Oram, inquit ibidem, *quæ præjacet, minorum Syrtium vice diximus inaccessam ceno, plurimum limi deferentibus Brixia & Ortacea amnibus: madente & ipsa Elymaide in tantum, ut nullus sit, nisi circuitus ejus, ad Persidem aditus*. De finibus hæc Strabo lib. xvi, pag. 512. τῇ Συσιδί [συσιδία] ἡ Ελυμαίτις, καὶ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ πολλὰ καὶ ληπτέριαι. τῇ δὲ Ελυματίδι τὰ περὶ τὸν Σάγγρον καὶ ἡ Μεδία, *Susidi conjungitur Elymais, quæ magna ex parte aspera est & latronibus referta: Elymaidi conjunguntur quæ Zagro sunt proxima, & ipsa Media*. Aspera & montuosa est in superioribus partibus ad septentrionem versus: at madida, ut Plinius dixit, ubi in austium vergit.

Conciliat de Elymæorum situ Strabonis epitomator lib. xi, pag. 148. diverse sententias ita: ἄλλοι Ελυμαῖοι ἐν τῇ Ερυθρᾷ, καὶ ἕτεροι περὶ Μεδίαν, *alii Elymai sunt ad mare Erythraum*, (id est finem Persicum) *alii juxta Mediam*. Si circa seu juxta sunt, non erunt in ipsa Media, ubi Ptolemæus posuerat. Nec vero inter sic divisos gens alia, quantum scimus, intercedit, sed conjunguntur ita, ut septentrionales, qui circa Mediam sunt, propter loci situm nobiliores sint, & a pluribus laudati; contra obscuriores, qui ad mare habitabant, quod propter humida ac cœnosa loca, per quæ transitus non erat, a paucis adibantur. Adde, quæ supra ex Plinio de his locis dicta sunt.

Fluminibus rigatur Elymais variis, ideoque uber & fecunda. Nam inclusa est Eulæo & Oroati amnibus, qui ab ortu & occasu fines ponunt: secatur ab *Hedyphonte* & *Coprata*, qui Eulæo adfunduntur: etiam a *Brixia* & *Ortacea*, qui in mare exeunt, plurimum limi ad litus deferentes: ut Plinius modo enarravit.

Dividitur Elymais in varias *ἐπαρχίας* sive præfecturas, e quibus Strabo lib. xvi, pag. 512. *Massabaticam*, & *Gabianam*, & *Corbianam*; & *δυναστίας μικρὰς*, id est parvas dynastias *Sagapenorum* & *Silacenorum*. Prima *Massabatica* est seu *Messabatica* & *Mesabatene*: sita est septentrionem versus & loca Zagro monti vicina. Populus Ptolemæo *Messabata*: & Dionysius Characenus vers. 1014.

Αἱ δὲ ὑπὲρ Βαβυλῶνος ἐπὶ ποταμὸν βεβήκασιν

Κίσσοι, Μεσσαβάται τε, Χαλωνίται τε νέμονται.

Ceterum supra Babylonem, ad ventum boream, Cissi, Messabata, Chalonitæque habitant. Et Plinius lib. vi, cap. xxvii. *Susianis ab oriente proximi sunt Cossæ: supra Cossæos ad septentrionem Mesabatene sub monte Cambalido, qui est Caucasii ramus*.

Præfectura *Gabiana* Susiis finitima erat & ad occasum posita seu ad Eulæum: quod etiam ex Strabone constat. Unde vero nomen trahat, non est liquidum: certe non a Gabis illis, quas Ptolemæus in ultima Perside haud procul a mari posuit. Diodorus lib. xix, cap. xxvi, & xxxiv. Γαβηνήν, *Gabenem* vocat, Rhodemani versione utrobique *Gabenem*. De Lymene prioris loco: ἐπίσταλε, τὸς πολέμους ἀποχωρήσειν εἰς τὴν Γαβηνήν, *conjectavit*, hostes in Gabenem abituros esse. Et altero loco de eodem: ἀνέβησαν ἐκ τῶν Παρσάδων εἰς τὴν Γαβηνήν, *ex Parciacis in Gabenem movit*. Sic H. Steph. Græce edidit.

Corbiana situs non quidem a Strabone definitus est, nec vero difficile ex oppositis intelligere, quia Messabatica ad septemtrionem fuit, Gabiana ad occasum; hanc *Corbiana* ad orientem positam fuisse, minus est quod dubitemus. De *Sagapenis* & *Silacenis*, eorumque dynastiis, nihil apud alios repertum est.

Strabo ibidem Elymæis *χώραν μείζω καὶ ποικιλοτέραν, terram & majorem quam illorum accolis, & variarum frugum feracem* tribuit; etiam potentiam tantam, ut illorum rex neque Parthorum regi paruerit, neque Syris Macedonibus, qui & Antiochum magnum ipsis bellum inferentem, oppresserunt. Sic Strabo, *Ἀντίοχον τὸν μέγαν, Antiochum magnum* adpellans: cui Hieronymus consentit in Daniel. cap. xi. Alii Epiphani Antiocho tribuunt, de quo post in urbibus dicturi sumus. Nec sub Cæsaribus ignobile nomen *Elymai*, sed a Tacito etiam memorati lib. vi, cap. xliv. *Armeniis*, inquit, *Elymaisque, & ceteris a tergo excitis, ut fortinam tentarent.*

Oppida Elymæorum a diversis nominantur, in iisque ampla etiam & clara: quod vero nullum illorum Ptolemæus memoravit, difficile est suum unicuique locum adsignare. Conjecturis ergo insistendum est, ubi certiores rationes deficiunt. Strabo laudat dicto loco *Seleuciam* *μεγάλην πόλιν, magnam urbem*, πρὸς τῷ Ἡδυφῶντι ποταμῷ, *Hedyphonti fluvio* adpositam. Addit, *Σολόκη ἑκαλεῖτο πρότερον, Soloce prius adpellata fuit.* Sed variant codices in veteri nomine. Plinius quoque sæpe dicto cap. xxvii, libri vi. *Oppida ejus [Elymaidos] Selenia, & Sosirate adposita monti Casyro.* Sed neque mons ille, neque subiectum oppidum *Sosirate* aliunde nota sunt, ut de situ certius constare possit. Seleuciam Strabo ad *Hedyphontem* ponit: hunc Plinius *Hedypnum* nominat, & in Eulæum effundi dicit. *Recipit*, inquit, [Eulæus] *amnem Hedypnum.* Tantum de utraque, Seleucia & Sosirati cognitum habemus.

Urbs quoque fuit *Badaca* ad Eulæum sita. Diodorus Siculus lib. xix, cap. xix. de Antigono: *ἀνέστηεν ἐπὶ πόλει Βαδάκης, ἢ καί ται παρὰ τὸν Ἐυλαίον ποταμὸν, ad urbem Badacam se contulit, quæ ad Eulæum amnem sita est*: ad quam partem Eulæi & in qua ripa, non quidem adscriptum, ex eodem tamen auctore adparet, non in ripa Susiana fuisse, sed Elymæa, & supra Copratæ confluentem. Eumenes enim ad Pasitigrim seu Oroatin castra habebat, quem oppressurus Antigonus, quum Sufis ad Copraten venisset, trajecissetque quatuor millia militum, ipse cum reliquo exercitu, quod sequi, destitutus navigiis, non posset, cæsis suis, qui flumen transmiserant, *Badacam*, quæ ad Eulæum erat, recessit.

De *Elymaide* urbe, quam Antiochus Epiphanes direptum iverat, quum victus fugatusque fuit a circumcolentibus; difficiliore rationes sunt. Josephus l. xi, c. xxi. Antiochus quum audisset, *πῶς ἐν τῇ Περσίδι πλέτω διαφύεσθαι, Elymaïδα τὸννομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, & in Perside urbem prædivitem, Elymaïda nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omni generis donarum; incitatus rex hac fama, admoto exercitu, expugnare urbem conatus est.* Eadem historia i Maccab. vi. incunte recensetur, sine tamen Dianæ nomine, etiam in ipso nomine urbis dubitanter. Aldi enim & Wecheliorum editione legitur *ἐν Ελύμαϊς ἐν τῇ Περσίδι πόλιν*, id est, *urbs in Elymaeorum gente in Perside*, ne de aliis Elymæis intelligas. Alii legunt, etiam Angli in Polyglottis, *ὅτι ἐστὶν Ελύμαϊς ἐν τῇ Περσίδι πόλιν. quod esset Elymais in Perside urbs* divitiis inclita. Priorem lectionem H. Grotius laudat; altera, quæ etiam Vulgati Latini est, cum Josepho magis conspirat: quam qui tenent, plerique de Persepoli interpretantur, quia eadem i Maccab. ix, 2. de Antiocho ita narratur: *Ἦνεν εἰς τὴν λεγομένην Περσέπολιν, ad urbem quæ Persepolis dicitur.* At vero *Elymais* si nomen urbis est, ut Josephus prodidit; sine dubio in Elymaide regione fuit, quæ disparata est a Perside propria, cuius caput fuit Persepolis. Bochartus lib. ii, cap. ii. *Elymaïdis caput erat Elymais, insignis πόλις.* Sed nulla ejus mentio apud geographos reperitur, ut putares eandem fuisse, quam Seleuciam Nicator nominavit, quia sæpe nomen vetus non ita deletum fuit in urbibus, quin non numquam repe-

repeteretur, aliquando etiam prævaleret. Habet Strabo quidem vetus nomen Seleuciæ, sed haud dubie pravatum, *Seloce*, quia in mss. inepte legitur *Sodome*. In quo Strabo quidem adversarius huic sententiæ videtur, in eo autem non alienus est, quod in eadem Seleuciæ Elymææ regione dicit *Ἀθηνᾶς ἱερὸν*, *Minervæ templum* opulentum fuisse, "Ἀζαρά, *Azara* dictum, quod Antiochus Magnus spoliaverit. Casaubonus putat τὰ Ζάρεα, *Zara* plurale templi nomen fuisse, quia Hesychius, quamvis mutile, Ζαρεῖτις, "Ἀγρίμις Πέσσα, *Zaretis Diana Persica*. Et Hieronymus in Daniel. xi. *Dianam* numen *Elymaidos* provinciae vocat: Appianus autem Syriac. p. 212. de Antiocho Epiphane: τὸ τῆς Εὐρυμᾶϊας Ἀφροδίτης ἱερὸν ἐσώλησε, *Elymææ Veneris templum spoliavit*. Scilicet barbarum deæ nomen, forte Ναϊάις, II Maccab. 1, 13. non uno modo ad Græca nomina adplicatur, & aliis Dianæ sacra, aliis Minervæ, itidem aliis, ut vidimus, Veneris significari videbantur.

Supra Elymæos, in montanis præsertim, quæ Mediam terminant, variæ gentes coluerunt, quas Plinius lib. vi, cap. xxvii. partim ad Susianos reducit. *Susianis*, inquit, ἀπὸ ὀριαντὸς ὡς ἰσχυρὰ ὄξυι λατρες, & *Mizæorum* xl populi liberæ feritatis. *Supra* eos partem *Parthi*, *Mardi*, & *Saitæ*, *Hyi*, qui prætenduntur supra *Elymæida*, quam *Persidi* in ora iungimus. In ora ergo Elymæis Persæ cohærent, id est ad mare versus; in septentrione varias gentes intermisceri dixit Plinius. Et, paucis interjectis, pergit: *Susianis* ab oriente proximi sunt *Cossæi*: supra *Cossæos* ad septentrionem *Mesabatens* sub monte *Cambalido*, qui est *Caucasus*. Ex his nobiliores populos, missis obscuris & ignotis, inspicere penitus non solum pretium erit, sed necessarium etiam instituto nostro.

Cossæos proximos *Susianis* ab oriente Plinius posuit; etiam Ptolemæus: at Arrianus Indic. cap. xl. *Medis* illos continuos facit, ut sic etiam Elymæis, saltem ex parte immineant. Montes habitarunt. Curtius lib. iv, cap. xii. qui montes *Cossæorum* incolant. Plutarchus Alexandro pag. 704 *Cissæos* vocat. τὸ Κοσσαιὸν ἔθνος κατεστρέφητο, *Cissæorum*, inquit, gentem subegit. At Diodorus Siculus lib. xvi, cap. cxi. etiam *Cossæos* vocans, regionem & situm ita descripsit: *Alexander*, τῶν Κοσσαιῶν ἀπειθέων, ἐστράτευσε ἐπ' αὐτοὺς ἐν ὧν τῇ δυνάμει. τὸτο δὲ ἔθνος ἀλκῇ διαφέρειν καλεῖται μὲν τῆς Μηδίας τὴν ὀρεινὴν, ποποιδῶς τῇ τῷ περὶ δυσχερίᾳ, in *Cossæos*, qui imperium ipsius respuebant, expeditum exercitum duxit. Gens illa, fortitudine præcellens, montanos *Mediæ* tractus incolebat, locorum confusa asperitate. Quidam *Cissios* & *Cossæos* eosdem putant, quos vero Ptolemæus distinxit & separavit. Alii *Chirbæos*, qui in Samariam transducti fuerunt, quasi dialecto solum, quæ sæpe τ & s permutat, diversa pronuntiatio debeat: de qua re diximus in Collectaneis Hist. Samaritanæ cap. 1, sect. xix. Regio *Cossæa* dicitur. Diodorus dicto loco: τῆς Κοσσαιᾶς τὴν πλείστην περὶ τῆς, *Cossæa* maximam partem [Alexander] vastavit. Stephanus sine diphthongo: Κοσσαιά μέρος Περσίδος, *Cossæa*: pars *Persidis*. Sic *Persidi* hic tribuit, puta laxa sumptæ; Diodorus *Mediæ* montanis, quod inter utramque nationem medio quodam loco sita fuit.

Sequuntur *Uxii*, ut plures vocant; Plinius *Oxios*. Arrianus Indic. c. xl. ut laxam sedem *Susianis* dat, a Tigri usque ad Arosen sive Araxem; ita *Uxios* partem *Susiorum* constituit. Σεσιῶν ἔθνη αὐτονομοὶ καὶ ὑπερθε προσοικίει. Οὐξιοὶ καλοῦνται. *Susiorum* gens quadam imperio accoli: *Uxii* vocantur. ms. Γρονοῦν Σεσιῶν ἄλλο γένος, *Susiorum* alia gens, quod *Susii* in plures gentes divisi fuerint. Idem lib. i i i Exped. Alex. cap. xvi i. Deinde *Susiorum* exercitus moriens, & διαβὰς τὸν Πασιτίγην ποταμὸν, ἐμβάλλει εἰς τὴν Οὐξίων γῆν, & transgressus *Passigriam* annem: invadit *Uxiorum* regionem. Eadem Curtius lib. v, cap. i i i. ex Diodoro ut supra demonstravimus: Rex [Sulis profectus] quartis castris pervenit ad finem: *Passigriam* incolæ vocant. Anne superato, in regionem *Uxiorum* pervenit. Sic ultra *Susa*, & ultra *Passigriam* seu *Oroatin* ad fines propriæ *Persidis* *Uxii* habitarunt: & ipse *Passigris*, &

Curtius ibidem tradit, *oritur in montibus Uxiorum*; five, ut Diodorus lib. xvii, cap. lxxvii. scripsit, ὅς ῥέων ἀπὸ τῆς Ὀρεινῆς. Quod vero etiam clarissimus Gronovius ad Arrian. p. 355. adnotavit, duæ Uxiorum gentes fuisse, una, quæ planitiem habitabat; & Persis paruit; altera montana, eaque αὐτοιομεῖ, seu libera. Priorem seu campestris colentem intelligit Diodorus, quum dicto loco τὴν Ὀξίαν χώραν, *Uxiorum regionem* dicit εἶναι πᾶμφορον, καὶ θαψιλίστην ἐκαστὴν ἐκχρημένην, καὶ πολλὰς καὶ παντοδαποὺς ἐκφέρειν καρποὺς, *fertilissimam, & aquis largissimis irrigatam, quæ omnis generis fructus copiose proferat.* De altera & montana gente cape, quod Strabo lib. xv, p. 501. dixit, ἔστι δὲ πλείων ἑνὰ διεκβαίνοντι τὰ ἐν τοῖς Ὀυξίοις κατ' αὐτὴν τὴν Περσίδα, *juxta Persidem.* Regio vocatur *Uxia*. Strabo lib. xvi, pag. 512. *E Susis in Persidem mediterraneam iter est διὰ τῆς Ὀυξίας, per Uxiam.* Eadem *Uxiana*. Diodorus lib. xvii, cap. lxxvii. *πασῶν τῶν κατὰ τὴν Ουξιανὴν πόλεων ἐγκρατὴς, omnibus Uxiane oppidis potius.*

Mardai, populi non unius loci sunt. Videmus in extrema Media ad Hyrcaniæ fines apud Ptolemaum: habet & Plinius lib. vi, cap. v. Mardos a tergo Euxini Ponti inter Achaos & Cercetes: & eodem libro cap. xvi. in Caucaso ulteriore posuit. *Ab hujus*, inquit, *Margianæ* excelsis per juga Caucasi protenditur ad Bactros usque gens *Mardorum*, fera, καὶ ἰσχυρὰ. Sed hi alieni a nostro loco, ubi Oxii [*Uxii*] & Cossæi idem cap. xxvii. & *Mardos* conjunxit. De his Strabo lib. xi, p. 361. *quatuor populos prædando vivere, οἱ Μάρδοι μὲν Πέρσαις προσεχέες ἦσαν, e quibus Mardii Persis contigui sunt.* Reliqui sunt *Uxii*, Elymii [*montani*], & Cossæi. Et Arrianus Ind. cap. xl. *Μάρδοι μὲν Πέρσῃσι προσεχέες οἰκοῦνται, ληστὰς καὶ ὄπτοι, Μάρδι, latrones etiam ipsi, Persas accolunt.* Herodotus quoque lib. i, cap. cxv. Mardos in Persicis gentibus numeravit: quod de accolis potius, quam propriæ Persidis cultoribus, ceterorum testimonio intelligendum est.

His accedunt *Parataceni*, quos quidem Ptolemaeus partem Persidis facit propriæ, sed in citiora etiam Strabo reducit: Plinius & in ulteriora, quam Persis est, profert. Et ipsi maxime incoluerunt, nec vitæ genere dissimiles superioribus. Dicuntur *Paratacae* & *Parataceni*. Strabo lib. xvi incunte, *Ελυμαῖοι καὶ Παρατάκται, Elymæi & Paratacae.* Et Arrianus lib. iii, cap. xix. *Alexander in Mediam progreditur, καὶ Παρατάκτας μὲν, ἐς τὴν χώραν ἐλθὼν ἐκάλει, καὶ ἐξέψατο, & Paratacas quidem, impetu in eorum regionem facto, subegit.* Item Strabo lib. xvi, p. 512. *οἱ Παρατάκται μᾶλλον μὲν τῶν Κοσσάων ἐπιμελῶνται τῆς, Parataceni maxime agriculturam exercent quam Cossæi.* Nomen regionis *Paratacene*. Strabo ibidem, *Παρατάκη.* Et Curtius lib. v, cap. xiii. *Tabas oppidum est in Paratacene ultima.* De situ Ptolemaeus lib. vi, cap. iv. *καλεῖται δὲ τῆς Περσίδος ἡ μὲν παρὰ τὴν Μηδίαν πᾶσαν Παρατάκη, ἡ δὲ αὐτὴν Persidis pars ea, quæ juxta totam est Mediam, Paratacene.* Et Strabo prædicto loco: *ταῦτα δὲ συνάπτει ἡ Παρατάκη καὶ Κοσσάα μέχρι Κασπίων πυλῶν ὀρεινὰ καὶ ληστικά ἔθνη. Hinc [Persidis] connexa est Paratacene & Cossæa usque ad Caspias portas, gentes montana & latrocinis adjecta.* Et Plinius ultra Caspias portas extendit lib. vi, cap. xxvi. *Inter Parthos*, inquit, *& Artanos excutunt Parataceni.* Ut autem hic in ortum illos nimium profert; ita Strabo citra in occasum, secus ac ipse alibi & ceteri statuerunt, reducit lib. xv, pag. 503. *καὶ τῶν ἀρκτῶν δ' ὑπέρχονται ἀμφὸς πρὸς τὴν Ελυμαῖον τε καὶ Παρατάκται ληστικοὶ ἄνδρες καὶ ὀρεινὴ τραχὺς πεδιάς: μᾶλλον δὲ οἱ Παρατάκται τοῖς Ἀπολλωνιαταῖς ἐπικεῖνται, utriusque [Susidi & Apolloniati] Elymæi imminent & Parataceni, latrones & asperis montibus freti: sed magis Parataceni Apolloniatis imminent.* Apolloniati vero ipse ibidem interpretatur veterem Sitacenam, Assyriæ regionem, ad Tigrin usque recedentem. Videntur ergo longe, late per montana habitasse, quorsum latrocinandi spes maxime invitaverat; ut tamen genuina & propria sedes fuerit supra Persidem, qua parte Mediæ contigua est: aut suo ipsa potius Media, ut Ptolemaeus posuit,

& Herodotus lib. 1, cap. c1. Παρητακηνὺς, *Paretacenos* (sine diphthongo scripsit) inter Mediæ gentes censuit. Stephanus quoque, si verum est urbem hujus nominis fuisse, Mediæ illam adscribit. Παράτακα, πόλις Μηδική, *Parataca*, inquit, est urbs *Mediæ*.

P E R S I S P R O P R I A.

Inter Elymaidem & Carmaniam Persis Propria est, cujus latitudo inter Mediam & Persicum sinum patet. Incipit a Pasitigri seu Oroati fluvio ex Plinii dimensione, quam supradefluminibus vides expositam. Difficilis aditus, quia montibus vix perviis est circumdata, præter oram maritimam: in his *σειαὶ*, portæ erant & angustiae, per quas solas aditus, nec vero is facilis, aperiebatur. Strabo lib. xv, pag. 501. παρεμπίπτει τις ὀρεινὴ τραχὺς καὶ ἀπίστου μεταξὺ τῶν Σαρδίων καὶ Περσίδος, *σειαὶ* ἔχουσα δυσπάρους καὶ ἀνθρώπους λησὰς, *Inter Susios & Persidem montana aspera & prærupta interjacent, quæ angustias habent difficulter superabiles, & homines latrones.* Hæ angustiae famosæ illæ *pylæ* sunt, quæ quia mediæ inter Persas & Susios, modo ab hac, modo ab illa gente denominantur. Curtius lib. v, cap. 111. *Omni hac regione visitata, tertio die in Persidem, quinto angustias, quas illi Susidas pylas vocant, intrat. Ariobarzanes cum xxv millibus peditum occupaverat rupes, abscissas & undique præruptas, in quarum cacuminibus extra teli jactum barbari stabant, de industria quieti & paventibus similes, donec inatissimas fauces penetraret agmen.* Ex Diodoro putes hausisse, lib. xvii, cap. lxviii. dicente de Alexandro: *πρωταῖος ἦκεν ἐπὶ τὰς Σαρδιάδας πέτρας, quinto die ad rupes pervenit, quæ Susiades adpellantur.* Hæ ultra Pasitigrim in ipsa Perside, a qua alii has pylas seu fauces denominant. Arrianus lib. 111, cap. xviii. eandem historiam de Alexandro & Ariobarzane persequens, *ἐπὶ τὰς πύλας τὰς Περσίδας ἀφίκετο, pervenit, inquit, ad pylas Persides.* Strabo lib. xv, p. 501. *κατὰ τὰς Περσικὰς πύλας, ad portas Persicas.* Sunt etiam ejusmodi angustiae ad Mediam versus in ipsa Perside. Plinius lib. vi, cap. xxvi. *Qua vero ipsa [Persis] subit ad Medos, Climax megale adpellatur locus, arduo montis adscensu per gradus, introitu angusto, ad Persopolim caput regni.*

Divisionem Persidis propriæ in minores regiones, nullam habemus accuratam. Ptolemæus enim tantum memoravit *Paretacenem*, quam jam exposuimus, nec ab omnibus Persidi adjudicatam: deinde *Misidiam*, obscuram: & *Taocenem*, circa Taocen oppidum: & tandem *Μάρδα* *Μαρδάσσης*, usque ad mare, *Mardenem*, quæ in Pal. cod. *Mardyene* est. Sed si quæ *Mardene* fuit, Mardorum regionem fuisse crederem, qui vero omnes procul absunt, ut vidimus, a mari Persarum. Plinius lib. vi, cap. xxvi. illam maritimam regionem *Syrtebolos* nominat, idque alio loco convenienter interpretatur. *Persæ, inquit, Rubrum mare semper accollere, propter quod is Sinus Persicus vocatur. Regio ibi maritima Syrtibolos.* Gleba, aut ager *Σαρδία*, & *Syrtebolos* regio palustris, Syrtibus Africæ non dissimilis. Id ipse Plinius cap. seq. xxvii de ora Elymaidis, quæ conjuncta est cum ora Persica ita exposuit: *Oram, quæ præjacet, minorum Syrtium vice diximus inaccessam ceno, plurimum limi deferentibus Brixia & Oracca annibus.*

Nec populi, quos Ptolemæus Persidi adscribit, notiores sunt, præter *Mesabatas*, quos Strabo in Elymaide posuerat, & nos ibidem exposuimus. Sunt autem *Rapsii*, *Hippophagi*, *Suzai*, *Mietores*, Gr. *Μίετορες*. Herodotus lib. 1, cap. cxxv. plures memorat, sed plerosque non nobiliores, *Atetaphios*, *Masios*, *Panthelæos*, *Derusieos*, *Germanios*, *Daos*, *Dropiccos*, *Sargartios*. His addit notiores *Pasargadas*, quos a Persis proprie dictis distinguit; & *Mardas*, de quibus supra diximus.

Oppida pauca novimus fama & historiis celebrata. Caput gentis fuit *Persapolis*: nam utroque modo scribitur. Strabo cum diphthongo *Περσάπολις*, libro xv. aliquoties, semel *Περσίπολις* Aldina lib. 11. bis Xylandri & Casauboni editione. Plinius Harduini *Persapolis*; Frobenii, *Persopolis*. Et Diodorus, & Ptolemæus Græcus, ac Stephanus, & auctor libri 11 Maccabæorum *Περσίπολις* sine diphthongo. Sita urbs trans Araxem, haud vero longe a flumine: quod ex Alexandri itinere clarum est apud Curtium & Diodorum; etiam Strabo lib. xv, p. 501. *πρὸς αὐτῇ δὲ Περσάπολις τὴν Ἀργεῖν διέβη, apud ipsam Persapolim [Alexander] transiit Araxem fluvium.* Ptolemæus latitudinem posuit xxxiii graduum & tertiæ partis. Pergit Strabo, *ἔχουσα βασιλεία ἐκπρεπὴ, habet regiam splendidam*, quam scriptores rerum Alexandri laudant. Plinius lib. vi, cap. xxvi. *Persapolis caput regni, dirutum ab Alexandro.* Non urbs, sed regia in urbe, Alexandro facem inferente, flagravat. Strabo lib. xv, p. 502. *ὡς περὶ ὁ Ἀλέξανδρος τὰ ἐν Περσάπολι βασιλεία, regiam in Persapoli Alexander exussit.* Neque Amianus lib. 111, cap. xviii. plus incensum scribit, quam *τὰ βασιλεία τὰ Περσικά, regiam Persarum*, videlicet arcem seu palatium. Quid? quod Diodorus lib. xix, cap. xxi. seq. in rebus post Alexandri mortem gestis, hujus urbis, tamquam superstitis, mentionem fecit: etiam auctor libri 11 Maccab. ix, 2. Et Ptolemæus longo post tempore meminit, tamquam sua quoque ætate existentis.

Antiquior regia Persarum in *Pasargadis* fuit, gente circa Cyrum seu Corum fluvium colente, & ipsa urbs *Pasargada* Ptolemæo dicta, *Πασαργάδα*. Strabo lib. xv, pag. 502. femineæ & plurali forma *Πασαργάδαι*, *Pasargadae*. De populo Herodotus lib. 1, cap. cxxv. *sunt Persarum plura genera: Arctæ, Persæ [singulariter ita dicti,] Pasargadae, Merae, Masii.* *ταύτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι, ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φήτρη, ἔνθεν οἱ βασιλεῖς οἱ Περσῶν γίνονται.* Sed horum *Pasargadae* sunt præstantissimi, in quibus & *Achæmenidarum* trius est, unde reges Persici oriundi sunt. Situm Strabo ostendit de Cyro amne dicens, *ἐκ τῆς Κῦρου ποταμὸς διὰ τῆς κοίτης καλεωμένης Περσίδος ῥέων περὶ Πασαργάδας.* Est quoque *Cyrus* per cavam *Persidem*, ut dicitur, decurrens circa *Pasargadas*. Cava Persis planities est montibus utrimque conclusa.

Idem de oppido & regia: *εἴτ' εἰς Πασαργάδας ἦκε: καὶ τὸτο δὲ ἦν βασιλεῖον ἀρχαῖον.* Deinde [Alexander] *Pasargadas* venit, quæ antiqua regia erat. Addit, Cyrum ideo hunc locum honori habuisse & amasse, quod ibi *Astyagem* Medum ultimo prælio superavisset. Ibidem etiam sepeliri voluit & vidit Alexander *τὸν Κῦρου τάφον ἐν παρθεύσῳ, Cyri sepulcrum in horto*, turrin non magnam, arborum densitate occultam. Plinius *Passagardas*, transpositis litteris, scripsit, & eadem de Cyri sepulcro memoravit. Lib. vi, cap. xxvi. ubi de *Persopoli* dixerat, subdit, *Inde ad orientem Magi obtinent Pasagardas castellum, in quo Cyri sepulcrum est.* Stephanus priori modo ex *Anaximene* *Πασαργάδαι* scripsit, *Passargadae*, cui *πίλις* δηλοῦναι est, urbs femineo genere: nomen interpretatur *Περσῶν στρατόπεδον, Persarum castra*: id enim *π* & *πρ* est Ebræis & orientalibus. Vide Genes. xlix, 11, 19.

Tertia regia *Gabæ* fuerunt. Strabo dicto loco: *ἦν καὶ ἄλλα βασιλεία τὰ ἐν Γάβαις ἐν τοῖς ἀνωτέροις μέρει, τῆς Περσίδος.* Fuit & alia *Gabis* in superioribus *Persidis* partibus. Ptolemæus locum monstravit in ultima Perside, Carmaniam versus, cui itidem *Γαβαι*, *Gabæ* nomen urbis est. Amianus Indic. hist. cap. xxxix. sine nomine, *Περσῶν βασιλεία, Persarum regiam* ad flumen *Granidem* ducentis stadiis introrsus sive ab ostiis posuit, quod adprime cum Ptolemæi *Gabarum* positione congruit, qui etiam ad ultimum amnem, quem *Bagradam* vocat, has *Gabas* collocavit.

Et quartam regiam videtur Strabo addere *Ocam* dictam, diversam a *Gabis*, nec vero longe

longe ab illis distantem. *Erat*, inquit, *regia alia Gabis in superioribus Persidis partibus*, καὶ τὰ ἐν τῇ παραλίᾳ τὰ κατὰ τὴν Ὀκην λεγόμενῃ, & ea, quæ in ora ad mare sita, juxta ita dictam *Ocam*. Casaubono in mentem venit, esse forsan *Taocen*, quam Arrianus, non ubi Ptolemæus hujus nominis promontorium habet, sed ad ostium ultimi Persarum fluvii Granidis posuit. *Ex Mesambria*, inquit, *digressi, & stadia circiter CC emensi, ἐς Ταόκην ἐβίβον*, ζοῦται ἐπὶ ποταμῷ Γρανίδι, *Taocen*, *ad Granidem fluvium positam navigando venerunt*. Ignota *Oce* aliis: *Taoce* autem Arriani cum situ Strabonis bene convenit, ut verosimile sit, truncatam vocem *Ocen* esse, ex *Taoce* deminutam. Ortelius quidem *Ocam* regiam dicit, verum non id Strabo aperte dixit, nisi ita subaudiendo compleas, καὶ τὰ ἐν τῇ παραλίᾳ [βασιλείᾳ] τὰ κ. τ. ο. λ. Credo secessum regium in illo litore prope Gabas fuisse ad *Ocen* sive *Taocen*, oppidum vel locum amœnitate commendatum. Secessus vero regii etiam βασιλεία, regia sedes vocari possunt.

Plinius addit *Ecbatana* Persica, a Medicis & Syris seu Phœniciis diversa. *Ad orientem*, inquit, *Magi obtinent Passagardas castellum, in quo Cyri sepulcrum est: & horum Ecbatana oppidum, translatum ab Dario rege ad montes*. Horum, id est Magorum illud oppidum fuit, sive ab Magis habitatum, quod propter positionis vitium vel aliam causam rex Darius translocavit. Idem *Laodiceam* addit in finibus juxta Mediam. *Habet*, inquit, [Persis] *in extremis finibus Laodiceam, ab Antiocho conditam*. Verum quod Strabo lib. xi. & Stephanus Byzantius hanc in Media censent; nos quoque supra in Media australi, ubi Persidem contingit, exposuimus: quod Plinii extremis finibus facile conciliatur, quia confinia sæpe incertiora sunt, & in iis posita ab aliis huic regioni, & alteri ab aliis adscribuntur.

Curtii *Tabas* lib. v, cap. xiii. quod oppidum dicit in Parætacene ultima esse, est utique Græca forma Τάβας, *Tabæ*: ipse autem barbaro casu dixit *Tabas est oppidum*, cetera: cujus nominis urbem τῆς Περσίας, *tertiam in Persia* Stephanus dixit esse. Quod vero trans Jordanem *Tabæ* minus notæ sunt, Lucæ Holstenio visum fuit conjectare, an forsan παρατακτῆς pro Περσίας legendum sit, quia Curtius discrete *Tabas in Parætacene* oppidum dicat. Quo pertinet quod Polybius Excerptis lib. xxxi. [Vales. ed. p. 144.] *Tabas in Perside* ponat, ubi extinctus rex Antiochus sit, postquam in Elymaidem, templum Dianæ spoliaturus, exercitum movisset: ἀναχωρῶν, inquit, ἐν Τάβαις τῆς Περσίδος ἐξέλιπε τὸν βίον, *regressus inde, in Persidis oppido Tabis mortuus est*. Parætacene autem secundum Ptolemæum fuit Persidis suprema ad septentrionem provincia.

Ptolemæus plura oppida narrat, sed pleraque ignota. Primum in ora seu ad mare est Τάκερ ἀκρᾶ, *Taoce* promontorium, quod in Tabula etiam ut oppidum repræsentatur. Intus paullo, sed longius in ortum, est *Taoce* oppidum, & circa hæc duo, *Taocene* regio. Sed vereor ut recte hæc posita a Ptolemæo sint, quum *Taocen* Arrianus in ultima Perside ad fines fere Carmaniae constituerit. Deinde post Rogomanem fluvium est *Jonaca*, in Tabula *Jonacopolis*: & inter ostia Brisoanæ & Bagradæ habet maritimum oppidum *Ausinzam*. Et hæc in ora. In mediterraneis, exceptis antea explicatis obscuriora sunt omnia. Quis enim de *Axima*, *Ardea*, *Tragonce*, *Portopana*, *Cauphiaca*, *Maxtona*, quæ omnia citra Persopolim sunt, audivit? aut de ulterioribus, *Marrasio*, *Sycta*, *Cinna*, *Gabra*, *Cotamba*, *Arbua*, *Alamunda*; & prope mare de *Uxia*, *Uxiæ*, in Tabula *Uxia*? quod addidi de maritimo seu oppidi, ne quis putet ad gentem Uxiarum pertinere, quam supra in septentrione reliquimus, longissime ab oppido Uxia remotam. Nomina sunt, quæ nullam memoriam adferunt.

Insulas Persidis sub Elymaide *Taxianam* Ptolemæus posuit: sub Perside propria ejusdem

est *Tabiana*; deinde *Sophtha*; tandem *Aracia*, quæ & *Alexandri insula* dicta. Ultimam Araciam, etiam Plinius lib. vi, cap. xxv. laudat: & alias duas memorat. *Contra Persidem*, inquit, *Philos*, *Cassandra*, *Aracia cum monte praalto*, *Neptuno sacra*. Ceteræ in sinu Persico aut ad Arabiam Felicem pertinent, aut in Carmania, sub qua jacent, explicabuntur.

De ipso sinu Persico, supra quem Persis sita est, Plinius lib. vi, cap. xxiii extremo, & xxiv. *Irrumpit & in hac parte geminum mare terras, quod Rubrum dixere nostri, Græci Erythraeum a rege Erythra, aut, ut alii, solis percussu talem reddi colorem existimantes: alii ab arena terraque, alii tali aque ipsius natura. Sed in duos dividitur sinus. Is, qui ab oriente est, Persicus adpellatur, xxv M. passuum circuitu, ut Eratosthenes tradit. Et ex adverso est Arabia, cuius xlii M. passuum est longitudo. Rursus altero ambitur sinu Arabico nominato. Nominis Rubri aut Erythraei rationem primam de Erythra rege solam admittit Curtius lib. viii, cap. ix. ceteras ridet, tamquam ab ignaris creditas. Numeri cum superna lineola tot centena vocant millia.*

CAPUT XX,

DE

CARMANIA, PARTHIA

ETHYRCANIA.

ULtra Persidem, orientem versus, est *Carmania*, quæ ab septentrione Parthiam habet; ab ortu Gedrosiam; a meridie mare Persicum ex parte, & deinde Indicum: quod proprio nomine τὸ Καρμανίον πέραλος, *Carmanium mare* Agathemerus lib. ii, cap. xi, vocitavit. Ptolemæus distinxit in *Desertam*, & quam simpliciter vocat *Carmaniam*: de illa lib. vi, cap. vi. de hac cap. viii, interjecta Felici Arabia, disseruit. Clarius id Agathemerus exposuit cap. vi. *Hyrkania*, inquit, *subjacet Parthia*, τὰυτῇ δὲ ὑποβέβληται ἔρημος Καρμανία. μετ' ἣν ἡ ἀληθὴς κῆτος Καρμανία μέχεται θαλάσσης, huic [Parthiæ] *subjacet Carmania deserta*: post hanc sita est vera *Carmania ad mare usque*. Deserta igitur ad septentrionem est juxta Parthiæ limitem; Vera & propria Carmania in meridiem vergit & ad mare pertinet.

In *Deserta Carmania* Ptolemæus neque oppidum, neque flumen memoravit: tantum populorum aliquot obscurorum nomina refert, *Isatichas*, & *Zuhsos*, & *Gadanopydres*. Regionem, quæ a septentrione in orientem vergit, dixit *Modomasticen*.

Carmanie autem *Vere* sunt multa apud Ptolemæum flumina. Post Bagradam, Persidis ultimum, sunt *Dara*, dein Ἀραπὸν ἐκβολαί, *Arapis ostia*; post quæ *Corius*, ut Pal. legit; & *Achindana*, *Saganus*, *Andanis*, prope Armozum promontorium. Et hæc in sinu Persico. In mari Indico sive post os sinus Persici, sinus est *Paragon*, in quem exeunt Carmaniæ amnes, *Sarus*, deinde *Samydaches*, post quem *Hydriaces*, [Pal. Καυδριάκης] & post Paragontem sinum, *Zorambus* fluvius, [Pal. *Zoromba*.]

Ex his Plinio lib. vi, cap. xxv. quidam etiam nominati. *Amnes*, inquit, *Saganos*, dein *Daras*, & *Salsos*. Præterea meminit cap. xxiii *Sabis* & *Andanis* fluviorum.

Carmania, inquit *orani* patere duodecies centena l. millia passuum, *Nearchus* scripsit. Ab initio ejus ad flumen *Sabin* centena m. passuum. Inde vineas coli & arva ad flumen *Andan* xxv M. spatio. Regio vocatur *Armuzia*. Ignotus *Salsos*: at *Sabis* etiam *Mela* lib. III, cap. VIII. mentionem fecit. *Sabis*, inquit, per *Carmanos*; sub *Pasargadis* *Corus*, effluunt. *Ptolemæus* habet mediterraneum oppidum *Sabin*, prope *Alexandriam*, quod forsitan huic flumini erat adpositum. Et *Andanis* *Ptolemæo* & *Plinio* communis, ut vidimus. *Arrianus* Indicis cap. xxxiii vocat *Anamin*. ἡμίζοντα κατὰ τὸν πῆλινον Ἀναμίν. ὁ δὲ χῆρος Ἀρμύζιον ἰναδίῳ, ad fluvium *Anamin* perveniunt: locus ipse *Harmozia* vocatur. Et quia *Plinius* quoque *Andanin* per *Armuziam* ducebat, quæ ipsa est *Harmozia*; apparet eundem annum esse *Anamin* *Arriani* & ceterorum *Andanin*. Est & *Plinio* *Arbis* fluvius cap. xxiv. In *Carmanie* angulo, inquit, sunt *Chelamophagi*, testudinum superficie casas regentes, carne vescuntur. A flumine *Arbi* promontorium ipsum inhabitant. *Arbis* ergo juxta promontorium effluit: promontorium *Carmania*, ut cap. xxiii vocatur, quod *Straboni* p. 526. Ἀρμύζιον, *Harmozon* est. Ex *Eratosthene* refert, os ejus adeo angustum esse, ut iἑ Ἀρμύζιον τὸ τῆς Καρμανίας ἀκρωτηρίου, ex *Harmozonte* *Carmania* promontorio, pars *Arabia* conspiciatur. Ex quo intelligimus, ad ipsas fauces seu fretum, quo *Persicus* sinus *Oceano* cohæret, hoc situm esse promontorium. *Ptolemæus* scripsit Ἀρμύζιον ἄκρον, *Armozon* promontorium. In eo *Alexandri* teste *Plinio* cap. xxv, lib. vi.

Sed hoc obiter propter flumen *Arbin*, *Plinio* monitore. Et tantum de ipsis fluviiis *Carmanie*, in quibus *Ptolemæi* rationes incertæ sunt, quod vel *Corius* demonstrare potest, qui doctiorum judicio ipse *Corus* seu *Cyrus* est *Persidis*. Neque illud constat, sintne *Sabis* & *Arbis* amnes prætermissi a *Ptolemæo*, an aliis nominibus expressi. *Ammianus* lib. xxiii, cap. xxv. tres memorat, *Sagarcum*, *Saganin*, & *Hydriacum*. Duo ex *Ptolemæo* sunt: medius ignotus aut pravatus.

Oræ maritimæ a *Persidis* confinio ad *τόπος* seu fretum usque nulla oppida neque promontoria apud *Ptolemæum* sunt. Ubi finit sinus, incipiunt angustiae, *Armozon* promontorium est, & juxta illud *Armura* oppidum; & quem *Plinius* cap. xxv addit, *Portus Macedonum*. Ubi definit fretum, *Carpella* est ἄκρα seu promontorium: inter quod & flumina *Sarum* oppida *Ptolemæi* sunt *Canthapis*, *Agris*, *Combana*, *Rogana*: inter *Sarum* & *Samydace* fluvios, *Masinda*, & *Samydace* oppida. Deinde est τῆρα, *Tesa* oppidum: alius fluvius *Candriacus*: post quem *Bagia* promontorium: *Cyza* portus: Ἀλαβῆτις, *Alabaur*, promontorium: & hæc in *Paragone* sinu. Post quem *Deranobila* oppidum: *Cophanta* portus: *Zoromba* fluvius: *Badara* & *Musarna* oppida. Hactenus ex *Ptolemæo*. *Ammiani* oppida cuncta intus sunt, nisi forsitan *Hermupolis*, quod *Valesio* p. 377 placet, est ipsa *Armura* *Ptolemæi*: unde nomen & insulæ vicinæ & regionis hodieque *Ormus* vocatur.

Mediterranea oppida *Ptolemæi* sunt, *Carmana* metropolis, quam etiam *Ammianus* refert, sequutus *Ptolemæum*. Sita est in septentrione prope *Desertæ* *Carmanie* & *Drangianæ* fines. Citerior hac, sed æque septentrionalis *Portospana*. Sic etiam apud *Ammianum* scribendum, non, ut *Lindebrogius* edidit, *Ortopana*. Inter utramque descendenti in meridiem occurrit *Thaspis*, sive *Thespis*; deinde *Nipista*: & ultra *Saganum* fluvium, *Tarjana* vulgo *Tarjana*, prope ostia: & hinc in ortum *Sabis*, haud dubie ad *Sabin* amnem *Plinius* & *Mela*: nec procul inde *Alexandria*, a *Plinio*, *Ptolemæo* & *Ammiano* laudata. *Lindbergius* recedit in ortum *Oraſca*, Pal. *Throasca*: & ulterior *Ora*: supra has septentrionem versus *Chodda*: infra, *Cophanta*, quæ vero plus in austrum, quam *Ptolemæus* posuit, descendenda, ne longius ablit a portu suo, qui supra *Cophanta* portus dictus fuit. *Zerbus* *Ptolemæi* ignota est.

Populus Καρμανί, *Carmani*, & Καρμάνιοι, utrumque auctore Stephano. Tacitus lib. vi. cap. xxxvi. *Artabanus Hyrcanis Carmanisque per adfinitatem innexus erat*. Sub his variae gentes : ad Persidis fines *Camelobosci*, qui & Σωξόται, *Soxota* : deinde Ἀίρα, *Aera* ; utrique fide Ptolemæi, qui vero perperam *Pasargadas*, Persidis gentem, his admiscuit. Ultimi sunt Χελονόφαγοι *Chelonophagi*, supra Indicum mare, ad Gedrosiæ fines, de quibus, & illorum nomine, supra in fluminibus dictum est Plinii verbis. His addendi *Armozci* & *Arbii* ex ejusdem Plinii cap. xxv. *A promontorio, inquit, Carmanis junguntur Armozci. Quidam interponunt Arbios, ccccii milia passuum toto litore*. Promontorium illud est quod Carmanizæ & Armozon vocatur. *Armozci* autem a Carmanis proprie dictis distinguuntur : nam & ipsi Carmani erant. *Arbii* haud dubie circa flumen Arbin, de quo supra dictum, habitarunt.

Insulæ ad Carmaniam Ptolemæo sunt in Persico sinu *Sagdiana*, in qua oppidum *Milius*; sita in boreali parte, e regione *Portospanæ* : deinde *Vorochea*. In Indico mari *Palla* : deinde *Carminna*, quæ *Carmana* Stephano dicta. ἔστι δὲ, inquit, Καρμανία νῆσος, ἡ δὲ πρὸ τῆς Καρμανίας. *Est etiam Carmana insula, quæ a Carmanis nomen habet*. Tandem *Laba*, extrema & juxta Gedrosiæ confinium. Est & nobilis insula *Ogyris*, de qua Dionysius vers. 606 seq.

Ἔστι δὲ τοὶ περὶ τὴν Καρμανίαν ἰνσοὶ ἀπὸ τῆς
Ὀγυρίης. ἔνθα τε τύμβος Εὐρυθραίου βασιλῆως.

Est autem tibi ulterius, Carmania extra promontorium, Ogyris : ubi tumulus Erythræi regis. Pomponius lib. i. i. i. cap. viii. *ostio proximam [partem Arabiæ Felicis] & Carmanis contrariam Macæ tenent. Aliquot sunt in medio insula sue. Ogyris, quod in ea Erythra regis monumentum est, magis clara quam cetera*. Et Plinius lib. vi. cap. xxviii. *insula in alto objacet Ogyris, clara Erythra rege ibi sepulto*. At Erythræ sepulcrum Arrianus Ind. cap. xxxvi. *Oaracta* insulæ tribuit ; Strabo lib. xvi. p. 527. *Tyrrina* insulæ : Straboni tamen mendum inesse docti viri putant, cui Salmasius acriorem medicinam p. 831. adfert, Ὀγυρίαν substituendo ; leniorem Isaacus Vossius ad Melam, legens Ὀγυρίαν vel Γυρίαν. De Oaracta autem Arriani res difficilior, nec facile patiens conciliationis. Vossio est Ogyris ipsa Ormus nobilis mercatu in freto Persico insula : Harduino insula Mazira juxta Felicis Arabiæ latus orientale, ubi fere Ptolemæi est *Organa*, quam propinquam Oaractæ Arrianus dixit : nisi Oaracta Ptolemæi Ὀσορέχθια, *Vorochea* est, supra fretum in Persico sinu ad Carmanizæ oram posita. Sed de his plura Salmasius & Is. Vossius citatis locis.

Fuit & *Aphrodisias* nomen insulæ ad Carmaniam. Plinius lib. vi. cap. xxv. *Ab eo promontorio [quod Carmanizæ proprium dixerat, alii Armozon] Themisteas, insula Aphrodisias habetur*. Themisteas videtur Harduino promontorium *Tarsia* Arriani esse : & *Aphrodisias* ejusdem insula *Cataea*, quam dicit Mercurio & Veneri (unde Aphrodisiadis nomen sit) sacram esse. Id solum discrimen intercedit, quod *Cataeam* Arrianus desertam dixit, *Aphrodisiadem* Plinius habitari.

P A R T H I A.

Carmanizæ a septentrione adjacet *Parthia* : huic Hyrcania, ad mare sui nominis pertinens. De vocabulo Stephanus : Παρθυαία ἡ χώρα, καὶ Παρθωνία, regio *Parthya* dicitur, & *Parthene* : & Latinorum littera *Parthene* ; qui vero plerumque *Parthia* dicunt, ut Ptolemæus quoque ἡ Παρθία. Populus Græce Παρθυαίοι, ut plurimum : Latine *Parthi*,
(Rrr) 2 quam

quam formam etiam Græci quidam amant; ut Dio Cassius lib. XL, pag. 125. de Crasso; ἐπὶ τὰς Πάρθους ἐπέστειλεν, in *Parthos expeditionem suscepit*: atque ita Plutarchus constanter in Crasso & Antonio. Ut autem supra Assyriam propriam ab Assyriorum regno, & sic Babylo-niam quoque a regno Babyloniorum distinximus; ita in præsentī quoque Parthiam proprie dictam, non universum Parthorum imperium, quod post defectionem a Syris Macedonibus amplissimum fuit, describemus.

Sub Persarum regibus, etiam primis ex Macedonica gente Syris, ignobilis fuit Parthia, alieno satrapæ plerumque contributa. Strabo lib. XI, pag. 354. ἡ Παρθυαία πολλὴ μὲν ἐκ ἑστέων, οὐκ ὡς τὰ Περσικὰ, καὶ μετὰ τὰ Μακεδόνων περιούσιον ἐπὶ χεῖροι πολλοί, *Parthia ampla non est, ut quæ a Persis, atque etiam Macedonibus rerum potitis, cum Hyrcania fuerit censa.* Et Curtius lib. VI, cap. II. *Hinc in Parthienem perventum est, tunc ignobiliem gentem; nunc caput omnium, qui post Euphratem & Tigrim amnes siti Rubro mari terminantur.* Erat ἄπορος, quod addit Strabo, id est inops, quia silvestris & montosa. De finibus Plinius lib. VI, cap. XXV. *Quod ad Parthos attinet, semper fuit Parthia in radicibus montium sapius dictorum, qui omnes eas gentes prætexunt. Habet ab ortu Arios, a meridie Carmaniam & Arianos, ab occasu Pratitas Medos, a septemtrione Hyrcanos, undique desertis cincta. Ulteriores Parthi Nomades adpellantur.* Et Ptolemæus lib. VI, cap. V. eosdem fines posuit, ab occasu Mediam, a septemtrione Hyrcaniam, ab ortu Ariam, a meridie Desertam Carmaniam.

Divisit Ptolemæus in regiones ita, ut juxta Hyrcaniam sit *Cominsine*, Straboni *Camisene*, Καμισηνή: & sub ea *Parthyene* strictim dicta & propria; nam aliis ipsa est Parthia, eaque tota: ἡ Πάρθια, deinde *Choroane*, Straboni; Χορηνή, *Chorena*: & sub hac *Articene*: post quam juxta Carmaniam *Tabiene*, adjacentes habens *Sobidas*. Sed satis obscura hæc nomina, nec quæ cuiusque regionis fuerint oppida, ex hac Ptolemæi relatione internosci potest. Distinctius & ordinatius distributa est Parthia ab Isidoro Characeno. *Transseuntibus, inquit, per Caspias portas planities est & Choarena* (Ptol. Choroane, Strab. Chorene) *in qua urbs Apamia. Hinc Comisena, urbem nullam, octo pagos habens.* Hinc ad Hyrcaniam venit & Aftabenam: tum demum in Parthyenen propriam, in qua tres urbes laudat & vicum unum. Prima est Σαυλώνη Παρθυανισα, *Sauloe Parthannisa*, ubi regia sepulcra; Græcis hæc *Nisea* dicta: altera *Gadar* urbs: tertia *Siroc*: & vicus *Saphri*.

Plinius ita de regione & oppidis Parthorum lib. VI, cap. XV. *Pratita, præter ὄρεα, adpellatur, tenent Caspias portas. Iis a latere altero occurrunt deserta Parthiae & Citheni juga. Mox ejusdem Parthiae amœnissimus sinus, qui vocatur Choara. Duæ urbes ibi Parthorum, oppositæ quondam Medis, Calliope, & alia in rupe Issatis quondam. Ipsius vero Parthiae caput Hecatompylos ab ὀρεσὶ ἀπὸ τῶν ποταμῶν cxxxiii millia passuum. Ita Parthorum quoque regna foribus discluduntur.* Et cap. XXV ejusdem libri: *ab occasu urbes eorum [Parthorum] quas diximus, Issatis & Calliope ab oriente æstivo Eutropum: ab hiberno Mania: in medio Hecatompylos, Arsacia regia. Nisea Parthyenes nobilis, ubi Alexandropolis a conditore.* Strabo dicto loco: ἡ Πάρθια καὶ ἡ Ἀρσάκεια καὶ ἡ Ἑράκλεια περὶ τὰς Ραγὰς, *Est & Apamea & Heraclea, urbes apud Ragas.*

Ptolemæus multa quidem oppida enarrat, sed pleraque obscura. Ammianus, qui excerpere illum solet, pauca adnotavit lib. XXIII, cap. XXIV. *Parthi, inquit, sui sub aquilonem colentes nivales terras & pruinosas: quorum regiones Choatres fluvius intersecindit ceteris abundanti-
tior: & hæc potiora residuis sunt oppida Crenonia, Charax, Apamia, Artacana, & Hecatompylos.* Addi ex Ptolemæo possunt *Aspa, Marriche, Rhagæa*: & ex Ammiano cap. XXIII ubi dispersas per regiones civitates enumerat, quæ ad Parthiam ab aliis referuntur, *Heraclea & Arsacia, & Eutropos.*

Ex his nunc varie recensitis de regionibus & urbibus constituemus. Primum, an Parthyene Ptolemæi sit pars totius Parthiæ, dubitatur. Negat Salmasius in Solin. cap. LV. & erroris Ptolemæum accusat, quod Parthiam regionem cum Parthorum regno confuderit. Sed esto, Parthyenem partem Parthiæ notare, quæ veros Parthos ex Scythia profectos habuerit, ut Thraciæ pars quædam Thracia singulariter fuit adpellata, & ita quoque in aliis.

Deinde Isidorus angustiores fines dat Parthiæ quam vel Strabo vel Ptolemæus. Separat enim *Choarenam* & *Comisenam*, quas provincias sic scribendas & tam Strabonem quam Ptolemæum corrigendos Salmasius censet. Sed ipse Strabo conciliat, de Parthia dicens, ἀλλὰ οὐκ ἐνθάδε. μέρη δ' ἐστὶ τῆς Παρθυνῆς ἢ τὴν Καμισσηνὴν καὶ Χωρηνὴν. *Aucta vero est Parthia. Partes ejus sunt Comisena & Choarena*, ut vocabula hæc Characenus scripsit. E quibus patet in occidentali latere olim minorem fuisse Parthiam seu Parthyenem, quam postea censebatur. Plinius e contrario videtur auxisse ac de Margiana aliquid addidisse, quod Salmasius dicto lib. p. 842 adfirmat.

Articene Ptolemæi in tabula Agathodæmonis *Paratarticensis*, est Isidori Ἀπαυαρτίκη, *Apavarticensis*, tamquam separata regio a Parthyene, ei a meridie adjecta, cujus urbs sit Ἀπαυαρτίκη, sive Ἀπαβαρτίκη, *Apabartica*. Plinio lib. VI, cap. XVI. *Apavortene* dicta est, ut omnes mss. habent. *A Caspiis, inquit, ad orientem versus, regio est Apavortene dicta, & in ea fertilitatis inclita locus Dareium. Mox gentes Tapyri, ceteræ.*

Quod igitur fines & limites non iidem apud omnes sunt, factum est, ut quæ circa Portas sunt, nunc Mediæ, cujus fuerant, nunc Parthiæ, cui adjecta sunt, adscribantur. Tales sunt *Charax* Ptolemæi, quem alii in Media ponunt, uti fuit, quia cis Portas fuit, a nobis etiam in Media descriptus: *Europum* Plinii, quod ipsum Strabonis est oppidum Mediæ prope Portas, olim Ragæ, dein *Europos* a Nicatore, a Parthis Arsace dictum: *Apamia*, *Raphane* cognomento, a Plinio cap. XIV in Media; a Strabone & Ptolemæo in Parthia censa: & *Heraclea* Strabonis huc pertinet, quia fuit circa Ragas; eadem *Heraclæa* Ammiani. nam & ipsa cum *Arsacia* & *Europo* (male distinctis, quia una urbs Straboni & Stephano) conjungitur. Bochartus quoque lib. II, cap. XIV. huc *Ragan* Isidori Characeni refert, quasi Raga seu Ragæ sit in finibus Mediæ; quod vero, quia in Apavarticensi regione est, mihi potius *Ragæa* Ptolemæi videtur, quam in ultima ille posuit Parthia.

Intus & ultra ambiguos limites fuit *Hecatompylos*, Arsacidarum regia, de qua supra ex Plinio, & ejus distantia a Portis dictum est. Latitudinem Ptolemæus XXXVI cum sextante adsignavit, qui Ἐκατόμυλον βασιλείαν, *Hecatompylon regiam* scripsit: Diodorus Siculus lib. XVI, cap. LXXV. Ἐκατοντάμυλον: alii Græci cum Latinis Ἐκατόμυλον, *Hecatompylus*. Stephanus Byzantius: Ἐκατόμυλον πόλις Παρθίας, *Hecatompylos urbs Parthia*. Polybius, simul nomen explicans, lib. X, cap. XXV. ὁ δὲ βασιλεὺς, διανύσας τὴν ἔρημον: ἦκε πρὸς τὴν Ἐκατόμυλον προσαγορευομένην, ἢ αἰτῶν μὲν ἐν μέσῃ τῇ Παρθυνῇ; τῶν δὲ διόδων φερουσῶν ἐπὶ πάντας τὰς περίεξ τέλους, ἐνταῦθα συμπίπτειν, ἀπὸ τῆς συμβαίνειν τὸ τόπος ἔληφε τὴν προσηγορίαν. *Rex solitudinem emensus, ad oppidum venit Hecatompylon dictum. In media Parthia hæc urbs est sita. Quum autem diverticula viarum, quæ ad omnes circa ferunt regiones, ibidem cœant, ex eventu ipso accepit nomen.* Origo incerta, etiam antiquum & barbarum nomen. Curtius quidem lib. VI, cap. II. *Urbs erat ea tempestate clara Hecatompylos, condita a Græcis.* Sed a quibus? nomen quidem Græcum per interpretationem potuit accedere: an a Græcis condi potuit, quæ jam clara erat, quum Alexander ad eam veniret?

Quæ ab occidente sitæ erant, Plinio teste, Medis oppositæ, *Iffatis* & *Calliope*; earum prior aliunde non est nota: posterior, *Calliope*, laudata etiam a Stephano, Καλλιόπη πόλις Παρθυσίων, *Cal-*

Calliope, oppidum *Parthorum*, ex Polybio, x. Nec hujus origo certa, quia multæ in oriente urbes adpellatæ tantum sunt nominibus Græcis. Appianus in Syr. p. 201. de Seleuco, quum novas urbes condidisse dixisset, addit, τὰς δὲ ἄλλας ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἢ Μακεδονίας ἀνέμαζεν, aliis autem Græca aut Macedonica nomina indidit. Et post plurima exempla quæ adfert, subdit tandem, ἐκ δὲ τῆς Παρθίας, Σάτιος, Καλλιόπη, Χάρις, Ἑκατόμπολις, Ἀχαΐα. Et in Parthia, Sotera, *Calliope*, *Charis*, *Hecatompolis*, *Achaia*. Sed error vel scribentium lapsus est, quum *Hecatompolis*, Ἑκατόμπολις, tam Caroli Stephani quam Tollii editione pro *Hecatompylos*, expressum est. ceterarum, *Sotera*, *Charitis*, *Achaia* situm ignoramus.

Nisæa Plinii videtur regio esse, cujus nominis in extrema Media campos alii ponunt: Isidorus autem est urbs a Græcis ita dicta, quæ barbare *Saulæ*, Σαυλαῖα nominata: cujus cognomen Παρθαῖνισσα, *Parthauvissa* pravatum videtur ex Παρθῶν νῖσα vel νισαία, *Parthorum Nisa* vel *Nisæa*. In regione autem *Nisæa* Plinii, *Alexandropolim* idem posuit, quæ suspecta est, & ut Salmasio visum fuit, in Margianæ forsitan Alexandria quærenda. *Gadar* & *Sirac* Isidori ignorantur.

Ammiani *Genonia* videtur Ptolemæi *Simunia* esse, Tabulæ *Oenunia*, in septemtrione ad occasum posita. *Artacana*, quam itidem Marcellinus ex Ptolemæo hausit, in meridie prope Desertam Carmaniam fuit. Plinii *Mania*, quod quidam libri habent *Maria*, Salmasio videtur Ptolemæi *Marriche* seu *Mariche* esse: *Aspa* Ptolemæi Holstenio in Ortel. est nobilis Isfahan. Situs Ptolemæi in latitudine xxxi i i graduum non multum declinat: an etiam longitudo, dubitatur.

Cetera oppida Ptolemæi nullius famæ sunt; supra Portas *Dordomana*, *Araciana*, & *Ambrodax*; in septemtrione, *Caripraca*, *Roara*, *Suphtha*, & hæc ad ortum etiam, in septemtrionali plaga, ultima sub qua *Mysia*, Ammiani *Mæsia*, ut ex mss. Valesius supplevit: Ptolemæus autem *Μυσία*. Huic propria, ab occasu *Parbara*, a meridie *Tastache*, & *Armiana*: in media regione circa Hecatompylon ab austro *Syndaga* & *Semina*: sed magis in hanc plagam vergunt *Choana*, *Simpssimida* & *Appha*: sub quibus in extremo meridie sunt *Rhuda*, & *Artacana*, de qua diximus, & *Ragea*, de qua itidem superius aliquid dictum fuit. Sed pleraque hæc sunt nomina sine usu & historia.

Choatres fluvius Ammiani (alias montis nomen æque ut Parachoatres, ex Caucaaso subnati) Hic, inquam, fluvius adeo ceteris est incognitus, ut nesciatur quem cursum teneat, utrum in mare an alium fluvium se effundat, & num Hyrcanum mare an Indicum vel per se vel per aliud flumen majus petat. Nec notiores fluvii *Zioberis* & *Rhidagus*, quorum Curtius meminit lib. vi, cap. iv. De itinere agit ex Parthia in Hyrcaniam, & castris Alexandri in valle, qua Hyrcaniam adeunt. Ibi, ait, ex montium radicibus *Zioberem*, miræ naturæ amnem effundi, qui nunc aperte labatur, nunc occultetur, iterum oriatur & tandem in alium se amnem *Rhidagum* nomine, infundat. Et Diodorus hujus mirandi amnis mentionem fecit lib. xvi i, cap. lxxv. qui vero non Zioberem, sed Στιβοίτην, *Stibæten* vocat. Rhidagi autem memoriam præterit.

Tandem de imperio Parthorum, quod Romano oppositum fuit, aliquid adjiciendum est. Quum oriens a Syromacedonibus, impulsore Arsace Partho, defecisset, duodeviginti regna dicuntur Parthi in ditionem rede gisse suam. Plinius lib. vi, cap. xxv. Regna Parthorum duodeviginti sunt omnia. ita enim dividunt provincias circa duo, ut diximus, maria, Rubrum a meridie, Hyrcanum a septemtrione. Ex iis undecim, quæ superiora dicuntur, incipiunt a confinio Armenia, Caspiisque litoribus; pertinent ad Scythas, cum quibus ex aquo degunt: reliqua septem regna inferiora adpellantur. Hæc regna secundum ordinem & numerum, quæ in Mansionibus Parthicis Isidorus Characenus observat, interpretanda esse, Cl. Salma-

sius in Solin. cap. xv. censet, Pliniumque reprehendit, quod ad mare Rubrum fines Parthorum extenderit: quum in Isidori enarratione neque Sufianæ nec Persidis, neque Carmaniae ratio habeatur. Cujus rei rationem reddit ex Strabonis lib. xv, p. 501. Persas semper suum regem habuisse, sed Parthorum regi obnoxium.

H Y R C A N I A.

Hyrcania sub mari Hyrcano, quod & Caspium vocatur, sita est a Mediae finibus usque ad Oxum amnem, Parthiae contermina in meridie. Sic & Ptolemæo lib. vi, cap. vii. Hyrcania terminatur a septentrione parte maris Hyrcani usque ad flumen Oxum: ab occasu opposita est Mediae: a meridie Parthiae per Coronum montem: ab ortu Margianæ.

Idem Ptolemæus flumina tantum duo memoravit, *Maxeram*, & *Oxum*; quum plures esse dubitari non possit. Tabula etiam *Socandam* fluvium inter utrumque adscriptum habet, sed ipse Ptolemæus πόλις ejus nominis seu oppidum, ut in antiqua versione est, posuit; Græce autem est Σοκανία πόλις, *Socanaa oppidum*. Fortasse oppidum adpositum flumini commune nomen habuit. Plinius lib. vi, cap. xvi. post Apavortenæ sive Apavarticenæ, de qua in Parthia egimus, descriptionem, *Mox*, inquit, gentes *Tapyri*, *Anariace*, *Stauri*, *Hyrcani*, a quorum litoribus idem mare *Hyrcanium* vocari incipit, a flumine *Syderi*. Citra id amnes *Maxeras*, *Stratos*, omnes ex *Caucaso*. Ex *Caucaso* putat, & ejus excurrentibus ramis seu divortiis. Præter *Maxeram*, quem modo ex Ptolemæo diximus, duos nominat fluvios, *Syderin* ab occasu, ubi incipit mare *Hyrcanium* vocari: & *Straton* inter *Maxeram* & *Oxum*: citra ibi respectu orientis, ubi *Tapyri* aliique erant, intelligendum videretur, ut sit, ortum versus. Sed neque *Syderis* neque *Stratos* aliunde demonstrari possunt.

Ptolemæus dividit in gentes & regiones. Gentes sunt *Maxêra*, Μαξήρα, circa ejusdem nominis fluvium sub mari Hyrcano: & *Astabeni*, quos ab Hyrcanis proprie dictis distinxit Isidorus Characenus, *Astabenen* illorum regionem vocans: & *Chrindi* sub *Maxeris*. Regiones nominat *Arstin*, adjacentem *Corono* monti, cujus juga *Hyrcaniam* *Parthiamque* determinant: & *Siracenen*, sub *Astabenis* positam.

Isidorus *Hyrcaniam*, quam ab *Astabene* separavit, non oppidis, sed vicis undecim, qui mansiones habent, designavit: ceteri omnes oppida nominatim laudaverunt. Ptolemæus duo maritima oppida recensuit *Saramannen* inter Mediae fines & *Maxeram*; quæ Straboni lib. xi. p. 350. *Samariane* dicta est: & *Socanaam*, quæ interpreti veteri *Socanda* est, sitam inter *Maxeram* & *Oxum* fluvios. Ammianus lib. xxiii, cap. xxv. *Secundam* & *Saramannam* dixit.

Mediterranea oppida plura memorantur a diversis. De regia urbe dissensio. Strabo: βασιλεὺς Τάπη, *Tape regia est*: Ptolemæus, Ἰρκανία μητρόπολις, *Hyrcania, primaria urbs*. Polybius lib. x, cap. xxviii. εἰς τὴν προσκροσσομένην Σύριγγα πόλιν, ἣν συνίστανται εἰς τὴν Ἰρκανίαν, βασιλεῖον διὰ τε τὴν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἄλλην ἐνδομίαν, *in oppidum, quod Syringem vocant, quæque Hyrcania quasi caput, firmitate munitionis & rerum abundantia præstans*. Adde, καὶ εἶναι ἄμα καὶ τὴν Τάμβροκα, non procul a *Tambrace* sitam esse, quam antea paullo præter πόλιν ἀπέχουσιν, ἔχουσιν δὲ βασιλείαν καὶ μέγιστον, *urbem immunitam, quæ vero ampla & regiam habet*. Hæc *Talabroca*, Strabonis videtur, quia Τάμβροκα seu Τάμβροκα, nomina alia, facile in *Talabroca* mutari potest. Et Arrianus lib. iii, cap. xxv. de Αλε-

παρὰ τοῦ Ἰσίδου ἐστὶ τὸ Ζενδρακάρτα, τὸ μέγιστον πόλις τῆς Ἑρκανίας, ἵνα καὶ τὰ βασιλεῖα τοῖς Ἑρκανίοις ᾖ, *duxis exercitus ad Zendracarta, maximam Hyrcania civitatem, ubi & regia erat Hyrcanorum.* Hæ veterum de regia Hyrcaniæ sede variantes sententiæ, saltem diversæ adpellationes. Addo summi viri nostra memoria conjecturam, Lucæ Holstenii, qui ad Ortelium Adnotationibus p. 22. scripsit: *Arcanæ Hyrcania civitas Isidoro Characeno: puto esse metropolim provincie, quæ Ptolemæo Hyrcania.* Isaac vero Isidorus in Astabena posuit, ibique dicit Arfacem primo esse regem declaratum.

Sic varie de regia Hyrcanorum traditum est, ut nequaquam sit credibile, tot reges & tam diversas in una gente existisse. Quin potius sub Hyrcania urbe, cujus situm Ptolemæus monstravit, videntur plures ex his adpellationes latuisse. Forte Polybii *Syringem & Tambraca*, quæ Strabonis *Talabroca* est, huc referre liceat, ut altera in loco sit, altera in vicinitate: quia haud longe disjunctæ traduntur fuisse. *Zendracarta* autem Arriani videtur *Caria* Strabonis esse, quam ipse a Tape regia & a Talabroca, Polybii Tambrace, distinxit. Ptolemæi autem *Hyrcania* metropolis circa flumen Maxeram est, inter XL & XLI gradum latitudinis: flumen autem mediam secat Hyrcaniam, a meridie in septentrionem delabens.

Cetera Ptolemæi sunt ab occasu *Sale*, Ammiano *Sole*, prope Medorum confinia: deinde *Amarusa*, *Abarbina*, & Maxeram versus *Asmurna*, Ammiani *Azmurna*: & trans Maxeram fluvium *Adrapfa*, *Casape*, *Sinaca*, *Mansoca*: quæ inania nomina sunt sine memoria historiarum. De prima, *Adrapfa*, etiam dubitare possis, quia Strabo lib. xv, p. 498. *Ἀδραψα πόλις τῆς Βακτριανῆς, Adrapfa urbem Bactrianæ* dixit. Insula Hyrcani maris citra ostia Maxeræ a Ptolemæo *Chalca*, Pal. cod. *Taka* nominatur.

Gentes, quas Plinius lib. vi, cap. xvi. ut supra adlegavimus, in litore Hyrcani maris enumerat, quædam extra limitem Hyrcaniæ fuerunt, ut *Amarica* in Media, quorum etiam Strabo mentionem habet. Lib. xi, pag. 350. tractum illum, inquit, tenent *Gele*, *Dacafni*, *Amarci*, ac *Quintii*, καὶ Ἀναξάνται, & *Amarica*. Stephanus etiam oppidum habet *Amaricam*, ad Strabonis provocans auctoritatem: qui quod nihil de urbe habeat, tantum de gente; non vereor, ut errarit in excerptendo illo nomine. Situm Ptolemæus monstrat, qui vero male scripsit *Amarica*, aut a describentibus pravatus est. Hos vero Tabulæ auctor, Ptolemæo adjectæ, in ultima Media, prope fines Hyrcaniæ, una cum Mardis posuit: quos sequuntur *Chrindi* Hyrcaniæ, deinde *Maxiri*, omnes sub mari Caspio seu Hyrcano. De *Gelis* & *Amarci* actum in Media, cujus sunt maritimæ gentes: *Quintii* Strabonis ignoti: de *Tapyris* in Margiana, quia ultra Hyrcanos erant, dicemus. Huc & *Barcani* pertinent, quos Curtius laudat lib. iii, cap. ii. & duodecim millia militum in Darii exercitum misisse refert. Stephanus urbium & populorum scriptor: *Βαρκάνοι ἔθνη τῶν Ἑρκανίων ὀνόματι, Barcani, populus finitimus Hyrcanis*: sed ex quo latere, incertum: puto tamen ab ortu potius, quam ad occasum. Ctesias Excerpt. cap. viii. cum Derbicibus conjunxit. *Cyrus*, inquit, *mortui vicinus*, Σπινάδην, *Δερβίαν ἀπὸ τῆς σπινάδος, Μογασίην δὲ, Βαρκάνων, Spinadem quidem Derbicum satrapæ constituit; Mezabernem autem Barcanorum.*

D E

Primum genus *Derbices* sunt, οἱ Δέρβικες, ut Plinius & Strabo vocant, qui tertio casu τοῖς Δέρβιξ lib. xi, p. 358. dixit, quod simplici numero est ὁ Δέρβιξ, *Derbix*, quae forma producit obliquos, ut opus non sit attollendae syllabae causa, quod Ptolemæus & Apollonius apud Stephanum fecerunt, litteram duplicare, Δερβίκα, *Derbicca*: Ctesias, eodem Stephano teste, etiam Δερβίος, *Derbios* illos, & Δερβίσιος, *Derbissos* dixit: Dionysius periegeta v. 734. Δερβίσιος, *Dercebios*, quos ipsos *Derbices* esse, Palatinus codex Ptolemæi confirmat, quo scriptum est: Δερβίκα, οἱ καὶ Δερβίσι, *Derbicca*, qui & *Dercebi* dicuntur. Numerosa gens, si Curtio fides habenda lib. iii, cap. ii. qui etiam *Derbices* scripsit. Nam nec Oxo terminantur, sed trans illum in Sogdiana etiam regione colebant. Plinius ibidem: *Derbices*, quorum medios fines secat Oxus amnis, ortus in la-
en Oxo.

Alterum genus Ptolemæi sunt *Massagetae*, Μασσαγῆται, quorum vero sedes non est certa, quum multi in citerioribus ponant, quia Cyrus contra Tomyrim, Massagetarum reginam, moturus, Araxem trajicere necesse habuerit, Herodoto & Dionysio auctoribus. Quod vero ipse Herodotus lib. i, cap. cci. de Massagetis dicit, τὸ ἴδιον τῆτο καὶ μέγα λέγεται ὄμις, καὶ ἄλκιμοι, οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀλλὰ πρὸς τὸν ποταμὸν καὶ τὴν ἑλίου ἀνατολὴν οἰκοῦντες τὴν Ἀραξὴν ποταμὸν, *Hæc gens* [Massagetarum] *fertur & magna esse & strenua, ad austrum solisque ortum sita trans Araxem fluvium*; ex eo intelligitur, alium Araxem significari, diversum ab Armenio, qui Cyni respectu in Perside sedem regiam habentis, non in ortum, sed in occasum potius & septentrionem referendus erat. Accedit, quod Stephanus tradat, Μασσαγῆται ἴδιον Σκυθῶν, *Massagetae sunt Scytharum gens*. Scythas vero cis Oxum nemo posuit. Quapropter summum viri Isaaci Vossii sententiam ire nihil dubito, qui in Melæ lib. iii, cap. v, p. 244. scripsit: *Herodotus per Araxem manifeste Oxum intellexit, quum Massagetarum finem terminatum. Sed quomodo Marianis tum oritur montibus? Debuisset enim dicere ex Popanense, ut Aristoteles. Sane Oxum, ante victorias Alexandri, a Græcis Araxem fuisse adpellatum nullus dubito, quum ad orientale maris Caspii latus illum describam. Quæ Atela & alii Araxi adscribit, id ipsum Polybius Oxo tribuit. Vide Melam lib. iii, cap. i. de Araxe, & Polybium lib. x, cap. xlv. de Oxo. Sane non unius fluminis nomen Araxem esse, supra in Armenia & Perside vidimus: ut nihil alienum sit & tertium circa Bactrianos & Margianos, id est Oxum, ita a non nullis adpellatum fuisse. Sed de Massagetis infra suo loco plura dicemus.*

Sequuntur apud Ptolemæum *Parmi* & *Dae*, quos dividit Ptolemæus: Strabo lib. xi, p. 352. quosdam Daas dicit *Aparnos* cognominatos, τῶν Δαίων οἱ μὲν προσαγορεύονται Ἀπαρνοί, *Aparni* autem Strabonis sunt ipsi *Parmi* Ptolemæi. *Dae* vero, sive, ut Latini scribunt, *Dabe*, commune nomen Scythicarum gentium. Ibidem Strabo: οἱ πολλοὶ τῶν Σκυθῶν ἀπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης ἀρξάμενοι, Δαίαν προσαγορεύουσι, *plerique Scytharum, qui Caspio mari insidunt, Dae adpellantur. Et Plinius l. vi, c. xvii. Ultra sua Scytharum populi. - - Celeberrimi eorum Saca, Massagetae, Dabe. Nec uno loco habitant omnes, sed dispersi mixtique aliis gentibus: profecti autem ex Scythia, καὶ Περσῶν τὴν Ἰαξάρου, e regione, quæ trans Jaxartem est, ut Strabo commemoravit.*

Quos autem Ptolemæus ἀνατολικώτερος Ταυρος, *orientaliores his Taperos* dixit, hi sunt *Tapyri*. Periegeta v. 733. Ἰερκαῖοι Ταυροὶ τε, *Hyrcaui & Tapyri*, correpta parulata Strabo p. 354 Ταυροὶ οὐκ οὐκ φασὶ μάλιστα Δερβίσιος τε καὶ Ἰερκαῶν, *Tapyros habitare dicunt inter Derbios & Hyrcanos*. Arrianus l. iii, c. xxiii. Ταυρος dixit. Polybius lib. v, cap. xlv. Ταυρὸν *Tapyrorum* montes non longe dicit ab Hyrcanio mari abesse, ὁ πόλις ὀνομασθεῖς. Vinolam

Tapyrorum Aelianus notavit lib. III, V. H. cap. XIII. in quem locum vide quos vir clarissimus Jac. Perizonius scriptores alios de Tapyris adlegavit. *Mardos* Plinii supra descripsimus, a montibus Antiochiæ Margianæ ad Bactrios habitare. Nec vero, qui ita vocantur, ejusdem loci fuerunt omnes, sed inter Mediam & Persidem ab aliis ponuntur; a quibusdam in ipsa Media septemtrionali, quia vi vocis, quæ a το *rebellare*, videtur esse, gentes rebelles & ex præda ac latrociniiis viventes intelliguntur.

B A C T R I A N A.

Bactriana sive Bactria (nam utroque modo dicitur) Margianam ab occasu habet: a septentrione, Oxum fluvium: a meridie, Paropamisi montis juga; ab ortu solis, gentes Scythicas, Massagetas & his adjacentes.

Ampla & dives regio, multis divisa fluminibus, quæ cuncta fere a meridie in septentriones delapsa, in Oxum fluvium tandem exeunt. Primus est *Ochus*, qui propior Margianæ fuit, Ptolemæo Ὠχός. Is *Dargomanem* amnem defert ex Paropamiso decurrentem. Si non terminus occidentalis Bactrianæ, quem Ptolemæus in ceterioribus montibus statuit; tamen prope illum, & quasi terminus, Ochus est. Plinius lib. VI, cap. XVI. *Gens hæc* [Bactrorum] *obtinet aversa montis Paropamisi ex adversus fontes Indi: includitur flumine Ocho.* Memoravit etiam Curtius lib. VII, cap. X. & ab Oxo distinxit: *superatis amnibus Ocho & Oxo.* Alter, qui Ochum auget, *Dargomanes* Ptolemæo, *Orgomanes* Ammiano est lib. XXIII, cap. XXVI. *Ochus & Orgomanes juncti convenis aquis, augent immmania Oxi fluenta.*

Post Ochum *Zariaspis* est, ὁ Ζαριάσπις, cui *Artamis*, fluvius alius miscetur. Ammianus ibidem, pro more Ptolemæum sequutus: *Artamis & Zariaspes antea sibi consociati, itidemque Ochus & Orgomanes juncti convenis aquis, augent immmania Oxi fluenta.* Post hos *Dargidus* in Oxum infunditur.

Nomina tam regionis quam populi variant casu seu terminatione. Illa dicitur *Bactria* & *Bactriana*, ut paullo ante memoravimus: hic, *Bactri*, *Bactrii*, & *Bactriani*. Strabo lib. XI. τῆς Βακτρίας μέρος, *Bactria partes.* Ibidem, πρὸς τὸν τῆς Βακτρίας, *supra Bactrianam ortum versus.* Subauditur γῆ, terra seu regio. Curtius lib. VII, cap. IV. *Bactriana terra multiplex & varia natura est.* Et lib. VI, cap. VI. *Bactrianam regionem petebant.* De populo Strabo dicto loco: Ὁξὸς οὐραίνει τὴν τε τῶν Βακτρίας, καὶ τὴν τῶν Σογδιῶν, *Oxus determinat Bactriorum & Sogdiorum regiones.* Plinius lib. VI, cap. XVI. *Derbices, - - Bactri, quorum oppidum Zariaspe, quod postea Bactrum.* Nomen *Bactrianorum*, populi videlicet, ubique obvium. Vide Curtium. Et Strabo, Σκυδικώτερον τὸ τῶν Βακτριανῶν, *magis Scythicus mos est Bactrianorum.* Populos in Bactriana Ptolemæus enumerat varios, sed obscuros omnes, præter *Zariaspas*, sub Oxo fluvio quos posuit. Quis enim audivit de *Salataris*, *Comis*, *Acinacis*, *Tambyzas*, *Tocharis*, *Marycæis*, *Amarispiis*, ac reliquis? Transeant ignobilia nomina: nec actiona Ptolemæi pleraque oppida: contra sunt quædam ab aliis celebrata, quæ ille prætermisit.

Caput regionis, quod nomen dedit, *Bactra* sunt, urbs ampla & opulenta: quæ eadem & *Zariaspe* dicta fuit, quamvis interpretes Ptolemæi & eidem adjecta tabula *Zariaspa* a *Bactra* distinguant, quibus minorem fidem habemus, quia in Græco *Χάριςπα*, *Charispa*. Strabo de hac urbe: πόλις δ' ἔχει, τὰ τε Βάκτρα, ἡπὲρ καὶ Ζαριάσπαι καλεῖται, ἢ διὰ τὴν ὁμώνυμον πόλιν, ἢ μὲν πολλὰς εἰς τὸν Ὄξον, *Urbes* [Bactriani] *habuerunt, Bactra, quæ & Zariaspa dicitur,*

etiamque fluvius ejusdem nominis perfluit. Et Plinius lib. vi, cap. xv. ad *Bactra* oppidum; quod adpellant *Zariaspa*. Et cap. xvi. *Bactri*, quorum oppidum *Zariaspe*, quod postea *Bactrum*, a flumine adpellatum est. Harduinus verba, quod postea *Bactrum*, parenthesi includit, & adpellationem a flumine, non ad *Bactrorum* nomen, sed ad alterum referri contendit. Strabo ambiguus: Curtius lib. vii, cap. iv. *Ipsa Bactra*, regionis ejus caput, sita sunt sub monte *Paropamisso*. *Bactrus* annis praeerit memia: is urbi & regioni dedit nomen. Ptolemæus filius de hoc flumine & Βάκτρος Βασιλευς. *Bactra* regiam non ad *Zariaspem* fluvium, sed ad *Dargidum* adposuit, nec sub *Paropamisso* monte, qui australis terminus est, sed in media fere *Bactriana* regione. Adeo difficile est de certa sede urbis etiam primariæ judicare. Fluminis *Bactri* etiam mentionem habet *Polyænus* lib. vii *Strateg.* cap. xi extremo.

Alia urbs clara est *Alexandria*, quæ est ἡ ἀπὸ τῆς κατὰ Βάκτρος, undecima hujus nominis, juxta *Bactra*: quanta vero ab illis distantia, nullo indicio est proditum. Ptolemæus hanc præterit: Plinius autem memoravit lib. vi, cap. xxi. Hæc regio, inquit, est ex adverso *Bactrianorum* deinde [regio] cujus oppidum *Alexandria*, a conditore dictum. Ptolemæo Strabonem opponimus, lib. xi, p. 356. dicentem, *Alexandrum* ἐκ τῶν πόλεων ἐν τῇ Βακτριανῇ καὶ τῇ Σογδιανῇ ἔστη οὗτο ἄρβες ἐν Βακτριανῇ καὶ Σογδιανῇ condidisse. Mirum, si ex tot oppidis nullum *Bactrianum* suo *Alexandriæ* nomine habuissent.

Fuit etiam urbs *Drapsa*, quam proximam post *Bactra* Strabo memoravit lib. xi; at lib. xv, p. 498. scripta est *Adrapsa*. Videtur *Drapsaca* Arriani esse lib. iiii, cap. xxix. ad quam *Alexander* a *Caucaso* seu *Paropamisso* venit, inde moturus in *Aornos* & *Bactra*; quod australem situm arguit. De posterioribus ait, ἐκ τῆς Αἰτίας τε ἤτοι καὶ Βάκτρος, καὶ δὲ μέγισται οὗτοι πόλεις ἐν τῇ Βακτριανῇ καὶ Σογδιανῇ, ἐν Αἰνός ποταμῷ καὶ Βακτρίᾳ, quæ sunt maxime urbes in *Bactriorum* regione. Si recte uterque narrat, hæc urbs *Aornus* *Bactrianæ* diversa est ab *Aorno* petra, quam Curtius descripsit lib. viii, cap. xi. ad *Indiæ* fines inter *Oram* & *Ecbolima*, de quibus agit, sitam.

Straboni est etiam urbs *Eucratidia*, τῇ ἀρχαίᾳ ἰσχυρίᾳ, a principe ita denominata: quam Ptolemæus quoque cognitam habuit, & supra *Bactra* regiam in septentrionem versus inter *Zariaspem* & *Dargidum* amnes collocavit. *Cariatam*, ut Strabo prodit, *Alexander* delevit. *Sisimithra Petra* inter propugnacula *Bactrianæ* numeratur. In hac *Alexander* nuptias cum *Roxane*, *Oxyartis* filia, quæ ibi custodita fuerat, celebravit, itidem Strabone testante. Quia *Petra* ejusdem, in *Sogdiana* fuit. Ptolemæus in austro habet *Maracandam* & *Maracodram*, sed vereor ne prior sit *Maracanda* *Sogdianæ*: superius *Choana*, cujus nominis etiam oppidum in *Media* fuit, Ptolemæo auctore, quod *Diodorus Siculus* lib. ii, cap. xiii. dixit, καὶ τὴν πόλιν τῆς Μεδίας, *Choana Media civitatem*.

S O G D I A N A.

Sogdiana inter *Jaxartem* & *Oxum* fluvios sita, *Auxios* montes occidentum terminum Ptolemæo disponente; *Sacorum* gentem ab ortu habens. De fluminibus finitoribus consentit Strabo lib. xi. *Oxo*, inquit, *Sogdis a Bactris*: *Jaxartie a Nomadibus distinguuntur*. De ceteris terminis silet. Occidentalis est dubius, & recentiores *Sogdianam* usque ad mare *Hyrcanum* proferunt. Gentis nomen *Sogdiani*, quod passim occurrit, & Σόγδιοι, *Sogdi*, apud Strabonem lib. xi; & *Ammiano* lib. xxiii, cap. xxvi. Regionis Σογδιανῇ, *Sogdiana*. & apud *Dionysium* v. 74. Σογδιᾶς, *Sogdias* sive *Sogdian*.

Populos Sogdianæ Ptolemæus multos numeravit, sed plerosque obscuros; *Pascas* juxta Oxios montes: *Jataos* ad Jaxartem: *Oxydracas*, *Drybaetas*, *Candaros*, *Mardjenos*, & juxta Oxum *Oxianos* & *Chorasmos*. His orientiores dicit *Drepianos* a flumine ad flumen pertinentes: & magis ab his in ortum recedentes *Aristis*, *Aristes* juxta Jaxartem; & *Cirradas* juxta Oxum. Ex quibus *Chorasmi* a variis memorantur. Plinius vi, cap. xvi. una cum *Candaris*, quos etiam hoc loco Ptolemæus nominavit, inter illius tractus populos exposuit. Dionysius periegeta v. 746.

Τοῖς ἐπὶ πρὸς βορῇ Χωράσμοι. ὡς ἐπὶ γαῖα
Σογδιὰς, ἥς διὰ μέσσοι ἐλίσσεται ἡρὸς Ὀξοῦ,
Post hos ad boream Chorasmi, post quos terra
Sogdias, per quam magnus Oxius devolvitur.

Mentionem illorum etiam Athenæus fecit lib. ii sub finem, qui post Parthos ad ortum solis ponit. De rege Chorasmiurum, ad Alexandrum profecto, Arrianus lib. iv, cap. xv. Et Curtius lib. vii, cap. iv. ac lib. viii, cap. i. *Chorasmos* cum Dahis, Sacis, Massagetis conjunxit. Strabo lib. xi, p. 354. vocat *Χωρομεσινὴς*, *Chorasmosinos*.

Flumina, quæ hanc nationem includunt, sunt *Oxius* & *Jaxartes*; ille a meridie, dividens a Bactrianis: hic a septemtrione, separans a Scythis. Ptolemæus etiam ab oriente præduxit, fontes in austro statuens, unde in septemtrionem primum, deinde cursu in occasum lapsus, mare subeat Hyrcanum. Plinius dicto loco: *Ultra Sogdiani*, - - - *includente flumine Jaxarte, quod Scythæ Silin* vocant: *Alexander, militesque ejus, Tanain putavere esse*. Unde est, quod Curtius lib. vi & vii sæpe, & Arrianus dicto lib. iv, cap. xv. *Tanain* vocant, qui Jaxartes est Straboni, Dionysio, Ptolemæo, & ceteris. Ammianus lib. xxi, cap. xxvi. duo flumina addit *Araxatem* & *Dyman*: verum male Ptolemæum expressit, ideoque notatus est a Valesio pag. 379.

Inter Jaxartem & Oxum, mare Hyrcanum amnis *Polytimetus* subit, Ptolemæo auctore, qui Scythiæ tractum, per quem labitur, adscribit; Curtius autem lib. vi, cap. x. Sogdianæ, & de eo tradit terra absorberi.

Oppida Sogdianæ a Ptolemæo pauca enumerantur: juxta Oxum *Oxiana*, & citerior *Alexandria Oxiana*: ulterior in ortum æstivum ab Oxiana, *Drepfa* metropolis, *Δρέψα μητρόπολις*: longe hinc in austrum *Ἀλεξάνδρεια ἑκώστη Alexandria ultima*: hinc in septemtrionem, ab Oxiana in ortum, *Κυρέχαια Cyreschata*, id est Cyropolis ultima. Obscuriora, *Maruca*, *Cholbina*, *Trybaetra*. Ammianus, qui suevit Ptolemæum sequi, lib. xxi, cap. xxvi. *Hic præter alia oppida celebrantur Alexandria, & Cyreschata & Drepfa metropolis*. Sic Valesius p. 379 ex scriptorum codicum vestigiis: vulgati pro *Cyreschata* habent *Tribatra*, quod ex *Trybaetra* Ptolemæi deductum est.

Plinius lib. vi, cap. xvi. de Sogdiorum oppidis ita: *Ultra [Bactros] Sogdiani, oppidum Panda, & in insulis eorum finibus Alexandria, ab Alexandro Magno conditum*. Harduinus oppidum *Pandam* suspicatur Strabonis *Paracandam* esse, de quo lib. xi dicit Alexandrum octo urbes in Bactria & Sogdiana condidisse: quasdam etiam evertisse: de quibus fuerit Cariata Bactrianæ, & Callisthenes comprehensus & in custodiam datus est: *Παράκανθα δὲ τῆς Σογδιανῆς, & Paracanda* *ἑκώστη*. Quod vero, Casaubono teste in mss. *Μαργκανθα Maracanda* est, quam regiam Sogdianæ inducunt, videtur omnino alia Plini Panda & diversa, si recte ille scripsit, fuisse. De *Maracanda* vero scriptores rerum Alexandri consulantur. Arrianus lib. ii, cap. xxx. *ἐπὶ Μαργκανθῆς τῆς Σογδιανῆς χώρας, in Maracanda moritur, qua est Sogdiana regia*. Meminit & Curtius lib. vi, cap. vi & ix.

Fuit & locus sive oppidum *Nautaca* dictum, in quod se Bessus, Alexandrum fugiens, recepit. Arrianus lib. III, cap. XXVIII. *διὰ τὸν Ὄξου ποταμὸν - - - εἰς Νάυτακον τῆς Σογδιανῆς χώρας ἀποχέου, trajecto Oxo flumine, in Nautaca Sogdiana regionis se recepit.* In Diodori Siculi summaris in lib. XVII. *Nautaca* populus sunt, in quem Alexander expeditionem fecit, sed perdita illa pars libri est, unde forsitan de loco & gente clariora peti potuerint.

Fuit & *Petra* Sogdianæ memorabilis, quam Alexander expugnavit. Curtius lib. VII, cap. XI ineunte: *Et cetera quidem pacaverat rex: una erat petra, quam Arimazes Sogdianus cum xxx millibus armatorum obtinebat. - - - Petra in altitudinem xxx eminet stadia; circumscissa c & l completitur. Undique absissa & abrupta, semita angusta aditur.* Hæc & *Oxi petra* fuit adpellata, forte flumini Oxo propinqua. Strabo lib. XI, pag. 356. *ἡ δὲ πετρεὶς ἰσομενὲς σφίδες - - - τῇ ἐν Σογδιανῇ, καὶ τὸν τῷ Ὄξου, οἱ δ' Ἀριμαζῆς φέρει. Cepit & petras valde præruptas [Alexander] aliquam in Sogdiana, & dictam Oxi petram: quam alii Arimaze petram vocant.* Quæ ipsa est Curtiana, quia & ille Arimazis sive Ariamazæ possessoris nomen habet.

De regis urbibus aliquid addendum. Duas Sogdiana Alexandrias habuit secundum Ptolemæum, citeriorem; & ultimam, ut vidimus. Confirmat Stephanus, qui decimam septimam Alexandriam ἐν τῇ Σογδιανῇ, in Sogdiana posuit, quæ Ptolemæi citerior est, *Ἀλεξάνδρεια Ὀξiana, Alexandria Oxiana*, sive ad Oxum amnem sita ad Bactrianæ fines: & octavam decimam ἐν τῇ Ταναϊδῇ, ἐν τῇ περὶ τὴν Ταναινὴν, ejusdem [Alexandri] ὄψις. Tanais autem hic Jaxartes est, ut supra demonstratum fuit. Hæc ultima est, quia Scythas versus Alexandri expeditionum Jaxartes fuit terminus: ideoque Appianus Syriacis p. 202. *ἐν Σογδιανῇ Ἀλεξάνδρεια, in Scythia Alexandreschata* seu ultimam Alexandriam posuit, id est ad fines Scythiæ. Videntur tamen turbatae rationes tam Stephani, quam Ptolemæi. Ille priorem, τῇ ἐν τῇ Σογδιανῇ, quæ in Sogdiana fuit, ponit περὶ Παροπαμισάδας, juxta *Paropamisadas*, in quo discrepat a Ptolemæo, quia inter Oxum & Paropamisum tota interjacet amplissima Bactriana. In altera ad Tanain, quæ ipsius octava decima est, confidisse, doctiorum judicio, tertiam decimam videtur, quam in Macarene ad Maxatem amnem dicit sitam esse. Ignota nomina, sub quorum altero *Maxate*, vix dubitari Jaxartes latitare. Deinde Alexandriam ultimam ab Jaxarte, ut in Tabula ejus est longius reduxit, posuitque ad ortum hujus regionis: quam vero Tanai seu Jaxarte fuisse impositam alii tradiderunt: quo loco non potest *ἔχρα, ultima* esse, quia Alexander ultiores posuit: at in septentrione ad Jaxartem juxta Scythas vere fuit ultima, quam longius in plaga illa Alexander minime progressus est. Plinius lib. VI, cap. XVI. *ultimus tantum Alexandria, ejusque ultimæ, in Sogdianis meminit. Ultra, inquit, Sogdiani, oppidum Panda, & in ultimis eorum finibus, Alexandria ab Alexandro constituta.* Verum duas fuisse, non est incredibile, non solum Ptolemæi & Stephani auctoritate, verum etiam ipsius Strabonis, qui octo ait urbes ab Alexandro in Bactriana & Sogdiana conditas fuisse.

Tandem *Κυρὴχαρα, Cyreschata*, id est Cyri regis extrema, prope fontes Jaxartis, quæ meridie in septentrionem tradit effluere, constituit: nec tamen proxime ad illos, sed in intervallo satis spatiofo. Strabo autem, qui τὰ Κύρα, *Cyra* vocat, ad ipsum Jaxartem posuit lib. XI. *Alexander, inquit, evertit Paracanda Sogdiana: καὶ τὰ Κύρα, ἔχρα, ἡ τελευταία ἐν τῇ Σογδιανῇ, καὶ τὸν Ἰαξάρτη ποταμὸν κίμαται, nemque Cyra, ultimum eorum, quæ Cyrus condidit, Jaxartem sita.* Stephanus *Cyropolis* etiam dictam fuisse significat: *Κυρόπολις, inquit, καὶ Κυρὴχαρα καλεῖται, Cyropolis, quæ etiam Cyreschata vocatur, hoc est τὰ Κύρα Strabonem cum adposito ἔχρα, extrema.*

Plinius, dicto loco, in hoc Sogdianæ tractu etiam *Aras*, variorum terminos memorat.

Post Alexandriam enim, in ultimis Sogdianorum finibus locatam, addit: *Ara ibi sunt ab Hercule ac Libero patre constituta, item Cyri, & Semiramidis, atque Alexandro: finis omnium eorum, ductus ab illa parte terrarum.* Puta, ad Jaxartem, a septentrione Sogdianæ, Scythis obversæ: nam ortum versus plerique horum dicuntur longius in ipsam Indiam progressi esse. Alexandri autem aræ sine dubio ad ultimam fuerunt Alexandriam, & Cyri, ad Cyreschata, victoriæ monimenta, sub religionis sanctitate diutius quam tropæa quæ invisa erant, conservanda.

Sogdianæ adnexæ sunt aliæ regiones, quas quidam Scythis tribuunt; quod pleræque illarum gentes origine Scythæ fuerunt: Ptolemæus autem a Scythis distinxit. Prima est *Gabaza*, de qua solus Curtius lib. viii, cap. iv. mentionem fecit. *Tertio, inquit, mense exhibitis novis exercitiis, regionem, quæ Gabaza adpellatur, petivimus.* Arrianus lib. iv, cap. ii. in hoc tractu habet oppidum, cui nomen *Gaza*, γάζα, fuit: & cap. xvii. aliud, cui nomen *Gaba*, ἀφικόμενοι δὲ ἐς Γάβαν, χειρὶ τῆς Σογδιανῆς ὀχυρὸν, ἐν μακρότῃ τῆς τε Σογδιανῆς γῆς καὶ τῆς Μασσαγῆταιν Σαυθῶν ἀκισμῶν, *quumque Gabas venissemus, invenimus Sogdianorum oppidum, medium inter Massagetas Scythas & Sogdianos situm.* Ex alterutro, nisi utroque per confusione, haud dubie nomen *Gabaza* regionis deductum est.

Deinde sunt ipsi *MASSAGETAE*, Μασσαγῆται, de quorum sede ac patria non minus, quam de Amazonum certatur. Philostratus in Heroicis p. 677. ἑλάντας γὰρ Κῦρος ὑπὲρ πόλιν Ἰστροῦ ἐν Μασσαγῆταις τε καὶ Ἰσσηδῶνας, *Cyrus enim Istrum fluvium trajecit, moturus adversus Massagetas & Issedones.* Sed hic Darii Hystaspis expeditionem contra Scythas Europæos confudit cum bello Cyri adversus Scythas Massagetas in Asia ulteriori. Ammianus juxta Albaniam trans Araxem ponit lib. xxiii, cap. xiv. in Juliani oratione: *Ut Lucullum, inquit, transeam vel Pompejum, qui per Albanos & Massagetas, quos Alanos nunc adpellamus, hac quoque natione circumspiciat Caspius lacus.* Quocum Tibullo convenit lib. iv eleg. i, vers. 143.

Nec quæ regna vago Tomyris finivit Araxe.

Sed Araxis nomen videtur Marcellino imposuisse. Varium illud est, nec semper Armenum Araxem significat, sed Oxus quoque, qui Bactrianam & Sogdianam dividit, ita vocatur, ut supra cum Isaaco Vossio (ad Melam p. 244.) probatum fuit. Tomyris autem regina fuit Massagetarum, quæ Cyrum oppressisse dicitur. Nec Massagetas commode Albanos interpretatus est. Ptolemæus lib. vi, cap. x. in Margiana posuit Massagetas: sed ultiores fuerunt. Herodoto lib. ii, cap. cci. sunt Ἰσσηδοὶ οἰκημένοι πρὸς ἡμῶν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς, *gentes ad auroram solisque ortum sita.* Arrianus lib. iv. sæpe vocat Scythas, a quibus etiam orti fuerant: sed tales, quos Alexander in Sogdiana consistens ultiores habuerit. Vide cap. xvii. seq. ut adeo pronum ad fidem sit, ultra Sogdianam in ortum habitasse. Dionysius vers. 738.

Δερβίβιοι δ' ἐτίμωθεν ἐφ' ὕδασι Κασπίοισι,
Τὴς δὲ μετ', ἀνατολὴν δὲ πύρην κελεύοντες Ἀρξίην
Μασσαγῆται νείκεσι.

id est. *Dercebi* (quos *Derbices* esse supra diximus) altera ex parte ad undas Caspias: hos quoque post, orientem versus, trans resonantem Araxem *Massagetae* degunt. Oppida, Scytharum nomen, vix ulla habuerunt: saltem nulla memorantur, nisi quæ Arrianus supra inter Scythas Massagetas posuit & Sogdianos. De bello Cyri adversus Massagetas scripsit Herodotus lib.

lib. 1, cap. cci. seqq. & Diodor. Sicul. lib. 11, cap. xliii. seq. & Justinus lib. 1, cap. viii. qui vero ex Trogo suo tantum *Scythas* adpellat.

Massagetis *DAHAE* sive *Dae* conjunguntur, itidem gens *Scythica*. Late id nomen patet, per diversas prolaturum nationes. Herodoto sunt in Perside etiam *Δάαι*, *Dai*, lib. 1, cap. cxxv. plerisque aliis post Hyrcanum mare sunt, Ptolemæo in Margiana, ubi etiam cum *Massagetis* conjunxit: sed pars hæc est utriusque gentis, non totus populus vel natio. Strabo lib. xi, pag. 352. οἱ μὲν πλείους τῶν Σαυθῶν ἀπὸ τῆς Κασπίας θαλάττης ἀρχαί μόντοι, Δάαι προσαγορεύονται, *Plerique Scytharum, qui a Caspio mari incipiunt, Dae adpellantur*: addit: *orienti viciniores Massagetae & Sacae*. Quos & alii conjungunt. Plinius lib. vi, cap. xvii. *Ultra sunt Scytharum populi: - - multitudine populorum innumera: & quæ cum Parthis ex æquo degunt. Celeberrimi eorum Sacae, Massagetae, Dabae, ceteri*. Curtius lib. vii, cap. iv. in Bessione: *venustos Chorasmios, & Dabae, Sacasque*. Et lib. viii, cap. i. *Phratapherni quoque, qui Chorasmiis praetati, Massagetis & Dabae regionum confinio adiunctus, misera, qui facturum imperata pollicerentur*. Divisit Strabo dicto loco *Dabae*, quorum alii *Aparni* dicantur, qui propinqui sunt Hyrcaniae & mari Hyrcano: alii *Xanthii* cognominentur, alii *Piscarii*, qui e regione Ariæ late porrigantur. De Aparnis, qui Ptolemæo *Parni* sunt, quos cum *Dais* conjungit; supra dictum fuit. Poetis etiam noti fuerunt, & quidem comicis, id est comœdiæ novæ scriptoribus, quibus *Δάαι* in servis sunt, puta, post Alexandri tempora; Latinis *Davi*, quos a *Dacis* seu *Getis* esse Salmasius negat: noti etiam ceteris, quos epicos adpellant. Virgilius lib. viii extremo, *indomitique Dae*. Et Silius lib. xiii, vers. 764.

- - - cui pervia *Bactra* *Dabeque*.

Dahis *SACAE* conjunguntur tamquam vicini, uti ex Curtio Plinioque vidimus. Diodorus Siculus lib. 11, cap. xliii. αἱ δ' αὖ [Σαυθῶν] τῆς μὲν Σάκας προσαγορεύονται, τῆς δὲ Μασσαγίται, τῆς δὲ Αἰμασσῆς, a quibus *Scythas* quidam *Sacae* cognominantur, quidam *Massagetae*, alii *Arimaspi*. Strabo lib. xi, p. 352. *Scythae qui a Caspio mari incipiunt, Dae adpellantur*: τῆς δὲ πρὸς αὐτὸν τῆς μὲν πολλοὶ Μασσαγίταις καὶ Σάκας ὀνομάζουσιν, qui vero his [*Dais*] orientiores sunt, eos *Massagetas* & *Sacas* vocant. Ptolemæus lib. vi, cap. xiii toto Σαυθῶν Σίον, *Sacarum positionem* habet. Ab occasu terminari ait Sogdiana, a septentrionibus & oriente *Scythia*, a meridie *Imæo* monte. Oppida negat habere: nemora ait incolere ac speluncas. Atque hos a proprie dictis *Scythis*, seu magnæ *Scythiæ* incolis distinguit & separat, licet alii plerique propter originem & mores *Scythas* censeant. Hæc ex Ptolemæo. At Isidorus Characenus, qui Σακαστὴν Σάκων Σαυθῶν, *Sacaftenam Sacarum Scytharum* regionem vocat, oppida illis tribuit quæ sunt *Barda* & *Mim*, & *Palaceni*, obscura omnia: at *Sigal*, in qua regia *Sacarum*: καὶ πλείονι, & prope urbs *Alexandria*, & iterum prope *Alexandropolis*. At alia hæc videtur a regione *Sacarum* Ptolemæi: & quia inter *Ariam* & *Arachosiam* posuit mediam, cum *Paropamisidarum* regione convenit propius. Nec venisimile, ultimos Ptolemæi *Sacas* in ditione *Parthorum* umquam fuisse. Citeriores etiam gentes, a *Scythis* ortæ, a quibusdam *Sacae* dictæ. Plinius lib. vi, cap. xvii. *Ultra sunt Scytharum populi. Persæ illos Sacas in universum adpellavere a proxima gente*.

Dividit Ptolemæus *Sacas* suos in populos diversos. In montanis ab adscensu *Sogdianæ*, Κουαδῶν, *Comede* dicuntur: qui juxta *Jaxartem*, *Carata*: pars etiam *Comari*: qui vero juxta *Alcatanicam* *Massagetae*, pars forsan abscissa ab gente integra: qui vero interjacent, *Grima* *Scythæ*, & *Toorne*: sub quibus juxta *Imaum* montem *Bylæ*.

Hæc fide Ptolemæi. De *Chorasmiis* supra actum est, licet etiam major alicubi gens præ-

prope Massagetas fuisse, ex qua Ptolemæus, ut in ceteris fecit, quamdam partem in citiores provincias reduxerit. Nihil enim certi in hoc tractu definiri posse, ipse Strabo lib. xi, p. 349. conquestus est. *Qui trans mare Hyrcanum, inquit, Sacas & Massagetas adpellant. Neque vero de iis quidquam potuerunt accurate scribere, quantumvis Cyri adversus Massagetas bellum narrarent. Sed neque de his quisquam veritatem exakte perhibuit, neque de priscis Persarum, Medorum, Syrorum rebus fidem admodum magnam invenerunt scriptores: idque hæc τὴν τῶν συγγεγραμμένων ἀπλῶς καὶ τὴν φιλομυθίαν, propter ipsorum simplicitatem, & fabulas edenda studium.*

C A P U T XXII,

D E

PAROPAMISO, ARIA,
DRANGIANA ET GEDROSIA.

Nunc reliqua Orientis, quæ citra Indiam sunt, perlustrabimus. Prima regio **PAROPAMISADARUM** est sub monte *Paropamiso*, qui pars Tauri est, aliam aliamque fortientis adpellationem: Arrianus Ind. cap. 11 de Tauro monte: ἄλλη δὲ ἄλλο καλέσται τὸ ὄρος τῶν Παροπαμισσῶν, τῇ δὲ Ἡμερῶς. ἄλλη δὲ Ἡμερῶν πληζέται, *Alibi vero aliam hic mons accipit adpellationem. Quibusdam enim in locis Parapamisus, aliis Emodus, aliis Emanus dicitur. Scribitur Paropamisus & Parapamisus: illa scriptura est Strabonis & Plinii; hæc, ut vidimus, Arriani, & veterum librorum Curtii. cum quibus & nostra editio fecimus, & sua clarissimus Pitiscus: recentiores pleræque ex Plinio vel Strabone mutatum α in ο habent. Sic etiam populi accolentis nomen diversum est Paropamisada Straboni, & Plinio: Parapamisada autem Curtio & Arriano. Ptolemæus prioribus accedit, sed litteram mutat aliam, Παροπαμισάδα, Paropamisada: quod etiam Dionysii est, contracta voce metri causa, versu 1097.*

- - - ὅσους τε παρὰ πύχτι Παροπαμισσῶν,
quoscumque etiam ad declivitatem Parparisi.

Per adulationem Macedones hunc montem *Caucasum* adpellarunt. Strabo lib. xi, p. 348. *Ἰακωβὸς τε τῷ βασιλεῖ, τὸν οὖν τῷ ὄρει μετιπύχαις εἰς τὴν Ἰνδικὴν, ut regi suo blandirentur, nomen montis [Caucasi] in Indiam transtulerunt. Et Arrianus Indic. cap. 11. Macedones cum Alexandro militantes, eum montem Caucasum adpellaverunt, ἄλλοι τῷτοι Κάυκασον, ὡς τὸν Σκυθικόν, sed alium Caucasum, non illum Scythicum. Unde fama tenuit, Alexandrum Caucasum transscendisse. Idem lib. v Exped. Alex. cap. 111 tradit, Macedonas Caucasum montem ex Ponto ad orientales terræ partes & Parapamisadarum regionem, ad Indos videlicet, sermionibus transiit, Παροπαμισσὺν Caucasum vocantes, τῆς Ἀλεξάνδρου ἰσχυρὰ δόξης, in gloriam Alexandri, quasi Caucasum ipse superaverit.*

Quidam vero distinguunt hunc Caucasum & Paropamisum, non solum Alexandri expeditionis scriptores, Curtius & Arrianus: sed alii etiam, & ipse Strabo, & Ptolemæus,

qui utriusque in hoc tractu mentionem habent. Sed est inter hos discrimen aliud ratione situs, quinam illorum in orientem vergat, quinam in occasum. Salmasius in Solin. dissensionem ita exposuit p. 554 *Secundum Ptolemaeum Caucasii illi montes habent ab oriente Indum, ab occidente Paropamisum. Sic Paropamisadae Caucasum illum ab orientali parte prospectant. Contra hoc Ammianus Paropamisidas Caucasum ab occidente respicere scribit lib. xxiii, [cap. xxix.]* Scilicet illud jugum, quod ante Indum est ultimum, Paropamisus dicitur, pars ejus, quam Alexander transiit, in gloriam ejus Caucasus vocatur: sed quaestio est, dextrorsum ille an sinistrorsum transierit. Videtur sinistrorsum & ceterius, quod in Bactrianam intraret ad persequendum Bessum: ideoque corrigenda Ptolemæi tabula. Strabo consentit lib. xv, p. 498. *παρὰ τὸν Ἰνδὸν οἱ Παροπαμισάδαι, οἱ ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Παροπαμισοὶ ὄρεα. Juxta Indum sunt Paropamisadae, quibus superjacet mons Paropamisus.* Et perpaucis interjectis: *οἱ βασιλεῖς τῇ τε Ἀριῇ πρὸς ἀριστερὸν παρὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τῷ Παροπαμισάδαι, οἱ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου ὑπερβαλὸς τὸν Κάυκασον, ἐλάυνον ἐπὶ τὴν Βακτρην.* *Bactrianam Aria ad sinistram adjacent & Paropamisadas: per quos Alexander Caucasum transcendit in Bactrianam.*

Regia Paropamisadarum in Ptolemæi tabula *Paropamisus* sive *Paropamisus* communi montis nomine, cui subjacet, vocatur. Ab occasu Arios habet, ut Indum ab ortu tangit, quemadmodum diximus. Ibidem Strabo: *τοῖς Παροπαμισάδαις παρὲκκινται πρὸς τὴν ἰστίαν Ἀριῇ, Παροπαμισάδαις ab occasu Arii adjacent.* Pars regionis, ad orientem sita, dicta *Capissene*, ab urbe, quæ Ptolemæo in Paropamisadis est, *Καπίσα, Capisa*: Plinius gemino S *Capissa* lib. vi, cap. xxiii. *A proximis Indo, inquit, gentibus montana. Capissæ habuit Capissam urbem, quam diruit Cyrus.* Populos Ptolemæus alios, ad ortum *Ambasias* locavit: ab occasu *Aristophylas*: a septentrione *Cabolas*, Pal. *Bolias*: in meridie *Parietas*, recto casu *Παρίτης*.

Præter Capisam, oppida plura Ptolemæo in Paropamisadis, *Barzaura*, *Parsiana*, *Atioria*, *Barborina*, *Drastoca*, *Niphanda*, & obscura alia: ab Ammiano simul notata *Agazaca*. (Ptol. *Γαζακα*,) *Naulbis*, & *Oriopana*, de qua Ptol. *Κάβουρα*, ἢ καὶ *Οροσπάνια*, *Cabura* [sic Pal. at vulg. *Carura*] *quæ etiam Oroskana vocatur.* Hæc Straboni etiam memorata est lib. xv, p. 497. sed *Oroskana*, elisa littera. *Via*, inquit, [in Indiam] *τεταμένη per Bactrianam, & montis transcensum in Oroskana, διὰ τὴν ἐκ Βακτρην τρέχουσαν, ἥτις ἐστὶν ἡ Παροπαμισάδαις, in Oroskana, per iterum e Bactris, quod in Paropamisadis est.*

Nobilior urbs *Alexandria*, in septentrione hujus regionis ab Alexandro, quem in Bactrianam per Paropamisum, quem Caucasum vocabant, iturus esset, ad radicem illius montis posita. Plinius lib. vi, cap. xxiii. *Ad Caucasum Cadusi: oppidum ab Alexandro conditum.* Quod Solinus pervertit cap. liv. *Cadusia est oppidum ab Alexandro ad Caucasum constitutum.* Cadusi enim Plinio sunt populus: oppidi autem ad Caucasum nomen fuit *Alexandria*. Arrianus lib. iii, cap. xxviii. *Εἰς τὴν δὲ Ἀλεξάνδρην πρὸς τὸν Κάυκασον τὸ ἐξ Ἰνδοῦ, ὅσα καὶ πόλιν ἔχουσιν, καὶ ὀνομασθὲν Ἀλεξάνδριαν.* *Inter hæc Alexander ad Caucasum montem profectus, urbem ibi condidit, quam Alexandriam nominavit.* Et lib. iv, cap. xxi. de reditu ex Bactris: *ὑπερβαλὸν δὲ τὸν Κάυκασον ἐν δὲκα ἡμέραις, ἀφ' αὐτοῦ ἐς Ἀλεξάνδριαν περὶ, τὴν ἐκδομένην ἐν Παροπαμισάδαις, ὅτι τὸ πρῶτον ἐπὶ Βακτρην ἐσταλὸς, decimis castris transmissὸς Caucasum, peruenit Alexandriam, quæ apud Paropamisadas condita fuerat, quæ primam expeditionem in Bactros faceret.*

ARIA ET ARIANA.

Aria & Ariana sintne eadem regio, an distinctæ, non convenitur inter auctores. Ptolemæus unam habet *Αἰρία*, *Ariam*: ignorat Arianam & Arianos. Plinius *Arianam* tantum regionem habet lib. vi, cap. xxiii. *Ariam* non memorat, at *Arios* & *Arianos* discernit lib. vi, cap. xxv. *Parthia*, inquit, *habet ab ortu Arios, a meridie Carmaniam & Arianos*. Ex quo conjiciunt, Arianos latius patere quam Arios, illosque Gedrosios quoque & Drangas includere. Vide Harduin. ad cap. xxi. pr. seu sectionem xxiii. Arrianus tantum *Αἰρία*, *Ariam* habet & *Αἰρίους*, *Arios* lib. i i i, cap. xxv. de Ariana silet. Strabo autem utrumque nomen habet, & Arianæ quidem fines latiores dat quam Ariæ, nec vero ipse definit, nisi quod lib. xv, p. 495. ab India, *παρὰ τὴν Ἰνδικήν*, *Arianam* ait incipere. Pag. 497. Eratosthenis sententiam proponit, dicentis, *τὴν Αἰρίαν*, *Arianam* ab oriente Indi terminari; *ἀπὸ τοῦ μεγάλου θαλάττης*, *mari magno*; *ab aquilone Paropamisso & montibus usque ad Caspias portas*; *ab occidentem iisdem finibus, quibus Parthia a Media, Carmania a Paratacene & Persiæ distinguitur*. Ingens sic & amplissima est Ariana. Dionysius v. 1097. etiam latius Arianos extendit, sub Paropamisso tamen continet. Sic enim scripsit,

- - - ὅσους τε παρὰ πύλιν Παρπανισοῖο
 εὐνὴ ὁμοῦς μάλιστα ἐπανυμνῇ Αἰρίους.

- - - quotquot ad declivia Parpanisi
 Communi nomine simul universos Arienos.

Alibi vero, v. 714. idem meminit *ἰερθερίων Αἰρινῶν*, *ruforum Arienorum*, quod alii ab Erythraeo mari ejusque vicinitate interpretantur, quasi illud Ariani attigissent. Hoc vero inde dubitari potest, quia Alexander ex India redux divisit copias, & partem dedit Cratero, qui *ἀπὸ τῆς ὑπεροχίας, ἅμα χειρὸς μισθὸς τε τὴν Αἰρίαν*, *per mediterranea* duceret, *simul* Arianam subactus: ipse vero per Arachotos & Drangas profectus in Carmania se cum rege, qui alteram copiarum partem per Gedrosiam & maritima duxerat, conjunxit: quod Strabo lib. xv, p. 496. notavit. Vides, hic Arianam extra Gedrosiam & maritimum tractum esse. C. Salmasius Exerc. Plin. p. 558. operosus in eo est, ut Arianam ab Aria distinguat, nec vero certos illi ponit limites. Inter alia, *Arianen*, inquit, *usque ad Indiam pertinere constat ex Strabone, & diversam esse ab Aria*. Diversa igitur hac *Alexandria Αἰρινῶν* ab altera *Alexandria*, que cognominatur in *Αἰρίους*. Sed dubia illa Arianæ Alexandria, quam ipse ex ignota Stephani quinta *Οριαῖς*, putat *Αἰρινῶν*, legendam esse, & ad Alexandriam Paropamisadarum sub Caucaso monte refert, de qua supra diximus. Verum, quæcumque differentia inter Arianam fuit & Ariam, illaque hac, quantis libet finibus, est lata, explicari illam a nobis totam & conjunctam nihil opus est, qui partes illius, quæcumque sunt, separatim explicamus, Paropamisum, Arachosiam, Drangianam, & ipsam, si ad mare pertinet, Gedrosiam.

Quare contenti jam *Aria* sumus, cujus fines Ptolemæus lib. vi, cap. xvii. ita descripsit, ut sectionem Margianæ & Bactrianæ partes habeat, ab ortu Paropamisadas: a meridie Drangianam. Et Strabo p. 498. *τοῖς Παρπαμισάδαις παρὲς αὐτῶν πρὸς ἰσπίον Ἀἰρίαν*, *Paropamis-
 iadum ad occasum Ariæ adjacent*.

Ipsum vocabulum ambigue scribitur, cum diphthongo & sine illa. Strabo, dicto loco in *Ἀρῖα*, & in *Ἀρῖα*, regio: etiam Ptolemæus, *Ἀρῖα*: & Stephanus, *Ἀρῖα*, *ἡλικῶς* & *ὑπὸ τῷ Περσικῷ Σέγγῃ*. τὸ ἰσχυρὸν *Ἀρῖα* & *Ἀρῖα*. *Aria*, *femineo & neutro genere*, *Persici regni regio est*, *cujus gentile Arii, & Ariens*. Contra Characenus Isidorus extremis Stathmis, *χώρα τῆς Ἀρῖας*, *regiuncula Arcia*: & Arrianus lib. iv, cap. vi. *ἡ Ἀρῖα*, *ὅτε ἐπ' αὐτῇ ἡ τῶν Ἀρῖων γῆ ἐστὶ*, & *Arcius* [fluvius] *cui cognominis regio Arciorum est*.

Isidorus Characenus unius tantum regionis in *Aria* meminit, quæ *Anabon* (*Ἀνάβων* χώρα τῆς Ἀρῖας) vocatur: in qua urbes dicuntur esse *Phra*, *Bis*, *Gari*, & *Nis*, omnia nomina ignota. Nec notiora Ptolemæi oppida *Arie*, *Dista*, *Nabaris*, *Taua*, *Bitaxa*, *Sarmagana*; *Bogadia*, *Charrina*, *Capotana*, cetera. Unum videtur nobilius, quod (*Ἀρῖα πόλις*) vocatur, quod regioni forsan nomen dedit, adpositum in vetere Tabula fluvio *Arie*, qui Arriano lib. iv, cap. vi. *Ἀρῖα*, Plinio itidem *Arius*, Ammiano *Arias* est, adpositum. Habet etiam Ptolemæus quædam oppida Græco nomine, saltem Græcis non inusitato, ut sunt *Σότις*, *Sotra* & *Nisibis*, sita ambo circa lacum *Ariam*, in quem fluvius hujus nominis cum aliis ejus regionis infunditur. Nobilissima autem urbs est *Alexandria*, *Ἀλεξάνδρεια* in *Ἀρῖα*, Ptolemæo, quam itidem huic lacui dicta tabula adpositam habet, non autem ad ostium fluminis *Arii*, sed ex adversa parte seu opposita. Plinius autem lib. vi, cap. xxiii. *Arius amnis, qui præfluit Alexandriam, ab Alexandro conductam*. Idem antea cap. xvii. illam urbem *Alexandriam* *Ariam*, id est *Ἀρῖαν* seu *Ariorum*, vocaverat. Eadem Straboni lib. xv, pag. 49. *Ἀλεξάνδρεια* ἢ in *Ἀρῖα*, *Alexandria* in *Ariis* dicta. Ammianus lib. xxiii. sub finem ex Ptolemæo urbes repetiit non nullas: *Abundat*, inquit, *Aria* oppidis, inter quæ sunt celebria *Bitaxa*, *Orbitana*, & *Sotera*, & *Nisibis*, & *Alexandria*; unde naviganti ad Caspium mare quingenta stadia numerantur & mille; quod de suo Arrianus adjecit. Ptolemæus enim tantum diversos fontes fluminis enarrat, unum in Paropaniso, alterum apud Sariphos, & lacum facere *Ariam* dictum, quasi illo absorbeatur. Quæ vero ab *Alexandria* *Ariorum* fiat navigatio in Caspium mare, non intelligo, nisi per Seriphos montes, unde oritur *Arius*, *Alexandriam* præterfluens, eundem amnem reducas in Margum, & per hunc in Oxum, qui tandem in mare deferat: de quo recursum nihil Ptolemæus habet, neque recentes peregrinatores, qui litterarum expertes, nihil observant quod ad veterem geographiam conferat, neque novæ sunt admodum studiosi.

Præterea memorantur *Ariorum* urbes aliæ, inter quas est *Susia*. Arrianus lib. iiii, cap. xxv. *ἐκείθεν ἦν ἐπὶ τῇ τῆς Ἀρῖας ὁρᾷ*, & *Συσίαν πόλιν τῆς Ἀρῖας*. inde [ex Parthis] *profectus ad Arie fines, & ad urbem Arie Susiam*. Et aliam ibidem urbem, eamque regiam, Arrianus laudas, cui nomen *Artacoana* fuit. De Satibarzane rebeli dicit: *ἐπλῆζον τὰς Ἀρῖας* & *ἐνέστησαν* *εἰς Ἀρτακόναν πόλιν*, ἢ τὸ βασίλειον ἢ τὴν Ἀρῖαν, *Arios armati*, congregatique ad urbem *Artacoana*, in qua regia *Ariorum* erat. Hanc ita etiam Plinius cognominavit lib. vi, cap. xxiii. *Oppidum Artacoana: Arius amnis, qui præfluit Alexandriam*. Straboni autem lib. xi, p. 350. est *Ἀρτακάνια Ἀρτακάνια*: qui & aliam *Achajam* ibidem nominat, de qua vero nihil constat, nisi Græca ex nomine origo.

Isidorus in Stathmis præter obscura oppida, quæ in *Anabone* regione *Arie* posuit, in propria *Aria* tres urbes recenset, quarum una est *Ἀλεξάνδρεια* ἢ in *Ἀρῖα*, *Alexandria* *Ariorum*, de qua satis dictum: ceterarum altera est *Κανδάκη*, *Candace*, ignota; altera *Ἀρτακάνια*, *Artacoana*, quæ videtur Ptolemæi *Ἀρτικάνδρια*, *Articandria* esse, in Tabula Ptolemæi veteri *Articane*, sita ad lacum *Ariam* ab ortu solis. Plinius dicto loco laudat etiam *Artacabana* diversam ab *Artocoana*, eamque ab Antiocho iterum munitam dicit. Harduino videtur ipsa Isidori *Artacoana* esse ac Ptolemæi *Articandria*.

D R A N G I A N A.

Drangiana a septentrione habet Ariam: ab ortu Arachosiam: a meridie Gedrosiæ partem. Jugis continetur duobus: a septentrione, Ariam versus, Bagoo monte; a meridie monte Becio. Flumen majus, quod minora recipit, Ptolemæus sine nomine memoravit, tantum dicit Arabio flumini adfundi, a quo in Oceanum defertur. Arrianus autem lib. iv, cap. vi. nominatim, *Εὐεργέτης δ' Εὐεργέται ῥίσι, Etymander per Evergetas defluit*: qui sine dubio est unus ex Ptolemæi fluviiis, forsan maximus, receptor ceterorum. Omnes autem ex Bagois montibus decurrunt. De Evergetis jam in populis dicemus.

Nomen regionis est Straboni & Ptolemæo & Plinio ἡ Δραγγιανή, *Drangiana*: Diodoro lib. xvii. Δραγγιανή, *Drangina*: populi Δράγγαι, *Dranga*. Oppida duo nobiliora Ptolemæi sunt, *Prophthasia*, sita sub Bagoo monte, ad septentrionem regionis Drangianæ: altera *Ariaspe*, propior monti Becio. Prior in Græco Ptolemæi libro cum sibilo scribitur Προφθασία, & si recte expressum cum jota subscripto, quasi divise legendum sit πρὸς φθασία: at Strabo & Plinius Προφθασία, *Prophthasia*. Ille lib. xv, pag. 497. ἀπὸ τῆς Ἀρίας πρὸς νότον: εἰς Προφθασίαν τῆς Δραγγιανῆς, ab *Aria meridiem versus ad Prophthasiam Drangianæ*: hic, lib. vi, cap. xvii. Inde [ab Alexandria Ariōn] ad *Prophthasiam Drangarum* cxcix millia. Idem vero Plinius lib. vi, cap. xxiii. *Prophthasia oppidum Zariasparum*: quod argumento est, *Zariaspas* partem Drangarum fuisse, qui a *Zariaspa* urbe dicti, non autem illa Bactrianæ, sed quæ in Drangis fuit aut prope illos. Sed Plinii *Zariaspe* suspecti mihi, & vereor, ne *Ariaspas*, seu *Agriaspas* aliorum in animo habuerit, si modo genuina illa scriptura. Variant enim in nomine auctores & qui Arriano lib. iii, cap. xxvii. sunt *Agriaspa*, in optimo mss. Ἀριάσπαι, *Ariaspe*; Diodoro lib. xvii, cap. lxxxi. dicti sunt *Arimaspi*. Puto igitur ab *Ariaspe*, Ptolemæi in Drangis urbe, nomen esse, quæ quod æque, ut *Prophthasia*, in ortum versus ab illo posita, videtur ille tractus modo sub Drangis census, ut Ptolemæus fecit, modo a propria Drangiana fuisse distinctus, ut Strabo atque Plinius.

Ad quod demonstrandum, prænotamus, *Ariaspas* sive *Agriaspas* a Cyro vocatos *Evergetas* esse. Arrianus dicto loco: ἀφικνέται εἰς τὰς πάλαι μὲν Ἀριάσπας καλεσµένους, ὕστερον δὲ Εὐεργέτας ὀνομαζοµένους, ὅτι Κύρου τῷ Καμβοῦσιν ἐντοπιζάμενοι τῆς εἰς Σκύθας ἐλάσιως. ad eos pervenit, qui olim quidem *Ariaspa*, postea vero *Evergetas* vocati sunt, quod *Cyrum*, *Cambysis* filium, in expeditione Scythica adjuvissent. Eadem Curtius lib. vii, cap. iii. *Alexander*, *Arianorum* satrape constituto, iter pronuntiari jubet in *Agriaspas*, quos jam tum mutato nomine *Evergetas* appellabant, ex quo, frigore victusque penuria Cyri exercitum adfectum, cæcis & comitatibus junxerat. A Cyro nomen fuisse, etiam Strabo confirmat lib. xv, p. 498. ἔτι ἐκ Δραγγιῶν ἐπὶ τὴν τῶν Εὐεργέτας ἑκείν, καὶ ὁ Κύρῳ ἕτως ὀνόμασι, deinde ex Drangis [Alexander] vocavit in *Evergetas*, quos *Cyrus* sic nominavit. Et Plinius dicto cap. xxiii separat quidem *Evergetas* a Drangis, nihil autem interponit. *Dranga*, inquit, *Evergetas*, *Zaranga*, *Gedrosia*. *Zarangæ*, ignoti alias, Harduino etiam pars aliqua Drangarum videntur. Diodorus in nomine erravit *Ariaspas* vocans *Arimaspos*, qui Scythæ Hyperborei sunt. Ceterum recte ibidem ille *Evergetarum* nomen posuit: τὰ κατὰ τὴν Δραγγιανὴν κατασκευασθέντες, ἀνιζούσιν μετὰ τῆς ὀνομασίας. τὰς πρότερον μὲν Ἀριάσπας, νῦν δὲ Εὐεργέτας ὀνομαζοµένους. Rebus, inquit, circa Drangiam constitutis, cum exercitu in *Arimaspos*, ut olim vocabantur, movit, nunc autem nominantur *Evergetas*.

Ptolemæi oppida reliqua sunt obscura, *Ruda*, *Inna*, *Aricada*, *Asta*, *Xarxiari*, *Nofiana*, *Pharazana*, *Bigis*, *Arana*: nec notiora duo Isidori Characeni, quæ sola in Drangiana memoravit, *Parin* & *Coroc*, Κερίκ.

A R A C H O S I A.

Arachosia ab ortu adjacet Drangianæ, Græce Αραχουσία; populus Αραχουσί Straboni lib. xv, seu Αραχουσί, *Arachoti*, ut Arrianus lib. iii, cap. xxiii. τοῖς Αραχούταις & Αραχούταις, Dionysio vers. 1096, & Plinio *Arachota* & *Arachosi*. Libro vi enim cap. xxiii. Arachosiam ita descripsit: *Arachosia cum oppido & flumine ejusdem nominis, quod quidam Cophen dixerent, a Semiramide conditum. Annis Erymanthus præfluens Parabestem Arachosiorum. Proximos us a meridie, ad partem Arochatarum faciem Gedrosos, & a septentrione Paropamisadas.*

Dicit cum oppido & flumine ejusdem nominis. Supra cap. xvii. *Arachosiorum oppidum* dixit. Stephanus: Αραχουσία πόλις ἐκ ἀποδὸν Μασσαγυτῶν. ὑπὸ Σεμιράμιδος ἀποδομένη, ἢ τῆς Κεφῆς ἐκάλειτο. *Arachosia urbs non longe a Massagetis sita; a Semiramide condita, quæ Cophen antea vocabatur.* Ptolemæo dicta hæc urbs Αραχουσία. *Arachotus*, sita in parte orientali Arachosiae.

Flumen, cujus Plinius meminit, Αραχουσίς. *Arachotus* ab Isidoro Stathmis ultimis vocatur, etiam a Stephano, qui a Caucaſo delabi dicit. Idem Isidorus ad eundem amnem habet Αλεξανδρόπολιν, μετρόπολιν Αραχουσίας, *Alexandropolim caput Arachosiae*, quæ decima quinta est Stephani, παρὰ τοῖς Αραχούταις, ὁμοῦσα τῇ Ἰνδῇ, *apud Arachotos, India contermina.* Et Ptolemæo in Arachosia est Αλεξάνδρεια, *Alexandria*, quæ ipsa Isidori est Alexandropolis. *Parabeste* Plinii, quam *Erymander* præfluit, est incognita. Isidorus addit aliam Græcam urbem *Demetriadem*, cujus positionem, posthabente Ptolemæo, ignoramus.

Cetera Ptolemæi ignobilia sunt omnia, *Ozola*, *Phoclis*, *Rixana*, *Chosſpa*, *Ajace*, *Gammace*, *Arbaca*, *Maliana*, *Dammiana*: nec notiora Isidori reliqua, *Bijt*, *Pharſaga*, & *Chorochoad*.

Dividebantur Arachotæ in certos populos, quorum nomina, præter *Sydros*, quod aliter aliterque in libris scribuntur, ut dubia & incerta, ac utrimque ignota, præterimus. Ad Ptolemæum: qui & *Fontem Arachotum* memorat, quem vero lacum, a fluvio hujus nominis factum, interpretatur. Ammianus lib. xxiii, cap. xxix. de fluvio illo dicit, *efficit paludem Arachotofrenem*, quia Ptolemæo est Αραχουσία πρηνή. Ejusdem Ammiani oppida tria sunt a Ptolemæo, *Alexandria*, *Arbaca*, *Chosſpa*.

G E D R O S I A.

Gedrosia secundum Ptolemæum lib. vi, cap. xxi. terminatur ab occasu Carmania: a septentrione Drangiana & Arachosia: ab ortu parte Indiæ juxta Indum amnem: a meridie parte Oceani Indici. Græce ἡ Γεδρωσία. *Gedrosia* Straboni & Ptolemæo. Amplissima regio ab India ad Carmaniam procurrens, & magno etiam spatio in septentrionem. Populus *Gedrosi*, Plin. lib. vi, cap. xx. extr. & cap. xviii: quo capite etiam *Gedrosi* scripsit. Dionysii versu 1086 Γεδρωτοί, *Gedroi*: Strabonis lib. xv Γεδρωσῶ. Ge-

Arabis. Utraque forma Arriani est lib. vi. qui insuper primam vocalem mutavit, cap. xxiv. τὴ βασιλεία τῶν Γαδρουσίων, *regia Gadrosorum*: & cap. xxv. ἡ Γαδρουσία γῆ, *Gadrosorum regio*: item τὰ πεδία τῶν Γαδρουσίων, *campi Gadrosorum*. Diodorus Siculus lib. xviii, cap. vi. per K scripsit Κεδρουσία, *Cedrosia*: etiam Alexander Polyhistor apud Stephanum, quod is frustra incorrecto codici imputat. Et Suidas Κεδρουσία ὄνομα πόλεως, *Cedrosia nomen urbis*; vensus scripsisset, regionis. Sic in Ammiani pluribus iisque optimis mss. ut Valesii p. 369. vocantur, est *Cedrosia*, non *Gedrosia* lib. xxiii.

Maximus amnis Gedrosiæ varie vocatur, *Arbis*, *Arabius*, *Artabis*, & *Artabius*. Straboni lib. xv, p. 495. Ἀρβίς, *Arbis*: etiam Stephano *Arbis*; quamquam is perperam ab *Arabi* amne distinguat, qui idem est. Ptolemæo est *Arabis*, Ἀραβίς, Græce; interpreti Latino, & Tabulæ auctori, *Arabius*; Sic autem ille, Ἀραβίς ποταμὸς ἐκβολῇ. Qui cum sequuntur τ interfuerunt, Marcianus in Periplo Ἀραβίς; Ammianus lib. xxiii, cap. xxix. *Artabius*. Arrianus autem Ἀραβίς, *Arabius* scripsit lib. vi Exped. cap. xvi. *Nearchus*, inquit, a *Pattalis* solvens, ἔς τε μὲν ἐπὶ ποταμὸν τὸν Ἀραβίον προὔχρει, *ad amnem Arabium* processit: & paullo post, Ἀραβίται μὲν δὲ, ἱθὺς καὶ τῷτο αὐτονομὸν τῶν περὶ τὸν Ἀραβίον ποταμὸν νομοφύται. *Arabia*, ipsi quoque liberi, ex iis, qui circa *Arabium* fluvium habitant. Nihilominus videtur *Arbis* vel *Arbins*, genuina fuisse denominatio.

Plinius lib. vi, cap. xxiii. addit flumen *Nabrum*, ignotum ceteris. *Hæc digna*, inquit, *memorari produntur*: *Arbis oppidum a Nearcho conditum in navigatione ea*: *flumen Nabrum, navium capax*: *contra insula distans lxx stadiis*. Quod vero dixit tantum digna memoratu tradere, nec hoc loco *Arbis* seu *Arabii* fluminis mentionem facit (nam quem cap. xiv. extremo memorat alienus est juxta *Carmaniae* promontorium) dubitare licet, an forte in *Nabrus* ipse amnis *Arbis* lateat. Harduinus autem separat & prope *Indiæ* fines aut *India* in mare *Nabrum*, nescio quo finitore, deducit. Ptolemæus ex *Arbitis* montibus, qui ἐκ τῆς Γεδρουσίας, *per mediam Gedrosiam* protenduntur, deducit fluvios, qui Indo misceantur, nomina vero non ponit, tantum dicens τινὲς ποταμοί. De *Τομήρῳ*, *Tomero* Arriani paullo post in *Populis* dicemus.

Populi Gedrosiæ sunt memorabiles & maritimi *Arbies* seu *Arbita*; & *Orita*, & *Ichthyophagi*. Strabo lib. xv, p. 495. de *Arriana* magna: *Australe latus ab Indo & Pattalene*, *ἐκτε ad Carmaniam & os sinus Persici*. - - Οἰκῶσι δὲ Ἀραβίς πρῶτον, ὁμαίουμοι ποταμῷ Ἰνδοῦ, τὸ ἐξέρχεται αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἐξ Ὠρεϊτῶν, ὅσων χιλίων σταδίων ἔχοντες παραλίαν, ὥς φησι Νίκαρχος. οἱ ἱερίμειροι καὶ αὐτοὶ: οἱ δὲ Ὠρεϊτῶν ἱθὺς αὐτονομὸν τέτταρ' ὁ παραπλευρὸς χιλίων ὀκτακοσίων: ὁ δὲ τῶν ἐξ Ὠρεϊτῶν, ἑξακισχίλιοι τετρακοσίοι: ὁ δὲ τῶν Καρμανίων, τετρακισχίλιοι ἑξακοσίοι, μέχρι Περσίδος. *Arbis* primum [ab *Indi* ostiis] *Arbies* habitant, eodem nomine, quo *Arbis* fluvius, adpellantur, quod eos a sequentibus *Oritis* sejungit, mille fere stadiorum oram habentes, ut *Nearchus* refert: quæ & ipsa *Indorum* pars est. Postea sunt *Orita*, gens libera, quorum præσταντα οἰο ἑκατὸν stadiorum est. Inde *Ichthyophagorum* ora septem millium & quatuorcentorum stadiorum. Hinc *Carmaniorum* ter mille & septingentorum usque in *Persidem*. Quibus cum ordinem populorum videmus, tum amplitudinem cujusque regionis. Discimus hinc etiam, *Arbin* seu *Arabim* fluvium in orientem magis, quam in *Ptolemæi* tabula reducendum esse, quemadmodum *Marcianus* amplum spatium inter ipsum & *Carmaniae* constituit.

Eundem ordinem etiam Arrianus servat in *Indicis* cap. xxi. seqq. *Macedonum* classem ex *Indo* venisse ἐς Κρόκαλα ἵππον ἀμυνόμεν, in *Crocalis*, insulam arenosam, cui vicina gens *Indica*, Ἀραβίς, *Arabies* teneant, ἱθὺς ποταμῷ Ἀραβίῳ, nomen habentes a flumine *Arabi*, quod per ipsorum regionem in mare deferatur. A *Crocalis*, post diversos portus,

tus, quorum primum Ὠρεῖται λεγόμενα vocat, cui Nearchus *Alexandri* nomen indiderit, pro-
vestos esse ad ostium *Arabis* fluvii, cui insula vasta objaceat: inde præternavigasse τῶν Ὠρε-
ταίων χώραν, *Oritarum regionem*, ubi Leonnatus, & Alexandri dux, Oritas proelio devictus.
Hinc ventum est ad amnem Τόμαρος, *Tomerum*, per Oritas decurrentem, qui forte *Tuberos*.
Plinii est lib. vi, cap. xxiii. Jam addit Arrianus cap. xxvi. Ἐπὶ δὲ Ὠρεῖται κατὰ μὲν μακρὰν
Γαδρουσίαν ἵκνυντο, *Post Oritas, mediterranea versus Gadrosii habitant*, quorum fines difficultes
Alexander cum exercitu pertransiit: κατὰ δὲ Γαδρουσίαν παρὰ τὴν θάλασσαν αὐτὸν οἱ ἰχθυοφάγοι καλεῖται
ἡ πόλις αὐτῶν, *infra Gadrosios in maritimis habitant, qui Ichthyophagi vocantur*. Sic bene de or-
dine harum gentium Arriano cum Strabone convenit: Plinius autem est turbator.

Ἀραβίαι. *Arabes* Strabonis sunt Plinii jam dicto loco *Arbii*, seu *gens Arabiorum*: Dionysii
Ἀραβίαι, *Aribes*, vers. 1096. dicentis

Ὠρεῖται τ' Ἀραβίαι τε, λιτοχλαίνας τ' Ἀραχότας,

Oritas, & Aribes, & lino vestitos Arachotas,

metri causa per metathesin: Arriani Ἀραβίαι, *Arabes*, Indic. rer. cap. xxi. & Ἀραβίται, *A-
rabiae*, ejusdem lib. vi Exped. Alex. cap. xxi. quæ forma & Stephani est in Ἀραβίαι, *fluvii*
nomine; & Curtii lib. ix, cap. x. *novis castris in regionem Arabitarum perventum est*. Ut
autem in fluvii, sic in gentis quoque nomine videtur alpha medium redundare, legendum
que *Arbis, Arbua, Arbies*.

De *Oritis* ex Strabone & Arriano satis jam dictum fuit: leviora de nomine adjiciemus
Curtius lib. ix, cap. x. *Horus* scripsit, Strabo & Arrianus Ὠρεῖται diphthongo; Dionysius
Ὠρεῖται, ut vidimus: Plinius *Oros* videtur dixisse. *Ori gens*, inquit, lib. vi, cap. xxiii.
Ibidem memorat quidem etiam *Ichthyophagos Oritas*, quos dividunt alii; Arrianus vero, qui
sæpe Ὠρεῖται, *Oritarum* mentionem habet, pro iis *Oros* lib. vi, cap. xxviii. posuit. Nearchus,
inquit, περιπλόντας τὴν Ὠρεῖται τε καὶ Γαδρουσίαν, καὶ τῶν ἰχθυοφάγων, *Oritarum & Gadrosorum
Ichthyophagorum regionem prænavigans, appulsi ad Carmaniam oram*.

Ichthyophagi, ab esu piscium ita dicti, in Carmaniam usque: oram maritimam tenuerunt
homines maxime feri. Nomen in aliis etiam gentibus Ptolemæus notavit. Mores & vi-
vendi rationem, quod vel crudis piscibus, vel sole tostis & molitis vesci soliti fuerint, etiam
ex ossibus piscium ædificaverint, tradiderunt Strabo lib. xv. & Arrianus Rer. Ind. cap. xxi.
Alexander autem, quod Plinius dicto loco refert, *Ichthyophagos omnes venit piscibus uteretur*
ut ad cultiorem vitam reduceret. Nonnumquam *Ichthyophagi* latius explicantur, ut videtur
Oritas etiam vel omnes vel ex parte comprehendant, ut modo dicti Plinio erant *Ichthyophagi
Oritæ*: ideoque idem mox ait: *deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut xx dierum spatio præ-
navigaverint*. Quum vero *Oritæ* & *Ichthyophagi* *Gedrosiis* opponuntur, *Gedrosii* non
universum, sed interiores & mediterranei intelliguntur, quia *Ichthyophagi* sunt maritimi
litorales. Vide Arrianum paullo ante ex lib. vi, cap. xxviii. adlegatum, & de Reb. Indicis cap. xxi.

Ut vero pateat, quantum oræ maritimæ quæque harum gentium possederit, ex Arrianis
Indicis de Nearchi navigatione dimensiones & distantias excerpemus. Ab Indi ostiis *Arabis*
sive *Arabes* populi usque ad ostia fluvii *Arbis* seu *Arabii* tenuerunt circiter mille stadia:
hoc fluvio *Oritæ* habitaverunt per stadia mille sexcenta: inde ad *Carmaniam* usque oram *Ichthyophagi*
proprie dictis vix mille stadia relinquuntur. Vide lib. Indic. rer. cap. xxi. s. q.

Oppida *Gedrosiæ*, quæ Ptolemæus recenset, pleræque sunt obscura. In litore a *Carmania*
primum est *Rapara*, quod Marcianus *Raparara* scripsit in Periplo. Deinde *Γυρκαῖ* ad

Feminarum portus, ejus Arrianus etiam Indic. cap. xxii meminit, & nominis hanc rationem dat, quia femina in illo loco prima imperaverit. Postea sunt *Bojamba* (Pal. Cojamba) & *Rizana*. Arrianus dicto loco in litore ab Indo ad Arbin fluvium sub Arbitis habet *Portum Alexandri*, ita a Nearcho nominatum: *Saranga*, *Sacala*, *Morontobaros*, *Portum feminarum*: inter Arbin & Tomerum fluvios sub Oritis sunt *Pagana*, *Cabana*, *Cocala*: post Tomerum *Malana*, ultimus locus Oritarum. Sub Ichthyophagis propriis *Bagisara* in ora, ubi portus est, & pagus *Pasira*, ejus accolæ πασιεύς, *Pasireenses*; Plinio, dicto loco, *Pasira*, quos ait circa flumen navigabile *Tuberum* esse, quod varie in codicibus scriptum est, nec vero id aliud est ab Arriani Τομέριον, ποταμὸν Χιμάρεον, *Tomero*, torrente fluvio. A *Pasira*, emensis cc stadiis ἐς Κόλτα, *Colta* ventum est, qui videtur ultimus Gedrosiæ locus in hac navigatione notatus. Proximus enim a 100 stadiis, *Calama* dictus, contra insulam Carminam, quæ Ptolemæi Carminna est, censa sub Carmania, ad illam quoque pertinet.

Mediterranea Ptolemæi ad Arachosiae fines sub *Becio* monte, ab ortu in occasum numerando, *Soxetra*, *Cottobara*, *Musarna*, (diversa ab hujus nominis portu in extrema Carmania) *Badara*, *Cuni*: hinc in austrum versus *Oscana*, *Omiza*. Nobiliora sunt, ad amnem Arbin, seu Arabin, *Arbis* oppidum, non mediocri a mari spatio. Plinius dicto loco: *Arbis oppidum a Nearcho conditum in navigatione ea*: quod difficile ad credendum est. Nam neque locus, neque tempus, neque oppidi nomen id facile admittit. Longius enim a mari abest secundum Ptolemæum, quam ut classi licuerit, eo usque adverso flumine navigare: nec tempus navigationi destinatum tantam in uno loco moram admisit, quantum condendæ urbi est necessaria: & nomen cum gentis nomine congruit; Macedones autem Græca nomina aut ipsius Alexandri imposuerunt. Præterea Arrianus Indic. cap. xii, ubi Nearchum ad Arabis ostia fuisse dicit, quadraginta tantum stadiis intrasse flumen ait ad aquam dulcem ex lacu petendam, καὶ ὑδρευσάμενοι, ἐπίσω ἐπινόησαν, ὅ, συμπιὰ ἀγνα, revertisse. Marcianus autem addit, si adverso flumine navigetur, πόλις ἐν δεξιᾷ κατὰ τὸν ἀνιάπλου κῆνται Ἀρβίς καλυμένη, urbem in dextra ripa sitam esse, quæ *Arbis* nominatur.

Altera urbs ad idem flumen, & in eadem ripa non satis certi est nominis. Ptolemæus μετροπολίς, primariam Gedrosiorum urbem fuisse tradit: nomen vulgatis in libris est Ἡασις, *Easis*; in Palat. cod. Πέρσις, *Parsis*, quod cum Marciani Heracleotæ Periplo convenit. ut it., inquit, ἀντίτερον, ὁμοίως ἐν δεξιᾷ τῷ ποταμῷ πόλις Περσιῶν, ἡ μητρόπολις τῆς Γεδρωσίας, & adhuc superius ad dexteram fluminis est *Persis* [sic interpres scripsit] *Gedrosia metropolis*. At Amatus lib. vi, cap. xxiv. Αὐτὸς δὲ προῦχώρει ὡς ἐπὶ τὰ βασιλῆα τῶν Γαδρωσῶν. ὁ δὲ χῶρος Πέρσιον ἰσχυρίζεται, *Ipse vero [rex] ad Gadrosorum regiam contendit: locus is Pura nominatur*. Si itaque in metropoli fuit regia, tria nomina concurrunt in una civitate, quæ maxime dissonant, *Easis*, *Parsis*, seu *Persis*, & *Pura*. Sed dubito eandem esse, quia metropolis in Arbitis fuit, in confinio Oritarum; τὰ βασιλῆα regiam autem sat longe ab Oris, qui vel ipsi Oritæ sunt, vel conjuncti cum ipsis, quia inde sexagesimo die, quamquam stativa aliquot intervenerint, Alexander dicitur in Gadrosorum regiam venisse, apud Arrianum lib. vi, cap. xxiv. nec vero locus *Pura* certus definiri potest, aut quanto spatio abfuerit a mari.

Nec certiores rationes sunt urbis *Ora*, a qua Oritæ & Ori dicuntur denominati. Summus vi, Salmasius Exerc. Pl. pag. 828, Ori (quorum Plinius lib. vi, cap. xxi, & Arrianus lib. vi, cap. xxviii, meminerunt) ab urbe *Ora* videntur adpellati, ejus meminit idem Arrianus lib. iv, [cap. xxviii] ἐς τὰ ὄρη τῆς πόλεως. Ptolemæo dicitur *Ora*, & in Car-

mania ponitur. Ab Ὠρεῶν, ut a Palibothra Palibothri, & similia. Quinimmo & Ὠρεῶν ab illo oppido Ὠρεῶν denominatos, verisimile est, nam ab eodem prototypo Ὠρεῶν & Ὠρεῶν. Sed pace tanti viri dixerim, neutrum locum cum Oritarum urbe convenire. Longe abest Carmanorum Ora ab sede Oritarum: longius Ora Arriani, sita in citeriore India (quidam Scythiis tribuunt eum tractum) inter Indum & Paropamisadas, prope Baziram urbem & Peuceliotin regionem. Nec forte praesidium huic Oritarum Orae est in Arriani lib. vi, cap. xxi. Ὠρεῶν, in Oris, & cap. xxiv. ἔξ Ὠρεῶν, ex Oris; quia gens ibidem, οἱ Ὠρεῶν, potius, quam oppidum, videtur significari. Malo igitur de nominis Oritarum origine tacere, quam urbem fingere incertae aut nullius auctoritatis.

An etiam *Alexandria* in Gedrosia fuerit, est quod dubitetur. Silent ceteri: Plinius videtur adferre lib. vi, cap. xxiii. *Arbis*, inquit, *oppidum a Nearcho conditum in navigatione ea. Flumen Nabrum, navium capax: contra insula distans LXX stadiis. Alexandria condita a Leonnato jussu Alexandri in finibus gentis.* Leonnatus autem vicerat Oritas, ut Arrianus refert in Indic, cap. xxiii; etiam Oritarum satrapae ab Alexandro adjunctus fuit, eodem teste lib. vi, cap. xxi. ut non improbabile sit, ab eodem in ea regione oppidum fuisse conditum. Quod vero Plinius dixit *in finibus gentis*, quidam ad Arachosiam referunt, cui duas det Stephanus, unam ἡ Ἀραχῶτις, in *Arachotis*, duodecimam: alteram, quintamdecimam, κατὰ τοὺς Ἀραχῶτις, ὁμοῦσα τῇ Ἰνδικῇ, *apud Arachotos, India contermina.* Sed neutra potest haec Plinii esse. Prior enim fuit in media Arachosia ad flumen Arachotum: altera in Indiae confinio, etiam longe distans ab Oritis. Ergo *in finibus* Plinio est intra fines, in regione.

Tandem *Xylenopolis*, etiam Alexandri opus, a Plinio, dicto loco, adjicitur. *Onesicritus*, inquit, & *Nearchi navigatio nec nomina habet mansionum, nec spatia: primumque Xylenopolis ab Alexandro condita, unde ceperunt exordium, juxta quod flumen, aut ubi fuerit, non satis explanatur.* Videtur in ultima Gedrosia fuisse, prope Indi ostia, quia exordium navigationis inde captum est.

Insulas Ptolemæus sub Gedrosia duas habet, *Aspheam*, Carmaniam versus: & hinc in ortum *Codanem*. Plinius, sæpe dicto loco, laudat *insulam*, quæ *Solis* adpelleretur, & eadem *cubile Nympharum, rubens, in qua nullum non animal absumitur.* Nearchus apud Arrianum Ind. cap. xxxi tradit, centum stadiis a continente Ichthyophagorum abesse, quam ἡ Νήσος Ὠρεῶν ἢ ἡ Νήσος, καὶ Νήσος καλῶνται, *Soli sacram homines illius regionis dixerunt esse, ac Nefala vocari.* Addit fabulam, Nereidem inhabitasse, quæ advenas in pisces transformaret, qui postea in homines restituti, Ichthyophagorum gentem propagarint. Plinius hanc insulam in narratione sua posuit inter Ichthyophagos & gentem Oros: Arrianus autem dicit, Ichthyophagos Nearchum prætervectum fuisse, quum ad illam insulam fabulosam se conferret: ut ita Carmaniae potius quam Gedrosiae subjaceat.

Alias quoque insulas ibidem Arrianus narrat in Nearchi navigatione observatas. Prima post Indi ostia est *Crocala*, arenosa, cui vicini in continente Arbitæ seu Arabitæ erant, & mons *Irus*: deinde contra Alexandri portum *Bibacta*: postquam, occasum versus, *Sium Dome*, deserta insula: inde navigatum præter alia in litore loca ad ostia Arbis fluvii, quem ipse *Arabim* & *Arabum* vocavit. Post nullam insulam memoravit in navigatione illa usque ad *Carmanem*, quæ Ptolemæi *Ca minna* est, centia sub Carmania.

CAPUT XXIII,

DE

INDIA.

India, ἡ Ἰνδία, amplissima Orientis regio, secundum flumina, quorum duo maxima sunt, Indus & Ganges, in duas magnas partes dividitur, quarum altera dicitur *India intra Gangem*, Ptolemæo ἡ ἐντὸς Γάγγυ Ἰνδική: altera *India extra Gangem*, ἡ ἐκτὸς Γάγγυ Ἰνδική. Limites cujusque partis separatim Ptolemæus posuit, sicut & diversis partes capitibus tractavit, primo & secundo libri septimi. Indiæ intra Gangem terminos ab occasu constituit Paropanissadarum regionem, Arachosiam & Gedrosiam: a septentrionibus Imaum montem: ab oriente Gangem fluvium: a meridie Oceanum. Quæ extra flumen Gangem est, terminatur ab occasu illo flumine: a septentrionibus Scythia & Serica: ab ortu Sinarum regione: a meridie Oceano.

INDIA INTRA GANGEM.

Hujus terminos supra ex Ptolemæo perspeximus. De occidentali autem dubitatio superest, quia is Gedrosiæ, Arachosiæ & adjacentium fines communem terminum constituit, Indi fluvii hac in causa non meminit, in quo alii ab occidente Indiam finire solent: *Indoscythiam* autem in utraque ripa Indi fluvii habet, quam etiam in Indiæ regionibus numeravit. Contra Plinius lib. vi, cap. xvii. *usque ad Indum amnem, qui est ab occidente finis Indiae*. Et Arrianus lib. v, cap. iv. τὸν ποταμὸν Ἰνδὸν διέβαινε Ἀλέξανδρος ἐς τὴν Ἰνδὴν τὴν γῆν, *Indum fluvium trajecit Alexander in Indorum regionem*: quod argumento est, citra amnem quum res ageret, nondum venisse in Indiam: quod de proprie dicta India concedimus, non de nomine universo. Nam ipse Plinius cap. xx extremo de aliorum sententia latissime fines cis Indum protraxit. *Plerique, inquit, ab occidente non Indo amne determinant, sed adjiciunt quatuor satrapias, Gedrosos, Arachotas, Arios, Paropanissadas, ultimo sine Cophete fluvio, quæ omnia Ariorum [Arianorum] esse, aliis placet. Nec non et Nysam urbem plerique Indiae adscribunt, montemque Merum, Libero patri sacrum. - - item Astacanos gentem.* Quod de quatuor præfecturis dicit, videtur nimis lata terminorum extensio: quæ vero de Nyssa, Mero, Astacanis & similibus, illa non absurde cum India censentur, quemadmodum etiam a pluribus, qui Alexandri res tradiderunt, Indiæ contribuuntur. Dionysius Characenus versu 1088 periegeseos dixit:

Ἰνδὸν πὰρ ποταμὸν ὅτιοι Σκυθῶν ἐνομήσιν.

Indum ad fluvium australes Scythæ habitant:

quos una voce Eustathius in hunc locum Ἰνδοσκυθῶν, *Indoscythas* dixit, eosque ad Ptolemæum Indoscythiam plerique referunt, quam ipse in Embolismis septentrionem versus, seu circa Cophenis, & quos defert, ac Indi confluentes finit. Sed *notius, australes non Indo-*

dorum respectu, sed Scytharum propriorum & septentrionalium, intellige, ut quidquid circa Cophenem amnem, & inter hunc & Indum Alexander expugnavit, ad hos australes Scythas seu Indoscythas referatur, atque ita pars Indiarum, sed citerior, aut circa Indum, ut, Plinio auctore, plerique tradiderunt, a nobis etiam censeatur: quo ipso tamen Indiarum propriarum, quæ post flumen Indum est, nihil derogatur. Tabula quoque, ad Ptolemæi mentem comparata, tractum illum Indiarum intra Gangem, quamvis cis Indum sit, adsignat.

Flumina Indorum maxima sunt Indus & Ganges, ut diximus: de illo multa in Alexandri historia, qui transiit & navigavit secundo cursu in reditu: de Gange referuntur pauciora, quia Macedones ad illum non pervenerunt. De Indo Plinius lib. vi, cap. xx. *Indus, incolis Sindus adpellatus, in jugo Caucasii montis quod vocatur Paropamisus, adversus solis ortum effusus; & ipse undeviginti recipit amnes: sed clarissimos Hydaspem, quatuor alios adferentem: Cantabram, tres: per se vero navigabiles Acesinem & Hypanem.* Hydaspes notus, de quo mox plura dicturi sumus: Cantabram, alterum clarissimorum, nemo alius memoravit, ut de scriptura dubitare liceat. Quos Alexander amnes trajecit, hoc ordine Strabo lib. xv, pag. 480 recensuit: ἢ δὲ μὲν τὸν Κάφην ὁ Ἰνδός, ἢ δὲ τὸν Ὑάσπερος, ἢ δὲ τὸν Ἀκισίνης, καὶ ὁ τὸν Γάργης, ὕστατος δὲ ὁ Ὑπανός. Post Cophenem erat Indus, post hunc Hydaspes, inde Acesines, ab hoc Hyarotis, postremo Hypanis.

Primus, & ex his occidentalis maxime, vocatur Cophes & Cophen, ὁ Κάφης Dionys. v. 1140; τὸν Κάφην Strab. lib. xv; *ad flumen Copheta* Plin. lib. vi, cap. xvii, & *Cophete fluvio*, cap. xxi. Contra Arrianus Ind. cap. iv. ὁ Κάφης, Cophen, recto casu; τὸν Κάφην, Cophenem, lib. iv Exped. Alex. cap. xxi. Plures hic fluvios in Indum defert, e quibus nobilior Choaspes est. Strabo xv, pag. 479. τὸν Κάφην, καὶ τὸν Χοάσπην, ὅς ἐστι τὸν Κάφην ἐμβαλλόμενον ποταμὸν. Cophen fluvium, & Choaspen, qui in Cophen exiit. Ptolemæo dictus Coas, obliquo Κάω ποταμῷ ἐκβαλὼν. Coa fluminis ostia: Arriano lib. iv, cap. xxi. Χοάς, Choes; ποταμὸς, inquit, παρὰ τὸν Χοῦν καλούμενον ποταμὸν, μετὰ ἵππῳ flumen fecit. Nihilominus Aristoteles lib. i Meteor. cap. xiii ex Paropamisio monte etiam Χοάσπην, Choaspen fluvium deducit, ut de Strabonis scriptura dubitare non liceat. Alius amnis est Choaspes Persicus, alius Indicus, quos male Dionysius confudit vers. 107; de fluminibus agens, quæ Persidem irrigant:

- - - - - Χοάσπης
Ἐκ τῆς Ἰνδοῦ ὁδῶς.

Choaspes ferens Indicam aquam: quasi ex India per vastissimas regiones & celsissima jugum montium in Persidem seu Susianam deferatur.

Arrianus in Indicis plures addit cap. iv. Κάφην δὲ ἐν Πενκλατιδὶ ἄρμα οἱ ἄγῳι Μαλάμαντι καὶ Σίατοι, καὶ Γαργίαι, ἐκβαλὼν ἐς τὸν Ἰνδόν. Cophen in Pencelastide, ferens secum Malamanum, Soastum, & Gargiam amnes, effundit se in Indum: e quibus Soastum seu Suastum etiam Ptolemæus habet Σοάστου ποταμῷ πηγῇ, Suasti fluvii fontes scribens, cum diphthongo in primo Γαργίας amnis Arriano lib. iv, cap. xxv. dictus Γαργίης, Gorgæus, & gens, per quam labitur Gorgæ: & regio, quam colunt, Ptolemæo Γοργαία, Gorgæa. Addit Arrianus, dicto et Indicis loco, *Platenum & Sapernum*, non multum inter se distantes, qui etiam in Indum exeunt: *Soastum* quoque per se Indo adfluentem, non delatum ab alio. Tabula, ad Ptolemæum conformata, ex Arachosia & Gedrosia in Indum alia flumina, sed sine nominibus infundit, præter Arachotum, cujus nomen & aliunde notum est.

Ipse sequitur *Indus* fluvijs in Alexandri itinere, ortus, ut ex Plinio supra cognovimus, in Paropamisio monte, qui etiam Caucasus adpellatur. Receptis pluribus, etiam naves ferentibus fluvijs, juxta Arachosios & Gedrosos, prono cursu in mare defertur, in quod *Ἰνδου*, *duobus alveis*, ut Arrianus lib. v, cap. 111. loquitur, se effundit, magnam ostiis illis faciens insulam, τῇ Αἰγυπτίῳ Δέλτῳ παρεπλήσιον, *Aegyptio Delta non dissimilem*, quæ *Patala* & *Patalena* adpellatur: de qua plus infra in regionibus & oppidis dicturi sumus. Quos a dextra ripa amnes recipiat, jam vidimus: a sinistra & ex India propria occurrit primo *Hydaspes*, nobile flumen, in quo classem Alexander ædificavit, qua per Indum in Oceanum navigavit. Strabo lib. xv, p. 480. *Silva ad Emodos montes, ex qua Alexander multam abietem, pinum, & cedrum cecidit, ex ὧν ὁλοὶ κατασκευάσκατο ἐπὶ τῷ Ἰνδῷ, e quibus classem in Hydaspes fluvio ædificavit.* Recipit *Sinarum* amnem, ut Arrianus tradit: etiam *Sandabalim*, ut Ptolemæus nominat, & Tabula, illi accommodata, deducit. Effertur ipse *Hydaspes* in *Acesinem*, & per hunc denum in Indum. Arrianus dicto loco: Ἰνδῷ, ἀγὼν ἅμα οἱ τὸν Σινῶν, ἐν Αἰγύπτῳ εἰς τὸν Αἰνῶν, ἐκδοῦν καὶ ἔτι, *Hydaspes secum fert Sinarum, & in Arispis ipse in Acesinem effunditur.* Ptolemæus prave *Bidaspen* adpellavit: Tabula autem, ut ceteri, *Hydaspem*, quod indicium mendi in Græco est.

Acesines autem non solum *Hydaspes*, sed magno etiam fluvio, quem *Tucapum* Arrianus vocat, incognitum ceteris, auctus, apud Mallos in Indum exoneratur, nomen suum, tamquam victor fluviorum, quos receperat, eo usque retinens, quod Arrianus dicit, ἐπικλήσει ἰνδικῶν: nam præter dictos, & alijs augetur, e quibus, qui ceteros defert in Acesinem, *Hyarotis* sive *Hydraotes* est. Post Acesinem hic & Alexandro trajiciendus erat: trajecit autem equo, quod Arrianus lib. vi, cap. viii. refert. Hic γὰρ ἐστὶν, *Hydraoten*, vocat: Strabo γάρ ἐστιν, *Hyarotin*, crescente syllaba in obliquis ceteris, ut πέραν τῷ γάρωτι. Videtur *Abrus* Ptolemæi esse. Recipit ultimum fluviorum Alexandri, *Hyphasin* sive *Hypanin*, & eam eo se in Acesinem effundit. Plures addit Arrianus, sed ignotos. In Indum, inquit, ἔλθουσιν *Hydraotes* quidem in *Camilistholis*, qui *Hyphasin* in *Astrobis*, *Sarangem* ex *Meccis*, *Nandrum* ex *Attacenis* in se recipiens, ἐν Acesinem fluit. Ut populorum, qui hic memorantur, ita etiam fluminum, præter *Hyphasin*, quæ recipit *Hydraotes*, obscura nomina sunt. Notior autem ille scribitur varie, Ἰφασίς, *Hyphasis* ab Arriano, & Diodoro Siculo lib. xvi, cap. xciii. ac Philostrato Vita Apollonii lib. 111 ineunte: *Hypasis* a Plinio lib. vi, cap. xxi. & Curtio lib. ix, cap. 1. & *Hypanis* a Strabone lib. xv. Diodoro lib. ii, cap. xxxvii. & Dionysio vers. 1145. semper idem, & quem Strabo Ἰπανὶ ὕδατον, *Hypanim ultimum* dicit, is est Arriani etiam ultimus *Hyphasis*, Alexandro puta, quia ut ille in Indic. cap. iv. tradit, ἔτι πρὶν τῷ Ἰνδῷ ἔλθῃ Αἰγύπτῳ, *ultra Hyphasin Alexander non progressus est.* Idem de Hypasi Plinius dicto loco: *Hypasis fuit Alexandri itineris terminus, exsuperato tamen amne, atque in adversa ripa dicatis.* Ptolemæus vitiose *Bibasis* pro *Hypasis*, in quem ipse *Zacariam* deducit, qui nomen ad confluentes usque cum Indo retineat. Sed major superiorum est auctoritas, Strabonis & Arriani, in ordinandis nominandisque illis fluminibus.

Alter maximorum amnium est *Ganges*, ὁ Γάγγης, non visus Alexandro; ideo pauca de illius nomine, quæ veri essent similia, tradiderunt. Strabo lib. xv, p. 483. ἡ καὶ τῶν συμφορητῶν, ὡς καὶ ἐστὶν consensus, *Gangem esse* μάλιστα τῶν μνημονευομένων κατὰ τὰς τρεῖς ἡπείρους, *fluviorum maximam*, qui in tribus continentibus [terrarum orbis] memorantur; secundum ab eo *Indum*; tertium *Indum*; quartum *Nilum*. Plinius dubitanter lib. vi, cap. xvi, 11. *alios incertis fontibus, Nilum; alios in Scythicis montibus nasci dixisse.* Sed utique ex montibus illis, sive *Imai* sive aliter vocentur. Strabo p. 474. καταβὰς ὁ Γάγγης ἐκ τῆς ὅλης ἡπείρου ἀφίσταται τῷ περὶ τὴν Ἰνδὸν, *Ganges a montana regione descendens, ubi campos attingit, in orientem seorsum*

conversitur. Conversio illa mollis & lenis est, inclinatio aliqua in orientem, ut tamen ab illa in austrum ad ostia ruat. Strabo ibidem *μὴ ἐκβολῇ, ὑπο ὀστίῳ* in mare effundi dicit: at quinque vel sex Ptolemæus numerat, & suo quodque nomine signat, primum, quod maxime est occidentale, *Cambusum* vocat: secundum, *μαίνα, Magnum*: tertium, *Camberichum*, quartum, *Tilogrammum*: quintum *ψευδοστόμιον, Pseudostomum*, quasi falsum ostium: sextum, *ἀντιβολῇ, Antibolen*, quasi oppositum ceteris. Etiam recentiores plura ejus ostia notant.

Flumina in Gangem undeviginti Plinius inferri dicit: e quibus citeriori ripæ adfunduntur *Jomanes* per Palibrothos decurrens: & *Erannoboa*, quem Arrianus Indic. cap. x. ad urbem Palibrotha cum Gange dicit confluere: & *Cainas*: reliqua, incertum, ad quam ripam tendant, *Condochates*, *Cosoagus*, *Sonus*, quæ omnia navigabilia dicit; ceterorum celato nomine. Ex his etiam ab Arriano Indic. cap. iv. ut Gangis accessiones, memorantur *Caina*, *Condochates*, *Erannoboa*, & *Sonus*: additque *Cossoanum*, *Sittocatim*, *Solomatim*, *Sambum*, *Magonem*, *Agoranim*, *Omalim*.

Inter hos maximos amnes, Indum & Euphratem, Ptolemæus plures alios in mare Indicum deducit, *Namadum*, *Nanagunam*, tribus ostiis, longe separatis, tamquam singularibus fluminibus, in quibus etiam Ptolemæus censet. Primi nomen est *Goaris* recto casu; secundi *Binda*; tertium denique *Nanaguna* nomen retinet. Sequitur *Pseudostomum*, singulare & proprium flumen: post quod enumerat Ptolemæus *Barin*, *Solum*, *Chaberum*, *Tynam*, *Mandam*, *Tyndim*, *Dofaronem*, *Adamantem*, qui Gangi est proximus: sed omnes ignobiles & nullius memoriæ, historia in partibus, quas percurrunt, deficiente.

Montes Indiæ nobiliores ad septentrionem sunt, & a Scythia sejungunt, cohærentes inter se, sed nominis non unius. Plinius lib. vi, cap. xvi. *Junguntur inter se Imaus, Emodus, Paropamisus, Caucasus, a quibus tota decurrit [India] in planitiem immensam & Aegypto similem*. De Paropamiso & Caucaso dictum supra est: De ceteris in Scythia dicendi locus erit. De Imao, quatenus Indiæ superjacet, ex eodem Plinii loco adjicimus, *Emodorum promontorium Imaum vocari*. Ptolemæus in India intra Gangem, & quidem in mediterraneis notavit propius Indum *Apocopos* montes, & post eos *Sardonichem*, *Bettigum*, *Vindisem*, *Adisabrum*; & Gangem versus *Uxentum*. Sed nihil nisi nomina sunt; historia memorabili destituuntur. De *Mero* monte cis Indum, ad Nysam urbem dicemus. Mons *Mallus*, in Mallis populo est, apud Plinium lib. vi, cap. xvi. extremo.

Populi & regiones sunt innumerabiles. v. g. a septentrionali parte *Aspii*, *Peucolaitæ*, *Taxili* seu *Taxillæ*, *Affaceni*, *Guræi*, *Gandara*, *Malli*, *Oxydracæ*, *Sibæ*: *Prasii* autem seu *Prasiiatæ* ad Gangem: etiam a sectis nominati *Gymnosophistæ*, *Brachmanes*: & in meridiali tractu, ac mare versus, *Laryces* prope sinum Canthi & Indi ostia: deinde *Ariaces*, *Limyricæ*, regio *Ajorum*, & *Careorum* in sinu Colchico; *Pandionis* regio, *Bati*, *Arvarni*, *Masolia*, *Sabara*, *Gangarida*: & medio tractu ab Indo ad Gangem *Sabracæ*, *Muscani*, *Præsti*, omnes hi ad ripam Indi: & in mediterraneis, *Agriophagi*, *Parapiotæ*, *Phyllitæ*, *Brolingæ*, *Poruari*, *Adisabri*, *Soræ Nomades*, *Mandale*, *Cocconagæ*, & quæ alia obscura nomina.

De singulis, aut potioribus ex illis, aliquid in urbibus dicemus, quas secundum iter Alexandri, quod diligentius perscriptum est, explicabimus: ex ignotis quoque Ptolemæi aut aliorum præcipuas ac majores, ut sedes regias, & metropoles, atque emporia, designaturi.

Alexander ex Paropamisadis in Indiam movens, primum *Niceam* venit, in confinio Paropamisadarum positam, citra flumen Cophenem. Arrianus lib. iv, cap. xxi. *ἀφ' ἧς οὐκ ἔστι Νέκεια πάλαι καὶ τῆς Ἀθηναίων πόλεως, προέχουσα: ὡς δὲ ἐπὶ τὸν Κωφῆνα, Ἰνδὸς Νέκεια*, Inde *Niceam* veniens, *ἵκνται*

Palladi facto, processit: ut vero ad Cophenem amnem, cetera. Invenit ergo Alexander hanc Nicæam, non condidit. Ex qua vero victoria nomen fuerit, an ex fabulosa Liberi patris, aut Herculis, non potest definiri. Hinc ad Cophen seu Cophenem fluvium processum: Hephaestion vero & Perdicas in superiora, ἐς Πευκελαῶτιν in Pencilaotin missi.

Regio hæc inter Cophenem & Indum est, Arriano lib. IV, cap. XXI. dicta Πευκελαῶτις *regio Pencilaotis: nomen a principe ducens, quam idem post paullo cap. XXVI. dicit πύλιν Πευκελαῶτιν ἢ πόλιν τῆς Ἰνδοῦ ὀκισμένην, urbem Pencilaotin, non procul ab Indo conditam. Straboni lib. XV, p. 480. est πόλις Πευκολαῖτις, urbs Pencilaetis: Plinius lib. VI, cap. XVII. oppidum Indorum Pencilaitin dixit, quæ formula periphrasin continere videtur, ideoque πόλις oppidum, in singulis adjectum. Verum autem urbis nomen est Pencila, de qua in Indicis Arrianus cap. I. καὶ ἄλλη πόλις Πευκέλα, ἔτι μεγάλη καὶ αὐτὴ, ἢ μακρὸν τῆς Ἰνδοῦ, ἢ ἄρα alia urbs Pencila, quæ ἢ ipsa magna est, non longe ab Indo. Incolæ Plinio cap. XX. ejusdem libri sunt Pencilaitæ.*

Populi hic memorantur ab Arriano lib. IV, cap. XXI. *Aspii, & Thyrai, & Arasaci, de quibus vero nihil aliunde notum est. Hos vero Alexander domuit παρὰ τὸν Χόν πορευθεὶς, juxta amnem Choen, seu Choaspen, iter faciens. De flumine supra dictum: de oppidis juxta illum & regiunculis ita Strabo p. 479. In Indiam iter converit. Montibus autem per breves vias superatis, reversus est habens Indiam a sinistris: αἵ τ' ἐπέσρεψαν εὐθὺς ἐπ' αὐτὴν καὶ τὰς ὄρεας τὰς ἐσπείρους αὐτῆς, καὶ τὸν Κώφην ποταμὸν καὶ τὸν Χοάσπην, ὅς εἰς τὸν Κώφην ἐμβάλλει ποταμὸν, καὶ κατὰ Πληγήραον πόλιν ῥυεῖς παρὰ Γωρυδάλην πόλιν, καὶ διεξιών τὴν τε Βανδοβηνὴν καὶ τὴν Γανδαρίτιν. Postea rediit rursus in illam [Indiam] ejusque fines occidentales, ἢ ad Cophen fluvium ἢ Choaspen, qui in Cophen exit, ἢ juxta urbem I-legerium fluens præter Gorydalem urbem, tam Bando-benæ quam Gandaritin permeat. Ignota oppidorum nomina, nisi Gorydalis est Ptolemæi Gorya, regionis Goryæ: nec nota regio Bandobena: at Gandaritis est populi, quem Gandaras Ptolemæus dixit, duo oppida illis attribuens Proclain & Nauliben. Hinc ventum, transmissio Choe seu Choaspe, ad urbem Andaca, uti in MSS. est, vulgo Andraca; & flumen Enaspla, utrumque soli memoratum Arriano: uti etiam Arigæum oppidum. Guræus fluvius, & Gurai, populus ad illum, ejusdem Arriani sunt, nec vero alii, quam quibus Ptolemæus regionem Goryæam dat & oppidum Goryam, inter Coam, seu Choaspen, & Suastum fluvios. In eadem Goryæa regione posuit quoque, austrum versus, circa Cophenis & Choaspe confluentes, oppidum Nagara, quod etiam ex Bacchi fabula nomen aliud habet, καὶ γὰρ ἢ καὶ Διονυσίοπολις, Nagara, quæ etiam Dionysopolis.*

Per Guræos Alexander in Assacenos venit, quorum metropolis erat Massaga sive Massaca, seu Massaga. Arrianus lib. IV, cap. XXVI. πρῶτα μὲν ἐπὶ Μάσσαγα ἦγε, τὴν μεγίστην τῶν ταύτης πόλεων, primum Massaga cum exercitu petit, urbem ejus regionis maximam. Et in Indicis cap. I. ἐν Ἀσσακηνοῖσι δὲ Μάσσακα, πόλις μεγάλη, ἵνα περὶ τὸ κεφάλαιον τῆς γῆς ἐστὶ τῆς Ἀσσακίης, Apud Assacenos est Massaca ingens oppidum, quod Assaceni regni caput est. Id Curtius lib. VIII, cap. X. vocat Massagas, plurativo numero: Strabo autem lib. XV, p. 480. Masogam. Sequitur, inquit, ἢ Ἀσσακηνοῖσι, ἢ παρὰ Μασόγα τὸ βασίλειον τῆς γῆς, Assacani terra, ubi Masoga est caput ἢ regia. Ex quo etiam adparet Assacanos & Assacenos eodem esse: & Arrianus qui lib. IV extremo scripsit Ἀσσακηνοῖσι χώρα; idem Indic. cap. I. ἐν Ἀσσακηνοῖσι, quæ non major variatio est quam inter Masaga & Massaca diversis hisce libris est.

In tractu illo Ora & Bazira seu Bezira, non ignobiles urbes sunt; & Aornos petra, quam fama tenuit ne ab ipso quidem Hercule expugnari potuisse: capta autem ab Alexandro. Hæc ex Curtio æque ac Arriano, & quod de Petra est, etiam ex Diodoro nota: Petræ, quæ radices Indus adluit, quod Strabo tradit, propinquæ fuerunt Embolima, urbs Ptole-

macro etiam memorata Arrianus lib. iv, cap. xxviii. ἀφικόμενος εἰς Εμβόλιμα πόλιν, ἢ ἔτιον, τῆς πίστεως τῆς Λέοντος ἡγήτο, venit in urbem Embolima, que non procul a petra Aorno sua est. Ptolemæus posuit prope Cophenis & Indi confluentes, sive, ut ipse vocat, ubi Coas, Sualtum ferens, se Indo miscet. De ceteris jam nominatis ibidem Arrianus: τὰ μὲν δὲ ὧν ἔστι τὰ Μάσσηρα φησὶν ἐκείνῃ ἐπὶ τῇ χόρῳ: τὰ Βάζιρα δὲ πόλιν ἐξισύχισι, Itaque, Oris & Massagis ad regionis presidium firmatis, Bazara [Alexander] urbem macro circumdedit. Instauravit etiam Orobasin, de qua vero nihil auctores alii referunt.

Tandem etiam est Nyssa sive Nyssa, de qua fingebant a Baccho conditam, μεταφ τὴν Κασίαν καὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμῶν, inter Cophenem & Indum fluvios, ut Arrianus lib. v ineunte tradit, sita fuit. Strabo lib. xv. & Arrianus scribunt Νύσσα, Nyssa, geminata littera; Diodorus autem Siculus lib. i, cap. xix. Νύσα, & Plinius, Mela, Curtius Nyssa, quod proprius ad fabulæ originem accedit, quia hoc oppidum ferebatur, ut Strabo ait, Διονύσου κτίσμα, opus Dionysi sive Bacchi. Incolæ Νύσσαῖοι, Nyssæi apud Arrianum, qui ultro se per legatos Alexandro dediderunt. Imminet urbi mons Μερὸς, Merus, quæ vox quod femur, Græce significat, fabulæ de Baccho Jovis femori insuto, & bis nato, occasionem dedit, quia in hoc monte cum exercitu servatus dicitur, quum campos morbi & pestilentia vastarent; ut Diodorus lib. ii, cap. xxxviii. interpretatur. Plinius lib. vi, cap. xxi. Nec non & Nyssam urbem plerique India adscribunt, montemque Merum, Libero patri sacrum: ἡ δὲ σὺν fabula, Jovis femine eductum.

Hæc de iis, quæ Alexander in India cis Indum flumen dicitur subegisse, positis omnibus inter Indum & Cophenem. Quo loco vero singula, & quo ordine sita fuerint, quod varium Alexandri iter erat, & nunc ipse, nunc duces divisis copiis vincebant, explicari non potest, præsertim quod Ptolemæus nihil eorum nominum, præter sola Embolima, ex urbibus habet. Videtur hinc facies rerum cum tempore mutata, & vetustis deletis, alia oppida & alia nomina successisse.

Trajecto Indo amne, tum demum, ut Arrianus lib. v, cap. iv. ait, εἰς τὸν Ἰνδὸν ἐν τῇ in Indum propriam pervenit. Et cap. viii. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ, εἰς Τάξιλα ἀφίκετο πόλιν μεγάλην καὶ ἰσοδύναμον. τὴν μεγάλην τὴν μεταξὺ Ἰνδοῦ καὶ Ἰνδοῦ ποταμῶν καὶ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, Transmisso Indo ad magnam & æqualem urbem Taxila pervenit, que urbium inter hunc amnem & Hydaspem est maxima. Et Strabo xv, p. 480. μεταξὺ τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμῶν Τάξιλα εἰς πόλιν μεγάλην καὶ ἰσοδύναμον, inter Indum & Hydaspem est Taxila, magna civitas & legibus optimis instituta. Rex Taxilus humaniter Alexandrum suscepit: Curtio Taxiles idem dictus, sequente nomine imperium ejus regiones, in quem transiret: populus Taxilla sunt Plinio lib. vi, cap. xx. Transgressis Inam, inquit, & cum eo decurrentibus (montanos autem populos, Caucaſo subiectos, ante descripserat) Samarabria, Sambruceni, Bisambrita, Oja, Antixeni, Taxilla cum urbe ceteram jam in plano demisso tractu, cui universo nomen Almæ. Quæ alia inter Indum & Hydaspem fuerint, non memorantur in expeditione, quia in ulteriora Alexander properabat: obscura sunt Ptolemæi Labaca & Jomusa, & Sagala, etiam Futhymedia dicta: clarior Euphala, quam idem in citeriore Hydaspis ripa, id est sinistra & occidentali ponit, conditam ab Alexandro, quum equum hujus nominis amisisset; & instauratam (nam imbrices conabant) quum ab Hypani, extremo fluvio, revertisset. Duas eodem tempore urbes ad Indum flumen Hydaspem condidit, Nicæam & Bucephalam, in memoriam victoriæ adventus eorum, & equi Bucephali, qui isto prælio exspiraverat. Utriusque mentionem Diodorus habet lib. xi, cap. xcv. verum de fluvio dubie: Arrianus autem Hydaspem adplicat lib. v, cap. xix. Strabo per ripas distinguit lib. xv, p. 480. ἐπὶ ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ [Ἰνδοῦ] ἵστηται πόλιν ἑκάστην, in utraque fluminis ripa, πόλιν, & ἀπὸ τοῦ οὗτο, Porum dicitur. Et Curtius

lib. ix, cap. i. *Rex duabus urbibus conditis in utraque fluminis, quod superaverat, ripa.* Si Ptolemæum sequimur, in dextra ripa Bucephalam posuit: Nicæam in sinistra, licet hujus nullus mentionem fecerit. Et quia prælium trans Hydaspem commissum fuit in Pori regno, probabilius est Nicæam in loco victoriæ fuisse conditam, hoc est in ripa fluminis orientali. Nomen prioris urbis casu variat. Ptolemæus lib. vii, cap. i. Βυκέφαλα: Plinius lib. vi, cap. xx. *Bucephala*: Diodorus lib. xvi, cap. xcvi. ἡ Βυκεφάλαια, Arrianus lib. v extremo τὰ Βυκέφαλα: Curtius lib. ix, cap. iiii. *Bucephalos*: Arrianus Periplo Erythræi ἡ Βυκέφαλα Αλεξάνδρου.

Inter Hydaspem & Acesinem amnes Porus ille, quem Alexander vicit, regnabat. Strabo predicto loco: μεταξὺ τῆ Ὑδάσπευ καὶ τῆ Αἰσίνου ἤτι τῆ Πόρου ἐστὶ πολλὴ καὶ ἀγαθὴ, καὶ οἱ τι καὶ περὶ τελευταίων πόλιν, *Inter Hydaspem & Acesinem est Pori regio, multa sane & opulenta, CCC fere oppidorum.* Vicos haud dubie connumeravit, ut tantum numerum conficeret. Sed quantus etiam numerus oppidorum fuit, nullum tamen nominatim in historiis est memoratum. De Nicæa, quæ in hujus regni ripam cadebat, paullo ante dictum est, ubi de Bucephala, opposita illi, egimus.

Pori regnum claudebant amnes *Acesines* ab ortu: quo transmissō, ad alium amnem, *Hydraotem* nomine sive *Hyarotem*, properavit, quo etiam trajecto, alteris ab amne castris ad urbem *Pumprama* Alexander venit, ut Arrianus & Curtius adpellant, sita in gente *Adraistiarum*. Pactis capta urbe ac in deditionem recepta, in finitimam *Catharorum* gentem profectus, *Sangala*, τὰ Σάγγαλα, oppidum illorum cepit. Arriano hi Κάθαιοι, *Cathai* dicti; Straboni Κάθιοι, *Cathai*, simplici littera: a quibus ad *Hypanim* seu *Hyphasin*, ultimum fluviorum, quos adiit, progressus Alexander, frustra milites, itineribus fatigatos & defectos. ut se usque ad Gangem & accolentes Gangaridas sequerentur, hortatus, reditum conclamari iussit: transiit tamen amnem, castrisque solito majoribus, ac aris in ulteriore ripa positus, quæ terminum expeditionis posteritati significarent: ut supra ex Plinii lib. vi, cap. xvi, monstratum fuit. Plinius *Hyphasin*, vocat, qui *Hyphasis* & *Hypanis* est aliis.

Regressus ergo, iterum trajectis fluminibus, usque ad Hydaspem, in quo classis interea ædificata fuerat, eaque per hunc amnem usque ad Acesinis confluentes devectus, in *Mallos* & *Oxydracas*, feroces populos, movit, nec sine extremo suo periculo. In his enim urbs illa, in quam se saltu ex muro, ausu temerario, conjecit, & ægre conservatus fuit. Urbem illam plerique *Oxydracis* tribuunt; etiam Curtius lib. ix, cap. iv. Et Arrianus lib. vi, cap. xi. confiteretur: αὐτίκα ἐν Ὀξυδρακαῖς τὸ πᾶν ἔθνος τῷ το γινώσκαι Αλεξάνδρῳ, ὁ πᾶς λόγος καταχέ, *infortunium hoc in Oxydracis Alexandro obtigisse communis opinio est.* Ipse tamen apud Mallos hæc passum esse adseverat. Et Strabo lib. xv, p. 482. Μαλοὶ καὶ Ὀξυδρακαὶ μεγάλα ἔθνη καὶ Μαλοὶ μὲν, παρ' οἷς ἀπὸ θανάτου ἐκινδύνυσεν Αλεξάνδρῳ, τραυματὴς ἐν αἰώσει πόλεως τινός, *Malli & Oxydraca magne nationes. Mali sunt, apud quos Alexander mortis periculum adiit in expugnatione oppidi cujusdam.* Castra interea erant ad Hydraotis & Acesinis confluentes, quod Arrianus lib. vi, cap. xiii. adnotavit: nam circa Hydraotem amnem *Malli* erant: horum vicina natio *Oxydracarum*, qui se Διονύου συγγενεῖς, *Bacchi cognatos*, ut Strabo ibidem refert, dixerunt.

Interea etiam nova urbs ad Acesinem, cujus nomen latet, Alexandri auspicio condita erat, de qua Arrianus lib. v, cap. ultimo consulatur: delatus vero per flumina ad Acesinis, cetera ferentis, & Indi confluentes, quod Arrianus lib. cap. xv. tradit, πόλιν κτίσκει ἐκείλευται ἐπ' αὐτῇ ἐμβολῇ τοῖν ποταμοῖν, ἐλπίσας μεγάλα τι γινώσκει καὶ ἐπιφανὴ ἐς αἰετῶνους, *urbem condi ad confluentes fluminum iussit.*

sa, sperans magnam claritatemque futuram esse: cui sine dubio nomen *Alexandria* imposuit.

Secundo amne Indo devesus in *Sabracas*, validam Indiarum gentem, ut Curtius vocat lib. ix, cap. viii. inde κατελθὲν ἐς τὴν Σογδοῦν τὴν βασιλίαν, καὶ ἐνταῦθα πάλιν ἐτύχιζεν ἄλλαν, in *Sogdianam* regionem navigavit, ibidemque urbem aliam condidit. An hæc etiam *Alexandria* nomen acceperit, non possum dicere: nisi Curtii huc verba ex lib. ix, cap. vii. sect. 8. retrahamus, quia proxime ad Musicanos ferunt: quæ olim ad priorem urbem Arriani, juxta confluentes *Accsinis* & *Indi* positam, referebamus. Stephanus duas *Alexandrias* in India laudat, sextam & decimamquartam: illam simpliciter τῆς Ἰνδικῆς, *Indie* dixit: hanc παρὰ Σογδοῦν, Ἰνδικῆς ἰσθμῶν, apud *Sorianos* gentem *Indicam*, cujus vero sedem æque ac urbis ignoramus. Nec vero dubium, quin plures urbes in Indis ille condiderit, suoque adpellaverit nomine. Inde primo amne navigavit in *Musican* regnum seu dynastiam, ἐπικράτειαν Arrianus vocat: quem Οὐρσι. ritus ποταμὸς τῆς Ἰνδικῆς, australissima *India* tenere apud Strabonem dicit: Curtius autem alias gentes post *Musicanos* ponit: nam sic vocat subiectum Musicano populum lib. ix, cap. viii. Apud Indos enim frequenter reges nomen gentis habent. Curtius dicto loco e Musicanis *Alexandrum* duxit in *Prastos*, etiam *Indicam* gentem: ab his in *Sabi regnum*: (*Sabab*, Σάβου βασιλείαν Diodorus Siculus lib. xvii, cap. cii. dixit) tum demum ad insulam *Patalenam*, quam ostiis suis Indus facit. Strabo etiam alia interponit τὴν Σαβοῦντα Σινδοῦναιαν, καὶ ἐπὶ τὴν Πορτικανῶν, *Sabuta Sindonaiam* & *Porticani regionem*: quæ vocabula, saltem priora aliquid monstri vel mendii habere videntur: *Porticani* autem regionem (Πορτικαῖν θύλακας) memoravit etiam Diodorus lib. xvii, cap. cii. Certe non proxime Musiciani regiones *Patalenam* attingere, ex eo etiam clarum est, quia triduo exinde navigavit Alexander, antequam de *Patalenorum* statu ei nuntiatum est. Vide Arrianum lib. vi, cap. xvii.

Ipsa insula, quam ostia faciunt, ab urbe ejus, sub divortio amnis sita, *Patala* seu *Patalia* dicta, nomen habet, in quo Strabo & Arrianus geminant τ, ceteri simplici littera expriment. Insulam itaque plures *Patalenam* seu *Pastalenam* dicunt: Curtius *Pataliam*: Plinius communi urbis nomine *Patalen* sive *Patalam*. A triquetra figura, quam ostia cum mari faciunt, *Delta* vocant perinde ut Aegyptiam Nili insulam: & Arrianus lib. vi, cap. xvii. καὶ οὗτοι ἐπὶ τοῦ Δέλτα τῆς Αἰγυπτίας, majorem quam *Delta Aegyptium* dicit. Nunc singulorum de urbe & insula verba adferemus. Strabo ibidem: ἐν τῇ Πατταλῇ πάλιν ἐστὶν ἀξιόλογος τὰ Πατταλὰ ἀφ' ἧς καὶ ἡ ἰσθμὸς καλεῖται, ἐν *Patalena* urbs insignis est *Patala*, a qua nomen est insula. Arrianus dicto loco: ὡς δὲ ἀφικετο ἐς τὰ Πατταλὰ, τὴν τε πάλιν καὶ τὴν χεῖρσιν ἔρημον καταλαμβάνει, quam *Patala* videret, tam urbem quam regionem desertam invenit. Et cap. xviii. quum ipse rex ad Oceanum navigaret, jussit Hephæstionem ἐτύχιζεν τοῖς Πατταλοῖς ἄκραι, arcem in *Patalis* aedificare: quæ etiam exstructa & munita fuit, ut ex cap. xx. constat: ἐπαναθῶν ὀπίσω ἐς τὰ Πατταλὰ, τὴν τε ἄκρην τετυχεσθῆναι καταλαμβάνει, reversus *Patala*, arcem emunitam invenit. Urbs autem in superiore insulae parte fuit ad ipsam scissionem fluminis. Idem cap. xviii. περὶ τοῖς Πατταλοῖς ῥέζεται τὸ Ἰνδοῦ ὕδωρ ἐς δύο ποταμούς μεγάλους, καὶ οὗτοι ἀμφότεροι εὐχόμενοι τῷ Ἰνδοῦ τοῖς ὀνόμασι τῶν ἐπὶ τῇ θάλασσῃ. apud *Patala* Indus in duos ingentes fluvios scinditur, quorum niterque *Indus* appellacionem ad mare usque retinet. Ptolemæus suam πατάλα, *Patalam*, inferius a primo divortio deduxit. Plinius insulam *Patalen* vocat; oppidum *Patalam*. Lib. vi, cap. xx. de Indo: ἀπλησίμωτον ἰνσουλὴν efficiens, qua *Prasiane* nominatur: & aliam minorem, quam *Patalen*. Sed *Prasianam* illam alii ignorant. Et post paullo: ad oppidum in insula quam supra diximus, *Patalam*. Et deinceps: *Olostra* [populus] *Patalen* insulam ἀπογεγενῆς. Et cap. xx. Sed ante sunt alia, *Patala*, quam significavimus in ipso jure

subus Indi, triquetra figura, CCXX M. passuum latitudine: quod cum Nearchi rationibus prope convenit, qui ostia MDCCC stadiis sejungi apud Strabonem & Arrianum dixit. Pomponius Mela autem, quem Plinius alibi sequi solet, insulam *Patalenen* adpellavit lib. III, cap. VII. *Inter ipsa ostia*, inquit, *Patalene*. Et Dionysius periegeta versu 1093.

Νῆσος τῇ καλύσει ἐπιχθόνιος Πάταλην,

Insulam quam vocant incola Patalenen.

Quamvis autem veteres Indum duobus ostiis in mare exire tradiderint, ideoque δέσμεον Arrianus lib. V, cap. III. illum dixerit; tamen Ptolemæus septem ostia ordine recenset, & suo quodque nomine distinguit. Primi ab occidente nomen est *Sagara*: secundi, *Sinthum*: tertii, *χευθῶν*, *aureum*: quarti, *Chariphi*: quinti, *Saparages*: sexti *Sabalassa*: septimi *Lombare*. Sed credo, fossas quoque, rigandæ terræ factas, adnumerari, quales Arrianus aliquot, *διόρυχας* vocans, in Nearchi in mare excursu memoravit de Reb. Indic. cap. XXI.

Hæc ex Alexandri itinere observavimus: reliqua excerpemus ex Ptolemæo. Hic ad mare ab Indo ad Gangem habet multa quidem, sed notabiliora ex iis sunt *Monoglossum*, emporium ad sinum Canthi, in quem Indus fluvius exit: *Barygaza* emporium, paullo intus, Namado fluvio adpositum, *sinum Barygazenum*, cui objacet, denominans: ad quem & *Supara*, *Συπάρα*, sita est, quam Lucas Holstenius ad Ortel. p. 137. Ophir Salomonis putat esse. Addit quidem *emporium celeberrimum Ptolemæi*; sed nihil hic de emporio habet, nec aliam dignitatis notam, ut regiæ, vel metropoleos; sed tantum *Supara* scripsit, ut cum aliis in obscurorum censu relinqueretur. In extremo sinu, post Bindæ ostium, *Simylla* emporium & promontorium: dein *Hippocura*, *Baliparna*. Et hæc ex *Ariaces Sadinorum* maritima regione. Sequitur ex *ἀνδρῶν πειρατῶν*, *Piratarum* regione *Byzantium*, *Nanaguna* ostium, *Nitra* (Palat. *Nitra*) de quo mox ex Plinio dicimus: & ex *Limyricæ* regionis maritimo tractu *Tyndis* oppidum, *Tyndis* in Peutingeriana tabula: *Muziris* [Palat. *Μουζίρις* *Muxiris*] emporium. Plinius de hoc & Nitriis lib. VI, cap. XXIII. *Indos petentibus utilissimum est ab Ora* [Arabie Felicis portu] *egredi. Inde vento Hippalo navigant diebus quadraginta ad primum emporium Indiae Muzirim, non expetendum propter vicinos piratas, qui obtinent locum nomine Nitrias; neque est abundans mercibus.* At Ptolemæi & Ariani ævo, qui Erythræimaris Periplo *Muzirin* *πλοῖος Ἑλληνικοῖς*, *navibus Græcorum* frequentari dixit, meliores res hujus emporii fuerunt. Laudatur etiam in tabula Peutingeriana cum lacu adjacente, qui *Muziris Lacus* adpellatur. Dicit idem Peripli auctor, *κίττα παρὰ πόλιν*, *ad fluvium sita est*, quem vero non nominat: Ptolemæus autem *Pseudostomum* vocat, inter Nanagunam & Barin mediam, qui proxime post Muzirin in mare devolvitur. *Baris*, fluvii ostia claudunt *Limyricæ* regionem.

Post Barin amnem in *Ajorum* regione est *Elancon* emporium, & *Cottara* metropolis, ac *Comaria* promontorium & oppidum, in Periplot Erythræi *Κόμαρ* & *Κομαρεῖ*; nunc, servato nomine, *Comarin*. Ab hoc promontorio *sinus Colchicus* incipit, cui *Colchi*, *Κόλχοι*, emporium adiacens, nomen dederunt. Jam dicto Periplot p. 33. *πόλις ἡ λεγομένη Κόλχοι*, *urbs Colchicorum* & mox, *μέγας Κόλχων*: item *μετὰ δὲ Κόλχας*, *usque Colchos*, post *Colchos*. Non longe post in eundem sinum *Solenus* amnis effluit. Ipse vero sinus Colchicus a sequente sinu Argæo separatur promontorio *Cory*, quod etiam *Calligicum*, *Coliacum*, *Colis* & *Colias* vocatur. Ptolemæus: *Κῶρυ ἄκρον, τὸ καὶ Καλλίγιον*, *Cory promontorium, quod & Calligicum*. Salmasius

p. 783. emendat Καλιακὸν Coliacum: & accolas, quos Strabo lib. xv, p. 475. dixit Καλιακοὶ, Coliacos, idem emendator legit Καλιακοὶ, Coliacos. Dionysius Periegeta v. 951.

Καθὼν δὲ εὐφροὺς ποταμὸς προπαύεται καλῶντας
Αἰψὲ καὶ Καλιάδῳ, μεγάλῳ ἐπὶ ᾧ ποτὶ ἵκει
Ματίος Ταβεργίην Ἀσιαγίην ἐλαφύνει.

Sic incidendum, ut Καλῶν καλῶν sit προπαύεται Coliacum, quod idem Dionysius v. 1148. Colidens dixit:

Πρὸς ὅταν ἐλαφύνει παρὰ τέματα καλιάδῳ ἄν.
Ad austrum tracti ad fines Colidas terra.

Pomponius Mela quoque lib. 111, cap. vii. a Gange ad Colida, perverso ordine: & mox, Colis, alterius patris angulus, utriusque lateris ad meridiem versi.

Sequitur in Πανδίωνος χώρα, Pandionis regione maritima Ἀργίον, sive Ἀγίον πόλις, in Tabula Ἀργαῖος urbs, quæ sinum, cui adsidet, Ἀργαῖον denominat: in quo etiam est Salus emporium, & Νικαία seu Νιγαῖα metropolis. Post Chaberi (Χαβίριον) sunt ostia, & Chaberis (Χάβριον) emporium; etiam Sobiera, Poduce, Melange, emporia: & post Tynne ostia Μαναρπία, Γαμακοῦσσα, Ἀλοῦσση, itidem emporia: & in sinu Gangetico oppida Cottobara, Sippara, & post Tyndis ostia, Μαρπία, Cocala, Cosamba; post quam primum os Gangis est fluvii.

Mediterraneæ sunt plures regiæ: singulis Ptolemæus βασιλίαν adscripsit, Ozene [Ὀζην] Βασιλία, Ἰπποκρίνα, diversa a superiori maritima; Καρία, Σορά, Οἰθύρα, & ad Gangem Παλιβοθρα: & metropoles mediterraneæ Καραῖα, Σάγδα, & propius mare inter Nanagunam & Pseudostomum amnes, Μουσράκ. Sed nobilissima harum Παλιβοθρα est, a pluribus memorata. Plinius lib. vi. cap. xix. Οπτακὴν in India prope, potentiam claritatemque antecedit Prafi, amplissima & vetustissimaque Παλιβοθρα: unde quidam ipsam gentem Παλιβοθρος vocat, immo vero tractum universum a Gange. Regi eorum pedum sexcenta m. equum triginta m. elephantum novem m. Strabo lib. xv non semel eam laudat, esse ad Gangem sitam, eoque adverso ex mari in eam navigari, figura quadrangulam, longitudine lxxx stadiorum, latitudine xv. τὰ Παλιβοθρῶν plurali numero adpellat: Ptolemæus Παλιβοθρῶν βασιλίαν, Παλιβοθρα regiam, & ad gradum xxvii latitudinis collocavit. Sita ad confluentem Gangis καὶ τῷ ἄλλῳ ποταμῷ, ὃ ἄντις φέρει, quod Strabo addit, nec vero alterum illum nominat. Arrianus autem Indic. nominem prodidit cap. x, μεγίστη πόλις Ἰνδοῦ ἐστὶν Παλιβοθρῶν καλομένη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, ἢ ἐν συμβολαίᾳ ἐν τῷ τε Ἐραννοβοῶ ποταμῷ καὶ τῷ Γαγγίῳ, maximam Indus urbem esse quæ Παλιβοθρα vocatur, in Πρασιονικῇ terra, ubi confluentes sunt Erannoboa fluvius & Gangis. Sic scripsit inerte littera Arrianus: etiam Stephanus Παλιβοθρῶν πόλις Ἰνδικῇ. Prafi, gens, cujus sunt urbes, etiam Curtio sunt restituti lib. ix, cap. 11 a Salmasio in Solinum p. 699. Prafiæ Ptolemæus enim ad Gangem ponit, sed supra Παλιβοθρος.

De sanctis aliquid addendum, quod etiam certa oppida dicuntur possedisse. Gymnosophistæ dicebantur Indorum philosophi seu sapientes. Strabo lib. xvi, p. 524. παρὰ τῇ Ἰνδοῦ ἐστὶν γυμνοσοφισταί, apud Indos gymnosophistæ sunt: recenset enim singularum gentium sapientes. Idem lib. xv, p. 489. ex Onesicrito philosophos Indorum dividit in duo genera, τὰς μὲν Βραχμανίας, τὰς δὲ Γερμανίας, in Brachmanes & Germanes: illos Ἰνδοῦ ποταμῷ, rectius senu.

hos solitariam unam in silvis agere, vini & Veneris expertes, & quæ alia utriusque generis placita, mores & consuetudines fuere, late ibidem a Strabone exposita. Videntur utrique & hi gymnosophistæ fuisse, ut id commune vocabulum Indicorum sapientum esset: Ptolemæus autem separavit tamquam diversas gentes. *Gymnosophistas* in septemtrione locavit post fluvios illos, inter quos Alexander res gessit, id est post Hypanim seu Hyphasim ab ortu: *Brachmanos Magos* autem in meridie, inter Solenum & Chaberum fluvios, haud longe a mari seu Paralia, quam vocat, id est maritima regione. His dat oppidum, quod *Brachme* vocatur. Sed per varios Indorum populos Brachmanes habitant. Plinius lib. vi, cap. xvi. *Multarum gentium cognomen Brachmane, quorum Maccocalingæ.* Sic in Mallis urbem habuerunt, quam Alexander expugnavit apud Arrianum lib. vi, cap. vii. Et ad Indum circa Musicanum & Sambu regna, aut sub his, oppida Brachmanum erant, Diodorus Siculus lib. xvi, cap. cii. ubi Sambu urbes Alexandrum vastasse dixerat, hoc finit epiphonemate: τὸ μὲν ἔν Ἰνδῷ τῶν ὀνομαζομένων Βραχμανῶν τοιούταις περίεσι συμφοραῖς, *Tantas clades gens Brachmanum experta fuit.* Et cap. ciii *Harmatilia*, τὰ Ἀριματῆλια, vocat, ἡ ἑστὶ τῶν Βραχμανῶν πόλις, *postremam Brachmanum urbem*, quam Alexander deditione post gravem oppugnationem cepit. Porphyrius περὶ ἀποχῆς lib. iv, cap. xvi. Brachmanum alios in montibus habitare ait, alios circa Gangem: qui sectam Gymnosophistarum esse ait, oppositam alteri, quam *Samanæos* adpellat. Ibidem singulari numero Βραχμῶν dixit, unde pluralis forma Βραχμῶν, *Brachmanes*: qui Plinio *Brachmanæ* sunt, ut vidimus: Ptolemæo Βραχμανοὶ, *Brachmani*.

Ultima gens ad Gangem seu ejus ostia erant *Calingæ*, de quibus Plinius lib. vi, cap. xvii. *Calingæ proximi mari*: ibidemque *Maccocalingas* Brachmanum partem facit, seu habitantes inter eos. Et cap. xix *novissima gente Gangaridum Calingarum*: regio *Paribalis* καὶ Παριβαλῶν. Hi Gangaridæ discriminis causa *Calingæ* cognominantur, quia cis Gangem apud Calingas erant, aut iis permixti: reliqui trans flumen. Idem cap. xx. *promontorium Calingæ*, & adpositum oppidum *Dandagula* refert, sed numerus distantiae ab ostio Gangis manifeste falsus est.

Placeat huc etiam rescribere *Padaeos*, ultimi orientis populum. Herodotus lib. iii, cap. xcix τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡμᾶς, *Indorum ad auroram* dicit esse, carnibus crudis vescentes, qui vocantur Παδαῖοι, *Padaei*. Et Tibullus lib. iv eleg. i, vers. 145.

Ultima vicinus Phæbo tenet arva Padaus.

Vir summus Cl. Salmasius Exerc. Pl. p. 700 hæsitat, an forsitan Παδαῖοι, *Padaei* à Herodoto legendum sit, quasi a Pandæa, Herculis filia (de qua Arrianus Indic. cap. ix. genus duxerint. Plinius lib. vi, cap. xx. *Ab illis gens Panda, sola Indorum regnum fecit.* *Unam Herculi sexus ejus genitam ferunt, ob idque gratiorem præcipuo regno donatam.* Nihil vero de Herodoti lectione dubito, quia ipse Salmasius fatetur, Tibullum à Herodoto summis, quod versus etiam præcedens non dubie videtur confirmare. *Padaei* ergo in Herodoto Tibullus legit, cui Pandæ vel Pandæi ad metrum nihil attulit.

INDIA EXTRA GANGEM.

De hac pauca, & fere solius Ptolemæi fide adferemus. Terminatur ab occasu Gange a septentrione Scythia: ab ortu Sinarum regione: a meridie mari Indico. A Gange est itaque incipiendum, de quo Artemidorus apud Strabonem lib. xv, pag. 494. tradit, ex *Emodis montibus ad austrum deferri: & quum ad Gangem urbem pervenerit, converti ad orientem usque Palibotras atque ostia.* Sed hæc inflexio est contra notitiam nostrorum temporum. Ostium non unum est, ut Strabo censuit; verum sex Ptolemæus distincte numeravit, multa etiam recentiores habent. Diximus supra, quod maxime in occasum solis recedat, Ptolemæum vocare *os Cambusum*: alterum, *os Magnum*; dein *os Camberichum*, & alia: dicta *Tilogrammum* ostium; *Pseudostomum*, & *Antiboli* ostium. Inter ostia fuit urbs *Gange* Ptolemæi, diversa ab Artemidori *Gange* modo dicta, ad superiores partes hujus fluminis. Utrunque circa ostia erant *Gangaride*, gens a Gange dicta, quorum qui citra erant, a Plinio *Gangaride Calinge* sunt cognominati, ut supra exposuimus: ceteri inter ostia, aut ultra illa & supra, simpliciter *Gangaride*, a Gange, ut verisimile est: non *Gargaride*, ut Dionysius Perieg. v. 1144; nec *Gandaride*, ut Diodorus Siculus lib. ii, cap. xxxvii. adpellavit.

Ab extremo Gangis ostio in maritimis apud Ptolemæum prima urbs est *Pentapolis*, deinde *Baracura* emporium, postea *Tocosanna* fluvii ostium. Tum sequitur *Argentea*, ut dicitur, regio, (*Ἀργεῖα χώρα*) in eaque *Sambra* & *Sada* oppida cum fluvio *Sado*: post quem *Berabonna* emporium, *Temala* oppidum & amnis. Succedit *Bisfyngietorum* regio, qui anthropophagi erant, super *sinum Sarabacum*, dictum a *Saraba* (interpretis *Sabara*) primo eadem oppido: quod *Besfynga* emporium, (sive *Babysenga*) excipit; hoc, *Beraba* oppidum.

Hinc in meridiem procurrit *Χρυσὴ Χερσόνησος*, AUREA CHERSONESUS, in qua ad occidentale latus *Tacola* emporium, & fluvius *Chrysoana*: in australi angulo *Sabana* promontorium: in latere orientali promontorium, quod dicitur *Μαλαίη κώλον*, *Males colon*: inter *Cola* & *Perimula* oppida. In hac Aurea Chersoneso multi putant *Ophir* Salomonis inveniri, quod in ea abundant omnia, quæ Salomo ex *Ophir* accepisse dicitur: quos non leviter Josephus lib. viii, cap. ii. juvat, hanc navigationem factam dicens *εἰς τὴν πάλαι μιν Σοφίαν τῇ δὲ χρυσῇ γῇ καλεσμένην, τῆς Ἰνδικῆς ἐστὶν ἀρχή*, in regionem *Indiæ*, olim *Sophiram*, nunc *Auream Chersonesum*. Hieronymus in locum etiam ad *Indiam* refert, sed dicit insulam, quod tamen etiam, ut alibi, de pænninsula intelligi potest. Huic opinioni adversantur summi viri Lucas Holstenius & Samuel Bochartus. Ille, ad Græcorum interpretum & Josephi nomen *Σοφίης* sive *Σοφίης* respiciens, in *Sapara* Ptolemæi querit, oppido citerioris *Indiæ* ad sinum *Barygazenum*, longitudine non minore, quam *Indi* habent ostia. Sed de oppidi illius obscuritate supra diximus. Bochartus *Ophir* esse *Taprobana* insulam contendit, quæ nunc *Zeilan* vocatur, *Taprobana* nomen deducens ex *ἵππε*, quod etiam *Provan* legi possit, idque hausit ex ii *Parthol.* 6, ubi *ἵππε* *ἄν* *aurum Parvum* laudatur. Præponit ex conjectura *ἵππε* *litus*, ut *Taprobana* nomen habeat. Sed meræ divinationes sunt, quæ de *Ophir* disputantur: nec possunt opiniones habent, quod primæ justis de causis præferatur. Longissime disjunctum a *Indiæ* aut Arabico sinu *Ophiram* fuisse, ex longinquitate temporis, quod huic itineri historia definit, manifestum est. Nec vero displicet, quod Bochartus inter *Ophir* *Indi*

cum & Arabicum distinguit, quia *aurum Ophir*, cujus mentio Jobi *xxi*, 24 & *xviii*, 16 est, pro temporum illorum ruditate de auro Indico non potest commode intelligi: ut Ophir sit aurifera regio tam Arabiae Felicis, quam extremae Indiae.

Post Chersonesum est *Ληστὴν χώραν*, *Lestarium*, id est praedonum & piratarum regio, quem *Sobannus* fluvius secat, citra quem *Samarande* & *Pagrafa*: trans eum, *Puthonobaste* emporium, *Zaba* oppidum. Tum sequitur *Sinus Magnus* Ptolemæi, in quo sunt *Balanga* & *Corgatha* metropoles, inter quas *Throana* oppidum, & *Doana* ostia: post *Corgatham* *Sinda* & *Pagrafa* oppida, *Dorius* & *Serus* flumina. Atque hic finit Ptolemæus maritimam Indiae oram, quæ extra Gangem censetur.

Mediterranea sunt incertiora. Montes quosdam nominat, *Maandrum* supra sinum Gangenicum: & *Sepyrrum*, & *Damasum*, qui in septentrionem ad Emodos montes excurrunt, & *Semanthinos* montes, ab oriente objectos. Sub *Mæandro* *Triglypton* regia: *Tosole* & *Turma* metropoles. Supra argenteam regionem, in maritimis expositam, est quæ *Aurea* regio adpellatur, inter Gangericum & Magnum sinum. Inter *Dorium* & *Serum* *Chalcitis* regio, a metallis dicta. In populis sunt ad septentrionem *Tacorai*, *Corancali*, *Indaprahta*, *Cacoba*: in media regione *Iberinga*, *Dabāsa*. Sed satis sit obscurorum nominum.

S I N A R U M R E G I O.

Sinæ ultimi Ptolemæo in Oriente, post Sinum Magnum, in meridiem vergentes, & nequaquam cum Chinesibus sive Tzincensibus nostris confundendi: quamvis ad Sericam usque in septentrionem excurrant. Ultra Sinas ab ortu & meridie fatetur Ptolemæus esse *ἡμῶν ἀγνοούμενην*, *terram incognitam*: ab occasu autem Indos extra Gangem, quibus hoc loco ut appendicem adjungimus, quamquam Ptolemæus separatim lib. *vii* singulari capite *iii* de illis egerit.

Partem Sinus Magni accolunt, in quo ab Indiae fine est *Aspietra*, oppidum & eodem nomine fluvius, a Semanthinis montibus decurrens. Deinde meridiem versus in litore sunt *Brannia* oppidum; *Ambasti* ostia: *Rabana* oppidum; *Seni* fluvii ostia. Circa æquatorum circulum (nam ultra etiam extendit) *Ichthyophagos Aethiopes* ponit: & trans æquatorem *Caurem* fluvium; & *Catigaram*, *ἑρμῶν Σινῶν*, *Sinarum stationem*.

In mediterraneis *Acadra* sive *Acastra* est, ad septentriones: in australi parte accipiens æquatorem *Caccoranagora*: dein *Thina*, *Θῆνη* Ptolemæo, at Periplo Erythræi *Θῆνη*, *Thina*, metropolis: & tandem *Saraga* oppidum. Plura Ptolemæus de Sinis non posuit: cetera relinquens terris incognitis. Ideoque Marcianus Heracleota pag. *ii*. *ἡ τῆς ἰνδίας καὶ τῆς ἀνατολῆς τῆς ἡλίου μέγας Σινῶν τῆς ἰνδίας, ὅπερ ἐπὶ τῆς οὐρανίας τυγχάνει κίονος ἡ πρὸς ταῖς ἀνατολὰς ἀγνοούμενη γῆ, ad orientem solisque exortum usque ad Sinarum gentem, quæ ad extrema orbis habitabilis habitat juxta terram orientalem incognitam*.

INSULAE IN MARI INDICO.

Ptolemæus insulas citerioris Indiæ sive inter Indi & Gangis ostia has habet : In sinu Κάνδου, *Canthi* [Pal. Κανδίνω, *Cambico*] una est *Barace* : inde usque in sinum Colchicum, *Milizigeris*, *Heptanesia*, *Peperina*, *Tricadira*, *Trinesia*, *Leuce*, *Panigeris* : & in sinu Argarico *Cory* insula ; post quam sub Tynæ ostiis *Susuara*. Arrianus ad Indi ostia memorat *Cillutam* insulam : nisi in ipso ostio fuit. Tradit enim lib. vi, cap. xix, Indos Alexandro dixisse, hanc ὁρμυσία εἶναι ἀπὸ καὶ τὸν πλῆν τὸν εἰς τὴν θάλασσαν, *aditum in Oceanum ei praebe-*
ram.

Omniū autem nobilissima est insula *TAPROBANE*, amplior omnibus in hoc mari, a Ptolemæo inter Colchicum & Argaricum sinus posita. Varie de illa tradiderunt veteres, & quidam continenti terræ propiorem dixerunt, ut Ptolemæi etiam positio est ; quidam viginti dierum navigatione inde removent, ut Strabo refert lib. xv, pag. 475 : quidam etiam, ut insula esset, nec potius initium orbis alterius, dubitaverunt. Pomponius enim Mela lib. iii, cap. vii. *Taprobane, aut grandis admodum insula, aut prima pars orbis alterius Hyperparcho dicitur : sed quia habitatur, nec quisquam circummeasse traditur, prope verum est.* Sed tamen plerique, qui ante Melam scripserunt, indubitanter insulam adpellant, quod jam circumnavigatam fuisse, aut intus circa litora plene cognitam, ostendit. Periegeta Dionysius, quem sub Augusto scripsisse doctiores nunc consentiunt, v. 952.

- - - - μεγάλην ἐπὶ τῇσι τοῖσι
Μήτερος Ταπροβάνης Αἰσχυρίων ἐλσφάτῳ

Avicni Festi versione v. 777 redditur

Insula Taprobane gignit tetros elephantos.

Et Strabo l. ii, p. 89. ἐν τῇ ἰσθμιάτῃ θάλαττῃ περικύβηται τῆς Ἰνδικῆς νήσου ἡ ἐλάτῃ τῆς Βρεττανικῆς, ἡ Ταπρόβανη, *in mari maxime austrino sua est ante Indiam insula Taprobana, non minor quam Britannia.* Plinius posterior quidem, sed de ætate scribens Alexandri, lib. vi, cap. xxi. *Taprobanem alterum orbem terrarum esse diu exstimatum est, Antiochthonium adpellatione. Ut quæret insulam esse, Alexandri ætas resque præstiter.*

Sic insulam esse in Indico mari, & magnam ac felicem, ab antiquis etiam est cognitum certiora autem vix prius fuere adlata, quam Taprobanenses legati ad Claudium venerunt Cæsarem : de qua Plinius dicto loco subjicit : *Hactenus a priscis memorata : nobis diligenter notitia Claudii principatu contigit, legatis etiam ex insula advectis.* Id accedit hoc nomen : *Annii Plocami, qui maris rubri vectigal a fisco redemerat, libertus circa Arabiam navigans, aquilonibus raptus præter Carmaniam, xv die Hippuros portum ejus in cæta hospitali regis clementia sex mensium tempore imbutus alloquio, percontanti postea narravit manus & Cæsarem.* Mirum in modum in auditis justitiam ille suspexit, quod pares pondi denarii essent in captiva pecunia, quum diverse imagines indicarent a pluribus factos. hoc maxime sollicitatus ad amicitiam, legatos quatuor misit, principe eorum Rachia. Ex cognitum esse oppida, portum contra meridiem adpositum oppido Palasimundo, omnium clarissimo, ac regia cc millium plebis. Stagnum intus Megisba, ccclxxv mill. passuum
amē

ambitu, insulas pabuli fertiles complexum. Ex eo duos amnes erumpere, *Palæsimundum*, juxta oppidum ejusdem nominis influentem in portum tribus alveis, quinque stadiorum arctissimo, quindecim amplissimo: alterum ad septentriones Indiamque versum, *Cidara* nomine. Proximum esse *Indiæ promontorium*, quod vocetur *Coliacum*, quatrIdui navigatione, medio in cursu *Solis insula* occurrente.

Si vera hi narrarunt, putasses, ex eo tempore opinionum varietatem cessavisse: *Ptolemæus* autem, qui copiose de hac insula scripsit, in plerisque in diversum iit. Vix quatrIdui navigatione, sed breviori spatio ab *Indiæ promontorio*, quod *Cory & Colligicum* (Κῶρυ ἄκρον τὸ καὶ Κολλίγιον) vocatur, quod ipsum *Plinii* est *Coliacum*, disjungit. Separat illud duos sinus, *Colchicum*, ab emporio adjacente dictum; & *Argaricum*. Deinde quamvis longissimam faciat & ultra æquatorem extendat; tamen vix triginta oppida recenset. Et sane largior vero numerus videtur quingentorum. Nihil quoque de magno lacu *Megisba* habet, duos magnos fluvios effundente: & quamvis insulam *πάλαι Σιμωνίδα*, olim *Simundi* insulam dictam tradat, quod conjunxerunt alii; *Palæsimundi* legentes; tamen nec portum *Palæsimundum*, nec fluvium ejus nominis novit. Nec etiam *Hippuros* portum, in quam *Annius Plocamus* invecTus fuerat, in *Ptolemæi* insula reperire licet.

Quæ diversitas in causa est, ut doctissimi quidam viri dubitaverint, an eadem insula *Taprobane* sit *Plinii* ac *Ptolemæi*. Et quum plerique hodie in *Zeilan* *Taprobanen* quærant, fuerunt clarissimo nomine viri, qui *Sumatram*, quod non omnia insulæ *Zeilan* convenirent, putarint veterem *Taprobanam* fuisse. Sed minus credibile est, Romanos aut Alexandrinos etiam mercatores in *Sumatram* usque navigasse, ideoque doctissimus quisque, quorum tres nominatim laudasse sufficiat, *Salmasius*, *Bochartus*, *Isacus Vossius*, in *Zeilan* adquiescunt. Sane non est quod dubitemus, quin *Ptolemæi* *Taprobane* sit; quæ hodie *Zeilan* adpellatur, quod situs utrimque bene convenit, licet in eo erraverit *Ptolemæus*, quod nimis in austrum & ultra æquatorem extendat.

Nomen non unum fuit insulæ: *Taprobane* præ ceteris nobilitatum: aliud *Palæsimundi* insula: aliud & postremum veteribus *Salice*, unde incolæ etiam *Sala*. Sic *Ptolemæus*: sic ex eo *Heracleota Marcianus*, qui explanatius, ἡ Ταπροβάνη ἤστος πρὸς ἡμῶν καλεῖτο Παλαισιμόνδα, νῦν δὲ Σαλική. *Taprobane insula* prius quidem vocabatur *Palæsimundi* [insula] nunc vero *Salice*. De suo addidit πρῶτον, prius, quod in *Ptolemæo* non legitur. Nec omnes in hoc ordine denominationis, quasi vetustius *Palæsimundi* nomen quam *Taprobanæ* sit, consentiunt. *Arrianus Erythræi Periplo* p. 35 refert, *Palæsimundi* insulam παρὰ ἀρχαίοις, a veteribus dictam *Taprobanam*: quod etiam nostræ ætatis clarissimis quibusdam viris placet.

At doctissimus vir, de Actate & Auctore hujus Peripli Dissertatione, *Palæsimundi* insulam a *Taprobane* sejungit atque separat, & plane aliam censet esse, sitam inter ostia *Nunagunæ* fluminis, quorum priora *Goaris* & *Rinda* a *Ptolemæo* adpellentur; quia *Hippuris* ejus tractus videatur *Plinii* portus *Hippuri* esse, & navigantibus in ortum, *Gagem* versus, ipsa sit πρὸς τὴν δύσιν, ad occasum, ut auctor *Peripli Erythræi* maris de *Palæsimundi* insula adnotavit: & quæ aliæ viri clarissimi conjecturæ sunt. Quod vero idem *Peripli* auctor dixit εἰς πέραν ἢ ἐκείνην, in alto sitam esse, ut interpretes vertit; & *Taprobane*, quæ eadem auctori est, aliquot dierum navigatione a continente distare fertur; tum probabilis illa opinio videtur, præsertim quod ne minimum quidem vestigium in eo tractu apud *Ptolemæum* aut alium sit, unde nomen *Palæsimundi* vel regionis vel fluminis

nis vel oppidi possis conjicere : nec ad Hippocuram vel portus vel emporii signum, ut in aliis solitus est, adjecit.

Tandem Ptolemæi Taprobanes, qualiscumque fuit, & quam longe extensa, excerpe-
mus potiora oppida, portus ac promontoria. In summo septentrione promontorium est
Boreum, Βόρειον ἄκρον, Indiæ promontorio Colligico five Cory oppositum. Inde in litore
occidentali sunt *Margana* & *Jogana* oppida, *Anarismundi* promontorium, five *Andragi-*
mundi; deinde *Soana* fluvius; *Priapius* portus; Διὸς ἄκρον, *Jovis promontorium*; Περσάτι,
κέλευθον, *Prasædes* sinus; *Nubarta*. In australi latere *Azani* ostia, *Odoca*, Ὀδοκα, op-
pidum; Ορεῖαν ἄκρον, *Avium promontorium*; Δάνα, *Dana* seu *Dagana*, oppidum Lunz
sacrum; *Dionysi* oppidum & promontorium; *Cetaum* promontorium. In orientali lito-
re *Mordi* portus; *Solis* portus, *Procuri* oppidum, *Rhizola* portus; *Ganges* fluvius; *Spa-*
tana portus; unde in septentrionem post duo oppida reflexio, ubi *Moduri* emporium,
& propius Boreo promontorio ταλαχῶρι, *Talacori* emporium. In mediterraneis *A-*
nurogrammum regia, & *Maagrammum* metropolis, utrumque vergens in septentrio-
nem.

Insula *Solis* Plinii diversa est ab altera, quæ sub Gedrosia vel Carmania ponitur ab
aliis : & si in Taprobane conciliari Plinius Ptolemæo potest, forte eadem est insula,
quam *Cory* Ptolemæus dixit. Præterea in Gangetico sinu Ptolemæo est insula *Baca-*
caia; & longe hinc in austrum sub ipso æquatore Ἀγαθὴ δαίμων, *Bonæ fortune* insu-
la : sub Sinu Magno contra Sinarum regionem *Satyrorum tres insulae* : & hinc in Me-
ridiem *Jabadii* insula aurifera, metropolim habens, quæ Ἀργυρῆ, *Argentica* vocatur. Ne-
gatur Stephanus, quando in Ἀργυρῆ metropolim hanc ad Taprobanen refert. Ex Pto-
lemæo enim hausit, sed in insulæ nomine falsus est.

Plinius lib. vi, cap. xxi. *Extra ostium Indi, Chryse, & Argyre, fertiles mæ-*
[insulæ] *ita credo.* Et Pomponius Mela lib. iii, cap. vii. *Ad Tamum insula est*
Chryse; ad Gangem, Argyre : altera aurei soli (ita veteres tradidere) altera argentei : æque
ita, ut maxime videtur, aut ex re nomen, aut ex vocabulo ficta fabula est. Utique
fabulis, quam veræ rei, hæ insulæ similiores, quod vel ex situs, quem tribuunt au-
ctores, varietate & inconstantia adparet. Ubi *Tamos* promontorium Melæ? aut quor-
sum illud *extra Indi ostium* pertingit? Periplo Erythræi maris pag. 36. κατ' αὐτὸν τὸν πο-
ταμὸν [Γάγγην] ἡσὶς ἐστὶν ἡκεῖνη, ἡ ἁγία τῶν πρὸς ἀνέμους μερῶν τῆς οἰκουμένης, ὑπὸ αὐτὴν ἀνέχουσα τὴν
ἡλίου, καλεωμένη χρυσῇ, *Prope hunc ipsum fluvium [Gangem] insula est in Oceano sita, ex-*
trema partium, quæ ad orientem sunt, sub ipsum solis ortum, Chryse dicta, id est Au-
rea. Ex his adparet, Chrysen, veterum insulam, non aliam ab Aurea chersoneso esse,
etiam Salmasio in Solinum judice pag. 701, licet vagi quidam in sede illius invenien-
da erraverint. Nam sequuta ætas pæninsulam deprehendit, quam veteres pro insula habuerunt.
Diversa vero est ἡπειρὸς χρυσῇ, *Aurea continens* ejusdem Peripli, etiam ἡ ἁγία, *extrema ad*
orientem, & περὶ αὐτὴν, circa idem flumen, Gangem puta, posita.

CAPUT XXIV,

DE

SCYTHIA.

Scythæ, nomen omnium populorum septentrionalium, Asiæ maxime. Nam licet Seriam in Europa Scythæ fuerint, & Plinius lib. III, cap. xxvi. cum Dardanis, Triballis, Mœsis, Thracibus etiam *Ponto conterminos Scythas* jungat, illi tamen sæpius *Getae* vocantur, aut aliis & amplioribus locis *Sarmatæ*: Asiatici plerumque *Scythæ*. Pomponius lib. III, cap. iv. *Sarmatiam* Germaniæ conjungit, Visula amne discretam: mox cap. v subdit: *Inde Asiæ confinia, nisi ubi perpetuæ nives sedent & intolerabilis rigor, Scythici populi incolunt.* Nec vero *Scythicum* nomen penitus a citerioribus illis removendum est. Plinius lib. IV, cap. xii. *Scytharum nomen usquequaque transit in Sarmatas atque Germanos.* Contra in Asiam etiam *Sarmatarum* nomen pertransiit, sed tantummodo in partes ejus citeriores. Scylax principio Asiæ: *Ἀπὸ Ταναΐδος δὲ ποταμοῦ ἄρχεται ἡ Ἀσία.* *ἔπειτα ἰδίως αὐτὰς ἐστὶν ἡ τῷ Πόντῳ Σαυρομάται.* *Post Tanaim fluvium incipit Asia, & prima ejus pars in Ponto est Sauromatarum.* Sauromatæ autem sunt *Sarmatæ*, sola distincto dialecto. Plinius ibidem: *alias Sarmatæ, Græcis Sauromatæ.*

Nobis vero nunc *Scythia Asiatica* curæ est, quæ a Bosporo Cimmerio, Mæoti palude, Tanai fluvio incipit, & inter Oceanum septentrionalem ac Pontum Euxinum, mare Hyrcanum, Jaxartem fluvium, Indicos montes, in extremum orientem ad Seres usque, aut per illos etiam, procurrit. Itaque fines ejus non ubique cogniti, sed vel Oceanum in septentrione attingit, vel terram aliquam incognitam: ab ortu, si Seres una includimus, ut *Scytharum* partem, limes vere secundum Ptolemæum terra est *ἀγνώστη, incognita.*

Quod igitur longissima est, in partes tres cum eodem dispescimus, quarum quæ citima est, a Mæoti & Tanais ostio ad Caspii maris partem & flumen Rha, nunc Wolga, protenditur, Ptolemæo lib. v, cap. ix dicta *ἡ ἐν Ἀσίᾳ Σαρματία, Sarmatia Asiatica.* Hinc usque ad Imai montis juga est pars altera, quæ vocatur *Scythia intra Imaum*: & ulterior, *Scythia extra Imaum* montem; cui *Serica* quoque adnectitur.

SARMATIA ASIATICA.

Quæ in hac Sarmatia, five Scythia, juxta Pontum Euxinum sunt, supra cap. ix cum Colchide, quam contingunt, exposuimus. Montes sunt a meridie *Caucasus*, de quo in locis diximus, quam & vicinas regiones ab hac Sarmatia separat. Distinctas in eo *Pylas*, id est angustos transitus, tamquam portas, Ptolemæus notavit, quarum alias, quibus in Iberiam itur, vocat *Pylas Sarmaticas*, quæ proprie dicuntur *Portæ Caucasie*; alias *Pylas Albanie*, quibus transitus in Albaniam patet. Circa has posteriores *Ceraunii* montes in septentrionem erigunt. Præter Ptolemæum etiam Plinius horum meminit lib. vi, cap. vii. *Sunt, inquit, qui circa Mæcin ad Ceraunios montes has tradant gentes: a litore Napitas: suprague, (Yyy) 2* *Esse.*

Essedones Colchis junctos montium cacuminibus. Sunt & *Hippici* montes, a *Cerauniis* in occasum æstivum recedentes. Magis in septemtriones surgunt *Riphei* montes, ex Europa per Asiam continuati. Pomponius lib. i extremo: *Ultra surgit mons Rhipæus, ultraque eum jacet ora, quæ spectat Oceanum.* Adde initium libri ii. Scribitur vocabulum *Rhipæus* vulgo: aliis est *Rhipæus*, Græcorum imitatione, quibus sunt τὰ Ῥίπαια ὄρη, Virgilius Georg. i verſ. 240.

*Mundus in ad Scythiam Rhipæasque aratus arces
Conſurgit.*

Supra hos in extremo septemtrione *Hyperborei* montes dicuntur. Ptolemæus lib. v, cap. ix. δύο ποταμοὶ ἀπὸ τῶν Ὑπερβορείων ὄρεων, *duo amnes a montibus Hyperboreis fluentes.* Sapius autem gentis Hyperboreorum, quam montium est mentio, ut in populis dicturi sumus. Strabo lib. vii, pag. 204. tam *Rhipæos* quam *Hyperboreos* in dubium vocat, τὰ Ῥίπαια ὄρη καὶ τὰς Ὑπερβορείας μυθοποιήσεις, *qui Rhipæos montes, & Hyperboreos* [populos] *comminiscuntur.* Sed non tamen ipsos montes, quam fabulas adfectas videtur negavisse. Isaacus Vossius in Melæ lib. i extremum etiam negat in septemtrione tam altos montes esse. Sed etsi non sunt altissimi, tamen montes sunt, perpetua nive contecti, & ob id satis horrendi: quod etiam de illis, quos *Spizberge* nostrates vocant, manifestum est.

Flumina majora sunt *Tanais* & *Rha*, quibus Sarmatia hæc includitur. De *Tanai* in Europa dictum, quam terminat ob oriente. Magna flexione in ortum prius, dein in occasum vertens, in Mæotin lacum infunditur. Alter est fluvius *Rha*. Pomponius lib. iii, cap. v. de Caspio mari: *Multi in eo sinu magni parvique amnes fluunt: sed qui famam habet, ex Cerauniis montibus uno alveo descendit, duobus exit in Caspium Rha*, cetera. Hoc enim nomen, quod perditum erat, Pintianus, Vossius, Gronovius restituerunt. Sed in fonte Mela errat, & in ostiis: illos geminos habet Ptolemæus, sed longissime distantes: hæc non duo, sed plurima esse, recentiorum docet observatio. Non autem hic totus annis Sarmatiam ab ortu finit, sed pars inferior, post magnam flexionem, qua in æstrum ad mare Caspium decurrit: superiores partes, quæ ab occasu in ortum feruntur, in ipsa Sarmatia continentur. Salmasio geminus est *Rha* fluvius, ex uno tamen alveo deductus, unus occidentalis, qui in Mæotin influat; alter orientalis, qui in mare Caspium devolvatur. Ptolemæi verbis persuasus ita censeat, ἔστι καὶ ἐν ὅλῳ τῷ Ῥᾷ ποταμῷ ἐκείνῃ πλησιάζουσα τῇ τῷ Ταναιδῶ, *Est & aliud Rha fluvii ostium, quod ad illud Tanaiidis adpropinquat.* Sed quod nec Tabula vetus ad illum conformata, nec loci natura id capere malo cum Isaac Vossio in Melam p. 243. ἐπιστροφὴ pro ἐμβολῇ legere, & de reflexione ad Tanaim, ut in Tabula Ptolemæi est, interpretari. Rara mentio hujus fluminis, cuius magni & unius: nec facile invenitur nisi apud Ptolemæum (nam Melæ inditus est ignis & conjectura) quod ex eo adparet esse, quia de terris, supra Caspium mare sitis plerique veterum nihil certi cognitum habuerunt: alioqui mare illud non finem Oceanum esse credidissent. Ammianus tamen lib. xxi, cap. xvi. *Huic* [Tanai fluvio] *Rha cum est amnis, in cuius superciliis quædam vegetabilis ejusdem nominis gignitur radix, proficiens a multis rivis, multiplices medelatur.* Sed & hoc de inflexu fluvii *Rha*, quem Ptolemæi tabula refert propius ad Tanaim accedente, explicari potest.

Magna flumina vel in Mæoticum lacum infunduntur, vel in mare Caspium. In Mæota devolvitur, secundum Ptolemæum, post Tanaim *Marabius*; dein *Rhombites* mare

OCEANVS HYPERBOREVS SIVE

TERRA INC

TERRA OLIM INCOGNITA

SCYTH

INTRA

IMAVM

MARE CASPIVM
sive
HYRCANVM

SOGDIANA

HE DI

HYRCANIA

Maroiana

Bactriana

Mallageta

Indi

Indus

Occidens

80

75

70

65

60

55

50

45

40

35

Se

Sve

Sve

Tap

Cap

Mallageta

Pol

Daher

Indi

Indus

Indus

Indus

Indus

Indus

Indus

Indus

Indus

Indus

SCYTHIA
ET
SERICA

ETHICS

GNITA

Anthropophagi

Abu Scythæ

Annibi

**Sinus Oceani
Orientalis**

Hippophagi

Sitzungen

IMAVM

EXTRA

2. under
Oecharde

SEC

Uffordonea

Calia regio

Rev. C. W. Ligon, Secy.

all montes

Chateaubriand

III. *Prison*

the town

corvina

Volcan

Serum tropicum

1998

TERRA INCOGNITA

80
75
70
65
60
Oriens
55
50
45
40
35

post quem *Theophanius*: succedit *Rhombites minor*: a quo proximus est *Atticitus*: tum *Psathia* sequitur: tandem est *Vardanus* fluvius prope Bosporanos. De ordine dubitatur, etiam Strabone auctore, cui *Atticitus*, quem *Anticitum* seu *Anticiten* vocat, est ultimus, ut supra cap. ix. demonstravimus.

In Caspium mare influunt *Soana*, Albanæ proximus: deinde *Alonta*; tandem *Udon* prior amni *Rha* ejusque ostiis. Qui ex Sarmatia hac cum *Tanai* vel *Rha* commisceantur, nullos memoravit Ptolemæus.

Populi variorum maxime nominum, sed obscuritate laborantium plerorumque: nec sedes certæ, quia plerique Nomades, vagabundi, Hamaxobii. Ad Mæotin sunt Mæotidæ, in plures divisi gentes, *Jaxamatas*, *Themaotas*, *Tirambas*, *Arichos*, *Conapsenos*: ultra quos in mediterraneis ponuntur *Siraceni*, *Pseffii*, *Asturiani*, *Zinchi*: & inter Hippicos montes & *Rha* amnem, *Melanchlani*, *Sapothrenæ*, *Scymnitæ*, *Amazones*: nam & hæ, ut aliis multis in locis, etiam in Sarmatia feruntur habitasse. Inter Hippicos montes & Ceraunios, *Suani*, *Saconi*. Inter Ceraunios & *Rha* *Erinci*, *Vali*, *Serbi*, *Ude*: & ad Caspium mare *Olonde*, *Ifonde*, *Gerri*: & inter Caucasum & Ceraunios *Tusci*, *Didari*. Inter flexus fluminis *Rha*, *Asti*, *Ibithirophagi*, *Μαρνοι*, *Mateni*, *Nesiotis regio*: juxta septentrionalem flexum *Tanais*, *Pererbidi*, & vicini in ortum *Suardeni*, *Chenides*. Supra hos *Basiliscæ*, & *Modacæ*: & tandem in extremo septentrione *Hyperborei*. Virgilius III Georg. vers. 381.

*Talis Hyperboreo septem subiecta trioni
Gens effrena virum Rhipao tunditur euro, cetera.*

Pomponius Mela lib. III, cap. v. *In Asiatico litore primi Hyperborci super aquilonem Rhipæque montes sub ipso siderum cardine jacent.* Plura de his apud Plinium invenies.

Oppida perpauca notantur Sarmatiæ. Ad Tanain *Expolis*, *Novaris*, & ad ostium fluminis urbs eodem nomine *Tanais*. Ad Mæotin paludem post ostia & urbem Tanain *Paniardis*, *Pauræ*, *Azara*, *Tyrambe*, *Gerasa*, *Mapeta*. Intus ad Rhombitem minorem *Azaraba*; ad *Psathin* fluvium *Anchis*: ad *Vardanum* Ptolemæi *Suruba*, *Corusia*, *Saraca*: in monte *Cace*, qui Caucaso ab occasu cohæret supra Colchidem, *Abumia*, *Nassunia*, *Almia*. De urbis & populis ad Pontum Euxinum supra cap. ix. in Bosporanis actum fuit.

Sub Hippico monte Ptolemæus tradit positas *Ἀλεξάνδρου στήλας*, *Alexandri columnas*, qui vero numquam in has regiones venit. Salmasius conjicit, ad Jaxartem posuisse victoriæ monumenta: quem amnem quod falso crediderint esse Tanain, in Sarmatia quoque ab imperatoribus aut impostoribus columnas fuisse erectas; & hanc erroris causam: quamquam illæ propositæ sunt flumini *Rha*, quam *Tanai*.

SCYTHIA INTRA IMAUM.

A fluvio *Rha* quæ vasta terra supra Caspium mare, & supra Jaxartem flumen & Indiæ montes usque ad Imaum montem procurrit, & usque ad Oceanum septentrionalem, saltem ad incognitam terram extensa est, Ptolemæus *Scythiam intra Imaum* adpellat. *Imaus* autem orientalem Indiam a Scythia determinat, & inde longissimo jugo in septentrionem procurrit. Scythiæ partem, quæ intra jugum est, dirimit ab altera, quæ est extra illud. Montes præterea plures a Ptolemæo nominantur: *Rhymmici* montes supra Caspium mare, a quibus *Rhyms* fluvius in id mare decurrit: deinde *Norossius* mons, a quo *Daix* amnis defluit, qui

se Jaxarti miscet. In ortum magis inclinant *Aspisi* montes, qui etiam fluvios, in Jaxartem exeuntes, fundunt, quorum autem nomen non est proditum. Ultra hos *Tapuri* montes, qui etiam flumina in Jaxartem mittunt. Mendum in Ptolemæo est, ubi legitur Σάπυροι, *Sapuri*: nam mox ipse ἐν Τάπυροις vocat, & ab ortu accolentes Τάπυροις, *Tapureos*. In septentrione sunt *Alani* montes & *Syebi*, unde populi etiam nominantur, sicut a ceteris etiam montibus *Aspisi*, *Norossi*, *Tapurei*, *Ascatanca*, integræ gentes.

De populis quid dicamus, vix certi aliquid habemus. Plinius lib. vi, cap. xvii. *Ultra sunt Scytharum populi. - - - Multitudo populorum innumera. Celeberrimi eorum Sacæ, Massagetae, Dahæ, Essedones, Ariacæ, Rhymnici, Pasicæ, Amardi, Histæ, Edones, Camæ, Camacæ, Euchatæ, Cotieri, Antariani, Piale; Arimaspi, antea Cacidari; Asci, Oetei.* Ex his Sacas, Massagetas, Dahas supra cum Sogdiana exposuimus, neque Ptolemæus eos in sua Scythia habet. *Pasicæ* videntur *Pascæ* Ptolemæi juxta Oxios montes, lib. vi, cap. xii. *Histæ* videntur *Jastæ* Ptolemæi esse inter Rhymnicos & Aspisi montes. *Ariacas* Ptolemæus juxta Jaxartem mari vicinum ponit, & ut in Tabula est, ad sinistram ripam: nam maritimum tractum inter Jaxartis & Oxi ostia demit Sogdianæ, Scythiæ adscribit. *Amardi* & *Mardi* in variis nationibus scribuntur. Vox sonat gentem liberam, aut rebellantem, si regi prius paruerat. *Essedones*, Ἰσσηδῶνες, ab Herodoto ponuntur lib. i, cap. cci. αἰτίον, e regione Massagetarum: Ptolemæus autem Issedones in Serica & Scythia extra Imaum locavit. For- san inde orti: post migrationibus in citeriores partes venerunt. Plinius lib. iv, cap. xii. in Europæ Sarmatia censuit. *A Buge*, inquit, *super Maeotin Sarmatiam & Essedones.* *Arimaspos* veteres Græci scriptores in Scythia Europæa, ut Strabo lib. xi, p. 349. refert, posuerunt. Et ipse Plinius lib. iv, cap. xii. inter Maeotin & Riphæos montes posuit. *Peroræm*, inquit, *Tanaïm usque, Mæotæ, a quibus lacus nomen accepit: ultimique a tergo eorum Arimaspi: mox Riphæi montes.* Ceteros Plinii populos Scytharum ignoramus. *Asci* supra in Sarmatia Asiatica vidimus.

Difficillimum autem singulis populis sedes certas adsignare, quas ipsi forsan non tenuerunt, vagabundi, & studiosi migrationis. Unde est, quod unius gens originis, & nominis etiam unius, nunc in Europa, nunc in Asia; & in hac nunc citeriore, nunc ulteriore censeatur. Quod Plinius etiam lib. vi, cap. xvii. ubi de Scythiis agit, agnovit. *Nec in alia*, inquit, *parte major auctorum inconstantia: credo propter innumeras vagasque gentes.* Sic *Alanos* & *Agathyrfos*, quos in Europa demonstravimus, a Ptolemæo etiam in Scythia intra Imaum ponuntur. Immo in *Strabo* illius lib. vi, cap. xiv. scriptum est: καὶ αἰνιόμενται τὰς τῆς Σκυθίας οὐκ ἐστὶν μὲν πρὸς ἄρκτον; πᾶσι ἐγγὺς τῆς ἀγνέσου οἱ καὶ αἱ καλέμενοι Ἀλατοὶ Σκύθαι, *Colunt autem hanc Scythiam omnem ad septentriones versus, ad terram fere incognitam, qui communi vocabulo Alani Scythæ vocantur.* Josephus Alanos extra Caucasum locavit, lib. xviii, cap. vi. scribens Iberos Alanis transitum per portas Caspias (*Caucasus* debuit dicere) ut Artabano bellum inferrent, dedisse.

In septentrione ergo Ptolemæus habet *Alanos*, *Susobenos*, *Agathyrfos*: sub his *Μαζαίοι*, *Syebos*; & juxta Imaum *Ταταίοι*: sub hisce, *Σαμμίτας*, *Ζαρίτας*, *Ζαρετας*, *Ζόσταις*. *Sajones*. De *Norossi*, *Aspisi*, *Tapureis*, *Anareis* diximus supra: quæque enim gens suos montes incolit, quos denominat. Supra Hyrcanum mare Ptolemæo sunt amni Rha vicini *Οργασταί*, deinde *Ἰσταί*, (Tab. *Asiatæ*;) post *Αρσί*, quod nomen alibi diversis locis legitur, in Europa supra Isthmum, & in Sarmatia Asiæ. Plinius lib. vi, cap. xi. *Aversa ejus [Hæmi] in Isthmum deversa Μαῖσι, Getæ, Αρσί, Γαυδα obtinent.* Strabo lib. xi. sub initium: Νομάδες καὶ Ἀμαζοναί: ἰσότητι δὲ τῶν Σαρμάται, καὶ ἔτι Σκύθαι, Ἀρσίοι καὶ Σειρακοί, μέγας τὰ Κασπία εἰνὶ ὄρει ἐπὶ μεταμβεῖται τίνοντες, *Nomades & in plaustris habitantes; circa hos Sarmatæ, ipsi que-*

que *Scythæ*, *Aorsi* & *Siraci*. Hi videntur Taciti *Adorsi* & *Soraci*, lib. XII, cap. XV. Supra *Jaxartem* erant *Jaxartæ*, *μὴν Ἰβή*, *magna gens*, usque ad flexionem ad *Tapuros montes*. Alia obscuriora nomina tacemus, sicut de oppidis, quæ forsitan nulla fuerunt, *Ptolemæus* tacuit.

SCYTHIA EXTRA IMAUM.

Scythia hæc *Ptolemæo* dicta *ἡ ἐκτὸς Ἰμαῶν ἔσους Σκυθία*, *Scythia extra Imaum montem*, habet ob occasu *Imaum*, a septemtrione terram incognitam, ab ortu *Sericam*, a meridie *Indiam* extra *Gangem*, a qua *Emodis* montibus (*Ἡμωδὴ ἔστι* Græce) dividitur, qui postea cum *Sericis* coherant. Supra hos sunt *Casii* montis longa juga, ab occasu in ortum & in *Sericam* procurrentia. Supra *Casios* sunt *Auxacii* montes, oblique in septemtrionem sive in æstivum ortum consurgentes: a quibus *Tabula Annibos* montes pari obliquitate in extremum septemtrionem reducit: sed hi in *Seribus* oriuntur, ubi etiam *Ptolemæus* exponit.

Fluvius *Oechardus*, ex montibus *Auxaciis* ortus magno flexu in septemtrionem decurrit.

Septemtrionales partes secundum *Ptolemæum* tenent *Abii Scythæ*. Sed etiam hujus generis nominisque gentes in citerioribus & ad meridiem conversis partibus fuere. *Curtius* lib. VII, cap. VI. *Legati deinde Abiorum Scytharum superveniunt, liberi, ex quo decesserat Cyrus; tum imperata facturi. Justissimos barbarorum constabat.* Hos oportet haud longe a *Massagetis* coluisse, cum quibus *Cyrus* bella gessit *Scythica*: ut ita ad australes partes *Scythiæ* intra *Imaum* videantur referendi. De iisdem *Ammianus* lib. XXIII, cap. XXV. *Contra hanc gentem* [de *Hyrchanis* loquutus fuerat & *Oxo* amne] *sub aquilone dicuntur Abii versari, genus primum, calcare mortalia consuetum: quos, ut Homerus fabulosus canit, Jupiter ab Idaeis manibus continetur.* *Homerus* autem *Iliados* v. vers. 6.

Γλαυτοφάγων Ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων,

Lacte vescientium Abiorum, justissimorum hominum.

Hæc autem poetæ *Abios* interpretatur *Strabo* lib. VII, p. 204. de *Europæis Sarmatis*, *Thracum*, *Basternarum*, & gentium super *Istrum* colentium vicinis: quorum notitia facilior *Homeri* fuit, quam qui in extremo degebant oriente: quod utique *Marcellini* sententiæ præferendum est. Tam longe nomen *Abiorum* vagatur, non minusquam aliorum, quosmodo in *Europa*, modo in *Asia* censeret diximus.

Ceteri extra *Imaum* populi a *Ptolemæo* ita ordinantur: Sub *Abiis Hyppophagi Scythæ*: post quos *Auxacitis* extenditur regio: & sub hac regio *Casia*: post quam *Achasa* regio: & sub hac *Emodos* monte *Chaurani Scythæ*.

Oppida quoque idem notavit quatuor. Primum est *Auxacia* in *Auxacitide*: dein *Iffedon* *Scythia* sub *Auxacio* monte, ab altera ejusdem nominis in *Seribus*, distinguenda. Tertia *Chaurana*, in gente cognomine: quarta, *Σαῖτα*, *Sæta* ad *Emodos* montes.

SERICA seu SERUM REGIO.

Serica, & *Σερικὴ* *Ptolemæo*, adscribitur *Scythiæ*, cui adjacet: etiam ab auctore veteris *tabula*, ad *Ptolemæi* mentem compositæ, conjungitur cum *Scythia extra Imaum*. Gens *Serica* præstantissimi lanificii studiosa. Terminos posuit idem ab occasu *Scythiam* extra *Imaum*: a septemtrione & ortu terram incognitam: a meridie partem *Indiæ* extra *Gangem*.

Hæc.

Hæc certior ejus positio a Ptolemæo descripta : secundum quam Chinæ septentrionali se Cathay fere respondet : alii , ut in Scythis , ita etiam in Seribus locandis mire variarunt plerique tamen in oriente sedem illorum posuerunt. Horatius lib. 1 oda XII.

- - *subiectos orientis oris
Seras & Indos.*

Pomponius ad Ptolemæi positionem accedit propius lib. 1, cap. 11. *Primos, inquit, hominum accepimus ab oriente Indos, Seres, Scythas. Seres media ferme Eoæ partis incolunt, Indi & Scythæ ultima.* Sed Seres potius ultima, quia ultra Scythas, veteribus cognitos, sedem habent: forte etiam ultra Indos, si Sinas ab iis distinguimus.

Studium illorum Plinius descripsit lib. vi, cap. xvii. *Primi, inquit, sunt hominum, qui noscantur, Seres, lanicio silvarum nobiles, persusam aqua depectentes frondium canitiem, unde geminus feminis nostris labor redordiendi fila, rursumque texendi. Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat.* Ad hunc modum etiam Virgilius Georg. 11, vers. 121.

Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres.

Emodos montes a meridie habent, qui continuati vocantur *Serici*. Iidem dicuntur etiam mons *Ottorocorrhas*. Casii montes ex Scythia etiam in Sericam percurrunt: nec non *Annibiæ* eadem montes ad septentriones attingunt. Gemino flumine rigatur, *Oecharda* [Pal. *Οιχαρδα*, forte *Οιχαρδης* legendum, unde etiam in Scythia est *Οιχαρδης πηγή*] qui ex Scythia decurrit: & altero *Banta*, *Βάντης* recto casu. Uterque in septentrionem fertur ad incognitam veteribus terram, & quod recens exploratum, eoi maris sinui infunduntur.

Serum maxime septentrionalia colit gens *Anthropophagorum*: sub quibus *Annibi*, a montibus suis denominati: inter quos & Auxacios montes sunt *Sizyges*: sub quibus *Damne*: & *Oecharde* gens ad flumen ejusdem nominis: inter fluvios *Asmira* regio ad montes *Asmiraos*: & hinc in occasum *Issedones*, magna gens, *Ισσηδόνες μέγα ἔθνος*: sub iis *Aspacara* & *Bata*: & maxime australes juxta Emodos & Sericos montes *Ottorocorrha*, quod nomen & montis est cum Emodis connexi, & aliter *Serici* adpellati.

Mirum in ultima hac gente plura oppida a Ptolemæo enumerari, quum Scytharum fuerint paucissima: ut olim quoque Seres cultiores fuisse videantur. Urbs *Damna* in Damnarum gente sub monte Auxacio, ad fines Scythiæ extra Imaum: *Asmira* in gente Asmiræorum ad montes ejusdem nominis: & prope Casios montes *Issedon Serica*, alia ab Issedone Scythiæ, supra in Scythis monstrata. In ortum hinc *Throana* in Throanis populo, ad extremum montium Asmiræorum. Circa Casios montes etiam *Aspacara*, *Drosache*, & *Thogara*: a qua in ortum *Daxata*: & ulterior *Sera* metropolis, *Σηρα μητρόπολις*; quam quidem idem Ptolemæus lib. 1, cap. xi. Sinarum dixit metropolim, *μέχρα Σήρας τῆς τῶν Σινῶν μητροπόλεως*, ad Seram usque, quæ *Sinarum* est metropolis; verum nisi mendum subest, & *Σηρῶν*, *Serum* legendum, vicinitas tribuatur, quia prope abest a septentrionali limite Sinarum. Tandem in australi plaga, non longe ab Emodis & Sericis montibus sunt *Orosana*, ad occasum versus; *Solana* in ortum: media *Ottorocorrha*, prope montes hujus nominis.

Ammianus Marcellinus lib. xxiii, cap. xxviii. etiam Serum regionem descripsit, & quædam gentium ac oppidorum nomina ex Ammiano hausit, in situ autem longissime aberrat, quod ex eo adparet, quum subjicit: *Ariani vivunt post Seras, boreæ obnoxii flatibus.* Ariani autem sunt citra Indiam, ut supra demonstravimus.

NOTITIAE
ORBIS ANTIQUI

S I V E

GEOGRAPHIAE PLENIORIS

PARS III ET ULTIMA,

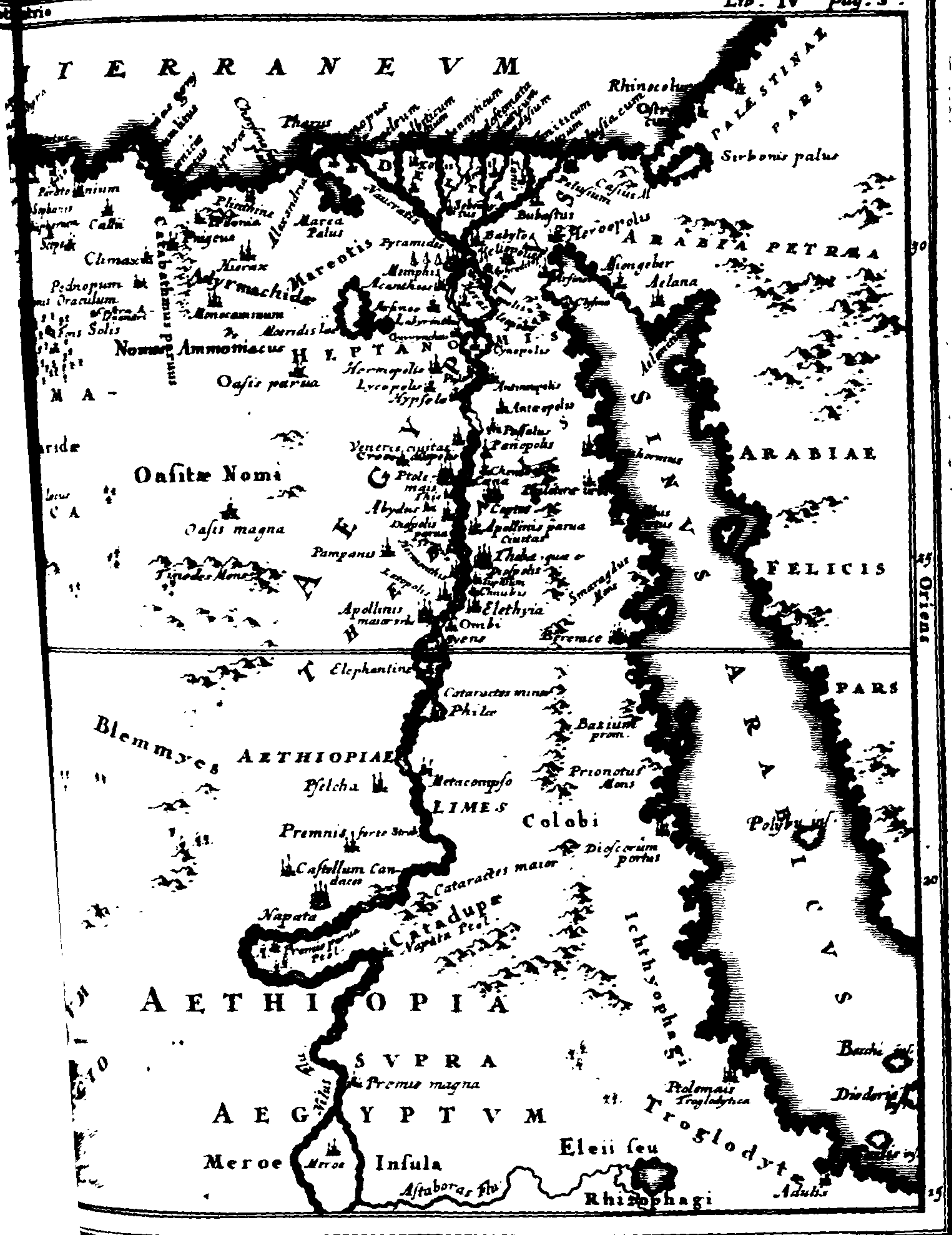
H O C E S T

AFRICA ANTICUA.
CHRISTOPHORUS CELLARIUS

EX ANTIQUIS MONIMENTIS

EXPOSUIT,

NOVISQUE TABULIS GEOGRAPHICIS
ILLUSTRAVIT.

N O T I T I A E

ORBIS ANTIQUI

LIBER IV,

D E

A F R I C A.

Frica, quæ Græce Λιβύη, *Libya* est, tertia orbis terrarum pars, in quantum veteribus fuit cognita, nunc nobis explicanda est. Inter Europam & Africam mediterraneum mare; etiam inter hanc & Asiam ex parte se infundit: ubi autem terminus sit Asiæ Africæque, magna antiquorum est dissensio. Sallustius Jugurthino cap. xvii. *Africa fines habet ab ortu solis declivem altitudinem: quem locum Catabathmum incolæ adpellant.* Et Pomponius Mela lib. i, cap. viii. *Catabathmos vallis devexa in Aegyptum, finit Africam.* Sed supra lib. i, cap. xi. demonstravimus, quam hæc sit incommoda determinatio, quia tota Aegyptus, etiam Marmarica ad Asiam ita revocabuntur, quod contra plurimorum sententiam est; etiam contra naturam *καταβάθμῳ*, qui brevior est, quam ut totam Africam separare possit ab Asia.

Plures Nilo discernunt utrumque continentem majorem, id est Africam & Asiam. Strabo lib. ii, pag. 87. *ἔστι ἡ Λιβύη μέχρι τοῦ Νείλου ῥύσιως, Africa est usque ad Nili fluentum:* quod etiam Dionysius versu 18. tuetur, Asiæ australem terminum (nam Septemtrionem versus Hellespontus est & flumen Tanais) *εἰς τὸν Νείλον, ostium Nili* constituens. Et Plinius lib. iii, cap. i. *Termini [Asiæ] amnes, Tanais & Nilus.* Sed huic sententiæ Herodotus lib. ii, cap. xvi. opponit, sic Delta, Aegypti nobilissimam regionem, neque in Asia neque in Africa fore. Ceterum ipse Aegyptum ibidem dividit & partem Africæ, partem Asiæ, Nilo interlabente, adscribit: quod vero etiam incongruens videtur, antiquissimam & pæne primam gentem in diversis ita orbis continentibus collocare.

Fuerunt etiam qui in Alexandrina urbe hunc terminum constituerent. Hirtius de Alexandrino Bello cap. xiv. *Erant inter duas classes vada transitu angusto, quæ pertinent ad regionem Africa: sic enim prædicant, partem esse Alexandria dimidiam Africa.* Itaque non potest pars altera non esse Asiæ; atque ita neque Nilus neque Catabathmus erit terminus, quia inter utrumque sita est Alexandria. Si vero vel maxime in urbe aut juxta eam esset aliquid, quod a natura discriminis loco constitutum videretur, quid vero reliquam Aegyptum, quid omnem Africam ab Asia separabit?

Proinde tutior commodiorque sententia recentiorum est, quæ, naturam rerum sequuta, in Arabico sinu, & inde ad mediterraneum mare ducto isthmo terminum communem Asiæ Africaque constituunt: quæ nec ipsis antiquis ignota sententia fuit. Ipse enim Strabon. lib. i, pag. 24. οἱ χαλεπότεροι τῶν διακρίσεων τῆς Ἀσίας ἀπὸ τῆς Λιβύης, ὅσοι ἐμφανέστερον ἐγγράφονται τῷ τῶν ἐπὶ τοῦ αἰσθητοῦ τὸν πάλαι ὁ τῶν Νείλου, *Probatiores eorum, qui Asiæ ab Africa dividunt, terminum nauticæ consuetudini potius finem [Arabicum] esse, quam Nilum*: non excluso isthmo, quem ipse sub finem huius libri μεταξὺ τῆς ἐρυθρᾶς καὶ τῆς ἐκείνης, *inter Rubrum mare & ecryma, seu effusionem mediterranei circa Sirbonidis lacum, constituit.* Quod præter alios & Agathemerus lib. ii, cap. ii. tuctur: *Χαλεπώτερον καὶ ἡ Ἀσία τῆς Λιβύης ἰσχυρῶς ἐνθάδε: τῶν δὲ ἡ δὲ τῆς κατὰ τὴν Πελοπόννησον διακρίσεως καὶ τὸν μὲν αἰσθητὸν τῷ Ἀφροδίτῃ πάλαι γεγραμμένον.* *Dividitur, inquit, Asia ab Africa angusto isthmo, quem ducta a mari prope Pelusium ad intimam sinum Arabici partem linea designat.* Etiam Ptolemæus totam Aegyptum & utramque Nili ripam usque ad sinum & isthmum in Africa censuit lib. iv, cap. v.

De nominibus Africæ addendum, quod Stephanus ex Polyhistore adfert, *χάρις παλαιότητος, regionem multis nominibus insignitam esse*, quæ ita recensentur: γῆ Ολυμπία, Ωκεανία, Εχάτια, Καρυφί, Εσπερία, Ορεγία, Αρραβία, Αιδουσία, Καρία, Οφίονα, Λιβία, Καφρία, Αερία, Τετρα Ο. Ινυρία, Occania, Εσχατία sive Extrema, Κορυβία, Ηesperia, Ορτυγία, Αμμονία, Αιθιοπία, Κυρενία, Ορβία, Λιβία, Σεβημία, Αερία. Sed quis non videt, totum cum partibus confundi, quia quotquot ex his notæ sunt, particulares sunt regiones, non tota Africa. Certum id est de Αμμονίᾳ, Αιθιοπία, Κυρενία: nec dubium de *Occania*, quæ ad Oceanum sitam regionem sonat, Lactantio etiam in MSS. dicta lib. i, cap. xi extremo: nec non *Εσχατία* ultimam regionem notat, licet incertum sit, in quam plagam mundi devertat: *Hesperia* autem est pars occidentalis: *Κορυβία*, montana, forte ubi Atlas est: *Libya* potest propria esse, Latinis etiam ita dicta. Atque ita de ceteris etiam vocabulis, quæ ignota sunt, videtur iudicandum.

Quod vero ex Asia in Africam ad explicandum progrediendum nobis est; contra ordinem geographiæ, qui ab occasu in ortum tendit, procedemus, ab Aegypto, quæ contigua est Asiæ, per maris oram ituri in Mauretaniam: & inde ad interiora deflexuri, quousque cognita veteribus fuerunt.

C A P U T I,

D E

A E G Y P T O.

Aegyptus, Αἴγυπτος, Ebr. מצרים Mizraim, a Noë nepote, Hami filio, qui primus incoluit, ita Ebræis nominata. Palæstinæ ad austrum subjacet, ut notum: Arabiæ ad occasum. Quibus vero terminis contineatur, non conveniunt inter auctores. Iones, ut Herodotus lib. ii, cap. xv. refert, solam regionem Nili alveis jam multiplicatis comprehensam, quam Delta vocant, Aegyptum adpellaverunt. Contra Strabo lib. xvii, pag. 549. *Commoditas loci plenius potest conspici, si quis regionem peragret, ac primo maritimam oram a Catabathmo incipiens, μέχρι δὲ τοῦ γὰρ ἐστὶν ἡ Αἴγυπτος, καὶ ἐξ ὧν ἄσπετος [ad Catabathmum] Αἰγύπτιος περὶ τὸν.* Catabathmum intelligit majorem, quia proxime subdit: καὶ ἔστιν ἡ Καρυφία, *deinceps est Cyrenaica*: & mox, inde recursum in Aegy-

Aegyptum describens, a *Catabathmo*, inquit, *Paratonium usque recta navigatione est cursus stadiorum 100000*. Sic vero nimis amplificatur Aegyptus, & omnis Marmarica & Ammonis includeretur, quas ceteri extra Aegyptum omnes constituunt. Ipse vero paullo ante p. 544. faretur, non esse hæc omnia veram & propriam Aegyptum, sed adjectam & a quibusdam superadditam: *οἱ δ' ὅτι οἱ μὲν πρότερον τὸν ποταμὸν - - - ἐν τῇ περὶ τὸ Κανωβικὸν εἶματι ὀρίαντες καταβαθμῷ καὶ εἰς Κυρηναίων ὁμαγερούσαν, posteriores autem ad hoc usque tempus adsumserunt in maritima ora quidquid a Canobico ostio ad Catabathmum & Cyrenaeorum regionem est*. Verum adjectæ denominationis causa non alia est, nisi crescens Aegyptiorum potentia, qua vero discrimen inter Aegyptum ipsam & imperium Aegyptiorum regum, seu Lagidarum, minime sublatum est. Id vero ad rem est propius, quod ibidem dicit, *ἐκ τῶν πρὸς τὸν μὲν μεταξὺ τῷ Ἀραβίῳ κόλῳ καὶ τῷ Νίλῳ χερσὶν τι πάντα, ex parte orientis fere omnia, quæ inter sinum Arabicum & Nilum sunt, adsumata ad Aegyptum fuisse*: quia alio referri non possunt, nec Aethiopes *χεῖρας τῇ ἑσθέρῃ θαλάττῃ, mari rubro, sive Arabico sinu, νικηται*.

Ptolemæus quidem lib. iv, cap. v. Marmaricam, Libyam & Aegyptum una tractatione complectitur, singularum vero partium fines, oppida, nomina seorsum & separatim exponit, nec Aegypti nomen ad superiores illas extendit. Marmaricam a Cyrenaicæ oppido Darnide incipit, & ad Panormum usque qui ante Catabathmum magnum est, producit: inde ad Glaucum usque promontorium, quidquid sub mari & intus situm est, Libyam adpellat: post quam Mareotin nomen habet, in eoque Plinthinen oppidum ad mare: qui primus veræ Aegypti est, quem ipsa urbs Alexandria, caput Aegypti, sequitur proxime. Plinius quidem Mareotin nomen ab Aegypto separat & Libyæ contribuit, lib. v, cap. vi. *Quæ sequitur regio, Mareotis Libya adpellatur, Aegypto contormina*; quod vero a lacu, qui vicinus admodum Alexandriæ est, nomen habet, nec longe ab illa urbe in occasum ex Ptolemæi finitione recedit; commodius in Aegypto, quam in Libya censetur. Quid? quod Athanasius Apologia 11, p. 781. *Μαρεώτις χώρα τῆς Ἀλεξανδρείας ἰστί, Mareotis regio Alexandriæ est*.

Hinc si sub mari per Nili ostia ad orientalem limitem proceditur, partim ille ad Arabiam, partim ad Palæstinæ oram, nec tamen certus & indubitatus invenitur. Ptolemæus post Delta & Nili ostia regionem Aegypto addit, quæ a monte Casio *Κασσιῶτις, Casiotis*, quamvis ipse geminata littera scripsit, adpellata est: in qua præter montem, & quæ inædificata sunt, lacum Sirbonidem cum ecregmate ejus, dein oppida Ostracinen, Rhinocoruram, & Anthedonem recenset: a qua demum Judææ facit initium. At supra Rhinocoruram & Anthedonem Palæstinæ vindicavimus, Strabonis & Hieronymi auctoritate, immo ipsius S. Scripturæ, persuasi, quæ Aegypti fluvium, qui Sihor est, terminum Palæstinæ seu terræ Chanaan facit, cui quod ad dextram ripam Rhinocorura, quæ etiam Rhinocolura dicitur, adposita fuit, non potuit illa in Palæstinam non incidere: etiam Anthedon & Raphia, quæ ultra illam in septentrionem versus sita erant. Ultimam ergo Palæstinæ Rhinocoluram facimus, Strabonem, Hieronymum & ipsam sacram scripturam sequuti: primam Aegypti in maritima ora, Ostracinen.

Arabiam versus urbs ultima Aegyptiorum est Heroopolis, in intimo recessu Arabici sinus posita: a qua quæ proximæ sunt ad idem mare, Phara & Elana, ad Arabiam Petræam pertinent: etiam superiora, Gubba, Elusa, Eboda juxta solitudinem Zur, quæ pars ejusdem est Arabiæ. In ceteris, quæ hinc sequuntur, partibus, sinus ipse Arabicus ab ortu limes est certissimus.

Terminus Aegypti australis Aethiopiam spectat, in quo extrema Aegyptiacæ ditionis oppida sunt Syene sub Cancris tropico posita: & ultra paullo Elephantine ac Philæ.

6 GEOGRAPHIAE ANTIQUAE

Plinius lib. v, cap. ix. *Divisionis Aegypti esse incipit a fine Aethiopia Syene : ita vocata peninsula mille passuum ambitu : in qua Castra sunt, latere Arabia.* Et Tacitus annali 11, cap. LXI *Elephantinen ac Syenen claustra Romani imperii vocat : & Lucanus lib. x vers. 312.*

*Qua dirimunt Arabum populus Aegyptia rura
Regni claustra Pbale.*

Arabum dicit, non Aethiopum, ex Jubæ sententia apud Plinium lib. vi, cap. xxix. *accolas Nili a Syene non Aethiops populos, sed Arabum esse usque Meroem.* Forſan ortum habuere ab Arabibus.

Quod Strabo lib. xvii, pag. 544. observavit, ἡ μὲν ἀρχαία τὸ ἀνοούμενον αἱ ποταμῶν ἐκ τῆς Νίλου μὲν Αἰγυπτίον ἐκάλουν. *prisci id solum Aegyptum vocaverunt, quod habitatur & a Nilo irrigatur, a locis Syene proximus usque ad mare.* Utramque Nili ripam intelligit, ad quem maxime colitur Aegyptus. Unde laterum non minus quam riparum discrimen notatur : quorum alterum *Africa* dicitur, seu *Libye*, alterum *Arabia*. Plinius jam dicto loco : *Syene vocatur peninsula mille passuum ambitu, in qua castra sunt, latere Arabia.* Et interjectis paucis : *inter Memphim & Arsinoicen nomen in Libyco turres, qua pyramides vocantur.* In Libyco, id est Africano latere.

Dividitur Aegyptus in tres partes, *Delta*, *Heptanomidem* & *Thebaidem* : ab aliis in duas, *Superiorem* & *Inferiorem*, ratione fluminis labentis ita dictas. Priorem divisionem Ptolemæus tradidit lib. iv, cap. v. cui ferme Strabo consentit, excepto numero partis mediz. Lib. xvii enim post initium ait : ἡ χώρα τῷ μὲν πρώτῳ διαίρεται εἰς τομὰς ἑξ, δὲ μὲν ἡ Θηβαία, δὲ δ' ἡ ἐν τῇ Δέλτῃ, ἐκκαίδεκα δ' ἡ μεσία. *Regio ipsa primo in praefecturas divisa fuit, quas Nomos vocant : Thebais quidem in decem : qua vero in Delta, in totidem : intermedia autem in sedecim.* Sed alios nomos, qui circa Delta, & qui extra proprium Aegypti limitem sunt, videtur pro media parte connumerasse, ut sedecim, si salva lectio est, haberet, ut septem sunt Ptolemæo.

Alterius divisionis exemplum habet Sozomenus lib. ii, cap. xxiii, ubi in Thebaidem dicitur venisse, qui Arsenium perquireret; nec vero ibi inventum esse, quia praemoniti de adventu inquirentis, μάλιστα τῶν ἐν τῇ κάτω Αἰγυπτίῳ, εὖτε *in inferiorem Aegyptum transportaverunt.* Hæc Thebaidi potissimum opponitur, tamquam superiori : Delta autem, & quæ adjacent ad latera Aegyptus sunt inferior, quem tractum Ptolemæus vocat τῇ κάτω χώρῃ *inferiorem regionem*, & tam Heptanomidi, quam Thebaidi opponit. τὰ δὲ μεσημεριώτερά τινι μεγάλα Δέλτα, καὶ τῆς κάτω χώρας, καλεῖται Ἑπτανομίς. *quæ, inquit, australiora sunt magno Delta & inferiori regione, vocantur Heptanomis.* Sic itaque septem nomi, seu Heptanomis, ad Superiorem Aegyptum referentur : ut tamen proprie Thebais sit superior Aegyptus; idcirco post paullo Ptolemæus, τὰ ἐν μεσημεριώτερά τῳ Ἑπτανομίῳ καλεῖται Θηβαίς καὶ αὐτὸ τόπον, *Quæ australiora Heptanomis sunt, vocantur Thebais & superiora loca.*

Est autem τομὴ, *nomus* in Aegypto idem quod praefectura, Plinio interprete lib. v, cap. ix. *Dividuntur, inquit, in praefecturas oppidum, quas nomos vocant.* Clarius Cyillus Alexandrinus in Elia. cap. xix. *Νομὸς ἐστὶ λήξιν παρὰ τῆς τῇ Αἰγυπτίῳ οἰκοῦσι χώρας, ἐκάστη πόλις καὶ αἱ περιεκείμεναι αὐτῇ, καὶ αὐτὴ αὐτῇ κῆρυκα.* *Nomos vocantur apud Aegyptios qualibet urbs cum suis & pagis circumjectis.* Quod nomen tam Latine quam Græce usurpatum fuit. Trajanus ex Plinio lib. x, epist. xxiii querit, jatrapipta ejus, cui civitatem Alexandrinam petierat, ex quo *nomos* sit. Respondet ille epist. v, esse τομὴ Μιμφίαν. Vix autem certus nomorum no-

menus est, & Strabo aliter, Ptolemæus itidem aliter, nec Plinius secundum illorum rationes præfecturas suas recensuit. Ex imperantium enim arbitrio pendet, plures vel pauciores præfecturas constituere, easque in has vel illas distribuere provincias seu regiones. Verbi gratia in Thebaide Strabo decem nomos numeravit: Plinius undecim: Ptolemæus tredecim. Et sic quoque fit in ceteris Aegypti partibus. Quare non tam de numero nomorum, quam ipsis civitatibus solliciti sumus, initium facturi ab inferioribus partibus, quæ prope mare mediterraneum sunt, non modo in Delta, verum utrimque etiam ad latera ipsius, id est a Marmaricæ finibus ad Palæstinam & Arabiam.

A E G Y P T U S I N F E R I O R.

Inferioris Aegypti pars præcipua est regio inter Nili alveos & ostia sita, quæ a triquetra figura vocatur *Delta*, quia eadem forma hujus litteræ est. Ab occasu adjacet princeps urbium *Alexandria* & *Mareotis* regio: a dextra seu ortu solis *Casiotis* regio cum nomis quibusdam Arabiam spectantibus. Dissonant auctores in termino Aegypti ab occasu constituendo. Strabo, ut supra vidimus, ad Cyrenaicam usque produxit, quod minime placet, quia plures regiones, ab Aegypto distinctæ, interjacent, Marmarica, Libya, Ammoniacæ. Igitur *Mareotin*, *Alexandriæ* contiguam, extremam Aegypti regionem, intra minorem Catabathmum positam, statuimus, unde initium expositionis ab occidente, & in litore primum, facturi sumus.

M A R E O T E S seu M A R E O T I S.

Utroque sexu dicitur ὁ μαριώτης νομός, *Nomos Mareotes*: & ἡ Μαριώτις γῆ, aut λίμνη, *Mareotis regio* aut *palus*. Ptolemæus: Μαριώτι νομός πόλις καὶ κώμη, *Mareota nomi urbes & vici*. Athanasius *Apologia adversus Arianos* sect. xvii. οἱ τῷ Μαριώτι πρεσβύτεροι πάντες, *omnes Mareota [nomi] presbyteri*: & μοχ, μᾶτι ἐν τῷ Μαριώτι διαμοιναίης, *neque in Mareote partibus*. Et ejusdem *Apologiæ* sect. lxxxv. ὁ Μαριώτης, καθὰ προῖπον, χώρα τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ εἰς πόλιν ἐν τῇ χώρῃ γέγονε ἐπισκοπῆς, ἐδὲ χορηγίσκατος, ἀλλὰ τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπῳ αἱ ἐκκλησίαι πάσης τῆς χώρας ὑποκείμεναι, ἕκαστος δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἔχει τὰς ἰδίας κώμας μεγίστας, καὶ ἀριθμῶσαι τε καὶ πλείονας. *Mareotes, ut supra dictum est, regio est Alexandrina, in qua nunquam episcopus fuit, nec chorepiscopus; sed universa regionis istius ecclesiæ Alexandrino parenti episcopo: presbyteri autem singuli suos vicos habent maximos, decem circiter aut plures numero*. Plinius lib. v, cap. ix. videtur etiam nomon *Mareotin* feminea forma dixisse. Postquam enim, quos regio juxta Pelusium, & reliqua extra Thebaidem nomos habeat, recensuerat, & postremo *Naucratiten*, *Meteliten*, *Gynacopoliten*, *Menelaiten* *Alexandriæ* regione commemorarat, subdit hæc: *Item Libya Mareotis: Hecacleopolites est in insula Nili*. Antea cap. vi ad regionis vocabulum refert: *Quæ sequitur regio, Mareotis Libya adpellatur, Aegypto contermina*. Nam supra diximus, hunc tractum ab Aegypto separare, quod propter *Alexandriæ* vicinitatem incongruens nobis videbatur. An vero in omnibus finibus *Mareotes* *Ptolemæi* & *Athanasii* conveniant, non certum nobis est dicere. Mutantur enim præfecturarum limites cum tempore: satis est, si conveniant in pluribus.

Litoralem tractum Marcotidis incipit Ptolemæus vico, qui *Χιμῶ*, *Chimo* vocatur. Hunc sequitur *Πλινθίη*, *Plinthine*, quam Strabo, ut Aldus, Xylander, & Casaubonus ediderunt, *Πλινθίη*, *Plinthine* scripsit. Sed etiam Stephanus per jota scripsit, *Πλινθίη πόλις τῆς Αἰγυπτίας, ἀπὸ τῆς Σαμαρείας*. *Plinthine*, *urbs Aegyptiae* [terrae] *a Samaria*. Manifesta pravatio, quam sic restituit Casaubonus in Athenæi lib. 1, pag. 74. *Πλινθίη πόλις τῆς Αἰγυπτίας, ἀπὸ τῆς ἐν Σαμαρείας*, quasi Stephanus putarit a *τῇ Λίβυα* & quæ laterem sonet, nomen petatum esse; quæ vero urbs Judææ fuit, non Samariz. Probabilior est Vossii ad Scylacem conjectura, legendis; *ἀπὸ Μαρίας*, *a Marcia* lacu. Nobis satis est, nomen per jota scribi, & oppidum Aegypto accenseri. Etiam Josephus lib. 1v, cap. xxxvii. de Bello, *Πλινθίη* per jota scripsit: *ἀπὸ Πλινθίνος αἰσάπλος εἰς Πελασίον*, *a Plinthine in Pelusium navigatio*. Ab hoc oppido sinus, cui adjacet, cognominatur. Herodotus lib. 11, cap. vi. *Longitudo Aegypti juxta mare est ἀπὸ τῆς Πλινθινίης πόλεως μέχρι Σερβονίδου λίμνης*, *a Plinthine sinus ad lacum Serbonidem*. Videtur verum nomen *Πλινθινίης* esse, aut alia forma *Πλινθίης πόλεως*, ut Scylacis vestigia in Libya ostendunt.

Inde Alexandriam versus est Ptolemæi *Χερσόνησος μικρὴ, λιμὴν*, *Chersonesus parva, portus*, seu portum habens. Hanc etiam Strabo Chersonesum memorat, *Φρέειον*, *castellum* dicens lxx stadiis ab Alexandria remotum. *Χερσόνησος Φρέειον*, inquit pag. 550, *πλεονεχὴς τῆς Αλεξανδρίας καὶ τῆς Νεκροπόλεως ἐν ἑξήκοντα στάδιοις*, *Chersonesus castellum ab Alexandria & Necropoli distans stadia septuaginta*. Et Hirtius B. Alexandr. cap. x. *Quanto ad eum locum accessisset, qui adpellatur Cherrhonesus*; quæ ipsa Ptolemæi & Strabonis Chersonesus est. Hanc inter & Plinthinem Strabo *Νίκια portum* interposuit. Ptolemæo post Chersonesum est Alexandria, caput Aegypti, de qua postea dicturi sumus.

Intus supra Alexandriam lacus est *Μαρία* sive *Mareotis* dictus, qui instar maris Alexandrinis est, ideo *πόλις*, *mare* a Strabone adpellatus. Libro enim xvii, pag. 545 de Alexandria loco scripsit, *ἀμφὶ δὲ τὸν ἑστὸν ποταμὸν τὸ χερσὶν ἀπὸ πλάγας, τὸ μὲν ἀπὸ τῶν ἀγρίων τῶν Αἰγυπτίων λεγομένων, τὸ δ' ἀπὸ ποταμῶν τῶν τῆς λίμνης τῆς Μαρίας, ἃ καὶ Μαρῶν λεγόμενα*. *Duo maria locum undique adstant, alterum a septentrione, quod Aegyptium dicitur: alterum a meridie, quod Marcia lacus & Marcotis adpellatur*. Hunc lacum ait augeri fossis ex Nilo, tam a latere quam a locis superioribus, ut undique in eum ex Aegypto navigari possit: quo fiat, ut Alexandrinorum portus, quem in hoc lacu habent, *πλεονεχέστερος ὢν θαλάσσιον*, *opulentior, quam marinus*, sit. Plinius de eodem lacu lib. v, cap. x. *Mareus lacus a meridiana urbis parte, curripo e Canopico ostio mittitur mediterraneo commercio, infusus quoque plures amplexus, triginta millia passuum trajectu, cl ambitu, ut tradit Claudius Caesar. Alii schœnos in longitudinem patere xl faciunt, schœnomque stadia triginta: ita fieri longitudinis cl millia passuum; tantumdem & latitudinis*. Strabo autem pag. 550 latitudinem lacus *Μαρίας* dicit supra centum & quinquaginta stadia esse; longitudinem intra trecenta, sive ut ipse loquitur, *ἐλαττόν τε τριακοντίον*. Circumjacentis agri præstantissimum vinum est, quod *Mareoticum* vocatur, laudatum a Strabone dicto loco: de quo & Virgilius 11 Georg. 91.

Sunt Thasia vines, sunt & Mareotides albæ:

ubi Servius *Aegyptia* interpretatur. Et Horatius de Cleopatra, ejusque infans cum Antonio convivis lib. 1, oda xxxvi.

*Mentemque lymphasam Mareotico
Redegit in veros timores
Caesar.*

Idem lacus etiam nomen regioni *Mareotidi*, seu nomo *Mareota* dedit.

Vici & oppida mediterranea *Mareotarum* (sic Plinius vocat circumcolas) apud Ptolemaeum sunt omnia ab occidentali lacus latere, *Monocaminum*, & *Cobii*, *Κοβίη*, puta vicus sive villa, longissime a lacu: medio loco *Almyra* mare versus; *Hierax*, & in austrum recedens *Αντιφίλων*, *Antiphili*: propius lacum *Ταπίσιες*, *Taposiris*, Straboni *Ταπίσιες*, qui duplicem facit, quarum altera longius recedit. Procopius l. vi. κλισμαῖται c. 1. *Ταπίσιες*. *Taposiris* scripsit, quod ibi *Osirin*, Aegyptiorum deum, ταφῆναι *sepulcrum* esse perhibeant. Unius diei itinere ab Alexandria dicit abesse. πόλιν vero, urbem vocat, non nudum τάφος aut sepulcrum; quam Justinianus postea ornaverit. Supra *Taposirin* prope lacum *Φαμαδίς* *Phomosis* erat. Addit Ptolemæus ab austro lacus *Παλαιμαρίαι κόμη*, *Palemariam vicum*, quasi *vetus Maria* sive *Marea* dicatur. Posses putare esse Herodoti *Maream*, de qua ille lib. ii, cap. xviii. οἱ δὲ ἐκ Μαρίας τε πόλιν καὶ Ἀπὶ, οἰκίστας Αἰγύπτου τὰ πρὸς τὴν Λιβύην, qui ex urbe *Marea* & *Api* incolunt *Aegypti fines*, *Libyam versus*, ἔξω τῷ Δέλτῳ, extra *Delta*. Sed quod oraculum ipsis respondit, Nilo irrigari, & ex Nilo bibere, dubitatur eundem locum esse, quia Ptolemæi *Maria* vetus a Nilo longius remota est. Nihilominus ad lacum ejusdem nominis oppidum fuit, de quo etiam Thucydides lib. i, pag. 68. *Inaros Psammetichi*, *Libyæ*, βασιλεὺς Λιβύων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ, ἐρμάρηδον ἐκ Μαρίας τῆς ὑπὲρ Φάρου πόλεως, rex *Libyæ* *Aegyptio finitimum*, ex urbe *Marea*, qua super *Pharum* sita est, profectus, cetera. Quo clariss. *Vallantus* nummum *Antonini Pii*, signatum *ΜΑΡΕΩΤΩΝ*, *Mareotarum*, refert, qui vero de gente potius & nomo, quam de urbe, olim forte everfa, (neque enim geographis nota est) explicandus videtur.

ALEXANDRINA REGIO

CUM URBE ET OPPIDIS.

Mareoti regione exposita, tractum ingredimur, qui inter lacum *Maream* seu *Mareotim*, & extremum Nili ostium, quod *Canopicum* & *Heracleoticum* adpellatur, positus est, antequam in ipsum *Delta* & ad Nili alveos ac ostia nos conferamus. Ptolemæus lib. iv, cap. v. de alveis & ostiis Nili: καλῖται δὲ κοινῶς ἡ περὶ τούτους τὴν πόλιν καὶ τὰς πόλιν, ἢ τοιοῦτον ἢ ὑπεροπλίαις αἰθε. Ἀπὸ μὲν δὴ τῆς τῷ μεγάλῳ ποταμῷ ἀπὸ θαλάσσης ἀρχομένης Ἀλεξανδρίαις χώραις τοιοῦτος ἢ ὑπεροπλίαις Ἐρμούπολιν μικρόν. Vocatur autem communis vocabulo, qua circa hos fluvios regio est, *Inferior*, cujus nomi & metropoles hæ sunt: Ab occasu magni fluvii, quæ a mari incipit, regionis *Alexandrinorum* nomos est, & metropolis *Mercurii* civitas parva seu *Hermopolis parva*. Non facile inveneris *Alexandrinum* nomen apud ullum scriptorem: neque hoc loco Ptolemæus ita adpellavit, sed *Ἀλεξανδρίαις χώραις τοιοῦτος*, *Alexandrinorum* regionis nomos, in qua *Hermopolin* præcipuum oppidum constituit. *Alexandriam* autem eximunt a nomis, tamquam caput omnium nomorum. Nobis vero liceat paullo longius in austrum proferre regionem, ut & alios quosdam nomos, inter lacum & extremum Nili alveum sitos comprehendat, nihilque relinquat quod extra *Delta* ab occasu sit.

Incipimus ab *Alexandria*, totius Aegypti urbe principe, & sede regum Lagidarum, omniumque Græcarum artium & disciplinarum, nec non mercaturæ opulentissimæ. De origine urbis & conditore res nota est ex scriptoribus rerum Alexandri, Diodoro, Curtio, Plutarcho, Arriano. Plinius de illa lib. cap. x. *Jure laudetur in litore Aegyptiæ maris Alexandria, a Magno Alexandro condita, in Africa parte, ab ostio Canopico xii millia passuum, juxta Mareoticum lacum, qui locus antea Rhacotes nominabatur. Metatus est eam Dinocrates architectus pluribus modis memorabili ingenio, xv M. passuum laxitate infra, ad effigiem Macedoniae chlamydis orbe gyrato lacinosam, dextra laevaue anguloso procrusis jam tum tamen quæta suis parte regia dicata.* Quæ de chlamydis effigie dixit, etiam sic a Diodoro lib. xvii, cap. lxi. & Plutarcho in Vita Alexandri p. 679 referuntur. Josephus lib. ii de Bello cap. xxviii urbis longitudinem facit triginta stadiorum: latitudinem non minorem, quam decem. Multa de hac urbe Hirtius Alexandrino bello sub initium, ejusque solo, ædificiis, aquæductibus refert, quæ inde repetere nostrum non est instituti: regia, a singulis ferme regibus aucta & novis ampliata ornamentis in parte urbis amoenissima, quæ mare spectat, collocata fuit, & in partes divisa seu membra, quorum aliquod *Μουσῆον*, *Museum* dictum, quod peripatum & exhedram habuit: aliud *Σόμα*, *Soma*, in quo regia sepulcra erant: de quibus & aliis Strabo consulatur. Portu urbs gemino utebatur uno in mari ad Pharon insulam, eoque amplo, & in plures postea diviso: altero in lacu Mareoti, quem supra ex Strabone ditiolem, quam illum in mari, diximus. Vetus nomen loci antea, ut modo Plinius referebat, *Rhacotes* fuit, quod etiam Strabo pag. 545 confirmat. Priscos dicit reges, infensos peregrinis adnavigantibus, Græcis maxime, hunc locum præsidio munivisse, quo advenas arcerent, quum alibi litus importuosum sit: ex quo tempore vicus fuerit, nondum oppidum. καὶ οὐκίαν δ' αὐτοῖς ἰδοῦσι τοὺς προσηγορευμένους Ρακῶτι, ἢ οὐ μὴν τῆς Αλεξανδρείας πόλεως ἔστι μίξθ' τὸ ὑπερκείμενον τῶν νεωρέων. τοτὶ δ' αὖτε ὑπῆρχε. *habendam*, inquit, illis [præsidariis reges] *dederunt Rhacotin*, *ut vocabatur, quæ nunc pars est Alexandria, navalibus imminens; tunc autem vicus erat.* Ipsa Alexandria, quod Josephus extremo lib. iv de Bello testatus est, μεγίστη ἔσται μάλιστα τῆν Ρώμην ἡ πόλις, post Romanam urbs maxima, in variis nummis laudatur, qui sub Romanis imperatoribus cusi sunt: quos huc transcribere nihil attinet. Mediobarbus, Harduinus & alii consulantur.

Pars urbis, aut suburbium potius, a mari remotius *Νεκρόπολις*, *Necropolis* dicta, a sepulcretis, puta. Nam minime amœnus locus erat, ut ex Josephi verbis, mox proferendis, constabit. Strabo prædicto loco de Chersoneso, supra in Mareota nomo descripta: *παλαιὴ δὲ τῆς Αλεξανδρείας καὶ τῆς Νεκροπόλεως ἐν ἑβδομήκοις σταδίοις, prope Alexandriam & Necropolim est ad septuaginta stadia.* Idem p. 547. *ἡ δὲ Νεκρόπολις καὶ τὸ προάστειον, ἐν ᾧ καὶ οἱ πολλοὶ καὶ τοὶ φεῖ καὶ καταγορεύει πρὸς τὰς παρεχόμενας τῶν νεκρῶν ἐπιτάφια.* Deinceps est *Necropolis & proutium*, in quo multi horti, & sepulcra, & ædificia conditura mortuorum idonea. Et brevi post: ἀπὸ τῆς Νεκροπόλεως δ' ἐπὶ τὸ μὲν πλεῖστον διατείνει πρὸς τὸ γυμνάσιον μέχρι τῆς πύλης τῆς Καταβύτης. *Necropolis platea in longum præter gymnasium pertendit usque ad Canopicam portam.* Et Josephus lib. ii contra Apionem p. 1063, eidem, Judæis Alexandrinis objicienti, quod ad litus haberent importuosum, respondet, nullum crimen inesse loco: etiam *παλαιὸν μέρος εἰς ἀσφάλειαν τὸ πάλαιον, illam urbis litoralem oram ad inhabitandum esse optimam.* Tum subiicit: ἐκ αὐτῆς δὲ, τί τοῦτ' εἰ ἐλάγειν Ἀπίων, εἰ πρὸς τῇ Νεκροπόλει κατέφυγον, καὶ μὴ πρὸς τοῖς βασιλείοις ἢ πρὸς ἱερῶν. *Nescio autem, quid dicturus fuerit Apion, si circa Necropolim habitassent, ac non circa regiam sedes possiderent.*

Urbi proxima erat insula *Pharos*, & sub regibus, tamquam pars ejus, ponte adjuncta. Plinius lib. v, cap. xxxi. *Insula juncta ponte Alexandria, colonia Caesaris dictatoris, Pharos*

quondam diei navigatione distans ab Aegypto : nunc e turri nocturnis ignibus cursum navium regens. Namque fallacibus vadis Alexandria, tribus omnino aditur alveis, Stegano, Posideo, Tandro. Quod ait, quondam diei navigatione ab Aegypto distitisse ; id ex Homeri hausit fabulis Odyss. Δ vers. 354.

ΝῆϛⓈ ἵππιτά τις ἐπὶ πολυκλύσῃ ἐπὶ πόρῃ
 Αἰγύπτῳ προπάρειδε (Φάρων δὲ ἰ κεκλήσκει)
 Τόσσον αἰεὺδ' ὅσσον τε παινημένη γλαφυρὴ τῆς
 "Ηρσιν, ἥ λυγρὸς ἔρⓈⓈ ἐκ. πειρήσει ὀπίθῃ.
Insula est deinde quaedam undoso in ponto
Anse Aegyptum (Pharum autem ipsam vocant)
Tantum semota, quantum tota die cava navis
Confecit, cui stridulus ventus a tergo est.

Sed nequaquam credi potest, tantum maris spatium vel limo Nili vel alia aggestione oppletum esse : ideoque dubitanter auctores de hoc retulerunt, ipse Plinius lib. II, cap. LXXXV. Homero credimus : & Seneca lib. VI Quæst. Nat. cap. XXVI. *Tantum (si Homero fides est) aërat a continenti Pharos, quantum navis diurno cursu metiri planis lata velis potest.* Turrim in Pharos Sostratus Cnidius, regum amicus, ædificavit, & hanc inscriptionem, ut Strabo tradit, addiderat : ΣΩΣΤΡΑΤΩΣ ΚΝΙΔΙΟΥΣ ΔΕΞΙΦΑΝΟΥΣ ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΕΙΝ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΛΩΙΖΟΜΕΝΩΝ. SOSTRATUS CNIDIUS DEXIPHANIS F. DIIS SERVATORIBUS PRO NAVIGANTIBUS. Turris autem ὁμώνυμⓈ τῇ νήσῳ, ejusdem nominis, quo insula. Pontem Strabo p. 545 χῶμα, aggerem dixit. τὸ δὲ χῶμα ἐστὶν ἀπὸ ἡπίστευ γαστρὸς ἐπὶ τῇ νήσῳ, id est agger medio loco ponte junctus. Pontem etiam dixit Hirtius, quo urbi insula jungebatur, Bell. Alex. cap. XIX, idemque cap. XVII Pharitas vocavit incolas. Propter portum Pharos dicebatur claustrum maris Aegyptii, aut Aegypti etiam ipsius. Lucanus lib. X, vers. 509.

Tunc claustrum pelagi cepit Pharon.

Proxima Alexandriae fuit Juliopolis. Plinius lib. VI, cap. XXIII. *Duo millia passuum ab Alexandria abest oppidum Juliopolis.* Qui præterea hujus oppidi mentionem facit, mihi, fateor, ignotum est. Nihilominus ita mss. libri legunt ; etiam excusi, præter paucos, qui Heliopolis receperunt, quæ vero longo intervallo, toto Delta interjecto, distat ab Alexandria. Pergit Plinius : *Inde [Juliopoli] navigant Nilo Copium CCCIII.* Longius quidem, quam duobus millibus, fluebat Nilus ab Alexandria : per lacum vero & fossam intrant Nilus potuit.

Notior Aegypti est Nicopolis, prope eodem loco, quo Plinius Juliopolim posuerat. Josephus enim viginti, Strabo triginta stadiis ab Alexandria removit : ut aliquando cogitarem, eandem forsan Plinii Juliopolim esse & ceterorum Nicopolim. Sed ipsos auctores audiamus. Strabo XVII p. 547. διὰ δὲ τῷ ἱπποδρόμῳ διαλθέντι ἡ Νικόπολις ἐστὶ, ἔχουσα καὶ ἑκατὶ ἑκατὶ πέντε πύλας ἐκ ἑκάστης, τριάκοις δὲ εἰσὶν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας στάδιοι, *Transseunti hippodictum occurrit Nicopolis, quæ ad mare habitatur ita, ut non minor urbe censeari debeat.* Dijæ ab Alexandria stadiis triginta. Addit : *Augustus Cesar hunc locum ἱερίῳ, ornatu, quod ibi prælio superaverat, qui cum Antonio contra ipsum exierant.*

Josephus de Bello Jud. lib. IV extremo, iter Titi ab Alexandria in Judæam ita

descripsit : ὁ δὲ προελθὼν πρὸς μέγαν Νικοπόλεως (ἵκασιν δὲ αὐτὴν δόχαι τῆς Αλεξανδρείας εὐδαίης) καὶ κίον ἰσθμίου, τὸν εὐδαίην μακρὸν πλείον ἀναπλῆ διὰ τῷ Νύκτω καὶ τὸν Μενέσιον νόμοι μέγας πύλας Θυμίου, qui terrene itinere Nicopolim usque progressus, ab Alexandria viginti stadiorum intervallo distans : inde milite longis navibus imposito, Nilo flumine juxta Mendesium tractum usque Thoniam oppidum pervenitur. Dio Cassius auctor est lib. 11, iisdem ornamentis Augustum Aegyptiam Nicopolim auxisse, quibus ante paullo Epirenses. Nam postquam de illa, quae Actio trans fretum opposita est, ineunte isto libro egerat, postea, Aegyptia expeditione descripta, pag. 456 *His actis*, inquit, πύλαι καὶ ἱκίον ἐν τῷ τῆς μάχης χωρίῳ συνήκασιν, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ἀγῶνα ὁμοίως τῇ προίῃ καὶ αὐτῇ δὲ, ibi quoque in loco, ubi pugnatum fuerat, urbem condidit, idemque ei nomen ἔδωκε ludos eosdem attribuit, quos priori [in Epiro conditæ] dederat, puta quinquennales equestres, de quibus etiam Suetonius potest consuli.

Proximus Nicopoli fuit locus *Elenus*, ad fossam Canopicam, habens διαίτας καὶ ἀπόφαι τοῖς κατοικοῦσι βυλαῖς, cenacula ἔχοντα & diversoria pro comessantibus, unde initium κατωδισμού, Canopica luxuria fuisse Strabo p. 550 refert, quam etiam Juvenalis notavit satyr. VI, vers. 84.

- - - mores urbis damnamus Canopo :

& satyra xv, versu 46.

Barbara famoso non cedit turba Canopo.

Ipsa urbs *Canopus*, Κάνωσος (Græci enim molli littera scribunt; dura Latini) centum viginti stadiis abest ab Alexandria, ad mare sita, unde & ostium, quod postremum Nili ad occasum est, denominat Κατωδικὸν εἶσμα, ut Strabo dicto loco scripsit; ut Plinius lib. v, cap. xi. *Canopicus*. Originem oppidi a Trojano bello ducunt, quia Canopus, Κάνωσος Menelai gubernator ibi perierat, quod præter Græcos, Strabonem & Eustathium ad Dionysii vers. 13, etiam Tacitus refert lib. 11 Annal. cap. lx. *Germanicus*, inquit, *Nilo subvehebatur, orsus oppido a Canopo. Condidere id Spartani ob sepulcrum illic rectorem navis Canopum; qua tempestate Menelaus Græciam repetens, diversum ad mare terramque Libyam delatus.* Plura apud Eustathium, loco jam prædicto. Meminit & Seneca epist. 11, simul loci voluptates castigans : *De secessu cogitans, nunquam* [vir sapiens, aut ad sapientiam tendens] *Canopum eligeret, quamvis neminem Canopus esse frangi vellet.* Et Ammianus lib. xxi, cap. xli *Canopus inde [Alexandria] duodecimo disjungitur lapide : quem, ut præca memorie tradunt, Menelai gubernator sepulcrum ibi cognominavit. Hactenus impendio locus famis ἔχοντα & diversoribus latis exstructus, auris ἔχοντα & saluari temperamento perflabilis.*

Fossa ad Canopum, ut dixi, ab Alexandria ferebat, inter quam fossam & mare τὴν τῆς ταπίας, angustus quidam tractus est, in quo post Nicopolim & Zephyrium est πορτὶ Ταπίας, Taposius Parva est, & promontorium, habens *Veneris Arsinoes saellum*. In hoc loco dicunt etiam urbem *Thoniam*, Θώνη fuisse, ab rege denominatam, qui Menelaum & Helenam suscepit. Hæc ex Strabone. Mentio hujus antiquæ urbis est etiam apud Diodorum Siculum lib. 1, cap. xix. dicentem, κατὰ τὴν καλυμμένην Θώνην, juxta Thoniam, καὶ vocatur, exire Nilum in mare, qui locus ἰμπόροισι παλαιῖσι, ἐμπορίῳ ἀντικρίῳ Αἰγύπτου sit. Ipsum Ταπίας, Tapia vocabulum Athenæo lib. 1, cap. xxv. quasi proprium est, unde Ταπιατικόν, Tapioticum vinum appellatur.

Supra Canopum ad flumen, quod per Canopicum ostium effunditur, fuit Σχιδια, Schidia, distans quatuor schoenis ab Alexandria. Strabo ibidem : Ἀπὸ τῆς Ελευσίης προελθόντων ἐν δὲ τῇ ἐξ ἡμετέρας ἐπὶ τὴν Σχιδιαν : διχὴ δὲ τὸν εὐδαίην τῆς Αλεξανδρείας ἡ Σχιδια, παλαιὰ τὴν λέγουσιν : ὅ ἐν τῷ εὐδαίῳ τῷ θαλάσῳ πλείον, ἐφ' ὧς οἱ ἡγεμόνες εἰς τὴν αὐτὴν χώραν ἀναπλῆουσιν. Ab Elen-

sive paululum progresso, ad dextram est fossa, qua ad Schediam deducit. Quatuor schœnis distat ab Alexandria, vicus oppido similis, navale habens shalamiferorum navigiorum, quibus principes in superiorem regionem vehuntur. Meminit episcopi Schedia Athanasius epistola ad Antiochenos.

A Schedia Memphim naviganti ad dextram plures pagi usque in lacum Mariam occurrebant, in quibus erat ἡ Χαβρία χώρα, *Chabria pagus*, cujus in Aegypto gestæ res non ignotæ sunt. Oppida ad illud flumen Ἑρμούπολις, *Hermopolis*, Mercurii civitas, Ptolemæo, discriminis causa, Ἑρμούπολις μικρὰ, *Hermopolis Parva*, quia major in Heptanomis est, infra explicandis: nihilominus & hanc parvam Ptolemæus μητρόπολιν, *metropolim* dixit. Pergit Strabo: εἴτα Γυναικῶν πόλις ἢ νομὸς Γυναικοπολίτης, *deinde Gynæcopolis, & nomus Gynæcopolytis*. Et Plinius lib. v, cap. ix. nomon *Gynæcopolyten* memoravit. Nugantur Aristagoras & Arthemidorus apud Stephanum, nominis indagantes originem, quam vero per dubitationes suas non produnt, sed occultant. Ptolemæus silet de Gynæcopoli: contra ponit in eodem tractu Ἀνδρῶπολιν νομόν, *nomon Andropoliten*, & μητρόπολιν Ἀνδρῶν πόλιν, *metropolim Virorum civitatem*. Athanasio epist. ad Antiochenos est Ζώϊλῳ Ἀνδρῶ, *Zoilus Andro urbis episcopus*. Quia nemo præterea, quod sciam, Andropolim memoravit, neque hi, qui memorarunt, Gynæcopoleos mentionem fecerunt; videri possit urbs eadem, priori nomine in auspiciatius postea mutato. Nihilominus, quia incerta hæc conjectura est, utramque in Tabula posui, ut invenio.

Herodotus lib. ii, cap. xcvi. & Athenæus lib. i, cap. xxv. oppidum memorant, quod ille Ἀνθύλλαν, *Anthyllam*, hic Ἀντύλλαν scripsit, & οὐ μακρὸν, non longe ab Alexandria distare dicit, cujus reditus Persarum reges, Aegypto potiti, quisque uxori suæ in mundum muliebrem tradiderint. Posses suspicari, vel hanc ipsam Gynæcopolin fuisse. Sed nihil definitio: aliis cogitandum relinquo. Addit Herodotus *Archandropolim*, Ἀρχάνδρην, qui gener fertur Danaï fuisse, πόλιν, seu ab ipso conditam. Habet etiam Stephanus, sed ex eodem Herodoto, nec plura addidit, ut minus definiri possit, ad mare, an ad flumen sita, an utroque & quantum reducta fuerit.

Eodem tractu fuit etiam Ptolemæi Λητοπολίτης νομός, *Letopolites nomos*, & μητρόπολις Λητῶν πόλις μεσόγειος, *metropolis Latone civitas mediterranea*, sive a flumine paulum in occasum solis recedens. Huc & Strabonis πόλις Μενέλαος, *urbs Menelaus*, pertinet, ac *Momemphis*, quam a Memphi distinguit. Dicit enim, a Schedia ad Memphim sursum naviganti ad dextram esse multos pagos; ad flumen Hermopolim & Gynæcopolim. Addit statim, *Momemphius* Venerem colere & sacram vaccam alere, καθάπερ ἐν Μίμφει ὁ Ἄπις, *quemadmodum Ἄπις in Memphi*. Stephanus quoque chorographus: Μόμμηφις πόλις Αἰγύπτου, *Momemphis Aegypti oppidum*. Auctores laudat Aristarchum, & Herodotum lib. ii. Verba non addidit, nec mihi perlustranti librum licuit invenire: ὑπὲρ δὲ Μομήμφως εἰσὶ δύο νητῆραι πλεῖστον νίτρον ἔχοντες, ἢ νομός νιτρίτης, *Ultra Momemphim sunt nitri fodinae duæ, plurimum nitri habentes, inaeque dictus Nitriotes nomos*. Sed de hoc & monte Nitria in Nomis dicemus. Pergit Strabo: πάλαι ἢ εἰταῦθα πόλις Μενέλαος, *non procul hinc urbs Menelaus est*, cujus nomon Athanasius epistola ad Antiochenos episcopo Schediensi attribuit: Ἀγαθοδαίμων Σχιδίας ἢ Μενελαίου, *Agathodaimon Schediae & Menelae nomi episcopus*.

Hunc ordinem Strabo p. 552. in illo cursu a Schedia ad Memphim servavit: & hinc in osum Delta ad Naucratis se vertit.

DELTA.

Delta Aegypti pars inferior, Nili alveis & mari, in quod influit ille, comprehensa est. Strabo lib. xvii, pag. 542. γίνεται ἡ πρὸς τὴν θάλατταν καὶ τῶν μυχμάτων ἀμφοῖν τῷ ποταμῷ, καλεῖται Δέλτα διὰ τὴν ὁμοιότητα τῷ γράμματι. *Fit insula ex mari & duobus Nili alveis, quae Deltae similitudinem figura vocatur.* Plinius lib. v, cap. ix. *Multi Graecae litterae vocabulo Delta appellaverunt Aegyptum:* Aegyptum videlicet propriam & antiquis notio-riorem: neque enim tota Aegyptus triquetra est. Et Diodorus Siculus lib. i, cap. xxxiii. ὁ Νεῖλος κατὰ τὸ Λιβύην εἰς πλείον μέρη χωρίζεται πρὸς τὸ καλεῖσθαι διὰ τὸ γράμματι Δέλτα. *Nilus in Aegypto in plures scissus partes facit Delta, quod a figura ita vocatur.* Quod vero Nili alveis continetur Delta regio, de ipso Nilo prius agendum est, ut ex divortio ejus & ostiis ipsa regio seu Delta cognoscatur.

Nilus incertis fontibus olim, aut ignotis fuit, quia per deserta loca decurrat, per quae nemi-
mini pateat transitus, qui exploret certiora. Sic Herodotus lib. ii, cap. xxxiv. Diodorus lib. i, cap. xxxii. & Plinius lib. v, cap. ix. quamvis hic in Jubae sententiam, qui in Mauretania se fontem Nili invenisse putabat (quod falsum est) propendeat. Nec mirum veteres in fontibus hujus amnis aberrasse, quum vix nostra memoria vere illi in Abessinia in-
venti fuerint. Nec hujus loci est de causis incrementi hujus fluminis disputare, quas phy-
sica geographia indagandas relinquit. Ipsos auctus ita Plinius dicto cap. ix, libri v. de-
scripsit: *Iustum incrementum est cubitorum xvi. minores aquae non omnia rigant: amplius
res detinent, tardius recedendo. Haec ferendi tempora absumunt solo madente; illa non anni,
sciunt. Utrunque reputat provincia. In duodecim cubitis famem sentit: in tredecim, ci-
vitas esurit: quatuordecim cubitis hilaritatem asserunt: quindecim, securitatem: sedecim ac-
ticias.* Paullo aliter Strabo post initium libri xvii. Petronio praefecto, quum duodecimum
cubitum Nilus impleffet, maximam fuisse frugum ubertatem: ante ejus tempora, decimum
quartum cubitum attulisse fertilitatem. Scilicet, quod ibidem Strabo observavit, fossi &
aggeribus, hominum manu factis, natura juvabatur: ideoque Augustus oblimatas fossas mi-
litari opera deterfit, ut non tantum *habiliorem* provinciam pro frugibus annonae urbanae con-
vehendis, sed *feraciorum* etiam redderet. Vide Suetonium cap. xvi. Erant etiam *lacus
effosa humis, superfuerunt Nili receptacula*, ut Tacitus annali ii, cap. lxi. refert, quibus
itaque natura fuit adjuncta & sementis tempori consultum.

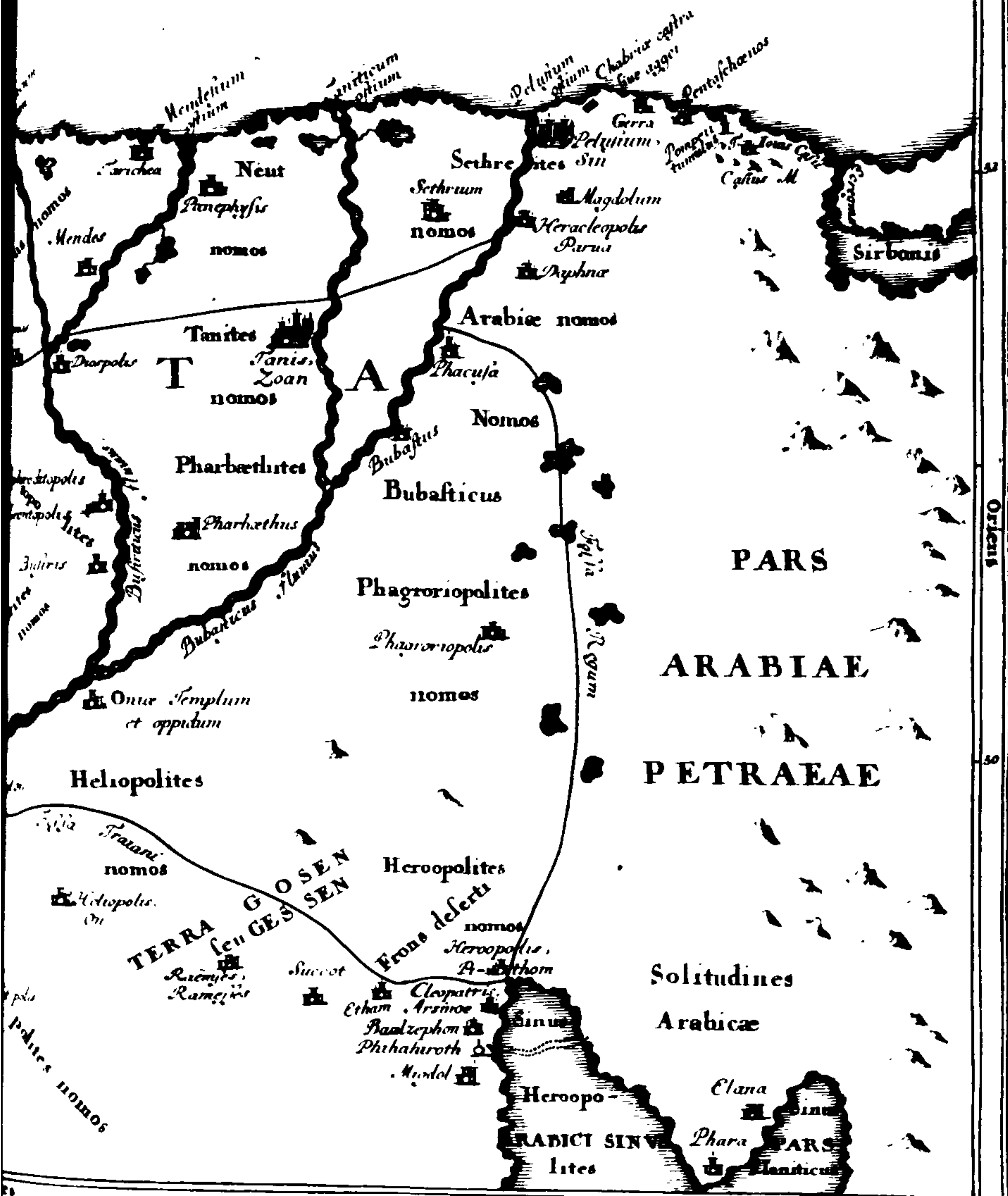
Nilus ab Aethiopia recto cursu in septentrionem fertur usque ad eum locum, qui Delta
vocatur. Herodotus lib. ii, cap. xv. & xvii. Nilum ad urbem Κερκασσρον, Cercassum
finiri dixit: & cap. xcvi. παρὰ τὸ ὄριον τῆς Δελτα καὶ παρὰ Κερκασσρον πόλιν, *juxta acumen Deltae
& urbem Cercassum.* Plato in Timaeo p. 474. de Saitico homo: ἐκ τῆς Δελτα, περίκατα κερδὸν
χρηται τὸ τῷ Νεῖλῳ ἱεῖμα, *qui in Delta finis est, circa quod juxta verticem finitur Nilus fuit
locus.*

Dividitur annis primum in duos alveos, dextrum, qui Pelusium fertur, & sinistram,
qui Canopum. Strabo p. 542. ἰσότητος ἰσότης, *duos alveos sive utrumque fluentium* dixit.
Herodotus autem lib. ii, cap. xvii. *ad Cercassum usque fluit Nilus ὡς ἓν, unus ex flumine
seu uno alveo conclusus:* τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλεως χωρίζεται τετραπασ ὁδὸς, *scinditur tripartito
nam medium flumen per ipsum Delta dicit delabi & Sebennytico ostio in mare exire.* Hoc
de numero alveorum ostiorumque exoritur quaestio. Plerique quidem septem alveos faciunt
& totidem ostia; ut poeta Aen. vi ait, *septemgemini ostia Nili*, & scriptor vetustior totidem
Ejus

五

P A R S .

Aegyptus:

Esaías xi, 15. *שבעה נהלים* *septem flumina* Aegypti, ut de ipso numero dubitare non liceat: de antiquitate autem & origine ostiorum sunt qui controversiam moverunt. Aristoteles lib. i Meteorolog. cap. xiv. φαίνεται τὰ εἴματα πάντα, πλὴν ἐνὸς τῷ Κανωβικῷ, χειροποίητα, ὅτι τὰ ποταμῶν ὄντα, videntur omnia, [Nili] ostia, uno excepto Canopico, manu facta esse, *non ipsius fluminis*. At vero antiquitas repugnat. Nam quum Moses prodigia in Aegypto faceret, Nilus propinquus Israelitis, in Arabica regni parte habitantibus, fuit, quod haud dubie de Bubastico alveo, seu Pelusiaco ostio, ac proximo Tanitico intelligendum est, licet Canopicum fortius ceteris forsan fuisse non negemus. Herodotus lib. ii, cap. xvii. quinque ex septem ostiis naturæ fluminis dat, Canopicum, Pelusiacum, & Sebennyticum, a quo rursus duo alia dividantur, Saiticum & Mendesium. Duo vero esse ἐκ ἰθαγενείας εἴματος, ἀλλ' ἔργατα, *non nativa ostia, sed effossa*, seu manu facta, videlicet Bolbitinum & Bucolicum, uri adpellat. Quodnam sit illud *Bucolicum*, non omnino liquet. Quidam Heracleoticum intelligunt, quia chorographus Stephanus: Ἡρακλεοβυκόλοι, Αἰγυπτιακὴ συνοικία, *Heracleobucoli, Aegyptia cohabitatio* seu vicinia. At Heracleoticum ostium est ipsum Canopicum, ut infra videbimus. Nullum ergo relinquitur ex septem nisi Phatnicum, ut Strabo, seu Phatniticum, ut Plinius nominavit, quod Bucolicum interpretari possumus: præsertim si Taniticum & Saiticum etiam unum sint, ut Strabo retulit p. 552. Nec vero dubitatio sublata omnis est: nam idem Strabo Phatnicum dicit tertium magnitudine esse post Canopicum & Pelusiicum; & haud procul a vertice scindi ab alveo altero extremorum: quod Herodotus Sebennytico tribuit. Hæc autem non videntur manu facto ostio alveoque convenire. Sed quoquo modo se res effossionis habet, quæ nec negari omnis, nec certo probari potest; de ipsis ostiis, eorumque alveis, singulatim nunc dicendum est.

Prænotandum autem est, quosdam scriptores alveos & ostia eodem nomine adpellare; alios distincta ab ostiis vocabula imponere alveis. Ammianus Marcellinus lib. xxi, cap. xxxvi. Præter amnes plurimos ex alveo derivatos auctore, cadentesque in suppare ejus, septem narrantabiles sunt & undosi, quibus subiecta vocabula veteres indiderunt: *Heracleoticus, Sebennyticus, Bolbiticus, Phatniticus, Mendesium, Taniticus, & Pelusiacus*. Sic alveos & amnes nominavit vocabulis ostiorum. Contra Ptolemæus alia nomina dat ostiis, alia fluminibus seu alveis. Qui per Heracleoticum ostium sive Canopicum effunditur, dictus est Ἀγαθὸς δαίμων, *Agathos demon*, seu bonus Genius; item ὁ μέγας ποταμὸς, *magnus fluvius*. Qui ad Pelusium defertur, ei est Βουβαστικός ποταμὸς, *Bubasticus fluvius*. Ex Agathodæmone scinduntur duo alvei, quorum alter Τάλυ, *Taly* vocatur, qui per Bolbitinum ostium effluit; alter *Tamuliacus* amnis, qui per Sebennyticum os se exonerat. Ex Bubastico amne scinduntur plures alvei: qui proximus vertici, *Athribiticus* dictus, elabatur per Pseudostomata: qui succedit *Busriticus* amnis, excurrit per os Pathmeticum sive Phatniticum: pars etiam ejus per Mendesium. Qui vero *Bubastici* nomen retinet & extremus alveus ab ortu solis est, ita quidem per ostium Pelusiacum exit, ut partem aquæ etiam anonymo alveo per Taniticum ostium emittat.

Primum ab occasu & Alexandria ostium dictum est pluribus, Herodoto, Scylaci, Diodoro, Straboni, Plinio Κανωβικόν, *Canopicum*, ab oppido, quod adjacet, Canopo, de quo supra diximus. Ptolemæus vocat Ἡρακλειωτικὸν εἶμα, *Heracleoticum ostium*, quod nomen nec Straboni fuit ignotum. Ait enim p. 542. εἰς μὲν ταῦτα τῷ Νεῖλῳ εἴματα, ἃν τὸ μὲν Πηλυσιακὸν καλεῖται, τὸ δὲ Κανωβικόν καὶ Ἡρακλειωτικόν, *Hæc sunt duo illa Nili ostia, quorum alterum Pelusiacum vocatur, alterum Canopicum & Heracleoticum*. Et Diodorus Siculus lib. i, cap. xxxiii. πρὸς τὸν Κανωβικόν, ὃ τινες Ἡρακλειωτικὸν ὀνομαζέσσι, *ultimum* [ab occasu ostium] est *Canopicum*, quod quidam *Heracleoticum* adpellant. Nomen est ἀπὸ τῷ Ἡρακλίῳ ab *Heracleo*, seu *Herculis*

culis fano, sive oppido, Herculis templum habente, sito inter Canopum & ostium. Strabo p. 551. μετὰ τὸν Κάνοπον ἐστὶ τὸ Ἡρακλεῖον, τὸ Ἡρακλῆος ἔχει ἱερὸν: αὐτὰ τὸ Κάνοπον εἶμα, καὶ ἐστὶ τὸ Δέλτα. *Post Canopum est Heracleum, quod Herculis templum habet: deinde est Canopicum ostium, & initium ipsius Delta.* Quod etiam Tacitus annali II, cap. LX. memoravit: *Concedere, inquit, id oppidum [Canopum] Spartani ob sepulchrum illic rectorem navis Canopum; quia tempestate Menelaus Graciam repetens diversum ad mare terramque Labyam delatus. Inde proximo annis os dicatum Herculi, quoniam indigena ortum apud se & antiquissimum pertulit, eosque, qui postea pari virtute fuerint, in cognomentum ejus adscitos.* Plinius etiam tertium nomen addit, *Naucraticum*, lib. V, cap. IX. licet ipse ostium Canopicum ab Heracleotico videatur separare, qui vero sane interpretandus est non de ipso ostio, sed de vocabulis ejus ac illorum origine. *Sais, inquit; Naucratis: unde ostium quidam Naucraticum nominant, quod alii Heracleoticum, Canopico, cui proximum est, praeferebant.* Naucratis vero est oppidum in Delta amni Agathodæmoni, seu fluvio magno, adpositum.

Secundum ostium ab occasu in ortum proficiscenti est *Βολβιτινόν, Bolbitinum*, ut Herodotus, Diodorus, Plinius, & Ptolemæus adpellant: vel *Βολβιτικὸν, Bolbiticum*, ut Scylax: Strabo utraque forma usus est p. 551. *Βολβιτικὸν, & ποτὶ Βολβίτιον.* Nomen est a *Bolbitum* oppido, de quo Stephanus: *Βολβίτιον, πόλις Αἰγύπτου, Bolbitine, oppidum Aegypti.* Brevem alveum *Taly* hoc ostium emittit.

Excipit tertium ostium *Sebennyticum*, *Σεβεννυτικόν* dictum ab oppido, cui *Σεβέννη*, *Sebennys* nomen apud Ptolemæum, qui nomen inde, tamquam a metropoli, denominat. Stephanus, *Σεβέννη, πόλις Αἰγύπτου, καὶ λίμνη, καὶ ποταμὸς, Sebennys urbs Aegypti, & lacus, & fluvius.* Thermuthiacus amnis per hoc ostium effluit.

Hinc *Pseudostomata* sunt, quæ Plinius *falsa ora* interpretatur, qui quatuor ponit, Ptolemæus autem duo, quorum alterum *Πινέτιον, Pineritium* vocatur, ceterius nempe; alterum *Διόλιον, Diolium*. Minora sunt, nec majoribus navibus patent. Athribiticus alveus secundum Ptolemæum per hæc effunditur.

Quartum ostium est, quod Strabo & Scylax *Φατνικόν, Phatnicum*, Plinius *Phatniticum* nominavit: Diodorus *Φατνικόν, Phatmicum*: Ptolemæus *Παθματικὸν εἶμα, ostium Pathmeticum*. Sed præstat per se scribere trium consensu. Tertium magnitudine, id est solis Pelusiaco & Canopico minus, Strabo dixit, ejusque alveum haud procul a vertice oriri. An ab oppido nominatum sit, non adparet: Valesio ad Ammianum videtur adpellatum a Phatnite præfectura. Busiriticum amnem hoc ostium effundit.

Succedit quintum, *Μενδεσίον, Mendesium*, sic ab omnibus scriptum: a solo Plinio *Mendesium*, nisi mendum subest, quod vero etiam in vetustis codicibus est. Oppidum, a quo nomen est, *Μένδης, Mendes* Straboni, qui ex Pindaro obliquum casum ita formatum adfert *Μένδης παρὰ Πηνελόπειον, juxta Mendetem præcursum*. Pan ibi cultus fuit, eodem teste Strabone, & hircus. Ptolemæus autem Mendelii nomi metropolim Thmuin constituit, quod Mendes forsan interierat. Alveus, qui hoc ostio exit, ex Busiritico est derivatus.

Sextum ostium est *Taniticum*, quod & *Saiticum* vocatur. Strabo XVII, p. 552. αὐτὰ τὸ Ταντικὸν εἶμα, ὁ ποταμὸς Σαΐτικὸς λέγεται, deinde est *Taniticum ostium, quod Saiticum quidam adpellant.* Herodotus autem Saiticum deducit ex amne Sebennytico lib. II, cap. XVII. *ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα ὁφείτω εἶματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικῷ ἀποχέοντα, φέροντα εἰς θάλασσαν, τοῖσι ὀνόματι τίθηται. τὸ μὲν Σαΐτικόν αὐτῶν, τὸ δὲ Μενδεσίον.* A Sebennytico duo alia deducuntur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, unum *Saiticum*, alteri *Mendesium*. Sed aliter Ptolemæus distribuit, cujus ordinem ostiorum Diodorus, Strabo, Plinius confirmant. Non ita ex Sebennytico, cujus alveus ex Agathodæmone amne sive Canopico derivatur, sed ex *Bolbitino*

bastico seu Pelusiaco tam Mendesium quam Taniticum deduxit, quod ordini etiam, a ceteris adprobato, est convenientius. Est vero nihilominus quod dubitetur. Sais enim metropolis a Ptolemæo ad sinistram amnis Thermuthiaci, qui per Sebennyticum os evolvitur, est constituta, procul admodum ab ostio Tanitico: sed ad hoc infra in oppido Sai respondebimus. Tanis autem metropolis suo amni, qui ex Bubastico deductus est, propior collocata visitur.

Tandem est *Pelusiacum* ostium, quod Bubasticum amnem in mare effert. Pelusium a dextra & ortu habet, finitque Delta seu ejus basin, ab Heracleotico, quod apud Canopum est, huc usque per maris oram & cetera ostia deductam. Nomen a Pelusio, nobili urbe, habet, quæ proxima est, viginti stadiis remota a mari; ceterum in exteriori ripa posita extra Delta.

Hæc septem illa memorabilia Nili ostia, præter quæ plura alia sunt, sed minora & manifesta. Plinius lib. v, cap. x. *Sunt in honore & intra decursus Nili multa oppida, præcipue quæ nomina dedere ostiis, non omnibus (xii enim reperimur, superque quatuor, quæ ipsi falsa or. adpellant) sed celeberrimis septem, proximo Alexandria Canopico, deinde Bolbitino, Sebennytico, Phatnitico, Mendesio, Tanitico, ultimoque Pelusiaco.* Et Strabo xvii, p. 542. *Hæc sunt duo præcipua ostia Canopicum & Pelusiacum. Inter hæc ἄλλα πάντα εἰσις ἰσθμῶν, αἵ γὰρ εἰσέλονται, alia quinque ostia, quæ quidem mentionem mereantur: λιπότεροι δὲ πλείους: εἰς γὰρ τῶν πρώτων μισθὸν ἀπορρῶγες πολλὰ καὶ ὅλην μισροδύσασιν τὴν ἡσόν, πολλὰ καὶ ῥιιδοὺς καὶ ῥήγας ἐποιήσαν. ὡς ὅλην γενέσθαι πλοῦτον διωρύγαν ἐπὶ διαρρῶν τμηθυσῶν, multa alia tenuiora. A primis enim partes quedam abruptæ passim per totam sunt insulam, quæ multos alveos insulaeque fecerunt, ut tota sit navigabilis fossis super alias fossas actis.* Hæc de Nilo & ejus ostiis.

OPPIDA IN DELTA.

Inter Heracleoticum ostium & Hermopolim parvam juxta Fluvium magnum est Ptolemæi *Metelis*, Μέτης: unde nomen ipse *Metelitem* denominat. Stephanus chorographus: Μέτης εἰς Αἴγυπτον, πλησίον Ἀλεξανδρείας, ἢ οὖν Βάχης λέγεται, *Metelis urbs Aegypti, prope Alexandriam, quæ nunc Bechis dicitur.* Vetus nummus cum accipitris figura: ΜΕΤΗΛΙ. L. ΙΑ. *Metelitarum* anno xi sub Hadriano cusus est.

Ad idem Magnum flumen, sed superius & in austrum versus, fuit *Naucratis*, antiquum oppidum, a Milesiis conditum. Strabo xvii, p. 551. *Milesii, qui antea post Bolbitinum ostium munimentum condiderant, ἀναπλῦσαντες εἰς τὸν Σαΐτικόν ῥέοντα, καταναυμαχίσαντες ἱναροῖ, τοιοῦτον ἐκτίσαν Νάυκρατον ἢ πολὺ τῆς Σχιδίας ὑπερθεῖν, in superiora navigantes, Ἰναρο ναυαλὶ πρᾶλιον, urbem condiderunt Naucraton, non longe sitam super Schediam.* Sic libri, etiam Aldus, *Ναυκρατοι.* Vereor autem, ne mendum sit, quia ipse Strabo post paullo: *ἐν αἰετρεῶν δὲ τῷ Δέλτῳ ἐπὶ μὲν τῷ ποταμῷ Νάυκρατις, ad sinistram [naviganti adverso flumine] est in ipso Delta & quidem ad fluvium, Naucratis.* Herodotus quoque *Νάυκρατις, Naucratis* scripsit, pennde ac Ptolemæus atque Stephanus. Libro ii enim cap. xcvi. *ἐς μὲν Μίμφιν ἐκ Νάυκρατος ἀναπλῶντι, ex Naucrate Memphin naviganti: & mox, ἐς δὲ Νάυκρατι ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανοπικῆς πεδίοις πλῶν, a mari & Canopo Naucratem versus per campum navigans.* Stephanus: *Ναυκρατις πόλις Αἴγυπτου, ἀπὸ Μιλασίων τότε θαλασσοκρατούντων. Naucratis, urbs Aegypti, condita a Milesiis cum maris imperium tenentibus.* Patria Athenæi fuit, ut ipse in *Gymnosophistarum* lib. xi, cap. ix. testatus est. *Eximii, inquit, convivia verbis, calices sunt etiam τῶν τῷ σισσίῳ ἡμῶν Ἀθηναίων πατρίδι Νάυκρατι, in convivia nostri Athenæi patria Naucrate: ἥ γὰρ τινgebantur, ut argenteæ viderentur.*

Duobus hinc schœnis abest Σαῖς, Sais, inferioris Aegypti olim metropolis. Strabo p. 552. ἐπὶ τῷ ποταμῷ Νάυκρατις : ἀπὸ δὲ τοῦ ποταμοῦ δίχωνος δίχουσα ἡ Σαῖς : *ad fluvium est Naucratis: duobus schœnis a flumine distat Sais.* Et paullo ante p. 551. ἡ Σαῖς μητρόπολις τῆς ἐκείνου χώρας, ἐν ᾗ τιμᾷσι τῷ Ἀθηνᾷ. *Sais metropolis inferioris regionis, ubi Minerva colitur.* Et in occidentali parte regionis Delta fuisse, exinde clarum est, quia Naucratis, ad extremum fluvium posita, in nemo fuit Saitico, Strabone & Ptolemæo auctoribus. Illius verba in Naucratis adlata supra sunt: hujus hæc est dispositio lib. iv, cap. v. *Saites nomos. Metropolis Sais, καὶ πρὸς τῷ μεγάλῳ ποταμῷ ἀπὸ δυσμῶν Νάυκρατις πόλις, ὅτι ad magnum fluvium, ab occidentem [respectu Saëos] Naucratis oppidum.* Sic bene inter utrumque geographum convenit, cum quibus etiam Notitia ecclesiæ consentit, in qua Sais primæ Aegypti provinciæ, quæ proxima Alexandria est, adscribitur. Mirum itaque, eundem Strabonem p. 552. scribere Ταντικὸν γένος, ὃ τινες Σαῖτικόν λέγουσι, *Taniticum ostium, quod nonnulli Saiticum dicunt.* & Josephum lib. i contra Apionem p. 1039. urbem quamdam memorare ἐν νόμῳ τῷ Σαῖτι, καμένη πρὸς ἀνατολὴν τοῦ Βουβαστίνου ποταμοῦ, *in Saite nomo sitam ad orientem fluvii Bubastinae*; quæ sane superioribus Strabonis & Ptolemæi non possunt conciliari, nisi diversas hujus nominis urbes fuisse dicas, aut forte Tanim etiam Sain aliquando nominatam. Stephanus nihil addidit memorabile, nisi quod obliquus casus formetur Σαῖος ὡς Μίμφιος, *Sacos, ut Memphis.* Nummus Hadriani, CAIT. L. IA. id est *Saitarum, anno undecimo.* Paullo supra Sain erat τὸ Ὀσίριδος ἄστυ, ἐν ᾗ κηδεῖται τὸν Ὀσίριον φασίν, *Osiridis asyllum, in quo Osiris sepelitur esse ferunt*: quod idem Strabo addidit.

Superius sita, & magis in austrum vergit Ptolemæi μητρόπολις Νικίη, *metropolis Nicæ, in nomo Prosopite, diversa a Nicæ vico, Νικίη κώμη, quem supra in Marcotidis ora mentima ex Strabone demonstravimus, quem etiam Stephanus chorographus descripsit.* Sed de nomine plura infra in Nomis dicemus.

Infra Sain est *Cabasa*, ad Thermuthiacum fluvium ex Ptolemæi positione. Dicitur & Κάβασος, *Cabasus*, in Concilio Ephesino, ubi Θεόπεμπλος Καβάσου, *Theopemptus Cabasi episcopus.* Hinc nomos *Cabasites* non Ptolemæo tantum, sed Plinio etiam lib. v, cap. ix. Hadriani nummus: ΚΑΒΑΣΙ. L. IA. hoc est *Cabasitarum, anno undecimo.*

Hinc in septentrionem, in eodem tamen Thermuthiaci amnis tractu, ad ostium veses, quod hoc loco Sebennyticum est, fuit Βῦτος, *Butus*, ut Strabo & Ptolemæus scripserunt. Ille pag. 551. πρὸς τὸν Βῦτον, *circa Butum*: & ἐν τῇ Βῦτι Λατὼς ἐστὶ μαντεῖον, *Buti est Latona oraculum.* Item, *Post Milesiorum τελευτησάντων ad Sebennyticum ostium procedenti,* ἡμεῖς δὲ ἐν ἰσχυρῇ βοτάνῃ καλεῖται ἀπὸ Βετὺ πόλιος, *lacus sunt, quorum alter Buticus adpellatur, a Buti oppido.* Ptolemæus in Φθινύτῃ νόμῳ, *Phibente præfectura, μητρόπολις Βῦτος, metropolis Buti.* Stephanus: Βῦτος πόλις Αἰγύπτου: ἰκαλεῖτο καὶ Βετὼ, *Butus Aegypti urbs: quæ & Buto dicitur.* Sic Herodotus usus est forma altera lib. ii, cap. clv. ἐστὶ μὲν Ἀττὴς ἱερὸν ἐν πέδι τοῦ ποταμοῦ ἰδρυμένον, καὶ τὸ Σεβεννυτικὸν γένος τῷ Νεῖλῳ, ἀναπλῖνται ἀπὸ θαλάσσης αἰῶν: ὅπου δὲ τῇ πέδι τῆς πόλεως, ἐν τῷ χειμαρρῷ ἐστὶ, Βετὼ. *Est Latona templum in magna urbe, contra ostium Sebennyticum a mari adverso flumine naviganti posita, cui urbi, quæ oraculum habet, nomen Βετὼ. Buti.* Habuit & Apollinis & Dianæ templa: sed maximum Latonæ, in quo oraculum est. Ad alteram formam, Βετὼ, sunt obliqui casus τὰς Βετῶς, apud Stephanum: ἐν τῇ Βετῶν, Herodotus j. dicto loco: καὶ Βετῶν, idem cap. lxx. dixit.

Inter Bolbitium & Sebennyticum ostium, ut Strabo refert, est primo humile & ærosum promontorium, ἄλγος, cui nomen Ἀγροῦ κέρα, *Agri cornu*: deinde in eodem litore Περσὶς σελήνη, *Persæi specula*, cujus etiam apud Herodotum lib. ii, cap. xvi. mentio est: tandem Μελαιὸν Ἰνχόν, *Milesiorum τελευτησάντων*, prope os Sebennyticum.

Atque hæc notiora sunt oppida inter Magnum fluvium & Thermuthiacum ; ac inter Heracleoticum ostium & Sebennyticum : nunc a Sebennytico ad Phatniticum progressuri , quæ inter Thermuthiacum flumen & Athribiticum ; dein inter hoc & Busiriticum occurrunt, considerabimus.

Inter Sebennyticum ostium & primum falsum, quod Pineptimi vocatur, Ptolemæo posita est metropolis *Pachnamunis*. Athanasius epist. ad Antiochenos episcopum Παχυμαούνους commemorat. Ad flumen Thermuthiacum ejusque ripam dextram, aut non longe ab illa *Hermopolis* in insula fuit : incertum, num in fluviali propria, an per fossas facta : puto autem prius vero similis, & in Thermuthiaco fluvio fuisse, saltem latus unum insulæ illum fluvium præbuisse, quia Strabo, περὶ τῆς Βούτης καὶ Ἑρμόπολιν ἐν ἑσῶ κυμαίνῃ, circa *Butum* & *Hermopolis* in insula est posita : & ulterior *Lycopolis*, quam cum Hermopoli Strabo conjungit. Sebennyticus hoc loco nomos, & urbs, quæ huic nomen dedit, *Sebennytus*. Stephanus : Σεβεννύτιος πόλις Αἰγύπτου, καὶ λίμνη, καὶ ποταμός, *Sebennytus* urbs *Aegypti*, & lacus & fluvius. Urbs Straboni ἡ Σεβεννυτικὴ πόλις, haud dubie ad flumen sita, quia ipsum & ostium denominat. Flumen autem est ipsum Thermuthiacum Ptolemæi, saltem pars ejus inferior & ostio propinqua. Lacus est ex illis, quos Strabo ad ostium Sebennyticum posuit, alterumque Buticum ab oppido Buto nominavit. Longe hinc Ptolemæi tabula Sebennytum urbem removet, quod minime adprobamus.

Et quia Ptolemæus fluvium *Thermuthiacum* adpellat, (vitium autem subest, quia semel Θερμουδιακὸς legitur, iterum, eadem pagina, Θερμουδιακός, & in Tabula *Pharmutiacus* ; e quibus prior adpellatio rectior videtur, quia ex noto Aegyptiorum vocabulo est deducta ;) quia, inquam, flumen *Thermuthiacum* nominatur, non est quod dubitemus, eidem adpositum oppidum *Thermuthin* fuisse, & forte superiore loco, brevi post ἐκτροπήν seu divertigium intervallo. In Notitia Provinciarum Τερνυθίς, *Thernuthis*, forsan ; & in Conciliis *Terenuthis* scribitur. Ephesino subscripsit Εὐλόγιος Τερνυθίδης, *Eulogius Terenuthis* episcopus. Byzantius chorographus in Εγγραφίδι scripsit quoque Τερνυθίς, *Terenuthis*. Medio loco Ptolemæus habet oppidum Ταῦα, Ταῦα, in nomo, quem ipse Phthembuti adpellat. Stephanus scripsit Ταῦα, Antoninus seu auctor Itinerarii *Tafa*, qui inter Cynopolim & Andropolim posuit. In Notitia episcopatum est prave Σάυι pro Ταῦι vel Ταῦα.

Ulterior est *Xois* urbs in insula cognomine, nec vero extra nomon Sebennyticum. Strabo sæpe dicto loco p. 551. Ἐν τῇ μεσομαίᾳ τῇ ὑπὲρ τῆς Σεβεννυτικῆς καὶ Φατνικῆς ἐσῶ καὶ τῆς καὶ τῆς καὶ τῆς Σεβεννυτικῆς ἐσῶ. *In mediterranea supra Sebennyticum & Phatnicum ostium est Xois insula & oppidum in Sebennytico nomo*. Ptolemæus autem singularem nomon *Xoiten* fecit, cujus *Xois* metropolis est. In Ptolemæo Græco scriptum est Χοίς male, quia Stephanus etiam ex Strabone repetiit Χοίς, *Xois*, & in Notitia Χοίως, secundo casu pro primo.

Sequitur *Athribiticus* fluvius, & ut auctor Tabulæ ad Ptolemæum factæ disposuit, in dextra ripa seu orientali *Athribis* oppidum, a quo nomen est fluvio : & infra illud *Onuphis*, Stephano πόλις καὶ ἄγριος, urbs non ignobilis ; utraque nomon a se denominat non tantum apud Ptolemæum, sed Herodotum etiam, cui lib. II, cap. CLXVI. est ἱόνιον Ἀθριβίτης & Ονυφίτης. Athanasius epist. ad Antiochenos Ονυφίτης τῆς Αἰγύπτου, *Onupheos*, quæ *Lychnorum* est, episcopum memorat. In Notitia provinciarum Ονύφης, *Onuphes* : alterius, *Athribis*, meminit Ammianus lib. XXII cap. LX, & in maximis Aegypti civitatibus numerat. Athanasio d. l. Ἀθριβίτης episcopus est. Dicitur etiam Ἀθάρραβις, *Atharrabis*. Vide Stephan.

Inter has urbes *Onuphin* & *Athribin* videtur media atque etiam circa *Athribiticum* flumen *Cyon*, sive *Cynopolis* fuisse. Antonini enim itinerario hic ordo servatus est :

Tami

Thmuis M. P. XXI I.

Cynò [Cynon] M. P. XXV.

Tavam M. P. XXX.

Andro [Andron] M. P. XII I.

Sic ab ortu in occasum per Delta processum est.

Medio inter Athribiticum fluvium loco & Busiriticum fuit, quam jam in itinere vidimus, *Thmuis*, nobilis civitas, ab eodem Ammiano & Stephano laudata. Barbara vox, hircum Aegyptiaca lingua sonans, qui ibidem colebatur. Hieronymus lib. II adv. Jovinianum, cap. VI. *Urbes quoque apud eos [Aegyptios] ex animalium vocabulis nuncupantur, Leonto, Cyno, Lyco, Busiris, Thmuis, quod interpretatur hircus.* Et in Esaiæ XLVI, I. *Pleraque oppida eorum ex bestiis & jumentis habent nomina: Κυνὴν a cane, Λίον a leone, Θμῦν lingua Aegyptia ab hircu.* Episcopi civitatis hujus laudantur in ecclesiæ historia. Idem Hieronymus de Scriptoris eccles. *Scrapion Θμῦν, Aegypti urbis episcopus, qui, ob elegantiam ingenii, cognomen Scholastici meruit.* Hic Sozomeno lib. IV, cap. IX. est *Σκραπίων ὁ Θμῦν, Scrapion Thmuitanus.* Epiphanius hæres. LXXIII, cap. XXVI. *Πτολεμαῖος ἐπίσκοπος Θμῦν, Augustinus, Ptolemæus episcopus Thmucos Augustinices.* Cognomen est a speciali provincia, quæ Augustonice, & Augustanice, & Augustamnica dicitur, in cujus extremitate Thmuis sita fuit, ut ex Notitia ecclesiæ, seu provinciarum cognoscimus. Sed de provincia illa in Medii ævi Geographia dicturi sumus. Nec vero propterea est urbs nova, licet veteres geographi possideant. Herodoto enim lib. II, cap. CLXVI. est *Θμῦντος νόμος, Thmuites nomos*, ab urbe appellationem trahens. Et apud Josephum de Bello Jud. lib. IV extremo Titus a Nicopoli, quæ prope Alexandriam est, milites navibus Nilo & fossis devexit *μέχρι πάλιν Θμῦντος, usque ad urbem Thmuis.*

Hinc ad Busiriticum fluvium venit, qui Ptolemæo per Pathmeticum ostium sive Pharniticum effluit: pars etiam, secundum veterem tabulam, per Mendesium. *Mendes*, *Μένδης*, oppidum Mendesium ostio & præfecturæ nomen dedit: ex quo adparet, non longius situm fuisse ob ostio. Pan ibi & hircus, ut Strabo refert, colebantur: unde hircus in nummo Hadriani, in hac urbe cuso, conspicitur cum epigraphe: *ΜΕΝΔ. Λ. ΙΑ. Mendesiumum, anno μηδεσμο.* Sed de hoc oppido plura diximus in Ostiis.

Strabo duo oppida cum Mendete conjungit, sed in austrum a Mendete vergentia, *ἐπὶ τῇ Μένδιδι καὶ Διὶ πόλιν καὶ αὐτὴν περὶ αὐτὴν λίμνην, καὶ Λεοντόπολιν, Prope Mendetem est Diospolis* [Javis civitas] & lacus circa eam: & *Leontopolis.* Tabula ad Ptolemæi numeros comperta Leontopolim in Busiritici fluvii ripa sinistra positam habet: unde probabile, circa eundem, sed inferius & propius ad Mendetem, fuisse etiam *Diospolim*, cujus nominis plures in Thebaide fuerunt, quod non insolens in Aegypti urbibus, in quibus plures Hermopolis, Cynopolis, Lycopolis, Latopolis, Apollonopolis, Aphroditopolis, Aisinoæ, Heracleæ. In Notitiæ provincia Aegypti secunda est cum Cabasa, Pachnemunide, Busiri, Cyno, etiam *Diospolis*, quæ hæc nostra est.

Altera urbs a Strabone jam memoratarum est *Leontopolis*, quæ nomen a leonibus habet in ea religiose servatis atque cultis. Aelianus Hist. animal. lib. XII, cap. VII. *λέωνες ἐν Αἰγύπτῳ εἰσὶν, καὶ ἐξ αὐτῶν κίχληται πόλις, Leones in Aegypto coluntur, & ab ipsis urbs quadam nominata est.* Plinius lib. V, cap. X. de Aegypti in Delta urbibus: *Busios, Pharbashos, Leontopolis, Athribis, ceteræ.* qui & cap. IX, æque ut Ptolemæus, nomen inde *Leontopoliten* nuncupavit.

pavit. Nummus Antonini Pii apud Vaillantium : ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ L. I. H. *Leontopolitarum*, anno decimo octavo. In Notitia provinciarum vocatur Λεονία, *Leonto*, truncato vocabulo, quod illo ævo etiam in aliis Aegyptiarum urbium nominibus factum, Cy-no, Lyco, tam in Notitiis, quam Itinerariis. Adde supra Hieronymi verba in Esa. xlvj, ubi pro λίων videtur λεόνιον legendum esse, quia hæc nomina ex secundo multitudinis casu κυνῶν, λύκων, facta sunt, dempto πόλιος, quod sequebatur, vocabulo. Vulgata. Vide quoque, quæ vir summus Lucas Holstenius ad Ortelium in *Lycon* p. 110 adnotavit. In Leontopolitano nomo etiam *Veneris urbem* Strabo posuit p. 552. *Supra Mendesium*, inquit, ac *Tamiticum ostium est magnus lacus & Mendesium nomos*, καὶ ὁ Λεοντοπολίτης καὶ πόλις Ἀφροδίτης, καὶ ὁ φαρβηίτης νομός. & *Leontopolites nomos*, & *Veneris civitas*, & *nomos Pharbetites*. Hæc est, quam Stephanus juxta Athribin dicit sitam esse, quod arguit inter Leontopolin & Athribin fuisse positam. Sic enim infit : Ἀφροδίτης πόλις : ἢ καὶ Ἀφροδίτης πόλις, ἐστὶ πόλις κατὰ Ἀθρήβιν, *Aphrodites urbs*, quæ & *Aphroditopolis*, sita est juxta *Athribin*.

Supra Leontopolim est *Busiris* ad fluvium Busiriticum, qui ab urbe nomen habet. Strabo prædicto loco : *Prope Mendetem est Diospolis & lacus circa eam : & Leontopolis*. καὶ ἀπὸ τῆς ἢ Βύσιος πόλις ἐν τῇ Βεσιεῖτῃ νόμῳ, καὶ Κυτὸς πέλις. *Ulterius est Busiris urbs in Busirica præfectura*, & *Cynopolis*. Strabo dipththongo scripsit : Herodotus, Ptolemæus, Stephanus Βύσιος. Isidis templum eximium habuit. Herodotus lib. 11, cap. LIX. περιεῖχον ἐς Βύσιον πόλιν τῇ Ἰσι. ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πέλει ἐστὶ μέγιστον Ἰσιδος ἱερόν. *Conventum faciunt habere in Busiri, in Isidis honorem. In hac urbe enim est templum maximum Isidis*. Plinius dicto antea loco : *Leontopolis, Athribis, Isidis oppidum Busiris, Cynopolis*. Non incido inter *Isidis oppidum* & *Busiris*, sed pro eodem habeo : quod Herodotus confirmat, nec in Delta aliud oppidum, hujus Dææ nomen gerens, facile invenitur, in hoc præsertim tractu. Nam tria illa *Isæ* Tabulæ Peutingerianæ, & ejusdem *Isopolis*, si vel maxime *Isopolis* legas vel *Isiopolis*, nimium hinc in occasum solis inclinant. De tyranno Busiride, qui in hac urbe videtur sedem habuisse, non est quod multa dicamus. Dicat, qui occidisse illum fertur, Hercules apud Ovidium 1x *Metamorph.* v. 182.

*Ergo ego sædantiem peregrino templa cruore
Busirin domui?*

Dicit Virgilius ex lib. 111 *Georg.* vers. 5

- - - - illaudati Busiridis aras :

Referat Diodorus Siculus e libro IV, cap. xviii, quod Hercules, Antæo victo & occiso, παραβῶν εἰς Αἴγυπτον, αἰνῶς Βύσιον τὸν βασιλῆα, ἐνοκλιωῦσα τὴν περιπερηῶν, digressus in Aegyptum, *Busiridem interfecerit, qui hospites & peregrinos mactaverat*. Sed hæc in fabulis latent, quamvis possit subesse aliquid veri. Strabo autem libro. xvii, pag. 552. dubitat, immo negat, umquam Busiridem tyrannum aliquem in Aegypto existisse.

Vidimus Strabonem & Plinium Κυτὸς πέλις, *Cynopolim* cum Busiri conjungere & in eodem nomo collocare. Hanc vero, si ita est, putares diversam esse a Cyno Itinerariæ, quod medium inter Tavam & Thmuim est; de quo supra diximus. Multiplica-

ta quidem impura erat religio, & plurā loca Anubi Cynoscephalo consecrata. Celebris Cynopolis supra Memphim in Nili insula est, quae Cynopolitanum nomen Ptolemæo denominat. In provinciarum autem Notitia Cyno vocatur Busirica Cynopolis, in provincia secunda sextum locum tenens, Busiris septimum. Si hanc & illam Itinerarii eandem putamus esse, quod vero plane est simile; oportet Busirin ex Ptolemæi loco paullulum moveri, & propius ad Leontopolim deduci; Cynopolis autem huic ab occidente, iusto et intervallo, adponi, ut a Thmuis iter per Cyno ad Tavam deferri possit. Quo referri potest, quod Herodotus lib. II, cap. LIX. Busirin ἐν μέσῳ τῆ Δέλτα, in medio Delta positam dicit, quae ex Ptolemæi positione ad oram est.

Post Busiriticum amnem prope Mendesium ostium, seu μέσῳ τῆ Βουσιρική πρὸς τὴν Βουβαστικήν, inter Busiriticum & Bubasticum fluvium Ptolemæus haud longe ab ostio nomen, quem Νεῖλ, Nēus vocat, posuit, ejusque metropolim dixit Πανέφυσι, Panephysis, quae in provinciarum Notitia est Πανίφυς, Panephysus. Antistites Panephysi Philippus Nicæno, Ammonius Ephesino concilio subscripserunt.

Supra Panephysin loco medio est Tanis ex Ptolemæi dispositione, a quo ostium nominatur Taniticum, etiam Tanitica praefectura sive nomos. Strabo p. 552. ἔστι τὸ Τανίτικον ὄριον, καὶ ἡ Τανίτις νομὸς, καὶ πόλις ἐν αὐτῇ μεγάλη Τάνις, Postea est Taniticum ostium, & praefectura Tanitica, & in ea (αὐτῇ videtur legendum) urbs magna Tanis. Est & in ecclesiæ & provinciarum Notitiis urbs numero tertia in prima Augustamnica Tanis, multique existimant, hanc veterem Pharaonum fuisse regiam. Urbem enim Zoan, ut Ebraei vocant, Græci interpretes Numeror, XIII, 13, Esa. XIX, 11, 13, Psalm. LXXVIII, 13 & 44. verterunt Τάνις, Tanis: de qua plus infra in Aegypto sacris litteris memorata dictum sumus. Nummus Hadriani, TANI. L. I. A. Tanitarum, anno undecimo. Ut situs respectu ceterarum urbium constet rectius, Antonini iter per Delta totum adscribemus:

Pelusio	
Heracleopolis	M. P. XXII.
Tanin	M. P. XXII.
Thmuis	M. P. XXII.
Cyno	M. P. XXV.
Tavam	M. P. XXX.
Andron	M. P. XII.
Nithine	M. P. XII.
Hermupolis	M. P. XXIIII.
Cercu	M. P. XXIIII.
Alexandriam	M. P. XX.

Supra Tanin est Pharbatius, Φάρβατος, inter Busiriticum & Bubasticum alveos, non procul ab illorum ἐκβολῇ, seu ubi ex uno alveo diffiunt. Ptolemæus & Stephanus diphthongo scribunt Φάρβατος, etiam Plinius lib. V, cap. X Pharbathus: Strabo autem Φαρβαίτης nomos Pharbatites nomos: Herodotus tamen etiam νομὸς Φαρβαίτης, cum diphthongo, lib. V, cap. CLXVI.

Tandem aliquid de Taricheis, id est salsamentorum locis, dicendum est, quae circa Nili ostia fuerunt, & a Byzantio Stephano etiam inter oppida referuntur. Ταρχίαι, inquit, πόλις πολλαί. αἱ μὲν Μανδύσιαι, αἱ δὲ Σαυικαί, αἱ δὲ Καυβυαί. Tarichea, plures hujus nomi-

is urbes : *Mendesia*, *Scenica*, *Canobica*. Herodotus lib. II, cap. xv. etiam *Pelusiacarum* mentionem fecit. *Iones*, inquit, *solum Delta Aegyptum esse ajunt*, διὰ Ποσειδῶνος καλεομένης τοῦ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ παρὰ Δάλασσαν εἶναι αὐτὴν μίχεται Ταρχυῶν τῶν Πηλουσιῶν, a *Persei specula* ita appellari dicentes, juxta mare ad *Pelusiacas* usque *Taricheas*. Vera & distincta a ceteris oppida fuerint, nec ne, & ad quod latus ostiorum sita, aliunde non potest demonstrari. Nomen arguit, mercaturæ piscium sale conditorum inseruisse.

Hæc notabiliora oppida, quæ in magno Delta observare licuit. Dico *magnum* Delta, quia discernit Ptolemæus, & magnam illam triquetrae figuræ insulam, cujus vertex prope Memphim in Nili scissione est, basis & latitudo a Canopo ad Pelusium pertinet; hanc, inquam, magnam insulam, mari & fluminibus comprehensam, Ptolemæus vocat *μὲγα Δάλια*, *magnum Delta*: idem *μικρὸν Δάλια*, *parvum Delta* dicit, quod Bubasticus fluvius cum Bubastico facit, quem ex se emittit. Addit idem *tertium Delta*, quod Bubasticus cum Athribico fluvio faciat. Sed obscuriora sunt secundum & tertium, & plerique *Magnum Delta* significari volunt, qui τὸ Delta in historiis aut geographiæ expositionibus mentionem faciunt.

INFERIORIS AEGYPTI LATUS ARABICUM.

Latus Arabicum vocamus, quidquid extra Delta ab ortu situm est ad Palæstinam usque & Arabiam Petræam. In eo sunt primum Bubastico fluvio, qui Delta ab ortu claudit, oppida adposita. *Bubastus*, a qua flumini nomen est, ad medium illum sita est, ut Ptolemæus eam locavit. Strabo p. 553. αὐτὴ καὶ ἡ Βουβαστὸς πόλις, καὶ ὁ Βουβασίτης νομός, ibi etiam oppidum *Bubastus* est, & *nomos Bubastites*. Polybius lib. xv, cap. xxv. memorat, Adæum quemdam ἐκ τῶν Βουβαστῶν τότε καθεστάντων, tum præfectum urbi *Bubasto*. De Aegypto enim tumultu & Alexandrina seditione agit. Diana ibi religiose colebatur, ut Herodotus lib. II, cap. LIX. recenset. πανηγυρίζουσι, inquit, ἐς Βούβαστον πόλιν τῇ Ἀφροδίτῃ, sacros conventus agunt in *Bubastin*, in honorem *Dianæ*. Diana enim Aegyptiaca lingua *Bubastus* dicitur, eodem testante cap. CXXVII & CLVI. Inde ad Latinos etiam nomen hoc manavit. Ovidius lib. IX *Metamorph.* vers. 690.

Sanctæque Bubastis, variisque coloribus Apia

Est juxta Bubastia cynegeticus Gratius habet vers. 42.

Vix operata suo sacra ad Bubastia lino

Vestitur sonipes æstræi turba Canopi.

Oppidum *Bubastis*, *Bubastus* dicitur a Polybio, Strabone & Ptolemæo: *Bούβαστις* ab Herodoto dicto loco, & *Bubastis* a Pomponio Mela lib. I, cap. IX. An etiam in sacris scripturis ejus mentio fiat, infra singulari loco dispiciemus.

Supra Bubastum ad idem flumen, aut prope illud, secundum Ptolemæi tabulam est *Omis* metropolis in Heliopolitano nomo. Græcus falsatus Ἡλίη referens, quod *Omis*, *Omis* legendum est. Convenit etiam situs per numeros designatus utroque: nec Ἡλίη potest Heliopolim signare, quæ statim post sequitur in eodem nomo. Quod vero non illam,

olim clarissimam civitatem, sed Oniæ oppidum Ptolemæus metropolim Heliopolitæ nomi-
ni facit, ejus rei causam Strabo prodidit pag. 553, quia jam tum ipsius ætate erat
παύρως ἡ πόλις, desolata urbs Heliopolis. Non est autem quod dubitemus, Oniam illum
Judæorum in Aegypto pontificem fuisse, qui templum in æmulationem Hierosolymitani in
Aegypto, regis permissu, condidit, quod Josephus lib. VII de Bello Jud. cap. XXXVII
narravit. Positionem idem Ptolemæi verbis ex epistola ad Oniam lib. XIII Antiquitat.
cap. VI descripsit: τὸ ἐν Λεωτοπόλει τῇ Ἡλιοπολίτι ἐπὶ συμπερίλειος, προσαγορευόμενοι τῆς ἀρχαίας Βουλῆς
collapsum templum apud Leontopolim, quæ in nomo Heliopolite est, cognominatum Diane A-
grestis. Hunc locum sibi ab rege petierat Onias, ut sibi in eo novum templum liceret
exstruere: quod etiam concessum fuit. Munivit templum Onias muro ex lateribus fa-
cto, addiditque ingentem turrim, similem Hierosolymitanæ. Vide Josephi lib. VII
de Bello sub finem. Non dubium, ædificatum hoc loco frequenter ab Judæis, ut urbs
speciem templum & castrum acciperet, aut ipsam illam Leontopolim Heliopolitæ nomi-
ni, propter hoc templum, Oniæ nomen induisse, ut Oniæ metropolim Ptolemæus adpel-
laret.

Babylon quoque ad Bubasticum flumen prope verticem a Ptolemæo, & in eodem Heliopolite nomo ponitur: de quo loco plenius Strabo lib. xvi, pag. 555. *Λιανπλίυσσαςτι δ' ἐστὶ Βαβυλωνίαν φέρουσι ἱερομέναν, ἀποστάσαν ἐν ἑαυτὰ βαβυλωνίαν τινῶν, εἴτε διαπρεξασμένην ἐν ἑαυτὰ καὶ οἰκίαν παρὰ τῶν βασιλέων* *Suspectis navigantibus occurrunt Babylon castellum permutatum, ubi Babylonii quidam confederant, impetrantque ab regibus, ut ibi habitarent.* Romani ibi unam ex tribus legionibus posuerunt, quæ Aegypto præsidio essent: quod idem Strabo adnotavit. Videtur tamen Strabo Babylonem non alveum ex scissione Nili, sed supra Delta & supra scissionem posuisse: nos autem Ptolemæi numeros & inde confectam tabulam secuti, hoc loco prætermittere noluimus, præsertim quod sub Heliopolitano nomo censuit, quam ultimam Arabicæ partis ad austrum præfecturam inferioris Aegypti & τῆς Delta æqualis, constituimus. Accedit auctoritas Josephi lib. 11 Antiquit. cap. v. qui a Strabone dissentit, Ptolemæo propior: etiam vetus loci nomen prodit. *τὴν δὲ παράαν ἐποιῶσι, Iter,* inquit, [Israelitæ ex Aegypto exeuntes] *faciebant κατὰ Ληϊῶς πόλιν ἱερμον ὕσαν ἐν τοῖς τότε, Βαβυλων γὰρ ὅτερον εἰζῆται ἐκτὶ, Κενβίση καὶ ἀστειφομένη τὴν Αἴγυπτον, juxta Latopolim* (Latonæ civitatem) *ιππικὴν desertam. Babylon enim post eo loco est condita, quo tempore Cambyzes Aegyptum vastabat.*

Hæc supra Bubastum ad flumen ejusdem nominis ex Ptolemæi positione : infra urbem illam *Phacusa* est, ut Ptolemæus scripsit, qui metropolim Arabiæ nomi vocat : Strabo autem pag. 553. Φάκυσσα, *Phacussa*; & Stephanus Φάκυσσα, *Phacussa*, & uterque πόλιν, *viciū* dixit, non oppidum. Inde fossæ navigabilis initium erat, quæ in mare Rubrum juxta Arsinoen deducta erat, quam Strabo dicit centum cubitorum habuisse latitudinem.

Supra Phacufam est *Heracleopolis parva*, quam vetus ad Ptolemæum tabula in dextra ripa Bubastici amnis habet. Posses dubitare de situ, annon in Delta ponenda sit. Ptolemæus enim metropolim nomi Sethroiti hanc minorem Heracleopolim fecit: at nomen hunc Strabo dicit *ἕνα τῶν δεκάων ἐν τῇ Δέλτῃ, κλητὸν ἐκ δεκάων νομῶν, οἱ ἐντὶ τὴν Δέλταν εἰσὶν*. At incertum est, fuisse nomos semper fluminibus ita distinctos, ut nihil trans flumen continere potuerint. Satis est, veterem metropolim, *Sethrum* Stephani, fuisse fortasse in Delta: an vero nova non potuit extra illud in loco esse proximo? Sic nihil volui in tabula immutare. Dicitur vero *Ἡρακλῆως μικρὴ πόλις*, *Herculis parva civitas*, ad discrimen majoris, sitæ in insula Nili magna, quæ supra Memphin est, ad occidentalem

fluminis alveum seu partem. Minorem Itinerarium Antonini designat, mediam inter Pelusium & Tanin, ab utraque XXI milliaris distantem.

Pelusio

Heracleus

Tanin

M. P. XXII.

M. P. XXII.

Easdem mansiones etiam Titus, ex Aegypto cum exercitu in Palæstinam profecturus, tenuit apud Josephum extremo lib. IV de Bello. A Thmui terrestri profectus κατὰ πολέχνη τὴν τῶν αὐλῆσαι, juxta oppidum quoddam Tanin castra ponit: διὸ καὶ αὐτῷ ἐκδομὰς Ἡρακλίου πόλιν, καὶ τὴν Πηλῶσιν γένειαν, secunda mansio Heracleopolis fuit: tertia Pelusium.

Ad ostium fluminis ipsum est *Pelusium*, urbs nobilis & munita, viginti stadiis a mari reducta, ut Strabo observavit: *claustrum* Aegypti dictum ab Hirtio Bell. Alexand. cap. XXVII. Nomen urbs ducit a πηλῶ, luto, secundum Strabonem, quia inter paludes sita. Aliam & fabulosam originem tam nominis quam urbis, nescitur quo auctore, Ammianus lib. XXI, cap. XL. [xvi Vales.] prodidit. In *Augustamnica*, inquit, *Pelusium* est oppidum nobile, quod *Peleus*, *Achillis* pater, dicitur condidisse, lustrari deorum monitu jussus in lacu, qui ejusdem civitatis adluit mœnia. Historiam vel fabulam Pelei ab omnibus aliter narrari, Valesius ad hunc locum demonstravit. Sæpe obsessa & multo labore capta, utpote a Persis, apud Diodorum lib. XVI, cap. XLVII. seq. & ab Antonio, Gabinii auspiciis, quum pulsum Ptolemæum reduceret, apud Plutarchum p. 917. & a Mithridate Pergameno pro Cæsare, apud Hirtium de Bello Alex. cap. XXVI, quia hac urbe potiti, patentem in Aegyptum internorem aditum habebant. Ostium Nili ultimum, ut notum est, *Pelusiaceum* denominat. Lucanus lib. VIII, vers. 465.

- - - dividui pars maxima Nili

In vada decurrit Pelusia, septimus amnis.

Lentem Pelusiaceam poetæ laudant. Virgilius lib. I Georgicorum vers. 228.

Nec Pelusiace curam adspernabere lentis.

Et Martialis lib. XIII epigram. IX

Accipe Niliacam, Pelusia munera, lentem.

An etiam *Pelusia* muliebri genere nomen urbis effertur? ait Salmasius ad Capitolini Marcum cap. XXIII. dicentis, *Sacra Serapidis a vulgaritate Pelusie submovit*. Quid vero, si adjectivum sit, & vel *Pelusia* legendum, vel subaudiendum *superstitionis*?

Nunc a Pelusio mare persequemur, usque ad Rhinocoluram, extremam Palæstinæ civitatem. Primum a Pelusio est Ptolemæi Γέρρον, *Gerrum*, quæ *Gerra* Strabonis sunt lib. XVI. p. 523. dicentis, εἴτε ἐπὶ Πηλῶσιν ὁδὸς, ἐν ᾗ τὰ Γέρρα, καὶ ὁ Χαβρίε λεγόμενον χάραξ, καὶ τὰ πρὸς Πηλῶσιν ἀγροὶ, ἃ ποῖσι περιχωροῦναι Νεῖλόν, φουσι κείων καὶ ἰλωθῶν ὄντων τῷ τόπῳ. Deinde [23] Casio monte & Pompeji sepulcro] *via Pelusium* fert, in qua sunt *Gerra*, & qui *Chabrie* vocatur agger (Plinius *Chabrie Castra* dixit) ac voragines *Pelusio proxima*, *Nili effusionibus* τὰς, quod ea loco *cava* & *palustria* sunt. Quod ergo a Casio procedit Pelusium versus, *Gerra* Casio sunt propiora, Agger *Chabrie* Pelusio. In Itinerario sequitur *Pentafœlenos*, quæ distantia XX M. P. a Pelusio & a Casio, cujus etiam Stephanus mentionem habet in *Μαρίωνος* & *Τάχομεν*.

Tractus a Gerro ad Rhinocoluram, Ptolemæo dictus est *CASIOTIS*, sive, ut ipse scripsit geminata littera, *CASSIOTIS*, a *Cassio* oppido, quod idem habet & Tabula Peutingeriorum, cujus hæc est positio:

Pelusio VIII Gerra XXIII Cassio [] Ostracine XXIII (Rhinocolura XV.)

Ammianus dicto loco etiam geminavit: *In Augustamnica Pelusium est - - & Cassium ubi Pompeji sepulcrum est Magni, & Ostracine, & Rhinocolura.* Ceteri *Casium* scribunt, & montem potius, quam oppidum intelligunt, nisi ad montem ejusdem nominis oppidum fuit. Strabo lib. XVI, pag. 523. ἔστι τὸ Κάσιον θυώδης τις λόφος ἀπερὶ ἡμετέρας, ἀντὶ τοῦ, ὅπερ τὸ Πομπηίου τῷ Μάγνῳ σῶμα κεῖται, καὶ Διὸς ἱερὸν ἐστὶν ἐν αὐτῷ. *Casius mons aggeribus arenarum similis, & in mare procurrens, ipse aquarum inops.* In eo Pompeji Magni corpus jacet, & Jovis Casii templum est. Idem lib. XVII, pag. 548. Πομπηίου Μάγνῳ ἐκ φεύγοντι ἐκ Παλαιφάρσαλου πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὸ Κάσιον ὄρεον, Pompejus Magnus venit, ex Palaeopharsalo fugiens ad Pelusium & Montem Casium. Sic ex prior loco emendandum, non Κάσιον legendum, ut editum est. Pomponius Mela lib. I, cap. X. *Arabia nisi qua Casio monte attollitur, plana & sterilis.* Et lib. III, cap. VIII. de Sinu Arabico: *Init penitus introitusque: dum Aegyptum pene & montem Arabiae Casium attingit.* In eo autem falsus est Mela, quod prior loco huic Aegypti Casio tantam tribuit altitudinem, ut ex summo vertice a quarta vigilia ortum solis ostendat: quod ceteri de Casio Syriae monte referunt. Uterque *Casius* rectius, quam *Cassius*, scribitur. Salmasius in Spartiani Hadrianum cap. XIV. *Ubiunque scriptum CASSIUM, sive apud Græcos sive apud Latinos auctores reperitur, tam de Syria monte, quam de altero Aegypti circa Pelusium, reformandum in CASIUM.* De sepulcro Pompeji Spartianus Hadriano cap. XIV. *Peragrata Arabia Pelusium venit, & Pompeji tumulum magnificentius extraxit:* de eodem & Jovis templo Plinius lib. V, cap. XII. *A Pelusio Chabria castra, Casius mons, delubrum Jovis Casii, tumulus Magni Pompeji.* Si oppidum fuit Casium, ut Ptolemæus censuit, circa illud delubrum fuit, aut in ipso oppido. At Josephus etiam extremo lib. IV de Bello etiam templum, non oppidum dixit. *Ad Pelusium, inquit, milite per biduum recreato, tertio die pertransit τὰς ἐμβολὰς τῆς Πηλεονήσου, irruptiones Pelusii ostii seu palustria loca, καὶ παρελθὼν σταθμοὶ ἵππων διὰ τῆς ἐρήμου, αὐτὸς τὸ τῷ Κασίῳ Διὸς ἱερὸν εὐχλοπεδύνηται, τῇ δὲ ὑπερῷᾳ κατὰ τὴν Οὐρακίαν, & ἑνὴν mansionem profectus per solitudinem, ad Casium Jovis templum castra posuit; posteroque die apud Ostracinen.*

Post Casium in Casiotide Ptolemæi est Ἐκρηγμα Σιρβονίδου λίμνης, *Ecregma*, id est eruptio, *Sirbonidis lacus*. Servavi vertendo vocem *Ecregma*, quia ut propriam nobis Diodorus & Strabo commendant: ille lib. XIX, cap. LXIV. αὐτὸς παρῶντι ἐπὶ τὸ καλόμενον ἔκρηγμα, ἵππῳ ad *Ecregma*, quod ita vocatur, profectus est: hic lib. XVI, pag. 523. *Que Gazam sequitur regio, sterilis est & arenosa: magis etiam, que inde inter mare & Sirbonidem lacum, mari parallela, & angustum spatium pro transitu relinquentem est, μέχρι τῷ Ἐκρήγματι καλόμενῳ, usque ad Ecregma, quod ita nuncupatur.* Idem Strabo lib. I, pag. 45. refert, quosdam magnos orbis continentes distinguere τοῖς ἰσθμοῖς, ἰσθμοῖς, τῶν τε μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τῆς Περσικῆς θαλάσσης καὶ τῶν μεταξὺ τῆς Εὐφράτης καὶ τῆς Ἐκρήματι, ἵσθμῳ illo [isthmo] qui est inter Caspium & Ponticum mare, ἵσθμῳ eo, qui est inter Rubrum mare [Arabicum sinum] & *Ecregma*. Plinius lib. V, cap. XIII. ἔκρηγμα vertit *emersum*, hoc est eruptionem. *Mox, inquit, Idumæa incipit & Palaestina ab emersu Sirbonis lacus.* Hic, & Ptolemæus, os lacus, quo effluit ex mari, videntur ἔκρηγμα, *emersum* nominasse, quod ab occasu lacus, seu occidentalem ejus partem erat, ut ex Strabonis verbis liquet, a Gaza procedentis & lacum ab ortu

in occasum describentis μέχρι τῆς ἐκρήγματος, usque ad Ecregma. Addit, τὸ δ' ἐκρήγμα συγκέχρωται. Ecregma autem aggeratum est.

Ipse lacus Sirbonis & Serbonis, Σερβωνίς & Σερβωνίς dicitur. Strabo lib. xvi. ὑπερκειμένη ἔχει τὴν Σερβωνίδα λίμνην, παράλληλον πρὸς τῇ θαλάττῃ μικρὴν δίοδον ἀπλίσσασαν μετὰ ἑὺ μέχρι τῆς Ἐκρήγματος. Habent [hæc loca] superjacentem Sirbonidem lacum, parallelum mari, parvum quendam transitum in medio relinquentem, usque ad Ecregma. Loquitur de interjecto inter mare & lacum spatio, quod instar tæniæ est, longum, ut ipse supputat, cc stadia: latum, ubi maxime, quinquaginta. Consentit Diodorus Siculus, lib. i, cap. xxx. ἔστι ἀπὸ μείσον τῆς δὲ Κοίλης Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου λίμνη, τῷ μὲν πλάτει ἐστὶν πανήλως, τῷ δὲ βάθει θαυμασίῳ, τῷ δὲ μακρῇ ἐπὶ διακοσίαις περικύβηται σταδίαις, ἢ περὶ σαυρομένειαν Σέρβωνος. Est in medio Syriae Cæles & Aegypti lacus, latitudine perquam angustus, sed profunditatis admirande: longitudo autem ad ducenta stadia excurret: Serbonis nuncupatur. Secunda vocali Serbonis scripsit etiam Herodotus, qui lib. ii, cap. vi. longitudinem Aegypti juxta mare definit ἀπὸ τῆς Πλουθινῆς τῆς κάλπης μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρεος τένει, α Plinthei τε sinu ad Serbonidem usque lacum, ad quem mons Casius pertingit. Et lib. iii, cap. v. μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρεος τένει εἰς θάλασσαν, usque lacum Serbonidem, juxta quem mons Casius ad mare pertingit. Accessit fabula, Typhonem in hoc lacu jacere. Herodotus ibidem: ἀπὸ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὲ λόγῳ τὸν Τυφῶν κενύφθαι, α Sirbonide lacu, in quo Typho dicitur occultatus. Et Plutarchus Antonio pag. 917. περὶ τὸ Ἐκρήγμα καὶ τὰ τῆς Σερβωνίδος ἔλη γιομένης αὐτοῖς τῆς πορείας, ὡς Τυφῶν μὲν ἐκπνοὰς Αἰγύπτιοι καλεῖσι, iter illis faciendum erat circa Ecregma & Serbonidis paludes, quas Typhonis exhalationes Aegyptii vocant. Ptolemæus & Strabo, ut vidimus, per jota scribunt Σερβωνίς: & Plinius lib. v, cap. xiii. Sirbonis, secundo casu, quasi primo Sirbon, vel Sirbo formasset. Idumæa, inquit, incipit, & Palæstina, ab emerfu Sirbonis lacus, quem quidam cl. m. passuum circuitu tradidere. Herodotus Casio monti adplicuit: nunc est palus modica. Quod ab emerfu initium Palæstinae fecit, in eo Herodotum sequutus videtur, qui lib. iii, cap. v. inverso quamvis ordine, ἀπὸ ταύτης [Σερβωνίδος λίμνης] ἤδη Αἰγύπτῳ, ab hoc [lacu Serbonide] jam Aegyptus est. Sed variæ de limite opiniones, quem nos supra in Palæstina certis de causis ad Rhinocoluram seu præterlabentem fluvium constituimus. Quod deinde casu patrio Sirbonis format, in hoc consentientem habet Stephanum, utraque forma usum. Sic enim scripsit: Σέρβων καὶ Σερβωνίς, λίμνη πλησίον τῆς Κασίου, Sirbon & Serbonis, lacus prope Casium. Quod denique lacum decrevisse dicit, id eo facilius ad credendum est, quo constanter recentiores referunt, majorem partem hodie exsiccatum esse.

Post lacum Sirbonidem sequitur apud Ptolemæum Ostracine, ultimum ex nostra finitione Aegypti oppidum, quod jam in Asia censeretur debet, quum cetera Aegypti Africae reliquerimus. Si non propria Aegypti est Ostracine, tamen accessio, vel adjecta pars, quo minus habeatur, nihil repugnare video: idque rationes de limite in Palæstina prolatæ satis videntur confirmare. Plinius lib. v, cap. xii. Casius mons, delubrum Jovis Casii, tumulus Magni Pompeii. Ostracine Arabia finitur, a Pelusio lxxv millibus passuum. Josephus lib. iv extremo ἀλώσεως de Titi itinere: πρὸς τῇ τῆς Κασίου Διὸς ἱερῷ τετακιδύεται, τῇ δὲ ὑπερῷα κατὰ τὴν Οὐρεκίνη. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἦν ἐν τῷ, ad Jovis Casii templum castra posuit: postero die juxta Ostracinen: quæ mansio aqua inops erat. Magnum hoc unius diei iter fuit, ut fere omnium illius expeditionis: nam xxvi passuum millie Itinerario, quod Antonini vulgo dicitur, numerantur. Sic enim distantiae dispositæ sunt:

*Rhinocorura**Ostracinam* M. P. XXVI.*Casium* M. P. XXVI.*Pentafchaenon* M. P. XX.*Pelusium* M. P. XX.

Sic ab Ostracina ad Pelusium sunt LXVI passuum millia : quod bene convenit cum Ilinio, qui LXV, ut vidimus, posuerat.

A meridiano mari, cui Casiotis adjacet, ad sinum Arabicum decedimus, visuri quæ ad illum τῷ Delta parallelæ urbes fuerint positæ. Prima est *Heroopolis*, Ἡρώων πόλις, quam Ptolemæus supra intimum sinum seu μυχῶν sinus Arabici constituit : a qua ortum versus Arabia Petræa incipiat ; sive in occasum eadem procurrat μέχρι τῆ καθ' Ἡρώων πόλιν μυχῆ τῆ Αραβίης κόλπῃ, usque ad intimum sinus Arabici juxta Herooum oppidum. Et Strabo lib. xvi, pag. 553. πλησίον τῆς Αραβίης, καὶ ἡ τῶν Ἡρώων ἐστὶ πόλις, καὶ ἡ Κλεοπατρεὶς ἐν τῷ μυχῇ τῆς Αραβίης κόλπῃ τῷ πρὸς Αἴγυπτον. Prope Arsinoen est etiam Herooum civitas, & Cleopatris in intimo Arabici sinus recessu, qui Aegyptum spectat. Plinius Herooum oppidum vocat lib. vi, cap. xxix. A sinu, inquit, Aclanico alter sinus, quem Arabes Aeant vocant, in quo Herooum oppidum est. Alter ille sinus, ab oppido Heroopoliticus vocatur. Idem lib. v, cap. xi. Heroopoliticus vocatur, alterque Aclaniticus sinus Rubri maris in Aegyptum vergentis. Mela lib. iii, cap. viii. Berenice inter Heroopoliticum & Strobilum ; ubi promontorium subaudiunt. Nomos Heroopolites a nonnullis dictus (nec enim Ptolemæus agnoscit) apud Plinium lib. v, cap. ix.

Ab Herooum oppido proxima in latere sinus Aegyptio apud Ptolemæum est *Arsinoe*, Ἀρσινόη, de qua Strabo lib. xvi, p. 553. ἐκδοῦσα εἰς τὴν Ερυθρὴν καὶ τὸν Αραβίον κόλπον καὶ πόλιν Ἀρσινόην, ἣν εἰσι Κλεοπατρεῖδα καλεῖσι, educta [fossa est] in Erythræum mare & Arabicum sinum, & oppidum Arsinoen, quam nonnulli Cleopatridem adpellant. Hæc Strabonis verba Patres Benedictini, qui Athanasium cum Tabula ejusque explicatione ediderunt, ad Arsinoen, quæ supra Memphin est, & nomon denominat, adplicuerunt, in quo cum ipsis consentire non possum, quum ad Erythræum mare & Arabicum sinum geographus restringat. Facile autem concedo, & alteram Arsinoen fuisse postmodum Cleopatridem, ex muliebri, credo, æmulatione nuncupatam, quamvis diserte id demonstrare difficile est. Paucis autem interjectis verbis videtur Strabo eandem Rubri maris Arsinoen, Heroopoli vicinam, a Cleopatride distinguere. Verba paullo ante in Heroopoli attulimus. Sed puto ita conciliari posse : Cleopatram Arsinoes nomen non penitus abolevisse, sed oppido illius novam partem addidisse, quàm Cleopatridem adpellaverit : unde factum, ut totum oppidum postea quidam veteri nomine Arsinoen, quidam novo Cleopatridem nuncuparent. Ordo verborum postulat, Cleopatridem fuisse inter Herooum oppidum & veterem Arsinoam, sive Arsinoæ a septentrione adpositam.

Haud procul inde fuit *Phagroriopolis* cum nomo *Phagroriopolitano*, nec vero ad Arabicum sinum videtur oppidum fuisse, sed intus paullo, seu in mediterraneis. Strabo, quum de Arsinoe, Heroopoli & Cleopatride, ἐν τῷ μυχῇ, in intimo sinu sitis, egisset, illico dicit, ἀπὸ τῆς οὗ ἐστὶ καὶ ὁ Φαγρωριολίτης νόμος, καὶ πάλιν Φαγρωριόπολις. Ibidem est etiam *Phagroriopolitana* præfectura, & oppidum *Phagroriopelidis*. Agit proxime post de fossa per isthmum a Phacusa ad Arsinoen & in sinum Arabicum ducta, circa quam Phagroriopolim fuisse sitam, vero est simillimum. Stephanus de Urbibus, etiam *Phagrorium* nominavit : Φαγρώριον, πόλις, ἣς Ἀλιζαν ἐστὶ ὁ πάλαιος καὶ Ἀἰγυπτιακός. ἐξ ἧς αὐτὸς Φαγρωριόπολις, καὶ Φαγρωριολίτης. *Phagrorium*, κῆρυς, καὶ Ἀλίζαν.

Alexander Polyhistor in Aegyptiacis. Ex quo compositum Phagroriopolis, & Phagroriopolis.

Quod vero fossæ mentionem fecimus per Isthmum in mare Rubrum deductæ, de illa plenius nunc, quia opus erat admodum memorabile, dicemus. Diodorus Siculus lib. i, cap. xxxiii. scripsit, regem Neco, Psammetichi filium, primum auctorem fuisse, sed inchoatum reliquisse: Darium Persam ἀεχόψα τοῖς ἔργοις ἕως τινός, processisse longius in illo opere usque ad exiguum partem; verum etiam abstinuisse, territum a quibusdam, qui dicerent, perducta fossa fore, ut Aegyptus submergeretur: quia Rubrum mare editius esse, quam Aegyptum, persuaserunt. Tandem Ptolemæus II. absoluit opus, & fossam in Rubrum mare juxta Arsinoen sine damno aut periculo perduxit, Quæ fuit tamquam διάφραγμα, transversarium minimum regni, quod aperiri poterat, quoties voluerit rex διαπλεῦσαι, pernavigare; & rursus celeriter claudi. Hæc Diodorus, ἐκ Πηλεσιακῆς στόματός, ex ostio Pelusiaco, id est ex Bubastico amne deducit, quia sæpe στόμα totum alveum significat. Strabo autem lib. xvi, p. 553. dicit, ἀπὸ γῶνις ἀρχεται Φακκέσης, a vico Phaccusa incipit illa fossa, lata centum cubitos, & profunditatis tantæ, quanta magnis navibus satis esset. Exitum uterque ponit apud oppidum Arsinoen: nomen fossæ vel amnis per fossam decurrentis fuisse Ptolemæi, commune cum perfectore, Diodorus adnotavit.

Fuit etiam alia fossa, per quam fluvius deductus erat a Babylone ad Heroopolim, qui Trajani fluvius ab auctore vel reparatore vocatus est. Ptolemæus lib. iv, cap. v. Ἡρώων πόλις. δι' ἧς καὶ Βαβυλωνίου πόλεως Τραϊανῆς ποταμὸς ρεῖ, Heroon urbs. Per hanc & Babylonem urbem Trajani amnis fluit. Quod vero magna illa Ptolemæi fossa apud Arsinoen in mare exibat, quæ urbs supra Heroopolim & intimum sinus Arabici erat, non potuit Trajani fluvius per Heroopolim ferri, nisi exsiccata aut oblimata fossa Ptolemæi fuerit: aut laxe dicitur per Heroopolim ferri, quæ prope illam fortassis exitum habuit. Prior autem opinio descriptioni Ptolemæi est accommodatior.

Magis in austrum hinc recedebat Heliopolis, Ἡλιόπολις, ut Herodotus, Diodorus, Ptolemæus, Stephanus scripserunt: sive, ut Strabo, ἡ τῆς ἡλίου πόλις, Solis civitas, ubi templum Solis fuit & maximus cultus ac veneratio. Antiquissima fuit, ut origo etiam ad fabulas referatur. Diodorus Siculus lib. v, cap. lvi. Ἀκτὶς δ' εἰς Αἴγυπτον ἀπ' ἁρῆς ἐκτίσσε τὴν Ἡλιόπολιν ἀπὸ μαζιῶν, ἀπὸ τῆς πατρὸς δέμεν τὴν προσήγοράν, Actis vero in Aegyptum profectus, Heliopolim condidit, parentis nomine urbi imposita. Fertur enim Actis ille Solis & Rhodæ filius fuisse, ibidem cap. lvi. Strabo lib. xvi, p. 553. ἡ τῆς ἡλίου πόλις ἐπὶ γῶνιαι ἀξιολόγου κειμήλιον, τὸ ἱερὸν ἔχει τῆς ἡλίου, καὶ τὸν βοῦν τὸν Μνεῦν, ἐν σπηαί τινι τριφόμενον, ὃς παρ' αὐτοῖς νεόμοισα θεὸς, ὥσπερ καὶ ἐν Μινυαῖ ὁ Ἀπὶς. Solis urbs, mirando aggeri imposita, Solis templum habet, & Mnevim bovem, qui in septo quodam nutritur, & ab Heliopolitanis pro deo habetur, quemadmodum Apis a Memphitis. Dicit autem idem Strabo, οὐκ μὲν ἐν ἑστὶ πανέριμος ἡ πόλις, suo tempore desolatam urbem esse. Unde est, quod Ptolemæus aliam metropolim Heliopolitani nomi constituerit. Sita urbs in mediterraneis, propior tamen Nilo & Memphi, quam sinui Arabico: & per fossam facilis ingressus ab urbe in Nilum, indeque navigatum ab Heliopoli ad Thebas usque, quod Herodotus refert lib. ii, cap. ix.

Isthmus, qui inter Pelusium & intimum Arabici sinus apud Heroopolim est, a Strabone 552 censetur nongentorum esse stadiorum: quamvis longiorem Posidonius faciat, cuius sententia rejicitur, Strabonis a pluribus tenetur. Quæ præterea in hoc isthmo, aut supra eum in Heliopolitano nomo ex sacris litteris interpretanda essent, post paullo, quum prius de Nomo egerimus, singulari titulo exponemus.

NOMI seu PRAEFECTURAE

INFERIORIS AEGYPTI.

Nomos, *νομός*, videtur magis Aegyptia, quam Graeca vox esse, quæ præfecturam significabat, quam cuilibet urbi majori tribuebant. Graeci, Herodotus, Strabo, Ptolemæus vocabulum *νομός* retinent: Plinius lib. v, cap. ix. *præfecturam* interpretatur. *Dividitur*, inquit, [Aegyptus] *in præfecturas oppidorum, quas Nomos vocant.* Et alii Latine vocabulum *nomos*, quando de Aegypto scripsere, usurpaverunt. Trajanus Plinio lib. x. epist. xxiii. *Tu, ex quo nomos sis, notum mihi facere debebis, ut epistolam tibi ad præfectum Aegypti mittam.* Harpocrati enim, Aegyptio *jatraliptæ*, civitatem Alexandrinam a Trajano petierat. Repete quæ supra etiam de Nomis diximus.

Non autem jam de singulis per totam Aegyptum agemus, sed qui in Delta aut circa illam regionem ab utroque latere erant: de ceteris, in aliis Aegypti partibus acturi. Primum autem tractabimus, qui circa Alexandriam cis Delta erant, ad Memphim usque: deinde qui in ipso Delta: tandem, qui ultra Delta in isthmo sunt & ad Arabiam.

Quod supra, quum de Aegypto cœpissemus dicere, ex Mareotide justas ob causas initium factum fuit; Ptolemæi *Μαριωτὴν νομόν*, *Nomon Mareoten* hoc loco non debemus prætereire. Nullam vero hic metropolim nominavit, ut solitus est in nomis aliis: nec ecclesia talem in Mareotide habuit, sed fuit sub Alexandrino episcopo, ut supra etiam omnia, tam *maritima*, quam *mediterranea*, a nobis exposita & declarata, quæ repetere nihil attinet.

Ptolemæus tres nomos habet inter Marcoticum & Delta. Primus est *Ἀλεξανδρίων χώρας νομός*, *Alexandrinorum regionis nomos*, cujus metropolis non est ipsa Alexandria, (hæc enim exenta est tamquam caput totius regni aut provinciae) sed *Ἡρμούπολις μικρὰ*, *Hermopolis parva*. Ecclesia quoque distinctos episcopos habuit, Alexandrinum & Hermopolitanum: & hic alter, tum Dracontius, ab Athanasio nunc *Hermopoleos parva episcopus* vocatur, nunc *χώρας Ἀλεξανδρίων*, *Alexandrinorum regionis*. Vide Epist. ad Antiochenos in subscriptione: & ejusdem Epistolam ad Dracontium ipsum sub initium. Secundus Ptolemæi cis Delta nomos est *Ἀνδροπολίτης*, *Andropolites*, cujus metropolis est *Ἀνδρῶν πόλις*, *Andropolis*, ad flumen Agathodæmonem supra Hermopolim parvam sita: de qua supra diximus. Eadem est *Ἀνδρῶν*, *Anar*, in Epist. Athanasii ad Antiochenos & in Itinerario. Idem an diversus sit Plinii *Gynacopolites* nomos lib. v, cap. ix. supra in urbibus disputatum est.

Tertius est *Λατοπολίτης νομός*, *Letopolites nomos*, ejusque metropolis *Λατῶς πόλις μεσσηνία*, *Latona urbs mediterranea*, sive a flumine reducta. Non est hæc cum Thebaidos Latopolis, quæ *λάτῳ* pisces colebat, permutanda, de qua Strabo lib. xvii, pag. 561.

Quartum nomen addimus, qui est *Νιτρολίτης νομός*, *Nitriotes præfectura*, dicta a nitri fodinis quæ in ea erant. Strabo p. 552 *ὅτι ἐν Μαιμερφίῳ εἰσὶ δύο νίτρεαι, πλῆθους νίτρον ἔχουσαι. καὶ τοῖς Νιτρολίταις* *Super Maimemphim sunt duæ nitri fodinae, plurimum nitri habentes: & nomos Nitriotes.* Nescio an hujus alius meminerit. Plinio quidem Frobenius dedit, & qui hunc sequuti sunt at vetustiores omnes aliter, & vestigia manu scriptorum *Meteliten* ibi postulant. Hæc sunt *nitratia Aegypti circa Naucratim & Memphim*, quas Plinius laudat lib. xxxi, cap. i. Ptolemæus populum *Nitriotes* habet; *μισσημβριαντῶν νιτρολίταις Νιτρολίταις*, *Nitriote incolunt, quæ in antrum vergunt.* Præcipue celebratur mons *Nitria* cum monasteriis suis. Socrates lib.

iv, cap. xxi. de S. Ammone ejusque sponsa: *quum castitatem inter se pacti essent*, *ἐν τῷ ὄρει τῆς καλυμμένης Νιλείας χωρῶσιν*, in montem Nitria, quae ita vocatur, se conferunt. Idem lib. vii, cap. xiv. *τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Νιλείας μοναχῶν τινες*, quidam ex monachis, qui in Nitria montibus habitabant. Et Sozomenus lib. vi, cap. xxxi. *καλεῖται τὸν χώρον τῶτον Νιλεῖαν*. Hic locus Nitria vocatur: eo quod *χώρη*, vicus erat finitimus, in quo nitrum colligebatur. Habuit circiter quinquaginta monasteria, *τὰ μὲν συνοικίῳν, τὰ δὲ καθ' ἑαυτὴς οἰκούτων*, quorumdam fratres cohabitantes, alia separatim degentes habebant. Sic Sozomenus *χώρον*, locum tantummodo Nitriam vocavit, ut dubium sit, oppidum fuerit an regio. Hieronymus pro oppido habet, nec tantum loquitur de eo ut oppido, sed clare etiam oppidum adpellat. Epistola xxi ad Eustochium de Virginitatis custodia cap. xiv. *quid ante non plures annos Nitria gestum sit, referemus*. Et Epitaphio Paullae cap. vi. *Veniam ad oppidum Domini Nitriam, in quo purissimo virtutum nitro fides lavantur quotidie plurimorum*. Septuaginta abhinc stadiis in eremo locus est, qui *Κελία*, Cella vocabatur, in quo *σπογίδην ἐστὶ μοναχικὰ οἰκῆματ' ἀπολλύουσα*, dispersa sunt multa monachorum habitationes: a quorum cellulis nomen deductum est, ut ipse quoque Sozomenus observavit.

Strabo, quum de Nitrioti nomo dixisset, addit, *πλησίον δὲ καὶ ἐνθαῦθα πόλις Μενελαῖος*, ibi non procul abest urbs Menelaus. Hujus nummus est *ΜΕΝΕΛΑΙΤΩΝ*, *Menelaitarum*, inscriptus. Hinc nomen Plinius lib. v, cap. ix. *Menelaitem* nominat. Athanasii autem tempore Menelaus nomos non habebat proprium episcopum, sed suberat episcopo Schediae, quemadmodum epistola illius ad Antiochenes Agathodæmon dicitur *ὁ Σχιδίας καὶ Μενελαίτης*, *Schedia & [æmi] Menelaite*.

Strabonis etiam p. 551 est *Ελαίτης νομός*, *Elaites nomus*, quem ad dextram fossæ Canopicæ ponit, dictum a fratre primi Ptolemæi, non ab heroe, ut quibusdam visum est. Unde conicias licet, an heros ille forsan Menelaus fuerit, ut idem nomos Elaites & Menelautes esset: quod etiam Ortelio visum fuit. Nemo sane, præter Strabonem, Elaitæ mentionem fecit: ipse urbem quidem *Menelaum* memorat; de nomo Menelaite tacet.

In ipso Delta Strabo p. 553 decem nomos dicit esse. De Sethreitico enim ait, unum esse *τῶν δὲ καὶ τῶν ἐν τῷ Δέλτῳ*, *ex decem, qui in Delta sunt*. Sed plures ab aliis numerantur. Nam ab Alexandria & Canopo regionem Delta intranti est primus *Metelites nomos* Plinii & Ptolemæi, cujus metropolis est *Μετῆλις*, *Metelis*. Unde Ephesino concilio subscribitur *Μακάριος Μετῆλις*, *Macarius Metelensis episcopus*.

Supra Meteliten in austrum vergit *Πθενώτης νομός*, *Pthenotes nomos* Ptolemæi, qui Harduino videtur idem esse qui Plinii *Ptenethu*, lib. v, cap. ix. idque credo verius nomen esse, quam Ptolemæi, quia in Calchedonenſi synodo, actione i *Heraclius Ptenethensis* memoratur. Metropolis juxta Ptolemæum est *Βῆτος*, *Butus*.

Sequitur eodem tractu inter Magnum fluvium sive Agathodæmonem, & Thermuthacum, austrum versus, *Cabasites nomos* Plinii & Ptolemæi, cujus metropolis *Κάβασα*, *Cabasa*, quæ *Κάβας*, *Cabasus*, in Ephesina synodo scribitur. De hac supra dictum in oppidis τῆς Delta.

Post hunc est *Saites nomos*, cujus caput urbs nobilis *Sais*. Ptolemæus huic nomo etiam Naucrati adjecit: at Plinius inde singularem nomen *Naucratiem* fecit, & separavit a Saita. Hoc enim ordine recitat dicto loco: *Onuphiten, Saiten, Ptenethu, Phithemphu, Naucratiem, Meteliten*.

Ultimus hoc tractu & propinquior vertici τῆς Delta est *Prosopites nomos* Plinii & Ptolemæi. Oppidum, unde nomen sit, non adparet, nisi quod Stephanus scripsit, *Προσωπίς πόλις Αἰγυπτίας*, *Prosopis Aegypti oppidum*. Ptolemæus metropolim habet *Νίκις*, quod nomen supra interpretatus

pretatus sum, quasi Græcum esset, *Nicia*, puta oppidum. Quod vero veteri itinere *Nicia* quoque scriptum est, videri Aegyptium vocabulum potest, ut *Ptenethu*, *Isa*, *Phthempbu*, alia. Ordo itineris hic est:

Hierapoli, quæ videtur *Hermopolis parva* esse,

Andro M. P. XXI.

Nicia M. P. XXXI.

Letus M. P. XXVIII.

Memphis M. P. XX.

Nunc sequitur alia Nomorum classis, sitorum inter Thermuthiacum & Athribiticum amnes sive alveos. Juxta & prope ostia est *Sebennytes*, quem unum & simplicem Plinius, etiam Herodotus lib. II, cap. CLXVI. posuerunt: Ptolemæus autem divisit in *Inferiorem*, quem ad mare ponit, eique metropolim *Pachmannim* dat: & *Superiorem*, quem longe inde, & multis interjectis removit: & huic demum adsignat metropolim *Sebennytum*. Quod vero ostium ab oppido *Sebennyticum* denominatur, non potest ab illo abesse longius, ideoque continuos inferiorem & superiorem nomum statuo, etiam *Sebennytum* urbem reduco ad fluvium ejusque partes inferiores, qui per ostium illud in mare effunditur.

Proximus est *Xoites nomos*, quem cum urbe *Xoi* in insula Strabo locavit, fluvio & fossa, ut credo, cincta: nec separatum & singularem ex illo nomon fecit, ut Plinius & Ptolemæus; sed Sebennytico inclusit. Pag. enim 551 clare: *In mediterranea parte super Sebennyticum & Phatmicum ostium* Ζοῖς ἐστὶ καὶ πόλις καὶ πύλος ἐν τῇ Σεβεννυτικῇ νομῇ, *hoc est insula & urbs in Sebennytico nomo*. Quod si plures sic Strabo contraxit, non mirandum est, tantum decem in Delta illum præfecturas numerasse. Plinius & Strabo per *z*, *X* scribunt: Ptolemæus Græcus per *Z*, Ζοῖς & Ζοῖτης, quod ne lapsum desinientis putemus, aliorum eadem scriptura facit. In synodo Ephesina enim aliquoties inter Aegyptios episcopos Μακεδόνιος Ζοῖνης, *Macedonius Zoënsis* memoratur. Notitia autem provinciarum & episcopatum habet etiam, ut Strabo & Plinius, Ζοῖος *Xoios*.

Supra hunc inter dictos fluvios est nomos, quem Ptolemæus Φθιμβυθίς vocat, *Phthembuthi*; Plinius autem *Phthempbu*; ejusque metropolis a Ptolemæo statuitur *Tava*, in Itinerario *Tafa*. Ille quidem scripsit Τάβη: at Ephesino concilio Ἰσαάκ Τάβη, *Isaac Tava* episcopus interfuit.

Inter Athribiticum flumen & Pusiriticum sunt plures nomi: ad mare *Mendesius*, Herodoto, Plinio, & Ptolemæo laudatus. Nomen est ab oppido, quod Μένδης, *Mendes* a Strabone vocatur: Ptolemæo autem metropolis est *Thmuis*, quamvis Herodoto lib. II, cap. CLXVI. separatus nomos Θυμυαίτης, *Thmyaetes* est.

A veteri autem oppido Mendere & ostium denominatur, & hircus, qui ibidem colabatur, ὁ Μενδαῖος ἐν Αἰγύπτῳ τράγος, *Mendesius hircus in Aegypto*, apud Plutarchum libro, Abbruta animalia ratione utantur, pag. 989.

Deinde est *Onuphites nomos* Plinii & Ptolemæi. Oppidum, seu, ut Ptolemæus vocat, metropolis est Ὀνούφης, *Onuphis*. In Ephesino concilio fuit Ἀδελφὸς Ὀνούφιος, *Adelphus Onupheos* episcopus.

Sequitur *Athribiticus* Ptolemæi, Plinii *Atharrhabites*, de qua diversa adpellatione supra in C.

bibus dictum fuit. *Athribis*, metropolis ad fluvium ejusdem nominis, apud Stephanum est *Ἀθρίβις*, *Atharrhabis*. Ephesino concilio interfuit *Στρατήγιος Ἀθριβίδης*, *Strategius Athribidis* episcopus.

Hinc in ortum & ad Busiriticum amnem est *Leontopolites nomos*, itidem Plinii ac Ptolemæi: Strabo autem videtur sub alio, forte Mendefio comprehendere. *Prope Mendefem*, inquit, *πλησίον Μινδῆς*, est *Diospolis*, & lacus circa eam; & *Λεοντόπολις*, *Leontopolis*. Ptolemæus autem divisæ *Λεόντων πόλιν*, *Leonum oppidum* scripsit metropolim hujus nomi.

Tandem *Busiriticus nomos* est, ab oppido *Busiri* dictus, sito ad fluvium, qui inde *Busiriticus* nominatur. Herodotus, Plinius, Ptolemæus memorarunt. De urbe supra dictum fuit.

Denique nomi etiam, positi inter Busiriticum flumen & Bubasticum, recensendi sunt. Primus, ad mare situs, Ptolemæo dictus est *Νεῦτ νομός*, *Neut nomos*. Metropolim dat *Πανόφυσιν*, *Panephysin*. In Ephesina synodo fuit *Ἀμμώνιος Πανόφυσῃ*, *Ammonius Panephysi* episcopus, quod ex alia forma *Πανόφυσος* est.

Post hunc nomon est *Σεθρεΐτης*, *Sethreites*, quem Strabo p. 553 dicit unum esse *τῶν δέκα τῶν ἐν τῷ Δέλτῳ*, *ex decem, qui intra Delta sunt*, licet videatur pars quædam excuisse. Ptolemæus enim, cui *Σεθρεΐτης* est, interpreti Latino & Plinio *Sethroites*, si recte se tabula vetus *Agathodæmonis*, ut putant, habet, metropolim trans flumen Bubasticum, *Heracleam parviam* seu minorem Herculis urbem, constituit, quod *Sethrum*, *Σεθρον* Stephani fortassis excisum fuerat. In concilio Calchedonenfi actione 1 memoratur episcopus *Theon Sethroiensis*: in Ephesino idem *Theon Σεθροΐτου*, *Sethroita*, puta nomi.

Succedit *Tanites nomos*, *Τανίτης*, Herodoti, Strabonis, Plinii, Ptolemæi, cui metropolis est *Tanis*, prope flumen illud sita, quod per os Taniticum elabatur in mare. De urbe diximus supra, dicturi plura post paullo in Nominibus sacris.

Tandem *Φαργαδίτης νομός*, *Pharbatites nomos* est, in meridiem vergens, Bubastico & Busirifico fluminibus conclusus. Urbs *Pharbatibus* illius caput est sive metropolis. Nomon plures memorant Herodotus lib. 11, cap. CLXVI. Strabo xvii, pag. 552. Plinius lib. v, cap. ix. Ptolemæus iv, cap. v. cujus & oppidum est *Φαργαδῖς*, *Pharbatibus* lib. v, cap. x.

An etiam Herodoti *Παπρημίτης νομός*, *Papremitis præsectura* lib. 11, cap. LXXI & CLXV ad Delta pertineat, & si pertinet, ad quam illius partem, incertum, omnino est. Urbs *Παπρημῖς*, *Papremis*, Marti sacra, ab eodem cap. LIX cum urbibus in Delta sitis conjungitur; sed ibidem etiam Bubastus & Heliopolis memorantur, quæ extra Delta sunt: ut adeo incerta sit ejus positio. Stephanus, qui per jota scripsit, tantummodo habet, *Παπρημῖς πόλις Ἀγύης*, *Paprimis oppidum est Aegypti*.

Extra Delta, Arabiam versus, Ptolemæus tres nomos posuit, primum dicit *Arabia nomon*, cujus metropolim *Phacysam* facit, Bubastico flumini adpositam: secundum *Βαβυλωνίαν nomon*, cujus urbs est *Bubastus* seu *Bubastis*, ad idem flumen sita, cui nomon dat: tertium *Heliopolitanum nomon*, qui in meridiem recedit, cui, vastata Heliopoli, una assignat metropolim, & a Babylone ad Heroopolim usque extendit, utramque in hoc nomon comprehendens. Plinius autem Heroopoli proprium nomon circumdat, quem *Heroopoliten* lib. v, cap. ix. vocat: quo adsumto & a ceteris distincto, quatuor in hoc latere nominata fuerunt.

Sed o quintum addit *Phagroriopoliten*. Quum enim de Arsinoë & Heroopoli, quæ in m. Arabicum sunt, dixisset, subdit: *ἐν δὲ τῷ ὀ Φαργαροπολίτης νομός*,

ἡ πόλις Φαγραίου, ibidem est etiam Phagroriopolites nomos, & oppidum Phagroriopolis.

Mirum vero Pelusi nobilissimæ urbis nullum reperiri nomen. Ego sane non memini de illo me quidquam legere. An propter nobilitatem exempta, ut Alexandria? an quod maritimus tractus, qui a Pelusio incipit, non ab omnibus in Aegypto census est? Strabo enim lib. xvi, pag. 520. ἀπὸ Οὐδυσσεύος μέχρι Πελουσιου περὶ τὴν Θωνίαν καλεῖται, ab Othosia usque Pelusium maritima ora Phœnice adpellatur. Nihilominus Pelusium in Aegypto censetur. Stephanus: Πάσις, πόλις Αἰγύπτου, εἰς ἣν ἐκρῆν τὸ πρῶτον εἶμα, urbs Aegypti, in quam effluit primum [Nili] ostium. Qui vero diligentissimi sunt in nomis discernendis, Plinius & Ptolemæus, nullam habent Pelusiaci nomi mentionem: tantummodo ille lib. v, cap. ix. *Quae juxta Pelusium est regio, nomos habet Pharbathiten, Bubastiten, Sethroiten, Taniten: reliqua autem Arabicum.* Quem hîc Arabicum Plinius dicit, est Ptolemæi Αἰγυπίας νομός, *Arabia nomos*, cujus metropolim Phacufam fecit: nec vero Pelusium in eo contineri potuit, quia indignum fuisset, Phacufam, quam πόρτις, pagum Strabo dixit, urbi anteferri præstantissimæ. Idem etiam de Sethrio censeri potest, unde nomos dictus Sethreites vel Sethroites. Hæc de nomis in Delta & ad utrumque quæ latus sufficiant. Nunc de Aegypto, ut in S. scriptura delineatus est, antequam ad reliquos nomos veniamus, quia quæ de Aegypto Scriptura sacra habet, circa Delta, aut in eo, pleraque continentur.

AEGYPTUS S. SCRIPTURAE.

Aegyptus Ebraeis מצרים *Mizraim* sive *Misraim* dicta, duali numero, quo, ut Bochartus explicat, duplex provincia, inferior & superior significatur. Singulari מצרים est, quod munimentum sonat, quia natura est locus munitissimus propter solitudines circumjectas, etiam ex Nilo fossas prope inaccessus, quod cum primis Diodorus Siculus lib. i, cap. xxx. demonstravit. Singulari numero aliquoties in sacris litteris occurrit. 11, Reg. xiii, 24. *Siccabitur* מצרים *omnes rivus Mazor*, id est *Aegypti*. Et Esa. xix, 6 *siccabitur* מצרים *fusus Mazor*, ubi itidem de Aegypto sermo est: in quem locum R. D. Kimchi מצרים *Mazor idem est quod Mizraim*. Et Mich. vii, 12. *a Mazor ad fluxum*, hoc est, ab Aegypto ad Euphratem, qui termini sunt Palæstinæ. Vide plura apud Bochartum lib. iv, cap. xxiv. His ita positis videtur Chami filius Mizraim nomen ab regione, quam ad habitandum sibi elegit, accepisse: nisi parens secundo genitum filium Mizraim nominavit, quod duplex in eo seu alterum robur & munimentum familiae impetrasset. Aliter hoc vocabulum Hieronymus in Esa. xix & xxxiii interpretatur.

Fertilitatem Aegypti ex Nilo etiam Moses laudavit, comparans cum ea Genes. xlii, 10. Penapelm Jordanis & circumjectum agrum ante urbium everfionem, quod utrobique flumen ubertatem adferat. Scitem autem Nili ostia antiquis etiam temporibus fuisse, supra ex Esaiæ xlii, 15. ubi septem Aegypti flumina dicuntur, cognovimus.

Prima regio, cujus in sacris fit mentio, est גֹּשֶׁן *Goshen*, sive *Gosen*; Vulgato Latine *Gessen*; Graece Γασση: & prima urbs On, utraque in historia Josephi patriarchæ: sed utraque etiam interpretum dissensione controversæ ac dubiæ positionis. Momentum est ad aulam Pharaonis & sedis Josephi definitionem situm est, quia Genes. xlv. dicitur idem

Jacobus cum suis in terram Gosen immittendus, ut propinquus Josepho, qui in aula regis erat, habitaret. Regiæ vero urbes in Scriptura duæ celebrantur, *Zoan*, quam Græci interpretes *Tanis* vertunt, Numer. xiii, 23. Esa. xix, 11 & 13 ac alibi: & *Moph* sive *Noph*, quam *Memphin* interpretantur Esa. xix, 13. Jerem. 11, 16. Hoseæ ix, 6. Jam vero si in Tani Josephus fuit, multum probabilitatis interpretatio consequitur, quia sic Gosen erit in regione inferiore ac prima quasi ex terra Chanaan adventantibus: & convenit cum Septuaginta Græcis, qui Genes. xlv, 10. & xlvj, 34. ἐν γῇ Γοσὶμ Αἰγύπτου, in terra Gosen [Gosen] *Arabia* verterunt, quasi nomen, e regione Tanitæ nomi situm, denotarent, quem Arabicum Plinius dixit; Ptolemæus νομόν Αἰγύπτου.

Si vero iter patriarchæ, & Josephi occursum, secundum eosdem interpretes consideramus, alia nobis via, alia regio ostendetur. Josephus patri obviam ivit in Gosen, Genes. xlvj, 28, 29. quod Græci interpretes transfulerunt κατ' Ἡρώων πόλιν εἰς γῆν Ραμίσση, juxta *Heroopolim in terram Ramesse*; & Josephus quoque historicus lib. 11 Antiquit. cap. iv. κατ' Ἡρώων πόλιν εἰς γῆν Ραμίσση, juxta *Heroopolim ipsi obviam factus est*, quod oppidum ad intimum Arabici sinus est positum: quo concessio, oportet terram Gosen multo australiorem fuisse, quam regio Taniticæ urbi opposita: & quamvis Memphis sic propior sit terræ Gosen quam Tanis, tamen Pharaonis aulam in Tani fuisse omnino credendum est, quia Psalmo lxxviii, 12, 43. miracula Moysis dicuntur in agro Zoan facta: Zoan autem secundum Græcos & Chaldæos interpretes est ipsa *Tanis*. Neque Tanis ad Gosen se ita positione habet, ut non possit *propinqua* dici, aliorum locorum respectu, quæ longius inde recedunt: sed etiam illud iter curru & jumentis brevi tempore expediri poterat, solo flumine Bubastico interfluente, quod trajiciendum erat.

Hoc ita tenemus, quia non adparet, cur necesse fuisset, patriarcham sinum Arabicum adire, nisi in ulteriora ille, ex promisso filii Genes. xlv, 10. destinavisset progredi. Quare, hoc itinere observato, non videtur improbabile, circa On sive Heliopolim terram Gosen & Ramesse seu Raemse esse, quæ etiam Josephi Flavii sententia fuit, dicto loco dicentis, jussu a Pharaone patriarcham cum filiis habitare ἐν Ἡλιόπολιν, *Heliopoli*. Quod etiam Constantinus l'Empereur ad Tudensem p. 224 confirmat, quia peregrinator ille locum, quem Israelitæ habitandum acceperint, vocet פֶּתַח שֶׁלֶם *fontem Solis*, quæ Heliopoleos descriptio est, etiam apud Nubiensem parte 111 climatis tertii: quamquam Benjamin in eo aberrat, quod inter Memphin ponit & Alexandriam. Ptolemæus etiam Heliopolim ita & circumjectum nomen collocavit, ut nec illa longe a Memphi abesset, & hic ad Heroopolim usque extenderetur. Exitus etiam ex Aegypto per mare Rubrum sic facilius demonstrari potest, quam si ex regione, Taniticæ urbi parallela, is factus esset.

Nec obest huic sententiæ, LXX interpretes Γοσὶμ Αἰγύπτου, *Gosen Arabia*, dixisse: quoad nomen Arabicum, quem Plinius & Ptolemæus ita nuncupant, respiciatur. Nam non tantum ille nomos, sed totus tractus qui inter Nilum est & sinum Arabicum, *Arabia* vocabatur, quamlibet pars Aegypti esset; quemadmodum altera Aegypti pars, quæ trans Nilum est, Libya, quam spectabat, fuit adpellata. Et quid multum dubitamus de Heliopolis positione, quum ipse Strabo lib. xvi 1, pag. 555. dixerit: ἡ μὲν δὲ Ἡλιόπολις ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, *Heliopolis regio in Arabica [Aegypti] parte est*.

On autem oppidum, cujus sacerdos socer Josephi fuit, ipsam esse *Heliopolim*, non sinit nos Græci interpretes dubitare. Genes. xli, 45 & 50. locerum illum dicunt ἐν Ἡλιόπολιν, *Heliopolitanum pontificem*, ubi in Ebræo urbis nomen On est. Eadem leguntur cap. xlvj, 20. At Exod. 1, 11 oppidis, servili Ebræorum opera restauratis, ad-

dunt tertium cum clara interpretatione, τὴν Ὀν, ἢ ἐστὶν Ἡλιοπόλις, urbem On, quæ Heliopolis est. Et Ezechiel. xxx, 17. νεανίσκοι Ἡλίου πόλεως καὶ Βυβάστου. *juvenes Heliopoleos & Bubasti.* Josephus quoque Antiquit. lib. 11, cap. 111. socerum Josephi patriarchæ dicit fuisse τὸν ἐκ τῆς Ἡλιοπόλεως ἱερέαν, ex sacerdotibus Heliopolitanis. Nec a Græcis demum ac Macedonibus hoc nomen Ebræo օן On suffectum vel superadditum. Nam & Jeremias cap. xlii, extremo memorat ֔דְּבַר יְרֵמְיָה בְּיָד דְּבַר ה' domum Solis in terra Aegypti, ubi iidem Græci Ἡλίου πόλιν verterunt. Chaldaeus huc etiam Ir-heres refert Esa. xix, 18. sed videtur ֔דְּבַר pro ֔דְּבַר legisse, aut utramque potius lectionem paraphrasi sua reddidisse.

Terra Gosen etiam ֔רַעַמְסֵס *Raëmses*, sive ut Græci & Latinus reddiderunt, *Ramesses*, dicebatur, & Genes. xlvii, 11. habitatio Israeli & filiis datur ֔רַעַמְסֵס in terra seu regione Ramesse. At etiam oppidum *Raëmses*, sive *Ramesse*, Israelitæ condiderunt servientes, & inde exitus ex Aegypto tamquam a termino definitur Exod. xii, 37. Numer. xxxiii, 3 & 5. quæ ita videntur concilianda, ut regio quidem *Gosen* nuncupata fuerit, pars tamen ejus, in qua oppidum fuit *Raëmses* sive *Ramesses*, idem nomen haberet, præsertim posteriori tempore, quando oppidum servitute Israelitarum instauratum amplificatumque fuerat, cujus agro circumjecto Israelitæ videntur inhabitasse. Nec vero *Ramesses* videtur ipsa esse Heliopolis, ut Constantinus l'Empereur loco supra indicato censuit. Græci enim interpretes distinguunt, & nunquam *Ramesses*, constanter autem *On* Heliopolim transtulerunt. Josephi autem verba lib. 11 Antiq. cap. 14. ἐκ τῆς Ἡλιοπόλεως, puto de agro potius & nomo, quam ipsa urbe, interpretanda. Deinde, si exitus ex Heliopoli factus esset, tanta turba hominum cum parvulis & pecoribus non potuisset tertia mansione ad mare Rubrum venire, quod secundum Ptolemæi rationes circiter quinquaginta millia passuum ab Heliopoli remotum est. Propius ergo ad mare videtur oppidum *Raëmses* sive *Ramesses* fuisse, ut, interjectis duabus mansionibus, Succot & Etham, tertia venirent ad Phi Hiroth juxta mare. Pretium est iter illud ab *Ramesses* ad transitum maris accuratius inspicere.

Ramesses --- Succoth --- Etham --- Hiroth -- Mare.

De *Ramesses* seu *Raëmses* satis est supra dictum.

Succoth tentoria & tabernacula sonat, quod pluribus locis commune nomen est. Nescio, an per tot sæcula id nomen servari potuerit, ut Itinerarii *Scenæ veteranorum* eodem referri possint, distantes ab Heliopoli xlii millibus passuum? non sane multum dissident a loco, quem illis Succoth seu tabernaculis, utpote primæ mansioni Israelitarum, designamus. Sed credo Scenas illas recentiores esse, & ex Romano bello vel castra veteranorum, vel coloniam eorum militarem significare.

Etham Exod. xlii, 20. dicitur situm ֔תְּחַם in extremitate solitudinis, quæ ad sinum est Arabicum. Quum enim cetera Aegypti essent fertilissima, ad mare illud Arabicum multa est sterilitas, ideoque ora illa rarius habitata. Idem autem est sive ad initium solitudinis situm locum *Etham* fuisse dicam, sive ad illius extremitatem, cultioris Aegypti respectu. Hinc tertii diei iter per deserti loca usque ad mare fuit. Potuissent quidem præterire & ad Heroopolim contendere, sed divino factum est consilio, ut ad dextrorsum declinarent, ut Dei gloria in illo divinitus disrupto, submersione Aegyptiorum, servatis contra transductisque Israelitis manifestaretur. Vide Exod. xlii, 17, 18. & cap. xiv, 2. ubi dicuntur divino mandato *veruisse* se a via recta (יְשׁוּבוּ) & ad mare versus processisse.

Tertia igitur castra, seu mansio, sunt פי תחית, quod Græci septuaginta adpellative Exod. xiv, 1. vertunt ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, *contra villam*: at Numer. xxxiii, 7. ἐπὶ τὸ τόμα Εἰράθ, *ad os seu introitum Irot*. Latinus interpretes retinuit Ebraeum nomen *Phihahiroth*. Prope mare fuit, quia Exod. xiv, 2. additur יַלְיָהוּ *super mare*: & inde transitus ille admirabilis factus fuit. Hieronymus *Iroth* vocat de Locis Ebraicis, cui est *locus deserti, ad quem venerunt filii Israel mare rubrum transfretantes*. Dubie dictum, & æque ad locum trans mare, quam qui citra fuit, referri potest. Clarius scripsisset *transfretaturi*: quia Eusebius, quem transtulit, habet: ἀφ' ἧς διήλθον τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, *ex quo Rubrum mare transierunt*.

Circa Phihahiroth dicuntur fuisse *Migdol* sive *Magdol*; & in altera parte *Baal Zephon*; sed qua alterum plaga fuerit, sive quo latere, non est explicatum. Exodi xiv, 2. ita refert sanctus scriptor secundum vulgatam interpretationem: *Loquere filiis Israel: Reversi castra metentur e regione Phihahiroth, quæ est inter Magdolum & mare contra Beelsephon: in conspectu ejus castra ponetis super mare*. Igitur citra Phihahiroth fuit *Migdol*, ut Ebraei scribunt; sive μάγδωλ, ut Græci: nec vero est Magdolon Itinerarii veteris, quia id tantum xii millibus passuum abest a Pelusio: longius autem multo, quod jam consideramus. Vox turrim significat sive munimentum. *Baal Zephon* autem sive *Beelsephon* supra Phihahiroth fuerit an infra, non potest definiri: nisi ex nomine judicabis, quod septemtrionem sonat, in illam plagam quoque recessisse.

Nunc reliqua in sacris memorata loca, in latere Aegypti Arabico posita, perlustrabimus: A *Pelusio* incipimus, sicut Straboni ἀπὸ πηλῆ, *a luto seu lutosis paludibus*, quibus circumdatum est, nomen habet, ita prorsus sit probabile, Ezech. xxx, 15. יָם סִין, quod lutum & cænum sonat, in forma proprii neminis esse ipsum Pelusium, ubi Vulgatæ Versionis auctor transtulit: *Effundam indignationem meam super Pelusium robur Aegypti*. In Ebraeo est יָם סִין *Super Sin, robur Aegypti*. At supra demonstravimus Pelusium dici *claustrum* Aegypti, & munimentum adversus Phœnicen & Palæstinam. Et quia de magnis urbibus Aegypti ibidem agitur, probabile est in tanto numero, quæ nominatim recensentur, Pelusium non prætermisum esse. Græci interpretes *Sin* Ebraeum reddiderunt *Sain*, de alia Aegypti urbe prophetam intelligentes, ἐπὶ Σάιν τὴν ἐκτὸν Αἰγύπτου. An vero Sais, quamlibet magna urbs, יָם סִין *robur & munimentum* Aegypti seu *propugnaculum* vocari possit, admodum dubitamus, quia nec situ ejus, nec historiarum testimoniis demonstrari potest.

An vero etiam יָם סִין *Sinim* Esa. xlix, 12. huc referri debeant, ut *Pelusiotæ* primario intelligantur, deinde συνεκδοχικῶς, omnes Aegyptii; quæritur ab eruditis: Ait vir doctissimus Samuel Bochartus, quod quatuor mundi plagæ describantur, septemtrio & occidentis explicitis verbis; oriens per יָם סִין a longinquo, ut alibi etiam: relinqui ergo, ut *Sinim* sint in meridiana plaga. Sic Hieronymus verba, *ex terra Sinim* Ebraea, convertit *de terra australi*: & Jonathan Chaldæus יָם סִין *de terra meridiali*: & Kimchi, יָם סִין *hæc est meridialis plaga*: Abenesra יָם סִין *ex latere Aegypti*. Græci, ἐκ γῆς Περσῶν, *ex terra Persarum*, quod longius petatum est. Possunt igitur *Sinim* seu *Sinai* de Pelusiotis explicari, ut tamen omnis Aegyptus & australis plaga intelligatur.

A Pelusio per xii millia passuum venit *Magdolum*, ut ex Itinerario Antonini videmus: quod haud dubie est *Migdol* sive *Magdol* Jeremiæ xliv, 1. & xlv, 14. Priori loco Græci τὴν καθεμίαν ἐν Μαγδωλῇ & posteriori, ἀναγγέλλατε εἰς Μαγδωλὸν. *Magdolum* Hieronymus & Vulgatus dixit. Herodorus lib. ii, cap. clx. καὶ Σύροισι περὶ ὃ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδωλῇ ἐνίκησε, *congressus cum Syris rex Neco ad Magdolum, victoria potitus est*. Etiam Bochartus de Magdolo, prope Pelusium quod est, interpretatur: in eo autem abludit a vero, quum addit, *non*

procul a mari rubro, Exod. XIV, 2. nam isthmus inter Pelusium & sinum Arabicum non minor est τριῶν ἢ τετραδὲς ἡμέρας, triens aut quatuor dierum itinere, ut Strabo lib. 1, pag. 24. tradit: sive ut lib. XVII, pag. 552. rationes iniit, ἑκατοσίων σταδίων, nongentorum stadiorum est. Quod si ergo Magdol XII milliariis a Pelusio abest, ut Bochartus ex Itinerario adprobat; non potest non procul a mari Rubro distare, nec minus quam stadiis octingentis. Aliud vero *Magdol* seu *Magdol* prope illud mare fuit, præter quod Israelitæ, antequam mare transirent, iter fecerunt, de quo supra actum fuit ex Exod. XIV, 2.

Sedecim millibus passuum a Pelusio in austrum distat *Daphne* ex ejusdem Itinerarii dispositione. Non dubium est, quin hæc sint Herodoti *Daphne Pelusia* lib. 11, cap. xxx. & Stephani Δάφνη πλησίον Πελουσίας, *Daphne prope Pelusium*: quæ Psammetichi temporibus præsidarios milites habebat adversus Syros atque Arabas. Putares lauretum illi loco nomen indidisse, quæ forsitan Herodoti opinio fuit, si modo per Δ vocabulum scripsit, nec a librariis demutatum est. Græci enim interpretes Τάφνη & Τάφνια constanter reddunt Ebræum תַּחְפַּנְחֶסֶת *Tahpanthes*, Aegyptiam urbem, a prophetis memoratam, ut Jerem. 11, 16. Μάμφως κὶ Τάφνης, cap. XLIII, 7. εἰς Τάφνιας, & versu 8. ἐν Τάφνιας: cap. XLIV, 1. ἐν Μαγδαλῇ καὶ ἐν Τάφνιας: & Ezech. xxx, 18. ἐν Τάφνιας. Quos etiam Latinus interpres sequutus est, *Taphne* vel *Taphnis* dictis locis transferens. Nec abludit vox nimium ab Ebræa *Tahpanthes*. Tolle enim adspirationes, quas negligunt Græci, & contrahe syllabas ejusdem vocalis *aa*, habebis cum terminatione Græca Τάφνη vel Τάφνια, ut ita minus dubitemus, *Taphne* Græcorum esse vetus *Tahpanthes*, pro sæculi usu & consuetudine contractius postmodum pronuntiatum. An vero *Taphnia* hæc seu Τάφνη sint Herodoti & Stephani *Daphne Pelusia*, non omnino certum est: probabilius tamen est, etiam Bocharti auctoritate, quam quod Bonfretius ad Hieronymum de Locis contendit, *Taphnen* esse *Tanin*; quo vocabulo *Zoan* Græci, nunquam *Tahpanthes* reddiderunt.

Bubastus etiam in iis est, quæ in sacris litteris ex Aegypti urbibus memorantur vel dicuntur memorari. Ezechielis xxx, 17. פִּי-בֶסֶת *Pi-beset* Græci Βέβαιος transulerunt, quos & Latinus; etiam noster interpres, imitatus est. Fit probabilius locorum vicinitate. Dicitur, *juvenes On & Pi beset cadent gladio*: Græci, νεανίσκοι Ἡλίου πόλιος κὶ Βεβαίου ἐν μάχαιρᾷ πεισύνται: Hieronymus. *Juvenes Heliopolios & Bubasti gladio cadent*. Præcessit *Sin* seu Pelusium, & *No*, & *Noph*: sequuntur *Taphne* sive *Tahpanthes*. Nihil itaque probabilius, quam פִּי-בֶסֶת *Pi beset* esse *Bubastum*: de qua supra egimus: etiam de *On* seu *Heliopoli*.

In hoc tractu etiam *Pithom* Exod. 1, 11. quærenda est, quam Israelitæ, quum servirent Aegyptiis, coacti sunt ædificare vel instaurare. Septuaginta scripserunt Πιθώ: Hieronymus in Locis Ebraicis *Fubom*: Vetus Latinus *Phithom*. Nusquam alibi ejus mentio in sacris occurrit: consentiunt autem eruditi plures, esse Herodoti Πάτυμον, *Patumon*, lib. 11, cap. CLVIII. Describit fossam, quam Neco & Darius ex *Bubastio* Nili alveo in mare Rubrum conati sunt deducere. ἔπειτα δὲ κατέπερθε ὁλόγον Βεβαΐσιος πόλιν παρὰ Πάτυμον τὴν Αἰγύπτου πόλιν δὲ ἐκ τῆς ἐρυθρῆς θάλασσης, paullo supra *Bubastin* oppidum, præter oppidum *Arabie Patumon*, deducitur. Inferitur autem in mare Rubrum. Vir clarissimus Guil. Bonjour in Monumentis Copticis, Romæ nuper editis, sect. XXI confirmat ex Aegyptiaca Versione, quæ ex LXX Græcorum interpretatione expressa est. Quod enim Genes. XLVI, 21. dicitur a LXX, *Jacobum patriarcham præmisisse Judam filium, ut Joseph occurreret sibi καὶ Ἡρώων πόλιν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ad Heroopolim in terram Ramesse*: & v. 29. *Joseph obviam ivit patri καὶ Ἡρώων πόλιν* id utroque loco interpres Aegyptius, Græcam alias versionem sequens, reddit *ad Pelum*. Ergo *Pethom* vel *Pithom* est ipsa *Heroopolis*, etiam Aegyptiorum interpretatione ac consensu. Plura supra de itinere patriarchæ sunt exposita, quæ videas.

Inter principes Aegypti urbes est *Noph*, נֹפֶח, a prophetis laudata, Esa. xix, 13. ubi מִנֵּי גֵרָעִים Græci verterunt ἀρχαῖς Μίμφως, Hieronymus, *principes Memphicos*. Et Jer. 11, 16. XLVI, 14. Ezech. xxx, 13. *Noph* Μίμφω verterunt; Latinus *Memphis*; Chaldaeus מִמְפִּי *Ma hes*. Semel נֹפֶח *Noph* legitur Hoseæ ix, 6. ubi nihilominus Græci & Latinus Μίμφω, *Memphis*; Chaldaeus מִמְפִּי, quæ *Memphis* est, reddiderunt: ac Kimchi ibi, נֹפֶח מִמְפִּי *Noph idem quod Memphis*. De *Memphi* autem postea in Septem nomorum regione dicturi sumus.

Fuit etiam נֹחַ *No* in numero urbium Aegypti insigniorum. Jerem. XLVI, 25. *Visitabo eam propter nomen Amonem ex No*; & Nahum 111, 8. *num melior es propter nomen No Amon*. Videtur idoli nomen, quod convenit cum Jovis Ammonis, qui in vicina regione colebatur. Idque verosimile putatur esse, quod iidem Græci interpretes Ezechiel. xxxi, 14, 16. utroque versu *No* verterunt Δίοσπολιν, *Diospolin*, Jovis civitatem. Vir multæ doctrinæ Bochartus *Thebas Aegypticas*, urbem amplissimam, interpretatur, quæ Διοσπόλις nomen, Strabone & Ptolemæo testibus, accepit, & quidem, quod alter addit, μεγάλη, *magna*. Hieronymus in hunc Ezechielis locum, existimat, Græcos aliam *Diospolim* (nam & *Parva*, μικρά, est in Thebaide, iterumque alia in Delta) intellexisse, miraturque, quum medio versu 15. propheta etiam urbis *No* mentionem fecerit, ibi eosdem non Δίοσπολιν, sed Μίμφω transtulisse. *Pristinum*, inquit, *nomen habet No: quod Aquila, Symmachus, & Theodotio, sicut in Ebraeo positum est, transtulerunt. Pro quo, nescio quid volentes, Septuaginta dixerunt Diospolim, quæ Aegypti parva civitas est. Nos autem pro No Alexandriam posuimus per anticipationem, quæ Græce ἀλεξάνδρεια adpellatur. - - - ET INTERFICIAM, aut [v. 15] MULTITUDINEM ALEXANDRIÆ: quæ rursus in Ebraeo posita est נֹחַ No: pro qua nequaquam Diospolim, ut supra, sed Memphim LXX transtulerunt. Et ut ostendat, populosam jam illo tempore fuisse urbem, PERDAM, aut, MULTITUDINEM NO.* Quod Hieronymus *No* interpretatur *Alexandriam*, in eo prævit Chaldaeus paraphrastes Jonathan, quoties in Ebraeo *No* legitur, reddens in paraphrasi sua אֶלֶכְסַנְדְּרִיָּה *Alexandriam*. Sed minus placet anticipatio Hieronymi, qua repugnantiam temporum voluit conciliare: & populosam ante Alexandri tempora hanc urbem fuisse, contra fidem est historicam. Quare opinioni de Alexandria, videtur altera de Thebis dum certior adseratur, omnino præferenda.

In Delta ejusque parte orientali fuit *Zoan*, Pharaonum regia, quod ex Psalmo LXXVIII, 12, 43. manifestum est, ubi prodigia, quæ Deus per Moysen in Aegypto contra Pharaone fecit, dicuntur facta בְּאֶרֶץ זִוָּן *in agro Zoan*, Græci interpretes ἐν πεδίῳ Τάνως, *in campo Tancos*. Atque ita ubique *Zoan* Græci Τάνω, *Tanis* verterunt: etiam Chaldaei תָּנִיס *Tanes*, Onkelos Numer. xlii, 23. Jonathan Esa. xix, 11, 13. Ezech. xxx, 14. & paraphrastes Psalmorum dicto loco: nec non Latinus interpres *Tanis* habet præter locum Ezechielis, ubi *Taphnis* transtulit. Situs autem *Tancos* supra in Delta ex Ptolemæo est demonstratus.

Supereſt אֶרֶץ פַּתְרוֹס *terra Patros*, Jerem. XLIV, 1. Ezech. xxix, 14. pars Aegypti, ut ex his, quæ præcedunt & ſequuntur, adparet. Græci interpretes ἐν γῇ Παδύρης, *in terra Pathures*. Hieronymus Ezech. xxx, 14. *Disperdam terram Pathures: in Locis, Future*, ubi Eusebius ſcripſerat Φαδύρης: cui χείρ *est Aquila, regio Aegypti*. Plinius lib. v, cap. ix. in nomis Aegypti habet etiam *nomon Phatruen*, ut Harduinus ex mss. emendavit. Situm hujus nomi ex ordine quodammodo cognoscimus, qui in Thebaide fuit, unde initium enarrationis ſumit. *Dividitur*, inquit, *in præfecturas oppidorum, quas nomos vocant, Ombiten, Apollopoliten, Hermonchiten, Thimiten, Phatruen, Copiten, Tentyriten, Diospoliten, Antaeopoliten*.

politica, *Aphroditopolitica*, *Lycopolitica*. Multi ex his nomis sunt in latere Arabico, in Libyco ceteri, ut ex iis cognosci nequeat, in quo fuerit Phaturites. Et quod nomi sunt oppidorum praefecturae, non est dubitandum, metropolim hujus nomi fuisse *Phaturam* sive *Phauram*. Hieronymus commentario in Ezechielis cap. xxix, 14. *collocabitur in urbe metropoli, quae adpellatur Phauras, ubi orta est, & unde profecta est*. Fuit autem, ut ex ordine constat Plinii, in parallelo Copti & Tentyrae, quamvis, in qua ripa, definiri certo non possit. Ex Ebraeo nomine *Patros* nomen gentis seu gentile est פטרוס *Patrusim*, Genes. x, 14. ubi LXX τὸς Πατρονομίη, Vulgatus, *Phetrusim*.

Denique *Caphor* oppidum vel regio, unde *Caphorim* nominantur, a quibusdam ad Aegyptum refertur, quod negatur ab aliis. Benjamin Tudelensis pag. 125. *biduo Damiam veni*, דמיא *que olim Caphor erat*. Ad quae verba Constantinus l'Empereur p. 226. *Ex Genes. x, 14. & 1 Chron. 1, 12. in Aegypto Caphor querendam esse, constat*. Et R. Saadias apud Kimchi in Jerem. xlvii, 4. *Caphor interpretatur דמיא Damiaa*. Contra Samuel Bochartus lib. iv, cap. xxxviii. *terra Caphor ubicumque fuit, ab Aegypto & Phalstia non parum fuit diffusa*: idque ex Amos ix, 7. putat liquere. Plures interpretes Graeci Deuteronom. 11, 23; & Amos ix, 7; & Latinus Jerem. xlvii, 4; & Chaldaei non solum his tribus locis, verum etiam Genes. x. *Cappadociam & Cappadoces* interpretantur: qui vero longius remoti sunt a sedibus posterorum Mizraim Noe ex Chamo nepotis. Etiam Jerem. xlvii, 4. *insula Caphor* dicitur, qualis nulla est in Cappadocia. Si vero in Aegypto Caphor fuit, in superiore, aut circa eam fuisse crediderim, quae non raro ab Aegypto proprie dicta, seu Delta ac locis circa illud, distincta fuit.

AEGYPTUS SUPERIOR.

Supra etiam divisio Aegypti in Superiorem & Inferiorem fuit exposita. Pauca addimus de divisione. Inferiorem etiam Strabo ita nominavit lib. xvii, p. 557. ἡ κάτω Αἴγυπτος, *inferior Aegyptus*, qua Delta & quae circa sunt, intelliguntur. Superior, ἡ ἄνω χώρα, *superior regio* saepe vocatur, ut vidimus; & suprema, Aethiopiam versus, τὰ ἀνώτατα Αἴγυπτος. Superior incipit a vertice τῆς Delta, & adsurgit usque in Aethiopiam ad utramque ripam Nili fluminis. Hanc vero rursus Ptolemæus divisit in *Heptanomidem & Thebaidem*. Post Delta incipit ἑπτανομίς, *Heptanomis*, regio septem nomis seu praefecturis definita: ultra quam *Thebais*, regio seu pars Aegypti suprema. Nos hanc Ptolemæi divisionem sequemur, & distinctionis causa, prius de Septem nomis illis, & quae his adjecit Ptolemæus; deinde de Thebaide agemus.

HEPTANOMIS.

A septem praefecturis ἑπτανομίς, pars media Aegypti denominatur. Ut vero numerus nomorum in Delta non in denario, quem Herodotus & Strabo prodiderunt, substituit, sed plures divisiones fuerunt factae: ita etiam ad septem hos Ptolemæi nomos quidam, tamquam appendix ac accessio, sunt additi, ut postea videbimus. Ptolemæus auctor est nominis *Heptanomi* seu *Heptanomidis*: fuit tamen & antea de numero confectus: quamquam alio sub vocabulo, ἑπταπόλις videlicet, sive septem oppidorum, ἑπταπόλιν

modo periegeta Dionysius, ut doctis videtur, fuit sub Augusto, & Characenus ille, quem Plinius commendat. Hic autem vers. 247.

Ὅσων δ' Ἐπτάπολις μεσάτην ἡπειρὸν ἔχουσιν.

quosque *mediam continentem*, quae *Heptapolis* dicitur, inhabitant. De Aegypto enim loquitur, quam vero a Thebaide, & illa, quae ad mare vergit, distinxit. Eustathius ad hunc locum: ἡ κατ' Αἴγυπτον Ἐπτάπολις, καὶ Ἀρκαδία ὡς ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ἀρκαδίου, ὅστις ἐκλήθη: πρὸ δὲ τούτου Ἐπτάπολις ἢ καὶ Ἐπτανομία ἀνομάσθη. Quae in Aegypto est *Heptapolis*, postea nominata est *Arca-*
dia, ab imperatore *Arcadio*. Prius etiam *Heptanomis*, aut etiam *Heptanomia* dicta fuit. *Heptapolis* autem vocata est, quia nomi, ut Plinius ait lib. v, cap. ix. sunt *praefectura op-*
erantium, puta nobilium, quas metropoles Ptolemæus dixit.

In hoc tractu supra Delta *πρῶτον νόμον ἀπὸ δύσεως τοῦ ποταμοῦ ὁ Μιμψίτης*, primus *nomos* ab oc-
casu fluminis, secundum Ptolemæum est *Memphitis*, ejusque metropolis *Memphis*, antiqua
urbs & regia Aegyptiorum. Strabo lib. xvi, pag. 555. postquam de Babylone castello
dixerat, Ἐγγύς δὲ καὶ ἡ Μιμψίς ἀπὸ τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων: ἔστι γὰρ ἀπὸ τοῦ Δέλτα τέλειον ἐπ' αὐτὴν,
prope est & ipsa *Memphis*, regia Aegyptiorum, quae tribus *schœnis* distat a Delta. Plinius
lib. v, cap. ix. *Memphis* quondam *arx Aegypti regum*: unde ad scissuram Nili, quod ad-
pellavimus Delta, xv millia passuum. Variant *schœni* Aegyptii: in partibus inferioribus
xx stadiorum erant: sexaginta in Thebaide: medio loco forsan etiam mediae longitudinis.
Plinius sane Eratosthenem sequutus lib. xi, cap. xiv. quadraginta stadia numerat. *Schœ-*
ni, inquit, patet Eratosthenis ratione stadia xi, hoc est, passuum quinque millibus. Hac
mensura congruit Strabo cum Plinio in distantia inter Memphin & initium τοῦ Delta. Ha-
buit *Memphis* præter alia templa religiosum quoddam Apidi dicatum: & ipse bos Apis
ἐν ταῖς τοῖς, in septe quodam apud Memphitas alebatur. Urbs magna erat, etiam Strabonis
ære, ac πολυάνθρωπος, id est populosa, secunda ab Alexandria. Nummos Memphitarum
sub Hadriano & Antonino cufos habemus: in uno Osiris cum Api bove expressus est.

Quadraginta stadiis a Memphi *ὄρειά τις ὄφρ' ἔστι, ἐφ' ἣ πολλὰ μὲν Πυραμίδες εἰσι τάφοι τῶν βασι-*
λέων, montium quoddam supercilium est, in quo multe sunt Pyramides, sepulcra regum.
Strabo ait, tres ex illis esse ἀξιολόγους: τὰς δὲ δύο τῶν καὶ ἐν τοῖς ἐπτά θαύμασι καταγεγραμμέναι: tres
inquam, esse memorabiles: & duas illarum in septem mundi miraculis numerari. Singulas
altitudinem stadii æquare, figura quadrata, paullo altiores quolibet latere, & mole se paullu-
lum excedere. Plinius lib. v, cap. ix. extremo: inter Memphin & Arsinoiten *νόμον, in*
Libyæ turres, quae pyramides vocantur. Plura de Pyramidibus vide apud Herodotum lib. ii,
cap. cxxiv. seqq. qui auctores fere singularum nominatum laudat: & apud Diodorum Sicu-
lum lib. i, cap. lxxiv. qui maximæ basin lateris ultra stadium extendit; secundæ, stadio
æquat: & in universum dicit, de pyramidibus neque indigenas, neque scriptores convenire.
Dilectum de ætate illarum, in Historia nostra Antiqua (ad illam enim pertinet, non ad
Chironiam) proposuimus.

In Memphite *nomos* Ptolemæus etiam oppidum aliud posuit, in cuius nomine variant li-
bra, Κασιῶν, Palat. Ακασιῶν; sed verum vocabulum auctore Strabone est Ἀκανθῶν *Acanthus.*
lib. xv, pag. 556. Μετὰ δὲ Μίμψιν Ἀκανθῶν πόλις ὁμοίως ὡς ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ τὸ τοῦ Ὀσίριδος ἱερὸν καὶ τὸ
ἡ Ακασιῶν πόλις τῆς Θεβαϊκῆς. Post *Acemphan* est urbs *Acanthos* similis *Libyæ*: ibidem *Osiridis*
templum. & lucus *Acanthæ Thebaicae.*

Ad Memphiticum *nomon*, qui ad Delta usque pertinet, etiam urbs *Κερκασσῶν, Cerca-*
sum, referenda, ad sinistram Niliripam, ubi in Delta scinditur, posita. Herodotus lib. ii,

cap. xv. μέγας Κερκασύρων πόλις, κατ' ἣν χιζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλῆσιον ῥέον καὶ ἔς Κάτωπον, usque ad urbem Cercasorum, juxta quam Nilus scinditur, in Pelusium fluens & in Canopum. Et cap. xcvii. παρὰ τὸ ὄν τῷ Δέλτα καὶ παρὰ Κερκάσων πόλιν, juxta acumen τῷ Delta & urbem Cercasorum. Strabo Κερκασούρα, Cercasura scripsit lib. xvi, p. 555. Ἡλιοπολίτις ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐστὶν ἡ ἐν τῇ Λιβύῃ Κερκάσων πόλις κατὰ τὰς Εὐδὸξον κειμένη σκοπίας. Heliopolitis [præfectura] in Arabico sita latere: Cercasura vero in Libyco juxta Endoxi Speculas.

Secundus nomos ex septem Ptolemæo est Heracleotes. εἴτα κατὰ μέγαν χιζεται ὁ ποταμὸς, παρὰ πρὸς τὴν Ἡρακλειώτην ἰσθμὸν. Postea juxta partem scinditur fluvius, facitque insulam, quæ est Heracleotes nomos. Metropolis in insula juxta occidentalem fluvii partem est Ἡρακλῆος πόλις μεγάλη, Herculis civitas magna, sive Heracleopolis magna. De hoc nomo Strabo ibidem: εἴθ' ὁ Ἡρακλειώτης νομὸς ἐν τῇ μεγάλῃ, Postea est Heracleotes nomos, seu præfectura, in magna insula. Ichneumones ibidem colebantur. Inferiore parte hujus insulæ fuit Nilopolis, reducta quodammodo ab utraque fluminis parte: nam μεσόγειον, mediterraneam Ptolemæus dixit. Ephesino concilio Εὐσέβιος Νειλοπόλεως, Eusebius Nilopoleos episcopus subscripsit. Stephanus pravatus est, quum legitur, Νεῖλος πόλις Αἰγύπτου, Nilus Aegypti urbs. Ipse enim gentile format Νειλοπολίτης, quod argumento est, scriptum fuisse Νειλόπολις πόλις Αἰγύπτου. Quidam dividunt vocabulum, Νεῖλος πόλις, Nili oppidum. Eusebius lib. vi Hist. eccl. cap. xlii. Χαιρέμων τῆς Νείλου καλουμένης ἐπίσκοπος πόλεως, Charemon, Nili urbis, ut vocatur, episcopus.

Huic insulari nomo ab occasu adjacet Arsinoites nomos: ab ortu Aphroditopolites. Illius metropolis est Arsinoe, quæ prius Κροκοδείλων πόλις, Crocodilorum urbs secundum Strabonem vocata est: quam reverendi Patres Benedictini ad Athanasium, postea Cleopatridos nomen suscepisse contendunt, quod propter muliebres reginarum æmulationes non est improbabile. Nec vero certo id demonstrari potest, quia Strabo, quem illi testem vocant, non de hac, sed altera Arsinoe, ad sinum Arabicum juxta Heroopolim sita, dixit, Cleopatridem adpellatam esse, ut supra declaravimus. Immo nostræ Arsinoes nomen semper mansit, etiam sub Hadriano, quod ex nummo perdoctus antiquitatum scrutator Vaillantius probavit, inscriptio APCINOI. L. IA. Arsinoitarum anno xi. Ptolemæus hanc Arsinoen dicit μητρόπολιν μεσόγειον, metropolim mediterraneam: ergo reductior quodammodo a Nilo fuit. Nihilominus portum in Nilo habuit. Addit enim urbis mentioni, καὶ ὅρμῃ Πτολεμαίῳ, & portus Ptolemæi nomine.

Alter nomos, qui ab ortu solis Heracleoticæ insulæ est oppositus, Αφροδιτοπολίτης νομὸς, Aphroditopolites dicitur. Ptolemæus: ἀπὸ ἀνατολῆς τῆς ἡσυχῆς Αφροδιτοπολίτης νομὸς, ab orientali parte insule est Aphroditopolites nomos. Et Strabo p. 556. εἴθ' ὁ Αφροδιτοπολίτης νομὸς, καὶ ἡ ὁμώνυμος πόλις ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, ἐν ᾗ λευκὴ βοῦς ἱερὰ τρέφεται, Deinde est Aphroditopolites nomos cum urbe hujus nominis [Aphroditopolis] in Arabico latere: in qua alba bos sacra nutritur. Breviatum aliquando est urbis nomen. In Ephesino concilio subscripsit Χρυσάορος ἐπίσκοπος Αφροδιτι, Chrysaeus Aphroditis episcopus. Additur huic nomo apud Ptolemæum Ἀγκυρῶν πόλις (sic scribendum ex Stephano, non Ἀγγυρῶν) quasi Ancoratum urbs, quia in propinqua lapicidina ancoræ saxæ dicuntur excisæ. Ethnicum Stephano ex analogia Ἀγκυρῶν πόλις.

Juxta Arsinoiticum nomon ab occasu est lacus, quem Mæridis, Μοίρειδος lacum Strabo ac Plinius; Μοίρειδος λίμνη Herodotus, ab auctore, qui effodit, Μοῖραι, Mæri nominant. Pomponio est Mæris lacus dubio prioris vocis casu, nominandi an gignendi. Strabo xvii p. 558. Arsinoitæ crocodilloscolunt, καὶ διὰ τὸτο ἥτις διέρχεται αὐτῶν μεσσησίτων κροκοδείλων, καὶ ἡ τῷ Μοίρειδος λίμνη, ideoque fossa illorum plena est crocodilis, & Mæridis lacus. Et Plinius lib. v, cap. 14.

Inter Arsinoiten & Memphiten lacus fuit, circuitu CCL. M. passuum: aut ut Mucianus tradit, CCCCL. M. & altitudinis quinquaginta passuum, manu factus; a rege, qui fecerat, Moeridis adpellatus. Inde LXXII millia passuum abest Memphis. Herodotus lib. II, cap. CXLIX. cui ἡ Μοίρα καλεομένη λίμνη est, lacus Moeris, seu Moerios, adpellata, circuitum facit MMMDC. passuum sive LX schœnorum: profunditate magis cum Plinio convenit, quam ipse πεντηκοντόργον, quinquaginta orgyiarum dicit. Pomponius Mela lib. I, cap. IX. Moeris, aliquando campus, nunc lacus, quingenta millia passuum in circuitu patens; altior, quam ad navigandum magnis onustisque navibus satis est. Ex his, quæ de Moeridis lacu tenenda sunt, colligi ab unoquoque possunt. Herodotus addit, longum esse a meridie in septentrionem.

Prope hunc lacum, aut secundum nonnullos in ipso lacu, fuit *Labyrinthus*, admirandæ structuræ opus seu ædificium. Herodotus lib. II, cap. CXLVIII. ἐποίησαντο Λαβύρινθον, ὅλην γὰρ ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίρας, κατὰ Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν, *Labyrinthum* fecerunt paullo supra lacum Moeris, juxta Crocodilorum, ut vocatur, urbem. Hæc postmodum Arsinoe nuncupata est, ut supra ex Strabone ostendimus. Et cap. CXLIX ἡ Μοίρα καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ἡ Λαβύρινθος ἔστι ἐκδομένηται, Moeris lacus, juxta quem *Labyrinthus* ædificatus fuit. Huic ergo *Labyrinthus* non fuit in ipso lacu, sed extra eum, prope tamen, ὑπὲρ, supra, & παρὰ apud illum: quod præferendum Plinii opinioni videtur, lib. V, cap. IX extremo, dicentis, *Labyrinthus in Moeridis lacu, nullo addito ligno exædificatus*. Pomponius Mela tribuit Psammetichi regi, & structuræ artificium sic descripsit dicto loco: *Psammetichi opus Labyrinthus, domos ter mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore exstructus ac tectus, unum in se descensum habet, intus pene innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus, sed continuo anfractu, & sæpe revocatis porticibus ancipites: quibus subinde alium super alios orbem agentibus, & subinde tantum redeunte flexu, quantum processerat, magno & explicabili tamen errore perplexus est*. Incredibilis pæne domorum numerus videtur, tamen etiam ita ab Herodoto cap. CXLVIII expressus, *δωδεκά αὐλαὶ κατὰ τετραγώνους ἀντίπεδοι ἀλλήλοισι, duodecim aula recto aperta, portis alirinfecus oppositis: & οἰκήματα τριχίλια, ter mille domicilia: MD ὑπόγαια, subterranea, & totidem μετώπεα, superiora*. Adpositum Labyrintho fuit sepulcrum (ἡ παρακείμενη τάφος) regia ejus, qui *Labyrinthum* construxerat. Strabo hoc prodidit: nomen autem regis suppressit.

Sequitur apud Ptolemæum *Oxyrynchites nomos*: sed Strabo præposuit *Cynopoliten*. Ἐξ δ' ἐστὶν ὁ Κυνοπολίτης νομός. καὶ Κυνῶν πόλις, - - - ἐν δὲ τῇ περὶ αὐτὴν Ὀξύρυγχος πόλις καὶ νομός ὁμοώνυμος. Deinde est *Cynopolites nomos* & *Canum urbs*; - - - trans fluvium *Oxyrynchus urbs* & *præfectura ejusdem nominis*. Dissensio a *Cynopolitæ* nomi situ est, qui partim insulam Nili, minorem tamen quam *Heracleotica* erat, tenebat, partim extra insulam in Arabiam se proferebat. Hujus ergo dicit Strabo in περὶ αὐτὴν Ὀξύrynchiten nomon esse, id est trans fluvium in Libyco Aegypti latere. Ptolemæus in hoc nomo suspectus est, ponens *metropolim* non *Cynopolim*, unde nomo est adpellatio, sed Κω, Co, extra insulam in Libyco: quod nomen videtur ex Κυνῶ, Cyno ortum, quo posteriores vocabulum *Cynopolis* breviant. Ipsam *Cynopolim* ille in insula posuit, quam Strabo Κυνῶν πόλιν vocat, *Canum urbem*, quia *Anubis* ibi colebatur, & canibus cibus sacer constitutus erat: extra insulam in Arabico *Aconum* (in recto *Achoeis*) ad flumen; & μεσούγειον πόλιν *Αλαβαστρῶν, Alabastrorum urbem*, reductam a flumine, Plinii oppidum *Alabastrôn*, lib. V, cap. IX. posuit.

Oxyrynchites nomos ab urbe *Oxyryncho* dictus est: urbs a pisce *Oxyryncho*, id acuti rostri, quem præcipue in ea Aegyptii colebant. Strabo dicto loco: ἐν τῇ περὶ αὐτὴν Ὀξύρυγχος πόλις, καὶ νομός ὁμοώνυμος. τιμῶσι δὲ τὸν Ὀξύρυγχον καὶ ἐστὶν αὐτοῖς ἱερὸν Ὀξυρύγχου. Trans flumen [re-

specu Cynopolitani nomi] est urbs Oxyrynchus, & nomos ejusdem adpellationis: ubi Oxyrynchus colitur, & templum Oxyrynchi est: quamquam & ceteri Aegyptii, quod addit Strabo, Oxyrynchum colunt. Esse autem piscem Oxyrynchum, clare Aelianus Hist. Animal. lib. x, cap. XLVI. docet: οξύρυγχος ἔστι ἡ ἰχθύς, Oxyrynchus piscis nomen ex acumine rostri trahi: ἔστι δὲ ὁ Νῦλος, quem Nilus alit, & ab eo νομός, praefectura nominatur: καὶ τιμὰς ἔχει ὁ αὐτὸς ἰχθύς, & religiose hic piscis colitur. Brevius hæc contraxit Stephanus: οξύρυγχος πέλις Αἰγυπτῶν, τιμὰς αὐτῷ ὁρμήτορας ἔχουσα, Oxyrynchus urbs Aegypti, qua ejusdem nominis piscis colit. Ptolemæus a Nilo quodammodo in occasum solis reduxit. Quum Christi doctrina per gentes invaleret, episcopalis facta: & Apollonius Seleuciensi concilio subscripsit apud Epiphanium hæresi LXXIII. Petrus, Ephesino.

Septimus nomos Ptolemæi est *Hermopolitanus*, a metropoli dictus *Hermopoli magna* Ἡρμούπολις μεγάλη Græce scripsit, ad discrimen parvæ, quæ in Delta explicata est. Plinio est *Mercurii oppidum*. Ammianus in clarioribus censet urbibus lib. XXI, cap. XL. [Vales. xvi.] *Thebais* [laxe sumta] multas inter urbes, clariores aliis *Hermopolim* habet, & *Copton*, & *Antinon*. Hujus etiam nummi sunt ex Hadriani ævo, cum Mercurii vel Osiridis simulacro, præscripti ΕΡΜΟ. *Hermopolitarum*. Μερόπιον, *mediterraneum*, fecit Ptolemæus, & a flumine ad occasum nonnihil deduxit.

In hoc nomo ad occidentalem ripam Nili etiam castellum seu statio militaris fuit, quæ ab oppido nomen accepit. Ptolemæus: καὶ ἀπὸ δυσμῶν τῷ ποταμῷ παρεχόμενα. Φυλακὴ, & quæ ab occasu fluminis adjacent, *Phylace*, sive *Custodiæ*. Hæc est Strabonis Ἡρμούπολις φυλακή, *Hermopolitana custodia* seu castellum, τελῶνιοι τῶν ἐκ τῆς Θεβαΐδος καταφερομένων, locus exigendi *Etigalis de ris*, quæ ex *Thebaide* deferuntur. Hinc ait, initium esse ἰσηκοταστάδιον χόλιον, *stadiorum* LX *stadus constantium*, quum circa Delta regionem sint tantum xxx aut xl. Atque hic finis *Heptanomidis*: & post *Hermopolim* *Thebais* incipit: quod Plinius etiam in lib. v, cap. ix. definivit. In *Libyco*, inquit, *Lycôn*, ubi montes finiunt *Thebaidem*. Ab his oppida *Mercurii*, *Alabastron*, *Canon*, & supra dictum *Herculis*: deinde *Arjinoe*, & jam dicta *Memphis*.

Nec vero hinc statim Ptolemæus progreditur, sed quasi appendicem *Heptanomidi* adjungit, in orientali Nili ripa *Antinoiten nomon*, quod parallelus *Hermopolitæ* est: ab occasu fluminis, duas *Oasitas*. Prior nomos *Antinoites* ab urbe *Antinou*, ut modo ab Ammiano nominari & inter clariores Aegypti referri cognovimus, dictus est, quæ Ptolemæo est Ἀντινὸς πόλις, *Antinoi urbs*, seu *Antinopolis*. Situs & positio tam ex Antonini Itinerario, quam Ptolemæi petatur numeris. Ipsa urbs non tam nova, quam instaurata esse videtur, ac Casaubonus in Spartiani Hadrianum cap. xiv. antiquum nomen *Besam* tradit, quod etiam dei Aegyptii nomen fuit, ut Ammianus lib. xix, cap. xxvi. *Besa dei localiter adpellati oraculum* commendat, quod ipse in Abydo ponit, oppido inter Ptolemæidem & Diospolim parvam sito; unde Helladius, Aegyptius scriptor, veteri & novo nomine conjuncto, apud Photium cœl. CCLXXIX, Βεσατίνος, *Besaminensis* nominatur. De instauratione & origine Xiphilinus ex Dione in Hadriano: ὁ Ἀντίνος ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐτελεύτησεν, εἰς τοὺς Νεῖλον ἐκπίστων, ὡς Ἀδριανὸς γράφει, ἢ ἔτι καὶ τὸν Ἀντινοῦ ἐπὶ μαρτυρεῖ, ὅς τις πύλη ἐν τῷ χωρίῳ, ἐν ᾗ τὸ αὐτὸ ἵσταται, συνεικίζουσα, καὶ ὀνομάσκει ἀπ' αὐτοῦ. *Antinicus* [delicium Hadriani] in Aegypto vitam finivit, in Nilum præcipitatus, ut ipse Hadrianus scripsit: atque ita *Antinum* honoravit, ut & urbem in loco, quo perierat, condiderit, ac ab ipso nominaret. In Notitia provinciarum Ἀντινὸν, *Antino* vocatur, statuiturque Thebædis Primæ metropolis. Et quidam antiquiores postremas vocabuli syllabas contraxerunt. Pausanias Arcadicis cap. ix. ἀνομιόθη καὶ Ἀντινοῦς εἶναι δίδωσι, *Antinicus* enim

pro Deo habetur. Et mox: ἐπὶ τῇ Νύκτῃ πόλις Αἰγυπτίου ἐστὶ ἐπώνυμος Ἀντίου; in Aegypto ad Nilum urbs Antinū nomine est adpellata.

Ut vero Ptolemæus, propter parallelum situm ab ortu Heptanomidi Antinoiten nomon adjecit; ita etiam ab occasu propter eandem causam addidit duos Oasitas. Finit enim Heptanomidem his verbis: Οἱ τοιοῦτοι προσγεγράφονται οἱ δύο Οάσιται, *His nomis adscribuntur duo Oasita.* Et Plinius lib. v, cap. ix. duos hujus nominis nomos memorat. *Arfinoia*, inquit, *duo sunt: bi & Memphites usque ad summum Delta perveniunt. Cui sunt conterminæ Africa duo Oasite.* Strabo est Ἀνασις *Anasis* in mss. qui lib. ii, pag. 89. Aegyptios, id est barbaros, Ἀνάτικα loca raro & male habitata ait adpellare. Editis libris est Ἀνασις: sed vetus lectio a Stephano firmatur, qui eandem *Oasin* esse tradidit. Ἀνασις, inquit, πόλις Αἰγύπτου. Τάυτη δὲ καὶ Ὀάσις καλεῖται. *Anasis urbs Aegypti: hanc vero etiam Oasin nominant.* Duas Oases (sic enim plerique nominant) Ptolemæus, Notitia Imperii, & qui distincte μεγάλης, *Magne* rationem habent, (ut Athanasius ad Constantium Apologia cap. xxxii. & de fuga sua cap. vii.) memoraverunt: alii tres, ut Strabo lib. xvi, p. 559. ubi ita definit singulas, ut πρώτη ἐκ τῶν λεχθεῶν τελεῶν, *prima ex tribus, quæ ita vocantur, sit κατὰ τὴν Ἀβυδὸν, juxta Abydum*, seu e regione ejus, septem tamen dierum distans δι' ἐρημίας, *per desertia loca* itinere; & hanc dicit aqua, vino, & aliis rebus abundare. δευτέρα δ' ἡ κατὰ τὴν Μοίρην λίμνιν, *Secunda, inquit, est juxta Mœridis lacum*: τρίτη δὲ κατὰ τὸ μαντεῖον τὸ ἐν Ἀμμωνί, *Tertia, juxta Ammonis oraculum.* Et hanc quoque καλοικίας ἀξιολόγους, *bonas habitationes* dicit habere. Quænam ex his major minore dicatur, non addit: quod vero non obscure proditur ab Olympiodoro apud Photium Cod. lxxx, qui etiam τρεῖς Οάσεις, *tres Oases* agnoscit, δύο μεγάλης, *duas magnas*, τὴν μὲν ἑξῆς, τὴν δὲ ἐπὶ ἑξῆς, *unam exteriorē, alteram interiorē* Aegyptum versus positam, centum σταδίοις, id est *milliariis* inter se distantes: ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλη τρίτη μικρὰ, πολλῷ δεσμίῳ τῶν δύο περιεσπῶμένη. *Est vero & alia tertia, Oasis parva, longo intervallo ab reliquis duabus remota.* Haud dubie hæc tertia est illa prope Ammonis fanum sita, quam Strabo etiam dicit tertiam: Ptolemæus autem, & qui duas numerant alii, illam Ammoniacæ Oasin silentio prætermiserunt: & si omnino ibidem esset quædam Oasis, non ad Aegyptum, sed ad Marmaricam seu Ammonis regionem pertineret.

Ptolemæus autem duas tantum Oases, ut dixi, habet, pari ferme longitudine, at latitudine intra secundum gradum, seu paullo minus quam duobus gradibus distantes, quod fere congruit cum Olympiodori Magnarum ad centum milliaria, quam diximus, distantia. Discrepant autem parvitatē cognomento. Etenim Ptolemæus illam, quæ ad Mœridis lacum est, vocat μικρὰν, *parvam*; quæ Abydo est objecta, *magnam*: Olympiodorus autem utramque hanc μεγάλην, *magnam* dixit. Quibus una magna est, ut Athanasio supra citatis locis, illam etiam dicunt τὴν ἄνω Ὀάσιν, *superiorem Oasin*, in quam idem Athanasius ad solitariam Ammagentes (alii Historiam Ariarum ad Monachos vocant) cap. lxxii. Ammonium quoque relegatos scribit: cujus respectu altera, minor Ptolemæi, quia ad Aegyptum inferiorem vergit, & ipsa inferior dicenda est. Qui unius tantum mentionem habent, μεγάλην seu *magiorem* illam Ptolemæi spectant, in quo numero etiam Herodotus est, qui lib. iii, cap. xxvi. Cambysis exercitum, adversus Ammonios missum, circa Oasin, quæ septem dierum itinere a Thebis distet, arena cumulis dicit obrutum interiisse. Et quia Athanasia prædictis locis catholicorum exsilium Oasin μεγάλην, *magnam* & τὴν ἄνω, *superiorem* vocat: etiam historiæ & leges in pœnarum descriptione, si Oasin nominant, de magiori videnda intelligendæ. Sic Timasius, militiæ magister, sub Arcadio, τῇ Ὀάσει οἰκῆσαι παραδοθείς, *ad inhabitandam Oasin damnatus*, ut Zosimus refert lib. v, cap. ix. sive ut Sozomenus lib. viii, cap. vii. dicit, ἐπὶ τὴν κατὰ Αἰγύπτου Ὀάσιν, *in Oasin, quæ juxta Aegyptum* est.

est, relegatus fuit. Et Ulpianus lege vii Dig. de interdictis & relegatis sect. 5. *Est quoddam genus quasi in insulam relegationis in provincia Aegypto, in Oasim relegare. Dicit, QUASI in insulam*, quia hoc exilium æquale erat deportationi in insulam, quod inde regredi damnatus non posset nec effugere, ita Oasi arenis cincta, ut insula mari. Et lege ult. Cod. de Poenis, *Magistratus Alexandria & Thebaidos solos jubet in Gypsum & in Oasim mittere vel in sex menses, vel ad summum in annum.* At Sozomenus dicto loco de Timasio αἰδῖον φυγῆ, perpetuo exilio. De Gypso non satis constat: plurimi credunt esse quam Stephanus Γυψῆς, Gypsein vocat, & Aethiopiæ adscribit. Et lege un. C. Theod. de Nili agger. dicuntur Oasene deportationi constringendi. Adjacebat oppidum vel castellum Ibis vel Hibis nomine, in quo praesidium Romanorum fuit. Notitia Imperii sub Duce Thebaidos: *Ala prima Abasgorum Hibe Oaseos majoris.* Major opponitur Minori: nam in eadem Notitia sub Comite limitis memoratur *Ala secunda Armeniorum Oasi minore.*

Unum superest, quod dubitari possit. Exilii ille locus Zosimo est τόπος λυπρότατος, locus insigniter sterilis atque tristis: Straboni autem lib. xvii. prima illa Oasis ἡνδρός τε καὶ οἰκίας καὶ ἐνυμῶ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἰκανή, habitatio est aquis & vino & ceteris rebus abundans: quo referri debet quod Herodotus ante dicto loco tradit, Μακάρεσσι ἡσόν, *Beatorum insulam* adpellatam esse. At si recte tam Strabonem lib. ii. ubi contrarium videtur de Oasi proferre, quam Zosimum inspicimus, non de sede illi media, quam πόλιν, urbem Herodotus dixit, sed de circumiectis arenis earumque sterilitate loquuntur. Strabo, οἰκήσεις περιχώρους ἐρήμων καὶ ἀπόδρα γῆ, *habitationes, quæ sterili & aquis carente terra sunt circumdata*: Zosimus *Quæ aliunde huc euntibus interjecta terra occurrat*, ψαμμάδης ὥσα καὶ παντάπασιν ἐρημῶ, καὶ ἀοίκητῶ, ἀφαιρεῖται τῆς γνώσεως τῆς ἐπὶ τῇ Οἰκίᾳ, τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἔχουσιν τὴν ψάμμον ἐπιφερόμενοι, *arenosa & vasta prorsus, & inhabitata, navigationem pergentibus in Oasim omnem adimit, quod venti vestigiis arenam ingerunt, nec arbor ulla, nec indicium aliud ὁδοποιεῖται, iter facientibus relinquitur.* Sic ipse locus potest commoditates suas habere, ut tamen accessus & recessus, propter circumscitas aliquot dierum arenas, sit difficilissimus. Non miror etiam tertiam a non nullis fuisse Oasim adjectam, & quidem in Ammoniacâ regione, quum ipsa sedes oraculi Ammonii talis locus sit, qui fontibus & viretis abundet, adeoque ad habitandum amoenissimus: quem vero, nisi ægerrime per solitudines & arenas, undique oraculum cingentes, adiri non posse, Scriptores expeditionis Alexandri Magni testantur.

T H E B A I S

Post Heptanomidem & Oasitas nomos Ptolemæus dicit: τὰ δὲ ἔτι μισημεβριώτερα τῶν Ἑπτανομιῶν καλεῖται Θεβαΐς καὶ αὖτις τόποι. *Quæ autem adhuc australiora Heptanomiis sunt, vocantur Thebais & loca superiora.* Et ceteri Thebaidem hunc Aegypti tractum vocant. Strabo lib. xvii, p. 559. de Ptolemaide Aegyptia, *μεγίστη τῶν ἐν Θεβαΐδι, maxima urbium in Thebaide.* Et Plinius lib. v, cap. ix. *summa pars [Aegypti] contermina Aethiopia, Thebais vocatur.* Nomen a Thebis est, antiqua urbe ad Nilum, de qua & ejus mirandis infra dicturi sumus. Ad utramque Nili ripam patet, in longitudinem ab Heptanomide ad Aethiopiam usque procurrere. Dividit Ptolemæus Thebaidem per Nilum in duas partes, quarum altera nomos continet, quæ sunt ἀπὸ δύσεως τῆς ποταμῆς, *ab occasu fluminis*; altera illos, qui sunt ἀπὸ ἀνατολῶν τῆς ποταμῆς, *ab ortu fluminis Nili.* Eundem ordinem nos etiam tenemus primum explicaturi quæ ab occasu sunt Nili: deinde, quæ trans flumen hisce ad finem usque Arabicum opposita.

THEBAIS AB OCCASU NILI.

Primus nomos Ptolemæi in occidentali latere est Λυκοπολίτης, *Lycopolites*, ut Plinius Latine etiam scripsit, qui etiam inde initium facit Thebaidis. In *Libyco*, inquit lib. v, cap. ix. *Lycôn, ubi montes finiunt Thebaidem*. Nam a meridie in septentrionem progressus est, quo respectu Lycopolis est ultima in Thebaide. Agatharchides apud Photium p. 726. ἀρχὴ τῆς Θεβαίδος ἡ Λύκων πόλις, *initium Thebaidis est Lycopolis*. Ptolemæus in hoc nomo: μητρόπολις μισόγειος, Λύκων πόλις, *metropolis a flumine remota est, Luporum oppidum*. Sic etiam Strabo p. 559 διῶκε Λύκων πόλιν, ut Ptolemæus, sicut ibidem dicit *Veneris*, oppidum intelligens. Integrum, sed compositum nomen, *Lycopolis* est, quia nomos inde, ut vidimus, *Lycopolites* Plinio & Ptolemæo vocatur, & incolæ, ut jam videbimus, *Lycopolitæ*. Stephanus autem etiam divisit vocabulum: Λύκων πόλεις δύο, *Lycopolis duæ sunt*, ἡ μὲν ἐν Λυκοπολίτῃ τομῇ τῆς Αἰγύπτου, ἡ δὲ ἐτέρα Σεβηνυτικῇ τομῇ παραθαλάσσιον, *altera in Lycopolite nomo Aegypti, altera in Sebennytico, propior mari*. Sed de hac supra in Delta. Nomen a cultu luporum est. Strabo p. 559. τιμῶσι λύκοι Λυκοπολίται, *Lycopolitæ lupum colunt*. Rationem vel fabulam adfert Diodorus Siculus lib. i, cap. lxxxviii, quum Aethiopes irruptionem in Aegyptum facerent, a luporum gregibus ad Elephantinen usque fugatos esse. διὰ καὶ τὸν μὲν ἐκείνων Λυκοπολίτην ὀνομαζήναι, *Propterea nomon illum Lycopoliten nominari*. Nummus Hadriani cum Serapidis imagine: ΛΥΚΟ. Λ. ΙΑ. *Lycopolitarum anno xi*. Ut cetera cum πόλις composita truncata forma posteriori ævo dicta sunt, ut Cyno, Andro, de quibus supra diximus; ita etiam hæc urbs *Lycô* fuit adpellata. Eunapius in Plotini Sophistæ vitæ: τὸ ἐξ Αἰγύπτου οὖν γράφειν, καὶ τὴν πατρίδα προσθήσειν, Λύκω τάντην ὀνομάζουσι. *Dum Aegyptium fuisse dico, etiam patriam ejus addam: Lycô illam nominant*.

Alter nomos Ptolemæi est ὑψηλιάτης, *Hypseliotes*, cujus metropolis est ὑψηλή, *Hypsele*. Et Notitia provinciarum in Thebaide prima, ὑψηλή, *Hypsele*. Episcopalis Christianorum temporibus fuit, & Arsenius epistolæ suæ ad Athanasium (in hujus Apologia sect. lxxix) præscripsit: Ἀρσένιος ἐπίσκοπος τῶν ποτὶ ὑπὸ Μελέτιον τῆς ὑψηλιτῶν πόλεως, *Arsenius episcopus civitatis Hypselitarum, qui quondam sub Melitio fuisse*. Et paullo ante in epistola Pinnis presbyteri (sect. lxxvii Apologiæ) Πάυλος μόναχος ἀπὸ ὑψηλῆς, *Paulus monachus Hypseles*. Socrates lib. i, cap. xxxii. de eodem Arsenio: αὐτῆς ὑψηλοπολιτῶν ἐπίσκοπος καθυπὲρ γράψας, *tamquam Hypselopolitarum urbis episcopus* [damnationi Athanasii] *subscripsit*. Sic ergo etiam *Hypselopolis* dicta fuit, quod idem est ac ὑψηλή, *alta*, sive in editiore loco posita. Stephanus autem vicum dixit, ut forsitan ipsius ætate fuit; etiam alio casu vocabulum format: ὑψηλὸς κόμης Αἰγύπτου, *Hypselis vicus Aegypti*. At urbis dignitatem, quæ ante testimonia audivimus, confirmant. Nummus Hadriani cum ovis imagine: ΥΨΗΛΙ. Λ. ΙΑ. *Hypselitarum anno xi*.

Sequitur apud Ptolemæum *Aphroditopolites* nomos, cujus metropolis μισόγειος Ἀφροδίτης πόλις, *Veneris urbs; mediterranea*, seu a flumine reducta. Plura hujus nominis oppida sunt, in Delta; & ad Heracleoticam insulam, Heliopolim versus; & hoc loco in Thebaide: utraque etiam posterior nomon habet, seu præfectura denominat ideoque, nisi situs indicetur, difficilius distinguuntur. Plinius lib. v, cap. ix. *Mox Veneris oppidum, & iterum Fovis, ac Tentyris*: - - - *dein Ptolemais, ac Panopolis, & Veneris iterum*. Huic nomo Ptolemæus tribuit etiam *Crocodilorum urbem*, itidem μισόγειον, seu a flumine distantem: quo nomine supra ex Strabone diximus & Arsinoen, quæ apud Memphin est, olim fuisse adpellatam.

Excipit Ptolemæi ordine Θούτης νομός, *Thinites nomos*, dictus ab urbe Θῆς. *This*, quam Stephanus habet. Θῆς, inquit, πόλις Αἰγυπτίας πλησίον Ἀβυδοῦ. ὁ παλιὸς Θούτης, *This*, πρὸς *Aegyptia prope Abydum*. Oppidanus *Thinites*. A Ptolemæi libris abest hoc oppidi nomen, qui ideo doctissimo Berckelio suspecti æque sunt ac codices Stephani, quasi ibi elapsum esset, hic inutile scriptum Θῆς pro Θούτης, *Thinis*, quod ex derivato Θούτης, colligit. Nunc vero apud Ptolemæum legitur

Θούτης νομός,
καὶ μετρόπολις
Ερμίου Πτολεμαῖς.
Thinites nomos,
& metropolis.
Hermii Ptolemais.

Videntur metropolis & Ptolemais non bene coherere: nec ratio nominis Ερμίου, *Hermii* facile adparet, nisi a Mercurii cultu est. Quod si autem Ptolemæus ita scripsit, nihil que excidit, oportet veterem metropolim, quæ nomen præfecturæ dedit, Ptolemæi temporibus vastatam & everfam fuisse, novamque adsumtam metropolim *Ptolemaidem*. De hac Strabo pag. 559. Πτολεμαϊκὴ πόλις μέγιστη τῶν ἐν τῇ Θεβαΐδι, καὶ ἐκ ἐλαττοῦ μέρους, ἔχουσα καὶ οὐκ ἐπὶ τῇ ἑλληνικῇ τριῶν. *Ptolemaica civitas est omnium maxima, que in Thebaide sum, nec minor, quævis Memphis, Græco more institutam habens rempublicam*. Plinius lib. v, cap. ix. post Abydi explicationem: *Dein Ptolemais & Panopolis*. Zosimus lib. i, cap. lxxi. ὁ παλιὰ Θεβαΐδα Πτολεμαῖς, *Ptolemais Thebaidis*. Et Theodoritus lib. i, cap. vii. de Nicæno concilio, ὁ Πτολεμαῖς τῆς Αἰγυπτίας, *Secundus* [episcopus] *Ptolemaidis Aegyptie*. Notitiis provinciarum & episcopatuum est prima urbs seu metropolis Thebaidos secundæ.

Eidem Thinitæ nomo Ptolemæus etiam *Abydum* subdidit: εἴτα μετὰ τὴν ὁμοίαν ἀπὸ τῆς, Ἀβυδοῦ, *deinde est mediterranea urbs Abydus, itidem ab occasu*. Memnonis fuit regia. Strabo dicto loco: ὑπὲρ δὲ ταύτης ἡ Ἀβυδοῦ, ἐν ᾗ τὸ Μερμόνιος βασιλεὺς θαυμαστῶς κατεσκευασμένη, *Supra hanc [Ptolemaidem] est Abydus, & in ea Memnonis regia mirifice structa*. Addit, olim quidem μεγάλην, *magnam* fuisse, διδύμεται μετὰ τὰς Θέβας, *secundam a Thebis*: νυνὶ δ' ἐστὶ καὶ μικρά, *nunc vero* (Strabonis ætate) *parva est habitatio*. Plinius de situ ceteriora tradit lib. v, cap. ix. *Veneris oppidum, & iterum Jovis, ac Tentyris: infra quod Abydus, Memnonis regia & Ojiris templo inclusum, vii M. ccccc passuum in Libyam remotum*.

Post Thiniten Ptolemæo est Διοσπολίτης νομός, αἰὲν τόπων, καὶ μετρόπολις Δίοσπολις μικρὰ, *Diospolites nomos superioris Aegypti, & metropolis Parva*. Per verba αἰὲν τόπων, *superioris regius* distinguitur ab alia hujus nominis in Delta sita: per cognomen *Parva*, a Magna Diospoli, quæ Thebæ sunt, de qua infra dicturi sumus. Plinio est *Jovis oppidum* lib. v, cap. ix. Strabo quoque p. 560. Μετὰ τὴν Ἀβυδοῦ Δίοσπολις ἡ μικρὰ. εἴτα Τένυρες πόλις. *Post Abydum est Diospolis Parva: deinde urbs Tentyra*.

Nomos ergo Τενυρείτης, *Tentyrites* Diospolitæ proximus est, in austrum versus ab illo recedens. Metropolis ejus *Tentyra*, ut Strabo & Ptolemæus vocant. Dicitur etiam *Tentyris*. Plinius lib. v, cap. ix. *Atrox Veneris oppidum & iterum Jovis; ac Tentyris*. Stephanus, Τένυρης πόλις Αἰγύπτου καὶ ἀστυχὴ τῶν κροκοδείλων, *Tentyris urbs Aegypti, fugatrix crocodilorum*. Strabo enim tradit, Tentyritas infestus crocodilis, eosque omnibus modis pervestigare ac occi-

cidere. Quosdam etiam credere *φυσικὴν ἀντιπαράθεσιν*, naturalem vim Tentyritis contra crocodilos esse, ut Psyllis super Cyrenaicam adversus serpentes: & quum Romam adlati crocodili ad spectaculum fuissent, Tentyritas eo sequutos, reti illos ex piscina, in qua alebantur, in apricum locum, ut spectarentur, eduxisse & rursus impune retraxisse in piscinam. At Seneca lib. IV Quæst. Nat. cap. II. negat Tentyritis vim naturalem adversus hanc belluam inesse, quæ desit hominibus aliis. *Nec illos, inquit, [crocodilos] Tentyrita generis aut sanguinis proprietate superant, sed contemptu & temeritate. Ulro enim insequuntur, fugientesque injecto trahunt laqueo: plerique percunt, quibus minus presens animus ad perseverandum fuit.* Quod vero multæ Aegypti civitates crocodilos religiose coluerunt, quos affligebant Tentyritæ; odium inter ipsos & bellum exortum est, de quo Juvenalis *satyra XV, vers. 33.*

*Inter finitimos vetus atque antiqua simultas,
Immortale odium & numquam sanabile vulnus
Ardet adhuc, Ombos & Tentyra. summus utrimque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus, quum solos credat habendos
Esse, quos ipse colit.*

Vides sic plurale esse *Tentyra*, τὰ Τέντυρα, quia poeta dixit *inter Ombos & Tentyra*. Ombos autem urbs in extrema Aegypto lateris Arabici, de qua infra dicturi sumus. Alii vero, etiam in singulari enuntiant. Notitia Imperii sub Duce Thebaidos, *Equites sagittarii indigenæ Tentyra*. Et in Notitia provinciarum, Τέντυρα, *Tentyra*, in Thebaide secunda, ambigue. Plinius lib. VIII, cap. XXV. Tentyritas in Nili insula locat. *Quin & gens, inquit, latinum est huic belluæ adversa in ipso Nilo, Tentyrita, ab insula, in qua habitat, adpellata.* Silent Strabo & Ptolemæus de insula.

Hæc nemo additur a Ptolemæo κόμη μεσόγειο Παμπανίς, *vicus mediterraneus Pampanis*. In Notitia sub Duce Thebaidos est *Ala prima Jovia catafracta Ripampane*: quæ videtur hæc Pampanis esse.

Postea Ptolemæus scripsit: ὑπὲρ τὸ Μίμνον καὶ μεσόγειο κόμη Ταθύρις. *Deinde Memnon est & mediterraneus vicus Tathyris*. In Græco codice ΜΕΜΝΩΝ majusculis litteris scriptum legitur, quod Ortelius de tractu ita nominato exponit, in quo Memnonis regia sit & statua, ac plures testes advocat, qui vero nihil dicunt, nisi regiam fuisse Abydi & Thebis: statuam mirabilem Thebis. Esto locum quemdam alium post Tentyram *Memnonem* vocatum fuisse propter statuam forsan aut aliud ejus ædificium; quemadmodum Diodorus lib. II, cap. XXI multa βασιλῆα παλαιὰ, *vetusta palatia* in Aegypto & ad Aethiopiæ fines dicit fuisse, quæ nominata fuerint Μιμνόνια, *Memnonia*: tamen non eo character id proferendum erat, quo nomi signantur, sed, tamquam appendix Tentyritæ nominem pago Tathyride, relinquendum. Sed quid de loco dubitamus? Strabonis *Memnonium* est, quod in Thebarum parte Libyca trans fluvium fuit. Sic enim pag. 561 de Thebarum urbe olim maxima: *nunc per vicos habitatur. Pars est in Arabia, in ὑπὲρ τὸν ποταμὸν καὶ ἐν περαιᾷ, ὅπου τὸ Μιμνόνιον, in qua ipsa urbs est: pars vero est etiam trans fluvium, ubi Memnonium est.* Addit ibidem colossos duos fuisse, quos terræ motus vel Embyres mutilaverit. Sive ergo per Ptolemæi Memnonem intelligas Memnonium, sive colossū, Memnonis imaginem imitatum; nihil tamen extra Thebas habes, quia in parte trans fluvium sita, collocata erant.

Sequitur *Hermontites* nomos, cuius metropolis erat Ἑρμούτις, *Hermontis*. Sic Ptolemæus scripsit: at Stephanus per Ω. Ἑρμουτίς πόλις Αἰγύπτου, *Hermontis Aegypti oppidum est*. Et Plinius dicto loco *Hermontiten* nomon cum ceteris numerat. Strabo autem xvii, pag. 561. Ἑρμούτις, *Hermontis* scripsit, quamquam in Latina ejus versione etiam *Hermontis* est. κατὰ δὲ Θύρας Ἑρμούτις πόλις. post Thebas est *Hermontis civitas*: in qua Apollo & Juppiter colebantur, etiam bos sacer alebatur. Ptolemæus huic nomo, quem ultimum in Libyca ripa habet, multa alia subdit usque ad Elephantinen, Aegypti terminum, hoc ordine:

μετρόπολις Ἑρμούτις,
καὶ ἱερὴ πόλις Δάτων,
εἴτα πόλις μεγάλη Ἀπόλλωνος,
εἴτα κόμη μεσόγειος Θουαδίου,
καὶ ἡ ἰνσὺν Ἐλεφαντίνου.

Hoc est: *Metropolis Hermontis,*
& deinde *civitas Latorum seu Latopolis,*
postea *urbs magna Apollinis.*
deinde *vicus mediterraneus Phiboubis,*
& *insula Elephantine.*

Strabo pag. 561 ordinem alium habet: Post Thebas, inquit, Ἑρμούτις, *Hermontis civitas*: ἐπὶ τῇ Κροκοδείλων πόλει, τιμῶσα τὸ Σηρίον. εἴτα Ἀφροδίτης πόλις, καὶ μεταξὺ τῆς Λαϊόπολις τιμῶσα Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Δάταν. Deinde *Crocodillorum urbs*, belluam illam colens: hinc *Veneris urbs*: & postea *Latopolis*, colens *Venerem* & *Latum*. Pergit: εἴτα Εὐαδίας πόλις καὶ ἱερὸν. ἐν δὲ τῇ περὶ τὴν ἱερὴν πόλιν τὸν ἕρμα τιμῶσα. ἢ Ἀπόλλωνος πόλις, καὶ αὕτη πολισμένη τοῖς κροκοδείλοις. ἢ δὲ Σούτη καὶ ἱερὸν Δοφοντίου. Postea *Lucina urbs* & *templum*: trans fluvium vero *Accipitrum urbs*, in accipiter colitur: deinde *Apollinis urbs*, qua & ipsa cum crocodilis pugnat. Syene autem & *Elephantine*, cetera.

Multum hæc ab ordine Ptolemæi distant, ut, quem sequamur, omnino dubitandum sit. Quod vero inter sunt supra jam ex Ptolemæi ordine exposita, Veneris urbs & Crocodillorum: reliqua quoque cum Ptolemæo persequemur. Huic post Hermontim est Δάτων πόλις: seu, ut composita forma Strabo efferebat, Λατοπόλις, *Latopolis*. Dicta a *Latō* pisce, quem colebat, descripto ab Athenæo lib. vii, cap. xvi. qui eximie magnitudinis in Nilo dicit, præ ceteris locis, hunc piscem esse. οἱ ἐν τῇ Νείλῳ ποταμῷ γενόμενοι λατοὶ μέγας ἐκείνου καὶ ὑπὲρ διακοσίας λίτρας ἔχοντες, qui Nilo lati sunt, ea inveniuntur magnitudine, ut plures quam ducentas libras pendant. Postea truncatum vocabulum, ut plura in Aegypto, *Cyno*, *Lycō*; dictumque *Latō* pro eo quod est *Latopolis*. Notitia Imperii sub Ducibus Thebaidos: Equites sagittarii indigena *Latō*. Et Itinerario veteri, quod vulgo Antonina vocant, p. 34.

<i>Ptolemaide</i>	
<i>Abydos</i>	M. P. XII.
<i>Diospolis</i>	M. P. XXVIII.
<i>Τεκυραν</i>	M. P. XII.
<i>Papa</i>	M. P. VIII.
<i>Hermontis</i>	M. P. XX.
<i>Latō</i>	M. P. XXXIII.

Sic ex Schotti bibliotheca editum, qui in pluribus casum mutavit: Aldus autem & Simlerus *Lato* ediderunt, ut in Notitia erat Imperii. Plinii nomos *Latopolites* videtur *Latopolites*, *Λατὸς πόλις*, esse, *Latona civitatis*, quia cum nomis inferioris Aegypti conjungitur.

Succedit apud Ptolemæum *Apollinis urbs magna*: quæ & *Ἀπολλωνίopolis*, *Apollonopolis* dicta, quia oppidani sunt Stephano (qui urbem divise nominat *Ἀπὸλλωνος πόλις*) & Aeliano Hist. Animal. lib. x, cap. xxi. *Ἀπολλωνιοπολίται*, *Apollonopolitæ*. Hi etiam infensi crocodilis erant, ut Strabo supra dixit, quod Aelianus Tentyritarum adfinitati tribuit. *Ἀπολλωνιοπολίται δὲ, Τεντυριτῶν μοῖραι, σιγήουσιν μὲν τὰς κροκοδείλους, Ἀπολλωνοπολίται*, inquit, *qui pars Tentyritarum sunt, rebus crocodilos capiunt, & interficiunt*. Itinerario est *Apolloinos Superioris*, xxxii millibus passuum a Lato. Superioris, quia & inferior erat, quæ Parva cognominatur, in Arabico litore. Ideoque Ptolemæus & Stephanus duas Apollini dicatas urbes in Aegypto referunt, Magnam in superiori parte; Parvam, quæ inferius prope Copton fuit.

Prætergressi obscurum vicum *Phthonthin* Ptolemæi, eodem duce venimus ad *Elephantinam* insulam, non integro gradu post Apollinis majorem urbem, hoc est, si recte scrupulos computamus, quinquaginta millibus passuum ab Apolline. Insulam, *Ἠσὸν* Ptolemæus vocat, etiam Strabo, & uterque nomen format *Ελεφαντίνη*, *Elephantinen*: Plinius autem lib. v, cap. ix. *Elephantis insula intra novissimum catarracten iv M. passuum, & supra Syenen xv & M. habitat, navigationis Aegyptiacæ finis*. Et Mela lib. i, cap. ix. *Elephantidem* dixit, sed urbem vocat, quia urbs in insula ejusdem nominis est. *Nilus*, inquit, *usque ad Elephantidem urbem Aegyptiam atrox adhuc fervensque decurrit*. Quod vero finis dicitur navigationis Aegyptiacæ, id propter catarractem, qui paullo supra Elephantinen est, ita se se habet. Strabo p. 562. *μακρὸν ὑπὲρ τῆς Ελεφαντίνης ἐστὶν ὁ μικρὸς κατάρρακτις, paululum supra Elephantinen est parvus catarractes*, quem idem scribit *πετράδι τινα ἔχον, saxum quoddam supercilium* in medio flumine esse, superne planum, ut aqua transcurrat, & cum impetu magnoque sonitu decidat in alveum depressiorem. Alii non saxum, sed fluvium ruentem *catarractem* dicunt. Vide Etymologicum Vossii. Sed metonymiæ quoque aliquid dari potest. Hic Parvus catarractes Plinio lib. v, cap. ix. *novissimus* dicitur. De Nilo ait: *inclusus montibus, nec aliunde torrentior, vectus aquis properantibus ad locum Aethiopum, qui Catadupi vocantur, novissimo catarracte inter occurrentes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere*. Itaque Plinio *Catadupi* sunt qui accolunt catarractas: Ciceroni Somn. Scip. cap. v. *Catadupa* ipsi catarractæ. *Ubi Nilus*, inquit, *ad illa, quæ Catadupa nominantur, præcipitat ex altissimis montibus, ea gens, quæ illum locum accolit, propter magnitudinem sonitus sensu audiendi caret*. Parvus hic catarractes dicitur, quia supra hunc etiam major est, quem in Aethiopia describemus. Atque hic erat ultimum, ab occasu Nili, Romanorum præsidium. Notitia Imperii sub Duce Thebaidos: *Cohors prima Felix Theodosiana apud Elefantinen*.

THEBAIS ABORTIVA NILI RIPARIA.

Peræa nunc Thebaidos sequitur sive pars trans Nilum sita. Ab Antinoupoli, quam cum septem nomis exposuimus, Ptolemæo primus in hoc latere est *Antaopolites* nomos, & *μετρόπολις Ἀνταίας μεσογίως*, & *metropolis Antai mediterranea*. Et Plinio lib. v, cap. ix. est *Antaopolites* nomos. Stephanus, *Ἀνταίου πόλις, πόλις ἐν Αἰγύπτῳ*, *Antaopolis*, *urbs in Aeg-*

Antei. Nomen est ex fabulis Antæi, qui ab Hercule traditur superatus, de quo Juvenalis *Satyra* 111, versu 89.

Herculis Antæum procul a tellure tenentis.

Plura de illo Diodorus lib. IV, cap. XVII. Lucanus lib. IV, vers. 590. seqq. quem licet in Mauretania Pomponius Mela lib. III extremo regnasse dicat, alii in Libya; tamen in Aegyptum etiam ab Osiride evocatum idem Diodorus lib. I, cap. XVII. refert. Ut cepit Ptolemæus, scribunt *Ἀνταῖος ἱερεὺς Ἀνταῖς*, *Antei*, suppressa voce πόλις: & posteriores etiam sine diphthongo, vocali secunda. Concilio Ephesino subscripsit *Μακάριος Ἀνταῖς*, *Antei* episcopus. Itinerario *Antei* scriptum, quod iter infra sub finem hujus lateris proferemus. Post Antæopolim Ptolemæus oppidum aliud in hoc nomo posuit, cui nomen est *Πασαλίον*, *Pasalion*.

Sequitur *Panopolites* nomos apud Ptolemæum, cujus metropolis ab ipso etiam *Πανόπλις*, a Plinio *Panopolis* scribitur: a Strabone *Πάνοι πόλις*, quam *Λιθυργῶν καὶ Λιθυργῶν κατοικίαν παλαιάν, ἡ πόλις ἀρτίστη καὶ λίθους ἐκείνων κατοικίαν ἀρχαίαν* dixit. Patria fuit Nonni poetæ, de quo Agathias lib. IV, p. 133. ed. Paris. *Νόνος ὁ ἐκ τῆς Πανὸς τῆς Αἰγυπτίας γεννημένος ὃς τῶν οὐκ αἰσθητῶν ἀντικειμένων ἐκείνων ἀντικειμένων ἐκείνων*. *Nonnus ex Pano Aegyptia oriundus, in quodam smorum carmine, qui Dionysiaci adpellat, cetera.* A Pano nomen est, pastorum numine, quem socium Osiris habuisse fertur, quum in Aethiopas expeditionem faceret. Diodorus Siculus lib. I, cap. XVII. *Πανὸς πόλις, ἡ παλαιὰ πόλις τῆς Αἰγυπτίας, ἡ παλαιὰ πόλις τῆς Αἰγυπτίας, ἡ παλαιὰ πόλις τῆς Αἰγυπτίας*. *Adsumsit [Osiris] etiam Pano expeditionis socium, qui præcipua in veneratione Aegyptiæ est.* Non solum enim ἀγάλματα, simulacra ejus posuerunt κατὰ τὴν ἰσθμὸν, in omni fano, verum etiam in honorem illius urbem in Thebaidæ condiderunt ab indigenis *Χεμμίον*, *Chemmin* dictam, *μαθηματικὴν πόλιν, ἡ Πανὸς πόλις*, quod interpretatur *Panis urbem*. Dubites vero, an *Chemmin* sit eadem quæ *Panopolis*. Herodotus enim lib. II, cap. XCI. magnam urbem *ἡ πόλις τῆς Θεβαϊκῆς, ἡ πόλις τῆς Νέας πόλις*, *nomi Thebaici prope Neapolin* dixit: at inter *Panopolin* & *Thebaicum* nomon *Coptites* nomos interjacet: & quia *Neapolis* illa haud dubie *Cæne* Ptolemæi est, dubitatio non tollitur, sed augetur. Deinde *Perseum* in *Chemmin* cultum esse copiose tradit, *Pana* ne verbo quidem memoravit. Stephanus etiam utramque separatim exposuit: neutro loco alterius nominis rationem habuit. Nihilominus pro Diodori sententia potest etiam Plutarchus adlegari ex libro de *Iside & Osiride* p. 356. *πρῶτον δὲ, inquit, τὸ πρὸς Χεμμίον ὁνομαζόμενον τὸν Πανὸν καὶ Σατύρων τὸ πᾶν ἀποδιδόναι, quum autem primi hoc sensissent Pano & Satyri, qui loca circa Chemmin (quæ eadem ac Chemmin, ex pronuntiationis diversitate) incolabant.* Sic *Chemmin* seu *Chennin* potest ipsa esse *Panopolis*, de quo dubitare mihi licuit: impugnare non ausim.

Sed ad *Panopolim* revertamur, quam Strabo plurali *Πανῶν πόλις*, *Panum urbem* dixit, ut et Plutarchus etiam pluraliter loquutus est, quo vel ad plura hujus generis monstra, vel ad adiunctos *Pani* *Satyros* videtur respexisse. Pro more etiam hoc vocabulum, præsertim posteriori ævo, breviatum fuit: in Ephesino concilio *Σαβῖν Πανὸς*, *Sabinus Pano* seu *Panis* episcopus: & veteri Itinerario *Pano*, editione Aldi & Simleri; *Panu*, Schotti. In Peutingeriana autem tabula scriptum integre *Panopolis*.

Subdidit Ptolemæus *Panopolitæ* nomo & alia oppida. Primum est *Λεπιδωτὴν πόλις*, *Lepidum oppidum*: obscurum, neque memoratum ab aliis. Alterum est *Χηνοβοσκία*, *Chenoboscia*, quam ita etiam Stephanus scripsit: *Χηνοβοσκία πόλις Αἰγύπτου*, *Chenoboscia, oppidum Aegypti*. Ex Alexandro historico refert, *ἐν τῇ τῷ Διοπολίτῃ Χηνοβοσκίᾳ, e regione Diopolitæ nomi Chenoboscium situm est*, nihil autem ad adpellationem adferre: nulla enim ibi anserum esse pascua, sed eximiam circa crocodilos curam: *χρ* autem *anser* est. Notitia Imperii sub Duce Thebaidos: *Ala Neptunia Chenoboscio*. Et Itinerario Schottus edidit *Chenoboscion*: Aldus autem & Simlerus *Cenoboscio* corrupte: & Peutingerorum tabula *Cenoboscio*.

Ultima in Panopolitano nomo ex Ptolemæi dispositione est *Καινὴ πόλις*, quæ *Cænæ* in Tabula scripta est, sed *Nova urbs* seu *Neapolis* verti commodius potest: præsertim quod Herodotus lib. 11, cap. xc1. ut paullo ante percepimus, dixit, circa Thebaicum nomon esse *Νέαν πόλιν*, *Neapolim* seu Novam urbem. Non dubitamus enim, *Καινὴ πόλις* Ptolemæi & *Νέαν πόλιν* Herodoti eandem esse, quod & voces idem sonant, & utraque in Thebaidos parte Arabica inter Thebas & Panopolim posita. Alia autem Cænæ est Itinerarii in Libyco latere inter Memphim & Oxyrynchum.

Post Panopolitanum nomon est *Coptiæ*, ejusque metropolis *Κοπίς*, *Coptos*, celebre emporium, habitatum ab Aegyptiis & Arabibus, *μεσόγυιον*, remotum paullo a Nilo, in quo tamen portum habet. Plinius lib. v, cap. ix. *Coptos Indicarum Arabicarumque mercium Nilo proximum emporium*. Nomen Plutarchus de Iside & Osiride libro p. 356 privationem Aegyptiace dicit sonare, quia Isis hic loci, quum de morte Osiridis accepisset nuntium, unum cincinnum sibi defecuerit luctus causa, *ὅτι τῇ πόλει μίχεται οὐκ ὀνομαζομένη Κοπίω*, unde urbi ad hæc usque tempora nomen *Copto* est. Aegyptiaca autem forma *Κοπτὴ*, *Copto* est, ut Cyno, Lyco, Liro: quod Græci, & hos Latini sequuti, *Κοπίς*, *Coptus* scripserunt. Plinius lib. vi, cap. xiii. *Duomillia passuum ab Alexandria abest oppidum Julo polis. Inde navigant Nilo Coptum cecenti milibus passuum, qui cursus ctesus flantibus peragitur xii diebus. A Copto camelis itur, aquarum ratione mansionibus dispositis*. Mansiones fere singulas Hydrea, & Hydreumata vocat, & Berenice usque in eadem dispositione, aquationis causa, deducit, quod iter noctibus factum propter æstus, duodecimo die conficiatur. Nec mirum, quia Berenice secundum Ptolemæi rationes prope Cænen tropicum sita est. Strabo hoc loco turbatior est, *Copti* quidam mercatum recte describens, quæ vero de isthmo & Berenice addit, non facile explicari, nec conciliari ceteris possunt. Ait post *Copti* descriptionem: *ἐπιπλέον ἐστὶν ὁ ἰσθμὸς εἰς τὴν Ἐρυθρὰν κατὰ πόλιν Βερενίκην*, Hinc est isthmus in Rubrum mare [porrectus] juxta urbem Berenicen. Sed illi videtur in Berenices situ, eamque cum Ptolemæi Albo portu, qui *Copto* parallelus est, permutare. Ait enim paullo post, *ὅτι ἀπὸ τῆς Βερενίκης ἐστὶ Μυὸς ὄρμος πόλις*, non longe a Berenice abest oppidum, quod *Myos hormus*, seu Muris statio, vocatur. At vero hic portus longissime a Berenice distat, quippe mille & octingentis stadiis, ut Arrianus principio Periæli intervallum emensus est. Nummus Trajani cum Osiridis imagine *ΚΟΠΤΗΤ*. id est *Κοπτηταί*, *Coptitarum*, a summis viris Seguino, Spanhemio, Vaillantio publicatus exstat. Natus lib. 1 Thebaid. vers. 264.

- - - melius votis Marcotica fumat
Coptos, & arison lugentia flumina Nil.

Marcotica, id est Aegyptia, *συμπεδεχικῶς*: sicut *Pharus* poctis est Aegyptius, licet in ora & ex remote Pharus insula sit.

In eodem nomo Coptite censetur etiam a Ptolemæo *Ἀπόλλωνος μικρῆς*, *Apollinis Parvæ* civitas, in austrum a Copto declinans, de qua Strabo p. 560. *ἢ τῆς Κοπίω ἢ πολὺ ἀπὸ τῆς καλουμένης Ἀπόλλωνος πόλεως, & a Copto non multum abest Apollinis civitas*, intelligi. *Parvæ*: nam Magna in Libyco latere supra fuit explicata. Notandus itaque est Stephanus Byzantius, quod scripsit: *Ἀπόλλωνος πόλις ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς τῷ μέρει τῆς Λιβύης ἢ μικρῆς, ἢ μέσης Ἀπίων. δυτῆος, ἢ μεγάλη ἐν Αἰγύπτῳ*, *Apollinis urbs, in Aegypto ad latus Libicum, Parvæ, cujus Apion meminit: altera, Magna, etiam in Aegypto*. Invertendus ordo secundum Ptolemæi positionem, qua Parvæ est in Arabico latere; Magna in Libyco. Hæc Copto vicinam auctor Itinerarii Antoniniani vocat *Vicum Apollinis*, quod cum parvitas

tis cognomine bene convenit. Est tamen quo Stephanum possimus excusare, quia eodem Itinerario in latere Libyco hic ordo observatur a septentrione in meridiem secundum sinistram seu occidentalem Nili ripam progrediendo:

<i>Oxyryncho</i>	
<i>Ibis</i>	M. P. XXX.
<i>Hermopolis</i>	M. P. XXIV.
<i>Chufis</i>	M. P. XXIV.
<i>Lycopolis</i>	M. P. XXXV.
<i>Apollonius Minoris</i>	M. P. XVIIII.
<i>Hisoris</i>	M. P. XXVIII.
<i>Ptolemaida</i>	M. P. XXII.
<i>Abydos</i>	M. P. XXII.
<i>Diospolis</i>	M. P. XXVIII.
<i>Tentyra</i>	M. P. XXVII.
<i>Centracorion</i>	M. P. XII.
<i>Papa</i>	M. P. VIIII.
<i>Hermopolis</i>	M. P. XXX.
<i>Lato</i>	M. P. XXIV.
<i>Apollonius Superioris</i>	M. P. XXXII.

Quae postrema est Ptolemæi Apollinis Magna civitas. Quod si ita est, tres Apollinis urbes in Aegypto fuerunt, e quibus unam tantum Strabo & Plinius memorarunt: Ptolemæus & Stephanus duas. Jam vero, si Stephanus illam Lycopolim proximam Apollinis urbem intellexit, recte in Libyæ illam parte collocavit, alterius Minoris in parte Arabiæ nulla habitatio. Sed est quoque, quod dubites de vero Itinerarii ordine, quia nobiles tres urbes, quæ singulæ nomen suum denominant, inter Lycopolim & Ptolemaidem sitas, Hypselen, Aphroditopolim, & Thinin prætermisit, in locum eorum obscura Hisori, & Apollinis Parva substitutis: nisi forsitan Hypsele postmodum Apollinis adpellata fuit, ubi vero ovis potius, quod ex nummo adparet, quam Apollo, colebatur.

Sequuntur post illam in Arabico latere Apollonopolim *Theba*, urbs antiquissima, Homero etiam laudata Iliadis Jota, versu 381

Οὐδ' οὐκ ἐς Ορχομενὸν ποτιεύσεται, εἰδ' ὅσα Θήβας
 Αἰγυπτίας, ὅτε πλῆτα δόμους ἐν κτήμασιν αἰεταί,
 ἅτε θ' ἐκπτόμενοι εἰσι.

Hoc est: Nec quot Orchomenon advehuntur, neque quot Thebas Aegyptias (ubi multa in domibus opes recondita jacent) quæ centum portas habent. Strabo lib. XVII, p. 561. μετὰ τὴν Ἀπὸλλωνος πόλιν αἱ Θῆβαι καλεῖται αἱ τὴν Διὸς πόλιν. Post Apollinis urbem Theba sunt: nunc Diospolis vocantur. Plinius lib. V, cap. IX. Celebratur Diospolis magna, eadem Thebe, portarum centum nobilis fama. Pomponius Mela lib. I, cap. IX. Thebe, ut Homero dictum est, centum portas, sive, ut alii ajunt, centum aulæ habent, totidem olim principum domos: solitasque singulas, ubi negotium exegerat, dena armatorum millia effundere. Etsi vero postea Diospolis vocata fuit, eaque magna, discriminis causa, cognominata, quod Plinius adjecit; & Ptolemæus in Thebarum nomen, πατριάρχης Διὸς πόλιν μεγάλη, αἱ Θῆβαι: tamen vetus nomen non penitus

tus fuit abolitum, sed in Itinerario quoque servatum *Theba*, sine mentione nominis alterius, quod ab Jove desumptum erat: Major urbis pars in ripa Arabiæ sita erat, ubi etiam ab omnibus censetur: pars quædam etiam trans fluvium in Libya, ubi Memnonium erat. Strabo, *πρὶ καμὰθον συνοικεῖται: μίεθ' δ' ἐστὶ ἐν τῇ Αἰγυβία, ἐν ἧ περ ἡ πόλις: μίεθ' δ' ἐστὶ καὶ ἐν τῇ περαίᾳ, ὅπου τὸ Μεννόνιον.* Nunc vicatim habitatur: pars vero sita est in Arabia, ubi ipsa urbs est: pars etiam in peræa seu trans fluvium, ubi Memnonium est. Mirum quod narrant ibi de Memnonis statua seu colosso, truncato quidem, ut ajunt terræ motu, vel, ut alii, Cambyxis crudelitate; cujus residua pars radiis solis orientis tacta sonum edat, *ὡς αἰὲν πληγὴς ἢ μεγάλης,* veluti ictus huiusmodi magni. Strabo quum Aelio Gallo adesset, audivit sonum prima hora, scribit vero se nescire unde fuerit, utrum a basi, an a colosso, an ab aliquo circumstantium hominum. Plinius etiam lib. xxxvi, cap. vii. de lapide basalte: *Non absimilis illi narratur in Thebis delubro Serapis, ut putant, Memnonis statua dicatus: quem quotidiano solis ortu contactum radiis crepare dicunt.*

In eodem Thebarum nomo, post Thebas, Ptolemæus ponit *Tuphium*, de quo nihil memorabile succurrit: deinde est *Χνουβίς*, *Chnubis*, ut Palatino codice legitur (vulgati enim *Chnumis* habent) quod vocabulum a numine quodam Aegyptio videtur esse. Strabo enim tradit, in vicina urbe Elephantine *ἱερὸν Κνούφιδος*, templum *Cnuphidis* esse. B vero & Φ sunt cognatæ litteræ, & facile permutabiles.

Deinde in eodem nomo est *Εἰληθύας πόλις*, *Lucinae oppidum*, aut Græco nomine, *Elethya*. Templum habuit *Lucinae* dicatum. Strabo p. 562. *Εἰληθύας πόλις καὶ ἱερὸν, Lucinae oppidum & templum:* nam plerumque Aegyptii sua oppida ab iis, quos pro numinibus coluerunt, adpellaverunt, in quibus etiam *Lucina* erat, quod interpretari voluerunt, quasi ab ipsis diis oppida condita essent. Eusebius Præpar. Evang. lib. iii, cap. iii. *τῆς πάσης οἰκουμένης καὶ αἰῶνι τῇ Αἰγυπτίῳ εἶναι πόλιν πολλὰς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων θεῶν ἐκτισμένης: ὡς Διὸς, Ἡλίου, Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνος, Παντος, Εἰληθύας, ἄλλων πλείων.* In terrarum orbe in sola Aegypto ab antiquis diis dicuntur *plurima oppida esse condita, utpote ab Jove, Sole, Mercurio, Apolline, Pane, Lucina, & multis aliis.* Stephanus quoque *Elethyæ* meminit, sed nihil dicit, nisi urbem esse Aegyptiacam. Videtur a Plinio lib. v, cap. ix. *Leucothea oppidum* adpellari. *Aegyptius*, inquit, *super ceteram antiquitatis gloriam xx millibus urbium sibi, Amase regnante, habitata præfuit: nunc quoque multis, etiam si ignobilibus frequens: celebratur tamen Apollinis; mox Leucotheæ; Diospolis magna, eadem Thebe, cetera.* *Lucina* enim a luce, quasi *λευκή*, candida & alba, nominatur. Ovidius Fast. ii, vers. 449.

Gratia Lucina: dedit hac tibi nomina lucus,

Aut quia principium tu, dea, lucis habes.

Deinde Ptolemæo est *Τούμ, μισόγιθ*, urbs *Τούμ*, a flumine amota: & post illam *Ombi*: male *Ὀμβροί* in Ptolemæi libris. Famosa cultu & defensione crocodilorum: pro quibus adversus Tentyritas & Apollonopolitas *Ombitæ* pugnabant, de quo bello supra in Tentyris ex Juvenalis sat. xv, vers. 35. diximus, quo *Ombos & Tentyra*, tamquam contrarias civitates, opponit: & in Apollinis urbe magna ex Aeliani Hist. Animal. lib. x, cap. xxi. quæ revolvuntur possunt. Ibidem Aelianus de crocodilis: *τοῖς Ὀμβίταις καὶ συνήθεις εἰσὶ, καὶ μέντοι καὶ ὑπακύνουσι καλέσται, αὐτῶν οἱ τροφολογοὶ ἐν ταῖς λίμναις ὑπ' αὐτῶν πεποιημέναις: qui in paludibus *Ombitarum* manu factis [crocodili] nutriuntur, familiares illis sunt, eosque audiunt, & obtemperant, si vocantur.* Plinius, ubi de *Nomis* agit, etiam *Ombiten nomon* recenset: quamquam *Ombos* Ptolemæus Thebarum nomo contribuit. Clarissimus Berckelius etiam Stephano *Ombos* restituit, ubi

"Ὀλβος

Ὀμβοι, antea legebatur : quod vero additum πρὸς τῇ Λιβύῃ, *ad Libyam*, Ombi vero in parte sunt Arabica, videtur aliud sub verbis illis vulnus latere, quod nondum fuit sanatum. *Contra-Ombos*, Itinerarii, locus est Ombis oppositus in ripa Nili Libyca.

Post Ombos apud Ptolemæum & in Itinerario Syene, Συήνη. Herodotus, Strabo, Stephanus tantum οἶον, *urbem* dicunt : Plinius etiam pænisulam, seu urbem in pænisula. *Ditionis*, inquit, *Aegypti esse incipit a fine Aethiopiae Syene* : ita vocatur pænisula mille passuum ambitu, in qua castra sunt, latere *Sicaria*. Strabo addit p. 562. in Syena puteum (φερέω) esse, indicem solstitii æstivi, διὰ τὴν τροπικὴν κύκλον ὑπὸ κατωτέρῳ αἱ τόποι ὄντι, *quia Tropico circulo hæc loca subjacent*, ut sole circa Cancri principium versante, nulla in meridie umbra habeatur : quo tempore gnomones horologici sunt ἄσκι, *sine umbra*. Idem ex Strabone repetit Eustathius ad Dionysii vers. 223. Et Plinius lib. 11, cap. LXXIII. *Tradunt, in Syene oppido, quod est supra Alexandriam quinque millibus stadiorum, solstitii die medio nullam umbram jacere* : puteumque ejus experimenti gratia factum, totum illuminari. Et Lucanus lib. 11, vers. 587.

- - - - - umbras nusquam flectente Syene.

Castra in pænisula Plinius ponit, quia præsidium Romanum Syene habuit. Notitia Imperii sub Duce Thebaidos : *Milites miliareses Syena*. Et quod Strabo notavit, jam ipsius αὐτοῖς ἰταῖς τεταῖς πύργοις Ῥωμαίων ἰδρυμένων φρουρὰς ἔχειν, *ibi tres cohortes Romanorum collocatae erant custodiae causa*.

Syenem excipit apud Ptolemæum tractus, qui vocatur Δωδεκάχοινος, *Dodecaschoenus*, a duodecim schoenorum mensura dictus, cujus etiam Herodotus meminit lib. 11, cap. XXIX. dicitque circa hæc loca tortuosum Nilum instar Mæandri esse. In hoc tractu primum est post Syenen *Catarractes minor*, de quo supra in ripa altera diximus : deinde est ἡ ἐπὶ Συήνῃ, *Sacra Syeninus*, cujus distantiam Plinius indicat lib. VI, cap. XXIX. *A Syene*, inquit, *Hieras Syeninos LIV millia passuum*. Habetur etiam illius mentio in Itinerario veteri, ubi itidem *Hierasycaminos* scribitur.

Hinc *Phile*, Φίλη, insula cum oppido, sequuntur, centum stadiis post Syenen, ut ex Strabonis lib. XVII, p. 562. adparet. Quapropter corrigendum est Itinerarium, quo legitur

Philas - -

Syenen

M. P.

III.

Scribe M. P. XII. ut distantia conveniat cum Strabonis centum stadiis. Seneca lib. IV. Quæst. Nat. cap. 11. Nilus magnas solitudines pervagatus, & in paludes diffusus, genibus sparsus, circa Philas primum ex vago & errante colligitur. Phile insula est aspera & undique præterita : duobus in unam coniectis amibus cingitur, qui Nilo mutantur, & ejus nomen ferunt. Urbem totam complectuntur. Hanc Nilus magnus magis, quam violentius, egressus Aethiopiae arenasque, per quas iter ad commercia Indici maris est, prælabitur. Excipiunt enim catarractes, nobilis insigni spectaculo locus. Catarractes, inter Syenen & Philas positus : unde Strabo terrestri itinere a Syena Philas per centum stadia, ut catarractes pericula vitaret, profectus est. Sed de catarracte supra in altero latere ad Elephantinen diximus. Plinius lib. V, cap. IX. Philas ex adverso Syenes posuit : sed errat, quia in eadem Arabiz ripa utraque sunt testantibus Strabone, Ptolemæo, & auctore veteris Itinerarii : nec tam propinqua sunt oppido Syenæ, ut solet quod ex adverso est ; sed centum stadiis supra Sye-

non sunt, ut itidem Strabo, qui iter illud emensus est, prodidit. Jure igitur Salmasius ad Solinum pag. 311 castigat Plinium, quem ait, mnemonico errore lapsum, Elephantinen pro Philis accepisse, & Philas pro Elephantine. Nam Elephantine ex adverso Syenes, non Philæ: & tam Elephantine quam Syene sunt infra catarracten; Philæ autem supra illum. Quamquam vero insulæ sunt Elephantinæ & Philæ, tamen non ita in medio sunt fluminis, ut in neutram partem magis propendeant, sed altera illarum, Elephantine; in Libyam vergit; altera, Philæ, in Arabiam. Et huic loco præsidium Romani imposuerunt. Notitia sub Thebaidos Duce: *Legio prima Maximiana Filis*. Sic enim scriptum est posteriore ævo; etiam in Itinerario Aldinæ editionis & Simlerianæ.

Ultimum Ptolemæi oppidum est *Metacomso*, *Μετακομψώ*, quod ita dicit situm esse, ut *ἀπὸ τοῦ ἑλκὸς* e regione in altera ripa *Ψελκίς*, *Pselcis*, Aethiopiæ oppidum, quod *Pselchin* & *Pselcham* Strabo dixit, objaceat. Nam inæqualia sunt Aegypti per Nilum divisa latera, quum Libycum in Elephantine desinat; Arabicum longius in meridiem procurrat. Nomen Metacomso convenit cum Herodoti *Ταχομψώ*, *Tachompsō*, lib. 11, cap. xxix. & Melæ *Tachempsō* lib. vi, cap. ix. quamquam hi insulam dicunt: Plinius autem lib. vi, cap. xxix. nihil de insula dicit: tantummodo *oppidum*, quod ultra Syenen sit, *Tacompsōn* vocat, quod haud dubie Ptolemæi *Metacompsō* est, situm forsan in pænisula Nili, cujus generis quæ sunt, non numquam etiam insulæ nuncupantur. Stephanus: *Ταχομψὸς καὶ μετὰ τοὺς ἑρμῆς Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιοπῶν πρὸς τῇ Φίλῃ νήσῳ*, *Tacompsos vicus est in confinio Aegypti & Aethiopiæ prope Philam insulam*. Sic ex situ clarum est, Tacompsōn esse Ptolemæi Metacompsō, in quo ipse Aegyptum ex parte finit Arabica.

Hæc de utraque Nili ripa secundum Ptolemæi dispositionem: a qua Itineraria in non nullis locis discedunt. Peutingerianum ex utraque ripa permiscet, quod iter, credo navibus peractum fuit a meridie in septentrionem hoc modo:

Hierascamina vi Spelci xlii Syene xlii Ombos xx Temira xvi.

Sic prave scriptum pro *Hierascamina*, *Pselci*, quod per se patet. Antoninianum autem distinguunt quidem ripas; Hierascaminon autem in Libyca habet positum, nec plane *ἀπὸ τοῦ ἑλκὸς*, e regione Pselcidis, sed viii millibus supra hanc, ita a septentrione in austrum progrediente ordine, interjectis quibusdam obscuris mansionibus, quas Ptolemæus præterit:

Contra Ombos

Contra Syenen

Parembolen

Tizizi

Taphis

Talmis

Tutzi

Pselcim

Corte

Hierascaminon

M. P. XXIII.

M. P. XVI.

M. P. II.

M. P. XIII.

M. P. VIII.

M. P. XX.

M. P. XII.

M. P. III.

M. P. III.

Ex his Contra Ombos, Contra Syenem, quæ trans flumen ex opposito sita sunt, per se intelliguntur: *Parembolen*, *παρεμβολή*, *Castra* sunt, quæ in ipsa pænisula Syene Plinius describat, aut ex opposita in Libyco sita. *Tizizi*, *Tutzi*, barbara & ignota sunt: *Taphis*, *ἡ Τάβις* scribitur, ideoque ex scriptura incertum. *Talmis* nobilius ex Olympiodori de-

scriptione apud Photium cod. LXXX, p. 212. Is enim dicit *φυλάρχαι ἢ προφύται τῶν ἀπὸ τοῦ Τάλμου βαρβάρων, principes & vates barbarorum, quicirca Talmum sunt.* Quæ sequitur *Cortia*, est Agatharchidis *Cortia Prima*, pag. 22. ἔπειτα, inquit, *Ελεφαντίνη· ἢ τὰ Αἰθίοπων χώρα* *Καρία πρώτη.* Deinde *Elephantine* est: post, *Aethiopia terra, Cortia Prima.* Olympiodorus dicto loco: *μέχρι πύλης τῆς λεγομένης Πρώτης. ἥτις τὸ πάλαιον πρώτη πύλη τῆς Θεβαΐδος ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς.* Δὲ παρὰ τὸν Ῥωμαίων Ῥωμαίᾳ φωνῇ Πρώτη, ἥτις πρώτη ἀνομασία. καὶ νῦν ἔτι καλεῖται *Usque ad urbem, qua Prima adpellatur. Hæc olim prima urbs erat a barbarico: ideo ab Romanis Latina lingua Prima nominata est, & nunc ita vocatur.*

Versa vice in altera ripa, quæ Arabiæ est, progressus fit, quasi secundo amne, ab æstro in septentrionem hoc modo:

<i>Contra Pselcium</i>	- - -	
<i>Contra Talmis</i>	M. P.	XXIIII.
<i>Contra Tabis</i>	M. P.	X.
<i>Philas</i>	M. P.	XXIIII.
<i>Syene</i>	M. P.	XII. [sic emendo]
<i>Ombos</i>	M. P.	XXX.
<i>Contra Apollonos</i>	M. P.	XL.
<i>Contra Laton</i>	M. P.	XL.
<i>Thebas</i>	M. P.	XL.
<i>Vicini Apollonos</i>	M. P.	XXII.
<i>Copton</i>	M. P.	XXII.
<i>Chenoboscion</i>	M. P.	XL.
<i>Thamus</i>	M. P.	L.
<i>Pamus</i>	M. P.	IIII.
<i>Selinon</i>	M. P.	XVI.
<i>Anten</i>	M. P.	XVI.
<i>Mythos</i>	M. P.	VIII.
<i>Isin</i>	M. P.	XXIIII.
<i>Hieracon</i>	M. P.	XX.
<i>Pesla</i>	M. P.	XXVIII.
<i>Aminon</i>	M. P.	XXIIII.

ubi finis est Thebaidis, & nostræ de ripa enarrationis. Hinc ad mare Arabicum devertitur quod solum ex Aegypto restat explicandum.

O R A S I N U S A R A B I C I.

Sinus Arabicus non totus quidem juxta Aegyptum, sed magna illius pars Troglodyta adluit, & in Aethiopiam excurrit. Quod vero Aethiopes navigationem negligebant, Troglodytæ, maris accolæ, antiquitus in potestatem Aegyptiorum redacti fuerant; & hac maritima ora usque ad ostium sinus, Aegyptiorum regum reginarumque nomina & munimenta reperiuntur; non alienum erit, cum Aegypto illum totum tractum ad os usque fretum explicare: præsertim quod difficulter discernuntur, quæ Aegyptiorum, quæ Troglodytarum aut Aethiopum in hoc litore portus, urbes, & castella fuerint.

Ab intimo sinu, ubi Heroopolim & Arsinoen exposuimus, incipiendum est, seu a fine sinus Heroopolitani. *Clysma* ibi ponitur a Ptolemæo, quod *φρύγιον*, *castellum* vocat, uti Hierocles in sua Notitia habet *Κλύσμα καῖρον*. Philostorgius lib. III, cap. VI. ἡ μὲν Ερυθρὰ περὶ πλείους μακροτέρῃ, εἰς δύο τινὰς ἀπομαρτίζεται κόλπους, καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπ' Αἰγύπτῳ χωρεῖ. *Κλύσμα καὶ Ὀταλιτῶν*, τὸ ἐπ' αὐτοῖς φέρον, *Rubrum mare*, quod in maximam longitudinem extensum est, in duos sinus dividitur, quorum alter in Aegyptum tendit: *Clysmatis* nomen [ab oppido] juxta quod definit, accipiens. Dicit, Heroopolitanum sinum vocari etiam *Clysma*, ex nomine oppidi vel castelli, in quo terminatur. Vide Henr. Valesii in Philostorgium Adnotationes p. 135, ubi ab aliorum interpretatione falsa hunc locum vindicavit. Samuel Bochartus *Clysma* putat eandem urbem esse, quæ Arsinoe & Cleopatris vocata fuit, inductus in id opinionis auctoritate Arabis Nubiensis, qui, quæ alii Arsinoæ tribuunt, alveum ex Nilo ductum, & aquas calidas, ipse apud *Clysma* hoc constituat. Sed quis ignorat, a notiori loco res sæpe denominari, licet intervallo non minimo distinguantur: præsertim si propiora loca vastationem, ut Arsinoæ videtur accidisse, sunt experta. Ptolemæus sane distinxit *Clysma* ab Arsinoe, etiam auctor Tabulæ Peutingerianæ: & in Ecclesiastica Notitia, quamlibet ordine turbato, & *Clysma* & Cleopatris (quæ ipsa est Arsinoe, ut supra demonstravimus) distincte & separatim exhibentur, quod de his ad sinum oppidis intelligere malim, quam alia horum nominum, ignota omnibus, in parte Aegypti nescio qua, confingere. Lucianus etiam in Pseudomanti *Clysmatis* mentionem fecit, ἀναπλέουσας εἰς Αἴγυπτον, ἔχον τὴν Κλύσμα πλοῖα ἀναγομένη, in Aegyptum navigavit, ad *Clysma* usque navigio perducto.

Post *Clysma* apud Ptolemæum est *Drepanum* promontorium: deinde *Myoshormus*, *Μυὸς ὄρμος*, quasi *Muris statio*, ut quidam interpretes verterunt. Periplo Erythraei ineunte: τὴν ἀπὸ δειγμάτων ὄρμων τῆς Ερυθρῆς θαλάσσης, καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ἱμφορέων, πρῶτος εἰς λιμὴν τῆς Αἰγύπτου *Μυὸς ὄρμος*, Inter insignes maris Erythraei portus & emporio primus est Aegypti portus *Myoshormus*. Hic locus *Veneris* postea adsumpsit adpellationem. Agatharchides pag. 54. εἰς τὴν λιμὴν μέγαν ἐκδέχεται, ὃς πρότερον μὲν Μυὸς ἐκαλεῖτο ὄρμος, ἔπειτα δὲ Ἀφροδίτης ἀνομασία. Hinc portus magnus excipit, qui prius *Muris* portus vocabatur: deinde *Veneris* portus adpellatus est. Strabo etiam lib. XVI, pag. 529. utriusque nominis mentionem fecit: εἴτα Μυὸς ὄρμος καὶ Ἀφροδίτης ὄρμος καλεῖσθαι λιμὴνα μέγαν, deinde portus magnus est, qui *Muris statio* & *Veneris* adpellatur. Male Latinus interpres: alia *Veneris*. est enim eadem, ut ex Agatharchide nunc dictum est.

Deinde Ptolemæo est *Φιλωτέρα λιμὴν*, *Philotera portus*, nomen sortitus, ut Strabo docet, ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς τῆς δευτέρας Πτολεμαίας, a sorore Ptolemæi II. Meminit etiam Plinius lib. VI, cap. XXIX. *Mox oppidum parvum est Aennum*, pro quo alii *Philoteram* scribunt. Plinii libris *Aennum* diphthongo est: *Mela* III, cap. VIIII. promontorium *Aennum* tribus syllabis. Ex quo videmus, non nudum portum fuisse, sed oppidum etiam portui adjunctum. Strabo quoque *πολιὸν Φιλωτέραν* vocat; urbem *Philoteram*: sed turbavit ordinem. Ab Heroum urbe et navigantibus occurrere *Philoteram*: εἴτα ἄλλαν πόλιν Ἀρσινόην, deinde aliam urbem *Arsinoen*: εἴτα, deinde *Θερμῶν ἐκβολὰς*, aquarum calidarum exitus in mare: εἴτα *Μυὸς ὄρμος*, postea *Muris stationem*, quæ & *Veneris* dicta sit. Plinius dicto loco *Philoteram* inter *Arsinoen* & *Myoshormon* posuit. Ea via, inquit, omnes *Arsinoen* ducunt, conditam sororis nomine, in sinu *Charandra*, a Ptolemæo *Philadelpho*, qui primus *Troglodyticen* excussit, & urbem, qui *Arsinoen* præfuit, *Ptolemæum* adpellavit. *Mox oppidum parvum est Aennum*, pro quo alii *Philoteram* scribunt. Deinde sunt *Azareei*, ex *Troglodytarum* connubiis, *Arabes* *Sapirene*, *Scytala*: mox *deserta* ad *Myoshormon*. Adeo incertæ rationes de hujus oppidi sunt: nec vero a Ptolemæo, nisi certiores adferantur, consultum est.

est recedere. Dicitur etiam Φιλωτερὶς, *Philoteris*, apud Stephanum & Melam lib. III, cap. VIII.

Succedit Αἶας ὄρεα, *Aeas mons*, quem etiam Plinius dicto loco habet. Deinde Λευκὸν λιμὲν, *Albus portus*: & *Acabe mons*: & locus *Nechesia*: atque hinc post *Smaragdum* montem, & *Leptem* promontorium, sequitur tandem *Berenice*, celeberrimum emporium, unde ex Aegypto in Felicem Arabiam & Indiam fit navigatio. Smaragdi montis etiam mentio apud Olympiodorum pag. 112. est, qui σμαράγδα μέταλλα, *smaragdi fodinas* vocat, unde Aegypti regibus magnus proventus sit. *Berenice* autem a matre Philadelphi nomen habet. Plinius lib. VI, cap. XXIX. *Berenice*, oppidum matris Philadelphi nomine, ad quod iter a Copto diximus. Dixerat eodem lib. VI, cap. XXIII. ex quo supra quadam in Copto excerpimus, jam, brevi post, plenum tradituri. Non enim possumus cum Strabone facere, qui lib. XVII, pag. 560. dicit, ἔκ ἀπαδεί non procul a *Berenice* *Myoshormon* esse, inter quas urbes Arrianus Periplo Erythraei ineunte mille octingenta stadia numeravit: & Plinius iter per plures mansiones exposuit dicto lib. VI, cap. XXIII. *A Copto*, inquit, camelis itur, aquariorum ratione mansionibus dispositis. Prima adpellatur *Hydreum* XXXII millibus. Secunda in monte, diei itinere. Tertia in altero *Hydreumate*, a Copto XCV millibus. Deinde in monte. Mox ad *Hydreum Apollinis*, a Copto CLXXXIV M. passuum. Rursus in monte. Mox ad novum *Hydreum* a Copto CCXXIII M. passuum. Est & aliud *Hydreum* vetus: *Troglodyticum* nominatur, ubi praesidium excubat, diverticulo duum millium. Distat a novo *Hydreumate* IV M. passuum. Inde *Berenice* oppidum, ubi portus Rubri maris, a Copto CCLVIII M. passuum. Vides nunc distantiam, ex qua facile credas, recte Ptolemaei positionem se habere, qui prope Cancrī tropicum *Berenicen* collocavit. Quod etiam Itinerario veteri confirmatur, quo iter a Copto *Berenicen*, per aliam credo viam, non longe vero a Pliniana diversam, ita est dispositum:

Copto		
Phæniconem	M. P.	XXVII.
Didyme	M. P.	XXIV.
Afrodito	M. P.	XX.
Compasi	M. P.	XXII.
Jovis	M. P.	XXXIII.
Aristonis	M. P.	XXV.
Phalacro	M. P.	XXV.
Apollonos	M. P.	XXIII.
Cabalsi	M. P.	XXVII.
Canon Idreuma	M. P.	XXVII.
Berenicen	M. P.	XVIII.

Ex hisce etiam mediterranea ex parte cognoscimus, quæ alias ignota sunt, a nemine geographorum tradita. Primam mansionem *Phæniconem* diximus, quia Olympiodorus in hoc tractu meminit πόλις Φαινικῶν, urbis *Phæniconis*, pag. 112 apud Photium: & Notitia Imperii sub Duce Thebaïdos: *Ala octava Palmyrenorum i' hænicone*. In libris Itinerarii corrupte *Pæniconiconon*, aut *Phæniconiconon*. Cetera sunt minus cognita, licet vocabula pleraque non ignota sint, ut deorum nomina *Afrodito*, *Jovis*, *Apollonos*, ubi πόλις, urbs in singulis subaudienda. Pænultimum *Abdino* libro est *Canon Didreuma*; Simleri, *Canon Idreum*; unde nemo non videt, ex Plinio *Idreuma* sive *Hydreuma* scribendum esse: quamquam *Hydreum* etiam sit Plinii.

Hic fere cessat in Syenes parallelo, aut non longe ab illo, quæ ex hoc litore Aegypti propriæ attribui possunt, quæ sequuntur usque ad fretum, seu os sinus, sunt accessio, a Philadelpho & successoribus Aegypto adjecta, in *Troglodytarum* regione, qui vero & ipsi a Philadelpho subacti erant, posita. Quod vero horum est facta jam mentio, non alienum erit de illis hoc loco aliquid dicere, quamvis sciamus, ab Aegypto a pluribus separari, a quibusdam Aethiopiæ accenseri.

TROGLODYTICE.

Troglodytice, ἢ Τρωγλοδυτικὴ, est Troglodytarum regio, qui a τρώγλαις, cavernis & specubus, quas ad habitandum subibant, ita dicebantur: neque tales ad solam Aegyptum & sinum Arabicum erant, sed variis in regionibus, & in media Aethiopia, in Ammoniaca, in oriente atque in Scythia. Qui vero ad sinum colebant Arabicum, notiores sunt ceteris & præcipue ita vocabantur. Non autem iisdem omnes finibus hanc Troglodyticen describunt. Strabo lib. xvi, p. 529. ab intimo sinu eandem incipit. καὶ Ἡρώων πόλεως πλείους κατὰ τὴν Τρωγλοδυτικὴν, ab Heroum urbe navigantibus juxta Troglodyticam. Et Ptolemæus lib. iv, cap. viii. καλεῖται δὲ καθόλου ἡ μὲν παρὰ τὸν Ἀραβικὸν καὶ τὸν Ἀναλίτην κόλπον παρὰ τὴν χώραν Τρωγλοδυτικὴν, Adpellatur autem universaliter totum litus juxta Arabicum & Avaliten sinum regio Troglodytica. Nec aliter Plinius videtur sensisse, dum lib. vi, cap. xxix. Arsinoen dicit conditam sororis nomine a Ptolemæo Philadelpho, qui primus Troglodyticen excussit, & amnem qui Arsinoen præfluit, Ptolemæum adpellavit. Non enim valeret hæc ratio, nisi Arsinoen, quæ ad summitatem sinus est, in Troglodytica censuisset.

Contra alii Troglodytas ultra Cancræ tropicum remonent, & ἀμφισκίης, id est, quibus umbra in utramque partem cadat, faciunt: quod de Eratosthene Plinius tradit lib. ii, cap. lxxvi. In tota, inquit, Troglodytice umbras bis quadraginta quinque in anno Eratosthenes in contrarium cadere prodidit. Et vetus Tabula, ad Ptolemæi numeros composita, a Tropico in austrum ad Avaliten sinum, seu præter eum, extensam habet Troglodyticam.

Sic autem est, & ita conciliatur controversia, ut laxè omne litus Sinus Arabici occidentale Troglodytice nominetur: proprie vero, tantum superiora ejus a Berenice, quam Plinius lib. ii, cap. lxxiii urbem Troglodytarum dixit, vel a Tropico ad fretum & sinum Avaliten: de qua propria Troglodytice idem Plinius interpretandus est lib. vi, cap. xxix. Troglodytice, inquit, quam prisca Mithoen, alii Midoen dixerunt. Mons Pentadactylos: insula Stenæ deiræ (Στεναὶ δειραὶ) aliquot; Halonnese non pauciores: Cardamine, Topazos, quæ gemmæ nomen dedit. Mons enim Pentadactylos supra Berenicen Ptolemæo est; insula Cardamine e regione Meroes. Topazos insula post Berenices sinum Straboni posita, antea Ophiodes dicta ab serpentum multitudine, a quibus rex liberaverit insulam, ut topazius lapis securius inveniretur. Vide Strab. lib. xvi, p. 529. & Diodorum Sicul. lib. iii, cap. xxxix. qui eadem de serpentibus deletis, & topazio lapide, quæ Strabo, narrat: etiam insulam οφιδῶδη, Serpentariam nominat, perinde ut ille. Modum invenendi hunc lapidem Agatharchides tradit pag. 55. ed. Oxon. Atque ita etiam Agathemerus lib. ii, cap. v. πᾶσα ὅση ἐστὶ ἀπὸ Βερηνίκης μέχρι τῶν στενῶν τῆς Ἀραβικῆς κόλπου καλεῖται Τρωγλοδυτικὴ, Omnis tractus, qui est a Berenice ad usque sinus Arabici fauces, Troglodytica vocatur.

Post Berenicen usque Ptolemaidem Troglodyticam pauca sunt memorabilia, nec fere

nisi montes, promontoria, portus. Sunt autem hoc ordine. Proximus a Berenice est *Periadaethylos* mons Plinii & Ptolemæi, de quo supra diximus. Deinde ex Ptolemæi dispositione *Bazium* promontorium: Πριοναῖον ὄρεον. *Prionæus* mons: Μοναῖον, *Monæius* promontorium: Ἰσος ὄρεον. *Isus* mons: Βαθὺς λιμὴν. *Bathys* (profundus) portus: Διοσκύρεον λιμὴν, *Dioscorium* portus: Διοσκύρεος Σαῶνις αἶγος, *Ceteris specula*, promontorium: nisi forte cum Strabone legendum *Διοσκύρεος*, *Demetrii*. etenim eodem ille latere Troglodytico, quum de *Spermophagis* & *Rhizophagis* egisset (sunt autem *Rhizophagi* Ptolemæo inter *Meroen* & sinum *Arabicum*) subdit: μετὰ τὸν Ἑλεον αἱ Διοσκύρεος σκοπαι, post *Eleam* sunt *Demetrii specula*. Sequitur *Aspis*, *Aspis*, promontorium: *Diogenis* promontorium: *Sayrorum* mons: Μοναδαῖος mons: *Gastros* mons: Θεῶν Σαῶν λιμὴν. *Deorum salutaris portus*. Pal. cod. Σαῶν legiti, *servantium* deorum: at priorem lectionem *Diodorus* firmat dicto lib. III, cap. XL. qui & ipse Σαῶν λιμὴν, *sospitantium* portum adpellat. Hæc loca, inquit, præternaviganti multa se *Ichthyophagorum* gentes per ora sparsa offerunt, multi etiam *Troglodytae* pastores, & cum his varii montes μέγας λιμὴν τὸ προαναγενομένον Σαῶν, usque ad portum qui *Soter* (Servator) adpellatur. Tandem est *Εὐαγγέλιον λιμὴν*, *Evangelorum portus*: post quem *Ptolemæis* est *Elephantorum* venationes.

Hæc *Ptolemæis* vel a situ & gente cognominatur *Troglodytica*; vel ab instituto conditoris, quod ad elephantum venatus directum erat, *Ptolemæis θηρῶν*, *ferarum*, vel ἐπὶ θήρας, super venationes. *Strabo* lib. II, sub finem: τοῖς κατὰ Μερὸν καὶ Πτολεμαῖδα τὸν ἐν τῇ Τρωγλοδυτικῇ ἡ μεγίστη ἡμέρα ὅσον ἡμερησίαν ἐστὶ τεσσαρτὶς, iis qui circa *Meroen* habitant & *Ptolemaidem Troglodyticam*, longissimus dies est tredecim æquinoctialium horarum. Sunt enim *Meroe* & *Ptolemæis* sub eodem parallelo circulo. Idem lib. XVI, p. 530. ἡ Πτολεμαῖς πρὸς τῇ θήρᾳ τῶν ἐλεφάντων, κτίσμα Εὐράδης τὸ περιθιγὸν ἐπὶ τὴν θήραν ὑπὸ τῷ Φιλαδέλφῳ, *Ptolemæis* apud elephantum venationem condita est ab *Eumede*, quum is a *Philadelpho* ad venationem mitteretur. *Plinius* lib. VI, cap. XXIX. Ultra sita, ubi *Ptolemæis* a *Philadelpho* condita ad venatus elephantorum, ab id *Epithetas* cognominata, juxta lacum *Monoleum*. Distantiam a *Berenice* idem *Plinius* lib. II, cap. LXXIII. prodidit. In *Berenice*, urbe *Troglodytarum*, & inde stadiis quatuor millibus DCCCXX in eadem gente *Ptolemaide* oppido, quod in margine *Rubri maris* ad primos elephantorum venatus conditum est. Et *Agathemerus* lib. I, cap. III. ἕως τῆς Πτολεμαίδος τῆς ἐπὶ θήρας, usque ad *Ptolemaidem* ad venationes, scilicet eo usque ab *Heroum* urbe, a qua ἀρχή, incipit, sinus *Arabicus*, dicit esse nongenta stadia. *Ptolemæo* geographo, & *Attiano Erythrai Periplo* p. 2. dicta *Πτολεμαῖς θηρῶν*, *Ptolemæis ferarum*.

Hinc usque ad *Adulin* urbem *Ptolemæo* sunt in Pal. cod. Εὐμὸς ἱρῶν, *Ara Amoris* promontorium: deinde *Σεβαστικὸν ὄρεον*, *Os Sebasticum* seu *Augustum*, si genuina illa est lectio. Negat enim *Salmasius*, & ex *Strabonis* lib. XVI, p. 530. Σεβαστικὸν ὄρεον, *Sabaiticum* os legendum censet. Est enim ibidem, eodem *Strabone* auctore, λιμὴν Σαβᾶ καὶ κυνέγιον ἐλεφάντων, portus *Saba*, & venatio elephantum: καὶ Σαβᾶ πόλις ἐνμεγίστη, & *Saba* urbs maxima. Post hoc ὄρεον est *Μίγας Αἰγυπλῆς*, *Litus magnus*: & deinde *Κολοβῶν ὄρεον* ἄγρον, *Colobon terminus*, promontorium. *Colobi* autem pars *Troglodytarum*. Tum sequitur *Adulicus* sinus, in quo prima *Σαβᾶ πόλις*, urbs *Sabat*, quæ *Salmasio* videtur *Strabonis Saba* esse: aut si hæc intus fuere, *Saba* portus, jam ex *Strabone* quoque memoratus: deinde ὄρεον χερσονήσος *Μονοψαχέρσου*: *Attiano* insula est ὄρεον λεγούμενη, insula *Orine* (montuosa) dicta, τὴν μετὰ τὴν καλὰν, in interiore situ, per ducenta a litore stadia: & tandem *Ἀδύλη*, *Adule* urbs, quæ sinum denominat. Videtur autem aliquid interesse, quod prætermissum a *Ptolemæo* sit.

Plinius enim lib. VI, cap. XXIX. addit *Berenicem* alteram, quæ *Panchrysos* cognominata est.

ab auri copia, quod ibidem effoditur. Hæc vero haud dubie est Strabonis (p. 531.) *Βερενίκη κατὰ Σαβὰς, Berenice juxta Sabas*. Quod si jam hæ Sabæ sunt *Σαβὰς, Sabas* Ptolemaei, ut summo viro Cl. Salmasio visum est, non potest illa Berenice inter Ptolemaidem Epitheras & Adulen non fuisse; ideoque, antequam Adulen seu Adulin explicabimus, ejus mentionem facimus. Vir clarissimus Jo. Harduinus, propter Sabæ Arabicæ famam, hanc Berenicen quoque in Felicem transtulit Arabiam, Zibit, quæ hodie vocatur, interpretatus. Verum & Strabo & Plinius de Troglodytice agunt, non de transmarina Arabia, quando Berenices hujus mentionem faciunt. Quod pluribus in Solinum Salmasius p. 349. persequutus est. *Strabo*, inquit, *in dextro ac Troglodytico latere Arabici sinus meminit Σαβαϊτικὸν εἶμαρ, quod a Sabæis deduci non potest. Post Ptolemaidem venationum statim apud eum sequitur τὸ Σαβαϊτικὸν εἶμαρ. Ptolemao dicitur Σιβαϊτικὸν εἶμαρ. Lege Σαβαϊτικὸν. Sed ὁ Σάβας λιμὴν in eodem latere ibidem recensetur: & Σαβαὶ urbs amplissima, a qua Berenice altera cognomento κατὰ Σαβὰς. Ptolemao Σαβὰς vocatur. Κολοβῶν ὄρε' ἄκροι, καὶ ἐν τῷ Ἀδελικῷ Σαβὰς πόλις. Forte Σαβαὶ πόλις. Strabo: ἔστι ἐν λιμὴν καλέμεν Κολοχῶν ἄλσος, καὶ Βερενίκη πόλις κατὰ Σαβὰς, καὶ Σαβαὶ πόλις ἐν πελάγῳ. Hæc Salmasius.*

Adule urbs varie scribitur. Ptolemæus Ἀδύλη, *Adule*: Arrianus Περὶ τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀδύλη, *Aduli*: sed Stephanus ex Herodiano probat verum nomen esse Ἀδύλις, *Adulis*; qua forma etiam Procopius usus est. Arriano κόμη, *vicus* est: sed Stephano & Procopio πόλις, *oppidum*: Plinio *oppidum Adulitōn*, qui & hoc de eo tradit lib. v, cap. xxix. *Aegyptiorum hoc servus a dominis profugi condiderunt.* Procopius lib. i, Pers. cap. xix. Ἀδύλις ἡ πόλις τῷ μὲν λιμὴν μίτην ἵκασι εὐδίων δίχαι, *urbs Adulis a portu suo viginti abest stadiis*: quod etiam Arrianus tradit, quamvis non urbem, sed κόμην σύμμετρον, *vicum mediocrem* dixerit. Et *Monimentum Adulitanum* seu inscriptio statuæ Ptolemæi Evergetæ satis gloriosa ad hanc urbem pertinet. Exstat publicis litteris exscriptum. Sinus, cui adjacet, Ptolemæo est κόλπος Ἀδελικός, *sinus Adulicus*, pars sinus Arabici seu maris Rubri.

Post Adulin urbem in eodem sinu Adulico sunt Ptolemæo *Saturni* promontorium: & Ἀντιόχου Σωλὴν, *Antiochi Solen*: & vicus Μανδαῖθ, *Mandaeth*: & tandem *Arsinoe* prope fauces Arabici sinus, quæ Aethiopiam versus promontorio terminantur, quod *Dire* seu *Dira* adpellatur. Hæc ultima Arsinoe a Plinio etiam *Berenice*, & quidem tertia in hoc latere Troglodytico, vocari videtur, cum discriminis cognomento *Epidires*: ut Ptolemæus vel memoria lapsus sit in hoc vocabulo, vel duarum reginarum nomen hic locus acceperit, uti Arsinoe apud Heroum urbem etiam Cleopatris postea fuit nuncupata: nam Plinium aberrasse non est veri simile, qui tres ita, Berenices vocabulo insignitas, urbes in hac ora apertis verbis & cognominibus lib. vi, cap. xxix. distinguit. *Juba*, inquit, *qui videtur diligentissime prosequutus hæc, omisit in hoc tractu, (nisi si exemplarium vitium est) Berenicen alteram, quæ Πανδύρῳ cognominata est: ὁ tertiam, quæ Epidires, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente, ubi fauces Rubri maris VII millibus passuum ab Arabia distant. Dicit alteram, respectu prius descriptæ, quæ sub circulo solstitiali sita erat, emporium Indicarum mercium. Hæc vero altera, κατὰ Σαβὰς, juxta Sabas, a Strabone cognominatur. His additur tertia Berenice cum cognomento Epidires, posita prope fauces seu ostium sinus Arabici. Mela autem Arsinoen & Berenicen (si modo tertiam Plinii intellexit) distinguit lib. iii, cap. viii.*

Promontorium seu oppidum, quod cognomen dat urbi tertiæ, Ptolemæo dictum est Δίρη, *Dere*: sed Strabo diphthongo Δίρη, *Dire*; & Agathemerus Δίρη, retracto accentu: κατὰ Δίρη εἶμαρ, inquit; *angustia [maris] quæ juxta Diren sunt.* Finitur hoc promontorio fretum Aethiopiam versus, eodemque ab Avalite sinu distinguitur. Ptolemæus:

μὲν τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ ἰσθμῷ θαλάσσης, Ἀπὸ πάλαι ἐν ἄλσιν. post *augustias* in mari Rubro oppidum *Dere* in promontorio. Et Strabo lib. xvi, p. 529. τοιαῦτα δὲ ἄλλα τὰ τοιαῦτα πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν, Ἀπὸ πάλαι, ἐν πάλαι ἰσθμῷ αὐτῇ. *Augustias* facit *Aethiopian* versus promontorium, quod *Dere* vocatur, & oppidum ejusdem nominis habet.

Atque hic finitus Aegypti accessionem Troglodyticam, quam ab Aegyptiis possessam fuisse, tot nomina regum reginarumque in maritimis oppidis inventa argumento sunt. Interiora Aethiopiae relinquimus: maritima Aegypto, propter auctores oppidorum, vindicamus.

Insulas in sinu Arabico Aegyptii lateris plures Ptolemæus numeravit: Tres sunt ad Aegyptum propriam, *Sappirene*, quam Plinius lib. vi, cap. xxix. *Sapirene* simplici litera scripsit: dein *Veneris insula*, & *Agathonis insula*. Ad latus autem Troglodytarum, *Astrate*, *Ara Palladis*; *Gythites*; *Tomadein* duæ: *Myronis insula*, *Catathra* sive *Chelomitides* duæ: *Orissides* duæ, *Magorum insula*, *Daphnine*, *Acanthine*, *Macaria* seu *Fortunata*, *Orneon* (Avium) insula: *Bacchi* & *Antibacchi*; *Panis insula*, *Diodori insula*, *Isidis insula*. Alii alias nominant, quas excutere omnes, aut cum Ptolemaicis conferre, vix jam nostri est operis. Plinius, dicto loco, circa fauces sinus Arabici insulam habet *Cylin* nomine, quæ & ipsa topazium ferat: contra Troglodytas ab eorumque monte Pentadactylo, insulas *Stenas* *Deiras* aliquot, (Græce Στενὰ δειρά) *Halonnesos* non pauciores: *Topazon*, quæ gemme nomen dedit: de qua supra etiam actum est. Addit deinde: *Sinus insulis* referens: ex iis, quæ *Mare* vocantur, *aquose*; quæ *Eratomos*, *suentes*. Regum ii præfecti fuerunt. In mediterraneo Ptolemæus nullas habet Aegypto oppositas, nisi *Dydimas* duas *Plinthinæ* *Marco-*
tidis. De *Pharo* autem supra diximus.

Populi Troglodyticae a Bazio promontorio in austrum versus sunt apud Ptolemæum *Colobi*, quorum terminum & promontorium supra ex eodem vidimus: male in libris Ptolemæi legitur *Colbi*, in Tabula recte *Colobi*; ut supra ipse scripserat Κολοβῶν ἄλσος, *Coloborum terminus*. Deinde *Tabieni*; & *Sirtibes*; post quos *Atiri*: postea *Babylonii*: deinde *Rhizophagi*, qui radicibus vescuntur, quorum etiam Strabo meminit lib. xvi, pag. 530. qui & *Spermophagos* addit, qui in mss. ita vocantur Σπερμοφάγοι, in editis Σπερματοφάγοι, *Spermato-*
phagi, ex seminibus viventes. *Ichthyophagi*, qui tostis piscibus pro pane utuntur, Straboni post Ophiodem seu *Topazon* insulam in austrum habitare dicuntur: copiosius post fretum seu fauces Arabici sinus: Tabula etiam vetusta ad Ptolemæi descriptionem comparata, *Ichthyophagos* Aegypto quoque superiori adpositos habet ab Albo portu ad *Berenicen*, in maritima ora: cujus nominis etiam magnæ gentes in Asia reperiuntur. *Ophiophagos*, serpentibus vesci aduetos, Pomponius & Plinius memorant, quos alio nomine *Pancheas* dictos Vossius in *Melam* iii, cap. viii. contendit, Plinius *Candeos*. Vide Harduin. in lib. vi, cap. xxix. emendatione cviii.

CAPUT II,

DE

MARMARICA ET PENTAPOLI

CYRENAICA.

IN tractum nunc progredimur, qui inter Aegyptum & Syrtes est, non uno modo ab omnibus nominatum aut distributum. Ptolemæus lib. iv, cap. v. a Cyrenaica ab occasu incipit *Marmaricam*, nec vero illam ad Aegyptum perducit, sed regionem *Libyam*, seu Λιβύης νόμον. *Libya nomen* interponit. Agathemerus autem lib. ii, cap. v. in enarrandis Africæ provinciis sub mediterraneo mari ab occasu in ortum ita procedit: Πεντάπολις, ἡ Μαρμαρική, εἴτα ἡ Αἴγυπτος, *Pentapolis, Marmarica, deinde Aegyptus*. Et hi duo regionem vocant Μαρμαρικήν, *Marmaricam*: ceteri tantum populi Marmaridarum mentionem faciunt. Scylax Periplo Africæ: Ἀπὸ δὲ Ἀπιδῶ ἵθις Λιβύης εἰς τὴν οἰ Μαρμαρίδων, μέχρις αἰ Ἑσπερίδας, *Ab Api est gens Libyca, Marmarida, usque ad Hesperides*. Apis autem oppidum prope Parætonium est ab occasu: Hesperides autem, interprete Plinio, sunt Berenice Pentapoleos, in Syrtis extimo cornu sita. Ad eundem modum, quo Scylax, ipse Plinius, lib. v, cap. v. post Cyrenaicæ descriptionem: *Accolunt Marmarida, a Parætoni ferme regione ad Syrtin usque majorem porrecti*: Satis hæc turbate, ut non possis Marmaridas a Pentapolitanis discernere. Distinctius Strabo lib. xvii sub finem: πρὸς τὴν δ' εἴτι μᾶλλον οἱ Μαρμαρίδων, προσχωρεῖντις ἐπὶ πλείον τῇ Κυρηναίᾳ, καὶ παρατίνισσις μέχρις Ἀμμωνίου. *Magis orientem versus sunt Marmarida ad Cyrenam propius accedentes & usque ad Ammonem extensi*. Et clarius idem lib. ii etiam sub finem, pag. 90 Causaub. edit. τῆς Αἴγυπτος μὲν Μαρμαρίδων μέχρις τῆς Κυρηναίας, *ad Aegyptum quidem Marmarida usque ad Cyrenaicam*.

Ex his abunde perspicitur, alios miscere Cyrenaicam cum Marmarica; quosdam & rectius distinguere ita, ut Cyrenaica ad occasum sit, Marmarica ab ortu Aegyptum contingat, cum quibus nos etiam faciemus. Et ipsa res ita postulat, quia Cyrene caput est Pentapoleos, quæ ad sinum pertinet majoris Syrtis. Quod vero utrumque vocabulum nunc laxius acceptum fuit, nunc angustius; factum est, ut inter se permutteretur, quæ causa est improprie & indistinctæ significationis. Ptolemæi Libycus nomen, distinctus a Marmarico, quod ceteris ignotus est, non placet: sed ab Aegypto Marmaricam incipimus, & ultra Chersonesum magnam ad Darnin usque proferimus, eam Ptolemæus finem Cyrenaicæ constituit. Aegypti autem finem, quem etiam non eundem omnes definiunt, cum Ptolemæo a Marcotide, id est, in Chimo vico & capto Panthine figimus, cujus rationes superiori capite, quod de Aegypto agebat, ostendimus. Sit igitur prima Marmarica, quam explicemus: deinde sequatur Cyrenaica.

MARMARICA.

Marmaricæ ergo, si ab ortu in occasum procedimus in maritima ora, est primum ex Ptolemæi dispositione *Glaucum promontorium*: deinde *Leucaspis* portus: postea *Deris* promontorium, Strabonis *Δίρη*, *Deris* portus: tum est Ptolemæo *Αἰτίφρα κόμη*, *Antiphra* vicus; Straboni *Αἰτίφρα*, *Antiphra* plurali numero, *μακρὸν ἀπὸ τῆς θαλάττης*, exiguo *spatio a mari distantes*. Dein est *Φαικίς λιμὴν*, *Phænicus portus*, Ptolemæi & Strabonis: & promontorio interjecto, cui *Hermæe* nomen, *Λευὰ ἀκτὴ*, *Album litus*, & hoc quoque utriusque, Ptolemæi & Strabonis. Hinc, prætermisissis obscuris portuum & promontiorum nominibus (sunt autem *Γυζίς* & *Γυζίας γένυ*, portus; *Callii* promontorium, & *Pythia*) sequitur *Parætonium*, urbs & portus, quam Strabo dicit, ab non nullis *Ammoniam* vocatam esse, quod etiam a Stephano repetitum est. Memoratur ab omnibus geographis, nec inauditum nomen in historiis. Cæsar apud Hirtium Alex. B. cap. viii. *prohiberi se se non posse, quo minus quotidie aquam navibus peterent, vel a sinistra parte a Parætonio, vel a dextra ab insula*. Et Florus lib. iv, cap. xi. de Antonii & Cleopatræ fuga. *Itaque nec preparata in Oceanum fuga; nec munita presidii utraque Aegypti cornua, Parætonium atque Pelusium, profuere*. Munitus itaque locus fuit & Aegyptii regni propugnaculum: cuius munimenta Justinianus instauravit, ut Procopius lib. vi. de Aedific. cap. ii refert. Melz lib. i, cap. ix. est *portus Parætonius*.

Post Parætonium est *Apis*, *Ἄπις*, oppidum vel vicus religiosus, a quo, ut supra diximus, Marmaridarum Scylax in Periplo suo initium fecit: *ἀπὸ δὲ Ἄπιδος*, inquit, *ἕως Λιβύης ἵκνῃ οἱ Μαρμαρίδων μίχελαις Εὐπείδης*. Idem eo usque Aegyptium regnum producit. Ait enim post Parætonium: *ἔχεται Ἄπις πόλις. Μίχελαι δὲ ἐστὶν οὗτοι Λιβύης ἀρχαί*. Sequitur urbs *Apis*. Hucusque Aegyptiorum patet regnum. Plinius lib. v, cap. vi. *distanciam æque, ut Ptolemæus, definit. Mensura, inquit, a Catabathmo ad Parætonium LXXXVI M. passuum. In eo tractu vicus Apis interest, nobilis religione Aegypti locus. Dicit vicum*, sicut Strabo, *κόμη Ἄπις* p. 549: at Scylax *Ἄπις πόλις*, & Ptolemæus in oppidis censuit. Meminit etiam Polybius Excerpt. cxv.

Hinc villas tantum, ut interpres Latinus vertit, seu pagos, *κόμης* Ptolemæus usque ad Catabathmon memorat, *Trisarchon*, *Zaglyn*, *Chettaam*, *Zygrin*; e quibus *Zagylus* & *Zygrin* in Notitia episcopatum leguntur, tamquam sedes episcoporum; & post Trisarchin est portus *Σελωῖς*, *Selinus*: ac post Zygrin *Αἰνείσφυρα*, *Aenesiphrya*, Ptolemæo portus, Straboni promontorium, quod utrumque potest esse: a quo proximus est *Καταβαθμὸς μέγας*, *Catabathmus magnus*, qui simpliciter ab aliis *Catabathmus* dicitur: Ptolemæus autem a primo quodam, quem intus in mediterraneis sub Phænicunte portu posuit, distinguit. Polybius etiam Excerpt. cxv. *παρυγνόμενοι εἰς τὸν Μόλιν καλεῖσθαι Καταβαθμὸν*, *quam ad Magnum Catabathmum venisset*.

Catabathmus descensum & declivitatem sonat, quia terra hic, quæ plana & æqua fuerat ac sine montis acclivitate, repente in valem deprimitur. Plinius lib. v, cap. v. *Fæci Cyrenæicus Catabathmos adpellatur, oppidum & vallis repente convexa*. Et Sallustius Jugurth. c. xvii. *Africa fines habet ab occidente fretum nostri maris & Oceani: ab illa solis declivem latitudinem* (Isaac. Vossius *altitudinem* legit) *quem locum Catabathmon inquit adpellant*. Supra diximus, in hoc loco quosdam Africam terminare: reliqua cum Aegypto relinquere Asiæ; immo ipsam hinc Aegyptum inchoare: quæ etiam Sallustius

Sequitur apud hunc *Petra parva portus*; sed supra dictum, errore librarii Πέτρας gi-
grandi casu lectum, quum recto sit apud Scylacem Πίτρας ὁ μικρὸς λιμὴν, *Petrus parvus por-*
tu, obliquo Πίτρας ὁ μέγας, *Petrantis*. Ab hoc est Βάτραχος, *Batrachus* portus, interpreti Βα-
ράχης; & *Palurus*, oppidum, seu, ut Strabo pag. 576 vocat, κάμνη Παλίουρος, *vicius Pa-*
lurus, qui in veteri Itinerario, itinere a Ptolemaide Pentapoleos Alexandriam, *Pamirus*
scribitur. Tum *Phthia* portus est, & post eum *Chersonesus magna*: quam etiam Scy-

Scylax Caryandensis in Creta respexit his verbis: πᾶς δὲ αἰς Λιβύην ἐπὶ Χερρονέου τὰς αἰαίδας τῶν Κυρηνάων, ut vir clarissimus Jac. Gronovius, sublata incisione inepta, legendum esse docuit. Denique est *Axylis* πόρις seu vicus, ultimus locus Ptolemæi in Marmarica, a quo propriam incipit Cyrenaicam seu Pentapolim.

MARMARICA MEDITERRANEA.

Aegypto proximi olim sub mari erant *Adyrmachide*, gens Libyca; post, Græcis occupantibus maritimam oram, in meridiem magis & superiora repulsi. Herodotus lib. iv, cap. CLXVIII. Οἰκοῦσι κατὰ τὰς Λίβους ἀπ' Αἰγύπτου ἀρχόμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων καλοῦνται, οἵ τε μάλιστα τὰ πλείω Αἰγυπτίους χρίοντες. *Ab Aegypto Libyes colunt, & primi eorum sunt Adyrmachide, qui portibus ac placitissimis utuntur Aegyptiis.* Et paucis interjectis: παρὰ τοὺς δὲ ἔτι αἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι Λιβύης, τῷ ὄρει Πανός ἐστι. *Habitant autem hi Adyrmachide ab Aegypto usque ad portum, cui nomen Phnos est.* Hunc portum Scylax pluraliter *πλῆναι, Phnos* vocat & dimidii diei navigatione citra Petrantem magnum ponit: ut Ptolemæi *Πανόρις* esse videri possit. De Adyrmachidis autem idem Scylax: ἀπὸ τοῦ Κυρηνάου κόμης τὴν Νάδον Ἀδυρμαχίδαι ἔχουσιν Λιβύων. *Post Canopicum Nili ostium sunt Adyrmachide, natio Libyca.* Quod ergo habitatio eorum per portus & ostia describitur, utique maritimam oram coluisse necesse est. Ptolemæus autem ad interiora Adyrmachidas removet. In suo enim Libyæ nomine (quæ ipsa Adyrmachidarum sedes est) in septentrionem versus obscura nomina ponit *Zigritas, Charianos, & Zyges*: τὰ δὲ παραρρήματα, *meridialia autem* dicit *Buzes* colere, & *Ogdamas*: πρὸς δὲ Ἀδυρμαχίται, post quos *Adyrmachide*. Sic enim per τ scribit, sed perperam; quum Herodotus & Scylax ac Plinius Δ habeant; & pænultima brevis sit, quod Silius docet lib. iii, vers. 278.

- - - & falcatus ab arte
Ensis Adyrmachide, ac laevo tegmine crure.

Ptolemæi Adyrmachidis proximi sunt *Ammonii*: quia illorum mentioni illico subiecit, *ἢ αἱ Ἀμμωνιαὶ χώρας, deinde est Ammoniaca regio.* Sic regio vocatur, in qua Jovis Ammonis est oraculum. Athanasius Apologia ad Constantium sect. xxxii. οἱ δὲ τῆς Θεβαίδος εἰς τὴν Ἀμμωνίαν τῆς Λιβύης ἀπετάλονται, qui ex Thebade erant, in Ammoniacam Libya relegati sunt. Qui incolunt regionem, dicuntur *Ammonii*, & ipsum hoc nomen ab Jovis est oraculo, quem Aegyptii *Ammon* sive Ammonem vocant. Herodotus lib. ii, cap. xlii. Ἀμμῶν Αἰγύπτου καλεῖται τὸν Δία, *Ammon Aegyptii Jovem vocant*: καὶ Ἀμμῶνιαι δὲ τῷδε σφί τὴν ἱερὰν ἐκκαταστήσασιν, & ab hoc [Amnone Jove] *Ammonii adpellationem sibi fecerunt.* Idem lib. iv, cap. clxxxi. πρῶτοι δὲ Θεβαιοὶ διὰ δίκην ἡμερίων ὅδ' Ἀμμῶνιοι, ἔχουσιν τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θεβαίου Διός. *Primi a Thebis [Aegyptiis] sunt Ammonii, habentes templum ad Thebam Jovi effigiem.* Utrobique enim simulacrum Jovis dicit esse *πρὸς ἄνθρωπον, arctino vultu.*

In Ammoniaca regione Ptolemæo sunt *Alexandri Castra*, & hinc in occasum ὁ Ἀμμωνία πόλις *Ammon*. Ceteri tantum templi & oraculi & fontis Solis mentionem habent, a quibus scriptores rerum Alexandri consulantur. Arrianus lib. iii, cap. iv. χώρα, ἢ πόλις, non urbem, vocat, in quo Ammonis templum sit: juxta quem πόλις, ἢ πόλις, omnia vasta & alienosa sint. Herodotus tamen de Ammoniis, quasi de gente populosa loquitur, qui regem habuerint, ac bella cum alijs gesserint: ex quo facile credas, nec opus

omnino, nec vicos illis defuisse: etsi certis ex plagis, ut Parætonio, unde Alexander austrum versus profectus est, forsan nihil nisi arenæ fuerint. Longitudinem loco Ptolemæus dat mediam inter Parætonii & Catabathmi magni: latitudinem xxviii graduum. Plinius lib. v, cap. ix. a Memphis Ammonis oraculum duodecim dierum abesse itinere tradit: ibidemque etiam in Aegypti nominis *Hammoniaca* nomen recenset, *tendentem ad Hammonis Jovis oraculum*. nam cum adspiratione etiam illud Jovis cognomen scribitur. Hunc nomen credo adnumerarunt qui de Ammoniis, tamquam valida gente, prodiderunt. Sic autem ille ad Aegyptum pertinuit, ut Oasisæ duo nomi, non proprie, sed contributione, & quasi pars regno Aegyptiorum adjecta. Propria autem Ammoniaca solitudines erant, in medio nemora amoenissimis fontibus rigata. Diodorus Siculus lib. xvi, cap. l. rem planius enarrat: regionem, quæ fanum Ammonis contineat, includi undique solitudinibus. Ipsam vero, quæ intra arenas sit, fructiferis arboribus & dulcibus fontibus amœnam, *καμηδὴν, vocant* habitari: in medio esse *ἀκρόπολιν τριπλοῖς ὠχυρωμένην τοῖς τύχεσι, arcem triplici muro fortissimam*. Primam & intimam munitionem habere *βασίλειαν, regiam*: alteri incisse *γυναικωνίτιον αὐλὴν, gynæceum*, & liberorum agnatorumque domos; etiam τὸν τῷ θεῷ ἁγὸν, καὶ τὸν ἁγὸν κρήνην, *dei fanum & sacrum fontem*, unde lustrationem, quæ deo offeruntur, accipiant: extremam munitionem satellites & ministros continere. Hanc arcem & munimenta puto *πίλιν, urbem*, Ptolemæi esse, quam *Ammonem*, communi cum deo nomine, adpellat.

Addit Diodorus: *καθίσταται δὲ τῆς ἀκροπόλεως ἐκτὸς ἡ μακρὴν ἵταρ τοὺς Ἀμμωνίους, πολλοῖς καὶ μεγάλαις δένδρεσιν εὐσκησμένη. τούτῳ δὲ πλησίον ὑπάρχει κρήνη, διὰ τὸ συμβεβηκὸς ὀνομαζομένη ἡλίῳ κρήνη. αὕτη δὲ τὸ ὕδωρ ἔχει συμμιγνυμένον αἰεὶ ταῖς ἡμετέραις ὥραις παρὰδίδως. Hoc est: Extra arcem haud longe inde positum est alterum Ammonis fanum, multis procerisque arboribus inumbra- tum: & prope illud est fons, dictus a eo, quod accidit, Fons Solis. aquam enim habet certis diei horis mirabiliter se variantem. Dein mutationem ipsam per horarum intervalla describit perinde, ac Curtius lib. iv, cap. vii. & Arrianus lib. iii, cap. iv. rigere circa meridiem: media nocte fervide exæstare: tepescere mane & sub vesperam. Eadem Curtius refert de arce triplici muro circumdata: & de alio nemore cum Solis fonte, extra arcem: ut ita ex Diodoro sua, vel uterque ex communi auctore hausisse videatur.*

Hæc de oraculi sede & fonte solis sufficiant. Utrumque in Marmarica statuimus loco antea monstrato, nihil curantes qui dissentiunt. Pomponius lib. i, cap. viii. in Cyrenæica ponit, sed laxè sumpta, quia ad Catabathmum illam improprie extendit. Plinius rectè quidam oraculi sedem constituit, ut vidimus ex lib. v, cap. ix. in eo tamen deferendus ille videtur, quod lib. ii, cap. ciii. Solis fontem, per vicem aquas suas ita variantem, in Troglodytis ponit, nisi forsan alios Troglodytas, quam qui ad sinum Arabicum sunt, intelligat, quod minus explicate dictum esset, quum Arabici Troglodytæ notissimi sint, & præcipue vocabulo hoc significantur. Longius Lucanus abit, qui modo ad Syrtis Ammonem relegat, modo ad extremos mittit Garamantes. Lib. x enim versu 38 ait:

Nec steri. Libye, nec Syrticus obst. et Immon.

2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. in aliis longe diverſa plaga ponit:

*nunc erit ad templum, Libycis quod gentibus unum
Incultis Garamantes habent: stat cernor illic
Juppiter, ut memorant, sed non ut fulmina vibrans
Aut similis nostro; sed tortus cornibus Ammon.*

H. Vossius ad Melam legit ex mss. *certior* : vulgo *corniger*, quod superfluum, quia mox sequitur *tortis cornibus Ammon*. est autem *certior* idem quod Melæ I, cap. viii. *fidei inclite*.

Plura quæ circa Ammonem fuerint, non habemus referenda, quia Plinius nomen suum Hammoniacum nusquam exposuit: Ptolemæus in Ammoniaca tantum duo loca signavit, Castra Alexandri, & oppidum Ammonem, de quibus supra diximus. Quæcumque fuerunt alia, obscuriora fuisse necesse est. nam quum in cultioribus Ammonii *vicatim*, ut Curtius & Diodorus testantur, habitaverunt, quanto rarius pejusque in desertis locis habitatum fuisse putabimus?

Reliqua Marmaricæ mediterranea ex sola fide Ptolemæi pendent, cui in Libyæ, ut vocat, nomo, quæ Marmaricæ nostræ pars orientalis est, insunt supra Phœnicuntis portum *Pedonia*, dein *Pnigeus*, Straboni Πηγὴς κόμη, *Pnigeus vicus*: & hinc in austrum magis vergens *Climax*, & ulterius in *Ogdanorum* gente Πάδιον, *Pednapion*. Ptolemæus etiam *Catabathmum parvum*, tamquam mediterraneum oppidum, inter Pedoniam & Pnigea occasum versus posuit. Supra Parætonium & Apin, *Calli*, Καλλί, *Sophanis*, *Bibliaphorium*, *Scope*. Supra portum Scelinuntem *Tisarchi*, *Nemesium*, *Philonis*: & hinc ad Catabathmum usque gens *Zygritarum*, & oppida *Azicis* & *Tachorsa*: ac intus magis *Tuccitora*: ultra quos in meridiem Βουζῆς, *Bouzes* gens, in qua oppidum est *Thamathis*.

Inter Catabathmum & flumen, quod ex Paliuri palude delabatur, *Gaphara*, *Menclaus*, cuius portum supra descripsimus: & hinc in austrum, *Masuchis*, *Tacaphuris*: & rursus in occasum *Lenca camini*, & *Lenca Nape*, & hinc in hibernum occasum *Abathuba*: propius flumen *Bocchyris* & *Masadalis*: trans flumen in Pentapoleos confinio *Lencoa*, haud procul Dardani sive Darni.

Insulæ Marmaricæ, ab Aegypti limite ad Parætonium usque, hæ memorantur a Ptolemæo: *Pedonia*, cuius nominis oppidum mediterraneum quoque supra adposuerat: Strabo autem tantum insulæ meminit lib. xvi i, pag. 549. ἢτα, *deinde*, inquit, ἢτα Πηδονία λιμένα ἔχουσα. ἢτα Αἰλίφρα, *Insula Pedonia: dein Antiphra*; hæ vero in litore continentis, quas situs insulæ monstrandi causa adjeci. Ptolemæus vocali longa scripsit Πηδονία. Post hanc sunt occasum versus *Phocuse* duæ, quæ videntur Stephani *Phycusse* esse. εἰς τὴν Φυκῆσσαν ἦτοι Αἰλίφρα, *Sunt etiam*, inquit, *Phycusse insule in Libyco mari*. Post has est *Aenesippa*, quæ Straboni *Aenesipasta* dicitur: & contra Menclai portum *Tyndarii scopuli* tres: τρεῖς, secundum Ptolemæum: Strabo autem, Τυνδαρίου σκοπίλοι καὶ τρία τέτταρα ἔχοντα λιμένα, *Tyndaræi scopuli, parva insule quatuor, quæ portum habent*. Scylax sine diphthongo ἐπὶ Τυνδαρίου σκοπίλους, *ad Tyndareos scopulos*, & ἀπὸ Τυνδαρίου σκοπίλοι, *a scopulis Tyndareis*. Ptolemæus per iota scripsit Τυνδαρίου σκοπίλοι, *Tyndarii scopulis*. Contra Paliurum est *Andonis*, *Aedonis* insula, quæ Scylaci est *Αἰδωνία*, *Aedonia*. sic enim legendum pro edito *Αἰδωνία*. Adjungit Scylax insulam Πλάτεια, *Platæam*, quam Herodotus lib. iv, cap. cli & clvi scripsit Πλάτεια, *Platæa*. Stephanus distinguit quidem, tamquam diversas Libyæ insulas, si cum *ai* aut *au* scribatur, iudice autem Holstenio est eadem, quoquo modo scribatur, quia non alienum a Stephano, bis unum locum ponere ac separare, si diverso illum modo scriptum forte inveniret. Situs autem hujus insulæ accuratius definiri non potest, quia Ptolemæus posthabuit: ut vero ex Herodoto non obscure adparet, videtur potius Cyrenaicæ fuisse objecta, quam regioni Marmaridarum.

C Y R E N A I C A

&

P E N T A P O L I S.

De Cyrenaicæ non una notione, sed abusiva altera & impropria, supra initio hujus Capituli dictum est. Mittimus illos, qui ad Aegyptum usque extendunt, & omnem includunt Marmaricam, quæ verius inde separanda est, ut nos quoque separatim exposuimus. Patet autem a Chersoneso magna, aut proximo vico Axyli, usque ad sinum Syrtis magnæ, sive ad Philænorum aras. Sic Ptolemæus de propria Cyrenaica, quem explicatione sequuti sumus. Plinius lib. v, cap. v extremo, longius excedit, ortum versus ad Carabathmum; ab occasu ad Syrtem ulque minorem. *Finis, inquit, Cyrenaicus Carabathmos adpel-
lunt, oppidum & vallis repente convexa. Ad eum terminum Cyrenaica Africa a Syrti minore
decies centena LX millia passuum in longitudine patet; in latitudine, quæ cognitum est, DCCC.* In ortivo termino plures consentientes habet, ac ipsum Strabonem; in occiduo autem soli-
tarius est, nec sectatores facile, quod sciamus, invenit. Ita tamen libri habent, nec defi-
nita longitudo permittit majorem legere.

Prolemæo primum a Marmaricæ fine supra mare est oppidum, quod lib. iv, cap. iv. non eodem modo scriptum est. Pag. 113. *μίχαλ Δαρνιδῶ πόλις*, usque ad oppidum *Darnidem*, quod recto casu est *Δαρνίς*, *Darnis*: at p. 114. in oppidorum relatione scriptum *Δαρδανίς*, *Dardanis*, quod haud dubie corruptum, quia Ammianus lib. xxii, cap. xl. etiam *Darnis* scripsit, quum Libyæ Pentapoleos oppida enarrat. Inde usque *Naustathmum* nihil memorabile Prolemæo est, *Zephyrium* promontorium, *ἄκρον*, & *Chersis*, *χώμα*, vicus: dein *Erythrum*, *τόπος*, locus: postea *Naustathmus*, portus. *Zephyrium* tamen non nudum promontorium est, sed, ut Strabo lib. xvi, pag. 576. tradit, *πρόσθρονον ἔχον*, *stationem navium habens*.

Nauſtaſthmus autem nobilior, nec tantum *λίμνη, portus*, ut Scylax & Ptolemæus vocant; ſed Strabo in *ἱστορίαις*, nobilioribus locis Cyrenæorum recenset. Mela autem in promontoris cenſet lib. I, cap. VIII. *In litore promontoria ſunt Zephyrion & Nauſtaſthmos, portus Patæronius. Urbes Hesperis, Apollonia, Ptolemais, Arſinoe, atque, unde terris nomen eſt, Cyrene.*

Deinde Scylaci est *Portus Cyrenes*. Ἀπὸ δὲ Ναυσάθμου εἰς λιμένα τὸν τῆς Κυρήνης, σταδία εἴ. *A Naustathmo ad portum Cyrenes, stadia centum*. Ptolemæus post Naustathmum proxime *Apolloniam* ponit, quam Strabo *Apolloniadem* dixit, & navale Cyrenensium. *Non longe*, inquit, *a Phycunte abest* τὸ τῶν Κυρηναίων ἐπίσιον ἢ Ἀπολλωνιάς, ὅσον ἑκατὸν καὶ ἐξομομήκοι' α σταδίοις, *Cyrenensium navale Apollonias, fere ad centum septuaginta stadia*. Videtur ipse portus esse Scylacis, quem octoginta stadiis a Cyrenis dicit abesse. Plinius autem, qui etiam *Apolloniam*, ut Ptolemæus, vocat, in quinque urbibus insignioribus, quæ Pentapolim Libyam constituunt, numerat, ut emporium potius cum amplissimo portu, quam nudum navale fuisse verisimile sit. Ptolemæus eodem modo, ut Strabo; inter Phycuntem & Naustathmum: Κυρηναίων ἐπίσιον Ἀπολλωνία, *Cyrenæorum navale Apollonia*. Distat a Phycunte xxiv millia passuum, auctore

Figulus vero, *Φυλῆς*, promontorium & oppidum in extremo regionis angulo, qui in Cre-
ticum

ticum mare recedit. Ptolemæus, *Φυκὴς ἄκρον καὶ χερσὶν*, *Phycus*, promontorium & oppidum. Sic interpretor *χερσὶν*, quod laxè significat, quia Strabo de Phycunte: *ἔστι καὶ παλιχίον ὀρμαίνον* *καὶ ἄκρον*, est etiam oppidulum eodem, quo promontorium nomine. Promontorium ipsum dicitur humile quidem esse, sed maxime in septentrionem, præ ceteris illius oræ, procurrere. Plinius lib. v, cap. v. *Promontorium Phycus per Creticum mare excurret, distans CCCL M. passuum a Tenaro Laconica promontorio: a Creta vero ipsa CXXV millia. Post id Cyrenæ a mari undecim M. passuum. A Phycunte Apolloniæ XXIV millia passuum.*

Post Phycuntem est Ptolemæo *Απρυχὶ φανον*, *Απρυχὴ ἱερὸν*. Scribitur etiam *Απρυγχί*, & Augustino sæpe memoratus *Felix* episcopus *Απρυγχensis*, lib. 11 *Retractat.* cap. xxvii, & xxxiv. & epist. clii. In MSS. est *Απρυγχensis*, ut PP. Benedictini tradunt: nec verò dubium, quin *Απρυχὴ φανον* sit. Hoc inter & *Πτολεμαῖδα* Ptolemæus oppidum *Αυσιγὰ* posuit.

Sequitur ergo *Πτολεμαῖς*, ante *Barce* dicta. Strabo lib. xvii, pag. 575. *οὗτ' ἢ Βάρκη πρὸ τῆς* *Πτολεμαῖς*, *Deinde est Barce, que postmodum Πτολεμαῖς dicta est.* Et Plinius lib. v, cap. v. *Deinde Πτολεμαῖς, antiquo nomine Barce.* Et Stephanus: *Βάρκη πόλις Λιβύης, ἵκη καὶ Πτολεμαῖς. Barce est urbs Libye, que etiam Πτολεμαῖς vocatur.* Ptolemæus autem distinguit *Barcen* a *Πτολεμαῖδε*, illam in mediterraneis, hanc ad mare constituens. Quid ergo? Scylax pag. 109. ostendit conciliationis modum: *ἐκ δὲ λιμένος τῆς Κυρήνης μέχρι λιμένος τῆς Βάρκης στάδια ς'. ἢ δὲ πόλις ἢ Βερνίκην ἀπὸ θαλάσσης ἀπέχει στάδια ς'.* A portu Cyrenes ad Barces portum stadia 10: *Barcensem autem urbs abest a mari stadia centum.* Ptolemaïs ergo condita non eo loco, quo Barce fuit, sed quo Barceorum portus.

Ptolemæo hinc proxima est *Αρσινόη*, quæ & *Teuchira* dicitur. *Αρσινόη, ἢ καὶ Τεύχιρα. Αρσινόη*, inquit, *que etiam Teuchira.* Et Strabo dicto loco: *κατὰ δὲ Βερνίκην πόλις ἐστὶ Τεύχιρα, ἢ καὶ Αρσινόη καλεῖται. Post Bernicen (septentrionem versus) est urbs Teuchira, quam & Αρσινόη vocant.* Etiam Plinius dicto loco: *Αρσινόη, Teuchira vocata.* Teuchira vetus nomen: superinductum in reginæ gratiam alterum. Posteriores vetus reduxerunt, quod est in *Peutingiana* & in *Itinerario vetere*. In *Tabula est Teuchira col.* id est colonia: in *Itinerario vetere, Teuchiram, Πτολεμαῖδα.* Ceterum vox vetus scribitur *Teuchira* & *Tauchira*, *Τεύχιρα*: priori modo Strabo, Ptolemæus & Plinius usi sunt, ut vidimus: posteriori Scylax, Stephanus, auctor *Tabulæ Augustinæ*.

Eodem *Itinerario Adriane* posita inter Teuchiram & Berenicen: in *Tabula dicta, Hadrianopolis.* Mirum, a Ptolemæo prætermittam, qui tamen post Hadrianum scripsisse videtur, & si *Suidæ* credimus, sub Marco Aurelio. Interim Ptolemæus *Λαθονίς*, fluvii ostia *Λαθονίς ποταμὸς ἐν βολῇς*, inter Berenicen & Arsinoen posuit. Recentes autem *tabulæ* supra Berenicen, quæ nomen corrupte retinet, in austrum versus hæc ostia habent, quas etiam in nostra imitati sumus. Plinius etiam, cui *Lethon* hic amnis dicitur, ad superiora refertur videtur. *Nec procul*, inquit, *ante oppidum fluvius Lethon, lucus sacer, ubi Hesperidum heræ ποσειδάωντος.* Oppidum intelligit Berenicen. Straboni fluvius est *Λαθον* *Laden* in editis *Λαθον* autem legendum esse cum *Casaubono* censemus, quod etiam vetus interpres *Laden* expressit. Est & de exitu fluminis dubitatio, in quod se infundat, in mare an in lacum Straboni est *λίμνην Εσπερίδων*, portus *Hesperidum*, in quem *Lathon* effluit: vetus autem interpres iterum dissentit, & quasi *λίμνην* legerit, *lucus* vertit *Hesperidum*. Forsan lacus mari conjunctus est, ut per eum flumen exeat. Videant quibus vel regionem cognoscendi, vel inspicendi antiquos codices, facultas est.

Ipsa urbs *Berenice* in promontorio sita, quod Straboni dicitur *Ψευδοπεννίς*, *Pseudopennis*. Antiquum nomen, priusquam regium ex Aegypto adderetur, fuit *Hesperus* & *Hesperides*. Ptolemaeus

μας, Βερινίαν, ἢ καὶ Ἑσπερίδας. *Berenice, quæ & Hesperides.* Plinius lib. v, cap. v. *Berenice, in Syrtis extremo cornu est, quondam vocata Hesperidum supradictarum, vagantibus Græciæ fabulis.* Scylax, qui ante novi nominis impositionem scripsit: Τάυχιρος, Καυκαλοῦ κόμη, Ἑσπερίδας πόλις καὶ λιμὴν, καὶ ποταμὸς ἐπὶ τῇ πόλει Εκκεὺς, *Tauchira, Cancali vicus, Hesperides urbs & portus, & fluvius circa urbem Ecceus.* Lathonem adfluere urbem, modo vidimus, qui an idem sit qui Ecceus, equidem ignoro. Singulari numero urbem Pomponius appellavit lib. i, cap. viii. *urbes, Hesperis, Apollonia, Ptolemais, Arsinoe, atque (unde terris nomen est) ipsa Cyrene.* Et Stephanus, Ἑσπερίς, πόλις Λιβύης, ἢ νῦν Βερινίαν, *Hesperis, urbs Libya, quæ nunc Berenice dicitur.*

Famoli *horti Hesperidum* prope hanc urbem & Lathonem fluvium a Plinio ponuntur lib. v, cap. v. *Nec procul, inquit, ante oppidum fluvius Lethon, lucus sacer, ubi Hesperidum horti memorantur.* Et Scylax in Cyrenaica: ἰνταῦθα ἐστὶν ὁ κήπος (sic cum Salmatio legendum) τῶν Ἑσπερίδων, *ibi est hortus Hesperidum: quem ita describit, esse locum profundum στυγίς xviii. præruptum undique, qui nusquam descensum habeat; duobus stadiis longum, totidem latum. Hortum esse opacum arboribus omnis generis. Loca circa hortum esse Ampeliam, Apin, Zenertin, Tauchira, Hesperides urbem.* Sed vagari fabulas Græcorum Plinius dixit, & alii hos hortos in Mauretania aut prope Atlantem posuerunt, in quibus & Virgilius est lib. iv *Aeneid.* 480. seqq.

Hic finit Ptolemæus *Pentapolim*: reliqua hinc in austrum & occasum usque ad Philæonum aras sita extra Pentapolim censet, non autem extra Cyrenaicam. Pentapolis autem, hætenus exposita, a quinque urbibus nomen habet, quas Plinius lib. v, cap. v. nominatim recenset. *Cyrenaica, inquit, eadem Pentapolitana regio, illustratur urbibus maxime quinque Berenice, Arsinoe, Ptolemaide, Apollonia, ipsa Cyrene.* Ptolemæo autem Cyrenaica est amplior quam Pentapolis, quod nec Plinius negat, si de propria Pentapoli, & strictim accepta, sit quaestio. Discriminis causa ab Josepho de Bello lib. vi, cap. xxxviii. p. 996. vocatur Πεντάπολις Λιβύη, *Pentapolis Libya*: quia etiam alibi regiones ex quinque præcipuis constantes urbibus, Pentapoleos nomen habuerunt, ut in Palestina de Pentapoli ad Jordanem diximus. Concilio Ephesino pag. 100. memoratur Euoptius Πτολεμαῖδὸς τῆς Πενταπόλεως, *Ptolemaidis Pentapolitanae* episcopus.

Post Berenicen Ptolemæo est Βερίων αἰγιαλός, *Bryorum litus*; deinde Βόρειον ἄκρον, τὸ ἐπὶ τῆς Συρτίως, *Boreum promontorium, Syrtis terminus.* Vetus Itinerarium sub Antonini nomine, *Boreum* habet, sed a Berenice per cxxvi millia passuum in occidentem remotum, quod oportet aliud esse a Ptolemæi Boreo, nisi alterutrum auctorem enormiter a vero, quod vix credibile est, dicamus aberrasse. Auctor tabularum Ptolemæi notione nominis, quod septemtrionem sonat, inductus, ad id figuram maris accommodavit, ut tam Berenicen, quam Boreum promontorium in septemtrione collocaret: at recentes omnes id mare aliter delineant, secundum quos Boreum in medio, non in summo litore, in septemtrionem excurrente, propter urbem Berenicen, cuius manet nomen, locandum est. Nomen, si genuinum est, aliam ob causam impositum videtur, & si quid iudico, propter Syrtem, cuius cornu, ut Plinius vocat, eo usque septemtrionem versus procurrit: unde etiam a Ptolemæo τὸ ἐπὶ τῆς Συρτίως, *finis Syrtis* maius vocatum est. At Vossius ad Melam Βερίων legit, quia ἐν Βερίων αἰγιαλῷ, *in Bryorum litore*: quo admissio, cadit omnis hæc disputatio.

Sequitur apud eundem Ptolemæum Διάχρισσις φρούριον, *Diachersis castellum*: & deinde *Heraculis turris*, πύργος: ac postea *Diarrhoea* portus: & *Maritimæ stationes*, ὑφਾਲοὶ ὄρμοι: *Drepanum* promontorium: post quod est Αὐτομάλαξ, φρούριον, *Automalax praesidi-*

κτι, id est munitum oppidum aut castellum. Sic Ptolemæus scripsit : Stephano est *Αυτομάλα*, *Automalaca*, quasi ex obliquo Ptolemæi formatum nomen : Straboni autem est *Αυτόμαλα*, *Automala*, etiam Apollodoro apud Stephanum. De situ & munitione ita Strabo : εἰς οἱ Φιλαινῶν βωμοί. καὶ μετὰ τούτοις Αὐτόμαλα φρούριον, φυλακὴν ἔχον, ἰδρυμένον κατὰ τὴν μὲν τῆς κέρπεως πενήτης. Deinde sunt *Philænorum aras* : & post has *Automala munimentum*, *praesidium habens*, *situm in intimo recessu totius sinus*. In hoc finit Ptolemæus Cyrenaicam maritimam : aras Philænorum Africæ propriæ accenseret.

M E D I T E R R A N E A

C Y R E N A I C A E.

Cyrenaicæ caput est urbs mediterranea Κυρήνη, *Cyrene*, a mari distans undecim millibus passuum, ut Plinius refert lib. v, cap. v. Straboni abest ab Apollonia navali Cyrenæorum octoginta stadiis, qui πέλις μεγάλην ἐν τραπεζοειδῇ πεδίῳ κειμένη dicit, id est *urbem magnam*, *in campo sitam*, *qui mensæ figuram habeat*. De origine ejus Herodotus multa lib. iv, cap. clv. sed fabulose, nec perspicue ; & Justinus lib. xiii, cap. vii. clarior breviorque Strabo lib. xvii, p. 575. ἔστι Θηραίων κτίσμα Λακωνικῆς γῆος, *Est [Cyrene] a Theræis condita*, *qui Laconica insulam Theram habitant*. Conditor Battus Theræus, ut idem Strabo tradidit : de quo multa Herodotus. Ab hoc Cyrenæi dicti *Battiade*. Silius lib. ii, vers. 60.

- - - iniquo sole calentes
Battiadas late imperio sceptrisque regebat.

Quod autem Thera insula Spartanorum erat, & Spartanos habebat colonos ; ipsi Cyrenæi quoque dicuntur a Spartanis orti. Josephus lib. ii de Bello Jud. cap. xxviii Gr. Κυρηναῖοι τὸ Λακωνικὸν γένος, *Cyrenæi genere Lacedæmonii*. Studiis autem a Spartanis differabant Cyrenæi, philosophiæ dediti, unde secta orta Cyrenaica, auctore Aristippo, cujus Cicero multam mentionem habet Acad. Quæst. lib. iv, cap. xxiv. & xlii. Offic. lib. iii, cap. xxviii. & alibi ; Strabo dicto loco p. 576.

Altera insignis civitas fuit *Barce*, a Cyrene in occasum sita, portum habens ad mare Syrticum, ubi postea Ptolemais fuit condita. Supra diximus in maritimis, Strabonem, Plinium, Stephanum aberrare, qui Barcen putant ipsam esse Ptolemaidem : quæ Scylax & Ptolemæus distinguunt & separant. Hinc *Barcae* in Africa Virgilio laudati Aeneid. iv, vers. 41.

- - - inospua Syrtis,
Hinc deserta sui regio, lateque furantes
Barcae.

Ptolemæo dicti *Barcæ*, ab ortu Hesperidum hortorum habitantes.

Inter Ptolemaidem & Arsinoen intus sita fuit *Neapolis*, Ptolemæo memorata, distinguenda ab ejusdem *Cenopoli*, quæ in eadem provincia ad ortivum limitem est posita : licet idem vocabula significent.

Cete-

Cetera Ptolemæi minus sunt cognita, ab ortu inter Darnidem & Cænopolim jam dictam *Hydrax*: in septemtrione *Archile*, & *Xymcthus*: hinc in austrum *Celida*, *Canopolis* supra *Paliuri* paludem, unde amnis ejusdem nominis effunditur: & hinc in occasum *Thintis*, *Alibaca*: supra *Thintin Phalacra*: ulterius in austrum *Acabis*, *Auritina*, *Arimantos vicus*: *Philonis vicus*: inde in occasum *Echinus vicus*; *Herculis arenosi cumuli*, unde *Lathon* fluvius oritur: & *Velpi* montes: propius mare & Syrtem *Maranthis vicus*.

Hesperidum famosi horti etiam in mediterraneis fuerunt, & a Ptolemæo in ortum usque ad *Barcitas* extenduntur. Βαρκίται ἀπὸ αἰαθολῶν τῆ κήπῃ τῶν Ἑσπερίδων, *Barcites*, inquit, sunt ab oriente horti *Hesperidum*. Sed de hoc supra diximus ad *Berenicem*, quæ etiam *Hesperis* dicta fuit.

Populi *Cyrenaicæ* sunt apud Homerum obscuri, ab ortu regionis *Arauracides*, & *Asbytes*: ab occasu, *Macatuta*: in medio *Barcites*, de quibus modo dictum est: in meridiana plaga *Psylli*, medicandis serpentum morfibz celebres: quos Strabo lib. xvii, pag. 560. dicit τὰς φύλλας τὰς πρὸς τῇ Κυρηναίᾳ, *Psyllas*, qui ad *Cyrenæam* habitant: quasi extra fines fuerint. Sed fuerint intra fines, ut Ptolemæus tradit, de illis, quæ Plinius refert lib. vii, cap. ii. repetimus, quæ partim confirmant Ptolemæum, partim mirabilia quædam de hoc populo narrant. In *Africa*, inquit, gens *Psyllorum* fuit, ut *Agathargides* scribit, a *Psylo* rege dicta, cujus sepulcrum in parte *Syrtium* majorum est. Horum corpori ingenium fuit virus exitiale serpentibus, & cujus odore sopirent eas. - - - Hac gens ipsa quidem prope internecione sublata est a *Nasamonibus*, qui nunc eas tenent sedes, genus tamen hominum ex iis, qui profugerant, aut quum pugnatum abfuerant, hodieque remanent in paucis. Quod de vi ingenta serpentibus inimica tradit, negat *Cornelius Celsus* lib. v, cap. xxviii, sect. 3. quem consulas. Ex reliquiis gentis fuerunt etiam, quos *Augustus Cleopatrarum* admovit, ut venenum exfugerent, si forsan serpentis morfu periisset.

Nasamones sedem *Psyllorum* occupasse non est improbabile, quia prope *Syrtes* fuerunt, quarum prædatores erant famolissimi. *Silius Italicus* lib. i, vers. 408.

Et vasta Nasamon populator Syrtis.

Et *Lucanus* lib. ix, vers. 439 - - - herbas,

*Quas Nasamon, gens dura, legit, qui proxima ponto
Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis
Syrtis alit. Nam litoreis populator arenis
Imminet, & nulla portus tangente carina,
Novit opes. Sic cum toto commercia mundo
Naufragiis Nasamones habent.*

Ptolemæus *Nasamones* in *Marmarica* lib. iv, cap. v. censet, cui nolim subscribere, propter dictas *Syrtium* prædationes: nec licet inter sedem illorum veterem & novam *Psyllis* eandem distinguere, de quo bello supra ex *Plinio* relatum fuit; quia Ptolemæus non piscam, sed sui temporis geographiam persequitur. Contra Strabo lib. xvii, pag. 576. tam *Psyllas* quam *Nasamones* videtur a *Cyrenaica* in occasum reduxisse, & sub *Syrtium* collocasse regione. Την δ' ὑπερκειμένην, inquit, ἐν βῆται χώρῃ τῆς Σύρτιος καὶ τῆς Κυρηναίας κατέχουσιν οἱ Λίβυες, παράλυτρον καὶ ἀνχυμησάν. πρῶτον μὲν οἱ Νασαμωνῆες, ἔπειτα Φύλλοι καὶ τινες Γαιτῶλοι, ἵτιται Γαράμναιες, *Syrtis* & *Cyrenaica* superne incumbentem regionem *Libyes* obtinent,

sterilem sane & aridam , primi Nasamonēs , postea Psylli & Gasmulorum pars , & Garmanes.

Antequam decedamus ex Cyrenaica , de Romanorum ibi provincia disquirendum est. Libera primum fuit Cyrene , quum de limite cum Carthaginiensibus certavit , de quo bello Sallustius Jugurth. cap. lxxix agit. A Ptolemæo primo victi Cyrenenses , Aegyptiaco regno accessionem amplam dederunt , de quo Diodorus Siculus lib. xvi i i , cap. xxi. & Justinus lib. x i i i , cap. vi. Inde per regum fratres aut agnatos administrata , e quibus Ptolemæus Apion fuit , qui invidens Aegyptiis Romanos heredes scripsit. Hoc quo anno factum , Julius Obsequens cap. c i x prodidit. Nec vero Romani tum provinciam fecerunt , sed libertatem civitatibus dederunt , ut Livius epit. lxx refert ; qua a tyrannis oppressa , Romani sibi vindicarunt & in formam redegerunt provinciæ , quod belli Cretici tempore factum , ex Eutropii lib. vi , cap. ix. manifestum est. Conjuncta hæc provincia cum insula Creta fuit. Strabo pag. 576. *τῇ ἰσὶν ἰπαρχία τῇ Κρήτῃ συνζυγυμένη , nunc est [Cyrenaica] provincia Creta conjuncta.* Et quum , brevi post , extremo opere , prætorias provincias enumerat , octavam facit *τῇ Κρήτῃ μετὰ τῆς Κυρηναίας , Cretam cum Cyrenaica.*

Hæc simplex enarratio de Cyrenaica. Sunt qui duas ibi provincias faciant diverso tempore adquisitas , Cyrenaicam testamento Ptolemæi ; Libyam , Apionis. Sextus Rufus cap. x i i i . *Cyrenas cum ceteris civitatibus Libya Pentapolis ; Ptolemæi antiquioris liberalitate susceptas : Libyam , supremo Apionis regis arbitrio sumus adsequuti.* Hujus vestigia preslit Ammianus lib. x x i i extremo , qui Libyam illam Apionis *Libyam aridam* vocat ; & Hieronymus in Chronico. At vero Eutropius , quem Rufus sequutus est , lib. vi , cap. ix. tantum unum Ptolemæum , cognomento Apionem , quod Livii epitoma est additum , & unam hereditatem memoravit : Rufus autem , cum sequacibus , deceptus fuit tempore , quod alio Ptolemæus Apion est mortuus , alio post Cyrenaica facta est provincia , non animadvertens ex Livii epitoma , *ἀνελευθέρως* seu civitatum libertatem intervenisse. Ubi autem illa *Libya arida* sit , ab ortu an meridie Cyrenaicæ , non liquidum est ut definiatur : hoc autem certum , fuisse in ipsa provincia Cyrenaica , quam longe in austrum Ptolemæus extendit. Unus autem Ptolemæus cognomento Apion fuit , qui Cyrenaicam & quod ei conjunctum fuit , Romanis testamento legavit. Vide quæ Henricus Valefius ad Ammianum Marcellinum lib. x x i i extrem. & nos ad Sexti Rufi cap. x i i i de hac re notavimus.

Insulæ ad Cyrenaicam Ptolemæo duæ sunt , *Atymex* e regione Ptolemaidis , & *Lea* , quæ & *Veneris insula* dicitur , obiecta Apolloniæ. Hæc Scylacis est *Ἀφροδισιάς ἢ ὁ Ἰφροῦς* . *Aphrodisias insula , habens n. navium stationem.* Nam & Ptolemæus dixit *Λαυὴ ἢ Ἀφροδίτης ἢ ὁ Ἰφροῦς* . *Lea , quæ & Veneris insula.*

C A P U T I I I ,

D E

R E G I O N E S Y R T I C A .

Plinius lib. v , cap. iv. memorat *regionem* , quæ duas Syrtis interjacet : addo , quæ non modo inter Syrtis , verum etiam super ipsas sita est. Separatum caput ex illa facio , quamvis Pomponius lib. i , cap. vii. & Ptolemæus lib. v , cap. i i i . Africæ Pro-

Propriæ attribuant, quam inde a Cyrenaica in Mauretanium ferme extendunt. Nos distinctius agemus, & in partes dividemus, ut confusio evitetur. Posteriori ævo etiam separata a ceteris fuit, & per se provinciam constituit præsidialem, quæ *Tripolitana*, a tribus majoribus, quas continebat, urbibus fuit adpellata.

Quod vero a *Syrtibus* hæc regio nominatur, de iis ante omnia nobis dicendum est. Plinius lib. v, cap. iv. *Tertius sinus dividitur in geminos duarum Syrtium, vadoso ac reciproco maribus.* Non enim tantum vada sunt & brevia, sed reciprocis etiam æstus habent, quibus in vada naves attrahantur. Unde etiam nomen ipsis a *σύν*, *trahendo*, est. Duæ sunt autem Syrtes, Major ad Cyrenaicam; Minor, ad Byzacenam. Pomponius Mela lib. i, cap. vii. ab occasu in ortum procedens, de utraque præclare: *Syrti sinus est centum fere millia passuum, qua mare accipit, patens: trecenta, qua cingit. Verum importuosus atque atrox, & ob vadorum frequentium brevia, magisque etiam ob alternos motus pelagi adfluentis & resurgentis infestus.* Hæc de minore Syrti & occidentali. Post, explicatis quæ interjacent, de maiore ita: *Tum Leptis altera [magna,] & Syrtis, nomine atque ingenio par priori: ceterum altero fere spatio quæ debiscit, quaque flexum agit, amplior.* Strabo quoque lib. ii, pag. 84. Syrtin minorem a maiore distinguit, illam ad Meningem & Cercinam insulas statuens; maiorem ad Hesperides & Automala. Frequens earum apud poetas utroque numero est mentio. Virgilius *Aeneid.* i, vers. 110.

- - - - *Tres Eurys ab alto
In brevia & Syrtis urget, miserabile visu,
Illiditque vadis, atque aggere cingit arena.*

Et lib. iv, vers. 41. *inhospita Syrtis.* Et Lucanus lib. i, vers. 367 secundo casu,

- - - - *per inhospita Syrtis
Litora, per calidas Libya silentis arenas.*

Idem lib. viii, vers. 184.

- - - *in medio tanget ratis aequore Syrtim.*

Nec terram tantum Syrtis denominant, sed ipsum quoque mare, in quo sunt; & populos accolentes. Seneca de Beata Vita, cap. xiv. *Deprehensi mari Syrtico, modo in sicco relinquuntur, modo torrente unda fluctuantur.* Et epistola xc idem: *Quid ergo? non in cæcis lucent Syrticæ gentes? quibus propter nimios solis ardores nullum tegmentum satis repel-
laris solidum est, nisi ipsa arcus humus.*

Quod vero ex Asia in Africam progressi ab oriente in occidentem iter facimus, a Cyrenaicæ limite, in quo desit superius caput, per litus procedimus, quod supra Syrtim majorem est, usque ad Cinyphum fluvium. Primo occurrunt apud Strabonem *Philanorum ara.* Post Characis enim descriptionem (nam ab occasu it ortum versus) tradit: *ἔτι οἱ Φιλάνων βωμοί. καὶ μετὰ τούτοις Αὐτόμαλα φρούριον.* Deinde sunt *Philanorum* *castellum Automala.* Et Ptolemæus quoque suæ propriæ Africæ, quam cum Cyrenaica connectit, eundem finem posuit: *Φιλάνων κώμη, ὑφ' ἣν οἱ ὁμώνυμοι βωμοί, ἔστιν Ἀφρικῆς, Philan villa, sub qua Ara ejusdem nominis, terminus Africae.* Villam dicit, quæ nomen loco hæsit, quamvis aras tempus deleverat. Strabo lib. ii, pag. 118. testis

est : ἡ γὰρ οἱ Φιλαινῶν μένουσι βωμοὶ, ἀλλ' ὁ τόπος μετέλαβε τὴν προσήγοράν, neque hodie Philanorū ara exstant, sed locus id nominis retinet. Plinius & Pomponius Mela etiam supra Syrtim majorem has aras posuere : at in Peutingeriana tabula vetusta reductæ hæ aræ sunt fere ad minorem Syrtim, ut dubitare possis de situ & positione ex tot auctoribus jam descripta : quæ si vera est, nimis manifestus dolus Philænorum fuit, qui, si pactis de die stetisset, quo exirent, tantum spatii nequaquam conficere potuissent. Quod etiam Valerius Maximus lib. v, cap. vi. agnovit, hoc pactum, dicens, Carthaginiensium duos fratres, nomine Philænos, perfidia præcurrisse, citra constitutam horam maturato gressu in longius promotis terminis. Quod si fuit, consensui Græcorum Latinorumque concedimus, ad illas Aras usque Carthaginiensium fines hoc pacto fuisse propagatos. Aras vero memoriæ horum fratrum Carthaginienses consecravere, quia, ne de limite cederent patriæ, vivos se ibi obrui ex novo pacto pertulerunt. Vide Sallust. Jug. cap. lxxix. Melam lib. i, cap. vii. & Valer. Max. loco jam citato. Ceterum quæ hi auctores de prolatis Carthaginiensium finibus ad hunc terminum tradiderunt, non ita constanter servata sunt, sed Ptolemæus Aegyptius Cyrenaicæ fines ad Turrin Euphrantam protulit. Strabo lib. xvi, pag. 575. συνεχὴς ὁ Εὐφράντας πύργος ἐστίν, ὅρασι τῆς πρώτης Καρχηδονίας γῆς καὶ τῆς Κυρηναίας τῆς ὑπὸ Πτολεμαίου. Proxima est [loco Aspidi] Turris Euphrantas, Carthaginiensis quondam regionis & Cyrenaicæ sub Ptolemaeo finis. Interjacet apud Strabonem Charax emporium : plura apud Ptolemæum.

Hic enim post Philænorum aras occasum versus habet Hippu promontorium, id est Equidein Oesporin vicum : tum sequitur Φάραξ κόμη, Phirax vicus, qui haud dubie est Strabonis τῶν καλῶν χάραξ, locus qui Charax vocatur, quo Carthaginienses pro emporio utebantur, vinum eo ferentes; referentes silphium & alias merces Cyrenensium. Ab hoc est Turris Euphranta proxima, tam Ptolemæo, quam Straboni. Illi est πύργος Εὐφράντας, huic in MSS. ὁ Εὐφράντας πύργος; in vulgatis ὁ Εὐφράτης, prave. Dictum supra, terminum fuisse Cyrenensis provinciæ sub Ptolemæo. Sequitur apud Strabonem τόπος Ασπίς καὶ λιμὴν κάλλος τῶν ἐν τῇ Σύρτι, locus Aspis, qui optimum portum ex iis habet, qui ad Syrtim sunt. Meminit & Ptolemæus, sed vicum Sacamazam interjicit : & ultra Aspidem alium vicum ponit, qui in Palatino codice Macima vocatur, in quo finit Syrtim majorem : Strabo autem in promontorio cui Cephalatum nomen est : de quo mox dicemus. Idem lacum habet ad Aspidem cum insulis, ex quo in Syrtim ipsam navigetur. Hominum enim ait audaciam non vereri etiam Syrtim navigando tentare.

Extra Syrtim Ptolemæo; intra illam, sed extremam Straboni est promontorium Κεφαλαί, id est Capita, quod interpretes Cephalas, retento Græco nomine, dixerunt, tam Strabonis quam Ptolemæi. Hujus dein est Τετρίων ἀκρὶς, Trierorum promontorium : postea Cisterna live Gisterna oppidum, & aliud Barathia : tum sunt Cinyphi fluvii ostia : Strabo autem ante ostia τυχισμα, munitiorem habet, quod Carthaginienses condiderunt, cum pontibus, quibus βάραντες, voragines ejus loci transmittantur. Ipsum flumen Κίνοψ, Cinyphus recto casu Ptolemæo & Straboni dicitur : Herodoto lib. iv, cap. clxxv. Κίνοψ, qui ex Charitum monte ait oriri, & per Macas populos delabi in mare : Plinio lib. v, cap. iv. etiam Cinyps, qui & regionem inde denominat. Cinyps, inquit, fluvius & regio.

Hæc ex Strabone & Ptolemæo in litore usque ad Cinyphum fluvium : a quibus diversa plane videntur quæ in veteri Itinerario & Augustana Tabula leguntur, ut difficilis admodum sit conciliatio. Quia post Cinyphum Ptolemæo est proxima Leptis magna, quæ inter hanc & Bereniceam Cyrenaicæ in Itinerario sunt, excerpemus, ut adpareat, quæ alia & diversa ab iis sint nomina, quæ ex Ptolemæo & Strabone adhuc tradidimus.

Lepti magna colonia

<i>Seggera</i>	M. P.	XX
<i>Berge</i>	M. P.	XXIV.
<i>Base</i>	M. P.	XXV.
<i>Thebunte</i>	M. P.	XXX.
<i>Auxiqua</i>	M. P.	XXX.
<i>Annesel</i>	M. P.	XXX.
<i>Auzia</i>	M. P.	XVIIII.
<i>Stixgi</i>	M. P.	XXV.
<i>Macomades Syrtis</i>	M. P.	XXX.
<i>Scina</i>	M. P.	XXX.
<i>Tramaricium</i>	M. P.	XXXI.
<i>Anberem</i>	M. P.	XXV.
<i>Digdica</i>	M. P.	XXIV.
<i>Tugulus</i>	M. P.	XXIV.
<i>Banadedari</i>	M. P.	XXV.
<i>Anabucis</i>	M. P.	XXV.
<i>Tiniodiri</i>	M. P.	XXV.
<i>Boreum</i>	M. P.	XII.
<i>Tincansari</i>	M. P.	XXIV.
<i>Attici</i>	M. P.	XXV.
<i>Chorotum</i>	M. P.	XXV.
<i>Caminos</i>	M. P.	XXII.
<i>Beronicem</i>	M. P.	XXX.

Vides inter Leptim & Berenicen ignota veteribus nomina, quum tamen ex sequentibus constet, etiam ex Peutingerorum Tabula, in litore hoc iter factum fuisse. Nec cum Tabula illa, quæ ejusdem forte ætatis est, nisi in paucis, convenit, quæ litteris quidem non nullis discrepant, ut tamen loca eadem esse non dubitetur.

<i>Itinerarii</i>	<i>Tabula</i>
Macomades Syrtis	Macomada
Digdica	Digida
Tugulus	Tagulis
Anabucis	Anabucis.

Inter istima, *Tagulis* & *Anabucis* in Tabula interpositæ sunt *Aræ Philanorum*, quo medio loco in Itinerario est *Banadedari*, mansio, ut puto, seu diversorium. Supra in Philanorum aris de Tabulæ, quam habet, positione dubitavi, quod recte attendenti non de ipso locorum, quam de adjecta maris figura intelligendum est, quæ locis per milliaria diversa respondet, & Syrtis minor plane alieno loco est adscripta. In nostra Africæ propriæ Tabula etiam ex Itinerario quædam complendi spatii causa adposuimus, verbi gratia *Macomades Syrtis* ad flumen Cinyphum paullo supra mare, quia in Peutingeriana sic positam ad flumen invenimus: unde reliquorum proportio nobis desumpta fuit. Atque hæc de maritima præter Cyrenaicam & Cinyphum fluvium: sequitur nunc oræ expositio, quæ inter Cinyphum & Titonem amnem.

In

In hoc tractu autem post Cinyphum fluvium prima Ptolemæo est Νεάπολις, *Neapolis*, de qua in editis exstat, ἡ καὶ Τρίπολις, *que etiam Tripolis vocatur*: in Palatino autem codice nihil de Tripoli legitur, sed ἡ καὶ Λίπτις μεγάλη, *que [Neapolis] etiam Leptis magna dicitur*. Recte: nam etiam Strabo lib. xvii, pag. 574. Νεάπολις, ἡ καὶ Λίπτις καλοῦσι, *Neapolis, quam etiam Leptim vocant*. Posuit inter Abrotonum urbem & Cinyphum fluvium. Nec Tripolis quæ hodie est, aut etiam quæ Tripoli Vecchio dicitur, nunc diruta, tam propinqua Cinypho est, quam Leptis est magna, sed utraque in occasum longius reducta. Et si vulgar lectio Ptolemæi vera esset, quis crederet, Leptis magnæ, præclaræ urbis, cujus etiam posteriores in Itinerario & Augustana tabula mentionem faciunt, nullam habuisse rationem? Expedita sic res esset, nisi Plinius turbaret, lib. v, cap. iv. Neapolim distinguens a Leptimagna. *Latere, inquit, inter duas Syrtis CCL millia passuum. Ibi civitas Oenensis, Cinyphus fluvius ac regio. Oppida, Neapolis, Gaphara, Abrotonum, Leptis altera, que cognominatur magna.* Jo. Harduinus Plinium & Straboni & Ptolemæo præferendum censet, quem putat ex Pomponio Mela illud hausisse. Hausit, credo, sed ex fonte turbatiore hac in parte, quæ omnia commiscet, *Hadrumetum, Leptum, Clupeam, Abrotonum, Taphrænem, Neapolim*. Quis ex hoc ordine aliquid sani & certi possit colligere, ubi Clupea & Abrotonum, disjunctissima sane, conjunguntur? quis non potius & Neapolim & Leptim, quæ circa Clupeam & Hadrumetum sunt, intelliget? Itaque firmiora sint, quam hæc Melæ aut Plinii, quæ consentientes geographos de sententia sua deturbent. Undeunde est nomen Neapoleos, non tamen Lepti magnæ hæsit, sed alterum nomen in Itinerariis mediæ ævi, in Ecclesiæ Notitiæ & geographia Ravennatis reductum legitur, neque separatum a Lepti usquam in hoc tractu conspicitur. Nec in nummis aliter quam Leptis vocatur. Tiberii nummus apud Harduinum, ΓΑΡΑΦΑ ΛΕΠΤΙΣ. Alius apud eundem, COL. VIC. JUL. LEP. id est, *Colonia nostra Julia Leptis*. Coloniam fuisse etiam Itinerario Antonini & Peutingeriana tabula confirmatur. Condita Leptis a Phœnicibus, ut Sallust. Jug. cap. xix. hisque vel Sidoniis, ibidem cap. lxxviii. vel Tyris, ut Plinius tradit lib. v, cap. xix. Incolæ *Leptitani*, Sallust. cap. lxxvii. amici Romanorum in Jugurthino bello. Adde Cæsaris lib. ii Civ. cap. xxxviii.

De *Neapoli* aliquid addendum est. Non novum illud nomen fuit, sed a Scylace etiam memoratum in Nasamonibus & Lotophagis, ubi vocat Νεάπολις τῇ Καρχηδονίῳ, *Neapolim Carthagenensium*. Ephoro auctore Stephanus Abrotonum, quod mox sequetur, Neapolim dicit etiam refert: sed distinguunt ab Abrotono Scylax, Strabo, Plinius. Ipse Scylax suam Neapolim eo locavit ordine, ut alia non possit esse quam Leptis magna. A Cinypho enim fluvio proximam habet Neapolim: deinde Gapharam: tandem Abrotonum: Leptim non memorat.

Quæ in nostra tabula inter Leptim & Cinyphum posuimus, ex Itinerario Antonini sunt *Berge, Auxima, Ausim*; quorum postremum videri potest Ptolemæi *Azimus* esse, sed is extra flumen posuit, etiam intus in mediterraneis inter Barathiam & Cisternas: Itinerarii autem via est maritima.

Post Leptim Ptolemæo est portus Γαράφα λιμὴν, quod clarissimi viri Jo. Harduinus ad Plinium, & Jo. Hudson ad Scylacem *Gaphara, Γαφάρα* legendum censent: quia Scylacis est hoc loco Γαφάρα πόλις, *oppidum Gaphara*, quo cum Ptolemæi Γαράφα collato, putant in altero litteram esse superfluum, in altero litterarum transpositionem. In Plinii non inter hujus oræ oppida *Taphra* est, quale nullum aliis visum in Africa: ideoque Harduinus *Gaphara*, ex Scylace & Ptolemæo inter se collatis & emendatis, substituit.

Et ab eo, qui Gapharam prætermisit, post Leptim habet Αβροτονίου πόλις, *oppidum Abrotonum*

num, quod etiam Plinii est & Stephani. Scylax etiam situm definit: ἀπὸ Νεαπόλεως τῆς Καρχηδονίας χόρην Γεφάρων πόλις. ταύτη περιέχουσι ἡμέραι μὲν ἀπὸ Νέας πόλεως: ἀπὸ δὲ Γεφάρων Ἀβρότειον πόλις καὶ λιμὴν: ταύτης δὲ περιέχουσι ἡμέραι μὲν. *Post Neapolim in Carthaginiensium tractu est Gaphara* [Gaphara] urbs. *Eo navigatur a Neapoli spatio diei.* A Gapharis est Abrotonum civitas cum portu: hujus prætervectio diei unius.

Apud Ptolemæum, qui Abrotonum posthabuit, a Garaphis seu Gapharis est proxima *Εὐα, Eoa*, vitiose pro *Oea*, ut Mela scripsit & Aethicus Cosmographus; seu *Oeenis civitas*, ut Plinius lib. v, cap. iv. Itinerario est *Ocea colonia*: Peutingeri Tabulæ *Osa col.* corrupte. Hæc una ex tribus, quæ Tripolim Africanam constituebant. Solinus cap. xxvii. *Aelias Tripolim lingua sua signant de trium urbium numero, Oea, Sabrata, Leptis magna.* Multa hujus urbis mentio in Apuleii Apologia habetur. Harduinus, sagax nummorum interpres, ad eam refert Antonini Pii nummum his notulis signatum, C. A. O. A. F. quod legit, *Colonia Aelia Oea Augusta Felix.*

Hinc Itinerarii est *Sabrata colonia*, quam modo etiam Solinus nominaverat. Ptolemæus hujus nominis urbem intus posuit: in ora *Sabathra*, quod idem credas esse oppidum. Plinius lib. v, cap. iv. *Sabrata contingens Syrtim minorem*: puta ab oriente; aut prope illam est. In Tripolitanae episcopis apud Sirmondum est *Leo Sabratenſis*. Procopius lib. vi περιεχόμενοι, cap. iv. scripsit *Sabaratha*. Σαβαρεθαι ἱτυχίστατο πόλις, *Sabaratham urbem* [Justinianus] munivit. Salmasius etiam vindicat *Sabrata* nomen Apuleio Apologia, ubi *fabram technam* alii legunt.

Itinerarium deinde habet occasum versus *Casas villam Aniciorum, Ffida vicum*, qui videtur Ptolemæi *Pisidon* portus, licet hic inter Sabathram & Oeam, seu, ut ipse scripsit, *Eoam* posuerit. Postea eodem Itinerario est *Villa magna*. Sed antequam in hoc itinere progrediamur, Strabonis Σύχης, *Zuchis*, lacus & urbs, non est prætereunda, quam dicit μετὰ τῇ Σύρτι, *post Syrtim minorem ad ortum versus sitam esse.* Habet oppidum πορφυροβαφεῖα καὶ ταρχίνας κατασκευαίς, *purpura infecturas & omnis generis salsamenta.*

Itinerarii autem Antoniniani post Villam magnam sunt *Pomezinta*, municipium, sive, ut Aldus & Simlerus ediderunt, *Pomezita*, quod forte Ptolemæi ζῆτα. *Zetha*, promontorium est: deinde *Giti* sive *Gitti*, municipium aliud, quod videtur Ptolemæi Γιχθίς. *Gichthis*, aut Procopii Γίργης, *Girgis* esse: de qua hic lib. vi de Aedific. cap. iv. πόλις δὲ ἵσθι ταύτης ἐν ἱκτὸ τῆς χόρης. Τακαπὰ τε καὶ Γίργης: ὅν δὲ κατὰ μέτρον Σύρτιος τὰς μικρὰς ἐμβαίνει εἶναι: *Dua urbes in extremo hujus regionis sunt, Tacapa & Girgis: quas inter Syrtis minores jacens.* Situs convenit cum *Gitti* & *Gichthi*: an eadem *Girgis* sit, non definitio: nec vero ignota variatio litterarum in hisce monumentis. Ptolemæus inter Sabathram suam & *Gichthin* *Hedaphtha*, interposuit, quam πόλις κατὰ τὸ πῆγος, *urbem juxta terminum* dixit.

Tandem *Tacape* succedit, ultima hujus oræ ante Tritonem fluvium. Plinius lib. v, cap. iv. post Byzacii urbes recensitas: inde *Thena, Macomades, Tacape*. Ptolemæus Τακαπὴ, *Tacape*; Procopius jam dicto loco τακαπα, *Tacapa*, pluraliter, ut lex xxxiii Cod. Theod. de Appellationibus accepta dicitur *Tacapis*. Unde Jacobus Gothofredus metropolim Tripolitanae & præsidis sedem fuisse existimat, præsertim quod etiam itinera in Antonini Itinerario eo diriguntur, a *Tacapis* *Leptim* magnam, & a *Telepte Tacapas*: quod & aliam formam arguit, *Tacape*, in recto. An vero semper metropolis fuerit, dubitatur, quia Notitia Tripolitanae Sirmondi *Leptimagnensem* episcopum *Calipedem* primo loco habet; ultimo *Servilium Tacapitanum*: & Procopius lib. ii Vandal. cap. xxi. præsidem sub Justiniano Λεπτιμάρηαι, *Leptimagnam* tradidit incoluisse.

Triton fluvius finit Tripolitanam, de quo Mela lib. i, cap. vii. *Super hunc* [sinum Syrtis minoris] *ingens palus amnem Tritona recipit, ipsa Tritonis: unde & Minerva nomen inditum est, ut incolae arbitrantur, ibi genita: faciuntque ei fabula aliquam fidem, quod quem natalem ejus putant, ludicris virginum inter se decertantium celebrant.* Et Plinius lib. v, cap. iv. *Ab his non procul a continente palus vasta amnem Tritonem nomenque ab eo accipit, Pallantias adpellata Callimacho, & citra minorem Syrtim esse dicta: a multis uenerunt duas Syrtis.* Herodotus quoque lib. iv, cap. clxxviii. *Lotophagis secundum mare vicini sunt Machlyes, loti & ipsi vefcentes.* κατὰ τοὺς δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ ὕδατι Τείτων ἵσται· ἰσθμὸς δὲ ὕδατος ἐν λίμνῃ μεγάλῃ Τρίτων δα. ἐν δὲ αὐτῇ ἡστος ἐν τῇ ὕδατι Φλαί. *Pertingunt usque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua est insula, quae dicitur Phla.* Habet etiam Minervae fabulam in sequentibus. Et Festus Pompejus: *Tritona Minerva a ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi primitus sit visa.* Et Solinus cap. xxvii. *A Philenorum aris non procul palus est, quam Triton amnis influit, ubi speculantes se artium deo crediderunt.* De situ, sequutus est Solinus dubitantem Plinium, qui & ipse mavult Philenorum aris vicinum flumen hoc & lacum facere. Ptolemæus autem certior, qui non hunc modo, verum etiam alios lacus, quos perfluit Triton amnis, lib. iv, cap. iii. descripsit hoc ordine: ἀφ' ἧς [Ὀνασαλίτα ὄρες] ῥεῖ ὁ Τείτων ποταμός, καὶ ἐν αὐτῇ λίμνη, ὅτε Τρίτωνίς, καὶ ὁ Παλλὰς λίμνη, καὶ ἡ καλουμένη Λιβὸς λίμνη. *A quo [Vasaleto monte] fluit Triton amnis, in quo paludes sunt, Tritonitis [sive Tritonis] & palus Pallas, & quae vocatur palus Libya.*

Hæc in ora, præter paludes, de quibus propter ostia fluminis, quæ in ora describenda sunt, simul diximus. Antequam vero in mediterranea progrediamur, dispiciendum, an forsan etiam urbs Tripolis antiquis temporibus in eadem ora cognita fuerit. Ptolemæi vulgatis libris, quibus Leptis magna etiam Tripolis dicitur, inducti multi, ut antiquum id nomen censerent, & si non ejus, quæ famosa Tripolis est, sedem occupet, tamen illius forte locum teneat, quæ in novis tabulis nunc Tripoli Vecchia, seu Vetus Tripolis adpellatur. Verum supra Ptolemæum ex Palatino codice correximus: etiam demonstratum fuit, Leptitanum locum ab utraque Tripoli longius in ortum distare: quod etiam relictum nomen *Lebiæ*, ut nunc barbaro ore Leptis vocatur, potest convincere. Nec qui ante Solinum, non antiquissimum scriptorem, mentionem vocis *Tripolis* in Africa fecerit, succurrit nobis: qui vero non urbem, sed trium oppidorum regionem intellexit. *Achaia*, inquit, *Tripolim lingua sua signant de trium urbium numero Oea, Sabrata, Leptis magna.* Quod Isidorus Hispalensis repetiit, at pro Tripoli substituit, quod illi sonat, *Tripolitana regionem.* Etiam Sextus Rufus, Aethicus cosmographus, & Julius Honorius *Tripolim* in provincias censuere, non in urbibus: & Procopius lib. i Vandal. cap. x. *Τριπολις τῆς ἐν Λιβύῃ, Tripolis, quæ in Africa est, dicitur ὁλόκληρη, regionem: cuius præsidem nominat lib. ii, cap. xxi, & ἐπαρχίας definit, lib. vi de Aedif. cap. iii.* Nec aliter Aurelius Victor in Constantino interpretandus est, quum præbitionum meminit, *quibus Tripolis & Nicæa acerbiusangebant.* Tota enim regio illas Severo obtulerat. Hic vero, ut Eutropius lib. viii, cap. x. refert, *oriturus ex Africa, provincia Tripolitana, oppidum Lepti.* Ut vero Pentapolis possim esse Pentapelitana regio, sicut Plinius vocat; ita eadem est Tripolis & Tripolitana provincia. Quando autem illa regio a tribus urbibus adpellari cœperit, non possumus definire. Vero simile est post Ptolemæum id factum esse, quia, quid nominis memorant, posteriores omnes sunt. Postea regionis nomen præcipuæ cuidam urbi, forsan Sabratæ, vel Oeæ, fuit inditum, quarum altera invicem est redacta, Tripoli Vecchia; altera, ex ruinis illius potentior facta Christianis piratica sua est infesta. Sic certo non constat, quando *Tripolis*, aut *Tripolitana*, hic

hæc ora maritima vocata fuerit : incertius, posteriusque, quando id nomen urbi ejus regionis, cesserit, quod antea provinciæ.

REGIONIS SYRTICAE MEDITERRANEA.

Quod in mediterraneis est, fide fere sola nititur Ptolemæi. Hic supra Philænorum aras & ipsam majorem Syrtim nihil habet : utrum pars illa solitudo sit, an ignota Ptolemæo oppida aut vici fuerint, incertum est.

Inter sinum majoris Syrtis & Cinyphum fluvium est *Azuus*, de qua supra dixi, videri Itinerarii Auziu esse, quod in litore exposuimus. Neque enim ipsa Azuis longe a mari remota est. Hinc austrum versus sequuntur *Gerisa*, *Iscina*, *Amuncla*, *Sicapha*; & longius in eandem plagam recedunt *Musta*, *Buita*, *Udita*, *Galybe*, *Thagulis*, *Θαγυλῖς*, a qua diversa multum Peutingerianæ *Tagulis*, & *Tugulus* Itinerarii, de quibus supra diximus : postea *Tege* & extrema *Durga*, & *Acube* fons seu lacus, unde flumen oritur quod Cinypho ab ortu se adfundit. Addenda his ex Scylace urbs *Cinyphs* ad flumen cognomine, in regione Cinyphe Plinii.

Populi plerique obscuro nomina in Africa, tam Plinii quam Ptolemæi. Quid enim refert nosse *Samamycios*, *Damensios*, *Nigbenos*, *Nycpios*, *Erebidas*, *Ararauceles* inter Syrtim & Cinyphum? aut inter hunc amnem & Tritonem *Niginimos*, *Astacures*, *Eropeos*, *Athemones*, *Muchthufios*? Clariora nomina sint quæ exponamus. *Nasamones*, *Pfyllos*, *Asbyas*, de quibus in Cyrenaica diximus, qui a non nullis etiam ad Cinyphum usque protrahuntur : de quorum postremis addo esse Plinii *Asbystas* lib. v, cap. v. de quibus Herodotus lib. iv, cap. CLXX. Ἀσβύσαι ὑπὲρ Κυρήνης οἰκίστουσι, *Asbysta* super Cyrenas habitant : unde Nonnus lib. xiii Dionys. pag. 372, Διὸς Ἀσβύσαι. *Jovis*, *Asbysta* cognomine, meminit. Celebriores *Maca* sunt παρὰ τὴν Σύρτιν, ad Syrtim majorem, qui hieme greges ad mare agunt, æstate in mediterranea, aquarum causa, ut Scylax refert. Plinius dicto loco : Ποτὶ Νασάμονες, Ἀσβύστα, & Μάκα ζῶνται. Hi sunt Ptolemæi Μάκαι Συρίτης, *Maca* Syrtis.

Majoris famæ sunt *Lotophagi*, qui loto vefcebantur, inter Syrtes circa Cinyphum & usque Tritonem late colentes. Scylax p. 113. τὰ ἔξω τῆς Σύρτιδος παρὰ τὴν Λίβυν Ἀλωφάγοι ἰσθμίζουσι τὸν κοινὸν τῆς ἐπὶ τῆς Σύρτιδος. ὅτοι καὶ ἡ χερσὶς αὐτῶν ἐκ τοῦ λώ. *Quæ sunt extra Syrtim, in-
tibus Libyæ Lotophagorum gens usque ad os alterius Syrtidis. Hi loto utuntur pro cibo &
pork.* Ptolemæus : ἀπὸ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ [Κινύφου] Ἀλωφάγοι, circa ipsum amnem [Cinyphum] *Lotophagi*. Et Plinius lib. v, cap. iv. *In intimo sinu fuit ora Lotophagôn, quos
quidam Alachroas dixerunt, ad Philænorum aras. Idem lib. xiii, cap. xvii. Loto sic de-
scribitur : Africa, qua vergit ad nos, insignem arborem loto gignit, quam vocant celin, & i-
psam Italia familiarem, sed terra mutatam. Præcipua est circa Syrtes atque Nasamonas. - - -
Diferentia plures : eaque maxime fructibus sunt. Magnitudo huic faba, color croci, sed ante
maturitatem alius atque alius, sicut in urvis. Nascitur densus in ramis myrti modo, non ut in
Italia, cerat : tam dulci ibi cibo, ut nomen etiam genti terraque dederit nimis hospitali advenarum
receptione patria. - - - Melior sine interiore nucleo, qui in altero genere offensus videtur. Vinum
expremitur illi, simile mulso, quod ultra denos dies negat durare Nepos : baccasque concisas*

cum alica ad cibos stolis condi. Poëtis quoque laudata arbor & fructus. Silius Italicus lib. 111, versu 310.

*Speclati castris, quos succo nobilis arbor
Et dulci pascit lotos nimis hospita bacca.*

De Homero, qui primus *Γαίης Λοτοφάγους*, terra *Lotophagorum* mentionem fecit, dicemus infra in insulis.

Supra minorem Syrtim *Cinethii* five *Cinithii*. Ptolemæus lib. 1v, cap. 111. *μέχρι τῆς μικρῆς Σύρτης Μαχυνί. καὶ ἐκ' αὐτῆς Κινίθου.* Usque parvam Syrtim *Machyni*: & sub ipsos *Cinethii*. Et Tacitus lib. 11 Annal. cap. LII. *compulerant* [Tacfarinas & Mazippa, rebelles] *Cinithias*, *hanc spernendam nationem in eadem* [Africa] Quod ex Ptolemæo adparet, ejusque Tabula, ad utramque ripam Tritonis fuerunt.

Hæc de populis supra Syrtes quos nolimus separare aut fluvio dividere, sicut oppida. Restant ergo quæ inter Cinyphum & Tritonem mediterranea oppida fuerunt, quæ pauca sunt numero. Supra Leptim *Sydidenis*, *Pisinda*, *Sabrata*, nisi hæc in ora fuit, ut supra suspicati sumus, eandem esse quam *Sabathram* Ptolemæus dixit: *Samucis* medio inter utrumque amnem loco: *Ἀμμωνίς*, *Ammonius*, (interpres *Ammonis*, quasi patrius casus esset) ad Cinyphum flumen: *Chazis* ad Tritonem. Montes in hoc tractu *Gigins*, (interpres *Gillius*) & australior ac Cinyphum versus, *Thizibi*.

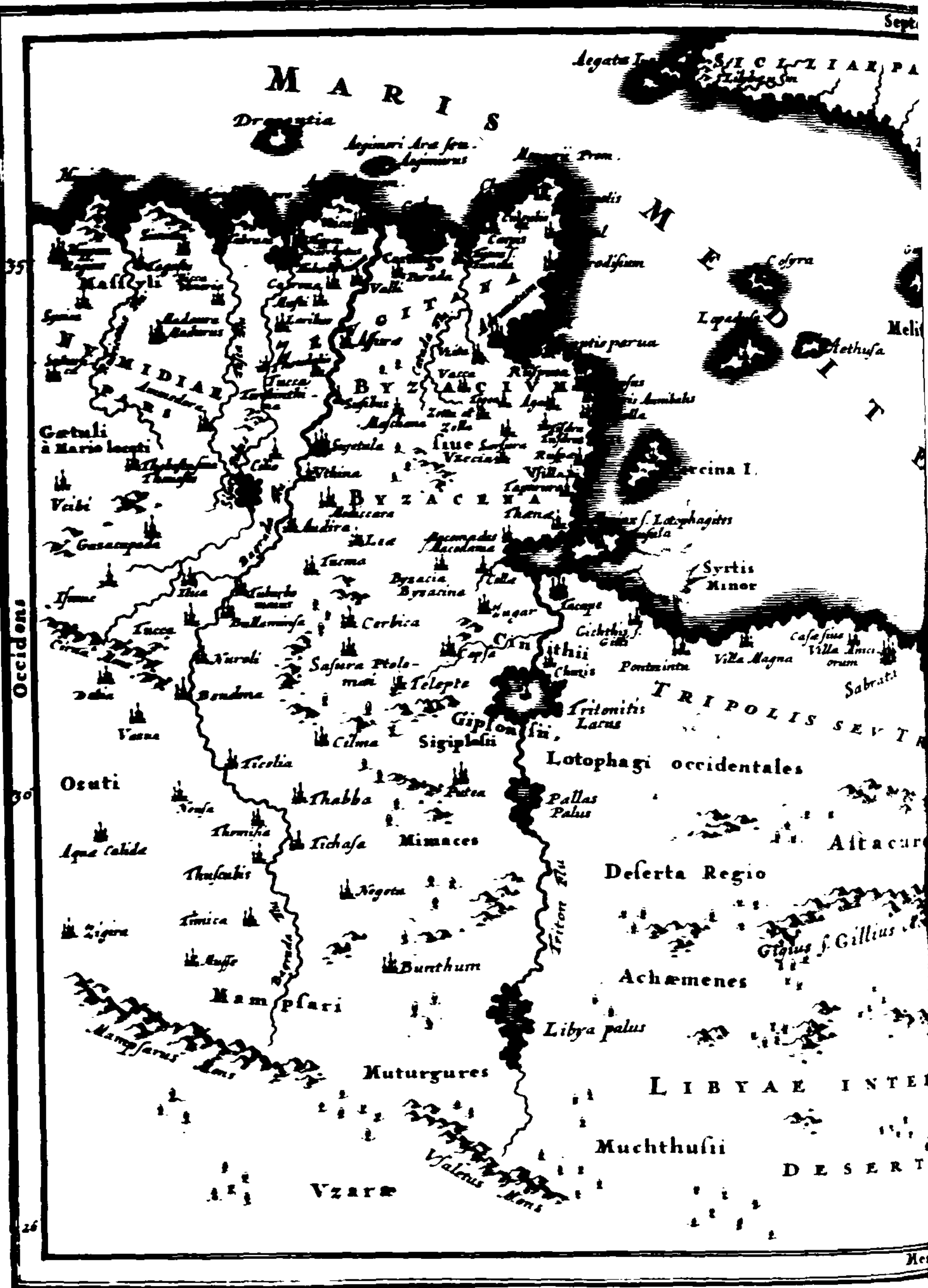
I N S U L A E M A R I S S Y R T I C I.

In sinu Syrtis majoris Ptolemæus obscuras quasdam insulas nominavit *Gajam*, *Pontiam*, *Misynum*: longius hinc *Myrmex* distat, ad Cyrenaicam pertinens; ubi etiam recensuimus. Clariore sunt ad Syrtim minorem, *Cercina* & *Meminx*. De illa Strabo lib. xv 11, pag. 574. *παρὰ ταῖς τῇ ἀρχῇ τῆς Σύρτης ὡς παρὰ μέγας, ἡ Κίρκισσα, ἐν μεγίστῃ, ἔχουσα ὁμώνυμον πόλιν.* Principio Syrtis [minoris] *adjacet insula oblonga, nomine Cercinna, juxta magnitudinis, habens ejusdem nominis oppidum.* Sic scripsit nomen duplici littera; etiam Dionysius Characenus versu 480: ceteri fere omnes ἢ simplici. Diodorus Siculus lib. v, cap. x11. post *Meliten* & *Gaulon*: *ἔστι δ' ἐστὶ Κίρκισσα*, Deinde est *Cercina*, in austrum vergens, oppidum mediocre habens & *ἀπέναντι ἐνχευομένης*, portus communissimos. Ptolemæus extremo cap. 111, libri 1v. *Κίρκισσα ὡς καὶ πόλις*, *Cercina insula & oppidum.* Livius lib. xxx111, cap. xlvi11. de Hannibale fugiente: *ex die in Cercinam insulam trajecit.* Et Tacitus Annal. 1, cap. LIII. de Graccho Juliz adultero: *amovus Cercinam, Africi maris insulam.* Plinius quoque lib. v, cap. vi11. oppido libertatem tribuit. *Cercina*, inquit, *cum urbe ejusdem nominis libera, longa xxv millia passuum, lata dimidium ejus, ubi plurimum: at in extremo, non plus quinque millia passuum.*

Adjacet parva insula Carthaginem versus, nomine *Cercinitis*. Plinius ibidem: *Hinc [Cercinæ] perparva, Carthaginem versus, Cercinitis ponte jungitur.* Strabo quoque, *ἑτέρα ἰσθμὸς Κερκινίτις*, altera [insula] minor, *Cercinnitis*.

His in austrum subjacet *Meminx*, *Μένιγξ*, five *Μίνιξ*, de qua Strabo, *τὴν Μένιγγα ποιεῖται ὡς ἴσται τὴν τῶν Λοτοφάγων γῆν τὴν ὑπὸ Ὀμήρου λεγομένην, Μενίγγην Λοτοφάγων τὴν γῆν* *πρὸς ἣν ὁμοίως πεποιμέναι.* Homerum vide *Iliados* Jota, a versu 84. Habet enim insula copiosam loton: & incolæ aram ostendebant, quam Ulyssis dixere, quasi ab illo erectam.

Hæc

Hinc ipsa insula a Ptolemæo Λωτοφαγίτις, *Lotophagitis*, vocatur, cui duo oppida tribuit, quorum nomina sunt *Meninx*, alias commune cum insula; & *Gerra*, quod ab illo in occasum hibernum vergit. Et Plinius lib. v, cap. vii. *Clarissima est Meninx, longitudine xxv m. p. latitudine xxi ab Eratosthene Lotophagitis adpellata. Oppida habet duo: Meningem ab Africa latere: & altero, Tioar: ipsa a dextro Syrtis minoris promontorio passibus cc sua.* Dissentit ergo a Ptolemæo in situ Meningis oppidi, & in alterius nomine. Hæc insula patria fuit Vibii Galli imperatoris & Volusiani, secundum epitomen, ut vocatur, Aurelii Victoris junioris. *Creati, inquit de illis, in insula Meninge, qua nunc Girba dicitur.* In Notitia Africæ est in provincia Tripolitana *Faustinus Girbitanus* episcopus. nam *Girba* medio ævo *Meninx* dicta, sicut hodieque illa insula *Gerbi* & *Zarbi* vocatur.

CAPUT IV.

DE

AFRICA PROPRIA

SEU

CARTHAGINIENSI.

Varia divisio Africæ, etiam illius quæ proprie videtur *Africa* adpellari. Ptolemæus lib. iv, cap. iiii. *Africam ab Ampsaga fluvio ad Cyrenaicam producit, qua ratione Numidia, Carthaginiensis regio, & Tripolitana continentur: cujus sententiæ etiam Pomponius Mela est lib. i, cap. vii. Regio qua sequitur a promontorio Metagonio ad aras Philanorum, proprie nomen Africa usurpat.* Promontorium illud circa Ampsagam puto esse, non quod Ptolemæus in media posuit Mauretania. nam oppida extremæ partis quæ recensent Hipponem Regium, Rusicaden & Tabracam, omnia citra Ampsagam sunt. Illustrat Plinius lib. v, cap. iiii ineunte: *Ab Ampsaga Numidia est, Masinissa clara nomine, Metagonis terra a Gracis adpellata.* Metagonis unde dicta, nisi a Metagonio Melæ promontorio? quod sic circa Ampsagam oportet esse.

Ipte quoque Plinius lib. v, cap. iv. videtur ad Melæ sententiam accedere. *Promontorium, inquit, quod majorem [Syrtim] includit, Borion adpellatur. Ultra Cyrenaica provincia. Ad hunc finem Africa a fluvio Ampsaga populos xxvi habet, qui Romano parent imperio. Antea vero ipse alios fines, quum proprie loquitur, constituit. Tusca, inquit, fluvius Numidiæ finis. A Tusca Zeugitana regio, & qua proprie vocetur, Africa est.* Et paucis interjectis: *Mox Africa ipsius alia distinctio. Libyphœnices vocantur, qui Byzacium incolunt. Ita adpellatur regio ccl m. passuum per circuitum, fertilitatis eximia, cum centesima fruge agricolis fœnus reddente terra.* Itaque a Tusca fluvio, Numidiæ termino, Africa proprie dicta ad sinum usque minoris Syrtis aut Tritonem fluvium fuit extensa, & duabus partibus, Zeugitana & Byzacio, contenta. Et hæc proprie Carthaginiensium fuit regio: cetera, ut inter Syrtis regio, non quiete, nec constanter ab iis fuit possessa. Nos etiam iisdem terminis nunc Africam propriam describemus.

Quod autem ex Aegypto incepimus Africam, post Asiam, perlustrare, & proxime desimus in Syrti minore ad ostia Tritonis fluminis; *Byzacium*, qui tractus Syrtim attingit, primum nobis exponendum est. Ex Plinio modo percepimus, ccl. millia passuum circuitu continere, fertilitatis tantæ, ut centuplum fructum terra colentibus reddat. Quod & Silius testatus est lib. ix, vers. 204.

- - - *sen sunt Byzacia cordi*
Rura magis, centum Cereri fruticantia culmis.

Vox ergo adjecta *Byzacium*, & solum subaudiendum: ac populus quoque *Byzacii* dicti. Strabo lib. ii, pag. 90. *Marmarides usque Cyrenen: supra hos & Syrtis, Psyllos, Nasamonas, & quosdam Gatos: tum Sintas, & Βυζακίους, μέχρι τῆς Καρχηδονίας, & Byzacios, usque ad regionem Carthaginiensem.* Ex quo una intelligimus, habitasse citra Carthaginem ad Syrtis versus. Hinc *Byzacenus*, gentile & possessivum formatur. Leges LIX & LX Cod. Th. de Decurionibus ad *Byzacenos* datæ sunt: & lege XXIX ejusdem Cod. *Byzaceni Tripolitani que cognoscant*: & lege i ejusdem C. & III de inoffic. testam. *concilium Byzacenorum.* Medio ævo separata erat provincia *Byzacena*. Eodem cod. lege XII de divers. offic. *Byzacenam & Tripolitani provincias*: & legis i de collat. donatar. *consulari Byzacene*, inscriptio habet. Nec vetus nomen *Byzacium*, quo Plinius usus fuit, ut supra visum, cessavit ævo posteriori. Cod. Justin. lege i sect. 2. de offic. Præf. Pr. Tingi, &, *qua proconsularis antea vocabatur, Carthago, & Byzacium, & Tripolis rectores habeant consulares.* Et Procopius lib. ii Vandal. cap. XXIII. *χωρίον ἐν Βυζανίᾳ, locus in Byzacio.* Hæc de nomine *Byzacii* & *Byzacenæ*.

An alio etiam nomine insignita hæc regio fuerit, scilicet *Emporia* dicta antiquitus, non plane dubitare licet, sed similior vero est sententia quæ ait. Polybius lib. i, cap. LXXXII. *τὰς παρακειμένης ἀγορῆς ἐν ταῖς παρ' αὐτοῖς καλεούμεναις Ἐμπορίαις, comitatus, qui ex Emporiis, in nominata regione, adferebantur.* Et lib. iii, cap. XXIII. *τὰς κατὰ τὴν μικρὴν Σύρτιν τόπους, ἃ δὲ καλοῦσι Ἐμπόρια διὰ τὴν ἀρίστην τῆς χώρας, loca circa parvam Syrtim: quæ propter soli ubertatem Emporia vocant.* Idem Excerpt. Legit. cXVIII de Masinissa: *Σινεῶν τὸ πλεῖστον τῶν περὶ τὴν μικρὴν Σύρτιν ἐκτεταμένον, & τὸ πλεῖστον τῆς χώρας, ἃ καλοῦσι Ἐμπόρια, videns, quam multa inbescentia Syrtim minorem essent condita, & quæ illius regionis bonitas, quam Emporia adpellant.* Livius hoc persequitur argumentum ita, ut dubitationem simul augeat, lib. XXXIV, cap. LXII. *Masinissa, inquit, agrum eorum [Carthaginiensium] sibi coegit stipendium pendere. Emporia vocant eam regionem. Ora est minoris Syrtis, & agri uberis. Una civitas ejus Leptis, in singula in dies talenta vectigal Carthaginiensibus dedit. Hanc tum regionem & totam infestam Masinissa, & ex quadam parte dubie possessionis, sui regni an Carthaginiensium esset, effecerat.*

Bene cum Byzacio conveniunt & situs ad Syrtim minorem, & fertilitas miranda. Quod vero de Leptis ingenti vectigali Livius dixit, hoc est quod dubium possit hunc locum facere, quum potius ad Leptim magnam, quam ad Byzacii parvam pertinere videatur. At Magna nimium remota a Syrti minori: neque Minor Leptis, licet respectu majoris ita cognominetur, tam exigua fuit & invalida, ut ferre hæc non potuerit: cui & Cæsar grandem multam in singulos annos apud Hirtium cap. xCVII. imposuit: neque τὸ πλεῖστον civitatum, quod Polybius iudat, post Syrtim minorem est, sicut in Byzacio. Accedit, si servatum fuit quod Masinissa rapuerat, Jubæ bellum inde cum Leptitanis minoribus, libera & immuni civitate, citari potuisse, de quo Cæsar ii Civ. cap. XXXVIII. *Curio ex perfugis qui*

busdam oppidanis audit, Jubam, revocatum finitimo bello & controversus Lepitanorum, restituisse in regno. Quid? quod ipse Livius, qui nos dubios fecerat, ex lib. xxix, cap. xxv. restitutum explicare potest. Scipio ibi ex portu Lilybætano in Africam navigans, gubernatoribus edixit, Emporia ut peterent. Addit rationem historicus: Fertilissimus ager, eoque abundans omnium copia rerum est regio, & imbelles, quod plerumque in ubere agro evenit, barbari sunt, priusque quam Carthagine subveniretur, opprimi videbantur posse. Quis vero credet, Scipionem, adversus Carthaginem profectum in regionem, quæ inter Syrtes est, cursum direxisse? Emporia ergo vel ipsum Byzacium, vel pars ejus ad mare fuerunt. Sed satis de nominibus: nunc ipsam regionem perlustrabimus.

B Y Z A C I U M.

Africa illa Propria, quæ Carthaginensium ditionis fuerat, post provincia Romana, secundum Plinium, ut vidimus, in *Zeugitanam* dividitur & *Byzacium*. Difficile est utriusque partis limites definire. Plinius in Zeugitana censet Carthaginem, Uticam, Hipponem, Diarrhytum, Maxullam, Misum, Clupeam, Neapolim. Ex quibus adparet, ab occasu, seu Tusca fluvio, in ortum versus, ad supremum illum angulum, in quo Clupea sub Mercuri promontorio est, & Neapolis, patere. Interiora autem quousque prorogentur, non definivit. In Byzacio nominat Adrumetum, Leptim minorem, Ruspinam, Thenas, Macemades. Ex quibus de situ utriusque partis judicandum est: cetera, quantum nosci possunt, ex Notitia Africae supplenda, in qua Byzacena provincia a proconsulari, quæ pars Zeugitana est, distinguitur. Sed ex maximo oppidorum numero, quæ Notitia utriusque provinciae memorantur, pauca ita nota aliunde sunt, ut sedes & positio definiri possint, sola videlicet, quæ Ptolemæus etiam habet, aut Itineraria.

Fueritne una provincia pars utraque, an Zeugitana sola post eversionem Carthaginis, post addita alia; dubitari potest Plinio auctore lib. v, cap. iv. *Ea pars, inquit, quam Africam adpellamus, dividitur in duas provincias, veterem & novam, discretas fossa, inter Africanam sequentem & reges Thenas usque perducta, quod oppidum a Carthagine abest cccxvi milia passuum.* Difficilis interpretatio, quia pars, quam Africam adpellavit, est sola Zeugitana, ut supra vidimus: quæ quomodo in duas provincias dividatur, & unde, ac quando Nova adjecta fuerit, obscurum est, præsertim quod inter Scipionem minorem & Numidæ reges ita divisum dicitur, fossa ad Thenas usque perducta, quæ discerneret. Sed ita intelligo: Masinissæ regnum ab austro longe in orientem usque ad Syrtim fere minorem extensum fuit, cui ipse, Livio teste lib. xxxiv, cap. lxi. Emporium partem adjecit, quod a Scipione auctum posterisque confirmatum fuit, ut ex Strabonis lib. xvii, p. 573. constat: etiam ab Juba ita possessum, quod ex Hirtii belli Afric. cap. xlii. colligimus. Juba autem mortuo, pars illa provinciae Romanæ adjecta, & dicta *provincia nova*: non quod novum etiam & singularem præsidem acceperit; nam una mansit Africa provincia: sed ab eadem & vetus & nova administrata, & hæc illius tantum fuit accessio. Medio ævo demum Byzacena provincia fuit peculiaris, separata a proconsulari, quæ Zeugitana est; & utraque suum præsidem habuit, illa proconsularem, hæc consularem. Vide Sext. Ruf. cap. iv.

Metropolis Byzacenæ provinciae *Adrumetum* est, sive *Hadrumentum*, ut in nummis & lapidibus cum aspiratione; in plerisque libris sine illa. Plinius quoque in Byzacii liberis urbibus censet.

Hæc,

Elle, inquit, *oppida libera, Leptis, Adrumetum, Ruspina, Thapsus*. Scribitur varie, Straboni & Stephano *Adryne*, *Adryne* seu *Adryne*: Byzantius vero addit aliam formam *Adryne*, *Adryne*: Plutarcho, Catone minore p. 788. *Adryne*, *Adrumetus*, Ptolemæo *Adryne*, *Adrumetus*: Appiano *Adryne*, *Adryne*: Cæsari, Hirtio, Plinio *Adrumetum*: Melæ Gronovii *Hadrumetum*, Vossii *Hadrumetum*: Peutingeri Tabula *Hadrito* breviata, credo, scriptura, tamen cum adspiratione. Vetus inscriptio apud Gruter. p. 362. COLONI COLONIAE CONCORDIAE ULPIAE TRAJANAE AUGUSTAE FRUGIFERAE HADRUMETINAE. Ex qua inscriptione doctissimus Harduinus nummos notis scriptos C. C. I. H. P. interpretatur *Colonia Concordia Julia Hadrumetina Pia*. Ptolemæus etiam coloniam vocat, & auctor veteris Itinerarii. Adjacet urbi *Cothon*, qui vel portus est, vel parva insula, ad imitationem Carthaginensis Cothonis ita dictus, quem cum illa urbe describemus. Hirtius Afric. cap. LXII. *Varns occasionem nactus, vigilia secunda Adrumeto ex Cothone egressus, primo mane Lepsim universa classe velus*. Distat autem a Lepti minore, ut in Itinerario est, XVIII millibus passuum: in Tabula autem Peutingeriana est major distantia. Incolæ *Adrumetani* dicti apud Hirtium cap. xcvi.

Inter Leptum autem & Hadrumetum apud Ptolemæum & in Augustina Tabula est *Ruspina* interposita: idque Cæsaris expeditione apud Hirtium cap. vi seq. confirmatur. Ab Adrumeto enim, quod oppidum Confidius præsidio tenebat, rejectus, castra, itinere facto, posuit *ad oppidum Ruspina*: *inde movit & pervenit ad oppidum Leptin*. Idem cap. x. *Ex oppido Ruspina egressus, proficiscitur ad portum, qui abest ab oppido millia passuum 11*. Inde est quod Silius dixit lib. III, vers. 260.

Queque procul cernit non equos Ruspina fuētus.

Procul, id est ex distantia illa, quæ inter oppidum & portum seu mare est. Corripuit sic Italicus: porrigitur in Strabonis libris, qui Scipionem a Cæsare primum *πρὸς Ρυσπίναν*, *ad Ruspina* dicit victum esse. Ptolemæo est *Ρυσπία*. Plinius in liberis oppidis Byzacii posuit.

Sequitur *Leptis*, quam discriminis causa Ptolemæus cognominat *μικρὴν*, *minorem*: Itinerario est *Lepti minus civitate*, ut Aldus & Simlerus ediderunt; ut Schottus, *Leptim minorem civitatem*: auctori Peutingerianæ *Lepteminus*. Nam etiam Leptis magna est in Pentapolitana, quam supra exposuimus. Nec vero, quod minor dicitur propterea est parvum oppidulum, sed splendida civitas, quam Plinius *liberum oppidum* dixit, Hirtius c. vii *liberam civitatem & immunem*: & in Tabula Augustana insigni majorum urbium signata est, cui Cæsar sex cohortes præsidio imposuit, ut Hirtius c. ix refert. Sæpe absolute *Lepti* dicitur, & ex confinio & vicinitate distinguenda est. Plinius in Byzacio: *oppida libera, Leptis, Adrumetum, Ruspina*. In Notitia Africæ. *Fortunatianus Leptiminensis* in episcopis numeratur. Hirtius autem cap. xcvi. cives hujus oppidi *Leptitanos* adpellat. *Leptitanos*, inquit, *quorum superioribus annis Juba bona diripuerat, & ad senatum questi per legatos, atque arbitris a senatu datis sua receperant, irices centenis millibus pœnæ olei in annos singulos militat*. E quibus simul adparet, hanc minorem Leptim esse, cum qua Jubæ controversia & finitimum bellum fuerat, de quo Cæsar I I Civ. cap. xxxviii.

Proxima hinc Thapsus, *Θάψος*, Ptolemæo ad mare posita, recedens a Lepti in austrum. In Tabula, quam sæpe laudavimus, viii millibus abest *Tapsum*, (sic ibi scriptum) a Lepti minore. Duplex forma nominis in Strabonis libris. Cæsarem vicisse ait *πρὸς Θάψαν*, *ad Thapsam*: & postea, quum de Adryne (quæ Adrumetus est) egisset, *ἵστα Θάψος πόλιν*, *deinde e urbs Thapsus*. Oppidum munitum valide, Cæsaris bellum & victoria magis illustravit. H.

tius cap. xxviii. C. Vergilius praetorius Thapso oppido maritimo praerat. Et cap. lxxix Cæsar ad Thapsum, ubi Vergilius cum grandi presidio praerat, castra ponit. Et brevi post: Scipio ad necessitatem adductus dimicandi, ne per summum dedecus fidissimos suos rebus Thapitanos & Vergilium amitteret, confestim Casarem per superiora loca consequutus, millia passuum octo a Thapso binis castris confedit. Sic enim, Thapsitanus, gentile formatur, etiam cap. xcvii. Thapsitanis, [Cæsar] H-s xx millia: conveniui eorum H-s xxx millia multa nomine imponit. In Notitia Byzacenæ Vigilius Thapsitanus memoratur.

Ptolemæus post Thapsum habet Achollam sive Achollam: Livius libro xxxiii, cap. xlviii. Hannibalis turrim interponit. Sic enim de Hannibale a Carthagine, Romanorum metu, in Syriam profugiente: Quum equi, quo in loco iussi erant, praesto fuissent, nocte vicina regionem quandam agri Iocani transgressus, postero die mane inter Achollam & Thapsum ad suam turrim pervenit. Ibi cum parata instructaque remigio excepit navis. Justinus lib. xxxi, cap. ii. rus suburbanum vocat, quasi propinquum Carthagini. Quum toto die, inquit, in foro Carthaginiensium obversatus in supremum fuisset, appropinquante vespere, equum conscendit, & rus suburbanum, quod propter litus maris habebat, ignavis servis, jussisque ad portam reverentem epperiri, contendit. Sed quod Livius ita distincte loca, inter quæ sita villa fuerit, denominat, eum potius, quam Justinum aut Trogum sequendum putamus. Longa quidem via a Carthagine Thapsum est; quod vero mutatis equis usus est, vespere, nocte, mane multum itineris confici potuit.

Ipsa Acholla, quæ sequitur, non uno modo scripta reperitur. Strabo & Stephanus Ἀχόλλα sive Ἀχόλλα, Acholla, quæ optima forma eruditis videtur, ideoque a Sigonio & Gronovio in Livium recepta loco jam adlegato, ubi Gruterus legit Acyllam, priores pravius: Ptolemæus Ἀχόλα, Achola: sed præstat duplicare litteram cum Strabone & Stephano. Hirtius B. Afr. cap. xxxiii Acillam vocat. Dum hac, inquit, ad Ruspina sum, legati ex Acilla, civitate libera, ad Casarem veniunt. An hæc eadem sit quæ Acholla, subdubitat Ortelius: quem ita Holstenius notavit, Non dubitandum. Convenit locus & situs: convenit etiam quod Strabo Achollam ἡλευθέρου πόλιν dixit, uti Hirtius civitatem liberam Acillam. Appianus Pun. p. 95. amissa littera, χόλλα, Cholla scripsit, nisi lapsus est librarius: Peutling. Tab. corrupte Anolla. Plinio est Acolitanum oppidum: in Notitia Restitutus Acolitanus.

Ruspæ hinc in litore sequuntur apud Ptolemæum, diversæ a Ruspina, supra demonstrata: nec modo Ptolemæo distincta oppida sunt, sed Tabulæ etiam Peutingerianæ, cujus hic ordo est:

Hadrito	(id est Hadrumito)
Ruspina	
Lepteminus	viii
Thapsum	xv
Sullesti	xii
Anolla	
Ruspe	vi
Ujilla mun.	...
Teparura	xx

In Notitia Africæ Stephanus Ruspensis laudatur: etiam Fulgentius, multis clarus ingenii momentis, episcopus Ruspensis fuit.

Proxima Ptolemæo & Tabulæ jam laudatæ est *Ufilla*, *ουσίλλα*, quæ in Itinerario est *Ufula civitas*; in Tabula *Ufilla municipium*. Sed & alii *Ufula* scripserunt. Notitia Africae in Byzacena, *Victorinus Ufulensis*: & Augustinus lib. vii contra Donatistas, cap. xviii. *Irenæus ab Ufulis*.

Taphura, nunc Ptolemæi excipit, Tabulæ *Taparura*, quæ signum celebrium urbium adpositum habet. Anonymus Ravennas lib. iii, cap. v. etiam *Taparura* scripsit. Hæc Vossius Melæ quoque lib. i, cap. vii. pro vulgato *Taphra* restituit *Taphure*, quod & Jacobus Gronovius expressit, uterque Melæ emendator clarissimus. Plinius autem lib. v, c. iv. in plerisque libris *Taphra* habet, haud dubie ex Pomponio, ut cetera nomina, quibus conjungitur, ostendunt; ubi doctissimus vir Jo. Harduinus non *Taphura*, sed ex ordine adpositorum *Gaphara*, supposuit. Adeo in incerto emendatio hujus loci, quod ex Melæ ordine hac in parte turbato proficiscitur.

Post in eodem litore erant *Thene* sive *Thana*, nam varie scribitur, a Plinio & in Itinerario *Thene*; a Ptolemæo *Θάιναι*, *Theane*: Strabo, ut editum est, inconstanter, p. 572. *ἡ δὲ Κάισας Θάιναι πόλις ἐστὶν ἐπὶ θαλάττῳ ἰδίαν*, cepit *Cæsar Thenam, maritimum oppidum*: at pag. 574. *Θάιναι πόλις περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μεγάλου Σύρτος*, *urbs Thana sita ad initium Syrtis minoris*. Diphthongus inscriptione ex Constantinorum sæculo firmatur apud. Grut. p. 363. *DECURIONES ET COLONI COLONIAE AELIAE AUGUSTAE MERCURIALIS THAENIT*. Colonia etiam Itinerario dicta, *Thenus colonia*, Aldina editione. A quo deducta fuerit, nomen *Aelia*, non obscure indicat. Huic a septentrione adjacet *Ammonis promontorium* Græce *ἀκρὰ Ἀμμωνος*, *Βασιλίδης*, quod pro thynnis capiendis speculam habebat. Vide Strabonem.

Inter Thænas & Tritonis ostia apud Ptolemæum est *Μακιδάμα*, *Macodama*, quod posteriores transpositis litteris *Macomades* scripserunt: Ravennas, *Macumades* in oppidorum nominibus: auctor Peutingerorum Tabulæ *Macomades Minores*: auctor Itinerarii veteris *MACOMADIPUS* majoribus litteris, quasi gentis nomen, aut urbis ex qua itinera diriguntur: quia sequitur

Municipium M. P. XXVIII.

Andreas autem Schottus una linea, sed diverso charactere edidit

Macomades Munic. M. P. XXVIII.

pro uno habens loco *Macomades* & *Municipium*. Quod vero in Tabula additur *Minores*, discriminis causa puto factum esse, quia eodem itinere sunt etiam *Macomades Syrtis* inter duas Syrtis, propius tamen majorem. Augustinus lib. vi contra Donatistas c. xxix memoravit *Castrum a Macomadibus*.

Itinerario inter *Macomades* & *Tacapa Cella* interponuntur, *vicius*, ut additur, *oppidum*: cis an ultra flumen Tritonem fuerit, item quam antiquæ, ignoramus. Videntur tamen citra fuisse, quia Byzacene, non Tripolitanae provinciae, cujus *Tacapa* est, tribuuntur. Fortunius episcopus *Cellensis* subscripsit epistolæ synodali provinciae Byzacene ad Constantinum. Itinere a Tuburbo *Tacapa Cella Picnina* vocatur.

Hæc de Byzacio ad mare sita ab Hadrumeto ad Tritonis ostia. Sepeliant *Horrea Cella* Itinerarii: & alio itinere absolute *Horrea*, supra Hadrumetum sita, terminus Byzacis septentrionalis. In Tabula Peutingeri *Ad Horrea*. Augustinus lib. vii contra Donatistas c.

cap. xxxi *Tenax ab Horreis Celia.* In Notitia inter vacantes sedes Byzacenæ *Horrea Celia.* Concilio vii Carthaginensi subscripsit *Hilarinus Orreocelensis, legatus provincie Byzacene.* Hæc in litore. Nunc interiora peragrandæ sunt, quorum difficulter terminos inveniemus, nisi quod ex Notitia cognoscimus, amplam fuisse provinciam, pluribus episcopalibus exultantem oppidis. Illis autem solis suum situm designare possumus, quæ a Ptolemæo memorata, in Itinerariis exposita sunt.

MEDITERRANEA BYZACII.

Ptolemæus sub Hadrumeto posuit *Uzitam*, Græce *Ὀζιτα*, prope Tisdrum & Leptim minorem. Meminit & Hirtius Afric. cap. xli. *Itaque, inquit, minus M. passuum ab oppido Uzita, quod Scipio tenebat, aberant legiones Jethana.* Sic posita est a Ptolemæo, ut non possit in Byzacenam non incidere: in Notitia autem Africæ *Gajus Uzitensis* in Proconsulari provincia, quæ distinguitur a Byzacena, censetur: ut sic neque de hujus situ simus certissimi.

Sequitur *Tisdrus* seu *Tisdra*, quæ & *Tusdrus* scribitur, e regione Achollæ: Ptolemæus *Thysdrus* scripsit, *Θυσδρος*: Hirtius Africano bello plerumque *Tisdra*: cap. lxxvi. *postero die ad oppidum Tisdram pervenit, in quo Considius per id tempus fuerat cum grandi præsidio, cohorteque sua gladiatorum. Caesar oppidi natura perspecta, atque inopia ab oppugnatione ejus deterrensus, cetera.* Et cap. lxxxvi. *Cn. Domitio cum duabus legionibus Tisdra, ubi Considius præerat, ad obsidendum relictis.* Semel in libris Hirtii cap. xxxvi. scriptum legitur ex oppido *Tisdro*. Græca littera Capitolinus in Maximinis cap. xiv. & Gordianis cap. vii. *apud Tysdrum, juxta Tysdrum.* Ibi Gordianus imperator factus. Itinerario est *Tusarus* seu *Tusdrum*: uti Plinio lib. v, cap. iv. *oppidum Tusdritanum*; & lib. vii, cap. iv. *civis Thysdritanus*, ex Ptolemæi forma: Hirtius autem cap. xcvi. *Tusdritanos, propter humilitatem civitatis, certo numero frumenti multat.* Harduinus ad priorem Plinii locum censet. *Florentium Tusdritanum* apud Victorem Vitensem; & *Aptum Tusdritanum* in Collat. Carthag. esse *Tusdritanum* & *Tusdritanum* legendos.

Deinde est Ptolemæi *Ὀζηκία*, *Uzecia*, quæ videtur Hirtii *Usceta* esse, de qua ille cap. lxxxiv. *Cæsar interim, a Thapso progressus, Uscetam pervenit: ubi Scipio magnum frumenti numerum, armorum, telorum, ceterarumque rerum cum parvo præsidio habuerat.* Nisi enim hæc Usceta Ptolemæi Uzecia est, nescimus sane, ubi illa constituenda sit. Hoc tamen certum est, diversum oppidum ab Uzita supra explicata esse, quia Ptolemæus illam ab Uzecia; Hirtius ab Usceta distinguit.

Byzaina etiam Ptolemæi, sive *Byzacia*, in hoc tractu est meridiem versus, a qua regioni nomen est: & in Collat. Carthag. mentio est *Sauri* episcopi *Byzacensis* in provincia Byzacena.

Prope illam, ortum versus est *Magis*, *Murvis*, Ptolemæi: & supra id longius in austrum recedunt *Zugar*, *Capsa*, *Putea*, & *Tisurnus*, omnia Ptolemæi. De *Zugar* nihil habemus, quod addatur. *Capsa* Ptolemæi est illa, cujus episcopus in Notitia Byzacenæ memoratur *Modemialis Capsensis*: & apud Augustinum lib. vii contra Donatistas c. xxxiii. *Donatus a Capse.* An eadem sit Sallustii *Capsa*, quam Marius cepit: cap. xci, dubitatur. Negat plane Bochartus lib. i Geogr. S. cap. xxiv ex Arabe Geographo, qui Byzacenæ Capsam dicit flumine adlui: quo caruit Capsa Sallustii, ad cujus oppugnationem aqua utribus per tadem iter fuit adportanda. Hanc ergo in interiore Numidia, quam in Byzacena, putat

positam fuisse: de qua infra in Numidia agemus. Interim negari nequit, Numidiæ regni interiora Masinissam longe in ortum protulisse, ac Jubam etiam ita possedisse. Vir summus, præsul Oxoniensis, ad Cypriani Concilium Carthaginiense, in Telepte & Segermis, has urbes dicit esse *Numidia Byzacene*, id est in Byzacio quidem sitas, ditionis autem Numidicæ. Jacobus Sponius Miscell. Erud. Antiq. p. 162 inscriptionem sepulcralem refert M. ANTONIO M. F. SERGIA PATERNIANO NAT. CAPSA, quod ipse legit *natione Capsa*, & de Capsa Jugurthæ interpretatur. Si diversæ sunt Capsæ Sallustii & Ptolemæi, malim de Byzacii oppido, quam Numidiæ, intelligere, quia hæc, a Mari deleta, an instaurata fuerit, non liquet.

De *Putea* Ptolemæi nihil habeo, nisi quod Victor Vitenfis in Notitia Africæ in Byzacena meminit episcopi *Servandi Putiensis*. Nec Ptolemæi *Tisurnus*, Τίςυρϑ, memorabilior, nisi episcopus *Florentius Tuziritanus*, ut quibusdam videtur, huc pertinet, qui in Notitia Africæ & apud Victorem Vitensem memoratur. Confirmat opinionem Lucas Holstenius Adnot. ad de S. Paulo Geogr. eccles. p. 79. idem oppidum censens, sive *Tuzirus* sive *Tisurnus* aut *Tisurnus* nominetur.

Telepte quoque in hoc tractu fuit, de cujus situ ~~con~~ignitate disquirendum. In Byzacio esse, Notitia testatur, *Frumentium Teleptensem* commemorans: & Procopius lib. vi, cap. vi. de Aedificiis, qui & limitaneam urbem dicit, *ἡ ἑκτατὴ τῆς χώρας, ἡ ἐκτετατὴ*, in extremitate provincie suæ; quod cum veteri Itinerario convenit, quo iter a Telepte Tacapas hoc modo designatum est:

<i>Telepte</i>	
<i>Gemellas</i>	M. P. XXI.
<i>Gremellas</i>	M. P. XXV.
<i>Capse</i>	M. P. XXIV.
<i>Thasarte</i>	M. P. XXXV.
<i>Aquas Tacapinas</i>	M. P. XVII.
<i>Tacapas</i>	M. P. XVII.

Ex mediis sola Capse nota est ex Ptolemæo, per quam si a Tacapis ducas lineam, & simul milliaria attendas, quæ inter Capsen sunt & Telepten, in plagam & locum ubi Telepte fuit, linea perducet. Cypriani concilio Carthaginiensi, & Augustini contra Donatist. lib. vii, cap. xxi. *Julianus a Telepte* laudatur: sicut in Notitia & a Victore Vitenfi *Frumentius Teleptensis*, de quo supra jam diximus. Sunt qui metropolim Byzacenæ dicant, quia in Milevitano concilio *Donatianus Teleptensis primæ sedis* subscripserit. Sed variant libri, *Teleptensis*, *Tibulensis*, *Tebestensis* præferentes: Holstenius *Telenfis*, quem vide in Caroli a S. Paulo Geogr. Sacram. ut nihil inde certi elici possit: aut, quia Donatianus ille dicitur fuisse & *sanctus senex*, & *primas*; ratione ætatis potius, quam urbis, primum ibi locum videri tenuisse. Metropolis autem Byzacenæ fuit Hadrumetus. Procopius lib. vi, cap. vi. de hac *ἡ ἐκτετατὴ* urbe: *τῆς μετروπόλεως ὀνόμαζ καὶ ἀξιώμα κληρονομήσῃ*, metropoleos nomen & dignitatem adepta illius provincie. Aethicus Cosmograph. *Byzacum est, ubi ejus metropolis civitas Hadrumetus sita est.*

Cetera Ptolemæi obscura sunt, *Caraga*, *Seiscensis*, *Zurmentum*, *Zalapa*, *Gisira*, *Ceranus*, *Targatum*, alia: obscuriora plurima, quæ magno numero apud Victorem & in Notitia Byzacenæ leguntur, e quibus si quid erui potest, trademus in Geographia mediæ ævi.

Clariora, sed non certissimæ positionis, quæ ab Hirtio B. Afric. memoratur, *Agar*, cap.

cap. LXVIII & LXXIX. unde *Filiolus Aggaritanus* in Notitia & apud Victorem Vitensem in Byzacena xvi millibus Thapso aberat. Est & in eadem provincia Notitiæ *Donatus Aggaritanus*, quasi duo oppida unius nominis in Byzacena fuerint.

Deinde est *Zetta* ejusdem Hirtii cap. LXVIII. quod quidam putant Strabonis *Zella* esse: sed præter conjecturam suam nihil adferunt. Sola vicinitas opinionem juvare possit. Strabo pag. 572, ubi de Ruspina & Thapso, Cæsaris victoria nobilitatis locis, egerat, *πλησιον δὲ τῇ Ζέλλα τῇ Αχόλλα, ἐλεύθεραι πόλεις*, prope erant etiam *Zella* & *Acholla*, libera ciuitates.

Proxima *Vacca*, de qua Hirtius cap. LXXIV. *Legati interim ex oppido Vacca, quod finitimum fuit Zetta, veniunt.* Diversa est *Vacca* Numidiæ, forum rerum venalium totius regni, apud Sallust. cap. XLVII. Nec longe hinc aberat *Sarsura* oppidum. Hirtius cap. LXXV. *Postero die castra movet, atque iter ad oppidum Sarsuram, ubi Scipio Numidarum habuerat prasidium, frumentumque comportaverat, ire contendit.* Ptolemæi *Sasura* non potest esse, quæ longius in austrum ab itineribus Cæsaris recedit.

Hujus tractus etiam fuit *Tegea*. Hirtius cap. LXXVIII. *Erat oppidum infra castra Scipionis, nomine Tegea, ubi prasidium equestre circiter CD habere consueverat.* Longissime hinc abest *Tege* Ptolemæi, in ortum hibernum recedens & ultra Cinyphum, ut ad Cæsaris itinera reduci nequaquam possit. Hæc igitur, quæ Hirtius solus commendat, ex conjectura potius, quam certis rationibus, in Tabula nostra locamus.

Late patet Byzacium, fere ad Ampsagam usque fluvium. Ad illum enim accedunt *Sufis* & *Sufetula*, quæ in Notitia & a Victore in Byzacena scribuntur. Tam de his, quam de aliis multis, quæ nondum exposuimus, Antonini Itinerarium docere potest. Ibi enim *Sufetula* ab Hadrumeto CIV millibus passuum; a Tusdro CXX remota est. Primi itineris hæc est ratio:

<i>Hadrumeto</i>	
<i>Vicum Augusti</i>	M. P. XXV.
<i>Aquas regias</i>	M. P. XXV.
<i>Maschianas</i>	M. P. LVIII.
<i>Sufetulam</i>	M. P. XXXVI.

Alterius, a Tusdro, itineris ordo est idem, & eadem nomina, sed in numeris est quædam ex errore librariorum, ut sæpe in Itinerario, diversitas.

<i>Tusdro</i>	
<i>Vicum Augusti</i>	M. P. XXXI.
<i>Aquas regias</i>	M. P. XXXV.
<i>Maschianas</i>	M. P. LVIII.
<i>Sufetulam</i>	M. P. XXXVI.

Si certior distantia inter Vicum Augusti & Aquas regias esset, quæ semel xxv; iterum xxv millium ponitur, tamquam per triangulum possemus ex Hadrumeto & Tusdro locum *Sufetulae* determinare. Sed verior est numerus major, xxxv, quia sequenti itinere a *Theate* Tusdro, *Aquæ regię* a Tusdro alia via, per Germanicianam & Elices, LVIII millibus disjunguntur.

Satis longe itaque *Sufetula* in occidentem a Tusdro & Hadrumeto distat, unde de ceteris
M 3 quæ

quæ adjacent, ex eodem Itinerario judicari potest: e quibus præcipua sunt *Mascliana* & *Sufibus* oppida, illud xxxvi millibus a Sufetula; hoc xxv ab eadem in septentrionem. De singulis ex Itinerario superadditis nunc breviter.

Sufetula non in obscuris aut exiguis fuit oppidis, quia duo ad eam Carthagine itinera diriguntur, & aliud a Sufetula Clypeam. In Notitia *Presidius Sufetulensis* episcopus habetur: apud Augustinum lib. vi adv. Donat. cap. xxvi *Privatianus a Sufetula*.

Sufibus in Itinerario est quasi *ἄλυστος*, & Andreas Schottus etiam quarto calu *Sufibus* scripsit. Alii *Sufi* dicunt, unde Notitiæ & Victori Vitenfi est *Eustratius Sufetanus*, distinctus a Sufetulensi. Augustino dicto libro cap. xxvi. est *Privatus a Sufibus*. Idem etiam in Cypriani concilio ita nominatur. A Sufibus iter Hadrumetum in Itinerario dirigitur.

Mascliana inter Sufetulam sunt & Hadrumetum, xxxvi millibus a Sufetula. In multis itineribus hoc oppidum occurrit. Notitia Africæ in Byzacena habet *Bonifacium Masclianensem*.

Aqua Regia iisdem itineribus laudantur, prope medio loco sitæ inter Sufetulam & Hadrumetum. Victor Vitenfis & Notitia Byzacenæ habent *Liberatum Aquarum Regiarum* episcopum.

Inter has & Hadrumetum *Vicus Augusti* fuit, xxv millibus ab Hadrumeto. Augustini *Vicus Caesaris* lib. vi, cap. xxx. adv. Donatistas, ubi & apud Cyprianum in Cartha. concilio *Januarius a vicio Caesaris* nominatur: quem nescio cur quidam in Numidiam, alii in Mauretaniam rejiciant. Vide Notas in Cyprianum.

Septimunicia Itinerarii etiam in Byzacenam cadit. Ex itinere a Tuburbo per Vallis Tacapas:

<i>Sufibus</i>	
<i>Sufetulam</i>	M. P. XXV.
<i>Nara</i>	M. P. XV.
<i>Madarsuma</i>	M. P. XXXII.
<i>Septimunicia</i>	M. P. XXV.
<i>Tabalta</i>	M. P. XX.
<i>Cellas Picminas</i>	M. P. XXX.
<i>Tacapas</i>	M. P. XXX.

In Notitia & apud Victorem *Pascasius Septimunicienfis* episcopus est. Quæ sequitur *Tabalta* in itinere, videtur præfili Oxoniensi in Cyprianum, esse *Thasbalte* conciliorum. In Notitia est *Marcellinus Tasbaliensis*: & Cypriani Carthaginienfi concilio interfuit *Adelphius a Thasbalte*. Vide & Augustin. lib. vi adv. Donat. cap. xlii.

Germaniciana etiam in hoc tractu fuit, ut patet ex itinere a Theveste Tusdrum: a quo hæc damus:

<i>Sufetula</i>	
<i>Masclianas</i>	M. P. XXXVI.
<i>Aquas regias</i>	M. P. XVII.
<i>Germanicianam</i>	M. P. XXIV.
<i>Elices</i>	M. P. XVI.
<i>Tusdrum</i>	M. P. XVIII.

In jam dicto Carthaginiensi concilio, cui Cyprianus præfuit, repetito ab Augustino contra Donatistas lib. VI, & VII. *Jambus a Germanicana* sententiam dixit. Vide Augustini lib. VII, cap. VI. Ab hac diversa in eodem concilio est *Abbir-Germanicana*, quam in Zeugitanam referunt. Augustinus lib. VI, cap. XXIII. *Successus ab Abbir-Germanicana*.

Fuit & *Marazania* in Byzacio. Sic scripsit Schottus: Aldus *Marazanis*, quasi *Marazana*, plurale, recto casu sit. In Notitia legitur *Vindicianus Marazianensis* episcopus: nec Victor Vitenfis aliter. Sed quæcumque vera scriptura est, in prioribus tamen syllabis convenitur, ipsumque oppidum, ut ex itinere singulari ab Aquis regiis ad Susibus adparet, in Byzacio situm fuit. Itineris hæc est ratio:

Aquis regiis

Marazania

Susibus

M. P. XV.

M. P. XXVIII.

Cetera Notitiæ Byzacenæ nomina, quorum plurima supersunt, quia de illis nihil aut parum constat, saltem locus & positio ignorantur, præterire malo, quam aliquid temere adfirmare. Si per otium plura ex illis invenero, in mediæ ævi Geographia tradam, ad quam tota illa Notitia pertinet.

Z E U G I T A N A.

Zeugitana est pars altera Africæ propriæ seu regionis Carthaginiensis. Plinius lib. V, cap. IV. *A Tusca, Zeugitana regio & quæ proprie vocetur Africa*. Videtur hanc solam proprie Africam vocare, sed Byzacium excludi non potest, quia utraque in ditione erat Carthaginiensium, & post in provincia Romana antiquis temporibus. Posterioris enim ævi divisio & multiplicatio est provinciarum. Aethico, sive Cosmographice, dicta est *Zeuges* vel *Zeugis*. Sic enim in Africæ expositione: *Zeuges prius non unius loci cognomentum, sed totius provincie fuit, velut in hodiernum ita a prudentibus accipitur. Byzantium* [Byzacium sic dicit,] *et ubi ejus metropolis civitas Hadrumetus sita est: Zeugis est, ubi Carthago civitas constituta est.* Julius Solinus cap. XXVII ineunte: *Omnis Africa a Zeugitano pede incipit.* A PEDE, hoc est a limite, Salmasio interpretante, qui vero Plinium dicentem, *et quæ proprie*, diviso sensu explicat, quasi alia Zeugitana sit, alia Africa proprie dicta: & huic etiam Solini *pedem* accommodat, ut ubi desinit Zeugitana, incipiat Africa propria. Verum malo Plinii verba, unde ceteri omnes hauserunt, *Zeugitana regio et quæ proprie vocetur Africa*, cum Harduino interpretari *eademque proprie Africa vocitata*, ut Aethicus intellexit, cujus jam verba protulimus: & Isidorus Hispalensis lib. XIV. Orig. cap. V. *Zeugis, ubi Carthago magna: ipsa est & vera Africa inter Byzacium & Numidiam sita.* Marcianus Capella lib. VI. de Africæ provinciis: *Interius Zeugitana regio, quæ proprie vocatur Africa, habet hæc tria promontoria, cetera.* Et Victor Vitenfis lib. I. de Persecutione Africana, exercitui [Geisericus] *Zeugitanam vel proconsularem funiculo hereditatis divisit.*

Hæc Zeugitanæ Plinius tribuit tria promontoria, Candidum, Apollinis, Mercurii: & præcipuas urbes assignat, ut de situ & longitudine Zeugitanæ partis inde judicari possit. *A Tusca*, inquit, *Zeugitana regio & quæ proprie vocetur, Africa est. Tria promontoria: Candidum: mox Apollinis, adversum Sardiniam: Mercurii, adversum Siciliam; in altum pro-*

curritia duos efficiunt sinus, Hipponensem, proximum ab oppido, quod Hipponem dicitur vocant, Diarrhytium a Grecis dictum propter aquarum irrigua. Cui finitimum Thendalis immense oppidum, longius a litore. Dein promontorium Apollinis, & in altero sinu Sicilia civitas Romanorum, Catonis morte nobilis: flumen Bagrada. Locus, Castra Cornelia: colonia Carthago, magna in vestigiis Carthaginis: colonia Maxulla. Oppida, Carpi, Misna, & liberum Clupea in promontorio Mercurii. Item libera Curubis, Neapolis. Hæc Plini descriptio Zeugitanæ.

Ex hisce constat, a Tusca fluvio, qui Numidiam finit, ad usque Hadrumetum Zeugitanam paruisse. Hadrumetum enim Plinius primam urbem Byzacii statuit: Neapolim Zeugitanæ ultimam. Quod vero inter Neapolim & Hadrumetum est spatium, dubites ad utram partem referendum sit. Zeugitanæ tamen attribuemus, quia reliqua ejusdem latitudinis omnia in Zeugitana sunt: & supra Hadrumetum nihil, quod Byzacii sit, memoratur nisi *Horrea Celia* in Itinerario: quæ simpliciter *ad Horrea* in Peutingeriana Tabula dicuntur: Victor autem Vitenfis in Byzacena censuit.

Hinc in litore ad Mercurii promontorium progredientibus occurrit apud Ptolemaum *Aphrodisium*, Veneris sanum. Deinde est *Siagui*, quod in dicta Tabula Peutingerorum *Siaga* scriptum est. Tum sequitur *Neapolis colonia*: quam Plinius *liberam* dixit, coloniam nullam fecit mentionem. Strabo p. 573. ἡ Ερμεία ἀπὸς τῶν χιλιῶν: εἴτα Νεάπολις, *Hermæum promontorium asperum*: dein *Neapolis*. Meminit & Hirtius B. Afr. cap. 11. *Clupeam clausam prætervehitur*, deinde *Neapolim*: complura præterea castella & oppida non longe a mari reliquit. Non nova tum urbs fuit, sed Scylaci etiam, antiquissimo geographo memorata p. 117. Μετὰ τὴν Σύβριον τὰς τρεῖς Νεάπολις ἐστὶ: παράπλευρος δὲ τῇ Ἀδρύματι & ἐπὶ Νέῳ πόλει ἡμερῶν γ'. Μετὰ δὲ Νεῷ πόλει Ερμεία ἀπὸς τὴν πόλιν: παράπλευρος δὲ τῇ Νέῃ πόλει εἰς Ερμείαν ἡμέρας κ' ἡμισίως. Post hanc Syon [minorem] sequitur *Neapolis*. *Prætervehitio vero ab Hadrumeto ad Neapolim est dierum 111.* (ex Vossii conjectura numerus) *Post Neapolim est Hermæum promontorium & oppidum. Prætervehitio a Neapoli ad Hermæum est diei unius & dimidiati.* In Notitia proconsularis provincie est *Clementinus Neapolitanus*, puta, episcopus.

Inter Neapolim & Hermæam est *Curubis*, ut Plinius scripsit & auctor Itinerarii: Ptolemaeus Καρούβις, *Carobis*, Palat. *Carabis*. Plinius etiam *liberam* dixit perinde ut Neapolim. Itinerario inversus ordo est:

<i>Hadrumeto</i>	
<i>Horrea</i>	M. P. XVII.
<i>Purpure</i>	M. P. XXX.
<i>Curubim</i>	M. P. XXVI.
<i>Neapolim</i>	M. P. XII.
<i>Clupeam</i>	M. P. XX.

Quod etiam sequente itinere confirmatur, quo a Curubi Clupeam dicuntur esse xxx milia passuum, quod parum differt a priore, quo xxxii numerabantur. Plinius autem Curubim interponit inter Neapolim & Clupeam, qui ordinem curate ita observat: *Oppida, Carpi, Misna, & liberum Clupea in promontorio Mercurii. Item libera Curubis, Neapolis. Mox Africe ipsius alia distinctio. Libyphœmices vocantur qui Byzacium incolunt.* E. Ptolemaeus, Ερμεία ἀπὸς, Αστὶς, Καρούβις, Νεάπολις, καλὴν, *Mercurii promontorium, Aspis, Clupea, Carobis, Neapolis colonia.* Accedit Scylacis auctoritas, qui inter Neapolim & Hermæam, sub qua Clupea est, navigationem unius & dimidiati diei posuit: Itinerario autem

interfunt tantum xx millia, quod minus spatii est pro unius & dimidii diei navigatione. Ex quo conjicitur, mutatos versus in Itinerario esse, & Curubim post Neapolim scribendam. *Purpur* autem Itinerarii, in Tabula Augustana *Pudpur*, videtur & *Purpur* adpellari: quo ex Notitia proconsularis provinciæ *Pastinatum Purpitanum* episcopum referunt.

Dum propius ad Hermæam seu Mercurii promontorium accedimus, grandis occurrit Ptolemæi error, qui Clypeam & Aspidem separat & diversa oppida facit, alterum supra promontorium, alterum infra locans, ut promontorium in medio sit, hoc ordine:

Κλυπία

Ερμείας ἄκρον

Ἀσπίς

Κυροβίς, Pal. Κάροβις

Νεάπολις κολώνια

Clypea

Hermæa promontorium

Aspis

Cyrobis, Pal. Carabis

Neapolis colonia.

At una est Græcis *Aspis*, Latinis *Clypea*, a figura collis, in quo sita est, dicta. Strabo lib. vi, p. 191. πρὸ τῆς Ἀσπίδος Καρχηδονιακῆς πόλεως, ἢ Κλυπίας καλῶσι, ante *Aspidem*, *Carthaginiensem urbem*, quam *Clypeam* dicunt. Et Solinus cap. xxvii. *Clypeam civitatem Siciliæ exstruunt*, & *Aspida primum nominant*. Sic eadem urbs Ἀσπίς, *Aspis*, Polybii, Appiani, Agathemerii; & Livii, Melæ, ac Plinii *Clypea*, Solini & Itinerarii *Clypea*. Originem Siculam, quam Solinus memorabat, ante hunc Strabo quoque lib. xvi tradidit, ab Agathocle, Siciliæ tyranno, quum bellum cum Carthaginiensibus gereret, esse conditam. Nominis utraque lingua rationem idem docet, collem, in quo condita, fuisse Ἀσπίδα, id est *clipeum*, ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος, a similitudine dictum. Eandem formam urbis, colli accommodatam, Silius dat lib. iii, 243.

Tunc quæ Sicanio præcinxit litora muro

In clipei speciem curvatis turribus Aspis.

De situ non conveniunt auctores. Plinius, *Clypea in promontorio Mercurii*: at removet ab illo Polybius lib. i, cap. xxix. de Romanorum prima in Africam eunte classe: *Quam primis navibus ad promontorium adpulissent Hermæam dictum; quod e sinu 1010 Carthaginiensi prominens in altum longe Siciliam versus excurrit, expectatis eo loci navibus, quæ ibi essent, cunctaque in unum coacta classe, ἔπλοι παρὰ τὴν χώραν, ἵως ἐπὶ τὴν Ἀσπίδα καλεῖσθαι τὴν ἀφίκοντο, navigarunt præter eam regionis, donec ad urbem, quæ Aspis vocatur, pervenerunt.* Ut ergo ab Hermæa seu Mercurii promontorio ad Clypeam venirent, litus legendum & regio præternaviganda erat. Strabo rem magis dubiam & turbatiorem reddit, lib. xvi, pag. 573. ne in Mercurii quidem promontorio aut prope illud Clypeam statuens, sed in alterius λόφου seu colle, quod Ταφίτιον ἄκρον, *promontorium Tapbitum* vocat, urbe Neapoli inter duo hæc promontoria interjecta. Verba illius sunt: εἰθ' ἢ Ἐρμείας ἄκρον τελευτᾷ. εἴτ' αὖ Νεάπολις. εἴθ' ἄκρον Ταφίτιον ἢ ἐπ' αὐτῷ λόφῳ Ἀσπίς καλεῖσθαι ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος, ὅτι τὸ πλοῖον ὅτ' αὖ Σικελίας τερματίζῃ Ἀγαθοκλῆς, καὶ ὅτι καὶ ἐπὶ πλεονεξίᾳ Καρχηδονίῳ. Deinde [post Carthaginiensem illius pænisulæ latus] *Hermæa promontorium asperum; post quod Neapolis: dein Tapbitum promontorium & in eo collis Aspis nomine, a similitudine clipei adpellatus, quem Agathocles Siciliæ tyrannus condidit, quo tempore adversus Carthaginienses classem duxit.* Atque hæc est illi Aspis urbs sive Clypea, quam contra Plinium, Ptolemæum & auctorem

Itinerarii, australiorem facit quam Neapolim: quod etiam contra Cæsaris cursum est. Hic enim ut Hirtius Afr. cap. 11 refert, ex Sicilia *vento certo vectus Clupeam classe præter-
vehitur, deinde Neapolim*. Hi scriptores Cæsar lib. 11 Civil. c. xxiii, & Hirtius dicto
loco, variant in genere & numero vocabuli, dum uterque scripsit *a Clupeis*; uterque
etiam *Clupeam* casu quarto: Livius autem una forma lib. xxvii, cap. xxix. *ad Clupeam*,
& mox, *haud procul Clupea*.

Quapropter sic censeo in his dissonis auctorum sententiis: primum res certa de Her-
mæa sive Mercurii promontorio, ubi situm sit: Clupea autem non in illo promonto-
rio, ut Plinius dixit, posita, sed in colle vicini promontorii, quod Strabo docet, quæ
Plinius fortasse pro uno habuit & connexis jugis. Non enim Clupea in angulo extremo
illius pæniinsulæ fuit, sed ut Polybius narrat, a vertice illo spatium aliquod ante navi-
gandum erat, quam veniretur Clupeam: nec vero Neapolis propior Hermææ, quam
Clupea fuit, ut in Strabonis libris est; sed ordo aliorum omnium tenendus, ut post pro-
montorium, ubi patentior sit pæniinsula, *Clupea* fuerit posita, quia Livius lib. xxix, cap.
xxxi. dixit, *pauca prope Clupeam urbem campis*: post Clupeam, *Curubis*, ut supra
demonstratum est: tum vero *Neapolis*.

Antequam vero hæc latus egrediamur, de Cæsaris *Aquilaria*, quæ procul dubio in
hunc tractum incidit, aliquid adjiciendum est. Lib. 11 Civ. B. c. xxiii. ita descripsit:
*Isdem temporibus C. Curio, in Africam profectus ex Sicilia, - - - biduoque & noctibus tribus
navigatione consummis, adpulit ad eum locum, qui adpellatur Aquilaria. Hic locus abest a
Clupeis passuum xxii millia, habetque non incommodam æstate stationem, & duobus eminen-
tibus promontoriis continetur*. Vellem, addidisset Cæsar nomina promonteriorum, aut in
quam plagam a Clupea, boream an austrinam sita esset. Si enim inter Hermæam &
Taphitin promontoria fuit, & Clupea ab austro opposita, ubi L. Cæsar filius cum
longis navibus præstolatus est; sequitur, ut vulgares rationes geographorum mutanda
sint omnes in hoc litore. Quod vero incertum omnino est, quæ Cæsar notaverit promon-
toria, & in quam inde plagam sita Clupea fuerit; receptum ordinem sequimur, cer-
tiora otiosis cogitanda & eruenda relinquimus, quemadmodum ipse in positis nondum
adquiesco, sed investigo meliora tutioraque, si quando bona quadam fortuna inveniri
possint.

Jungit latera pæniinsulæ *Mercurii promontorium*, ut Plinius vocat; sive *Hermæa*, ut
Græci, Strabo & Ptolemæus. Latus dextrum, quod Syrtes spectat, exposuimus: sinis-
trum, quod in sinu Carthaginiensi est, nunc exponemus. In hoc Ptolemæus ha-
bet *Nisum* & *Carpin*: de illa non est dubium, cum *Misūa* sit Plinii lib. v, cap.
14, ex quo Ptolemæus emendandus est. Nam in Notitia hujus Africæ, seu Victoris
Vitenfis episcoporum catalogo, est *Hirundinus Messuensis*, quod Plinii scripturam con-
firmat.

Alter urbs est *Καρπία*, *Carpis* Ptolemæo; Plinio *Carpi*, plurali numero. In Con-
cilio Cypriani fuit *Secundinus a Carpis*: quem ita etiam Augustinus lib. vi contra De-
natist. cap. xxxi nominat. In Notitia proconsularis provinciæ *Felix Carpitanus* memo-
ratur.

Tertia urbs, ad isthmum, cujus etiam apud Scylacem mentio est, sita, Ptolemæo
Μαξέλλα dicta, interpreti *Maxula*; unde in Notitia proconsularis provinciæ *Carcaim
Maxulianus* episcopus laudatur. In Antonini Itinerario *Maxula Prates*, discriminis car-
sa, quia Ptolemæo intus alia hujus nominis, cognominatur: & sequente itinere *Maxula
erinus*: Plinio *Maxulla*, geminato elemento, dicta, qui & coloniam vocat. *Colonia*

inquit, Carthago, magnæ in vestigiis Carthaginis: colonia Maxulla. Oppida, Carpi, Misua, & liberum Clupea in promontorio Mercurii.

Post Maxulam Ptolemæo sunt Catada fluvii ostia, qui in maris illum excursus, ad quem Tunis sita est, infunditur. Oppidum illud, quod nunc in potentissimam urbem excrevit, Græcis Τύννης, &, nisi mendum subest, Τύννης; Latinis *Tunes* dictum. Polybius lib. I, cap. XXX. γινόμενοι δὲ τῆς προσκαρσινομένης πόλεως Τύννης ἐγκρατεῖς, εὐρυὲς ὑπαρχούσης πρὸς τὰς προσκαρσινομένης ἐπιστάτας, ἔτι δὲ κειμένης ἐνκαίρως καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς συνέγγυς ταύτης χώρας, deinde potiti [Romani] sunt oppido, cui *Tuncti* nomen est, opportune sito ad ea, quæ moliebantur, & commodius, quia urbi [Carthagini] & vicinæ regioni erat proximum. Secundus casus Τύννης: rectus Τύννης, *Tunes*. Ibidem cap. LXXIII. Utica modico ab urbe [Carthagine] intervallo: ἰπ. δὲ τῆς πόλεως πρὸς τὴν λίμνην ὁ Τύννης, in altero latere juxta lacum est *Tunes*. Strabo lib. XVI, p. 573. ἐν αὐτῇ τῇ κόλπῳ, ἐν ᾗ περ καὶ ἡ Καρχηδὼν, Τύννης ἐστὶ πόλις, καὶ θερμαῖα, καὶ λατομίαι τινὲς, καὶ ἐπ' αὐτῶν πόλις ἰωαννίνας. εἴθ' ἡ Ερμαῖα ἀκρὸς τερχεῖα. In eodem sinu, in quo Carthago est, oppidum quoque *Tunes* est, & aquæ calidæ, & lapicidina quædam, & supra illas oppidum ejusdem nominis: deinde est *Hermæa* promontorium asperum. Et Livius lib. XXX, cap. IX. Scipio jam in Carthaginem intenuis, occupat relictum fuga custodum *Tuncta*: abest ab Carthagine XV milibus ferme passuum, locus cum operibus, tum suapte natura tutus, qui & ab Carthagine conspici, & prætere ipse prospectum cum ad urbem, tum ad circumfusum mare urbi posset. Et cap. XVI ejusdem libri: Scipio ad *Tuncta* rursum castra refert. Putares plurale vocabulum esse: sed quia superiore loco relictum *Tuncta* dixit; casus Græcus a *Tunes* est existimandus. Diodorus Siculus lib. XIV, cap. LXXVII. καὶ αὐτοὶ οὖν οἱ Τύννησιν πόλιν ἔμακρὰν τῇ Καρχηδὼν κειμένην, quam *Tuncta* occupassent, urbem haud procul a Carthagine positam. Et lib. XX, c. LXII. ἐπιστρέψαντες εἰς Τύννησιν, reverit *Tunctem*. Meminit & alibi eodem libro, cap. XXXIII. ταῦτα τῆς Τύννης, *miros Tunctis*: & cap. LXI. ἐπὶ τῇ Τύννῃ. E quibus intelligitur, Strabonis scripturam Τύννης, *Tunis* mendosam esse, quia Polybius, Diodorus, & Livius consentiunt.

Nunc ipsa sequitur Carthago, caput hujus Africæ, a Tyriis condita, Romanorum æmula, eorumque post excisionem colonia nova. Græcis dicta Καρχηδὼν, Latinis *Carthago*, quod plus habet de origine vocis, quam Solinus cap. XXVI monstavit. *Elissa*, inquit, mulier exstruxit domo Phoenix, & Carthadam dixit, quod Ithænicum ore exprimit ætatem novam. Carthada Syriacum est καρθηδὴν urbs nova seu Neapolis, idque nomen metropoli a Græcis Latinisque servatum fuit: in aliis, ab eadem gente conditis esset Græcitati, dictæque sunt *Neapoles* tam in Zeugitana quam in Syrtica seu Tripolitana. De utraque diximus supra: Minoris, seu quæ in Zeugitana prope Clupeam est, antiquitatem ex Scylace probavimus: addimus Thucydidem, qui lib. VII, pag. 521. παραπλοῦσαι εἰς Νέαν πόλιν, Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον, ὅθεν πρὸς Σικελίαν ἐλάχιστον δύο ἡμέρας καὶ νυκτὸς ποῦς ἔστι, in *Neapolim* navigantes, quod est Carthaginense emporium, unde in Siciliam brevissimus est trajectus, duorum omnino dierum & unius noctis navigatione. Sed hoc obiter, quia supra in Neapoli memoriam effugerat. Atque tantum de nomine.

De situ urbis ita Polybius lib. I, cap. LXXIII. ἡ Ταρχηδὼν, αὐτὴ μὲν ἐν κόλπῳ καὶ τῇ περὶ τὴν πόλιν ἀκρὸς τῇ θάλασσῃ, τὸ μὲν τῇ θαλάσσῃ, τὸ δὲ τῇ λίμνῃ περικυκλωμένη κατὰ τὸ πλεῖστον. ὁ δὲ συνάπτεται τῇ θάλασσῃ, ἀπὸ τῆς Λιβύης, τὸ πλάτος αὐτῆς ἑκατὸ καὶ πέντε σταδίων ἐστὶ. Urbs Carthago in sinum quemdam protrahitur, peninsuleque ad figuram accedens, hinc mari, inde lacu maxima sui parte cingitur. Libens, quo Africa jungitur, patet in latitudinem stadia XXV. Strabo lib. XVIII, pag. 572. commodius: Carthago in peninsula quadam jacet, quæ ambitum habet stadiorum CCCLX, quo cinctum, cujus sexaginta stadiorum longitudo ὁ ἀνὰ τὸν κόλπον, collum occupat, ubi elephanti stabu-

stabula erant. κατὰ μέσην δὲ τὴν πόλιν ἡ ἀκρόπολις, ἣν ἐκάλουν Βύρσαν, ὁφρὺς ὁκινῶς ὀρθία, κύκλῳ περιεικμήθη. In media urbe arx fuit, quam Byrsam vocarunt, supercilium satis erectum, circumcirca habitatum: in cuius vertice Ἀσκληπίου, Aesculapii templum fuit, quod Asdrubalis uxor, capta urbe, secum concretauit. ὑπόκειται τῇ ἀκρόπολει εἴτε λιμένες καὶ ὁ Κάθων, ἡσίον περὶ ἐχόμενον, ἔχοντι περὶ τοὺς ἐκείθεν κύκλῳ: κτίσμα δ' ἐστὶ Διδοῦς ἀγαγύσης ἐκ Τύρου λαόν. Arci porius subjacent, ὅτε Cothon parva insula ac rotunda, eistripo circumdata, ad cuius in utramque partem sunt in orbem navalia. Eam urbem Dido condidit, colonis Tyro adductis. Plura de Cothone & Byrsa Appianus Pun. pag. 129, seq. qui illum portum vocat, τῶν λιμένων τῷ καλουμένῳ Κάθων, portum ei, qui Cothon vocatur, puta, Scipio accessit: hanc, Byrsam, dicit τὸ ἐχυρώτατον τῆς πόλεως, urbis partem munitissimam.

Magnitudinem & potentiam Carthaginis bella Punica demonstrant: tandem victa, capta, solo æquata. Instaurationem C. Gracchus suasit, Tiberii frater, sed omine res fuit impedita. Et Cæsar Julius idem in animo habebat, sed occisus ante, quam perficeret. Opus ergo Augusto Cæsari relictum fuit, qui splendide restituit, non quidem in eodem prorsus loco, quo urbs vetus fuerat; proximo tamen maxime, φυλαξάμενοι τῆς πόλεως τὴν ἀρχαίαν, devotiones diras urbis veteris cavens religiose. Vide Appianum in Punicis extremis, & Livii epitomam lx, etiam, si placet, quæ nos ad Eutropii lib. iv, cap. ix. notavimus. Ex quo colonia Romana facta, iterumque caput ejus regionis & præcipua urbium Africanarum. Plinius coloniam expresse vocat. *Colonia*, inquit, *Carthago, magna in vestigiis Carthaginis*. Et nummos Severi, Caracallæ & Decii Trajani, inscriptos COL. AVR. KAR. KOMM. P. F. quos quidam ad Carras referunt, erudite Harduinus ita interpretatur: *Colonia Aurelia Carthago Commodiana Pia Felix*. idque ex Lamprii Commodi cap. xvii illustrat. De dignitate illi reddita Prudentius hymno xviii Martyrum, v. 61.

Pix parens orbis populoſa Pæni,

id est metropolis Africæ. Et Strabo de eadem p. 573. καὶ νῦν, ἢ τῆς ἄλλης, καλῶς οἰκίστην τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ πόλεων, hodie ita frequenter habitatur, ut nulla Africa civitas melius. Summatim hæc Pomponius Mela lib. i, cap. vii. perstrinxit: *Urbes Utica & Carthago: ambæ inclite, ambæ a Phœnicibus conditæ. Illa fato Catonis insignis; hæc suo: nunc populi Romani colonia, olim imperii ejus pertinax æmula: jam quidem iterum opulenta, etiam nunc tamen priorum excidio re-
vincta, quam ope præsentium, clarior.*

Post Carthaginem Ptolemæo sunt Bagradae fluvii ostia: Plinius lib. v, cap. iv. inverso ordine *Cornelia castra* interponit. *Utica*, inquit, *civium Romanorum, Catonis mortis nobilis: flumen Bagrada: locus, Castra Cornelia: colonia Carthago*. Sed præstat Ptolemæum sequi quam Plinium, quia Cæsar ii Civil. cap. xxiv Curionem ait ad flumen Bagradam pervenisse, ibique relictis legionibus, cum equitatu antecessisse ad castra exploranda *Corneliana*, tamque prope [ad Uticam] accessisse, ut Vari castra muro oppidoque conjuncta conspexerit. Sed de his postea, quum ipsa Castra Cornelia speculabimur: jam Bagradam persequemur. Flumen hoc longe per Africam decurrens, inter Uticam & Carthaginem in mare effunditur, propius tamen Uticæ, quam Carthagini. Strabo lib. xvii, p. 572. πρὶ τῆς Ἰνύκης πλησίον ὁ Βαγράδρας ποταμὸς, prope Uticam Bagadras amnis labitur. Sic editum transpositis litteris: alii fere omnes Bagradas seu Bagrada scripserunt. Cæsar lib. ii Civ. cap. xxiv. Curio ad flumen Bagradam pervenit: & cap. xxvi. Cum se in castra ad Bagradam recepit. Et Livius lib. xxx, cap. xxv. quum ad Bagradam sum-

pervenissent, unde castra Romana conspiciebantur. Gellius lib. vi, cap. iiii. ex Tuberone refert, Atilium Regulum, castris apud Bagradam flumen positus, praelium grande atque acre fecisse adversus unum serpentem, illic stabulantem, inusitate immanitatis; eumque ballistis atque catapultis diu oppugnatum tandem confecisse, & corium longum pedes cxx misisse Romanum. Lucanus lib. iv, vers. 587. itidem de Curione:

*Primaque castra locat cano procul aquore, qua se
Bagrada lentus agit sicca sulcator arena.*

Ptolemæus Βαγράδα ποταμὸς ἐκβολαί, Bagrada fluvii ostia. Ex quibus sat clare adparet Strabonis metathesin contra consensionem tantam non valere: minus alteram Appiani, qui lib. ii Civilium, p. 748. scripsit ἀμφὶ τὸν Βαγράδα ποταμὸν, circa flumen Bagradam.

Sequitur apud Ptolemæum Κορνελίε παρεμβολή, Cornelii castra, id est Scipionis majoris, qui prima castra ibi metatus fuit, quum ad Africam Punico secundo bello adpulisset. Orosius lib. iv, cap. xxii. de tertio bello: *Profecti in Africam consules, & Scipio tunc tribunus militum: prope Uticam majoris Africani castra tenuerunt.* Plinius, ut vidimus, *Castra Cornelia*, dixit: Cæsar lib. ii Civ. cap. xxiv seq. *Castra Cornelianæ*: Appianus ii Civil. p. 747. τὸν χάρακα τὸν Σκιπίωνος, Scipionis vallum. quemadmodum de iisdem castris Lucanus lib. iv, v. 699.

- - - en veteris cernis vestigia valli

Positionem optime Cæsar descripsit dicto loco: *Curio ad flumen Bagradam pervenit: ibi C. Caninium Rebilum legatum cum legionibus relinquit: ipse cum equitatu antecedit ad castra exploranda Cornelianæ, quod is locus peridoneus castris habebatur. Idem est jugum directum, emittens in mare, utraque ex parte præruptum atque asperum, sed paullo tamen leniore fastigio ab ea parte que ad Uticam vergit; abest directo itinere ab Utica paullo amplius passus M. Sed nec minore est fons, quod mare succedit. longe lateque is locus restagnat: quem si quis vitare vo-
luerit, vi millium circuitu in oppidum perveniet.*

Non puto aberrare, qui hoc loco Pulchrum promontorium quaesierit, cuius sollemnis est mentio in fœdere Romanorum cum Carthaginensibus, quo cautum est apud Polybium lib. iii, cap. xxi, ΜΗ ΠΛΕΙΝ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΜΗΤΕ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΕΠΕΚΕΙΝΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ, NE NAVIGANTO ROMANI ROMANORUMVE SOCII ULTRA PULCHRUM PROMONTORIUM. Livius lib. xxix, cap. xxvii. dicit, infra Mercurii promontorium situm esse. Gubernator, inquit, Scipioni ait, non plus quinque millia passuum Africam abesse, Mercurii promontorium se cernere. Si jubeat eo dirigi, jam in portum fore omnem classem. Scipio - - - dare vela, & alium infra navibus accessum petere jubet. - - - Ubi illuxit, ventus idem coortus, nebula disjecta, apernit omnia Africa litæra. Scipio, quod esset proximum promontorium, percontatus, quum Pulchri promontorium id vocari audisset; Placet omen, inquit, huc dirigite naves. Eo classis decurrit, copie omnes in terram expositæ sunt. At quum major Scipio in Africam navigaret, apud Uticam exsensionem fecit & castra posuit. Appianus Punicis p. 13. *Asarbal & Syphax castra habebant περὶ Ἰτύχην πόλιν. ἐς ἣν ὁ Σκιπίων καταρχαίς ὑπὸ ἀνέμων, καὶ αὐτοὶ ἰσχυροῦσι περὶ αὐτήν. circa Uticam urbem: ad quam Scipio ventis delatus, ipse quoque circa illam castra posuit.* Sed Polybius reclamât lib. iii, cap. xxi. τὸ ἐν Καν-

λιν, inquit, ἀκρωτήριόν ἐστι, τὸ προκείμενον αὐτῆς τῆς Καρχηδόνος πρὸς τὰς ἀρκτέας. *Pulchrum promontorium vocatur, quod Carthagini praecipet in septentriones.* Putares proxime Carthagini imminere, & quidem a septentrione, ultra quod Romanis, vi foederis, ὡς πρὸς μισημείαν, *meridiem versus*, navibus longis non liceat navigare. Fateor non leviter me turbari hac descriptione: quamvis nec ignorem, sæpe veteres laxe plagas locorum definire, quod ex rudiorum eorum tabulis, quibus terrarum orbis, aut partes illius repræsentabantur, originem habere videtur. Sed alii judicent, inveniantque certiora. Satis nobis est, in utramque partem, quod auctores sentiant, proposuisse: nec ceteris Polybius facile conciliatur. Utrum vero Apollinis promontorium, quod Plinius, Strabo, & Ptolemæus vocant, & supra Uticam est, etiam Pulchrum adpellatum fuerit, an hoc ab illo distinctum, sit Cæsaris *jugum directum, emicans in mare*, quod Castra Cornelianæ continebat, non possum explicare.

Nunc ipsa urbs *Utica* sequitur, Græcis Ἰτύκη, *Ityca* dicta, Dioni autem Cassio lib. xli, & seq. etiam Ουτική, Latino more; &, quod Mela, Vellejus, Justinus, Stephanus ajunt, itidem Tyrionum colonia, & excisa Carthagine caput regionis. Strabo lib. xvi i, pag. 521. ἡ Ἰτύκη δευτέρα μετὰ Καρχηδόνα τῶ μεγάλῃ καὶ τῶ ἀξιάματι: καταλυθείσης δὲ τῆς Καρχηδόνος, ἐκίνησεν ὡς αὐτῇ μητρόπολιν τοῖς Ῥωμαίοις καὶ ὀργανήθειον πρὸς τὰς ἐν Λιβύῃ πράξεις. *Utica & magnitudine & dignitate secunda est post Carthaginem; atque, hac excisa, caput regionis fuit, unde res suas Romani in Africa gesserunt.* Addit in eodem sinu sitam, in quo Carthago, πρὸς θαλάσῃ τῷ ἀκρωτηρίῳ τῶν ποιόντων τὸν κόλπον: ὡς τὸ μὲν πρὸς τῇ Ἰτύκῃ καλεῖσιν Ἀπολλώνιον, δεύτερον δ' Ἑρμαῖον, καὶ εἰσὶν ἐν ἐπὶ αὐτῇ ἀλλήλαις αἱ πόλεις, ad alterum posita ex promontoriis, quæ sinum faciunt: quorum id, quod juxta Uticam est, *Apollonium vocatur, alterum vero Hermaea.* Multa mentionem Cæsaris Civili bello: nec parvum nobilitatis pondus mors Catonis addidit: qui inde *Uticensis Cato* adpellatur apud Plinium lib. vii, cap. xiv, & xxx. & ipsa *Utica Catonis morte nobilis*, lib. v, cap. iv. Cives sunt Ἰτυκαῖοι, Polybio lib. i, cap. lxxiii. Dioni autem, ut jam ostendemus, Ουτικῆσι: *Uticenses* Cæsari ii Civ. cap. xxxvi. Hirtio B. Afr. cap. lxxxvi. Hos civitate Romana Augustus donavit. Dio Cassius lib. xlix, pag. 401. τὰς Ουτικῆσι πόλιν ἐποίησεν, *Uticenses cives Romanos fecit.* Hinc est quod Plinius dicit lib. v, cap. iv. *Utica civium Romanorum.* Nummi etiam Uticensis civitatis superius Tiberii, MIN. JULII UTICEN. D. D. P. hoc est, *Municipii Julii Uticensis Decurionis præsuerit*, ut Jo. Harduinus interpretatur: & alius ejusdem Tiberii: IMMUNIS UTICEN. D. D. *Immunis Uticensis [civitas] Decurionum decreto*, eodem interprete. Tabula Peutingeriana, *Utica colonia.*

Supra Uticam est illud *Apollinis promontorium*, de quo ante diximus, ita Plinio & Ptolemæo vocitatum; Straboni Ἀπολλώνιον, *Apollonium*, qui πρὸς τῇ Ἰτύκῃ, juxta Uticam dixit emminere; Plinius, *adversum Sardiniam* esse. Post quod Ptolemæo est *Thimysa*; in Itinerario *Thimysa*: in Peutingeriana Tabula eodem loco inter Uticam & Hipponem *Dialhytum* & *Tunisa*, ut adparet, pro *Tunisa* vel *Thimisa*.

Tum sequitur apud Ptolemæum *Hippo Dialhytus*, ad discrimen Hipponis Regii, quæ Numidia est, ita cognominatus. Hunc ordinem etiam Plinius lib. v, cap. iv. servat. *A Tūnica*, inquit, *Leptis* regna & quæ proprie vocantur *Africa*. Tria promontoria: *Cadiz*: mox *Apollinis*, *adversum Sardiniam*: *Mercurii*, *adversum Siciliam*, in altum procurrendos efficiunt sinus, *Hipponensem*, proximum ab oppido, quod *Hipponem dirutum* vocant, *Dialhytum* a Græcis dictum, propter aquarum irrigua. Pro librorum *dirutum* utique, ut Harduinus censet, *Leptis* legendam, ut *dialhytum* intelligatur, eo modo, quo *Zabulus* pro *Tubulus*; *Zata* seu *Zata* pro *data* ad vulgarem pronuntiandi consuetudinem scribendam nam Plinii temporibus hic Hippon nequaquam erat dirutus, sed illustris colonia, ut

minoris Plinii lib. ix. epist. xxxiii. post paullo demonstrabimus. Eundem ordinem & consequentiam videmus etiam in Augustana Tabula teneri, corruptis quamquam vocabulis, ita:

Ipponte diarito xx. Tumsa x. Membione vi. Utica colonia.

Igitur Appianus in Pun. p. 111. castigandus est, qui Hipponem inter Uticam & Carthaginem locavit, si modo pro ἱππάρχεται *Hippo Zarytus* cum interprete legamus, cui tamen illustris descriptio praesidio est, μεγάλη, καὶ τήχισι, καὶ ἀκροπόλει καὶ λιμένι καὶ πωλείς κατισκένετο; *urbs magna, mœnibus, arce, portibus, navalibus instructa* ab Agathocle Siciliae tyranno. De hac, quoquo fuit nomine, μέση δ' ἔσται Καρχηδόνος καὶ Ἰτύκης, *media est*, inquit, *inter Carthaginem & Uticam*: quod de Hippone falsum est, uti ex Ptolemaeo, Plinio & vetusta Tabula ostendimus. Consentiunt cum his etiam Aethicus Cosmographus, & auctor veteris Itinerarii. Ille hac serie in Oceani meridiani, ut vocat, oppidis:

*Hadrumetum,
Neapolim,
Clypeis,
Carthaginem,
Uticam,
Hippone Zarito,
Thabracam,
Ippone regio
Ruficcade.*

In Antonini autem Itinerario, itinere a Tingi litoribus, hic observatur ordo per Numidianam & Zeugitanam:

<i>Hippone Regio col.</i>		
<i>Ad Dianam</i>	M. P.	XXXII.
* <i>Nalpolies</i>	M. P.	XL.
<i>Thabracam</i>	M. P.	XXXIV.
<i>Hipponem Zarhytum</i>	M. P.	LX.
<i>Tumzam</i>	M. P.	XX.
<i>Membionem</i>	M. P.	X.
<i>Uticam</i>	M. P.	VI.
<i>Ad Gallum gallinaceum</i>	M. P.	XII.
<i>Carthaginem</i>	M. P.	XV.

Vides hic Hipponem Diarrhytum esse in Zeugitana extrema: nam Tabracam Plinius in Numidia censuit; qui ergo potuit inter Uticam esse & Carthaginem? Ceterum de Hippone scribit Plinius lib. ix. epist. xxxiii. *Est in Africa Hipponensis colonia, mari proxima: aqua non navigabile stagnum, ex quo, in modum fluminis, aestuarium emergit, cuius riuus, prout aglus aut repressit aut repressit aut impulit, nunc infertur mari, nunc readi-* *rit in stagnum.* Esse enim hunc Hipponem Diarrhytum, non Regium, prater *Alia*, hoc est proprium nomen (Regius enim in Numidia est) ex argumento patet epistolae, quae le-

pidam historiam de delphino, puero infilienti se præbente eumque vehente, in altum & re-
vehente, enarrat. Idem delphini spectaculum major Plinius lib. ix, cap. viii. expresse
nomine *Hippone Diarrhyto* dicit factum esse. In Notitia provinciarum Africæ, & apud Vi-
ctorem Vitensem est *Marianus Hippzaritensis* in Proconsularis provinciæ episcopus.

Inter Diarrhytum Hipponem & Numidiæ coloniam Tabracam Ptolemæus habet *Nepum-
aras*, & *Apollinis templum*, loca nomine quam fama clariora: Plinius autem intra Tuscam,
Numidiæ terminum, promontorium *Candidum* locavit. Sequutus est Melam, lib. i,
cap. vii. ex Numidia incipientem: *Oppida, Hippo regius, & Ruscade, & Tabraca.*
Deinde tria promontoria, *Candidum, Apollinis, Mercurii*, vaste projecta in altum, duas
grandes efficiunt sinus: *Hipporenssem* vocant proximum ab Hippone Diarrhyto, qui litori eius
adpositus est: in altero sunt castra *Dellia*, castra *Cornelia*, flumen *Bagrada*, urbes *Tuca*, &
Caribago. Ex Plinio Solinus hausit incunte cap. xxvii. *Omnis, inquit, Africa a Zeu-
gitano pede incipit, promontorio Apollinis Sardinia contraversa: promontorio Mercurii proce-
dens in frontem Sicaniam. Proinde extensa in duas prominentias, quarum altera promon-
torium Candidum dicitur; alteram, que est in Cyrenaica regione, Phucuntem vocant.* Plura
non habemus de Candido promontorio: Ptolemæus prætermisit. Ex dictis autem constat,
in extrema, occasum versus, Zeugitana esse, longeque procurrere in septentrionem, &
Mercurii, & Phycus.

Tandem est *Tusca* amnis, determinator Numidiæ & Zeugitanæ, secundum Plinium lib.
v, cap. iii, & iv. *At in ora, inquit, [Numidiæ] Tacama, Hippo regius, flumen Ta-
ma: oppidum Tabraca civium Romanorum: Tusca fluvius, Numidiæ finis.* - - - *A Tu-
sca Zeugitana regio.* Igitur inter Tabracam & Hipponem Diarrhytum effluit. Nulla est
apud Ptolemæum mentio, neque sub alio nomine; qui eo loco nulla memoravit ostia. Sed
plura de hoc paullo ad Sisaram & Hipponitina paludes.

ZEUGITANA MEDITERRANEA.

In mediterraneis ignotior Africa, quam in litore, & quibus sedem tribuere in tanta ob-
scuritate possumus, ex fide Ptolemæi & veteris Itinerarii pendent. Sub Mercurii promon-
torio apud Ptolemæum sunt *Almana, Tucna, Cirabasa, Turzo*, obsura nomina: quibus
forsan *Pagus Mercurialis* ex lapide Tunetani agri apud Sponium Miscell. crud. Antiqu.
p. 191. addendus, quem ille doctissimus vir a Mercurii promontorio putat nomen habere.
Inscriptio *Julie Domæ augustæ dicata ex decreto paganorum pagi Mercurialis*
veteranorum medilitanorum. Quinam vero illi Medilitani sint, ignorare se facit
Sponius. Notitia Numidiæ habet *Florentianum Medilensem.* At sic incertius est, hunc
pagum prope Mercurii promontorium fuisse.

In meridiem hoc tractu vergunt *Thazibora, Medeccara, Tucma, Cebica, Sasura, Co-
ma, Hipulum*, & alia æque ignobilia, usque ad Libyæ deserta, quæ sola Ptolemæi me-
nituntur.

Sub Carthagine intus in meridiem recedunt *Maxula vetus, Kana, Quina* colonia ad Am-
psigam fluvium: juxta quem etiam ponuntur *Uthina*, cujus episcopus *Felix ab Uthina* Cy-
priani concilio interfuit apud Augustinum lib. vi contra Donatist. cap. xxxiii. *Uthina*
Tubulo majus, quod discriminis nomen in Peutingeriana tabula additum; Ptolemæus tantum
Tubulo: Balamia, Nurob, Ticeba, Teabba, Negeta, Tusubus, Timica usque ad Mam-
surum montem.

Sub Utica & Hippone: *Uzan*, *Thifica*, *Cipipa*, *Meldita*, *Sisara* palus, infra quem prope Hipponem Diarrhytum alia est *Hipponitis* dicta, quæ in Agathodæmonis Ptolemaica tabula flumine junguntur, quod multis videtur Plinii Tuscam amnem repræsentare, cetera præmissum a Ptolemæo. Supra Sisaram paludem est *Theudale* Ptolemæi, de qua Plinius lib. v, cap. iv. *Cui* [Hipponi Diarrhyto] *finitimum Theudalis immune oppidum, longius a litore.* Si vero finitimum, nimis longe in austrum deduxit Ptolemæus. Hinc *Tobros*, *Avitta*, quam & Tabula Peutingeri habet; *Ilca*, *Tucca*, & *Dabia* sub Cirna monte: & in austrum magis *Fazua*, *Bendena*, *Nensa*, *Themissua*, *Aque calida*, *Zamamizon*, (*Σαμαμίζων*) & *Zigira*, *Thasia*, ac ad Mampsarum montem *Thunuba*, *Musse*.

Hæc ex Ptolemæo. Addenda Hirtii *Parada* in via a Thapso ferente Uticam. Sic enim cap. lxxxvii Belli Africani: *Equites interim Scipionis, qui ex prælio fugerant, quum Uticam versus iter facerent, perveniunt ad oppidum Paradam.* Quidam putant esse Strabonis *Pharam*, quam dicit Scipionis equites incendisse: quod Hirtius etiam de *Parada* narrat. Sed res non est certissima, quia Strabo *Pharam* cum *Thena*, *Acholla*, *Zella* conjungit, quæ ad sinum Syrticum oppida sunt, extra viam, inde Uticam ferente. Nemo præterea mentionem habet *Parada*, ut de situ ejus quanto intervallo vel a loco prælii, vel ab Utica afuerit, nihil certi possimus statuere.

Plura addenda sunt ex Itinerario Antonini: *Unuca*; *Vina Valli*, *Cigisa*, *Tuburbo minus*, *Coreva*, *Musti*, *Membressa*, *Sicilibba*, *Assura*, *Tucca Terebinthina*, *Cilio*. Situm horum itinera illustrant. Ab Hippone Regio duo itinera sunt Carthaginem: Ex primo hæc sunt:

<i>Cluacaria</i>	
<i>Tuburbo minus</i>	M. P. XV.
<i>Cigisam</i>	M. P. XXVIII.
<i>Carthaginem</i>	M. P. XVIII.

Alterum iter ab Hippone Regio Carthaginem sic habet:

<i>Hippone Regio</i>	
<i>Tugaste</i>	M. P. LIII.
<i>Naraggara</i>	M. P. XXV.
<i>Sicciam Tencriam</i>	M. P. XXXII.
<i>Musti</i>	M. P. XXVIII.
<i>Membressam</i>	M. P. XXXV.
<i>Sicilibram</i>	M. P. XIII.
<i>Unucam</i>	M. P. XIII.
<i>Pertusam</i>	M. P. VII.
<i>Carthaginem</i>	M. P. XIIII.

Ex quibus in Augustana tabula Cluacaria scribitur *Clucar*: *Tuburbo minus*, una contracta voce *Tuburbiminus*: *Cigisa*, *Cicisa*: cujus distantia a *Tuburbo* in Itinerario xxviii m. p. est: in Tabula autem tantum xviii. Ex altero Itinere *Musti* dubiæ positionis est, in Notitia ad Numidiam translata, ubi *Antonianus Mustitanus* in Numidiæ episcopis invenitur: contra *Vitus Sequester* de Fluminibus, in *Bagrada*, ad ipsum hoc flumen, quod mediam Zeugitanam præbatur, oppidum *Musti* collocavit. *Bagrada*, inquit, *Africa juxta oppidum Musti, ubi Regulus*
LIBER IV. ser.

serpentem laqueo p. cxx. exercitu adhibito, interfecit. Et sane non longe a Bagrada fuisse, itinera cetera, a Tuburbo per Vallos, & a Carthagine Susetulam ostendunt. Ordo par utriusque est:

<i>Carthagine</i>	
<i>Unucam</i>	M. P. XX.
<i>Vallos</i>	M. P. XXII.
<i>Corevam</i>	M. P. XX.
<i>Musti</i>	M. P. XXVI.
<i>Assuras</i>	M. P. XX.
<i>Tuccam Terebinthinam</i>	M. P. XII.
<i>Sasibus</i>	M. P. XXV.
<i>Susetulam</i>	M. P. XXV.

Quapropter ex Numidia oppidum *Musti* reduco, nec admiserim facile, ut aliud hujus nominis oppidum in Numidia fuerit, aliud in provincia Zeugitana. Ortelius male huc Ptolemæi *Musse* refert, quod *Muste* in Agathodæmonis tabula scribitur; quia hoc in extremo austro ad *Mampsarum* montem est, itinera autem Antonini non longe a maritima ora recedunt.

Membresa sive *Membressa*, & in Peutingeriana *Membrissa*, in conciliis memoratur. In Cypriani Carthaginiensi & apud Augustinum lib. vii adv. Donatist. cap. xxvi. episcopus *Lucius a Membresa* est: in Notitia Africæ, & apud Victorem Vitensem *Bonifacius Membrosianus* laudatur; lege *Membresianus*. Nam Procopius etiam lib. ii Vandal. cap. xv littera e longa scripsit: καὶ αὐτὸς ἐς Μίμωρησαν πόλιν καὶ λαμβάνει, πενήκοντα καὶ τριακοσίαις σταδίαις Καραδίου διχαστὰς & [fugientes] ad *Membresam* adsequutus est, quæ urbs ccccl. stadiis a Carthagine abest. Itinerario est duplici littera *Membressa*, tam Aldi quam aliorum editionibus, ad e longum exprimendum.

Sicilbra, Itinerarii, in Augustana tabula *Sicilibba* scripta est, quæ verior scriptura, quæ & Augustinus lib. vii contra Donat. cap. iiii. *Satum a Sicilibba* episcopum habet, & P. P. Benedictini adnotant, in duobus codicibus *Sicilppa*. Cypriani quoque concilio ed. Oxon. *Sicilibba*.

Unuca Itinerarii in Augustana tabula est *Inuca*, a Sicilibba etiam xiiii distans millibus, ut in Itinerario. Hinc *Pertusa* vii abest millibus: at in Tabula *Adpertusa* millibus ii. ut alterum ex altero emendandum sit.

Quod tertium circa Bagradam amnem, ad utramque ripam ejus, dexteram maxime, modo descripsimus, ex illo explicanda hæc restant oppida: *Valli*, *Coreva*, *Assura*, *Tucca Terebinthina*. Primum, *Valli*, etiam in Cod. Theodosiano occurrit, quia lex vii de Jure fisci, ibi data est Constantio ix & Juliano Cæsare consulibus. In Peutingeriana Tabula *Vallis* legitur inter Chorevam & Sicilibbam, inde xx, hinc xi millibus. *Quadracus Vallitensis* in collatione fuit Carthaginiensi, si vera ibi scriptura est. *Coreva*, in Tabula *Choreva*, xv millibus a Vallis.

Assura, plurali, quia quarto casu *Assuras* Aldus, Simlerus, Schortus legunt: & sexto Aethicus, *Assuris*; & Augustinus lib. vii, cap. xxxii. *Victor ab Assuris*. Ptolemæo est *Assurus*, *Assirus*, in Numidia nova, ut ait, apud Siccam Veneriam, longo intervallo a loco, quem auctor Itinerarii designat. An eadem, per errorem in Numidiam transducta sit, non habeo dicere. Invitus multiplico loca ejusdem nominis; neque vero conciliari hæc, rationibus utriusque salvis, possunt. In Notitia provinciae consularis est *Peregrinus Asjiritanus* episcopus.

Tucca Terebentina, sic discriminis causa dicta in Antonini itineribus supra adlegatis, quod jam adfuit alia *Tucca* in hac provincia, alia Ptolemæo in Numidia est, iterum alia in Mauretania. Nostram videtur nummus Alexandri Severi illustrare, inscriptus in averfa circa Fortunæ simulacrum, ΑΓ. ΞΗ ΤΕΡΕΒΕΝΤΙΝΩΝ ΚΑΡΧΕΔΩΝ. Sic Tristanus exhibuit Tom. II, pag. 401. & Patinus in Alexandro p. 353, quod legunt Αγαθὴ Τούχῃ Τερεβεντίνων Καρχηδονίων, id est, *Bona Fortuna sive Tucca Terebentinorum Carthaginiensium*. Nam gemino modo Tristanus vertit, quasi *Τούχης* vocabulo ad *Tuccæ* nomen adludatur: quæ etiam Patini est sententia. Hi, & Holstenius quoque ad Ortelium, de *Tucca Terebentina* Itinerarii hunc nummum explicant, quibus se Harduinus de Nummis pop. & urb. p. 236 opponit, legitque *τούχη* & *Καρχηδονίων*, quem consulas. Græca quoque inscriptio Africanis nummis si non aliena, tamen rarior infrequentiorque est. Ceterum scripsit supra in itineribus ex Andr. Schotti editione *Terebenthina*: Aldus autem & Simlerus *Terebentina*, quod nummo consonat, si is certus est & in Africa percussus. Suritæ quoque emendationes habent *Terebentina*. Sunt qui hanc *Tuccam* eandem putant, quam Cyprianus concilio *Tuccabori*, Augustinus libro VI adversus Donatist. cap. XXIV *Thuccabori*, scripserunt. Sic Simlerus sensit ad Itinerarium; sic & doctissimus præsul Oxoniensis ad Cyprianum.

Cilio, quod duobus itineribus, a Tusdro Thevesten, & a Theveste Tusdrum, via alia, occurrit, de quo nihil habemus quod aliunde adnotetur. Prioris itineris hæc est ratio:

<i>Tusdro</i>	
<i>Vicum Augusti</i>	M. P. XXXI.
<i>Aquas regias</i>	M. P. XXXV.
<i>Masclianas</i>	M. P. XLIII.
<i>Suseulam</i>	M. P. XXXVI.
<i>Cilio</i>	M. P. XXV.
<i>Meneggere</i>	M. P. XXV.
<i>Theveste</i>	M. P. XXV.

Ortelio casus rectus est *Cilium*: Itinerarii autem editione cum Suritæ commentariis, ab Andr. Schotto adornata, etiam quarto casu est *Cilio*.

Ad superiora revertamur, ut *Vina* quoque oppidum inquiramus. *Vina* in Itinerario scriptum melioribus editionibus, quod Hieronymus Surita e mss. confirmat. Quidam *Viva* legunt. Carolus a S. Paulo Geogr. S. pag. 93. *Viva Antonino in Zeugitana. Victor Viventium Collatione Carthaginensi*. At nomina in conciliorum libris non ubique ea, qua deor, sunt cura scripta, & facilis lapsus in littera, ex qua hæc adpellandi est diversitas. Situs hujus loci ex itineribus cognoscitur Carthagine institutis:

<i>Carthagine</i>	
<i>Vina</i>	M. P. XXXIII.
<i>Purpur</i>	M. P. X.
<i>Horrea Celia</i>	M. P. XXXII.
<i>Hadrumetum</i>	M. P. X.

Et alio, Carthagine Thenas, & ultra:

*Carthagine**Maxulam civitatem*

M. P. XVIII.

Vina civitatem

M. P. XXVIII.

Purpur vicum

M. P. XII.

Horrea Celia vicum

M. P. XXX.

Hadrumetum coloniam

M. P. XVIIII.

Hæc ex Ptolemæo & Itineribus principum definiri pro Zeugitana; & ex Notitia provinciarum & conciliis illustrari potuerunt. Superfunt plura ex eadem Notitia provincie proconsularis, in qua episcopi ab suis sedibus nominantur *Sinuarensis*, *Piensis*, *Gunelensis*, *Uzalensis*, *Puppitanus*, *Puppianensis*, *Tbelensis*, *Lapdensis*, *Migirpensis*, *Verensis*, *Culjitanus*, *Bullensis*, *Timidensis*, *Tagaratensis*, *Uzipparitanus*, *Muzuenensis*, *Eudalensis*, ceteri: quorum oppida quod ignoramus quo sita loco fuerint, malumus de iis tacere quam incerta proponere, plura forsan de iis in medii ævi Geographia, ad quam omnes Notitiæ pertinent, si Deus bene adjuverit, dicturi.

His addenda tandem Νίφερις, *Nepheris*, munitum oppidum non longe admodum a Carthagine situm, cujus dum certiolem sedem inquisivi, factum est, ut ad postrema hæc, non invento quod tutum esset, præter opinionem rejiceretur. Strabo lib. XVII, pag. 572. *Διάπλους δ' ἐστὶν ἐκ Καρχηδονὸς ἑξήκοντα σταδίων εἰς τὴν προσεχὴν περὰ τὴν ὄθον εἰς Νίφεραν ἀνάβασις σταδίων ἑκατὸν ἑκατὸν, πάλιν δ' ἱερὸν ἐπὶ πέτρας ὁικοδομητὴν. Trajectus est sexaginta stadiorum a Carthagine incontinenter petram seu oppositam terram; unde adscensio est centum viginti stadiorum in Nepherin, urbem munitam, supra petram edificatam.* Expeditas rationes haberemus, si plagam Strabo addidisset, quam versus transnavigandum sit, & inde adscendendum ad Nepherin. Appianus de tertio bello Punico pag. 78 Scipionem ait ab Carthaginis oppugnatione Nepherim profectum esse *διὰ τῆς λίμνης, per lacum*, qui, ni fallor, ab ortu Carthaginem claudebat, aut ipse parvus sinus est, ad cujus os Maxulla sita, *ἐν μυχῷ* seu intimo recessu, urbs Tunes: Nepherin autem per viginti duos dies oppugnatam tandem cepisse; *τὸ δὲ ἔργον τόδῃ μάλιστα συνήγαγεν ἡ τῶν Καρχηδονίων ἄλσις, quæ victoria plurimum ad expugnationem Carthaginis attulerit.* Sic videtur in ortum versus a Carthagine situm oppidum fuisse, ideoque in recentioribus quibusdam tabulis supra Alamanam Ptolemæi positum, quod non male cum numero stadiorum Strabonis convenit. Mentio oppidi est quoque in Livii epitoma LI. *Asdrubalis*, inquit *praemator, ducis eorum, castra ad Nepherim oppidum, loco difficillimo sita, cum exercitu deleta jura Scipione.*

INSULAE AD AFRICAM PROPRIAM.

INSULAE ad Africam propriam præter illas, quæ juxta Syrtim minorem sunt, supra explicatas, paucae sunt. *Lopadusa*, e regione Thapsi oppidi. Strabo lib. XVII, pag. 572. *ἵστα θὰς ἐν πολλῇ καὶ μετα τὰς τρεῖς ἡσθὸς πελάγους Λοπάδουσα, deinde urbs Thapsus: post quam insula mari est Lopadusa.* Plinius lib. V, cap. VII. *Ab his Cercina & parva Cercinite, quinquaginta millia fere passuum Lopadusa, longa vi millia passuum.* Dein exponit insulas, quas lib. III, cap. VIII. dicit *in Africam versas*, Gaulon, Meliten, Cosyam, quæ quod proprie sunt Siciliae, cum illa lib. II sunt descriptæ. Supra Lopadusam est *Acibus*. Plinius

dicto lib. III, cap. VIII. *Galata*, *Lopadusa*, *Aethusa*, quam alii *Aegusam* scripserunt. Ptolemæus lib. IV, cap. III extremo: Λοπαδῦσα, Ἀἰθῦσα, Κίρκισσα, *Lopadusa*, *Aethusa*, *Circina*. Supra Ruspina *Larunesia* duæ parvæ. Ptolemæus codice Palatino: Λαρυνησιαὶ ἡ-
σαν δύο, *Larunesia insulae duæ*: numerale abest a vulgatis, & singulariter tantummodo scriptum Λαρυνησία, *Larunesia*. Supra Hipponem Diarrhytum apud Ptolemæum est Δρακόντιον ἡσδ, *insula Dracontia*. Supra Tabracam *Galata*, de qua Maritimo Itinerario: *Insula Galata a Ta-
braca ex Africa stadia CCC.* Sed hæc forsan ad Numidiam pertinet.

In Carthaginiensi sinu est Αἰγίμουρον, *Aegimurus*, de qua Strabo p. 572. *Non longe a Cosu-
ria abjunt & Sicilia ἄλλαι τε ἡσσαι καὶ Αἰγίμουρον cum aliæ insule, tum Aegimurus.* Putares me-
dio mari positam esse inter Siciliam & Africam: sed aliter Livius lib. XXX, cap. XXIV. *In
conspectum*, inquit, *ferme Africa prospero cursu vectum, primo destituit ventus, deinde versus in
Africum, turbavit, ac passim naves disjecit. Ipse [Octavius] cum rostratis, per adversos fluctus
ingenti remigum labore emixus, Apollinis promontorium tenuit: oneraria pars maxima ad Aegimu-
rum (insula ea sinum ab alto claudit, in quo sita Carthago est, triginta ferme millia ab urbe) aliæ
adversus urbem ipsam ad Calidas aquas delatæ sunt. Omnia in conspectu Carthaginiserant.* Vides
distantiam ab urbe non longam, xxx ferme millia passuum, aut, ut in Maritimo itinere est, stadia
ccxxx: quamquam in eo aliquid difficultatis est, quod hæc insula Carthaginiensem sinum ab
alto dicit claudi, quem alii, Strabo maxime, duobus promontoriis, Apollinis & Mercurii,
includi dicunt, quæ supra illud spatium, quod Livius Aegimuri distantia ab urbe definiit,
longe in altum seu mare procurrunt. Sed longitudinem sinus videtur Strabo per promonto-
ria notasse, latitudinem Livius, quam non tam natura, quam voluntas hominum in scedere
& pacificatione cum Romanis describebat: ut supra de Pulchro visum promontorio, a quo
hoc loco Livius, *Apollinis promontorium* distinxit, quamvis non longe ab illo remotum fuisse
videatur. *Calide aquæ*, quas memorat, sunt Σερμα Strabonis, qui dicto loco: ἐν αὐτῇ τῇ
πόλει, ἐν ἧ περι καὶ ἡ Καρχηδὼν, Τύνες ἰσὶ πόλιν, καὶ Σερμα, καὶ λατομίας τινίς, καὶ ἐπ' αὐτῶν πόλιν ὀνομάζουσιν,
ἡ δὲ ἡ Σερμαία ἀπὸ τραχυν. In eodem sinu, quo Carthago inest, oppidum etiam Tunes est, & Aquæ
calide, & lapicidina quedam, & super eas oppidum ejusdem nominis: deinde Hermæa asperum
promontorium. Sed hæc obiter: ad insulam nostram revertimur. *Aegimorus* hæc Stephano
dicta & Plinio. Ille, Αἰγίμουρον ἡσδ Λιβύης, *Aegimorus insula Africa*: hic lib. V, cap. VII.
Contra Carthaginis sinum duæ Aegimori Aræ, scopuli verius quam insule, inter Siciliam maxime
& Sardiniam. Auctores sunt, & has quondam habitatas subsedisse. Non sunt in Sardinia &
Sicilia paralklo, sed longe infra illas in sinu Carthaginiensi, e regione tamen media utriusque
insulæ. Hæc sunt illæ Aræ, quarum Virgilius meminit Aeneid. I, vers. 108.

Tres Notus abreptus in saxa latentia torquet:

Saxa vocant Itali, mediis quæ in fluctibus, Aras.

Ajunt, ex insula, quæ subsedisse fertur, duos istos scopulos superesse: qui aræ vocentur,
qui ad eos Afri & Romani fœdus percusserint, & fines imperii sui ibi esse voluerint. Vi-
de Servium in hunc locum.

De utroque Corbone, Carthaginiensi & Hadrumetino, (nam etiam inter insulas referuntur)
supra in utraque urbe actum fuit.

C A P U T V,

D E

N U M I D I A.

Numidia non semper eodem modo, etiam antiquis temporibus, divisa fuit; sed aliter circa tempora Punicorum, quæ Romani cum Carthaginiensibus gesserunt, bellorum; aliter sub primis Cæsaribus. Duas etiam majores gentes in se continuit, *Massæsyliorum* ab occasu; & *Massylorum* ab ortu. Livius lib. xxviii, cap. xvii. *Masæsyli, gens adfinitis Mauris, in regionem Hispania, maxime qua sita nova Carthago est, spectant.* Et lib. xxiv, cap. xlviii. *Carthaginienses extemplo ad Galam in parte altera Numidia (Massyla ea gens vocatur) regnarent, legatos mittunt.* Gala autem pater Malinissæ. Strabo etiam ita distinxit lib. xvii, pag. 570. *Μετὰ τῆς τῶν Μαυρησίων γῆς ἡ τῶν Μασσαιτυλίων ἐστίν, ἀπὸ τοῦ Μολοχὰς ποταμοῦ τῷ ἀρχῇ λαμβάνουσα, τελευταῖα δὲ ἐπὶ τὸν ἄλσος, ἢ καλῦται ὄρεσι τῆς τε Μασσαιτυλίων καὶ τῆς Μασσαλιῶν γῆς.* Post *Μαυρησίων* est *Μασσαιτυλιῶν* regio, incipiens a *Molochas* flumine, finiens in *promontorium*, quod *Μασσαιτυλιῶν* & *Μασσυλιῶν* confinium dicitur. Posterius nomen excusum est *Μαυλῶν* vel *Μαυλιβίων*, & interpretes quoque *Massalyum*; Casaubonus autem ex mss. emendavit. Polybius quoque has gentes lib. iii, cap. xxxiii. discrevit, *Νομάδες* dicens *Μασσυλίων* καὶ *Μασσαλίων*, lege *Μασσαιτυλίων*, *Numidarum* tam *Massylorum* quam *Μασσαιτυλιῶν*. Et Dionysius Periegeta similiter has gentes diversas fecit vers. 187.

Ἐξθα Μασσαιτυλίοι τε καὶ ἀγρότοποι Μαυλῆς
Βόσκειται,

hoc est, *Ἐξ Μασσαιτυλίων* & in agris degentes *Μασσυλῆ* pascuntur. Silius Italicus hæc nomina videtur permiscuisse, quum lib. xvi, versu 170 dicit,

*Massylus regnator erat durissimus oris,
Nec nudus virtute, Syphax.*

Et mox versu 183.

- - - ad Tyrios Massyla signa trahēbat.

Syphax autem rex *Μασσαιτυλιῶν* fuit, *Μαλινισσα* *Massylorum*. At poetam forte historia excusare potest, quod Syphax quidem jure solis *Μασσαιτυλίων* imperaverit, per vim autem ipsos etiam *Μασσυλῆ*, pulso *Μαλινισσα*, & Cirta regia occupata, sibi subjecerit: quo victo restitutus *Μαλινισσα* in paternum regnum fuit. Vide Livium lib. xxx, cap. xi & xii.

Nomades a Græcis *Νομάδες*, dicti, *Nomades*, quasi Græcæ originis sit vocabulum. Plinius lib. v, cap. iiii. *Ab Ἀνατολῇ Numidia est, Μαλινισσῇ clara nomine, Μεταγονιτὶς terra a Græcis appellata: Numidæ vero Nomades a permixtis pabulis, μαρὰν σῖτα, hoc est domus, πλατῆρας circumferentes.* Neutrum Itaco Vossio ad Melam placet. De *Μεταγονιτῆος* nomine post dicemus: de *Nomadum* vocabulo in lib. i, cap. vii. Vossius: *Μαλινισσῇ e veteribus in*

HISPANIAE PARS

SINVS

Calpe
Fretum

GADITANVS

OCEANVS

TINGITANA

Bocchi Regnum

CAE

ATLAN

MAURITANIA

RE

Purpuraria insula

TICVS

Fortunatis ins.

Marcus prom.

Canis

Vladim prom.

Suriga

Docanum hamerum

Vala

Via Flu.

Baniu be

LIBYA INTER

Vacuata

Deserta pleraque

Tropicus Canc

Occidens

Septentrionalis

Since JNTERNIPS

eo crasse deprehendi, quod Nomadas pro Numidis, & Nomadicum pro Numidico acceperint. At vero Polybius dicto loco Νομάδων Μασσυλίων ἢ Μασσαισυλίων, Nomadum Massylorum & Massesylorum: & Dionysius versu 186. Μασσαισυλίων Νομάδων φύλα Nomadum gentes adpellat: & Dio Cassius lib. xli, p. 172. Jubam, Hiempsalis filium dicit Νομάδων βασιλεύοντα, Nomadibus, id est Numidis, imperantem. Non negamus in Africa & ipsa Numidia fuisse Nomades, id est populos pascendi pecoris causa vagantes: an vero Numidiæ nomen ex Græca origine sit, ut forsan Græci scriptores crediderunt, hoc est quod in dubium vocari possit. Barbaræ regioni barbarum nomen fuit haud dubie.

De Metagonitidis nomine If. Vossius ad Melæ lib. i, cap. vi. Plinius ait Numidiam a Græcis Metagonitin vocatam. Perperam tamen, quum nemo Græcorum ita Numidiam vocarit; Sed quia Pomponius Metagonium promontorium infra recenset in illa Africa parte, ubi Numidia nova sita est, & quod Metagonitas gentem Numidicam esse legisset, Metagonitin vero eorum regionem; ideo, ut existimo, putavit Metagonitin esse Numidiam.

Excussis nominibus, divisiones inspiciendæ sunt, quæ a variis auctoribus traduntur. Plinius qui Melam sequi consuevit, plane alius hoc loco a Mela est, quia Massylorum tantum Numidiam descripsit, quam Novam Ptolemæus vocat: alteram in Mauretania Cæsariensi, cui cesserat, exponit, quod etiam Ptolemæus fecit. Mela autem Massæsyliam Numidiam vocat, paucis additis ex parte altera: reliqua illius, Africæ propriæ contribuit. Plinius suam Numidiam ab Ampsaga ad Tuscam ducit, & hæc Massylorum fuit, sive Masinissæ & posterorum regnum: Melæ Numidia a Mulucha fluvio incipit, qui a Mauretania separat, & circa Ampsagam desinit: nam & Cirtam in Numidia sua ponit, quæ trans Ampsagam in Massylorum regione est, & Masinissæ fuit, a Syphace autem crepta, eoque victo restituta Masinissæ. Plinius autem & Ptolemæus Numidiam alteram, Syphacis regnum, Mauretaniam Cæsariensem vocant, a Mulucha ad Ampsagam. Cæsaria vero sub Augusto dedicata, provinciæ nomen demum sub Claudio dedit. Quare ordinis & distinctionis causa primum agemus de Numidia Masinissæ sive Massylorum, quam propriam Numidiam adpellamus, quia solam hanc Plinius Numidiam vocat, & Ptolemæus Numidiam Novam: deinde de altera dicturi sumus, quæ inter Mulucham & Ampsagam est.

NUMIDIA PROPRIA

S E U

M A S S Y L O R U M.

Hæc igitur regio, si ductum instituti nostri in Africa persequimur, hoc est ab ortu seu Asia progrediemur, Scylacis exemplo, in occasum, a Tusca fluvio secundum Plinium incipit, desinit in Ampsaga. Et hæc sola Plinio est Numidia, Masinissæ clara nomine; etiam Ptolemæo sola, sed cum cognomine Νομῖδια Νέα, Numidia Nova, a qua vero Cirtensium regnum, Ampsagæ propiorem, separat. Cur vero hæc Nova vocetur Numidia, an propter Veterem alteram, quæ Syphacis fuit, non constat liquide. Credo Novam dici, quia Romanis provincia nova fuit. Appianus lib. iv Civ. p. 995. Λιβύης Ῥωμαῖοι τὴν μὲν ἔτι καλεσθαι παλαιὰν, ὅσην Καρχηδονίαις ἀφείλοντο, ἣν δὲ Ἰόβας εἶχεν, ὕστερον ἔλαβον ἐπὶ Γαίου Καίσαρος, ἣ διὰ τὸ τοῦ παλαιοῦ Ῥωμαίου Λιβύην, ἣν δ' αὖν τῆς Νομαδικῆς. Africa Romani alteram provinciam vocant Veterem, quam Carthaginiensibus: alteram, quæ Juba regnum fuerat, sub Julio Casare acceperunt, & Novam adpellant.

In

In maritima ora Numidiae apud Plinium a Tusca fluvio prima est *Tabraca*. Libro v, enim cap. 111. inverso ordine ab occasu in ortum: *In ora Tacatua, Hippo regius, flumen Armua, oppidum Tabraca civium Romanorum, Tusca fluvius Numidia finis*. Pomponius etiam lib. 1, cap. vii. inter tractus hujus nobiliores urbes habet. *In ea, inquit, sunt oppida, Hippo regius, Ruscade, & Tabraca*. Sic scribitur etiam maritimo Antonini Itinerario: *Insula Galata a Tabraca ex Africa stadia ccc.* At Ptolemæus adspirata littera Θάβρα καλόμενα, *Thabraca colonia*: pro quo Plinius *civium Romanorum oppidum* dixit. Et Augustinus lib. iv contra Donatist. cap. xxxii. *Victoricum a Thabraca* nominavit, qui Cypriani concilio interfuit.

Deinde Ptolemæo est *Rubricatus* fluvius, antequam Hipponem Regium veniatur. Videtur Plinii *Armua* esse, qui eodem ordine ponitur, *Hippo regius, flumen Armua, oppidum Tabraca*. Sic Ortelio visum & Harduino, eundem esse Rubricatum & Armuam.

Ipse tum sequitur *Hippo Regius*, pluribus memoratus. De Plinio & Mela jam diximus. Strabo lib. xvii, pag. 572. οἱ δὲ Ἰππῶντες, ὁ μὲν πλησιὺς Ἰτύνας, ὁ δὲ ἀποτρίτη πρὸς τῇ Τεταρτῇ μῆλλαι, ἄμφω βασιλεια. *Duo Hippones, alter prope Uticam, alter remotior, prope Tritum promontorium*. Et Livius lib. xxix, cap. 111. *Hispania tumultu compresso, in Africam omnis terror versus. C. Lelius nocte ad Hipponem regium quum accessisset, luce prima ad populandum agrum sub signis milites sociosque navales duxit*. Cognominatur *Regius*, Ptolemæo Ἰππῶν βασιλεις, quia in ditione Numidiae regum fuit, quum alter, *Diarrhytus* cognomine, prius Carthaginiensium, post Romanorum esset. Ideo Silius Italicus lib. 111, vers. 259. de isto:

Tum Vaga, & antiquis dilectus regibus Hippo.

Quod vero Strabo ἄμφω βασιλεια, *ambas regias* dixit, hoc est quod dubitemus: de Regio concedimus; non autem de *Diarrhyto*, qui numquam sub regibus fuit.

De Regio præterea Procopius lib. 11 B. Vandal. cap. iv. ἐς πόλιν Νυμιδῶν ἰχυρεῖ, ἐπὶ θαλάσσει κειμένη, ἀφικόμενοι, διὰ ἡμερῶν ὅδῃ Καρχηδονίῳ διέχουσαι, ἢ δὲ Ἰππῶνα ῥέγιοι καλοῦσι, in urbem *Numidarum metum* [Belisarius] venit, *mari adpositam, decem dierum itinere a Carthagine distantem, quam Hipponem regium adpellant*. Antonini Itinerario ab Hippone regio Carthaginem numerantur ccxxviii passuum millia: alio & breviori itinere; ut Surita ex cod. Regio emendavit, ccxviii millia. Additum urbi insigne decus episcopatu Augustini. An colonia fuerit, inquiritur. Ita vocatur itinere a Tingi Carthaginem.

Tuscania

Sul'min

Hipponem regium coloniam

M. P. xviii.

M. P. xxxii.

Quo clarissimus vir, Jo. Vaillant de Nummis coloniarum, Marci Antonini nummum refert his inscriptum notulis: C. C. I. H. P. A. quas sic interpretatur: *Colonia Gemella Julia Hipponensis Pia Augusta*. Cereris imaginem cum facibus accensis nummus in averta habet: Cererem ab Africanis mulieribus cultam docet Tertullianus: & inde *Cererem Africanam* cognominat. Lib. 1 ad Uxorem cap. vi. *Iduas Africana Cereri adijtere scimus*. Et de Exhortat. castitatis cap. ult. *Novimus feminas Cereris Africana, cum etiam sponte abdicato matrimonio adfensuræ*.

Succedit apud Ptolemæum *Apitrodijum colonia*, de qua nihil aliunde notum est: nec ul-

ullum ejus in Peutingeriana vestigium. Fana alibi hujus nominis sunt, aut promontoria, ut putare possis mendum in Ptolemæo esse, & vocem *καλόνια*, *colonia* ex proximo de Hipponne Regio versu in hunc, qui Aphrodisium habet, irrepsisse. Sequuntur alia promontoria, *Stoborium*, & Ἰππὺ ἀκρὰ, *Equi promontorium*, cujus etiam Scylax meminit in Africa pag. 119. ἀπὸ Πύκνης εἰς Ἰπποῦ ἀκρὰν, *ab Urica ad Hippi*, seu *Equi promontorium*: (deest numerus dierum navigationis, aut stadiorum) & addit, Ἰππὺ πόλις καὶ λίμνη ἐπ' αὐτῇ ἔστι, *supra illud Equi urbem & lacum esse*. Post Ptolemæo est *Sinr portus*; & tum demum *Collops parvus*. Nihil horum Itineraria habent, sed Antonini, ut vidimus, inter Tacatuum & Hipponem Regium *Sullucæ*; Peutingeri, *Sublucæ*, eodem utrobique intervallo.

Collops parvus solius Ptolemæi est, quem Ortelius Itinerarii *Culucitanas* esse existimat. Sed ordo sic alterutrius invertendus esset. Tacatua enim Collopem minorem ab ortu habet: Culucitanas ac occasu, etiam in Tabula Augustana. Dicitur *μικρὸς*, *parvus*, quia brevi post sequetur, qui dicitur *Collops magnus*.

Collopem parvum apud Ptolemæam sequitur *τακατόν*, seu, ut Plinius Latine scripsit, *Tacatua*, quæ etiam in veteri Tabula ita legitur scripta, & in manu scripto codice Itinerarii, ubi prave editi quidam *Tacatta*. Plinii verba sunt: *in ora Tacatua, Hippo regius, sumen Armenia*. Ulteriora Ptolemæi sunt *Olcachites sinus*, & *Thuzicab*, obscura nomina.

Tum est nobilius oppidum *Ruficade*, *ρουσικάδα* Ptolemæi. Mela lib. 1, cap. vii. *In ea sunt oppida, Hippo regius, & Ruficade, & Tabraca*. Et Plinius lib. v, cap. iii. *Oppida, Cullu, Ruficade*. In Tabula Peutingeriana, *Ruficade colonia*, cum insigni majorum & celebrium urbium. In Itinerario *Ruficade*. Augustinus lib. vii contra Donat. cap. xxxiv. *Verulus a Ruficada*. Ante Ruficaden, sive ortum versus xxv millium, in Tabula & Itinerario sunt *Paratiane*.

Post Ruficaden Ptolemæo est *τρετὸν ἀκρὰν*, *Tretum promontorium*: quod Strabo *τρετὸν*, *Tritum* scripsit pag. 570 & seq. Tum est *κόλλος μίγας ἢ Κόλλυ*, *Collops magnus aut Cullu*. Plinii jam dicto loco: *Oppida, Cullu, Ruficade*. In Tabula sæpe laudata *Chullu*, 1 millia distans a Ruficade. In Itinerario Antonini *Chulli municipium*. Collatione Carthaginensi mentio est *Victoris Cullensis* episcopi.

Nihil præterea in hac ora memoravit nisi *Νυμιδικὴ πόλις μυχὸν*, *intimum recessum sinus Numidici*: post quem sunt *Ampsaga* fluminis ostia. De eo Mela lib. 1, cap. vi. *Numidia ad ripas exposita fluminis Ampsaga*. Plinius lib. v, cap. iii. *Ab Ampsaga Numidia est*. Atque hic cum Plinio finimus Numidiæ partem orientalem, sive Masinissæ regnum, quod Pomponius & Ptolemæus cum Africa proprie dicta conjungunt.

NUMIDIAE PROPRIAE MEDITERRANEA.

Ut, ubi desimus, incipiamus, ab Ampsaga revertemur, via versa, ad Tuscam fluvium. Circa, metropolis & regia mediocri intervallo ab Ampsaga fluvio abest. Strabo lib. xvi, pag. 552. *Κιζία ἐστὶν ἐν μισογαίᾳ, τὸ Μασσανίσσου καὶ τῶν ἐξῆς διαδοχῶν βασιλείων, πόλις ἐννεκισάτη, καὶ τετρακισμυρία καλῶς τοῖς πᾶσι, καὶ μάλιστα ὑπὸ Μικίψα, ὅς τις καὶ Ἕλληνας συνήκισεν ἐκείνῃ*. Circa in mediocris posita, *Massanissa & successorum regia, urbs minutissima, omnibus rebus instructa*,

<i>Laribus coloniam</i>	M. P.	XXX.
<i>Alciuros</i>	M. P.	XVI.
<i>Admedera coloniam</i>	M. P.	XXXII.
<i>Theveste coloniam</i>	M. P.	XXV.

Sic *Laribus*, si omnino in Numidia est, ad limitem ejus orientalem est: *Lares* autem Ptolemæi hinc longe remotum est in occasum. Augustini lib. VI, cap. XXVIII. contra Donatistas est *Hortensianus a Laribus*, qui vero ob positionem demonstratam ad Ptolemæi *Lares* non pertinet. Hujus autem testem alium advocamus, Sallustium Jugurth. cap. XC. Consul, inquit, *M. Manlius legatum cum cohortibus expeditus ad oppidum Laris, ubi stipendium & comitum locaverat, ire jubet: dicitque se prædabundum post paucos dies eodem venturum.* Sic incepto suo occultato, pergit ad flumen Tanam. Oppidum *Laris* volunt patrium castrum esse interpretes, ut apud Maronem, urbem Patavi: & rectum *Lares*, sicut apud Ptolemæum.

Azyrum ignotum est: etiam *Αἰάρεν*, *Aetara*, quæ in Tabula Agathodæmonis *Apari* scripta est.

Azama autem Ptolemæi, *Αζάμα*, plerisque videtur urbs *Zama*, altera Numidarum regia & munimentum esse, belli Hannibalis, Jugurthæ, & Jubæ celebrata. Id si est, nimis videtur in austrum a Ptolemæo remota, quamvis a *Zama* Hadrumetum apud Nepotem Hannibale cap. VI *millia passuum circiter trecenta* numerentur. Polybius & Livius dubitationem injecerunt. Ille lib. XV, cap. V. *Ζάμα ἐστὶ πόλις ἀπέχουσα Καρχηδόνης ὡς πρὸς τὰς δύος ὁδὸς ἡμετέρας*. quod Livius, presse sequutus Græcum, lib. XXX, cap. XXIX. vertit, *Zama quinque dierum iter a Carthagine abest.* Ptolemæi autem *Azama*, uti in Tabula ad numeros ejus collecti videmus, per octo gradus abest a Carthagine, quod spatium vix quindecim diebus expeditus etiam viator possit cmetiri. In Numidia fuit *Zama*, longoque intervallo ab Hadrumeto vel CCC milliam, ut Nepos tradidit, vel, quod majus est, *εαδὼν τρισχίλιον* III *M. stadiorum*, ut Appianus Pun. p. 40 refert: unde de Carthagine, cujus paullo minor est distantia, tamen judicare licet. Quare aut reducenda erit Ptolemæi *Azama*, aut illa non est celebrata Numidarum urbs *Zama*. In Peutingeri Tabulæ segmento III *Zama* regia longe citior est, apud Assures, x millibus ab iis distans in ortum: quæ cum Polybio magis congruit quam longinqua altera; etiam Hannibalis expeditioni, quam idem & Livius describunt, est convenientior. Sed nihil definitio: & aliis judicandum relinquo.

Cetera quæ de *Zama* a variis traduntur, hæc sunt: Sallustius Jugurth. cap. LVII *Marius ad Zamam pervenit. Id oppidum in campo situm, magis opere, quam natura munimentum erat, nullius idoneæ rei egens, armis virisque opulentum.* Et Hirtius Afr. B. cap. XCI. Rex *Juba*, ut ex prælio fugerat, *una cum Percio, interdum in villis latitando, nocturnis itineribus confectus, in regnum pervenit: atque ad oppidum Zamam, ubi ipse domicilium, conjuges, liberosque habebat, quo ex cuncto regno omnem pecuniam, carissimasque res comportaverat, quodque in toto bello operibus maximis munierat, accedit.* Sed exclusus ab oppidanis fuit. *Idem* vocat lib. V, cap. IV. *Zamense oppidum.* Est postmodum colonia facta, splendideque ornata titulis. Inscriptio vetus apud Gruter. p. 364. COLONI COLONIAE AELIAE HADRIANAE AUG. ZAMAE REGIAE. Augustinus lib. VII, cap. XVII. *Marcellus a Zama* meminit, qui in concilio, cui Cyprianus præsedebat, sententiam dixerat.

Hæc sunt Cirtensium oppida, omnia in occidentali parte hujus Numidiæ posita,

id est Ampsagam fluvium versus: quorum caput Cirta fuit, & ipsa non procul ab Ampsaga, quem proinde Victor Vitenfis lib. 11 Persecut. Afric. p. 680. *Ampsagam fluvium Cirtense* dixit. Quum eadem etiam haud longe a mari fuerit, ut ex Sallustii Jugurtha cap. XVI supra demonstravimus; non difficile est, verum Cirtæ locum invenire, quum longitudinem vicinitas Ampsagæ indicet, latitudinem propinquitas maris.

Inter hunc limitem & Rubricatum fluvium Ptolemæo est *Calena colonia*, Cirtæ ferme parallela; etiam *Simistha* & *Tucca* Numidica: & supra Hipponem regium *Thuburnica colonia*, quod *Tuburnicense* Plinii oppidum est, de quo veretur Harduinus ne eadem *Thubursica* ejusdem Ptolemæi sit, longe ab illa in meridiem versus sita: propter quam distantiam mihi secus videtur, præsertim quod multa Africæ oppida in nomine pæne conveniunt, & tamen separata manent, ut etiam Tuburbo est, idque geminum, majus & minus. Est etiam in Notitia provincie Numidiæ *Frumentius Tubursicensis* episcopus, quæ Tubursica seu *εὐεργίνα* Ptolemæi est: Thuburnicam autem Tuburnicense Plinii oppidum confirmat, & ab altera separat.

A Tubursica in septentrionem proxima *Thigiba* colonia; & *Gausaphna*, quæ *Gazaufula* Itinerarii & conciliorum summo viro ad Cypriani concilium, videtur: & in occasum *Θυρόδρου*, interpreti *Thunudronum*, colonia. Hinc in austrum magis *Lambasa*, *Legio Augusta* urbs, ut Ptolemæus adscripsit, quæ ibi castra stativa habuit, aut fuit præsidio. Augustinus lib. VI, cap. XIII. adv. Donatistas *Januarium a Lambase* episcopum memorat. In Augustana Tabula sine diphthongo *Lambese*: atque ita etiam in Itinerario, cujus aliquot itinera a Lambese & per illam diriguntur. Primum a Lambese Sitifi: alterum a Theveste per Lambesem Sitifi: tertium a Lambese Cirtam, quod ita habet:

<i>Lambese</i>	
<i>Tamugadi</i>	M. P. XIV.
<i>Ad Rotam</i>	M. P. XXX.
<i>Ad Lacum regium</i>	M. P. XX.
<i>Cirtam coloniam</i>	M. P. XX.

Ex quo itinere etiam situs oppidi *Tamugadi* discitur, cujus & alibi fit in itineribus mentio etiam in Peutingeriana *Thamzadi*. Augustinus autem lib. 11 Retract. cap. LIX. & epistola CIXIV ad Emeritum, *Tamugadensis Donatistarum episcopi* meminit.

Hinc propius ad Rubricatum fluvium est *Thunusda* inter Hipponem regium & Tabracem paullo intus sita: Plinio *Thunusidense oppidum*: & supra id *Bullaria* Ptolemæi, quod nomen corruptum videtur ex *Bulla regia* Plinii lib. V, cap. 111. qui *liberum oppidum* dixit: & Antonini, cujus hæc est, itinere Hippone regio Carthaginem, distantiarum dispensatio:

<i>Hippone regio</i>	
<i>Onellaba</i>	M. P. I.
<i>Simitta colonia.</i>	M. P. V.
<i>Bullam regium</i>	M. P. VII.
<i>Noctas Aquilanas.</i>	M. P. XXIV.
<i>Vicini Augusti</i>	M. P. XVI.
<i>Clauaria</i>	M. P. XXX.
<i>Tuburbo minus</i>	M. P. XV.
<i>Cigisam</i>	M. P. XXVIII.
<i>Carthaginem</i>	M. P. XVIII.

Etiā *Bulla regia* scriptum est in Tabula Peutingerorum Augustana. Dicitur etiā simpliciter *Bulla*, ut Augustinus lib. vii, cap. xxv. *Therapium a Bulla* in Carthaginiensi synodo episcopum commemoravit. Est tamen etiā quod dubites eandem Bullariam Ptolemæi & Bullam regiam esse, quia illa fuit in Numidia ipso Ptolemæo auctore: hæc secundum Notitiam Africæ in provincia proconsulari, cuius est *Joannes Bullensium regio*: quamquam in confinio Numidiæ & Zeugitanæ fuit: Bullaria intus paullo.

Supra hanc Bullam, hoc est inde austrum versus, erat, eodem teste Ptolemæo, *Sicca Veneria*, *Σίχχα Όνερία*, quam & simpliciter *Siccam* vocant. Sallustius Jugurth. cap. lvi paullo post [Jugurtha] cognoscit, *Marium ex itinere frumentatum cum paucis cohortibus Siccam missum*, quod oppidum primum omnium post malam pugnam ab rege defecerat. Eo cum delectis equitibus noctu pergit, & jam egredientibus Romanis, in porta pugnam facit, simul magna voce Siccenses hortatur, uti cohortes ab tergo circumveniant. Et Plinius lib. v, cap. lli. In mediterraneo colonia Cirta, Sittianorum cognomine; & alia intus Sicca. ALIA, hoc est colonia alia, interius, quam Cirta, sita. Coloni Siccenses dicti apud Trebell. Polliōem in Celfo. Cognomen *Veneria* Ptolemæus addit, & Itinerarii auctor itinere alio ab Hippone regio Carthaginem:

Hippone regio

Tagaste

M. P. LIII.

Naraggara

M. P. XXV.

Siccam Veneriam.

M. P. XXXII.

Etiā auctor Tabulæ Peutingerianæ cognomen *Veneria* addidit. Est tamen ubi eodem Itinerario simpliciter *Sicca* adpellatur, itinere a Musti Citam:

Musti

Siccam

M. P. XXXII.

Naraggara

M. P. XXX.

cetera.

Summi viri, Jo. Seldenus de Diis Syris Syntagm. ii, cap. vii. & Ger. Jo. Vossius Theol. Gentil. ii, cap. xxi. nomen *Sicca Veneria* crudite deducunt ex Assyriorum numine vel re-
ligione *Succot Benot*, cuius ii Reg. xvii. fit mentio, quasi *tabernacula filiarum* sive *mulierum* dicantur, seu cultus Veneris Assyriæ, quem Herodotus lib. i, cap. cxcix, & Strabo lib. xvi. describunt. Ut vero sæpe oppidum *Sicca* sine cognomine adpellatur, quaeritur an etiā *Veneria* simpliciter dicatur. Ita videtur a Solino cap. xxvii fieri. *Capam*, inquit, *civitatem Siculi exstruunt, & Aspsida primum n. minant. Veneriam etiam, in quam Veneris Erycina religiones transtulerunt.* Verum dubitari potest, an Siccam Veneriam intellexerit, nec potius, quia cum Clypea conjungit, *Aphrodisium* illud fanum, quod inter Clypeam seu Clupeam & Hadrumetum est. Salmasius sane ad *Veneriam* Solini nihil adnotavit, nisi Græcam vocem *Αφροδισια*.

In his Itineribus *Tagaste* est & *Naraggara*: prior etiā *Thagaste* scribitur, patria S. Augustini. Sic enim ipse de se lib. ii Confession. cap. lli. *Anno illo intermissa erant studia mea, dum mihi reducto a Madauris, in qua vicina urbe jam ceperam litteraturæ atque oratione percipienda gratia peregrinari, longinquioris apud Carthaginem peregrinationis summus preparabatur animositate magis quam opibus patris municipis Thagastensis admodum tenuis.* Munici-

cipio itaque Tagaste ortus Augustinus fuit. Plinio lib. v, cap. 1v. est *oppidum Tagastense liberum*. In conciliis *Alypius* episcopus *Tagastensis* laudatur.

Alterum oppidum *Naraggara* Ptolemæi est, & Itinerarii, ut vidimus, & Tabulæ Augustanæ. Antiquum oppidum, etiam ex Punico bello notum. Livius lib. xxx, cap. xxix. *Scipio haud procul Naraggara urbe, tum ad cetera loco opportuno, tum quod aquatio intra teli conjectum erat, confedit*. Gronovius ex mss. ita: Vulgati Nadagara: mendosius Polybius *Μάραρον, Margarum*, lib. xv, cap. v.

Inter Siccam & Naraggaram Ptolemæo est *Ἀσσυρος, Assurus*, alia ab Assuris Zeugitana, quæ in recto *Assura* erant. Supra Naraggaram in austrum recedens est *Uebi*, de quo nihil est quod adnotemus: & hinc in ortum *Theveste*, *Θιβή*, quæ sic etiam in Itinerario tabitur & Peutingeriana: in Codice autem Theod. lege v. de Appellation. *Thebeste*, quæ ibi data est Sabino & Rufino consulis. Et Augustinus lib. iv contra Donatistas c. xxxviii. *Lucius a Thebeste* scripsit. Situs tam ex Ptolemæo quam Itinerario describi potest, & hujus hæ sunt rationes itinere a Theveste per Lambesem Sitifi:

<i>Theveste</i>	
<i>Timphadi</i>	M. P. XXII.
<i>Megefela</i>	M. P. XV.
<i>Majcula</i>	M. P. XVIII.
<i>Glasai</i>	M. P. XXII.
<i>Tamugadi</i>	M. P. XXII.
<i>Lambesem</i>	M. P. XIV.
<i>Diana</i>	M. P. XXXII.
<i>Novam petram</i>	M. P. XIV.
<i>Gemellas</i>	M. P. XXII.
<i>Sitifi</i>	M. P. XXV.

Colonia fuit Theveste, ut ex alio itinere, mox explanando, ostendemus: quod veteri inscriptione apud Gruterum pag. 600. num. 10. confirmatur.

ORIUNDI EX AFRICA COL. TEVESTE.

Cetera hujus itineris obscuriora præmitto. *Majcula* ex eo nota, quod *Donatus Masculianus* ab Optato Milevitano lib. 1, pag. 39. memoratur. *Diana* in Peutingerianæ figmento 11 est *Ad Dianam*. Est & alius locus Itinerario *Ad Dianam*, inter Hipponem regium & Tabracam: alius inter Tamugadi & Lamasbam *Diana veteranorum*, ubi *Sunt* & Schottus legunt *Diana*, ut mox itinere demonstrabimus. *Sitifi* in altera Numidia explicatur. *Gemella* in Tabula Augustana visuntur, a Theveste longe in occasum: & in ortum versus ab illa urbe, in eadem Tabula, *Vico Gemellus*. Prior locus, uti ex ordine adparet hic intelligendus est.

Hinc in ortum æstivum est *Ammedara* Ptolemæi, *Ἀμμείδαρος*, Itinerarii *Ad medera*, ut Aldus edidit; ut Schottus, *Ammedera*: In Augustanæ Tabula *Ad medera*, divisæ, cum signo majorum urbium seu coloniarum: nam clare in Itinerario colonia dicta est, ex qua hæc damus:

<i>Carthagine</i>	
<i>Unucam</i>	M. P. XXII.
<i>Sicilibbam</i>	M. P. VII.
<i>Vallos</i>	M. P. XV.
<i>Coreva</i>	M. P. XX.
<i>Musti</i>	M. P. XXVIII.
<i>Laribus coloniam</i>	M. P. XXX.
<i>Alicuros</i>	M. P. XVI.
<i>Admederam coloniam</i>	M. P. XXXII.
<i>Theveste coloniam</i>	M. P. XXV.
<i>Altabam</i>	M. P. XVIII.
<i>Iusti</i>	M. P. XVIII.
<i>Mercimeri</i>	M. P. XXIV.
<i>Macomades</i>	M. P. XXIV.
<i>Signus</i>	M. P. XXVIII.
<i>Cirtam coloniam</i>	M. P. XXV.

Ex ceteris hujus itineris, quæ in Numidiam cadunt, notiora sunt *Altaba*, cujus episcopus in collatione Carthaginensi memoratur. *Macomades*, diversi ab iis, quos ad Syrtes exposuimus: in Notitia Numidiæ *Pardalius Macomadenſis* episcopus est. *Signus*, ut in Peutingeriana Tabula & Aldi Itinerario scribitur; sive *Signus*, ut Schottus edidit cum *Surita* ex antiquissimo codice. In Notitia hujus provinciæ est *Victor Suggitanus*.

Lamasba situs ex hoc itinere cognoscitur, quod eo a Tamugadi institutum est:

<i>Tamugadi</i>	
<i>Tadusi</i>	M. P. XXVIII.
<i>Diana Veteranorum</i>	M. P. XVI.
<i>Lamasbam</i>	M. P. XVIII.

Et alio itinere quod inde Sirifi directum est:

<i>Lamasba</i>	
<i>Zarat</i>	M. P. XXV.
<i>Perdices</i>	M. P. XII.
<i>Sirifi</i>	M. P. XXV.

In Tabula Augustana *Lamasba* scriptum: in Notitia autem Numidiæ *Secundinus Tamafus*, et in v. converso, legitur. Quæ sequuntur priore itinere, *Tadusi* in laudata tabula *Tadmes* scribitur: *Diana* sic in cod. reg. vetusto legitur; ceteris omnibus *Diana* est, de qua supra diximus. Alterius itineris reliqua in alteram cadunt Numidiam post paullo explicandam.

Et alia ex itineribus definienda sunt. *Mileum* sive *Milevum* aut *Milevi*, episcopalis urbs in Numidia. Carolus quidem a S. Paulo in Georg. S. diversas facit, sed nescio qua ratione. Colonia fuit *Mileum*, & in Peutingeri Tabula *Milen colonia*: & Aethicus
Mi-

Mileu scripsit. Episcopum habuit, qui Carthaginiensi concilio, cui Cyprianus praesedit, *Potianus a Mileo* adpellatur: quod sic etiam ab Augustino lib. vi contra Donatist. cap. xx. repetitum est. Et *Mileum* fuit episcopale, ac Notitia Numidiae *Benematus Milevitans* recensetur episcopus, notissimusque est episcopatus Optati Milevitani: & Augustinus epist. xxxiv. sub finem: *beatissimus frater Severus de condisciplinatu nostro Milevitane amistes ecclesie*. Qui vero *Mileum* scripserunt, non habent *Mileum*: contra qui *Mileum* & *Milevitans* legunt, nullum apud eosdem est *Mileum*. Unde summus vir Notis ad Cypriani concilium quasi mirabundus: *Carolus a S. Paulo Nilcum a Milevi distinguit*: nam *Milevi* etiam vulgo id oppidum dicitur. Situs ac positio ex hoc itinere adparet:

Cirta colonia

<i>Mileum</i>	M. P. XXV.
<i>Idicram</i>	M. P. XXV.
<i>Cuculis</i>	M. P. XXV.
<i>Satysi</i>	M. P. XXV.

quod etiam cum Peutingeriana convenit. Sita ergo urbs Milevi in fine hujus Numidiae, & Cirta in occasum. *Idicra* fuit etiam episcopalis, & in Notitia Numidiae *Palladius Idicrensis* memoratur. *Cuculis* quoque episcopum habuit, qui in Cypriani concilio fuit *Pudentianus a Cuculis*, apud Augustinum lib. vii. adv. Donatist. cap. xxxv. Et in Notitia Numidiae *Victor Cuculitanus*.

Hæc ab occasu Cirtæ: in ortum simulque in aquilonem recedunt *Aqua Tibilitanæ*, inter Cirtam & Hipponem supra viam mediam. Tabula Peutingeri, *Aquis Tibilitanis*: in qua oppidum *Tibuli* ab aquis in ortum reductum est. Alii sine adspiratione scribunt, Augustinus epistola cxxviii ineunte: *quam Tibilim venisses*. Idem lib. xxi de Civit. Dei cap. viii. *Ad Aquas Tibilitanas episcopo adferente Projecto reliquias martyris gloriosissimi Stephani, ad ejus memoriam venebat magne multitudinis concursus & occursum*. In Notitia est *Simplianus Tibilitanus*: & apud Optatum lib. i, p. 39. *Marinus ab Aquas Tibilitanis*. Situm ex hoc itinere cognoscimus:

Cirta

<i>Aquas Tibilitanas</i>	M. P. LIV.
<i>Villam Scervilianam</i>	M. P. XV.
<i>Hipponem regium</i>	M. P. XXV.

Uterior est colonia *Simisum*, quæ ad fines Zeugitanæ propius accedit. Carolus a S. Paulo in præconsulari provincia censet: sed malo ponere in Numidia. Tabraca enim Numidiae est Plinio testante: Simittu autem citra Tabracam xvi millibus sita est, lxxx millibus passuum ab Hippone regio: Tabraca autem ab eodem distat millibus xcvi. quod alio itinere colligitur. Prioris sunt hæ rationes ab Hippone regio Carthaginem:

Hippone regio

<i>Onellaba</i>	M. P. L.
<i>Ad Aquas</i>	M. P. XXXV.
<i>Simisum coloniam</i>	M. P. V.

atque sic per Bullam regiam, Tuburbo minus, ac Cigisam ducitur Carthaginem.
Tipasa quoque & *Tagora* ex itinere a Multi Cirtam sunt constituenda.

<i>Musti</i>		
<i>Siccam</i>	M. P.	XXXII.
<i>Naraggara</i>	M. P.	XXX.
<i>Tagora</i>	M. P.	XX.
<i>Tipasam</i>	M. P.	XXXIIII.
<i>Gazaufulam</i>	M. P.	XXXV.
<i>Sugus</i>	M. P.	XXIII.
<i>Cirtam</i>	M. P.	XXV.

Tagora in Notitia Numidiæ occurrit, cujus est *Timotheus Tagurensis*. Duplex est *Tipasa* Ptolemæi, in Cæsariensi Mauretania: altera hujus provinciæ ex Itinerario. In Notitia etiam distinguuntur, *Rusticus Tipasensis* Numidiæ; & *Reparatus Tipastanus* in Mauretania Cæsariensi. De *Gazaufula* supra diximus, videri doctis viris Ptolemæi *Gausaphnam* esse, quamvis remotior a Cirta sit in Ptolemæi tabula, quam pro milliariis Itinerarii. Notitiæ in Numidia est *Argentius Gazaufulensis*: & Augustino lib. VII contra Donatistas cap. XL. *Salvianus a Gazaufala*. Sic scriptum est vocali prima in pænultima, etiam accuratissima Benedictinorum editione: in Notitia autem, & Itinerarii cod. Regio (in olim editis omissum hoc nomen, quod summa milliariorum requirit) & apud Victorem Vitensem est u in pænultima, *Gazaufula*, *Gazaufulensis*. Tabula Peutingeri *Gasaupala* segm. II.

Hæc ex Itinerario Antonini, ut vocatur, indagare licuit: alia supersunt vel ex conjectura statuenda, vel ut dubia, sine certi loci definitione, relinquenda. Tamen si *Madurus* Ptolemæi est *Madaura*, Apuleii patria, certiores ejus rationes sunt: quod multis vero simillimum videtur. In Numidia fuit *Madaura*, uti etiam *Madurus* Ptolemæi: ideoque Victor Vitenensis in Numidiæ Notitia *Pudentium Madaurenses* in episcopis Numidiæ nominavit. Et Apulejus se *Madaurenses* genere dixit *Metamorph.* VI libro, & de *Platonis philosophia* lib. III. Idem vero *Apologia* fatetur se *seminumidam* & *semigætulum* esse, quia *patria sita Numidiæ & Gætuliæ in ipso confinio*. At Gætulia longe abest a Maduri loco, quem Ptolemæus designavit: nisi illos Gætulos intelligamus, quorum majores sub Juba, Numidiæ regis, imperio fuerunt a C. Mario beneficio adfecti, ab Juba ad Cæsarem defeecerunt. Vide Hirtii Afr. B. cap. XXV & XXXII. Nec licet Madauram in ulteriora & ad propriam Gætuliam, de qua infra acturi sumus, deducere: vicina enim Tagastæ, Augustini patriæ fuit. Sic enim ipse lib. II *Confessionum* cap. III. *dum mihi reducto a Madauris, in qua vicina urbe jam ceperam litteraturæ atque oratoriæ percipiendæ gratia peregrinari, longinquioris apud Carthaginem peregrinationis sumtus præparabantur*; cetera supra in Tagaste sunt recitata. Hic pluraliter scripsit *a Madauris*: ut Aethicus cosmographus in Africæ urbibus *Madauros* quarto casu: vulgo femininum & singulare est. Etiam *Medaura* dicta, ut ex inscriptione veteri adparet apud Gruterum p. 600. num. 10. *SERVIL. MEDAURIANVS*, quod gentile, aut quaecumque cognomen, ad urbem nostram haud dubie referendum, quamvis ibidem dicatur colonia Teveste oriundus: quod ex alia inscriptione pag. 860 num. 12 adparet clarius:

M E M O R I A E
A U R E L I A E
G R A P H I C I A N A E
N U M I D A E T
C A T U L L U S
M E D A V R I A N I.

Olim Syphacis fuit, ut ipse Apulejus Apolog. tradit: post Masinissæ regis Romanorum beneficio: *duxceps*, inquit, *veteranorum milium novo conditu splendidissima colonia sumus*. Et Plinium ejus mentionem lib. v. cap. iv. fecisse, a multis adhuc fuit creditum, quia Hermolaus & Frobenius legerunt *Madaurense oppidum*: sed priores, & mss. omnes codices, *Materense*. Harduinum consule qui codices inspexit.

Et *Calama* episcopale oppidum, unde *Donatus Calamensis* est apud Optatum lib. i pag. 39. Augustinus coloniam dixit lib. xxi de Civ. Dei cap. viii. ubi *Eucharis Calama habitantis* mentionem fecit: & brevi post: *miracula, quæ per hunc martyrem, id est gloriosissimum Stephanum facta sunt in colonia Calamensi*. Notitia Africæ in Numidia: *Quadrulidens Calamensis*. Situm certum demonstrare non possumus.

Augustinus ibidem *Synicensis castelli* meminit. *Memorati*, inquit, *memoria martyris, quæ posita est in castello Synicensi, quod Hipponensi colonia vicinum est*. Hipponem intelligo regium, cui propior Augustinus erat, immo in ipso episcopus.

Capsa Sallustii an eadem quæ Ptolemæi, supra in Byzacio mediterraneo disputatum fuit. Non videtur eadem. In Tabulæ Augustinæ segmento iii est in penultima linea, quæ in austrum vergit. *Capsa coloma*, quam puto illam Sallustii esse, de qua ipse cap. lxxxix. *Erat inter ingentes solitudines oppidum magnum atque valens, nomine Capsa: cuius conditor Hercules Libys memorabatur. Ejus cives apud Jugurtham immunes, levi imperio, & ob ea fidelissimi habebantur: muniti adversum hostes non mœnibus modo, & armis, atque viris; verum etiam multo magis locorum asperitate*. Nam præter oppido propinqua, alia omnia vasta, inculta, egenia aqua, infesta serpentibus. Strabo lib. xvii, pag. 572. *Κάψα τὸ γυζοφθαλκίον τὸ Ἰουρὸςθα*, *Capsa*, gazophylacium *Jugurtha*. Incolæ *Capsenses* Sallustio.

Thala a pluribus quidem memorata: a nemine ejus positio definita. Sallustius cap. lxxv. *Jugurtha* [fugiens] in solitudines, dum *Thalam* pervenit, in oppidum magnum & opulentum, ubi plerique thesauri, plurimque ejus munitus pueritia cultus erat. Quæ postquam Metello comperta sunt, quamquam inter *Thalam* sumenque proximum, in spatio milium quinquaginta, loca arida atque vasta esse cognoverat; tamen spe parandi belli, & ejus oppidi potius foret, citius aspernantes superadere ac naturam etiam vincere adgreditur. Et Strabo jam dicto loco de Juxæ bello: *εὐρυχωρίῳ δὲ τῷ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ πόλει, Τισιανὸς τε, καὶ Οὐατα, καὶ Θάλα, ἔτι δὲ καὶ Κάψα, αἵ τε αὖτις cum duobus urbes, Tisians & Vata, & Thala, adha. Capsa*. Priora oppida ignota sunt, nisi alterum *Vata* scribatur, quia in Notitia Numidæ sunt *Asymannus Vadenis*, & *Irobanus Vadenis*. De *Thala* etiam Tacitus annali iii, cap. xxi. *Tantum*, inquit, *severitate præfectum, ut vexillum veteranorum, non amplius quingenti numero, easdem Tacfarmitis copias, præsidium, cui Thala nomen, adgressas, fuderint*. Et Florus lib. iii, cap. i. de Metello consule: *Agrorum atque civium populatione non contentus, in ipsa capsâ impetum fecit, & Zamam quidem frustra acie vixit: ceterum Thalam, gravem armis thesauraque regis, diripuit*. Multa sic de oppido referuntur: de loco ac positione nihil. Nec

certior fluvius *Tanas*, ad quem Marius venit, quum Capsam occupatum iret, quod Sallustius cap. xc seq. descripsit. Videtur inter Lares & Capsam delabi. Quo exeat, in Ampsagam, an suo ostio in mare, etiam est incertum. Nec meliores rationes sunt fluminum & oppidorum reliquorum, quorum Sallustius Jugurthino meminit. *Thirmida* oppidum, ubi Hiempsal est interfectus, cap. xii Jugurthini: *Subul* oppidum, ubi regis thesauri erant, cap. xxxvii: *Muthul* fluvius in ea parte Numidiæ, quam Atherbal in divisione possederat: ut idem Sallustius dicit cap. xlviii. Atqui Jugurthæ pars Mauretaniæ attigit, cap. xvi. ergo Atherbalis portio fuit orientalis, sive illa Numidia, quam adhuc exposuimus.

Tigis quoque Numidiæ fuit oppidum, licet aliud hujus nominis in Mauretania Cæsariensi commemoretur. Nam episcopi Notitia Africae in utraque provincia memorantur, in Numidia *Domnicosus Tigisitanus*: in Mauretania *Passitanus Tigisitanus*. Hæc certa est, quia Ptolemæus *Tigis* in Mauretania habet: illa, quæ Numidiæ est, dubio fitu, nec, nisi ex conjectura, statuendo. Et hujus erat *Secundus Tigisitanus primas*, cujus Augustinus epistola lxxviii meminit: quod clarius ex epistola clxii adparet, qua scripsit: *Secundus Tigisitanus, qui tunc agebat in Numidia primatum*. In australi parte fuisse & circa Aurasiū montem, ex Procopii lib. ii Vandal. cap. xiii non obscure colligitur. Consule etiam Lucam Holstenium ad Ortelium pag. 35. Huc referunt Plinii *Tigense oppidum* ex lib. v, cap. iv. quasi *Tigisense*, vere, an lapsu scribentis, equidem ignoro. Certius huc pertinet inscriptio vetus apud Reinesium p. 458. PATRONO ZAMAE REGIAE ET PATRONO TIGISENSIS.

Aurasiū autem mons, in Numidia australi situs, habitabatur posteriori ævo a Mauris *Ἀνδρόμους*, xiii dierum itinere a Carthagine, ut Procopius narrat lib. i Vandal. cap. viii. cum quibus Justinianus bella gessit, lib. ii, cap. xiii. Pluribus descripsit hunc montem lib. vi *ἡ δὲ χτισμάτων* cap. vii, esse ei haud parem in terrarum orbe, quia abruptus undique altissime surgat, nec adscensum nisi in prærupto offerat: in vertice autem planos campos esse, prata, hortos, fontes, aquas placidas, fruges, etiam aromata, omnis generis. Et hunc montem dicit in Numidia esse: *ὅρος ἐστὶν ἐν Νυμιδίᾳ, ὅπερ Ἀνδρόσιον ἐπικράληται*. Et lib. i Vandal. cap. viii ait, esse *τὴν ὁρμὴν πρὸς μεσημβρίαν*, in meridiem vergere. Videtur Ptolemæi mons *Andus* esse.

Et *Casæ Nigræ* in Numidia erant, quarum episcopus ille *Donatus* fuit, a quo *Donatistæ* adpellantur. Augustinus lib. i Retractat. cap. xxi. Ille [Donatus] non erat Carthaginensis *Donatistarum* episcopus, sed a *Casæ Nigris*, qui tamen primus apud Carthaginem ipsum nefarium schisma commisit. Unde in Notitia Numidiæ *Felix Casennigrensis* episcopus vocatur. Ubi situm hoc oppidum fuerit, non est proditum memoriæ.

Ultra Aurasiū montem sunt obscuriora, *Buzara* mons, & hinc in ortum procedens *Thambes* mons: oppida *Thubutis*, *Gedne*, *Gazacupada*, singula Ptolemæi: quibus ex Vitruvii lib. viii, c. iv. oppidum *Ismuc* addo, a Zama millia passuum viginti remotam, in quam plagam, non liquet. In ejus agro ait nullam serpentem esse, & aliunde adlatam statim exstingui.

Sunt præterea apud Plinium lib. v, cap. iv. oppida, quæ Ptolemaicis conciliari possunt, ut *Tynidrumense* & *Θυνιδρόμιον*, *Thunudromum*; *Tibigense* & Ptolemæi *Θίγισα*, *Thigisa*, & alia, de quibus Harduinus consulatur.

Et civitatis, quæ jure nationes dici possint, ibidem Plinio laudatæ, *Natabudes*, Ptolemæi *Nasabutes*: & *Capsitani*, de quibus supra: *Misulani*, Ptolemæi *Misulami*, quos *Ἰνδο* monte ponit, Taciti *Misulani*, qui accolæ *Mauros* habent, ideoque in occasum

magis, quam Ptolemæus locavit, ducendi cum Natabudibus videntur; annali 11, cap. 111, & lib. 14, cap. xxiv. Et his australiores *Nisibes* Ptolemæi, sunt *Nisives* Plinii: *Musini* huius, Ptolemæi *Musini* sub *Thambe* monte: *Sabarbares* Plinii: *Satubares* Ptolemæi: & supra hos *Sitaphius campus*, montem versus Mampfarum.

Notitia tandem Numidiæ multos episcopos ab urbibus nominavit, quarum sedes nobis ignotæ sunt, verbi gratia *Lecinium Barcensem*, *Martialem Girensensem*, *Donatum Ausuccensem*, *Benenatum Lambiritanum*, *Felicem Lamfortensem*, *Abundium Tidditanum*, *Adeodatum Nobababarensem*, *Florentium Nobagermanensem*, *Victorinum de Nobacasaris*, *Fructuosum de Gira Marcelli*, *Anastasin Aquenobensem*, *Reparatum Tubuniensem*, *Rufinianum Vadensem*, *Proficium Vadensem*, quasi duo huius nominis oppida fuerint: *Honoratum Fatensem*, *Fluminium Tabudensem*, & alios plures, de quibus si quid inveniri poterit, in Medii xvi Geographia adferemus.

Insulæ ad hanc Numidiæ partem a Ptolemæo paucae, & incognitæ numerantur: *Calale* supra Tabracam: & *Hydras* contra Tretum promontorium.

NUMIDIA MASSAESYLORUM.

Venimus nunc ad eam partem Numidiæ, cuius nomina semel iterumque variarunt. Olim *Massæyli* ea gens adpellabatur, eisque Syphax, ab Romanis Punico postea bello victus, deinde etiam Jugurtha imperavit. Strabo lib. xvii, pag. 570. μετὰ τὴν τῶν Μαυρουσίων γῆν τῶν Μασσαισυλίων ἐστὶ, ἀπὸ τοῦ Μολοχάθ ποταμοῦ τὴν ἀρχὴν λαμβάνουσα, τελευταία δ' ἐπὶ τὴν ἀκρὴν, ἢ καλεῖται ὄρου τῆς δὲ Μασσαισύλων ἢ τῆς Μασυλίων γῆς. Post *Mauretaniam* est *Massæsyliorum* regio, incipiens a *Molochath* flumine, finiens in promontorio quod terminus *Massæsyliorum* & *Masylorum* (seu *Masilibyrum*) vocatur. Promontorium autem illud terminans haud dubie Tretum sive Tritum est: quod nomen Casaubonus putat excidisse, cui legendum videtur, ἢ καλεῖται Τρίτων, ὅρασι τῆς γῆς, cetera. *Molochath* autem Strabonis non est Ptolemæi fluvius *Molochath*, sed aliorum *Mulucha*, quem Ptolemæus transpositis litteris χυλημάθ, *Chylemath* adpellat. Solustius cap. xcii. haud longe a flumine *Mulucha*, quod *Jugurthæ* *Bocchique* regnum disjungebat. Et Plinius lib. v, cap. 11. *Amnis Mulucha Bocchi Massæsyliorumque finis*. Et Pomponius lib. 1, cap. v. *Mulucha ille, quem diximus, amnis est, nunc gentium, olim regnorum quoque terminus, Bocchi Jugurthæque*.

Sic fuit Punici belli temporibus usque ad Cæsaris victoriam in Africa. Strabo lib. xvii, pag. 570. τὴν δὲ χώραν μετὰ Σύφακα κατὰ τὴν Μασσαισσυλίαν, ἵστα Μικίψαν. ἵστα καὶ οἱ ἐκείνου διαδέξαντες, κατ' ὁμοίαν οἱ Ἰουβας ὁ πατὴρ τῷ πατρὶ τελευταίαν τὴν ἰουδαίαν. Post *Syphacem* *Massanissa* obtinuit regionem: postea *Micipsa*, deinde ejus successores: nostra tempestate *Juba*, *Juba* pater recens *maritimi*. Cæsar, *Juba* victo, provinciam fecit Numidiam, quod supra ex Appiani lib. 14 Civil. p. 995. demonstravimus, cui Dionem addo lib. xliii, p. 217. nec *Jubæ* filio, Rome educato, Augustus Numidiam reddidit, sed, quod D. O. Cassius lib. 111, pag. 514. prodit, τῷ μὲν Ἰούδῳ τῆς τῆς Γαυλιᾶς τοῦ ἀπὸ τῆς πατρῴας ἀρχῆς, ἐπιπλεῖς ἐς τοὺς τῶν Ῥωμαίων κόσμον εἰς πλείους αὐτῶν ἰσχυροτάτους, καὶ τὰ τῷ Βούχου τῷ τε Βογύδῳ ἰδούκε, *Juba* pro paterno regno *Gaulia* quædam partes, quædam pleraque ad moerem Romanum composita erant, & quæ *Bocchi* *Bogudis*que fuerant, παραδίδωκε. Si autem, pro paterno regno tradidit, quod vero, ut ex Strabone jam percipimus, *Syphacis* regnum continebat; sequitur, ut initio ultra *Mulucham* nihil acceperit, post autem ejusdem Augusti liberalitate, si non totum, quod dubitamus, tamen partem pa-

ternarum possessionum usque ad Ampsagam fluvium obtineret: ex qua parte urbem *Jol*, amplificatam & ornatam Augusto Cæsari dedicavit, in honorem ejus adpellando *Cæsaream*. Eutropius lib. vii, cap. v. in Augusti vita: *Tanto amore etiam apud barbaros fuit, ut reges, populi Romani amici, in honorem ejus conderent civitates, quas Cæsareas nominarent: sunt in Mauretania a rege Juba; & in Palestina, quæ nunc urbs est clarissima.*

Plinius lib. v, cap. ii. nos turbat, aliam divisionem instituens. *Siga*, inquit, oppidum *ex adverso Malachæ in Hispania sita, Syphacis regia, alterius jam Mauretaniæ. Namque dis regum nomina obtinere, ut Bogudiana adpellaretur extima: itemque Bocchi, quæ nunc Cæsariensis.* Si Bocchi, qui cum Bogude divisam Mauretaniam habuit, fuit illa, quæ postmodum Cæsariensis fuit adpellata; quomodo Mulucha prioris Bocchi, cujus heredes Bogud & minor Bocchus fuerunt, fuit terminus Jugurthæ & coævi Bocchi, ut Sallustius & Mela scripserunt? quomodo Juba, qui cum Cæsare bellum gessit, in Syphacis regno, cujus regia *Siga* erat, successor fuit, ut Strabo referebat? utriusque verba paullo ante protulimus, quæ repetantur. Num vero fortassis Cæsar, victo Juba, eam partem Boccho donavit? at is Pompejanarum fuit partium, etiam Hispaniensi bello, Dione teste lib. xlii, pag. 231. An ergo ab Augusto id præmium accepit: ad hunc accessit quidem, qui etiam in Bogudiano regno, quod occupaverat, illum confirmavit; eodem teste lib. xlv, p. 384. de alio & majore dono nihil tradunt historiæ. Bogudis autem regnum, quod Boccho Octavianus confirmavit, erat Mauretaniæ pars extima, ut Plinius dixit, sive Oceanum attingens.

Hæc, inquam, faciunt, ut de Plinii fide in hoc argumento dubitemus: neque nobis probabile videtur, ante minoris Jubæ sive historici dominatum in his regionibus, nomen Mauretaniæ trans Mulucham prælatum fuisse: qui quod primum, ut Dio refert, solas Bocchi & Bogudis possessiones ad Augusto Cæsare acceperit, quæ propria Mauretania erat; postea auctius regnum impetraverit ejusdem liberalitate, adjecta paterni regni occidentali parte: factum inde, ut Maurorum nomen, quos prius rexerat, per omne ejus regnum proferretur: præsertim quod natio illa magis magisque invaluit, Massæsyliorum gens ad paucos redacta, sensim exstingueretur. Plinius quidem de Mauris idem statuit lib. v, cap. ii. sed de familiis intelligendum est, non de nomine, quod mire propagatum fuit, ut Claudii temporibus ad Ampsagam usque amnem proveheretur. *Tingitania* provincie, inquit Plinius, *longitudo clxx mill. passuum est. Gentes in ea quondam præcipue Maurorum, unde nomen, quos plerique Maurusios dixerunt. Attenuata bellis ad paucas rediit familias. Proxima illi Massæsyliorum fuerat, sed simili modo exstincta est. Gensule autem tenent gentes.* Et paullo ante cap. i Plinius *Romana arma primum, Glandio principis, in Mauretania bellavere:* at in illa, quæ postmodum Cæsariensis dicta fuit, varie Jugurthæ temporibus bellatum fuit: sed tum Numidia erat, nondum inducta nova Mauretaniæ in partes illas adpellatione.

Non una igitur divisio Africæ post Ampsagam fuit, nec una constans adpellationis ratio. Olim Syphacis regnum erat ab Ampsagi usque ad Mulucham, idque *vetus* illius regnum Livius lib. xxx, cap. xi. vocat: distinctum a novo, quod Masinissæ eripuerat, sed nomen amisit. Successit, Syphace victo, in vetus etiam illius regnum Masinissa & posteris ejus, e quibus Juba fuit, filius Hiempsalis: quo pariter victo, Cæsar provinciam fecit, ut ex Dione & Appiano demonstravimus. Sed tum Numidia dicta fuit, non etiam Mauretania, sicut Syphax Livio lib. xxiv, cap. xlii. est *rex Numidarum*: & lib. xxviii, cap. xvii. *rex Massæsyliorum.* Mauretaniæ nomen Juba minor invexit, quia ante Maurorum rex ab Augusto factus fuerat: Claudius, quum novam provinciam fecisset, *Mauretania Cæsariensis* nomen addidit. Medio ævo alia divisio facta in Cæsariensem & Sitifensem

Mauretaniam, Tingitana Hispaniæ adscripta: sed de his in illius temporis Geographia pluribus acturi sumus.

His igitur varie inter se mutatis, hæremus, quam viam nunc sequamur, quia regionis, quam nunc exposituri sumus, denominatio utraque, Numidiæ & Mauretaniæ, antiquæ Geographiæ, quam tractamus, temporibus responderet, Numidiæ, ante Cæsares; Mauretaniæ, sub ipsis. Quod vero jam tum Plinius hanc novam divisionem adpellationemque haberet, & plenius illam Ptolemæus exposuit, eosque sequuntur posteriores omnes; utique cum his faciendum nobis videtur, ut tamen, ubi opus fuerit, priorum temporum & veteris denominationis etiam rationem habeamus. Ipse Plinius lib. v, cap. 11. pro temporibus diversis inter veterem & novam earum regionum adpellationem ac statum distinguit. *Siga*, inquit, *Syphacis regia*, *alterius jam Mauretania*. Dum J A M dicit, antea non Mauretaniæ, sed Numidiæ fuisse fatetur, sic aliter aliterque censam. Nimis quidem Numidia protrahitur in occidentem: nec vero possumus aliter per Plinii, Ptolemæi & Itinerarii rationes interpretari: licet multa in Mauretania turbata & confusa videantur, quod infra ad loca singula demonstrabimus. Nunc vulgarem ordinem sectamur.

C A P U T V I,

D E

M A U R E T A N I A
C A E S A R I E N S I.

MAuretania Cæsariensis nomen ex ævo Claudii Cæsaris habuit. Claudius enim Mauros, ob cædem regis sui Ptolemæi, qui filius Jubæ minoris erat, tumultuantes (Cajus Caligula interfecerat) armis domuit, & duas in gente illa provincias fecit, *Tingitanam* in antiqua & propria Mauretania; & *Cæsariensem* in parte regni ad orientem vergente, quæ olim Numidia fuerat. Plinium lege lib. v, cap. 1, & 11; & clarius Dio Cassius lib. lx, pag. 671. ὁ Κλαύδιος διχῶς τὰς Μάυρας τὰς ὑποκόους ἔειπεν, ἓς τε τὰ περὶ Τίγγιν, καὶ ἓς τὰ περὶ Καίσαρος, ἀφ' ἧν περ καὶ ὀνομαζοῦνται. καὶ δὲ οὗ ἀρχαῖον ἰσχυρῶς προσέταξι. *Claudius Mauros, sibi subiectos in duas partes divisit, in eos, qui circa Tingin sunt, & in hos, qui sunt circa Cæsaream, duobus iis equitibus præcelsis.*

Ab Ampsaga fluvio, ubi desimus, incipiemus, quem & Plinius & Ptolemæus terminum provinciæ ab ortu esse tradiderunt.

Ampsagam amnem Plinius in Cæsariensi Mauretania censet ultimum lib. v, cap. 11 extremo: & initio cap. 111. *Ab Ampsaga Numidia est, Massinissæ clara nomine.*

Primum oppidum Plinius cap. 11 nominavit, prætermissum a Ptolemæo & aliis. *Oppidum*, inquit, *Tucca, impositum mari & flumini Ampsagæ.* De situ sic non potest dubitari, quamvis plura hujus nominis in Africa sint oppida, quæ vero a nostro mare & fluvius discernunt. *Oculus Thuccensis* in Notitia Sitifensis provinciæ forte hujus loci est.

Deinde Ptolemæo in ora seu ad mare est *Affarath* sive *Asifarath*, obscurus locus: post quem *Γούλα*, *Guli* seu *Gula* fluvii ostia.

Tum sequitur *Igilgili*, colonia Augusti Cæsaris. Plinius cap. 11. *Rusazus colonia Augusti. Salde colonia ejusdem. Item Igilgili.* Et primo Antonini Itinere a Tingi per litora, *Igilgili colonia.* In dicta Notitia Victoris, *Domitianus Igilgitanus*, (sic in libris est) pro *Igilgitanus*. Sequuntur *Audi* fluvii ostia & *Audum* promontorium, quod finit finum Numidicum.

Præteritis quæ ignobiliora sunt, *Farsath* oppido, *Sisari* fluvio; *Chobat* oppidum Ptolemæi est Itinerarii *Coba municipium*: unde in Notitia est *Maximus Coviensis*. Sequuntur *Nasava*, ignoti amnis, ostia.

Salde autem illustris erat colonia, quæ & *Salde*, & *Saldis* scribitur. Plinius jam dicto loco: *Salde colonia ejusdem*, puta Augusti. Ptolemæus, Σάλδα κολώνια, *Salde colonia.* Antonini dicto itinere, *Saldis colonia.* In Notitia, *Pascasius Salditanus*.

Ignobili oppido *Vabar*, quod Ptolemæus habet, prætermisso, venit ad *Rusazum* aut *Rusazumtem*, itidem coloniam. Plinius: *Rusazus colonia Augusti.* Ptolemæus, Ρουσάζους, *Rusazus*, circumflexa ultima. Itinerarium, *Rusazis*. Variant enim casu vocabula barbara, si Græce aut Latine inflectuntur. Municipium Itinerario dicitur: a Plinio colonia: nam coloniarum non numquam in municipia, & versa vice municipia in colonias sunt mutata, aut utroque nomine quædam oppida usa: quod Gellius disputat lib. xvi, cap. xiii. Quæ succedunt *Rusubesser* & *Fomnium*, Ptolemæi sunt: tamen etiam in Itinerario *Fomnium municipium*, a Rusazi xxxviii millibus.

Rusucurium autem, sive *Rusuccurum* nobilius fuit. Plinius dicto loco: *Rusucurium civitate honoratum a Claudio.* Itinerarium: *Rusuccurum colonia.* Ptolemæus, Ρουσुकόρη, *Rusucore*. In Victoris Vitenfis Notitia, in Cæsariensi Mauretania, *Atecur Rusuccuritanus*.

Duodecim abhinc millibus est *Cissi municipium* Itinerarii, Κισση, *Cisse*, Ptolemæi: Tabulæ Peutingerorum *Cissi municipio*. Unde *Flavosus Cissensis* adfuit collationi Carthaginensi.

Post *Serberis* fluvii ostia, missis quæ sequuntur obscurioribus, *Modunga* & *Rusicibar*, sequitur Ρουσόνιον, *Rusconium*, (sic in Ptolemæo legendum, non Ρυσόνιον) quæ apud Plinium est colonia Augusti *Rusconie*, lib. iv, cap. 11. Itinerario Antonini est *Rusgunia colonia*. In Notitia *Bonifacius Rusguniensis* memoratur.

Inde sunt *Savi* fluvii ostia, & post illa *Icosium*, Ικόσιον. Plinius: *ejusdem [Claudii] in deducendis veteranis Oppidum novum: & Latio dato, Tipasa: itemque a Vespasiano imperatore eodem munere donatum Icosion.*

Abhinc sunt *Casæ Calventi* Itinerario: dein *Tipasa*, quam jam Plinius *Latio dato* commendavit. Auctor Itinerarii vocat coloniam. Victor Vitenfis *Reparatum Tipasitanum* episcopum habet in Mauretania Cæsariensi. De alia *Tipasa* supra in Numidia.

Proxima hinc tum apud Ptolemæum, quam in Itinerario est *Cæsarea*, antea *Jol* dicta, ab Juba minore ornamentis & augusto nomine in Cæsaris Augusti honorem splendidior facta, in quam Claudius coloniam deduxit: caput regionis, & sedes illius Jubbæ. Strabo lib. xvi, pag. 571. καὶ ὅτι ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ πόλις ἰὼν ὄνομα, ἢ ἐπικτίσας Ἰῦβας, ὁ τῷ Πτολεμαίῳ πατήρ, μετανομοῖται Καιοκείαν, ἔχουσαν καὶ λιμένα, καὶ πρὸ τοῦ λιμένος τσίον. In hac ora fuit urbs quædam nomine *Jol*, quam *Juba*, pater Ptolemæi, a se instauratam mutato nomine *Cæsaream* vocavit. Ea primum habet & insulam ante portum. Supra ex Eutropii Augusto referebamus, reges, populi Romani amicos, in honorem Augusti condidisse civitates, quas *Cæsareas* nominarent; sicut in Mauretania a rege *Juba*: & in Palestina. Plinius lib. v, cap. 11. Promontorium Apollinis: oppidumque ibi celeberrimum *Cæsarea*, antea vocitatum *Jol*, *Jubbæ* regia, a divo Claudio coloniarum donata. Veteri itinerario: *Cæsaria colonia*. Nummos hujus civitatis Harduinus ostendit, primum ex thesauro Golzii, quæ an verus sit certusque, aliis judicandum relinquo: alterum

terum ex Regio cimelio, signatum REX JUBA: in averſa parte CAESAREA R. XXXII. qui regni annus eſt. Addit alios, quibus annus XXXX, & XXXXII. expreſſus eſt. Plures in eo conſentiunt, eſſe Caeſaream, quam hodie *Alger* vocant, armis & piratica famoſam: quod barbaricum ejus nomen non mediocriter confirmat.

Apollinis promontorium, ut vidimus, cum Caeſarea Plinius componebat: ſed laxè ibi, & cum diſtantia eſt intelligendum. Ptolemæus enim interpoſuit amnem *Chinaphal*, vel *Chinaph*, ut in Palatino eſt: & oppidum, cui nomen *Κανκκίς*, *Cannuccis*, mendoſè pro *Gannugi*, vel *Gannugus*. Aldina Itinerarii *Gannucus*. Plinius dicto loco: *colonia ejusdem [Augusti] deducta cohorte pretoria, Gannugi*. Diſtat XII millibus a Caeſarea in occalum. Vide ſæpe laudatum Itinerarium, in quo Surita ex vetuſto codice *Gannugus* reſtituit: quod ita etiam Andr. Schottus expreſſit. Poſt ſunt *Caſtra Germanorum* apud Ptolemæum: tum demum *Apollinis* eſt *promontorium*, *Ἀπὸλλωνίου ἄκρον*.

Hoc inter promontorium & coloniam *Cartennam* Ptolemæus ponit *Lagnium*, *Carcotam*, *Carepalam*, obſcura nomina. Eo nobilior eſt *Cartenna*. Plinius de Africa cap. II. *Cartenna colonia Augusti, Legio ſecunda*, id eſt colonia ſecundanorum, ſive militum ſecundæ legionis. Ptolemæus plurali numero *Καρτένιας*, *Cartennæ*. Vetuſtiſſimus codex Itinerarii *Cartennas*, ſimplici N, & pluraliter: reliqua exemplaria *Cartenna colonia*. In Notitia hujus provinciæ eſt *Lucidus Cartennianus*. Addit Ptolemæus *Καρτίου ποταμοῦ ἔκβολας*, *Cartenni fluminis oſtia*, a quo nomen datum fuit oppido.

Sequitur *Aſenaria coloma* apud Ptolemæum & Antoninum: & uterque dixit coloniam. Plinius: *Aſenaria Laminorum, tribus millibus paſſuum a mari*. Nihilominus in maritimis a Ptolemæo cenſetur: qui proxime habet *Θεῶν λιμένας*, *Deorum portum*, qui poſitione diverſus eſt ab Itinerarii *Portibus divinis*, quamvis nomine conveniat. Tum *Κεῖζα κολώνια*, *Quiza colonia* Ptolemæo: Itinerario *Quiza municipium*: Plinio, *Quiza Xenitana, peregrinorum oppidum*. Interlabitur fluvius *Μολυχά*, ut Salluſtius, Mela & Plinius cenſent, Bocchi Jugurthæque terminus, id eſt veteris Mauretaniæ Numidiæque; quarum fines poſtea mutati ſunt. Hic amnis a Ptolemæo *Χυλεμάθ*, *Chylemath* corrupte pro *Μολυχάθ*, *Mylychath*, ut Voſſius ad Melam p. 21. emendat: ut ſic Pomponii & Plinii *Mulucha*, & Ptolemæi *Chylemath* ſeu *Mylychath* unus & idem fluvius ſit, quod etiam Harduino ita viſum eſt. An vero idem etiam *Μολοχιάθ*, *Molochath* Strabonis? Negat Iſaacus Voſſius, quod nobis vero aliter videatur. Strabo enim: *μετὰ τὴν τῶν Μαυρησίων γῆν ἢ τῶν Μαυρμαυλιωνέων, ἀπὸ τοῦ Μολοχιάθ ποταμοῦ τὴν ἀρχὴν λαμβάνουσα*, Poſt *Mauretaniam* eſt *Maſſæſylorum* regi, incipiens a *Molochath* flumine. Jam vero Plinius: *Amnis Mulucha, Bocchi [Mauretaniæ regis] Maſſæſylorumque ſinis*. Idem ergo terminator fluvius *Mulucha* & *Molochath* Strabonis, qui utroque nomine ſignificatus *Maſſæſylos* a Mauris ſeparat. Plinius hauſit ex Mela, cujus eſt: *Mulucha amnis, olim regnorum terminus Bocchi Jugurthæque*. Jugurtha autem rex *Maſſæſylorum* Numidarum fuit. Alius autem eſt *Molochath* Ptolemæi.

Poſſem hic finire hanc regionem ex veterum conſtitutione: quod vero Ptolemæus & auctor itinerarii ad *Malvam* uſque flumen Caeſarienſem provinciam extendunt; hi quoque nobis ſequendi ſunt. Succedit ergo poſt amnem *Mulucham* & Ptolemæi *Deorum portum*, de quo paullo poſt plura dicturi ſumus; *Portus magnus*, de quo Pomponius: *Portus, cui Magno eſt cognomen ob ſpatium*. Plinius: *portus Magnus a ſpatio adpellatus, civium Romanorum oppidum*. Ptolemæus, ut proprium nomen eſſe oſtendat, Latinis verbis *Πόρτος ὁ Μᾶγος*. Oppidum ergo fuit cum portu capaci, non nudus portus.

Poſt hunc Ptolemæo eſt *Aſſara* fluvius; deinde *Siga* fluvii oſtia: tandem *Siga* urbs & colonia. Quod vero in Itinerario plura interponuntur, totam illius ſeriem adſcribemus:

<i>Siga municipio</i>	
<i>Portum Sigensem</i>	M. P. III.
<i>Camaratam</i>	M. P. XII.
<i>Ad Salsum flumen</i>	M. P. XII.
<i>Ad Crispas</i>	M. P. XXV.
<i>Gilvam coloniam</i>	M. P. V.
<i>Castra puerorum</i>	M. P. XXIII.
<i>Portus divinos</i>	M. P. XVIIII.
<i>Portum Magnum</i>	M. P. XXXVI.
<i>Quizam municipium</i>	M. P. XI.
<i>Arsenarium</i>	M. P. XI.
<i>Cartennas coloniam</i>	M. P. XVIII.

Exigua sunt, quæ interjecta videmus, præter fortan *Gilvam* coloniam, quæ vero nec ipsa clara aut nota est. *Gilba* quidem Numidiæ est: unde in Notitia *Felix Gilbensis* memoratur: sed *Gilva* longe ab illa ad fines Tingitanæ accedit. Quod ad *Divinos portus* attinet, valde vereor, ne sint, quem Ptolemæus *Deorum portum* adpellat. Nam & Strabo *Θεῶν λιμὴν*, *Portus Deorum* meminit, *sexcentis stadiis* a *Siga* distantis, qui situs magis cum *Divinis Itinerarii* portibus convenit, quam cum *Deorum* portu Ptolemæi. Unde judicare possis, nomina hæc eundem portum significasse, ab alterutro autem auctore fuisse transposita, ut alter citra *Portum Magnum*, alter ultra illum locaverit.

Siga autem, *Σίγα*, nobilior urbs, olim *Syphacis* regia, ut Strabo tradit, *Βασιλεῖον Σύφακος*. Et Plinius lib. v, cap. II. *Siga oppidum ex adverso Malachæ in Hispania sita, Syphacis regia, alterius jam Mauretania*. Strabonis ætate diruta fuit: *κατεσπασαμένη ἔστι νῦν*. Postea instaurata & colonia facta. Ptolemæus, *Σίγα πόλις, κολώνια*, *Siga urbs, colonia*. Antoninus Itinerario: *Siga municipium*: ea lege, qua sæpe ejus coloniarum cum municipali permutatum fuit, ut supra ex Gellio ostendimus. Sæpe me torset, qui *Syphacis*, Numidarum regis, seu *Massætylorum*, *Siga* potuerit regia esse, tam longe a *Mulucha*, Numidarum termino, sejuncta in occidentem. Sed notum est *Syphacis* ingenium, in injurias maxime intentum: qui sicut ab ortu *Masinissæ* magnam regni partem eripuit, ita haud sibi temperasse videtur, quin in *Maurorum* etiam regionem invaderet, suumque regnum ad *Maluam* usque fluvium proferret. An *Masinissa* & posteri, ad quos regnum ejus delatum fuit, etiam tam amplum tenuerint, dubitatur. *Mulucha* enim apud *Melam* est regni *Jugurthæ* finis, ut supra vidimus.

Sigam urbem ab ortu *Portus Sigensis* excipit, Itinerario monstratus: in quem fluvius *Siga*, a Ptolemæo notatus, haud dubie exit. Nam etiam oppidum ab ortu, ubi portus est, adluit. Post *Sigam* est *Gypsara* sive *Gypsaria*, uti in Palatino est, portus Ptolemæo, fortan etiam cum oppidulo, ut solet in portibus. Deinde est *μέγα ἀκρωτήριο*, *Magnum promontorium*: & tandem *Malua* fluvii ostia, quem *Maluanam fluvium navigabilem* Plinius dicit. Hic provincias distinxit & separavit, *Tingitanam* & *Cæsariensem Mauretaniā*. Itinerarii primo itinere a *Tingi* per litora: *Flumen Malua dirimit Mauretantias duas. In-*
apud Cæsariensis.

MAURETANIAE CAESARIENSIS MEDITERRANEA.

Ab Ampsaga fluvio incipimus, & per flumina mediterraneas partes dividemus. Inter Ampsagam & Audum fluvium Ptolemæus medium habet *Gulum* nomine, qui perinde, ac Ampsaga & Audus, a meridie fluit in septentrionem. Inter hunc Gulum & Ampsagam intus a mari in austrum progredienti sunt *Augala*, *Supu*, de quibus nihil memorabile occurrit: *Hippa*, cujus episcopus Florentius collationi Carthaginensi adfuit: *Vamicada*, obscura.

At insignis & clara *Sitifi*, ut in Itinerario scribitur: etiam in Peutingerorum Tabula, saltem in casu seu exitu *fi*. Nam priores syllabæ corruptæ sunt, *Sicifi*, quod num scalptoris vitium sit, an ita scriptum in ipsa tabula, videant quibus copia inspiciendi est. Ammianus Marcellinus quarto casu formavit *Sitifim*, quod a primo *Sitifis* est. Libro xxviii sub finem: *Ruricius apud Sitifim casus: reliqui apud Uticam sententia vicarii Crescentis addicti*. Et lib. xxix, cap. xxiii. *Sitifim properans: & brevi post, reversus Sitifim*. Ptolemæus, Σιτιφα πόλις, *Sitipha colonia*, quæ medio ævo illustrior, & provinciæ, quam denominat, Mauretaniæ Sitifensis, metropolis facta fuit. Multa in eam itinera diriguntur, a Carthagine, a Lambæsa, Lamæsa & Theveste, ut solet in urbes principes. Ex ultimo excerpimus quædam profitu cognoscendo:

Theveste

Tamugadi

<i>Lambesem</i>	M. P.	XIIII.
<i>Diana</i>	M. P.	XXXII.
<i>Novam Petram</i>	M. P.	XIIII.
<i>Gemellas</i>	M. P.	XXII.
<i>Sitifi</i>	M. P.	XXV.

Augustinus epistola cxxii *Severi Sitifensis* episcopi meminit.

Non longe a Sitifi erat oppidum *Sarafi*, cujus episcopus *Festus Sarafensis* in Notitia provinciæ Sitifensis Mauretaniæ habetur. Distat a Sitifi xvi millibus in septentrionem, uti a itinere per ambages a Saldis Igilgili adparet:

Salde

<i>Ad Olivam</i>	M. P.	XXX.
<i>Ad Sarva municipium</i>	M. P.	XXV.
<i>Sitifi coloniam</i>	M. P.	XXIIII.
<i>Sarafi</i>	M. P.	XVI.
<i>Ad Basilicam</i>	M. P.	XVI.
<i>Ad Ficum</i>	M. P.	XV.
<i>Igilgili</i>	M. P.	XXXIIII.

Notitia etiam in Cæsariensi Mauretania hujus nominis oppidum aliud prodit, cujus *Cresces Sarafensis* episcopus dicitur. Sunt enim unius nominis in Africa plura quædam oppida, ut Tucca, Tigisis, Tipasa.

Quæ præterea in jam descripto itinere referuntur *Ad Olivam*, *Ad Sava municipium*, illa etiam sic leguntur in Tabula Peutingeriana: & municipium *Sava* videri poterat ad fluvium Savum fuisse; non autem fuit, quia is, interlabentibus aliis fluminibus, ab hoc municipio longe est remotus.

Supra Sitifi in austrum recedunt apud Ptolemæum *Tumarra*, *Germiana*, *Papia*, *Iescether*, (*Ἰεσθερ*) *Aegæa*, *Tarnda*, de quibus nihil est quod adnotemus.

Inter Gulum & Audum flumina, supra Igilgili, sunt *Robonda* & *Ansum* obscura: *Zaratha* autem videtur Apuleii *Zarath* esse, de quo in Apologia *ἱερωνυμῶς*, *Cur ergo illa* [de patria & genere] *protuli? ut mihi tu, Aemiliane, minus posthac succenseas: potiusque ut veniam impertias, si per negligentiam forte non elegi illud tuum Atticum Zarath, ut in eo nascerer.* Sic Julianus Floridus de nostra & Ptolemæi *Zaratha* interpretatur, quasi Aemilianus, Apuleii accusator, fuisset Zarathensis. Certiores rationes sunt in Antonini itinere a Lamasba Sitifi, quo *Zarai* quidem in libris est; Hieronymus autem Surita Apuleii auctoritate scripsit *Zaras*. Ordo hic est:

Lamasba

Zaras

M. P. XXV.

Perdices

M. P. XII.

Sitifi

M. P. XXV.

Perdices locus Sitifensis est provinciæ, quæ veteri Cæsariensi medio ævo detracta fuit: cujus episcopus in Notitia Mauretaniæ Sitifensis est *Victorinus Perdicensis*. Situs ex itineribus cognoscitur. Jam explicato iter aliud addo, seu excerpo potius, a Carthagine Cæsaream, quo, quia Cirta peregrinator venit Sitifim, post eam, Cæsaream versus, itidem xxv millium intervallo ponitur ita:

Cirta colonia

Mileum

M. P. XXV.

Idricam

M. P. XXV.

Cuculi

M. P. XXV.

Sitifi

M. P. XXV.

Perdices

M. P. XXV.

Suspectus quidem est numerus idem toties repetitus: tamen, licet error numerorum lateat, ordo & series locorum inde cognosci potest.

Sequuntur apud Ptolemæum *Nababurum* & *Vitaca*, ignobilia: tum *Thubuna*, quæ eruditus *Tubuna* Augustini esse videntur. Epist. lxx *apud Tubunas*: & lib. vi contra Donatistas cap. xii *Nemesianus a Tubunis*. In Cypriani codice scriptum est eodem concilio, *a Thubunis*. Ptolemæus *Θυβουνα*. Excipit *Garas* mons: ultra quem *Thamarita* oppidum, & tandem *Malchubii*, populus.

Itans Audum flumen *Tubusuptus* est, oppidum pluribus memoratum. Plinius lib. v, cap. 11. *Intus colonia Augusta, quæ item Succubar: item Tubusuptus*. Ptolemæus, *Τιβουρ* & *Tubusuptus*. Ammianus lib. xxix, cap. xxiv. [Valef. v] *ad Tubusuptum progressus*,

gressus, oppidum Ferrato contiguum monti. Ille autem *Ferratus mons* in Peutingerorum Tabula conspicitur fere a *Rufuccuro* colonia ad *Saldas* usque longo tractu procurrent. In Notitia imperii sub dispositione Comitatus limitanei est *Præfectus limitis Tubusubditani*. In Notitia episcoporum Sitifensis provinciae est *Maximus Thugusubditanus*, lapsu forsan librarii pro *Thubusubditanus*. Situs tam ex Ptolemæo quam Antonini Itinerario cognosci potest, cuius hic ordo est itinere a Sitifi *Saldas*:

<i>Sitifi</i>	
<i>Horrea</i>	M. P. XVIII.
<i>Lesbi</i>	M. P. XVIII.
<i>Tubusuptum</i>	M. P. XXV.
<i>Saldas</i>	M. P. XVIII.

Ita ex vetusto codice *Surita* emendavit: vulgati *Tubusuptus*. Videtur Taciti *Thubuscum* esse lib. iv annal. cap. xxiv. *Tacfarinas* positis castris *Thubuscum* oppidum circumfider. Ita *Lipsius* censuit: silent alii, *Valesius*, *Harduinus*, qui de oppido *Tubusupto* copiosius scripserunt.

Prætermisiss *Ussara* & *Vazagad*, de quibus nihil aliunde habemus, venit ad *Auzam* Ptolemæi, ut in Palat. cod. legitur, quæ est *Anzea* Taciti, *Anza* Itinerarii. Sic enim ille annali iv, cap. xxv. *Nec multo post adferitur, Numidas apud castellum semirutum, ab ipsis quondam incensum, cui nomen Anzea, positis mapalibus consedisse.* Antonini itinere a *Carthagine Cæsaream*, inter hanc & *Sitifi* fere medio loco *Anza* occurrit. Nec enim itinera ex maritima urbe in maritimam semper per litora fiunt, sed alias ob causas agendas in mediterranea non numquam deflectunt, & per ambages ad oram feruntur maritimam. In austrum recedunt *Auximis*, & *Suburgia*.

Inter *Sisirim* fluvium, & *Nasabath* fluvium alium, nihil occurrit memorabile; *Suiza*, *Tusiagath*, *Thabunis*. Inter hunc *Nasabath* & *Serbetem* amnem, prætermisiss *Thudaci* ignota, est *Tigis*, *Τίγης* Ptolemæi, Antonini Itinerario *Tigisi*, sed diversa a *Tigisi* Numidica, quam supra exposuimus. In Notitia Mauretaniæ Cæsariensis est *Passianus Tigisitanius*. Iter a *Rufuccuro* *Saldas* ita habet:

<i>Rufuccuro</i>	
<i>Tigisi</i>	M. P. XII.
<i>Bidel municipium</i>	M. P. XXVII.
<i>Tubusuptum</i>	M. P. XL.
<i>Saldas coloniam</i>	M. P. XXVIII.

Non longe itaque *Tigis* seu *Tigisi* a mari astit. Quod succedit *Bidel* municipium, Ptolemæi *Badel* est: vicina ejusdem *Bida* colonia, unde *Campanus Bidentis* est in Notitia hujus provinciae. *Symutha* in meridiem vergit. Ipse fluvius terminator in *Agathodæmonis* Tabula *Serpentes* scribitur: in Græca autem Ptolemæi expositione *Σέρπεντες ποταμὸς ἐκβολαί*, *Serbetis* fuit ostia, ut primus casus sit ὁ Σέρπες, *Serbes*.

Inter *Serbetem* & *Savum* fluvios *Chizala*, *Aqua calida* colonia, Græce ὕδατα θερμά, ubi Pal. cod. additum habet *καλόνια*: *Lamida*, *Lisana*, *Phloryia*, *Tucca*, cuius nomine plura sunt oppida: *Oppidum*, *Οππίδιον*; & deinde, præteritis obscuris, *Landia*, quæ in tabula

tabula, Ptolemæo addita, *Labdia* scribitur, eo modo quo B & V sæpe permutantur. Unde Carthaginienſi collationi *Ruffinus Labdienſis* episcopus adfuit. Græce autem *Λάυδια* scribitur. Hanc præterlabitur *Τοιμφοίμβιος*, *Tœmphœmbius* amnis, qui Savo ab ortu hiberno accedens infunditur: propior confluenti Ptolemæi *Tigava*, Plinii *Tigava*, lib. v, cap. 11. *Crutates*, inquit, *Timici*, *Tigava*.

Inter *Savum* & *Chinaphal* (Palat. *Chinalaph*) quod flumen prope Cæsaream in mare exit, Harduino Plinii *Sardabal*; interjacent apud Ptolemæum *Garra*, dein *Zuchabari*, unde in Notitia est *Stephanus Zucabarritanus*. Ammianus Marcellinus lib. xxix, cap. xxvi. [Valeſ. v.] *Conversus hinc [a Cæsarea] venit ad municipium Sugabarritanum, Transcellenſi monti accline*. Ortelius huc etiam *Succabar* Plinii refert, de qua ille lib. v, cap. 11. *Intus colonia Augusta, quæ item Succabar*: alii vero subdubitant. Quod si vero non est, nescitur, ubi *Augusta* illa colonia fuerit. In austrum hinc recedunt *Irath*, *Tenissa*, obscuri nominis: dein *Burca*, dubium an diversa a *Burca* Numidiæ, quam in incertæ positionis oppidis supra connumeravimus, quia Victor Vitenſis in Numidiæ Notitia *Leontium Burcensem* recenset: Ptolemæi autem *Burca* est in Mauretania Cæsariensi. Australius *Tarrum* est, deinde *Manliana* ad *Garaphos* montes.

Inter *Chinalaph* & *Cartennum* flumina, sunt *Applur*, *Victoria*, & *Οπιδόνοι κολώνια*, *Oppidum novum colonia*, unde in Notitia hujus provinciæ est *Venuntius Oppidonebenſis*. Credo scriptum fuisse *Oppidonobenſis*, pro *Oppidonovenſis*, quia in eadem Notitia B cum V sæpe numero permutatur, ut *Villenobenſis*, *Castranobenſis*, alia. Subjacet hinc in meridiem mons *Zalius*.

Inter *Cartennum* & *Chylemath* five *Mulucham* fluvios est primum, supra Arsenariam coloniam, oppidum *Timici*, Ptolemæo *Τιμίον*, *Timice*: Plinius autem dicto loco: *civitates, Timici, Tigava*. In Notitia Victoris, *Honoratus Timicitanus*. Post hanc *Ασακλικίς*, *Aſaclicis*, *Giglua*, *Bunobora*, *Aripa*, *Vaga*.

Inter *Mulucham* & *Maluam* amnes sunt *Vasbaria*, *Celima*, *Urbara*, *Lanigara*, *Miara*, omnia obscura oppida: *Chalcorychii* montes, & trans illos ex longo in meridiem versus, *Atoa* oppidum, & *Aripa* juxta *Mulucham*, ut in Palat. cod. legitur; ut in vulgatis, *Rbitia*. Interfluit hoc spatium minora flumina *Aſarath* & *Siga*, de quibus supra diximus.

Populorum nomina in hac provincia multa a Ptolemæo notantur, sed ignota pæne omnia. Quid enim refert *Mucunos*, *Tulensios*, *Manchurebos*, *Michusios*, *Taladusios*, alios nosse? Pauci sunt paullo majoris famæ, ut *Mazices*, in medio provinciæ positi a Ptolemæo, de quibus etiam Ammianus mentionem fecit: lib. xxix, cap. xxv. *legati Mazicum*: & cap. xxvi. *Bellen e principibus Mazicum*: & cap. xxvii. *Mazices, licet bellicosum genus & durum, diversis stragibus implicati*. Antiqui habitatores *Massasylæ* erant Numidæ, qui vero ad paucos redacti Gætulis gentibus regionem reliquerunt. Plinius lib. v, cap. 11. *Proxima illi [Maurorum genti] Massasylorum fuerat, sed simili modo extincta est. Gætula nunc terent gentes, Baniura, multoque validissimi Autololes: & horum pars quondam Vê-jum, qui avulsi his propriam fecere gentem, versi ad Acthiopas*.

Ex his Ptolemæus *Baniuras* (sed *Baniurges* scripsit) etiam memoravit: *Autololes* poetæ quoque, Silius & Lucanus: ille lib. 11, vers. 63.

*Cui nemora Autololum, atque infida litora Syrtis
Parebant.*

Inde regionem etiam, quam Latini Mauretaniam vocant, Græci Μαυρουσία, *Maurusiam* adpellavere. Idem Strabo dicto loco: ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ Νίλου μέχρι Μαυρουσίας καὶ Στελλῶν, *ab Aegypto & Nilo usque ad Maurusiam & Columnas*: & post paullo: διὰ μίσης τῆς Μαυρουσίας, *per mediam Maurusiam*.

Olim una Mauretania erat, unum habens regem, qui Bocchus erat Jugurthino bello. Postea ab heredibus divisa in *regnum Bogud*, quod occidentale & ad Oceanum erat; & in *regnum Bocchi* junioris, quod hinc tendebat in ortum, ad Mulucham flumen, credo, ut supra videmur demonstrasse. Plinius dicto loco: *Mauretania diu regum nomina obtinere, ut Bogudiana adPELLARETUR extrema; itemque Bocchi, quæ nunc Cæsariensis*. De ultimorum verborum interpretatione, an Bocchi Mauretania sit ipsa Cæsariensis, pluribus supra disputatum fuit. Factum rursus unum regnum sub Juba & filio Ptolemæo, Augusti beneficio, & tandem a Claudio, qui Mauros ob cædem regis Ptolemæi tumultuantes domuit, gemina provincia imposita, Tingitana ad occasum: & Cæsariensis, ab illa vergens in ortum, cujus fines ultra terminum veteris Mauretaniæ ad Ampsagam usque sunt propagati.

Quod vero Cæsariensem supra in Malua fluvio finivimus, non possumus, quin nunc Tingitanæ expositionem ab eodem flumine incipiamus, inde per litora ad fretum Herculeum tendentes, & a freto per oram Oceani. Tum demum mediterranea provinciæ Tingitanæ per-
lustrabimus.

A Malua, occasum versus, usque *Molochath* fluvium, quem ita nominat, diversum a Molochath Strabonis, nihil Ptolemæus interpoluit. De flumine autem supra ad Mulucham amnem plura diximus. Post Molochath est Ptolemæi *Metagonitis* promontorium, Μεταγονίτις ἀκρον: quod est Strabonis *Metagonium*, de quo lib. xvii, pag. 569. ἔστι δὲ τὸ Μεταγονίον κατὰ ἡμᾶς ποῦ Καρχηδονία ἐν τῇ περσίᾳ, *Metagonium est contra Novam Carthaginem in opposito litore*. Trajectus est mmm stadiorum. Nec tantummodo promontorium, sed amplius quoque terræ spatium dictum *Metagonium*. Strabo ibidem: Μεταγονίον τόπος αἰνός καὶ λυπερός, *Metagonium locus est aridus & sterilis*. Aliud autem est Metagonium Pomponii Melæ prope Ampsagæ ostia: alia etiam Metagonitis terra Plinii, de quibus antea dictum est in Numidia. Plura de utroque Metagonio Lucas Holstenius ad Ortelium p. 121.

Sequitur Ptolemæi Ρυσσάδρον, *Ryssadrum*, Plinii *Rusadir*, de quo lib. v, cap. 11. *Rusadir oppidum & portus*. Antonini itinerario colonia dicitur, etiam proximum inde promontorium denominatur. Sic enim itinere a Tingi per litora hunc tractum descriptit:

Ad sex insulas

<i>Promontorium Cannarum</i>	M. P. XXX.
<i>Promontorium Russadi</i>	M. P. L.
<i>Russadder coloniam</i>	M. P. XV.
<i>Ad tres insulas</i>	M. P. LXV.
<i>Flumen Malua</i>	M. P. XII.

In Notitia provinciæ Cæsariensis, quæ vicina huic nostræ est, aut alia divisio Tingitanæ facta, quum illa Hispaniæ adscriberetur; in hac, inquam, Notitia legitur *Idomus Rusatanus*.

Hinc venit Ptolemæus ad Σησιάρειαν ἀκρον, *Sestiarium promontorium*, quod nescio an *Russadi* sit Antonini, forte aliam postea adpellationem sortitum. Post quod est *Tania longa*,
Τανία

Ταυιάργγα, quæ etiam Itinerarii est, *Tenia longa* in omnibus mss. Surita teste. Sed *Tena* diphthongo legendum, ut Ptolemæus scripsit; & vox ipsa poscit. Quæ interponuntur Itinerario *Parietina* & *Cobucla*, a Ptolemæo prætermissa, aut posteriora sunt illius ætate, aut propter obscuritatem posthabita.

Deinde est locus *Acrath* Ptolemæo, & *Oleastrum* promontorium: post quod *Thaluda* fluvii ostia. *Θαλῦδα* Ptolemæus scripsit: Mela lib. i, cap. v. tenui littera *Taluda*: etiam Plinius sæpe dicto loco, *flumen Tamuda navigabile*. Hic etiam inter Taludam & Rusadir habet *flumen Land*, & ipsum *navigiorum capax*, de quo silent ceteri. Post Taludam Ptolemæo est *Ἰαγὰς*, *Jagath*, oppidum minus notum, ut antea Acrath. Dein *Phæbi promontorium*: *Ἀβύλη στήλη*, *Abyla columna*, seu una columnarum Herculis, cui in Hispania Calpe respondet, columna altera, de qua in Europa diximus.

Ab his columnis *Fretum* incipit ex mediterraneo mari in Oceanum navigantibus: aut finitur potius, si effusionem ejus spectes ex Oceano: unde *ostium Oceani* a Cicerone pro Lege Manilia cap. xii. & Mela lib. iiii, cap. ix. vocatur. Ipsum fretum ab Herculis tabulosa expeditione cognomen accepit, ut vulgo *fretum Herculeum* vocetur. Marcianus Heracleota pag. 36. *διακλύσαντι τῷ Ἡρώκλειον πορθῶν, ἐναυγανί Ἡerculeum fretum*. Et Silius Italicus lib. i, vers. 199.

Herculeo dirimente freto.

Alterum ex fabulis cognomen a columnis petatum est, ut dicatur *Columnarum fretum*, Straboni lib. xvi i, p. 569. *ἡ κατὰ τὰς στήλας πορθῶς*. Dicitur præterea etiam *Gaditanum fretum*, a vicinis Gadibus. Plinius procemio libri iiii. *Terrarum orbis universus in tres dividitur partes, Europam, Asiam, Africam. Origo ab occasu solis & Gaditano freto, qua irrumperis Oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur*. Sed ad columnas revertimur.

Dicuntur montes illi, fretum terminantes, *columnæ*, quasi metæ laborum Herculis, posita ab illo, ut in fabulis est, in memoriam Herculis. Non autem tantum *Herculis columna* dicuntur, ut a Mela verbis mox proferendis, & a Plinio lib. ii, cap. lxxvii. *a Gadibus columnæque Hercules*, ut de Græcis poetis Pindaro aliisque taceam: verum etiam sine adjecto Herculis nomine, subaudito tamen, dictæ sæpe sunt simpliciter *στήλαι*, *columnæ*, ut supra Ptolemæus *Ἀβύλη στήλη*, *Abyle columna*: & Strabo jam dicto loco, *ἡ κατὰ τὰς στήλας πορθῶς, fretum juxta columnas*: & lib. iiii, pag. 116. *ἔξω δὲ στήλῶν τὰ Γάδινα, extra columnas Gades sita*: qui ibidem de variorum opinionibus disputat, qui famosas illas columnas non in montibus Calpe & Abyle quærant, sed vel in vicinis insulis parvis sub his montibus; vel in ipsis Gadibus & Herculis templo. Sed receptam sententiam præstat tequi, quam Mela & Plinius, principes Romanorum geographi, tuentur & explicant. Pomponius enim Mela lib. ii, cap. vi. *Proxima inter se Europa atque Africa litora moentes efficiunt, columna Hercules, Abyla & Calpe, uterque quidem, sed Calpe magis & pene totus in mare promitens*. Et Plinius procemio libri iiii. *Proximis faucibus utrimque impoiti montes coercet claustrâ: Abyla Africa, Europa Calpe, liberum Hercules metæ. Quamvis causam indigene columnas ejus Dei vocant, creduntque perfoissas exclusâ antea admisisse maria, & iterum natura misisse fauem*. Et hoc hausit ex Pomponio, qui lib. i, cap. v. Deinde, inquit, *est mons præaltus, ei, quem ex adverso Hispania attollit, objectus: hunc Abylam, illum Calpen vocant, Columnas Hercules utrumque. Adidit fama nominis fabulam, Herculem ipsum montes olim perperâ iugo direxisse colles, atque ita exclusam antea mole montium Oceanum, atque nunc inundat, admisit*.

Post Abylam sunt ad fretum septem montes inter se æquales, inde *Septem fratres* dicti. Mela dicto cap. v, libri i. *Ex iis, quæ commemorare non piget, montes sunt alti, qui continenter & quasi de industria in ordinem expositi, ob numerum SEPTEM, ob similitudinem FRATRES vocantur.* Et Plinius sæpe dicto lib. v, cap. 11. *Ipsa provincia [Tingitania] ab oriente montuosa, fert elephantos: in Abyla quoque monte, & quos septem fratres a simili altitudine adpellant. Ii freto imminet, juncti Abyla.* Strabo lib. xvii, pag. 569. ἵτα τῶν ἐπὶ τῷ ἀδελφῶν μῆματα, καὶ τὸ ὑποκείμενον ὄρος ὀνομαζέσθην Ἀβύλην, πολύθηρον καὶ μεγαλόδενδρον. Deinde [post Tingin] *sunt septem fratrum monumenta, & qui imminet, mons Abyla plenus ferarum, & magnis arboribus confusus.* In Antonini itinerario *Septem fratres* sunt inter Tingin & montem Abylam. Ptolemæus ἐπὶ τῷ ἀδελφῶν ὄρος, *mons Septemfratres.*

Post *Septem fratres* Ptolemæo est ἐξίλισσα πόλις, oppidum *Exilissa*, quod Plinii *Lissa* videtur mox ostendendum: & postea Ουάλωνος ποταμῷ ἐκβολαὶ, *Valonis fluvii ostia.* Tum demum sequitur *Tingis*, quæ provinciæ nomen dedit, urbs, ubi fretum effluit Oceano, posita, hodie dicta *Tanger.* Plinio lib. v, cap. 1. est *Tingi*, neutro genere, de quo hæc refert: *Oppida fuere, Lissa & Cotta ultra columnas Herculis: nunc est Tingi, quondam ab Anteo conditum: postea a Claudio Casare, quum coloniam faceret, adpellatum Traducta Julia.* Ptolemæus autem *Tingis*, Τίγγις, atque ita quarto casu *Tingin* legitur in Antonini Itinerario ex *Suritæ* castigatione, quam Schottus est sequutus: Aldina autem editione *Tingi.* Pomponius lib. 1, cap. v. *Tinge oppidum pervetus.* Strabo lib. xvii Τίγγα primo casu, mendose; quia ipse lib. 111 post principium casu secundo τῆς Τίγγιος. De *Julia Traducta*, item de auctore coloniae, Claudio an Casare Julio, lib. 11, cap. 1. in Bætica, clarissimorum hominum sententias commisimus. Ibidem etiam de altero, quod Ptolemæus dat, hujus urbis nomine *Cæsarea* actum, quod Isaacus Vossius ad Melam in *Cætraria* mutavit, quia cum *Transducta* Ravennas anonymus lib. iv, cap. xlii. conjungat. At vir clarissimus Jác. Gronovius in Melæ lib. 11, cap. vi. legit ex manu scriptorum vestigiis: *arque, unde nos sumus, Tingentera.* Quod si est ita, ut sane est probabile, cadit Vossii *Tingi Cætraria*: & simul alterum Ptolemæi nomen servatur, qui scripsit, Τίγγις, ἢ καὶ Καισάρεια, *Tingis, quæ etiam Cæsarea est.*

Post *Tingin* Mela, antequam latus claudat, promontorium *Ampelusiam* sive *Coten* posuit. De Mauretania enim, *Caput*, inquit, *atque exordium est promontorium, quod Græci Ampelusiam, Afri aliter, sed idem significante vocabulo, adpellant.* Ptolemæus lib. iv ineunte *Coten*, (recto *Cottes*) id promontorium vocat. Κατίης ἄκρον, *Cottes*, inquit, *promontorium.* Hoc nomen dicit Mela, Punica aut Afrorum lingua idem, quod Græcum ἀμπέλυσια, significare: quod Bochartus Geogr. lib. 1, cap. xxxvii. a τινος vindemitor deducit. Ejus etiam Strabo meminit lib. xvii, p. 569, ἀπὸ Κατίων, (in scriptis Καλαίων) quod interpretes vertit *a Cotibus.* Plinius lib. v, cap. 1. etiam oppidum sub promontorio ejusdem nominis memoravit: *Promontorium, inquit, Oceani extimum Ampelusia nominatur a Græcis.* Oppida fuere *Lissa & Cotta ultra columnas Herculis.* Et lib. xxxri, cap. 11. *ad locum Mauretania, qui Cotta vocatur, non procul Lixo flumine.* In monte Cotta dicitur *specus esse Herculi sacer*, ut Mela scripsit lib. 1, cap. v. Idem lib. 111 extremo refert, promontorio hoc Oceanum & fretum Herculeum determinari. *Ampelusia, inquit, in nostrum jam fretum vergens promontorium, operis hujus atque maris Atlantici finis.*

Ab eo monte per oram Atlantici maris progredienti occurrit apud Ptolemæum lib. iv, cap. 1. Ζιλια ποταμῷ ἐκβολαὶ, *Zilia fluminis ostia*; & intus paullo juxta illud, Ζιλία, *Zilia* oppidum, Pal. cod. Ζιλία. Mela extremo opere: *Ultra est colonia & fluvius Zilia.*

Straboni hoc oppidum dictum Ζίλις, *Zelis*, lib. xvii, pag. 569. Plinio autem & Itinerarii auctori *Zilis*, Aldina *Zili*. Iste lib. v, cap. 1. *In ora Oceani colonia Augusti Julia Constantia Zilis, regum ditioni exenta, & jura Beticam petere jussa.* Manet nomen in *Arzilla* cum Arabum articulo compositum.

Deinde sunt Ptolemæo fluminis Λίξ, *Lix*, id est *Lixi* ostia: & intus paullo oppidum *Lixa*, quod aliis *Lixus* dictum, aliis *Linx*, sive *Lynx* aut *Lynxo*. If. Vossius Melæ extremo opere legit: *Lixo flumini Lynxo proxima*, quali Λυγξὶ nomen urbis esset. Contra Jac. Gronovius ibidem legit: *Lixo flumini Linx proxima*. Sic viri clarissimi etiam unius auctoris testimonio dissentiunt. Apud chorographum Stephanum varium est nomen *Linx*, *Lynx*, *Lixa*, & *Lixus*. Artemidorus *Linga*; Eratosthenes *Lixum* vocat, uterque apud Strabonem lib. xvii, p. 568. Plinius etiam *Lixon* lib. v, cap. 1. *Ab ea [Zili] inquit, xxxii M. passuum colonia a Clandio Cesare facta Lixos, vel fabulosissime antiquis narrat.* Ibi regia *Avai*, certamenque cum *Hercule*: & *Hesperidum horti*. Flumen Hannonis periplo μέγας ποταμὸς Λίξ, *magnus fluvius Lixus* vocatur; accolæ illius Λίξιται, *Lixite*. Ptolemæus utrumque oppidum, *Zilin* & *Lixum*, in mediterraneis scripsit, ceteri ad mare: quod etiam doctissimorum hominum interpretatio evincit, qui *Zilin* hodie *Arzillam*; *Lixum* *Larache* vocari persuasi sunt. Plinius certe dicit *in ora Oceani* polita esse.

Post *Lixum* Ptolemæo est *Subur* fluvius & ostia ejus; de quo Plinius dicto loco: *At in ora a Lixo quinquaginta M. annis Subur, præter Banasam coloniam defluens, magnificus & navigabilis.* De *Banasa* autem dicetur in mediterraneis.

Sala fluvius sequitur cum oppido imposito, quod ejusdem est nominis. Plinius, superiora verba continuans, *Ab eo [Subure fluvio] totidem M. passuum oppidum Sala, ejusdem n. minis fluvio impositum, jam solitudinibus vicinum, elephantorumque gregibus infestum, multo tamen magis Autololum gente, per quam iter est ad montem Africa vel fabulosissimum Atlantem.* Pomponius prædicto loco: *procul a mari Gilda, Volubilis, Prisciana: propius autem Sala: immo proxime, si, quæ hodie Salee est, vetus Sala fuit, ut creditur.* Ptolemæus post flumen *Subur* habet *Empiricum sinum*. Deinde ita in litore profectur

Σάλα ποτ. ἐκ Σολαί,
Σάλα πύλος,
Δυρ ποτ. ἐκ Σολαί,
Ἄτλας ἰδέττωι ὄρεϊ.

Sale fl. ostia,
Sala oppidum,
Dyr fl. ostia,
Atlas minor mons.

Qui fluvius Δοῦρ Græce est, in Tabula Ptolemæo adjecta *Durus* nominatur, ut Latini ferè illud elementum exprimunt.

Atlantis distinctio in *Majorem* & *Minorem*, Ptolemæi est, ceteri unius meminere, majoris at minoris, non est certissimum. Fama & fabulæ videntur Majorem postulare: at Plinii lib. v, cap. 1. rationes, quas etiam Solinus cap. xxiv. sequitur, magis cum minore conveniunt. Ajunt, hunc montem a Lixo ccv millibus passuum abesse: *Lixum* a Gaditano freto cxii. Multo longius Major Ptolemæi *Atlas* a Lixo est separatus. Altitudinis est tantæ, ut cælum ferè poetæ finxerint. Notæ sunt fabulæ: solius Silii comparisonem montis cum hominis figura ex lib. 1, a versu 201. adjicio:

*Nec patitur nomen proferri longius Atlas,
Atlas subducto tracturus vertice calum,
Sidera nubiferum fulcit caput, etheriasque
Erigit eternum compages ardua cervix:
Canet barbagelu, frontemque immanibus umbris
Pinca silva premit, vastant cava tempea venti,
Nimboque fluunt spumantia flumina rictu.*

Quod Plinius lib. v, c. 1. prodit, Suctonius Paullinus primus Romanorum ducum transgressus Atlantem aliquot millium spatio. Ex Mauretania expeditionem fecit, non adeo difficilem, si Minorem Atlantem intelligas: sin Majorem, vel sola longitudine difficillimam. Uterque a mari in mediterranea longe procurrat.

Post Minorem Atlantem usque ad Majorem Ptolemæus fere nihil habet, nisi ostia fluminum, promontoria, & portus. Ita enim in ora illa progreditur: Amnes, quorum ostia enarrat, sunt *Cusa*, *Asama*, qui Plinii *Asana* est lib. v, c. 1. *Diur*; *Δούρ*, *Duth*, nisi forsan *Φιθού* legendum, ut in Agathodæmonis tabula est: *Una*, *Agna*, *Sala* alter. Portus autem, *Rusibis*, inter Cusam & Asamam: & *Mysocaras* portus. Promontoria, *Solis mons*, post Diur flumen: *Herculis* & *Usadium*. Duo vel oppida vel vicos habet post Herculis promontorium, *Tamusiga* & *Suriga*. Pleraque in his obscura, pauca etiam a Polybio notata, quum illa litora navigaret: de quo ita Plinius dicto lib. v, c. 1. Scipione Aemiliano res in Africa gerente, Polybius, annalium conditor, ab eo accepta classe, scrutandi illius orbis gratia circumvectus prodidit, a monte [Atlante] ad occasum versus, salus plenos feris, quas generat Africa, ad flumen *Ανατιν* CCCCLXXXV millia passuum. Ab eo *Λίξον* CCV millia passuum: a Gaditano freto CXII millia passuum abesse. Inde sinum, qui vocetur *Saguti*. Oppidum in promontorio *Αντελacha*. Flumina *Subur* & *Salam*. Portum *Rutubis* a *Lixo* CCXIII millia passuum. Inde promontorium *Solis*: portum *Rusardir*: *Gentulos Autololes*; reliqua extra limitem sunt australis Mauretaniæ, quem Ptolemæus posuit. Ex his convenitur cum Ptolemæo portum *Rutubis*, & promontorium *Solis*, cetera latent. Lixus autem, Subur & Sala amnes sunt intra minorem Atlantem, quos & supra exposuimus: jam vero, quæ in ora inter utrumque Atlantem sunt, persequeremur. An autem Mauretaniæ fines, quum vel regum esset vel Romanorum, semper ad majorem Atlantem pertinuerint, quo Ptolemæus proferat; certum mihi non est: & si quando pertinuerunt, tamen ita perpetuo fuisse, dubitatur.

MEDITERRANEA TINGITANAE.

A Malua incipimus, termino hujus Tingitanæ. Prope ostia *Ascurum* Hirtii, de quo silent alii, ex conjectura posuimus. Sic autem ille c. XXIII belli Africani: profectus est ab *Utica* [adolescens Pompejus] in *Mauretaniam*, regnumque Bogudis est ingressus; ex pedibusque exercituum numero servorum, liberorum 11 millium, cujus partem incrimem, partem armatam habuerat, ad oppidum *Ascurum* accedere coepit: in quo oppido presidium fuit regum. Pompejo adveniente, oppidani usque eo passi propius eum accedere, donec ad ipsas portas

ac murum adpropinquaret; subito eruptione facta, prostratos & perterritos Pompejanos in mare passim naveſque compulſerunt. Ita re male geſta, Cn Pompejus filius naves inde avertit, neque poſtea litus attingit, claſſemque ad inſulas Baleares verſus convertit. Hinc conjectura de ſitu.

Longe hinc in austrum eſt ad idem flumen *Galapba*: ad Ptolemæi *Molochath* amnem *Herpis*, & australius *Molochath* oppidum: trans *Phocrum* montem, qui his fluminibus in occaſum eſt, *Vobrix*, *Trifidis*, *Centa*: ulterius in occaſum declinant *Prisciana*, ut *Iſaacus Voſſius* ex *Mela* legendum cenſet: nam Græci codices Ptolemæi Κρίσιαν, *Criſiana* præ ſe ferunt: dein *Volubilis*, Ὀυλοβελίς Græce Ptolemæus: & *Plinius* dicto loco: *Volubile oppidum*, tantumdem a mari utroque diſtans. *Pomponius Mela* extremo: *Pars Maurorum in urbibus agunt, quarum, ut inter parvas, opulentiſſime habentur procul a mari Gilda, Volubilis, Prisciana*. Quæ prima ex his *Gilda* dicitur, perperam in Ptolemæi libris Σίλδα, *Silda* legitur, quia & *Stephanus* Γίλδα πόλις Λιβύης, *Gilda oppidum Africa*, & *Antonini Itinerario* *Gilda* ſcriptum eſt: in quo & altera, *Volubilis*, colonia dicitur. Iter ita habet:

<i>Tocolofida</i>	
<i>Volubilis</i> coloniam	M. P. III.
<i>Aquas Dacicas</i>	M. P. XVI.
<i>Gildam</i>	M. P. XII.
<i>Vopiſcianas</i>	M. P. XXIII.
<i>Tremulas</i>	M. P. XVIII.
<i>Oppidum Novum</i>	M. P. XII.
<i>Ad Novas</i>	M. P. XXXII.
<i>Ad Mercurii</i>	M. P. XII.
<i>Tingi</i> coloniam	M. P. XVIII.

Initium itineris *Tocolofida*, etiam Ptolemæo Τοκολόσιδα dicta, & poſita proxime a *Volubili* in meridianam plagam: *Gilda* autem a *Volubili* declinat in æſtivi temporis occaſum. Infra *Gildam*, fretum verſus, duæ *Auguſti* coloniæ erant, etiam a Ptolemæo nominata *Banaſa*, *Valentia* cognomine, Ptolemæo Βάνασα, duplicata litera: & *Babba*, *Julia* *Campeſtris* dicta. *Plinius* lib. v, cap. i. *Ab Lexo XL millia in mediterraneo altera Auguſti colonia eſt Babba, Julia Campeſtris adpellata: & tertia Banafa, LXXV M. Valentia cognominata. Ab ea XXXV M. poſſumus, Volubile oppidum, tantumdem a mari utroque diſtans*. *Curioli antiquitatum* etiam nummos *Auguſti*, *Claudii*, *Neronis*, proferunt, his ſignatos notulis C. I. B. D. D. quod legunt, *Colonia Julia Babba decreto Decurionum*. Et ut in alio eſt, C. C. I. B. D. D. hoc eſt, *Colonia Campeſtris Julia Babba decreto Decurionum*: *Unus Veſpaſiani*, ex *Golzii Theſauro*, plenius inſcriptum exhibet COL. JUL. AUG. BABBA. qui ſi genuinus eſt, etiam priorum notularum expoſitionem confirmat. An vero *Paulus* a *Bobba* apud *Auguſtinum* lib. vii contra *Donatiſt.* cap. xi ſit *Babbenſis* episcopus, ut ſummo viro ad *Concilium Cypriani* viſum fuit, non eſt certum dicere, quia alii libri legunt ab *Obba*.

Inter *Babbam* & fretum *Oppinum* ſeu *Opinum*, ut in *Palatino* eſt, Ptolemæus poſuit, cujus episcopus *Leo Opinenſis* concilio vii *Carthaginenſi* ſubſcripſiſſe dicitur: quamquam libri variant, *Oſpinenſis* aut aliter referentes. Circa *Salam* fluvium intus, ad *Atlantem* minorem verſus, eſt *Gontiana*: trans montem circa *Cuſam* fluvium, Θίκωθ, *Thicath*, in *Tabula Oecath*: circa *Diur* flumen, *Dorath*. Hinc in austrum *Bocanum Hemetrum* ſitum erat,

erat, a quo in ortum æstivum τὸ πύρρον πιδίον, *Pyrrhos campus* recedit. Inter Unam & Agnam amnes *Vala*, Ὀυαλα omnia obscura, de quibus præter nomen a Ptolemæo relatum, nihil nobis est cognitum.

Gentes Tingitanæ provinciæ a Ptolemæo numerantur varix, *Metagonita* prope fretum: *Succosii*, *Vervica*, *Verves* supra internum mare: *Bacnatae* & *Volubiliani* supra illos. Ortivum limitem *Maurensii* tenent & pars *Herpiditanorum*: ad Oceanum versus *Masi*, *Salise*, *Macomita*, *Cauni*. Et omnes hæ gentes intra Minorem Atlantem erant: trans illum usque ad Majorem *Angaucani*, *Nectiberes*, *Segrensi*, *Baniuba*, *Vacuata*, omnes ignoti & ignobilis memoriæ. An vero *Baniuba* Ptolemæi sint Plinii *Baniura* lib. v, cap. 11. ut Harduino videtur; non est certum. nam loco dissident: nisi alter forsan de veteri sede, alter de nova migrantium est intelligendus. Circa Atlantem, præsertim Majorem, *Atlantes* seu *Atlanta* sunt, quos Mela lib. 1, cap. 14. ultimos ad occasum dixit. Plura de illis Plinius lib. v, cap. viii. qui eos *degeneres humani ritus* dicit.

Insulas interni maris supra Tingitanam nullas Ptolemæus memoravit. Esse parvas quasdam vel Antonini itinere cognosci potest, ubi locus *Ad sex insulas* nominatur, situs inter Abylam montem & Rusadir coloniam. In Oceano autem plures sunt, sed Ptolemæus tantum duas nominat, *Panam* & *Eurythiam*, sitas inter utrumque Atlantem, sed nullius famæ: *Fortunatas* vero, quorum nomen illustrissimum est, nimis ille in austrum deduxit, ut interiori Libyæ, & quæ extra Atlantem etiam majorem est, respondeant, quod a veteribus recentibusque refutatur. Strabo sub initium operis: αἱ τῶν μακάρων ἡσοὶ πρὸ τῆς Μαυρουσίας ἡσὶ τῆς ἐχάτης πρὸς δύσιν, *Beatorum insule ante Mauretaniam jacent in occidente extremo*. Et quia tam Ptolemæus lib. 14, cap. vi. quam Plinius lib. vi, cap. xxxii. unam ex Fortunatis *Καναρίαν*, *Canariam* vocant, id argumento est, in nostri temporis Canariis Fortunatas veteres querendas esse. Plinius refert, esse qui ultra Purpurarias insulas Fortunatas esse existiment: quod haud falsum est, si Purpurariæ, quod vir doctissimus Jo. Harduinus censet, sunt illæ, quæ hodie Madera & Portus sanctus adpellantur. His enim proximæ sunt, in austrum versus, Canariæ dictæ, olim Fortunatæ.

Plinius lib. vi de utrisque, Purpurariis, quæ etiam huc pertinent, & Fortunatis clare, quamquam ex aliorum fide ac relatione: Cap. xxxi. *Nec Mauretania insularum certior fama est. Paucas modo constat esse ex adverso Autololum, a Juba repertas, in quibus Gæulicam purpuram tingere instituerat*. Hæc de illis Plinius, quas idem ibi *Purpurias* vocat, eo modo, quo lib. xxxv, cap. vi. *Purpurarias officinas* dixit.

De Fortunatis idem lib. vi, cap. xxxii. *Sunt qui ultra eas, [quas modo a purpuræ officinis laudaverat] Fortunatas putant esse, quasdamque alias: quorum numero idem Sebosus etiam spatia complexus, Junoniam abesse a Gadibus DCCL millia passuum tradit. Ab eantundem ad occasum Pluvialem, Caprariamque: in Pluvialia non esse aquam, nisi ex imbribus. Ab us CCL millibus passuum Fortunatas contra lava Mauretaniæ in ix horam solis: vocari Convallem a convexitate, & Planariam a specie: Convalles circuitum CCCM passuum*.

Hæc ex Statii Sebosii relatione: qui duas præcipue Fortunatas adpellat, *Convallem*, quæ ex adscripta amplitudine Teneriffæ putatur esse; & *Planariam*, a specie seu forma aequali ita adpellata. Eundem numerum etiam Plutarchus Sertorio p. 571 posuit. Sed revera plures sunt, nec quas ipse ante nominavit, ex Fortunatarum numero excludende, Junonia, Pluvialia, Capraria: uti ex Jubbæ regis, quam Plinius ibidem adposuit, narratione constat. *Juba*, inquit, *de Fortunatis ita inquisivit: Sub meridie quoque positas esse prope occasum, a Purpurariis DCXXV M. passuum, sic ut CCL supra occasum navigetur:*

deinde per LXXV millia passuum ortus petatur. Primam vocari Ombrion nullis edificiorum vestigiis: habere in montibus stagnum, arbores similes ferule: ex quibus aqua exprimitur, ex nigris amara, ex candidioribus potui jucunda. Alteram insulam Junoniam adpellari: in ea adiculam esse tantum lapide extractam. Ab ea in vicino eodem nomine minorem. Deinde Caprariam lacertis grandibus referant. In conspectu earum esse Nivariam, quæ hoc nomen accepit a perpetua nive, nebulosam. Proximam ei Canariam vocari a multitudine canum ingentis magnitudinis: ex quibus perducti sunt Juba duo: adparentque ibi vestigia edificiorum. Quum autem omnes copia pomorum & avium omnis generis abundent, hanc & palmetis caryotas ferentibus, ac nucæ pineæ abundare. Esse copiam & mellis. Papyrus quoque & sileros in amnibus gigni. Infestari eas belluis, quæ expellantur assidue, putrescentibus.

Conveniunt fere nomina cum Sebosii narratione: Ombrios, Ὀμβριος, Pluvialis est, quod Græcum vocabulum sonat. Nivaria illa, quæ altissimos montes habet, ut Teneriffa: quia in ceteris nix rara est aut nulla: & hæc Convallis Sebosii esse videtur, quia valles sunt sub montibus. Vossius eam Convalliam vocari vult, ad Melam p. 310. Ita sex numerant Plinius, auctore Juba, & Ptolemæus Fortunatas: Sebosus & Plutarchus Scutorio duas. Quod autem revera multæ sunt, prior sententia de sex insulis veterum hujus nominis omnino præferenda est.

Fertiles esse & salubres, nemo negat: felicitas autem, quam poetæ & alii tribuunt, ut ex historicis, Juba & Sebosio, quos Plinius sublegit, constat, fabulosa est: sicut ipsi Elysi campi, quos multi in has insulas rejecerunt. Vide de his & toto argumento, quæ summi viri Isaacus Vossius ad Melæ lib. III, cap. x. Jacobus Perizonius ad Acliani lib. III, cap. XVIII. & Jo. Harduinus ad Plinium commentati sunt.

C A P U T VIII,

D E

AFRICA INTERIORE
VETERIBUS COGNITA.

Interiora Africæ, & in austrum magis quam quæ adhuc explicata sunt, vergentia nunc exponemus, quantum fieri potest per incertas antiquorum rationes, de iis locis, quæ nunquam Romani vel Græci adierunt, sed tamquam in limine aliquid aut a longinquo prospexere, vel fama audierunt: unde factum, ut multis fabulis illorum narrationes sint interpolatæ. Persequemur ordine quæ exstant ac reperiri possunt: & quia circa Atlantem & mare Atlanticum desimus, in illo nunc latere pergemus, inde per mediterranea ad orientalem Africæ Oceanum progressuri, in quo finiemus.

Ultra Atlantem majorem Ptolemæo insula Cerne, Κέρν, est, a pluribus laudata, sed tam variis in situ determinando, ut quidam ex Atlantico mari in orientalem Oceanum transcripserint: alii non longe a Lixu Mauretaniæ ponant: alii circa Atlantem majorem: iterum ad Aequatorem usque removeant. De ea tradiderunt Hanno Carthaginiensis in Periplo, & Scylax Caryandæus, etiam in Periplo; tum Polybius & Cornelius Nepos apud Plinium

GAETVLIA

Melanogetuli

Nigrita

LIBYÆ INTERIOR

Thale

Libya palus

Alitambi

Orphes

Achamæ

Mimaci

Matites

Pererfi

Tarnaltæ

Gongalæ

Derbici

Æquinoctialis Circulus siue

ÆTHIO

ognita Ptolemæo

lib. vi, cap. xxxi. Diotimus apud Strabonem lib. ii. Dionysius in Periegesi : & Ptolemæus eo loco , quem supra designavimus. Strabo dicto lib. ii, p. 33. in *μυδάδισι*, *fabulos* censet quæ extra columnas Herculis Diotimus posuerit , *Κέρην τε ἢ ἄλλας τόπους ὀνομαζόντων, τὰς μυδάδας ὡς δεικνυμένους*, *Cernen insulam & alia loca nominans, quæ hodie nusquam adparcant*. Non negamus insulam tantæ famæ : locum autem certum quod definire non possumus, consensionem plurium , veterum & recentiorum sequemur. Causa dissensus primi & maximi est , quod Aethiopibus scriptores hanc insulam obijciunt. Quum vero Aethiopes ex utroque latere in Africa habitent , & ita antiquitus adpellati sint , tam qui Erythræum mare accolunt, quam qui Atlanticum ; hinc factum est , ut non nulli orientali Oceano hanc insulam contribuerint : quod ut illustrius esset , recentiores insularum hujus maris maximam, S. Laurentii aut Madagascar vulgo dictam , antiquorum Cernen esse crediderunt. Plinius lib. vi, cap. xxxi. *Contra sinum Persicum Cerne nominatur insula, adversa Aethiopia, cujus neque magnitudo neque intervallum a continente constat, Aethiops tantum populos proditur. Ephorus auctor est, a Rubro mari navigantes in eam non posse propter ardores ultra quasdam columnas (ita adpellantur parva insula) provehi*. Sed plurimi extra columnas Herculis hanc insulam sitam esse tradiderunt : quo posito, sponte cadunt quæ de orientali latere , hujus insulæ sede , quidam tradiderunt. Sic Scylax , Hanno , Diotimus , Polybius , Ptolemæus consentiunt esse hanc insulam in Oceano occidentali.

Hoc si ita est , quæritur quo tractu , qua parte meridiani circuli fuerit *Cerne* insula. Hanno fertur , ut in Periplo scriptum est , quarto die a Lixo , per curva litoris navigando venisse in Cernen. Sic ad Mauretaniam esset , non Aethiopiæ objecta. Contra Polybius longissime in meridiem profert. Plinius quidem de illo lib. vi, cap. xxxi. *Polybius in extrema Mauretania contra montem Atlantem a terra stadia octo abesse prodidit Cernen*. At alio loco, & longius in austrum remoto, suum posuit Atlantem. Idem Plinius lib. v, cap. i. de Polybii in Punico bello navigatione : *Inde [a Theón ochemate] ad promontorium Hesperium navigatione dierum ac noctium decem. In medio eo spatio Atlantem locavit, a ceteris omnibus in extrema Mauretania proditum*. Sed sibi ipse non constat Polybius : nam supra dixit , *Cernen in extrema Mauretania contra montem Atlantem* positam esse. Si in Mauretania extrema, non ultra Deorum Currum fuit , quo loco nulla est Mauretania , sicuti etiam nullus Atlas. Placet quod de Mauretania dixit : quod de sede Atlantis transmota , nemo, credo, probaturus est.

In causa hujus discordiæ , quod quem Græce periplum , aut fragmentum de illo , sub Hannoais nomine habemus, non est ab ipso Hannone, sed a Græco quodam, Carthaginien- sium studioso compositus , qui finxit quæ ignorabat , & fabulis verum cursum incrustavit : quod vir clarissimus Henricus Dodwellus erudita dissertatione demonstravit. Hunc ducem plerique sequuti sunt , cujus quod multa male cohærebant , quisque inde excerpens adjecit, movavit, & ut dissonantia conciliaret, aliter atque aliter collocavit, aut interpretatus est.

Quæ quum ita sint , missis illorum sententiis , qui vel nimis in septentrionem , vel e contrario in austrum *Cernen* trahunt , mediam, quæ auctorem Ptolemæum habet, & ex parte Polybium, qui & ipse Atlantem & Mauretaniam nominat, non autem recte metatur ; mediam, inquit, sententiam tenemus , quæ prope Atlantem & Mauretaniæ fines hanc insulam locat, ut nec eos deferendos existimem, qui Cernen putant *Arguin* insulam esse , sitam in xx vel xxi ab æquatore parte seu gradu , quæ aquis scatet & amœnitate , commerciis cum Aethiopibus valde adposita , & ob hoc ipsum a Lusitanis commendata : quæ & Isaaci Vossii ad Melam p. 309. sententia est. Hoc etiam cum Dionysio convenit, vers. 218. dicente :

- - - - - ἐν δὲ μυχοῖσι

Βόσχοιτ' ὑπέρτοιο πανύστατοι Αἰθιοπῆς

Αὐτῶ ἐκ' Ὀκεανῶ , πυρᾶτες παρὰ τήμπεα Κέρης.

Hoc est: *In recessibus autem pascuntur continentis omnium extremi Aethiopes ipsum ad Oceanum, ultima prope tempe Cernes.* Est etiam ita satis iotia, austrina, ut Eustathius ibidem de vera Cerne prodit; intellige autem respectu columnarum Herculis, unde hæ navigationes in austrum versus suscipiebantur.

Post Cernen Ptolemæo est *Junonis Solis* [Ἥρας Ἡλίου] insula, quæ etiam *Autolala* dicta, quia e regione Autolalæ oppidi in gente Autololum sive, ut Ptolemæus vocat, Autolataram. Deinde post multa flumina, quæ in continente exponemus, tandem est Ἑσπέρης κέρα, *Hesperii Cornu*, quem μέγαν κόλπον, *ingentem sinum*, auctor peripli Hannonis vocat: interpretes autem plerique, Pomponium sequuti, promontorium intelligunt, alii Viride, alii quod de Palmis dicitur: de quibus Vossius pag. 309. *Est vero Ἑσπέρης-κέρα promontorium illud famosum, quod Viride adpellatur. Valde halluciat Salmasius, quum hoc negat, ac caput Palmarum interpretatur. Eo enim usque non est Hanno progressus.* Pomponius Mela, lib. III, cap. IX extremo, promontorium dixit Ἑσπέρης κέρα. Plinius lib. VI, cap. XXXI. *Hesperii ceras* Latinis litteris: & paullo ante; *ad Aethiopas Hesperios, & promontorium, quod vocavimus Hesperion ceras.* Prope illud Sebosus locat *Hesperidum insulas*, quas a Gorgonum insulis distinxit. Sed quod in fabulis latent hæ insulæ, vix aliquid de iis certi cognosci potest. Plinius ibidem: *Adeo omnia circa hæ incerta sunt, ut Statius Sebosus a Gorgonum insulis prænavigatione Atlantis dierum XL ad Hesperidum insulas cursum prodiderit: ab iis ad Hesperii ceras, missus.* Sic Gorgonum insulæ in Mauretaniam caderent.

At vero Plinius ibidem ex Xenophonte Lampfaceno: *Contra hoc promontorium [Hesperion ceras] Gorgades insula narratur, Gorgonum quondam domus, bidui navigatione distans a continente, ut tradit Xenophon Lampfacenus. Peneiravit in eas Hanno Pœnorum imperator, prodiditque hirta feminarum corpora, viros pernicitate evasisse: duarumque Gorgonum cutes argummenti & miraculi gratia in Junonis templo posuit, spectatas usque ad Carthaginem captam.* Non conveniunt hæc cum Hannone, a quo omnes petebant quæ scriberent ante, quam Romanorum arma in has oras pervenirent. Is vero insulam, in qua Gorgones vel Gorgides essent feminæ, tridui navigatione ultra Θεῶν ὄχημα, *Deorum currum* collocat. Plinius autem in hoc argumento fluctuat & inconstans est. Lib. V enim, cap. I. de Polybio: *usque ad eum montem, quem Deorum ochema dicimus. Inde ad promontorium Hesperium navigatione dierum ac noctium decem, in medio spatio Atlantem locavit, a ceteris omnibus in extremis Mauretania proditum.* Sic multorum quidem collegit sententias; cui ipse accedat, non prodidit.

Sed Hannonem, qui primus hujus navigationis notitiam attulit, persequemur prius, quam ordine interiorem Libyam exponamus. Ab Hesperio cornu aliquot dierum navigatione ventum est ad montem maximum, Θεῶν ὄχημα, *Deorum currum*, cujus Plinius & Mela quoque mentionem faciunt: Ptolemæus cis æquinoctialem circulum posuit, ut videatur esse, quem Lusitani *Sierra Leona* vocant. Unde Hanno tridua navigatione venisse fertur in sinum, qui Νότος κέρα, *Australi cornu* dicatur: in cujus intimo recessu insula sit, cujus incolæ hirsuti sint, e quibus feminas ceperit, cutes illarum Athenas retulerit: quas ille *Gorillas* vocat interpretum placito; Plinius ex Xenophonte *Gorgonas*, quasi hæc Gorgonum insula & sedes fuerit. Hæc tamen illius peripli est, de quo tam variæ relationes sunt proditæ.

Ex Atlantico Oceano in terram continentem egredimur, quam Ptolemæus in duas partes duobus distinctis capitibus divisit, in Libyam interiorem, & in Aethiopiam sub Aegypto. Illa occidentalis est, cujus terminalem ab oriente lineam Ptolemæus per Darnin, in confinio Marmaricæ & Cyrenaicæ urbem, ducit. In hac parte præcipuæ gentes sunt Gætuli, Garamantes, Nigritæ, & Hesperii Aethiopes, admixtis pluribus minoribus vel incognitis. Quæ sub Marmarica & Aegypto sunt, in altera parte & singulari capite tractavit. Ita autem utramque in populos distribuit, ut tamen terminos illorum aut minime, aut dubie posuerit, nulli eorum sua adsignando oppida: quod etiam fieri non potuit in tanta remotissimarum regionum obscuritate. Nos prius de populis majoribus agemus; deinde de fluminibus, montibus, & oppidis, quæ prodidit Ptolemæus. Sit igitur jam

LIBYA INTERIOR.

Africam universam veteribus quodammodo cognitam, & ultra Græcis Romanisque notiora regna, respublicas, ac postea provincias, sub mari positas mediterraneo, remotam, jam explicaturi sumus, in qua potissimum Ptolemæi fide utemur, quod ceteri nihil distinctius de ea tradiderunt. Hujus pars occidentalis eidem dicta *Λιβύη ἡ ἐντὸς*, *Libya interior*, cujus præcipui populi sunt, ut diximus, Gætuli, Garamantes, Nigritæ, Hesperii Aethiopes. Primum itaque de *Gatulis* agemus.

GAETULI, Græce *Γαιτῶλοι*, per diphthongum, proprie a Mauretania in meridiem habitarunt, ubi etiam Ptolemæus posuit. Sed postea per Mauretaniam Numidiamque novas sedes occupaverunt, ut nullis fere finibus hæc natio circumscripta & contenta fuerit. De vetere Gætulia Plinius lib. v, cap. iv extremo: *Et tota Gatulia ad flumen Nigrin, qui Africam ab Aethiopia dirimit.* Et Agathemerus lib. ii, cap. v. *ὑπὸκειται ταῖς Μαυρηταῖς ἡ Γαιτῶλία*, *subjacet Mauritanis Gatulia.* De adjecta & dispersa idem Plinius lib. v, cap. ii. *Gentes in ea [Tingitania] quondam præcipua Maurorum, unde nomen, quos plerique Maurusios dixerunt. Proxima illi Massæfylorum fuerat, sed simili modo extincta est. Gatula nunc tenent gentes, Banjura, multoque validissimi Autololes.* Sic Gætuli, præcipue *Autololes*, in Mauretaniam Tingitanam successerunt, & in maritimam illius ad Oceanum oram. Idem Plinius ejusdem libri cap. i. de Polybii navigatione: *Prodidit portum Rutubis a Lixo cccxiii M. passuum. Inde promontorium Solis: portum Risardir: Gatulos Autololes.* Et hi sunt, qui contra Purpurarias insulas habitabant. Idem lib. vi, cap. xxxi. *Nec Mauretaniæ insularum certior fama est. Paucas modo constat esse ex adverso Autololum, a Juba repertas, in quibus Gatulicam purpuram tingere instituerat.* Et rursus lib. v, cap. i. *Luxuriæ efficacissima vis sentitur atque maxima, quum cbori citroque silvæ exquirantur, omnes scopuli Gatuli muricibus ac purpuris.* Et lib. ix, cap. xxxvi. hoc *Gatulum litus Oceani* vocat: quamvis non dubitandum sit, veterem quoque & australem Gætuliam ad Atlanticum Oceanum pertinuisse.

Sicut autem Mauretaniam Tingitanam, ita etiam Cæsariensem seu Massæfylorum Gætuli invaserunt. Plinius lib. xxi, cap. xiii. *Et in Perside, & in Mauretaniæ Cæsariensis Gatulia, contermina Massæfylis, venenati favi gignuntur.* Nec minus id de Numidia intelligendum, cujus causa Apulejus Madaurensis per scomma *Semigatulus* dictus est: etiam in prorogata ab austro Numidia supra Syrtes, sed in justa distantia, Gætuli reperiuntur. Strabo sub finem libri xvii, gentes Syrti & Cyrenaicæ *ὑπερχεῖνδρας*, id est superne imminentes

enarrans, πρῶτον, inquit, οἱ Νασαμαῖοι, ἔπειτα ψύλλαι καὶ τινες Γαυτῦλοι, ἔπειτα Γαργάμαντις. *Primum sunt Nasamones, dein Psylli, & Gætulorum pars, & Garamantes.* Adeo longe Gætuli ab Oceano orientem versus producti sunt! Et ex his fuisse videntur, quos Marius apud Hirtium B. Afric. cap. xxxi. beneficio fertur adfēcisse, vel in sedem meliorem transducendo, vel alias donando immunitates. Et horum posterii erant, qui ab Juba ad Cæsarem ibidem & cap. lv. dicuntur defecisse. Strabo lib. xvi. pag. 574. meminit τῆς τῶν Γαυτῦλων ἐξουσίας, *montanorum Gætulie, ἢ δι' Αἰβουῆς ἕως, quæ jam sint Libya, sive Africa*, puto proconsularis, quæ provincia, Strabonis ætate, eo usque in austrum videtur fuisse prolata.

Partem autem Gætuliz propriæ australem, quæ ad Nigrin vergit, *Melanogætuli*, id est Nigri Gætuli, tenebant, quos Ptolemæus inter montes *Sagapolam* & *Ἐσφargalam* locavit, ut *Nigrin* flumen habeant a meridie. His, credo, trans Nigrin conjuncti erant *Gætuli Daræ*, quos cum Aethiopibus Hesperii Plinius censuit. *Postea*, inquit lib. v, cap. i. *flumen Salisum*, [subaudi, Polybius prodidit;] *ultra quod Aethiopus Perorsos, quorum a tergo Pharusios. Is jungi mediterraneos Gætulos Daras.* Procul ergo *Daræ* fuerunt ab Oceano, sed Gætulorum ultimi in meridiem, pars, ut videtur, *Melanogætulorum*. *Banjura* autem *Gætuli*, quos Plinius ita cap. ii. nominat; & *Asatololes*, in Mauretaniæ tum litore colebant: non autem dubium, in vetere Gætulia, etiam partes insignes fuisse, sicut *Vesunos* (sive *Nesunos*, ut MSS. habent) quos idem dicit propriam gentem factam, versos ad Aethiopus.

GARAMANTES etiam ex interioris Africæ erant gentibus, vicini Gætulorum. Strabo ibidem: ἡ δ' ὅτις τῶν Γαυτῦλων ἐστὶν ἡ τῶν Γαργάμαντῶν γῆ, παρὰλληλῶς ἐκείνῃ, *Supra Gætuliam est Garamantum regio, isti parallela.* Hanc ait ab Aethiopibus, Hesperii puto, καὶ τῶν παρακκασιτῶν, & Oceani accolis dierum ix vel x itinere distare: ab Ammone xv. Sed ex fama (φασι) habuit distantiam; certam ipse non cognoverat. In disjunctissimis fuisse tems, poetæ verba Aeneid. vi. *super & Garamantas & Indos*; & ecloga viii. *extremi Garamantes*, demonstrant. De situ Pomponius Mela lib. i, cap. iv. *Super ea, quæ Libyco mari abluuntur, Libægyptii sunt, & Leucoæthiopes, & natio frequens multiplexque Gætuli.* Deinde late vacua regio, perpetuo tractu inhabitabilis. Tum primos ab oriente *Garamantas*, post *singula & Trogodytas*, & ultimos ad occasum *Atlantas anaximus*. Mirus ordo aut dubius, Gætuli ultra *Garamantas* in ortum, ad *Libægyptios* usque remotis: tamen videmus inde interiores maxime fuisse, undique magno intervallo liberos a mari & Oceano. Ptolemæus lib. iv, cap. vi. Garamantum sedem ita descripsit: Γαργάμαντις οἰκεῖ δὲ τῶν τῶν Παργεῶδ' ποταμῶν τῆς πύχεις τῆς Νεβῆ λίμνης, *Garamantes pertingunt ab amnis Bagra de finibus usque ad Nubam paludem.* Plinius lib. v, cap. v. multa oppida Garamantum nominavit, de quibus postea urbibus dicturi sumus. Singulari numero est *Garamas*. Silius lib. v, vers. 194.

Errantque minusque Mæces, Garamasque, Nomasque.

Feminco genere *Garamantis*. Virgilius Aen. iv, vers. 198.

Hic Ammone sacras, rapta Garamantide nymphas.

NIGRITAE populi circa *Nigrin* fluvium habitantes. Flumen Plinio *Nigris* dictum, lib. i, cap. iv. extremo: *Gætuli ad flumen Nigrin, qui Africam ab Aethiopia dirimit.* Et cap. viii. *Nigri sunt eadem nativitas, quæ Nilus: calanum & papyrum, & easdem signit animales, eodemque temporibus augetur.* Oritur inter *Tareleos Aethiopus* & *Occalicas*. Ptolemæo dicitur ὁ Νίγρις, *Nigris*, de quo lib. iv, cap. vi. ὁ Νίγρις, *Nigris fluvius, jungens & ipse Mandan & Thala montes.* Facit autem & hic τὴν Νιγριτικὴν λίμνην, *Nigritem paludem: & ad septentrionem*

nem divergia bina constituit, ad Sagapola scilicet & Usargala montes. Ad ortum autem divergium unum supra paludem Libyen: & ad meridiem unum supra Daradem fluvium. Agathemerus lib. 11, cap. x. ὁ Νίγης. Aliter recentes tabulæ hunc fluvium representant, continuum, multis ostiis seu alveis exeuntem in Oceanum: Ptolemæus autem suis ἑσπερίαις, quæ divergia interpretes vertit, multipliciter diremit, ut, quasi terra haustus, ostio, quo effundatur, careat, quod haud dubie ex recentioribus corrigendum est. Nihilominus tabulam nostram expressi ad typum tabulæ veteris, quam ex Ptolemæi numeris & nominibus Agathodæmon confecisse dicitur, ut appareat, quid veteres de Libya interiore crediderint.

Populi vocantur *Nigritæ*. Strabo lib. 11, pag. 90. Maxime ad meridiem versus sitos adpellant *Aethiopus*; sub his plerosque *Garamantas*, *Maurusios*, & *Nigritas*, & *Nigritas*: τὰς δ' ἐν τῷ ὑποτάτοις, Γαμήλας, & his adhuc inferiores, *Gatulos*. Sic scriptum ibi *Nigritas*: at lib. xvii, p. 568. inconstanter *Νιγρίται*, *Nigritæ*. Mela autem & Plinius *Nigritæ*: ille lib. 1, cap. iv. *Mauri* & in Atlanticum pelagus expositi. Ultra *Nigritæ* sunt, & *Pharusii*, usque ad *Aethiopes*. Plinius lib. v, cap. viii. Interior ambitu Africa, ad meridiem versus, superque *Gatulos*, intervenientibus desertis, primi omnium *Libyægyptii*; deinde *Leucæthiopes* habitant. Super eos *Aethiopum* gentes *Nigritæ*, a quo, dictum est, flumine. Hic *Aethiopes* *Nigritas* accenset: Mela distinxit. Uterque recte. Proprie enim in occidente. *Aethiopes* australiores sunt: laxè ad Atlantem & in Mauretaniam usque se extendunt. Dispar in oriente ratio est, quam infra explicaturi sumus. An *Nigritæ* etiam *Nigroe* vocantur, id est *Νιγροί*, Græco more? Videtur ita clarissimo Harduino in Plin. vi, cap. xxx. Alii dubitant eosdem esse, quia *Nigroe* fibulosi, etiam situ di-juncti. Ad occidentem versus, inquit Plinius, *Nigroe*, quorum rex unum oculum habeat in fronte.

AETHIOPE *HESPERII* sive occidentales opponuntur iis, qui supra Aegyptum sunt, orientalem Africam in australi plaga tenentes. De utraque Plinius lib. v, cap. viii. ex Homero: *verissima opinione eorum, qui desertis Africa duas Aethiopias superponunt; & ante omnes Homeri, qui bipertito tradit Aethiopus, ad orientem occasumque versos*. Homeri verba sunt *Iliados* A. verl. 23.

Αἰθίοπας, τοὶ ἐκθὰ διδάκται, ἑκατοὶ ἀὐρῶν,
οἱ μὲν δυσομνὴς ὑπερίοι, οἱ δ' ἀντίοι.

Aethiopus, qui bifariam divisi sunt, ultimi hominum, alii quidem occidentis solis, alii vero orientis.

Jam *Hesperii* seu occidentales *Aethiopes* nobis curæ sunt: quos ita etiam Plinius lib. vi, cap. xxx. nominavit. Mons, inquit, excelsus, æternis ardet ignibus, *Theon ochema dictus*: a quo navigatio quatruidui ad promontorium, quod *Hesperion* ceras vocatur, confine Africa juxta *Aethiopus Hesperios*. Alia ratio adpellationis est, quando Ptolemæus lib. iv, cap. ix. quo de Aethiopia interiore agit, *Hesperios Aethiopus* ad occidentalem quidem Oceanum, sed longe ultra æquatorem, juxta incognitam terram collocavit. Sunt enim etiam citiores & circa æquinoctialem circulum, & eis eundem. Plinius lib. v, cap. viii. Super eos [*Gætulos* & *Leucæthiopus*] *Aethiopum* gentes, *Nigritæ*, a quo, dictum est, flumine: *Gymneus*, *Pharusii* jam Oceanum attingentes, & quos in Mauretania sine diximus, *Perorsii*. Et Agathemer. lib. 11, cap. x. *Gir* & *Nigir* τὰς ἐν τῷ Αἰθιοπίας interiorem *Aethiopiam* perfluunt. Nihilominus & Strabo lib. 11, pag. 90. τὰς μεσημβρινωτάτας, Αἰθίοπας προσαγορεύουσι, maxime meridiem versus sitos, *Aethiopus* vocant: qui sub his [ὑποτάτοις] *Garamantas*, *Nigritas*, & inferiores etiam hisce, *Gatulos*. Scilicet in occidente *Aethiopus* præcipue australiores vocabant:

ceteros plerumque aliis nominibus, quamquam & ipsi Aethiopes essent, & ita aliquando appellarentur.

Innumeræ gentes minores sunt, quas sub majoribus enumeratis Ptolemæus & Plinius comprehenderunt, & hic fabulis etiam admixtis: quas omnes referre, nimium foret & inutile, quia multa in iis conficta sunt; etiam Plinius tantum nomina habet, sine locorum positione: Ptolemæus autem sedem designat, ex quo excerpemus potiora. Nec credibile, veteres tam distinctam Africæ interioris notitiam habuisse, quum nec hodie post tot circumnavigationes & peregrinantium itinera habeamus. Caussam ejus rei Strabo lib. 11, pag. 90. prodidit. *Incolunt*, inquit, *Libyam* ἔστι τὰ πλεῖστα ἄγνωστα, *gentes pleraque ignotæ. nam neque multi eo ducti sunt exercitus; aut peregrini inde advenerunt: incolæ autem* [οἱ ἐπιχώριοι] *quum pauci adveniant aliquando, neque credibilia narrant, neque omnia.* Hinc est, quod enarratio illorum sit fabularum plena de nescio quibus monstrosis hominibus, & aliis rebus, quæ fidem excedunt humanam, utpote manifesto confictæ. Nunc ad ipsam Libyæ interioris enarrationem, hoc est oppidorum, fluminum, montium, & specialium populorum accedemus.

Interioris Africæ latus occidentale, seu quod ad Oceanum est Atlanticum, secundum Ptolemæum ita habet: Post Atlantem majorem & Cernem insulam sunt *Subi* fluvii ostia: dein fluvius *Salathus*, & ad ostia oppidum hujus nominis. A quo sunt *Chusaris* fluvii ostia, *χεσάρειος ἐκβολαί*: & promontorio incerti nominis interjecto, *οφιώδης ποταμὸς ἐκβολαί*, *Ophiodis fluminis ostia*: deinde *Bagazi*, oppidum. a quo est *Nujus* fluvius, & *Soloentia* promontorium, quod in Hannonis periplo *Σολέεις*, *Soloes*, patrio casu *Soloentis* & *Soluntis* est. *Venimus*, inquit, *ἐπὶ Σολέειν Λιβυκὸν ἀκρωτήριον*, *ad Soloenta, Libycum promontorium.* Hesychius *Σολεντίς, ἀκρὰ τῆς Λιβύης, Soluntis, Libyæ promontorium*; quod idem est.

Sequitur *Massa* fluvius: *Jarzetha* oppidum: *Daradus* fluvius, ut in veteri tabula est; sive ut in Græca expositione, *δάρατος ποταμὸς ἐκβολαί*, *Daratis fluvii ostia.* Accolunt *Darade*, a flumine ita dicti: a quibus nomen fluvii reformandum est. Deinde est oppidum *Babiba*: & interpositis promontoriis *Arfinario* & *Rjssadio*, in ipso sinu Hesperio fluvius *Stachir*, a quo *Stachiræ* accolentes dicti; male *Trachir* in expositione Ptolemæi amnis est dictus: Post enim in Montibus ipse scripsit *ὁ Στάχειρ ποταμὸς*, *Stachir fluvius.*

Porro sunt in eodem sinu, Ptolemæo prodente, *Perphosius* portus: *Catharon* promontorium, id est *πύρρον*, *καθαρὸν ἕκρον*: & *Nia* fluvius: postea *Hesperium* κίρας seu *Cornu*, *ἄκρον* & ipsum, id est promontorium, quomodo & Mela ac Plinius vocant, secus ac Hanno, cui finis, *κέλευς*, est. Sed de hoc supra in Hannonis cursu plura. Post Hesperium ceras effunditur amnis *Masukolus*, ex monte, qui *Θεῶν ὄχημα*, *Deorum curvus* propter altitudinem vocatur, decurrens. Mons autem a mari non longe abest; de quo supra satis dictum, quum Hannonis periplum persequeremur. Ultimus in hoc sinu locus Ptolemæo dictus *ὑπόδρομος Αἰθιοπίας*, *Hypodromus Aethiopie*, quod ita etiam Marcianus Heracleota p. 35 sublegit, *μύχρα τῶ λεγόμενῳ ὑπόδρομῳ Αἰθιοπικῇ*, usque ad *Hypodromum Aethiopicum.* Agathemerus autem lib. 11, cap. v. *ὑπόδρομος* *Hippodromus* scripsit, quasi equorum decursio: quod clarissimo viro Jo. Hudsonio præferendum videtur, & Marcianus ex Agathemero emendandus. Quod vero non primus Marcianus ita legit, sed Ptolemæus etiam, quem is sequi solitus est; nihil puto mutandum esse, ut sit cursus seu via Hypodromus, qua subitur in extremam Aethiopiam sive maxime australem, quam potissimum Aethiopiam simpliciter, sed in occidente, adpellabant, ut supra demonstratum est. Nec vero illam exponit ac enarrat, sed dimittit in incognitis. Nihil enim ultra hunc Hypodromum habet, nisi *Ichthyophagos Aethiopus* in litore, hoc est, qui tantum piscibus vescantur, quam vivendi rationem quoque in Asiæ quibusdam populis, & in Arabægyptiis Ptolemæo auctore, observavimus.

Haftenus in ora Atlantici Oceani verfati fumus : nunc quæ intus funt , nec vero a mari longius recedunt , per eundem tractum investigamus. Inter Subum & Salathum fluvios oppidum eft *Autolala* , unde forte oriundi funt *Autololes Gætuli* , de quibus fupra actum : quos *Autolatas* hoc loco Ptolemæus vocat , nifi *Autololata* feu *Autolalata* legendum eft.

Circa Chufarin amnem eft oppidum *Thuelath* , Θηλαθ; & ad Ophiodem fluvium *Tagana* : ad Daradum *Magura*. Prope Stachirem flumen *Vibrix*. In Gætulia propria oppidum *Talubath* : in Melanogætulis *Malacath* , *Tucabath* , *Bimtha*. Mons hic eft *Sagapola* , qui Subum & Salathum fundit : a quo ad ufque montem *Ufargalam* , qui fontem habet *Bagradæ* , *Azelanogætuli* habitant.

Circa Bagradam fontibus propiorem *Silice* , *Buthurus* , *Anoegath* , *Thabuthis* , *Capsa*. Ad *Girgirim* montem verfus & Cinyphi fontes *Bouta* , *Bedirum* , *Vanius* , *Gelanus* , *Sabe* , *Garama* metropolis. De hac Plinius lib. v, cap. v. *clariffimum oppidum Garama , caput Garamantum*. Hi enim a Cinyphi fontibus & circa Gir flumen ufque ad montes , qui *Vallem Garamanticam* faciunt , longe lateque habitarunt : quibus Plinius & alia oppida tribuit dicto loco. *Mons* , inquit , *longo fpatio in occafum ab ortu tendit , Ater noftris dictus a natura adufto fimilis aut folis repercuffu accenfo. Ultra eum deferta : Matelga oppidum Garamantum : itemque Debris adfufo fonte , a medio die ad mediam noctem aquis ferventibus , totidemque horis ad medium diem rigentibus*. Posterio rem urbem *Debrim* etiam Prifcianus Periegefi v. 202. laudavit :

*Hanc habitant juxta Garamantes Debride clari ,
Quæ fuperat cunctas urbs miro munere fontis ,
Frigore qui noctis fervet calefactus & umbris ,
At folis friget radiis glacialis , & igni.*

Quod vero Ptolemæus tacet , neque Debridi neque Matelgis certus locus adfignari poteft , & fi adfignatur , conjectura fola nititur. Cornelius Balbus junior de Garamantibus triumphavit. Plinius enim , quum de Matelgis Garamantum , itemque de Debride ac ejus mirabili fonte ; & de ipfo capite Garamadixiffet , *Omnia* , inquit , *armis Romanorum fuperata , & a Cornelio Balbo triumphata : uni huic omnium externo curru & Quiritium jure donato ; quippe Gædibus genito civitas Romana cum Balbo majore , patrio , data eft. Et hoc mirum , fupradicta oppida ab eo capta , auctores noftros prodidiffe : ipfum in triumpho , præter Cydammum & Garamam , omnium aliarum gentium urbiumque nomina ac fimulacra duxiffe , quæ iccirco hoc ordine : Talidum oppidum (Haiduino eft Θαυδης , Thabudis Ptolemæi , circa fontes Bagradæ) Niceris natio , Negligemela oppidum , Bubejum natio vel oppidum. Enipi natio , Thulen oppidum , mons nomine Niger : Nitibrum , Rapsa , oppida : Difera natio ; Debris oppidum , flumen Nuthabur , Thapfagum oppidum ; Nannagi natio , Boin oppidum , Pege oppidum , flumen Dajibari , Mox oppida continua , Baracum , Buluba , Alafi , Balsa , Galla , Maxala , Zizama. Quod vero modo dixit , omnium aliarum gentium urbiumque nomina in triumpho duxiffe , nescitur quænam ex his Garamantum fuerint , quænam vicinarum gentium urbiumque. Quod etiam in orientem longe procurrat Garamantum natio , iterum dubitatur , ubi hæc oppida quærenda , fupra Cinyphi fontes , an fupra deferta Marmaridarum. In Tabula Aegypti & Cyrenaicæ præcipua Garamantum oppida , quæ Plinius laudat , Matelga & Garamam , in orientali Garamantum regione constitui : de quo nunc dubito , poftquam Ptolemæi Garamam metropolim , quam prius aliam a Garamantum regia credebam , diligentius confideravi , eo poftito loco efle , qui ad Garamantas omnino referri poffit.*

Circa *Nigir* flumen feu *Nigrin* Ptolemæus multa oppida doſuit , obſcuro pleraque nomine ,

quæ sunt ab occasu in ortum progredienti hæcce : *Pesside*, *Saluce*, *Thige*, *Thamendacana*, *Capbe*, *Nigira metropolis*, *Vellegia*, *Tagama*, *Dudum*, *Panagra*. Nigritarum in his partes esse præcipuas, non est quod dubitetur : quis vèro adfirmabit, nullas alias nationes seu gentes esse admixtas ? Certe nec Ptolemæus distinxit aut separavit. Post *Girgerim* montem, austrum versus, sunt *Thamclutha*, *Thaspa*, *Thycimath*, & gens *Mancoi*.

Gir flumen sequitur, diversum a *Nigir*, cui adfunditur, de quo præter Ptolemæum etiam Agathemerus lib. 11, cap. x. τῶν διαρρίπτων τὴν ἑστὸς Αἰθιοπίας, καὶ τὰς τε ἀρχαὶς καὶ τὰ τὰ ἰσχυρὰ ἱστῶν, μέγιστος ἔστιν ὁ τὴν Γίρ καὶ Νίγιν. Illorum, qui per interiorem Aethiopiam fluunt, quique, fontes & ostia in continente habent, maximi sunt *Gir* & *Nigir* : τῇ ἑστὸς, interiorem Aethiopiam. Sic ultimam & maxime australem ceteri vocant, ut dubitare liceat, annon ἑστὸς hoc loco legendum sit. *Gir* enim & *Nigir* sunt in Aethiopia exteriori, quæ nobis citerior est. Meminit hujus fluminis etiam Claudianus lib. 1. in primum consulatum Stilichonis vers. 251.

*Quos vagus buccellat Cinyps, & proximus hortis
Hesperidum Triton, & Gir notissimus amnis
Aethiopum.*

Circa *Girens* fluvium, *Gira*, metropolis, *Badiath*, & *Tucrumuda*, ac *Ischeri* a Ptolemæo sunt posita. Ultra fontes Cinyphi, fere in limite citerioris partis, quam Aethiopia sua Aegypto excipit, *Lynxamate* erant gens Libyca, eorumque oppidum *Lynxama* ad *Chelomadas paludes* : super quas oppida *Rubume*, *Artagira*, *Thuppa* : populi *Dauchita*, *Calita*, a quibus in austrum magis vergunt *Nubi*, Νῦβαι, qui Ptolemæo tenent occidentalia vallis Garamantici montis, cum flumine *Nuba*, & palude *Nuba*, quam flumen perlabendo facit. Agathemeris autem Νῦβαι, *Nubi*, quamquam confuse Blemmyas, Strutophagos & alios conjungit, sunt alii, quia ἀπὸ ἀνατολῆς, ab oriente Nili posuit juxta Avalitas, prope ostium sinus Arabici : de quibus & Plinii *Nubei Aethiopes* lib. vi, cap. xxx. intelligendi sunt, qui post illos dicit : *At ex Africa parte*, cetera ; quæ ab occidente Nili est, sicut Arabia ripa vel latus ipsi sæpe dicitur, quod est ab oriente fluminis. Hi *Nuba* apud Ptolemæum vocantur. Nostri autem, occidentales *Nubi*, etiam *Nuba* dicuntur, apud quos hodie non incelebre est regnum Nubiense. Claudianus dicto libro vers. 254.

*Venerat & parvis redemptus Nuba sagittis,
Et velox Garamas.*

Neutros bene descripsit Byzantius chorographus, Νῦβαι ἑστὸς Λιβύης παρὰ Νίλῳ, *Nuba*, gens *Libya* juxta *Nilum*. Plinii enim *Nubei Aethiopes* absunt a Nilo dicrum octo itinere : nec fortan brevior, quos Ptolemæus ab occasu collocavit.

Supra *Nubos*, ad æquatorem versus circulum, obscuri sunt populi, *Dolopes*, *Mimæi*, *Astaciori*, *Aronca*, *Dermones*, *Derbici*, *Asaraca*, juxta *Arangam* montem ; & *Xylince Aethiopes*. Nec citeriores, & qui ad occasum vergunt, celebriores famæ sunt, præter *Pharusios* fortasse & *Perorsos* ; videlicet *Churua*, *Odrangidi Aethiopes* prope *Capham* montem : *Orplex* ab australi montis latere : *Mauites*, *Aphricerones*, *Ahuma*, *Tarvata*, *Gongala*, & *Nabathra* prope montem *Arvalens*, qui ad æquinoctialem vergit lineam.

Quos ante paullo ex obscurorum censu excipichamus, *Pharusios* & *Perorsos*, de iis multum tradiderunt. Primi dicuntur etiam *Pharusii*, quamvis Ptolemæus distinguat. Dionysius vers. 215.

Γάιτελοί τε ἰφύπερθε, καὶ ἀγγέγνοι Νίγρητος.
 Ἐξίως δ' ἐπὶ τοῖς, Φαυρυσίοι: ὧν ὑπὲρ αἶαν
 Νάωντι Γαρόμαντες ἀπύεστοι.

quod ita Priscianus convertit a versu 200.

*Gatulique super sunt, vicinique Nigretes.
 Continuo post hos sequitur Phaurusia tellus,
 Hanc habitant juxta Garamantes,*

Ceteri scripserunt *Pharusii*. Strabo lib. xvii, pag. 568. οἱ Φαυρυσίοι καὶ οἱ Νίγρηται. Et Stephanus Φαυρυσίοι, ἰθὺς Λιβυκὸν, *Pharusii gens Libyca*. Mela lib. i, cap. iv. *Ultra Nigrita sunt, & Pharusii usque ad Aethiopas*. Addita fabula, comites Herculis fuisse, ex Perlis in Hesperidis proficiscentis. Idem Mela lib. iii, cap. x. *Deinde Pharusii, aliquando tendente ad Hesperidas Hercule dices: nunc inculti, & nisi quod pecore aluntur, admodum inopes*. Quod Plinius lib. v, cap. viii. clarius refert: *Pharusii quondam Persae, comites fuisse dicuntur Herculis ad Hesperidas tendentis*. Qui ibidem etiam situm ita describit: *Pharusii, jam Oceanum attingentes*. Ptolemæus autem *Pharusios* a *Phaurusis* distinxit, illos locans a septentrione Sagapolæ montis: hos, qui & *Anticoli* dicuntur, a septentrione *Ryssadii* montis, ab occasu *Caphæ*; inter Duradum & *Sarchirem* amnem.

De *Perorsis*, qui inde in meridiem circa Theon ochema habitant, minus prostat. Plinius lib. v, cap. i. *Postea flumen Salsum, ultra quod Aethiopas Perorsos, quorum a tergo Pharusii, supple, Polybius prodidit*. Bis Plinius idem ad Mauretaniæ fines Perorsos reduxit: lib. v, cap. viii. *Pharusii jam Oceanum attingentes, & quos in Mauretania sine auxilio diximus, Perorsi*. Et lib. vi, cap. xxx. *Deinde Hesperii, Perorsi, quos in Mauretania antea diximus*. At Ptolemæus lib. iv, cap. vi. τὸ τῶν Περασίων γένος: οἱ εἰσιν ἀνατολικώτερον, καὶ ἐκτάσσης τῆ ἕρως, ὁ καλεῖται Θεῶν ὄχημα. *Perorsum genus: qui, procul a mari, magis orientales sunt quam mons, qui Deorum currus adpellatur*. His adjacet *Pyrrhus campus*, τὸ Πυρρὸν πεδῖον Ptolæmi, ut ipse definit, inter *Leucoathropes*, qui sub *Ryssadio* monte sunt, & *Perorsos*. Dicitur campus ab ignibus, quibus noctu luxisse Hannonis periplo refertur; & in medio ejus mons maximus, Theon ochema, quasi igneus noctu adparens. Hic fuere *Pyrrhai Aethiopes* Ptolæmi, μισσημεριώτεροι τῇ Γαίῃ ποταμῷ, *australes Gir flumine*.

Hæc circa æquatorem: ultra illum *Aethiopes Ichthyophagi* juxta Oceanum: etiam *Hesperii*, non hæc, sed strictim dicti: quos supra ex Strabone demonstravimus. Cui Agathemerus lib. ii, cap. vii. consentit: *Aethiopes Hippophagi ad Aethiopicum Hippodromum: ὁ μισσημεριώτερος, εἰς καὶ τῶν καλῶν ἑσπερίων, quibus meridiales sunt, qui communiter vocantur Hesperii*. Addit Agathemerus in ora *Anthrophagos Aethiopes*: a quibus orientem versus & simul meridiem est regio *Agisymba*, quam Ptolemæus quoque ita locavit: ulteriora erant incognita.

Fabulæ in hac Libya multæ sunt, ut Hannonis periplo *torrentes ignes*, πυράδες ῥιάντες, & nocturni concentus tibiurum, Aegipanum forsan & Satyrorum, quos Plinius nominat lib. vi, cap. xxx. extremo. Quam fabulosa *Hesperides* earumque horti & insulæ? Multi in Mauretania; alii in Cyrenaica, alii in interiore Libya quæsierunt, nusquam invenerunt. Quibus similia sunt, quæ de Antæo, Herculis antagonista, finguntur, quem quidam Lixi in Mauretania sedem habuisse, ibique certasse cum Hercule, prodiderunt, ut Plinius lib. v, cap. i. alii *Irassæ* in Tritonide lacu, ut est apud Pindari scholiasten ad Pyth. ix, vers. 185. quod

quod oppidi nomen, simplici littera, *Irasa*, est etiam Herodoti lib. IV, cap. CLVIII qui quidem circa Cyrenaicam situm fuisse non obscure significat: de Tritonide autem pade hoc loco silet, cui alia inædificata fuisse, ab aliis refertur. Populos corpore monstruosos, quales Plinius lib. VI, cap. XXX. enumeavit, ne dignos quidem habeo, ut vel nomina recenseam. Quo enim nemo penetravit, ibi audacter, etiam ineptissima confinguntur.

AETHIOPIA SUPRA AEGYPTUM.

Ptolemæus, ut supra diximus, Interiorem Africam distinxit in *Libyam interiorem*, & *Aethiopiam sub Aegypto*. Libyam ab Atlantico Oceano usque ad meridianum Darnidis in extrema ad ortum Cyrenaica perducit: supra Marmaricam & Aegyptum habet illam Aethiopiam, quam *τὴν ἐπὶ Αἰγύπτου Αἰθιοπίαν*, *sub Aegyptum Aethiopiam* vocat: malim *ὑπὲρ*, *supra* Aegyptum, ratione Nili, qui ex Aethiopia per Aegyptum in mare ruit mediterraneum. A fluminibus autem & eorum lapsu distinguimus quod supra est ac infra in provinciis: quemadmodum Superior Aegyptus est contermina Aethiopiæ: Inferior ad mare vergit, in quo Nilus exit. Sic Dio Cassius lib. LIV, p. 524. *οἱ Αἰθίοπες οἱ ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκῶντες*, *Aethiopes supra Aegyptum habitantes*. Ut vero in tabulis adspicimus regiones, *superiores* sunt, quæ septentriones spectant; *inferiores*, quæ in austrum versus sitæ sunt: atque ita Ptolemæus *ἐπὶ*, *sub* Aegypto dixit Aethiopiam.

Hæc notior antiquis *Aethiopia* est, quam quæ in Libya aut ad mare est Atlanticum; quia ex Aegypto antiquitus cum his gentibus commercia: quæ etiam se latius in septentrionem extendunt, quam occidentales Aethiopes, ubi summe australibus hoc nomen datur præcipue. Etiam fabula huic nomini accessit, quasi a Vulcani filio Aethiope adpellatio petita sit. Plinius lib. VI, cap. XXX. *Reges Aethiopum XLV & hodie traduntur. Univerſa vero gens Aethiopia adpellata est, deinde Atlantia, mox a Vulcani filio Aethiope Aethiopia*. Quod olim *Aethiopia* dicit adpellatam, congruit cum Hesychio, qui *Αἰθία*, *Aethiam* Aethiopiam olim dictam fuisse commemorat. Et Strabo lib. II, p. 82. singulare genus Aethiopum vocat *Αἰθίορες Αἰθέρης*, Aethiops Aetherios.

Quod vero nomen in sacris libris Testamenti veteris sit Aethiopiæ, non est indubitato certum. Antiqua est traditio, Ebraeis *חִשְׁכִּי*, *Chusch* sive *Chus* adpellari *Aethiopiam*, & *חִשְׁכִּי* *Aethiopem*: atque ita Græci interpretes codicis sancti passim id nomen verterunt. v. g. Genes. II, 13. Esa. XL, 11. cap. XVIII, 1. cap. XX, 34. Ezech. XXIX, 10. cap. XXX, 4. Zephan. II, 12. cap. III, 10. & alibi. Hos sequuti sunt plerique interpretes, vetus Latinus maxime: nec videtur alia magis convenire regio similitudini Jeremæ XIII, 23. explicandæ, *non mutabit cutem Chusi*; quam Aethiopia. Nec Josephus tantum hos interpretes, sed plurimorum etiam suo tempore consensionem sequitur lib. I Antiquit. cap. VII. *Αἰθίορες*, inquit, *ἔστι ἡγεῖν, ἵτις καὶ οὗν, ὑπὸ ταῦτάς τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων Χουσαίων καλεῖται*, *Aethiopes*, *quibus* [Chus Chami filius] *præfuit*, *etiamnum tam ab ipsis inter se, quam ab omnibus in Asia, Chusæi adpellantur*. Addit Hieronymus Quæst. in Genes. cap. X. consensum Ebraeorum: *Chus usque hodie ab Ebraeis Aethiopia vocatur*.

Non videtur a tanta conspiratione recedendum: nec vero spernendæ rationes sunt, quas doctissimus vir Samuel Bochartus in contrarium protulit, quarum robustior ceteris videtur, quod

quod Ezech. xxix, 10. Aegypti fines describuntur מִצֵּרְ נֶבֶל וְעַד מִצֵּרְ סוּנָה quod Græci verterunt, ἀπὸ πύργου Σούνης καὶ ἕως ὁρίων Αἰθιοπίας: Vulgatus Latinus: *a turre Syenes usque ad terminos Aethiopiae*. At Syene (si Ebraea vox, ut creditur, illam celebrem peninsulam significat) inter Aegyptum & Aethiopiam terminus est australis, cui oppositum, septentrionalem, spectat vocula צֵר usque ad: qui quod Chus est, illa regio non in Aethiopia, sed in Arabia videtur quaerenda esse. Juvat ipsa verba viri doctissimi ex lib. iv Phaleg cap. 11. audire, quibus locum Ezech. xxix, 10. illustrat. *His verbis, inquit, designari palam est duos Aegypti terminos oppositos. Syenem autem omnes sciunt esse terminum Aegypti Aethiopiam versus. Strabo [lib. xvii, p. 562.] de Syene: ἡ μὲν ἐπὶ τῶν ὅρων τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, illa quidem urbs est in Aethiopia & Aegypti finibus. Et Plinius [lib. v, cap. ix.] Ditionis Aegypti esse incipit a fine Aethiopiae Syene.* Ceteras auctoritates praetereo. Ex quibus tandem ita concludit: *Itaque Chus Aegypti terminus Syene oppositus non potest esse Aethiopia. Quin Arabiam intelligi plane necesse est, quia terminatur Aegypti pars ab Aethiopia remotissima.* Et post paullo: *Ex iis, quae haecenus disputata sunt, credo constare luce clarius, Chusaeos in iis locis habuisse, quae supra indicavimus, nimirum supra Aegyptum ad Rubri maris sinum ultimum, in parte Arabiae Petrae & Felicis. Unde colligere est, Chusaeos eosdem esse cum veterum Scenitis & Siracenis recentiorum.*

Alii etiam terram Chus extra Aethiopiam quaerunt, & in Arabia invenisse putant, e quibus honoris causa Jo. Harduinum nomino, qui Chronolog. V. T. pag. 57 *Aethiopia*, inquit, *hoc loco [11 Paralip. xiv, 9.] ac forte ubique in sacris litteris, Arabia Deserta est.* Et pag. 121 *usque ad Arabiam Desertam, quae in sacris litteris Aethiopia est.* Quod si totam Desertam intelligit, quae ad Persicum sinum & ostia Euphratis & Tigris pertingit, facilius ratio in flumine Paradisi Gihon interpretando est, quia Paradisus secundum plurimorum saeculi nostri sententiam circa Euphratis & Tigris confluentes fuit. Ille autem annis terram Chus circuisse, saltem adluisse dicitur Genes. 11. At difficilis est ex mente Bocharti haec conciliare, qui Chus in parte Petrae ac Felicis, quae proxima Aegypto est, locavit: & *flumina Chus*. Esa. xviii, 10. Zephan. 111, 10. quibus ulterior Aegyptus est, de Besor, & torrente Rhinocorurae, & Regia fossa seu Trajano amne interpretatur: quos antea de Nilo, Astapa, & Astabora, aut aliis longinque remotis intellexisses.

Haec praecipuae de Chus sunt sententiae, e quibus quisque eligat quam sibi putat fide digniorem esse. Praevalet in eruditorum conciliis nunc fere altera de Arabia: quam si tueri animus est, non de sola Petrae parte, Aegypto contermina; neque de sola Deserta accipere, sed conjunge utramque, ut & Mosis uxorem Midianiticam, quae Numer. xii, 1. מִדְיָא cognominatur, hoc est, ut LXX. & Vulgatus verterunt, Αἰθιοπίσσα, *Aethiopissa*; & Paradisi fluvium, terram Chus praefluentem, commode possis, saltem venisimiliter, interpretari.

Cognata huic quaestio est de *Regina Saba*, quae ad Salomonem profecta est 1 Reg. x. quam Josephus lib. viii, cap. 11. & multi Christiani interpretes, & in his quoque Hugo Grotius, ex Aethiopia adducunt. Quibus favet, quod cum Salvator noster Matth. xii, 42. βασιλισσὰ ὀνόματι, *reginam austri* vocat, quae ἐκ πηγῶν τῆς γῆς, *a fons terra* advenerit: quorum utrumque cum situ Aethiopiae magis, quam ullius regionis, convenit. Quod vero סָבָא, *Saba* per Shin scripta turiserae regionis est, ut ex Jerem. vi, 20. patet, & nulla terra turis feracior, quam illa pars Arabiae Felicis; ceterum reginae sedem in Arabia Felice fuisse, recte plerique censent, non quidem ad os sinus Persici, ubi doctissimus vir Sabaeos ponit, apud Rhegamam Ptolemæi, quasi id

nomen fit ad *Rhegma*, ut LXX & Vulgatus legunt, filio Chusi, patre r̄ Sabz seu Sebz, conditore Sabæorum Arabiæ Felicis: sed propius ad sinum Arabicum, ubi Ptolemæus posuit, quæ positio cum plaga *irru*, *austri*, Judææ respectu, non male congruit: quæ vero prope sinus Persici est ostium, aut Rhegama, longius recedit Judæis a plaga r̄ *irru* seu australi.

Nec vero negamus in Aethiopia Sabæos, & urbem Sabam, cujus nominis plures fuerunt; sed Aethiopicam סבא *Sabam* per Samech indicari volunt. Psalm. LXXII, 10. hæc ab Arabica distinguitur. *Mimera offerunt* מלכי שבא וסבא, quod Græci verterunt *Βασιλεῖς Αἰθιοπίας καὶ Σαβᾶ*, vetus Latinus, *reges Arabum & Saba*. Alteros, per Samech scriptos, interpretes plerique ad Aethiopiam referunt, ubi, si Josepho credimus lib. 11 Antiq. cap. v. Meroe quondam fuit *Saba*, Σαβᾶ, adpellata: sed præterea ad Arabicum sinum prope Adulin alia *Saba*, quæ Arabicæ respondet, sinu interjecto, ut bene conveniat in Psalmo reges Seba Arabicæ & reges Seba Aethiopicæ, ut Pagninus transtulit. Bochartus autem lib. IV, cap. VII. & hos Sabæos Persici maris putat esse: quem consulat. De Sabe Ptolemæi in Deserta Arabia actum est supra, quum de Jobi sede ageremus. Sabæi, per Samech, סבאים, homines proceri, memorantur Esa. XLV, 14.

Hæc de nominibus. Nunc ipsam peragraturi regionem, primum quæ cis Nilum sunt, seu occasum versus sita, exponemus: tum etiam, quæ sunt trans flumen & ad Oceanum.

Aegyptus in ripa Libyca definit ad insulam Elephantinam, & Cataracte minore: quæ supra sunt, Aethiopiæ tribuuntur. Ab ortu in Lynxamatis interioris Libyæ terminum posuimus. Tum sequuntur apud Ptolemæum inanes regiones, *Phasaca*, & supra eam *Bacabiss*. Ultra has *Lycomedis palus* est, Λυκομήδους λίμνη, quam Ptolemæus in Marmarica australi censet, sed in finibus Aethiopiæ. Plinius autem in occasum magis hunc lacum ad Psyllas trahit lib. v, cap. IV. *Garamantes*, inquit, *ab Angylis dierum XII itinere distantes*. Super illos fuere gens *Psylli*, super quos lacus *Lycomedis*, desertis circumdatus. Ex his *Angyle*, quos & *Angilas*, littera Latina, ut in Melæ libris est, scribunt, in extrema sunt Cyrenaica, aut Marmaricæ confinio ad austrum, ubi Ptolemæi oppidum est *Angila*, qui gentem *Angilarnum* cum Nalamonibus conjungit. Sed neque hæc positio est Plinio satis, qui dicto loco addit: *Angyle ipsi medio fere spatio locantur ab Aethiopia, quæ ad occidentem vergit; & a regione, quæ duas Syrtis interjacet, pari utrimque intervallo*. Sed hæc obiter de *Angilis*, & alieno loco. De Psyllis dictum supra, ut ita non modicum intervallum sit inter Plinii & Ptolemæi lacum *Lycomedis*. Uter veriore loco posuerit, non est certum.

Blemmyes, seu *Blemyes* hoc loco quidam ponunt, quos Strabo & Ptolemæus circa Astaboram fluvium, longe ultra Nilum, sinum versus Avaliten posuerunt. Nec vero prior situs ratione caret. Ipse Strabo ineunte lib. XVII. *Blemmyas Αἰγυπτίους ὁρίους*, *Aegyptius conterminos* dixit: altera autem positio longissime abest ab Aegypti finibus. Et Zosimus lib. 1, cap. LXXI. *Blemmyas* socios dicit urbis Ptolemaidis in Thebaide contra Romanos: ergo vicinos oportet ejus civitatis fuisse, non rejectos ad ultima Arabici sinus & ad Avalitas. Et Olympiodorus apud Photium p. 112. *Blemmyas* juxta Talmin ponit, Aegypti urbem in extremis finibus, cujus situm supra ex Antonini itinerario demonstravimus. Etiam Procopius lib. 1 Belli Pers. cap. XIX. *Blemmyas* prope Elephantinen & Philas situit, qui Philis commune templum cum aliis barbaris & Romanis ex Diocletiani instituto habuerint. *Nobæas*, qui prius Oasin circumcoluerint, deductos esse ad Nilum, circa Elephantinen, ut *Blemmyas*, qui interiora tenuerunt, cohiberent. De Strabone & Ptole-

mæo infra suo loco dicemus. Sed, quoquo loco habitarunt Blemmyes, mira de ipsis eorumque forma corporis conficta sunt. Plinius lib. v, cap. viii. *Blemmyis traduntur capita abesse, ore & oculis pectori adfixis.* Fabulam putant ex eo esse, quod huic nationi brevius collum fuerit, ut caput videretur cum pectore cohærere. Sane aliquid singulare & cum ceteris minus commune in Blemmyis fuisse, Vopiscus auctor est, in Probo cap. xvii. de iis ita referens: *Blemyas etiam subegit, quorum captivos Romani transmisit, qui mirabilem sui visum, stupente populo Romano, præbuerunt.* Cetera nomen scribitur tam simplici a Stephano, Vopisco, Procopio, & Mamertino in Genethliaco; quod necessarium poetis fuit, Dionysio v. 220. & Claudiano carmine de Nilo vers. 19. a pluribus duplicata littera, Strabone, Ptolemæo, Zosimo, Olympiodoro, Mela, Plinio, Ammiano, præsertim Valesii editione lib. xiv, cap. iv. Lindenbr. autem p. 9. littera simplici. Casus etiam variat: dicuntur plerumque *Blemmyes*; at etiam *Blemmyæ*: unde Plinii *Blemmyis*; Ammiani *confinia Blemmyarum*.

Nunc ad Nilum, expositis quæ ceteriora erant, accedimus, in ripa ejus sinistra seu occidentali ab Aegypti termino, quoad cognitum fuit veteribus, progressuri enarrando. Primum oppidum est *Pselcis*, *Ψελκίς* Ptolemæi, cui in altera ripa Metacompso opposita est, terminus Aegypti, de quo Ptolemæus lib. iv, cap. v extremo: *Μετακομψὸς, ἢς ἀντικρὺ δὲ δούμῳ τῷ ποταμῷ Ψελκίς, Μετακομψὸς, contra quam ab occasu fluvii Pselcis est.* Plinio etiam dicta *Pselcis* lib. vi, cap. xxix. & in Antonini Itinerario: at Strabo lib. xvii, p. 564. scripsit *Ψελκίς, Pselchis*, & *Ψελχὴ, Pselca*. Priori loco *εἰς Ψελχὴ πόλιν Αἰθιοπικὴν, in Pselchin urbem Aethiopicam*, confugere. Et paucis interjectis: *τὴν Ψελχὴν αἰρῶν, Pselcham* [Petronius] cepit. Item, *εἰς Ψελχὴν ἤκει εἰς Πρεμνίν, a Pselcha Premnin venit.* E quibus certum est, Pselcham esse Aethiopicam urbem, sitam ab occasu Nili, contra Aegyptiorum ultimam Metacompso.

Supra Pselcham sive Pselcin *Cataractes major* est, Ptolemæo auctore, cui dictus *ὁ μέγας καταρράκτης, Major Cataractes*, qui & Minorem in Aegypti finibus, *καταρράκτην τὸν μικρὸν*, nominavit: de quo dictum est supra in Thebaide Aegypti. Minor a pluribus memoratur, Strabone, qui & ipse *μικρὸν, parvum* Cataractem dixit, Plinius *novissimum* id est ultimum fluentis Nili ex Aethiopia in Aegyptum, lib. v, cap. ix. Seneca quoque lib. iv Quæst. Nat. cap. ii. de minore potius quam utroque agit, quamvis plurativo numero loquatur. Relege quæ supra de illo in Aegypto diximus. *Major Cataractes* a solo fere Ptolemæo nominatus est, eique locus assignatus supra Pselcin: tamen etiam Strabo lib. xvii. incunte ex Eratosthene *τὸν μέγαν καταρράκτην, magnum cataractem* dixit: ceteri implicitam mentionem faciunt, dum *μικρὸν, parvum* aliquem, Plinius *novissimum* adpellant, quæ superiorem alium, & majorem respiciunt: cujus natura haud dubie est eadem quæ minoris supra descriptæ, nisi quod major fortasse longiorem tractum habet, & scopulos, quibus adliduntur flumen, aspredine horridiores. A *καταρράσσει* enim dicitur, quod est ex alto præcipitare & cum impetu rucere. Inde *καταρρακτὴς & καταρράκτης*, quæ vox & Latine utroque modo scribitur, *cataractes*, & geminata littera *catarractes*. Hesychius: *Καταρράκτης, ὄρετος, ῥαῖς.* Rarior autem majoris mentio, quia ultra minorem Nilus non est navigatus.

Cetera quæ Strabo hujus Aethiopiæ narravit, dubiæ positionis sunt, saltem videri possunt: nec certum, a quo latere Nili, dextro an sinistro, posita fuerint. Si solum Strabonem legimus, vix dubitabit aliquis, omnia fuisse in sinistra ripa a Petronio gesta. A Pselci enim, quæ in occidentali ripa est, Premnin cum exercitu profectus est: inde progressus Napatam, quæ regia erat Candaces, nulla mentione trajecti fluminis habita. Dicitur qui-

dem ἐπὶ τῇ ἑσπέρῃ, hoc est, *ratibus navibusque navigans* in locum, qui ibi insula erat fluvialis, in quam Aethiopes ex proelio confugerant, quos inde extraxit: totum fluvium trajecisse non legitur; neque Dio Cassius lib. LIV, pag. 524. ubi etiam id bellum narrat, de trajectu quidquam narravit. Accedit, quod Petronius a Pselci Premnin petiturus, cumulos arenæ peragravit, quibus olim, vento incidente, Cambylis exercitus ferebatur obrutus. At vero Herodotus lib. III, cap. XXVI. citra flumen id accidisse tradidit. Hunc itaque ductum in tabula primum sequutus eram: postquam vero curatius Ptolemæum inspexi, qui lib. IV, cap. VII extremo: ἀπὸ ἀνατολῆς τῷ ποταμῷ, *ab oriente fluminis* Nili illa oppida posuit, *Napata*, *Premnin* seu *Primin* majorem & minorem, quarum altera *Premnis* Strabonis videtur; dubitare cœpi, nec vero priorem opinionem damnare ausim, licet altera probabilior adpareat. Utramque igitur in tabula exhibui: eligat quisque, quod videatur verissimum. Quo meus animus propendat, jam dixi. De ipsis oppidis agam in ripa orientali.

Post Pselcin apud Ptolemæum sunt in eadem ripa occidentali *Tasitia*, *Boum*, *Autoba*, *Phiburi*, *Fistre*, *Ptemythis*, *Abuacis*, Καμβύση ταμίια, *Cambysa ararium*, *Erchoas*, *Sataththa*, *Morn*, *Nacis*, *Tabis*; omnia obscura, nisi *Cambysa ararium* ex regio nomine aliquid lucis accipit, cujus vero in Aethiopiam expeditio infelix fuit, Herodoto prodente lib. III, cap. XXV.

Tum sequitur nobilissima *Meroe*, Nili insula vel pænisula, cum oppido cujusdem nominis, quod caput gentis fuisse traditur. Herodotus lib. II, cap. XXIX. πόλις μεγάλη, τῇ ἑσπέρῃ ἐστὶ Μερὴν: λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιοπῶν, *urbs magna, cui nomen est Meroe. Ajunt vero hanc & aliorum Aethiopum metropolin esse.* Strabo lib. XVI, p. 565. ἐστὶ δὲ τὸ μέγιστον αὐτοῖς βασιλεὺς ἡ Μερὴν πόλις, ὁμώνυμος τῇ ἡσπέρῃ, *est ipsis [Aethiopibus] regia sedes amplissima, urbs Meroe ejusdem nominis, quo est insula.* Plinius lib. II, cap. LXXIII. *In Meroe (insula hac, caputque gentis Aethiopum, quinque millibus stadiorum a Syene in amne Nilo habuatur) bis anno absumi [tradunt] umbras, sole duodevicesimam Tauri partem, & quartam decimam Leonis obtinente.* Et lib. V, cap. IX. *Meroen dicit clarissimam [Nili] insularum.* Item lib. VI, cap. XXIX. *Ab eo [oppido Napata] ad insulam Meroen CCCLX millia.* Et interjectis paucis: *Ipsam oppidum Meroen ab introitu insule abesse LXX M. passuum.* Josephus tradit lib. II Antiquit. cap. V. συνελκόμενοι εἰς Σαβὰ πάλιν, βασιλεὺς ἔσται τῆς Αἰθιοπίας, ὃν ὕστερον Καμβύσης Μερὴν αἰρέμασιν, ἀδελφῆς ἰδίας τῦτο καλεμήνης, *conplasi [Aethiopes] in urbem Sabam, regiam Aethiopie, quam postea Cambyses Meroen, de sororis suæ nomine, adpellavit.* Cambyten auctorem nominis esse, quia vel soror vel uxor Meroe dicta, ibi diem supremum obierit, etiam Strabo refert lib. XVI, pag. 543. de veteri autem nomine filet: quod forsitan ex eo additum ab Josepho est, quia ipse ahibi [lib. VIII, cap. II.] Reginam Sabæ, quæ ad Salomonem venit, Aethiopie reginam fuisse credidit. Ceterum veteres omnes Meroen *insulam* vocant, ut vidimus: recentiores tabulæ ut *pænisulam* repræsentant, quibus major videtur fides habenda, quod certior, credo, horum temporum, quam superiorum, est notitia. In ipsa insula seu pænisula Ptolemæus ad septentrionem posuit Meroen urbem, quæ quantum a vertice distet, Plinius modo exposuit. Deinde ad dextrum latus est *Sacolche* oppidum: post id *Eser*: denique ad austrum *Dororum* vicus, Δαζων κάμη, *Palat.* Δαζὼν κάμη, *Daron* vicus.

A Mero ad æquatorem, ab occidente Nili, sunt obscuri populi *Gapachi*, *Ptoempharæ*, *Cadiupi* (in Tabula *Duzzi*) & *Elephantophagi* Aethiopes. In occasum magis inclinant *Scemita*, *Trabua*, *Daradi*. Ultra æquatorem *Pesendara*, *Nybenite*.

In ripa orientali circa Cataracten majorem haud dubie etiam sunt *Catadupi*; licet ad minorem, qui notior erat, a plerisque referantur. Adde quæ jam ex Plinio de Catadupis ad majorem Cataracten, & ad utrumque ejus latus, adferemus. Deinde ad Nilum oppida *Pnups*, *Berethis* (*Βερεθίς*) *Gerbo*, *Patata*, *Ponteris*, *Πέρμυς μικρά*, interpretes *Premis parva*, cui brevi post *Premis* magna respondet in eadem ripa. Plinius tamen etiam *Primis* scripsit. *P. Petronius*, inquit lib. vi, cap. xxix. oppida eorum expugnata, quæ sola invenerat, quo dicemus ordine: *Pfelcin*, *Primin*, *Aboccin*, *Phthurin*, *Cambusin*, *Attevan*, *Stadisin*, ubi Nilus, precipitans se, fragore auditum accolis aufert. E quibus quod *Pfelcis*, *Aboccis* (*Ptolemæi Abuncis*) & *Atteva* (*Αττάβα* ejusdem;) *Phthuris*; *Cambusis* (*Cambyssæ ærarium Ptol.*) & *Stadisis*, quum *Harduinus* *Tasitiam* ex situ interpretatur, in occidentali ripa fuerunt; non levi argumento est, *Petronii* expeditionem in occidentali latere factam fuisse, & *Premis* quoque ac *Napatam* eodem esse reducendas.

Sed ad *Primin parvam* revertimur, quam ita Plinius (sine tamen parvitatibus cognomine) & *Ptolemæus* scripserunt; hujus interpretes *Premis*; *Strabo* *Πέρμυς*, *Premnis*, postquam *Ptolemæo* est *Arbis* sive *Arabis*: tum *Napata*, quam regiam *Candaces* fuisse *Strabo* auctor est. Plinius autem de sede regia nihil habet, sed dicto loco de *Petronio* addit: *Diripuit & Napata*. Et post paullo: *Inde Napata lxxx millibus. Oppidum ad parvum inter prædicta solum*. Et cap. xxx. *A Napata tridui itinere ad Rubrum litus aqua pluvia ad usum compluribus locis servatur*. Et *Strabo* narravit, *Napatam* a *Petronio* non modo captam esse, verum etiam dirutam: *ἐπιβάντων λαμβάνει τὰ Νάπατα, καὶ κατασκάπτει, superveniens capit Napata, & evertit*. Hic plurali numero τὰ *Napata*, quem Plinius prioribus verbis imitatus est: postremis vero, a *Napata*, singulari & feminea forma, Latino more, quum nomina urbium neutra pluralia sint Græcæ consuetudinis. Unum addo: quamquam *Strabo* & *Plinius* convenient in nomine & historia, & plurimi positionem ex *Ptolemæo* petant; tamen nondum sunt expeditissimæ rationes: nam vulgati quidem *Ptolemæi* libri *Νάπατα*, *Napata* legunt, sine tamen mentione dignitatis regie aut metropoleos: *Pal.* autem codex habet *Νάγγατα*, *Naggata*, ut de nomine æque ac situ dubitare nobis liceat.

Post *Napata* sunt apud *Ptolemæum* *Sacole*, *Sandace*, *Orbadarn*, ignobilia. Claudit agmen *Primis magna*, *Πέρμυς μεγάλη*, opposita parvæ, quam paullo ante exposuimus. Utra harum sit *Plinii* *Primis*, *Strabonis* *Premnis*, non omnino certum est. *Harduinus* ad *Plinium*, *μεγάλην*: majorem *Primin* intelligit. Quod vero hæc prope *Meroen* est, disputari potest, an eo usque *Petronius* pervenerit. Deinde idem *Petronius* apud *Strabonem* a *Pfelci* *Premnis* venit: *ἐκ Πέλχης ἤκει εἰς Πέρμυν, ἰσχυρὴν πόλιν, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ εἰς τὴν Νάπατον*. Ex *Pfelcha* venit *Premnis*, munitam urbem, postea *Napata* adgressus est. *Napata* autem *Ptolemæi* sunt inter *Primin parvam* & magnam. Deinde *Strabo* adjungit: *everfis Napatis, ἀναστρέφει πάλιν εἰς τοὺς ὄρους μετὰ τοῦ λαφύρου, οὕτως ἀναστρέφεται, reverit retro cum præda, ratus invia interiora esse*. Ex quibus coniecturatur, *Primin parvam* esse, quam *Petronius* cepit, & præsidio firmavit, quum ultra *Napatam* non processerit: *Primis* autem magna est ultima ante *Meroen*.

Super *Meroen* duo flumina, *Astaboras* & *Astapus*, conjuncti, se Nilo adfundunt, si non est *Meroe*, orientali alveo post divortium; sin parvinsula, infra urbem *Meroen* sita, quod speciem insulæ præbet, circum sit Nilo & his mixti fluvii: illo, huius ab oriente. *Astaboras* orientior est, & propior *Arabie* finis & *Adulæ* decurrit: *Astapus* inter *Astaboram* & *Nilum*. Multa horum mentio, quamquam

in ultimis terris labantur, quas paucissimi adierunt. Josephus lib. 11 Antiquit. cap. v. de Meroe, quam antea putat Sabam fuisse nominatam: ἦν δὲ δυσπολιόρητον σφόδρα τὸ χωρίον, τῷ τε Νίλῳ περιέχοντι αὐτὴν καὶ κυκλῶντι, ποταμῶν τε ἄλλων Ἀσάπῃ καὶ Ἀσσοβόρῃ, δυσμάχητον τοῖς περιωμί-
νοις διαβαίνειν τὸ ρεύμα ποταμῶν. *Erat autem pene inexplugnabilis locus, Nilo circumfluente & cingente, etiam aliis fluminibus Astapo & Astoborra difficiliorem transitum facientibus.* Audiverat de situ Meroes, nec vero intellexerat plene: adfinxit ergo quæ non erant, cinctam esse undique Nilo, & tamen etiam Astapum & Astoborram præfluere. Sed alios etiam audiamus. Strabo lib. xvii. principio ex Eratosthene: *Excipit Nilus duo flumina, e lacubus ab oriente delata, & Meroen ingentem insulam complectentia: quorum alterum dicitur Ἀσσοβόρας, κατὰ τὸ πρὸς τῷ πλευρὸν ῥέειν: ἄτερ δ' Ἀσάπης: οἱ δ' Ἀσσοβάβαν καλοῦσι, τὸ δ' Ἀσάπην ἄλλαν εἶναι, ῥέοντα ἐκ τινῶν λιμνῶν ἀπὸ μισσημβρίας, Astaboras, ad orientale latus fluvius: alterum flumen Astapís, quem nonnulli Astosabam vocant: Astapum vero alium esse, & fluere ex quibusdam lacubus a meridie.* Dubitanter autem Astosabam nonnullis Astapum esse, aliis flumen ab illo distinctum. Locus ipse Strabonis, quamquam Casaubonus elapsum ἄλλοι, *alium* ex codd. & veteri versione restituit, non videtur mendo carere, etiam in verbis sequentibus. Eodem libro pag. 565. scribit Meroen, quam insulam dicit, ἔχουσαν ἐκ τούτων ταῖς συμβολαῖς τῶν ποταμῶν τῷ τε Ἀσσοβόρῃ, καὶ τῷ Ἀσάποδι, καὶ τῷ Ἀσσοβάβῃ, *austrium versus* (quod *superius* latus est fluminum respectu) *amniunt confluens, Astabore, & Astapodis, & Astasoba*, sicut ab occasu arenarum cumulis, ab ortu præcipitiis, περιέχουσα, contineri. Hic tres distinctos fluvios nominat: Ptolemæus tantum duos, Astaboram & Astapum: nisi tertius est ipse Nilus supra Meroen. Duos autem illos eodem tractu duxit, quo Strabo, ut ab austro insulæ seu pæninfulæ se adfundant. Plinius lib. v, cap. ix. de Nilo ejusque nominibus singularem opinionem, ab Juba rege & historico acceptam, aliquid etiam a Pomponio Mela, ita exponit: Nilum nasci in Mauretania, sæpe condi & emergere, quasi Nigir sit, ubi Aethiopus secet, Astapum cognominari. Circa Meroen Astaborem lævo alveo dici, dextro Astusapem: nec ante Nilum adpellari quam infra Meroen, ubi coit in alveum unum. Adde Melam lib. 1, cap. ix. Sic variant de ortu & nominibus Nili. Aliud autem nomen ejus *Siris* est non tantum apud Plinium dicto loco, verum etiam apud Dionysium periegetam vers. 223.

Σίρις ὑπὸ Αἰθίοπων κικλίσκεται: οἱ δὲ Συήτης
ἐπικάλει σραφθέντι μετ' ὀνόμα Νῆιλον ἔθεντο.

Hoc est, *Siris ab Aethiopibus vocatur: at Syenes incolæ converso (in boream) mutarunt nomen in Nilum.* Adde Stephanum Byzantium in Συήτη.

Sed ad flumina revertimur, quæ in Nilum a latere circa Syenen illabuntur: de quibus Ptolemæum sequimur, & quantum cum ipso consentit, etiam Strabonem. Nominum scriptura leviter variat. *Astaboras* horum uterque scripsit, etiam Mela lib. 1, cap. ix. Josephus prædicto loco, & Heliodorus lib. x, cap. v. *Astaborras*: Plinius *Astabores*. Josepho nomen alterius est Ἀσάπῃ, *Astapís*: Pomponio Melæ *Astapes*: at Straboni & Ptolemæo Ἀσάπης, *Astapís*, obliquo casu *Astapodis*. Tertius fluvius, si quis est, Straboni dictus ineunte xvii libro Ἀσσοβάβας, *Astosabas*; at medio libro p. 565. Ἀσσοβάβας, *Astosbas*: Plinio autem *Astusapes*; Heliodoro Ἀσσοβάβας, *Asasobas*: qui vero duo tantum agnoscit, de Astapode filet: illos vero ita ordinat, ut alter dextrum, alter sinistrum insulæ latus claudat. Nos vero, ut supra diximus, Ptolemæum sequimur, qui, ut posterior ceteris, fortius cognitionis Aethiopiæ circa Meroen a peritis locorum impetravit. Hic vero ducit A

Astaboram ex regione, quæ supra finum Avaliten est inter *Elephantem* & *Garbatam* montes: Astapodem ex Azania, quæ circa æquatorem est regio, ejusque palude *Coloe*.

Oppida circa hæc flumina a Ptolemæo pauca numerantur: *Auxima* juxta Astaboram, de qua dicit, *Αυξίμη, ἐν ᾗ βασιλείαν, Auxime, in qua regia*. Pal. cod. *Αξίμη Auxime*. Arriani Periplo Erythræi maris post initium vocatur ἡ μητρόπολις ὁ Λεωμίτης, *metropolis Axomites*, quinque dierum itinere a Coloe distans, alio mediterraneo emporio: hoc tridui via ab Aduli. Athanasius Apolog. contra Arian. sect. 29. γεγραπται τοῖς ἐν Αὐξίμει τυράννοις, *scriptum est tyrannis urbis Auximeos*. Et sectione xxix, p. 351. ed. Bened. ἀδὲ Φρυμιντίε χάεν τῇ ἐπισκόπῃ τῆς Αὐξίμειος γεγραπται τοῖς ἐκεῖ τυράννοις, ἐστὶ ταῦτα, *quæ Frumentii gratia, episcopi Auximeos, scripta sunt tyrannis ibidem, ita se habent*. Urbis ergo nomen est *Auxime*, & *Auximis*, & *Axome*. Populus, seu cives & circumcolæ apud Ptolemæum *Auximite* dicuntur.

Aliud oppidum, sep prope Astapodem fluvium fuit *Coloe*, *Κολόν*, in cujus situ Ptolemæus & Arrianus non conveniunt. Arrianus Coloem ab Aduli itinere tridui distare, & primum eboris emporium esse dixit. Ptolemæus autem Auxumen modico intervallo ab Aduli sejunxit: admodum longo Coloem ab Auxume, in austrum versus.

Ultra æquatorem in mediterraneis Ptolemæo est etiam oppidum *Maste*, & circumcolens gens, *Mastite*. Montem etiam ejus loci Ptolemæus *Masten* vocat.

Populi Aethiopiæ supra Aegyptum, Nilo & sinu Arabico conclusi, apud Ptolemæum sunt varii. Post Aegypti limitem sunt *Colobi*, ut in vetusta in Ptolemæum tabula scribuntur: in θίσι autem ejusdem *Κολβοί*, *Colbi*, ubi littera videtur excidisse, quia, quamvis longe hinc, ad sinum Arabicum est *Κολοβῶν ἐξ ὧν ἄκρον*, *Colobon terminus promontorium*. Deinde sunt *Tabieni*: postea *Σιρτιβεῖς*, *Sirtibes*: tum *Attiri*. Et hi fere intra Aegyptum & Meroen in orientali latere. Contra Meroen *Babylonii*: deinde circa Astaboram fluvium *Rhizophagi*, radicibus vespentes, quos Strabo p. 531, lib. xvi. dicit etiam *Eleios* adpellari. Circa *Meroen*, inquit, *concurrit fluminum Astabora & Astapi, atque etiam Astagabe, in Nilum*: παροικοῦσι δὲ τούτοις οἱ Ριζοφάγοι, οἱ καὶ Ἑλεῖοι προσαγορευόμενοι. *Accolunt his* [Humini-bus] *Rhizophagi, qui & Elei vocantur, sive Eleii*. Describit ibidem modum evellendi radices ex paludibus & cibi inde conficiendi: quem etiam Agatharchides p. 37. & Diodorus Siculus lib. iii, cap. xxiii. tradunt: uterque etiam eis *Hylophagos* & *Spermato-phagos* conjungunt: tam victus genere, quam loci vicinitate.

Inter Astaboram fluvium & Adulicum sinum erant Ptolemæi *Saboræ*, & *Moliba*. Inter eundem fluvium & sinum *Avaliten*, quem Plinius *Abaliten* scripsit lib. vi, cap. xxix. sunt ipsi *Avalite*, sinum accolentes; & intus *Megabradi* Ptolemæi, qui *Megabari* Strabonis sunt, quos ille aliquoties cum *Blemmyis* conjunxit & *Nubis*, lib. xvii. Hi sunt illi duo populi, qui diversis sedibus habitant. Egimus supra de utroque, de Nubis in Libyæ interiore sub finem: de Blemmyis, principio Aethiopiæ supra Aegyptum: nunc alia fides eorundem populorum (saltem iisdem nominibus utentium) occurrit. Incunte lib. xvii. ἐξ ἀριστερῶν τῆς εὐρείας τοῦ Νείλου, Νῦβαι κατοικοῦσιν ἐν τῇ Λιβύῃ μέγα ἔθνος ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας ἀρχόμενον μέχρι τῶν Ἀγώνων, *A sinistra cursus Nili habitant Nubæ in Libya magna gens, a Meroe incipiens usque ad Agonas*. Hi sunt Nubæ citeriores Ptolemæi, quos supra exposuimus, nisi quod Strabo usque ad Meroen producit, quum ceteris citra Meroen definant. At p. 563. idem: λοιπὰ δὲ τὰ πρὸς νότον Τρογλοῦται, Βλέμμιες, καὶ Νῦβαι καὶ Μεγάβαροι, οἵ οὗτοι τῆς Σοῦνης Αἰθιοπίας, *cetera ad austrum, Troglodytae, & Blemmyes, & Nubæ, & Megabari, qui Aethiopes sunt Soudan habitant*. Ptolemæus lib. iv, cap. viii. Νῦβαι δὲ σμικρότατοι τῶν Αὐαλιῶν, *Nubæ minime accidentales sunt Avalitarum, seu pars Avalitarum a mari seu sinu Avalite ad interiora* Idem

Idem Ptolemæus : ὑπὸ τῆς Μολίβας Ελέμμου, *sub Molibis Blemmyes*. Molibæ autem inter Astaboram amnem, & duo sinu, Aduliticum & Avaliten. Hos Blemmyas Agathemerus distinguit a superioribus lib. 11, cap. v. Νῦβαι, ἑτεροὶ Βλέμμαι, Στρετοφάγοι, Νυβί, αἱ *Blemmyes, Struthophagi*. Si ἑτεροί, αἱ, distinguendi utique ab iis, qui in Aegypti confinio erant, supra a nobis expositi. Quam in plagam conjuncti sint cum Molibis, non est apertum, quia ambiguum ὑπὸ, *sub* Ptolemæi, quod is Αἰθιοπία ὑπὸ Αἴγυπτος, *Aethiopia sub Aegypto* dixit, quæ aliis ὑπὲρ, *supra* est: verbi causa Diodoro lib. 111, cap. xxiii. κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τὴν ὑπὲρ Αἴγυπτος, ἐν Αἰθιοπία *quæ supra Aegyptum est*. Cetera hujus gentis memorabilia diximus supra, ubi Blemmyas Aegyptiorum ὁμόρους *confines*, ut Strabo vocat, perstravimus, qui vero utramque diversos locis habitantem gentem videtur commiscuisse.

Supra Meroen inter Nilum & Astapum Ptolemæo sunt *Memnones*, de quibus etiam Agathemerus dicto loco, πρὸς τῇ Μερῇ ἡ πόλις Μέρωνος, *juxta Meroen insulam sunt Memnones*. His proximi Στρετοφάγοι, *Struthophagi*, quos ita Strabo lib. xvi, p. 531. Diodorus lib. 111, cap. xxviii. & Ptolemæus scripserunt: secus ac Agathemeri libris, etiam accuratissimorum virorum Gronovii & Hudsonii editione Στρετοφάγοι, *Struthophagi* per τ scribuntur. Αστρεδὸς enim nomen est, quod Strabo non obscure significat: ὑπὲρκεῖται τῷ τῷ ἰδίῳ ἢ μὲν Στρετοφάγοι, πρὸς ἑς ὅρους εἰς μίγξις ἰλάφῳ ἔχοντες, πετὰ δὲ μὲν ἢ δυνάμει. *Supra hos sunt Struthophagi, gens non admodum magna: apud quos aves dicuntur esse cervorum magnitudine, quæ volare non possunt*. Diodorus Siculus de iisdem lib. 111, cap. xxviii. *His gentibus ad plagas occidentales adjecti sunt Aethiopes, quos Simos adpellitant* (προσκαγορεύονται Σίμοι.) τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν καλεῖται ἡμεῖς τὸ τῶν Στρετοφάγων γένος, *australes autem partes Struthophagorum nati inhabitant*. Est enim apud illos avis genus naturam cum terrestri animalis commistam habens: magnitudine ne cervæ quidem maxima cedens, alatum, cetera. Struthophagorum etiam meminit Agatharchides pag. 42. & belli eorum, quod cum Simis Aethiopibus gerunt, qui cornibus orygam utuntur pro armis. De situ & loco Struthophagorum Ptolemæus: μεταξὺ τῷ Αστὰποδὸς ποταμῷ καὶ τῷ Γαββὰτι ὄρει Πιχνοί: ὡς δυσμικότεροι Στρετοφάγοι Αἰθίοπες: μιστὸν βελότερον τῷ ὄρει Καταδρῶν. *Inter Astapedem fluvium & montem Garbatum sunt Pechini: quibus occidentales sunt Struthophagi Aethiopes: australes autem monte sunt Catadre*.

Hæ itaque trans Nilum Aethiopum gentes, quas jam enarravimus: sed plures sunt, etiam qui a victus genere nominantur, Ακροφάγοι, *Acridophagi*, locustis viventes, de quibus Diodorus lib. 111, cap. xxix. & Strabo lib. xvi, pag. 531. Uterque tradit, certis ventis ingentem vim locustarum in regionem illorum deferri; quibus pro edulio vescantur. Strabo, ζῶσι καὶ ἀκροφῶν, *vivunt ex locustis*. Sunt præterea Χελονοφάγοι, *Chelonophagi*, de quibus Strabo ibidem consulatur pag. 532. Hi, ut Plinius lib. vi, cap. xxiv. de Cerniæ Chelonophagis dicit, testudinum superficie casas tegunt, carne vescuntur. Addit Plinius lib. vi, cap. xxx. *Cynmolgos*, de quibus Agatharchides plura refert: & *Pamphagos*, omnia mandentes. De *Elephantophagis* supra in Libya dictum.

His accedunt, qui mare accolunt Rubrum, *Ichthyophagi*, de quibus in Aegypto diximus. Longe enim per oram sinus Arabici habitant: quorum vivendi rationem copiose Strabo prædicto loco descripsit. Deinde *Adulæ*, de quibus etiam dictum est: *Avalitæ* ad sinum *Avaliten*, Plinii *Abaliten*. Reliqua ora cis & ultra æquatorem circulum, *Barbaria* Ptolemæo cuncta est, sine dubio, quod homines habeat maxime barbaros & inanes.

Sunt & regiones quædam circa æquinoctialem lineam a Ptolemæo commendatæ, *Azania*, ab ortu, in qua plurimi elephantes: Usque ad mare porrigitur, & sua habet emporia saltum dromos, Arriano teste, qui Azaniam longe in austrum producit. *Myrrhifera* regio cis æquatorem: *Cinnamonifera* trans eundem: ultra quam lacus duos posuit, quos Nili vocat, orien-

orientalem unum, alterum occidentalem. Lacus autem fieri ex fluminibus, quæ ex Lunæ montibus decurrant, existimat, ibidemque fontes Nili esse. Vide Tabulam. Sanior hæc opinio de Nili origine, quamvis etiam erronea, est illa Jubæ, quam ex Plinio supra tradidimus, Nilum nasci in Tingitana, recolligi post mersum in Cæsariensi Mauretania, in parte utriusque australi, indeque in ortum per Libyam ferri in Aethiopiam quæ supra Aegyptum est, & flexo cursu per ipsam tandem Aegyptum delapsum in mare effundi mediterraneum. Vide Plin. lib. v, cap. ix. & quæ nos supra in Aegypti Delta de Nilo ejusque fontibus incertis disseruimus. Veri fontes ex recentioribus petantur, in quibus eminent viri summi Isaacus Vossius & Jobus Ludolfus, qui magnam huic argumento lucem accenderunt. Ceterum dum de Nili paludibus, quibus is oriatur, ex Ptolemæo egimus, aliquid de *Pygmaeorum* fabula adjiciendum est. Plinius enim lib. vi, cap. xxx. *Quidam & Pygmaeorum gentem prodiderunt inter paludes, ex quibus Nilus oriretur.* Pomponius Mela lib. iii, cap. viii. *Fuere interius Pygmai, minimum genus, & quod pro satis frugibus contra græcos dimicando defecit.* At Strabo lib. xvii, p. 565. confictos recte censet, quia ἰσχυρῶς ἔδειξεν ἔργων τῶν πείρας αἰῶνι ἀνδρῶν, qui viderit illos, nemo fide dignus narravit. Sed de his plura Vossius in Melam p. 293. seq.

Maritima ora Aethiopiæ, eaque orientalis, ad sinum est Arabicum & ad Oceanum, Africae orientale latus claudentem, qui in meridiem tendit, & Aethiopicus ac Indicus adpellatur, quia in Indiam usque procurrit,

Quæ ad sinum Arabicum sunt, quamvis ultra Aegypti erant terminum, tamen quod Aegyptii reges usque ad fretum & Avaliten sinum suæ ditionis fecerant quæ in ora sunt, ut oppida, de regum reginarumque nominibus adpellata, abunde ostendunt; ea in Aegypto, cujus hæc pars quasi adjecta erat, omnia declaravimus ad Diren usque, quæ freto adiacet inter Adulicum sinum & Avaliten. Nunc ulteriora persequemur.

Post Diren in *Avalite* seu *Abalite* sinu ex Ptolemæi positione sunt Ἀβαλίτης ἐμπόριον, *Avalites emporium*: deinde Μάλεως ἐμπόριον, *Maleos emporium*: tum Μονδὶ (Pal. *Mondi*, *Moidi*) ἐμπόριον: ad hæc Μοσύλον ἄκρον καὶ ἐμπόριον, *Mosylon promontorium & emporium*; quod Plinio est lib. vi, cap. xxix. *promontorium & portus Mossylicus, quo cinnamomum devolvitur.* Postea est *Cobe* emporium: deinde *Elephas* mons ad mare procurrens: ultra quem duo sunt emporia, prius Ἀκκαία, *Accana*, quod & Δαφνῶνα μέγα, *Daphnonem magnum* dictum fuisse, Arrianus Periplo testatur: alterum, quod ad promontorium est, *Aromata*, communi nomine promontorii & emporii, in quo finitur sinus Avalites. Arrianus dicit Ἀρωμάτων ἐμπόριον, *Aromatum emporium*.

Sequitur *Barbaricus* sinus maximus, secundum quem regio, quam *Barbariam* Ptolemæus dixit, est protensa. In hoc sinu sunt *Opone* emporium; promontorium *Zengisa*, sive ut in Pal. est, *Saggis*, a Ptolemæo nominatum; mons *Phalangis*; oppidum *Apocopa*, ut Ptolemæus, qui nihil adscripsit, videtur censuisse; Arrianus autem *promontorium Apocoporum* vocat. Ἀκρωτήριον, inquit, τελευταῖον τῆς Βαρβαρικῆς ἡπείρου πρὸς ἀνατολὴν Ἀποκόπων, *promontorium extremum Barbaricae continentis, inorientem versus, Apocoporum*. Marcianus Heracleota κόλποι, *sinum* vocat *Apocopa*. Pelagus, inquit, Barbaricum dictum, ἐν ᾧ κόλποι τε πλείους εἰσὶ, καὶ οἱ ὅροι. τῆς καλυμμένης Ἀζανίας: καὶ πρῶτον μὲν τῶν ἐπισήμων κόλποι εἰς αὐτὴν ὁ καλέμενος Ἀπόκοπα, in quo [mari] plures sinus sunt & dromi *Azanie*, quæ ita vocatur: & primus ex insignitibus in ipso est, qui nuncupatur *Apocopa*. Nec vero hæc pugnant: nam potuit commune promontorii, & oppidi, & sinus nomen *Apocoporum* esse.

Ex intervallo & trans æquatore est Νότι κέρα, ἄκρον, *Noti cornu, promontorium*, sive Austri promontorium: sed diversum ab illo Noti cornu, quod terminum Hanno peripli sui

habuit. Hoc enim in occidentali Oceano est; quod vero jam describimus, est in orientali. Deinde *Litus parvum & magnum* Ptolemæi & Arriani. Item *Essina* emporium: & Σαραπίου ἱερὸν καὶ ἄλσος. *Sarapionis statio & promontorium*, ut Ptolemæus vocavit: Arrianus autem, παρ' αὐτὸν [αἰγιάδων] κατὰ τὸ ἔξω οἱ τῆς Ἀζανίας ὁρμαί: πρῶτον μὲν ὁ λεγόμενος Σαραπίων, εἰς Νίκαν. Post illud [Litus magnum] sunt *Azania dromi ex ordine sui*. *Primus est qui Sarapionis dicitur; deinde Niconis*. Hic vero Azaniam longius; quam Ptolemæus, in austrum versus extendit: & quem idem *dromum* vocat, Ptolemæus dixit ὄρμον, *stationem*.

Sequitur *Tonice* emporium apud Ptolemæum: deinde *Rapti* fluvii ostia, & parvo spatio a mari *Rapta* metropolis, latid dubie flumini adposita. Arrianus periplo Erythræi: τὸ τελευταίωτον τῆς Ἀζανίας ἱερὸν, τὰ Ραπτα λεγόμενα, ultimum *Azania emporium Rapta* dicitur. Quod quia Ptolemæo est μητρόπολις τῆς Βαρβαρίας, *Barbaria metropolis*; ex eo adparet, tam late Arriano Azaniam patere, quam Ptolemæo Barbaria est, seu tractus ad magnum illum sinum, qui *Barbaricus* cognominatur. Ultra ostia & urbem est *Raptum* promontorium, Ptolemæo & Marciano memoratum. Stephano Ράπτα, *Rapta* sunt μητρόπολις τῶν ἐν τοῖς Αἰθίοπων, *metropolis urbis Aethiopicarum*: eidemque τὰ Ράπτα μητρόπολις τῆς Βαρβαρίας, *Rapta*, pravato nomine, *metropolis Barbarie*, videlicet quam Ptolemæus Barbariam dixit ad sinum Barbaricum in Oceano orientali; quæ manifesta est confusio, quum una tantum *Rapta*, sive *Rapta*, metropolis in illo tractu fuerit. Fluvium autem recte *Raptum* Stephanus nominavit. Ibi dem Ράπτοι, *Rapti* Aethiopes, non Ράψοι, *Rapsi*, ut Ptolemæus & Stephanus scripserunt, ad quem legas, quæ C. L. Berckelius adnotavit.

Ex longo intervallo Ptolemæo nihil est, nisi sinus, quem circumhabitant *Aethiopes Anthropophagi*; & in illo *Prasum* promontorium; decimo quinto gradu latitudinis: ἐν τῷδ' ἐν τῇ ἄλσος, hinc incipit terra incognita. Marcianus Heracleota in Periplo: μέχρι τῆς Ράπτης ἀκροῦς εἰς: μὴ δὲ ταῦτα ἢ λεγόμενῃ Βραχύνῃ θάλασσῃ καὶ ὁ περὶ αὐτὴν μέγιστος κόλπος, ὅνπερ οἰκῶσιν βάρβαροι ἀνθρωποφάγοι: ἐν δὲ τῷ τέλος τῷ κόλπου κεῖται τὸ μέγιστον ἀκρωτήριο, ὃ καλεῖται Πράσον ἄκρον: usque ad *Raptum* promontorium. Post hac vero mare, quod Breve dicitur, & maximus circa ipsam sinus quem accolunt barbari *Anthrophophagi*. In extremo autem sinus hujus maximum est promontorium, quod adpellatur *Prasum*. Salmasio in Solin. p. 878. *Prasum* est Mozambicum promontorium: at negat Vossius in Melam p. 303. eo usque veteres navigando pervenisse. Sed de hoc postea in Insulis. In hoc promontorio finem facit Ptolemæus: ulteriora ipsi fuerunt incognita.

Insule juxta Aethiopiam supra Aegyptum sunt partim in sinu Arabico, partim in Oceano. In sinu Arabico, notatæ a Ptolemæo, hæ sunt præcipuæ: *Astrate*: Βωρὶς Ἀθήνας, *Ara Paladis*: *Gybitis*: *Myronis* insula prope Deorum Soterum portum: *Magorum* insula supra Ptolemæidem ferarum: *Daphnine*: *Acanthine*: *Macaria* sive *Fortunata*: *Orncôn*: id est *Avium*, insula: *Bacchi* & *Antibacchi*: *Panis* (Πανὶς, secundo casu a *Pan*) insula: *Diodori* insula: *Ifidis* insula in sinu Adulitico.

In sinu Avalite est *Mondi* insula, eodem nomine, quo adjacens in continenti emporium: Post Aromata Ἀρωμάτων ἱερὸν Ptolemæi, *Amibu* insula, in Tabula *Amici* insula, sine dubio prave: Μπὶν ἱερὸν δὲ, *Mena* insule dæ: & *Myrice* insula: sed hæ obscuræ.

Maxime autem commendabilis est Μενυθίας, *Menuthias* insula Ptolemæi, qui, ubi de promontorio *Praso* dixit, addit, ἢ παρὰ κεῖται ἀπὸ θερμαῶν ἀνατολῶν ἱερὸν, ἢ ὄνομα Μενυθίας, cui adjacet ab ortu *astivo* insula, cui nomen est *Menuthias*. Arrianus Periplo Erythræi corrupte quidem, quod ad nomen attinet, ut tamen genuinum vocabulum non obscure cognoscatur: Clarissimus Hudson in Notis legit p. 68. παρ' αὐτὸ τὸ Πράσον ἄκρον εἰς τὴν Μενυθίαν ἀπ' αὐτῆς ἱερὸν juxta ipsam illud promontorium *Prasum* in ortum versus occurrat insula *Menuthias*. Alii aliter,

ut tamen ipso vocabulo insulæ consentiant, quod inter monstrose concretas voces pæne integrum *μενθισίας* servatum est. Et Marcianus Heracleota Periplo p. 12. ἐν τῷ τέλει τῆς κόλπου καίται τὸ μέγιστον ἀκρωτήριο, ὃ καλεῖται Περσικὸν ἄκρον, καὶ ἡ Μενθισίας ἡσθ, καὶ πόρρω τῷ ἀκρωτηρίου τυγχάνουσα. In fine ejus sinus [Barbarici] situm est maximum promontorium, quod Prasium vocatur; & Menuthias insula, non longe distans a promontorio.

Hæc veteres de Menuthiade insula: in cujus interpretatione dissentiunt recentiores. Magno nomine viri Salmasius, Bochartus, Harduinus, iste in Solin. p. 878. ille in Chanaan lib. 1, cap. xxxvii. hic ad Plin. lib. vi, cap. xxxi, putant magnam illam insulam esse, quæ hodie *Madagascar*, & *S. Laurentii* insula vocatur, quia hæc, saltem pars illius superior in ortum æstivum vergat: contra Isaacus Vossius ad Melam p. 303. *Menuthias* illa est insula, quæ nunc *Zanzibar* adpellatur. Hinc enim omnia conveniunt, quæ veteres de Menuthiade scribunt; non insule *S. Laurentii*, quæ plane ignota fuit Grecis ac Romanis, ut plenius alias ostendemus. Raptum vero promontorium est illud, quod *Quilæ* vicinum est. Non interpono me hisce litibus: tantum dico, nihil veteres de magnitudine insulæ, quæ in *Madagascar* pæne incomparabilis est: & longius fere abest a litore, quam veteres introrsus navigabant: quum *Menuthias* καὶ πόρρω, non *πρόκλι*, fuerit a promontorio. *Zanzibar* quamvis propinquior sit continenti: propius tamen abest ab æquatore, quam *Menuthias* Ptolemæi, cui latitudinem australem xii & dimidii graduum tribuit. Quilibet eligat utram vult; aut substituat aliam, cui positio Menuthiadis commodius conveniat.

Supereſt, de *Cerne* insula ut inquiramus, an hujus nominis insula in orientali Oceano existerit. Ajunt multi, Cernen esse *Madagascar*, quæ & *Menuthias* dicatur. Cui opinioni ipse Plinius e veteribus favet lib. vi, cap. xxxi. Contra sinum Persicum, inquit, *Cerne* nominatur insula, adverse *Aethiopia*, cujus neque magnitudo, neque intervallum a continente constat: *Aethiopus* tantum populos habere proditur. *Ephorus* auctor est, a Rubro mari navigantes in eam non posse propter ardores ultra quasdam columnas (ita adpellantur parvæ insulæ) provehi. Sic & *Lycophronis* scholiastes ad vers. 18. Κέρνη ἡσθ ὠκεανῷ, ὁπόθεν ὁ ἥλιος δοκεῖ ἀνατέλλειν. *Cerne* insula est Oceani, unde sol putatur oriri. Alii autem dubitant, an umquam id nominis insula in oriente fuerit, rati ex eo errorem ortum esse, quod *Hannonis*, *Polybii*, *Ptolemæi* *Cerne* occidentalis dicatur contra *Aethiopiam* sita esse: quum vero notiores sint *Aethiopes*, qui supra *Aegyptum* sunt, quam qui ad mare Atlanticum; factum inde, ut nonnulli Cernen insulam ad orientales *Aethiopus* tanto errore transmoverint, quantum ortus ab occasu diffidet. Hinc est quod veteres etiam de situ *Cernes* dubitaverint, de quibus *Eustathius* in *Dionysium* ad vers. 219. ἡ θεία αὐτῆς [Κέρνης] διαφανεῖται: οἱ μὲν γὰρ ἀνατολικὴν αὐτὴν ὑποτίθεισιν, ὡς καὶ ὁ Διόφρων ἐμφάνει: οἱ δὲ δυτικὴν. Positio *Cernes* controversa est: quidam ponunt eam in oriente, quod & *Lycophron* [vers. 18.] fecisse videtur: alii in occidente. Relege quæ in *Africa* interiore de *Cerne* diximus: & adde sis *Salmasium* in *Solin.* p. 878.

Sic etiam, *Africa* antiqua ad finem perducta, omnem notitiam Orbis antiqui finimus, si unam quæstionem de *Novo Orbe*, quem *Americam* vocamus, adjecerimus, utrum ille cognitus fuerit veteribus, nec ne. Hoc ergo quasi appendix sit *Notitiæ* nostræ antiquæ, quam quatuor libris adhuc exposuimus.

A D D I T A M E N T U M D E N O V O O R B E , A N C O G N I T U S F U E R I T V E T E R I B U S .

Americam a ducentis amplius annis solertium hominum studio detectam fuisse, nemo est qui ignoret. An eadem etiam antiquis fuerit cognita, difficulter judicatur. Silentium geographorum & historiarum conditorum non levi argumento est, quo veteribus innotuisse negemus. Accedit difficultas navigandi sine pyxide nautica, qua destituti properes haud procul a litore navigabant, oram legentes, ægre se medio committentes mari. Quis inde credet, vastum Oceanum, qui inter Americam & Europam aut Africam est, sponte ac consilio subiisse, & cœmenses esse: ac sæpius trajecisse, revertisque feliciter.

Nihilominus sunt rationes non poenitendæ, quæ persuadere fortasse possint, saltem probabile reddere, non plane ignotum fuisse antiquis orbem illum seu amplissimas regiones, quæ trans mare sunt Atlanticum. Nam Africam circumnavigatam fuisse, quamquam raris exemplis, tamen multorum testimoniis videtur demonstrari posse. Herodotus lib. IV, cap. XLII. tradit, Phœnices, a Neco Aegyptiorum rege missos, e Rubro mari solvisse, & biennio consumto venisse ad Columnas Herculis, & per illas remeasse in Aegyptum. Et Plinius lib. II, cap. LXVII. refert, Hannonem Carthaginensem a *Gadibus ad finem Arabia circumvectum* esse. Et, auctore Cornelio Nepote, recenset, Eudoxum quemdam, quum Lathurum regem fugeret, *Arabico sinu egressum, Gades usque pervectum*: item, Q. Metello Celeri, Galliarum proconsuli, *Indos a rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii causa navigantes tempestatibus essent in Germaniam abrepti*. Sed ut hi, ita & alii tempestate ac casu abrepti navigarunt, aut, si consilio, litora tantummodo legerunt, quod nihil adfert ad immensi Oceani trajectionem.

Nihilominus de iis, quæ trans Oceanum sunt, non nihil tradiderunt, e quo colligas, notitia illorum non omni fuisse destitutas. Platonis insula *Atlantis*, in Atlantico Oceano sita, videtur rem conficere: de qua in Timæo & Critia mira perscripsit. Ibi p. 4ta. *Traditur vestra civitas resistisse olim innumeris hostium copiis, quæ ex Atlantico mari profecta prope cunctam Europam & Asiam obsederant*: τότε γὰρ πορύσιμοι ἦν τὸ ἐκὼν πέραν: οἱ ποιοὶ γὰρ πρὸ τῆς εὐρώπης ἔχον, ὃ καλεῖται (ὡς φασὶ ὑμεῖς) Ἡερakλῆος στήλας: ἡ δὲ νῆσος ἄμειν Λιβύης ἢ τῆς Ἀσίας μείζων. *Tunc enim navigabile illud mare erat. Insulam enim ante ostium habebat, quod vocatis, ut ipsi dicitis, Herculis columnas. Insula autem major est quam Africa & Asia simul sumptæ.* Repetit in Critia post principium, præsertim quod ad magnitudinem insulæ attinet. Hæc vero si tanta fuit, non videtur ab America abludere.

Sed obstant alia; vicinitas ostii ad Columnas Herculis: ante quod dicitur sita fuisse, a quo longissime abest America: deinde regum illius insulæ imperium, quo Europam usque Euturiam, Africam usque Aegyptum possederint; etiam bellum cum Atheniensibus gestum; & insulæ ultiores, in quas ex Atlantide navigatio instituta fuerit; cum ipsa magnitudine vastissima, & quæ præterea Critias a Solone in Timæo dicitur accepisse, fabulæ, quam

quam historiarum, similia. Quamobrem interpretum multi allegorice hæc explicant, a sensu, quem littera fert, recedunt. Neque id pronum ad fidem est, quod additur ibidem, terræ motu & tempestatibus concussam insulam subsedisse, ipsumque mare, quod insulam obruisset, propter limum & cœnum navigari amplius non posse. Quid multa? ait ἡφανίσθη, *disparuit* insula, nusquam super est.

Sed missa Platonis Atlantide, aliorum opiniones vel divinationem de terris trans Oceanum audiamus. Antiquissima est traditio, quam Aelianus lib. 111. Variar. cap. xviii. ex Theopompo refert, dixisse Silenum Midæ regi in colloquio, *Europam, Asiam, Africam insula esse, quas undique Oceanus circumfluat*; ἡπειροὶ δὲ μόνη εἶναι ἐκείνη τὴν ἔξω τούτῳ τῷ κόσμῳ, *continentem vero unicam esse illam, quæ extra hunc mundum existit*. Non dubitantur hic, sed pro certo dicit, extra notum orbem, id est Africam, Asiam & Europam esse unicam & majorem continentem, quæ alibi esse non potest, quam trans Oceanum, illas notas partes, quas insulas vocat, ambientem.

Cautius propiusque a vero Aristoteles de Mundo cap. 111. ἡ οἰκουμένη σύμπασα μία ἡνός ἐστι, ὑπὸ τῆς Ἀτλαντικῆς καλωμένης θαλάσσης περιρριζμένη. πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας εἰς τῆς δὲ ἀντιπόρους ἀποδοῦναι κείδαι τὰς μὲν μείζους αὐτῆς, τὰς δὲ ἐλάττους, ἡμῶν δὲ πάσας, πλὴν τῆςδε, ἀεράτης. *Omnis habitata terra una insula est, mari, quod Atlanticum dicitur, circumdata. Probabile autem, multas alias, huic procul trans mare obversas esse, majores hac nostra quasdam, quasdam minores; omnes tamen, præter hancce, nobis invisas*. Dum εἰς, *probabile* dicit, modeste loquitur, non temere adseverat, non incerta relatione inductus, sed sua persuasus ratione, esse in tam vasto terrarum orbe plures post Oceanum terras, quam quas cognitæ habemus; quia probabile, alteram & majorem partem pariter, ut nostram, esse maribus & terris distinctam, non totam aquis oppletam: & illas ἀντιπόρους vocat, id est, mari nostro ex altero latere oppositas terras.

Postquam autem Fortunatæ insulæ sive Canariæ repertæ fuerunt, minus de aliis & majoribus insulis sive terris dubitatum est: quidam vero Atlantidem cum Fortunatis confuderunt, in quibus Diodorus est Siculus lib. v, cap. xix. unam permagnam insulam dicens in occidentali Oceano esse, plurium dierum navigatione disjunctam ab Africa, eamque fertilitate tanta amœnitateque, etiam tam salubri aere, fontibus, fluminibus, ut θεῶν τιναί, καὶ ἀνθρώπων ἰμβριότατον, *deorum quorundam, non hominum domicilium* videatur. Sed hæc fabulæ multum admixtum habent, sicut & reliqua Theopompi, quæ dicto loco Aelianus enarrat, pleraque sunt fabulosa, in quibus & *Meropis terra* Theopompi, quam Apollodorus apud Strabonem lib. vii. pag. 207. ut fictam, rejicit.

Aristoteles supra modeste cauteque sensit de iis, quæ trans Oceanum dicantur posita: at libro de Mirabilibus auditis, si idem utriusque auctor est, confidentius scribit, in mari extra columnas Herculeas quondam Carthaginienses insulam invenisse ἱερήμην, *hominibus vacuam*, cetera rebus omnibus abundantem, in quam sæpius Carthaginienses navigarent, quidam etiam ob loci felicitatem ibi sedem figerent; vetuisse senatum civitatis sub capitali supplicio, ne quis in posterum in illam navigaret, ne quid Carthaginis felicitati detraheretur. Sed & hoc in incertis relinquendum: quod etiam, si vera sit historia, haud est sufficiens, ut *Americanas* Carthaginiensium navigationes nobis persuadeat: nec cum Atlantidis fabula consentit, quæ πολυάνθρωπος describitur, quasi reges habeat, exercitus emittat; quum hæc ἱερήμη fuerit, hoc est, nullis habitata hominibus.

Nihil ergo amplius, quam conjecturam transmarinæ terræ, veteribus patuisse, admodum probabile est, cui nescio qua divinandi arte spem futuræ detectionis adjecerunt. In his est Seneca, tragicus poeta, in Medæ actu 11 extremo:

*Veniens annis secula seris,
Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet, & ingens pateat tellus,
Tethysque novos detegat arbes,
Nec sis terris ultima Tbule.*

Non vane dictum, quia eventus respondit. Unde verò notitia? an sola ratione, an rerum etiam experientia? nihil certi definire possum: probabile tamen est, alterum orbem non plane antiquis ignotum fuisse, & omnino quosdam in eum inectos reectosque, qui famam de eo sparserint: utrum casu autem in illum inciderint, an consilio & inquirendi studio profecti, divinare non possumus.

At fabulosæ sunt veterum narrationes. Esto fabulosas esse seu fabulis permixtas, ut solet de rebus peregrinis & longissime remotis; non autem quæ fabulosa sunt, propterea sunt penitus falsa. Quid fabulosius freto Siculo? nec vero ipsum propterea fretum negatur. Sub fabulis etiam aliquid veri plerumque latet, quæ separanda sunt, quod Macrobius lib. i. Somn. Scip. cap. 11. dixit, *fabulas a fabulosis secernere*. Multi in hoc argumento versati sunt, sed præcipue clarissimi nobisque amicissimi viri JACOBI PERIZONII modestiam probamus, qui in Acliani dictum locum ita commentatus est; *Fabulosa hæc ducit & fabulis accenset Meropida hæc terram cum Nestor [Aclianus] cum Apollodorus apud Strabonem lib. vii. [p. 207. ed. Casaub.] Et merito. Nullus tamen dubito, quin veteres aliquid crediderint vel sciverint, sed sed quasi per nebulam & caligulam, de America, partim ex antiqua traditione ab Aegyptiis vel Carthaginiensibus accepta, partim ex ratiocinatione de forma & situ orbis terrarum: unde colligebant: superesse in hoc orbe etiam alias terras præter Asiam, Africam & Europam. In hac viri eruditissimi sententia adquiescimus: quæ addunt alii, cum incertis & fabulosis missa facimus: atque ita in his extremis & extra orbem notum positus finimus Notitiam Orbis Antiqui.*

I N D E X G E O G R A P H I C U S.

*Numerus absolutus librum III respicit sive Asiam: cum addi-
tamento Af. liber IV sive Africa notatur.*

A Ba, Abus mons <i>Armen.</i> 229, 232	Acevide Aco.	Adama <i>Jud.</i>	351
Abassum opp. <i>Phryg.</i> 100	Acesines fl. <i>Ind.</i> 525	Adamas fl. <i>Indo</i>	526
Abzra opp. <i>Arab. des.</i> 425	Achabarorum Petra <i>Galil.</i> 297	Adana urbs <i>Cilic.</i>	154
Abalites vide Avalites.	Achaza urbs <i>ins. Rhod.</i> 20	Adani insulae <i>Arab.</i>	432
Abarbina opp. <i>Hyrca.</i> 504	Achaza vicus <i>Bospor.</i> 218	Adar vide Adraa.	
Abarim montes <i>trans Jord.</i> 404	Achxi pop. <i>Bospor.</i> 218	Addra opp. <i>Mesop.</i>	439
Abasgi pop. <i>Colch.</i> 222	Achæmenes pop. <i>Syrt.</i> 83 Af.	Ad Dianam, locus <i>Numid.</i> 118 Af.	
Abathuba opp. <i>Marmar.</i> 70 Af.	Achæmenia, <i>Perf.</i> 481	Adefa <i>Lycia</i>	74
Abboras, Aborras, Aburras fl. <i>Me-</i>	Achæmenides pop. <i>Perf.</i> 481	Adiaba fl. <i>Affyr.</i>	468
<i>sop.</i> 434, 437	Achæzorum portus <i>Troad.</i> 33	Adiabene regio <i>Affyr.</i> 466, 469	
Abdiabda opp. <i>Alban.</i> 227	Achaia opp. <i>Aria</i> 516	Adida, Addida opp. <i>Jud.</i>	338
Abdon opp. <i>Galil.</i> 296	Achaia opp. <i>Parth.</i> 502	Adienum fl. <i>Colch.</i>	222
Abel viuearum <i>Arab.</i> 411	Achaia opp. <i>Syr.</i> 280	Adisathri pop. <i>Ind.</i>	526
Abela opp. <i>trans Jord.</i> 396	Achaiachala munim. <i>Mesop.</i> 439	Adisathrus mons <i>Ind.</i>	526
Abelmehola <i>Samar.</i> 326, 403	Achamæ pop. <i>Lib. int.</i> 140 Af.	Ad medera colon. <i>Numid.</i> 118 Af.	
Abellatim locus <i>trans Jord.</i> 405	Acharaca opp. <i>Lyl.</i> 85	Ad olivam opp. <i>Maurer Caf.</i> 130 Af.	
Abere opp. <i>Arab. des.</i> 425	Achosa regio <i>Scyth.</i> 543	Adolla opp. <i>Jud.</i>	356
Abida opp. <i>Syr.</i> 270	Acherusia chertonesus <i>Bithyn.</i> 180	Adonis fl. <i>Phenic.</i>	274
Abii pop. <i>Scyth.</i> 543	Achilleum opp. <i>Troad.</i> 32	Adopissus opp. <i>Lycan.</i>	122
Abila urbs <i>Galaad</i> 390	Achindana fl. <i>Carman.</i> 497	Adorsi pop. <i>Scyth.</i>	543
Abila opp. <i>Perae</i> 405	Achne <i>ins. al. Cafes.</i> 17	Adpertusa opp. <i>Af.</i>	98
Abila <i>Lysanix opp. Syr.</i> 269	Achoali pop. <i>Arab.</i> 431	Adraa opp. <i>Arab. Petr.</i>	424
Abiata <i>Ponti</i> 205	Acholla, Acholla civit. <i>Af.</i> 89 Af.	Adra vide Hatra.	
Abinala opp. <i>Alban.</i> 227	Achsaph. opp. <i>Galil.</i> 294, 295	Adraistæ pop. <i>Arab.</i>	431
Aboccis opp. <i>Aethiop.</i> 157 Af.	Achzib opp. <i>Jud.</i> 359	Adramytenus conventus	127
Abonitichos <i>Paphlag.</i> 189	Achzib, Achziba opp. <i>Galil.</i> 294	Adramyttium urbs <i>Mys.</i>	26
Ab anitis regio <i>trans Jord.</i> 381	Acilisene regio <i>Armen.</i> 235	Adrapsa opp. <i>Hyrca.</i>	504
Abrettena <i>Mys.</i> 30	Acilla vide Acholla.	Adrapsa vide Darapsa.	
Abrostola opp. <i>Phryg.</i> 89	Acinasis fl. <i>Colch.</i> 221	Adraistæ campus <i>Mys.</i>	23
Abrotonum opp. <i>Syrt.</i> 80, 181 Af.	Acmonia civit. <i>Phryg.</i> 91	Adraistia opp. <i>Mys.</i>	23
Abrarus fluv. <i>Colch.</i> 221	Aco opp. <i>Galil.</i> 294	Adriane opp. <i>Cyren.</i> 72 Af.	
Abunia opp. <i>Scyth.</i> 541	Acolitanum opp. vide Acholla	Adris fl. <i>Ind.</i>	525
Abuncis vide Aboccis.	Acoraca opp. <i>Syr.</i> 264	Adru opp. <i>Arab. Petr.</i>	423
Abydus opp. <i>Troad.</i> 30	Acoris opp. <i>Aegypt.</i> 43 Af.	Adrumatum urbs <i>Af.</i>	87 Af.
Acydus <i>Aegypt.</i> 48 Af.	Acota opp. <i>Med.</i> 478	Adicensus Scorpionis, regio <i>Tud.</i>	360
Abyla, columna Herculis 136 Af.	Akra collis <i>Hierosol.</i> 330	Ad sex insulas, locus <i>Maurer. Ting.</i>	141 Af.
Acabe mons <i>Aegypt.</i> 60 Af.	Acraba opp. <i>Mesop.</i> 450	Adule, urbs <i>Aethiop. sub Aeg.</i> 63 Af.	
Acabene regio <i>Mesopot.</i> 434	Acraba'a opp. <i>Samar.</i> 327	Adulis, eadem	
Acabis opp. <i>Cyren.</i> 75	Acrabatena regio <i>Samar.</i> 328	Adulicus sinus, <i>Aethiop. sub Aeg.</i>	62 Af.
Acathra, Acathra opp. <i>Ind.</i> 535	Acracanus fl. <i>Babyl.</i> 454	Adulitæ pop. <i>Ae</i>	
Acamas prom. <i>Cypri</i> 161, 166	Acrath locus <i>Maurer. Ting.</i> 136 Af.	Aduna fl. <i>Perf.</i>	485
Acamenis <i>ins. Cyprus</i> 160	Acridophagi pop. <i>Aethiop.</i> 160 Af.	Adymachidæ pop. <i>Marmar.</i> 68 Af.	
Acampis fl. <i>Colch.</i> 222	Acrita promont <i>Bithyn.</i> 174	Aea opp. <i>Colch.</i>	220
Acanthus <i>ins. Arab. sin.</i> 64, 162 Af.	Acube Fons fl. lacus <i>Syrt.</i> 83 Af.	Aeanteium tumulus <i>Troad.</i>	31
Acanthus opp. <i>Aegypt.</i> 41 Af.	Adacara vide Idacara.	Acopolis <i>Colch.</i>	220
Acane empor. <i>Aethiop.</i> 247 Af.	Adada opp. <i>Pisid.</i> 116	Acas	
Accaron civit. <i>Jud.</i> 363, 365	Adada opp. <i>Syr.</i> 265		
Accaron vicus <i>Jud.</i> 353	Adam, Adom opp. <i>trans Jord.</i> 405		

I N D E X.

<i>Acas mons Aegypt.</i>	60 Af.	propria divisio	87 Af.	<i>vicus Arab. fel.</i>	428
<i>Aëdonis inf. Marmar.</i>	70 Af.	<i>Agabeni pop. Arab. def.</i>	426	<i>Alchabur fl. Mesop.</i>	437
<i>Aegæ opp. Acol.</i>	40	<i>Agamede locus inf. Lesb.</i>	9	<i>Aleius campus Cilic.</i>	155
<i>Aegæ opp. Cilic.</i>	148	<i>Agamæna opp. Mesop.</i>	439	<i>Aleon fl. Jon.</i>	45
<i>Aegæa opp. Mauræ. Caf.</i>	131 Af.	<i>Aganzaga Med.</i>	478	<i>Aleppo empor. Syr.</i>	262
<i>Aegæatz pop. Acol.</i>	41	<i>Agar opp. Af.</i>	92 Af.	<i>Alexandrea mons Mys.</i>	27
<i>Aegæa opp. Lyd.</i>	84	<i>Agarra opp. Sus.</i>	488	<i>Alexandreum castell. Jud.</i>	335
<i>Aegiali, locus Paphlag.</i>	188	<i>Agathoclis insulæ Arab.</i>	432	<i>Alexandri castra Marmar.</i>	68. Af.
<i>Aegimori aræ, Populi ad Af.</i>	109 Af.	<i>Agathonis inf. Arab. sin.</i>	64 Af.	<i>columnæ</i>	541
<i>Aegimurus, Aegimorus inf. ad Af.</i>	109 Af.	<i>Agathuffa inf. Telos</i>	18	<i>inf. Pers.</i>	497
<i>Aeginetes fl. Paphlag.</i>	190	<i>Agathyrri pop. Scyth.</i>	542	<i>portus Gedros.</i>	519, 521
<i>Aeginetes opp. Paphlag.</i>	190	<i>Agazaca Paropam.</i>	514	<i>Alexandria Aegypt.</i>	10 Af.
<i>Aegira inf. Lesb.</i>	9	<i>Agbatana vide Ecbatana.</i>		<i>Arachos.</i>	518, 522
<i>Aegyptus</i>	4 Af.	<i>Agdamia opp. Cypri</i>	161	<i>Aria</i>	516
<i>Aegyptus inferior</i>	7 Af.	<i>Agidum opp. Cypri</i>	161	<i>Bactrian.</i>	508
<i>superior</i>	40 Af.	<i>Aginna opp. Iber.</i>	223	<i>Carman.</i>	498
<i>Aegyptus Scripturæ sacræ</i>	34 Af.	<i>Agisymba regio Lib. int.</i>	153 Af.	<i>Dacar.</i>	512
<i>Aegypti fines</i>	4 Af.	<i>Agla vicus Jud.</i>	356	<i>Ind.</i>	530
<i>divisiones</i>	6 Af.	<i>Agua fl. Mauræ. Ting</i>	139 Af.	<i>Alexandria ad Iffum</i>	151
<i>Aegypti latus Arab.</i>	23 Af.	<i>Agni cornu promont. Aegypt.</i>	18 Af.	<i>Marziana</i>	505
<i>superioris divisio</i>	40 Af.	<i>Agoranis fl. Ind.</i>	526	<i>Oxianæ</i>	509
<i>Aelina opp. Arab. Petr.</i>	419	<i>Agra opp. Sus.</i>	487	<i>Paropam.</i>	514
<i>Aelaniticus sinus</i>	419 & 28 Af.	<i>Agradatus fl. Pers.</i>	486	<i>Sogdian.</i>	512
<i>Aelia Capitolina, Hierosolyma</i>	333	<i>Agæzi, Agarzi pop. Arab. def.</i>	427	<i>Alexandria Trous</i>	33
<i>Aendor vicus Galil.</i>	307	<i>Agrei pop. Arab.</i>	431	<i>colonia Romana</i>	ibid.
<i>Aeneispassa inf. Marmar.</i>	70 Af.	<i>Agri pop. Maur.</i>	431	<i>ultima f. ad Tanaim</i>	509
<i>Aeneippa inf. Marmar.</i>	170 Af.	<i>Agriatæ vide Ariaspæ.</i>		<i>Alexandrina regio Aegypt.</i>	9 Af.
<i>Aeneisphrya portus Marmar.</i>	66 Af.	<i>Agrilium Bithyn.</i>	186	<i>Alexandrinorum regionis nomos</i>	30 Af.
<i>Aeni inf. Arab.</i>	432	<i>Ag-iophagi pop. Ind.</i>	526	<i>Alexandropolis Arachos.</i>	545
<i>Aennum opp. Aegypt.</i>	59 Af.	<i>Agrippenies pop. Bithyn.</i>	186	<i>Parth.</i>	502
<i>Aenon locus Samar.</i>	317	<i>Agrippeum Jud. Anthedon</i>	372	<i>Dacar.</i>	512
<i>Aeoli pop.</i>	38	<i>Agrippias urbs Jud.</i>	372	<i>Alibica opp. Cyren.</i>	75 Af.
<i>Aeolis f. Aeolia regio</i>	38	<i>Agris opp. Carm.</i>	498	<i>Alimne opp. Phryg.</i>	100
<i>Aeræ pop. Carman.</i>	499	<i>Agrozala opp. Galat.</i>	108	<i>Alinda opp. Caria</i>	63
<i>Aeria, Aethiopia</i>	152 Af.	<i>Agroira opp. Acol.</i>	41	<i>Alloira opp. Acol.</i>	41
<i>Aermen vide Hermon.</i>		<i>Agubeni pop. vide Agabeni</i>		<i>Allossygne empor. Ind.</i>	522
<i>Aesculapii nemus, Phenic.</i>	273	<i>Aheloth. opp. Arab. Petr.</i>	420	<i>Almelic fl. Babyl.</i>	454
<i>templum in inf. Co</i>	16	<i>Ai urbs Jud.</i>	338	<i>Almia Scyth.</i>	541
<i>Aesepus fl. Mys.</i>	23	<i>Aialon opp. Jud.</i>	370	<i>Almcena opp. Af.</i>	104 Af.
<i>Aetiz pop. Arab. def.</i>	426	<i>Ailana urbs Arab. Petr.</i>	419	<i>Almyra opp. Aegypt.</i>	9 Af.
<i>Aetara Numid.</i>	115 Af.	<i>Ailanites sinus Arab. Petr.</i>	421	<i>Alone inf. Propont.</i>	8
<i>Aethaloes torrens Mys.</i>	23	<i>Ailath opp. Arab. Petr.</i>	420	<i>Alonta fl. Scyth.</i>	541
<i>Aetheria, Aeria, Aethiopia</i>	152 Af.	<i>Aiorum regio Ind.</i>	526, 531	<i>Alfadamus mons Trachonit.</i>	378
<i>Aethiope inf. Lesb.</i>	9	<i>Aipolis Babyl.</i>	461	<i>Altaba Numid.</i>	119. Af.
<i>Aethiopes Hesperii</i>	147 Af.	<i>Akrabbim Jud.</i>	360	<i>Altha opp. Chald.</i>	462
<i>Aethiopia Libyæ</i>	152 Af.	<i>Alabanda civit. Caria</i>	62	<i>Alvaca Med.</i>	475
<i>supra Aegyptum</i>	152 Af.	<i>Alabandensis conventus</i>	127	<i>Alyatta opp. Bithyn.</i>	186
<i>Aethiopicus sinus</i>	161 Af.	<i>Alabastorum urbs Aegypt.</i>	43 Af.	<i>Alyattis sepulcrum</i>	8
<i>Aethria inf. Rodas</i>	18	<i>Alabater promont. Carman.</i>	498	<i>Amaad opp. Galil.</i>	295
<i>Aethusa inf. ad Af.</i>	109 Af.	<i>Alalis opp. Syr.</i>	265	<i>Amad</i>	ibidem
<i>Africa</i>	3 Af.	<i>Alamata opp. Syr.</i>	265	<i>Amalekitæ pop. Arab. Petr.</i>	415
<i>Africa an ab antiquis circum n-</i>		<i>Alander fl. Phryg.</i>	100	<i>Aman Jud.</i>	361
<i>vigata?</i>	Af.	<i>Alani pop. Scyth.</i>	54	<i>Amana opp. Med.</i>	478
<i>Africa Carthaginiensis</i>	85 Af.	<i>Alata opp. Arab. def.</i>	425	<i>Amanicæ Pylæ Cilic.</i>	149
<i>interior</i>	152 Af.	<i>Alazon fl. Alban.</i>	227	<i>Amanienfes pop. Cilic.</i>	157
<i>veteribus cognita</i>	142 Af.	<i>Albana opp. Alban.</i>	227	<i>Amanus mons Cilic.</i>	149, 157
<i>propria</i>	85 Af.	<i>Albanæ portæ.</i>	227	<i>Amardi pop. Med.</i>	474
<i>Africæ fines</i>	3, 4 Af.	<i>Albanus fl. Albania</i>	227	<i>pop. Scyth.</i>	542
<i>plurima nomina</i>	4 Af.	<i>Album litus Marmar.</i>	66 Af.	<i>Amardus fl. Med.</i>	474
		<i>Albus portus Arab. sin.</i>	60 Af.		

I N D E X.

Amariacæ, vide Anariacæ.		Amplaga fl. Numid.	113, 126 Af.	Antæopolis Aegypt.	51 Af.
Amarusa opp. Hyrcan.	504	Ampsalis opp. Bospor.	218	Anteopolites nomos Aegypt.	117 Af.
Amasia urbs Ponti	198	Amuncla opp. Syrt.	83 Af.	Antandrus opp. Mys.	27
Amastris urbs Paphlag.	187	Amyntæ regnum	128	Antaradus opp. Syr.	253
Amath. vide Hamath.		Amyzon opp. Caria	61	Antariani pop. Scyth.	542
Amathei pop. Arab.	431	Anab Jud.	361	Anthedon opp. Jud.	371
Amathus castell. trans Jord.	401	Anabon regio Aria	516	Antheia urbs Lytia.	84
urbs Cypri	165	Anabucis Syrt.	79 Af.	Anthemus inf. Samos	13
Amathusia inf. Cyprus	160	Anabura opp. Phryg.	100	opp. Mesopot.	446
Venus	165	opp. Pisid.	115	Anthemusia regio Mesop.	434
Amazones	202, 541	Anacreontis patria	46	opp. Mesop.	434, 446
Amazonium Ponti	205	Anaitica regio Armen.	235	Anthemusium Mesop.	ibid.
Ambastus fl. Ind.	535	Anaitis dea	235	Anthinæ insulæ ad Tphes.	12
Ambavata pop. Paropam.	514	Anahba opp. Armen.	242	Anthropophagi pop. Seric.	544
Anbe opp. Arab. fel.	428	Anamis fl. Carman.	498	Aethiopes	151
Ambui pop. Galat.	105	Anariacæ pop. Med.	504	Anthilla opp. Aegypt.	13 Af.
Ambiada urbs Pisid.	115	Anarismundi prom. Taprob.	538	Antibacchi inf. Arab. sin. 64, 161	Af.
Ambrodax opp. Parth.	502	Anarium opp. Armen.	236	Antibole ost. Gang. fl.	526, 534
Amelas opp. Lycia	73	Anarus opp. Galat.	110	Anticassius mone Syr.	251
America an antiquis cognita?		Anathan munim. Mesop.	438	Anticeta fl. Bospor.	216
164 Af.		Anatho inf. Mesop.	438	Anticitus, vide Atticitus	190
Amerytha vicus Galil.	297	Anathot opp. Jud.	341, 353	Anticimolis, Anticinolis opp. Pa-	
Amiba inf. Aethiop.	162 Af.	Anava vide Anaya.		p. lag.	190
Amida Mesop.	441, 450	Anaximandri patria	53	Anticragum jugum Lycia	71
Amisum opp. Paphlag.	192	Anaya opp. Phryg.	97	Antigonea urbs Bithyn.	182
Amisus urbs Ponti	194	Anazarbus urbs Cilic.	154	Antigonia Syr.	253
Ammana urbs trans Jord. Phila-		Anazarbeni pop. Cilic.	154	Troad.	33, 34
delphia	396	Anciale urbs Cilic.	146	Antilibanus mons Syr.	267
Ammæa opp. Arab. def.	425	Anchialeus fl.	147	Antinoites nomos Aegypt.	44 Af.
opp. Mesop.	450	Ancobaritis regio Mesop.	134	Antinoû, Antinoi urbs, Aeg.	44 Af.
Aminadara, Ammedara colon.		Ancon portus Ponti	194	Antiochea Lamotidis	144
Numid.	118 Af.	Ancorarum urbs Aegypt.	42 Af.	Antiochi solem opp. Aegypt.	63 Af.
Amman urbs Arab.	411	Ancore urbs Bithyn.	184	Antiochia Affyr.	472
Ammaûs vide Emmaûs.		Ancyra Absitidis	89	Caria	61
Ammochostum promont. Cyp.	163	Galatia.	106	Antiochia sup. r. Crago	139
Ammodès promont. Cilic.	147	Phrygia	89	Antiochia Epidaphnes urbs Syr.	253
Ammon urbs Marmar.	68 Af.	Andabitis opp. Cappad.	209	Antiochia ad Euphrat. opp. Com-	
Ammon urbs Marmar.	66 Af.	Andaca, Andraca opp. Ind.	527	mag.	247
Ammoniacus nomos Marmar.	68 Af.	Andanis fl. Carman.	497	Lamotidis	144
Ammonii pop. Arab.	431	Andera opp. Mys.	28	Lydia	83
pop. Marmar.	68 Af.	Anderica opp. Suf.	488	ad Mæandrum opp. Caria	61
Ammonitæ pop. Arab. Petr.	410	Andraca opp. Cappad.	211	Maziana	505
Ammonitis regio Arab.	410	India.	527	Mesop.	442
Ammonus opp. Syrt.	84 Af.	Andrapa Paphlag.	191	Mygdon.	448
Amordacia, Amordocia regio		Andria opp. Phryg.	99	Antiochia ad Orontem, Syr.	253
Babyl.	451, 461	Andriaca civitas Lycia	67	Pisidix	113, 116
Amorgus inf. Argæi	15, 16	Andrius fl. Troad.	36	colon. Rom.	ibid.
Amorium opp. Phryg.	89	Andro, Andropolis Aegypt.	30 Af.	inf. Propont.	8
Amoritæ vide Amorihzi.		Andropolites nomos Aegypt.	13, 30 Af.	regio Syriæ	248
Amorrhæi pop. Chanan.	409	Androsia opp. Galat.	110	Tauri, Commag.	244
Amorhitis regio trans Jord.	401	Anemurium opp. Cilic.	139	Antiochiana regio Lycæon.	122
Ampelone Arab.	431	Angaucan: pop. Mauret. Ting.	141 Af.	Antipatris opp. Samar.	324
colonia Milesiorum	ibid.	Anguri opp. Galat.	106	Antiphellus opp. Lycia	67
Ampelus promont. inf. Sami.	13	Anisna opp. Mesop.	436	Antiphili scil. opp. Aegypt.	9 Af.
Ampeluna promont. Mauret. Ting.		Annibi montes Scyth.	543	Antiphra vicus Marmar.	66 Af.
137 Af.		Annibi pop. Ser.	544	Antiphra inf. Marmar.	70 Af.
Amphipolis Syr.	266, 280	Anitha opp. Arab. Petr.	423	Antipyrgus portus Marmar.	67 Af.
Ampis opp. Arab.	431	Anagath opp. Lib. 111.	149	Antissa opp. Lesbi inf.	9
Ampreutæ pop. Colch.	222	Antai, scil. urbs Aegypt.	52 Af.	Antitaurus mons Cappad.	213
				Antonia castell. Hierosol.	331

I N D E X

Aurogramma urbs inf. Taprob.	538	Apollinis Magna urbs Aegypt.	51 Af.	Aracha regio	518
Anydros inf. ad Ephes.	12	Parva	53 Af.	Arachotus fl. Arachos.	ibid
Anzibas fl. Affr.	468	promont. Afr.	95, 102 Af.	fons	518
Anzeta opp. Armen.	236	Maurus. Caf.	127 Af.	urbs	518
Anritene v. de Azetene.		vicus, vide Apollinis Parva		Arachotoscrene palus Arachos.	518
Aorni urbs Bactr.	508	Apollo superior, vide Apollono.		Aracia inf. Pers.	49
Aornos petra Ind.	527	polis.		Araciana opp. Parth.	52
Aorhi pop. Scyth.	542	Apollonia Affyr.	471	Aractene regio Affyr.	46
Apaba citra urbs Parth.	501	Apollonia & Apollonias portus		Arad Arath, urbs Jud.	358, 360
Apaxus urbs Mys.	23	Cyren.	71 Af.	Aradus inf. Syr.	252
Apamea, Apamia, Arámaia, vide		Apollonia ad Lambanum, Caria	61	Arx Sogdian.	510
ut. oque loco.		Pala.	320	Arágo fl. Iber.	223, 224
Apamea Bactra.	171	Pisid.	114	Aram, Aramza regio,	423
Cobotos. Phryg.	95	supra Rhynlacum	24	Aram Bethrehob	280
Cobotos, Pisid.	115	Syria	280	Damesek	ibid.
Med.	477	Apolloniatis regio Affyr.	466, 471	Maacha	ibid.
Mcenes Babylon.	458	Apollonidea opp. Lys.	81	Naharaim	280
Mesop.	436	Apollonidenfes pop. Lydia	81	Soba	ibid.
Raphane Med.	477, 501	Apollonii philofophi patria	209	Aramatha civit. trans Jordan.	389
Pisidia	115	Apollonis, opp. Lys.	81	Arana opp. Drang.	518
Satracma	463	Apollonopolis Aegypt.	51 Af.	Arane opp. Armen.	242
Syria	255	Apollonos. f. il. urbs, Aegypt.	60 Af.	Aranga mons Lib. int.	150 Af.
Apamene regio Syr.	256	Apollonoshieritz pop. Lydia	79	Arapis fl. Carm.	497
Apameas conventus	127	Aporidos come Phryg.	100	Ararat montes Armen.	233
Apamensis lacus Syr.	257	Appha opp. Parth.	502	Ararauceles pop. Syrt.	83
Apamia Mcenes, Bactr.	458	Apphadana opp. Mesop.	450	Arasaci pop. Ind.	527
Apamia vide A.amea		Apphana inf. fin. Pers.	432	Arasenses pop.	111
Apari opp. Namid.	115 Af.	Apphar. opp. Maurus. Caf.	133 Af.	Aratha opp. Margian.	512
Apaturus opp. Bosph.	217	Appia opp. Phryg.	99	Arathos inf. fin. Pers.	432
Apaturz Veneris fanum		Aplarus, Apferrus, fl. Colch.	221	Auracides pop. Cyren.	75 Af.
Apavartice opp. Parth.	501	Apfilz pop. Colch.	222	Araxa opp. Lycia	70
Aparartice regio Parth.		Aptuchi, Aptungis fanum, Cyren.	72 Af.	Araxates fl. Sogd.	507
Aperrz opp. Lycia	67	Apuleii patria	121 Af.	Araxenus campus Armen.	229, 234
Aphara locus Syr.	268	Apyre vide Aperrz.		Araxes fl. Armen.	225
Aphithana Mesop.	435	Aqua contradictionis	423	fl. Mesop.	439
Aphur vide Sapphar.		Aquz calidz Af.	105, 109	fl. Margian.	506
Aphek opp. Galil.	295	colonia Maurus. Caf.	132 Af.	fl. Pers.	484, 485
Achia fin.	341	Aquz flumina opp. Syr.	249	Arbaca opp. Arachos.	518
Aphricerones pop. Lib. int.	151 Af.	Aquz Merom	293	Arbela opp. Affyr.	471
Aphrodisias urbs Caria	61	Aquz Regix, opp. Af.	93	vicus Galil.	205
opp. Car.	140	Aquilaria, locus Af.	98	Arbelitis regio Affyr.	466, 471
inf. ad Carman.	499	Ar urbs Arab.	412	Arbies, Arbii, Arbitz pop. Gedros.	509
inf. ad Cyren.	76 Af.	Ara Amoris, promont. Aegypt.	62 Af.	Arbii pop. Carman.	499
Aphrodisium opp. Cypri	162	Ara Palladis inf. Arab. fin.	64 Af.	Arbis fl. Carman.	498
opp. Afr.	95 Af.	Arabia	410	fl. & opp. Gedros.	519, 521
colon. Namid.	112 Af.	Arabia deferta	424	Arbis, Arabis opp. Aethiop.	157
Aphroditopolis Aegypt.	21 Af.	Eudæmon	428	Arbitz montes Gedros.	50
Aphroditopolis Aegypt.	60 Af.	Felix	428	Arbua opp. Pers.	496
Aphroditopolis in Delta Aegypt.	21 Af.	Petræa	351, 410	Arca Cæsarea opp. Phœnic.	279
Hypæum Aegypt.	42 Af.	Philadelphensis	411	Arca opp. Phœnic.	279
Aphroditopolites nomos Aegypt.	42 Af.	Arabia Scenitarum regio Mesop.	435	Arce urbs Arab.	418
Apis opp. Marmar.	66 Af.	Arabiz div fio	410	Arcefine inf. Af.	15
Apebarana Med.	47	Arabiz nomos Aegypt.	33 Af.	Archabis fl. Colch.	222
Apocopa opp. Aethiop.	161, 162 Af.	Arabicus finus	161 Af.	Archropolis Colch.	222
promont.	ibid.	Arabici finus ora	61 Af.	Archandropolis Aegypt.	12 Af.
finus	ibid.	Arabius fl. Gedros.	519	Archelaus urbs Cappad.	207
Apocopi montes Ind.	526	Aracca Aracha opp. Sus.	487	vicus Jud.	536
		Arace urbs Arab.	418	Archile opp. Cyren.	75
				Arconnelus inf. Asia	18
				Arcta.	

I N D E X.

Arctacana opp. <i>Aria</i>	516	Armenia divisio	233	Arvarni pop. <i>Ind.</i>	526
Arctonelos opp. <i>Mys.</i>	22	Armenochalybes pop. <i>Iber.</i>	224	Arudis opp. <i>Syr.</i>	247
Ardenia, Ardanaxes, Ardania prom. <i>Marmar.</i>	67	Armiana opp. <i>Parth.</i>	502	Aruma opp. <i>Samar.</i>	328
Ardea opp. <i>Perf.</i>	496	Armosata urbs <i>Armen.</i>	337	Arxata urbs <i>Armen.</i>	237
Areca opp. <i>Syr.</i>	245	Armozei pop. <i>Carman.</i>	499	Arycanda opp. <i>Lycia</i>	73
Arececi campi <i>Sus.</i>	488	Armozon promont. <i>Carman.</i>	498	Arycandus fl. <i>Lycia</i>	73
Arecon vide Rakon.		Armua fl. <i>Numid.</i>	112	Arymagdus fl. <i>Cilic.</i>	139, 144
Arendæ <i>Lycia</i>	72	Armuzza opp. <i>Carman.</i>	498	Arzilla urbs <i>Mauret. Ting.</i>	138
Areopolis <i>Arab.</i>	412	Arnon fl. <i>trans Ford.</i>	400, 412	Asaborum promont. <i>Arab. fel.</i>	429
Arethusa urbs <i>Syr.</i>	257, 258	Aroer opp. <i>trans Ford.</i>	399	Asæi pop. <i>Scyth.</i>	541
Arethusa lacus <i>Armen.</i>	231	Aromata opp. <i>Lyd.</i>	85	Asama, Alana fl. <i>Mauret. Ting.</i>	139
Arga vicus <i>Arab. fel.</i>	428	empor. <i>Aethiop</i>	161, 162	Asan vicus <i>Jud.</i>	357
Argadina opp. <i>Margian.</i>	505	promont.	ibid.	Asaph opp. <i>Syr.</i>	263
Arganthenius mons <i>Bithyn.</i>	173	Arosia fl. <i>Perf.</i>	484, 486	Asaphidama opp. <i>Syr.</i>	263
Argari urbs <i>Ind.</i>	532	Arrade opp. <i>Arab. def.</i>	425	Asaracæ pop. <i>Lib. int.</i>	150
Argaricus sinus	ibid.	Arrapa <i>Affyr.</i>	472	Asarath fl. <i>Mauret. Cas.</i>	133
Argennos ins. <i>Jen.</i>	14, 50	Arrapachitis regio <i>Affyr.</i>	466, 469	Asbytz, Asbystæ pop. <i>Cyren.</i>	127
Argentea regio <i>Ind.</i>	534	Arrhentias ins. <i>Pont.</i>	197	Asca opp. <i>Arab.</i>	432
urbs <i>Ind.</i>	538	Arrichi pop. vide Arichi.		Ascalon urbs <i>Jud.</i>	366
Arginuse insulæ <i>Aeol.</i>	12	Arfacia <i>Med.</i>	478	Ascandalis opp. <i>Lycia</i>	73
Argob regio <i>trans Ford.</i>	383	Arfamofata vide Armosata.		Ascania insulæ <i>ad Troad.</i>	8
Argyre ins. <i>Ind.</i>	538	Arfania fl. <i>Armen.</i>	231	Ascanius lacus <i>Bithyn.</i>	173, 182
Aria, Ariana regio,	515	Arsenaria colonia <i>Mauret. Cas.</i>	128	Ascatancæ pop. <i>Scyth.</i>	542
Aria lacus Ariana	516	Arseta regio <i>Armen.</i>	234	Ascitæ pop. <i>Arab.</i>	431
Ariaca opp. <i>Margian.</i>	505	Artiana opp. <i>Sus.</i>	488	Ascara opp. <i>Armen.</i>	236
Ariacæ pop. <i>Scyth.</i>	542	Artinarium promont. <i>Lib. int.</i>	148	Ascurum fl. <i>Colch.</i>	222
Ariaces pop. <i>Ind.</i>	526	<i>Af.</i>	28	opp. <i>Mauret. Ting.</i>	139
Ariace Sadinorum regio <i>Ind.</i>	531	Artinoe <i>Aegypt.</i>	139	Asdod vide Azotus.	
Ariamazæ petra <i>Sogd.</i>	510	<i>Cilic.</i>	193	Asca opp. <i>Jud.</i>	354
Ariathua opp. <i>Cappad.</i>	211	Artinoe <i>Cypri austr.</i>	168	Asedoth Phasga opp. <i>trans Ford.</i>	404
Arias, Arius fl. <i>Aria</i>	516	<i>mediterr.</i>	161	Asemona opp. <i>Jud.</i>	360
Ariaspæ pop. <i>Drangian.</i>	517	<i>septentr.</i>	71	Aser opp. <i>Samar.</i>	326
Ariape opp. <i>Drang.</i>	ibid.	Artinoe <i>Cyren.</i>	42	Aseritidis tribus oppida	288
Ariassus opp. <i>Psid.</i>	120	<i>Heptan. Aegypt.</i>	66	Asia	1
Aricada opp. <i>Drang.</i>	518	<i>Lycia</i>	63	Asia citerior.	2
Arichi pop. <i>Maot.</i>	217, 218	<i>Troglod.</i>	42	ulterior	ibid.
Angzum opp. <i>Ind.</i>	527	Artinoites nomos <i>Aegypt.</i>	503	inferior	5
Animantos vicus <i>Cyren.</i>	75	Artiris regio <i>Hyrcon.</i>	519	superior	5
Animanum civit. <i>trans Jordan.</i>	389	Artabis, Artabins fl. <i>Gedros.</i>	516	major	2
Animara opp. <i>Syr.</i>	262	Artacabane opp. <i>Aria.</i>	502	minor	ibid.
Animaspi pop. <i>Scyth.</i>	542	Artacana opp. <i>Parth.</i>	516	proconsularis	4, 125
Asipa <i>Mauret. Cas.</i>	133	Artacæ, Articaudna opp. <i>Aria</i>	516	proprie dicta	4
Arisba opp. <i>ins. Lesb.</i>	9	Artace vicus <i>Bithyn.</i>	176	Asia cis Taurum	3
opp. <i>Troad.</i>	31	Artacene regio <i>Affyr.</i>	467	cis Taurum sub Romanis	124
Ariseria opp. <i>Syr.</i>	248, 262	Artacoana urbs <i>Aria.</i>	516	intra Taurum	3
Aristes pop. <i>Sogd.</i>	509	Artagera opp. <i>Armen.</i>	239	intra Halyn amnem	3
Aristophyli pop. <i>Paropam.</i>	514	Artagira opp. <i>Lib. int.</i>	150	circa Caystrum fl.	5
Aristia vna ins. <i>Lhi</i>	12	Artamis fl. <i>Bactr.</i>	507	Asia opp.	5
Aristius campus	ibid.	Artanes fl. <i>Bithyn.</i>	176	Asia opp. <i>Sus.</i>	488, 489
Arma, locus <i>Jud. qui & Harma.</i>	357	Artanissa opp. <i>Iber.</i>	223	Asia palus	5
Armales fl. <i>Babyl.</i>	453	Artasigarta opp. <i>Armen.</i>	236	Asiace opp. <i>Arachos.</i>	518
Armetica opp. <i>Iber.</i>	224	Artaxata urbs <i>Armen.</i>	236	Asie divisio	1
Armetia fl. <i>Babyl.</i>	453	Artemita opp. <i>Arab. def.</i>	425	Asie inferiora	6
Armathem urbs <i>Samar.</i>	323	urbs <i>Affyr.</i>	471	superiora	ibid.
Armetie vicus <i>Paphlag.</i>	190	Artemisium promont. <i>Caria</i>	60	Asie cis Taurum status antiquus in	
Armetia	227	Arthodon ins. <i>ad Troad.</i>	8	mediterraneis	75
Armetia major.	228	Articene regio <i>Parth.</i>	500	in partibus	
minor	240	Artocarda opp. <i>Paropam.</i>	514	maritimis	21
utraque	227	Artynia stagnum <i>Mys.</i>	24	Asiongaber opp. <i>Arab. Pers.</i>	420
		Arvaltes mons <i>Lib. int.</i>	150	Asiotæ vide lotæ	

I N D E X.

<i>Afium pratum Lydia</i>	84	<i>Astyra opp. Mys.</i>	27, 28	<i>Audira opp. Af.</i>	124
<i>Afinirza regio Ser.</i>	544	<i>opp. Troad.</i>	35	<i>Audum promont. & fl. Mauret.</i>	127
<i>A'mirzi montes</i>	ibidem	<i>Astyrenx Dianæ lucus Mys.</i>	28	<i>Audus mons</i>	123 Af.
<i>Afinurna opp. Hyrcan.</i>	504	<i>Asylum in insula Samo</i>	13	<i>Avera opp. Syr.</i>	26-
<i>Afna Jud.</i>	361	<i>Atabyria ins. Rhodus</i>	18	<i>Augala Mauret. Caf.</i>	130 Af.
<i>Afochis vicus Galil.</i>	311	<i>Atabyrii Jovis templum</i>	19	<i>Augusta opp. Cilic.</i>	147
<i>Afopus fl.</i>	92	<i>Atabyris mons ins. Rhodi.</i>	19	<i>Augylæ, Augilæ pop.</i>	154 Af.
<i>Afor opp. Jud.</i>	355	<i>Atabyrium opp. Galil.</i>	305	<i>Augustada Phryg.</i>	10.
<i>Aforus urbs Galil.</i>	297	<i>Ata: gatis dex fanum</i>	260	<i>Augustonice, Augustamnica pro-</i>	
<i>Aspa opp. Parth.</i>	502	<i>Atarneæ opp. Mys.</i>	29	<i>vinc. Aegypt.</i>	20 Af.
<i>Aspacara opp. Ser.</i>	544	<i>Ataroth, Atroth. opp. trans Ford.</i>	399	<i>Augustopolis Phryg.</i>	101
<i>Aspacarz pop. Ser.</i>	544		265	<i>Avim Jud.</i>	403
<i>Aspeia ins. Cyprus</i>	160	<i>Ateia opp. Syr.</i>	357	<i>Avitta opp. Af.</i>	105
<i>Aspendus urbs Pamphyl.</i>	134	<i>Athach opp. Jud.</i>	357	<i>Avium oppidum Phenic.</i>	276
<i>Asphaltites lacus Jud.</i>	349	<i>Athar opp. Jud.</i>	327	<i>insula Aethiop.</i>	162 Af.
<i>Aspis ins. Asia</i>	12	<i>Atharoth, Athroth Samar.</i>		<i>promont. ins. Taprob.</i>	538
<i>locus Syrt.</i>	145 Af.	<i>Atharrabis vide Athribis.</i>		<i>Auladis opp. Mesop.</i>	450
<i>promont. Aegypt.</i>	62 Af.	<i>Atharrabites nomos Aegypt.</i>	32 Af.	<i>Aulocrene mons Phryg.</i>	96
<i>urbs Afr.</i>	97	<i>Atheræ opp. Colch.</i>	222	<i>Aulon opp. Arab.</i>	414
<i>Aspii pop. Ind.</i>	527	<i>Athis opp. Syr.</i>	264	<i>Aurana opp. Arab. Des.</i>	425
<i>Aspisi montes Scyth.</i>	542	<i>Athribis opp. Aegypt.</i>	19, 33 Af.	<i>Auranitis regio Babyl.</i>	451, 461
<i>pop.</i>	ibidem	<i>fluv.</i>	ibid.	<i>regio trans Ford.</i>	380
<i>Aspithra fl. Ind.</i>	535	<i>Athribiticus nomos Aegypt.</i>	32 Af.	<i>Aurea regio Ind.</i>	534
<i>opp.</i>	ibid.	<i>Athritæ pop. Arab.</i>	431	<i>Auritina opp. Cyren.</i>	75
<i>Aspona opp. Galat.</i>	111	<i>Athrulla opp. Arab.</i>	432	<i>Aufara opp. Arab. Fel.</i>	429
<i>Aspungitani pop. Maer.</i>	217	<i>Athymbra urbs Lydia</i>	84	<i>Aufigda Cyren,</i>	72 Af.
<i>Assaceni pop. Ind.</i>	527	<i>Atlas mons, major</i>	138	<i>Aufinza opp. Pers.</i>	496
<i>Assara fl. Mauret. Caf.</i>	128 Af.	<i>minor</i>	ibid.	<i>Aufira opp. Isaur.</i>	137
<i>Assarath, Assarath opp. Mauret.</i>		<i>Atlantis insula</i>	220 sequ. Af.	<i>Aufitis regio Arab. Des.</i>	427
<i>Caf.</i>	133 Af.	<i>disparuit</i>	225 Af.	<i>Austanitis regio Armen.</i>	224
<i>Assuræ, Assurus opp. Af.</i>	105, 106	<i>Atoa opp. Mauret. Caf.</i>	133	<i>Austrasius mons Numid.</i>	123 Af.
<i>Assurus opp. Numid.</i>	118 Af.	<i>Atramitæ pop. Arab. fel.</i>	429	<i>Austri cornu sinus Af.</i>	144 Af.
<i>Assus urbs Mys.</i>	27	<i>Atropatia, Aropatene regio Media</i>	474	<i>Ausum opp. Mauret. Caf.</i>	131 Af.
<i>Assyria</i>	465		327	<i>Autoba Aethiop.</i>	156 Af.
<i>Assyriæ fines</i>	466	<i>Athroth Addar Samar.</i>		<i>Autolala opp. Lib. int.</i>	148 Af.
<i>Assyrii pop. Ponti</i>	202	<i>Atroth Sophan. opp. trans Ford.</i>	399	<i>ins.</i>	144 Af.
<i>Asta opp. Drang.</i>	518	<i>Attavicus Arab. fel.</i>	429	<i>Autololes pop. Mauret. Caf.</i>	122
<i>Astabeni pop. Hyrcan.</i>	503	<i>Attalea vide Attalia</i>			146, 148 Af.
<i>Astaboras, Astaborras fl. Aethiop.</i>		<i>Attalenses pop.</i>	111	<i>Automala, Automalax castell. Cyr.</i>	
	157, 159 Af.	<i>Attalia Acol.</i>	41		174 Af.
<i>Astacenus sinus</i>	173	<i>Lyd.</i>	ibid.	<i>Auxacia opp. Scyth.</i>	543
<i>Astacilicis opp. Mauret. Caf.</i>	133 Af.	<i>Pamphyl.</i>	132	<i>Auxacii montes</i>	543
<i>Astacum urbs Bithyn.</i>	174	<i>Attassinaus opp. Phryg.</i>	101	<i>Auxacitis regio</i>	543
<i>Astacures pop. Syrt.</i>	83 Af.	<i>Attelebulla ins. Cilic.</i>	159	<i>Auximis opp. Mauret. Caf.</i>	122 Af.
<i>Astacuri pop. Lib. int.</i>	150 Af.	<i>Atteva opp. Aethiop</i>	157	<i>Auxiqua opp. Syrt.</i>	80 Af.
<i>Astacus opp. Syr.</i>	280	<i>Atticita fl. Bosph.</i>	217	<i>Auxiu opp. Syrt.</i>	80 Af.
<i>Astapus, Astapes fl. Aethiop.</i>	157, 158	<i>Atticitus fl. Scyth.</i>	541	<i>Auxume. Auxumis urbs Aethiop.</i>	
<i>Astaroth regia trans Ford.</i>	384	<i>Attiri pop. Aegypt.</i>	64, 159 Af.		159 Af.
<i>Astarte urbs trans Ford.</i>	396	<i>Attyda opp. Phryg.</i>	101	<i>Auzara opp. Arab. Des.</i>	425
<i>Astelepha fl. Colch.</i>	220	<i>Aturia, Assyria</i>	466	<i>Auzia; Auzea, Auza opp. Mauret.</i>	
<i>Astelephum opp. Colch.</i>	ibid.	<i>Aturia regio Assy.</i>	466	<i>Caf.</i>	132 Af.
<i>Asteria ins. Rhodus</i>	18	<i>Atryia regio</i>	466	<i>Axima Pers.</i>	406
<i>Asthera ins. sub Gairof.</i>	522	<i>Avalitæ pop. Aethiop.</i>	159, 160 Af.	<i>Axius fl. Syr.</i>	256
<i>Astotaba, Astasobas, Astusapes fl.</i>		<i>Avalites empor.</i>	161 Af.	<i>Axome vide Auxume.</i>	
<i>Aethi. p.</i>	158 Af.	<i>sinus</i>	ibid.	<i>Axylis vicus Marmar.</i>	68 Af.
<i>Astragon castell. Caria</i>	63	<i>Avara opp. Arab. Petr.</i>	423	<i>Aza urbs Armen.</i>	240
<i>Astrate ins. Arab. sin.</i>	64, 162 Af.	<i>Avasis vide Oasis.</i>		<i>Aza vide Gaza.</i>	
<i>Astroth Karnaim trans Ford.</i>	384	<i>Auchis opp. Scyth.</i>	541	<i>Aza Ponti</i>	205
<i>Asturiani pop. Scyth.</i>	541	<i>Audatha opp. Arab. des.</i>	425	<i>Azama urbs Numid.</i>	115 Af.
<i>Atypalza ins. Asia,</i>	16, 18	<i>Audia opp. Arab. Petr.</i>	423	<i>Azani urbs Phryg.</i>	87
					A.2-

I N D E X.

Azania regio <i>Aethiop.</i>	159, 160 Af.	Bagifara opp. <i>Gedros.</i>	521	Batana, Batiana <i>Med.</i>	477
Azaretis regio <i>Phryg.</i>	87	Bagous mons <i>Drang.</i>	517	Batanæa regio <i>trans Jord.</i>	376, 382
Azanius fl. <i>Taprob. inf.</i>	538	Bagrada fl. <i>Afr.</i>	100	Bathul vide Bethul.	
Azara opp. <i>Armen.</i>	236	fl. <i>Perf.</i>	485, 486	Bathyræ vicus <i>trans Jord.</i>	384
Boipor.	205	Bagravandene regio <i>Armen.</i>	235	Bathys fl. <i>Colch.</i>	221
Scyth.	541	Bala opp. <i>Jud.</i>	358	portus <i>Aegypt.</i>	62 Af.
Azara templum Minerva	492	Balagæa, Balatæa <i>Arab. Des.</i>	425	Bati pop. <i>Ind.</i>	526
A. ura opp. <i>Sarmat.</i>	541	Balanææ opp. <i>Syr.</i>	252	Batnæ opp. <i>Syr.</i>	443
Azaraba <i>Sarm.</i>	541	Balbura <i>Lycia</i>	73	Batne municip. <i>Mesop.</i>	434
Azatha <i>Armen.</i>	236	Balicha fl. <i>Mesop.</i>	447	Batracharta <i>Chal.</i>	462
Azem opp. <i>Jud.</i>	358	Balipatra <i>Ind.</i>	531	Batrachus, Batracus portus <i>Marmar.</i>	67 Af.
Azetene regio <i>Armen.</i>	358	Ballatha <i>Mesop.</i>	450	Battiadæ pop <i>Cyren.</i>	74 Af.
Aziens opp. <i>Marmar.</i>	70 Af.	Balonga urbs <i>Ind.</i>	535	Baumæ opp. <i>Mesop.</i>	436
Aziris opp. <i>Armen. min.</i>	241	Bambyce opp. <i>Syr.</i>	260	Baxala opp. <i>Mesop.</i>	450
Armon opp. <i>Jud.</i>	360	Bamoth Baal <i>trans Jord.</i>	404	Bazacata inf. <i>Ind.</i>	538
Azmorra <i>Hircan.</i>	504	Banabe opp. <i>Mesop.</i>	438	Bazes <i>Cappad.</i>	209
Azotus civit. <i>Jud.</i>	317, 366	Banacha opp. <i>Arab. Des.</i>	425	Bazira urbs <i>Ind.</i>	528
Azuis fl. <i>Syr.</i>	83 Af.	Banadedari mansio <i>Syr.</i>	79 Af.	Bazium promont. <i>Aegypt.</i>	62 Af.
B.		Banafa Valentia colonia <i>Mauret.</i>	140 Af.	Bazra vide Bozra.	
Baala civit. <i>Jud.</i>	352	Ting.	438	Beana, beona <i>Babyl.</i>	457
Baalath opp. <i>Jud.</i>	371	Banata <i>Mesop.</i>	527	Beatorum insula <i>Aegypt.</i>	46 Af.
Baalgad opp. <i>trans Jord.</i>	296, 378	Bandobena regio <i>Ind.</i>	141 Af.	Bebryces pop.	171
Baalmeon vicus <i>trans Jord.</i>	403	Banjubæ pop. <i>Mauret. Ting.</i>	133 Af.	Bebrycia, <i>Bithynia</i>	170
Baalshila opp. <i>Jud.</i>	350	Banjuræ pop. <i>Mauret. Caf.</i>	146 Af.	Bechiri pop. <i>Ponti</i>	204
Baalzephon locus <i>Aegypt.</i>	37 Af.	Gatuli	536	Bechis urbs <i>Aegypt.</i>	17 Af.
Baalares vide Maarfares.		Barace inf. <i>Ind.</i>	534	Becius mons <i>Drang.</i>	517
Baaru mons	403	Baracura empor. <i>Ind.</i>	123	Bedirum opp. <i>Lib. int.</i>	149 Af.
Baba colonia <i>Mauret. Ting.</i>	140 Af.	Barate opp. <i>Lycia.</i>	425	Beelmcon vide Baalmcon.	
Babel, Babylon urbs	456	Barathena <i>Arab. Des.</i>	78 Af.	Beeroth villa <i>Jud.</i>	341
Babiba opp. <i>Lib. int.</i>	148 Af.	Barathia <i>Syr.</i>	429	Begynæa vide Belgnaæ.	
Baborana opp. <i>Paropam.</i>	514	Baraxmalcha <i>Mesop.</i>	230	Beia opp. <i>Jud.</i>	351
Babylon <i>Aegypt.</i>	24 Af.	Baraza <i>Armen.</i>	160, 161 Af.	Belciana opp. <i>Affyr.</i>	473
Chald.	455	Barbaria regio <i>Aethiop.</i>	162 Af.	Belgalis inf. <i>Af.</i>	15
opus tata	456	Barbaricus finus	264	Belgnaæ opp. <i>Arab. Des.</i>	427
ornamenta	456	Barbarissus opp. <i>Syr.</i>	504	Belias fl. <i>Mesop.</i>	198
Babylonia regio	451	Barcarii pop. <i>Hircan.</i>	72, 74 Af.	Bellonæ templum	295
Babylonii pop. <i>Aethiop.</i>	159 Af.	Barce urbs <i>Cyren.</i>	ibid.	Belus, Beleus rivus <i>Galil.</i>	262
Babylon castell. <i>Armen.</i>	239	Barcitæ pop.	57	Bemmaris opp. <i>Syr.</i>	413
Babylonia vide Belynga.		Barda opp. <i>Sogd.</i>	ibid.	Benamerium vicus <i>Arab.</i>	105
Babylon regio <i>Aethiop.</i>	154 Af.	Bargasa opp. <i>Caria</i>	61	Bendena opp. <i>Af.</i>	333
Babylon inf. <i>Arab. fin.</i>	64, 162, 163	Bargaieni pop.	50	Ben Hinnon vallis	286
Af.		Bargaza opp. <i>Caria</i>	55	Beraba <i>Ind.</i>	534
Babylon opp. <i>Alban.</i>	227	Bargylia <i>Carie</i>	450	Berabonna empor. <i>Ind.</i>	534
Bactra urbs <i>Bactrian.</i>	507	Bargylia pop.	116	Ber Bera opp. <i>Jud.</i>	355
Bactri, Bactri, Bactriani pop.	510	Bargylos, vide Bargylia.	526, 531	Berecynes pop. <i>Phryg.</i>	103
Bactiana, Bactria regio	510	Bariana opp. <i>Mesop.</i>	436	Berecynthius tractus	ibid.
Bactris fl.	507	Baris opp. <i>Pisid.</i>	457	Berecynthus mons	102 Af.
Bactris pop. <i>Mauret. Ting.</i>	141 Af.	fl. <i>Ind.</i>	227	Berenice <i>Agypt.</i>	60 Af.
Badaca urbs <i>Elym.</i>	491	Barfampse opp. <i>Mesop.</i>	531	Arab. Petr.	420
Bacanthia <i>Arab.</i>	331	Barlita urbs <i>Babyl.</i>	ibid.	Cyren.	73 Af.
Badara <i>Carman.</i>	498	Baruca <i>Alban.</i>	514	Ephraim.	63 Af.
Badel vide Bidil.		Barygaza empor. <i>Ind.</i>	382	Panchryfos	62 Af.
Badath opp. <i>Lib. int.</i>	100 Af.	Barygazenius finus	295	Berethis opp. <i>Aethiop.</i>	155 Af.
Baton urbs <i>Samar.</i>	317	Barzaura <i>Paropam.</i>	53	Bergan opd. <i>Suf.</i>	488
Batana urbs <i>Jud.</i>	532	Basan regio <i>trans Jord.</i>	541	Berge opp. <i>Syr.</i>	80 Af.
Betarthes opp. <i>Palast.</i>	325	Basara opp. <i>Galil.</i>	234	Beris fl. <i>Ponti</i>	196
Batus fl. <i>Arab. Fil.</i>	429	Basilicus finus <i>Ion.</i>	218	Berotha <i>Galil.</i>	297
Beogabra <i>Jud.</i>	374	Basiliscæ pop. <i>Scyth.</i>	544	Beræa <i>Syr.</i>	261
Bega vide Vaga.		Basilissene regio <i>Armen.</i>		Bersabe <i>Jud.</i>	358
Begam opp. <i>Lib. int.</i>	100 Af.	Bata vicus <i>Bospor.</i>		Ber-	
Begia promont. <i>Carman.</i>	498	Batax pop. <i>Ser.</i>			

I N D E X.

Bersima Mesop.	436	Bezeni pop. Galat.	105, 111	Bosor opp. trans Ford.	390
Bersabe vicus Galil.	312	Bezer civit. trans Ford.	405	Bosporani pop.	216, 218
Berytus an Cypri urbs?	169	Bezetha collis Hierosol.	312	Bosporus	175
Berytus Phœnic.	274	Bezira vide Bazira.		Bosporus Cimmerius	176
colonia Felix Julia,	ibid.	Biantis patria	51	Thracius	6, 176
Besa urbs Aegypti	44 Af.	Bibacta ins. Gedros.	522	Bostra Arab. Petr.	423
Besachana Babyl.	461	Bibla, Bilba opp. Babil.	457	Bostra, Potrys opp. Phœnic.	272
Besara vide Basara.		Bibliaphorium opp. Marmar.	70 Af.	Bothnim vide Betonim.	
Besbicus ins. Propont.	7	Bida colonia Mauret. Caf.	132. Af.	Bovis aureæ fanum.	293
Besek opp. Jud.	353	Bidil municip.		Boum opp. Aethiop.	156 Af.
Besor fl. Jud.	374	Bigis opp. Drang.	518	Bouta opp. Lib. int.	150, 151 Af.
Beisara Assyr.	473	Bilbana opp. Arab. Felic.	429	Boziata Alban.	227
Besuchis opp. Babyl.	461	Bilecha fl. Mesop.	447	Bozra Arab.	417
Besyinga empor. Ind.	534	Billis, Billæus fl. Bithyn.	180	Brachmanes philosophi Ind.	526,
Betaron opp. Samar.	325	Binda ostium Nanaguna fl.	526		532
Beten opp. Galil.	295	Bintha opp. Lib. int.	128, 129 Af.	Brachme opp. Ind.	533
Bethabara trans Ford.	398	Biramba opp. Chald.	464	Bramma opp. Ind.	535
Bethagla Jud.	355	Birtha, Bithra opp. Arab. Des.	425	Branchidarum oraculum	53
Bethammaria Syr.	262	Birtha Mesop.	441	Bressus opp. Armen.	237
Bethania Jud.	335	Bis opp. Aric	516	Brias opp. Pisid.	119
Betharaba Jud.	341, 347	Bisyngetorum regio Ind.	534	Brisoana fl. Pers.	484, 486
Betharamphtha Galil.	300	Bitaxa opp. Aric	516	Briula opp. Lydia	85
Betharan trans Ford.	398	Bithaba Assyr.	469	Brixia fl. Elym.	490
Bethaven Samar.	327, 335	Bither, Bitter opp. Samar.	325	Erizaca Armen.	136
Bethauna Mesop.	438	Bithias opp. Mesop.	441	Brizana fl. Pers.	284, 486
Beth cherem Jud.	343	Bithiga Mesop.	450	Brotingæ pop. Ind.	516
Beth Diblathum Arab.	413	Bithra Babyl.	425	Bryorum litus Cyren.	73 Af.
Beth Hagla Jud.	341	Bithynia	171	Bubastis, Diana	23 Af.
Beth Peor, Beth Phogor trans Ford.	406	Bithynia mediterranea	181	opp. Aegypt.	23 Af.
Beth Taphua Jud.	356	Bithyniæ promont.	176	Bubastites nomos Aegypt.	23, 38 Af.
Beth Zachariæ Jud.	345	Bithynium opp.	184	Bubastus opp. Aegypt.	23 Af.
Bethel Samar.	327	Biyt opp. Arachos.	518	Bubod opp. Lycia	73
Bethleboth Jud.	358	Bizaceni pop. vide Bizacium.		Bubucorum oppidum Galil.	309
Bethlehem	342	Blæandrus opp. Thryg.	91	Bucephala urbs Ind.	528
Bethlehem Juda	342	Blemmyes, Blemyes pop.	154 Af.	Bucolicum ostium Nili	15 Af.
Bethlehem Zabul.	342	Blucium castell. Galat.	110	Bullaminfa opp. Afr.	104 Af.
Bethleptephene regio Jud.	362	Bne Barak opp. Jud.	371	Bulla regia Numid.	117 Af.
Bethmarcabothe Jud.	358	Bocanum Hemerum opp. Mauret.		Bullaria	ibid.
Bethmaüs Galil.	303	Ting.	140 Af.	Bumadus, fl. Assyr.	470
Bethoron inferior } Samar. 324		Bocchyris opp. Marmar.	70 Af.	Bumellus, idem fl.	470
Bethoron superior }		Boenais Ponti	205	Bunobora opp. Mauret. Caf.	133 Af.
Bethnimra trans Ford.	404	Boethautha Mesop.	438	Buro opp. Mesop.	449
Bethsan opp. Samar.	361, 391	Bogadia Aric	516	Burca fl. Bospor.	218
Bethsean	idem.	Boiamba opp. Gedros.	521	opp. Mauret. Caf.	133 Af.
Bethsan, Bethsean opp. Decapolitan.	361, 391	Bolagasus Babyl.	456	Busiris urbs Aegypt.	21, 33 Af.
Bethsemes Jud.	352	Bolbene regio Armen.	234	Busiriticus fluvius Aegypt.	21 Af.
Bethsimoth trans Ford.	352	Bolbitine opp. Aegypt.	16 Af.	Busiriticus nomos Aegypt.	33 Af.
Bethsura Jud.	344	Bolbitinum Nili off.	16 Af.	Busitis regio Arab. Des.	427
Beththana Chald.	464	Bolbulæ insulæ ad Ephes.	12	Buthurus opp. Lib. int.	150 Af.
Bethulia Galil.	312	Bolelasgum opp. Galat.	108	Butta Syrt.	150 Af.
Bethzur Jud.	344	Bolita pop. Paropamn.	514	Butus urbs Aegypt.	19 Af.
Betonim trans Ford.	401	Bonæ fortunæ insula Ind.	538	Buzara mons Numid.	123 Af.
Betrousa Mesop.	441	Boncha pop. Mesop.	446	Buzes pop. Marmor.	70 Af.
Bethsaida trans Ford.	387	Boon opp. Ponti	196	Byblus urbs Phœnic.	273
Betrigus mons Ind.	526	Boosura Cypri	165	Bytæ pop. Sogd.	512
Beudi opp. Pers.	100	Boreum promont. Cyren.	73	Byrsa arx Carthag.	100 Af.
Beudos Vetus, opp. Pisid.	115	promont. ins. Taprob.	538	Byzacena vide Byzacium.	
Bezabde castelli Mesop.	449	Borsippa, Borsippus Babylon.	457	Byzazii mediterranea	91 Af.
		Borsippenorum secta	ibidem	Byzacina, Byzacia opp.	91 Af.
		Bosor vide Bozra & Bezer.		Byzacium regio Afr.	85, 87 Af.

I N D E X.

Byzantium <i>Ind.</i>	531	Calathusa <i>Arab. Des.</i>	425	Candidum promont. <i>Afr.</i>	95, 104
Byzores pop. <i>Ponti</i>	204	Calbis fl. <i>Caria</i>	59	Candyba <i>Lycia</i>	74
		Cales empor. <i>Bithyn.</i>	179	Cane empor. <i>Arab. Fel.</i>	429
C.		Calindici montes <i>Caria</i>	60	Canna opp. <i>Lycan.</i>	122
Abalaca opp. <i>Alban.</i>	227	Calingæ pop. <i>Ind.</i>	533	Canopicum ost. <i>Nili</i>	16 Af.
Cabalia regio <i>Lycia</i>	73	Calingii pop. <i>Arab.</i>	431	Canopus urbs <i>Aegypt.</i>	12, 16 Af.
Cabana <i>Gedros.</i>	521	Calitæ pop. <i>Lib. int.</i>	150 Af.	Cantabra fl.	524
Cabandene regio <i>Sus.</i>	486	Callica <i>Bithyn.</i>	186	Cantacossyla empor. <i>Ind.</i>	532
Cabasa opp. <i>Aegypt.</i>	18 Af.	Callicolona collis <i>Troad.</i>	33	Canthapis opp. <i>Carman.</i>	498
Cabalites nomos <i>Aegypt.</i>	31 Af.	Calligicum promont. <i>Ind.</i>	531	Canthi sinus <i>Ind.</i>	536
Cabassus <i>Cappad.</i>	213	Callii opp. <i>Marmar.</i>	70 Af.	Canuccis, vide <i>Gunugi.</i>	
Cabira urbs <i>Ponti</i>	201	promont.	66 Af.	Canum urbs vide <i>Cynopolis.</i>	
Cabolitæ pop. <i>Paropam.</i>	514	Callinicum opp. <i>Mesop.</i>	437	Caparcelis opp. <i>Cappad.</i>	211
Cabura opp. <i>Paropam.</i>	514	Callinusa promont. <i>Cypri</i>	161	Caparcotia <i>Galil.</i>	312
Cacidari pop. <i>Scyth.</i>	542	Calliope opp. <i>Parth.</i>	500, 502	Caparnaum <i>Galil.</i>	312
Cacobæ pop. <i>Ind.</i>	535	Callirrhoe fons <i>trans Ford.</i>	407	Capatiana <i>Phrygia</i> vide <i>Pacatiana.</i>	
Cademoth vide <i>Kedemoth</i>	403	opp.	ibid.	Capernaum <i>Galil.</i>	301
Cades desertum <i>Arab. Petr.</i>	423	<i>Mesop.</i>	442	fons <i>Galil.</i>	301
opp.	ibid.	Callistratia <i>Paphlag.</i>	189	Capha mons <i>Lib. int.</i>	151 Af.
opp. <i>Jud.</i>	361	Calpas fl. <i>Bithyn.</i>	145	Caphar Amonai <i>Jud.</i>	341
Cadesbarnea opp. <i>Arab. Petr.</i>	523	portus	ibid.	Carnaim <i>trans Ford.</i>	384
Cadi opp. <i>Lybie</i>	82	Calpe columna <i>Herculis</i>	136 Af.	Capharath vicus <i>Galil.</i>	312
opp. <i>Phryg.</i>	88	Caltiorissa opp. <i>Armen.</i>	242	Capharsaba campus <i>Samar.</i>	324
Cadmonæi pop. <i>Chanan.</i>	408	Calum flum. <i>Colch.</i>	222	Capharsabe vicus.	324
Cadmus mons <i>Phryg.</i>	92	Calycadnus fl. <i>Cilic.</i>	141	Caphtor idf. <i>Jud.</i>	363
Cadruti pop. <i>Paropam.</i>	515	promont.	ibid.	opp. <i>Aegypt.</i>	40 Af.
Cadupi pop. <i>Aethiop.</i>	156 Af.	Calydnæ insulæ <i>Asia.</i>	8	Caphtoræi pop. <i>Philist.</i>	363
Cadusii pop. <i>Med.</i>	474	Calydnus vide <i>Calycadnus.</i>		Caphtorim iidem.	
Cadusiorum vallum	474	Calymna inf. <i>Asia.</i>	32	Capisa urbs <i>Paropam.</i>	514
Cadya opp. <i>Cappad.</i>	208	Calymna urbs <i>Caria.</i>	60	Capisene regio.	ibid.
Cadytis urbs <i>Jud.</i>	330	Calynda, Calinda vide <i>Calymna.</i>		Capitolias opp. <i>trans Ford.</i>	386
Cecilia, vide <i>Cecilia.</i>		Camacæ pop. <i>Scyth.</i>	542	Capotina <i>Aria.</i>	516
Cecorum oppidum <i>Bithyn.</i>	174	Camæ pop.	ibid.	Capotes mons <i>Armen.</i>	232
Cedeia opp. <i>Galil.</i>	296	Cambalidus mons <i>Elym.</i>	490	Cappadocia	206
Celici pop. <i>Med.</i>	474	Camberidum ostium <i>Gang. fl.</i>	526,	Cappadocia magna	206
Cene opp. <i>Aegypt.</i>	52 Af.		534	propria	ibid.
Canon Ydreuma opp. <i>Aegypt.</i>	60 Af.	Cambusum ostium	ibid.	ad Taurum	206
Cenopolis <i>Cyren.</i>	74 Af.	Cambyse ærarium <i>Athiop.</i>	156	Cappadociæ præfecturæ	206
Cesini pop. <i>Arab.</i>	431	Af.	Af.	Cappadoces pop.	202
Cesarea ad Anazarbum <i>Cilic.</i>	154	Cambyse regio <i>Armen.</i>	234	Cappadox fl.	202, 215
Cesarea <i>Armen. min.</i>	241	Cambyses fl. <i>Alban.</i>	225	Capraria insula	141 Af.
<i>Bithyn.</i>	181	Cambysis fl. <i>Med.</i>	474	Capria lacus <i>Pamphyl.</i>	133
<i>Cappad.</i>	210	Camechia <i>Alban.</i>	227	Caprus, Capr. fl. <i>Phryg.</i>	92, 103, 467
<i>Muret. Ces.</i>	125, 127 Af.	Camelides insulæ <i>As.</i>	15	Capra opp. <i>As.</i>	91
<i>Ting.</i>	137 Af.	Camelobosci pop. <i>Carman.</i>	499	<i>Lib. int.</i>	148 Af.
<i>Palast.</i>	260	Camirus urbs inf. <i>Rhod.</i>	18, 20	<i>Numid.</i>	122 Af.
<i>Panias trans Ford.</i>	379	Camisene vide <i>Cominsine.</i>		Caprael <i>Jud.</i>	361
<i>Philippi trans Ford.</i>	379	Campestris Moab, <i>trans Ford.</i>	400	Capitani pop. <i>Numid.</i>	123 Af.
<i>Pisid.</i>	113	Cana fl. <i>Jud.</i>	374	Caraga <i>As.</i>	92
<i>Stratonis</i>	319	Cana <i>Galilææ</i>	30	Carambis opp. <i>Paphlag.</i>	189
Cacus fl. <i>Mys.</i>	29	major	ibid.	promont.	ibid.
Cani fl. <i>Ind.</i>	526	minor	ibid.	Caranitis præfectura <i>Armen.</i>	235
Cani urbs <i>Affyr.</i>	468	Cana promont. <i>Accl.</i>	38	Ciranus nauale <i>Syr.</i>	252
Caniæ, Calachene regio <i>Affyr.</i>	466, 468	Canaæ mons	39	Carape opp. <i>Armen. min.</i>	242
Casama <i>Gedros.</i>	521	Canariæ insulæ	165 Af.	Cararus opp. <i>As.</i>	92
<i>Numid.</i>	122 Af.	Canas opp. <i>Lycia.</i>	73	Carassus opp. <i>Pisid.</i>	119
Casmos opp. <i>Phoenic.</i>	273	Canatha <i>trans Ford.</i>	394	Caratæ pop. <i>Sogd.</i>	512
Casche int. ad <i>Numid.</i>	124 Af.	Candace opp. <i>Aria.</i>	516	Carcaa <i>Jud.</i>	360
		Candari pop. <i>Sogd.</i>	509	Carcaria <i>trans Ford.</i>	400
		Candei pop. <i>Troglo. Lyt.</i>	64 Af.	Carcathiocerta <i>Armen.</i>	239
				Car-	

I N D E X.

<i>Carchemis opp. Mesop.</i>	437	<i>Carthago colonia Romana</i>	100 Af.	<i>Catennenses pop. Pifid.</i>	119
<i>Carchuci pop. Med.</i>	574	<i>Carthara Mesop.</i>	447	<i>Cathæi pop. Ind.</i>	529
<i>Carcoma Maurer. Caf.</i>	128 Af.	<i>Caruanis Ponti</i>	205	<i>Catharon promont. Lib. ins.</i>	148 Af.
<i>Cardamene inf. Arab. sinus</i>	432	<i>Carura Ind.</i>	532	<i>Catigara statio Simarum</i>	535
<i>Cardamine eadem Troglos.</i>	61 Af.	<i>Phryg.</i>	94	<i>Cavana opp. Arab. Fel.</i>	429
<i>Cardava opp. Arab. Fel.</i>	430	<i>Carusa urbs Paphlag.</i>	191	<i>Caucasæ portæ</i>	225
<i>Cardiuchii montes</i>	473	<i>Carya opp. Caria</i>	60	<i>Caucasus mons</i>	224, 513, 514
<i>Careorum regio Ind.</i>	526	<i>Caryanda inf. Caria</i>	16	<i>Cauchæ campi</i>	455
<i>Carepula opp. Maurer. Caf.</i>	128 Af.	<i>Casæ villa Aniciorum, Syrt.</i>	81 Af.	<i>Cauchabeni pop. Arab. Des.</i>	427
<i>Cares pop. Afiz.</i>	55	<i>Calventi Maurer. Caf.</i>	127 Af.	<i>Caunones pop. Bithyn.</i>	171, 178
<i>Caresenia ægio mont. Troad.</i>	36	<i>Nigræ opp. Numid.</i>	123 Af.	<i>Cauda bovis promont. Cypri</i>	162
<i>Caresius fl.</i>	ibid.	<i>Casama, Syr.</i>	265	<i>Caudriacus fl. Carman.</i>	498
<i>Caretha inf. Gal.</i>	159	<i>Casandra inf. Pers.</i>	497	<i>Cauni pop. Maurer. Ting.</i>	141 Af.
<i>Caria regio</i>	55	<i>Casape opp. Hyrcan.</i>	504	<i>Caunius amor</i>	59
<i>Caria mediterranea</i>	60	<i>Casbia Lycæon.</i>	122	<i>Caunus opp. Caria</i>	59
<i>Caria opp. Phryg.</i>	99	<i>Casbon opp. trans Jord.</i>	390	<i>Cauphiaca Pers.</i>	496
<i>Cariara Bactrian.</i>	508	<i>Casia regio Scyth.</i>	543	<i>Cayster, Caystros fl. Ion.</i>	49
<i>Cariathaim opp. trans Jord.</i>	404	<i>Casiorum insulæ Aegæi</i>	17	<i>Caystriani campi Lydia</i>	52
<i>Carii Jovis fanum</i>	64	<i>Casiotis, Cassiotis, tractus Aegypt.</i>	26 Af.	<i>Caystrius ales</i>	49
<i>Carina opp. Galat.</i>	108	<i>Casiotis regio Syr.</i>	253	<i>Caystrius campus Ion.</i>	49
<i>Carina regio Med.</i>	478	<i>Casium, Cassium opp. Aegypt.</i>	26 Af.	<i>Cea inf. Cos.</i>	15
<i>opp.</i>	ibidem	<i>Casius fl. Alban.</i>	225	<i>Cebanitæ pop. Arab.</i>	421
<i>Carina opp. Phryg.</i>	99	<i>Casius mons Aegypt.</i>	26 Af.	<i>Cebrene opp. Troad.</i>	33
<i>Carine opp. Med.</i>	478	<i>mons Scyth.</i>	543	<i>Cebrenia regio</i>	33
<i>Carnoth opp. Arab.</i>	413	<i>Casius mons Syr.</i>	251	<i>Cecilia Syr.</i>	243
<i>Caripraca Parth.</i>	502	<i>Caios inf. Aegæi</i>	17	<i>Cedar regio Arab. Petr.</i>	422
<i>Caris inf. Cos.</i>	16	<i>Caspia portæ</i>	479	<i>Cedasa, Kedes, Galil.</i>	224
<i>Caris urbs Phryg.</i>	99	<i>Caspiana regio</i>	226	<i>Cedmonxi pop. Chanaan</i>	428
<i>Carissa Galat.</i>	171	<i>Caspii pop.</i>	ibid.	<i>Cedrei pop. Arab. Petr.</i>	421
<i>Carith vide Crith.</i>		<i>Caspium mare</i>	480	<i>Cedron opp. Jud.</i>	356
<i>Carmana urbs</i>	498	<i>an sinus Oceani?</i>	ibid.	<i>vallis</i>	332, 333
<i>Carmania regio</i>	497	<i>quæ ejus figura?</i>	480	<i>Cedrosia vide Gedrosia.</i>	
<i>deserta</i>	ibid.	<i>Caspius mons duplex</i>	479	<i>Ceila villa Jud.</i>	354, 356
<i>Carmanium mare</i>	497	<i>Cassipolis Cilic.</i>	148	<i>Celanzæ urbs Phryg.</i>	95
<i>Carme opp. Jud.</i>	348	<i>Castabala opp. Cilic.</i>	156	<i>Celama opp. Maurer. Caf.</i>	133
<i>Carmelus mons Galil.</i>	310	<i>opp. Cappad.</i>	207, 209	<i>Celenderis opp. Cilic.</i>	147
<i>opp.</i>	ibidem	<i>Castra Germanorum Maurer. Caf.</i>	128 Af.	<i>Celenderitis regio</i>	ibidem
<i>Carminna, Carmana inf. Ind.</i>	499	<i>Casus inf. Af.</i>	17	<i>Celida Cyren.</i>	75 Af.
<i>Carmylesius opp. Lycia</i>	72	<i>Cassyrus mons Elym.</i>	491	<i>Cellæ vicus Afr.</i>	97
<i>Carna, Carana urbs Arab.</i>	420	<i>Casyite portus Ion.</i>	46	<i>Cellia Aegypt.</i>	31 Af.
<i>Carne opp. Syr.</i>	252	<i>Catabanum urbs Arab.</i>	431	<i>Cedevia palus Palest.</i>	211
<i>Carnon opp. Arab.</i>	431	<i>Catabathmus magnus Marmar.</i>	66	<i>Cenezæ, Kenizæi pop. Chanaan</i>	428
<i>Carnus opp. Arab.</i>	430	<i>parvus</i>	70 Af.	<i>Centa opp. Maurer. Ting.</i>	140 Af.
<i>Carpasia Cypri</i>	162	<i>Catada fl. Afr.</i>	99	<i>Ceparum promont. Cypri</i>	161
<i>Carpatæ insulæ</i>	162	<i>Catadupa, catarractes Nili</i>	51 Af.	<i>Ceperaria Jud.</i>	372
<i>Carpathii, ræda inf.</i>	17	<i>Catadupi Aethiopes</i>	51, 157 Af.	<i>Cephæ promont. Syrt.</i>	78 Af.
<i>Carpathium mare</i>	17	<i>Catæa inf. ad Carman.</i>	499	<i>Cephene regio Armen.</i>	224
<i>Carpathos inf.</i>	ibid.	<i>Cataonium promont. Marmar.</i>	67	<i>Cepi opp. Bosphor.</i>	210
<i>Carpella promont. Carman.</i>	498	<i>Catamania opp. Cyr.</i>	246	<i>Ceramicus sinus Car. A.</i>	18, 57
<i>Carpis, Carpi opp. Af.</i>	98	<i>Catanii pop. Arab. Des.</i>	360	<i>Ceramus opp. inf. Arconnes.</i>	18
<i>Carra fl. Mesop.</i>	443	<i>Cataonia pars Cappad.</i>	212	<i>opp. Caria</i>	57
<i>Carra opp.</i>	ibid.	<i>Cataonia præfectura Cappad.</i>	212	<i>Ceranæ opp. Phryg.</i>	59
<i>Carrei pop. Arab.</i>	421	<i>Catarractes fl. Pamphyl.</i>	132	<i>Cerastis inf. Cyprus</i>	160
<i>Cartenorum colonia</i>	444	<i>Catarractæ Nili</i>	51, 56, 155 Af.	<i>Cerasus opp. Ponti</i>	160
<i>Cartia opp. Arab.</i>	431	<i>Catarzene regio Armen.</i>	233	<i>Ceraunii montes</i>	224, 539
<i>Carta opp. Hyrcan.</i>	504	<i>Catathræ insulæ Arab. sin.</i>	64 Af.	<i>Cerbica opp. Afr.</i>	124
<i>Cartenna colonia Maurer. Caf.</i>	128 Af.			<i>Cercaiorum urbs Aegypt.</i>	14, 42 Af.
<i>Cartennus fl.</i>	ibid.			<i>Cercetæ pop. Bosphor.</i>	210
<i>Carthago</i>	99 Af.			<i>Cerceticus portus</i>	210
				<i>Cercina inf. mar. Syrt.</i>	81 Af.
				<i>C.</i>	

I N D E X.

Cercinitis inf.	ibid.	Characa, Charax opp. <i>Med.</i>	478, 501	Choana <i>Bactr.</i>	502, 508
Cercusium opp. <i>Mesop.</i>	436	Characene regio <i>Suf.</i>	486, 488	Choani pop. <i>Arab.</i>	431
Cereris specula promont. <i>Aeg.</i>	62	Charadrus castell. <i>Cilic.</i>	139	Choarena i. Choroane, regio	
Ceretiſpa <i>Phryg.</i>	101	Charadrus portus <i>Syr.</i>	251	<i>Parth.</i>	500
Cerne insula	142	Charauni pop. <i>Scyth.</i>	543	Choaspa <i>Arachos.</i>	518
incerti situs 142 seq. & 163		Charax <i>Armen. min.</i>	242	Choaspes fl.	482, 486
Ceronia, vide Cerynia.		<i>Lydia</i>	84	Choaspes fl. <i>Perf.</i>	ibid.
Cervarum insula <i>Af.</i>	10	<i>Pafinæ Suf.</i>	488	fl. <i>Inl.</i>	524
Cerynia opp. <i>Cypri.</i>	161	<i>Syrt.</i>	78	Choatra mons <i>Med.</i>	473
Cestros fl. <i>Pamphyl.</i>	132	Charien fl. <i>Colch.</i>	220	Choatres fl. <i>Parth.</i>	502
Cetæum promont. <i>Taprob.</i>	538	Charindas fl. <i>Med.</i>	474	Chobar alveus <i>Euphrat.</i>	452, 454
Chabala opp. <i>Alban.</i>	227	Chariphi oft. <i>Ind. fl.</i>	531	Chobat opp. <i>Mauret. Caf.</i>	127 <i>Af.</i>
Chaberus fl. <i>Ind.</i>	526, 532	Charitus fl. <i>Colch.</i>	220	Chobata <i>Alban.</i>	227
Chaberis empor. <i>Ind.</i>	532	Charis opp. <i>Parth.</i>	502	Choce opp. <i>Arab. Def.</i>	425
Chabon <i>Jud.</i>	336	Charitum mons <i>Syrt.</i>	78 <i>Af.</i>	Chodda <i>Carman.</i>	498
Chabora castell. <i>Mesop.</i>	436	Charmodara <i>Syr.</i>	245	Choës, Coas <i>Ind.</i>	524
Chaboras fl. <i>Mesop.</i>	437	Charoneæ scrobes <i>Phryg.</i>	93	Cholbefina <i>Sogd.</i>	509
Chabriæ pagus <i>Aegypt.</i>	113	Charonium antrum <i>Lydia</i>	84	Cholle opp. <i>Syr.</i>	265
Chabul terra	292	Charran. <i>Mesop.</i>	444	Cholmadara <i>Syr.</i>	245
Chabulo vicus <i>Galil.</i>	309	Charta opp. <i>Mesop.</i>	442	Cholobetena regio <i>Armen.</i>	236
Chadaca <i>Alban.</i>	227	Chafira <i>Armen.</i>	237	Choloë <i>Ponti</i>	205
Chadisia <i>Syr.</i>	195	Chatracharta <i>Affyr.</i>	472	Cholva <i>Armen.</i>	236
fl.	195	Chatramotitz pop. <i>Arab.</i>	431	Cholvata <i>Armen.</i>	ibid.
Chænides pop. <i>Scyth.</i>	541	Chaurauna <i>Scyth.</i>	843	Choma <i>Lycia</i>	74
Chala opp. <i>Affyr.</i>	472	Chaurina <i>Aria</i>	516	Chorasmii pop. <i>Sogd.</i>	509, 512
Chalach vide Calach.		Chaus fl.	99	Chorazin <i>Galil.</i>	300
Chalca inf. <i>Hyr. maris</i>	504	Chebar, vide Chobar.		Chordyle opp. <i>Colch.</i>	221
Chalce inf. <i>Afiz citer.</i>	18	Chebron vide Hebron		Choroane, Chorena regio <i>Parth.</i>	
Chalcedon urbs <i>Bithyn.</i>	174	Chelidonia insulæ <i>Lycia</i> 185 sequ.			500
Chalcedonium fanum	175	petræ	158	Chorochoad. opp. <i>Arachos.</i>	518
Chalcia inf. <i>Afiz citer.</i>	17	Chelidonium promont.	67, 159	Choromithrene regio <i>Med.</i>	478
Chalcidene, Chalcidica regio <i>Syr.</i>	1263	Chelonidæ paludes <i>Lib. int.</i>	150 <i>Af.</i>	Chorfa <i>Armen.</i>	237
Chalcis urbs <i>Syr.</i>	263	Chelonitides insulæ <i>Arab. fin.</i>	64	Chorfabia <i>Armen. min.</i>	242
Chalcisad Belum urbs <i>Syr.</i>	263, 270	Chelonophagi pop. <i>Carman.</i>	498, 499	Chorzene regio <i>Armen.</i>	234
Chalcitis regio <i>Ind.</i>	535	<i>Aethiop.</i>	160	Chrabasa <i>Afr.</i>	104
regio <i>Mesop.</i>	433	Chemnis, Chennis opp. <i>Aeg.</i>	152	Chrindi pop. <i>Hyr. can.</i>	503
Chalcorychii montes <i>Mauret. Caf.</i>	133 <i>Af.</i>	Chenereth vide Cinereth.		Chrysa opp. <i>Mys.</i>	27
Chaldæa regio	143, 461	Chenoboscia, Chenoboscien <i>Aeg.</i>	51 <i>Af.</i>	Chrysaorei Jovis fanum	63
Chaldæa & Babylon. an eadem	461	Cherſeus fl. <i>Samar.</i>	318	Chryſe inf. <i>Ind.</i>	338
Chaldæi pop. <i>Pont.</i>	203	Cherſis vicus <i>Cyren.</i>	71 <i>Af.</i>	Chryſopolis <i>Cithyn.</i>	175, 186
Chaldaici lacus	462	Cherſoneſus Aurea <i>Ind.</i>	554	Chryſoana fl. <i>Ind.</i>	534
Chalep urbs <i>Syr.</i>	262	magna <i>Marmar.</i>	67, 68	Chryſorhæa fl. <i>Calch.</i>	220
Chali opp. <i>Galil.</i>	294	parva <i>Aegypt.</i>	8 <i>Af.</i>	Chuduca <i>Chald.</i>	464
Chalonitis regio <i>Affyr.</i>	467, 472	Chesium promont. inf. <i>Sami</i>	13	Chullu vide Cullu.	
Chaltaperis regio	486	Chesius fl.	ibid.	Chuman opp. <i>Chald.</i>	464
Chalybia <i>Ponti</i>	195	Chetæa <i>Marmar.</i>	66	Churita pop. <i>Lib. int.</i>	150
Chalybes pop. <i>Paphlag.</i>	190	Chezib, vide Achzib		Chus, Chuſch terra ubi?	153, 153
pop. <i>Ponti.</i>	202	Chimæra mons <i>Lycia</i>	71	Chufaris fl. <i>Lilya int.</i>	148 <i>Af.</i>
Chalybon urbs <i>Syr.</i>	264	vallis	ibid.	Chuzis opp. <i>Syrt.</i>	84 <i>Af.</i>
Chalybonitis præfect.	ibid.	Chimus vicus <i>Aegypt.</i>	8 <i>Af.</i>	Chylemath fl. <i>Maur.</i>	128 <i>Af.</i>
Chamane præfect. <i>Cappad.</i>	211	Chinaphaſ. Chinalaph fl. <i>Mauret.</i>		Chytrium locus <i>Fon.</i>	44
Chamath, therma <i>Galil.</i>	303	<i>Caf.</i>	117, 133	Chytrus opp. <i>Cypri</i>	166
Chanaan terra	283	Chios inf. <i>Aegæi</i>	11	Ciaca opp. <i>Cappad.</i>	214, 215
Chananæa, eadem.		urbs insulæ	12	Ciæna <i>Galat.</i>	111
Chaninæ præſci habitatores	408	Chison fl. <i>Galil.</i>	311	Cianus ſinus <i>Bithyn.</i>	172
Chanani pop.	409	Chizala opp. <i>Mauret. Caf.</i>	132 <i>Af.</i>	Cibyra civitas <i>Phryg.</i>	94
Chionia <i>Syr.</i>	246	Chnubis, Chnumis opp. <i>Aegypt.</i>	55 <i>Af.</i>	minor <i>Pamphyl.</i>	135
Charabe vicus <i>Galil.</i>	297			parva	ibid.
				Cibyricus conventus	94, 127
				Cicifa opp. <i>Afr.</i>	105
				Cigifa.	

I N D E X

<i>Ephesi, eadem, Afr.</i>	105	<i>Githiaz opp. Syrt.</i>	73	<i>Coli opp. Ind.</i>	534
<i>Caliana juga Jon.</i>	49	<i>Cleannum opp. Armen.</i>	236	<i>Coliaci pop. Ind.</i>	532
<i>Calianii campi Lydi</i>	82	<i>Cleium opp. Cypri</i>	164	<i>Colica gens Bosph.</i>	218
populi superiores	82	<i>Cleus fl. Bithyn.</i>	171	<i>Colonia inf. Cypri.</i>	160
inferiores	ibid.	opp.	ibid.	<i>Colis, Collas, Coliacum, pro-</i>	
<i>Cilices pop. Mys.</i>	29	<i>Clea opp. Arab. Petr.</i>	423	mont. Ind.	531
<i>Cilicia</i>	138	<i>Cleara Cappad.</i>	211	<i>Collops magnus Naxos.</i>	113 Af.
<i>Cilicia Aspera</i>	138	<i>Clarii Apollinis fanum.</i>	47	parvus	ibid.
Campestris	145	<i>Clarus lacus Jon.</i>	47	<i>Colobi pop. Aethiop.</i>	64, 159 Af.
propria		mons	48	<i>Colobon terminus, prom.</i>	62, 159
Trachea, vide Aspera.		opp.	ibid.	<i>Coloe opp. Aethiop.</i>	159
<i>Cilicia praefectura Cappad.</i>	210	<i>Clarii Apollinis fanum</i>	47	<i>Colonae opp. Mys.</i>	24
<i>Ciliciz pylae</i>	149, 151, 158	<i>Claudias opp. Cappad.</i>	211	Thrac.	33, 35
<i>Cilicium insula</i>	196	<i>Claudiopolis Bithyn.</i>	248	<i>Coloniz Tyro deductae</i>	276
<i>Cilio, Cilium opp. Afr.</i>	105, 107	Cappad.	237, 211	<i>Colophon urbs Jon.</i>	47
<i>Cilla opp. Mys.</i>	28	Galat.	110	an Homeri patria?	47
<i>Cillata inf. Ind.</i>	536	Haer.	137	nova	47
<i>Cilma opp. Afr.</i>	96	<i>Clazomenae urbs Jon.</i>	44	vetus	ibid.
<i>Cimbricus pagus Bosph.</i>	217	peninsula	ibid.	<i>Colorina Arab. Des.</i>	415
<i>Cimmeris opp. Mys.</i>	27	<i>Cleopatris opp. Aegypt.</i>	28 Af.	<i>Colossae urbs Phryg.</i>	92
<i>Cimmerium opp. Bosph.</i>	216	<i>Cletharro opp. Arab. Petr.</i>	423	<i>Colossus insulae Rhodi.</i>	20
promont.	217	<i>Chibanus opp. Isaur.</i>	137	<i>Colta opp. Gedros.</i>	521
<i>Cla Galat.</i>	112	<i>Clides insulae ad Cyp.</i>	162	<i>Columnarum fretum</i>	136
<i>Clea Jud.</i>	317	promont.	162	<i>Colusia Paphlag.</i>	19
<i>Claborium opp. Phryg.</i>	103	<i>Climax mons Lycia</i>	69	<i>Comana Cappad.</i>	212
<i>Cleaxi pop. Chanan.</i>	408	opp. Marmar.	70 Af.	Pontis	198
<i>Cleareth lacus Galil.</i>	297	castellum Paphlag.	188	Pisidia	113
<i>Cleareth mare, idem</i>	298	<i>Clitae opp. Bithyn.</i>	186	<i>Comari pop. Scyth.</i>	512
opp.	ibid.	<i>Clitarum natio Cilic.</i>	145	<i>Comaria opp. Ind.</i>	531
<i>Cinethii, Cinethii pop. Syrt.</i>	84 Af.	<i>Cluacaria, Clucar, opp. Afr.</i>	105	promont.	ibid.
<i>Cingilla opp. Syr.</i>	244, 248	<i>Cludros fl. Phryg.</i>	91	<i>Comba Lycia.</i>	72
<i>Cinna opp. Pers.</i>	496	<i>Clepea, Clypea urbs Afr.</i>	97	<i>Combana Carman.</i>	139
<i>Cinnamomifera regio Aeth.</i>	160	<i>Clyma castell. Aegypt.</i>	61	<i>Combusta inf. Arab. Fel.</i>	432
<i>Cinolis empor. Paphlag.</i>	190	<i>Clystrus opp. Cilic.</i>	144	<i>Comedae pop. Scyth.</i>	512
<i>Cinthernae, opp. Syrt.</i>	78 Af.	<i>Cnidia Venus</i>	58	<i>Comenses pop. Galat.</i>	111
<i>Cinyphus fl. Syrt.</i>	78 Af.	<i>Cnidus urbs Caria</i>	57	<i>Cominifine regio Parth.</i>	500
<i>Cinyphus fl. Leb. int.</i>	249 Af.	an Cypri urbs?	169	<i>Comisena regio Armen.</i>	234
<i>Cinyps fl.</i>	ibid.	<i>Cox vestes</i>	16	<i>Commagene regio Syr.</i>	243
regio	ibid.	<i>Coara opp. Syr.</i>	263	<i>Commoris vicus Cilic.</i>	157
urbs	83 Af.	<i>Coas fl. Ind.</i>	524	<i>Comopolis Assyrt.</i>	473
<i>Cinyria opp. Cypri</i>	167	<i>Cobe empor. Aethiop.</i>	149 Af.	<i>Comoisagana vicus Galil.</i>	312
<i>Cipipa Afr.</i>	105	<i>Cobii vicus Aegypt.</i>	9 Af.	<i>Conane vide Comana</i>	
<i>Circum opp. Calch.</i>	220	<i>Cobucia opp. Maurer. Ting.</i>	136 Af.	<i>Conapseni pop. Scyth.</i>	541
<i>Circesium, Circessus, vide Cer-</i>		<i>Cobus fl. Bosph.</i>	218	<i>Condochates fl. Ind.</i>	516
culum.		<i>Cocala Gedros.</i>	511	<i>Cone, vide Conna.</i>	
<i>Cirepae opp. Chald.</i>	464	Ind.	532	<i>Coniaci, vide Coliaci.</i>	
<i>Cirna mons Afr.</i>	105	<i>Coeconagae pop. Ind.</i>	526	<i>Conica Paphlag.</i>	193
<i>Cirradae pop. Segl.</i>	509	<i>Coeconagi insulae Arab.</i>	432	<i>Coniopolis vide Conna.</i>	
<i>Cirra urbs Naxos.</i>	113 Af.	<i>Coeconanagora opp. Ind.</i>	535	<i>Conna Phryg.</i>	91
<i>Cirra Sittianorum colon.</i>	114	<i>Coche opp. Babyl.</i>	440	<i>Conopeius lacus Ponti</i>	194
<i>Cirra Julia</i>	ibid.	<i>Cocusus vide Cucusus.</i>		<i>Constantia urbs Jud.</i>	369
<i>Cirtenis fluvius</i>	116 Af.	<i>Codane inf. sub Gedros.</i>	512	<i>Constantina, Constantia Mesop.</i>	436
<i>Cirteflorum regio Naxos.</i>	111 Af.	<i>Coelae insulae Thrac.</i>	8	<i>Contra-Ombos locus Aegypt.</i>	58
<i>Cisti, Cisse municip. Maurer. Caf.</i>	127 Af.	<i>Coele Syria regio.</i>	266	<i>Convallis inf. Fortun.</i>	141
<i>Cissa fl. Col. b.</i>	221	<i>Colassa vide Colossae.</i>		<i>Conventus ix Asia.</i>	127
<i>Cissa regio</i>	487	<i>Colbusa Bithyn.</i>	174	<i>Copar vicus Arab. Fel.</i>	428
<i>Cistii pop. Suf.</i>	486	<i>Colchi urbs Ind.</i>	531	<i>Cophanta opp. Carman.</i>	498
<i>Cisthena opp. Mys.</i>	27	<i>Colchicus finus</i>	ibid.	portus	ibid.
<i>Cisthene inf. Cilic.</i>	159	<i>Colchis regio Pontica</i>	219	<i>Cophes, Cophen fl. Ind.</i>	524
		<i>Colchis propria</i>	ibid.	<i>Copratas fl. Pers.</i>	483
				Cop-	

I N D E X.

Coptites nomos <i>Aegypt.</i>	53 Af.	Cosoagus fl. <i>Ind.</i>	526	Cuni opp. <i>Gedros</i>	521
Coptos, Coptus urbs <i>Aegypt.</i>	53 Af.	Cossara regio <i>Perf.</i>	592	Cuphe opp. <i>Lib. int.</i>	150 Af.
Cor Asia vicus <i>Jud.</i>	357	Cossizi pop.	486, 492	Curias promont. <i>Cypri</i>	165
Corace opp. <i>Arab. Petr.</i>	423	Cossioanus fl. <i>Ind.</i>	526	Curium opp. <i>Cypri</i>	ibid.
Coracesium <i>Cilic.</i>	138	Cotza regio <i>Armen.</i>	235	Curubis, Curobis, Curabis civit.	96
Coralla opp. <i>Ponti</i>	197	Cotamba opp. <i>Perf.</i>	496	<i>Af.</i>	139 Af.
Corancali pop. <i>Ind.</i>	535	Cotes, Cottes promont. <i>Maurer.</i>	137 Af.	Cusa fl. <i>Maurer. Ting.</i>	139 Af.
Coranitz pop. <i>Arab.</i>	431	<i>Ting.</i>	137 Af.	Cussizi vide Cossizi.	
Corax fl. <i>Bospor.</i>	218	Cothon portus ad <i>Adrumetum</i>	81	Cuthzi pop. <i>Samar.</i>	313
Coraxii montes <i>Armen.</i>	232	portus <i>Carbag.</i>	100	Cyaneus fl. <i>Colch.</i>	220
Coraxorum gens <i>Bospor.</i>	218	Cotiaris fl. <i>Ind.</i>	535	Cyanex insulae in ostio <i>Ponti</i>	6
Corbasa <i>Pisid.</i>	120	Cotieri pop. <i>Scyth.</i>	542	opp. <i>Lyciae</i>	72
Corbeus Corbeunca opp. <i>Galat.</i>	107	Cotomana opp. <i>Armen.</i>	236	Cybele mons <i>Phryg.</i>	103
Corbiana praefect. <i>Elym.</i>	491	Cotta opp. <i>Maurer. Ting.</i>	137	Cybeles fanum <i>Galat.</i>	109
Corduene regio <i>Armen.</i>	233, 236	Cottiara urbs <i>Ind.</i>	531	Cybistra opp. <i>Cappad.</i>	88, 212
Cordyeni pop. <i>Armen.</i>	233	Cottobara <i>Gedros.</i>	521	Cydissus opp. <i>Phryg.</i>	100
Coadyla portus <i>Ponti</i>	197	<i>Ind.</i>	532	Cydras <i>Lyciae</i>	72
Code opp. <i>Cypri.</i>	164	Cotyacium <i>Phryg.</i>	88	Cydnus fl. <i>Cilic.</i>	153, 200
Corez locus <i>Jud.</i>	335	Cotyora <i>Ponti</i>	196	Cydrum opp. <i>Colch.</i>	261
Coreva, Choreva <i>Af.</i>	105, 106	Cozola <i>Armen.</i>	236	Cyza portus <i>Carman.</i>	498
Corgatha <i>Ind.</i>	535	Cragus mons <i>Lyciae</i>	70	Cymzi pop. <i>Aeol.</i>	40
Corica vide Colica.		urbs <i>Lyciae.</i>	ibid.	Cyme urbs <i>Aeol.</i>	40
Corineo regio <i>Armen.</i>	235	petra <i>Cilic.</i>	439	Cynamolgi pop. <i>Aeth.</i>	160 Af.
Corineum <i>Cypri.</i>	164	promont. <i>Caria</i>	55	Cynon, Cynopolis <i>Delt. Aegypt.</i>	19, 21 Af.
Corius fl. <i>Carman.</i>	496	Crambusa ins. <i>Cilic.</i>	159	Cynopolis <i>Heptan. Aegypt.</i>	43 Af.
Cormasa <i>Pisid.</i>	116	opp. <i>Lyciae</i>	68	Cynopolites nomos <i>Aegypt.</i>	43 Af.
Corna <i>Lycan.</i>	122	Crapathus, vide Carpathus.		Cyparissia ins. <i>Samos.</i>	13
Corne opp. <i>Cappad.</i>	211	Crasus opp. <i>Phryg.</i>	101	Cydriz insulae	159
Cornelia castra <i>Afr.</i>	101	Cratia <i>Bithyn.</i>	185	Cyprus insula	148
Corocondama ins. <i>Bospor.</i>	216	Cremasea <i>Cypri</i>	168	Cypri latus australe	163
locus	ibid.	Cremna colonia <i>Pisid.</i>	116	occidentale	165
Corocondameris lacus	ibid.	Crenides locus <i>Bithyn.</i>	180	orientale	162
Corolia <i>Arab. Fel.</i>	430	Cresium opp. <i>Cypri</i>	108	septentrionale	161
Coromanis opp. <i>Arab. Fel.</i>	429	Cressa portus <i>Caria</i>	58	Cypri mediterranea	166
Coronus mons <i>Med.</i>	473	Cretopolis <i>Pisid.</i>	120	Cypri nomina antiqua	160
Coropassus vicus <i>Lycan.</i>	121, 124	Criticali opp. <i>Cappad.</i>	215	Cyprium as	167
Corrha opp. <i>Armen.</i>	236	Crith fl. <i>Jud.</i>	374	Cypron Castell. <i>Jud.</i>	336
Corte, Cortia Prima, <i>Aegypt.</i>	58	Crobialum opp. <i>Paphlag.</i>	188	Cyrtasia <i>Paphlag.</i>	191
Corus vide Cyrus.		Crocala ins. <i>Gedros.</i>	519, 522	Cyra opp. <i>Sogd.</i>	510
Corusia <i>Scyth.</i>	541	Crocodilorum oppid. <i>Galil.</i>	309	Cyropolis <i>Med.</i>	475
Cory ins. <i>Ind.</i>	536	urbs <i>Heptan. Aegypt.</i>	42 Af.	<i>Sogd.</i>	510
promont.	531	<i>Theb. Aegypt.</i>	47 Af.	Cyrenaica regio	71 Af.
Corycus opp. <i>Cilic.</i>	141	Crocodilus mons <i>Cilic.</i>	149	Cyrenaica provincia Romana	75
mons <i>Jon.</i>	46	Crommyu acris, promont. <i>Cyp.</i>	161	Cyrenaica mediterranea	74 Af.
portus <i>Jon.</i>	45	Cromma opp. <i>Paphlag.</i>	187, 188	Cyrene urbs	ibid. Af.
Coryczi, praedones <i>Jon.</i>	46	Crusa ins. <i>sin. Ceram.</i>	18	Cyrens portus	71 Af.
Coryceon promont	ibid.	Cryptos ins. <i>Cyprus</i>	160	Cyreschata <i>Med.</i>	475
Corycius specus <i>Cilic.</i>	141	Ctesiae patria	169	<i>Sogd.</i>	509, 510
Corycum litus <i>Lyciae</i>	68	Ctesiphon urbs <i>Affyr.</i>	472	Cyri fl. XII ostia	226
promont. <i>Cilic.</i>	141	Ctisiana opp. <i>Maurer. Ting.</i>	140 Af.	Cyrnus, vide Cyrus	322
Corydalla <i>Lyciae.</i>	72, 73	Cuballum castell. <i>Galat.</i>	111	Cyrrhestica regio <i>Syr.</i>	259
Corydela petra	158	Cubena <i>Armen.</i>	236	Cyrrhesticae Minervae fanum	259
Corymbia ins. <i>Rhodus</i>	18	Cucunda <i>Bospor.</i>	403	Cyrrhus urbs <i>Syr.</i>	259
Coryna opp. <i>Jon.</i>	45	Cucusus opp. <i>Cappad.</i>	213	fl.	223, 475
Corynzum promont. <i>Jon.</i>	45	Cuiculi opp. <i>Numid.</i>	120	Cyrthaeus vide Scythranus.	
Cos insula	16	Culcua colonia, <i>Numid.</i>	116	Cyrtii pop. <i>Med.</i>	474
opp.	16	Cullu opp. <i>Numid.</i>	113	Cyrus fl. <i>Iber.</i>	223, 226, 228
Cosamba <i>Ind.</i>	532	Culucitanx portus <i>Numid.</i>	113	Cyrus fl. <i>Med.</i>	474, 475
Coscinia pagus <i>Caria</i>	61	Cuma vide Cyme.	225	fl. <i>Perf.</i>	485, 486
vicus <i>Lyd.</i>	85	Cumania castell. <i>Iber.</i>	225	Cyf-	

I N D E X

Cy <i>Erythronum portus</i> <i>Jen.</i> 48	vicus <i>Syr.</i> 254	Derris promont. <i>Marmar.</i> 66 Af
Cy <i>urbs Colch.</i> 221	Daphnici mores 254	Derusizi pop. <i>Perf.</i> 494
Cy <i>terra Colch.</i> 221	Daphnine inf. <i>Arab. sin.</i> 64 162	Berxene vide <i>Xerxene.</i>
Cy <i>thera</i> inf. 169	Daphnon magnus, <i>empea. Arab.</i> 157 Af.	Diaba fl. <i>Affyr.</i> 468
opp. <i>ibid.</i>	Daphnusa inf. <i>ad Chiam</i> 12	Diachenfis castell. <i>Cyren.</i> 73
Cy <i>thera an Cypri urbs?</i> 169	Dara fl. <i>Carmen.</i> 497	Diana locus <i>Namid.</i> 118
Cy <i>tis</i> inf. <i>Arab. sin.</i> 64 Af.	Daradz pop. <i>Lib. int.</i> 148 Af.	Dianæ templum <i>Ephes.</i> 49
Cy <i>terum</i> opp. <i>Paphlag.</i> 188	Daradi pop. <i>Arctop.</i> 156	Diopolis <i>Ponti</i> 201
Cy <i>torus</i> mons 7	Daradus fl. <i>Lib. int.</i> 148 Af.	Diarrheusa inf. <i>ad Eph.</i> 12
Cy <i>zæcum</i> marmor 22	Darapia urbs <i>Bactr.</i> 508	Diarrhæa portus <i>Cyren.</i> 73
Cy <i>zicus</i> urbs <i>Myf.</i>	Dardanium promont. <i>Troad.</i> 31	Diblathaim <i>Arab. Petr.</i> 413
D		
D <i>az</i> pop. <i>Margian.</i> 506	Dardanus opp. <i>ibid.</i>	Dibon opp. <i>trans Jord.</i> 399
<i>Scyth.</i> <i>ibid.</i>	Darcium locus <i>Parth.</i> 501	Dibengad opp. <i>ibid.</i>
D <i>az</i> <i>Aparni</i> pop. 506	Dargidus fl. <i>Bactr.</i> 507	Dictis opp. <i>Galat.</i> 108
D <i>abæz</i> pop. <i>Ind.</i> 535	Dargomanes fl. <i>Bactr.</i> <i>ibid.</i>	Didaucana <i>Bithyn.</i> 186
D <i>abia</i> <i>Afr.</i> 105	Daritis regio <i>Med.</i> 478	Didugua , opp. <i>Babyl.</i> 457
D <i>abir</i> civit. <i>trans Jord.</i> 398	Darna <i>Affyr.</i> 469	Diduri pop. <i>Scyth.</i> 531
D <i>acra</i> <i>Mesop.</i> 439	Darnei pop. <i>ibid.</i>	<i>Iber.</i> 224
D <i>acora</i> vicus <i>Cappad.</i> 211	Darnis opp. <i>Cyren.</i> 71	Didyma vide <i>Sidyma.</i>
D <i>adara</i> vide <i>Eddara.</i>	Daroma tractus <i>Jud.</i> 363	Didymæ inf. <i>ad Troad.</i> 8
D <i>adastana</i> <i>Bithyn.</i> 185	Darfa urbs <i>Pisid.</i> 116	Digba opp. <i>Babyl.</i> 457
D <i>adala</i> , vide <i>Dzdala.</i>	Dascusa <i>Armen. min.</i> 241	Diglito fl. <i>Armen.</i> 231
D <i>ades</i> promont. <i>Cypri</i> 163	Dascuta vide <i>Dagusa.</i>	Dimatra <i>Mesop.</i> 450
D <i>adabri</i> opp. <i>Paphlag.</i> 293	Dascyleum opp. <i>Bithyn.</i> 172	Dimon opp. <i>Arab.</i> 413
D <i>adala</i> <i>Caria</i> 60	Dastira opp. <i>Armen.</i> 1239	Dimona <i>Jud.</i> 361
D <i>æmonum</i> in <i>ula Arab. Fol.</i> 432	Davana , <i>Dabana</i> , <i>Mesop.</i> 447	Dinaretum promont. <i>Cypri</i> 162
D <i>agoliffos</i> opp. <i>Armen. min.</i> 241	Danchitz pop. <i>Lib. int.</i> 150 Af.	Dindymenæ templum 23
D <i>agona</i> <i>Armen. min.</i> 242	Daxata opp. <i>Ser.</i> 544	Dindymis opp. <i>Myf.</i> 23
D <i>ag</i> <i>æ Cappad.</i> 209	Daximonitis campus <i>Ponti</i> 199	Dindymi montes <i>Phryg.</i> 102
D <i>agusa</i> <i>Cap. ad.</i> 214	Deba opp. <i>Mesop.</i> 411	Dindymus mons <i>Galatrac.</i> 102
D <i>ahæ</i> vide <i>Daz.</i>	Debir civit. <i>Jud.</i> 361	<i>Myf.</i> 23
D <i>ai</i> pop. <i>Perf.</i> 494	Deblathaim <i>trans Jord.</i> 403	Diniz opp. <i>Phryg.</i> 120
D <i>aix</i> fl. <i>Scyth.</i> 541	Debris opp. <i>Lib. int.</i> 149	Diocælarca <i>Cappad.</i> 207
D <i>alafis</i> regio <i>Cilic.</i> 137	Decapolis regio <i>trans Jord.</i> 391	<i>Galil.</i> 305
D <i>alifandus</i> <i>Cappad.</i> 137, 213	Dechlana <i>Alban.</i> 227	<i>Phryg.</i> 94
D <i>almanutha</i> vicus <i>trans Jord.</i> 395	Dedan opp. <i>Arab.</i> 417	Dioclia opp. <i>Phryg.</i> 91
D <i>amascene</i> regio <i>Syr.</i> 270	Degia <i>Affyr.</i> 473	Diodori inf. <i>Arab. sin.</i> 64, 162 Af.
D <i>amascus</i> urbs <i>Syr.</i> 269	Dei facies promont. <i>Phæn.</i> 272	Diogenis promont. <i>Aegypt.</i> 62
D <i>amascus</i> mons <i>Ind.</i> 335	Delas alveus <i>Tigrid.</i> 459	Diolcus ost. <i>Nili</i> 16
D <i>amersu</i> pop. <i>Syr.</i> 83	Delta regio <i>Aeg.</i> 14	Dionysi opp. <i>Ind.</i> 538
D <i>ammana</i> <i>Arachos.</i> 518	Delta magnum <i>Aeg.</i> 23	promont. <i>ibid.</i>
D <i>amna</i> urbs <i>Ser.</i> 544	parvum 23 Af.	Dionysopolis <i>Ind.</i> 527
D <i>amnz</i> pop. <i>Ser.</i> 544	Demetrias opp. <i>Arachos.</i> 518	<i>Phryg.</i> 101
D <i>an</i> fons <i>Jordan.</i> 293	opp. <i>Affyr.</i> 471	Dionysia inf. <i>Cilic.</i> 158
opp. <i>Galil.</i> 296	Deorum currus mons <i>Lib. int.</i> 144	Dioscorias urbs <i>Colch.</i> 219
tribus <i>Israelis</i> 285, 320	148 Af.	Dioscorides inf. <i>Arab.</i> 432
D <i>ana</i> , <i>Dagan.</i> <i>Ind.</i> 538	Deorum salutaris portus <i>Aeg.</i> 62	Dioscorum portus <i>sin. Arab.</i> 62 Af.
D <i>anaba</i> <i>Syr.</i> 265	portus <i>Maures. Cas.</i> 128 Af.	Dioscurias opp. <i>Colch.</i> 219
D <i>ana</i> 's vicus <i>Galat.</i> 110	Dera opp. <i>Suf.</i> 488	Dioshieritæ pop. <i>Lydia</i> 82
D <i>andagula</i> <i>Ind.</i> 533	Deramobila opp. <i>Carmen.</i> 498	Dioshieronitæ pop. <i>Galet.</i> 111
D <i>andari</i> pop. <i>Aræos.</i> 217	Derbe urbs <i>Lycæon.</i> 122	Diosage opp. <i>Mesop.</i> 450
D <i>anitarum</i> opp. <i>da</i> 287	Derbicæ pop. <i>Margian.</i> 505	Diospolis <i>Delt. Aegypt.</i> 20
D <i>apha</i> opp. <i>Aræ. Des.</i> 425	Derbices f. <i>Derbicæ</i> pop. 506	fanum <i>Bithyn.</i> 179
D <i>ahæz</i> <i>Pelunæ Aegypt.</i> 38 Af.	Derbici pop. <i>Lib. int.</i> 150	magna f. <i>Thebæ Aeg.</i> 54 Af.
D <i>ahazi</i> <i>Apollinis</i> fanum 255	Dercebi vide <i>Detbices.</i>	parva <i>Thebaid. Aegypt.</i> 55 Af.
D <i>aphne</i> <i>Aegypt.</i> 38 Af.	Dere vide <i>Dire.</i>	<i>Palæst.</i> 322
regiunc. <i>Galil.</i> 297	Deremna opp. <i>Mesop.</i> 450	<i>Phryg.</i> 92
	Dermones pop. <i>Lib. int.</i> 150 Af.	Diospolites nomos <i>Aeg.</i> 48 Af.
	Derrhima <i>Syr.</i> 264	<i>Dire,</i>

I N D E X.

Dire, Dira promont. <i>Aethiop.</i> 63,	Drynemetum opp. <i>Galat.</i> 111	Elephantis, Elephantine inf. <i>Aegypt.</i> 51 Af.
161 Af.	Dryusa inf. <i>Samos</i> 13	Elephantophagi <i>Aethiopes</i> 156 Af.
opp. ibid.	Dudua <i>Galat.</i> 110	Elephas mons <i>Aethiop.</i> 161 Af.
Diridotis vicus <i>Chald.</i> 463	Dudum opp. <i>Lib. int.</i> 150 Af.	Elethyia urbs <i>Aegypt.</i> 55 Af.
Distia opp. <i>Aria</i> 516	Duma <i>Arab. Petr.</i> 417	Eleusa inf. <i>Caria</i> 58
Divini portus <i>Mauret. Caf.</i> 129 Af.	Dumatheni pop. <i>Arab. Des.</i> 427	<i>Cilic.</i> 142, 159
Diur fl. <i>Mauret. Ting.</i> 129 Af.	Druppi vide Cadupi.	Eleusis <i>Aegypt.</i> 12
Doana fl. <i>Inde</i> 535	Dura <i>Affyr.</i> 472	Eleutherocilices pop. 157
Dium opp. <i>trans Ford.</i> 393	<i>Mesop.</i> 438	Eleutheropolis <i>Palast.</i> 353
Docela opp. <i>Phryg.</i> 91	Duraba <i>Babyl.</i> 457	Eleutherus fl. <i>Phoenic.</i> 278
Docimæum, Docimia opp. <i>Phryg.</i> 89	Durga <i>Syrt.</i> 83 Af.	Eltheco vide Ethece
Docimæum marmor ibidem	Duth fl. <i>Mauret. Ting.</i> 139 Af.	Eltholad opp. <i>Jud.</i> 358
Docimenum metallum 89	Duus fl. ibid.	Eluia <i>Paphlag.</i> 193
Dodecaschoenus tractus <i>Aegypt.</i> 56	Dydime insulæ <i>Arab. sin.</i> 64 Af.	Elusa <i>Arab. Petr.</i> 423
Af.	Dymas fl. <i>Sogd.</i> 509	Elymais regio 489
Doantis campus <i>Ponti</i> 195	Dyrzela <i>Pisid.</i> 116	Elymais urbs 491
Dolione inf. <i>Icaros</i> 14	E. Afis urbs <i>Gedros.</i> 521	Emathraha <i>Syr.</i> 282
opp. <i>Syr.</i> 246	Ebal mons <i>Samar.</i> 314	Emaus <i>Jud.</i> 340
Dolioni ne inf. <i>Cilic.</i> 159	Eboda <i>Arab. Petr.</i> 423	Embolima <i>Ind.</i> 527
Dolionis, opp. <i>Mys.</i> 22	Ebode <i>Arab. Des.</i> 431	Emim pop. <i>trans Ford.</i> 384
regiunc. ibid.	Ebron opp. <i>Galil.</i> 295	Emissa, Emesa urbs <i>Syr.</i> 256
Dolopes pop. <i>Lib. int.</i> 150 Af.	Ecbatana <i>Med.</i> 475	Emmaüs, thermæ <i>Tiberiens.</i> 304
Domæ inf. <i>Gedros.</i> 522	<i>Pers.</i> 496	Emodorum promont. <i>Ind.</i> 526
Domana <i>Armen. min.</i> 242	<i>Syr.</i> 310	Emporia regio <i>Afr.</i> 86
Domitiopolis <i>Cilic.</i> 144	Ecdippa <i>Galil.</i> 294	Emporicus sinus <i>Mauret. Ting.</i> 144 Af.
Dor, Dora <i>Samar.</i> 318	Echinus vicus <i>Cyren.</i> 75 Af.	Endor opp. <i>Galil.</i> 307
Dorath opp. <i>Mauret. Ting.</i> 140 Af.	Ecregma <i>Aegypt.</i> 26 Af.	Engaddi opp. <i>Jud.</i> 347
Dorbeta <i>Mesop.</i> 441	Eddara <i>Arab. Des.</i> 425	Enguri vide Anguri.
Dordomana <i>Parth.</i> 502	Eder opp. <i>Jud.</i> 361	En Rimmon opp. <i>Jud.</i> 358
Dorica hexapolis 58	Eder turris <i>Jud.</i> 343	Enydra opp. <i>Syr.</i> 253
pentapolis ibid.	Edeffa urbs <i>Mesop.</i> 442	Eoa vide Oea.
Doris regio <i>Caria</i> 56	Edom regio <i>Arab. Petr.</i> 416	Epha regio <i>Arab. Petr.</i> 422
Doritis Venus 58	Edones pop. <i>Scyth.</i> 542	Epher vide Hopher.
Dorius fl. <i>Ind.</i> 535	Edrei urbs <i>trans Ford.</i> 384	Ephesus conventus 127
Doron opp. <i>Cilic.</i> 139	Egbatana vide Ecbatana.	Ephesus <i>Ion.</i> 49
Dororum vicus <i>Aethiop.</i> 156 Af.	Eglon opp. <i>Jud.</i> 356	lumen Afie ibid.
Dorylæum opp. <i>Phryg.</i> 88	Eilana urbs <i>Arab. Petr.</i> 419	opus Amazonum] ibid.
Dola <i>Affyr.</i> 473	Ekron vide Accaron.	Ephesus Smyrna appellata. 43
Dolione fl. <i>Ind.</i> 526	Elæa urbs <i>Aeol.</i> 38	Ephialtium promont. <i>Carpath.</i> 17
Dolci opp. <i>Maot.</i> 217	navale ibid.	Ephraim tribus <i>Israelis</i> 286
Dothan <i>Samar.</i> 326	Elæum promont. <i>Cypri</i> 162	Ephraim tribus oppida 286
Dracontia inf. <i>ad Af.</i> 109 Af.	Elaites nomos <i>Aegypt.</i> 31 Af.	Ephraim regnum 289
Draconum opp. <i>inf. Icaris</i> 14	Elaeticus sinus <i>Aeol.</i> 38	Ephrata civitas <i>Jud.</i> 342
Drangina, Drangiana regio 517	Elaitis regio ibid.	regio ibid.
Dravaca urbs <i>Bactr.</i> 508	Elam regio <i>Pers.</i> 481	Ephrem, Ephraim locus <i>Jud.</i> 337
Drastoca opp. <i>Paropam.</i> 514	Elana urbs <i>Arab. Petr.</i> 419	Epidaurum opp. <i>Cypri</i> 168
Drepæne <i>Lithyn.</i> 174	Elancon empor. <i>Ind.</i> 531	Epiphanea <i>Cilic.</i> 156
Drepanum promont. <i>Arab. sin.</i> 59 Af.	Elaniticus sinus <i>Arab. Petr.</i> 419	<i>Syr.</i> 257
promont. <i>Cypri</i> 165	Elaphitis inf. <i>ad Chium.</i> 12	Equi promontorium <i>Numid.</i> 112 Af.
promont. <i>Cyren.</i> 73 Af.	Elaphonnesus inf. <i>Propont.</i> 7	Ere opp. <i>Ion.</i> 46
Drepfa urbs <i>Sogd.</i> 509	Elatha fl. <i>Bithyn.</i> 179	Eragiza opp. <i>Syr.</i> 262
Drepiani pop. 509	Eleale opp. <i>trans Ford.</i> 402	Erana vicus <i>Cilic.</i> 157
Dropici pop. <i>Pers.</i> 494	Elegarda <i>Armen.</i> 236	Eranno oa fl. <i>Ind.</i> 526
Drosache opp. <i>Ser.</i> 544	Elegia opp. <i>Armen.</i> 237	Eratones inf. <i>Arab. inf.</i> 64 Af.
Drulias opp. <i>Samar.</i> 328	altera 239	Erchoas opp. <i>Aethiop.</i> 156 Af.
Drusus, Drusio, turris <i>Casarea</i> 328	Elegosine locus <i>Armen.</i> 231	Erebitæ pop. <i>Syrt.</i> 83 Af.
Drzum opp. <i>Phryg.</i> 91	Elêi, Elei pop. <i>Aethiop.</i> 159 Af.	Erec, Erech opp. <i>Sus.</i> 487
Drybactæ pop. <i>Sogd.</i> 509	Eleia opp. <i>Mesopot.</i> 447	Exellios opp. <i>Lesbi inf.</i> 9
Drymusa inf. <i>Ion.</i> 12	Eleph <i>Jud.</i> 341	Erezii pop. <i>Phryg.</i> 99
		Eri.

I N D E X

<i>Erebos Bithyn.</i>	186	<i>Eufebia ad Argæum Cappad.</i>	210	<i>Gatulia propria</i>	146 Af.
<i>Erinzi pop. Syech.</i>	541	<i>ad Taurum montem</i>	208	<i>vetus</i>	145 Af.
<i>Erichia scopuli Bithyn.</i>	186	<i>Eufene opp. Ponti</i>	194	<i>Gaga opp. Lycia</i>	71
<i>Eriza urbs Phryg.</i>	99	<i>Eufimara Cappad.</i>	214	<i>Gagara Alban.</i>	227
<i>Erma vide Arma.</i>		<i>Euthone opp. Caria</i>	58	<i>Gai urbs Jud.</i>	338
<i>Eropari pop. Syri.</i>	83 Af.	<i>Euthymedia Ind.</i>	528	<i>Gaia inf. mar. Syri.</i>	84 Af.
<i>Erupa Arab. Des.</i>	425	<i>Exiliffa opp. Mauret. Ting.</i>	137 Af.	<i>Galaad vide Gilead.</i>	388
<i>Erythra Cypri</i>	168	<i>Exopolis Syech.</i>	541	<i>Galaad mons trans Jord.</i>	375, 388
<i>Erythimi opp. Paphlag.</i>	188	<i>Exiongeber opp. Arab. Petr.</i>	420	<i>Galaad specula</i>	390
<i>Erythrz urbs Ion.</i>	45			<i>Galaaditis regio trans Jord.</i>	388
<i>portus</i>	45	F.		<i>Galapha opp. Mauret. Ting.</i>	140 Af.
<i>Erythraa Sibylla</i>	45			<i>Galata inf.</i>	169 Af.
<i>Erythrazum mare</i>	497	F		<i>Galatia</i>	135
<i>Erythrum locus Cyren.</i>	71 Af.	<i>Anum Apollinis opp. Lydia</i>	79	<i>Galgai vide Gilgal.</i>	
<i>Esbonitz Arabes</i>	402	<i>Feminarum portus Gedros.</i>	521	<i>Galilæa regio</i>	290
<i>Escol fl. Jud.</i>	374	<i>Fenon mansio Palaest.</i>	417	<i>inferior</i>	297
<i>Esbon, Esbon vide Hefpon.</i>		<i>Ferratus mons Mauret. Cas.</i>	132 Af.	<i>superior</i>	281
<i>Eser opp. Aethiop.</i>	156 Af.	<i>Filz, vide Philz.</i>		<i>populosa</i>	291
<i>Essodones pop. Syech.</i>	542	<i>Fisida vicus Syri.</i>	81 Af.	<i>gentium</i>	291
<i>Ethaol opp. Jud.</i>	350	<i>Fissenia Babil.</i>	460	<i>Galilæe mare lacus</i>	299
<i>Ethemo, Ethemoah Jud.</i>	355	<i>Flavia Firma Sura Syr.</i>	265	<i>Galli, Galata</i>	104
<i>Eta civitas Jud.</i>	358	<i>Flavias Cilic.</i>	144	<i>Gallia Græca</i>	105
<i>Etenna Pamphyl.</i>	135	<i>Flaviopolis, Cilic.</i>	144	<i>parva</i>	ibid.
<i>Etham Aegypt.</i>	36 Af.	<i>Bithyn.</i>	185	<i>Gallim opp. Jud.</i>	353
<i>Ethoce opp. Jud.</i>	371	<i>Faustinopolis Cappad.</i>	209	<i>Gallogræcia, Galatia</i>	104
<i>Ethecum fl. Mys.</i>	23	<i>Fortunata insula Arab. sin.</i>	64 Af.	<i>Gallus, fl. Phryg.</i>	104
<i>Ether vide Athar.</i>		<i>Fortunatz insulæ</i>	141, 165 Af.	<i>Bithyn.</i>	ibidem
<i>Erymander fl. Drang.</i>	517	<i>Fretum Herculeum</i>	136 Af.	<i>Galorum opp. Paphlag.</i>	191
<i>Evagina vide Phnibagina.</i>				<i>Galybe Syri.</i>	83 Af.
<i>Evangelorum portus Aegypt.</i>	62 Af.	G.		<i>Gamala Galii.</i>	295
<i>Evanthia urbs Lyd.</i>	84	G		<i>trans Jord.</i>	386
<i>Evaspa fl. Ind.</i>	525	<i>Aana opp. Syr.</i>	270	<i>Gamatitica regio</i>	386
<i>Eucarpia Phryg.</i>	90	<i>Gaba, Gabe opp. Galil.</i>	295	<i>Gammace opp. Arachos.</i>	518
<i>Euchitz pop. Syech.</i>	542	<i>Gabaa vide Gibeæ.</i>		<i>Gandaræ pop. Ind.</i>	526
<i>Eucratidia Baetr.</i>	508	<i>Gaba opp. Galil.</i>	511	<i>Gandaridæ vide Gangaridæ.</i>	
<i>Eudixata Armen. min.</i>	252	<i>urbs Pers.</i>	495	<i>Gandaritis regio Ind.</i>	527
<i>Eudrapa Mesop.</i>	439	<i>Gabala Phœnic.</i>		<i>Gangaridæ pop. Ind.</i>	534
<i>Evergetæ pop. Drang.</i>	517	<i>Syr.</i>	252	<i>Calingæ</i>	ibid.
<i>Evenus fl. Mys.</i>	29	<i>Gabale opp. Med.</i>	475	<i>Gange urbs Ind.</i>	534
<i>Eulæus fl. Pers.</i>	432, 486	<i>Gabalene regio Arab. Petr.</i>	415	<i>Ganges fl. Ind.</i>	524, 535
<i>Eumenitica regio Phryg.</i>	91	<i>Gabaon opp. Jud.</i>	339	<i>Gangis ostia</i>	526
<i>Eumenia Phryg.</i>	ibid.	<i>Gabara Galil.</i>	308	<i>Gangra urbs Paphlag.</i>	191
<i>Lydia</i>	84	<i>Gabathon vide Gibethon.</i>		<i>Gapachi pop. Aethiop.</i>	156 Af.
<i>Eupatoria Ponti</i>	199	<i>Gabaza regio Sogd.</i>	511	<i>Gaphara Syri. vide Garapha.</i>	
<i>Euphorbeni pop. Phryg.</i>	91	<i>Gabiana, Gabene regio Elym.</i>	490	<i>Gaphara Marmar.</i>	70 Af.
<i>Euphorbium opp.</i>	ibid.	<i>Gabra opp. Pers.</i>	496	<i>Garama urbs Lib. int.</i>	149 Af.
<i>Euphranta turris Syri.</i>	78 Af.	<i>Gabris Med.</i>	475	<i>Garamantes pop.</i>	146 Af.
<i>Euphrates fl.</i>	229	<i>Gadanopydres pop. Carman.</i>	497	<i>Garamantica vallis</i>	149 Af.
<i>Euphratis ostium</i>	452	<i>Gadar Parth.</i>	502	<i>Garapha portus Syri.</i>	80 Af.
<i>scissiones</i>	ibid.	<i>Gadara urbs trans Jord.</i>	391	<i>Garaphi montes Mauret. Cas.</i>	133 Af.
<i>Euprosopon promont. Phœn. c.</i>	272	<i>Gadarenorum ager</i>	394	<i>Garas mons Mauret. Cas.</i>	131 Af.
<i>Euranium opp. Caria</i>	64	<i>Gadilon Ponti</i>	194	<i>Gargara mons Mys.</i>	37
<i>Eurômus opp. Caria</i>	63	<i>Gadilonitis campus Ponti</i>	194	<i>opp.</i>	ibid.
<i>Euromensium provincia</i>	63	<i>Gadirtha Arab. Des.</i>	325	<i>Gargaridæ vide Gangaridæ.</i>	
<i>Europus urbs Med.</i>	478, 501	<i>Gaditanum fretum</i>	136 Af.	<i>Gari opp. Asia</i>	516
<i>Mesop.</i>	438	<i>Gaditarum oppida</i>	288	<i>Garindæi pop. Arab. Fel.</i>	457
<i>Syr.</i>	248	<i>Gætuli pop. Lib. int.</i>	145 sequ. Af.	<i>Garizim mons Samar.</i>	314
<i>Eurymedon fl. I amp. yl.</i>	133	<i>Daræ</i>	146 Af.	<i>Garceas fl. Ind.</i>	524
<i>Euryassa inf. Af.</i>	12	<i>nigri</i>	146 Af.	<i>Garra opp. Mauret. Cas.</i>	133 Af.
<i>Eurythia inf. Ocean.</i>	141 Af.	<i>nullis finibus circumscripti</i>	ibid.	<i>Garlabora, Garfabora Lycæon</i>	121, 124

I N D E X.

Carauritis regio Cappad.	207	Germa Mys.	24. 36	Gaidos vide Gaidus.	
Gath civit. Philist.	364	Germa colonia Galat.	108	Goaria Syr.	265
Gath Hopher opp. Galil.	309	Germanes philosophi Ind.	532	Goaris ostium Nanaguma fl.	526
Rimmon opp. Jud.	371	Germanicia urbs Syr.	244	Gobolitis regio Arab.	538
Gaugamela vicus Assy.	470	Germanicopolis Paphlag.	193	Godasa Armen. min.	242
Gaulanitis regio trans Ford.	385	Germanii pop. Pers.	494	Gogarena regio Armen.	234
Gaulon urbs	ibid.	Germanorum castra Maurer. Caf.	128 Af.	Golan opp. trans Ford.	385
Gauros mons Aegypt.	62 Af.	Germiana Maurer. Caf.	131 Af.	Golgi urbs Cypri	168
Gaulanitis regio Mesop.	434	Gerra, Gerrum opp. Aegypt.	25 Af.	Golgia Veaus	168
Gaulaphna Numid.	80 Af.	Gerra Syr.	262	Gomara Assy.	471
Gauzania Med.	475	Syr.	85 Af.	Gomorra Jud.	351
Gaza urbs Philist.	364, 368	Gerræi pop. Arab. Fel.	429	Gongalæ pop. Lib. int.	150 Af.
Marna Philist.	360	Gerrhus fl. Alban.	225	Gonimi insulæ Promont.	8
Gazzorum portus	369	Gerri pop. Scyth.	541	Gontiana Maurer. Ting.	140 Af.
Gaza Sogd.	511	Gerza Jud.	358	Gophna Jud.	338
Med.	474	Gerzitæ pop.	358	Gordene regio Armen.	232, 236
Gazaca Med.	478	Gezer, Gezer urbs Samar.	323	Gordi mons Armen.	233
Paropami.	514	Gessen vide Goschen.		Gordiuchos urbs Phryg.	98
Gazara, Gazer Samar.	323	Gessur opp. Jud.	358	Gordiucone	ibid.
Gazaufula Numid.	116 Af.	Gessurita pop.	358	Gordium urbs Phryg.	97
Gazelum opp. Ponti	199	Gethone ins. ad Troad.	8	Gordu come Bithyn.	181
Gazena Phryg.	94	Gezer, vide Gezer.		Gordus Lydia.	85
Gaziura Ponti	199	Gibea opp. Jud.	339	Gordynesia regio Armen.	235
Gazacupada Numid.	123 Af.	Gibea Benjamin	ibid.	Gorgades insulæ	144 Af.
Gazaufula Numid.	121 Af.	Saul	339	Gorgippia Bospor.	217
Gebal mons Samar.	314	Gibeath, Gabaath Jud.	341	Gorgodylena regio Armen.	236
Gedne opp. Numid.	123 Af.	Gibeon opp. Jud.	339	Gorgones vel Gorgides feminæ	144 Af.
Gedrosi, Gedrusi pop.	518	Gibethon opp. Jud.	363, 370	Gornus fl. Assy.	467
Gedrosia regio	518	Gichthis opp. Syrt.	81 Af.	Gorillæ feminæ Afr.	132
Gedur vicus Jud.	355	Gigæus lacus Lydia	78	Gorneæ castell. Armen.	239
Geennon vallis Hierosol.	333	Gigarta opp. Phœnic.	273	Gorya, Gorydalis opp. Ind.	527
Gehiaga Babyl.	360	Gigius mons Syrt.	84 Af.	Goryæa regio Ind.	524
Gelanus opp. Lib. int.	149 Af.	Gigluz opp. Maurer. Caf.	133 Af.	Goschen, ægio Aegypt.	34 Af.
Gelasa opp. trans Ford.	304	Gihon fons Hierosol.	332	Gosan terra, eadem	34, 35
Gelboe montes Samar.	316, 327	Gilboa, Gelboe montes Samar.	327	Gosen opp. Jud.	361
Gelbûs vicus Samar.	ibid.	Gilda opp. Maurer. Ting.	140 Af.	regio	ibid.
Gelda Alban.	227	Gilead mons trans Ford.	388	Goson, Jud.	361
Geloni pop. Bospor.	218	tractus	375	Graan opp. Sus.	489
Gemellæ vicus Numid.	118 Af.	Gileaditis regio trans Ford.	388	Græbogalli	105
Genesar, Genesarem lacus Galil.	293, 298	Gilgal regio	290	Granicus fl. Mys.	25
Genesareth terra	299	locus Jud.	337	Granici ostia	23
Genetæ pop. Ponti	203	Gilva colonia Maurer. Caf.	129 Af.	Granis fl. Pers.	485, 486
Genetaum promont.	203	Ginæa vicus Galil.	311	Grinæi Scythæ pop.	512
Genonia Parth.	502	Gindarus arx Cyrrhi Syr.	260	Grisim mons Samar.	314
Gephyra Syr.	255	opp. Syr.	255	Grunium castrum Phryg.	39, 100
Gerar urbs Jud.	359, 363	Gippo opp. Ion.	53	Grynæus Apollo	39
Gerasa Arab. Petr.	423	Gir fl. Lib. int.	150 Af.	Grynium, Grynia Aeol.	39, 100
Bospor.	217	Gira urbs Lib. int.	150 Af.	Guba Arab. Petr.	423
Scyth.	541	Girba ins. mar. Syrt.	85 Af.	Gufna Jud.	338
trans Ford.	394	Girgiris mons Lib. int.	149 Af.	Gulæ, Gulus fl. Maurer. Caf.	126, 130 Af.
Gerasa regio	394	Girgis opp. Syrt.	81 Af.	Gunda vide Spunda	462
Gerbo opp. Aethiop.	157 Af.	Girichala Galil.	308	Gunugi, Gunugus opp. Maurer. Caf.	128 Af.
Gergesa trans Ford.	395	Gisira Afr.	92	Guræi pop. Ind.	526
Gergesæi pop. Chanan.	409	Gisma Armen.	236	Gurdata Mesop.	450
Gergesenorum opp.	394	Giti, Gitti municip. Syrt.	81 Af.	Gymnosophistæ, philosophi Ind.	526, 533
Gergetha Mys.	24	Gitta vide Gath.		Gy-	
Gergethum locus Mys.	24	Glaucum promont. Marmar.	66 Af.		
Gergithos opp. Mys.	28	Glaucus fl.	221		
Gerula Syr.	83 Af.	sinus Caria	60		

I N D E X.

Gynaeopolis <i>Aegypt.</i>	13 Af.	Hebron <i>Jud.</i>	345	parva <i>Alexandria</i>	13 Af.
Gynaeopolites nomos <i>Aegypt.</i>	13.	Hecatz fanum	63	Hermopolitana custodia	44 Af.
Gyades fl. <i>Affr.</i>	30 Af.	Hecatz historici patria	46	Hermopolitanus nomos <i>Aegypt.</i>	45 Af.
Gypfaria <i>Arab. Petr.</i>	468	Hecatompylos urbs <i>Parth.</i>	500	Hermotum <i>Troad.</i>	35
Gypfaria, Gypfara portus <i>Maurus.</i>	423	Hecatonnesi insulae <i>ad Lesbum</i>	11	Hermupolis <i>Carman.</i>	498
<i>Caf.</i>	129	Hedaphtha opp. <i>Syr.</i>	81 Af.	Hermus fl. <i>Ion.</i>	49
Gypius opp. <i>Aegypt.</i>	46 Af.	Hedyphon fl. <i>Pers.</i>	485, 491	Herodia urbs <i>Jud.</i>	343
Gythitis inf. <i>Arab. fin.</i>	64 Af.	Hedypnus fl. idem	485	Herodium castellum <i>trans Jord.</i>	406
Gyzis portus <i>Marmar.</i>	66 Af.	Heleac opp. <i>Galil.</i>	294	<i>Jud.</i>	343
H.		Helenopolis <i>Bithyn.</i>	174	Heroopolis <i>Aegypt.</i>	28 Af.
H Abeffus pop. <i>Lyria</i>	67	Heliopolis <i>Aegypt.</i>	29 Af.	Heroopolites nomos <i>Aegypt.</i>	28 Af.
Hadriani urbs <i>Bithyn.</i>	181	<i>ad Libanum Syr.</i>	268	Heroopoliticum promont. <i>Arab.</i>	410
Hadrianopolis <i>Bithyn.</i>	185	Helkath opp. <i>Galil.</i>	296	Heroopoliticus sinus <i>Aegypt.</i>	419, 428 Af.
<i>Caria</i>	62	Helmondeblathaim opp. <i>Arab.</i>	414	Herophileae sectae medicorum scho-	94
<i>Cyren.</i>	72 Af.	Helmodenes pop. <i>Arab.</i>	431	la	94
<i>Syr.</i>	265	Hemath regio <i>Syr.</i>	281	Heroum oppidum vide Heroopolis.	141
Hadrumetum vide Adrumetum.		urbis	ibidem	Herpiditani pop. <i>Maurus. Ting.</i>	141
Hagareni pop. <i>Arab. Petr.</i>	415	Heneti pop. <i>ad Pontum</i>	200	Herpis opp. <i>Maurus. Ting.</i>	140 Af.
Hai vide Ai		Heniochi pop. <i>Bospor.</i>	218, 222	Hesbon, Hesebon urbs <i>trans Jord.</i>	401
Hali opp. <i>Galil.</i>	295	Hephastium <i>Lyciae</i>	71	Hesperidum horti	72, 75, 144 Af.
Halicarnassus urbs <i>Caria</i>	56	Hepher opp. <i>Galil.</i>	309	lacus	72 Af.
Halone inf. <i>ad Ephes.</i>	12	Hepher regio	309	portus	72 Af.
Halonnesi insulae <i>Arab. fin.</i>	64 Af.	Heptacometae pop. <i>Ponti</i>	204	insulae	143, 144 Af.
Halus opp. <i>Affr.</i>	471	Heptancia inf. <i>Ind.</i>	536	Hesperii opp.	151 Af.
Halys fl. <i>Paphlag.</i>	121	Heptanomis <i>Aegypt.</i>	40 Af.	Hesperis, Hesperides urbs <i>Cyren.</i>	73 Af.
Hamath <i>Galil.</i>	297	Heptapolis <i>Aegypt.</i>	41	Hethai pop. <i>Chanan.</i>	409
Hamaxia <i>Cilic.</i>	139	Heraclea ad Albanum <i>Caria</i>	61	Hevxi pop. <i>Chanan.</i>	363, 408
Hamaxitis regio <i>Troad.</i>	33	<i>Cyrrhest. Syr.</i>	259	Hibis vide Ibis.	
Hamaxitus opp. <i>Troad.</i>	33	<i>Ion.</i>	501	Hiera Germa urbs <i>Mys.</i>	24
Haminea vide Hamunca.		<i>Med.</i>	179	Hiera opp. inf. <i>Lesbi</i>	9
Hammon vide Ammon.		<i>Pontica Bithyn.</i>	251	Hieracum inf. <i>Arab. Fel.</i>	422
Hamon opp. <i>Galil.</i>	295	<i>Selenid. Syr.</i>	251	Hieropolis <i>Syr.</i>	261
Hamunca <i>Syr.</i>	246	Heracleopolis magna <i>Aegypt.</i>	42 Af.	<i>Phryg.</i>	93
Hapara <i>Jud.</i>	341	parva	33	Hierasycaminos opp. <i>Aegypt.</i>	76 Af.
Harar <i>Mesop.</i>	444	Heracleotes nomos <i>Aegypt.</i>	42 Af.	Hierax opp. <i>Aegypt.</i>	9 Af.
Harax fl. <i>Pers.</i>	486	Heracleoticum ost. <i>Nili</i>	15 Af.	Hierichus urbs <i>Jud.</i>	335
Harma vide Horma.		Heracleum opp. <i>Aegypt.</i>	15, 16 Af.	Hierichuntinus trajectus	352
Harmastica vide Armaetia.		<i>Ponti</i>	194	Hieroczaez Lydia	79
Harmastis opp. <i>Iber.</i>	224	Heraxum templum	13	Hieromiace fl. <i>trans Jord.</i>	292
Harmatelia <i>Ind.</i>	533	Herculis Arz opp.	487	Hierosolyma	329
Harmene vide Armene	190	Herculis arenosi cumuli <i>Cyren.</i>	75	Hila opp. <i>Bithyn.</i>	460
Harmozica <i>Iber.</i>	225	columnae	136 Af.	Hileia <i>Mesop.</i>	447
Harmozon promont. <i>Carman.</i>	498	Herculis delubrum <i>Erythris</i>	45	Hippa <i>Maurus. Caf.</i>	130 Af.
Haroseth Gentium <i>Galil.</i>	297	promont. <i>Maur. Ting.</i>	139 Af.	Hipparenum opp. <i>Babyl.</i>	457
Harpasa <i>Caria</i>	61	Herea opp. <i>Syr.</i>	280	Hippica turris <i>Hierosol.</i>	331
Harpasus fl.	ibidem	Hermza promont. <i>Marmar.</i>	66 Af.	Hippici montes	540
Harsual opp. <i>Jud.</i>	358	Hermocapelia <i>Lydia</i>	85	Hippius vide Hypius.	
Hatra <i>Mesop.</i>	450	Hermon, Hermonim mons <i>trans Jord.</i>	376	Hippo Darrhytus opp. <i>Afr.</i>	102
Havoth Jan opp. <i>trans Jord.</i>	384	<i>Jord.</i>	377	Hippo Regius urbs <i>Nicom.</i>	112 Af.
Hauran mons <i>trans Jord.</i>	380	Hermon major	377	Hippocura <i>Ind.</i>	532
opp.	ibid.	minor	377	Hippodromus vide Hypodromus	
Haza vide Aza.		Hermon an mons <i>Galilaeae?</i>	311	Hipponefos inf. <i>Ceram. fin.</i>	18
Hazarusa <i>Jud.</i>	358	Hermonassa <i>Bospor.</i>	217	Hf	
Hazcon Tamar opp. <i>Jud.</i>	348	<i>Ponti</i>	196		
Hazor opp. <i>Jud.</i>	355	Hermonthis urbs <i>Aegypt.</i>	50		
urbis <i>Galil.</i>	297	Hermonthites nomos	ibidem		
Hazor Hadata	355	Hermopolis <i>Delt. Aegypt.</i>	19 Af.		
		Hermopolis magna <i>Hest. an. Aegypt.</i>	45 Af.		

I N D E X.

Hipponitus palus <i>Afr.</i>	105	Hyffus fl. <i>Colch.</i>	222	Icosium opp. <i>Mauret. Caf.</i>	127
Hippophagi pop. <i>Perf.</i>	494	portus	ibid.	Ida mons <i>Mys.</i>	24
Hippos <i>Arab. Fel.</i>	428			Idacara <i>Arab. Daf.</i>	425
trans <i>Ford.</i>	392	I.		Idalium opp. <i>Cypri</i>	167, 168
Hippus fl. <i>Colch.</i>	220	Jabadii inf. <i>Ind.</i>	538	Ideessa opp. <i>Iber.</i>	224
opp. <i>Fon.</i>	53	Jabes Galaad urbs trans <i>Ford.</i>	389	Idiota <i>Babyl.</i>	457
Hippu promont. <i>Syr.</i>	78 Af.	Jabiffa, Jabifum, vide Jabes.		Idicra <i>Numid.</i>	120 Af.
Hippuri portus <i>Ind.</i>	877	Jabne opp. <i>Philist.</i>	363, 369	Idumæa regio <i>Arab. Petr.</i>	375, 415
Hipsus, vide Ipsus.		Jabok fl. trans <i>Ford.</i>	383, 397, 401	nagna	421
Histi pop. <i>Scyth.</i>	542	Jabruda opp. <i>Syr.</i>	270	superior	ibid.
Hittæi, vide Hethæi.		Jagath opp. <i>Mauret. Ting.</i>	136 Af.	Idymus opp. <i>Caria</i>	60
Holmæ, vide Holmus.		Jagur <i>Jud.</i>	361	Iebus urbs <i>Ind.</i>	319
Holmia <i>Cilic.</i>	143	Jahza trans <i>Ford.</i>	403	Iebuxi pop. <i>Chanan.</i>	410
Holmus opp. <i>Cilic.</i>	140	Jalusia regio <i>Inf. Rhodi.</i>	20	Ieghaa, Iegaleha trans <i>Ford.</i>	400
Homeritæ pop. <i>Arab.</i>	429, 43	Jalyfus urbs	ibid.	Ienud opp. <i>Jud.</i>	371
Homerium delubrum	44	Jamba opp. <i>Chal.</i>	464	Ielyfus, Ielyffus, vide Ialyfus.	
Homona <i>Lycaon.</i>	123	Jambia <i>Arab. Fel.</i>	428	Ierameelitæ pop. <i>Jud.</i>	358
Homonada <i>Lycaon.</i>	123	Jambruca vide Jabruda.		Iericho urbs <i>Jud.</i>	336
Homonadenses	ibid.	Jamnea, Jamnia <i>Jud.</i>	369	Ierimoth, vide Iarmuth.	
Homonades	123	Jamnia vicus <i>Galil.</i>	297	Ierpeel <i>Jud.</i>	341
Hor mons <i>Arab. Petr.</i>	417	Jamnitarum hortus	370	Ierusalem	329
Horitæ pop.	ibid.	Japha opp. <i>Galil.</i>	308	Iesrael urbs <i>Samar.</i>	315
Horma, Harma <i>Jud.</i>	357, 360	Japho vide Joppe.		Ieta vide Iuta.	
Hormanus fl. <i>Arab. Fel.</i>	429	Jarephel <i>Jud.</i>	341	Iethla <i>Jud.</i>	371
Horonaim opp. trans <i>Ford.</i>	474	Jarmuth, Jarimuth opp. <i>Jud.</i>	355	Iezrael vide Iesrael.	
Horrea Cælia locus <i>Af.</i>	90, 96	Jarmuth, Jaramoth <i>Samar.</i>	326	Iezrael vallis <i>Samar.</i>	315
Hyarotis, Hydraotes <i>Ind.</i>	525, 529	Jarfath opp. <i>Mauret. Caf.</i>	11 Af.	Igilgili colonia <i>Mauret. Caf.</i>	127
Hydaspes fl. <i>Ind.</i>	525	Jarzetha opp. <i>Lib. int.</i>	190 Af.	Iim locus <i>Arab. Petr.</i>	423
Hyde opp. <i>Lycaon.</i>	123, 225	Jasius sinus <i>Caria</i>	55	Ilica opp. <i>Afr.</i>	105
Hyde an <i>Lydia</i> oppidum?	77	Jasonium opp. <i>Margian.</i>	505	Iliensium pagus	32
Hydissa, Hydissus <i>Caria</i>	63	promont. <i>Pont.</i>	196	Ilistra <i>Lycaon.</i>	123
Hydræ inf. ad <i>Numid.</i>	124	Jafonus mons <i>Med.</i>	473, 478	Ilium	31
Hydrax opp. <i>Cyren.</i>	75	Jassa vide Jahza.		Ilium novum	32
Hydrela <i>Phryg.</i>	99	Jassus, Jafus opp. <i>Caria</i>	55	Ilyris insula <i>Cilic.</i>	159
Hydrelatarum ager	ibid.	Jassus <i>Cappad.</i>	215	Iluza opp. <i>Phryg.</i>	131
Hydriaces fl. <i>Carman.</i>	497	Jastæ pop. <i>Scyth.</i>	542	Imaus mons <i>Ind.</i>	526
Hyetussa inf. in ora <i>Caria</i>	15	Jatai pop. <i>Sogd.</i>	509	Scyth.	541
Hyla fl. <i>Bithyn.</i>	172	Jaxamata pop. <i>Mauret.</i>	541	Imbrasus fl. <i>Inf. Sami</i>	13
Hyle opp. <i>Cypri</i>	168	Jaxartæ pop. <i>Scyth.</i>	543	Imbrus castell. <i>Caria</i>	59
Hyllus fl. <i>Fon.</i>	43	Jaxartes fl. <i>Sogd.</i>	509	Inama, Immæ, civit <i>Syr.</i>	246
Hylophagi pop. <i>Aethiop.</i>	159 Af.	Jazer opp. trans <i>Ford.</i>	400	Ina opp. <i>Syr.</i>	270
Hypæpa <i>Lydia</i>	78	mare	ibid.	Indaprathæ pop. <i>Ind.</i>	535
Hypanis fl. <i>Bespor.</i>	216	Jazorum opp. <i>Arab.</i>	412	Indi fl. ostia	531
Hyperborei montes <i>Sarmat.</i>	541	Iberia regio	223	India	523
Hyperdexios locus inf. <i>Lesbi</i>	11	Iberingæ pop. <i>Ind.</i>	535	India extra Gangem	534
Hypaphis, Hypanis fl. <i>Ind.</i>	525, 529	Iberus fl. <i>Iberia</i>	223	intra Gangem	523
Hypia urbs <i>Bithyn.</i>	176	Ibettes fl. inf. <i>Sami</i>	13	Indiæ divisio	ibid.
Hypitus fl.	176, 177	Ibis opp. <i>Aegypt.</i>	46 Af.	Indicus sinus	161
Hypodromus <i>Aethiopia</i> locus	200	Ibora <i>Pont.</i>	205	Indoscythæ pop. <i>Ind.</i>	523
Hypophagi pop. <i>Scyth.</i>	543	Icaria, Icaros insula	14	Indus fl.	523, 524
Hypsele, Hypselopolis <i>Aeg.</i>	47	Icarium mare	14	Inca opp. <i>Drang.</i>	518
Hypseliotes nomos <i>Aeg.</i>	47 Af.	Icarus vide Ichara & Icaria.		Insulæ Asiæ	6
Hyrcania opp. <i>Lydia</i>	80	Ichara inf. fin. <i>Perf.</i>	432	sinus Arabici	64
Hyrcania regio	503	Ichneæ, Ichneæ opp. <i>Mesop.</i>	447	in mari Indico	536
urbs	503	Ichthyocælia insula	14	Fortunatæ	129
Hyrcani Macedones pop. <i>Lydia</i>	80	Ichthyophagi <i>Aethiopes Ind.</i>	535	Inuca vide Unuca	
Hyrcanum, Hyrcanium mare	480	Afr. 226, 230		Iobula <i>Alban.</i>	227
Hyrcanus campus <i>Lydia</i>	80	Ichthyophagi pop. <i>Gedros.</i>	519, 520	Iogara <i>Ind.</i>	538
Hyria an nomen antiquum	Se-	pop. <i>Aegypt.</i>	64, 160	Iol urbs <i>Mauret. Caf.</i>	100, 110
leucæ?	143	Iconium urbs <i>Lycaon.</i>	121	Iomanes fl. <i>Ind.</i>	526
			A 2	Iomnium	

I N D E X.

Jomnium municip. <i>Maur. Caf.</i>	127	Judææ maritima ora	362	Lagnutum opp. <i>Maur. Caf.</i>	128
Jomusa <i>Ind.</i>	558	toparchiæ	361	Laguffæ inf. <i>ad Troad.</i>	8
Jonaca <i>Pers.</i>	496	Julia Traducta. f. Tingis	137	Lais opp. <i>Galil.</i>	295
Jonia regio	41	Juliagordus opp. <i>Lydia</i>	84	Laisa <i>Jud.</i>	353
Jonopolis <i>Paphlag.</i>	189	Julias opp. <i>Galil.</i>	300	Lala <i>Armen.</i>	236
Joppe, Jope <i>Palæst.</i>	320	urbs <i>trans Jord.</i>	387	Lalasis opp. <i>Isaur.</i>	137
Jor fons <i>Jord.</i>	293	Julienfes pop. <i>Phryg.</i>	90	Lamasba, Lamasbua <i>Numid.</i>	119
Jordanes minor.	293	Juliolopolis <i>Bithyn.</i>	181, 185	Lambæsa, Lambese <i>Numid.</i>	115
Jordanis fontes	292, 293	in <i>Olympæna</i>	181	Lamizæ insulæ <i>ad Troad.</i>	8
trajectus	352	<i>Phryg.</i>	90	Lamida <i>Maur. Caf.</i>	132
Jotæ pop. <i>Scyth.</i>	400	Juna opp. <i>Alban.</i>	227	Lamotis regio <i>Cilic.</i>	143
Jotapata opp. <i>Galil.</i>	268, 307	Junonia insula	142 Af.	Lampfacus urbs <i>Mys.</i>	24
Jotape opp. <i>Cilic.</i>	139	Junonis templum in inf. <i>Samo</i>	13	Lampsemandus inf. <i>fin. Ceram.</i>	18
Jovis sanum opp. <i>Lydie</i>	82	Junonis solis insula	180	Lamus fl. <i>Cilic.</i>	143
promont. <i>Ind.</i>	538	Junopolis vide Jonopolis.		opp.	ibid. 144
urbs <i>Aegypt.</i>	60 Af.	Juta opp. <i>Jud.</i>	357	Lamusia regio	143
Ipfus opp. <i>Phryg.</i>	102	Ixia pagus <i>inf. Rhod.</i>	19	Landolia <i>Galat.</i>	108
Iraffa, Irafa opp.	152 Af.	Izannelopolis <i>Babyl.</i>	461	Lanigara <i>Maur. Caf.</i>	133
Irath opp. <i>Maur. Caf.</i>	133 Af.			Laodicea Cabiola, <i>Cæl. Syr.</i>	270
Irenopolis <i>Cilic.</i>	144	K.		Combusta, <i>Lycaon.</i>	111, 114, 122
Iris fl. <i>Pont.</i>	194	K Ardu montes <i>Armen.</i>	233	ad Libanum, <i>Cæl. Syr.</i>	270
Iriemes opp. <i>Jud.</i>	371	K Karkor opp. <i>trans Jord.</i>	400	super Lyco, <i>Phryg.</i>	91
Irus mons <i>Gedros.</i>	522	Kedareni pop. <i>Arab. Petr.</i>	442	ad mare, <i>Seleucid.</i>	251
Isafchar tribus oppida	288	Kedasa vide Kedes.		<i>Med.</i>	477, 496
Isatichæ pop. <i>Carmen.</i>	497	Kedemoth civit. <i>trans Jord.</i>	403	Laodicena regio <i>Cæl. Syr.</i>	270
Isaura urbs	137	Kedes, Kedasa opp. <i>Galil.</i>	296	Lapathus, Lapethus urbs <i>Cypri</i>	161
Isauria regio	136	Kedes Naphthali	ibid.	Lapithus fl.	ibid.
Isaurica <i>Lycaoniz</i>	121	Kegila vicus <i>Jud.</i>	356	Lar. fl. <i>Arab. Fel.</i>	429
Isauritis præfect. <i>Cappad.</i>	208	Khelatha locus <i>Arab. Petr.</i>	423	Laracho opp. <i>Maur. Ting.</i>	132
Ischeri opp. <i>Lib. int.</i>	150	Kepharnome vicus <i>Galil.</i>	301	Laranda urbs <i>Lycaon.</i>	109
Ischnæ vide Ichnæ.		Kerda urbs <i>Armen.</i>	238	Larendani pop. <i>Arab.</i>	431
Iscina opp. <i>Sym.</i>	150 Af.	Kidron torrens	333	Lares opp. <i>Numid.</i>	114
Ischopolis <i>Pont.</i>	197	Kiriath Arba <i>Jud.</i>	545	Laribus colonia	ibid.
Isidis insula <i>Arab. Felic.</i>	432	Kinath Baal	352	Lariffa <i>Affyr.</i>	468
<i>Arab. fin.</i>	60, 200	Kiriathjearam	ibid.	Lariffa <i>Aegyptia Aeol.</i>	40
Isis fl. <i>Colch.</i>	221	Kiriath sepher	361	Phriconis	ibid.
Isius mons <i>Aegypt.</i>	60 Af.	Kiriathaim vide Cariathaim.		ad Cymen	ibid.
Ismaelitz pop. <i>Arab. Petr.</i>	415	Kiriathsanna	361	Lariffa Ephesia	40
Ismuc pop. <i>Numid.</i>	160 Af.	Kiriath vide Cariath.		<i>Syr.</i>	257
Iordæx pop. <i>Scyth.</i>	500	Kition opp. <i>Galil.</i>	296	<i>Troad.</i>	33, 40
Israelis regio <i>trans Jord.</i>	375	Kison fl. <i>Galil.</i>	309	Lariffæ Apollinis templum	40
Israelis regnum	289	Kupha opp. <i>Babyl.</i>	454	Larunefixæ insulæ <i>ad Af.</i>	109
Istatis opp. <i>Parth.</i>	501			Laryces pop. <i>Ind.</i>	526
Issedon <i>Scythica</i>	543	L.		Lasa <i>trans Jord.</i>	407
<i>Serica</i>	544	L Abaca opp. <i>Ind.</i>	528	Lascoria <i>Galat.</i>	110
Isticus flus	3, 363	L Libbana vide Lambana.		Læfia inf. sc. Lesbos	9
Istus opp. <i>Cilic.</i>	15	Lubdia vide Laudia	133	Latanea <i>Bithyn.</i>	186
Istorum vide Steatorrhina.		Labranda vicus <i>Cariæ</i>	64	Lathon fl. <i>Cyren.</i>	72
Itariana opp. <i>Arab. Fel.</i>	429	Lab andeni Jovis templum	64	Latmicus sinus <i>Jon.</i>	53
Itabyrium mons <i>Galil.</i>	298	Labyrinthus <i>Aegypt.</i>	42	Latmos opp. <i>Jon.</i>	53
Itamus portus <i>Arab. Fel.</i>	429	Lacedæmonia opp. <i>Cypri</i>	168	Lato, Latopolis <i>Aegypt.</i>	50
Iter ab Epheso ad Euphratem	130	Lachis urbs <i>Jud.</i>	355	Latoux lucus	59
Ithar opp. <i>Arab. Fel.</i>	429	Ladana <i>Armen. min.</i>	241	urbs <i>Aegypt.</i>	13, 30
Ituræa regio	376, 381	Lade inf. <i>ad Milit.</i>	15	Laud fl. <i>Maur. Ting.</i>	136
Jucara <i>Arab. Des.</i>	425	Læa inf. <i>ad Cren.</i>	76	Laudia opp. <i>Maur. Caf.</i>	132
Jud vide Jehud.		Læia, Læiha vide Lasa.		Laugasa <i>Cappad.</i>	211
Judæ regnum.	289	Laganei opp. <i>Galat.</i>	100	Lavinafena præfect. <i>Cappad.</i>	212
Judæ tribus oppida	285	Lagania	ibid	Lazi pop. <i>Colch.</i>	222
Judæa	328			Leandis <i>Cappad.</i>	213
Judæa mediterranea	352			Lebaoth <i>Jud.</i>	201
				Lebe-	

I N D E X.

A 2 2

Mageth

I N D E X.

Mageth opp. <i>trans Ford.</i>	390	Mapeta <i>Scyth.</i>	541	Marfyas campus <i>Syr.</i>	463
Magnesia ad Mazandrum <i>Ion.</i>	54	Mapuca opp. <i>Ind.</i>	532	Marteni, Martini pop. <i>Arab. Des.</i>	426
<i>sub Sipylo Lyd.</i>	80	Marabius fl. <i>Scyth.</i>	540	Martyropolis <i>Mesop.</i>	449
Magnetes pop. <i>Ion.</i>	54	Maracanda urbs <i>Sogd.</i>	508, 509	Maruca opp. <i>Sogd.</i>	509
<i>Lydia</i>	81	Marace empor. <i>Arab. Fel.</i>	429	Marundæ pop. <i>Med.</i>	474
Magnopolis Ponti	199	Maracodra <i>Bactr.</i>	508	Masada, Masada castell. <i>Jud.</i>	348
Magnopolitis tractus	199	Marane opp. <i>Arab. Fel.</i>	430	Masadalas opp. <i>Marmar.</i>	70 Af.
Magnus campus <i>Gall.</i>	311	Maranthus vicus <i>Cyren.</i>	75 Af.	Masani pop. <i>Arab. Des.</i>	426
Mago fl. <i>Ind.</i>	526	Marathesium opp. <i>Ion.</i>	60	Masara opp. <i>Armen. min.</i>	242
Magog opp. <i>Syr.</i>	260	Marathos opp. <i>Syr.</i>	252, 258	Maselianæ opp. <i>As.</i>	93
Magorum Inf. <i>Arab. fin.</i>	432 Af.	Marathusa inf. <i>As.</i>	13	Mascula <i>Numid.</i>	118 Af.
<i>finus</i>	429	Marazania <i>As.</i>	95	Masi pop. <i>Mauret. Ting.</i>	141 Af.
Maguda opp. <i>Mesop.</i>	436	Mardara Ponti	205	Masii pop. <i>Perf.</i>	494
Magura opp. <i>Lib. int.</i>	149 Af.	<i>Armen. min.</i>	242	Masilibyum vide Masilyum.	
Magusa <i>Arab. Petr.</i>	423	Marde opp. <i>Assyr.</i>	469	Masinda <i>Carmen.</i>	498
Magydos opp. <i>Pamphyl.</i>	132	Mardene regio <i>Perf.</i>	494	Masitholus fl. <i>Lib. int.</i>	149 Af.
Mahanaim <i>trans Ford.</i>	397	Mardi pop. <i>Armen.</i>	493	Masius mons <i>Armen.</i>	232
Maiozamalona urbs <i>Babyl.</i>	460	<i>Elym.</i>	505	<i>Mesop.</i>	448
Maiuma vicus <i>Jud.</i>	369	<i>Margian.</i>	506	Maspha <i>Galaad</i>	390
Malacath opp. <i>Lib. int.</i>	149 Af.	<i>Med.</i>	474, 507	<i>Jud.</i>	356
Malæ colon promont. <i>Ind.</i>	534	Mardus fl. <i>Med.</i>	474	<i>terra trans Ford.</i>	378
Malamantus fl. <i>Ind.</i>	524	Mardyeni pop. <i>Sogd.</i>	509	Massa fl. <i>Lib. int.</i>	149 Af.
Malana <i>Gedros.</i>	501	Mare salis, lacus <i>Jud.</i>	350	Maslabatica præfect. <i>Elym.</i>	490, 494
Malanogætulæ pop.	146 Af.	<i>mortuorum</i>	349	Massaca, Masaga, Mazagæ urbs <i>Ind.</i>	527
Malata <i>Jud.</i>	360	Marea opp. <i>Aegypt.</i>	7 Af.	<i>Scyth.</i>	523
Malchubii pop. <i>Mauret. Cas.</i>	131 Af.	Mareia lacus <i>Aegypt.</i>	8 Af.	Masseylii pop. <i>Numid.</i>	110, 124 Af.
Malcos empor. <i>Aethiop.</i>	161 Af.	Marcotes nomos <i>Aegypt.</i>	10 Af.	Massaga, vide Massaca.	
Malia promont. <i>inf. Lesbi</i>	9	Marcoticum vinum	8 Af.	Massagetæ pop.	512
Maliana opp. <i>Aractos.</i>	518	Marcotis lacus vide Mareia.		Massala <i>Arab.</i>	431
Maliztha <i>Arab. Petr.</i>	423	Marcotis, Marcotes regio	<i>Agypt.</i>	Massice vicus <i>Mesop.</i>	440
Malichi insulæ <i>Arab. Fel.</i>	432		7 Af.	Massycites mons <i>Lyciæ</i>	73
Mallaba opp. <i>Arab. Fel.</i>	429	Marêsa opp. <i>Jud.</i>	359	Masyli pop. <i>Numid.</i>	110 Af.
Malli pop. <i>Ind.</i>	526, 529	Marcu inf. <i>Arab. fin.</i>	64 Af.	Mastaura urbs <i>Lydia</i>	85
Mallus mons <i>Ind.</i>	526	Margana opp. <i>Ind.</i>	415	Maste opp. <i>Aethiop.</i>	159 Af.
<i>opp. Calic.</i>	147	Margarum vide Naraggara.		<i>mons</i>	ibid.
Malua, Maluana fl. <i>Mauret. Cas.</i>	129 Af.	Margasi pop. <i>Med.</i>	474	Masthala <i>Arab.</i>	431
Malum opp. <i>Cypr.</i>	164	Margiana regio	505	Mastrum opp. <i>Paphlag.</i>	193
Mammida <i>Perf.</i>	496	Maria vide Mania	502	Mastya Milesiorum opp. <i>Paphlag.</i>	193
Mamortha urbs <i>Samar.</i>	315	Mariaba <i>Arab.</i>	430	Masuchis opp. <i>Marmar.</i>	70 Af.
Mampharus mons <i>As.</i>	104	Mariamæ, Mariamma <i>Syr.</i>	258	Masylibum, Masilibyum promont.	
Mamre lucus <i>Jud.</i>	346	Marianimia	eadem	<i>Numid.</i>	124 Af.
Mamuga opp. <i>Syr.</i>	258	Mariarumitæ pop.	258	Matelgæ opp. <i>Lib. int.</i>	150 Af.
Mamurpha empor. <i>Ind.</i>	532	Mariamne turris munita <i>Hierosol.</i>	331	Matem pop. <i>Scyth.</i>	532
Manassitidis oppida	286		171	Matiana regio <i>Med.</i>	475
Manchane opp. <i>Mesop.</i>	442	Mariandyni pop. <i>Babyn.</i>	177	Matites pop. <i>Leb. int.</i>	150 Af.
Mancharebi pop. <i>Maur. Cas.</i>	133 Af.	<i>linus</i>	177	Matnan regio <i>Babyn.</i>	382
Mancoi gens <i>Lib. int.</i>	150 Af.	Mariandynia regio <i>Babyn.</i>	177	Matylus vide Magydos	132
Manda fl. <i>Ind.</i>	526	Marissa vide Marêsa.		Maubæ opp. <i>Mesop.</i>	436
Mandaeth vicus <i>Aegypt.</i>	63 Af.	Marium opp. <i>Cypr.</i>	167	Maurenii pop. <i>Mauret. Ting.</i>	141 Af.
Mandagartis opp. <i>Med.</i>	478	Marmæ <i>Arab. Fel.</i>	430	Mauretania	126
Mandake pop. <i>Ind.</i>	526	Marmarentium rupes <i>Lycia</i>	69	Mauretania divisa	135 Af.
Mandropolis <i>Piræg.</i>	100	Marmarica regio	65 Af.	<i>Cæleriensis</i>	126 Af.
Mania <i>Larab.</i>	502	<i>mediterranea</i>	68 Af.	<i>Sititensis</i>	130 Af.
Manith villa <i>Arab.</i>	411	Maronias opp. <i>Syr.</i>	263	<i>Tingitana</i>	124 Af.
Manliana <i>Mauret. Cas.</i>	133 Af.	Marpeles opp. <i>Iroad.</i>	33	Mauretaniæ Cæleriensis mediterranea	130 Af.
Mantunium <i>Paphlag.</i>	193	Marasio opp. <i>Perf.</i>	496	<i>Tingitanæ</i>	129 Af.
Maogamalcha <i>Babyl.</i>	460	Martiche, Martiche opp. <i>Parth.</i>	502	Mauri, Maurusii pop.	134 Af.
Maon opp. <i>Jud.</i>	360	Marfes fl. <i>Babyl.</i>	452	<i>ibid.</i>	
<i>isolado</i>	ibid.	Martias fl. <i>Babyl.</i>	454	Maurusia regio	Ma-
Maosopus opp. <i>Arab. Fel.</i>	450	Mariyas amnis <i>Piræg.</i>	95, 103		
		<i>Syr.</i>	245		

I N D E X.

Mausoca opp. <i>Hyrcan.</i>	504	Mendes opp. <i>Aegypt.</i>	16, 20 Af.	Michmas opp. <i>Jud.</i>	338
Mausoli monumentum	56	Mendesium ostium Nili	16 Af.	Midaium opp. <i>Phryg.</i>	88
Maxera fl. <i>Hyrcan.</i>	503	Mendesium nomos <i>Aegypt.</i>	32 Af.	Midiau urbs	414
Maxéræ pop.	ibid.	Menelaïtes nomos <i>Aegypt.</i>	31 Af.	Migdol <i>Aegypt.</i>	37 Af.
Maxula, Maxulla <i>Afr.</i>	98	Menelaus urbs <i>Aegypt.</i>	13, 31 Af.	Milelii pop. <i>Ion.</i>	73
Maxula vetus <i>Af.</i>	104	<i>Marmar.</i>	67 Af.	Milestotum munimentum <i>Aegypt.</i>	18 Af.
Mazaca <i>Cappad.</i>	210	Meninx inf. <i>mar. Syrt.</i>	84 Af.	Miletropolis <i>Mys.</i>	24
Mazara <i>Armen.</i>	230	opp.	ibid.	Miletus urbs <i>Ion.</i>	53
Mazices pop. <i>Mauret. Caf.</i>	134 Af.	Mennith opp. <i>Arab.</i>	41	Milecum, Milevum, Milevi urbs	119 Af.
Mazor vide Mizraim.		Menois opp. <i>Jud.</i>	371	Milizheris inf. <i>Ind.</i>	536
Mechlessus <i>Colch.</i>	222	Mensis Cari fanum <i>Phryg.</i>	94	Millo Zionis montis pars	330
Mechmas vide Michmas.		Menuthias inf. <i>Aethiop.</i>	162 Af.	Miltus opp. in inf. <i>Carman.</i>	499
Medaba, Medba, Medava	trans	an S. Laurentii inf.	ibid.	Milyas urbs <i>Pisid.</i>	170
<i>Jord.</i>	403	an Zanzibar inf.	ibid.	Milyas regio <i>Lyc.</i>	74
Medaba urbs <i>Arab.</i>	421	Meones pop. <i>Lydiae</i>	75	Mimaci pop. <i>Lib. int.</i>	172 Af.
Medamne regio	433	Mephaath opp. <i>trans Jord.</i>	403	Mimas mons <i>Ion.</i>	45
Medaura vide Madaura.		Meraphii pop. <i>Pers.</i>	494	Min opp. <i>Sacarium.</i>	512
Media regio.	473	Mercurialis pagus <i>Afr.</i>	104	Minza regio <i>Arab.</i>	430
Media Atropetene	474	Mercurii opp. vide Hermopolis		Minzei pop.	430
magna	476	promont. <i>Af.</i>	95	Mini mons	228
Medix universæ divisio	474	Meriaba urbs <i>Arab. Feh.</i>	430	Minizus opp. <i>Galat.</i>	108
Mediccaræ <i>Afr.</i>	96	Meroë inf. Nili	156 Af.	Minnith xx oppidorum <i>Arab.</i>	411
Meddin opp. <i>Jud.</i>	347	an pænisula?	156 Af.	Minniza opp. <i>Syr.</i>	262
Medilitani pop.	104 Af.	urbs	156 Af.	Minyia insula <i>Af.</i>	15
Medmassa <i>Caria.</i>	64	Merope insula <i>Cos.</i>	16	Misael opp. <i>Galil.</i>	296
Medus fl. <i>Pers.</i>	486	Merus mons <i>Ind.</i>	528	Misdia regio <i>Pers.</i>	494
Megabradî, Megabari pop. <i>Aethiop.</i>	159 Af.	opp. <i>Phryg.</i>	101	Mista opp. <i>Alban.</i>	227
Megarfus collis <i>Cilic.</i>	148	Mesene inf. <i>Tigris</i>	457	Mistheria <i>Lycæon.</i>	123
Megia <i>Mesop.</i>	439	alia ad ostia <i>Tigris</i>	462	Misthium opp. <i>Pisid.</i>	114
Megiddo opp. <i>Galil.</i>	309	Mesene regio <i>Babyl.</i>	458	Misua vide Nisua.	
Megisba lacus <i>Ind.</i>	537	Meseni pop.	ibid. & 462	Misulani. Misulami pop. <i>Numid.</i>	123
Megista inf. <i>Cilic.</i>	152	Meseus vide Mofrus.			Af.
Melarkon opp. <i>Jud.</i>	371	Meline opp. <i>Cypri</i>	168	Misynus inf. <i>mar. Syrt.</i>	84 Af.
Melamphylos, Melamphyllus insula	13	Melogis mons <i>Lydia</i>	102	Mithridatium castell. <i>Galat.</i>	110 Af.
	13	Mesopotamia	433	Mitylene, Mitylenæ urbs <i>Lesbi.</i>	10
Melanchlæni pop. <i>Bospor.</i>	218	Mesopotamia propria	435	Mizaar mons <i>trans Jord.</i>	376
Melane insula <i>ad Ephes.</i>	13	Syriæ	433	Mizagus opp. <i>Galat.</i>	108
Melange empor. <i>Ind.</i>	532	Mesopotamiæ divisio sub Romanis	435	Mizpa <i>trans Jord.</i>	378
Melanippea petra	152	Mesopotamiæ mediterranea	442	Mizpe <i>Arab.</i>	413
Melano insula <i>sin. Ceram.</i>	18	provinciæ	433	<i>Jud.</i>	356
Melanogæxuli pop.	150 Af.	Mesotimolite pop. <i>Lydia</i>	78	regio <i>trans Jord.</i>	400
Melas fl. <i>Pamphyl.</i>	149	Mesotimolus opp.	ibid.	Mizpeh <i>Cilead.</i>	390
Meldita <i>Af.</i>	105	Mesabatica, Mesabetene, vide Mas-		Mizraim, Misraim	34 Af.
Meles fl. <i>Ion.</i>	44	abatica.		Mnasyrium inf. <i>Rhodi</i>	19
Meletæ chartæ	ibid.	Mestleta <i>Iber.</i>	223	Mnemium promont. <i>Aegypt.</i>	61, 62
Melibœa inf. <i>Syr.</i>	250	Metacompso opp. <i>Aegypt.</i>	57 Af.		Af.
Melida vicus <i>Phryg.</i>	97	Metagenitæ pop. <i>Maur. Ting.</i>	144 Af.	Mniara <i>Mauret. Caf.</i>	133 Af.
Melitara <i>Phryg.</i>	101	Metagonitis, <i>Numidia</i>	111 Af.	Minizus, Mnifus, Mnyzus, vide Mi-	
Melite opp. <i>Ion.</i>	64	Metagonitis promont. <i>Mauret. Ting.</i>	135 Af.	nizus.	
Meltere præfect. <i>Cappad.</i>	216		135 Af.	Moab civitas <i>Arab. Petr.</i>	412
tractus <i>Suf.</i>	486	Metagonium locus	17 Af.	Moabitæ pop.	412
urbs <i>Cappad.</i>	214	Metelis urbs <i>Aegypt.</i>	17, 31	Moabitis regio	ibid.
Membresâ, Membressa, Membrissa	106	Metelites nomos <i>Aegypt.</i>	10	Moca opp. <i>Arab. Petr.</i>	423
<i>Afr.</i>		Methgmna <i>Lesbi inf.</i>	211	Modææ pop. <i>Samar.</i>	509
Memnon locus <i>Aegypt.</i>	49 Af.	Metita opp. <i>Cappad.</i>	494	Modiacus mons <i>Galat.</i>	107
Memnonæ pop. <i>Aethiop.</i>	160 Af.	Metotes pop. <i>Pers.</i>	54	Modina <i>Arab. Vel.</i>	428
Memnonia, <i>Susa</i>	487	Metropolis <i>Lydia</i>	96	Modin vicus <i>Jud.</i>	338
Memnonium statua	49, 55 Af.	<i>Phryg.</i>	180	Modomastice regio <i>Carman.</i>	497
Memphis urbs <i>Aegypt.</i>	41 Af.	Metroum oppid. <i>Bithyn.</i>	356	Modra locus <i>Bithyn.</i>	104
Memphitis nomos <i>Aegypt.</i>	ibid.	Michææ patria		Modunga	

I N D E X.

Modunga <i>Maur. t. Caf.</i>	67 Af.	Musopale urbs <i>Ind.</i>	532	Nabathræ pop. <i>Lib. int.</i>	150 Af.
Moduti empor. <i>Ind.</i>	538	Musse opp. <i>Af.</i>	105	Nabrum fl. <i>Gedrof.</i>	519
Moenum castell. <i>Jud.</i>	371	Muffini, Musuni pop. <i>Numid.</i>	123 Af.	Nacis opp. <i>Aethiop.</i>	156 Af.
Mœris lacus <i>Aegypt.</i>	43 Af.	Musta <i>Syrt.</i>	83 At.	Nacolea urbs <i>Phryg.</i>	8.
Mogrus fl. <i>Colch.</i>	221	Musti opp. <i>Afr.</i>	105	Nacrasa <i>Lydia</i>	80
Molada <i>Jud.</i>	358	Musul urbs <i>Mesop.</i>	449	Næpapha vicus <i>Galil.</i>	112
Moliba pop. <i>Aethiop.</i>	159 Af.	Musulani pop. <i>Numid.</i>	123 Af.	Nagara <i>Ind.</i>	327
Molochath opp. <i>Maur. Ting.</i>	140 Af.	Muthul fl. <i>Numid.</i>	123 Af.	Naggate vide <i>Napata.</i>	
fl.	135 Af.	Muziris lacus <i>Ind.</i>	531	Nagia <i>Arab.</i>	421
Molte opp. <i>Phryg.</i>	101	Muziris, Muxiris empor. <i>Ind.</i>	531	Nagidus opp. <i>Cilic.</i>	139
Momemphis <i>Aegypt.</i>	13 Af.	Mya inf. <i>fin. Ceraun.</i>	18	Naharsares vide <i>Maarsares.</i>	
Monarite vinum	214	Mycale montanus tractus <i>Ion.</i>	50	Nain opp. <i>Galil.</i>	206
Mondi inf. <i>Aethiop.</i>	162 Af.	urbs <i>Ion.</i>	50	Nais vicus <i>Samar.</i>	307
Monocaminum opp. <i>Aegypt.</i>	9 Af.	Mygdonia regio <i>Mesop.</i>	434, 448	Namadus fl. <i>Ind.</i>	520
Monodactylos mons <i>Aegypt.</i>	61 Af.	Mygdonius fl. <i>Mesop.</i>	449	Nanaguna fl. <i>Ind.</i>	ibid.
Monoglossum empor. <i>Ind.</i>	531	Mylasa urbs <i>Caria</i>	63	Nanagunæ fl. ostium.	531
Monnuosa <i>Chersonesus Aegypt.</i>	62 Af.	Mylassentium navale.	18	Napata urbs <i>Aethiop.</i>	156 Af.
		Mylychath fl. <i>Maur. t. Caf.</i>	128 Af.	Napatæi pop. <i>Arab.</i>	421
Moph urbs <i>Aegypt.</i>	35, 39 Af.	Myndus opp. <i>Caria</i>	55	Napegus opp. <i>Arab. Fel.</i>	428
Mopfi fons, vide <i>Mopsucrene.</i>		Troezeniorum colonia. <i>ibid.</i>		Napha <i>Babyl.</i>	460
Mopsops urbs <i>Cilic.</i>	135	Myonnesius inf. <i>ad Ephes.</i>	12	Naphoth Dor <i>Samar.</i>	318
Mopsucrene opp. <i>Cappad.</i>	212	promont. <i>Ion.</i>	46	Naphthali tribus	288
Mopsuestia <i>Cilic.</i>	217	Myoshormus portus <i>Arab. fin.</i>	59 Af.	Naphthalitici fines	ibidem
Morasthi opp. <i>Jud.</i>	356	Myra opp. <i>Lycia</i>	67	Naraggara <i>Numid.</i>	118 Af.
Mordi portus <i>Ind.</i>	538	Myræum opp. <i>Numid.</i>	115 Af.	Narmacha fl. <i>Babyl.</i>	453
Mordixum opp. <i>Pisid.</i>	114	Myriandricus sinus	249	Narmalaches fl.	ibid.
Morena pars <i>Mylæ</i>	30	Myriandrus opp. <i>Syr.</i>	248	Narraga fl. <i>Babyl.</i>	454
Moriah collis <i>Hierosol.</i>	330	Myrice inf. <i>Aethiop.</i>	162 Af.	Narthecis inf. <i>ad Samum</i>	14
Morontobari opp. <i>Gedrof.</i>	521	Myrina <i>Aeol.</i>	38	Nasabath fl. <i>Maur. t. Caf.</i>	122 Af.
Morthula <i>Colch.</i>	221	Myrini campi	39	Nasabutes pop. <i>Numid.</i>	122 Af.
Maru opp. <i>Aethiop.</i>	156 Af.	Myrlea urbs <i>Bithyn.</i>	171	Nasamones pop. <i>Cyren.</i>	75, 83 Af.
Mosæus fl. <i>Perf.</i>	481, 486	Myrmex inf. <i>ad Cyren.</i>	76 Af.	Nasava fl. <i>Maur. t. Caf.</i>	127 Af.
Moscha portus <i>Arab. Fel.</i>	429	Myronis inf. <i>Arab. fin.</i>	64 Af.	Nascus opp. <i>Arab. Fel.</i>	450
Moschi pop. <i>Bospor.</i>	218, 224	Myrrhifera regio <i>Aethiop.</i>	160 Af.	Nasibis vide <i>Nisibis.</i>	
Moschici montes <i>Armen.</i>	231	Mysia regio <i>Asia</i>	21	Nasidium promont. <i>Sami</i>	14
<i>Iber.</i>	213	Mysia Abrettena	29	Nassunia <i>Sarmat.</i>	541
Mosega <i>Allan.</i>	227	combusta	22	Natabudes pop. <i>Numid.</i>	123 Af.
Moson <i>Paphlag.</i>	193	Hellespontia	25	Natolia	2
Mostena <i>Lydia</i>	80	major	22, 25	Naucraticum ost. <i>Nili</i>	16 Af.
Mostenæ nuces	80	minor	21	Naucratis opp. <i>Aegypt.</i>	17 Af.
Mosteni pop. <i>Lydia</i>	80	Morena	29	Naucratites nomos <i>Aegypt.</i>	31 Af.
Mosylon promont. & empor.		Olympena	22	Naulibe opp. <i>Ind.</i>	527
<i>Aethiop.</i>	161 Af.	utraque	21	Naulibis opp. <i>Paropam.</i>	514
Mosyna <i>Phryg.</i>	101	Mysius fl.	29	Nauſtathinus portus <i>Ponti</i>	194
Mosynæci, Mossyni pop. <i>Ponti</i>	203	Mysocartas portus <i>Maur. t. Ting.</i>	139	<i>Cyren.</i>	71 Af.
Motene regio <i>Armen.</i>	234	Af.		Nautaca opp. <i>Sogd.</i>	510
Muchthufu pop. <i>Syrt.</i>	83 At.	Mysocedones pop.	29, 85	Naxuana opp. <i>Armen.</i>	227
Mucuni pop. <i>Maur. t. Caf.</i>	133 Af.	Myus opp. <i>Ion.</i>	51, 54	Nazara vicus <i>Galil.</i>	308
Mulucha fl.	124, 128 Af.	Mynſius ager	54	Nazareth <i>Galil.</i>	306
Mundi, Mondi empor. <i>Aethiop.</i>	161 Af.	Muza, vide <i>Musa.</i>		Nazerini pop. <i>Syr.</i>	255
				Nazianzus opp. <i>Cappad.</i>	211
Munychiæ Dianæ templum	51			Nea Paphos urbs <i>Cypr.</i>	165
Muruis opp. <i>Af.</i>	91			Neandra opp. <i>Troad.</i>	33, 35
Murus <i>Megalæus Galat.</i>	109			Neapolis <i>Aegypt.</i>	52 Af.
Musa empor. <i>Arab. Fel.</i>	428			<i>Babyl.</i>	461
Musarna opp. <i>Carman.</i>	498			<i>Caria</i>	61
<i>Gedrof.</i>	521			<i>Colch.</i>	220
Museum pars regis <i>Alexandr.</i>	10 Af.			<i>Cyren.</i>	74 Af.
Musicani pop. <i>Ind.</i>	526, 530			<i>Ion.</i>	50
Mulis fl. <i>Armen.</i>	226, 231			<i>Pisid.</i>	115
				<i>Samar.</i>	

I N D E X.

<i>Samar.</i>	314, 31	Nigri montes <i>Arab. Petr.</i>	419	Novus murus opp. <i>Aeol.</i>	40
<i>Syr.</i>	79, Af.	Nigris, Nigir fl. <i>Lib. int.</i>	146 Af.	Novus orbis an antiquis notus fuerit?	164 Af.
<i>Zeugit.</i>	96 Af.	Nigritæ pop.	147	Nuba fl. <i>Lib. int.</i>	150 Af.
Nearda, Nehardea <i>Mesop.</i>	439	Nigræ pop.	ibid.	palus	ibid.
Nebo mons <i>trans Jord.</i>	404	Nigrum promont. <i>Bithyn.</i>	176	Nubæ, Nubi <i>Lib. int.</i> pop.	159
opp.	ibid.	Nii opp. <i>Drang.</i>	516	alii	ibid.
Nebfan opp. <i>Jud.</i>	347	Nili alvei	14 Af.	Nubarta <i>Ind.</i>	538
Nechelia <i>Aegypt.</i>	59	Nili fissio	14, 15	Nubei Aethiopes	190 Af.
Necia <i>Arab. Petr.</i>	423	fontes	14, 161	Nubiense regnum	150 Af.
Necropolis suburb. <i>Alexandr. Aegypt.</i>	10 Af.	lacus	161 Af.	Nubium vicus <i>Iber.</i>	223, 224
Nectiberes pop. <i>Mauvet. Ting.</i>	141	oppidum, vide Nilopolis.		Nujus fl. <i>Lib. int.</i>	147, 148 Af.
Nega opp. <i>Alan.</i>	227	origo	161	Numidia regio	110
Negeta <i>Af.</i>	104	ostia	15, 158	Numidia Malinissæ nomine clara	111
Neharda, Nehardea, vide Naarda.		varia nomina	158 Af.		
Nemissum opp. <i>Marmar.</i>	70 Af.	Nilopolis <i>Aegypt.</i>	42 Af.	Massæylorum	110, 111 Af.
Nemra <i>trans Jord.</i>	398	Ninoë urbs <i>Caria</i>	61	Massylorum	110 Af.
Nemrim Aquæ <i>Arab.</i>	413	Ninus, Nineve urbs <i>Affyr.</i>	469, 470	Nova	111 Af.
Nensa opp. <i>Afr.</i>	105	Ninus vetus opp. <i>Syr.</i>	261	propria	111 Af.
Neocrærea <i>Ponti</i>	200	Niphanda opp. <i>Paropam.</i>	514	provincia facta	124, 125
Neoclaudopolis <i>Paphlag.</i>	193	Niphates mons <i>Armen.</i>	230, 232	vetus	111 Af.
Neontichos opp. <i>Ae. l.</i>	40	Nipista opp. <i>Carman.</i>	498	Numidix divisio	111 Af.
Neoris opp. <i>Iber.</i>	224	Nisa opp. <i>Lycia</i>	74	propria mediterranea	113
Nephelis opp. <i>Cilic.</i>	139	Nisæa <i>Marg.</i>	505	Numidicus sinus	113
Nepheris opp. <i>Af.</i>	108	Nisæi equi <i>Med.</i>	480	Nuroli opp. <i>Afr.</i>	104
Nephet opp. <i>Samar.</i>	318	Nisæus campus <i>Med.</i>	479, 502	Nycpii pop. <i>Syr.</i>	83 Af.
Neptuni arx <i>Af.</i>	104	Nisibes, Nisives pop. <i>Numid.</i>	124	Nygbenita pop. <i>Aethiop.</i>	156 Af.
Neptunium urbs <i>inf. Carpath.</i>	17	Nisibis urbs <i>Mesop.</i>	448	Nymphæa <i>inf. Cos</i>	15, 16
Neronias opp. <i>Cilic.</i>	145	opp. <i>Aria</i>	516	Nymphaeum <i>Bithyn.</i>	108
Nesibis, vide Nisibis.		Nisva <i>Afr. propr.</i>	98	Nymphaeus specus <i>Syr.</i>	250, 251
Nubitana colonia	449	Nisyros <i>inf. contra Cariam</i>	17	Nymphius, Nymphaeus fl. <i>Mesop.</i>	510
Nesiotis regio <i>Scyth.</i>	541	opp. <i>inf. Carpath.</i>	17		
Nesuni, vide Vesuni.		Nitra, Nitrias locus <i>Ind.</i>	531	Nysa, Nyssa <i>Arab.</i>	427, 428
Neadrus fl. <i>Ind.</i>	525	Nitria vicus <i>Aegypt.</i>	31 Af.	<i>Capp.</i>	207
Neat mons <i>Aegypt.</i>	22, 33	Nitriæ mons	ibid.	<i>Caria</i>	61, 62
Nai fl. <i>Lib. int.</i>	148 Af.	Nitraria	ibid.	<i>Ind.</i>	528
Nai <i>Syr.</i>	262	Nitriotis nomos <i>Aeg.</i>	13, 30	<i>Lydia</i>	84
Nabrus mons <i>Armen.</i>	232	Nivaria <i>inf.</i>	142 Af.		
Nacea <i>Bithyn.</i>	182	No urbs <i>Aeg.</i>	56		
<i>Ind.</i>	526, 528	Nob, Nobe opp. <i>Jud.</i>	339		
Nicama urbs <i>Ind.</i>	532	Nobah opp. <i>trans Jord.</i>	400		
Nicatorius mons <i>Affyr.</i>	470 seq.	Nobata pop.	134		
Nicephorium opp. <i>Mesop.</i>	436	Nolasene opp. <i>Cappad.</i>	211		
Nicephorius fl. <i>Armen.</i>	231	Nomades <i>Arab.</i>	422, 527		
Nicæa oppidum <i>Aegypt.</i>	18, 32	<i>Numid.</i>	110, 111		
Nicomedia urbs <i>Bithyn.</i>	173	<i>Scyth.</i>	543		
Niconis dromus <i>Aethiop.</i>	161, 162	Nomi <i>Aegypti</i>	6, 30 Af.		
Nicopolis <i>Aeg.</i>	11 Af.	Nomos s. præfectura <i>Aegyp.</i>	6, 30		
<i>Armen. min.</i>	218	Noph vide Moph.			
<i>Bithyn.</i>	186	Nora castell. <i>Cappad.</i>	208		
<i>Cilic.</i>	150, 156	Norossi pop. <i>Scyth.</i>	542		
<i>Lydia</i>	83	Norossus mons	541		
<i>Palastrin.</i>	341	Noscopium opp. <i>Lycia</i>	73		
<i>Phrygia</i>	101	Nostana opp. <i>Drang.</i>	518		
<i>sub Tauro monte</i>	156	Noti cornu promont. <i>Aethiop.</i>	161, 162 Af.		
Nega, vide Nisæa.		aliud	ibid.		
Negama urbs <i>Ind.</i>	522	Notium litus <i>Jon.</i>	48, 49		
Nigbeni pop. <i>Syr.</i>	84	opp.	ibid.		
Nigintum pop. <i>Syr.</i>	ibid.	Novaris opp. <i>Scyth.</i>	541, 542		
Nigra urbs <i>Lib. int.</i>	150	Novum munus locus <i>Ponti</i>	201		

INDEX.

<i>Oenopolis Lycia</i>	72	<i>Onasada Lycæon.</i>	123	<i>Orontes mons Med.</i>	351
<i>Octagana Arab.</i>	425	<i>Oniz urbs Aegypt.</i>	23 Af.	<i>Oropus opp. Syr.</i>	279
<i>Odmana Syr.</i>	265	<i>Onne opp. Arab.</i>	428	<i>Orosiana Ser.</i>	544
<i>Odaca Ind.</i>	538	<i>Ono opp. Jud.</i>	338	<i>Orthes pop. Lib. int.</i>	150 Af.
<i>Odolla vide Adolla.</i>		<i>Onugnathos promont. Caria</i>	58	<i>Orlia Armen.</i>	242
<i>Odrungidi Aethiopes</i>	150 Af.	<i>Onuphis urbs Aegypt.</i>	19, 32	<i>Ortacea fl. Elym.</i>	490, 491
<i>Oea, Oenosis civitas Syrt.</i>	81	<i>Onuphites nomos Aegypt.</i>	32 Af.	<i>Orthosia opp. Phœnic.</i>	271
<i>Oecath, vide Thicath.</i>		<i>Opher vide Hopher.</i>		<i>pagus Caria</i>	61
<i>Oecharda fl. Ser.</i>	544	<i>Ophiodes inf. Aegypt.</i>	61	<i>vicus Lydia</i>	85
<i>Oechardæ pop.</i>	ibid.	<i>Ophiodes fl. Lib. int. ostia</i>	150	<i>Ortopana Paropami</i>	115
<i>Oerbardus mons Scyth.</i>	542, 543	<i>Ophioessa inf. Propont.</i>	8, 9	<i>Ortopana</i>	ibid.
<i>Oenanthis opp. Bosph.</i>	218	<i>Ophiophagi pop. Aegypt.</i>	64	<i>Oscana Cedros.</i>	520
<i>Oeneanda Lycia</i>	73, 74	<i>Ophir regio Ind.</i>	531, 534	<i>Osica Aban.</i>	227
<i>Oeniam nemus</i>	74, 75	<i>Ophis fl. Colch.</i>	222	<i>Osiroëne regio Mesop.</i>	434
<i>Oenoanda vide Oroanda.</i>		<i>Ophiusa inf. Rhodus</i>	18	<i>Ostracine opp. Aegypt.</i>	27
<i>Oenoë opp. inf. Icar.</i>	74, 75	<i>Ophla Ophel collis Hierosol.</i>	332	<i>Orene regio Armen.</i>	234
<i>Pausi</i>	195, 196	<i>Ophni opp. Jud.</i>	338	<i>Othura urbs Ind.</i>	532
<i>Oenunia Parth.</i>	502	<i>Ophra Jud.</i>	341	<i>Otrum opp. Phryg.</i>	101, 102
<i>Oenussa inf. ad Chium</i>	12	<i>Ophrynum Troad.</i>	31	<i>Otrya opp.</i>	ibid.
<i>Oetporis vicus Syrt.</i>	78	<i>Opinum opp. Maur. Ting.</i>	140	<i>Ottorocorrha opp. Ser.</i>	544
<i>Oetei pop. Scyth.</i>	542	<i>Opis empor. Chald.</i>	462	<i>Ottorocorrhas mons</i>	544
<i>Ogi regis</i>	384	<i>Opius opp. Colch.</i>	221	<i>Oyiana opp. Sogd.</i>	509
<i>Ogdaxmi pop. Marmar.</i>	70	<i>Opone empor. Aethiop.</i>	160 Af.	<i>Oxiani pop.</i>	509
<i>Ogyris inf. Carman.</i>	438	<i>Oppidium opp. Maur. Caf.</i>	133 Af.	<i>Oxi petra Sogd.</i>	510
<i>Olabus inf. Babyl.</i>	467	<i>Oppidum novum colonia</i>	222	<i>Oxii pop. Pers.</i>	480, 492
<i>Olanc castell. Armen.</i>	239, 240	<i>Oppinum, Opinam opp. Mauret.</i>	140 Af.	<i>Oxina fl. Bithyn.</i>	79
<i>Olba, Olbasa Cilic.</i>	143, 145	<i>Ting.</i>	498	<i>Oxira Mesop.</i>	472
<i>Pisid.</i>	116, 117, 123	<i>Ora opp. Carman.</i>	527, 528	<i>Oxus fl. Hyrcan.</i>	503
<i>Lycæon.</i>	123	<i>Ora opp. Ind.</i>	522	<i>Oxydracæ pop. Ind.</i>	526, 529
<i>Olbia Bithyn.</i>	173, 174	<i>an Gedros. urbs?</i>	498	<i>Sogd.</i>	508
<i>Pamphyl.</i>	131, 132	<i>Orasca Carman.</i>	457	<i>Oxyrynchites nomos Aegypt.</i>	42
<i>O'bianus sinus</i>	173, 174	<i>Oratha Mesenes inf.</i>	157	<i>Oxyrynchus urbs Aegypt.</i>	ibid.
<i>Olcachites sinus Numid.</i>	113	<i>Orbaduru opp. Aethiop.</i>	116	<i>Ozene urbs Ind.</i>	532
<i>Oleastrum promont. Maur. T.</i>	136	<i>Orbanassa Pisid.</i>	516	<i>Ozogardana Mesop.</i>	439, 440
<i>Olenus opp. Galat.</i>	108	<i>Orbitana Aria</i>	464	<i>Ozola Arashof.</i>	518
<i>Olgasis mons Paphlag.</i>	193	<i>Orcheni pop. Chald.</i>	234		
<i>Olibera Mesop.</i>	450	<i>Orchistena regio Armen.</i>	464		
<i>Olivarum mons</i>	334, 335	<i>Orchoe opp. Ciald.</i>	ibid.		
<i>Oloessa inf. Rhodus</i>	18	<i>an Ur Chaldææ</i>	111		
<i>Olondæ pop. Scyth.</i>	540, 541	<i>Orcistus opp. Galat.</i>	95, 100		
<i>Olostræ pop. Ind.</i>	530, 531	<i>Orga fl. Phryg.</i>	542		
<i>Olympena civitas Bithyn.</i>	2, 179	<i>O'gasi pop. Scyth.</i>	520		
<i>Olympeni pop.</i>	ibid.	<i>Orgamenes vide Dargomanes</i>	62		
<i>Olympus mons Bithyn.</i>	171, 180	<i>Origenes Gedros.</i>	64		
<i>Cypri</i>	162	<i>Orine inf. Aegypt.</i>	520		
<i>Galat.</i>	110	<i>Oristrides inf. Arab. sin.</i>	ibid.		
<i>Lycia</i>	61, 65	<i>Oritæ pop. Gedros.</i>	265		
<i>Mys.</i>	22	<i>Oritæ unde appellati?</i>	64, 150		
<i>Olympus urbs Lycia</i>	67, 68	<i>Oriza Syr.</i>	275, 276		
<i>Omalis fl. Ind.</i>	526	<i>Ornedon insula Arab. sin.</i>	113, 114		
<i>Omana sinus Arab.</i>	429	<i>Ornithon oppidum Phœn.</i>	479, 480		
<i>Ombi urbs Aegypt.</i>	55	<i>Oroanda urbs Pisid.</i>	474		
<i>Ombites nomos Aegypt.</i>	55	<i>Oroatis fl. Pers.</i>	528		
<i>Ombres Mesop.</i>	450	<i>Oraba opp. Assy.</i>	242		
<i>Ombrius inf. Fortan.</i>	142	<i>Orobatis opp. Ind.</i>	414		
<i>Omira fl. Armen.</i>	229, 230	<i>Oremandrus opp. Armen. min.</i>	113		
<i>Omiza Gedros.</i>	520, 121	<i>Oronæ opp. Arab.</i>	250		
<i>Omnia fl. in mss. pro Omira</i>		<i>Oronda, vide Oroanda.</i>			
<i>Omnium pop.</i>	399, 400	<i>Orondici pop. Pisid.</i>			
<i>On urbs Aegypt.</i>	32, 33	<i>Oronies fl. Syr.</i>			

I N D E X.

Palæstinæ divisio in v conventus	290	Paracanda opp. <i>Sogdian.</i>	509	Patavium opp. <i>Bithyn.</i>	186
regna	289	Parachoatra mons <i>Med.</i>	474	Patigran, Patigrana <i>Med.</i>	478
tetrarchias	290	Parada opp. <i>Af.</i>	105	Patmos, Pathmos insula	14
tribus	284	Paradisus ubi fuerit.	404	Patros, Pathures terra <i>Aeg.</i>	39 Af.
sub Romanis	289	Paradisus opp. <i>Syr.</i>	271	Pedæus fl. <i>Cypri</i>	163
Palæstini pop.	362	Parætaceni pop. <i>Aers.</i>	481, 494	Pedalium promont.	ibid.
Paixtyrus <i>Phœnic.</i>	277, 278	Parætonium portus Marmar.	66	Pedasa opp. <i>Caris</i>	64
Palaticha <i>Fon.</i>	52	urbs	ibid.	Pedasis tractus	ibid.
Palibothra urbs <i>Ind.</i>	532	Paragon sinus <i>mar. Ind.</i>	498	Pedafum opp. <i>Car.</i>	64
Paliuri palus <i>Cyren.</i>	75 Af.	Paralais opp. <i>Lycæon.</i>	122	Pedafus urbs <i>Mys.</i>	26
Paliurus opp. <i>Marmar.</i>	67 Af.	Parapiothæ pop. <i>Ind.</i>	526	Pednelissus vide Petnelissus.	
Palla inf. <i>Ind. Mar.</i>	499	Parapotamia tractus <i>Susian.</i>	490	Pejnopum <i>Marmar.</i>	70 Af.
Pallacopa fl. <i>Babyl.</i>	1455	Paratauticene regio <i>Parth.</i>	501	Pedonia inf. <i>Marmar.</i>	ibid.
Pallantias palus <i>Syr.</i>	82 Af.	Paratianæ <i>Namid.</i>	113	opp.	ibid.
Palmarum civitas, <i>Fericho</i>	337	Parbara <i>Parth.</i>	502	Pegaseum stagnum <i>Fon.</i>	52
Palmyra urbs	264	Parembolæ castra <i>Aegypt.</i>	57	Pegusa urbs <i>Caris</i>	58
Palmyrena solitudo	266	Parixtæ pop. <i>Paropam.</i>	514	Petium castell. <i>Galat.</i>	110
Palmyrene regio <i>Syr.</i>	264	Parictina opp. <i>Mauret. Ting.</i>	136 Af.	Pela insula <i>Asiæ</i>	25
Paltos opp. <i>Syr.</i>	252	Parium opp. <i>Mys.</i>	23	Pelasgia insula <i>Lesbos</i>	9
Pampanis vicus <i>Aegypt.</i>	49 Af.	Parni pop. <i>Margian.</i>	508	Peliala <i>Mesop.</i>	450
Pamphagi pop. <i>Aethiop.</i>	160	Paropamisadarum regio	513	Pelinæus mons inf. <i>Cibii</i>	12
Pamphylia regio	130	Paropamisus, Paropanifus mons.	514	Pella opp. <i>Decapol.</i>	393
Pan, Panum urbs vide Panopolis.		513 regio	514	Pellaconta fl. <i>Mesop.</i>	449
Panagra opp. <i>Lib. int.</i>	150	Paroreios <i>Thrygia</i>	97	Peltæ urbs <i>Phryg.</i>	61, 97
Panchæi pop. <i>Trogodyt.</i>	64 Af.	Parisiana opp. <i>Paropam.</i>	514	Pelusiæcum ostium <i>Nill</i>	17
Panchaia, Panchæa regio <i>Arab.</i>	432	Paris urbs <i>Gedros.</i>	521	Pelusium urbs <i>Aeg.</i>	17, 25, 34 Af.
Panda opp. <i>Sogd.</i>	510	Parthalis urbs <i>Ind.</i>	533	Pentapolis regio <i>Jordanis</i>	350
Pandionis regio <i>Ind.</i>	526, 532	Parthenia inf. <i>Samos</i>	13	Libyæ	71 Af.
Paneas fons <i>Jord.</i>	293, 378	Parthenius fl. <i>Bithyn.</i>	178	<i>Philist.</i>	363
opp.	379	Parthenoarula inf. <i>Samos</i>	13	urbs. <i>Ind.</i>	530
regio	ibid.	Parthia	499	Pentascœnos opp. <i>Aegypt.</i>	25
Panemitichos opp. <i>Pamphyl.</i>	135	Parthizæ divisio	500	Pentedaetylos mons <i>Aeg.</i>	61 Af.
Panephyfis, Panephusus urbs <i>Aeg.</i>	22, 32 Af.	Parthorum Imperium Romano	502	Pederina inf. <i>Ind.</i>	536
Panem monstans <i>Jord.</i>	292, 379	oppositum	502	Pepuza <i>Phryg.</i>	99
Paniardis opp. <i>Bosfor.</i>	217	Parthyæa, Parthyene, Parthiene f.	500	Peræa regio <i>trans Jord.</i>	397
<i>Scyth.</i>	540	Parthia	500	inferior	401
Panigeris inf. <i>Ind.</i>	536	Paryadnæ montes <i>Armen.</i>	224, 231	Peræa Rhodiorum pars <i>Caris</i>	59
Panionium Mycales <i>Fon.</i>	50, 51	Paryadres mons <i>Ponti</i>	201	Perafix Dianæ templum	209
Panis insula <i>Arab. sin.</i>	64, 150 Af.	Pasargada urbs <i>Perf.</i>	495	Percote opp. <i>Troad.</i>	30
Paniuros vide Paliurus.		Pasargadi pop. <i>Perf.</i>	ibid.	Perdices opp. <i>Mauret. Caf.</i>	131 Af.
Panium vide Pancum.		Pasarne <i>Cappad.</i>	211	Perga urbs <i>Pamphil.</i>	134
Panopolis <i>Aegypt.</i>	52 Af.	Pasææ pop. <i>Scyth.</i>	542	Pergææ Dianæ templum	134
Panopolites nomos	ibid.	<i>Sogd.</i>	509	Pergamenus conventus	128
Panormus <i>Marmar.</i>	67 Af.	Pasines vide Spasines.		Pergamum urbs <i>Mys.</i>	25
portus <i>Fon.</i>	51	Pasira pagus <i>Gedros.</i>	521	Perierbidi pop. <i>Sarmat.</i>	540
Panthelæi pop. <i>Perf.</i>	494	portus	ibid.	Perimula <i>Ind.</i>	534
Paphara <i>Syr.</i>	262	Pasiræ, Pasireenses pop.	ibid.	Perinthus urbs <i>Syr.</i>	280
Paphia Venus	166	Pasitigris fl. <i>C. all.</i>	463	Perorsi pop. <i>Lib. int.</i>	150 seq. Af.
Paphlagonia	187	<i>Susian.</i>	483, 486	Perperene opp. <i>Mys.</i>	25
Paphlagonia mediterranea	192	an Oroatis	583	Perphosius portus <i>Lib. int.</i>	147, 148 Af.
Paphos urbs <i>Cypri</i>	165	Passala inf. <i>sin. Ceram.</i>	18	Perre opp. <i>Syr.</i>	146
Augusta dicta	166	Passalon opp. <i>Aegypt.</i>	52 Af.	Perfa opp. <i>Mesop.</i>	436
vetus	ibid.	Patæta opp. <i>Aethiop.</i>	157 Af.	Persei specula <i>Aegypt.</i>	18
nova	ibid.	Patala, Pattala urbs <i>Ind.</i>	530	Persepolis, Persepolis	495
Pappa opp. <i>Pisid.</i>	114, 115	Patalene inf. <i>Ind.</i>	530	Persis, Persia	481
Papremis, Paprimis opp. <i>Aeg.</i>	23	Patalia	ibid.	Persis propria	494
Papremitis nomos <i>Aegypt.</i>	33 Af.	Patara nrbs <i>Lycia</i>	65, 66	Persis urbs <i>Gedros.</i>	521
Papyra <i>Galat.</i>	108	Patareum promont. <i>Cilic.</i>	159	Perte opp. <i>Lycæon.</i>	123
Parabellæ <i>Arachos.</i>	518	Patareus Apollo	66	Pertusa <i>Afr.</i>	98
		Patarve opp. <i>Scy. h.</i>	541	Pc.	

I N D E X

<i>Peloponnesus pop. Aethiop.</i>	156	<i>Phaaga mons trans Jord.</i>	404	<i>Phrygius fl. Jon.</i>	42
<i>Pelide opp. Lib. int.</i>	150 Af.	<i>Phasis fl. Colch.</i>	221	<i>Phryx fl.</i>	ibid.
<i>Pellinus urbs Galat.</i>	108	urbs	ibid.	<i>Phthembuthi nomos Aeg.</i>	31 Af.
<i>Peteneus opp. Galat.</i>	111	<i>Phatnicum ostium Nili</i>	16 Af.	<i>Phthempu</i>	ibid.
<i>Pethom vide Pithom.</i>		<i>Phatures vide Patros.</i>		<i>Phthia portus Marmar.</i>	67
<i>Petnelissus P. fid.</i>	113, 135	<i>Phazaca Med.</i>	478	<i>Phthiophagi pop. Bospor.</i>	218
<i>Petra metrop. Arab.</i>	418	<i>Phellus opp. Lycia.</i>	66	<i>Sarmas.</i>	580
<i>Petia Jectael Amaleth.</i>	415, 417	<i>Phenotos nomos Aegypt.</i>	31 Af.	<i>Phthontis vicus Aegypt.</i>	51 Af.
<i>Petra Recem, Rechem, Arce</i>	418	<i>Phereszi pop. Chanaan.</i>	409	<i>Phthuris opp. Aethiop.</i>	157 Af.
<i>Petra Segd.</i>	510	<i>Phernacia vide Pharmacia.</i>		<i>Phthut fl. Mauret. Ting.</i>	139 Af.
<i>Petræ magnæ portus Marm.</i>	67 Af.	<i>Phia opp. Cappad.</i>	211	<i>Phuibagina opp. Galat.</i>	115
parvæ	67 Af.	<i>Phigamus fl. Ponti</i>	195	<i>Phuphen opp. Armen.</i>	242
<i>Peucela urbs Ind.</i>	527	<i>Phihahiroth Aegypt.</i>	37 Af.	<i>Phusca vide Phiscus</i>	59
<i>Peucelaotis regio Ind.</i>	527	<i>Philadelphene regio Arab.</i>	411	<i>Phusipara Cappad.</i>	215
<i>Peucelaotis, Peucolaitis urbs</i>	ibid.	<i>Philadelphia Arab.</i>	411	<i>Phycus promont. Cyren.</i>	71 Af.
<i>Phacusa, Phaccusa opp. Aeg.</i>	24, 33	Cilic.	144	opp.	71 Af.
<i>Phasiana castell. Ponti</i>	196	<i>Decapol.</i>	396	<i>Phycussæ insulæ Marmar.</i>	70 Af.
<i>Phagiopolis Aegypt.</i>	28, 33 Af.	<i>Lydia</i>	82	<i>Phygela, vide Pygela</i>	
<i>Phagroriopolitis nomos Aegypt.</i>	28 Af.	<i>Syria</i>	396	<i>Phylacum opp. Phryg.</i>	54
<i>Phagrorium</i>	ibid.	<i>Philæ inf. Aegypt.</i>	56 Af.	<i>Phyllitæ pop. Ind.</i>	516
<i>Phalacra opp. Cyren.</i>	75 Af.	<i>Philenorum arx Syrt.</i>	83 Af.	<i>Phyrites fl. Jon.</i>	48
<i>Phalangis mons Aethiop.</i>	161, 162	<i>Philippopolis Arab.</i>	424	<i>Phiscus opp. Caria</i>	59
<i>Phana locus Arab. Petr.</i>	417	<i>Philippa regio</i>	362	<i>Physio inf. Propont.</i>	8
<i>Phanz inf. ad Ephesus.</i>	12	<i>Philocalca opp. Ponti</i>	197, 205	<i>Phyteia opp. Phryg.</i>	102
portus Chorum	12	<i>Philomelium opp. Phryg.</i>	97	<i>Piala Ponti</i>	205
<i>Phanza promont.</i>	ibid.	<i>Philonis opp. Marmar.</i>	70 Af.	<i>Pialæ pop. Scyth.</i>	542
<i>Phanzus mons</i>	ibid.	vicus Cyren.	75	<i>Pibeset urbs Aegypt.</i>	39 Af.
<i>Phanagoria Bospor.</i>	216	<i>Philos inf. Pers.</i>	497	<i>Pida Ponti</i>	205
<i>Phanaræ campus Ponti</i>	195	<i>Philoteræ portus Arab. sin.</i>	59 Af.	<i>Pieria regio Syr.</i>	249
castellum	205	<i>Philyres pop. Ponti</i>	203	<i>Pierius mons</i>	249
regio	ibid.	<i>Philoryia Mauret. Caf.</i>	132 Af.	<i>Pimprama urbs Ind.</i>	528
<i>Phanassa opp. Med.</i>	475	<i>Phocæa urbs Jon.</i>	42	<i>Pinara Syr.</i>	271
<i>Phanea Palast.</i>	380	<i>Phoclis opp. Aractos.</i>	518	Lycia	65
<i>Phanera regio Armen.</i>	234	<i>Phocra mons Mauret. Ting.</i>	140 Af.	<i>Pmarus fl. Cilic.</i>	150
<i>Phara vicus Arab.</i>	419	<i>Phocusæ insulæ Marmar.</i>	70 Af.	<i>Pindenissus opp. Cilic.</i>	157
<i>Pharan desertum Arab.</i>	419, 423	<i>Phorbe inf. Propont.</i>	8	<i>Pineptimi ostium Nili</i>	16
opp.	419	<i>Phoebe promont. Mauret. Ting.</i>	136 Af.	<i>Piratarum regio Ind.</i>	531
<i>Pharanx vallis Lycia</i>	70	<i>Phoenica castell. Mesop.</i>	449	<i>Pirilabora opp. Babyl.</i>	460
<i>Pharaspæ Med.</i>	475	<i>Phœnice regio</i>	271	<i>Pisidæ pop.</i>	112
<i>Pharax vicus Syrt.</i>	78	mediterranea	279	<i>Pisidia regio</i>	111
<i>Pharazana opp. Drang.</i>	518	<i>Phœnico Aegypt.</i>	60 Af.	<i>Pisidon portus Syrt.</i>	81
<i>Pharæthus opp. Aegypt.</i>	22, 33	<i>Phœnicus mons Lycia</i>	67	<i>Pisingara opp. Armen.</i>	242
<i>Pharæthites nomos Aegypt.</i>	ibid.	portus Marmar.	66 Af.	<i>Pistrati insulæ ad Ephes.</i>	12
<i>Phargæ opp. Arab.</i>	425	<i>Phoenix castell. Caria</i>	58	<i>Pistre opp. Aethiop.</i>	143 Af.
<i>Pharix, Pharum inf. colentes</i>	11 Af.	<i>Phomothis opp. Aegypt.</i>	9 Af.	<i>Pitane opp. Mys.</i>	29
<i>Pharmacusa inf. Af.</i>	15	<i>Phra opp. Aria</i>	516	<i>Pirkon Aegypt.</i>	38 Af.
<i>Pharmacia opp. Ponti</i>	196, 205	<i>Phraata urbs Med.</i>	475	<i>Pi. honobaste empor. Ind.</i>	535
<i>Pharos inf. ad Alexand.</i>	10 Af.	<i>Phriconis tractus Acol.</i>	40	<i>Pityassus opp. Pisid.</i>	119
turris	ibid.	<i>Phruxi opp. Iber.</i>	224	<i>Pityea Mys.</i>	24
<i>Pharsaga opp. Aractos.</i>	511	<i>Phrurium promont. Cypri</i>	227	<i>Pityus urbs Bospor.</i>	218, 219
<i>Pharum, Phaurum pop. Lib. int.</i>	160, 161 Af.	<i>Phryges hæretici</i>	99	<i>Pityusa insula S. Chios</i>	11
<i>Phatiba M. d.</i>	475	<i>Phrygia</i>	85	<i>Planaria inf.</i>	141 Af.
<i>Phasaca reg. o Aethiop.</i>	154 Af.	<i>Epictetos</i>	37, 87	<i>Plate insula ad Troad.</i>	8
<i>Phatælis P. d.</i>	335	<i>Hellespontiaca</i>	37	<i>Platæa, Platæa inf. Marmar.</i>	70 Af.
<i>Phiaelos turris Hierosol.</i>	331	<i>magna, maior</i>	86, 88	<i>Platæa insulæ ad Troad.</i>	8
<i>Phasæus urbs Lycia</i>	68	<i>minor</i>	86, 87	<i>Plegerius opp. Ind.</i>	527
aut Pauphyl.	72	<i>Pacatiana</i>	100, 104	<i>Plegra Pap. lag.</i>	193
		<i>Parorcia</i>	89	<i>Pletenissus vide Petnelissus</i>	
		<i>Salutaris</i>	101, 104	<i>Plinthine, Plinthyne urbs Aegypt.</i>	8 Af.
				<i>Plin-</i>	

I N D E X.

Plinthinetes <i>fiavus</i>	8 Af.	Potamos locus <i>Paphlag.</i>	190	Pfylla, Pfyllionempor. <i>Rithyn.</i>	180
Plitaniz insulæ <i>ad Troad.</i>	8	Praaspa urbs <i>Med.</i>	475	Pfylli pop. <i>Cyren.</i>	69, 73
Plutonium, templum Plutonis	84	Practius fl. <i>Troad.</i>	36	Pfyra inf. <i>fin. Ceram.</i>	18
Pluvialis inf.	142 Af.	Præsti pop. <i>Ind.</i>	528, 530	Ptarenus fl. <i>Ind.</i>	525
Plynos, Plynip. portus <i>Marmar.</i>	68 Af.	Prafiæ inf. <i>Ind.</i>	531	Ptemythis opp. <i>Aethiop.</i>	170
Pnigeus vicus <i>Marmar.</i>	70 Af.	Prafi pop. <i>Ind.</i>	526, 532	Ptenetha nomos <i>Aegypt.</i>	32
Pnuel locus <i>trans Ford.</i>	397	Pratodes lin. <i>Ind.</i>	538	Ptoëmphanes pop. <i>Aethiop.</i>	160
Paups opp. <i>Aethiop.</i>	157 Af.	Prafum promont. <i>Aethiop.</i>	162	Ptolemais portus <i>Aegypt.</i>	44
Podalia <i>Lycia</i>	74	Pratix pop. <i>Med.</i>	479	Ptolemais urbs <i>Aegypt.</i>	50
Poduce empor. <i>Inl.</i>	532	Premis, Ptemnis magna opp. <i>Aethiop.</i>	190 Af.	Ptolomais urbs <i>Cyren.</i>	72 Af.
Pœete petra <i>Cilic.</i>	139	parva	ibid.	Editheras f. frarum	32 Af.
Pœessa inf. <i>Rhodus</i>	18	Prenetus opp. <i>Bithyn.</i>	174	<i>Palaft.</i>	360
Pogia opp. <i>Pisil.</i>	120	Priapius portus <i>Ind.</i>	538	colonia Claudii Cælaris	360
Polemonium <i>Ponti</i>	196	Priaponefos insula <i>fin. Ceram.</i>	18	<i>Pamphyl.</i>	133
Polichna opp. <i>Troad.</i>	33	Priapos inf. <i>ad Ephes.</i>	12	Troglodytica	62 Af.
Polichnæi, incolæ	ibid.	Priapos opp. <i>Mys.</i>	23	Ptolemæi fossa <i>Aegypt.</i>	29 Af.
Polybi insula <i>Arab.</i>	432	Priene opp. <i>Jon.</i>	51	Petani urbs <i>Arab. Fel.</i>	428
Polybotus opp. <i>Pbryg.</i>	101	Prienensis Diana	45	Pudni opp.	ibid.
Polychalandus urbs <i>Lydiæ</i>	85	Primis vide Premis.		Pulchrum promontorium <i>Af.</i>	101
Polygotus vide Polybotus.		Prion fl. <i>Arab. Fel.</i>	429	Punda vide Spunda.	
Polymedia, Polymedium <i>Troad.</i>	35	Prionotus mons <i>Aegypt.</i>	62	Pura urbs <i>Gedros.</i>	521
Polytelia <i>Mesop.</i>	450	Prisciana opp. <i>Mauret. Ting.</i>	160	Purpurariz insulæ	141
Polytimetus fl. <i>Sagd.</i>	509	Procerastis urbs <i>Bithyn.</i>	174	Pntea <i>Af.</i>	92
Pombedita urbs <i>Babyl.</i>	460	Proclais opp. <i>Ind.</i>	527	<i>Syr.</i>	265
Pompeiopolis <i>Cilic.</i>	146	Proconneſus insula <i>Propont.</i>	67	Putput, Pudput, Puppit opp. <i>Af.</i>	97
<i>Paphlag.</i>	193	nova	67	Pygela <i>Jon.</i>	51
Pons Jacobi	352	vetus	ibid.	Pygmæi	160 Af.
Ponteris opp. <i>Aethiop.</i>	160 Af.	Proconneſium marmor	6, 7	Pylæ Amanicæ	149
Ponteziata municip. <i>Syrt.</i>	81 Af.	Procuri opp. <i>Inl.</i>	538	Perſides	495
Ponti diviſio	201	Pœnitus vide Prenetus.		Sarmaticæ	530
Ponti mediterranea	191	Pronectus opp. <i>Bithyn.</i>	174	Subſides vide Perſides.	
Pontia inf. mar. <i>Syrt.</i>	90 Af.	Prophthasia <i>Drang.</i>	517	<i>Syriæ</i>	149
Pontica ora	170	Propontis	6, 7	Pylæmenia regio <i>Paphlagonia</i>	187
Pontica provincia Romana	205	Proſeilemenitz pop. <i>Galat.</i>	105	Pyramides <i>Aegypti</i>	41 Af.
Pontus regio	193	Proſodis opp. <i>Aegypt.</i>	32	Pyramus fl. <i>Cilic.</i>	147
Pontus Cappadocius	204	Proſopites nomos <i>Aegypt.</i>	ibid.	Pyrnos opp. <i>Caria</i>	59
<i>Galaticus</i>	ibid.	Proſtama opp. <i>Pisil.</i>	116	Pyrreha <i>Jon.</i>	53
Polemoniæcus	196, 204	Protomacra <i>Bithyn.</i>	186	<i>Lesbi inf.</i>	9
Pontus Euxinus	2, 170	Prufa Olympi urbs <i>Bithyn.</i>	162, 181	Pyrrhæi <i>Aethiopes</i>	190 Af.
Porofelene inf. <i>Af.</i>	11, 29	sub Hypio monte, <i>Bithyn.</i>	184	Pyrrhe inf. <i>fin. Ceram.</i>	18
Porphyry inf. <i>Af.</i>	16	Prusias ad Cïanum <i>Bithyn.</i>	173, 174	Pyrrhos campus	141
Portica opp. <i>Mesop.</i>	436	Prymnelia urbs <i>Pbryg.</i>	89	Pyſtus opp. <i>Caria</i>	60
Portæ Caſpiæ	479	Prytanis fl. <i>Colch.</i>	222	Pythis promont. <i>Marmar.</i>	66 Af.
<i>Caucaſiz</i>	539	Plates, Platis fl. <i>Bospor.</i>	217, 541	Pythopolis <i>Caria</i>	84, 101
Porticani regio <i>Ind.</i>	530	Pſelcis, Pſelchis, Pſelcha urbs <i>Aethiop.</i>	190	Pyxites fl. <i>Colch.</i>	240
Portopana opp. <i>Perſ.</i>	496		60, 190 Af.	Pyxurates fl. <i>Euphrates</i>	229, 230
Portoſpana opp. <i>Caſman.</i>	498	Pſephina turris munita <i>Hierof.</i>	340		
Portus Macedonum	498	Pſelli pop. <i>Maſot.</i>	218, 541	Q.	
Magnus opp. <i>Mauret. Caſ.</i>	140 Af.	Pſeudopenias promont. <i>Cyren.</i>	111	Quina colonia <i>Af.</i>	249
Menelai	80 Af.	Pſeudoſtomata Nili	71 Af.	Quinda caſtell. <i>Cilic.</i>	349
Poruari pop. <i>Ind.</i>	561	Pſeudoſtomum fl. <i>Ind.</i>	526, 529	Quintii pop.	504
Poſidæum <i>Bithyn.</i>	180	oſtium Gangis	526, 530	Quiza colonia <i>Mauret. Caſ.</i>	126 Af.
Polides opp. <i>Aeol.</i>	41, 42	Pſile inf. <i>ad Samum.</i>	14	Xenitana	ibid.
Polideum, Poſidium promont. <i>Jon.</i>	54	Pſilis fl. <i>Bithyn.</i>	176		
Poſidium promont. <i>Jpn.</i>	54	Pſilidis fl. oſtia	176	R.	
opp.	ibid.	Pſilos inf. <i>Jon.</i>	50	Abana <i>Iul.</i>	535
opp. inf. <i>Curſath.</i>	17	Pſychius fl. <i>Colch.</i>	222	Rabba <i>Arab.</i>	412

Rab-

I N D E X.

Rabbath Ammon Arab.	396, 412	Rhithia Maur. Caf.	67 Af.	S	
Rabbath Mosab Arab.	418	Rhizium fl. Calch.	222	S	
Racmes, Rameffus terra Aegypt.	36 Af.	Rhizophagi pop. Troglodyt.	64 Af.	S	Aalbin villa Jud.
	opp. ibid.	Rhizola portus Ind.	538		Saba Aethiopia
Raga, Ragea, Rageia Med.	477	Rhoas urbs Phryg.	91, 92		Saba portus Troglodyt.
Ragiana regio Med.	477	Rhodiopolis Lycie	72		urbs
circa Caspiae portas	477	Rhodia	iqid.		Sabae opp. Lib. int.
Rakkath opp. Galil.	287	Rhodiorum insula	17		Sabae Regina unde venerit?
Rakon opp. Jud.	374	Rhodius fl. Tread.	36		Sabae arx Med.
Rama Jud.	340	Rhodopolis Calch.	222		Sabaei pop. Arab.
Benjamin	323, 340	Rhodus insula	18		Sabagena opp. Cappad.
Saulis	ibidem	urbs	19		Sabalassa ostium Ind. fl.
Rama Samar.	323	Rhorcium opp. Tread.	31		Sabalassus opp. Cappad.
Ramathath	ibid.	Rhombites major fl. Sarmat.	217,		Sabalasia Ponti
Ramath Hammizpe	400		540		Sabama vide Sibama.
Ramathaim Zophim	323	minor	ibid.		Sabana promont. Ind.
Remoth in Galaad	389, 400	Rhofus opp. Syr.	248		Sabara vide Saraba
• Masphce	400	Rhuda Parth.	502		Sabarae pop. Ind.
Ramula vide Rama Samar.		Rhymnici montes Scyth.	54, 542		Sabarbares, Sabubures pop. Numid.
Rapava Geor. ref.	520	Rhyrmus fl.	ibid.		Sabat urbs Troglodyt.
Raphaim pop. Chanan.	408	Rhyndacus fl. Phryg.	24, 87		Sabata Affyr.
Raphanez opp. Syr.	251	Ribla, Riblath urbs Syr.	283		Sabartha Arab.
Raphia Jud.	372	Rimmon, Remmon Jud.	358		Sabathra, Sabaratha Syrt.
Raptii pop. Pers.	496	Ripampane, Pampanis	49 Af.		Sabatra Lycan.
Rapta urbs Aethiop.	159 Af.	Riphaei montes, vide Ripaei.	539		Sabe opp. Arab. Desf.
Raptus fl.	ibidem	Risina Mesop.	447		Sabi, Sambi regnum Ind.
Raptii Aethiopes	ibidem	Rissa Arab.	423		Sabis opp. Carman.
Rarassa urbs Ind.	532	Rixana Arachos.	518		Saborda pop. Aethiop.
Rastia Galat.	107	Rizana Gedros.	520, 521		Sabota Arab. Fel.
Rebla vide Ribla.		Robonda Maur. Caf.	131 Af.		Sabraxe pop. Ind.
Recem, Rechem vide Petra Recem.		Roura Parth.	502		Sabrata colonia Syrt.
Regemnezus opp. Galat.	106	Rogana Carman.	498		Sabrata alia forsitan Syrt.
Regia fossa Babyl.	453	Rogomanis fl. Pers.	484		Sabutx Sindonalia Ind.
Regias opp. Syr.	248	Roob, Rohob Galil.	295		Sacada Affyr.
Regium fl. Babyl.	453	Rosologiacum opp. Galat.	107		Sacae pop. Scyth.
Rehob vide Roob.		Ruba Syr.	248		Sacala Gedros.
Rehoboth Mesop.	436	Ruben tribus Israel	288		Sacamaza vicus Syrt.
Rekem Jud.	341	Rubenitarum oppida	288, 407		Sacapena regio Armen.
Remmath vide Remoth.		Rubene opp. Lib. int.	150 Af.		Sacassena regio Armen.
Refena, Refaima Mesop.	447	Rubicatus fl. Numid.	112 Af.		Sarcastena regio Sacarum
Refainastorum colonia	447	Rubrum mare	497		Saccza regio trans Ford.
Refapha Syr.	265	Ruda Drang.	502		Sacer mons Ponti
Reficpha opp. Mesop.	440	Ruma vide Aruma.			Sachatha Jud.
Refen urbs Affyr.	460	Rufadir opp. Tingit.	135 Af.		Jachalites sinus Arab.
Rha fl. Scyth.	540	Rufazus colonia Maur. Caf.	127 Af.		Sacolche opp. Aethiop.
Rhaboni pop. Arab.	426	Rufconium, Rosconix col. Maur.	127 Af.		Sacole opp. Aethiop.
Rhacotes Aegypt.	10		127 Af.		Saconi pop. Scyth.
Rhagza Parth.	498	Rufibis portus Maur. Ting.	139 Af.		Sacorfa Paphlag.
Rhagia opp. Chald.	464	Ruficade, Ruficade urbs Numid.	113 Af.		Sacrum promont. Lycia
Rhea opp. Marg.	500		113 Af.		Sada opp. Ind.
Rheba fl. Bithyn.	176	Ruficibar opp. Maur. Caf.	127 Af.		Sadus fl.
Rhegama Arab.	429	Ruspae opp. Afr.	90 Af.		Sagala Ind.
Rheganna opp. Arab. Desf.	426	Ruspina opp. Afr. propr.	88		Saglassus urbs Pisidia
Rhegma opp. vide Rhegama.		Rusubeler opp. Maur. Caf.	127 Af.		an urbs Lycia?
locus Cilic.	159	Rusucurium, Rusuccurum opp.	ibid.		Saganus fl. Carman.
Rhesus fl. Bithyn.	176, 177	Maur.	ibid.		Sagapa ostium Ind. fl.
Rhidagus fl. Parth.	502	Ryfladirum opp. Maur. Ting.	135 Af.		Sagapenorum dynastia Elym.
Rhinocolura Jud.	364	Ryfladium promont. Lib. int.	147		Sagapola mons Lib. int.
Rhipaei montes Sarmat.	539		148 Af.		Sagaris vide Sagarus.

I N D E X.

Sagartii pop. <i>Med.</i>	474	Sandalium opp. <i>Pifid.</i>	118	Sarus fl. <i>Carman.</i>	147, 212
<i>Perf.</i>	494, 495	Sandaraca portus <i>Bithyn.</i>	179, 180	<i>Cilic.</i>	497
Sagdiana inf. ad <i>Carman.</i>	499	Sangala urbs <i>Ind.</i>	528	Safima opp. <i>Cappad.</i>	208
Sageda urbs <i>Ind.</i>	532	Sangaris, Sangarius fl. <i>Bithyn.</i>	177	Safura opp. <i>Afr.</i>	104
Sais urbs <i>Aegypt.</i>	18 Af.	Sanguta <i>Armen.</i>	236	Satachtha opp. <i>Aethiop.</i>	156 Af.
Saites nomos <i>Aegypt.</i>	31 Af.	Sanina <i>Arab.</i>	429	Satafi opp. <i>Mauret. Caf.</i>	130 Af.
Saiticum ostium. vide Taniticum		<i>Med.</i>	474	Satala <i>Armen. min.</i>	241
	16 Af.	Sanir, Senir, mons Hermon	476	Sataphara <i>Armen.</i>	236
Sala opp. <i>Armen.</i>	139	Sanni pop. <i>Ponsi</i>	203	Satrachus fl. <i>Cypri</i>	160
<i>Pl. ryg.</i>	94	Saocoras fl. <i>Mesop.</i>	439	opp.	160, 168
<i>Mauret. Ting.</i>	138 Af.	Saoza opp. <i>Med.</i>	475	Saturni promont. <i>Troglodyt.</i>	63 Af.
fluv.	ibidem	Saparages ostium <i>Ind. fl.</i>	424	Satyrorum insula <i>Ind.</i>	538
Salæ pop. <i>Bospor.</i>	218	Saphon opp. <i>trans Ford.</i>	398	mons <i>Aegypt.</i>	62 Af.
Salamis urbs <i>Cypri</i>	163	Sapirene, Sappirene inf. <i>Arab. fin.</i>	64 Af.	Sava municip. <i>Mauret. Caf.</i>	131 Af.
Salathus fl. <i>Lib. int.</i>	148 Af.			Savara <i>Affyr.</i>	473
opp.	ibid.	Sapothrenæ pop. <i>Scyth.</i>	540	Savus fl. <i>Mauret. Caf.</i>	127 Af.
Salcha urbs <i>trans Ford.</i>	384	Sapphar, Saphar urbs <i>Arab.</i>	431	Savathra <i>Isaur.</i>	137
Salde, Saldæ, Saldis col. <i>Mauret. Caf.</i>	127 Af.	Sapphoritæ pop.	ibid.	Saubatha <i>Arab. Fel.</i>	430
		Sapuri vide Tapuri.		Save urbs <i>Arab.</i>	431
Sale opp. <i>Hyrcan.</i>	504	Saraba <i>Ind.</i>	534	Saulocæ urbs <i>Parth.</i>	502
Salem an Sichem <i>Samar.</i>	315	Sarabacus sinus	ibid.	Scabine opp. <i>Med.</i>	475
Salem Melchisedeki	315, 329	Saraca <i>Scyth.</i>	541	Scala Tyrionum mons <i>Galil.</i>	294
Salem, <i>Jerusalem</i>	329	Sarace <i>Colch.</i>	222	Scamander fl. <i>Troad.</i>	36
Salice inf. <i>Taprobane</i>	537	Saraceni	431, 432	Scamandria opp.	35
Salicum fluvius <i>Babyl.</i>	455, 456	Saraga <i>Ind.</i>	535	Scamandrius campus	36
Salim <i>Samar.</i>	317, 318, 329	Saralus opp. <i>Galat.</i>	110, 111	Scaphe, Tescaphe, <i>Babyl.</i>	459
Salis opp. <i>Jud.</i>	285, 346	Saramanne opp. <i>Hyrcani</i>	503	Scarpanto insula, <i>Carpathus</i>	17
Salisæ pop. <i>Mauret. Ting.</i>	141 Af.	Saramena <i>Ponti</i>	193, 194	Scenz opp. <i>Mesop.</i>	450
Salisla <i>Jud.</i>	350	Saranga <i>Gedros.</i>	520	Scenitæ pop. <i>Arab.</i>	427
Salma <i>Arab. Des.</i>	425	Saranges fl. <i>Ind.</i>	525	<i>Aethiop.</i>	156 Af.
Salmacis arx <i>Caria</i>	57	Sarapana castell. <i>Colch.</i>	221	<i>Mesopot.</i>	435
fl.	ibidem	Sarapidis inf. <i>Arab.</i>	432	Scepsis opp. <i>Mys.</i>	24, 28
Sallos fl. <i>Carman.</i>	497	Sarapionis statio <i>Aethiop.</i>	161, 162	Schedia <i>Aegypt.</i>	12, 13 Af.
Saluce opp. <i>Lib. int.</i>	149, 150 Af.			Schephithib <i>Babyl.</i>	460
Salur empor. <i>Ind.</i>	532	promont.	ibid.	Schilo vide Silo.	
Samachonitis lacus <i>Galil.</i>	293	Sarbanissa <i>Ponsi</i>	204	Schomron urbs f. <i>Samaria</i>	312
Samamycii pop. <i>Syr.</i>	83 Af.	Sarcassani pop. <i>Iber.</i>	224	Scirion mons <i>Hermon.</i>	376
Samana lecta philosoph. <i>Ind.</i>	533	Sarcoa <i>Arab. Fel.</i>	429	Scirtus fl. <i>Mesop.</i>	452
Samaraim <i>Jud.</i>	342	Sardabal <i>Mauret. Caf.</i>	132, 133 Af.	Scope opp. <i>Marmar.</i>	70 Af.
Samarande <i>Ind.</i>	534	Sardes urbs <i>Lydia</i>	76	Scopelos inf. ad <i>Troad.</i>	8
Samaria urbs	312	Sardianus conventus	127	Scopelus opp. <i>Bospor.</i>	218
Samariæ regnum	289	Sardoniches mons <i>Ind.</i>	526	Scopia promont. <i>Caria</i>	56
Samariane opp. <i>Hyrcan.</i>	503	Sarea, Zarea, <i>Jud.</i>	370	Scopias Cereris promont. <i>fin. Arab.</i>	61, 62 Af.
Samaritis regio	313	Sarepta <i>Phœnic.</i>	275	Scopus locus <i>Jud.</i>	335
Sambra opp. <i>Ind.</i>	534	Sareptanum vinum	275	Scydifles mons <i>Armen.</i>	231
Sambus fl. <i>Ind.</i>	529	Sargarausena præfectura <i>Capp.</i>	211	Scymnitæ pop. <i>Scyth.</i>	541
Samia vasa	14	Sarion, Scirion, mons <i>Hermon.</i>	376	Scythia Asiatica	539
Sammet pop. <i>Arab. Fel.</i>	432	Sariphi montes <i>Margian.</i>	505	extra Imaum	541
Sammitæ pop. <i>Scyth.</i>	542, 543	Sarmagana <i>Aria</i>	516	intra Imaum	ibid.
Samos insula	13	Sarmalia, Sarmalium <i>Galat.</i>	108	Scythiæ divisio	539
urbs	13	Sarmatia Asiatica	539	Scythopolis <i>Samar.</i>	316
Samofata urbs <i>Syr.</i>	245	Sarnuca <i>Mesop.</i>	436	Scythranus portus <i>Marmar.</i>	67 Af.
Samunis opp. <i>Alban.</i>	227	Sarohen opp. <i>Jud.</i>	358	Seba, Sabee opp. <i>Jud.</i>	358
Samydace <i>Carman.</i>	498	Saron opp. <i>trans Ford.</i>	384	Sebaste in inf. <i>Cilic.</i>	142
Samydaches fl. <i>Carman.</i>	498	Saronia regio <i>Samar.</i>	321	Sebaste <i>Cilicæ in inf.</i>	142
Sana opp. <i>Armen.</i>	236	Sarpedon opp. <i>Cilic.</i>	141	<i>G-lat.</i>	107
Sanalios inf. <i>Ion.</i>	50	promont.	140	<i>Pl. ryg.</i>	101
Sandabilis fl. <i>Ind.</i>	524	Sarra urbs <i>Phœnic.</i>	277	<i>Ponsi</i>	201
Sandace opp. <i>Aethiop.</i>	157 Af.	Sarsura opp. <i>Afr.</i>	86	<i>Samar.</i>	313
Sandalios inf. ad <i>Samum</i>	14	Sarvena <i>Cappad.</i>	211	Sebastia	

I N D E X

Sebastia Pont.	200	Serbi pop. Scyth.	541	Silvum opp. Pamphyl.	135
Sebasticum os Trogad.	62 Af.	Serbonis vide Sirbonia.		Simena Lycia	72, 73
Sebastopolis Acol.	39	Seres pop. Scyth.	543	Simeonis tribus oppida	285
Colch.	220	Seriane opp. Syr.	264	Simisthu opp. Numid.	116 Af.
Pont.	200	Serica, Serum regio	543	Simittu colonia Numid.	120 Af.
Sebennytes nomos Aegypt.	32 Af.	Serici montes	544	Simois fl. Troad.	36, 37
Sebennyticum ost. Nili	16 Af.	Sermuta Pont.	205	Simoisius campus	ibid.
Sebennytus fl. Aegypt.	19	Serropolis vicus Cilic.	148	Simpsumida Parth.	502
lacus	ibid.	Serus fl. Ind.	535	Simundi insula Taprobane	536
urbs	16, 19, 32	Sesamus opp. Paphlag.	187	Simylla empor. Ind.	531, 532
Secora Paphlag.	193	Sestiarium promont. Trog.	135 Af.	promont.	ibid.
Sedala Armen.	236	Sethreites nomos Aegypt.	33 Af.	Simyra Phoenic.	271
Segor opp. Jud.	350	Serientis opp. Afr.	158	Sin solitudo Arab. Petr.	423
Segrenii pop. Maurer. Trog.	141	Sevastia vide Sebastia.		Sin, Zin, alia solitudo	ibidem
	Af.	Sevia Arab. Des.	425	Sin muniment. Aegypt.	37
Seir mons Arab.	416	Seumara Iber.	224	Sinaca opp. Hyrcan.	504
regio	ibid.	Seusamora	ibidem	Sinarum regio	535
Sela Jud.	341	Siagu, Siagul Afr.	96	Sinarus fl. Ind.	525
Arab.	415, 418	Siala Cappad.	209	Sinda opp. Ind.	534
Selame vicus Galil.	312	Sibae pop. Ind.	526	Pisid.	109, 110
Sela opp. Sam.	488	Sibama trans Jord.	408	Sindii pop. Bospor.	216, 217
Seleboria Armen. min.	242	Sibde opp. Caria	64	Sindica terra	ibid.
Seleucia Babylonia	440	Siblia vide Silbium.		Sindicus portus	217
Elym.	491	Sibma, vide Sibama	408	Sindones vide Sindi.	
Ferreia Pisid.	116	Sicapha Syri.	83 Af.	Sindos opp. Bospor.	217
Isaur.	137, 143	Sicca Numid.	117 Af.	Sinear, Senaar Babyl.	441
Lydia, Trallis	84	Veneria	ibid.	Singa opp. Syr.	246
Mesopot. castell.	248, 436	Sicella vicus Jud.	357	Singas fl. Syr.	ibidem
Pamphyl.	135	Sichem, Sichar opp. Samar.	314	Singame fl. Colch.	220
Pieria Syr.	249	Sicilibra, Sicilibba, Afr.	106	Singara urbs Mesop.	441
Pisid.	115	Sicilippa	ibidem	Singaras mons Mesopot.	441
Trachea Cilic.	137, 143	Sicima, Sichem opp. Samar.	314	Singas fl. Syr.	225, 226
trans Jord.	385	Sida urbs Pamphyl.	133	Sinibra Armen.	241, 242
ad Belum Syr.	255	Sidices pop. Med.	474	Sinim terra	37, 38 Af.
ad mare Syr.	250	Sidon urbs Phoenic.	257	Sinis colonia Cappad.	214
ad Taurum Pisid.	116	Sidusa inf. ad Ephes.	12	Sinna opp. Mesop.	447
ad Tigrim Mesop.	440	Sidyma Lycia	72	Sinope urbs Paphlag.	190, 191
Seleucis regio Syr.	248	Sierra Liona mons Afr.	144	Sinthum ost. Ind. fl.	530, 531
mediterranea	253	Siga fl. Maurer. Cas.	128, 133 Af.	Sinunia opp. Parth.	502
Seleucobelus opp. Syr.	255	urbs & colonia	129 Af.	Sinus Adulicus	161 Af.
Selga urbs Pisid.	119	Sigal urbs Sogd.	512	Arabicus	418 & Af. 5
Selmus opp. Cilic.	139	Sigenis portus	129 Af.	Avalites	160, 161 Af.
portus Marmar.	66 Af.	Sigum opp. Troad.	31	Barbaricus Aethiop.	161, 162
Sellas, Delas, alius Tigr.	459	promont.	ibid.		Af.
Selleis fl. Troad.	37	Siggis promont. Aethiop.	161, 162	Elaniticus	479, 480
Semanthini montes Ind.	535		Af.	Heroopoliticus	ibidem
Semechonitis lacus Galil.	293	Signia mons Phryg.	100, 102	Magnus Ind.	534, 535
Semina opp. Parth.	502	Sigrine regio Med.	478	Perficus	516
Senir mons Hermon.	376	Sigrium promont. inf. Lib. bi	9	Ceteros in cognomentis suis quare.	
Senus fl. Ind.	535	Sigus, Sugus opp. Numid.	119 Af.	Sioda opp. Alban.	227
Seph munim. Galil.	297, 298	Sihor fl. Aegypt.	373	Sion, Zion, mons	330
Sepiussa inf. sin. Ceram.	18	Silacenorom dynastia Elym.	490	Sion mons alius f. Hermon.	376
Sepphoris urbs Galil.	304	Silbium tractus Phryg.	97	Siph, Zeph, solitudo Jud.	249
Septem fratres, montes Trog.	137	Silda vide Cilda	140 Af.	oppidum	ibidem
	Af.	Sileium opp. Phryg.	100	Sippara Ind.	532
Septimunicia opp. Afr.	94	Silice opp. Lib. int.	150 Af.	Sipphara Mesop.	439
Sepyra vicus Galil.	157	Silis f. Laxarces	509	Sipuria urbs Galil.	304, 305
Sepyrus mons Ind.	535	Sillas fl. Affyr.	459	Sipylus mons Lydia	102
Sera urbs	543	Silo urbs Samar.	327	Siracene regio Hyrcan.	503
Serbes fl. Maurer. Cas.	127, 132 Af.	Silua fons Hierosol.	332	Siraceni pop. Scyth.	541
					S.

I N D E X.

Siraci pop. <i>Scyth.</i>	542, 543	Soloe, Soli, opp. <i>Cilic.</i>	146	Suardeni pop. <i>Scyth.</i>	ibidi.
Sirbes fl. <i>Lydia</i>	65, 66	Soloës, Soloëntia promont. <i>Lib.</i>	128 Af.	Subas fl. <i>Lib. int. ostia</i>	147, 148 Af.
Sirbonis latus <i>Aegypt.</i>	26, 27 Af.	<i>int.</i>	128 Af.	Subar fl. <i>Mauret. Ting.</i>	138 Af.
Siris fl. <i>Nilus</i>	154 Af.	Solomatis fl. <i>Ind.</i>	526	Suburgia <i>Mauret. Caf.</i>	132 Af.
S roc <i>Parth.</i>	502	Solyma urbs <i>Jud.</i>	329	Succabar colonia	132, 133 Af.
Sirtibes pop. <i>Troglodyt.</i>	64 Af.	Solymi pop. <i>Pisid.</i>	92	Succosii pop. <i>Mauret. Ting.</i>	140,
Sitar fl. <i>Mauret. Caf.</i>	126, 127 Af.	<i>Hierosolymitani</i>	329		141 Af.
Sitara palus <i>Af.</i>	104, 105	Soma pars regiae <i>Alexandr.</i>	10	Succoth opp. <i>trans Ford.</i>	397
Sitimithrae Petra <i>Bactr.</i>	508	Sonna opp. <i>Galil.</i>	307	<i>Aegypt.</i>	36 Af.
Sitaphius campus <i>Numid.</i>	117 Af.	Sonus fl. <i>Ind.</i>	525	Sudava <i>Mauret. Caf.</i>	132 Af.
Sitha opp. <i>Mesop.</i>	129, 130	Sophanene regio <i>Mesop.</i>	435	Suenochalci pop. <i>Bospor.</i>	218
Sitifi, Sitifis, urbs <i>Mauret. Caf.</i>	130 Af.	Sophanis opp. <i>Marmar.</i>	70 Af.	Sufetula urbs <i>Afr.</i>	93
		Sophene regio <i>Armen.</i>	235	Sufi, Sufibus opp. <i>Afr.</i>	94
Sittace. Sitace opp. <i>Affyr.</i>	472	Sophtha inf. <i>Pers.</i>	497	Sugabarritanum municip. <i>Mauret.</i>	
Sittacene regio <i>Affyr.</i>	472	Sora opp. <i>Arab. Des.</i>	425	<i>Caf.</i>	133 Af.
Sittaceni pop. <i>Bospor.</i>	217	<i>Ind.</i>	532	Sugdias, Sogdias, vide Sogdiana.	
Sittim regio <i>trans Ford.</i>	405	Soraci pop. <i>Scyth.</i>	543	Sulem opp. <i>Galil.</i>	307, 308
Sittocatis fl. <i>Ind.</i>	526	Soræ Nomades pop. <i>Ind.</i>	526	Sullucu, Sublucu opp. <i>Numid.</i>	113
Snr portus <i>Numid.</i>	113 Af.	Sorek fl. <i>Jud.</i>	374		Af.
Sizyges pop. <i>Ser.</i>	544	Soriani pop. <i>Ind.</i>	528, 529	Suma opp. <i>Mesop.</i>	450
Smaragdus mons <i>Aegypt.</i>	59, 60 Af.	Sorthida <i>Chald.</i>	464	Sumucis opp. <i>Syr.</i>	84 Af.
Sminthei Apollinis templum	8	Sosirate opp. <i>Elym.</i>	491	Sunem, Sunam opp. <i>Gal.</i>	307
Smyræa <i>Bithyn.</i>	181	Sotera <i>Parth.</i>	502	Supara opp. <i>Ind.</i>	529, 535
Smyrdiana opp.	ibid.	Sotira <i>Aria</i>	516	an Ophir Salomonis?	529
Smyrna metropolis <i>Asia</i>	44	<i>Ponti</i>	205	Suphtha <i>Parth.</i>	502
Homeri patria	45	Soxetra <i>Gedros.</i>	521	Suptu opp. <i>Mauret. Caf.</i>	130 Af.
Smyrna vetus	44	Soxotæ pop. <i>Carman.</i>	499	Sur solitudo <i>Arab.</i>	421
nova	ibid.	Spasinx charax opp. <i>Suf.</i>	488	Sura <i>Affyr.</i>	472
Smyrneus conventus	127	Spatana portus <i>Ind.</i>	538	an Babyloniz?	460
Soamus fl. <i>Ind.</i>	524	Spelunca opp. <i>Syr.</i>	264	Iber.	224
Soana fl. <i>Alban.</i>	225	Spermatophagi pop. <i>Aethiop.</i>	64 Af.	<i>Syr.</i>	265
<i>Ind.</i>	538	Spermophagi pop. <i>Troglodyt.</i>	64 Af.	Suriga <i>Mauret. Ting.</i>	139 Af.
Soastus fl. <i>Ind.</i>	524	Sphecea inf. <i>Cyprus</i>	160	Surium <i>Colch.</i>	222
Soatra vicus <i>Lycæon.</i>	121, 124	Spheces pop.	ibid.	Surratha <i>Arab. Petr.</i>	423
Sobannus <i>Ind.</i>	534, 535	Spunda opp. <i>Chalil.</i>	462	Surta <i>Armen.</i>	236
Sobidæ pop. <i>Parth.</i>	500	Stachir fl. <i>Lib. int.</i>	47, 48 Af.	Suruba <i>Scyth.</i>	541
Sobura empor. <i>Ind.</i>	532	Stachiræ pop.	ibid.	Susa urbs <i>Susiana</i>	487
Socama opp. <i>Hyrcan.</i>	503	Stadia urbs <i>Caria</i>	58	Susia urbs <i>Aria</i>	516
Socanda fl.	ibid.	Stadisis opp. <i>Aethiop.</i>	157 Af.	Susiana, Susis, regio	486
Socho vicus <i>Jud.</i>	354, 355	Stecbrium opp. <i>Phryg.</i>	91	Susitha <i>trans Ford.</i>	393
Socratis insula <i>Arab.</i>	432	Stenæ Diræ, æsulæ <i>Arab. sin.</i>	64	Susobeni pop. <i>Scyth.</i>	542
Socunda vide Socanda.			Af.	Susuara inf. <i>Ind.</i>	536
Sodii pop. <i>Iber.</i>	224	Stephane inf. <i>Samos</i>	31	Suthul opp. <i>Numid.</i>	123 Af.
Sodoma	351	vicus <i>Paphlag.</i>	190	Suzæi pop. <i>Pers.</i>	494
Sotra <i>Scyth.</i>	543	Stibætes fl. <i>Parth.</i>	502	Syagrum promont. <i>Arab.</i>	429
Sogine, Soganni opp. <i>trans Ford.</i>	385	Staborum promont. <i>Numid.</i>	112	Sycaminorum oppidum <i>Palest.</i>	309
			Af.	Sycaminus opp. <i>Palest.</i>	ibidem
Sogdiana regio	508	Stratoclea <i>Bospor.</i>	217	Sycaminus sacra <i>Aegypt.</i>	56 Af.
Sogdu, Sogdiani pop.	508	Straton fl. <i>Med.</i>	473	Sycta opp. <i>Pers.</i>	496
Solta opp. <i>Armen.</i>	236	Stratonite opp. <i>Mesop.</i>	450	Sycussa inf. <i>an Ephes.</i>	12
Solana opp. <i>Ser.</i>	544	Stratonicea <i>Caria</i>	62	Syderis fl. <i>Hyrcan.</i>	503
Solæ opp. <i>Hyrcan.</i>	504	colonia Macedonum.	ibid.	Sydidenis opp. <i>Syr.</i>	84 Af.
Solenus fl. <i>Ind.</i>	526	Stratonicea ad Taurum	62	Sydra opp. <i>Cilic.</i>	139
Soli urbs <i>Cilic.</i>	146	Stratonis Turris urbs <i>Palest.</i>	319	Sydri pop. <i>Arachos.</i>	518
<i>Cypri</i>	161	Stratos fl. <i>Hyrcan.</i>	503	Syebi montes <i>Scyth.</i>	542
Solis fons <i>Marmar.</i>	68 Af.	Strobilum promont. <i>Arab. sin.</i>	420 Af.	pop.	542
Solia insula <i>Gedros.</i>	522	Strutophagi Struthopagi pop. <i>Aethiop.</i>	160 Af.	Syene urbs <i>Aegypt.</i>	56, 152 Af.
<i>Ind.</i>	538			Sylvorum gen. <i>Iber.</i>	224
Solis promont. <i>Arab.</i>	429	Suani pop. <i>Bospor.</i>	218	Symbra opp. <i>Lycia</i>	72
Solis mons, promont. <i>Ting.</i>	139 Af.	<i>Scyth.</i>	541	Syme inf. <i>prope Cnidum</i>	17
				Sy-	

I N D E X.

<i>Synara</i> opp. <i>Phœnic.</i>	271	<i>Taladufi</i> pop. <i>Maur. Caf.</i>	133	<i>Tafina</i> <i>Aeth.</i>	156 Af.
<i>Synatha</i> <i>Maur. Caf.</i>	132	<i>Talca</i> inf. <i>Hyrcan. mar.</i>	504	<i>Tafache</i> opp. <i>Porth.</i>	502
<i>Syn Judæorum</i> opp. <i>M. f. p.</i>	448	<i>Talmis</i> locus <i>Agypt.</i>	58	<i>Tafina</i> <i>Armen.</i>	236
<i>Synæa</i> opp. <i>Phryg.</i>	89	<i>Tale</i> inf. <i>fin. Per/.</i>	432	<i>Tathis</i> opp. <i>Aeth.</i>	156 Af.
<i>Synæga</i> <i>Porth.</i>	540	<i>Talebath</i> opp. <i>Lib. int.</i>	170 Af.	<i>Tathyrus</i> vicus <i>Agypt.</i>	49
<i>Synicæ</i> castellum <i>Namid.</i>	122	<i>Talida</i> fl. <i>Dagis.</i>	136 Af.	<i>Tava</i> urbs <i>Agypt.</i>	19
<i>Synæda</i> , <i>Synæa</i> , urbs <i>Phryg.</i>	90	<i>Taly</i> alveus <i>offi. Balbæ. Nili</i>	16 Af.	<i>Tava</i> <i>Aræ.</i>	516
<i>Synædæsis</i> conventus	99, 127	<i>Tamar</i> , <i>Thamar</i> opp. <i>Jud.</i>	348	<i>Tanchira</i> opp. <i>Cyren.</i>	72
<i>Synædicæ</i> marmor.	90	<i>Tamassus</i> urbs <i>Cypri</i>	167	<i>Tavium</i> urbs <i>Galat.</i>	110
<i>Syri</i> populi	202	<i>Tambrax</i> urbs <i>Hyrcan.</i>	503	<i>Taurantium</i> regio <i>Armen.</i>	236
<i>Syria</i>	242	<i>Tamas</i> urbs <i>Arab.</i>	431	<i>Tauropolium</i> <i>Dianæ</i> templum	
<i>Syria</i> propria	242	<i>Tamos</i> promont. <i>Ind.</i>	538		14
<i>Syriæ</i> divisio	243	<i>Tanuda</i> fl. <i>Dagis.</i>	136	<i>Taurus</i> mons <i>Asia</i>	69
<i>Syriæ</i> Lærior notia.	ibid.	<i>Tanugadi</i> opp. <i>Namid.</i>	116	<i>Tauri</i> montis initia	ibidem
<i>Syriæ</i> Pylæ	149	<i>Tanuliga</i> <i>Maur. Ting.</i>	139 Af.	<i>Tauri</i> promontorium	67
<i>Syria</i> urbs <i>Margiana</i>	505	<i>Tamyras</i> fl. <i>Phœnic.</i>	273	<i>Tauri</i> pylæ	158
<i>Syrias</i> promont. <i>Paphlag.</i>	190	<i>Tanadaris</i> <i>Cappad.</i>	213	<i>Taxiana</i> inf. <i>Perf.</i>	496
<i>Syrinx</i> urbs <i>Hyrcan.</i>	504	<i>Tannus</i> fl. <i>Scyth.</i>	540	<i>Taxila</i> urbs <i>Ind.</i>	528
<i>Syromedi</i> pop.	474	<i>Tannus</i> fl. <i>Jaxartes</i>	509	<i>Taxili</i> pop.	526
<i>Syromedia</i> regio	478	<i>Tanais</i> urbs <i>Scyth.</i>	217, 541	<i>Taxymira</i> , <i>Simyra</i> <i>Phœn.</i>	271
<i>Syrtibolos</i> regio <i>Perf.</i>	494	<i>Tanas</i> fl. <i>Namid.</i>	123	<i>Tazina</i> <i>Med.</i>	476
<i>Syrtis</i> maior	77	<i>Tanis</i> urbs <i>Aeg.</i>	22, 33	<i>Tazos</i> opp. <i>Bospor.</i>	217
<i>Syrtis</i> minor	ibid.	<i>Tauites</i> nomos	ibid.	<i>Tebaseni</i> pop. <i>Galat.</i>	111
<i>Syrtica</i> regio	76 Af.	<i>Taniticum</i> off. <i>Nili</i>	16 Af.	<i>Tectosacæ</i> , <i>Tectosages</i> pop. <i>Galat.</i>	107
<i>Syrticæ</i> regionis <i>mediterraneæ</i>	83 Af.	<i>Taoce</i> opp. <i>Perf.</i>	494-496	<i>Tectosacæ</i> lat.	107
	83 Af.	<i>Tancene</i> regio	494-496	<i>Tedium</i> opp. <i>Arab.</i>	425
<i>Syrticum</i> mare	77 Af.	<i>Tape</i> urbs <i>Hyrcan.</i>	503	<i>Tege</i> opp. <i>Syrt.</i>	83 Af.
<i>Syrtici</i> maris insulæ	83, 84	<i>Taphis</i> , <i>Tahis</i> <i>Agypt.</i>	57	<i>Tegea</i> <i>Afr.</i>	86
		<i>Taphne</i> vide <i>Daphne</i> .		<i>Tegessus</i> opp. <i>Cypri</i>	168
		<i>Taphra</i> opp. <i>Afr. prop.</i>	90	<i>Teium</i> urbs <i>Bithyn.</i>	180
		<i>Taphua</i> , <i>Taphuah</i> <i>Samar.</i>	318	<i>Telaim</i> <i>Jud.</i>	337
		<i>Taphua</i> <i>Jud.</i>	361	<i>Telandrus</i> opp. <i>Lycia</i>	72
		<i>Tapori</i> pop. <i>Marg.</i>	506	<i>Tekhines</i> <i>Rhodi</i> incolæ	20
		<i>Tapositis</i> <i>Aeg.</i>	9	<i>Teleba</i> <i>Alban.</i>	165
		<i>Tapositis</i> parva	11 Af.	<i>Telendos</i> inf. <i>Cilic.</i>	158
		<i>Taprobane</i> inf. <i>Ind.</i>	534, 536	<i>Telepte</i> urbs <i>Afr.</i>	1556
		<i>Tapura</i> opp. <i>Armen.</i>	241	<i>Telithone</i> opp. <i>Arab. Petr.</i>	414
		<i>Tapurei</i> pop. <i>Scyth.</i>	542	<i>Telmessus</i> , <i>Telmessus</i> urbs <i>Car.</i>	64
		<i>Tapuri</i> montes	ibid.	<i>Telmessus</i> <i>Lycia</i>	64, 65
		<i>Tapuri</i> pop. <i>Med.</i>	474	<i>Telmessus</i> <i>Pisid.</i>	118
		<i>Tapyri</i>	ibid.	<i>Telmessus</i> <i>sinus</i>	65
		<i>Tararium</i> opp. <i>Bithyn.</i>	174	<i>Telos</i> inf. <i>Rhodi</i> <i>mar.</i>	18
		<i>Tarbassus</i> opp. <i>Pisid.</i>	119	<i>Temala</i> opp. <i>Ind.</i>	534
		<i>Targaram</i> opp. <i>Afr. prop.</i>	92	<i>Tembrogius</i> fl. <i>Bithyn.</i>	177
		<i>Tariana</i> <i>Sas.</i>	488	<i>Temenorhyæ</i> urbs <i>Phryg.</i>	101
		<i>Tarichæa</i> locus <i>Galil.</i>	299	<i>Temela</i> opp. <i>Cypri</i>	167
		<i>Tarichæa</i> urbs <i>Galil.</i>	302	<i>Temnii</i> pop. <i>Aeol.</i>	41, 42
		<i>Tarichæa</i> lacus	ibidem	<i>Temnos</i> urbs <i>Aeol.</i>	40
		<i>Tarichez</i> <i>Aeg.</i>	22, 23	<i>Temnos</i> opp. <i>cre Hermi</i>	41
		<i>Tarne</i> fons <i>Lydia</i>	77	<i>Tendebe</i> castell. <i>Caria</i>	63
		<i>Tarpetes</i> pop. <i>Mæst.</i>	217	<i>Tenedos</i> inf. <i>ad Troad.</i>	8
		<i>Tarrum</i> opp. <i>Maur. Caf.</i>	132, 133	<i>Tenedos</i> urbs	ibid.
		<i>Tarfiana</i> opp. <i>Carmen.</i>	498	<i>Tenia</i> , <i>Tænia</i> longa <i>Maur. Ting.</i>	136 Af.
		<i>Tartura</i> fl. <i>Colch.</i>	220		136 Af.
		<i>Tarsus</i> urbs <i>Cilic.</i>	152	<i>Tenissa</i> <i>Maur.</i>	132, 133
		<i>Tarvalte</i> pop. <i>Lib. int.</i>	150	<i>Tentyra</i> , <i>Teutyris</i> urbs <i>Agypt.</i>	48, 49 Af.
		<i>Tarvana</i> <i>Carmen.</i>	498	<i>Tentyrites</i> nomos	ibid.
		<i>Taruda</i> <i>Maur. Caf.</i>	131	<i>Teos</i> urbs <i>Jon.</i>	45, 46
		<i>Tasbalte</i> opp. <i>Afr. prop.</i>	194		Te

I N D E X.

Terebinthus locus <i>Jud.</i>	346	Thasie regio <i>Iber.</i>	224	Thmuis opp. <i>Aegypt.</i>	20 Af.
Terédon opp. <i>Chald.</i>	462, 463	Thaspis opp. <i>Carman.</i>	498	Thmuites nomos	20, 32 Af.
Teria fl. <i>Phryg.</i>	104	Thauba opp. <i>Arab. Des.</i>	425	Theana opp. <i>Arab. Petr.</i>	423
Teridata <i>Mesop.</i>	438	Theangela opp. <i>Caria</i>	64	Thoanteum promont. <i>inf. Car-</i>	
Termessus, Termesus urbs <i>Pisid.</i>	118	Thebe opp. <i>Arab. Fel.</i>	428	path.	17
Termissus, eadem.	ibidem	Thebæ urbs <i>Aegypt.</i>	74 Af.	Thoar opp. <i>inf. Mening.</i>	85 Af.
Tesa opp. <i>Carman.</i>	498	Thebais regio <i>Aegypt.</i>	48 Af.	Thoar fl. <i>Ponti</i>	196
Tescaphe opp. <i>Babyl.</i>	459	ob occasu Nili	43 Af.	Thogara opp. <i>Ser.</i>	544
Tetagoda <i>Alban.</i>	227	ab ortiva Nili ripa	48 Af.	Thonis urbs <i>Aegypt.</i>	12 Af.
Tetius fl. <i>Cypri</i>	164	Thebasa opp. <i>Lycaon.</i>	123	Thora, Dora urbs <i>Samar.</i>	318
Tetrarchia ex <i>Lycaonia</i>	121	Thebes, Thebe campus <i>Myf.</i>	28	Thosab vide Theba	390
Tetrapolis regio <i>Syr.</i>	250	Thebeste, Theveste urbs <i>Num.</i>	118	Thospia opp. <i>Armen.</i>	236
Tetrapyrgia opp. <i>Cappad.</i>	207	Thebez, Thebes opp. <i>Samar.</i>	326	Thospitis regio	235
Teuchira, urbs <i>Cyren.</i>	72	Thebura <i>Affyr.</i>	472	Throana opp. <i>Ser.</i>	544
Teuthrania regio <i>Myf.</i>	129	Thecua vicus <i>Jud.</i>	343	Throasca opp. <i>Carman.</i>	498
opp.	ibid.	Theibencane opp. <i>Babyl.</i>	457	Throni opp. <i>Cypri</i>	163
opp. <i>Paphlag.</i>	188	Thelbon opp. <i>Mesop.</i>	457	Thubuna <i>Mauret. Caf.</i>	131
Thaanach opp. <i>Galil.</i>	308	Thelda opp.	438	Thuburnica colonia <i>Numid.</i>	116
Thaanath Silo <i>Samar.</i>	318	Thelde <i>Affyr.</i>	473	Thubursica	ibid
Thabba opp. <i>Afr. prop.</i>	104	Thelme <i>Chald.</i>	464	Thubuscum opp. <i>Maur. Caf.</i>	132
Thabiene regio <i>Parth.</i>	500	Thelmenisium <i>Syr.</i>	256	Thubutis opp. <i>Numid.</i>	123 Af.
Thabila opp. <i>Alban.</i>	227	Themxotæ pop. <i>Mæot.</i>	218, 541	Thudaca <i>Mauret. Caf.</i>	132 Af.
Thabor mons <i>Galil.</i>	305	Theman opp. <i>Idum.</i>	416	Thuelath opp. <i>Lib. int.</i>	148, 149 Af.
Thabusion castell. <i>Phryg.</i>	99	Themiscyra campus <i>Ponti</i>	195	Thumelitha opp. <i>Lib. int.</i>	150 Af.
Thabuthis opp. <i>Lib. int.</i>	148, 149	opp.	ibid.	Thunuba opp. <i>Afr. prop.</i>	104
Thaccona opp. <i>Babyl.</i>	457	Themiscyteum promont.	ibid.	Thunudromum opp. <i>Numid.</i>	123
Thracæ pop. <i>Scyth.</i>	542	Themisonium opp. <i>Phryg.</i>	94	Thunusda <i>Numid.</i>	116
Thadamora urbs <i>Syr.</i>	264	Themistura <i>Af.</i>	105	Thunusidense oppidum	116
Thæna opp. <i>Syr.</i>	262	Themistæas promont.	499	Thuppa opp. <i>Lib. int.</i>	150
Thæxæ, Thexæ	90 Af.	Themma opp. <i>Arab.</i>	426	Thutpa opp.	ibid.
Thaffu, Thapuah, <i>Jud.</i>	361	Thena, Thenæ opp. <i>Afr.</i>	90	Thuzicath opp. <i>Numid.</i>	113 Af.
Thagulis opp. <i>Syr.</i>	83 Af.	Thenath, Thaanath <i>Samar.</i>	318	Thyatira urbs <i>Ly. sic</i>	150
Thala urbs <i>Numid.</i>	122 Af.	Theopolis <i>Syr.</i>	254	colonia <i>Macedonum</i>	ibid.
Thalatha <i>Chald.</i>	462	Thera opp. <i>Caria.</i>	60	Thycimath opp. <i>Lib. int.</i>	150 Af.
Thalbis opp. <i>Alban.</i>	227	Thermodon, Thermodoon fl.		Thymæna <i>Paphl. g.</i>	188
Thaletis patria	53	Pont.	195	Thymbris fl. <i>Bithyn.</i>	177
Thalma <i>Armen.</i>	237	Thermuthis opp. <i>A. g.</i>	19 Af.	Thyni pop.	171
Thallussa <i>inf. apud Chium</i>	12	Thermuthiacus fluvius	ibid.	Thynia regio	171
Thaluda fl. <i>Maur. Ting.</i>	136	Therba, urbs <i>trans Jord.</i>	390	Thynia, Thynias <i>inf. Pont.</i>	186
Thamagadi, vide Tamugadi.		Thespiis opp. <i>Carman.</i>	490	Thyræi pop. <i>Ind.</i>	527
Thamarita <i>Mauret. Caf.</i>	131 Af.	Theudale opp. <i>Af.</i>	105	Thysdrus, Tisdra <i>Afr. prop.</i>	91
Thamatsare <i>Jud.</i>	353	Thiapolis <i>Colch.</i>	220	Tibaravi pop. <i>Cilic.</i>	157
Thambes mons <i>Numid.</i>	123 Af.	Thiauna <i>Alban.</i>	227	Tibareni pop. <i>Pont.</i>	157, 202
Thamna <i>Jud.</i>		Thibili, Tibili opp. <i>Numid.</i>	120	Tiberiadis mare, lacus <i>Gal.</i>	299, 303
alia	ibidem	Thibinis <i>Maur. Caf.</i>	132 Af.	Tiberias urbs <i>Galil.</i>	303
Thamondacana opp. <i>Lib. int.</i>	150	Thicath opp. <i>Mauret. Ting.</i>	140 Af.	Tiberiopolis <i>Phryg.</i>	91
Thamydeni, Thamudeni pop.		Thige opp. <i>Lib. int.</i>	150 Af.	Tibigense opp. <i>Numid.</i>	123 Af.
<i>Arab.</i>	431	Thigiba colonia <i>Numid.</i>	116, 123	Tibilitanæ Aquæ <i>Numid.</i>	120 Af.
Thanuthis opp. <i>Marmar.</i>	70 Af.	Thimna opp. <i>Jud.</i>	352	Ticelia <i>Afr. fr.</i>	104
Thapsacus, Thapsacum opp. <i>Syr.</i>	265, 425	Thinæ, Thina urbs <i>Ind.</i>	533	Tichala	ibidem
Thapsus, Thapsum opp. <i>Afr. prop.</i>	82	Thinissa opp. <i>Af.</i>	102	Tiganeum opp. <i>Colch.</i>	220
Thapuah regio <i>Samar.</i>	318	Thinites nomos <i>Aegypt.</i>	48 Af.	Tigava <i>Mauret. Caf.</i>	133 Af.
opp.	ibid.	Thintis opp. <i>Cyren.</i>	75 Af.	Tigense oppidum <i>Numid.</i>	123 Af.
opp. <i>Jud.</i>	361	Thiphach vide Thapsacum	265	Tigis, Tigili <i>Maur. Caf.</i>	132 Af.
Tharela <i>Jud.</i>	341	Thirmida opp. <i>Numid.</i>	123	Tigisis opp. <i>Numid.</i>	123 Af.
Tharsa urbs <i>Samar.</i>	314	Thirza urbs <i>Samar.</i>	314	Tigrana <i>Med.</i>	437, 540, 541
Thibalte opp. <i>Afr. prop.</i>	88	This urbs <i>Aegypt.</i>	48 Af.	Tigranocerta urbs <i>Armen.</i>	230
Thalia opp. <i>Afr.</i>	97	Thisbe, Thebe opp. <i>trans Jord.</i>	390	Tigris fl.	230, 467
		Thifica opp. <i>Af.</i>	105	Tigridis fissio in <i>Babyl.</i>	457
		Thizibi mons <i>Syr.</i>	84 Af.	Tilogrammum ost. <i>Gang.</i>	526, 534

I N D E X

Timiza opp. Bithya.	186	Trebendz Lycia	72	Tuburbo min. Tuburbiminus	109
Timogensis ins. Arab.	432	Tretra opp. Cypri	165	Tubusuptus opp. Maur. Caf.	131
Timoni venerationes Phryg.	101	Tretum promont. Numid.	113	Tucabath opp. Lib. int.	150 Af.
Timica opp. Afr.	120		124 Af.	Tucca Afr.	
Timici, Timice opp. Maur. Caf.	133 Af.	Triare regio Iber.	224	Tucca Numid.	116
Tingene regio Mesop.	434	Tribanta opp. Phryg.	91	Maur. Caf.	126, 128 Af.
Tingentera vide Tingis.		Tribatra, vide Trybactra	509	Terebentina, Terebinthina Afr.	105, 107
Tingis, Tingiurbs Maur.	180 Af.	Tribus Aser & Naphthali	288	Tuccabori, Thuccabori opp.	107
Tingitania provincia	134	Benjamin	286	Tuccitora Marmar.	70 Af.
Tios urbs Bithya.	180	Ephraim	286	Tuema opp. Afr.	104
Tipasa Maur. Caf.	127 Af.	dimidia Manasse	ibidem	Tucrumuda Lib. int.	152 Af.
Numid.	100 Af.	Juda	285	Tugma urbs Ind.	531
Tirallus Cappad.	213	Simeon & Dan	287	Tulensii pop. Maur. Caf.	133 Af.
Tirambez pop. Scyth.	540	trans Jordanem	288	Tumarra Maur. Caf.	90 Af.
Tisarchi opp. Marmar.	70	Zabulon & Issaschar	287	Tumfa opp. Afr. prop.	101
Tisdrz, Tisdrus opp. Afr.	91	Tricadira ins. Ind.	536	Tundis, vide Tynsis.	531
Tisurus opp. Afr.	91	Tricomia Phryg.	89	Tunes opp. Afr. prop.	96
Titariillus opp. Cappad.	215	Trieres, Trieris, Phœnic.	273, 274	Tunisa, Tumfa Afr.	102
Tios urbs Lycia	72	Trierorum promont. Syrt.	78	Tuphium opp. Aegypt.	54 Af.
Tmolus mons Lydia	77	Triglypton urbs Ind.	530	Turmeda opp. Syr.	265
opp.	77	Trimenothei pop. Mys.	29	Turzo opp. Afr. propr.	104
Tob terra Transjordan.	350	Trimerthus opp. Cypri	166	Tusca fl.	104 Af.
Tobata Paphlag.	393	Trinacria ins. Rhodus	18	Tusci pop Scyth.	541
Tobenda opp. Pont.	205	Trinestia ins. Ind.	536	Tuscubis opp. Afr.	104
Tobras opp. Afr.	100	Triopium, Triopon promont.		Tusdrus, vide Tisdra	
Tocolofida Maur. Ting.	140 Af.	Caria	58	Tusiagath opp. Maur. Caf.	132 Af.
Tormphenibius fl. Maur. Caf.	130	Tripolis urbs Caria	83	Tusurus, Tuzirns opp. Afr. pr.	92
Toga opp. Armen.	230	Lydia	ibidem	Tutapus fl. Ind.	525
Tolasta regio Galat.	120	Phœnic.	272	Tutzis locus Aegypt.	64 Af.
Tolistobogi, Tolistoboi pop.		Pontica	197, 205	Tvana urbs Cappad.	208
Galat.	120, 122	Syrt.	19, 82 Af.	Tyanitis præfect. Cappad.	208
Tolmidessa opp. Syr.	263	Tripolis regio	82 Af.	Tydaridz Bithyn.	180
Tomadron insulæ Arab. sin.	64	Tripolitana provincia	ibid.	Tylos ins. sin. Pers.	432
Tomala opp. Arab. Fel.	430	Trisarchis pagus Marmar.	166	Tyna fl. Ind.	526, 532
Tomerus fl. Gedros.	519	Trisidis opp. Maur. Ling.	140	Tyndarii scopuli Marmar.	70 Af.
Tonice empor. Aethiop.	150 Af.	Triton fl. Syrt.	76	Tyndaris opp. Colch.	220
Toorna pop. Segd.	500	Tritonia Minerva	ibid.	Tyndis fl. Ind.	526, 532
Topasos ins. finis Arab.	60	Tritonis palus Syrt.	76	opp.	530
Topheth vallis Hierosol.	333	lacus	151, 152	Tynidrumense oppidum Num.	133
Toretz pop. Maur.	217	Trittha opp. Mesop.	450 Af.	Tynna opp. Cappad.	211
Toretz pop.	ibid.	Tritum, Tretum, prom. Nam.	104	Tyrambez pop. Mauret.	218
Torrens Aegypti	373	Troas, Trojanum regnum	32	Tyrambe opp. Bospor.	217, 540
Tosanna fl. Ind.	510	Troas propria	36	Tyrrina ins. Carman.	499
Tolole urbs Jud.	530	Troemi pop. Galat.	105, 110	Tyrus urbs Phœnic.	270
Toum urbs Aegypt.	55	Trogiliz insulæ ad Sanum	14, 50	Tyrus vetns	278
Trachir, vide Stachir.	147, 148	Trogilium, Trogylum. pr. Jon. ibi.	ibid.	Tyria purpura	276
Trachonitæ Arabes	412	Trogilium insula	ibid.	Tyrius Hercules	ibid.
Trachonitis regio trans Jord.	408	Troglodytice regio Aegypt.	61 Af.	Tyrus opp. P. Sid.	120
Tragonice opp. Pers.	496	Trogylium prom. Jon.	14, 50	Tzur porta Caucasi	225
Traiani fluvius Aegypt.	29 Af.	insula	ibidem.	V.	
Trajanopolis Galic.	137	Troja vetus	32	Vabar opp. Maur. Caf.	127 Af.
Mys.	26	Trojani Phryges dicti	37	Vacca opp. Afr.	86
Phryg.	101	Trulla portus Arab.	429	urbs Numid.	114 Af.
Tralite pop. Arab. op.	156	Trybactra opp. Segd.	514	Vacuata pop. Maur. Ting.	141
Tralles urbs Lydia	180	Tsartar fl. Babil.	454	Vada, Vata opp. Numid.	122 Af.
Tranopolis, vide Trajanopolis Phryg.		Tizitidecus Aegypt.	57 Af.	Vadasi pop. Med.	44
Trapezi promont.	30	Tuberus fl. Gedros.	519	Vaga, Vagense oppidum Num.	114
Tricopolis Caria	61	Tubin loca trans Jord.	390	Vage opp. Maur. Caf.	133 Af.
Trapezus urbs Pont.	167	Tubune vide Thubuna.		Vali pop. Scyth.	541
		Tuburbo opp. Afr.	104	V.	

I N D E X.

Validus Murus Bospor.	218	Volubilis, opp. Mauret. Ting.	140 Af.	Zalapa opp. Afr. prop.	92
Valli, Vallis opp. Afr.	105	Vorochta inf. ad Carman.	499	Zaliscus fl. Paphlag.	191
Vallis Cafis Jud.	341	Voturi pop. Galat.	120	Zalissa opp. Iber.	222
Vallis Salinarum Jud.	417	Ur castell. Mesop.	450	Zalmona Arab. Petr.	423
Valonis fl. ostia	137 Af.	Ur Chaldaæ	464	Zama Cappad.	211
Vainicæda Mauret. Caf.	130 Af.	Ura opp. Syr.	265	Mesop.	450
Vanius opp. Lib. int.	150 Af.	Urania opp. Cypri	162	Numid.	115 Af.
Vardanus fl. Bospor.	217	Urannimal opp. Arab.	431	Zamamizon opp. Afr. prop.	105
Varica opp. Iber.	223	Uranopolis Persia.	120	Zaphon opp. trans Ford.	398
Varutha Armen.	236	Urbara opp. Mauret. Caf.	133 Af.	Zara Armen.	240
Vasada opp. Lycæon.	123	Urema opp. Syr.	247	Arab.	414
Vasæda Iber.	223	Utiadium promont. Maur. Ting.	139 Af.	Zaragardia Mesop.	438
Vasana opp. Mauret. Caf.	132 Af.	Utiargala mons Lib. int.	146, 150 Af.	Zaranga pop. Drang.	526
Vastaria Mauret. Caf.	133 Af.	Usceta, Uzecia Afr. prop.	91	Zarath, Zaratha opp. Mauret. Caf.	131 Af.
Vatrachites fl. Pers.	486	Ussila, Ussula Afr. prop.	90	Zarea opp. Jud.	370
Vazagad opp. Mauret. Caf.	132 Af.	Ussara Maur. Caf.	132 Af.	Zaretæ pop. Scyth.	535
Vazua mons Afr.	105	Uthina Afr.	104	Zariaspa urbs Drang.	517
Ucena opp. Galat.	110	Utica urbs Afr.	102	Zariaspe pop.	ibid.
Uc bi opp. Numid.	118	Uticna opp. Afr. prop.	104	Zariaspa, Bactra	507
Ude pop. Scyth.	541	Utz terra Arab. Des.	426	Zariaspis fl. Bactr.	506
Uditta opp. Syrt.	83 Af.	Uxentus mons Ind.	526	Zarpath opp. Phœnic.	275
Udon fl. Sarimat.	541	Uxia, Uzia Pers.	496	Zarta, Zareta urbs Samar.	317
Vegitum vide Vestum.		Uxii pop. Pers.	486, 492	Zates fl. Assy.	467
Vellegia Lib. int.	151 Af.	Uzan opp. Afr. prop.	105	Zathua Armen.	238
Velpi montes Cyren.	75 Af.	Uzecia Afr.	91	Zeboim Jud.	351
Veneria an Numidæ urbs	117 Af.	Uzita opp.	ibid.	Zela urbs Pont.	201
Veneria, Aphrodisium Afr.	117			Zelesia eadem	ibid.
Veneris insula Arab. sin.	64 Af.			Zelesia opp. Troad.	35
ad Cyren.	76 Af.			Zelis opp. Maur.	137 Af.
portus Arab. sin.	59 Af.			Zelitis regio Pont.	201
urbs Egypt.	47 Af.			Zengisa promont. Aethiop.	161, 162 Af.
Vepillum opp. Afr. prop.	104			Zenobii insulæ Arab.	432
Vera castell. Med.	474, 475			Zenodori domus	377
Versabini castrum Jud.	371			Zenodotia, Zenodotium Mesop.	436
Verues pop. Maur. Ting.	141 Af.			Zenonis Stoici patria	164
Vervicæ pop.	ibid.			Zephyrium promont. Cilic.	141
Vesethier opp. Mauret. Caf.	131 Af.			aliud	146
Vetium pop. Lib. int.	148 Af.			Cypri	166
Vetellum opp. Galat.	110			Cyren.	138 Af.
Vibrix opp. Lib. int.	150 Af.			Paphlag.	189
Victoria opp. Mauret. Caf.	131 Af.			Ponti	203
Vicus Augusti Afr. prop.	94			Zerbis fl. Assy.	466
Vicus Cæsaris	ibidem			Zetha promont. Syrt.	81 Af.
Vila Emona Jud.	341			Zethis opp. Carman.	498
Villa magna Syrt.	81 Af.			Zetta opp. Afr. prop.	93
Vina opp. Afr. pr.	105, 108			Zendracarta Hyrcan.	506
Vincela opp. Galat.	118			Zeugis, Zeugitana regio	95 Af.
Vindia Galat.	122			mediterranea	104 Af.
Vindius mons Ind.	526			Zeugma opp. Syr.	227
Virtha vide Birta.				Pellæum	ibid.
Vitæa opp. Mauret. Caf.	131 Af.			Ziela, Zela, opp. Pont.	206
Uia fl. Pers.	482			Zigira opp. Afr. pr.	105
Ulabura Afr.	104			Ziklag, Ziclag vicus Jud.	357
Ulabura Afr.	255			Zilia colonia Maur. Ting.	137 Af.
Ulabura Afr.	139 Af.			fluv.	ibid.
Ulabura Afr.	105			Zimara Armen.	242
Ulabura opp. Mauret. Ting.	140 Af.			Zin solitudo Arab.	423
Ulabura, urbs Babyl.	456			Zinchi pop. Scyth.	535
Ulogenia, eadem	ibid.			Zio-	
Ulogenocerta	ibid.				

I N D E X.

Zioberis Parth.
Zion mons
Ziph desertum Jud.
opp.
Ziphon urbs Galil.
Zoen urbs Aegypt.
Zoar opp. Jud.
Zogocara Armen.
Zombis opp. Med.
Zoparistis opp. Cappad.

502 *Zophim locus Jud.*
330 *Zor, Tyrus, Phoenic.*
349 *Zorambus, fl. Carman.*
ibid. *Zoriga opp. Armen.*
304 *Zoroanda Armen.*
35, 39 Af. *Zoromba fl. Carman.*
350 *Zorzila opp. Pisid.*
236 *Zotale ager Margian.*
478 *Zuchabari opp. Maur. Caf.*
215 *Zuchis lacus Syri.*

335 *urbs*
Zugar opp. Afr. propr.
497 *Zurmentum opp. Af.*
236 *Zuthi pop. Carman.*
231 *Zuzim pop. trans Jord.*
498 *Zydietz pop. Colch.*
116 *Zygerra inf. Arab. sin.*
505 *Zygris pagus Marmar.*
133 Af. *Zygritarum gens Marmar.*
81 Af.

ibid.
91
92
497
384
222
432
66 Af.
70 Af.

CMC

MUSEUM
BRITANNICUM